D. D. NICOLAI RODRIGVEZ FERMOSINI

QVONDAM COLLEGÆ
DIVI ÆMILIANI SALMANTICÆ
PRO SACERDOTIBVS ET GRADVATIS; DEINDE CANONICI Doctoralis Ecclesiæ Austuricensis, & post Canonici Pœnitentiarij Vallisoletanæ Ecclesiæ; & in eius Tribunali Sanctæ Inquisitionis (Fiscali Electi) iam Inquisitoris Creati; & itidem à Rege PHILIPPO IV. Iudicis Bonorum Confiscatorum dictæ Inquisitionis etiam Intitulati; demum Fiscalis Electi pro Supremo Consilio Sanctæ & Generalis Inquisitionis, nunc eiusdem Consiliarij.

TRACTATVS II. TOMVS II.
DE
OFFICIIS ET SACRIS ECCLESIÆ.

AD TITVLVM XV. LIBRI I. DECRETALIVM GREGORII PONTIFICIS IX.

DE SACRA VNCTIONE.

Cum Indice multiplici Titulorum, Capitum, Quæstionum, Canonum, Legum, Iurium, Locorum, Rerum & Verborum in hoc Tractatu contentorum.

NVNC PRIMVM PRODIT.

LVGDVNI,
Sumptibus HORATII BOISSAT & GEORGII REMEVS.

M. DC. LXII.
CVM PERMISSV SVPERIORVM

D. D.

NICOLAI RODRIGVEZ FERMOSINI, HISPANI,

IN TRIBVNALI VALLISOLETANO; SANCTÆ FIDEI INQVISITORIS,

AD TITVLVM XV. Lib. I. Decretal. DE SACRA VNCTIONE

CVM CAP. I. ET SVIS §.§.

AD RVBRICAM

VNCTIONES SACRÆ PLVRES IN Ecclesia vtuntur, & quæ?

SVMMARIVM.

1 *Ceremoniæ nonnullæ circa sacra, & in vnctionibus Pontificum, Episcoporum, Imperatorum, Regum, Ordinandorum, Baptizandorum, Confirmandorum, ac infirmorum in extremis agentium, Altarium, Templi, & Calicis*, & n. seqq.

2 *Baptizatus chrismate vngitur in vertice, & pectore: vbi* de multiplici vnctione.

3 *Cathecumini oleo benedicto in pectore, & capite vnguntur, & in scapulis.*

4 *Confirmatus vngitur in fronte, cuius vnctio dicitur perfectrix.*

5 *Christiani nomen deriuatur à chrismate.*

6 *Episcopus vngitur in capite, & manibus*; n. 7. & 8.

7 *Præsbyteri vnguntur in solis manibus*, & n. 8. *vbi quod oleo simplici.*

8 *Vnctio Episcoporum differt multum ab vnctione Præsbiterorum, & Sacerdotum eo quòd in illo adsit plenitudo Sacerdotalium donorũ*, & n. 9.

10 *Episcopi nihil excellentius, sed nihil miserabilius, si vita periclitetur.*

Fermosin. de Offic. & sacris Eccles. *Tom. II.*

11 *Episcopus, & Præsbiter in corpus Christi verum, æqualem virtutem habent.*

12 *Vnctio olei puritatem conscientiæ, Balsami famæ charitatem significat.*

13 *Vnctio Capitis in Episcopo, quid sibi velit*, & n. 14. *& manus*, n. 15. & 16.

14 *Presbiteri non vindicant sibi plenitudinem omnem Sacerdotij, vt Episcopus.*

15 *Manus vnguntur sacerdotis, & Episcopi ad certos effectus ministerij, laboris, misericordiæ ad benedicendum, & Sacramenta conficienda, ad ligandum, & absoluendum, & ad alios, vt* n. 16.

17 *Manus Episcopi vnguntur in eius consecratione, etsi in eius Præsbiteratu vncta fuerint, & propter quos effectus.*

18 *Vnctio Regum in humero, & Brachio, & quare remissiuè.*

19 *Altaris, & Calicis consecratio, remissiuè.*

20 *Vnctio infirmorum, quæ, dicitur extrema vnctio cum oleo.*

21 *Sacramenta sacræ vnctionis, & Confirmationis quæ, latissimè* sub hoc tit. in duobus tractatibus.

OCcasione huius Rubricæ, & tituli possu-
mus, inuestigare denonnullis circa sacra-
menta & Sacra, & circa cæremonias in vnctione
Pontificũ, Episcoporum, Imperat. & Regum; item
ordinandorum, & eorum, qui Baptizantur, & Con-
firmantur, item eorum, qui in vltimo vitæ spiritu
Sacramentum sanctæ Vnctionis accipiunt. Item &
de vnctione Altarium, Templi & Calicis; quę om-
nes vnctiones ex integra textus nostri examinan-
tur. Et sic Ægid. Trull. *de sacram. Vnct. lib. 5. de
sacram. c. unic. n. 1.* dixit in Ecclesia reperiri septem
2 vnctiones. † Prima quâ baptizatus chrismate vngi-
tur in vertice, & huius vnctionis repetitiones
enumerat Pontif. Innocent. III. *in textu nostro sub §.
quia verò* in vers. *Sed etiam omnes Christiani bis
ante Baptismum,* (vnguntur) *scilicet oleo benedicto,
primùm in pectore, deinde inter scapulas, & bis post
baptismum scilic. chrismate sancto primùm in ver-
tice, demùm in fronte.* Vbi verbis sequentibus ex-
plicat effectus omnes prædictarum vnctionum ex
3 locis sacræ scripturæ. † Et idem Ægidius ponit
secundo loco vnctionem qua Cathecumeni oleo
benedicto in pectore, & capite vnguntur: & am-
bæ continentur in verbis sancti Pontificis. Et de
prædicto Oleo Cathecumenorum addit Barbosa
hoc Oleo in pectore vngi cum inuocatione San-
ctissimæ Trinitatis, vt nihil mali latentis, inimici in
eo remaneat, sed mens eius confortetur in fide
sanctæ Trinitatis, & in singulis, vt vndique mu-
niatur per Dei gratiam ad bona opera: ita cum Du-
rando, & Fusco *in pastor. alleg. 31. n. 6.*

4 Tertiam speciem vnctionis ponit Trullench.
Confirmationis sc. in fronte confirmati, & hæc in-
quam pertinet ad Sacramentum Confirmationis,
de qua loquitur idem Summus Pontifex Innocent.
hic *in textu nostro*, in verbis *Per frontis chrismatio-
nem, manus impositio designatur, quæ alio nomine
dicitur Confirmatio.* Cuius occasione designatur hic
locus opportunus ad tractationem Sacramenti
Confirmationis, quam ad vnguem intendo tracta-
re, cùm nullus alius locus opportunior detur in De-
cretalibus, quæ vocatur *Vnctio, supercœlestis chris-
matis* siuè vt alia exempla habent *Regni cœle-
stis participatio* vt in Concilio Laodicen. *Canone*
48. cauetur, & à Dyonisio, quem refert, & sequitur
Basilius Pontius *de Sacramento Confirmationis p.
1. c. 1.* loquens de variis nominibus ibi *n. 5.* dicitur
perfectrix vnctio, & consummatio; eò quòd chri-
stianum cõsummatum efficiat, perficiat, & absoluat;
5 † Cum christiani nomen à chrismate deriuatur, quasi
christianus dici non mereatur, qui hoc oleo inun-
ctus non est: alia ibi, addens, & *n. 6.* quod hoc sacra-
mentum sæpè appelletur à ritu, & cæremonia *ma-
nùs impositio*, vt cauetur in Concilio Illiberitano
canone 38. & in Cõcilio Carthaginensi Syriaci tẽ-
pore celebrato, & in Matisconensi. 2. *can.* 3. & aliis
inquam nominibus, veluti *Chrisma*, vt ait Aug. *l.
2. contra Petilianum c.* 104 Oleumque siue *vnguẽ-
tum* cum aliquo addito à Dyonisio *l. de Ecclesia-
stica Hierarchia c. 4.* & à Cyprian. *epist.* 12. *Sacrum
vnguentum*, & ab August. *l. 5. contra Donatistas, c.*
20. *Oleum sanctificatum*, & à Basilio *l. de Spiritu
Sancto c. 17. Oleum Vnctionis*, & ab eodem Dyoni-
sio *Oleum sanctificum, vel Deificum &c.* Alia spe-
cificat Basilius *dict. c. 1. per totum, & sub n. 4.*

6 Quartam speciem vnctionis ponit Ægidius
Trul. Episcopi in capite; & Presbyteri in solis ma-
7 nibus in collatione ordinis sacerdotalis. † De præ-
dicta Vnctione Episcopi alloquitur Pontifex In-
nocentius III. *hic* in textu nostro *in vers. debet
enim Episcopus*, in verbis sequentibus. *Hoc Vnguen-
to caput & manus Episcopi consecrentur; per caput
enim mens intelligitur, iuxta illud* (vnge caput
tuum, & faciem tuam) *Per manus opera intelligun-
tur, iuxta illud* (manus meæ distillauerunt Myr-
rham) *manus igitur inunguntur oleo pietatis, vt
Episcopus operetur bonum ad omnes, maximè au-
tem ad Domesticos fidei. Caput autem vngitur bal-
samo charitatis, vt Episcopus diligat Deum ex toto
corde, & ex tota animo, & ex tota mente sua &
proximum suum, sicut seipsum. Caput inungitur
propter authoritatem, & dignitatem, & manus
propter ministerium, & officium; caput enim vngi-
tur vt ostendatur illius representare personam, de
quo dicitur per Prophetam* (Sicut vnguentum in
capite eius, quod descendit in Barbam Barbam Aa-
ron) *caput enim viri Christus, caput Christi Deus,
qui de se dicit* (Spiritus Domini super me; eo quod
vnxit me, euangelizare pauperibus misit me) *manus
Episcopi inunguntur, vt ostendatur accipere pote-
statem benedicendi, & consecrendi; Vnde cum eas
consecratur inungit* (consecrare inquit vt sanctifi-
care digneris Domine manus istus per istam vn-
ctionem & per benedictionem nostram, vt quæ-
cumque benedixerint, benedicantur, in nomine Do-
mini.) Et de hac vnctione amplius dico *sub q. 1. hu-
ius Rubrica.*

Iam ergo de vnctione Præsbyteri in manibus; 8
possemus longè repetere nonnulla, quæ dixi supra
*sub tit. de temporibus ordinationũ & ti. de ætate, &
qualit. ordin.* Differt enim multò Vnctio sacerdo-
tum ab vnctione Episcoporum, sunt enim in istis
ampliores prærogatiuæ, cum Præsbyterorum solum
manus, & quidem oleo simplici, non admixto Bal-
samo delibutæ esse debeant; Episcoporum verò, tam
caput, quàm manus sacro chrismate perungantur,
quod non alia ratione constitutum ab Ecclesia cõ-
stat, nisi vt plenitudinem sacerdotalium Donorum,
& gratiarum in solo Episcopo, non in Præsbytero
reperiri pateat, expressiorem quoque eos pręinferio-
ris ordinis sacerdotibus Christi imaginem referre
innotescat: ita Franciscus Hallier. *de sacris election.
p. 4. c. 10. à n. 4.* & post eum Diana *p. 12. tr. 1. res. 116.*
sub vers. *sed plura.* Item etiam chrismate Episcopa- 9
lis manus oleo præsbiteralis inungitur, tum quod
perfectionem illę operentur, quæ chrismate beneo-
lenti significatur hoc illuminandis pręsertim menti-
bus incumbant, quæ illuminatio oleo, quod ignis
pabulum esse solet, conuenienter exprimitur. Tum
quod in corpus Christi misticum; ad quod bono
ordine, & famæ celebritate maximè opus est Epis-
copi Præsbyteris maiorem habeant potestatem: ita
idem Hallier. *supra n. 11.* sub vers. *Ex his*, quod cõ-
firmari videtur ex verbis text. nostri vers. *Per Oleũ*
& vers. *Hoc ergo chrismate vngi debet Episcopus,
non tam in corpore, quàm in corde, vt & interius
nitorem conscientiæ, quantum ad Deum, & exterius
habeat odorem, bonæ famæ quoad proximum &c.* Et
ibi. *debet enim Episcopus bonũ habere testimoniũ &
ab his, qui sunt, intus, & ab his, qui sũt foris, vt Cor-
tina Cortinã trahat, & qui audit, dicat veni.* Quia 10
vt ait Socoliuius, quẽ refert Diana, sicut nihil Epis-
copo excellẽtius, sic nihil esse miserabilius, si de san-
cta vita Episcopus periclitetur; si sacerdos in crimi-
ne teneatur; eo quod quanto gradus altior est, tanto
ruina grauior, honor grãdis, & grandiori debet so-
licitudine circũuallari, † sed vtrique in corpus Chri- 11
sti, verùm per se virtutẽ æqualem habent, vt iã dixi
sub dicto tit. de temporib. ordin. quæ scilicet præ-
sertim conscientiæ puritate, & nitore indiget, † 12
sed an quid proinde detrahi debet Præsbyterali
Vnctioni, quo præcellere potest Episcopalis ipsi,
non

non oleum,quod conſcientiæ puritatem deſignat, ſed Balſamum,quod famæ claritatem ſignificat,detrahendum, illudque Epiſcopali materiæ adiungendum.

13 Et tandem dicunt Hallier,& Diana *vbi ſupra*, caput ſolius Epiſcopi inungitur; quia ſolus regiminis,perfectam ſcientiam, ſolus gratiæ præſidendi perfectionem, ſolus regendi abſolutam authoritatem,ſolus perfectæ Eccleſiæ caput, eſt Epiſcopus,ſolus tandem caput Eccleſiæ,Chriſtum perfectius exhibet.

14 † Præsbiteri nec plenitudinem omnem ſacerdotij ſibi vindicant, nec ſine Epiſcopis aliquid gerendi authoritatem, nec perfectæ Eccleſiæ capita ſunt,nec Chriſti perfecta; & ſic Barboſa *de poteſtate Epiſcopi p.1.tit.1.cap. 5. n. 10.* ait quod Epiſcopus in capite vngitur, vt authoritas, & dignitas eius declaretur,& eum eſſe,ſcilicet caput,& Principem Eccleſiæ ſuæ quomodo vir vxoris ſuæ caput dictus eſt.

15 Et concludo ſacerdotum, tam ſuperioris,quàm inferioris ordinis manus inungi; Primò vt ad laborem,ad miniſterium,ad diligentem, & ſedulam operam,vtrorumque manus indurentur, & confirmentur;Item vt ad miſericordiæ opera charitatis oleo defluentes,manus habere moneantur,non aridas, non contractas,non illiberales. Tertiò vt ad benedicendum,& ſacramenta conficienda idonei reddantur. Quartò vt ad ligandum, & ſoluendum habiliores efficiantur:ita Hallier ſupra,*ſub dicto n.11.*& Diana,Socolouius,& Barboſa; qui dicit manus Epiſcopi conſecrari,vt ſciat Dignitatem,

16 non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere,vt ſciat ex illo ſe numero operariorum eſſe debere,qui ſuſtinent pondus diei,& æſtus; Deinde vt illis manibus adſit virtus Spiritus Sancti,eas teneat, & dirigat,cum illis laboret,& operetur, vt quidquid benedixerit,benedicatur, quidquid ſanctificauerit,ſanctificetur;& quod demùm vnguntur manus eius, vt operentur bonum ad omnes quidem, ſed maximè ad Domeſticos fidei, vt manus ſuas mittat ad fortia, vt penam otioſus non comedat, vt manus eius diſtillent Myrrham,vt ſit Beatus ſeruus ille, quem cum venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem; idem Barboſa ſupra *n.12.*

17 Quare notandum eſt non ſufficere Epiſcopis quod eorum manus fuerint inunctæ in inferiori ſacerdotio,ſed iterum,vt iniungi debeant cum conſecrantur,tum quia ad benedicendum manus eorum ſanctiones efficiendæ; tum quia ſacerdotum conſecratio,altarium,Eccleſiarum, & cæterorum benedictio,ſacramentorumque,quorundam confectio,tunc ipſis confertur. Tùm quia ad operioſius myſterium, & honorificentius officium conſecrentur.Tum denique,quia cùm opes Eccleſiæ in ipſorum poteſtate conſiſtant, maiorem largiendi habent occaſionem & ex ſuo ſtatu ad pietatis, & ſupererogationis opera arctius deuinciuntur: ita idem Franciſcus Hallier ſuprà *ſub dicto cap.10.* & *dict.n.11.*in *verſ.item non ſufficere Epiſcopis.*

18 Quintam ſpeciem vnctionis ponit Ægidius Trullench.Regum,ſcilicet in humero,vel brachio, de qua Pôtifex Innocentius III.hic *in §.Vnde quæ*, & in quo differat ab vnctione Pontificis, & Epiſcopi,ibi docet textus,& Ego dico *q.1.ſequenti*, in *verſ.à Regia.*Aliquid *q.1.*verſ.*Sacerdotes.*

19 Sextam ponit Ægidius Trullench.Templi,Altaris,& Calicis de qua etiam dict. Pontifex Innocent.III.hic *in §.fin.* ibi. *Vngitur præterea ſecundùm Eccleſiaſticum morem cum conſecratur altare, cum dedicatur Templum,cum benedicitur Calix* &c.De quo *ſub tit.infra de conſecratione Altaris,& de Eccleſiis ædificandis, & infra in hac Rub.*Et vide quæ dico infra *ſub cap.2. de ſacram. non iterand.*

Septimam,& vltimam ſpeciem ponit eam nempe quæ dicitur vnctio Infirmorum,qui periclitantur de vita;quæ ideò dicitur extrema vnctio; quia 20 confertur homini exiſtenti in extremis, & decedenti ab hac vita;& de hac præcipuè agere videtur in textu noſtro idem Pontifex Innocent.III. in principio textus noſtri ibi:*Scire te volumus duas eſſe ſpecies vnctionis, exteriorem, quæ materialis eſt,& viſibilis,& interiorem,quæ ſpiritualis eſt,& inuiſibilis, exteriore viſibiliter, inungitur corpus; interiore, inuiſibiliter inungitur cor, de prima Iacobus Apoſtolus ait(infirmatur quis in vobis? inducat Præſbiteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum vngentes eum oleo in nomine Domini & oratio fidei ſaluabit infirmum.)* Quo loci omnes Doctores agunt de ſacramento vnctionis, de quo hic intendo tractare ſub noſtro tit. Item comprobat Pontifex hic *in §.fin.*verſ. *Verum vnctionis ſacramentum*,de qua per quæſtiones poſt hanc Rubricam tractatur de hoc ſacramento. † Itaque etſi 21 alia ex littera noſtri textus valeant hic annotari quæ ſub quæſtionibus huius Rubricæ intelliguntur; præcipua tamen quæ in eius littera mouentur ad agitandum;eo quod nullus alius locus ſeſe offerat opportunior in noſtris Decretalibus Gregorij IX. ſunt difficultates, & quæſtiones de duobus ſacramentis Eccleſiæ, Extremæ Vnctionis ſcilicet, & Confirmationis,& à quibus Miniſtris,& per quas vnctiones,vt infra ſub littera videbimus.

Et ibi,in verſ.*Licèt Romanus Pontifex non vtatur Baculo* adiunge quæ dico infra *q.1.*à verſ.*& ſic.* 22

QVÆST. I.

An vnctio conſecrationis Epiſcopalis differat à Regia,& à Pontificia? Et quare Rex, & Imperator in humero vngatur tantùm oleo; Papa,& Epiſcopus in capite,& chriſmate etiam? Et cur Epiſcopi, & Papa conſecrandi vngantur manus,& caput. Et quibus Regibus Chriſtianis olim Ius vngendi fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Vnctio conſecrationis Epiſcopi differt ab vnctione Papæ,vt ex n.2.& vtrinſque ſunt tantum ritus accidentales ab Eccleſia inſtituti* n. 4.

2 *Vnctio conſecrationis Epiſcopalis, eſt materia partialis ordinis ſacramenti Epiſcopatus;non ſic vnctio Papæ.*

3 *Papatus non eſt ordo nec ſacramentum.*

5 *Epiſcopus vtitur Baculo curuato,Papa eo non vtitur,& quare* n.6.7.*& ad quos effectus*,n.8. 9.10 & 11.

6 *Paſtoralia fere omnia officia,Baculo ſignificantur.*

11 *Conſecratus,peracto Conſecrationis ſacramento,ſeſe confert ad ſpiritualem æconomiam cui in primis Baculus traditur.*

12 *Vnctio Regum fit cum oleo Cathecumenorum in humero,& Brachio, Epiſcopi in capite cum*

chrismate,& quare,n.13. 14.15.16.17.18. & n.27.

15 *Vnctio Imperatorum fit tantum, vt defendant Ecclesiam.*

16 *Saul vnctus fuit in Capite.*

17 *Pontifex in manibus quare & in capite vngitur* n.18.19.20.&c.*Vbi de pluribus rationibus,ac* n.22.& n.31.

18 *Rex vngitur in humero,vt nec excludatur à repræsentatione eiusdem capitis Christi*,n.20.

20 *Principatus in humero,siue in barmo,præcipuè designatur in quibus ideo Princeps vngitur.*

21 *Christus fuit nobis immane brachium cuius liuore sanati sumus.*

22 *Hierarcha futurus, quare primùm in Capite vngatur.*

23 *Imperator, subdiaconatûs ordine præditus esse non debet,sed militari charactere donatus.*

24 *Imperatores Laicis adcensentur.*

25 *Reges non omnes vngebantur sed aliqui tantum priuilegio, vt Francia, & Hispania, qui & sunt Canonici aliquarum Cathedralium suorum Regnorum,vt* n.16.& *vide* n.33.

27 *Vnctio Regum in quo sensu dicatur sacramentum.*

28 *Vnctio Regia à Pontificia in quo differat?*

29 *Oleum, quo Reges inunguntur, non est chrismatis,vt est Baptismi, sed aliud aliis exorcismis consecratum.*

30 *Imperatores tantùm oleo vnguntur in brachio in modum crucis, quod vocatur Cathecumenorum,& vnguntur ab Episcopo.*

31 *Vnctio Sacerdotum fit in manibus,& quare.*

33 *Vncti fuerunt olim Reges Franciæ,& Angliæ, postea ad eorum exemplum ferè omnes,vt Vngaria,Boëmia, Polonia, & antè hæresim, Suecia,Dania Nonuergia, Scotia. Vide* numer.36.

34 *Franciæ Reges,Hierosolymitani,& Siciliæ prætendunt sibi hanc vnctionem singulari quodam priuilegio.*

35 *Oleum,quo vngitur Franciæ Rex, narratur è Cœlo dimissum & sup.n.47.*

36 *Pipinus Rex Franciæ primus fuit oleo vnctus.*

37 *Reges Hispanici Gothi vngebantur,vbi nominantur aliqui, vbi post de Alphonso IV.* numer.38.39.

38 *Vbamba Rex Gothus,noluit Rex vocari, donec fuit vnctus per Archiepiscopum Toletanum.*

39 *Ritus vnctionum Regum Hispaniæ qui, remissiuè.*

40 *Vnctio Regum Aragoniæ, & Siciliæ remissiuè.*

41 *Vngendi Ius omnibus generaliter Regibus Christianis conuenit; fit tamen solum mentio de vnctis à Papa;quia sunt Vasalli Ecclesiæ.*

42 *Vnctio Regum non imprimit characterem nec tribuit summam in eis potestatem.*

43 *Oleum quo Reges vnguntur,significat lætitiam, & promptitudinem ad debellandum inimicos fidei.*

44 *Christus appellatur vnctus,& ab eo Reges vncti intelliguntur.*

1 AD primam quæstionis partem; abundè, & subtiliter summus Pontifex Innocentius III. tractat,& explicat locis Sacræ scripturæ,3.*Reg. c.* 19.*Actor.* 10.ex Paulo *ad Colos.*2.Isaiæ *c.*9.& *in* 1. *Regum c.* 9.ponens verba horum locorum,quibus exactè distinguntur prædictæ vnctiones,cuius verba repetit Diana pro vberiori explanatione difficultatis,*p.*12.*tract.*1.*sub res.*88.in vers. & *ideo Innocentius.*

Igitur de vnctione Episcopali,& Pontificia dixit Isambertus cum aliis,vt refert Diana differre essentialiter vnctionem consecrationis Episcopi ab vnctione Papæ;quia vnctio consecrationis Episcopalis est materia partialis ordinis sacramenti Episcopatus, † sed vnctio Papalis minimè;quia Papatus non est,nec ordo,nec sacramentum,† sed idem Diana & ego cum eo existimo vtramque vnctionem Episcopalem,& Papalem esse tantum ritus accidentales ab Ecclesia institutos cum suis differentiis,& misticis significationibus. 2 3 4

Et sic videmus vt in textu nostro cauetur Episcopum vti Baculo curuato, Papam eo non vti,vt iam supra adduxi,& docet cum infinitis Barbosa *hic in* §.*inungitur*,*n.*14. & 15.in vers. *tum propter Historiam*, & ibi, *tum propter mysticam rationem*, quam iterum repetit idem Barbosa *in pastorali* 1. *p.c.*5.*n.*14.cum Alzedo *de præcellentia Episcop. Dignit.*1.*p.c.*13.*n.*70.Hieronymo Venero,*de examine Episcopor.lib.*4.*c.*10.*n.*21. & ante Barbosam rectas rationes præstat Socolouius, quem refert Diana*p.*12.*tract.*1 *res.*119.Vbi de ratione, quare Episcopo consecrando traditur Baculus:& Annulus;item & Lotherius *de re beneficiaria tom.*1. *lib.* 1.*q.*9.*n.*97.Franciscus Hallier plura curiosa scribens *de sacram.elect.p.*2.*cap.*8.*art.*4.§.1. *n.* 1001. Vbi Baculi Pastoralis varias refert mysticas significationes;primò quod datus sit Dignitatis insigne,nam virga,seu Baculus apud veteres potestatis & dignitatis insigne habitus est, quarum formam Pastorales iam Baculi exprimunt.† Et quod Laconum in pretio fuerunt,teste Platone 2. Pastoralia ferè omnia officia Baculo Pastorali significari possunt,vt docet Isidorus Hispalẽsis cuius verba scripsit synodus Aquisgranensis, ibi; *Huic autem dum consecratur, datur Baculus*, vt eius inditio subditam plebem,vel regat,vel corrigat,vel infirmitates infirmorum sustineat;† Beda,*Baculum habet Episcopus,vt subditos regat,infirmos sustineat*, Innocent.III.*Baculus correctionem significat Pastoralem.*Item ideo est acutus,rectus,in medio retortus, siue curuus in summo;quia Pontifex debet tangere pigros,regere debiles,colligere vagos. 5 6 7

8 Imò & refert Hallier quod hoc olim lapis quidam marmoreus Tholosæ repertus nos docuit, cui sanctorum Petri, & Saturnini pedes Pastoralem gestantium imaginem cum sequenti versu insculptæ sunt,

Curua trahit, quos recta regit, Vltima pungit.

Verùm idem,& Diana *dicta res.* 19. vers. *sed Honorius* dicunt cum eodem Honorio Augustudunensi per Baculum, quo infirmi sustentantur designari Doctrinæ authoritatem,& quod per Virgam, qua improbi emundantur,potestas regiminis figuratur;†Baculum enim dicunt portare Pontifices,vt infirmos in fide per Doctrinam erigant; & quod Virgam baiulant, vt per potestates inquietos corrigant,& quod hæc Virga,seu Baculus est recuruus, vt aberrantes à grege docendo, ad pœnitentiam trahat,& quod in extremo est acutus, vt rebelles ab excommunicando retrudat hæreticos, vel vt lupos ab ouili Christi potestatiuè exterreat dicunt etiam ab hoc non discedere Hugo à S.Victore in verbis sequentibus. *Episcopo dum regimen Ecclesiæ committitur, Baculus quasi Pastoris traditur,in quo tria notantur*, quæ significatione non carent 9 10

carent *Recuruitas, Virga, Cuspis* in sequenti Carmine,

Collige, sustenta, stimula Vaga morindalenta,
Hoc est Pastoris, hoc Virga figurat honoris,
Attraho peccantes, item istos rego, pungo Vagantes.
Officio triplici seruio Pontifici.

De quo est etiam videndus Andreas Suassarius *in Panoplia Episcopali lib. 3. per totum*, & præcipuè *disp. 8.* quibus addo Hieronymum Vielmium *de Episcopis titularibus p. 2. fol. 13.* Moscon *in tract. militantis Ecclesiæ p. 1. lib. 1. cap. 8. vers. item Baculus*, Bartholum Gauant *in comment. Missal. & Breniarij, tom. 1. p. 2. tit. 1. n. 6. & p. 5. tit. 3. §. 3.* Tamburini *de Iure Abbat. tom. 1. disp. 20. q. 1. n. 4. & q. 2. in fine*, Durand. *in rationali Diuinor. officior. lib. 3. cap. 15. n. 4.* qui ex vltimis verbis §. *fin.* textus nostri refert Historiam, quare Papa Baculo non vtatur.

11 Igitur dicendum est cum Barbosa *in pastorali d. p. 1. c. 5. n. 13.* quod peracto consecrationis sacraméto, consecratus iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem sese confert; & quod armatur, & instruitur, ac accipit regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta, & gubernacula, ob quæ tradi in primis in manus noui antistitis consecratum Baculum, authoritatis scilicet, & disciplinæ insigne sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt sic in coërcendis vitiis piè sæuiens Iudicium sine ira tenens in fouendis virtutibus, auditorum animos demulcens in tranquillitate, seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat Iustos, pugnet, & stimulet ignauos, & inertes repellat necentes, ac iuxta Ezechiel *cap. 34.* attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo Principis Pastorum ægre, & debile; Et sic vt *incredu*li Bernardus loquitur. lib. 3. de consideratione: *conuertantur ad fidem, conuersi, non auertantur, auersi, reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant authoritatem facultatemque alios subuertendi.* Igitur Magnus Leo ait, *quod negligenter pascens, toties commendatum Dominicum gregem conuincitur summum non amare Pastorem.*

12 A Regia verò Vnctione differt prædicta Episcopalis; quia hæc fit cum chrismate, & in capite, sed vnctio Regia cum oleo Cathecumenorum, & in humero, & Brachio: sic Isambertus, & text. noster, vbi Barbosa *sub dicto vers. vnde in veteri, n. 8.* dicit quod Principis vnctio est à capite ad brachium, vt tenent Gregorius Lopes *in l. 13. glossa 1. tit. 4. p. 1.* Petrus Alphonsus de Vasconcellos *in harmonia Rubricarum sub hoc tit. n. 9.* Fuscus *de Visit. lib. 1. cap. 6. n. 5.* Vnde Pater Gerunda *de Episcop. tom. 2. lib. 8. disp. 13. cap. 6. n. 3.* loquens de Vnctione Episcopali, & Regali sic ait: *solum nunc assero vngi præsertim in capite nostrum Candidatum; quia Caput est sua Ecclesia, quem illa loco sponsi, & capitis venerari debet; Vel quia quantum gratia in corpus Ecclesiæ, eius sponsæ à Deo conferenda est per ipsum Episcopum, tanquam per caput deriuandum, vel per Christum, quod caput est totius Ecclesiæ, cuius personam in Ordine ad hanc*
13 *peculiarem Episcopus gerit.* † *Et quod hæc Vnctio præstet Regum Vnctioni, quippe qui in humero vnguntur, & brachio quasi ad defensionem Regni, & ad eiusdem sustentationem, vt in secunda oratione, quæ habetur,* in Pontificali de Vnctione Regis legitur, dum vngitur, & incipit *Dei filius.*

Et de hac Vnctione Regia cum Episcopali comparata, prorumpit Doctor Franciscus Hallier 14
de sacram elect. p. 2. dict. cap. 10. n. 18. post multa verbis sequentibus, *Nihilominus quacumque Vnctione non ita Reges sacri efficiuntur, aut Sancti vt Ecclesiastici ordinis exinde censeantur, vt Ecclesiasticam potestatem exinde aliquam habeant; tum quod potestas nulla Ecclesiastica per Vnctionem tradatur, sed per manus impositionem eo fine vsurpatam vel instrumentorum singulorum ordinum traditionem. Vnctio verò ad solam personæ sanctitatem ac venerationem designandam & efficiendam, seu ad disponendum hominem ad sacramenti condignam receptionem conferatur* † *Tum* 15
quod Imperatorum vnctio, nec eo finè fiat, quatenus Ecclesiastica ministeria Imperatoribus, vel Regibus tractare liceat, sed potius vt ad Ecclesiæ defensionem, ac protectionem se tanquam inunctos pugiles ardentius exurgere, & præliari bella Domini debere nouerint. Aliaque ponit Verba, quibus distinguit vnctionem Regis ab Episcopali, de quo videbis Marchinum *de sacram Ordinis tract. 2. cap. 7. & 8. n. 7.* Dianam *dicta p. 12. tract. 1. sub dicta res. 88.* ex eodem Hallier.

Et licèt Saul fuerit vnctus in capite, vt patet 16
ex textu nostro, & sacerdotes in manibus vngãtur, adhuc verò iam Reges, & Imperatores in humero, & brachio vngi dicendum est; † Pontificem in ma- 17
nibus, primo vt ait Barbosa *in pastorali p. 1. dict. c. 5. n. 11.* vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ & quem oleo lætitiæ excellentius, & angustius vnxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quod primo ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. † Et quod 18
vngitur Rex in humero, vt nec ipse plane excludatur à repræsentatione eiusdem capitis: nam & huius Principatus, vt dicit Isaias 9. fuit super humerum eius, & vt sciat se esse Ministrum ad portandam crucem Iesu Christi, laudem bonorum, vindictam autem malorum Apostol ad *Roman. 13.*

Alias inquam rationes ponunt Aluarus Pelagius *de planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 56.* & Camill. Bor- 19
rellus, *de Regis Catholici præstantia. cap. 49. n. 27.* primam scilicet quod Pontifex vngatur in capite vt ipsum caput esse Ecclesiæ visibile cognosceremus; Reges, & Imperatores in brachio vngantur, vt intelligant se omnem spem, & sui Regni fortitudinem proiicere deberere in Christum, qui brachium in scriptura nuncupatur, ex illo Isaiæ cap. 52. *parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium*, & in cap. 33. *Domine miserere nostri, te enim spectauimus esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis.*

Item Pontificem vngi in capite; quia in illo de- 20
bet esse perfectio actiuæ & contemplatiuæ vitæ: Reges in brachio; quia in actiua principaliter exercere se debent, necnon in humero, qui principatum significat, vt quale sit onus, cui humeros subiiciuntur, rectè ponderent; & ob id Innocentius III. in textu nostro inter alias differentias *in dicto §. Vnde*, verbis sequentibus dixit *in vers.* Principis vnctio à capite ad brachium est translata, vt Princeps ex tunc non vngatur in capite, sed in brachio, siue humero, vel harmo, in quibus Principatus congruè designatur, iuxta illud, quod legitur Isaiæ cap. 9. *factus est Principatus super humerum eius* &c.

21 † Et sic Diana *dicta p.12.sub dict.ref.* 88.*tract.*1. in verſ. *nec ineptè*, dixit nec ineptè Chriſtum dici brachium noſtrum immane, nam ſicut vbi totum corpus morbo aliquo grauatur, vulneratur brachium, ex cuius vena ſanguis profluit, vt totum corpus ſanetur; ita cum totum humanum genus graui peccatorum morbo opprimeretur, vt incolumitatem obtineret, Chriſtus fuit nobis immane brachium cuius liuore ſanati ſumus.

22 Et amplius Socolouius, quem refert Diana *dicta p.12.tract.1. reſ.119.in princ.*ait *Vngitur futurus Hierarcha primum in capite, per quod mens eius deſignatur; quo admonetur, vt Deum ex toto corde ſuo, & ex tota anima ſua, & ex omnibus viribus ſuis proximum ſuum, ſicut ſe ipſum diligat, quarum rerum omnium caput fons eſt, & principium. Deinde vt ſimul authoritas, & Dignitas eius declaretur, cum ſcilicet eſſe caput & Principem Eccleſiæ ſuæ; quomodo vir vxoris ſuæ caput dictus eſt; honor enim, & ſublimitas Epiſcopalis inquit Ambroſius nullis poterit comparationibus adæquari, ſi Regum fulgori compares, & Principum Diademati, longè erit inferior, quam ſi Plumbi metallum ad auri fulgorem compares; quippe cum videas Regum colla, & Principum ſubmitti genibus ſacerdotum, & exoſculatis, eorum dextris, orationibus eorum ſe commendare, & communire, qui item cornu ſuo Reges, & ſacerdotes vngunt, ſed prouidendum eſt inquit Ambroſius, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis, ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio, ne ſit Religioſus amictus, & irreligioſus prouectus, ne ſit gradus excelſus, deformis exceſſus; quia ſicut nihil eſſe diximus Epiſcopo excellentius; ſic nihil eſſe miſerabilius, ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur, ſi ſacerdos in crimine teneatur.*

23 Et ita Valentinianus Imperator ſancto Ambroſio Epiſcopalem ſarcinam ſcribere verenti, *Noli timere* inquit *quia Deus qui te elegit, ſemper te adiuuabit, & ego adiutor, & defenſor tuus, vt meum ordinem decet, ſemper exiſtam*; circa quæ vltima verba, vt ait Doctor Franc. Hallier *de ſacram elect. dict.p.2.cap.10.art.5.§.3.ſub dict. n.*18.verſ. *circa*, ex gloſſa Imperatorem ſubdiaconatus ordine præditum eſſe non debere, ſed militari charactere donatum. Indeque ſexta ſynodo Trullana Imperatores laicis adcenſentur; licèt cæteris maiori prærogatiua donentur; idem quoque à Nicolao Primo 24 inter laicos numerandi docentur, nec Diuinis, ſed prophanis negotiis intendere monentur; quatenus ſcilicet ſpiritualis actio carnalibus diſtaret incurſibus; & ideo militans Deo minimè ſe negotiis ſæcularibus implicaret, ac viciſſim non ille rebus Diuinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſæcularibus implicatus.

Et hactenus hic *in §. in veteri*, de vnctione Re-25 gum agitur, intelliges non quod omnes inungi poſſunt, ſed ex priuilegio quodam, dumtaxat, vt referunt Boër. Epo *de regalibus, vel iure Principum, in princip.n.*54.& Barboſa *in addition.p.6.*dicentes Francorum Regem oleo planè miraculoſo, ſeu diuinitùs ac cælitùs olim dimiſſo; iam inde à primi Regis Francorum Chriſtiani Clodoueo alia addentes; item ex Gregorio. Lopez Madera *En las excelencias de el Reyno de España, cap.12. pag.* 83. Ferr olim Reges Hiſpaniæ Gothorum temporibus ſimiliter inungi; & quod hæc vnctio quantumuis excellentem clericatum Regibus non afferat, ſed politicam dumtaxat adminiſtrationem Regni.

26 Et licet Francorum Rex ſit canonicus Eccleſiæ ſancti Hilarij Pictauienſ.& Eccleſiæ Cœnomanenſis, & Andegauenſis, & Hiſpaniæ habeat canonicatus in Eccleſiis Toletana, Burgenſi, & Legionenſi, & fruantur etiam in aliquibus Eccleſiis titulis Abbatum, & aliquas diſtributiones percipiant modo cæterorum, ſi præſentes fuerint in choro, nihilominus erit error manifeſtus dicere eos non eſſe prorſus laicos; licèt beneficia conferant, ſeu poſſideant, vt *in cap.3.de Iudic.quæſt.*5.dixi.

Quare firmat idem Franciſcus Hallier *ſub dict. n.*18.non crudè intelligendum eſſe, Petrum Damianum, dum quintum ſacramentum in vnctionem eſſe Regis aſſerit, ſumpto ſcilicet latiſſimo nomine ſacramenti; hanc autem mirificè commendat, pompamque eius deſcribit, & præmiſſis eius celebrationibus cleri, ac plebis conſenſu, necnon ſolemnibus de ſeruandis Eccleſiæ libertatibus ſacramentis eam adhiberi teſtatur; deinde iſta ſubiungit: *Ex tunc exuitur rex veſtimentis ſuis, & oleo ſanctificationis aſpergitur, vt typico rore profuſus cæleſti vnguenti plenitudine glorietur; ſacramentis ergo hanc vnctionem annumerat, quæ duodecim numero ſtatuit, eas omnes ſacramenti nomine donans. Eccleſiaſticas cæremonias, quæ quocumque modo membra Eccleſiæ diſtinguerent, coordinarent inter ſe & in aliquo gradu conſtituerent, vel in ſublimi quodam ſtatu collocarent: quo ſenſu vnctio regum ſacramentum dici poteſt, non in Eccleſiaſticæ, ſed laicæ dignitatis apice ſuſcipientem conſtituat.* 27

Igitur ex textu noſtro *in d. §.Vnde*, patet, quàm optimè differat vnctio Pontificis à Regia in verbis ſequentibus: *In capite verò Pontificis ſacramentalis eſt delinitio conſeruata; quia perſonam capitis in Pontificali officio repreſentat; refert autem inter Pontificis, & Principis vnctionem, quia caput Pontificis chriſmate conſecratur, Brachium verò Pontificis oleo delinitur vt oſtendatur quanta ſit differentia intra authoritatem Pontificis, & Principis poteſtatem.* 28

Itaque Oleum, quo Imperatores, & Reges in- 29 vnguntur nō eſt oleum Chriſmatis, vt eſt Baptiſmi, ſed aliud oleum aliis exorciſmis & benedictionibus conſecratum; ſolum enim Pontifex, vt dictum eſt Chriſmate in capite vngitur ex Balſamo, & oleo confecto myſtica ratione, † ſed Imperatores tan- 30 tum oleo in brachio exorcizato, in modum crucis inungitur, non chriſmate ex cærem. *lib.1.ſect.5. cap.3.* Caſtald.*de imper.q.19.n.3.*Azor.*inſt.mor.p. 1.lib.10.cap.5.q.2.* Valdeſius *de Dignit. Regia, Regnor. què Hiſpaniæ. cap.14.n.23.* ſic DD. per textum hic *in dicto §.Vnde*, & Barboſa *in paſtor. p. 2.alleg.31. n.12.* Quod oleum vocatur Cathecumenorum, & illi accipiunt vnctionem ab Epiſcopis in ſuis Regnis, Selua *de benefic. 1.p.q.5.n.164. & 165.* Gregor. *in l. 13. gloſſ. 1.tit.4.p.1.* Petrus Alfonſus de Vaſconcellos *in harmonia Rubric. de ſacra vnctione n.9.* Fuſcus *de Viſitat. cap.6. n.5.* Azor. *inſtitut. moral.p.2.lib.10.cap.5.q.2. & 3.*

Sacerdotes verò, vt iam dixi *ſub q.1.*vnguntur in 31 manibus, vt ad miniſteria Dei obeunda ſe eſſe deſtinatos intelligerent, & vt non ſolùm actiuæ vitæ incumbant, ſed etiam, vt bonorum operum, manum populis præmonſtrent: ſic Diana *dicta p.12. tract.1. reſ.*88. verſ. *& ſacerdotes*, & *ſacerdotes verò*, addens vt quoties ſcriptura agit de miniſteriis Miniſtrorum Dei, hac phraſi vti ſolet, Exodi 35. *quæ iuſſerat Dominus per manum Moyſis*, Leuit. cap.10. *ad eos per manum Moyſis.* vide dict. *in princ.* verſ. & *concludo*, & ante *à verſ. iam ergo.*

Ad

32 Ad tertiam quæstionis partem cur Episcopo,& Papæ consecrandis vngantur manus, & caput? Respondebis ex dictis *in principio*,& sub hac nostra quæst.*à n.*1.

33 Ad quartam quæstionis partem quibus Regibus Christianis olim Ius vngendi fuisset?Respondeo olim fuisse vnctos Regem Franciæ, & Angliæ, & postea ad eorum exemplum ferè cæteros Reges oleo sacro vngi cæpisse: sic Doctor. Francisc.Hallier.*de sacram.elect.p.2.cap.*10. *art.* 5.§.3. Diana *dict. p.* 12.*tract.* 1.*resol.*88.*in fine*, addentes quod quamuis Albericus,Rosatensis, Hostiensis, Gofredus,Cassaneus, Campegius,& alij existimarint solos in Occidenti,Francorum,Hyerosolimorum,Anglorum,& Siculorum Reges inungi prius quàm cæteri hanc sacræ vnctionis cæremoniam vsurpasse; nihilominus tamen cum per se ritus iste augustos homines facere videretur, & ab Innocentio III. firmatus foret, ac communi Iuri postea insertus, hic in textu nostro *dict.*§.*Vnde*;inde accidisse,vt Poloniæ Reges,Bohemiæ,Vngariæ,& ante hæresim Sueuiæ,Daniæ,Nonuergiæ,Scotiæ eundem ritum amplexos fuisse, sibi credentes vtile esse, & honorificum, tum apud Deum,tum apud homines, si sacro oleo cum benedictione Pontificali inungerentur.

34 Prætendunt verò Reges Franciæ,Hyerosolimitani,& Siciliæ sibi tantum hanc vnctionem singulari quodam priuilegio priuatim concessam. † Et

35 quod oleum, quo inungitur Franciæ Rex è Cælo dimissum narretur,de quo bene Renatus Copinus *lib.*2.*de Dominio Franciæ.tit.* .*n.*7. D. Anton. *p.* 2.*historiali tit.*11.*cap.*2.§.7. Forcatol. *de imperio Gallorum lib.*7.*fol.*320. Cassaneus *in catalogo, p.* 5.*considerat.*30.*&* 31.Thomas Corm. *lib.*1.*rerum gestar.Henric.II.Regis fol.*18.Alex.Patrit. *de Iust. amor.& Feder.Regis Galliæ lib.*1.*cap.*5. Cardinal. Baron.*Annalium Ecclesiæ tom.*6. *anno* 499. Ioannes Ferreult.*priuil.*7.Franc. Marcus *decis.* 456. *n.* 31.*&* *decis.*1024.*n.*5.*&* 7. Fuscus *de visitat. lib.* 1.*cap.*6.*n.*5.Petr.Gregor. *in preludiis optimi Iuris Consulti,probique Magistratus lib.*1.*cap.*11.Martinus Laudens.*q.*76.*de Principe*,Carolus Grassalis *de Iuribus Regum Franciæ.lib.*2.*Iure* 2.Guid.Pap. *q.*114.Guillielm.Benedict.*in cap.Raynucius*,verbo

36 *duas habens filias,n.*77.†Castald.*de imperat.q.*18. & idem Alex. Patrit. *dict.lib.* 1. *cap.* 11. ait quod Pipinus primus Regum Francorum inunctus fuit. Et quod Reges Galliæ,& Angliæ inungantur, alij verò minimè nisi consuetudine id obseruatum fuerit refert idem Camillus Borrellus *de præst. Reg. Cath.cap.*67.

37 Sed quia idem Alex.Patrit.*dict.lib.*1. *cap.* 9. *de Iust.armor.& federum Galliæ*, probat vnctionem plerisque Regibus Christiani orbis vsitatam fuisse; ideo non desinam scribere cum Ambrosio de Morales *in chronicis Hispaniæ nostra lib.*12. *cap.* 41. 53.*&* 57.Camillo Borrello *de præstant.Regis Cathol.cap.*49.*cum* 73. quod antiquissimi Reges Gothi vngebantur,prout relati docēt de Rege Vbamba, & Heruigio dicitur *in Concilio Tolet.* 12.*cap.* 17.& de Flauio Egica; & quod Hispaniæ Reges nihil dignius,nihilque sanctius putarint quàm, vt aliorum Regum more sancto oleo vngerentur. †

38 Imò idem Camillus refert D. Vbambam Regem vnctum fuisse per Archiepiscopum Toletanum, nec passum se Regem nominari, donec sanctorum Regum exemplo per manus Pontificum inunctus, & coronatus esset, solitosque fuisse Gothorum Reges eam sacram vnctionem recipere, asserunt etiam Garcia de Loaysa *in synodo Toletano sub Gundemaro fol.*277.*in notis ad Concil. Toletanum nouum cap.*16.*folio* 495.Alex. Patrit. *dicto lib.* 1. *cap.*10.*per totum.*

Et de vnctione Regum Hispaniæ, eorumque vsitato ritu,& præcipuè de Alfonso IV. memorat Garibay *in compendio historiali lib.*8. *cap.* 1. *anno* 1135. & quod Rex noster Catholicus, tanquam Rex Siciliæ oleo sancto inungatur, refert Camil. Borrel. *de præstantia Regis cathol.cap.* 49. *n.* 1. *&* 67. ait ibi *dict. n.* 2. & idem Garibay dicit,idem vsum fuisse in Regibus Nauarræ quod omnes scilicet vngerentur;vbi *lib.*26.*cap.*1.*&* *lib.*27. *cap.* 1. peculiariter meminit de Ferdinando Phebo,Philippo,& Carolo III. 39

Et de vnctione Regum Aragoniæ agit Hieronymus Zurita *annal.eiusdem Regni.lib.*10.*cap.*68. *&* *lib.*7.*cap.*1 *&* *cap.*28.*&* 29. faciens mentionem de vnctione Regis Petri IV.& Regis Ludouici filij Petri,& nepotis Federici; & de Rege Martino, & Ferdinando. Item de vnctione Regum Siciliæ agunt Castaldus *de imperio.q.*1 8.*n.*6.Curita *annal. Aragon.p.*1.*lib.*5.*cap.*17.& de omnibus prædictis D.Acugna *cap.*36.*n.*2.*de primatu*,Barbosa *de officio Episcopi p.*2.*allegat.*31.*n.*9.*&* 10. 40

Ex dictis sequitur dicendum generale esse Ius vngendi omnibus Regibus christianis;sic vt quod peculiariter de aliquibus scribitur adimat Ius aliis; fit enim mentio tantum de illis qui vnguntur à Papa;quia sunt Vasalli Ecclesiæ,per ea, quæ notant Doctores *in cap.intelleximus de Iureiur.*& citati à Martino Laudens.*q.*23.*de Principe*, & à Restauro Castaldo supra *de Imperatore, q.*19.*n.*6.*&* *q.* 36.*n.* 10.& à dict. Roderico à Cugna *de primatu Ecclesiæ dicto cap.* 36. *n.* 1. Alex.Patritio *de Iustitia armorum,& federum Reg.Franciæ, lib.* 1. *cap.*9.† qui *cap.* 4. probat vnctionem Regum non imprimere characterem,& *cap.* 8. quod vnctio non tribuit Regibus summam potestatem, sed alias quasdam prærogatiuas spirituales. † Oleum tamen, quo Reges vnguntur significat lætitiam,& promptitudinem ad debellandum, vt iam dixi inimicos scilicet Ecclesiæ, & pugnandum pro fide ad consequendam victoriam:ita Barbosa *in dict.cap.*31. *de officio Episcopi n.* 8. qui sic intelligit illud Psalm. 44.*Dilexisti Iustitiam,& odisti iniquitatem;propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Et quod oleum dicitur lætitiæ, quia hoc significat oleo inungi,vt ostendatur lætitia, qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam;item & quia per oleum nitor conscientiæ designatur ex nostro textu,& ex D.Thoma 3.*p.summæ q.*108.*art.* 3.*in addition.* quod sicut *cap.* 10. *Actuum* dicitur de Christo, *quod prædicauit*,Ioannes Iesum à Nazaret,quomodo vnxit eum Deus Spiritu sancto,& virtute.† Et sicut Christus id est vnctus,appellatur Dominus noster Iesus;ita Reges inunguntur, consecrantur, & coronantur, vt intelligant à Christo vncto potestatem habere, & in eo regnare,vt declarat Innocentius *in cap.Venerabilem de electione.* 41 42 43 44

***

QVÆST.

QVÆST. II.

An unctio non facta in consecratione Episcopo chrismate confecto ex oleo, & Balsamo, sit supplenda, & iteranda per tres Episcopos? Et an quando aliquid est relictum in consecratione Episcopali, sit semper eodem modo reiterandum? Et an consecratio Episcopalis ministrata cum opinione probabili, sit reiteranda cum conditione? Et an sit necessaria mixtio Balsami cum oleo?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis defectus nùm suppleatur, &* à n.2.

2 *Vnctio chrismate confecta si pratermittatur in consecratione Episcopi est supplenda.*

3 *Suppletur in ordinatione Episcopali pratermissum,* & à n.4. *cum aliis.*

4 *Consecratio inchoata ab aliquo Episcopo, eo postea impedito, aut deficiente suppletur ab alio tempore congruo, & cum eisdem solemnitatibus.* n.5.

6 *Suppletur vnctio pratermissa manus, vel capitis in consecratione Episcopi per alios tres Episcopos, pontificaliter indutos, Dic Dominica, seruato ieiunio, & Orationibus incipiendo ex loco relicto,* vt n.7. *vel si loco Chrismatis oleum ponatur, vt* n.8.

8 *Caremonia partialis vniùs totalis ordinationis dari potest tempore aliquo, etsi longo prius quàm alia.*

9 *Consecratio ministrata Episcopalis cum opinione probabili circa substantialia repetitur, exemplificatur, vt.* n.10. *Et circa ordinis valorem sacerdotalis, & quid in minoribus, & in Eucharistia, & Pœnitentia, vt* n.12. *fallit in probabilitate, vt* n.15.

11 *Baptismus celebratus cum opinione probabili circa eius valorem repetitur sub conditione.*

14 *Ordinatio sacerdotis cum Calice vacuo reiterata fuit, & etiam facta cum Calice non consecrato, vt* n.14. *Et vide* n.17.

16 *Paraguai Episcopus consecratus ab vno Episcopo, quatenus in India sustinetur absque reiteratione cum tribus.*

18 *Repetitio sub conditione fit quando reuera in consecratione Episcopi, aut ordinis, deficit aliquid, quod est sub opinione substantiali, non sic aliter.*

19 *Chrisma in Confirmationis sacramento, in quo differat ab vnctione chrismatica Episcopali, &* n.22.

20 *Aqua, qua est de necessitate sacramenti in Baptimo, non sic in Eucharistia.*

21 *Verba* in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti *sunt de necessitate in Baptismo, non sic in aliis Sacramentis.*

22 *Chrisma confectum ex oleo, & Balsamo cum benedictione Episcopi, necessarium in Sacramento Confirmationis, non videtur vt sic procedat in Consecratione Episcopi.*

PEr verba prima textus nostri, ibi. *Qui in consecratione sua sanctam non acceperat vnctionem; quoniam apud nos non consecrauerunt Pontifices, cum consecrantur, inungi nos quod illi defuerat mandauimus in ipso suppleri facientes caput eius, & manus per Albanensem Episcopum, assistentibus ei duobus Episcopis secundùm morem Ecclesiasticum, sacro chrismate deliniri.* De his, & aliis dubiis narrandis *in quaest. 3. sequenti*, legitimè nunc inquirimus; item & possemus inquirere, Quare debeat suppleri consecratio à tribus Episcopis, cum aliquando fiat sine tribus. Sed quia de hoc puncto latè egi supra *in cap. 5. Archiepiscopus. 6. & 7. de temporibus ordin.* ideò alibi dicta te remitto. Et quia etiam dico plura *in cap. 1. & fin. de sacram. non iterand.* qualiter sit supplendum in sacramentis, quod incautè fuerit prætermissum; ideo nunc ad dubia proposita respondebo. 1

Ad primum breuiter ex dictis *in dict. cap. si Archiepiscopus*, & ex dictis supra *in princip. & sub q.* 1. quod cum consecratur Episcopus, caput, & manus eius inunguntur chrismate confecto ex oleo, & Balsamo propter effectus, & prærogatiuas, quas ibi posui, sequitur quod si in Consecratione talis vnctio Chrismate confecta, sit prætermissa, debeat supplere per tres Episcopos illo inquam modò quo assistunt in vera, & legitima consecratione, iuxta quæ dixi *in d. cap. si Archiepiscopus*: ita colligunt ex textu nostro Abbas, antiquus Zabarella *Collect.* Ancharr. Bellam. Ioannes Andreas, Imola, Innocent, Butrius, Panorm. Vinianus *in rationali*, Barbosa Anton. August. *collect. 3. decret. lib. 1. tit. 11. cap. vnico.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 110. Ximenes *in concordia p. 1. & 2.* & hæc explanantur amplius *ex quaest. 3. sequenti*, vbi de oleo, & Balsamo, & qualiter debeant concurrere. 2

Ad secundam quæstionis partem potest esse dubium quando v. g. reliquit Episcopus vnctionem chrismaticam, libri traditionem, aut aliud, & in hoc puncto videtur dicendum quod si in qualibet ordinatione Episcopali, seu sacerdotali relinquatur aliquid de necessitate Sacramenti, & consecrationis, non sit reiteranda omnis Ordinatio, sed tantum quoad partem relictam, vt obseruant Ioannes Pontius *in cursu theologico disp. 48. q. 2. conclus. 8. n. 15. in fine*, Diana *p. 12. tract. 1. res.* 50. vbi ex defectibus aliarum ordinationum, de quo *in dict. cap. 1. de Sacram. non iterandis*, præstat responsum ad præsens dubium. 3

Quarè pro hoc dubio aduerto dicendum cum Abbate hic *not. 5* Innocentio, Hostiensi, Butrio, & *in cap. Presbiter de Sacram. non ordin.* & cum Doctoribus *in cap. ecce* 1. *q.* 1. cum Iordano *tom. 1. lib.* 5. & aliis, quod consecratio inchoata ab aliquo Episcopo si postea propter impedimentum illam perficere non possit, ab alio suppleri debeat; quemadmodum in altaris sacramento cautum reperitur *in cap. Quorundam 3. dist.* & ob id Iordanus supra *n. 53.* & Diana *dict. res.* 50. in vers. *hinc*, dicunt quod repetitio fieri debet tantum ab Episcopo, siue eisdem, siue aliis, tempore congruo, hoc est his tantum diebus, quibus eiusmodi Episcoporum ordinatio permissa est, & cum paramentis in reliquis solemnitatibus requisitis in prima ordinatione; quoniam ab ipsa nihil differt. † Et sic si in consecratione Episcopi fuisset prætermissa capitis vnctio, vel manuum, debebit suppleri ab eisdem tribus Episcopis, si haberi possint, sin minus ab aliis Episcopis Pontificaliter inductis die dominica, aut alias concessa, seruato ieiunio ab ordinatoribus, & ordinato; 4 5 6

ordinato; & quod in actu delibutionis proferenda erunt verba, & orationes à Pontificali præscriptæ pro ipsis functionibus, *vngatur, & consecretur caput tuum*, &c. *vel manus tua*, &c. pro vt in ipso Pontificali; & sic de cæteris supplendis iam adducti ex regula Textus nostri.

7 Et inde dicendum est, quod si consecrandus Episcopus deficeret, & ex aliquo de liquio, erit perficienda consecratio die Dominica sequenti, incipiendo ex loco, vbi relicta fuit: sic Diana *dicta p.11. tract. 1. res. 50. in fine*, firmans sic respondisse in consecratione Patris suæ Religionis D. Alexandr. porrò facta ab Eminentissimo Cardinali Franccioto ex doctrina Bernald. *de sacram. disput.* 47. *num.* 8. in verbis sequentibus: *Pastoralis caremonia vnius totalis ordinationis dari potest tempore aliquo, licet longo, prius quàm alia caremonia eiusdem Ordinis adhibeatur, quoniam illa pars ritè per acta perseuerat moraliter subiecto, donec ponatur alia, & compleatur caremonia:* Sic colligentes, *ex cap. presbyter. de Sacram. non iterandis*, & faciunt iam adducta ex Ioanne Pontio *dict. disputat.* 48. *quæst.* 2. *num.* 15. *in fine.*

8 † Et sic relatus Pax Iordanus *dicto tomo* 1. *lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 30. distinguens relatam suppletionem in substantialibus, & non substantialibus ait, vt si quis in locis præfatis non fuerit vnctus, vel Chrismatis loco fuerit adhibitum Oleum Cathecumenorum, vel infirmorum, debeat iterum inungi, & suppleri, pro vt cauetur in Textu nostro, & *in dicto cap.* 1. cum aliis, *de Sacram. non interand.* & ponit formam supplendi alia non substantialia, de quibus dico infra *in d. c.1. de Sacram. non iterand.*

9 Ad tertiam quæstionis partem, an consecratio Episcopalis ministrata cum opinione probabili, sit reiteranda? Et suppositis etiam quæ dico *de Sacram. reiterand. vel non*, respondeo cum Cardinali Lugo *in respons. lib.* 1. *dubio* 1. *num.* 11. amico nostro, Patre Scobar *Theologia Moral. tract.* 7. *axiom.* 8. *cap.* 4. §. 3. *num.* 46. Tannero *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 2. *dubio* 4. *num.* 98. Pater Quartus *in Rubrica Missalis, p.3. tit.1. dubio* 16. cum Diana, & alij qui docent distinguendum, vt in consecratione Episcopali, in Sacramento Baptismi, & in Sacerdotio propter eorum necessitatem, & damnum irreparabile, quod ex eorum inualiditate consequeretur, debemus quoties fieri potest, certam, & securam viam amplecti, & sic debeat repeti sub conditione quidquid factum

10 fuerit cum opinione probabili. † Et ob id Diana *dict. p.* 12. *tract.* 1. *res.* 47. dicit quod sic respondisset interrogatus de tribus casibus sequentibus; de Episcopo scilicet, qui consecratus fuit ab vno tantùm Episcopo. Item & de Episcopo consecrato absque vnctione chrismatica, sed cum oleo cathecumenorum. Item & de consecratione alterius Episcopi, de qua scripsit latè Pater Contreras *infra* referendus ex eo, nempe, quia licet omnes dictæ consecrationes factæ fuerint cum opinione probabili quoad validitatem, tamen ex rationibus proximè referendis debent reiterari iterum sub conditione.

11 Est enim dicendum quod quando probabilitas versatur circa defectum valoris, adest obligatio repetendi Baptismum: ita Lugo *vbi supra*, & Pater Quartus *dubio* 16. vbi loquendo de ordine sacerdotali, & consecratione Episcopali, & in aliis similibus, quando sunt opiniones pugnantes circa valorem ordinis, necessario iterandam esse sacram ordinationem sub conditione, & interim abstinendum esse à celebratione. † Secus de 12
aliis ordinibus inferioribus: nam præterquam ex inualiditate ordinis sacerdotalis, sequantur grauissima incommoda contra reuerentiam Sacramenti, sequitur aliud contra bonum animarum, cum non conficiatur Sacramentum Eucharistiæ, nec Sacrificium, nec fideles communicando, reciperent verum Sacramentum, nec consequerentur fructum sacrificij, nec validè absoluerentur in Sacramento pœnitentiæ; obligat ergo charitas ad uitanda huiusmodi damna, præsertim spiritualia, quoties fieri potest, & ex eadem ratione concludit etiam de ordine Episcopali ex cuius valore pendet valor ordinis sacerdotalis in aliis.

Quare videtur, vt rectè respondisset Pater 13
Leander *de Sacram. tom.2. tract.6. disp.* 3. *quæst.9.* ordinationem scilicet sacerdoris factam cum calice vacuo fuisse reiterandam, & relatum Patrem Quartum supra *in dict. Rub. Missal. p.3. tit.1. sect.* 2. *dubio* 4. Qui † interrogatus, an ordinatio sacer- 14
doris facta cum Calice non consecrato, respondit esse sub conditione reiterandā imo & esse reiterandam ordinationem sacerdoris, qui non tetigit calicem, per ea, quæ adduxit de Castillus *de Sacr. t.1. tr.6. disp.1. dub.14. n.205.* sic idem Diana *d. p.12. tr.1. resol.9.* in vers. *item ex his*, qui in versic. *verùm*, ait se olim docuisse cum Granado Baptismū, sacerdotium, & Episcopatum collatum cum opinione probabili esse denuò reiterandū sub conditione.

Et idem Cardinalis Lugo addit quod quando 15
probabilitas solum versatur circa obligationem repetendi, tunc non semper teneatur homo Sacramentum repetere, sic vt possit amplecti contrariam opinionem probabilem negantem illam obligationem: nam sicut in omnibus aliis materiis practicis, sic etiam in obligatione repetendi Sacramentum, possumus amplecti iudicium probabile Doctorū dicentium in eo casu nō esse talem obligationem, quamuis alij probabiliter dicant esse; eo quod probabilitas hæc non versetur circa valorem; sed circa licitum, & iudicium probabile practicum, concludens quod possumus amplecti vltimum licitè in omni materia.

Verùm quia de Episcopo *del Paraguay* in india 16
fuit, & adest nunc maxima controuersia, nunquid eius consecratio facta tantum ab antistite vno, esset inualida, quousque à tribus Episcopis conficeretur, & Pius IV. in quadam Bulla data apud sanctum Morcum *die* 11. *Augusti* 1562. *Pontificatus sui anno* 3. quam per extensum apponit Pater Contreras contra consecrationem prædicti Episcopi *de paraguaij, art.1. dubio* 2. *num.*13. dispenset in censuris, & irregularitatibus cum Episcopis, & Archiepiscopis consecratis ab vno tantùm in illis partibus propter inopiam antistitum, quæ ibi adest, videtur vt ex dispensatione Pontificia sit licita consecratio ab vno tantùm Episcopo, si fiat in india, cum ad id dispenset summus Ecclesiæ Præsul, & quod per consequens ea consecratio non sit reiteranda; quod secus existimatur procedere, abstracta dispensatione illa Pontificia, & hic in partibus, vbi nulla Episcoporum adest inopia; ideo in proposita difficultate in nostro versic. *ad tertiam*, respectu Episcopi consecrati ab vno tantùm existimo recurrendum ad ea, quæ iam dixi, & latè, *in dicto cap. si Archiepiscopus* 6. *de temporibus ordin. sub, quæst.* 1. *per totam*, & *quæst.* 3. *à num.* 1.

Et

17 Et ita quamtumuis laboret Diana *in dicta. p. 12. tract. 1. resolut.* 47. ex sententia Granadi Contreras, Cardinalis Lugo, P. Quarti, Leandri, & aliorum quos retuli, & in principio referat ex Doctrina plurium asserentium, inter quos Henriquez, Bonacina, Filucio, & de Castillo, quod si quis ex obliuione Magistri cæremoniarum, Calice vacuo cum solo pane ei porrecto, initiaretur, vt talis ordinario non sit repetenda, nec etiam si sacerdos non tangat Calicem, & Patenam in sua ordinatione, vt dixit Petrus Marchantius *in Tribunali Sacrament. tom. 3. tract. 6. tit. 2. quæst. 3. cor. 2.* idem que esse de ordinato in sacerdotium cum Calice, & Patena non consecrata, vt possit acquiescere; sine scrupulo, vt dixerunt Mar. Forner *in additionib. ad Toletum de ordine, cap. 2. numero 6.* Gesualdus *in Theologia Morali, tom. 1. tract. 35. cap. 3. num. 6.* mihi videtur respondendum iuxta distinctionem, quam retuli ex Cardinali Lugo, & Quarto cum aliis, vt fiat reiteratio sub conditione, quando probabilitas versatur circa defectum valoris Sacramenti; non si ea ver-
18 setur circa obligationem tantùm repetendi.† Et ita si in consecratione Episcopi deficiat vnctio chrismatica, & in ordinatione deficiant ea, quæ fuerint de substantia, siue circa materiam, & formam proximam adsit opinio pugnans probabiliter, tunc reuera reiteratio, & repetitio, sub conditione erit facienda: quo pacto possunt componi relatæ duæ opiniones, & melius ex his, quæ longè dico, *sub dict. tit. de Sacrament. iterann. vel non*, & circa ordinationes ex his, quæ adduxi, *sub dicta Rubrica de temporibus ordination.* vbi posui formam, & materiam præcisè requisitam, & alia non sic necessaria.

19 Ad quartam quæstionis partem, quia duplex opinio, de qua dico in Textu nostro, in versiculo *per frontis*, vbi an vnctio chrismatica sit de essentia, quando consecratur aliquis in Episcopum; & quia communiter inuoluunt Doctores vnctionem, quæ fit ab Episcopo in Sacramento Confirmationis, in qua anxiè laborant, an sit de essentia illius Sacramenti, seu tantùm ex præcepto mixtio Balsami cum oleo; sic vt iuxta resolutionem illius dubij, de quo ago *in dicto*, versic. *per frontis*, & *in dicto cap. 1. de Sacrament. non iterand.* nunc breuiter respondeo, vt quamuis consecratio Episcopi fiat eodem chrismate, quo vtitur Episcopus Sacramento confirmationis, est tamen cum ea differentia, quod in illo Sacramento chrisma est materia totalis, in consecratione Episcopi est materia partialis, vt refert Diana *dicta p. 12. tract. 1. res. 84. in fine*, qui ponendo suam opinionem, ait in consecratione Episcopi, materiam esse manus
20 impositionem cum verbis *Accipe, &c.* † Et ita in versic. *sed instabis*, ait, quod & si dicta per Doctores in diuersam euntes sententiam, valeant in ordine ad Sacramentum Confirmationis, sed non item quoad consecrationẽ Episcopalem: nam sicut v. g. in Baptismo aqua est de necessitate Sacramenti, tamen non est de necessitate Sacramenti
21 in Eucharistia. † Et sicut verba *in nomine Patris, & filij, & Spiritus Sancti*, in forma Baptismi sint de necessitate Sacramenti, non autem
22 aliorum Sacramentorum. † Ita inde, & in casu nostro chrisma confectum ex oleo, & Balsamo cum benedictione Episcopi, sit de necessitate sacramenti confirmationis: tamen non sequi esse de necessitate Sacramenti in consecratione Episcopi: ita Diana, qui firmat difficultatem hanc apud nullum legisse; vbi & si in opinione Isamberti referat dictam vnctionem chrismaticam esse materiam totalem in Sacramento confirmationis, & in consecratione Episcopi tantum partialem, & ex eo idem resoluendum, ac in confirmationis vnctione; sed cum dicat materiam consecrationis Episcopi consistere tantùm in manuum impositione, patet, vt diuerse sentiendum sit in casu, de quo loquimur, quamtum uis ex inueterato vsu Ecclesiæ, & perpetua consuetudine Episcopus in consecratione Episcopi, vt patet *in Pontificali Romano*, vtatur eodem chrismate, quo pro vsu Sacramenti confirmationis.

QVÆSTIO III.

An si consecrans aliquem in Episcopum adhiberet prius vnctionem chrismaticam, & postea traditionem libri, consecratio, sit tantùm illicita, aut inualida: An Episcopus consecrandus, si non fuerit insignitus Sacramento confirmationis, peccet mortaliter: Et an consecratores: Et an in consecratione Episcopi, contrahatur ab Episcopo Matrimonium spirituale: Et an peccet mortaliter Episcopus consecrator, qui in Episcopali consecratione vteretur vnctione chrimatica absque Balsamo?

SVMMARIVM.

1 *Consecratio Episcopalis est valida, etiam si prius fiat vnctio chrismatica, & postea fiat libri traditio, peccat tamen sic consecrans, n. 2. & 3.*
2 *Ordo totus non iteratur, sed suppletur prætermissum suo tempore, cum manus impositio est omissa in ordine Diaconali.*
3 *Ritus in ordinatione Episcopi non videntur habere inter se connexionem, nec ordinationem, ac relationem vnius ad alterum.*
4 *Episcopus consecrandus, si antea non fuerit confirmatus, secundùm aliquos peccat mortaliter.*
5 *Documentum susceptæ confirmationis solet peti à Prælatis, qui tonsurant alienum subditum.*
6 *Prima tonsura collata, non præmisso Sacramento Confirmationis, validè datur.*
7 Cap. 4. Trid. sess. 23.
8 *Confirmationis Sacramenti effectus consequuntur oratione, & susceptione aliorum Sacramentorum.*
9 *Consecratores Episcopi consecrando, nondum confirmati, solùm peccant venialiter, contra Tannerum.*
10 *Matrimonium spirituale qualiter contrahat Episcopus consecratus cum Ecclesia.*
11 *Episcopatus est spirituale coniugium.*
12 *Consecrator Episcopus vtens in vnctione chrismatica oleo absque Balsamo, verius est vt non peccet mortaliter: Et quare, n. 13.*

13 *Consecratio*

13 *Consecratio non est deferenda Episcopi cum solo oleo, quando per multum tempus deficit Balsamum.*

1 ADhærent quæstiones, de quibus hic ad præcedentes; & quia in Decretalibus nullus datur opportunior locus; ideò de illis dicendum iudicaui. Vnde iam ad primam quæstionis partem respondeo Consecrationem esse validam; quamtumuis iuxta sententiam Castri Palai *tom.4. tract.* 18.*punct.4.n.*11.mutatio per se, & seclusa necessitate, mortale peccatum sit, eo quod saltim est contra præceptum Ecclesiæ in Christi institutione fundatum cum Ecclesia præscribens modum in administratione sacramentorum, illum seruandum
2 præcipiat. † Et est ratio quia quemadmodum *in cap. presbiter fin. de sacram. non iterand.* præcipit Romanus Pontifex, vt si in ordinatione Diaconi, omissa sit manus impositio, non debeat totus ordo iterari, sed solum statuto tempore, cautè supplendum, quod per errorem omissum fuerit, supponens Pontifex validè collatam fuisse posteriorem potestatem legendi Euangelia absque priori, quæ datur per impositionem manus Episcopi; alioqui, non sat fuisset supplere solam manus impositionem, sed etiam reiterare Euangeliorum traditionem, si hæc validè con-
3 ferri non potuisset, non collata priori † ita imò & melius in casu, de quo loquimur; siquidem ex dictis sub *vers. ad quartam*, quæstionis præcedentis, ritus in consecratione Episcopi non videntur habere connexionem inter se, nec ordinationem, ac relationem vnius ad alterum: ita colligo ex his, quæ tradit, & resoluit Diana *p.12. tract.1 res.67.* affirmans quod etsi in sententia Isamberti, de qua *suprà*, & aliorum, vnctio chrismatica sit substantia consecrationis, adhuc putet in nostro casu consecrationem Episcopalem esse validam, faciunt quæ docent Auersa *de sacrificio q.15.sect.16.*Suarez *in 3.p.tom.3.disp.*85.*sect.* 2. Quartus *in Rub. missal. quæst.proam.sess.5 puncto* 6.Paret Amicus *in cursu Theologico tom.7.disp.2.sect.4.n.51.*vbi quod consecrans prius sanguinem, quàm corpus Christi, Validè consecrat, etsi peccet mortaliter.

4 Ad secundam quæstionis partem, etsi nonnulli ex Doctrina Trid. *sess.23.cap.4.de reformat.* inter quos Nugnus Toletus, Fornarius, Auersa *tom.1.de sacram.confirmat.p.3 q.72.*& alij, quos ipsi referunt existiment, vt peccet mortaliter Episcopus consecrandus, si non fuerit insignitus sacramento Confirmationis, cum Trid. videatur imponere præceptum; eo quod disponat, vt nec prima tonsura initietur, qui sacramentum Confirmationis antea non susceperit.† Solent ergo Prælati documentum
5 susceptæ confirmationis petere, vel à Parocho; vel à proprio Prælato; quando scilicet alienus de licentia proprij quemquam initiaturus est, & sunt etiam qui dicunt mortaliter peccare, qui non confirmatus, teneret alterum in Confirmatione.

6 Tamen his, & aliis non obstantibus existimo dicendum cum Suarez *disp.* 38. *sect.* 1. Valent.*q.2. puncto* 3.Viuald.*de confirm. n.* 41. Victoria *de ordin.n.*23.Auila *de censur p. 7. disp.9.sect.1.dub.5.* Nauar. *in summa cap. 22. n. 9.* Azor.*tom.2.lib.3. mor.cap.48.q.1.*Molfesio *lib.*18.*cap.3.n.*24.Zambran.de casibus occurrentibus tempore mortis *cap. 2.dub.3.n.3.*Soto *in 4 dist.7.q.1.art. 7. proposit.* 3. & Leander cum Diana *de sacram.tom. 1. tract.* 3. *disp.2.q.*8.Dicastillo *de sacram.tom.1.tract.3.disp.* vnica *dubio* 10.*n.*100.Martinon. *de sacram.tom.1. disp.*667.*sect.1.n.*11. Martin. de san Ioseph *de monit confess.lib.1.tract.2.de confirm.n.*16. alios referente cum Bonacina, Granado, Hurtado, Valentia & aliis contrariam sententiam esse probabiliorem, † eo quod verba Trid.*d.cap.4.*non important præ- 7
ceptum sub mortali, nec in ordine ad recipientes ordines, nec in ordine ad Episcopos ministrantes.† 8
Cum effectus sacramenti Confirmationis possit aliis acquiri mediis, veluti oratione, aut susceptione aliorũ sacramentorum, eo quod sine illius sacramenti susceptione saluentur plures: & ita in terminis de Episcopo consecrante Episcopum non confirmatum, docent Diana *p.12.tract.1.res.* 46. & Serra *in 3 p.D.Thomæ q.72.art.8.ad* 3.

Vnde ad dubium de Episcopo consecratore non 9
confirmato respondendum est, solum peccare venialiter; quia etsi sit aliqua inordinatio ministrare hoc sacramentum ex officio, & illud nolle suscipere; non tamen est grauis: ita docent Nauarr. *in dicto cap.22.n.9.*Granados *in 3.p.tract.2.disp. 1. n. 11.* Dicastillus *supra dub.11.n.*126.Leander *de sacram. tom.1.tract.3.disp.2.q.3.*etsi Tannerus *tom. 4.q.4. dub.2.*sentiat peccare mortaliter, quantumuis aliqui existiment peccare mortaliter quisquis non confirmatus teneret alterum in Confirmatione.

Ad tertiam quæstionis partem, quia affirmant 10
Doctores contrahi in consecratione Episcopali ab Episcopo matrimonium spirituale cum Ecclesia per textum *in cap. sicut alterius vxor 7.q.1.*& sentiunt Doctores per textum expressum *in cap. inter corporalia de translatione Episcop.* ideo recurres ad ea, quæ ibi notant Doctores, & Ego adduxi *sub tit. de temporib.ordin. cap.* 6. Vbi dixi coniugia spiritualia, & carnalia non esse per similitudinem vniuocam, sed per quandam proportionalitatem, de quo videndi sunt Suarez *tom.3. de relig. lib. 1. cap.16.n.2.*Diana *p.12.tract.1.res.*51.† Geronda *de* 11
Episcopo tom.2.lib.8. disp. 10. *per totam*, vbi latè probat Episcopatum, esse spirituale coniugium, & alij, de quo dixi latè *in cap.quanto, & fin.de translat.Episcopi, & sub cap. Archiepiscopus de temporib.ordin.q.1.*vers.*ad tertiam.*

Ad quartam quæstionis partem, an peccet conse- 12
crator Episcopus, qui in Episcopali consecratione vteretur vnctione Chrismatica absque Balsamo? Et quia resolutio huius dubij multum dependeat à resolutione dubij scripta supra *quæst. præced.* vers. *ad quartam*, dico, vt quantumuis in solo oleo sine mixtione Balsami, sacramentum Confirmationis nequeat ministrari, de quo dico infra in vers. *per frontis* huius tituli, & Suarez *dict.disp.* 16. negat peccare mortaliter; tamen quia respectu eiusdem sacramenti Confirmationis, dicant Ioannes Præpositus *in 3.p.q.72.art.2.dubio 1.n.*71.& alij peccare, & Isambertus, quem refert Diana *dicta p.12. tract. 1.res* 86. adhærens respectu dicti sacramenti Con-
firmationis. † Verùm ego cum illo existimo eam 13
vnctionem non esse materiam adhuc partialem, sed tantùm ritum accidentalem; & sic posse in necessitate adhiberi talem vnctionem in consecratione Episcopali cum solo oleo absque Balsamo: nam Quando adest iusta causa, scilicet ex carentia Balsami, non est cur deferri debeat consecratio per multum tempus, vel à fortiori relinquenda.

QVÆST. IV.

An Chrisma adhibendum in consecratione sit beneficium ab Episcopo? An Episcopus peccet mortaliter si in consecratione Episcopali, adhibeat vnctionem chrismaticam confectam ex Balsamo adulterino? vel si vteretur vnctione chrismatica alterius anni?

AD has inquam quæstiones, quia respectu sacramenti Confirmationis ego respondeo in vers. *per frontis*, nostri tituli, ideò vt respectu consecratoris Episcopi alium in Episcopum respondeas, recurres ad resoluta *q.* 2. vers. *ad quartam*, & *in quæst.* 3. *præcedenti*, etiam in vers. *ad quartam*; & ob id nihil amplius dico. Et sic pergo ad tractationem vberrimam, tam sacramenti Extremæ vnctionis, quàm sacramenti Confirmationis.

DE SACRAMENTO Extremæ Vnctionis.

PRÆMISVM.

SVMMARIVM.

1 *Extremæ vnctionis sacramentum fuit institutum, vt virtus cælestis ex Diuina institutione applicetur infirmis terrestribus in vtilitatem animæ & corporis.*

2 *Vnctio sacra Extrema est vnum de septem sacramentis Ecclesiæ &* n. 3. & 4. *vbi contra hæreticos.*

1 INSCRIPTIO tituli nostri, & Verba capituli; imò & Doctores communiter agunt hic de sacramento Extremæ vnctionis, vnum ex septem Ecclesiæ institutis à Christo Domino nostro, in verbis ibi: *scire te volumus*, & ibi *de prima Iacobus*, & in §. *vngitur fin.* ibi *Verùm vnctionis sacramentum*, fuit enim hoc sacramentum institutum, vt virtus cœlestis, & Diuina institutione applicetur infirmis terrestribus in vtilitatem animæ & corporis nam sicut ingredientium in Ecclesiam, Baptismus, militantium Confirmatio, indigentium pabulo spirituali Eucharistia, vulneratorum ex peccatis Pœnitentia, sic & egredientium de Ecclesia hac militanti ad triumphantem Extremæ vnctionis sacramentum est datum, docet ex communi Sahagun de hoc sacramento agens *num.*
2 2. sic esse de fide, dicens † Et quod sit vnum ex septem sacramentis Ecclesiæ, satis constat *ex cap. Præsbiteros* 2. *cap. illud*, 2. *dist* 95. ex hoc nostro textu, & *ex cap. ad abolendam de hæret.* sicut & definitum patet in Concilio Florentino, & Constantiensi *sess.* 15. Cabilouensi *cap.* 48. in Trid. *sess.* 7. *de sacram. can.* 1. *& sess.* 14. *de hoc sacramento*, per capita, & canones idem Sahagun. *num.* 3. ita communis etiam Doctorum apud Suarez *tom.* 4. *disp.* 39. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 7. ConinK *tom.* 2. *disp.* 19. Bonacina *disp.* 7. *p.* 1. *n.* 1. & ex Sancto Thoma *in* 3. *p. q.* 29. *art.* 1. vbi Magistri scholastici.

Item probatur ex sacra scriptura Iacobi *c.* 5. ibi *Infirmatur quis in vobis inducat Præsbiteros Ecclesiæ exorent super eum vngentes eum oleo, in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & leuabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.* Quæ verba repetit Pontifex Innocent. III. hic *in dicto vers. de prima, dict. cap. præsbiteros, cap. illud.* 95. *dist.* & placuit Magistro sentent. *dist.* 23. Hugo, & aliis; & quia de hoc sacramento agunt planissimè relati, & infiniti ab eis adducti, & in præcitatis locis Iuris nostri Canonici Barbosa hic *numero* 2. citans Gallecium, Viualdum, Ledesmam, Gabrielem Vazquez, Valentiam, Bellarminum, Iacob Graffis, Fr. Emanuel Rodriguez *quæstio. regul. tom.* 3. *quæst.* 79. *art.* 1. cum duobus sequentib. Balduin Iunior *Super opera Controuer. Bellarmini pars.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. cum aliis, Valerium Reginald. Bartholom. ab Angelo, Franc. Pitigianum, *dict.* 23. *quæst.* 1. Naldum *Verbo Extrema vnctio*, vbi Angelus, Syluester, & alij, Posseuinum, Mirandam, quibus adde cum infinitis Dianam *parte* 3. *tract.* 4. *à ref.* 167. Ægidium Trullench. *de hoc sacramento lib.* 5. *de sacram.* Leandrum *lib.* 1. *de sacram. tract.* 4. *disp.* 1. Becan. *de sacram. cap.* 27. Filliucium *tract.* 3. *à cap.* 4. Nauarr. *cap.* 22. *in man. à num.* 12. Villalobos, Ludouicum de san Ioan. Hurtadum, & alios infra referendos. 3

Et quamuis hæretici Vualdens. Albigens. Lutherani, & alij apud D. Antonin. 4. *p. tit.* 11. *cap.* 7. §. 5. & apud Bellarmin. *libro de Extrema vnctione*, aliud sentiant, sed est certissimum quod sit verum sacramentum, iuxta responsum de fide per Florent Concil. *in decretis Eugenij IV.* Trident. *in canone* 1. *sess.* 14. vt ex eo docent omnes Patres, & Doctores sanct. Thom. *addit.* 3. *part. quæst.* 29. *art.* 1. Suarez supra *dicta disp.* 39. Valentia *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 2. Hurtado *in hoc tractatu dis.* 2. Bonacina, & alij supra dicentes etiam hoc sacramentum esse vnctionis infirmorum ad salutem animæ, & corporis, cum multis Leander supra *q.* 1. *&* 2. His ergo breuiter suppositis iam per quæstiones intendo materiam peragere etsi non, vt scholastici, tamen vberiori stylo, quàm solent Canonistæ interpretes. 4

QVÆST. I.

An vnctionis Sacramentum immediatè fuerit institutum à Christo Domino, & quando? An probetur ex Diui Iacobi Epistola canonica cap. 5. vers. 14. *Et ex Euangelio Diui Marci* cap. 6. vers. 13. *Et an fuerit institutum in illis verbis Ioannis* 20. Quorum remiseritis peccata &c. *Et num sit vnum specie infima, & qualiter definiatur.*

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Extrema vnctionis sacramentum institutum est à Christo Domino,n.5.& à Diuo Iacobo promulgatum,vt n.2.3.& 9.*

2 *Christus Dominus instituit omnia sacramenta, promulgans per se, quæ sunt difficiliora ad credendum, alia reseruauit Apostolis promulganda.*

4 *Vnctiones diuersæ Regum, vt Saul,& Dauid. &c.sunt diuersa à sacramento Vnctionis.*

6 *Extrema vnctionis sacramentum insinuatum,& institutum est tribus temporibus quoadpotestatem, promulgationem,& quoad vsum, & n.12.*

7 *De Extrema vnctionis sacramento, quare non fiat mentio in Euangelio sicut fit de aliis.*

8 *Extrema vnctionis sacramentum probatur ex verbis Diui Iacobi.*cap.5.vers.14.*quod colligitur ex promissione gratiæ proueniente à voluntate Diuina.*

10 *D.Marci locus* cap.6.vers.13.*cum locu D.Iacobi*.cap.5.vers.14.*& n.11.*

11 *Vnctio,de qua loquitur D.Marcus solum pertinet ad sanitatem corporis.*

12 *Extrema vnctionis sacramentum institutum est in illis verbis Ioannis 20.* Quorum remiseritis peccata &c. *etsi aliqui dicant,in sacrâ Scriptura non dari locum,quando institutum fuerit,n.13.*

14 *Extrema vnctionis sacramentum est vnum specie infima, quamuis componatur ex pluribus materiis,& formis partialibus,& vnum numero in quolibet suscipiente.*

15 *Extrema vnctionis sacramenti definitio quæ.*

1 AD primam quæstionis partem negatiue multi respondent, dicendo hoc sacramentum institutum fuisse ab Apostolo Iacobo, *dist. cap. 5.* inter quos Magister *in 4.sentent.dist.23.*Hugo *lib. 2.pag.15.cap.1.*Alex.*4.p.q.8. membro 2.* D. Bonauentura *dist.23.art.2.q.1.*Ioannes Ekius apud Pesantium *in addit.ad 3.p.q.33.disp.1.*Altissiodorens. apud Palacios *dicta dist. 23.* quod probabile videtur dicere. Iauellus *tract.7. de Extrema vnctione cap.2.*dum contrariam solum vocat
2 † sed quia quod sit sacramentum institutum à Christo Domino,immediatè definitum pateat *in dict.Trid.sess. 14. cap. 1. & canone 1.* & doceant omnes Doctores, præcipuè D. Thomas *in 4. quæst. 22. & q.11.art.3.*Vbi ait quod omnia sacramenta, Christus instituit per se. Sed quæ sunt difficiliora ad credendum, illa per se promulgauit, alia verò seruauit Apostolis promulganda, sicut Extremam
3 vnctionem, & Confirmationem. † Sequitur dicendum hoc sacramentum vnctionis à Christo immediatè fuisse institutum, & à D. Iacobo promulgatum, non institutum, vt infra ostendo: sic docent Dominicus Soto *in 4. dict. dist.23.*Palacios *suprà.* Iauellus, & alij communiter apud Henriquez *lib.3.cap.7.n.1.* qui id ex Patribus, & Conciliis clarè demonstrat Suarez *disp.39.sect.1.& 2.*Ægid. Conink. *de sacrament. q. 71.* Dicastillus *tract.7.dubio 2.* Ægidius Trullench. *lib. 5. de sacram.cap.vnico n.3.*probantes ex Trident. & Florent.etenim *sess.7. canone 1.* loquens specialiter de hoc sacramento, idem docet ibi: *Si quis dixerit Extremam vnctionem non esse verè,& propriè sacramentum à Christo Domino institutum, & à Beato Iacobo promulgatum,anathema sit.*

Quod si replices dicendo antiquissimam esse 4
vnctionis originem; quia constat Saul vnctum fuisse, & Dauid trinam habuisse vnctionem, primo *Regum 16.* secundo *Reg. 5.* & tertio *Reg.19.* & Isaiæ 6. *Spiritus Domini vnxit me*, & *psalmo 44.* ibi.*Vnxit te Deus oleo lætitiæ*;imò & Christum Dominum oleo ex arboribus desudante vnctum fuisse capite,pedibus, & toto corpore in sepulturæ præuentionem, *Matthæi 26.Lucæ 7.Marci 14.Ioan.12.*adhuc respondeo prædictas Regum vnctiones fuisse diuersas,vt docet Innocent III.in textu nostro, §. 1. quamuis tres vnctiones Regis Dauid ad significationem Baptismi,Confirmationis & Extremæ vnctionis, eleganter applicet Osius *cap.49.*quem sequuntur Doctores, & Sahagun *de hoc sacramento sub n.2.*vers.*nec obstant*, vbi addit Isaiam loqui de Christi vnctione per Spiritum Sanctum facta, nec ex adducta vnctione Christi nominata in relatis locis,Matthei,Marci,Lucæ, & Ioan. ait constare de tali institutione sacramenti Vnctionis vbi *sub vers.vnde*,† Et sic concludit *in* 5
vers.quibus,vt propositio Catholica sit,hoc sacramentum à Christo fuisse institutum ex illo Marci *cap.6.*quatenus ibi cauetur conuocasse Apostolos, & binos misisse, & quod vngebant multos ægrotos,& sanabantur.

Ad secundam quando scilicet institutum fuerit,etsi Doctores varient, respondeo breuiter fuisse 6
insinuatum à Christo Domino,Marci *dict. cap. 6.* quando (vt dictum est proximè) misit Apostolos,vt vngerent infirmos, & sanarent;& quatenus ad eius essentiam,videlicet materiam, & formam, tum etiam,& ritum in nocte Cœnæ,& quoad potestatem illud ministrandi,*Ioan.20.*quando Apostoli post resurrectionem acceperunt ab eo potestatem absoluendi à peccatis, corpus Christi mysticum, ad quod pertinet etiam potestas ministrandi hoc sacramentum.Quoad promulgationem Iacob. *dict.cap. 5.* Et denique quoad vsum post ascensionem Christi Domini;tunc enim cæpit esse in vsu,& adhiberi ab Apostolis, vt pluribus docet Suarez *dict.tom.4.disp.39.sect.1.n.4.*Trullench.*d.lib.5.de sacram.sub n.3.*& alij communiter.

Nec obstat dicere non fieri mentionem de hoc 7
sacramento in Euangelio, nec ab Euangelistis de tempore huius institutionis narratum;quia respondeo cum Henriquez *de sacram. lib. 7. cap. 7.* & Trullench.supra,posse rationem esse, cur ab Euangelistis de illo non fuerit loquutum; nempe quia Euangelistæ, præcipuè fuerunt soliciti in enumerandis iis, quæ ad salutis necessitatem pertinent, cum hoc non sit de necessitate salutis;& sic Filliucius *tom.1.tract.3.cap. 4. n. 67.* & Trullench. inferunt ex hoc sequi sacramentum Vnctionis esse à Christo Domino institutum quoad præscriptionem materiæ & formæ & concessionem potestatis.

Ad tertiam quæstionis partem respondeo ex verbis Iacobi *dict.c.5. vers.14.*iam supra adductis ibi: 8
Infirmatur quis in vobis, inducat Presbiteros Ecclesiæ,& orent super eum vngentes eum oleo &c. vt licèt aliqui Lutherani:& Caluinistæ negent hoc sacramentum,probari posse,sed cum Catholicis euidenter conuinci Extremam vnctionem esse sacramentum; quia aduersarij tria requirunt ad sacramentum,nempe symbolum externum, promissionem gratiæ & Diuinam institutionem,explicat ex verbis Iacobi Becanus *de sacr.c.27.q.1.*hæreticis respondens,& ex eo, quia institutio Diuina necessariò colligitur ex promissione gratiæ,cum Iacobus non

promitteret ægroto remissionem peccatorum per externam vnctionem, nisi Deus instituisset, vt talis vnctio haberet vim remittendi peccata, quod non pendet ex voluntate humana, aut angelica, sed solùm ex diuina.

9 Quare optimè Doctores relati *suprà*, & D. Thomas *in additionib. 3. partis q. 29. art. 3. & in 4. dist. 23.* vbi Sotus *q. 1. art. 3.* Victoria *n. 111.* Osius *cap. 49.* Canisius *art. 1. & 3.* Sonnius *cap. 1. cum sequentib. de hoc sacramento*, & Ledesma *difficult. 2.* Nauarr. *cap. 22. n. 11.* Chucus *lib. 5. tit. 9.* Petrus Gregor. *lib. 2. cap. 9.* Thesaurus sacerdotalis. *1. p. fol. 111. de Extrema vnctione*, & omnes *in dicto cap. Presbyteros 95. dist.* & in textu nostro, & *in dicta sess. 14. Trid.* concludunt hoc sacramentum à Christo fuisse institutum, & à Diuo Iacobo promulgatum, vt dictum est.

10 Ad quartam quæstionis partem, etsi probabile sit D. Marcum *cap. 6. vers. 13.* ibi: *Vngebant oleo multos ægrotos, & sanabant*, loqui de vnctione sacramentali ab Apostolis collata, vt dicunt Vualdensis *tom. 2. de sacram. cap. 163.* Alfonsus à Castro *lib. de hæresibus*, vers. *Extrema vnctio*, Petrus Sotus, *lect. 1. de hoc sacramento*, Maldonatus *in commentaria eius loci*; quia loquitur de ea vnctione, qua loquitur D. Iacob. & quia eadem debet esse ratio vtriusque; & quia definitio sacramenti non minus conuenit vnctioni, de qua loquitur Marcus, quàm alteri, de qua Iacobus, sed probabilius esse dicendum est illam, de qua apud Marcum non fuisse sacramentum, sed tantùm figuram & quasi præuiam adumbrationem sacramenti Vnctionis.

11 Et est Oratio, quia Vnctio, de qua loquitur Marcus solùm pertinet ad sanitatem corporis, vt patet ex contextu; & quia Apostoli vngebant promiscuè quoslibet ægrotos, vt cæcos, claudos, & etiam non baptizatos, & infideles, sed sacramentum Vnctionis supponit Baptismum, & non ministratur, nisi illis, qui sunt in periculo mortis, vt *infr.* dico. Ergo patet in illis verbis Marci, tantùm illud insinuari, vt iam dixi, & constat ex Trid. *dict. sess. 14. cap. 1.* sic tenent Ruardus, Iansenius Dominicus Soto, Bellarmin. *de hoc sacramento.* Becanus *cap. 1.* & alij alias rationes assignantes, & respondentes contrariis.

12 Ad quintam quæstionis partem, an fuerit hoc sacramentum institutum in illis verbis Ioan. *Quorum remiseritis peccata &c.* etsi Graffius *2. parte decis. lib. 1. cap. 8. numero 4.* & apud ipsum Paludan. & Astensis *lib. 5. tit. 41. art. 2.* & alij negent affirmando institutum esse à Christo Domino, Marci *dict. cap. 6.* quando ipse Apostolos suos misit, vt sanarent infirmos vngendo eos oleo; sed quia visum est sub vers. *ad quartam*, eo loci tantum adumbratum fuisse, & insinuatum, & non institutum, dico in prædictis verbis Ioannis *cap. 20.* institutum fuisse vt docent Palaus *tom. 4. tract. 26. puncto 1. n. 4. & 5.* Petrus de Ledesma *lib. 1. practica cap. 11. n. 7.* Petrus Ledesma *in hoc tract. cap. 1. in fine*, Suarez *tom. 4. disp. 39. sect. 2.* & ex illo Reginald. *lib. 28. n. 47.* Layman *lib. 5. tract. 8. cap. 1. n. 2.* cum aliis Leander *de hoc sacramento disp. 1. q. 4.* referens alios dicentes institutum fuisse in nocte Cœnæ quoad assignationem materiæ & formæ, quoad potestatem illud administrandi, Ioannis *dict. cap. 20.* quando dedit Apostolis potestatem absoluendi, & alios dicentes institutum fuisse post resurrectionem, & ante assumptionem, vt dixit Gaspar Hurtado *de hoc sacram. dif. 3.* † Et quamuis alij 13 dicant nullum inueniri ex sacra scriptura expressum locum, vbi institutum fuerit, vt D. Thom. *in 4. dist. 23.* & ibi Sotus *quæst. 1.* Victoria *quæst. 213.* Bonacina *puncto 1. n. 3.* Castro, *verbo Vnctio*; Lumbrin, *verb. Extrema Vnctio, in initio*, & Ego de præfatis temporibus dixerim *supra* in vers. *ad secundam*, sed non est cur quæat reijci, quod hic dictum est, nempe institutum fuisse in dictis verb. Ioan. 20. *Quorum remiseritis peccata &c.* nam sicut hæc verba spectant ad sacramentum Pœnitentiæ, quod est institutum ad remittenda peccata: sic & de hoc sacramento, cuius officium est, vt infra dico remittere peccatorum reliquias.

Ad sextam quæstionis partem, respondeo esse 14 hoc sacramentum vnum specie infima: ita Suarez *disp. 40. sect. 4. n. 3.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 69. & 70.* Ægidius Trullench. *lib. 5. de sacram. dubio 1. cap. vnico num. 5.* probantes ex Trid. *dicta sess. 7. canon. 1.* vbi dicens sacramenta nouæ legis, nec plura, nec pauciora esse, quàm septem, enumerat Extremam vnctionem. Item probant, quia fit ex eadem materia, & forma, & quamuis componatur ex pluribus materiis, & formis partialibus, dicunt omnia hæc ordinari ad vnum finem, ad integram scilicet vnctionem, & completum effectum gratiæ; & quod non solùm est vnum specie, sed etiam numero in quolibet suscipiente, & plura numero in pluribus subiectis, sicut Baptismus, & alia sacramenta.

Ad vltimum de definitione respondeo cum com- 15 muni Doctorum, inter quos Soto *in 4. dist. 23. q. 2. art. 1.* Nauarr. *cap. 22. n. 12.* Suarez *disp. 50. sect. 4.* Reginaldo *lib. 28. n. 44.* Hurtado *in hoc tractatu dif. 1.* Henriquez *lib. 3. cap. 8. n. 1.* Filliucius *tract. 3. n. 68.* Bellarm. *tom. 2. de Extrema vnctione, disp. 8. q. 1. puncto 1.* Viualdo *n. 2.* Bonacina *disp. 7. puncto 1. n. 11.* & cum aliis, vt Extremæ vnctionis sacramentum sit, *Vnctio exterior olei benedicti in aliquibus partibus Corporis à Prasbitero facta sub præscripta forma verborum.* vel quod est sacramentum, *quo Presbiter vngit oleo non consecrato certas partes corporis ægroti probabiliter periclitantis, certa verba proferendo.*

QVÆST. II.

An Oleum Oliuarum sine admixtione Balsami, sit omnis materia Sacramenti Vnctionis? Et nùm debeat esse benedictum ab Episcopo. Vbi de aliis circa materiam? Et circa formam; Et quæ dicatur materia proxime.

SVMMARIVM.

1 *Oleum Oliuarum est materia remota sacramenti Vnctionis, &* n. 4. & 5. *Vbi de ratione.*

2 *Oleum simpliciter dictum, intelligitur ex Oliuis.*

3 *Panis quoties in sacra scriptura fit mentio, intelligitur ex tritico.*

4 *Oleum habet quinque proprietates, linire, penetrare, afferre charitatem, significare pinguedinem gratiæ, restituere interdum sanitatem.*

Olei

5 *Olei materia, quia suauis, & penetratiua applicatur vulneribus.*

6 *Balsami admixtio non est necessaria cum Oleo ad vnctionem sacramenti vnctionis. Et quare.*

7 *Oleum vt sit vera sacramenti vnctionis materia debet esse benedictum, aut consecratum ab Episcopo, contra alios,* n. 8. *& hoc ex præcepto Ecclesiæ, vt* n. 9.

8 *Baptismus fit in aqua sine benedictione Episcopali; item Eucharistia in pane, & vino simplici.*

10 *Oleo alio, quàm oliuarum probabilius sacram vnctionem non ministrari, nisi in casu vrgenti,* n. 11. 12. 13.

12 *Chrismate olim fuit Ecclesia vsa pro oleo ad vngendos infirmos.*

14 *Oleum triplex benedicitur ab Episcopo, Chrisma, & oleum Cathecumenorum, & infirmorum.*

15 *Vnctionis sacramentum ministratum per errorem cum sacro Chrismate non repetitur.*

16 *Oleum Oliuarum admixtum cum alio liquore, si non dereliquit suam naturam, adhuc est materia sacramenti exemplificatur in rosaceo.*

17 *Oleum consecratum licitè à Parocho miscetur cum non consecrato, si minoris quantitatis sit non consecratum.* n. 18. 19. 20.

18 *Oleum consecratum anni præcedentis non combustum, in necessitate potest misceri cum oleo anni præsentis.*

20 *Præceptum comburendi Oleum præcedentis anni non facit præcisè, vt peccet mortaliter qui cum illo sacramentum vnctionis ministret in præsenti anno.*

21 *Vnctionis sacramenti forma non videtur præscripta in lege Diuina.* n. 22. 23. *Et quæ sit in Ecclesia Romana in vsu, ad quàm alia reducuntur,* n. 24.

23 *Forma varietas sacramenti vnctionis.*

24 *Forma sacramenti vnctionis vsitata in Ecclesia Romana deprehenditur ex verbis Diui Iacobi. Explicatur* n. 25. 26. *& sufficit data vt,* n. 28.

25 *Verba formæ sacramenti vnctionis quæ sint necessaria?*

27 *Vnctionis sacramenti forma non deficit si omittat Sacerdos dicere,* & per suam piissimam misericordiam.

29 *Vnctio ipsa ex Oleo facta est materia proxima sacramenti vnctionis, sicut in Baptismo actio lauandi vt* num. 30. *Et quare* numero 31.

31 *Sacramenta, quæ in vsu consistunt habent pro materia proxima vsum materiæ remotæ, contra alios dicentes oleum ipsum benedictum esse sacramentum.*

1 AD primam quæstionis partem, vt respondeam præmitto Oleum Oliuarum esse materiam remotam sacramenti vnctionis, & dicunt Doctores esse de fide ex Concilio Florentino in decretis Eugenij, & Trid. *sess.* 14. *cap.* 1. & quod debeat esse oleum, patet *ex cap. Diui Iacobi supra adducto,* 5. ibi *Vngentes eum oleo,* relato in textu nostro 2 † Et quod debeat esse Oliuarum, probant; quia Oleum simpliciter dictum ex Oliuis exprimitur; & in hoc sensu sumi, tam apud latinos, quàm apud scripturam Psalm. 44. ibi, *vnxit te Deus oleo lætitia, cap. præsbiteros, cap. illud* 95. *dist.* sic tenent omnes iam supra adducti *q.* 1. Ægid. Trullench. *de sacram. lib.* 5. *cap. vnico dubio* 2. *n.* 1. Sahagun. *de sacram. vnct. n.* 5. & conuenit vtraque schola Theologorum, & Canonistarum, † quæ docet 3 ex sacra scriptura, vt quoties in ea fit mentio panis, intelligitur de pane triticeo, & vino de vite, Olei de Oliua; idem Sahagun *num.* 7. ratio autem à priori est Christi Domini institutio explicata in Concilijs, & confirmata vsu; & traditione; quia sui natura ad liniendos vulnerum dolores confert, Sahagun supra, *num.* 6. Qui & Trullench. referunt etiam congruentiam; nempe quia 4 oleum habet quinque proprietates. Prima lenire colorem, secunda penetrare ad intima, tertia afferre hilaritatem, quarta significare pinguedinem gratiæ, quinta restituere interdum sanitatem. † Et quia Olei materia dicit Sahagun ex illo 5 Lucæ *cap.* 10. quod quia suauis est, & penetratiua, applicatur vulneribus; & idcirco in oleo huius sacramenti materiam designari ad mitigandos animæ, & corporis dolores, D. Thom. *q.* 29. *art.* 3. *in* 4. Soto *art.* 3. Victoria, *n.* 199. alij apud Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8. & in glossa *littera E.* Ochogauia *de hoc sacramento. n.* 2. Archangelus *dist.* 23. & communis, quam tenet Dicastillo *in hoc tractatu disp.* 3. *dubio* 3. *n.* 31. & alij.

Ideo ad difficultatem respondeo non esse neces- 6 sariam ad vnctionem huius sacramenti admixtionem Balsami, sicut dicemus requiri in sacramento Confirmationis, de quo, dixi aliqua in principio nostri textus, cum egi de pluribus vnctionibus: ita omnes, & Sahagun *suprà,* eo quòd Balsamum propter odorem refertur ad bonam famam, qua non indiget moriturus, sed ad conscientiam, quæ significatur in oleo simplici, & naturali; quod est essentialis materia, vt dicit Becanus *de hoc sacramento q.* 3. *sub n.* 1.

Ad secundam quæstionis partem núm debeat esse 7 benedictum ab Episcopo, aut consecratum, vt sit vera materia huius sacramenti? Respondeo affirmatiuè ex eo, quia cum Christus Dominus vsus non fuerit materia Confirmationis, & Extremæ vnctionis, fuit necessarium, vt ab Episcopo consecraretur: sic Sahagun intelligens secundùm omnes textum nostrum, & Florentinum Concilium, vbi habetur expresè, & Trid. *in dict. sess.* 14. *cap.* 1. & ex D. Thoma 3. *p. q.* 72. *art.* 5. & *in additionib. q.* 29. *art.* 5. Ledesma *q.* 31. *art.* 5. Soto *art.* 5. Henriquez *suprà,* Archangelus *dict. dist.* 23. Trullench. *dicto dubio* 2. *n.* 1. & 2. Dicastillo, *dubio* 3. *n.* 32. Reginald. *dict. dist.* 23. *n.* 50. ex Suarez, *disp.* 40. *sect.* 1. Bonauentura Durand. Paludan. *in* 4. *dict. dist.* 23. Bellarm. *cap.* 7. *de hoc sacramento.* Vide infra *q.* 3. *vers. ad tertiam.*

Et licèt alij quamplures sentiant, vt sufficiat 8 oleum simplex, quia & sic in sacramento Baptismi simplex aqua naturalis est illius materia, & panis, & vinum ad Eucharistiam, inter quos idem Palud. & Durand. apud Victoriam *q.* 136. quatenus affirmant posse Papam vngere oleo non consecrato, Maldonatus *de Extrema vnctione q.* 1. quem sequitur Molfesius *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 22. & *cap.* 3. *num.* 25. Tamen paritas non est similis cum Christus Dominus vsus fuerit aqua in Baptismo, & in sacramento Eucharistiæ pane, & vino; respectu quorum sacramentorum, materia non indiget alia sanctificatione, quàm illa, quam Christus contulit, Sahagun *de hoc sac am. num.* 10. etiam relati pro nostra sententia. Quare non obstat Becanus *dicta q.* 3. † acerrimè defendens. 9 sententiam

sententiam Maldonati, & Molfesij ex relata æquiparatione aquæ ad Baptismum, & satisfaciens decretis, & Conciliis, quibus habetur, vt oleum debeat esse consecratum, dicendo hæc tantum explicare consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, quæ ex præcepto seruanda est, sed non quod sit de necessitate sacramenti; quia vt liquet, satis est, quod ex præcepto Ecclesiæ, (vt statim dico) sit necessaria benedictio, siue consecratio olei ad hoc vt materia huius sacramenti sit oleum benedictum.

10 Vnde infero primò quid dicendum si per errorem, aut in necessitate sacerdos vngat infirmum Chrismate, aut alio oleo, præter oleum infirmorum; & videtur quod non sit illa sufficiens materia ex iam dictis, vt negant Naldus *de materia Confirmationis n.* 4. Viualdus *n.* 7. Bonacina *disp.* 7. *puncto* 2. *num.* 5. Nugnus *q.* 29. *art.*6. Reginald. *lib.* 28.*n.*50. Valentia *disp.*8.*q.*1. *puncto* 2. Bellam. & Pitigian. apud Bonacinam, & Guilliern. Estius *in* 4.*dist.*23.§. 9. Bartholomæus de Ledesma *officio*

11 3.*conclus.*3.*colum.*103. Graffius *p.*1.*cap.*8. † Sed adhuc probabiliter multi docent, inter quos Sotus *dict.dist.*23.*art.*3. Henriquez *lib.* 3.*cap.*8.*n.*2. Suarez *tom.*4.*disp.*49.*sect.*1. Ludouicus *in parua summa n.*2.*pag.* 84. & Estius, *vbi supra*, sustinet in casu, quo Olei natura permaneat, Dicastillo *in hoc tract.disp.*1.*dubio* 3.*n.*28. Vbi existimat quod casu, quo non esset aliud oleum, quàm Chrisma Confirmationis, non esset peccatum de facto illum inungere ægrotum, cum aliis Leander *de sacram.tract.* 4.*disp.*2.*q.*6.

12 Quorum ratio est; quia olim Ecclesia vsa fuit chrismate pro oleo ad vngendos infirmos, vt patet *ex dict. cap. illud*, 95. Vbi probat Gregor. sicut Præbiteris & Episcopo licere ad omnes languidos ire, & cum dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate sine cunctatione, cuius est ipsum chrisma conficere, quod declarat Diana *p.*10.*tract.sub resol.*15. quando fortè non esset aliud oleum, quàm Chrisma Confirmationis; quia si præceptum est positiuum Ecclesiæ, credi potest illam non velle in eo casu strictè ita prohibere, vt non liceat inungere ægrotum eo chrismate, cum ex alio capite nulla secundùm se apparet irreuerentia facta sacramento in ea vnctione facta ex Chrismate.

13 Et licèt contraria sententia eo nitatur fundamento; quia saltim nunc consuetudo Ecclesiæ repugnat, vt non nisi in Oleo simplici fiat vnctio huius sacramenti, quæ illud consecrat pro vngendis infirmis; & quia materia Chrismatis diuersam consecrationem habeat, & morali æstimatione diuersum vsum, & appellationem sortiantur, cùm sit mixtura aliqua artificialis, quam sic tenuerunt præter relatos Layman *lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 2. *n.* 3. cuius verba refert Diana *dicta res.* 15. *in princ.* & Cardinal. Lugo *de sacram. in genere cap.* 12. *n.* 1. tamen non est cur quando occurrit casus necessitatis, vt possit infirmus vngi Chrismate Confirmationis. Quare non est ferendus Martinon *de sacram. tom.* 5. *disp.* 65. *sect.* 1. *n.* 16. quatenus dixit hucusque à nemine practicatum fuisse, vt notat Diana *p.* 10. *tract.* 16. *res.* 81. *vers. & ideo*, qui iterum nostram amplectitur modo dicto. † Ad quam etiam est

14 videndus Baunius *in Theologia Morali tom.* 1.*tract. fin. q.*3. vbi dicit quod est triplex genus olei quod ad vsum Christiani populi benedicitur ab Episcopo Chrisma, & oleum Cathecumenorum, & infirmorum; & quod debet Parochus laborare ne eorum aliquo vtatur ad aliud, quam cuius causa est institutum ab Ecclesia; & quod non liceat Parocho vti hoc oleo extra eius vsum.

Quare Amicus *in cursu theolog.tom.*8.*disp.* 19. *sect.*...*n.*35. Dicastill. *de sacram.tomo* 1.*d.tr.*7.*disp.* 15
1.*dub.*3.*n.*38. docent quod si sacerdos per errorem contulit hoc sacramentum cum sacro Chrismate, nihil sit repetendum, & hoc in omni sententia.

Infero secundò, quod si oleum Oliuarum admixtum fuerit cum liquore alio ex dictis proximè adhuc sit materia huius sacramenti; dummodo admixtio sit talis, vt Oleum non exuat naturam propriam; & ob id colligi Oleum rosaceum esse sufficientem materiam huius sacramenti, si alias non sit multum corruptum, vt tenent D. Thom. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 3. Sotus *ibi.* Bonacina *dicta disp.* 7. *puncto* 2. *num.* 7. vbi citat Henriquez, Victorel. & Posscium (qui de hoc casu nihil tenent) vt notat Leander *dicto tract.*4.*disp.* 2. *q.* 7. cum aliis sequutus hanc sententiam, & Dicastillus cum Suarez, & Tannero *supra*, *num.* 34. & tenent ex parte Victor. *q.*218. Viualdus *de materia huius sacram. num.* 2. 16

Infero tertiò ex dictis posse Parochum miscere licitè Oleum consecratum cum non consecrato, si quod additur sit minoris quantitatis: ita docent Henriquez *dict.lib.*3.*cap.*8.*n.*2. & apud ipsum D. Thomam *dist.* 12. *art.* 1.2. *&* 3. *&* 3.*p. quæst.* 87. *art.* 3. Tabiena verbo *aqua*, §. 3. Syluester §. 3. cum Angelo, Rosella, Panormitano, & glossa post eum *cap.* 9. *n.* 3. Bonacina *vbi supra n.* 1. Granado *tom.*5.*de Extrema vnctione disp.*2. Torreblanca, Hinojosa, & aliis, quos sequitur, Leander *dicta disp.* 2. *quæst.* 8. eo quod extrema olei non consecrati, ita permiscentur cum extremis olei consecrati, vt simul vtrumque censeatur consecratum: ita etiam Ægidius Trullench. *dicto lib.*5.*de sacram.dict.dubio* 2.*n.* 3. eo quod magis dignum, trahit ad se minus dignum *ex cap. aqua, de consecratione.* 17

Quare infero quartò ex proximè dicto, vt possit in necessitate Oleum consecratū in anno præcedenti, si superfit, & non sit combustum misceri cum oleo benedicto præsentis anni; si hoc non sufficiat, si contingat, vt nec sit consumptum, nec in se putridum sit, aut corruptum, nec id prudenter timeatur, & hoc ne deficiat oleum pro ægrotis; imò, & cæteris paribus, videtur magis consonum rationi: nam si potest, vt dictum est non consecratum addi, cur quod iam erat consecratum? ita docent Dicastillo *dicto tom.* 1. *de sacram. tract.* 4. *disp.* 1.*dubio*3.*num.*75. Diana *dicta p.*10.*tract.* 11. *res.* 15. *vers. sed hic soluendum*, imò Ægidius *supra*, *dict.n.*3. *in fine*, & Posseuinus *de offic. Cur.cap.*9. *n.* 2. dicunt tutius esse, si commodè fieri possit addere oleum aliud consecratum. † Et confirmant ex principiis communibus præcedentis Doctrinæ: nam si Doctores meritò docent posse adhiberi oleum præcedentis anni, quando vrget necessitas; sic non minus adhiberi mixtum cum alio oleo benedicto præsentis anni; non enim ait Ægidius Trullench. *lib.*5.*de sacram.q. vnica dubio* 2.*sub n.*2.*in fine*, est necessarium ad validitatem sacramenti, vt oleum fuerit eo anno benedictum: quia nullo iure id constat, cum tantum ex consuetudine, & præcepto debeat esse benedictum eo anno, *c. litteris, de consecratione dist.*3. & ob id Posseuinus *de officio Curati c.*9. ait vt licèt peccaret Parochus adhibens illud alterius anni, sed illum excusari in necessitate. 18 19

Nec

20 Nec obstat quod sit præceptum comburendi oleum, præcedenti anno consecratum; quia vt dicunt Dicastillo, & Diana *suprà*, id intelligendum venit seclusa necessitate, inferentes vt illud per se solum sine nouo alio seruari possit in necessitate, & pari inquam ratione seruari posse dicunt admixtum cum nouo. Alia dico *quæst. sequenti.* Et sic iterum putat Diana *part.10. tract.16.res.81.* vers. *puto*, non peccare mortaliter eum, qui oleo veteri, & non eo anno ab Episcopo benedictum, vngeret infirmos: sic cum Leandro *q.11. disp.2.* & Martino de San Ioseph, *tom. 1. lib.1. tract.1. de hoc sacram.n.14.* & ante idem Diana *p.3. tract. 4. res.76.* tenuit contra Zambranum putantem, quod peccet mortaliter, *cap. 5. de casibus occurrentibus tempore mortis dubio 4.n.5.& 14.* Cum Ledesma, & Henriquez, qui dixit sic respondisse Theologos Salmanticæ post longam disputationem; eo quod non constat de tali præcepto. Vide Layman *in theologia morali lib.5.tract.8.cap.2.n.4.*

21 Ad tertiam quæstionis partem dico contendisse veteres formam non esse præscriptam Sacramenti Extremæ-Vnctionis. Primò quia in lege diuina *Marci 6.* cum aliis supra *q.praced.* non reperitur expressa. Secundò, quia si ex lege diuina præscriberetur, forma apud omnes eadem esset, sed non est; quia est apud omnes Græcos, & alios diuersa; Ergo. Tertiò quia debet significare forma intentionem ministri, materiam, & effectum Sacramenti, vt in Baptismo, Confirmatione, & aliis; sed in hoc sacramento forma Ecclesiæ non significat, ergo non est sacramentum. Hæc recolligit Sahagun *de hoc sacram n. 11.*

22 Nec videtur quod ex verbis solitis, & ab Ecclesia Romana vsitatis, ea satis præscribatur in illis: *Per istam sanctam, aut sacram vnctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum &c.* Cum forma sacramenti solùm videatur colligi ex illis verbis Iacob. cap.5. *orent super eum, & oratio fidei saluabit infirmum,* sed ex his verbis non colligitur forma determinata, sed solum in genere requiritur oratio sacerdotis; ergo si fiat aliqua oratio, quibuscumque
23 verbis fiat, sufficiet ad effectum huius sacramenti.† Et confirmari videtur ex varietate formarum, eo quod tempore D. Ambrosij in Ecclesia Mediolanensi, erat sequens forma in vsu, *Vngo te Oleo sanctificato in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sanctis, vt more militis vncti praeparatus ad certamen aëreas possis superare potestates*, vt refert Bonauentura *in 4.dist.23.p.1.art.1.q.4.* & alij *ibidem*. Et in Ecclesia Veneta fuit olim hæc, *Vngo te Oleo Sancto, vt hac vnctione protectus fortior stare valeas aduersus aëreas cateruas, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti:* Ita Michaël Palatinus refert *in 4.dist.23. in libro sacramentali Venetorum à Leone X. approbato,* & præfatas omnes Becanus *de sacram. in specie cap.23.q.4.* Cum ergo ex his formis varietas colligatur, videtur sequi non esse quidquam Iure Diuino determinatum circa formam huius sacramenti; & ob id dixit Torreblanca *lib. 2. de Iure spirituali. cap. 11.n. 25.* hoc sacramentum non habere formam determinatam.

24 Sed quia iam supra *in quæst.1.* dictum est hoc sacramentum esse institutum à Christo Domino, *Marci 6.* & à D.Iacobo promulgatum, canonicæ epistolæ *cap.5.* ibi. *Si quis in vobis infirmatur* &c. *cap Presbiteros 13. dicto cap illud 4. dist. 95.* Vbi deprehenditur forma, quam catholica obseruat Ecclesia, nempe, *Per istam sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum,* & ita vngantur *Oculi*, eademque verba repetantur in Auribus *per auditum*; *per odoratum* in Naribus; *per gustum, & locutionem* in Ore, *per tactum* in Manibus, *per incessum* in Pedibus, *per delectationem* in Renibus; sequitur à fortiori dicendum hanc esse formam huius sacramenti adæquatam, ad quam dicendum est omnes alias formas, etiam nouas reducendas esse, cum hæc sit totius Romanæ Ecclesiæ, non quidem quoad verba, sed quoad sensum; siquidem hæc Romana est approbata in Concilio Florentino in Decretis Eugenij, & in Trid. *dict. sess. 14. cap. 1.* quam vocat Becanus *suprà*, optimam interpretem verborum D. Iacobi, & communiter DD & Sahagun *vbi supra*, cum multis, & aliis *infra* referendis *dict.n.11.* vers. *contrarium* Archangelus *d. st. 23.* legendus *pag. 273.* vbi contrariam sententiam vocat erroneam, imò & hæreticam appellat; quoniam teste Concil. Trid. Beatus Iacobus in dictis verbis *infirmatur quis in vobis*, docet materiam, formam, ministrum, & effectum huius Sacramenti: sic etiam docet cum Fillucio, & communi Leander *de sacram. tract. 4. disp.2.q.25.*

Ex his autem verbis solum sunt de essentia formæ hæc *per vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, aut auditum* &c. quia iis sufficienter significatur, & exprimitur effectus huius Sacramenti completurque per illa sensus formæ: ita Ægidius Trullench *de sacram. dict. lib.5. c. vnico. dubio 2.n.10.* & omnes docent in forma relata Ecclesiæ Romanæ explicari omnia, quæ in forma sacramentali debent explicari. Prima causa principalis, quæ est Dei misericordia. Secunda causa instrumentalis, quæ est sacra vnctio. Tertia effectus, qui est remissio peccati, & consequenter sanitas corporis, quæ pendet ex perfecta peccati remissione, sicut morbus ex peccato: vt plurimum oriri solet, iuxta illud Ioannis 5. *Ecce sanus factus es iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*: ita Becanus *dicta q.4.* vers. *secunda conclusio.*† Et 26
communiter sic recipi docent D.Thomas *in addition. ad tertiam part. q.29.art.7. & in 4.dist. dist. 23.q.1.art.4.* vbi Soto, & Palacios, Barthol. de Ledesma *difficult.4.* Chucus *lib.5.tit. 9. n. 6.* ex Florentino ex nostro textu & *dict. cap. illud* dicentes prædictos omnes effectus significari in dicta forma; quia in illo mortis periculo infirmus viribus destitutus orationum auxilio indiget, & è vita discessurus, Dei clementiæ committitur. Vnde etsi dicant Nugnus *q.29.art.6.conclus. 4.* cui satis fauent Hurtad. *difficult.7.* Ægidius Conink. *de sacram.* 27
disp.19.n.15. & Granad. quod si quis omitteret sequentia verba, *Et suam piissimam Misericordiam*, vt non fiat sacramentum; tamen verius est conficere, eo quod hæc verba non sunt de substantia formæ, cum illis omissis integer adhuc maneat sensus formæ, vt dixi cum Trullench. & tenent D. Thom. *in 4.dict.dist.23.q.1.art.4.q.3.* Suarez *disp. 40.sect.3.n.13.* Reginald. *lib.28.n.56.* Nicolaus Ploue *de Extrema vnctione pag. 34.* Archangel. *d. st.* 28
23.pag.273. dicens esse validum sacramentum hac forma datum, *Per istam sanctam vnctionem dimittat tibi Dominus quidquid commisisti* &c. Baunius *de Extrema vnctione. q.3.* Palaus *puncto 4.n. 4.* Dicastillo *disp.1.dubio 4.n.68.* & cum Fillucio Conninc. Angles, Henriquez, Bonacina Ochogauia, & Cenedo, Leander *tract.4. de sacram. disp.2 q.19* & Diana cum aliis *3.p.tract.4.res.80.*

Ad quartam quæstionis partem, quæ dicatur 29

 materia

materia proxima huius Sacramenti; Respondeo breuiter quòd est vnctio ipsa ex Oleo facta: sic probant Doctores ex adducto loco *Iacob.* 5. ibi *vngentes eum oleo*, ex textu nostro, ex iam adductis, & ex Tridemt. *dict. sess.* 14. *cap.* 1. vbi inquit *vnctio sapissimè Spiritus Sancti gratiam repræsentat*, &c. & ex eo, quia hoc sacramentum non consistit in ipsa materia permanente, vt Eucharistia, sed in vsu, & actione materiæ remotæ, sicut Baptismus, & alia sacramenta; & inde habere pro materia proxima actionem, seu vsum materiæ remotæ; videlicet actionem vngendi oleo, seu ipsam vnctionem,
30 † sicut in Baptismo actio lauandi, seu ablutio est materia proxima illius, ita Ægidius Trullench. *dicto lib.* 5. *de sacram. cap. vnico. dubio* 2. *n.* 4. Coninc. *dict. tract. disp.* 19. *dubio* 2. D. Thom. vbi Theologi *in* 4. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 2. & 3. D. Bonauentura ibi *art.* 1. & 3. Dicastillo *disp.* 1. *dubio* 3. *n.* 39. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 4. Bonacina *disp.* 7. *punct.* 2. *n.* 9. Regi-
31 naldus *supra n.* 51. Leander. *dict. disp.* 2. *cap.* 13. † quia sacramenta quæ in vsu consistunt habent pro materia proxima vsum materiæ remotæ, & sic non sunt tolerandi quidam olim docentes huiusmodi sacramentum esse ipsum Oleum benedictum, vnctionem solum esse vsum ipsius: & hanc tenet etiam Becanus *de sacrament. dict. cap.* 17. *q.* 3. *vers. secunda*, qui vt confirmat, aliter etiam arguit, sed non efficaciter, vt ipse fatetur.

QVÆST. III.

An si pro administratione huius Sacramenti addatur, Oleo consecrato maior quantitas Olei non consecrati, remaneat hoc non obstante, consecratum. An vna gutta Olei sit sufficiens in vnaquaque vnctione? Et an benedictio Olei sit de necessitate sacramenti, aut solum præcepti? Et an sit de necessitate quod fiant vnctiones in formam crucis, & manu immediatè sacerdotis, aut virgula.

SVMMARIVM.

1 *Olei non consecrati maior quantitas mixta cum oleo consecrato, manet secundùm aliquos philosophando tota consecrata; etsi non sic, si Balsamus oleo misceretur, & quare. Verior contraria sententia est* num. 2. & 3. *intelliges hanc vt* n. 4.

3 *Oleum consecratum, & non consecratum, etsi in esse entis sit eiusdem qualitatis, in esse moris, differunt specie.*

4 *Olei non consecrati quantitas maior, repentè admixta minori, suffocat hanc; secus si sensim admisceatur, seu alternis vicibus.*

5 *Oleum non benedictum in necessitatibus solet addi benedicto.*

6 *Olei benedicti in vnaquaque vnctione sufficit, vt ritè Sacramentum vnctionis ministretur*, n. 7. & 9. *sicut in Baptismo vna gutta sufficit* n. 8. *& in Confirmatione vna gutta Balsami* vt n. 11.

10 *Olei diffusio si esset necessaria de facili, vna ampulla illius euacuaretur.*

12 *Benedictio olei num sit de necessitate sacramenti, variant Doctores; non sic de necessitate præcepti Ecclesiastici, vt* n. 13.

13 Cap. 1. de sacramentis non iterand.

14 *Vnctiones in sacramento Vnctionis fiunt in formam crucis, & de necessitate sacramenti iuxta aliquos. Verius vt si sic non fiant, conferatur, cum secluso scandalo consueto, illa non obligat sub mortali*, vt n. 16. 17. 18. & 19.

16 *Vnctio in Sacramento Confirmationis requiritur iuxta eius formam, vt fiat in formam crucis, non sic in Sacramento Vnctionis. Et de ratione differentiæ?* n. 18.

18 *Sacramenta Vnctionis, & Confirmationis in quo differant?*

19 *Vngens sacerdos infirmum sine forma crucis, qualiter, & quando peccet contra pium Ecclesiæ vsum.*

20 *Vnctio vt fiat manu immediata Sacerdotis, non est de necessitate sacramenti, sufficit, vt virgulà, &* n. 21.

21 *Virgà oblongà tempore pestis, potest vngere sacerdos infirmum. Et de qua materia debeat esse Virga*, n. 22. *Et de ratione* n. 23.

23 *Sacerdotis ministrantis tempore pestis sanctam Vnctionem, oportet vitam, & salutem conseruari.*

AD primam quæstionis partem, etsi nonnulli philosophando, teneant pro affirmatiua sententia distinguendo inter admixtionem Olei cum Balsamo ab admixtione Olei cum Oleo; quatenus in hoc vltimo existiment Olei non consecrati maiorem quantitatem intermixtam consecrato efficere, vt etiam consecratum remaneat: nam quoties duo liquores, qui admiscentur, sunt eiusdem speciei, & habent qualitates indiuiduales, valde similes eiusdem virtutis, & vigoris, vt duo vina alba, vel olea, non fit verè commixtio, nec resultat aliquod tertium, sed est quædam vnio, & continuatio illarum partium; & quamuis maior pars superaddatur minori, cum non habeant contrarietatem qualitatum, non miscentur per mutuam actionem, & passionem, nec maior quantitas destruet minorem; ob idque totum oleum manere consecratum. 1
† Quod non sic est in casu primo, in quo si addatur maior quãtitas olei non consecrati Chrismati, proculdubio totum remanet non consecratum propter liquores specie differentes; nempe Balsamum, & oleum, & propter qualitates specie, & indiuidualiter dissimiles, ex quorum mixtione, corruptis partibus, tertium quid resultat, latè defendit videndus Magister Hinojosa, *in directorio decisionum regularium*, vers. *Baptismus. fol.* 49. Cuius verba refert Diana, *p.* 11. *res.* 15. *tract.* 3. 2

Nihilominus dicendum est probabiliorem esse sententiam contrariam, à qua quantumuis videatur discedere D. Magister Hinojosa, adhuc ipse consulens dixit, ne in minimo excessu quantitatis superfundatur oleum non consecratum; quia quamuis vtrumque sit eiusdem speciei in esse entis, sed in esse moris; id est in esse consecrati, & non consecrati, differunt specie; atque adeo prudenter esse cauendum, ne tanta sit quantitas olei superaddendi, quæ suffocet consecratum, hoc est non penetretur omnino vndequaque à partibus olei consecrati. † Quare rectius dixerunt communiter Doctores commixtam olei non benedicti maiorem quantitatem repentè, vt vno iactu cum minori consecrati destruere consecratum, secùs si sensim, seu alternis vicibus admisceatur non benedictum in minori quantitate: sic Ludouicus de 3 4

S. Ioan.

S. Ioan. *art.2.dif.6.pag.729.* & in summa parua *pag.84.n.2.* Quintanaduenas, *to.1.tr.2.de sacram. singul.1.num.4.* Leander *de hoc sacram.disp.4.q.9.* cum aliis, nouissimè Diana, *dict.p.11.tract.3.ref.15.* cum Cruz, Petro de Ledesma, Henriquez, *lib.3.cap.8.num.2.* Dicastillo *de sacrament.tom.1. tract.7.disp.1.dubio 7.num.74.* Præpositus *in 3.p. D.Thomæ q.vnica de hoc sacramento.dubio 3.n.19.* bene Trullench. *dict.dub.2.n.3.* Lessius *3.p.de sacram.Extrem.vnct.cap.1.dubio 5.n.11.*
5 † Animaduertens in necessitate posse addi oleo benedicto aliquid olei non benedicti, vt habetur *in cap.quod in dubiis de consecrat.Ecclesiæ, vel altaris*; dum tamen id, quod additur minori sit quantitate, vel si non sit minus, saltim fiat additio sensim; quia si sic sint, semper censetur idem esse, quod immediatè antea erat. Videbis Hurtadum *dif.4.in principio,* & Dianam *p.9.tract.6.dif.44.* Vbi cum Zambrana, Lessio, Candido, Baunio, Ludouico de S. Ioan. Leandro, & aliis pro hac; licèt aliquantulum deuient, Nicolaus Isambert. *in 3.p.D.Tho. de sacram. vnctionis. disp.2. art.3.* & Ioannes Vmbagers *in 3.p.D.Thomæ in supplem.q.29.art.1.n.6.* adducentes textum *in dict.cap.quod in dubiis de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris*, quorum verba, & Zambranæ latè loquentium refert citatus Diana, quæ quidem explicantur ex proximè dictis.

6 Ad secundam quæstionis partem video nonnullos negare quod sufficiat vna gutta olei in vnaquaque vnctione; eo quod debet quælibet vnctio essentialis tanta esse, quanta satis est, vt iuxta communem modum veram rationem vnctionis astringat; & sic non sufficere vnam guttam olei stillare; quia hoc non est vngere: ita Filliucius *tom. 1. tr. 3.cap.4.n.78.* Ægidius Trullench. *dicto dub.2. lib. 5.sub n.7.* quibus addo Suarez *disp.40.sect.2. n. 5.* Granad. *disp.2.n.4.* Marchinum *de peste p. 3. cap. 6.n.14.* Reginald. *lib.28.ca.9.n.53.* Valentiam, Posseuinum, & alios sic tenentes; quia nec ad Baptismum sufficit vna aquæ gutta.

7 Sed iudico probabilius vt vna gutta olei vnctio perficiatur in qualibet parte; quia qui sic vngit verè dicitur vngere; tum quia idem communiter tenent Doctores, vt sufficiat ad Baptismum vna gutta aquæ: ita docent Vazquez, Henriquez, Ochogauia, & alij, quos sequitur Leander *dict.disp.1.de hoc sacram.q.12.* Tannerus *dubio 1.q.2.* Dicastillo *n.44.* qui tentat reducere Suarium, & Fillucium ad hanc sententiam, Gaspar. Hurtado *de Baptismo*
8 *disp.1.dif.6.* † Dicens id, quod de quantitate aquæ in Baptismo asseritur, hoc etiam de quantitate olei circa sacramentum Vnctionis asserendum; & quamuis Diana *p.3.tract.4.resol.177.* respondeat in hoc cogitandum, adhuc pensata paritate, videtur vt potius debeat recipi respectu huius sacramenti, cum vna gutta olei plus madefiat, ac porrigatur, quàm vna gutta aquæ.

9 Quare licèt Suarez dixerit *tom.4.dicta disp.40. sect.2.n.4.* satis non esse in ministratione huius sacramenti vnicam guttam olei stillare, quia id, vel non est vngere, vel certe est res aliquo modo dubia; sed oportere partem corporis oleo linire aliquod per illam defundendo; quia hoc est propriè, & in rigore vngere; sed hoc improbant, & meritò idem Tannerus *tom.4.disp.7 q. 1. dubio 3. n. 16.* idem
10 Diana *p.5.tract.1.ref.88.* vers. *notandum.* Dicentes quod si diffusio Olei esset necessaria, sanè ampulla Olei breui vacuaretur, & vsu loquēdi, & operandi; & quod quæuis gutta Olei ad veram vnctio-
11 nem aliquantæ partis corporis sufficiat. † Vt etiam in Confirmatione ob Balsami raritatem, parcissima vnctio adhiberi solet, nec plus in Ritualibus exigi: ita ipsi improbantes contra tenentes.

Ad tertiam quæstionis partem an benedictio 12 olei sit de necessitate sacramenti, aut tantum præcepti? Respondeo dissentire Doctores, in eo quòd sit de necessitate sacramenti, non sic in eo quod sit de necessitate præcepti: sic multi, quos refert Sahagun *de hoc sacram.n.10.* Vbi pro negatiua sunt Caietanus *ad 3.p.q.71.art.3.* Victoria *n.217.* Thesaurus Sacerdotalis *1.p.fol.112.* Sed pro contraria, vt sit de necessitate Sacramenti, ex D. Thom. *in 4. dist.23.q.1.art.3.* Soto *ibi.* Bartol de Ledesma *dif.3.* videtur tutius responderi per ea, quæ dixi supra, *q. 2.* vers. *ad secundam.*

Quare non obstat textus *in cap.1. tit. sequenti* 13 *de sacram.non iterandis*, Vbi confirmatio facta oleo & non propria chrismatis materia, valet; siquidem non iteratur, sed cautè applicādum est chrisma, quod defecerat; & sic pro Caietano ex illo textu referri non esse de necessitate sacramenti, sed præcepti; quia respondetur textum illum, vt ibi scribo loqui in alia specie & in alio sacramento; ibique oleum pro Cathecumenis ab Episcopo consecratum admitti; secus si non consecratum: ita Soto, vbi supra, *q. 1. art. 3. ad finem*, Sahagun. *sub dicto n.10.* cætera requires *in dicto vers. ad secundam.*

Ad quartam quæstionis partem, an sit de neces- 14 sitate quod fiant vnctiones in formam crucis? Et pro affirmatiua sententia facit glossa, *in cap. nunquid, de consecrat.dist.5.* Syluester *verbo vnctio §. 2.* Petrus de Ledesma *in summa to. 1.de hoc sacram. cap.2.conclus.2.difficult.2.* Didacus Nugnus *in additionibus ad 3 p.q.29.art.6.* vbi sic asserit, *Mortale peccatum est facere vnctiones sine figura crucis; quia est contra communem consuetudinem Ecclesiæ in re graui.* Ita contra Suarez dicentem non esse quid graue omittere crucem.

Et affirmant etiam Iauellus *tom. 2. tract. 6. de* 15 *Extrema vnctione.cap.3.* sequentibus fundamentis; quia sicut in aliis sacramentis forma consistit in his verbis, & opere, sic & in hoc v.g. in Baptismo forma consistit in his verbis *ego te baptizo* &c. & in trina immersione in aqua, sic & in hoc sacramento consistit forma in his verbis *Per istam vnctionem, & suam piissimam misericordiam dimittat tibi Deus quidquid per visum peccasti,* &c. Et in hoc opere, scilicet per signationem membrorum, per modum crucis, dum liniuntur; item quia de necessitate Confirmationis est quod eius vnctio fiat per modum Crucis; ergo & in Extrema vnctione; & hanc esse sententiam probabilem, satis insinuat Petrus de Ledesma. *cap.2. de hoc sacram. dif. 2. conclus.2.*

Adhuc verò quantumuis in sacramento Confir- 16 mationis requiratur, vt fiat vnctio in formam crucis, sed non sic in vnctione requisita in Extrema vnctione, quæ non requirit de necessitate sacramenti in formam crucis fieri, quia nec ex scriptura, nec ex Conciliis, aut traditione colligi potest talis necessitas; imò Concil. Florent. potius indicat vnctionem per modum crucis solum requiri in sacramento Confirmationis; quia in forma illius sacramenti sic dicitur *Signo te signo Crucis,* sed in forma huius sacramenti tantum dicitur *per istam sanctam vnctionem* &c. ergo. Sic docent Becanus *de sacram. c. 27.* vers. *quæ res, 1 n. 2 q.3.* Fillucius *tom.1. tract. 3. cap. 3.n.75.* Conink. *de sacram.disp.19.dubio 2.n.7.* Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis.*

mortis ca. 5.*n.*12. Gaspar. Hurtado *diffic.* 5. Layman. *in Theologia morali lib.* 5.*tract.*8.*ca.* 3.*n.*7. Ægidius
17 Trullench. *lib.* 5. *de sacram. cap. vnico dub.* 2.*n.* 5. † Vbi cum Suarez supra, & contra Sylueſtrum, *verbo, Vnctio*, ait vt sola consuetudo id exposcat, quæ secluso scandalo, & contemptu, non obligat sub mortali, eo quod materia non videtur grauis, nec constat introductam esse cum existimatione quod obliget sub mortali; quibus addo sic tenentes, Henriquez, *lib.* 5.*cap.*8.*n.*2. *litt. M.* Possevinum de hoc Sacram. *n.*5. Bonacin. Suarez, Reginald. quos sequitur Leander *dict. lib.* 4.*disp.*2.*q.*14. Dicastillus *disp.*1.*dubio* 3.*n.*42.& penes ipsum Tanner. Baunium, *de Extrema vnctione q.* 3.*dict.* 3.

18 Est enim inter Sacramentum Confirmationis, & hoc Extremæ Vnctionis ea non leuis differentia; quia cum illud fuerit institutum, vt Christi miles portaret, & confiteretur eius crucem coram Regibus, & Tyrannis, vt præsentiunt citati, & omnes, quid mirum si Vnctio in illo Sacramento debeat fieri in formam crucis, & non sic in nostro Sacramento, in quo Vnctio fit tantum per modum medicinæ ad recuperandam sanitatem; & sic dicunt Becanus & Diana, *dict.p.*3.*tract.*4. *res.*178.
19 quod si quis sacerdos vngeret infirmum, non in modum crucis, malè quidem faceret, non tamen peccaret mortaliter, etsi ex iusta causa nullum peccatum committeret, vt addit Becanus, qui dicit præstare, vt seruetur pia Ecclesiæ consuetudo cum aliis multis idem Leander *res.* 15. dicentibus nec necessitate præcepti requiri vt fiat Vnctio in formam crucis, vbi dicit cum illis, vt peccaret venialiter, si absque necessitate id faceret: Videbis etiam Molfes. *vbi supra ca.*3.*n.*26. Granad. *disp.*2. *n.*4. etsi dicant requiri de præcepto, Nugnus *in* 3. *p q.*29.*art.*6. Petr. de Ledesma, *tomo* 1.*cap.*2.*concl.* 1. & Ludouic. *de Extrema Vnct. q. vnica artic.* 2. *dis.*1. Moure 5.*part. examin. cap.*1.§.7. & alij per Glossam, *in dicto cap. nunquid de consecrat. dist.* 5.

20 Ad vltimam quæstionis partem respondeo non esse de necessitate Sacramenti, vt Vnctio fiat manu immediata Sacerdotis ex dictis. Difficultas verò est, num sit de necessitate præcepti; & licèt communiter affirment DD. quia sic præcipitur in Rituali, & Cæremoniali Romano, vt tradit Leander, *dicta disp.*1.*q.*16.& 17. tamen si attendamus ad vsum, & consuetudinem Hispanicam, videmus practicari regulariter, & omni tempore, vt non immediata manu Sacerdotis, sed virgula aurea, vel argentea ad hunc vsum deputata, detur Sacramentum huiusmodi: sic testatur idem Leander, & hoc extra tempus pestis.

21 Vnde fit vt in tempore pestis possit Sacerdos inungere infirmum, non digito, sed virga oblonga, vt eius constitutum fugiat: ita Capeauilla *de hoc sacram. q.*54. Franc. Silicius, *in* 3.*p.q.*32.*art.*2. qui sequentem praxim docuit, dicens vt curet Sacerdos habere vestes breues, & ita eas ad se colligat, vt quàm maximè potest fugiat contractum infirmi, & præterea ægrotum (si potest) constitui faciat in loco puro, & libero, non se statuat inter ignem, & infirmum muniat se præseruatiuis iudicio Medicorum, qui poterit vti virga oblonga, verè tamen oleo tincta; sic vt perficiatur Vnctio, & ea per-
22 acta, purgabit virgam huiusmodi † ac in similem vsum seruabit si aurea, vel argentea sit propter reuerentiam sacramenti, vel igne comburetur, si sit lignea: ita Siluius, quem sequutus consulendo tempore pestis facit practicari Panormi, vt refert *dict.p.*3.*tract.* 4. *res.* 167. idem Diana ibi *res.*22. Vbi firmans nunquam procedere in Vnctione Sacramenti Confirmationis; admittit tamen in hoc, & iterum ipse *p* 5.*tract.*3.*resol.*79. cum prædictis, & cum Victorello, *de hoc sacram. fol.*68.

Et tradunt rationem Doctores; item & Marchinus *de peste, p.*3.*cap.*5.*n.*1. dum dicit in magno vitæ discrimine non esse incongruum ministrari à Parochis Extremam Vnctionem à longè virga quadam, siue argentea, siue lignea, siue ex alia materia confecta ad pestem euitandam; ex eo, quia ex vna parte huiusmodi instrumenti vsus non infert aliquam huic sacramento irreuerentiam, ex alia magnum nobis à natura Ius tribuitur conseruandæ vitæ, docent etiam Ioannes Præpositus *in* 3.*p.q. vnica de hoc sacram. dubio* 6.*n.* 48. Barbosa *de officio Parochi. ca.*22.*n.*16. Iacobus Mancirus *in practica visitandi infirmos pract.*8.*dubio* 18. Vbi ita asserit practicasse D. Petrum de Marchis Archiepiscopum Smyrnensem; videndus est Suarez *tom.* 4. *disp.*44. *sect.*3.*n.*20. Torreblanca *de Iure spirituali. lib.* 2. *cap.*11.*n.*22.& Concil. Mediolan. 5. Layman. *c.* 8.*n.* 1. Leander *suprà*, vbi censet verum, nisi alias obstet contraria consuetudo. 23

QVÆST. IV.

An forma deprecatiua in Sacramento Extremæ vnctionis, sit de necessitate Sacramenti? Et an vnctio debeat applicari ad huiusmodi Sacramenti effectum, omnibus partibus? Et quid queat Parochus facere in casu necessitatis, vt pestis? seu an debeat in tali tempore ministrare extremam vnctionem, & Eucharistiam cum periculo vitæ.

SVMMARIVM.

1 *Forma indicatiua, & imperatiua sufficiens in Sacramento Vnctionis, vt exemplificatur* numeris sequentib. *Quid probabilius* ex n.7.

5 *Absolutio Sacramentalis vocatur à Leone Papa oratio Sacerdotis.*

6 *Forma verborum potest esse indicatiua, & optatiua, sicut in Baptismo, quæ apud Latinos est indicatiua, apud Græcos optatiua.*

7 *Forma Sacramenti Vnctionis probabilius est vt sit deprecatiua.*

8 *Duæ formæ non possunt esse instituta pro vno Sacramento.*

9 *Forma Vnctionis indicatiua debet iterari secundum Nugnum. Et qualiter sustineatur prolata*, n. 10.& & 11.

12 *Vnctiones septem commemorantur à Concilio Florentino pro administratione Sacramenti Vnctionis, quinque in sensibus corporis, sexta in pedibus, septima in renibus*, & n.16.

13 *Vnctiones quinque in sensibus de essentia Sacramenti Vnctionis*, n.14.& 15. *suntque partes integrales*, vt n.17.

14 *Radix omnis peccati est in quinque sensibus, quæ triplex est potentia cognoscitiua appetitiua, executiua.*

16 *Vnctio in pedibus, & renibus fit de Ecclesiæ more, sed fœmina in renibus non vnguntur propter honestatem, nec viri in Diœcesi Valentina, sed in pectore.*

18 *Vnctiones*

18 *Vnctiones in casu necessitatis rectè fient in vna aure, nare, manu, & oculo, &c. velocissimè exprimendo formam*, n. 36. *Quid si fierent tempore pestis in vna tantùm parte*, num. 19. & 20. *Et quod in tribus casibus sic liceat*, n.25.

22 *Vnctiones singulæ gratiam conferunt, iuxta probabilem sententiam, aliquando licet conferre Sacramentum Vnctionis, quasi dimidiatum*, vt n.24.

23 *Parochus ex periculo potest excusari ab administratione Sacramenti Vnctionis*, vt n.28. *etsi contra* n.27.

28 *Infirmo subuenitur per Pœnitentiam, & Eucharistiam*, & n.30.

29 *Parochus in aliquo casu potest excusari ab administratione sacramenti Pœnitentiæ, regulariter non sic* vt n.33.

30 *Parochus tempore pestis tenetur ministrare Extremam vnctionem, si sine morali periculo vitæ possit tentando omnia remedia*, n. 31. *vel si timeretur æterna infirmi damnatio*, vt n.32.

33 *Parochus magis tenetur pœnitentiæ sacramentum omnibus suis ministrare etiam cum periculo vitæ, quàm Eucharistiam, nisi valde dubitaretur de ipsius animæ salute, si absque viatico decederet.*

34 *Parochi à longè possunt hortari infirmos peste laborantes, vt patienter infirmitatem sustineant, & ad propositum suscipiendi viaticum; Alij aliter sentiunt.*

1 AD primam quæstionis partem respondent nonnulli sufficere formam indicatiuam. Primò quia forma Ambrosiana, & Veneta, vt dixi *q.1.*
2 non est deprecatoria, & tamen est sufficiens.† Item quia ex illis verbis *Baptizantes eos* &c. Colligit Ecclesia hanc formam *Ego te baptizo*; ergo similiter ex illis *vngentes illos*, potest colligi hæc forma
3 *Ego te vngo.*† Deinde quia in sacramento Confirmationis sufficiens est hæc forma *Consigno te chris-*
4 *mate.*† Quartò quia sacramentalis forma, etiamsi per modum indicatiuum proferatur, solet à sanctis
5 Patribus vocari oratio. † Quo pacto leo Papa, & alij multi absolutionem sacramentalem vocant orationem Sacerdotis; ergo quamuis in hoc sacramento proferatur forma per modum indicatiui sufficiens erit illud Iacobi ad saluandum *orent super eum :* ita Becanus *de sacram.cap.27.q.4. n.3.* vers. *3. quæ res*. Ricardus *in 4. dist.23. art.1.q.4.* Paludan. *q.1. art.2.* Albert. *art.4.* Durandus *q.3.* Tanner. *dubio 1.* Aureolus *in 4. dist.23. §. sed de forma*, vbi sic ait, in quibusdam Ecclesiis forma ista est indicatiua, puta *Per istam sanctam vnctionem parcat tibi Dominus*, in aliis est imperatiua, sed verba Iacobi
6 (ait) videntur habere formam optatiuam; † Et ideò dicendum esse, quod forma verborum indifferenter potest esse indicatiua, & optatiua, sicut de forma Baptismi, quæ est apud latinos indicatiua, sed apud Græcos optatiua; & ideò consuetudinem in talibus esse seruandam; sic vt peccaret grauiter qui consuetudinem immutaret, & hanc dicunt probabilem Suarez *in 3. p. tom.4. disp.40. sect.3. n. 7.* Fil-
7 liucius *tomo 1. tract.3. cap.4. n.80.* Tamen est probabilius esse de necessitate sacramenti, quod modo deprecatiuo proferatur; quia sic clarè colligitur ex illo Iacobi 4. *Orent super eum & oratio fidei alleuiabit infirmum*, vt sæpius dixi ex textu nostro,
8 & ex Tridentino, & Florent. Concil.† Et quia duæ formæ non possunt esse institutæ pro vno sacramento, nisi sint æquiualentes in sensu. Si ergo forma deprecatiua sufficiens est, indicatiua sola non sufficit; quia non habet æquiualentem sensum : ita Diana *p.3. tract.4. res.75.* Siluius *in addit. ad 3. p. q. 29. art.7.* Ledesma *in summa tom.1. de hoc sacram. cap.1. conclus. 2.* Hurtado *dis. 7.* Ochogauia *q. 4.* Henriquez *lib.3. cap.8. n.3.* Suarez, & Filliucius *supra*, Ægidius *disp.19. dubio 4.* Bonacina *puncto 3. n.3.* Granado *disp.2. n.4. in fine*. Reginald. *lib.28. n.55.* cum aliis Leander *disp. 2. tract. 4. de sacram. q.23.* Ægidius Trullench. *de sacram. lib. 5. dubio 2. n.13.* cum D.Thom. *in 4. dist.23. q.1. art.4. quæst. 2.* & cum communi Theologorum fundans hoc in traditione Ecclesiæ, quæ non potest decipi in his præcipuè, quæ pertinent ad formas sacramentorum: nam verba Iacobi 5. *vt orent super eum* propriè deprecationem significant; & cum sit infirmus de se destitutus, & in manu Dei; proinde Deus orandus sit. Imò & Nugnus *ad 3. p. q. 33. art.6.* non solùm dixit hanc vltimam sententiam probabiliorem, sed omnino certam; ita vt si aliquis conficeret hoc sacramentum sub forma indicatiua, putat 9
debere iterari, sine conditione; & ob id bene potuit dicere Archangel. *dist.23. pag.273. col. 1.* quod si aliquæ Ecclesiæ vtuntur verbis indicatiui vti fertur de aliquibus, quæ ita dicunt, *Vngo hos oculos oleo sanctificato in nomine Patris* &c. Vel nihil conficiunt, vel vtuntur illis, tanquam præambulo, & dispositione quadam ad formam, non quod forma ipsa existant † nisi ita proferrentur. *Vngo* 10
hos oculos oleo sanctificato, vt indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti, & comprobat Leander, *dict. q.23. in fine*.

Vnde infero, vt si Sacerdos vteretur ea formâ, 11
Vngo te oleo sancto, & Deus tibi remittat quidquid peccasti, &c. conficiat sacramentum, et si Nugnus *in addit. ad 3. p. q.29. art.7.* dicat quod nullus ausus fuit dicere vnquam, quod in forma sit sufficiens, sed contra illum teneo cum Suarez, *tom.4. dict. disp.40. sect.3. n.8.* Reginaldo *in praxi tomo 2. lib.28. cap.9. n. 55.* Layman. *in Theologia Morali lib.5. tract.8. cap.3. n.1.* Diana, *dicta res. 175.* vers. *his ita suppositis*, etiam contra Bonacin. *de sacram. disp.7. q. vnica, puncto 3. n.3.* Quia verbis indicatiui modo adiungitur sufficiens deprecatio; & itidem etiam docet cum infinitis Leander, *dicta disp.2. q.14.* contra Nugnum, Bonacinam, Hurtad. & Petrum Cenedo, si Sacerdos vtatur eâ formâ : *Vngo te oleo sancto, vt per suam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti, per visum* &c. Cum Soto, Reginaldo, & aliis, Tolet. *lib.7. cap.1.* Viualdus, *de forma Extremæ Vnctionis num.6.* Archangelo, & Ochogauia, Molfesius *tract.4. cap.3. n.27. & 31.*

Ad secundam quæstionis partem, an Vnctio 12
debeat ad sacramenti effectum applicari in omnibus partibus? Vt respondeam præmitto, vt iam dixi *sup. q.2.* sub vers. *ad tertiam*, in vers. *sed quia*, quod Concilium Florent. enumerat septem Vnctiones; videlicet quinque in sensibus corporis, & sextam, quæ fit in pedibus, & septimam, quæ fit in renibus; ex quibus duæ vltimæ pedum, & renum, quia potius sunt de consuetudine aliquarum Ecclesiarum, quàm de essentia, vt notat D.Thom. *in 4. dist.23. q.1. art.3. puncto 2* Suarez *disp. 40. sect. 2. n.8.* Villalobos *1. p. tract.10. diff.1. n.8.* Bonacina, cum aliis, *tom.1. disp.7. q. vnica puncto 5. n.16.* Filliucius, *tom.1. tract.3. cap.4. n. 77.* Trullench. *dicto lib.5. de hoc sacram. q. vnica dub.2. n. 6.* Beccanus *dict.*

dict.cap.17.de sacram.q.3.n. 4. vers. *queres* 2. & communiter DD. explicantes dict. Florent. Concil.non eas omnes enumerasse,vt de substantia,sed quia in nonnullis Ecclesiis solet fieri vnctio etiam in pedibus,& renibus.

13 Vnde ad difficultatem responderunt aliqui recentiores vnicam sufficere vnctionem ad valorem sacramenti in quacumque parte corporis fiat, de quo *q.sequenti*,vt refert Becanus *suprà*;aliqui verò scholastici *in* 4.*putant dist*.24 plures requiri, saltim quinque illas, quibus quinque sensus inunguntur,vt D.Thomas,Durand.Bonauentura, Ricardus,Paludan.& alij,† quorum ratio, seu con-
14 gruentia est,quia hoc sacramentum adhibetur,tanquam medicina ad tollendas sordes, & reliquias peccatorum, quorum radix est in quinque sensibus:ita Beccan.& Ægidius,vbi dicit esse in quinque sensibus radices,& originem omnium peccatorum.cum nihil sit in intellectu,quin prius fuerit in sensu; ob idquè prædictas quinque vnctiones
15 esse de essentia,& Sahagun *de hoc sacram.n.* 12.† Vbi ait quod radix peccati in nobis, est triplex, potentia cognoscitiua,vnde nascitur appetitiua, ex qua venit executiua,quę quia consistũt in sensibus; ideò fieri,vt sensus vngãtur;& sic omnes deducere,
16 omnes esse de substantia huius Sacramẽti, † & Ecclesiæ more fieri etiam in pedibus,& in renibus; ac proinde etiam de his loqui Florent,quẽ morẽ, aut consuetudinem non esse vniformem dixit supra Ægidius,& Filliucius;quia in tota Ecclesia fœminæ non vnguntur in renibus propter honestatem, nec in Diæcesi Valentina vnguntur viri in renibus, sed in pedibus & pectore, quo modo etiam fœminæ vnguntur.Barbosa infra relatus *n.* 29. & 30. cum Paludano,Soto,Henriquez, Sa Bellarmino, Valentia,& aliis,dicit circa vnctiones pedum, & renum seruandam esse cuiusque Ecclesiæ consuetudinem,cùm non sit de essentia sacramenti; imò vnctionem in renibus conuenientius omitti, præsertim in fœminis ac viris religiosis; & licèt Palacios affirmet omnes septem vnctiones requiri dicat, cum aliis *dist*.23.*pag*. 480. ex dicto Concil. Florent.tamen Leander nouissimè cum Torreblanca,Molfesio,Dicastillo, Castro Palao, sentit, vt
17 nos. † Itaque videtur dicendum requiri prædictas quinque vnctiones in sensibus, vt sacramentum fiat,præcipuè si consideremus cum Sahagun vbi proximè *n.*13.quod licèt plures sint vnctiones; non tamen sint sacramentum; indeque communiorem sententiam esse,vt omnes illæ vnctiones sint par-
18 tes integrales, & in vltima gratia conferantur. † Quare communiter Doctores firmant, vt etiam in tempore pestis debeat sacerdos potius velocissimè sine crucis forma vnum oculum, vnam aurem, vnam narem,manum, & os inungere dicendo,*Per istas,sanctas Vnctiones,& suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per visum auditum,odoratum,gustum, & tactum deliquisti*: Ita Zambran.*de casibus occurrent. tempore mortis cap*.5.*n*.9.Andreas Victorellus,*de Sacram.Vnctionis fol.66*.Suarez,*in* 3.*p.tom*.4.*disp*.41.*sect*.2.*n*. 7. & 8.Coninc. & Layman,quos sequitur Diana,*p*.
19 3.*tract*.4.*res*.168.† Et Gaspar Hurtado, *de hoc sacram.dis*.6. Vbi docet non sufficere Vnctionem vnius partis. Barbosa cum D.Thoma,& aliis, *de officio Parochi p*.2. *cap*. 21. *de hoc sacram.n*. 27. Vbi dicit materiam proximam huius Sacramenti esse Vnctionem, saltim quinque sensibus factam à Sacerdote,& Philibertus Marchinus, *de peste p*. 3.*cap*.6.*n*.16.qui præter fundamenta iacta addit; ideò sic faciendum;tum quia non est verisimile in tota Ecclesia hanc vngendi quinque sensuum consuetudinem perpetuò viguisse, cuius initium non extat,.nisi ex Apostolica traditione haberemus has quinque Vnctiones huic Sacramento esse substantiales.Tum etiam quia applicans morituro materiam,vel formam sacramenti dubiam, exponit se periculo irritandi sacramentum contra reuerentiam sacramentis debitam; deinde exponit periculo salutis infirmi, si fortè non erat attritus contra charitatem proximo debitam in tanta necessitate constituto.

Sed adhuc in periculo pestis posse sacerdotem 20
inungere vnam tantùm partem, dicendo consuetam formam, multi probabiliter tenent,inter quos Capeauila,*de sacram.c*.5.*q*.30.Layman.*in Theolog. moral.lib*.5.*tract*.8.*cap*.3.*n*.3.Coninch,*de sacram. cap*.19.*dub*.3.*n*.9.& 11.Granado, *de sacram.in* 3. *p.contr*.8.*tract.vnico disp*.7.*n*.12. Qui loquens de pastorali Milchinensi cum eo ait in morbis contagiosis sufficere vngi organum sensus magis obuium dicendo *Per istam sanctam Vnctionem*, &c. nec esse damnandam hanc Doctrinam, posseque ista Ministrari hoc Sacramentum saltim sub conditione, cum aliter non fuerit inuentus qui ministret,vel certe, propter morbum contagiosum imminuerit periculum sacerdoti, qui magis detineretur, vt omnes vnctiones perficeret; & addens alia, quæ recenset, & sequitur Diana,*p*.5. *tract*.3. *res*.80. à vers. *verum*, dicentes talem doctrinam esse sine nota;eo etiam quia Extrema Vnctio non est de necessitate salutis,& inde nec irrogari ægroto iniuriam, nec ipsi sacramento;præsertim si apponeretur conditio saltem intra mentem sacerdotis ministrãtis,& aliunde obuiaretur periculo mortis, quod ipse sacerdos subire posset; & sic hanc opinionem probabilem vocat Iacob Marchant. *in Candelabro de sacram.tract*.3.*lect*.3.*fol*. 388. tum ob authoritatem Doctorum, tum ob multiplicem rationem dicens à multis hoc tempore praxi vsurpari.

Et in confirmationem facit praxis, quam refert 21
Siluius *in* 3.*p.q*.32.*art*.7. hanc sententiam secutus,dum ait eam approbasse Theologos Louanienses *anno* 1588.& 1573. vt testatur octauius Tricaricensis Nuncius Apostolicus,*in Germania*, & *in Directorio Ecclesiastica disciplinæ*,sequentibus verbis: *Etsi ordinariè vngenda sint singula singulorum sensuum loca nec vnquam nisi grauissima necessitas cogat aliter faciendum sit; constabit tamen sacra vnctionis sacramentum, & inungendo contagioso morbo,aut peste laborante,ad euitandum contagionis periculum, sufficiet, si vngatur sensus organum ad vnctionem magis expositum, & detectum dicendo,Per istam sanctam vnctionem,& suam piissimam misericordiam* &c.

Nec videtur obstare fundamentum primæ sen- 22
tentiæ Sahagun,& aliorum dicentium communiorem esse sententiam,vt singulæ Vnctiones sint partes integrales, & in vltima gratiam conferri; quia vt recolligit Granado,*vbi supra* Suarez, & Henriquez,præter alios probabile existimant in singulis vnctionibus partem aliquam gratiæ, & consequenter aliqua auxilia actualia, quæ sunt effectus Extremæ Vnctionis; & sic vt quamuis non reciperet ægrotus sacramentum integrum, certè reciperet partem illius,& cum aliqua parte gratiæ quæ sufficit ad tollenda peccata(modo hoc sacramentũ tollit,de quo dico infra)& inturer aliqua auxilia, quibus roboraretur infirmus aduersus tentationes &

& fastidium ex peccatis relictum; quod licèt non
23 sit certum, est tamen non improbabile,† addens inter alia, vt cum hoc sacramentum non sit necessarium ad salutem, excusari posse Parochum ab obligatione conferendi illud integrum, & certum, ne alioqui peste inficiatur, potuisseque Pastorale Mechliniense (relatum supra) præscribere, vt in morbis contagiosis, ne inficerentur Parochi, peste, dum detinentur in vngendis quinque sensibus, & in pronuncianda forma in singulis vnctionibus, quod solum vngerent vnum, vel alterum sensum magis peruium, & proferrent verba illi vnctioni respon-
24 dentia. † Solumque licere in casu necessitatis ministrare hoc Sacramentum, quasi dimidiatum applicando partem illius; quia non est improbabile (dicit) sic obtineri aliquam gratiam habitualem, & actualem; imò, & corporis sanitatem, & nouissimè probabiliter docet Leander cum Pesantino, Rodriguez, Ægidio, & alij, *tract.4.de sacram. disp.4.q.21.*

25 Et docens Diana *dicta p.3.tract.4.dict.res.*168. in praxi, tuto amplecti posse Doctrinam Siluij Collegij Louaniensis, & aliorum, addit ipse, *d.p.5. tract.3.* de casibus occurrentibus tempore mortis, *dict.res.*80.in *vers.notandum.*cum Marchino *dicto tract.de peste,p.3.cap.5.n. 26.* vt stando etiam in prima sententia, possit inquã in tribus casibus, Sacramentum istud per vnam vnctionem perfici; dummodo, vel ipse intendat, vel saltim à Christi institutione non discedat; Quia sine intentione Ministri non perficitur sacramentum. Et casus erunt veluti quoties vrget periculum præuisum, vel ex parte infirmi, quod morietur ante quinque vnctiones, vel ex parte Ministri; quia timet contagium, si pestiferatum vngat quinque vnctionibus. Vel dum timet si vnum quinque vnctionibus vngat alios ægrotos in maiori mortis articulo constitutos absque vlla Vnctione decessuros, & Barbosa, *de officio Parochi 2.p.dict. cap.21.n.33.* cum Henriquez, Sa, Zambrana, Bonacina, & Galet. docet quod in casu necessitatis, eo quod periculum est in mora, potest Parochus sine culpa vnam autem vel vnam manum inungere. *Cætera pro maiori exornatione requires infra q. sequenti à num.1.*

26 Ad tertiam quæstionis partem quid queat Parochus facere in casu necessitatis, vt pestis? Abundè respondetur ex proximè dictis in *vers.ad secundam.*

27 Ad quartam quæstionis partem, an debeat Parochus tempore pestis ministrare hoc sacramentum cum periculo vitæ? Et affirmant Siluius *in 3. p.dict.q.32.art.3.* Nugnus, *in 3.p.tom.2.q.23.art. 1. difficult.2.* existimans contrariam opinionem falsam esse, & impiam, Turrianus, *in summa p.2. c.136. dubio 3.conclus.1.* dicens Parochum teneri administrare hoc sacramentum subdito laboranti morbo contagioso, etiam cum periculo contagij, & mortis, quibus addo Filliucium *tract.3. nu.97.* & apud Victorellum, *in annotat. ad n.41. & 42.* Posseuin. Ludouicum, *in summa parua, cap.136. dub.3.* Echium, *in homilia 3.Dominica 2.post Pascha.*

28 Sed Diana, *p.5. tract.3. res.93.* & Filliucius *tom.1.tract.3.cap.5.n.99.* negatiuè respondent; eo quod hoc sacramentum non est necessitatis, & alioqui subueniri necessitati infirmi per alia duo Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ; tum etiam
29 confirmat Filliucius † quia in aliquo casu potest Parochus excusari ab administratione Sacramenti Pœnitentiæ, vt quando esset certus moraliter infirmum non habere conscientiam peccati mortalis, & alioquin periculum vitæ magnum: sic etiam docent Tannerus, *tom.4.disp.7 q.1.dubio 5.n.61.* quam probabilissimam vocant Gaspar Hurtado, *de hoc sacramento disp.12.* Villalobos, *tom. 1.tract. 10.dif.6.n.7.* Armilla, & Suarez, iterum Diana, *dicta p.3.tract.4.res.*174. Moisesius, *in summa tom. 1.tract.4. cap.3.nu.*51. Vbi asserit si peste infecti confessi sunt posse Parochos tuta conscientia hanc opinionem sequi, & Sacramentum Extremæ Vnctionis minimè illis ministrare.

Sed ego cum distinctione existimo respondendum, nempe vt tempore pestis teneatur Parochus administrare Extremam Vnctionem iuxta primam sententiam, si id nempe facere potest sine morali periculo vitæ; sin autem non possit absoluiè, non tenebitur; quia (vt dictum est) non est necessitatis sacramentum: ita cum Suarez, *supra num.20.* Filliucio, *num.10.* & cum Trullench, *dicto lib.5. dub.2.num.9.* Vbi dicit alioqui satis subueniri necessitati per Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ. † Et addit quod tenetur Parochus tentare omnia remedia conuenientia, vt illud ministret absque periculo vitæ. † Et sic dico absoluiè Parochum morte non teneri illud administrare, nisi in casu, quo infirmus absque vllo sacramento moreretur, & timeretur eius æterna damnatio, quia tunc iam illi esset hoc sacramentum ad salutem necessarium, docent Armilla *verb. Episcopus n. 6.* Tabiena *num.5.* Ægidius *de sacram.disp. 19. num. 31.* Ochogauia, *quæst.10.anno 11.* alij apud Dianam, *p.8.tract.3.res. 21.* quos sequitur Dicastillo, *tract.7.de Extrema Vnctione num. 191.* Leander, *tract.4.disp.1.quæst.8.* & alij, quos refero, *q. sequenti à n.1.* Et ex his respondeo ad quæstionem *infra q.11.vers.ad quintam.* 30 31 32

Vnde iam ad aliam partem dubij de Eucharistia videtur respondendum iuxta proximè relatam Doctrinam vt ait Molsesius, *dicto tom. 1. tract. 4. cap.3.num.52.* asserens Sacramentum Pœnitentiæ, quia necessarium est ad salutem proximi, teneri à Parochis ministrari ouibus suis etiam cum periculo vitæ; Sacramentum verò Eucharistiæ, & sic Viaticum non teneri administrare cum tanto periculo, nisi necessitas proximi magna esset, vt quia valdè dubitaretur de illius salute, si absque Viatico decederet. † Sed quod à longè posset (ait) Parochus hortari oues peste laborantes, vt patienter sustineant infirmitatem, ac propositum habeant suscipiendi Viaticum; quia in casu necessitatis iudicatur satis esse propositum suscipiendi; & sic etiam adimpleri præceptum. Tamen Rodriguez, *in summa tom.2.cap.87.* Villalobos *dicto tract. 10. dif. 6.num. 7.* & alij, vt refert Diana *dict. p.3. tract.4.dicta res. 174. in fine.* docent contrariam sententiam, sed primam tenuit Maior *in 4.sent.dist.7.quæst.vltima & dist. 23. quæst. 1.* 33 34

***

QVÆST. V.

An possit permittere Pontifex tempore pestis ex penuria Sacerdotum, vt queat ministrari Sacramentum hoc vnica Vnctione? Et an sit validum hoc Sacramentum ministratum in qualibet parte Corporis extra sensus? vel sit de necessitate quod fiant septem vnctiones? Vel quod vtrumque organum vnius sensus inungatur? Vbi de vnctione Sacerdotum, & de ordine Vnctionis facienda? Et an sit de necessitate sacramenti, vt sensus, qui vngitur nominetur?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis Sacramentum num validè tempore pestis queat ministrari alia corporis Vnctione omissis illis, quæ in sensibus fiunt; affirmatiuè* à n.7. *& proprius* à n.15.

2 *Vnctiones in quinque sensibus consuetudine Ecclesiæ fiunt, sic nec aliter dispensatum inuenitur. Et quare* à n.3. *Et qualiter peccet, qui desinit omnes vngere.* n.21.

3 *Vnctionis sacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes peccatorum reliquias.*

4 *Pœnitentiæ sacramentalis partes, essentiales sunt, cordis contritio, & oris confessio.*

5 *Consecrationes panis, & vini in Eucharistia ordinantur ad perfectam refectionem, & conuiuium, quæ sunt idem sacramentum.*

6 *Vnctionis sacramentum dicitur vnum per compositionem.*

7 *Pontifex permittere potest, vt sacramentum vnctionis, ministretur tantum in vno ex quinque sensibus, & de congruentia,* n.12. *Et quod sic permittendo, non dicatur dispensare,* vt n.13.

8 *Vngi sufficit tempore pestis sensus organum magis ad vnctionem expositum, & detectum. Exemplificatur,* vt n.11.

10 *Absolutio sacramentalis per literas absenti nequit dari.*

14 *Sacramenti administratio potest fieri cum opinione probabili.*

15 *Vnctio vna in quacumque alia corporis parte distincta à sensibus, iuxta plures, magis est vt sufficiat & quod Pontifex permittere ac dispensare valeat vt sic ministretur, ex* n.16.17.18.19.20.& 21. *vbi videtur satis probari.*

16 *D. Iacobus præscripsit nudè vnctionem, nihil de quinque sensibus vngendis loquens.* & n.21.

17 *Concilia, quæ numerant septem vnctiones explicantur.* & à n.18.& 19.

18 *Vnctiones quinque spectant ad integritatem sacramenti vnctionis, non ad essentiam secundùm Æstium, & alios.*

19 *Concilium Florentinum dicens quod vnctiones pedum, & renum, non sunt necessariæ, non inde firmat, vt alia quinque in sensibus sint necessaria.*

20 *Trid.* sess. 14.c.1. *nullum certum numerũ vnctionum pro materia vnctionis sacram. assignat.*

22 *Vngere desinens Minister, cessante periculo in omnibus quinque sensibus, peccat mortaliter.*

23 *Vnctiones septem non sunt de necessitate sacramenti, & quod nec præcepti probabilius est, cum tantum quinque in sensibus requirantur ex præcepto.*

24 *Organum vtrumque sensus vngi non est de necessitate sacramenti.*

25 *Vnctionis forma consueta dicitur, si solum vnus sensus vngatur. Et quare* n.26.

27 *Vnctio Sacerdotis infirmi non fit in palmis, sed in exteriori manuum parte, vel in Palmis si consuetudo aliter poscit. Negant aliqui dictas palmarum vnctiones* vt n.28.

29 *Vnctiones sacramenti Vnctionis de consuetudine incipiunt ab oculis, & ex Rit. Rom. sic vt si sine necessitate præposterentur, peccet ministrãs; tamen non inde deficit essentia,* vt n.30.

31 *Vnctio in casu vrgenti in solo capite infirmi facta contiguo cum repetitione formæ sufficit, & de cautela in tali forma pronũciatione,* vt n.32.

33 *Sensus singuli tutius est, vt nominentur ab administrante Sacramentum vnction s, sed nimis probabile non esse id necessarium in prolatione formæ,* vt n.34.& 35.

35 *Vnctionis forma prolata* Per istas Sanctas vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccasti *&c. nũm sufficiat?*

AD primam quæstionis partem facilè respondebimus, si attendamus ad resoluta supra *sub q.4.* in vers. *ad secundam*, solum hæc disquisitio differt: nam hic agimus de dubio, an Pontifex dispensare possit, vt tempore pestis validè sacramentum hoc sacræ vnctionis conficiat sacerdos, vngendo infirmum in alia quacumque parte corporis extra illas quinque sensuum, pedum, ac renum; & quia ibi in vers. *vnde*, obiter dixi secundùm aliquos recentiores, vt testatur Becanus ibi adductus sufficere ad conferendum hoc sacramentum; ideò in præsenti dubio, vt tempore pestis dispensari ita à Pontifice possit, non erit absurdum; præcipuè si attendamus ad Doctrinam Suarez, & Æstij, quos refero infra hac quæstione in vers. *ad secundam*. Sed quia vt ibi resoluo verius sit non esse validum hoc sacramentũ ministratum in quacumque corporis parte, nisi sensus vngatur; ideo legitimè dubitatur, an queat Pontifex dispensare vt in casu pestis sic validè hoc sacramentum administretur. 1

Et pro parte negatiua est validissimũ fundamentum; quia vt tradunt, & firmant. D. Thomas, Bonauentura, Richard, Durandus, Maior, Gabriel, Paludanus, Sotus, Valentia, & Suarez, quos citat, & sequitur Tanner. *to.4. disp.7. q.1. dub.1. n.17.* Nugnus, *in 3.p. to.2. q.32. art.6.* Bellarm. *de hoc sacram. c. fin.* Opatouius *de sacram. tr. de Extrema Vnctione q.3. n.14.* Petrus à S. Ioseph *in idea Theolog. sacram. c. 34. res.2.* Ioan. Petit *in theolog. sacram. tr.6. sect. 9.* Hurt. *de hoc sacram. dif.6.* Vnctiones quinque sensuum sunt de necessitate sacramenti; & quia sic habetur ex consuetudine Ecclesiæ, quæ semper infallibiter vngit in quinque sensibus, in quo nunquam est dispensatum, tum quia istæ omnes vnctiones ordinantur ad sanitatem integram animæ significandam, & operandam, quæ non videntur habere perfectam significationem, nisi omnes compleantur: nã cum Christus Dominus existens in terris, nunquã contulerit, nisi integram sanitatem; ita non instituit sacramenta, nisi vt integrè animam sanent. 2

Et confirmatur ratione D. Thomæ; quia hoc sacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes peccatorum reliquias. Ergo in his partibus, vbi sunt radices peccatorum; istæ autem radices sunt in quinque sensibus, vt retuli *sub dicto* 3

dicto verſ. vnde; ergo in illis omnibus debet ap-
4 plicari hoc ſacramentum.† Et fuit etiam, quia ſicut contritio cordis, & cõfeſſio oris ſunt partes eſſentiales Sacramenti Pœnitentiæ; & quia ordinantur ad eundem finem, ſcilicet ad efficiendam ſatisfactionem Deo pro peccatis commiſſis; ideo con-
5 ſtituunt vnum ſacramentum;† item conſecrationes panis, & vini in Euchariſtia; quia ordinantur ad perfectam refectionem, & ad perfectum conuiuium ſpirituale, ſunt idem ſacramentum, eodem modo vnctiones quinque ſenſuum; quia ordinantur ad delendas omnes ſordes peccatorum omnibus ſenſibus contractas, conficiunt idem Sacra-
6 mentum Extremæ Vnctionis,† quod dicitur vnum per compoſitionem; quia ex omnibus vnctionibus, & ex omnibus formis verborum reſultat ſacramentum, quod ordinetur ad vnum finem; & ob hæc, & ob alia fundamenta poſſe dici Pontificem diſpenſare non poſſe vt Extrema vnctio vnica vnctione adminiſtrari ſacramentaliter queat.

7 Ego inquam vt ſatisfaciam dubio, exiſtimo diſtinguendum eſſe vnicam vnctionem factam in aliquo ex quinque ſenſibus, vt in oculis, auribus, manibus, ore, vel naribus; & in hoc caſu ſicut ſupra reſolui, *dict. q.4. toto verſ. ad tertiam*, per fundamenta ibi adducta, de iure Parochum poſſe vngere infirmum peſte tactum in vno ex illis quinque ſenſibus; ideo ſine dubio poſſe id à Pontifice permitti dicendum eſt, cum omnibus ibi adductis, quorum plures, & alios refert, & ſequitur iterum Diana agens nimis latè, *p.8.tract.1. reſ. 21.* à verſ.
8 *verum*,† adducens ſic conſuluiſſe, & propoſuiſſe expreſsè, peſte graſſante, Paſtorale Melchlinienſe, *de Sacramento vnctionis; Canon. 9.* & Paſſauienſe, *canone 11.* his verbis: *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, vt periculum vitetur ſufficit inungi ſenſus, organum magis ad vnctionem expoſitum, & detectum, dicendo per iſtam Sanctam Vnctionem, & ſuam piiſſimam Miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, tactum, & greſſum.*

9 Nec enim eſt veroſimile, vt Eccleſia Romana, quæ eſt magiſtra veritatis permitteret quod Eccleſiæ particulares hanc ſententiam non modo doceant, ſed etiam in praxi ſeruent, & in ſuis Ritualibus, tanquam Canonicam regulam ac omnibus ſeruandam proponant, ſi exiſtimaret illam eſſe falſam, & contra ſacramenti validitatem, cum ad ipſam ſpectet corrigere errores Eccleſiarum particularium. † Vt fecit Clement. VIII. *anno 1602.*
10 *Dij. 19. Iulij*, corrigendo errorem, qui alicubi inualuerat de abſolutione per litteras abſenti impen-
11 denda,† & plura referens ex Amico Diana ſupra, dicit illi narratum ſic hanc ſententiam obſeruari tempore peſtis in Belgio, & in iuſtitia, quia præſtat hoc ſacramentum conferri ſub probabili ſaltem materia, quam nullum omnino conferre, & placuit Patri Auerſa, *de ſacram. Confirm. ſect. 4.* Marchantio, *in reſol. Paſtor de ſacram. tract. cap. 3.* probantibus id per rationes, & fundamenta, quæ adduxi *dict. q.4.* à verſ. *ad ſecundam.* & per Paſtorale Gebeñenſe R. Franciſci de Sales Epiſcopi.

12 Et confirmatur, quia ſtante probabiliter harum opinionum debemus dicere poſſe Summum Pontificem earum vſum permittere, nec prohibere; quia melius eſt in tali caſu pro infirmo ſacramentum hoc pacto miniſtrari, quam non recipi: nam vt dicit Henricus relatus à Diana, *num. 73.* fieri poteſt, vt ſi hæc ſententia vera eſt, infirmus ſuſce-
13 pto ſacramento, ſaluetur, qui alias damnaretur. †

Quare vt rectè obſeruat Granado, *in 3. p. D. Thomæ, contr. 8. de hoc ſacram. diſp. 7. n. 13.* Pontifex hoc permittendo, non diſpenſat, nec affirmat non eſſe neceſſe vngi organa ſenſuum, nec repeti verba formæ ad integrum Sacramentum Vnctionis, ſed ſolum licere in caſu neceſſitatis miniſtrare hoc ſacramentum, quaſi dimidiatum, applicando partem illius; quia non eſt improbabile ſic obtinere aliquam gratiam habitualem, & actualem; imò & corporis ſanitatem, vt iam dixi *dicta q. 4. verſ. ad ſecundam.* † Et facit; quia licitum eſt in adminiſtra- 14
tione ſacramenti vti opinione probabili, relicta probabiliori, vt dico latè *tit. ſequenti de ſacram. non iterandis*; & quia dicunt Pater Amicus, *in curſu Theolog. tomo 8. diſp. 19. ſect. 13.* Tannerus *tomo 4. diſp. 7. quæſt. 1. dubio 3. n. 62.* Machadus, *tom. 2. lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 22. n. 4.* Cardinalis Lugo, *opuſculo de ſacram. c. 2. q. 3. n. 3. in fine*, & alij hoc ſacramentum non eſſe ad ſalutem neceſſarium, nec neceſſitate medij, vt Baptiſmus, & Pœnitentia, nec neceſſitate præcepti, vt Euchariſtia.

In ſecundo autem caſu maius dubium eſt, cum 15
non legamus aliquam Eccleſiæ praxim, vt huius ſacramenti adminiſtratio fiat vngendo corporis infirmi aliam partem extra vnam ex dictis quinque ſenſibus; & ſic pro negatiua ſententia firmiter tenendum eſſe videtur, vt nullo vnquam tempore poſſit Pontifex diſpenſare, nec permittere, vt Extrema Vnctio ita adminiſtretur; & hoc ex proximè adductis, & his quæ reſolui, *ſub dicta quæſt. 4.* & *ſub dict. verſ. ad ſecundam*; tum etiam quia vt firmat Leander, *de hoc ſacram. tract. 4. diſput. 4. q. 22.* Sacramentum hoc miniſtratum in quacumque parte corporis, non eſt validum, vt reſoluit ex Doctoribus & cum Baunio.

Sed quia, vt ibi adduxi ex Beccano referente 16
ſint Doctores affirmantes hoc ſacramentum adminiſtrari validè poſſe cum vna Vnctione facta in quacumque alia corporis parte; ideo hoc corroborato, fundamentis, videtur à fortiori reſoluendum poſſe Pontificem diſpenſare, vel permittere, vt Sacerdos illuc adminiſtret vnica tantum Vnctione, etiam extra tempus peſtis, igitur cum Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 1.* dicat Eccleſiam Romanam non aliter obſeruare in adminiſtranda Vnctione quantum ad ea, quæ huius Sacramenti ſubſtantiam perficiunt, quam quod B. Iacob. præſcripſit, qui nudè vnctionem præſcribit; non verò vnctionem quinque ſenſuum; ergo illam obſeruat Eccleſia, vt eſſentialem, non aliàs; alioqui obſeruaret aliquid, quoad ſubſtantias, quod Apoſtolus non præſcripſit. Et addi poteſt ex more Eccleſiæ vt vngantur, non ipſa ſenſuum organa, ſed partes vnicæ, vt patet in oculis, & auribus, & organo guſtus, vt etiam magis conſtat in his, qui aliquo ſenſuum organo ſunt orbati. Ergo cenſet Eccleſia non eſſe de eſſentia, vt ſenſuum loca vngantur, ſed ſufficere ad eſſentiam partem aliquam corporis inungi, cum vbique ſenſus vrgeant; quamuis organa, ſi poſſit fieri ad expreſſiorem ſignificationem debeant vngi.

Quare Marchantius *vbi ſupra in reſol. Paſtor. de ſacram. tr. 5. dict. c. 3.* ad quæſitum quantum ad 17
Extremam Vnctionem, an in periculo contagij ſufficiat vnica vnctio in aliqua corporis parte? Reſpõdet hanc opinionem probabilem omnino eſſe, tum ob authoritatem Doctorum, tum ob multiplicem rationem; & ideo à nonnullis hoc tempore in praxi vſurpari, & alia referens, quæ ad litteram tradit Diana *dict. p. 8. tract. 1.* *reſol.*

*resol.*21.*vers.nec deseram.*satisfacit Florentino, & aliis Conciliis septem Vnctiones numerantibus, non distinguentibus, dicens ex illis non colligi quod quinque magis sint de essentia, quàm septem, & per consequens non repugnare assertioni, quæ vnicum dicit perficere essentialiter Sacramentum: alia tradit Diana, & affirmant aliqui apud Suarez *disp.*40.*tom.*4.*sect.*2.*n.*81.& Æstius *dict.*23.§.15.
19 † quatenus ait non improbabiliter dici posse quod, etiamsi ad integritatem huius Sacramenti requirantur quinque sensuum consuetæ Vnctiones, non tamen ad essentiam, ad quam fortasse sufficit, vt corpus quacumque parte vngatur, his generalibus vtendo verbis, *Per istam Sanctam Vnctionem* &c.*indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, & post illum Beccanus, quem retuli *in dict. vers.vnde q.*4.

20 Nec etiam ex D. Florentino aliud colligi potest; quia cum ibi assignet septem Vnctiones, & ferè in omnium sententia duæ vltimæ, quæ fiunt in renibus, & pedibus non sint necessariæ, dici non potest quod saltem reliquæ quinque sint necessariæ, cùm non sit maior ratio de reliquis quinque, ac de duabus vltimis: ita argumentatur Diana *dict.p.*8.*tract.*30.*res.*21.*vers.nec hac multiplex*, inferens ex Trid.*dicta sess.*14 *cap.*1. nullum certum numerum Vnctionum pro materia huius sacramenti assignari, cum solum dixerit materiam illius esse oleum ab Episcopo benedictum: *Nam vnctio* (inquit) *aptissimè spiritus sancti gratiam, qua inuisibiliter anima ægrotantis innungitur repræsentat*; & quod nullus certus numerus vnctionum potest colligi ex Conciliis.

21 Insuper confirmatur, quia cum Apost. Iacob. (vt etiam apparet ex nostro textu) dicat quod solum infirmus sit vngendus, nec apparet in qua parte corporis; & in quacumque eius parte vnctus homo verè dicatur, dum vnctio ei applicatur, sicut per quamcumque ablutionem cuicumque parti corporis adhibitam, dicitur ablutus; sequitur vt quemadmodum ex illis verbis Matth. vltimo, *Baptizantes eos*, non colligitur, nisi vna ablutio ad validitatem Baptismi necessaria, sic nec ex illis verbis D. Iacobi & textus nostri *Vngentes eos*, colligi non debeat nisi vna vnctio ad validitatem Extremæ Vnctionis necessaria, cum vtrobique sit eadem forma, & tenor verborum, sic ratiocinantur, Diana *suprà* in *vers.probatur*, & Æstius *dicta dist.* 23.§.15. Beccanus, & alij, quos refert Suarez *dict.disp.*40. *sect.*2. *n.*81. & refert Leander *dicta disp.* 4. *q.* 22. quod si hæc ita procedunt, & securius fient, promittente, seu Pontifice dispensante ex iam relatis.

22 Ad secundam quæstionis partem, an validum sit hoc Sacramentum ministratum in quacumque parte corporis? Respondeo ex proximè dictis; vnum tamen notabis peccare mortaliter, qui non vngit, cessante contagio, aut mortis periculo, in omnibus partibus quinque sensuum, vt apparet ex sequentibus.

23 Ad tertiam quæstionis partem, an sit de necessitate Sacramenti, vt fiant septem Vnctiones? quia etiam poteris abundè respondere ex dictis *sup. q.* 4. dict. vers. *ad secundam* per totam, & hic *in toto vers.ad primam*; ideò nunc resolutiuè dico probabilius esse, vt nullo modo sint de necessitate sacramenti; imò nec præcepti, vt tenet Suarez *tom* 4. *disp.*42.*sect.*1. Henriquez *lib.*3.*cap.*12.*n.*2. Torreblanca *de Iure spirituali n.*18. & 19. *capit.* 11. *lib.* 2. Valentia *tom.*4.*disp.*8. *q.*2. *puncto* 2. Ægidius *disp.*19.*n.*11. Reginaldus *lib.*28.*n.* 70. Dicastillo, Molfesio, Bonacina, Nugnus, & alij, quos sequitur Leander *de sacram.dict.tract.* 4. *disp.* 3.*q.* 19. dicentes nec illas septem esse de necessitate præcepti, sed tantùm quinque factas in sensu, oculorum, auditus, aurium, manuum, & oris.

Ad quartam quæstionis partem, etiam ex dictis *in dicto vers.ad secundam.q.*4.& hic *in vers.ad primam*. Respondeo non esse de necessitate Sacramenti vtrumque Organum vnius sensus inungi sed sufficere si vnus oculus, aut vna manus, siue auris vngatur &c. quia vt dicunt Pesantius *in addit. ad* 3.*part.q.*33.*disp.*2.*art.*3. Sa *verb.Vnctio*, *n.* 10. Diana *dicta p.*8.*tract.*1.*res.*21. Suarez *dict.disp.* 44.*sect.*1.& alij, quos citat, & sequitur, Leander, inter quos Henriquez, Bonacina, Torreblanca, Fillucius, Naldus, & Reginald. per hoc satis formæ veritas saluatur; dicunt tamen seruandum esse morem Ecclesiæ, quo non obstante, si necessitas vrgeat, veluti si infirmus non valeat commodè conuerti in aliud latus, aut timeatur periculum infectionis, licitè posse sacerdotem vnum oculum, vnam aurem &c. inungere, vt constat ex dictis in iam assignatis locis: docent etiam Dicastillo, & Castro Palao, quos etiam refert Leander, quibus addo Barbosam *de officio Parochi* 2.*p.cap.*22.*n.*32. Zambranam *de casibus occurrentib. tempore mortis. c.* 5.*in princ.n.*9. Ægid. Trullench. *de sacram.lib.*5. *cap.vnico dubio* 1.*n.*7.*in princ.* dicentes in vna parte sufficienter v. g. oculo signari vnctionem talis sensus. 24

Vnde infertur ad dubium, nùm cum vnguntur singuli sensus, debeat in vnaquaque vnctione cuiuslibet sensus repeti forma, & hoc sit de necessitate huius sacramenti? Et licèt affirment Hurtado *de Extrema vnctione dis.*6. Granado *disp.* 7. *n.* 6. Layman. Suarez *disp.*41.*tom.*4. Ægid. *disp.* 19.*dub.* 3.*n.*11. Victorellus, Bonacina, Ledesma, Diana, Toletus, Ochogauia, Tannerus, & alij apud Dianam *dict.p.*8.*tract.*1.*res.*21. Trullench. *dub.* 2.*n.* 11.& *dubio* 5.*n.*5. adhuc ex dictis *in vers. ad primam*, nostræ quæstionis dicendum est sufficere ad valorem huius sacramenti, si vnicus vngatur sensus dicendo consuetam formam. † Ex eo quia in vnctione vnius, dumtaxat sensus, soluatur ratio huius sacramenti, cum ibi detur materia, forma, & intentio Ministri: sic Siluius *in* 3.*p.q.* 32. *art.* 7. Doctores Louanienses apud Dianam 3. *p. tract.* 4. *res.* 168. Becan. *de sacram. capit.* 25. *q.* 3. *num.* 7. Cappeauila *de sacram. cap.* 5. Rodriguez *capit.* 192.*in summa de Extrema Vnctione n.*4. Medina, Ledesma, Sotus, Henriquez, Molfesius, Caspensis, Amicus, & alij apud Dianam, *dict.p.*8.*ref.*21. Baunius *de hoc sacram.q.*2.*assert.*2. Nicolaus Serarius *opusculo de Extrema Vnctione c.*7. Æstius, *dist.*23. §.15.& alij communiter. 25 26

Ad quintam quæstionis partem de Vnctione Sacerdotum, respondeo vt licèt nihil referat quod vngantur in palmis, sicut cæteri infirmi, vt notat Palud. *in* 4.*distin.*23.*quæst.*3. *artic.* 3. *conclus.* 3. Zambran. *dicto cap.* 5. *in princip. num.* 5. tamen praxis ordinaria est, vt non vngantur in Palmis, sed infra Palmam, vel in exteriori manus parte; eo quod in ordine sacro vncti fuerunt in Palmis: ita Posseuinus, *capit.* 9. *numer.* 15. Sa *Verbo Extrema Vnctio n.* 16.*vers. sacerdotes*, Barbosa cum illis, & cum Bonacina, *de offic. Parochi p.* 2. *dicto c.*22.*num.*32. Vbi dicit cuiusque Diœcesis in hac 27

hac re consuetudinem custodiendam, & sequendam, Leander *infra* cum multis.

28 Vnde etsi Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 3.* & Paludanus, quem sequitur dicant hanc vnctionem sacerdotibus non esse necessariam, vniuersaliter loquendo; eo quod eorum Palmæ fuerint inunctæ, quando ordines receperunt, adhuc ex proximè dictis respondeo necessu esse vt vngantur Sacerdotum manus, siue in Palmis, siue infra Palmam, vt dictum est, & docent Viualdus *in Candelabro*, Ricius Romanus, Bonacina, Granado, *dicta disp. 7. n. 8.* quos sequitur Leander, *dict. tract. 4. disp. 4. q. 25. & q. 16* Posseuinus, *de hoc sacram. n. 15.* vbi citat Victorellum.

29 Ad sextam quæstionis partem, an ordo Vnctionis debeat seruari de necessitate Sacramenti? Et breuiter respondeo, quod etsi consuetudine receptum sit vt prius vngantur oculi, & successiuè aures, nares, os, & manus; Et quia ita ordinat Rit. Roman. sic vt absque necessitate non liceat Sacerdoti talem peruertere ordinem, vt dicunt referendi, & omnes communiter. † Tamen dico non

30 esse de essentia sacramenti, (etsi Castrus Palao, *de hoc sacramento puncto 3. n. 11. & p. 8. n. 15.* dicat esse peccatum graue talem ordinem inuertere) docent Dicastillo, *de hoc sacram. disp. 1. dubio 3. n. 38.* Granado, *supra disp. 8. n. 7.* Vbi addit fieri posse sine graui culpa; quia non videtur res tanti momenti, Suarez *dict. sect. 2. n. 9.* Posseuinus *sup. n. 26.* cum aliis Leander, *supra q. 27.* quibus addo Trullench. *sup. dict. dubio 2. n. 7. in fin.* cum Bonacina, & aliis ex eo, quia completa manet significatio, etiam mutato ordine: sic communiter DD.

31 Pro complemento notabis primò, quod in casu necessitatis potest diligens Sacerdos vngere infirmum in capite; vt sic saluet omnimodam huius Sacramenti substantiam, & hoc securè repetendo contiguè formam, quia in capite resident, tanquam in radice omnium sensuum organa: Suarez, *tomo 4. dist. 41. sect. 3. n. 8.* Villalobos *in summa tract. 10. de hoc sacram. p. 1. diff. 3. n. 5.* dicentes ita posse practicari in casu vrgentis necessitatis, cum timetur de vita infirmi, si Sacerdos vellet omnes sensus vngere, & tunc vnget caput proferendo verba formæ. *Per istam sanctam Vnctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum*, addunt verò tactum non consistere in capite, ad quem sufficere vt vngatur vna manus.

32 Secundò aduertere debeat quod si timeat de morte infirmi, vt prius pronunciet illud ly *deliquisti*, & consequenter per *visum auditum*, &c. quia alioqui, si ly *deliquisti*, seruetur in finem, & interim decedat ægrotus, nullatenus perficitur significatio, ac propterea indubitanter nullus est valor Sacramenti, nullus effectus; at si antea ly *deliquisti*, dicatur iam per Vnctionem, & nominationem aliquorum, vel alicuius sensus, perficietur aliqua significatio, ac proinde in sententia eorum, qui volunt Vnctionem vnius partis sufficere ad valorem, siue sufficere ad conferendum ex tunc aliquem effectum, habebitur aliqua spes, & probabilitas de valore, & effectu Sacramenti ad salutem infirmi, vt satis doctè dicit Auersa *de sacram. Confirm. sect. 4. in vers. videtur.* cum Diana, & ipse Diana repetens illum, *dict. p. 8. tract. 1. vers. & tandem, in fine*, & satis apparet ex dictis *à n. 1. nostræ quæstionis, & in dict. q. 4. sub dict. vers. ad secundam.*

Ad vltimam quæstionis partem inuenio discordandantes Doctores: etenim affirmant, Auersa, *de hoc sacram. sect. 4.* dicens quod etsi in Pastorali illo Archiepiscopali Melchionensis, *de quo quæst. præced.* & hic, dicatur sufficere Vnctionem alicuius sensus; tamen adhuc dicit, vt debeant sigillatim omnes vngi, intelligens hoc pacto Concilium Florentinum, dum nominauit visum, & subiunxit similiter in aliis membris, & latè loquentes, tenent Castrus Palao, *tom. 4. tract. 26. disp. vnica. puncto 4. n. 4.* Amicus *in cursu Theologico tom. 4. disp. 19. sect. 5. n. 87.* quorum verba refert Diana, *p. 9. tract. 7. in miscel. res. 56.* quia verba sunt proferenda quoad præceptum, & obligationem necessariò, vt iacent in Rituali; & quod nemini liceat inuertere ordinem ministrandi Sacramenta sua propria authoritate, & ex aliis fundamentis. 33

Et licèt tutius sit facere modo dicto, video tamen nonnullos dicere, non esse de necessitate Sacramenti nominare sensum, qui vngitur; & sufficere quod vngat Sacerdos dicendo, *Per istam Sanctam Vnctionem &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccasti &c.* Quia sicut in forma Confirmationis frons non exprimitur, etsi illius Vnctio sit essentialis, ita quamuis sensuum Vnctio sit necessaria ad substantiam huius Sacramenti, non inde sequi, quòd in forma sensus essentialiter exprimi debeant, satisque indicari vngendo, v. g. oculum, si dicat Sacerdos formam modo dicto, ad effectum petendi à Deo remissionem delicti per visum, & sic de aliis. † Ita, & alia in confirmationem addentes, Reginald. *in praxi tom. 2. lib. 28. cap. 9. n. 56.* auctor incognitus sub nomine Hermitis Theologi, *p. 8. cap. 9. conclus. 3.* Petrus à S. Ioseph, *in idea Theologia sacram. cap. 94. res. 3.* & meritò ait Diana, *supr.* quod Præpositus, *in 3. p. D. Thomæ de hoc sacram. quæst. vnica dubio 4. n. 24.* dixerit primam sententiam tantum esse veriorem. Et addunt quod si inter vngendum omnes sensus dicat Sacerdos verba illa tantum semel, *Per istas Sanctas Vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccasti* &c. probabile esse Sacramentum valere propter rationem iam dictam, cum sufficienter videatur peti remissio peccatorum, quæ à quinque sensuum originem duxerant, nec Diana ausus est hanc improbare sententiam, etsi à prima non discedat. 34 35

QVÆST. VI.

An recepturi hoc Sacramentum debeant esse rationes capaces vel queat ministrari puero; de quo dubium est nùm habeat vsum rationis? Et an illis qui inciderunt in amentiam, sit in periculo mortis ministranda Extrema Vnctio? Et an pueri in articulo mortis sint vngendi, quando sunt capaces Sacramenti Eucharistiæ? seu sit ministranda Extrema Vnctio Adulto in periculo mortis, statim post susceptum Baptismum? Et an teneatur Parochus si cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse ministrare Extremam Vnctionem.

SVMMARIVM.

1 *Extrema Vnctio ministrari potest illi, qui repente destitutus est sensibus sub conditione* si capax est.*n.2.Et de ratione*,n.3.& 4.

4 *Vnctionis Sacramentum videntur petere omnes, qui christianè vixerunt, seu dederunt signa contritionis.*

5 *Vnctionis Sacramentum potest ministrari destituto sub conditione* si non es mortuus, vel si adhuc viuis.

6 *Vnctionis Sacramentum recepturus debet esse viator baptizatus,& ratione vtens; sic vt si ministrans cognoscat illum esse mortuum, debeat desistere*,& n.7.

8 *Vnctionis sacramento capaces non sunt pueri, & infantes;& sic contra* n.9.*vbi in qua atate possit ministrari*,n.17.& 20.*Et de ratione* n.10.& 13.

10 *Vnctionis Sacramentum,est suppletiuum pœnitentia institutum in remedium*, vt n.22.

11 *Vnctionis Sacramentũ, puero,de quo dubitatur, si habeat rationis vsum ministrari potest sub conditione*,si capax fuisset recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.

12 *Negotia audacter tractanda sunt, in quibus speratur lucrum.*

13 *Vnctio extrema non datur perpetuò carentibus ratione,vel à natiuitate,vel si ante septennium in amentiã inciderunt;secus amentibus,& furiosis factis iam quando peccare potuerunt,si absit periculum irreuerentia*,vt n.14.*etsi christianè vixerunt* n.15. *vel habentibus lucida interualla*,vt n.16.

15 *Christiane quis vixisse præsumitur, nisi contrarium probetur.*

17 *Vnctio in Diacesi Valentina non tenetur pueris antequam Eucharistiam receperint Parochus ministrare,aliud in praxi*,n.18.

19 *Vnctionis Sacramentum veriusest,vt possit pueris ministrari ante pubertatem, quando sunt capaces confessionis sacramentalis*, & n. 20.

20 *Vnctio vt recipi ritè possit non requirit tantam discretionem,quantam Eucharistia.*

21 *Extrema Vnctio adulto verius est vt absolute valeat ministrari*.n.22.

22 *Vnctio extrema habet duos principaliores effectus inter se distinctos* & n.33.

23 *Vnctionis sacramentum debet sumi à Baptizato in articulo mortis,qui post illum adhuc actualiter non peccarit.Et de quo exemplo hic Matriti in quodam Mahometano* n. 24. & *quid in praxi*,n.25.26.27.

28 *Sacramenti Vnctionis materia, secundùm aliquos est peccatum actuale, alij non sic sentiunt*,vt n.29.*per dicta supra.*

30 *Vnctionis Sacramenti capax dicitur etiam qui ex priuilegio nullum peccatum commisit*.n.31. *vbi alij contra.*

32 *Sacramenti Vnctionis effectus,est non solum reliquias peccatorum abstergere,verum, & robur præstare aduersus tentationes; superandamque tristitiam infirmitatis.*

33 *Parochus cognoscens puerum nunquam peccasse,tenetur ei infirmo vnctionem ministrare.*

34 *Verba* indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti,*quem sensum habeant.*

35 *Absolutio Sacramentalis pœnitentia in contrito iam,qualiter intelligatur.*

AD has difficultates pacandas duxi duobus dubiis prius satisfacere primo,quando dubitatur nùm sit impartienda Extrema Vnctio illi, qui repente omnibus sensibus reperitur priuatus. Secundò,an illi,qui dubitatur,nùm sit mortuus.Et licèt quoad primum negent aliqui apud Ægidium *dè sacram.disp.19.n.23.* requirentes, vt hoc sacramentum possit alicui conferri quod vtatur ratione,dum ei confertur.† Respondeo nihilominus cum communi Doctorum posse ministrari sub conditione *si capax est*;quia sic constat consuetudine Ecclesiæ,cum huiusmodi homines vngat, in sacroque sepeliat,etsi absque vlla confessione, aut contritionis signo decesserint:ita Nauar.*in summa.cap.22.n.13.*& c. *26.n.27.*Ægidius Coninch.*supr.*Viuald.*de Extrema vnctione,cap.de suscipientibus.n.3.*Reginald.*lib.28.n.65.* † Vbi reddit etiam rationem sequentem; quia ad hoc sacramentum recipiendum,sufficiens est intentio, seu petitio virtualis, seu interpretatiua, id est ex Nauarro si tacitè petierit, aut petiturus esset, si meminisset, Leander *de sacram. tract.* 4. *ref.* 15. Suarez *tomo.4.disp.41.sect.2.* Archangelus *dict.* 23. *pag.* 281. & 282. 1 2 3

Et confirmatur, nam virtualiter, & interpretatiuè censentur petere hoc sacramentum omnes illi, qui christianè vixerunt, vel qui dederunt signa contritionis, vel qui semel habuerunt intentionem recipiendi hoc sacramentum; quia quilibet censetur esse dispositus, nisi constet contrarium; nullus enim præsumitur malus, nisi probetur, per ea, quæ dixi, *in capit. penult.& fin. de præsumpt. l. merito ff. depositi*, & in terminis docent Suarez,*disp.42.sect.7. n. 3.* Henriquez,*lib.3.cap.22.n.3.*& *lib.* 3. *cap.*13. *n.* 1. Nauarr.*dict.cap.22.n.3.*Bonacina,*tom.1.disp.7. q. vnica puncto 5.n.3.*Ægidius Trullench.*de sacram. lib.5.q.vnica dubio 4.n.1.in fine*,& aliis. † Dubio tamen secundo respondeo posse sub conditione *si non es mortuus,vel si adhuc viuis*,dari,illi, qui dubitatur mortuus:sic docent Reginald.*dicto lib.28.n.63.* dicens esse communem omnium sententiam Theologorum,& summulariorum, Suarez *tom.* 4. *dicta disp.* 42. *sect.* 2. Bonacina, *supra*, *n.* 9. Nugnus,*q.32.art.2.*Viualdus, Victorellus,Hinojosa,Nublinus,&alij,quos sequitur Leander,*dicta disp.3.q.16.* 4 5

Præmitto etiam dicendum, vt suscipiens hoc sacramentum debeat esse homo viuus,baptizatus,& ratione vtens; debet enim primo esse viator; quia mortuus iam desinit esse talis; & sic non est capax huius sacramenti. Ex quo fit vt si ministranti constet iam esse mortuum, debeat desistere ab Vnctione: sic Bonacina cum aliis *supra dicto puncto 5.n.8.* Becanus,*de sacram.cap.27.q.10.* Trullench *dicto n.1.* Qui etiam dicunt, vt debeat esse baptizatus, quia character Baptismalis est necessarius ad omnia alia sacramenta suscipienda.Et quia cum hoc sacramẽtum sit consummatiuum Pœnitentiæ, supponit vitam in Baptismo. De aliis requisitis dico sub hac integra quæstione, vbi de rationis vsu,cum quibus iam ad difficultates propositas datur respondendi locus. 6

Ad primam igitur difficultatis partem,cum capax huius sacramenti si homo tantũ fidelis de vita periclitans, qui vel ratione vtatur actu, vel antea illâ vsus sit, vt docent omnes Doctores, S.Thomas, *distinct ion.23.quæstion.2. artic.1.* Sotus, & alij Theologi, ibi Bonacina, *dicta disputation.7. q.vnica puncto 5.n.1.*Suarez,*tom.4.disp.41.sect.1.* 7

Filliucius

Filliucius *tract.3.cap.5.n.* 101. Ægidius *disp.* 19. *dubio* 7. & alij. Zerola *in praxi de sacram. Pœnit. cap.* 15. *q.* 7. cum aliis Barbosa *de officio Parochi cap.* 22. *n.* 11. sequitur disputandum iam de secunda difficultatis parte.

8 Igitur de infante, siue puero ante vsum rationis, respondeo non esse capaces huius sacramenti, cum in his nequeant verificari forma ipsius sacramenti, nempe *quidquid peccasti &c.* sed nemo peccare potest sine vsu rationis, vt est commune placitum omnium cum D. Thoma *in addit. q.* 32. *art.* 1. ergo; & sic docent Nauarr. *supra cap.* 22. *n.* 13. Sotus *in* 4. *de hoc sacram. dist.* 23. *q.* 1. *art.* 2. Angelus, Syluester, Armilla, Ledesma, & alij, quos sequitur Henriquez, *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 9. Filliucius *supra n.* 101. Sanctius *in selectis disp.* 27. *n.* 10. Granad. *disp.* 6. *n.* 4. Nugnus
9 *q.* 22. *art.* 2. † addens oppositam sententiam esse improbabilem, B. Ledesma, Toletus, Archangelus, & alij, quos sequitur Leander, *tract.* 4. *de sacram. disp.* 3. *q.* 2. Archangelus *supr. dict.* 23. *col.* 1. *pag.* 181. cum aliis Narbona *de annor. comput. tom.* 1. *anno* 7. *q.* 8. Dicastillo *tract.* 7. *disp.* 1. *dubio* 10. Reginald. *dicto lib.* 28. *n.* 64. Suarez *disp.* 42. *sect.* 1. quibus adde Bonacinam *supra n.* 1. Ægid Trullench. *dict. dubio* 4. *sub n.* 1. Galetius *in margarita casuum conscientiæ*, verb. *Extrema vnctio, penult.* Graffis *in aureis decis. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 16. Barbosa cum Posseuino, Miranda, Ludouico de S. Ioan. & aliis *de officio Parochi p.* 2. *cap.* 22. *n.* 12. & cum Capeauilla dicente quod danda est praxis decimo anno morientibus, & Zambran. *de hoc tract. dubio* 1. *cap.* 5. *n.* 3. ait dandam esse omnibus pueris capacibus sacramenti Pœnitentiæ; & sic omnibus pueris capacibus post septennium, nisi constaret carere vsu rationis, sed Layman *in Theolog. morali lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 4. *num.* 2. subdit excusari sacerdotem non administrantem Extremam vnctionem pueris ante annum decimum sextum ætatis, aut decimum quintum, iuxta Diœcesis consuetudinem, excepto tamen casu necessitatis, si puer, quem rationis vsum assequutum esse constat, aliud ante mortem sacramentum suscipere non possit, & Ioan. Sanctius *dict. cap.* 7. ait peccare Parochum, qui non administrat vnctionem sacram puero habenti vsum rationis ad peccandum; quamuis ob defectum ætatis nunquam susceperit Eucharistiam, vt refert Machado *lib.* 1. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 22. *n.* 3. quod mihi placet, cum hoc sacramentum sit ad tollendas reliquias peccatorum, & ad peccata venialia, vt infra dico, quæ à pueris vsum rationis habentibus solent committi de facili, vt dico *in vers. ad tertiam.*

10 Et ratio omnium est; quia cum hoc sacramentum vnctionis sit completiuum pœnitentiæ, supponit eum, cui confertur esse capacem pœnitentiæ, tentationum, & peccatorum actualium; quia in remedium horum institutum est, vt latè dixi *supra*; ad quod confirmandum innuunt verba illa Iacobi *cap.* 6. de quibus fit mentio in textu nostro, & in aliis *quæst.* 1 adductis: *si in peccatis est, dimittentur ei*, & verba formæ ibi: *quidquid peccasti &c.* sed infans est incapax supradictorum, ergo.

11 Vnde non sunt audiendi Maior *dist.* 23. *in* 4. §. *contra secund. con. ad* 2. & Bellarm. *de vnctione*, *cap.* 9. *in fine*, & Posseuin. quos referunt Narbona, & Leander *vbi supra*, quorum sententiam ego libenter admitterem, quando dubitaretur, si habeat puer rationis vsum, dando ei vnctionem sub conditione, dum tamen dubitetur, num puer iam esset capax recipiendi sacramentum Pœnitentiæ, docent Zambrana *de casibus occurrent. tempore mortis, cap.* 1. *dub.* 1. *n.* 7. & Diana eius verba referens, plus absolutè docet, *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 169. dicens sine vllo timore dandam esse Extremam vnctionem sub conditione, etiam si puer recepisset sacramentum Pœnitentiæ sub conditione: sic etiam docent Ioannes Sanchez *in selectis dict. disp.* 27. *n.* 17. Gaspar Hurtado *de hoc Sacramento dis.* 6. Leander *dicto tract.* 4. *disp.* 3. *q.* 3. Dicastillo *dubio* 10. *tract.* 7. *disp.* 1. *n.* 142. & alij † quia negotia, in quibus nihil admittendum timetur, sed potius lucrum speratur audacter tractanda sunt, & faciunt quæ dixi supra *q* 4. in vers. *ad secundam, & q.* 5. *à n.* 1. hic applicanda: iterum ipse Diana *p.* 5. *tract.* 3. *res.* 85. *in fine*, Cardinalis Lugo *de sacram. Eucharistiæ disp.* 13. *sect.* 4. *n.* 41. 12

Ad secundam quæstionis partem, an illis, qui inciderunt in amentiam, sit sacra vnctio ministranda? Cui dubio sub distinctione existimo respondendum nempe vt amentibus à natiuitate, seu illis, qui amentia in infantia ante vsum rationis præoccupati fuerunt, non sit danda Extrema vnctio: sic docent supra relati, quorum ratio est; quia isti, ac perpetuò furiosi sunt incapaces à natiuitate ad committenda peccata actualia; præcipuè Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 9. *lit. L.* & apud D. Thom. *in* 4. *dist.* 23. Ledesma, Sotus, Paludan. Ricardus, Victoria, & Nauarr. *supra, dicto cap.* 22. quibus addo Ægidium Trullench. *dicto dubio* 4. *sub n.* 1. cum Bonacina, & Leand. *dict. disp.* 3. *dif.* 8. quod verum est quantumuis affirment dandam esse Bellarm. & Maior iam relati, eo quod eadem ratio sit habenda de his, ac de infantibus; quod credo etiam verum si loquantur de infantibus; hoc est pueris vsum rationis habentibus, vt iam dixi *sub vers. ad primam.* 13

Quod si amentes, & furiosi facti, aliquando vsum rationis habuerunt, reuera est eis administranda Extrema Vnctio; quia isti peccare actualiter potuerunt; & ob id poterit & Phreneticis, modò tamen illi ante amentiam, vel phrenesim potuerint formaliter, aut saltim virtualiter, seu interpretatiuè, etiamsi in tempore amentiæ, vel phrenesis contradicant; dummodo absit periculum irreuerentiæ: sic docent Ægidius Trullench suprà, & omnes adducti, quibus addo Archangelum *dist.* 23. *pag.* 181. *col.* 1. Dicastillo *supra disp.* 1. *dubio* 10. *n.* 136. Rodriguez, Suarez, Ledesma, Layman, Henriquez, Filliucius, & alij, quos refert, & sequitur Leander *dicta disp.* 3. *q.* 8. *in fine.* † Barbosa *supra dicto cap.* 22. *n.* 13. addens eis dandam, si nimirum Christianè vixerunt, quod est præsumendum, nisi contrarium probetur, aut appareat, Henriquez *dicto lib.* 3. *cap.* 13. §. 1. Ludouicus à Sancto Ioanne *de hoc tract. art.* 5. *n.* 13 Ludouicus Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 49. *art.* 5. *conclus.* 5. † Vbi etiam dicit quod prædictum sacramentum non est dandum amentibus, siue furiosis, nisi aliquibus vtantur lucidis interuallis, Barbosa, etiam cum Zambrana, Bonacina *vbi supra*, & Layman *dict. cap.* 4. *n.* 3. vbi, in vers. *hi porro*, secus dicit de perpetuis amentibus, & his omnibus etiam addo Vegam *in speculo cur. tom.* 2. *cap.* 13. §. 3. *n.* 15. Ochogauiam *de hoc sacram. q.* 7. *n.* 2. Præpositum *in* 3. *p. q. vnica de sacram. Eucharist. dub.* 7. *n.* 59. Granad. *de sacram. Controuersia* 8. *tract. vnico, disp.* 6. *n.* 4. Dianam *p.* 5. *tract.* 3. *res.* 84. Ludouicum Maratio *in D. Thom. tom.* 2. *tract. de Extrema vnct. disp.* 9. *sect.* 2. *n.* 6. Qui bene loquitur, Toletum *lib.* 7. *cap.* 3. & est ita tenendum contra Petrum Cenedo 14 15 16

Iauellum *de Extrema vnct.cap.5.* Nicolaum Ploue *in eodem tract.pag.34.* aliter sentientes scilicet, vt
17 formaliter ante amentiam illud petierint † imò & Ægidius Trullench. *de sacram.lib.5.cap.vnico dubio 4.n.5.* dicit quod in Diœcesi Valentina non tenetur Parochus ministrare hoc sacramentum pueris antequàm suscipiant Eucharistiam, vt habetur *in Rituali Valentino.*

18 Ad tertiam quæstionis partem, an pueri in articulo mortis sint vngendi, quando sunt capaces sacramenti Eucharistiæ, sine difficultate, satisfaciens ex dictis hic *supra* à vers. *ad primam*; sed quia quidam dixerunt in anno 10. alij in 15. aut 16. & alij in septennio post rationis vsum; ideo non desinam hic adducere Sotum, qui *in 4. dist. 23. q. 2. art. 2.* quem referunt Diana *dict. p. 5. tract. 3. res. 85.* & Hurtado *de hoc sacram. dif.* 10. Summa Corona *de sacram. Vnctionis.n.8.* & etiam Viualdus *de suscipientibus.n.7.* Aureol. *in 4. dict. dist. 25. art. 1. §. nunc dicendum,* Torreblanca *lib. 2. pract. spirit. cap. 11.n.34.* Naldus *n. 7.* Philippus de Cruce *in summa tract. 10. pag. 165.* Lubrinus Vers. *Extrema Vnctio.* & Synodus Hispalens. *anno* 1586. vt refert idem Torreblanca, requirentes in puberis ætatem pubertatis, vt illis hoc sacramentum licitè, & validè ministrari possit, vel esse optimum consilium in articulo mortis, in decimo anno puero Viaticum
19 præbere, ac consequenter Extremam vnctionem.† Sed reuera dicendum est posse sacram vnctionem à Parochis conferri pueris nondum constitutis in ætate suscipiendi sacram Eucharistiam, si sunt capaces Confessionis instituendæ, & absolutionis: sic docent Hurtado *vbi supra,* Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 30. n. 16.* Ioannes Præposit. *in 3. p. q. vnica de hoc sacram. dubio 7. n. 57.* Diana *vbi supra,* Ioannes Sanchez *in selectis dict. disp. 17. n. 6.* alij penès ipsum, Nugnus *in 3. p. tom. 2. q. 32. art. 4.* Iacob. Marchantius. *de sacram. lib. 5. de Extrema vnct. cap. 1.*
20 *q. 1.* & alij.† Quia ad recipiendam Extremam vnctionem non requiritur tanta discretio, quanta ad receptionem Eucharistiæ, sed sufficere illam, quæ sufficit ad sacramentum Pœnitentiæ, cuius Extrema vnctio est consummatiua; & sic posse Pastores talibus hoc sacramentum præbere; quia non habet talem cum Eucharistia commixtionem, vt hæc necessariò debeat præcedere, & in ætate septennij posse illis præbere, docent expressè Molfesius, Angles, Bellarmin. Maior, Sa, Valentia, Durand. D. Anton. & alij, quos referunt, & sequuntur idem Sanchez, Leander *dicto tract. 4. de sacram. disp. 3. q. 4.* Narbona *de annor. comput. anno 7.* Dicastillo *supra dubio* 10. Cardin. Lugo *de Eucharistia disp. 13. sect. 4. n. 41.* Suarez *tom. 3. disp. 70.* & alij, dicentes ideo fieri, quia huiusmodi pueri in hac ætate possunt peccare; & ob id esse capaces recipiendi sacramenta instituta ad delenda peccata, vt sunt Pœnitentiæ, & Extremæ vnctionis, & faciunt quæ adduxi *in Rub. de ætate ordin.* vbi quod in septennio tonsurari possunt pueri, cum ea ætas influat ordinariæ rationis vsum; item etiam per dicta à Doctor. *in tit. de despons. impuber. &c.*

21 Ad quartam quæstionis partem num debeat administrari adulto in articulo mortis constituto statim post Baptismum susceptum? In quo puncto discordes loquuntur Doctores, quidem dicendo absolutè vngendos, alij non nisi sub conditione *si capax es,* aut *si peccasti*, alteri absolutè negando, nisi notum post Baptismum peccatum adultum commisisse constaret; sic Sanchez *in selectis apud Dian.* Nugn. *p. 2. q. 32. art. 4. concl. 2.* etsi iste nō clarè.

Sed ego libenter amplector, quod absolutè est 22
ei danda Extrema vnctio ex ea ratione; quia hoc sacramentum habet duplicem, proprium, & infallibilem effectum, vnus est auxilia, quibus homo potest in illa extrema lucta corroborari; alter est remissio peccati; ita vt hi effectus sint disparati, & vnus ab altero non dependeat, possitque vnus conferri ei, qui non sit alterum recepturus; quisquis autem est capax alterius, est capax sacramenti. Vnde cum is, qui nunquam peccauit, possit autem peccare, sequitur vt per intrinsecam dispositionem, possit recipere auxilia, quibus possit corroborari; ergo potest hoc sacramentum recipere: ita docent Ledesma *in summa tom. 1. de sacram. vnction. p. 6. conclus. 7.* Vega *in speculo curator. p. 1. cap. 13. n. 20.* Naldus *in summa,* verbo *Extrema vnctio. n. 9.* Possevinus *de officio Curati. cap. 9. n. 4.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 3.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 6. n. 108.* Vbi dicit quod peccatum actuale non est materia proxima, vel remota huius sacramenti, sicut est Pœnitentiæ.

Et confirmatur, quia si quis in graui morbo Bap- 23
tizetur, etsi in fine vitæ post Viaticum debet sumere hoc sacramentum; etsi nullum peccatum post Baptismum commiserit: sic post Filliucium, Layman. *in Theologia morali lib. 5. tract. 8. cap. 3. n. 3.* Vbi dicit, quod potest hoc sacramentum ministrari homini, etiam si nullum peccatum habeat, v.g. ei, qui immediatè ante baptizatus fuit; videndi sunt Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 42. sect. 2. n. 9.* Lopez *in instruct. p. 1. cap. 24.* Syluester, *verbo Extrema vnctio. n. 5. in 3. dicto.* Paludan. *in 4. dist. 23. q. 3. n. 15.* Richardus *in 4. dict. 23. art. 2. q. 2.* † Diana *p. 3.* 24
tract. 4. resol. 173. vbi refert ex D. Ioanne Sanchez quod hic Matriti anno 1620. fuit ministratum hoc sacramentum Cathecumeno Mancipio Mahometano periculoso morbo decumbenti post sacramentum Baptismi, Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis successiuè, & immediatè vnum post aliud, & addo sic tenentes Molfesium *in summa tom. 1. tract. 5. cap. 3. n. 42.* Ludouicum à S. Ioan. *q. vnica art. 6. de hoc sacram. dubio 3. conclus. 4.* Præpositum *in 3. p. q. vnica de hoc sacramento dubio 7. n. 61.* Marcerum *in D. Thom. tom. 3. hoc tract. disp. 9. sect. 3. n. 2.*

Vnde etsi tutius esset sub conditione conferre, 25
quando alias non constat de peccato actuali commisso post Baptismum, iuxta quæ dico *n. sequenti,* vt docent Nugnus *in 3. p. q. 32. art. 4. conclus. 1.* Hinojosa, verbo *Extrema vnctio. folio* 251. Archangelus *dist. 23. pag. 182. col. 1.* Leander *p. 2. tract. 4. de sacram. dicta disp. 3. q. 6.* in fine, cum aliis adductis *q. 5.* & hoc quia recens baptizatus facile potuit peccare venialiter, etiam in illa exigua mora interueniente inter Baptismum, & vnctionem. † 2
Sed hoc est verum secundùm Doctores firmantes solum dari propter peccata actualia; sed quia Doctores nostræ sententiæ etiam docent dari ad corroborandum infirmum auxiliis aduersus tentationes; sequitur vt etsi non constet de vllo peccato actuali, ei possit conferri absolutè: & ob id potuit idem Diana *n. praeced.* citatus, tam *in res. 173.* quàm *in p. 5. tract. 3. res. 86.* consulare Parochis, ne desecant infidelibus Baptizatis in articulo mortis statim sacramentum Extremæ vnctionis ministrare, qui miratur valde *dict. res. 173. in fine* aliquos Parochos Baptizare Infideles tempore mortis, & tamen illis sacramentum Extremæ vnctionis minimè ministrare.† At Sanchez *in select. disp. 27. n. 18.* aliter dicit 27
verbis sequentibus: *Ego recens Baptizato vnctio-*

nem

num ministrandam non consulerem, nisi nouum post Baptismum peccatum admisisse constaret: tamen Sahagun de hoc sacram. num. 21. ex Doctrina D. Thom. in addit. ad 3. p. q. 29. & 30. & in 4. dist. 23. q. 1. art. 2. vbi Soto, & alij, & cum Thesauro 1. p. fol. 12. & B. de Ledesma dif. 7. dicit adultis ab illo tempore, quo Eucharistiam recipiunt, conferri posse, etiam si post Baptismum peccatum non commisissent, quia speratur pugna cum hoste, & ex prioribus peccatis manet debilitas mentis, quem vnctione sacra adiuuari necessitas est.

28 Ex his infero ad quæstionem, an infirmus, qui sufficienter vsu rationis præditus nunquam peccauit actualiter, sit capax huius sacramenti: In quo dubio video duas contrarias opiniones affirmantium ex ea ratione, quia peccatum actuale non est materia huius sacramenti; & sic posse hoc sacramentum ministrari, quamuis non præcesserit, docent Suarez dicta disp. 42. sect. 3. Ægidius disp. 19. dubio 7. n. 23. B. Ledesma dif. 7. conclus. 4. col. 1118. & apud ipsum D. Antoninus, & Paludan. Filliucius supra n. 108. Reginald. lib. 28. c. 11. n. 69. Villalobos tom. 1. tr. 10. diffic. 4. n. 7. Hurtado dif. 10. Ochogauia q. 7. n. 6. Ludouic. Lopez p. 1. c. 23. Layman. lib. 5. tract. 8. cap. 3. n. 1. Ludouicus de S. Ioan. & Molfesius suprà quos sectatur Narbona in anno 7.

29 Cum ergo, vt dixi, peccatum actuale non sit materia proxima vel remota huius sacramenti, euenit vt quamuis non præcesserit possit adhiberi ex dictis, siquidem, vt tenet Ægidius Trullench. de sacram. dub. 4. lib. 6. sub n. 6 cum aliquibus ex relatis, & cum Bonacina tom. 1. disp. 7. q. vnica puncto 5. n. 13. alios adducente, dicens Ægid. quod possunt omnia Ecclesiastica sacramenta adhiberi, & consequenter suum effectum sortiri.

30 Et confirmatur, quia si contingat vt quis ex priuilegio nullum peccatum commisisset, etiam esset huius sacramenti capax ex ante dictis, quia hoc sacramentum præter abolere reliquias peccatorum, habet confortare contra mortem, & augmentum gratiæ conferre: ita idem Trullench. vbi in fine dict. n. 5. respondet obiectioni, quæ deduci valet ex verbis cap. 6. Diui Iacobi quidquid peccasti; quia dicit esse intelligenda conditionaliter, videlicet si peccasti, aut quidquid peccare potuisti, vt indicant illa verba eiusdem Apostoli ibi si in peccatis fuerit remittentur ei. sic cum DD. huius sententiæ quam tenuerunt D. Bonauentura in 4. dist. 23. p. 2. art. 1. Henriquez lib. 3. cap. 11. n. 3. etiam adducti.

31 Quare non obstant etiam idem Sancius in selectis dict. disp. 27. Granad. disp. 6. n. 11. Nugnus dict. q. 32. art. 2. & 4. Vazquez disp. 119. cap. 8. & alij contrarium tenentes; eo quod hoc sacramentum est consummatiuum Pœnitentiæ, vt ait Trid. sess. 14. in proœmio, quæ sunt ad expianda peccata actualia: & quia nequit applicari forma ei, qui nunquam actualiter peccauit, & ex aliis fundamentis; quia omnibus responsum præbetur ex proximè dictis, & in toto hoc versic. ad quartam.

32 Ad quintam quæstionis partem, an si Parochus cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, adhuc præberi illi hoc sacramentum debeat, & ex iam supra adductis sub hac quæstione, videtur respondendum, quia eo quod dixerimus effectum huius sacramenti non solum esse reliquias peccatorum abstergere, sed etiam præstare robur aduersus tentationes, & ad superandam

33 tristitiam aduersus infirmitatem. † Sequitur vt licèt in puncto difficultatis Parochus cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, teneatur nihilominus ministrare Extremã Vnctionẽ illi: sic docent, & ex multis aliis rationibus Coninch de sacram. dict. disp. 19. dubio 7. n. 13. Henriquez lib. 3. cap. 11. n. 3. Gaspar Hurtado dif. 10. Villalobos in summa p. 1. tract. 10. dif. 4. n. 7. Diana dict. p. 3. tract. 4. resol. 181. Pitigianus in 4. sent. tom. 2. dist. 23. q. vnica art. 23. Reginaldus in praxi tom. 1. lib. 28. tract. 3. cap. 4. n. 69. Filliucius tom. 1. tract. 3. cap. 4. n. 108. & alij post eos.

Nec obstant huic resolutioni Nugnus in 3. p. tom. 2. p. 32. dif. 2. nec Ioannes Sanctius in selectis dicta disp. 27. n. 18. contrariam sententiam docentes ex eo, nam qui nunquam peccauit, non est subiectum habile, cuius respectu forma vnctionis verificari valeat, cum nulla ratione verificari in hoc casu possint verba iam relata formæ huius sacramenti, ibi: Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti; quia respondeo prædicta verba facere sensum, impono tibi gratiam sacramentalem de se remissiuam peccati, si forte adsit. † Sicut qui in sacramento Pœnitentiæ absoluit quempiam iam contritum, cum tunc verba illa absoluo te à peccatis, sensum reddant, impendo tibi gratiam remissiuam peccatorum: ita Diana supra commendans videndos Filliucium supra, & alios; item & Coninch de sacram. disp. 4. dubio 4. n. 50. & 59. & satis ex iam adductis in hac quæstione satisfit obiectionibus, quæ possunt congeri: quare debet omnino reiici idem Nugnus, quatenus mordicus hanc sententiam falsam vocat. 34 35

QVÆST. VII.

An moribundus sit vngendus tempore interdicti, non valens alia sacramenta recipere, si non habet Bullam cruciatam? An sit absoluendus moribundus, qui non vult recipere Extremam vnctionem? Et an vt conferatur debeat susceptarus infirmari lathaliter; & sic possit dari lathaliter vulneratis, vel peste percussis, aut læsis morsu viperarum; item & in partu deficienti seu senio confectis: vbi quanam dispositio requiratur in suscipiente, seu debeat prius suscipi Eucharistia? Et in quo statu infirmitatis, sit conferendum.

SVMMARIVM.

1 *Extrema vnctio tempore interdicti probabilius debet à Parocho conferri, etiam non habenti Bullam Cruciatam, quando pœnitentiam, nec Eucharistiam moribundus accepit, vt* n. 3. 4. & 5. *vbi expenditur sententia* n. 1.

2 *Sacramenta Pœnitentiæ, Baptismi, & Eucharistiæ ministrantur tempore interdicti.*

3 Cap. quod in te de Pœnit. & remis.

6 *Bulla Cruciatæ quid disponat tempore interdicti in administratione vnctionis remissiuè.*

7 *Extremam vnctionem nolens accipere moribundus, secluso scandalo, & contemptu, probabilius est, vt queat absolui ex* n. 10. *non sic ex contemptu, vt* n. 12. *Vbi quid si ex negligentia.*

8 *Confir*

8 *Confirmationis sacramentum, si ex negligentia graui omittatur recipi, incurrit omittens peccatum lethale.*

9 *Infirmus sensu non carens, nequit vnctionem sibi ministrari, præsumitur contemnere, & non peccare docent alij, vt* n. 10. *Ego existimo, vt peccet saltim venialiter, vt* n. 11. & 12.

13 *Vnctio Extrema si conferatur infirmo nondum in periculo mortis constituto, bene ministratur ex ratione sacramenti, & ex præcepto debet à ministrante spectari periculum, vt* n. 14. 15. & 16.

16 *Vnctionem Extremam ministrans infirmo nondum constituto in periculo mortis, peccat si ei de hoc constet.*

17 *Vnctio Extrema nequit ministrari, lethaliter vulneratis, aut peste percussis, seu læsis viperarum morsu. Et quare.* n. 18.

19 *Ministrans sacram Vnctionem rabido moribundo, attentè se gerat, non tangendo illius sputum, seu saliuam.*

20 *Parturienti mulieri non ministratur Extrema vnctio, nisi ex alio morbo* n. 21. 22. 23.

24 *Senes senio confecti absque alia infirmitate possunt vngi.*

25 *Vnctio Extrema ministratur verè infirmis, non aliis constitutis periculo extremo mortis.*

26 *Furca suspendendis vnctio Extrema non ministratur, nisi ex alia infirmitate corporis, vt exemplificatur de quodam facto.*

27 *Vnctionem Extremam recepturus, debet habere intentionem, saltim virtualem interpretatiuam. Et qui sic videantur petere.*

28 *Eucharistia prius quam Extrema vnctio non recipitur, propter aliquod præceptum.*

29 *Caluinus mentitur, dum dixit omnes infirmos vngi voluisse, D. Iacobum catholicos non infirmos &c.*

30 *Vnctio Extrema, vt administretur infirmo, non est spectandum, vt ille prorsus careat sensu, aut quod omnino desperata sit salus.* n. 31. 32. 33.

31 *Vnctio sacra causat corporis sanitatem, & carpiuntur clamantes, cum illa ministratur infirmo.*

33 *Vnctionis sacramentum differentes conferri in tempus, quo infirmus destitutus peccant.*

34 *Infirmi deuotio multùm confert ad effectus consequendos sacramenti vnctionis.*

35 *Vnctio Extrema ministratur sub conditione; si dubitetur, an homo peste infectus, & consequenter in periculo mortis sit necne.*

1 AD primam quæstionis partem video Ægidium Trullench. dicentem in praxi Sacram. *lib.* 4. *cap. vnico dubio* 4. *n.* 11. hoc sacramentum ministrari non posse tempore interdicti; quia non est de necessitate salutis, & facit textus *in cap. quod in te de pœnit. & remission.* vbi permittens Innocent. III. conferri sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ illo tempore, videtur, vt deneget vnctionem ibi: *licet per generale interdictum denegetur omnibus, tam vnctio, quam Ecclesiastica sepultura &c.* † sunt enim Pœnitentia, Eucharistia, & Baptismus sacramenta de præcepto Diuino; & ob id etiam tem-
2 pore interdicti ministranda, vt docent Nauar. *in manuali cap.* 27. *n.* 171. & 179. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. Ludouicus *q. vnica de hoc sacram. art.* 7. *dif.* 1. & *in summa parua art.* 5. *n.* 17. *pag.* 87. Torreblanca *de Iure spirituali lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 42. Leander *de sacram. tract.* 4. *disp.* 3. *q.* 17. contra Lubrinum affirmantem; ergo bene potuerunt in dubio nostro negare, Ledesma *tom.* 1. *cap. fin. de hoc sacramento conclus.* 4. Ludouic. de S. Ioan. *dicto art.* 7. & apud ipsum Bonauentura *in* 4. *dist.* 23. *q.* 2. Richardus *q.* 3. *art.* 2. resoluere, nec in specie nostri dubij, quando infirmus nec recepit sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ, vt non sit ei ministranda Extrema vnctio, cum non sit sacramentum necessitatis.

Sed quia Paludanus apud eundem Ledesmam 3
in summa cap. 9. *de hoc sacram. conclus.* 4. *ad finem*, dicit vt quando aliud non est possibile infirmo recipere sacramentum, liceat hoc recipere, cum tunc videatur habere vicem confessionis; ideo existimo probabilius hoc sacramentum conferendum à Parocho; & sic consuluit Diana *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 71. in facti contingentia ministrari moribundo sensibus destituto, qui sacram Eucharistiam, & sacramentum Pœnitentiæ non poterat recipere, etiamsi non haberet Bullam Cruciatæ & esse in ciuitate interdictum. † Et sic Zambranus *de casibus occu-* 4
rentib. tempore mortis dixit *in cap.* 5. *dubio* 7. *n.* 5. satis probabile esse licitè ministrari posse, & deberi Extremam vnctionem morienti carenti omni priuilegio, etiam tempore interdicti, & maximè, si tunc caret sensu; & licèt aduertat hunc casum rarissimè accidere posse, eo tamen dato præcepti necessitatem continere, fatentur Suarez *tom.* 4. *disp.* 4. *sect.* 1. *n.* 7. Barbosa *de offic. Parochi p.* 2. *cap.* 22. *n.* 46. sic referens, & cum Torreblanca, & aliis nouissimè, Leander, vbi supr. *dict. disp.* 3. *q.* 18.

Nec sunt impedimento textus decisio *in dict.* 5
cap. quod in te, nec rationes pro prima sententia, quæ tantum sunt intelligendæ, quando scilicet infirmus accipit sacramenta, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, seu horum quodlibet, vel quando licet non receperit, possit commodissimè tamen adiri Iudex, qui posuit illud interdictum, vt tollat illud prædicto casu; sed aliud inquam dicendum, quando moribundus non est in statu recipiendi prædicta sacramenta: nam cum tunc, (vt supra *in quæstionibus precedentibus* asserui) fortè vnctio sit medium necessarium ad suam salutem tali moribundo attrito, debet à Parocho sacramentum illi infirmo ministrari: quam sententiam in praxi docet Diana *dicta res.* 171. *in fine*, sine motu à Parochis, quando casus occurrat, amplecti posse; & sub relata distinctione sunt intelligendi Couar. *in cap. alma mater. p.* 2. §. 2. *n.* 7. vers. *Extrema vnctionis.* Vgolinus *de censuris cap.* 7. §. 1. & *cap.* 10. §. 1. Sayrus *de cens. lib.* 5. *cap.* 7. *à n.* 29. Auila *in eodem tract. p.* 5. *disp.* 4. Ludouicus Miranda *in manuali Prelator tom.* 2. *quæst.* 1. *art.* 8. *conclus.* 3. *in medio*, & Barbosa cum aliis *supr. dict. cap.* 22. *n.* 45. dicentes tempore interdicti sacramentum hoc vlli laico, vel etiam clerico, aut religioso ministrari non posse, si muniti non fuerint sufficienti priuilegio adducentes textum *in dict. c. quod in te.* † Quid autem disponat 6
Bulla, Cruciatæ circa hoc sacramentum tempore interdicti, dixit Ægidius Trullench. *in eius oppositione lib.* 1. §. 3. *dubio* 2. & refert in dicta praxi sacram. *dict. lib.* 4. *dubio* 1. *n. fin. in fine.*

Ad secundam quæstionis partem, an sit absol- 7
uendus moribundus, qui non vult recipere sacramentum Extremæ vnctionis? Et videtur quod non sit absoluendus, facit primo Doctrina Turriani *in summa p.* 2. *cap.* 126. *dubio* 1. *conclus.* 1. putantis probabile esse, quod addit præceptum sumendi Extremam

8 Extremam vnctionem tempore mortis.† Deinde ex Doctrina Scoti *in 4.dist.7.q.2.*Richardi *art.1.q.1.* Vualdensis *de sacram. tom. 2.cap. 111.* & Petri Soto *lect. 2.* asserentium esse peccatum mortale omittere ex negligentia graui sacramentum Confirmationis;ergo:& erit etiam mortale omittere ex negligentia Extremam vnctionem : nam qui commodè potest recipere sacramentum , & non vult, videtur contemnere ; & facit Doctrina Toleti *in summa.lib.2.cap.14.in fine*,Bellarmin. qui loquentes de sacramento Confirmationis affirmant peccare illud non recipientes tempore apto , & commoditatis,si ex contemptu fiat,quod etiam admittere videtur Diana *dicta p. 3. tract. 4. ref. 170.in principio* , quatenus amplectitur contrariam sententiam,si non adest contemptus,& scandalum.

9 Quare Ludouicus de S. Ioan. *q.vnica art.7.de hoc sacramento,dubio 2.conclus.1.*notat,vt quando infirmus est constitutus in periculo mortis,& nequit recipere hoc sacramentum stans in Iudicio sano,præsumatur de illo,vt contemnat id;siquidem fidelibus scandalum pariat, nolens accipere in tali periculo rem talem,quæ dimittit peccata, dat gratiam , & auxilium supernaturale aduersus tentationes.

10 Sed communiter Doctores docent , vt secluso tali contemptu,& scandalo graui , nolens recipere hoc sacramentum , non peccet mortaliter:ita Villalobos *in summa tom.1. tract. 10. dif. 5.n. 5.* eo quod nullum adest præceptum hoc sacramentum sumendi.Diana *dict.p.3.tract.4.res.170.*contra Petrum Soto iam adductum,idem *p.5.tract.3.res.97.* in vers.*sed his*,Tannerus *tom.4.disp.7.q.1.dubio 3. n.56.*rectè aduertens, vt non censeatur contemnere hoc sacramentum,hoc ipso,quod sciens,& prudens illud prætermittit ; & ob id Villalobos , & Suarez adductus à Diana,videntur tenere , vt nullum peccatum committat, nec etiam veniale : videndus est Gaspar Hurtado *in summa de hoc sacram.dif.11.*

11 Vnde solent incidere Doctores in illud dubium, num saltim peccet venialiter nolens in tali periculo constitutus illud recipere,secluso contemptu, & scandalo;& existimo contra Suarez,& Villalobos, vt peccet quando nullo adest causa illud omittendi,ex ea ratione , quia est quædam rerum spiritualium prodigalitas omittere tantum remedium salutis,vt docent Nugnus *tom.1.q.23.art. 2. disp. 19. dubio vlt.n.30.* Bonacina *disp. 7. puncto 5. n. 10.* Granado *disp.6.n.11.*Layman *cap.7.n. 1.* Toletus *lib.7.cap.3.n.5.* Dicastillo *tract. 7. de hoc sacram. dubio 11.n.179.*cum aliis Leander *dict.tract.4. de sacram disp.1.*qui dum *q. 5.* probauit contra Binsfeld.*in enchiridio de Vnctione* §.8.Torreblanca *Iuris spiritualis cap.11.n.44.*& alios non esse per se loquendo præceptum recipiendi hoc sacramentum, nec committi peccatum mortale à non recipiente illud,cum Ochogauia , Viualdo,Toleto,Caietano, Rodriguez,Vega,Ægidio,Reginaldo,Trullench &

12 & aliis *q. 6.*† resoluit peccare venialiter , etiam si contemptus non adsit, nec scandalum ex adducta ratione:sic Baunius *q.10.pag.* 810. & ob id Diana & ex iam relata Doctrina Ludouici de San Ioan. *in dicta res.97.p.5.in fine*,monet Parochum ad curandum , ne infirmus sine hoc sacramento moriatur,& quod illum hortetur , vt sumat illud Et ita patet quid respondendum sit in puncto nostri dubij;quia si ex contemptu , & vbi adest scandalum non vult infirmus recipere hoc sacramentum,cum tunc peccet modo dicto, non est cur possit absolui ex doctrina Suarez *disp.44.sect.1.in 3.p.* Henriquez *lib.3.cap.10.n.3.*Conink *disp.19. dubio 10. n.30.*S.Thom.*in 4.dist.13.art.3 q.3.* Soti ibi *q. 1. art.1.*Nauarr.*cap.22.n.16.*& aliorum vt refert, ac tenet Trullench.*dict.dub.9.* ex eo,& quia hoc sacramentum libenter accipitur etiam à vilibus , & abiectis hominibus;est enim mortale omittere hoc sacramentum ex contemptu ; ex negligentia verò non erit mortale , vt etiam docet Sahagun *de hoc sacram.1.n.22.*ita probans ex Concil.Florent & ex Trid.*sess.14.cap.3.de Extrema vnctione*, vbi Barbosa plures adducit.

Ad tertiam quæstionis partem an vt conferatur debeat suscepturus infirmari læthaliter? In quo dubio videtur vt possit conferri infirmo extra periculum mortis constituto;quia loquendo de necessitate huius sacramenii, est nimis probabile , vt dari queat tantum verè infirmo corpore,etsi non adhuc constituto in tanto periculo:ita Ledesma *de Extrema vnctione cap.6.conclus.3.in summa* ; quia ex Iacob.*cap.5.* solum videtur requiri infirmitas, ibi : *infirmatur quis*,Villalobos *p.1.tract.10. dif. 4. n. 6.*Trullench.*in praxi sacramentor.lib.4.cap vnico, dub.4 sub n. 2.* in vers.*item* dicentes ita colligi videri ex verbis Trid.*sess. 14. cap. 3.* ibi *Declaratur etiam hanc vnctionem esse infirmis adhibendam ; illis verò præsertim,qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur, vnde & sacramentum exeuntium nuncupatur.* Considerantes illud *præsertim* , quasi innui hoc Sacramentum collatum infirmo verè infirmo , etsi non sit in extremo,esse verum;& sic hanc tenent Ægidius Coninch *disp.19.de sacram.dubio 7.n.25.* Armadian *lib.9.de quæst. Armen.cap.fin.*vt refert Palacios *in 4.dist.23.pag.476.*Fabrus super Diut.*cap. 7. Eccles.Hierar.*vt referunt Henriquez *lib. 3.cap. 11. n.1.litt.B.*Archangelus *in 4.dist.23.pag.* 281. docentes quod at si tale sacramentum non debeat dari prædictis infirmis , etsi daretur,teneat , & quod sit sententia probabilis innuunt Suarez *tom.4.disp.41. sect.2.* Bonacina *disp.7.puncto 5.n. 4.* Quintanaduenas *tom. 1. tract. 5.sing. 2.n.5.*Lessius *in 3.p.D. Thomæ cap.4.de Extrema vnctione dubit.1.n. 21.* Viugers *in supplem.D.Thom.q.32.n.3.*† quibus addo Barbosam cum aliis *de officio Parochi p.2. cap. 22.n. 11.*vbi ait dandam esse cuicumque infirmo, cuius mors timeatur,& creditur cito futura, modo infirmitas nascatur ex morbo;& docent etiam alij relati à Diana *p.6.tract.6.res.45.*explicantes , tum verba Trid.& Iacobi tum verba Florentini ibi : *his tantum infirmis vnctionem dari debere, de quorum morte timetur*, verbum *debere* intelligi quoad licitum vsum,non quoad valorem spectat.

Sed quantumuis hæc sententia in se vera sit ratione sacramenti,dico quod ex præcepto non debet,nec potest ministrari, nisi verè infirmo , & in periculo mortis constituto , vt patet ex Concilio Florentino in decreto Eugenij IV. ibi : *hoc sacramentum nisi infirmo , de cuius morte timetur dari non debet* , cui adstipulantur verba Trid. proximè relata,vt tradit *n.1* & tenent Villalobos , & Trullench.*supra* cum aliis, quos ipsi referunt Bonacina & supra relati,Nugnus *q.32 art.1.dif. 1.* Palacios, & Henriquez *suprà* , plura adducens Diana cum multis *p.9.tract.6.res. 45.* Cum Granado , Castro Palao, Caspensis , Amico , & aliis , & cum aliis Leander *tract.de sacram.disp.3.q.11.*Reginald.*lib. 28.n.67.*cum Suarez , & aliis , quorum ea nempe ratio est ; quia hoc sacramentum est institutum in remedium morientium,vt ex dictis *à quæst. 1.* patet ; & sic docent alij relati à Diana , *vbi suprà*, omninò

16 omninò legendus ad plura fundamenta; † vtcumque sit de eius validitate; est tamen certum quod illud sacerdos conferens infirmo non existenti in probabili periculo mortis, siue extremo, si hoc constat sacerdoti, peccet mortaliter; quia in re graui agit contra præceptum Ecclesiæ, & ponit se in periculo inualidè ministrandi, cum opposita opinio sit, aut probabilior, vel securior: secus si illi non constaret; imo bona fide existimaret esse in probabili, & extremo periculo vitæ: quo in casu dicunt Villalobos, & Trullench. non solum licitè, sed etiam validè illud à Sacerdote ministrari; sed qualiter debeat tale periculum metiri, & cum qua prudentia dico infra *hac quæst.* sub vers. *ad vltimam*.

17 Ad quartam quæstionis partem, núm possit dari lethaliter vulneratis, peste percussis, ac læsis morsu Viperarum &c. Respondeo posse istis omnibus conferri; item etiam, & laborantibus morbo rabido, & illis, qui potauerunt venenum: ita docent Suarez *disp.* 41. *tom.* 4. *sect.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 105. cum aliis Bonacina *tom.* 1. *disp.* 7. *q. vnica puncto* 5. *n.* 6. Ægidius Trullench. *dict. dubio* 4. *n.* 4. quibus addo D. Thomam, & Paludan. *dist.* 23. Sotum *dist.* 24. *q.* 2. *art.* 2. Syluestrum *q.* 5. Anglesi. *art.* 4. *conclus.* 1. Viualdum, Lubrinum, Toletum, Petrum Cenedo, & alios, quos sequitur Leander *dict. disp.* 3. *q.* 14. cum Dicastillo, Molfesio, & Binsfeldio *in suo enchiridion de hoc sacram.* §. 5. & Concil. Mediolan. *p.* 4. Barbosa, vbi supra *dict. n.* 11. vbi dicit procedere etiam ex qualibet causa alia intrinseca.

18 † Quorum omnium ea est ratio: nam hi omnes habent intra se causam proximam mortis, & sunt infirmi; quare etsi negent recenter vulnerato esse conferendam, Nicolaus Ploue apud Viuald. *de Extrema vnctione, cap. de suscipientibus n.* 1. & alij apud Toletum *lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 3. qui & esse probabilem sententiam innuit, sed tu in praxi sequeris primo relatam;

19 † ad quam praxim aduertere debet sacerdos cautelam, nempe vt non attingat rabidi hominis sputum, seu saliuam, quæ inficit attingentem: sic notanter scribunt Bonacina, & Trullench. *Vbi supra*, & Barbosa *de officio Parochi p.* 2. *cap.* 12. *n.* 14. cum infinitis, & *n.* 15. Vbi cum Ludouico de S. Ioan. & Posseuino aduertens prædictam cautelam in rabido, ait talem sic infirmum vngi debere in parte vicina loco oris.

20 Ad alium casum de muliere in partu constituta, etsi videam duas contrarias sententias, vnam affirmantem, validè, & licitè ministrare illi, quia verè est in discrimine vitæ fundato iam iam in aliqua infirmitate, vt dixerunt Viualdus *dict. cap. de suscipientibus*, vbi citat Catechism. Roman. Sa, *verb. Vnctio. n.* 5. Victorellus *in addit.* Filliucius *n.* 104. &

21 Bonacina *puncto* 5. *n.* 6. alias 3. *vbi supra*, & alij. † Aliam verò negantem; quia sic prohibet expressè Concil. Mediolanens. 4. *p.* 2. *pag.* 10. quod citat, & sequitur absolutè Bonacina *suprà n.* 4. & ante il-

22 lum Naldus *n.* 4. † Ego sic constituo nempe in praxi quotidie videri mulieribus parturientibus non dari hoc sacramentum, nisi vitæ discrimen fundetur in aliqua actuali ægritudine, & infirmitate, vt quia iam cœpit habere acerbissimos dolores, ex quibus iudicio Medicorum appareat probabile periculum mortis, vt notant, & resoluunt Filliucius *n.* 105. Bonacina *num.* 4. Trullench. *dict. num.* 4. *in fine*.

23 Vnde etsi admodum Leander *de hoc sacram. dicta disp.* 3. *tract.* 4 & Archangelus *dist.* 23. *pag.* 281. valde mirentur de relato Concilio Mediolan. affirmante vulneratos lethaliter inungi posse, & mulierem in partu deficientem, in partu non debere cum tam isti, quàm illi violenter ad mortem infirmentur. Tamen sub relata distinctione relatæ opiniones in se veræ sunt, quam sic tenet cum Leandro, & aliis, Diana omnino legendus *p.* 10. *tract.* 12. *miscel.* 2. *res.* 9. & ipse Leander cum Diana, & aliis, imò & idem Diana ait se olim consuluisse mulierem actu parturientem ex grauibus doloribus constitutam, ex iudicio Medicorum in probabili periculo vitæ, fuisse vngendam sacramento, cum vix contingat tale periculum sine ægritudine nata ex extorsione, & vexatione partium inferiorum, latè, & bene Pater Amicus *in cursu Theolog. tom.* 8. *disp.* 19. *sect.* 9. *n.* 157. Anton. Raguccius *in lucerna parocho de hoc sacram. q.* 14. *n.* 1. Michael Zanardo *in direct. Theolog. p.* 1. *de hoc sacram. cap.* 5. §. 6. Baldus *in floribus Theolog.* verb. *Extrema vnctionis sacramentum, n.* 4.

Ad alium casum de senibus, qui absque alia infirmitate senio consumuntur, respondeo affirmandum ex dictis; & quia ipsa senectus est morbus naturaliter proueniens, vt docent Filliucius *n.* 106. Bonacina, & Trullench. *vbi suprà, n.* 4. Et quia talis mors verè prouenit ex defectu naturæ, non fortunæ vt docent Narbona *tom.* 1. *de ætate anno* 90. *q. vnica à n.* 5. Archang. *dict.* 23. *pag.* 281. Dicastillo *tract.* 7. *disp.* 1. *dubio* 10. *n.* 162. Ledesma, Nublinus, Nicolaus Ploue, Toletus, Vega, & alij, quos sequitur Leander *supra dict. disp.* 3. *tract.* 4. *q.* 13. Suarez *tom.* 4. *dict. disp.* 42. *n.* 11. Nauarr. *in man. cap.* 22. *n.* 14. Syluester *verbo Vnctio q.* 5. Armilla *n.* 6. Reginald. *lib.* 28. *n.* 69. Rodriguez *in summa tom.* 2. *cap.* 86. Ledesma *dis.* 7. *conclus.* 2. 24

Ex his infero hoc sacramentum solum dandum esse corpore infirmis modo dicto, & clarius *infra* in vers. *ad vltimam*: quare euenit, vt non sit dandum ei, qui est in articulo, vel periculo mortis, nisi aliàs sit infirmus corpore, veluti nauigaturo cum periculo, vel pugnaturo in Bello, vel aggressuro periculosum iter: sic docent Nauar. *dicto cap.* 22. *n.* 15. Syluester *dict. q.* 5. Bonacina *supra dict. disp.* 7. *tom.* 1. *q. vnica puncto* 1. *n.* 6. Ægidius Trullench. *dict. lib.* 4. *de sacram. cap. vnico dubio* 4. *sub n.* 2. *in princ.* Leander cum Henriquez, Suarez, Syluestro, Viualdo, & aliis *dict. disp.* 3. *q.* 9. idem Barbosa cum aliis, vbi nec & suffocando. 25

Ex quo infertur, vt licèt Nublinus, quem refert Leander *dict. disp.* 3. *q.* 10. referat quendam Episcopum nostræ Hispaniæ in vigilia Apostolorum Philippi, & Iacobi anno Domini 1589. Extremam vnctionem contulisse duobus suspendendis confessis, & communicatis; sed re vera suspendendus non est capax huius sacramenti, cum talis mors non proueniat illi ex defectu naturæ, sed fortunæ, Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 1. Archangel. *dist.* 23. *pag.* 282. *col.* 1. & 2. Dicastillo *dicta disp.* 1. *dubio* 10. *n.* 161. Thomas Hurtado *tract.* 1. *cap.* 10. *res.* 11. *à n.* 364. vbi contrarium iudicat temerarium, Toletus *lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 1. Rodriguez *tom.* 2. *cap.* 191. *n.* 6. qui ex Viualdo affirmat prædictum Episcopum, ideo suspendendis prædictis contulisse vnctionem; quia aliquam habebant infirmitatem naturalem: quo casu optimè fecisse, narrat ipse Leander ex aliis, vbi sic amplectitur cum Bonacina, Nublino, Ploue, Layman. Narbona, Dicastillo, Zerola, Perez de lara, & Zened. quibus addo Villalobos *tract.* 10. *de hoc sacramento p.* 1. *dif.* 4. *n.* 6. *in principio*, & Sahagun *de hoc sacram. n.* 19. 26

Ad quintam quæstionis partem de dispositione requisita in suscipiente hoc sacramentum ex iam 27

adductis

adductis à *quæst.* 1. facilis est responsio; & sic breuiter dico, quod recepturus, aut recipiens hoc sacramentum, debet habere intentionem saltim virtualem, & interpretatiuam illud suscipiendi, quod sic tales censebuntur omnes, qui illud petendo christianè vixerunt, vel qui dederunt signa contritionis, vel qui semel habuerunt intentionem recipiendi hoc sacramentum, nec illam retractarunt, vt dixi supra, *q* 6.*n*.1.*&* 2. & debet prius confiteri ratione status, si potest, posito peccato mortali, alias non tenebitur confiteri, quisquis non habet conscientiam peccati mortalis: ita Trullench. *dicto dubio* 4.*n*.9.*& dict.lib*.5.*cap*.2. *dub*. 3.*& c*.2.*dub*.1. Filliuc.*tom*.1.*tract*.3.*n*.132. *&* 133. communiter Doctores alij.

28 Vnde infertur ad dubium, nùm necessariò debeat prius suscipere Eucharistiam? In quo dubio negatiuè respondent Henriquez *lib*.3.*cap*.10. *ad finem*. Suarez *tom*.4.*disp*.44. cum aliis Bonacina *tom*.1.*disp*.7.*q*.*Vnica puncto* 5.*n*.15. Trullench. *dicto dubio* 4.*n*.10. & alij, eò quòd nullum extat de hoc præceptum; & quia infirmus potest semper contritionem disponere, vt iam dixi; & quia aliquando fieri potest, vt possit quis recipere Extremam vnctionem, non verò Pœnitentiam, nec Eucharistiam, aut quando aliquis patitur vomitum, aut ita repente morbo præuenitur, vt non dederit signa contritionis; sed per se, & ordinariè dicunt præfati DD. seruandam esse praxim, communem vsum, & consuetudinem Ecclesiæ. Ita vt recipiatur scilicet Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, cum quodlibet obliget sub præcepto, non sic Extrema Vnctio vt iam adduxi.

29 Ad vltimam quæstionis partem, in quo statu infirmitatis sit hoc sacramentum conferendum, cum iam dixerim illi tantum, cuius vita ex infirmitate periclitatur admodum: quare optimè Diana, *p*.5. *tract*.3. *res*.95. & Helisonius, *tom*.2. *in* 3.*p*.*cap*. 32. *art*.3. dicunt mentiri Caluinum, *lib*.4.*inst*.*cap*.19.*tit*.*de vltima Vnctione*, *num*.25. quando ipse asseruit Iacobum omnes infirmos inungi voluisse, Catholicos non infirmos, sed semimortua cadauera sua inficere pinguedine, cum iam anima in primoribus labris laborat, vel vt ipsi loquuntur in extremis; itaque existimo dicendum nonne admodum pendere ab arbitrio Sacerdotis ministrantis; si non consistat in puncto indiuisibili, cum sit credendum, vt supra adduxi, non ex eo quod aliquantulum citius ministretur, sit nullum: quia si grauis sit infirmitas, & periculosa, adsitque bona fides Sacerdotis ministrantis, Sacramentum habebit suum effectum: ita Trullen. *dicto lib*.5.*de sacram*. *dub*.4.*nu*.2.*in fine*, & referendi, *n*.*sequenti*.

30 Quare pro resolutione dico ad administrandum, & conferendum hoc sacramentum, non esse spectandum articulum, quo infirmus careat omni prorsus sensu, aut quo omnino eius desperata sit salus, vt docent Naldus *in summa* verb. *Extrema Vnctio*.*n*.1. Ægidius Coninc.*disp*.19. *dubio* 7.*n*.25 Possenin. Ludouicus Miranda, & cum aliis Barbosa *dict*.*cap*. 22.*de offi*.*Parochi p*. 2.*à n*. 19. Sotus *dist*. 17. *in* 4.*q*.2.*art*. 4. & Trullench. supra *dicto dubio* 4.*n*.3. vbi cum Henriquez *dict*. *lib*.3.*cap*.11. & Bonacina. *dict*. *tom*. 1. *disp*. 7. *q*.*vnica puncto* 5. *n*. 7. docet ministrandum esse hoc sacramentum, si fieri potest, quando infirmus adhuc habet vsum rationis, vt se magis ad fructum sacramenti recipiendum disponat; & † sit capax alacritatis, quæ conferri solet; cum ergo communiter Doctores doceant quod sanitas, etiam corporis, sit effectus huius sacramenti, non infallibilis, sed quando subiectum est dispositum, vt docent Ioannes de la Cruz *in tract*.*de conscientia p*. 2. *de hoc sacram*. *dubio* 3. *conclus*.3. cuius verba refert, & sequitur Diana *p*.3.*tract*.4.*res*.173. qui ab experientia loquens; carpit parentes, vt plurimum amantes magis corpora, quàm animas infirmorum, qui quando agitur de Extrema Vnctione illis ministranda clamant, & vsque ad vltimum deferre volunt: quare referens Diana cum Cruz *dubio* 4.*conclus*. 2.*in dicta res*.173. cum hoc sacramentum in causando salutem corporis non operetur miraculosè, sed virtute ordinaria supernaturali dicit non esse sperandum tempus, quo causæ naturales iuuare non possint, sed adhuc spes salutis duret. † Non enim addunt Pitigianus *in* 4.*tom*. 2. *dist*. 23. *q*. *vnica art*.5.*q*.4. spectandum est, vt infirmus iam sensu, & cognitione careat: nam id est contra reuerentiam, & vtilitatem sacramenti, nec etiam esse spectandum tempus, in quo iam constet infirmum non posse naturaliter viuere: nam hoc etiam derogat secundario fini sacramenti; nec enim ait consentaneum spectare tempus, in quo ferè manifestè sit necessarium miraculum, cum hoc sit quodammodo tentare Deum, & virtutem sacramenti velle experiri, vt docet etiam Gaspar Hurtado *de hoc sacram*.*dis*.10. 31 32

Et sic quantum errent etiam contra salutem corporum infirmorum deferentes hoc sacramentum ad tempus, quo infirmus est sensu carens, aut admodum debilitatus, & in extremis demonstrat Sotus *in* 4.*sent*.*dist*.23.*q*.2. *art*. 2. imò & Kellisonius *dict*.*tom*.2.*in* 3. *p*. *dict*. *q*. 32. *art*. 3. inter alia, dicens non esse differendum hoc sacramentum, addit peccare Ministros, qui non adhibent hoc sacramentum, vel amicos infirmi, qui Ministrum non accersunt; donec infirmus iam iã exhalaturus est animã, & vsu omni rationis destituitur; quia vsus rationis, & deuotio infirmi; plurimum confert ad effectum huius sacramenti; & quòd hoc sacramentum confert vires contra tentationes, quæ solent præcedere priuationem vsus rationis † qui & Philipus Fabrus *in* 4.*sentent*.*dist*. 23.*q*.*vnica*.*c*.4. & Diana *dict*.*res*.95.*p*. 5. admonent hac in re prudenter procedendum esse, & nec nimium festinandum) cum non omnis ægrotus sit capax huius sacramenti, vt iam dixi *in hac quæst*.*& in aliis*) neque nimium tardandum, cum vsus rationis, & deuotio infirmi multùm conferat, addentes etiam puniri ab Episcopis, & reprehendi differentes conferre hoc sacramentum; donec infirmus penè mortuus sit, vel ratione destitutus. 33 34

Pro complemento addo quod si adhibito etiam Medicorum iudicio, probabiliter dubitetur, an homo peste infectus, & consequenter in periculo mortis sit, necne, tunc sacramentum hoc sub conditione celebrari posse à Parocho, vt ait Cappeauilla *tract*.5.*cap*.511. & cum eo Barbosa *de officio Parochi dict*.*c*.22.*p*.2.*num*.12. alia adducens, quæ iam supra resolui *de ministrando sub conditione*. 35

QVÆST. VIII.

An sit necessarium, vt infirmus in lecto iaceat ad conferendum vnctionis sacramentum? Et an infirmitate diuturna possit infirmus bis vngi? vbi num iterum conferendum sit collatum iam semel infirmo non periculoso, si postea laboret periculosè? An caci à natiuitate, vel mutilati, debeant vngi in partibus propinquioribus partibus abscisis? Et an de facto Beata Virgo receperit hoc sacramentum?

SVMMARIVM.

1 *Vnctio Extrema potest ministrari infirmo non iacenti in lecto.*

2 *Infirmus peste percussus, aut vipereo morsu læsus, vel qui venenum biberat, potest ire ad Parochum, vt illi ministret Vnctionem.*

3 *Vnctionis sacramentum iterari potest in eadem infirmitate, si infirmus conualuerit, & post 15. aut 30. dies reincidat*, vt nu.4.5.& 6. ad 10.

6 *Infirmus longa infirmitate præpeditus, bis in anno poterit vngi, si periculum mortis immineret; & refertur vnus, qui ter fuit vnctus in eadem infirmitate.*

7 *Iterari quoties in eadem infirmitate potest Vnctio. Et quid si superueniat noua infirmitas periculosa*, n.8.9.& 10.

9 *Infirmus ægritudine, qui semel vnctus, lethaliter postea vulneratur, potest iterum vngi.*

11 *Sensu visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus carentes, verius est vt in infirmitate periculosa constituti debeant vngi, & quare*, n.12.

12 *Peccare potest desiderio homo per organum sensus, quem non habuit contra Becanum*, vt n.13.

13 *Vngo debet manibus, aut oculis carens in parte ibi propinqua*, vt n.14.15.16. & 17. *Vbi quid dixerint alij.*

15 *Missæ sacrificij verba in plurali, vt* misereatur vestri, Dominus vobiscum, &c. *proferuntur, etsi nullus præter ministrum sit præsens.*

18 *Virgo sanctissima num vncta fuerit de facto, diuersè sentiunt Doctores*, vt n.19.20.21.

19 *Vnctionis forma verè applicari potest ei qui nunquam peccauit.*

21 *Apostolis collatam fuisse vnctionem probabilius est.*

1 AD primam quæstionis partem resolutiue ex iam supra adductis respondeo posse nempe ministrari infirmo, nondum in lecto iacenti: sic docent Henriquez *in summa lib.3.cap.11.§.1.* Zambrana *de casibus occurrentibus in articulo mortis c.5.dub.3.* Barbos. *de officio Parochi p.2.c.21.n.20.* quibus addo *supplē.d.23.q.1.art.3.dub.2.* Victorellum *in addition.ad Sa*, Layman. & Fil-
2 liuciū quos refert, & sequitur.† Leand. *tr.4.de sacram.d.4 dif.24.* Vbi dicit posse infirmum, qui videt se peste percussum, vel venenum bibisse, vel morsu Viperæ læsum, ire ad Domum Parochi, vel in Ecclesiam, & ibi hoc sacramentum reuerenter suscipere; quia hoc nec indecens, nec prohibitum est: iterum idem Barbosa *sub n.11.* cum Bonacina, & Trull. *l.5.c.vnico sub dubio 4.à n.1.*

Ad secundam quæstionis partem, an in infirmitate diuina, possit infirmus bis vngi? Et quia hæc 3
difficultas explanabitur ex illa, an hoc sacramentum reiterari possit; ideo duxi de hoc secundo dubio prius differere, in quo absolutè, etsi negent aliqui apud Viualdum *de hoc sacram.c.fin.d.n.1.* respondeo iterari posse, vt docent S.Thom. *in 3.p.q.33.* Suarez *d.6.sect.4.* & communiter Doctores, quorum est ratio, quia hoc sacramentum non imprimit characterem, sicut imprimit Baptismus, Confirmatio, & Ordo, vt habetur in Trid. *sess.7.can.9.& sess.23.c.4.* sed sacramenta, quæ non imprimunt charactarem iterari possunt (vt latè ego *infra tit.sequenti de sacram.non iterandis*) ergo: ita expressè docet Trid. *sess.7.c.3.* ibi: *quod si infirmi post susceptam hanc vnctionem conualuerint, iterum huius sacramenti subsidio iuuari peterunt, cum aliud simile vitæ discrimen inciderint.*† Tota 4
difficultas est quod medium tempus debeat intercedere in eadem infirmitate de prima ad aliam Vnctionem, & licèt alij apud eundem Viualdum, & Nicol. Ploue relatus à Leand. *supr. d.4.q.18.* dixerint esse iterabile semel in anno eodem. Verius tamen erit vt si infirmus post vnctionem per quindecim, aut viginti dies ad summum, per mensem saltim conualescat, & postea in eandem infirmitatem reincidat, possit post primam vnctionem iterum vngi: ita post relatos docent Henriq. *lib.3.c.9.n.4.* Fagund. *in 3.precepto Eccles.lib.1.c.7.n.6.* Bonacina, *de hoc sacramento d.7.puncto 6.n.4.* Ægid. Coninc. *d.19.dub.8.* Possenin. *c.9.n.18.* Hurtad. *difficult.10.* Sotus, *d.13.q.2.art.3.* B. de Ledesm. *difficult.10.conclus.10.* Rodrig. *in summa tom.2.c.191.n.9.* & alij communiter, quibus addo Syluestr. *verb.Extrema Vnctio n.6.* & Ægid. Trullench. *in praxi sacram.lib.4.c.vnico dubio 6.n.8.* Molfesium, *in summa Theologia moralis.tr.4.c.3.n.55.* Zambr. *d.c.5.dubio 6.* Valer. Regin. *lib.28.n.49.* Petr. Ledesma, & Paul Layman, quos refert, & sequitur Barbosa, *de officio Parochi p.2.d.c.22.n.38.* qui postquam dixerunt hoc Sacramentum, durante eodem periculo morbi, non esse à Parocho conferendum, cum semel suscepta vnctio, sit Medicina sufficiens ad conferendum effectum, quo infirmus indiget,† addūt si status infirmitatis mu- 5
tatur modo dicto, si Iudicio Medicorum, & practica consideratione censeantur diuersa pericula, quibus homo constituatur in diuersis statibus, seu dispositionibus ad moriendum, posse bis vngi intra paucas Hebdomadas: & iterum Leander docet *d.disp.4.q.19.cum Catechismo Romano q.11.* Viualdo, Bonacina, Posseuino, & Victorello.

Crediderim tamen doctrinam illorum, quos 6
referunt idem Viualdus, & Nicol. Ploue dicentes hoc sacramentum esse iterabile semel tantum in anno esse intelligendos, vt si v.gr. infirmus longa laboraret infirmitate, vt Hydropisi, ratione cuius mortis mortis periculum immineret, tunc non irreuerenter vnge posse bis, anno transacto, vt sentit Flauius, *in suo scrut. sacerd. 1.p.tract.11.* de Extrema Vnctione in verbis sequentibus: *in vna infirmitate non debet quis inungi, nisi eadem infirmitas vltra annum protrahatur*; ita quod in vno anno propter vnam infirmitatem nequaquam bis vngatur, quod ex congruitate temporis

temporis ad confessionem annuam poterit confirmari; & quia videtur ferè impossibile, quod relata infirmitas, quæ posuit à principio infirmum in periculo tali, vt egeret Sacra Vnctione, desinat habere mutationes tales, quæ constituerint illum in diuersis periculis. Et ita debent intelligi etiam Sà *supra*, & ibi Victorellus, *in appendice ad cap. 9.* Posseuin. & Armilla fauentes huic Doctrinæ, quam etiam docent nouissimè Zanandus, *in directorio theologiæ part. 1. de hoc sacram. cap. 5. in fin.* Diana, *part. 11. tract. 11. Miscellan. resol. 11. in vers. dicendum*, legendus omnino Dicastillus, *de sacram. tom. 1. tract. 7. disp. 1. dub. 10. num. 164.* Vbi latè loquitur subdistinguens Ragusius *in lucerna Parochorum de hoc*
7 *sacram. quæst. 10. num. 3.* † Vbi testatur in ciuitate Beneuenti quendam Scipionem Mascambrunum supra ter fuisse vnctum in quadam infirmitate, in qua melius se habuit, & iterum deinde subiit periculum mortis; etenim vt ait Dicastillus perseuerante antiquo periculo, non tamen ita proximo, id est etiam, si perseuerante ægritudine, eadem cessante tamen, vrgenti illo periculo, si postea contingat in nouum periculum incidere, validè conferetur hoc sacramentum iterum, ac tertiò, vel quoties de nouo aduenier periculum. Et iuxta hæc sunt intelligendi etiam Hellisonius, *tom. 2. part. 3. quæst. 33. art. 2.* idem Diana, *part. 5. tract. 3. res. 96.* cum Ludouico de S. Ioan. & Victorelo, dicentes satis esse quod manente infirmitate v. gr. Hetica, vel Hydropisi, euadat periculum mortis, & post aliquod tempus iterum incidat in periculum mortis, iuxta relata Trid. verba, *dict. sess. 14. cap. 3.*

8 Vnde si dubitet an si perseuerante eadem ægritudine cum suo statu periculoso, aduenat noua aliqua ægritudo omnino distincta à præcedenti, etiam illa tam periculosa, vt sufficiat per se ad conferendum Extremam Vnctionem, possit iterum repeti hoc sacramentum. In qua difficultate Dicastillus *dict. disp. 71. dubio 10. n. 164.* quem secundùm eius mentem referens eiusdem verba: sequitur Diana *dicta p. 11. res. 11.* distinguendo: nam si ægritudo superueniens, Iudicio Medicorum sit aliquid natura sua comitans, vel ordinariè consequens, aut añexum priori ægritudini perseueranti, tunc etiam si secundum leges phisicas curationis, & secundum definitiones ægritudinum, seu morborum specie, distinguantur, possint, & debeant reputari pro vna, aut si morbus, vel ægritudo superueniens; ideò periculosa sit comparatione subiecti; quia casu inuenit subiectum præcedenti morbo laborans; secus non futura notabiliter periculosa, possit adhuc illud periculum præcedentis morbi censeri actum, creuisseque ex aduentu alterius causæ; ac proinde non iterandum hoc sacramentum dicunt. Sin autem causa superueniens ipsa per se independenter à præcedenti tam periculosa sit, vt nouum censeatur periculum sufficiens se solo ad conferendam Extremam Vnctionem patienti, non improbabile sibi videre, Dicastillus ait posse iterum repeti sacramentum, cũ simpliciter sit alius status ægroti, morbusque diuersus maximè, si adhuc erat spes aliqua naturaliter sanandi in præcedenti morbo, cui ex superuentu sequentis, ea spes tollatur. Inde inferunt vt si contingat ægrotus malignis febribus periculosè decumbentem ab aliquo
9 lætaliter vulnerari etiam, si ratione prioris ægritudinis susceperit Extremam Vnctionem probabile omnino sit, posse iterum licitè, & validè Extremam Vnctionem recipere; tum quia ægritudo simpliciter noua constituit hominem in nouo, & distincto agone, & noua, & distincta necessitate auxiliorum, respectu secundæ ægritudinis, ad cuius agonem, & certamen nondum existentis, non data fuerat gratia præcedentis sacramenti. Nec enim (ait Dicastillus) sacramentum hoc confert gratiam, cum respectu ad auxilia (vel quod idem est) auxilia non conferuntur intuitu sacramenti suscepti, nisi comparatione ægritudinis, in qua existabat ægrotus, quando suscepit sacramentum; & cum iam existat simul in alia noua ægritudine, non minus indigente gratia, auxiliis, & inductione Presbyterorum Ecclesiæ, qui orent super ægrotum, vt oratio fidei saluet infirmum, & alleuiet eum Dominus, dicit se non videre cur ad hos omnes effectus, & ad sanitatem etiam corporis modo explicato, non possit vti secundo sacramenti huius remedio, vrgente secunda indigentia: nam quod alia ægritudo nondum obierit, per accidens videri dicit, si spectemus præcisè nouæ ægritudinis indigentiam; huc vsque illi quorum rationes videntur ex proximè dictis, fulciri & ex effectibus huius sacramenti, de quibus dixi nonnulla *supra*, & vberius *infra*.

His omnibus addo quid respondendum, quando extra periculum mortis infirmus existens fuit semel vnctus, num si postea incidat in periculum possit vngi? Et respondeo iterum posse vngi per adducta hic, & quæst. præcedenti; quia etsi vt *ibi* dixi *sub vers. ad tertiam*, inualidum sit hoc sacramentum collatum infirmo non periculoso, siue validum sit: tamen quia iam morbus mutatus de non periculoso in periculosum, constituit infirmum, sub noua necessitate, sequitur vt possit iterum vngi: ita Quintanaduenas *Theol. morali. tom. 1. tract. 5. sing. 1. n. 6.* Amicus *in cursu Theologiæ tom. 8. disp. 19. sect. 10. n. 186.* Diana *p. 9. tract. 6. res. 45. in fine vers. & hæc.* 10

Ad tertiam quæstionis partem, an Cæci à natiuitate, vel mutilati, debeant vngi in partibus propinquioribus &c. Et quia eadem quæstio est de muto, & surdo à natiuitate, & eo qui nunquam olfecit; ideo de omnibus idem resoluendum esse. In quo dubio acerrimè Dicastillus *de sacram. tom. 1. disp. 1. tract. 7. dubio 3. n. 51.* ait, quod qui cæcus, & surdus à natiuitate, & qui nunquam olfecit, vt sunt aliqui; item & vt carens sapore in gustu, non egeant vnctione, quibus solum sufficiat solius tactus vnctio; huiusmodi autem hominibus non videri necessarias illorum sensus vnctiones, quibus constat nunquam peccasse, nec esse in eo peccata, quæ originem habuerunt ab speciebus eorum sensuum, quos nunquam habuit; & alia addens, dicit, vt qui habet organa sit vngendus necessitate sacramenti in omnibus; qui verò omnia non habet in omnibus saltim illis, quæ habet, vngendus sit; non enim cæcus, v. g. cum nunquam vidisset, delinquere potuit per visum; & sic muti, surdi &c. 11

Sed absolutè dicendum est istos esse vngendos eadem illa forma, ac si vngerentur habẽtes omnes suos sensus perfectos, & integros: ita Valentia *to. 4. d. 8. q. 2. puncto 2.* Martinon. *de sacra. to. 2. d. 65. sect. 1. n. 37.* Dian. *p. 10. tr. 16. & miscell. 6. dif. 81. in fine*; & sic Nald. *in summa* verb. *mutus n. 3.* & verbo *Extrema vnctio n. 8.* dixit quod extrema vnctio debet dari à natiuitate surdis, mutis, & cæcis. & Io. Prępo. *in 3. p. q. vnic. de hoc sac. dub. 8. n. 73* asserit deficiente 12

deficiente organo alicuius sensus, locum organi esse inungendum; quod etiam fieri debere ait, quamuis homo nunquam tale organum habuerit,& proinde nunquam exterius per illud peccauerit; quia potuit peccare desiderio actus illius: & sic bene Posseuinus de officio curati,potuit dicere in cæco à natiuitate bene posse vngi oculos; quia habuit potentiam;licèt non actum peccandi; potuit enim, dicit Valentia,cæcus,mutus,aut surdus à natiuitate secundùm illum sensum per internum desiderium peccare; quia sensus absolutus non est,tenet iterum Diana, *part.5.tract.6. resolut.*11.

13 Vnde etsi Becanus,*de sacram. cap.*27. *num.*6. vt refert Leander,*dicto tract.*4. *de sacram.disp.* 4. *q.*24 dicat non esse necessarium vngere illum,qui oculos non habet,nec dicere,*indulgeat tibi Deus quidquid per visum deliquisti*: tamen quia infirmus potuit peccare soloappetitu sensitiuo,videndi, loquendi,audiendi contra regulam rationis, sequitur dicēdum esse capacem huius sacramenti, etiam si his sensibus corporis careat, & vngendo illum Sacerdos dicere: *indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum &c. deliquisti*, vt docent D.Thom.*dist.*23.*art.*3.*q.*3.Sotus *q.*2.*art.*3.Reginald.*lib.*18.*n.*70.Tolet.*lib.*7. *cap.* 3. *n.* 7. Syluester,*verb.Vnctio n.*6.Angelus, *n.* 5. Henriquez,*c.*12.*n.*1.Bonacina supr.*puncto* 5.*n.*16.Leander supra,etiam cum Lumblino, Ochogauia, & Nicolao,Ploue,& ex Suarez dicente esse omnium sententiam confirmatam vsu Ecclesiæ, quibus addo Sa,verb.*Extrema Vnctio.n.*13.Barbosam, *de*
14 *officio Parochi dict.p.*2.*cap.*22.*n.*31. † Vbi dicit quod si ægrotus manibus careat, vngenda sit caro propinqua, si oculis careat, debeat vngi locus oculorum;quia licèt homo, qui perpetuò caruit visu,non potuit eo sensu peccare secundùm effectum, potuit tamen peccare secundùm concupiscentiam videndi, nec enim formam consuetam esse mutandam in his casibus particularibus dixit
15 Valentia, † sicut nec in sacro faciendo, quamuis solus minister adsit sacrificanti propterea mutat ordinarium dicendi modum in plurali *misereatur vestri omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis vestris* &c.*Dominus vobiscum,& omnium circunstantium quorum tibi fides cognita est,& nota deuotio,& benedicat vos omnipotens Deus*,quā sequuntur Martinon.*supra dict.sect.*3.*n.*37. Diana *d p.*10.*tract.*16.*res.*81.in vers.*sed hic.*

16 Solent in nostra difficultate nonnulli affirmare cæcos,surdos, mutos &c.esse vngendos non in eisdem sensibus,quibus carent sed pro illis alibi, inter quos Tannerus,quem referunt Dicastillo,& Diana,*vbi supra*, ait non sunt audiendi, eo quod vnctio in alia parte omnino distincta non significat remissionem peccati commissi per eam partem,quæ non existit,nec vnquam extitit,nec commissi per concupiscentiam operandi per talem partem,aut sensum, qui nunquam nisi loquantur,iuxta à nobis proximè dicta.Et videbis *supra quæst.* 5. vers. *ad secundam*, & ante *à numero* 1.

17 Et insuper nec est amplectendus modus eiusdem Dicastilli iam relati.*n.*51.quatenus admittit faciendam esse vnctionem in aliis sensibus, quibus vngendus integer est; & quod talis vnctio operetur ad omnes,quibus caret;quia debet reduci ad resolutionem, quam sequimur,vt patet,& expendunt Diana, & Martinon. iam adducti.

Ad vltimam quæstionis partem, nùm de facto Beata Virgo receperit hoc sacramentum vnctionis. In quo dubio est duplex sententia, probabiliorem dicunt sententiam multi, nempe vt ei non fuerit ministratum;eo quod Virgo Beata nullum peccatum habuit,nec actuale, nec originale; ita vt non potuerint verificari formæ verba de illa *indulgeat tibi Deus quidquid peccasti* &c. & licèt concedant Beatam virginem fuisse baptizatam,negant tamen vnctionem fuisse inunctam; eo quod inter vtrumque sacramentum militat ratio diuersa:sic docent Victoria *q.*124. Paludan. *dist.*23.*q.*3.*art.*2.Vazquez,*tom.*2.*disp.* 119. *cap.* 8.*n.*74.Ochogauia *q.*7.*n.*8.Granado *disp.*6.*n.* 7. Tannerus,*dubio* 3.Vega *inspect.Curat.*2.*tom.cap.* 13.*n.*15.Sanctius *in selectis disp.*27.*n.*20. Nugno,*q.*32.*art.*2.*dif.*2.& alij. 18

Alij verò pro affirmatiua sententia loquuntur; eo quod forma Extremæ Vnctionis verè potest applicari ei,qui nunquam peccauit,cum illa verba:*indulgeat tibi Deus quidquid peccasti* &c.possint habere sensum conditionalem, dari gratiam remissiuam peccati, si illud inueniat in subiecto Iuxtaquæ supra dixi *q.* 6. de adductis qui nunquam peccarunt,& de proximè baptizato; item quia†vt dicunt Suarez *tom.*1.*disp.*16.*sect.*3.*& to.* 4.*disp.*42.*sect.*2.*n.*8.*&* 11.Henriquez *cap.*11.*lib.* 3.*n.*7.*&* 8.Filiucius *tom.*1.*tract.*5.*c.*5.*n.*108.*in fine.* Ægidius Trullench.*de sacram.lib.*4.*c.vnic. dubio* 4.*n.*7.Beata Virgo ex vi suæ originis fuit capax etiam,si non fuerit ex priuilegio gratiæ expulsiuæ peccati,& auxilij confortantis contra reliquias modo dicto;& quod vtilis etiam esse ei poterat vnctio contra natiuam corporis debilitatem, & contra tædium,merorem que animi ex morbo, aut senio prouenientem; & sic affirmarunt etiam Reginald.*l.*18.*n.*69.Æstius *d.*23.*§.* 3. Molfesius *tr.*4.*c.*3.*n.*40.& ante illos Albertus Magnus *in Mariali c.*74.D.Antonin.3.*p.tit.*15.*c.*16. 19 20

Vtramque sententiam probabilem dicit dicastillo *supra dubio* 10.*disp.*1.Legendus *à n.* 148. & sunt etiam videndi Cardin.Lugo.*de sacram.in genere disp.*2.*sect.*2.*n.*37.Archangelus *dict.* 23. *pag.*182.*col.*1.D.Didacus,de Narbona *tomo* 1.*anno* 90.*n.*3. Et sic ego addo à fortiori dici posse Sacram Vnctionem collatam fuisse Apostolis ob easdem rationes,vt dicunt Henriquez, & Trullench,*vbi supra.* 21

QVÆST. IX.

An solus Episcopus sit propriè Minister huius Sacramenti, & Parochi, seu alij sacerdotes ex gratia tantum? Et an quilibet sacerdos possit validè illud conferre etiam si Religiosus sit,aut saltim Parocho nolente? Et nùm liceat Parochis præbere laicis oleum extremæ vnctionis, vt ipsi infirmos vngant ad sanitatem recuperandam,vel mittere ad infirmos, vt ipsi eo vngantur?seu Diaconis,aut clericis in minoribus?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis minister ex officio est Episcopus,& Sacerdos proprius,vt n.*2.4.5.6.7.

2 *Absolutionis peccatorum potestatem solus Christus contulit sacerdoti.*
3 *Vnctionis ministrandi potestas, non est iurisdictionis, sicut absoluendi est.*
5 *Parochus solus ex officio est minister sacramenti Vnctionis.*
6 *Sacerdos alius se intromitens, præsente Parocho, & sine eius licentia in administratione vnctionis, peccat mortaliter, extra casum necessitatis, non verò incurrit censuram*, vt num. 14.
7 *Sacerdos quilibet si Parochus absit, aut per manifestam iniuriam nolit, vnctionem ministrare poterit. Et quando sic præsumatur.* num. 9.
8 *Vnctionis sacramentum animæ in extrema lucta, valde vtile est, & quasi firmissimum præsidium contra Dæmonis infestationes.*
9 *Sacerdos ministrans in casu necessitatis vnctionem, non vsurpat Iurisdictionem alienam.*
10 *Religiosus verius est, vt in casu necessitatis licitè ministret vnctionis sacramentum, & quando Parochus abest.* vt n. 11. *alias non sic*, vt n. 12. & 13.
12 *Regulares si ministrent vnctionem sine necessitatis casu, & expressa licentia Parochi, sunt excommunicati cum reseruatione.*
14 *Sacerdos administrans vnctionem sine licentia Parochi, & extra necessitatem, nullam incurrit censuram; licèt peccet.*
15 *Religiosi sine incursu pœnæ, & culpa possunt suis fratribus vnctionem administrare, etiam donatis, & seruitoribus laicis, aut pauperibus in Hospitalibus suis degentibus.* & n. 16.
16 *Parochus potest vngere Donatos, & laicos Religiosorum seruitores, si velit, non obstante eorum priuilegio.* n. 17. *Referuntur priuilegia* n. 21.
17 *Religiosi possunt suis priuilegiis vti in administranda vnctione quandiu Parochus non resistit.*
18 *Religiosi non prohibentur habere sacram vnctionem in suis locis pro subditorum necessitate.*
19 *Regularis Prælatus tenetur per se, seu per alium (sicut Parochus) ex officio vnctionem suis subditis ministrare*, & n. 20. *vbi de aliis.*
20 *Vnctio sacra potest ministrari à regularibus, Hospitibus regularium, & familiaribus, iter agentibus, infirmantibus in eodem Monasterio; item officialibus cuiusuis artis; & ibi existentibus propter immunitatem, & aliis seruitoribus.*
22 *Vnctio extrema nō potest ministrari à laico*, vt n. 23. *etsi alij contra, quibus respondetur.* n. 24 & 25. *vbi explicantur facta sanctorum.*
24 *Epistola Innocent.* 1. cap. 8. *relata.* n. 22.
25 *Fideles vtebantur oleo quodam benedicto ex deuotione ad vngendos infirmos, non ab Episcopo* vt n. 26.
26 *Parochus nequit sacram vnctionem mittere ad infirmum, vt ille se vngat.*
27 *Diaconi, Subdiaconi, aut alij clerici in minoribus non possunt vnctionem sacram administrare, nec ex dispensatione Papæ.*

AD primam quæstionis partem videtur respondendum, vt soli Episcopo ex officio competat administratio huius sacramenti vnctionis, argumento de sacramento confirmationis, in quo solis Episcopis pertinet administratio ex officio, & solis Præsbyteris ex gratia, & commissione permissum propter Episcoporum occupationem *ex cap. Presbiteros. cap. illud* 95. *dist.* Sic narrant Sahagun *de hoc sacram. n.* 14. *in principio*, de quo dico latè *in §. sequenti huius textus.* 1

Sed contrarium nempe, vt ex officio Sacerdotibus incumbat administratio huius Sacramenti, patet; quia sic accipitur ex Verbis Diui Iacobi, c. 5. ibi *inducat Presbyteros Ecclesiæ, vel sacerdotes*: etenim Christus Dominus soli Sacerdoti dedit potestatem in absolutionem peccatorum, & in illorum reliquiarum remissionem, Ioann. 20. ibi: *quorum remiseritis peccata &c.* & ita patet definitum in Concilio Florentino, & in Trid. *sess.* 14. *cap.* 3. Vbi omnes tenent; imò addit Sahagun Catholicum dogma Sacramenti Extremæ Vnctionis Ministrum esse, non alium, quàm proprium Sacerdotem, nec Episcopum necessarium esse, *ex dict. c. Presbyteros cap. illud* 9. *sect.* D. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 31. *art.* 4. *& in* 4. *dist.* 23. *q.* 2. *art...* Vbi communis ex Soto, Victoria, & aliis, Nugnez, *ibidem q.* 2. *art.* 4. Suarez, *disp* 43. *sect.* 1. Bellarmin. *tom.* 3. *cap.* 9. *de hoc sacram.* Ægidius, *disp.* 19. *n.* 9. Bonacina, *disp.* 7. *q. vnica puncto* 4. *n.* 1. *&* 2. Leander cum aliis, *tract.* 4. *de hoc sacram. disp.* 4. *n.* 1. Et cum infinitis Barbos. *de officio Parochi p.* 2. *cap.* 22. *n.* 1. quatenus dicit validè à quouis Sacerdote hoc Sacramentum conferri, vti proprius illius Minister; quia eius administratio intrinsece non est actus iurisdictionis, sicut absolutio à peccatis. 2 3

Sed quia communis Doctorum resolutio est non omnibus sacerdotibus, sed tantum propriis, hoc est Parochis, munus administrationis huius Sacramenti incumbere ad eius licitam administrationem: idem Barbosa suprà *num.* 1. cum aliis infinitis; ideo existimo quæstionem hanc duobus modis posse intelligi. Primo de ministro necessario ad validitatem huius sacramenti: quo in casu erit solus Sacerdos Presbyter ex dictis Verbis Iacobi, Trident. & Florentini sub Eugenio IV, tum quia sic patet ex Christi institutione, & ex traditione Ecclesiæ; item ex congruentia; quia cum hoc sacramentum sit ordinatum ad sanctificandos fideles, tanquam complementum pœnitentiæ, sequitur vt eius collatio pertinere debuerit ad eos, qui habent potestatem absoluendi à peccatis, saltim ex parte ordinis ex D. Ioanne in verbis adductis, *quorum remiseritis peccata &c.* 4

Secundo de ministro ad licitè, & sine peccato ministrandum, quo casu solus Parochus erit competens minister ex dispositione Ecclesiæ: sic docent relati supra, Suarez *disp.* 43. *sect.* 1. *n.* 5. Bellarm. *dicto cap.* 9. *de Extrema Vnctione, tom.* 3. Sylvester, *verbo Vnctio Extrema, n.* 4. Bonacina, *tom.* 1. *disp.* 7. *q. vnica puncto* 4. *n.* 1 Filliucius, *tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 5. *n.* 88. Ægid. Trullench. *in praxi sacram. tract.* 5. *q. vnica dubio* 3. *à n.* 1. *& n.* 4. Barbosa, *vbi supra.* Et est ratio, quia administrare Sacramenta pertinet ad Parochum, vt habetur, *in clem.* 2. *de priuilegiis, & clem. dudum de sepulturis*, sicut de sacramento Pœnitentiæ cauetur *in c. omnis vtriusque sexus de pœnitentiis*, & de sacramento matrimonij *in Trid. sess.* 24. *c.* 1. 5

D 3 Quare

licentia Parochi, censuram non incurrere excommunicationis, nec aliam, sed tantum peccare mortaliter, vt iam *supra* dixi, & dicunt Diana *dicta ref.56.*verſ.*& tandem* Ochogauia *dicto n.* 8. Sylueſter, Bonacina, Coninc. Leander, & alij quos retuli ſub verſ. *ad primam*, & licèt Antonius Fernandez *in medulla casuum conſcientiæ, p.3.cap.*10. §.1.*n.*8.& Valentia *tom.4.diſp.*8.*q.*2.*puncto* 2. aduertant quod ſi ſacerdos extra caſum neceſſitatis, abſente Parocho, infirmum vnxerit, incurrat excommunicationem præter peccatum mortale, ſed tu dices eam non incurrere, quia dicta Clem. loquitur tantum de religioſis, vt dictum eſt, & docent Andreas Victorellus in appendice ad Poſſeuin. *de officio Parochi cap.9.*Diana *p.5.tract.3.reſ.* 82.*in fine.*

15 Verùm etſi de Religioſis ſacerdotibus reſpectu laicorum, & clericorum ſæcularium prohibita ſit adminiſtratio huius ſacramenti, modo dicto ſine Parochi licentia, Epiſcopi, aut Papæ, ſaltim tacita, & præſumpta: tamen non prohibentur ſacram extremam vnctionem adminiſtrare abſque alicuius pœnæ incurſu omnibus, & ſingulis fratribus profeſſis, conuerſis, & ſeruitoribus ſæcularibus, aut pauperibus in Hoſpitalibus ſuis degentibus, toties, quoties neceſſarium ſit, ſic ex priuilegio Eugenij I V. fratribus minoribus conceſſo, cuius meminêre Ludouicus Miranda *in manuali Prælat.tom.*1.*diſp.*7.*q.*3.*in princ.* Portel. *in dubiis regularibus* verbo *famuli,* ſeu *familiares n.*1. Hieronim. Rodriguez *in compendio quæſt.regul. reſ.* 64.*n.*1. Barboſa *in relatis locis, & de officio Parochi, dict.cap.*12.*n.* 4. Ochogauia, & Diana vbi proximè, & alij communiter: & de alio priuilegio Benedictionis conceſſo *dicto ſub verſ. itaque.*

16 Et in hoc caſu, quatenus ad praxim inter prædictos Religioſos, & Parochos, exiſtimo dicendum, quod ſi Parochus aliquod Ius circa Donatos, oblatos, & ſeruitores ſæculares, prætenderet, non poſſet reſiſti virtute præfati priuilegij, ſeu aliorũ, niſi quatenus ea per Trid. Concil. reſtricta

17 non ſint. Bene tamen fatendum eſt, vt quandiu Parochus non reſiſtit, ſit integrum Religioſis tuta conſcientia ſuis priuilegiis vti, iuxta Pij V. conceſſionem, qui viuæ vocis oraculo abſolute, & ſine limitatione declarauerit, vt gratiæ huiuſmodi non cenſeantur derogatæ, nec reſtrictæ: ſic Suarez *tom.4.de Relig.tract.*10.*lib.*9.*cap.*4.*n.*12. Tamburino *de Iure Abbat.tom.*2.*diſp.*7.*q.*3.*in fine,* Barboſa *ſupra,* vbi dicit dictum de Religioſis in hoc caſu videri habere locum tantum in foro conſcientiæ ſiue occulto.

18 At ſacra Congreg. *negotiis Epiſcop. & regular. propoſita ſub die. . Iuly* 1579. Quam adducit Barboſa *dicto cap.*22.*ſub n.*5 diſponit, vt debeant permittere locorum Ordinarij, quod ipſi Religioſi teneant in ſuis Eccleſiis oleum ſanctum pro ipſorum vſu, dumtaxat.

19 Itaque concludo quod Prælatus Regularis tenetur, vel per ſe, vel per alium (ſicut Parochus) ex officio, & ex Iuſtitia miniſtrare hoc ſacramentum ſuis ſubditis, cum teneatur eorum ſaluti conſulere modo dicto ſub hac quæſtione, & in aliis: ita docent Henriquez *lib.*3.*cap.*7.*n.*2. Suarez *tom.*4.*diſp.*44.*ſect.*1. Filliucius *tract.*3. *n.* 92. Bonacina *ſupra diſp.*7.*puncto* 5.*n.* 11. Ægidius. *diſt.q.*19.*n.*31. Ochogauia *q.*10. *n.* 1. Layman *in Theolog.mor.lib.*5.*tract.*8.*cap.*7.*n.*2. communis, Quam ſequitur Dicaſtillo, & Poſſeuinus, quos ſequitur Leander *ſupra de ſacram.tract.*4.*de Extrema vnct.diſp.*1.*q.*7. † Etenim Quintanaduenas *in theologia mor.tom.*1.*tract.*5.*ſing.* 4.*n.* 4. *&* 5. 20 ait ex priuilegio conceſſo Benedictinis poſſe conferri Extremam vnctionem à regularibus familiaribus Regularium Hoſpitibus, iter agentibus, peregrinantibus, qui infirmati fuerunt in eodem Monaſterio. Item ſecundò his architectis, aut cuiuſuis artis, aut officij officialibus, qui in Monaſterio operam dant, ſiue ſint exteri, vel ciues illius vrbis, etiam ſi Domicilium habeant, dum morbo periculoſo, & repentino corripiantur. Tertiò etiam his, qui Eccleſiæ immunitate gaudentes ibi grauiter infirmantur. Quartò omnibus laicis, quibus contingit intra ſepta conuentuum repentino caſu indigere hoc ſacramento. Quintò etiam his, quibus in prædiis, ſeu Grangiis Regularium hoc euenerit, cum hæc ſint velut quædam conuentuum partes, ita cum Rodriguez *tom.*2. *q. regul. q.*67. *art.* 1. dicente hoc priuilegium debere operari aliquid contra ius commune, ſed Quintanam reprehendit Diana *p.*9.*tract.*7. *miſcell. reſ.* 56. in verſ. *ſed debebat*, dum obſeruat cum Lezana *in ſumma tom.*1.*cap.*16.*n.* 20. quod debebat conſiderare Quintana, an dictum priuilegium, ſit Nicolai Franci Nuncij Apoſtolici. † Idemque Lezana *tom.*3. *verbo Extrema vnctio n.* 3. adducit 21 aliud priuilegium Conceſſum Teatinis à Pio V. ad adminiſtrandum hoc ſacramentum, etiam mercenariis, famulis, operariis, & ſeruis illius congregationis, ac quibuſuis Hoſpitibus etiam ſæcularibus quos reperiri contingerit in locis dictæ congregationis. Et aliud refert Clem. I V. Villalobos *in ſumm.p.*1.*tract.*10.*diſp.*6.*n.* 3. ſed Dianà *ſupra* vult hæc dicta ſecundùm mentem ſupradictorum.

Ad tertiam quæſtionis partem, an liceat Parochis præbere oleum laicis, vt ipſi infirmos vngant, & videtur quod ſic ex verbis Innocentij 22 *Epiſt.*1.*cap.*8. ibi: *Oleo ſancto poteſt vti, non ſolum ſacerdos, ſed etiam laicus in ſua, ac ſuorum neceſſitate*, quam ſententiam totidem verbis recitat Venerabilis Beda *in cap.6.Marci*, & Concilium Vuormatienſe, *canone* 62. vt refert Becanus *cap.* 27.*de ſacram.q.* 9. verſ. *dices*, & propter prædictam authoritatem Thomas Vualdenſis, putauit poſſe laicum in abſentia ſacerdotis hoc ſacramentum adminiſtrare, vt refert Diana *dicta p.*8. *tract.*1.*reſ.* 56. verſ. *nec obſtat dicere*, & retulit Doctiſſimus Sotus *in* 4.*diſt.*23.*q.*2.*art.*1.*col.*1. his verbis fortaſſe quiſpiam qui Thomam Vualdenſem *tom.* 2. *de ſacram.* legerit, crediderit abſente ſacerdote licere etiam laico ſacramentum extremæ vnctionis infirmo in articulo mortis adminiſtrare; & Leander ait *dicto tract.* 2. *de ſacram. diſp.*4.*q.* 26. non diſplicere ſibi ſententiam Quintanaduenas *tom.* 1. *ſingul. tract.*5. *ſingul.vlt.n.*1. probantis ex ſcripturæ quibuſdam locis, & exemplis Patrum relatis à Furio, & Sulpicio, ex quibus conſtat ſanctos applicaſſe ægris hoc oleum extra ſacramentum; eoque miraculoſe ſalutem recepiſſe, vt etiam ſentiunt Molfeſius *tom.4.cap.*3.*n.*25. Viualdus cum eo *de vnctione in fine.*

Nihilominus dicendum eſt nullum alium præter Præbiteros ſacerdotes poſſe hoc ſacramentum 23 adminiſtrare, vt patet ex ſæpè adductis verbis Diui Iacobi *cap.*5 ibi: *inducat Præbyteros Eccleſiæ*; ſic vt quæuis vnctio à laico adminiſtratata, non ſit ſacramentum, vt docent communiter DD. Diana *p.*9.*tract*....*reſ.*43. ibi legendus, Caſtro Palao

tom. 4.*tract.* 16.*punct.* 1.*n.* 8.Baunio *tom.* 1. *tract. vlt.q.* 3.de Extrema Vnctione.idem Diana *dict.p.* 8.*tr.* 1.*ref.* 56.Becanus *dict.q.* 9. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3.*c.* 5.*n.* 89. Henriquez *lib.* 3.*cap.* 13. *n.* 3. Ægid. Trullench.*in praxi sacram.q.vnica, lib.* 5. *dubio* 3.*n.* 3.Vbi dicit, quod sit inualidum,etiam
24 si fiat à Diacono de licentia Papæ, vt dico *infra*.

Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, non Innocentij I. *in dict.Epist.* 1.*cap.* 8. quia vt ait Sotus *vbi supra*, ibi Pontifex non loquitur de vnctione sacramentali, sed de vnctione, qua deuotionis causa ad infirmitatem curandam antiquitùs vtebantur etiam laici, vel docet Diana *dict.p.*8.*ref.*56.Verba Pontificis non sunt intelligenda de vsu actiuo, sed passiuo huius sacramenti;ad quod probandum dicit constare ex textu,in quo de hoc vsu passiuo ante fuerat loquutus Pontifex ibi;qui explicans verba Iacobi *dict. cap.* 5. scribit: *quod non est dubium de fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere,qui sancto oleo chrismatis perungi possunt*,post quæ verba statim subiungit, *quo nempe Chrismate ab Episcopo confecto,non solum sacerdotibus,sed omnibus vti Christianis, licet in sua,aut suorum necessitate*,ob quæ Diana docet addens,vt cum hæc verba sint declaratiua præcedentium, referant eandem sensum,& sic idem Becanus docuit Innocentium non loqui de Ministro, sed de recipiente, & docuerunt Iansenius *cap.* 6. *Marci*, Bel-
25 larm.*cap.*9.*de Extrema vnctione* Ægidius Trullench.† addens, quod potest intelligi,etiam quia fideles vtebantur olim aliquo oleo benedicto ad vngendum infirmos ex deuotione,quod non erat sacramentum. Et in hoc sensu videntur explicare facta sanctorum,Sotus,& Leander *supr.*dicentes non affirmare Bedam,& Innocent. vt liceat laicis hoc sacramentum administrare;sed quod licitum sit sanitatis gratia oleo illo ab Episcopo consecrato, infirmos delinire,absque eo quod sentiant illud esse sacramentum,nisi à Præbiteris in forma Ecclesiæ illud fiat; & refert idem Sotus D. Thomam referre morem sanctorum Patrum in Egipto,qui oleum ad infirmos transmittebant,& sanabantur,concludens Leander,licitum esse Parochis præbere laicis oleum Extremæ Vnctionis, vt ipsi infirmos vngant;dummodo raro,& prudenter,& cum omni cautela id faciant, quod practicari nunquam vidi, nec nostris temporibus audiui, cum hoc sacramentum semper administretur à sacerdotibus;nec aliter Vnctio in vsu sit à laicis.

26 Ex his patet eadem responsio ad dubium, num liceat Parochis mittere oleum Extremæ Vnctionis ad infirmos, vt eo vngantur:& quamuis Quintanaduenas *in Theolog.mor.tom.* 1. *tract.* 5. *sing.vlt.n.* 1.affirmet ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, qua Parochus seu sacrista mittebant illud oleum,vt infirmi,debita veneratione, vngerentur; & sic fieri ab Apostolis *Marc.cap.*6.& ex D. Innocent.*Epist.*6.sed iterum Diana *p.*9.*tract.*6.*miscell.ref.*43. Castro Palao *tom.* 4. *tract.* 26. *disp. vnica p.* 2.*n.* 8 .Bellarm.*de hoc sacram.disp.*1.*art.*4. dicunt esse contra praxim Ecclesiæ dare oleum sanctum laicis,vt eo vtantur; & quod exempla, de miraculis,quæ leguntur,& quæ sancti Æremitæ oleo sancto faciebant, non conuincant illo oleo,quod ab Episcopo solemni cæremonia benedicitur, sed alio nempe benedicto à sacerdotibus,Baunius *in Theolog.mor.tom.* 1. *tract.fin.q.* 3. Lessius *in* 3.*p.D.Thomæ dubio* 1.*art.*4.*de hoc sacram.*

Ex quibus breuiter infero,quod nec Diaconis,& 27
alijs Clericis minorum ordinum, aut Subdiaconis permissum vnquam fuerit administrare sacramentaliter Extremam Vnctionem; quamuis id facerent de licentia Papæ;quia in his,quæ sunt de Iure Diuino, & ex Christi institutione Papa non potest dispensare:ita in terminis de Diacono respondent Trullench. *dict. dub.* 3.*n.*5.cum Henriquez *dict. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 5. Diana, vbi *dicta p* 8.*tract.* 1.*ref.* 56. in vers. *secundo*,ex communi Doctorum, dicendo quod solus sacerdos potest, & quod nullus alius Extremam Vnctionem conficere,addit,vt quæuis Vnctio à laico, imò à Diacono in quocumque facta, non sit sacramentum.

QVÆST. X.

An plures Sacerdotes simul,aut aliquis alius cum Parocho possint administrare hoc sacramentum? Et an vt ritè administretur,requiritur, quod sacerdos sit expositus & ad confessiones audiendas approbatus? An Sacerdos moribundus possit seipsum vngere? vel solus administrare, & sibimet respondere? An alius sacerdos debeat perficere sacramentum Extremæ Vnctionis,si primus morte præuentus, aut ob aliam causam non perficiat?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis sacramentum à solo vno sacerdote ministratur; etsi D. Iacobus dicat cap.* 5. inducat Præsbiteros Ecclesiæ, *&* n. 2. *Vbi quod aliquando à pluribus ministratur, &* n.3. & 4. *Vbi in conflictu infirmitatis, &* n.5.& 6.

2 *Extremæ Vnctionis Ministri esse denotatur à D.Iacobo.*cap.5.

3 *Præsbiter significat aliquando senem.*

4 *Vnctionis sacramentum potest in conflictu ministrari à pluribus;quia habet partiales materias,& formas.*

5 *Vnctionis sacramentum valet, etsi sacerdotes inter se conueniant,vt dum vnus aures vngeret,alter oculos &c. cum adsit necessitas infirmi,vt* n.6.*num in praxi admittatur vt* n.8.

6 *Sacerdotes plures quando, & qualiter concurrant ad administrandam Vnctionem infirmis,sed num licitè* n.21.

7 *Numerus pluralis sumitur pro singulari, vt* n.3.in fine.

9 *Sacerdos absque alio examine potest ministrare sacram Vnctionem.*

10 *Sacerdos moribundus nequit per seipsum vngere, etiamsi non sit alius, & quare* numero 11.

12 *Sacerdos solus potest ministrare Vnctionem, & sibimet respondere, sed in praxi aliter fiet,vt* n.13.

14 *Fœmina nequit respondere sacerdoti ministranti Vnctionem infirmo.*

15 *Sacerdos alter potest perficere Vnctionem, quam primus non potuit consummare absque repetitione formæ iam prolatæ* n. 16. *Alij dicunt*

dicunt de nouo repetendas vnctiones, vt n. 19. 20.

16 *Hostia semel consecrata, non iterum consecratur ab altero, qui perficit missa sacrificium &* n. 17.

17 *Sacramenta, quæ tantum consistunt in vna materia, & forma, si ab vno Ministro non consumantur, ab alio integrè repetuntur, vt hic.*

18 *Vnctionis sacramentum aliquando confertur ex necessitate.*

1 AD primam quæstionis partem videtur responderi posse, vt non solum liceat, verùm & requiri, vt à pluribus sacerdotibus hoc sacramentum administretur, cùm D. Iacob. *cap. 5.* ibi *inducat Presbiteros Ecclesiæ*, de pluribus loquatur præbiteris. Econtra verò nec à pluribus posse licite, & validè conferri dicit Turrianus *in summa p. 2. cap. 155. dubio 2. conclus. 2.* quia alias contingere posset dimidiatio, aut in partes diuidere sacramentum, & illius administrationem; & quod ita debent negare qui sentiunt, quod non quæuis Vnctio confert gratiam, sed in fine vltimæ Vnctionis conferatur.

2 Ego verò existimo respondendum cum communi, & in praxi, vt solus vnus sacerdos iuxta dicta *q. præcedenti*, conferat legitimè hoc sacramentū, nec, plures requiri, etsi aliquando in aliquo casu possint plures vngere: quare etsi ex *d. c. 5.* D. Iacob. fiat ratio de Presbiteris & non de Presbitero tantum, id non significat requiri plures sacerdotes ad conficiendum hoc sacramentum, cum certum sit vnum sufficere; sed solum ibi denotari sacerdotes esse Ministros Extremæ Vnctionis, siue vnum, siue plures; prout fuerit necessarium pro multitudine infirmorum, vt expendit Diana *p. 8. tract. 1. res. 56.*

3 *in princ.* vbi dicit quod licèt † Præbiter significet aliquando *senem* in nouo testamento, & iuxta declarationem Ecclesiæ significat *sacerdotem*: & ita Ægidius Trullench. *in praxi sacram. lib. 5. cap. vnico dubio 3. n. 6.* dicit non multos requiri à Diuo Iacobo, nec id voluisse nisi forte ad comitandum, & orandum pro infirmo; sed vocandum esse vnum Præbiterum, sumendo plurale pro singulari, vt sumitur *Matthæi* 27. vbi dicitur latrones improperasse Christum, idest vnum ex latronibus, vt patet *Lucæ* 23. Barbosa *infra n. 9. in fine*, de quo inter hæc.

4 Est ergo dicendum in puncto dubij, quod si infirmus in tali conflictu sit, vt timeatur moriturus antequam plenè vngi possit ab vno sacerdote omnibus vnctionibus, permittitur vt tunc plures sacerdotes illum vngant, vnus oculos, alter nares, alter aures, &c. proferendo vnusquisque formam illi sensui competentem, & correspondentem, sit vt conficiant sacramentum. Et est ratio, quia hoc sacramentum habet diuersas partiales materias, & formas: ita Henriquez, *in summa lib. 1. cap. 27 §. 1.* Naldus, verbo *Extrema Vnctio, n. 6.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. n. 61.* Galetius, *in margarita casuum Conscient.* verb. *Extrema Vnctio habet*, Ægidius, *dicta disp. 19. dubio 9.* Bonacina, & Ludouicus à S. Ioan. cum aliis, quos sequitur Barbosa *de officio Parochi 2. p. cap. 22. n. 7.* & omnes ex D. Thoma *in 4. dist. 23. q. 2. art. 1. q. 2. ad 3.* Ochogauia *de hoc sacram. q. 8. n. 7.* Archangelus *dist. 23. pag. 275. col. 2.* cum aliis Leander *tract. 4. de sacram. disp. 4. q. 7.* quibus addo Tannerum *tom. 4. disp. 7. q. 1. dubio 3. n. 8.* &

† Neratius *tom. 3. disp. 10. n. 1.* dicit validum esse 5
hoc sacramentum si plures sacerdotes ita inter se conueniant, vt dum vnus oculos vngit, alter aures vngeret, tertius nares; & ita de cæteris sensibus, quia inter has partiales Vnctiones nullus est ordo essentialis; id est necessarius ad validitatem sacramenti, docent etiam Præpositus *in 3. p. quæst. vnica de hoc sacram. dubio 5. n. 37.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 94.* Victorellus *in tract. de Extrema Vnctione*, Diana *p. 5. tract. 3. res. 88.* Villalobos *in summa tom. 1. dif. 6. n. 4.* & ita Barbosa citatus cum aliis relatis, dixit plures sacerdotes simul cum Curato eodem tempore Extremam Vnctionem dare, Ægidius Trullench. *dict. dubio 3. n. 5. 6. & 7.*

Hæc tamen sic procedunt, si necessitas vrgeat, 6
vt dictum est, alias non liceret hoc sacramentum à pluribus insimul confici absque peccato mortali, cum fiat contra vsum, & praxim Ecclesiæ in re graui, qui habet vt vnus ministret omnes Vnctiones, ideoque totum sacramentum perficiat, sicut obseruant Bonacina *de sacram. disp. 7. q. vnica puncto 4. n. 7. vers. dixi vrgente necessitate*, Filliucius *dict. tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 91.* Trullench. *dict. n. 5. in fine*, Barbosa *dict. cap. 22. n. 9.* vbi *in fine* fortasse (ait) D. Iacobus Apostol. *epist. 5.* idcirco Præsbiteros nominauit, vt significaret plures ad huius sacramenti ministrationem, concurrere posse in casu necessitatis *scilicet*, † vel nisi 7
fortasse (vt iam dixi) placeat dicere numerum pluralem pro singulari S. Iacob. vsurpasse, ac si diceret *inducite vnum ex sacerdotibus Ministris Ecclesiæ* de quo sunt videndi citati à Bonacina *dict. n. 7. vers. nec obstat.* † Sed si sine necessitate 8
conferatur, adhuc valet, etsi non licitè, vt docet cum aliis Trullench. *sub dicto n. 6.* & iuxta hæc est intelligendus Diana, qui sine vllo authore mouet hoc dubium, & resoluit *p. 9. tract. 7. miscell. res. 56.* vers. *notandum est*, vbi negare videtur, etiam in necessitate, cum ex Vnctione ab vno in vno tantum sensu, dicatur ritè actum in tali necessitate; & sic non requiri, vt plures admittantur sacerdotes; & quia ex hoc dicto non inde citius à pluribus, quàm ab vno hoc sacramentum conficitur. Et hæc Doctrina potest fulciri ex dictis *sub q. 4. & 5.* vbi quid queat Parochus facere in casu necessitatis.

Ad secundam quæstionis partem breuiter res- 9
pondeo cum communi, quam sequitur Diana *dict. p. 8. tract. 3. res. 56. in fine*, vers. *notandum*, quod etsi per Trident. ad audiendas confessiones in sacramento Pœnitentiæ, debeat sacerdos exponi, assequendo licentiam à superiore suo; tamen ad hoc vt possit quilibet sacerdos Extremam Vnctionem conferre, non est necessarium, vt prius examinetur, siue exponatur, aut declaretur habilis ad audiendas confessiones, ex eo quod hic in casu nostro nulla requiritur in administrante Iurisdictio, cum non sit sacramentum iudiciale, vti est sacramentum Pœnitentiæ.

Ad tertiam quæstionis partem, an sacerdos 10
moribundus possit seipsum vngere. In quo dubio; etsi affirmatiue videatur posse responderi; quia potest seipsum communicare, adhuc respondeo ex verbi D. Iacobi *in dict. epist. 5* satis colligi diuersas esse personas; nempe sacerdotes vncturi, & infirmi vngendi, ibi. *infirmatur quis in vobis, inducat Presbiteros Ecclesiæ &c.* † Deinde facit quia 11
si sacerdos seipsum vngeret, mutaretur forma; cum non sit idem ex verbis formæ dicere *indulgeat*

geat tibi Deus quidquid deliquisti, & *indulgeat mihi quidquid deliqui &c.* sicut esset mutatio substantialis, baptizo me, vt docet S. Thom. *q.66. art. 5. ad* 4. item etiam, quia sacramenta, quæ perficiuntur ipso vsu requirunt Ministrum à suscipiente diuersum, vt docent Mercerus *in 3. p. de sacram. q. 52. art. 5.* Diana *p. 5. tract. 3. res. 94.*

12 Ad quartam quæstionis partem, nùm sacerdos possit hoc sacramentum solus administrare, & sibimet respondere? Videtur negatiuè respondendum ex proximo vers. *ad tertiam*; sed in hoc dubio dicendum est, posse, cum in alio casu sufficiat in omni euentu, vt infirmus vngenti sacerdoti respondeat *ora pro me, libera me*, vel *exaudi nos Domine*, vt docent Viualdus *in cap. vlt. de hoc sacram. n 6.* Ludouicus *in summa parua art. 5. n. 18. fol. 89.* per hæc verba. *No es necessario aya ministro que responda, antes communmente seda sin Ministro, esta es comun de los Doctores &c.* Nicolaus Ploue, *de Extrema Vnctione, in princip.* ibi: *Potest hoc sacramentum sacerdos conferre cum vno clerico, qui sibi respondeat; si tamen careat clerico, potest solus expedire totum cum Gallec. & Hostiensi &c.* Archangelus *dist. 23 pag. 283. col. 1.* vbi morem esse (dicit) quod si sacerdos nullum habeat Clericum, vel sæcularem, ipse solus administret, & sibimet respondeat, Quintanadueñas *de Extrema Vnctione singul 6.* cum Barbosa, Capeauilla, Leander *dict. disp. 4. q. 20. tract. 4. de sacram.* Diana cum aliis *p. 9. tract. 6. res. 46.* Grassius *p. 2. lib. 1. cap. 8. n. 10.* Toletus *lib. 7. cap.*

13 *2.* Dicastillo *disp. 1. dubit. vltim. n. 197.* Sa, *n. 9.* † Et licèt isti quinque vltimi solum dicant prædictam sententiam admitti in casu necessitatis; tamen alij adducti in omni euentu extra casum necessitatis, dicunt ritè procedere, sed ego consulerem, vt sine necessitate non fieret propter intellectum vnum relatum ad locum Diui Iacobi, ex Trullench. Barbosa, & aliis, vt posui *supra n. 1. vers. ego vero, in fine.* Video tamen Tannerum *tom. 4. disp. 7. q. 1. dub. 3. n. 85.* dicentem ex multis vt refert etiam Diana *p. 5. tract. 3. res. 91.* vers. *notandum*, vrgente periculo mortis posse sacerdotem sine Ministro administrare hoc sacramentum; atque etiam sine alia solita precatione præuia. Vide *quæst.* vers. *ad tertiam.*

14 Notandum verò est non esse licitum fœminæ respondere, aut ministrare sacerdoti Extremam Vnctionem conferenti: sic Quintanadueñas *supr. dist. sing. 6.* Leander *dict. q. 20. in fine*, dicentes, quod peccaret ad minus venialiter; eo quod id munus est nimis alienum à fœmina; pro quo faciunt nonnulla, quæ dixi supra *in Rub. de tempor. ordin. & de atate ordinandor.* & per relata infra *in cap. dilecta de maiorit. & obedientia*, quem explicui *sub cap. nouit de Iudiciis in 1. p.* Videbis *quæst. 13.* vers. *ad tertiam.*

15 Ad vltimam quæstionis partem, an alius sacerdos debeat perficere hoc sacramentum, si primus morte præuentus, aut ob aliam causam non perficiat? In quo dubio faciunt aliqua pro negatiua sententia, de quibus *supra.* Tamen reuera non implicat. quod sicut plures sacerdotes in necessitate infirmi possunt vngere illum, vnusque vnum sensum proferendæ formam cuique adæquatam, vt iam dixi *in vers. ad primam*; ita & in hoc sacramento sic docent Posseuin *tract. de officio Curati. cap. 9. n. 8.* Bonacina *suprà dict. punct. 4. n. 9.* Trullench. *dicto lib. 5. de sacram. dubio 3. n. 7.* Barbosa *de officio Parochi dict. p. 2. cap. 22. n. 8.* dicentes, quod si Minister inchoatas Vnctiones ob repentinam infirmitatem, aut mortem, absoluere non possit, tunc alter ei succedere debeat, nihil repetens, sed quæ restant adiiciens, Molfesius *summa tom. 1. tract. 4. cap. 3. n. 54.* Turrian. *in summa p. 2. cap. 135. dubio 2. n. 2.* Tannerus *tom. 4. disp. 7. q. 1. dubio 3. n. 85.* Ochogauia *de hoc sacram. q. 8. n. 8.* Vbi ait validum esse hoc sacramentum, si aliquæ Vnctiones cum suis formis respondentibus, fiant ab vno sacerdote, & aliæ ab alio; quia ex eo, quod vnus sacerdos confecit priores Vnctiones cum suis formis, & posteriores non; quia non potuit propter mortem suam, non debet infirmus priuari hoc sacramento; & quod potest ab alio exhiberi, non repetendo primas Vnctiones; quia illæ fuerunt validæ integræ, & completæ, quæ non possunt repeti. † Sicut nec Hostia 16
semel consecrata potest iterum consecrati: hæc, & alia adducit Ochogauia, *supra citans*, D. Tho. Durandum, Sotum, & Syluestrum, & tenent Diana, *p. 5. tract. 3. res. 87.* Præpositus, *in 3. p. q. vnica de hoc sacram. dubio 5. n. 37.* Emanuel Sà, *verbo Extrema Vnctio*, vbi ait, *potest Presbiter vnus partem vngere, & alius aliam in necessitate*, Suarez, Henriquez, Filliucius, Reginald. Bonacina *dicto punct. 4. n. 9.* Palao *puncto 7. n. 7.* & cum aliis Leander *dicto tract. 4. de sacram. quæst. 8. disp. 4.*

Nec obstat huic resolutioni dicere quod sicut 17
in Baptismo, & aliis sacramentis ab vno sacramentum inceptum, non posset consummari ab alio Ministro, sic, & in hoc sacramento. Nec dicere, vt hoc sacramentum non sit ministrandum à pluribus sacerdotibus, cum illud non sit necessitatis. Quia respondetur ad primum cætera sacramenta, quæ tantùm consistunt in vna materia & forma, non posse perfici ab alio Ministro; quod non est sic in nostro casu; siquidem in hoc sacramento habentur, vt iam adduxi plures materiæ, & formæ partiales, & sic sicut in sacrificio Missæ, si post consecratam Hostiam, sacerdos ministrans moriatur, aut nequeat prosequi in valetudine, aliove accidenti, potest alter prosequi sacrificium à consecratione Calicis, ita & in casu nostro: ita Ochogauia, Præpositus, Diana, & alij iam adducti.

Ad secundum dubium respondeo cum Præ- 18
posito, *vbi supra* posse dari necessitatem huius sacramenti, iuxta quæ sæpius adduxi, *in hoc tract. & quæst. 7. in princ.* vt si nequeat confiteri, ac recipere sacramentum Eucharistiæ quia tunc ei erit necessaria Extrema Vnctio, vt sine illa sit in æternum periturus cum illa saluandus, dicens omnino probabilius Diana *dicta res. 87.* alia addens.

Nonnulli tamen videntur sentire, vt cum qui 19
incœpit vngere, non potuit perficere; tunc infirmus non debeat supplere, sed in totum omnes vnctiones facere, ac si infirmus incœptus non esset vngi: sic videntur affirmare Ludouicus Mæratius *in D. Thom. 3. p. tract. de Extrema Vnctione disp. 10 sect. 2. n. 8.* ex communi Theologorum sic docens ex ea ratione; quia id infirmo multo est vtilius, cum sic sacramentum certissimè recipiat, & Dicastillo *dubio 12. n. 186.* sequendo nostram sententiam, fatetur melius esse, vt vnus faciat omnes Vnctiones, etiam si alius, qui tunc moritur, cæpisset aliquas facere: sic cum eodem Mæratio. Non tamen obstant relatæ sententiæ, quam docet D. Thomas, vt dicit Mæratius, quem non est ausus reiicere, solum tantum admittit secundum sacerdotem de nouo omnes Vnctiones facere,

quando

quando multum tempus intercessit à tempore, quo primus sacerdos vngere cœpit: huius verba refert idem Diana *dict.ref.*87.*in fine*, qui & refert alia Philippi Fabri *in* 4.*sentent.dist.*23.*quæst. vnica disp.vnica cap.*4. Vbi licèt dicat differre in casu,de quo loquimur hoc sacramentum à relato de sacrificio Missæ,vt sentit Diana:Tamen reuera idem concludit;ac nos iam diximus dicendo, vt debeat alius sacerdos prosequi alias Vnctiones, quæ fuerunt omissæ.

20 Ex quibus Leander *dict. q.* 8. in vers. *vnde.* Nugnus *q.*31.*art.*3.Granados *disp.*8.*n.*7.Archangelus *dist.*23.*fol.*273.in resolutione nostræ quæstionis,resoluunt, vt posset quidem perficere alius sacerdos,sed quod non teneatur;& quia ratio, & essentia huius sacramenti in vnica vnius sensus Vnctione saluetur;ita vt si cæteræ non fiant Vnctiones, perfectum remaneat sacramentum; ad quod applicabis quæ supra dixi *q.*5.& alibi;sunt tamen in alio casu,quando infirmus moritur cum Vnctione vnius sensus.

21 Et licèt validum sit sacramentum hoc, si vnus vngat vnum oculum;alius verò alium;erit tamen illicitum semper; quia ad hoc non cogit necessitas,cum tunc sufficiat vnam partem sensus vngere,vt bene Suarez docet *disp.*43.*sect.*2. *n.* 8. Filliucius *tom.*1 *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 95. Trullench. *dicto lib.*5.*de sacram.q.vnica dubio* 3.*n.*7.*in fine.*

QVÆST. XI.

An excommunicatus nominatim, vel suspensus,possit in articulo mortis,ministrare infirmo sacramentum Extremæ Vnctionis? Et num Sacerdos existens in peccato mortali? Vel num Parochus excommunicatus, aut suspensus, possit dare licentiam, vt alter sacerdos ministret hoc sacramentum? An Episcopus hoc sacramentum ministrans, debeat vngere oleo, at vero Chrismate? Et an si Parochus portet Domi oleum Extremæ Vnctionis, timens de nocte ad moribundum vngendum vocari,secluso scandalo,peccet mortaliter? An si ægrotus non fuerit confessus, & sit in articulo mortis, teneatur Parochus cum periculo vitæ sacramentum Extremæ Vnctionis illi ministrare?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis Sacramentum probabilius est,vt in casu necessitatis ministrari valeat à suspenso,& excommunicato,* & n.3. *& ab interdicto,vt* n.4.&5.

2 *Instituta pro disciplina Ecclesiastica, non debent vergere in detrimentum animæ.*

3 *Confessio sacramentalis, potest ministrari à denunciato,alio non existente.*

5 *Commercium cum excommunicato,solet Ecclesia permittere.*

6 *Parochus, & quilibet Sacerdos ministrans Vnctionem in peccato mortali,peccat,nisi per contritionem se disponat, saltim existimatam.*

7 *Parochus excommunicatus, vel suspensus,probabilius est, vt possit licentiam dare alteri Sacerdoti,vt ministret Vnctionem. Et quare* num.8.

9 *Episcopus vnget infirmum oleo infirmorum, non chrismate, vt* n.10.

11 *Parochus non bene procedet, portans Vnctionem ad Domum infirmi,ibi eam relinquens, vt aptius periculo succurratur, nec sine lumine,vt* n.12.

12 *Vnctio Extrema debet deferri à Parocho cum lumine.*

13 *Vnctio Extrema ægroto discessuro sine alio Sacramento,probabilius est, vt debeat ministrari,si est in peccato,vt* n.14.

AD primam quæstionis partem,etsi Suarez *in* 3.*p.tom.*8.*disp.*44.*sect.*2.*n.*6. dicat excommunicatum non posse:posse verò suspensum;quia hæc censura non priuat actu ordinis;sed Ioannes Præpositus *in* 3.*p.q.vnica de hoc sacram.dubio* 6. *n.*144.& Diana *p.*5.*tract.*3.*ref.* 81. docent quod in casu, quo suspensus ab ordine potest hoc sacramentum ministrare, possit etiam excommunicatus:nam quoties alius sacerdos non adest, qui possit illud ministrare, tunc non debet habere locum rigor Ecclesiasticæ censuræ. † Cum ea,quæ pro disciplinæ Ecclesiastica sunt instituta, non debeant vergere in apertum detrimentum animarum:ita illi alia dicentes,& docent etiam Victorel *in addition.ad n.*17.Posseuini, *& in suo tractatu de Extrema Vnctione*,& probabilius dicit Leander *tract.*4.*de sacram.disp.*4.*q.*6.Vbi ait probabilem putare hanc sententiam Villalobos, & Filliucius,& quando non est possibile,vt infirmus aliud recipiat sacramentum,tenent Coninch.*de sacram. q.*64.*art.*6. *dubio* 2. Auila *de censur* 2. *p. cap.* 6. *disp.*3.*dubio* 3.posse excommunicatum,etiam denunciatum ministrare Extremam Vnctionem; quia tunc hoc sacramentum habere videtur vicem confessionis, & potest facere de attrito contritum,& saluare infirmum. 1 2

Et confirmatur, nam confessio ministrari potest in necessitate, alio non existente à denunciato;ergo & hoc sacramentum in tali casu,cum talis præsumatur intentio piæ matris Ecclesiæ: sic relati,quos sequitur Ægidius Trullench. *in praxi sacram.lib.*5 *.cap.vnico dubio* 7.*sub n.* 4. *circa finem*, vbi dicens vt excommunicatus non possit illud ministrare, quia ei ab Ecclesia prohibetur propter excommunicationem, sicut & alia sacramenta ministrare limitat in casu necessitatis;quando nec adest alius sacerdos non excommunicatus,& infirmus pereclitatur. 3

Nec obstant Torreblanca *de iure spirituali lib.*2.*cap.*11.*n.* 28. & Bonacina *disp.* 7. *q. vnica puncto* 4.*n.*4.& Villalobos *in summa tract.* 10.*p.* 1.*dif.*6.*n.*6. Ochogauia *de hoc sacram. q.*10.*n.*3. dicentes, sicut Suarez non esse dandum hoc sacramentum ab excommunicato, etiam qualibet necessitate vrgente: nam sicut Ecclesia prohibuit illud ministrari tempore interdicti, sic videri in hoc casu;quia cum iam dixerim *supra q.* 7.*à n.*1. vt tempore interdicti,quando infirmus non potest aliud sacramentum recipere;liceat vngi; sic & in nostro casu propter fundamenta ibi,& sæpius adducta. 4

Imò idem Præpositus *supra dicto n.*144.vt refert idem Diana *dist.ref.*182.*in fine*, putat relatam doctrinam esse fortè veriorem, etiamsi hoc sacramentum 5

sacramentum non sit ad salutem necessarium; eo quod sit maximè vtile,& conducens ad remissionem venialium, & ad robur contra Diabolicos insultus maximè necessarium,addens,vt Ecclesiæ, quæ propter longe inferiorem vtilitatem,permittit commercium,cum nominatim excommunicato censetur in nostro casu illud non prohibere; & sic ait licere Pastori in fauorem alterius sacramentum administrare, nec deferendum Præpositum docet Diana contra Suarez.

6 Ad secundam quæstionis partem, breuiter respondeo cum communi Doctorum quod Parochus, siue sacerdos existens in mortali, & ministrans hoc sacramentum,in quolibet casu, peccat mortaliter, nisi se disponat per contritionem saltim existimatam, vt late probabo *infra tit. de sacram.non iterandis*,& docet in terminis Ægidius Trullench.*dicto lib.5.de sacram.q.vnica dubio 3. sub n.4.in fine.*

7 Ad tertiam quæstionis partem, etiam breuiter respondeo ex dictis *supra in vers.ad primam*,probabilius esse, vt Parochus excommunicatus, vel suspensus nominatim,possit dare licentiam alteri sacerdoti;etiam non exposito, vt ministret hoc sacramentum; eo quod dare huiusmodi licentiam, non sit actus iurisdictionis; item quia si ab ea suspensus potest conferre,vel vt iam dixi, ipsemet excommunicatus, & securius poterit prædictam licentiam alteri sacerdoti præbere,vt docent Syluester *Verbo Extrema Vnctio n.4.* Armila *n.5.* Tabiena *n.5.* Paludan *dist.23.* Henriquez *lib.3. cap.13.n.3.* Posseuinus cum Victorello *cap.9 q.7.n.17.*& Leander *dicto tract.4. de sacram. disp.4. q.5.* Contra Sa *Verbo Extrema Vnctio, n.8.* Suarez *de cens.disp.14.sect.1. n.7.*& Rodriguez *cap.192.n.10.* at idem Suarez in nostro casu admisit *tom.4.disp.44.* & in terminis lego Dianam
8 contra eundem Suarez docentem vt tenemus † quia ab hoc actu publice excommunicatus, non priuatur,cum non sit Iurisdictionis:sic *p.7. tract.1.res.56.in fine*, vers. *notandum.* vbi cum Petro à S.Ioseph *in idea Theologia sacram.cap.34. res.4.* & aliis.

9 Ad quartam quæstionis partem, an Episcopus hoc sacramentum ministrans,debeat vngere oleo, an verò Chrismate? In quo dubio licèt glossa *in cap.illud 95.dist.*verbo *Chrisma*,respondeat quod debeat vngere Chrismate ad differentiam aliorum Sacerdotum, & dicat Sa vers. *oleum, n.2.* posse ægrotum de licentia Episcopi oleo Chrismatis vngi,& sentiat sic Archangel.*dist.23.pag.290.*
10 *col.2.*† Tamen quia iam supra *à quæstione 1.* sæpius dictum sit materiam huius sacramenti esse oleum simplex oliuarum ab Episcopo benedictum, euenit vt Episcopus cum ministrat sacram Vnctionem infirmo, debeat vti hac materia: sic docent Viuald.*de Extrema Vnctione §.vbi conferendum n.4.*& Leander *dict.disp.4.q.9. tract.4. de sacram.*Vbi addit,vt sic alij sentiant,& debeant tenere,Bonacina,Naldus,Nugnus,& omnes, qui affirmant esse inualidum hoc sacramentum Chrismate administratum, vt dixit idem Leander ibi *disp.2.q.6.*& ego *supra q.2.*

11 Ad quintam quæstionis partem de Parocho portante sacram Vnctionem ad Domum,respondent Barbosa *de officio Parochi p.2.cap.22.n.44.* & Diana per eadem verba *dicta p.5. tract.3 res.91.*& ambo existimantes non bene agere eundem Parochum timentem de nocte se vocandum pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum Extremæ Vnctionis ad suum cubiculum,vt vocatus expeditus vadat,vel si de nocte reuersus ab Vnctione infirmi,vt se citius expediat, oleum non referat ad solitum locum,sed retineat Domi vsque mane, credunt tamen nullum peccatum mortale contrahere citra scandalum, vel periculum alicuius irreuerentiæ. † Et ambo dicunt non debere Paro- 12
chum sine lumine Extremam Vnctionem deferre, obseruando in hoc proprij Episcopatus constitutiones existimantes venialiter tantùm peccare illum,qui sic ferret sine causa;qui verò cum causa,nullatenus:de quo puncto,quia spectat ad ritus videbis *quæst.sequent.& fin.*

Ad vltimam quæstionis partem,an si ægrotus 13
non fuerit confessus,& sit in articulo mortis,teneatur Parochus cum periculo vitæ sacramentum Vnctionis illi ministrare;si leges dicta *supra q.7. vers.ad quartam*,facilis eris in præbendo responsum;igitur quantumuis absolutè negent Hurtado *de hoc sacram.dis.12.in fine*, & Diana *dict.p.5. tract.3.res.83.* dicentes non teneri, quando ipsi imminet periculum mortis, etiam si infirmus sit absque alio sacramento decessurus, cum ex vna parte possit infirmus absque Extrema Vnctione per contritionem saluari, & ex altera parte, non satis constet Extremam Vnctionem sufficere ad delenda mortalia quoad culpam, vt dicit etiam Tannerus ad D.Thom. *tom.4.disp.7.q.1.dubio 3. n.62.*† Sed Granados *de sacram.in 3.p.contr.8.n.* 14
*6.*admittit,si Parochus certo sciret ægrotum esse in statu peccati mortalis, & hoc remedio liberandum esse probabiliter,sibi persuaderet;quo in casu (qui metaphisicus est) dicit quod æger patitur extremam necessitatem spiritualem, cui etiam cum periculo vitæ corporalis subuenire tenetur.

QVÆST. XII.

An Parochus ratione officij teneatur ex iustitia hoc sacramentum fidelibus ministrare;sin autem mortaliter peccet, si petenti neget? An simplex sacerdos teneatur sub peccato mortali administrare hoc saramentum tempore necessitatis, silicitè,& facilè possit? Et an peccet mortaliter si administret hoc sacramentum, prætermissis præcibus ab Ecclesia solitis præcedenter poni? Et an Parochus cum periculo vitæ teneatur illud ministrare infecto peste, qui antequam incideret in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo habuit attritionem tantum?

SVMMARIVM.

1 *Parochus peccat mortaliter, qui negat infirmo petenti sacramentum Vnctionis sine iusta causa.*
2 *Parochus ex officio, & Iustitia tenetur suas oues pascere.*
3 *Sacerdos simplex ex officio non tenetur sub mortali ministrare Vnctionem infirmo, nisi alias infirmus extremè indigeret.*
4 *Praces in Vnctione administranda sunt à Parocho prærecitandæ sub peccato, nisi alias esset periculum; quæ postea tunc poterunt*

poterunt recitari, vt n. 5.

6 *Parochus peste infecto ministrare teneatur sacram vnctionem, qui antequam incidit in amentiam, inciderat in peccatum mortale,* n. 7. *Vbi limitatur,* & n. 8.

8 *Parochus non debet cum graui detrimento communitatis consulere priuatis in locis hæresi infectis, seu vicinis hæreticis.*

1 Ad has omnes quæstiones ex præcedentibus, & ex dictis *à quæst. 9.* breuiter, & resolutiue Iudico respondendum. Ad primam nempe, quod peccat mortaliter Parochus, qui infirmo petenti hoc sacramentum negat sine Iusta causa & excusatione neget, vel deferat cum probabili periculo, ne interim infirmus decedat: ita docent Nauarr. *in man. cap. 25. num. 131.* Basse *in floribus theologiæ* verb. *Extrema Vnctio 2. num. 2.* Suarez *tom. 5. disp. 62. sect. 2.* Mechado *de perfecto Confessore, lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 22. num. 3.* Paulus Layman. *in theologia, mor, lib. 5. tract. 8. c. 7. nu. 3.* Bonacina *de sacram. disp. 7. q. Vnica puncto. 5. num. 12.* Capeauilla *in hoc tract. cap. 5. quæst. 1. cum aliis* Barbosa *de officio Parochi pag. 2. cap. 22. numer. 10.* Suarez *disp. 44. sect. 2. num. 1.* Ægidius Trullench. *in praxi sacram lib. 5. cap. Unico. dubio 3. n. 8.* & omnes;

2 † quia Parocho competit ex officio, & ex iustitia suas oues pascere, & ordinaria remedia salutis præbere & consequenter illis ministrare hoc sacramentum; qui de Episcopo idem docent, deficiente tamen Parocho.

3 Ad secundam quæstionis partem, an simplex sacerdos teneatur. Respondeo non teneri sub peccato mortali, sed sub veniali tantùm ex lege charitatis, nisi alias infirmus hoc sacramento extremè indigeret, vt *quæst. præced.* dixi de ægrotante peste, & non confesso, & hic in vers. *ad quartam.* Et est ratio; quia certum est simplicem sacerdotem non teneri ex officio sacramentum administrare, nec ex Iustitia, sed solum ex charitate, deficiente Parocho: nam tunc si infirmus maximè indigeat, tenetur ei succurrere ex dicta lege charitatis; quæ ad id obligat sine graui incommodo nostro: ita docent Ochogausia, *& hoc sacram. q. 10. n. 2.* Layman. *dict. tract. 8. c. 7. q. 3.* Diana *p. 3. tract. 4. res. 17.* vers. *ad secundum,* vbi citat Laymam, Palludanum, & Coninch, Leander, *de sacrament. tr. 4. disp. 2. q. 9.*

4 Ad tertiam àn peccet mortaliter, si administret hoc sacramentum, prætermissis precibus, quæ solent ab Ecclesia ante poni. In quo dubio; quia de aliis ceremoniis dico *quæst. sequenti,* breuiter respondeo, vt peccet mortaliter, modò infirmi necessitas, accelleratioque mortis eius, vel periculum contagiosæ infirmitatis, pestis videlicet, & huiusmodi non cogat, vt tantum faciat essentialia, iuxta quæ adduxi *sub q. 4.* & alibi (vnctiones videlicet) ne sine sacramento decedat; quia in tali casu dicunt Doctores vt non solum teneatur; Verum & teneatur illis prætermissis, hoc sacramentum administrare: sic docent Henriquez *lib. 3. cap. 8. & cap. 12. in fine* Posseuin *de officio Curati q. 18. numer. 38. & q. 20. n. 41. & 42.* Suarez *disp. 44. sect. 2.* Castrus Palao, Zambrana, & Layman, quos sequitur Leander *dict. tract 4. de sacram disp. 4. q. 21.*

5 † quibus addo Barbosam cum aliis *dict. c 22. n. 39.* Vbi dicit in casu necessitatis posse Parochum incipere ab vnctionibus, & orationes, ac psalmos postea recitare: sed quod non peccet mortaliter deficiēte contemptu, videtur ex dictis *in f. d. q. seq. n. 2.*

6 Ad quartam quæstionis partem respondeo ex dictis *q præcedenti,* & in specie cum Præposito *in 3. p. q. vnica de hoc sacram. Extrema Vnctionis dubio 6. n. 47.* quem refert Diana *p. 5. tr. 3. res. 83. vers. & alium casum similem,* putante Parochum teneri cum periculo vitæ hoc sacramentum administrare pesti infecto, qui antequam incideret in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo habuit solum attritionem. † Limitat verò Præpositus quandò Parochus esset valdè necessarius, ex cuius morte multis immineret periculum spirituale, dicens vt tunc non teneatur illud administrare; imò nec videatur posse, cum imminens graue malum spirituale communitatis, cui obligatur, præponderet malo vnius, & magis obligetur ipsi communitati, quam singulis in particulari. 7

Vnde infert Præpositus, vt non possit cum graui detrimento communitatis priuatis consulere v. g. in locis hæresi infectis, vel vicinis hæreticis, pro quibus vix possit vllus Pastor inueniri, cuius vita est necessaria ad conseruandos subditos in fide: & sic nec possit cum aperto vitæ periculo sacramentum Extremæ Vnctionis ministrare, etiam in casu supra posito: ita ille. 8

QVÆST. XIII.

An qui post ministratum Sacramentum Extremæ Vnctionis, omittit dicere ritus præambulos, quos propter periculum instans, non præmisit, & etiam quæ solent dici post illud ministratum, peccet mortaliter? vel peccet si illud administret in necessitate sine vestibus, ab Ecclesia præscriptis: vbi de aliis? Et an in casu necessitatis sacerdos non habens clericum ad responsiones, possit vti ministerio fœminæ sine peccato? Et an hoc sacramentum conferat effectum suum post omnes Vnctiones, aut post primam tantum?

SVMMARIVM.

1 *Orationes, psalmi, & alia ex rituali, quæ procedunt Vnctioni, & quæ subsequuntur debentur ab administrante dici, an sub peccato mortali.* n. 2. & 3.

4 *Vnctionis sacramentum ministrans extra necessitatis periculum sine vestibus ab Ecclesia præscriptis, peccat vt* n. 5. 7. 8. 9.

6 *Stella, & superciliumi sunt ornamenta pro administranda Vnctione, & lumen, vt* n 9.

8 *Vnctionis Extrema sacramentum, non est ita necessarium, sicut Baptismus.*

10 *Parochus pro administratione sacramenti Vnctionis, debet adhibere coadiutorem clericum, si haberi potest, & in necessitate ipse solus potest, vt* n. 11. & 12. *vbi nunquam cum fœmina.*

13 *Vnctionis sacramentum propter diuersos confortatiuos animæ, & corporis institutum* nu. 14. *Vbi quam gratiam causet.*

15 *Gratia sacramenti Vnctionis, num detur per primam integra, & per sequentes perficiatur, in quo gradu duplex est sententia, vt* nu. 16. 17. 18. *Et quid de veritate, & praxi ex* numero 18.

16 *Vnctio quilibet operatur suum effectum, & in vltima perficitur sacramentum, vt* n. 17. 18.

19 *Effectum partialem dari in singulis Vnctionibus, non est improbabile. Alij dicunt vt detur in vltima Vnctione. Et quare* n.20.

20 *Sacramenta omnia, quæ in vsu consistunt, conferunt vnicam gratiam in illo momento quo sacramentum, & eius significatio completur. Quid in ordine, & Eucharistia.* n.21.

21 *Peccatum vnum sine alio remitti nequit, &* n.22.

1 AD primam difficultatis partem, suppositis quæ dixi *q.12. proxime præcedenti in vers. ad tertiam*, & supposito quod sunt obseruandi rituales, consuetudines, & leges Ecclesiarum; sic vt peccet ministrans (modo periculum non sit in mora) si omittat orationes ibi præscriptas in rituali, vt dixi *in dicto vers. ad tertiam*, & doceat ibi Barbosa, quod tenetur orationes post administratum dicere, quas prætermittere non potuit, propter instans periculum: sequitur vt sub eodem peccato teneatur post illas orationes dicere, sicut & psalmos in rituali assignatos dicendos post collatam sacram Vnctionem; & quod videatur in obligatione sub peccato mortali, dicit Ægidius Trullench. *in praxi sacram. lib.4. q. vnica dubio 4. n. fin.* & relati *sub dict. vers. ad tertiam*; quia materia censetur grauis; & sic dicit Granados *tom.5. disp. 8. n. 8.* in administratione huius sacramenti seruanda, esse quæ præscribuntur in manuali recitanda; & omnia quæ ibi ponuntur, nisi acceleratio mortis aliud exigat. Imò & quatenus spectat ad septem Psalmos recitandos post collatam Extremam Vnctionem, docent vt peccet mortaliter Granado *tom.4. in 3. p. tract.7. in vltimo.*

2 Alij inquam respondent negatiuè dicentes hanc sententiam esse probabiliorem, quia communiter prætermittuntur absque vllo scrupulo; præcipuè quod in Rituali Romano, non à sacerdote sed, à stantibus recitari, præscribuntur septem psalmi Pœnitentiales, qui post Vnctionem ab Ecclesia præscribuntur recitari, vt docent cum Bonacina, & Posseuino, Leander *tract.4. de sacram. disp.4. q. 22.* negant etiam Castro Palaus *tom.4. tr.27. disp. vnica q.8. puncto 8. n.14.* Henriquez *c.12. §.5. & quia* non est in manuali vllum verbum, quod indicet hoc esse graue præceptum, vt patet in Rituali Romano, edicto iussu Pauli anno 1617. quod ab omnibus seruari hortatur, sed non præcipit.

3 Ego tamen primam sententiam credo amplectendam, quando scilicet in aliqua Synodo sub graui peccato id statueretur; quia tunc obligaret sub mortali extra casum necessitatis, aut magni periculi prouenientis ex contagioso morbo: sic Henriquez *supra*, & Diana *p.9. tract.6. miscell. res.46.* Vbi etiam in principio dicit inter alios ritus hoc sacramentum administrari cum recitatione psalmorum Pœnitentialium, & letaniarum, & omnium, quæ in manuali dicenda præscribuntur, dum infirmus vngitur.

4 Ad secundam quæstionis partem; an peccet mortaliter, si illud administret absque vestibus ab Ecclesia præscriptis. Et respondeo in necessitate non peccare ex dictis, & quod sit licitum tempore pestis, & aliarum infirmitatum absque dubio docent Posseuinus *de officio curati cap.5. q.57. n. 57.* Suarez tamen, Reginaldus, & alij, quos referunt. Leander *dict. disp.4. q.21.* absolutè negant, vt sine ornamentis liceat administrare.

5 Sed alij existimant respondendum cum Diana *dict. p.9. tract.6. res.46. in fine*, & Amico *in cursu Theolog. moral. tom. 4. disp. 19. sect.14. num. 113.* vt si infirmus alterius sacramenti capax non esset, debeat istum illud administrari cum vestibus, sed non peccare mortaliter, nisi tantùm venialiter, etiam extra casum necessitatis probatur ex adductis *sub dubio præcedenti.* † Et confirmant 6 etiam ex eo quia sicut est opinio probabilis plurimorum Doctorum, vt laicus queat ministrare Viaticum infirmo; imò & hoc sacramentum, vt *supra* dixi, videtur, vt si sacerdos non induat superpellicium; & stolam, quæ sunt ornamenta pro administrando hoc sacramento, non peccet mortaliter si sine eis illud infirmo administret.

Bonacina tamen *supra quæst. vnica puncto 6. ex n.6.* dicit *num.8.* non licere in necessitate administrare hoc sacramentum, non adhibitis vestibus ab Ecclesia præscriptis, Laymam idem tenet *in Theolog. mor. tract.8. cap.8. n. 7.* Vbi dicit tempore pestis satis esse adhiberi propter periculum contagionis ea, quæ essentialia sunt cum breuissima mora quoad fieri potest; si tamen tempus patiatur, addit orationes, & psalmos postea in Ecclesia supplere, vt tradit, etiam Barbosa *p.2. de officio Parochi cap.22. à n.39. & 40.* 7

Ex his iam videtur quid respondendum iuxta iam adducta, & quod non obstet dicere cum Naldo. Verbo *Extrema Vnctio. n. 1.* Bonacina *puncto 6. n.9.* Reginaldo *lib. 28. in fine*, & Suarez *disp. 44. sect. 1.* nunquam licere sine ornatu sacerdotali debito, & vsitato ministrari hoc sacramentum; quia non est necessitatis; & reuerentia sacramenti præferenda sit semper. Sed respondeo hoc fallere, (vt dictum est) si necessitas infirmi, & periculum vrgeat, vt in casu præcedenti; quia & si hoc sacramentum non sit ita necessarium, sicut Baptismus, qui potest, & à laico sine paramentis, & ritibus solitis ministrari in necessitate; est tamen valde vtile, & aliquando necessarium, vt sæpius dixi, & *sub quæst.5.* & aliis sequentibus, cum in casu necessitatis debeat præferri necessitas infirmi obseruationi horum rituum. 8

Et confirmatur ex alio ritu, nempe vt, & si sit quod hoc sacramentum non ministretur sine lumine, (vt iam dixi,) si cum causa nullum peccatum committat sine illo, ministrans, Posseuinus *de officio curati dict. cap.5. qu.37. & cap.9. qu.21. n. 14.* Vbi bene docet tantum peccare venialiter, qui sine aliqua causa administraret hoc sacramentum, non adhibito lumine. 9

Ex his infero ex iam ante dictis quod Parochus pro administratione huius sacramenti debet adhibere coadiutorem Vnum saltim Ministrum clericum; sed hoc iuxta quæ dixi supra *sub quæst. 10.* debet intelligi, si haberi potest † alioqui tamen queat peragere etiam solus sacerdos Extremam Vnctionem conferens, reliqua omnia; quia sic videtur responsio textus *in cap. quæsiui de verb. signif.* iuncta glossa *ibi*, verbo *etiam solus*; Cardinalis Toletus *instruct. sacerdot. lib.7. cap.2. in fine*, Sa, *verbo Extrema Vnctio, n. 9.* Posseuin. *dict. cap.9. n.11.* Bartholom. ab Angelis *de sacram. dialogo 3. §.135.* Capeauilla *de modo ministrandi sacramenta tempore pestis cap. 5. q. 36.* Barbosa *supr. dict. c.22. de officio Parochi* cum Layman & Bonacina *n.43.* videbis Dianam cum aliis *dict. p. tract. 6. miscell. q. 46. in vers. item Ægid.* Trullench *supra dict. lib.4. de sacram. q. vnica dubio 4. in fine.* 10 11

Ad

12 Ad tertiam quæstionis partem, an possit vti ministerio fœminæ ad responsiones, cum non habet sacerdotem sibi responsurum? Respondebis ex *dictis supra quæst.* 10. vers. *ad quartam* in vers. *notandum*, & ibi dictis addo Dianam adducentem casum hunc *dict. part. 9. tract. 6. res. 46.* in vers. *sed an*, vbi referens Leandrum *de sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 4. quæst.* 22. tenentem extra casum necessitatis posse sacerdotem hoc sacramentum solum administrare, & sibimet respondere cum Vega, Bonacina, Archangelo, Posseuino, & aliis, de quo dixi *sub dicta quæst.* 10. vers. *ad quartam*; sed Diana resoluit quod hoc admitteret, in casu necessitatis cum Toleto, Sa, Graffio, & aliis.

13 Ad quartam quæstionis partem, an hoc sacramentum conferat suum effectum post omnes Vnctiones, an post primam, vt respondeas leges pro resolutione, & doctrina quæ dixi *sub quæst.* 5. & aliis, vbi quando sufficiat vngi solus vnus sensus, aut alia pars corporis, proferendo formam aptam omnibus quinque sensibus: quare loquendo breuiter de effectu gratiæ habitualis, & remissionis peccati (quia proprius effectus, & specialis animæ confortatio contra tentationes non datur certo aliquo instanti, sed toto tempore morbi, quando oportunum, aut necessarium est) gratia autem habitualis, & remissio peccati detur in aliquo instanti; ideo referendo sententias, dubij resolutionem proferam: ita Becanus *de sacram. cap. 27. q. 7.* Ægidius Trullench. *in praxi sacram. q. vnica dicto lib. 4. dubio 5. in princ. n. 2.*

14 † Vbi dicit quod proprius effectus est, vt causet gratiam habitualem, seu iustificans, prout sanam animam à reliquiis peccatorum, & tollat imbecillitatem potentiarum ad bonum, & inclinationem ad malum, confortans spem, & animæ potentias ab illo statu ad oppugnandum Dæmonem, satis probant Trid. verba *sess. 14. de Extrema Vnctione* in vers. *Christus Dominus* & in vers. *res.* & addunt idem Ægidius, Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 123.* ex D. Thom. *dist. 23. q. 1. art. 32. quæstiuncula 1. & 2.* Bonacina *tom. 1. disp. 7. q. vnica punct. 7. n. 1.* Henriquez *lib. 3. cap. 9.* Ægidius Coninch. *disp. 19. de sacram. dubio 5.* effectum huius sacramenti esse potissimum, & propriam corroborationem infirmi contra omnia mala, quæ mortis tempore occurrere solent; quia specialis gratia huius sacramenti posita est in conferendis auxiliis accommodatis ad supra dictum finem consequendum.

15 His suppositis, dico in puncto difficultatis quadruplicem esse sententiam scholasticorum. Primam dicentium totam gratiam dari per primam Vnctionem, & per consequens Vnctionis perfici sacramentum; non tamen conferri nouum gradum gratiæ vi sacramenti, nisi fortè per accidens propter meliorem suscipientis dispositionem, sicut aliqui dicunt in Eucharistia totam gratiam dari in sumptione vnius speciei, & in sumptione alterius perfici sacrificium; non

16 tamen nouam gratiam conferri. † Secunda per singulas Vnctiones dari singulos gradus, seu portiones gratiæ, ac proinde sicut quinque sunt Vnctiones partiales, quæ constituunt integrum sacramentum; ita quinque viribus conferri quinque gradus gratiæ, qui constituant adæquatum effectum eius sacramenti; & inde sequi, vt si homo moriatur, suscepta vna Vnctione, fore vt discedat cum vno gradu, vel vna gratiæ portione; & sic videri per singulas Vnctiones remitti illa peccata venialia, quæ per illum sensum commissa sunt, itemque pœnam temporalem, quæ ratione illius sensus debita est &c. † Tertia docet gratiam habitualem non conferri, nisi post vltimam Vnctionem (id est) per eam, quæ re ipsa est vltima in 17
intentione Ministri vngentis. † Quarta sententia 18
est effectum gratiæ conferri in eo instanti, in quo essentialiter perficitur hoc sacramentum, perfici autem quando quinque Vnctiones cum quinque formis sibi correspondentibus perficiuntur. Hæc alia pro quacumque sententia refert Becanus *vbi supra dicto cap. 27. de sacram. cap. 7.* qui ad duas conclusiones hoc totum reducit: quare pro veritate practica respondendum est iuxta iam dicta *à quæst. prima* modo sequenti.

Quare dicunt Doctores, quod etsi non sit 19
improbabile dari effectum partialem in singulis Vnctionibus iuxta secundam sententiam, eo quod, sicut in Eucharistia datur vna pars gratiæ per sumptionem vnius speciei, & altera pars per sumptionem alterius; sic etiam seruata proportione fieri hic, vt existimant Adrianus, Medina, & Ledesma apud Suarez *disp 41. sect. 2. n. 6.* & apud Henriquez *lib. 3. cap. 12. n. 3.* sit tamen probabilius dari huiusmodi effectum quando perficitur, vltima, & quinta Vnctio essentialis quinque sensuum, † ex eo quia omnia sacramenta, quæ 20
in vsu consistunt, vnicam gratiam conferunt in eo momento, quod sacramentum, & eius significatio completur, nisi in vltima, seu quinta Vnctione sensuum. † Aliter enim sequeretur pec- 21
catum vnius sensus posse remitti sine peccato alterius sensus, & consequenter vnum peccatum absolutè posse remitti sine alio, quod fieri non posse dicunt cum multis Ægidius Trullench. *in praxi sacram. lib. 5. cap. 3. dubio 2. n. 16.* idem *lib. 4. de hoc sacramento quæst. vnica dubio 5. n. 5.* S. Thomas, & Theologi *ibi in 4. dist. 28. q. 2. art. 2. quæst. 1. ad 3.* Sotus *q. 1. art. 1.* Ledesma *in summa cap. 1. de Extrema Vnctione*, Henriquez *supra*, Suarez *n. 13.* Villalobos *tom. 1. tract. 10. dif. 3.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 126.* Bonacina *tom. 1. disp. 7. q. vnica puncto 6. n. 2. & 3.* & isti cum aliis.

Et amplectentes hanc sententiam dicunt pro- 22
cedere secus in Eucharistia, & Ordine: nam in Eucharistia vtraque forma est perfecta essentialiter ex se, & independens ab alia; & quod ob id vnaquæque operetur suum effectum; & in Ordine dari dicunt speciale munus singulis ordinibus, iuxta quæ abunde dixi *sub Rub. & tit. de temporibus ordin. & tit. de ætate ordin.* quod sine aliis potest exerceri; sed effectum Extremæ Vnctionis ita esse connexum dicunt, vt non possit conuenienter dari per partes: nam remissio peccatorum mortalium, si quæ esset debet dari tota simul.

* * *

QVÆST. XIV.

An præcipuus effectus huius sacramenti sit remissio peccatorum venialium? Et etiam sit eius præcipuus effectus tollere reliquias peccatorum? Et quæ illa dicantur? Et an tribuat aliquando sanitatem corporis? An Pontifex possit præcipere vsum sacramenti Vnctionis, & contra transgressores pœnam imponere? Seu an detur casus, in quo infirmus ex defectu aliorum mediorum obligetur ad hoc sacramentum suscipiendum?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis effectus primarius num sit remissionis peccatorum, qualium verò, & qualiter contingat.* & n. 2. 3. 4. 5. & n. 12. & 13. *vbi qualis ille sit.*

4 *Sacramenta nouæ legis, primariò instituta sunt ad conferendam gratiam habitualem.*

5 *Pœnitentiæ sacramentum est institutum ad tollenda mortalia.*

6 *Vnctionis sacramentum institutum est ad tollendas reliquias peccatorum, & ad venialia auferenda,* & ex n. 7.

7 *Peccatorum reliquiæ quæ dicantur ad effectum, vt per sanctam Vnctionem tollantur* n. 8. 9. 10. 11. & 14. *Et explicatur* num. 16. 17. 18.

11 *Vnctionis sacramentum institutum est pro his, qui ægrotant vsque ad periculum mortis.*

12 *Olei Vnctionis virtus est corroborare, & disponere luctatores ad pugnandum.*

13 *Vnctionis sacramentum institutum est ad præparandam animam, quantum in se est ad introitum gloriæ; & quod operatur quatuor,* vt n. 14. 15. 16. 17.

15 *Vnctionis sacramento remittitur, etiam reatus pœnæ temporalis relictus ex peccatis iuxta dispositionem recipientis.*

16 *Sancti Iacobi verba* quidquid peccasti *ad quæ peccata pertineant.*

17 *Habitus, & pronitas ad peccandum non sunt peccata.*

19 *Vnctionis sacramentum aliquando habet caussare primam gratiam potius, quàm cætera sacramenta viuorum.*

19 *Vnctio habet effectum contra morbi incommoda impartiendo patientiam, & tolerantiam omnium malorum. Et facit, vt alleuietur mens cum magna Dei confidentia,* vt n. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

22 *Salus corporis in susceptione Vnctionis inspicitur, vt dependens à salute animæ.*

26 *Vnctionis sacramenti omissio sine contemptu, & scandalo, num sit peccaminosa remissiuè.*

27 *Pontifex potest præcipere sub peccato vnctionis sacramenti sumptionem & quæ de caussa,* vt n. 28. *vbi quod etiam sub amissione sepulturæ Ecclesiasticæ in nolentem illam suscipere,* & n. 19.

30 *Infirmus quando ex defectu aliorum mediorum, teneatur suscipere Vnctionem* n. 31. & n. 32.

33 *Vnctionis sacramentum est tantum materia, & forma: vbi quibus sic significetur.*

34 *Sacramenti cuiusque considerantur res, sacramentum, & res, & sacramentum simul.*

AD tres primas quæstiones possemus abunde respondere ex adductis supra *à quæst.* 4. Vbi obiter dico effectus huius sacramenti Vnctionis. Sed quia nondum fecimus quæstionem separatam de omnibus, vberius inquiro; & supposito quod proprius effectus huius sacramenti, sit gratia habitualis, vt explicui quæstione præcedenti in vers. *ad quartam*; ideo nunc per partes ad proposita dubia respondeo. 1

Ad primam igitur quæstionis partem, etsi nonnulli affirment; eo quod hoc sacramentum primariò institutum est ad remissionem, & non mortalium, & sic Venialium peccatorum: sic Bonauentura, Richardus, Durandus, Ioannes Maior, Sotus, Almaynus, Carthusianus *in* 4. *dist.* 23. Alensis 4. *part. quæst.* 5. *membro* 7. *ad* 2. Altissiodorensis *lib.* 5. *summa cap. de Extrema Vnctione quæstio.* 1. Abulensis *super cap.* 8. *Matthei quæst.* 8. probantes ex verbis formæ ibi: *per istam sanctam Vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccasti &c.* & ex verbis Iacobi ibi *si in peccatis fuerit, remittentur illi*, & in Concilio Trid. *cap.* 2. *sess.* 14. Vbi inter varios effectus huius sacramenti primo loco ponitur remissio peccatorum. 2

Sed quia per dicta potest dici, quod talis effectus possit etiam esse proprius peccatorum mortalium, cum in relatis authoritatibus, solum referatur per sacram Vnctionem peccata deleri. Quare dico vt licèt hoc sacramentum possit delere peccata venialia; quia id est commune omnibus sacramentis, sitque quæstio inter Scholasticos quomodo id fiat, *primo*, an immediatè sine vlla infusione gratiæ, *secundo* an mediante gratia habituali; *tertio*, an mediante actuali; & hic tertius modus placeat Becano *de sacram. capite* 27. *quæstio.* 5. vers. *prima conclusio*, at ipse ibi *in vers. Secunda conclusio*, ex Diuo Thoma *in* 4. *dist.* 25. *quæstio.* 1. *articulo* 2. Paludan. Capreolo, Dominico Soto, & Ledesma *ibidem*, Ferrariensi *lib.* 4. *contra gentes cap.* 73. Victoria *in summa de sacram. numero* 197. docet hoc sacramentum non esse principaliter institutum ad tollenda peccata venialia. † Et probat Becanus; quia sacramenta nouæ legis primario instituta sunt ad conferendam gratiam habitualem cum S. Thoma *in* 3. *parte quæstio.* 65. *articulo* 1. *ad* 8. qui dicit nullum primario institutum esse ad tollenda venialia, cum ad hæc tollenda non requiritur infusio gratiæ habitualis. Deinde quia si hoc sacramentum primò per se institutum esset ad hunc finem, non oporteret spectare tempus infirmitatis ad illud recipiendum, sed deberet recipi quando multa commissa essent peccata venialia, sicut sacramentum absolutionis, tunc recipitur, quando multa peccata mortalia commissa sunt, in quibus non debet spectari periculum mortis: ita Becanus ex communi supra, vbi ponit alios modos dicendi, & explicat obiecta. 3 4

Ex

5 Ex his bene infertur non esse institutum pro remissione mortalium, quia ad mortalia tollenda institutum est Sacramentum pœnitentiæ, vt dico *infra de pœnit. & remis. lib. 5.* Sed sic est quod duo sacramenta non instituitur ad eundem effectum principalem; ergo sequeretur quod si sacramentum Extremæ Vnctionis tolleret primario peccata mortalia, tunc iam Sacramentum Pœnitentiæ non esset necessarium medium ad remissionem mortalium. Ergo cum ad tollendum peccatum originale sit institutum Sacramentum Baptismi, & ad tollendum peccatum mortale confessio sacramentalis, euenit vt ad tollendum veniale, debeat aliud esse institutum, nempe hoc nostrum Sacramentum Extremæ Vnctionis: ita Becanus; sed intelliges procedere iuxta dictum, *num. præced.* & quæ dico, *in sequenti vers.* siquidem per confessionem, etiam delentur venialia.

6 Ad secundam quæstionis partem, an sit eius præcipuus effectus tollere reliquias peccatorum? In quo articulo respondeo ex Doctrina communi cum D. Thoma, *in 4. distinct. 4. quæst. 2. art. 2. quæst. 1.* Alberto in Capreolo, *ibi* Dominico Soto, & Ledesma, *supra*, item & Becano *supra quæst. 6.* Antonino, *3. part. tit. 14. cap. 8.* præcipuum effectum huius sacramenti esse tollere reliquias peccatorum, ex eo quia hoc sacramentum institutum est ad tollenda peccata (vt dixi) sed non esse institutum ad tollenda ipsa peccata secundùm se; quia ad hoc sunt alia remedia, vt iam dixi (quantumuis vt dico, *infra sub titulo de sacram. non iterand.* hoc sacramentum, sicut & alia, quæ vocantur viuorum, possunt per accidens causare primam gratiam, remittendo peccata, vt iam supra, *in aliis quæstionibus*, signaui) & sic debet dici institutum esse ad tollendas peccatorum reliquias.

7 Sed cum videam quatuor dicendi modos; primum nempe reliquias peccatorum dici illa peccata, quæ interdum relinquuntur in anima, etiam quoad culpam post alia sacramenta suscepta, siue quia per obliuionem omissa; siue
8 quia postea sunt commissa, quod accidit frequentius in venialibus. † Alij verò per reliquias
9 peccatorum intelligunt reatum pœnæ temporalis &c. † Et alij inquam intelligunt prauos ha-
10 bitus ex peccatis relictos. † Alij denique ex D. Thoma, Alberto, & aliis dicunt reliquias peccatorum esse pronitatem ad malum, ac torporem, & difficultatem operandi bonum, quæ relinquitur ex peccato &c. Verum carpens hos modos *sub dicta quæst. 6.* Becanus duas conclusiones firmat, quibus conatur comprehendere, & explanare veros, & proprios effectus huius sacramenti.

11 Prima quod hoc sacramentum sit primario institutum ad confortandum animum hominis ægrotantis contra difficultates illi occurrentes in articulo mortis, vt colligitur ex verbis D. Iacobi ibi: *& alleuiabit eum Dominus.* Et est ratio quia hoc sacramentum institutum est pro his, qui ægrotant vsque ad periculum mortis, vt qui egent reuera animi confortatione; item quia in omnibus aliis necessitatibus sufficienter prospectum est homini per alia sacramenta, vt dixi & docet Sahagun *de hoc sacramento à n. 24. & à num. 26.* & alij referendi. † Deinde quia hoc signifi-
12 cat exterior Vnctio per oleum, cuius virtus est corroborare, & disponere luctatores ad pugnam, qui ex hoc infert specialem gratiam sacramentalem huius sacramenti, non consistere in sola remissione, seu expulsione alicuius mali, culpæ, aut pœnæ sed præcipuè in collatione auxiliorum gratiæ, quibus homo in tali casu iuuatur, & corroboratur ad bene sperandum de misericordia Dei, ad hilaritatem animi concipiendam, & ad tentationes superandas.

Secunda quam ponit conclusionem, est vt sit institutum ad disponendam, & præparandam animam, quantum in ipso sacramento est ad introitum Gloriæ, vt colligitur ex Trid. *sess. 14. in proem. de hoc sacram.* sic Becanus, vbi notat id contingere primo ex perfecta animi sanctificatione, quæ præter gratiam sanctificantem consistit in ablutione omnis mali ex peccato prouenientis. Secundo ex perseuerantia in bono vsque ad mortem, quod confertur per auxilia gratiæ & tenet Ægidius Trullench. *in praxi sacramentor. lib. 5. q. vnica, dubio 5. sub n. 3. in fine.* 13

Et ambo & Suarez *disp. 41. sect. 1. n. 10.* dicunt 14
quod Extrema Vnctio per huiusmodi dispositionem operatur quatuor. Primum, vt tollat omnia peccata, si quæ inueniat (saltim secundario) quoad culpam, si quæ forte relicta sint post alia sacramenta suscepta, vt partim colligitur ex S. Iacobo *cap. 5.* ibi: *si in peccatis est remittuntur ei*, partim ex illis, *indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, partim denique ex Trid. *dict. sess. 14. cap. 2.* Vbi sic ait: *delicta si quæ sunt adhuc expianda abstergit*: ita Becanus *dicta q. 6.* vers. *si enim*, & prosequitur Ægidius dicens per reliquias intelligere primo peccata mortalia, vel venialia, non absolute sumpta; quia sic pertinent ad Pœnitentiam, sed modo dicto comprobans, etiam ex Florentino Concilio, cum dicit effectum esse animi sanctificationem: & addit, vt licèt alia sacramenta id efficere possint: tamen quod hoc sacramentum id præstat propriè, & per se eo quod ad hoc peculiariter in fine vitæ sit institutum.

Secundum, nempe per hoc sacramentum re- 15
mitti etiam reatum pœnæ temporalis, qui relictus est ex peccatis, prius quoad culpam remissis; quia etiam hic reatus potest retardare introitum gloriæ: sic Becanus, & Ægidius Trullench. *supra*, & alij communiter; & quia dubium est, an remittat totam pœnam, siue partem, & Becanus dicat de hoc non constare, sed probabile dicit id fieri iuxta dispositionem, & deuotionem recipientis: quomodo intelligo Villalobos *in summa p. 1. tract. 10. dif. 2. n. fin. in fine*, dicentem non intelligi, vt dimittat omnes peccatorum pœnas; sed quantam Deo reliquit; & concludit quod si omnis pœna remitteretur, nullus vnctus transiret per Purgatorium.

Tertium ex prædictis sequi qualiter dicatur 16
hoc sacramentum tollere peccatorum reliquias, vt non id faciat tollendo fomitem, aut prauos habitus, aut Phantasma, aut mutando hominis dispositionem, sed dando robur, & vigorem contra hæc omnia per auxilia gratiæ dicta: sic Becanus *dict. quæst. 6. vers. tertio.* Sed Ægidius Trullench. *dicto dubio 5. num. 4.* Vbi dicens reliquias peccatorum non intelligi peccata venialia, vt existimarunt Durandus, Gabriel. & alij apud Suarez *supr. num. 3.* quia hæc sine sacramento deleri possunt, nec vllum sacramentum esse institutum ab peccata venialia sola sic, vt verba relata *quidquid peccasti*, non sint restringenda ad venialia, & cum Bellarmino *de* 17

Extrema Vnctione cap. 8. non esse tutum hoc dicere † addit, nec intelligi pronitatem ad malum, nec reatum temporalis pœnæ, non primum; quia de habitu, & procliuitate, non possunt intelligi illa verba: *si in peccatis fuerit*: nam pronitas, & habitus non sunt peccata; non secundum, quia ad tollendam pœnam temporalem, nullum sacramentum est per se institutum, nec fuit necessarium: nam ad talem effectum non requiritur gratiæ impressio, & aduertit non negare quod hoc sacramentum non remittat peccata venialia, & pœnas temporales iuxta eius dispositionem; imò potius admittit, & quod negat, dicit hoc non esse proprium huius sacramenti effectum, sed communem cum aliis, vt dixit Suarez *dicta disp.* 41. *sect.* 1. *n.* 7. Videbis Filliucium *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 118.

18 Quartum quod dicit sequi ex relata secunda conclusione, est nempe posse hoc sacramentum aliquando facere hominem de attrito contritum, & ferre primam gratiam sanctificantem, cum aliquando possit delere peccata mortalia, si quæ fortè sint relicta in homine ægrotante; & licèt aliqui probabiliter putent hoc conuenire omnibus sacramentis in aliquo casu: tamen certius dicit conuenire huic, quàm cæteris sacramentis, excepto Baptismo, & Pœnitentia, tum quia non conuenit cæteris sacramentis ex propria institutione, sed tantum ex generali quadam ratione; tum etiam quia de cæteris est tantum pia, & probabilis coniectura: verum de hoc sacramento habere nos testimonium Iacobi, & Concilij Tridentini in illis verbis dict. sess. 14. cap. 2. *Res etenim gratia est Spiritus sancti, cuius vnctio delicta, si qua sint adhuc expianda, & peccati reliquias abstergit*: de quo puncto quatenus spectat ad sacramenta, quæ vocantur inter viuos, num in aliquo casu causent primam gratiam, dico infra *in dicto tit. de sacram. non iterandis.*

19 Quintum habet effectum contra mortui incommoda in patiendo patientiam, & tolerantiam omnium malorum, vt colligitur ex D. Iacobo *dicto cap.* 5. ibi *saluabit infirmum, & alleuiabit*; idest non à Deo deprimetur viribus corporis, vt à tentationibus superetur: ita Filliucius *dict. tract.* 3. *tom.* 1. *cap.* 5. *n.* 120. & 121. Trullench. *sub dicto lib.* 3. *dubio* 5. *in* vers. *tertio*, Villalobos *supra*, Sahagun *dict. tit. de sacramento vnctionis n.* 29. &

20 30. † Vbi addit quod alleuiatur mens cum magna Dei confidentia, vt docuit D. Iacobus, & recepit Ecclesia, & operatur alios effectus, qui continentur *in dicta sess.* 14. *cap.* 2. ibi, *& ægroti animam alleuiat, & confirmat magnam in eo Diuinæ misericordia spem excitando, quo infirmus subleuatus, & morbi incommoda, & labores leuius fert & tentationibus Dæmonis, calcando, insidiantibus facilius resistit, & salutem corporis interdum, vbi saluti animæ expedierit consequitur.*

21 Ad tertiam quæstionis partem iam infertur ex dictis, & vltimis verbis dicti *c.* 2. *Trid.* ibi, *& salutem corporis &c.* dicendum ergo est pertinere virtutem huius sacramenti ad sanitatem corporis, cum aliquando conferatur per hoc sacramentum, vt colligitur ex D. Iacobo *dict. cap.* 5. ibi *alleuiabit infirmum*, etsi certum sit non semper conferri, vt docet experientia: & sic Doctores vt explicent dicunt istum effectum esse secundarium, & minus principalem, quatenus expedierit saluti animæ, vt patet ex dictis verbis Trid. *Vbi saluti animæ expedierit consequitur*: sic communiter tenent DD. Suarez *dict. disp.* 41. *sect.* 4. *n.* 3. etsi aliquando ad salutem corporis, Trullench. *dicto dubio* 5. *n.* 6. vbi dicit intelligi ex Trid. in relatis verbis *conditionatè*; videlicet si ita animæ expedierit: nam salus corporis non est bonum per se necessarium homini, & ob id satis sit salutem corporis esse aliquando vtilem animæ, ad hoc, vt possit esse effectus huius sacramenti.† Etenim vt ait Sahagun *de hoc sacram. n. fin.* hoc sacramentum causas naturales adiuuat, & medicamentis virtutem confert; quod si infirmitas adeo inualuit, vt non sufficiat, dicit illud esse certissimum, nempe vt qui Extremæ Vnctionis roboratur facilius, & sanitatem impetret, quam non recipiens iuxta commune placitum omnium; & docet Becanus *de sacram. cap.* 27. *q.* 8. Vbi dicens quæstionis esse, quando conferatur, ait quod plerique docent tunc conferri, quando expedit saluti animæ; quia sicut bona temporalia non conferuntur sanctis, nisi in ordine ad salutem animæ; & ita de sanitate sentiendum esse. 22

His tamen obstare videtur quia sæpè fit, vt sanentur illi, quorum animæ saluti non expedit, & ècontra, vt moriantur illi, quos expediret viuere. Tamen respondeo dupliciter cum eodem Becano *dicta q.* 8. *vers. dices*, primo modo; quod etsi aliqui sanentur post acceptam Extremam Vnctionem, qui postea male viuunt: tamen non certum esse sanatos vi sacramenti; quia potuerunt sanari per media naturalia; præsertim si morbus non fuerit læthalis. Secundo quia licèt malè postea vixerint, tamen eo tempore, quo sanati sunt, potuit illis prodesse sanitas ad salutem animæ; siquidem non omnes perseuerent in bono, quod semel adepti sunt. † Et addit etiam respondendo Becanus, quod quando aliqui boni viri moriuntur post Extremam Vnctionem; tametsi tales fuerint, vt secundùm humanam æstimationem, potuissent adhuc multa bona facere: tamen coram Deo sæpè rem se aliter habere; ex quo infert, vt cum dicimus per hoc sacramentum conferri sanitatem, si expediat saluti animæ, intelligitur si expediat iuxta Diuinam præscientiam, & ordinationem; non autem secundùm humanam imaginationem: ita ille. † De effectibus inquam huius sacramenti videbis *in cap. illud* 2. *dist.* 95. Vbi Canonistæ & *in textu nostro in dicto c.* 2. *Trid. sess.* 14. Theologi tractant cum Diuo Thoma *in addit. ad* 3. *p. q.* 37. *art.* 1. *cum sequentibus, & in* 4. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 1. & 3. Vbi Soto, Osius, Canisius, Ledesma, *dis.* 5. *Thesaurus* 12. Chucus, & Petrus Gregorius citati *in principio huius tractatus*, & alij moderniores hucvsque iam supra adducti. 23 24 25

Ad quartam quæstionis partem, an Pontifex possit percipere huius sacramenti vsum, & contra transgressores pœnam ponere? Vt quæstionem nostram resoluant Doctores, solent præmittere quæstionem, num sit præceptum suscipiendi in articulo mortis hoc sacramentum, de qua dixi supra, & affirmant Petrus Soto *lect.* 2. *de hoc sacram.* Maior. *in* 4. *dist.* 23. *capite* 3. & inclinat Tutrianus *in summa parte* 2. *capite* 136. *dubio* 2. *conclus.* 1. multis fundamentis, negant Diuus Thomas, Paludan. Gabriel, Syluester, Caietanus, Victoria, Couarruu. Nauar. Henriquez, Valentia, Suarez, quos citat, & sequitur Tannerus *tom.* 4. *disp.* 7. *dubio* 3. *num.* 56. Opatonius *de sacram. tract. de Extrema Vnctione q.* 8. *n.* 28. Escobar *in Theologia morali tract.* 26

*tract.8.examine 6.cap.4.n.68.*Caſpenſis *in curſu Theolog.tom.2.tract.27.diſp.4.ſect.2.n.13.* Villalobos *in ſumma tom.1.tract.10.dif.5.num.1.* tum quia nullum præceptum extat de hoc, & quia hoc ſacramentum ex natura ſua non eſt à priori neceſſarium, vt Baptiſmus, & Pœnitentia, ad conferendum primam gratiam; etſi reuera ratione ſcandali, & contemptus, poſſet infirmus grauari ad huius ſacramenti receptionem, Diana *p.8.tract.1.reſ.58.in principio.* Vbi dicit quod ſecluſo contemptu, & ſcandalo, ſi nulla ſubſit cauſa, illud omittendo peccabit mortaliter.

27 Quo ſuppoſito ad difficultatem reſpondeo, vt non obſtante hac vltima opinione, nihilominus poſſit Pontifex præcipere vſum huius ſacramenti, vti probatur à ſimili de ſacramento Confirmationis, vt dico ſtatim *ſub hoc tit.* de quo conſtat per Trid. *ſeſſ.2.canon. 1.2. & 3.* eſſe præceptum illud ſumendi; etſi nullum præceptum à Chriſto Domino fuiſſet impoſitum, quo eſſent ordinandi obligati ad recipiendum illud ſacramentum: ita docent Opatouius, *vbi ſupra, dict.q.8.n.28.* Layman. *lib.5.tract.8.cap.5.in theologia morali n.1.* Diana *dicta reſ.58.* legendus, vbi refert plura alia fundamenta, & alij dum aſſerentes non extare, nec præceptum Diuinum, nec Eccleſiaſticum de ſuſceptione dicti ſacramenti, ſupponunt potuiſſe Pontificem illud præcipere.

28 Quare dicendum eſt quod ex aliqua iuſta cauſa poſſit id præcipere Pontifex, vt ſi v. g. inceperit abuſus inter fideles non ſumendi in fine mortis, vt plurimum ſacramentum, hoc ſacramentum, quod exemplum, & ſcandalum aliis afferret (vt iam dixi ſupra) & forſam ex omiſſione periculum

29 contemptus † item & imponere pœnam, vt ſi quis non ſumeret Extremam Vnctionem in articulo mortis, careret Eccleſiaſtica ſepultura: ita, & aptè Reuerendiſſimus Candidus *tom.3.diſquiſit.3.art.8.dubio 1.* in Concilio Colonienſi ſub Andulpho, *cap.vlt.* vbi habetur, *Relatum nobis in Concilio eſt quoſdam homines infirmitatis ſuæ tempore Vnctionem ſacram reſpuiſſe, ac contempſiſſe; quamobrem ſtatuimus, vt ſi quis ſacramentum illud nobis à B. Apoſtolo tanto tempore commendatum contempſerit, Eccleſiaſtica careat ſepultura*, alia tradit Præpoſitus *in 3.p.q.vnica de Extrema Vnctione dubio 2.n.9.* Amicus *tom.8.diſp.19.ſect.11.n.190.* Alia pro corroboratione, & extenſione tradunt relati, & alij, quæ facilè poſſent aggregari ex ante dictis.

30 Ad vltimam quæſtionis partem, nùm detur caſus, quo infirmus defectu aliorum mediorum obligetur ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum ſine præcepto Papæ? & dicit Amicus *ſupra n.192.* Vix poſſe dari hunc caſum: nam cum hoc ſacramentum neceſſario debeat administrari à ſacerdote, poterit loco huius ſacramenti, infirmus ſuſcipere ſacramentum Pœnitentiæ, vi cuius directè abſoluetur à peccatis confeſſis, indirectè verò ab obiectis; & quod ſolus fingi poſſit caſus, quo ſacerdos, vel nollet, vel non poſſet; quia abſolutionem ignoraret, infirmi confeſſionem excipere, vellet autem; & poſſet ſacramentum Vnctionis miniſtrare nunquid infirmus teneretur ſuſcipere hoc ſacramentum?

31 Et diſtinguendum docet Amicus in hoc caſu: nam vel infirmus eſt conſcius alicuius peccati mortalis, & tunc dicit, vt teneatur conari ad eliciendam contritionem; & poſt illam hoc ſacramentum ſuſcipere, quia cum non poſſit eſſe certus de vera contritione, tenebitur adhibere certius medium ad ſuam iuſtificationem: & ſic cum in hoc caſu aliud eſſe non poſſet, quàm hoc ſacramentum, ſi nec etiam poſſet ſumere Sacram Euchariſtiam. † Vel aut infirmus nullius peccati 32 mortalis ſibi conſcius ſit, & tunc non putat illum obligari ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum, ſed ad conandum actum contritionis, vel dilectionis erga Deum: quo in illo motus articulo ſe præparat ad tranſitum ex hac vita in aliam: nam cum ex vna parte non vigeat conſcientia peccati mortalis, ex alia hoc ſacramentum non ſit neceſſarium ad ſalutem; non apparere dicit: Vnde hæc obligatio oriri poſſit, cum ad conſequendam remiſſionem peccatorum inuincibiliter ignoratorum ſufficiat contritio, vel dilectio Dei: ita docet etiam Ochogauia *de ſacram.tract.vnico de hoc ſacramento, q.9.n.3.* Suarez tamen *dicta diſp.44.ſect.1.num.7.* dubitare videtur.

33 Pro complemento totius huius materiæ dico in hoc ſacramento, ſacramentum eſſe tantum materiam, & formam; quia ſignificant gratiam, & non ſignificantur per aliud. Rem ſacramenti tantum eſſe gratiam, quia ſignificatur per materiam, & formam & non ſignificat. Rem, & ſacramentum ſimul eſſe quandam interiorem deuotionem, animæ lætitiam ab hoc ſacramento cauſatam, & ſignificantem gratiam: ita docent Ledeſma *cap. 4. de Extrema Vnctione*, Ægidius Trullench. *in praxi ſacrament.lib. 4. quæſt. vnica dicto dubio 5.n.7.* Et hanc partem facilius intelliges, cum leges infra *de ſacram. non iterandis*, † 34 Vbi dico in quolibet ſacramento conſiderari tres res, nempe ſacramentum tantum; res ſacramenti; res, & ſacramentum ſimul. Et cum his, ex quibus non difficulter ad alia quælibet dubia occurrentia poteſt ſatisfieri, finem pono huic tractationi de ſacramento Extremæ Vnctionis.

AD §. QVIA VERO Chriſtus. Dicti cap. vnici noſtri Tituli.

PRÆMISSVM.

1 *Baptiſmi tractatio poterat ſub titulo, de ſacra vnctione innecti, de quo* in ſuo tit. lib. 3.

OCcaſione litteræ huius §. poſſemus hic innectere integram tractationem de ſacramento Baptiſmi; ſed quia eſt infra *in lib. 3. Decretalium* titulus de hoc ſacramento; ideo ad ibi dicenda te remitto: nonnulla generalia dico *ſub tit. ſequenti de ſacram. non iterandis*, cumque hic tantum Pontifex agat de neceſſitate vngendi Baptizandos bis ante Baptiſmum, oleo benedicto, & poſt Chriſmate ſancto in pectore, inter ſcapulas &c. explicans ex ſacra pagina ſignificationes harum Vnctionum; ad quod poteris applicare nonnulla, quæ adduxi ſub principio noſtri textus; ideo non pergo; imò rogo, vt legas litteram huius §. vt ſcias ſub compendio quæ ab authoribus non ſic fructuosè fortè protelarentur. 1

AD §. PER FRONTIS CHRISmationem textus nostri.

DE SACRAMENTO Confirmationis.

PRÆMISVM.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis sacramenti materia hic potius, quàm alibi tractatur. Et qui Doctores eam latè peragant,* n. 2.

1 PPORTVNIVS hic se se offert locus ad complendam huius sacramenti tractationem, quàm supra *in cap. quanto de consuetudine*, solent Doctores peragere, sed non sic opportunè, sicut hic, vt patet ex littera vtriusque textus. Quare quia in omnibus quinque Decretalium libris, nullus alius sit congruus; ideo & quia conuenit titulo, quo inscribimus nostrum, de hoc sacramento tractare intendo per quæstiones, adiunctis prius ad litteram omnibus, quæ de Vnctione dixi supra *sub principio*, in ea scilicet parte, quæ congruit vnctioni, qua confirmandi in fide vnguntur,

2 Sed prius quàm tractationem hanc incipiam, incipio à Doctoribus, qui eam completè peragunt intra Scholasticos cum Magistro Sentent. *in 4. dist. 7.* Sotus, & alij Theologi cum D. Thoma *in 3. p. q. 72.* vbi Suarez, & Ægidius Coninch. *q. 72.* Becanus *de hoc sacram.* Latissimè, Basilius Pontius *in tractatu de Confirmatione.* Doctores Canonistæ per textum, *in cap. 1. cum sequentibus, vsque ad cap. conuenit de consecrat. dist. 5. in cap. Presbyteris 118. de consecrat. dist. 4. in cap. quanto de consuetudine, in cap. 1. de sacram. non iterandis, in cap. ad abolendam de hæreticis,* & in hoc textu nostro, *dict. §. per frontis*, in Concilio Constantiense, *sess. 15.* & Florentino, *de confirmatione,* in Trid. *sess. 7. de Confirm. canone 1. 2. & 3. & in sess. 23. cap. 4. de reform.* Couarruu. *lib. 1. Variar. cap. 10.* Nauarrus, *in manuali. cap. 22. à n. 8.* Marcus Anton. Chuchus, *lib. 5. instit. mor. tit. 3. de Confirm.* Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib. 2. cap. 15.* Aluarez, *in speculo Iuris Pontificij tit. de confirm. pag. 179.* Galganetus, *de Iure publico lib. 3. tit. 86.* Marcus Anton. Genuens. *in manuali pastorum cap. 54.* Zerola, *in praxi Episcopi p. 1. verb. Chrisma,* Cardosus *in praxi Iudiciali* verbo *sacram. Confirmationem,* Piasecius, *in simili praxi Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirm.* Torreblanca, *in pract. Iuris spiritualis. lib. 2. cap. 6.* Sahagun, *de sacram. Confirm.* Barbosa cum aliis *in relatis Iuribus, & Concilij decretis*; idem *in pastor. p. 1. alleg. 30.* Vgolinus, *de potest. Episcopi cap. 26.* & alij Theologi, & Summistæ, veluti Suarez, *de sacram. disp. 32. cum sequentibus,* Bellarmin. *lib. vnico de hoc sacram.* Durandus, *in rationali diuinor. officior. lib. 6. c. 84.* Ioannes Maldonatus, *in tract. de Confirm* Fernandez, *in examine Theologiæ moralis. p. 1. cap. 3.* Molfesius, *in summa Theologiæ moralis. tract. 4. cap. 2.* Filliucius, *quæstion. moral. tom. 1. tract. 3.* Valerius Reginaldus, *in praxi fori pœnit. lib. 28.* Bonacina. *de sacram. disp. 3.* Zambrana, *de casibus occurrentibus tempore mortis. cap. 2. de Confirmat.* Chamerota, *de septem Ecclesiæ sacramentis tract. de Confirm.* Fernandez, *de hæredia in disp. mix.* vbi *de sacram. Confes.* Henriquez, *in summa lib. 3. de Confirm.* Bartholom. ab Angelo, *in examine Confessor. dialog. 3.* Petrus à Ledesma, *in summa p. 1. de sacram. Confirm.* Viualdus, *in candelabro aureo, tit. de Confirmatione,* Maiolus, *lib. 4. de irregularit. cap. 12.* Villalobos, *in summa, p. 1. tract. 6. de hoc sacramento,* Archangelus Rubeus, *in 4. dist. 7.* Victoria, *de sacram. à n. 212.* Hurtado, *tract. 3. de sacram.* Leander, *de sacram. tract. 3.* Lubrinus, & alij citandi, & alij etiam Summistæ verbo *Confirmatio*, vt Angelus, Armilla, Tabiena, Syluester, Sa; Petrus Soto, *de instit. sacerd.* verb. *Confirmatio*, *in duplici lectura*, Angelus, *in floribus Theologicis p. 1. tit. de Confirm.* nouissimè P. Prado *de sacra. p. 1. cum infinitis* apud quos, & alios reperies quidquid desideres pro hac tractatione; interim accipies per dubia, & quæstiones, quæ subsequentur.

QVÆST. I.

An Sacramentum Confirmationis colligatur ex sacris litteris, an sit à Christo Domino institutum, & quando? Quibus nominibus nuncupetur.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis sacramenti definitio dicta à suo proprio effectu, qua sit verior ex* n. 2.

3 *Confirmationis sacramentum ex sacris litteris probatur contra hæreticos*, vt ex n. 4. *& à Christo institutum,* n. 5.

6 *Christus promisit Apostolis Spiritum Sanctum, qui faciat illos fortes, & intrepidos in testificationem veritatis fidei. Et quidem illis robur ad arguendum infidelitatem hominum, & testificandum Christi iustitiam.*

7 *S. Basilij locus,* lib. de Spiritu Sancto. cap. 17.

9 *Confirmationis sacramentum congruentia probatur à Christo Domino institutum.*

10 *Militis signatio, & eius instructio cum annis spectat ad Imperatorem.*

11 *Confirmationis sacramentum, quando institutum* n. 12. 13. 14. *Vbi quando inceperit eius vsus.*

15 *Confirmationis sacramentum pluribus nominibus, etiam donatur, vt Baptismo manus impositione, signatione, & consignatione &c. Et quare* à n. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.

18 *Manus impositio diuerso modo applicatur in Ecclesia orientali, & occidentali* n. 19.

20 *Manus impositio confirmatoria amplius non repetitur.*

21 *Confirmatio dicitur etiam perfectio.*

22 *Confirmationis sacramentum dicitur ab effectu* n. 23.

26 *Confirmatio vocatur etiam chrisma, & vnctio, benedictio oleum,* vt n. 27. 28. 29. *vnguentum,* vt n. 30.

30 *Chrisma non nascitur, sed artificio componitur.*

Supposito

1 SVpposito] quod sacramentum Confirmationis est *Sacramentum Vnctionis chrismatis consecrati, quo Episcopus frontem hominis Baptizati, sub praescripta forma verborũ vngit*, vel quod sit *Vnctio exterior Chrismatis ab Episcopo consecrati in fronte manu Episcopi in modum crucis facta sub praescripta forma verborum*, vel tandem sit *Sacramentum confirmatiuum in fide*: ita omnes cum Magistro *in 4. dist. 7.* S. Thoma. *q. 72.* vbi Caietanus, Reginaldus *lib. 28. n. 3.* qui *n. 2.* bene notauerat hoc sacramentum dici confirmationem à suo proprio effectu, à forma consignationis sacramentum, signaculum dominicum, & signum Christi, à materia sacramentorum chrismatis inunctio, oleum sanctificatum, & sacrum vnguentum, & à ritu ipsius impositio manuum: ita post Gregorium de Valentia *tom. 4. disp. 5. q. 1. puncto. 1. sub initium*, vt magis explicitè dico *infra hac quaest.* in vers. *ad tertiam*, vbi quibus nominibus nuncupetur: videndi Nauarr. *in manuali. cap. 22. n. 8.* Filliucius *dicto tract. 3. n. 7.* Viualdus *n. 7.* Hurtado *tract. de Confirmatione dif. 1.* cum multis Henriquez *lib. 3. capit. 1. num. 6. litt. L.*

2 Et licèt plures habeat definitiones verior ea videtur, vt Cõfirmatio sit *Sacramentum ab Episcopo cum certa verborum forma, & sancti Chrismatis vnctione, & signum crucis additione Baptizato infanti maiori datum*, vt patet *ex dicto cap. Praesbyteris 118. de consecrat. dist. 4. cap. Spiritus Sanctus cum sequentibus de Consecrat. dist. 5. cap. quanto de consuetudine, cap. 1. de sacram. non iterandis.* hoc nostro textu, & ex Concilio Florent. & Trid. *in locis proximè adductis*, Osius *cap. 38.* Canisius *q. 3.* Sonnius *cap. 9.* Alanus 41. Sahagun. *de hoc sacram. n. 7.* quae definitio in substantia est eadem cum relatis *n. 1.* & sic est similis alia, nempe quod est *Vnctio Chrismatis in fronte signo crucis facta sub praescripta forma verborum ad fidei robur consequendum*, & hanc communiter DD. amplectuntur & optimam vocat Ægidius Trullench. *lib. 2. in praxi sacram. cap. vnico. n. 4.* Vbi dicit quod constat materia, & forma; sic vt materia designetur per illa verba *Vnctio Chrismatis &c.* forma verò per illa *sub praescripta*; effectus verò per illa *ad fidei robur*, vt clarius per quaestiones apparebit.

3 Ad primam ergo quaestionis partem, cum haeretici, eo potissimum fundamento ducti, negent sacramentum Confirmationis; quia non est aliquis locus in scriptura sacra, ex quo colligatur eius institutio, nec desint ex Catholicis aliqui, qui licèt sacramentum Confirmationis concedant, sed non credunt extare in sacris litteris, traditum tamen esse à discipulis Christi; quemadmodum Dyonisius edoctus à Diuo Paulo in Diuinis scripturis tradidit, vt fauet Scotus *in 4. dist. 7.* & Tribatne eius discipulus, qui institutionem huius sacramenti ex sola traditione, non scriptura, constare dicit, vt refert Basilius Pontius *de hoc sacram. cap. 3. n. 1.* Sed quia contra hoc est communis Catholicorum schola, dicatque Basilius neminem alium legisse, qui sic tenuerit, vt relatus Patriarcha ibi *n. 2.* ideo de veritate est inquirendum.

4 Igitur est dicendum de fide constare hoc sacramentum ex locis sacrae paginae à Christo Domino institutum, vt ex illo Pauli 2. Chorint. 1. *Qui autem cõfirmat vos in Christo, & qui vnxit nos Deus, qui & signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris*: quae verba Ambrosius *lib. de his, qui initiantur cap. 7.* latissimè comprobat videndus Basilius Pontius, quem leges ad saturitatem cum infinitis ex illo Ioannis 14. ibi. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiscum in aeternum*, & cap. 15. & 16. ibi: *Nisi ego abiero Paraclitus, nõ veniet ad vos; si autem abiero mittam eum ad vos*, & Lucae, cap. vltimo: *Vos autem sedete in Ciuitate quoad vsque induamini virtute ex alto*, & Actorum 1. *Conuescens praecepit eis ab Hyerosolimis, ne discederent, sed expectarent promissionem Patris, quam audistis inquit per os meum; quia Ioannes quidem Baptizauit aqua; vos autem Baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies*, & ex aliis locis, & ex illo Ioelis. 2 quo vtitur Petrus ibi *effundam Spiritum meum super omnem carnem*. Iuxta intellectum Melchiadis Papae, vt cum eo expendit, & aliis Basilius, *à n. 2.* dicens iàm Baptizatis dictum esse: *sedete in Ciuitate; donec induamini virtute ex alto.* Lucae vlt. & ex illo *Actorum 8.* vbi legimus *quod Apostoli cum audissent, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Ioannem, qui cum venissent orauerunt pro ipsis, vt reciperent Spiritum sanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu Christi: tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*, vti etiam similia habentur Actorum. *cap. 19.* nam Paulus Ephesios baptizatos tantum baptismate Ioannis baptizari curauit eos in nomine Domini Iesu; & cum imposuisset illis manus, venit Spiritus Sanctus super illos.

Et ita ex dicta manuum impositione, sacramentum, quod nos vocamus, Confirmationem, quae ad eundem effectum successit in Ecclesia, Basilius ait vt doceat communis Ecclesiae sensus; imò de fide esse, quod fuerit institutum à Christo, dicitur in Trid *dict. sess. 7. can. 1. de sacram. in genere, & de Confirm. canon. 1.* probant latè DD. & Couarruu. *lib. 2. ver. cap. 10.* Bartholomeus de Ledesma *de sacram. Confirm. dif. 2. conclus. vnica. col. 222.* Petrus Cenedo *de Confirm. cap. 1.* Leander, *supra q. 2. disp. 1. tract. 3. de sacram.* qui omnes probant non ab Ecclesia, sed à Christo Domino immediatè institutum fuisse contra haereticos asserentes hoc sacramentum institutum fuisse à Melchiade Papa, vel vt deinde affirmant Alexander de Ales. *4. p. q. 24. n. 1.* & D. Bonauentura *in 4. dist. 7. art. 1. q. 1.* dicentes institutum fuisse in Concilio Meldensi; & vt refert Becanus *vbi supra de sacram. cap. 16. q. vnica* contra Luteranos, & Caluinistas concedentes esse caeremoniam Ecclesiasticam, olim vtiliter institutam ad examen puerorum, vt confirmarentur in illa fide, quam in Baptismo acceperant negantes esse sacramentum; sed idem Becanus occurrit ex praedictis locis sacrae scripturae, & aliis, quos refert optimè, etsi resumptiuè respondens obiectionibus, firmans esse sacramentum nouae legis, & vnum ex illis septem institutum à Christo immediatè, sicut omnes catholici affirmant contra haereticos nostri temporis sequutos Nouatianos, Vualdenses, Flagellatos, & alios negantes esse sacramentum nouae legis, quos referunt, & impugnant Bellarminus *lib. 1. de Confirm. cap. 1.* Henriquez *dicto lib. 7. cap. 1. n. 2.* Suarez *n. 72. disp. 12. sect. 1.* Dicastillo *de sacram. dubit. 1. n. 7.* Trullench. *dicto lib. 2.* Sahagun. *de hoc sacramento. n. 6* ex dicto 5

Concilio

Concilio Trident.& Florent.& Constantiense,& ex nostro textu, & aliis iam relatis, quibus adde Eugenium IV. *in decreto de sacram.* §.*secundum Sacramentum est Confirmatio*,& Concilium Maguntinum,*sub Paulo III. c.*17.& Senoniense, *in decretis fidei*,*c.*10.& in decretis morum, *c.*38. Doctores Canonici, *in dicto cap. Presbyteris*, & aliis iam adductis Catechismus Romanus, Petrus Gregor. Syntagmat. *lib.* 2.*cap.* 2. Nauarr. *dict.cap.* 21. Sahagun *dicto num.* 6. dicens inde hæreticam esse Armenatum opinionem dicentem, Confirmationem esse cærèmoniam inutilem, quam suscitauit ibi Cleph, & Lutherani, contra quos definiri in Trid.*d.sess.*& *de Confirm. dict.cap.... can.*1.& hanc concludit Basilius Pontius,supra *a num.*3.

6 Vnde cum ex præfatis Sacræ Scripturæ locis, pateat vt Christus promiserit Apostolis Spiritum Sanctum, qui faciat illos fortes,& intrepidos,in testificationē veritatis fidei, & qui det illis tobur ad arguendum infidelitatem hominum, & testificandam Christi iustitiam, & annunciandum Principem huiusmodi iam esse iudicatum, vt firmat Becanus *supra* vers.*his locis*,& ex dict. illo Lucæ cap.24.vers.49.*Ego mittam promissum Patris mei in vos;vos autem sedete in ciuitate quoad vsque induamini virtute ex alto*, & ex aliis relatis, quibus patet ampliorem promissam fuisse Apostolis gratiam Spiritus Sancti, qui fierent fortes in confessione fidei apud omnes; additque Becanus, *in vers.dices*,factam esse hanc promissionem toti Ecclesiæ, & omnibus fidelibus baptizatis, probans partim ex illo Ioannis 14.vers. 13. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis.vt maneat vobiscum in æternum*, & partim ex illo Actorum 2. vers. 15. *Effundam Spiritum meum super omnem carnem*, istumque locum citari à Petro Apostolo ex Ioële, qui prædixerat fore, vt Spiritus Sanctus daretur, non Apostolis tantùm, sed etiam omnibus Christianis.

7 Et quamuis dixerit S. Basilius, *lib. de Spiritu Sancto cap.*17. dum inquit vnctionis chrismatis nullum extare sermonem,sed ex arcana Doctrina non arcana haberi:tamen cum dicto Basilio Pontio dico *dict.cap.*3.*& cap.*1. testimonium sancti Basilij si attentè consideretur,non intelligi de vnctione Chrismatis, quæ fit in Sacramento Confirmationis, sed de vnctione olei Cathecumenorum,quæ adhibetur ante Baptismum, dum vngitur ille,qui baptizandus est; quam vnctionem dicit non haberi ex sacra scriptura,sed ex non scripta traditione deriuatam esse:ita *n.* 6. qui *à n.* 7. †

8 adducens alia testimonia ac ea expendens, concludit *n.*11.esse fere certum de fide sacramentum Confirmationis extare in sacris litteris; quia expressè docet Eugenius IV.*in decreto de sacram.*§. *primum sacramentum*;indeque non videri reprehensione carere Scotum,quem sequuntur nonnulli Scotistæ *in* 4.*dist.*7.*q.*1. qui docere videtur institutionem huius sacramenti esse à Christo factam non constare ex sacra scriptura, sed haberi ex doctrina à Patribus,& Apostolis accepta. Alia pro declaratione, & responsione obiectorum, tradunt idem Basilius Pontius, Becanus, & alij scholasticis videbis quæ nouissime congerit P. M. Prado *tom.*1.*de sacram. q.* 72.D. Thomæ *d.* 1.*de hoc sacram.*§.1.2.*&* 3.

9 Ad secundam quæstionis partem, quia iam satis liquet à Christo Domino hoc sacramentum Confirmationis esse institutum,& vt probat Bellarminus ex multis Conciliis *cap.* 4. *de Confirm.* præcipuè ex Florentino,& Trident.*vbi supra*,adducaturque congruentia huius institutionis à D.Thoma *q.*72.*art.*1.ex proportione scilicet vitæ corporalis,& spiritualis,de qua dixit Ægidius Trullench.*in praxi sacram.lib.*1. *cap.* 1. *dubio* 2. *n.*1.& ex Melchiade Papa, vt habetur *in dicto c.Spiritus Sanctus,de consecrat.dist.*5.† Quia ad 10
Imperatorem spectat,non solum signate militem, quod fit in Baptismo, sed etiam armis instruere; & id fieri in Confirmatione; & quia sicut parens pupillo prouidet tutorum: ita in Confirmatione, generalis per Baptismum dari Paraclitum, qui sit tutor,consolator,& custos, inde inquit Pontifex in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam ,in confirmatione argumentum præstat ad gratiam, in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur; ideò iam ad dubium, quando scilicet fuerit institutum deueniamus; & ad saturitatem Basilius Pontius *de Confirmat. cap.* 2. Vbi probat multis authoritatibus esse sacramentum nouæ legis, per Concilia, per Patres Græcos, & Latinos, per testimonia Pontificum,per congruentiam ipsum leges; & quia sæpè hoc sacramentum appellatur perfectio Baptismi.

In quo dubio inuenio tres Doctorū sententias: 11
nā quidā affirmant,tunc institutum,quando Christus ante passionem suam,*Matthæi* 19.*Marci* 10. *& Lucæ* 18.paruulis manus imposuit. Alij verò respondent institutum esse *Ioan.*20.quando Christus dixit: *Accipite Spiritum Sanctum*.Sed alij institutum esse à Christo in nocte Cœnæ. Ego verò ex communi teneo probabilissimum esse à Christo Domino in nocte cœnæ in qua Christus Dominus multoties Apostolis promisit Spiritum Sanctum, & nouum testamentum; imò & ex Fabriani epistola, *cap.* 1. satis probari constat in sequentibus verbis,ibi: *In illa Die Dominus Iesus postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes, sicut à Sanctissimis Apostolis, prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt Chrisma conficere docuit.*

Concludo tamen, posse dici, vt iuxta secun- 12
dam sententiam ex dicto *Ioan.*20.quodammodo completam, & perfectam esse institutionem huius sacramenti, cum ibi data sit Apostolis plena potestas ordinationis sacerdotalis, & Episcopalis, *Matthæi.cap.*19. solum fuerit obumbrata in paruulorum oblatione à Christo facta, vt dicunt Suarez,*in* 3.*part.disp.*32.*sect.*2 Filliucius,*tom.*1. *tractat.*3.*cap.*1 *num.*5.*&* 6. cum aliis Bonacina, *tom.*1.*disp.*3.*quæst.*1.*p.*1.*num.*2.3.*&* 4. Ægidius Trullench.*lib.*2.*in praxi sacram. cap.vnico sub num.*3.& docet etiam Fabian. Papa ex traditione Apostolica *in cap. litteris, de consecrat. dist.* 3. Reginaldus *lib.*28.*n.*4.Ægidius *q.*72.*art.*1.*n.*23. D.Thom.*dicta quæst.*72.*art.*1. *ad* 2. Petrus Cenedo *cap.*1.*de Confirmat.*Villalobos *tom.*1.*tract.* 6.*de Confirm. dif.*1.*n.* 3.Torreblanca *lib.*2.*pract. cap.*6.*n.*6.Molfesius *in summa tract.* 1. *cap.*7. *n.* 30.& *tract.*4.*ex parte*,Henriquez *lib.*3.*cap.*1. *n.* 4.Hurtado *de confirm.dif.*3. cum aliis Leander, *dicta disp.*1.*q.* 3. Vbi sic componit sententiam Scoti *in* 4.*dist.*7.*q.*1.& Viualdi *de Confirmat. n.* 10.Begæ *casu* 1. Victoriæ *q.* 40. Ludouici de S. Ioan.*q.*1.*de Confirmatione art.*1.*dubio* 2.*conclusione* 2.Angles *de Confirm.art.*1.*dif.vnica, conclus.*1 quatenus ex dicto cap.D.Ioannis dixerunt institutum

institutum esse, quando Christus dixit *Accipite Spiritum Sanctum &c.* vel ex eodem Ioanne *cap.* 16. dum dixit, *Si ego non abiero Paracletus non veniet ad vos, si autem abiero mittam eum ad*
13 *vos.* † Et licèt primã sententiam tenuerint *ex dict. cap.* 19. *Matthæi, & Marci.* 10. *& Lucæ* 18. quando Christus ante passionem suam, manus paruulis imposuit: sic Canisius *tit. de Confirm. in principio*, olim Couar. *dicto lib.* 1. *variar. cap.* 10. *in* 1. *edit.* Grassis 2. *p. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 4. Lubrin. *p.* 1. *summa vers. Confirmatio*: tamen non video ab aliis sequi; imò & Couar. *in* 2. aliis editionibus videtur subtulisse. † Notant tamen Ca-
14 stro Palao *de sacram. tract.* 20. *puncto* 1. *n.* 5. Decastillo *tract. de sacram. dubio* 1 ... *n.* 20. Baunius *tract.* 3. *de Confirmat. q.* 2. Vsum huius sacramenti incepisse post Christi Domini ascensionem; & Basilius Pontius *de hoc sacram. dicto cap.* 3. *sub. n.* 2. dicit certum esse promissionem Spiritus Sancti quo ad Apostolos impletam esse in die Pentecostes cum in forma visibili descendit super eos Spiritus Sanctus *Actor.* 2. quod si longius desideras scire hæc, & alias santentias Doctorum controuersas, & resolutas, leges Basilium Pontium bene alloquentem *de hoc sacram. cap.* 3. Vbi ex Patribus, & conciliis & nouissimè P. M. Prado *sub dubio* 1. §. 4.

15 Ad tertiam quæstionis partem, quibus nominibus hoc sacramentum appelletur, siue donetur, respondent breuiter Doctores donari per nomen *Baptismus*, secundo *manus impositio*, tertio *perfectio*, quarto *Confirmatio*, quinto *signatio*, siue *Consignatio*; item etiam sexto sacramentum Chrismatis ex materia, in qua conficitur, vt notant Dyonisius *in cap.* 4. *de Ecclesiastica Hierarchia*, Filiucius *tomo.* 1. *tract.* 3. *cap.* 1. *n.* 1. Trullench. *dicto lib.* 2. *in praxi sacram. dicto cap. vnico n.* 1. Sed quia oportet hæc parum longè demonstrare accipies sequentia. Vbi quare vnctio supercœlestis perfectrix, & benedictio dicatur. Videbis Reginaldum *lib.* 28. *n.* 3. Valentiam *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto. sub initium*: Videndus est Baronius *annalium tom.* 1. *anno Christi* 35. *à n.* 13. Stephanus Durandus *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 8.

16 Confirmatio ergo donatur etiam per nomen *Baptismus*; quia sic in sacra scriptura. *Actor.* 1. dicitur Baptismus; quia est complementum illius, vel receptio Spiritus Sancti *Act.* 1. ibi. *Vos autem Baptizabimini Spiritu Sancto &c.* & Act. 8. *& accipiebant Spiritum Sanctum*; *id est Confirmationem ex censensu Patrum*: ita proximè relati.

Dicitur etiam manus impositio à Ritu, vt di-
17 cunt valentia, Reginaldus *supra*, & Leander. *dicta disp.* 1. *tract.* 3. *q.* 4. *in fine*, vt dicunt Dyonisius, Filiucius, Bonacina, & Trullench. ex modo, quo olim conferebatur, *Actor.* 8. *&* 9. itaque in Concilio Illiberitano *cap.* 38. & Concil. Carthaginensi Syriaci tempore celebrato, & in Matisconensi II. *can.* 3. & à Cypriano *epist.* 73. ibi: *Oratione habita, & manu imposita, inuocaretur, & infunderetur super eos Spiritus Sanctus*, & à Hieronymo contra Luciferianos ibi, *vt baptizatis postea; & ita inuocetur Spiritus Sanctus*, & ex Augustino *sermone* 33. de diuersis, & alibi sæpè in Conciliis; quæ manus impositio ad diuersos actus in Ecclesia deseruire dignoscitur, vt infra dico, & dixi aliqua *sub tit. de temporibus ordinat.*

Sed quatenus adhæret magis dubio, de quo 18
lo quimur, id est, vt dixi pro Sacramento Confirmationis, vt constat ex Decreto Clementis, Vrbani, Melchiadis infra referendis, videtur diuerso modo applicatam manus impositionem in Ecclesia Orientali, & Occidentali; quia Græci hæreticos Arrianos ad fidem redeuntes reconciliabant iis impendentes Sacramentum Confirmationis, vt constat ex Euchiologio Patriarchali manuscripto citato *Canone* 7. secundi Concilij generalis, quod etiam statuerat Concilium Arelatense primum *Canone* 8. & Arelatense secundum *Canone* 17. & sanctus Leo *epist.* 35.

At Occidentalis Ecclesia recipiebat Arrianos, 19
non per Confirmationis Sacramentum, sed per manus impositionem, vt inquit Gregorius *lib.* 9. *epist.* 61. Vbi ad vtrumque casum profert sequentia verba: *Arrianos per impositionem manus occidens, per vnctionem verò Sancti Chrismatis ad ingressum Sanctæ Ecclesiæ oriens reformat*: quo nomine, Vt explicat glossa *cap.* 44. *de consecrat dist.* 4. ibi: *Arrianos Occidentalis Ecclesia reconciliat, Orientalis chrismat*; *siquidem multiplex est manus impositio*, Basilius Pontius *c.* 1. *de hoc sacramento confirmationis n.* 8.

Itaque dicendum est hoc esse argumentum 20
magnum, quod hæc manus impositio sæpè repetatur; cum tamen confirmatoriam iterari non posse doceat Augustinus *lib.* 2. *contra litteras Petiliani cap.* 104. & vt in hoc sensu sit accipiendum quod Eusebius Pontifex habet, *epist.* 3. circa finem, vbi præcipit hæreticos omnes, qui conuertuntur, & in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizati sunt, per manus impositionem reconciliari; quamuis *in alio cap. eiusdem epistola.* agens de sacramento Confirmationis, vocet manus impositionem sacramentum: ita explicat idem Basilius Pontius *dicto num.* 8. vbi, *num.* 9. præstat nonnullas rationes, quare ita diuersè hanc manus impositionem occidentalis, & orientalis Ecclesia celebraret.

Item, *perfectio* hoc sacramentum dicitur; quia 21
vt satis patet etiam antea adductis, perficit aliquo modo baptismum, & respondet roborationi in vita spirituali; sic Bonacina, Filliucius, Dionisius, & Trullench. adducti, & patet ex effectu ipsius, vt dico, *nu. sequenti.*

Confirmatio tamen hoc sacramentũ dicitur ab 22
effectu, siue vt iam dixi, quia confirmat fidem, & gratiam collatam contra tentationes, siue ius, quod habet Baptizatus ad Regnum: ita proximè adducti, Reginald. *dicto lib.* 28. *n.* 2. Gregor. de Valentia *dicto tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 1. Leander, *dicto tract.* 3. *de sacram. disputat.* 1. *dicta q.* 4. *in fine*, & hoc sensu accipit hanc vocem Melchiades Papa, *in epist. à decretali ad Episcopos Hispanos*, ibi, *Confirmatio armat, & instruit nos ad agonem vitæ istius*, & concilium Arausicanum primum, can. 1. & Aurelianense apud Gratian. *capit. vt ieiuni, de consecrat. dist.* 5. *& in Synodo, can.* 7. & in decreto Eugenij *de sacrament.* in concilio Florentino, & in Tridentino, *dicta sess.* 7.

Etenim videtur, quod desumptum sit confir- 23
mationis nomen ex illo Pauli Chorinthiorum 1. *qui confirmat nos Deus*, vt dicit Basilius Pontius *dict. cap.* 1. *de hoc sacram. n.* 1. vbi dicens quod nomen confirmationis est indistinctum huic sacramento ab effectu confirmandi, & roborandi, addit quod proprium est huius sacramenti Baptizatum

zatum confirmare, & robur illi præbere ad testificandam fidem Christi, vt iam etiam ex Becano dixi, & quod à primis Ecclesiæ temporibus hoc nomen *confirmationis* receptum sit ad significandum hoc sacramentum, vt constat ex Clem. Romano *lib. 3. constitution. Apostol. cap. 1.* vbi desiniens hoc sacramentum inquit, *vnguentum est confirmationis, confessionis, seu professionis, scilicet fidei.*

24 *Signatio*, siue *consignatio* hoc sacramentum confirmationis dicitur ex verbis scilicet, quibus confertur, *cap. nouissimè de consecrat. dist. 5.* ita docent adducti; id est à forma quæ talis est *signo te, signo Crucis, & confirmo te, Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen*; sic concil. Florent. Cathec. Rom. & cum d. Thoma. *qu. 72. art. 2.* & signaculum dominicum, & signum Christi, vt dicunt Reginald. Valentia. & Leander supra, imò & Basilius Pontius, *dicto cap. 1. n. 2.* ab effectu quoque, ritu, & forma sic hoc sacramentum vocat, quia in eo fit cõsignatio tam interior per gratiam, & characterem, quam exterior per signum Crucis in fronte eaque in forma explicetur appellari quæ soleat *obligatio*, siue sigillum.

25 Et inquam nomine vtitur Clemens Alexandrinus apud Eusebium, *lib. 3. Histor. Ecclesiast. cap. 17.* Clem. Romanus *in epistola 4.* Cornelius Papa apud eundem Eusebium, *lib. 6. cap. 35.* Nazianzenus *in oratione in sanctum Baptisma*, Theodoretus *in cap. 1. Canticorum*, & posteriores scriptores Græci, & ante eos omnes Dyonisius Areopagita *de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 2. obsignationem*, siue *sigillum* vocat; idem vt dixi habetur, *in dicto cap. nouissimè de consecrat. dist. 5.* D. August. *contra Faustum, cap. 4. signum Christi* vocat, & Cyprianus quoque *epist. 77. signaculum dominicum* appellat.

26 *Chrisma* etiam hoc sacramentum vocatur à materia scilicet, ex qua conficitur: sic Bonacina, Filliucius, Dyonisius, Trulench. & alij iam adducti à materia scilicet remota ita appellauit Augustinus *lib. 2. contra Petilianum cap. 104.* sic etiam Basilius Pontius *dicto cap. sub n. 4. & 5.* vbi aliis multis etiam nominibus illud donat ex sanctis Patribus, vt habetur *num. sequentibus*.

27 *Vnctio* igitur vocatur etiam à materia proxima, quæ sic appellatur in concilio Laodiceno *canone 48. dicta vnctio supercœlestis chrismatis*, siue vt alia exemplaria habent *Regni cœlestis participatio*, & à Dyonisio iam citato perfectrix vnctio, & consummatio; eo quod Christianum consummatum efficiat, perficiat, & absoluat, cum Christiani nomen à chrismate deriuetur, quasi Christianus dici non mereatur, qui hoc oleo vnctus non est; imo Dyonisius, & cum eo Basilius Pontius *dict. cap. 1. de hoc sacramento, nu. 5.* dicunt non tantum Baptizatum perfici, sed Christum etiam symbolicè.

28 *Benedictio* etiam hoc sacramentum dicitur à ceremonia scilicet, & hoc dicit Basilius Pontius *in dicto cap. 1.* sic haberi, *ibi. n. 3. ex canone 97.* Illiberitani concilij vbi cauetur sequentibus verbis: *si quis Diaconus regens plebem sine Episcopo, vel Presbytero aliquos baptizauerit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit*; id est per confirmationis sacramentum, quæ baptismi perfectio vocari solet, vt iam dixi.

29 *Oleum* quoque siue *vnguentum* cum aliquo additio vocatur à Dyonisio, *dicto lib. de Ecclesiast. Hierarchia dicto cap. 4.* & à Cypriano, *lib. 1. epistola 12. sacrum Vnguentum*, & ab Augustino contra Donatistas *cap. 20. oleum sanctificatum*, & à Basilio, *lib. de spiritu sancto, cap. 17. oleum vnctionis*; sed Basilius Pontius hoc testimonium potius de oleo cathecumenorum colligi dici posse eodem nomine à Damasceno vocatur *lib. 4. fidei orthodoxæ*, & à Dyonisio *dicto cap. 4. Vnguentum sanctificatum*, siue potius *Deificum*.

Vnguentum, etiam peremne appellatur à Græcis, vt explicat Baron. *tom. 10. annal.* quem refert Basilius Pontius *in dicto cap. 1. de hoc sacramento. sub n. 4.* quod fuerint scilicet nonnulli Græci, qui prodigia narrarent, ac dicerent Bulgaris ad fidem Christi recenter conuersis Chrisma in Græcia iugiter manere, de qua re ipsi Bulgari Nicolaum Primum consuluerint, ad quos ipse respondit veritate carere, *Chrisma enim non nascitur, sed artificio conficitur, cum ex variis Oromatibus constet*: etenim Basilius Pontius reprehendendo, dicit quod in hoc mentiendo Græci se iactabant, vt magis Bulgaros ad suas ceremonias attraherent, quasi miraculo comprobatas, & sibi adictos haberent, maximè cum animaduertissent Nicolaum Pontificem per suos Episcopos denuo Bulgaros confirmandos curasse, sicut hodie gloriantur Græci, sed falso se lumen sanctum quo accenduntur lampades, dum ceremonias resurrectionis peragunt pridie Pascatis miraculosè habere. 30

QVÆST. II.

An chrisma sit materia remota Sacramenti confirmationis? An mixtio Balsami in chrismate sit de necessitate huius sacramenti? Et an debeat esse benedictum, & ab Episcopo? Vbi de consecrato vnguento?

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis materia non à Christo immediatè secundùm aliquos instituta est, sed ab Apostolis*, vt nu. 2. 3. & 4. *verius est vt à Christo Domino sit instituta, vt* à num. 5.

2 *Chrisma num sit materia necessaria confirmationis, aut tactus, siue manus impositio affirmatiuè de Chrismate, vt* à n. 7.

3 *Apostoli confirmarunt Baptizatos per manus impositionem.*

8 *Oleum tantùm esse materiam remotam Confirmationis. Aliqui dicunt non esse improbabile, & sub* n. 9. *& aliis, &* n. 18. & 19. *vbi explicatur Sotus.*

9 *Balsami Commixtio ad Confirmationem est necessaria, vt ex* n. 11. *licet alij non sic, vt hic, &* n. 10. 11. & 12. *Vbi quod nullum aliat sit sacramentum sine tali commixtione.*

13 *Confirmationis Sacramenti materia est Chrisma confectum ex oleo, & Balsamo contra aliquos, qui sic de oleo tantum loquuntur, & quod Balsamum sit solum integralis, vt* n. 14 & 15.

14 *Trident.* sess. 7.

16 *Chrisma componitur ex materia odorifera, & hæc est Balsamum, vt aliqui dicunt, & aromatum*

matum, vt n.17.18.& 19.

17 *Chriſma, Vnctio, ſiue vnguentum confirmationis ſacramentum ab aliquibus Patribus abſolutè vocatur.*

18 *Concil. Florent. ſub Eugenio. IV. de materia ſacramenti confirmationis.*

20 Cap. Paſtoralis de ſacrament. non iterandis *remiſſimè.*

21 *Chriſma ad Confirmationis ſacramentum debet eſſe benedictum, & conſecratum, vt ex* n.23.*Contra hæreticos, & aliquos alios catholicos: vide etiam ex* n.24.25.26.*Vbi probatur traditione Eccleſiæ ex Patribus, & ex conciliis, & Pontificibus, vt* n.28.*& fundamentis contrariis ſatisfit ex* n. 38. *& de contraria ſententia aliquid* n.fin.

27 *Oleum chriſmatis poteſt ab hæreticis conſecrari ex Auguſtino.*

29 *Chriſma vt ſit materia ſacramenti Confirmationis, debet eſſe benedictum ab Epiſcopo, vt ex* n.32.*& ſi alij dixerint, & poſſe à ſacerdote.*

32 *Miniſter benedictionis, ſeu Conſecrationis chriſmatis, ad confirmationem eſt ſolus Epiſcopus de eſſentia ſacramenti ex* n.33.& 34. *Vbi probatur ex Patribus, & conciliis, & à* n.35.36.37.

33 *Miniſter Confirmationis poteſt eſſe Preſbyter remiſſiuè.*

34 *Preſbyter nullus conficere chriſma poteſt, & nec virgines conſecrat, vt* n.35.

38 *Caietanus expenditur.*

39 *Concilium Toletan.*1.cap. 20.

40 *Benedictio chriſmatis, etiam ad Baptiſmum eſt reſeruata Epiſcopis.*

41 *Chriſmatis vſus in Baptiſmo, fuit Syluestri conſtitutione introductus, ſed dic, vt* n.43.

42 *Epiſtola D. Hieronimi ad Ruſticum Narbonenſ.*

44 *Preſbyter ex commiſſione Papæ poteſt eſſe Miniſter ordinarius confirmationis.*

1 AD has quæſtiones omnes, ſi curamus de longa agitatione, plura poſſunt adiungi, quæ cumulat ex multis Baſilius Pontius *in ſuo celebri, & perutili tractatu de hoc ſacramento*; ſed ego nec tam prolixè, nec tam laconicè, ſicut ſummiſtæ ſolent peragere, Vt ordo non percipiatur, nec ratio vſus huius materiæ. Vnde iam ad primum dubium accedendo inuenio etiam inter catholicos nonnullos dicentes, Chriſtum nullam inſtituiſſe materiam huius ſacramenti, ſed ab Eccleſia inſtitutum, inter quos Alenſis, & Bonauentura, quos refert Baſilius Pontius *de hoc ſacramento p.2.c.1.* & Suarez, & aliquos Canoniſtas ſic tenentes refert Aureolus *in 4.diſt.7.q.4. art. vnico* in explicatione ſecundæ popoſitionis: & pro hac ſententia refert Puteanus Duardum Taper; qui ſentit chriſtum nullam inſtituiſſe materiam ſacramenti confirmationis, ſed Apoſtolis commiſiſſe poteſtatem ad illam inſtituendam: aliquos etiam canoniſtas refert Marſilius *in 4.diſt.5.q.2.art.5.* Sotus, & Theſaurus ſacerd. apud Viualdum.*cap. de materia n.2.*& apud Henriquez *lib. 3. cap. 1. nu. 3. & 4.* videturque amplecti Nicolaus Ploue *de hoc ſacramento.folio* 10. imo & Belarminus refert *lib. 1. de confirmat. cap. 8.* Hæreticos irridere materiam confirmationis, & vngendis calceis tantum modo aptam impudenter, & ſacrilegè ſe iactantes.

Et licet Aureolus *vbi ſupra* dicat eſſe probabilem ſententiam catholicorum proximè adductorum; ipſe tamen ſentit materiam non eſſe chriſma, ſed tutum aliquem, ſiue manus impoſitionem cum aliqua prolatione verborum; & quod chriſma non ſit intrinſecè materia requiſita, ſine qua ſacramentum confirmationis ſit nullum, ſed tantùm ad bene eſſe, qua ablata, non auferatur ſacramentum confirmationis, ſed maneat imperfectum; dicit tamen Aureolus eam materiam chriſmatis inſtitutam eſſe, vel à chriſto, vel ab Apoſtolis, Spiritu ſancto ſuggerente. 2

Horum autem fundamentum poteſt eſſe; quia Apoſtoli confirmarunt Baptizatos per ſolam manus impoſitionem, nec fieri mentionem chriſmatis, vt apparet ex illo *actor.* 8. *verſ.* 15.*orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum*, & clarius paulo poſt. verſ. 17. *tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum*, & c.19. verſ.6.*cum Paulus impoſuiſſet illis manus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos*, vt refert dicens hunc eſſe ſignum ſenſibile, & externum, Beccanus *de hoc ſacram. cap.* 14. *verſ.ſecunda pars*, dum probat ex dictis locis, Spiritum ſanctum, qui à Chriſto promiſſus eſt dari, ſeu applicari nobis per impoſitionem manus & orationem. 3

Secundo probat Aureolus ex Innocentio.III. *in cap. Paſtoralis de ſacram. non iterandis in tit. ſequenti*, vbi omiſſo Chriſmate, per errorem in adminiſtrando ſacramento Confirmationis, non repetitur ſacramentum, ſed ſolum ſuppletur vnctio; quo ſatis indicare videri Chriſma non eſſe materiam Sacramenti; ſiquidem eius omiſſio, non efficit inualidum Sacramentum Confirmationis. 4

Veritas tamen eſt, non ab Eccleſia, ſed immediatè à Chriſto Domino materiam Confirmationis fuiſſe inſtitutam, vt eſt de fide definita ab Eugenio. IV. *in decreto de ſacram.* in ſequentibus verbis: *ſecundum ſacramentum eſt Confirmatio, cuius materia eſt Chriſma confectum ex Oleo, quod nitorem bonæ Conſcientiæ, & Balſamo, quod odorem bonæ famæ ſignificat per Epiſcopum benedictio*, & videtur conſtare ex Trident. *ſeſſ.* 7 *canon.2.de confirmatione* in illis verbis: *Si quis dixerit iniurios eſſe Spiritui ſancto, qui ſacro confirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt, anathema ſit*: & ſupponere videtur hanc veritatem Innocent.III.*in dicto cap. & hic in principio textus noſtri.* 5

Et licet Bellarm. *lib.* 1. *ſupr. dict. cap.8. propoſit.* 1. & Puteanus *dubio 3.citato.* & alij probare conentur ex loco Paul. 2.*Corinth.* & 1. Ioannis. 2. tamen Baſilius Pontius *de hoc ſacram. dict. 2. p. cap. 1. ſub n.* 2. dicit conſtare ex ab ipſo dictis *p.* 1.*in cap.* 1.& 3 quod etſi prædicta teſtimonia à nonnullis intelligantur de ſacramento Confirmationis, & eius vnctione; dicit tamen non eſſe certam eorum locorum intelligentiam, nec magis receptam; additque probandam eſſe noſtram concluſionem ex antiqua Eccleſiæ traditione à primis inducta temporibus: nam Pontifices, concilia, & Patres, tam Græci, quàm Latini, quos ipſe retulit *dict. p.* 1 *cap.* 2. chriſmatis, vel vnctionis nomine ſacramentum hoc ſignificant; indeque potuiſſe eam traditionem præbere ſufficiens fundamentum definitioni Eugenij. IV. ſicut alia non pauca ex Eccleſiæ traditione accepta definita ſunt. 6

7 Deinde probant Doctores Catholici; quia vt iam dixi de fide est Christum immediatè per se ipsum;quoad omnia hoc sacramentum instituisse sicut & alia,vt dico sub.tit.sequenti; sed de fide est Chrisma esse materiam essentialem; ergo de fide est Chrisma institutum esse à Christo,vt dicit Cathechismus Rom.pag.223.& tenent Henriquez supra,Suarez disp.33.sect.1.Vivaldus n.2.Ochogauia de hoc sacram. q. 2. n.1. Leander de sacram.tract.3.disp.3.q.2. Et abundè probat Pater M.Prado de hoc sacramento in 3.p. D.Thomæ q.72.dubio 2.§.1.per totum. legendus & ibi à n.3.vbi probat conuenientiam.

8 Et quamuis non sit improbabile solùm Oleum benedictum esse materiam, remotam, vt tenent Caietanus in D.Thom.dist.q.72.super art.2. Sotus art.2.dist.1.q.1. Nauatrus cap. 22. num. 8. Diana p.3.tract.4.res.23.Couaruu.lib. 1.variar. cap.10.n.4.Rubeus de sacram.in 4.sentent.dist.7. §.Balsamum n.7.Zanard. director.Theolog.p.1.de hoc sacram.cap.2. Philiorcus de officio sacerdot. tom.1.p.2.lib.1.cap.11.Estius in 4.sentent.dist. 7. §.7.Valentia tom.4.disp.5.q.1. puncto 2.Angles in floribus in 4.sent.de confirm.art.2.conclus. 2. Victoria in summa n.40. Viuald. in candelabro. cap. de materia Confirm.n.2. Fernandez in examine theolog.moral.p.3.cap.3.n. 2. Petr. De Ledesma in summa tit. de confirm. dubio 3. negantes Balsamum requiri in confirmatione de necessitate sacramenti, & hoc per Doctrinam textus in dicto cap. Pastoralis:tamen vt dicitur in vers. ad secundam potius est vt requiratur Balsamum.

9 Ad secundam quæstionis partem,iam patet ex dictis;est tamen dubium maximum inter Doctores,an mixtio Balsami in Chrismate,sit de necessitate sacramenti, vel tantùm ex præcepto Ecclesiæ. Prima ergo sententia habet cum proximè relatis, & cum Antonio Maure in examine theologia p.3.cap.3.§.2.n. 3. Vgolinus de hoc sacram. cap. 19. & aliis relatis à Basilio Pontio dict.2.p.cap.2.n. 1. vt Balsamum non sit materia necessaria,nisi tantùm ex præcepto;ita vt cum solius Olei vnctionem conferatur hoc sacramentum;ita Caietanus,qui dicit esse necessarium solùm ex præcepto Ecclesiastico;Sotus tamen dicit esse necessarium ex præcepto Diuino Christi; additque Basilius hanc sententiam nullum scholasticorum tenuisse ante Caietanum,& putat probabilem Filiucius tomo 1.tract.3.cap. 1. n. 11.& omnes in dicto cap.Pastoralis, Vbi de confirmato solùm Oleo,non dicit Papa interrogatus,vt sit iterandum hoc sacramentum, sed cautè supplendum,quod per errorem fuerat omissum; hoc est Balsamum;item ex eo; quia eisdem verbis respondit ad aliam quæstionem, an permitti deberet ministrare, qui sine impositione manuum fuerat ab ordinem subdiaconatus assumptus, sed in subdiaconatus defectus, solùm erat Confirmatione;& quod sit tantùm ex præcepto, accidentalis, ergo & aliter, in docent etiam 2. Innocentius, Hostiensis, & Barbosa hic Chamerota de sacram. tract. 3. p. 2. dubio n.2.Couaruu.lib.1.var.cap.10.Nauarr.in manuali cap.12.n.9.& conf.vnico de sacram. vnct. Valentia tom.4.disp.5.q.1.puncto 2.Victoria de confirmat.n..1.Sotus in 4 dist,7.p.1.art.2.Estius ibi §.8.Philiarcus de offic.sacerdotis p.2.lib.1.cap.11. Viualdus in Candelabro aureo hoc tit.n.2.Zanardus in direct.p.1.hoc tit.c.2.Petrus Reyna in summa n.3.Rubeus de sacram.in 4.d.7.§.Balsamum, cum aliis Berricel.p.2.quæst.moral.tit.7. q. 227. num.8.

Item etiam adstruunt hanc sententiam ex raritate, scilicet Balsami, secundùm Plinium,& ex eo quod facilè adulterari posset,& ex consequenti materia sacramenti esset incerta. Deinde quia est adeò modica Balsami admixtio, vt ad omnes Olei partes peruenire non possit, & tandem in Oleum conuertatur; & sic inferunt fieri posse, vt sæpe Oleum tantum sit materia Confirmationis, ex quo colligent DD. posse Pontificem dispensare, vt Sacramentum Confirmationis administretur cum solo Oleo Oliuarum, si Balsami copia deesset; quia vt docent relati, & alios, quos refert Leander,dist.quæst.3. & Diana, part. 8.tract.1.resol.11.de Castillo,dubit.3.de confirm. num.29. 10

Dicendum vero est vt sine commixtione Balsami,non constet Sacramentum Confirmationis: sic D.Thom. dist.quæst.7.art.2. & 4.contra gentes,cap.6.& in 3.dist.7.quæst.1.art.2. quæstiuncula 2.& ad 2. qui semper pro materia Confirmationis nominat Oleum,& Balsamum,& in 4.dicto loco citato, dicit esse Oleum Balsamatum,Magist. sent. in 4. dist.7. & omnes Scholastici antiqui, quos sequitur Basilius Pontius, dict.2.p.p.cap.2. ex num.3. cum aliis firmantibus absolutè Chrisma ex Oleo, & Balsamo esse materiam huius 11
Sacramenti sine vlla distinctione † imo & quod 12
nullum sit Sacramentum Confirmationis sine eiusmodi materia expresè dixerunt Adrian. in 4. dist.7.q.1.art.2.de hoc sacram.in fine Paludanus, in 4.dist.7.quæst.1. art.2. conclus.3. & docent ex his, qui contra hæreticos scripserunt Osius de confessione fidei cap.38.Petrus Soto, lect.2. de confirm. Bellarm.lib.2.cap.8.& 9. ex Summistis Syluester expresè Verbo Confirmatio diuina n.2. Toletus lib.2.summa cap.21.n.2.Victorellus in notis ad Manuel.Sa.Verbo Confirmatio n.7.Filiucius tractatu de hoc sacram.cap.1.q.5.Henriquez lib.3.cap.2.n.1.Bonacina in tract.de sacram.disp. 3.puncto 3.conclus.1.Layman.lib.5.tract.3.cap.2 cum pluribus Suarez disp. 33. sect.1. conclus. 4. Egidius in hac quæst.& art. dub.1.conclus.2.Alex Pesantius in hoc à disp.2.Puteanus dubit. 4. Siluius in hac quæst. & art.in disp.circa illum Chamaqueus, in hac quæst.cap.3.conclus.2.Philippus Faber in 4.dist.7.disp.27.cap.2.Orribarne eadem dist.cap. 27. sect.1. Perigianus eadem dist. qu.1. art.3. Cerda q. 9. quodlibetica art.3.alios sequitur,& citat Diana supra,Ochogauia q.2.n.4.dicens hanc conclusionem esse de fide, Granado tom.5.tract.1. disp.2.sect. 1. n. 3.Ludouic. de S. Ioan.q.1.art.2.conclus.3.p.92. P.Cenedo.cap.2. de confirm.Ioannes de la Cruz ibi quæst.72.dubio 1.conclus.1.Palaus puncto 2.n.3.Baunius q. 4.de confirm.dicto 1.†& alij penes Egidium Trullenq. 13
dicto lib.1.cap. vnico de sacram. n.6. probantes sic ex Consilio Florentino absolute affirmante materiam huius sacramenti esse Chrisma confectum ex Oleo, & Balsamo; indeque vtrumque esse necessarium necessitate sacramenti, iterum idem Diana dict.p. 3.tract. 4. res.23. Fernandez de Hæredia in disput mixtis de hoc sacram. dist. 5.p.3.dubio 1.conclus.1.Gaspar.Hurtad.de hoc sacram.dis.4.Nugnus in 3.p to.1.q.72.art.3.Zambr. de casibus occurrentibus tempore mortis c. 2. n.2.

Villalobos

Villalobos *in summa tom. 1.tract. 6.dif. 2.n.1.*& Concilium Coloniense expresè in doctrina de hoc sacram, negat solùm Oleum sine Balsamo ad Confirmationem sufficere, Quintana Dueñas *tract. 1 singul. 3.*Auersa *de hoc sacram. q. 72. sect. 2.*Castro Palao *tom.4.tract. 10. disp. vnica puncto 2 n.5.*Suarez *in 3.p.tom.3. disp.33.sect.2. dubio* 4. Coninc. *3.p.q.72. n.* 30. vterque Ledesma,& alij relati à Betricel; *vbi supra.* Et nouissimè plures huius sententiæ refert. Pat Mag.Prado *de sacram.p.1.à n.3.p.*D.Thomæ *q.72.de hoc sacramento dubio 2.* vbi dicit sententiam Caietani & Soti sibi semper placuisse eorum fundamenta referens *ex n.54.à d.19. & referens à n. 20. ex n.23.§.3 ponit fundamenta quæst.6.ff. respondet §.3.ibi ex n.32.legendus.*

14 Nec dici potest Oleum esse materiam necessariam, Balsamum verò tantum integralem; quia Patres, & Concilia eodem tenete verborum loquuntur de oleo,& Balsamo,& ex eorum loquutione non magis colligi potest vnum esse necessarium,quam aliud; ergo vel vtrumque,vel neutrum hoc secundum dici non potest; ergo nec primum:ita optime prosequitur omnino Legendus Basilius Pontius, vbi fundamenta contraria ad vnguem soluit *in dicto cap.2.p.2.ex n.* 5. vbi *n.12.*obiicientibus posse Concilium Trident. *sess.* 7.nomen Chrismatis non intelligi compositum ex Oleo,& Balsamo, sed tantùm Oleum, cum nomen Chrismatis commune sit ad vtrumque significandum;vnum ex vi nominis; alterum vero ex acommodatione, respondet censendum esse Concilium vsurpasse nomen *Chrismatis*, cum agit de sacramento Confirmationis in eo sensu, & significatione, in qua receptum est id nomen in Ecclesia cum de eo sacramento sermo est, in quo nunquam receptum est pro solo Oleo, nec vt solius Olei vnctio vnquam in vsu fuerit in Ecclesia; imo addit similiter etiam hæreticos in eodem sensu accipere chrisma, cui Diuinam virtutem negant, cumque concilium appellet sacrum Chrisma Confirmationis, & Chrisma confirmationis nunquam fuerit consecratum in Ecclesia sine Balsamo,sequitur, vt vtrumque comprehendat eo nomine, & vtrique definiat inesse virtutem Diuinam productiuam gratiæ sanctificantis.

15 Et vt satius confirmes, aduertes sic ex antiquissima traditione Ecclesiæ, cum in primis quidam Patres olei,& Balsami meminerint expresè: nam Fabianus *epist.* 2. dixit Christum instituisse,vt Chrisma ex Oleo, & Balsamo conficeretur Gregor.1.*in cap.1.canticor.* disertè scribit Chrisma ex Oleo,& Balsalmo confici Innocent. VI. in hoc textu nostro in principio, Concilium Bracarense *2.can.4.* scribit Balsamum institutum ad animarum sanctificationem, & concilium coloniense in doctrina de hoc sacram,Cyprianus, vel author sermonis *de Vnctione Chrismatis*,Olei, & Balsami expresè mentionem facit,Gregorius Turonens.*in libro de gloria Martyr.cap.* 40. Balsamum exprimit, cum quendam Confirmatum narrat.

16 Alij inquam ex Patribus, licet non meminerint expressè Balsami,dicunt tamen esse Compositum Chrisma ex materia odorifera: sic Clem. Roman.*lib.7.constitutionum Apostolic cap.* 40. Vbi mentionem facit fragantiæ odoris, Dyonisius Areopagita *lib. de Ecclesiast. Hierarchia cap.4.* Vocat Chrisma collectionem quandam Suauiter Spirantium materiam,quæ in se magnam vim,& copiam fragantium qualitatum continet cuius, qui facti sunt participes odorem bonum ex se emittunt proportione fragantiæ communionis, quæ in eis inest; & S.Basilius *in psalm.* 132. in illa verba *sicut vnguentum*,inquit *Oleum sacerdotale ex varijs condimentis constare, & maximam reddere odoris fragantiam*, & alter Basilius Pont.*de hoc sacram.dicta p. 2. cap.1.sub n.5.* expendens D. Basilium agere de vnguente sacerdotali antiquæ legis;dicit tamen illud fuisse figuram nostræ.

Alij autem Patres vt iam *supra* retuli *sub q. 1. vers.ad tertiam*; item & concilia appellant hoc sacramentum Chrisma absolutè, & vnctionem, siue vnguentum quo nomine ex vsu Ecclesiastico, non significantur simplex oleum, sed mixtum & compositum quodam ex variis materiis, eandem mixtionem Olei, & Balsami agnoscunt Beda,& posteriores authores, qui de officiis Ecclesiasticis scripserũt;imò & pro hac traditione Ecclesiastica adducunt congruentias D. Thomas *supra in corpore art.* 2. & prosequuntur alij ex scholasticis, & quid namque decreuit sacra congregatio circa immixtionem aromatum cum Oleo,& Balsamo,refero *infra q.9.in fine vers.ad secundam*, Vbi ago de consuetudine Græcorum. 17

Nec ex hac differentia potuit legitimè Soto arguere non perpetuam Ecclesiæ traditionem, quod Chrisma conficiatur ex Oleo, & Balsamo, cum paucissimis Ecclesiæ Patres Balsami meminerint,& Dionysius, ac alij tacuerint nomen Balsami, tantúmque dixerint vnguentum istud esse ex odoriferis materiis, & Patres sæpe similiter quod appellant Chrisma, vocant etiam Oleũ, cum loquuntur de hoc sacramento, quo satis indicare videantur Oleum esse partem essentialem; non autem Balsamum; quapropter descendens ad intelligentiam Eugen.IV.in dicto Concilio Florentino,explicet vt intelligatur Oleum esse materiam necessariam ratione Sacramenti, Bàlsamum verò ratione præcepti, & colligi videri ex *c.1.tit. sequenti de sacram.non iterandis*,in quo videtur, vt Balsamum non sit materia necessaria, & esse frequens: atque receptum, vt vnum decretum Conciliorum, vel Pontificum,ex aliorum Pontificum,& Conciliorum decretis,vel Patrum dictis declaretur, vel limitetur, etiam si absolutè prolatum sit. 18

Quia respondere ex iam adductis Patribus ponentibus Balsamum pro materia huius sacramenti, vt Gregor.I. Innocent.III. Cyprianus, Gregor. Turonens.& omnes quotquot à tempore Isidori, qui floruit anno 603. scripsere de officiis Eccles. vt iterum dicit Basil. Pont *d. 2.p.c.2.sub.n.8.*quod liber ille antiquus, qui inscribitur *ordo Romanus* disertè loquitur de Balsamo,& quod quamuis alij Patres,non nominauerint expresè Balsamum,dixerunt tamen materiam esse Odoriferam,vt Clem. Roman. Dionysius, atque Basilius iam adducti, & cum nequeat alia odorifera materia designari, quæ in vsu communi Ecclesiæ, fuerit in hoc, Sacramento, nisi Balsamum sequitur, vt illi Patres intelligantur loqui de Balsamo, & quod quamuis alij patres Oleum nominent, non intelligant Oleum simplex, sed compositum Chrisma, Oleumque nominare à maiori, & notiori parte materiæ, ex qua constat, vt rectè aduertit Suarez, *supra in solution.* 2. Etenim vt diximus idem Patres, qui hoc Sacramentum *Oleum* vocant, 19

nominant etiam vnguentum, & compositum ex diuersis materijs, vt constat ex Dionysio *dicto cap.* 4. Cyrillo Hierosolimit. *cathes.* 3. August. *lib.* 3. *contra litteras Petiliani c.* 104. & ex aliis; nihilominus video, quod Barticel. *dist. qu.* 127. *ex dicto. n.* 8. *à* vers. *fundamentum* conatur, pluribus rationibus defendere primam sententiam ex vsu etiam Græcorum commiscentium Oleo, & Balsamo, alia duodecim aromata, vt dico *infra q.* 9. vers. *ad secundam* in fine in vers. *hic libuit.*

20 Nec obstat resolutioni textus *in dicto cap. Pastoralis tit. sequenti*, cuius mentem *ibi* abundè apertam leges; & ob id pergo ad alias difficultates propositas.

21 Ad tertiam quæstionis partem nonnulli ex catholicis negant quod sit necessarium, vt chrisma benedicatur, siue consecretur, inter quos Molfesius *in summa tract.* 4. *cap.* 22. & apud illum Maldonatus docentes, quod si quis oleo non consecrato esset confirmatus, non esset iterum confirmandus, Paludan. *dist.* 7. *q.* 1. *n.* 19. *& qu.* 4. *nu.* 34. Capreolus *d.* 7. *q.* 2. Estius *in* 4. *dist.* 7. §. 9. quatenus affirmat posse Ecclesiam dispensare, vt confirmationis sacramentum fiat ex Chrismate non consecrato; & explicat Paludan. exemplo matrimonij, quod quidem nullum est inter personas, quas Ecclesia reddit illegitimas; ita vt sic nulla sit confirmatio si sit in materia contra ritum Ecclesiæ.

22 Hæretici etiam relati *supra* negantes sacramentum confirmationis, vt retuli, negant etiam Chrisma benedictum necessarium esse, & recentiores irrident benedictionē Chrismatis, & Caluin. *lib.* 4. *institut. c.* 19. §. 8. vocat Oleum Diaboli Mendacio pollutum. Chennitius, Chrisma excantatum, & benedictionem superstitiosam, & magicam, illúdque summo opere irrident, quod Ecclesia post Chrismatis benedictionem dicat *aue sanctum Chrisma*; locutio enim ad res animatas, & & rationales dirigitur; Chrisma autem est quoddam inanime: sic refert Basilius Pontius *dict.* 2. *p. de hoc sacram. cap.* 3. *n.* 1. *in princ.*

23 Verum dicendum est esse de essentia sacramenti confirmationis, vt Chrisma sit benedictum, & consecratum, vt docent communi sensu omnes scholastici, præter Paludanum, & Capreolum, probat, ac resoluit Basilius Pontius *dict. c.* 3. *à n.* 2. qui abunde satisfacit obiectis, Vbi dicit hanc veritatem ita certam sibi videri, vt ad minus temerarium sit dicere validum esse sacramentum confirmationis cum Chrismate non benedicto, vel consecrato, & docent Doctores cum D. Thoma *dicta qu.* 72. *art.* 3. Sotus *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 3. Victoria *q.* 42. Suarez *disp.* 32. *sect.* 2. Petrus Cenedo *cap.* 2. Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 2. Vega *casu* 3. Granad. *tom.* 5 *tract.* 1. *disp.* 2. *sect.* 2. *n.* 10. Filiucius *supra n.* 12. Pesantius *q.* 72. *disp.* 1. Layman. *cap.* 2. *n.* 2. Henriquez Moure, Ludouicus de S. Ioan. Archangelus, Petrus de Ledesma Castro Palao & Baunius *supra* quos sequitur Leander *de hoc sacram q.* 4 nouissimè pat. Mag. Prado *de hoc sacram. p.* 5 *de sacram. in q.* 72. *in* 3 D. Thomæ *dubio* 3. *&* 52. legendus vbi obiectis ex Durando & aliis respondet.

24 Probatur amplius, quia Ecclesiæ traditione ad nos deriuatum est confirmationis Chrisma, consecrandum, & benedicendum fore; ergo appositum est contra manifestam Ecclesiæ traditionem: asserunt hanc Chrismatis consecrationem Clem. Rom. *lib.* 7. *constit. c.* 43. *&* 44. & Fabian. Episcop. *in epist.* 2. iam citata, qui & præcipit singulis annis nouum Chrisma consecrandum, Damassus *epist.* 4. Innocent. 1. *epist.* 1. *c.* 3. Leo. 1. *epist.* 88. Gelasius *epist.* 1. Ioannes 3. *epist. vnica* Gregor. 1. *in c.* 1. *canticorum*, & Innocent. *in textu nostro.*

Probatur etiam hæc traditio ex Conciliis, in quibus de consecratione Chrismatis ad confirmationem sermo est, sic Nicænum 1. *canon.* 69. Laudicænum *canon.* 48. Vocat *sacratissimum Chrisma*, quia scilicet consecratum Bracarense *canone.* 4. *Chrisma benedictum*; quod per Spiritus sancti inuocationem Consecratur. Tridentinum, *dicta sess.* 7. *canon,* 2. appellat. *sacrum Chrisma.* 25

Et ex Patribus eadem traditio confirmatur: sic Dionysius *de Ecclesiast. Hierarchia dicto cap.* 4. Theophilus Antiochenus *lib.* 1. *ad Autholicum*, qui extat *tom.* 1. bibliothecæ, Tertullianus *lib. de Baptismo.* vocat *vnctionem benedictam*, Cyprianus *lib.* 1. *epist.* 17. *Oleum sanctificatum* Auctor sermonis de vnctione Chrismatis apud Cyprianum *Vnguentum per Spiritum Sanctum sanctificatum*, Basilius *lib. de Spiritu sancto. cap.* 17. *Oleum benedictum vnctionis*, Cyrillus *Cathesi.* 3. Chrisma dicit *non esse nudum vnguentum, sed sacratum*, Optatus *lib.* 1. *Sacro sanctum Chrisma.* † Augustin. *lib.* 5. *de Baptismo cap.* 19. *&* 20. Oleum hoc etiam ab hæreticis consecrari dicit; quia est in illis potestas, non ab hæresi, sed ab ordinatione, & *tract.* 118. *in Ioannem prope finem.* refert Basilius Pontius *dict. cap.* 3. *ex num.* 2. etiam cum Beda *cap.* 8. *actor.* Ruperto, & aliis, qui de officiis Ecclesiasticis ab eo tempore scripserunt. † Quare optimè Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. Castrus Palao *tom.* 4. *tract.* 20. *puncto* 2. *num.* 5. Baunius. *q.* 4. *de confirmat.* Trulenq. *dicto cap. vnico lib.* 2. *praxis sacram. sub dicto num.* 6. dicunt Iure Diuino esse vt hæc materia sit benedictione aliqua consecrata, vt probat vsus Ecclesiæ, ac docet Henriquez dicendo esse de necessitate sacramenti; item ex traditione Pontificum, & Patrum, tam Græcorum, quàm latinorum; & sic passim in Conciliis totius orbis definiri, cum sit materia exterior permanens, quâ Christus nunquam est vsus quâ ratione cæteri Doctores probant; quia materia sacramentorum, quâ Christus Dominus non est vsus, necessario consecranda est, antequam ad vsum sacramenti applicetur, affirmantes Christum Dominum hæc materia non fuisse vsum; & ob id necessario prius consecrandum; & faciunt quæ *supra* adduxi *in tract. de sacramento Extrema Vnctionis.* Cum egi de necessitate benedicendi Oleum pro vsu illius sacramenti. 26 27 28

Ad quartam quæstionis partem, an benedictio, siue consecratio Chrismatis ad sacramentum Confirmationis debeat fieri ab Episcopo, videtur dicendum non esse de necessitate præcisa, primo ex verbis Concilij Toletan. 1. *capit.* 10. ibi. *quamuis pene vbique Custodiatur, vt absque Episcopo Chrisma nemo conficiat: tamen quia in aliquibus locis, vel Prouinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac Die, nullum alium, nisi Episcopum Chrisma conficere*, quibus verbis, attentis præcipuè illis, *pene vbique custodiatur*, & illis *placuit ex hac die* deprehenditur, nec esse necessarium simpliciter 29

quod

quod Chrisma conficiatur ab Episcopo, nec esse irritam, & inanem benedictionem Presbyteri, sed solùm caueri inposterum, ne deinceps Chrisma benedicatur ab alio, quàm ab Episcopo, quasi quod valebat Chrisma benedictum ab Episcopo; præcipuè si consideretur, vt dicta verba indicare videantur, non institutionem Diuinam, sed prohibitionem Ecclesiasticam. Deinde quia cum in eodem Canone *infra* addatur Episcopum quandocumque posse conficere Chrisma, & vt Presbyteri sine consensu Episcopi nihil agere præsumant, videtur etiam inferri posse Presbyterum Chrisma conficere, consentiente Episcopo.

30 Et confirmatur ex D. Hieronimo *in Epistola ad Rusticum Narbonensem de septem gradibus Ecclesiæ*, quatenus asserit hanc consecrādi Chrismatis potestatem esse penes Presbyterum, & non penes solùm Episcopum: sic probans ex multarum Ecclesiarum vsu; item ex ea nempe ratione, qua postea vsus est Caietanus *in 3.p. D. Thomæ q.72.art.3.* quia qui potest maius, potest & minus, sed simplex sacerdos potest consecrare eucharistiam; ergo & Chrisma, quod minus est, vt tradunt, ac tenent etiam Victoria *q. 43.* Valentia *tomo 4. disp.5. puncto 2.* apud Reginald. *lib.28.n.8.* qui & probabilem sententiam reputat; imò & Damasius refert in vita Siluestri, quod constituerit Chrisma ab Episcopo confici; ob idque conferri signum esse hanc Chrismatis consecrationem ab Episcopo fieri, ex Ecclesiastica constitutione descendere; & concinunt verba Hieronimi *in dicta Epistola*, cum de sexto gradu Ecclesiæ, qui sacerdotum est sermonem faciens post vers. *denique* ait *Presbyteri ergo si necesse est, possunt Chrisma conficere; quia in corpore eius Chrisma est; & quidem hæc regula, etiam nunc seruatur a plurimis, ac in Ecclesiis multis sic ita faciunt.*

31 Secundo facit, quia minister ordinarius confirmationis est Episcopus, vt infra dico latè; & hoc non obstante, simplex sacerdos potest esse minister ex commissione; ergo etiam benedictionis, & consecrationis Chrismatis erit Episcopus ordinarius minister, ex commissione verò sacerdos, cum hoc minus videatur quàm illud prius: ita Scotus *in 4.dist.7.q.4.* & *ibi* Paludanus *art. 3.* Caietanus *ad S.Thomam dict. quæst. 72.* & Sotus magis inclinat *quæst. vnica art. 3.* & hanc veriorem & securè tenendum dicit Sahagun *de hoc sacram.n.16.* quidquid contra teneant Ledesma *dif. 1.*

32 Alij infiniti docent necessario deberi Chrisma consecrari ab Episcopo, vt fiat ex illo sacramentum, nec posse benedici à simplici sacerdote, etiam extraordinaria potestate; ita vt sit essentiale Chrismati confirmationis, quod sit benedictum ab Episcopo: sic Doctores ex D. Thoma, *in 4. dist.7.q.1.art.2.quæst.3.* & ex antiquis Scholastisticis Alensis, *in 4.p.quæst.9.membro.2.art.2.quæstiuncula 3.* Ioannes Maior, *in 4.dist.7.quæst.vnica*, Gulielmus Rubion, *eadem dist.q.vnica*, Ricardus, *eadem dist.art.1.q.1.* Aureolus, *eadem dist.q. 1.art.1.vnica*, supponunt hanc veritatem, & nonnulli apertius indicant, benedictionem Episcopi omnino esse necessariam: sic Gabriel, *in 4 dist.7. q.vnica art.1.* cum inquit, *ex Diuina institutione esse quod Episcopus benedicat*, Durandus *eadem dist q.2.* si coniunges responsionem, & qua probat, Ioannes Boconius, *eadem dist.q.1.art.4. prope finem.* nec dissentit Scotus.† Nam cum disiun-

33 ctiuè loquitur de Episcopo, Vel alio Sacerdote, nō agit de consecratione Chrismatis, sed de Ministro confirmationis, quæ sunt duo valide diuersa, vt docent Suarez, Philippus Faber, & Basilius Pontius, *de confirm.d. p.1.c.3.sub n.3.* quia Chrismatis benedictio est solius Episcopi, sed Minister Confirmationis, non est ille solus, vt dico *q.7.* & Scotum sic videtur intellexisse ex antiquis Petr. Tataremis, *in 4. dist.7. q.1.* & vt refert Basilius eodem modo, quo Scotus loquitur Basolis, *eadem dist.q.vnica.*

Et probatur ex Concilio Rom. sub Syluestro, *canone 5.* Vbi statuitur nullum Presbyterum posse conficere Chrisma ex Concilio Carthaginensi, *1.can.3.* & Carthaginense *2.can.3.* Carthaginense *3.canon.37.* ex Concil. Hispal. *2.can.7.*† ex Tolet. *8.canon.7.* Vuomartiense *can.2.* vbi cum dicatur ne Presbyteri inconsulto Episcopo Virgines consecrent, addit *Chrisma verò nunquam conficiant*, & ex Concilio Sabiniense, *cap.de Baptismo*, vbi confectionem Chrismatis solis Episcopis, eorumque successoribus esse concessam dicit, & præcipuè constat ex Florent. Concil. sub Eugen. IV. Vbi definiente materiam cōfirmationis, ait *esse Chrisma ex Oleo, & Balsamo per Episcopum benedictū*, & idem Concil. Vvomat. postquam *dict.c. 2.* dixit Chrisma nullus cōficere præsumat præter Episcopum, addit *nā illi soli hæc Dignitas concessa est.* 34 35

Et confirmatur secundo, quia constans est, & perpetua Ecclesiæ traditio sine limitatione, & explicatione, quæ Ministrum benedictionis Chrismatis assignat Episcopum; siquidem Pontifices, & concilia Episcopo soli tribuunt potestatem cōficiendi Chrisma, affirmantes illi solis id licere, & de Pontificibus sic dicentibus patet ita à Fabiano, & Innocentio, dictum refert eos sequutus Basilius *dicto cap. 3. de sacram.confirm.n.4.* qui ex Suarez, Syluio, Chamacheo, Ægidio, & aliis, quos refert etiam *in c.2.* dicit Greg. XIII. dispensasse, vt apud Indos ob Episcoporum confirmantium paucitatē, & locorum distantiam, posset sacramentum confirmationis ministrari à simplici sacerdote; dummodo vteretur Chrismate per Episcopum benedicto; & quod nec ex delegatione Chrisma queat confici à simplici sacerdote, videntur tenere DD. per textum *in c.si iubet, & in c.Presbyter.26.q.6.* cuius verba sunt: *Presbyter inconsulto Episcopo Virgines non consecret, Chrisma verò nunquam conficiat*, & ex Concilio Theodosiano *8.cap.7.* † ita docent D.Thomas *d. q.2. art. 2.* Suarez *disp. 33.sect.2.* Sylnius, & Ægidius *in dict.art. dubio 1. concl.4.* Chamacheus *in dict.q.& art.concl. 2.* Pæsantius *ibi disp.2.* Faber *in 4.d.7.disp.27.c.2.n. 18.* Estius *eadem disp.§.9.* si conferatur cum iis, quæ docet *§.20.21.& 22.* Vbi latè probat non posse simplicem sacerdotem esse ministrum Confirmationis, nec ex commisione, Filiuc. *tr.3.c.1.q.6* Layman, Toletus, Henriquez, Heredia, Bonacin. Salmeron, quos sequitur Basilius Pontius *d.c.3 in hoc tr.n.3.in fine*, quibus addo Syluestr. verb. *Confirm. q.2.* Victoria *q.53.* Nugnus *in 3.p.D.Thom.q.72. art.2.dif.2.* Hurtadus *in hoc tr.diffic.5.* & cū Petro Zenedo, Vega, Torreblanca, Petro Ledesma, Castro Palao, Baunio, Bibaldo, Granado, & Barthol. de Ledesma, Leander *tr.3.de sacram.disp.3. q.5.* ex proxime adductis Concilijs, & rationibus. 36 37

Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, quibus lōge respōdent adducti, præcipuè Baunij *de hoc sacra.q.4.* quatenus ad primum argumentū negat consequentiam, nam aliàs sine licentia 38

Pontificis posset simplex Sacerdos Baptizare, confirmare, sacrare altaria, cum hæc, confectione Eucharistiæ sint multò minora; quod tamen tentare concilia (iam adducta) prohibent, & Basilius Pontius *dicto cap. 3. sub n. 2.* dicit argumentum Caietani, & aliorum non valere, cum non valeat, potest quis producere hominem, qui perfectior est; ergo potest producere formicam, quæ imperfecta est; aliàs enim ait eodem argumento probari Presbyterum posse ordinaria potestate sacros ordines conferre, & aras, & templa consecrare, quæ multò minora sunt consecratione Eucharistiæ.

39 Non adductum ex verbis dicti concil. Tolet. 1. *cap.* 20. quia propterquam quod ibi factum narratur, quod ex imperitia fiebat à Presbyter is nonnullis abusum illud volens concilium corrigere, vt expendit Basilius Pontius *dicto cap. 3. p. 1. de hoc sacram. n. 5.* addit in vers. *secunda solutio*, solutionem veriorem, & conformiorem dicto canoni Toletano esse in eo non fieri sermonem de confectione Chrismatis, sed ad vnguendum in vertice eos qui baptizati iam sunt, referens hanc consuetudinem primum instituisse Syluest. Papam, vt testatur Damassus *in pontificiali in vita Syluestri*, & vt referunt etiam Fortunius, *lib. 1 de Ecclesiasticis officiis, cap.* 27. Strabo *lib. de rebus Ecclesiæ, cap.* 16. Rabanus *lib. 1 institutionis clericor. cap.* 28. Rupertus *lib. 5. de diuinis officiis, cap.* 16. & latè loquens Basilius Pontius ponendo verba Montani Archiepiscopi Toletani, qui profuit concilio Toletano; secundo refert illum ad Clericos. Pallentinæ, & Austuricens. diœcesum porrigi, cum Montanus *in epist. ad Toriuium, Austuricens. & Palentinum Episcopum* sequentibus loquatur verbis, *quæ ex Palentino conuentu ad nos peruenit celsitudini tuæ indicare curabo*, & statim *Presbyteri quidam ausu temerario res sacras, non tàm consecrare, quàm violare præsumant, & cunctis ab initio fidei catholicæ sæculis inusitatum summis sui ordinis hominibus, nisi tantum Pontificibus debitum ius consecrationis chrismatis, nescio quo typo, an dementia dicant, indubitanter assumant, quod quam sacrilegium sit, piissimam conscientiam tuam latere non dubito*, & ex

40 aliis præcedentibus verbis † probat Basilius cum Hugo de sancto Victore ex Montani locis liquido constare in primis benedictionem Chrismatis, etiam ad baptismum Episcopis reseruatam per antiquas Ecclesiasticas regulas; deinde irritam fuisse, & inanem eam benedictionem, quam Presbyteri præsumebant, & tandem illos Presbyteros Palentinos non consecrare Chrisma in ordine ad confirmationem, sed ad baptismum tantùm dicens sic patere ex antiqua lege, quam adducit Montanus de petendo singulis annis Chrismate ab Episcopo, cùm certum sit non dari sic singulis annis Chrisma Presbyteris ad confirmationem, sed ad baptismum: alia Basilius adducit pro exacta explicatione, tàm dicti canonis concilij Toletani, quàm verborum Montani Archiepiscopi, vbi leges.

41 Potuerunt autem Præsbyteri forsan eam consecrationem præsumere eo inducti, quod ille Chrismatis vsus in baptismo Syluestri tantùm cōstitutione introductus sit; indeque poterit eius benedictio in ordine ad eum vsum tantum Presbyteris quoque concedi: tamen addit Basilius *supra* cum Hugo de sancto Victore, *lib. 2. de sacram p. 7, cap. 3.* nec in vertice Chrismare Baptizatos Presbyteris licuisse sine consensu Episcopi, vt indicant sanctus Leo, *epist.* 86. aliàs 88. & videtur apparere ex dicto canone Toletano in illis verbis, *vt sine consensu Episcopi, nihil agant Presbyteri*, explicando subdens Leo, *statutum enim est Diaconum non chrismare, sed Presbyterum, absente Episcopo præsente vero non, nisi ab eo fuerit preceptum.*

Ad confirmationem argumenti ex epistola dicta D. Hieronimi ad Rusticū Narbonensem, respondet Basilius Pontius *supra sub n. 7. dict. cap. 3.* in primis, eam epistolam non esse D. Hieronimi, vt notant omnes ferè recentiores; Deinde authorem illius plenè aliena à fide sentire, cum æquales in potestate faciat Presbyteros, & Episcopos, cum asserat omnia sacramenta à sacerdote ministrari, & confici posse, dicitque Basilius talem sententiam sine periculo fidei sustineri, non posse, ex eoque errore mirum non esse deriuari alium de consecratione Chrismatis à Presbytero in tantum, vt nec iuuet consuetudo allata aliarum Ecclesiarum, quæ dicenda est corruptela, nec de ea curandum. 42

Ad aliam partem Confirmationis ex loco Syluestri, respondet Basilius Pontius *dicto cap. 3. sub n. 6.* in primis consecrationem Chrismatis non posse à Syluestro originem ducere, cum eius mentio facta sit à Fabiano, & Vrbano, & Dionisio, & Clemēte Romano, qui multis sæculis Syluestrum præcesserunt, & concludit dicendo Syluestrum suo decreto non tribuere Episcopis nouum aliquod priuilegium, sed quod illis ex Diuina institutione competebat, noua constitutione communire aduersus nouam Presbyterorum quorundam præsumptionem, vt sæpè fit. 43

Ad fundamentum adductum in vers. *secundo*, quod Presbyter ex commissione Pontificis potest esse minister ordinarius Confirmationis, respondetur, vt *in quæst.* 4. quia etsi reuera sic contingat, vt *ibi* abunde probatur; tamen non inde sequi posse Presbyterum benedicere, & consecrare Chrisma, & Iuxta relata firmans nostram sententiam Basilius, & dicens *n.* 10. quod etsi plerique eam probabilem Iudicent; ipse tamen omnibus consideratis, existimat adeo certam esse, vt oppositam, si non temerariam, at omni probabilitate destitutam censet; quia quamuis, quatuor, vel quinque Doctores eam asseruerint, scribit nullum esse fundamentum contrariæ sententiæ idoneum; imò Suarez *supra* nostram dixit confirmiorem esse decretis Pontificum & conciliorum. 44

Nihilominus dum peruenimus ad dubium, an ex dispensatione Pontificia queat presbyter benedicere, seu consecrare Chrisma? Video acerrimè pro affirmatiua respondere multis rationibus, & fundamentis propter adducta *sup.* quibus sunt cōtra Basiliū Pontium, & eos, quos sequitur Præpos. *in 3. p. D. Thomæ q. 72. art. 3. dub. 2. n.* 320. Scobar *in theologia morali, tract. 7. examine 3. c. 1. n.* 14. sed Amicus *in cursu theologiæ to. 7. disp. 13. sect. 2. nu.* 46. & Diana, *p. 8. tract. 1. res.* 12. ex vers. *sed excessit*, vtramq; sententiam probabilem vocant: nam si potuit summus Pontifex administrationem huius sacramenti cōmittere simplici Sacerdoti, quare nō benedictiōnem, & consecrationem, qui, & ex aliis fundamentis respondendo fundamentis Basilij, hanc probabilem vocant aliqua dico, *q.* 7. in vers. *ad quintam*, nouissimè leges quæ congerit par. mag. Prad. *sup. de sacram. in 3. p. D. Thom. d. q.* 72. §. 4. & 5. *de hoc sacram. sub dubio. 3. à n.* 22. 45

QVÆST.

QVÆST. III.

An materia sacramenti confirmationis fuerit ab Ecclesia, an à Christo instituta? Sitque de necessitate sacramenti? Et qualiter conficiatur hoc sacrum vnguentum, & quando. Qualisque benedictio Episcopi in Chrismate requiratur? vbi de ritu huius sacramenti in benedictione Chrismatis? Et de proxima materia eius sacramenti?

SVMMARIVM.

1 *Materia sacramenti confirmationis ab Ecclesia instituta, an à Christo, sitque de necessitate. Et qualiter conficiatur* remissiuè.
2 *Benedictionis forma, siue, consecrationis ab Episcopo in Chrismate non est præscripta hoc vel illo modo, requiritur tamen, vt fiat inuocatione Spiritus sancti, vt* n. 3.
4 *Forma ministrandi sacramentum confirmationis in modum crucis præcisa est, at benedicendi Chrisma non sic.*
5 *Chrisma benedicitur singulis annis ab Episcopo, diuerso ritu inter Latinos, & Græcos, vt* num. 6. & 8. *& quæ ceremonia sub* numero 10.
7 *Chrisma olim mittebatur à Romana Ecclesia Constantinopolitanis, vbi quâ de causâ defecerit vsus.*
8 *Episcopi singuli quotannis in die cœna Domini in suis Ecclesiis conficiunt sacrum Chrisma.*
9 *Chrisma defertur ad singulas Parochias Episcopatus per Presbyterum, aut subdiaconum.*
10 *Chrimarius locus est intra Ecclesiam, non alibi permissus.*
11 *Chrisma in Die cœna consecratur, vetere combusto.*
12 *Chrismatis Vnctio ipsa, & illius proxima materia, &* n. 13.
13 *Chrisma est nomen genericum significans Vnctionem, vt* n. 15. *dictum speciale, quoddam vnguentum propter excellentiam, vt* numero 14.
15 *Materia sacramenti proxima est illa, super quam forma cadit.*

1 AD primam difficultatis partem, iam satis liquet ex adductis *sub quæst.* 1. *&* 2. item & & ad secundam quæstionis partem; an sit de necessitate sacramenti, ex *ibi dictis*, & *quæst.* 2. item & qualiter conficiatur hoc sacrum vnguentum, & quando *dicta quæst.* 2. *ex n.* 13. De benedictione, seu consecratione Chrismatis, vel ab Episcopo, aut alio Presbytero *ibi dict. q.* 2. *ex num.* 21. in vers. *ad tertiam*, & *à numero* 32. vbi de Ministro, & quid de hæretico consecrante Chrisma *ibi n.* 27. ideo de istis dubiis nos remittimus ad *ibi* iam dicta; quare prosequimur ad alia, quæ subsequuntur.

2 Ad quartam quæstionis partem, qualis benedictio Episcopi in chrismate requiratur, Breuiter respondeo non esse de iure diuino hanc, vel illam formam consecrationis chrismatis in particulari; quia modo non eædem orationes recitantur pro benedictione chrismatis in Pontificali Romano cum illis, quæ extant in antiquo ordine Romano, nec in Ecclesia Græca eædem orationes dicantur, atque in latina; & sic dicendum ex institutione diuina solùm requiri, vt per inuocationem Spiritus sancti benedicatur, chrisma Ecclesiæ autem relictum esse vt formam benedictionis determinet, fauent sancti Patres, qui cum de consecratione chrismatis loquuntur locis *quæst.* 2. adductis, appellant illud benedictum *per Spiritus sancti inuocationem:* ita Basilius Pontius cum Syluio, Suarez, Ægidio, Soto, Fabro, & aliis explicans exemplo matrimonij *p.* 2. *de hoc sacram. c.* 3. *numer.* 11. quia in eo sacramento reliquit Christus Ecclesiæ determinandum quis sit legitimus contractus matrimonij, vt suo loco dico latissimè.

Itaque idem Basilius Pontius *ibi n. fin.* & Suarez *disp.* 33 *sect.* 2. in vers. *restat verò vlterius declarandum in fine*, & alij cum eo, inferunt inuocationem Spiritus sancti esse essentialem in benedictione chrismatis; alios verò ritus Ecclesiæ esse necessarios ex præcepto; non verò ex necessitate consecrationis † Et ob id si quis cum inuocatione tantùm Spiritus sanctis, & Olei, & Balsami commixtione consecraret chrisma, peccaret quidem, sed valide consecraret, vt docent citati, nec probabile esse dicunt velle Ecclesiam omnes eos ritus essentiales esse, aliàs si aliquis ritus omitteretur (vt de facili in tam multis ritibus euenire potest) contingeret, vt nulla esset benedictio chrismatis: ita ille qui exemplificant in signo crucis, quod in ea benedictione solet adhiberi, quod non est ex necessitate benedictionis, sed præcepti Ecclesiæ: Et hæc latius patent *ex his, quæ dico infra q.* 6. *à n.* 1. 3 4

Nec obstat dicere probabilius esse contra Aureolum *in* 4. *dist.* 1. *qu.* 1. *prope finem* Moure 3. *p. examin. cap.* 3. §. 7. & alios, quos refert Leander *de hoc sacram. disp.* 3. *q.* 11. esse de necessitate sacramenti, quod Vnctio fiat in modum crucis per verba formæ ibi *signo te signo crucis*, quæ alias nō verificarentur, vt tenent S. Thomas. *q.* 72. *art.* 4. *ad* 3. Victoria *quæst. Vltima de hoc sacram*, sic vt nequaquam satisfaciat Episcopus si confirmandum signet cruce, & postea vngat, vt cum Molfesio, Diana, de Castillo, Ledesma, Henriquez, & infinitis aliis, tenent idem Leander, & Binsfeldio *de hoc sacram.* §. 1. quia iste casus differt à proximè adducto in fine *non præcedenti*; eo quod hic agatur de forma ministrandi ab Episcopo hoc sacramentum, ibi tamen de forma, qua debeat benedicere illius materiam. 5

Ad quintam quæstionis partem de ritu huius sacramenti in benedictione chrismatis, & quatenus spectat ad illum, qui obseruatur in consecratione chrismatis, percipitur satis ex adductis *supra à quæst.* 1. conficitur ergo chrisma ex Olei, & Balsami commixtione, vt dixi, & ob quas rationes, late Durantius *in rationali lib.* 6. *cap.* 6. *à n.* 10. *ad* 13. quod benedicitur singulis annis, & consecratur feriâ quintâ in cœna Domini, & vetus comburitur, vt *infra* dico; sed quare feriâ quintâ docet Albinus Flaccus *pag.* 47. *col.* 2. † quod diuerso modo procedit inter latinos, & Græcos; quia apud istos, nec cæteri Græcorum Pontifices chrisma conficiunt eo die, sed dumtaxat Patriarcha Constantinopolitanus, à quo reliqui accipiunt, & suis Presbyteris tribuunt, quo indicatur eum 6 7

eum à quo cæteri acceperint Chrisma illis superiorem esse. † Atque hac de causa olim Romana
7 Ecclesia, antequam deficeret ab ea orientalis, mittere Chrisma solita erat Constantinopolitanis, quâ Chrismatis deferendæ occasione abusi nonnulli in vtilitatem suam ansam calumniæ Græcis præbuerunt, tradidit Basilius Pontius *de hoc sacram.cap.fin.n. 3. 4. & 5.* vbi addit quod occasio tertia fuit ea, quam ipsi aliqui in familiari colloquio assignauerunt; videlicet superba nimis exactio legatorum Papæ, dicendo quod quando summi Pontificis cappellani ab ipsa sede Apostolica annuatim Constantinopolim Chrisma deferebant, nisi octaginta libræ auri à clero, & populo vrbis post alia dona, & munuscula eisdem impenderetur, non recedebant, & refert testarum à quodam ex Dominicana familia, cuius liber manu scriptus extare dicitur in Vaticana Bibliotheca *numero 4066.* cum de causis dissensionis cum Græcis ageret.

8 Verùm apud latinos aliter in praxi obseruatur; quia singuli Episcopi in suis Ecclesiis Chrisma conficiunt, & ab illis Presbyteri ex eo die Chrisma accipere constat in primis ex Concilio Valentino, Galliæ decreto VI. à Seuerino Binio ex decretis Gratiani, & Vruginis nouissimè adiecto; Presbyteri autem, qui Diœcesanas Ecclesias regunt, non à quibuslibet Episcopis, sed à suo, non per iuniorem clericum, sed per seipsos, aut per illum, qui eiusdem ordinis sit ante Paschæ solemnitatem, Chrisma petant.

9 Quod ex concilio Viennens. 2. *cap.* 3. probatur, quatenus cauet; vt per singula territoria Ministris vel Presbyteri ab Episcopis (non prout libitum fuerit) à viciniori bus, sed à suis propriis per annos singulos, petant Chrisma, appropinquante solemnitate paschali, & hoc non per quemcumque Ecclesiasticum; sed si qua necessitas, aut Ministrorum occupatio est per subdiaconum, quia in honorum dicit inferioribus, summa commitri optimum autem, vt ipse suscipiat, qui in tradendo vsurus est, quod si quid obstat, satis esse ait, vt is cuius officium est sacrarium disponere, & sacramenta suscipere: ita refert idem Basilius Pontius *dicto cap.fin.n.6. in fine*, dicens ex his satis constare nonnunquam ipsum Chrisma ad Presbyterum transmissum; deinde Presbyteros, aut his morbo, vel aliâ causâ impeditos Diaconum, aut subdiaconum ad Chrisma accipiendum missos; vbi
10 *num.fin.* † Dicit inter alia Chrismarium locum, esse in ipsa Ecclesia, nec alibi permissum Chrisma seruari probans ex Consilio Mediolanensi sub S. Carolo *cap.* 2. & ex constitutionibus Mediolanensis Ecclesiæ *lib.2.cap.1.n.20.* & ante ex Optato Mileuitano, referens quoddam miraculum; pro vt iacet in ipso; & quod locus, vbi seruatur Chrisma, vocatur Chrismarium. De materia vasis, in quo seruatur de forma, & de velo, quo tegitur, & de modo consecrationis apartè *in Pontificali Romano* cauetur, vbi quâ ceremoniâ Episcopus cum suis capitularibus Chrisma benedicat, & consecret, cantando, & repetendò ter quilibet genu flectendo ad ampullam, vbi est Oleum *aue sanctum Oleum*, & ad ampullam, vbi confectum est Chrisma ex Oleo, & Balsamo *aue sanctum Chrisma* cum eadem repetitione, & genuflexione ex certo numero Presbyterorum, & Diaconorum capitularium cuiuslibet Ecclesiæ Cathedralis simul cum
11 Episcopo consecrante. † De hoc loquuntur etiam Cathechumus Roman. *pag.* 224. Leander, cum Suarez, Bonacina, Vinaldo, & aliis *de hoc sacram. tract.3.disp. 3. q.* 8. Henriquez *in summa lib. 3. cap.1.n.4.* & communis omnium ex decretis, & præcipuè *ex cap. Si quis de alio de consecratione dist. 4. & ex cap. ex litteris dist.* 3. vbi quod Chrisma est consecrandum in Die cœnæ Domini, vetere combusto Chrismate, solemnibus ceremoniis. Quod si Cathedralis ab Ecclesia vacet, Episcopo, vel propter infirmitatem non consecrauerit, est deferendum ab Ecclesia viciniori nouum Chrisma, ut praxis docet obseruatum ab omni Ecclesia, & firmat Sahagun. *de hoc sacramento n.9.in fine.*

Ad vltimam quæstionis partem de proxima materia Chrismatis dico ex omnium Doctorum sententia hanc esse ipsam Vnctionem cum Chrismate; eo quòd primò à Patribus hoc sacramentum appelletur *Vnctio*, vt *suprà* dixi. † Chrisma enim 13 generali voce apud Græcos Vnctionem, sicut quodlibet vnguenti genus significat, vt docent Augustin. *tract.33.in Ioannem, & sermone 47. de verbis Domini*, Cassiodorus *ad cap.1.canticorum*, Isiodorus *lib. 7.originum,cap.2.* Rabanus Maurus *lib.1.de institutione clericorum c.30.* † Et vsu ta- 14 men sacro nomen *Chrisma* propter excellentiam dictum speciale quoddam vnguentum modo odoratorias, & vnguentorias compositiones; quarum vsu sæpe in sacris, huius autem genus specialis, ac sacratissimæ compositionis, quæ apud sacros, Chrisma appellatur, appellauit Ioannes in Apocalyps *cap.2.* & in multis locis legunt. LXX. interpretes vnguentum, quo sacerdotes vngebantur, chrisma vocarunt: ita Basilius Pontius scribit *dicto cap. fin. de hoc sacramento n.2.* sicut sancti Patres confitentur, qui etiam appellarunt chrisma principale Vnctionem, quæ ex Oleo, & Balsamo solemni benedictione Episcopi conficitur, vt constat ex ordinario Romano, & dictum chrisma quatuor de causis, quas recenset D. Bonauentura *in 2. dist. 23. in principio.* Videbis Fortunatum *Jachius sacrorum mirithechium 2.cap.2.* qui bene loquitur. 12

Itaque dicunt Doctores materiam proximam esse Vnctionem; quia illa est materia proxima sacramenti, in quam forma cadit, siue quæ significatur per formam, & per quam proximè fit, & significatur effectus sacramenti: ita Basilius Pontius *2. p.de hoc sacram.cap.5.n.3.* vbi dicit, quod dicta omnia de Vnctione chrismatis significantur per verba formæ *chrismo te chrismate salutis*, & quod ea etiam significatur effectus sacramenti, scilicet *Vnctio* per spiritum sanctum ad robur animæ *caro enim vngitur* inquit Tertullianus, *vt anima consecretur, caro signatur, vt anima spiritu illuminetur*; & quemadmodum ablutio in baptismo, & Vnctio in Extrema Vnctione (vt iam de hac dixi) sunt de essentia sacramenti, sic & materia proxima huius sacramenti confirmationis est Vnctio chrismatis, vt tenent Theologi ex D. Thoma *supra dict.q.72.art.9.* Suarez *disp.33.sect.3.* Bellarmin. *lib.de confirm.cap.8.* Ægidius *3.p. q. 72.à n. 47.* Henriquez *dicto lib.3.cap.2.n.3.* Valentia *tom. 4. disp.5.q.1.puncto 2.* Bonacina *disp.3.puncto 3. n. 4.* & alij communiter & nonnulla nouissime dicit de hac materia proxima Pat. mag. Præd. *de sacram.p.1.de hoc sacram.dubio 4.§.1.* 15

QVÆST.

QVÆST. IV.

An manuum impositio sit essentialis materia proxima confirmationis diuersa ab Vnctione? An hac Vnctio de necessitate sacramenti debeat fieri in fronte, & in forma crucis, & quod fiat Vnctio manu Episcopi, & pollice dextro? Et num sint vngenda alia corporis partes? vbi de alapa, & panno, quo circumcingitur frons chrismata?

SVMMARIVM.

1 *Apostoli in confirmatione vsi fuerunt manus impositione, dederuntque visibiliter spiritum sanctum, &* n.2. *& quare* n.3. & 6. & à n. 5. *expenditur.*

4 *Sola manus impositio non erat materia confirmationis, sed signatio frontis, & Vnctio, vt* n.5.

5 *Innocent. IV.* in epistola ad Episcopum Tusculanum.

6 *Apostoli aliquando vsi fuerunt chrismate.*

7 *Frontis signatio est de essentia in sacramento confirmationis, iuxta probabiliorem sententiam, vt* à n.8.9.& 10.

9 *Frons & sedes verecundia.*

10 *Episcopus vngens confirmandum in alia corporis parte, & non in fronte, peccat, & nec facit sacramentum &* n.19.

11 *Crucis signaculum in fronte est de necessitate sacramenti confirmationis; vbi* n. 12.13.14. *contra Aureolum* dict. n.13.

12 *Constantinus Imperator disertè scribit se à S. Syluestro delinitum in fronte vexillo sancta crucis.*

14 *Signatio crucis, & Vnctio insimul ab Episcopo debent ministrari in fronte confirmati.*

15 *Episcopus confirmans debet iuxta vsum Ecclesia propriâ manu vngere confirmandum, & in necessitate potest alio instrumento, vt* n.16.17.18.

19 *Materia minima vnguenti chrismatis sufficit pro ministranda confirmatione.*

20 *Episcopus si vngat confirmandum in fronte, non prohibetur illum vngere in aliis corporis partibus* n. 21. *vbi de ritu Gracorum vngendi aures, & nares, vt* n. 22. & 23. *vbi etiam de diuerso more apud illos vngendi alias partes.*

24 *Alapa percutitur maxilla confirmati in signum, vt confirmatus forti, & inuicto animo debeat ferre imminentia propter fidem, cuius omissio non est peccatum mortale, vt* n.25.

26 *Frons confirmati panno albo circumcingitur, ne recens Vnctio defluat, aut deleatur.*

27 *Cereus ad confirmandum solet deferri, nec est peccatum si omittatur.*

1 AD primam quæstionis partem videtur dicendum, vt impositio manuum Episcopi confirmantis, sit essentialis materia confirmationis, vt colligi videtur ex sacra scriptura *Actor.* 8. & 19. vbi legimus Apostolos tradidisse Spiritum sanctum, & hoc sacramentum manus impositione nulla mentione facta vnctionis, vel Chrismatis, & sic nonnulli docent quod Apostoli aliquãdo effectum huius sacramenti contulerunt sine chrismate, vt videtur probari ex nostro textu *in §. fin.* vbi dicit *per frontis chrismationem manus impositio designatur, qua alio nomine dicitur confirmatio*, & ex concilio Florentino, quod cum adduxerit in Decreto Eugenij locum ex *dicto cap.8. actorum*, in quo Apostoli per impositionem manuum dederunt spiritum sanctum inquit *loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia confirmatio.*

Imo & sentit Alensis *in 4.p. q. 9. membro 2.* 2
Apostolos nunquam vsos fuisse chrismate in confirmatione, sed sola manus impositione dedisse visibiliter spiritum sanctum, & confirmasse; & Scotus *in 4.dist.7.q. 1. ad l. Apostolos* dicit non fuisse vsos chrismate, sed impositione manus, & fortasse id toto tempore Apostolorum durasse; cum ergo in dictis locis scripturæ nulla fiet mentio Vnctionis, nec chrismatis, sed tantùm impositionis manuum, videtur credendum non fuisse adhibitam ab Apostolis in illis locis Vnctionem, cum tunc daretur spiritus sanctus visibiliter, vt etiam colligitur ex admiratione Simonis Magi, & oblatione pro huiusmodi potestate comparanda.† 3
Item quia ad Apostolicam Dignitatem pertinere videtur, vt faciliori modo, scilicet per manus impositionem darent spiritum sanctum cum ingens esset multitudo eorum qui conuertebantur, & eorum celsitudini conueniens erat, vt concederetur priuilegium ministrandi sacramentum confirmationis sine chrismate.

Sed quia infinita congerit Basilius Pontius pro 4
vero intellectu prædictæ manus impositionis ex Patribus, aliisque fortissimis fundamentis *de hoc sacram.p.2.c.6.per totum*, & concludit *n.fin.* prædictam impositionem manuum, de qua fit mentio in dictis locis *actor. 8. & 9.* per quam dabant Apostoli spiritum sanctum, non fuisse sacramentum confirmationis, colligens in hoc sacramento non esse aliam manuum impositionem diuersam à chrismatione, & Vnctione; & ideo hoc sacramentum impositionem manuum appellari, nec esse aliam materiam proximam huius sacramenti, quam Vnctionem, & illam met esse signationem & impositionem manuum (vt dixi *quæst. praced.*) ideo duxi prælibare nonnulla pro explanatione, & intellectu huius dubij, & facti Apostolorum.

Et sic sunt subiicienda verba Innocentij IV. 5
in Epistola ad Episcopum Tusculanum Apostolica sedis legatum in Regno Cypri super ritibus Gracorum, quam refert ad verbum Naldus *in summa* verbo *christianus* 1. vbi cum Innocentius loquitur de hoc sacramento, habet sequentia: *soli Episcopi consignent chrismate in frontibus baptizatos; quia huiusmodi Vnctio non debet, nisi per Episcopos exhiberi; quoniam soli Apostoli, cuius vices gerunt Episcopi per manus impositionem, quam confirmatio, vel frontis chrismatio representat spiritum sanctum, tribuisse leguntur.* Quæ verba explanans Basilius Pontius *dicto cap. 6. n. 11.* dicit illam impositionem manuum per quam Apostoli spiritum sanctum tribuisse leguntur, dici ab Innocentio IV. representari per sacramentum confirmationis, & chrismationem frontis inferens, vt illa impositio manuum Apostolica, per quam dabatur spiritus sanctus, nec esset

esset confirmatio, nec chrismatio; quia de vocibus ipsis, non potuit Pontifex dicere vocem confirmationis, aut chrismationis repræsentare impositionem manuum: alia in confirmationem repetit, vbi *n.* 16. deducit ex prædictis locis non deduci Apostolos, tunc vere ministrasse sacramentum confirmationis; & quod Pontifices, & Patres ex facto Apostolorum colligunt esse nempe non dedisse spiritum sanctum per Vnctionem, sed ex identitate effectus illius impositionis manuum, & confirmationis; & ita Basilius ait *dicto cap.6.n.*18. Pontifices Innocent. IV. & Eugen. IV. satis indicasse in locis *sub n.*1. adductis, Apostolos in illis locis actorum non fuisse vsos Vnctione, sed dedisse effectum confirmationis sine confirmatione; & vt respondent auctores secundum Basilium *dicto cap.6.n.*10. Innocentium, & Eugenium in relatis verbis *sub dicto n.*1. non distinguere ritum à ritu, sed tantum modum loquendi à modo loquendi, solumque velle dicere id ipsum, quod Apostoli faciebant cum dicebantur manus imponere, nunc facere Episcopos; cum dicuntur confirmare; quia quod tunc vocabatur manus impositio, nunc vocatur confirmatio. Sed hoc idem Basilius *sub dicto n.*10. improbat, vt ridiculum, & residet in proxima antecedentis solutione relata ab ipso ibi *dicto n.*11. ex Naldo; & breuiter hæc omnia expendit Ægidius Trullench. *de hoc sacram. q. vnica sub n.* 7. in vers. *præter Vnctionem* cum D. Thoma, Henriquez, Suarez, Bonacina, & aliis, dicens Apostolos confirmasse vtroque modo, vt in vers. sequenti, & nouissimè expendit, legendus D. Pat. Prad. *de sacram. p.*1. *de hoc sacram. dubio* 4. §. 1. *& late* §. 4. *&* 5. vbi eligit cum D. Thoma mediam sententiam quæ patet etiam *à n. seq.*

6 Nec est negandum, vt aliqui Patres dicunt Apostolos aliquando vsos fuisse chrismate, vt idem fatetur Basilius Pontius *dicto cap.6. sub dicto n.* 18. latè alia adducens de prædicta manus impositione; sed quare vsos fuisse manus impositione, & non chrismate *in dicto cap.*8. *&* 19. actuum Apostolorum docet Sahagun *de hoc sacram. n.*18. sic fecisse, ne à populo rudi, & duro contemneretur confirmatio, quæ successit in Ecclesia dictæ manuum impositioni Apostolorum. Et his omnibus addo longe disputantem Beccanum de hoc sacramento, quia vers. *ex his* explicans verba actorum 1. vers. 8. ibi *accipientis virtutem spiritus superuenientis in vos, & eristis mihi testes in Iudea, & samaria, & vsque ad vltimam terra, & in dict. actor.* 8 vers. 15. ibi: *orauerunt pro ipsis, vt acciperent spiritum sanctum*, & ibi in vers. 17. *tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum,* & *in dicto cap.* 19. vers. 6. *ibi: cum Paulus imposuisset illis manus, venit. Spiritus Sanctus super illos*: concludit in vers. *respondeo fin.* dicendo, quod Apostoli præter impositionem manuum ordinariè adhibuerunt etiam Vnctionem chrismatis, & partes essentiales huius sacramenti, bene probans Christi institutione.

7 Ad secundam quæstionis partem, an hæc vnctio debeat fieri in fronte de necessitate sacramenti; videtur quod non, vt existimant nonnulli, sed tantùm de necessitate præcepti Ecclesiastici, sic vt non sit essentiale, quod frons vngatur, sed valere sacramentum confirmationis, etiam si alia pars vngatur, & non frons, tenent sic Ledesma, *q.* 72. *art.* 9. Victoria. *in summa de sacram. confirm. q.* 18. *fin.* & dicit probabile esse Filiucius, *tract.* 3. *num.* 15.

Probabilior imo, & certa est contraria sententia, 8
Vnctionem chrismatis necessario faciendam esse in fronte, & forte de fide: ita tenendum dicit Basilius Pontius *de hoc sacram. p.*2. *cap.*5. *n.*5. & probatur ex Prudentio *in Phycomachia ibi: post inscripta Oleo frontis signacula*, ex Cyrilo *in chathecesi* 4. ibi: *impinguauit enim caput in fronte per signaculum:* & hoc sic fieri debere Doctores profitentur, & iura, vt clara cordis, & animi demonstratio ad fidem publice propugnandam ibi constituatur, *cap. Presbyteris* 118. *de consecrat. dist.*4. *cap. nouissime de consecrat. dist.* 5. *& ex hoc nostro* §. *per frontis*, & id clare colligitur ex Concilio Florentino *in decreto de Armentis* † 9
quia cum frons sit sedes verecundiæ, par est, vt confirmandus, in fronte inungatur. vt sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur: ita docent Pontifices Damasius, & Innocentius I. & Leo I. Ioannes III. & Innocent. III. in textu nostro, & Concilium Hispalens 2. Florent. *cap.* 40. Cyprianus *in sermone de Vnctione Chrismatis,* Augustinus *in psalmo* 141. in illa verba *in via hac, qua ambulabam,* Basilius Pontius cum illis *dist. n.* 5. ita etiam *Gregor.* 1. Bellarmin. *in cap.*4. *proposit.* 4. cum dictis Pontificibus, & conciliis; item ex D. Thoma *dicta q.*72. *art.*9. Henriquez *lib.*3. *cap.* 2. *n.*3. *& cap.*5. *n.*4. Suarez *disp.*33. *sect.* 2. vbi dicit oppositam sententiam, non solum esse falsam, sed valde temerariam, quam D. Basilius Pontius dixit omnino falsam, & plusquam temerariam, Vivald. *de suscip. confirm. n.* 4. Bonacina *disp.* 3. *punct.*3. *n.*5. cum Camerota, Nugno, Graffio, & aliis, Soto *dist.*7. *art.*9. *n.*5. Hurtad. *difficul.*6. Diana *in* 3. *p. tract.*4. *res.*17. cum aliis Ochogauia *de sacram. confirm. q.*4. *n.*3. & apud ipsum Scotus, Durandus, & Gabriel *dist.*7. Pesantius *in* 4. *p. q.* 72. *disp.* 2. *conclus.*6. Layman. *de confirm. cap.* 2. *n.* 5. Angles *art.* 3. *conclus.* 3. Petrus Cenedo *cap.* 3. Reginald. *lib.*28. *n.*9. Angelus *dist.* 7. *à pag.* 69. *Baunij de confirm. q.*4. *corol.* 6. *& q.* 5. Leander *disp.* 3. *de hoc sacram. q.*10. cum Castro Palao, de Castillo, Trullench. Nicolao Plode, & aliis multis, Barbosa *de offic. Episcopi part.* 3. *alleg.* 30. *n.*23.

Et probatur etiam nostra conclusio ex vsu Ec- 10
clesiæ ab antiquis Patribus comprobato, præcipuè Tertulliano *lib. de præscriptione cap.*40. Dyonisio *de Ecclesiast. Hierarchia cap.*2. *p.*2. D. Cyrilo Ierosolimit *in chathechesi* 3. *&* 4. Mystagogica, Gregorio Turonen. *lib.*2. *de gestis Francor. cap.*31. cum multis aliis Diana *p.*9. *tract.*8. *res.*30. dicens Ledesmam, & Victoriam in hoc fœde lapsos; & quod Episcopus non solum peccaret mortaliter vngendo cum chrismate in alia corporis parte, & non in fronte. sed & quod efficeret sacramentum nullum ita, & alia tradit cum Suarez, D. Thoma, & Layman addens quod etsi antiqui Patres expresse non dixerint hanc in fronte signationem non esse essentialem; satis tamen indicasse absque vlla varietate conuenientes ita faciendam esse; & faciunt dicta in vers. *ad tertiam* sequenti nouissimè supra legendo de Prad. *de confirm. dict. dubio* 4. §.

Ad tertiam quæstionis partem, an chrismatio 11
debeat fieri de necessitate sacramenti in forma crucis ex fundamentis iactis sub vers. *ad secundam*, loquuntur Doctores pro affirmatiua sententia, vt Henriquez *dicto lib.*3. *cap.*1. §. 3. Barbosa cum Marco Antonio Genuens *cap.*54. *n.*8. Bonacina, & aliis *supra dicta alleg.* 30. *dict. n.*23. Suarez

vbi

vbi supra dict.disp.33. cum aliis Ægidius Trullench.*de sacram.lib.2.cap. vnico sub n.7.* Diana cum aliis *dicta p.9.tract.8.ref.30.*sub verſ.*sed viri* colligentes ita ex verbis formæ, quibus confertur hoc ſacramentum ab Epiſcopo pro ferente ſequentia:*consigno te signo crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine Patris &c.* Sahagun *de hoc ſacram.* qui ex textu noſtro *in §. per frontis* probans *n.19.* crucis ſignum in confirmatione,adeo neceſſarium eſſe, vt ſine eo eſſet falſa confirmatio, cuius ratio ſatis colligitur ex verbis Concilij Florentini in relato Decreto de Armenis declarantis huius inſtitutionis rationem,quare in fronte; quia ibi *verecundia ſedes eſt* (vt dixi) *& ne Chriſti nomen confirmandus confiteri erubeſcat & præcipuè crucem eius, quæ Iudæis eſt ſcandalum, gentibus autem ſtultitia ſecundum Apoſtolum propter quod crucis ſigno ſignatur,*ob idque Baſilius Pontius *de hoc ſacram. dict. p.2. cap.5.n.4.*appellari dicit hoc ſacramentum *ſignaculum,*ſiue *ſigillum Dominicum*, quo Baptizatus ab Epiſcopo obſignatur,vt dixit ipſe *1.p.cap.1.* & ego ſupra *q.1.*

12 Et confirmatur ex edicto Conſtantini Imperatoris diſertè ſcribentis ſanctum Sylueſtrum linuiſſe in eius fronte vexillum ſanctæ crucis,& ex verbis Ambroſij *lib.9.de ſacram.cap.2.*ibi, *vnxit inquit te Deus, ſignauit te Chriſtus, quomodo? quia crucis ipſius ſignatus eſt forma ad illius paſſionem;accepiſti ſignaculum ad illius ſimilitudinem,* & ex Gregorio Turonenſi *dicto lib.2.de geſtis Francor.cap.31.ibi: Clodoueus dilibutus eſt ſacro chriſmate cum ſignaculo crucis,*& manifeſtè conſtat ex Pontificali Romano ex aliis congeſtis à dicto Baſilio Pontio inferens traditione Eccleſiaſtica deriuatum videri Vnctionem illam in formam crucis fieri debere, cuius virtute robur nobis infunditur ad debellandos inimicos crucis Chriſti.

13 Vnde etſi Aureolus *in 4. diſt. 7.q. 1.prope finem,* Viuald.*de ſuſcip. confirm. n.5.* Maure *3. p. examini cap. 1. §. 7.* & Scrutinium ſacerdotale *tract,§.de ſacram. confirmationis* verſ. *quod ſunt de ſubſtantia* exiſtiment non eſſe de neceſſitate ſacramenti, vt confirmandus cruce ſignetur ab Epiſcopo in fronte; dum confirmatur nihilominus ex dictis, multo probabilius pro noſtra ſententia, & ex verbis dictæ formæ *ſigno te ſigno crucis &c.*docent S.Thomas *in 3. p. q. 72.art.4. ad 3.*Victoria *dicta quæſt.fin.* Sotus *art.6.* vterque Ledeſma,Gabriel,Durand. Scotus, Bellarm. quos ſequitur Henriquez *in ſumma dicto lib. 3. cap.2.n.3.*Nicolaus Ploue,Vega, Filliucius Hurtadus,Diana,Philippus de Cruce, Villalobos, & alij,quos ſequitur Leander *dicto tract. 3. de ſacram. diſp. 3. quæſt.10.*Bonacina *diſp.3.puncto 3. n.4.*cum Sa.Ægidio,Nugno, Petigiano,Angles, & aliis, Binsfeldius *de confirm. §. 2.* Archangel. *dict.7.pag.*·o.

14 Et taliter Vnctio chriſmatis debet fieri in forma crucis ab Epiſcopo, quod nequaquam ipſe ſatisfaciat,ſi confirmandum ſignet cruce,& poſtea vngat, quia neceſſario debet facere Vnctionem ipſam in figuram,& in formam crucis:ita Caſtro Palao *de hoc ſacramento puncto 3.n.3.* de Caſtillo *dubit. 5. n.55.* Ægidius Trullench. *vbi ſupra dicto lib.2.de ſacram q.vnica ſub n.7.* & Baſilius Pontius *dicto cap. 5. n. 4.* probat ex Dyoniſio *de Eccleſiaſt.Hierarchia dicto cap. 2.* ex Innocent. *1.epiſt. 1. cap.3.* & ex aliis iam adductis ſignum prædictum crucis imprimi ipſa Vnctione,& non actione alia diſtincta videbis nouiſſime Pat. Prad.*de hoc ſacram.dubio 4.§.1.*

Ad quartam quæſtionis partem, an quod fiat 15
manu Epiſcopi,in quo dubio Suarez *ſect.3. diſp. 33.in p.2.prope finem*, quem ſequuntur Ægidius *n.54.*Syluius *art.4.prope finem,*Peſantius *diſp. 2. in fine,*Petigianus *in 4.diſt 7.q.1.art. 6. in fine*, Layman *tract.3.cap.1.in fine*, Bonacina *diſp. 3. q.vnica puncto 3.n.4.*Filliucius *tract.3.cap.1. q.7.* Reginaldus *lib.28.cap. 1.n.10.*& Baſilius Pontius *de hoc ſacram.p.2.dict.cap.5.n.fin.*valdè probabiliter dicunt eſſentiale eſſe, vt Vnctio fiat immediatè manu Epiſcopi,vel confirmantis idonei, & non penna, vel aliquo inſtrumento, Diana cum aliis *p. 3. tract. 4. ref. 22. & 28.idem dicta p.9. tract.8.ref.30.*Trullench *dicto n.7.* de Caſtillo *n. 66.& 151.*Paulus *tract.20.puncto 3. n. 4.* Bauny *de confirm. vbi ſupra Corol.6.* & alij deſumentes rationem, tum ex praxi Eccleſiæ in Pontificali Romano aſſignates;tum etiam quia, vt dixi *hic à n.1.*Vnctio nunc eſt impoſitio manuum, quæ in hoc ſacramento confirmationis adhibetur, nec quod eſſet manus impoſitio,ſi medio aliquo inſtrumento vngeret Epiſcopus;quia conſtat, vt ibi dixi hoc ſacramentum à primis exordiis Eccleſiæ impoſitione manus confici ex Apoſtolorum vſu relato.

Alij inquam æquè probabiliter exiſtimant non 16
eſſe de neceſſitate ſacramenti, ſed de præcepto Eccleſiæ Vnctionem immediatè fieri ipſa manu, vel digito Epiſcopi;eo quod ſi fiat Vnctio medio aliquo inſtrumento v.g.*penna*,verificantur verba formæ; & quia non eſt credibile Chriſtum inſtituiſſe, vt ex re non tanti momenti pendeat valor confirmationis;& ſic ſufficere, quod fiat inſtrumento aliquo:ſic docent Heredia *de confirm. diſ.6.*vbi citat Henriquez *dicto lib.3.cap. 3.* Viuald.*cap.2.*Leander cum aliis *dicta diſp.3. tract. 3.de hoc ſacram.q.12.*dicens prædictos Doctores id non docere, ſed tantum eſſe probabilem ſatis, docere Suarez,Filliuc.Peſant.Dianam.

Vnde infero quod etſi Filliucius *ſupra n. 17.* 17
Layman *lib.5.tract.3.cap.2.n. 5.* Suarez *ſect. 3.* Zambran apud Dianam *dict.p.3. tract.4.ref. 22.* Hurtado,Ochogauia Lublino verbo *confirmatio*, Reginald. *dict. lib. 28. n. 10. &* Bonacina cum Nugno, Bauny, & Paulus quos refert Leander *dict. p. 3. q. 13.* exiſtiment, vt peccet mortaliter Epiſcopus qui alio Digito, quam dextro pollice, confirmet:tamen æquè probabiliter idem Leconder de Caſtillo *de confirm.dubio 12.n.149.*Trullench.*dicta quæſt.vnica ſub n. 7.* Nugnus *q. 72. art.4.dif.2.concluſ.4.*Diana, & Baſilius Pontius cum iam ab eo relatis *dicto cap.5. dicunt fin.* non pertinere ad eſſentiam ſacramenti, quod ea Vnctio fiat Police Dextro,vel Syniſtro,vel alio Digito Epiſcopi quamuis ſit de neceſſitate præcepti, propter praxim in Pontificiali Romano obſeruatam,& Barboſa cum Zambrana infrà referendus, & cum Layman *ſuprà dicit dict.alleg.30.p.2.* in Paſtorali,ait certum eſſe obligari Epiſcopum ſub præcepto vngere immediate dextro Police; quod ita præcipit Pontificiale,dicens cum aliis nullum eſſe hoc ſacramentum ſi conferatur medio inſtrumento.

Infero ſecundò multo melius poſſe Epiſco- 18
pum confirmantem lite tempore peſtis,medio inſtrumento aliquo, quidquid renuat Diana *dicta p.9.ref.30. in fine*; quatenus dicit cum Pontio, Petigiano

Perigiano, Reginaldo, Filiucio, & Castro Palao *tom.4.tract.20.disp. vnica, puncti.3.n.4.& aliis*, necessarium esse, vt fiat vnctio prædicta manu Episcopi immediatè; quia impositione manus, hoc sacramentum à primis Ecclesiæ exordiis conficitur, vt constat ex Apostolorum vsu adducta, *supra à n.* 1. nam in casu dictæ necessitatis, supposita iam adducta resolutione sub vers. *alij*, non deficit manus impositio; quando penicello, seu calamo, idem Episcopus in manutento, confirmat signando; quia cum eo instrumento forma huius sacramenti verificatur: ita Quintanal Dueñas, *in theolog. morali tom.1 tract.2.singul. 3.n. 5.* vbi citat Leandrum, Hurtadum, & Herediam acerrimè in omni euentu videtur defendere, vt non nisi digito, & manu Episcopi, Trulench. *sub dict.n.7.*

19 Quod si dubites de quantitate materiæ, quæ requiritur ad vnctionem istam confirmandi, breuiter respondeo minimam sufficere; quia hac potest minister digito linire frontem pueri, sicut de materia baptismi omnes profitentur, Hurtado in terminis *confirm. disp. 6. in fine*, Castro Palao *dicto puncto 3. n. 5.* Bonacina *dict. disp.3.quæst. vltima puncto 3.n. 5.* de Castillo *suprà dubio 5. n. 61.* Leander *dict. disp. 3.tract. 3. de sacram. q. 16.* Ægidius Trullenq. *dicta quæst. vnica, lib. 2.de sacrament.sub.num.7.*

20 Ad quintam quæstionis partem, an ad confectionem huius sacramenti confirmationis, debeant vngi aliæ partes corporis præter frontem? In quo dubio primò dico, quòd si frons non vngitur, aliæ verò partes corporis sic, non efficiantur sacramentum confirmationis, verum si vngatur, prolata cum forma confirmandi, frons non inde prohiberi, quod aliæ, seu nonnullæ partes corporis confirmandi vngantur à confirmante, vt sensus, iuxta consuetudines diuersas Ecclesiarum: ita nouissimè Diana, *dicta p.9.tract.8.res.30. vers.nota tamen*, vbi sequentibus verbis dicit *sic constare ex recepta consuetudine Ecclesiæ à primis temporibus, & approbata ab Ecclesia Romana &c. Et quod id conuincitur primò ex consilio secundo generali, quod est Constantinopolitanum 1. can. 7. Vbi statutum est quosdam hæreticos ad Ecclesiam redeuntes recipiendos, & obsignandos sancto chrismate in fronte, oculis, naribus, & ore, & auribus: in quibus verbis, planè de sacramento confirmationis sermonem esse* dicit addens, *vt quemadmodum Græci in sacro fonte Baptizandos, in aquam totos emergunt: ita etiam in confirmatione diuersas corporis partes inungunt toties repetita forma, & quod talis actus ex nullis particularibus collectus moraliter loquendo vnus consensus sit, quamuis in prima Vnctione frontis sacramentum confirmationis persici, & effectum sortiri, indubitatum esse debeat* ita Diana.

21 Et ante illum, eo non citato, amplè probat Basilius Pontius *ex dicto concilio p.1. de hoc sacram. & dict. 2.p. dict.cap. 5.n.6.* quod prædictus modus est receptus apud Græcos multis in canonibus; quia per ea sacramenta reconciliabantur, quæ ab ipsis omissa erant, & quoad easdem prorsus partes vngendas, quas expressit dictum concilium, recenseat etiam antiquissimum euchologium patriarchale manuscriptum, & similiter Cyrillus Hierosolimitanus, qui fuit vnus ex Patribus eius concilij Generalis, qui se subscripsit, agens *de hoc sacramento chatechesi 3.* Vbi inquit primum hoc vnguento Symbolice vngi frontem, & alios sensus corporis, & Deinde multas partes vngendas enumerat hisce verbis: *primum frons illinitur, vt eum abstergat a nobis pudorem*, quem primus homo transgressor perpetuò circumferebat, simulque efficiat vt possimus, (vultu non velato,) Gloriam Dei intueri.

22 Et quod deinde aures inunguntur, vt ad audienda Diuina mysteria, aures accipiamus, de quibus dicebat Isaias: *addidit mihi Dominus aures ad audiendum, & Dominus in euangelio, qui habet aures audiendi audiat.* Posteà nares, vt diuinum recipientes vnguentum dicamus *Christi gratus odor sumus in his, qui saluantur.* Item & pectus inungi, vt induti Toracem Iustitiæ, fortiter aduersus insultus Diaboli concitatis: hæc omnia Cyrillus.

23 Ex quibus colligit Basilius (vt videre est ex dictis) varietatem esse apud ipsos Græcos circa partes vngendas chrismate in hoc sacramento; si quidem dictum concilium 2. generale, & vetustissimum euchologium, recensent, *frontem, oculos, nares, os, & aures*, Cyrillus autem, *frontem, nares, & pectus*, euchologia autem Tipis excussa, quibus modo passim vtuntur Græci, *frontes, oculos, nares, os, aures, pectus, manus, & pedes*, & quod nihil contra dictam consuetudinem Græcorum hactenus illis opposuerit Ecclesia latina, cum tamen in multis aliis rationem facti quæsiuerit vt constat ex concilio Florentino, concluditque Basilius hoc quidem magno argumento apparere vctionem frontis essentialem esse cùm omnes, tàm Greci, quàm Latini in ea vnctione conueniant, & de ea, sicut de aliis essentialibus loquantur, reliquas verò partes corporis vngere, non esse de necessitate sacramenti, sed præcepti iuxta Ecclesiæ vniuscuiusque morem.

24 Ad sextam quæstionis partem de alapa, qua percutit Episcopus confirmando, & de panno, quo cingitur eius frons chrismate, breuiter respondeo ad primum quod percutitur maxilla confirmati in signum confirmatum forti, & inuicto animo, debere ferre imminentia, propter fidem; & vt se recordetur hoc sacramento, semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere: ita Durandus *de Diuin.cap.84.lib.6.n.6.* Bartholom ab Angelo, *dialogo 3.§.34.* Camerota *de hoc tractatu, cap.7.dubio 4.* Bonacina, & cum eo Barbosa *in pastorali dicta 2.p.alleg.30.n. 26. & 27.*

25 † Vbi etiam resoluunt omissionem alapæ non videri peccatum mortale; & licet Sa, *verbo confirmatio n.10.* Ludouicus de S.Ioan.*q.1.art.9.dubit. 1.conclus.13.* Ledesma, Valentia, & alij, videantur tenere peccare venialiter: Tamen Archangelus *vbi suprà*, idem Valentia, Leander *de hoc sacram.* Cum Soto, & aliis *disp. fin. q. 11. & 13.* docent prædicta, & quod nullum sit peccatum, si omittatur alapa citra contemptum.

26 Ad secundum respondeo frontem confirmati panno albo circuncingi, ne recens Vnctio defluat, aut deleatur, & septima Die deponitur, & in Concilio Balbacensi relato *in cap. si quis voluerit 121. de consecrat. dist.4.* dicitur quod pannus chrismalis, quo caput pueri in fronte per Episcopum, vel in vertice per Presbyterum circungitur, potest iterum super alium chrismatum, aut Baptizatum. imponi, vt referunt Barbosa *dicta alleg.30.n. 24. & 25* & Durandus *in rationali Diuinorum lib.6. dist. cap. 48. n. 9.* in praxi verò videmus illicò confirmatos pergere ad fontem baptizandorum, vbi adsunt sacerdotes, qui eos abluunt chrisma,

tollendo

tollendo pannum. Et Iudico, ne abutantur confirmati tali vnguento de facili, tadendo Digitis, aut palma manus.

27 Pro complento notandum est, quod etsi soleant confirmandi, cum pergunt ad confirmandum, seu Parentes ad confirmandos pueros, ferre Cereum, quod offerunt; tamen si illum omittant ferre, non peccare mortaliter, docent Zambrana de casibus occurrentibus tempore mortis, *c.2. dubio vltim. n. 1.* idem Barbosa *dicta alleg. 30. n. 27.* & cum valentia, Soto, & Archangelo, docet Leander *dict. q. 13. in fine.* si omittat citra contemptum, & ait cum Archangelo, quod cereus, qui offertur, est actus quidam religionis.

QVÆST. V.

An forma huius sacramenti eadem sit apud Græcos, ac est apud latinos? sitque de necessitate sacramenti? vbi an omnia eius verba sint essentialia ad valorem sacramenti? sitque necessaria expressa inuocatio sanctissimæ Trinitatis? seu sufficiat dicere verba confirmetur, *&* signetur seruus Christi, *aut alia verba æquipollētia Possitque Pontifex aliqua mutare?*

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis sacramenti forma est,* signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis &c. *à Christo tradita, & ab Apostolis promulgata n.2. ea que vtitur Ecclesia latina, vt n. 3.*

4 *Confirmationis sacramenti forma apud Græcos est* signaculum donationis spiritus sancti amen, *expenditur numeris sequentibus, vbi de forma, qua Constantinus Imperator fuit confirmatus à Syluestro,* & n. 5. *&* à n. 27. & 29.

5 *Constantini Imperatoris edictum de confirmatione, qua à Syluestro linitus est.*

7 *Redeuntes ad Ecclesiam à quibusdam hæresibus, qualiter Baptizarentur, & confirmarentur.*

8 *An nullus sacramenti confirmationis, qua per anthonomasiam vocatur signaculum.*

9 *Bessarion Cardinalis anthoritas fuit magna in concilio florentino ad conuincendos Græcos, & vniendos cum latinis.*

10 *Stanislaus Socolbius Rex Poloniæ Theologus insignis, vertit censuram Hieremiæ Constantinopolitani ex Græco in latinum, & annotationibus illustrauit.*

12 *Forma confirmationis sacramenti, num sufficiat prolata per modum imperatiui, & optatiui ex n. 23.*

13 *Verba formæ confirmationis sacramenti* crucis, *&* chrismate salutis, *num debeant exprimi aproferente pro substantia formæ* n. 14. 15. *vbi affirmat Suarez ex aliis.*

16 *Forma verborum geminatio* signo te, *&* confirmo te *simul prolata secundum quosdam, non requiritur præcisè, docentes, vt sufficiant* signo te, *vel* confirmo te; *alij vtraque verba requirunt pro essentia formæ huius sacramenti.* vt n.17.

18 *Forma sacramenti confirmationis, num essentialiter requirat expressam prolationem verborum sanctissimæ Trinitatis, vt n. 19. 20. & 21. & videtur quod non, vt n. 22. nisi in sacramento Baptismi.*

20 *Græci n m expresserint in collatione sacramenti confirmationis sanctissimæ Trinitatis verba.*

22 *Baptismi forma requirit essentialiter expressionem verborum sanctissimæ Trinitatis. Et quare non sic in confirmatione.*

23 *Confirmatio, forma prolata per verba imperatiua, seu optatiua, num sufficiat, vt prolata per verba indicatiua à n. 24. 25. 26. 27. & explicatur n. 30. 31.*

26 *Græcorum forma* signaculum Domini Spiritus sancti, *qualiter sustineatur. n. 27. 28. 29. vbi explicatur.*

28 *Forma verba* consignet te Deus sigillo fidei *à Constantino dicta, num sustineatur, &* n. 29.

31 *Pontifex potest permittere, vt Græci confirment sub forma* signaculum doni Spiritus sancti, *vel alia Constantini* consignet te Deus sigillo fidei.

32 *Reconfirmandi sunt pueri Baptizati à Presbyteris, qui simul apud Græcos solebant illos confirmare.*

33 *Chrismatis sacri apud Græcos olim fuit vsus duplex, ceremonialis vnus, & reconciliatiuus hæreticorum redeuntium, alter sacramentalis.*

34 *Sententia securior in formis sacramentorum sequenda.*

1 AD primam quæstionis partem antequam de Græca, siue latina forma disputem affirmo formam huius sacramenti confirmationis sequentibus destinari verbis: *Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine Patris, & filij, & spiritus sancti,* vt referunt Cardosus verbo *sacramentum confirmationis n. 3.* Valerius Reginald. *lib. 18. cap. 24.* cum multis Diana *p. 3. tract. 4. resolut. 27.* Valentia *tom. 4. disp. 5. q. 1. puncto 3.* *Chathechism. Pij V. p. 2. cap. 3. n. 10.* & alij referendi communiter, & deprehenditur *ex cap. Presbyteros 118. de consecrat. dist. 4. cap. spiritus sanctus* cum sequentibus *de consecrat. dist. 5.* & ex hoc nostro textu *in §. per frontis, & ex concilio florent.* quod Ecclesiæ traditionibus probant D. Thom. *3. p. q. 72.* Sotus *in 4. dist. 67. art. 4.* Victoria *de hoc sacram. n. 41.* Osius, Danisius, Alanus, & Somnius, quos refert, & sequitur Sahagun *de hoc sacram. sub n. 17.* & cum Decano, Loban, & Ledesma, quibus accedunt Suarez *p. 3. disp. 33. sect. 5.* Ægidius Trullench. cum aliis *de sacram. lib. 2. q. vnica n. 8.* Baunij *de hoc sacram. q. 6.* Diana cum multis *p. 8. tr. 1. resol. 8.* & cum de Castillo *dub. 7. n. 74.* Castro Palao *punct. 5. n. 1.* Archangelo *dist. 7. pag. 67. col. 2.* & aliis Leander *de sacram tract. 3. disp. 2. q. 15.* † & omnes Doctores affirmantes optime etiam à Christo Domino esse hanc formam traditam, & ab Apostolis promulgatam & congruentiam esse quia confirmatio est perfectio Baptimi nouissime P. mag. Prad. *de hoc sacram. dubio 6. 3. nu. 12. & 13.* 2

Quare non est audiendus Archidiaconus *dist. 5. in c. nouissime* apud Hugonem ibidem negantem, quod forma aliqua sit necessaria de substantia huius sacramenti, cum credat quod sacramentum olei; & sacramentum chrismatis possit conferri, sine 3

sine verbo; dummodo fiat Vnctio de oleo, vel de Balsamo consecrato; nec etiam est audiendus, etsi apud Nicolaum Ploue *de comsirm. pag.* 10. solum hoc referat, aut sub dubio neget. Relata inquam forma, est qua vtitur Ecclesia latina, vt ponit Concil. florent. *in Decreto Eugenij IV.* & colligi potest eam vetustissimam esse ex relatis ab Ambrosio de his qui initiantur mysteriis cap. 7. ibi: *signauit te Deus Pater, confirmauit te Christus Dominus, & dedit pignus spiritus in cordibus tuis*, tradit Basilius Pontius *de hoc sacramento p. 2. cap. fin. num.* 1. dicens quod in relata forma explicatur causa principalis effectus confirmationis, scilicet sancta Trinitas, effectus ipse, qui est robur spiritus, & signum militiæ quod est character.

4 Iam ergo de similitudine, aut de similitudine formæ Græcorum, & de eius sufficientia inquirendum est inter eos, in qua forma recepta quæ extat in omnibus euchologiis Græcorum, tam excussis, quam manu scriptis hæc est *signaculum Donationis spiritus sancti amen*, de qua dubium est, an sit forma legitima, & quantum colligi potest ex scholasticis videantur sentire nullam aliam esse formam præter relatam, qua Ecclesia latina vtitur sufficiente, quia cum de hoc sacramento disputant, nullius alterius formæ mentionem faciunt, vt loquuntur antiqui omnes, & ex recentioribus Suarez *dicta disp.* 33. *sect.* 5. Bellarm, *lib. 2. cap.* 10. Ægidio *in hoc articulo* 4. Valentia *disp* 5. *generali q.* 1. §. 10. Gamacheo *de hac q. cap.* 5. qui, & Soto *in 4. dist. 7. q vnica art. 4. in solut. ad* 1. colligere sic videntur respondentes ad edictum Constantini referens verba formæ, quibus fuit confirmatus á Syluestro, quæ non continent integram huius sacramenti formam. Alij vero dixerunt Constantinum non retulisse distincte omnia, quæ in eius confirmatione gesta sunt & ita formæ partem omisisse.

5 Sed quia edictum relatum Constantini, quod extat *tom. 1. concilior.* post vitam S. Syluestri, vbi cum Imperator referret quid egerit S. Syluester, cum ipsum Baptizauit, & confirmauit, loquitur sequentia verba *septiformis gratiæ spiritus sancti adhibuit beati chrismatis Vnctionem, & vexillum sanctæ crucis linuit in mea fronte, dicens, signet te Deus sigillo fidei in nomine Patris, & filij, & spiritus sancti* cunctusque clerus respondit *amen*; & quamuis dici posset hoc edictum esse commentitium, & nullius authoritatis.

6 † Cæterum respondet Basilius Pontius *de hoc sacram. part. 2. cap.* 7. (omnino legendus ad exactam disputationem *de hoc puncto*) *numero* 4. vt etsi hoc edictum in his, quæ habet de primatu sedis Romanæ, & Patriarchali Dignitate, Constantinopolitana ab ipsis Græcis corruptum videatur: tamen in aliis censeatur esse legitimum, & incorruptum; & quod in hac parte, in qua agit de Baptismo, & confirmatione, nullus vnquam asseruerit esse mendosum; quia conuenit cum aliis, quæ Historiographi alij narrant; & sic dicit, vt noster Seuerinus Binnius in noua editione conciliorum ex Bellarmino.

7 Et probat Basilius Pontius *à numero 6. ex concilio 2. generali*, quod est *Constantinopolitanum* 1. vbi præcipitur, vt redeuntes ad Ecclesiam à quibusdam hæresibus reciperentur dantes libellos suæ fidei, & confessionis & anathematizantes omnem hæresim, quæ non sentit vt sancta Dei Ecclesia, & signati, siue vncti sancto chrismate oculos, nares, os, & aures additur ibi, *& eos signantes dicimus signaculum Doni spiritus sancti*, qui explicans ait eam esse formam sufficientem sacramenti confirmationis, cum plane ibi agendo, concilium de recipiendis hæreticis, qui legitime Baptizati fuerant, & reconciliandis per sacramentum confirmationis ab illis omissum, simul designet materiam proximam confirmationis, & partes vngendas, & formam eius sacramenti, scilicet *signaculum Doni* spiritus sancti.

Et comprobat *à num.* 10. ex verbis Sancti Asterij Episcopi Amasiæ, cuius authoritatem valde commendat septima synodus generalis, *actione 4. & 8.* ad confirmandum cultum Imaginum in sermone in parabola de prodigo, quem in sua Bibliotheca referens potius habet inter alia sequentia verba. *Datur vero Prodigo post stolam, & annulus, nempe symbolum intelligibilis signaculi spiritus sancti, vt enim in regeneratione per Baptismum, & stola, & signaculum doni spiritus sancti; ita etiam in regeneratione per pœnitentiam*, in quibus apertè dicit positam esse formam confirmationis; siquidem S. Asterius appellat annulum sacramenti confirmationis, quæ per anthonomasiam vocatur signaculum; eo quod principes annulum, in quo sua insignia habent inscriptam, soleant res obsignare. 8

† Item ex verbis Cardinalis Bassarion, cuius magna fuit authoritas in concilio Florentino ad coniungendos Græcos, & vniendos cum latinis; eo quod isti optime norunt formas sacramentorum in vers. *nostri vero* (idest) *Græci* &c. subiicit post alia verba sequentia; etenim secunda œcumenica synodus verba, quæ sacrum chrisma perficiunt, tradens *in 7. canone* ita inquit *obsignantes, hoc est sanctissimo chrismate, eos chrismantes dicimus* (signaculum doni spiritus sancti,) *& hæc verba secundum eos hoc chrismatis sacramentum perficiunt, hoc idem in cæteris, diligens inuestigator inueniet.* 9

† Iterum etiam ex verbis Stanislai Socolbij Regis Poloniæ Theologi insignis, qui censuram Hieremiæ Constantinopolitani de Græco in latinum vertit, & annotationibus illustrauit in explanatione *cap.* 3. eius censuræ, formam Græcorum sequentibus verbis verbis scribit: *formam hanc verborum sacramenti confirmationis olim fuisse testatur canon. 7. concilij Constantinopolitani, signatos inquit, siue vnctos, primum sancto chrismate, & frontem, & oculos, & nares, os, & aures*, & eos signantes dicimus (signaculum doni spiritus sancti) non dissimilis *est iam ea forma, qua nunc in Ecclesia vtimur* (*signo te signo crucis, & chrismo te oleo salutis*) 10

† Et pergens late Basilius *in dict. cap. 7. part. 2. à num.* 13. aliis pluribus authoritatibus; & rationibus vsque ad finem, defendit prædictam Græcorum formam, respondens aliis rationibus, authoribus, & fundamentis *à num.* 3. relatis, 7. & *à n.* 16. ait *à n.* 14. prædictæ formæ sufficientiam ostendi ex doctrina D. Thomæ *in hoc articulo* 4. nam cum ad formam confirmationis tria requirat, causam scilicet conferentem, plenitudinem roboris spiritualis quæ est sancta Trinitas. Secundo ipsum robur spirituale, quod homini confertur per sacramentum. Tertio signum, quod pugnatori datur; sicut & in pugna corporali milites insigniis Ducum insigniuntur; ita & reperiri illa tria in dicta Græcorum forma; & sic 11

sic nihil deesse huiusmodi formæ; quidem exprimitur character, cùm dicit *signaculum*, & non siletur gratia, quæ confertur in verbo *Domini*, nec, vt desideretur in ea forma primarius auctor cùm additur *Spiritus sancti*, cui singulariter attribuitur hæc sanctificatio, in quo cæteræ personæ propter vnitatem substantiæ comprehenduntur. alia nouissimè dicit P. M. Prado *tomo 2. de lib. de sacrament. toto dubio 5. §. 1. & 2. cum aliis*.

12 Sed quia hæc omnia, & alia dicta pro forma sacramenti confirmationis apud Græcos; & latinos dependent à vera resolutione eorum, quæ sub themate nostræ quæstionis principalis positæ sunt. Et num sit de essentia verborum formæ quod proferantur per modum indicatiui, aut sufficiant *confirmo te*, aut *confirmo te*, exprimendo omnia eius verba supra in principio adducta, aut sufficiat per modum imperatiui, & optatiui, vt *signet te Deus signo crucis*, aut *confirmeris chrismate salutis, in nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti*. Ideò quia Græcorum forma potius respicere videatur ad hanc vltimam imperatiui, & optatiui; ideò si inter Latinos ea prolatio formæ sufficiat, videbitur quod relata forma Græcorum suprà adducta sufficiens sit, nec dissimilis in substantia à forma nostræ latinæ Ecclesiæ; sic etiam probetur non requiri explicitam pronunciationem Trinitatis sanctissimarum diuinarum personarum, obidque ad cæteras quæstiunculas pergo ex numeris sequentibus.

13 Ad secundam igitur quæstionis partem, an omnia verba formæ latinæ Ecclesiæ relata, *supra numero 1.* sint essentialia ad valorem sacramenti confirmationis? & in primis non esse necessarium vt exprimatur nomen *Crucis*, sed valere si dicatur *signo te, & confirmo te*; eo quod in forma adducta Græcorum non exprimitur signum *Crucis*; & sic sufficere crucem efformari opere ipso; eo quod; vt sentit Estius *in 4. dist. 7. §. 10.* & fauent Charmacheus *in hac quæstione, capite 5.* sequitur Basilius *dicto capite 7. numero 4.* dicens, quod cum ponimus vocem illam *signo crucis*, non esse necessariam intelligemus, quod non est de essentia formæ, vt ponatur explicitè determinatè; sed satis esse quod explicitè, vel implicitè ponatur, & exornat exemplis.

14 Tamen Suarez *disputatione 33. sectione 5.* quem sequitur Ægidius *in hoc articulo*, Henriquez *libro 3. capite 2. numero 5.* Valentia *puncto 5.* Puteanus *dubit. 6.* Sylicius *in hoc articulo*; necessarium esse dicunt necessitate sacramenti exprimere in forma signum crucis; quia vt dicit Suarez expressa crucis mentio valde consentanea sit effectui huius sacramenti, (quia *vt quæstione præcedenti dixi*,) est signum militare, quo confirmandus insignitur, & vt magis ipsius menti exprimatur, quod explicitè protestetur.

15 Secundò colligit Basilius Pontius *dicto capite 7. numero 6.* non esse similiter de essentia formæ confirmationis, quod exprimatur *chrismate salutis*; quia verbo illo *signo te, confirmo te*, in his circunstantiis modificato, continetur necessario vnctio cum chrismate; & sic eo modo philosophandum, ac de prædictis verbis *signo crucis*, & probat exemplo Baptismi, & sacræ vnctionis: nam quamuis necessaria materia sit aqua, oleū, non tamen necessarium est dicere *baptizo te in aqua, aut per istam sanctam vnctionem olei*, contra hanc doctrinam pugnant Suarez, Ægidius, & alij relati dicentes necessario esse à confirmante proferenda.

Tertiò colligit Basilius Pontius *dicto cap. 7.* non esse de essentia formæ geminationem illorum verborum, *signo te, & confirmo te*, sed sufficere, vel *signo*, vel *confirmo*, ex eo quia in forma Græcorum, de qua supra tantum habetur vox *signaculi* sine verbo confirmationis; præterea; quia in ea forma, quam refert, (vt supra) Constantinus in suo edicto, tantum habetur verbum *signandi*, *signet te Deus sigillo fidei*. Deinde quia in libro, qui inscribitur ordo Romanus, & antiquissimo, ponuntur omnes ceremoniæ, & ritus seruandi in officiis Ecclesiasticis, & administratione sacramentorum, cum de hoc sacramento agitur, habentur pro forma tantum sequentia verba *confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*: aliis pluribus fundamentis conatur hanc partem probare Basilius repetens omnia ritualis verba vltima: *adimple eos spiritu timoris tui amen, consigna eos signo crucis Christi in vitam propitiatus æternam amen*, & statim ibi subiungi, oratione expleta, *interrogantibus Diaconibus nomina singulorum, Pontifex tincto police in chrismate facit crucem in frontibus singulorum, ita dicendo (confirmo te in nomine Patris, & Flij, & Spiritus sancti amen.)* & ibi concludit explicando prædicta, quod verba solum pertinentia præcise ad formam, sunt, *confirmo te*, videbis Layman *tract. 3. cap. in Theologia morali* dicentem sufficere quod confirmans proferat, vel *signo*, vel *confirmo*. 16

Sed idem Suarez, & Ægidius supra, & Petigianus *in 4. dist. 7. q. 1. art. 1.* & alij dicunt pertinere ad essentiam formæ, *consigno te*, vel *confirmo te*; quia hæc duo non videntur synonima, & ex consequenti diuersa significent, referanturque ad diuersos effectus; & ob id necessario exprimenda, & de prædictis omnibus in fauorem Basilij Pontij sentiunt probabiliter Diana *tract. 4. resol. 27.* & Henriquez *dicto lib. 3. littera I.* & nouissimè pro Basilio acerrimè loquitur Pater Amicus *in cursu Thologico, tom. 7. disput. 13. sect. 5.* vbi defendit ad vnguem formam Græcæ Ecclesiæ supra adductam, vt referunt etiam Diana *p. 8. tract. 1. resolut. 9.* ex vers. *qui etiam*, & vers. *2. 3. & 4.* pro Suarez. tamen multo probabilius dicunt ipsum sentire; quia prædictis omnibus verbis vsa fuit Ecclesia; & quia omnia assignantur pro forma à Concilio Florent. D. Tho. *in 3. p. dict. q. 72. art. 4.* Paludanus, Sotus, Scotus, Alex. D. Bonauentura, & Ricardus, quos sequutus fuit Suarez, & istum Ochogauia, *q. 5. num. 1. de hoc sacramento*, Nicol. Ploue, Angelus, Filiucius, Diana, Bonacina, quos sequitur Leander *de sacram. tract. 3. disp. 3. num. 3*, Castrus Palaus *tom. 4. tract. 20. puncto 5. num. 6.* qui ad argumentum contrariorum respondet, dicendo, quod *in dicto libro*, qui inscribitur *ordo Romanus* non exprimitur tota forma, sed sub verbis concessis confirmationem declarare, è contra autem Basilius Pontius, & Amicus, cum aliis pugnantes pro sua sententia, satisfaciunt fundamentis Suarez, & aliorum nouissimè d. Prad. supra *d. dubio 5. §. 3. & sub §. 4. & ibi à num. 36.* 17

18 Ad tertiam quæstionis partem, an sit facienda expressa inuocatio sanctissimæ Trinitatis, vt essentialis, & requisita ad valorem confirmationis; dissentiunt etiam Doctores, quia defendentes adductam formam Græcorum, negant expressionem; sed defendentes omnia verba latinæ Ecclesiæ pro forma confirmationis, necessaria esse; affirmant requiri explicitam expressionem personarum sanctissimæ Trinitatis, inter negantes sunt Æstius, Amicus, *dict. tom.* 7. *disp.* 13. *sect.* 1. Basilius Legionensis vbi *supra dicta p.* 2. *cap.* 8. *de confirm. num.* 9. quam non improbat

19 Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res* 8. 9. *&* 10. † Vbi repetit omnia, quæ adduxit Amicus, & quæ dixerunt Suarez, & alij statim referendi, & videtur sic tenere Aureolus *in* 4. *dist. q.* 2. vbi dicit, quod forma huius sacramenti est *signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis*, vbi non apponit inuocationem sanctissimæ Trinitatis; Cùm ergò dicant prædicti Auctores, quod iam *à num.* 1. relata forma Græcorum, sit sufficiens nec in eâ fiat sanctimæ Trinitatis expressio pèrinde non requiri talem expressionem de hoc dubio nouissimè idem P. Prád. *de hoc sacram. d. dubio* 5. §. 4. *à n.* 46. vers. *vltimo.*

20 Sed pro affirmatiua ex antiquis sentit Alex. *in part.* 4. *quæst.* 9. *membro* 2. *art.* 2. & ferè omnes cum D. Thoma *dicto art.* 4. & fere recentiores omnes, inter quos Pesantius, & Ægidius *dicto art.* 4. Suarez *dict. disp.* 33. *sect.* 5. Sa verbo *confirmatio numer.* 9. Henriquez *cap.* 2. *num.* 4. Reginald. Filliucius, Petrus de Ledesma, & alij, quos citat, & sequitur *disp.* 3. *puncto* 3. *n.* 8. Baunij *de confirm. quæst.* 6. Castro Palao *supra puncto* 5. *n.* 3. Diana, *vbi supra dictâ res.* 10. quatenus ibi longe probat Græcos in forma confirmationis inuocasse explicitè Trinitatem. Primò ex Seuero Patriarcha, Alex, qui *in Bibliotheca Patrum tom.* 7. post Vnctiones plurium corporis partium, dum refert formam, exprimit explicitam Trinitatis inuocationem, à qua tamen recessit modernum Euchologium; & quia *in Bibliotheca Vaticana* inter libros Syriacos *sub n.* 26. *in* Euchologio, seu ritu Iacobitarum in collatione huius sacramenti, similiter habetur explicita Trinitatis inuocatio, dicens notum esse Iacobitas ex ritu Græcorum esse, & insuper ipse Diana addit sibi retulisse sacerdotem Monachum Græcum se legisse in Euchologio manu scripto in Albania in collatione huius sacramenti explicitam Trinitatis inuocationem; verum dicit post schisma Græcorum à tempore Photij, inter quem, & Nicolaum Papam pro confirmandis Bulgaris dissentiones, intercessisse non solum in hoc sacramento, sed & in alijs sacramentis, pluresque factas esse mutationes in ritibus, in codicibus manu scriptis, & quod quotidie fiunt beneficiis, vbi imprimuntur eorum Euchologia ad placitum vniuscuiusque.

21 Itaque si Græci prædictam inuocationem fecerunt, explicitè apparet, vt fuerit semper essentialis inuocatio sanctissimæ Trinitatis explicitè, & quod Ecclesia latina eam semper proferat, vt necessaria ad ipsum sacramentum confirmationis, vt tradunt Suarez, & alij suprà, tum quia Concil. Florent. in decreto Eugenij in forma huius sacramenti, exprimit Trinitatem personarum. Tum quia cum hoc sacramentum sit quædam perfectio Baptismi, & in isto sit necessaria, & essentialis inuocatio explicita personarum sanctissimæ Trinitatis; sequitur dicendum idem prærequiri in hoc sacramento confirmationis.

Tamen quia his fundamentis respondent Basilius *supr. ex n.* 10. & per eadem verba Pater Amicus vbi suprà, quæ ad litteram ex vtriusque refert Diana *dicta p.* 7 *tract.* 1. *res.* 9. ex vers. *vltimo*, dicendo ad primum ex dicto Decreto florentini Concilij non probari esse essentiale, quidquid ponitur in formis sacramentorum, comprobans ex forma adducta Ecclesiæ orientalis, quæ ab antiquis temporibus Concilij II. generalis supra relati vsque ad tempora nostra recepta non inuocarit Trinitatem sanctissimam. Ad secundum præter alia respondendo in Baptismo requiri explicitam Trinitatis inuocationem; quia sic Ecclesia semper intellexit in confirmatione, non cum videatur in forma recepta in Ecclesia Græca, & approbata non contineri, esse que rationem congruam, quia in Baptismo intramus in Ecclesiam per Trinitatis confessionem, quæ est primum, & radix aliorum mynisteriorum fidei. In confirmatione autem dari robur ad protestandam vniuersam fidem; roburque accommodari spiritui sancto vt Christus, sæpè discipulis testatus cum illis spiritum sanctum promisit, & ob id satis esse, si eius mentio fiat, & ibi implicitè tota Trinitas intelligatur & Pater Amicus dicit suprà non esse eandem rationem de forma Baptismi: nam cum per Baptismum homo primò nascatur ad fidem, debet ipsius principale mysterium ei explicitè proponi, vt credendum; sed quia per confirmationem iam homo supponatur ad fidem renatus, & ad Religionem Christianam admissus per explicitam Diuinarum personarum professionem, non sit amplius earundem personarum Diuinarum necessaria mentio expressa, addens quod authoritas Concilij Florentini, Chathecismi, & Pontificalis Romani, nec non Theologorum, qui in hoc sacramento requirunt expressam inuocationem, eam tantum requirat sub præcepto, & quidem solum in Ecclesia latina, & quod alioqui non posset Ecclesia latina permittere, vt Græci hoc sacramentum administrent absque expressa inuocatione Diuinarum personarum, vti non permittit, vt absque expressa inuocatione earundem, administretur sacramentum Baptismi; imò & in vltimis verbis clarè Amicus firmat, Pontificem licitè permittere, vt Græci vtantur in confirmatione illa relata sub principio nostræ quæstionis forma. Hæc Doctores magis prolixè, quæ adhuc non sufficiunt ad dissoluendum modum propositum suprà ex vers. *ad secundam*, nisi etiam explicemus dubia, quæ subsequuntur ex vers. *ad quartam* statim sequenti.

Ad quartam quæstionis partem, an sufficiant pro forma legitima huius sacramenti, si minister confirmans, proferat verba *signetur seruus Christi aut confirmetur* seu alia vt perficiat hoc sacramentum? In quo dubio acerrimè Pater Amicus vbi *suprà in cursu Theologiæ mor. dicto tom.* 7. *disp.* 13. *sect.* 3. qui citat pro se Henriquez *lib.* 3. *summa cap.* 2. *num.* 5. *&* vt refert etiam Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *dict. res.* 9. *vers. primò* dicit non esse essentiale ex proximè dictis; quod forma proferatur per modum indicatiui *consigno te*, aut *confirmo te*, sed posse proferri per modum imperatiui & etiam optatiui, & deprecantis *signet te Deus signo crucis, aut confirmeris chrismate salutis in nomine Patris, & filij, & spiritus sancti.* 23

Et

24 Et confirmatur ex doctrina Bonacinæ *suprà n.9.* Reginaldi *dict.lib. 27. n. 33.* Bellarmini *cap. 10.* dicentium quod sit valida confirmatio data sub forma *confirmetur seruus Christi in nomine Patris, & filij, & spiritus sancti amen*, imò putat idem Bellarminus, vt sit valida sub hac forma *confirmo te in nomine Patris &c.* vel vt Vega ait *casa 4.* esse ratum sacramentum sub hac forma collatum, *confirmo te chrismate sanctificationis*, vt sentit in prædictis omnibus modis Basilius Pontius, suprà *dicto cap.7.*

25 Et ita de illa forma *signetur*, aut *signatur seruus Christi signo crucis, & confirmetur*, aut *confirmatur chrismate salutis in nomine Patris*, vt docent Reginaldus, & Suarez, Ledesma, quos sequuntur de Castillo *supr. dubio 7. n. 7.* Nugnus *dicta q .72.art.1. dif. 1.* Henriquez *suprà* Diana *dict.3.p.tract.4. res.27.* & Leander *ex dicto tract.3.de hoc sacram.disp.3.qu. 19.* contra Philip. *de Cruce in hoc tract. fol. 144.* per alia, quæ dixit *de Baptismo tract.2.disp.3.q.48.& 49.* adducens quod peccaret mortaliter, qui sic confirmaret, cum faceret, contra vsum Ecclesiæ, tam latinæ, quam Græcæ, quia licet fuerit facultas Baptizandi sub hac forma *Baptizatur*, aut *Baptizetur seruus Christi*; non tamen dicit esse concessam similem facultatem in sacramento confirmationis.

26 Ex his videtur dicendum formam adductam pro Græcis *ex numero 1.* esse legitimam, nec obstare quod deficiat illa actio ministri requisita, vt definitum est ab Eugenio IV. in decreto *de sacramentis*, & ab Alex. 3. *in capit. 1. de Baptismo, & eius effectu*; quatenus in relatis formis Græcorum *signaculum doni spiritus sancti*, vel illa Constantini, *consignet te Deus sigillo fidei in nomine Patris, & filij & spiritus sancti in consignationem fidei*, deficit actio Ministri; quia respondent DD. Basilius *dicto capite 7. sub numero 16.* Pater Amicus, & alij adducti, certum esse *in dicta verborum forma* inueniri Ministri actionem, saltim implicitè, quæ sufficit; qui vt rectè ostendit Ægidius *quæstio. 66. articulo 5. dubio vnico num. 36.* formæ sacrementorum sunt orationes practicæ, quæ significant necessariò id, quod hic, & nunc agitur v.g. conferri gratiam per sacramentum hic, & nunc collatum; & eo ipso quod pronunciamus formam, & ponitur simul ritus externus sacramenro essentialis significari illum effectum conferri per actionem, quæ de facto exercetur; & exemplificans Basilius concludit dicendo, vt ex quo Episcopus, qui supposita institutione Christi potestatem habet conferendi gratiam corroborantem per hoc sacramentum, faciens cum chrismate signum crucis in fronte, dicit *signaculum spiritus sancti*, intelligatur dicere *Do tibi signaculum spiritus sancti*, vel quod idem est per hoc signum tibi à me impressum præbeo spiritum sanctum, sicut qui porrigens nummum, dicit Pauperi *en nummum*, idem esse, ac si diceret *do tibi nummum*, eadem, ac Basilius repetit, ac sequitur Pater Amicus *dicta disp. 13. sect. 3.* & repetit ad litteram Diana *dicta p. 8. tract. 1. res. 9. in vers. secundo obiicitur.*

27 Et præterquam quod idem Amicus declaret sufficientiam dictæ formæ Græcæ per tres versiculos in vers. *Quartò*, ait ad formam sacramenti sufficere, quod implicitè tantùm naturam sacramenti significet, vt possit vna cum materia eam exprimere; sed forma Græcorum implicitè saltim significat naturam huius sacramenti, quia per signaculum doni Spiritus sancti exprimitur quæ est animum roborare contra Tyranni insultus; ergo & simul coniuncta cum externo symbolo vnctionis, determinatè exprimit illud, atque subintelligi in forma Græcorum, vel imperatiuum verbum *accipe*, vel substantiuum verbum *est*, inferque in forma latina sacramentum hoc perfici ante expressionem diuinarum personarum, cùm talis expressio in forma huius sacramenti, non sit essentialis per suprà dicta.

Hactenus diximus de forma Græca *signaculum doni Spiritus sancti*, sed non est leuis difficultas, qualiter explicetur in relata Constantini, *consignet te Deus sigillo fidei &c.* & licet Sotus *in 4. dist. 5. qu. vnica, art. 5.* censeat propter hanc formam non requiri, vt in forma sacramenti significetur actio ministri, vt procedens à ministro, sed sufficere, si non excludatur eius actio: tamen quia communiter reiicitur hic modus Soti, & videatur repugnare doctrinæ diui Tom. in art. & aliis Vasquez *in hoc dub. to.4. in 3.p.q.84. art.3. dub.3.n. 10.* quatenus expresè docet formã deprecatoriã non posse conueniri sacramentis Baptismi, confirmationis, & ordinis, quia minister in illis habet rationem superioris in baptismo introducentis Ecclesiam in confirmatione destinantis militem ad bellum pro fide in ordine conferentis potestatem; qui & *in to.2.p.3.disp.142.cap.1.* aliter dicit, scilicet formam confirmationis posse esse deprecatiuam, qualis est hæc forma Græcorum, *consignet te Deus*, quia in ea additur aliquid, quo, donatur actio ministri, nempe *sigillo fidei*, quo verbo denotatur actio ministri sigillantis, quasi dicat *hoc sigillo fidei suæ*; ob idque addat Vasquez illa verba *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, non referenda esse ad illa verba *signet te Deus*; quia esset sensus ineptus, sed ad illa *sigillo fidei, quod scilicet tibi à me exhibetur in nomine Patris, &c.* 28

Tamen his omissis dico aptiorem esse intellectum quem ponunt, & sequuntur idem Basilius Pontius *dicto cap. 7. de hoc sacram. p. 2. numer. 17. fin.* & Pater Amicus *in dicto cursu Thelogiæ tom. 7. disputat. 13. section. 13.* quorum verba refert idem Diana *dicta p. 8. tract. 1. sub resol. 9. in vers. difficultas*, qui omnes ponentes exempla in humanis, docent vt cùm certum sit, supposita institutione, Christi ministros habere potestatem acceptam à Deo conferendi gratiam per sacramenta; idem sit etiam dicere, *consignet te Deus*, ac dicere *ego te consigno, potestate accepta, in nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti, vel* vel *Deus te consignet per me eius ministrum*, vel *per sigillum, quod tibi imprimo in nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti*: Nec enim dicunt Amicus, & Basilius necessarium esse ad significandam actionem ministri recurrere cum Vaschio ad illa verba, *sigillo fidei*, nec etiam ad legitimum sensum formæ necessum esse, vt illa verba *in nomine Patris &c.* referantur ad illa *sigillo fidei*, sed sufficienter explicari actionem ministri per illla verba *consignet te Deus.* 29

30 Quod satis exemplis positis ab Ægidio *dicta q.66.art.5.dub.vnico num. 36.* declarant idem Basilius, & Amicus, cum eadem verba in diuersis circunstantiis prolata, diuersa significent, vt si v. g. sint in hoc cumulo libri diuersorum Dominorum, Petro cupienti scire quinam sint sui, dixerim ego *iste liber est tuus*, non indico me illi donare librum: tamen si omnes essent mei, eisdem verbis, planè significo me illi donare librum; & item siquis à Rege potestatem haberet, vel supplicio afficiendi vel liberos dimittendi reos, si alicui diceret *Princeps remittit tibi supplicium* apud eos, qui eam potestatem nouerunt, idem esse, ac si diceret *ego nomine Principis remitto tibi supplicium*, cum quibus dubium nostrum explananr Basilius, & Amicus, vt dixi *sub* verſ. *tamen* proximè antecedenti concludentes ex relatis Græcorum formis sufficienter exprimi actionem Ministri, etiam pro vt ab eo prodeuntem.

31 Quare si dubium sit vt ad vltimum respondeam, an possit Pontifex permittere, vt Græci in sacramento confirmationis vtantur hac forma *signaculum doni spiritus sancti*, vel illa adducta Constantini, *consignet te Deus sigillo fidei in nomine Patris, & filij, & spiritus sancti*, supposita resolutione Basilij, Amici, & aliorum, quos supra retuli firmantes fundamentis *à numero* 1. adductis, quæ irrefragabilia videntur, respondendum videtur affirmatiuè; tum quia si id non posset, eueniret, vt nec Innocent IV. nec Clement. VIII. in peculiaribus Bullis vnione inter Græcos, & latinos vllam mentionem facerent de forma Græcorum, qui potius illam, validam supponentes prohibent solum, ne hoc sacramentum administretur à pueris Presbyteris, vti mos erat apud Græcos (de quo dico *quæst. sequenti*) sed tantum ab Episcopis, imò & memor huius formæ Græcorum ipse Clem. VIII. eam, vt validam supponit, dum in initio Bullæ prohibet, ne Græci Presbyteri Baptizatos chrismate in fronte consignent, alias inquam, si valida ea forma non esset, nec legitima, iuberet vtique Clemens, vt per illam confirmati, iterum saltim sub conditione confirmarentur † vt ibidem præscribit esse

32 sub conditione reconfirmandos infantes Græcos à Græcis Presbyteris Baptizatos eo quod ij soleant vna cum Baptismo etiam sacramentum confirmationis conferre; ergo cum Pontifex ille in dicta Bulla instrueret dogmaticè Græcos de essentiali ritu administrandi sacramenta, in quo debeant cum latina conuenire, vtique deberet dubium prædictum in forma Græcorum tollere, si illam dubiam indicasset, vti fecit in eodem sacramento à puro Presbytero collato; alioqui defuisset in substantialibus sacramentorum, de quibus in dicta Bulla Clemens instruit Græcos: his, & aliis Basilius Pontius tenet, & Pater Amicus *dict. disp.* 13.*sect.* 3. dicit vt re maturius magis, ac magis considerata; postquam sequutus fuerit sententiam contrariam, *de qua ad n.* 1. diximus, addit cum incidisset in formam Græcorum adductam, eam diligenter examinatam & concludit, ponens relata, & alia fundamenta, vt non potuerit amplius dictæ communi, & contrariæ assentiri; *& quia in dicto concilio Florentino*, quod congregatum fuit ad vniendam Ecclesiam Græcam cum Latina, nulla mota fuerit de prædicta forma Græcorum controuersia, cùm tamen tàm de forma baptismi, quàm de materia Eucharistiæ de quibus nonnulla inter Græcos & latinos controuersia erat, & mota, & decisa sit quæstio inferens manifestè hanc formam, tanquam validam approbatam, & receptam fuisse in dicto concilio, cum multo antiquior forma Græcorum, vt pote cuius expressa mentio fit *in iam relata synodo generali 6.* quæ celebrata est circiter annos 750. ante ipsum concilium Florent. qua synodo canone 95. inueniuntur verba hæc *sancto primùm chrismate inungentes, & frontem, oculos, nares, & os, & aures, consignantes autem dicimus signaculum doni Spiritus sancti*; quæ iam supra retuli.

Alia ex Cardinali Besarion reperunt Pater Amicus, & Basilius Pontius legendus omninò ad alia, & quæ ex illis refert Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *ref.* 10. ex verſ. *sciendum*, quatenus dicit primitiua Ecclesia fuisse apud Græcos duplicem vsum sacri chrismatis, vnum ceremonialem, & reconciliatiuum hæreticorum redeuntium ad gremium Ecclesiæ, alterum sacramentalem in collatione sacramenti confirmationis; & quod in reconciliatiuo adhibeantur illa verba, *signaculum doni Spiritus sancti*, de quo in II. synodo, *canone* 7. *aliàs* 9. & in concilio Arausicano 1. *canone* 2. & quod Neoterici Græci hæc verba post schisma existimauerunt esse formam sacramenti; vt docuit doctissimus omnium, & venerabilis Besarion: alia ad propositum adducens, quæ repetit idem Diana in verſ. *Besarium*, & quæ de vnctione reconciliatiua Hæreticorum in Ecclesia Orientali dixit sanctus Gregor *epist.* 61. *relata in cap. absentique de consecrat. dist.* 4. *de qua iam sub hac quæstione nonnulla dixi.* 33

Quibus videtur claudicare intellectum illorum, qui defendunt formam sacramentalem confirmationis in prædictis verbis *signaculum doni Spiritus sancti.* quare in hac tum ventilata quæstione inter doctores Theologos scolasticos, in qua inter se adhuc firmum, & vnanimem consensum non præstiterunt, cum pertineat ad formam sacramentorum, in quibus infra dico *titulo sequenti*, quod firmior, & securior est amplectenda sententia, vt periculum vitetur, non conficiendi sacramentum duxi, non improbando vllam prædictarum sententiarum, & potius amplectendo securiorem suspenderem resolutionem, vt facit Doctus Diana nolens suum Iudicium proferre; qui potuit, vt consummatus Theologus, & in Theologia morali versatus admodum, non se abstinere à prolatione proprij iudicij, quem in multis aliis dubiis suarum operum sæpius cum suspensione proprij Iudicij scribere legi. 34

QVÆST.

QVÆST. VI.

An possit Episcopus benedictione à se composita, sacrum Oleum, & Chrisma consecrare? Et an in nouo orbe amisso Pontificali, quod per plurimos annos nequeat haberi, possit Episcopus licitè, consecrare Chrisma, & sanctum Oleum benedictione à se composita? Et an possint validè sacramenta confirmationis, & Extremæ Vnctionis diuersis Oleis ministrari? Et an possit Papa prohibere Episcopo, ne sacramentum confirmationis conferat. An si Episcopus omittat aliquam ceremoniam appositam in Pontificiali pro benedictione Chrismatis, dicatur, hoc non obstante, Chrisma benedictum?

SVMMARIVM.

1 *Consecrare Oleum benedictione à se composita, & Chrisma propter stabilitam in rituali, num possit Episcopus. Et videtur affirmandum ex* n. 3. ad 6.

2 *Legis modus præscriptus ad actum faciendum est obseruandus, si est substantialis forma illius.*

3 *Christus Dominus non determinauit consecrationis modum, sed Ecclesia, respectu cuius creditur variatus aliquando, vt* n. 4.

5 *Consecratio Olei, & Chrismatis in communi est essentialis.*

7 *Ecclesia determinans modum benedicendi sacra olea, non dat authoritatem Episcopo, sed eam supponit inesse Episcopali Charactери.*

8 *Lex prohibens simpliciter actum, non inde censetur actum irritare.*

9 *Sacramentalia instituendi authoritas pendet ab Ecclesia; & sic modus ab ea præscriptus est obseruandus in consecratione.*

10 *Benedictione à se composita, quis Episcopus amisso Pontificiali Romano, consecrare Chrisma, & sanctum Oleum propter difficilem recursum ad Papam in nouo orbe, vt* n. 11. & 13. *contra alij sentiunt* n. 12.

14 *Confirmationis sacramentum non conficitur, si ministretur Oleo Cathecumenorum, aut infirmorum, & quare* n. 15. & 16.

16 *Cofirmatus vngi Oleo infirmorum idem est ac si vngeretur materia non benedicta.*

17 *Benedicere potest benedictione à se composita Episcopus, deficiente Pontificali in nouo orbe, Oleum pro sacramento extremæ Vnctionis.*

18 *Consecratio sacrorum Oleorum potest fieri ab Episcopo ex necessitate cum minori numero ministrorum.*

19 *Episcopus num facilis si ad consecranda Olea benedictione à se composita.*

20 *Papa potest prohibere Episcopo, ne conferat confirmationis sacramentum, sed minimè, vt non valeat, si illud Conferet.*

21 *Chrisma adhuc benedictum dicetur, & si forte Episcopus ommittere aliquid de rituali Romano.*

22 *Benedictio valida censetur cum aliquid omittitur, si tamen sit sufficiens commistio Balsami, & Olei, & quare.*

AD has difficultates etiam ex iã adductis, & si aliqui longo calamo respondere insistant, & videatur dicendum ad primam difficultatis partem nullo modo posse Episcopum consecrare valide sacrum Oleum, & chrisma benedictione à se composita; eo quod Ecclesia videatur irritasse omnem modum consecrationis alium, ex quo præscripsit benedictionis modum, & prohibuit alios benedicendi ritus, vt colligi videtur *ex Doctrina Suarez de legib. lib. 5. cap. 3. n. 6.* vbi sentit, tam de legibus Diuinis, quam canonicis instituentibus formas substantiales aliquotũ actuum, consequenter irritari actum factum, cui talis integra forma deficit; & hoc maxime si attingunt sacramentorum materiam aliquo modo, vel etiam sacramentalium propositione seruata; & idem posse obseruari ait in consecrationibus, aut benedictionibus ab Ecclesia institutis, vt in prima tonsura, in consecratione altaris, vel calicis; quia si non seruentur formæ ab Ecclesia institutæ, nullæ erunt, & irritandæ absque alia declaratione &c. & tenet etiam Layman. *in theolog. mor. lib. 1. tract. 4. cap. 16. n. 7.* 1

Et confirmatur ex regula receptissima, quæ docet quod si lex tribuit facultatem actus faciendi, & simul modum præscribit, talis modus censetur inductus, vt substantialis forma; sic vt ea forma non seruata, actus sit nullus, quamuis in lege non adsit clausula irritans; eo quod censetur data potestas limitata, hoc est sub illa forma seruata, & non aliàs: & sic tenuit Paludan. *in 4. dist. 7. q. 4. art. 3.* Bertic. nouissimè *de missionibus Apostol. tr. 7. hoc tit. q. 127. vbi à n. 10.* acerrime defendit hanc partem pluribus fundamentis, & quia nullus vnquam Catholicus affirmauit posse valide sacerdotem, aut Episcopum ministrare hæc sacramenta, cum materia, & forma diuersa ab illa, quam vniuersalis Ecclesia præscripsit; quia ex Iure diuino, non solum adhiberi debent verba, sed & quod adhibeantur verba determinata ab Ecclesia vniuersali; ita vt non differunt substantialiter ab illis, sed saltem habeant eandem significationem. Item quia potest Ecclesia ita præscribere modum consecrandi chrisma, & sacra Olea, vt omnem alium modum reddat sacrilegum, & irritum; itaque de facto in Pontificali Romano præscriptæ sint certæ benedictiones; sicut cæteras cæremonias, & benedictiones tacitè, & implicitè irritas fecisset, plura alia adducens ad sic probandum, quam leges vsque ad *n. 18.* 2

Sed quia iã supra in hoc tractatu *q. 3.* vers. *ad quartam* dixerim nullam esse determinatam benedictionem pro chrismate; ideo respondeo probabile esse vt valide Episcopus benedicat sacra Olea, & chrisma benedictione à se composita, etiam si substantialiter differat ab ea, quæ per Ecclesiam instituta est, primo quia vt docent Doctores referendi, Christus dominus non determinauit modum consecrationis, & solum in communi statuit, vt materia esset consecrata; modum autem consecrationis reliquit Ecclesiæ ordinationi † secundo quia verisimile non est semper in Ecclesia seruatum esse illum modum creandi chrisma, aut sacra Olea, quo nunc Ecclesie 3 4

vtitur. Tertio quia forte nec obseruatur idem modus consecrandi in Ecclesia Latina, ac Græca, cum tamen ea, quæ sunt ex institutione Christi eadem sint apud omnes. Et sic concludunt vt sola consecratio in communi sit essentialis, modus autem ex institutione Ecclesiæ, ob id que cum consecratio chrismatis, vt Oleorum, sit determinata ab Ecclesia, posse consecrationem quomodocumque fieri ab Episcopo, etiam si non seruetur modus ab Ecclesia præscriptus; nam quoad hoc ceremonialis magis videtur, quam substantialis; indeque euenire, vt licet sit necessarius necessitate præcepti, non tamen necessitate sacramenti.

6 Et hanc sententiam teneo cum Soto *in 4. dist. 4. q. vnica. art. 3. §. vrgentius tamen argumentum* vers. *quod licet consecratio*, Coninch. *de sacram. 3. p. q. 72. art. 3. dubio 1. n. 47.* Valentia *tom. 4. disp. 5. q. 1. puncto. 2.* vers. *ad hoc in primis*, idem Suarez *3. p. tom. 3. disput. 33. sect. 2. §. restat, & tom. 4. disputatione 40. sect. 1. num. 9.* Castro Palao *tomo 4. tract. 20. disp. vnica puncto 2. n. 9. & tract. 26. disput. vnica puncto 2. n. 4.* Reginaldus *lib. 28. n. 50.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 10. dif. 1. n. 5.* Nugnus *3. p. q. 29. art. 6.* vers. *circa quod*, Barbosa *de potestate Episcop. p. 2. alleg. 31.* vbi post Bonacinam ait *Oleum Oliuarum esse materiam sufficientem huius sacramenti, etiam si benedictum sit ab Episcopo aliâ benedictione, quàm benedictione consueta Ecclesiæ*, Filiucius *tract. 3. cap. 1. n. 12. in fine* in verbis sequentibus: *quomodocumque autem fiat consecratio, si Spiritus sanctus ad id inuocetur, satis est quare quod tales, vel tales orationes adhibendæ sint, hoc de Iure positiuo Ecclesiæ*, Bonacina *de sacram. disp. 7. quæst. vnica puncto 2. n. 4.* idem Layman. *lib. 5. tract. 8. cap. 2. n. 3. in fine*, vbi ait non expectare ad substantiam sacramenti quod Oleum hac, vel illa benedictione sit consecratum, Basilius Pontius *de hoc sacram. p. 2. cap. 4. n. 11. & 12.* Ioannes Præpositus *in 3. p. q. 72 art. 3. dubio 1. n. 20.* Candidus *disquisit. moral. tom. 3. disquisit. 1. art. 1. dub. 1.* Diana *p. 8. tract. 1. res. 7.* cum aliis nouissimè Berticelus *de Apostolicis missionibus tit. 7. de hoc sacramento q. 127.* Chamerota *de sacrament. tract. 3. c. 2. dubio 4.* & alij.

7 Et confirmatur, quia quando Ecclesia determinat modum benedicendi Sacra Olea, non dat Episcopo authoritatem ea consecrandi, sed eam supponit inesse Episcopali charecteri, cum sit hæc potestas ordinis, qua Episcopus depositus ea benediceret Iuxta quæ adduxi *in hoc tract. sub q. 9. de Episcopo hæretico degradato &c.* Et ob id si habenti aliàs potestatem (vt in nostro casu) signetur forma, non debet censeri irritus actus ob non seruatam formam, nisi à lege irritetur expresse; quia talis actus procedit à potestate antea habita, quæ non debet censeri restricta, nisi expresse de tali restrictione constet, at non mandaturur expresse, nec de eo constat; ergo &c. Ita docent Felinus *in cap. ex parte de constit. in princ.* vbi Abbas *n. 5.* Suarez *lib. 5. de legibus cap. 11. n. 6. & cap. 32. n. 9.* Salas *de legibus disp. 16. sect. 9.* in fine Sanchez *lib. 5. summa cap. 4. n. 26.* Bonacina *de legibus disput. 1. quæst. 1. puncto. 7. §. 5. numer. 17.* Rodriguez *tom. 2. quæst. regul. 45 art. 2. in fine*, Farinac. *in fragment. p. 2.* verb. *lex num. 204. & 225.* Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 16. n. 7. & 8.* Nauarr. *in summ. cap. 27. num. 37.* Castro Palao *tom. 1. tract. 3. disp. 2. puncto 9. n. 2. & alij.*

Ex his satis patet difficultatis resolutio, & ex eo etiam, quia quando lex prohibet simpliciter actum; non tamen ex hoc censetur actum irritare, cum prohibere, & irritare sint omnino diuersa, & distincta, vt dicunt Suarez *dicto c. 15. & 29.* Salas *dicto cap. 16. sect. 8. n. 26.* Molina *tract. 2. disp. 88.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 2. n. 16.* Bonacina *de legibus disp. 1. quæst. 1. puncto. 7.* Vasquez *de legibus disp. 164. cap. 3.* Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 16. n. 3.* Castro Palao *dicta disp. 2. puncto 8. num. 2.* quare cum Episcopo supponatur, vt dictum est ordinis potestas, & consequenter supponatur potestas benedicendi Olea, sequitur, vt cum Ecclesia determinet formam benedictionis, non debeat censeri irritus actus, eâ formâ benedictionis non seruatâ, sed aliâ vsurpatâ: ita adducti, & Berricelli *dicto tract. 7. de missionibus q. 127. n. 4. & 5.* & licet ipse Bericellus legendus *à n. 10. ad 18.* acerrimè defendat contrariam sententiam multis fundamentis, & præcipuum, quia ex quo in Pontificali Romano est posita forma benedicendi, nullo modo separari potest ab ea sub pœna actus irriti. Sed vt vides hoc, & alia ab eo relata respectu rationum proximè adductarum, non improbant hanc sententiam, quibus satis fit sub quæst. sequenti in vers. *ad secundam.* 8

E contra autem cum authoritas instituendi sacramentalia, v. g. primam Tonsuram, ac consecrandi calices, Ecclesias, sit omnino ab Ecclesia, vt docent Castro *de iusta hæret. punit. c. 22.* Couarruu. *lib. 1. variar. cap. 10. n. 8.* Marchin. *de sacram. ordinis quæst. 1. p. 2. cap. 18. n. 19.* Berricelli *n. 6.* seu cum ipsa Ecclesia instituat ista, & simul det modum, & ritum benedicendi, & consecrandi, euenit consequenter, vt iste modus inducat formam substantialem, quâ non seruatâ, actus sit irritus: quare si Episcopus conferret alio ritu primam Tonsuram, consecraret calices, & Ecclesias nihil ageret, vt bene adducit idem Suarez pro prima opinione adductus *dicta disp. 32. n. 6. lib. 5. de legibus*, qui loquitur in casu longe diuerso: alia adducit videnda Berticel. *dicto n. 4. in fine, & dict. n. 6.* in vers. *probant. 2.* Vbi adducit pro nostra sententia verba textus *in cap. pastoralis 3. tit. sequenti de sacrament. non iterandis*, quem *ibi* latè expendo. 9

Ad secundam quæstionis partem, an in nouo orbe, amisso Pontificali, quod per plurimos annos nequeat haberi, possit Episcopus consecrare Chrisma, & Sanctum Oleum, à se composita benedictione; & quia ex proxime adductis absque tali necessitate dictum est, vt possit Episcopus Oleum; & Chrisma benedicere alia benedictione à se composita, sequitur maiori cum ratione in hoc casu talis vrgentis necessitatis posse quidem sine peccato, & est probabile admodum, esto quod sententia negatiua casus præcedentis omnino esset amplectenda; quia quamuis Iuxta eam Episcopus nihil posset circa vniuersales Ecclesiæ leges, & consuetudines, tamen in particulari casu, quando nequit pro dispensatione adiri Sedes Apostolica, poterit ipse ob magnam necessitatem, & Iustam causam aliquid decernere contra ius commune, Iuxta quæ dixi *in cap. ut si clerici de iudiciis in quæstionibus finalibus*, vbi Decius *§. de adulteriis n. 81.* Romanus *in l. si vero §. de viro ff. soluto matrimonio*, Salas *de legibus disp. 8. sect. 6. n. 40. in fine*, Bonacina *de legibus disp. 1. qu. 1. punct. 3. n. 23.* Castrus Palao *tom. 1. tract. 3. disp. 1. puncto 23. n. 9.* † sed in nouo orbe nequit recursus 10
11
ad

ad Papam haberi, nisi post languissimum tempus, & cum magna difficultate, & in prædictis regionibus ob conuersionem infidelium hoc sacramentum sit maxime necessarium illo modo; de quo dixi *infra sub quæst.* 14. & ob Tyrannorum persecutiones fidei, vt noui fideles robur accipiunt ex hoc sacramento ad fortiter perseuerandum in fide, ad resistendum Tyrannis, aliisque conciuibus infidelibus propter *ibi* dicta; item & ex aliis fundamentis.

12 Quare etsi pro negatiua sententia afferatur fundamentum adductum, nempe vt nequeat Episcopus aliquid agere licite contra vniuersales Ecclesiæ leges, & consuetudines, vt docent Abbas *in cap. fin. de consuet. n.* 9. Butrius *in cap.* 1. *n.* 3. *de translatione Episcop.* Layman. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 7. §. 1. *n.* 5. nec possit Episcopus in lege Pontificia dispensare, S. Thomas 1 2. *q.* 97. *art.* 4. *ad* 3. Suarez *lib.* 3. *de dereleab. cap.* 14. *n.* 4 Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 5. *n.* 9. Valentia, *tom.* 2. *disp.* 7. *q.* 5. *puncto vltimo*, Diana, *part.* 8. *tract.* 1. *res.* 11. & insuper Doctores probant, eo quod necessitas in hoc Extremæ Vnctionis Sacramento, non sit vrgens, non ad salutem necessaria, ob idque sit melius ea omittere, quam contra præscriptos Ecclesiæ ritus ea ministrare, & ex aliis fundamentis.

13 Tamen quia præponderant in hoc sacramento confirmationis fundamenta adducta hic ex vers. *ad primam*; & quæ adduxi *supra dict. quæst.* 3. vers. *ad quartam*, ideo ex omnibus illis tenendum est in casu præsenti pro affirmatiua sententia; quia in eo, & si negatiuam adstruat Berricellus *de missionibus Apostol. dict. tit.* 7. *de hoc sacramento q.* 128. prædicta *quæst.* 127. *à n.* 10. adhuc pendulus absque resolutione maneat, & deberet vtique etiam in hoc casu negatiuè respondere, cum ad mutandas sacramentorum formas, nulla necessitas valet esse potens, sed propter casum necessitatis propositæ, pendulus existit; ergo prouenit ab eo quod sententia affirmatiua est probabilior, etiam quando sumus extra dictum necessitatis casum, forma enim conferendi hoc sacramentum non est cur mutari possit, sed verborum formæ benedicendi Oleum, & Chrisma; vt ab Ecclesia stabilita sine irritatione actus aliter facti, vt *supra* adductum est, differt multùm ab altera conferendi forma iuxta quæ dixi *supra q.* 5.

14 Ad tertiam quæstionis partem, an possint sacramenta confirmationis, & Extremæ Vnctionis diuersis Oleis ministrari? Et in hoc puncto esto quod Balsamum non sit de necessitate huius sacramenti, de quo dico *infrà* latè *tit. sequenti in cap. Pastoralis.* Et videbis adducta *supra q.* 2. vers. *ad secundam*, videtur dicendum ex concilio Mediolanensi. V. sub Carolo Sancto *p.* 1. *in tit. quæ pertinent ad sacramentum Extremæ Vnctionis* §. *Parrochus si per errorem*. non confici sacramentum Vnctionis, si ministretur Oleo cathecumenorum, aut Chrismate, aut sacramentum confirmationis ministretur Oleo infirmorum, aut Cathecumenorum, & dictum Concilium dicit absolutè iteratâ formâ iterum vngendum infirmum Oleo infirmorum. † Ex ea ratione, nam ex

15 institutione Christi requiritur benedictio Episcopi per inuocationem Spiritus sancti, non qualiscumque, sed qua inuocetur Spiritus sanctus ad tribuenda auxilia, & gratiam ad effectus huius sacramenti; cum enim instituerit Christus Dominus diuersa sacramenta ad fines, & effectus diuersos, & in aliquibus instituerit conferri per materiam ab Episcopo benedictam consequenter instituit Dominus benedictiones esse diuersas, determinandas tamen ab Ecclesia in ordine ad diuersos fines, & effectus vnde inferunt Bonacina *de sacram. disp.* 7. *q. vnica puncto* 2. *n.* 5. §. *sed contrarium* Naldus *in summa* verbo *Extrema vnctio. n.* 4. Barbosa *de potest. Episcopi alleg.* 31. *n.* 16. Quintana, Duenas *in theolog. morali tract.* 2. *singul.* 3. Berricelli *de missionibus Apostol.* 2. *p. tit.* 7. *de hoc sacram. q.* 127. *in fine*, Candidus *disquisition. moral. tom.* 3. *disquisit.* 3. *art.* 2. *dubio* 10. 11. & 12. Syluius *in* 3. *p. q.* 29. *art.* 6. *in supp. fol.* 115. §. *hic quæri potest*. Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 26. *disp. vnica puncto* 2. *n.* 5. & alij per istos relati idem esse confirmatum vngi infirmorum Oleo, ac vngi materiâ non benedictâ; quia in benedictione Olei infirmorum non inuocatur Spiritus sanctus, vt largiatur auxilia ad fidem fortiter confitendam coram Tyranno, eandemque rationem præstant de chrismate respectu sacramenti vnctionis; imo Nugnus *in p.* 1. *q.* 29 *art.* 6. Reginald. *lib.* 28. *n.* 60. Franc. Pitigianus *dist.* 23. *q. vnica art.* 3. vers. *debet*, idem dicunt si aliud Oleum adhibeatur per errorem præter Oleum infirmorum; etsi Chamerota *de sacram. tract.* 3. *de confirm. c.* 2. *de materia confirmationis dubio* 4. asserat, vt refert etiam idem Barbosa *dicto n.* 16. confirmatum oleo infirmorum sacramentum accipere; quamuis peccaret qui sic vteretur. 16

Itaque pro ampliatione horum aduerto, & præcipuè dictorum in vers. *ad secundam* cum Berricello *vbi supr. cap.* 28. *n.* 11. dictum de benedictione Chrismatis posse dici idem de benedictione Sancti Olei pro sacramento Extremæ Vnctionis, vt deficiente multis annis Pontificiali in nouo orbe, possit Episcopus illud benedicere benedictione à se composita; quia quamuis sacramentum Extremæ Vnctionis respectu aliquorum, non esset magnæ necessitatis; tamen Iuxta doctrinam Suarez dicit esse extremam necessitatem illius in tota communitate: nam si, tota communitas alicuius Regni, aut ciuitatis, multo tẽpore hoc sacramento priuatur, fieri non potest, quin aliqui spiritualiter pereant ex carentia illius sacramenti, quo muniti superassent aëreas potestates, & durissimos cum Dæmone conflictus in mortis agonia Iuxta quæ adduxi *supra de sacramento Extremæ Vnctionis à quæst.* 6. Vbi agitur de necessitate conferendi illud, sunt enim in communitate plures qui sunt huius sacramenti in extrema necessitate. 17

Aduerto secundo cum Barbosa *in summa Bullar.* verbo *consecratio*, & Berricelli *dicto cap.* 28. *n. fin.* quod consecratio sacrorum Oleorum potest ex necessitate fieri ab Episcopo cum minori numero Ministrorum, quam præscribitur in Pontificali sacra Congreg. rituum in Curiensi Rheticorum 21. Augusti 1604. 18

Quod si quærat quid tandem in proxime relato casu, amisso Pontificali in nouo orbe agendum sit in praxi, videtur respondendum cum eodem Berricel. *dicto cap.* 28. *n.* 11. vers. *verum* nunquam consulendum, vt priuata benedictione consecretur Chrisma, & sacra Olea; quia vix vlla necessitas fingi potest, quæ præponderet tãto absurdo, vt Episcopus fungens publica legatione totius Ecclesiæ apud Diuinam Maiestatem. priuatis precibus vtatur: ita ille & quia *ibi n.* 1. dicit peccare mortaliter Episcopum sine necessitate consecrantem 19

secrantem olea sacra, & Chrisma diuersis præcibus à Pontificali præscriptis; (quod non impugno,) quando nulla adest necessitas; siquidem illicite tunc operatur, tamen non inualidè: quo pacto existimo veram esse Doctrinam adductam in casu vers. *ad primam.*

20 Ad quartam quæstionis partem quæ latè ex dictis *infra in quæst. sequenti*, & aliis porrigi, & exornari valet, breuiter nunc respondeo quod etsi solus Episcopus Iure ordinario sit minister sacramenti confirmationis, Presbyter autem ex delegatione Pontificia, vt *ibi* dico, nihilominus possit Papa prohibere Episcopo, nec hoc sacramentum confirmationis conferat, sed non inquam facere, vt non valeat, si illud administret ita docent Azorius *p. 2. lib. 1. morali lib. 5. cap. 1. q. 8.* Scipio de Rubeis *in aphorism. Episcopo.* verbo *Confirmatio. n. 9.* Diana *p. 8. tract. 1. res. 11. in fine.* vers. *nota*, ratio vtriusque est; quia primum de prohibitione cadit sub potestate Pontificia, cuius subditus est Episcopus, cui potest prohibere ne conferat, & administret hoc sacramentum. Secundum inquam dependet à charactere ordinis Episcopalis; qui quia nunquam deleri valet (vt patet ex multis, quæ dico *infra in Rub. de sacram. non iterand.*) sic nec effici, vt semel collatum non valeat, quantumuis Episcopus malus esset Minister, vt si esset hæreticus, Degradatus, vel excommunicatus Iuxta quæ dico *infra q. 9.* vers. *ad quartam*, & applicabis dicta *ibi q. 10.*

21 Ad vltimam quæstionis partem, suppositis, quæ dixi *supra q. 3.* in vers. *ad quartam*, vbi qualis *benedictio Episcopi in Chrismate requiratur*, & *ibi* in vers. *ad quintam de ritu huius sacramenti in benedictione Chrismatis*, iam nunc ad præsentem difficultatem, an si Episcopus, omittat aliquam ceremoniam appositam in Pontificiali pro benedictione Chrismatis dicatur hoc non obstante, Chrisma benedictum, ad quod ex illis ibi adductis, & nunc dico breuiter, non propterea Chrisma non censeri benedictum, quod Episcopus forte aliquid in Rituali positum omiserit; quia Ecclesia, non ita videtur requirere, vt omnia dicantur, vel seruentur, quæ sunt præscripta, vt benedictio reddatur irrita, si quid forte omittatur; non enim videtur probabile Ecclesiam de facto velle omnes ritus confectionis Chrismatis esse essentiales, nam aliàs si quis per aliquam distractionem, quod in tam multis ritibus facilè posset accidere, aliquid omitteret, inualidè Chrisma conficeret, & consequenter per illud inualidè confirmaret, quod esset valde incommodum, nec Ecclesia posset conferre hoc vero.

22 Vnde DD. dicunt quod cum non possit discerni in benedictione chrismatis, quæ verba, aut ritus sint essentialia, quæ non cum non sit maior ratio de his, quam de illis, obseruatioque totius tantum videatur ex præcepto Ecclesiæ inde valide fieri, etiam si illicitè alio ritu consecraretur, dummodo fieret sufficiens Olei, & Balsami commixtio, & Spiritus sancti inuocatio: sic in terminis Ioannes Præpositus *in 3. p. D. Thomæ q. 72. art. 3. dubio 1. n. 21.* Diana *p. 7. tract. 8. miscel. res. 21.* dicentes quod etsi aliqua benedictio in confuso requiratur ex Christi institutione, vt Chrisma sit debita materia sacramenti confirmationis, & Extremæ Vnctionis, nulla tamen in particulari sit ab eo determinata, sed modus benedictionis Ecclesiæ sit relictus, qui sit sufficiens pro validitate sacramenti, quem designat Ecclesia, & qui pro temporum, & rerum varietate possit esse alius, atque alius, fieri que possit vt benedictio vno tempore sufficiens, non sufficiat alio, Pontifice prohibente, & irritante talem benedictionis modum. Et faciunt dicta hic à vers. *ad primam*, ac tenent etiam Filliucius *tomo 1. tract. 4. cap. 12. n. 11.* Suarez *tom. 3. disp. 33. sect. 1. §. restat verò* Ægid. Coninch. *de sacram. q. 72. art. 2. dubio 1. conclus. 4. n. 47.* & alij.

QVÆST. VII.

An Episcopus solus sit Minister ordinarius Sacramenti Confirmationis? Et an possit etiam ex delegatione Pontificia, hoc sacramentum administrare simplex sacerdos? seu an Presbyter sit sufficiens Minister, quamuis peccet in conferendo? Et quâ ratione conueniat Episcopo esse Minister ordinarius huius sacramenti? Et an seclusa Romani Pontificis prohibitione, solo Iure Diuino attento, Presbyter ex solo sui Episcopi assensu, validè confirmet? Et an hodie regulares missionarij in terris infidelium ministrare queant hoc sacramentum?

SVMMARIVM.

1 *Minister confirmationis inter latinos, & & Græcos* numeris sequentib.

2 *Episcopus est ordinarius Minister sacramenti Confirmationis, & probatur de fide ex Patribus ex Conciliis, & ex summis Pontificibus.* n. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. *Et in necessitate an Presbyter, vt ex* n. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. & à n. 21. Et in quæstione 8. *vbi latè.*

13 Concilium Arausican. 1. canone 7.

14 Cap. Presbiter dist. 95. & à n. 27. c. omni tempore de consecrat. dist. 4.

15 Canon. 20. Concilij Toletani, D. August. in. & Ambros, & n. 16.

17 Cap. nouissimè, cap. de his de consecrat. dist. 5.

18 Clem. Rom lib. 7. constit. Apostolic. cap. 23. & n. 19.

21 *Sacerdos simplex Presbyter ex delegatione Pontificia valet administrare sacramentum Confirmationis* num. 22. 23. *Vbi ex Pontificibus, concessionibus, & conciliis, & fundamenta contraria expenduntur.* numer. 25. 26. 27.

25 *Presbyteri dicentes vt sibi competat facultas confirmandi, debent ostendere priuilegium eis concessum.*

28 Cap. penult. de consecrat. Ecclesiæ.

31 *Presbyter habet potentiam remotam ad confirmandum, vt n. 32. 33. 34.*

35 *Græci in Italia secrete non prohibentur confirmare.*

Laborant admodum Doctores in componendis dissidiis inter latinos, & Græcos; imò inter latinos ipsos, quatenus inter latinos dicitur 1

ordinarium

ordinarium ministrum confirmationis esse solum Episcopum Inter Græcos inquam administrationem ad Presbyteros pertinere etiam Iure ordinario. Et inter solos latinos nonnulli dixerunt, vt ex sola Episcopi dispensatione possit Presbyter confirmare siue facultate Pontificia. Quare iam ad tractationem prædictorum deueniendo, ex sequentibus apparebit eorum vera resolutio.

Ad primam ergo difficultatis partem, ne mul-
2 tis inuoluat, vt faciunt scholastici agentes de hoc dubio, respondeo ex vsu vetustissimo Ecclesiæ latinæ, & nunquam violato Catholicam veritatem esse, ordinarium ministrum confirmationis esse solum Episcopum, esseque veritatem de fide, videtur stabiliri ex decreto Eugenij IV. dicentis à parte ordinarium Ministrum esse Episcopum, & quandoque de licentia sedis Apostolicæ Presbyterum ministrare confirmationem, quibus docet nullo modo Presbyterum esse Ministrum ordinarium, & in tantum quod si Presbyter non obtineat dispensationem ab eo, qui concedere potest, nulliter, & inaniter conferat sacramentum confirmationis. Quam sententiam de fide certam esse docent Suarez *disp. 23. in p. 3. sect. 1. conclus.* 2. Egidius *in hoc art.* Lorinus *actor.* 8. qui cum meminisset contrariæ opinionis inquit, *non ausim dicere, si absque superioris facultate, Presbyter id faciat, quamuis male, facere valide*, & infra eandem opinionem tutam non esse censet, & Basilius Pontius *de hoc sacram. tractatu p. 4. c. 2. n. 7.* quamuis non Iudicet, dicit sine dubio magno cum fundamento dixisse Suarez.

Hanc ergo certitudinem constanter probant
3 ex Conciliis, ex Patribus antiquis, & ex aliis proximè referendis, etsi sub compendio verborum ex Concilio Illiberitano *canone* 38. vbi dicens posse fidelem Baptizare in necessitate, vel nauigantes, vel si Ecclesia in proximo non fuerit, addit, *sed si superuexerit ad Episcopum eum perducat, vt per manus impositionem perfici posset*, magisque vrget *canon.* 77. ibi: *Si quis Diaconus regens plebam, sine Episcopo, vel Presbytero aliquos Baptizauerit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit. Quod si ante decesserit de sæculo sub fide, qua quis crediderit, poterit esse Iustus*: quibus locis probatur, transacta necessitate, ad Episcopum deferendum esse confirmandum ita vt nec in necessitate concedatur alicui confirmationis collatio, nec Presbytero; quia si periculum vrgeat, & decedat, non esse necessarium sacramentum Confirmationis ministrare, cum sine illo, cum baptismo possit esse saluus, vt explicat Basilius Pontius *dicta p. 4. cap. 2. n. 9.*

4 Et ex dicto Concilio Florentino sub Eugenio IV. in verbis sequentibus, *ordinarius Minister est Episcopus, vt cum cæteras vnctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc nonnisi Episcopus debet conferre; quia de solis Apostolis legitur, quorum vicem tenent Episcopi, quod per manus impositionem Spiritum sanctum debent, quemadmodũ actuum Apostol. lectio manifestat*, & statim adducit locum *actor.* 8. & subdit *loco autem illius manus impositionis, datur in Ecclesia confirmatio legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & vrgenti admodum causa simplicem sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse confirmationis sacramentum*, quibus Basilius *sub n.* 18. explicans infert Presbyteros, seclusâ dispensatione, nõ habere potestatẽ signandi Baptizatos in fronte.

Ex Tridentino etiam *sess.* 5. *canon.* 3. vbi deci- 5
ditur solos Episcopos esse Ministros huius sacramenti confirmationis ordinarios. Et postea *sess.* 23. *cap.* 4. apertius definit Episcopos Presbyteris superiores esse, ac Sacramentum confirmationis conferre Ministros Ecclesiæ ordinariæ, atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. *Et in canone* 7. dicit *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel eos non habere potestatem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam habent illis esse cum Presbyteris, anathema sit.*

Item probatur ex Summis Pontificibus, vt 6
Eusebius, Damasus, Leo I. Innocent. I. Ioann. III. quorum Verba relata à Basilio Pontio, *dicta p. 4. cap. 2. ex n. 1.* clare indicant, ac firmant solis Episcopis, Summis Pontificibus successoribus Apostolorum pertinere dictam sacramenti confirmationis administrationem ex Eusebio *in epist.* 3. per verba ibi: *manus quoque impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab aliis, quàm ipsis Apostolis legitur, aut scitur per actum esse, nec ab aliis, quàm ab illis, qui illorum locum tenent, vnquam perfici potest, aut fieri debet; nam si aliud præsumptum fuerit, irritum habeatur, & vacuum, nec inter Ecclesiastica vnquam computabitur Sacramenta* Verba Damasij, *in epistola de Coepiscopis*, qui Presbyteri tantùm erant inter alia verba à vers. *quidquid* adsunt sequentia: *quod autem solis Apostolis, eorumque successoribus proprij sit officij tradere Spiritum sanctum, liber Actuum Apostolorum, docet præsertim, cum nullus ex septuaginta discipulis, quorum isti in Ecclesia speciem gerunt, legatur donum Sancti Spiritus per manus impositionem tradidisse &c.* ex S. Leone I. sunt verba sequentia *in Epist.* 88. *de Coepiscopis*, cum eos tantum Presbyteros esse dixisset, & enumerasset Episcopi functionem, & inter eas impositionem manuum confirmatoriam ibi: *hæc enim omnino illicita sunt Co. Episcopis, qui ad Exemplum, & formam discipulorum esse noscuntur, vel Presbyteris, qui eandem gestant figuram; quoniam quamquam consecrationem habeant, Pontificatus autem apicem non habent; quæ omnia solis deberi summis Pontificibus, authoritate canonum præcipitur, vt per hoc, & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi Pontificis demonstretur.* Ex S. Leone *in epist. 1. ad Decentium cap.* 3. retulit Isidorus *lib. 2. de offic. Eccles. cap.* 24. sequentia verba. *de consignandis verò infantibus manifestum est, non ab alio, quàm ab Episcopo fieri licere: nam Presbyteri, licet sint sacerdotes, Pontificatus apicem non habent; hoc autem solis Pontificibus debitum, vel vt consignent, vel Spiritum Paracletum tradant, non solùm consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum, & illa lectio actuum Apostolorum, quæ asserit Petrum, & Ioannem esse directos, qui iam Baptizatis traderent Spiritum sanctum: nam Presbyteri, seu extra Episcopum, siue præsente Episcopo, baptizant, Chrismate baptizatos vngere licet; sed quod ab Episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex Oleo eodem signare, quod solis debetur Episcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum* Ex Ioanne 3. *in epist.* 1. in verbis ibi: *præsertim cum nullus ex*

septuaginta

septuaginta discipulis, quorum speciem in Ecclesia gerunt, legatur donum Spiritus sancti per manus impositionem tradidisse, & ibi, *quod autem solis Apostolis, eorumque successoribus proprij sit officij tradere Spiritum sanctum liber actuum Apostolorum docet*, & deinde illi *autem*, *id est Apostoli precipiente Domino illisque denunciante, vt illi, & successores eorum tantummodo per manus impositionem traderent Spiritum sanctum; nonnulli vnquam ex septuaginta tradere Spiritum sanctum per manus impositionem permiserunt*, cùmque idem Ioannes posuisset statim testimonium *ex actorum* 8. addit; *non ergo, vt iam dictum est aliquem ex septuaginta licet pauci essent Apostoli ad hoc opus perficiendum dixerunt. sed Petrum, & Ioannem Apostolos per manus impositionem tradere Spiritum sanctum miserunt, quorum vices in Ecclesia Episcopi gerunt, & non Coepiscopi*: Ex quibus locis quam apertè constet nostra sententia non indiget ratiocinatione.

7 Eademque assertio firmatur ex Patribus inter quos Cyprianus *epist.* 73. *ad Iubajanum*, Augustinus *lib.* 15. *de Trinit. cap.* 26. Chrisostomus *in acta homilia* 18. Beda *actor* 8. Isidorus *supra dicto lib.* 2. *cap.* 24. adducens etiam testimonia actor *cap.* 8. & 19. de quibus iam *à quæst.* 1. & testimonium Innocentij I. iam relatum, Rupertus Abbas *lib.* 5. *de Diuum officiis, cap.* 16. Hugo de sancto Victore *miscel. lib.* 5. *cap.* 37. & apertius *lib.* 2. *de sacram. p.* 7. *cap.* 2. per verba ibi *manus impositio quæ vsitato nomine, confirmatio vocatur, qua Christianus vnctione chrismatis per impositionem manus in fronte signatur solis Episcopis Apostolorum vicariis debetur, vt chrismate eos signent, & Spiritum Paracletum tradant sicut in primitiua Ecclesia Spiritum sanctum per impositionem manuum dandi soli Apostoli potestatem habuisse leguntur.*

8 Quamplures Patres adducuntur à recentioribus, sed sufficiunt proximi adducti; pro quibus faciunt verba Clem, Romani *lib.* 3. *const. Apostolicarum cap.* 16. qui de celebratione sacri baptismatis proferendo verba sequentia: *tu igitur ô Episcope, ad exemplum illud vnges oleo sancto caput eorum, qui baptizantur; deinde aut tu Episcope, aut Presbyter tuus, qui sub potestate tua est, facta super eos inuocatione Patris, & Filij, & Spiritus sancti baptizabis*, statim addit, *postea Episcopus baptizatos chrismate vngat.* quæ optimè explicar Basilius Pontius *dicta p.* 4. *cap.* 2 *sub num.* 8. fauentque prædictis omnibus Concil. Hispalense 2 *can.* 7. quod suppresso nomine transcribit verba relata Leonis I. & Concilium Parisiense sub Ludouico, & Lothario *cap.* 27. reprehendens vsum quorundam Episcoporum qui vltra modum suum progredientes, & donum Spiritus sancti per impositionem manuum tradant, & alia quæque quæ solis Pontificibus debentur contra fas peragant.

9 Constat ergo apertè ex dictis, item ex *cap. Spiritus sanctus, cap. de his, cap. manus, cap. nouissimè de consecrat. dist.* 5. solis Episcopis, vt Apostolorum successoribus competere ordinariam potestatem, & propriam ministrandi sacramentum confirmationis, & ex hoc textu nostro *in §. per frontis, & ex cap. quanto de consuetudine*, vbi infinitos congerit Barbosa, & in relatis iam Trid. locis Theologi cum D. Thoma *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 11. vbi Nugnus *dubio* 2. Coninch. *num.* 96. & 105. Cardinalis Bellarm. *de confirm. cap.* 12. Henriquez *lib.* 3. *summ. cap.* 6. §. 1. Valentia *tomo* 4. *disp.* 5. Vasquez 3. *p. q.* 72. *art.* 3. *disp.* 219. *cap.* 1. *num.* 3. Couarruu. cum multis *lib.* 1. *variar. cap.* 10. vbi de hoc sacramento, idem Barbosa *in pastorali p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 4. cum Angelo, Nauarro, Alphonso Aluarez, Iacobo Graffis, Ledesma, Petigiano, Toleto, Cardoso, Reginaldo, Vgolino, Piacetio, Balduin. Azor, Chamerota, Suarez, Miranda, Emanuel Rodrig, Cæsar, Baronio, Torreblanca, Pineda, Alcedo, Filiucio, & aliis, quibus addo iam relatum Basilium Pontium omnino legendum, *dicto cap.* 1. & 2. *de hoc sacram. dicta p.* 4. & *in capitibus sequentibus* Sahagun *de sacram. confirm. n.* 24. Magistrum sentent. *in* 4. *dist.* 7. & ibi D. Bonauentura *art.* 1. *q.* 3. Pallacios *q.* 4. Sotum *art.* 11. Hurtad. *difficult.* 12. Archangel. *dicta dist.* 7. Baunny *tract. de confirm. q.* 7. Castrum Palaum *tract.* 20. *puncto* 9. qui dicit hanc sententiam esse de fide certam, Trullench. *lib.* 2. *de sacram. q. vnica, num.* 14. & Castillum *de confirm. dubit.* 11. *num.* 108. & alios sic communiter firmantes, & nouissimè P. M. Prad. *p.* 1. *de sacram. num.* 3. d. Thom. *q.* 62. *de hoc sacrám, dubio* 11. §. 1. de hoc sacramento referens modos diuersos opinandi, Photij, Caietani Ferrar. Durand. Scoti & aliorum ibi n. 52. resoluit quod solus Episcopus est minister ordinarius, & quod aliter non valet sacramentum vbi respondet contrariis, quem leges, & nos, *hic à hic n.* 13.

Hæc conclusio multis labefactari videretur, si non supponeremus quasdam fuisse in Ecclesia antiquitus vnctiones practicatas, de quibus dixi in principio textus nostri, inter easque illam nempe, vt in casu necessitatis, absente Episcopo, morituris ministraret in solatium animæ propter occasionem transitus mortis, eamque referendam esse ad Syluestrum, qui naturæ communis fragilitate impulsus, quod multi statim post baptismum immatura morte decederent, quibus absente Episcopo, & aliis grauioribus causis distracto, confirmationis sacramentum dari non poterat, sacram istam vnctionem instituit, vt qui iam pene agebant in illo supremo certamine contra Dæmonis tela orationibus Ecclesiæ, quæ in ea vnctione adhibentur egregiè muniti, victores palmam facili negotio reportarent, vti præbent testimonium illustre huic rei, verba Damasi *in Pontificali de Syluestro Papa* ibi, *hoc & constituit, vt Baptizatum liniat Presbyter chrismate, lauatum de aqua propter occasionem transitus mortis.* 10

Quod etiam prosequitur Fortunatus *lib.* 1. *de offic. Eccles. cap.* 27. in sequentibus verbis. *in gestis Pontificilibus legitur Syluester Papa instituit, vt à Presbytero vngeretur Neophitus in cerebro*, & paucis interiectis in subsequentibus ibi: *si quis sine isto chrismate migrauerit de seculo periculosum iter arripit, hoc præuidens Sylvester Papa quantum potuit subuenit, & propter absentiam Episcoporum necessitate addidit, vt à Presbytero vngeretur Neophitus in cerebro*, sicut etiam affirmant Strabo, *lib. de rebus Ecclesiæ cap.* 26. Rabanus *lib.* 1. *de instruct. clericor. cap.* 28. Rupertus *lib.* 5. *de diuinis officiis cap.* 16. Hugo de sancto Victore 3. *tom. de sacram. lib.* 2. *p.* 7. *cap.* 3. cuius verba, & si longa transcribit Basilius Pontius *dicta p. cap.* 2. *sub nu.* 22. concludens quod 11

quod in solatium aliquod morituri, cui sacramentum confirmationis ministrari non poterat ob absentiam Episcopi sacerdotem Chrismate per Episcopum consecrato vngebat, vt his sacramentalibus Ecclesia quod ex se erat morituris Spiritus sancti robur impetraret, quod sacramentum confirmationis,si ministratum fuisset, ex opere operato contulisset.

12 Et insuper referens alia pulcherrima verba Basilius Pontius *dicto cap. 4.n.23.* ex Guilielmo, Durando *in rationali lib.6.cap.84.n.3.& 4.& n. 24.* ait merito Syluestrum instituisse, vt à Presbyteris hæc vnctio fieri, posset;siquidem quia Episcopus & absens,& multis curis præpeditus confirmare non poterat,quasi vicaria confirmationis instituta ab eo hanc vnctionem fuisse: addit tamen Basilius *dicto cap.2.n.25.* quod quamuis hæc vnctio cætemonialis à Syluestro concessa fuisset, non tamen ita concessa, vt ab illis non, nisi de licentia ministraretur, probans ex Concilio Toletano I.*cap.*20 quem ipse exposuit de hac cæremoniali vnctione *p.5.in hoc tract.de confirm.*& ex Leone I.*epist.*88.ibi *: sed nec coram Episcopo licet Presbyteris in Baptisterium introire, nec præsente Antistite infantem tingere,aut signare,* Credibile nãque dicit,vt insinuat Hugo *supra* instituisse Syluestrum eam cæremoniã,vt à Presbyteris ministrari posset,de licentia tamen Episcopi.

13 Vnde iam non obstant Concilium Arausi can.I.*in canone* 2.vbi dicit hæreticos in mortis discrimine positos si hæretici esse desierint si desit Episcopus à Presbyteris cum Chrismate,& benedictione consignari posse, & ex Innocentio 1.*epist.*1.*cap.*6. dicente si Energumeni non possunt ad Episcopum deferri, posse Episcopum authoritatem dare Presbyteris ad eos consignandos siue ad imponendas manus, & ex aliis referendis,quia respondetur ex dictis Patres Arausicanos,vt eã cæremonialis vnctio, quam pro Baptizandis de vita periclitantibus instituerat Syluester,quæquè à Presbyteris ministrari poterat, exhiberetur hæreticis ad Ecclesiam pulsantibus à Presbytero in solamen, & in defectum confirmationis modo dicto, quia sperabant dicti Patres de Diuina misericordia Iure Deum præcibus Ecclesiæ in ea vnctione inclinatum præsto ad futurum hæretico clamanti, veniam poscenti, & contra Diabolum vires præbiturum, quibus illũ superaret in halitu extremo vitæ;ita Basilius Pontius includit,alia infinita congerens ex *n.21. ad* 27.Legendus. Qui tradit Suarium dicentem canonem Arausicanum non agere de sacramento confirmationis. Et ex eodem fonte respondet Basilius *n. 27. dicta cap. 2.p.4.* ad relatum Concilium Toletan.quod cum loquatur de Energumenis *infra* expenditur,cum ago *infra* de illis, quibus hoc sacramentum est conferendum.

14 Nec iterum obstant textus *in cap. Presbyter dist.* 95. Vbi cauetur ne Presbyteri in fronte consignent,nisi ab Episcopo fuerit illis præceptum Item non textus *in cap. omni tempore de consecrat.dist.*4.quia cum verba horum canonum sint desumpta ex præcedentibus canonibus,debent eodem modo explicari,vt aduertit Basilius *n.*18. *dicto c.2.lib.4.*dicens prædictos canones non esse Martini primi in Concilio Romano,vt aliqui Theologi existimarunt, sed Martini Bracarensis Episcopi in collatione canonum ex Synodis oriẽtalibus.& videbis dicta *infra q.9.vers.ad tertiam.*

15 Nec etiam obstant *can.*20.Concili. Toletani, vbi statuitur Diaconum non Chrismare,sed Presbyterum,absente Episcopo, præsente vero non, nisi ab illo fuerit præceptum. Nec D.Ambrosius, qui *ad Ephesios.* 4. scripsit Ægiptios, absente Episcopo consignare. Nec Augustin. siue quis alius fuerit actor.*lib.quæstionum veteris, & noui testamenti q.*101.in qua asserit in Ecclesia Ægyptiorum,& Alexandrina,in qua non erant Episcopi, sacerdotes solitos fuisse hoc sacramentum conferre,*in Alexandria(inquit)& per totum Ægyptum,si desit Episcopus, consignat Presbyter* †Quia respondeo ex proximè dictis intelligi 16
Toletanum, Ambrosium & Augustinum de prædicta cætemoniali vnctione, vt intelligit Valdensis *tom.*1. *de sacram. cap.* 114. refert Basilius *dicto lib.4.cap.2.n.*28.vbi quia ibi,& *c.p.* 5. intelligendos videri ait Augustin. & Ambros. de consuetudine Græcorum; & quod in correctis libris Augustini non legitur *consignat Presbyter, sed consecrat Presbyter*; quod vero diuersum longe sensum addit.

Ideo duxi hic expendere Iura sequentia,textum 17
nempe *in c.nouissimè & in c.de his verò de consecrat.dist.*5 qui sentiunt irritum,& inane sacramentum confirmationis,si à Presbyteris conficiatur,hoc est *si Presbyteri conficiant,* id est consecent Chrisma,& conferant;quia conficere Chrisma spectat ad Episcopus:ita Basilius Pontius *de hoc sacram.p.2 c.4.n* 9.vbi addit vt hac eadẽ phrasi loquendi Græcè,idem significat Dyonis.*de Ecclesiast.Hierarchia c.*4.de quo iam supra latè dixi.

Nec pugnãt verba Clem.Romani.*lib. 7.constit.* 18
*Apostolicar.c,*22. vbi instruens Episcopum, & Presbyterum,quomodo debeant Baptizare, addit sequentia *vnges autem O Episcope,& Presbyter prius oleo,sancto;deinde Baptizabis aquã,postremo consignabis vnguẽto,vt vnctio sit participatio Spiritus sancti,aqua sit symbolũ mortis,vnguentũ sigillum pactionũ;*& quod in canone vllo,in quo Presbyteris prohibetur ministrare sacramentũ cõfirmationis non dicitur irritum,aut nullũ fore sacramentum ab illis collectũ;& ideo repetendũ,sed tantùm absolutè prohibeantur confirmare.†Quia 19
respõdeo ad Clem.verba ex illis tribus aliqua pertinere ad Episcopum,& Presbyterum,alia ad solũ Episcopum;indeque accipienda Iuxta distributionẽ acommodam,Iuxta quæ in præcedentibus adduxi quæstionibus,docet BasiliusPontius *dicta p. 4.c.2.sub n.fin.*in vers.*ad tertium*, vbi notat perpendendum, quod Clemens in prioribus verbis cum agit de Baptismo,coniungit Episcopum, & Presbyterũ,non tamen cũ agit de confirmatione.

Et licet in canonibus prohibentibus sacramen- 20
tum confirmationis Presbyteris,non dicatur nullum sacramentum illud ab illis collatum,nec irritum:tamen vt expendo sub quæst.sequenti Patres iam adducti sufficienter exprimunt defectum potestatis in Presbyteris ad confirmationem ministrandam;sic vt sequatur esse irritum,& inane, & repetendum sacramentum ab illis collatum,docet Basilius *dicto n.fin.*& communis omnium;imò satis apparet ex verbis *dicti c.quanto de consuet.*vbi Innocent.III.ait *esse inanem vmbram,& veritatem,*& *cap.manus impositionis de consecrat.dist.* 5.quod desumptum est ex Eusebio Papa *epist.* 3. vbi habetur *irritum habendum, & vacuum, nec inter Ecclesiastica sacramenta reputandum, quod per simplices sacerdotes confertur.*

Ad secundam quæstionis partem, an possit 21
ex delegatione Pontificia simplex Sacerdos admini

administrare hoc Sacramentum. Quia ex præfatis posset longe repeti, existimaui in hoc, & in aliis dubiis nostræ quæstionis breuiter resoluere: pro affirmatiua, nam licet plures affirmarint, nec ex Pontificis dispensatione posse sacerdotem Presbyterum, sacramentum confirmationis administrare, nec in hoc Pontificem dispensare posse, vt latè probant Scotus, & Durand. *in 4. dist. 7. quæst. 2.* Adrianus *de confirm. art. 3.* & videantur sentire Bonauentura circa litteram Magistri, & *art. 1. q. 3.* Gabriel. *quæst. vnica art. 2. conclus. 4.* Maior *quæst. vnica*, Castro *de heresibus 5. confirmatio*, & inclinet Petrus Soto *lect. 2. de Confirm.* & Gullielmus Estius *in 4. dist.*

22 §. 22. † Tamen contraria sententia probatur *ex cap. peruenit. 1. dist. 95.* Vbi glossa, & communis secundùm Archidiaconum, Bellamer; Turrecrem; Dominicum, & Præpositum Couarun. *lib. 1. variar. cap. 10. n. 2. & 5.* Cucus *lib. 5. instit. moral. tit. 3. num. 3.* Barbosa *in pastor. dicta p. 2. alleg. 30. num. 6.* qui omnes alios referunt Canonistas sic tenentes *in dicto cap. peruenit, & per cap. Presbyteri de consecrat. dist. 4.* item probat communis Theologorum cum D. Thoma *in 4. dist. 24. q. 11. art. 4.* Vbi Sotus, & alij, & ex eodem D. Thoma *dicta q. 72. art. 11.* Vbi Caietanus, Nugnus, Pesantius, & Egidius, Paludan. *q. 4.* Aureol. *in 4. dist. 7. quæst. 2.* Victoria *quæst. 49.* Bellarm. *cap. 12. de confirmat.* Henriquez *lib. 3. cap. 6. num. 4. & 5.* Suarez *disp. 33. sect. 2.* Vasquez *q. 72. disp. 119. cap. 1. n. 3* Bonacina, Filliucius, Tolerus, Lublinus, Torreblanca, & alij, quos sequitur Leander *de sacram. tract. 3. disp. 2. q. 2.* Hurtado *de hoc sacram. disp. 13.* Viuald. *de Ministro confirm. n. 4.* Ochogauia *q. 10. n. 2.* Granad. *in eodem tract. disp. 2. n. 5.* Anglesi. *art. 1.* Syluius *in addit. §. 3. de confirm. summa* Binsfeldij, Petrus Cenedo *cap. 3. pag. 58. & 59.* Molfesius *in summa de hoc sacram. tract. 4. cap. 2. n 27.* dicens hanc sententiam esse de fide Castrus Palaus *tom. 3. tract. 20. p. 9.* Diana *p. 8. resol. 3. tract. 1.* Sahagun *de sacram. Confirm. n. 26.* abunde, & cum multis Basilius Pontius *dict. p. 4. cap. 3.* Cardosus verbo *sacramentum Confirm. n. 8.* idem Diana cum aliis *p. 3. tract. 4. res. 23. in fine.* Chamerota *tract. 3. de confirm. cap. 5. in fine, & cap. 2. dubio 5.* Auersa *de hoc sacram. q. 72. sect. 3.* Præpositus in D. Thom. *dict. q. 72. dubio 2. num. 46.* Optanius *de sacram. tract. de confirm. disp. 1. q. 8. n. 33.* Petrus à Sancto Ioseph *in Idea theologiæ sacram. cap. 14. resol. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 6. n. 6.* cum multis Ioannes Petit *in theolog. sacram. tr. 3. lect. 33.* Marchantius *in resol. Pastor. tract. 3. c. 1. q. 2.* alios infinitos refert, & sequitur nouissimè Berricellus *de missionibus Apostolicis tract. 7. de hoc sacram. q. 129. à n. 2.* pluribus fundamentis *à n. 3.* qui respondet contrariis fundamentis, dicendo ex Diuina institutione Episcopum esse ordinarium Ministrum vt *infra* expendo, multis aliis Pater Prado supra *de hoc sacramento dubio 11. §. 3.* vbi respondet contrariis quibus & nos ex dictis *à n. 5. hic.*

23 Probant etiam Doctores ex Concilio Florent. decreto de sacram. vbi postquam tradidisset ordinarium Ministrum confirmationis esse Episcopum, quibusdam interiectis, dicit, *legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & vrgenti admodum causa simplicem sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis sacramentum.* Deinde quia Alex. IV. & Gregor. XIII. dicuntur hanc potestatem pro Indiis concessisse, quod non potest prudenter negari, cum de Gregorio referatur ab authoribus fide dignis tanquam res suo tempore facta, vt Suarez *disp. 36. sect. 1.* & Henriquez *de vtroque cap. 6. n. 4. lit. N.* Item quod dicitur de Adriano IV. qui anno 1521. Aprilis. 25. dicitur concessisse pro Indiis, & regionibus, in quibus non sunt Episcopi, vt sacerdos regularis ordinis minorum posset confirmare, cuius concessionis authenticum refert esse Hispali in Monasterio sancti Francisci, Henriquez *supra litt. 1.* & Diana *dict. p. 8. res. 3.* vbi etiam confirmat ex quadam cardinalium responsione *in canone 3. de confirmatione sess. P. Trident.* quod etiam Abbates ex priuilegio sedis Apostolicæ; de consensu tamen ordinariorum possunt conferre hoc sacramentum confirmationis, vt etiam refert Basilius Pont. *dict. c. 3. sub n. 6.* Vbi dicit etiam dispensasse Nicolaum. IV. Ioan. XXII. Vrban. V. Eug. IV. & alios Pontifices, vt refert Leo X. in Bulla directa quibusdam Franciscanis, quam ipse confirmauit; item & Emanuel Rodriguez *in noua collatione.*

Et confirmatur ex Concilio Senonense in decretis morum *cap. 38.* vbi cum dixisset Abbates non habere potestatem confirmandi, addit quod si qui sint qui contendant sibi competere hanc facultatem ex priuilegio volumus, quod cum primum fuerint requisiti à suffraganeis nostris, de priuilegio fidem facere teneantur; imò D. Greg. XIII. dispensauit cum Patribus societatis, vt etiam apud Indos cum Chrismate ab Episcopo benedicto sacramentum confirmationis ministrare; & refert Basilius Pontius *dicto n. 6. in fine.* audiuisse eos, qui asseruere se ministrasse hoc sacramentum ex ea dispensatione; imo & apud eos asseruari diploma huius authoritatis concessæ. Et hæc omnia confirmantur ex factis, consuetudine Græcorum *quæst. 6. supra* relatis 24

Et nostram communem sententiam de fide certam putat esse, sed Perigianus *in 4. dist. 7. q. 1. art. 13. in fine.* sentit non esse de fide, quia Eugenius non est loquutus definiendo, & Tridentinum, licet dixerit ordinarium ministrum esse Episcopum; nihil tamen dixerit de extraordinario; & sic temerarium tantum esse oppositum; Basilius autem Pontius omnino legendus *dicto cap. 3. p. 4. n. 11.* per totum ex multis fundamentis propendet se in soli sententiam coniungendo decretum Trid. definitionem cum decreto Eugenij, referens verba Eugenij.

Et licet fundamenta contrariæ sententiæ consistentia decretis aliquorum Pontificum, de quibus iam *à num. 1.* Veluti Damasi, Eusebij, Innocent. I. Leonis II. Ioannis III. & aliorum, tamen intelliguntur dicendo ordinarie solis Episcopis deberi huius sacramenti ministerium, & expendunt Diana *dicta resol. 3.* & Basil. *sub dict. cap. 3.* rectè absolute loqui; quia quando de potestate est sermo, & absolute dicitur aliquod genus hominum habere, vel non habere potestatem, intelligitur de potestate ordinaria, vt si quis v.g. dicat Parochum non habere potestatem excommunicandi, rectè sic absolutè loquitur; quia intelligitur de potestate ordinaria, quæ ex officio annexa sit, non de potestate delegata, quam accipere potest à Summo Pontifice. 25

Nec

26 Nec aliud obstat desumptum ex ratione, scilicet, vel potestas confirmandi competit Episcopo ratione Iurisdictionis; vel consecrationis, non primum, dicunt Basil. *dict. cap. 3. n. 9.* Diana ex illius verbis. *dicta resol. 3. vers. secundum* vt notum est, nam alias Episcopus non consecratus posset confirmare sibi subditum, & nulla esset confirmatio ministrata non subdito, quæ absurda sunt. Si dicatur secundum; ergo vel ratione consecrationis, & ordinis sacerdotalis, & presbyterij, at sic etiam conueniret Presbyteris, & valide confirmarent, etiam sine licentia Episcopi (quod est falsum, vt dixi *à n. 1.*) vel ratione consecrationis Episcopalis; etsi hoc verum est, non poterit competere Presbyteris, cum ea consecratione careant. Tamen respondent Basilius, & Diana, & ego longius *infra hac quæst. vers. ad vltimam* diuerso modo vtrique competere.

27 Et quia Doctores solent etiam obiicere textum *in cap. penult. de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris*, vbi dicitur ea, quæ consecrationis sunt, non consecrato, committi non posse, ob idque si confirmare competat Episcopo ratione consecrationis, & ea deficiente in Presbytero, sequi vt non possit illi committi huius sacramenti administratio. Sed respondeo cum eodem Basilio Pontio *dict. c. 3. p. 4. n. 10.* Diana *dict. res. 3. vers. Denique*, vt *infra* in dicta vers. *ad quartam*, verb. *alia*.

28 Sed quia factum Gregorij *lib. 9. epistol. 3. & 26.* ad Ianuarium relatum, *in dicto cap. peruenit dist. 95.* existiment Durandus *in 4. dist. 7. q. 3. & 4.* Estius *ibi dist. 7. dicto §. 2.* Loqui non de Baptizatis, sed de Baptizandis tangendis à Presbyteris Chrismate in fronte; ideo tenent in illo textu non reperiri decisam primo nostram adductam sententiam, vt non probari videtur ex verbis *dict. cap. 1.* ibi *peruenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod Presbyteris Chrismate tangere in fronte eos qui Baptizandi sunt prohibuimus, & nos quidem secundum vsum veterem nostræ Ecclesiæ fecimus: sed si hac de re aliqui constituantur, vbi Episcopi desunt, vt Presbyteri etiam in fronte Baptizandos, etiam in fronte tangere debeant concedimus*, longeque distare verb. *baptizandi* à baptizatis, inferendo non dari sacramentum confirmationis ex eo quod Presbyteri corporis partem quamlibet vngant.

29 Alia ex illis adducit Basilius Pontius *dicto lib. 4. de hoc sacram. n. 2. 3. & 4.* qui expendens verba relata, ait Pontificē Greg. IX. in dictis locis loqui de sacramento confirmationis, ac de vnctione confirmatoria, non cæremoniali, vt de ea sic intellexit postea Eugen. IV. in Florentino iam relato; cum ergo ait Gregorius loqueretur de ea vnctione, quam antea prohibuerat eisdem Presbyteris, absolutaque prohibuisset vnctionem cum Chrismate in fronte Baptizati; ideo euincit extra controuersiam esse, nomine eo sacramentum intelligi confirmationis; & sic vt diu inest ea solutio, quæ de alia vnctione Gregor. interpretatur; & *sub dicto num. 2.* ait non fuisse tollerantiam in eo, quod sine scandalo vitare non posset, sed concessionem confirmandi facultatem Presbyteris præstando; quia Pontifex ibi non dixit *permittimus*, sed *concedimus*, & vsus fuit nomine *Chrismatis*, aliàs vteretur verbo *Olei*; item quod textus ille loquitur tantùm de simplicibus Presbyteris, non de illis, qui simul essent Episcopi; late etiam probans, quod Gregorius posuerit *Baptizandos* pro *Baptizatis*, in illisque verbis, *& nos quidem secundum veterem Consuetudinem Ecclesiæ nostræ fecimus*, in quibus explanat quod vetus consuetudo excluserit simplices sacerdotes; sed quia de ea realiqui contristarentur; ideo summum Pontificem decreuisse facultatem Presbyteris confirmandi, vbi Episcopi desunt.

Ad tertiam quæstionis partem, an Presbyter sit sufficiens minister, quamuis peccet in conferendo Confirmationis sacramentum? Satis liquet ex deductis *in præcedenti dubio vers. ad secundam*, & *à num. 1. nostræ quæstionis*; quia vt *infra* dicemus, nonnisi ex sola dispensatione Papæ hoc liceat ei. 30

Ad quartam quæstionis partem, qua ratione conueniat Episcopo esse minister ordinarius huius sacramenti, aliqui Doctores varia dixerunt inter quos Philippus Faber, *in 4. dist. 7. disp. 27. c. p. 3. n. 31* qui distinguens in Episcopo duplex munus circa sacramentum confirmationis, & quod primum sit ipsa confectio, & consecratio Chrismatis, quæ à solo Episcopo fieri potest, & non à Presbytero (de qua *infra*) & hoc à Iure Diuino manasse; quod sic Constitutum dicit, vt solus Episcopus priuatiuè conficiat. Secundum dicit esse collationem Chrismatis, de qua in tractatu nostro: & quod ex his duobus videatur præstantius primum; quia constituit materiam sacramenti, essentialiusque esse, vt Chrisma sit consecratum ab Episcopo. Quâ suppositione pergit Philippus Faber ex institutione Diuina conuenire illum actum primum Episcopo, & nulli alteri. Et quod collatio, siue administratio sacramenti confirmationis eidem etiam pertineat, ex eadem institutione, pertinereque ad potestatem Iurisdictionis, esseque ordinariam; in Episcopo, delegatam in sacerdote; nec posse extendi, ait ad Diaconum, & alios inferiores Clericos, & laicos, quia ordinatus institutione Diuina, ne ad alios inferiores transferatur; probans in quam Faber hoc munus ad potestatem Iurisdictionis, & non ordinis pertinere, eo nempe fundamento; quia potestas ordinis, non potest tolli, nec impediri, ne effectus fiat, si attentet is, qui talem authoritatem habet; sicque concludit, vt ministratio huius sacramenti non sit ordinis, sed Iurisdictionis, colligendo ita ex D. Thoma dicente Pontificem concedere Presbyteris, vt consignent ex plenitudine potestatis; & quod plenitudo Papæ est Iurisdictionis alia multa congerit Philippus Faber. 31

Sed Basilius Pontius, *dict. p. 4. de hoc sacram.* affert Sotum, *in 4. distinct. 7. quæst. vnica art. 12.* dicentem Christum statuisse solos Sacerdotes, siue ex officio, siue ex commissione posse confirmare, commisisse autem Ecclesiæ; vt posset limitare; pro vt expedire iudicauerit quod Episcopus, vel Sacerdos sub hac, vel illa conditione esset necessarius minister, optimè impugnans; item & alia, quæ retulit Faber *ibi* repetens ex *num. 1.* potius cum Suarez amplectitur, quod Christus instituit, vt ex vi ordinationis, & consecrationis Episcopus in actu primo proximè essat necessarius minister huius sacramenti à nullius dispensatione, vel licentia dependens, sicut Presbyter per characterem constitutus est in actu primo proximo ad conficiendum Corpus Christi; sic vt talis potestas non sit auferibilis in Episcopo, nec impediri possit, vt frustretur effectu, 32

33 ſectu. † Et quod eſt in Presbytero eadem poteſtas in potentia quadam remota ad confirmandum ex vi ſuæ ordinationis, qui tantùm conſtituetur in potentia proxima per diſpenſationem ſuperioris legitimi; concludit ergo Baſilius, vt radix, & fundamentum noſtri dubij conſiſtat in ordine, & charactere; & ſic poteſtatem confirmandi, tam Epiſcopo, quam Presbytero competere ratione ordinis, & conſecrationis, Epiſcopo quidem completè, & proximè, Presbytero inquam conditionatè, ſi accedat diſpenſatio Pontificis; quod eſt competere in potentia remota, vt loquuntur Suarez, & alij: ob idque nullo modo pertinere ad poteſtatem iuriſdictionis.

34 Alia philoſophando tradit idem Baſilius pro maiori claritate, *dict. cap. 6. num. 6.* quæ omitto; ſolùm enim dico ex hoc modo intelligendi reſponderi ad obiectiones propoſitas ſub verſ. *ad ſecundam*, in verſ. *nec aliud*, & *quia DD.* vbi de textu *in dicto cap. penult. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris*, nempe, vt Epiſcopo competat eſſe miniſter ordinarius ratione conſecrationis Epiſcopalis, & Presbytero ratione ſuæ conſecrationis remotè, & dependenter à diſpenſatione: ita Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ. 3.* in dictis verſ. *ſecundum*, & *denique*, dicens in Presbytero eſſe conſecrationem remotam ſufficientem, vt poſita conditione, poſſit miniſtrare ſacramentum Confirmationis; quia ſicut in illo ratione ordinis eſt ſufficiens fundamentum, vt accedente Iuriſdictione (vt dici ſolet) poſſit abſoluere à peccatis, à quibus ſine ea inualidè abſoluit, ita etiam ratione ordinis in Presbytero ſit ſufficiens fundamentum, vt poſſit illi committi miniſterium ſacramenti ordinis, quod ſine ea commiſſione inaniter, & inualidè conferret) vt expendo *infra in cap. vtriuſque ſexus de pœnit.*) itaque dicit exercitium confirmationis committi conſecrato tantùm.

35 Ad quintam reſpondetur ſatis ex his, quæ dico *quæſt. ſequenti* in verſ. *ad quartam*; & quia nouiſſimè Berricellus *de hoc ſacram. tit. 7. tract. de miſſionibus Apoſtol. q. 31.* agit de quæſtione, an hodie Presbyter, ſiue orientalis, ſiue occidentalis Eccleſiæ validè confirmare poſſit, vbi latè agens cum Arcudio firmat poſſe Græcos, præſertim in oriente; pro quo faciunt relata *quæſt. ſequenti* in verſ. *ad primam*, & verſ. *ad ſecundam*, plura de licita conſuetudine Græcorum, vt eorum Presbyteri confirment; quare alia hic non repeto; imò notat Berricel. *ibi à num. 2.* vt licet Græci in Italia validè nequeant confirmare, tamen admittit, ſi id facerent in aliqua ciuitate ſine nota, aut vbi non fuiſſet recepta Bulla Clem. VIII. quæ Græcis expreſsè prohibuit, ne Presbyteri Græci Baptizatos Chriſmate confirment, expedita anno 1595. Auguſti 31. quam per extenſum refert Thomas à Ieſu Maria *de conuerſione omnium gent. lib. 6. p. 2. cap. 7.* Arcudius *de ſacram. Eccleſiæ orientalis lib. 2. cap. 15. & capit. 16. in fine.*

***

QVÆST. VIII.

An Diaconus, ſeu alius Clericus non Presbyter, poſſit ex commiſſione Pontificia miniſtrare, & conferre ſacramentum confirmationis? An Abbates? Seu an poſſit Pontifex diſpenſare ad illud adminiſtrandum per ſacerdotem ſolum priori ordinatione conſecratum? Et an ſoli Pontifici competat priuatiuè talis diſpenſandi poteſtas, vel etiam Epiſcopo? vel an poſſit Pontifex diſpenſare, vt ſimplex ſacerdos, conſecrare queat Sanctum Chriſma? Et an ſi ſine cauſa diſpenſet, vt ſimplex ſacerdos conferat ſacramentum confirmationis, ſit diſpenſatio valida? Et an Pontifex tantum electus, & nondum conſecratus in Epiſcopum, poſſit hanc poteſtatem ſimplici ſacerdoti concedere? vel an facultas talis conceſſa ſimplici Sacerdoti, expiret, mortuo Pontifice, vel ſi ſit conceſſa ex cauſa, ea ceſſante, expiret? An Regulares miſſionarij in partibus infidelium, præſertim in nouo orbe, habeant à ſede Apoſtolica priuilegium miniſtrandi hoc Sacramentum?

SVMMARIVM.

1 *Diaconi, & alij Clerici minores, nequeunt eſſe miniſtri ſacramenti confirmationis, & n. 2. & 3.*

4 Trid. canon. 3. ſeſſ. 7. de confirmat.

5 *Abbas Presbyter poteſt eſſe miniſter Confirmationis priuilegio Apoſtolico, & licentiâ proprij Epiſcopi.*

6 *Sacerdos ſola prima ordinatione conſecratus, nempe calicis porrectione, num ſi impoſita non eſt manus, poſſit ex diſpenſatione Pontificis confirmare. n. 7. 8. 9. 10. 11.*

7 *Sotus cenſet impoſitionem manuum in ordinatione eſſe introductam ab Apoſtolis.*

8 *Calicis traditio in ordinatione ſacerdotali, ſpectat cum Patena ad poteſtatem Conſecrandi.*

9 *Manuum impoſitio in ordinatione ſacerdotali, ſpectat ad poteſtatem abſoluendi à peccatis.*

12 *Epiſcopus nequit in ſuo territorio delegare ſimplici ſacerdoti, vt confirmet eius ſubditos; etſi dicatur Paſtor ordinarius in ſuo territorio, vt Papa in orbe, vt expenditur n. 13. 14. & 15.*

16 *Chriſma pro confirmandis ex diſpenſatione Pontificia multi probant poſſe fieri à ſacerdote, & ſi non tam facile, vt miniſtrare illud ſacramentum, n. 17. 18. 19.*

20 *Pontifex diſpenſando ſine cauſa, vt ſimplex ſacerdos confirmet, non improbatur in ſuo facto, & quare; non ſic in diſpenſatione voti tertio præiudiciali numer. 21. 22.*

22 *Gratia*

21 *Gratia non cessant mortuo Papa, concedente etiam respectu Presbyteri confirmaturi.*
23 *Pontifex tantum electus, & non consecratus, potest dispensare cum simplicibus sacerdotibus, vt confirment.*

1 AD primam difficultatis partem de Diacono, & aliis clericis inferioribus, seu laicis ex dictis *sub quæst. 7. præcedenti*, satis liquet, nec Diaconum, nec clericos alios inferiores posse etiã ex commissione Pontificia esse ministros Sacramenti confirmationis; quia deficit in illis Character ordinis presbyteralis, qui requiritur ex institutione Diuina pro ministro legitimo huius sacramenti, saltim remotè, vt *ibi* explicaui *in fine dictæ quæstionis*: ita communiter docent Theologi cum D. Thom. *dist. 7. in 4. q. 3. art. 1. & q. 72. art. 11.* Sotus, Ledesma, Tabiena apud Henriquez *lib. 3. c. 6. n. 5.* Granadus, Ludouicus de S. Ioan. & alij, quos sequitur Leander *tract. 3. de sacram. disp. 2. q. 4.* præcipuè Reginaldus. *lib. 28. n. 19.* bene probans *ex cap. manus de consecrat. dist. 5. & ex cap. quanto de consuet.* Baunij *q. 7. assert. 3. de hoc sacramen-*
2 *to*, Sahagun. *de hoc sacram. n. 25.* † Vbi dicit iam damnatum esse errorem eorum, qui affirmabant Diaconos esse proprios confirmationis ministros, tenent etiam Basil. Pont. *sub c. 3. p. 4. de hoc sacram. in fine*, Filiucius *tract. 3. n. 27.* dicens, vt inferior sacerdote, nec etiam ex dispensatione Papæ possit esse minister huius sacramenti, tradit Barbosa *in pastorali p. 2. allegat. 30. sub n. 4. in fine*, Egidius Trullench. *de sacram. lib. 2. q. vnica n. 14. in fine.*

3 Et in tantum Doctores sic verum dicunt, vt Diaconus, etiam si sit Cardinalis nequeat hoc sacramentum administrare: sic iam adducti ex commissione Papæ. Quare non sunt ferendi Abbas, & Innocent; qui *in dicto cap. quanto de consuetudine, & glossa in dicto cap. manus de consecrat. dist. 5.* Vt etiam refert Aureol. *in 4. dist. 7. q. 2.* affirmant existimantes ex mandato Papæ quemlibet clericum posse conferre ordinem, & sacramentum, quod habet. † Nec obstat Tri-
4 dentini, *decisio sess. 7. de confirmat. canon. 3.* dum inquiens ordinarium huius Sacramenti Ministrum Episcopum esse, significare videtur non esse inconueniens quod non Episcopi, & Pontificis maximi permissione extraordinarij, seu delegati fiant ministri: nam vt *supra quæst. præcedenti*, longè resolutum est, hoc tantum de Presbyteris est intelligendum, non de aliis sacerdotibus inferioribus, vt hic: Videbis Barbosam, *sub dicto n. 4. in fine*, vbi refert ex Solorzano, *de Iure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 18. n. 34.* nouissimè bene tractat P. Prado, *dubio de hoc sacram. §. 4.*

5 Ad secundam quæstionis partem de Abbatibus dicendum est quod ex priuilegio Sedis Apostolicæ de consensu ordinarij possint conferre sacramentum hoc confirmationis, vt referunt, ac tenent Armendariz, *in additionib. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis n. 77.* Barbosa, *in pastorali dicto alleg. 30. num. 5.* quod est intelligendum si sint Presbyteri, vt colligi debet ex proximè adductis sub *dicta quæst. 6.* & existimo consensum Episcopi requiri; quia alias in territorio alieno non posset exercere Abbas alterius territorij, sicut nec Episcopus per dicta, *supra in cap. cum sit de ætate, & qualit. ordinand.* Vbi plura de Abbatibus dixi circa ordines.

Ad tertiam quæstionis partem, an possit Pontifex dispensare ad hoc Sacramentum Confirmationis ministrandum per sacerdotem solùm priori ordinatione consecratum? In quo dubio sunt diuersæ Doctorum sententiæ: nam qui docent sufficere in ordinandis Presbyteris, Calicis porrectionem cum Patena, vel totam materiam proximam sitam esse in traditione Calicis cum vino, & Patenæ cum pane, & totam formam in verbis dictæ traditionis correspondentibus, nempe: *accipe potestatem offerendi sacrificium &c.* vt videtur indicare Eugenius *in suo decreto*, dum pro ordinatione sacerdotis, non assignat aliam materiam, quam dictam traditionem, nec aliam formam, quam verba ipsi traditioni correspondentia, ipsi tenent posse Pontificem dispensare in puncto nostri dubij; quia per traditionem dictam, & verba correspondentia formæ denotatur consecratio, seu sacrificatio, quæ est præcipua actio sacerdotis, cũ per hæc conferatur character, & potestas sacerdotalis, eisque solis perficiatur ordinatio sacerdotis: ita docent Durand. *in 4. q. 3. art. 2.* Ricard. *ibi dist. 24. art. 4.* Tapperus *art. 7. §. de materia*, Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto 5.* Nugnus *in 3. p. D. Thom. q. 37. art. 5.* Bonacina *de sacram. ord. disp. 8. q. vnica, puncto 3. n. 2.* Cruz *in direct. p. 2. de sacram. ordin. dubio 2. concl. 1.* † & Sotus *dicta dist. 24. q. 1. art. 4. concl. 5.* censens impositionem manuum, & verba correspondentia, non esse de essentia ordinis sacerdotalis, facile concederet Pontificem id posse, quod etiam facile colligi potest ex his, quæ tradit Paludan. *in 4. & dist. 25. q. 1. art. 2.* vt indicari videtur etiam *in c.* Presbyteri *infra tit. proximo de sacram. non iterand.* dum in eo impositio manuum, quæ fit in ordinatione Presbyteris, & Diaconi, dicitur introducta ab Apostolis, & ob omissionem illius non esse sacramentum iterandum, sed supplendam esse; & sic etiam deduci ex eo quod in aliquibus Pontificalibus non inuenitur cæremonia hæc impositionis manuum, nec inueniuntur verba illi correspondentia.

E contra tamen alij docent impositionem manuum esse de essentia sacerdotalis ordinis; eo 8
quod in porrectione Calicis cum Patena solùm confertur sacerdotibus potestas consecrandi, & per impositionem manuum supra ordinatorum Capita imprimatur noua pars Characteris, & cõferatur potestas absoluendi de à peccatis vt declarant verba, quæ tunc profert Episcopus: *accipe Spiritum Sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt*, in quibus significatur sensus sensibile, nempe impositio manus, & forma, quæ significat *ibi* conferri gratiam, & potestas absoluendi à peccatis, quæ est propria sacerdotum, dictamque impositionem manuum necessariam esse probant Concil. Cartaginense. IV. *can. 3.* vbi agens de ordinatione Presbyteri solùm meminit impositionis manuum, & Trident. *sess. 14. c. 3. de Extrema Vnctione*, vbi ait ministros huius sacramenti esse Presbyteros, qui sunt Presbiteri, aut sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem manuum Presbiteri, & ex S. Hieronymo *in c. 58.* Isaiæ in ea verba *si abstuleris de medio tui* ait, *ordinatio non solùm ad imprecationem vocis, sed etiam ad impositionẽ impletur manuum*, & Pontifex Alex. ex Concilij Calcedonens. authoritate appellat sacramentum manus impositionem, per quam Spiritus sanctus Confertur.

9 Cumque Sacerdoti detur potestas erga Christi corpus, verum quando porrigatur Calix cum Patena, nec ex illa cæremonia vlla alia colligatur potestas sequitur quod habendo tertiam potestatem circa corpus Christi mysticum illius membra absolnendo à peccatis, debeat dici, vt ea potestas sit conferenda ex vi alicuius ordinationis, quæ sane est impositio manuum sub prædicta forma verborum. Quare Præpositus, *in 3.p. D.Thomæ quæst.72.art.11.dubio 2.num.53.* Verius esse aut dicendo hanc impositionem manuum pertinere ad essentiam ordinationis, & hominem absque ea non esse completum sacerdotem, nec vi ordinationis habere vllam virtutem sanctificandi fideles per confectionem sacramentorum, quæ in vsu consistunt, affirmant ordinatum solùm per verba quibus datur potestas sacrificium offerendi, non posse ex commissione Pontificis hoc Sacramentum conficere; quia sanctificatio per hoc sacramentum requirit potestatem ordinis in corpus Christi mysticum, qua caret talis sacerdos, vt absoluat à peccatis. Alia refert Diana, *p. 8. tract. 1. resol.4.* Vbi circa hoc dubium vtramque sententiam putat esse probabilem.

10 Quare Scotus, *dist.24.art.3.*Paludan.*dist.25. q.1.*S.Bonauentura *dist. 24.art.1.q.4* Petrus Soto *lectura.5.de ordine*, Ossius *in confessione Polonica cap.50.*Armilla verbo *ordo.n.5.*Bellarminus *lib.de ordine.cap.9* Henriquez *cap.6.* Cornelius à Lapide *in 1.ad Tnimotheum.4.*vers.*14.n. 59.*Syluius *in 3.p.q.37.art.2.q. 4.* Vazquez *ibi tom. 3. disp.239.cap.3.* Filiucius *tom.1.tract.9.cap. 2. n. 42.*Paulus *in suis responsis moralibus lib.6. quæstione 43.*Fernandez *in Theolog. morali p. 3. cap. 11.§.5.*Egidius Coninch.*de sacram.disp.20.dubio 7.n.60.& 61.*Reginald.*lib.30. n. 10. 20. & 21.* Andreas Molfesius *in summa tract. 2. cap. 10. n. 31.*Domitius Chamerota,*de sacram.tract. 11. c. 3. dubio 1.*vers. *quinto dico* pro vltima opinione

11 respondent ex adductis fundamentis. † Nec obstare dicentes quod si Episcopus moriatur postquam contulit sacerdoti potestatem consecrandi antequam illi manus imponat, verè remanebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis absoluere sic vt ex impositione manuum nulla conferatur potestas; quia respondent negando antecedens, quod nulla ratione probari potest, & quod tunc solum ille Presbyter habebit potestatem consecrandi, & de necessitate impositionis manuum ad essentiam Presbyterij, applicabis quæ adduxi sub *Rub. de temporib. ordin.* vbi de materia, & forma, quibus traditur completa potestas. alia *in capit. 1. & 3. de sacrament. non iterand.*

12 Ad quartam quæstionis partem an soli Pontifici competat priuatiuè potestas dispensandi cum Presbyteris, vt queant ministrare sacramentum confirmationis? Quia ex infinitis Basilius Pontius *de hoc sacram.p.4. cap. 4.* plura omnino legenda tradit, vt ab intimis rem hanc per calleas, & post eum Diana cum aliis infinitis *dict. p.8.tract.1.res.5.* existimo respondendum, vt licet ex quadam communi Doctorum, & generali doctrina Episcopus possit in suo territorio quidquid Pontifex in tota vniuersali Ecclesia, nisi in quibus adsit aliqua prohibitio specialis si excipias ea quæ ad vniuersalis Ecclesiæ statum pertinere, noscuntur, vt res fidei definiri, & similia quæ exigunt infallibilem authoritatem, vt rectè fiant quæ solùm penes Pontificem resident; ita vt nec in Concilio resideat, nisi capitis consensus accedat Iuxta quæ addoxi supra *ad titul. de summa Trinit.& fide Cathol.* Iuxta etiam quæ tradunt ex Iuris interpretibus Gambera *de officio legati lib. 10.n.466 & 471.*Thesaur.*Christi Religios. cap. 17.* Nicolaus de Cusa *lib. 2. de concordia Cathol.cap.3.*Perez *lib. 8. ordinam. tit. 15. l. 5. paulo post princip. & tit. 18. l. 2. vers. statutes contra ellos*, Maiol. *lib. 5. de irregularit. cap.51.n. 4.* qui refert Hugonem, & ex Theologis Abulens. *in cap.6. Matthæi n.87.* Victoria *relect. de matrim. cap. 1.n. 7.*Soto *in 4.dist. 27.q. 1.art. 4.*vers. *ad quos tandem, & lib. 10. de Iust.q. art.5.ad secundum* Vera Cruz, *parte Speciali art. 28. post 3. conclus.* Henriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 14.n.7. in comment. litt. R. & lib.10.de ordine cap. 35. n.2. & lib.12. de matrim. cap.3. n. 2.in comment. litt.N.* Aragon. *in 2.2.q.88.art. 2.* vers. *Si quis autem quærat, an omnis*, Thomas Sanchez *de matrim. lib. 2.disp. 61.n.3.& lib.7. disp. 1. n. 9.* & alibi sæpe,† quia 13
Episcopus est Pastor ordinarius in sua Diœcesi, sicut Pontifex in toto orbe. Hanc sententiam infinitis nouissimè à Berricello relati, & pluribus fundamentis *q.30.sect. 1.* defendunt, sed omnibus ipse Berricel,*sect.2.* satisfacit *ibi*, vbi *sect. 3.* authoritatibus, & rationibus plurimis sequitur sententiam contrariam,& ad fundamentum contrarium ait in vers.*ad quintum*,falsum esse posse Episcopum in sua Diœcesi quidquid potest Papa in vniuersa Ecclesia quoad sacramentorum ritum:nam hic spectat ad regimen totius Ecclesiæ; indeque vt sicut solus Pontifex potest determinare materiam, & formam aliquorum sacramentorum; ita etiam ministrum extraordinarium Confirmationis. Alia pro responsione addens, nempe vt licet eadem sit potestas ordinis vtriusque, sed posse non improbabiliter dici in summo Pontifice imprimi, siue extendi Charactarem ordinis altioris gradus, & excellentiæ ad characterem Episcopalem.

Ideo dicendum est, vt quantumuis arguatur 14
ex fundamento dicto, & aliis, quod si Episcopus non sit prohibitus dispensare, expresse possit facultatem in suo Episcopatu concedere simplici sacerdoti, vt administret sacramentum Confirmationis, sicut & Papa potest Iuxta dicta.*quæst.praeced.in vers.ad secundam.* non posse Episcopos in Ecclesia latina talem dispensationem facere, nec delegare; & hoc sic procedere, siue dicas id procedere ex Diuina institutione, qua, vt iam dixi in dicto vers. videtur priuatiuè solis Pontificibus eam dispensationem, seu facultatem competere, siue talis prohibitio, circa Episcopos oriatur ex sola prohibitione Ecclesiastica: nam ea est tantæ virtutis, & efficaciæ, vt posset eorum concessionem irritam reddere; quia quamuis collatio confirmationis sit exercitium ordinis,vt dixi *in ea quæst. & in præsenti*, verum ipsa concessio est actus Iurisdictionis: ita docent Præpositus *dict. q. 72. num. 49. Vbi supra*, Petrus à S. Ioseph. *in Idea Theol. sacram.cap.14. resol.2.*Auersa *de sacram. confirm. q. 72. sect. 3.*
Hurtado

Hurtado *de hoc sacramento dis.* 13. Ochogauia
15 *de eodem q.*10.*n.* 13. † Diana *dict.p.*8.*tr.*1. *resol.* 5. aduertens quod Christus instituit, vt ordinarius quidem minister confirmationis esset Episcopus, per extraordinariam vero delegationem sui vicarij possit etiam sacerdos, qui fundamenta Basilij Pontij, Ægidij, & Puteani refert, Ioannis Petit.& Præpositi,Soti,Paludani, & aliorum, & hoc sic verum Iudico, etiamsi nulla ad sit prohibitio specialis, vti non est secundùm Basil. *supra n.* 1. dicentem longo vsu ita obseruatum, nec inuenisse aliquam reseruationem de hac re & legere tantùm nonnullas dispensationes factas à nonnullis annis solum à sedes Apostolica,quales sunt, quas iam *quæst. præcedenti* adduxi Gregorij, & aliorum Pontificum, & ex decreto Eugenij IV. *ibi* relato scribentis dispensationem sedis Apostolicæ legi aliquando Presbyteros consignasse, & esse argumentum magnum, inter latinos reseruatam esse summo Pontifici eius dispensationis concessionem.Plura alia curiosa,& difficilia Considerauit Basilius *dicta p.* 4. *cap.* 4. vbi leges. Quare existimo ita in hoc puncto resoluendum pro hac negatiua sententia, vt longe agens nouissime ad vtramqne partem, cum infinitis resoluit Berricel. *de missionibus Apostol.* omnino legendus *tr.*7.*de hoc sacram.q.*30.vbi *in sect.*1.*n.*1. infinitos refert sic tenentes, inter quos etiam Cardinalis Lugo *responsor.lib.*1.*n.*3. eius frater Franc. Lugo *de sacram.lib.*3.*cap.* 2. *n.* 12. cum aliis multis Barbosa *in pastor.alleg.*30.*n.*4 Quintana Dueñas *tract.*2. *in Theolog.mor.singul.*5. *n.* 4. Candidus *disquisit. mor.tom.*3.*disquisit.*·.*art.*10.*dubio* 10.Castro Palao *tom.*4.*tract.*20.*disp.vnica p.* 9. *n.* 4. *glossa in cap.quanto de consuetudine*,Henriquez *lib.*1.*cap.* 26.§.5 *litt.S.* & alij penes eos & post istos lego bene tractantem P. Prad. *supra de hoc sacram. d. dubio* 1.1.§.4. *&* 5. Vbi respondet contrariis.

16 Ad quintam quæstionis partem,an possit Pontifex dispensare, vt sacerdos consecret sanctum chrisma pro sacramento confirmationis?Quia satis de hac quæstione posita sunt fundamenta ad vtranque partem *supra q.*2.in toto *vers.ad quartam* & ibi pro negatiua sententia videatur responsum ex Basilio Pontio,& aliis, respondendo fundamentis affirmatiuæ sententiæ aliquorum eam tenentium,quos *ibi* retuli,& *n.fin.* vbi Diana *p.*8. *tract.*1 *res.*12.& Amicus pro affirmatiua respondentes vtramque sententiam probabiliorem dixerunt,Basilij fundamentis respondendo; ideo nunc hic tantùm ex illis referam, vt quemadmodum pro sententia Basilij, & aliorum, ac Hurtadi *de confirm.dis.*5.sunt concilia,& Patres, vti in dicto vers.*ad quartam* retuli;sic iam vt sicut Patres, & concilia,quæ retuli *sub quæst.*7.*praced. à n.* 1. & vers.*ad secundam*, dicunt Episcopum esse ordinarium ministrum huius sacramenti, Presbyterum vero ex dispensatione, & facultate Pontificia, ita contingat respectu benedictionis, & consecrationis chrismatis; quia respectu administrationis dispensat Papa, ita & respectu consecrationis.

17 Et confirmant adducti ex concilio Toletano *in dicto cap.*2 adducto, vbi *in canone* 20. prohibens,ne Prebyteri, sed solus Episcopus chrisma conficiant, aperte dicunt relati Doctores probare hanc consecrationem non deberi essentialiter fieri ab Episcopo,nam cum loquatur sequentibus verbis, *quamuis pene vbique custodiatur, vt absque Episcopo, chrisma nemo conficiat; tamen quia in aliquibus locis,vel Prouinciis, Presbyteri dicuntur chrisma conficere, placuit ex hac die nullum alium,nisi Episcopum chrisma co ficere.* Per hæc apertius dicunt Episcopos esse solum prohibitos, vt prohibiti sunt administrare hoc sacramentum; indeque concludit alia adducendo, vt sicut Pontifex dispensat pro administrando hoc sacramento cum Presbytero eodem modo pro benedicendo,& consecrando chrisma; quia eadem videtur ratio de vno, ac de alio; pro quo dicto faciunt fundamenta,quæ retuli *q.*6.in vers. *ad secundum*, & in vers.*fin.*

Vnde ad fundamenta Basilij, quæ retuli *in dicta q.*2.*vers.ad quartam*, quæ etiam refert Diana 18 *dicta p.*8 *tract.*1 *res.*12.*in principio*, tum ex fundamentis ibi, & proxime factis pro affirmatiua sententia;tum quod etsi visus non fuerit dispensando,vt Presbyter chrisma confecret, oritur ex eo quod nunquam legatur dispensatum,sed non inde sequi non posse Pontificem dispensare, si contingeret,vt non essent Episcopi,qui chrisma benedicerent, & consecrarent; & ad Concilium Florentin. quod etsi doceat tantùm aliquando dispensatum esse in ministro, non autem in consecratione materiæ, ibi solum referri factum, sed non negare id fieri non potuisse;& licet Syluester Papa dixerit nullum Presbyterum posse conficere chrisma, non tamen negasse quin dispensatione Pontificia posse facere; eodemque modo respondent ad catechismum, dum declarat Episcopum esse ordinarium ministrum; quia non dicit esse omnino essentialem. † Et ad concilia, & Patres, 19 qui prohibent Presbyteris chrisma conficere, respondent non inde sequi quod hæc potestas non possit illis per dispensationem summi Pontificis communicari; quia eadem Concilia, & canones prohibent,ne Presbyteri virgines,& templa consecrent,& Innocent. IV. Bulla, ne chrisma conferant, cùm tamen per dispensationem summi Pontificis, possint simplices sacerdotes templa & virgines consecrare, nec non chrisma conferre;& quod textus *in cap. Presbyter* adductus *in dict. quæst.*2.non tam indicat impossibilitatem,seu difficultatem dispensandi in confectione chrismatis, quàm in consecratione virginis. Etenim concludunt respondentes non ita facile dispensandum in consecratione materiæ, quàm in administratione confirmationis; eo quod difficilius sit ordinarium ministrum semper, & vbique reperiri, quàm materiæ consecrationem, quæ facilius ex vno in alium locum transferri potest.

Ad sextam quæstionis partem, an si Pontifex 20 sine causa dispenset,vt simplex sacerdos conferat hoc sacramentum,dispensatio sit valida?Et supposito cum Azorio *tom.*1 *lib.*3. *cap.* 1. *q.* & Diana *dicta p.*8.*tract.*1.*res.*5.*in fine*, & vt dixi *in quæst. præced.*non solere, nec debere Pontifices in hoc facile dispensare, sed solum pro regionibus infidelium,in quibus rari sunt Episcopi.† Respondeo 21 nihilominus dispensationem esse validam, cum de hac re non videatur Iudicandum esse,sicut de votis, in quorum relaxatione fit remissio iuris competentis alteri, qui non censetur in eam remissionem consentire,nisi causa saltim, bona fide existimetur subesse eo quod in casu nostro nulla sit relaxatio & dispensatio iuris alieni,sed tantùm deputatio simplex ad aliquod munus iuxta facultatem Pontifici ex Christi institutione tradita: itaque Ochogauia *de sacram conf. m. q.* 10 *n.*4. notat validam esse hanc facultatem, etiamsi

Pontifex eam concesserit sine rationabili causa Coninch *tom.de sacram.q.72. de hoc sacramento art.11*.Diana *dicta p.8.tract.1.res.6*.Henriquez, & cum eo Præpositus *in 3.p.q.72.art.11. dub. 2. n. 4.* quia hæc commissio non est dispensatio in lege Diuina, sed est concessio alicuius potestatis similis ei, quam Pontifex concederet alicui ad absoluendum à peccatis reseruatis, quæ valida esset etiam sine causa, ne pœnitentes bona fide procedentes damnarentur, si non essent absoluti, alioquin dicunt Præpositus, & Henriquez res esset obnoxia multis periculis, & homo meritò posset esse anxius, num sacramentum valide conficeret, vel reciperet.

22 Et confirmatur ex doctrina Suarez *tom. 3. disp. 36.* & Hurtadi *de hoc sacram.difficult. 13.* qui dicunt non cessare hanc facultatem, mortuo Pontifice, qui eam concessit; quia gratia talis concessionis, & gratiæ non cessat mortuo Papa, concedente, & nec cesset talis facultas, cessante ratione, quæ mouet Pontificem ad eam concedendam, tum non dependeat ab ea in fieri, nec in conseruari; & sic idem Suarez *dicta disp.36.sect. 2.§. tertia pars*, non audet in praxi hanc reprobare.

23 Ad septimam quæstionis partem an Pontifex tantùm electus, & nondum consecratus in Episcopum possit hanc potestatem simplici sacerdoti concedere; & quamuis neget Paludanus *dist. 25.* tamen quia Adrianus censet id non esse consequenter dictum, videtur dicendum cum Soto *dicta dist. 25. art. 1.* & cum illo Diana *dicta p. 8. tract.1. res. 3.* in vers. *primo* Pontificem legitime electum, etiam ante consecrationem id posse; quia id competit ei ratione plenitudinis potestatis, quam habet in Christi Ecclesiam, quam plenitudinem potestatis habere dicunt, etiam ante consecrationem, qui præcisè per consecrationem Episcopalem non est eminentior cæteris Episcopis, sed per legitimam electionem, iuxta quæ dixi *supra in tit.de elect.& ibi cap.6.*

24 Ad octauam quæstionis partem respondeo ex dictis in vers. *& confirmatur* proxime præcedenti; quia vt docent idem Diana *dicta p.8. tract. 1. res.3.in fine*, Præpositus *in 3. p.dicta quæst. 72. art.11.dub. 2.n. 49.* Henriquez qui plures citat *lib.3.cap.6.litt.I.*Suarez *tom.3.dict.disp.36.* vers. *rursus inquiri solet* prædicta facultas concessa simplici sacerdoti, non expirat mortuo Pontifice; vel si concessa ex causa ea cessante, expirabit, quando non est restricte limitata, vel impertita ad vitam concedentis; quia vt dixi, hæc concessio est gratia, & fauor, non enim fauor absolute ex communi Doctorum sententia per mortem concedentis, vel causæ desitionem expirat; siquidem non necessaria ab his pendeat, vt conseruetur, sicut & in plurimis materiis docent Doctores.

25 Ad vltimam quæstionis partem an Regulares habeant facultatem in partibus, infidelium ministrandi hoc sacramentum? Et licet affirment Quintana Dueñas *in Theolog. morali tract. 2. singul.5.& 6.*Pelizzarius *in manuali regular.tom. 2.tract.8.cap.4. n. 88.* probantes ex Bulla Leonis X. incipienti *alias felicis* edita Romæ 25. Aprilis 1521. & ex Bulla Adriani VI. incipienti *Charissime in Christo fili* 10. Mai 1522. ex eo, quia hæ concessiones non sunt personales, sed toti ordini, seu omnibus missionariis concessæ mendicantibus; præcipue ordinis Minorum regularis obseruantiæ; & quia Ioannes XXII. vt scribit Thomas à Iesu Maria *de conuersione omnium gentium lib. 12.* vbi affert priuilegia missionariis fratribus minoribus in terris infidelium laborantibus facultatem concessit, vt vbi catholicorum copia non esset confirmationis sacramentum conferre possent, ac vti oleo, & chrismate antiquis, cum ergo hoc sacramentum essentialiter non requirat ordinem Episcopalem, siquidem ex priuilegio, vt dixi in duabus quæstionibus præcedentibus, & hic Presbyter valeat illud ministrare, tanquam extraordinarius Minister; poterit enim & ministrari à regularibus missionariis, vt arguunt Quintana Dueñas *sup.sing.5.* & vt videtur tenere Suarez *in 3.p.tom.3.disp.36.sect. 2.* in vers. *hanc facultatem*, sed nec ex Suarez, nec ex aliis potest aliud probari, quam quod quibusdem tantùm singularibus Religiosis, id sit concessum, vt probat cum Thoma à Iesu Maria *supra* Miranda *in manuali Prælat.tom.1.q.44.art.2.in fine*, vbi ait se in nullo compendio priuilegiorum legisse aliquod quoad confirmationis sacramentum, & Arcudio *supr.dict.cap.15.*vers. *nec defuerunt*, Berricellus *de missionibus Apostol. tract.7. de hoc sacram. q. 132.ex n.3.* Vbi Bullas, & fundamenta contraria explicat: ita etiam cum Mendoza, & Solorzano & nouissime etiam explicat & expendit Pat.Prad.*de hoc sacram.d.dubio 11.§.6.*

QVÆST. IX.

An consuetudo sit potens concedere Presbyteris, facultatem administrandi sacramentum confirmationis, & benedicendi, siue consecrandi chrisma? Et quid in hoc potuerit Græcorum consuetudo? Vbi de vsu commiscendi Oleum cum chrisma. Et an Energumeni si ad Episcopum deferri non possint, à Presbytero de licentia Episcopi queant consignari, & illis manus imponi? An Episcopus hæreticus degradatus, vel excommunicatus, possit valide confirmare? Et an Episcopus non confirmatus, peccet mortaliter alios confirmans? Et an Episcopus, dum administrat hoc sacramentum, debeat esse sine conscientia peccati mortalis? Et habere intentionem saltem virtualem?

SVMMARIVM.

1 Cap.quanto de consuet.n.2.& 3. *reuocat consuetudinem inter latinos administrandi sacramentum confirmationis à Presbyteris*, vt n.4.5.6.& 7.

2 *Pij IV. Constitutio incipit* Romanus Pontifex *ex* n.16.

3 *Consuetudo facere non potest, vt simplices sacerdotes conficiant sacramenta, quæ ad solum Episcopum spectant.*

5 *Confirmationis sacramentum præcipitur non ab aliis administrari, quam ab Episcopis.*

6 *Græci debent parere Episcopis latinis, in quorum Diœcesi habitauerint.*

7 *Visitare*

AD primam difficultatis partem, vt respondeam aduerto, quod etsi, vt iam dixi *sub quæst. 7. & 8.* priuilegio Pontificio possint Presbyteri hoc administrare sacramentum, vt ibi dixi, sed non inde, vt consuetudo sit potens præstare illis talem facultatem, vt videntur probare iura expressa, primo textus capitalis *in cap. quanto de consuetudine*, vbi omnes canonistæ, quod expresè prohibet Presbyteris Constantinopolitanis sacramentum confirmationis ministrare; quamuis se antiqua consuetudine defenderent, quam esse erroris fomentum, & ad excusandas excusationes in peccatis; eaque diuturna consuetudine peccatum non minui, sed augeri: argum. eorum, quæ dixi per textum *ibi in cap. fin. de consuetudine*; & sic infertur Innocent. III. ibi docere, & illicitam illam consuetudinem, & eam reuocare, quando licita sit. 1

Et facit Constitutio Pij IV. in constitutione *Romanus Pontifex* in *Bullario n.* 74. vbi volens, vt Græci sint subiecti suis ordinariis latinis in his, quæ spectant ad Dei cultum, sacramentorum administrationem, animarum salutem, hæresumque extirpationem, videtur sacramentorum administrationem fieri iubere iuxta latinos ritus, quibus etiam consuetudo, quam ipsi Græci habent, vel reuocatur, vel reiici censetur: & faciunt alia, quæ Dico *infra* in vers. *ad secundam* de consuetudine Græcorum. † Et confirmatur ex communi Doctrina ordinariorum *in dicto cap. quanto* probante ex illo consuetudinem, non posse facere, vt simplices sacerdotes conferant illa sacramenta, quæ ad solum Episcopum spectant, vt confirmatio, ordines &c. nulliusque esse momenti consuetudinem, quà Presbyter simplex ea præstat, quæ sunt ordinis Episcopalis: ita colligunt Abbas Antiq. Zabarella *collect.* Barb. Bellarmera, Ioan Andreas, Imola, Anania, Hostiensis, Ancarran. Innocent. Panormit. Baldus, Ripa, Butrius Henriq. Guido Pap. Compostella, Viuianus *pag. 82. in rationali p. 1.* Casalius *in notis iuris Canonici*, Barbosa cum aliis *in dicto cap. quanto n. 1. & 2.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 19.* vers. *consuetudo litt. E.* 2 3

Sed quia præsens quæstio pendet in sui naturali resolutione, remota improbatione consuetudinis, qua intenderent iuxta textum *in dict. cap. quanto* Presbyteri hoc sacramentum administraro, siue chrisma benedicere à consuetudine Græcorum, de qua dico *hic* in dicto vers. *ad secundam*. Iam ad textum *in dicto cap. quanto* breuiter dico eius decisione expresè reuocari consuetudinem confirmandi à latinis tantum Presbyteris, non à Græcis, quando quidem illo tempore latini dominabantur Constantinopoli, vt Historici tradidere: etenim vt probat Basilius Pontius *part. 4. de hoc sacram. cap. 5.* extat *in lib. 2. epistolarum* Innocentii quædam ad omnes latinos, tum clericos, quam laicos apud Constantinopolim constitutos, vt legato Apostolico obtemperet. 4

Et extat etiam simul alia eiusdem Innocentij *epistola ad Lucium vicarium apud Constantinopolim*, in qua præcipit, ne sacramentum confirmationis 5

tionis ab aliis,quam ab Episcopis ministretur,ex eaque epistola textum *in dicto cap. Quanto* desumptum esse docet Basilius Pont.*sub dict. n. 13. cap.5.p.4.* vbi inter alia verba, habentur sequentia:*Volentes igitur hæc,& alia, quæ oculos Diuinæ Maiestatis offendunt de agro Dominico extirpari D. tua per Apostol. scr. pre. man. quatenus omnibus latinis Presbyteris apud Constantinopolim Constitutis destrictè prohibeas, ne talia de cætero sua temeritate præsumant &c.* Noluit enim Innocentius III. *in dicto cap.quanto* eam consuetudinem, vt confirmarent Presbyteri à latinis introduci nihil de consuetudinibus Græcorum loquutus.

6 Et simili modo lucem accipit Doctrina adducta ex litteris Pij IV. eo quod illæ litteræ dirigantur ad Episcopos latinos Regni Siciliæ, in quarum Diœcesibus commorabantur Græci:nam cum isti inter latinos commorarentur, latinisque Episcopis subiecti debuerunt non ministrare hoc sacramentum, contendebat enim Pontifex in eo loco,tantùm,quod Græci Episcopos, in quorum Diœcesibus commorabantur,superiores agnoscerent,& eorum iurisdictioni parerent, quod facere recusabant, quantum ex eiusdem litteris colligit Basilius Pontius *de hoc sacram.dist.p.4.cap. 5.n.*
7 *16.* † præscipiens,quod Episcopi latini, in quorum Diœcesibus commorarentur eos visitarent, & in Græcorum Ecclesias sacramenta ministrarent,iurisdictionem exercerent, & viderent quomodo se gererent in Dei cultu,& administratione sacramentorum, nec *ibi* præcipi, vt prohibeant Presbyteris Græcis,ne in suis Parochiis, quarum Rectores sunt, sacramentum confirmationis ministrent;imo ne Episcopi latini Græcos afficerent molestiâ, & subiungit Pontifex sequentia verba *reliquis ipsorum Græcorum in Diuinis celebrandis,aliisque ritibus à sede Apostolica approbatis, nec non gratiis,& priuilegiis Apostolicis,intactis remanentibus.*

8 Sed quia communiter solent Doctores ex *dicto cap. quanto* improbare consuetudinem; sic vt nulla præscriptione, etiam immemoriali queant Presbyteri fieri ministri capaces ad administrandum sacramentum hoc confirmationis, & ex alio capite,vt dictum est priuilegio Pontificio habiles reddantur, dubium est, an hæc improbatio consuetudinis sit prohibita; quia mala,vel an sit tantum mala,quia prohibita.In quo dubio suppositis quæ adduxi *supra in cap.ex parte 10.de consuetudine, & ibi sub cap. fin.* distinguendum existimo,vt distinxit Couarruu.*lib.1.variar.cap.10. sub n. 14.* qui postquam loquutus est late *à n. 1.* de ministro huius sacramenti inferens *dict. n. 14.* in vers. *ex quo* hoc ministerium nec ex consuetu-
9 dine acquiri posse Presbyteris, vt *in dicto cap.* † & quod licet plura iura,quæ competunt Episcopis possint ab his,qui Episcopi non sunt,præscriptionis titulo acquiri,vt probatur *in cap. auditis, & in cap. cum olim de præscript.* vbi late scripsi, *& in cap.auditis de in integrum restit. & in cap. accedentibus de excessib. Prælator*, addens vt ea munera, quæ Episcopo ratione ordinis Episcopalis competunt,& quæ vere exigunt illam indelebilem Episcopi consecrationem, nequaquam acquiri possint ab aliis,quàm Episcopis quacumque
10 immemoriabili præscriptione † eo quod ad Episcopale munus pertinent aliquot, quæ nec ex Papæ dispensatione non Episcopis possint delegari, & hæc nulli dubium possit esse nullo temporis iure acquiri non Episcopis posse; dicat insuper Couar. alia esse, quæ licet Episcopalem ordinem requirant;delegatione tamen,& priuilegio Papæ, possint non Episcopis competere, quæ adhuc temporis titulo minime valeant alicui conuenire.

Et videtur quod talis consuetudo sit prohibita; quia mala cum in casu nostro secluso Romani Pontificis priuilegio,Presbyteri sint incapaces horum munerum, & inde euenire,vt immemorialis præscriptio parem non habeat vim cum priuilegio: sic cum Ioanne Monacho idem Couarruu.*in cap.2.de preb.lib.6.* vbi DD.communiter,quos Philippus Probus *allegat n.7.*Abbas,Felin.& alij *in cap.causam de præscript.*idem, Felin. *in cap.accedens eodem tit.*idem *in cap.cum contingat de foro comp.*Hypolit.*sing.*80.Franc. Balb. *de præscript.5.p.princip. q. 7.* idem *in 2. p.3. partis princip.* principalis in hac specie, Panormitan. *in dicto cap. quanto* Cardin. *cons. 131. col. 2.* idem Balbus *5.p.princip.q.11.* sic intelligentes ea iura, quæ probant præscriptionem immemorialem parem esse priuilegio Principis *in l.3.§.ductus aquæ ff.de aqua quotid.& æstiua cap.1. §. fin. de præscript. lib. 6. cap. super quibusdam de verb. signif.* quæ commendant Romanus *singul.* 289. Abbas *in cap.cum nobis de præscript.*idem *in cap. per venerabilem qui filij sint legitimi col. 3.* Iason *in l.is qui putat col. 1. ff. de acquirenda hæred.* 11

Sed ex præhabita distinctione dicendum est prædictam consuetudinem, & præscriptionem malam esse; quia prohibitam in Ecclesia latina, alias inquam,si prohibita esset;quia mala, nec ex priuilegio Papæ possent Presbyteri ministrare hoc sacramentum, nec consuetudines Græcorum sustinerentur,vt dico in vers. proximo,& confirmatur *ex his, quæ dixi supra in cap. fin. de consuet.q.6.* Et pro hac sententia & si sic non explicet Berricellus nouissimè *de hoc sacram.q.7 tract. de missionibus Apostol.q.31.n.6. & 7.* ex eodem Couar. & ex regula illa, quod incapax ad possidendum, & incapax ad præscribendum, vt dixerunt Hypolitus *sing.*80.Balbus *de præscription.p. 5.q.7.*Abbas *in dict.cap.quanto de consuet.n.2. & ibi in cap.fin.num.15.* Suarez *in Regem Angliæ lib.3.cap.33.n.12.* Mascardus *conclus.1531.n.32.* Craueta *de antiquitate temp.p.4. §. materia ista n.94.* 12

Ad secundam quæstionis partem quid circa ministrum sacramenti confirmationis poterit consuetudo Græcorum? Quia latissimè peragit Basilius Pontius omnino Legendus *p. 4. de hoc sacram.cap.5.* ex Vualdensi *tom.1.de sacram. cap. 104.*Francisco Suarez *in 3. p. disp. 36. sect. 1.* ex Francisco Turrian. *lib. 3. constitutionum Clem. cap. 16.*Stephani Duran. *de ritibus Ecclesiæ chatholicæ lib.1.cap.20.n.12.* explicans *à n. 6.* locum Dionysij *in cap.5.de Ecclesiast. Hierarch. sub n. 7.*referens sancti Maximi verba, & alia grauissima Gregorij,& aliorum, quæ cum multum contradicant aduersus Græcam consuetudinem, tamen *probat. n. 2.* ex Ambrosio ad Ephesios IV. Ægyptios in absentia Episcoporum consignare, & ex Augustino *lib.quæstion.veter.* & noui testamenti *quæst.101.*dicente per Alexandriam,& totam Ægyptum, si desit Episcopus, consignare Presbyterum. 13

Deinde quia constat ex alio testimonio irrefragabili Concilij Florent.eam consuetudinem 14
licitè

licitè & legitime viguisse apud Græcos, cum peracto Concilio, & confectis litteris vnionis, Eugenius Pontifex vndecim quæstiunculis proposuerit Græcis, quarum sexta est, quare Pontifices non inungerent sacro chrismate, sed sacerdotes cum hoc Pontificibus sit datum, statim additur: *hæc à latinis obiecta Mitylenensis Canonici omnia, legitimeque dissoluit; præterquam duas, de quibus Papa significauit Imperatori, cur scilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur*; infert ergo Basilius Pont. *dicta p. 4. c. 5. n.* 10. licitam fuisse, & secundum canones eam consuetudinem Græcorum, secundùm quam apud eos Presbyteri consignabant.

15 Insuperque idem Basilius *sub dicto n.* 10. duos testes acerrimos huius consuetudinis adducens, vnum latinum, scilicet sanctum Antonium; alterum Græcorum, scilicet Gregorium Proto syncellum, qui interfuerunt prædicto Concilio Florentino, & verba, quæ Bzouius *tom.* 16. *annal. sub* Eug. IV. *anno* 1440. *n.* 61. refert eiusdem Greg. ibi: *Verùm etiam latini nostros vngebant, & chrismatos appellabant; quod vero non secundùm rectam rationem ista fierent, manifestum est: etenim cùm iniremus concordiam, nullam rationem contra nos afferre poterat, sed cum Orthodoxi essemus, & rectè sentiremus ab Orthodoxis, Orthodoxi Iudicati sumus:* quibus etsi Gregorius, tam latinos, quàm Græcos vngentes notet, nec talis consuetudinis ratio recta assignetur, illam deducit Basilius Pontius ex sequentibus verbis eiusdem Bzouij *n.* 61. in nota marginali: ibi *Episcopi latini aliquando sub conditione consignabant; vel quia ministri huius sacramenti excommunicati fuerunt, & pro laicis habiti, quales erant in Bulgaria sacerdotes Photij, vel quia Presbyteri, qui apud Græcos sacramentum hoc passim conferunt, non sunt Ordinarij confirmationis ministri.* Etenim idem Basilius Pontius *sub dicto n.* 10. *in fine*, dicit in dicto Concilio Florent. satisfactum fuisse quæstiunculæ propositæ inter latinos, & Græcos, & quot latini satisfecissent Græcis dicit colligi ex eo, quod idem Gregorius tuetur confirmationis vsum latinorum in eo quod non statim cùm Baptizant, confirmant aduersus Marcum Ephesium, & satis fuisse latinis ex parte Græcorum ex verbis Gregorij, & dicti Concilij, quatenus dixerunt certe extraordinaria posse Presbyteros chrismare de commissione Episcopi, & apud Græcos morem hunc antiquissimum esse iuuant, pro hac sententia plura adducta in superioribus 16 quæstionibus. † His adiunges alia, quæ refert, ac congerit nouissime Berricel. *de missionibus Apost. tract. 7. de hoc sacram. q.* 130. *per tres sectiones*, vbi *n.* 27. refert quod circa quartum sæculum forte cœpit consuetudo, vt Prebyteri Græci confirmarent infantes vbi *sect. 71. n.* 3. referens ex Dionysio A eopagit. *cap. 5. de Ecclesiastica Hierarchia*, Græcos Presbyteros ex antiquissimo vsu Orientalis Ecclesiæ (tanquam ministri extraordinarij) absente Episcopo confirmasse; idque à tempore Apostolorum eius authoritati satisfacit ex multis Patribus, & fundamentis, *n.* 27. latissime vbi leges quæ, & clarescunt ex hic iactis, ne inquam repetendo fastidiosus appaream, vt à vers. *Vnde* sequenti videbis.

17 Vnde non obstant quæ in contrarium faciunt contra prædictam Græcorum consuetudinem, non Innocent. IV. qui in litteris ad Episcopum Tusculanum Apostolicæ sedis legatum in Regno Cypri, quæ extant in registro Bullarum Pontificatus ipsius, anno 11. de ritibus Græcorum, consultus quod attinet ad confirmationem *in* §. 4. videtur noluisse tollerare Græcorum consuetudinem in verbis sequentibus: *soli autem Episcopi consignent chrismate in frontibus Baptizatos; quia huius Vnctio non debet, nisi per Episcopos exhiberi; quoniam soli Apostoli, quorum vices gerunt, Episcopi per manus impositionem, quam confirmatio vel frontis chrismatio repræsentat, spiritum sanctum tribuisse leguntur*: nam dict. Basilius Pontius *dicto cap. 5. p. 4. n.* 14. postquam dixit Innocentium agere *ibi* de Episcopis Græcis in Regno Cypri commorantibus, inter quos ex vna parte, & Archiepiscopum Nicosiensem, & eius suffrageneos latinos ex alia exorta fuisset controuersia super ritus Græcorum in sacramentis, & nonnullis aliis, Pontifex consultus per Episcopum Tusculanum in eo Regno sedis Apostolicæ legatum vna cum fratribus Cardinalibus, inspecto decernens de vnoquoque articulo in posterum seruando; quatenus ad articulum de ministro confirmationis placuerit, vt soli Episcopi consignent, non Presbyteri; quia solis Episcopis id munus demandatum est, firmat Basilius dubitari non debere eam consuetudinem esse reuocatam; & quia non solum in Regno Cypri, sed in toto ferme Oriente ille mos tenacissime seruaretur, verosimile esse prædictum legatum Pontificis, cognita postea rei difficultate, noluisse decretum Pontificis hac de re publicare, nec executioni mandasse; eo quod fieri commode non posset, additque non sine exemplo sedis Apostolicæ ita fecisse; siquidem in eadem materia Gregorius Magnus cum in epistola quadam ad Ianuarium iussisset, ne Presbyteri Sardiniæ consignarent postea longa consuetudine intellecta, & difficultate eius abolendæ concessetit, vt in absentia Episcoporum Presbyteri consignarent, vt dixi *supra*, & idem Basil. *dict. p. 4. cap. 5.*

Nec obstat Gregorius decimus in Concilio 18 Lugdunensi, vbi confirmationis sacramentum per impositionem manuum Episcopi ministrari Imperator Græcorum in sua fidei professione asseuerat, & ipse Pontifex eam professionem admittit; quia vt docet idem Basilius Pontius referens verba Imperatoris in sua professione, non constat quod Gregor. X. reuocarit eam consuetudinem, & potius colligit eam approbasse; quia Græcorum Imperator, quamuis in sua professione dicat inter sacramenta Ecclesiæ, aliud esse sacramentum confirmationis, quod per manus impositionem Episcopi conferunt, chrismando renatos. † 19 Tamen in fine concludere ait Basilius sequentibus verbis: *confitentes vero hoc, & approbantes, & acceptantes, & promittentes obseruare (vt superius dictum est) rogamus magnitudinem vestram, vt Ecclesia nostra dicat sanctum symbolum, prout dicebat ante sanctum chrisma, vsque ad hodiernum diem, & quod permaneamus in ritibus nostris, quibus vtebantur, qui scilicet ritus non sunt contra supradictam fidem, nec contra Diuina præcepta, nec contra vetus, & nouum testamentum, nec contra doctrinam Generalium Conciliorum, & Sanctorum receptorum per sancta Concilia, quæ Celebrata sunt à spirituali dominatione Ecclesiæ Romanæ; hoc igitur non graue est V.S. nec inusitatum, & nobis nunc difficile propter infinitam multitudinem populi.* † Confert ergo Basilius Pontius *dict. cap. 5. p. 4. sub n.* 15. vbi 20

refert Gregorium X. id indulsisse, & in primis argumento esse, quod etiam in illa professione dicat imperator sacram eucharistiam in Azymo confici in Ecclesia latina, & tamen retentum à Græcis fuerit, quod in fermentato consecrarent; tum etiam quia in rescripto Pontificis ad eundem Imperatorem, & alio ad eius filium, nihil est, quod vel leuiter iudicet id, quod de ritibus conseruandis poscebat denegatum maxime, cum ille ritus non sit contra sacras litteras, neque contra decreta Conciliorum, aut sanctos Patres; imo vt sit conformis, & doctrinæ sanctorum Patrum, & gestis summorum Pontificum, vt probat ex dictis *in dicto cap. 3. & 5. dict. lib. 4.*

21 Nec vrgent pro contraria sententia aduersus permanentem Græcorum consuetudinem Clem. VIII. in breui instructione super aliquibus ritibus Græcorum, vbi primo loco decernit, ne Græci Presbyteri Baptizatos chrismate in fronte consignent, & quod *in 2. §. de hoc sacramento* decernat, vt hi, qui consignati fuerunt à Græcis Presbyteris, iterum confirmentur, maxime cum vero similiter dubitetur, vt ab Episcopis Græcis fuerint Baptizati. † Quia in primis respondet Basilius Pontius *dict. Clem. 8.* instrutionem dirigi ad Episcopos latinos, in quorum Diœcesi sunt Græci, vel Albanenses qui Græco ritu viuentes commorabantur; & sic mirum non esse si prohibeantur Græci Presbyteri inter latinos Baptizatos consignare. Et pro hac responsione adducit factum Innocent. IV. de quo *ibi. dicto cap. 5. n. 14.* & ego quam suppra adduxi ex Pio IV. sub *vers. & similimodo.* † Et ad partem de repetendo confirmationem à Græcis factam, quia prudenter iudicatur sacramentum hoc à Presbyteris Græcis collatum hoc tempore nullum esse multis de causis, vel quia non habent legitimam facultatem administrandi, vel ex defectu legitimi chrismatis, aut ex defectu Ministri ipsius chrismatis, si is fuit Presbyter, vel quia dubitatur prudenter, an vero chrismate confecto ex Oleo, & Balsamo vsi fuerint Græci Presbyteri, cum obsignarunt Baptizatum, vel ex defectu materiæ, si tam vetustum esset chrisma, & à Presbyteris Græcis per simplex oleum reuocatum, amplius expendit hæc omnia Basilius *supra dicto cap. 5. n. fin.* concludens adhuc Pontificem Clem. animaduersis relatis defectibus: decreuisse, non absolutè, sed vt cautela, & sub conditione, vt Episcopi latini Baptizatos à Presbyteris Græcis de facto, chrismate in fronte consignatos, iterum confirment, dicentes *si es confirmatus, ego te non confirmo, sed si non es confirmatus, ego te confirmo signo crucis, & confirmo te chrismate salutis &c.* ex quo satis percipitur de consuetudine reuocanda Græcorum non fuisse Clem. loquutum.

24 Nec vltimo obstet quod statuerit Greg. XIII. in forma professionis fidei à Græcis facienda, loquutus inter alia modo sequenti: *receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supra dictorum omnium sacramentorum administratione solemni recipio, & admitto*; quia vt respondet idem Basilius Pontius *dicto cap. 5. p. 4. de hoc sacram. n. 17.* in ea professione tantùm Græcus dicit se suscipere, & tenere, & admittere approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in sacramentorum administratione, qui ritus approbatus est ab Ecclesia Catholica, & quod in ea professione commendat obseruandum, non dici receptos ritus in Ecclesia latina, cum etiam ritus conficiendi in fermentato non sit receptus in Ecclesia latina, quem non respicit Græcus, qui tamē receptus est, & approbatus in Ecclesia Cath. & quod quamuis latini non seruent non tamen ab illis pro Græcis reprobetur, & sic concludit idem, de ritu huius sacramenti confirmationis dicendum esse: nam quamuis Ecclesia latina non receperit pro suis, quod passim Presbyteri confirment, sed non imponere pro Græcis suo more viuentibus, firmat. Et hæc sufficiant pro hoc dubio à tanto Theologo, & iuris perito nostris temporibus florido admodum Schola Salmantina decerpisse.

Et hic libuit adiungere cum Cardinali Lugo 25
responsor. lib. 1. dubio 8. quod cum in sacra congregatione dubiteretur, an tollerandus esset vsus Græcorum, qui cum Oleo, & Balsamo miscent duodecim alia aromata diuersa, ait decretum fuisse inuestigandum esse initium talis vsus, etsi illud antiquissimum esset tollerandum sed monendos esse Græcos, vt ea aromata pauca sint, & in tali quantitate, vt Basalmi odor præualeat, & Oleum ita sub ratione Olei perseueret, vt effectus Olei semper retineat. Quod si talis vsus non sit ita antiquus, sed post chrisma inceptus, omnino cum tollendum esse, & iuxta prædictum vsum aromata miscendi videri loquutum Dionysium *de Ecclesiastica Hierarch. cap. 4.* in verbis sequentibus: *dicimus igitur vnguenti confectionem esse collectionem quandam suauiter spirantium materiarum, quæ in se magnam vim, & copiam fragantium qualitatum contineat*; refert etiam Berricel. *de hoc sacram. tit. 7. de mission. Apostol. q. 127. sub n. 8. vers. Confirmatur*, & *vers. dices*, & refertur euchologio, & apud Archudium *in concordia Ecclesiæ Orientalis, & Occidentalis lib. 2. c. 5.* dices quod chrisma apud Græcos, est Oleum, & Balsamum, quibus immiscentur multa alia aromatum genera.

Ad tertiam quæstionis partem de Energumenis; quia consistit eius intellectus in expositione 26
Innocentij 1. *epist. 1. cap. 6.* dum dicit quod si Energumeni non possunt ad Episcopum deferri possit Episcopus authoritatem dare Presbyteris ad eos consignandos, siue ad imponendas manus eis & quia ex dictis supra *sub quæst. 7.* de Canone 1. Concilij Araucusani loquente de hæreticis confirmandis, com hæretici esse desierint; ita nunc ex obseruatione *ibi* posita ex *vers. Vnde iam* sciri oportet olim valde dubitatum fuisse an Energumenis dandus esset Baptismus; tum quia à maligno Dæmone possessi expertes rationis essent; tum etiam quia indecens videbatur, vt in maligni spiritus habitaculum descenderet Spiritus sanctus, & obtinuisse apud Patres clementiæ & benignitatis rationem, & ne primum illud desiderium, quo Cathecumenus voluit esse Christianus fraudaretur præmio, decretum esse, vt ad fidem suscipiendam Energumeni admitterentur, maxime, si vrgerentur vitæ periculo, vt constitutum est in Concilio Illeuiritano *Canone 37.* & in Arausicano *can. 12.* Basilius Pontius *p. 4. de hoc sacram. cap. 2. sub n. 2. & n. 27.* vbi adducit etiam verba Timothei Alexandrini Episcopi de eo Consult. ibi: *si is, qui à Dæmone corripitur non fuerit ab immundo spiritu mundatus, non potest sanctum Baptisma accipere, sed in exitu à vita Baptizatus.*

Ergo cum Energumenus in Extremis positus 27
esset Baptizandus, est statim, cum Baptismo confirmandus decreuit Innocentius, quod si ad Episcopum, qui minister confirmationis est deferri, non

non possit Energumenus propter instans vitæ periculum à Presbytero consignetur, non confirmatorio chrismata, sed illa cæremoniali vnctione, quam Syluester introduxerat, quæque erat confirmationis vicaria, de qua dixi *sub dicta quæst.* 7. Etenim Presbyter nisi de licentia Episcopi etiam in vertice Baptizatum confirmare non poterat; nec mirum ait Basilius *sub dicto num.* 27. si Energumenis hæc cæremonialis vnctio impenderetur cum eo sacramentali Dæmo-
28 nem expellendum Ecclesia sperare posset. † Et ideo dicit sæpe Dæmoniacis datum sacramentum confirmationis;&quod in ihistoriis sæpe legatur Energumenos in susceptione huius sacramenti à Dæmone fuisse liberatos, vt testatur Nazianzenus *orat.* 1. *cont. Iul.* Lactant. *lib.* 4. *Diuinor instit. cap.* 27. Prudentius *in Apotheori*, ime & probat ex sancto Bernardo *in vita S. Malachiæ* sic scribente de eius Præceptore Malcho Episcopo *puerum meme captum ex his, quos lunaticos vocant inter confirmandum sacra vnctione curauit.*

29 Imo Gregorius Turonensis *lib.* 1. *de gloria Martyrum cap.* 41. narrat artes magicas per præsentiam cuiusdam Christiani, qui chrismate confirmatus erat, fuisse disiectas, & euanuisse
30 † & ex aduerso Eusebius *lib.* 6. *Historiæ cap.* 35. aliàs 33. refert nouatum reiicientem hoc sactamentum Dæmone fuisse corruptum: hæc refert, & sequitur Basilius Pontius *dict.*
31 *part.*4.*cap.*2. *num.* 27. *in fine.* † Vbi dicit multo magis mirandum, quod Energumenis in curationem data sit sacra Eucharistia, vt clarissime constat ex Araucusano Concil. 1. *canon.* 1. de quo late ipse refert loqui *in tractatu de Eucharistia.* Et applicabis quæstionem, quam infra tracto *sub quæst.* 12. vers. *ad quartam* per hæc fundamenta.

32 Ad quintam quæstionis partem, an Episcopus hæreticus, degradatus, vel excommunicatus, possit valide confirmare; quia potest ampliari ex his, quæ dixi de Episcopo ordinatore *in c.*14. *&* 15. *de tempor. ordin.* nunc tantum referendo contrarias sententias negatiuam Magistri sententiar. *dist.* 13, *cap.*4.*&* *dist.*25.*&* *glos. in cap. accedens* 50. *dist.*& aliorum iuris peritorum apud Castr. *lib.* 2. *de Iusta heretiorum punitione cap.* 21. & apud Couarru. *dicto lib.*1.*Var.cap.*10. *num.*8. & affirmatiuam quam sequuntur Henriquez *lib.*3.*c.* 6. *n.* 2. Suarez *in* 3. *p. difficult.* 36.*sect.*3. Filiucius *num.* 29. Ægidius *num.* 72. *art.* 2. Bonacin. *de confirm. q. vnica, puncto* 2.*num.*6. Ochogauia *q.*10. *n.*9.& aliorum, quos sequitur Leander *de hoc sacram. tract.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 5. cum Reginaldo, Lublino de Castillo, & Castro Palao respondeo cum illis posse valide; licet non licite; quia nec hæresis, nec excommunicatio, aut degradatio tollit characterem, aut ordinem Episcopalem, in quo fundatur potestas confirmandi; & sic tenendum, etsi Ludouicus de S. Ioan. *quæst.* 1. *art.* 7. *dubio* 4. *pag.* 100. innuit probabilem esse negatiuam sententiam hic relatam, quam quæstionem tractat Basilius Pontius *in suo tractatu de ordine lib.* 1. vt notat in hoc *de confirmatione dicta part.* 4. *quæst. fin. num.*8 & nouissime P. Magister Prad. *de hoc sacram. dub.* 12. §.7.*n.*68.

33 Ad quintam quæstionis partem an Episcopus non confirmatus, peccet mortaliter alios confirmans? Et si de hoc puncto, & sequenti, item & de proxime relato lâtius *in tit. sequenti*, vbi ago de sacramentis in genere, nihilominus ad propositum de hoc sacramento confirmationis duxi breuiter respondendum, probabilius esse, vt tantum peccet venialiter; quia etsi sit aliqua inordinatio ministrare hoc sacramentum ex officio, & illud nolle suscipere; sed non est praxis: sic docent Nauarr. *in cap.* 22. *manual. num.* 9. Granados *tract.*2.*disp.*1.*num.*11.de Castillo *de hoc sacram. cum aliis dubio* 11.*n.* 126. Diana *p.*10. *tract.* 11. *res.* 14. idem de Castillus *de sacram. tom.* 1. *tract.* 3.*disp. vnica dubio* 10. *num.* 100. vbi alloquitur verbis sequentibus *aliqui recentiores putant non esse præceptum aliquod suscipiendi sacramentum confirmationis ante ordines; quamuis enim Trid. sess.* 23. *capit.* 4. *de confirm. dicatur, (prima tonsura non initientur, qui confirmationem non susceperint) putantes in his verbis nullum contineri præceptum, vel suscipiendi confirmationem ante primam tonsuram, vel quo Episcopi prohibeantur primam tonsuram dare non confirmato.* Quæ Doctrina vera est si loquantur de peccato graui; si tamen velint, nec venialiter peccare, omnino falsum dicunt, Castrus Palaus *tom.*4. *tr.* 20. *puncto* 8.*n.*6.

Itaque tenendum est cum Leandro *de sacram. tract.* 3. *dict. disp.* 2. *quæst.* 6. & Diana *dicta* 34
part. 6. *res.* 14. *in fine*, Episcopum non confirmatum, valide alios confirmare, vt dixit de Castillus *dicto dubio* 10. *num.* 126. nec hoc faciendo peccate mortaliter contra Tannetum *q.* 4. *de hoc sacramento dubio* 2. & Moura *in medulla casuum conscientiæ part.* 3. *cap.* 3. §. 5. *num.* 1. & alios, qui docent peccare mortaliter qui sacris ordinibus initiatur ante confirmationem vigore præcepti Concilij Trident. *dicta sess.* 23. *cap.* 4. *de reformat*, sed tantum venialiter, vt docent relati, & Diana etiam contra Granadum *in* 3.*p.tract.* 4. *disp.*1.*n.*9. existimantem sumentem ordinem ante confirmationem, nec venialiter peccare: plura cum infinitis Leander *supra disp.* 1. *q.* 8. contra alios, & addo Dianam cum aliis *p.*3.*tract.*4.*res.*14. Suarez *disp.* 38. *sect.* 4. Coninch. 3.*p.q.*72.*art.* 8. *n.* 9. Trullench, *de hoc sacram. n.* 3.

Ad sextam quæstionis partem, an Episcopus, 35
dum administrat hoc sacramentum debeat esse sine conscientia peccati mortalis; & breuiter Henriquez *de hoc sacram. cap.* 5.§.7. quem sequitur Barbosa, resoluit debere esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltim virtualem primam ergo partem, & ego probo ex Concilio Dianæ *dicta part.* 10. *tract.*11. *dicta res.*14. in vers. *sed cum casui*, vbi Episcopo nolenti conferre ordines cum peccato veniali, consuluit potuisse confirmare ordinandum; quia eo ipso, quod habebat litteras dimissoriales à suo Episcopo, vt posset ordinare, hoc ipso poterat ab eo Episcopo etiam confirmari: nam qui concedit finem, concedit consequenter quæ sunt necessaria ad illum cum aliis Leander *dict. tract.*3.*quæst.*10.& Diana *dict. part.* 3. *tract.* 4. *res.* 24. Auersa *de hoc sacram. quæst.* 72. *sect.* 5. Palaus *tom.*4. *dicto tract.*20.*puncto* 10.*n.*7. de Castillus, *vbi supra dub.* 11. *n.* 130. Caspensis, *in Theolog. tom.*1.*tract.*27.*disp.*2.*sect.*3.*n.*11. & late Cardinalis Lugo *de sacram. in genere disp.* 8. *sect.* 9. *num.* 156. contra Vasquez *in cap.* 4. *numero* 48. dicit enim quod Episcopus consecrans

chrisma, & benedicens oleum infirmorum in statu peccati mortalis, peccat mortaliter his addo nouissime Pater Prado *de sacram. dubio* 124 §. 7. *n.* 67.

36 Partem verò secundam docet etiam Trullench. *de sacram. dict. lib.* 2. *quæst. vnica num.* 16. dum dicit, quod minister confirmationis debet habere intentionem actualem, vel virtualem, & esse in gratia, ne peccet; ita vt si sit in peccato mortali, & si non teneatur confiteri, teneatur tamen habere contritionem saltim existimatam; quia est minister ad id deputatus, & consecratus Et docent Leander *dicto tract.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 11. Angelus, Siluest. Tabiena Toletus, Viualdo, Graffis, & Bonacina † vt addunt ta-

37 men quod debet vti etiam chrismate illius anni, & celebrare cum debita solemnitate, Henriquez *lib.* 2. *cap.* 5. *&* 6. cum aliis, & omnes dicentes prædictas quatuor dispositiones requiri in ministro confirmationis; & hanc sententiam de Episcopo conficiente chrisma, aut consecrante Ecclesiam in peccato mortali, dicunt non peccare lethaliter; quia non est cur grauiter iste obligetur ad adhibendam contritionem, vel confitendum, vt eas actiones sanctè exerceat, vt docent Hurtado *de sacram. genere disp.* 4. *dif.* 10. ConincK *de sacram. quæst.* 64. *art.* 6. *dubio* 1. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 64. *art.* 6 *dub.* 1. *n.* 37. Neratius *tom.* 3. *de sacram. in genere disp.* 8. *sect.* 2. *in fine*, Tanner. *tom.* 4. *disp.* 3. *q.* 4. *dub.* 3. *n.* 74. Diana *p.* 5. *tract.* 13. *misc. res.* 73. ante illos Vasquez. *supra* & Suarez, quem citat, & sequitur Granados *in* 3. *p. de sacram. in genere controuers.* 3. *tract.* 5. *n.* 7.

QVÆST. X.

An saltim peccet mortaliter Episcopus qui ordinat illum, qui non est confirmatus? vel sic peccet ordinatus non confirmatus? An peccet mortaliter confirmans in sua Diœcesi subditos alterius Diœcesis? vel possit sine graui peccato confirmare in aliena Diœcesi sine expressa licentia proprij Episcopi vel debeat esse ieiunus, dum confirmat? Aut confirmare in Ecclesia? Et an Episcopus non confirmans in sua Diœcesi opportunis temporibus, peccet mortaliter? vel an queat confirmare tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ordinans illum, qui non est confirmatus, peccat venialiter, &* n. 2.
2 *Trid.* in cap. 4. sess. 23. *de non ordinando aliquem, antequam sit confirmatus, non obligat sub mortali,* & n. 3.
3 *Ordines suscipientes non confirmati vltra contemptum, non peccant mortaliter.*
4 *Episcopus nequit confirmare subditos alterius Diœcesis, sicut nec ordinare.*
5 *Episcopus ordinans, & confirmans subditos aliena Diœcesis, non peccat mortaliter, & quare etiam* n. 6. & 8. *Quid si in aliena Diœcesi proprios, & alienos confirmet.* n. 6. 7. 9. & 10.
6 *Iurisdictio non est de necessitate sacramenti confirmationis.*
8 *Episcopus confirmans non suos subditos, non fit irregularis, etsi confirmet cum Dimissoriis proprij, excusatur omnino.*
9 *Episcopus confirmans in aliena Diœc. suos proprios subditos sine licentia proprij, & Pontificalia exercens etiam tonsurando, secundum aliquos non peccat lethaliter, alij contra* n. 10.
11 *Confirmans, & confirmandus vt iuxta morem antiquum debeant esse ieiuni; hodie non prædicatur, &* n. 13.
12 Cap. vt ieiuni, cap. Episcopi de consecrat. dist. 5.
14 *Confirmationis sacramentum collatum extra Ecclesiam valet; sic & probabilius, vt conferens non peccet mortaliter, vt* n. 15. *etsi conuenientius ministretur in Ecclesia, vt* n. 16.
16 *Episcopi communiter solent in suo Palatio confirmationis sacramentum celebrare, & potest in quocumque loco decenti, etsi interdicto, vt* numero 17. 18. *Et quare* numero 20.
18 *Confirmatio quouis tempore, etiam in Die feriato, & interdicto potest conferri. Et quare* n. 20.
19 *Episcopus non confirmans in sua Diœcesi oportunis temporibus, peccat mortaliter, si multo tempore negligens omisit.*
20 *Confirmatio est quoddam complementum Baptismi, qui licet conferri omni tempore.*
21 *Chrisma confici licet tempore interdicti.*
22 *Episcopus, vt conficiat chrisma debet ad loca sua Diœcesis accedere sine expensis laicorum, & clericorum.*

EX dictis *supra quæst. præced.* sub vers. *ad quintam* respondeo ad primam quæstionis partem, non peccare plusquam venialiter Episcopum ordinando illum qui non est confirmatus, quemadmodum nec peccat mortaliter, sed tantùm venialiter qui ordines saltim maiores suscepit ante confirmationem, cum vt *ibi* dixi in verbis Concilij nihil præcipiatur initiandis, sed tantùm præscribatur Episcopis quid facere debeant dicentes Doctores. † vt etsi præceptum contineatur in Trid. decreto *cap.* 4. *sess.* 23. *de reformat.* quod non recipiantur ordines ante confirmationem: tamen non obligare ad mortale, vel quia leuis est materia, vel quia consuetudine sic præceptum temperatum est, in terminis Castrus Palaus *supr. punct.* 8. *num.* 6. *in fine*, Leander *dict. disp.* 1. *quæst.* 8. vbi adducens plures, & pro contraria sententia, vt peccet mortaliter. Nugnum *tomo* 2. *quæst.* 35. *art.* 4. Fornarium, Toletum, Tannerum, Inojosam, Lublinum, Maiolum, Bonacinam, & alios existimantes facere contra præceptum Tridenc. dicto loco, & in re graui; & ob id etiam peccare sic in dubio nostro, tamen æque probabiliter, siue probabilius sentit, nec ordinandum, nec Episcopum ordinantem non confirmatum peccare, nisi tantum venialiter ita Soto *dist.* 14. *quæst.* 1. *art.* 4. Suarez, Henriquez, Victoria, & alij, quos sequitur Leander *dicta disp.* 1. *quæst.* 9 Diana cum aliis *p.* 8. *tract.* 1. *res.* 4. cum multis de Castillo *de confirm. dubio* 10. *n.* 100 1 2

Itaque

3 Itaque dici debet, vt ordines suscipientes, nondum confirmati citra contemptum, non peccent mortaliter; quia vt dixi Verba Concilij strictum non continent præceptum, vt docent Sotus, Victoria, Ledesma, Viuald. Suarez, ConinK Ochogauia, Granatus, Layman, Hurtadus, Henriquez, Rodriguez, Moure Nauarr. Torreblanca, Marchinus, Molfesius, Reginaldus, & alij, quos citat Leander *dict. disp.* 1. *sub quæst.* 8. *tom.* 1. *tract.* 3. quibus addo Barbosam. *in dicto cap.* 4. *sess.* 23. *Concilij n.* 2. Stephanum de Sancto Gregorio *de sacram. lib.* 3. *cap.* 18. *n.* 10. Trullench. *de sacram. lib.* 2. *cap. vnico de confirm. n.* 13. Ragutium *in lucerna Parochorum de hoc sacram. quæst.* 25 Ioannem Franc. Suarez, *in enchirid. casuum conscientia tract. de contract. lib.* 5. verbo *confirmatis* Bizozarum *de sacram. part.* 3. *cap.* 4. *n.* 2. Tyberium *instruct. ordinandorum cap.* 8. *quæst.* 58. Gesualdum *in Theologia morali tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 2. *n.* 8. de Castillum *de sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disp. vnica dubio* 10. *dict. n.* 100. Æligium Baseum *in floribus Theologiæ* verbo *confirmationis sacramentum n.* 12. Zambellium *in repertorio moralium* verbo *consecratio*, Dianam cum Magistro Serra Dominicano, Lessio, Possentio, Martino de S. Ioseph, Præposito, Dueñas, & Ioan Vbigets contra Magistrum Ghetium *p.* 10. *tract.* 16. *sub resol.* 61. tenet etiam reuerendissimus Candidus *tom.* 3. *disp.* 1. *art.* 8 *dubio* 20. videbis plura, quæ dico *infra q.* 13. de intellectu *dict. cap.* 4. *Trident. sess.* 23. in vers. *ad quintam.*

4 Ad secundam quæstionis partem, an peccet mortaliter confirmans in sua Diœcesi subditos alterius Diœcesis? Et adiunctis hic, quæ dixi *supra in cap.* 11. *de tempor. ordin. sub q.* 9. *n.* 11. de Episcopo ordinante subditos alterius Diœcesis; igitur dicendum, est vt sicut ordinare nequit Episcopus subditos alterius Diœcesis, & nec Iudicare, vt dixi in dicto loco, & probant textus *in cap. nullus primas* 9. *q.* 2. *Cap.* 1. *cap. significasti de foro comp.* ita nec confirmare Baptizatos alterius Diœcesis, intantum, vt si confirmauerit, peccet: ita Sahagun *de sacram. confirm. n.* 28. & alij referendi.

5 Dubium verò est, an peccet mortaliter, seu tantum venialiter? In quo dubio, etsi affirment Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 5. Reginald. *lib.* 28. *num.* 21. Ludouicus *quæst.* 1. *art.* 7. *dubio* 3. *pag.* 100. Per. de Ledesma *de hoc sacram. cap.* 9. *conclus.* 7. Bonacina *de confirmat. quæst. vnica puncto* 2. *num.* 11. Paludan. *dist.* 7. *q.* 4. Syluester. *verb. Confirmatio. quæst.* 5. Suarez *in* 3. *part. disp.* 38. *sect.* 2. Viuald. & Bartholom. ab Angelis, & alij. Nihilominus æquè probabiliter in hoc puncto dicendum est non peccare, nec incurrere censuram aliquam; quia credendum est hoc esse ratum, & gratum proprio Episcopo; & sic verbis sequentibus probant Paulus *supra puncto* 9. *n.* 7. Leander *de hoc sacram. tract.* 3. *disp.* 2. *q.* 8 dicentes vsu receptum esse Episcopum in propria Diœcesi confirmantem omnibus ad se confluentibus confirmationem ministrare, nulla inquisitione facta, an sint propriæ, vel alienæ Diœcesis.

6 Et probatur, nam cùm Iurisdictio non sit de necessitate huius sacramenti, facilius præsumi potest ratihabitio, quàm in sacramento Pœnitentiæ, vbi requiritur Iurisdictio de præsenti: sic docent Henriquez *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. Sa, *verbo confirmat. num.* 2. Genuens *in manuali Prælator. cap.* 54. *num.* 7. Barbosa *in pastor, p.* 2. *alleg* 30. *num.* 12. refert ipsum Leander, sed ibi tale non dicit; imò potius, vt peccet mortaliter, & quod sit suspensus dicit ibi *num.* 15. *per cap.* 5. *sess.* 6. *de reformat.* Si Episcopus confirmet suos subditos, vel Pontificalia exerceat in Diœcesi alterius sine licentia proprij Episcopi. † Verùm lego eundem Barbosam *ibi num.* 7
14. ex ratione *num. præcedentis,* illum *sic* in nostro dubio confirmantem in propria Diœcesi subditos alterius excusari à censura, & peccato cum Alzedo, Zambrana, Layman, Tannero, Diana *p.* 4. *res.* 50. *tract.* 4. quibus addo eundem Dianam *p.* 2. *tract.* 17, *res.* 17. *& p.* 3. *tract.* 4. *res.* 24. Ochogauiam *de hoc sacram. q.* 11. Ægidium Trullench. pro vtroque sententia respondentem cum aliis *dicto lib.* 2. *de sacram. confirm. q. vnica n.* 25. & nouissime idem Diana *dicta p.* 10. *tract.* 11. *res.* 14. vers. *adde* contra de Castillum *dicto dub.* 11. *n.* 110.

Et sic Chametora, *in tract.* 2. *de hoc sacram. cap.* 7. *dubio* 3. quem sequitur Barbosa, *sub dicto num.* 14. dixit vt Episcopus confirmando non suos subditos, minimè fiat irregularis. Et vtcumque sit sacramentum hoc collatum tenete cum suis effectibus, de quibus *infra*, vt dicunt Sahagum, *sub dicto num.* 28. Trullench, *supra dicto num.* 15. *in princip.* Vbi dicit, quod factum teneter, sicut ordinatio: nam est actus ordinis, ad quem necessario non requiritur iurisdictio. Si tamen confirmet cum dimissoriis proprij Episcopi, vt ordinetur, omnino excusabitur in affirmatiua etiam sententia; quia qui concedit finem, concedit necessaria ad finem, Zambrana, *de casibus occurrent. in articulo mortis cap.* 2. *dubio.* 2. *n.* 3. Layman *in Theolog. morali lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 6. *n.* 2. Diana *dict. p.* 3. *tract.* 4. *res.* 24. Barbosa *dicta alleg.* 10. *sub n.* 14. *in fine.* 8

Ad tertiam quæstionis partem de Episcopo confirmante in Diœcesi alterius suos proprios subditos sine licentia Episcopi illius? Et in hoc dubio pro affirmatiua sententia respondendum est; eo quod expressè prohibet Trid. *dict. cap.* 5. *sess.* 6. Vbi quod nec Pontificalia possit exercere, alias peccet mortaliter, & incurrat suspensionem ab exercitio Pontificalium, iuxta quæ dixi *supra in cap.* 11. *de temporibus ordination. à q.* 9. Et alibi & in terminis dicunt Henriquez, Sa, Suarez, Bonacina, Syluester, Paludanus, Ochogauia, Filiucius, Reginaldo, Chamerota, & alij iam adducti, Leander, *dicta disp.* 2. *q.* 9. Vbi adiungit declarationem Congreg. Cardinal. Barbosa, *ditta alleg.* 30 *dict. n.* 15. & dicit decisum Armendariz, *in addition. ad leg. Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18 *lib.* 7. *n.* 68. Castrus Palaus, *vbi supra puncto* 9. *n.* 8. Ægidius Trullench, *n.* 8. *dicto lib.* 2. *q. vnica sub dict. n.* 28 vers. *nec potest.* 9

Tamen affirmant Henriquez, *dicto* §. 6. Alced. *part.* 1. *cap.* 13. & Barbosa, *dicta allegat.* 30. *numer.* 16. ex dictis *allegat.* 6. *numer.* 13. posse Episcopum in alterius Diœcesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare missam de Pontificali, quia hi actus non pertinent ad iurisdictionem contentiosam, cum strepitu iudicij; sed idem Barbosa non admittit quoad Clericalem tonsuram tantùm relatam hanc resolutionem Henriquez, ad quæ videbis quæ dixi *supra* adiunge & hic quæ pro vtraque sententia 10

non sic longè scribit nouissimè Pater Prad. *in hoc tract. dubio* 12. §. 7. *n.* 69. *&* 70. vbi dicit id verum esse si contradicente aut non consentiente alio Episcopo id faceret sed de facto non peccare ait quia proprij Episcopi adest interpretatiuus consensus qui constat ex rationabili praxi vt probare contendit ibi eo quod hoc sacramentum soleat ministrari certis tantum temporibus.

11 Ad quartam quæstionis partem, an debeat esse ieiunus, dum confirmat; suppositis quæ dicuntur *in tit. de celebratione missarum*, circa ieiunium necessarium in communicantibus sacram Eucharistiam, & applicando quod *infra* adduxi *in cap.* 1. *de testibus*, quare testis non nisi ieiunus dicturus esset testimonium, vt ibi. Iam nunc breuiter ad dubium præsens respondendo adducam sententiam affirmatiuam, & negatiuam; etenim antiquis temporibus mos erat, vt confirmans, & confirmandus essent ieiuni.

12 Et pro hac sententia adducunt nonnulli textus *in cap. vt ieiuni*, *& in capit. Episcopi*, *de consecrat. dist.* 5. sic ex Sa, Bonacina, & Nicolaus Ploue, quos refert Leander. *de hoc sacram. dicta disp.* 2. *quæst.* 12. qui id non firmant expresse, cum potius dicti Doctores teneant contrarium. Ob idque probabilius dicendum est illa iura esse tantum intelligenda de

13 consilio, non de præcepto † sed quia iam vsus substulerit hoc consilium, dicendum est confirmationem sacramentalem posse fieri, tam post, quàm ante prandium; & sic quotidie practicari videmur, vt in vespere Episcopi hoc sacramentum administrent, docent Ochogauia *dict. quæst.* 11. *num.* 1. Granados *de hoc sacram. disp.* 2. *num.* 3. Henriquez *supra n.* 7. Reginald. *num.* 17. Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. Bonacina, Ægidius Coninck Hurtad. Filliucius, Suarez, Layman, Bartholomæus, Ledesma *diff.* 10. *col.* 248. Anglesi. *de confirm. art. vlt. conclus. vltima*, Anchangelus *dist.* 7. *pag.* 68. *colum.* 2. & alij, quos sequitur Leander supra, quibus addo Sahagun *de hoc sacram. dicto num.* 28. *in fine*, Syluest. verb. *confirmatio quæst. vnica* Chamerota *dicto cap.* 7. *dubio* 3. *in fine*, Henriquez *dicto cap.* 6. §. 7. *& cap.* 5. §. 6. Barbosa *dicta alleg.* 30. *p.* 2. *de officio Episcopi* qui dicet contrarium nulla lege fuisse præceptum, cum solum consulatur *in dicto cap. vt ieiuni*, Ægidius Trullench. *dict. q. vnica n.* 16. *vers. non tamen.*

14 Ad quintam quæstionis partem, suppositis quæ dixi de ordinibus celebrandis in aliqua Ecclesia *sub tit. de temporibus ordinationum* & de electione canonica celebranda in certo, ac destinato loco Ecclesiæ cathedralis, vt dixi *in cap. qua propter de elect. sub* §. *fin.* quæ tamen faciunt pro affirmatiua sententia, quam tuentur Nugnus *in* 3. *p. D. Thomæ q.* 72. *art.* 12. *circa finem vers. secundum ritus*, & alij dicentes peccatum mortale esse extra illam confirmare, sicut & solemniter Baptizare, cum fiat contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem in re graui; vt docent etiam Granadus *supra*, & fauet Sa, Verb. *confirmatio n.* 1. & Castrus Palaus *de sacram. tract.* 20. *puncto* 10. *n.* 6. & innuit Suarez *in* 3. *p. disp.* 37. *sect.* 2. §. *secundo notari.*

15 Tamen dicendum est quod etsi conuenienter in ecclesia hoc sacramentū ministretur, sed extra illam conferri, non videatur esse peccatum mortale, vt docent Coninck *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 7. *n.* 25. Henriquez *dict. cap.* 6. *num.* 7. Bonacina *tom.* 1. *disp.* 3. *quæst. vnica p.* 2. *num.* 15. Ægidius Trullench. *dicta q. vnica sub n.* 16. vers. *conuenienter* Diana *p.* 4. *tract.* 4. *miscel. res.* 50. & antea 2. *p. tract.* 17. *miscel. res.* 17. vbi cum multis. † Itaque 16
etsi conuenientius in Ecclesia ministretur probabilius tenendum est non teneri Episcopum sub tanto onere, cum communiter Episcopi in suo Palatio confirmationem conferant: sic vidi practicari; imò addunt Sanchez *in selectis disp.* 40. *num.* 4. Ragucius *in lucerna Parochor. de confirm. quæst.* 37. *n.* 1. Paludan. *in* 4. *dist.* 7. *q.* 3. *art.* 3. Henriquez *dict. cap.* 6. Leander cum aliis *dicta disp.* 2. *tract.* 3. *quæst.* 13. † Potius 17
posse in quocumque loco decenti, licet interdicto; & quod sit obseruanda consuetudo, dixit *supra* Trullench. & Bonacina *dicta part.* 2. *num.* 25. asserit tutius esse consuetudinem obseruare, quam quidem receptam non esse D D. existimant cum tanto onere, vt reus Lethalis culpæ constituat Episcopum alio in loco confirmantem sequitur Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 13. cum Chamerota *supra dict. dubio* 3. & Alcedo *de precel. Episcop. Dignit. p.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. *in princ. & aliis.*

Ex his infertur vt confirmatio quouis tempore, & etiam in die feriato, & interdicto possit conferri, vt dicunt Leander *dict. quæst.* 13. *in fine*, Trullench. *dicta quæst. vnica tract.* 3. *de sacram. sub dict. num.* 16. vbi sicut non tenetur esse ieiunus; sic neque in Die festo confirmare; quia hæc nulla lege percipiuntur. 18

Ad sextam quæstionis partem, an Episcopus non confirmans in sua Diœcesi oportunis temporibus, peccet mortaliter? Et respondetur affirmatiuè, quia cum sit Pastor, tenetur Oues pascere, etiam in his, quæ ad vtilitatem suæ Ecclesiæ à Christo sunt instituta, tenent Angel. in Verbo *confirmatio n.* 2. Syluester *ibi n.* 2. Viuald. *n.* 8. Suarez *dicta disp.* 38. *p.* 3. *sect.* 2. Filliucius *de hoc sacramento n.* 31. Ochogauia *n.* 4. Layman *cap.* 6. *n.* 3. Trullench. *dicto lib.* 3. *q. vnica n.* 5. *in fine*, quia hoc ei competit ex officio, sicut Parocho alia sacramenta administrare, Palaus *dicto puncto* 9. *num.* 13. Toletus, Genuens & Barbosam penes de Castillum, *dubio* 11. *n.* 140. Leander *dicta disp.* 2. *tract.* 3. *de sacram. q.* 7. & in verbis sequentibus Reginald. *lib.* 28. *n.* 21. ibi: *mortaliter peccat Episcopus ille qui multo tempore negligenter tamen administrationem omittit* cum aliis Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 9. Marcus Antonius Genuens *in manuali Pastorum cap.* 54. *n.* 2. Alcedus *supra dict. p.* 2. *cap.* 4. *n.* 20. 19

Ad vltimam quæstionis partem, an possit Episcopus confirmare tempore interdicti? Respondeo cum Henriquez *dicto cap.* 6. *num.* 7. Ledesma *in summa cap.* 9. *de confirm.* Trullench. *dict. tract.* 3. *de sacram. lib.* 2. *dict. quæst. vnica dict. n.* 16. *in fine*, vt possit ex eo quia confirmatio est quoddam complementum Baptismi, qui licitus est omni tempore pro paruulis, & pro adultis cum solemnitate. 20

Dicentes etiam quod liceat conficere chrisma intra Ecclesiam tempore interdicti ex eadem ratione, & assertionem comprobat etiam Barbosa *dict. alleg.* 30. *de officio Episcopi dict. n.* 12. *in fine.* 21

Pro complemento huius quæstionis notandum est, quod Episcopus tenetur chrismatis tantùm conferendi gratia ad suæ Diœcesis loca accedere; & quod tunc laici, vel Clerici ad illius expensas non obligentur, 22

vt

vt refert decisum Armendariz *lib.7.de Episcopis in declarat. leg. Nauarra n. 77.* & docet Barbosa *in pastorali dicta p. 2. alleg. 30. num.* 10. Castrus Palaus *tract.*20 *puncto 9.n.* 13. nouissime Pater Prado *de hoc sacram.dubio* 12.*n.*66. vbi dicit quod si tantum in Cathedrali confirmant plures ex diœcesi sine hoc sacramento, præcipuè in epi scopatibus Hispaniæ quorum quilibet tot populos habet inter se distantes, concludens vt teneantur accedere saltem ad loca præcipua quæ regulariter accedere possint.

QVÆST. XI.

An Episcopus debeat admittere ad sacramentum confirmationis, omnes homines, etiam infantes, & adultos seu requiratur ætas determinata? Et quæ sit conuenientior? Et sub qua dispositione debeat esse adultus? Aut numquid sit præmittenda confessio in habente peccatum?

SVMMARIVM.

1 *Baptismus est ianua sacramentorum.*
2 *Confirmationem per manus impositionem Apostoli non conferebant samaritanis ante Baptismum. Vbi de indicatione huius sacramenti.*
3 *Baptizatus solus est capax sacramenti confirtionis.*
4 *Infantes, & amentes sunt capaces sacramenti confirmationis, & n.* 5. *Et quod antiqua est hac praxis in Ecclesia* num. 6. & numero 15.
6 *Apostoli confirmabant infantes illico post Baptismum, vbi de consuetudine Graciæ, & Ætyopiæ n.*7.
8 *Sacramenta Baptismi sunt, & confirmationis vllatenus, nisi morte præueniente segregantur.*
9 Cap.vt ieiuni de consecrat.dist.n.16.
10 *Ætas ad recipiendum sacramentum confirmationis, videtur esse sub præcepto annorum 7. & de congruentia* n. 8. cum sequentibus vsque ad n.18.*& quod nulla requiratur determinata* ibi ex n.19.
12 *Infantes ignorant ipsa, quæ vident.*
13 *Confirmandi vsus Ecclesia post septem dies à receptione Baptismi. Et quare in veteratus* n.14.
20 *Ætas ad confirmandum secundùm quosdam conuenientior est septennij, secundum alios infantiæ, vt* n.21.
22 *Adultus recipiens confirmationem debet habere intentionem, sicut in Baptismo, & quod sit in gratia, saltim existimata, vt* n.24.
23 *Confessio non est in præcepto ad receptionem confirmationis, vt* n. 24. *& aliquando secundùm Filiucium sufficit attritio nota.*

1 VT ad has difficultates respondeam aduerto, quod cum omnium sacramentorum ianua sit Baptismus, non nisi iam Baptizatis, cætera sacramenta conferenda; & sic sacramentum hoc confirmationis Baptizatis esse conferendum: sic docent omnes referendi. Item aduerto duas esse partes proximæ conclusionis, prima quod omnis Baptizatus sit capax, secunda quod solus Baptizatus ita vt is qui Baptismo caret non sit capax confirmationis.

Prima pars probatur, tunc ex actis Apostol. *cap.* 8. *&* 19. in quibus locis diligenter inquirebant Apostoli, an Samaritani, & Ephesi Baptizati essent, quibus omnibus si constabat esse Baptizatos sine discrimine imponebant manus, vt reciperent spiritum sanctum; item etiam quia ille descensus spiritus sancti in die Pentecostes, ostendit effectum huius sacramenti, & quod fuerit loco confirmationis, cum *actorum* 2. dicatur repleuisse totam Domum, & omnes repletes esse spiritu sancto. Tertio, quia cum sacramentum hoc sit complementum, & perfectio Baptismi, vt iam *supra*, dixi, sequitur ad omnes extendendum, quibus collatum est Baptisma, vt plene Christiani inueniantur, iuxta Vrbanum Papam *in cap.* 1. *de consecrat. dist.* 5. vbi hanc præstitit rationem. Quarto, quia vt iam *supra* dixi *in principio* omnes indigent effectu huius sacramenti, videlicet robore ad protestandam fidem, de quo dico, & de eius effectibus *infra* vltimo, quia cum promissio spiritus sancti à Christo facta, & omnes fideles extendatur, vt probauit Petrus *actor.* 2. testimonio Ioëlis, sequitur, vt sacramentum, cuius effectus est spiritus sancti, exhibio, sit ad omnes etiam extendendum. 2

Secunda pars scilicet quod solus Baptizatus sit capax huius sacramenti, ostenditur ex ratione adducta *hic numero* 1. & ex doctrina textus *in cap.*1.*& fin. de Presbytero* non baptizato, vbi definitum est sacramentum ordinis collatum ante Baptismum, nullum esse nec sit ordinatum recipere caracterem ordinis; licet crederetur baptizatus; vbi quod debet baptizari, & iterum ordinari. Item quia vt dixi sacramentum hoc est perfectio Baptismi, est augmentum Spirituale est armatio militis ad pugnandum pro fide. Ergo qui nondum est natus vel regeneratus per Baptismum, neque perfici potest si non est perfectibilis, neque augeri, si nondum est genitus, neque armis muniri, qui nondum est miles: ita Basilius Pontius *de hoc sacram. part.* 5. *cap.* 1.*n.*1. *&* 3. & patet ex *infra* dictis de effectibus huius sacramenti, qui sunt augere, & charactere imponere & nouissime explicat bene legendus Pat.Mag.Prado *pe hoc sacram. dub.*6.§.5. vbi explicat textum *in cap.*1.*de Presbytero non Baptizato* qui *&* §.4.latè agit de illo dubiò an *num. Baptizatus* sit capax effectus confirmationis vbi adducet *num.*58. quod virtus diuina non est alligata sacramentis ait miraculose posse non sic ex solo sacramento quem ibi leges quia bene id sentit loquitur & sic in hoc puncto ad eum te remitto & ad alios quos ipse citat. 3

Vnde iam ad primam difficultatis partem respondendum est, vt quamuis Durandus *in* 4. *dist.* 23.*q.*2. *n.* 8. asserat esse inualidum sacramentum confirmationis datum infantibus ante vsum rationis, & Sa Verbo *confirmatio* neget, docens, nec perpetuo amentes, nec infantes ante septennium Confirmari posse, verum quod omnis vtriusque sexus Christianus, siue infans siue adultus, sit capax huius sacramenti, tenent firmissimè Doctores; quia constat ex vsu Ecclesiæ, vt dicunt fere omnes cū D.Thom.*in* 3.*p.q.*72.*art.* 8.Granado *tr.*2.*disp.*2.*n.*1. Pesantius, & Nugnus 4

in 3.p.dist.quæst.72. Bonacina *disp.3.puncto 4. n. 4.* Nauarr. *cap. 22. n. 8.* Henriquez *lib. 3.cap.5.* Archangel.*dist.7.pag.72.* cum communi , Baunius *quæst. 12. de hoc sacram.* Trullench. *de sacrament.lib.2.tract. 3. quæst. vnica n. 12.* de Castillo,*dubio 9.* Palaus *tract.20. puncto 7.* Sahagun *de hoc sacram.n.30.*

5 Non ergo potest dubitari etsi alij teneant non nisi à septennio esse conferendum hoc sacramentum olim in prima Ecclesia , & postea per multos annos infantibus simul cum Baptismo administratum fuisse , vt extat decretum apud Gratianum *in cap. si qui de consecrat. dist.* 4. & de more Baptizandi , & confirmandi simul infantes , testantur Tertulian. *lib. de Baptismo , cap.* 7. 8. Innocent. 1. *in Epistol. ad decentium cap.* 3. quæ incipit *de consignandis vero infantibus* , & Gregor. 1. *lib.* 3. *epist.* 9. patetque ex doctrina Augustini , *lib. de Ecclesiast. dogmatib.* vbi loquens de modo recte ministrandi Baptismum ita alloquitur ; *Si vero paruuli sint , vel hebetes , qui doctrinam non capiant , respondebunt pro illis , qui illos efferunt iuxta morem Baptizandi , & sic manus impositione , & chrismate communi , Eucharistia misteriis admittantur*, & *lib. Hypogn. cap.* 6. & ordo Romanus inter Baptismi Ceremonias,idem retulisse videtur cum ait, *Pontifex egreditur à fonte in sacrarium habens ibi compositam sedem , vt in Ecclesia,vbi voluerit,& sedeat in ea , & cum vesteri fecerit infantes,confirmet eos*, & statim ibi : *Pontifex verò veniens ad infantes , tenente Archidiacono chrisma,det orationem super eos cum inuocatione septiformis gratiæ spiritus sancti , oratione expleta,interrogantibus Diaconis,nomina singulorum, Pontifex,tincto pólice, in chrismate faciat crucem in frontibus singulorum , ita dicendo,confirmo tè &c.*

6 Imo constat multos post Apostolorum tempora , etiam in vsu fuisse infantes Baptizatos confirmare , nam Iacobus Victriacus *in historia occidentali,cap.* 27. testatur sequentibus verbis : *hoc confirmationis sacramentum quidam ita coniungunt Baptismo , vt statim velint , ipsum post Baptismum debere conferri ; quia consuetudo , satis approbanda est , vbi haberi potest copia , seu præsentia maioris sacerdotis.* Alia pleraque in confirmationem huius assertionis refert Basilius Pontius *supra dict. part. 5. cap. 1. numero 5. & 6.* † vbi postquam dixit factis Apo-

7 stolorum prædictum morem demonstrari , ex sancto Paulo *actor.* 19. *& capit.* 8. & ex multis antiquis Patribus adducit similem in Oriente consuetudinem ; præcipuè in Græcia & Æthyopia , vt colligit ex verbis Hieremiæ Constantinopol. Patriarchæ *responso 1. cap. 2.* ibi : *rationi consentaneum est Baptismati , etiam chrisma subiungi , nec in tempus differri* , & colligi dicit etiam ex ordine Baptismi secundùm vsum Æthyopum ibi *sacerdos autem dicit sequentem orationem super eos , qui baptizati sunt priusquam eos vngat , Balsamo postea vngit frontem* , & eadem , quæ dixit Basilius ad litteram repetit Diana *parte 8. tractat. 1. resol. 46.*

8 Nec deest ratio firma , quæ probat prædicti vsus congruitatem , cum certum sit infantes si sint capaces Baptismi , item & capaces esse confirmationis , & in illis augeri gratiam , & ex consequenti si in ea infantiali ætate decedant adepturos gloriam maiorem , vt docet Basilius *supra dicto num. 6. in fine*, & amplius hoc patet ex dictis in vers. *ad secundum* sequenti , & probant Ioseph Vicecom. *de antiquis Baptismi ritibus , ac caremoniis lib. 5. cap. 30.* quia vt inquit Pontifex *in cap. de his de consecrat. dist.* 5. ita coniuncta sunt hæc duo sacramenta , vt ad inuicem , nisi morte præueniente , nullatenus possint segregari , & vnum sine altero rite perfici non possit , quia *vt cauetur in cap. vt ieiuni eadem dist.* nunquam erit Christianus , nisi qui in confirmatione Episcopali fuerit chrismatus , placuit Vrbano Papæ *in epist. ad omnes Christianos cap.* 7. Ægidio *de sacram. disp. 20. dubio 6. num. 51.* vers. *ad tertium* , Dianæ *part. 5. tract. 3. res.* 30. vbi id de perfecto Christiano merito intelligit iuxta textum *in cap. 2. de consecrat. dist.* 1. tenent etiam Petr. Soto *in dist. sacerd. sect. 2. de hoc sacram.* Sanctius *in selectis disp 27.n.4.*

Sed quia extat aliud Gratiani decretum *in dicto capite vt ieiuni de consecrat. dist.* 5. vbi statuitur , vt non confirmetur , nisi perfectæ 9 ætatis , quod indicare videtur non nisi duodecimo ætatis anno suscipiendam esse confirmationem ; quia ea dicitur perfecta ætas , vt *ibi* glossa , quando scilicet quis promoueri potest ad ordines minores ; ideo iam ad secundam partem quæstionis descendendo proponamus sequentia.

Ad secundam quæstionis partem , an aliqua ætas determinata requiratur ad licite suscipiendum confirmationis sacramentum ? videtur respondendum iam hoc esse sub præcepto , tum ex *dict. cap. vt ieiuni* , tum ex verbis Catechismi Romani. *de sacram. confirm. capite 16.* in sequentibus verbis , *quare si duodecimus annus spectandus , non videantur vsque ad septimum certe hoc sacramentum differri maxime conuenit* , tum ex Synodo Leodicense sub Ioanne Episcopo , & per Nicolaum Papam approbata , qua statutum est ne quis ante septennium confirmetur , quod id tempus confirmationis designatum est. Quarto ex Concilio Coloniensi sub Paulo *3.p.3.c.9.* Mediolanensi *tit.1.de confirmat.p.2.*& in Archiepiscopali Cononiensi *tit.1. de hoc sacramento* , vbi præcipitur , vt caueant Patrini , & Matrinæ , ne minores septem annis sint illi,qui suscipiantur,& in Synodo de Cameracensi legitur nouiter statutum ita. 10

Et sunt non contemnendæ rationes pro hac sententia ; scilicet , vt hoc sacramentum maiori cum reuerentia suscipiatur , & vt confirmatus queat recordari receptionis sacramenti ; & quia eo tempore armis Christianis munitur ; quod incipit esse agonis , & luctæ ; & quia ante illud tempus , cum nullum sit certamen , nullumque periculum frustra his armis instrui videatur , hancque ætatem requiri propter periculum reiterationis , dicit Viualdus , *in candelabro de hoc sacramento numero* 39. vbi dicit non alia de causa necessarium visum fuisse,quod confirmati colaphis cædantur , vt post alios voluerunt Bonacina , quem refert Narbona *anno 7.n. 9.* Diana *p. 5. tract. 31. sect. 3.* † Quia infantes sunt vt sine ratione ; ita & memoriæ , aut reminiscentiæ incapaces , ignorant ergo ipsa , quæ vident. *lib. 1. eod. de falsa moneta* , & ex alia etiam ratione , quia sicut pupillus eget tutore , ne 11 12

ne ipsius patrimonium depereat, vt suadetur ex traditis ab Antonio Fabro in Papinianea *inst. de tutelis princip.* 1. sic & Baptizatus, qui iam est in ea ætate, vt peccando spirituale gratiæ patrimonii, quod in regeneratione accepit, perdere possit, confirmationis sacramentum suscipiat, quoniam Paracletus, qui in ipsa confertur, est consolator, in Christo custos, & tutor Baptizati, qui suadente Diabolo, posset, sicut & pupillus suam perdere facultatem; id est Baptismi vtilitatem, si hunc non haberet tutorem, vt in terminis insinuat Ioannes Gregorius *in institutione Catholica, vbi de sacram. Confirmationis*, vers. *in Baptismo*, & refert Narbona, *vbi supra anno* 7. *q.* 4. *n.* 8.

Alij inquam dixerunt Baptizatos confirmari
13 non posse, nisi post septem Dies demum à Baptismo, & quidem propter septem dona Spiritus sancti, quæ recipiunt in Baptismo nam pro singulis donis, decet Dies singulos celebrare, vt inquit Guillelmus Durand. *in rationali Diuinorum lib.* 6. *cap.* 84. *in princ.* vel aliis de causis, de quibus per Ioseph. Vicecom. *dict. lib.* 5. *cap.* 31. Vbi hunc morem Diu fuisse obseruatum, testatur, abiisse vero in desuetudinem certis rationibus, & dicimus ex Rabano *lib.* 1. *de instit. cleric. cap.* 57. in sequentibus verbis: *alios septem dies in memoriam eiusdem Dominicæ Resurrectionis, congrua festiuitate subiungens; quos septem dies albas vocitamus, propter eos, qui in sancta nocte Baptizati albis per totam Hebdomadam vtuntur vestibus, & tunc maxime, dum alba tolluntur à Baptizatis vestimenta per manus impositionem à Pontifice accipere Spiritum sanctum conueniens est*, & refert Basilius Pontius *dicto cap.* 1. *num.* 7. *in princip.* refert vsum confirmandi, illico post Baptismum mutatum fuisse, cessante Tyrannorum persecutione, & Principibus in mentem sanorem redactis; & quod in valescente puerorum Baptismate, etiam consuetudo confirmandi, recens Baptizatum infantem in vsu esse desierit.

Imo *ibi dict. n.* 7. Basilius Pontius refert, quod
14 aucto paulatim fidelium numero, & baptismate in singulas Parochias inuecto, cum Episcopi tantæ hominum multitudini vno die confirmandæ non sufficerent, sit cœptus adhiberi ritus Commodior, vt illi, statis per annum diebus, Diœcesim, visitando eos, quibus confirmationis sacramento opus erat, aut ad idoneam ætatem deuenerant, sacro Chrismate confirmarent, vbi refert, vt nonnulli credant hoc incepisse prope tempora Caroli Magni, quando adultorum Baptismus cessauit, quorum causa statim post Baptismum adhibebatur.

Harum quamlibet opinionem probabilem vo-
15 cat Narbona *vbi supra. dicta quæst.* 4. *anno* 7. *n.* 12. quia vt inquit S. P. *in cap. quoniam* 19. *de sent. excomm. lib.* 6. huius sacramenti tam pueri, quàm adulti capaces sunt, etiam si omni vsu rationis sint destituti, *cap. Presbyter præsente* 11. *dist.* 95. ibi: *Presbyter præsente Episcopo, non signet infantes.*† Vnde etsi dictum sit *supra*, in princ. vers.
16 *ad secundam* nonnullos putare per glossam, & textum *in dicto cap. vt ieiuni*, ve. b. *perfecta*. duodecimum annum requiri, aut decimum quartum, vt etiam dicunt Lancelotus *instit. Iuris canonici. lib.* 2. *tit. de sacram. Chrismatis* §. *accedent igitur in glossa lit.* C. sentiatque P. Petrus de Iesu Maria *in sufficient. concionator. tract.* 9. *cap.* 4. vers. *huius sacramenti*, quia in hoc sacramento datur plenitudo Spiritus sancti ad robur spirituale, quod competit perfectæ ætati, vt iam adduxi 3. teneantque Marsilius, & alij, quorum meminit Viualdus *supr. dict. n.* 39. *in candelabro tit. de confirm.* tamen vt recte aduertit Ægidius Coninck. *de sacram. dict. quæst.* 72. *n.* 78. textus *in dicto cap. vt ieiuni*, illam sententiam non probat, sed tantùm monendos esse adultos, vt ieiuni, & confessi ad hoc sacramentum accedant.

Alij vero dixerunt verius esse pueros ante septennium sacramentum hoc non accipere, nisi manifestum sit ante prædictam ætatem, vsu ratio- 17
nis præditos esse, aut diu, neglecta ea occasione, aliam non habituros accipiendi confirmationem, vel quia propter distantiam rarius in eo loco confirmat Episcopus, aut si in periculo mortis existentes, oportune, istud sacramentum consequi possint, vel si Diœcesis consuetudo vigeat, vt pueri ante dictam ætatem confirmentur &c. ita Layman. *in theolog. morali lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 6. *dif.* 6. *num.* 1. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 36. Syluius *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 8. & cum aliis Diana *tom.* 2. *tract.* 4. *res.* 19. & *p.* 5. *tract.* 3. *res.* 31. Genuensis *in manuali pastor cap.* 54. *n.* 3. Ægidius *de sacram. q.* 72. *art.* 2. *n.* 80. & 81. quas breuiter causas, etiam refert Basilius Pontius, nullo citato ex Concilio Mediolanense 1. *tit. de confirm. p.* 2.

Imo alij dixerunt, saltim apud nostros duo- 18
rum, vel trium annorum pueros accedere debere, vt admonent è Toletana schola Alfonsus Viualdus *dict. n.* 39. Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap.* 16. *n.* 121. à quibus parum dissentit Guillelmus Durand. *vbi supra. cap.* 84. *in fine*, & Martinus Bonacina, vt testatur ipsius compendium, verbo *Confirmatio n.* 11. affirmantes his temporibus, quàm citius potuerint, infantes esse confirmandos, etiam nondum vsum rationis habentes. Verum Lancelotus *vbi supra* id forte bene non fieri ait; quamuis trimi, vel quatrimi sint qui deferuntur ad Episcopos Chrismantes, vt refert Narbona *dicta quæst.* 4. *n.* 6.

Ex quibus omnibus, supposita relata probabili- 19
tate, harum omnium opinionum, iam respondeo probabilius esse nullam requiri determinatam ætatem: sic vt nullo modo sit necessarium spectare septennium, aut vsum rationis, sed licite posse ante dictam ætatem confirmari, cum hoc sacramentum detur infantibus sine propria voluntate, aut dispositione, sicut datur Baptismus, cuius complementum dicitur confirmatio; & quia olim statim post Baptismum infantes confirmabantur, vt plene in princip. nostri dubij vers. *ad secundam*; & quia in nostra Hispania multoties infantes vnius, duorum, vel trium annorum confirmantur, & in toto orbe, casu quo infans sit in articulo mortis, aut sit filius Principis, vt *infra* dico, docent D. Thom. *in* 4. *dist.* 7 *q.* 3. *art.* 2. *quæstione* 2. Angel. *n.* 3. Victoria *quæst.* 48. Viuald. *de suscipiente n.* 9. & 10. Diana *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 19. Archangel *dist.* 7. *pag.* 72. Tannerus *in* 4. *disp.* 4. *q.* 4. *dubio* 2. Bonacina *disp.* 3. *puncto* 4. *n.* 5. Granad. *disp.* 2. *n.* 4. & 5. Mouxe *de confirm. at.* 4. 7. *n.* 2. Hinoiosa *in director. decis. regular. verb. confirmatio* Ludouicus de S. Ioan. *q.* 1. *art.* 5. *dubio* 2. *conclus.* 4. Torreblanca *lib.* 2. *pract. cap.* 6. *à n.* 30. cum aliis. Gaspar. Hurtado *de hoc sacram. dis.* 10. qui cum Diana, & Narbona *dict. anno* 7. *q.* 4. *n. fin.* cum Suarez, & Genuensi *cap.* 54. *n.* 3. docent non esse

crimen confirmare puerum cuiuscunque ætatis, etiam si ex sola beneuolentia infantem nimis paruulum confirmaret Episcopus; eo quod non sit prohibitum, etiam sine causa infantes confirmare.

20 Dubium verò ex his oritur, cum sit conuenientius infantes post septennium confirmare, vel ante septennium? In quo dubio est duplex sententia, & post septennium conuenientius esse docent plures ex iam adductis, non solùm, quia hac ætate memoriam habere poterunt, sed etiam quia ita obtinet communis Ecclesiæ vsus,& consuetudo,vt ex verbis cauetur Catechismi Romani *p.2.cap.3.num.*14.Ægidius Coninc h,*supra n.*79. *&* 80. Zambran. *in decis casuum occurrent. in articulo mortis, cap.2. dubio* 6.*num.* 1. cum admonet ex Soto, & Suarez, vt si commode fieri possit, omnes confirmentur, non longè ab ætate, in qua recipere debeant Eucharistiam, Bonacina, *punct.*3.*n.*5.Sa,*n.*5.Henriquez, *lib.*3.*cap.*5.*nu.*2. Victoria, *q.*48. Petr. de Ledesma, *cap.*7.*conclus.* 5. Suar. *in* 3. 5. *p. disp.* 15. *sect.*2.Ochogauia, *in hoc tractatu q.*8.*n.*4.Archangelus, *dist.*7.*pag.*73. *col.*2. Vbi addit illum qui confirmaret puerum statim post Baptismum extra mortis articulum, ad minus peccare venialiter, Barbosa, *de potest. Episcop.dicta alleg.*30.*n.* 17. cum aliis Layman. *lib.*5.*theolog.moral.tract.*3.*cap.*5*n.*2. Diana, *p.*8. *tract.*1.*resol.*46.*&* 47. Castrus Palao, *tract.*20. *puncto* 7.*n.*4.Baunius, *de hoc sacram. q.*9. & alij relati à Leandro, *de sacram. tract.* 3. *disp.* 4. *q.*3. Narbona, *dict. anno* 7.*q.*4.*sub n.fin.* Vbi id probat ex constitutione Synodali huius Archiep. Toletan.*tit de confirm.constit.* 1. in sequentibus verbis *Sean obligados de amonestar ordinaria mente a sus Parroquianos, que hagan que sus hijos, hijas, y Criados de siete años arriua reciuam el sacramento de la confirmacion.*

21 Nihilominus alij existimant conuenientius esse infantes confirmari ante vsum rationis ex iam adductis rationibus pro hac sententia; quia conuenientius est in infantia Baptizari, sitque confirmatio complementum baptismi; & quia hoc cedit in fauorem infantium:nam si confirmati decedunt,maiorem Gloriam consequentur, & duplicem charactetem impressum animæ habebunt, & Graffius, *addit.p.*2.*decis.lib.*1.*c.*5.*n.*10. secundum Bocauenturam conuenientius esse pueris ante vsum rationis ministrari hoc sacramentum; quia adueniente ætate adulta,habebit suam efficaciam,quemadmodum fides, quæ in Baptismo infunditur, docent etiam Genuensis,*in praxi cap.*54.*num.*3.Perez de Lara, *in compend. vitæ homin. cap.*16.*n.*121.quod putat probabile Narbona, *supra dicta quæst.*4.*num.*12. tenent etiam Leander. *dict.quæst.*3.ex D.Thom *dist.*3.*quæst.*3. *art.* 2.*q.*2 D.Bonauent.*art.*3.*q.*1.Viualdo,& Petr. Soto.*vbi supra*,& alij apud Suarium,Alex. 4. *p. q.*28.Vitriarchus *in historia occidentali cap.* 37. Bartholom.de Ledesma *de confirm.dis.*5.*col.* 234. & hoc obseruari in Archiepiscopatu Tarracon affirmat Ludouicus de S.Ioan.*quæst.*1.*art.* 5. *dubio.*2.*conclus.*4. & intra Hispaniam Moure *de confirm.*§.7.*n.* 2. & alij; ego probabilem vtramque puto, quam in vsu video practicari potius, quando infantes sunt duorum vel trium annorum ex his intelliguntur quæ ex multis distinguit P.Prado, *de hoc sacram.dubio* 9.§.3.*ex n.* 27. ibi *n.* 34. *expedit responsum iuxta vsum cuiuslibet prouinciæ.*

Ad tertiam quæstionis partem sub qua dispositione debeat esse adultus, dum recipit hoc Sacramentum Confirmationis? Respondeo breuiter, vt teneatur habere intentionem, sicut in Baptismo, & vt eius effectum recipiat præter intentionem tenetur habere fidem, quæ intentio sit virtualis saltim; ita Trulench. *de hoc sacramento lib.*2.*de sacram.quæst.vnica,sub n.*12.*vers.adulti*, & *infra* referendi, item quod sit in gratia, vel saltim in bona fide,putet se esse contritum, sufficit enim hoc habenti conscientiam peccati mortalis, docent D.Thom.*dicta quæst.*72.*art.* 7. Sotus,Ledesma,Henriquez, & Suarez, vbi supra, Petrus de Ledesma *de confirm. cap.* 6. Reginald. *lib.*28.*n.*33.*& sequentibus*.Bonacina,*dict.disp.*3. *puncto* 4.*n.*7.Filiucius *tract.*3.*cap.*3.*q.*6. & alij, & aliqui addunt quod debeat esse ieiunus;sed quia de conferente hoc non esse necessarium, dictum est *supra*,idem de suscipiente dici debet,vt notant relati ibi,& hic. 22

Ad quartam quæstionis partem,an sit præmittenda confessio in habente peccatum? Et quamuis affirment Sotus *dist.*7.*in* 4.*art.* 8.*vers.de confessione* vero,& *seruit.sacerdot.* §. *de confirm.* innuantque Ludouicus de San Ioan.*de hoc sacram. q.*1.*art.*4.*dif.*3.Bonacina *supra*, & alij apud ipsum,pro quibus facere videatur,*dict.cap.vt ieiuni de consecrat.dist.*5.Vbi dicitur quod qui ad hoc sacramentum accedit, debet esse ieiunus, & de peccatis confiteri. † Tamen probabilius est, vt non teneatur confiteri adhuc sub peccato veniali;quia nullum adest præceptum ad hoc obligans;quia quod continetur *in dict.cap.*tantum est consilium, non præceptum,vt dixi *supra*: sic docent Anglés.*de confirm.art.*4.*dif.* 1.*conclus.*3.Ludouic. citat Tolet. *lib.*2.*cap.*14.*n.*4. Henriquez *lib.*3.*cap.*5.*n.*6. Reginald. *supra*, Archangelus *dist.*7.*pag.*71. *colum.* 1. Leander. *de hoc sacram. tract.*3.*quæst.* 7.*&* 8. Ægidius Trullench. *dict. quæst.vnica sub dict.n.* 12. Vbi dicit quod si in peccato mortali existimant, non tenentur Confiteri (etsi vtilius,& tutius sit) dicit tamen, vt teneantur conari ad contritionem;ita vt existiment eam habere;quia est sacramentum viuorum,ordinatum per se ad augmentum gratiæ,quod per accidens dat primam gratiam,quando scilicet existimant habere Contritionem, sicut contingit in aliis viuorum sacramentis. 23 24

Imo Filiucius, *tom.*1. *tract.*3.*cap.* 3. *num.*56. dicit non esse improbabile aliquando sufficere attritionem notam, vt si quis ex ignorantia existimet non requiriri maiorem dispositionem, nam cum attritio excludat affectum, & complacentiam peccati, non dicitur talis obicem ponere, sicut nec ille, qui existimat habere contritionem, cum eam non habeat, refert idem Trullench. qui cum Bonacina, *dicto tom.* 1. *q. vnica disp.* 3.*p.*4.*n.*4.5.6. *&* 7.& ex communi DD. addit in paruulis neque requiri intentionem, neque vllam dispositionem. 25

***

QVÆST.

QVÆST. XII.

An possit Pontifex dispensare, vt infantes ante vsum rationis confirmentur? An adultis possit ministrari hoc Sacramentum in articulo mortis, vel infantibus ante vsum rationis morituris? Et an hodie in nouo Orbe, & in partibus infidelium, vbi feruet persecutio statim post Baptismum, ante vsum rationis infantes sint confirmandi? Et an in aliquo casu in articulo mortis teneatur quis sumere Sacramentum Confirmationis? Et an infantibus filiis Principum sit conferendum, non obstante, quod nisi septennis sit ministrandum?

SVMMARIVM.

1 *Pontifex dispensare potest, vt infanti illico post Baptismum ministretur confirmatio, etiam in opinione rigorosa, quod ante septennium nequeat ministrari, vt* n.2.

3 *Adultis morituris potest ministrari sacramentum confirmationis. Et de ratione etiam si ministretur eis sacra vnctio* n.4.

4 *Infantibus morituris Confirmatio ministrari valet, vt* n.6. *quod in praxi non video curari, &* n.7.

7 *Puer ante septennium ostendens sufficientem vsum rationis potest confirmari sine dispensatione, vel si absfuturus sit diu Episcopus, vel si infans sit in mortis periculo.*

8 *Infantibus in terris infidelium illico post Baptismum, recte confirmatio ministratur.*

9 *Confirmatio in primitiua Ecclesia Conferebatur infantibus simul cum Baptismo propter continuas persecutiones.*

10 *Confirmationis sacramenti recipiendi in articulo mortis, nullum extat præceptum, potest esse ex aliqua negligentia peccatum omissio* n.12.

12 *Infantibus Principum potest conferri sacramentum confirmationis ante septennium, etiam in opinione rigorosa in casibus hic expressis.*

1 HAs omnes difficultates ex adductis quæst. præcedenti delui facillimo negotio posse dicendum est; sed quia Doctores sigillatim inquirunt; ideo supposita Doctrina dictæ præcedentis quæstionis *a n.* ad primam difficultatis partem respondeo quod si teneas Iuxta quæ adduxi in uers. *ad secundam* posse hoc sacramentum conferri adhuc in infantili ætate constitutis, posse sine vlla dispensatione Pontificia conferri. Sin autem teneas requiri septennium, & ad minus ra-
2 tionis vsum, tunc facit dubium præsens. † Et nihilominus dicendum est posse Pontificem in hoc dispensare; quia cum à principio nascentis Ecclesiæ, vt *ibi* dixi, infantibus illico post Baptismum ministraretur hoc sacramentum, quod postea contingeret post septennium ministrari; aut præcepto aliquo Ecclesiastico, aut consuetudine, non implicat, quin Pontifex possit in hoc dispensare, in terminis docet Diana *p. 5. tract. 1. resol. 31. in princ.* & sub vers. *verum* in fine, vb postquam retulit verba Basilij Pontij agentis late de quæst. num infantibus, an adultis iam sit hoc sacramentum ministrandum resoluit, id quod ego confirmo ex adductis *supra à quæst. 6. 7. &* 8. Vbi cum ordinarius minister huius sacramenti sit Episcopus, dixi posse Pontificem dispensare, vt simplex sacerdos illud administret, vide *infra* vers. *& confirmatur.*

Ad secundam quæstionis partem, an adultis 3
hoc sacramentum possit ministrari in articulo mortis, vel infantibus ante vsum rationis morituris? Et ad primum respondeo affirmatiue cum Santio *in selectis disp. 40. n. 40.* Diana *p. 5. tra. 3. res. 30.* Hugo à Sancto victore *2. de sacram. p. 7. cap. 5.* D. Thom. *in 3. p. q. 72. art. 8.* Bonauentura, Sotus, & alij *in 4. dist. 7.* ex eo, nam etsi forte, etiam non conualescant, tamen sacramentum iis prodest simpliciter ad augmentum gratiæ, quæ est per se aliquid præstantissimum, & prodest etiam ad pugnam cum carne propria, & cum Dæmone ipso in articulo mortis, & ad molestias morbi facilius tollerandas. † Et quamuis aliud 4
sacramentum, nempe extrema vnctio (vt *supra dixi sub nostro cap. vnico*) ad dictos effectus sit institutum: tamen dicunt Doctores, quod bonum bono additum efficit aliquid melius; siquidem funiculus duplex, potius adstringit. Alia congerunt pro hac doctrina, sed pertinent ad præceptum recipiendi hoc sacramentum, de quo *infra quæst. 13.*

Pro secunda parte nostri dubij, an infantibus 5
ante vsum rationis morituris possit conferri? Et pro negatiua sententia, quam tueri videntur Gregor. de Valentia *q. 2. de confirm. puncto 2.* quatenus absolutè negat pueros esse confirmandos, fauetque Suarez, *in 3. p. D. Thom. q. 35. sect. 2. §.* Vtraque quatenus dicens non admodum peccaturum Episcopum, si ex sola beneuolentia, aut ob aliam similem causam confirmet infantem videaturque inde inferre aliquantulum saltim peccaturum; ac proinde venialiter, & consequenter id esse saltim leuiter prohibitum, & ex Petro de Ledesma, *in summa de confirm. cap. 70.* quatenus dicente oportere infantes non confirmari; licet non sit peccatum mortale, indicare, vt sit saltim veniale, & ex Concilio Mediolanensi, Toletano, & aliis *supra dict. quæst. 10.* adductis, & ex Catechismo; item & ex Pontificiali Romano dicente te *nullus Christianæ fidei rudimentis non edoctus ingerat se ad percipiendum hoc sacramentum Confirmationis*, quatenus præcipit, vt confirmandi sciant Doctrinam Christianam, quam ante rationis vsum non possunt addiscere, & ex aliis.

Tamen dicendum est verius ex iam adductis, 6
dict. quæst. 10. & cum Zambrano, *de hoc sacram. cap. 2. dubio 5. n. 4.* Granado, *de sacram. in 3. p. controuers. 3. tract. 2. disp. 1. n. 10.* Diana, *dict. p. 5. tract. 2. res. 31. in fine*, Layman, *lib. 5. tract. 3. cap. 5. n. 3.* Sancio, *in selectis dict. disp. 40.* & ex D. Thoma, *in 1. 2. quæst. 72. art. 8. art. 4.* & cum Suarez, *supra dict. quæst. 35. sect. 3.* scribentibus in articulo mortis expedire confirmationem, ministrare eiusmodi infantibus, si commode fieri posset; quin quamuis non sint professuri fidem coram Tyranno, recipient gratiam sanctificantem, cui maior gloria respondebit; quia non est

est cur tanto beneficio priuentur.

7 Et confirmatur, quia esto quod sine dispensatione Papæ non sit infantibus conferendum hoc sacramentum Iuxta vnam sententiam positam *in hac quæst. à n.1.* nihilominus poterunt infantes in aliquo casu confirmari ante vsum rationis ex Iusta causa, qualis censetur, si puer ante septennium ostendat sufficientem vsum rationis, cum tunc censeatur, vt adultus. vel si absfuturus diu sit qui Episcopus, qui denuo hoc sacramentum administret, vel si infans sit in periculo mortis (vt in casu nostro) & Episcopus dignum ducat ad eum accedere, vt notauit Innocent. Papa *in epist. 1. ad Decentium,* docent Diana *dict. p. 8. tract. 1. ref. 46. vers. non desinam,* idem *p. 3. tract. 6. miscel. 2. ref. 93.* Tannerus *tom. 4. disp. 4. q. 4. dubio 2. n. 37.* Cum Henriquez, & Suarez dicens ob honestas causas decenter quoque infantes nonnunquam confirmari posse, vt propter distantiam rarius in eo loco confirmet Episcopus, si periculum mortis immineat infanti, Auersa *de hoc sacram. q. 72. sect. 6.* Betricellus *infra* relatus *q. 136. n. 6.* cum Castro Palao, Gabriel. Coninch. & aliis iam adductis, & *ibi n. 7.*

8 Ad tertiam quæstionis partem, an hodie, & in terris infidelium, sit illico post Baptismum conferendum hoc sacramentum infantibus? Quia nouissimè de hac quæst. agit Betricel. *tom. 2. de Apostolicis missionibus tit. 7. de hoc sacram. q. 126.* Vbi repetit multa ex dictis *supra, dict. quæst. 10.* ideo ex *hic, & ibi* dictis, & cum eo breuiter affirmatiue respondeo ex doctrina D. Thom. *3. p. q. 72. art. 9. in corpore, & à n. 1. & 4.* & ex Melchiade Papa, & Martyr. *epist. 2. ad Episcopos Hispaniæ,* & ex textu nostro *in §. quia vero,* & ex Eugenio IV. *in Concilio Florentino* Damasceno *in sermone de dedicatione Ecclesiæ, Isydoro lib. 2. de Ecclesiasticis officiis, & ex c. debent, & cap. attendant de consecrat. dist. 3.* quatenus probant in Baptismo nos ad vitam regenerari, post Baptismum confirmari ad pugnam. Vnde quia proxime dictum, est & *in dicta quæst. 10.* in principio nascentis Ecclesiæ, & post multa inde tempora post Baptismum infantibus illico conferri confirmationem, euenit quod in illis partibus, vbi persecutiones durant multo cum fundamento sit illis conferendum, vt ob frequentes primitinæ Ecclesiæ persecutiones statuit Clemens Papa, *epist. 4.* verbis sequentibus: *omnibus sine mora festinandum est ad hoc sacramentum; sic enim Christus docuit, & Apostoli.*

9 Vnde cum obseruent Filiucius *tract. 3. n. 3.* Nugnus *in 3. p. q. 72. art. 8. dif. 1. §. ad secundum argumentum* Candidus *disquisition. moral. tom. 3. disquisit. 1. art. 8. dubio 4. & 6.* in primitiua Ecclesia simul cum Baptismo infantibus datum sacramentum confirmationis, propterea quod erant maximæ, & continuæ persecutiones in Ecclesia, & sic fore necessarium, quod infantes essent fortiores, & firmiores ad profitendam fidem, quando veniebant ad vsum rationis, & tunc essent pauci Episcopi, nec esset facile spectare vsum rationis in paruulis, multaque miracula per sacramentum confirmationis à Deo operata sint præsertim circa Idolorum demolitionem, & fanaticorum sanationem, vt referunt Bozius *de signis Ecclesiæ lib. 2. cap. 2. & sequent.* Lactantius *lib. 4. de vera sapientia, cap. 7.* P. Prudentius *lib. contra Iudæos, & apothesi contipratens. cap. 57. p. 32. lib. 2.* à fortiori dicendum sequitur in dubio nostro in illis infidelium partibus conferendum esse infantibus illico post Baptismum hoc sacramentum: ita Betricel. *supra* cum multis, & *n. 7.* dicens idem militare in terris infidelium, vbi ex persecutione, aut conuersatione infidelium magnum subesse periculum, & aliunde rarissime occurreret copia Episcopi, aut Presbyteri habentis à sede Apostolica facultatem confirmandi.

Ad quartam quæstionis partem, an in aliquo casu in articulo mortis, teneatur, quis sumere hoc sacramentum? Suppositis quæ dico, *infra q. 13.* Vbi ago num sit præceptum obligans recipere Sacramentum Confirmationis, tunc breuiter dico cum Ochogauia, *de sacram. confirm. q. 12. n. 4.* Diana, *dict. p. 5. tract. 3. resol. 32.* absolutè, & simpliciter loquendo, neque esse peccatum mortale, neque veniale omittere hoc sacramentum, quia nullum extat præceptum de illo recipiendo, per accidens tamen posse esse peccatum veniale omittere cõfirmationẽ, si cẽseatur esse aliqua prodigalitas in ea omittenda, vel nonnulla temeritas in agrediẽdo sine illa, &c. † Imo esse peccatũ mortale si relinquatur confirmatio per contemptum, aut si quis eam relinqueret in articulo mortis, quando haberet conscientiam peccati mortalis, & non posset recipere aliud Sacramentum; quia tunc cum sola attritione, existimata contritione, posset saluari per hoc sacramentum, maxima enim temeritas, videretur remedium ita facilè relinquere, & expectare contritionem, quæ valde difficilis est: ita illi, &c. 10

11

Ad quintam quæstionis partem, an infantibus filiis Principum sit conferendum hoc sacramentum, etiam in opinione, quod non nisi septennis sit conferendum, & breuiter, in hoc dubio respondeo, vt quemadmodum ex iam adductis *hic* sub vers. *ad tertiam,* & *sup. sub dict. quæst. 10.* ob periculum mortis; vel quia diu absfuturus sit Episcopus à loco confirmandorum, & aliis de causis potest infantibus conferri hoc sacramentum confirmationis; ita in hoc casu posse conferri infantibus filiis Principum, Tannerus, *dicto tom. 2. disp. 4. quæst. 4. dubio 2. num. 37.* Diana, *dict. p. 3. tract. 6. ref. 93. in princip.* quia etiam dicit *p. 5. tract. 3. resol. 31. in fine,* quod confirmare infantes, non est prohibitum, etiam sine causa, vt dixerunt etiam Hurtadus, *de hoc sacram. dif. 10.* Granadus, *de sacram. in 3. p. controu. 5. tract. 2. disp. 2. n. 10.* in terminis in nostro dubio Leander, *dicto tract. 3. de sacrament. disp. 5. sub. quæst. 2. & 3.* Trullench. *dicta quæst. unica sub dicto num. 12.* & alij, idem Diana *p. 8. tract. 1. dicta ref. 46.* in *vers. non desinam.* Auersa *de sacram. confirm. q. 72. sect. 6.* 12

QVÆST. XIII.

An perpetuo amentes possint valide confirmari, vel sint de facto confirmandi? Et an ægrotis, & constitutis in periculo mortis? Et an Energumenis possit hoc sacramentum confirmationis ministrari? Et an si Episcopus confirmaret infantes ante vsum rationis absque Iusta causa, peccet mortaliter, siue venialiter, aut nullo modo?

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Amentibus habentibus lucida interualla, potest ministrari confirmatio.*
2 *Amentibus perpetuo secundum aliquos nequit ministrari, sed verius est possit, vt* n. 3.
4 *Amentes perpetuo debent confirmare Episcopi, & illos, qui ante amentiam habuerunt vsum rationis, vt* n. 5.
6 *Amentium tutores, & curatores excusantur à deferendo illos ad actum Confirmationis sacramentalis, si sit consuetudo eos non confirmandi.*
7 *Confirmationis sacramentum dandum est ægrotis, & constitutis in articulo mortis, &* & num. 10.
8 Canon. 39. Concilij Illeberitani.
9 *Hæretici laborantes reconciliari iuuantur per confirmationem.*
11 *Energumeni, sicut non repelluntur è sacra communione, sic nec à confirmatione* num. 12. & n. 13.
13 *Magicæ artes per præsentiam cuiusdam christiani confirmati, victæ, & discussa narrantur.*
14 *Nouatus reiiciens sacramentum confirmationis à Dæmone correptus refertur.*
15 *Confirmationis sacramentum conferens nondum septennis, nec peccat venialiter, & explicantur Doctores aliter tenentes,* n. 16. *& quod si adesset consuetudo,* n. 17.
17 *Consuetudo non confirmandi, nisi septennos, non obligat sub mortali.*
18 *Episcopi confirmantes infantes ante septennium, non peccant contra consuetudinem, aut præceptum, nisi venialiter.*

1 AD primam quæstionis partem respondeo hoc sacramentum posse ministrari amentibus, habentibus lucida interualla cum aliquo tempore sunt rationis, competes: ita Basilius Pontius
2 *de hoc sacram. p. 5. cap. 1. n. 10.* † Sotus *dist. 7. art. 8. §. & nascitur* Prado *de hoc sacra. dubio 9. §. 3. n. 30.* Tota difficultas est in perpetuo amentibus, in quo dubio quidam existimant non licere illis Sacramentum confirmationis ministrari; propterea, quod non possint gratia Confirmationis in fidei confessionem fungi: ita Sotus *in 4. dist. 7. art. 8. §. & nascitur*, sequutus Marsilium Valentia *tom. 4. disp. 5. generali q. 12. p. 2.* Chamachicus *in quæst. cap. 9.* Rodriguèz *de confirmat cap. 121. n. 3.* Sa. verb. *Confirmatio*, & alij apud Batholom ab Angelo *dialogo 3. §. 58.* ex eo etiam, quia cum hoc sacramentum principaliter detur ad pugnandum, vt iam *supra* diximus, nullaque pugna queat esse in istis pro fide, & ad vincendum in lucta; sequitur vt non sit eis conferendum hoc sacramento.

3 At verò dicendum est, vt probabilius videatur quod hoc sacramento sint obsignandi perpetuo amentes, nec opus esse differri, si non est spes quod aliquando redditurì sunt ad sanam mentem, & est fundamentum; quia vt iam sub *q. 10. & 11.* dixi infantes Baptizati, qui mentem, nec intellectum habent, sunt Capaces huius sacramenti, cum sint in gratia, Baptismumque perceperint, nec alias fit iniuria, sacramenti; nec irreuerentia, quod suscipiatur ab infantibus; ergo cum in illis hoc sacramentum sortiatur, suum effectum quantum ad augmentum gratiæ, sequitur, vt licet in amentibus non conferat robur ad protestandam fidem, cum eam protestare non possint, vt volunt aduersarij, adhuc eis possit conferri propter solùm augmentum gratiæ docent Suarez *in 3. p. D. Thoma. 35. sect. 1.* Egidius *art. 8.* Henriquez *lib. 3. cap. 5. n. 3.* Layman. *tract. 3. cap. 2.* Pitigianus *in 4. quæst. 1. dist. 7. art. 8.* Bonacina multis citatis *disp. 3. quæst. vnica. puncto 4.* Basilius Pontius *dict. p. 5. cap. 1. n. 11.* Leander. *tract. 3. de sacram. disp. 4. q. 4.*

Vnde ad secundam quæstionis partem dicendum, vt licet Sotus *dist. 7. q. vnica art. 8.* Petr. De Ledesma *de confirm. cap. 7.* Valent. *disp. 5. q. 2. puncto 2. in fine*, Sa, *supra n. 5* Ludouicus de S. Ioan. & Petr. Cenedo citati per Leand *sup. q. 2.* negent vt perpetuo amentes possint de facto confirmari. Ego tamen ex proxime dictis affirmatiue respondeo; imo quod debeant eos Episcopi confirmare ad maiorem Gloriam, & vt duplicem characterem habeant: sic docent D. Thom. *in 3. p. q. 72. art. 8. ad 2. & 4.* Nugnus, *ibidem conclus. 7.* Henriquez, *dict. cap. 5. n. 3.* Suarez, *dicta sect. 2.* Filiucius *de hoc sacram. n. 37. & 38.* Egid. *q. 72. art. 8. n. 83.* Villalobos *in summa tom. tract. 6. dif. 6. n. 1.* Diana *p. 1. tract. 4. res. 10.* cum Hurtado, Layman. Pitigiano, Siluio, & Zambrana cum aliis, Barbosa *in pastor: 2. p. alleg. 50. n. 21.* Trullench. *de hoc sacram. q. vnica sub n. 12.* Bonacina *supra puncto 4. n. 6.* de Castillo *de hoc sacramento dubio 9. n. 91.* Castro Palao *tract. 10. puncto 7. n. 8.* Archangel *dict. 7. pag. 74.* Vega *casu 9.* Lublin. verbo *Confirmatio n. 11.* 4

Qui omnes idem dicendum esse affirmant à fortiori de amentibus, qui ante amentiam vsum rationis habuerunt. Nec ex dictis potest dici, posse conferri perpetuo amentibus sacramentum quia in sacramento ordinis deputatur homo ad ministerium Ecclesiasticum, quod amens præstare nequit, vt in terminis dicit Basilius Pont. *dict. c. 1. p. 5. n. 11. in fine*, & faciunt quæ latè dixi *in c. si compos de temporib. ordinat.* quod ministerium in confirmatis non adest. 5

Notat Basilius Pontius *in dict. n. 11. in fine* quod si in aliqua Diœcesi, consuetudo non fuerit confirmandi perpetuo amentes, & Episcopus probans oppositam sententiam, noluerit eos confirmare, tunc excusentur tutores, & curatores amentium, si eos non deferant ad confirmandum; & ex his patere dicit ad fundamentum sententiæ relatæ *supra n. 1.* & post adducta proxime hic *à n. 2.* cum Auersa & aliis docet etiam hoc vltimum P. Mag. Prado *de sacra. confirm. dub. 9. §. 3. n. 36. & 37.* 6

Ad tertiam quæstionis partem ægrotis, & constitutis in periculo mortis dandum esse hoc sacramentum confirmationis dicendum est, vt probat Concil. Parisiense *3. lib. 5. cap. 33.* in verbis sequentibus: *quod sicut duobus temporibus Paschæ, & Pentecostes ministratur Baptismus; ita etiam Spiritus sanctus, super manus impositionem fidelibus datur, exceptis infirmis, & morte periclitantibus, quibus Baptismatis gratia data, ita incunctanter donum Spiritus sancti est tradendum* potest ex adductis *sub quæst. præced.* item ex doctrina D. Thomæ, & omnium cum eo *in 3. p. dict. q. 72. art* 8 dum dicit morituris posse dari confirmationis sacramentum, Basilius Pontius *de hoc sacram. p. 5. cap. 1. num. 9.* qui id etiam probat ex verbis Clem. Romani *epist. 4* ibi: *festinandum omnibus esse ad hoc sacramentum recipiendum;* 7

cipiendum; quia incertus est vnius cuiusque exitus vitæ, neque quis perfectus Christianus esse poterit, aut sedem habere poterit inter perfectos.

8 Ex his colligit idem Basilius intelligentiam verborum Concilij Illiberitani *can.39* ibi, *Gentiles si in infirmitate desiderauerint sibi manus imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte vita honesta, placuit ei manus imponi, & fieri Christianos*; Dicit ergo quod retulerunt Patres posterioris sacramenti memoriam, quod supponet primi sacramenti; quia si desiderant fieri Christiani, qui perfecti esse non possunt sine confirmatione, & olim (vt abundè dixi *quæst.10.*) simul vtrumque sacramentum daretur, vt fiant Christiani, Baptismo accepto, & manus imponantur per confirma-
9 tionis sacramentum. † Quod probat Basilius *dict. num.9. in fine*; quia vt iam *supra* adduxi; hæretici laborantes reconciliati iubentur per confirmationem, & faciunt quæ dico in hac quæst. in vers. *ad quartam* de Energumenis.

10 Et licet nonnulli hanc Doctrinam contendant probare ex *epist.1.* circa finem, tamen dicit Basilius Pontius in ea fieri sermonem de sacram. vnctionis (Iuxta ea, quæ latè adduxi de illo sacramento in princ. nostri textus) & sic probauit tantum ex locis in dicto vers. *ad tertiam*, hic, & ex eo fundamento; quia quantumuis fateatur Melchiades Papa, vt his non immineat periculum mortis inferendæ propter fidem, & effectus sacramenti ad eum finem ordinetur, vel protestandi fidem coram persecutoribus, & hostibus fidei: tamen ad recipiendum augmentum gratiæ perficitur (vt iam de infantibus, & amentibus dixi) sic vt cum ea perfectione resurgent, vt insinuauit Clem. Rom in adductis verbis; itaque dici debet, vt cum in mortis periculo constituti sint capaces, non sit cur patiantur detrimentum huius Christianæ perfectionis, & nobilitatis, quæ est in eo, quod designetur miles Christianæ militiæ.

11 Ad quartam quæstionis partem an Energumenis, suppositis quæ dixi *supra sub quæst. 8. vers. ad tertiam*, de Energumenis confirmandus, aut nõ per Presbyteros, nunc breuiter ad difficultatem respondeo, vt quemadmodum Energumeni non repelluntur à Sacra communione; imo & præcipiatur, idque vsitatum in Ecclesia Dei constet ex Prospero, *lib.4. de prædestinatione c.6.* & latius ex Ioanne Cassiano, *lib.7. cap.29. & 36.* dixeritque ex Concilio Arausicano, *canone 24. in tract.*
12 *de Eucharistia*, Basilius Pontius. † Idemque repetat, *de confirmat. dict. p.5. cap 1. num. fin.* Vt qui hoc cognouerit, non mirabitur Energumenis datum esse etiam Sacramentum Confirmationis, quo à Dæmone purgarentur, cum in eo sit plenitudo Spiritus sancti, cum sæpe legatur in historiis Energumenos in susceptione huius sacramenti liberatos fuisse, vt etiam testantur Nazianzenus, *oratione 1. in Iulianum*, Lactantius, *lib.4. diuinarum institut. cap.27.* Prudentius, *in Apotheos*, & S. Bernardus, *in vita Malachiæ*, scribit de eius Præceptore: sic Malcho Episcopo, *puerum mente captum ex his, quos lunaticos vocant inter confirmandum Sacra Vnctione curauit.*

13 Non ergo mirandum dicit Basilius, *dict. n. fin. & in p.4. cap.1. num.17.* si confirmatus, & vnctus sacro chrismate curaretur; siquidem artes magicas per præsentiam cuiusdam Christiani, qui Chrismate Confirmatus erat, fuisse victas, & discussas, narrat Gregor. Turonens. *lib.1. de gloria Martyr.*
cap. 41. † Ex aduerso inquam Nouatum recipientem hoc sacramentum à Dæmone fuisse 14
correptum narret Eusebius, *lib. 6. Historia cap.35.* aliàs 33. nec enim videtur adesse causa vt denegetur dicit Pontius, sicut de amentibus perpetuo iam dictum est. Et nouissimè repetit Par. Prado *de hoc sacram. d. dubio 9. §. 3. à num.38.*

Ad quintam quæstionis partem, quia ex dictis 15
supra à quæst. 10. facilis potest esse responsio; ideo breuiter nunc respondeo in sententia affirmante ante vsum rationis posse dari sacramentum confirmationis infantibus, nullum, nec veniale ab administrante contrahi peccatum, vt *ibi* dixi, & late probea cum multis nouissime Berricel. *de Apostolicis missionib. p. 2. tit. 7. de hoc sacram. q. 126. ex n.7.* cum D. Thoma, Bonauentura, Alense, Richardo, Gabriele *in 4. dist. 7.* Petro Soto, Angelo, Victoria, Vvaldensis *tom. 2. de sacram. cap. 55.* Viualdus *in Candelabro*, Layman. Suarez, Coninch. Reginaldo, Castro Palao, Dominico Soto, Candido, Filiucio, & aliis, quos retuli *supra dict. quæst. 10. & 11.* & probat multis congruentiis Cardinalis Lugo *de sacram. lib.3. cap. 3. n. 22.* & in terminis docent Diana *p. 3. tract. 4. res. 19.* vers. *sed quæres.* †
qui & Hurtado *de hoc sacram. difficult. 10.* 16
Didacus Nugno *in 3. p. q. 72. art. 8. conclus. 4.* dicunt de Doctoribus tenentibus ante septennium non esse confirmandos infantes, hoc non prohiberi, sed tantùm non conuenire; & quia cum dispositio non sit necessaria ad hoc sacramentum, non videatur res grauis, quod conferatur infantibus, quando nec habent dispositionem, nec etiam impedimentum; & enim vt dixi *sub quæst. præced.* ex Granado, Hurtado, & Diana *p.5. tract. 3. res. 31.* in fine, non est prohibitum, etiam sine causa confirmare infantes;
ergo nec contrahatur peccatum aliquod † Dico 17
tamen Iuxta sententiam dicentium consuetudine, aut præcepto non confirmati, nisi septennes, tantùm esse veniale, cum res non sit grauis. Et hoc in sensu intelligo Nugnum *in dictam 3. p. q. 72. art. 8. conclus. 4.* Præpositum *in dict. 3. p. q. 72. art. 7. n. 37.* Tannerus *tom. 4. disp. 4. dubio 2. n. 37.* Hurtadum *de confirm. dif. 10.* Layman. *lib. 5. tract. 3. cap. 5. n. 2.* Filiucium *tom. 13. tract. 3. casu 2. n. 36.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 35. sect. 2.* Coninch. *de sacram. quæst. 72. art. 8.*
Dianam *in 3 p. tract. 1. res. 46. in fine.* † Di- 18
centes Episcopum confirmantem infantes ante vsum rationis absque aliqua Iusta causa, peccare tantum venialiter, cum iam tunc fecerunt aduersus præceptum, vel consuetudinem in re, non quidem graui; sed an sit præceptum vel consuetudo dico *quæst. sequenti 14.*

* * *

QVÆST.

QVÆST. XIV.

An Sacramentum Confirmationis sit ad salutem necessarium ex vi suæ institutionis? Vel præcepti diuini positiui? Seu, an sit aliquod præceptum Ecclesiasticum suscipiendi illud? Vel an quis peccet mortaliter non suscipiendo hoc Sacramentum Confirmationis? Vel saltim sit peccatum veniale illud non recipere ex negligentia? Et an possit Pontifex præcipere sumptionem huius Sacramenti sub peccato mortali?

SVMMARIVM.

1 Epist.4.Clem.4.n.4.Canon.48.Concilij Laudicen.n.5.can.3.Concil.Aurelan.n.6.

2 *Effectus proprius sacramenti confirmationis, est animi fortitudo, qua paratus est suscipiens pro Domino mortem subire.*

3 *Confirmationis recipiendæ præceptum nullum adest Diuinum naturale, & quare?* num. 4.

3 *Baptismi, & pœnitentiæ Sacramenta, quia ad salutem necessaria, debent suscipi in re, vel in voto.*

6 *S. Hieronimus, & Gregorius circa obligationem suscipiendi Chrisma intelliguntur.*

7 *Confirmationis sacramenti recipiendæ obligatio potest adesse vrgente occasione fidei profitendæ. vt* n.12.

8 *Præceptum diuinum positiuum recipiendæ confirmationis probabilius est non dari, alij contra docent* n.9.& 10. *Quid Caietanus, & Nauarr. dixerunt. Et quid de præcepto Ecclesiastico* ex n.11.& 15.

10 *Vita hominis est militia super terram, & plena innumeris tentationibus.*

11 *Cyprian.*cap.7.*Melchiadis verba ad Episcopos Hispaniæ.*

12 Cap.omnes fideles de consecrat.dist.5.

13 Concil. Mediolan.4.sub Carolo.

14 Trident.cap.4. sess.23. & n. 24. *Vbi de præcepto non recipiendi ordines ante confirmationem.*

15 *Confirmationis recipiendæ olim extitit aliquod præceptum Ecclesiasticum hodie nec pro septennis datur, patet secluso contemptu.*

16 Cap.Spiritus sanctus, cap. de his de consecrat.dist.5.

17 *Ecclesia solet circa sacramenta tantùm determinare tempus in quo debeant recipi.*

18 *Confirmationis sacramenti omissio ex negligentia, citra contemptum, probabilius est, vt non sit peccatum mortale; aliter si adsit contemptus* num. 19. 20.21.

22 *Confirmationis sacramenti obligatio recipiendi, est cum instat illa confitendæ fidei coram Tyranno, si est copia illud suscipiendi, alia, non, sic vt* numer. 23.

24 *Confirmationis sacramenti sumptio, num possit præcipi sub pœna mortalis à Papa* n.25.26.27.

AD primam quæstionis partem, an hoc sacramentum sit ex vi suæ institutionis ad salutem necessarium, & quod videatur esse absolute, & simpliciter necessarium ex ipsa institutionis natura videtur in primis probari ex indicatione, quam faciunt Patres, qui obligationem constituerunt suscipiendi sacramentum hoc, propter effectum sacramenti; quia aliter perfectus Christianus esse non potest (vti iam *supra* adduxi) ex *epist.* 4. *Clem.* 4. ibi, *& plene Christiani inueniantur*, & ex Concilio Laudiceno. *canone* 48. ibi *absque Christi signaculo nihil sunt*, & ex Concilio Aurelianense *can.* 3. ibi: *absolute Christianum non censeri sine confirmatione*, & ex Hieronimo *in cap.* 19. Zechielis 3. ex Greg. *lib.* 2. *epist.* 31. Secundo facit doctrina D. Thom. *in* 3. *p. quæst.* 72. *ad* 1. Vbi ait quod sicut nullus consequitur effectum Baptismi sine Baptismi voto; ita nullus consequatur effectum confirmationis sine ipsius voto. 1

Et probari videtur ratione, quia effectus proprius huius sacramenti, est animi fortitudo, qua paratus est pro Christo mortem subire, cum se se obtulerit occasio, sed ad salutem ea animæ præparatio est simpliciter necessaria; ergo & sacramentum hoc in re, vel in voto esse simpliciter necessarium; confirmat Hugo de Sancto Victore, qui *lib.* 2. *de sacram. p.* 3. *cap.* 3. ait sequentia verba: *quid autem prodest si à lapsu erigeris, nisi ad standum confirmeris.* 2

Adhuc dicendum est nullum adesse præceptum Diuinum naturale de suscipiendo hoc sacramentum in tantum, vt neque extet præceptum adultis de hoc sacramento recipiendo re ipsa, probat Basilius Pontius. *p.* 5. *de hoc sacram.* ex epist. supra reperita Melchiadis Papæ † eo quod in re, vel in voto tantum reperitur obligatio recipiendi sacramentum, quando scilicet effectus sacramenti est simpliciter necessarius ad salutem, vt in Baptismo, quod necessarium est simpliciter paruulis, & in re, vel in voto adultis; item in sacramento pœnitentiæ quod dicitur esse necessarium lapsis in peccatum in re, vel in voto; quia prima gratia est simpliciter medium necessarium ad salutem, quod nullo agente suppleri potest, vt dico *in tit. de Baptismo, & in tit. de pœnit. & remission. & infra tit. sequenti*, vbi de sacram. in genere, sed effectus confirmationis (ait Basilius) non est simpliciter necessarius ad salutem, scilicet robur ad protestandam fidem cum aliis mediis possit obtineri, nec haberi ait locum in sacra scriptura, vnde colligatur huiusmodi robur ad defendendam fidem, vel eius impugnatores vt constat ex Patrum Ecclesiæ doctrina; ergo, imò confirmat ex eo, quod multi sunt, quibus ea sese affert occasio, vt peruulis, qui ante vsum rationis moriuntur, & perpetuo amentibus, quibus impendi potest licite sacramentum confirmationis, vt dixi *quæst.* 13. *præcedenti*; sed non ex necessitate medij ex vi sacramenti, nec ex præcepto Diuino naturali. 3 4

Vnde ad primum fundamentum desumptum ex Patribus dicentibus hoc sacramentum necessarium esse. Respondetur Patres non alloqui, vt 5

fine illo salus obtineri nequeat, sed vt perfecti Christiani, vel plene Christianissimum dictum sit vno ex duobus modis, aut vtroque, vel quia per hoc sacramentum obtinetur quædam virilis portio, & robur; quamuis etiam sine illo obtineri, & comparari id queat per orationes, sacrificia, & alia huiusmodi media, aut dictum alludentes ad nomen Christi, quod vnctum significat: vnde ait Basilius *dict.p.5.cap. 2. de hoc sacram. n. 5.* negare Patres plene Christianos esse, qui non accepere hanc vnctionem; videlicet inhærentes vocabulo *Christiani*, vt intelligunt D. Augustin. *lib. 17. de ciuit. cap. 14.* dicens *omnes Chrismate vnctos, recte Christos vocari*; & sic accipienda esse Clem. & Vrbani loca in epist. repetita etiam in quæstionibus iam adductis, nempe *in cap. omnes fideles de consecrat. dist. 5.* quatenus protulit sequentia verba, *& esse Dei, & habere in se Christi gratiam possit*, etenim Basilius *dicto n.5.* ex Cypriano explicat nomine gratiæ, non primam gratiam, sed vberiorem gratiam; & hoc modo expenditur *can. 3. dicti Concilij Aurelian.*

6 Nec implicat adductum ibi ex laudicen. Concilio, & D. Hieronim. & S. Greg. quia Laudicen. tantùm vult fideles Reges fieri vnctione Chrismatis; quia olim Reges vngebantur; & ita fiebant participes Regni Cœlestis. D. inquam Hieronimi locus intelligitur, vt signaculum, non cruce in fronte impressam, sed legis implendæ interpretatur. Gregorius autem loquitur de casu, quando mota persecutione, carent, quia, vt *infra* dico, vrgente persecutione, si occasio adest, est præceptum percipiendi confirmationem; si etiam adest copia suscipiendi Iuxta quæ idem Basilius Pontius scribit *dict. cap. 2. p. 5. n. 5. in fine, & à n. 10.* & ad hunc fere modum explicat idem Basilius adductum D. Thom. *dict. q. 72. art. 6. ad 1.* ex doctrina Francisci Suarez *in 3. p. in commentario eiusdem articuli*, Videndus *dict. cap. 2. num. 4.*

7 Et ad rationem *supra* adductam ex defectu confirmationis respondet idem Basilius Pontius *dict. cap. 2. n. 6.* necessariam esse ad salutem animi præparationem ibi dictam, vt potius subeunda sit mors, quàm fides neganda posse, vt dixit etiam haberi per alia remedia, additque Hugonis dictum damnari à nonnullis, vt erroneum, sed immerito, cum dicat *ibidem* confirmatos, maiorem gloriam consequuturos, sicut & hic obtinent maiorem gratiam, quæ indicare ait non esse hoc sacramentum simpliciter necessarium, posseque dictum illius intelligi de necessitate huius sacramenti, vrgente præcepto, quando scilicet adest occasio profitendi fidem, & adest copia suscipiendi sacramentum, vt proximè, adduxi & dico *infra* cum aliis.

8 Ad secundam quæstionis partem, an sit scilicet præceptum diuinum positiuum obligans sub mortali ad recipiendum hoc sacramentum, dicendum est probabilius esse non dari præceptum diuinum ex eo quia nec ex scriptura, nec ex traditione Patrum constat illud dari, vt docent D. Thom. *in 4. distinct. 7. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 2. & 3. p. dict. q. 72. art. 8. ad 4.* Henriquez cum Ochogauia, Ludouico de S. Ioan, Bartholomæo, & Petro de Ledesma, Victoria, & aliis, cum quibus, etiam hanc tenet, vt probabiliorem sententiam Leander, *2. p. de sacram. tract. 3. disp. 1. q. 5.* Suarez, *dict. p. 3. disp. 38. quæst. 1.* Vbi pro hac refert Adrianum, Angelum, Ruardum, & alios, eamque sic tenent Diana *p. 8. tract. 1. res. 47.* Sotus *in 4. dist. 7. quæst. 1. art. 8.* Estius *ibi §. 18.* Caspensis *in cursu theologico tom. 2. tract. 27.* Franciscus de Lugo *opusculo de sacram. cap. 8. num. 7.* Escobar. *in theolog. mor. tract. 7. examine 3. num. 18.* Petrus à Sancto Ioseph, *in idea theolog. sacrament. cap. 14. resolut. 4.* Coninch. Nugnus, Siluius, & alij, quos adducit Auersa, *de hoc sacramento. quæst. 72 sect. 6.* Valentia, *in 3. p. quæst. 78. art. 8.* Hurtado *de hoc sacram. difficult. 11.* Granad. *controuers. 5. tract. 3. disp. 1. num. 4.* Molfesius *in summa tom. 1. tract. 4. cap. 2.* iterum ipse Diana *p. 5. tract. 3. res. 31.* in vers. *verum his* cum dicto Ochogauia *de hoc sacram. quæst. 12. num. 3.* Couarruu. Vasquez, & aliis Præpositus *in 3. p. quæst. 72. art. 8. num. 38.* Archangelus *dist. 7. pag. 71. & 72.* Castrus Palaus *tract. 20. puncto 8. num. 1. & 5.* de Castillus, *dubio 10. n. 96.* & tradens etiam hanc sententiam Basilius Pontius *dict. cap. 2. p. 5. n. 8. in fine*, non esse vnde colligatur dari tale præceptum, refert non ex ipsa natura institutionis, vt *supra* explicatum est, nec ex verbis Patrum *ibi* adductorum, cum tantum requirant confirmationem ad perfectionem Christiani nominis.

Alij multi tenent adesse præceptum diuinum, vt Scotus, *dist. 7. quæst. 2.* Richardus, *art. 5. quæst. 2.* Vvaldensis, *tom. 2. de sacrament. cap. 3.* Petrus Soto, *lect. 2. de hoc sacram.* Alij apud Suarez, quibus tenet Filiucius, *tract. 3. num. 40.* quatenus docet olim saltem ob frequentes persecutiones videri tale extare præceptum, & si commode potest suscipi, quod sit præceptum obligans sub mortali videntur docuisse ex antiquis Hugo de Sancto Victore, *lib. 2. de sacrament. p. 3. cap. 3.* cuius verba refert D. Thom. *dict. quæst. 72. art. 8. ad 4.* Vbi dicit periculosum esse ab hac vita sine confirmatione migrare contingere, & Amalarius, *lib. de diuinis officiis cap. 72.* sequuntur etiam Marsilius, & Paludan. *in 4. dist. 7.* Pamelius, *in notis ad Tertulianum, lib. de Baptismo, cap. 8.* & Clemens Roman. *constit. lib. 7. cap. 16.* Bellarminus, *lib. de sacram.* qui censet in omnibus sacramentis includi præceptum, vel respectu singuli, vel communitatis, quorum fundamentum est, quod *supra* adductum est ad probandam necessitatem medij, & refert Basilius Pontius, *dict. cap. 2. p. 5. de hoc sacram. n. 7.* saltim conuincere videri hanc necessitatem esse præcepti diuini positiui. 9

Et præter dicenda in vers. *ad tertiam* fauet huic sententiæ ratio sequens, quia hæc vita plena est innumeris tentationibus, & militia, & vita hominis super terram; ob idque euenire, vt qui potest hoc sacramentum suscipere, nec vnquam suscipit per totam vitam, exponat se periculo, ac proinde peccet, nunc mortaliter, nunc venialiter ratione circunstantiarum, sicut res morales cum circunstantiis accipiendæ, peccet inquam, nisi per aliquam ignorantiam excusetur: tenent etiam hanc sententiam Philippus Chamacheus, *in summa theolog. tom. 3. quæstion. 69. artic. 9.* & hanc refert Diana, *p. 5. tractat. 3. distinct. resolut. 30.* in vers. *sed dices*, idem *p. 8 tract. 1 res. 47.* in vers. *prima sententia*, 10

Caietanus

Caietanus vero ponere videtur tertiam mediam sententiam *in summa* verb.*Confirmatio*, & Nauarr.*in summa cap.22.n.9.* dicentes esse præceptum de suscipienda confirmatione obligans tantùm sub veniali, secluso contemptu, quorum fundamentum, vt refert Basilius Pontius *de hoc sacram.dict.p.5.cap.2.n.9.* potest esse, vt iam *supra* adduxi *in quæst.præced.* quia sacramentum hoc non videtur esse tantæ necessitatis, vt eius omissio sit graue crimen, atque adeo violatio præcepti suscipiendi non videatur obligare ad mortale. Sed hæc sententia ex dictis *infra* in dicto vers.*ad tertiam*, vberius patet,& ex his,quæ dixi *supra quæst. 11. vers. ad quartam*, vbi de illo dubio *an in aliquo casu in articulo mortis teneatur quis sumere hoc sacramentum confirmationis*, & videtur affirmari ex verbis D.Thomæ *in 3.p.dict.q.7.art.1.* in solutione ad tertium inquit *omnia sacramenta esse aliqualiter necessaria ad salutem; aliqua tamen esse sine quibus salus esse non potest, aliqua ad perfectionem salutis necessaria sunt, quale est sacramentum confirmationis; quia hoc non est de necessitate salutis;quatenus sine eo potest esse salus.* Ex quibus verbis colligit Basilius Pontius *dict.p.5.cap.2.sub n.10.* aliqualem necessitatem; & sic aliqualem obligationem, cum necessitas in actionibus sine obligatione esse non possit, non quidem necessitate medij, sed præcepti non semper obligantis sub mortali. Et conducunt alia dicta *infra* in dict.vers.*ad tertiam.*

11 Ad tertiam quæstionis partem, an sit aliquod præceptum Ecclesiasticum recipiendi hoc sacramentum? Pro affirmatiua sententia plerique scribunt Colligentes sic ex D. Cypriano *cap. 70.* vbi ait necessarium esse,vt Baptizati vngantur Chrismate, & quod hæc necessitas præsefert aliquod præceptum;item ex Melchiade ad Episcopos Hispaniæ in verbis sequentibus:*etsi continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia;volumus tamen vt necessaria sint confirmationis auxilia,ita coniuncta sunt duo hæc sacramenta, vt ad in vicem,nisi morte praueniente,nullatenus possint separari, & vnum sine alio recte perfici non possit*, & ex Concilio Areliano *canone 3.* Vbi Baptizatus non censetur Christianus, nisi post confirmationem Episcopalem (intellige) plene,ac perfecte; imo Concilium Illiberitanum *can.38.*& laudicenum, *canone 48.* hanc obligationem inducunt.

12 Et confirmatur ex dispositione textus *in cap. omnes fideles de consecrat. dist. 5.* quatenus in verbis sequentibus *omnes fideles post Baptisma, debent accipere Spiritum sanctum per impositionem manuum Episcopi,vt plene Christiani inueniantur*, quibus Vrbanus Papa *in epist. 1.* iam *supra* citata per verbum illud debet non solùm significet declarationem legis iam constitutæ,sed

13 etiam significet legem à se nouam condici † Et quod nunc extet præceptum suscipiendi confirmationem, constare videtur ex Concilio Mediolanensi IV.sub Carolo,quatenus *in cap.de his, quæ ad confirmationem pertinent*, statuit, vt is qui, determinato tempore, non susceperit con-

14 firmationem, canonicis subiiciatur disciplinis† Et confirmant DD.ex *cap. 4.Trid. sess.23.de reformat.* quatenus præcipit, vt nullus prima tonsura initietur, qui sacramentum confirmationis non susceperit, latè probantes ex hoc cap.vt sicut ad primam tonsuram ex præcepto, debet prius ordinandus confirmari; ita & simili modo adsit etiam præceptum Ecclesiasticum, quo adulti Baptizati debeant confirmari. Hanc docent sententiam præter adductos *supra* in vers. *ad secundam* in verb.*alij*,D.Bonauentura *in 4.dist. 5. q. 1.*D. D.Antonin.*in 3.p.tit.14.cap. 14.* Syluester verbo *Confirmatio* Scotus, Hugo de Sancto Victore, Petr.Sot Vbaldensis, Philipus Chamacheus late,& alij iam adducti se mouentes, & alij,quos refert Leander.*de sacram.tract.3.disp.1.q.6.*Eux. maior apud Vegam, qui ex variis decretis Pontificum,vt *in cap.Spiritus sanctus, & dict. cap. de his de consecrat.dist. 5.* quia ex illis patet peccare mortaliter illum, qui illud omittit,non solùm ex contemptu, sed etiam ex negligentia Et tenere videtur Basilius Pontius *dict. cap. 2.& 3.p.5.*vbi *n.3.in fine.* carpit Layman, quatenus sua sit confirmandum,admoneri tantùm, non tamen præceptum imponi suscipiendæ confirmationis, cum extet præceptum Diuinum suscipiendi illam aliquando.

His tamen non obstantibus dico vt licet olim 15
aliquod extitisset præceptum Ecclesiasticum circa susceptionem confirmationis simul cum Baptismo; & sic dimanasse ab Apostolis, extetisseque tempore diuturno in Ecclesia retentum, vt abunde liquet etiam respectu infantium, *quæst.10.à vers.vnde* in princip. per rationes ibi traditas: tamen probabilius fit; nec tale præceptum esse datum hodie pro septennis, & adultis,vsum rationis habentibus, cum nullibi reperiatur tale præceptum, secluso contemptu, & sic omittentem sponte, & ex negligentia non peccare mortaliter † Nam textus *in dicto* 16
cap.Spiritus sanctus,& dict.cap.de his solum conuincunt confirmationē esse necessariā necessitate secundum quid quale reputatur illud, quod est maximè conueniens, idemque dicunt de Cypriano, Vrbano Papa, Melchiade, & conciliis iam adductis, Doctores referendi; quia prædicti Pontifices non agunt de necessitate simpliciter, quæ efficit præceptum, sed necessitate secundùm quid, quæ indicat quandam vtilitatem.

Et præterea probant, quia hoc præceptum, nec 17
scriptura, nec Ecclesia imposuit, nam Ecclesia circa sacramenta tantùm solet determinare tempus, in quo debeant recipi, vt videmus in Sacramento Eucharistiæ, & pœnitentiæ, sed circa hoc sacramentum nullum tempus determinauit Ecclesia, in quo debeat recipi. Ergo non est aliquod præceptum obligans ad receptionem illius, docent in terminis Hurtado, *de hoc sacram. dis. 11.* cum Soto, Couar. Vasquez, Suarez, & Coninch, D.Thomas, *in dict. part. 3. quæst.72. art.8.ad 4.*Ochogauia, Præpositus, Granadus, & cum illis Diana, *p.5.tract.5. resol.30. in fine:* alios sequitur idem Diana, *p.3.tract.4.resolut.25.* Vt sunt Valentia, Molfesius, Fernandez de Heredia, & Zambranus, *de casibus occurrentibus tempore mortis cap.2. dubio 4.* cum Henriquez, Adriano,Ledesma, Nauarro, Rodriguez,& aliis, Filiucius, Villalobos, Bonacina, Sa, Pesantius, Layman, Ludouicus de S. Ioan, Franciscus, Archangelus, Vega, & alij, quos sequitur Leander, *vbi supra*, Dicastillus, *de hoc sacramento dub.10. num.99.* Castrus Palaus, *tom.4.tract.20. punct.8. num.5.* Baunius, *tract.5.de sacrament. quæst.14.* Ægidius Trullench, *de hoc sacram. quæst.vnica, lib.2.conclus.4.*

18 Ad quartam quæstionis partem, an sit peccatum veniale hoc confirmationis sacramentum solum ex negligentia non recipere, video Doctores negantes, inter quos Patrus Ledesma, Granadus *supra* Ludouicus de S. Ioan. *quæst. 1. art. 6. conclus.* 1. Trullench. *dict. quæst. vnica sub n. 6.* cum aliis Diana *dict. p. 3. tract. 4. res.* 25 Vbi in fine contra alios addit cum Nauarro, Caietano, Soto, & Victoria non censeri hoc sacramentum contemnere illum, qui ex mere negligentia illud, data opportunitate, non suscepit, nam multa omittimus, quæ cogitamus ad salutem necessaria non esse, cum aliis Bonacina *tom. 1. disp. 3. q. 1. p. 2. n. 2.* quod mihi multum arridet, supposita praxi multorum in diuersis Episcopatibus non curantium de susceptione huius sacramenti, Torreblanca *lib. 2. pract. Spirit. cap. 6.* cum Henriquez, Egidio, & aliis, & Suarez *in dict. p. 3. disp.* 38. *sect.* 2. hoc ipsum docentes per se loquendo; & prædictam rationem tradit Layman. *in theolog. mor. lib. 1. tract. 3. cap. 5. n. 4.*

19 Vnde licet Valentia *disp. 5. q. 2. puncto* 3. Bartholomæus de Ledesma *de hoc sacramento d. f. 7. col.* 240. Reginaldus, & Suarez *lib.* 28. *n.* 27. Castrus Palao *tom. 4. tract.* 20. *n.* 6. Baunius *quæst.* 14. Leander *dict. disp. 1. q.* 7. Ricard, Bonauentura, Durandus, Marsilius, Paludanus, Maior, Siluester, Toletus, & alij apud Fernandez *in examine Theolog. moralis p. 3. §. 5. n.* 1. Layman. *vbi supra*, dicant notabilem negligentiam in suscipiendo hoc sacramentum, vt si quis, data opportunitate, suscipiendi illud sacramentum, qualem postea non facile habiturus sit, illud suscipere intermittat, censeant contemptum dari, & per hoc peccatum; imo Ledesma, Suarez, & Leander cum aliis dicant esse peccatum veniale ex sola negligentia citra contemptum, etiam cum re vera in ea negligentia propter rei præstantiam inspiciatur aliqua deformitas: tamen existimo iuxta primam opinionem considerata solum negligentia, absque alio accidenti, nullum, nec veniale peccatum dari.

20 Hanc verò secundam sententiam libenter amplector, quando per accidens vt ratione scandali possit eius omissio esse peccatum mortale, vt dicit Diana *dicta res. 25. in fine*, Vbi concludit, secluso scandalo, & contemptu, non esse crimen lethale, sicut & autumauit Hurtado *de hoc sacram. dis.* 11. sequentibus verbis, *Vnde non erit peccatum, saltim mortale non suscipere confirmationem; quia quod non est contra præceptum aliquod, non est peccatum:* & hoc in sensu sunt intelligendi *n. præced.* relati, præcipue Suarez, Palaus, & Baunij docentes ex accidenti saltim esse veniale hoc sacramentum omittere, eo quod eius omissio sit Spiritualis quædam prodigalitas.

21 His omnibus consideratis non desinam ad notare ex textu *in cap. 1. cum sequentibus, & in cap. nouissime de consecrat. dist.* 5. quod licet sacramentum confirmationis non sit de necessitate salutis, cum tamen Spiritus sanctus accipiatur, vt fortior pugil sit ad defendendam Christi fidem, esse tamen necessarium ex iam adductis, & ex proxime dicendis taliter, vt si proinde contemnatur generet mortem æternam, vt sequitur Sahagun, *de hoc sacram. n.* 31.

22 Quare iam videtur admittendus Basilius Pontius *de hoc sacram. dict. p. 5. cap.* 2. qui postquam tres iam relatas sententias posuit *ibi n.* 10. quartam, quam sequitur, proponit, docens esse præceptum Diuinum de suscipienda confirmatione, sed id non esse obligans semper sub mortali, sed quando instat occasio confitendi fidem coram Tyranno, est copia suscipiendi hoc sacramentum: ita ex Vvaldense, Durando Gabriele Marsilio, Torrecremata, & aliis relatis à Suarez sic probans ex loco adducto *supra* D. Thomæ *dict. art. 1. in solutione ad* 5. & ex aliis verbis Diui Thomæ *in art. 3. in solut. ad* 1. contra Suarez *ibi*, vel si hæc expositio nimis violenta videtur, plane confitendum est per se loquendo, necessarium esse fideli, saltim ex necessitate præcepti recipere sacramentum confirmationis, si commode potest, saltim in articulo, in quo viget necessitas, publicè confitendi fidem coram Tyranno: nam sine hoc præcepto non potest intelligi necessitas illius vom, multis inquam inuehens, contra dictum Suarez, probat prædictus Basilius Pontius legendus, quem ego intelligo quia iam in tali casu confitendi fidem coram Tyranno, si Baptizatus adultus hoc sacramentum consulto omitteret, contemnere videretur, gigneretque scandalum, vt proxime dixi, & incurret in peccatum, faciendo contra illud præceptum fidei, quo cauetur publicè coram infidelibus esse fidem catholicam fatendam, ac profitenda sacramenta Ecclesiæ.

Ita concludo, vt etsi aliqui Doctores, qui sentiunt esse præceptum de suscipienda confirmatione sub peccato mortali, videantur id colligere ex ea ratione; quia si toto vitæ tempore negligatur eius susceptio, non possit esse sine contemptu: tamen quia hanc rationem improbat, idem Basilius Pontius *dict. cap. 2. p. 5. n. fin.* dicens quod omissio totius vitæ tempore, possit esse sine formali contemptu; ideo optime resoluitur citra illud, & scandalum, & vbi non concurrit obligatio profitendi fidem coram Tyranno, nullum ex se simpliciter dari præceptum, sed tantùm secundum quid iuxta iam adducta. 23

Ad vltimam quæstionis partem, an Pontifex possit præcipere sub peccato sumptionem sacramenti confirmationis; quia ex adductis à *n.* 1. & ex his, quæ Basilius Pontius Longè disputat ad litteram exordiatur, Diana *dict. p. 8. tract. 1. dict. res.* 47. inquirens postea à *vers. hoc supposito*, an non obstante quod non adsit præceptum Diuinum, nec naturale, nec positiuum de sumendo sacramento confirmationis, possit Pontifex illud præcipere? Respondet affirmatiue cum illo, & cum ex iam relato *cap. 4. Trident. sess. 23. de reform.* quod ad vnguem explicet Basilius Pontius *cap. 3. p. 5. ex n. 4. vsque ad finem*, colligentes ambo præceptum Pontificium obligatorium adesse in sequentibus verbis *dicti cap.* ibi: *prima tonsura non initietur, qui sacramentum confirmationis non susceperit*, ex ea nempe ratione ambo tenentes; quia Doctrina recepta in materia de legibus ex Panormitano hæc verba imperandi in actu exercito habere sufficientem vim ad legem constituendam, vt probat Suarez *de legib. lib. 3. cap. 15. numer.* 8. 24

Tum quia superiorum præcepta hoc modo ordinarie feruntur, & censetur sufficienter fieri; quia ea verba explicant sufficienter imperium; tum etiam probant ex eo quod Trid. *sess. 23. c. 7. de sacerdote, qui vrgente necessitate absque* 25

praxia

prauia confessione celebrat cum conscientia peccati mortalis, solùm docet, quod primum confiteatur, per quæ sola verba dicunt iuxta communem Doctorum intelligentiam, constitui legem obligantem; & sic prudenter Suarez monere, considerata proprietate illius loquutionis, quando superior isto modo loquitur ad subditum, & etiam aliis circunstantiis, de quorum vsu aliud non constat, præcipere censendum esse, & cum proportione, quando decretum superiorum ita fertur, & inter iura, seu leges, aut præcipientia decreta inceditur sub ratione legis, ferri videatur, nisi ex aliis coniecturis, oppositum constare possit: & dicunt hanc esse sententiam Suarez, *vbi supra*, ex qua ambo Basilius, & Diana conficiunt sequens argumentum, Concilium, *in dict. cap. 4. sect. 13.* loquitur verbo imperandi, *prima tonsura non initietur*; ea ergo est lex, & præceptum, & non admonitio tantùm eius, quod congruè agendum est.

26 Et rursus etiam pergunt citati, dicentes, si ea, cum quibus adiungitur, & quibus inseritur præceptiua de causa sint; quis enim dubitat esse præceptum decretum, quod non initietur prima tonsura, *qui fidei rudimenta ignorat, & legere, & scribere nescit*; addunt similiter præceptiuum decretum esse illud, *ne initietur qui sæcularis iudicij fugiendi causa eum statum elegit* (quæ omnia sunt verba *dict. cap. 4.*) & referunt ambo in eo culpam lethalem agnoscere, Bañez, *2. 2. q. 12. art. 1.* vers. *sit vltima conclusio*, Aragon. *eadem quæst. 1. dub. 1.* P. Ledesma, *in summa de sacram. ordin. post tertiam conclusionem*, §. *de la primera*, Manuel Rodriguez, *in summa*, Victoria *in summa de sacram. ordin. num. 240.* & saltem culpam venialem dicunt agnoscere Thom. Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 31. num. 17.* cum verba præceptiua sint, quibus statuitur, vt non initietur prima tonsura qui non est confirmatus; inde inferunt inter præceptiua decreta censendum esse Tridentinum imposuisse legem, & non consilium initiandis, nec vero esse dicunt aliquas circunstantias, ex quibus colligi possit *ibi* non contineri præceptum, & quod nec vsus contra indicet; tum quia non pauci Doctores sentiunt contineri præceptum; tum quia Episcopi id diligenter inquirunt ante quam quisque initietur prima tonsura: ita Basilius, & Diana.

27 Sed quia iam ego *supra quæst. 9.* vers. *ad primam* dixerim contra quos *ibi* retuli non peccare mortaliter, sed probabilius tantum venialiter, qui ordines saltim maiores ante confirmationem suscipit propter fundamenta *ibi* iacta, & ad vtramque partem referant tenentes idem Basilius *dicto cap. 3. n. 6. fin.* pro peccato mortali cum Lambrano *de confirm. dub. 3. n. 4.* Bonacina *supra dict. 3. p. q. vnica p. 4. n. 8.* quibus addit Diana Auersam *in 3. p. q. 72. de hoc sacram. sect. 6.* eius verba referens, quibus probat verba Concilij sufficientia esse ad imponendum præceptum, & inducendam grauem obligationem, sicque videri accepta ipsa praxi, & vsu &c. Tamen idem Diana *dicta resol. 43. in fine* putat præceptum, *dict. cap. 4. Trid.* non obligare sub mortali, nec eum, qui recipit, nec Episcopum, qui confert ordines, ad quod commendat videri, DD quos citat *in p. 2. tract. 6. resol. 4. & p. 3. tract. 4. resol. 24. in fine*, inter quos Molfesius *in summa p. 1. tract. 4. tom. 1. cap. 2. n. 31.* Reginald. *tom. 2. lib. 18. cap. 3. n. 24.* & Zambran. *de casibus occurrentibus temp. mort. cap. 2. dub. 3. n. 3.* cum multis idem putantes Episcopum non peccare mortaliter si ordinet aliquem non confirmatum, sicut de illo, qui vult suscipere ordines, etiam si non sit confirmatus ex ea ratione, quia nullibi reperitur de hoc præceptum; de Episcopo tamen confirmato, vt in loco citato adduxi, sunt qui putent peccare mortaliter, sicut dixerunt Trullench. *dicta quæst. vnica lib. 2. de sacram. confirmationis sub n. 5. in fine*, & Bonacina *dict. p. 2. n. 2.* dicentes peccare Episcopum, si negligens sit in conferendo confirmationem; quia hoc illi competit ex officio, sicut Parocho alia sacramenta ministrare. Quod dictum de Episcopo differt à primo dicto de eodem ordinante non confirmatum, vt patet; & sic non contradicunt Bonacina, & Trullench.

QVÆST. XV.

An de necessitate Sacramenti confirmationis sit necessarius Patrinus? Et quod ipse sit confirmatus; vt contrahat cognationem, aliàs non? An plures in numero cum qua obligatione? Vbi de religiosis, ac viro respectu vxoris; vbi etiam breuiter de effectibus quos producit sacramentum confirmationis.

SVMMARIVM.

1 *Patrinus adhibitur in Confirmatione sub obligatione præcepti.*
2 *Patrinum in confirmatione non adhibens, peccat mortaliter.*
3 *Patrinus ad confirmationem debet esse confirmatus.*
4 *Patrinus non confirmatus probabilius est, vt contrahat cognationem spiritualem cum confirmato, & Parentibus* n. 5.
6 *Patrinus infidelis etsi Cathecumenus in confirmatione non contrahit cognationem, secus si sit hæreticus, vt* n. 7.
8 *Patrinus vnus tantum ponitur in confirmatione, qui tantum contrahit cognationem; etsi plures teneant confirmatum: vbi quid in Baptismo.*
9 *Patrinorum pluralitas in Baptismo, & confirmatione non est dispensabilis per Episcopum.*
10 *Patrini plures si teneant Baptizatum, & confirmatum, omnes videntur cognationem spiritualem contrahere.*
11 *Patrinus, qui fuit in Baptismo, probabilius est vt non possit esse Patrinus in confirmatione; &* num. 12.
13 *Patrinus Confirmationis ad nullam obligationem tenetur instruendi confirmatum contra aliquos.*
14 *Patrini Religiosi possunt esse in confirmatione, & in Baptismo. Quid de Monachis, &* Abbatibus n. 15.
15 *Abbates, & Monachi prohibentur esse Patrini in Baptismo, & confirmatione fallis si teneant suos religiosos confirmandos.*
16 Cap. non licet de consecrat. dist. 1. cap. placuit 16. q. 1.

17 *Patrinus nequit esse vir in confirmatione suæ uxoris, aut filij proprij; ita vt non possit petere debitum. Idem de vxore respectu viri.*

18 *Cognatio spiritualis contracta à viro, non extenditur ad eius vxorem, nec è contra.*

19 *Patrini possunt esse in Baptismo, & confirmatione pueri cuiuscumque ætatis, si habent rationis vsum.*

20 *Patrinus potest esse ille qui minor est in ætate Baptizato, aut confirmato.*

21 *Patrini designatio spectat ad Patrem Baptizandi, aut confirmandi.*

22 *Pœnitentes publici possunt esse Patrini Baptismi, & confirmationis.*

23 *Patrinus Confirmationis contrahit cognationem cum duabus tantum personis.*

24 *Confirmatio potest conferri quocumque die, sicut Baptismus.*

25 *Confirmationis materia est ipsum sacramentum.*

1 AD has omnes, atque alias difficultates de Patrino in hoc sacramento confirmationis; quia vberius per dicta de Patrinis in sacramento Baptismi, & matrimonij; adimpleri potest tractatio; ideo fere laconice ab omnibus, quæ se se offerunt me expediam. Igitur ad primam difficultatis partem, respondeo quod etsi adhibere Patrinum dum confertur hoc sacramentum ab Episcopo, non sit de necessitate; est tamen sub obligatione præcepti; eo quod sit res grauis, & cæremonia antiquissima in Ecclesia ad significandum quasi Tyronem esse in spirituali malitia, & indigere alterius consilio: ita Egidius Trullench. *de hoc sacram. q. vnica n.* 18. & Barbosa *in pastorali p. 2. alleg.* 30. *n.* 32. nam si qui gladiatoriam dimicationem subeant alicuius indigent, cuius ope, & Concilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus, saluis ipsis, conficere aduersarium possint; & sic tantum magis fideles cum sacramento, confirmationis quasi firmissimis armis tecti, ac muniti in spirituale certamen, cui æterna salus proposita est, descendunt Ducis, ac monitoris indigebunt vt patet ex Catechismo Concilij Trid. *ad Parochos*.

2 Quare dicendum est peccare mortaliter, eum qui Patrinum non adhibet, vt docent Siluester, Nauar. Viuald Granadus. *disp.* 3. cum illis, & cum Suarez, Ledesma, & Layman. *cap.* 7. *n.* 2. Villalobos *dis.* 8. *n.* 1. Rodriguez *in summa cap.* 121. *de hoc sacram n.* 1. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Archangel. *dist.* 7. *pag.* 68. Didacus Narbona cum aliis *anno* 7. *q.* 15. *n.* 1. Trullench. *vbi supra n.* 18. Leander *de sacram. tract.* 3. *disp.* 5. *q.* 1. Castro Palao *tract.* 10. *puncto* 10. *n.* 1. de Castillus *de confirm. dubio vlt. n.* 145. Baunius *quæst.* 9. de Baptismo; qui omnes sic colligunt ex textu *in cap.* 1. *& cap. dictum, & cap. de his* 30. *q.* 1. Chamerot. *tract. de confirm. cap.* 7. *dubio* 2. *in principio*, Barbosa, *alleg.* 30. *dicto n.* 33. vbi cum Petro Ledesma *in dict. tract. cap. vlt. conclus.* 2. & Zambrana *de casibus in articulo mortis occurrent. cap.* 2. *dubio* 6. *n.* 2. qui idem dicunt, vt peccet etiam mortaliter qui confirmaret sine susceptore Patrino.

3 Ad secundum, numquid ipse Patrinus debeat esse confirmatus? Respondetur quod sic; quia ita habetur *in cap. Baptismate de consecrat. dist.* 4. Trulench. *supra*, & Leander referendus; est tamen sub dubio numquid qui secus faceret peccaret mortaliter; & licet affirment probabiliter Victoria *q.* 1. Granad. *disp.* 3. Sotus Nugnus & Suarez *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 10. cum illis, & Henriquez, *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. Egidius *q.* 72. *art.* 10. sed non minus probabiliter, vt adducit Leander, *dict. tract.* 3. *de sacram. disp.* 5. *q.* 4. docent D. Thom. *dict. quæst.* 72. *art.* 10. tradit Suarez *ibidem*, Diana *p.* 3. *tract.* 4. *res.* 21. *vers.* secundo deducit ex illis, & ex Syluio *in* 3. *p. dict. quæst.* 72. *art.* 10.

Dubium verò est an contrahat Patrinus non 4
confirmatus cognationem spiritualem? Et in hoc puncto docent Coninch. *de hoc sacram. q.* 72. *dict. art.* 10. *n.* 94 qui citat Suarez, Nugnum in 8. *p. q.* 72. *art.* 10. qui citat Victoriam & tradit Diana *supra dict. res.* 21. *vers.* 2. valde probabile esse, vt non confirmatus suscipiens confirmandum, non contrahat Cognationem spiritualem quia ille non est legitimus susceptor, vt constat ex *dict. cap. Baptismate*, Basilius *de impedimentis matrimonij cap.* 24. §. 1. *& cap.* 35. *n.* 1. Santius *in selectis disp.* 40. *n.* 18. Thomas Sanchez *de matrim. disp.* 60. *n.* 19. Corneio *tract.* 6. *de matrim. disp.* 6. *dubio* 16. *pag.* 986. Castro Palao *dicto tract.* 20. *puncto* 10. *n.* 2. Trullench. *dicto n.* 18. Filiucius *de hoc sacram. n.* 63. qui & aliis, quos sequitur Leander. *vbi supra* vt probabilius loquentes *q.* 5. sic tenent; quia talis Patrinus non habet conditiones requisitas ab Ecclesia. † sed 5
illam cognationem contrahere, & probabiliter tenent Syluius *in* 3. *p. dict. quæst.* 72. *art.* 10. Sotus *in* 4. *dist.* 42. *q.* 1. *art.* 3. Syluester. verbo *matrimonium* 8. *q.* 7. Molfesius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *n.* 43. Paludanus, Rosella, Tabiena, & alij apud eundem Dianam, etiam *dict. tract.* 4. *p.* 3. *res.* 26. Sa, Lopez, Salliego, & aliis apud Sanchez, Nauar. *cons. lib.* 4. *de cognat. spiritual. cons.* 1. Naldus verb. *cognatio*, sed ipse Diana cum Hurtado, Reginaldo, Fernandez, Vgolino, Rebellio, & aliis, dicit sequendam merito negatiuam sententiam, quam ipse docuit ex verbis *dicti cap. in Baptismate de consecrat. dist.* 4. ibi: *in Baptismate, vel Chrismate, non potest alium suscipere ipse, qui non est Baptizatus, vel confirmatus*: nam vt dicit Coninch. *dicto art.* 10. *num.* 94. grauiter peccabit, sic se habens: nam secundùm opinionem Iuristarum inualidè quis id tentat facere, quod dicitur in Iure non posse facere, reddet enim eam cæremoniam irritam; & sic nec contracturus cognationem spiritualem, abunde cum infinitis Barbosa *dict. alleg.* 30. *n.* 34.

Quare addunt ipse Barbosa, & Sancius 6
in selectis dict. disp. 40. *num.* 15. *&* 18. Cathecumanum esse etiam cognationis spiritualis incapacem; sic vt nec illam contrahat, si postea Baptizetur, contrahent ipse, & infidelis cognationem spiritualem cum Baptizato; & ob id Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. disp.* 60. *n.* 2. Bonacina *de sacramento matrimonij q.* 5. *puncto* 5. §. 2. *n.* 22. Reginald. *lib.* 31. *n.* 157. Posseuinus *de officio Curati. cap.* 6. *n.* 17. Antonius Ricciulus latè *de Iure personar. extra grem. Ecclesia exist. lib.* 2. *cap.* 4. existimant fidelem Baptizantem, vel confirmantem filium infidelis, non contrahere cognationem cum Patre, vel Matre infideli; quia cognitio est quædam relatio, quæ non ponitur in vno subiecto, nisi adsit terminis illius correspondens.

Quod

7 Quod fallitur in hæretico; quia iste est baptizatus, & subiectus Ecclesiæ, qui suscipiendo, & baptizando, cognationem contrahet, vt docent adducti, & alij; ex quo videtur vt fidelis tantùm Baptizatus illam contrahat, cum sufficiat esse intra Ecclesiam.

8 Ad tertiam quæstionis partem, an si plures Patrini, & susceptores in numero teneant confirmantem, omnes contrahant; & quia videntur docere Doctores hoc esse metiendum ad instar Baptismi, & in illo nequeant duo viri esse in simul alicuius Patrini, sed tantùm ad summum vnus vir, & fœmina vna in simul, sequitur vt sic in confirmatione accipiatur: etenim doctrina de Baptismo, patet ex Trid. *sess. 24. cap. 2. de reform.* vbi vnum iuxta prisca canonum statuta, voluit, vel ad summum duos scilicet, vnum virum, vnamque fœminam ex Leone I. *in cap. non plures de consecrat. dist. 4. & in cap. vlt. de cognatione spirituali lib. 6.* vbi Barbosa, & DD. & in Concilio Magunt sub Paulo III. statutum fuit, vt non plures, quàm vnus Patrinus adhiberetur; quia ex impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non raro solent euenire. Videndi sunt Sanchez cum multis *lib. 7. disp. 57. n. 9.* Toletus *instruct. sacerd. lib. 2. cap. 24. n. 11.* Barbosa *in pastorali dicta alleg. 30. p. 2. a n. 40.* Trullench. *sub dicto num. 18.* & allegans pro vtraque parte Leander plures *dict. disp. 5. tract. 3. de sacram q. 2.* probabilius affirmat, quod etsi in Baptismo vnus, & vna possint suscipere Baptizatum iuxta Trid. sed in confirmatione disiunctiue, vel vnus, aut vna: ita ex D. Thom. *q. 72. art. 10.* Henriquez, Filiucius, Sotus, Ledesma, & Ludouicus de S. Ioan. *q. 1. art. 9. dif. 3.* Hurtadus *dif. 4.* Castus Palaus *de confirm. puncto 10. tract. 20. n. 2.* vbi dicit quod licet sint permissi à Trid. duo Patrini in Baptismo, non tamen debeat id extendi ad confirmationem, cum de illa Concilium mentionem non fecerit; & videntur sic distinguere Barbosa *dicta alleg. 30. num. 43.* Toletus *dict. cap. 25.* Sanchez *dicto n. 9.*

9 Et in tantum pluralitas videtur prohiberi, vt neque Episcopus possit dispensare, quod duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cum super Conciliari constitutione, non habeat potestatem dispensandi, vt referunt decisum Zerola *in praxi Episcop. p. 1. verf. Baptismus §. 4.* Sanchez *dict. disp. 57. n. 7.* Rebellus *de obligation. Iustitiæ p. 2. in appendice ad lib. 4. n. 89.* Reginald. *dicto lib. 31. n. 164.* Armendariz *in addition. leg. Nauarra lib. 4. tit. 15. lib. 1. de matrim. n. 75.* vbi decisum etiam refert, quod vnus Procurator, qui sit viri, & alter qui sit Procurator mulieris, Baptizatum de sacro fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec duæ mulieres, vnus quisque proprio nomine, vir loco mulieris, vel loco viri mulier. Itaque docent Fr. Emanuel *in summa p. 1. cap. 226. n. 1.* Vega *p. 1. cap. 37. casu 39.* Bonacina *de matrim. dict. q. 5. puncto 5. dict. §. 2. n. 31.* & Armendariz *supra n. 84.* quos videtur sequi Barbosa *dict. alleg. 31. n. 44.* contra Sanchez *dict. lib. 7. de matrim. dict. disp. 57. n. 9.* cum alis, trangressionem huius præcepti, adhibendo plures Patri non esse peccatum mortale; quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius trangressione multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum matrimonium.

10 Vnde iam ad difficultatem principalem; etsi Toletus *in summa lib. 2. cap. 23. n. 4.* Quintana Dueñas *sing. vlt.* & alij existiment neutrum eorum contrahere cognitionem Spiritualem: tamen probabilius respondeo omnes illos illam contrahere, vt docent Victorellus, & Sa, verbo *confirmatio*, Suarez *p. 3. dict. q. 72. art. 10.* Leander *de hoc sacram. disp. 5. q. 8.* quia etsi actus contra legem factus regulariter non valeat *l. non dubium cod. de legib.* sed dicunt DD. excipi, vbi lex actum non tollit, & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit Bartol. *in l. Prætor ait ff. de noui operis nunciat*, in terminis Barbosa *dicta alleg. 30. n. 45.* & Vgolinus *de potestate Episcop. cap. 21. §. 1. n. 5.* Sayrus *decis. 3. de cognat spirituali*, Armendariz, qui dicit decisum *supra n. 81.* eo quod in nostro casu, non tollat actum, sed puniat Parochum admittentem plures duobus; & quia actus valor non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti.

Notabis verò probabilius esse, vt Patrinus, qui fuit in Baptismo, non possit esse in confirmatione licite, nisi in casu necessitatis; quia sic habetur *in cap. in catechismo dist. 4. de consecrat*, Diana sequitur plures *p. 3. tract. 4. res. 21.* cum Coninch *de sacram. q. 72. art. 10. n. 9.* Suarez Victoria, Nugno, Siluio, Soto, & aliis, Pichard *in 4. dist. 7. art. 7. q. 2.* & Leander *dicta disp. 5. q. 3.* cum Zambrana, Toleto, Vega, Bonacina, Sa, de Castillo *n. 145.* Castro Palao *supra n. 2. in fine*, Trullench. *dict. quæst. vnica sub dict. n. 18.* & communiter omnes contra Hurtadum *de hoc sacram. dis. 14.* Siluestrum, Quintan. Dueñas *tract. vlt. dict. sing. vlt.* 11

Dubitant verò relati, an peccet mortaliter qui id extra necessitatem faceret? Et respondent Diana *vbi supra dict. res. 21. verf. 3. in fine*, Bartholom. ab Angelo *in examine confes. dialog. 3. §. 45.* Leander *dict. quæst. 3. in fine*; imo, & Ægidius *dict. quæst. 72. art. 10. n. 84.* Quintana Dueñas *supra*, & Siluester verb. *confirmatio n. 4.* docentes absolute hoc fieri posse sine peccato; quia sic est consuetudo, quod mihi placet admodum, cum in praxi de hoc non curetur. Videbis Barbosam *dicta alleg. 30. n. 52.* cum Chamerota, Zambrana, & aliis. 12

Ad quartam difficultatis partem de obligatione, quam contrahit Patrinus instruendi confirmatum, respondeo probabilius esse, vt ad nullam teneatur; quia in nullo iure id exprimitur; quod teneatur instruere filios spirituales, sicut exprimitur de Patrino Baptismi: ita Henriquez, Ægidius, & Diana *supra*, Layman *lib. 5. tract. 3. cap. 7. n. 1.* Suarez *dict. quæst. 72. art. 10* Filiucius *n. 63.* Bonacina *puncto 4. n. 11.* Ochogauia, *de confirm. q. 8. n. 9.* de Castillo, & Leander *vbi supra q. 7.* quod practicari video etsi affirment teneri Sylnius, Granadus, & Ludouicus de S. Ioan. *vbi supra*, & quamuis videatur etiam affirmare Hurtad. *difficult. 14.* dum dicit non teneri instruere, nisi in defectu Patrini Baptismi. 13

Ad quintam, num religiosi possint esse Patrini, & licet negent absolute Angelus, Viualdus, & Diana cum aliis *dicta res. 21. in fine*, & etiam Layman *tract. 2. cap. 9. n. 3.* Sotus, Siluester, Tabiena, quos citat, & sequitur Henriquez *lib. 3. cap. 3. n. 4.* loquentes etiam de Religiosis mendicantibus: tamen de istis probabilius dicunt contrarium Ægidius, & Hurtad. *supra* Chamerota *tract. 2. de sacram. cap. 4. dubio 8.* de Castillo *supra*, 14

Quintana Dueñas *tract.* 2. *de sacram.sing.* 8. Leander *dict. disp.* 5. *q.* 8. vbi dicit id etiam innuere Palaus *supra dicta p.* 10. dum id solum Monachis negat, & probat Ægidius Coninch *de sacram. q.* 67. *art.* 7. *n.* 36. dicens, vt possint dicti mendicantes esse Patrini in sacramento confirmationis, & Baptismi, quia *in cap. Monachi de consecrat. dist.* 4. sub nomine Monachorum ij tantum intelligendi sunt, qui solitudinem colunt; non autem Religiosi mendicantes.

15 Abbates inquam, & Monachi; ideo non possunt esse Patrini; quia præcipitur in Concilio Antisiodorensi *cap.* 25. relato *in cap. non liceat de consecrat. dist.* 4. ne commatres Spirituales habeant; quod est verum, dummodo qui confirmanon non sint Religiosi; quia tamen ex illo textu nullum est verbum irritans factum; & sic vt dicit Barbosa erunt veri susceptores, contrahentque cognationem spiritualem, quamuis peccent mortaliter, suscipiendo contra prohibitionem sibi impositam, Sanch. *dict. lib.* 7. *de mat. disp.* 60. *n.* 21. cum multis Gallego *de cognat. Spirituali cap.* 9. *in fine*, Galletius *in Margarita casuum conscientia* verb. *religiosus pag.* 215. Posseuinus *de officio curati cap.* 6. *n.* 27. vers. *secundo* Barbosa cum Rebellio *dicta alleg.* 30. *n.* 36. Reginald. *lib.* 31. *num.* 157. vers. *quarto*, Basilius Pont. *de impediment matrim. cap* 24. §. 1. vers. *illud tamen.* † Et ex dictis

16 intelliguntur textus *in cap. non licet de consecrat. dist.* 4. *cap. placuit* 16. *q.* 1. & Ægid. Trullench. *dict. n.* 18. vers. *septimo* ex illis dicens non licere Religioso, vt fiat Patrinus.

17 Ad sextam de viro, & vxore, dicendum est, vt vir non possit esse Patrinus suæ vxoris in confirmatione, aut filij proprij, nec etiam in necessitate; sic vt peccet, si scienter hoc fecerit, & non possit petere debitum, etsi teneatur reddere. Idemque dicendum est de vxore respectu sui viri, aut filioli: ita Victoria *de confirm. q. vlt.* Sotus *dist.* 42. *in* 4. *art.* 1. Archangelus, Henriquez Viuald, Ochogauia, Toletus, Nicolaus Ploue, Victorelus, & Sa, quod sequitur Leander *dicta disp.* 5. *tract.* 3. *de sacram. q.* 9. sed idem Sa, Verb. *confirmatio n.* 16. dicit posse in necessitate; & quod frater in necessitate possit fratrem suscipere; idem Sa, & Bonacina *puncto* 4. *n. vlt.* tenent tamen Ægidius Trullench. *dicta quæst. vnica de hoc sacram. sub dicto n.* 18. *vers.* 8. dicit quod si vir confirmatus, tanquam susceptor in confirmatione, teneat filium suum, peccat, nec possit debitum ab vxore petere (nisi inuincibili ignorantia excusetur,) cum nulla necessitas possit obligare, vt hic fiat susceptor, sicut potest obligare, vt quis baptizet filium suum: videndi sunt Henriquez *cap.* 3. *de confirm.* Ledesma *in summa ibidem cap. vlt.* & DD. per doctrinam textus *in cap. si vir, & mulier de cognat. Spirituali.*

18 Dicendum verò est cognationem spiritualem à viro contractam; eo quod aliquem tenuerit in Baptismo, vel confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel econtra; & sic minime peccare virum, & vxorem suscipientes alienum puerum in Baptismo, poteritque Patrinus contrahere matrimonium cum ea, cum qua simul alienum filium susceperit, cum infinitis Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. disp.* 54. *n.* 11. *& disp.* 57. *n.* 5. *& n.* 12. Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 56. 57. & 58. cum Toleto, Armendarez, Coninch, Bonacina, Henriquez, Reginald, & aliis.

19 Secundo dicendum est pueros cuiuscumque ætatis posse esse Patrinos, qui & contrahent cognationem, modo habeant rationis vsum, & ipsi infantes doli capaces intra ipsum septennium, primum habentes iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter, Henriquez *lib.* 12. *cap.* 11. §. 2. Sanchez *dict. lib.* 7. *disp.* 61. *n.* 4. † Barbosa cum 20
P. Ledesma, Sayro, & aliis *dicta alleg.* 30. *n.* 38. contra Riccium, addens, vt non referat an Patrinus sit maior Baptizato, vel minor, cum non requiratur, vt sit maior. De cognatione spirituali contracta, nec ne per Procuratorem late dico *sub tit. de Baptismo.*

Interim plures referat Barbosa Videndos *dict.* 21
alleg. 30. *n.* 49. *&* 50. qui *&* 47. *&* 48. dicit quod ad Parentes spectat Patrinos designare, vel illis non designantibus, ad Parochos, & nullo designato omnes Patrini contrahant cognationem ex textu *in dict. cap. fin. de cognatione Spirit. lib.* 6.

Addit verò Basilius Pontius *de impediment matrim. dict. cap.* 24. § 1 vers. *excel si*, quod Pœnitentes publici, sunt repulsi à susceptione in Concilio Parisiens. *lib.* 1. *cap.* 54. donec peracta Pœnitentia, reconcilientur, sed vt aduertit Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 37. malè ipse existimarit prædictos omnes nullam contrahere cognationem si forte susciperent. 22

Dicendum est tertio vt Patrinus confirmationis contrahat cognationem cum duabus tantum personis, nempe confirmato, & eius parentibus; sicut & confirmans contrahit illam cum ipso confirmato, & eius parentibus: sic omnes DD. per Trid. *dict. sess.* 24. *de reform. cap.* 2. & de hoc puncto Patronorum confirmationis & obligatione vt qui confirmatur ab alio teneatur nouissime Pat. Prad. *de hoc sacram. dubio* 10. per totum legendus. 23

Dicendum est quarto posse quacumque die, & 24
hora, sicut Baptismus conferri confirmationem, cum confirmatio sit quoddam complementum Baptismi, cum multis Barbosa *dicta alleg.* 30. *n.* 30. quibus addo Castr. Palaum *supra puncto* 10. *n.* 5. de Castillo *n.* 148. Henriquez cum Conarruu. Nauar, Paludan, & aliis *lib.* 3. *cap.* 6. *n. fin.* Leandrum cum Ledesma, & aliis *dicta disp.* 5. *tract.* 3. *q.* 10. *&* 11.

Ad vltimam quæstionis partem de effectibus 25
confirmationis; quia abunde ex longe adductis à *quæst.* 1. percipitur; ideo non repeto; nec alias difficultates, quas congerunt DD. relati. Vnum tamen pro complemento totius huius materiæ aduerto cum Trullench, *dict. quæst. vnica n. fin.* & communi in hoc sacramento esse tantum materiam, & formam illius, ipsum sacramentum nam significant, & non significatur; & quod res sacramenti, & gratia roborans; quia significatur per materiam, & formam, & non significat; & quod res, & sacramentum simul sit Character; quia significatur per illud, & significat gratiam.

AD

AD TITVLVM ET Rubricam, de Sacrament. non Iterandis.

QVÆST. I.

An ratio non iterandi sacramenta dependeat à charactere, qui imprimitur illorum susceptione? Et in quibus Sacramentis hac characteris impressio contingat? In quibus vero non?

SVMMARIVM.

1 *Sacramentorum non reiterandorum inscriptio est de Baptismo, confirmatione, & ordine, & num sit firmum.* n.3.& 5.

2 *Sacramenta, quæ reiterari possunt, sunt sacra Vnctio, Eucharistia, Pœnitentia, & matrimonium,* &c. n.3.4.& 5.

5 *Character cuius causa sacramenta tria iterabilia non sunt, est signum, vel symbolum præstant potestatem suscipiendi aliquid spirituale. Et à quo sumatur* n.7.8.

6 *Omnes homines in lege gratiæ ex Christi institutione habent potestatem conferendi Baptismum.*

7 *Designati ad peculiaria officia in exercitu, & familia Principis, solent designari peculiaribus signis, & notis, quibus à cæteris discernantur,* & n.8.

8 *Milites olim notabantur charactere impresso.*

9 *Charactere Baptismali distinguitur totus exercitus Ecclesiæ ab exercitu Diaboli. Et qualiter charactere confirmationis,* numero 10.

10 *Sacramenta illa tantum imprimunt characterem, quæ notanter distinguunt familiam in comparatione ad Dominum.*

11 *Character quare potius in tribus sacramentis imprimitur,* & n.13.

12 *Character propriè significat signum, vel sigillum, quo res aliqua signari solet ob aliquam ex tribus causis.*

14 *Sacramenta, quæ repeti non possunt semel data, & propter characterem, & quia semper manent, non sic de alijs sacramentis.*

15 *Character augeri non potest per repetitionem eiusdem sacramenti.*

16 *Matrimonium etsi cum eadem coniuge reiterari nequeat, non imprimit characterem. Et quare, vbi de casu, quando cum illo reiterari valeat,* n.17.

17 *Vir mortuus, si miraculosè resurgeret, poterit iterum cum prima coniuge contrahere matrimonium, & cum semel professa, à Papa dispensetur* n.18.

19 *Consecratio, & benedictio calicis, ac Ecclesiæ iterari quando possit. Et quid de prima tonsura,* n.20.

21 *Signari potest res aliqua primo charactare sensibili, aut charactere spirituali.*

22 *Character, est vox quædam Græca accepta à veteribus Patribus pro signo, aut signaculo, seu nota distinctionis.*

23 *Character est qualitas spiritualis realiter ab anima distincta, eique Diuinitus infusa.*

24 *Charactere Baptismi, confirmationis, & ordinis, etsi distinguantur habent aliquam connexionem, vt distinguitur hic.*

25 *Character habet quinque præcipuas proprietates.*

26 *Character non amittitur per peccatum, aut per degradationem, vel mortem.*

27 *Mortuus si resurgat non iterum Baptizandus, confirmandus, vel ordinandus.*

28 *Character non est relatio, sed absolute qualitas, nec sicut habitus fidei, & aliarum virtutum* n.30.

29 *Character sacramentalis est immediate in sola anima, tanquam in subiecto.*

31 *Character sacramentalis non reperitur in Angelis; quia non recipiunt sacramenta.*

32 *Character fuit in Beata Virgine, & Apostolis.*

33 *Characteris sacramentalis plures quæstiones* remissiuè *apud scholasticos dicentes pertinere ad speciem qualitatis; quia est potentia actiua, vel passiua in ordine ad conficienda, recipienda quædam sacramenta, vt* n.34.*in fine.*

ET si huius tituli inscriptio sit de sacramentis non iterandis, videaturque loqui de tribus tantum sacramentis nouæ legis, quæ reiterationem non accipiunt, vt sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo; eo quod characterem imprimunt indelebilem, hoc est signum spirituale indelebile, rationa cuius, ne fiat iniuria illis per reiteratioñe, quasi talem characterem non impressissent, dispositum est, non posse ea reiterari sine sacrilegio; adeo vt si quid in his administrandis incaute omissum fuerit illud sine reiteratione reliquorum, debita, & caute supplendum esse decreuerint Innocentius 3. *in cap.* 1. & Gregor. 19. *in fine hoc tit.* vt est etiam definitum per Tridentinum *sess.7.de sacram.canon.9.* in verbis sequentibus: *si qui dixerit in tribus sacramentis, Baptismo, scilicet confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, vnde ea iterari non possunt, anathema sit,* vt docent Augustinus Triumph.*de potest Ecclesiæ q.* 58. *art.* 7. Suarez *tom.3.disp.*11.*sect.*1. Franciscus Pitigianus *dist.*6. *q.*9.& 10. Saytus *de sacramentis in genere lib.* 4. *cap.*1. *cum sequentibus*, Chamerota *de sacram. cap.4.dub.* 5. Ægidius Coninc.*de sacram. q.* 63. *art.*1. *in princip.* Vasquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.*2.*q.*146.*n.*5. Valerius Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*16.*à n.*48. Petrus Ledesma *p.* 1. *de sacram.vbi de confirm.cap.*4.*conclus.*1. Paul. Tuscus *de visit.lib.*1.*cap.*2.*n.*25. Campanil. *in diuers. Iuris canonici, Rub.*1. *num.*23. & *Rub.*2. *num.*11. & 12. Bonacina *de sacrament. disput.* 1. *quæst. vnica puncto* 1.*n.*2.& 3. Homo de Bonis *de examine Ecclesiast.p.*1.*tract.*3.*cap.*8.*q.*72. *vers.alter*, & *tract.*4.*cap.*1.*quæst.*4.& 5. Paulus Layman *in Theolog.morali tom.*2.*lib.*5.*tract.*1.*cap.*7. *per totum*, Molfesius *in summa Teologiæ moralis tract.*1.*cap.*8.*n.* 30. Filiucius *in quæst. moralibus tom.*1.*tract.*1.*de sacram cap.*7.*n.*117.& *tract.* 2. *n.*155. Eminentis Cardinalis Ioannes de Lugo *de sacram.*

sacram.in genere disp.6.sect.1.n.5. Torreblanca *de Iure spirituali lib.1.cap.2.n.45.* Hurtado, *disp. 3.de sacrament.in genere dif.10.&* 14. Richardus *in 4.sentent.dist.5.art.2.q.4.* Vbi Sotus, & alij, Guillielm. Alberinus *de sacram.confirm.* vers. *qui sigillum*, plures refert super hac Rub. scribentes Barbosa *hic* ex antiquis, Bellarm, Ioannes Andreas, Anania, Panormit, Ancharran, Butr, Ioannes de Londris *in Breuiario sanctorum canon. fol.164.* vers. *Petrus de Rauena in compendio Iuris canon.* Guillielmus Durand. *specul.in Breuiario aureo Iuris Canonici fol.27* Martin. Menart, *in epitome decretal.fol.22.* Dani venator. *in annalysi methodica Iuris Pontificij à pag.73.* Gofred, & Hostiens. *in summa huius tituli*, Alex Cassan, & Anastas. Germ. *in paratitblis decret.sub hoc*, Petr. Alfonsus de Basconcel. *in Armonia Rub. Iuris canonici*, Bartholom. Cartagena, & Ioannes Honorius *ad tit.nostrum.*

2 Sed quia huius Rubricæ occasione solent canonici interpretes plura de sacramentis in genere dicere, nec alius sit locus in quinque libris Decretalium, vbi de hac materia possit agi, libuit antequam ad propriam, quæ sub Rubro inscribitur, disputare de illa non longe, vt faciunt scholastici Theologi; nec vt aliqui summistæ moderniores, sed non ita laconicè, vt facit hic Andreas Valensis, qui per tres §§. agit in primo de variis acceptionibus, nominis sacramenti, de eius definitione. In §. secundo de numero omnium sacramentorum dicens, vt quædam sint necessaria, quædam vero voluntaria. Deinde in §. fin. ponens sacramenta tria *num.præced.* relata, quæ reiterari non possunt, *num. fin.* concludit, vt quia cætera sacramenta characteram non imprimunt, vt sunt Sacra Vnctio, Pœnitentia, Eucharistia, & Matrimonium reiterari vtique possunt; & quod hæc frequentissime ex iam adducta ratione characteris indelebili reiterari possint, dixit Sahagun *de sacram.in genere n. 19.* interpretatus sub illa differentia Iura de hoc loquentia *in cap.licita 32. q.7.cap.quomodo 40.* vers. *siquidem de consecrat. dist.4.cap.1.2.& 3.nostri tit.* Florent. Concil. cum D. Thom. *q.63.* Soto *dist. 1.q.4.art.6.* Canisio Sensonio, Nauarro, Cucho, & aliis, adducens cum Theologis rationem, nempe quia ita ab Ecclesia pro Diuino cultu fuerit Diuina institutione dispositum, vt constat ex dictis Iuribus.

3 Communis inquam adducta ratio, quare sacraméta Baptismi, Cõfirmationis, & Ordinis iterari non possunt, cætera vero sic, videtur non esse firma, quia etsi ex impressione Characteris arguatur, bene non posse illa iterari; pro vt intulit Trid. *dict. can. 9.* tamen non bene videtur econtra argui; ex eo quod iterari non posuit, quod imprimant characterem, cum consecratio calicis, vel Ecclesiæ, ac etiam prima tonsura iterari non possint, quæ nec imprimunt characterem. Econtra verò etiam videtur non firma respectu sacramentorum, quæ possunt iterari, quia matrimonium licet possit iterari cum alio Coniuge, non tamen cum eodem. Ergo posset imprimere characterem limitatum, scilicet respectu illius coniugis, sicut ordo subdiaconatus imprimit characterem ordinis; & tamen adhuc subdiaconus potest recipere sacramentum ordinis in Diaconatu, & Prebyteratu, & alium nouum characterem.

4 Verum etsi ita arguat Eminentissimus Cardinalis Lugo *dict.disp. 6. de sacramentis in genere sub dicto n.5.& 11.& sub n. 7.* in fine non sequi ex eo, quod Ecclesia numquam possit iterare ordinationem sacerdotis, aut illum, qui semel est sacerdos reddere laicum, vt arguatur bene impressio characteris in anima sacerdotis, aliaque proferat de non repetenda benedictione sacræ Vnctionis, & super illam character non imprimatur indelebile; adhuc dicendum est rectè sub Tridentino, Florentino, & aliis Conciliis, & canonibus dictum esse in prædictis sacramentis Baptismi, cõfirmationis, & Ordinis non dari reiterationem; in aliis verò admitti; quia in illis character imprimitur in anima; non tamen in aliis.

Tota vero difficultas consistit in assignanda ratione prædictæ rationis, quare specialiter in tribus dictis sacramentis, Baptismi, confirmationis, & ordinis imprimatur character indelebile in anima, in cæteris autem non sic; indeque reiterari illa non debeant; hæc verò reiterantur quotidie, & quam tradit Sahagun *supra sub dicto n.20. in fine*, & nempe quia character est signum, vel symbolum præstans potestatem suscipiendi aliquid spirituale; quam ex aliis refert idem Cardinalis Lugo *supra dict.sect.1.n.8.* vt quod per hæc sacramenta detur potestas ad aliquid spirituale, nempe per Baptismum potestas passiua ad recipienda alia sacramenta, per confirmationem potentia ad actum confessionis fidei, per ordinem potestas ad actus ordinis; hancque communiter assignant interpretes ordinarij iam adducti. 5

Tamen quia; & hæc insufficiens videtur ratio, cum posset Deus dare illis sacramentis talem potestatem absque charactere, sicut omnes homines habent de facto potestatem in lege gratiæ ex Christi institutione ad conferendum valide sacramentum Baptismi, quam potestatem prius non habeant; & tamen hæc potestas habetur absque vllo charactere; nec enim datur potestas confirmato ad aliquid, ad quod non esset potestas in non confirmato; siquidem vterque potest credere, & profiteri suam fidem coram Tyranno; similiterque in ordinatione Diaconi, vel Subdiaconi, datur talis distincta potestas ad aliquem actum, quem nõ posset in rigore, & valide exercere non ordinatus; licet id non posset facere licite propter Ecclesiæ prohibitionem, indeque sequi, si datur peculiaris potestas in his sacramentis, hoc non approbare characterem, cum posset Deus (vt dictum est) dare talem potestatẽ absque charactere. 6

Quare vt dissoluat Eminentiss. Cardinalis Lugo *supra n. 9.* ait supposita institutione Christi, (quæ magis authoritate, quàm ratione probanda est) reduci debere ad congruentiam desumptam ex his, quæ fiunt in exercitu, vel familia Principis, vbi ij, qui designantur ad peculiaria officia, vel obsequia, designari etiam solent peculiaribus signis, & notis, quibus à cæteris discernantur. 7

Siquidem olim milites notabantur, charactere impresso, vt discernerentur ab aliis, item & Magistratus, & famuli peculiaribus signis discernantur, vt de exercitu bene ordinato notat Vbaldensis cum aliis *tom.2.de sacram.cap.100. versus finem*, dari distinctionem totius exercitus ab aliis, & distinctionem equitum à pedibus, & denique Ducum à cæteris: sic etiam congruum fuisse, vt in familia, etiam summi Principis Christi, eius famuli milites, & Ministri peculiaribus signis notarentur † inquiens per characterem Baptismalem, distingui totum exercitum totius Ecclesiæ ab exercitu Diaboli, per characterem confirmationis distingui 8

9

distingui destinatos ad certamen spiritualem con-
tra fidei persecutores, à communi populo, per
characterem Ordinis distingui Duces à reliquis;
quia ordinati administrandum sacramenta depu-
tantur, vt sunt Duces in populo: hæc refert Lugo
10 ex Viualdo. † Et concludit cum illo, vt sola illa
sacramenta debeant characterem imprimere, quæ
notanter distinguunt familiam in comparatione
ad Dominum; id est quæ peculiariter constituunt
aliquem in officio, vel ministerio familiæ Chri-
sti; in Baptismo scilicet dari characterem, quo
Baptizatus designatur, tanquam seruus, & Dome-
sticus Christi pertinens ad eius familiam. In con-
firmatione dari characterem militarem, quo de-
signatur homo, tanquam miles Christi. In ordine
denique dari characterem, quo designatur homo,
tanquam Minister Christi ad diuersa ministeria
Iuxta diuersitatem ordinis, quem recipit.

11 Nec discrepat Sahagun ab hoc modo expo-
nendi *de sacramentis supra n.20.21. & 22.* qua-
tenus reddens rationem rationis, quare character
potissimum in tribus dictis sacramentis consistat;
dum ait in Baptismo; eo quod sit signum singula-
re, aditus scilicet ad reliqua sacramenta, quo ab
aliis mundi gentibus Catholicis baptizati dis-
cernuntur. In Confirmatione; quia est signum sin-
gulare, quo pusilles roboramur ad fidem publicè
propagandam, & ab aliis Catholicis recenter
baptizatis, antequam confirmentur seiungimur
(Iuxta quæ late dixi *in tit. precedenti in tract.
de sacramento confirmationis.*) In ordine verò,
quia symbolum est, quo ab aliis etiam Catholicis,
& confirmatis se gregamur, cum constet non
æqualia esse omnia sacramenta, nec in eadem pa-
riter à Christo instituta fuisse; & sic communiter
videntur distinguere omnes scribentes de sacra-
mentis in genere, inter quos ex modernis Suarez
disp.11.sect.1. Filiucius *tom.1.tract.1.cap.7.q.3.
n.117.& 118.* Ægidius Trullench, *de sacram. lib.
1. dubio 5. n.1.* vbi cum eodem Suarez dicit cæte-
ra sacramenta characterem non imprimere; quia
dictis tribus affirmans Trid. de aliis negat tacite.
12 † Igitur, vt explicat Beccanus *infra cap. 4. in
principio* character proprie significat signum, vel
sigillum, quo res aliqua signari solet ob aliquam
ex tribus causis. Primo vt cognoscatur & ab
aliis distinguatur, quo pacto oues solent signari
charactere Domini sui. Secundo vt in maiori pre-
tio habeatur: quo pacto pecunia est signata
Regio sigillo. Tertio vt ad aliquod officium de-
putetur, vt milites signantur charactere mili-
tari.

13 Itaque dicendum est prædicta tria sacramenta,
sicut definitum est *in dict. canone 9. Trid. sess. 7. de
sacram. in genere*; & videatur sic receptum per
traditionem Ecclesiasticam à temporibus Apo-
stolorum, vt dicunt Bellarminus *lib. 2. de sacram.
cap. 20.* Becanus *de sacram. in genere cap. 4. q. 1.*
n.4. sic colligentes ex locis sacræ scripturæ, vt 2.
Corinth. 1. vers. 21. ibi, *qui vnxit nos Deus, &
signauit nos*, & *Eph. 1. vers.* ibi: *in quo & cre-
dentes signati estis*; item *Eph. 4. vers. 30.* ibi *nolite
spiritum sanctum contristare*, essetque de fide, &
sentiat ita Mater Ecclesia probant Suarez, &
Trullench, *supra ex dict. can Tridens, & ex Flo-
rent sub Eugen. IV.* explicantes prædicta scrip-
turæ loca cum Patribus, & Doctoribus *vnxit, nos
& signauit*; idest vnxit nos per gratiam, & signa-
uit nos charactere, & illud, *in quo signati estis*,
id est charactere.

Quo pacto existimo intelligendos DD. qui 14
dicunt, ideo prædicta tria sacramenta non posse
repeti, alia repeti posse, non aliam dantem cau-
sam huius discriminis, nisi *Character*, etenim
quædam sacramenta repeti non possunt; quia
quando semel data sunt semper manent in suo
effectu; alia enim repeti possint; quia non ma-
nent, nec in se, nec in suo effectu, cum sci-
licet gratia, quæ est effectus aliorum sacra-
mentorum, facile amitti possit, sæpeque amit-
tatur; quod si aliquando non amittatur, ta-
men augeri possit, vt patet; sicque posse repeti
sacramentum, vt gratia augeatur, sicut quotidie
contingit in sacramentis, sacræ Vnctionis, Eu-
charistiæ, & Pœnitentiæ † Hoc enim in chara- 15
ctere non contingit; eo quod nequit augeri per
repetitionem eiusdem sacramenri, ex hac inquam
ratione colligit Beccanus *dict. cap. 4. q. 2. in fine*,
recte ostendi cur tria dicta sacramenta Baptismi,
Confirmationis, & Ordinis non repetantur, & alia
repetantur, vt Concilium Trid. docet addens,
quod si hæc non admittatur, nulla alia possit red-
di sufficiens, vt prolixe ostendit Bellarm, *dicto
lib. 2. cap. 22.* & ego cum eo: siquidem non discre-
pat ab expositione Cardinalis Lugo, & Viualdi
iam adducta in hoc modo exponendi per illa,
quæ ante dixi *in principio dicti cap. 4.*

Iam ergo non obstant adductæ obiectiones 16
contra communem exponendi modum *supra* in
vers. *communis inquam*: quia ad vltimum de
matrimonio respondeo, vt quamuis matrimo-
nium reiterari eodem coniuge non possit, adhuc
non imprimat characterem ex defectu alterius
conditionis: quia scilicet non constituit hominem
in aliquo officio spirituali, seu ministerio perti-
nente ad Christum, ratione cuius oporteat homi-
nem peculiari nota insignire: ita Cardinal Lugo
dict. disp. 4. de sacram. in genere, sect. 1. sub n. 12.
in vers. *quamuis* † vbi addit matrimonium non 17
solum de facto posse iterari cum alio coniuge,
mortuo primo, sed etiam cum eodem, v. g. si mo-
reretur vir, & postea miraculosè resurgeret: nam
cum isto casu vterque coniux maneat solutus; &
liber à primo matrimonio, cuius vinculum dura-
bat vsque ad mortem Iuxta illud Paul. 1. ad Co-
rinth. 7. *Mulier alligata est legi quanto tem-
pore vir eius viuit; quod si dormierit vir eius, li-
bera est, cui vult nubat*, vt obseruat cum aliis
Henriquez *lib. 1. de sacram. in genere cap. 13. in
margine litt. F*: inde inferentes, & alij commu-
niter, quod resurgens vir, non posset iam priori
vxori licite copulari absque nouo contractu ma-
trimonij; & sic vt posset reiterari inter eosdem
coniuges sacramentum matrimonij.

Imo etiam dicit Lugo sub *dicta n. 12. in fine*, 18
hoc idem absque miraculo accidere posse, si post
matrimonium, scilicet ratum, & non consumma-
tum, alter coniux fieret Religiosus: nam cum in
tali casu per professionem dissolueretur prius ma-
trimonium Iuxta quæ late dico, & docent DD.
per textum *in cap. verum de conuers. coniugato-
rum*, postea vero si per dispensationem Pontificis
ille professus rediret ad sæculum, & contraheret
matrimonium, posset iterum cum priori coniuge
contrahere secundum matrimonium Ex quibus
probat matrimonium esse iterabile, etiam inter
eosdem coniuges: & sic non bene argui, vt pos-
set ex hoc capite imprimere characterem non
iterabilem.

Ex quo non implicat obiectio *ibi* adducta in 19
dict.

dict. vers. *communis* de non reiterandis benedictionibus calicis, ac Ecclesiæ, aut etiam primæ tonsuræ; quia etsi Iuxta Iuris regulas factum sit, vt hæc semel benedicta, ac consecrata, iterum non benedicantur, siue consecrentur, non inde sequi, non iterantur; ergo imprimunt characterem, sicut à contrario valet, imprimunt characterem prædicta tria sacramenta; ergo sequitur inde quod reiterari non possunt. Etenim in relatis calicis, & Ecclesiæ benedictionibus, ac in in prima tonsura, non repugnat, vt posset Pontifex calicem consecratum ita reducere ad priorem statum rei profanæ, vt indigeret noua consecratione; nec repugnat, vt posset Clericum aliquem primæ Tonsuræ ita deponere, vt redderet ad primum statum, & fieret laicus; atque adeo indigeret noua ordinatione, vt iterum fieret clericus, sicut etiam de sacerdotibus antiquæ legis dicit Pater Vazquez *de sacram. disp. 4. de charactere n. 38.* dicens non habuisse sacerdotium omnino indelebile; quia poterat deponi sacerdos; ita vt nec licite, nec valide posset alterius exercere officium sacerdotale absque noua
20 ordinatione, sicque non recipere characterem. † Quod si relatum à Lugo *supra num. 6.* de prima tonsura impugnatum, vt ipse impugnat *n. 7. dict. sect. 1.* vt libenter admitto, eo quod illa non iteretur ratione characteris semel impressi: tamen procedit explicatio de consecratione, siue benedictione calicis, & Ecclesiæ; quia hæc est instituta Iure positiuo Ecclesiastico, vt *infra* dico *in tit. de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris.* Ex quibus vt probat Andreas Valensis *hic §. fin.* in fine patet sacram Vnctionem, quæ in administratione sacramentorum, Baptismi, confirmationis, & ordinis, adhibentur, non esse reiterabilem; eam vero, quæ adhibetur in sacra Vnctione esse iterabilem.

21 Iam ergo pro complemento Rubricæ duxi notare primo, quod potest res aliqua dupliciter signari, primo charactere sensibili, & corporali, vt milites signantur; item vt ouis ferro candenti signata distinguitur à non signatis, sicut & quælibet alieres signo munita distinguitur ab aliis, vt dicunt Beccanus *dict. cap. 4. in princip.* vbi dicit alio modo signari, scilicet charactere spirituali, quo signatur anima hominis Christiani, & hoc agi in dictis tribus sacramentis, in quibus dictum est *Characterem* imprimi, hancque vocem significare formam, figuram, aut signum, quo res tali signo munita discernitur ab aliis, vt ex communi dici Ægidius Trullench, *dicto dub 5. de sacram.*
22 *in genere n. 2.* † Vbi quo *Character* est vox quædam Græca prædicta significans, quam veteres Patres, & scholastici accipiunt pro signo, aut sig-
23 naculo, seu nota distinctionis † Et quod character est qualitas spiritualis realiter ab anima distincta, eique Diuinitus infusa, quâ redditur homo aptus ad sacramenta suscipienda, vel administranda, & ad alia Diuini cultus opera, vt late ad Patres explicant DD. ex D. Thoma *in 3. p. q. 63. art. 2. 4. & 6.* Valentia *tom. 3. disp. 3. quæst. 4.* Suarez *in 3. p. disp. 11. sect. 2. & 4.* & alij communiter.

24 Notandum est secundo, quod etsi character Baptismi, Confirmationis, & Ordinis differant inter se specie, sicut ipsa sacramenta, & quia ad diuersos fines ordinantur, sed habere inter se quandam connexionem; quia character Confirmationis, & Ordinis, necessario supponi characterem Baptismi; indeque fieri, vt si confirmatio, vel ordo conferatur, non Baptizato, conferantur inualide *ex capit. Veniens de Presbytero non baptizato:* de quo videndi sunt Ægidius Trullench, *supra dicto dubio 5. num. 7.* Henriquez *lib. 10. cap. 14.* Bonacina *tom. 1. disp. 1. q. 5. p. 3.* Quatenus etiam dicunt quod character ordinis nullam habet connexionem cum charactare confirmationis: & ob id si conferatur ordo non confirmato, teneat, imo, & quod recipiens ordines absque confirmatione non peccet mortaliter, de quo an ita sit dixi *supra tit. proximo in tract. de sacramento confirmationis*; item etiam dicunt quod characteres ordinum non habent necessariam connexionem inter se, & quod inde teneat ordinatio per psaltum, sufficiatque vt ordines prætermissos suscipiat.

Notandum est tertio characterem habere quinque præcipuas proprietates, quas referunt Ægidius Trullench, *dicto dubio 5. n. fin.* Filiucius *tom. 1. tract. 1. cap. 7. q. 8.* primo quod consecret animam Deo, veluti templum quoddam, ita vt sicut in templo Dæmones ab ea arceantur, vbi exauditur facilius oratio, excitatur deuotio, sic fiat immunis à vi Dæmonis, nisi adsit peculiaris dispensatio. Secundo quod per illum transit homo in Ius Dei *1. Corinth. 6. ibi non estis vestri &c.* & vt patet ex iam adductis. Tertio quod per illum assimilatur Christo, eiusque membris, & distinguitur ab aliis. Quarto, quod per illum disponimur ad alia sacramenta, vel recipienda, vel ministranda, vt iam *supra* dictum est. Quinto inquam, vt etiam dictum est, sit indelebile signum, quia non habet contrarium, quod est in subiecto incorruptibili, nempe *anima*; & quia est animæ consecratio, quæ æterno tempore durat. † Similiter & quod character, nec amittatur per peccatum, aut per degradationem, vel mortem, vt patet ex Trid. *sess. 3. canon. 9.* & Florent. *in instructione Armentorum*, vt docet communis cum D. Thoma *dict. q. 63. art. 5.* indeque fieri, prædicta sacramenta Baptismi, confirmationis, & ordinis, non esse reiterabilia † imo & sequi etiam mortuum antea Baptizatum, vel confirmatum, vel ordinatum, si Diuinâ potentiâ resurgat, non esse iterum Baptizandum, confirmandum, vel ordinandum, quia prior character semper durat: videndi sunt etiam Bonacina *tom. 1. disp. 1. q. 5. puncto 3.* Henriquez *lib. 1. cap. 13.* & alij communiter sic docentes † & Beccanus *de sacram. in genere q. 2. cap. 4. & q. 3.* vbi postquam dixit quod character non est relatio, sed absoluta qualitas contra Scotum dicentem esse relationem realem, & Durandum firmantem esse relationem rationis; & quod ille sit in prima specie qualitatis, vbi explicat. † Concludit *dict. q. 3.* quod Character sacramentalis est immediate in sola anima, tamquam subiecto, quod sit indelebilis, nec repeti possit, quia character non habet contrarium, à quo corrumpatur, prætereaque existat in subiecto incorruptibili † addens quod non est sicut habitus fidei, & aliarum virtutum, qui per actus contrarios tolluntur, nec sicut gratia Iustificans, & habitualis, quæ per peccatum mortale extinguitur, & quia character est quædam consecratio animæ hominis Christiani, quæ tandiu durat, quandiu res consecrata &c.

Notant quarto Doctores characterem sacramentalem non reperiri in Angelis, etsi illius sint capaces, quia non recipiunt sacramenta, nec in Christo Domino, quia non recipit sacramenta à se instituta (excepta Eucharistia,) deinde, quia character (vt dictum est) est signum omnium, seruorum,

seruorum, & militum, Christus autem est Pastor, Dux, & Dominus; & quod inde ratione suæ diuinitatis excellentiori quodam modo sit designatus in Ducem, & Principem, vt dicunt Filiucius *tom. 1. tract. 1. cap. 7. numero 126.* Bonacina *tom. 1. disp. 1. q. 5. puncto 2. num. 4.*
32 Trullench, *dicto dubio 5. n.6.*† vbi cum eodem Filiucio, dicit quod fuit character in Beata virgine, & Apostolis, in illa quidem; quia suscepit Baptismum; & confirmationem; in his autem quia præter illos duos characteres habuerunt illum ordinis.

33 Et quia plura de charactere sacramentali; ad quam speciem qualitatis pertineat, & qualem supernaturalem habeat, & in quo subiecto sit character, est de aliis eius proprietatibus disputent Durandus *in 4. dist. 4.* Suarez *dict. disp. 11.* Bellarmin. *lib. 2. de effectu sacramentorum cap. 19.* Vasquez *disp. 134. cap. 2.* Sotus *in 4. dist. 1. q. 4.* cum aliis Lugo *de sacram. in genere* longe agens *dicta disp. 6. sect. 2. & 3.* Becanus, *vbi supra*, & alij supra adducti, & de illis quæstionibus, an character sit aliquid reale, siue relatio realis prædicamentalis, de quibus Vasquez, Suarez, Bellarm; & alij *supra*, Hurtad *de sacram. disp. 3. dif. 11.* Granados *tract. 2. disp. 2.* Bonacina *supra disp. 1. quæst. 5.* Lapus *de sacram. lib. 4. cap. 2. quæst. 2. art. 1.* omnes Theologi cum D. Thoma *dicta quæst. 63. art. 2.* Leander cum aliis *p. 1. de sacram. tract. 1. disp. 3. q. 17. & 18.* de Castillus cum aliis *tract. 1. disp. 2. dubio 15. & n. 439.* Scotus *in 4. dist. 6. q. 10.* Maior *ibi*
34 *dis. 6. q. 1.* † Item disputant etiam de alia quæstione, an character ad secundam speciem qualitatis, nempe ad potentiam ad egendum, vel recipiendum pertineat; de qua idem Suarez *dicta disp. 11. sect. 3.* Vasquez *disp. 134. num. 70.* Ægidius *quæst. 63.* Bellarmin. *dicto cap. 19.* Ochogauia *q. 15. n. 9.* Hurtado *disp. 3. dif. 12.* Lugo *supra n. 48.* Duardus *dist. 5. art. 2. q. 1. ad 3.* Marsilius *dist. 4. art. 1. ad tertium* Catherinus *in opusculo de charactere*, Layman, Bonacina, Salas, & *alij* negantes prout refert idem Leander *supra quæst. 19.* qui dicit cum omnibus Thomistis, Archangelo, Marchino, Caietano Valentia, Henriquez, vtroque Ledesma, Viguerio, Capreolo D. Antonino, Paludano, & aliis, characterem ad secundam speciem qualitatis pertinere; quia est potentia actiua, vel passiua in ordine ad conficienda, vel recipienda sacramenta quædam Iuxta effectus iam adductos characteris Baptismalis, confirmationis, & ordinis, & alias difficultates DD. scolastici tractent, non nostri instituti inuestigandas; ideo de charactere tantum quæstiones sequentes decreui tractare quæ ad summistas, canonistas, Theologosque morales magis adaptantur.

QVÆST. II.

An character ita sit indelebilis, vt etiam post mortem, tam in Beatis, quàm damnatis permaneat? Et an ita in alia vita permaneat, vt maneat cum potestate sibi annexa ad valide recipienda, vel danda alia sacramenta? Et an circumcisio in lege veteri characterem imprimeret? Et an si V. g. matrimonium imprimeret characterem indelebilem, posset reiterari, etiam inter diuersos coniuges.

SVMMARIVM

1 *Character sic est indelebilis, vt post mortem resurgens non egeat nouo Baptismo, confirmatione, vel ordine, &* n. 2. *vbi cum qua potetate maneat, &* n. 3.

4 *Veteris legis sacramenta, nec circuncisio characterem imprimebant, vt* numero 5. & 6.

6 *Veteris legis sacramentis non fiebant aliqui ex familia Christi, & si per aliqua daretur gratia, vt* n. 6.

7 *Character si imprimeretur in matrimonio, non posset iterari, quoad eosdem coniuges. Quid quoad diuersos Coniuges* numero 8. 9. & 10.

10 *Characteres ordinum non habent necessariam connexionem inter se.*

AD primam quæstionis partem respondeo affirmatiue ex dictis in hac Rub. sub vers. *notandum est tertio*, in vers. *imo & sequi*, cum maneat character, vt *ibi* dixi etiam post mortem subiectatus in anima, quæ semper viuit, alias inquam contra quod *ibi* dictum est, sequeretur, vt christianus, vel sacerdos, qui post mortem miraculosè resurgeret, esset iterum Baptizandus, confirmandus, & ordinandus, quod dici nequit, vt docent relati supra, & DD. cum D. Thoma *dict. quæst. 63. art. 5. ad tertium*, Suarez, Lugo, Hurtad, Sayrus, & alij proximi in fine Rubricæ adducti: alios sequitur Mourc *p. 3. cap. 1. §. 9. n. 7.* inter quos Armilla, Viualdus, cum aliis Castrus Palao *de sacram. tract. 18. puncto 11. n. 5.* Vasquez, & Bonacina penes ipsum, de Castillo *dicto tract. 1. disp. 2. dubio 16. & 18.* Archangelus *dict. 4. pag. 32. col. 1. & 2.* Leander *de sacram. tract. 1. disp. 3. q. 21.* Ægidius Conink *dict. q. 63. art. 5. n. 16.* vbi dicit id esse omnino certum, & verum est; & si negatiuam sententiam esse probabilem insinuent, Lugo *dict. disp. 6. sect. 4. n. 69. pag. 112.* Hurtado *dicta disp. 3. dif. 14.* Ochogauia *de sacram. q. 16. n. 8.* Suarez *dicta q. 63. art. 5.* 1

Ad secundam quæstionis partem, an character ita in alia vita permaneat, vt maneat cum potestate sibi annexa & Magis distant DD. quia etsi S. Thomas *sup. q. 64. art. 7. ad 2.* & Suarez *disp. 13. sect. 1.* Philibertus *tract. 1. de ordine p. 3. cap. 6. num. 3. pag. 60.* expresse Henriquez *lib. 2. cap. 17. num. 4.* & probabilius dicat Leander *dict. disp. 3. tract. 1. q. 22.* ex adductis, fundamentis, dicentes quod si forte per miraculum 2

suscitetur homo, non sit rebaptizandus, nec initiandus confirmatione, & ordine, qui sacerdos abiit, cum retineat indelebiliter suam pristinam potestatem, Dignitatem, virtutem, & officium sacerdotis;ita vt Beatus, resumpto corpore, possit absoluere, aut consecrare eucharistiam, quod non facit de lege;quia vsus potestatis soli viatoribus commissum est à Christo:sic Henriquez.†
3 Quod tamen negant Vasquez *dicta disp.* 134. *cap.* 3. Ægidius *dicta quæst.* 63.*n.* 18. Hurtado *dict. dis.* 14. & Ochogauia *dict. q.*16. Lugo *de sacram.disp.*8.*n.*1.*&* 2.*pag.*122. Castrus Palaus *dicto tract.* 18.*puncto* 11. *num.* 17. de Castillo *dicta disp.* 2. *dubit.*16.*n.* 478. ex ea ratione;quia frustra maneret post hanc vitam talis potentia,seu potestas, cum nullum sui exercitium habere posset,sed ex iam dictis,vtraque in suo sensu sustinetur sententia.

Ad tertiam quæstionis partem, an circumcisio in lege veteri characterem imprimeret? Et
4 quia communis est Doctorum resolutio, vt iam *supra* breuiter dixi in Rubrica, sacramenta legis veteris nullum impressisse characterem; quia nullum illorum deputabat hominem, vel designabat ad aliquem effectum supernaturalem conferendum, vel recipienda, sicut faciunt aliqua nostra sacramenta, scilicet Baptismus, confirmatio, & ordo, vt latissime scripsi sub Rub. & docent DD. cum D. Thoma *q.*63.*art.*1.*ad* 3. Vasquez *dicta disp.*134.*n.* 40. Philibertus *tract.* 1.*de ordine cap.* 4. *p.* 3. *num.* 14. Leander *supra q.* 16. Beccanus *de sacram in genere* cum eodem D.Thoma *cap.*4.*q.* 1. & cumaliis passim ex eo, quia non erant instituta ad conferendum effectum spiritualem ex opere operato, sed tantùm legalem.

5 Et licet Scotus *in* 4. *dist.* 6.*q.*9. loquendo de sacramento circuncisionis, dicat concedi posse de circuncisione, & referat Lugo *de sacram. in genere disp.*6.*sub n.*10. quod idem posset dici de sacramento legis naturæ, quod tollebatur peccatum originale:tamen iam adducti, & idem Cardinal. Lugo veriorem partem negatiuam dicunt videri; quia per illa sacramenta aliquis non fiebat ex familia Christi,nec eius Minister, aut miles; & quod sic non oportebat eum designari
6 charactere Christi, † & quia licet per aliqua sacramenta dictæ legis daretur gratia;sed quia non constituebat hominem in officio,cui annexa esset operatio spiritualis, nec aliter se haberet gratia, quam si data fuisset propter opera meritoria, vel alio modo;ideo optime resolutum esse nulla sacramenta legis antiquæ characterem impressisse.

7 Ad quartam quæstionis partem, an si matrimonium imprimeret characterem indelebilem posset reiterari?Et quatenus ad eosdem coniuges respondetur cum eodem Cardinali Lugo *dicta disp.*6.*de sacram.sect.*1. *n.*13. non posse reiterari; quia sicut nũ sacerdos mortuus,& resurgens, iterum non indiget noua ordinatione;eo quod retineat characterem sacerdotalem, vt dictum est *hic* in vers.*ad primam*, & vers.*ad secundam*, & supra in Rub.circa finem sub dicto vers.*notandum est tertio*;sic & tunc coniux retinens characterem matrimonij contracti,non indigeret nouo contractu matrimonij:supponit ergo Lugo characterem illum non fuisse deletum,sed forte talem,qualem conferunt tria relata sacramenti Baptismi,Confirmationis,& Ordinis de facto scilicet *signum spirituale,& indelebile.*

Dubium autem maius facessit, an inter diuersos coniuges posset reiterari, scilicet mortuo primo,cum coniuge altero; in quo videtur dici, vt possit iterari; quia sicut qui habet characterem vnius ordinis, potest accipere characterem alterius ordinis: sic qui haberet characterem matrimonij ad vnum coniugem, posset accipere characterem ad alium, cum ergo primum matrimonium dederit suos effectus sorum ad primum coniugem non esset otiosus secundus character, quo conferretur potestas,& Ius in ordine ad alium coniugem. † Adhuc tamen idem Eminent. Cardinalis Lugo *dict.disp.*6.*n.*14. verius admittit dicendum; quod si matrimonium imprimeret characterem, non esset reiterabile, etiam cum alio coniuge.Et probat primo, nam si post matrimonium ratum, coniux emitteret professionem in Religione, adhuc retineret characterem, & per consequens maneret vere coniux alterius, vt dicit, vt si postea rediret ad sæculum ex dispensatione, & contraheret cum alio, iam esset simul duorum coniux; ergo ex impressione characteris infert sequi non posse valide contrahi, tunc secundum matrimonium; & exinde etiam sequi, quod mortuo priori coniuge, non posset contrahere: nam si vxor v. g. retineret priorem characterem,adhuc ex vi illius esset vxor prioris viri;ita vt resurgente illo, deberet illo copulari, quod si alteri iam nupsisset,sequeretur vt esset simul vxor duorum, quod repugnat valido matrimonio, concluditque sequi ex retentione characteris,vt non posset matrimonium etiam cum alio reiterari. 8 9

Nec obstat fundamentum sententiæ contrariæ,vt de se patet, quia vt iam sub Rubro dixi, characteres ordinum non habent necessariam connexionem inter se: nam vt quemadmodum *ibi* dixi in vers. *notandum est.secundo*, ordinatio per psaltum tenet, ac sufficit, vt ordines prætermissos suscipiat: ita melius in exemplo posito num. præced. continget de ordinatis in inferioribus ordinibus sacerdotio; quia illis receptis, non sic imprimitur completus character ordinis sacerdotalis, quin accipiendo ordinandus sacerdotalem ordinem illum extendat ad aliquos alios effectus, quos Presbyter exercet in suo ministerio, quales non consequitur Diaconus, vel subdiaconus per characterem iam sibimet impressum: itaque dici debet Iuxta Trident. *sess.* 7. *de sacram. can.* 11. quatenus colligit ex charactere, quod in illis tribus sacramentis, scilicet probetur bene ex impressione characteris illa non posse reiterari, quia dum manet sacerdotij character, ille homo est vere sacerdos, supponit completum characterem per alios etiam ordines inferiores susceptos: ita inquam videtur expendendum ex mente dicti Cardinalis Lugo *sub dict.n.*13. *in fine*,& aliorum,etsi non ita clare exponere videantur. 10

***

QVÆST.

QVÆST. III.

An quia Rubrica nostra inscribitur de sacramentis non iterandis, congrue nihilominus agi possit de cæteris sacramentis reiterabilibus, & de eorum vsu, administratione, ac subiecto, cui ministrantur? vbi quid sit sacramentum, quibus nominibus sumatur; & quid sit signum? An Christus Dominus ea instituerit, quo in loco, qua ratione, quæ sit eorum natura? Et quo inquam numero in lege gratiæ fuerint instituta, ac de aliis breuiter?

SVMMARIVM.

1 *Rubrica de sacramentis non iterandis ex communi intellectu scriptorum, extenditur ad tractationem aliorum sacramentorum, quæ possunt iterari.*

2 *Sacramenti plures definitiones, vera* numero 5.

3 *Ens per accidens dicit nonnulli esse sacramentum, & sic definiri non posse; alij verius contra, vt* n 4.

5 *Sacramenti vera definitio constans ex genere, & differentia* n.6. & 7.

7 *Sacramentum qua de causa deducitur à sacrando.*

8 *Sacramenti nomen quas acceptiones habeat* n.9. & 10.

10 *Sacramentum extenditur ad significanda occulta mysteria; licet non sint sacra. Et significat, etiam pignus à litigantibus in loco sacro repositum, vt* n.11.

12 *Sacramentum qua in significatione accipiatur in titulo hoc de sacram. non iterand.*

13 *Sacramenta septem Ecclesiæ dicuntur specialia signa sanctitatis.*

14 *Signum iuxta Dialecticos quid sit, & quotuplex* numero 15. *Et qualiter in sacramentis rem sacram significet* n.16.

16 *Sacramentum quodlibet est signum rememoratiuum passionis Christi, demonstratiuum gratiæ, & pronosticum Gloriæ.*

17 *Sacra omnia, etsi disponant ad sanctificationem, non tamen sunt sacramenta; & sic nec crux, nec serpens aneus nec alia, vt hic, &* numero 18. 19. 20. 21. 22. 23.

18 *Matrimonium in lege veteri non fuit sacramentum, sed solum signum rei sacræ in se.*

19 *Martyrium non fuit sacramentum.*

20 *Aqua lustralis, siue benedicta non est sacramentum.*

21 *Sacramentalia non sunt sacramentum.*

22 *Actus virtutum non sunt sacramenta.*

23 *Sacrificium, vt sacrificium qualiter dicatur, vt non sit sacramentum.*

24 *Gratiæ nomine intelligitur gratia sanctificans animam.*

25 *Signum positum in definitione sacramenti, debet esse sensibile, & practicum, & significans, non ad placitum, sed ex institutione Diuina, vt* n.26.

27 *Christus Dominus instituit omnia sacramenta Ecclesiæ, vt Deus, qui causa est primaria, & authoritatiua omnium sacramentorum.*

28 *Sacramenta certum est immediate à Christo Domino fuisse instituta; & si de nonnullis aliter senserint alioqui* numero 29. 30.

30 *Christi humanitas vi vnita Diuinitati, fuit causa efficiens instrumentalis institutionis omnium sacramentorum, & qualiter* n. 44. & 47.

31 *Sacramenta omnia Ecclesiæ instituta esse à Christo est de fide, &* numero 32. *vbi ex Patribus etiam probatur, & Trid. ac congruentia, & aliis fundamentis* n.33. 34. 35. 36. 37. *Et in sacra scriptura vt* n. 38. 39. & 40.

39 *Sacramenta sunt quasi fundamenta Ecclesiæ.*

40 *Apostoli non fundarunt Ecclesiam, solum quidem fuerunt dispensatores ministeriorum Dei, non institutores, vel authores, & promulgarunt sacramenta suo tempore, vt* n.42.

41 *Christus Dominus potuit Apostolis communicare potestatem instituendi, sed de facto eam eis non communicauit.*

43 *Moyses veteris legis fuit tantum promulgator, non institutor, cuius solus Deus fuit author, vt* n.45.46. & 47.

46 Paul *ad Galat. cap.* 3.

47 *Christus Dominus plus quid fecerit secundùm humanitatem in sacramentis nouæ legis, quàm Moyses in sacramentis veteris legis.*

48 *Sacramenta nouæ legis non eodem tempore à Christo Domino instituta fuerunt.*

49 *Sacramenta nouæ legis tribus de causis fuerunt à Christo instituta, & aliis* num. 50. 51. 52.

51 *Religio vlla discerni valet sine sacramentis.*

53 *Sacramenta Ecclesiæ gratiam, quam conferunt significant.*

54 *Sacramenta nouæ legis sunt septem contra hæreticos negantes aliqua, vt & contra aliquos catholicos* n.55.

56 *Sacramenta quare septem, & non plura, seu pauciora, &* n. 57. & 60.

57 *Sacramenta instituta sunt, vt medecina ad sanandas nostras infirmitates quæ sunt septem.*

58 *Sacramenta Ecclesiæ non sunt inter se paria, etsi habeant connexionem, & qualiter de Eucharistia, Baptismo, & aliis* n. 59. *vbi quod vnum quodque excellentius est alio suo modo speciali.*

60 *Sacramenta septem à Tridentino definita qualitercumque in species diuidantur non sunt plura.*

1 AD primam difficultatis partem ratio dubitandi est; quia cum *supra titul. preced. & sub tit. de temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum* tantum sit actum de sacramentis Ordinis, Confirmationis, & Vnctionis; alia inquam sacramenta Gregorius IX. compilator decretalium reseruarit tractanda *sub lib. 3.* vbi de Baptismo, quod est sacramentum irriterabile, in quo imprimitur character, & in dicto lib. egerit de sacramento eucharistiæ; & *in lib. 4.* egerit de matrimonij sacramento, ac *in libro 5.* de sacramento Pœnitentiæ, quæ reiterabilia sunt; imo & *supra dict. tit. praced.* egerit de sacramento sanctæ Vnctionis, quod est etiam reiterabile, & hoc quasi intempeste innecteret titulum de sacramentis, scilicet non iterandis, cum valente, vel post integram tractationem omnium sacramentorum, commodius, siue clarius scriberet; ideo & quia ipse Pontifex de omnibus septem sigillatim sacramentis Ecclesiæ tractarit ex proposito, videamque vt ante eam specificam tractationem, tam Theologi scholastici, quam Theologiæ moralis interpretes, & Doctores, quoties assumunt tractatum de sacramentis, scribere incipiant à tractatu de sacramentis in genere; Deindeque descendant ad agendum, de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, Pœnitentia, sacra Vnctione, Ordine, & Matrimonio; ideo in præsenti Rubrica, etsi in scripta de sacramentis non iterandis, potuit esse mens Pontificis Alex. vt ab scriptoribus ageretur hac occasione generaliter de omnibus sacramantis in genere, vt sic cognita eorum institutione, & quæ illorum propter characterem, quem imprimunt sunt irreiterabilia Iuxta proxime adducta *quæst. 2. praced. & sub Rub. à num. 1.* descenderent scriptores, sicut, & ipse compilator fecit sub Rubro ad tractandum de sacramentis, quæ iterari non debeant supplendo caute, quod in eis fuisset prætermissum, vt patet ex *cap. 1. & fin. hic*, & Iuxta hunc modum nouissime Andreas Valensis *hic §. 1. num. 1.* post alios scriptores inceperit tractare de sacramentis in genere; quatenus quia in aliis titulis egerit de sacramento ordinis, confirmationis, & Extremæ Vnctionis; & quia inter sacramenta quædam reiterari, seu iterum conferri possint; quædam non; inde despiciendum fore quænam sint iterabilia, quæ non, quo tantùm prætextu agit *ibi per tres §§. de sacramentis in genere*, & Iuxta interrogationes *à n. sequenti* à nobis disquirendas quare iam ad cætera dubia breuiter pergamus.

2 Ad secundam partem quæstionis quid sit sacramentum; quia Bellarminus ex multis Doctoribus *lib. de sacram. cap. 11.* Suarez *tom. 4. in 3. parte quæst. 60. disp. 1. sect. 4.* Coninck *de sacram. quæst. 60. art. 4. dubio 1.* Bonacina *tomo 1. disp. 1. quæst. 1. puncto 1. in initio*, & alij varias adducunt sacramenti definitiones; & alij plures assignant sacramentorum Ecclesiæ definitiones. Prima illa vulgaris, nempe *sacramentum est signum rei sacra* Iuxta quam, & sequentem Diuus Augustin. *supra, textum in capite sacrificium 32. de consecrat. dist. 2.* & Concil. Florent. *de sacram, in princ.* Trid. *sess. 7.* melius *sess. 13. de sacram. eucharistia cap. 3.* glossa verbo *sacramentum in dicto capite sacrificium, glossa 1. in cap. constitutio 31. de consecrat. dist. 2.* & in hac Rubrica, inter Pontificios secundum Nauar. *in man. cap. 22. numero 1.* Chuchum *instit. moral. lib. 5. tit. 1. numero 4.* Sahagun, *de sacram. numero 8.* & inter Theologos, alij ex D. Thoma *quæst. 60. art. 1. & 2. parte 3.* & ita Valens. *hic ex dicto cap. sacrificium numero 2. §. 1.* definit, vbi commendat videndum textum *in cap. multi 84. circa medium 1. q. 1.* in verf. *sunt autem sacramenta*, de quo infra *seu sacramentum est inuisibilis gratia, visibilis forma, eiusdem gratia imaginem gerens, & causa existens*, vt tradit Magister sentent. *in 4. dist. 1.* Vasquez *in 3. part. q. 60. art. 4. disp. 128. cap. 3. num. 26.* Graffius *in 2. part. lib. 1. cap. 1. num. 7.* Archangel. *dist. 1. pag. 4.* vel *sacramentum est corporale, vel materiale elementum foris sensibiliter propositum ex similitudine repræsentans, & ex institutione significans, & ex sanctificatione continens aliquam inuisibilem, & spiritualem gratiam* secundùm Vgonem de S. Victore *lib. 1. de sacram. part. 9. cap. 2.* vel quarta *sacramentum est signum rei sacra in quantum est sanctificans homines* Iuxta D. Thom. *supra art. 2.* Quinta nempe *vt sit inuisibilis gratia, signum visibile ad nostram sanctificationem diuinitus institutam*, vt apparet ex catechismo Canisij. seu quod sit *signum visibile inuisibilis gratia formaliter hominem Iustificantis* Iuxta Diuus Augustin. *lib. 10. de ciuitate Dei*, D. Thom. *dict. quæst. 60. art. 2.* Magistrum *supra*, Molfesium, Pesantium, Carolum, Franciscum de Raconis, Canisium, & alios; quos refert Leander *part. 1. de sacram. disp. 1. quæst. 1.* septima, *vt sit signum sacrum, non solùm significans, verùm etiam infallibiliter efficiens rem sacram sanctificantem homines* Iuxta Bonacinam *de sacram. supra dict. disp. 1. numero 1.* & Gaspar Hurtado *de sacrament. disp. 1.* aliter definit dicendo, *vt signum sensibile sanctitatis.* Et Nona definitio sit, quam ponit Eminentissimus Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp. 1. sect. 1. numero 23.* postquam plures retulerit ibi *à numero 1.* ac improbauerit, dicit, *vt sit caremonia sensibilis, qua suo vsu sanctificando, subiectum, significat gratiam internam, cuius est causa.* Et decima, *vt sit signum sensibile stabili aliqua lege institutum, vt conferat aliquam sanctitatem externam, & significet, & causet internam* secundùm Iacob. Granadum *tomo 4. in 3. p. controuers. 3. de sacram. tract. 1. q. 2. n. 3.*

Videamque has omnes definitiones à nonnullis notari, eo quod non recte illis adæquate definiatur sacramentum in genere; indeque possem incidere, & prolabi in dicto eorum, qui radicitus tollunt quæstionem præsentem negantes sacramentum definiri posse; quia est ens per accidens aggregatum ex multis, scilicet ex materia, & forma non vnitis rursus ex rebus, & significatione; & quod ens per accidens non potest habere vnam definitionem, sed sicut continet plura entia; ita debeat habere plures definitiones, vt refert idem Cardinalis Lugo *dicta sess. 1. disp. 1. de sacram. n. 1.* videri traditum ab Aristotele *7. Metaphysicor. cap. 4.* vbi *n. 2.* ait quod hæc sententia tribuitur aliquibus apud Vasquez in præsenti *dicta disp. 128. cap. 1.* qui late examinat, textum Aristolis explicans. 3

Sed quia idem Vasquez *vbi proxime* probat Aristotelem non negasse omnibus modis posse definiri *ens* per accidens, sed solùm primario sicut etiam de accidentibus dicit ibi non posse primario 4

ptimario, & simpliciter definiri; sed solum secundario, & secundum quid; quia non sunt entia simpliciter, sed secundùm quid, cum certum dicat entia per accidens posse aliquomodo definiri; quia possumus exacte declarare quid sit Domus, & quid requiratur ad eius essentiam; & quod de hoc genere definitionis sermo sit; quando petitur sacramenti definitio in communi; ideo ego, etsi non improbem vllam relatarum definitionum, quarum quælibet optimos habet Patrinos, ques referunt adducti, etsi primas quinque carpat Beccanus *de sacram. quæst.* 2. item, & alias idem Cardinalis Lugo *dicta sess.* 1. *à n.* 2. *disp.* 1. aliter cum magna Doctorum turba definiendum existimo.

5 Ergo sacramentum *est res sensibilis subiecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis, & Iustitiæ, tum significandæ, tum efficiendæ, vim habet*, & hanc optimam vocant Beccanus *vbi supra de sacrament. dict. quæst.* 2. *numero* 6. & Ægidius Trullench, *de sacram in princ. numero* 6. & ambo post alias definitiones dicentes hanc magis propriam videri; eo quod magis explicat essentiam sacramentorum nouæ legis; & quod ita tradita est in catechismo Romano ad Parochos à Pij V. iussu Tridentini edito; vbi *de sacram. in genere*; & sic Andreas Valensis *hic dict. numero* 2. post primam, & secundam relatas definitiones dicit explicatius sacramentum esse, *vt sit inuisibilis gratiæ, visibile signum ad nostram Iustificationem institutum* ex dicto catechismo *capite* 1. *numero* 3. *in fine*, & prædictæ dicit Trullench, *supra*, vt æquiualeat hæc breuior, nempe *signum, & causa rei sacræ sanctificantis nos*, & quod earum quæuis sit adæquata, & perfecta, cum constet ex genere, & differentia; & quod genus est signum, in quo conuenit cum vocibus, & aliis rebus significantibus; esse autem signum quid essentiale in sacramentis dicit S. Thomas, & cum eo communis *in* 3. *parte dicta quæst.* 60. *art.* 1. indeque in sacra scriptura Genes. 17. *circuncisio*, quæ sacramentum erat dicatur signum fœderis, *& Baptismus* à Paulo *Rom.* 6. vocatur signum sepulturæ; & resurrectionis Christi, & *Eucharistia* sacra dicitur 1. *corinth.* 11. signum passionis Christi Domini.

6 Et quod differentia in prædicta definitione sit signum rei sacræ sanctificantis nos, hoc est vt explicat communis cum Diuo Thoma 3. *parte dict. quæst.* 60. signum gratiæ sanantis, & Iustificantis hominem: sic Trullench, alia addens, & Beccanus *dicta quæst.* 2. *numero* 6. Colligit ex relata definitione catechismi tria, nempe spectare ad essentiam sacramenti, *primo* vt sit signum sensibile. *secundo* vt significet sanctitatem, & Iustitiam ex Dei institutione. *Tertio* vt eandem efficiat; & ob id ait dicere passim Theologos quod sacramentum est signum practicum; quia non tantùm significat, sed etiam efficit quod significat; & ego sic colligo ex sequentibus verbis Gregorij relati *in dicto capite multi* 84. 1. *quæst.* 1. quatenus dicit ibi: *sacramentum vero est in aliqua celebratione, cum res gestæ ita fit, vt aliquid significare intelligatur, quod sanctè accipiendum est* item & ex sequentibus ibi: *sunt autem sacramenta Baptisma, chrisma corporis, & sanguinis Christi, quæ ob id sacramenta dicuntur; quia sub tegumento corporalium rerum, virtus Diuina secretius salutem eorundem sacramentorum operatur, vnde & à secretis virtutibus, vel sacris, sacramenta dicuntur, quæ ideo fructuosè penes Ecclesiam fiunt, quia sanctus in ea manens spiritus eorundem sacramentorum latenter operatur effectum &c.*

Vnde dico cum communi; quam sequitur 7
Ægidius Trullench, *cap.* 1. *de sacram. sub dicto numero* 6. quod sacramentum est, non solùm res sacra, & cæremonia religiosa sacra in se, qua ratione dicitur *à sacro*, sed etiam ex parte rei significatæ, quæ est gratia formaliter sanctificans homines effectiue, & instrumentaliter dicitur res sacra; quia sic efficit, & producit rem sacram, & sanctificantem homines, eaque ratione deducatur à sacrando; propter quod præcipuè sacramenta nouæ legis distinguantur à sacramentis veteris legis: nam illa vetera sacramenta significabant quidem gratiam, non vero illam efficiebant, nec causabant; nostra inquam, & illam significent, ac causent, & efficiant ex opere operato, tamquam Diuina instrumenta, & in recipientibus, non ponentibus obicem; proindeque in definitione ponatur *signum, & causa rei sacræ sanctificantis nos.*

Ad tertiam quæstionis partem quibus no- 8
minibus sacramentum sumatur, breuiter dico prædictum nomen magnam semper apud omnes, etiam barbaras acceptionem habuisse: nam olim fuit mos astringendi milites exercitus, sacramento; sic vt propter scelus aliquod, aut nefas miles mulctabatur militia sacramenti iuxta, *l.* 2. *§. miles ff. de his, qui notantur infamia, l. milite* 13. *l. fin. ff. de re milit. l.* 3. *cod. de immunit. concessa in cod. Theodos*, cuius originem, & vestigia refert Alexand. ab Alex. *dierum genialium lib.* 1. *capite* 20. *in fine*, eleganter Carol. Sigon. *de antiquo Iure ciuium Romanorum lib.* 1. *cap.* 6. *de Iure pronuntiar. lib.* 1. *cap.* 7.

Vnde rectè potuit hoc nomen sacramentum 9
significare iuramentum diuino testimonio, aut in vocatione alicuius rei sacræ confirmatum iuxta quæ dixi, *infra sub Rubric. de Iure Iur*, sicque frequenter vsurpari in iure non modo canonico, sed etiam ciuili, dicit Valensis, *hic §.* 1. *numero* 1. *per textum in dicta l. miles §. ignominiosa ff. de re milit. & per textum in auth. sacramenta puber, cod. si aduersus vendit*, Sicque summa ait apud scriptores, tam gentiles, quàm Christianos, & late Couar. *in cap. quamuis pactum in princ. numero* 2. Sahagun, *vbi supra numero* 5. etiam per textum. *in cap.* 1. *§. item sacramenta de pace Iuramento firmanda in feudis*; Sicque frequentissimum esse in nostro iure Pontificio, vt *in capite sacram. cum pluribus sequentibus* 24. *quæst.* 4. *cap. qui sacramento* 2. *quæst.* 4. dicensque Romanos Sacramentum traxisse, etiam ad omnes actiones forenses, & conuentionales, cuius tamen formulas antiquas retulit, atque originem Carolus Siganius, *lib.* 1. *cap.* 11. *de Iudice*; & in hac significatione accipit sacramentum D. Hieronym. *epist.* 1. *ad Eliodor*; *& Tertullian. lib. ad Martyres capite* 13. *capite* 5. *& lib. de corona militis cap.* 11. vt refert Trullenh, *de sacram. cap.* 1. *num.* 1.

10 Tertio significat idem quod sacrum arcanum: sic Paul. 1. *ad Timot.* 3. itaque incarnatio vocatur *magnum pietatis sacramentum* dicit hic Valensis *dict. numero* 1. & Sahagun *supra de sacram. in genere numero* 6. dixit, vt si quid arcanum, aut mirabile Diuina, maxime numina, respiciens erat, veterum sacramentum appellabant, huiusque rei honorificum testimonium esse Danielis *capite* 4. cui loquens Nabuchodonosor, ait quoniam *ego scio quod spiritum sanctum habes in te, & omne sacramentum non est impossibile, inter visionesque*; indeque Valensis *vbi supra*, ait quod sacramentum extenditur quarto ad significanda occulta mysteria; licet non sint sacra vt patet ex Apocalypsi *capite* 17. res illas occultas significans per bestiam, & mulierem vocari *sacramentum bestiæ, & mulieris*; ad quod videtur illud Tobiæ 12. etiam Regis, sacramentum abscondere bonum *est*, & Paul. *ad ephes. capite* 1. *&* 2. *Tim. cap.* 3. *dict. capite multi* 85. 1. *quæst.* 1. *& capite multa* 38. *eadem dict.* ibi *in magnum comptemptum diuinorum sacramentorum incurrunt*, idem Sahagun, & Trullench, *dict. cap.* 1. *de sacram. numero* 2. vbi quod in sacra scriptura significat rem sacratam, occultam, & absconditam ex Paul. *ad ephes.* 1. *ibi*, vt notum faceret sacramentum voluntatis suæ, & ex dicto Thobiæ *capite* 12. ibi *sacramentum Regis*, id est secretum Regis *abscondere bonum est*, Trullench, *supra dict. numero* 2. vbi quod sacramentum idem est, ac latine, quod græce *mysterium*, quod præcipue mysterium rem secretam significat Iuxta illud Mathæi 12. *vobis datum nosse mysterium, Regni Dei.*

11 Etiam sacramentum significat pignus à litigantibus in loco sacro positum, vt dixit Varro *lib.* 1. *de lingua latina*, & cum eo Valensis *hic dict. n.* 1. *qui &* 5. ait vt sacramentum significet rei sacræ signum, ita etiam Trullench, *dict. cap.* 1. *prebans n.* 3. ex D. Paulo *ad ephes. cap.* 5. qui loquens de matrimonio primorum Parentum dixit, *sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia*; id est quod fuit signum coniunctionis Christi, & Ecclesiæ, Bellarm. *lib.* 1. *de sacramentis in genere cap.* 8. vbi agit de nomine sacramenti, eius antiquitate; & quod verbum Hebræum, & Græcum ei correspondeat.

12 Etenim, quia ex his sacra, & Pontificia schola sacramentum appellat exteriorem illum cultum, interiorem professionem externis, & visibilibus signis, & ritibus declaratam: sic Bernard. *de cæna Domini*, Ambros. *de sacram. lib.* 4. *cap.* 4. August. *de ciuitate Dei lib.* 10. *cap.* 5. *& ex dicto cap. sacrificium* 32. *de consecrat. dict.* 2. *cap.* 1. *&* 2. *hoc tit. & de sacra Vnctione, & Baptismo*, Concil. Florent. *de sacram. in princ.* Trid. *dicta sess.* 7. in eaque significatione sacramentum varias habere definitiones, de quibus iam *supra ex vers. ad primam* dixerit Sahagun *de sacram. sub n.* 7. pluraque de hac voce adduxerint Bellarmin. *lib.* 1. *de sacram. dict. cap.* 8. Vasquez *in* 3. *p. D. Thoma quæst.* 60. *disp.* 128. *cap.* 1. Suarez *tomo* 4. *in* 3. *p. quæst.* 60. *in præfatione*, & Valensis *hic dict.* §. 1. *sub num.* 1. dixerit, vt quatenus accipitur sacramentum pro signo rei sacræ, in hacque significatione in nostro xit accipi; non quidem ita generaliter, sed provt significat signum rei sacræ perfectè sacrantis, atque initiantis hominem; & sic Ecclesiæ catholicæ vsu, sanctorum Patrum, & Theologorum sacramentum significet, vt dictum est cæremoniam, aut rem sacram, & signum sensibile à Christo institutum res sacræ sanctificantis nos, nempe signum gratiæ, & sanctitatis internæ, qua apud Deum sancti redimimur. † Et 13 sic ab omnibus Theologis in hac materia septem sacramenta specialia, signa sanctitatis dicantur, vt refert etiam Trullench, *dicta cap.* 1. *num.* 4. cum aliis; ideo in hac significatione, suppositis diffinitionibus antea adductis, sumendum esse sacramentum quoad nostrum titulum patet.

Et quia sacramentum dicitur *signum rei sacra &c.* ideo oportet intelligere quo pacto sumatur signum, & qualiter in præsenti materia; 14 igitur *signum*, vt Dialectici definiunt est, *quod præter speciem, quam sensibus ingerit, facit aliquid aliud in cognitionem venire*, imo inter nos sic definiunt DD. per textum *in cap. signum* 33. *dist.* 2. *de consecrat*, *&* in Trid. *sess.* 7. *canon.* 6. *& sess.* 13. *de sacram. Eucharistia cap.* 3. sic ergo, vt notat Valensis ex vestigio alicuius terræ, aut naui impresso, cognoscimus aliquem transiuisse, vbi *n.* 3. dicit, quod signum est duplex, scilicet naturale, quale est fumus respectu ignis, & ex institutione ea, quæ vel humana, vt hedera vini vel Diuina. In hoc rursus dicit esse duplex, aliud speculatiuum, aliud practicum, & speculatiuum, quod tantum significat, & nihil efficit, hoc pacto scilicet serpens æneus erat signum Christi in crucem erigendi, & multa alia in lege Mosaica erant signa futurorum. Practicum verò dici, quod non solùm significat, sed etiam efficit, & operatur huiusmodi, dicit quod sit ablutio in Baptismo, quæ significat, & efficit ablutionem internam animæ à peccato.

Et sic docent D. Thom. *in* 4. *part. quæst.* 6. *art.* 1. *&* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 1. *art.* 1. *&* 2. Cardinalis Ossius *in confessione Polenica, cap. de sacram.* Somnius *de sacram. capit.* 3. *catechism. Rom. vbi supra*, Sahagun *de sacram. à n.* 9. per 15 dictum in Concilio Trid. & Florent. *sess.* 7. *&* 13. per illas res notas, & visibiles ad ignotarum, & in visibilium cognitionem facilius deueniri; item & quod sacramenta appellantur signa quoniam externa illa specie, & similitudine id nobis referunt, & declarant, quod per ipsa nobis Deus, cum inuisibiliter, & spiritualiter agit, vt in Baptismo scilicet ablutio exterior, quæ sordes corporis purgat, efficax signum, & symbolum est interioris ablutionis (vt dixi) quæ spiritualiter animam purificat, vt in textu *in dicto capite signum cum sequentibus*: ita Diuus Augustinus *in* 2. *de doctrina Christiana, capite* 1. *signum definiens* ad præsens attinet.

Ex quibus patet, vt non quælibet signa Ecclesiæ sint sacramenta, sed certa sacrosancta, 16 & ædificacia nobis ex Diuina institutione commendata: quare positum est quod sacramentum sit signum rei sacræ, vt non quæcumque quantumcumque sacro sancta sit, sacramentum dicatur, cum res sacra in præsenti accipiatur certa scilicet, & sacro sancta ex Diuina institutione, homines sanctificans, gratia gratum faciens, eiusque actio, quæ animas Deo consecrat, vt docuerunt Diuus Thomas, & alij proxime adducti; item & glossa in

n cap. constitutio,& vt apparet ex Trid.& Florent.*vbi supra*. Itaque notant Theologi cum D. Thoma 3.*p.dict. q.* 60. *art.* 3. quodlibet sacramentum esse signum rememoratiuum passionis Christi, demonstratiuum gratiæ, quam confert, & pronosticum Gloriæ, ad quam gratia ordinatur, vt exemplificat in sacramento Baptismi, & Eucharistiæ, Trullench.*de sacram.cap.* 1. *n.* 8. ex illo Cantico Ecclesiæ, *O sacrum conuiuium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratiâ, & futura Gloriæ nobis pignus detur.*

17 Vnde iam satis liquet non omnia sacra esse sacramentum, quæ licet disponant ad sanctificationem, non tamen perfecte sanctificant, nec sunt signa causa gratiæ, & huius generis sunt crux, quam adoramus, *cap. crucis de consecrat. dist.* 3. & imagines Christi; quia tantùm sunt speculatiua rei sacræ signa, non verò intrinsecè sanctificantis, qualis est gratia sacramentalis, nec serpens æneus, & Manna, & quæ aliæ figuræ veteris testamenti non fuerint sacramentum, quia, etsi veram gratiam significarent, nullam tamen

18 sanctitatem in suo vsu conferebant, † nec fuerit matrimonium legis veteris sacramentum, cum solum fuerit signum rei sacræ in se, non autem sanctificantis, nec fuerit demonstratiuum, sed prognosticum. Nec verba illa à Christo dicta Magdalenæ Lucæ 7. ibi *remittuntur tibi peccata tua*, nec linguæ igneæ in aduentu Spiritus sancti, quia non fuerunt signum firmum, & stabile ex Christi institutione ad sanctificandos homines.

19 Nec etiam Martyrium fuerit sacramentum; quia etsi ex priuilegio secundum veriorem opinionem ex opere operato causet gratiam; non tamen à Deo ad hoc institutum fuisse: de quibus, & aliis sunt videndi Egidius Conink *in* 3.*p. dict. q.* 60. *art.* 4. *dubio* 1. Egidius Trullench.*dict.cap.* 1. *ex n.* 9.

20 Item nec sunt sacramentum aqua lustralis, siue benedicta, ex *cap. aquam* 20. *de consecrat. dist.* 3. quia non sanctificat proxime, vt sacramentum; sed tantùm est remota dispositio ad sanctificationem, vt ait D.Thomas *in* 3. *p. dict. q.*

21 60. *art.* 2. *ad* 2. † Nec sacramentalia, quæ sunt in vsu Ecclesiæ, vt benedictio Abbatis, Abbatissæ, prima Tonsura, consecrationes, quæ fiunt in lege noua, quia, etsi hæc omnia sint signa rerum sacrarum, non verò sanctificantis nos, nec causant gratiam ex opere operato, vt causant sacra-

22 menta: ita Trullench.*supra n.* 13. & 14. † Vbi addit ex eadem ratione, nec actus virtutum esse sacramenta, quia tantum sanctificant ex opere operantis: aliquid ex istis docet Sahagun *de sacram.dict.n.* 9. Vbi dicit vt non sint sacramentum sanctæ Ecclesiæ consecratio, sanctæ imagines, reliquiæ *ex cap.* 1 cum sequentibus *de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris, & ex cap.* 1. cum aliis *de reliquiis, & veneratione sanctorum*; quia vt dixi licet disponant ad sanctificationem, non tamen perfectè sanctificant, nec sunt signa causa gratiæ.

23 Imo idem esse dicendum de sacrificio, vt sacrificium, quod non est sacramentum: nam vt sic non ad sanctificationem sacrificantis; sed vt testimonium Diuinæ excellentiæ, & ad protestandum Deum esse auctorem, & Dominum omnium rerum, institutum est, vt docent D. Thom.*in* 3.*p.q.* 8. *art.* 1. Trulench. *dicto cap.* 1. *de sacram.n.* 11. † Ex hisque magis explicite intelli- 24
gitur Andreas Valensis *hic dict.* §. 1. *n.* 6. qui postquam dixit in assignata definitione sacramenti, intelligi signum Diuinitus institutum practicum sensibile aliquo sensu, addit nomine autem *gratiæ* intelligi gratiam sanctificantem animam, & quidem perfecte, vt excludantur sanctificationes, quæ solùm sunt dispositiones ad perfectam sanctitatem, quales sunt sanctificationes vasorum, consecrationes altarium, aquæ benedictæ, & similium.

Et pro vberiori intelligentia dices cum D. 25
D.Thom. *dict.* 3.*p.q.* 60. *art.* 4. Conink. *in* 3. *p.* Suarez *ibi in dicta q.* 6. & Trullench. *dicta quæst.* 1. *n.* 7. signum, quod ponitur in definitione sacramenti, debere esse sensibile ea ratione, quia Ecclesiæ corpus est visibile; item quia homo est visibilis, & sensibilis; & sic oportuisse, vt sacramenta, quibus homines iustificantur instituerentur in rebus sensibilibus; item debere esse signum practicum, & instrumentale (vt iam dixi) quia nouæ legis sacramenta efficiunt, & causant, tanquam instrumenta diuinæ virtutis, gratiam, quam significant. † Et tertio quod debet esse signum 26
significans, non ad beneplacitum, sed ex diuina institutione (vt etiam dixi.) Vltimo quod debeat esse certum, & permanens, & significare cum aliqua similitudine, vt *supra* iam est explicatum. Et hæc omnia posita sunt; quia iuxta communem primam relatam definitionem, & plures alias *supra in princ.* scriptas in vers. *ad secundam* sacramentum definitur per id, quod sit signum &c.

Ad quartam quæstionis partem, an Christus 27
Dominus instituerit Sacramenta Ecclesiæ Catholicæ? Supponunt ergo DD. Theologi scholastici, & omnes alij, (vt docet Eminentis. Cardinalis Lugo *de sacram.disp.* 7. *sect.* 1. *sub n.* 1.) Deum esse primariam causam institutionis Sacramentorum; quia cum Deus solus sit primarius, & principalis auctor gratiæ quæ per Sacramenta significatur, & causatur, nemo potest instituere signa practica, & efficacia infallibiliter gratiæ, nisi Deus eam vim, & certitudinem communicet: ita etiam ex D. Thoma *dict.q.* 60. *art.* 2. *in p.* 3. Beccanus *de sacram.cap.* 5. *q.* 1. *n.* 1. & sic ait Lugo Sacramenta nostra instituta fuisse à Christo, vt Deo secundum potestatem authoritatis, & primariam, quæ est propria Dei, & Egidius Trulench.*de sacram.cap.* 1. *dubio* 4. cum Suarez *tom.* 4. *in* 3.*p.S.Thom.q.* 64. *art.* 1. *disp.* 12. *sect.* 1. *conclus.* 1. & 2. & communiter cum aliis ex eodem D.Thoma docent, vt Deus sit causa principalis, & auctoritatiua omnium sacramentorum, tam legis naturæ scriptæ, quam legis nouæ, & euangelicæ, Bonacina *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 1. *n.* 2. & 3. Conink, *de sacram.q.* 64. *art.* 1.

Itaque iam ad dubium propositum respondetur, vt licet non defuerint qui dixerint Christum 28
instituisse per se, vt homo aliqua Sacramenta, aliqua solum mediate per Apostolos, vel Ecclesiam, quibus eam facultatem concessit, vt videtur sentire Hugo de Sancto Victore.*lib.* 2. *de sacram. p.* 15. *cap.* 2. Magister.*in* 4. *dist.* 23. *cap.* 2. qui dicunt extremam vnctionem fuisse institutam ab Apostolo Iacobo.*cap.* 5. *sua epist. Canonica*, & Alex. Alens.*in* 4. *p.* 4. *q.* 24. *membro* 1. confirmationem dixerit institutam in Concilio Meldensi, nec vtraque sententia videatur displicuisse Bonauenturæ *in* 4. *dist.* 7. *q.* 1. & *dist.* 23. *art.* 1. *q.* 2. Altisiodor.*lib.* 4. *summæ tit.* 2. *cap.* 3. *ac de sacramento*

pœnitentia negauerit glossa *in princ. de pœnit. dist.* 5. dum asserit sacramentum pœnitentiæ fuisse ab Ecclesia in Niceno Concilio institutum; imò & Æstius innuat *in* 4. *dist.* 1. §. 16. vers. *his assentiri* vocans probabilem sententiam relatam, sacramentum Extremæ Vnctionis institutum fuisse ab Apostolis.

29 Tamen certum iam esse apud omnes sacramenta omnia fuisse instituta à Christo Domino immediatè, probantque ex Trid Concil. *sess.* 7. *de sacram. can.* 1. sequentibus verbis loquente: *si quis dixerit sacramenta nouæ legis, non fuisse omnia a Christo instituta, anathema sit:* Sotus, qui scripsit paulo ante hanc definitionem *in* 4. *dist.* 1. *q.* 5. *art.* 2. dicens oppositam sententiam fore temerariam, Suarez *in* 3. *p. q.* 12. §. *dico primo*, qui ait rem esse omnino certam, non audens dicere quod sit de fide; eo quod in Concilio non inueniantur illæ particulæ *immediate*, aut *per se ipsum*, Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 10. *n.* 3. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. Moure *p.* 3. *sui ex animis. cap.* 1. §. 1. Raconius *tract.* 2. *disp.* 1. *q.* 2. *art.* 1. Nauarrus *cap.* 22. *n.* 2. Leander, *de sacram. disp.* 145. cum Ledesma, Castro, Cano, Perez, Vega, & Vasquez, quibus addo Bonacinam, *dict. tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 3. *p.* 1. *n.* 4 *&* 5. Belarm. *lib.* 1. *cap.* 23. Trulench. *dicto cap.* 1. *dubio* 4. *n.* 3. † Dicentes vt humanitas

30 Christi vnita Diuinitati, fuerit efficiens instrumentalis causa institutionis omnium Sacramentorum per potestatem excellentiæ, quam habet ratione vnionis cum Diuinitate, & ob quandam omnipotentiam Iuxta illud Matthæi 28. *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra*, & docuerunt D. Bernardus, D. Ambrosius, & D. Augustinus, vt refert Sahagun. *de sacram.* tenens sic ex Concilio etiam Florent. *n.* 12. dicens, vt sit Catholica, & receptissima Theologorum sententia ex D. Thoma, Somnio, Soto, Ossio, Canisio, Nauarro, & Chuco.

31 Dubitarunt aliqui num sit de fide septem Sacramenta Ecclesiæ Catholicæ à Christo Domino instituta esse, interquos Æstius *vbi supra*, vt refert Leander *supr. q.* 6. *disp.* 1. propterea quod Trid. non definierit omnia esse instituta à Christo immediate: tamen Vasquez *in* 3. *disp.* 135. *cap.* 1. dicit esse omnino de fide quia Concilium loquitur plene de institutione immediata, & docent Albis in manu scripto *de sacram. in genere disp.* 13. *dub.* 2. Torreblanca *lib.* 1. *pract. cap.* 2. *n.* 17. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 3. §. 2. *in glossa litt. K.* Bellarm. *supra cap.* 23. Reginald. *lib.* 26. *n.* 7. & cum Thomistis Leander, *vbi supra dict. q.* 6. Cardinal. Lugo *dict. sect.* 1. *disp.* 7. *n.* 3. Vbi quod si de aliquo sacramento posset dubitari, maxime de extrema vnctione, & tamen de hac Trid. Concil. *sess.* 14. *can.* 1. *de extrema vnctione* (vti de illo Sacramento, & confirmatione dixi *tit. praced.*) damnat dicentes ipsam, non esse vere, & proprie Sacramentum à Christo Domino institutum, & à B. Iacobo promulgatum, vbi Apostolo sola promulgatio tribuitur.

32 Et deinde probant Vasquez; & Lugo, tum auctoritatibus, tam rationum, congruentiâ, & ex Patribus; quia Ambrosius *lib.* 4. *de sacram. cap.* 4. dum inquit Sacramentorum author quis est, nisi Dominus Iesus ex Augustino *lib.* 3. *de doctrina Christiana cap.* 9. & aliis, & authoritate ex Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. in illis verbis, *potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, vt in Sacramentorum dispensatione, salua illorum substantia, ac statueret vel mutaret quæ suscipientium vtilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire Iudicaret.* agnoscere Ecclesiam dicunt ex hac decisione in se potestatem circa ritus, & cæremonias, non circa substantiam Sacramentorum; item & ex eodem Trid. *dict. sess.* 23. *can.* 3. & etiam *ex dict. can.* 1. *sess.* 7. relatus Vasquez; eo quod ille editus sit contra hæreticos nostri temporis, quorum aliqui dixerunt ordinem esse solum ritum quendam Ecclesiasticum eligendi Ministros &c. † Congruentia propter dictam potestatis Christi excellentiam, & propter nostram 33 vtilitatem, ne in alio spem nostram collocaremus, si sacramenta in aliorum nomine ministrarentur; sicut propter eandem rationem noluit Deus redemptionem nostram per alium fieri, quam per se ipsum. † Item & vt esset magis stabilis, & firma vnitas, non manente potestate in Ec- 34 clesia ad mutanda Sacramenta quoad substantiam † Et quia Christus caput Ecclesiæ debebat 35 potissima saltem Ecclesiæ fundamenta per se ipsum ponere, quæ sunt Sacramenta, † vltimo 36 propter Sacramentorum Dignitatem, & reuerentiam, cum proculdubio non tanti fierent si essent hominum inuenta, quanti nunc fiunt; eo quod sit tradita immediate ab ipso Christo, vt indicat Paulus, cum dicit, *ego enim accipi à Domino, quod & tradidi vobis.* † Additque Cardinalis Lugo, 37 *dicta sect.* 1. *disp.* 7. *sub n.* 7. aliàs tres; & propter hoc ex nonnullis dictis rationibus, & ne plura essent capita in Ecclesia, sed vnum, quod est Christus, & ne multiplicarêtur sacramenta, vnde poterât oriri diuisiones, & schisma, dicit Egidius Trullen. *dict. dubio* 4. *c.* 1. *de sacram.* ex D. August. *c.* 9. *contra Iuristum c.* 11. ex D. Thoma, *dist. quæst.* 64. *art.* 4. Filiucio, *tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *q.* 2. Vt Christus non communicauerit suam instituendi potestatem Apostolis; vt dico *infra.*

38 Imo etiam hæc traditio fundatur in Sacra Scriptura, in qua sacramenta reperiuntur à Christo immediate instituta, vt patet de Baptismo Matthæi, *cap.* 28. de Eucharistia Matthæi 26. de pœnitentia, *Ioan.* 20. de ordine insinuatur *Matth.* 26. in illis verbis *hoc facite*, &c. & de aliis sacramentis à paritate rationis, & ex traditione idem creditum esse in Ecclesia, vt etiam significat Paul. 1. *ad Corinth.* 4. in illis verbis: *sic nos existimat homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei*, hoc est eius sacramentorum: ita Cardinalis Lugo cum communi, *dict. sect.* 1. *n.* 6. & insuper Becanus, *de sacram. dict.* *cap.* 5. *q.* 1. probat ex eo quia Christus fundauit Ecclesiam.

Et sic instituisse Sacramenta, quæ sunt quasi 39 fundamenta Ecclesiæ, vt recte argumentatur D. Thomas *dict.* 3. *p. q.* 60. *art.* 2. *ad* 3. † Quod si 40 inquam (ait Beccanus) Apostoli instituissent Sacramenta, dicerentur etiam fundasse Ecclesiam, quod tamen falsum est; siquidem Apostoli tantum fuerint dispensatores ministeriorum Dei, non inquam institutores, vel auctores, vt colligit ex D. Paul. *cap.* 4. vers. 1. *ad Chorinth.* 4. *sic nos existimat homo &c.* iam relato, & ex eodem *Chorint.* 4. vers. 4. ibi; *quid igitur est Apostolo, quid vero Paulus? Ministri eius, cui creditis.*

Quare, etsi Christus Dominus potuerit pote- 41 statem instituendi Sacramenta communicare Apostolis; quia nullam inuoluit implicantiam de facto, tamen illam non eis communicauit, vt colligitur ex Trid. *dicta sess.* 7. *canone* 1. sed ipse Christus

42 Christus omnia instituit Sacramenta † illaque tradidit Apostolis suo tempore promulganda: ita patet ex iam adductis; ob idque DD.aliqui, qui sentire videntur (vt iam est dictum) aliqua Sacramenta fuisse ab Apostolis instituta,sunt intelligendi quantum ad promulgationem eorum, vti de Sacramentis confirmationis, & extremæ vnctionis dictum est *sub tit.præcedenti*: ita ex D. Thoma *3.p.q.64.art.4.* Suarez *dicta disp.11.sect.2.* Henriquez *lib.1.cap.3.n.8.* Bonacina *dicto tom.1.disp.1.q.3.puncto 1. n. 6.* docet Egidius Trulench.*dict.quæst.1.de sacram.dub.4.n.4.* † adducens hoc quidem pacto legem veterem dici Moysis,cum tamen eam Moyses non instituerit, sed tantum promulgauerit: plura alia vt explicet adduut Vasquez,Cardinal.Lugo,& Theologi scholastici † Et Beccanus *dicta q.1.n.4.* dixit, quod Christus instituit Sacramenta nouæ legis secundum humanitatem, non quidem authoritate propria,& principali,sed delegata, siue per commissionem:& explicans Beccanus *dict.q.1.n.4.* ait illam potestatem delegatam in Christo fuisse potestatem determinandi certas cæremonias externas, quæ haberent vim Iustificandi ex opere operato per merita Christi; & quod potuerit Christus pro suo arbitrio constituere,vt hæc potius cæremonia adhiberetur,quam illa ad homines Iustificandos, quod Apostolis concessum non fuisse ait.

43

44

45 Et institutionem Sacramentorum veteris legis conueniunt omnes,fuisse à solo Deo, vt probant iam adducti, Suarez,D.Thoma, Egidius Trulench.& Cardinal.Lugo,*dicta disp.7.de sacram.sect.1.n.16.* probat de circuncisione & de Sacramento legis naturæ nec ab alio institutum, cum in eo statu nullus posset remittere peccatum, nisi solus Deus; & quod cætera Sacramenta legis scriptæ fuerint à Deo,sicut & ipsa lex, quæ licet appelletur Moysis (vt dictum est) id solum intelligatur de promulgatione facta à Moyse.† Et licet Paul dicat *ad Galat.3.* legem illam fuisse ordinatam per Angelos,hoc tamen intelligi, tanquam per interpretes,& nuntios Diuinæ ordinationis dicit Lugo,qui abundè probat,satisfaciens obiectionibus ibi *n.17.& 18.* qui & *sect.2.* disputat de illa quæstione,an potuerit homini, vel Angelo communicari potestas instituendi Sacramenta,vbi refert modos dicendi Scoti *in 4. dist.1.q.3.* Gabrielis,& Durandi *ibi*, quos affert Pater Vasquez *in 3.p.disp.135.n.2.* D. Thom. *dict. q. 64.art.4.* Suarez *disp.12.sect.2.*& aliorum.

46

47 Quod si ex his dubites quid Christus secundum humanitatem plus fecerit circa Sacramenta veteris? Respondeo cum communi, quam sequitur Beccanus *dict. cap.5.de sacram.q.1.n.3.* quod Moyses nihil aliud fecit, quam quod promulgauerit Diuinam voluntatem in instituendis Sacramentis. Christus autem non solùm promulgauit, sed etiam potestate delegata vsus est institutione Sacramentorum, & per sua merita obtinuit Sacramentis vim conferendi gratiam Iustificantem: qui & *n.5.* concludit errasse quosdam scholasticos,qui putarunt (vt supra retuli) quædam Sacramenta immediatè instituta esse ab Apostolis, vel ab Ecclesia, quorum sententiam dicit damnatam per Trid.*dict.sess.7.can.1.*

Ad quintam quæstionis partem, quo in loco Christus Dominus instituerit Sacramenta Ecclesiæ? qua rationes,& quæ sit eorum natura? Breuiter ad singula respondetur ex doctrina Doctorum *in cap.1.§.vna de summa Trinit.& fide Cathol.* & ex Concilio Florent.& Trid. *dict.sess.7.13.& 14.* vt dicit Sahagun.*de sacram.n.13.* & ex aliis,Sacramenta Ecclesiæ non simul, & in eodem loco instituta fuisse,sed sicut temporis,& necessitatis ratio postulabat, vt constat ex Sacra Euangelij historia,& Apostolorum traditionibus, & sanctorum testimoniis.

48

De ratione inquam instituendi illa, glossa *in dict.cap.constitutio 31. de consecrat. dist. 2.* dicit tribus de causis sacramenta fuisse instituta, propter humilitatem, propter eruditionem, propter exercitationem. *Humilitate*,vt sic mereatur, *eruditione*,vt sic doceatur, *exercitatione*,vt sic occupetur. Alias assignat Turrecremata *in dict. cap. signum n.5.de consecrat. dist. 2.* Chuchus *lib.5. instit.mor. tit.1.n.2.* D.Thomas, Sotus, & alij, vbi *supra*;sed illis omissis,Sahagun. vbi *sup. n. 14.ex dict.cap.1.§.vna de summa Trinitate cap. ad abolendam de heret.* ex dicto Trid. Concil. *sess.6.de Iustificat.canone 5.& 7.& sess.7.can.4.& 5. & 13. de sacram.in genere*, & ex Florentino sub Eugenio,† obseruat, altissimã Sacramentorum institutionem excellentioribus consistere rationibus.Prima vt habeamus remedium instantis vitæ, & fragilitatis periculis contra peccata, quorum liberatio, si contemnitur, aut differtur æternam parit damnationem. Secunda, vt in Ecclesiæ Sacramentis signa vera, & certa Diuinæ erga nos gratiæ, & voluntatis in perpetuum habeamus Iuxta textum *in cap.sacrificium 32.de consecrat. dist. 2.* ex dicto Concil. Florent. *in princ.* & Trid. *dict. sess.7.can.6.& sess.13.de sacram.*Eucharistiæ. † Tertia vt orthodoxi Christi fideles in vnione,humilitate, & obedientia vnius religionis, necessario quasi nexu; & fœdere inter nos alligati persistemus: namque sine Sacramentis,nec discerni vlla religio potest ex textu *in dicto §.vna dict. cap. ad abolendam*, Florent. *in princ*,Trid.*dict.can.6.& 14.de sacram.in genere*, ad quos dicit Sahagun.reducenda esse alias relatas Turrecrematæ,Chuci,D.Thomæ,Soti,Somnij,ac aliorum. 49

50

51

Alias etiam rationes addunt Bellarm.*lib.1.cap.21.* Filiucius *tom.1.tract.1.cap.2.q. 7.* inter quas ponit Egidius Trullench.*de sacram.dict.dubio 4. cap.1.n.fin.* fuisse quidem instituta ad sanctificandum homines interna, & vera sanctificatione, & ad finem scilicet distinguendæ religionis,& fuisse congruum dicunt & decens Diuinæ sapientiæ, vt ex rebus sensibilibus, quæ fuerunt causa ægritudinis,medicinam efficeret, & Diuinæ omnipotentiæ,vt rebus corporis vim dederit, rebus corporeis sanctificandi animas spirituales,& Diuinæ misericordiæ,vt homini mutabili iam lapso pararet remedia,quibus denuo, si vellet, recuperaret gratiam, & pœnam debitam aliquo modo compensaret;item quod decuit Diuinam Iustitiam, vt comprimeret hominis elationem,qui sine modo se extulerat,dum cogitur se rebus sensibilibus ad sui sanctificationem subdere,ex quo pietas, & deuotio in eo augetur. 52

Quæ tamen sit Sacramentorum natura,iam ex proxime præcedentibus liquet & *in q. 1.* ergo gratiam, quam conferunt significant, non per accidens, sed instrumentaliter, suntque gratia gratum faciens cum demonstratione futuræ gloriæ certissimo pignore, & prognostico, vt iam dixi,& tradit Sahagun.*de sacram.n. 16. ex textu in cap.omnia Sacramenta, cap.multi 1. q. 1. & dict.* 53

*dict.cap.*1.§.*una de summa Trinit.* & ex Concil. Florent.& Trid.*sup.dict.sess.7.canon.*6.7.*&* 8. & prosequuntur latè D.Thom.*in* 3.*p. q.* 62. *art.* 1. cum sequent.Sotus *dict.*1.*q.*3.*art.* 6.*in* 4.Ossius *in confessione Polonica. cap.*32.Somnius *cap.* 3. & alij.

54 Ad sextam quæstionis partem de numero Sacramentum Ecclesiæ Catholicæ breuiter dico,nouæ legis Sacramenta septem esse, *Baptismus, Confirmatio,Eucharistia Pœnitentia* Sacra *Vnctio,Ordo,& Matrimonium*, vt habetur *in dicto cap.omnia Sacramenta,& dict.cap.multi* 1. *q.* 1. *dict.cap.ad abolendam de hæreticis*,& in Florent. *doctrina de sacram.*& Trid.*dict.sess.*7.*can.* 1. Sahagun.*de sacram.n.*18.& docent S.Thom.*p.*3.*q.* 65.*art.*1.Vbi Nugnus,& Pesantius,Conink,*n.* 4. Vasquez *ibi q.*135.*art.* 2. Henriquez *in summa lib.*1.*cap.*2.Valentia *p.*3.*q.*8.*puncto* 2. Victoria, *de sacram.cap.*7.Sotus *in* 4.*dist.*1.*q.*7.*art.*1.Philiarcus *de offic.sacerd. p.*2.*lib.*1.*cap.*6.Pitigianus *dict.*2.*q.*1.*art.*2.Torreblanca *de Iure Spirit. lib.* 2.*cap.*1.*n.*36.Campanil.*in diuersorio Iuris Canonici Rub.*1.*n.*4.*&* 5.Valerius Reginald.*lib.*26.*n.* 4.Bonacina *de sacram.disp.*1.*q.*1.*puncto*, 2. Sayrus *lib.*6.*cap.*1.*q.*2.Bartholomæus ab Angelis *de sacram.dialog.* 1.§.6.cum aliis Barbosa *dict.can.* 1.*sect.*7.*n.* 3. Suarez,& cum eo Trullench.*de sacram.dict.cap.*1.*dub.*2.*n.*1.Beccanus,& alij recentiores, quos etiam sequitur Leander, *de sacram. disp.*1.*q.*3.

55 Vbi sic etiam ex Concilio Constantiensi probat *sess.*15. contra hæreticos nostri temporis negantes, ex quibus, vt refert Becanus aliqui solùm cognoscunt Baptismum, alij Baptismum, & Eucharistiam, alij Baptismum, Eucharistiam, & Pœnitentiam, alij Baptismum, Cœnam, & Matrimonium; alij denique Baptismum,Cœnam, & Ordinem; imo & ex catholicis nonnulli, vt refert Nauarrus, *summa cap.*22. *n.*2. quatenus asserunt cum glossa,*in in cap.quidquid* 1. *q.*1.matrimonium non conferre gratiam, & consequenter non est sacramentum, cuius proprium est ex opere operato gratiam conferre, & negauit etiam glossa, *in cap.*1. *de consecrat.dist.*5. docens Extremam Vnctionem non esse proprie sacramentum; tamen idem Trullench, & relati *supra* ali docent esse definitum, vt sint septem, & non pauciora; imo esse sic de fide.

56 Quare tamen septem, & non plura alia, seu pauciora etiam congruentia probant DD. quia sicut homo in vita corporali, primo generatur, secundo corroboratur, tertio nutritur, & augetur, quarto curatur à morbo,& infirmitate,quinto à morbo conualescit,& si opus est ad prælium armatur; Sexto operam nauat propagationi humanæ ad Rempublicam conseruandam, septimo constituitur in Dignitate ad gubernandos homines;ita etiam in vita spirituali primo generatur spiritualiter per Baptismum, secundo corroboratur per confirmationem,tertio nutritur, & augetur per venerabilem Eucharistiam,quarto curatur à peccati morbo per Pœnitentiam, quinto conualescit à morbo peccati per extremam vnctionem,& armatur ad luctam,mortis sexto licite intendit propagationem per matrimonium,septimo per Ordinem habet potestatem,& honorificium statum.Ita desumunt ex analogia, quam ex institutione Christi ad vitam corporalem habent; item proportione, & similitudine, vt obseruant bene S.Thomas 3.*p.q.*65. *art.*1. & cum eo communis DD.apud Bonacin.*dicto tom.*1.*disp.*1.*q.*7. *punct.*2.*n.*2.Egidius Trulench.*dicto dubio* 2. *cap.* 1.*de sacram.n.*2.

Seu dices cum eodem D.Thom *in* 4.*dist.*2.*q.* 2. & Philiberto Marchino *tract.*1.*de ordine.p.*1. *cap.*10.*à n.*17.Viualdo *in Candelabro aur.*1.*p.de Sacrament.in genere n.*5.Scoto, Durando, & aliis *in* 4.*dist.*2.*q.*2.Moura 3.*p. examinis theologia cap.*1.§.2.Leander,*de Sacram.dict disp.*1.*q.*4. & aliis, quia scilicet Sacramenta instituta sunt, vt medicinæ ad sanandas nostras infirmitates,quæ sunt septem,nempe triplex infirmitas culpæ, & quadruplex pœnæ ex culpa ortæ cum Baptismus sit ordinatus contra peccatum originale, Pœnitentia contra mortale, Extrema Vnctio contra veniale,Ordo contra ignorantiam, Confirmatio contra infirmitatem, & matrimonium contra concupiscentiam &c. De Baptismo in quam dicitur quod obtinet primum locum;quia est ianua omnium Sacramentorum,pœnitentia post lapsum in peccatum, respiciendo scilicet ordinem necessitatis;sin autem perfectionis primus locus debetur Eucharistiæ sacræ; quia continet Christum omnis veræ sanctitatis auctorem, vt docent S. Thom. *in* 3.*p. q.* 65. *art.* 3. Bonacina *tom.* 1. *disp.*1.*q.* 1.*punct.*2.*n.*3. Filiucius *tom.*1. *tract.*1. *q.*4.& communiter DD.patet ex Trid.*in sess.*13. *cap.*3.*de Eucharistia*, vbi cum infinitis Barbosa dicit quod Eucharistia præstat,& excedit reliqua Sacramenta. 57

Et licet (vt probat Egidius Trulench.) omnia dicta Sacramenta habeant inter se connexionem ex proxime dictis:tamen vt patet ex definitione Trid.*dict.sess.*7.*can.*3.non sunt inter se paria in illis verbis *si quis dixerit hæc septem sacramentu ita esse inter se paria, vt nulla ratione sit alio dignius,anathema sit*,non inquam sunt æqualia. vt docent Bellarmin.*lib.*2.*de sacram.cap.*18. Vasquez *in* 3.*p.S.Thom.tom.*3.*q.*74.*disp.*177.*num.* 6. Sayrus *de sacram.in genere lib.*6.*cap.*3.*q.vnica*, Balduin.Iunior super opera controuers. Bellarm. *lib.*1.*cap.*8.*prope fin.* Petr. Ledesma *in sum. p.* 1. vbi *de sacram. in communi.cap.*7.*conclus.*3. Hurtad.*de sacram.disp.*5.*dif.*2.*vers.de ordine* Homo de Bonis *de exam. Ecclesiast.p.* 1.*tract.* 4. *q.* 4. Campanil.*in diuers.Iuris canon.dicta Rub.* 1.*n.* 14. Barbosa *in dict.can.Trid.sess.* 7.*n.*5. explicat præter alios Beccanus *de sacram.cap.*5.*q.* 2. Vbi adducens ordinem iam adductum inter sacramenta *n.* 2. dicit illa quidem non esse æqualis Dignitatis, sed alia aliis excellere: sic cum D. Thom.*art.*3.*ad* 4.& ex Trid.*dict.can.*3. † vbi *n.* 3.probans contra Caluinistas,& alios, quod Eucharistia excellit simpliciter omnibus sacramentis modo dicto *n.praced.* tamen *n.* 3. probat ex specialitate vnum alio esse excellentius, dicens quod Baptismus excedit omnibus quoad effectum remittendi peccata; remittit enim originale actuale,& pœnam his debitam; & quod confirmatio excellit aliis quoad effectum gratiæ actualis ad bene operandum, Eucharistia excellit aliis quoad substantiam Sacramenti; quia continet Christum ipsum; licet in aliena specie;pœnitentia inquam excellit omnibus necessitate, solo Baptismo excepto Extrema Vnctio excellit aliquo modo Pœnitentiam quia confert gratiam copiosiorem, quæ non solùm posset delere omnia peccata, si adessent, sed etiam tollit reliquias peccatorum; ordo excellit omnibus ratione Ministri,excepta confirmatione;quia potest 58 59

à

à solo Episcopo conferri; imo videatur hac in re excellere Confirmationem, cum vt iam dixi *tract. de confirm. sub tit. praeced.* hæc aliquando ex dispensatione confertur à simplici sacerdote, ordo Sacerdotalis præcipue nunquam, nisi ab Episcopo, vt adduxi *supra tit. de temporibus ordinat.* Et præterea in quam ordo cæteris præstat, vt est dictum hic, in eo scilicet quod constituat hominem in gradu sublimiori, quam sint alij Christiani. Matrimonium vero excellit plerisque significatione; quia significat vnionem Christi, & Ecclesiæ; ideoque ab Apostolo vocari magnum Sacramentum ad *Ephes. 5. vers. 32.* ita Beccanus *dicta quæst. 2.* Videndus ad alia ibi.

60 Pro complemento notabis cum Egidio Coninch. *in 3 p. D. Thomæ dict. q. 65. art. 1.* & cum Egidio Trulench. *dict. cap. 1. de sacram. in genere dubio 2. n. 3.* vt cum Trid. *dict. sess. 7. can. 1.* definit tantùm esse septem Sacramenta; non inquam definiat singula esse species infimas: nam controuertitur apud DD. vtrum in ordine sint septem Sacramenta diuersæ speciei; sed tantùm verò velit docere nulla esse sacramenta præter iam dicta; siue singula dicant speciem infimam, siue interiectam, seu aliquod genus, sub quo diuersæ species continentur &c.

QVÆST. IV.

An in lege Euangelica fuerint necessaria Sacramenta? Et an constent essentialiter ex rebus & verbis? Et an Christus materiam, & formam Sacramentorum determinauerit pro toto orbe? An detur in omnibus materia proxima, & remota determinata ex Christi institutione? Et an requiratur quod materia, & forma eorum simultate temporis coëxistant?

SVMMARIVM.

1 *Necessarium quot modis dicatur, & qualiter in Sacramentis* n. 2.

2 *Sacramenta ex natura rei non sunt necessaria ad salutem absolute. Et quæ necessitate medij, aut praecepti* n. 4.

3 *Incarnatio verbi Diuina quo pacto fuit necessaria ad salutem.*

5 *Sacramenta Ecclesiæ essentialiter constant rebus, & verbis, tribusque perficiuntur vt* n. 7. & 10. *Quid de sacramentis legis veteris* n. 8.

6 *Materia, & forma in sacramentis, sunt in quolibet nouæ legis partes intrinsicæ, & essentiales.*

9 *Christus Dominus pro toto orbe instituit eandem materiam, & formam sacramentorum assignauit.*

10 *Sacramenta nouæ legis constant rebus, vt materia, verbis vt forma. Et qualiter exemplificetur hic, &* n. 17.

11 *Materia, & forma Sacramentorum sunt determinata ex Christi institutione* n. 12. *Et num in indiuiduo, aut qualiter in singulis ex* numero 13.

12 *Sacramenta cum futura essent instrumenta gratiæ debuerunt definiri ab auctore gratiæ.*

15 *Materia proxima, & remota, quæ sit in Sacramentis singulis, &* n. 16.

17 *Res, verbaque in Sacramentis debent esse simul non physice, sed moraliter saltim, &* n. 18. 19. *& quali distantia temporis* n. 20. 21. & 22.

AD primam difficultatis partem, vt respondeant Theologi, supponunt, necessarium dupliciter posse dici; primo absolute simpliciter ex natura rei illud scilicet, sine quo salus obtineri non potest, neque ex Dei potentia, absoluta, vt sunt fides, spes, & charitas. Secundo ex suppositione; idest supposita Christi institutione, & voluntate. Item dicunt quod necessarium ex suppositione est duplex, primum necessitate medij, quod est illud, sine quo finis nullo modo potest obtineri, etiam si ex ignorantia, vel obliuione prætermittatur. Alterum inquam dici necessarium ratione præcepti, quod etsi simpliciter obligat, tamen sine eo finis haberi possit. Quare si quis ex ignorantia, vel impotentia excusetur, vt potest, habeat necessario ex medio, valeat obtinere finem illum, atque adeo salutem in sacramentis, & dicunt, quod hæ duæ necessitates iunguntur; sic vt quod est necessarium, vt medium, id etiam sit præceptum; non tamen è contra. 1

Hoc supposito, docent sacramenta non esse necessaria ad salutem æternam ex natura rei simpliciter, & absolutè; ex eo quia Dei potentia, & eius infinita virtus in homine saluando, non est alligata sacramentis, cum possit sine illis aliis mediis illum saluare, & ad Gloriam perducere, esse tamen dicunt ad melius esse, & vt rectius, ac conuenientius, homines salutem consequantur † eoque pacto dixisse Augustinum incarnationem fuisse necessariam ad salutem *lib. 12. de Trinit. cap. 10.* sic ex D. Thoma *in 3. p. q. 60. art. 4.* Egidius Trulench. *de sacram. c. 1. dub. 3. n. 3.* Beccanus *in eodem cap. 2. in princip.* Vbi dicit quod postquam sacramenta instituta sunt ad finem Iustificandi homines, eorum obseruationem esse necessariam ad salutem, non tamen eodem modo; quod etsi non explicet, nisi post quando agit de quolibet sacramento; Egidius tamen Trulench. *supra ex n. 4.* & per Trid. verba *sess. 7. de sacram. in genere. can. 5.* ibi: *si quis dixerit hæc sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse, anathema sit.* † Supposita Christi institutione, ait non omnia sacramenta esse necessaria necessitate medij ad salutem, sed aliqua, vt Baptismus, & Pœnitentia; ille quidem saltim in voto pro adultis, & re ipsa pro paruulis. Aliqua necessaria necessitate præcepti, & ad intellectum dicti canonis Trid. leges quæ dicunt Vasquez *in 3. p. D. Thom. tom. 2. disp. 131. n. 34. & disp. 149. n. 5.* & Sayrus *de sacram. in genere lib. 3. cap. 7. q. vnica art. 2. & 3.* 2 3 4

Ad secundam quæstionis partem, an constent essentialiter rebus, & verbis? Et videtur quod sic Iuxta illud D Augustini 80 *in Ioannem*: ibi *accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum,* vt probat etiam textus *in cap. venit sacerdos 70. cap. si non sanctificatum 71. de consecrat. dist. 4.* Florent. ex doctrina *de sacram. in genere can. 1.* 5

&

& 12.ex D.Thoma 3.q.64.art. 1. cum sequentibus, Sotus *dist.1.q.1.art. 6. 7.& 8.* Canisius *de sacram.§.4.* Chuchus *lib.5.inst.tit. 1.n.17.* Sahagun. 6
*de sacram.n.17.*vers.*in proposita.*† Etenim, vt docent Theologi materia, & forma in Sacramentis sunt partes intrinsecæ, & essentiales in quolibet Sacramento nouæ legis; ex ea ratione; quia in quolibet toto, materia, & forma sunt partes intrinsecæ, & essentiales sed quodlibet sacramentum est quoddam totum artificiosum morale. Deinde quia, supposita Christi institutione, sacramenta non possunt confici, aut esse sine re-
7 bus, & verbis † Etenim vt decreuit Concil. Florent. in vnionis decreto, tribus perficiuntur sacramenta rebus, vt materia, verbis vt forma, cum intentione Ministri eo modo, quo explicant cum S.Thoma *dict.q.60.art.6.* Suarez *ibidem disp. 2. sect.2.* Bonacina *tom.1.disp.1.q.1.p.2.* Coninch. *in dict.q.60.D.Thom.n.34.& 37.* Trullen. plura addentes, Cardinalis Lugo, *de sacram.* longè etiam agens, *disp.2.de sacram.sect. 1.* qui postquam *n. 1.* dicit non requiri ad essentiam sacramenti in genere considerati, vt constet rebus, & verbis, cum potuisset Deus talia nobis sacramenta instituere, quæ non constarent rebus, & verbis: tamen *n.2.* cum D.Thoma, & communi *dict.art.6.* latè probat quod in sacramentis nouæ legis reperiuntur res, & verba, cum multis etiam nouissimè Leander *de sacram.q.8.disp.1.* contra Durand. *in 4.dist.1.q.3.n.8.* Adrian. *de Baptism.q.2.in fine*, & aliis existimantes saltim in matrimonio non sic haberi, cum nutibus queat contrahi, sed longe probabilius debet procedere, vt dictum est, & docent etiam de Castillo *de sacram. tom.1. tract. 1. disp.1.dubit.4.* Castro Palao *tract. 18. puncto 3.* Filiucius, Ledesma, & alij relati à Leandro. Vide quæ docet Becanus *de sacram.in comm. q.7.& 8.* vbi agit de illis, an sacramenta constent rebus, & verbis, à Deo determinatis, quod mutare non liceat. Et qualia debent esse verba Sacramentorum.

8 Notandum verò est non sic factum esse in sacramentis veteris legis, in quibus non constat fuisse aliqua verba præscripta, vt colligunt DD. ex D.Thoma *q.68.art.6. ad 3.* tenent Richardus *in 4.dist.1.art.1.* Durand. *q.3.* Sotus *q. 1. art.6.* Suarez *disp.2.sect.1.* Vasquez *tom.2.in 3.p.disp. 128.cap.1.n.1.* Granados *tract.1.disp.3.n.2.* Ioannes de Cruce *de sacram.q.1.dubio 1.* Lugo *disp.2. n.1.pag.12.* Filiucius *tract.1.n.50.* Leander. *dict. disp.1.q.7.*

9 Ad tertiam quæstionis partem: etiam breuiter respondetur, & si Innocentius IV. *in cap. 1. de Baptismo*, Felinus, *in cap. quæ in Ecclesiarum de constitutionibus*, aliique canonistæ asserant, varias materias, & formas esse à Christo Domino institutas pro Ecclesia Latina, & pro Ecclesia Græca; sed quia Christus Dominus vnicam constituit Ecclesiam, sequitur vt pro tota illa vnicam debuerit institutionem facere sacramentorum; sic vt Ecclesia Græca valide ordinaret Presbyteros per traditionem panis, & vini, & valide consecraret in pane azimo, in quo consecrat latina, & valide Baptizaret sub ea forma, qua latina, & è contra Ecclesia latina validè ordinaret Presbytos per manuum impositionem &c. Et sic Ochogauia *de sacram. q. 4. n. 3.* Vasquez *disp. 129.in 3.p.cap.5.n.49.* Gaspar. Hurtadó *de sacram.disp.1.dif.13.* Leander. *eodem tract.dif.1.q. 12.*& apud illos omnes Theologi dicunt Christum Dominum pro toto orbe terrarum eandem materiam, & formam Sacramentorum assignasse.

Ad quartam quæstionis partem, quia cum inquirunt DD. vtrum sacramenta nouæ legis constent rebus, & verbis, idem fit, ac quærere, an constent materia, & forma, & de primo dictum sit in vers. *ad secundam*, & in sacramentis res se habeant, vt materia, & verba, vt forma, vt dicit ex communi Egidius Trulench. *de sacram. cap.2. dubio 1.n.1.& 4.* quatenus ex Concilio Florentino in vnione Armanorum probat definitum sacramenta nouæ legis constare materia, & forma, rebus scilicet vt materia, & verbis vt forma ex doctrina D.Thomæ, & communi DD. cum eo; quia in sacramentis illud dicitur materia, quod indeterminate significat, illud vero forma, quod perficit, & determinat, vt bene docent Bellarm. *lib.10.de sacram.cap. 18.* & cum aliis Bonacina *tomo 1.disp.1.q.2.p.1.n.2.* vt v.g. ablutio in Baptismo est indifferens, & indeterminata ad quamcumque sordium ablutionem; ideoque sit eius materia; & quia prolatio verborum eam determinat ad abluendas sordes, & peccata animæ dicatur Forma: alia DD. addentes pro perfecta declaratione huius dicti, vbi leges, & apud relatos, & Suarez, *tom.4. in 3.disp.2.sect.1.* Filiucium, *tract.1. cap.4.q.2.* late cum multis Eminentiss. Cardinal. Lugo, *de sacra.disp.2.sect.1.* per sectiones quinque inde opportet iam de proposito in quæstione perquirere. 10

Igitur est dicendum ex communi Theologorum sententia, materiam, & formam Sacramentorum esse determinatam ex Christi institutione, & absolute loquendo Egidius dicit esse de fide; quia colligitur ex scriptura vna cum traditione Ecclesiæ, & expositione *dict.cap.2. dubio 2.* de quo Suarez *tom.4.in 3.p.disp.2. sect. 2.* ex ea ratione, quia cum sacramenta sint instituta à Christo, vt *supra q.3.* totum suum esse, & determinationem materiæ, ac formæ debent habere ab ipso Christo Domino, vt suum indicarent authorem † Item cum futura essent instrumenta gratiæ, debuerunt definiri ab authore gratiæ, de quo sunt videndi adducti iam, & Coninch. *in 3. p.D.Thom.q.60.art.5.& 7.* Bonacina *tom.1. disp. 1.q.2.p.1.n.7.* & clare videtur colligi ex Trid. *dicta sess.7.can.1.& sess.2.cap.2.*& docent cum D. Thoma *in dict.quæst.60.art.5.ad 3.* Suarez *supra disp.2.sect.3.* Vasquez *disp.129.* Lugo *dict. disp. 2.sect.5.* Petr. Ledesma *cap.1.conclus.6.* Racon. *in 3.p.tract.2.disp.1.sect.3.pag.34.*& Beccanus *vbi supra* quod est verum contra Hæreticos Paulitanos, & alios nostri temporis, quos referunt Vasquez, & Suarez *supra*, Beccanus *de sacram. cap. 1.dict. quæst. 7.* Hurtad. *disp. & dificult. 13.* 11 12

13 Itaque si dubitetur, numquid Christus determinauerit in indiuiduo materiam, & formam omnium sacramentorum, seu tantum quoad determinationem specificam, dicendum est quod etsi in indiuiduo firment communiter Doctores: tamen probabilius dicit Leander *de sacram. disp. 1. q. 11.* vt Christus Dominus non determinauerit in indiuiduo materiam, & formam sacramenti ordinis materialiter sumptas, nec materiam Eucharistiæ; quia pro materia, & forma ordinis instituit signum sensibile significatiuum potestatis, quæ traditur, & verba talem potestatem exprimentia pro materia Eucharistiæ panem qui cumque

cumque esset, nec vinum album, vel rubrum, sed vinum quodcumque, & quod ita in Ecclesia Græca ordinantur Presbyteri, & Diaconi per solam manuum impositionem sub certa forma verborum, vt dixi, *supra de temporib. ordin.* in Ecclesia verò Latina per manus impositionem, & per traditionem panis, vt *ibi* dixi, vbi quòd in Ecclesia Græca consecratur pane fermentato, in Latina in Azimo; & ita Egidius Trullench, *dict. cap. 1. de sacram. lib. 1. dub. 2. num. 2.* ex sententia D. Thomæ *in 3. p. dict. q. 60.* Vbi Caiet. notans determinationem materiæ in sacramentis posse sumi primo in specie; videlicet quod in hac specie rei instituatur Sacramentum, v. g. vt in Baptismo sumatur aqua, & in Eucharistia panis triticus, & non alius. Secundo in indiuiduo, vt v. g. hæc hostia, & non alia sumatur à consecrata, dicit quod dum loquimur, materiam esse determinatam in sacramentis, intelligitur quoad determinationem specificam; non vero indiuidualem: nam sacerdos potest hanc, vel illam hostiam adhibere ad conficiendam Eucharistiam.

14 Et inde etiam quia in Sacramento ordinis, vtraque Ecclesia confert ordinationem per signum sensibile, & per verba significantia traditionem sacerdotij; ideo dicitur, vt vtraque validè côficiat & vtraque formaliter loquendo seruet materiam, & formam à Christo institutam; licet non materialiter, cum sic vtatur signis diuersis: ita DD. & Innocent. 4. *in c. Presbyt. hoc tit.* Bellarm. *tom. 2. lib. vnico. de sacram. ordidis cap. 9. in fine*, Lugo *supra dicta disp. 2. à num. 85. pag. 28.* Videndi *de Castil. tract. 1. disp. 1. dubio 4.* Diana *p. 10. tract. 11. res. 65.* Petr. Archudius, quem sequitur Lugo, & Philibertus *tract. 2. de ordine p. 1. cap. 1. & p. 7. cap. 2. à n. 9.* Castrus Palao *tom. 4. tract. 27. puncto 4. n. 1.* cum Bellarm. Layman, Bonacina, & aliis, Nicolaus Isambert, Doctor. & Socius Sorbonicus *in 3. p. D. Thomæ tom. 3. de sacram. ordinis disp. 4. art. 6. & 7.* qui respondet contrariis frater Martinus de San Ioseph. *in monita confess. tom. 1. lib. 1. de sacramento ordinis tract. 2. num. 5.* Lugo *de sacram in genere disp. 2. sect. 2. numer. 85.* quorum verba refert Diana *dicta res. 65.*

15 Et quatenus ad materiam proximam, & remotam respondeo, vt in omnibus sacramentis detur materia remota, & proxima, & dici remotam illam, sine qua non potest esse proxima, quæ supponitur à proxima, vt sunt res naturales in omnibus sacramentis, vt in Baptismo aqua naturalis, in Confirmatione Chrisma benedictum, in Eucharistia panis, & vinum aqua mixtum, in Pœnitentia peccata, in Extrema Vnctione oleum benedictum, in Ordine v. g. sacerdotali, Calix cum vino, & Patena cum hostia, in matrimonio personæ habiles, seu ipsi contrahentes.

16 Materia proxima Sacramentorum sit in Baptismo ablutio, ipsa in Confirmatione Vnctio, in Eucharistia species Sacramentales, in Pœnitentia dolor, Confessio, & Satisfactio, in Sacra Vnctione vnctio quinque sensuum, in ordinatione traditio, & porrectio, in matrimonio contrahentium traditio corporum, siue fiat per realem traditionem, siue per verba: ita docent communiter Doctores legendi apud Henriquez *lib. 1. cap. 8.* de Castillum, *de sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 1. dubit. 4. num. 34.*

Leander, *de sacram. disp. 1. q. 9.* Egidius Trullench. *dict. lib. 1. de sacram. cap. 1. dubit. 1. n. fin.* & alij.

17 Ad quæstionis partem, an requiratur quod materia, & forma simultate temporis coexistant? Et dicendum est quod licet res sint quid indeterminatum; verba verò determinent, & perficiant res Sacramentorum, vt dictum est; indeque procedat, vt res sint materia, verba vero forma; sed verba dici formam sacramentorum, non quia per realem, & physicam actionem informant, & ad hæreant, vt fit in rebus naturalibus; Verùm quia moraliter informant, proportione seruata, cum forma naturali; id est, quia ex Christi institutione materiam determinant ad significandam, & causandam talem gratiam; hic fieri, vt res, & verba debeant esse simul, non physice; quia sacramentum non est totum physicum, sed moraliter, & consecutiue, videlicet vt vnum sit post aliud, sicut contingit in sacramento Pœnitentiæ, in quo res præcedunt, & verba subsequuntur: ita docent DD. cum D. Thoma *dicta q. 60. art. 6.* Conich. *ibi n. 40.* Sotus *in 4. dist. 6. q. vnica art. 8.* Victoria *num. 39.* Henriquez *lib. 1. cap. 9. §. 10.* Sa verb. *Baptismus num. 4. & 5.* & verb. *ordo num. 5.* Suarez *disp. 2. sect. 1.* Toletus *lib. 2. cap. 19.* Villalobos *in summa tract. 4. dif. 2. num. 6.* Reginald. *26. n. 17. & 18.* de Castillus *supra disp. 1. dub. 6.* Bonacina *disp. 1. de sacram. q. 1. puncto 2.* Egidius Trulench. *lib. 1. de sacram. disp. 1. cap. 2. n. 3.* & omnes quidem, eo quod Sacramentum morale quoddam compositum ex materia sensibili, & verbis; indeque sufficiat ad eius essentialem constitutionem moralis coniunctio inter illa.

18 Quod verum est etsi alij doceant requiri simultatem temporis, saltim inter aliquam partem materiæ, & inter aliquam partem formæ, taliter quod nullo modo perficiatur forma, quin coexistat aliquid materiæ, aut non existat integra materia, quin incipiant formæ verba proferri: sic Scotus *in 4. dist. 6. q. 1.* Gabriel. *q. 1. art. 2. conclus. 8.* Richardus *dict. 3. art. 2. q. 2.* Nauarr. *cap. 22. n. 8.* Caiet. *tom. 1. opuscul. tract. 26.* Viuald. *de sacram. cap. 1. n. 15. alias 20.* qui pro hac parte refert Armillam, verb. *Baptismus, n. 16.* Syluestr. *Baptismus 5. §. 2. & vnctio. §. 7.* Paludanum, & Maiorem, Trias *in summa 1. p. fol. 83.* Molfesius *tract. 4. summa cap. 1. num. 48.* quos referens Leander, *de sacram. tract. 1. q. 1. disp. 16.* dicit cum aliis, & cum Nugno in D. Thom. *dict. q. 60. difficult. 2.* & Granado *tom. 4. in 3. p. controuers. 5. tract. 1. disp. 4. n. 4.* probabilius esse, vt non requiratur ad valorem sacramentorum coexistentia physica materiæ, & formæ, sed sufficere moralem simultatem, aut coexistentiam vtriusque; & sic patet ex relato exemplo de sacramento Pœnitentiæ, cuius praxis sic semper est; siquidem in eo non aliter proferuntur formæ verba, quàm præstita, à pœnitente prius peccatorum, & actus materia.

19 Fateor inquam posse in aliis cæteris sacramentis physicè practicari, quod melius erit; sed quia res esset scrupulosa respectu administrantium; & suscipientium, ideo pro prima sententia respondeo, & addo quod si dubites de distantia, & distinctione, quæ potest intercedere

intercedere inter formam,& materiam,est relinquendum Iudicio prudenis viri:ita Bonacina *to. 1.disp.1.q.1.puncto 2.n.1.*Trullench.*dict. cap.2. dubio 1.n.3.in fine*,qui etsi ibi *dubit.3.n.7.in fine*, dicat, vt debeat esse saltim aliqua pars formæ cum materia firmat adhuc Sacramentum esse, si statim post materiam v.g.post ablutionem proferatur forma Baptismi, videlicet *ego te Baptizo*, quia sic materia, & forma moraliter sunt simul, & manet integra sacramenti significatio: ita resoluit ex communi DD.

20 Quod si iterum dubites,quanta distantia, siue disiunctio applicationis formæ ad materiam interrumpat eius effectum, siue contingat in prolatione propositionis, aut integræ orationis formæ dicit Bonacina, *supra quæst.7.num.23.*quod si interpellatio, seu interruptio verborum tanta sit, vt ex modo proferendi non conficiatur vna oratio, & integer sensus irritet Sacramentum, vt si v.g.inter vnum, & aliud verbum prætereat vna hora sic cum aliis. Ego inquam cum Trulench. *supra dicto dubio 3.n.7.*vers. *dico* 4. existimo vt sufficiat etiam horæ quadrans, imo & paulo minus,cum talis mora, etiam moraliter interrumpat orationem. Idemque dicendum, & à fortiori si ipsa intercedente mora dicta diuiderentur, vt si quis diceret *ego te Bap*, deinde additis aliquibus verbis subiungat *tizo*, eo quod tunc nec subsistat significatio, nec adsit integer sensus formæ.

21 Verum si posita interruptione, seu interpellatione,mora sit parua; ita vt Iuxta communem sensum verba iungantur in vnam orationem, efficiaturque integer sensus; tunc quia interpellatio videtur accidentalis, fiet vt Sacramentum teneat,vt si v.g.Baptizans dicat *ego te Baptizo*,& immediate dicat *fuge hinc*, vel *Dominus tecum*,aut *veni huc*, vel *illa aqua est nimis frigida*,aut *sternutet*, aut *breuem mentis euagationem patiatur* & deinde subiungat *in nomine Patris,& filij,& Spiritus sancti*;& est ratio,quia inter materiam, & formam necessario requiritur coniunctio, & simultas moralis, vt dictum est:ita idem Trulench.*sub dicto n.7.dubio 3.lib. 1.cap.1.de sacram.*cum Bonacina, & communi

22 DD. † addens non esse sacramentum si quis v. g. antequam vinum ex Vua extrahatur, dicat *hic est Sanguis* & postea eo extracto *meus*. Nec esse sacramentum si v.g.Baptizans infunderet aquam, & deinde post horam,vel dimidiam,aut quadrantem proferret formam,cum aliter moralis simultas interpretatur ex dictis *n.præced.* Alia dico *quæst.sequenti*,& hæc omnia clare distinguit Diana *p.5.tract.5.de paruitate materiæ res.39.40. 41.*legendus cum Hurtado, Soto, Nugno, Alfonso de Leon,Syluio,Granado,Valentia,Ochogauia,Scoto,Ricardo,Victoria,Suarez,Perez,Basol,Nauarro,Syluestro,Chamacheo,Marchantio,& aliis,& dico *q.sequenti*, vers. *ad secundam*.Applica alia, quæ dico *sub c.1. q.4.à n.1.*

***

QVÆST. V.

An Ecclesia possit variare materiam sacramentorum à Christo assignatam? Quid de variatione formæ? Quibus modis contingat? Et an in coniunctione materiæ, & formæ sacramentorum detur paruitas materiæ? An detur in verbis formæ Sacramentorum? Et an ea detur in interruptione formæ sacramentorum? An quis peccet mortaliter variando formam, & materiam? Et quid si formam absolutionis variet in sacramento pœnitentiæ; dum tamen verba significent actum Iudicialem?

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia quo pacto mutare valeat,seu variare materiam sacramentorum* n.2.3.4.5.6.& n. 16.& 17.

Cap.1. Trid sess.24.intelligitur n.16.

2 *Mutatio materiæ,vel formæ Sacramentorum, quot modis valeat contingere.*

3 *Mutatio potest esse,vel essentialis, vel accidentalis,quæ vtraque* n.6.& 9.

4 *Subtractio tunc sacramentum vitiat, quando tollit legitimum sensum formæ, non si substantialis non sit,vt* n.13.

5 *Additio quando vel non variet formam sacramentorum: vbi quid de interpellatione, seu interruptione verborum, &* n.12.

6 *Mutatio materiæ substantialis, vitiat sacramentum. Et quando talis dicetur* n.7.

7 *Mutatio substantialis in sacramentis contingit, cum à diuersis ministris, formæ prolatio fieret, excepta sacra vnctione.*

8 *Baptismus non fit, cum vnus minister profert verba* ego te Baptizo, *& aliter* in nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti.

9 *Mutatio accidentalis in sacramentis est, quæ non tollit substantiam materiæ, & formæ à Christo instituta, nec sensum ciuilem, & humanum explicatur* n. 10. & 11.

10 *Mutatio idiomatis non vitiat sacramentum, nec verba Synonima intra idem idioma,& exemplificatur in Baptismo, & Pœnitentia.*

11 *Corruptio verborum, si non mutat substantiam,seu sensum formæ, erit mutatio accidentalis, & exemplificatur in forma Baptismi.*

12 *Additio verborum formæ, quæ substantiam sensus non mutat,non irritat sacramentum, etsi addens existimet verba addita esse de essentia,si tamen intendat facere quod Ecclesia facit.*

14 *Sacramentum ministratum per verba æquiuoca,valet, si minister habeat rectam intentionem, & non inducendi nouum ritum* n.15.

15 *Baptizans*

15 *Baptizans in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & Beatæ Mariæ, quo pacto intelligatur non deuiare à vera forma.*
16 *Mutatio formæ substantialis in matrimonio non contingit per dispositionem Trid.* in c. 1. sess. 4.
17 *Materia substantialis, quando maneat, vel pereat, à quo desumatur.*
18 *Mulieres baptizantes melius facient si baptizent in lingua materna.*
19 *Prolatio formæ cum interruptione, aut cum defectu applicationis in materia, qualiter sustineatur* n. 20. 21.. 22. *vbi exemplificatur.*
20 *Paruitas qualiter consideretur in coniunctione verborum formæ* n. 21. 22. 23.
23 *Paruitas materiæ qualiter contingat in forma sacramentorum interruptione, ac interpellatione, quando magna consideretur.*
24 *Peccatum quale signatur ex mutatione formæ, aut materiæ sacramentorum, sub distinctione* n. 25.
26 *Absolutionis forma facta* absoluat te Deus, *vel* absoluatur Petrus, *num sit defectuosa, & proferens peccet.* n. 27.
28 *Mutatio formæ ex ignorantia non excusat ministrum à peccato. Et qualiter excuset.*
29 *Verba fingi ab aliquo non possint in administratione sacramentorum.*
30 *Materia, vel forma dubia vti in sacramentis, non licet, seclusa necessitate.*

1 AD primam quæstionis partem video Sahagun generaliter respondentem *in tractatu de sacram. in genere n.* 17. vers. *vnde* vbi ex Trid. *sess.* 14. *de reform. cap.* 1. ait vt possit Ecclesia nouam constituere formam, vel antique formæ aliquid addere, aut detrahere, & refert Leander, *de sacram. disp.* 1. *q.* 13. eo quod Ecclesia videatur variasse materiam matrimonij, faciendo quod consensus contrahentium absque præsentia Parochi, quæ prius erat materia valida, iam non sit valida; ad quod etiam videbis latè *dicta in cap. fin. q.* 2. vers. *ad quartam.*

2 Sed quia hæc resolutio pendet à modis quibus variatio materiæ, aut formæ contingit; ideo cum communi DD. dico quod hæc mutatio potest contingere vt mutatione idiomatis, quæ semper est accidentalis, aut additione alicuius verbi, siue de tractatione, seu corruptione, aut transpositione verborum, quæ fere semper est mutatio accidentalis, aut interpellatione dictionum, vel partium eiusdem dictionis, vt dixi *supra q. præced.* sub vers. *ad quartam*, & denique verbis Synonymis, verbis æquiuocis, vt expendunt eleganter Sotus *in* 4. *dist.* 7. *dict.* 1. *q.* 1. *art.* 8. Suarez *disp.* 2. *sect.* 4. de Castillus *disp.* 1. *dubio* 11. Leander, *dicta disp.* 1. *q.* 15. Trulench. *de sacram. lib.* 1. *cap.* 1. *dubit.* 3. *à n.* 1. qui latius exemplificans, in versu sequenti comprehendit modos dictos.

Nihil formæ demas, nil ponas, nil variabis.
Transmutare Caue corrumpere verba morari.

3 Qui notat mutationem posse esse, vel substantialem, & essentialem, vel accidentalem tantùm, & tunc dicit, vt sit substantialis, essentialis, quando scilicet mutatur essentialis, & substantialis significatio formæ, vt si quis diceret *ego Baptizor te*: nam sic mutatur significatio essentialis formæ; & in hoc casu resoluit cum communi ex D.Thoma *q.* 60. *art.* 4. nullum effici sacramentum; quia mutatur substantialiter significatio, quæ est de essentia sacramenti, & similiter, si diceret *ego te Baptizo in nomine Matris, filij &c.* quia non subsistit legitimus sensus formæ.

Vnde fit quod subtractio tunc vitiet sacramentum, quando tollit legitimum sensum formæ, 4
vt si in forma Baptismi v.g. omitteret vnam personam, in Eucharistia in forma panis, subtraheret verbum *meum*, in forma sanguinis *omitteret sanguinis mei.*† Idem esset in additione, si additio 5
tollit sensum formæ; quia tunc tollet eius substantiam, vt si v.g. Baptizaret dicendo *ego te Baptizo in nomine Patris maioris, filij minoris &c.* quia non manet legitimus sensus formæ. Interpellatione inquam, siue interruptione verborum, si tanta inquam esset, vt ex modo proferendi non conficiatur vna oratio, & integer sensus, vt explicaui in *dict. quæst. præced.* sub dicto vers. *ad quartam*, & dico *hic infra.* Et de corruptione verborum idem dicitur quando talis est, vt mutet eius legitimam significationem, vt dictum est; quod non fit v.g. Baptismus, si quis diceret *ego te Baptizor*, & *ego te Baptizo in nomine matris, & filij &c.* quod si mutatio verborum fiat in signa, & nutus (excepto matrimonio) quia hæc est mutatio substantialis, fit vt irritet sacramentum, cum adhibenda sit forma, quam Christus instituit quæ in verbis consistit, vt dixi *supra dict. q.* 4.

Circa mutationem materiæ in substantia, & essentia, idem respondeo, vt tunc si talis est, vitiet 6
sacramentum, quæ tunc inquam dicetur substantialis, quando moraliter in materia non manet eadem ratio signi à Christo Domino instituti in ordine ad vsum humanum, ad quem materia fuit à Christo Domino assumpta; & ob id aqua v.g. artificialis tollit Baptismum; quia non est apta ad lauandum, ad quem vsum assumitur in Baptismo; nec v.g. massa cruda sit materia Eucharistiæ; quia non est apta ad comedendum.

Item contingit mutatio substantialis in sacramentis, si à diuersis ministris formæ prolatio in 7
quolibet ministrando sacramento fieret, excepto sacramento Extremæ Vnctionis per specialitatem de illo adductam *supra tit. præced.* vbi dixi quod simul, & successiue possit illud Sacramentum perfici, & successiue ministrare à pluribus sacerdotibus: In cæteris inquam sacramentis id nequit contingere cum formæ prolatio diuidi non possit inter duos ministrantes.† Et sic non fieret v.g. sa- 8
cramentum Baptismi, siquis diceret *ego te Baptizo*, & alius prosequeretur *in nomine Patris*, sicut nec teneret si quis solum diceret *ego te Baptizo in nomine Patris*; quia in vtroque deficit substantialis sensus: ita docent Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 9. Bonacina *disp.* 1. *q.* 1. *q.* 2. *puncto* 4. Trulench. *dicto dubio* 3. *n. fin.* & de adductis mutationibus docent alij referendi.

Itaque iam ad accidentalem deueniendo mutationem, dico vt sit illa, quæ non tollit substantiam 9
formæ, ac materiæ à Christo institutæ, & assignatæ, nec sensum ciuilem, & humanum formæ clarum, & expressum à Christo Domino pro effectu sacramenti significato, & causato intentum, vt docent, tam de mutatione substantiali, & accidentali D.Thom. *supra q.* 60. *art.* 7. Suarez, & Egidius *ibidem* Vasquez *disp* 129. *cap.* 7. Beccanus *q.* 7. *de sacram. n.* 3. Reginald. *lib.* 26. *n.* 20. & 21. Hurtado *disp.* 1. *dif.* 14. & in prædicta mutatione accidentali, concludunt DD. scholastici, vt maneat ea, non impediente nihilominus

Sacramentum; quia non mutatur eius substantia, & essentialis significatio, vt exemplificatur in mutationibus, seu variationibus sequentibus.

10 Non inquam mutatio idiomatis vitiat sacramentum, cum solùm sit accidentalis; alias inquam administranda essent omnia sacramenta in lingua Hebræa, non in latina, seu alias materna. Nec verba Synonyma intra idem idioma irritant sacramentum; quia non mutant illius substantialem significationem, sed accidentalem tantùm, cum & Baptismus esset si quis diceret *ego te abluo*, essetque etiam sacramentum Pœnitentiæ, si confessarius absolueret verbis sequentibus *ego remitto, vel Condono tibi peccata tua*; idemque continget in transportatione verborum, si sensum substantialem non mutet, vt si v. g. diceret minister *ego Baptizo te*, etsi conficiens sacramentum Eucharistiæ diceret *meum corpus est hoc*; quod si aliquando communem tolleret sensum, irritum fieri sacramentum, resoluunt Doctores citati, & citandi, vt si ministrans diceret *ego Patris te Baptizo in nomine filij, & Spiritus sancti*.

11 Corruptio autem verborum erit accidentalis, quando non mutat substantialem sensum formæ; & sic tenet Baptismus, si minister diceret *ego te Baptizo in nomine patria, filia, Spiritua Sancta*, vt docet Zacharias Papa *in cap. retulerunt de consecrat. dist.* 4. D. Thom. *in 3. p. dict. q.* 60. *art.* 7. *ad* 3. & communiter DD. quia quamuis illæ voces in rigore habeant aliam significationem; dicunt tamen Doctores quod sumuntur communiter ibi pro tribus personis, modo sic Baptizans haberet intentionem Ecclesiæ, secus si credat in trinitate esse *filiam*, in cuius nomine vult conficere sacramentum, quia tunc exprimit in forma errorem ipsi contrarium: ita Ledesma late, & bene *in summa cap.* 1. *de sacram. conclus.* 10. *in fine*, Trulench. *dict. dubit.* 3. *n.* 11. qui è contra dicit, vt valeat Baptismus, si quis nomine *Spiritus* præponat, *E*, & dicat *ego te Baptizo in nomine Patris, & filij, & Espiritus sancti*, cum hæc corruptio non sit substantialis, vt dixit Coninch. *in 3. p. D. Thoma dict. quæst.* 60. *art.* 8. *n.* 77. & propter eandem causam dicit Bonacina videndus *dict. p.* 1. *q.* 2. *disp.* 1. *p.* 1. *n.* 20. & 21. vt vere consecraret qui diceret *hic est Calix sanguinis mei*.

12 Hinc fit vt si additio verborum formæ, substantiam non mutet sensus, maneat sacramentum, vt si v.g. dicendo *ego te Baptizo in nomine Patris, qui te creauit, filij, qui te redemit, & Spiritus sancti*; quia hæc additio non destruit significationem formæ, & hoc quamuis ex ignorantia putet verba, quæ ipse addit esse de essentia, modo habeat legitimam intentionem Ecclesiæ, explicant Suarez *disp.* 2. *sect.* 4. & 5. Coninch. *dicta quæst.* 60. *art.* 8. *dubio* 1. Bonacina *dicta quæst.* 2. *puncto* 1. *num.* 28. 29. & 30. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. Ledesma *de sacram. in summa cap.* 1. vt dico *infra sub cap.* 1. & aliis huius tituli. † Idemque asserunt relati Doctores,
13 si mutatio contingat in subtractione non substantiali verborum formæ, vt si in consecratione Eucharistica *panis* proferret minister *hoc est corpus meum*, subtracta particula *enim*, & in Baptismo prætermisso pronomine *ego*; eo quod dictæ particulæ non sint de essentia formæ, cum, illis prætermissis, saluetur illius legitimus sensus.

Vnde ex adductis, & aliis docent Doctores 14
esse sacramentum validum ministratum per verba æquiuoca, modo minister habeat rectam intentionem significandi, quod per verba formæ significatur, & non inducendi nouum ritum contra Catholicam Ecclesiam, † vt patet exemplo Bapti- 15
zantis *in nomine Patris &c. Beata Maria Virginis*, ex ea ratione, quia mutatio hæc non censetur substantialis, cum hic, & nunc verba illa accipiantur ad eum sensum, quem importat verba formæ: tamen si in prædicta forma Baptizandi intenderet, & quaternitatem personarum, vel B. V. Mariam concurrere effectiue ad sacramentum, tunc non confici sacramentum Baptismi; quia error exprimitur in forma qui est contra eius essentiam; & hoc si habuerit Minister legitimam intentionem, explicant Suarez *in 3. p. D. Thom. disp.* 2. *sect.* 5. Coninch, Ledesma, Bonacina, Henriquez, & alij apud Bonacinam *supra n.* 25. & Trulench. *dict. dubitatione* 3. *n.* 13. *ante n.* 10. vbi quod Baptismus in forma prædicta conficitur, si solum Minister adducat B. Virginem deprecatiue ad effectum consequendum illius Sacramenti. Alia addunt DD. ad omnimodam explicationem prædictorum.

Quare iam non obstat dictum de mutatione 16
formæ matrimonij *supra n.* 1. quia respondetur Ecclesiam non variasse formaliter loquendo materiam matrimonij, sed solùm materialiter; eo quod materia, quam Christus voluit ad sacramentum matrimonij, non erat qualiscumque consensus contrahentium, sed consensus legitimus, & validus; ob idque Ecclesiam potuisse optime reddere inualidum illum, qui antea validus extitit: etenim vt patet ex Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. & docent adducti à Barbosa *ibi*, Nauarr. *de pœnit. dist.* 5. *cap.* 1. *in principio. n.* 15. Ochogauia q. 5. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 10. Suarez *dicta disp.* 2. *sect.* 6. Bonacina *dicta disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 1. *n.* 11. Reginald. *lib.* 26. *à n.* 15. Molfesius *p.* 1. *summa tract.* 1. *cap.* 7. *n.* 56. Leander *infra* cum Cardinali Lugo, & aliis, & Vasquez videndus *dict. disp.* 129. *c.* 5. *n.* 75. semper in Ecclesia fuit potestas, vt in sacramentorum dispensatione (salua eorum substantia) statuendi, & mutandi ea, quæ magis expedire Iudicaret.

Quando autem substantialis materia maneat, 17
vel pereat, est desumendum ex traditione, praxi, & Doctrina Ecclesiæ, Conciliorum, & Patrum, vt tradit cum Vasquez, Hurtado, Beccano, & aliis, ex adductis Leander *de sacram. disp.* 1. *q.* 13. 14. & 15. & Egidius Trullench. *de sacram. cap.* 1. *dicta dubit.* 3. *n.* 4. ait quod debet seruari modus proferendi in Ecclesia approbatus, sed non inde sequi, vt si Ecclesia præciperet quod hoc, vel illo modo tantùm vtamur, fieri sacramentum, etsi trangressor peccaret. † Consulunt autem 18
Trulench, *dicta dubit.* 3. *n.* 4. *in fine*, Filiucius *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 4. *q.* 7. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. Ledesma *in summa lib.* 2. *cap.* 1. melius facere mulieres si Baptizent in lingua materna, formam proferendo; quia perfecte non proferunt linguam latinam.

Ad secundam quæstionis partem, an in con- 19
iunctione materiæ, & formæ, detur in verbis, aut in interruptione paruitas materiæ? & quia ad quodlibet horum dubiorum poteris respondere ex adductis *supr. q.* 4. *vers. ad quartam*, dum egi de illo, *an requiratur, quod materia, & forma simultate*

ſimultate temporis coexiſtant, & ibi in verſ. *quod ſi iterum dubites*; ideo nunc breuiter repetam
20 de tribus propoſitis dubiis. † Et licet videatur vt non detur paruitas materiæ; eo quod multi
21 Doctores requirant temporis ſimultatem inter aliquam ſaltim formæ, & aliquam partem materiæ, vt Scotus, Richardus, Gabriel, Perez, Nauar. & Syluester, quos refert Diana, *p. 5. tract. 5. reſ.* 40. tamen ipſe cum Victoria, & Soto, & Granados *de ſacram. 3. p. diſp. 4. tract. 1. n. 4.* non ſic in praxi tenendum; quamuis magis ex profeſſo Caietanus contrariam defendat, non ſolùm in Baptiſmo, ſed potiſſimum in Sacramento Ordinis; quia etſi reuera, vt iſte, & illi ſentiunt inter materiam, & formam ſacramenti requiratur ea coniunctio, quæ neceſſaria eſt ad veritatem verborum: tamen ea ſatis liquet ex morali adducta coniunctione in dicto verſ. *quod ſi iterum*; eo quod ad moralem coniunctionem ſatis ſit, ſi verba non ita diſtent à re ſenſibili, vt deſinant actuare, & determinare ad ſignificationem rei ſacræ: & ſic intelligitur, quando verba parum diſtant à materia, etſi non ſimul coëxiſtant.

21 Vnde fit vt ſi v. g. in Baptiſmo, finita ablutione, Baptizans proferat ſtatim formam, vel finita forma ablueret, cenſeatur ſimul moraliter: nec ſit repetendus Baptiſmus: ita docent Henriquez *lib. 1. de ſacram. in genere dict. cap. 9. num.* 10. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 4. dif. 2. num.* 6. Layman. *in theologia morali lib. 5. tract. 2. cap. 7. n. 5.* Hurtad. *de Bapt. diſp. 2. dif.* 8. Diana *p. 3. tract. 4. reſ. 6.* contra Richard, Scotum, Caietanum, Nauar. & Zambranum *de caſibus occurrent. tempore mortis. cap. 1. dub. 2. dicto* 2. & quia Fernandez de Heredia *in diſp. de ſacram. in genere p. 6. dub. 2. n. 8.* dixerit vt explicet morulam quod poteſt ablui in totum ante inchoatam formam; quin imo interpoſita breui morula, ea ſcilicet, in qua poſſit oratio Dominica recitari, adiici queat forma Baptiſmi, & vice verſa, dicens hanc ſententiam communem eſſe in ſacramentis Confirmationis, Ordinis, & Extremæ Vnctionis: tamen hanc morulam nimis laxam dicit Diana *dicta reſ. 6.* & ob id non admittendam ex quibus conſequitur, vt in coniunctione, de qua loquimur detur, & admittatur materiæ, & formæ paruitas circa coniunctionem vtriuſque.

22 Itemque ex adductis in noſtræ quæſtionis verſ. *ad primam* eſt danda materiæ paruitas in verbis formæ ſacramentorũ; dum tamen verba ſint accidentalia, nec mutantibus ſenſum, vt exemplificaui, de particula *enim* in ſacramento Euchariſtiæ, & particula *ego* in ſacramentis Baptiſmi, & Pœnitentiæ, vt docent Hurtad. *de ſacram. in genere diſp. 1. difficult. 14.* Alfonſus Leo *de officio confeſ. p. 1. recolect. 7. n. 40.* & ſic recte notauerunt Granados *de ſacram. in p. 4 contr. 3. tract. 1. diſp. 5. num. 3.* & Diana *dict. p. 5. tract. 5. reſ. 39.* quam ridiculum eſſe ſcrupulum eorum, qui ſi ad finem verborum conſecrationis non proferunt, *in*, valde diſtincte, & illud, t, quod in verbo *eſt* reperitur, putarent ſe non conſecraſſe, cum hæc mutatio nullius fere momenti ſit.

23 Item etiam ex adductis in dicto verſ. *ad quartam* datur paruitas materiæ in formæ Sacramentorum interruptione, ac interpellatione, vt ſi Miniſter prolatis aliquot verbis, moram faciat, deinde addat reliqua, dum tamen mora ſit breuior, & non impediat orationis ſenſum, & vnitatem, cum tunc mutatio ſit accidentalis, in qua non obſtante paruula mora, reperitur ſacramentum, explicat Granados *in ſumma Theolog. in 3. p. D. Thom. dict. q. 60. cap.* 4. Vbi dicit ſtandum eſſe arbitrio probi, ac prudentis viri, numquid diſtinctio, & mora fuerit diuturnior, ſic vt videantur duæ orationes, aut vna tantum, & explicans late loquutus Nugnus *tom. 1. in 3. p. dicta quæſt. 60. art. 8.* cuius verba refert Diana *dicta reſ.* 31. aduertit multò facilius fieri dictam diſcontinuationem per admixtionem aliorum verborum, quam quando fit ſiſtendo in medio; quoniam qui alia verba admiſcet, intendit ad aliam orationem; & ſic per ſe loquendo, omittit præſentem, atque adeo videri quod non poſſit illam continuare; item etiam quod facilius diſcontinuetur oratio, quando ſit interruptio inter ſylabas eiuſdem termini, quam ſi fiat inter terminum, & terminum, vt ſi quis dicat *ego te Bap.* & ibi ſiſtat, vel admiſceat alia verba, & poſtea ſubdat *tizo in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti*; quia tunc ait, & ſi non ſit magna diſtantia, ſed mediocris, non confici Sacramentum. In alio autem caſu, quando proferens qui Baptizat verba *ego te Baptizo*, & poſt quadrantem proferat alia formæ verba, *in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti*, non fieri Baptiſmum ait Marchantius, *de ſacram. in quæſtion. regul. tract. 1. cap. 2. q. 2. caſu 3. fol.* 156. qui exemplis expendit Iuxta quæ retuli in dicto verſ. *quod ſi iterum, dict. q.* 4.

Ad tertiam quæſtionis partem, an quis peccet mortaliter variando formam, & materiam ſacramentorum? Et in hoc dubio communis Doctorum reſolutio eſt, vt quæcumque formæ mutatio, ſi eius legitimam tollit ſignificationem, ſit ex genere ſuo peccatum mortale, ſacrilegij; imò & ſit tale peccatũ, ſi mutatio reddit dubiam ſignificationem, ſecundùm viri prudentis arbitrium; quia exponit ſe periculo faciendi ſacramentum inualidum. Vnde fit quod ſi quis ex induſtria corrupte profert, aut mutat verba formæ, peccet mortaliter, ſi corruptio, vel mutatio ſit notabilis: ſic *infra* referendi. Tamen ſi verba eſſentialia formæ mutentur in alio, idem tamen ſignificantia ex genere ſuo, non eſſe peccatum mortale, ſed tantùm veniale, reſoluunt Valentia *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 1. puncto 3.* Sotus *in 4. diſt. 14. q. 1. art. 4.* Ochogauia *tract. 1. de ſacram. pœnitentia. q. 6. n. 6.* Diana *dicta reſ. 39. p. 5. tract. 5.* verſ. *notandum.* 24

De mutatione autem accidentali dicendum etiam eſt, vt ſit peccatum mortale, ſi ſit notabilis, quia licet integritas accidentalis, non ſit de neceſſitate ſacramenti; eſt tamen de neceſſitate præcepti: ita Egidius Trulench. *de ſacram. lib. 1. cap. 1. dub. 3. num.* 15. Coninch. *dict. quæſt. 60. art. 8. dubio* 2. Filiucius *tom. 1. tract. 1. cap. 4. q. 9.* Caietan. *in ſumm.* verb. *miſſa celebratio* Syluius *3. p. D. Thom. dict. q. 60. art. 3. dub. 3. concluſ.* 3. Diana *dict. p. 5. tract. 5. reſ. 39.* verſ. *ſed non deſinam.* Qui omnes limitant hanc concluſionem, quando mutatio accidentalis eſt parua, nam tunc firmant eſſe tantum peccatum veniale, vel ſi facta ſit, non ſcienter; modo abſit contemptus interpretatiuus: ita Syluius *ſupra* dicens quod materiæ paruitas, communiter excuſet à mortali, item ſi abſit plena deliberatio, vel ſi negligentia fuit leuis, dum præces fuit oblatio; 25

quamuis mutet sensum, Henriquez, *lib. 1. cap. 9. n. 15.* Coninch. & Trulench. *supra* dicentes quod quoties cumque quis adhibuit debitam diligentiam, qualis ordinariè à viris doctis, prudentibus, & timoratis adhiberi solet, excusetur à peccato mortali.

26 Ad quartam quæstionis partem, an peccet mortaliter, si formam absolutionis variet, vt si v.g. quis diceret, *absoluat te Deus*, vel *absoluaris*, vel *absoluatur Petrus*, vel si confessarius dicat *volo absoluaris*, aut *libet te absolui*; & supposito quod forma absolutionis, debeat conferri modo indicatino, non autem deprecatiuo, vt docent Scotus *in 4. dist. 14. q. 4.* Gabriel. *q. 1. art. 1.* Vasquez, *in 3. p. tom. 4. q. 84. art. 3. dubio 3.* Suarez, *disp. 19. sect. 1.* Diana, *dict. p. 5. tract. 13. resol. 34.* contra Caietanum, & Sotum omnibus prædictis modis indicatiuis, aut imperatiuis, formam absolutionis esse sufficientem, & quoties significent actum Iudicialem, & sententiam decisiuam absolutionis à peccatis; quia in his verbis adductis, saluatur sensus formæ sacramentalis absolutionis, quæ instituta est à Christo; imo dicunt sententiam Iudicis conuenientius adhiberi, non solùm modo imperatiuo, sed indicatiuo.

27 Dubitant verò Doctores, nunquid confessarius absoluens à peccatis in sacramento pœnitentiæ, aliquo ex prædictis modis peccet mortaliter. in quo dubio etsi Diana suum Iudicium non proferat *dict. tract. 3. resol. 34.* & Hurtado *complect. disp. 5. de pœnit. dif. 3.* firmet, & dicat absolutionem sic prolatam illicite fieri, sed ministrantem peccare tantùm venialiter; quia ea mutatio non est grauis, sed leuis: tamen reuera videtur aliud dicendum, si sit frequens talis mutatio cum inuertat vsum frequentem Ecclesiæ, nempe *ego te absoluo à peccatis &c.*

28 Pro complemento notandum est ignorantiam Iuris moraliter loquendo non posse excusare ab hoc peccato mutationis; quia omnes ministri huiusmodi Ius scire tenentur ex adductis per Doctores canonicos *in cap. ignorantia de regula, & in cap. 2. de constit. lib. 6.* per ignorantiam verò facti posse quem sæpè excusari, docent Theologi *supra* adducti; quia non est in nostra potestate semper aduertere omnes facti circunstantias; quilibet enim, alioqui diligens ex aliqua distractione, vel perturbatione potest omittere aliquod verbum, vel consecrare in aqua v.g. pro vino, & similia, vt tradunt Caietanus *in summ.* verb. *missæ celebratio* Filiucius *dict. tom. 1. tract. 1. cap. 4. q. 9.* Trulench. *dict. dub. 3. sub n. 15. in fine*, & alij.

29 Item ex adductis *supra* sub hac quæstione, notandum est cum Suarez *in 3. p. dict. disp. 2. sect. 4.* in explicatione *secunda mutationis*, & Reginald. *tom. 1. lib. 26. cap. 1. n. 23.* ex doctrina D. Thom. *in 3. p. dict. q. 60. art. 7. ad 3.* & ex communi DD. apud Bonacin. *tom. 1. disp. 1. q. 2. puncto 1. à n. 20. & 25.* non posse aliquem valide fingere verba in administratione sacramentorum, illisque vti ad significandum id, quod significant verba formæ; quia verba, quæ assumuntur in sacramentis debent esse humana, publica, & accomodata secundum communem vsum hominum; & ob id dicunt, vt non valeret consecratio corporis Domini, si quis tantum prima nominis elementa H, e, c, m, vsurparet.

30 Tertio notandum est, vt numquam liceat, seclusa necessitate vti materia, vel forma dubia, vel probabili, relicta omnino certa; quia quando rationabiliter dubitatur permutationem periisse sensum formæ, eam iterandam esse sub conditione, maxime in Baptismo, confirmatione, & ordine; quæ iterabilia non sunt, eo quod imprimant Characterem. Quare iam legitime incidimus in explicationem *cap. 1.* & aliorum huius nostri tituli, vbi late de hoc notabili: nec alia de sacramentis in genere repetam, dixerimque præcedentia, vt necessaria ad tractationem nostri tituli at si alia desideres leges præter iam relatos nouissime agentem *de sacram. in genere* P. M. Prædum *in eodem tract. qui abunde per casus speciales explicat commentans question. 60. 61. 62. 63. & 64. & 65. in 3. part.* D. Thomæ *omnino legendus qui & moderationes etiam citat.*

AD TEXT. IN CAP. I. Pastoralis hoc titulo, de Sacramentis non Iterandis.

PRÆMISSVM.

EX iam adductis *supra à q. 1.* pro Rubricæ enodatione, nonnullis adiectis de sacram. in genere, ac *ibi dict. quæst. 1. & 2.* de ratione quare nonnulla sacramenta, vt sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo reiterari non possunt, & Pontifex Innocent. III. constituerit, vt in ordinato in subdiaconum siue manuum impositione, & confirmato non chrismatis, sed Olei Vnctione, non fiat iteratio, at tantùm prætermissum caute suppleatur; ideo iam incidimus in inquirenda ratione, quam percipies ex proxime dictis hic in quæstionibus sequentibus.

QVÆST. I.

Quare ordinati in subdiaconum, deficiente manus impositione, non iterum ordinentur, sed caute sit supplendum quod incaute fuerat prætermissum? Et quare idem dixerit Pontifex de confirmato non chrismatis, sed Olei Vnctione? Cum reuera, subdiaconus ordinatus cum Calice non consecrato, debeat iterum ordinari; & sic iterum confirmari, qui tantum Oleo fuerit confirmatus, cum chrisma necessarium in administratione sacramenti confirmationis videatur?

SVMMARIVM.

1 *Manus impositio est necessaria in ordinandis Episcopis, Presbyteris; & Diaconis Quid in confirmatione* n. 2. & 3.

4 *Manus impositio est materia consecrationis Episcopalis, Presbyteralis; & Diaconalis* n. 5. 6. 7. & n. 10.

5 *Ecclesia Græca ordinat per manus impositionẽ super caput ordinandi latina etiam per Calicis, & Patena porrectionem.* n. 6.

6 *Græco*

Contra primum nostri textus dictum, facit quod scripsi *supra in tit. de temporib. ordinat.q.1.vers.ad vltimam à n.25.* vbi resolui quod subdiaconus ordinatus cum calice non consecrato, debeat iterum ordinari; siquidem in ordinandis, ac consecrandis Episcopis, Presbyteris, & Diaconis sit de necessitate sacramenti manus impositio, qua deficiente, videatur iterum esse istos ordinandos. 1

Et contra secundum facit quæ longe tractani *supra de sacra Vnctione cap.vnico in §.per frontis*, vbi agens late de sacramento confirmationis *ibi q.2.à n.1.* videtur probatum chrisma esse materiam necessariam huius sacramenti confirmationis; & sic deficiente chrismate, iterum confirmandum, qui solo oleo fuerat confirmatus. Econtra pungunt talia, quæ *ibi dixi q.4.* vbi multos adduco dicentes solam impositionem manuum esse materiam proximam sacramenti confirmationis, chrisma autem remotam, vt etiam dictum est *ibi sub dicta quæst.3.* & itidem. 2

Apllicatis ergo quæ in locis proxime citatis adduxi, vt breuiter, & clarè in duobus præsentibus dubiis nostri textus me geram, existimo amborum dubiorum sub vnica responsione, ac decisione à Pontifice Innocent. III. comprehensorum expetendam esse resolutionem, tum à necessitate impositionis manuum in ordine subdiaconatus, num in eo procedat, ac requiratur, vt in ordinatione Episcopi, Presbyteri, & Diaconi. Tum in sacramento confirmationis, an chrisma ita sit necessarium, vt eo deficiente, quamuis confirmandus oleo confirmetur tantum, sit repetendum, & iterandum illud sacramentum, vt nulliter primo datum, eo quod chrisma deferit, seu sufficiat, vt Pontifex decidit caute chrisma suppleri, quod incaute fuerat prætermissum. 3

Ad primam verò difficultatis partem, vt respondeam, præmitto cum scholasticis, & aliis Theologiæ moralis scriptoribus, materiam consecrationis Episcopalis, Presbyteralis, ac Diaconalis esse impositionis manuum, vt de consecratione Episcopali docent Petrus Soto *lect. 5. de ordine*, Vasquez *disp.240.cap. 5. n.* 58. Ægidius *disp.20.dubio 7.conclus.*1.Hurtadus *difficult.* 10. Philibertus *tract.1.p.2.cap.*11.*n.* 12. Patr. à Sancto Ioseph.*tom.2.de sacram. disp. 7.sect. 2. pag.* 316.Sanchez *tom. 2. consilior. lib. 7.cap.1.dubio 15.n. 7.* Trullench, *lib.6.de sacram. dub.2.n.7.* Castrus Palaus,*tom.4.tract.27. puncto 4. num.1.* Leander cum aliis *de sacram.ordinis disp.3, q. 1.* dicentes materiam solam esse impositionem manuum trium Episcoporum super caput consecrandi; & sic dixit Henriquez *lib.10.cap.7.n.3.*& Armilla verbo *ordo n.* 11. in verbis sequentibus *ordo Episcopatus quoad potestatem eius suscipitur in impositione manuum Episcoporum super caput eius.* Et licet D.Anton.*in 3.p.tit.14.cap.16.* Filiucius *tract.9.n.4.* de Castillus *tract.6.de ordine disput.1.dubit.9. n.* 127.& Carolus Bouius *in scholio cap. 3. lib. 8. const. Apostolic.* existiment non solùm impositionem manuum, sed etiam 4

 impositionem

impositionem libri euangeliorum super ceruicem, & scapulas consecrandi esse materiam Episcopatus &c. Tamen quia semper prætequiritur manuum impositio manet, vt in tali consecratione sit ea materia proxima Episcopatus.

5 De materia Presbyteratus, siue in Ecclesia latina, aut Græca, patet; quia etsi differant Ecclesia Græca, & latina; & quod Græca ordinat Presbyteros, non per calicis, & Patenæ porrectionem, sed per manus impositionem super caput ordinandi, dicente Episcopo *Diuina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt supplet, creat, seu promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum.* latina inquam vtatur pro materia Presbyteratus, non solùm impositione manuum, sed etiam traditione calicis cum vino, & Patenæ cum Hostia, vt docent communiter scribentes, etsi aliquis teneat materiam sacerdotij apud Græcos esse etiam sacratissimum panem, & quantitatem sacrorum vasorum, vt dixit Antistes Philadelphiensis *in opusculo de sacram*; vti referunt Petrus à S. Ioseph. *tom. 2. de sacram. disp. 7. sect. 3. pag. 342.* & Leander *disp. 3. de sacram. ordin. q. 5.* Tamen in vtraque Ecclesia pro materia vsus est conformis impositionis manuum Episcopi super caput ordinandi, nec de ritu Græco dubitandum esse, quin illo fiat sacramentum, aut de illius valore, docent Cardinalis Lugo post Archadium *de sacram. ordinis cap. 2. disp. 5. sect. 3.* de Castillus *tract. 1. de sacram. disp. 1. dubit. 20. & 21.* Diana *p. 8. tract. 1. res. 42.* vbi tractans quæstionem, an summus Pontifex possit permittere, vt Græci administrent sacerdotium sine instrumentorum porrectione. † Et resoluens pro affirmatiua longe

6 loquutus resoluit *ibi* in *vers. deducitur* ritu Græco per vnam impositionem manus, vnicamque formam duplicem conferri potestatem subdiacono quidem contractandi vasa sacra, & legendi epistolas, Diacono, dispensandi corpus, & sanguinem Christi ex commissione sacerdotis, nec non legendi Euangelium; Presbytero consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi, & simul à peccatis absoluendi; Ritu inquam Latino non nisi per duplicem materiam, iam dictam, duplicemque formam, vbi ex Patre Amico, & Petro à S. Ioseph, item & Patre Francisco de Lugo Fratre Cardinalis de Lugo, & ex aliis plura congerit, quo pacto hæc sustineantur, vt eplicet ex multis Concilium Nicænum I. *can. 9.* & Cartaginense, *4. cap. 3.* & Trident. *sess. 14. cap. 3. de Extrema Vnctione*, docentes Presbyteratum manuum impositione conferri cum Concilio Florentino docente conferri traditione Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hostia, & cum infinitis aliis Leander, *p. 7. de sacram. ordin. disp. 3.* Legendus *q. 5. 6. 7. & 8.* cum Vasquez, Henriquez, Bellarmino, Fornario, Petro Soto, Scoto, Ægidio, Filiucio, Homo de Bonis, Trullench, Castro Palao, Sanchez, Suarez, de Castillo, Præposito, & infinitis aliis explicantibus à quo principio ita procedat, de quo aliqua sub hoc dubio.

7 De materia verò Diaconatus communiter dicitur vt in Ecclesia Græca materia totalis, & adæquata Diaconatus, sit manus impositio ab Episcopo facta in caput ordinandi; quia Apostoli sola impositione manuum, non libri Euangeliorum traditione ordinarunt Diaconos, vt optime probant Philibertus *tract. 1. p. 7. cap. 2. à n. 7.* Cornelius à Lapide *in cap 6. actuum* Petr. à S. Ioseph. *disp. 7. dicta sect. 4.* de Castillo *tract. 6. disp. 1. dubio 11. n. 174.* & Cardinalis Lugo *disp. 2. de sacram. sect. 5. n. 85. & 91.* Leander *dicta disp. 3. de ordine q. 11.* † referentes vt quando apud Græcos 8
ordinatur Diaconus, Pontifex habens manum impositam capiti illius, sequentem formam clara voce enunciat, *Diuina gratia, quæ semper infirma curat, & imperfecta perficit, promouet talem reuerendum Subdiaconum in Diaconum*, & licet de Ecclesia latina firment DD. multi, vt sola traditio libri Euangeliorum sit vera, legitima, & adæquata, & totalis materia Diaconatus ex D. Thoma *q. 37. art. 5. ad 5.* Alij ex diametro materiam Diaconatus in sola manuum impositione si tam esse; non verò traditione libri Euangeliorum ex D. Bonauentura *dist. 24. art. 1. q. 4.* Durando *q. 2.* Caietano *tom. 1. opuscul. tract. 11.* Scoto *q. 3. art. 2. in fine*, & alij. Verius tamen est ex ante adductis de Presbyteratu, materiam proximam, & adæquatam, & totalem ordinationis Diaconi latini, nec consistere in sola traditione libri Euangeliorum, nec in sola impositione manus Episcopi, sed in vtroque simus. † Et vt quemadmodum sacerdotes 9
suâ ordinatione recipiunt duplicem potestatem consecrandi scilicet, & absoluendi, vt dico lata *in c. fin. hoc tit. sub q. 1.* à *vers. ad primam*, & duos realiter distinctos, characteres quorum vnum sine altero consistere potest; ita similiter dici debeat de Diacono, quod videlicet per impositionem manus Episcopi imprimitur vnus character, quo datur Diacono potestas ministrand, sacerdotium, & dispensandi Eucharistiam, saltim in necessitate; per traditionem vero libri Euangeliorum alius distinctus imprimitur character; & datur ei potestas legendi Euangelium: ita expressè Leander *dict. tract. 6. de sacram. disp. 3. q. 12.* latè agens ex sententia Coninch *disp. 20. dubio 2. conclus. 3.* Adami *disp. 7. q. 2. dubio 3.* Filiucij, Layman, Cardinalis, Ossius *de sacram. ordinis cap. 35.* Fornar. *de ordine cap. 2. B.* Ledesma, Pesantio, Cornelio, Petro à S. Ioseph, & Lugo *de sacram. disp. 32. n. 100.* Granad. *tract. 1. disp. 3. à n. 26.* de Castillo *tract. 6. disp. 1. dub. 21.* cum aliis, qui sic conciliant auctorem aliorum.

Etenim in Concilio Toletano 11. *cap. 10.* relato *in cap. Presbyter, & in cap. quorundam clericorum dist. 23.* præcipitur quod in ordinatione Presbyterij, & Diaconi, Episcopus manum imponat. Et in Concilio Trid. *sess. 4. cap. 13.* definitur ministrum Extremæ Vnctionis, *solum esse sacerdotem ab Episcopo per impositionem manuum Presbyteri rite ordinatum.* Et in Chartaginensi *4. cap. 2. ad 5.* statuitur sacerdotem per manuum impositionem esse ordinandum; quæ duo Concilia, etsi nihil de Diacono loquantur, tamen loquitur, Tolet. relatum *in dicto cap. quorundam 23. dist.* & de Presbytero, *dicto cap. Presbyter*, de Episcopo, *cap. Episcopus*, de Diacono etiam *ibi dicta dist. 23. cap.* Diaconus X I. & de vtroque scilicet Presbytero, & Diacono dicit Gregor. *9. in cap. fin. nostri tituli.* 10

De subdiacono inquam, an in eius ordinatione manus impositio requiratur pro materia? Pro affirmatiua sententia facit decisio textus nostri, vbi Innocentius III. interrogatus ab Helien. Episc. an permitti dabeat ministrare qui sine impositione manuum fuerit ad ordinem subdiaconatus assumptus, respondet vt *in dicto cap. Presbyter 3. & fin.* eiusdem tituli, *non esse aliquatenus iterandum, sed caute supplendum, quod per errorem fuerat peatermissum*; siquidem per eadem similia 11

ſimilia verba dixit *caute ſupplendum, quod in caute fuerat prætermiſſum*; & ſic ex Diana *dict. p.8. tract.1.reſ.42.* in verſ. *deducitur.*

12 Sed quia ex Concilio Cartagin.4.*cap.5.* relato *in cap. ſubdiaconus 15. dict. diſt.23.* manus impoſitio non exigitur: ſed quod ſic ordinandus accipiat de manu Epiſcopi Patenam vacuam, & calicem vacuum &c. in ſequentibus verbis *ſubdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem, non accepit, Patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum; de manu verò Archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua manile, & manu tergium*; & ita, & ſi inter Doctores diſſidium ſit, an materia proxima, & totalis ſubdiaconatus ſit ſola traditio Calicis vacui, & Patenæ vacuæ aut ſola traditio libri epiſtolarum, & de hac firment Vigerius *in inſtitut. cap.16. §. 6.* Samuel Lubrinus *p.1. ſumma* verb. *ordo pag.611.* Tubellus *tom.2.p.5. tract.7. cap. 2. directorium curatorum cap.8. de ordine §.1.* quos refert Leander *de ſacram. ordinis q. 14. diſp. 3.* Et de ſola traditione calicis vacui cum Paterna Iuxta verba *dicti cap. ſubdiaconus*, & Concilij Elorentini loquentis de dubio, per cuius rei traditionem conferatur ſubdiaconus in verbis ſequentibus proferat, *ſubdiaconus verò per calicis vacui cum Patena vacua ſuper ſuppoſita traditionem*, doceat communis Doctorum, inter quos Syluius *in 3.p. D.Thomæ q.37. art.2.q.8.* Ægidius *diſp.20. dubio 6.n.69.* Vaſquez *diſp.238. cap.5.* Molfeſius *tom.1. ſumm. tract.2. cap.8. n. 22.* Valentia *diſp. 9. q.1. puncto 5.* Comitol. *in reſpons. moral. lib. 1. q. 12.* Henriquez *lib.10. cap.8. n.3.* Granados, Bonacina, Peſantius Canedus, & Bieſcas, Villalobos, Ludouicus de S.Ioan, Petrus Ledeſma, quos refert Leander *de ſacram. ordin. dict. diſp. 3. q. 14. in princip.* & cum aliis Machad *de perfecto confeſ. tom.2. lib.4. p. 1. tract. 7. n. 4.* & Caſtrus Palaus *tom.4. tract. 27. puncto 4. n. 13.* & alij inquam concludent vtramque traditionem, ſcilicet calicis vacui, & Patenæ, ac etiam libri epiſtolarum prærequirant, vt ſunt Philibertus (ſibi poſtea contrarius) *tract.2. p.3. cap.3. n.3.* Medina *lib. 1. de continentia cap. 44.* Fornarius *cap. 2. de ordine n.1.* Adamus *diſp.7. q.2. & 3.* quos ſequitur Hurtadus *diſ.13.* Filiuc. *tract.9. n. 45.* Binsfeldius, & alij, quos ſequitur Leander *ſupra*, de Caſtillus *tract. 6. diſp.1. dubio 12.* tamen (vtcumque ſit) manus impoſitionem non pertinere ad materiam proximam ordinis ſubdiaconatus.

13 Quare oppreſſus Sebaſtianus Cæſar *in relectione de Eccleſiaſtica Hierarchia p. 1. diſp. 10. §. 1. n. 7.* per verba textus *dicti cap. ſubdiaconus* ibi, *quia manus impoſitio non accipit* multipliciter conatus reſpondere textui noſtro, dixit in primis veram non eſſe communem litteram ibi *ſubdiaconus*, ſed aliam, quæ habet *Diaconus*, ad quod probandum allegat Antonium Auguſtinum *in collect. 3. decret. lib.1. tit. 12. cap. vnico*, qui teſtatur ita ſcriptum reperiri in duplici exemplari manu ſcripro.

14 Sed quia Pontifex Innocent. III. expreſsè reſpondens ad interrogatum de ſubdiacono, ſi vt vult Sebaſtianus Cæſar de Diacono loqueretur, videretur interrogatio ſuperflua, cũ de Diacono, & Presbytero compilator Decret. Greg. IX. qui etiam ſuperinſcribitur *in dict. cap. Prebyter fin. huius tituli*, idem reſponſum præbuerit, & ſic nihil de ſubdiacono compliaſſet; ideo vt refert Barboſa *hic n.1.* in verſ. *qui ſine* idem Sebaſtian. Cæſar ex Abbate *hic n.2.* potuit in alium ſenſum explicare textum noſtrum, dicens ex doctrina textus *in cap. quoniam 69. diſt.* intelligi quidem poſſe non de manus impoſitione conſecratoria, ſed benedictoria † quia multiplex eſt manus impoſitio, vt patet ex ſeptima Synodo *cap.14.* relata 15
in dict. cap. quoniam, vbi loquitur etiam de manus impoſitione facta ab Epiſcopo, Abbatibus, vt ipſi poſſint tonſurare alios etiam Monachos.

Vnde quidem poſſumus exiſtimare, quod etſi 16
textus noſtri diſpoſitio in prima eius parte, non loquens de manus impoſitione in ordine ſubdiaconatus, non obſtet, nec implicet; quia ex dictis *ſupra* hic in verſ. *de ſubdiacono*, & verſ. *ſed quia* materia proxima ſubdiaconatus ſit tantùm traditio calicis vacui cum Patena, aut libri Epiſtolarum, ſeu vtraque ſimul, & ob id impoſitionis manus in textu noſtro omiſſio incauta, cautè ſupplenda ſit, nec iteranda ſubdiaconatus ordinatio; & ſic ibi ea manus impoſitio potius ſpectet ad cæremoniam, vt colligi ex *dict. cap. quoniam 69. diſt.* quatenus loquens de ordinando lectore ab Abbate, verba ſequentia profert: *lectori autem manus impoſitione licentia eſt Abbati, ſolummodo in proprio Monaſterio faciendi, ſi dumtaxat eidem Abbati manus impoſitio facta, noſcatur ab Epiſcopo* (ſecundum morem præficiendorum Abbatum) *dum conſtet illum eſſe Presbyterum, & ſimili modo* (pergit textus) *etiam ſecundum antiquam conſuetudinem Coepiſcopos præceptione oportet Epiſcopi promouere lectores*, quibus inquam verbis, & ex verbo ibi *oportet* † patet 17
illam manus impoſitionem non pertinere in ſubſtantia ad valorem ordinis lectoratus, cum materia huius ordinis ſit traditio libri Prophetiarum veteris, & noui teſtamenti, ſeu libri Euangeliorum, ſi in eo contineantur Prophetiæ noui, & veteris teſtamenti, Siluester verbo *ordo 2. verſ.2.* D. Thomas, Sotus & alij, quos ſequitur Henriquez *lib.10. cap. 9. in margine littera I.* cum aliis, de Caſtill. *tract.6. diſp.1. ſect.13. n.198.* Caſtrus Palaus *tom.4. tract.27. puncto 4. n. 19.* Trullench, *de ſacram. ordinis lib. 6. dubio 2. à n.11.* & omnes ex Concilio Chartagin. 4. *can.8. & in cap. lector. dicta diſt.23.*

Et cum in *Acolitatu* dubium ſit inter Docto- 18
res, an adæquata materia, & proxima ſit ſola traditio candelabri cum cæreo extincto, aut ſola traditio vrceoli vacui, aut traditio vtriuſque ſimul. In *exorciſtatu* an ſit ſola traditio libri exorciſmorum. in *Hoſtiariatu*, an materia proxima, & adæquata ſit traditio clauium, & ſimul traditio Cymbali, de quibus loquitur dict. Concil. Cartagin. *in cap. Hoſtiarius 19. cap. exorcita 17. cap. acolitatus 16. diſt. 23.* deſumpti ex dicto Concilio *cap. 6.7. & 9.* ex quo etiam deſumitur *in canone 10. textus in cap. pſalmiſta* id eſt *cantor dicta diſt.23.* quibus patet in iſtis ordinibus pro materia proxima non poni manus impoſitionem; quare ſi forte inueniretur locus aliquis, qui deſignaret in collatione iſtorum ordinum, aut in aliquo manus impoſitionem, non quidem id eſſet, vt materia proxima ordinis ſacramenti, ſed vt cæremonialis requiſitio.

Ideo libuit ad faciliorem explicationem huius 19
dubij ſupponere cum Hincmaro Ramenſi *in libro de variis capitulis Eccleſiaſticis cap. 16.* & Baſilio Pontio *de ſacramento confirmationis p. 1. n.* & Baronio cum aliis *tom.1. annalium* & Seuerino *in notis ad epiſtolam Melchiadis*, manus impoſitionem

impositionem multiplicem esse, & Iuxta subiectam materiam diuersimode accipi: nam vt *supra* late dixi *tit. de sacra Vnctione cap. 1. § per frontis*, & ex decreto Clem. Vrban. & Melchiadis, ac ex aliis *ibi* adductis accipitur, manus impositio aliquando pro sacramento confirmatioís, vt ibi explicaui *q. 4*: & ex *ibi dictis q. 2*. aliquando etiam pro ordinationis sacramento Iuxta illud Apostoli ad Timoth. ibi *nemini cito manus imposueris*, vt ex multis canonibus patet, ac ex iam adductis hic.

20 Rursus inquam dicitur alia manus impositio reconciliatrix, per quam pœnitentes, & hæretici, ac excommunicati reconciliantur Sanctæ Ecclesiæ, de qua testantur adducti, vt sæpe in canonibus mentio fit; & quod de illa est accipiendum, testatum ab Augustino, *lib. 3. de Baptismo contra Donatistas*, & nihil aliud esse, quàm orationem super hominem, quæ iterari possit.

21 Præterea dicti Doctores dicunt, vt fiat manus impositio supra infirmos iuxta illud Christi, *super agros manus imponent, & bene habebunt*, de quo aliqua in sacramento de sacra Vnctione tit.

22 præced. † Item supra cathecumenos, & Energumenos pro expulsione Dæmonis, quæ specialiter exorcistis in ordinatione conceditur, vt habeant potestatem imponendi manus super cathecumenos, & Energumenos, & patet ex forma præscripta ordinis exorcistatus in dicto Concilio Chatagin. 4. *can. 7.* relato *in dict. cap. Exorcista dist. 23.* in verbis sequentibus: *Exorcista cum ordinatur accipiat de manu Episcopi libellum in quo scripti sunt exorcismi dicente sibi Episcopo accipe, & commenda memoria, & habeto potestatem imponendi manus super Energumenum, siue Baptizatum, siue cathecumenum*, & habent ita Polytus *lib. 2. tit. 32.* Anselmus *lib. 7. cap. 57.* Iuo *p. 6. cap. 16.* Pann. *lib. 3. cap. 37.* relati in margine illius

23 capitis. † Ex quibus verbis Pontificale, & cathecismus Romanus D. Thom. *dict. quest. 37. art. 4. ad 8.* Paludan; Sotus, Ledesma, Siluester, quos afferunt, & sequuntur Henriquez *lib. 10. cap. 9. n. 2.* & etiam Leander *dict. disp. 3. de sacram. ordinis q. 18* cum Granado, Filiucio, Hurtado, Philiberto, de Castillo, Castro Palao in *locis citatis*, & Trullench, *de hoc sacram. dicto lib. 6. dubio. 2. n. 11.* ponunt exorcistatus verborum formam sequentem: *accipe, & commenda memoria, & habe potestatem imponendi manus super Energumenos, siue Baptizatos, siue cathecumenos*; iam ergo patet in alio ordine inueniri manus impositionem, quæ non est, materia proxima, in quo sola est tradirio libri exorcismorum.

24 Item manus ritu antiquo imponuntur, cum simpliciter aliquem benedicimus, sicut Iob Patriarcha cum filiis suis benediceret moriturus, manus ei imposuisse legitur *genesis, 48. vers. 14. Moyses Iosue deuter. 34. 6.* & Christus in Euangelio oblatos paruulos per impositionem manuum benedixisse scribitur Matthæi *c. 19. 13.* Marc. 10. 16. & 6. 7. & 8. 23. Lucæ 4. 40.

25 Et quidem ex omnibus dictis Baronius, Seuerinus, & Basilius Pontius, *vbi supra* dicunt, ac resoluunt, quod si manus impositio accipitur pro reconciliatione Pœnitentium, vel expulsione infirmitatis, vel Diaboli, vel simplici benedictione, nihil aliud sit Iuxta Augustinum *sermone 33. de diuersis*, nisi oratio supra hominem, quam dicunt posse iterari quoties opus fuerit, sed cum pro confirmatione, & ordinatione ponitur, dicunt iam non pro sola oratione, sed etiam pro sacramento eam manus impositionem habendam, quæ repeti non possit concludunt, quos ego intelligo ex proxime adductis respectu sacramenti ordinis; de illo ordine, seu ordinibus, in quibus manus impositio designatur, vt materia proxima, qualiter iam dictum est de ordine Episcopatus, & Presbyteratus, etsi de Presbyteratus, ac Diaconatus ordine multi teneant non esse materiam proximam manus impositionem † vt dico ad *cap. fin. hoc tit.* 26
Iuxta quorum sententiam, illius textus dispositio nos non punget, sicut nec dispositio textus nostri in dicta eius parte prima loquente de omissione manus impositionis in subdiaconatus ordine, quatenus iam probauimus materiam proximam illius ordinis esse traditionem calicis vacui cum Patena, & secundùm alios in traditione simul libri Epistolarum.

Ex quibus iam liquet, vt accipiendo verba textus nostri in I. eius parte de Subdiacono ordinato absque impositione manuum, in cuius ordinatione supponitur alia requisita pro materia, & forma substantiali, & adæquata interuenisse, positaque fuisse ab Episcopo, vt colligitur ex interrogatione in verbis ibi: *præterea nos consulere voluisti, an permitti debeat ministrare, qui sine impositione manuum fuerit ad ordinem subdiaconatus adsumptus*, ex qua interrogatione dubium non fuit illi Episcopo interroganti, num sic ordinatus nullum recepisset ordinem, ac characterem, sed certus de legitima susceptione in quantum ad sacramentum, & impressionem characteris, solum dubitasse num permitti deberet ministrare, ea cæremonia manus impositionis omissa in ordinatione subdiaconatus; alias enim si manuum impositio esset in illo ordine, materia proxima substantialis, & adæquata, saltim partialis, dubitaret Episcopus ille interrogans de validitate illius sacramenti, & non interrogatione, an permitti deberet ministrare sic ordinatus, sed num omissa impressione manuum, & adiecta à collatore ordinis materia traditionis, scilicet calicis vacui, & Patenæ, & forte etiam traditionis libri Epistolarum: & Iuxta hunc sensum exponit Bellamera *hic in princip.* vbi verb. *assumptus* exponit, idest *ordinatus*; ita vt excepta manus impositione, nihil defuerit. Et sic patet, vt sicut in relatis minoribus ordinibus *Lectoratus*, & *Exorcistatus* inuenitur, ac reperitur designata manus impositio, quæ à fortiori tantum debet dici cæremonialis consistens in oratione supra hominem exorcizandum &c. aut lectoratus ordinandum ab Abbate Iuxta adductum textum *in dicto cap. quoniam dist. 69.* sequitur dicendum ac respondendum in omissa manus impositione, de qua interrogatus fuit Innocent. III. *hic* in textu nostro. 27

Quod si instes dicendo de duobus substantialibus fuisse interrogatum Pontificem hic, & ad vtrumque respondisse vnico contextu, nempe *quod in talibus non est aliquid iterandum, sed caute supplendum, quod caute fuerat prætermissum*, & sic videri, vt quemadmodum infra dicemus *in 2. dubio texu nostri*, Chrisma in confirmationis sacramento esse de necessitate illius, nec iterandum in solo Oleo confirmato, sed caute supplendum ita, & in impositionis manus omissione, quę vtique videretur illi Episcopo esse de substantialibus & adæquate saltim partiali materia illius ordinis, & nihilominus decreuerit Innocentius 28

cautè

cautè supplendum in ea, quod in cautè fuerat
29 prætermissum. † Tamen respondetur Pontificem hic generalem responsionem tradidisse, quam voluit Pontifex singulis quæstionibus, de quibus erat interrogatus proportionaliter applicari hoc sensu *in talibus*, idest in sacramento confirmationis,& Ordinis,nihil est iterandum, hoc est,nec substantia; quia non sunt iterabilia semel valide collata, neque cæremoniæ, quia sufficit eas esse semel adhibitas: sic Basilius Pontius *de sacram. confirmationis p.2.cap.2.n.21.in fine*,dicens caute supplendo esse, quod incautè in vno substantia; quia in vno omissa est, quando fuit inualide facta (de quo *in 2. parte nostri dubij*) in alio cætemonia impositionis manuum:ita ille.

30 Verùm si iterum vrgeas Pontificem hic non respondisse sufficienter, cum videatur respondisse ad quæsita,& sic nos dimittat in obscuro, vt Abbas *hic* in vers. *oppono* ex glossa *hic*, & ex doctrina textus *in cap. fin. de constit*; ipse tamen Abbas Satis respondisse Pontificem, ait, cum dicit ita suppleri; quia nihil dicitur actum, dum aliquid superest ad agendum *ex cap.illud 7. q. 1. l.pen.ff. ad Sylanian.* vt tenet etiam Innocent. sed recitat Hostiens. quosdam tenere contra; quia vt iam late dictum est, manus impositio non est de substantia, præcipue in subdiacono.

31 Ego tamen vt amplius explicem cum Bellamera *in cap.1.de sacra Vnct. & in cap. fin.* nostri tituli,& Hostiensi,dico quædam esse in sacramentis substantialia,quæ si omittantur,nihil agatur;quia si forma non seruatur,nihil agitur,vt *in cap.cum dilecta de rescript.in* fine. Quædam vero esse solemnia, quæ dum omissa sint supplentur. quædam autem esse dubia, in quibus datur totalis iteratio. Quædam alia esse leuia, & ponentes exempla Hostiensis, Henriquez Ægidius, Bellamera,& alij per eos,tum *in dicto cap. 1. de sacra Vnctione*,vbi Bellarm.*n.1.& in dicto cap. fin. hic*
32 *n.12.*loquutus late. † Dicunt de substantialibus, vt ponere scilicet librum super ceruicem consecrandi, & numerum consecrantium, vt *in cap. Episcopus 1.dist.23.& in cap.porro dist. 66. & in cap. si Archiepiscopus*, vbi dixit de temporibus ordinat. & quod vnus Episcopus totam benedictionem perficiat,vt *in cap.Quorundam 23. dist. & in cap.loquitur 24.q.1.& in cap.quia de consecrat.dist. 2.* de quibus dixi etiam *in Rub. de sa-*
33 *cra vnct.q.2.*& 3. † Inter solemnia namque ponunt Vnctionem,tempus,ætatem, *manus impositionem*,de quibus firmant talia suppleri: sic probans Bellamera, tam *in dicto cap. vnico de sacra vnct.*per textum nostrum, & per dictum *cap. fin.*
34 *huius tituli.* † Dubia autem vocant missam dicere in consecratione celebranda,& Ordinatione, & ieiunum seruare ordinans, & ordinandus, in quibus dicunt videri,vt canones, & Magistri discrepant; & tunc dicunt tenendum esse quod est certius, vt scilicet fiat iteratio ex doctrina textus cum suis concordantibus *in cap.2. de Baptismo*, *& in cap.1. de clericis per psalt.promotis*;& hæc dicunt esse de illis, de quibus nescitur vtrum sint de substantia,vel non, inter quæ posse alia nume-
35 rari.† Inter leuia ponunt illa,quæ sunt tantùm de honestate, vt si Episcopus non tradit librum, vel calicem,aut vrceoleum, aut candelabrum, aut si hostiarius non tangat hostium, vel campanam non pulsauit, & similia,& de istis docent nihil supplendum,& minus iterandum; quia talia leuia permitti possunt:argum. textus *in l. 1. in fine ff. de ventre inspiciendo*;maxime cum talia tradantur in signum executionis concessæ: argum. textus *in cap.2.de consuetud.*& si tutius sit supplere, quod non erit malum, vt notant Innocentius, Host.& Bellarm.*in dicto cap.fin.*

Quibus distinctionibus, vt notant Innocent. 36
Hostiens, Henric. Rayn. & Frater Ioan, relati à Bellarmera *in dicto cap.fin.sub dicto n.12. in fine nostri textus & dict.cap.fin. ac dict. cap. vnic in princip. de sacra vnct.* iam videtur magis aperta dubietas quæ maxima, visa est interpretibus, vt exactum intellectum præstarent textui nostro, & etiam *dict.cap.fin.*vbi cum fiat mentio tam in ordinatione subdiaconatus,quàm Diaconatus, & Presbyteratus de impositione manuum, & quod ea omissa,caute suppleatur,quod incaute, vel per errorem fuerit prætermissum, & hanc ponant DD.relati,nec inter substantialia,nec inter dubia, sed inter solemnia, de quibus dicunt, ac de aliis, de quibus certum est non esse de substantia, sed solemnitate tantum,nihil iterandum,sed supplendum tantùm ex doctrina nostri textus, & *dict. cap.fin.hic*:sic Bellamera in vers. *his dict.cap. fin.*
n.12. † Manet ergo ex dictis, vt omissio imposi- 37
tionis manuum in subdiaconatu, Diaconatu, ac Presbyteratu, de quibus textus *hic*, *& dict. cap. fin.*loquuntur,non faciat, vt sacramentum sit iterandum, sed quod ea suppleri debeat caute, cum incaute, ac per errorem fuerit prætermissa;idemque ex dictis procedere in omissione aliorum solemnium,quoties sacramenta Ordinis,Confirmationis,ac Baptismi peraguntur.

De Secunda parte textus nostri.

Ad secundam quæstionis partem, quæ in se 38
continet maiorem difficultatem ex textu nostro in verbis ibi:*nos consulere voluisti &c. si Confirmationis sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit, non chrismate, sed oleo delinitus; ad quod breuiter duximus respondendum, quod in talibus, non est aliquid iterandum, sed caute supplendum, quod incaute fuerat prætermissum.* Ex quibus verbis communiter infertur, quod in administratione dicti sacramenti confirmationis,solùm fuerat omissum Balsamum, cuius vnctio tantùm iubetur suppleri, non autem repeti sacramentum confirmationis; ergo quia chrisma non erat de necessitate sacramenti, & eo magis; quia vt dictum est *supra*, & patet ex littera *hic*, eodem modo respondit Pontifex Innocent. III. huic consultationi, & alteri propositæ de ordinato in subdiaconum, in quo fuerat, omissa manus impositione, & tamen manus impositio in ordine subdiaconatus,non est quid essentiale,vt latissime *in 1.parte*,textus nostri probatum est. Ergo sicut in subdiacono tantum reperitur manus impositio, omissa sine alia forma,vel traditione, nec reperitur actio sacramenti: ita etiam dicendum videtur idem sensisse Pontificem in sacramento confirmationis.

Item vrgent considerationes sequentes, prima 39
quia Pontifex non est reputandus respondisse de eo quod extra controuersiam est, scilicet sacramentum non iterari, quando actio sacramentalis repetitur;quia omissum fuit aliquid essentiale,hoc enim sine dubitatione est: non ergo illud respondet Pontifex, sed actionem illam non esse repetendam;quia fuit verum sacramentum, licet Balsamum defuerit. Secunda ex ratione Balsami, quod

quod facile adulterari posset, & ex consequenti materia sacramenti esset incerta. Tertia quia adeo modica est Balsami admixtio, vt ad omnes olei partes peruenire non possit, & tandem in Oleum conuertetur: indeque fieri possit, vt Oleum sæpe tantum sit materia confirmationis. Ergo illud solùm, & non Balsamum est materia confirmationis.

40 Longa ex his inquisitio posset hic repeti; sed quia tota hæc difficultas dependet ab his, quæ late dixi *supra de supra vnctione dict. cap. vnico §. per frontis q. 2.* dum egi de dubiis *supra in principio nostra quæstionis* assignatis, scilicet, *an chrisma sit materia remota sacramenti confirmationis?* & in vers. *ad secundam, an mixtio Balsami in chrismate sit de necessitate sacramenti?* & in dict. vers. *ad primam*, verb. *& quamuis*, plures adduxerim tenentes improbabile non esse, solum Oleum benedictum esse materiam remotam, vt dixerunt Caietanus, Nauar, Diana, Couar, Rubeus, Zenard, Philiatchus, Æstius, Valentia, Angles, Victoria, Viualdus, Fernandez, Petr. Ledesma per textum nostrum, & infiniti alij *ibi* adducti in dicto vers. *ad secundam* negantes Balsamum requiri in confirmatione de necessitate sacramenti; imo firmantes, vt mixtio Balsami in Chrismate non sit de necessitate sacramenti necessaria, nisi tantum ex præcepto Ecclesiæ: sic etiam ex adductis fundamentis, & ex textu nostro; ideo tenendo sic debemus dicere, vt in decisione Pontificia Innocent. textus nostri nulla supersit difficultas, sedanda præsertim si attendas ad distinctionem iactam *supra in dicta p. 1. circa finem* à vers. *ego autem*.

41 Verùm quia *in dicto §. per frontis, cap. vnic de sacra vnctione dict. q. 2. in dicto* vers. *ad primam*, & vers. *ad secundam* cum infinitis resolutum est, item pluribus Conciliis definitum, à Patribusque sequutum, chrisma scilicet esse materiam remotam sacramenti confirmationis, appellantes hoc sacramentum chrisma, & vnctionem, siue vnguentum, & Fabianus Papa *in epist. 2.* dixerit christum instituisse, vt chrisma ex oleo, & Balsamo conficeretur; idemque dixerit Gregor. 1. *in cap. 1. Canticor.* & Innocent. III. *in dicto cap. vnico de sacra vnct.* Concil. Bracarens, Colonens. & Eugen. IV. in Concilio Florentino, *in decreto de sacram* in illis verbis iam ibi adductis, sic profiteatur, dum dicit *secundum sacramentum est confirmatio, cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem conscientiæ bonæ, & Balsamo, quod odorem bonæ famæ, significat per Episcopum benedictio*, & ex multis aliis adductis *ibi*. Et sic Baunyus *tom. 1. tract. 3. q. 5.* Auersa *de sacram. confirmat. q. 72. sect. 2.* Layman *lib. 5. tract. 3. cap. 2. n. 1.* Nugnus *in 3. p. q. 72. art. 3.* Zambranus *de casibus occurrent tempore mortis cap. 2. n. 2.* Ossius *in confess. fidei art. 38.* Castrus Palaus *tom. 4. tract. 20. disp. vnica puncto 2. n. 3.* Pitigianus, Bellarmin, Coninch, Petr. Soto, Quintana Dueñas & alij cum D. Thoma 4. *contra gentes cap. 60. & in 4. dist. 7. q. 1. art. 2. quæst. 2. & 3. & 3. p. q. 72. art. 2.* Paludan, Gabriel, Adrianus, & alij, quos refert Berticel *de missionib. Apostol. p. 2. tract. de confirm q. 1 27. ex n. 8.* Suarez *tom. 3. p. 3. disp. 43. sect. 1. dicto 4.* Bellarmin. *lib. 2. de confirm. cap. 8. & 9.* licet asserat neutram partem esse de fide.

42 Et posito in eo quod sit de necessitate sacramenti Balsamum, vt volunt adducti, & acerrime defendit Basilius Pontius *de sacram. dict. p. 2. cap. 2. n. 4.* & alij iam adducti in dicto vers. *ad secundam dict. quæst. 2.* restat nunc expendere qualiter non sit impedimento textus noster, in quo videtur Papam Innocent. III. declarasse validam confirmationem factam per errorem oleo, scilicet vt explicat Berricel *supra n. 9.* in vers. *probatur 2.* quod dicit certe fuisse oleum infirmorum, aut cathecumenorum, quia nunquam Ecclesia consueuit consecrare chrisma sine Balsamo; inde inferens validam esse confirmationem factam oleo infirmorum, aut cathecumenorum, & idem repetens *ibi sub n. 17.* in vers. *ex his*, ait quod licet decernat textus noster validam fuisse confirmationem; facta per errorem vnctione, cum solo oleo absque Balsamo, non fuisse tamen errorem, eo quod Oleum infirmorum loco chrismatis fuerit adhibitum in administratione sacramenti, sed quod potius contigerit error tempore benedictionis; quia per obliuionem non fuit mixtum Balsamum, probabile enim ait ante tempora Innocent. III. in omni Oleo etiam infirmorum, & cathecumenorum mixtum fuisse modicum Balsamum, vt ostendunt Suarez *in dict. 3. p. tom. 4. disp. 40 sect. 1. circa finem*, satisque probabile dicit Castrus Palaus *tom. 4. tract. 26. disp. vnico, puncto 2. n. 2.* nam antiqui Patres, & Concilia confundunt chrisma, & Oleum, vt patet ex Innocent. *epist. 1. ad Decentium* relato *in cap. illud 95. dist.* Fabriano Papa *epist. 3.* Gregor. 1 *lib. epist. 9.* S. Dionisio *de Ecclesiastica Hierarch cap. 35.* Cypriano, *epist. 7.* Concilio Aquis granensi *canone 8.*

Itaque ex textu nostro, Barricel *supra* concludit Iuxta intellectum adductum, nempe Balsamum esse de necessitate sacramenti, hic non haberi validam fuisse confirmationem factam cum Oleo benedicto, benedictione Olei infirmorum, sed tantum haberi, quod non fuerit admixtum Balsamum. Quare iam nunc debemus incidere in illo intellectu, quem ex Paludano, Adriano, Puteano, & aliis refert, ac videtur sequi Basilius Pontius *dict. p 2 cap. 2. n. 17.* quatenus dicunt denuo conferendum esse sacramentum confirmationis cum debita materia, scilicet chrismate, & forma, nec dici in eo casu sacramentum iterari, aut repeti, quia nihil sacramenti præcesserat, vt inquit glossa hic: *non dicitur iteratum, quod prius actum non fuit*; & sic cum non fuisset valide collatum sacramentum confirmationis ex defectu materiæ, non dici iterari, sed tunc conferri, cum nihil antea factum esset; & in eodem sensu, quatenus ad hanc secundam partem referendo singula singulis vt iam *in 1. p.* adduxi addidisse Pontificem cauté supplendum scilicet vnctionem chrismatis cum debita forma, quod totum incaute fuerat prætermissum; siquidem nihil de sacramento actum erat. 43

Et licet Valentia hanc rationem duplici modo conetur impugnare: tamen cum impugnans Basilius Pontius *numero 18. & 19. in dicto cap. 2.* respondet in similibus casibus sæpe reddi à Pontificibus responsionem similem, ac Pontifex præstitit hic.; quia cum Leoni I. proposita esset quæstio, an ille Baptizandus esset, cuius Baptismus ignorabatur, respondet Baptizandum; nec ibi esse crimen iterationis, reddens pro ratione *in c. cum itaque de consecrat, dist. 4. quia non potest initerationis crimen venire, quod omnino factum esse nescitur*, & *in cap. si multa* eadem *dist.* 44

in

in quibus quod non ostenditur gestum, ratio non sinit, vt videatur iteratum. Ex quibus infert Basilius Innocentium hic respondisse ex eo quod essentiale omissum suppleatur, & denuo conferatur sacramentum confirmationis non iterari; quia inualide administratum fuerat.

45 Vel tertio Basilius cum Suarez Ægidio; Fabro, Heredia, & Cerda *quæst. 9. quodlibet art. 3.* & aliis dicit *in dicto cap. 2. numero* 20. responsum Innocent. hic posse explicari,& quidem recte si dicatur Pontificem dicere nihil esse iterandum,scilicet de solemnitatibus, quibus sacramentum hoc ab Episcopo ministrari solet, sed caute,id est secreto, non adhibita solemnitate, vt desit scandalum, supplendum esse sacramentum quod antea fuerat prætermissum;quia recte omissum dici potest, quod est inualide factum:sic Basilius,qui & *n.* 16. miratur valide doctissimos, & grauissimos alioqui viros iuris interpretes, leui textus nostri difficultate superatos destitutæ sententiæ,imo Conciliorum decretis, & sanctorum Patrum doctrinis, & perpetuo Ecclesiæ vsui repugnanti adhæsisse.

46 Et vt sic probat Basilius, ait quod si Innocent. hic adductæ sententiæ repugnaret sensus suæ responsionis esset, nempe supplendam esse Vnctionem solius Balsami; quia hoc solum fuerat prætermissum, quam responsionem appellat absurdam, quia sequeretur supplendam Vnctionem cum solo Balsamo; sed Vnctionem solius Balsami inauditam circa hoc sacramentum in Ecclesia,dicit & contra eius praxim,& multa alia in confirmationem ratiocinatus ibi concludit Pontificem hic aperte distinguere simplex oleum à chrismate; sed secundùm Eugenium IV. relatum *supra*, & Ecclesiæ vsum, materia confirmationis non est oleum, sed chrisma; ergo non fuerat apposita materia sacramenti confirmationis,Vnctione olei; atque adeo non esse supplendam Vnctionem solius Balsami, sed chrismatis; quia Vnctio chrismatis defuit; siquidem omissa est Vnctio mixti ex oleo, & Balsamo, quod est chrisma.

47 Nec enim, vt ex littera constat fuit interrogatus Pontifex de quæstione circa linitum Oleo, & non Balsmo, sed de eo dubio, num in sacramento confirmationis debeat iterari quod per errorem fuit, non *chrismate*, sed *Oleo &c.* Ex qua consideratione cum Balsamum per se solùm non vocetur *chrisma*, nec oleum per se, sed oleum simul cum Balsamo, chrisma vocetur, vt patet ex Eugenio *in dicto Concilio Florentino*, & ex his quæ adduxi *in dicto cap. vnico de sacra vnct. dict. §. per frontis dict. quæst.* 2. in vers. *ad primam*,& toto vers. *ad secundam*, sequitur præcise dicendum hic in textu nostro linitum solo Oleo non fuisse confirmatum; & vt licet interrogans à Pontifice, Innocent. III. quæreret, *si confirmationis sacramentum in eo debeat iterari; quia per errorem fuit non chrismate, sed oleo delinitus*,Pontifexque respondisset, quod (in talibus) non est aliquid iterandum,sed caute supplendum, hoc debet sumi,& expendi iuxta relatos proxime intellectus.

48 Et confirmatur, quia si Balsamum esset materia accidentalis huius sacramenti secundùm Innocentium, sequitur vt eodem modo se haberet, atque aqua respectu consecrationis calicis; sed aqua quia est accidentalis materia si omissa fuerit, non infunditur calici post peractam consecrationem, sed omnino omittitur; ergo similiter Balsamum omitti hic omnino deberet, nec responderet Innocentius addendum esse post peractum iam sacramentum confirmationis; itaque Basilius infert ita tenens *dict. numero* 20. *in fine cap. 2. de confirm.* vt non possit esse sensus responsi Pontificii supplendam esse Vnctionem Balsami solius, sed totius scilicet materiæ confirmationis, nempe chrisma confectum ex Balsamo,& oleo,quod est materia illius sacramenti,& non oleum per se (vt dixi *sub dicta quæst.* 2.) sit principalior,& magis certa.Ita etiam pluribus rationibus videtur amplecti Diana *p.* 8. *tract.* 2. *res.* 11. in vers. *ad authoritatem*, vbi ait vt potius Pontifex dicendo *caute supplendum,quod incaute fuerat prætermissum*, docuerit totum ritum substantialem confirmationis debuisse suppleri, & dum dixit *non esse quidquam iterandum*, bene quidem,quia hæc non erat iterare sacramentum, quod ab initio non fuerat ratum, cum non esset validum,aut quod voluerit non esse iterandas, & repetendas alias solemnitates,& cæremonias consuetas:ita Diana.

Ad fundamenta alia contraria de supplenda manus impositione, & qua differentia cum suppletione chrismatis, responsum præbui hic *in* 1. *part.* in vers. *quod si instes*,& in vers. sequenti, ad aliud de raritate Balsami, & quod Christus non erat instituturus materiam huius sacramenti in ea, quæ, de facili posset adulterari; quia vt respondent Bellarminus,Suarez, & Pontius, *vbi supra* experientia docet, vt nunquam de fuerit in Ecclesia Balsamum,hodieque maiorem eius copiam suppetere, cum ex India Orientali magna eius copia deferatur. Ad aliud obiectum de modica Balsami admixtione respondent sufficere, quod ipsum vnguentum sit compositum, & mixtum, idque satis esse,vt tota materia sit odorifera, quod maxime pertinet ad significationem sacramenti: alia dicit Basilius *dicta quæst.* 2. *p.* 2. *de confirm. n.* 22. *&* 23. & benè Diana *p.* 8. *tract.* 2. *res.* 11. in vers. *& tandem*. 49

Nec obstat priuilegium Pij. IV. de quod loquuntur Emanuel Rodriguez *in quæst. regul. q.* 99. *art.* 2. Berricelus *tom.* 2. *de mission. Apostol. dict. dist.* 7. *quæst.* 117. *numero* 8. vers. *denique*, quo concessum est Episcopis Indiarum, vt sanctum chrisma possent consecrare cum eo, quod in partibus Indiarum reperitur Balsamum; & sic inferri Balsamum non esse de necessitate sacramenti: nam si esset de illius necessitate, vel præciso hoc priuilegio, Balsamum Indicum esset sufficiens materia, & tunc hoc priuilegium esset frustratorium; quia quidquid docent Berricelus, & quod nec recte respondeant huic dubio, dicentes Pium IV. non concessisse priuilegium, sed declarasse Balsamum Indicum esse sufficientem materiam chrismatis; quatenus firmat ex toto illius Bullæ contextu videri Pontificem concessionem, ac priuilegium dedisse, non tamen declarasse adhuc ex iam adductis, existimo per relatum verbum Pius IV. *concessit*, non concesserit nouum priuilegium, sed Pontificem declarasse, vt Balsamum illud Indicum, esset materia Balsami sufficiens, ac esset aliud quodcumque bonum sine suspicione ad effectum ex illo Balsamo, & oleo conficiendum sanctum chrisma: & ita intelligendos esse Henriquez *lib.* 3. *de confirm. capit.* 2. 50

Amicum *tom.7.disp.13.sect.2. n.* 38. Dianam *p.* 8.*tract.*1.*res.*11. *in fine*, quatenus dicunt Pium. IV. concessisse, vt Episcopi Indiæ hoc sacramentum conficerent Indico Balsamo, quod est minus perfectum. Ex quibus iam vides illam concessionem fuisse tantum declarationem super Balsamo, de quo forte dubitabatur, num esset materia sufficiens, sicut aliud quodcumque Balsamum bonum.

QVÆST. II.

An Pontifex possit, si Balsalmi copia deesset, dispensare, vt sacramentum confirmationis administretur cum solo oleo oliuarum? seu an præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum solo oleo, si Balsamum non inueniretur, sic vt valeat taliter hoc sacramentum, quod denuo præstandum non sit, seu iterandum saltim sub conditione.

SVMMARIVM

1 *Pontifex dispensare potest secundùm quosdam, vt sacramentum confirmationis conferatur in solo oleo sine Balsamo. Alij negant* n.2.3.4.5.

2 *Oleum significat nitorem conscientiæ, Balsamum odorem bonæ famæ.*

3 *Trid.*sess.de confirm.can.2. *expenditur n.* 4.

6 *Pontifex potest præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum solo oleo, & quare?* n.7.8.9.& n. fin. *sed contra fortiter alij, vt* n.13.14.

7 *Confirmationis materia ex oleo, & Balsamo est certa, ex oleo tantum est probabilis.*

9 *Sacramentum, quando cum materia, aut forma minus certa, siue ministro, queat, aut debeat ministrari, &* n.10.11.& 12.

1 AD primam difficultatis partem, quia complete poteris respondere ex adductis *supra quæst.*1. hic in toto, vers. *ad secundam*, & ex adductis *de sacra Vnctione cap.* 1. §. *per frontis q.* 2. in vers. *ad primam, & ad secundam*, vbi si admittas; vt dispensare possit, illud procedere, dices quia Balsamum in sacramento confirmationis requiritur ex præcepto Ecclesiæ, & non præcipi, vt materia ex Christi institutione: ita ex decisione textus nostri Doctores tenent; quia si Balsamum esset materia essentialis confirmationis, debuisset totum sacramentum in eo iterari, cum solum oleum etsi sit pars materiæ, non possit componere vnum cum Balsamo, quæ tunc non aderat, vt materia præsens cum eo, sed tantum postea supplenda caute; & quia ex quo Balsamum multis modis adulterari possit, ac solet, vt refert Plinius citatus à Soto *in 4 dist.7.q. vnica art.*2.& Basilius *de hoc sacram.p.2.q.*2. vbi latissimè loquitur, videtur, vt sit si materia dubia; & sic non sufficiens ad materiam confirmationis? indeque fieri posse dispensationem præstari à Pontifice, vt solo oleo conferatur illud sacramentum, quod est materia certa,& non dubia ex dictis in relatis locis.

2 Sed quia *supra ibi* amplissime dictum est ex variis Conciliis, decisionibus Pontificum, & placitis Patrum, Balsamum esse de necessitate sacramenti; quia hoc expresè docet Concil. Florent. *in decreto de Vnctione Armenorum*, in quo assignans materiam sacramenti confirmationis, ait esse chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & Balsamo, qui odorem significat bonæ famæ, sic vt nec explicari possit, vt dict. Concil. vnum definiat necessarium necessitate sacramenti; Balsamum vero necessarium necessitate præcepti, cum ergo definit materiam confirmationis æque primo in recto assignat oleum, & Balsamum, dum ait esse chrisma ex oleo, & Balsamo confecto; indeque ex doctrina Auersæ, Bauny, ConinK, Pontij, Layman, Toleti, Suarez, Filliucij, & aliorum quos retuli, tam hic sub *dicta.quæst.*1. quam *in dict.§.per frontis q.*2.à *n.*1.*de sacra Vnctione*, dicentium Balsamum esse materiam essentialem dicti sacramenti, probat Diana pluribus fundamentis *p.* 8. *tract.* 1. *res.* 11. legendus non posse ex vi modi assignandi ad Concil. Florent. vnum potius, quàm aliud, esse materiam tantùm præcepti. † Et sic Concil. Trident. *sess.* 7:*de confirmat.canone* 2 supponere materiam huius sacramenti esse chrisma, quod est compositum ex oleo,& Balsamo. 3

4 Nec obstat dicere in Concilio Trid. nomine *chrismatis*, non intelligi compositum ex oleo, & Balsamo, sed tantum oleum, cum nomen chrismatis commune sit ad vtrumque significandum vnum ex vi nominis, alterum vero ex accommodatiori, pro quo faciunt nonnulli modi dicendi adducti *supra in dicto cap. vnico de sacra Vnctione dicto* §. *por frontis* dict.*quæst.*2. & *ibi* sub dict. vers. *ad secundam*; quia respondetur Concilium ibi vsurpasse nomen *chrismatis* cum agit de dicto sacramento in eo sensu, & significatione, in qua receptum est id nomen in Ecclesia, cum de eo sacramento sermo est, sed chrisma in eo casu nunquam receptum est pro solo oleo, nec solius vnctio vnquam fuit in vsu in Ecclesia, ergo Concil. nomine *chrismatis* intellexit id quod in Ecclesia sacramento confirmationis consueuit chrisma nominare, & ex consequenti compositum ex oleo,& Balsamo: ita Diana loquitur ex communi adducta sententia firmante Balsamum esse de substantia sacramenti, dicens quod chisma confirmationis nunquam est consecratum in Ecclesia sine Balsamo; & ob id *chrismatis* nomine vtrumque comprehendi; ita vt dictum Concilium definiat vtrique inesse virtutem Diuinam productiuam gratiæ santificantis; atque adeo esse vtrumque materiam essentialem. Et iuxta hoc debet dici cum Doctoribus huius sententiæ, vt non possit Pontifex dispensare, cum Balsamum sit de necessitate sacramenti; nec vt queat Pontifex eius materiam mutare.

5 Sed quia Franciscus de Lugo *opusculo de sacram.c.*1.*n.*51.& Diana cum eo *dicta res.*11.*circa finem* sub vers. *hic duabus* dicunt nunc melius esse probabile sacramentum ministrare, quàm nullum, qui etsi rationem non reddant existimari potest desumendam; eo quod iuxta vnam sententiam, quam retuli *in princip.nostra quæstionis, & in dicta q.* 1. vers. *ad secundam*, & late *in dicto cap. vnico de sacra Vnctione §.per frontis*, in solo oleo benedicto consistere potest materia integra huius sacramenti confirmationis, siquidem quæstio hæc est opinabilis ex tot locis, & Doctoribus adductis in relatis locis, in rigore enim sequendo secundam sententiam, videtur negandum,

6 Ad secundam quæstionis partem, an Pontifex præcipere possit, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum solo oleo, si Balsamum non inueniretur? facile poteris respondere ex iam adductis; quia si teneas Balsamum non esse de necessitate sacramenti; vt tradunt Sotus *in 4. dist. 7. quæst. 1. art. 2.* Æstius *ibidem*, Caietan. *in 3. part. quæst. 72. art. 1.* Zambran. *in director. part. 1. de hoc sacram. cap. 2.* Berricel. cum aliis *dist. quæst. 127.* & alij iam adducti, poterit Pontifex præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum solo oleo, & hoc iuxta doctrinam textus nostri, quo tot DD. probant hoc sacramentum oleo conferri solo, & de sacramento confirmationis loquuti Lugo *in opusculo de sacram. cap. 1. n. 52.* Diana *dicta p. 8. tract. 1. res. 49.* sub vers. *quinto*, vbi ex doctrina Sancij *in selectis disp. 44. n. 12.* Salas *in p. 2. tract. 8. disp. 98. num. 285.* & Perez *certamine* 10. Scholastic. *c. 10. &*
7 *13.* † dicentium quod etsi materia huius sacramenti certa sit chrisma ex oleo, & Balsamo consecratum per Episcopum: tamen fatentur vt oleum simplex ab Episcopo benedictum sit materia probabilis; indeque fieri, vt si Episcopus non possit inuenire Balsamum, queat nihilominus olem consecratum adhibere, cum tunc non tam sponte subeat periculum, quam inuitus permittat illud, vt sacramentum conficiat, saltim probabile, cum minus malum sit hoc inquam omnino carere sacramento, cui nulla sit irreuerentia; siquidem ministratur certiori modo, quo tunc potest moraliter fieri.

8 Et requirentes rationem rationis DD. & præcipue Lugo, ac Diana *vbi supra*, eam assumunt ex alia doctrina Suarez *tom. 3. disp. 16. sect. 1.* tradentes regulam sequentem *quoties* (scilicet) *sacramentum est omittendum omnino, vel dispensandum isto proabili modo*, nempe *necessitatis*, licitum erit vti tali materia, vel forma probabili, *tunc enim non tam exponimur periculo, quàm illud permittimus, vt maius euitemus, & alioquin habemus humanam cognitionem, quæ potest esse principium operationis rectæ*: adduntque DD. quod in casu extremæ necessitatis, non solùm possit adhiberi sacramentum cum materia dubia, sed etiam adesse obligationem charitatis sic ministrandi (qui loquuntur, secluso omni præcepto particulari Pontificio.)

9 Et ita Diana *supra* ex Patre Lugo *dict. cap. 1. numero 42.* ait in necessitate si non adsit materia certa, vel qui nouerit certam formam, sed vtraque sit dubia, nec detur minister certam habens potestatem, posse cum dubia ministrari sacramentum duplici ratione posita. *Prima*, vt detur euidens necessitas, tam ex parte ministri, nimirum, vt non occurrat alius certiorem habens potestatem, vel qui certiorem materiam, & formam adhibeat, quàm ex parte recipientis qui scilicet indigeat specialiter receptione sacramenti, quam necessitatem prudenter esse pensandam iuxta circunstantias occurrentes, nec semper extremam requirendam dixit Pater Lugo *dict. numero 52.* *Secunda*, vt sacramentum sub con-
10 ditione conferatur; † imo addunt Salas, non solùm posse, sed etiam teneri Ministrum vti dubia potestate, materia, vel forma, quoties administratio sacramenti requiritur ad vitandum scandalum, vel periculum damnationis, vel aliud grauissimum inconueniens, & ponentes DD. exemplum in administratione sacramenti Baptismi, & Pœnitentiæ: sic etiam de sacramento hoc Confirmationis profitentur; siquidem, vt ait Ioannes Sanchez *in selectis dicta disp. 44. numero 31. & 32.* Minister in supra dictis casibus, & similibus tenetur iuxta sententiam minus probabilem ministrare sacramentum, propter fauorem recipientis, qui forsan tali sacramento saluabitur, vel euitabit magnum scandalum, aut nocumentum.

Et confirmant Lugo, & Diana, *vbi supra*: 11
item & Præpositus *in 3. p. quæst. 66. art. 8. dubio 3. numero 90.* quia cum ob necessitatem licet administratio sacramenti dubij, tenemur vtique per tale sacramentum indigenti prouidere; siquidem quoties possumus sine dispendio indigenti succurrere, tenemur saltim ex charitate, seu misericordia. † Quare Pater Amicus *in Theo-* 12
logia morali tom. 7. disp. 11. sect. 2. numero 32. dixit posse Pontificem, stante probabilitate alicuius opinionis, præcipere, vt sacramentum in articulo mortis in dubia materia ministretur; imo & quod ad hoc omnes teneantur. Ait tamen quod si recipiens superuixerit, tenetur ad illud denuo sub conditione recipiendum (loquitur tamen Amicus *de sacramento Baptismi*) sed in terminis de confirmatione loquitur Castrus Palaus *tom. 1. tract. 1. disp. 2. puncto 5. numero 4.* ibi item licet confirmationem ministrare ex oleo benedicto, non mixto Balsamo, cum nullatenus Balsamum inueniri potest, & vrget occasio.

Pro contraria inquam sententia faciunt acer- 13
rime tradita in principio nostræ quæstionis, & quæstionis præcedentis in toto vers. *ad secundam*, & *in dicto capit. vnico de sacra vnct. §. per frontis*, vbi ex Conciliis, Patribus, ac aliis grauissimis decisionibus, & fundamentis probatum relinquitur, oleum benedictum ab Episcopo per se solùm, non esse materiam sufficientem sacramenti confirmationis; & sic videri, vt nec sit materia dubia, cum reuera materia illius adæquata sit insimul oleum, & Balsamum, quibus fit chrisma; qui secundum omnes est vera, & certe materia huius sacramenti; & licet prima sententia admitti possit, aut debeat sic amplecti respectu sacramenti Baptismi, & Pœnitentiæ, quæ sunt necessaria in re, vel in voto ad saluandos homines, & admittatur respectu sacramenri Extremæ Vnctionis, cum hoc itidem sacramentum fuerit institutum ad extergendas peccatorum sordes, & ad alios effectus, quos longe posui *in dicto capit. vnico de sacra vnct.* vbi latissime loquutus fui de illo sacramento Vnctionis; quia ex prædicta administratione dictorum sacramentorum, prouidetur animarum saluti, nec vllum subsit reiterationis periculum, cum illud prorsus excludat apposita conditio v. g. *si non es Baptizatus ego te Baptizo*, de qua loquuntur Alex. III. *in cap. 2. de Baptismo*, & Leo Magnus *epistol. 35.* alias *37.* tollit ergo conditio periculum irritandi sacramentum, vt tradunt adducti DD. Lugo, Zambran, Præposit, Suarez *tom. 3. disp. 22. sect. 1.* Vasquez *3. parte disp. 146. capite 4. numero 19.* Henriquez *lib. 2. capite 31. numero 2.* Sa verb *Baptismus numero 3.* & verbo *sacramentum num. 10.* Canonistæ, & Barbosa cum infinitis *in dict. cap. 2.* & Concilium Chartaginense *5. cap. 6* & sexta Synodus *cap. 84.* reddentes rationem, ne noster scrupulus, seu trepidatio

pueros faciat sacramentum purgatione priuari.

14 Tamen quia hoc sacramentum confirmationis non sit tantæ necessitatis ad saluandas animas, ac sacramenta prædicta, & ex alio capite, vt longissime dictum est in præcitatis locis, videtur dicendum, vt in solo oleo etiam in casu necessitatis adductæ, non possit Episcoqus illud ministrare sine chrismate confecto ex oleo, & Balsamo; ac difficulter à Romano Pontifice in id dispensandum, quamtumuis si de facto solo oleo benedicto collatum, sit repetendum sub conditione *si non est confirmatus &c.* ne detur iteratio sacramenti contra dicta in principio nostræ Rubricæ; vbi de ratione, quare sacramenta Baptismi, confirmationis, & ordinis non iterantur; item ex *dictis q. sequenti.*

15 Fateor tamen vt licet regulariter loquendo sacramentum confirmationis, necessitatis non sit, vt *supra* retuli, & docet etiam Barbosa *in pastorali part. 2. alleg. 30. à n. 7. & 8.* quia tamen vt dicunt Vrban. Pontifex in princ. *de consecrat. dist. 5.* & alij sancti Patres, quos refert Henriquez *lib. 3. cap. 1. §. 2. iuncta littera H.* dicentes esse complementum Baptismi, & per illud Baptizatos plene fieri Christianos, eo quod illo Baptismatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum constanterque credendum, & fidem Christianam firmiter confitendum; dicatque Concil. Aurelianense *can. 3. & cap. omnes fideles de consecrat. dist. 5.* certo modo non esse perfecte Christianum, qui non est confirmatus, non quod Baptismus ante confirmationem, culpam originalem non remittat qui est peruersus error Raymundi Lupi, quem refutat Suarez *tom. 3. disp. 34. sect. 2.* & ideo posse pro contraria sententia responderi; & fumes iuxta adducta, & quæ dixi *in dict. §. per frontis.*

QVÆST. III.

An quoties probabilis opinio fert aliquod sacramentum, non fuisse validum, possit quis illud sub conditione repetere? Et quid posita conditione, saltim in mente? Et an sit peccatum mortale reiterare sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, si adsit tantum scrupulus de eorum validitate seu reiterare formam sacramentorum sine causa super eandem materiam? An possit præcipere Pontifex, vt in articulo mortis, deficiente materia certa, ministrentur sacramenta in materia dubia.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentorum administratio non licet in materia, seu forma dubia, vel probabili, relicta certa, omnino exemplificatur in Baptismo; nisi in necessitate, vt numero 2.*

3 *Formæ dubia adhiberi ex graui metu, non videtur illicitum, nisi metus incutiatur in contemptum.*

4 *Forma sensim, si dubitatur periisse, repetitur sub conditione, maxime in Baptismo confirmatione, & ordine.*

5 *Sacramentum iterum administratur sub conditione, quando dubitatur de ipsius validitate.*

6 *Sacramentum à Ministro debet repeti, quoties est probabilis opinio, num collatum valide; sed sub conditione, si est valde necessarium. Et num æqualiter in ordinibus, & confirmatione* vt n. 7.

8 Cap. 1. de Baptismo n. 9.

9 *Conditio sub qua repetitur sacramentum semel collatum, de cuius validitate dubitatur, melius est, vt exprimatur.*

10 *Iterantes sacramenta sub conditione extra verum dubium, & tantum scrupulosi, peccant mortaliter; & tantum venialiter si penduli sunt; vel quia non recordantur de susceptione,* numero 11. 12. & 13.

14 *Formæ reiteratio supra eandem materiam sine causa, est peccatum mortale, secus si Minister esset dubius, an verba formæ pronunciaret.*

15 *Materia dubia facilius potest adhiberi, quam forma dubia, exemplificatur in Baptismo.*

16 *Baptismus quando liceat ministrari sub nomine genitoris geniti, & procedentis ab vtroque.*

17 *Pontifex potest præcipere; vt deficiente materia certa, ministrentur sacramenta in materia dubia.*

18 *Sacramenta ministrandi modus potest præscribi à summo Pontifice.*

19 *Periculum graue facit vt formido præponderet opinioni; præcipue pro saluanda Dignissima persona in Republica* n. 20.

21 *Opinio fauens animabus est præferenda in administratione sacramentorum.*

AD primam quæstionis partem, & ad sequentes, vt respondeam præmitto doctrinam generalem sequentem, & quæ infertur ex iam adductis ad textum nostrum, & ex littera *cap. fin.* huius tituli, nempe quod numquam liceat vti materia, seu forma dubia, vel probabili, relicta omnino certa vt v. g. Baptizare in Brodio, relicta aqua naturali clara, & certa, vel *in nomine genitoris geniti, & procedentis ab vtroque*, quia se exponeret periculo nihil agendi, cum possit illud vitare, adhibendo certam formam, & materiam. † Quod si necessitas adsit, & non sit possibilis forma, & materia certa, tunc posse adhiberi dubiam, aut probabilem; sicut in articulo mortis possit in aqua dubia Baptizari; imo & etiam sic procedere in forma dubia, quando non adest qui nouerit formam certam, vt patet ex adductis *quæst. præcedenti* in toto vers. *ad secundam* vsque ad finem: ita docent etiam Bonacina *de sacram. tom. 1. disp. 1. q. 2. puncto 1. n. 32. qui n. 33.* cum Henriquez *lib. 1. cap. 9. littera B.* Conink *q. 60. art. 8. n. 82.* † tenet non videri illicitum ex graui metu formam dubiam adhiberi, præsertim si adhibeatur sub conditione *si forma valeat*, modo metus non incutiatur ob contemptum Ecclesiæ qui præsumitur adesse, si metus ab hæretico, vel infideli incuteretur, optimo Conink supra, & Trullench, *de sacram. lib. 1. cap. 2. dubio 3. n. 16* & Filiuc. *tom. 1. tract. 1. cap. 4. quæst. 10.* 1 2 3

Item

5 Item docent *D. Thom. in 3. p. q.66. art.9.ad 4.* Bonacina cum aliis *tom. 1. disp. 1. q.2.puncto 2.numero* 35. *&* 36 Trullench, *vbi supra numero* 17. & alij, quod quando rationabiliter dubitatur formæ periisse sensum, per mutationem eam iterandam esse, & quidem sub conditione, maxime in Baptismo, Confirmatione, & Ordine, quæ iterabilia non sunt; eo quod imprimant characterem. † Colligentes etiam sacramentum iterum administrari sub conditione, quando dubitatur de ipsius validitate, vt quando adhibita est forma dubia, seu quando sunt opiniones vtrinque probabiles de validitate sacramenti, vel quando adhibita sufficienti diligentia, remanet dubium v. g. an quis sit Baptizatus, vel quando mens manet dubia, & neutra pars potest determinare, an sacramentum sit validum; tunc enim dicunt dari sufficientem, & rationabilem causam, gerique vtiliter negotium suscipientis, cum fieri posset, vt iterata sacramenti administratione, salvetur.

6 Vnde iam ad primam, & ad alias partes quæstionis facile erit responsum, non solum quoties probabilis opinio fert aliquod sacramentum, non fuisse validum, posse quem illud sub conditione repetere, verum & ad id teneri, si sacramentum est valde necessarium ex iam dictis, & docent Angelus in verbo *Baptismus* 4. & verbo *sacramentum* 12. Suarez *in 3.p. disp. 12. sect. 2.§.est autem*, Valentia q.1.*puncto* 4. Granados *tom. 4. de sacram in genere tract. 1. disp. 4.n.7.* in sequentibus verbis *illud generale principium mihi verum videtur, scilicet quoties probabilis opinio est, sacramentum non fuisse validum, licere illud repetere, sub conditione, scilicet si illud prius non fuit ratum,* & infra pergit; *imo crediderim, quod quando sacramentum est valde necessarium, & non iterabile, vt Baptismus, & ordo sacerdotalis esse grauem obligationem illud iterandi sub conditione, alioqui orientur grauia incommoda, si enim homo non sit Baptizatus, nullum aliud sacramentum recipit valide, & est in non leui periculo damnationis &c. similiter si non est verus sacerdos, non consecrat, nec ministrat eucharistiam à se consecratam, nec vere absoluit pœnitentes, ex quo preuenire potest multorum damnatio &c.* Ita ille, & repetit, ac sequitur Leander *de sacram.tract.1.disp.fin. q.* 16. Applica dicta *infra q.4.vers.ad secundam.*

7 Dubium autem est, numquid prædicta doctrina procedat æqualiter in cæteris ordinibus, & in sacramento confirmationis, quæ reiterabilia non sunt; & in hoc puncto, quod pendet à resolutione eorum, quæ dixi *dicta quæst. precedenti* in dicto vers. *ad secundam* verb. *pro contraria,* video in terminis loqui eosdem Granados *dicta disp.4.n.7.& tom.5.controuers.4.tract. 1.disp.8. n. 7.* & Leand. cum *dicta quæst.16.* in fine respondentes, quod si sacramentum non foret ita necessarium, vt confirmatio non videatur grauis obligatio illud iterandi, idemque dicendum de ordinibus minoribus de subdiaconatu, & Diaconatu. Ex quo modo dicendi videtur alium petere intellectum Pontificis Innocent. III. in textu nostro, dum interrogatus de subdiacono ordinato, omissa manus impositione, & delinito, omisso chrismate solo oleo. & optime respondisse, quod in talibus non est aliquid iterandum, sed caute supplendum, quod incaute fuerat prætermissum; qui etiam obscurus est, si attendas ad dictum *capite fin.* hic, vbi non solum dicitur de Diacono, sed & de Presbytero; solum ergo manet sacramentum confirmationis non esse tantæ necessitatis, ac est sacramentum Baptismi, & ordinis sacerdotalis, vt sic possimus subsistere in resolutione adducta in fine *dicta quæst.* 1.

Ad secundam quæstionis partem, an sufficiet, dum repetitur sacramentum sub conditione, quod sit tacita, ac in mente retenta, aut requiratur eius expressa prolatio ab administrante, & pro parte affirmatiua facit decisio textus *in cap. 1.de Baptismo* in sequentibus verbis: *de quibus dubium est, an Baptizati fuerint, Baptizantur his verbis præmissis si Baptizatus es, non te Baptizo, sed si nondum Baptizatus es, ego te Baptizo* vbi DD. & glossa alia Iura refert præter adducta *quæst. praeced.* & ita Angelus *in proposito nostro dubio* expressam verborum dictæ conditionis in aliis etiam sacramentis videtur exposcere in dicto verb. *Baptismus* 4. ibi si dubium est Iuris, vt pote quia Doctores diuersa opinantur, vel si dubium est facti probabile, vt pote quia inuenitur puer proiectus, nec apparet, quod fuerit Baptizatus, tunc Baptizandus est isto modo *si non es Baptizatus, ego te Baptizo in nomine Patris & filij, & spiritus sancti &c.* 8

Tamen Granados vbi supra *dicto tom. 4. & tom. 5.* Leander *dicta disp. fin. tract. 1. de sacram*; & Sanctius *in selectis dicta disp. 44. num. 32.* in verbis Sequentibus ibi: *quando communiter inquiunt Theologi ministrandum esse sacramentum sub conditione, quando dubitatur de valore sacramenti id intelligendum est in dubio proprio, non in opinionibus*, qui docuerat sequenti opinionem probabilem non opus esse ministrare sacramenta sub conditione absolute absque illa. Ego inquam saltim ex præcepto existimatem exprimendam esse verbis externis illam conditionem ad obuiandum scandalum, ac id implendam formam *dicti capitis* 2. & aliorum; & ob id idem Granad ait tutius esse illam conditionem apponere; & in casu dubij, in quo loqui videtur Angelus, idem dicit Leander, qui quamuis probabiliorem sententiam appellet, hanc secundam dicit, vt tunc debeat minister conditionem apponere. Ex quibus iam possemus hic innectere alias difficultates, de quibus dico *quæst. sequenti.* 9

Ad tertiam quæstionis partem, an sit peccatum mortale reiterare sub conditione sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, si adsit tantum scrupulus de eorum validitate? etsi aliqui, quos suppresso nomine refert Villalobos *de sacram. dif. 4. numero 2. quos* videtur sequi Granados *tom. 5. tract. 1. de Baptismo dif. 8.num. 6.* sic teneant tamen idem Villalobos, & Leander *tract.1.de sacram.disp.5.q.* 13. æque probabiliter respondent non esse, nisi veniale; quia in tali casu solum videtur interuenire quædam leuis irreuerentia; & ob id dicunt etiam esse veniale repetere ob scrupulum sub conditione formam sacramenti supra eandem materiam. 10

Adhuc tamen pugnant pro prima sententia Valentia, *tom.4.disp.4.quæst.1.p.4.* Bonacina cum aliis, *tom.1 disp.1.quæst.1.p.2.num.35. & 36.* 11

Ægidius Trullench, *de sacram.lib.1.cap.2.dicto dubio 3.num.17.in fine*, ex communi Doctorum; quia quando dubium est leue, aut scrupulus, iteratio sacramenti videretur quædam ipsius irrisio, & graue peccatum ex genere suo; & videtur hoc confirmari ex generali doctrina, quam pro scrupulosis notat Diana, *p.5. tract.13.dis.45.* vers. *& tandem.* † Vbi loquens in illa resolutione de opi-
12 nione probabili circa validitatem ordinis, &c. distinguit inter scrupulum, & nimium timorem à vero dubio, aut opinione, resoluens, vt non enim, quod quis timet num ordinatus sit, aut præcisè, quia non recordatur tetigisse Vasa Sacra, aut non tetigisse imaginatur, illico ordo iterandus est: nam sola obliuio, aut solus timor, non est sufficiens ad verum dubium, aut probabilitatem, multa enim (ait) obliuiscimur, quæ vere fecimus, & timor ipse, ac nimia solicitudo tangendi instrumenta, in quorum porrectione imprimitur character, faciunt videri obliuioni traditum, quod reuera memoramur: ita ille.

13 Ex qua doctrina iterationem dictam esse videri quandam ipsius irrisionem, & graue peccatum ex genere suo, cùm sine causa, tunc iteretur sacramentum; at quia ex hoc rigore pungerentur nimis corda timoratorum, eorumque conscientiæ valde comprimerentur, si ipsi non discernentes scrupulum, existentes penduli, an dubium illud sit non leue, crediderim pro sententia, quæ tantum signat peccatum veniale; sin autem scientes fuisse in eis tantum leue dubium, aut scrupulum, non excusarem, sic iterantes à temeritate iuxta aliam dictam sententiam.

14 Ad quartam quæstionis partem, an sit peccatum mortale reiterare formam sacramentorum sine causa supra eandem materiam? Ex dictis respondeo cum communi, quam sequitur Leander, *de sacram. tract.1.dicta disp.5. quæst.12.* vt peccet mortaliter reiterans; quia grauis iniuria irrogaretur sacramentis; secus dicendum esse, si Minister esset dubius an verba formæ pronunciauerit: nam tunc debet ille repetere, & respectu formæ patet ex adductis *in supra in hac*
15 *quæstione numero 1.* † Et quia vt docent *ibi* DD. adducti, & Trullench, *dicto dubio 3. numero 16. in fine*, facilius potest adhiberi materia dubia, quàm forma dubia; ex eo quod forma vera sit magis in nostra facultate, quàm materia; & ab id Castrus Palaus *tract. 1. tom. 1. disp. 2. puncto 5. numero 4.* dicens posse Baptismum in digito paruulo ministrari, quando timetur, vt
16 paruulus ex vtero aggrediens moriatur † addit etiam, vt liceat ministrare Baptismum sub nomine *Genitoris Geniti, & Procedentis ab vtroque*, si exploratione formæ certæ *Patris scilicet Filij, & Spiritus sancti.* mors ministro immineret, sequitur Diana *dicta parte 8. tract. 1. resolut. 49.* sub vers. *quinto*, qui tamen cum Lugo, Suarez, Sanchez, & aliis ponit repetendum postea sub conditione, vt dixi *quæst. preced.*

17 Ad vltimam quæstionis partem, an possit Pontifex præcipere, vt deficiente materia certa in articulo mortis, ministrentur sacramenta in materia dubia? vt respondeas, repetes quæ adduxi *supra quæst. præced.* vers. *ad secundam*, & quia sine dispensatione hac in casu necessitatis, de qua ibi ministrandi hoc licet, non est cur negari queat summo Pontifici, vt elargiatur hanc facultatem; quia, vt obseruant Præpositus *in 3.p. quæst. 33. art. 4. dubio 1. num. 185.* Pater Franc de Lugo, *in opusculo de sacram.cap. num. 54.* Castrus Palaus *tom. 1. tract. 1. disp. 2. puncto 5. num. 6.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 1. dif. 13. n. 1.* Antonius Perez Benedictinus *certamine 10. cap. 10. & 13.* de dubio Layman *lib. 2. tract. 5. cap. 5. n. 13.* Salas *in p.2. tract. 8. disp. 1. n. 98. & 285.* † præscribere modum mi- 18
nistrandi sacramenta, pertinet ad summum Pontificem, & quod licite fiat, probantur ex doctrina P. Lugo *supra num. 51.* & Palai *numero 4.* dicentium etiam in his, quæ pendent ab institutione Christi, licitum esse interueniente necessitate ministrare sacramentum iuxta sententiam probabilem; quia periculum irritandi sacramentum sufficienter honestatur ratione necessitatis, & adhibita conditione; imo idem Lugo cum Sanchez, & Soto, quos sequitur Diana *dicta p. 8. tract. 1. resol. 49.* in principio asserunt hoc procedere; licet opinio sit parum probabilis, quam seclusa necessitate, non liceret amplecti, dum vrget necessitas reddi practice probabilem.

Et consonant Nauarrus, *in cap. inter verba corolar. 53. num. 135.* Sotus *de secreto memb. 3. q. 3.* 19
conclus. 2. & Villalobos *de conscientia p. 1. tract. 1. dif. 8.* dicentes, vt periculum graue faciat quod formido præponderet opinioni, ponentes exemplum, vt si Iudex te interrogat super dignissima persona in Republica, & tu quidem putas, quod Iudex legitime interrogat, sed habes timorem probabilem nihilominus de contraria Iustificatione interrogati: & hac difficultate probant adducti, Sanchez cum aliis *lib. 2. de matrimonio disp. 39. num. 8.* † Quod si timor, 20
siue formido sit probabilis, tunc quoties graue stat inconueniens, si sequatur probabilior opinio, & si pars magis secura non habeat pro se, nisi timorem, formidinem, vulgò *recelo*, cum apparente probabilitate, etsi pars contraria habeat opinionem pro se, debeat sequi pro persona dignissima, circa quam interrogauit Iudex, cuius vita prætiosior in Republica, & hoc propter adductam doctrinam, quam protulit Sotus *supra*; & sequuntur relati in verbis sequentibus ibi: *nam periculum graue, ne dignissima persona præter Ius occidatur, facit vt in moralibus formido præponderet opinioni.* † Et circa opi- 21
niones in sacramentis adducit Diana, *vbi supra dicta res. 49.* ex doctrina etiam Iasonis *in l. 1. numero 77. cod. de summa trinit.* dicentis in dubiis præferendam esse opinionem animabus fauentem: ex quibus cum infinitis difficultatem hanc exemplificat in Baptismo, Pœnitentia, & confirmatione, & Amicus *in cursu Theolog. tom. 7. disp. 11. sect. 2. n. 32.* Henriquez, Toletus, Vasquez, & alij *in dicta q. præcedenti* adducti, qui tunc dicunt repetendum esse sacramentum sub conditione, vt *ibi* posui, & patet *ex quæstio seq.*

* * *

QVÆST.

QVÆST. IV.

An si Episcopus proferat formæ verba, antequam applicetur materia, vel è contra ordo sit iterandus? An si adsint opiniones probabiles pro validitate, vel nullitate alicuius ordinis, teneatur quis in hoc casu ordinem denuo suscipere? An Pontifex suppleat defectum iurisdictionis ministrantibus sacramentum cum opinione probabili? Vel suppleat illam in ministratione sacramentorum, stante errore communi absque titulo colorato? Et an qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel susceperit, irregularitatem incurrat? Idemque interrogatur de suscipiente bis ordinem aliquem, aut Baptismum?

SVMMARIVM.

1 *Formæ verba singulis sacerdotibus dicuntur, cum ordinantur.*
2 *Formæ verba ita proferri debent, vt simul concurrere possint cum materia.*
3 *Ordo non iteratur eo quod ante dicantur verba, quam applicetur materia sine magna mora, vt* n.4.& 5.
6 *Iteratio ordinis fit cum dubitatur, an ordo sit collatus.*
7 *Iteratur ordo Episcopatus, & Presbyteratus collatus sub opinione, non sic cæteri ordines* n.8.
9 *Pontifex potest supplere defectum ministrantibus sacramentum cum opinione probabili* n. 10.
10 *Minister non se exponit periculo irritum efficiendi sacramentum, quando adest probabilis opinio absoluendi à peccatis, à censuris assistendi matrimonio, & quare?* numero 11.12.13.14.15.
15 *Valor quoties dependet à voluntate Pontificia poterit sacramentum ministrari cum opinione probabili* n. 16.
17 *Opinio probabilis Doctorum facit, vt Ecclesia impendat confessario Iurisdictionem.*
18 *Attentantes titulo colorato vsurpare Iurisdictionem, & si generatim peccent, non tamen faciunt inde sententiam nullam, &* num. 39.
19 *Error communis in administratione sacramentorum, num sine titulo colorato sustineatur* n.20.21.22. 38.39. ad 46. & à n. 25. *Vbi quod requiratur titulus* n. 26. 27. & à n. 47.
21 *Existimatus sacerdos qui non est, non absoluit valide ex communi errore, secus si sacerdos existimetur Parochus, &* n.23.
23 *Parochus existimatus à Populo communi errore, qualiter in administratione sacramentorum sustineatur, &* n.29.
24 *Electionis confirmatio à superiore aliàs nulla præstat ex titulo colorato valorem, dum latet eius vitium.*
28 *Sacerdos communiter habitus pro confessore, exercens, stante illo communi errore, sustitur, & gesta per eum non iterantur, comperto errore.*
29 *Parochi putatiui gesta titulo legitimo, tenent, nec egent confirmatione, etiam si postea adueniat sui muneris causa impeditiua.*
30 *Errore communi gesta sustinentur, etsi pro certo tempore titulus coloratus datus sit, dum ignoratur.*
31 *Error communis, dum durat facit gesta Iudicialia, interim facta valeant.*
32 *Episcopus excommunicatus occulte, valide confert ordines.*
33 *Possidet Iuste, qui triennio possedit beneficium titulo colorato; sic vt non egeat alia collatione.*
34 *Laicus existimatus sacerdos, cui Parochus concessit assistere matrimonio, non inualidet actum, etsi contrahentes sciant tantùm illum esse laicum.*
35 *Pontifex potest supplere Iurisdictionem in administratione sacramentorum, stante communi errore, &* n. 48. *nisi adsit defectus naturalis Iuris, vel Diuini, vt si pertinet ad substantiam sacramentorum, &* numer.36.
37 *Gesta per fœminam electam Papam communi errore nunquam valent.*
40 *Errore communi gesta valere exemplificantur in nonnullis casibus* num.41.
47 *Error communis sine titulo colorato quare sustineatur circa nonnulla gesta, & circa alia requirat titulum saltim coloratum. Vide hic, & ex dictis* à n.19.
49 *Confirmationis sacramentum bis conferens non contrahit irregularitatem.*
50 Cap.dictum de consecrat.dist. 5.
51 *Baptismum iterans, sit irregularis quare* n.52.
52 *Ordinem iterans num irregularitatem incurrat?*
53 Cap.Saluberrimum 1. q. 7. cum glossa ibi n.52.

AD primam quæstionis partem, quia facilis est responsio ex dictis *supr. in Rub.q.*4.*vers. ad quartam*, & *q.* 5.& quia in prima parte textus nostri agitur de iterando, seu supplendo in ordine defectus; ideo nunc ad præsens dubium respondent Caietanus *tom.*1.*opuscul. tract.*26.Nauar. *in manuali cap.*22.*n.*17. affirmatiuè & hoc ex decis. Gregorij. IX. *in c.fin.* nostri tituli; eo quod debet forma simul cum materia existere, saltim quoad aliquam partem, & quia impositio manuum ex illo textu debet fieri super caput ordinandi, cùm effunditur ab ordinatore oratio super illis, sicque caueri in Pontificali, vt scilicet à singulis sacerdotibus dicantur verba formæ, cum ordinantur. 1

2 Et facit doctrina Iacob. Granados, *in* 3.*p. de sacram.contr.*9.*tract.*1.*disp.*6.*n.*16.qui postquam loquutus fuit de subdiaconatus ordine, de quo textus noster supponit, secundo in Presbyteratu, & Subdiaconatu, esse sufficientem probabilitatem, vt possit, vel debeat aliquis prædictorum ordinum iterari, quando scilicet ordinantur aliqui sine reali coëxistentia materiæ, & formæ, & hoc sub conditione; tum quia Caietanus, & Nauarrus (vt dictum est) sentiunt ordinem aliter esse nullum;

nullum; tum quia isti ordines sunt multò sacrationes, magisque necessarij; siquidem in istis peculiariter notat Pontificiale ita proferri verba formæ, vt simul concurrere possint cum materia: leges Hurtadum, *de sacram. disp.* 1. *dif.* 11.

3 Vtcumque tamen cum Granado, & Caietano, sentias respectu ordinis Presbyteratus, & Diaconatus, de quibus loquitur, *dict. cap. fin. huius tituli*, adhuc existimo respectu subdiaconatus, in quo loquitur tertius noster; item, & aliorum ordinum minorum nullo modo esse iterandum sacramentum; quia, & varij DD. existimant, vt ait *supra* Granados ordinem esse legitimè collatum, nec esse credibile Pontificiale Romanum sequutum esse opinionem secundã, qua non maneret tutus qui ordinatur; & quia minor necessitas, & perfectio horum ordinum facit vt minori certitudine debeamus esse contenti; indeque ait Granados se non vidisse in praxi sufficientem probabilitatem, vt possit, vel debeat aliquis prædictorum ordinum iterari, nec de his agi, *in dict. cap. fin.* ait.

4 Et sic cum Diana *p.* 5. *tract.* 13. *miscel.* 1. *res.* 48. & Iuxta quæ dixi *in dict. Rub. q.* 4. dict. vers. *ad quartam*, & *ibi dicta quæst.* 5. respondeo in puncto difficultatis quod differt à dubio primæ partis textus nostri; item & *dict. cap. fin.* vt ex littera vtriusque constar, cum in illis dicatur de supplendo quod in caure fuerat prætermissum. Hic verò in dubio præsenti de concurrentia, & simultate materiæ cum forma, vel è contra, resoluendum esse præsens dubium Iuxta dicta in relata *q.* 4. vers. *ad quartam*, & idem cum eodem Diana; quia specialiter in sacramento ordinis cauetur, vt non petatur physica simultas: nam cum forma sit modi imperatiui, sufficientissime verificatur quod Episcopus dicit; nempe *accipe* &c. si finitis verbis sinemagna mora accipiat, seu tangat librum, vel calicem.

5 Et ad probandum hoc, adducit Diana ipsum Pontificale, in quo cum ordinantur subdiaconi, dicitur omnes debere successiue tangere Calicem, & Patenam, & (ait) tamen verba ibi dici simul omnibus; ita vt sit certum, cum plures accedunt ad tangendum, iam esse finitam prolationem formæ: idemque ibi notari ait in minoribus ordinibus.

6 Ad secundam quæstionis partem, an si adsint opiniones probabiles pro validitate, vel nullitate alicuius ordinis teneatur quis denuo ordinem suscipere in hoc casu? Et quia sufficienter ex dictis *supra quæst.* 3. proxime præcedenti sub distinctione inter opinionem, dubium, & scrupulum, dictum sit; & ita Diana *dicta p.* 5. *tract.* 3. *res.* 47. indubitanter firmat, vt quoties dubium occurrit, an ordo sit verè collatus, siue quia materia est dubia, siue quia sunt rationes sufficientes dubitandi, posse tunc, & deberi iterari sub conditione.

7 Tota ergo difficultas potest esse quando adsunt opiniones probabiles; & in hoc puncto Granados *tract.* 1. *de sacram. in genere disp.* 4. distinguendo respondet, nempe, vt in ordine Episcopali, & Presbyterali sine dubio sit ordo iterandus; quia alioqui exponitur periculo non ordinandi, cum alioqui probabile sit illum non habere potestatem ordinis ad id requisitam, & de sacerdotali ordine etiam idem dicit, cum exponatur periculo non sacrificandi, vt iam sub *dicta quæst.* 5. *Rub.* dixi, in reliquis ordinibus inferioribus Diaconatus, Subdiaconatus, & minoribus dicit, vt non obligaret illum, qui Iuxta probabilem opinionem fuit ordinatus, vt illos ordines iteraret, etiam sub conditione; eo quod isti ordines non sunt ita necessarij, vt per sacerdotalem potestatem suppleri non possint munera propter quæ sunt instituta; propterea, quod etiam non habent annexum aliquem actum absolute necessarium ad salutem fidelium, aut defectu cuius proueniat Ecclesiæ notabile detrimentum, & videntur amplecti idem Diana *à res.* 47. & Hurtad. *de ordine dif.* 15. nam cum homo sit ordinatus Iuxta probabilem opinionem, ac proinde prudenter possit ibi persuadere ordinem, fuisse validum, non erit cur ad illius iterationem obligetur, vt sentit D. Iacob. Granados.

Verùm quia aliter ex dictis in ordine Episcopatus cedere possit in maximum detrimentum fidelium propter adductum periculum, teneaturque ordinatus vitare huiusmodi incommodum recipiendo prædictum ordinem secundùm certam doctrinam, & non Iuxta opiniones, inquibus potest esse deceptio; ideo ipse Iacobus Granad. & Diana *dicta, res.* 47. in vers. *vnde* disputant de alio dubio, *num teneantur sacerdos, & Episcopus, si non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentum, in cuius porrectione imprimitur Character iterare ordinem sub conditione*, de qua quæstione; quia pertinet ad dictum *cap. fin. huius tituli*, dico late, & per alia adiuncta *ibi*, vbi quid de subdiacono, & Diacono. 8

Ad tertiam quæstionis partem, an Pontifex suppleat defectum Iurisdictionis ministrantibus sacramentum cum opinione probabili? Quia Lessius *de Iust. & Iure lib.* 2. *cap.* 29. *dubio* 2. *n.* 69. cum Henriquez *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 14. *n.* 3. *&* 4. dicit non solum errorem communem, sed etiam probabilem Doctorum opinionem; efficere, vt Ecclesia det Iurisdictionem, etiam si opinio forte illa sit falsa, sæpiusque indicet Henriquez, quod valent acta etiam si populus dubitet, an superior sit officio priuatus, quia cum ante fuerit habitus superior, non debent propter dubium superueniens eum reiicere quominus in officio perseueret, cum in dubio nemo sit Iure suo priuandus, eo quod in dubio melior sit conditio possidentis, Iuxta quæ docent Doctores *in c. significasti de homicidio*, & ego sub tit. *infra de restit. spoliater.* 9

Et probatur quia quando v. g. ad est probabilis opinio absoluendi à reseruatis, à censuris assistendi matrimonio, nullo morali periculo se exponit Minister irritum efficiendi sacramentum; quia etsi ex priuilegio Iurisdictionem non habeat, habet tamen ex tacito consensu Ecclesiæ, & ratihabitione de præsenti supplente Iurisdictionem, ne tot actus irriti sint sicuti habet qui ex errore vulgi, & titulo præsumpto operetur, ac proinde nullo periculo morali irritandi sacramentum, exponi: aliis multis probant Diana *p.* 8. *tract.* 2. *res.* 93. Pater Franc. de Lugo *opusculo de sacram. cap.* 1. *q.* 4. *n.* 49. *&* 50. † qui ait vt quoties opinio probabilis versatur circa illa, quæ summus Pontifex in sacramentorum administratione determinat, vt in matrimonio, quod sic, & non aliter celebratum maneat in sacramento pœnitentiæ circa Iurisdictionem sacerdotum ad absoluendum, licite possit Minister quamlibet opinionem probabilem sequi, cum in qualibet, Iurisdictio 10 11

dictio detur, & matrimonium validetur ex præsumpta, vel iuridica voluntate Pontificis, qui sicut Iurisdictionem supplet habentis titulum coloratum, & Iurisdictionem dum taxat existimatam errore communi Iuxta *leg. Barbarius ff. de offic. Prætor.* vt docent *ibi* communiter DD. & in terminis Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 22. *n.* 49. cum infinitis Solorzanus *de Iure Indiarum tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 75. Vbamesius *de Iure Pontificio tomo* 1. *q.* 97. Bosius *de matrimonio cap.* 4. *§.* 35. *n.* 96. Gonzalez *in reg.* 8. *cancel. glossa* 15. *§.* 1. *n.* 196. Gutierrez *de matrim. cap.* 62. *n.* 26. Lessius *lib.* 2. *cap.* 29. *lib.* 2. *num.* 7. Ludouicus à Cruce *in Bulla cruciata disp.* 1. *cap.* 2. *dubio* 8. *n.* 3. Egidius Trulench. *ibi lib.* 1. *cap.* 1. §. 7. *dubio* 13. *n.* 7. Thesaurus *in praxi de pœnit. p.* 1. *cap.* 6. Filiucius *tom.* 1. *tract.* 10. 6. *cap. n.* 295. Fagundez
12 *precept.* 2. *Ecclesiast. lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 26. & alij, † sic etiam operantibus Iuxta opinionem probabilem, confert certam Iurisdictionem, vt certum reddatur sacramentum, non enim dicit Lugo minor potens est sapientum opinio, quàm vulgi error ad inducendam Iurisdictionem, & validum actum.

13 Nec obstat Ioannes Santius *in selectis disp.* 44. *à n.* 10. vbi affirmat ministrum peccare mortaliter contra charitatem, & Iustitiam, quoties habens Iurisdictionem sub opinione probabili sacramentum ministrat, quin suscipientem maneat de incertitudine sacramenti, vt possit alium ministrum habentem Iurisdictionem certam adire; quia videtur esse contra charitatem suscipientis ministrare sacramentum dubium, cum possit habere certum, & pluribus exemplificat, solumque excipit in sacramento pœnitentiæ excusans ministrum, si suscipiens Sacramentum confiteatur aliqua venialia simul cum mortalibus; quia cum circa venialia sit omnino, & sine dubio certũ quemlibet sacerdotem iurisdictionem habere infert, vt absoluens de venialibus, gratiam conferat, & consequenter remittat mortalia, & hoc meo videri, ne detur dimidiata venia, quæ implicat dari posse.

14 Sed ipse Santius, *dicta disp.* 44. *n.* 65. dicit probabile esse talem ministrum absoluere posse à reseruatis, vel censuris assistere, matrimonio excommunicat: e, eligere confessorem, priuilegium non esse reuocatum, & similia & illa ex ea opinione operando, valide faciat, Ecclesia supplente defectum, si fortè subsit; cum enim licitum sit operari ex opinione probabili: nam si omnia illa essent irrita, grauissima incommoda sequerentur; ideo dicendum est in puncto nostri dubij, vt Pontifex suppleat defectum iurisdictionis ministrantibus Sacramentum cum opinione pro-
15 babili. † Ex eo inquam principio duplici: nam quoties dependet valor, ac dispositio à voluntate Pontificia, eiusque dispensatione efficientia, siue valor etiam in materia sacramentorum, censitarum votorum, aliarumve materiarum, in quibus fortè sit opinionum varietas, quas non præsumitur Pontifex ignorare, si dissimulet, nec contra dicat, iuste præsumatur, vt habeat voluntatem, ac intentionem supplendi in illis iurisdictionem, valorem, & efficientiam necessariam si fortè à parte
16 rei defecissent. † Item quia, & si daretur quod Pontifex ignoraret illas diuersas opiniones, adhuc pro certo præsumitur, vt communicet circa illas Iurisdictionem; eo quod alias esset admodum Iurisdictio Pontificia defectuosa, non adiuuans remedio in re ita necessaria, supplendo Iurisdictionem, vt factum teneret: sic cum aliis probat Machadus *de perfecto confessore in discurs. pract. de probabili opinione art.* 5. *n.* 7. *ante tom.* 1. cum Patre Luis de la Cruz.

Et itidem confirmatur ex doctrina Hurtad. *de* 17
pœnit. disp. 10. *dif.* 6. dicti Machad. *dict. tom.* 1. *lib.* 1. *p.* 2. *tract.* 1. *documento* 9. Diana *dict. tract.* 1. *dicta res.* 91. *p.* 8. verba vtriusque referens, quibus probat quod quando quis Iuxta opinionem probabilem absoluit v.g à peccatis reseruatis, vel quando approbatus in alio Episcopatu eligitur in confessarium, validè absoluit: quare Pater Antonius de Escobar *in Theologia morali tract.* 7. *examin.* 4. *cap.* 7. *n.* 37. ait vt valeat absolutio, si pœnitens vnum tantùm peccatum confitetur, quod reseruatum esse videtur, & confessarius probabiliter credit non esse reseruatum: ita cum Lessio; ex eo, nam probabilis Doctorum opinio facit vt Ecclesia impendat Confessario Iurisdictionem.

Nec tunc potest esse contra hoc Doctrina 18
Ioan. Sancij *vbi supra*; quia respondeo cum eodem Lessio *supra*, Sanchez *dicto lib.* 3. *de matrim. disp.* 20. *n.* 5. & Solorzano *de Iure Indiar. to.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 39. quod et si solum habentes titulum coloratum possint generatim dici peccare, vsurpatione Iudicij ex doctrina, quam retuli sub *Rub. de foro comp. q. fin.* quia quantum in ipsis est, vsurpant potestatem, quam non habent; sed non inde illorum sententiam esse irritam; quia dum hoc attentant, Ecclesia Iurisdictionem extraordinariè propter bonum commune in ipso actu suppeditat; & facit doctrina Abbatis *in c. nihil* 44. *de elect.* quem refert Rosella. verbo *confessor.* 3. in fine, Siluester *in eodem verbo* 1. *q.* 9. Santius *supra n.* 56. dicente valere acta, etiam si populus dubitet, vt iam retuli.

Ad quartam quæstionis partem, an stante er- 19
rore communi absque titulo colorato, Pontifex suppleat? Et quia iam sub præcedenti vers. *ad tertiam*, sine controuersia probatum apparet, vt stante opinione communi cum titulo colorato, rectè administretur sacramentum; nunc difficultatis ansa, quæ solum est, num valeat, si solum adest communis error absque titulo colorato, maior videtur esse, quam præcedens. Et adiunctis his, quæ dixi *in Rub. de causa possess. & propriet.* de titulo præsumpto acquisito virtute triennalis possessionis in beneficiis, quæ videtur præstare titulum coloratum ad tuendum possessorem triennalem in sua possessione; vt ibi scripsi sub *quæst.* 1. *à n.* 19. vers. *Ad tertiam*, iam ad punctum difficultatis leges quæ subsequentur.

Igitur video Basilium Pontium *de matrimonio* 20
lib. 4. *cap.* 22. *n.* 46. & post illum Ioannes Santius *in selectis disp.* 44. *num.* 3. Caspensis *in cursu theolog. tom.* 2. *tract.* 24. *cap.* 5. *sect.* 6. *n.* 51. Molfesius *in summa tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 13. *n.* 21. Cutellum *in addit ad pract.* 4. Mancini *dubitatione* 19. & cum Diana Bordonum, *in consiliis Regalibus tom.* 1. *res.* 36. *q.* 14. *n.* 50. Thomam del Bene *de partium, & Comitiis dubio* 4. *sect.* 32. *corol.* 2. *n.* 1. & 3. Leander *de sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 11. *q.* 102. docentes vt gesta valeant tam in foro externo, quàm interno, satis sit haberi communem errorem, nec esse necessarium titulum coloratum à superiore legitimum. Primo, quia negari non potest Iurisdictionem acquiri præscriptione, vt colligitur ex *cap. cum contingat*, & *ibi* glossa cum

aliis

aliis *de foro comp.* vbi glossa, Panormit. alij, & ego, item, & *in cap. duo simul, cap. cum contingat. de præscription.* & ego *ibi sub cap. de quarta* 4. *eodem*, aliquid *in cap.* 8. *de Iudic.* & docet Rota *decis.* 2. *in nouis de præscript.* item quia etiam acquiritur consuetudine, vt in prædictis locis adduxi, & *in cap. 7. de appelat. sub quæst. fin.* cum
21 multis Sayrus *lib. 1. de censuris cap. 6.* † qui infert vt quamuis non sacerdos existimatus sacerdos, inualide absoluat tamen sacerdos existimatus Parochus, & intrusus vere absoluat, & conferat reliqua sacramenta, cum alias enim multa perturbatio sequeretur, si omnia sacramenta matrimonij, & confessionis ab his ministrata, fuissent inualida.

22 Quare Diana *p. 2. tract. 2. miscelan.* alias 16. *res.* 45. dicit satis probabilem esse dictam sententiam, quam à confessariis commendat notandam; quia est opinio noua, quâ magis communi bono consulitur, quàm si præter communem errorem titulus quoque foret necessarius, & vt probabilem admittunt Caspensis, adductus Machadus *tom. 1. lib. 1. p. 2. tract. 1. docum.* 8. *n.* 2. nec audet damnare Basilij sententiam. DD. Ioannes de Escobar *in addition. ad tract. de vtroque foro art.* 5. *n.* 51. etsi adhæreat contrariæ, & Iuuant Basilij considerationes sequentes qui, *dicto lib.*
23 5. *cap.* 20. † inter alia ponit quod si quis in Parochia constitutus ab oppidi Concilio, & communi omnium errore existimaretur verus Parochus, omnia sacramanta ab illo administrata valerent, modo sit sacerdos, qui postea inquit matrimonium coram Parocho existimato, etiam si sit intrusus, & non constitutus à superiore legitimo valere, & contra Sanchez, ac alios *lib. 3. de*
24 *matrim. disp.* 22. *n.* 53. † Dicentem quod si v. g. peccetur in electionis forma; eo quod solemnitas Iure præscripta omittatur in electione, vel collatione, gesta per electum non valeant, nisi accedat legitimi superioris confirmatio, quæ titulum coloratum confert, dum electionis vitium communiter latet: tamen idem Basilius *dicto lib.* 5. *cap.* 20 resoluit, vt licet non haberet Prouincialis electus titulum, sed tantùm esset habitus communi errore pro vero, ac legitimo Prouinciali, probabile esse, quod gesta valeant, quia titulus non requiritur, quando est error communis; ita vt passim, & communiter reputatur esse verus superior.

25 Ad huc inquam scilicet, quod vt gesta valeant, non satis sit communis error, sed necessarius sit titulus collatus à superiore, quamuis inualidum sit ob aliquod vitium latens: indeque quoties aliquis sine authoritate superioris, & sine titulo in officium Iudicis, Parochi, aut confessoris se intrusit licet communis error facti accedat gesta per eum ad vtrumque forum pertinentia non valere; imo prorsus inualida esse docent Doctores vtriusque Iuris prudentiæ per regulam textus *in c. infamis.* vers. *verum tamen* 3. *q.* 7 & per textum *in dicta l. Barbarius ff. de officio Pretor,* & cum infinitis Sanchez *de matrim. lib. 3. disp.* 21. *n.* 41. præter quos tenent etiam Lessius *lib. 2. cap.* 29. *de Iust. n.* 68 Fagundez *in precept. decalog. lib. 7. cap. 2. n.* 73. Filiucius *tom. 1. tract. 7. cap.* 9. *n.* 219. Ioannes Valer, *in different. fori vtriusque* verb. *nullitas different.* 7. *n.* 2. Villalobos *in summa tom. 2. tract. 1. dif.* 13. *n.* 5. Gaspar. Hurtad. *de pœnit. disp.* 10. *dif.* 6. Suarez *in 3. p. tom. 4. disp.* 26. *sect.* 6. *num.* 7. Reginald. *in praxi tom. 1. lib. 1. n.* 102. & 103. Egid. Conink. *de sacram. disp.* 8. *dubit.* 3. *n.* 22. & *dubit.* 6. *n.* 44.

Et sic Cardinalis Lugo *de Iust. tom. 2. disp.* 37. 26
sect. 3. *n.* 23. dixit ab hac communi sententia recedendum non esse in re tanti ponderis, maxime cum ex opposita sequantur multa inconuenientia, & fortasse maiora, & in praxi durissima: nam sequi potest ex ea (ait,) quod si aliquis v. g. malitiosè se legatum Papæ fingat, & ostendat Bullas falsas in testimonium suæ potestatis, eo ipso istius acta futura sint valida in vtroque foro, sicut si esset verus legatus. Item quia si hæretici qui se Episcopi fingunt, & potestate illa ficta decipiunt rudes, & rusticos, non minorem habebunt potestatem Iurisdictionis circa illos, quàm si veri essent Episcopi; dum adesset error communis, sed hæc non admittens, imo potius dicens durissima esse, & conducere ad fouendos nequissimos simulatores in suis fraudibus, concludit firmando merito ad valorem requiri gestorum per Iudicem falso existimatum, quod habeat titulum coloratum, hoc est saltem apparentem, qui sit à legitimo superiore.

Et sic Franscus Sylui9, *in p. 1. resolut. var.* 27
verb. *matrimonium num.* 11. Videtur respondere ad dubium sibi propositum de sacerdote communi æstimatione, & errore existimato, Parocho putatiuo assumpto à Collonello, vel Capitaneo militum, dum ex doctrina Henriquez, Sanchez, Bonacinæ, & Barbosæ, ac aliorum præmittendo, vt non sit necessarium cum habere titulum verum, sed sufficere, quod habeat coloratum, & putatiuum.

Vnde inferunt Doctores ad plures casus sequentes. *Primo* vt si sacerdos communiter habitus fuit pro confessore approbato, quia titulum à legitimo superiore habuit, nulliter tamen propter aliquem occultum defectum, si absoluat à peccatis ita valida maneat absolutio, vt detecto postea defectu, & errore communi non sit necesse confessiones ei factas cum alio legitimo confessore reiterare. † Secundo idem dici debere 29
de omnibus gestis per Parochum putatiuum cum titulo legitimo: nam ea omnia tenent, nec egent confirmatione: ita Lessius, *dicto lib. 2. de Iust. c.* 29 *dub.* 8. *n.* 66. qui loquitur de primo, Gutierrez, *de matrim. c.* 62. *n.* 26. & 28. cum multis Sanchez, *d. lib. 3. de matrim. c.* 22. *nu.* 41 & Diana, *dict. p.* 8 *tract.* 1. *res. fin.* dicẽtes hæc omnia procedere, etiam si post titulum legitimum, & veram possessionem adueniat defectus, seu causa impeditiua illius muneris, vt est excommunicatio, suspensio, & similes occultæ, tamen, nam tunc rata manebit absolutio, & qualibet sacramentorum administratio.

Tertio porrigunt cum aliis Henriquez, *lib. 6.* 30
c. 6. à n. 2. & Diana *supra* ad casum, quando scilicet titulus verus adfuit, sed defuit, vel quia concessus fuit pro certo tempore, quod fuit elapsum; vel quia reuocatus, vel inhibitione, aut priuatione, aut similibus, quasi communiter id ignoratur, & adhuc durare credatur, acta eius virtute valent, & tenent. † Et inde quarto va- 31
lere ait idem Diana cum Valero, *in different. vtriusque fori* verb. *nullitas different.* 2. omnia acte iudicialia, vel extra facta per iudicem occulte excommunicatum, suspensum, vel interdictum, dum communis error; & ignorantia adderat ex reddita ratione. † Et inde sequi etiam 32
dicunt vt Episcopus excommunicatus occultè, validè

validè conferat ordines, de quo dixi, *supra sub tit. de temporib. ordinat.*

33 Quinto etiam iuxta quæ adduxi sub dicta, *Rub. de causa possess. & propriet. q. 1. in* vers. *ad tertiam à num.* 19. de titulo acquisito per triennalem possessionem alicuius beneficij, dico cum Lessio *dicto dubio* 8. *n.* 66. Auila *de censuris* 2. *p. cap.* 6. *disp.* 6. *dub.* 7. Diana *dicta res. fin. circa finem*, vt habens possessionem beneficij collati per putatiuum Iudicem cum legitimo titulo, Iurisdictionis recte, atque tute possideat; sic vt necesse non habeat alia collatione, nec institutione: sic resoluitur contra nonnullos putantes *dict. leg. Barbarius* locum habere in beneficialibus.

34 Et licet dubium posset esse, an etiam procederet in casu, quo Parochus laico pro sacerdote, communiter reputato, facultatem præbuit assistendi matrimonio celebrando; nihilominus Syluester verb. *excommunicatio* 3. §. 5. Diana *dicta p.* 8. *res. fin. tract.* vers. *tertio* dicunt valide coram eo contrahi, cum habeat, error communis interueniat, & laici incapacitas, queat suppleri per Ecclesiam, quæ sicut potest statuere, quod non sit necesse matrimonium coram Parocho celebrare, possit etiam statuere quod sufficiat celebrari coram laico, etiam si pro sacerdote non habeatur, quod verum esse dicunt, quamuis contrahentes matrimonium sciant defectum Parochi; dummodo cæteri communiter illum ignorent: nam communi errori, non particulari scientiæ attenditur: & sic Henriquez, Sanchez, Bonacina, Barbosa, quos referunt Syluius, & Diana *vbi supra*, validum affirmant futurum matrimonium contractum coram laico, cui Parochus concessit facultatem assistendi matrimonio, si communi errore habetur sacerdos, eo quod in proposito sacerdos, qui assumitur, habet titulum, saltem coloratum, quatenus communi hominum æstimatione putatur.

35 His omnibus præmissis vtcumque sequaris ad difficultatem propositam in nostro vers. *ad quartam*, respondeo vt possit Pontifex supplere Iurisdictionem in administratione sacramentorum, stante errore communi, etiam absque titulo colorato; quia etsi reuera ex proxime dictis pro secunda sententia, solus error communis absque titulo non sufficeret, non implicat in casu, quo accederet Pontificis dispensatio, vt facta solo communi errore tenerent in iurisdictionalibus, ac Sacramentalibus; dum tamen inhabilitas Iudicis putatiui talis sit, quod suppleri valeat per superiorem, vel potestatem humanam, vt de votis, censuris, & de materia sacramentorum, ac aliorum, quorum efficientia, & valor pendeat à voluntate, & dispensatione Pontificia, vt dixi in hac

36 quæst. sub vers. *ad tertiam.* † Secus tamen aliter, vt si sit defectus naturalis Iuris, vel Diuini, quod nec tollere, nec supplere potest potestas humana, nec quidem dispensare, vt pertineret ad substantiam materiæ, ac formæ sacramentorum Iuxta quę dixi *supra sub Rub. huius tituli*: ita Diana *dicta p.* 8. *res. fin. in fine*, Machado, *de perfecto confessore in discurs. de opin. prob. art.* 5. *num.* 7. *ante tom.* 1.

37 Itaque idem Diana, & Lessius *lib.* 2. *de Iustitia cap.* 29. *n.* 66. sub vers. *tertio* inferunt falsum esse dictum Iasonis, qui *in dicta l. Barbarius n.* 64. *ff. de offic. Prætoris* dixit, quod si in Pontificem eligeretur fœmina communi circa sexum concurrente errore, valere per eam, veluti Pontificem facta; quod inquam falsum est, cum defectus fœminæ ad summum Pontificatum ex natura proueniat, qui suppleri per potestatem humanam non potest, quæ nec ad ordines ascendere, vt dixi, sub *tit. de temporibus ordin. & de ætate ordin. sub Rubrica*, item perdicta *supra de elect. in dub. & sub Rubro* vbi quod eligi nequit, & in terminis, Del Bene *supra, & infra sub casu* 3. *sect.* 32.

Quod si dicas pro prima sententia absque titulo colorato ex solo communi errore, & vulgi 38
opinione facta tenere, vt sic exemplificans Thomas del Bene *de Parlamento dubio* 4. *sect.* 32. per vndecim casus, vbi *corollario.* 2. *n.* 2. ait quod non solum error communis, sed etiam probabilis opinio Doctorum Iurisdictionem tribuit, etiam si opinio illa forte sit falsa: sic Henriquez *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 14. *n.* 3. & 4. Sanchez *dicto lib.* 3. *de matrim. disp.* 20. *n.* 65. ex iam adductis rationibus. † Addirque Del Bene *n.* 3. quod, etsi illi, qui habent titulum coloratum, & multo magis, qui 39
illum non habent peccent vsurpatione Iudicij; quia quantum in ipsis est, vsurpant potestatem, quam non habent; sed eorum sententia (ait) si adsit communis error, non est irrita, tuncquidem facilius poterit Papa, etiam quando adest titulus coloratus, Iurisdictionem supplere.

Et quod ex solo communi errore, facta valeant, exemplificant del Bene *dict. corolar.* 2. in 40
casibus vndecim, vt in Prælato, qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento occulto, ratione cuius collatio sit irrita (vel interuentu simoniæ realis completæ, aut confidentialis) si communi errore facti habeatur pro communi Prælato, dicit enim vt valida sit sententia excommunicationis, vel absolutionis ab eo lata, & collatio beneficij, & delegatio Iurisdictionis. † Idemque dicit de eo, cui 41
collata est potestas delegata, siue ad vniuersitatem causarum, vt patet in commissariis, vicariis, foraneis, pœnitentiariis &c. quia eorum Iurisdictio, non minus, quàm ordinaria spectat ad communem causam, cum plures causæ ad ipsos deferantur. † Idem probat de delegato particulari, cum 42
plurimum inter sit Reipublicæ, vt horum acta valeant, si adsit error communis. † Tertio idem 43
probat, etiam si superior conferens officium, vel Iurisdictionem, sciat impedimentum alterius, aut collationem esse inualidam, modo adsit communis error populi. † Et quarto addit etiam si liti- 44
gatores, vel quorum causa agitur, impedimentum nouerint, quia hæc Iurisdictio concessa est generatim (vt dixi) propter errorem communem, † 45
Idemque dicit, quando alicui Iurisdictio occulte est sublata, & ille nihilominus pro superiore per communem errorem habetur, (vt iam etiam dixi) & late comprobat dict. del Bene *dict. corol.* 2. *can.* 5. Legendus cum multis, & dicta procedere ait in foro contentioso, & sacramentorum, & in his, quæ geruntur ex officio publico; quamuis non sint actus Iurisdictionis, vt in instrumento Tabelionis, in electione, & præsentatione ad beneficia, & officia in actu Parochi assistentis contractui matrimonij, qui non est Iurisdictionis, sed exhibitionis tantùm præsentiæ suæ tanquam testis Iure requisiti, vt fatentur omnes ad *cap.* 2. *Trid. sess.* 24. *de reformat.* † Et præter dictos, sep- 46
tem casus, exemplificat in aliis quatuor, loquens de

de Parocho excommunicato tolerato, si depositus aut irregularis non sit, vbi late expendit cum infinitis.

47 Hæc inquam sunt, quæ in comprobationem vtriusque sententiæ adducunt DD. sed quia pro secunda sententia relati dicunt ad valorem actuum gestorum à Iudice, siue Parocho putatiuo, non sufficere communem errorem, & vulgi opinionem, sed etiam requiri titulum, saltem coloratum, libuit hic apponere rationem differentiæ, quam ponunt Doctores inter vtrumque casum, à quibus Cardinalis Lugo *de Iustitia tom.* 2. *disp.* 37. *sect.* 3. *sub n.* 23. verbis sequentibus illam sic scribit: *Ratio autem differentia inter vtrumque casum ea videtur esse, quod in nostro casu, Respublica, seu Ecclesia, aut potestas superior est, qua proponit populo illum Iudicem, vel ministrum, & eo ipso tacite hortatur populum ad illum recipiendum, idcirco superior quicumque ille sit, ne videatur cooperari deceptioni, & detrimento populi supplet defectus ocultos, quantum satis est, vt populus non patiatur ex illo vitio oculto, quando autem aliquis ex sua malitia est intrusus sine titulo superioris, tunc superior nullo modo illum proponit populo, nec cooperatur detrimento, quod sequitur, sed ipse intrusus est causa adequata illius deceptionis*; non ergo mirum (ait) quod tunc superior non suppleat defectus maxime cum ex illa benignitate nascerentur maiora fortasse inconuenientia *supra* retuli ex eodem Lugo *dicto n.* 23. & refert Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res. fin. in princ.* sub vers. *sed difficultas.*

48 † Quæ tamen supplerio respectu Papæ in adductis casibus, etiam ex solo communi errore, deficiente titulo colorato, suppletur, si eius voluntas adsit ex dictis in his scilicet, quæ dependent ab eius voluntate.

49 Ad vltimam quæstionis partem, an qui bis sacramentum confirmationis contulerit, vel susceperit, irregularitatem incurrat? Respondeo breuiter cum Cobar *in clem. si furiosus. p.* 1. *in princ. n.* 8. Valent. *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 4. *vers. fin. & disp.* 7. *q.* 19. *puncto* 3. *ad finem*, Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 46. *in med.* Suarez *de cens. disp.* 41. *sect.* 4. *n.* 6. Abila *eodem tract. p.* 7. *disp.* 7. *dubio* 5. Bonacin. *de cens. disp.* 7. *q.* 3. *puncto* 3. *n.* 8. Salced, ad Bernard. Diaz. *cap.* 15. *litt. B.* Zambra *de casibus occurrentibus tempore mort. cap.* 2. *dub.* 3. *n.* 4. nec conferentem, nec suscipientem contrahere irregularitatem, & addit Zambrana *dicto n.* 4. procedere etiam si ex malitia iteraret confirmationem, vt non incurrat aliquam censuram, vel irregularitatem.

50 Et licet Nauarrus *in manuali cap.* 27. *n.* 247. D. Antonin. *p.* 3. *tit.* 28. *cap.* 6. Albert. Irot. *de vero & perfecto clerico. lib.* 2. *cap.* 14. *requisit.* 9. *in princ.* Maiolus *de irregularitate lib.* 3. *cap.* 15. per glossam & textum *in cap. dictum, de consecrat. dist.* 5. censeant irregularitatem incurrere; eo quod in illo textu æqualiter prohibeatur iteratio sacramenti confirmationis, ac Baptismi, & de iterante isto, quod incurrat irregularitatem, probat Couar, Nauar. Maiol, Bernard. Bonacina, & alij, iam adducti; item Viuald. *in Candelabro aureo tit. de Baptismo à n.* 45. Victoria *de Baptismo n.* 31. *&* 36 Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verbo *irregularitas* §. 11. Egidius Coninch. *de sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 18. *dub.* 5. *à n.* 34. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 173. *& sequent.* Chameiota *tract.* 2. *de Baptismo dub.* 8. *pag.* 71. sic probantes per textum *in c. confirmandum* 60. *dist. cap. qui in qualibet* 1. *q.* 7. *c. ex litterarum de Apostatis.*

Tamen etsi Doctores relati tenentes irregularitatem incurrere à ratione æquiparationis deducent, sed non ideo quod in *dicto cap.* prohibeatur sacramentum Baptismi, & confirmationis iterari, sed non inde sequi dicendum est, quod eadem pœna irregularitatis, quæ Baptismum repetenti infligitur, imponatur quidem Confirmationem iteranti, cum argumentum à simili non valeat in pœnis, præsertim in irregularitate, quæ non contrahitur, nisi in casibus à Iure expressis, vt alibi dixi, & fatentur omnes per textum, *in cap. is qui de sent. excommunicat. lib.* 6. in terminis, sic expendit Barbosa *in pastorali alleg.* 30. *n.* 28. 29. *&* 30. Et addo cum multis ad vtramque partem Leander *de irregularit. tract.* 2. *disp.* 18. *q.* 15. Sic tenentem cum Philiberto Graf. Hurtado, Præposito, Giballino. 51

De iterante bis ordinem actiuè aut passiuè, & si DD. primæ sententiæ loquentes de confirmatione idem teneant, & alij ex Vgolino, *cap.* 35. §. 5. *per tex. in cap. saluberrimum* 1. *quæst.* 7. & Glossam, *ibi* verbo *maculati*; Tamen verius est, vt non incurratur talis irregularitas, non enim Pontifex Leo loquitur *ibi* de ordinatione Clericorum ab hæreticis, sed de rebaptizatione, vt explicat *ibi* Glossa, & docent omnes fere adducti de bis confirmato & confirmante, inter quos Suarez, *de censur. disp.* 45. *sect.* 4. *num.* 6. Auila, Henriq. & Sayrus, & cum illis Leand. *sup. quæst.* 16. vbi *q.* 17. dicit ideo ab Ecclesia impositam esse irregularitatem rebaptizatis, & non istis quia in illis sic factum fuit ad detestandam hæresim Donatistarum sustinentium quod baptizati ab Hæreticis, iterum essent baptizandi, & quod hæc ratio non adfuit in iteratione aliorum sacramentorum, & commendat legendos Couarruu. Sayrum, & Auilam, qui aliam addit causam *vbi supra.* 52

AD TEXT. IN CAP. II. à nobis hoc Titulo. De Sacramentis non Iterandis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Exhumatio corporum schismaticorum* remissiuè *&* n. 3.

2 *Polluitur Ecclesia, si excommunicatus in ea sepelitur.*

QVATENVS Honor III. scribens Archiepiscopo Laudonen. & eius suffraganeis respondet duobus, de quibus interrogabatur, primum scilicet, vt non deberent exhumari corpora mortuorum, qui tempore schismatico, & reprobi, Vualdemarij à schismaticis erant sepulti. Secundum iterum benedici non debere indumenta sacerdotalia, cum quibus degradati Presbyteri celebrarunt, nec te consecrari altaria, in quibus idem Presbyteri celebrarunt. 1

celebrarunt. Et hæc inquam in primo dubio de exhumatione ab ur de agendum sit infra *in cap.sacris ante penult.de sepulturis.* † item *in cap.proposuisti,& in cap.consuluisti de consecrat. Ecclesiæ,vel altaris*,agendum etiam sit, vbi quod polluitur Ecclesia, si excommunicatus in ea sepelitur, ibique agam de reconciliatione, siue reconsecratione,aut benedictione; ideo ad *ibi* dicta te remitto.Quæ Iura,etsi de aliis casibus dissimilibus loquanrut:nam textus *in dict. c.sacris de sepulturis.*Loquitur de exhumandis Ossibus excommunicatorum, si discerni possunt, & *in dicto cap. proposuisti de sepulturis* decisio sit de reconcilianda quæ polluta fuit per homicidia,& vulnera ibi perpetrata,& *in dicto cap.consuluisti.* tantum quod polluitur Ecclesia, vel cæmeterium, si excommunicatus in ea sepelitur,quorum occasione DD.in relatis dubiis,etiam de puncto textus nostri loquantur.

3 Tamen quia hic primum dubium fuit de exhumatione corporum, quæ à schismaticis erant sepulta; itemmet de reconsecrandis altaribus, seu benedicendis indumentis sacerdotalibus,cum quibus, & in quibus degradati Presbyteri celebrarunt, quod est multo minus; quid mirum. vt hic denegetur corporum exhumatio,& benedictio sacerdotalium indumentorum, ac reconsecratio altarium? quia nulla ex his actibus videtur contrahi Ecclesiæ pollutio. Quare omissis, quæ pro materia textus nostri antiqui, referunt Abbas, Bellamera, & alij, videtur mihi vt à quæstione proxima subsequenti proueniat nostri textus intelligentia,à qua descendam ad alias, quæ possunt hic innecti pro materia sacramentali circa malos ministros sacramenta ministrantes.

QVÆST. I.

Quare corpora mortuorum Sepulta à schismaticis, non sunt exhumanda? cum è contra inquam si sepeliatur excommunicatus, denunciatus, eius corpus sit proiiciendum extra Ecclesiam si ab aliis discerni posit? Et num idem contingat si sepeliatur paganus, & infidelis, sic vt egeat noua benedictione, seu consecratione, Ecclesia eo quod sit polluta? Et num polluatur Ecclesia ex sepultura hominis interdicti? Seu an reiteretur Episcopi consecratio? Siue suppleatur aliquid in ea deficiente?

SVMMARIVM.

1 *Exhumatur corpus publici excommunicati, & denunciati,sed contra*, n.5.6. & 7.*verius* ibi,& n.8.

2 *Ecclesia violatur si consecretur ab Episcopo excommunicato: tamen manet benedicta, & consecrata,vt* n.3.

4 *Excommunicatus qui ordinatur,& si maneat ordinatus, & tamen suspensus.*

5 *Argumentum à simili semper est inefficax, &* n 7.

6 Cap. consuluistis de consecratione Ecclesiæ. Cap sacris de sepulturis.

7 *Ecclesia non polluitur ex eo quod sacerdos excommunicatus aliquem sepeliat in Ecclesia.*

8 *Ecclesia vel altare non polluitur ex eo,quod excommunicatus in ea celebret aut degradatus cum indumentis,sacerdotalibus.*

9 *Ecclesia violatur si in ea sepeliatur Paganus,vel infidelis, vel si aliquis sepultus maneat.*

10 *Infidelium nomine comprehenduntur omnes non Baptizati.*

11 *Fœtus sepultus in vtero matris, non violat Ecclesiam,nisi ex homicidio,vt* n.13.

12 *Fœtus si viuat in vtero matris mortuæ,extrahendum est, aperto vtero matris, vt infans Baptizetur.*

13 *Fœtus viuum sepultum in vtero matris, facit vt Ecclesia polluatur propter homicidium,*

14 *Ecclesia verius est vt non polluatur propter sepultum hominem interdictum, vt* num.15.

15 Clem.1.de sepult. Cap. is cui §.1.de sent.excomm.lib.6.

16 *Consecratio Episcopi num reiteratur,aliquo in ea deficiente*,remissiuè.

AD primam difficultatis partem,communiter solent DD.canonici,& Theologi respondere ex doctrina textus *in dicto cap. consuluisti de consecratione Ecclesiæ*,vt si excommunicatus sepeliatur,seu maneat sepultus in Ecclesia, ea maneat violata,& corpus proiiciendum esse, si ab aliis corporibus discerni possit ex *cap. Ecclesiam de consecrat.dist.1. cum aliis*, quod intelligunt Victoria *in summa dubio 99*.Suarez *3. p. q. 83. art.3.disp.81.sect.4.* vt procedat post decretum Concilij Constantiensis, quando nominatim excommunicatus est,vel publicus clerici percursor, quos solùm vitare tenemur Iuxta quæ dixi *in c. intelleximus de Iudiciis, cap. ad probandum de sententia,& re Iudic. cap. Pastoralis §. verum de appellat* & supra in tractatione huius libri,& consequenter eos solos in Ecclesia non sepelire. 1

Ob quod inferunt Panormitanus,& Hostiensis *in dicto cap.proposuisti.* Siluester verb. *consecratio el.2.q.4.*Paludanus, & alij Ecclesiam violari,si ab Episcopo excommunicato consecretur, vel benedicatur:argum à simili ex *dicto cap. consuluisti*,nam si sepultura excommunicati polluit ipsum locum, multo magis consecratio ipsa ex ore ipsius excommunicati procedens. † Dicunt enim consecrationem, & benedictionem Ecclesiæ factam ab ipso excommunicato, validam,& ratam esse;quia ex natura rei non exigit Iurisdictionem,sed ordinis potestatem, quæ per excommunicationem non aufertur; indeque fatentur talem Ecclesiam consecratam, vel benedictam esse,etsi dicant simul esse pollutam, aut quasi suspensam; ita vt munus loci sacri impediri non possit. † Sicut qui excommunicatus ordinatur,manet ordinatus, relinquitur tamen suspensus ad ordinum exercitium Iuxta quæ dixi *in cap. non est compos. de temp. ordinat.* Et sic Iuxta determinationem textus nostri,videri dicendum, & vt quamuis non debeant vestimenta benedici, nec altaria consecrari, cum quibus, & in quibus Presbyteri ministrarunt, debeant ad minus corpora exhumari, se ab illis schismaticis, & Ecclesia 2 3 4

vbi diuina officia celebrata fuerunt reconciliari, vt pollutio illius loci sacri aboleatur.

5 Adhuc video in casu propositi dubij doctrina Suarez, *dict. sect.* 4. & aliorum dicentium tali casu verius esse nullam contrahi Ecclesiæ pollutionem eo quod in legibus pœnalibus, vt dixi *supra in quæst. fin.* vers. *ad vltimam cap.* 1. argumentum à simili semper est inefficacissimum, vt de irregularitate in iure dictum est, nunquam incurri, nisi in casibus à Iure expressis; idemque putant DD. de quacumque censura incurrenda ipso Iure, à qua non esse inferendum, vt quæ Iure lata non est, ipso incurratur Iure; ergo cum in Iure nostro non sit expresse lata hæc Ecclesiæ censura, non poterit ipso Iure incurri; & sic à fortiori ex textu nostro infertur, nec corpora exhumanda esse propter rationem textus *in dicto cap. sacris*, nec bene dicenda indumenta sacerdotalia, nec altaria consecranda; eo quod à schimaticis vsa sunt, modo in littera textus nostri contenta.

6 Nec ex adductis Iuribus *in dicto cap. consuluisti, & dicto cap. sacris* efficaciter aliquid contra probatur à simili argumento, cum loquantur in dissimili specie, nec constat ex textu hic corpora fidelium exhumari; eo quod excommunicata sepulta fuerunt, vt ibi agitur, tantum enim dubium erat num exhumanda essent; eo quod ab schimaticis, hoc est à malis, & separatis ab Ecclesiæ ministris fuerunt sepulta; indeque, nec exhumanda respondit optime Honor. 3. *hic*, qui ab eodem principio, etiam optime respondit secundo sibi proposito dubio, non esse scilicet indumenta sacerdotalia benedicenda iterum, nec altaria consecranda; eo quod cum illis, & in illis degradati Presbyteri celebrarunt.

7 Non enim aliquid, vt dixi, probat argumentum à contrario sensu, dato quod esset in vtroque eadem ratio, quia in vtroque casu potuit Ecclesia decernere vno modo in vno, aliter inquam in alio, ne scilicet casus violationis multiplicaret, aut omnes relinqueret impunitos. Addunt enim DD. quod si argumentum à simili valeret, sequeretur quod sicut Ecclesia polluitur per sepulturam excommunicati, pollueretur etiam si sacerdos excommunicatus, aliquem solemniter in Ecclesia

8 sepeliret, quod falsissimum dicunt, † & probant ex littera textus nostri, vbi dicitur Ecclesia, vel altare nō pollui ex eo, quod schismaticus, aut excommunicatus in ea celebret; ergo pari ratione non polluatur, ex eo quod excōmunicaticus consecret Ecclesiam, aut degradatus, cum indumentio, sacerdotalibus celebrando, requiratur illorum secunda benedictio, aut reconsecratio, si celebraret in altari illius ex Doctrina textus nostri, qui iam videtur clare intellectus.

9 Ad secundam quæstionis partem, an violetur, si in Ecclesia sepeliatur Paganus, vel infidelis, vel aliquis sepultus maneat? Et ex dictis respondetur affirmatiue ex *cap. Ecclesiam* 1. & 2. *de consecrat.*

10 *dist.* 1. vbi DD. † Dubitant ergo qui nomine infidelis comprehendantur, & dicunt comprehendi omnes non Baptizatos, veluti pueri ante Baptismum mortui, quod declarant, & Syluester *supra*,

11 vt procedat quando puer in se ipso sepelitur † non quando in alio, vt si mulier prægnans sepeliatur in Ecclesia: nam tunc fœtus, nondum natus, non reputatur persona à matre distincta, & ita quasi sola matre sepulta, non pollui Ecclesiam dicunt. † Sed hoc intelligunt procedere si 12

fœtus mortuum sepeliatur in vtero matris; quia si matre mortua, adhuc viuat fœtus, mater est aperienda, vt infans Baptizetur. Quod si mater mortua sepeliatur, habens fœtum viuum, tunc dicunt DD. ex alio capite pollutionem contingere; videlicet ex homicidio in Ecclesia facto, veluti ex abortu, vt asserit Syluester verbo *consecr.-tio el.* 2. *q.* 3. quod si extra Ecclesiam puer in vtero moriatur, postea matre sepulta, non pollui Ecclesiam dicunt ex eo quod infans nondum Baptizatus sepultus est? tunc enim ipse non per se sepelitur, sed per accidens fertur cum matre.

Ad tertiam quæstionis partem, an per sepulturam hominis personaliter interdicti, polluatur 13 etiam Ecclesia? Et pro affirmatiua sententia facit, quia idem videtur dicendum de interdicto, ac de excommunicato Iuxta doctrinam glossæ *in cap.* 1. vers. *obseruari. de sent. excommunic. lib.* 6. & quia certum est, vt sicut excommunicati priuantur Ecclesiastica sepultura, sic etiam, & omnes personaliter interdicti, vt *in clem.* 1. *de sepulturis, & in cap. Episcoporum de priuileg. lib.* 6. ita Turrecremata *in cap. nullus* 11. *q.* 1. Suarez *de censf. disp.* 35. *sect.* 3. dicens quod in omnibus casibus, in quibus corpus excommunicati est exhumandum, idem dicendum sit de corpore interdicti.

Sed quia non video expressum in Iure quod 14 polluatur Ecclesia propter sepulturam hominis interdicti, existimo idem resoluendum, ac de casu præcedenti resoluto sub vers. *ad primam*, non enim quidquam facit æquiparationis ratio de excommunicato ad interdictum, cum hæc dependeant à dispositione Iuris tantùm, nec obstat dicere exhumandum cadauer hominis interdicti, sicut excommunicati per æquiparationem factam in textu *in clem.* 1. *de sepulturis, cap. is cui* §. 1. *de sent. excommunic.* vbi cum multis Barbosa Legendus & Abbas *in dicto cap. sacris de sepulturis n.* 1. *notab.* 1. vbi verb. *præcisi* illius textus intelligit non solùm de excommunicato publico exhumando, sed etiam de interdicto, & suspenso, quia præterquam quod illa exhumatio circa interdictos tantum, vel suspensos, non inueniatur expressa, nec ea inferatur ex *dicta clem.* 1. *& dict. cap. is cui*, adhuc nihil obest decisioni textus nostri, quæ longe est aliena, vt ex comparatione omnium illorum Iurium percipere poteris.

Ad quartam quæstionis partem, an reiteretur 15 Episcopi consecratio, seu suppleatur, aliquo in ea deficiente: vt respondeas, repetes quæ dixi *sup. in Rub. de sacra vnctione q.* 1. vbi egi de tribus dubiis, quæ pro ampliori disputatione textus nostri poterant hic addi, quæ libenter omitto, cum ibi sint resoluta.

* * *

QVÆST.

QVÆST. II.

An ad valorem Sacramentorum sit necessaria fides Ministri? vel saltem requiratur probitas, seu sanctitas Ministri; ita vt alias debeant repeti sacramenta, vel tantum dicatur necessaria vt licitè administret? An sit licitum petere sacramentum extra mortis articulum à Ministro non tolerato, seu à Ministro malo tolerato, & parato etiam extra casum necessitatis, seu non parato? Et an liceat petere à malo Ministro existente tantum in peccato mortali.

SVMMARIVM.

2 *Minister sacramentorum potest esse indignus, etiam præcisus ab Ecclesia.*

3 *Ministri sacramentorum soli homines sunt ex lege ordinaria, si rite in Ecclesia ordinati sint, vt n. 4. excepto Baptismo, vt n. 5.*

6 *Minister ad sacramenta peragenda debet habere vsum rationis.*

7 *Sacerdos si resurgeret potest ministrare sacramenta.*

8 *Angeli absque dispensatione Diuina, non possunt esse Ministri sacramentorum.*

9 *Diabolus nequit aliquod administrare sacramentum.*

10 *Minister sacramentorum est duplex, vnus ex officio, alter per accidens, seu necessitatis.*

11 *Fides in Ministro ad valorem sacramenti, non est necessaria, nisi ad licite, & rite administrandum n. 12. 13 14. 15.*

12 *Sanctitas, seu probitas in Ministro non requiritur ad valorem sacramenti contraria nonnullos hæreticos, vt n. 13. sed requiritur ad licite n. 13. 14. 15.*

15 *Minister sacramentorum non operatur virtute propria, sed Diuina.*

16 *Minister malus ministrans sacramenta, peccat in re graui.*

17 *Sanctitas in Ministro requirebatur in sacramentis veteris legis, & sic à fortiori in nouis vt n. 18.*

19 *Minister deputatus ad sacramenta peccat, & incurrit irregularitatem, ministrans in peccato mortali.*

20 *Episcopus ministrans confirmationem in mortali, peccat mortaliter.*

21 *Ministrans in peccato sacramenta, non facit duplex peccatum, sed tantum vnum sacrilegij.*

22 *Ministraturus non tenetur præmittere confessionem, si existimet se esse in gratia.*

23 *Sacramenta petere extra mortis articulum, non licet à ministro non tollerato.*

24 *Minister non tolleratus dicitur nominatim denunciatus, aut publicus clerici percussor, siue degradatus, aut intellectus, siue suspensus, & irregularis publicè.*

25 *Sacramenta licet petere à ministro tollerato, & sic excomunicato parato illa ministrare; imo ita non parato, vt numer. 26. 27. & amplius patet n. 28. & 29.*

29 *Sacramenta sibi ministrari potest quis petere ab alio ministro parato, siue non parato ministrare, quando commode alius inueniri nequit de facili, vt n. 30. vel si non adsit scandalum, vt n. 31.*

32 *Sacramenta, sibi ministrari petiturus ab aliquo ministro, qualiter se gerere debeat remissiue.*

QVia vt iam *supra in Rubrica*, dixi, DD. antiqui occasione nostræ Rubricæ, & tituli etiam plura tractent de sacramentis in genere, vt Abbas, Egidius, Bellamera, ac alij scripserunt; & ideo nunc quia ex littera textus nostri potest fieri gradus ad has quæstiones, cum ex littera pateat de malis ministris sepelientibus, ac consecranribus; ideo nunc de istis ago, vt quæ de sacramentis in genere solent alij Doctores complere. Ego non fugiendo à littera cuiuslibet textus illi adiungam ea, quæ aptiora videntur pro eius accommodatiori explanatione, ac enodatione. 1

Igitur, vt commodius, ac clarius explicem breuiter præmitto, vt minister sacramentorum possit esse indignus, vel quia est hæreticus, schismaticus, ac præcisus ab Ecclesia excommunicatus, suspensus, interdictus, vel irregularis, &c. vel & si nec Apostata sit à fide, nec censura inodatus est tamen in peccato mortali publico, vel occulto, vt de primo agunt Henriquez, *lib. 1. cap. 29. & 30.* Suarez, *tom. 3. in 3. p. disput.* 18. & *tom. 5. de censur. disp. 11. sect.* 4. Egidius Coninch, *in 3. p. q. 64. art. 6. dub. 2.* & alij referendi hoc in vers. *ad tertiam*, & *quartam*, & de secundo dico hic etiam ad vers. *ad primam*. 2

Item præmitto ex Christi institutione de lege ordinaria solos homines esse ministros sacramentorum: nam cum sacramenta sint à Christo instituta, ille erit eorum minister, quem Christus instituit, sed Christus instituit homines illorum ministros, ergo: DD. cum DD. Thoma, *q. 64. art. 7.* qui & Suarez, *supra disp. 13. sect. 1.* præstant eam rationem congruentiæ; quia cum iustificandus sit homo visibilis, & viator, sic & minister debeat esse homo visibilis. † Sed non inquam omnis erit legitimus sacramenti minister; sed his tantùm, qui rite in Ecclesia ordinatus; vt patet de Sacramentis Pœnitentiæ, Ordinis, Confirmationis, & Sacræ Vnctionis; imo & Eucharistiæ iuxta quæ dixi in tit. nostro, *in tit. de temporib. ordinat. de Sacra Vnctione.* † Excepto tamen Sacramento Baptismi, in quo & laicus solet esse minister in casu necessitatis rite, & in sacramento matrimonij, in quo ipsi contrahentes sunt ministri, vt omnes cognoscunt infra ad titulum, *de sponsalibus, & matrim.* & per Trid. *ser. 240. cap. 1.* 3 4 5

Item præmittitur quod homo minister ad sacramenta peragenda, debet habere vsum rationis; quia ad sacramentorum administrationem requiritur intentio, quam vsu rationis carentes nequeunt habere; & sic nec infantes, nec amentes poterunt esse ministri. Nec enim requiri dicunt Doctores, quod minister sit viator quia si sacerdos resurgeret, & fructum teneret, vt docent S Thom. *dist. art. 1. ad 2.* Syluester verb. *Baptismus dub. 3.* Egidius Trullenh, *de sacram. lib. 3. dub. 1. n. 4* quod prouenit à charactere, qui nec morte deletur, vt dixi *supra Rubrica huius tituli.* 6 7

8 Item supponitur quod Angelus in corpore assumptus, nequeat esse minister, quia nec habet characterem, nec potest proferre voces vitales, Et ob id dicunt Doctores quod absque dispensatione Diuina non possunt Angeli administrare sacramenta, cum non possint formare sermonem sensibilem, & vitalem, videantur expositores super D. Thoma, & ipse, *in 3.p.q.64.art.7.* Conink *ibi n. 5.* & alij apud Bonacinam *tom.disp.1. q.3.p. 1. proposit.3.* Trullench *lib.1.de sacram.c 3.dub. 1.*

9 *n.3.& 4.* † Dicentes etiam quod si aliquod sacramentum de potentia ordinaria administraretur à Diabolo, sit censendum inualidum, quia non est credibile Deum vnquam daturum (etsi possit) Diabolo facultatem conferendi vera sacramenta, cum Dæmon potius perditionem, quàm salutem hominis intendat. Et quia de his duobus dubiis plene ac nouissime disputat ex D.Thoma & aliis per conclusiones P.Mag.Prado *de sacram.in genere in 3.p.* D.Thom.*q.64.dubio 6.§.1.& §.2.* vbi etiam agit de illo dubio an de facto Angeli fuerint ministri sacramentorum ideo illum leges plures alios deferentem.

10 Supponitur etiam duplicem esse ministrum sacramentorum, qui dicitur per se, & ex officio, quia scilicet est consecratus ad administranda sacramenta, qui dicitur minister consecrationis, vt sunt Episcopi, sacerdotes, Diaconi, & subdiaconi. Alterum verò dici per accidens, seu necessitatis; vt est quilibet homo respectu Baptismi, & ipsi contrahentes in matrimonio, qui non sunt consecrati ad tale ministerium: qui ob id dicuntur per accidens, necessitatis ratione, vt ex dicẽdis hic apparet.

11 Ad primam difficultatis partem his suppositis, & ad alias respondebitur; igitur quamuis olim Aggripinis Episcopus Cartaginens affirmet, & D.Cyprianus *in epist.70.71.& 73.* testetur id statutum fuisse à septuaginta & vno Episcopis in Concilio Affricano Congregatis, adhuc tamen communiter respondent Theologi non esse essentialiter necessariam fidem in ministro ad valorem sacramenti, sed solum ad licitam sacramenti administrationem, cum ad validam sacramenti administrationem, vt supra *in Rub.* dictum est, solum requiratur materia, forma, & intentio: ita Egidius Trullench, *dicto lib.1.de sacram.dub.3. n.fin.c. 3.* Scholastici cum Magistro *in 4.dist.5.* & Theologi, cum D.Thoma *q.64.* Bellarmin.*lib.1.c. 26.* Vazquez *disp.135.* Suarez *disp.13.sect.4.* Beccan.*c.5.q 5.* Granados *tr.5.disp.3.* Layman.*tr.5.q. 5.n.6.* Baconius *tract.2.disp.1.q.2.art. 2.pag.26.* Leander.*tr.1.de sacram.disp.4.q.2.* affirmantes D. Cyprianum se retractasse, & probantes sic definitum in Concilio Niceno 1. *can.19.* alias 17. in concilio Charthaginens.1 *canone* 1.in Constantiensi *sess.8.*& Trident.*sess.7.canon.4.& can. 12. de sacram.in genere.* Vbi plures referunt Barbosa & alij scribentes super Trid. Et nouissimè P. Mag.Prado *de sacram.in genere ad 3.p.* D.Thom. *q.64.dub. 9.quem leges alios citantem & respondentem contrariis cum* Suarez Vbaldense, Soto Bellarmino, Vasquez, Cabressa Thauso, Grauin. Serra & aliis.

12 Ad secundam quæstionis partem etiam affirmatiue respondent Theologi de fide esse, non requiri ad valorem sacramentorum probitatem, seu sanctitatem in ministro, vt definitur in Trid. *dict. sess.7.de sacram.in genere* in verbis sequentibus *Canone 12. si quis dixerit ministrum in peccato mortali existentem modo omnia essentialia, quæ ad sacramentum conficiendum, aut conferendum seruauerit, non conficere, aut conferre sacramentum, anathema* sit, & ita etiam patet ex Arelatensi 1. c. 8. Chartrhag.1.c.1.ex D. August.*lib.3.contra Donatistas c.10.* vers. *Baptismus*, & *lib.4.c.4.* vers. *si per vim*, Isidorus Hispalens. *lib.6. Ethymologiar. c.18.* vers. *Sacramenta*, & de Diuinis officiis *lib.2. c.24.* Petr.Damian. 15.c.4.vers. *Syncera*, & *c.9.* de Baptismo, & Eucharistia, Hugo Victorino *in 1.ad Corinthios q.102.* Magist.*in 4.sentent.dist. 5.* Vbi Bonacina *q.1.* Scotus etiam *q.1.* D.Thomas *lib. 4. contra Gentiles c.77.& p.3.q.64.art.3.* Durand. *in ration. Diuinar.lib.4.cap.1.* vers. *in sacramento*, Catharin.Senens. *tract.3.cap. 115.* Thom. Vbaldens. *tom.2. de sacram. cap. 1.* Turrecremata *in summa Ecclesiast.lib.1.cap.99.* Chamerot. *de sacram. cap. 2. dubio 4.* Bartholom. ab Angelis *de sacram. dialogo 1. §. 38.* Henriquez *in summa lib.1.cap. 29.* Iodoc Cocc. *in Thesauro Catholico tom.2.lib.5. art.2.* Sayrus, *de sacram. in genere lib 5. cap.4.& lib.2.cap.6. art.2. quæst. vnica* Suarez, *tom.3.disp.13.sect.4.* Vasquez, *in 3.p.D.Thoma tom.2. disp.137.n. 18.* Egid. Coninch, *de sacram.q.64.art.5.& q.82. n. 24.* Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit. lib. 26. num. 34.* Bonacina *de sacram.disp.1.q.3. puncto 2.§. 1. num. 1.* Molfesius, *in summa theologiæ moralis tract.1.cap.7.n.15. 17.19. & 22.* Paulus Layman, *in theologia morali lib.5. tract. 1. cap. 5. num. 6.* Valentia, *tom. 4. disp. 4.q.5 puncto 3.* Cardinalis Bellarmin. *lib. 1. de sacram. cap. 26.* Torreblanca, *de iure spirituali lib. 2. cap. 4. num.47.* cum aliis Barbosa, *in dicto canone 12.* Trid.*n.14.*& cum aliis Zenedus, *ad decretum collect.39.num. 3.* quibus addo videndos Becan. *dict. cap.5. q.5.* de Castillum, *tract. 1. de sacram. disp.3.dubio 11.* Leandrum, *dicta disp. 4. q. 3.* & Bauni, *de sacram. in genere q. 12.* † qui referunt olim Donatistas, Albigenses, Vbaldenses, Luteranos, & alios hæreticos affirmasse non esse valida sacramenta collata à ministro existente in peccato Videndus nouissimè P. Prado *de sacram.in genere d.q.64. in* D. Thom. *dubio 4.* quatenus agit de quæstione illa *vtrum per malos ministros, sacramenta conferri possint* & ibi *in §.1.2.3.4.& 5.* ibi satisfacit tribus difficultatibus quem leges. 13

Et ita ex aliis docet Gaspar.Hurtad.*de sacram. disp.4.diff.4.* vbi *difficult.9.* quærit vtrum in ministro requisita sit sanctitas, vt licitè administret sacramenta; Etenim dicendum est absolutè, & simpliciter loquendo illicitum esse, & peccatum administrare Sacramenta in peccato mortali; debet inquam Minister esse in gratia, vt licite administret, seu contritione saltim existimata. Et sic concludunt Doctores adducti, & cum aliis Bonacina, & Ægid. Trulench. ad licite sacramenta administranda requiri fidem; non verò ad valide Iuxta dicta in vers. *ad primam.* 14

Hæc conclusio probatur vltra dicta etiam ex dict. Trid. *dict.sess.7.can. 6. & 7.* & *ex dict. canone 4* Vbi cum infinitis Barbosa, & in terminis Egid.Trulench.*dict.dub.3.c. 3.n.3.* qui loquens ex doctrina communi cũ D.Thom.*3.p.q.64.art. 5.& 6.* Suarez *ibi disp.13.sect.4.* adducens illud D.Math.*23.super cathedram. Moysi* &c. nã alias maxima perturbatio esset in Ecclesia, cum sanctitas Ministri persæpe desit; & quia Minister non operatur authoritate, & virtute propria, sed virtute, & authoritate Diuina, & tamquam Chri- 15

sti

ſti miniſter; quare euenit vt *poſſit* dare gratiam, quam non habet, & validè conficere ſacramentum, vt tenet communis Theologorum, & cùm multis etiam Bonaciua *dict. tom. 1. diſp. 1. q. 3. puncto 2. §. 1. n. 1.* Filiuc. *tom. 1. tract. 1. cap. 5. q. 8.* qui omnes loquuntur de Miniſtro etiam ex officio conſecrato, & deputato, de quo dicunt, vt ſi eſt in peccato mortali teneatur ſe ad gratiam diſponere, ne miniſtrando peccet.

16 Sed num ſic miniſtrans peccet mortaliter, aut tantùm venialiter? & reſpondent peccare mortaliter; quia miniſter deputatus, & conſecratus ad ſacramenta miniſtranda recipit ſpeciale auxilium, & gratiam ad illud munus obeundum; indeque euenire vt indignè miniſtrando inferat iniuriam huic gratiæ, committatque irriuerentiam contra ſacramentum, imò & contra ipſum Chriſtum, quem repræſentat, eiuſque merita, & ſanguinem diſtribuens; facit enim in re graui contra id, ad quod eſt ſpecialiter deputatus: ita docent communiter Doctores cum D. Thoma *dict. q. 64. art. 6.* Vbi Caiet. Suarez *diſp. 16. ſect. 3.* cum pluribus Bonacina *tom. 1. diſp. 1. q. 3.*

17 *punct. 2. §. 1. n. 2.* † Et ex eo, quia ſi in ſacramentis veteris legis requirebatur ſanctitas à fortiori, in noſtris, quæ perfectiora ſunt, vt probatum fuit, *ſupra in Rub.*

18 Et probatur ex Sacra Scriptura *Leuit. 21.* ibi: *ſacerdotes incenſum, & panes offerunt Deo, & ideo ſancti erunt*, & *cap. 22. omnis, qui acceſſerit ad ea, quæ conſecrata ſunt, in quo eſt immunditia peribit coram Domino*, & Iſaiæ 52. dicitur *mundi eſtote, qui fertis vaſa Domini*, loquebatur enim de dictis veteris legis Sacramentis; ergo in noſtris ſacramentis amplius id requiri patet, vt probatur ex S. Gregorio in cap. *neceſſe eſt vt munda ſit manus, quæ diluere ſordes curat & lib. 2. in epiſtolam. Parm.* ex D. Auguſtino *in cap. omnia 1. q. 1.* ibi, *omnia ſacramenta cum obſint indignè tractantibus proſunt tamen per eos dignè ſumentibus*, & ex Nicolao Papa *in c. fin. 15. q. 8.* ibi *mali bona miniſtrando ſe tantummodo lædunt.*

19 Inde ſequitur, vt Miniſter deputatus, & conſecratus conficiens, aut miniſtrans ſacramentum exiſtens in peccato mortali, peccet, non tantùm mortaliter, imo vt & fiat irregularis, & quod ſic peccet mortaliter Baptizans ſolemniter, item conficiens ſacramentum euchariſtiæ, miniſtrans pœnitentiam, aut extremam vnctionem occultè, vel in extrema neceſſitate: ita Egidius Trullench. *dicto dub. 3. n. 5. & 9.* cum aliis & Henriquez *lib. 1.*

20 *cap. 19. n. 4.* † qui etiam dicunt vt peccet mortaliter Epiſcopus ſi in mortali exiſtens, conferat confirmationem, & ordines, & Torreblanca *ſupra de Iure ſpirituali lib. 1. cap. 4. n. 48.* ſic tenet, vt peccet mortaliter, ſiue ſe ingerat, ſiue adminiſtret ex officij neceſſitate, vt refert etiam Barboſa *dict. 7. de ſacram. in genere n. 14. in fine.*

21 Pro complemento notabis quod quando peccat mortaliter qui indignè ſacramenta adminiſtrat; non committit duplex peccatum, alterum de non conterendo, & alterum indignè miniſtrando, ſed tantum vnum peccatum ſacrilegij: ſic vocant illud S. Thom. *2. 2. q. 99. art. 1.* Sotus *diſt. 17. q. 1. art.* Nauarr. *c. 21. n. 3.* Henriquez *lib. 1. c. 19. n. 3.* Trullench. *dicto dub. 1. c. 3. n. 10.* quia Pœnitentia, ſeu contritio non obligat tunc per ſe, niſi ratione ſacramenti miniſtrandi; & ob id dicunt quod illa indigna miniſtratio ſit tantùm ſimplex ſacrilegium

Notabis ſecundo quod ſic miniſtraturus non 22 tenetur præmittere confeſſionem, ſi bona fide exiſtimet ſi eſſe in gratia per contritionem, vt docent Sotus, *in 4. diſt. 17. q. 2. art. 6. concluſ. 4.* Nauarr. *cap. 21. num. 3.* Suarez, *dict. diſp. 16. ſect. 3.* Henriquez, *lib. 1. cap. 39.* Bonacina cum aliis, *p. 1. diſp. 1. q. 3. part. 2. §. 1. n. 3.* Vbi tenet quod ſi talis exiſtans in peccato mortali, aduertat ſe non poſſe actum contritionis elicere, debeat ſacramentum pœnitentiæ recipere, cum debeat aſſumere media quibus ad gratiam Iuſtificantem diſponatur, ne ſacramentum indignè pertractet; ſed Egid. Trulench. *dict. dub. 3. cap. 5. de ſacram. lib. 1. n. 5. in fine*, intelligit id ſi commodè fieri poteſt, aliter exiſtimat, vt Deo adiuuante, conetur quantũ in ſe eſt ad eliciendam contritionem. Etenim Suarez *dict. diſp. 16. ſect. 3.* verſ. *ſed quæret aliquis* Vazquez *diſp. 136. c. 1.* Hurtad. *diſp 4. dif. 9.* Lugo *diſp. 8. n. 145.* Philibertus, & alij quos ſequitur Leander *diſp. 4. q. 10* & de Caſtillus *tract. 1. diſp. 3. dub. 10.* multò probabilius dicunt nõ teneri præmittere confeſſionem ad conficiendum quodlibet ſacramentum, præter euchariſtiam; ſed vt ſufficiat elicere contritionem in re, vel ſaltem putatã, quod verum in praxi videtur, etſi Marſilius *in 4. q. 11. art. 1. p. 5.* Adrianus, & Paludan. *dist. 5. q. 2.* Molfeſius *1. p. ſummæ tract. 7. c. 10. n. 10.* confeſſionem expoſcant, qui ſunt intelligendi, modo poſſit ſine difficultate conferri.

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit licitum 23 petere extra mortis articulum à miniſtro, non tolerato? In quo ex dictis breuiter reſpondeo, vt non liceat; quia extrictiſſime Eccleſia id prohibet ita docent Suſtus *in 3. diſt. 22. q. 1.* Suarez, Henriq. Saytus, & alij, quos affert, & ſequitur Granad. *tr. 5. diſp. vlt. n. 1.* Hurtad. *diſp. 4. dif. 12.* Beccan. *c. 5. q. 13.* Leander, *de ſacram. diſp. 5. q. 8.* & communis DD. † qui dicunt miniſtrum non toleratum, dici 24 nominatim excommunicatum, aut manifeſtũ clerici percuſſorem, de quo dixi *ſupra ſub c. intelleximus. 6. de Iudiciis, c. ad proband. de ſent. & re Iudic. c. paſtoralis §. verum de appellat.* & alibi; & etiam degradatus, de quo *in c. cum non ab homine de Iudiciis*, Suſpenſus de quo *in dictis locis, & ſupra*, interdictus, de quo *in c. 9. de Iure Iur. q. fin.* & irregularis publicè, & nominatim denunciatus. Et, licet per aliqua Iura videatur probari, vt ſacramentum ordinis receptum ab excommunicato, ſeu hæretico, ſit irritum, ac nullum vt *q. 1. & c. 3.* Vbi gloſſa plura ponit, ſed illa Iura ſunt intelligenda de ordinatione illegitima, vt declarat Vgolinus *Tabula 1. de conſecrat. c. 16. §. 16. n. 1.* vel non de ordinibus, ſed tantùm de honore illorum, aut ipſius ſacerdotij, vt dicunt Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 11. ſect. 2. n. 5.* Villalobos *de ſacram. in genere tr. 4. dif. 13. ſub n. 1.*

Ad quartam quæſtionis partem, an ſit licitum 25 petere à miniſtro malo tolerato, & parato, etiam extra caſum neceſſitatis, ſi ille illa adminiſtrando, peccatum ſit & licet negent Sotus *dict. 1. q. 5. art. 5. n. 4.* Reginald *lib. 1. n. 165.* Suarez *diſp. 18. ſect. 1.* Bonacina *diſp. 1. q. 6. puncto 5. n. 2.* Granad. *ſupra*, probabilius alij reſpondent licitum eſſe, etiam extra caſum neceſſitatis, vel maioris vtilitatis petere, & accipere ſacramenta à miniſtro malo tolerato (id eſt excommunicato, non denunciato, nec notorie excommunicato ob percuſſionem manuum,) dummodo paratus ſit illa adminiſtrare, quia tunc petens non inducit Miniſtrum ad illa adminiſtrandum, cum ad id paratus

sit:sic cum D.Thoma *dicta quæst.64.art.6.ad 2.* Theolog.Viuald.*cap.3.de sacram.in genere n.13.* Valentia,Sa,& Sotus,quos refert Granad. *supra n.5.* Hurtad.*dict.disp.4.dif.12.*Leander,*dicta disp. 5.quæst.9.*Beccan.*c. 5.q.13.n.4.*Ioannes de Cruce *quæst.4.dub.4.conclusione 1.*& alij.

26 Quod si paratus non sit, vt ad aliam partem difficultatis respondeam,probabiliter respondent DD.multi,vt illa petitio liceat, non solùm quando adest necessitas, vt admittunt contrarij iam adducti,vel quando adest maior vtilitas petentis, sed etiam alias ex eo probantes cum D. Thoma 2.2.*q.78.art.1.*Caiet.*ibi* Nauarr.*cap.14.n.39.& cap.17.n.162.*Ioannes de Cruce *conclus. 2.* Beccan.*supra*,Sotus *lib.6.de Iust.q. 1. art. 5.* Sa *in editione Romana* verb.*peccatum n. 12. in addit.* Leandr,*dict.disp 5.q.10.*primo quia petens vtitur Iure suo,& petit,quod sibi vtile est. Secundo quia minister facilè potest administrare sacramentum sine peccato,si velit, vt dixi sub vers. *ad secundam*, & ibi *notabis secundo*,potest enim facile separari administratio illa à malitia, & ob id petens talem administrationem, non petet rem ex se malam, aut necessario coniunctam cum

27 malitia, † Sed contra dicta ponens in illo, qui existit in peccato mortali, si non adest necessitas vel rationabilis vtilitas, modo tamen non possit aliquis minister suscepturo inueniri commode: nam quilibet tenetur ruinam proximi euitare, probat ex aliis Ægidius Trulench.*de sacram.dict. c.5.dub.4.ex n.3.*dicens sic procedere,siue minister sit paratus,siue non.

28 Ad quintam quæstionis partem, quæ ex dictis sufficienter intelligi valet, respondeo, vt quando minister est impeditus, seu indignus, eo solum,quia est in peccato mortali, possum ab eo petere sacramentum etiam si sciam ministraturum in peccato mortali, siue sit paratus ad illa ministranda,siue non,siue sit meus Parochus,siue non,quod admittunt ex D.Thom.*q.64.p.3.art.6.* Conink.*ibi dict.2.*Suarez *dict. disp. 18. sect. 2.* Henriquez *lib.1.c.30.n.1.*cum alis Bonacina *to. 1.disp.1.q 6.puncto 5.n.6.*si ad sit scilicet necessitas,vel iusta, & rationabilis mea vtilitas v. g. impletio præcepti,vel mihi vtile sit non multùm differre vsum illorum sacramentorum, modo etiam non possim aliquem mihi vtilem inuenire ex ea inquam ratione,quia vtimur Iure nostro petendo sic sacramenta, & ex alio capite minister potest sanctè,& religiosè ea ministrare, sibique imputandum,si indignè ministrat;qui enim vtitur Iure suo,nemini facit iniuriam ex *l.si iniuriarum ff.de iniuriis*;& hoc ita sicut licet petere Iuramentum ab eo,quem scio per falsos Deos Iuraturum;vt dixit Trullench.*supra dubio 4.n.2.*ipse *in Decalogi lib.2 c.1.dub.14.n.4.*& ego *in cap. et si Christus de Iureiurando quæst.1.& 2.*

29 Quæ omnia vera sunt meo videri, & dicta etiam ex vers. *ad tertiam* hic quoties de facili non occurrit alius minister,qui mihi licitè administret sacramenta, vt tenent relati:nam aliàs debeo saltim ex charitate abstinere ab exigendo sacramenta à malo ministro parato,aut non parato sacramenta administrare,eo quod tunc nulla causa rationabilis adest petendi sacramentum à malo ministro,cum æque vtiliter(vt supponitur)ab alio bono ministro petere possit,ac accipere, & peccauit mortaliter, cum sit causa, quod alius peccatum committat, aliàs non commissurus, vt docent citati DD. relati à Granados, *supra n. 4.* & 7.Suarez;Saytus, & alij, Nauarr.*cap.21.n.26.* Sanchez,*lib.1.summ.cap.7.num.15.* Vasquez, *de scandalo art.8.dub.3.* Valentia,*2.2.disp.5.q.11. punct. 4.* & alij quos citat, & sequitur Castrus Palao,*tom.1.tract.6. disp. 6. puncto 1.* qui loquuntur de ministro malo, hoc est excommunicato tolerato.

Et licet ex iam dictis vers.*ad tertiam* & *quartam* peccare mortaliter negent,nisi aliàs magnum esset scandalum, Sotus, *dict. dist.1. q.5. art. 6. concl.1.*Ioannes de la Cruz, *dict. conclus.2.* nec displicet Henriquo Henriquez,*lib.1.cap.30.n.2. litt.F.* vt refert Leander, *dict.disp.5. q. 11.* ipse tamen ex verbis Raconis,*tract.2.in 3.p.disp.2. q.2.art.2.* relatam sententiam acriter defendit in sequentibus verbis: *petere sacramentum à ministro, quem scis in peccato mortali existere, est mortale peccatum, casu, quo possum commode ab alio sacerdote accipere, secus verò, si non possum ab alio commodè accipere; quia tunc optime possum, & ab eo ministro in peccato mortali existente remitti explorata, sacramentorum petere, non enim teneor defraudare me, & me meo iure priuare, nec periculo obiicere præ timore, ne, is qui iam illud habet administrandum mihi sacramentum, hoc faciendo, mortaliter peccat, cum hoc per eum se teneat, non per me.* videndi Vasquez, *de pœnit. q.93.art.1.dub.2.n. 24.* Bonacina, *sup. à n.4.* Regin.*lib.1.n.165.* Sotus,*in 4.dist.1 dict. q.5.art 1.& 6.*Trullench,*dicto dubio 4.n.3.4.& 5.*Qui loquentes in existente tantùm in peccato mortali,admittunt vt non peccet petens à parato, iusta existente causa,si adsit necessitas,vel rationabilis causa,vt dictum est; modo tamen non possim aliquem ministrum mihi vtilem inuenire commodè; quod si vtilem commodè inuenire possim,quia tunc cessat causa etiam,si ministrans sit meus Parochus, & eius peccatum ex lege charitatis teneat vitare sub peccato mortali peccatum proximi; quia inducendo illum ad sacramenta ministranda, cooperor peccato mortali illius, & dicit Bonacina,*n.3.*sic procedere, etiam si Parochus,seu alius minister expositus sit, siue paratus. 30

Secluso tamen scandalo, solum esse peccatum veniale eligere aliquem paratum, seu expositum, etiam si non sit Parochus, & ad sint aliæ æque vtiles, dixit Trullench.*in expositione Bullæ lib.1. §.7.cap.1.dub.11.nn.7.* cum Soto, Rodriguez, Henriquez, Reginaldo; quia cum sit expositus, non videor cooperari illius malitiæ. † Ex dictis liquet qualiter se gerere possit sibi sacramenta ministrari,ab aliquo ministro petiturus.† Et quia longius disputat cum Crousers *in regula sancti Francisci cap.7. lect. 21.* & Mario Viualdo *in otrio theologiæ moralis,tit.de ministro sacram. inquis. vnica n.69.& 75.* Leander.*disp.4.q.9.* & Turriano,& Diana *p.10,tract.10.res.27.* ideo recurres ad illos,qui sunt intelligendi Iuxta dicta in vers. *ad quintam*, hic legendus idem Leander cum Hieronymo Lamas,Ludouic.de San Ioan.& aliis plerisque *dicta disp.4.de sacram.q.8.*Videndi de Castillo.*dict.dub.10.*Torreblanca, Ochogauia, Filiucius,Villalobos,Binsfeldius,Moure, Pitigianus,& alij,quos ibi refert Leander, sub vers. *sed ego nouissimè.* Applicabis quæ dixi *in cap.fin. de temporib.ordin.* Et his omnibus dictis à vers. ad tertiam adiunges quę nouissime scribit P.M.Prado *de sacram.in genere in q.6.* D. Thomæ *dubio 5.§.1.& 2.* 31 32

QVÆST.

QVÆST. III.

An Minister per accidens, ministrando sacramenta, peccet mortaliter, aut venialiter? An qui vult suscipere sacramenta ab aliquo Ministro, teneatur inquirere, num sit improbus, aut probus? An exercentes pracisè sine sacramentorum confectione functiones, & actiones ordinum existentes in peccato mortali, peccent mortaliter? Et quid de Episcopo benedicente sacras vestes? Conficiente chrisma? consecrante Ecclesias? Aut habente concionem ad populum? Et de Parocho benedicendo aquam, aut assistendo matrimonio, aut de exercente sacramentalia?

SVMMARIVM.

1 *Minister per accidens necessitatis, ministrando sacramenta non peccat mortaliter, non existens in gratia. Et de ratione* n.3.

2 *Minister ex officio tenetur esse in gratia ad administrandum sacramenta.*

3 *Laicus existens in peccato mortali, & Baptizans in necessitate, non peccat mortaliter,* & n.7.

5 *Sacerdos Baptizans in casu necessitatis, etsi non existat in gratia, non peccat, aliter, si ministrat solemniter, vt* n.6.

8 *Sacramenta suscepturus, non tenetur inquirere de probitate Ministri. Et de ratione* n.9.

10 *Exercentes functiones ordinum sine sacramentorum confectione in peccato mortali, non peccant mortaliter contra aliquos de clericis in minoribus loquentes, nisi adsit scandalum* n.11.12.13.

11 *Exercens minores ordines in peccato mortali, non peccat mortaliter.*

13 *Diaconi, & subdiaconi exercentes suos ordines in peccato mortali, non peccant mortaliter.*

14 *Episcopus ministrans tonsuram in peccato mortali, & benedicens vestes sacras, aut si consecret Ecclesias in peccato mortali, non peccat lethaliter.*

15 *Sacerdos in peccato existens, si benedicat aquam, non peccat mortaliter contra aliquos* n.17.

16 *Parochus existens in peccato mortali, assistens matrimonio non peccat lethaliter.*

17 *Sacerdos benedicens aquam, aut populum in peccato, non peccat lethaliter.*

18 *Ministrans sacramentalia in peccato mortali non peccat lethaliter.*

19 *Peccator existens in mortali exercens Iurisdictionem spiritualem in foro exteriori, non peccat lethaliter.*

20 *Reiterari non debent benedictiones, nec sacramenta collata à Ministro peccatore, etiam excommunicato, habente intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.*

HÆ omnes difficultates pro exornanda litera textus nostri, non minus aptæ sunt, quam adductæ *in quæst.* 1. & 2. hic. Quibus præhabitis iam ad primam difficultatis partem de ministro per accidens, seu necessitatis, & non ex officio, vt est quilibet homo respectu Baptismi, & ipsi contrahentes in matrimonio, qui non sunt consecrati ad talem ministerium; qui ob id ratione necessitatis dicuntur tales: Etsi de matrimonij ministris communis alia Doctorum sentiat, vt Basilius, Nauar, Vasquez, Ledesma, quos sequitur Lugo, & Hurtado *de matrimonio disp.* 5. *dif.* 22. & Castrus Palaus relati à Leandro *de sacram. disp.* 4. *q.* 7. quia censent grauem irreuerentiam Christo fieri si ab eius hoste, & inimico assumuntur dispensanda, Trullench, *de sacram. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 3. *sub n.* 7. respondetur, vt talis minister non peccet mortaliter ministrando sacramenta, nec vt teneatur esse in gratia; quia hæc obligatio præcipue oritur ex eo, quod minister se gerit vt persona ex officio deputata, & consecrata ad illud munus (vt dictum est *quæst. præced.*) sed personæ priuatæ non tam censetur commissa administratio, quam consuli necessitati patientis; ergo non debuit tantùm onus imponi, cum satis sit quod sine contemptu, & cum debita fide, & debita reuerentia exteriori, sacramentum administret, vt docent communiter DD. cum B. Thoma 3. *p. q.* 64 *art.* 6. *ad* 3. Suarez *ibi disp.* 16 *sect.* 3. & alij iam adducti, & de ministris matrimonij, quia non sunt consecrati, docet Leander supra cum Sanchez, Suarez, Sayrus, & aliis, & Diana cum multis *p.* 3. *tract.* 4. *ref.* 49. 1 2 3

Et sic fatentur communiter laicum existentem in peccato mortali, & Baptizantem in necessitate, non peccare mortaliter; quia, etsi sit Minister Christi, non tamen ad id munus est deputatus, & consecratus, sed solum est ei permissa administratio Baptismi ex accidenti, vt subueniatur necessitati indigentis: sic ex D. Thoma Suarez, & Theologi, Syluester verbo *Baptismus n.* 4. Trullench, *de sacram lib.* 1. *cap.* 3. *dubio* 3. *n.* 4. & alij communiter, qui etiam admittunt non peccare mortaliter. † Sacerdotem sic Baptizantem ob eandem rationem, modo tamen in necessitate non ministret solemniter Baptismum, vt dicunt citati, & Ægidius Coninck 3. *p. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 36. Bonacina *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 11. & 12. videndus, quia Baptismum in necessitate absque solemnitate administrans sacerdos agit, vt laicus. 4 5

Quod si ministret solemniter iam tunc geretur tanquam minister consecratus; ob idque si in peccato mortali ministret peccabit mortaliter; quia ex dicta consecratione euenit, vt talis minister peccet; eo quod aduersus munus, ad quod est deputatus delinquat; & licet videatur admittere in ministro solemniter deputato, Leander, quando occurrit necessitas suscipientis Baptismum, seu Pœnitentiam *de sacram. disp.* 4. *q.* 8. dub vers. *sed ego*, videtur admittendum modo dicto, & *quæst. præced.* in dicto vers. *ad quintam.* † Et ad hæc dubia, de laico, seu Clerico Baptizante pro vtraque parte infinitos congeri Leander *dicta disp.* 4. *lib.* 1. *de sacram. q.* 5. & 6. refert peccare ex Durando, Gabriel, Capreolo, Lugo, Hurtado, Basilio Pontio, & Baunyo: & quod non peccent sequitur cum Filiucio, Sanchez, Beccano, Bonacina, Layman, & Diana 3. *p. tract.* 4 *ref.* 10. omnino videndus, de Castill. *tract.* 1. *de sacram. disp.* 3. *dub.* 10. *assert.* 4. & 5. vbi hanc 6 7

probabiliorem dicit & his adiunges quæ nouissime congerit P. M. Prad. de sacram. in genere *in 3. p.* D. Thomæ *q. 64. dubio* 4. §. 6. vbi de Ministris non consecratis agit.

8 Ad secundam quæstionis partem, an qui vult suscipere sacramenta, teneatur inquirere de probitate, seu improbitate ministri: breuiter ex adductis *quæst. præced.* respondetur ad id non teneri; eo quod præsumere debet bene administraturum, cum non sit de aliquo temere iudicandum ex his, quæ dixi latissime, *in cap. penult. & fin. de præsumpt.* & faciunt dicta, *supra in cap. penult. & fin. de ætate, & qualit. ordinand.*

9 Quare inferunt affirmandum Suarez *in 3. p. D. Thomæ disp.* 28. *sect.* 1. *versus finem*, ConinK *ibi dict. quæst.* 80. *art.* 6. alij apud Bonacinam *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 6. *p.* 5. *n.* 5. *& 6.* Ægidius Trullench, *de sacram in genere lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 4. *n.* 6. & alij communiter, vt si viderim ministrum paulo ante peccasse; possim petere ab eo sacramenta, quia credere possum illum sine peccato administraturum; eo quod facile possit ipse per contritionem (vt dixi *dict. quæst.* 2. hic vers. *nota secundo*) se præparare, modo tamen, alias non constet moraliter ipsi petenti sacerdotem indigne ministraturum, vt si certus sit de concubina tu vel alio vitioso statu illius; tunc enim præcisa necessitate, vel rationabili causa, non poterit ab eo sacramenta petere aliquis, cum vnicuique mandauerit Deus de proximo suo, hoc tamen iuxta dicta *sub relacta q.* 2.

10 Ad tertiam quæstionis partem, an exercentes præcisè sine sacramentorum confectione functiones, & actiones ordinum existentes in peccato mortali, peccent mortaliter? Et suppositis quæ dixi sub *cap.* 1. *de sacra Vnctione* & *alibi* respondeo, vt nec peccent mortaliter, secluso scandalo, quia non extat aliqua specialis prohibitio; & quia hæ functiones non sunt ordinum immediate sanctificatrices; quapropter sic docent Sotus *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 4. Suarez, *disp.* 16. *sect.* 3. *in* 3. *p. D. Thomæ*, cum aliis Bonacina, *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 3. *p.* 1. §. 1. *n.* 4. Trullench, *de sacram. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 3. *n.* 6. quia ea indigna tractatio, non videtur

11 esse materia grauis. † Et licet quod Clerici in minoribus sua munera exercentes in peccato mortali, peccent mortaliter, dicant Syluester, Armilla, Angelus in verbo *Clericus*, Nauarrus *cap.* 27. *n.* 16. *& de horis canon. cap.* 6. *n.* 41. Faber *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *cap.* 3. *n.* 80. Biescas *in Apologia pro doctrina S. Thomæ q.* 11. *art.* 4. *dub.* 5 *proposit.* 6. *pag.* 776. vers. *si autem*, probabilius dicitur, vt non peccent mortaliter, quia de hoc nullum extat præceptum: ita Valentia, Nugnus, Cabrera, Granadus, Lugo, & alij, quos sequitur Leander, *de sacram. p.* 2. *lib.* 5. *disp.* 2. *quæst.* 17. non tamen excusabuntur à peccato veniali, si ordines minores solemniter exerceant; eo quod aliquam irreuerentiam committunt: ita idem Leander *ibi quæst.* 18. Suarez, *in* 3. *p. disp.* 16. *sect.* 3. Filiucius *tract.* 1. *cap.* 6. *n.* 87. Ludouicus de S. Ioan. Lublino, Nugnus, & alij contra Sotum 1. *dist.* 1. *q.* 5. *art.* 6. Vasquez *disp.* 136. Hurtadus Albiz, & alij dicentes nec venialiter peccare.

12 Indeque inferunt, vt non peccet mortaliter exercens ordines minores, sed tantum venialiter, vt existimat Suarez *dicta sect.* 3. quia alias reperitur irreuerentia. Sotus tamen *dict.* 1. *q.* 5. *art.* 6. eos

13 à culpa veniali excusare nititur † imo inferunt Bonacina cum Suarez Valentia, Soto, & alij contra Syluestrum, & Angelum, verbo *Clericus*, vt nec mortaliter peccent Diaconi, & subdiaconi suos ordines exercentes in mortali; quia eorum actus, non sunt consecrati eo modo speciali, quo sacramentorum actus, quod & procedere existimant Vasquez *tom.* 3. *de sacram. disp.* 136. *n.* 41. Ægidius Conink 3. *p. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 40. Bonacina *supra*, & alij, etiam si hos actus in mortali exercentes frequentent, modo absit scandalum, quia isti actus videntur separati, & simul non coalescere ad constituendam vnam materiam sufficientem ad peccatum mortale & his etiam adiunges quæ nouissime scribit P. M. Prado supra *in dict. q.* 64. *in* 3. D. Thomæ *dubio* 4. *de sacram. in genere* §. 5. vbi scribit de aliis actionibus sacris ministratis ab existente in peccato, quæ sacramenta non sunt.

Ad quartam quæstionis partem de Episcopo conferente primam tonsuram, suppositis quæ dixi *supra in cap. fin. de temporib. ordinat. quæst.* 5. vbi egit de illa, *an Episcopus conferendo ordines minores in peccato, vel consecrando peccet*, nunc de tonsura breuiter respondeo vt non peccet mortaliter nec vt etiam peccet, si benedicat sacras vestes, aut consecret Ecclesias, sine conficiat chrisma (de quo *in cap.* 1. *de sacra Vnctione* §. *per crucis q.* 9. *in fine*) aut habeat concionem ad populum in peccato mortali; eo quod hæc materia non videatur grauis; siquidem actiones dictæ, nec sunt sacramenta, nec sunt ordinatæ immediate ad sanctificationem animæ; ita docent *vbi supra* Suarez, Vasquez, ConinK, Soto, & alij, itemmet Bonac. *dict. tom.* 1. *de sacram. disp.* 1 *q.* 3. *p.* 1. §. 1. *n.* 8. Trullench, *dicto dubio* 3. *n.* 7. & de Episcopo conficiente chrisma, seu sacramento oleum infirmorum, vt non peccet mortaliter, post multos Leander *tract.* 6. *disp.* 2. *q.* 35. *& 36.* & Cardinalis Lugo *de sacram. in genere disp.* 8. *sect.* 9. *n.* 156. Latè defendens, vt peccet Episcopus lethaliter conficiens chrisma, sed non sic consecrans Ecclesias, Calices mappas, ac benedicens corporalia, & vestes, quia istæ actiones non sunt vere sacramentales. 14

Qui & etiam dicunt, quod si sacerdos in mortali existens, benedicat aquam, non peccet mortaliter † nec Parochus existens in peccato mortali, assistendo matrimonio, aut benedicendo sponsos nam Parochus non est minister sacramenti matrimonij, sed ipsi contrahentes, vt fatentur DD. à *dict. cap.* 1. *Trid. sess.* 24. & in materia de matrimonio docent Henriquez, *lib.* 1. *cap.* 29. cum multis Sanchez *lib.* 2. *disp.* 6. alij apud Bonacinam *supra n.* 10. † Et licet de sacerdote aquam benedicente vt peccet mortaliter affirmant Nauar. *de horis canon. cap.* 6. *n.* 4. Sayrus, *lib.* 2. *cap. tract.* 1. Angelus verb. *Clericus* 8. *n.* 1. Syluest. *n.* 2. & probabile reputet Layman *tract.* 1. *de sacram. cap.* 5. *n.* 10. adhuc probabilius dicitur, vt non peccet mortaliter, quia non agit contra præceptum aliquod: ita Henriquez *lib.* 10. *cap.* 13. *n.* 5. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *puncto* 2. *n.* 9. Filiucius *tract.* 1. *num.* 87. & alij & Leander, *de sacram tract.* 6. *disp.* 2. *q.* 32. dicentes idem tenendum de aliis benedictionibus salis, & populi, etiam si cum venerabili sacramento fiat. 15 16 17

Dicunt etiam DD. inter quos Suarez, Caietanus *in* 3. *p D. Thomæ*, & Sotus *supra*, Filiucius *tom.* 1. *tract* 1. *cap.* 5. *n.* 87. *vers.* 4. quod ministrans, aut exercens sacramentalia in peccato mortali, non peccat mortaliter ob rationem adductam in vers. 18

19 verſ. *ad tertiam* & *ad quartam,* † Et ob eandem dicunt ipſi, & Ledeſma *in ſumma lib. 1. cap. 6. concluſ.8. dub. 10.* & Ægid Trullench, *dicto dub. 3. n.7. in fine,* vt peccator exiſtens in mortali, non peccet mortaliter exercendo iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori, quia non eſt ſacramenti miniſtratio, & in praxi, quotidie contingit, etiam à timoratis Iudicibus.

20 Alia inquam de intentione, tam miniſtrantis, quam ſuſcipientis ſacramenta poſſent hic adiici, ſed quia dicta in relatis tribus quæſtionibus ex littera textus noſtri congruè poſſunt hic tractari; nec alius locus congruus inueniatur in Decretalibus; ideo de illis actum eſt, ſicut de aliis *in Rub. & ſub dict. cap. 1.* Ex quibus iam vides inſte non reiterari benedictiones, & conſecrationes præſtitas; imo nec ſacramenta collata à Miniſtro peccatore, ſeu etiam excommunicato cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

AD TEXT. IN CAP FIN. hoc titulo. De ſacramentis non iterandis.

PRÆMISVM.

1 TExtvs iſte etſi loquatur de Presbyteris, & Diaconibus, tamen eius deciſio, quatenus loquitur, de ſupplendo quod incaute fuerat prætermiſſum, adimpleri valet ex dictis *ſupra in cap. 1.* ſed quia poteſt eſſe differentia inter ſubiectos ſcilicet Presbyteros, & Diaconos, ideo inquam expoſcit littera tractationem ſeparatam; diximus ergo *in dicto cap. 1.* defectum impoſitionis manuum ſuppleri caute, dum prætermiſſus fuit incaute, nec ibi iterari ſacramentum; ſed ſi hæc impoſitio manuum reſpectu Presbyteratus, & Diaconatus eſſet neceſſaria neceſſitate ſacramenti; item & in ordine Epiſcopatus, tunc videtur iterandum eſſe ſacramentum, nec ſufficere illam ſuppletionem; quare iam deſcendemus ad quæſtiones.

2 Ad verſ. ibi: *ſed ſtatuto tempore ad ordines conferendos,* adiunges dicta *in tit. de temporibus ordinat. & ibi cap. 3.* vbi de interſtitiis.

QVÆST. I.

An manus in ordine Presbyteratus, aut Diaconatus, ita ſit de eſſentia iſtorum ordinum, vt ea omiſſa, etſi alia materia neceſſaria poſita ſint, ſacramentum ordinis iteretur, aut ſufficiat ſola ſuppletio manuum? Et quot manus impoſitiones inueniantur vſitatæ? vbi de ritu ordinis Presbyteratus, latinæ, & Græcæ Eccleſiæ, item, & Armeniæ?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Epiſcopalis, Presbyteralis, &* Diaconalis *materia, eſt manus impoſitio, ſolemnis tantum, non ſubſtantialis in ſubdiaconatu,* vt n. 10.

2 *Manus impoſitio in ordinibus Presbyteratus, & Diaconatus probatur Iuribus, Conciliis, & ex Patribus, vt ſit materia adæquata, & partialis* n. 3.

4 *Græca Eccleſia ſola manus impoſitione Presbyteros ordinat, & Diaconos, vt* n. 6. 7. 8. 9. 19. 11.

11 *Armena Eccleſia ordinat manus impoſitione.*

12 *Manus impoſitionis ritus in ordinibus antiquus.*

14 *Sacerdos in ordinatione ſua accepit duplicem poteſtatem.*

15 *Chriſtus Dominus diuerſis temporibus dedit Apoſtolis poteſtatem remittendi peccatum, & conficiendi Euchariſtiam, &* numero 26. *vbi qualem in manus impoſitione, qualem in porrectione inſtrumentorum.*

16 *Florent. Concilium ſub Eugenio, quatenus de manus impoſitione in ordinibus mentionem non facit.*

17 *Manus impoſitio eſt de eſſentia Presbyteratus, & Diaconatus, & expendes, vt* infra n. 24. & 25.

18 *Græca Eccleſia, num vtatur porrectione in ordinando panis Euchariſtici. Et quare non publicet formas ſacramentorum* n. 19.

20 *Manus impoſitione in ſacerdotio vtramque poteſtatem dari, grauiſſimi authores teſtantur, & offerendi, & dimittendi peccata.*

21 *Catum Syritus improbatur relatus* numero 18.

22 *Granina refellitur, dum dixit Chriſtum inſtituiſſe ordinis ſacramentum, vel per impoſitionem manuum, vel traditionem inſtrumentorum.*

23 *Verba formæ Græcæ* Diuina gratia promouet N. in Presbyterum, *qualiter iungantur cum aliis Dionyſ.* Diuina vocatione &c.

25 *Textus noſter expenditur, &* n. 26.

27 *Impoſitiones manus quot reperiantur* remiſſiuè.

28 *Ritus Presbyteratus, qualis in Eccleſia Græca, & latina* remiſſiuè.

29 *Armeniæ Eccleſiæ ritus in ordinatione Presbyteri. Et qualiter Concilietur cum ritu Eccleſiæ Romanæ* n. 30.

39 *Armeni glorientur accepiſſe ex S. Gregorio Magno ritum conferendi ordinis ſacramentum.*

31 *Armenus ritus in conferendo ſacramentum Pœnitentiæ.*

32 *Græcis, & Armenis, vt non errent, Conſuli debet quod ſequantur ritum Eccleſiæ Romanæ in ſacramentorum adminiſtratione; præſertim Presbyteri.*

AD primam quæſtionis partem de neceſſaria manus impoſitione in ordine Presbyteratus, & Diaconatus, videtur reſpondendum ex dictis *ſupra in dicto cap. 1. q. 1.* in verſ. *ad primam,* vbi dictum eſt materiam conſecrationis Epiſcopalis, Presbyteralis, ac Diaconalis ordinis eſſe manus impoſitionem; quod ſi, vt ibi diſtinxit circa finem verſ. *ego tamen* manuum impoſitio tantum ſit de ſolemnibus, non inquam de ſubſtantialibus, deciſio textus noſtri non difficulter intelligetur iuxta doctrinam relatam *ibi in dicto cap. 1.* ideo hic nulla repetitione opus eſſet, cum 1

iuxta

iuxta distinctionem positam ibi, tota difficultas aliàs interpretibus magna, maneat clara; sed quia, vt *ibi* dictum est, ad vers. *ad primam* manus impositio sit necessaria, in dictis ordinibus materia, euenit quidem tunc, vt quemadmodum in secunda parte illius textus resolutum est de iteratione sacramenti confirmationis respectu illius, qui non chrismate, sed solo oleo fuerat confirmatus; & sic quemadmodum ibi dictum est illud sacramentum oleo, ac Balsamo simul conferri quod chrisma vocatur Iuxta quæ *ibi* adduxi, ita similiter debeat textus noster explicari respectu Presbyteri, & Diaconi ordinatorum absque manus impositione.

2 Quapropter quia vrgent sequentia maxime quibus probatur materiam adæquatam ordinum Presbyteratus, & Diaconatus esse manus impositionem. Et de Ecclesia latina sic patet, nempe quod primo Episcopus imponit manus supra caput ordinandi, nihil dicens, & etiam alij adstantes Presbyteri manus imponunt. Secundo Episcopus tradit calicem cum vino, & Patenam cum Pane, dicens *accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro viuis, & mortuis*, item quod post missam iterum Episcopus imponit manus dicens: *accipe spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt*. Quare Scotus *in 4. dist. 24. art. 3.* Paludan. *q. 6. art. 4.* Bellarmin *tomo 2. de sacramento ordinis cap. 9.* vers. *tertio nota*, Vasquez *in 3. p. disp. 139. cap. 3.* Henriquez *lib. 1. cap. 6. & cap. 11. n. 10.* Coninch *disp. 20. dub. 7. conclus. 2.* Castrus Palaus, *tom. 4. tract. 27. disp. vnica puncto 4. n. 7.* dixerunt posterioris ordinationis materiam esse impositionem manuum factam ab Episcopo; formam verò *accipe spiritum sanctum, quorum*
3 *remiseritis peccata &c.* † Et quod dicta prior manuum impositio sit materia partialis, quæ moraliter coniungitur cum forma *accipe potestatem offerendi sacrificium, missasque celebrandi, tam pro viuis, & defunctis*, docent Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp. 1. sect. 5. n. 98. & 99.* Bellarmin *de sacram. ordinis cap. 9.* Petrus Arcudius *lib. 6. cap. 3.* Amicus *in cursu Theologico tom. 1. disp. 1. sect. 4.* Fornarius *de sacram. ordinis cap. 2. n. 1.* vt multis mediis comprobat Angelus, Berricelus *de mission. Apostolicis tit. 11. de ordine q. 68. sect. 3. & 4.*

4 Quod si in Ecclesia latina manus impositio non esset adæquata, & necessaria Presbyteratus materia, eueniret vtique quod Ecclesia Græca non constituerit eius solam materiam in impositione manus, sed ea Ecclesia hac sola Presbyteros ordinat. Ergo Patet minor ex euchologio Græco, vbi sic dicitur: *quia vere ordinatur fronte incumbens sacra Ara vtrumque genu flectit, Diacono verò clara voce dicente; attendamus: statim Pontifex, imposita manu vna cum Pallio clara voce enunciat, Diuina gratia promouet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum.* Et sic Dionysius Areopagita *de Ecclesiastica Hierarchia cap. 5. p. 2.* probans, ait; *sacerdos coram sacro altari ponens vtrumque genu in capite, habet Pontificis dextram, & in hunc modum à sacrante Præsule,*
5 *sanctissimis inuocationibus consecratur.* † Idemque expressius videtur docere Clemens Romanus *lib. 8. const. cap. 16.* in sequentibus verbis: *cum Presbyterum ordinas Episcope, impone ipse manum capiti Presbyteri, astantibus tibi Presbyteris, & Diaconibus, & faciendo precationem, dic Domine omnipotens Deus noster imple hunc spiritu gratia tua, vt seruiat tibi sincerè, & mente pura, ac pro populo tuo sacta ritè, sine vitio operetur.* Quæ verba videntur congruere ritui expostulato in textu nostro ibi: *suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi*, & Concilium Trid. *sess. 14. cap. 3. de Extrema Vnctione* ibi: *Ministrum Extremæ Vnctionis esse Episcopum, aut Presbyterum ritè ordinatum per manus impositionem.*

Quod idem de Diacono contingat in Ecclesia Græca, vt sola manus impositione ordinetur, 6
videtur admissum per Patres, & Concilia, quatenus significant per impositionem manus conferri ordines, præsertim sacerdotium, & Diaconatum: sic Concil. Nicen *canon. 9.* Antiochenum *can. 10. & 17.* Mogunt sub Sebastiano *canone 35.* Concilium Carthaginens IV. *can. 3.* ibi: *Presbyter cum ordinatur Episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præsentes sunt manus suas iuxta manus Episcopi super caput illius teneant: Diaconus cum ordinatur solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat, quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.*

Patres, & DD. sic etiam docent, S. Ambrosius 7
in epist. 1. ad thimoteum cap. 4. in sequent. verbis: *manus impositionis verba sunt mystica, quibus confirmatur ad opus electum accipiens authoritatem, teste conscientia sua, vt audeat vice Domini sacrificium Deo offerre*, qui, etsi de Solo, sacerdote Presbytero loquatur: tamen porrigunt manus impositionem ad Diaconum; alij Pontifices, ac Patres, vt sunt S. Damassus Papa *epist. 4.* Innocent. I. *epistola 22. ad Episcepos Macedoniæ cap. 3.* Leo I. *epistol. 87. ad Episcopos Africæ* Alex. II. relatus *in cap. ex multis 7. q. 3.* Vrban. II. *in cap. Daibertus 1. q. 7.* ex Patribus S. Augustin. *lib. 5. de Baptismo contra Donatistas*, Theodoratus *de vitis sanctorum cap. 5.* Thimoteus Archiepisc. Cyrenens apud Cantum Syritum *in concordia vtriusque Ecclesiæ tractatu 1. accusat. 64. fol. 117.*

Et quod per solam manus impositionem cum 8
forma *Diuina gratia &c.* ordinentur apud Græcos, testantur non solum latini Doctores, sed & Græci, vt dicunt Arcudius *de concordia Ecclesiæ Occidentalis in sacramentorum administratione lib. 6. cap. 4.* Archiepisc. Cyrenens. Vbi proxime, Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp. 2. sect. 5. n. 85.* Vbi de Presbyteris loquutus, & de Diaconis dicit quod hodie Episcopi Græci Catholici Romæ, dum Presbyteros ordinant, sciente, & consentiente Summo Pontifice (se præsente) non per Calicis, & Patenæ porrectionem id faciunt, sed per manus impositionem, super caput ordinandi, dicente Episcopo, *Diuina gratia promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum.*

Addens ibi quod apud Græcos, etiam catholi- 9
cos, Diaconus ordinatur per solam manuum impositionem, vt etiam testantur Amicus *in cursu Theolog. tomo 7. disp. 2. sect. 4. à n. 3.* Franciscus de Lugo *de sacram. in genere cap. 1. quæst. 7. n. 70. & 73.* Petr. à S. Ioseph *in idea Theolog. sacrament. quæst. 5. resol. 3.* Berricel. *dicta sect. 3. sub num. 22.* & amplius addit idem Cardinalis Lugo *dicta sect. 5. n. 90.* quod vtraque potestas consecrandi scilicet, & absoluendi, traditur apud Græcos vnica materia per vnicam manuum impositionem, &

per

per vnicam formam, i lam scilicet *Diuina gratia promouet N. in Presbyterum &c.*

10 Quare si opponas ex doctrina D.Thom. *in 4. dist. 24.q.2.art.1.q.3.* Richardo *art. 5. q. 3.* Durando *quæst. 3.art.2.* Patres, & Concilia agere de impositione manuum tanquam de accidentali cæremonia iuxta quod expressa fuit decisio textus *in 1.p.in dicto cap.1.hoc tit.* vbi in subdiaconatus ordine illa manus impositio, dicitur cæremonia solemnis, quæ suppletur, nec ideo sacramentum iteratur, sed contra pungunt admodum authoritates adductæ Conciliorum, Patrum, Pontificum, & Doctorum, respectu Presbyteratus, & Diaconatus ordinum; quia vltra responsionem Bellarmini, & Cardinalis de Lugo, *vbi supra*, quos sequitur Berricel. *dict. sect. 3. sub n. 25.* dicentes alias non recte dictum fuisse à Conciliis, Patribus, & Pontificibus ordinari Sacerdotes par manuum impositionem, si hæc cæremonia esset accidentalis, & non autem esset essentialis materia sacramenti ordinis, indeque firmant, non solum in Ecclesia Græca, sed etiam latina manus impositionem præcedentem panis, & vini traditionem esse de essentia ordinis sacerdotalis; & etiam additur ex adductis eam manus impositionem in ordine Diaconatus esse etiam, & similiter de essentia ordinis Diaconatu,

11 Ego iterum corroboro in dictis duobus Ecclesiis, & in Armeni Ecclesia ex sacræ scripturæ locis: nam *Actor cap. 13.* dicitur, quod cum Apostoli crearent Paulum, & Barnabam Presbyteros, tunc inquit textus *ieiunantes, & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos*, 1. ad Timoth. 5. *manus*, inquit Paulus Timoth. Episcopo *cito nemini imposueris*, & 2. ad Timoth. *admoneo te, vt ressuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum*, & *cap. 4.* ibi: *noli negligere gratiam, quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyteris.*

12 Cum ergo loca hæc accipiat Trid, *sess. 23. cap. 3. de ordinationis ritu*, & Baronius *anno* 44. verf. *quibus autem ritibus*, qui obseruat ex S. Hieronimo *epist. 85.* ritus imponendi manus super eos, qui sacerdotio initiantur Apostolos ex veteri testamento sumpsisse, vt patet *exodi cap. 29.* vbi Aaron, & filij eius manus imponebant super eos, qui sacerdotio leuitæ initiarentur. Ergo ex prædictis satis colligi videtur manus impositionem supplendam in textu nostro in ordine Presbyteratus, & Diaconatus iuxta mentem Greg. IX. hic respicere ad collationem nouam ordinis talis suscepti sine impositione manus à collatore.

13 Et ita quamuis ex verbis textus nostri soleant Doctores idem respondere, ac de prima parte *dicti cap. 1.* vt *supra* dictum est, eo quod Concilium Florentinum non meminerit impositionis manuum, sed solùm porrectionis panis, & vinis item & ex doctrina textus nostri, vbi dicit Nugnus relatus à Leandro *de sacram. ordinis. disp. 3.q.7.* ilio textu probari manuum impositionem, non esse de essentia Presbyteratus, & ex aliis fundamentis ab eo adductis: tamen ipse Leander, ex dicto Concilio Carthagin. IV. *cap. 2. ad 5.* & ex Concilio Toletano XI. relato *in can. Presbyter, & canon. quorundam clericorum dist. 23* vbi, præcipitur quod in ordinatione Presbyterij, & Diaconi Episcopus manum imponat; & quia qui caret potestate remittendi peccata, non potest dici plenè sacerdos; sed hanc potestatem accipit ordinandus per impositionem manuum, & formam remissionis peccati; ergo impositio manuum essentialis, est materia Presbyteratus.

Accipit enim sacercos in ordinatione sua, duplicem potestatem, vnam præcipuam, & primariam in consecratione panis, & vini Alteram potestatem secundariam supra corpus Christi mysticum, idest supra fideles dimittendi peccata, indeque procedere, vt in Ecclesia latina in Presbyteri ordinatione, adhibeatur duplex materia, & forma, posteriorisque ordinationis materia sit impositio manuum, facta ab Episcopo; forma verò: *accipe spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* vt docuerunt iam adducti, Scotus, Vasquez, Bellarminus, & alij, Berricelus *dicta quæst. 168. de missionib. Apostol. tit. 11. de ordine sect. 3. sub n. 10.* Ergo, 14

Et confirmatur, quia Christus Dominus diuerso tempore dedit suis Apostolis potestatem remittendi peccata, ac dedit conficiendi Eucharistiam: nam hanc dedit in vltima cæna, illam vero post resurrectionem *Ioan. 20.* quando in sufflauit, vt dicit hic Bellamera *n. 3.* cum Ioanne Andrea, & Abbas cum aliis *sub n. 2.* Ergo etiam Episcopus diuersis temporibus has duas potestates sacerdotibus tribuit, conficiendi videlicet Eucharistiam per porrectionem panis, & vini, per verba relata: *accipe potestatem offerendi sacrificium &c.* remittendi verò peccata postea per impositionem manuum, ibi: *accipe potestatem remittendi peccata &c.* Ergo cum non credatur aliter Christum instituisse sacerdotes, quàm instituit Ecclesia: sequitur, vt cum hæc sequatur institutionem plenè à Christo factam, vt non valeat immutari, indeque manus impositio in Presbyteratu, & Diaconatu, sit de essentia ordinis. 15

Nec obstare dicunt Doctores, quod Florent. sub Eugenio nullam fecerit mentionem de manus impositione; quia non inde sequitur, vt in ritu latino, manus impositio non sit de essentia; eo quod non sit efficax argumentum ab authoritate negatiua, nec voluerit Eugenius in decreto pro instructione Armenorum §. *Sextum* sacramentum tradere totum ritum latinum ordinis, sed quod se remittat ad Pontificale Romanum: ita expendit Berricellus *dicto tit. 11. de ordine q. 188. sect. 4. sub n. 27.* in verf. *nec prædictis*, Leander *dicta quæst. 7.* in verf. *ad primam*, dum dicit nullo modo meminisse impositionis manuum; quia (vt dictum est) notissimum erat ex scriptura, Conciliis, & Patribus eam essentialiter requiri ad ordinationem sacerdotis, vt meminere relata iam Concilia, quæ tamen, vt videtur ex adductis, nec minimam mentionem instrumentorum, calicis, & Patenæ fecerunt (quia tunc illa in controuersiam non veniebant.) Et sic concludit Leander non esse de sumendam adæquatam, & totalem materiam Presbyteratus ex solo Concilio Florentino, nec ex solo Chartagin. & Toletano, sed ex omnibus simul collectis: itaque dicendum adæquatam materiam sacerdotij esse, & porrectionem panis, & vini in suis vasis, & manus impositionem. 16

Vide idem Leander *dicta quæst. 7.* verf. *ad confirmationem* acerrimè probat non probari ex textu nostro contrariam sententiam; nempe, vt in ordine Presbyteratus, & Diaconatus, manus impositio sit ritus cæremonialis, sed potius ex illo 17

illo definiatur oppositum scilicet, vt sit de essentia illorum ordinum, & probat primo ex titulo huius capitis, hoc est ex epigraphe ibi: *si in ordinatione Presbyteri, vel Diaconi, manus impositio fuerit praetermissa, statutis temporibus supplebitur*, explicat *supplebitur* necessario, quia est de necessitate sacramenti ordinis, & secundo dicit sic constare ex contexturae litteia, quam refert, vbi pro hac totam illam inducens, ait, non obstare quod Pontifex Greg. IX. dicat *manuum impositionem esse ritum ab Apostolis introductum*; quia respondet, vt non ob id intendat Pontifex docere Apostolos instituisse talem ritum, sed à Christo institutum primos, vsurpasse, seu ad praxim homines ordinando reduxisse: ita Leander.

18 Sed quia dixit Ioannes Baptista Cautum: Syritus *in tractatu de concordia vtriusque Ecclesiae*, vbi *tract. 1. accus 61. & accusat. 90. elencho 15.* in Ecclesia Graeca materiam ordinis sacerdotalis, esse traditionem panis Eucharistici in manus ordinandi, ac vini consecrati, cum hoc forma: *accipe panem hunc, & effice corpus Christi; vinum autem, quod est in hoc calice effice sanguinem Christi*, addens: ideo hanc materiam, & formam non inueniri in Euchologiis Graecis typis impressis; quia Ecclesia Graeca abhuc seruat morem primitiuae Ecclesiae temporis S. Dionysij Areo-

19 pagitae. † Et sic formas sacramentorum non publicat, ne irrideantur ab infidelibus, nec ponit in publicis scripturis, sed dat manu scriptas Episcopis, & Parochis, atque aliis Presbyteris: haec ille, vt refert Berricellus *dicto tract. 11. de ordine q. 168. sect. 4. n. 18.* Inde videtur si hoc verum est, vt quemadmodum in Concilio Florentino omissa est manus impositio apud Ecclesiam latinam, hic ex causa vrgentiori in Ecclesia Graeca manus impositio in publico practicetur, in secreto autem cum praedicta materia, & forma, quae vera videtur esse, ne implicentur ritus substãtiales Ecclesiae latinae, & Graecae Indeque iam dicendũ fore manus impositionem, de qua in textu nostro fuisse tantum caeremonialem; & sic ea omissa, supplendam tantùm, vt dictum est de manus impositione omissa *in dicto cap. 1. in eius 1. p. q. 1.* cum non appareat in decisione horum Iurium aliquam differentiae rationem inueniri, nisi tantum quod Innocentius III. ibi loquatur de subdiacono; hic autem Gregorius IX. de Presbytero, & Diacono.

20 Adhuc tamen, quia grauissimi authores testantur vtramque potestatem, scilicet offerendi sacrificia, & dimittendi peccata dari simul per impositionem manuum, cum relata forma *Diuina gratia promouet N. in Presbyterum &c.* inter quos Cardinalis Lugo *de sacram. in communi disp. 2. n. 90.* Pater Amicus *in cursu Theologico tom. 7. disp. 1. sect. 4. n. 31.* Angelus Maria, Berricellus *de missionib. Apostol. de ordine*, Legendus omnino *tit. 11. q. 168. sect. 4. & ibi à n. 32.* vbi postquam *à n. 29.* monens lectorem Catum Syriti doctrinam sibi valde suspectam, illum improbans, multis fundamentis dicit in *vers. tertio dicto n. 32.* quod praedicta forma *Diuina gratia promouet N. in Presbyterum &c.* sufficienter probat vtramque potestatem: nam cum vtraque potestas sit penes Ecclesiae Presbyteros hac voce *Presbyteri* suffi-

21 cienter vtraque exprimitur. † Et ibi *dicto n. 32. vers. infertur tertio*, dicat falsum esse, quod ait Catum Syritus *in concordia vtriusque Ecclesiae tr. 1. accusat. 64.* nempe apud Graecos bis ordinari sacerdotes; quia in priori ordinatione, confertur illis potestas consecrandi corpus Christi, in posteriori longa post tempora confertur potestas dimittendi peccata per impositionem manuum cum forma, *accipe spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* & ex eo falsum appelet etiam, quia in numeris Graecorum Euchologiis, in quibus habentur omnes ritus omnium ordinum, non habetur ritus iste duplicis ordinationis sacerdotis, quem ipse solum Cautum Syritus scit; ac vniuersus orbis hactenus ignoret, nec ille inueniatur in Dionysio Areopagita *de Ecclesiast. Hierarch. cap. 5 p. 2.* nec in sancto clemente Romano *lib. 8. constit. cap. 16.* nec in Concilio Cartagin. IV. *canone 4.* nec alibi extet vestigium aliquod duplicis ordinationis duplici, & diuerso tempore collatae, nec aliquis auctor adhuc meminerit; praesertim in Ecclesia Graeca, ideo subsistendo in adducta sententia, quod manus impositio in ordine Presbyterij, sit de substantia illius ordinis, vidatur, vt adhuc sit sub lite verus nostri textus intellectus.

Vnde videtur etiam, vt potuisset Grauina *in opusculo de sacram. ordinis contra Spalatensem disp. 2. dubit. 3. §. 3. n. 17.* excogitare alium dicendi modum, nempe Christum ita instituisse sacramentum ordinis, vt vel per impositionem manuum, vel traditionem instrumentorum conferretur; sed enim referens, & impugnans D. Berricel. *in relata quaest. 168. de ordine tit. 11. sub n. 37.* in *vers. infertur sexto*, & postquam, etiam *à n. 33.* plura fundamenta adduxerit. † Et *n. 36.* eleganter expendat pro sua sententia verba, quae refert ipsius D. Dionysij *dict. cap. 5. p. 2. de Ecclesiast. Hierarchia*, adunans ea, ac confortans cum verbis praedictae formae Graecae: *Diuina promouet N. in Presbyterum*, cum illis Dionysij: *Diuina bocatione ad sacerdotalis officij consummationem peruenerit*, dicens *Diuinam vocationem* manifestare nihil aliud esse, quàm dicere Graecum Episcopum: *Diuina gratia promouet N. in Presbyterum*, sicque explicet S. Maximus Matyr *in scholiis ad sanctum Dionys ad cap. 5. p. 3. §. 2.* qui floruit circa annum Domini 640. vt Petrus Lanselius etiam scribit *in disputatione Apologetica de S. Dionysio Areopagita, eiusque scriptis*, vt habetur *tom. 2. operum Dionysij editionis Antuerpiae anno 1634. fol. 489.* testatus de fide maxima praestanda Maximo Martyri tanto, explicanti in *dicto §. 2.* ea verba *recitationem*, vbi vocat *recitationem*, quando in ipsa ordinatione pronunciat. *Diuina gratia hunc, qui ordinatur ad hunc ordinem promouet.* De sancto Maximo Martyre scribit Cardinalis Bellarminus *de scriptorib. Eccles. ad annum 650.* Legendus idem Berricel. *n. 35.* qui maximopere conatus est defendere in Ecclesia Graeca solo manus impositione Presbyterum ordinari sub praedicta forma; nihilominus suam doctrinam vult, non vt certam, sed vt probabilem. 22 23

Cumque referat ipse Berricel. *sub dicto n. 35.* diutissimè de hac grauissima controuersia disputatum esse à grauissimis, & doctissimis Theologis in sacra congregatione Cardinalium deputatis pro Euchologio Graeco, & an sit sufficiens haec forma: *Diuina gratia promouet N. in Diaconum, Presbyterum. Episcopum*, disputatumque à congregatione trigesima octaua, vsque ad quinquagesimam actorum Eucologij, & quod varii varia dixerint, sibique apprimè placeat sapientissimum votum 24

votum sapientissimi Abbatis Hilarionis, scilicet: *diligenter inuestigandum, an antiqui Patres fuerint ordinati ritu, qui in euchologio Prescribitur*, nihil audens idem Aerricel. vt certum tradere asserens tantùm probabilia, quæ scripsit commendans ibi videndum Comitol. *lib.1.q.48.* qui Græcorum sacerdotium in dubium reuocat, & problematicè disputat.

25 Ideo ego in tam ingenti difficultate, quæ propria est cultorum Theologiæ scholasticæ meliori eorum Iudicio non submitto, spectans, vt Berricel. Apostolicæ sedis Iudicium, & ad propositum textus nostri, si teneas manus impositionem esse de essentia ordinis Presbyteratus, & Diaconatus, ac Episcopatus, intelligendum esse Greg. I X. hic, etsi similem responsionem prætiterit per verba sequentia ibi: *non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos cautè supplendum, quod per errorem extitit prætermissum*, ac Innocent. III. *in dicto cap. 1.* ibi: *ad quod breuiter duximus respondendum, quod in talibus non est aliquid iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermissum*. Tamen in responsione Greg. I X. sacramentum ordinis Presbyteratus, ac Diaconatus non fuisse collatum, quia, vt Pontifex dicit in primis verbis textus nostri ibi: *Presbyter, & Diaconus, cum ordinantur, manus impositionem tactu corporali* (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt, quod si omissum fuerit (respondit) *non est aliquatenus iterandum &c.* Hic enim Pontifex videtur decernere manus impositionem in ordinatione dictorum ordinum, (qua omissa) supplendum esse in alia ordinatione, statutis temporibus, quod per errorem fuerat præstermissum; id est quia nullus ordo Presbyteratus, ac Diaconatus fuerat collatus, supplendam esse manus impositionem, vt valide sacramentum in collatione illorum ordinum celebraretur, Iuxta quæ dixi *in cap. 1. in prima eius parte, & in p. 2. vers. ad secundam*, explicans aliam difficultatem de confirmato solo oleo, & non chrismate, ex cuius doctrina hic ad respondendum applicanda, videtur satis huic difficili dubio satisfieri cum etsi ibi Pontifex simul interrogatus de duobus sub vnica decisione in verbis proxime adductis responsum præstiterit: tamen vt ibi expendi accomodando singula singulis, ac dicens in dicta prima parte, vt omissa manus impositio, de qua ibi, non fuerit de essentia subdiaconatus ordinis; eo quod illius ordinis alia sit materia.

26 Vel dices cum Abbate *hic dicto n.2. vers. quæro qui actus*, & D. Bellarmera sub *dicto n.3.* & ex dictis *supra* in vers. *& confirmatur*, vt quia in ordinatione sacerdotalis confertur duplex illa potestas, prima principalior ad conficiendum sacramentum Eucharistiæ simul cum porrectione calicis, & Patenæ, & in hac ordinatione imprimi characterem, nec postea iterandam hanc materiam, & formam, eo quod defecerit secunda ordinatio per manus impositionem ad secundum illum effectum dimittendi scilicet peccata sub certa forma verborum, *Ioan. 20 & Matth. 16. & 18* dicentibus, quod Dominus has potestates diuisim contulerit Apostolis; eo quod ante passionem contulerit illis primam, secundam verò post resurrectionem, quando insufflauit *Ioan.* ... & quod per istam secundam designat... quædam gratiæ plenitudo; quæ si omissa sit manente sacramento, in prima datione ordinis sacerdotalis, quoad conficiendum Christi corpus, secundam suppleri per impositionem manus, quæ omissa fuerit; & sic intelligunt textum nostrum; ècontra verò si ordinatio facta esset, quo ad dimittenda peccata per manus impositionem, & non esset facta alia illa principalior, qua confertur principalis potestas ad actum confectionis Eucharistiæ, non sit valida secunda ordinatio, quia à prima scilicet sacerdotali conficiendi Eucharistiam dependet secunda dimittendi, scilicet peccata, quod clarius patefit ex dictis *q. 2. & 3.* Quod si dicas hæc benedicta, sed non applicari ad Diaconum, de quo in textu nostro; respondeo ex dictis *supra in dicto cap. 1. sub dicta q.* . vers. *ad primam*, vers. *de materia vero Diaconatus*.

Ad secundam partem quæstionis, quot manus impositiones reperiantur visitatæ in sacramentis, sacramentalibus ac in aliis ritibus Ecclesiasticis; quia iam *in dicto cap. 1. hoc tit. q. 1* in vers. *& ob id*, vers. *item*, & vers. *& quidem*, & *in cap. vnico de sacra vnctione* vers. *per frontis q. 2.* & Vberius *q. 4. & q. 9.* ideo ad *ibi* dicta te remitto vt intelligas, & ad dicta *hic*. 27

Ad tertiam quæstionis partem de ritu Presbyteratus in latina, & Græca Ecclesia, quia iam abunde hic in vers. *ad primam* actum est; item, & *in dicto cap. 1. de sacra vnctione in §. per frontis sub q. 9.* plura dixerim de consuetudine Ecclesiæ Græcæ, vt Presbyter sit minister sacramenti confirmationis, ideo etiam ad dicta in relatis locis, ac in aliis, vt quæ dixi *in cap. cum secundum 9. de temporibus ordinat*, vbi de Græcis à latinis non ordinandis, nec ècontra si in ritu diuersi sint te remitto. 28

Ad quartam de ritu Ecclesiæ Armeniæ, respondent interpretes materiam, & formam ordinationis Presbyteri quoad potestatem consecrandi corpus Christi, materiam esse impositionem manuum formam verò illa verba, quæ Episcopus imponens manus dicit *Domine Deus concede huic famulo tuo, vt ordinem Presbyterij per hanc vocationem, manus impositionem suscipiat*, & probant, quia in toto ritu Armeno nulla verba sunt apta ad significandum tunc conferri potestatem consecrandi corpus Christi præter ista: *concede huic famulo tuo, vt ordinem Presbyteratus per hanc manus impositionem suscipiat*, quia illa verba, quæ Episcopus dicit porrigens calicem cum Patena, non sunt apta ad significandum tunc in illa porrectione conferri potestatem; dicunt enim, vt apertissimè significent antea fuisse collatam: nam dicit Episcopus *accipe, suscipe; accepisti enim potestatem consecrandi, ac conficiendi sanctum sacrificium*; arguunt, ergo, si accipit, nunc de præsenti non accipit; ergo cum porrigitur calix cum Patena, non confertur tunc in Armeno ritu potestas consecrandi, nec quod ea porrectio sit materia sacramenti, sicut est in nostro ritu latino. 29

Sed quia Angelus Maria Berricel. *de Apostolicis missionib. tit. 1. d. q. 168. sect. 5.* longe agit de dicto ritu Armeno in ordine Presbyteratus, & referat ex Galano *in conciliatione Ecclesiæ Armenæ cum Romana c. 11.* item, & ritus, ac cæremonias, quibus Presbyter ordinatur in Ecclesia Armena; & referat etiam (quod dictus Galenus *d. c. 11. n. 1.* ex Gregorio Cæsariensi Doctore Armenos scilicet gloriari ex S Greg. Magno summo Pontifice, accepisse ritum conferendi ordinis sacramentum, asseratque Galan. *d. c. 11. n. 14.* se ex mandat. sacræ cōg[r]egationis diligentissimè, dum Constantinopoli ageret, scripsisse præcipuas ordinum formas, ac mate[ri]as ex vetustissimo Rituali Armeno, quo eorum Epis- 30

copos in conferendis ordinibus vsos, esse & ipse prius viderat in Armeno, quæ ibi extat Ecclesia Patriarchali, & ad Eminentissimos cum translatione latina misisse, ideo nō plus scribendum duxi.

31 Et quia idem Betricel. *n.43.* refert *dict. sect.5. à n.41.* materiam, & formam in ritu Armeno conferendi potestatem, ministrandi sacramentum Pœnitentiæ, dicens ex Rituali illorum materiam esse cinguli ligationem, *ligat cum cingulo* & dicens *accipe potestatem à spiritu sancto ligandi, atque soluendi*, hæc verba esse formam quoadunans cum illis, quæ Dominus per Matth *cap.18.* dixit Apostolis, *quod cumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in cælis, & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis*, quibus proprie ex Conciliis, & Patribus significatur proprie potestas absoluendi in sacramento Pœnitentiæ, vt latissime scriptores pertractant de hoc sacramento agentes, & canonistæ in tit. *infra pœnit. & remis.* quibus te remitto.

32 Vnum tamen cum D. Betricel. *dict. sect.5. in fine* vers. *semper* consulenddm esse Iudico omnibus Græcis, & Armenis, & quibus cumque, vt Romanæ Ecclesiæ, quæ errare nequit ritum sequantur in sacramentorum administratione, præsertim in administratione Presbyteri & cum in illa ordinatione agatur de æterna salute tot populorum non est cur in re tanti sit committenda disputationi doctorum; præsto enim sit via tutissima, ait etiam hanc fuisse intentionem Concilij Florentini, & Eugenij IV. in decreto de vnione, tradit ritum administrandi sacramenta præsertim conferendi ordinem Presbyteratus.

QVÆST. II.

An si in aliqua ordinatione non fuit applicata debita materia, possit die sequenti adhiberi, non expectando aliam ordinationem? An si sacerdos, ac Episcopus non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentumsin cuius porrectione imprimitur character, teneatur iterum ordinem, tam in Presbyteratu, quàm Diaconatu, & subdiaconatu? Et an qui tetigit tantùm calicem, & non Patenam validè sit ordinatus? & de aliis remissiue? an Episcopus possit ordinare extra tempora subdiaconum, qui susceperat ordinem subdiaconatus, aut Diaconatus aut Presbyteratus cum actuali intentione, & protestatione illud non suscipiendi? Et an habuerit Ecclesia authoritatem, & potestatem determinandi materias, & formas specificas, ordinationum; eo quod Christus Dominus in hoc sacramento in genere tantum, vt in aliquibus instituerit præcipiens rebus, & verbis aptis ad significandum practice gratiam, & effectum sacramentorum, ea confici.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis defectus, qui contigit in ordinatione, potest suppleri quacumque alia die extra tempora ordinum, cum distinctione* n.2. & 3. *& qualiter* n.4. *& à quocumque Episcopo* n.5.

3 *Iteratio ordinum, etsi eodem licet fieri maiorum, & minorum ex Concilio, tamen minores cum subdiaconatu vna Die, altera verò Diaconatus, & Presbyteratus* numero 4.

4 *Solemnitates ordinum, qui supplentur, non iterantur in conditionata iteratione, sed tantùm substantialia sub conditione* numero 4.

6 *Iterare tenetur Episcopus, aut ordinatus in ordinatione, si non tetegit vasa, & instrumenta necessaria ad characterem sub conditione* n.7.8.

7 *Contactus instrumentorum in ordinatione, qualis debeat esse, ne ex eius defectu iteratio fiat* num. 8. *vbi de traditione necessaria in Baptismo, confirmatione, & vnctione.*

9 Accipere *verbum quo facto accipiatur in traditione rerum temporalium, aut spiritualium sacramentorum.*

10 *Tactus physicus quid operetur in ministrandis ordinibus.*

11 *Sacerdotij ordo num iteretur, si ordinandus non tetigit Patenam, & Hostiam, aut solum calicem* n.12.13. & 14.

14 *Presbyteratus num iteratur, si in Patena non ponatur Hostia, & in calice vinum, etsi eorum tactus non sit necessarius* n.15.

16 *Episcopus num queat ordinare extra tempora Diaconum, qui acceperat subdiaconatus, aut Diaconatus, siue Presbyteratus ordinem cum actuali intentione, & protestatione illud non recipiendi.*

17 *Trid.* cap.1, sess.21. & sess.7. can n.18. 19. 20. 21.22. & 23. *circa mutandas sacramentorum formas, & materias ab Ecclesia.*

19 *Materia, & forma sacramentorum à Christo instituta fuerunt.*

20 *Christus Dominus immediatè instituit omnia sacramenta, Ecclesia tantùm promulgauit.*

23 *Sacramentum legis naturæ à solo Deo fuit institutum.*

24 *Ecclesia errare non potest in assignandis mediis ad salutem necessariis.*

26 *Materiam ordinum solum in genere probabile est à Christo institutam, ab Ecclesia in particulari* n.26.

27 *Sacerdotium, & Diaconatus olim conferebantur per solam manus impositionem.*

28 *Ecclesia potest præcipere communionem sub vna tantùm specie.*

29 *Græcus ritus qualiter cum latino in sacramentis contingat.*

30 *Latitudo quædam admittitur in administratione sacramentorum.*

31 *Ritus Ecclesiæ latinæ, & Græcæ discrepant in administratione, & collatione ordinum.*

AD primam quæstionis partem, quæ pro textu nostro est non parum congrua, existimo respondendum ex doctrina Thomæ Sanchez *lib.7. Concil. cap.1. dub.13. n.7.* & ex Granado *controuers.9. de ordine tract.3. disp.3.* Quintana Dueñas *in Theologia morali tom.1. tr.6. singulari 1.* Diana *p.9. tract.8. miscel.* & aliis sub aliqua distinctione: 1

diſtinctione: etenim idem Quintana Dueñas firmat ex multorum recentiorum ſententia eos, qui ſtatutis temporibus à Iure,& cæremoniis ordinati ſunt,ſi poſtea cognoſcant aliquem defectum ſubſtantialem ad valorem ordinis,in ſua ordinatione interfuiſſe v. g. quia debita materia non fuit, vel non fuit,debite applicata,aut calicem,librumve non tetigerunt, aut abfuit in ſacerdotio manus impoſitio, poſſe quolibet tempore eiuſmodi defectus ſupplere, hoc enim ait non eſt ordinem celebrare,ſed perficere,quod imperfecte præſtitum eſt tempore ordinationis.

2 Et licet quandoquid ſubſtantiale omiſſum eſſet, deberet ſuppleri ſtatutis temporibus, vt docent aliqui apud Thom.Sanchez, *vbi ſupra*, ac refert Quintana Dueñas, ſed cum iterantur ordines ex dubio primi Baptiſmi, vt non deberent ſuppleri his temporibus,docet,cum in his ordinibus nihil defuerit, quod debito tempore,non ſit collatum, hocque ſtatutum eſſe pro vera, & abſoluta ordinum collatione,non pro conditionata,ac ſimiliter neceſſum non eſſe,vt in Eccleſia,aut alio publico loco conferantur, & firmat ſat eſſe in ſecretiori conferri.

3 Vnde inferunt idem, & Granados,ac Diana *vbi ſupra* licere eodem die omnes ordines, tam minores, quàm maiores ſimul iterari, conſulunt tamen minores cum ſubdiaconatu vno die,& duobus ſequentibus,diaconatum, & ſacerdotium in duobus ſequentibus ſuſcipere, niſi aliquod ſcandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur,quod eſt vitandum, maximumque eſſe dicunt in publicitate,& interſtitiis videre, nempe quem ſacerdotem cognouerunt homines modo ſacris initiari.

4 Addunt deinde ſolemnitates omnes,quibus ſacerdotium Diaconatus,& ſubdiaconatus, vel alij minores ordines conferuntur, non eſſe neceſſario adhibendas in hac conditionali ordinum repetitione, ſed ſolùm præciſè ſub conditione iteranda eſſe,ea quæ requiruntur ad valorem ſacramenti, aſſerunt ex aliis recentioribus in defectu ſubſtantiali,iteranda ſolùm eſſe ea,quæ omiſſa ſunt,vel de quibus dubitatur v.g contractus inſtrumentorum, vel manuum impoſitio ſimul cum prolatione formæ, quod præcipuè obſeruari ſufficere dicunt in dicto dubio, & in iterando conditionaliter ordine, cuius cæremonias omnes certo ſcitur eſſe factas.

5 Imo addit Quintana Dueñas ſcitu dignum hæc ſuppleri poſſe à quocumque Epiſcopo: ita refert etiam Diana.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem,ſuppoſitis quæ dixi *ſupra in cap.1.q.3. & 4.* & quæ dico hic in verſ.*ad tertiam.*Reſpondeo quod ſi ſacerdos, & Epiſcopus non tetigit vaſa ſacra, aut illud inſtrumentum, in cuius porrectione imprimitur character, teneatur iterare ſub conditione. Et eſt ratio, quia adſunt opiniones probabiles hinc inde an contactus vaſorum ſacrorum,aut inſtrumenti, v. g.calicis cum Patena,& Hoſtia in ſacerdotio, ſit de eſſentia ſacramenti;ita vt ſine illo non ſit verus ordo.

7 Inter Doctores, vt teneantur tangere ſunt Armilla verb.*ordo n.*4 Sotus *in 4 diſt.*44.*q.*1.*art.*2. Victoria *in ſumma q.*111.Emanuel Sa verbo *ordo n.*3. Tabiena *eodem verbo n.* 1. & huic ſententiæ adhærent acerrimè Leander nouiſſimè *tract.6. de ſacram.diſp.6.q.*21.ex D.Thom *in* 4.*diſt.*24.*q.*1. *q.*5.*ad* 3.*& in addit.q.*34.*art.*5.*ad* 3.Caietano *in opuſculo tom.*1.*tract.*26.Paludan.*diſt.*25.*q.*1.*art.* 1.Raynerio verb.*ordo cap.*25 Nugnus *q.*34. *art.* 5.Siluester verb.*ordo* 1. *q.* 5. Valentia *diſp.* 9.*q.*1. *puncto* 5.Ægidio *diſp.*20.*dub.*7.*n.*7.Fornario *de ordine cap.*2.*n.*4. & alij multi, ex eo quia vt in omnibus aliis ſacramentis habentibus materiam tangibilem,neceſſum eſt,quod recipiens phyſice, & realiter attingat illam,vt in Baptiſmo aquam, in confirmatione chriſma, in Vnctione oleum &c. ſic & in hoc ſacramento ordinis vt tangatur calix,Patena,liber,Viceolus,Candelabrum,& clauis ab ordinando,videndi ſunt Caſtrus Palaus *tract.*27.*puncto* 4.*n.*22.Trullench,*de ſacram.lib.* 6.*dub.*2.*n.*5.*&* 6.Geſuald.1.*p.ſumma tract.* 31. *cap.* 3. & hanc vocat multo probabiliorem Sanchez *tom.* 2. *Concil. cap.* 1.*dub.*2.*&* de Caſtillus *tract.6.diſp.*1.*dubio* 14.*n.*205. vbi ait in praxi tenendum,ſic vt ſi ſacerdos eo modo,quo exigit hæc opinio,non tangeret materiam,non eſſet certò ordinatus, & conſequenter peccaret ſi eo defectu audiret confeſſiones, niſi in Extrema neceſſitate,aut accepto ſtipendio,miſſas celebraret,& probabilem vocat contrariam *num.*203.Faber *de ſacram.ordinis in* 4.*diſt.*24.*q.*1.*diſp.*1. *cap.* 4. *à n.* 121. & alij.

Quod iſte contactus phyſicus neceſſarius non ſit, ſed ſufficere tantum manus extenſionem, vel acceptationem, cum multis Diana *p.* 2. *tract.* 2. *miſcel.reſ.*3.Hurtadus *de ordine diſ.*15. Sotus *in* 4.*diſt.*24.Reginald.*in praxi tom.*2.*lib.* 30. *tract.* 1.*cap.*2.*n.*8.Molfoſius *in ſumma tom.* 1. *tract.* 2. *cap.*1.*n.*42.cum Vaſquez, Raguzinus *de ordine q.* 5.*n.*3.Henriquez *lib.* 10. *cap.* 10. *lib.* 1. *littera D.* Nauar.*cap.*22.*n.*17.Albertus Magnus *in* 4. *ſent. diſt.*24.*art.*38.*ad* 2.Zambran *de caſibus tempore mortis occurrent.cap.*6.*dubio vnico n.*6. Layman *in Theologia morali*,ex ea ratione, quia Concilium Florentinum nihil meminit de contactu,ſed tantùm de traditione cum tamen diligentiſſimè egerit de neceſſariis pertinentibus ad eſſentiam ſacramentorum, item quia traditio inſtrumentorum tantùm deſeruit ad determinandam poteſtatem, quæ datur, ſed ad hoc non requiritur contactus, ſed oſtenſio præſens cum ſigno acceptatiuo,quia non eſt eadem ratio, quæ in Baptiſmo, confirmatione, & Vnctione; non enim dicitur quis lauari,vel vngi,niſi aqua, vel oleum attingat eius corpus. † Et probant deinde à ſimili Iuris traditione;quia vere quis dicitur accipere equum, vel nummos in ſuos,licet illos non tangat, modo ſit oſtenſio præſens, qua tradantur, & ab ipſo acceptentur, vt patet ex inſinuaris *in cap.*2. *de conſuetudine*, & infra *in Rub. de cauſa poſſeſſ. & prop.* cum poſſit inquam aliquando acquiri poſſeſſio, ſitque vera traditio abſque reali apprehenſione, modo ſit aliquod ſignum exterius loco illius apprehenſionis realis, vt patet.& hanc iterum docuit idem Diana *part.* 5 *tract.* 13. *ſub reſ.* 47.& contraria fundamenta explodit idem *dict.* 3. *p. reſ.* 185. dicens quod verbum accipe ſolum ſignificat poteſtatem ſpiritualem ordinando conferendam per exhibitionem ſymboli externi, quo collatio talis poteſtatis ſignificatur; & ſic negandum tale verbum ex neceſſitate ſacra referri ad eum, qui ordinandus eſt, vt capiat, ſeu manu tangat externum ſymbolum, nec ex praxi Eccleſiæ, non plus colligi,quàm quod talis cæremonia tangendi materiam ab Eccleſia præcipiatur:ita etiam Layman *ſupra* alia plura dicens pro reſponſione, & licet

licet Abbas *hic* contrarium sequatur *n.* 2. in fine vers. *quaro an manus* probans ex verbo *impositionem*, loquitur vero in ordinatore, vt *ibi* patet.

10 Et resoluunt Doctores, & idem Diana *dicta res.* 43. & Granados *in* 3. *p. D. Thomæ de sacram. controuers.* 9. *tract.* 1. *disp.* 6. *n.* 24. vt quia respectu Episcopi, & sacerdotis sunt opiniones diuersæ, debet iterari ordo sub conditione iuxta quæ dixi *in cap.* 1. *hoc tit. q.* 3. *&* 4. sed non inquam sit reiterandus, si tactus deficiat physicus, quando quis sumit ordinem Diaconatus, & subdiaconatus, quibus supposita opinione probabili, quod in omnibus ordinibus tactus materiæ tangibilis phycicus, sit necessarius, videtur impugnandum, nisi respondeas, vt iam sub hoc *cap. & dicto cap.* 1. dixi in ordine sacerdotali esse aliam rationem superiorem sacrificandi scilicet, & absoluendi à peccatis: nam si forte in sententia tactus physicus ille fuisset omnino necessarius, posset euenire, quod non sacerdos sacrificando, & absoluendo nulliter in re maximi ponderis faceret, quod in aliis ordinibus non militat, in quibus non adest tantùm periculum.

11 Notabis pro complemento quod etsi aliqui apud Sotum *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 2. apud Ægidium *disp.* 20. *dubit.* 7. *numero* 7. teneant, vt ad sacerdotium promouendus debeat de necessitate sacramenti simul cum calice, & Patena Hostiam illi super impositam contingere; & in id videatur inclinare Henriquez *lib.* 10. *cap.* 10. *numero* 1. sed Iacobus Granados *supra numero* 10. dicit posse tutâ conscientiâ sacerdotem exercere ordinem sacerdotalem, nec teneri illum iterare, si immediate tetigit Patenam, licet non tetigerit Hostiam, videtur sequi Diana *dicta parte* 5. *tract.* 3. *disp.* 47. vers. *unde* in fine; imo idem *dicta* 3. *parte tract.* 4. *res.* 185. ante finem in vers. *notandum*, dicit idem etiam procedere in sententia Doctorum tenentium contactum

12 physicum esse necessarium. † Imo & Sotus, & Syluester, quos citat, & sequitur Villalobos *tom.* 1. *in sum. tract.* 11. *dif.* 4. *numero* 3. Conink *dicta disp.* 20. *dub.* 7. *numero* 71. Ioannes de la Cruz *in directorio conscientiæ parte* 2. *de sacramento ordinis dub.* 2. *conclus.* 1. Ledesma *in summa tom.* 1. *de sacram. ordinis cap.* 3. *conclus.* 2. *circa finem*, asserunt satis esse, vt quis in tali casu tangat solùm calicem, aduertunt tamen, & cum illis Diana *dicta res.* 185. *in fine*, vt debeant ipsi diligenter curare, quod in ordinatione subdiaconatus tangatur Calix cum Patena, in Diaconatu liber Euangeliorum, in Presbyteratu Calix cum vino, & Patena cum Hostia, seu pane; quia ita Ecclesia præcipit. Et de his omnibus inquirens etiam Leander, & ex multis diuersas sententias referens *dicta disp.* 4. *à quæst.* 24. resoluit esse tamen de præcepto Ecclesiæ quod ordinandus in sacerdotem debet adminus tangere calicem, & Patenam, non amplius; quia hæc est illius praxis; & sic colligi ex rituali, videndus iterum Diana *parte* 10. *tract.* 13. *res.* 50. Vasquez *disp.* 146 *cap.* 2. *num.* 19. *&* 20. Ægid. *n.* 71. Hurtado *dif.* 15 & alij dicentes credibile non esse, vt non tangens Hostiam, mortaliter peccet; eo quod ordinandus habeat tunc manus linteo colligatas sitque difficile tangere tunc cum Calice ipsam Hostiam, præsertim si habeat digitos breuiores.

13 Et confirmatur amplius ex doctrina Lublini in vers. *ordo n.* 7. quem sequitur Leander *supra res.* 24. *in fine*, & cum eo Diana *dicta p.* 10. *tract.* 13. *res.* 50. dict. vers. *imo plus* dicentes in susceptione ordinis sacerdotalis non esse tangendam Hostiam ex eo probant; quia sicut tradendo calicem cum vino, non est opus tangi vinum, seu vasculum vino ita tradendo Patenam cum Hostia, non sit necessarium tangi Hostiam sed Patenam, in qua est Hostia. Dicunt verò quod esset error, si in Patena Hostia non esset de dictis in hoc dubio dixi plura *supra in Rub. de temporibus ordin.* cum egi de materia, & forma sacramenti ordinis.

Et quia si vinum non fuit appositum in calice, 14
quando aliquis suscepit Presbyteratus ordinem, dubium sese offerat num sacramentum sit inualidum, & sic denuo ordinandum, video in terminis disputantem Dianam *dicta p.* 3. *tract.* 12. *res.* 186. vbi refert affirmantes Ledesm. *de sacram. ordin. cap.* 3. *dif.* 3. Gasp. Hurt. *de ordine dif.* 11. Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p.* 2. *de sacram. ordin. dub.* 1. *conclus.* 2. dicit enim Cruz *materia sacerdotis est traditio patena cum Hostia, & calicis cum vino: ita vt si in Patena non sit Hostia, & in calice vinum vitis, non manet ordinatus.* † Econtra tamen negatiuam sententiam 15
docent Filiucius *tom.* 1. *tr.* 9. *c.* 2. *n.* 4. Homobon. *de examine Ecclesiast. p.* 1. *tr.* 4. *c.* 9. *q.* 75. Bonacina *de sacram. disp.* 8. *q. vnic. punct.* 3. *n.* 3. Henriquez *lib.* 10 *cap.* 6. *n.* 1. fundamenta iacentes. Qua de causa extante relata doctrina dici debet, sub conditione esse iterandum, sacramentum, vt resolutum dicit Villalobos ex communi placitu Scholæ salmanticinæ super hoc consultæ: ita *dict. tract.* 11. *dif.* 4. *n.* 1. & quod sic sentiunt in illa Academia Doctores.

Ad tertiam quæstionis partem, an Episcopus 16
possit ordinare extra tempora subdiaconum, qui susceperat ordinem subdiaconatus, aut Diaconatus, siue Presbyteratus cum actuali intentione, & protestatione illud non suscipiendi. Hæc difficultas expectat ad verba textus nostri: *sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos.* vbi posset tractari materia de temporibus ordinationum, de qua latissime *supra sub tit.* dixi & *ibi in cap. de eo* 3. vbi de interstitiis.

Ad quartam quæstionis partem, an Ecclesia habuerit potestatem determinandi materias, & formas à Christo generice signatas &c. qui ergo tenuerint sacramentorum materias, & formas fuisse immediate à Christo Domino quoad speciem determinatas, cum per quadraginta dies post resurrectionem loquutus est cum Apostolis de Regno Dei sicque vt Apostoli fuerint promulgatores, non institutores sacramentorum, eorumque materiæ, & formæ ad nos deuenerint per Apostolicam traditionem, forte dicent non esse in Ecclesia potestatem determinandi in materias, & formas; quia vt habetur in Concilio Trid. *sess.* 21. *cap.* 1. quamuis possit statuere circa sacramentorum dispensationem, sed hoc est, saluâ illorum substantiâ, ergo nec poterit determinare, nec variare materias; & idem Trid. *sess.* 7. *can.* 1. ita videtur definire in verbis sequentibus: *si quis dixerit sacramenta noua legis non fuisse omnia à Christo instituta, anathema sit.* Quæ verba de immediata Christi institutione intelligunt Doctores proxime citandi, non de mediata, in qua nulla erat difficultas; & sic inferunt quod Ecclesia non determinauerit quoad speciem sacramentorum materias, & formas. Etenim Apostol. 1. ad *Corinthios vers.* 1. dixit Apostolos esse tantum *dispensatores*, non *auctores mysteriorum Dei*, siue sacramentorum.

Item

18 Item etiam probant, quia solus Christus est caput Ecclesiæ, ergo solus debebat ante suam gloriosam ascensionem ponere fundamenta Ecclesiæ, quæ sunt septem sacramenta, & relinquere fundatam Ecclesiam, ob quam venerat: addunt Theologi pertinere ad potestatem vocatam ab illis *excellentiæ*, quam habuit sola humanitas Christi, vt institueret immediate sacramenta, nedum in genere, sed in specie, determinatis signis, quibus ea conficerentur, his, & aliis sic docent D. Thom. *in 3. p. q. 60. art. 5. ad 1. art. 7. ad 2. & art. 8. & in 4. contra gentes cap. 74. & in 4. sentent. dist. 23.* Vbi Scotus, & alij, Altisiodorensis *in 4. p. summæ tract. de Extrema Vnctione*, Valentia *tom. 4. disp. 3. q. 1. puncto 3.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 2. sect. 1. & disp. 12. sect. 2.* vers. *quares*, vbi ait *Ecclesia sicuti nunquam in se agnouit potestatem mutandi formas, aut materias sacramentorum; ita nec augendi, aut minuendi eorum numerum*: doctissime Magister Grauina, *tract. de sacrament. ordinis contra Spalatensem disp. 2. cap. 2. dub. 1. 2. & 3.* Candidus, *disquisit. moral. tom. 3. disquisit. 1. art. 4. dubio 2.* Reginald. *lib. 28. n. 4.* Filiucius *tr. 1. cap. 4. num. 39.* Sayrus *lib. 2. de sacram. cap. 1. q. 7. art. 1.* Vasquez *in 3. p. disp. 135. c. 2.* & alij plures.

19 Sed quod materiæ, & formæ sacramentorum sint à Christo institutæ, non tamen singulæ quoad speciem, sed aliquæ quoad genus, tantùm determinandæ quoad speciem ab Ecclesia; & ita exceptis sacramentis Baptismi, & Eucharistiæ in cæteris sacramentis contingere, octo fundamentis acerrimè defendunt Innocent. IV. in textu nostro; & sic loquens de materia ordinum, dicit quod nisi fuissent aliæ formæ postea statutæ, sufficeret quod ordinator diceret ordinandos, sis Presbyter, vel Diaconus, vel subdiaconus, & hoc dicit pro illo tempore, in quo inuenitur *in epist. ad Titum*, quòd Apostoli manus imponebant ordinandis, & orationes fundebant: & prosequens Abbas *hic n. 3.* ait, vt hodie postea formæ sint per Ecclesiam inuentæ & statutæ, & de necessitate seruandæ; adeo quod si eis omissis fuerit aliquis ordinatus, suppleri debent, vt hic, & *in dict. cap.* sequitur etiam ex Innocentio Ægidius Bellamera *hic n. 9. & 10.* & omnes dicunt, quod si formæ prædictæ seruantur, character imprimitur, ac in stigitur animæ, & figura intellectualis, & indeficibilis ostendens ordinem collatum in Episcopi consecratione, per quam ordinatus à non ordinato, in die Iudicij discernetur.

20 Et probant amplius scolastici dicendo proprie Christum instituisse immediate omnia sacramenta, Ecclesiam verò tantùm promulgasse per hoc, quod Christus, vt dixi supra *in Rub.* immediate instituit singula sacramenta confici per res, & verba tamquam per materiam, & formam instituendo materiam, & formam in genere, quatenus voluit ea debere aliquo modo conuenienter, & apte significare practicè gratiam, & effectum cuiusque sacramenti, relinquendo Ecclesiæ determinationem, quoad speciem; nec enim dicunt Theologi, vt per hoc, quod Ecclesiæ determinet signa, quoad speciem tribuit illis producendi gratiam, cum solum ponat Minister Conditionem, sine qua non ea vnctio haberet vim significandi gratiam, virtus verò practicè significatiua habeatur, à Deo tantùm immediatè, item quia quod nec per hoc, quod Ecclesia dete minet materias, & formas quoad speciem, definit esse alligata institutioni Christi non ergo potest dici quod Ecclesia immediate instituerit sacramenta, sed tantùm promulgauit, & executrix sit Diuinæ voluntatis, quæ per signa non determinata quoad speciem à Deo dat sacramentum.

Item etiam inter alia fundamenta ad id probandum dicunt, quia Christus voluerit materiam matrimonij esse contractum legitimum, & ita dicitur instituisse contractum matrimonij, sed per hoc, quod reliquit determinari ab Ecclesia legitimationem, contractus non tollitur, quod Christus immediate instituerit, & Ecclesia tantùm promulgarit; ergo à pari in cæteris sacramentis, v. g. in ordine, per hoc dicitur immediatè instituisse; quia voluit materiam debere esse aliquomodo expressiuam potestatis, quæ traditur per ordinem, quamuis reliquerit eam ab Ecclesia determinari quoad speciem; nec per hoc tolli dicunt, quin Ecclesia sit tantùm promulgatrix sacramenti ordinis, & faciunt quæ dixi *supra in tit. de sacra Vnctione, de sacramento Vnctionis, & de sacramento confirmationis*, vbi probaui Christum non determinasse quoad speciem preces horum sacramentorum. 21

Hanc sententiam tenet communis Doctorum schola, pluribus aliis fundamentis inter quos S. Bonauentura *in 4. dist. 13. art. 1. ad 2. & dist. 24. art. 3. ad 5.* vbi Gabriel Paludan. *in 4. dist. 7. q. 1.* Alensis *3. p. q. 9. art. 2. §. 3.* Ruardus Tapperus *in controu. art. 17.* Petr Soto *de sacram. ordin. lect. 7.* Francisc. Victoria *de Extrema Vnctione n. 120.* Cardinal. Bellarm. *tom. 2. de sacram. ordinis cap. 9. fin.* Cardin. Lugo *de sacr. in communi disp. 2. sect. 5. n. 86. & 98.* Petr. Arcudius *de concordia Occidentalis, & Orientalis Ecclesiæ in sacram. administr. lib. 6. c. 4. § est autem duplex*, Amicus *in cursu Theolog. tom. 7. disp. 2. sect. 4. n. 31.* Franciscus de Lugo, Frater D. Cardin. *de sacramentis in genere c. 1. q. 7. n. 78.* Fornarius *de sacram. ordinis c. 2. n. 2.* Præpositus *in 3. p. q. vnica de sacram. ordinis dub. 10. n. 109.* Martinon. *de sacram. tomo 5. disp. 66. sect. 4. & 5.* Nugnus *in 3. p. q. 37. art. 2. in fine:* vers. *ad quartam*, Camerota *de sacram. tr. 3. cap. 1. dub. 2.* vbi ait formam sacramenti confirmationis esse determinatam ab Ecclesia, Conink *de sacram. disp. 20. dub. 7. n. 63.* Layman *lib. 5. tr. 9. c. 5. assert. 3.* Bonacina *de sacram. disp. 8. q vnica punct. 3. n. 4.* Castro Palaus *tom. 4. tract. 27. disp. vnica punct. 4. n. 11.* de Castillus *tom. 1. de sacram. tract. 1. disp. 1. dub. 2. n. 363. & tract. 6. disp. 1. dub. 10. n. 165. & dub. 11. n. 174.* Martin. de S. Ioseph. *in monita confess. tom. 1. lib. 1. de sacram. ordinis tract. 2. n. 5.* Nicolaus Isambert. *in 3. p. tom. 3. de sacram. ordinis disp. 1. art. 6. & 7.* Bernal. *de sacram. tract. 1. disp. 3. n 43. & disp. 47. sect.* Mendoza, *tom. 1. Theolog. moral. lib. 8. sect. 2 problema 1.* Marchinus *de ordine tract. 2. p. 7. cap. 5. n. 9.* Franc. Hallier *de sacris ordinib. s cap. 2. art. 1. §. 21.* Æstius *in 4. dist. 7. §. 10. & 11.* Auersa *de sacris ordinibus q. 2. sect. 1.* & cum aliis Leander *de sacram. tract. 1. tom. 1. disp. 1. q. 1. & tom. 2. tract. 6. disp. 3. q. 3.* Angelus Maria, Betticel. *de miss. in Apostol. tit. 2. de ordine q. 168.* videndus. † Vbi inter alia fundamenta probat illo etiam *ibi n. 10* quia Doctores contrariæ sententiæ fatentur sacramentum legis naturæ fuisse institutum immediate à solo Deo vt docet Cartagena *de sacram. disp. 6 cap. 2. in fine*, & tamen, omnes docere ait quod poterant Parentes pro libito hoc, vel illo signo externo vti in remedium peccati originalis paruulorum; infert ergo inde Betticel. quod determinatio talis signi quoad speciem non tribuit immediatam sacramenti institutionem. 22 23

24 Pluribus etiam adductis hanc probat Diana *p.8.tract.1.ref.42.* vbi à verſ *primum* probans non poſſe Eccleſiam in materiis, & formis ſubſtantialibus ſacramentorum errare, dicens de varietate formæ, & materiæ, quibus diuerſis temporibus vſa eſt Eccleſia ad ſacramentum ordinis conferendum, concludit dicendum eſſe nullam materiam, vel formam in ſpecie fuiſſe à Chriſto Domino determinatam ad hoc ſacramentum conficiendum, ſed tantùm in genere ſub aliquo ſigno ſenſibili expreſſiui illius poteſtatis, quæ per ordinem traditur, non enim poteſt errare Eccleſia in aſſignandis mediis ad ſalutem neceſſariis, ad quod ſunt datæ illi claues cum infallibili Chriſti promiſſione, & quod ſacramentum ordinis ſit maximè neceſſarium ibi probat, cum ex eo pendeant duo ſacramenta ad ſalutem neceſſaria apprimè, cuiuſmodi ſunt Pœnitentia, & Euchariſtia, & inſuper alia plura dicendo probat in verſ. *& tandem* cum Patre Amico potuiſſe Eccleſiam pro variis temporibus, varias adhibere materias huius ſacramenti, irritando priorem, & nouam ſtatuendo à paritate ſacramenti matrimonij, in quo antea adhibebat quemcumque contractum, etiam clandeſtinum; poſt Concilium verò Tridentinum *ſeſſ. 24. capite 1.* non adhibet, niſi publicum clandeſtino irritato, & ex aliis pluribus fundamentis videndus eſt etiam ipſe Diana *parte 10. tract. 11. reſ.65.* vbi bene loquitur, & iterum *parte 6. tract. 8. reſ.18.*

25 Vltimo probatur ex diuerſitate Eccleſiæ Romanæ, & Græcæ, vt abundè probatum eſt *ſupra quæſt. 1.* verſ. *ad primum*, ex qua Præpoſitus *in 3. parte D. Thomæ quæſt. vnica de ſacramento ordinis dub. 10. numero 109.* Diana *dicta parte 6. reſ. 18.* dicunt patere quam ſit probabile ex prædicta differentia Chriſtum non inſtituiſſe ordinum materiam, & formam in particulari, ſed ſolùm in genere, monendo ſcilicet, vt ordines conferrentur per aliquod Symbolum ſenſibile, quo ſignificaretur eorum poteſtas, atque adeo relictum eſſe Eccleſiæ determinare materiam, & formam, dummodo per illam ſignificetur poteſtas, quæ ordine confertur, vt cenſent Ruard, Arcudius, Fornarius, & Bellarminus iam citati.

26 Et ad propoſitum probat Diana ex textu noſtro *dict. parte 8. reſ. 42. tract. 1.* in verſ. *probatur* in fine, vbi docuit Innocentius IV. iam adductus ab Abbate, & Bellamera hic, qui communiter receptus eſt tempore Apoſtolorum formam ordinationis fuiſſe ſolam manuum impoſitionem, & ſic credi, quod ſufficeret, niſi eſſent formæ poſtea inuentæ ordinatori dicere *ſis ſacerdos*; vel alia æquipollentia verba, ſed ſub diuerſis temporibus, formas, quæ ſeruantur Eccleſia ordinauit, ergo ſicut Eccleſia pro diuerſis temporibus diuerſa ſigna particularia determinauit in ordinatione, ſic eam potuiſſe pro Græcis, & latinis determinare diuerſa; ita tamen, vt vtraque Eccleſia Græca, & latina conferat ordinationem per ſenſibile ſignum, & verba rectè ſignificantia traditionem poteſtatis, ac per conſequens vtraque validè ſacramentum efficiat; quia ſeruat formaliter loquendo materiam, & formam à Chriſto Domino inſtitutam, licet materialiter vtatur ſignis diuerſis, quatenus Græci magis confusè ſignificant poteſtatem Diaconi, vel ſacerdotis, latini magis explicitè, quatenus in Diacono duplicem exprimunt poteſtatem legendi Euangelium, & miniſtrandi ſolemni ſacrificio in ſacerdote pariter poteſtatem ſacrificandi, & abſoluendi, diſtinctè ſignificant.

Hæc, & alia congerit Diana, vbi proximè, 27 & ante P. Franc. de Lugo *de ſacramentis in genere*, vbi poſtquam *in capit. 1. quæſt. 7. numero 70. & 73.* plura ex iam dictis approbarit, ait poſſe vrgeri magis relatam doctrinam ex ordinatione ſcilicet ſacerdotum, & Diaconorum; quia ſacerdotium, & Diaconatus conferebantur olim per ſolam manuum impoſitionem, vt habetur in dicto Concil. Chartag. IV. *canone 3. & 4.* & vt tradunt Clemens, Dionyſius, Damaſus, Auguſtinus *ſupra* adducti, quos refert Bellarminus *tom. 2. lib. vnico de ordine capit. 9.* de quo videndi Arcudius *de concordia Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis in ſacram. adminiſtratione lib. 6. capit. 3.* Vaſquez *tom. 3. diſp. 239.* Cardinalis Lugo *de ſacram. in genere diſp. 2. ſect. 5.* & tamen nunc dicunt vt in Eccleſia Græca, non ſolùm Epiſcopi ſchiſmatici, ſed etiam Catholici, & qui Romæ degunt, dum Græcos Presbyteros ordinant, ſciente atque conſentiente ſummo Pontifice, faciendo id non per Calicis, & Patenæ porrectionem, ſicut latini, ſed per manus impoſitionem ſuper caput ordinandi, dicente Epiſcopo *Diuina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, creat, ſeu promouet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum; oremus igitur pro eo &c.* Et quod ſimiliter ordinant ſuos Diaconos ſine traditione libri, vel Calicis per ſolam manuum impoſitionem, cum his verbis: *Diuina gratia promouet hunc Diaconum &c.* Concludunt ergo vt non ſufficiat pro vniuerſa Eccleſia eadem materia, & forma ſacramenti ordinis; & quod Eccleſia (vt iam eſt dictum *ſupra*) vtens hac poteſtate ſibi conceſſa pro diuerſis temporibus, aut Eccleſiis, diuerſa ſigna determinauerit, ſiue diuerſam materiam, & formam ordinationis materialiter ſumptam.

Itaque Angelus, Maria, Berricel. *de miſſ. Apoſtolicis dicto tit. 11. de ordine quæſt. 157.* poſt- 28 quam dixit *à numero 10.* verſ. *ex dictis* fundamenta contrariæ ſententiæ ex adductis pro hac noſtra doctrina, eſſe iam ſine difficultate, & vt *capit. 1. dict. Trid. ſeſſ. 21.* quod magis vrget, vt nihil aliud intendat, niſi oſtendere, quod poteſt Eccleſia præcipere communionem ſub vna tantùm ſpecie; quia id non tollit ſubſtantiam ſacramenti? vt etiam expendunt Diana *parte 6. tract. miſcel. 8. reſ. 18. in fine*, Præpoſitus *in 3 part. D. Thomæ quæſt. vnica de ſacram. ordinis dubio 10. numero 109.* Nec de alia mutatione agere *ibi ſect. 4. numero 34.* verſ. *hinc* ait etiam in ſententia aduerſariorum, ſi Eccleſia non haberet authoritatem, aliquot † 29 ſacramentorum formas, & materias determinandi quoad ſpeciem, in ea in quam difficulter ipſos poſſe ſaluare quomodo ritus Græcus ſit validus, & quomodo non ſit variatio ſubſtantialis in vtroque ritu, dicit enim, ſi non eſt poteſtas in Eccleſia determinandi materiam quoad ſpeciem, quomodo æquipollet Græca manus impoſitio ſupra caput latinæ traditioni inſtrumentorum? Concludit ergo difficiliter poſſe ſaluari, ſed in noſtra ſententia faciliter ſaluari; quia quamuis iſtæ res ſubſtantialiter

differant

differant *in ratione entis*, & *materialiter considerata*, impositio manus super caput, & traditio instrumentorum: tamen res istæ consideratæ formaliter, *quatenus materia sacramentales*, non differret substantialiter, sed accidentaliter tantùm; quia istæ res, nempe impositio manus, & traditio instrumentorum non differunt *in ratione signi sacramentalis*; quia ex institutione Ecclesiæ prorsus significant, *nempe potestatem consecrandi corpus, & sanguinem Christi* esseque differentiam accidentalem: nam ex institutione Ecclesiæ significatur idem per diuersas res, sicuti laurus, & mirthus in ratione signi vini venialis. †

30 Et Iuxta hæc loquuntur Præpositus *in dictam.* 3. *p. de sacram. ordin. dub.* 10. *n.* 109. Arcudius *in concord. dict. lib.* 6. *cap.* 4. Flornar. *de sacram. ordin. c.* 3. & duo Cardinales Bellarmin. *de sacram. ordin. c.* 7. dicens *credibile non esse Dominum instituisse istas ordinum materias, non in particulari, sed generatim, monendo Apostolos, vt ordines conferrent per cæremonias instrumentorum, quibus significaretur eorum potestas*: Late Cardin. Lugo *tom.* 1. *de sacram. in genere disp.* 2. *sect.* 2. Petr. à S. Ioseph *in idea Theolog. sacram.* 35. *res.* 3. late deferens, vt refert Diana *dicta res.* 42. *lib.* 8. *tract.* 1. dicentes per se loquendo in materia ordinationis ex institutione Christi esse quandam latitudinem; ita vt per se loquendo, ea consistat in porrectione Calicis, & Patenæ cum pane, & vino, ex concessione tamen sedis Apostolicæ sufficiat ex parte materiæ manuum impositio, sine illa instrumentorum porrectione; quemadmodum ex eadem Christi institutione, in Ministro confirmationis est aliqua latitudo: nam per se loquendo Episcopus potest valide tale sacramentum conferre, vt late dixi *tit. de sacra Vnctione §. per frontis* à quæst. 7. quod si accedat consensus sedis Apostolicæ, simplex sacerdos illud valide administrare possit; nec mirum dicunt, vt in sacramentum administrasse admittatur quædam latitudo quoad partes ipsorum essentiales: nam cum non sint partes physicæ, sed morales ex voluntate Christi pendentes, vt dixi *in cap.* 1. *q.* 3. & 4. & in textu nostro non erit opus, vt consistat in indiuisibili.

31 Et *in dicto n.* 10. *vers. probatur.* Confirmat nostram sententiam; quia præsertim in sacramento ordinis, & confirmationis adeo discrepant ritus Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ, vt supposito quod solus Christus determinauerit, etiam quoad speciem materias, & formas omnium sacramentorum, impossibile (ait) omnino esse eos ritus conciliare; ob quod concludit dicendum Ecclesiam determinasse materias, & formas aliquorum sacramentorum quoad speciem (vt dictum est) & Diana *in dicta res.* 42. *dict. p.* 8. *tr.* 1. *in fine*, post multa, quæ recollegit: ita expendit dicendo quæstionem hanc satis difficilem, sed ex prædicta resolutione plures difficultates facilius resolui. Sin autem aliter discernitur, vbique vepres, & spinas inueniri. Et Abbas *hic n.* 3. *vers. potest*, & non dissentit Bellamera *n.* 38. dicentes quod valet Papa in talibus formis constituere, & constitutiones facere, non constitutiones Deo contrarias; quia animæ, & ad eas pertinentia sunt de Iurisdictione eius, & Sanctorum Patrum, adducens textum *in cap. suscepitis dist.* 10. & *cap. cum aduersum dist.* 16. & *cap. solitæ de maiorit. & obed.* Videbis quæ dixi *supra in Rub. q.* 5. *à n.* 1. Et quia post hæc vidi late agentem P. M. Prado *in* 3. *D. Thom. q.* 6. *de sacramentis in genere* ideo illum leges *toto dubio* 13. & 14. *cum suis* §§. ibi bene resoluit contrarias DD. sententias explanans.

QVÆST. III.

An character per constitutionem Ecclesiæ circa materiam, & formam ordinum, imprimi valeat, & qualiter? Et an cum quis ordinando vngit, debeat simul rationes dicere? Et quid sit si aliquid deficiat, seu orationes mediet? An alius Episcopus possit supplere defectus ordinis collati ab illo, qui contulit? An manus impositio Presbyterorum adstantium cum Episcopo, sit tantùm cæremonialis, & supplenda? Et quando sit locus suppletioni, & non iterationi Iuxta speciem textus nostri.

SVMMARIVM.

1 *Character imprimi valet per constitutionem Ecclesiæ circa materiam, & formam ordinum.*

2 *Characteris impressio reducitur ad congruentiam eorum, quæ accidunt in Bello, vel familia Principis.*

3 *Presbyteri, & Diaconi vnguntur olei liquore, Episcopi chrismate.*

4 *Orationes signata ad collationes ordinum debent dici.*

5 *Orationes, & vnctiones sacramentales non sunt medianda.*

6 *Oratio ordinationis mediata ab Episcopo, est repetenda integrè, si substantialis est; aliter repetetur solùm quod deficit oratione, vel vnctione, vt n.* 7.

8 *Benedictiones, & ritus diuersi, quibus vtitur Pontificale Romanum* n. 9. 10. 11. 12.

10 *Dextera ponitur super caput ordinandi.*

11 *Cingulo ordinatur vngitur certis orationibus.*

12 *Calix traditur ordinando cum vino, & Patena.*

13 *Episcopus qui defecit in ordinatione, si adest, debet supplere; sin autem alius eiusdem ordinis, &* n. 14. *vbi qualiter.*

15 *Presbyteri duo sacerdotalibus vestibus induti, debent adstare Episcopo ordinatori, qui manus etiam imponunt super caput ordinandi secundùm aliquos* n. 16. *quod in desuetudinem abiit* n. 17.

17 *Manus impositio Presbyterorum adstantium cum ordinatore non inferunt aliquid substantiale, sed cæremonialia quid* numer. 18. 19.

AD has omnes difficultates respondent in præsenti Abbas, Panormitanus, Egidius Bellamera, & alij omnes. Et ad primam suppositis quæ dixi *q.* 1. & *hic q.* 2. *à n.* 1. & in vers. *ad quartum*, vbi latè dictum est materias, & formas sacramentorum plurium, & si in genere assignatas à Christo Domino; in specie autem designatas esse ab Ecclesia; iam nunc breuiter dicendum est, vt 1

 per

per constitutionem Ecclesiæ circa materiam, & formam ordinum, valeat imprimi character, tum ex dictis *in Rub. q. 1. & 2.* Vbi de charactere, tum quia ex quo diximus in fine quæstionis proximæ præcedentis, quod potest Papa in talibus formis constituere, & constitutiones facere, non constitutiones Deo contrarias, quia animæ, &
2 ad eas pertinentia sunt de Iurisdictione eius † inde eueniat, vt quemadmodum dixi *supra in dicta Rub. in princ.* vers. *quare* posui characteris impressionem reduci ad congruentiam desumptam ex his, quæ fiunt in exercitu, vel familia Principis; siquidem olim milites notabantur charactere impresso, vt ab aliis discernerentur, sicut etiam aliis stigma, vel nota in brachio imprimebatur *ex cap. si Iudex. de sent. excommunic. lib. 6.* quod non animæ contingebat, sed tantùm corpori, eodem modo hic imprimatur non corpori, sed animæ, & sic indelebile, vt *ibi* dixi: etenim concludunt relati Abbas, & Ægidius, si Princeps hoc inducit, quid mirum, vt hoc Ius possit, & Ecclesia inducere argum. textus *in cap. 1. 30. q. 3.*
3 Ad secundam quæstionis partem, an cum ordinans vngit, debeat, & orationes dicere? Et suppositis quæ dixi *supra hoc tit.* in Rub. q. 4. *an requiratur, quod materia, & forma simultate temporis coalescant:* & alibi: etenim Abbas *hic sub n. 1.* vers. *quaro an Presbyteri*, & Bellamera *sub n. 1.* cum glossa *hic* aduertunt quod Presbyteri, & Diaconi Vnguntur olei liquore, sed Episcopi vnguntur Chrismate, vt *supra de sacra vnctione c.*
4 *vnico*, vers. *hoc vnguento.* † Et quod debeant orationes dici, videntur omnes probare, ac patet ex adductis *supra* de applicatione verborum materiæ huius sacramenti, vt dictum est, tam in Rub. ac hic textu nostro.
5 Quod si aliquid deficiat, seu orationes medicet ordinans, respondent Abbas, & Bellamera *hic sub dicto n. 5.* ille *sub 2. in fine*, quod si est facta vnctio, & non oratio, suppletur oratio; quod si dicta sit oratio, & non vnctio facta, vtraque sit supplenda; quia oratio adhæret vnctioni. Innocentius verò dicit vtramque esse iterandam, quacumque deficiente; quia isti sunt duo actus non separati, sed coniuncti; quomodo enim diceret Episcopus *sacrificare, consecrare, benedicere, dignare Domine manus istas.* Per hanc vnctionem si nulla fieret vnctio, vt *supra tit. proximo dicto cap. vnico*, dicunt expressius apparere in Baptismo; quia quomodo diceret *ego te Baptizo*, nisi immergeret; licet prius esset immersurus: argum. *in c. p. 1. de Baptismo*, Hostiensis, & Ioan. Andreas *hic*, quod tamen intelliges, si vnum tantum esset positum.
6 Item si Episcopus diceret mediam partem orationis, dicendum est cum Abbate, Bellamera, & Innocent. vt sit tota integre reptenda, nec sufficiat supplere aliam mediam, si oratio sit substantialis, seu dubitetur, quod sit talis, vel etiam solemnis.
7 Et addit Abbas quod si vna manus sit vncta adimpletur, si sola altera in vngatur; ita etiam Innocent. & Bellamera *n. 4 & 5.* & tunc vbi dicitur manus in plurali, sit dicenda oratio manus in singulari, Abbas *supra*; qui addūt quod in ordinibus, conferendis possunt dici quæ non sunt de substantia ordinis, nec de solemnitatibus secundùm Hostiens. quæ non sunt de necessitate iterandæ; sic vt si aliter ordo legitimè fuerit collatus, non sit propter hoc reiterandus.

Et hæc omnia confirmantur ex his, quæ apparent ex Rituali Romano Pontificiali, *fol. 5.* Cænæ Domini in benedictionibus Chrismatis ad sacramentum confirmationis, ac fit de Balsamo, cum primo fiat benedictio olei infirmorum, postea olei, & Balsami ad chrisma; siquidem in prima oratione Balsamum benedicetur odoriferi corticis lachrima vt sit acceptabilis Diuinis misteriis. In secundo postular à Deo, vt vnguente, quod radix produxit stirpeam spiritualem gratiam largiendo, plenitudinem sanctificationis infundat, sit fidei horalitate conditum, sacerdotalis vnguenti chrisma perpetui ad cœlestis vexilli impressionem dignissimam, vt Baptizati eo periuncti corporum, & animorum, benedictionem plenissimam consequantur, & beatæ fidei, collato munere peremniter amplianrur. † In tertio verò cum oleum, & Balsamum commixta sunt, postulat adeo Ecclesia, vt illius diuersarum specierum liquores creatos Sanctæ Trinitatis perfectione benedicat, & benedicendo sanctificet, concedatque, vt simul permixti vnum fiant, & quicumque exterius eis perunctus fuerit; ita interius liniatur. Alia tradit Basilius Pontius *in tract. de confirmatione*, circa significationem, & applicationem harum, & aliarum orationum in illo sacramento conficiendo *p. 2. c. p. 2. n. 11.* Et etiam patent aliæ multæ in celebratione sacramenti ordinis in eodem Pontificali destinatæ ad quemlibet ordinem, sicut expressit Ioannes Maria Berricel. *de missionibus Apostol q. 168 sect. 5.* Vbi de ritu Armeno in ordinibus conferendis *à n. 41.* ponit cuilibet ordini, ac cæremoniis aptas. 8 9

Igitur expletis quibusdam cæremoniis, & testificationibus de aptitudine, & Dignitate oblati, nec non aliis fusis præcibus, Pontifex ponens dextram super caput ordinandi, dicit vnam orationem, & secundo, & tertio ponit iterum dextram super caput eiusdem, alias orationes dicendo; post hæc reflectit stolam ab humero sinistro illius, & imponit super dexteram dicens: *accipe iugum Domini nostri Iesu Christi; iugum enim eius suaue est, & onus eius leue.* Et deinde eodem ritu Armeno post diuersas epistolarum, & euangeliorum lectiones, aliasque preces, & cæremonias, imponit Mytram incuruam super caput eius dicens: *accipe Galeam salutis de manu Domini nostri Iesu Christi*; itē & amictum super humeros illius dicens: *Dominus noster Iesus Christus induit te vestimento salutis, & indumento lætitiæ renouatum in decore noua, & spiritualis vitæ.* 10

Præterea ligat eum cingulo dicens: accipe potestatem à Spiritu Sancto ligandi, atque soluendi, quam & Dominus noster Iesu Christus dedit Sancti Apostolis dicens: *quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in cœlis, & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* Post hæc clero hymnum canente, vngit cum oleo sancto in manibus, & in fronte dicens: *Domine Deus noster, qui manus hasce sanctitate, & benedictione vnxisti quacumque istæ benedixerint, tu benedic, & quidquid manus istæ consecrauerint in nomine tuo, tu confirma, & perfice, vt sint roborata per gratiam Domini nostri Iesu Christi, quem decet gloria, imperium, honor nunc &c.* 11

Deinde tradit illi calicem cum vino, & Patenam superpositam cum Hostia, dicens: *accipe,* 12

suscipe;

suscipe accepisti enim potestatem consecrandi, & conficiendi sanctum sacrificium in nomine Domini nostri Iesu Christi, tam pro viuis, quàm pro defunctis. Et den que Pontifex benedicit nouum Presbyterum dicens: *benedictio Patris, & filij, & Spiritus sancti descendat super te; qui iam perfectus es in ordine sacerdotali ad offerendum propositionem corporis, & sanguinis Christi pro pace, & remissione peccatorum, amen.* Hæc ponit ad ordinem Presbyteratus conficiendum Iuxta illum Ritualem Berricelus *supra*, & ex Sancto Gregorio Doctore Armeno refert Clemens Galanus *in conciliatione Ecclesiæ Armenæ cum Romana. cap. 11. ex n. 11.*

13 Ad quartā partē an alius Episcopus possit supplere defectus ordinis collati ab aliquo alio Episcopo? Dico quod vbi adest copia Episcopi illius, qui cū defectu ordinauit aliquem, debet ipse supplere defectum suæ ordinationis, quod si mortuus sit, vel haberi non potest, de facili tunc possit suppleri per alium, scilicet eiusdem ordinis, &

14 ad hoc potestatem habentem. † Quod si v. g. postquam Episcopus super manus ordinandi oleum comparsisset, inuasit infirmitas antequam eum vnxisset: tunc aut alius Episcopus supplebit, seu ipse idem, infirmitate cessante, fundendo alia vice oleum incipiens accipite, quia licet, vbi actu diuersi sunt, non sunt reiterandi; si tamen vnus actus non perficiatur, à capite incipiatur: ita Bellamera *hic num. 6.* ex doctrina Innocent. absolute tamen in casu quando, (vt *supra* dixi *quæst. 2. à num. 1.* in aliqua ordinatione non fuit applicata debita materia, an possit die sequenti suppleri? Concludunt post *ibi* dicta Quintana Dueñas, *in theologia morali lib. 1. tract. 6. singul. 11.* Diana, *p. 9. tract. 8. res. 1.* quod *ibi* dicta, & quæ non sunt dissimilia; imo, vt *ibi* videtur difficiliora suppleri possunt à quocumque Episcopo, nec vllam distinctionem faciunt.

15 Ad quintam quæstionis partem; an manus impositio Presbyterorum adstantium cum Episcopo, sit tantùm cæremonialis? Aliqua dixi *supra* sub hoc textu de tali manus impositione; & nunc ex Abbate *hic sub num. 1. vers. oppon.* & Hostiensi, *in cap. nec Episcop. de temporib. ordin.* dico quod quando Episcopus ordinat Presbyterum, saltem duo Presbyteri Sacerdotalibus induti debent adstare iuxta textum, *in cap. Presbyter. 23. dist.*

16 Et quod multi seruant vt omnes præsentes manus imponant per *dict. cap.* sed Hostiens dicit vt illud cap. debeat intelligi de indutis, alias impossibile videri, vt alij non induti etiam imponerent commode; & quod manus à dictis Presbyteris tunc sint imponendæ ex glossa fin. & quando Episcopus incipit orationem ad benedicendum sacerdotem; tunc illas debeant eleuare; ita quod non tangant caput ordinati, aliqua alia addunt ex eadem glossa Hostiensis, & Abbas hic *ibi* videnda.

17 Sed quia idem Abbas, & Hostiensis proxime adducti dicunt inualere consuetudinem multarum Ecclesiarum, quod nec duo induti Presbyteri assistant; ideo existimo in his cæremoniis standum esse consuetudini receptæ in prouincia, seu Episcopatu; non enim refert aliquid substantiale hæc Presbyterorum manus impositio, cum ipsi nequeat conferre ordinem sacerdotij, eo quod careant charactere Episcopali, quia sola manus impositio est de essentia Presbyterorum; est tantùm cæremonia accidentalis, vt dixi *supra*, & probat Angelus Maria Berricel. *dict. lib. de missionib. Apostol. tit. 11. de ordine q. 168. sect. 3. num. 26* † Et hæc sufficiant dicta etiam pro intellectu vers. textus nostri ibi: *Suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi*, & Hostiens relatus ab Abbate, *hic num. 1. in fine*, exponit sic quod quandocumque veniat super hunc famulum, vel emitte spiritum, vel da ei dignitatem, vel in talem ordinem dedicamus, vel his simile semper manus imponant in aliis, vel retrahant manus ad se, vel super caput, teneant suspenso. 18

Ad vltimam quæstionis partem quando sit locus suppletioni, & non iteratum in iuxta speciem textus nostri ex proximè dictis, *in hac quæst. & quæst. 1. & in cap. 1.* hic patet abundè. 19

QVÆST. IV.

An qui administrauit Sacramentum ordinis, vel Baptismi, inualidè teneatur cum periculo honoris, & vitæ manifestare hunc defectum:

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus validè Presbyter, potest functiones Diaconatus, & subdiaconatus exercere, etsi illos recepisset in validè.*

2 *Sacerdotalis ordo, seu Episcopatus receptus inualidè non suppletur per alios ritus susceptos.*

Libuit hanc quæstionem hic apponere, quia non multùm distat à tractatione nostri tituli, nec alibi congruè apponi valeat. Igitur quoad sacramentum ordinis contra Ochogauiam *de sacram. tract. 2. de confessionis sacram. qu. 41. nu. 6.* dico quod quando videlicet quis inualidè fuisset ordinatus Subdiaconus, vel Diaconus, & postea valide suscepisset Præsbyteratum, possit validè cæteras ordinum aliorum functiones exercere; quia in eo virtute continentur; indeque inferri, vt cum aliquis inualidè ordinauit Subdiaconum, vel Diaconum; postea verò ordinauit validè Sacerdotem, non teneatur cum periculo vitæ, aut famæ manifestare talem defectum; quia supposito charactere sacerdotali, valide exercebit functiones dictorū ordinum: sic ex doctrina Soti *in 4. d. 24. q. 1. art. 4. in fine* Sanch. *in opusculo mor. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 14. n. 3.* cū aliis, & Diana in terminis *p. 5. tr. 13. miscel res. 55.* vbi dicit hanc sententiam summopere placuisse Patribus societatis Iesu pluribus † Et confirmatur ex doctrina Iacob. Granados *in 1. 2. D. Thomæ contr. 9. tract. 1. disp. 6. n. 2.* dicentis dictos ordines non esse ita necessarios, vt per sacerdotalem potestatem suppleri non possint munera propter quæ instituta sunt, & propterea non habeant annexum aliquem actum absolutè necessarium ad fidelium salutem, aut defectu eius proueniat Ecclesiæ notabile damnum; secus enim ait Diana *supra*, si inualide fuisset collatus ordo sacerdotalis, aut Episcopalis, putans tunc cum periculo vitæ, aut famæ manifestandum esse defectum; quia alioqui sic ordinati exponerentur periculo non consecrandi, non absoluendi pœnitentes, non ordinandi, cum decideret 1 2

deret in detrimentum maximum fidelium; & hoc idem contingeret quoad sacramentum Baptismi; & in veram dicit, Ochogauiæ sententiam.

AD TITVLVM ET Rubricam de filiis Præsbyterorum, & aliis illegitimè natis.

1 QVia sunt multi, qui nec ordinari, nec beneficiari possunt, vt illiterati, de quibus supra *in tit. de ætate ordinand.* vt *in cap. cum sit ars* 14. *& in cap. fin.* item & infideles, & hæretici ab ordinibus repellantur, *cap. Arrianos* 1. *q.* 1. & Neophiti, qui noui ad christianam fidem venerunt, difficulter ordinari valeant, nisi præhabito diligenti examine, nec homicida, *cap.* 1. *de homicidio,* de quo plura *in cap. fin. de temporibus ordinat.* nec excommunicati, suspensi, aut interdicti *dist.* 81. *per totam.* ad quod applicabis aliqua dicta *in cap. cum bona supra de ætate ordin.* nec infames infamiâ Iuris, quorum scilicet status, vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, *cap. laici* 33. *dist. cap. qui in aliquo* 51. *dist. cap. tantis, cap. Daniel.* 81. *dist. cap. fin. de testibus, cap. omnipotens Deus de accusat.* regula infamis *de reg. Iuris*, & qualiter infames infamia facti Nicolaus Garcia *de beneficiis, p.* 7. *cap.* 8. *n.* 5. Bellet *disquisit. cleric.* §. 10. Camp. Rub. 11. *cap.* 18. *à n.* 1. Iulius Labot *lubric. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16. *n.* 99. nec criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali, vt supra dictum est *in cap. ex tenore, cap. ad aures de temporib. ordin.* vt vsurarij, *cap. maritum* 33. *dist.* Simoniaci, *cap. sancitum* 1. *q.* 1. falsificatores litterarum Apostolicarum Labot *dict. cap.* 16. *n.* 110 Campan. *dict. Rub.* 11. *n.* 19. Tambutin, *de Iure Abbat. q.* 21. *n.* 1. ad quod applicabis quæ dixi *infra in cap. cum non ab homine de Iudiciis à quæst.* 26. *&* 30. nec accusatus, vel denunciatus de aliquo delicto graui, pendente accusatione, seu denunciatione, *cap. omnipotens* 4. *de accusat.* nisi esset accusatus per maleuolos, neque qui aliquando in furiam insaniuit. *dict. cap. maritum*, nec pœnitentes solemniter; qui publicam pœnitentiam pro graui, & publico delicto egerunt propter ordinis Dignitatem, *dict. cap. maritum*, *cap. ex pœnit. cap. illud* 33. *dist.* de quibus, & de pœnitentiato in sancto officio dixi supra Valensis *in Rub. de clericis peregrin.* §. 1. nec Bigami, vt *infra* de Bigamis dico, nec coniugati per tot. *dist.* 31. 32. 33. *&* 34. *cap. coniugatus de conuersione coniugator, cap. fin. de temporib. ordin. lib.* 6. nec serui, & mancipij, de quibus *infra suo tit.* nec curiales, id est qui propter aliquod officium curiæ sunt addicti, vt dico *infra tit. sequenti de obligatis ad raciotinia*, nec corpore vitiati; vt *infra tit.* 20. nec arreptitij, siue à Dæmone obsessi, & Energumeni, qui ex Dæmonis agitatione ad terram alliduntur, vel eos spiritus malignus corporaliter aliquomodo vexet *dict. cap. maritum, & cap. communiter cum sequent.* 33. *dist.* nec Peregrini, & ignoti, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium vt 96. *dist. per totam*, de quibus dico *infra* de clericis peregrinis. Et titulus noster inscribitur *de filiis Presbyterorum ordinandis, vel non*; & in super Rubrica huius tituli idem scribat de filiis illegitimis, quorum impedimenta quoad alios effectus Iuris prosequantur *in tit. infra qui filij sint legitimi*, & alibi.

Ideo iam nunc postquam *à titulo de temporibus ordinationum ibi, cap.* 11. dictum sit non posse ordinari, nisi qui legitimum beneficij, seu patrimonij habuerint Iuxta *ibi* dicta, oportune inquirendum est, tam de filiis Presbyterorum, seu de aliis illegitimis non ordinandis, seu beneficiandis, & qualiter possint ordinari, & beneficiari. Generaliter enim illegitimi non possunt fieri clerici, cum ad clericatum promouendi debeant esse de legitimo matrimonio nati, ac de legitimis natalibus orti, *cap. Presbyterum, & cap. sequenti* 56. *dist. cap. cum in cunctis de elect. cap. per venerabilem in fine qui filij sint legitimi, cap.* 1. *de hoc titulo*, vbi Abbas *n.* 1. Concil. Trid. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 5. Bellet. *tit. de disciplina clericali* §. 3. *à princ.* Campanil. *in diuersorio Iuris canonici dict. Rub.* 11. *cap.* 13. Laurent. de Perinis *tom.* 2. *de Prælato q.* 2. *cap.* 5. §. 9. Petr. de Bollo *in æconomia canon. class.* 1. *cap.* 2. §. 3. *pag.* 47. *&* 48. Torreblanca *lib.* 2. *de Iure spirituali cap.* 13. *n.* 42. cum aliis Barbosa *de Iure Ecclesiast. cap.* 33. *p.* 1. *n.* 149. Garcia *de benef.* 7. *n. cap.* 2. *per totum.* † Vbi dicit quod spurij, & alij illegitimi sunt inhabiles ad Ecclesiastica beneficia, cum nec ad ordines, nec ad clericatum admittantur ex *dicto cap.*

cap. innotuit de elect.cap.fin.hic,& in cap. 1. eodem lib.6.ex Trid.ſeſſ.22.cap.10. ibi:de ipſorum ordinandorum natalibus,& cap.7.ibi ordinandorum genus cum multis Barboſa, qui & hic ſub Rub.num.1.referens infinitos agentes de materia huius tituli, quos ſub Rubro offendes. Et alios infinitos congerit idem Garcia dicto cap. 2. num.5.

4 Solùm inquam notandum exiſtimaui illegitimorum plures eſſe ſpecies, eo quod concubitus, quibus filij procreantur varius eſſe poſſit; ſiquidem illecebræ multiplices eſſe ſolent,quæ parentes ad eam illicitam coniunctionem ineundam deducere potuerunt.Horum enim quidam dicuntur ſpurij,alij vulgò concepti,varij alij,aut manceres,aut inceſtuoſi,ſeu nefarij,adulterini, ſacrilegi,nothi,Hybridæ, & Baſtardi, quorum omnium differentias explicarunt late Palæotus lib. de nothis cap.16.cum ſequentib.Roxas. de ſucceſ. ab inteſtato cap.1.& cap.19.Canon. lib. 2. comment. cap.16 ex n.1. Plaza lib.1.de delict:s.cap. 41.ex n.1.qui omnes ſolent frequenter appellari ſpurij,vt dict.cap.16.n.4.reſoluit Paleot, & cum aliis Matienc.in l.6.gloſſa.3.n.2.& in l. 9.gloſſa 2.tit. 8. lib. 5. recop. Ceruantes in l. 9. Tauri num.23.

5 Inter hos in quam illegitimos, alij etiam appellantur filij naturales, qui ſic dicuntur de Iure Ciuili in l.penult.& fin.eod.de concubinis,iuncta l.ſi quis off.ff.de ritu nupt. quando erant habiti de vnica concubina Domi habita; de Iure autem Canonico in dicto cap. innotuit de elect. & in dicto cap.tanta qui filij ſint legitimi, neceſſum eſt tantùm quod naſcantur de parentibus ſic ſolutis, inter quos poſſet matrimonium contrahi tempore conceptionis, aut natiuitatis, vt hodie etiam lege Regia Tauri.11.queſt.9.tit 8. lib. 5. recopil. cauetur in verbis ſequentibus:porque no ſe pueda dudar quales ſon hijos naturales,ordenamos, y mandamos que en tonçes ſe digan ſer hijos naturales, quando al tiempo que nacieren, o fueren concebidos,ſus padres podian caſar con ſus madres Iuſtamente ſin diſpenſacion,contanto queel Padre lo reconoſca por ſu hijo, pueſto que no aya tenido la muger de quien lo vbo enſu caſa.Ob idque naturales vocantur;quia generauit eos natura,non honeſtas;è contra quidem in illis,qui legitimi vocantur ex legitimo matrimonio nati ex cap. quod nobis,cap cauſam que el 2. qui filij ſint legitimi,princ.inſt.is.de patria poteſt, & in l.1.tit.13.p. 4. quæ legitimitas obſeruatur inter filios infidelium,etſi de Iure canonico non valeat,ſi tamen conuertantur ad fidem, vt in cap. fin. qui filij ſint legitimi, quia illud matrimonium non dirimitur,etſi conuertantur ad fidem, cum illi legibus Eccleſiæ, quando matrimonia inierunt non tenerentur, & de iſtis filij legitimi vocati in l. 1.tit.13.p.14.referuntur ſequentia verba:ſonanſi com@ſa grados,pues que ſon fechos ſin mala eſtanca. é ſin peccado, é ſin todo a queſto ſon tenidos por mas nobles, por que ſon ciertos,y conocidos &c.

6 Generaliter verò ſpurius omnes in vniuerſorum comprehendit quoſcumque non Iuſtè natos, nihilque ab illegitimi ſignificatione differt, cum ad omnes illos pertineat qui ex illicito quocumque congreſſu orti fuere; & Iuxta hunc modum nomen ſpurius ſumitur latiſſimè, Bartol. in l.fin.ff.de his quibus vt indignis, Caccialupus in l.ſi qua illuſtris col.1.cod.ad Orphitian. Paleotus Ceruantes,& Matienco vbi ſupra,† Proprie tamen dicitur is, qui ex muliere ad quam omnibus paret additus procreatus fuit,vt docent adducti,Anton.Richard.in Rub. de heredit. que ab inteſt.deferuntur §.7.ex n.6.ad 8.Vbi generalem regulam conſtituit, vt vbicumque Patrum coniunctio;aut vxoria;aut concubinaria non fuit, ſemper filios illegitimos oriri quocumque alio modo ſint concepti. 7

Spurij inquam ex diuerſo ſemine orti,Patrem non habent certum vnde prouenerint, ſed quaſi ex hominum colluuione geniti; idcirco ſpurij dicti ſunt,vt Iuſtinianus ait in §.ſi aduerſus inſt.de nuptiis.Conan.& Palæot.ſupra, vel quod olim (vt Phiracus exiſtimat) his duabus litteris notarentur. S P.id eſt ſine Patre, quas vulgus de nomine ſpurij interpretatus eſt,cui videtur aſſentire Caius in inſt dum ait,ſpurios ſine patre filios, notat Cobar, in 4. p. 2.cap.8. §. 5. in principio:plura adducit Gom. in cap.1.n.47. de conſt. lib.6.Conanus,Palæotus,& Ceruantes iam relati,imo. 8

Hi inquam ſpurij vocantur etiam Baſtardi, vt in gloſſa Rubricæ ff.de concubinis, quod nomen etiam eſt generale;item ſpurios comprehendens, aut econtra, † & filij inquam qui naſcuntur ex meretricibus vulgo Rameras, quæ in cuſtodia non ſunt nothi appellantur; qui Iuxta dict.leg. Tauri 9.debent à patre recognoſci, vt proprij filij,qui & etiam Manceres appellentur Iuxta iam adductos:deuteron.cap. 4. & tradit Villalobos in ſumma p.1.tract.3.dif.57.n.2.circa finem, Vbi addit illegitimorum ſpurios vocari eos, qui orti ſunt à parentibus, inter quos nec tempore conceptionis, nec natiuitatis, matrimonium legitimum contrahi non poterat,etſi poſſent monſtrare ſuum patrem, vt in l.vulgo ff. de ſtatu homin. & in dicto cap.tanta qui filij ſint legitimi, & nothus filius idem dicitur,ac Baſtardus ſpurius, vt notha genitura, Baſilius lib. 5. contra Eunomium, quo verbo vſus eſt Paulus Græcæ Hebræor.12.inceſtuoſi habiti, excognatio, nefarij & adulterini, ſiue ſacrilegi habiti ex damnato coitu,etiam per leges politicas; qui ergo ex coniugato,& ſoluta naſcitur,dicitur nothus, qui ex coitu Iure ciuili damnato,veluti ex raptu,inceſtu, ſtupro,aut ſacrilegio. † Dicitur ſpurius à ſpurcitia in Iure reprobata, vt dicunt etiam Bonacina de irregular.q.2.puncto 3.n. 5. & penes illum Cobar,Sayrus,Suarez,Vazquez,Molina,Leſſius, & Filiucius,Philibertus cap.1.de ordine.p. 10. n. 3.Caſtrus Palao.tract.13.de benef. diſp.4.puncto 1.§.1.& Leander de irregul tract.1.diſp.3.q. 5. explicat etiam Barboſa in paſtorali p. 2. allegat. 45.n.18 verſ.illegitimorum, quos omnes prohibitos eſſe ordinari probat ex cap.1.& per totum, 56.diſt.dict.cap.innotuit.de electi.cap. fin. hoc tit. ex Trid. ſeſſ. 22. de reformat.cap 10. ibi natalibus, & ſeſſ.23. cap. 5.ibi: de ipſorum ordinandorum natalibus,& cap. 7. ibi:ordinandorum genus. 9 10 11

Ex his prouenit quanto nefarij, ac ſacrilegi dicantur clericorum filij,tam quoad ſucceſſiones teſtamentarias,quàm ad ordines,ac beneficia, & Dignitates Eccleſiæ.Quoad primum patet quod etſi generaliter omnibus ſpuriis filiis prohibita ſit ſucceſſio bonorum, parentum ex teſtamento, & ab inteſtato,cum nec ſui hæredes, nec agnati parentibus eſſe poſſint,nec aliquos conſanguineos habere dict.l.vulgo concepti ff.de ſtatu homo iuncta 12

cta l. si spurius ff. unde cognati; indeque sint successionis incapaces, vt probat *l. qui contra. 4. l. qui incesti. 6. auth. ex complexu cod. de incestis nuptiis, l. 2. iuncta glossa ibi* verbo *conditionem cod. de haeredibus instit. l. non intelligitur 3. ff. de Iure fisci, auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi §. fin. l. 4. ad fin. tit. 3. l. 10. tit. 13. p. 6. l. 17. tit. 6. lib. 3. fori, l. 10. tit. 5. lib. 3. eiusdem fori, l. 11. tit. 20.* in foro cantabriae Caccialupus, Gualdens. *de arte testandi tit. 1. cant. 14.* Afflict. *decis. 99.* Boër. *decis. 227.* Gras. cum aliis *de succes. ab intest. §. successio ab intestato q. 20.* Petrus Gregor. *3. p. syntagm. lib. 45. cap. 9.* Couarruu. *in 4. p. cap. 8. §. 5. n. 3.* Suarez *in l. 1. todo home n. 21. & sequent. tit. 6. lib. 3. fori*, vbi *in addition.* plures congerit Baldus §. *praedicta naturalium lit. A.* & cum ampliationibus, & limit. Dueñas *reg. 366.* Rexas *vbi supra cap. 20.* Matienc. *in l. 6. glossa 3. tit. 8 lib. 5. recopil.* & *ibi* Azeued & *in l. illius tituli* Spino *in speculo testam. glossa 16 in princ.* de filio spurio cum infi-
13 nitis sub *n. 1.* Iuristae, & Anton. Gomez *in dicta l. 9. Tauri*, Gutierrez *lib. 1. pract. cap. 55.* & alij. † Tamen efficacius filij clericorum incapaces sunt haereditatum paternarum, vt expresse cauetur *in l. 6. tit. 8. lib. 5. recopil.* Iuxta quam illud obseruant interpretes; quod etsi ea lege solum filiis clericorum in bonis parentum successio prohibita videatur, eadem quidem ratione, quod ipsis parentibus in bonis filiorum prohibita sit successio, vt docuit Azor *in summa, cod. de legitimis haered.* Couar *in epitome succes. ab in test. n. 13.* Gomez *in dicta l. 9. Tauri*, & alij, quos refert Roxas *dicto cap. 20. n. 135. & cap. 30. n. 26.* Dueñas
14 *supra reg. 7.*

Vnde inferunt interpretes vt quemadmodum Spurius clerici, nec patris propinquis succedere possit; quia nempe illis, nec agnatus, nec consanguineus est. *dict. l. si spurius, l. fin. Cod. de natural. liber §. filium l. fin. tit. 13. p. 6. l. 6. dicto tit. 8. lib. 5. recopilat.* ibi: *ni pueden haccer, in heredar los bienes de sus Padres clerigos, ni de otros parientes de parte de padre*, vbi glossa 4. *n. 1.* plures retulit Matienc. & nec propinqui, siue consanguinei patris clerici succedere spurio filio possint, vt resoluunt Gregor. *in l. 11. tit. 13. p. 6 glossa magna ad finem*, contra Zifuentes Richardus *in dicta Rub. de haeredit. quae ab intesta-
15 to deferuntur §. 7. ex n. 10. 13. & 14.* cum Matienco, & Paleo *vbi supra* pulchre explanantibus ex textu §. *filium.* † ita etiam, vt apparebit ex dicendis *in cap. 1. & sequentibus huius tituli* filius illegitimus, seu spurius, filiusve clerici, non poterunt ad ordines ascendere, nec ad beneficia Ecclesiastica admitti; imo nec succedere in beneficiis patris, aut beneficiari in Ecclesia, vbi pater est beneficiatus, nec è contra pater succedere filio, aut beneficiari in Ecclesia, vbi filius benefi-
16 ciatus existat ex *cap. 2. cap. 3. cap. 4. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.* huius tituli, vbi agitur.

Alia inquam quibus legitimentur ad successiones filij clericorum; item & ad beneficia obtinenda, dico *infra sub c. 1.* & aliis huius tituli, pluraque etiam cum infinitis congerit Barbosa *in dicto cap. tanta qui filij sint legitimi.* vbi ex *n. 30.* aduertit non omnes filios ex eisdem parentibus natos per subsequens matrimonium legitimari, sed solùm naturales, ad cuius effectum dicit vt ille naturalis reputetur, qui licet conceptus sit ex iis parentibus, inter quos tempore conceptionis erat impedimentum dirimens matrimonium, quod tempore natiuitatis iam cessauerat, veluti si soluta concepit ex coniugato, at vero tempore natiuitatis filij, mortua erat vxor illius coniugati, vel si soluta concepit ex consanguineo, & affine, & tempore natiuitatis filij obtenta erat dispensatio, vt contrahere possent, tunc tali casu, filium natum, esse naturalem, & non spurium; eo quod, 17
vt dictum est, † filij status sit Iudicandus ex tempore conceptionis, aut natiuitatis; pro vt magis filio expediat, Couar. *in 4. dict. disp. 8. §. 2. n. 1.* cum pluribus Zened. *collect. 68. in decretal. n. 6.* Pereg. *de fideicommis. art. 24. n. 50.* Thomas Sanchez *de matrim. lib 8. disp. 7. n. 19.* Basilius Pontius *eodem tractatu lib. 11. c. 3.* Octauian. Banormar. *in c. naturales q. 19. num. 172.* Facard. *tract. de legitim.* per subsequens matrimonium, *membro n. 42.* Faquineus, *lib. 3. controuers. cap. 50.* alia cum Azor, & Molina refert Barbosa videnda, vbi proximè, vbi *num. 32.* cum Baldo, & Hypolito, *cons. 25. num. 30. & cons. 99. n. 11.* ait memoriae tenendum illud notabile, nempe, vt licet Tyrannus rem habeat cum aliqua muliere per vim filius inde natus non sit spurius quoad matrem. 18

Alia hic vtilissima adiici poterant, sed pro complemento Rubricae existimauit opportunius magis quàm alibi aliqua innectere de legitimitate, & illegitimitate filiorum, & quae differentia apud Romanos extitisset; vt vberius, ac proprius tractatio, de qua hic, siue radicitus maneat intellecta. Ergo ex variis coniunctionibus, quae olim inter homines erant quasdam, lex Romana approbauit vnde legitimi filij orti, & appellati sunt, quasdam nec recipit, nec damnauit vnde naturales prodicere, quasdam eo odio est prosequuta, vt quod inde peruenisset, nec filiorum nomine dignum censuerit, sed omnem illam prolem, illegitimam appellauit, vt ex nomine ipso quisque intelligeret contra legum praescripta talem omnino coitum extitisse; & qui pertinent ad multiplicem filiorum illegitimitatem, de qua in hac Rubrica dictum est; siquidem erat illegitimorum genus, qui de Romanis ciuibus nati; parentes tamen eorum secundùm legum praecepta nō coierant, de qua lege conubiorū scripserunt Quintilianus *lib. 5. c. 10.* Plutarchus, *in Plebem.* Vlpian *tit. 9. 22. & 23.* Gellius, *lib. 4. cap. 4. & lib. 18. cap. 6.* Caelius Rhodiginius, *lib. 15. antiq. lect.* Volateran. *lib. 30. commun. vrbis*, Budaeus, *in annot. ad Pandect.* Alex. *lib. 2. genial. cap. 5.* Garinus, *in catulo in epitolamio* Iulij & Mailij Perionius, *in concione 147.* Lucij Alciat. *in annot. ad Tacitum lib. 4.* Cuiacius, *lib. 7. obseruat. cap. 7.* Hotoman. *in parath. Iuris Ciuilis tit. 7. de Iure vxorum*, & ad *leg. 12. tabular. 3. p. cap. 4.* Sigonius *lib. 1. de Iure antiq. Ciu. Roman. cap. 9.* Brisonius, *lib. de ritu nupt. & lib. de Iure Conub.* Palaeot. *lib. de nothis ex cap. 3.* Conanus, *lib. 8. ex cap. 2.* Petr. Gregor. *2. p. Syntagmat. lib. 8. ex cap. 1.* cum multis quales videntur filij spurij, nothi, adulterini, nefarij, & sacrilegi, vt clericorum filij. 19

Genus verò aliud erat eorum, qui Patrem, matremve alienigenas habuissent, id est non ciues Romanos: nam cum inter exteros, & ciues Romanos iustum Conubij ius non esset, si qui inde nascebantur liberi, sub potestate patris non erant, sed illegitimi censebantur, vt Iustinianus demonstrat *in §. 1. instit. de nuptiis*, Caio *lib. 1. inst tit. 4.*
de

de matrim.in princip. Cicero, *in Topicis*, vbi Boëcius, Vlpian.*in fragm.tit.5.*Seneca,*lib.de beneficiis:promissi tibi(ait)filiam in matrimonium, postea peregrinus apparuisti, non est mihi cum extraneo conubiam,*Macrobius,*lib.6.Saturn.cap.* 6 Liuius,*lib.37.*& de iure Conubial.*pag. 6.* Conan.*lib.2.c.16.n.1.*Paleot.*lib.de nothis,& spuriis cap.3.n.5.& cap.16.n.1.*

20 Et ex hoc genere refert Anton. Pichard. ex adductis,*in princ.inst.de heredit.qua ab intestato deferuntur, dicto §.7. ex n. 1. ad 6.* habuisse originem constitutionem Valentiniani, & Valentis Imperatorum, quæ extat,*in l.vnica de nuptiis Gentilium tit.4.lib.3.in Cod.Theodosiano,*qua iubebatur, vt nullus Romanorum Barbaram cuiuslibet gentis habere præsumeret vxorem, nec Barbarorum coniugiis mulieres Romanæ in matrimonio coniungerentur; quod si fecissent capitaliter vt expiaretur.

21 Et huic similitudinariæ ad alios verò effectus spirituales sunt latæ lege canonica aliæ constitutiones, quibus patet non valere matrimonia Christiani, id est, Baptizati cum infideli non baptizata, & è contra, vt habetur inter impedimenta dirimentia matrimonij, quòd vocatur, *cultus disparitas,*ac apparet ex *cap.caue 28.q.1.* in illis verbis: *si christiana sis,non est satis, nisi ambo initiati sitis sacramento Baptismatis,* & profitentur communiter scriptores cum D.Thoma, *in 4.dist.39.quæst.vnica art.1.*Henriquez,*lib.12. de matrim.cap.13.*Syluester.*verb.matrim.8.c.10. dicto 3.*Vgolinus,*de sacram.*vbi *de matrim. cap. 19.n.6.*de quo suo loco dicetur,*infra sub .. de diuortiis in cap.quanto, & in cap. gaudemus de diuortiis,*& scripsi aliqua sub,*cap.litteras de rest. spoliat.*sufficiat tamen ad præsentem Rubricam hæc insinuatio.Cætera, quæ huic Rubricæ possunt conuenire,inuenies sub Rubro.

22 Pro complemento Rubricæ notabis cum Castro Palao,*tract.1.de conscientia dubia disp. 3. p. 5.*ex *n.8.*& Trullench,*in opere morali lib.7. cap. 9.dubio 6.n.fin.*quod signa ad cognoscendum, quando filius sit reputandus legitimus, & primùm, si nascatur ex vxore domo mariti commorante, etiam si tempore conceptionis vxor adulteret. Secundùm quando parentes ita filium tractant, vt proprium, & legitimum, ipseque vt tales reueretur. Tertium nominatio ex proposito, vt si facta sit coram notario, aut in iudicio, & testamento. Quartum fama, & communis populi opinio. Quintùm si filius à Patre hæres instituatur: ita relati ex Syluestro,Couar,& Menochio, de quo ego Latè dixi sub *cap.per tuas de probation.à. quæst.1.ad 3.*vbi leges.

AD TEXT. IN CAP. I. Cap. litteras. XIV.& Cap. fin. hoc Titulo Et Cap. I.& II. eodem lib.6.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Tituli de filiis Presbyterorum distributio in duas partes* n.2.

3 *Illegitimus non ordinatur, nisi fiat Monachus.*

4 *Illegitime natus etiam de vxore sine dispensatione ad ordines.vel beneficia nequit promoueri;quia est repellenda paterna incontinentia modis omnibus.*

5 *Illegitimus ad Dignitatem,personatum, vel beneficium curatum promoueri nequit absque dispensatione Papa.*

6 *Dispensat cum illegitime natis in minoribus ordinibus, & beneficio sine cura Episcopus,in aliis Papa.*

7 *Pluralitas beneficiorum prohibetur in illegitime natis dispensatis ad beneficia.*

OMnia iura,ac capita huius tituli existimaui, 1
vt breuius explanentur,ad duas classes vnire. In hac prima explanabo tria proposita huius tituli cum duobus *eod. tit. in 6.* quatenus agunt de non ordinandis filiis Presbyterorum, & nec beneficiandis absolutè sine dispensatione, aliove indulto † In secunda inquam de illo assumpto, 2
qui reperitur in reliquis capitibus, nempe de filiis Presbyterorum non beneficiandis in Ecclesia, seu beneficiis parentum, aut è contra,Parentibus in Ecclesiis filiorum,quibus distinctionibus integra tituli materia facilius complectatur,quæ aliàs fortè lata posset inscribi.

Probant ergo hæc Iura vnquam quasi com- 3
munem conclusionem,cum *in cap.1.* illa sit vt illegitimus non ordinetur, nisi, vt religiosus fiat,qui nec tunc præficitur ad Prælaturam; addit amplius,vt nec & serui, nisi à Dominis suis liberati donentur,de quo *infra late in tit.sequenti.de seruis non ordinandis.* † *Dict.cap. litteras.* 4
14.ait vt illegitime natus etiam de vxore, sine dispensatione ad ordines,vel beneficia promoueri non potest, addens vt modis omnibus sit repellenda à filiis paterna incontinentia † Et *dict.* 5
cap. fin. docet illegitimum absque dispensatione Papæ ad Dignitatem, vel personatum, vel beneficium curatum promoueri non posse, cum nimis deformetur honestas, ex eo quod filij sacerdotum, & alij non legitime nati ad Dignitates prædictas non promoueantur, addens ea beneficia esse conferenda aliis personis idoneis per illos; ad quos collatio illorum de Iure pertinet, de quo vltimo dico *infra de Prebend & Dignit.*† item *de instit.& de concessione* 6
*Prabenda in dicto cap.1.& 2. de filiis Presbyter.lib.6.*cauetur, quod cum illegitime natis dispensant Episcopi in minoribus ordinibus,& beneficio sine cura,& in aliis Papa.

Et in illis prohibetur pluralitas,beneficiorum, 7
etiam dispensatis, si ad illam non porrigetur dispensatio.De quo vltimo abundè dico *in c. de multa 27.de prabend.* aliquid insinuaui *in cap.eam te 4.de atate, & qualitate ord.* vnde iam per quæstionis eorum materiam complectemur.

* * *

Q : QVÆST.

QVÆST. I.

Filij Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, quare ad ordines non promoueantur, cum alias expositi vt filij legitimi reputentur ad prædictos effectus, item & ad officia? An Bastardi, ac spurij possint officia Reipublicæ obtinere? An filij Presbyterorum ante Presbyteratum concepti valeant ordinari, & beneficiari? Et an hac irregularitas imponatur etiam parentibus?

SVMMARIVM.

1 *Expositi reputantur habiles ad ordines, beneficia, & officia. Spurij non sic. Et quare de vtrisque* n. 2.

2 *Expositus non ex eo quod exponatur, illico præsumitur natus extra matrimonium, contra aliquos* n. 3. & 4.

5 *Filij illegitimi Presbyterorum, aut ex fornicatione orti, nec ordinari, nec beneficiari possunt sine dispensatione tribus de causis* n. 7. & 8.

6 *Infamia causa priuatur quis, non solùm officiis, & beneficiis obtinendis, sed etiam obtentis.*

8 *Filij præsumuntur imitatores futuri incontinentiæ paternæ, &* n. 18.

9 *Illegitimi pleni sunt vitiis.*

10 *Illegitimus nequit sine dispensatione, prima tonsura initiari.*

11 *Bastardi filij non comprehenduntur appellatione filiorum, & quare* n. 12.

12 *Bastardi etiam legitimati sunt similes Alchimiæ.*

13 *Bastardi sunt infames infamia facti, qui excluduntur à Iudicando, & quare* n. 14. & 15. *sed contra* n. 16.

15 *Spurius non succedit in Regno.*

17 *Filij Presbyterorum difficilius dispensantur ad ordines, & beneficia, quam alij illegitimi.*

18 *Parentes exempla metuuntur in filiis.*

19 *Filij hæreticorum naturales, siue illegitimi inhabiles ad beneficia, & officia publica.*

20 *Filij Presbyterorum concepti ante Presbyteratum possunt ordinari, si sint nati ex legitimo matrimonio, &* n. 21.

21 *Clericus beneficiatus, qui in minoribus existens contrahendo matrimonium amittit propria beneficia, ac legitimat filios antea natos ad ordines, & beneficia.*

22 *Filius conceptus ex aliquo tempore, quos parentes eius liberi extiterunt ad contrahendum, legitimantur per subsequens matrimonium.*

23 *Pater ex illegitimitate sui filij, nullam irregularitatem incurrit.*

1 AD primam quæstionis partem, præmittes quæ latè tractaui *infra in cap. cum deputati* 16. *de iudiciis q. fin.* dum agens de illa quæstione, an expositi, & quorum origo incerta est, sint irregulares, vel sint habiles ad officia publica, vbi *num.* 1. 3. 7. & 10. cum alis dixi quod expositi sine dispensatione admittuntur ad ordines, præsumuntur nati ex fidelibus parentibus, ac quod admittuntur in Ecclesiis, vbi Neophiti excluduntur, & quod habentur ex Bulla Gregorij XIV. vt legitimi; imo quod gaudeant pluribus fauoribus legum, & canonum, & quod nec inhabiles ad officia publica censeantur; quia sunt legitimi, & tamquam nobiles, cum ergo isti expositi, nec certos parentes habeant, ac ex nefario admodum coitu, ac punibili, possint oriri, ac procreari; cur inquam istis tot prærogatiuæ? Cur autem illegitimi, & cæteri ex fornicatione geniti non admittantur ad sacros ordines, & ad Dignitates, seu beneficia Ecclesiastica; præcipuè si consideremus dicta *supra in cap. penult. & fin. de ætate ordinand.* vbi additus non denegatur illis, qui moribus, & scientia pollent ad Ecclesiam Dei Suarez longe disputans *de censuris disp.* 50. *sect.* 4. *ex n.* 2. pressus difficultate, hanc, & sequentem sententiam dixit esse veram, legendus *ibi* de huius dubij tractatione; cum infinitis Barbosa *in pastorali alleg.* 51. *p.* 2. *ex n* 148. vbi leges.

Nihilominus quia ratio de expositis in iure diuersa ponitur ab ea, quæ, & à natura etiam dignoscitur in filiis Presbyterorum, ac aliis illegitimis, & ex fornicario coitu genitis luxta modos positos *supra in Rubrica*, ideo dicendum est illegitimos hos nec ad ordines, nec ad beneficia promoueri posse, quia prohibiti reperiuntur, eo quod sint irregulares, vt illico probatur. Expositi vero admittuntur; non enim quod aliquis exponatur, & sufficiens signum, vt sit extra matrimonium susceptus ex dicta Bulla Gregorij; contingit ergo sæpius à parentibus legitimis nimia paupertate pressis, filios exponi, vt supponitur, *in cap.* 1. *de infantibus expressis*, Et legitimus de Moyse, quod fuerit expositus, licet legitimus, *exodi cap.* 2. 2

In tali ergo dubio, & si non negem, fortissime hanc sententiam impugnari, vt *in dicta quæst.* 8. recensui ex *num.* 8. quam cum infinitis tuetur Nicolaus Garcia, *de beneficiis, p.* 7. *cap.* 2. qui vt tractationem de filiis Presbyterorum ageret *ibi cap.* 3. illam incipiendo, *in dicto cap.* 2. agens de legitimitate necessaria ad ordines, & beneficia, *ibi à n.* 6. de quæstione adducta: *an expositi, quorum parentes ignorantur, sint pro legitimis, aut pro illegitimis habendi; & absque dispensatione possint promoueri?* nostramque adducens, probatam à multis per textum, *in cap. ex tenore qui filij sint legitimi* ibi: *in fauorem pro his potius declinamus*, & contrariam sequatur cam aliis pluribus ex *num.* 8. eo quod filij legitimi, non soleant exponi, sed potius qui nascuntur ex furtiuis, & fornicariis congressibus, verisimiliusque esse eos nasci contra matrimonium, qui sic à parentibus contemnuntur, certumque esse, vt ex centum expositis, plusquam nonaginta sint illegitimi, vt experientia docet, ex aliis fundamentis. † Tamen quia iste est fauor impertitus à iure, & à dicto Gregor. XIV. in prædicta sua Bulla edita anno 1591. in fauorem confraternitatum, vbi isti expositi educantur. Ideo existimo ad ordines, & beneficia, ac dignitates esse admittendos, nisi specialiter in aliqua Ecclesia, seu loco, vt in Ecclesiis Tolatana, legionen. & aliis; item in Collegiis, ac in Sancto Inquisitionis officio, &c. exigatur qualitas probandi 3 4

probandi positiuè parentes,& maiores suos, vt in dicta quæst.breuiter insinuaui *n. fin.* & Late *in cap.fin.de præsumpt.q.12.& fin.*& docent in terminis Diana *p.1.tract.15.res.12.& p. 4.res.* 58. cum Anania,Felino, Cardinali Paleſt. Gratian. *discept.forens.p.1.cap.135. n.1.* Molfes.*in p. 2. q. 19. art.5.disp.87.in fine*, Salas *in 1. 2. tom. 1. tract. 8.disp vnica* Sanctarel.*variar.resol. q. 44.* Egid.*de sacram.disp.18 dubio 12.n.205.* Iason. *in pragmat.de Antisfat.vers.13.obseruat.1.n.78.* Schilante *de priuileg. clericorum cap. 4. dubio 2. n.39.*Præpositus *quæst.5.de irregularit. dubio 16. n.127.*Castrus Palao *de cens.disp.6.puncto 9.n.3. & tract.3.de benefic.disp.4.puncto 1.§.1.n.8.* Basilius Pontius *de matrimonio lib.11.cap.6. n. 4.* Baunij *de censur.tract.11.q.14. de irregul.* Gibalinus *c.3.q.1.n.5.*Leander *de irregul.*plures alios referens:& pro contraria sententia *tract.2.de matrim.disp.3.q.6.*

5 Iam ergo ex dictis in Rub.& proxime referendis apparet ratio,quare filij illegitimi,atque Presbyterorum; item & omnes alij orti ex fornicatione,nec ordinari,nec beneficiari valent sine dispensatione,tribus potissimum de causis.Primo ob excellentiam huius sacramenti, Dignitatisque Clericalis, quæ non solùm personæ meritum, sed etiam originis honestatem exposcit, nec infamibus, aut turpibus committi debet, *cap.inter dilectos de excessibus Prælatorum*; non enim infames ad beneficia poterunt promoueri vt Azor, *inst.moral. p.2. lib.6. cap.7.q3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.30.num.199.*Latè Nicol.
6 Garcia, *p.7.cap.8. de benefic.* † Etenim propter infamiam iuris, non solùm priuatur infamis officiis, vel beneficiis obtinendis, sed etiam obtentis, vt per Azeued.*in l.7. à num. 4. recopil.* Petr. Barbosa, *in l.cum Prætor.§.fin.n.182.ff.de Iudic.* Garcia,*supra dicto c.8.n.33.*Augustinus Barbosa, *in dict.cap.inter dilectos num. 7.* & alij communiter.

Secundò in detestationem criminis paterni per
7 *cap. propos uisti* 82. *dist.* per illud dictum Pauli *ibi* relatum, *qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt*, sicut intelligunt, Cardinalis Bellarmin. *tom.2. lib.1. de matrim.cap.6.& 7.*Valquez,*in opuscul.tract.de matrim.disp.2.cap.8. n. 87.*Ægidius Conink.*de matrim.disp.24.n.18.dubio 2.*Valensis *in Rub.hic sub n.2.*Vbi quod Ius in filiis plerumque detestatur.*argum.textus*, & per *ibi* dicti *in cap.vergentis de hæreticis.*

8 Tertio ob timorem incontinentiæ paternæ, cuius futuri imitatores præsumuntur vt *in cap. priusquam dist.18.in cap.si gens,Anglorum dist. 56.*Iuxta tritum illud: *sæpe solet similis filius esse patri*,quam citat glossa *in l. quod si nolit. §. qui mancipia ff. de ædilitio edicto, & in l. quisquis* verb.*in quibus ff.ad leg. Iul. Maiestatis in filiis*,ait, *paterni criminis exempla metiuntur*, & glossa,*in auth.de refec.sac. Pal. ad fin.* & *in dicto cap per venerabilem* vers. *progenitores de elect* ibi Panorm.*col.4.& in c.1.56.dist.*Vbi dicit hanc vnam causam quare filij Presbyterorum nõ promouentur glossa,*in c.item si quis cum militibus 6.q.1.& in c.vlt.de consecrat.dist.vltima, & in c. 2.super* verb.*defectu* hoc tit.*lib.6* Cinus,*in l.bonæ fidei in 7.q.cod.de Iu e Iur.*Bald.*in l. 1. ad finem cod.locati,& in l.si quos in fine* & *ibi* Ang lus, *Cod.de captiuis* idem Bald.*cons.95.* Albericus loquens in filio calumniatoris,*in l.si cui §. 1. n. 1. ff.de accusat.*Franc de Aretin. *in l.iubemus in fi-*

ne Cod. de aduocat. diuers.Iudic. ex locis Sacræ Scripturæ, & ex bonis authoribus congerit infinita videnda, Tiraquel. *de leg. conub. glossa* 1. *p. 7.in l.7.ex num.3 vsque ad finem*,Valensis, *supra.*

Et quarta causa est, illegitimi pleni sunt vitiis, 9
vt tradunt Cardinalis Paleot.*in tract.de nothis,ac spuriis*,& Anton. Fonseca, *in addition. à Caiet. 23.Deuteron.*cum multis Leander, *de irregular. tract.2. disp.3.q.2.* cum Bonacina;Castro Palao, Henriquez; Quintana Dueñas, *tom.2.sing tract. 16.singul.5. n.4.* † Vbi docet contra Zerdam, 10
minime posse illegitimum sine dispensatione primâ tonsurâ initiari;non enim dignitas clericatus debet sordescere ex iis,quæ obscuro generati sunt, nec detur pari vitiosâ eorum origine.

Ad secundam quæstionis partem,an Bastardi, 11
ac Spurij possint officia Reipublicæ obtinere? Et quia vbicumque agitur de honore filiorum, non comprehenduntur filij Bastardi appellatione filiorum,vt dixerunt Molina *de primog.lib.3.cap.3. n.fin.* vbi additionatores, Azeuedus *in l.7.n. 14. tit.9.lib.9.recopil.*hancque opinionem sine controuersia proferant Melch. *in quæst. polit. p. 1. q. 16.*Laudens.*de officialibus q.170.* Mandell. *cons. 6.& 85.vol 4.*D. Carolus de Tapia, *de constit. Princip.cap.1.n.46.& 48.*Mynsing. *obseruat. 31. n.5.*Vbi ampliat etiam quod essent legitimari. † 12
Quia isti tales sunt similes Alchimiæ, quæ facit apparere,quod non est, vt dixit Baldus,*in cap. 1. col.5. de constit.* Cassaneus, *in chatalogo Gloriæ mundi p.11.considerat.15.*

Ideo iuxta iuris regulas, cum Bastardi filij 13
infames infamia facti reputentur, vt voluerunt Capicius *decis.32.num. 7.* Auendañus, *cap. 19. Prætor num.19.& 24.* vers. *sunt autem lib. 1.*& cum honor, & dignitas si esse iudicem, ab illis excludi, docent Alex. maximè sufficienter cousiliarius Principis, *in l. 2. Cod. de Dignit. lib. 12. & in leg. 4. in princip. ff. de liberis, & posthum.* vbi Baldus ipse, *in l. cum legitime ff. de statu hominum*, Boër. *decis. 222. num. 12.& 13.*† vnde Plato, *lib. 6. de legibus*, do- 14
cet vt candidati Magistratus alicuius eo tempore, quo comitia habentur in ara Dei, nomen suum, & patris, & gentis, & tribus in tabula scriptum deponant, atque ita quasi in testimonium,Deo vocato, profiteantur, se legitimè natos esse.

Imo Aristoteles, *lib. 3. politicor. cap.* 11. non 15
vult, vt spiritus in Regno succedat, & Melius, *lib.4.cap.6.* dum ait quod Magistratus infamia, & macula insigni notantur, cum tales ad subsellia consilia, atque honores admittuntur, nec possunt non timidè, demisseque tales rem gerere; quia animi spiritum deprimit genus subdititium, & adulterinum, maximè cum quis meminit scelerum parentum suorum secundùm Plutarchum, *de educatione liberor.* & in Hypolito, Mastrillus, *de Magistr.lib.2.cap. 12.ex num.47.*

Hæc inquam sic debent procedere, licet 16
male seruetur ex relatis per Couar. *in pract. cap.19.num.6.* Vbi spurius, quamuis infamis sit facti, ad dignitatem promoueri posse dicitur. Ergo infert Azeued. *vbi supra*, & vt refert Mastrill. *supra numer.* 48. ad officium iustitiæ eligi poterit, cum expresse non reperiatur prohibitum, & fortè sic per text.*in l.generaliter §. Spurij,& in l.spurij ff.de decurionibus.*

17 Ad tertiam quæstionis partem,an filij Presbyterorum ante Presbyteratum concepti valeant ordinari,& beneficiari? Et videtur quod non,quia vt patet ex titulo hoc, certum est filios Presbyterorum esse inhabiles ad ordines suscipiendos,multoque difficilius cum eis dispensari, quàm cum cæteris,vt docent Panormit.*in cap per venerabilem qui filij sint legitimi,cap. Presbyterorum 56. dist.cap.vt filij* hic *& cap.1.& 2.lib.6.cap.cum in cunctis, cap.innotuit.de elect. cap. accedens. de purg. canonica, cap. nisi cum pridem de renunciat.* & merito vt docent Hostiensis *in summa hoc tit. §. quæ est causa* Rebuffus *in praxi benef.p.2. de dispens.super defectu natal.n.3.*Azor.
18 *tom.1.lib.6.instit.moral.cap.3.q.19.*† quod in eis paterni,& hæreditarij criminis exempla metuantur;solent (vt dictum est) filij tales esse, quales fuerunt parentes ex Tiraquello *supra de leg. connub.dicta l.7.p. 7.glossa 1.* Casaneo *de Gloria mundi p.11.considerat.15.* Fabro *instit. de nupt. in Rub.n.2* Fulgos.*consf.159.n. 1.* Castro *lib. 2. de Iusta haret. punit.* vt colligitur ex *dicta l. quod si nolit. §.mancipia ff.de edilitio edicto*, & ex Aristotele *lib. 1. polit. cap. 4.* vbi dicit: *ex hominibus hominem, & ex bestiis bestiam; sic ex bonis bonum generari, & naturam quidem hoc velle; attamen plerumque non posse* Ex Horatio,*nec imbellem pro generant aquila columbam, & Theognide nec ab Ancilla ingenuus; probam prolem haud pater gignet improbus*,& patet ex aliis bonarum litterarum, genitore, à Tiraquello longe vbi *supra* adducti;dicta glossa 1.per totam,Scortia *in constit. Pontif. epitome 59.ad const.clem.7. Theorema 162.* Vbi concludit cum Nicetas *in oratione 42.* Nazianzeni,vt paternæ naturæ,compendiosa demonstratio sit filius.

19 Et confirmatur,quia sic de Iure in pœnam delicti hæresis paternæ filij hæreticorum, non solùm legitimi,sed etiam naturales,aut spurij, siue ex adulterio,& incestu,aut sacrilegio nati, sunt inhabiles ad beneficia,& officia publica,vt decernitur etiam in Bulla 1.Innocentij IV.quæ incipit *cum aduersus* § 9.& Bulla 19. quæ incipit *cum negotium* §. 1.& 3. & in Bulla 16. §. 3. in Bulla 13.clem.4 §.31.*& in cap.quicumque de hær.lib. 9.*ex glossa Anchartan. Archidiac. Ioanne Andrea,& Franco *in cap.statutum de har.lib. 6.* Simanchas *tit.19.n.16.* Couar.*lib.2.variar.resolut. cap.8.*Azor *tit.1.lib.8.mor.cap.13. q.8.tom. 2.lib. 6.cap.4.*Sanchez *lib.2.*cum infinitis.*cap. 27.*Menochus *de præsumpt.lib.5.præsumpt. 33.* Suarez *tom.5.disp.43.sect.3.n.2.*Scortia *de constit. Pontif. epitom.9.theorema.33.in princip.*Barbosa cum infinitis in relatis Iuribus,& hoc ne plus habeat luxuria,quàm castitas ergo.

20 Nihilominus in dubio, de quo loquimur, dicendum est filios Presbyterorum ante Presbyteratum conceptos posse ordinari, & beneficiari; si tamen sint de legitimo matrimonio nati, quod potuit esse contractum,antequam,mortua matre, pater Presbyter factus esset.

21 Et sic è contra facit, vt filius clerici in minoribus beneficia obtinentis, qui postea cum matre matrimonium ad hæc legitimetur, sicut ad alia ex regular. textus, *in cap. tanta qui filij sint legitimi*: nam licet huiusmodi clerici in minoribus, contrahendo matrimonia, amittant beneficia; faciunt tamen ipsum matrimonium validum, ac per consequens reddunt filios legitimos, & habiles ad ordines, & beneficia, cum ipsum non prohibeantur contrahere per textum *in cap. 1. & per totum de clericis coniugatis*, quod est verum quidquid contrarium teneant Ozascus,*in pedemont.decis.154.*Sarmient.*select. lib.1. cap.5. num.7. & 8.* Henriquez,*in summa lib.11. cap. 20. §. 2.* & tenent præter Præposit. *n. 12.* Cardinal.*n.14.in dicto cap.tanta*,& alios ordinarios,Couar.*in 4.cap.8.§.2.n.5.*Dueñas *reg. 350 limit.7.* Mozz. *de contract.lib. tract. de matrim.tit.de natal.matrim.n. 16. vers. tertio ampliatur*,Rojas *de success.cap.27.n. 20.* Auendan. *in l.9.Tauri glossa 10.a num.10.*Spino *de testam. glossa 16.in princip. à num. 93.* Sayrus *de cens. lib.6. cap.10.num.17.*Lara *in l. qui à liberis in princip.à n.89.ff.de liberis agnoscend.* Gutierrez *pract.lib.2.q.104.n.2.*Faquin.*lib.3.controuers. c. 52.*Zenedus *in collect.68.ad decretal.n.5* Sanctarel *variar.resolut.q. 21. n. 4.* Basilius Pontius *de matrim.lib.11.cap.2.n.5.*Barbosa *in dicto c. tanta* cum Azorio,Vincent.de Franch.Menochio, & Campanillo *n.33.*

22 Et confirmatur,quia secundùm probabiliorem sententiam,quam tuentur Ferdinandus, Castrus Palao *tom.2.tract.13.de benefic.disp.4. punct. 1. n.7* Basilius Legion.*lib.11.de matrim.cap.3. n.9.* Leand.*de irregularit.tract.2. disp. 3.q. 19.* filius conceptus,& natus tempore, quo parentes eius inhabiles ad contrahendum extiterunt,sed aliquo intermedio tempore,quo in ventre extitit,habiles fuerunt, legitimatur per subsequens matrimonium, qui sic mouentur per verba *leg.qui in ventro ff.de statu hom.*ibi: *qui in vtero est, perinde est,acsi in rebus humanis esset constitutus*,quando de commodis eius agitur, & ex Iustiniano,*in §.1.inst.de ingenuis*, vbi filius Ancillæ libertatem obtinet, si eius mater tempore conceptionis,vel partus,vel dum illum in ventre habuit libertatem obtinuit;quæ quidem non male applicantur ad corroborandum quod est propositum in quæstione posita *hic* in dicto vers. *ad tertiam.*

23 Ad quartam quæstionis partem, an hæc irregularitas imponatur etiam parentibus? Et videtur affirmandum, quia cum in patre fuerit culpa, & in eo sit maior turpitudo, & indecentia, plus debeat ei propria obesse culpa, quàm culpa aliena filio. Adhuc verò dicendum est patrem irregularem non esse; tum quia titulus noster tantùm loquitur de filiis Presbyterorum; tum quia hic non agitur de pœna culpæ, sed de indecentia; & de præcauenda simili turpidine in futurum,est enim ratio dispar,quia pater non accipit, esse per turpem generationem, sed dat filio, actio inquam non est in agente, sed in passo, indeque defectus, seu indecentia, quæ ex eo nascitur, non manet in parenti, sed redundat in filium, excepta culpa, quæ est, quasi imminens in ipso parente; non enim in eo consideratur indecentia vlla, præter delictum, de cuius punitione, quatenus ad suspensionem, & irregularitatem alibi dixit Suarez, & ego *supra in tit. de tempor.ordin.* sic Suarez *de censuris disp.50. section.3.num.2.*

QVÆST.

QVÆST. II.

An sit legitimus reputandus ille filius, qui etsi expositus non sit, eius verò parentes, non reperiuntur? vel quando natus est ex matre habente virum, à quo creditur genitus, sed reuera est genitus ab alio? vel teneatur credere matri dicenti cuius viri sit filius; An filius genitus à coniugatis post matrimonium ratum, & non consummatum, & vtriusque coniugis, aut alterius in religione professionem, sit illegitimus, & irregularis? vbi quid si vir ordinetur, & de expressione, vt dispensetur? An professione filij illegitimis tollatur irregularitas quoad ordines, & beneficia?

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus reputatur, qui patrem ostendere nequit, si pracisè requiratur talis probatio, aliter non sic, vt n.2.*

3 *Legitimus reputatur quia creditur ortus ex matre habente virum, & si genitus sit ab alio viro, si non credat quod est adulterinus, vt n.6.*

4 *Filius, qui certo scit genitus esse à viro alieno, nequit ascendere ad ordines sine dispensatione.*

5 *Irregularis dicitur in vtroque foro, qui ob adulterium coniugata, talis reputatur, aut ob aliam causam.*

6 *Filius publicè habitus pro legitimo, & si sit adulterinus erga se, potest ordinari, quando Ecclesia illum obliget ad ordines suscipiendos; vel in casu grauis damni vitandi, vt n.7.*

8 *Filius non tenetur credere se illegitimum ex sola declaratione matris, etiam facta in extremis, vt priuetur à iure successionis,* n.9.10.11.12. *& etiam si mater iuraret sic, vt* n.16.

9 *Mulieres solent alios prater modum amare, alios odisse, vt n.11.12.*

10 *Confessarius num teneatur dicere pœnitenti, ne credat matri asserenti se esse illegitimum. Et vide* n.20.

12 *Filius non tenetur fidem adhibere matri asserenti se esse adulterinum, nisi sufficienter probetur conceptionis tempore non fuisse cognitam à marito vt hic, & melius numer.*17.

13 *Filius licet credat eius matrem esse adulteram non inde se habere debet pro illegitimo, & potest deponere dubium, vt nu.* 14. & 15.

14 *Filius in dubio an sit spurius, vel naturalis, reputatus naturalis.*

15 *Filius qui in dubio se reputat legitimum, potest retinere semel habitam hæreditatem.*

16 *Confessarius debet vti magna prudentia, ne in articulo mortis detegat suum adulterium; cum hoc ob id filius debeat credere se illegitimum, & ipsa si viuat possit à marito occidi.*

18 *Filius vtcumque existimet se esse illegitimum, bene facies si vt ordinetur, dispensationem exigat, qui si melius instructus existimet se legitimum, rectè deponet scrupulum, vt* num.19.

20 *Confessarius nequit consulere filio ne credat matri, si ipse filius credat se illegitimum.*

21 *Filius genitus à coniugatis post vtriusque, aut alterius professionem, reputatur Spurius quoad ordines, vt n.22. Sic vt vir ad sacros ordines promoueatur, vt* n.22.23.24.25.26.& 27.

23 Cap. litteras hoc tit. de filiis Presbyterorum n.24.& 25.

27 *Illegitimus quia procreatus post professionem, debet, vt dispensetur narrare se ortum ex matrimonio, cuius coniuges, aut vnus iam erat professus, &* n.28.

28 *Spuritatis, seu illegimitatis qualiscumque debet fieri mentio, vt dispensatio recte impetretur, &* numer. 29. *& de ratione,* num.30.

29 *Dispensandus illegitimus debet exponere qualitatem sua illegimitatis, vt quod sit naturalis, spurius sacrilegus, incestuosus, adulterinus, &c.*

31 *Professio filij illegitimi tollit eius irregularitatem ad ordines, etiam si esset spurius, vt* n.32.

31 *Illegitimus factus religiosus potest ordinari in sacris, & beneficia manualia obtinere.*

AD primam quæstionis partem, suppositis quæ dixi *supra*, de expositis in vers. *ad primam quæst.* 1. potest dici, quod cum ratio, quare expositi legitimi censentur, est ob indultum confraternitatibus expositorum concessum à Greg. XIV. quod non militat in hoc casu; ideo illegitimum reputari natum, qui parentes suos ostendere nequit; & sic Philibertus *tract. 1. de ordine part. 10. cap. 1. difficult. 1. num. 5.* docet per *cap. 1. de infantibus expositis*, quo probat illos illegitimos dici, qui nequeunt parentes ostendere; & quamuis Auila *p.6. de irregul. disp. 3. dubio 10.* & Cornejo, *eidem tractatu disp. 15. dubio 1. q. 2.* Leander, *de irregularit. tract. 1. disp. 1. quæst. 18. & tr. 2. disp. 3. q. 7.* dicant censendum, & reputandum esse legitimum, & consequenter, non irregularem, & quod casu dictus fuerit infamatus de illegetimitate, teneatur se purgare. † Ego inquam primam sententiam amplector, quoties requiritur positiuè quod quis probet se ortum à legitimis parentibus, vt contingit in communitatibus exigentibus sanguinis puritatem, seu nobilitatem, vt breuiter dixi *infra in cap. cum deputati q.8. n. fin. de iudiciis*, & sub tit. *de præsumpt.* Late *in cap. fin. q.1. & 2.* Secundam hanc amplector, vbi prædicta positiua probatio non requiritur præcisè. Sed vt hanc difficultatem vberius apprehendas, ac resoluas, leges quæ adduxi *infra in cap. per tuas de probat. à quæst. 1. & ibi q. 3. à num. 1.* Vbi de filiatione probandà ad honores; & beneficia. 1 2

Ad secundam quæstionis partem, quæ satis clarescit ex dictis *hic* in vers. *ad tertiam*, bre- 3

uiter respondeo,vt quando quis ortus est ex ma-
tre habente virum à quo creditur genitus,sed re-
uera est genitus ab alio,talis filius,sit vt legitimus
habendus, nisi certo sciat filius, aut crediderit
informatus se filium esse alterius viri. Et
hoc pacto existimo componendas esse dicas sen-
tentias contrarias Alfonsi à Castro *lib.1. de le-
ge pœnali cap.vlt.conclus.3.* existimantis illegiti-
mum occultum posse absque vlla dispensatione
ad ordines promoueri;quia si illegitimus reputa-
tus legitimus irregularis censeretur, cogeretur
suum vitium occultum manifestare saltem Epis-
copo,vel Pontifici, à quod impetranda est dis-
pensatio, cum esset iniquum obligare quemlibet
vt seipsum infamet Iuxta quæ latè scripsi infra
in cap. nouit 13. de Iudiciis q.37. dum egi de il-
la quæstione. *an quis se ipsum teneatur denun-
ciare?*

4 Hanc proxime latam admitto,dum filius non
credit se illegitimum,quod si sciat, aut credat,
iam tunc in casu, de quo loquimur quantum-
uis. vt puniatur delinquens, non teneatur se ma-
nifestare? tamen vt consequatur ordines, &
beneficia, ex quo scit erga se,illegitimum esset,
etsi vulgo existimetur legitimus, cum adhuc
dicatur irregularis, qui occultus, & commu-
niter legitimus reputatus sit; quia textus hic, &
*in cap.fin.hoc tit.& in cap.1. & fin.eodem, cap.
per venerabilem qui filij sint legitimi, & in dist.
56.Trid. sess.22.de reformat.c.20. & sess. 25.c.
3.& 7.* & Pius V. in Bulla *quæ ordinis* Sixtus V.
in Bulla *sanctum, & salutare* absolute exclu-
dunt ab ordinibus illegitimum, nulla facta di-
stinctione de publico,vel occulto,Nauar. *in cap.
27.summ. n.201.* Couarruu. *in clem.si furiosus 2.
p.§.3.n.4.* vers. *hinc illud* Auila *de cens. p. 7.disp.
3.dub.6.conclus.1.* Azor. *2.p. lib.6. cap.3.q.23.*
Egidius *disp.18. dubio 12.* Bonacina *de irre-
gularit.q. 2.puncto 3. num. 2.* Hurtad. *de ir-
regul. dif.16.* Villalobos *p. 1. tract. 21.summ.
dif. 32. n. 3.* Philibertus *de ordine p. 10. cap.
1.n.1.* dicens non carere errore opinionem Ca-
5 stri.† Henriquez *lib.14 summ.cap.8.n.10.* vbi di-
cit irregularem esse in vtroque foro etiam
illum, qui ob adulterium coniugatæ occul-
tum, aut ob aliam causam, reputatur in
foro exteriori legitimus, de quo ait quod
facile obtinebit dispensationem occultam,
Papæ.

6 Et ita admitto in dubio posito hanc resolutio-
nem,& cõtrariam Castri solùm quando filius est
reputatus legitimus,nec ipse credit, vt sit adul-
terinus vel si erga se crederet illegitimum,publi-
cè habitus pro legitimo,Ecclesia illum obligaret
ad ordines suscipiendos;sic Cornejo *tract. 5. de
irregularit.disp.15. dubio 1. in princip.* Castrus
Palaus *de censur. disp.6. puncto 9.* imò addunt
Layman. *in summa de irregul.cap.5.n. 1.* Reloz-
zarius *tom.2.tract.7.cap.5.sect.2.à n.69.* Gibalin.
de irregularit.c.3.q.1.n. 4. Leander *eodem tract.
2.disp.3.q.4.*

7 Quod si in aliquo casu graue damnum illegi-
timus vitare non posset,nisi ordines suscipiendo,
cessaret obligatio irregularitatis,alia maiori obli-
gatione superuenientis;sed non inde probari non
fore irregularem.

8 Ad tertiam quæstionis partem,an filius tenea-
tur credere matri asserenti cum Iuramento ip-
sum esse illegitimum? Et suppositis quæ dixi *in-
fra in dicto cap.per tuas de probat.à quæst.1.2.&
3.* & ex proximè adductis, dico vt filius propter
solùm testimonium matris,non teneatur se crede-
re illegitimum,etiam si mater in fine vitæ,ac mor-
tis articulo sic asseueraret:nam alias facilè pos-
sent matres filios exhæredaret; ob idque etsi di-
ctum matris aliquam præsumptionem faciat,non
se debet per hanc filius priuari Iure legitimita-
tis,nec per Iudicem sit priuandus:ita docent post
Hostiensem in textu nostro,& alios Nauarrus, *in
manuali cap.27.n.201.* Maiol. *de irreg.lib.1.c.7.
n.9.* Castro *lib.2.de lege pœnali cap. vltimo con-
clus.3.* Salced. *in pract.cap.14.litera,* C.Suarez *de
cens.disp.50.sect.4.n.5.* Filiucius *tract.19. cap. 5.
q.5.n. 144.* Castrus Palaus *tract. 13. de benefic.
disp.4.puncto 1.§.1.n.7.* Basilius Pontius *lib. 11.
de matrim.cap.9.n.3.* Bonacina *puncto 3.q. 2. de
irregul.n.5.* Diana *p.4.tract.2.res.59.* vers. *notan-
dum* Pellizzarus *tomo 2.tract.7.c.5.sect.2. q. 21.
n.72.* Ægidius Trullench. *in opere morali lib.7.c.
9.§.6.*

Et Panormitan. *in dicto cap. per tuas*; (vbi 9
dixi) ait vt non teneatur credere,etiam si vterque
parens id asseueret,& Bartholom. de Medina *in
summa lib.1.cap.18.§.8.* audacter affirmat filium
illum validè esse stultum si postquam natus est in
Domo Patris sui,velit matri suæ assensum præbe-
re;indeque docet confessarios debere consuluere
filio,ne matri assentiatur.† Adduntque Doctores 10
nec matri credendum,etiam si sciat ipsam adulte-
ram fuisse; quia alleganti suam turpitudinem,
præsertim cum præiudicio tertij, nulla adhibetur
fides;& quia cum ipse,& sua,& publica opinione
sit legitimus,non tenetur suo incommodo repu-
tare se illegitimum, nisi conuincatur. † Et quia 11
in genium mulierum est alios præter modum
amare,& alios odisse, Lessius *lib.2.de Iust. c. 10.
dub.7.n.51.* Bonacina cum aliis *q. 4. de matrim.
puncto 15.n.20.& 21.*

Et in materia de Iustitia in ordine ad obtinen- 12
dam hæreditatem, est etiam hæc sententia com-
munis,vt probat idem Abbas *in dicto cap. per
tuas.n.4.* Canonistæ, alij *in cap. officij de pœnit.*
quo id probari videtur,vbi dicitur, quod huius-
modi adultera non tenetur suum facinus detege-
re, ne hæreditas mariti ad alium filium deueniat,
quod regulariter, & vt plurimum intelligit Sua-
rez *dicta disp.5.sect.4. sub dicto num. 5.* quia
filius non tenetur adhibere fidem dicto ma-
tris Iuxta *leg. filius ff. qui sunt sui, vel alie-
ni Iuris*, nisi sufficienter probetur tempore con-
ceptionis non fuisse cognitam à marito, qui,
& Couar. *in reg.peccatum 1.p.n.3.& 6.* Soto, *in
4.de Iustitia q 7.art.2.ad 2.* & Theologi *in 4.
dist.15.*

Sic tenent ex eo,quia licet filius credat matrem 13
fuisse adulteram,non ideo cogitur credere se esse
illegitimum, cum vtrumque possit æque con-
tingere; in casu ergo dubio de illegitimitate re-
putandum esse filium legitimum. † Et in du- 14
bio, an sit spurius, vel naturalis, reputandum
naturalem, docent idem Trulench. *dicto du-
bio.6.n.5.* Iuxta ea, quæ dixit *dict.lib.7.cap.18.
dubio 7.n. 1.* Castro Palao *tract. 1.* vbi de con-
scientia *dubia disp.3.p.5.n.1.* †. Et in casu,quo 15
filius esset dubius poterit deponere scrupulum,
seu dubium,& se reputare legitimum, & semel
habitam hæreditatem retinere, & nihil resti-
tuere; quia in dubio melior est conditio possi-
dentis: sic Trullench. *dicto dubio, 6. num. 2.
in fine* cum Medina *quæst. 6.* quod verum
est,

est, ne obstent in hac quæstione adducta, Quando filius nascitur ex vero titulo matrimonij; cui fauendum est, vt dixit Suarez *dicta disp. 50. sect. 4. n. 6.* in fine, firmans, quod filius debet deponere dubium speculatiuum, & practicè se filium legitimum reputare.

16 Ex his patet vt non teneatur filius credere matri in proposito casu, etiam si Iurans, & in articulo mortis asseueret, ita iam relati, & consequenter confessarium debere vti magna prudentia, ne vltra modum compellat adulteram in articulo mortis detegere suum adulterium; quia, vt diximus, filius ei non tenetur credere; tum quia fieri potest, vt ipsa liberetur ab infirmitate, & occidatur à marito; & quia rarò prodest detectio, & manifestatio adulterij, nec vllo modo erit consulendum, vt adultera detegatur post eius mortem per confessarium; quia periculum est, vt proles adultera, vel confessarius ipse occidatur, tenent *vbi supra* Bonacina *dicto puncto 15. n. 22. & 23.* Trullench, *dicto dub. 6. n. 4.* & alij.

17 Verùm si ita vehemens sit matris persuasio, vt filius intus in mente credere conuincatur, & in eo casu existimet se in conscientia obligari, veluti si mater testibus probet toto illo tempore maritum absfuisse, vel alias similiter, & moraliter certas probationes offerat, quibus filius necessario conuincatur tunc, vt teneatur filius credere matri, docent Petr. Nauarra *lib. 3. de rest. cap. 1. n. 184.* Lessius *dicto lib. 2. de Iust. cap. 10. dubio 7. n. 51.* & Riccius *in praxi aurea resol. 346. n. 1.* præsertim si sit bonæ famæ, timoratæ conscientiæ, nec solita mentiri, vel si, vt testatur Suarez *supra dict. sect. 4. dub. n. 7.* in medio, maritus etiam haberet perspectum matris adulterium, & testificaretur, reputato filio, se non cognouisse vxorem eo tempore, quo concepit, cum tunc profectò videatur sufficere duorum testimonium ad obligandum filium, vt credat se esse illegitimum, vt à simili probat *ex cap. transmissa, qui filij sint legitimi* ibi: *in tali casu standum est verbo viri, & mulieris, nisi certis indiciis, & testibus constiterit esse filium*, de quo dices, vt dixi *in dicto cap. perpetuas de probation.*

18 Sed ad propositum distinguens factum Suarez à necessitate, vel dubio, dicit, & ego cum eo, & Soto *vbi supra*, vt quacumque ratione filius credat se esse illegitimum, siue ex leuitate animi, siue ex ignorantia, siue ex nimia coniectura teneatur in conscientia se gerere vt irregularem, & non ordinari absque dispensatione; quia alioqui ageret contra conscientiam, vt Nauarrus etiam notauit *dict. cap. 27.* & Maiol. & Salcedus citati, addunt si scrupulis filius angatur, & interius magis inclinet in matris assertionem, debere dispensationem petere, quod Suarez vocat vtile Concilium ad maiorem quietem; non tamen absolutè necessarium, cum possit deponere scrupulum, etiam si interius vrgeat.

19 Imo si prius leuius credidit, potest postea melius instructus mutare credulitatem, & consequenter etiam deponere conscientiam; alia ponit Suarez videnda *dicto n. 7.* ad causam de partu supposito *à n. 8.* de quo latissimè dico *in dicto cap. officij de Pœnitent.* vbi D.

20 Vnum tamen notandum est cum Sayro *lib. 8. de cens. cap. 4. n. 16. in fine*, Bonacina cum aliis *de matrimon. dict. quæstion. 4. punct. 5. num. 19.* Bartholom. à Fausto, *disp. 23. quæst. 6.* Trullenh, *dict. cap. 9. lib. 7. in opere morali sub n. 2.* quod in casu, quo filius debeat matri credere, seu de facto credat modo dicto, non possit confessarius consulere ne credat filius matri.

Ad quartam quæstionis partem, an filius genitus à coniugatis post matrimonium ratum, & non consummatum, & vtriusque coniugis, aut alterius in religione professionem, sit illegitimus, & irregularis, & quod sit irregularis videtur amplecti Cornejo *de irregularitate disp. 15. dub. 1. q. 4.* quia quamuis ciuiliter, & materialiter sit legitimus quoad hæreditatem, eo quod ille ex vero matrimonio procreatus, cum matrimonium præcedens, dissolutum non fuerit quoad vinculum per sacros ordines, nec per professionem solemnem stat enim bene (ait ipse) quod ciuiliter sit legitimus quantùm ad hæreditatem; irregularis inquam, & illegitime genitus, canonicè quantùm ad ordines, & refert sic ex Abbate Suarez *de cens. disp. 50. sect. 2. sub n. 4.* & ad sic probandum vterque adducit textum hic *in dicto cap. litteras.* 21

22 Verùm probabilius in casu professionis tenent Sanchez, *lib. 9. de matrim.* Maiolus *de irregularitate lib. 1. cap. 4. n. 14.* Leander cum aliis *de irregularitate tract. 2. disp. 3. q. 8.* quatenus dicunt quod si proles sit genita post professionem alterius tantùm, aut vtriusque coniugis, sit illegitima; nec idem dicendum esse, si vir ad sacros ordines promoueatur, quia cum de Iure non dissoluatur ex hac susceptione matrimonium *extrau. antique Ioan. 22. de voto*, sequitur, vt ex professione sequuta, sic natus irregularis dicatur: nam vt dicunt adducti, & Suarez *supra*, Bonacina *de irregul. q. 2. puncto 3. n. 9.* Azor, *1. p. moral. cap. 6. q. 8.* Castrus Palao *de benefic. tract. 13. puncto 1. §. 1. n. 4.* & alij, si professione facta, filius concipiatur ex priori coniuge, soboles est spuria, cum nequeat inter parentes validum consistere matrimonium, impediente professione vtriusque, vel alterius.

23 Nec obstat textus *in dicto cap. litteras*, vbi consultus Pontifex de quodam sic progenito respondeat, *si aliter dignus inuentus fuerit permittimus ipsum ordinari in clericum, & ad Ecclesiasticum beneficium promoueri*; quasi supponat illud non fuisse impedimentum. Quia respondetur verba illa *permittimus ordinari* significare relaxationem, indeque supponere impedimentum, vt tenet glossa ibi, Innocent, Adrian, Hostiens. Panormit, & communis, qui sic intelligunt, etiam glossa, *in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6.* & tenuit glossa *in cap. ministri 81. dist.* Hostiensis *in summa hoc tit. §. qui possit verf. quid si sacerdos generat filium ex vxore legitima?* Innocent, Ioan. Andreas, & alij, quos refert Panormit. Anton *in 3. p. tit. 29. cap. 4.* Maiol. *lib. 1. cap. 4. n. 7.*

Tamen si ex vi litteræ dicti capituli, litteras adhuc instes dicendo ibi per verba *permittimus* Pontificem cum illo non dispensasse, sed tantùm declarasse illum sic natum posse ordinari, si aliud non obstat impedimentum per alia similia verba, quæ habentur *in cap. tua nos, & vlt. de homicidio*, & nihilominus Suarez *dicta disp. 50 de cens. sect. 2. sub n. 5.* referat ex integra illius textus, quam ex Antonio Augustino *in collect. 2. decretalium cap. 5. de filiis Presbyter*, ponit, imo firmet dispensatione Pontificia, ac difficulter indulta, filium illum ordinari permitti, ne aliis spem daret, similia petendi. Tamen ego adhærens, tam illius textus integre, quàm litteræ positæ intitulo nostro, existimo non ibi dispensationem dari? quia 24

filius progenitus, de quo *ibi* fuerit ex professo, sed tantùm ex ordinato in sacris post matrimonium ratum.

25 Quare Sanchez *de matrim dicto lib. 9. n. 7. conclus. fin.* respondit textum *in dicto cap. litteras*, non dicere prolem hanc esse illegitimam, sed ex permissione posse ad ordines promoueri, dicens hæc verba tantùm euincere subolem hanc esse irregularem admodum illegitimæ prolis ob paternam incontinentiam quoad ordines scilicet, & beneficia, quoad successionem verò, & alios honores debeat legitima censeri, cum deficiat prohibitionis ratio, ait enim quod si vir, constante matrimonio, siue rato tantum, siue consummato, ad ordines sacros, ignorante vxore, vel contradicente, ascendat; & post illos sic susceptos ex sua vxore prolem suscipiat, sit censenda legitima, quia etsi ordines validè suscepti sint, ex eo; quia illegitime contra Iuris dispositionem, non possunt matrimonio, & soboli officere ex Maiolo *de irregul. dist. cap. 4. n. 7. & 9.* nam, vt Cardinalis *in dicto cap. litteras q. 1. in fine*, Abbas *n. 4. in fine*, Barbosa *n. 2. & 3.* Bellarmin, *de matrimonio n. 3. q. 3.* Rayner. *in summa huius tituli §. sed pone*, proles suscepta post legitimam promotionem ad ordines, vere legitima sit, hoc est vxore consentiente, aut certe sciente, nec contradicente; ergo ea ignara, aut contradicente, illegitimam esse; patet ex dictis, & in hoc casu Iudico admittendos esse Ancarran. *ibi notab. 1.* Henriq. *ibi*, Alex de Neuo *in cap. tua, el 2. n. 9. de Iureiur.* Hostiens. *in summa huius tit. §. qui filij n. 5.* Siluester verb. *illegitimus q. 4.* Paleot. *de nothis, & spuriis cap. 10. n. 4.* Henricus *in summa lib. 11. cap. 20. n. 1.* prope finem, qui etsi dixerint adhuc illegitimam esse, sciente vxore, nec contradicente non bene.

26 Etenim relatus Suarez *dicta disp. 50. de cens. sect. 2. n. 7.* colligit ex *dicto cap. litteras*, illegitimitatem solùm considerari à Iure, quod huiusmodi filij Presbyterorum propter parentum incontinentiam ab Ecclesia specialiter damnatam, & reprobatam procreantur, nec sufficere vinculum matrimonij, si eius executio fuerit dicto modo ablata, & interdicta, & addit textum illum porrigi non solùm ad filios Presbyterorum, sed ad inferiores, & religiosos; quia de his omnibus est idem Iudicium, sic vt valeat argumentum à ratione formali talis prohibitionis, quæ non est ordo sacerdotalis, sed solemne votum continentiæ, ratione cuius in foro Ecclesiæ propria vxor, non reputatur vxor quoad debitum reddendum, vt notauit glossa *in dicto cap. ministri 81. dist.* ponderans verbum *inuadere cubile tamquam alienum*, additio ad Abbat, *in dict. cap. litteras*, citans Roman. *sing. 522. & 523.* tu verò accipies, seu intelliges iuxta relata de differentia procreati à professo, vel ab ordinato in sacris ex coniugata rite.

27 Vnùm tamen notabis quod si ante matrimonij consummationem vterque coniux, aut alter transeat ad religionem, & professione facta, filium concipiat ex priori coniuge, tunc soboles sit spuria, vt dixi, indeque si dispensationem velit obtinere, debeat tunc in impetratione exprimere, quod sit genitus, & procreatus ex legitimo matrimonio, sed quod pater, & mater ingressi fuerant religionem, & postea ex congressu fuerit genitus: ita Barbosa *in dict. cap. litteras numero 3. in fine*, Rebuffus *in praxi benefic. tit. de dispens. super defectu natalium numero 40.* Sanchez *dicto lib. 9. de matrim. disp. 31. numero 4.*

28 Et confirmatur, nam etiam in impetranda legitimatione spurij, est necessario facienda mentio qualitatis, & spuritatis; & adulterij vtriusque parentis, quia omne tacitum per id, quod Papa, vel Princeps non ita de facili concessisset, si illud sciuisset, facit rescriptum subreptitium, & vitiat iuxta, ea quæ dixi *in cap. super litteris 20. supra de rescriptis*, & in terminis docent Angel. in summa verbo *legitimatio n. 5.* ex Ioanne Andrea, & Panormit. Siluester verbo *legitimus q. 3. dicto 2.* Couuarru. *in 4. decret. 2. p. cap. 8. §. 9. n. 2. & 3.* Sanchez *lib. 8. de matrim.* cum infinitis *disp. 24. n. 5.* † Secundo facit, quia ad dispensandum cum illegitimo requiritur quod illegitimus exponat qualitatem illegitimitatis; sit, ne spurius, an naturalis, an sacrilegus, an incestuosus, an adulterinus &c. sic docent, & colligunt *ex cap. postulasti de rescriptis*, Abbas, Cornejo, Iason, Decius, & alij, quos citat, & sequitur Couar. *in 4. cap. 8. §. 9. à n. 1.* latè loquens, & docte Pelizzarius *tom. 2. regular. tract. 9. cap. 3. sect. 4. q. 16. n. 132.* Miranda *tom. 2. regul. q. 2. art. 13.* Portel *de dub. regular.* verbo *illegitimus n. 11.* Leander *de vtraque confirmatione dict. tract. 2. de irregular. q. 61. & 62.* † & omnes per id: nam qualitates cum aliquibus circunstantiis maxime duplicatis possunt deterrere, aut mouere ad dispensandum. Hic applicabis notata *infra q. 4. vers. ad vltimam.* 29 30

31 Ad quintam quæstionis partem, an professione filij illegitimi tollatur irregularitas quoad ordines, & beneficia: vt respondeas leges quæ dixi *infra in cap. cum deputati 16. de Iudiciis q. 4.* & *ibi à n. 27. ad finem*, occasione quæstionis, de qua ibi, *an religionis ingressus auferat præsumptionem infamiæ?* Et quia inter modos tollendi irragularitatem ex illegitimitate præter illum matrimonij subsequentis, de quo latissimè dico *in cap. tanta qui filij sunt legitimi*, sit alius dispensationis scilicet Pontificis, aut Episcopi, de quo aliquid hic in vers. *ad quartam*, & late infra per quæstiones, & alius sit, de quo textus noster loquitur in vers. *nisi autem Monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuentes &c.* Ideo nunc de hoc modo auferendi irregularitatem, accipies quæ subsequuntur.

32 Et licet neget Anton. de Rosellis *in tract. de legitimit lib. 3.* existimans tolli solum in filiis naturalibus, non in spuriis, sed reuera in omnibus etiam spuriis, ac in filiis Presbyterorum dicendum est tolli per textum nostrum, cuius obseruantia & nunc pollet per constitutionem Gregorij 13. quatenus anno 1588. reduxit ad terminos Iuris communis illam Sixti V. qua ita, illegitimos fecit inhabiles ad religionem, vt consequenter reddiderit irritum hoc Ius ad hunc effectum: sic, docent antiqui ordinarij, *hic* Abbas, Zabarela Collect. Ioan. Andr. Bellarm, Innocent. Anchar. Hostiens, Butrius, Panormitanus, Imola, Anania, Viuian, Anton. Augustin. *tit. 9. lib. 1. cap. 1.* Salced. *ad Bernard Diez in pract. cap. 14. litt. B.* vers. *si tamen illegitimus*, Riccius *in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. p. 1. decis. 82.* Latè Campanil. *in diuers. Iuris Canon. Rub. 11. cap. 13. à n. 115.* Sanchez *in præcepta decalogi* videndus *tom. 2. lib. 5. cap. 5. à n. 9.* Barbosa *hic* cum Azor, Valerio Reginaldo, Ludouico Miranda, Eman. Rodriguez, Bellet. Bartholom à Bechis, Hieronimo Rodriguez, D. Hieronimo à Cugna, & aliis, quibus addo Suarez *de*

*de cens.disp.50.sect.5.à n.12.*Filiuc.*tract.19.cap.5.q.19.cap.5.q.9.*Henriquez *lib.14.cap.8. n.10.* Nauar.*in cap.non dicatis n.22.& tit.de regularibus lib.3.Consil.*& in hoc *tit.lib.1.in summa cap.27.n.207.*Castrum Palaum *de cens.disp.6.puncto 9.n.12.*Peyrinis *in constit.2.Iulij 11.§.29. n. 89.* Gibalin *cap.6.q.3.à n.2.*Pellozarium *tom.2.tract.7.cap.5.sect.1 q.21.n.34.* Sanchez *de matrim.lib.7.disp.86. n. 4.* aliis multis tenet Zenedus ad decretales *collect.62.n.2.*

33 Addo cum Riccio *in collect. 906. ad cap. 1. hoc tit.in 6.* quod filius illegitimus factus religiosus,non solùm potest sumere ordines sacros; imo & beneficia manualia obtinere, vt dixit decisum Sayrus *in decis.4.hoc tit.*in casu,de quo *ibi*,& hoc per rationem iam adductam.

QVÆST. III.

An ingressus solus religionis absque professione,auferat irregularitatem illegitimitatis quoad ordines, & beneficia? An quoad Prælaturas ingressus siue professio tollat sine dispensatione Papæ illegitimitatem? Et quid respectu Monialium, vt Abbatissæ,seu Priorissæ fiant? Et an omnis illegitimus reddatur per professionem solemnem legitimatus, & aptus ad omnes Prælaturas,& Dignitates,seu officia intra religionem obtinendam, aut ad Episcopi vicariatum,vel Monalium,siue Prioratum alicuius Conuentus.

SVMMARIVM.

1 Cap.etiam 1.dist.36.n.6.& 7.
2 *Priuilegia clericatus clericis concessa, extenduntur etiam ad constitutos in minoribus,& ad Religiosos,etiam Nouitios.*
3 *Nouitius quare appelletur vere Religiosus & sub* n.4.*fallit.*
4 *Ingressus religionis solus absque professione non aufert illegitimitatem ad ordines, & beneficia* n. 5.
4 *Verba summarij cuiusque textus non habent authoritatem,vt* n.6.
7 *Nouitius ordinatus si retrocedat, nùm incidat irregularitatem?*
8 *Iesuita qui ordinatus post vota suæ Religionis, exiit ab ea,seu dimittitur, non incidit irregularitatem.*
9 *Professio in religione omnem tollit irregularitatem, reddendo illegitimum legitimum, etiam vt possit hæres esse Monasterium, tollitque matrimonium ratum, vt* n12.
10 *Professio non tollit illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas, & quoad dignitates beneficiales,*& n.11.
11 *Professus illegitimus fit capax ad beneficia manualia.*
13 Glossa in cap.deputati 16.de Iudiciis adducta sub n.9.intelligitur.
14 *Moniales illegitima verius est, vt professione non fiant legitima quoad Prælaturas, & sine dispensatione*, & num. 15. *nisi aliter cautum sit priuilegiis, vt* n.16.17.
15 *Sixti V.Constitutio.*
16 *Masculinum concipit fœminum sexum.*
17 *Abbatissæ electio illius quæ,& si professa erat illegitima,est ipso Iure nulla.*
18 *Professio vt tollat illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas,eget dispensatione Pontificia,nec sufficit Episcopi* n.19.
19 *Illegitimus nullus queit promoueri ad Dignitates, & beneficia Parochialia absque dispensatione Pontificis.*
20 *Religiosus illegitimus nequit ad officia continentia prælationem in eius religione promoueri, nec ad alia extra, nec potest esse vicarius Episcopi absque dispensatione Papæ.*
21 *Religiosus nequit creari vicarius Episcopi, aut virtute suorum priuilegiorum,aut consensu Prælati,vt* n.22.
23 *Vicarius Guardiani, nec subprior Priori nequit fieri professus illegitimus.*
24 *Professi illegitimi excluduntur ab officiis ministrorum generalium, & prouincialium* n.30.*ac conuentualium,item & definitorum sine dispensatione,vt* n. 25. *& discretorum, ac procuratorum cum voce in capitulo vt* n.27.
25 *Definitorum religiosorum officium est dignitatis superius Guardianis.*
26 *Personatus est quædam dignitas,seu prærogatiua in Ecclesia,quæ includit officia discretorum.& procuratorum cum voce in capitulo,vt* n.27.
28 *Professus illegitimus,potest esse vicarius, seu confessor Monialium absque alia dispensatione.*
29 *Professi illegitimi possunt habere in religione officia honoraria aliqua,vt Prædicatoris,& lectoris &c.*

AD primam quæstionis partem videtur respondendum quod solus ingressus sufficiat, 1
vt illegitimus reddatur ad ordines,& beneficia legitimus,cum ex textu nostro appareat,vt non solum ingressus religionis auferat illam illegitimitatem;imo & educatio religionis irregularitatem auferat ad ordines suscipiendos; dummodo non ordinentur,nisi vt religiosi fiant,vt insinuant verba hic, vel in congregatione canonica regulariter viuentes,sicque appareat ex summario ibi: *illegitimus non ordinetur,nisi vt religiosus fiat,in cap. etiam dist. 36.* vbi sic alloquitur Vrbanus Papa: *Presbyterorum filios à sacris altaris ministeriis renouemus,nisi in cœnobiis, aut in canoniis religiose probati,fuerint conuersati.* † Videmus enim in Iure, vt priuilegia immunitatis clericis con- 2
cessa extendantur ad clericos in minoribus;item, & ad Religiosos, etiam nouitios, nondum professos, vt dixi *supra in cap. Ecclesia sancta Maria de constit.quæst. 9.* & infra *de foro comp. cap. 2. q. 14. 15. & 16.* † Quia Nouitius vere 3
appellatur Monachus, aut Religiosus,cum vere participet aliquo modo religionis statum, vt docent Rodriguez *tom.1.quæst.regul.13.art. 4.* vbi ait sensisse sic viros Doctissimos; quia dicta Iura id concedentia non loquuntur de professione Hieronim Rodriguez *in compendio quæst. regul. res.76.n.7.*Ioannes Bobadilla *in enchiridion. M. S.apud Mirandam tom.1.q.25. art.10.*& consequenter dicentes sufficere receptionem habitus, maxime si educatio aliqua in religione antecessit, vel

vel probatio aliqua post receptionem subsequuta sit, etiam si ad professionem nondum sit peruentum, vt refert Suarez *de cens. disp. 50. sect. 5. n. 13.*

4 Tamen in casu posito dicendum est, vt verba textus nostri non intelligantur, nisi de Monacho, ac Religioso professo cum effectu; quia etsi nouitius ad alios effectus Iuris, vt in relatis locis, soleat Religiosus appellari, quia iam est in via, & participat aliqua priuilegia religionis; non est tamen verisimile Pontificem velle comprehendere illos sub istis verbis *Monachi fiant*, cum altera sit horum verborum magis significatio propria; non inquam Nouitius est vere Monachus, aut Religiosus cum effectu, donec professionem emittat; alias vero hæc illegitimitatis prohibitio ad ordines, & beneficia de facili illuditur, etiam in filiis Presbyterorum, qui ob speciales causas debent esse inhabiliores, quam cæteri illegitimi, vt *dixi in Rub. hic*: ita docent ex aliis etiam rationibus Felinus *in cap. cum deputati 16. de Iudic. n. 2.* Franch. *in cap. 1. n. 16. hoc tit. lib. 6.* S. Anton *p. 3. tit. 1. cap. 27. §. 3.* & Iuris periti, quos late refert, & sequitur Gregor. Lopez *in l. 12. tit. 6. p. 1.* & communiter scribentes hic, & *in cap. fin.* non inquam dicunt quispiam sit religiosus vere, & cum effectu; donec professionem, seu vota emittat: nam quamquam vulgari modo nouitius soleat etiam religiosus appellari ex dictis, sed cum legitimatio ad ordines sit, ad rem quandam perpetuam, non expediebat concedi; donec status religiosus de se perpetuus assumptus sit: sic enim solet etiam summi in Iure illa loquutio *fieri Monachum*, aut *ingredi religionem*, quando materia id postulat, vt patet *in cap. fin. 19. q. 3. 2. & in cap. ex publico, de conuers. coniugator.*

5 Et amplectendo etiam hanc sententiam Sotus *in 4. dist. 25. q. 1. art. 3.* Pichard, *ibi art. 4. q. 3.* Paludan, *dist. 41. q. 3. n. 14. in fine*, Maiolus *lib. 1. de irregularit cap. 10.* Philiarchus *tom. 1. p. 1. lib. 4. cap. 8.* Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 19. puncto 3. §. 2.* Iacobus de Graff. *in aureis decision. p. 1. lib. 4. cap. 27. n. 54.* Nauarr. *in comment. de regular n. 60. & in manuali cap. 27. n. 201.* Azor *inst. moral. p. 1. lib. 12. cap. 5. q. 12.* Sayrus *de censur. lib. 6. cap. 11. n. 3.* Bartholom. à Belchis *in praxi obseruanda in admittendis ad religionis statum nouitiis disp. 14. dub. 6. n. 2.* Sanctarelus *variar. resolut. q. 39. n. 2.* Barbosa *hic sub n. 1.* Viualdus *de irregul. n. 125.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. n. 10.* Azor *lib. 11. inst. moral. cap. 5. q. 12.* Sanchez *lib. 5. summa cap. 5. n. 12.* Filliucius *tract. 19. cap. 5. q. 9. n. 153.* Villalobos *lib. 1. summa tract. 13. dif. 60. n. 6.* Castrus Palao *tract. 16. disp. 2. p. 8. n. 10.* Gibalin *cap. 6. q. 3. conclus. 1.* cum Barbosa, Leander cum aliis *de irregul. tract. 2. disp. 3. q. 66.* Suarez, & alij supra dicta *disp. 50. sect. 5. n. 12. & 14.* Vbi ex doctrina omnium, obiectis in principio adductis respondet, dicens doctrinam contrariam nullum antiquum habere authorem, nec verba nostri textus recte applicari: nam illorum sensus est, quem Vrbanus ibi citatus expressit, scilicet non solum Monachos sed etiam Clericos, seu canonicos Regulares frui illo priuilegio; in vtrisque enim ait requiri aliquam professionem, quæ constituat hominem religiosum. † Et quod nec verba summarij habent

6 authoritatem, nec verba Vrbani Papæ in dicto cap. etiam dist. 36. aliquid contra probare, quia non requirit tantum, vt sint educati in religione, vel vt sint in probatione, sed vt sint *religiosi probati* huiusmodi autem eos esse dicunt, qui post sufficientem probationem sunt admissi hoc est per admissionem, qua approbantur, & per professionem, qua religiosi fiunt.

Vnde quamuis Doctores contrariæ sententiæ 7 dixerint quod si tantum nouitius, & nec professus sit ordinatus, & maneat immunis ab irregularitate, etiamsi postea religionis propositum relinquat, seu dicant reincidere in eandem irregularitatem; ita vt impediatur vti susceptis ordinibus, & ad superiores ascendere, sicut nouitij absoluti virtute priuilegiorum à censuris reseruatis dimitentes habitum ante professionem, in easdem incidunt, iuxta quoddam priuilegium *clem. 4.* vt refert idem Suarez dicta sect. 5. disp. 50. n. 13. in fine, sed re vera in sententia, quam tuemur hoc non procedit, vt patet † imo nec procedet in Societate Iesu circa eius Religiosos per vota simplicia 8 iuxta institutum illius magnæ religionis, cum iam dixerim *sub dicto cap. cum deputati in fine de Iudiciis* deleri in ea irregularitatem ex natalium defectu consurgentem, taliter, quod retrocedens, seu dimissus à religione, à votisque absolutus, non recidat in ipsam; indeque venire, vt si promotus iam sit, possit ordinibus susceptis vti, nondum vero promotus promoueri non prohibeatur: ita docent Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. n. 13.* Barbosa *hic sub dict. num. 2.* & Suarez *de censur dicta disp. 5. sect. 5.* idem docent de professo in alia religione, & ab ea expulso in perpetuum.

Ad secundam quæstionis partem, si velis dicere 9 per solum ingressum religionis auferri irregularitatem quoad Prælaturas, poteris arguere ex adductis *hic n. 1.* si etiam quod professio illam auferat, & quoad Prælaturas, & Dignitates fortius argues ex resolutis ibi, & ex eo, quia Iure Diuino professio religionis dissoluit matrimonium ratum, & sic, vt melius tollat omnem irregularitatem, deinde quia glossa *in dicto cap. cum deputati 16. de Iudiciis in fine*, ait religionis professionem auferre omnem irregularitatem, & Iustinianus Imperator *in auth. de Monachis collat. 1. in principio*, dixit *detergere omnem maculam*, Iuxta quæ dixi *in dicto cap. 16. ex n. 1. q. 4.* deinde quia multi Iuris periti censent hanc religiosi legitimationem ita esse absolutam, vt reddat filium, vel Monasterium loco illius hæredem patris, etiam ab intestato, vt latè refert Couar. *in 2. p. in 4 cap. 8. §. 7. n. 4.* per illa quæ, dico *infra in cap. in præsentia 8. de probationib.* ergo. Nec desunt Doctores sic tenentes, inter quos nonnulli affirmarunt apud Mirandam *in manuali prælator. tom. 2. q. 2. art. 1.* & ipse, & Eman. Rodriguez *tom. 1. quæst. regular.* innuunt eorum sententiam esse probabilem, existimantes per professionem comparari Iure Diuino, integram, ac perfectam legitimationem, qua illegitimi quicumque redduntur omnino idonei ad omnes Prælationes, & Dignitates Ecclesiasticas, etiam Episcopatus, ac si legitimo matrimonio nati essent, quia difficilius est tolli vinculum matrimonij rati, vt pote quod Iuris naturalis est Diuini, quàm huius irregularitatis, quæ est Iuris humani vinculum.

Nihilominus in puncto, de quo loquimur, 10 cum sit aperta limitatio textus nostri ibi: *prælationes verò nullatenus habeant*, dicendum est per professionem quoad eas non tolli illegitimi irregularitatem, & *in dicto cap. fin. hoc tit.* & Vtrobique glossa, Panormitanus *in cap. ex litterarum de*

de apostat. Anton. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 4. §. 2. Gregor. Lopez *in dicta l.* 12. *tit.* 6. *p.* 1. Nauarr. *in manuali dicto n.* 201. Vbi hoc etiam extendit ad fœminas, Paludanus *in* 4 *dist.* 41. *q.* 3. *n.* 14. Pichard, & Soto *vbi supra*, Maiolus, qui alios refert *de irregularit. lib.* 1. *cap.* 1. qui omnes hoc extendunt, non solùm ad prælationem in religione, sed etiam extra illam, & ad omnem dignitatem, & beneficia; præsertim curam animarum habentia, quos sequitur Suarez nonnullis fundamentis *de cens. dicta disp.* 50. *sect.* 5. *n.* 15. vbi cum illis addit in fine, nec ex dispensatione Episcopi posse Religiosum habilem reddi ad Prælationem; quia nullo Iure ei conceditur, probans ex textu nostro, & clarius ex *dict. cap. fin.*

11 Docent etiam hanc sententiam Butrius *hic in fine*, Abbas etiam, Zabarrella *q.* 7. Barbosa *n.* 3. cum multis, inter quos Fuscus *de visitatione lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 36. Paleot. *de nothis, & spuriis cap.* 57. *n.* 4. Iacobus de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 8 Sanctarel *variar. resoluit. q.* 40. *n.* 1. cum Nauar. *cons.* 6. *n.* 2. vbi quod professus sit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati reuocari possunt; dummodo talia beneficia non fuerint curata, nec Prælatura Monasterij, Iulius labor, *variar. lucubration. tom.* 1. *tit.* 1 *cap.* 16. *n.* 26. Sigismund. à Bononia *de elect. dub.* 72. *n.* 1. Tamburin. *de Iure Abbat tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 14. *n.* 1. Sanchez, Azor, Sayrius, Ludouicus Miranda, Campanil, & alij *supra* adducti, Mandos. *de signatura gratiæ tit. de dispensa. super de effectu natal.* §. *pen.* Henriquez, *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 10. cum Paludan. Corduba, Tabiena, Rebuffo, Ledesma, & aliis *ibi litt. Z.* Felicianus Sanchez *lib.* 5. *summ. cap.* 5. *n.* 16. Auila *de cens. p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 6. vers. *sexto notandum*, Diana *p.* 4. *tract.* 2. *res.* 65. *& p.* 10. *tract.* 13. *res.* 39. Vbi latè ad plura Peyrinus *in const.* 2. *Iulij* 2. §. 29. *n.* 29. Pelizzarius *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 21. *n.* 34. Leander *de irregularit. tract.* 2. *disp.* 3. *q.* 64. & alij penes ipsos.

12 Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ: nam quidquid sit de antecedente, negatur consequentia, quia professio, seu status religionis, non habet eam repugnantiam cum irregularitate, seu illegitimitate, quam habet cum matrimonio, vt explicant Suarez *supra n.* 16. *in fine dict. sect.* 5. & ex aliis Leander *de cens.* Satis probabile esse, quod matrimonium ratum, solo Iure humano per professionem dissoluatur; imo etsi probabilius dicatur, vt volunt contrarii Iure Diuino positiuo, idest Christi priuilegio id factum: tamen probandum restare idem priuilegium professioni fuisse concessum quoad auferendum omne vitium illegitimitatis; quod non præstant, resistente decisione textus nostri, & *dicti cap. fin.* expresse.

13 Nec obstant confirmationes adductæ, quia glossa illa, vel non est vniuersaliter vera, vel acommodare, intelligendam esse quod tollat omnes irregularitates, sed non eodem modo: nam quasdam tollit ipso facto, alias verò præbendo facultatem in earum dispensatione: ita Suarez *supra*, qui ait idem dici posse ad relatam authenticam, quamuis ibi potius sit sermo de malo culpæ, seu morali; & quòd secunda confirmatio sumitur ex re valde extrinseca, & fortasse falsa, vt latius dicit Gregorius Lopez *in loco citato*, Salced. *in pract. cap.* 14. Couar, & alij *supra.* Hæc inquam ita se habent de iure communi; vt adnotarunt Suarez, & alij adducti, Diana *dicta p.* 10. *res.* 39. *tract.* 13. *in princip.* & ipse *de facultate regularium dispensandi cum illegitimis*, Sanchez *in summa tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 16. cum multis, benè tamen ex priuilegio, vt *infra* dico hic.

Ad tertiam quæstionis partem, an relata doctrina habeatur respectu Monialium professarum, ac habetur respectu Monachorum ex textu nostro, & pro sententia, nempe quod Moniales professæ non prohibeantur, etsi sint illegitimæ absque vlla dispensatione eligi in Abbatissas, & Priorissas, probant Tabiena, verb. *virginum consecratio n. penult.* Paludnn. *in* 4. *dist.* 41. *q.* 3. *art.* 2. *n.* 14. Rodriguez *tomo* 1. *regular. q.* 13. *art.* 21. Miranda *in manuali Prælator tom.* 1. *tract.* 1. *de Monialib. q.* 6. *art.* 3. vbi dicunt ita sensisse Ioan. Andr. Geminian Felin. Ancharran. & Cynum Portel, *in dubiis regular.* verb. *Abbatissa n.* 6. Hieronym Rodriguez *in compendio regul. res.* 2. *n.* 21. quos citat Diana *p.* 3. *tract.* 2. *res.* 101. vbi addit Iulium Laborium *in variis lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. adnotantem factam Cardinalium Congregationem declarasse, quod fœminæ ex illegitimo thoro natæ non comprehenduntur sub constitutione V. lata contra regulares illegitimos, quominus ad officium, vel Dignitatem Abbatissæ, seu Priorissæ eligi possint; siquidem Pontifex ille, quamuis illos illegitimos in sua constitutione edita anno 1588. duodecimo Kalend. Nouemb. maxime exosos habuerit, faciens illos inhabiles ad omnes dignitates, & honores, solùm cum viris religiosis loquatur, nihil de fœminarum præiudicio, quas potius non comprehendi in ipsa constitutione, dixit, nec ad eas talem constitutionem extendi, & probant amplius relati Doctores, & Ioannes Maria Nouar. Verbo *Monialis n.* 15. in vna Cordub. de anno 1582. Gibalinus *cap.* 6. *de irregularit. q.* 3. *consect.* 6. *pag.* 423. quia decisio textus nostri, & *dicti cap. fin. hoc tit.* tantum loquitur de Monachis masculis illegitimis, quæ cum odiosa, & Pœnalis sit, non est extendenda ad fœminas, & quia ex doctrina D. Thom. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2. *art.* 1. *quæstiuncula* 1. *ad* 2. esse Abbatissas, & Prioristas, non est habere prælationem, aut Dignitatem Ecclesiasticam, cum fœminæ nequeant esse propriæ Prælatæ, sed quasi, ex commissione eo munere fungantur ob periculum habitationis Prælati cum Monialibus, & notat sic Barbosa *in decis. Apostolicis*, declaratum verb *Monialis n.* 18. & quamuis Eman. Rodriguez, *in summma tom.* 2. *cap.* 29. *n.* 12. sub distinctione loquatur, nempe Abbatissas perpetuas, quibus benedictio impertiri solet (vt dixi *sub Rub. de elect.*) non posse esse illegitimas, secus de temporalibus; postea verò *dict. quæst.* 13. tenuit *num.* 21. nullam illegitimam indigere dispensatione, vt sit Abbatissa temporalis, ac perpetuæ, & benedicta.

Adhuc probabilius loquuntur alij Doctores, 15 de Iure communi, sic prædictas Moniales ad prælaturas ascendere non posse absque dispensatione, vt contingit in Monachis professis, seclusis Religionum priuilegiis, quia multo tempore probabilius est, textum nostrum; & *dict. cap. fin. infra*, vbi filij illegitimi professi excluduntur ab omni Prælatura, & Dignitate, extendi ad fœminas illegitimas professas; quia quando volunt Pontifices suas leges non extendi ad fœminas, expresse notant, vt fecit Sixtus V. *in dict. const.* & sic patet de Iure verius, cum nomine *filij* veniant etiam *fœminæ*, seu *filiæ*, vt late probat Barbosa cum multis *de appell. verbor. Iuris signif.* verb. *filius n.* 48. † ex illo principio generaliter recepto, nempe 16

masculinum

masculinum concipere fœmininum ex l. quis duos 60. in fine ff. de legat. 3. l. inter stuprum 101. ff. de verb. signif. & ibi in l. 1. ita & ad casum præsentem respondendum; eo quod ratio, propter quam in textu nostro sit illegitimorum prohibitio, sit incontinentia paterna, quæ militat æque in filiacus, ac in filiis; & quia vt multis probat Sanchez referendus, officium Abbatissæ, & Priorissæ est vera Dignitas, & prælatio in fœminis sic constitutis, vt patet ex his, quæ scripsi supra in Rub. de elect. à quæst. 4. & 6. & infra in cap. nouit de Iudic. q. 9. ita hanc sententiam docent in textu nostro Barbosa n. 7. cum Mandosio, Viualdo, Suarez, Sanctarelo, Flaminio, Nauarro, Maiolo, Sacro, Bellerio, & aliis, quibus addo glossam in cap. indemnitatibus §. sane, verbo canonica, & ibi Monach, Archidiacon, Ioan, Andr. Dominic. Anchartan, Francum, & Abbatam, etiam in cap. cum in cunctis de elect. Decium, & Bellametam ibi Castellin. de elect. cap. 17. n. 5. Homobonum de statu p. 1. cap. 24. Naldum verbo Abbatissa n. 2. Barbosam de potest. Episcopi cum multis p. 3. alleg. 100. n. 13. & in summa Apostolicar. decisum, verbo Abbatissa, quam notat in dicto verb. Monialis n.
17 18. in fine. † Vbi dicit quod Abbatissa eligi non potest Monialis, quæ est illegitima absque dispensatinne Apostolica, & quod alias electio de illa facta est attento Iure communi irrita, circunscriptis religionum priuilegiis ex sacra Congregatione regular; & Episcopor. in Saracen. 15. Iulij 1616. S. Congreg. Concilij 27. Aprilis 1630. cuius meminit Ioan. Maria, Nauar, in lucerna regul. verbo Abbatissa n. 10. qui recedi videtur à contraria decisione antiquiori, quam retulit supra, de qua Gauantus in verbo Monialium officiales, n. 7, Iulius Laborius variar. lucubrat. tit. 4. cap. 24. n. 10. & 36. Lezana tom. 1. cap. 16. n. 6. Castelin. de elect. cap. 17. n. 14. Tamburin. de Iure Abbatissarum disp. 28. q. 12. n. 1. vers. quod intellige, Leander de irregular. tom. 2. disp. 3. q. 67. & Sanchez in præcepta decalogi tom. 2. lib. 5. n. 16. vbi n. 20. cum multis, etiam adducti asserunt solum Papam dispensare in hoc cum Monialibus, sicut cum viris religiosis, Religionum, seclusis priuilegiis.

18 Ad quartam quæstionis partem, quæ includit sequelas dictarum conclusionum suppositis iam dictis, breuiter, & sigillatim respondendum est de Iure communi professionem factam in religione à religiosis, siue Monialibus non tollere irregularitatem quoad prælaturas, nisi modo assignato, hoc est dispensatione sola Pontificis, quia dictio nullatenus in textu nostro negat Episcopo facultatem dispensandi, vt ex glossa in clem. 2. verbo nullo modo, de ætate & qualitate ordinand. Imola, Cardinalis, & aliis probat Sanchez dicto cap.
19 5. n. 17. † Sicut constat ex cap. fin. vbi statuitur nullum illegitimum posse ad Dignitates, & beneficia Parochialia promoueri absque Pontificis dispensatione, sed Prælatum esse in religione, est dignitas, vt supra probaui sub cap. 1. de ætate ordin. ergo; & sic tenendum est cum relatis, & cum Suarez dicta disp. 50. de cens. sub num. 15. sect. 5. Richardo, Paludan, Rebuf. D. Antonin. Nauarro, Maiolo, & aliis, quos referunt Leander supra q. 65. & Suarez dict. cap. 5. n. 17. & hoc quidquid neget Archidiacon. ad cap. quam sit 18. q. 2. n. 3. vt docet sufficere dispensationem Episcopi.

20 Vnde dicendum est vt religiosus illegitimus nequeat absque dispensatione ad officia intra religionem promoueri, si Prælaturam, aut Dignitatem contineant, sicut & extra religionem, vt dixit Suarez sub vers. ad secundam adductis cum multis n. 15. dicta sect. 5. & quod inde non possit esse vicarius Episcopi; eo quod tale officium sit Dignitas: ita DD. extendunt verba textus in dicto cap. fin. hoc tit & Maiol. lib. 1, cap. 10. de irregul. n. 3. Sayrus lib. 6. cap. 1. n. 2. Rodrig. tom. 1. q. regul. 13. art. 13. † Sanchez in summa dicto lib. 21
5. cap. 5. tom. 2. n. 16. bene subdens, vt nec possit virtute priuilegiorum dispensari quoad hoc in professis illegitimis; quippe virtute illorum solùm possunt dispensari, seu legitimari quoad Prælationes in religione, Leander de irregularit. tom. 2. disp. 3. q. 68. Gibalinus cap. 6. de irregul. quæst. 2. sectan. 5. in fine Barbosa cum aliis de Iure Eccles. cap. 51. n. 197. † qui & in textu nostro n. 8. ait, vt 22
nec Monachus legitimatus per professionem possit creari talis vicarius, etiam de consensus sui Prælati cum Campanillo in diuers. Iuris, can. Rub. 11. cap. 15. n. 118. quem ipse refert de potestate Episcopi p. 3. alleg. 54 n. 14. & cum eodem Barbosa, Hieronim. Rodrig. in compend. reg. resolut. 52. n. 48. & alij.

Item attento eodem Iure communi verius est 23
ex doctrina textus nostri, & dicti cap. fin. vt professus minime queat habere officium vicarij, aut sub Prioris in religione, seu conuentu; quia illegitimi nequeunt habere ea officia, quibus de possibili Iurisdictio ordinaria, & cura animarum sit annexa, vt patet ex dicto cap. fin. hoc tit. vbi illi nec personatus, aut curam habere possunt sine dispensatione, cum ergo constet quod in aliquo casu sint ordinarij, vicarius, aut sub Prior conuentus Iure speciali, quando scilicet Prior, seu Guardianus est absens, aut amotus ab officiis, seu mortuus. Ergo nec ita officia poterunt sola professione, sine dispensatione, seclusis priuilegiis obtinere, vt docent in specie Nauarrus lib. 1. cons. hoc tit. in 1. edit. cons. 3. n. 2. cons. 6. n. 23. & 5. Sanchez dict. lib. 5. summa tom. 2. cap. 5. n. 16. Leander dict. disp. 3. q. 71. cum Paludan, in 4. dist. 41. Siluestro, verbo Prelatus q. 5. Miranda supra art. 8. vers. primo quod supra dicti, & verum est ex dictis quidquid contra teneant Rodriguez tom. 1. regul. q. 13. art. 20. Hinojosa in director. decis. regul. verbo illegitimus dicentes posse vicarium, seu Priorem fieri sub Guardiano, vel Priori, cum talis non habeat Iurisdictionem ordinariam, sed delegatam. Verum quia ipse Hinojosa sequitur primam in casu, quo Prior, aut Guardianus moriatur, si Vicarius, aut subprior remanet in suo officio; eo quod tunc retinet Iurisdictionem ordinariam; ideo non est cur recedatur à prima sententia.

Vnde infero à fortiori ex eodem Iure communi professos illegitimos sine dispensatione excludi ab officiis ministrorum, Generalium, & Prouincialium, ac conuentualium, quia, vt abunde probaui in dicto cap. 1. de ætate ordinandor, hæc officia, Dignitates, personatus, & Prælationes important, cum omnes gaudentes prædictis officiis, habeant Iurisdictionem ordinariam: ita omnes, & præcipue Siluester verb. Prælatus q. 2. loquendo de prælatis sui ordinis Prædicatorum, & aliorum mendicantium, Miranda tom. 2. director. Prælator q. 1. art. 8. 24

Et quamuis vt non excludantur ab officiis Definitorum, posset quis firmare ex Nauarro lib. 1. cons. 25

conf. hoc tit. d cto conf. 6. num. 3. quatenus docet quod illegitimi possunt habere in religione omnia officia, quæ sunt manualia, & quod sunt manualia omnia officia, quæ non sunt capita conuentuum, inter quæ videntur computari definitoria. Tamen verius est illegitimos professos ab his officiis, non habita dispensatione Pontificia expelli; quia vt pater communiter tale definitorij officium est dignius Guardianis, ac Prioribus, habentque Iurisdictionem, & dignitatem: ita Miranda Franciscanus loquens de Difinitore sui ordinis *supra dicto art. 8. conclus. 1. vers. secundo inferior* sui ordinis, & Prædicarorum, & quia Definitorius est personatus Dignitas, vti contendit Rodriguez *dicta quæst. 13. art. 8.* Latè Peyrin. *in const. 2. Iulij 2. dict. §. 29. numer. 91.* Sanchez *dicto lib. 5. Decalogi tom. 2. cap. 5. n. 16.* Leander *de dictis duobus casibus de irregul. dict. tract. 2. disp. 3. q. 69. & 70.* vbi cum Siluestro ver-
26 bo *Dignitas n. 2. & 5.* † Explicat *personatum* esse quandam Dignitatem, seu prærogatiuam in Ecclesia sine Iuris dictione, vt habere stallum honorificum in choro, in processionibus, in vocibus dandis, & similibus, plusquam alij sui ordinis canonici, de quo dico *infra in Rub. de prebendis, & Dignit.*

27 Imo & Miranda *dicto tom. 2. director. prelator. quæst. 2. art. 8. dicta conclus. 1.* addit idem dicendum esse de officiis discretorum, aut Procuratorum, qui cum voce actiua, & passiua mittuntur ad capitula generalia, siue prouincialia, eo quod talia officia nomine personatus, & Dignitatis veniunt, Gibalinus *de irregul. cap. 6. quæst. 3. consect. 5.* vers. *ex his* Leander *vbi supra.*

28 De vicario, seu confessario Monialium aliud credo esse dicendum; quia horum munus & officium, non est prælatio, personatus, aut Dignitas, cum dictus vicarius nec habeat cura..., ... Iurisdictionem ordinariam annexam, sed solùm forsan in aliquo casu delegatam: ita in terminis docent Siluester, & Miranda *vbi supra*, Leander *dicto tract. 2. de irregularit. disp. 3. q.*
29 72. † qui addunt posse prædictos illegitimos professos habere alia officia honorifica in religione, vt Prædicatoris, Lectoris, & similia, de quo videndi sunt Nauar. *dicto conf. 6. hoc tit.* Gibalinus *dict. cap. 6. q. 3. sectar. 5.* vers. *ex his,* Castrus Palao *de censuris disp. 6. puncto 9. n. 12.* item & Magistri Nouitiorum.

30 Verùm ex adductis *hic* à vers. *ad quartam*, non obstantibus his duabus limitationibus existimo non posse prædictos illegitimos professos esse vicarios Ministri Generalis, aut Prouincialis; imo nec visitatores prouinciarum, vt *præter* adductos docent Hinojosa *in director. decis. regul.* verb. *illegitimus*, & verbo *adde*, Rodrig. *d. q. 13. art. 10.* Leander *sub dict. q. 72.* & alij.

* *
*

QVÆST. IV.

An si illegitimus absque dispensatione ordinatus est deinde ingreditur religionem, & in ea profiteatur, vt possit non solùm promoueri ad alios ordines, verum in susceptis ministrare absque dispensatione? An hodie per priuilegia concessa Religiosis, possint absque dispensatione Pontificia, & ex sola electione facta ab habentibus potestatem eligendi, professi obtinere Prælaturas, & Dignitates in suis Religionibus, seu fiat dispensatio per Generales, & Prouinciales seorsum? Etsi filius nascatur ex parentibus professis, siue adstrictis castitatis voto, cum sine professione censeatur legitimus ad ordines, & beneficia absque vlla dispensatione?

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio est strictè interpretanda.*
2 *Professio in religione reddit habilem illegitimum ad administrandum in susceptis ordinibus ante illam, & ingressum.*
3 *Professi illegitimi si constat per priuilegia religionis, quod habilitentur ad prælaturas, poterunt illas obtinere absque alia dispensatione, etsi non non sint in vsu, vt n. 4.*
4 *Chartusiani habent priuilegium à Nicolao Papa gaudendi priuilegiis sibi concessis, etsi in vsu non sint, simplicitate, aut ignorantia Iuris. Et quid de aliis religioni...*
5 *Illegitimus electus ab habente potestatem dispensandi, & si electus vita videatur eo solùm; at alij dicunt, vt debeat fieri cum exexpressa dispensatione vt n. 6. Et quid in foro anima n. 7. sed de veritate Iuris num. 8. 9. 10.*
9 *Voluntas tacita tantùm valet, quantùm expressa in his, quæ certam non requirunt formam.*
9 *Pontifex scienter admittens irregularem ad ordines, vel beneficia, censetur cum illo dispensare.*
10 *Regulares Prælati, Generales, aut Prouinciales, numquid possint dispensare cum suis subditis illegitimis, vel soli per se, aut in capitulo, aut neutro modo n. 11. & 12. vbi referuntur Bulla aliquorum Pontificum. Et de veritate n. 13. & 14. vbi quod soli sine capitulo.*
12 *Bulla Gregorij XIV. expenditur circa potestatem dispensandi Regulares Prælati honores cum suis subditis illegitimis, & n. 13.*
15 *Filius habitus ex parentibus post matrimonium consummatum professus, censetur legitimus quoad ordines, sicut quoad hæreditatem, vbi referuntur de aliis filiis, & n. 16.*

AD primam quæstionis partē videtur negandum; eo quod sic dispensatio est strictè interpretanda iuxta ea, quæ dixi sub *tit. de rescript. in* diuersis

diuersis capitibus, & *ibi in cap. super litteris* 20. ita & in casu præsenti irregularitas, quæ aufertur per professionem emissam ex lure adductis *hic q.* 2. & 3. non porrigatur ad administrandum in ordinibus susceptis ante professionem, & *infra* dicendis pro completa declaratione nostri textus, & aliorum.

2 Nihilominus in puncto hoc, vt iam *supra* dictum est, professio in religione, talis efficaciæ est, vt non solùm auferat irregularitatem quoad ordinos suscipiendos ab illegitime natis, verùm, & reddat illos habiles ad administrandum in susceptis ordinibus, etiam sacris ante ingressum religionis, eo quod textus noster ample in hoc casu interpretatur dispositione Iuris quam interpretari debet extra professionem respectu dispensationis Pontificiæ, aut Episcopalis ex *infra* dicendis, docent in terminis Henriquez *in summa lib. 7. cap.* 22. §. 3. & *c.* 24. *n.* 4. *in fine*, Oldradus *conf.* 300. *n.* 4. *vers. considerandum est*, Sanchez *de matrim. lib.* 8 *disp.* 1. *n.* 13. Sanctarellus *variar. resol. q.* 39. *n.* 8. Barbosa *hic sub n.* 2. *vers. deinde*, quatenus dicunt quod quando dispositio, seu dispensatio emanat in fauorem religionis, debet extendi, ampleque interpretari; secus quando conceditur vni, vel alteri.

3 Ad secundam quæstionis partem iam *supra q. praced.* dictum est latè de Iure communi ex textu nostro, & *cap. fin. hoc tit.* professum, etsi ad ordines sacros admittatur non tamen ascendere posse ad Prælaturas, se clusis priuilegiis religionis sed quia iam *ibi* insinuatum est, esse quædam priuilegia à Pontificibus concessa, quibus ipso facto professionis habilis, reddatur religiosus ad Prælaturas; ideo hic qualiter contingat, disputandum est; igitur si constet de aliquibus priuilegiis, ita concessis, tenendum est competere dictam habilitatem ad Prælaturas, ipsis illegitimis professis, vt in terminis referendo quoddam priuilegium Eugenij IV. Concessum conuentui S. Georgij in Alga, quod Patres Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugalia habent, vt referunt Portel. *in compendio fol.* 9. *pag.* 2. *in princ.* Doctus Pater Murcia *in cap.* 4. *super* 2. *reg.* 9. Francisci §. 2. *n.* 17. Rodrig. *tom.* 3. *regular. q.* 51. *art.* 5. Suarez *in cap.* 35. *n.* 6. quorum verba refert Diana *p.* 10. *tr.* 13. *ref.* 39. Villalob. *in summa tr.* 13. *dif.* 60. *n.* 10. Leand. *de irregul. tr.* 2. *disp.* 3. *q.* 73. cui contra dicit Mag. Lezena *in summar. q. regular. tom.* 3. verbo *illegitimi n.* 4 vbi loquens de dicto priuilegio, ait sibi non constare, an sit viuæ vocis oraculo concessum, ac per consequens reuocatum his temporibus; vel quia esto sit concessum, videatur reuocatum per generalem reuocationem similium priuilegiorum, factam per Sixtum V. in duabus Constitutionibus, *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 69. præsertim *in* 2. vbi expressè etiam nominantur illi, qui eo ipso per ingressum religionis legitimati erant, & moderatis per Gregorium XIV. in Bulla circunspecta.

4 Quidquid autem sit vnum tamen notabis quod si pateat de talibus priuilegiis, quæ in vsu non sint, quia per ignorantiam fratres illo non vterentur, dicunt nihilominus hunc non vsum nihil obstare, Manuel Rodrig, Suarez, Portel, Villalobos, & alij *vbi supra* eo quod Nicolaus Papa IV. Concessit religiosis Carthusianis posse gaudere priuilegiis sibi concessis, etsi simplicitate, aut ignorantia Iuris, illis vsi non sint; dum tamen præscriptum non sit contra illa, nec sint derogata, & hoc tenent extendi ad alias Religiones, præsupposita communicatione priuilegiorum inter omnes religiones, de quo alibi; siquidem idem Sixtus V. Clem. VIII. & Paul. V. (vt referunt frater Emanuel *in Bullario fol.* 152. Villalobos *supra*, Diana *p.* 4. *tr.* 2. *ref.* 65. Leander, & alij) in confirmationibus, quasi ipsi ferunt priuilegiorum ordinis S. Francisci, non posuerunt clausulam, *quatenus sunt in vsu*, videndi sunt etiam Machado *tom.* 1. *summa lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 2. *n.* 6. Gibalinus *cap.* 6. *q.* 3. *de irregul. consectario* 4. & alij.

Vnde dubium est, an sola electio facta illegitimi professi per illum, qui potest eligere habeat vicem dispensationis, vel requiratur expressa dispensatio superioris? Et relatus Lezana *in summa q. regul.* verbo *illegitimi n.* 17. & alij ex doctrina Nauarri, & Siluestri, verb. *irregul. n.* 14. *q.* 28. *in fine*, & Archidiaconi, dicunt solam electionem sufficere, vt dictus illegitimus censeatur dispensatus, non solùm quoad forum conscientiæ, sed etiam quoad forum externum, & posset hæc pars Iuridicis fundamentis comprobari † Tamen verius est, vt requiratur expressa dispensatio cum causa, & expressa cognitione causæ, notant Portel. *supr. n.* 7. Rodrig. Miranda, Diana, & Pelizarius *in manuali regular. tom.* 1. *tr.* 9. *cap.* 8. *sect.* 3. *n.* 101. Hinojosa in verbo *illegitimus in director. decis. regular.* in sequentibus verbis: *illegitimus canonicè electus à patribus, qui eius mouerant inhabilitatem in prælatum, si ipsi electores, aliàs poterant dispensare iuxta priuilegium Sixti IV. super inhabilitate illius, censebitur esse dispensatus in conscientia; in foro autem exteriori minime, nisi actualiter; & expresse cum illo dispensetur.* Leander sic etiam *de irregul. tr.* 2. *disp.* 3. *q.* 78. ex eodem Nauarro *c.* 25. *n.* 74. Siluestr. *vers. dispensatio* citato dict. Rodrig. *tom.* 1. *q. regul.* 13. *art.* 16. Miranda *tom.* 2. *q.* 2. *art.* 14. *conclus.* 1. & 2. † Dicentes in foro animæ electum securum esse per ipsam electionem sine expressa dispensatione electoris scientis eius inhabilitatem, non sic in foro externo.

Sed distinctio fortis quidem non est etsi in praxi admittatur, quia & prædicti Doctores addunt quod si Prior Prouincialis electionem confirmet, sciens inhabilitatem, tollat quidem ipsam, eo ipso quod confirmat; quia vult, & potest tale electionis impedimentũ tollere: etenim voluntas tacita tantùm valet, quantùm expressa in his, quæ certam non requirunt formam *ex l. qui ad certum ff. locati, l. de quibus ad finem ff. de leg.* & ex his, quæ dixi *in cap.* 1. *de foro comp. q.* 4. *de* Episcopo tacitè consentiente. † Et omnes dicunt quod si Pontifex scientia admitteret ad ordines, aut beneficia irregularem aliquem, eo ipso cum illo dispensare dicatur, vt nullo contradictore firmat Villalob. 1. *p. de dispens. tr.* 2. *dif.* 50. solùm enim ex Felino *in c. præterea n.* 9. *de testibus cogend.* quoad forum exterius debet probari scientia dispensantis cum inhabili, sed qualiter probanda illa scientia docet Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 20. & Sanchez *lib.* 8 *de matrim.* cum infinitis *disp.* 4. *n.* 17. Fr. Eman. Rodrig. *tom.* 1. *q. regul.* 13 *art.* 16. Henriq. *lib.* 4. *de irregul. c.* 17. *n.* 5. Suarez *de cens. disp.* 41. *sect.* 3. & alij dicunt, quod quando inferior suis legibus inhabilem, aut superioris legibus prohibitum admittit in casibus, quibus ipse potest dispensare cum causa legitima: tunc si re vera adsit legitima causa, quamuis non præcesserit illius cognitio, est visum dispensare eo ipso, de quo dico *infr.*

Quod si teneas dispensationem expressam requiri, vti & requiritur, si nondum electio facta sit, posset dubitari an Prælati regulares, Generales, 10

aut

aut Prouinciales queant ex priuilegiis Pontificum dispensare ad qualcumque prælaturas, & Dignitates ordinis habendas cum illegitimis sibi subditis, seorsum per se ipsos, & extra capitulum, quoad primum negant Rodrig. *dict. q. 15 regul. art. 11*. Miranda *tom. 2. q. 2. art. 2*. Hinojosa *in director. decis. regular.* verbo *illegitimus*, & alij, quia licet ex const. Sixti IV. olim concessa fuerit Generali, & Prouincialibus, & eorum vicariis ordinis minorum facultas dispensandi, idemque concessum fuerit ab eodem Papa Generali, Magistro; ac Prioribus, Prouincialibus, & conuentualibus, & eorum vicariis in prædictis mortuis, vel amotis; quia tunc illorum loco subrogantur, vt referunt adducti, & Collector priuilegior mendi-
11 cantium verbo *dispensatio §. 12. & 13.* † Tamen quia huiusmodi facultas postea eis sublata fuerit à Sixto V. in duabus adductis *supra* Constitutionibus editis I. anno 1587. Sexto Kalend. Decembris, alia 1588. 12. Kalend. Nouemb. anno IV. sui Pontificatus; ideo videtur, vt nec in Capitulo, nec seorsum per seipsos possint dispensare ad Prælaturas, & honores cum illegitimis sibi subditis; & pro vberiori tractatione leges quæ de his etiam dixit Diana ex textu nostro, & *cap. nimis huius tituli p. 10. tract. 9. res. vnica*, vbi referens Bullas Sixti V. & verba Bullæ Gregorij XIV. ex Peyrino Mosono, Bassæo, Manuel. Rodrig. Tamburino, & Bullam Pij V. posita in Bullario *tom. 2.* incip. *etsi mendicantium*, qua Pontifex concessit Congregationibus Canonicorum Regularium Lateranensium S. Saluatori, & S. Crucis Colimbricensis Cassinensium montis Oliueti, Vallis Vmbrissæ &c. omnia mendicantium priuilegia; & sic etiam per participationem non mendicantium, vt explicat Tamburin *de Iure Abbat. tom. 1. disp. 300*. Butr. 149. *lib.* Parisio 22. *n. 5. lib. 5.* ait dictam Bullam Pij V. fuisse postea reuocatam à Gregorio XIII. tantùm *in ordine* ad priuilegia contraria Concilio Tridentino, vt subdunt etiam Garcias *in Politica regul. tom. 1. tract. 8. dif. 1. dub. 4. n. 1.* Rodrig. *tom. 1. q. 8. art. 9.* Miranda *in man. tom. 2. q. 48. art. 7.* Sanchez *in summa tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 16.* Petin. *de priuileg. minim. tom. 3. const. 7. Pij 5. §. 1. n. 2. p. 2. & §. 29. n. 25.* adducens declarationem Concilij.

12 Nihilominus quia Greg. XIV. per suam constitutionem latam anno 1590. idibus Martij, Pontificatus anno 1. quæ incipit *circumspecta Romani Pontificis* declarauit, ac moderauerit prædictas Sixti V. constitutiones, ac decreuerit licere Generali, ac Prouinciali singulorum ordinum, & congregationum cum suis subditis illegitimis, quos aliàs dicti Generales, aut Prouinciales cum Generali, seu Prouinciali, seu intermedio capitulo, & non aliàs suffragantibus meritis dignos Iudicauerint, ad honores, gradus, Dignitatesque obtinendas dispensare; ex qua contextura videtur probari vt sint priuilegia, quibus ea dispensatio competat relatis ministris religionum; item & quod ea facultas certe competat, si dispensent in suis capitulis generalibus, prouincialibus, aut intermediis, vt notanter docent Rodriguez, & Hinojosa, *vbi supra*, Miranda *art. 2. & 3.* latè explicat Bassæus verb. *irregul. 4. n. 7.* vers. *ex variis autem, & alij*, quare potuerunt firmare idē Miranda *tom. 2. de regul. q. 2. art. 2. in fine*, Hieronim. Rodrig. *in compend. regul. res. 42. n. 10.* Villalob. *supr. tr. 13. p. 1. summæ dif. 60 n.* nullo modo per seipsos seorsum posse cum dictis illegitimis dispensare ad Prælationes, & Dignitates obtinendas intra ordinem.

Et quamuis virtute Gregorij Bullæ relatæ, teneant Laurent. Portel. *in dubiis regular.* verb. *illegitimi n. 10.* & relati à Diana *p. 3. tr. 2. res. 102.* vt 13
possit seorsum quilibet dispensare dictorum ministrorum, vt modo dicetur, sed reuera falluntur cum sint verba dictæ Bullæ clara; at ex alia Bulla eiusdem Pontificis, qua concessit clericis Regularibus ministrantibus infirmis *in tom. 2. Bull. in Greg. 14. const. 17.* apparet posse Generales ordinum, & vt eius licentia Priores locales, atque Prouinciales cum illegitimis dispensare ad Dignitates, & officia ordinis absque capitulo generali, & prouinciali, & ex aliis Bullis confirmatoriis priuilegiorum regularium latis post relatam Gregorianam à Clem. VIII. facta Patribus de obseruantia incipiente ratio *pastoralis* 20. Decemb. 1597. alia Pauli V. eisdem Patribus incipiente *iuncti nobis* 1. Decemb. 1609. in quibus quia appositæ sunt clausulæ *ex certa scientia*, & de plenitudine potestatis &c. *in motu proprio* (de quarum virtute dixi infra sub *tit. de confirm vtili, vel inutili*) Doctores teneant, vt possint Prælati Regulares sine vlla restrictione, hoc est generalis, vel prouincialis, & conuentualis, Prælatus, aut eorum vicarij eisdem mortuis, vel amotis per se absque consensu capituli seu definitorij dispensare cum sibi subditis illegitimis ad quascumque Dignitates, & officia ordinis, quia hæ clausulæ operantur, vt restituantur, & reualidentur priuilegia reuocata, vt communiter docent Doctores, & præcipue Suarez *de leg. lib. 8. cap. 19.* Rodrig. *tom. 1. quæst. regul. art. 3. & tom. 2. quæst. 34. art. 4.* Sigismundus à Bononia *de elect. num. 67.* Diana *d. p. 3. tr. 2. res. 102.* Portel. verbo *illegitimus n. 10.* Bassæus verb. *irreg. 3. n. 7. vers. ex variis.* † ideo ego cum illis affirmo, consti- 14
to expresse de illo antiquiori Sixti IV. Pontificis, ac posterioris Greg. XIV. iam adductis, cū Ascanio, Tambur. *de Iure Abbat. tom. 1. disp. 5. q. 14. n. 10.* Laurent. de Peyrinis *in priuil. minimor. tom. 1. const. 2. Iulij 2. §. 29. n. 96.* Pelizario *tom. 2. tr. 9. c. 3. sect. 4. q. 16. n. 131.* posse Generales, vel Prouinciales, vel etiam superiores locales, etiam extra capitulum generale, aut prouinciale dispensare cum subditis patientibus defectum nataliū ad Dignitates, & officia ordinum, quod non sic licebit vicariis eorum, cum dict. Bull vltima Greg. de illis non loquatur.

Ad vltimam quæstionis partem, adiunctis quæ 15
dixi hic sub *q. 2.* à vers. *ad secundam* breuiter existimo respondendum, vt filius habitus ex parentibus post matrimonium consummatum professis, censeatur legitimus quoad ordines, quia cum tale matrimonium professione solutum non fuerit, cum esset consummatum; ideo debet dici legitimus quoad ordines, sicut quoad hæreditatem: ita Leander *de irregul. tr. 1. disp. 3. q. 9.* Contra Sanchez, Maiolum dicentes esse legitimum quoad successionem irregularem, non quoad ordines propter paternam incontinentiam, & sic egere dispensatione per *c. litteras 14. hic*, quem expendi *ibi* sub *d. q. 2.* vbi leges de filio procreato à parentibus voto simplici castitatis, mutuo consensu adstrictis, vel ex coniugibus, quorum alter post consummatum matrimonium, altero ignaro aut sciente, & contradicente, professionem emisit, vel de filio concepto ex coniuge iam professo, aut ad sacros ordines promoto, altero coniuge sciente, & consentiente, aut non contradicente, sed tacente, non sic certum apparet, cum negent Sanchez *de matrim. lib. 9. disp. 48.* cum Aneharrano. Abbate, Angelo, Supplem. Gabriel, Brunel, Gregorio Lopez, Stunica,

Rodrig, Vega, & aliis, alij inquam, vt Suarez *de cens. disp.* 50. *sect.* 2. *n.* 4. Sayro *lib.* 4. Cornejo *de*
16 *irregular. disp.* 15. *dubio* 1. † affirment vero in singulis adductis casibus penes Sanchez, Cardin. Alex de Neuo, Mayron, Maiol. Castrus Palao *de benefic. tract.* 15. *puncto* 2. §. 2. *n.* 5. dicentes praxi receptum esse hos filios hæredes relinqui, & absque vlla dispensatione ad beneficia, & ordines promoueri, Azor, *lib.* 2. *instit. moral. c.* 6. *q.* 6. Villalobos *p.* 1. *tract.* 13. *dif.* 57. *n.* 10. Pelizar. *in decis. reg. c.* 5. *sect.* 2. *q.* 22. *n.* 74. & Ægidio *de cens. disp.* 18. *n.* 104 Suarez, & Layman; & in 2. casu docent etiam Maiol. *lib.* 1. *de irregul. cap.* 4. *n.* 5. idem Sanchez *d. q.* 38. *n.* 5. Villalobos *n.* 5. per textum *in c. quidam, & cap. placet de conuers. coniugat.* vbi latè dico, & omnes disputant per *d. cap. litteras* 14. *hoc tit.* sed quia *supra* expositus est; ideo ad ibi dicta in relata quæst. 2. recurres pro vero intellectu horum dubiorum, & à dict. Suarez *dict. disp.* 50. *de cens. sect.* 2. vbi de omnibus his casibus disputat, & Leander cum infinitis *de irregul. tr.* 2. *disp.* 3. *q.* 9. 10. 11. & 12. vbi leges quare non amplius insisto.

QVÆST. V.

An illegitimus occultus incurrat irregularitatem? An Pontifex legitimando illegitimum, habilitet illum quoad spiritualia, & temporalia sicut habilitaretur legitimatus per subsequens matrimonium? Et an si illegitimus dispensetur à Papa quoad ordines, intelligatur dispensatus ad omnes ordines sacros? Et beneficia simplicia, ad personatus? ad curata, Dignitates, & Episcopatus? Et an facultas concessa superioribus Religionum ad dispensandum cum suis subditis illegitimis, ad omnes Prælaturas porrigatur, etiam ad obtinendam Dignitatem Generalem.

SVMMARIVM

1 *Illegitimus quamtumuis occultus, & inhabilis ad ordines, & beneficia, etsi contra aliqui ex* num. 3. ad num. 6.
2 Cap. congruente. Cap. tua. Cap. quoniam de filiis Presbyteror.
3 Cap. innotuit de electione n. 5.
4 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
7 *Illegitimus redditur legitimus ad ordines per per subsequens matrimonium,* & n. 8.
8 *Matrimonium retrotrahitur ex benignitate Iuris ad tempus conceptionis filij, aliat illegitimi.*
9 *Illegitimus redditur legitimus ad ordines, & beneficia dispensatione Pontificia vtcumque vt* n. 10.
11 *Legitimatio à Iure videtur, vt non differat à legitimatione illegitimorum ab homine vt* n. 12.
13 *Legitimatio canonica, est quoad omnes effectus, ciuilis vero non sic operatur* n. 14. 15. 16.
14 *Pontifex legitimando illegitimum, tollit omnem infamiam illegitimitatis.*
15 *Legitimatio à Papa facta, est non solum quoad ordines, sed quoad beneficia; quia est quædam dispensatio totalis.*
16 *Pontifex potest auferre impedimenta illegitimitatis quoad ordines, & beneficia, ac dignitates omnes* n. 17.
17 *Legitimati à Papa ipso iure fiunt habiles ad ordines, beneficia, & dignitates, excepto Cardinalatu.*
18 *Pontifex potest habilitare illegitimum sibi subditum, non solum quoad ordines, sed etiam ad temporalia in terris suis. Et quare* n. 19. & 20.
19 *Papa habet spiritualem, & temporalem potestatem in sibi subditum.*
20 *Legitimatus à Papa, sic legitimatur ad ordines, beneficia, & honores, sicut qui legitimatur per subsequens matrimonium, etiam quoad temporalia in sibi subditos.*
21 *Papa solus potest auferre omnem irregularitatem, & illegitimitatem.*
22 *Dispensatio, & legitimatio, in quo differant, &* n. 23.
24 *Legitimatus à Papa, quoad ordines, quando sic intelligatur quoad sacros, & beneficia quando quoad solos minores* n. 26. & 27.
25 *Dispensatio strictè interpretatur, quia est relaxatio Iuris communis.*
27 *Permissio in genere, mediocritatem significat.*
28 *Dispensatio Pontificia ad omnes ordines, claudit etiam sacros.* n. 29.
29 *Clausula* omnes *in dispensatione posita, est extensiua.*
30 *Dispensatus ad ordines, verius, est vt non eo ipso intelligatur dispẽsatus ad beneficia* n. 31.
32 *Dispensatus etiam ad omnes ordines, non inde intelligitur dispensatus ad obtinenda maiora beneficia.*
33 *Dispensatio cum illegitimo facta à Prælato Religionis cum illegitimis, non intelligitur quoad Generalatum, &* n. 35. *vbi de stylo Romæ, sed contra* n. 38. 39. 40. & 42.
34 *Dispensatus ad omnes Dignitates, non censetur dispensatus ad Episcopatum, &* n. 35. *Et quare?* n. 4'.
35 Generalatus *ex styllo secretaria breuium, & Pœnitentiaria, censetur exclusus in dispensatione illegitimitatis quoad officia inter regulares* n. 36 & 37. *contra* n. 38. *Explicatur stylus infra* n. 48. 49. & 50.
36 *Priuilegia contraria Iuri cõmuni, sunt strictè interpretãda, nisi concessa Religionis, vt* n. 52.
37 *Legitimatus in infantia per declarationem sacræ Congregationis Concilij, quare non intelligatur dispensatus quoad Generalatum, & à* n. 58.
38 *Potestas dispensandi longè interpretanda est, etsi dispensatio ipsa strictè. Et de ratione* n. 47.
39 *Pij V. priuilegium in praxi cum illegitimis, est quoad Prælaturas omnes Religionis.*
40 *Gregorij XIII. Bulla de dispensandis illegitimis, quoad Prælaturas Religionis.*
41 *Clausula* prorsus *in dispensatione, abolet omnem inhabilitatem. Deinde clausula* penitus.
42 *Priuilegia toti Religioni concessa, sunt extendenda, quia æquantur iuri. vt* n. 44.
53 *Ratio, quæ pro Religione facit, est summa.*
45 *Priuilegia dubia regularium ex dubietate orta, ex ambiguitate verborum, & Iuristarum interpretatione, sunt intelligenda in fauorem Regularium.*

46 *Dispensatio*

1 AD primam partem difficultatis ex nonnullis supra adductis liquet responsum. Sed quia aliqua dicta possunt applicari *in cap. fin. supra de temporibus ordinat in.* quatenus ad impedimentum occultum ex homicidio, pro vberiori tractatione, ideo nunc respondeo, vt illegitimus, quamtumuis occultus, & communiter legitimus reputatus, vere sit irregularis; quia vt dixi sub *q.2. supra*, textus hic, & *in cap. fin. hoc tit.* & aliis, absolute illegitimum ab ordinibus excludunt, nulla distinctione facta de publico, vel occulto, vt adnotarunt Nauar. *in manuali cap.27.n.*101. Couarruu. *in clem. si furiosus 2.p.§.3. n.4.* Vgolinus *de irregularitate cap.44.§.1.* Gutierrez *lib.1. canonic. q. cap.13.n.20.* Sayrus *lib.6.c.10.n.16.* Azorius *2.p. instit. moral. lib.6. cap.3.q.23.* Auila *p. 7. de cens. disp.3. dub.6. conclus.1.* Conink *disp.18. dub.12. in princ.* Layman *lib.1. summ. tr.5.p.5.c.5.n.1.* Bonacina *tom. 1. disp.7.q.2.p.3.n.2.* Hurtado *de irregul. dif. 16.* Diana *p.10. tr.13. miscel.3. res.*50. & alij, passim.

2 Nec obstant iura *in cap. congruente, in cap. quoniam, in cap. ex tua nobis hoc tit.* quatenus ad irregularitatem, de qua in singulis casibus dictorum Iurium, videtur exposci notorietas, & publicitas, vt illegitimi repellantur ab obtentione beneficiorum, de quibus ibi; indeque gradum faciendum ad casum, de quo hic, vt scilicet illegitimus occultus, nec sit irregularis quoad ordines, nec quoad officia, & beneficia, aliasque Dignitates, & Prælaturas, de quibus dico hic ex vers. *ad secundam*; quia respondeo ex iam adductis Doctoribus, vt cum irregularitas hæc sit imposita illegitimè natis propter causas incontinentiæ, de quibus dixi *in Rub. & in q.1.* cum aliis, & sic natus certus sit de sua illegitimitate, quamtumuis alij eam ignorent, adhuc sine dispensatione queat ordinari, & beneficiari.

His obest textus *in cap. innotuit de elect.* vbi, 3 vt glossa animaduertit, non ex sola secreta confessione natalium illegitimorum habita ab Archidiacono Eboransensi electo in Episcopum, sed ex notitia, quam Pontifex comparauit ex quibusdam suffraganeis, illud condidit decretum. Cum ergo in relatis proxime Iuribus lex canonica considerauerit solùm publicos natales illegitimos, quos punit, non autem alios † & exceptio firmet regu- 4 lam in contrarium in casibus non exceptis, *l. nam cum liquide ff. de penu legata, l. quæsitum 21. paulo ante §. si puis fundum* vers. *idem respondit ff. de fundo instructo cum vulg. ergo.* † Sed adhuc 5 respondetur prædictum cap. & alia relata ex tit. nostro, intelligenda tantùm fore quoad forum externum, nempe vt ille illegitimus, dum publicè, & notoriè non constat; non habeatur, vt irregularis at quoad se, vt valeat ordinari, & beneficiari nihil ei iubet occultum, siquidem sciens se illegitimum, sine occulta saltim dispensatione, habilis non redderetur, vt diximus iam *in dicta quæst.2.* † 6 Quare non sunt audiendi Alphonsus de Castro *lib.2. de lege pœnali c. vlt. conclus. 5.* contrariam fouens sententiam, & Pater Gerunda *de Episcopat. tom.1 lib.2. disp. 2. n. 3.* existimans non esse improbabile, vt per defectum natalium occulte illegitimorum non contrahatur irregularitas.

Ad secundam quæstionis partem, & eius de- 7 pendentes casus, vt respondeam præmitto ex iam adductis *in Rub. & in quæst. 2.* & aliis, non solùm professione irregularitatem ex illigitimitate tolli ad ordines; item & per matrimonium sub sequens contractum à parentibus filij illegitimi, de quo latissime agunt Doctores *in cap. tanta qui filij sint legitimi* per textum *ibi*, & concordantes, & *in l.13. tit.1. p.4.* de quo præter Doctores; quos *ibi* refert Barbosa, leges Henriquez *lib. 11. & 1. de matrim. cap.10.n.2. & 2. & cap. 21. n. 2. & lib.14. cap.8.n.*10. Suarez *de cens. disp. 50. sect.1.* Bonac. *q.2. de irregularitate puncto 3. n.6.* Castrum Palaum *tract. 13. de beneficiis disp. 4. puncto 1.§.2. n. 18.* † qui notant dictum matri- 8 monium hanc vim habere, vt retrotrahatur ex quadam benignitate Iuris canonici *in dicto cap. tanta*, vbi glossa aduertit ad tempus conceptionis talium filiorum, & sic beneficio Papæ, Principisve, illos reddi legitimos, etiam quoad ordines quia matrimonium subsequens omnino purgat præcedentem turpitudinem, & in id consentiunt Basilius Pontius *de matrim. lib.11. cap.1.n.7. & 8.* Pelizzarius *tom.2. tract. 7. cap. 5. sect.1.q.14.n.76.* Baunij *de irregularitate q.14. dicto 1.* Couarruu. *2.p. de sponsal. c.8.§.2.n.*18. & ad propositum per plures quæstiones, Leander *de irregul. tr.2. disp.3. ex q.17. vsque ad 21*, de quibus dico *in d.c. tanta.*

Præmitto secundo, & propriusad materiam, de 9 qua in titulo nostro per dispensationem Pontificiam factam, legitimando tales illegitimos, legitimari ad ordines, beneficia, & Dignitates, siue vt ex sequentibus apparebit disquisitionibus. Vnde etsi distinguant DD. inter casus habilitandi illegitimos, dispensationem Pontificiam ab ea, quæ habetur per absolutam legitimationem Papæ (de cuius effectibus latè etiam dico *infra in d.c. tanta qui filij sint legitimi* † Tamen in effectu ait Sua- 10 rez de his duabus sigillatim scribens *de cens. dict. disp.50. sect.5. art.1. & 2.* Vtrumque modum teipsa non esse diuersum, nisi fortasse in nomine, & modo dispensationis; & quod differentia in eo nempe consistere possit, vt legitimatio propriè sumpta,

sumpta, seu totalis, differat à dispensatione strictè sumpta, quod legitimatio dicit integram dispensationem in defectu natalium, & quoad omnes effectus eius; dispensatio autem vocetur, quando solùm fit quoad aliquem, vel aliquos effectus, vt tradunt Panormit, cum aliis *in c. per venerabilem qui filij sint legitimi*, Couar. *d. 1. p. 4. c. 8. in princ.*

11 Tertio præmitto ex Siluestro verbo *illegitimus n. 4.* ex Paludano *in 4. dist. 41. q. 3. n. 7.* & aliis communiter *in dicto cap. tanta*, distingui legitimationem à Iure, & ab homine; eo quod Iuris legitimatio, quando Ius v. g. reputat legitimum aliquem, licet natus non sit ex matrimonio vero, vel propter bonam fidem parentum, vel propter matrimonium subsequutum, de quibus casibus iam aliquos posui, *supra hic sub quæst. 2.*

12 quos ad propositum applicabis, cum *ibi* pateat † imo & dicit Suarez *dicto art. 2. à n. 7.* cum communi quoad præsentem irregularitatem vitandam, legitimos censeri omnes, qui beneficio Iuris canonici, legitimi effecti sunt; etsi naturaliter (vt sic dicamus) non sint legitimi; inde inferens, manifeste sequi, vt idem dici debeat de legitimatis ab homine, quia eundem effectum habet talis legitimatio circa particularem personam, ad quam factum hominis dirigitur, quem habet vniuersaliter legitimatio Iuris ad personas, de quibus tale Ius loquitur, cum actus idem sit, proportione seruata.

13 Quarto præmitto, vt distinguatur legitimatio canonica, de qua in præsenti titulo loquimur à legitimatione ciuili; eo quod illa fiat tantùm per potestatem Ecclesiasticam; at verò hæc per Regem, Principem seu potestatem sæcularem, quæ tantùm potest tollere omnes effectus quos lex ciuilis, vel temporalis potestas potuit introducere; non tamen auferre irregularitatem ad ordines, & beneficia, quam non potuit introducere: argum. eorum, quæ late dixi *in cap. Ecclesia Sancta Mariæ supra de constit. & in tit. de Iudiciis, & foro compet.* illa autem aufert omnes defectus illegitimitatis; sic vt inhabilis alias ad omnia canonica reddatur habilis, & legitimus; etenim vt Panormit. *in dicto cap. per venerabilem*, ait *n. 21. & 22.* Couar. *dicto §. 4. n. 4.* Suarez *dicto art. 2. sub n. 9.* quoad præsens institutum quidquid alij dicere intendant, legitimatio canonica habilitat quoscumque illegitimos; quia potest Pontifex auferre omnes effectus Iure humano introductos, præsertim canonicos qualis est irregularitas, de qua in nostro titulo.

14 Et licet iuxta quæ latisime assigno *in cap. 1. de except. & scripsi in cap. testimonium de testibus*, Pontifex nequeat auferre illam maculam, siue notam infamiæ, quæ de facto oritur ex hominum mentibus, & receptione, quæ maior est semper in magis illegitimis, hoc est spuriis, adulterinis, siue sacrilegis &c. hoc inquam non obstat quominus legitimatio eis restituat quidquid Ius canonicum abstulit, & consequenter eos reddat habiles ad ordines consequendos, vt communiter ex Panormitano *in dicto cap. per venerabilem*, docent Doctores, & per textum *in cap. ad hæc hoc tit.* Couar. *dicto §. 8.* Maiol. *lib. 1. de irregularit. cap. 8.* Paul Bulgesius *de irregul. p. 5. hoc tit. à n. 10.* Siluester verbo *legitimus*, Suarez *supra.*

15 Euincimus ergo ex dictis legitimationem canonicam factam à Pontifice de his illegitimis adeo esse efficacem, quod non solum auferat irregularitatem vt impedit ordines, sed etiam vt impedit promotionem ad beneficia, seu Dignitates, quia illa legitimatio est quædam dispensatio totalis, quæ extenditur ad habilitandum illegitimum quoad omnes effectus, ordines, officia beneficia, & & Dignitates canonicas, nisi specialiter aliquid prohibeatur; de quo non fiat mentio specialis in ea vniuersali, seu indefinita dispensatione iuxta quæ dixi *supra in cap. 1. cap. 3. 7. 17. 20.* cum aliis de rescriptis. † Paret ergo ex dictis, vt possit Pontifex eximere quos voluerit à tali impedimento Iuris, quoad ordines, & beneficia, vt docent præter antiquos Castrus Palao *tom. 2. dicto tract. 3. de beneficiis disp. 4. punct. 1. §. 5. n. 4.* Philibertus *tr. 1. de ordine p. 10. cap. 1. n. 18.* † Imo quod legitimati à Papa sint eo ipso legitimati ad omnes ordines, beneficia, & Dignitates Ecclesiasticas, excepto Cardinalatu ex proprio motu Sixti V. anni 1595. nonas Decemb. incipiente *postquam*, ita omnes, & Philibertus *supra*, Couar. *in 4. dist. 2. p. cap. 8. §. 8.* Auila *de cens. p. 7. disp. 3. dubio 6.* Filiuc. *tract. 19 cap. 5. q. 7. & 8.* Leander *de irregul. tract. 2. disp. 3. q. 28. & 29.* & alij communiter, quod si illa legitimatio sit tantùm partialis iam ex dictis erit tantùm dispensatio, quæ an extendatur, seu restringatur, accipies ex proximè dicendis hic, & in aliis sequentibus quæstionibus. 16 17

Iam ergo his suppositis, quæ necessarissima sunt pro vero intellectu materiæ, de qua loquimus ad intelligendas dispensationes, quæ solent obtineri à summo Pontifice quoad prædictos effectus, vel ab Episcopis, seu aliis Prælatis sæcularibus, Ecclesiasticis, vel regularibus, dicendum est posse, Pontificem habilitare illegitimum sibi subditum solùm quoad spiritualia, sed etiam quoad temporalia in terris suis † eo quod certum est in sibi subditum habere vtramque potestatem, nempe spiritualem, & temporalem, vt docent omnes *in dict. cap. per venerabilem, & dict. cap. tanta qui filij sint legitimi*, vbi dico qualiter contingat dispensando in radice matrimonij, Leander *vbi supra q. 30.* ex communi omnium sententia, quam abundantissime confirmo ex his, quæ dixi *sub c. nouit de Iudiciis* vbi de potestate Pontificia, & Regia, de differentia vtriusque, de Iurisdictione spirituali, quam habet Pontifex in omnes orbis Christianos, & temporalé in habitu, quoad temporalia in subiectos laicos Principum laicorum; item de Iurisdictione actuali, & temporali in sibi subiectos, & vasallos ibi ex *q. 3.* per alias sequentes, quibus lectis, & applicatis, huius puncti difficultas liquet. 18 19

Ex quibus infero sic à Papa legitimatum habilitari ad ordines, beneficia, & honores, sicut qui legitimatur per subsequens matrimonium, etiam quoad temporalia in subditis, ac vasallis Papæ; quia tunc dicitur legitimatio plenissima; respectu verò aliorum non sibi subditis in temporalibus, habilitari integre quoad spiritualia ordinum, bebeficiorum, ac Dignitatum Ecclesiasticarum, sine Doctorum controuersia, quoad temporalia qualiter contigere possit, directè, vel indirectè, leges DD. *in d. c. per venerabilem §. rationibus qui filij sint legitimi*, Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 7. n. 1.* Couar. *in 4. decretal. 2. p. c. 8. §. 8. n. 18* Molina *lib. 3. de primogeniis*, & *ibi* additionatores *cap. 2. n. 1.* Molina Theolog. *de Iustitia tom. 1. disp. 173. initio* Peregrin *de fideicommis. art. 23. n. 11.* Basilius Pont. *lib. 11. de matrim. cap. 5. §. 1. n. 6.* Corduba *in sua q. lib. 9. disp. 2.* Castrus Palao *tom. 2. tr. 13. de benef. disp. 4. punct. 1. §. 4. n. 4.* Barbosa *de potestate Episcopi p. 1. tom. 3. c. 2. n. 102.* & alij communiter. 20

Infero

21 Infero secundo ex iam dictis posse per dispensationem Pontificis, nullo contradicente scriptore auferri irregularitatem, vt docuit Suarez *dicta disp.* 50. *de cens. sect.* 5. *in princ. art.* 1. Bonacina *q.* 2. *de irregularit. puncto* 3. *n.* 14. Castrus Palao *tom.* 6. *de censur. disp.* 6. *puncto* 9. vbi bene supponit non posse esse quæstionem de Pontifice, cum ab ipso irregularitas, de quo agimus emanauerit, quia solius Pontificis est infirmare canones, cum ergo ex *cap. nimis hoc tit. infra*, & aliis, filij non legitimi nati, sacerdotium, dignitates, personatus, & alia beneficia curam animarum habentia sine dispensatione sedis Apostolicæ obtinere non valeant; imo & promoti ab eis amoueantur; sequitur, vt solius Papæ sit cum prædictis dispensare, non Episcopi, aut aliorum inferiorum Prælatorum, de quibus *infra*; nunc præter relatos à Barbosa *in dicto cap.* & aliis videndi sunt Pelizzarius *tom.* 2. *tract.* 7. *q.* 20. *n.* 70. Philibertus *tract.* 2. *de ordine p.* 10. *cap.* 1. *n.* 13. Bonacina *de irregul. q.* 2. *puncto* 3. *n.* 14 Baunij *tract.* 11. *de cens. q.* 15. Castrus Palao *disp.* 6. *puncto* 9. *n.* 7. & alij moderniores.

22 Infero tertio, etiam ex dictis, vt quia dispensatio differt à legitimatione modo adducto in toto hoc vers. *ad secundam* quod non eo ipso Pontifex dispensat cum aliquo in irregularitate illegitimitatis legitimet consequenter illum, tam

23 quoad spiritualia, quam quoad temporalia † quia vt ibi dixi dispensatio valde differt à legitimatione; dispensatio enim est ad aliquem casum, & actum, certis quibusdam legibus, aliquem legitimum faciens, vt docent *ibi* adducti Couarruu. *in* 4. *decret. p.* 2. *cap.* 8. §. 8. *n.* 1. ex Antonio Butrio, Abbate, Paulo Iason. & aliis, Suarez, *dicta disp.* 50. *num.* 8. *de cens.* Castrus Palao, *tom.* 6. *de cens. disp.* 6. *p.* 9 *num.* 6. Leander, *dicto tract. de irregularit. disp.* 3. *q.* 39. & 40. colligentes hinc quod legitimatus à Pontifice, sit habilis ad ordines, beneficia, & dignitates æque, ac legitimus; non verò sic dispensatus; eo quod dispensanda sint, & attendenda verba dispensationis, & stricte interpretanda; & quod sit etiam iuris communis relaxatio, vt etiam ex multis amplissime dicit, & exornat Thomas Sanchez, *toto lib.* 8. *de matrimonio.* legendus Ex quibus suppositis sit gradus facilis ad dubia, quæ ab hinc subsequuntur.

24 Ad tertiam quæstionis partem, an si illegitimus dispensetur à Papa quoad ordines, intelligatur dispensatus quoad ordines sacros, beneficia omnia, etiam curata, & dignitates? In qua difficultate, quæ plures casus continet, supposita vi dispensationis, dico ad omnes respondendum esse iuxta verba declarantia voluntatem dispensantis Papæ, quia si dispensatio esset tantum illegitimi ad ordines simpliciter, vel ad clericatum, tunc probabilius esse, vt ea dispensatio non extendatur ad ordines sacros, nisi alias illegitimus esset iam in minoribus constitutus, & id nosset Pontifex: sic probant conclusionem Doctores per glossam *in dicto cap. litteras* 14. verb. *ordinari* hoc titulo glossa, *in dicto cap. fin.* verb *ad omnes* Rebuffus, *tit. de dispens. ex defectu natal. num.* 47. Suarez, *de cens. dict. disp.* 50. *sect.* 3. *a n.* 3. Azor. *instit moral. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *q.* 6. Campanil. *in diuers. Iuris Canon. lib.* 11. *cap.* 13. *n.* 95. Sanchez, *de matrim. dicto lib.* 8. *disp.* 1. *n.* 26. cum multis, & cum aliis Barbosa *in pastorali alleg.* 45. *n.* 4. quibus addo ex antiquis, Archidian. Abbat. Hostiens. Felinum. Iason. Syluestrum, Angel. Armilam, Tabien. & alios Canonistas, quos citat vsque ad 17. idem Sanchez, Henriquez, *lib.* 7. *cap.* 30. *n.* 2. & *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 10. Saytum, *tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 19. Reginald. *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 75. Molfes. *in summa tract.* 7. *n.* 8. *cap.* 16. Bonacinam, *tom.* 2. *disp.* 1. *de priuileg. q.* 3. *puncto* 7. §. 1. *n.* 10. Castr. Palao, *de censuris disp.* 6. *puncto* 9. *n.* 6. Leander, *de irregularit. tract.* 2. *disp.* 5. *q.* 41. Auilam, *de cens. p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 6. vers. *Maiolus lib.* 1. idem Maiol. *de irregularitate lib.* 1. *cap* 8. *n.* 6. Salas, *disp.* 17. *sect.* 8. *n.* 49. † quorum ratio est quia cum dispensatio 25
sit relaxatio iuris communis, est stricte interpretanda, reducendo eam ad ordines minores: idem dicit Diana cum alus, *p.* 10. *tract.* 13. *miscel.* 3. *res.* 30. vers. *sed quia.*

Nec huic receptæ sententiæ obstant Philipustus, 29
& Anton. *in dicto cap. litteras nu.* 10. quibus adhæret Philibert. *de ordine tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 4. *n.* 10. imo & videtur assentire Suarez, *disp.* 41. *sect.* 3. *numer.* 3. quatenus ait de facile esse vniuersaliter acceptare hanc regulam, vt dicta dispensatio intelligatur ad solos ordines minores, quia in his rebus indefinita æquipollet vniuersali; & vt ait Philibertus, nam qui petit illam dispensationem à Pontifice, intendit eam impetrare pro omnibus sacris ordinibus, & ex aliis fundamentis relatis à Leandro. *dicta quæst.* 41. quia respondetur eam quidem esse naturam dispensationis, vt restringetur ad rigorosam, & practicam significationem, quæ in minoribus ordinibus satis verificatur, nondum susceptis; quod si suscepti essent extenderetur ad ordines sacros, ne esset illa frustranea, & vt verba aliquid operarentur † Sed in puncto nostro non adeo est restringenda, vt in 27
sola prima tonsura verificetur; eo quod cum permissio in genere mediocritatem significet, & respiciat ex *l. fin.* §. 1. *Cod. communia de legat. l. legato generaliter ff. de legat.* 1. sequitur, vt ad omnes minores ordines porrigatur, quia ista sunt medij inter sacros, & primam tonsuram, vt fatentur adducti Doctores.

Vnde potest esse dubium, num si Pontifex diceret *dispenso ad omnes ordines tecum.* an ea vni- 28
uersalis clausula porrigat dispensationem, etiam ad ordines sacros? Respondeo ex his, quæ dixi *in cap. cum omnes supra de constit.* vbi de indefinita, & vniuersali clausula, illam dispensationem cum tali clausula porrigi etiam ad ordines sacros, vt docent adducti, inter quos Sanchez, *dicto lib.* 8. *de matrim. disp.* 6. *n.* 26. *in fine*, Philibertus *de ordine dicto tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 4. *n.* 10. *in fine*, Suarez *vbi supra*, Leander *dicta disp.* 3. *q.* 42. † Nec obstant Mayol, Sayrus, & Henriquez, & Philibertus 26
contrarium tenetes, nisi extensio clare sumeretur ex Pontificis mente, cum adiecta illa clausula *ad omnes* iam tunc satis per eam dare includuntur omnes ordines, etiam sacri; eo quod hæc clausula amplius debet operari, quàm dispensatio simplex ad ordines, quæ extenditur ad omnes minores, vt dictum est.

Ad quartam quæstionis partem, an ita dispensatus ad ordines, scilicet minores, seu ad omnes 30
intelligatur dispensatus ad beneficia simplicia solita dari similibus ordinatis? Et licet in vtroque casu existiment nonnulli, eo ipso intelligi dispensatum ad beneficia, vt affirmant Sayrus, Sa, verb. *dispensatio. num.* 13. & 14 Bellet. *diquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina regular.* §. 3.

*n.*29.& alij, & de secundo casu Sanchez *vbi supra n.* 27. quia inquit ordinibus factis inseparabiliter est annexum aliquod simplex beneficium, cum ex Trid.*sess.*21.*de reform. cap.* 2.*&* ex his, quæ latissime dixi *supra in cap.* 11. *de temporib. ordin.* vbi de titulo ad ordines, nullus possit absque titulo beneficij ad ordines sacros promoueri.

31 Tamen in neutro existimo illam dispensationem ad ordines porrigendam,nec ad simplex beneficium:nam hæc duo adhuc sunt separabilia, vt executio vnius queat stare sine executione alterius. Et est ratio, quia dispensatio non trahitur ad consecutiua eius, super quo dispensatur, quando ea imprimit effectum validum super actu, in quo dispensetur absque eo, quod extendatur ad illud consecutiuum, docent in terminis Nauar. *lib.*1. *cons.de ætate ord.ad* 5.*quæstionem*, Auila *de censur.p.*7. *disp.* 3. *dubio.* 5.vers. *quarto* notandum, cum Siluestro, Tabiena, Couarruu. Bonacina *de irregularit.q.*2.*puncto.*3.*n.*14.vers. *aduertendum est*,Castrus Palaus *de censur.disp.*6.*puncto* 9.*n.*6. Barbosa cum aliis *de officio Episcopi alleg.* 45. *n.*6.& Philibert *cap.*4.*n.*11.supra glossa *in cap.*2. *hoc tit. lib.* 6. Gemin. & Barbosa *ibi*.Leander de *de irregularit. q.* 43. *&* 44.*dicto tract.*2.*disp* 3. Panormit *in dict.cap.litteras n.*6.*in fine*,& Diana *dicta p.*10.*tract.* 13.*miscel* 3.*res.*30.sub dicto vers.*sed quia.*

32 Itaque infero dicendum, vt ille dispensatus, etiam ad omnes ordines nullo modo censeatur dispensatus ad obtinenda alia beneficia maiora, vt personatus,curata,Canonicatus,seu dignitates, & multo minus ad Episcopatus ex necessaria consequentia,quia si nec intelligitur dispensatus, nec ad beneficium simplex, à fortiori, nec ad personatus, aliaque beneficia maiora absque eo, quod obstet ex Tridentino requiri ad ordines titulum beneficij, qui potest verificari in simplici,in curato,personatu, Canonicatu,& Dignitate Ecclesiæ:nam ex eodem concilio patet etiam, vt possit quis ordinari in sacris cum Patrimonio sufficienti, aut alia de causa Iuxta quæ latissimè subiunxi *in dicto cap.* 11. *de temporibus ordin.* ibi videnda & hæc clarius confirmantur ex dicendis *infra quæst.sequenti*,vbi an dispensatus ad beneficia, intelligatur etiam ad Curata, cæterasque Dignitates.

33 Ad quintam quæstionis partem an facultas concessa superioribus Religionum ad dispensandum cum suis subditis illegitimis, ad omnes Prælaturas porrigatur, etiam ad generalatum suæ Religionis.Et applicabis hic pro lata responsione quæ dixi *supra sub quæst.* 3. *&* 4.*de priuilegiis concessis ad hæc religionum superioribus,* iam nunc ad punctum difficultatis, conabor ad breuem responsionem reducere omnia,quæ absumunt longe in hoc puncto alij Doctores; ex natura ergo dispensationis strictè interpretandæ, modo in relatis casibus,& ponendis *q.*2.videtur, vt talis dispensatio cum illegitimo,non extendatur ad Prælaturam generalatus, quæ est multùm superior cæteris. † Et confirmatur, quia

34 vt *in dicta quæst.seq.* dico dispensatus ad omnes, seu quascumque dignitates, non censetur dispensatus ad Episcopatum, vt tradunt præter ordinarios ibi referendos Fagundez *de præceptis Eccles. præcepto* 5.*lib.*3. *cap.* 3.*n.* 5. Sayrus, *de censuris lib.*6.*c.*11.*n.*17.glosa *in cap.*21.*de præbend.lib.*6. Panormit. *in cap. dilectus de conces. Præbendæ n.*1.*& in cap.cum Vuitonienses, n.*8.*de elect.* Oldrad. *cons.* 14. Roman. *cons.*338.Tabiena verbo *beneficium* 2.§.20.*n.*24.Siluester verbo *legitimus. q.*7.Maiolus *de irregularit.lib.*1.*c.*9.*n.*4.Astensis *p.*2.*lib.*8.*tit.*38.*art.*4 *q.* 3. Pax Iordanus in *var. lucubrat tom.* 2.*lib.* 10.*tit.*19.*n.*70.Peregrin.*de fideicommis.art.*23.*n.*8. Oleda *de incompatibilit. benef.p.*2.*cap.fin.n.*77.Marcellus Vulpei *in praxi cap.*47.*n.*19.

Et vlterius videtur confirmari ex stylo secretariæ breuium S.D.N. necnon ex styllo sacræ pœnitentiariæ in quibus, quando summus Pontifex dispensat cum regularibus illegitimis ad Prælaturas, & dignitates ordinis, apponitur clausula non autem *Generalatum*, vt refert Diana illico citandus in vers. *nec obstat secundo dict. p.* 10.*tract.*9. *de dispensatione cum regularibus illegitimis.* 35

Item quia priuilegia contraria Iuri communi, sunt strictè interpretanda, Miranda *tom.* 2.*regul. q.* 4.*art.*6.Siluester. verbo *priuilegium q.*3.Iuxta quæ latè dixi *sub tit. de rescript.* sed priuilegia, de quibus hic quæstio fit, vulnerant ius commune,vt probant Doctores per textum nostrum, quos plena manu adducit Barbosa *de Iure Ecclesiast. lib.*1.*cap.*42. *n.* 193. item quia defectus illegitimitatis non est occultus, sed ab ipsis Religiosis,& ab aliis scitur. † Quinto quia ex sacra congregatione concilij sub die 12. Martij 1619. quam affert idem Barbosa *de iure Ecclesiast.dict. cap.* 42. *numero* 199. *Legitimatus ante in infantia ad instantiam patris per legitimationem amplissimam vigore facultatum Dominorum de Cāpegiis, non potest eligi generalis in sua religione* Et est ratio *supra* posita: nam priuilegia vulnerantia ius commune,non sunt latè interpretanda, sed strictè *ex cap.dilectos,de consuetudine,cap.dilectos de fide instrument.* Præpositus *in* 3.*p. D. Thoma q.*97.*dubio* 3.*n.*34.Amicus *in cursu theologico tom.*5.*disp.* 9.*sect.*3.*numer.*49.Fabius Galeota.*respons. fiscal.* 12. *n.* 193. Castrus Palaus *tract.*3.*disp.*4.*puncto* 10. *n.*5.Suarez *de legibus lib.*8. *cap.* 17. & cum multis Barbosa *in pastorali alleg.*45.*num.*19. dicentes esse contra dispositum *hic*,& *in cap.*1.*hoc titul.lib.*6.eandem declarationem refert Diana *dicta p.* 10. *tract.*9.*de dispens. cum regular. in additione*, vbi in vers. cum hæc dicit accepisse à D.Francisco Palucio sacræ congregationis concilij secretario dictam declarationem fuisse firmatam 12.Mai,non Martij,vt refert idem Barbosa. 36 37

Nihilominus in puncto, de quo loquimur dicendum est dispensationem factam à superioribus regularium cum illegitimis sibi subditis virtute priuilegiorum Pontificis,de quibus dixi sub *dicta quæst.* 3. & quæ iterum referunt idem Diana *dicto tract.*9.*in princ.* Motonus *respons.* 99.*nu.*7. Lezana *in summa quæst.regul.tom.* 1. *cap.*3.*n.*17. Pelizzar. *in man.regular.tom.*2.*tract.*8.*cap.*1.*sect.* 3.*n.* 41. Bassæus *in floribus theolog.* 4. *pract.verb. priuilegium.* 4. *n.*6. Laurent. Peyrin.*de priuileg. minimor.const.* 2. *Iulij.* 2. §. 29.*à n.*97.& alij *ibi* adducti,extendi etiam ad hoc vt dispensatus,illegitimus possit in sua religione obtinere officia,& dignitates, verùm, & Generalatum;eo quod licet dispensatio sit strictè interpretanda ex iam dictis, & dicendis *quæst.sequenti*,sed potestas dispensandi debet latè interpretari,vt docet Sanchez beneloquutus cum 57. Doctoribus *de matrim. lib.*8.*disp.*2.*n.*2.quibus accedunt Salas *de legibus* 38

*bus disp.*10.*sect.*11.*n.*10 Merola *tom.* 2. *disp.* 4. *cap.*6.*dubio* 2.*n.*83.Sa verb.*dispensatio n.*7. Comitol.*in respons.mor.lib.*1.*q.*104. *n.* 1. Suarez *de legib.lib.*6.*c.*17.*n.*14.Bonacina *de legib. disp.* 1. *q.*3.*puncto* 7.§.1.*n.*14.

39 Itaque in terminis tradunt Sigismundus à Bonacina *de elect.p.*2.*cap.* 3. *dub.* 73. *iuncto dubio* 77.*n.*7 Bordon.*in miscellaneis decis.*38. Portel. *in dubiis regular.*verb.*illegitimus n.*19.Martinus de S.Ioseph *in man confessar.tom.* 1.*lib.* 1. *tract.* 56.*de matrimonio n.* 7. Peyrinus *in formulario Prælator.Regul.lit.*1.*cap.vnico,* in quo ponit formam dispensandi illegitimos,etiam quoad Generalatum,Pasqualigius *in quæstionib.canonic. cent.* 2.*q.*184.*iuncta quæst.*183.*n.* 5. qui ex quodam priuilegio Pij V.Februarij anno 1567. concesso Religioni Theatinorum probat posse hodie superiores regulares dispensare cum illegitimis,non solùm ad Prælaturas inferiores,sed etiam ad Generalatum,& Diana *dicta p.*10.*tract.*9. *res. vnica* ex vers.*remanet*,idem tenens longe loquens,probat etiam ex alio priuilegio Pij V.concesso Benedictionis sub idibus Iunij.1571,per verba ibi, *ac in pristinum,& cum,in quo præmissa quomodolibet erant,& fuerant statum redintegrandi*, *omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam, sine notam,inde quomodolibet insurgentem ab eis,& eorũ quolibet prorsus abolẽdi secum,quod præmissis non obstantibus,non promoti ad omnes etiam sacros,& Presbyteratus ordinem promoueri, atque Monasteriis eiusdem congregationis in Abbates, Priores,& Prælatos præfici,nec non ad quascumque alias dictæ cõgregationis prælaturas eligi,&*

40. *assumi*,†imò & patet ex tenore Bullę Greg.XIII. ex verbis Sixti V.appositis in sua Bulla à Boudono *in conf regular.tom* 1.*ref.*12.*n.* 36. ibi:*appellatione Dignitatum,honorum,graduum,debere intelligi Præpositatus,& Abbatiatus,Prioratus, Guardionatus,Prouincialium,ac Generalium, superiorum officia,& alia his similia cum onere, & superioritate coniuncta;*& quod verbis, quibus vsi sunt alij Pontifices, nempe, *dispensandi cum suis subditis illegitimis ad quascumque Dignitates*, ait Lezana *in summa tomo* 1, *cap.*18.*num.* 62.*& tom* 1.*cap.* 14.*num.*142.includuntur, non solùm Prælaturæ inferiores, sed etiam Generalatus.

41 Quod si adhuc instes prædictas Bullas loqui in expressa, & omnimoda facultate dispensandi *ad quascumque Dignitates*,per particulam *prorsus*,quæ abolet omnem inhabilitatem, & maculam, excludens omnia,& singula,quæ in contrarium possunt excogitari,vt patet *ex cap statutum de rescript.lib.* 6. §. *prouisuros* denotans idem, quod *penitus*,quæ nullam limitationem admittit, vt cum infinitis probant Zened.*in centuria singularium Iuris,sing.*73.*n.*1. Barbosa *in diction. vsu frequent.*verb. *penitus dict.* 199.Stephan.Gratian. *decis.*188. *Marchia n.*8.qua vsus etiam fuit Pius V.in alia Bulla *tom.*2 *Bullar.posita incip.etsi mendicantium*;non verò quando facultas dispensandi data est superioribus Regularium simpliciter; & sic quoties Bullæ Pontificum non exprimunt in facultate particulas, quibus vsus est Pius V. in concessione facta benedictionis per supra dicta *hic & quæst. sequenti*, non deberi extensiones fieri ad Generalatum iuxta principia Iuris pro contraria sententia adducta,

42 Nihilominus in puncto nostri dubij adhuc tenendum Iudico, vt si priuilegia concessa regularibus superioribus ad dispensandum cum illegitimis ad Prælaturas,vtantur dictione indefinita, siue vniuersali,qualis est *ad omnes penitus, prorsus* &c.ac aliis similibus facultatem sic concessam, esse extendendam ad omnes Prælaturas, etiam Generalatus; primo quia priuilegia toti Religioni concessa,sunt extendenda †Cũ summa 43 sit ratio, quæ pro religione facit,*l.sunt personæ ff. de relig.& sumpt.funer.* † Item quia ex quo hu- 44 iusmodi priuilegia conceduntur toti religioni,aut communitati,in perpetuum æquantur legi,& habentur,ac si inserta essent in corpore Iuris, cum sint constitutiones perpetuæ;indeque debeant late interpretari, & ad instar Iuris communis : sic in terminis docent præter antiquos, quos citat, & sequitur Sanchez,*dict.lib.*8.*de matrim.disp.*1.*n.* 3.Suarez *dicto lib.*8.*de legib.cap.*27.*n.*7.Merolla *tom.*2.*disp.*4.*cap.*5.*dubio* 1.*n.* 17.Henriquez *lib.* 7.*de indulgent.cap.*22.*n.*3.*& cap.*24.*n.*4.Castrus Palao *tom.*1.*tract.* 3 *disp.*4.*puncto* 10.*n.*5 Pellizzarius *in manual regular.tom.*2.*tract.* 8. *cap.* 1. *sect.*6.*n.*142. D.Ioannes de Solorzano *de Iure indiar.tom.*2.*lib.*3.*cap.* 26.*n.*110 Cum Barbosa, Tiraquello,& Rodriguez Viuald. *in arca theolog.moral.tit.de casibus reseruatis in quæst.* 1.*n.* 97.*&* 127.Peyrinus *in priuileg.minimor. tom.* 2. *const.*10.*clem.*8.§.1.*n.* 11. *&* 12.P. Lezana *in summa tom.* 4. verb. *priuilegia regularium n.* 9. Portel *in respons.tom.*3.*casu* 49. *in fine*, Hieronim.Rodriguez *in compend.ref.*62. *n.* 6.§. *quod tandem*,Peregrinus *in compend priuilegior.Theatinor.introduct.*§.15.*&* 16.Bordon. *vbi supra in conf.regular.tom.*1.*ref.*52.*n.*10.Oldrad.*conf.*300. *n.*4.Decius *in cap.etsi clerici*§.*de adulteriis*:vers. *similiter gratiosa videns de Iudiciis*, Diana *vbi supra*, sic etiam cum communi colligens *ex cap. quia circa.c.in his de priuileg.& c. per exemptionem etiam de priuileg.lib.*6.Ibi DD.& cum multis idem Barbosa.

Et confirmatur ex ea regula, nempe priuilegia 45 dubia regularium dubietate, orta ex ambiguitate verborum, & ex Iuristarum interpretatione esse intelligenda in fauorem regularium, vti concesserunt Pontifex Leo,X & Iulius II. congregationi montis Oliueti,vt habetur in compendio societatis verb *priuilegia* §. 4 & Alex. VI. Benedictinis Cassinensibus, vt habetur in istorum compendio,*concess.*49.& notant Tamburin. *de Iure Abbat.tom.*1. *disp.*18.*q.*6.*n.* 78. Rodriguez *supr. ref.*90.*n.*40.§.*decima*.Bordon cit. *n.* 40.Ioannes de la Cruz *de statu Relig.lib.*2.*c.*2.*conclus.*3.*reg.* 1.& sic præter *supra* adductos, tenent nostram sententiam Samuelius *de elect.tract.* 2. *contr.* 18. *conclus.*4.*&* 5.& alij.

Iam ergo, aliis omissis pro extensione huius 46 dubij non obstant pro contraria sententia adducta ex princ. nostri vers. *ad quintam*. Non primum de dispensatione interpretanda strictè; quia vt dictum est dispensatio ipsa interpretatur strictè; facultas inquam dispensandi latè, & latissimè, quando competit toti Religioni,aut communitati ex proxime dictis † Et quod dispensatus ad 47 omnes Dignitates, non censeatur dispensatus ad Episcopatum; non inde sumitur quod particula *ad omnes*,non extendatur etiam ad Episcopatum ex vi illius;sed quia expresè prohibetur in Iure, vt dico *quæstione sequenti* 6.*&* 7. quæ prohibitio non habetur sic in Iure quoad Generalatum, vt notant Gerunda *de Episcopatu lib.*1.*disp.*2. *cap.* 1.*n* 15.Maranta *tom.*4.*respons.*4.*n.*65.Diana *dicto tract.*9.

tract.9.p.10,res.vnica sub vers. *sed melius*, cum multis Becanus, *de sacram.cap.18.q.8.* quatenus dicunt, vt non liceat argumentati de vno casu ad alium, quando vnus est expressus in iure, alter verò non est expressus; & quidem air Diana nullus, nisi *Bardus* negaret maximam distantiam, & differentiam, quæ extat inter vtrumque gradum, & dignitatem, vt dico *infra q.6.*

48 Non secundum ex styllo curiæ, ac secretariæ breuium, seu sacræ pœnitentiariæ, &c nam hoc fundamentum magis probat nostram sententiam: nam ex quo excludit per clausulam illam *non autem Generalatum*, videtur in generali facultate à Pontifice concessa Prælatis Regularium dispensandi cum illegitimis sibi subditis ad Dignitates, & Prælaturas includi *Generalatum*; eo quod sub nomine dignitatis, debeat ille etiam includi, dum non fecerit aliter, sicut stylus secretariæ solet practicari: nam tunc vult illum officium excludere, iuxta illud axioma iuris, quod si lex voluisset, expressisset *ex l.vnica §.si autem deficientis Cod. de caducis tollend. l.si seruus §. Prætor ait* vers. *non dixit ff.de acquirenda hæred.cap.ad*
49 *audientiam 2.de decimis,cap.2.de transact.*† Deinde quia stylus secretariæ, & pœnitentiariæ ideo excludit Generalatum, cum dispensatio conceditur ad petitionem partis inhabilis, scilicet, & illegitimæ, quod facit sic: nam cum Generalatus Dignitas sit suprema omnium intra religionem in ordine ad gubernationem illius, debeatque in tali dignitate constituendus pluribus meritis ac virtutibus pollere, de quibus Pontifex pro tunc nequit esse bene informatus; recte inquam facit vt non aliter in secretaria, & pœnitentiaria breuia habilitandi illegitimum, exten-
50 dentur ad Generalatum. † Secus autem dicendum esse iuxta à nobis tradita, quando scilicet Pontifex concedit priuilegia ipsis Prælatis Regularibus, vt queant dispensare cum sibi subditis illegitimis; quia superiores Religionis dispensando cum illegitimo sibi subdito, cognoscunt radicitus eius merita, virtutes, & alia necessaria requisita ad Generalatum. Ex qua diuersitate apparet relatum fundamentum non esse impedimento ex regula, *leg. si ita ff.de manumiss.testam. l.seruus ff.de statu lib.6.inter stipulantē §.sacr.ff.*
51 *de verb.obligat.l.fin.ff.de ritu nuptiar.*† Vbi DD. plena manu firmant diuersitatem rationis, inducere quoque diuersitatem iuris: nam vbi non militat eadem ratio, non debet militare eiusdem dispositio.

52 Tertium inquam fundamentum minus obstat de illo axioma, quod priuilegia iuri contraria, sint strictè interpretanda, cum elidatur ex alio iam adducto principio *hic* vers. *nihilominus* cum sequenti, vbi dictum est priuilegia Regularibus concessa, esse latè explicanda, & in dubio pro illis interpretanda iuxta alia iuris fundamenta ibi tradita.

53 Non quartum quod scilicet defectus illegitimitatis non sit occultus, sed scitus ab ipsis religionis, & ab aliis; nam respondetur id verum fore si priuilegia essent solùm concessa pro foro interiori, quod non accidit in casu, de quo hic, eo quod priuilegia Regularibus concessa, absolutè pro vtroque foro concessa intelliguntur.
54 † Non enim dicunt Marcus Vidal. *in arca theologiæ moralis. tit. de casibus reseruat. inquisit.1. num.154.* Diana *vbi supra*, vers. *& tandem*, limitandum est priuilegium sine restrictione concessum; imo ampliandum, & explicandum pro vtroque foro, cum fauores sint ampliandi, *ex cap.de reg. iuris cum vulgatis:* vnde Sanchez, *lib.6. cap.17.n.43.* Peyrinus, *de priuileg. tom.1.in dict. const.6.Iulij 2.§.3.num.21.* † Dixerunt quod re- 55
gulares virtute priuilegiorum possunt absoluere ab excommunicatione deducta ad forum contentiosum quoad culpam, quando gaudent priuilegio absolutè concesso sine restrictione, aut limitatione.

Et hæc responsio videtur apertè confirmari ex 56
concessione Pauli III. facta Generali, Abbatibus, &c. S.Benedicti Vallisoletani, vt pro prima die Lunæ quadragesimæ cum eorum subditis dispensent super quibusuis irregularitatibus, non apponendo clausulam, quam alij Pontifices apposuerunt, vt Eugen.IV.Sixtus IV.& Pius V. *excepta*, nempe *irregularitate, homicidij, Bigamia, & mutilationis membrorum*, de quibus Pat. Lezana, *in summ.quæst regul.tom.1.cap.18.nu.40.* † inde 57
illud priuilegium Benedictinum operari, vt virtute eius adhuc possint Superiores Regularium in feria 2. post Dominicam primam Quadragesimæ dispensare cum suis subditis super irregularitate orta ex homicidio voluntario, Bigamia, & membrorum mutilatione: nam ex quo alij Pontifices relati posuerunt dictam clausulam exceptiuam, quam Paulus III. non apposuerit, signum est concessisse dict. Pontificem Paul. dispensationem dictarum irregularitatum: ita sustinent, ac docent Portel. *de dubiis regul.* verb. *dispensat. in addit.* Hieronymus Rodrig. *in compendio quæst.regul.resol.52.num.25.* Bordonus, *in consiliis regul. tom.1.res.13.num.14.16.& 24.* Tamburin. de Iurre Abbat. *tom.1. disp.4. q.12. num.10.* & sic potuerunt benedicere, Pasqualigius, *supra dict.q.184.num.8.* & Diana, *dict. tr.9. p.10.resol. vnica dicto* vers. *& tandem*, in fine priuilegium Pij V.concessum anno dicto 1571. pro Benedictinis, non solùm concessum fuisse pro foro conscientiæ, sed etiam pro foro externo. Videbis quæ dixi, *in cap. fin. de constit.q.1. in fine.*

Vltimum fundamentum adductum, *supra sub* 58
princip. dicti vers. *ad quintam n.36.* vers. *quinto*, ex ibi adducta declaratione de legitimato in infantia, qui non videtur dispensatus *ad Generalatum*; quia vltra quod dixi *quæst. præced.* de differentia inter legitimationem, & dispensationem, quod illa ad omnia habilitet, hæc non inquam, nisi exprimar. verus intellectus est eam declarationem Cardinalium intelligi tantùm de priuilegio concesso Dominis de Compegiis, quod non extenditur ad Dignitates Ecclesiasticas, qua Leo X. concedens priuilegium dictis comitibus legitimandi, videtur loqui, vt patet ex contextura Bullæ tantùm quoad successionem bonorum, in cuius etiam supplicatione nihil etiam de alio inueniri, docent Maluas. *volum.1. cons.109. num.71. & 72.* Giouagnonius, *lib.2. responso.16.n.50.& 51.* Sacra Rota in Bonon. de Bologninis sub die 27. Iunij 1566. coram Seraphino, *tom.1.decis.5.num.7.* † Vbi quod fa- 59
cultas concessa Dominis de Campegiis per dict. priuilegium, ad bonas simpliciter, tribuatur, etiam circa legitimandas personas Ecclesiasticas, vt explicant idem Seraphin. *decis.467. & decis.764.* cum multis Diana, *in add. ad res. vn. dict.tr.9. p.10.* † eo quod quoties supplicatio discordat à breui potius ad eā attenditur, quàm ad breue, cum

in

in dubio ex supplicatione, & præcibus petentis priuilegia, interpretationem accipiant, vt probant Doctores communiter per *leg.siue §.qui ff.de interrogat.in Iure faciend.* Ias.& glossa *in l.si libello Cod.de diuers.rescript.* Bald.& Felin.*in cap.interdilectos de fide instrum* Bassæus,*in cursu theolog.* verb.*priuilegium 6.n.7.* Pater Gobat *in thesauro de indulgent.p.2.cap.35.q.93. n.63.* Gio-
61 bagnionius *dicto lib.1.respons.* † Quare ex iam dictis cum istud priuilegium vulneret Ius commune, non latè, sed strictè debuit interpretari. Et sic pro nostra sententia, aliis omissis, subscripserunt Dianæ multi patres docti, admodum consulti de hoc dubio, inter quos Ioan. Baptista de Lezana, Raphaël Auersa Clericor.minimor.Martinus Sparza societatis Iesu, R. Clemens Aluarez, M.Mineruæ torquatus Cuppis eiusdem Societatis anno 1651.&c.

QVÆST. IV.

An dispensatus quoad omnes ordines, beneficia, & Dignitates, censeatur dispensatus quoque ad Episcopatum, & cardinalatum? An dispensatus ad beneficium, possit obtinere, non solùm simplex, verùm, & curatum canonicatum, Dignitatem, etiam primam post Pontificalem in Cathedralibus, & collegiatis, & ad duo in simul beneficia; & sic vt vno dimisso, possit aliud obtinere? vbi de aliis remissiuè? Et num hac dicta de dispensato procedant quoque in legitimato à Pontifice?

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus illegitimus ad omnia beneficia, etiam curata, & Dignitates, non censetur dispensatus ad Episcopatus & n.2. 3. 4.* & 5.
2 *Episcopatus propter eius excellentiam, videtur speciali nota dignus; sic vt non veniat nomine tantùm Dignitatis.*
3 *Episcopatus maior Dignitas, quàm Religionis Generalatus.*
5 *Episcopi nullam incurrunt sententiam interdicti, vel suspensionis, nisi in ea sint expressi.*
6 *Cardinales creari nequeunt, nisi nati de legitimo matrimonio; sic vt legitimati per subsequens matrimonium non admitantur, &* n.7.
7 *Cardinales creari non valent habentes filios filiasvè.*
8 *Dispensatus ad beneficium, solùm potest obtinere simplex, nisi cum clausula* ad omnes, *vt* n.9.& 10.
10 *Papa solus dispensat cum illegitimis ad Dignitates, & personatus, etiam siue cura.*
11 *Dispensatus pro beneficio curato, non dicitur dispensatus pro canonicatibus, vel Dignitatibus Ecclesiæ cathedralis, contra aliquos* n.12.13.
13 *Dispensatus ad beneficium curatum, non censetur dispensatus ad obtinendam Dignitatem, etiam si exuberans esset dispensatio, nisi expressè de illa rescriptum meminerit* n.15.
16 *Dispensatus ad beneficia, vel etiam Dignitates, non potest promoueri ad Dignitates cum cura.*
17 l.6.ff.de officio Proconsulis.
18 *Amans ostendit virtutis signum, impletque christi preceptum.*
19 *Dispensatus ad Dignitates in cathedrali, non censetur dispensatus ad primam post Pontificalem maiorem. Sed quid de praxi, Roma* n.20.
20 *Clausula* omnes, & quæcumque *est vniuersalis, & extensiua faciens venire, quæ alias non venirent.*
21 *Clausula* exceptis maioribus Dignitatibus, *restringitur ad vnam tantùm maiorem post Pontificalem in qualibet cathedrali, seu in qualibet collegiata* n.22.*nisi vt* n.23.
24 *Dispensatus in ætate, vt possit esse canonicus, vel Dignitas, non censetur dispensatus, vt possit esse delegatus Papæ ante a* n.20.
25 *Dispensatus ad beneficium non censetur dispensatus, vt si vnum obtineat, illo dimisso, aliud valeat obtinere, vt* n. 26. & 27. *vbi distinguitur, &* num.28.& num. 31.*vbi de differentia legitimationis, & dispensationis.*
29 *Spurius dispensatus per Papam ad vnum beneficium, si velit aliud obtinere, debet originis spuriæ mentionem facere.*
40 *Dispensatio vna, ac altera pro eadem re, si dissonent, debet secunda mentionem facere de prima.*
31 *Dispensatus ad beneficia quæcumque recipienda, non censetur ad plura retinenda simul nisi dispensatus sit ad plura, cum tunc possit retinere duo simplicia* n.32.
33 *Dispensatus ad sacerdotium, non inde videtur ad beneficium curatum contra Henriquez.*
34 *Legitimatio aufert omnes inhabilitates, non sic dispensatio.*
35 *Pontifex vtendo verbo* legitimo *aufert omnes inhabilitates; non sic vtatur verbo* dispenso.
36 *Legitimatus à Romano Pontifice, potest vno dimisso beneficio, aliud obtinere.*
37 *Legitimatus à Papa verius est, vt possit Episcopatum obtinere, sicut si per subsequens matrimonium* n.38.& n.40.
39 *Legitimatio à Iure, vel ab homine, reddit, personam habilem, quoad omnes actus lege prohibitos.*
40 Cap cum in cunctis de electione.
41 Cap.innotuit de electione.

AD primam, & alias difficultates, quæ fluunt ex proximè adductis *quæst.*5.facilis erit explanatio, supposita locutione *ibi* tradita, quod dispensatio est strictè interpretanda, & sic è contra facultas dispensandi latè sumatur, vt *ibi* dictum. Dicendum ergo est quod dispensatus per Pontificem ad omnia beneficia, etiam curata, & Dignitates, non sit dispensatus ad Episcopatum; quia sicut, vt *dicta quæst.*5.dixi, dispensatus simpliciter ad ordines, intelligitur tantùm ad minores; ita & dispensatus ad Dignitates sit ad minores dumtaxat Dignitates obtinendas; eo quod dispensatio est 1

est exorbitās à Iure; indeque restringenda: ita Bonacina, *de irregularitate q. 2. puncto 3. n. 14.* vers. *aduertendum est.* Cum Sayro, Couarru. & aliis, cuius sententiæ ratio potius à Iure sic statuente sumitur, quàm à natura stricta dispensationis, cum appareat ex *cap. cum vicitoniensis. Ecclesia*, & *cap. innotuit de elect.* quod illegitimi aliqui erant ordinati, & beneficia, ac Dignitates possidebant, qui tamen inhabiles ad Episcopatum habe-
2 bantur. † Deinde facit dictum glossæ *in cap. 1. hoc tit. in 6.* & Panormit. *in cap. dilectus*: nam Episcopatus propter eius excellentiam, & præeminentiam, videtur speciali nota dignus; & quod non veniat nomine Dignitatis, cum sit culmen omnium Dignitatum: ita in terminis etiam docent Panormit. *in dicto cap. dilectus de concess. præb. n. 1. in dict. cap. cum vicitoniens. n. 8. de elect.* Oldradus *cons. 14.* Iordanus, Hoieda, Sayrus, Marcel. Vulpei. Maiol. Astenus, Peregrin. & alij, quos retuli *quæst. 5. præcedenti* sub vers. *ad quintam*, Diana *p. 10. tract. 9. res. vnica* in vers. *sed vt magis*, Leander, *de irregularit. tract. 2. disp. 3. q. 45.* & alij communiter.

3 Nec obstant dicta *supra quæst. præced.* de illegitimo dispensato ad Prælaturas religionis per Prælaturam Iuxta priuilegia, de quibus *ibi* vt sit etiam dispensatus ad Generalatus, quæ est suprema Dignitas religionis; quia satis fit ex differentia *ibi* posita sub toto vers. *ad quintam*, & ibi in vers. *iam ergo aliis omissis*, & sic non sunt audiendi Henriquez *lib. 14. summæ cap. 8. n. 10. lit. O.* vbi citat Siluestrum verb. *beneficium 3. §. 16.* Angelum, & alios Iurisperitos Salmanticæ consultos, quos omnes sequitur, Auila *p. 7. disp. 3. dubio 6. 6.* vers. *quarto notandum* in fine Genimianus ante illos *in cap. is qui hoc tit. lib. 6.* dicentes in dicto casu vitium ex toto tolli, cum aliud sit dispensatio, aliud inquam legitimatio, vt dixi in dicto vers. *ad quintam*, & dico hic in vers. *ad vltimam.*

4 Quare minus sunt audiendi alij asserentes, vt dispensatus ad omnes Dignitates, censeatur dispensatus ad Episcopatum; quia legitimatus per subsequens matrimonium, censetur, & est legitimatus ad Dignitatem Episcopalem absque alia expressa mentione, & declaratione, inferentes inde quod legitimatus à Papa, ad omnes honores, & Dignitates censeatur etiam legitimatus ad Episcopatum, cum eadem responsionis distinctione satisfiat, & Iuxta quæ dico *infra* hoc in vers. *ad*
5 *vltimam.* † Et quod in tali dispensatione non includantur Dignitas Episcopalis, arguitur à contrario sensu de pœnalibus *in cap. quia periculosum de sent. excommunic. lib. 6.* vbi quod Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrunt sententiam, nisi in sententia sint expressi; cumque non solùm ob rationes excellentiæ præ cæteris Prælatis adductas, corroboretur resolutio, de qua hic dispositione canonica; non est mirum, vt sub prædicta dispensatione non includantur Episcopi.

6 Ad secundam de cardinalatu; quia est expressa Pontificia constitutio, vt non nisi de legitimo matrimonio nati creentur cardinales, Iuxta quæ dixi *supra in cap. cum in cunctis de elect.* sic enim disponit Sixtus V. *in sua const. 50.* incipit *postquam*, vt nec legitimatus per subsequens matrimonium, possit ascendere ad hanc cardinalatus Dignitatem, Sayrus *de censuris lib. 6. cap. 10. n. 13. & 14.* Bellet. *dict. tit. de disciplina clericor. §. 3. n. 22.* Barbosa *in dicto cap. cum in cunctis. num. 19. in fine*, idem Barbosa *in Bullario*, & *in compendio decis.* ac alibi verbo *filius.* † quatenus ex 7
constit. edita 3. Nouembr. 1586 ait filios, filiasvè habentes, non posse cardinales creari, & obseruant Marchinus *de sacramento ordinis tract. 1. c. 1. p. 10. n. 18.* Diana *p. 10. tract. 9. resolut. vnica de dispensatione cum regularibus illegitimis in addit.* sub vers. *& tandem.* ex Bulla dicti Sixti V. nonas Decemb. anni 1593 quod licet legitimati à Papa fiant habiles ad omnes Dignitates Ecclesiasticas, & ordines, sed non ad Cardinalatum, qui in dicta Bulla excipitur.

Ad tertiam quæstionis partem, an dispensatus 8
ad beneficium, possit obtinere, non solùm simplex, verùm, & curatum, aliavè digniora &c. & quod non censeatur dispensatus, nisi tantùm ad simplex, docet communis Doctorum sententia per glossam *in cap. litteras. 14. hoc tit.* vers. *& ad Ecclesiasticum beneficium*; quia non dicitur habilitatus ad aliud, nisi exprimatur in dispensatione, vti apparet *ex cap. fin. eodem*, præter ordinarios docent Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici Rub. 11. cap. 13. n. 97.* cum Borgano, & Campanilo, Barbosa *in pastorali alleg. 45. p. 7. n. 7.* Sanctarel. *variar. resolut. 137. n. 17.* Sayrus *de censuris lib. 5. cap. 11. n. 251.* & confirmatur ex dictis *quæst. præcedenti*, cum & dispensatus simpliciter ad ordines, intelligatur dumtaxat ad minores dispensatus per glossa *ordinari in dicto cap. litteras*, & glos. *ad omnes in dicto cap. fin.* Vbi Barbosa cum Rebuffo, Suarez, Azot, Campanil. & aliis, Diana *dict. p. 10. tract. 13. misc. 13. res. 30.* vers. *sed quia*, idem *dicta p. 10. tract. 9. res. vnica* vers. *& tandem*
† Vbi cum Marchino, Merolla, Dominico, Archidiacono, Gironda, Sanchez, Coninch, & Castro, 9
Palao dicentibus non esse ad alias maiores dispensatus, nisi in dispensatione ponatur clausula *ad omnes ordines*, nec ad beneficia curata, nisi tali clausula adiecta.

Et sic quod nec possint obtinere alias Dignita- 10
tes, & personatus, ac alia beneficia curam animarum habentia sine dispensatione expressa Pontificis, docent Ordinarij *in dicto cap. fin. hoc tit.* Henriquez *in summa dicto lib. 14. cap. 8. §. 10. prope finem.* vers. *& vt Episcopus*, Azor, *instit. mor. p. 2. lib. 6. cap. 3. q. 3.* Nicolaus Garzia latè *de benefic. p. 7. cap. 2. à n. 52. & 53.* Vbi quod solus Papa dispensat cum illegitimis ad Dignitates, & personatus, etiam sine cura, probant sic cum infinitis (sed an Episcopus dispenset, latè dico ex quæstione sequenti) Ludouicus Miranda *in manuali prælator. tom. 2. q. 2. art. 8. conclus. 2.* Camillus Botel. *in summa omnium decis. tit. 20. num. 77.* Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 34. n. 86.* & Bonacina *q. 2. de irregularit. punct. 3. n. 14.* in fine cum aliis, & Leander *infra q. 48. in fine*, dicentes, vt dispensatus ad beneficium simplex, non ideo censeatur dispensatus ad curatum.

Imo & amplius confirmatur, quia licet quis 11
sit dispensatus ad beneficium curatum, quod est de maioribus in Ecclesia ex *dict. cap. fin. hoc tit.* non inde censetur dispensatio facta pro canonicatibus, vel Dignitatibus Ecclesiæ cathedralis; eo quod sint omnino diuersa, quæ propter eorum qualificationem debent necessariò exprimi, vt dicunt, verius esse, Barbosa *in pastor. p. 2. alleg. 45. n. 10. & 11.* ex Rota *decis. 54.* aliàs *1. hoc tit. in antiquis*, Campanil. *in diuers. Iuris. can. dicta Rub. 11. cap. 13. n. 99* Diana *dict. p. 10. tract. 13. res. 30.*

circa

12 circa finem, † quidquid contra tenuerit Selua de beneficiis p.2.q.6.1.num. 6. dum dixit dispensatum ad curata, multo magis censeri dispensatum ad Canonicatus Ecclesiæ cathedralis, Sayrus lib.
13 6.cap.10.n.26. & 27. † Etenim canonicatus, Dignitas, vel quasi Dignitas, non venit nomine beneficij curati, Gemin in dict. cap. 1. Siluester, Armilla, & alij, quos cum Barbosa sequitur etiam Leander, de irregul. tract. 2. disp. 3. q. 48. vbi & cum Philiberto, Castro Palao, & Sayro in locis relatis, & referendis.

14 Ex quo à fortiori infertur quod dispensatus ad beneficium curatum, non censeatur dispensatus ad obtinendam Dignitatem, vt resoluunt Petrus Gregor. in syntagm. lib. 17. cap. 6. n. 36. Azor. instit. moral. p.2. cap. 3. q. 7. Bellet. p.1. de disciplina cleric. §.3. n. 38. Diana vbi supra, etiam si exuberans esset dispensatio, nempe ad quæcumque beneficia, quia adhuc dignitates non comprehenderet nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum, vt post Rebuffum resoluunt Campanil. di-
15 cto cap. 13. n. 101. Diana, & Barbosa supr. n. 12. nam vt dicit Bellet supra §.2. n. 38. appellatione beneficiorum non veniunt Dignitates: sic etiam DD. per clem. 1. de sequestr. possess. cum similibus.

16 Infertur secundo, vt dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non possit promoueri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, vt docent Azor, dict. cap. 3. q. 9. & 10. Barbosa dict. alleg. 45. n. 13.

17 Maius dubium habet, num sub dispensatione ad Dignitates, comprehendatur Dignitas maior post Pontificalem in Ecclesia cathedrali, seu collegiali. Et pro affirmatiua sententia facit multum textus. in l. 6. ff. de officio proconsul. vbi dicit Vlpianus si ad aliquam celebrem ciuitatem, vel Prouinciæ caput Proconsul aduenerit, pati debet commendari sibi ciuitatem, laudesque suas non grauatè audire, cum honori suo prouinciales
18 id vendicent. † Et ex illo Ioan. Delignano de amicitia, cum agit de amato, & amante. n. 2. honorare melius est, quàm honorari, sicut amare, quam amari: nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis; deinde amando, & honorando, quis adimplet præceptum christi, qui iussit nos, vt diligeremus proximum nostrum ex Apost. ad Rom. 12. vt nos inuicem honore afficeremur: hac occasione, & ex aliis principiis possunt nonnulli sumere rationem defendendi hanc partem; & quia, vt diximus supra q. 5. sub vers. ad quintam, dispensatus à Prælato religionis virtute priuilegiorum, ad omnes Prælaturas, censetur etiam dispensatus ad Generalatum; imo & dispensatus ad omnes Dignitates Ecclesiæ, secundùm plures est dispensatus ad Dignitatem Episcopalem, quæ (vt diximus) est in Iure excepta, ergo cum expressa exceptio non fiat de Dignitate prima Ecclesiæ cathedralis, aut collegialis, sequitur dicendum vt sic dispensatus possit illas etiam obtinere, sicut & alias Ecclesiæ Dignitates.

19 Nihilominus video scribentes de hoc dubio firmiter profiteri, vt sic dispensatus ad Dignitates, non dicatur dispensatus ad maiorem Dignitatem post Pontificalem: sic Bellamera decis. 698. post med. Rebuffus in concordata in forma mandati Apostolici, in glossa verb aut Dignitate, & in praxi, tit. de dispensatione super defectu natal. num. 86. sequuntur eos Bellet. tit. de disciplina clerical. dicto §. 2. n. 39. Azor. dict. cap. 3. q. 8. Marcellus Vulpeis in praxi cap. 47. n. 10. Diana dicta p. 10. tract. 13. res. 30. in fine, & ambo cum Barbosa in dicta alleg. 45. Castrus Palaus tom. 6. disp. 6. puncto 9. n. 5. dicentes non comprehendi sub dispensatione ad Dignitates, Dignitatem maiorem Ecclesiæ cathedralis, nec principalem Ecclesiæ collegiatæ Vide quæst. sequenti vers. ad tertiam.

Sed quia mihi adhuc videtur res dubia ex rela- 20
tis pro contraria sententia, & ex eo etiam, quia quoties in dispensatione apponitur clausula ad quæcumque beneficia, comprehendit etiam curata, & Dignitates; eo quod, vt dixi supra dicta quæst. 5. vers. ad quintam particula omnes, sit vniuersalis; imò & particula, quæcumque, sit tantæ efficaciæ, vt faciat venire, quæ alias non venirent, vt docent Felinus, in cap. postulasti de rescript. n. 4. Miles in repert. verb. dispensatio, vers. dispensatio Papalis, Garcia tom. 1. de benefic. cap. 6. p. 1. n. 65. Crescent. decis. 1. de priuileg. n. 5. Sarnens regul. de triennali. q. 2. vers. hinc est Mandosius de signatura gratiæ tit. de dispens. super natali, vers. limitant, Diana p. 10. tract. 9. res. vnica, sub vers. & tandem, & alij, ideo approbo nimis praxim Romanæ curiæ, quæ est in stylo ponendi ad maiorem cautelam in dictis dispensationibus, quæ conceduntur clausulam sequentem, exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedralibus, & Principalibus in collegiatis, vt refert idem Barbosa in pastorali p. 2. dict. alleg. 45. sub numer. 14.

Quod si ex prædicta clausula exceptiua velis 21
arguere, vt aliqui legalis scientię Tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, non solùm in cathedrali primam post Pontificalem excipi, & similiter in collegiatis, sed etiam alias etiam Dignitates, quæ vocantur maiores, & principaliores, cum talis clausula in numero plurali respectu Dignitatum cuiuslibet Ecclesiæ loquatur.

Tamen ego cum Barbosa de hoc casu consul- 22
to in dicta alleg. 45. ex n. 15. respondeo prædicta verba illa, & principalibus Dignitatibus in collegiatis, intelligi solùm de vnaquaque Dignitate principali in qualibet collegiata, quia pluralitas illa resoluitur in singularitates, & respicit solùm pluralitatem Ecclesiarum, vt probatur è simili ex reg. 3. Cancellariæ, vbi circa reseruationem beneficiorum, habentur hæc verba principales in collegiatis Ecclesiis; ex quibus resoluunt DD. reseruari tantùm vnam principalem in qualibet collegiata; pro vt tenent Mandos in dicta leg. 3. q. 3. Menochius cons. 190. à n. 5. Gonzalez ad regul. 8. cancel. gloss. 21. num. 7. Nicolaus Garzia de beneficiis, p. 5. cap. 1. num. 262. qui num. 164. & Riccius, in collect. decis. p. 5. collect. 1670.

Respondent Mandosio, qui visus est aliud sua- 23
dere in fine dict. quæst. 3. aliquibus decisionibus eas, ac Iura, quæ ibi affert loqui tantùm de duabus Dignitatibus æquè principalibus; & quod tunc tantùm duæ sub eadem regula comprehenderentur.

Infero tertio, quod dispensatus in ætate ad 24
obtinendum canonicatum vel Dignitatem in Ecclesia cathedrali, non censeatur dispensatus ad hoc vt possit esse delegatus Papæ ante 30. annum, vt probant Nauar. cons. 22. à n. 1. sub tit. de celebrat. miss. Carolus de Graff. de effectibus clerical.

clerical. effectu 4.n.60. Petr. Barbosa in l. cum Prætor §.fin.n.60.ff. de Iudic. Masobi de synodo Diœcesana cap 4.dubio 13.n.31.Stephanus Gratianus discept.forens.cap.170.n.7.& alij,quorum ratio potest esse,quia ante illam ætatem sic dispensati, non recte poterunt iudicare ex delegatione Papæ nisi dispensatio ad id etiam porrigeretur.

25 Ad quartam quæstionis partem,an sic dispensatus ad beneficium, censeatur dispensatus ad plura, vel vt quod,vno dimisso,queat aliud obtinere? Et quamuis aliqui possint affirmare per doctrinam Sanchez lib. 8.de matrim. disp.31.quia quando absolutè dispensatur cum illegitimo ad beneficium,ea dispensatio queat extendi ad aliud; eo quod ea reddens illegitimum capacem, non respicit beneficium,sed personam; tum quia obtentio duorum simplicium beneficiorum in simul, nullam habet incompatibilitatem illius, de qua latissimè DD. agunt in cap. de multa 28. de præb.vbi & ego.

26 At de primo dicto absolutè tenendum est, vt quemadmodum dispensatus ad beneficium simpliciter obtinendum de vnico simplici, & non curato intelligitur ex dictis hic ex cap. fin.hoc tit. & expressius ex cap. 1. eodem num.6. §.ille verò, vbi habetur illegitimum, cum quo dispensatur ad beneficium, non posse nisi vnicum obtinere, vbi Barbosa,& Canonistæ,quorum,& aliquos refert, & sequitur idem Sanchez lib.8.de matrim. disp. 31.n.6.& 8.Bonacina de irregularitate q 2.puncto 3.num.14.Castrus Palaus de cens.disp.6. puncto.9. n.6.in fine, Barbosa de offic. Episcopi p. 2. dicta alleg.45.num.6. qui in hoc non videtur ibi dicere,sed num.7.Vbi dispensatus ad beneficium, non censetur ad aliud quàm ad simplex, vt dixerunt Bargas de irregularit. p. 2. Rubr. interpret.de dispens.n.1. Campanil.in dicta Rub. 11. cap.13.n. 97. ita Leander de irregularit. tract.2. disp.3.qu.46.Diana dicta p. 10. tract.13. resol.30. sub vers.sed quia cum Sayro, & aliis numer. 22. & 23.

27 De secundo verò dicto non æquæ DD. concordantiam quidam negant,vt obtento vno simplici beneficio, aut curato dispensatus; eo relicto non possit aliud simile obtinere sine alia dispensatione; quia vt iam est dictum hic & quæstione præced.dispensatio est stricti Iuris,& stricte intelligenda; indeque, vt non includat, nisi primum actum subsequentem,quo completo,extinguatur: ita Couarruu.de sponsalib. in 4. decret. 2.p. cap. 8.§.8.n.5. vers. sexto infertur, qui distinguens inter legitimatum à Romano Pontifice, & dispensatum de isto inquam concludit, vt dispensatus in natalium defectu ad beneficium,possit tantùm primum beneficium obtinere, non tamen secundum primo dimisso, sic cum Lapo, & Dominico in dicto cap.1 §.fin.col.2.hoc tit.lib.6. Sayrus cap. 11.lib.6. Castrus Palao de censur. disp.6.n.6.Angelus,Siluester,& Armilla citati à Sanchez supra, Leander dict. disp.3.quest. 47. Henriquez lib.14. cap.8.n.10.Auila p.7.disp.3. dubio. 6. vers.præterea, qui & clarius sic tenent,quando dispensatus illegitimus fuit ad certum beneficium, quo obtento, ac dimisso, non censetur dispensatus ad aliud. Et sic potuerunt dicere Caualcanus decis. 29.sub n.35.p.1. Campanilus in diuers.iuris,can. Rub.11.cap.13.numero 98.Barbosa dicta allegat. 45.de officio Episcopi, p.2. numero 8. in princ.vt si aliquis obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex consequendum, ad illud præsentetur, dicatur habilitatus ad cætera beneficia simplicia, quod verum erit si beneficium, cuius præsentationem habuerit, nondum possederit, vel si possedisset, esset cum litigio aut victus esset,siue hac de causa dimitteret.

Contrariam verò sententiam tuentur Ioan. Andreas in dicto cap. 1. hoc tit.lib. 6. & in cap. non potest.numer.5.Tabiena verb.beneficium. 2.q.17. numer. 19. Sanchez supra citatus hic in vers.ad quartam cum multis per fundamenta ibi adducta,& aliis citatis,Philibertus tract. 1.de ordine p.9.cap.4.nu.13. nec dissentit Dianà dicta p.10. tract.13.resol.30.sub dicto vers.sed quia, cum quilibet possit plura obtinere simplicia beneficia, quorum quodlibet congruæ sustentioni, non sufficit absque dispensatione. Verùm quia ibi dicit quod illegitimus secundùm communiorem sententiam, hac potestate priuatur,ac proinde,& si sit dispensatus ad beneficium, non censebitur dispensatus, nisi ad vnicum tantùm, vt explicant Sanchez, & multi ab eo relati dicto lib.8.de matrim.disp.51. num. 6. & 11. Barbosa dicta alleg. 45.num. 28. in fine; idem in dicto §. 1.cap.1.hoc tit.lib.6.num.12. cum Garcia dicta 7.p.beneficiis cap.2.n.50. & p. 8.cap.3.num.4. ideo videtur, vt vno beneficio dimisso, aliud sine alia dispensatione obtinere nequeat. 28

Et confirmatur, quia spurius, cui authoritate Romani Pontificis concessum est, vt habeat beneficium, cui cura animarum inhæret, non potest eo dimisso, secundum obtinere, nisi prius originis spuriæ facta mentione: sic Azor instit. moral.p.2.lib.6.cap.3.quest. 16. Barbosa in cap. si is fin.hoc tit. in 6.numer.2.quoties enim dicunt Molina de primogen.lib.2.cap.4.ex numer.50.vbi additionatores cum noua dispensatio priori additur necessum est, vt posterior valeat quod in ea fiat mentio prioris per ea, quæ dixi supra in cap. 1. cap. 37. & aliis de rescriptis;imo & Sanchez de matrim. dicto lib. 8. disp.22. ex num.2. in 6.subdit textum dict.cap.fin. esse hunc sensum germanum, † quod quando scilicet prior, & posterior dispensatio sunt circa eandem rem, ac inter vtramque est dissonantia, & partialis quædam contrarietas, nempe quia prior cum moderatione quadam concessa sit; posterior autem absolutè, & absque illa, sit posterior sub reptitia, nisi prioris Principi fiat mentio: videbis dicta quest.7.vers.ad vltimam: applicabis etiam dicta infra q.9.in fine vers.item. 29 30

31 Ex his infero quod dispensatus ad beneficia recipienda, non censetur dispensatus codilla retinenda,etiam si verba dispensationis sint vniuersalia,videlicet nec non quæcumque,& qualiacumque beneficia & quia illa solùm debent referri ad facultatem recipiendi; ita vt possit quidem quæcumque beneficia recipere etiam vltra duo siue simplicia, siue curata, vel etiam si dignitates fuerint;non autem plura simul retinere,Rota apud Farinacium decis. 528. numero 223. in princ. p.1.recent. in pac. Parrochial. Eccles. de Talauera. 10. Nouemb. 1613. coram Cardinali Pamphilio, Rota decis. 233. num.26.p. 1. diuers. & dict.decis. 528. num. 1.p. 1. Barbosa dicta alleg. 45.de officio Episcopi.p. 2.numer.9. cum Rebusso in praxi dispens rat. ætat.verb.est insimul retinere hoc secundum, quia tangeret in prohibita incom

incompatibilitate plurium beneficiorum, ex *dict. cap. de multa de preb.* cum vulgatis; id o virtute
32 præhabitæ dispensationis nequit sustineri. † Bene tamen poterit, si dispẽsatus fuerit simpliciter ad plura beneficia, obtinere duo tantùm sine cura ex *dicto cap. fin. hoc tit. lib. 6.* Felin. *cons. 4. n. 7.* Rota, & Barbosa, *supra* non enim est incompatibile duo hæc retinere, si nihil dispensatio dicat de recipiendo tantùm.
33 Vnde patet etiam longè scriptis non bene Henriquez loquuntur fuisse, *dict. lib. 14. summæ cap. 8. §. 10.* dum dicit quod illegitimus dispensatus ad sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcopatum, ac Dignitates; siquidem patet ex dictis hic *à n. 1. & in quæst. 5.* hæc omnia esse falsa, & sine fundamento procedere docent Sayrus, *dict. lib. 6. cap. 11. n. 17. & 28.* Nicolaus Garcia, *dicto cap. 6. à n. 67. p. 1. de benefic.* Marchinus, *tract. 1. p. 9. cap. 4. n. 14.* Campanil. *dict. cap. 13. in diuers. Iuris n. 101.* Barbosa, *dicta alleg. 45. sub n. 8.*
34 Ad vltimam quæstionis partem, num dicta de dispensato, sint eodem modo de illegitimo, intelligenda legitimato à Pontifice in quo dubio, quia iam *supra q. 5.* hic, & in aliis dictum est differri legitimationem à Pontifice factam de illegitimis irregularibus; eo quod hæc omnes inhabilitates auferat ad dispensatione, quæ strictè sit interpretanda ex reg. *dict. cap. 1. in fine huius tit. lib. 6.* Hojeda, *de incompet. benef. p. 2. cap. fin. à n. 67.* Azor, *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 33. q. 6.* Sayrus, *de censuris lib. 6. cap. 11. à n. 16.* Nicolaus Garcia, *dict. 1. p. cap. 6. de benef. n. 58.* Mantien. *lib. 5. recopil. glossa 1. n. 7. l. 10. tit. 8.* Gironda, *de priuilegiis, seu exemp. explic. n. 4* Marc. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resol. 9. n. 14. & lib. 3. resol. 2. n. 18. & 21.* Carolus Tapia, *ad Rubric. ff. de const. Princip. cap. §. à n. 1.* Moneta, *de distribut. quotid. p. 1. q. 14. à n. 5.* Suarez, *de legib. lib. 11. cap. 11. n. 10. & cap. 17. à n. 2.* Campanil. *in diuers. Iuris canon. dicta Rub. 11. cap. 13. n. 90.*
35 Vnde videtur sine disputatione, vt si Pontifex non vtatur cum illegitimo irregulari verbo *dispenso*, sed verbo *legitimo*; eo ipso quilibet legitimati fiant habiles ad omnes ordines, beneficia, & Dignitates Ecclesiasticas, excepto Cardinalatu per dicta *supra dict. q. 5. & hic vers. ad secundum,* quia sic ex proprio motu Sixti V. *ibi* adducto cauetur: ita docent Philibertus *tract. 1. de ordine. p. 10. cap. 1. n. 8.* Auila *p. 7. disp. 3. dub. 6.* Filiucius *tract. 19. p. 5. q. 7. & 8.* Leander, *de irregularit. tract. 2. disp. 3. q. 29.* Couarruu. *in 4. decretal. p. 1. cap. 8. §. 8.* qui *ibi n. 5. vers. sexto infertur,* id com-
36 probat, † inquiens legitimatum à Romano Pontifice, posse, primo beneficio dimisso, secundum obtinere, nec indigere alia dispensatione, qua indiget, si tantùm esset dispensatus, vt iam *hic* dixi sub vers. *ad quartam.*
37 Tota ergo difficultas est, an legitimatus sic à Pontifice, possit obtinere Dignitatem Episcopatus, sicut & alias Ecclesiæ, pars negatiua suadetur ex dictis supra hic in vers. *ad primam* propter excellentiam talis Dignitatis. & sic tenuit Maiolus *lib. . cap. . . 13.* vt ex vi generalis legitimationis sine speciali dispensatione, talis legitimatus non reddatur habilis quoad Episcopatum. Hæc inquam sententia fuit etiam Raymundi, quem refert Abbas *in cap. ad extirpandas hoc tit.* & licet Maiol. referat pro hac sententia Siluestrum, & Abbat. non bene cum contrarium teneant, vt aduertit Suarez *de cens. disp. 50. sect. 5. art. 2. ex n. 10.*
† vera ergo, & tenenda sententia est, vt sic legitimatus possit Episcopatum obtinere, sicut si legitimatus esset per subsequens matrimonium iuxta aliqua dicta *in Rub. hic & in quæst.* & dicenda latè *in cap. tanta qui filij sint legitimi:* ita Hostiensis & Goffredus, quos sequitur ipse Abbas, Syluester verbo *illegitimus q. 3.* & in verb. *legitimus n. 4.* sine restitutione ait hoc filios fieri legitimos quoad omnia, glossa *in cap. innotuit.* verbo *coniugata de elect.* Suarez bene, *vbi supra,* 38
Et probant quidem ex eo fundamento, quia legitimatio, siue à iure, siue ab homine, reddit personam habilem, quoad omnes actus lege prohibitos, sed illa facit, vt legitimatus per subsequens matrimonium possit promoueri absque dispensatione ad ordines, beneficia, honores, ac etiam Episcopatum, Couarruu. *in 4. de spons. p. 2. c. 8. §. 2. n. 24.* Dueñas *reg. 350. ampliat. 5.* Surd. *de alimentis tit. 8. priuileg. 67. n. 7.* glossa coniugata, *in dicto cap. innotuit,* vbi Barbosa, *n. 19. & in eodem in cap. cum inunctis 7.* cum Viuiano, Campagio, Menochio, Suarez, Belletius, *disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 2. n. 18.* Azor, *instit moral. p. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14.* Campanil. *in diuers. Iuris canonici dict. Rub. 11. cap. 13. n. 127.* Iulius Laborius, *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 16 n. 6.* idem Barbosa cum aliis infinitis, sub *dict. cap. tanta.* 39
Et licet pro prima sententia vrgeat textus, *in dicto cap. cum in cunctis,* Vbi specialiter cautum est, vt nullus in Episcopum eligatur, nisi qui de legitimo matrimonio natus sit, hoc non vrget; quia facta legitimatione, seu declaratione iuris censetur quis ex legitimo matrimonio natus; vt patet ex *dicto cap. tanta qui filij sint legitimi.* vbi glossa verbo *legitimus,* aduertit hos esse legitimos quoad omnia tam quoad ordines, quàm quoad honores, nullam adhibens limitationem, vt cum infinitis in eadem glossa scribit Barbosa *ibi,* de qua iam aliqua dixi *supra* & glossa *in dicto cap. cum in cunctis,* verb. *matrimonium,* aduertit non magis requiri illam conditionem natiuitatis ex legitimo matrimonio in Episcopo, quam in quolibet alio; qui promouetur ad honorem; vel ad regimen animarum Iuxta textum nostrum *in cap. 1. & fin. hic,* & sic concludunt DD. iam adducti, vt sicut legitimatus per subsequens matrimonium consequitur prædictos honores, sicut natus ex legitimo matrimonio, sequitur, vt etiam Episcopatum sine dispensatione, cum non requiratur exceptus, sicut qui creandus est Cardinalis, expressè excipitur in dicta const. Sixti V. 40
Adhuc obstat maximè huic resolutioni textus *in dicto cap. innotuit,* Iuxta antiquam, seu integram lectionem, in qua præcipuè fundabatur Raymundus, quia ibi post legitimationem per matrimonium postulatur dispensatio. Verum idem Suarez admodũ laborans in addiscenda vera littera illius textus, *n. 11.* vltra quos Panormitanus dixit, quod hodie illam non habemus. 41

* *
*

QVÆST. VII.

An illegitimus dispensatus ad ordines intelligatur, & eo ipso ad pensionem? An dispensatus illegitimus, vt clericus fiat, intelligatur tantùm ad primam tonsuram? An dispensatus ad Dignitatem, inferiorem, vi talis dispensationis, eligi possit ad Dignitatem superiorem, aut è contra? An illegitimus in sæculo dispensatus ad omnia, & quæcumque beneficia, hoc ipso possit ad Prælaturas, ac Dignitates Regulares eligi? Et an illegitimus cui dispensatum est à Papa vt possit obtinere beneficium curatum, si postea efficiatur religiosus, egeat noua dispensatione, vt Prælatus fiat irregularis? Et an irregularis illegitimus, qui suscepit in sæculo sine dispensatione ordines sacros, possit post religionis ingressum, non solùm promoueri ad alios ordines, verùm & in susceptis ministrare absque alia dispensatione? An Religiosus dispēsatus ad gradus, honores, & Dignitates ordinis, necesse sit vt exprimat qualitatem illegitimitatis, num spurius sit naturalis, sacrilegus, aut incestuosus.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus ad ordines non intelligitur dispensatus ad pensionem Ecclesiasticam, vel mixtam, secus ad pensionem temporalem,* vt n.3.& 4.

2 *Incapax beneficij, est incapax pensionis Ecclesiastica ex styllo curia.*

4 *Homicida voluntarius, aut alius irregularis non est incapax pensionis, scilicet temporalis.*

5 *Dispensatus, vt clericus fiat, etsi tantùm possit tonsurari vt sentiunt multi, verius est vt possit ordinari in minoribus vt n.7.*

6 *Clericus quis sit per tonsuram, & per eam gaudet canonis, & fori priuilegio.*

8 *Spurius dispensatus, vt clericus fiat, & beneficium habeat; etiam vt habeat pensionem censetur.*

9 *Dispensatus ad maiorem Dignitatem, censetur ad minorem, contentam sub maiori, &* n.12.*non è contra, vel quando minor non includitur sub maiori, vt* n.13.

10 *Dispensatio non extenditur ad casum maiorem, & habentem in se maiorem rationem.*

11 *Dispensatio Papæ ad Prioratum, vel Prouincialatum, præposita clausula* omnes alias, *non extenditur ad Generalatum; secus si dispensaretur à Prælato virtute priuilegij.*

12 *Dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiua.*

13 *Argumentum de maiori ad minus non valet, nec extenditur ad casum habentem in se maiorem, siue diuersam rationem.*

14 *Dispensatus in sæculo ad omnes Dignitates, censetur, si ingrediatur religionem dispensatus ad omnes Religionis, vt* n.15.*alij contra, vt hic* n.14.& 16.

17 *Dispensatus à Papa, vt possit obtinere beneficium curatum, videtur dispensatus in Religione ad Prioratum, vt* n.18.

19 *Illegitimus ordines suscipiens sacros ante ingressum Religionis, post ingressum, professione sequuta, & non aliter, potest in susceptis ministrare, & ad alios ascendere, vt* n.20.

21 *Sacros ordines suscipiens post professionem, si illa nulla reddatur, aut exeat illegitimus qui professus erat, redditur irregularis.*

22 *Illegitimus non dispensatus audens celebrare in susceptis, non incurrit de nouo irregularitatem. Et quare?* n.23.

24 *Religiosus dispensatus ad gradus, & honores &c. tenetur narrare qualitatem sua illegitimitatis, &* n.25.*alij contra, vt* n.26.*sed verius, vt* n.27.

25 *Dispensatio super illegitimitate, tanto difficilius conceditur, quanto turpius dispensatus fuit genitus.*

HÆ omnes difficultates adhærent nimis proximè adductis à *quæst.1.hic*, quorum supposita doctrina laconicè ab omnibus expediemur; igitur ad primam difficultatis partem faciunt pro negatiua sententia resoluta *supra q.* sub vers. *ad tertiam*, Vbi quod dispensatus ad omnes ordines, non censetur dispensatus ad beneficia, etiam minora; eo quod sint res diuersæ. Aliqua dixi sub *quæst.6. præced.* & ratio huius sententiæ est; quia quemadmodum irregularis est incapax beneficij ex textu nostro, *cap. litteras* 14.*cap. fin. hoc tit. cap.*1.& 2. etiam eodem *lib.6.* & ex iam *supra* adductis; & eodem modo sit incapax pensionis; sic vt sicut dispensatus ad ordines, non fit habilis ad beneficium, ita nec ad pensionem: præter Ordinarios docent Castrus Palaus *tom.* 2. *tract. de benef. disp.*1.*puncto* 11.§.3.*n.*3. Rebuffus *in praxi, tit. de dispens. ad plura n.* 85. Lessius *lib.* 12. *cap.*34.*n.*203. Sanchez *de matrim.* cum aliis *lib.* 7. *disp.*44.*n.*9. Garcia *de beneficiis p.* 1. *cap.*5. *à n.*119. Pasisius *de resignat. lib.* 4. *q.* 3.*n.* 37. Vgolinus *tract. de irregularit. cap.*65.§.1.*n.*3. Sayrus *de censuris cap.*2.*n.*22. Molina *de Iust. tr.* 3.*disp.*78.*n.*2. Zechius *de benefic. cap.*11.*n.* 7. & alij, † qui etiam dicunt esse secundum stylum curiæ, obseruatum in Dataria, & Cancellaria, vbi qui est incapax beneficij, est etiam incapax pensionis Ecclesiasticæ (nempe vt debet intelligi nostra quæstio.) Applica *infra in cap.*2. *cum aliis q.* 3. *à n.*1. 1 2

Sed multi aliter sentiunt, & non quidem improbabiliter, eo quod pensio est quoddam Ius temporale separatum, & per se distinctum ab ipso beneficio; sic vt priuatus Iure, & inhabilis factus ad obtinenda beneficia, non sit priuatus Iure ad obtinendas pensiones. Quare Gonzalez *in regula* 8.*cancel. glossa* 5.§.5.*à n.*24. mordicus probat illegitimum, saltim prima, tonsura initiatum, posse sine dispensatione obtinere pensionem, testatus sic seruare sacram Rotam ad id plures decisiones adducens, Thesaurus, *in praxi p.*2.*cap.*2.*n.*2. & Seraphinus *decis.* 1624. *num.*2. cum pluribus docens, quod illegitimus, 3

cui

cui est dispensatum, vt clericatum suscipiat, non indiget alia dispensatione pro pensione, vt docuit etiam Puteus, *decis. 53. num 2.* nisi pensio super beneficio parentum imponatur ex dicendis, *in cap. 2. & sequent.* Et reiecta opinione Gigantis, & Rebuffi, sic etiam testantur plures decisiones, quas refert Nicolaus Garcia, *in addit. ad p. 1. cap. 5. num. 117.* Marchesan. *de commission. tom. 2. pag. 527.* Vbi quod perpetuo Rota seruat: alias refert, & sequitur Barbosa, *in c. 4. hoc tit. sub n. 4.* Videndus cum Gambara, & aliis.

4 Et confirmatur ex Sacra Congregatione Concilij Cardinal. teste Castro Palao, *supra* declarante homicidam voluntarium, & à fortiori quemlibet irregularem non esse pensionis incapacem, tametsi beneficij sit de quo etiam sunt videndi Suarez, *de cens. disp. 44. sect. 4. num. 39.* Sa verbo *homicidium n. 10.* & Diana, *p. 7. tr. 10. miscelan. resol. 6.* ex vers. *verum cum quo* iuxta stylum adductum Datariæ, primam probabiliorem dico sententiam, si pensio sit Ecclesiastica, aut mixta, & secundam admitto, si sit temporalibus, vt solet concedi ex fructibus beneficiorum, aliquibus laicis è Republica bene meritis iuxta dicenda infra, *in tit. de prabend. & in tit. vt vt Eccles. benef sine diminutione confer.*

5 Ad secundam quæstionis partem, an illegitimus dispensatus, vt clericus fiat intelligatur tantùm dispensatus ad primam tonsuram? In quo dubio potest dici non improbabiliter, quod sic dispensatus nequeat ascendere ad alios ordines minores sine alia dispensatione, qui cum collatio primæ tonsuræ secundùm communem vsum loquendi Canonum, & Trid. *sess. 23. cap. nullus 6.* dicatur ordo & natura dispensationis ex longè dictis *quæst. 4. & 6.* strictè sit interpretanda, sequitur talem dispensationem esse ad primam

6 tantùm tonsuram restringendam. † Cum tonsuratius clericus fiat per tonsuram, fruaturque canonis, & fori priuilegio iuxta quæ dixi latè, *sub tit de Iud c. & foro comp* & *ibi sub cap. 2. item sub cap. Ecclesia Sancta Mariæ de constit.* non enim dispensatio, ex quo aliquid operatur est extendenda, vt multis etiam probat Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp. . n. 3.* & in terminis docet ex aliis etiam Merola, *tom. 2. disp. 4. c. 6. n. 43.* quia acceptione primæ tonsuræ, efficitur vere quis clericus.

7 Nihilominus censeo vi talis dispensationis illegitimum ita dispensatum, vt clericus fiat, censeri etiam dispensatum ad ordines minores; quia quamuis prima tonsura intra ordinem clericalem hominè constituat, & secundùm aliquos non sit ordo, sed præuia dispositio ad ordines iuxta quæ dixi, *sup Rub. & tit. de temporib. ordin. & de atate ordinandi* ideo rectè illo modo dispensatus absque alia dispensatione, intelligetur dispensatus ad ordines minores per dicta *sup. q. 5.* & in terminis docent Sanch *lib. 8. de matrim.* cum aliis *disp. 1. n. 16.* Fagund. *in pracepta Eccles. precept. 5 lib. 3. c. 3. n. 4* Diana, *p. 9. tr. 8. miscel. res. 22. in princ.*

8 Quod si fructus sit dispensatus, vt clericus fiat, & beneficium habeat, dico vt eo ipso sit capax pensionis per resoluta, quoquo modo accipias in vers. *ad primam*, quia ex quo hic dispensatur ad beneficium, non est mirum, vt dispensetur ad pensionem, quæ minus est, & eandem causam habet ex dictis *infra* in vers. *ad tertiam.* de quo videndus Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 8. cap.* . Sa n. *regula de annali quest. 1.* Paleoro, & Gonzalez relati à Barbosa.

Ad tertiam quæstionis partem, an dispensatus ad dignitatem inferiorem, possit vi talis dispensationis eligi ad dignitatem superiorem, vel è contra? Et quia hæc difficultas satis diluitur ex dictis *q. 6 praced* in vers. *ad tertiam* verbo *maius dubium*; ideo breuiter respondeo non posse, quia eo quod permissio minoris non est permissio maioris (quamuis alius dispensatus ad maiorem dignitatem, censeri possit, item dispensatus ad minorem, si minor contineatur sub maiori, vt Prioratus sub Prouincialatu, & Prouincialatus sub Generalatu) docent in terminis Pellizzarius, *in manuali regular. tom. 2. tract. 9. cap. 2. sect. 3. n. 43* Peyrinus, *to 1 priuileg const Iulij 2. n. 99.* Diana, *p. 10. tract. 13. miscel. 3. res. 39.* v. *sed an dispensatus.* † & probant Doctores, & 10
Barbosa per textum, *in cap. fin. hoc tit. lib. 6. n. 4.* cum Bernardo, *reg. 95.* dum notat ex eo textu, quod dispensatio non extenditur ad casum maiorem, & habentem in esse maiorem rationem, quam habeat casus concessus.

Et confirmatur quia dispensatus ad Prioratum, 11
Prouincialatum, & omnes alias Dignitates quæ in Religione habentur, non ideo potest esse Generalis sine noua dispensatione cum clausula illa generalis proposita post specialia expressa, non includit minora, sed tantùm consimilia, vt docent proximè relati, quod ego intelligo de dispensatione facta à Papa, qui censetur non bene informatus de habilitate illegitimi dispensati; secus si dispensaretur à Prælato vi tute alicuius priuilegiis iuxta quæ dixi *sup. q 5.* vers. *ad quintam*, vbi de ratione differentiæ per particulam *omnes.*

E contra verò ex dictis dispensatus ad maio- 12
rem dignitatem, intelligatur dispensatus ad minorem, si minor contineatur sub maiori, iam patet ex adductis hic in vers. *ad tertiam*, & docent multi, quos refert, & sequitur Garcia, *de benefic p. 1. cap. 6. n. 39.* Campanilus, *in diuers. Iuris Canonici Rub. 11. cap. 23. n. 3.* Vbi restringit, quando minus illud comprehensiue, & necessario includeretur sub maiori, aut esset necessarium consequutiuum, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum; quia dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiua, vt plane probat Sanchez cum multis *de matrim. lib. 8. cap. 1. n. 19.* † Quod si minus non 13
dependeat à maiori, non includi dicendum est, quia non valet argumentum de maiori ad minus, nec extenditur ad casum habentem in se maiorem, siue diuersam rationem, vt probant Couarruu. *in 4. de spons. cap. 8 §. 8. n. 11.* Nauarr. *de redit. Eccles. q. 3. monitu 10. n. 1.* Molina, *de primogen. lib. 2. cap. 4. à n. 48* vbi additionat. Brunor. à Sole *in locis communibus* verb. *dispensationes sunt odiosa*, Salas, *de legib. disp. 10* Barbosa, *in pastorali p. 2. alleg. 45 num. 2.* cum Sanchez, *dicto lib. 8 de matrim. disp. 1. num. 31 & disp. 24. n. 17.* Garcia, *vbi supra*, Surdus, *decis. 268 n. 20. & 21* Caldas Pereyra, *de nomin emphyteus. q. 21 n. 5.* Gurierrez, *canonicar. lib. 1. cap. 15. num. 124.* Rendina, *in promptuario receptarum sentent. tom. 1. tit. 19. n. 12.* Molina, *de Iustitia tom. 3. tr. 2. disp 591. n. 2.*

Ad quartam quæstionis partem, an illegitimus 14
in sæculo dispensatus ad omnia, & quæcumque beneficia, hoc ipso possit eligi ad Prælaturas, & dignitates regulares? Et videtur quod non; quia è contra dispensatus ad dignitates regulares,

non censetur dispensatus ad Dignitates sæculares, vt docent Lezana *tom.1.quæst.regul. cap.* 18. *n.* 61. Rodriguez *eodem tract tom.1.quæst.* 13. *art.* 13. Sanchez *lib.5.moral.cap.5.n.* 16. cum aliis, quia priuilegia vi quorum conceditur talis dispensatio inducta sunt in fauorem solius Religionis & faciunt dicta *hic* in vers.*ad tertiam*.

15 Nihilominus in casu proposito dicendum est, vt dispensatus in sæculo ad omnia,& qualiacumque beneficia, hoc ipso possit religionem ingressus eligi ad prælaturas, & Dignitates regulares, cum ea dispensatio ita per verba vniuersalia fuerit, quasi quædam legitimatio, quæ ad omnes Dignitates,& Prælaturas extenditur; (imò ad Episcopatum per dicta *supra quæst. præced.* vers. *ad vltimam*) & sic debet extendi, vt docent Pelizzarius, *vbi supra cap.2.sect.3.n.*144. Lezana *dicto tom.1.cap.*18.*n.*61. Diana *p.*10.*tract.*13.*misc.dicta res.*39. vers. *vtrum autem*.† Fateor tamen non

16 improbabiliter loqui Bordonum *in cons.regular. tom.1.res.*12.*n.* 58. absolutè tenentem dispensatum ad Dignitates sæculares, non censeri dispensatum ad Dignitates Regulares, sicut nec è contra (vt dictum est) dispensatus ad Dignitates regulares, non censetur dispensatus ad Dignitates sæculares, nisi fieret absolute per verbum *legitimo*, quod ample accipitur, non per verbum *dispenso*, quod strictè, vt sæpius diximus.

17 Ad quintam quæstionis partem, an illegitimus, cui dispensatum est à Papa, vt possit obtinere beneficium curatum, si postea efficiatur Religiosus, egeat noua dispensatione, vt Prælatus fiat regularis? Resolutio huius dubij pendet à proxime scripto in vers.*ad quartam*, & in hoc puncto absolutè, vt egeat noua dispensatione docent Nauar. *cons.*1.*qui filij sint legitimi in nouis*, quam sequitur Ludouic. Miranda *tom.*2.*q.* 2. *in manuali Pral. tor. art.*5.*in fine*, Sayrus *in floribus decis.sub dicto tit.qui filij sint legitimi.dec.*5.*1.in fine*, Barbosa *in cap.fin.hoc tit.n.* 4. Diana *p.* 7. *tract.* 10. *miscel.res.*6.*in fine*, vers. *nota*.

18 Sed quia video, vt Rebuffus *in praxi beneficiali tit.de dispens.super defectu natal. n.*75. & 76. dicat quod illegitimus dispensatus, dum est sæcularis ad quæcumque, & qualiacumque beneficia obtinenda, si religionem ingrediatur, possit in ea habere Prioratū regularem. Et hanc quæstionem Barbosa vocet difficilem; ideo ego existimo terminandam per resoluta in proxime simili quæstione relata hic in dicto *ad quartam*,& per dicta hic vers.*ad sextam*.

19 Ad sextam quæstionis partem, an si illegitimus ante ingressum religionis suscipiat ordines sacros,& postea ingrediatur, possit non solùm ascendere ad non susceptos, verùm & ministrare in susceptis in sæculo absque dispensatione; & quamuis pro parte negatiua faciant proximè adducta *hic*,& in aliis quæstionibus, quia dispensatio est strictè interpretanda, vt resoluunt Iura *hic* in textu nostro, *in cap fin.infra,cap.*1. *eodem lib.* 6. vbi communiter DD. & cum infinitis Barbosa *in pastorali dicta alleg.*45.*n.*1. & *alleg.* 33. *n.* 7. quoniam *supra* retuli *sub dict.quæst.*5. Nihilominus, quia vt iam *supra* dixi, hæc intelliguntur, quando vni, vel alteri dispensatio conceditur; non verò quando in fauorem religionis emanauit, cum tunc sit ample interpretandum, vt docent Henriquez *in summa lib.*7.*cap.*12.*§.*3.& *cap.*14. *n.* 4. *in fine*, Oldrad. *cons.*360.*n.*4. vers. *considerandum est*, Sanchez cum aliis *dict.lib.*8.*de matrim. disp.*1.*n.*13. ideo respondeo affirmandum cum Barbosa *hic n.*2.vers.*deinde*,& Sanctarelo *variar.resol. q.*39.*n.*8.† eo quod diximus ex textu nostro *supra q.*1. tanta sit vis ingressus religionis, professione sequuta, per *ibi* dicta, & quæ ex infinitis 20
idem colligit Barbosa *hic dict. n.* 2. *in princ.* & *dict.cap.fin.n.*3. Vbi quatenus glossa ibi: *potest dici, quod postquam intrauerint religionem, possunt promoueri ad ordines sine aliqua dispensatione.* intelligit de ingressu, qui fit per solemnem professionem; non verò de ingressu, qui dicitur educationis, seu probationis, cum alias posset esse fraus intrando quispiam quamlibet religionem, & suscipiendo sacros ordines, & postea exeundo ante professionem, vt dicunt Soto *in* 4. *sentent.dist.*25. *art.* 3. Angelus *in summa* verb. *nouitius n.*20. Siluester verb.*religio,n.*10. quos refert, & sequitur Ludouic. Miranda *in manuali prælator.tom.*1.*q.*5.*art.*10.*conclus.*1. quod verum est semper, quamtumuis Eman. Rodrig. *tomo* 1. *quæst.regul.*13.*art.*4. & Hieronimus Rodriguez *in compendio quæst.regul.res.* 76. *n.* 7. conetur defendere huius irregularitatem etiam tolli per receptionem habitus religiosi,& per educationem, quæ fit in religione.

Et tantùm est verum, quod si quis post professionem amissam in religionem ordines sacros suscepit, vel dicat de nullitate contra professionem, & probato cum effectu exeat, vel sit eius professio annullata per superiorem; tum quidem reuiuiscant illegitimitas,& irregularitas, qua ante in sæculo erat irretitus, vt post disputationē sectatus Riccius legendus *in praxi aurea res.*311. *per totam*, Barbosa *hic*. 21

Vnum tamen notabis, quod si illegitimus non dispensatus ausus fuerit celebrare in ordinibus susceptis; etsi grauissime peccet, nullam tamen denuo irregularitatem incurrat; quia nullibi est statuta; sicuti non est statuta seruis, & corpore vitiatis; eo quod absque dispensatione ordinarii in susceptis ordinibus ministrent † non enim ob violationem irregularitatis, irregularitas contrahitur, vt tradunt Innocent. *in cap. si celebrat.num.*3. *de clerico excomm.ministr.* Nauarr. *in manuali cap.*27.*n.*163.& 194. Gregor. de Valentia *tom.*4.*disp.*7.*q.*19.*p.*2. Diana *dict.p.*10.*tr.*13.*res.*30.*in fine*, Castrus Palaus *to.*6.*disp.*6.*puncto* 9.*n.*13. 22 23

Ad vltimam quæstionis partem, an religiosus dispensatus ad gradus, honores,& Dignitates ordinis necesse sit, vt exprimat qualitatem illegitimitatis, num spurius sit, naturalis, sacrilegus, aut incestuosus. Et repetitis quæ dixi *supr.q.* 6. *vers. ad quartam*, verbo & *confirmatur*, nunc dicendum est, vt teneatur exprimere qualitatem irregularitatis per ea, quæ latè dixi *in cap.*1. *cap.* 3. 7. 17. 20.& aliis *de rescript.* & *per reg.*8 *de regul. Iuris*, vbi quod in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus: ita Miranda *tom.* 2.*in man.quæst. regul.*2.*art.*13. Portel. *de dubiis regular.* verb. *illegitimus n.*11. Peyrinus *de relig. Prælat.q.*9.*c.*5.*n.*145. Lezana, *in summa quæst.regul.tom.* 3. verb. *illegitimi reg n.*17. Auila *p.*7.*de cen.disp.*3. *dubio* 6.*conclus.*2.*notat.*1. ex ea ratione † nam tanto difficilius debet concedi dispensatio super illegitimitate, quando turpius dispensatus fuit genitus, & modus illegitimitatis est fœdior Leander *p.* 2. *de irregul.disp.*3.*q.fin.* 24 25

Non

26 Non desunt contrariæ sententiæ defensores: nam Pelizzarius *in manual.regul.tom.*1. *tract.* 9. *cap.*8.*sect.*3.*n.*100.& Diana *dict.p.*10. *tr.* 13.*miscel.*3.*res.*39.sub vers.*notandum*, qui nec dissentire videtur & Rodriguez *tom.* 1. *d. q. regul.art.*6.eo quod vere similiter credi possit,vt Prælatus regularis intendat dispensare cum Religioso illegitimo quocumque modo sit illegitimus,& alio, qui facilius concedi debeat talis dispensatio viris Religiosis,quàm clericis sæcularibus,stante quod ius canonicum hic in textu nostro Religiosos illegitimos hoc ipso, quod solemnem faciunt professionem, reddit habiles ad recipiendos ordines etiam sacros,de quo dixi latè, & *sub quæst.* 1. & 27 *sequentibus.* † Tamen quia *ibi* Pontifex excepit Monachos tantùm quoad ordines, & non quoad Prælaturas,& honores, ideo existimo pro prima sententia resoluendum in hoc puncto: nam ex quo talis illegitimus eget dispensatione, siue à Prælato concedenda virtute priuilegiorum iuxta quæ dixi *supra dict.quæst* 5.vers.*ad quintam* debet non alio modo dispensari,nisi præcedat narratiua qualitatis, quæ dispensatorem difficiliorem redderet redderet iuxta plura, quæ dixi *in dicto cap. super litteris* 20.*de rescript.*& alibi sæpe in eo tit.

QVÆST. VIII.

An Episcopus possit etiam cum illegitimis quibuslibet dispensare in sua Diœcesi quoad ordines, & beneficia, sicut Papa in vniuerso orbe? Et qualiter? An Capitulum sede vacante hoc idem possit? An ad Canonicatum, & dimidiam portionem? An vt ordinatus illegitimus possit ad sacros ordines ascendere, & in receptis ministrare? Et quid cum irregulari ex occulta illegitimitate? Et num cum proprio filio? Quid de Commissario Cruciatæ, ac delegato Papæ, vel Rege?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus solum electus,& confirmatus potest dispensare cum illegitimis omnibus ad ordines minores,& beneficia simplicia,vt* n. 3.& 4.

2 *Episcopus nondum consecratus potest exercere iurisdictionem Episcopalem.*

3 *Episcopus non dispensat cum illegitimis ad beneficium simplex, si requirat ordinem sacrum.*

5 Cap.litteras de filiis Presbyterorum n. 8. 9. & 10.

6 *Episcopus,vt dispenset cum illegitimo, requiritur causa.*

7 *Episcopus cum illegitimis solùm potest dispensare ex causa quoad ordines, & beneficia simplicia.*

8 *Dispensatio indefinitè concessa, est odiosa, & restringitur.*

11 *Episcopus,& si possit ordinare suum triennalem famulum, non tamen cum eo illegitimo dispensare ad ordines minores,& beneficium simplex,nisi sit subditus,&* n.12.

11 *Impedimento vno sublato de duobus impedimentis,non censetur sublatum aliud.*

13 *Episcopus num possit cum illegitimo dispensare ad beneficium simplex, cui inest cura animarum* n.14.& 15.

16 *Episcopus potest dispensare, vt illegitimus valeat obtinere canonicatum, dimidiam portionem,aut inferiora beneficia Ecclesiæ, cui est annexum curatum in cathedrali,vel collegiata.Sed resolue de cathedralibus, vt* à n.21.

17 *Tonsura sufficit ad obtinendos canonicatus in cathedrali,& collegiata.*

18 *Capitulum sede vacante valet cum illegitimo dispensare ad ordines minores, & beneficia simplicia* n.19.& 20.

19 Glossa in clem. 1. §. 1.de hæreticis,*verb.*capituli.

21 *Capitulum sede vacante succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis contentiosæ, & voluntariæ.*

22 Cap.1.de filiis Presbyteror.lib. 6. n. 23. 24. 25.26.& 28.

24 *Canonicatus in cathedralibus persæpe requirunt ordinem sacrum.* n. 25. Trid. sess. 24. cap.2.

25 *Cura solet accedere Prabendæ Ecclesiæ cathedralis per annexionem, non è conuerso.*

26 *Dispensatio Pontificia iam ex Trid. requiritur,vt illegitimus possit habere canonicatus.*

27 *Episcopus, etsi de iure communi valeret dispensare cum illegitimo ad obtinendum canonicatum,dimidiam portionem,& alia minora beneficia fallit si ex statuto requireretur ordo sacer.*

28 *Episcopus nequit dispensare cum illegitimis ad Dignitates,nec ad curata.*

29 *Episcopus non dispensat cum ordinato illegitimo vt in susceptis ordinibus ministret,etiam si bona fide ordinaretur,contra aliquos, vt* num.30.31.& 32.*sed solus Papa, vt* numero 33.

32 *Ordinatus ab Episcopo non suo, potest dispensari per proprium Episcopum, vt in susceptis ministret.*

34 Cap. liceat Episcopis, Trid. sess. 24. n. 35. ad 38.

35 *Episcopus nequit dispensare cum illegitimo occulto virtute Tridentini* sess. 24. in cap. liceat Episcopis.

36 *Relictum parentum non est infantis,*

37 *Natalium defectus, quantumuis occultus, solum à Papa dispensatur ad ordines sacros,non ab Episcopo contra aliquos* supra n.34.& infra n.38.

39 *Episcopus dispensare potest cum suo filio illegitimo ad ordines minores, & beneficium simplex,etsi non doceat.*

40 *Commissarius Bullæ Cruciatæ verius est, vt non dispenset cum illegitimo ad ordines, vt* numero *contra aliquos,* numero 41. & 42.

42 *Bulla Cruciata verba pro dispensationibus competentibus commissario eius.*

44 *Legatus Papæ poterit dispensare cum illegitimo quoad ordines minores, & beneficium simplex, non quoad maiores, & curatum. Quid de dimidiis portionibus,& canonicatibus* n.45.

 46 Rex

46 *Rex quoad munera spiritualia non dispensat cum illegitimo, etsi possit quoad temporalia* n.47.

47 *Rex nequit inducere irregularitatem, nec eam auferre.*

1 VT ad omnes has difficultates respondeamus, aduerto dicendum, quod cum actus dispensandi sit Iurisdictionis, & non ordinis, possit non solùm Episcopus consecratus, verùm, & solùm electus, & confirmatus dispensare cum illegitimo ad ordines, & beneficium iuxta proxime
2 dicenda.† Potest enim Episcopus nondum consecratus exercere Iurisdictionem Episcopalem per illa, quæ dixi *supra de electione*, & DD. per textum *in cap. transmissam*, Suarez *de censur. disp.* 50.*n.*6.Barbosa *de offic. Episcopi alleg.* 45.*p.* 2.*n.*25.Castrus Palaus *ad censur. disp* 6.*puncto* 9. *n.*11.Leander *de irregul. tract.* 1. *disp.* 3.*quæst.* 59. quidem dicunt de capitulo sede vacante, & de alijs Prælatis habentibus quasi Episcopalem Iurisdictionem.

3 Ad primam ergo difficultatis partem video per decisionem canonicam *in cap.* 1.*hoc tit.lib* 6. communiter ab antiquis, & modernis firmari quod possit Episcopus cum illegitimis dispensare quoad ordines minores, & beneficia simplicia, hoc est sine cura, nisi aliud canonicum non obsistat, & dummodo sit tale, in quo aliàs dispensare possit; idest immediatè non fuerit patris iuxta quæ dico *in cap. sequenti*, vel si habeat Ecclesiam curatam annexam, quod an sit verum, infra disputo, vel si ex consuetudine, priuilegio, aut statuto requirat ordinem sacrum, vt colligunt ordinarij *ibi* Archid.Gemin.Franc.& alij, Gigas *de pens. q.*17. *in principio*, cum multis Nicolaus Garcia, *p.*7. *de beneficia, cap.*2 *ex n.*48.Barbosa *ibi* cum Lessio, Suarez, Henriquez, Auila, Acugna, Azor, & Campanilo *n.*1.& 2.Coninch, *de sacram. disp.*18.*dubio* 14.*n.*112.*&* *disp.*33.*n.*29.*dubio* 2.Hieronim.Venero *in examine Episcop.lib.*1.*cap.*20.*n.*28.Vgolinus *de cens.& irregul.cap.*14.§. 2. *n.* 3. Sayrus *de cens.lib.*6.*cap.*11.*n.*8.Gigas, *de pension.q.*17. *in princ*, Rebuffus *in praxi de forma lit.tons.n.*1 *& tit.de dispens.super defectum natal.n.* 8. Carolus de Grass. *de effectibus clericor. effectu* 1. *n.* 530. Cardosus *in praxi Iudicum* verb. *dispensatio n.* 38.Alcedus *de præmin. Episcop. Dignit.p.*1.*cap.* 8.*n.*31.Ioan.Mar.Bellet.*disquisit.Clerical.p.*1, *tit. de disciplina clericorum* §.3.*n.*25.Torreblanca *in pract. Iuris spiritual.lib.*2.*cap.*13.*n.*33.Molfesius *in Theologia morali tract.*2.*cap.*16.*n.*5.Late Felicianus de Vega *in cap. at si Clerici* § *de adulteriis à n.* 93. *de Iudic.* Alphonsus Leo *de officio cappellan.q.*4.*praxi* 6.*n.*74. Marcel. Vulpeius *in praxi Iudic.fori Eccles.cap.*47. *à n.*15.cum Barbosa *in pastorali dict.alleg.*45. *n.* 19 Marchinus *de ordine tract.*1.*p.*10.*cap.* 1. *dif.* 2. cum eodem Barbosa, Lotterius *de re beneficiaria lib.*2 *q.*48. *à*
4 *n.* 140. † Vbi addit ob generalitatem dicti textus extendi facultatem ab Episcopo dispensandi ad omnes cuiuslibet generis illegitimos, vt notant per glossam *defectum in dicto cap.*1. *hoc tit.lib.*6. Gemin *sub* 5. Ioan Monach *n.*1.*&* 2. Ancarran. *ante n.* 1. Campanil.*in diuersorio Iuris Canonici Rub.*11.*cap.*13 *n.*84.Barbosa *in dicto cap.*1.*n.*6. & omnes per verba dictæ glossæ ibi: *siue sit spurius, siue adulterinus, siue naturalis*, & quo quomodo ex incestuoso, & prohibito coitu, natus, iuxta quæ dixi *supra in Rub.*& probat etiam Suarez *de cens.dicta disp.*50.*sect.*5.*art.*2.*n.*2.dicens, quod hæc potestas conceditur Episcopo respectu omnium illegitimorum in quocumque gradu quia in illo textu indefinitè dicitur is, qui defectum patitur natalium.

Tota difficultas est, num possit dispensare quoad superiores, & sacros ordines; item quoad personatus, beneficia curata, canonicatus, & Dignitates &c. Et de ordinibus facit difficultatem *littera, cap.litteras* 14.*hoc tit.* in illis verbis *permittimus ordinari*, quibus nonnulli, vt refert *supra* Suarez existimant, vt illegitimi canonice tantum (licet non naturaliter) possint ab Episcopo dispensari ad sacros ordines: sic interpretantes dicta verba; idest permitti Episcopo, vt possit dispensare, Iuan Andreas *ibi*; & faciunt verba ibi: *si aliàs dignus inuentus fuerit.* 5

Et confirmatur, quia ad hoc vt Episcopus dispenset cum sit inferior à Papa, requiritur Causa; & quod eorum suffragantibus meritis fiat, glossa *in cap. requisitis* §. *nisi rigor.* 1. *q.* 7. Nauar.*cons.* 45.*n.*2.*de homicid.*Eman, Rodrig.*quæst.regul.*13. *tomo* 1.*art.* 14. *&* 15. Nicolaus Garcia cum aliis *p.*7.*de benefic.dicto cap.*2.*n.*49.Petr. Anton.à Petra *in tract.de potest.Princ.cap.*32.*dubio* 2.*n.*20. Carol.de Grass.*de effectibus clericor.in prælud.n.* 332.Vasquez *in opusculo de beneficiis cap.*3.§.1. *dubio* 3.*&* 4.Molfes.*in summ.Theolog.mor. tract.* 6.*cap.*7.*n.* 18. quæ videtur induci ex relatis verbis: *si aliàs dignus inuentus fuerit*, quæ respectu Pontificis dispensantis non videtur requiri. 6

Vera tamen sententia est, vt solùm possit ex causa dispensare quoad ordines tantùm minores, & beneficia simplicia, vt præter adductos *supra* cum multis ex illis Nauarro, scilicet Lessio, Rebuffo, Sayro, Barbosa, Garcia, & Vgolino, docet nouissimè Leander *de irregular. dicta disp.* 3. *q.* 50.per textum *in dicto cap.*1.*& fin.hoc tit lib.*6.† Nec obstant verba *dict. cap. litteras*, nam glossa *ibi* communiter probata per Abbatem, & alios, intelligit de solis ordinibus minoribus; quia talis dispensatio est odiosa, quæ indefinitè concessa, restringitur; nam cum largior est, additur distributio *ad omnes*, vel *ad sacros ordines* ex *dicto cap.*1. *& fin.* vbi notatur. Et comprobat nouissimè Franciscus Tondutus *p.*1.*q.cap.*14.*n.* 1. vbi de dispensatione cum illegitimo Riccius *in collect.*946.*ad d. cap.*1.cum Sayro & aliis. 7 8

Deinde quia textus *in dicto cap.litteris*, non concedit potestatem dispensandi, nec vllum ibi est verbum, quod hoc significet, sed ipse Papa dispensat, vt colligi videtur ex relatis verbis, *si aliàs dignus inuentus fuerit*, quæ declarat Suarez *dicta disp* 50.*sect.*2. vt non dispensationem, sed declarationem contineant, quasi dicat si aliud non est impedimentum (hoc) de quo *ibi*, non est impedimentum iuxta similia verba *cap. tuanos, & cap. fin. de homicid.* de quibus iam *supra* dixi. 9

Imo & quod ex littera *dicti cap. per litteras*, potius dispensatio arguatur; sed Pontificia, quæ non facilè debuit concedi, nec ab alio, quam à Papa, & quam verebatur concedere, ne aliis daret spem, similia petendi: vt concludit Suarez *dicta sect.*2.*n.*5.*in fine*, vel dicendum esse Pontificem dispensasse etiam quoad ordines sacros, vel certa tunc non potuisse Episcopum, sed Pontificem tantùm dispensare quoad minores ordines, & in his Pontificem dispensasse, vt indicant verba ibi, *vt ex eo defraudari se non debeat*, & illud non 10

plus

plus fuerit, quam potuisset ab Episcopo concedi, vt indicauit glossa, *in dicto c.1.hoc tit. lib.6.* cuius decisio quia posterior, quàm *dict. cap.litteras*, loquitur de potestate Episcopis concessa, de qua nondum erat alia decisio; & sic illam *dicti cap.litteras*, interpretandam de solo Papa, vt explicat idem Suarez, *dicta sect.5.n.2.in fine.*

11 Vnde infero vt licet possit Episcopus ordinare suum triennalem familiarem ex Trid. *sess. 22. de reformat.cap.9.* Iuxta quæ latè scripsi, *in cap.11. de temporib.ordin.q.4.* Sed non inde ex facultate illi concessa per *dict. cap.1. & 2.hoc tit. in 6.* possit cum illo dispensare ad ordines minores, nec ad beneficium simplex, legitimando illum super defectu natalium; si alias non sit ei subditus, Concilium enim solùm præstat, vt queat Episcopus ordinare familiarem triennalem, auferendo per illud triennium impedimentum, quod aliàs obstat subiectioni. Sed cum nihil loquatur de dispensando super defectu natalium, qui illegitimo illi adest, euenit, vt potestas illius Episcopi non porrigatur ad secundum, vt docent Nauarr. *cons.13. aliàs 27. de temporib. ordin.* & cum eo Auila, *p.7.disp.3.dub.6. concl.3.* Garcia, *de benefic. 2.p.cap.5.n.86.* Zenedus, *pract. quæst. 38. n. 31.* Riccius, *resol. 266. in fine*, Barbosa *de officio Episcopi* cum aliis *alleg. 5. n. 14.* Castrus Palao *tom.4.tract.17.de ordine disp.vnica puncto 15.n. 6.& tom.6.de censuris disp.6.puncto 9.n.7.* Leander *dict.disp.3.de irregul.q.53.*& omnes. † quia 12 sublato vno de duobus impedimentis, non censetur alterum sublatum ex *l. si domus ff. de seruit. urbanor.prædior.ex cap.ex tuarum de authoritate & vsu pallij argum.cap.dilectus de dolo, & contum.* hic enim prædicto familiari illegitimo duo impediunt, cur non possit ordinari ab alieno Episcopo; defectus nempe natalium, & quod non sit subditus; & sic sequi, vt quamtumuis per illam triennalem familiaritatem auferatur, non subiectionis impedimentum; eo quod iam censeatur subditus, sed non auferri impedimentum ex defectu natalium, cuius dispensatio solùm debet pertinere ad alium Episcopum, cuius ratione originis, & habitationis erat vere subditus.

13 Dubium autem est, numquid possit Episcopus dispensare cum illegitimo ad beneficium simplex, cui annexum est beneficium curatum? Et video DD. firmare quod possit; eo quod in prædicto casu beneficium curatum est accessorium, & minus principale: ita Gonzalez *irregul. 8. cancel. glossa 5.§.7.n.18.* Vazquez *de beneficiis cap.3.§.1.dubio 3.in fine n.7.* Barbosa *de offic. Episcopi dict. alleg. 45.n.24.* qui sic tenens cum Schilante, Alcedo, Azor, Stephano Gratiano, Zerola, Anton. Fabric. Bellet. Rebuffo, & Geminiano, dicit vt nemo de hac veritate dubitauerit per Iura, & rationes alibi ab ipso adducta; vti etiam sequuntur Leander *de irregul.dict.tract.2.disp.3 q.52.* Castrus Palao *de irregularitate disp.6.puncto 9.n.7.* sic ergo in fauorem Episcoporum iuxta dict. regulam *accesso-*
14 *rium* potest dici † sed non improbabiliter valet dici contrarium, cum dispensatio sit strictè interpretanda ex longe adductis *supra*, vt in terminis de beneficio curato annexo simplici, negant per glossam *in dicto cap.1.hoc tit.lib.6.* sub vers. *tale*, Panormitanus *in cap. nimis hoc tit. n. 2.* Tabiena, verb. *beneficium 2.q.14.in fine*, Sayrus *de cens. lib.*
15 *6.cap.11.n. 11.* † nisi pro prima sententia dicamus, quod licet dispensatio sit strictè interpretanda; at facultas dispensandi large, vt diximus *supra*, & inde fieri, vt ex quo *in dicto cap.1.hoc tit.in 6.* datum est, vt possit Episcopus dispensare cum subditis irregularibus ex defectu natalium, ad beneficium simplex extendatur eius facultas ad dispensandum, etiam si tali simplici beneficium sit annexum curatum.

Et hoc in sensu dicendum est cum supra relatis, quos sequitur Barbosa *dict.n.25.* idem procedere, si curatum sit annexum canonicatui collegiatæ, vel dimidiis portionibus, aut inferioribus beneficiis Ecclesiæ cathedralis; quia prædicta resolutio, quæ ex *dicto cap. 1.* adducta est, quod Episcopus possit dispensare, vt illegitimè natus obtineat beneficia simplicia, extenditur ad canonicatus collegiatarum Ecclesiarum, cum non habeant annexum aliquem ordinem sacrum, etiamsi sint alicuius insignis collegiatæ. † Cum ad huiusmodi canonicatus obtinendos, sufficiat prima tonsura; eo quod quis attingat 14. annum, vt dixi supra *de ætate ordinand.* idemque procedat in dimidiis portionibus, & inferioribus beneficiis cathedralium, quia non requirunt ordinem sacrum, nec illius ætatem, vt cum multis concludunt Barbosa *dicta alleg.45.ex n.20.* Garcia *de benefic. p. 7.cap.4.n.38.& 39.* de quibus paulo infra *hic*, & docent etiam Castrus Palao *supra n. 8.* & Leander *q.55.* Henriquez *lib.14.cap.8.n.10.lit.X.* Gonzalez, & Auila iam adducti. 16 17

Ad secundam partem quæstionis dicendum est, 18 vt capitulum, sede vacante possit cum tali illegitimo dispensare ad ordines, & beneficia simplicia; eo quod succedit, mortuo Episcopo, in omnimoda potestate Iurisdictionis, cuius ratione, vt dictum est *supra n. 1.* Episcopus nondum consecratus dispensat, nisi in casibus specialiter exceptis; inter quos iste casus non reperitur exceptus, docent Suarez *vbi supra dict.sect.5.n.6.in fine*, Diana cum multis *p. 4. tract. 1. res. 64.* Castrus Palao *dicta disp.6.punct. 9.n. 11.* Abila *dicta p. 7.disp.3.dub.6.conclus.2.vers.notandum*, Baunius, *tract.11. de cens. quæst.17. art. 1.* ante illos Federicus Senens, *cons.64.* & melius *cons. 30.* Franc. Pauin. *de offic. capituli sede vacante cap.7.p.1. & 2.p.cap.1. num. 5.* Panormit. *in cap.cum olim de maiorit.& obedientia*, Nauarr. *lib. 1. cons.7. hoc tit.*

Et licet contrariam sententiam amplecti vi- 19 videatur glossa, *in clem §. 1.* verbo *capituli de hæret.* cui fauent Ioan. Andreas, Dominic. & Francus, *in dicto cap.1.hoc tit.lib.6.* dicentes hanc decisionem egere alia Papali decisione propter Varias Opiniones, quæ versantur super potestate capituli Sede Vacante, de qua dico latissimè, *in suo tit.ne Sede vacante aliquid innouetur.* † Ni- 20 hilominus Barbosa, *in dicto cap.1. hoc tit. lib.6. num.3.* cum Zerola, verb. *capitulum*, vers. *tertio* in praxi Quaranta, *in summa Bullar.* verbo *Capitulum Sede Vacante*, vers. *secundo quæro*, Campanil. *in diuersorio. Iuris Canon. Rub. 11. q.13. num.81.* & Leander, *de irregularit. dicta disp. 3. quæst.51.* primam sententiam sequuntur, quam dicunt probabiliorem ab eo ralati Gutierez, Sazrus, & Cardosus, Flamin. Rebuffus, Syluester, & alii, quos etiam, sequitur Barbosa, *de officio Episcopi dicta alleg.45.num.27.* & Riccius, *in praxi fori Eccles.decis.157.num.4. in 1 edi-*
tione. † Vbi dicit quod capitulum succedit in 21 omnibus, quæ sunt iurisdictionis, tam contentiosæ, quam voluntariæ: tradit etiam Riccius, *collect.946.ad dict.cap.1. hoc tit. lib.6.* ex Sayro, *in*

*in decis.*34 *de temporib.ordin.*aliqua dico *in cap. penult.infra de offic.vict. q.fin.*

22 Ad tertiam quæstionis partem, quia iam hic dictum est, numquid possit dispensare cum illegitimo ad portiones,& inferiora beneficia Ecclesiæ cathedralis, & canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ,quia ordinem sacrum non requirunt, ideo nunc dubitatur, an ad canonicatum Ecclesiæ cathedralis; & quia de hoc dubio latius quàm alij disputat Nicolaus Garcia videndus, qui ex multis plures dicendi modos cumulat *de benefic. p. 7. cap. 2. ex num.* 56. & affirmantes sic teneant per glossam *in dicto cap.* 1.*hoc tit. lib.* 6. verb. *beneficium*, inter quos refert Archidiacono Lapum, Ancharranum, Dominic. Franc. *ibi*, Calderin. Oldradum, Iason, *in cons.* Seluam, Villa Diego,Posinuanum,Gigantem,Petr.Gregor. Nauarr. Tabienam, Armillam, Gambaram, Suarez, & Azor,quibus addo Torreblancam, & Campanilum *vbi supra n.*82.eo quod *in dicto cap.*1. permittitur Episcopis dispensatio in beneficiis sine cura,& cum canonicatus illam non habeant,etiam si illam haberent annexam,vt iam dictum est, indeque sequi, vt Episcopus valeat dispensare; & quia hæc dispensandi potestas, quæ in alium deriuatur,& late interpretenda,vt dictum est *supra*,& refert Garcia *d.cap.*2.*n.*59.per alia,quæ dixit cum

23 multis *cap.fin.in* 1.*p.n.*73.† Et sint etiam econtra infiniti negantes, inter quos Ioannes Monachus *in dict.cap.*1.Rota *decis.*2. *hoc tit.in nouis*, alias 136.*& decis.*3.*de officio ordinar.in antiquis,alias* 408.Bellarmera *decis.* 362. Felinus *in cap. postulasti sub n.*4. *de rescript.* Cosmas, & Vgolinus, quos refert idem Garcia *supra n.*66.quibus accedunt Zerola *in praxi* verbo *canonica* §.3.Marcellus Vulpeius,Fr.Emanuel, Alcedus, Loterius *de re beneficiaria cap.*48.*ex n.*153. Latè loquens,& alij. Ideo existimo sub distinctione hoc dubium explanandum.

24 Dicendum ergo est iam hodie iuxta sententiam, quæ negat non posse Episcopum dispensare, quia per Trid.*sess.*24.*cap.*12. omnes canonicatus Ecclesiæ cathedralis requirunt aliquem ex sacris ordinibus, ad quos cum non possit cum illegitimis dispensare ex multis, quæ adducit D. Lotherius *dicta q.* 48. *ex n.* 147. sequitur quod non possit dispensare; eo quod secunda opinio procedat de Iure antiquo iuxta fundamenta illorum,qui illam defendunt,cum alia sit communis opinio,& quidem multum Iuridica contraria,quæ roboratur ex dictis iam *supra*, vbi quod dispensatio ad minora beneficia,non porrigatur ad canonicatus, & Dignitates, nec ad beneficia curata; & hoc propter præeminentiam canonicorum Ecclesiæ cathedra-

25 lis super alios Clericos minores. † Et quia cura solet accedere Præbendæ Ecclesiæ cathedralis per annexionem,non autem èconuerso,*cap.extirpandæ* §. *qui vero de præb.* itaque in terminis distinguunt Maiolus *de irregularitate lib.*1.*cap.*8.Zerola *in praxi Episcop.p.*1.verb *canonici* §.3.Sayrus *de cens.lib.*3.*c.*11.*n.*13.Auila *eodem tract.p.*7. *disp.*3.*dubio* 6.*membro* 3.Henriq.*lib.*14.*cap.* 8.§. 10.*ad finem*,Lessius *de Iustitia lib.* 2. *cap.* 34.*n.* 86.idem Garcia *de benef. dicto cap.* 2.*p.* 7.*n.*65. Schilante *de priuileg.clericor. c.* 4.*à n.*52.Lotter. *dict.q.*84.*n.*173. Barbosa *de officio Episcopi dict. alleg.*15.*p.*2.*n.*33.*&* 34 idem *in dict.cap.*1. cum Sayro,& aliis *n.*4. dicens secundum hanc in omnibus Ecclesiæ cathedralibus quod omnes canonicatus,& portiones habere debent annexum ordinem Presbyterij,Diaconatus,& subdiaconatus, Bonacina *de cens.irreg.disp.*7. *q.* 2. *p.* 3. *circa finem*,Philibertus *de ordine tract.*1.*p.*10 *cap.* 1. *n.* 13.Cornejo *in* 3.*p.tract.de irregul.disp.*15. *dub.* 2.*q.*1.& alij.

Nec obstat dicere cum Azorio 2.*p.instit.moral. lib* 6. *cap.* 3. quod si adhuc Episcopus dispenset, 26
possit sustineri, etiam si ordinatus non sit canonicatum suscepturus,cum valeat intra annum datum de Iure ad ordines suscipiendos adipisci dispensationem Pontificiam, & ordines sacros recipere; aliàs canonicatus renunciando; quia supposita Concilij Trid.decisione, dicendum est omnino requiri dispensationem Pontificiam ratione requisiti ordinis sacri, qui etsi intra annum possit suscipi,tamen non inde sequi, quod possit aliquo modo dispensari ad prædictam canonicatus obtentionem,nam eo ipso quod ordo sacer requiritur ex Trid. debet canonicatum suscipiens habilis esse ad eum ordinem suscipiendum, qui vt patet absque Pontificis dispensatione præstari valet ex *dicto cap.*1.*hoc tit.lib.*6. sic respondent prædictæ obiectionis Castrus Palao *d.disp.*6.*de cens.punct.* 9.*n.*8.Leander *dict.*2.*p.de irregul.disp.*3 *q.*54.

Vnde iam est dicendum, quod etsi Episcopus 27
possit dispensare iuxta *supra* relata in beneficio simplici,& in aliis portionibus dimidiis,& beneficiis minoribus Ecclesiæ cathedralis, ac Canoniis Ecclesiæ collegiatæ, limitetur hoc si ex statuto speciali,aut ex institutione sit prædictis beneficiis annexus ordo sacer; quia tunc iam ratione talis ordinis annexi, in quo non dispensat Episcopus iuxta dicta *supra hic à n.*2 fit,vt hæc limitatio sustineatur:ita Lotter.*vbi supra dict.q.*48 ex *n.*147. Barbosa *de officio Episcopi dict.alleg.*45.*sub n.*34. glossa *in dicto cap.*1.sub vers. *tale*, quam etiam sequuntur ibidem Ioannes Monachus *n.*8.Franc. *n.*8.Ancharran.*n.*2.Campanil.*dict.Rub.*11.*cap.*13. *n.*85.Barbosa *dicta alleg.*45.*n.* 30. quorum resolutionem dicit Azor *instit.moral.p.*2.*lib.*6.*cap.* 3. *q.* 15. ante legendam de beneficio, quod sacrum ordinem requirit,priuilegio,consuetudine,vel statuto, in quibus Episcopus nihil habet Iuris, & potestatis.

Et quantumuis inquam dicta facultas dispen- 28
sandi ab Episcopo ample accipiatur,nihilominus dispositio *dicti cap.*1.*hoc tit.lib.*6.non extenditur ad id,vt possit dispensare Episcopus cum illegitimis in dignitatibus, vel personalibus,etiam sine cura,nec ad beneficia curata ex decisione textus *in cap.fin hoc tit.*& Glossa, *in dicto cap.* 1. verb. *beneficium*,Garcia,*supra n.*53.Barbosa, *de officio Episcopi d. alleg.*45.*n.*29.cum Henriq.P Gregor. Lessio,Molina,Azor,Ledesma,Campan. & aliis, cum aliis idem Barbosa,*in dict.cap.*1.*n.*9.per gloss. ibi,*quia in personatu, vel Dignitate, etiam sine cura non credo,quod dispensari possit.*

Ad quartam quæstionis partem an ordinatus 29
illegitimus possit ad ordines ascendere, & in susceptis ministrare? Et quia solet fieri distinctio inter ordinatum mala, aut bona fide, vt explicent textum,*in dict.cap.fin.hoc tit.lib.*6.Alij vero in vtroque casu affirmant, vt possit dispensare. Alij tamen de ordinato bona fide dicunt, vt possit cum eo dispensare, vt in susceptis ministret, non vt ascendat ad alium. Alij tamen in vtroque casu negant de ordinato mala fide, securior probat sententia, vt nequeat dispensare; quia & de bona fide ordinato ita etiam procedit:nam cum generaliter *in eo cap.* ea potestas negatur.

Episcopo

Episcopo ex dictis *hic a n. 1.* credibile non est vt propter vnum ordinem sacrum male susceptum queat habere Episcopus nouam potestatem dispensandi,vt alius etiam sacer ordo suscipiatur.Et est ratio,quia si,vt in *d. n. 1.* late dictum est ex eo *c.* 1. potestas Episcopi solùm extenditur ad minores ordines,& minora beneficia: qua de causa ex iniquo facto illegitimi ordinati in sacris, possit virtute potestatis relatæ Episcopus aufferre irregularitatem ortam ex defectu natalium, vt ordinatus ministret in ordine sacro suscepto bona, aut mala fide,nec vt ad alios queat ascendere.

30 Et quamuis consideretur aliqua ratio congrua, vt Papa concederet Episcopo talem facultatem, verum quia nondum ei concessa sit, nisi tantùm ad prædictos ordines minores, ad quos nec poterat dispensare ante decisionem *dict.cap.* 1.*hoc tit. lib.6.* sequitur euidenter, vt in nullo ex dictis casibus valeat Episcopus dispensare, de facili enim hac viâ fieret legi fraus, aduersus quæ iam *supra à quæst.* 1.diximus:docent hanc sententiam in terminis post antiquos Filiucius. *tract.* 19.*q.* 8.*cap.* 5.*num.*152.Cornejo *in tract. de irregularit.disp.* 15. *dubio* 2.*q.*1.*vers.sed quid si illegitimus,* Leander *eodem tract.dicta disp.*3.*q.*67. *&* 68. abundè respondens contrariis,Suarez *decens disp.*50.*sect.* 5.*art.*1.*n.*3 *&* 4.

31 Et sic non obstant Nauarrus,qui *in tit.hoc cons.* 4.*n.*2.citans Gratianum.9.*q.*2.*vers. his authoritatibus* sub *cap. non inuitati , cum cap. lugdunensi proximè sequenti* , videtur sentire, vt si contingat bona fide subdiaconum illegitimum ordinari,possit Episcopus cum illo dispensare quoad vsum ordinis sic suscepti , vt & notarunt Henriquez *lib.*14.*cap.*8.*n.*16.*lege* 10.*litt.H,*Auila *p.*7.*disp.* 3.*dubio* 6.*notab.*6.& Layman. *lib.* 1.*tract.* 5.*p.*5. *cap.*5.*n.*2. qui id porrigit ad ordinatum mala fide subtacendo scilicet occultum natalium defectum, colligens sic ex verbis textus *in cap.nisi cum pri-*

32 *dem.§.personæ de renunciat.*in vers.*Licet*:Quia respondetur ex dictis facilè , & quod illud Iuridicè, non potuerit dicere Nauarrus , nec alij,post eum, cum Nauarrus & Iura , quibus fundatur , solùm loquantur de alio casu diuerso, nempe quando quispiam ordinatur ab Episcopo non suo, in quo taliter ordinatus verum est, vt possit dispensari ab Episcopo suo quoad vsum ordinis sic suscepti, nam illa non est dispensatio in irregularitate , sed in suspensione contracta propter indebitam ordinis susceptionem contra subordinationem debitam proprio Episcopo, cui propterea merito talis dispensatio committitur ; sed non est verum de impedimento, quod prouenit ex defectu natalium ; & sic patet ex quodam scolio addito in fine illius Consilij Nauarri,vbi de alio etiam dubio egit Nauarrus Legendus , & Suarez optime expendens *dict.n.*5.*&* 6.Et sic nihil obstant Henriquez,Auila,& Layman proxime adducti.

33 Et minus obstant Sotus *in* 4.*dist.*21.*q.*3.*art.*1. Siluester verbo *suspensio* , & alij recentiores vocantes hanc potius suspensionem ab exercitio ordinis habiti , quàm irregularitatem ; quia horum authorum locutio non discrepat ab intellectu Suarez,quem admittimus, quare & si propter bonam fidem acquisitum fuerit ius per ordinationem ad vsum eius,hoc tamen non procedet,Episcopo dispensante, sed Papa, cui de iure incumbit ; & inde fit quod licet Diana *p.* 4.*tract.*2.*res.*64.*in fine,* & Castrus Palaus *de censuris disp.* 6.*puncto.*9.*n.*10. *in fine* , videantur sequi opinionem Layman loquentis etiam de ordinato mala fide , non sunt admittendi ex adductis pro nostra sententia.

Ad quintam quæstionis partem,an possit Episcopus dispensare cum irregulari ex occulta illegitimitate Iuxta *cap liceat Episcopis concil. Trid. sess.*24.quo cautum est,vt ex quacumque irregularitate prouenienti ex delicto occulto , valeat Episcopus dispensare; & quod facultas illius textus, de qua dixi aliquid *in cap. fin. de temporib. ordin.* & alibi extendatur ad hoc dubium ac docent Barbosa *de Iure Eccles.lib.*1.*cap.*1 .*nu.*156. cum aliis,Laurentius de Peyrinis *tom.* 1.*de relig. Prælat.q.*2.*cap.*5.*§.*9.*n.*145.& Petr.Cornejo *in* 3. *p.D.Thomæ tract.de irregularit. disp.*15. *dubio* 2. *q.*1 .Layman.*lib.* 2.*theolog.mor.tract.*10.*p.*1.*cap.*5. *n.*2.Auila *p.*7.*disp.*3.*dub.*7.cum Henriquez *lib.*14. *cap.*8.*n.*10.Port.*lit.. L.*, *&* posse alios viros doctos,Bauny, *tract.*11. *de cens.qu* 15.*assert.*3.*vers. quid si defectus*, Diana *p.*1.*tract.*15 *miscel.res.*21. Præpositus *in* 3.*p.q.* 5.*de irregularit.dubio* 16.*nu.* 131. qui omnes vocant hanc probabilem sententiam ; quia licet hæc prolis irregularitas sit ex defectu , rem tamen moraliter considerando oritur ex delicto , & quod Ecclesia eam inducendo,voluerit punire parentum incontinentiam, possitque sortiri rationem Papæ. Et quia omnia iura inducentia irregularitatem supponunt communiter peccatum in parentibus , ex quo illa oriatur , & aliis de causis , quas ponit Diana ex Præposito *supra p.*4.*tract.*2.*de irregul.disp.*64. 34

Adhuc verò dicendum est potestatem disponendi dari Episcopis in delictis occultis, quoad omnia,quæ ex dict. Trident. colliguntur : tamen non in casu nostro etiam occulto; quia,vt iam *supra* dixi *à quæst.* 1. Tridentinum non loquitur in impedimento natalium,quod non est delictum illegitimi, sed defectus. † Delictum enim parentum , non est delictum infantis illegitimi. Vnde, quia expresse Trid.loquitur de irregularitate orta ex delicto proprio, qua de causa poterit eius facultas porrigi ad dispensandum Episcopum cum illegitime natis , quoad ordines suscipiendos ; & sic dicit Suarez *dicta disp.* 50. *de cens. sect.*5.*n.*5. vt torqueat sensum qui dixerit concilium comprehendere irregularitatem ex defectu natalium, cum irregularitas ex delicto non dicatur, nisi ea, quæ contrahitur ex crimine ipsius qui irregularis est † concludens vt quamuis defectus occultus sit, solus Pontifex possit illum aufferre quoad sacros ordines recipiendos ex dictis *supra à nu.* 2. docent hanc sententiam communiter DD. inter quos etiam Hurtad *q.* 2.*de irregul.q.*20.Piasecius *in praxi Episcopali p.*1.*cap.*1.*n.* 56. *&* 60. Sayrus *de censur.lib.*6.*cap.*11.*n.*8.Vbi citat DD. 20. pro hac sententia, quam docent Bonacina *de censur.disp.*7.*puncto.* 3.*qu.*2.*nu.*15.Reginal.*in praxi tom.*2.*lib.*30.*tract.*2.*cap.*7.Filiucius *quæst moral. tom.*1.*tract.*19.*cap.*6.*num.*152. Alcecus *in praxi Episcopali p.*2.*cap.*6.*n.*30.Turrianus *de censuris. lib.*9.*disp.* 71. *dubio* 2. Diana mutans sententiam *p.*4.*tract.*2.*res.*64.Castrus Palaus *de censur. disp.* 6. *puncto* 9. *num.* 10. Leander *de irregularitate,* qui alios adducit *disp.* 3. *tract.* 2. *quæst.* 56. & alij. 35 36 37

38 Imo pro contraria sententia adducti non negant hanc esse probabiliorẽ,quam sequuntur, inter quos ex *ibi* adductis Layman, Baunij, Cornejo sic docent, & Egidius Coninch, & si vt probabilem illã admittat *de sac.disp.* 8 *dub.* 4 *n.*117. sed adheret huic nostræ,quæ corroboratur etiam,

nam

nam in præsenti casu, qui venit dispensandus non est Pater gignens filium ex damnato, & punibili coitu, aduersus quem nulla est imposita irregularitas, quominus possit ordinari; sed filius genitus ex tali coitu, qui cum infans, non potuerit delinquere minime ratione delicti proprij, potuerit irregularis existere, sed ex defectu tantum legitimitatis, quia delictum non est in ipso, sed tantum in Patre, aduersus quem ob illud, nulla est imposita irregularitas. Et Barbosa, *in pastorali 2. p. dict. alleg.* 45. signans hanc quæstionem ex Diana, & Trid. item & ex Machado eius verba referens sub *num.* 20. neutram decidit, ambas referens opiniones.

39 Ad sextam difficultatis partem, an Episcopus possit dispensare cum filio proprio illegitimo ad ad ordines minores, & beneficium simplex? Et licet Maiolus, *lib. 1. de irregularit. cap.* 12. id neget, tamen verius est posse, quia cum textus *in dicto cap. 1. hoc tit. lib.* 6. absolutè concedat Episcopis hanc facultatem, vt dixi *hic n.* 2. euenit vt quamuis minus non deceat, quod Pater Episcopus per se cum proprio filio illegitimo id faciat; si tamen fecerit tenebit dispensatio. Non enim Maiolus cui opponitur Suarez *dict. disp.* 50. *de censur.* sub verb. *vltimo sect.* 5. *n.* 6. fundat suam sententiam, nisi in quibusdam congruentiis decentiæ: sequitur Leander *supra dict. disp.* 5. *q.* 60. item & Barbosa cum Suarez, & Maiolo citatis *dict. alleg.* 45. *n.* 29. *in fine principij.* Alecd. *de præmin. Episcop. Dignit. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 18. Fr. Emanuel. *in summ. tom.* 3. *cap.* 58. *n.* 2.

40 Ad septimam quæstionis partem num Commissarius Cruciatæ aut Papæ delegatus possint dispensare cum illegitimo ad ordines, & beneficium simplex, sicut facit Episcopus, vel capitulum sede vacante, aut aliis ordinarius Iurisdictionem Episcopalem habens, de quibus dixi *supra* & breuiter notat Suarez *sub dicto n.* 6. Et de Commissario Generali Bullæ cruciatæ videtur quod non; quia obstat nimis dispositio textus *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. Vbi loquitur tantùm de Episcopo, & per extensionem de capitulo, & aliis ordinariis exemptis, Iurisdictionem Episcopalem habentibus.

41 Pro affirmatiua sententia, quam sequuntur Henriquez *lib. 7. de indulgent. cap.* 13. *n.* 3. *in fine*, Rodriguez *in additionib. ad Bullam* §. 13. *n.* 16. Castrus Palao *de irregularit. disp.* 6 *puncto* 9. *n.* 9. Diana *p.* 1. *tract.* 11. *de Bulla cruciata res.* 116. 117. & 119. Leander *dict. disp.* 3. *q.* 80. *de irregularit.* & omnes ex doctrina Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *disp.* 6. *n.* 23. dicentis posse hunc commissarium dispensare pro solo conscientiæ foro in affinitate consurgenti ex copula fornicaria in primo, vel secundo gradu, atque prolem susceptam, vel suscipiendam legitimam decernere, concurrentibus quatuor causis. Prima, seruata forma Trid. cum matrimonium est contractum illo impedimento. Secunda vt impedimentum sit occultum. Tertia, si adfuerit bona fides, saltim ex parte alterius contrahentis, qui tempore contracti matrimonij id impedimentum ignorabat: vltima, vt coniux qui cognouit impedimentum, certior fiat de prioris consensus nullitate, quamuis ei non declaretur causa nullitatis.

42 Hæc inquam per se satis non conuincunt obstante decisione *dicti cap.* 1 nec ad sit expressa facultas concessa dispensandi ad ordines minores, & beneficium simplex cum tali irregulari ex defectu legitimitatis; solùm enim potest confirmari ex doctrina Auilæ *de censur. p.* 1. *disp.* 10. *dubio* 5. Fernandez, Villalobos, & Rodriguez, quos refert, & sequitur Diana vbi proxime *res.* 110. qui fundant posse Commissarium Cruciatæ in multis irregularitatibus in verbis Bullæ ibi: *item similiter conceditur facultas dicto commissario dispensandi, & componendi super irregularitate cum his, qui quibuscumque Ecclesiasticis censuris legati, missas & Diuina officia* (non tamen in contemptum Clauium) *celebrauerunt, seu alias se immiscuerunt, & super alia qualibet irregularitate, præterquam ratione homicidij voluntarij, aut simonia, vel apostasia à fide, aut de hæresi, vel propter malum ordinum susceptionem contractam, cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & infamiæ, ac inhabilitatis exinde prouenientis abolitione, & executione ordinum non male susceptorum.* † Ex quibus verbis notant 43
adducti amplam facultatem dicti commissarij in dispensatione super irregularitatibus prouenientibus ex delicto ratione quorum verborum, potuerunt sequi sententiam affirmatiuam porrigere dictam facultatem ei ad dispensandum etiam in hac irregularitate, proueniente, non ex delicto, sed ex defectu natalium; & tunc deberemus considerare, vt maior sit facultas concessa Commissario Cruciatæ quam quæ data est Episcopo in iam adducto Trid. *cap. liceat Episcopus sess.* 24. de qua dixi hic in vers. *ad quintam*, & in hoc standum est praxi.

De legato autem Papæ quoad dispensationem, 44
de qua hic solent disputare DD. per glossam *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. *in glossa* ibi: *sedis Apostolicæ*; & ibi *nec sufficit dispensatio legati*, ex qua notant ibi antiqui, & Barbosa *n.* 11 item, & Parisius *cons.* 136. *n.* 26. *lib.* 4. Rebuffus *in praxi benef. tit. de dispens. super defect. natal. n.* 45. quos refert, & sequitur Mantica *decis.* 214. *n.* 3. vt legatus Papæ non possit dispensare cum illegitimo ad beneficia curata, nisi hoc ei specialiter à Papa concessum fuerit, & confirmatur ex dictis *à n.* 2. item & ex *cap. fin. hoc tit.* † Cum ergo respectu curati
id prohibeatur legato, videtur, vt quatenus ad ordines minores, & beneficia simplicia possit dispensare legatus; item ad portiones, ac canonicatus in collegiatis non exigentes ordinem sacrum. 45

De Rege inquam dicendum est ex dictis longe 46
in Rub. & q. 1. vt licet dispenset cum illegitimo quoad tēporalia, auferendo omnes defectus, quos lex ciuilis, vel temporalis potestas potuit introducere, qua de causa possit eos legitimare quoad officia etiam sæcularia, vt iam dixi, sed non in quam quoad munera Ecclesiastica eo † quod non 47
potuerit inducere irregularitatem, & consequenter, nec illam auferre propter eius incapacitatem: argum. eorum, quæ late dixi *in cap. nouit de Iudiciis à q.* 1. *ad* 6. & per dicta *in cap.* 2. *cap.* 3. *cap.* 4. 8. 17. & aliis eiusdem tit, & *in tit. de foro compet.* & quæ latissime dixi *in cap. Ecclesia sancta Mariæ de constit.* & in terminis post antiquiores *in cap. per venerabilem qui filij sint legitimi*, docent Couarruu. in terminis 2. *p. de sponsalib. cap.* 8. §. 8. *à n.* 18. Leander *de irregularit. tract.* 1. *disp.* 3. *q.* 81. Auila *de censf. p.* 7. *disp.* 2. *dubio* 6. *in fine*, Bonacina *q.* 2. *de irregularit. puncto* 3. *n.* 14. Suarez, *disp.* 50. *de cens. sect.* 5. *n.* 8. videndus vbi Late expendit, & dixi iam *supra* sub hoc capite.

QVÆST.

QVÆST. IX.

An Episcopus promouendo ad ordines illegitimum, seu alium, qui de iure communi promoueri non potest; in casibus tamen, in quibus potest dispensare, intelligatur cum eo dispensare? An possit dispensare cum illegitimo ad pluralitatem beneficiorum simplicium? Et an vt dispensatus à Papa ad vnum simplex beneficium, poscit ad aliud obtinere Episcopi dispensationem? An possit dispensare cum clerico Coniugato. Et an dispensatio præsumatur, si illegitimus in habitu & tonsura incedat? Et an dispensatus per suum Episcopum, possit beneficiari in diuersa Diœcesi? Et de aliis pro praxi.

SVMMARIVM.

1 *Dispensare intelligitur Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex eo ipso quod ordinet subditum, &* num. 14. & 15. *Vbi quid promouendo, aut dando ei beneficium.*

2 *Consensus pariter ex facto elicitur, atque ex verbis.*

3 *Facta potius exprimunt voluntatem.*

4 *Pupillus non potest sine tutore petere bonorum possessionem.*

5 *Dispensare censetur Prælatus cum subdito in irregularitate; eo quod mittat illum ad ordines suscipiendos* n.6.

6 *Absoluere nequit Episcopus ab excommunicatione & irregularitate de facto per actiones contrarias excommunicationi; secus in dispensatione irregularitatis,* numero 7.

8 *Episcopus nequit dispensare cum subdicto, vt valeat obtinere pluralitatem beneficiorum simplicium, nisi vt* n 9.

10 *Episcopus num queat dispensare cum illegitimo ad aliud beneficium simplex præter obtentum iam alia dispensatione Pontificia* n.11.& 12.

13 *Episcopus dispensare nequit cum clerico coniugato, vt obtineat beneficium vllum* numero 14. & 17. *nec administrationem Ecclesiasticam, vt* n.15.

14 *Episcopus non dispensat contra ius, nisi in casibus à iure expressis.*

16 *Coniugatus est incapax pensionis, quæ titulo clericali conferri solet.*

17 *Coniugatus, etsi non possit dispensari ab Episcopo, vt obtineat beneficium in titulum; est tamen capax stipendij illius, vt* n.18.

18 *Coniugatus poterit dispensari à solo Papa, vt obtineat beneficium.*

19 *Illegitimus incedens in habitu, & tonsura, intelligitur dispensatus ad obtinendum beneficium, quod decennio possedit, vel si beneficia plura possederit in præsentia sui superioris, vt* num. 20. 21.& 22.

20 *Beneficia plura incompatibilia possidens per decennium creditur iuuari titulo legitimo.*

21 *Rota in vna Hispalens Canon.* decisione 780. libro 5. parte 5. diuers, & numero 22.

22 *Triennalis possessor, etsi tutius sit, vel in possessione clericatus, & beneficij, non quidem in titulo.*

23 *Illegitimus dispensatus per suum Episcopum ad ordines, & beneficium, poterit ab alio quotumque ea obtinere.*

24 *Dispensatio debet fieri cum illegitimo expresse ante promotionem ad beneficium. Quid si de facto det ei beneficium, vt* numero 25.

26 *Dispensatio circa beneficia paterna per Episcopum:* remissiuè.

27 *Dispensatio dicitur nulla super pluralitate beneficiorum obtenta à iam dispensato per Episcopum ad minores, & simplex, tacito defectu, &* n. 28.

28 *Impetratio sine expressione dispensationis, vel obtentionis aliorum beneficiorum, num teneat, & qualiter error emendetur.*

29 *Episcopus dum dispensat cum illegitimo, non tenetur obseruare formam Iudicij, sed cum sola informatione extra Iudiciali.*

30 *Episcopus faciendo in collatione clericatus mentionem de dispensatione illegitimitatis, releuat illegitimum à probatione se rite ordinatum, aut beneficiatum,* numero 31.

31 *Promotus non tenetur Iustificare enunciatiuam, quam Episcopus facit in litteris ordinum, vt exemplificatur* numero 32.

32 *Solemnitas intelligitur precise, quæ requiritur in actu extraiudiciali à superiore exequuto.*

AD primam quæstionis partem, quia conducunt quæ dixi *hic sub quæst.* 4. vers. *ad secundam* de electo ad officia religionis per Prælatum, num eo ipso dicatur dispensatus &c. Ideo iam nunc breuiter dicendum est, vt eo ipso quod Episcopus ordinet aliquem subditum illegitimum, intelligatur hoc facto cum illo dispensasse; quia & similiter ex facto eius, quia potest absoluere inducitur absolutio realis † qui pariter consensus ex facto elicitur, ac ex verbis vt docent aliqui per textum *in l. de quibus ff. de legib.* ibi *numquid interest suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis, & factis, l. si Auia Cod. de Iure deliberandi, l. recusari, & ibi glossa ff. de acquirenda hæredit.* † Imo quod facta potius exprimant voluntatem hominum, quam verba notat ex prædictis Iuribus Gratian. *discept. forens. capite* 594. *numero* 10. Videndus Alex. *cons.* 164. *vol.* 7. *numero* 8. & in terminis Videtur sentire Barbosa *de officio Episcopi alleg.* 45. *parte* 2. *numero* 37. 1 2 3

Et confirmatur ex *l. fin. cod. qui admitti ad bonorum possess.* dum *ibi* dicitur quod pupillus non potest sine Tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit; 4

agit, sed si Prætor sciuit illum pupillum, dispensa-re, & defectum supplere videtur ætatis, vt notant, ac sequuntur Oldrad. *cons.* 329. *num.* 4. & 5. & *cons.* 330. per totum, præcipuè *n.*6. Natta *cons.* 402. *n.* 29. Roman. *cons.* 216. *n.*7. vbi Apostilla verb. *videtur*, & *cons.* 307. Maiolus *de irregula rit. cap.* 51. *n.*8. Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 17. §.4. *litt. P.* Suarez *de cens. tom.*4. *sect.*4. *n.*5. Decius *cons.* 18. *n.* 24. *tom.*1. Tyberius Decenen. *responso* 31. *n.* 8. *tom.*4. qui in terminis sic docent de casu nostro, & glossa *in cap. vlt. dist.* 51. verb. *qui concubinas*, glossa *in cap. si quis fuit dist.* 81.

5 Nauarro *c.* 25. *n.* 74. † Siluester verbo *irregularitas* in vltimis verbis, vbi censet idem de quocumque Prælato habente potestatem dispensandi in irregularitate, & mittente subditum ad ordines suscipiendos quem scit esse irregularem, vt tenuit etiam Anton. *in tract. de irregularit. cap.* 6. *n.*15. & quia inferior non præsumitur agere contra Ius, si potest Iure facere; tum quia in summo Pontifice illud est sufficiens signum, nec aliunde reperiatur prohibitum Iure positiuo Episcopi, dispensatio hoc modo irregularitate: alia adducit videnda D. Suarez *dict. disp.* 41. *num.* 4. & proprius *n.*5.

6 Vnde non obstat sententia contraria collecta ex doctrina Abbatis *in cap. diuersis fallaciis de clerico coniug.* Nauarr. *cons.* 4. *de simonia*, Marcelli Vulpei *in praxi Iudic. fori Ecclesiast. cap.* 47. *n.* 21. qui, etsi concedant in Papa, negant tamen in Episcopo, in quo requiri dicunt, vt expressè dispenset; quia horum sententiam tantùm ego admitterem in absolutione ab excommunicatione, & ab irregularitate, quod in illa Iure Ecclesiastico declaratum est Episcopum non posse absoluere per actiones excommunicationi contrarias, quod non est in dispensatione irregularitatis, vt distinguit Suarez, *sub dict. n.*6. etenim in tali facto creditur ab Episcopo dispensatum, quia cognoscit subditum, & causas, ob quas potest illum ad ordines admittere, non data prius dispensatione expressa.

7 Quo pacto nec obstant alia, quæ possunt hic cumulari ex dictis *in relata q.* 4. *vers. ad secundam*, etiam de Papa dispensante cum Monacho illegitimo solo facto. Nec dicta *supra q.* 2. *n.* 1. de Papa dispensante quoad ordines, vt non intelligatur dispensare quoad beneficia ex *n.* 30. & *quæst.* 7. vt nec dicatur dispensare, vt obtineat pensionem Ecclesiasticam; quia illa procedunt in Papa, qui certo certiorari non potest facile de qualitate subiecti, secus de Episcopo dispensante cum suo subdito: nam eo ipso quod dispensat ad ordines minores, censetur dispensare quoad simplex ex dictis *quæst.* 8. à *n.* 1. & patet ex his, quæ dixi de Prælato Religionis dispensante cum subdito illegitimo; ex adductis *ibi dict. quæst.* 5. in vers. *ad quintam.*

8 Ad secundam quæstionis partem, an possit Episcopus dispensare cum illegitimo ad pluralitatem beneficiorum simplicium? Et adiunctis, hic quæ de dispensatione Pontificia supra diximus à *quæstio.* 5. nunc breuiter respondetur, vt non possit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium cum illegitimo eoquod textus *in dicto cap.* 1. *hoc tit. in* 6. qui loquitur in singulari ibi: *& obtinere beneficium, cui cura animarum non imminet*; & sic cum simus in materia prohibitiua, non extendatur ad plura per *cap. gaudemus de diuortiis*, docent in terminis Dominicus *n.* 8. Franc. *n.* 4. *in cap. fin. dict. tit. lib.*6. Siluester verb. *beneficium* 3. *n.* 17. Armilla *eodem verb. n.* 32. Valentia *tom.*4. *disp.* 7. *q.* 9. *puncto* 3. *de secunda specie irregularitatis*, Toletus *in summa lib.* 1. *cap.* 51. *ad finem*, Zerola *in praxi p.*1. verbo *ordo* circa finem, Emanuel Sa, verb. *beneficium n.* 19. Azor. *p.* 1. *moral. lib.*6. *cap.* 3. *q.* 12. idem tenens quando vnum non sufficit ad sustentationem, & ait Nauar. *cons.* 26. *de prebend.* quod ex dispensatione ordinarij non potest illegitimus obtinere, nisi vnum simplex, & primum, quod sibi conferretur.

Ego inquam sequor dictam sententiam, etsi videantur sentire contrarium glossa 2. *in dicto cap. fin. hoc tit. lib.*6. Selua *de benefic.* 3. *p. q.* 12. *n.* 19. & cum eis Menochius *de arbitr. lib.* 2. *casu* 201. *n.* 56. de quo Videndus Garcia *de benefic. p.* 8. *cap.* 3. *n.* 4. & 5. qui etiam docet *p.* 7. *cap.* 2. *n.* 50. non admittens dictum Nauarri, quod nec ego admitto, cum verius sit, vt licet non possit sic dispensatus, siue à Papa, vt dixi in *dict. q.* 2. & in aliis, siue ab Episcopo multa simplicia beneficia retinere simul tamen, si primum adeptum dimittat, non est cur prohibeatur, vt possit semel dispensatus secundum simplex obtinere; imo & forte, vt aliqui sentiunt duo simplicia insimul, quando vnum non est sufficientis congruæ, vt aliqui supra dixerunt de dispensato à Papa. 9

Ad tertiam quæstionis partem an dispensatus à Papa ad obtinendum vnum beneficium simplex, possit, vt obtineat aliud ab Episcopo dispensari? Et in hoc dubio videtur respondendum ex proxime adductis, obstante pluralitate: sed video Campanillum *in diuersorio Iuris canon. Rub.* 11. *cap.* 13. Barbosam. *de offic. Episcopi dicta alleg.* 45. *p.* 2. *n.* 36 Riccium *in praxi aurea ref.* 64. tenere vt possit Episcopus sine alia dispensatione illi conferre aliud beneficium simplex: nam ex quo per dispensationem Pontificiam habilitatus fuit ad beneficium simplex, dicetur etiam habilitatus ad cætera simplicia sibi conferenda per Episcopum, dummodo Ius non resistat, vt sunt duo beneficia simplicia. 10

Adhuc excepto quod sic dispensatus per Papam stricte ad vnum simplex tantùm admittitur, vt *in dicta quæst.* 5. diximus *nisi*, vt ibi, videtur defendi posse contrariam sententiam; quæ certa inquam semper erit in dispensato à Papa, vt possit habere quodcumque beneficium curatum: nam si virtute dispensationis votum fuerit assequutus, non poterit, illo renunciato, virtute eiusdem dispensationis alterum assequi; ab Episcopo scilicet, vt ego intelligo Barbosam *in dicto numero* 36. *in fine*, Cardosum *in praxi Iudicum* verb. *dis-* 11
pensatio numero 19. † Etenim vt aduertunt Simon *de reseruat. q.* 64. *n.* 6. Mesobr. *in praxi habendi concursum prad.* 25. *in princ. n.*4. *secundum Romanam impressionem*, Barbosa *in pastor. dicta alleg* 45. *p.* 2. *n.* 19. sub vers. *in huiusmodi*, si illegitimus aliquod beneficium simplex obtineret à Papa, nequiret Episcopus cum illo super huiusmodi illegitimitate dispensare, propter appositionem manus Papæ. 12

Ad quartam, an possit Episcopus dispensare cum clerico coniugato? In quo dubio breuiter respondetur, vt non possit; quia hoc non reperitur expressum in Iure, vt sentiunt Abbas *in cap. Ioannes de clericis coniug. n.*7. Selua *de benefic.* 1. *p. q.* 7. *n.* 18 Lamberrinus *de Iure Patr. p.* 1. *lib.* 2. *q.* 7. *art.* 3. *n.*8. Probus ad Monachum *in cap. nullus* 13

de

de temporib. ordinat. in 6. n. 14. *&* 15. & cum Ostiens, Cardinali, & Abbate *in d. cap. Ioannes* Hojeda *de benefic. n.* 77. Flamin. Parif. *de resignat. beneficior. lib.* 4. *q.* 2. *n.* 29. Henriquez *in summa lib.* 13. *cap.* 10. §. 1. *in textu & glossa littera K.* Goncalez *ad regulam mensium* 9. *lib.* 2. *n.* 69. dicentes, vt coniugati, non possint, ex dispensatione
14 Episcopi habere etiam beneficium simplex † quia Episcopus non dispensat contra Ius, nisi in casibus in iure expressis, vt latè probat Nicolaus Garcia cum infinitis *de beneficiis p.* 11. *cap.* 5. *n.* 344. sunt inquam coniugati, qui ordinari prohibentur, incapaces beneficiorum, *cap.* 2. *dict. cap. diuersis fallaciis, & cap. cum decorem, de clericis coniug. cap. vnico.* vers. *in cæteris autem eodem lib.* 6. de quo DD. Barbosa *ibi* cum infinitis, Lambertin. *supra*, Capra *reg.* 97. *à n.* 23. Hojeda, & Flamin. *supra* Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 42. *n.* 14. & Gonzalez, ac Garcia *de benefic. p.* 7. *c.* 5. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 21. adeo, vt beneficia ante matrimonium obtenta, amittant, Garcia *vbi su-*
15 *pra, & in dicto p.* 11. *cap.* 8. cum infinitis † imo vt addit Cæsar de Grassis *decis.* 91. *&* 114. procedit etiam in administratione, quæ personæ Ecclesiasticæ assignatur, cuius etiam incapaces sunt con-
16 iugati, licet non sit beneficium. † Et idem Sanchez *dict. lib.* 7. *disp.* 44. *n. fin.* asserit clericum coniugatum incapacem esse pensionis, quæ titulo clericali auferri solet, nisi ex Pontificis dispensatione.

17 Vnde rectè Barbosa *in cap.* 2. *de clericis coniug. n.* 2. *in fine*, dixit cum eodem Flaminio, Selua, Sanchez *disp.* 42. *n.* 18. Garcia *dicto cap.* 5. *p.* 7. *n.* 4. Episcopum minimè posse cum coniugato dispensare, vt habeat beneficium Ecclesiasticum etiam simplex, quibus addo Valerium Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 119. Molfesium *in Theologia morali tract.* 6. *cap.* 7. *n.* 27. eundem Barbosam *de officio Episcopi dicta alleg* 45. *p.* 2.
18 *n.* 35. † absque eo vt obstet idem Thomas Sanchez *d. lib.* 7. *disp.* 44. quatenus dicit, vt licet non possit habere beneficium in titulum; possit tamen illud habere ratione stipendij, aut alterius ministerij temporalis, cum hæc obiectio loquatur in casu, cuius est capax laicus, vt alibi dico latè, cumque ex *d. c.* 1. *hoc tit. lib.* 6. solum permittatur dispensatio cum illegitimo ad ordines minores, & beneficium simplex, vt late dixi *quæst. præced.* quæ ante de iure erat ei prohibita, sequitur, vt nec in casu nostri dubij queat cum coniugato dispensare; quia talis dispensationis facultas residet tantùm in Papa, qui solus poterit dispensare ad qualecumque beneficium obtinendum, à coniugato, vt dixerunt Flamin. *de resig. tit. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 28. cum infinitis Thomas Sanchez *dict. lib.* 7. *de matrim dict. disp.* 42. *n.* 18. Barbosa *in dict. cap. diuersis de clericis coniug. n.* 3.

19 Ad quintam quæstionis partem, an dispensatio præsumatur, si illegitimus in habitu, & tonsura incedat? Et quia DD. discrepant, & multi affirment per regulam de triennali, de qua dixi *in Rub. de causa possess. & prop. q.* . *ex n.* 25. vbi ad quid iuuet annalis possessio. Et quia regula de triennali, quâ nititur hæc sententia, nempe, vt non sit verificanda, & probanda, elapso triennio, dispensatio allegata pro illegitimo solùm subsistit, nec operatur effectum, nisi quoad possessionem, & fructus dumtaxat, vt comprobat Campanilus pluribus decisionibus *in diuersorio Iuris canon. Rub.* 11. *c.* 13.
20 *n.* 107. ideo existimo subdistinctione componi, nempe, vt si decennio saltem illegitimus in beneficio steterit, vel beneficia incompatibilia possederit in præsentia sui superioris, credatur illum Iusto titulo iuuari, & dispensationem obtinuisse, vt optime ex Rota *decis.* 4. incipit fuit *conclusum n.* 8. *p.* 2. *diuers.* Barbosa, qui id non admittit in alio minori tempore *dict. alleg* 45 *in pastor. sub n.* 34. *in fine*, per illa, quæ tradunt Riccius *in praxi fori Eccles. decis.* 70 *in* 1. *edit. & resol.* 59 *in* 2. *edit.* Flamin. *de resignat. lib.* 3. *q* 6. *n.* 74. cum præsumatur tanto tempore à propriis Episcopis scitum, & quod non annuissent, nisi vidissent dispensationem, & quod alioquin prohibuissent inhabilem ministrare, siue incapacem obtinere beneficia, aut sine titulo.

Quare etsi per Rotam in vna Hispalens. Canonicatus *decis.* 780. *lib.* 3. *p.* 3. diuersè fuerit decisum teneri se clericum per litteras probare, & dispensationem remouentem natalium defectum antecessisse; & quia dispensationem allegans eam probare teneatur, cum non præsumatur, vt dicunt in terminis Bellamera *cons.* 10. *num.* 43. Mascard. *de probat. conclus.* 523. *sub n.* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *q.* 132. *sub n.* 72. Surdus *cons.* 145. *n.* 72. † Tamen vt dixit *supra* Campanilus illa decisio obtinet tantùm respectu proprietatis, hoc est validitatis, seu inualiditatis beneficij, aut collationis beneficij; non verò respectu possessionis clericatus, seu beneficij, inquo operatur dicta regula de triennali, de qua videtur loquuta alia decisio Rotæ Romanæ, quam memorat additio ad alteram Rotæ decisionem II. incip. *Voluerunt Domini*, siue 1. 8. *n.* 8. *hoc tit.* in nouis; quia ex longa possessione beneficij, exoritur præsumptio, & quod dispensatio intercesserit, vt tenent Flores de Mena *variar. lib.* 3. *q.* 23. *n.* 25. Gomez *super regula cancel. de triennali q* 0. vers. *nec obstat.* vbi quod liceat execrabilem allegare dispensationem, si triennio possedit; eo quod ea regula iubet etiam execrabilem, quod verum credo ad possessionem clericatus, & beneficij, non ad titulum præsumendum, & si videatur aliud à me dictum *in dict. Rub. de causa possess. à n.* 19. *&* 21. vbi videtur coæquari possessor triennalis cum decennali, quia ibi nihil dictum est de præsumpta dispensatione illegitimitatis ex illo tempore, sed tantùm de præsumendo titulo in triennali pacifico possessore, & in decennali, alias non impedito illegitimitate, quod minus est. Et pro praxi se nodatione ad hoc dubium applicabis dicta *infra in hac quæst.* vers. *Deinde*

Ad sextam quæstionis partem, an illegitimus dispensatus ad ordines, & beneficium per proprium Episcopum, possit virtute illius dispensationis obtinere beneficium à quocumque alio Episcopo? Et Respondeo affirmatiuè quod possit, scilicet in diuersa Diœcesi beneficiari, DD. per textum *in cap. cum olim de cle. ic. coniug.* vbi Abbas *n.* 1. Maiolus *de irregularit. lib.* 4 *cap.* 8. *sub n.* 8. vers. *proderit etiam, & n.* 9. Lotterius *de re beneficiaria lib.* 2. *q.* 48. *n.* 143. ex quo dicto patent resoluta à *quæst.* 8. præcedenti de dispensatione Episcopi cum illegitimo ad ordines minores, & beneficium simplex.

Pro complemento notant aliqui quod dispensatio debet fieri expresse ante promotionem ad beneficium: nam Episcopus promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare ex communi opinione, de qua testatur Rebuffus *in praxi tit. de dispēsatione super defect. natal. n.* 9. Lotter. *de re beneficiaria*

beneficiaria dicto lib.2.q.48.n.144. sed quid tamen de facto, dando ei beneficium, num dispensasse intelligatur, licet respectu ordinum iam sit explanatum *supra à n. 1.* & non respectu beneficij, si simplex sit, videtur idem dicendum, cum illud factum, quod sufficit ad tollendam illegitimitatem respectu ordinis, idem operetur respectu beneficij, & quia Episcopus non debet excedere à Iure sibi concessæ potestatis limites; ideo eam non porrigat, nisi iuxta propositum *in dicta quæst.8.& in hac à n. 1.* vti notanter dicunt Geminianus *in dicto cap. 1.hoc tit lib.6.num.5.* Barbosa *dicta alleg.45.num.19.* sub vers. *promatoria.*

26 Sed num possit dispensare cum illegitimis quoad beneficia paterna intra limites *dicti cap. 1.hoc tit. lib. 6.* expendo *infra* in tractatione sequenti.

27 Item notandum est quod dispensatus ab Episcopo, & promotus ad minores ordines, & simplex beneficium, si post modum, tacito defectu, impetret dispensationem super pluralitate talium beneficiorum, dispensatio sit nulla: sic Barbosa *in cap.fin.hoc tit.lib.6.* ex glossa *ibi*, verbo *sedem* ibi idem credo in Episcopo, vt traddit Sanchez *de matrim.n.8.lib.7.disp.22.* vbi & *à n. 6.* agit de mentione facienda in secunda dispensatione primæ, & quod aliàs secunda non valeat.

28 † Et notat Franc. Tondutus *infra* citatus.*cap.8.n.6.& 7.* idem agens de simili dispensatione, in secunda dicit quod debet fieri mentio de prima, addens, quod si noua dispensatio non petitur, impetratio sine expressione dispensationis sit valida, vt dicit Rota *in decis.5. hoc tit. in antiquis* Garcia *de benefic.p.7.cap. 2. num.73.* aduertit enim vt non omittatur in impetratione mentio aliorum beneficiorum per impetrantem obtentorum, cum omissio talis expressionis nullam sine dubio redderet illam impetrationem *ex cap.si motu proprio de preb. lib. 6.clem. 2. de officio ordinar.* & si in hoc erratum fuisset (ait Tondutus) adhibendum esse remedium per nouam prouisionem.

29 Deinde pro complemento notandum est, vt non teneatur Episcopus, seu ordinarius procedere in dispensationibus cum illegitimo ad ordines, & beneficium simplex in forma Iudicij; sed vt sufficiat sola informatio extraiudicialis, quando nullus ad est contradictor, & in commissione non adest clausula, *vocatis vocandis*: sic Puteus *decis.130.n.1.& 2.in nouis*, alias *decis.154.* Gonzalez *ad regul. 8. cancel. §. 9. glossa 1. in annot.*

30 *num.20.* Francisc. Tondutus *lib.1.quæst. can.c.8. num.3.* vbi addit quod si Episcopus in collatione clericatus fecerit mentionem de dispensatione illegitimitatis facta ab ordinario, seu Papa, non sit necesse ei, cui sic collatio facta fuit docere de aliqua processura Iudicialiter, aut extraiudicialiter super dispensatione facta, cum de iure præsumatur collationem ordinum ab Episcopo rite, & rectè & seruatis seruandis factam fuisse & ab ipso dispensationem examinatam.

31 † Nam dum Episcopus in litteris ordinum, seu clericatus nominat promouendum filium naturalem à summo Pontifice dispensatum, non tenetur promotus iustificare illam enunciatiuam.

32 † quia in extraiudicialibus semper præsumitur quod interuenerit solemnitas ad talem actum requisita, & quæ spectat ad officium exercentis talem actum, Innocent. *in cap.innotuit sub n.4. de eo, qui furtiue ord nes suscepit* Ferretus *cons. 621.* & quod antecesserit informatio, tamquam necessarium antecedens, Franc. Tondutus *supra n. 4. & 5.* qui alia dicens & *nu.6.& 7.* ibi similiter non esse opus quod in impetratione beneficij fiat aliqua mentio de dispensatione iam sortita effectum, & per ordinarium, dum primam tonsuram contulit executioni demandata, cum omnes actus, qui sunt in consequentiam siue sacros ordines siue beneficia conferendo, fiant tantùm in executionem ordinis præcedentis: sic cum Rota in antiquis *decis.3.hoc tit.*

QVÆST. X.

An filius in dubio præsumendus sit naturalis, hoc est natus ex concubina, an vero spurius, hoc est natus ex coitu damnato & punibili ad effectum narratiuæ pro dispensatione consequenda illegitimitatis? & an tollatur irregularitas illegitimitatis, non solùm dispensatione, aut professione, verum per morum probitatem, scientiam, & alias illegitimi dotes?

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus natus potius intelligitur naturalis, quam spurius, contra aliquos* numero 6. & 7.
2 *Filius genitus in sacerdotio, non præsumitur qui filius sacerdotis existit.*
3 *Filius naturalis natus dicitur ex parentibus, inter quos matrimonium contrahi poterat.*
4 *Delictum non est præsumendum.*
5 *Malum minus, & quod minorem maculam aspergit, est præsumendum.*
6 *Virgo in dubio mulier præsumitur, &* num.8. & 9.
7 *Concubinatus, vt Iustus sit requiris quod mulier non sit vilis conditionis.*
8 *Natus vt quis præsumatur ex stupro, vel adulterio, multa requiruntur.*
9 *Mulieris assertio stuprata dicentis cum iuramento, se virginem, creditur.*
10 *Dispensatio illegitimitatis cum qua narratione sufficiat.*
11 *Illegitimi ex canonibus antiquis admittebantur ad ordines, si merita eis suffragarentur. Hodie non sic, nisi professione, aut dispensatione, vt* n.12.
13 *Illegitimitatis irregularitas posita & propter vitiosam originem, quæ reputatur quædam vilis conditio, quæ non purgatur per pænitentiam.*
14 Cap.5.vsque ad 9.dist. 56.

AD primam difficultatis partem, & si Natta *in cons.411.nu. 10.* Alciatus *de præsumpt. reg.2.præs.5.n. 4. & responso 123.n. 10.& 268. num. 2. & 269. num.2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumptione 54. num. 2. & in cons. 60. num.12. lib. 1.* dicant spurium potius esse præsumendum. Nihilominus existimo vt in dubio talis sic natus præsumatur naturalis, & non spurius

spurius,ex eo quia ex regula textus *in cap. 2. hoc*
2 *tit.* † *& cap.veniens,de accusat.* patet non præsumi quempiam genitum esse in sacerdotio,licet sacerdotis filius existat.

3 Et quia iuxta modum, & vsum loquendi Iuris canonici receptum quidem est sufficere, vt filius sit naturalis eum natum ex iis, inter quos matrimonium contrahi poterat,vt patet etiam Iure Regio ex adductis *supra in Rub.* de quo sunt videndi Couar. *de sponsalib.in 2. p. cap. 8. §.4.in princip.* Sarmient. *select. interpret. lib. 1. cap. 7. n.2.*

4 Tertio quia delictum non est præsumendum, *l. merito ff.pro socio*,sed maius delictum est, vt dixi sub *dicta Rub.* ex coitu damnato,& punibili nasci,quàm ex concubitu lege ciuili non prohibito; ergo, & hanc sententiam firmissimè tenent Bald. *in cons.448.num.4.lib. 1.* Craueta *in cons.138.n. 1.& 166.* Alciatus *in cons.58.lib. 9. num. 13. & 158. n. 3. eodem lib.* Simon Pretis *in cons. 127. num.8.* Zephalus *in cons.608.n.10.lib.4.* Hypolitus Riminald. *in cons.157.num.109.lib.2.* Couar. *supr.dict.cap.8.§.3.in princ.* Faquineus *lib.3.cont.*
5 *cap. 43.* & alij † & ex eo etiam quia minus malum est præsumendum, & quod leuiorem famæ maculam aspergit: argum.text. *in l.si præcess.ff.de pœnis*,& sic sequuta est Rota Romana vt patet ex *decis.808.p.1.nouissim.*

6 Nec obstant DD. adducti contrarium dicentes;eo quod cum in dubio mulier virgo præsumatur ex traditis per Abbatem *in cap. 1. de adult.* Clarum *in §. stuprum.* verb. *sed pone*, & consequenter præsumatur extuprata; & sic ex stupro natus filius inde in dubio natus spurius Iudi-
7 cetur † præcipue si consideremus vt Iustus sit concubinatus requiri, quod mulier non sit vilis conditionis,& vt sit sola,nec cum alio rem habuerit, & vt protestatio præcesserit,sicut explicat di-
8 ligenter Grammat. *vot. 4.* † quia respondetur ex simili modo multa requiri in facto,vt quis etiam præsumatur ex stupro, vel adulterio, aut alias damnato coitu, quæ quo grauiora, & turpiora sunt, eo minus præsumenda videntur ex fundamentis nostræ sententiæ. Nec adductum Panormit.& Clari,quia isti DD. loquuntur in casu, vbi mulier se virginem fuisse aduersus stupratorem allegat; quo in casu in odium,& præjudicium de-
9 linquentis, mulier præsumenda est virgo. † Et quia assertioni mulieris stupratæ cum iuramento se virginem esse tempore stupri,creditur,quia talis assertio habet præsumptionem naturæ pro se: sic Faquin.etsi non ita clarè *supra*, Barbosa *in dicto cap.1.de adulter.* Farinac. *in crim. q. 147. à n. 135.* cum Tuscho,Gutierrez Menochio, & aliis, Rota apud eundem Farinac. *decis. 74.num.6.p. 4.sua praxis crimin.* & ex Regnicol. Salced. ad Bernard.Diez *in pract.cap.86.* vers. *nec ab huiusmodi*,Didac.Perez *ad Rub.tit.15.lib.7.ordin.pag. 279.col.1.* vers. *dubitatur.*

10 Itaque ad effectum dispensationis consequendæ, sufficiet dicere dispensandum se illegitimum esse absque eo quod addat speciem illegitimitatis cum eo in casu non requiritur ea expressio illegitimitatis,de qua diximus *hic sub q.6.* vers. *ad quartam*,in vers. *& confirmatur*,& *q. 7.* vers. *ad vltimam*,& *q.9.* vers. *item* in fine,ibi enim non erat in dubio dispensandus de qualitate suæ illegitimitatis.

11 Ad secundam quæstionis partem, etsi Innocentius III. *in cap. innotuit de electione* ex professo disputans, videatur affirmare cum aliquibus ex antiquis referens antiquos canones non prohibere vndecumque genitos ad quoscumque ordines promoueri, dummodo merita eis suffragentur;id est religiosi fiant, vel si paternam incontinentiam non imitentur, & Gratianus sequatur propter illos canones, qui habentur, præcipue *in 56. dist. à cap. 3. ad 9. & in cap. 12. & 13.* de quo Latè tractat Albertus Tertius *lib. 2. de vero, & perfecto clerico cap. 2.* † sed hodie 12
reuera ex *dist. cap. 1. hic*, & ex aliis adductis non admittitur hæc irregularitatis ablatio, nisi professione religionis, aut dispensatione Pontificis, seu Episcopi,eo modo, quo diximus *supra q.8. & 9.* & quia oppositum est contra *dict. cap. innotuit,& cap.litteras hoc tit.* in quibus non obstante scientia, & morum probitate, adhibetur dispensatio ad obtinendas Dignitates, & ordines. † Et quia cum irregularitas illegitimitatis 13
fuerit imposita specialiter propter vitiosam originem, quæ moraliter reputatur quædam vilis conditio,& infamia, quæ non purgatur per pœnitentiam vel quancumque bonam vitam, vt tradunt glossa *in cap.de his de accusat.* Tyraquel. *de moderand. pœnis*, sequitur, vt contraria sententia non sit practicanda in hac irregularitate, vt docent communiter DD. moderni, interquos Suarez omnino videndus *de cens. disp. 50. sect. 5.in fine*, Filiucius *de irregul.quæst. fin. cap. 5.* Palaus *disp. 6. puncto 9. in fine*, Leander *tract. 1. de irregul. disp. 3. quæst. 79.* † Dicentes ca- 14
nones illos antiquos intelligendos esse, intercedente dispensatione, dignos esse ordinibus propter bonos mores.

AD TEXTVM IN CAP. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII XIII. XV. XVI. & XVII hoc titulo Et in cap.XV.Trident.sess.25. & Clem.const.

Secunda pars nostri tituli pertinet ad prohibitionem, ne filij Clericorum in Ecclesia aut officiis paternis succedant, quæ in his, & aliis Iuribus infra referendis insinuatur.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Filij Clericorum, ne succedant in Ecclesiis, vel officiis parentum sub diuersis temporibus,expenditur,vt* n.2.3.4.5.

2 *Filij Clericorum Iure Decretalium, etiam legitimi, non poterant succedere in Ecclesiis parentum immediatè, mediatè verò sic. Quid?Const.*Clem.VII. *& postea* Trid. Concilio numero 3.4. & 5. *Et in quo differant* à n. 6. *& in quibus conueniant* numero 11.

3 *Filij Presbyterorum ex fornicatione nati nullo vnquam tempore obtinere possunt beneficia parentum,nec mediatè.*

 4 *Constitutio*

4 Constitutio Clem. 7. anni 1538. & numero 3.

5 *Filij Clericorum non succedunt in Ecclesiis parentum iam hodie quinque ex causis, vt n.7.8.9.10. & 11.*

1 OMnium Iurium vna, ac eadem debet esse tractatio, licet sub diuersis speciebus casuum cum omnia tendant, vel ad prohibendum, ne filij Presbyterorum possint succedere patribus suis in beneficiis, aut officiis Ecclesiæ, aut èconttra parentes filiis, vt etiam inuestigatur. Et quia iste prohibitionis modus fuerit diuersus iuxta distincta tempora, scito ergo qualiter in quocumque tempore, facilis erit inquisitio cuiuslibet obiecti, Iudicij, ac intellectus.

2 Igitur dicendum est de tribus temporibus vnum Decretalium, de quo *hic* in tit. *nostro*, & in Iuribus proxime adductis, iuxta quod filij Presbyterorum, etiam legitimi, non poterant immediatè succedere in beneficio patris, nisi ex dispensatione Papæ; mediate verò poterant succedere, vt habetur *in cap. ad extirpandas* 11. vbi quod filius etiam legitimus remouetur ab Ecclesia, in qua immediate successit patri, Vicario, vel Rectori, & *in cap. cum dilectus* 17. vbi non dispensat alius, quàm Papa, vt filius in Ecclesia Paterna immediate succedat, *& in capite ex transmissa* 7. vbi quod filius potest præesse Ecclesiæ, cui Pater præfuit mediatè, vbi DD. idem *in capite ex tua 9. cap. quoniam* 10. *cap. ad hæc* 12. *capite ad extirpandas* 11. *cap. Michael* 13.

3 Alterum iuxta constitutionem Clementis VII. de anno 1530. quæ in Bullario est 36. in ordine suarum constitutionum, cuius tenorem ponit Nauar. *in cap. si quando de rescriptis except.* 21. *in princ.* Gigas *de pensionibus quæst.* 86. de qua scribit Scortia *Theorema* 161. *epitome* 59. & in hac statuitur, vt de cætero filij Presbyterorum ex fornicatione nati nullo vnquam tempore quo quomodo obtinere possint beneficia, quæ eorum Patres in titulum, vel commendam, aut administrationem, seu vt aliis perpetuo vnita aliquando obtinuerunt; & sic nec immediatè, nec mediatè † & quod illa constitutio haberet locum in Clerico non Presbytero deducunt DD. per illa verba: *& præsertim sacerdotium, & illa alia, quæ Presbyteri, & clerici, & religiosi eorum patres &c.* & quod habeat etiam locum in filio nato ante clericatum, quia rationes militant, de quibus per Turrecrematam *in cap. Apostolica 8. quæst.* 1. & vt fuit resolutum per Rotam in vna Ariminens. S Pauli 27. Aprilis 1561. vt in decisionibus Orandini, & hoc siue beneficia fuissent cum cura, vel sine cura, sæcularia, vel regularia quorumcumque ordinum, quæ patres obtinuerunt in commendam, vel titulum, vel administrationem etiam ad tempus.

5 Vltimum, ac tertium tempus est S. Concilij Trid. *in dicto cap.* 15. *sess.* 25. in quo decernitur, quod vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo sacratis longissime arceatur, non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio in Ecclesiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quo quomodo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt habere. Quod si in præsenti scilicet tempore publicationis Concilij Pater, & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare extra Ecclesiam intra trium mensium spatium, aliàs ipso Iure eo priuatus existat, & super his quæcumque dispensatio subreptitia censeatur.

Videmus enim quantam mutationem hæc inter se tempora constituant, quasque differentias adstruant; & quod hæc conciliaris constitutio à Iure communi differat in quinque, responsum fuit à sancta congregatione, vt referunt Nicolaus Garcia *p.7.cap.* 3. *num.* 14. Barbosa *in dict. Trid. decreto cap.* 15. Idem *in pastorali 3.p. alleg.* 65. *num.* 2. cum aliis. † Primo quod non solum ratione successionis, pro vt de iure communi, sed etiam ob incontinentiæ paternæ memoria inualuit hæc prohibitio. † Secundo quod vt talis memoria longissime arceatur, non solùm immediatè, sed etiam mediatè contra Abbatem *in dicto cap. cum dilectus notab.* 2. *hoc tit.* † Tertio quod non solùm prohibetur successio in eodem beneficio, sed in alio quocumque, vt etiam in dissimili, dummodo sint in eadem Ecclesia contra ius commune, de quo per Abbatem *in cap. ad abolendam post princ.* † Quarto quod nedum prohibetur filius obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater obtinet, sed ministrare contra Ius commune, quod tantùm patri prohibetur ministrare, Abbas, *in cap. cum decorem hoc tit.* † Quinto quod nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filij contra ius commune; quo attento licebat parentibus renunciare beneficia ad fauorem tertij, imposita pensione soluenda pro filiis, vt multis rationibus resoluit Gigas *de pensionib. q.* 86. *n.* 5. *vers. prædictis tamen non obstantibus*, vt referunt etiam Barbosa, & Garcia iam adducti, Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol.* 327. *p.* 4. Fr. Sigismundus à Bononia *de elect. dubio* 75. *num.* 7. *vers. dubitari potest.* 6 7 8 9 10 11

12 Conueniunt tamen Trid. decisio, & const. Clem. 7. in eo, quod sicut dicta constitutio habet locum in filiis naturalibus procreatis ante clericatum; ita etiam dictum decretum, vt probat Garcia *dicto cap.* 3. *numero* 15. ex sequentibus verbis, *qui non ex legitimo matrimonio*, & S. Congregatio censuit his verbis *hoc decretum habet locum in filiis naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici.* His breuiter præhabitis iam oportet quod per quæstiones integra harum decisionum disquisitio plus pateat.

* * *

QVÆST.

QVÆST. I.

An illegitimus (supposita dispensatione) possit habere beneficium, in quo fuit beneficiatus eius pater, qui tempore concilij iam erat mortuus, vel resignauerat? vel obtinere illud beneficium, quod olim pater possedisset, sine legitimo titulo? vel si pater eius habuit tantùm titulum, & prouisionem beneficij, non autem possessionem? seu an filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel seruire tamquam Capellanus amobilis in Ecclesia, in qua eius pater tamquam Capellanus amobilis, seu vicarius temporalis seruiuit? vbi de multis casibus.

SVMMARIVM.

1 *Trid.* sess. 25. cap. 15. n. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. *& sub Rub. ex* n. 5.

4 *Filius illegitimus (supposita dispensatione) poterat habere beneficium, quod pater habuit, si iam erat mortuus, vel renunciauerat, &* n. 5. *& adducuntur quatuor declarationes, relatæ,* n. 6. *Extenditur ad plures casus, vt* n. 7.

5 *Res, quæ culpâ caret, in damnum venire non debet.*

7 *Filius clerici ante Concilium, in quibus casibus potuerit habere beneficium in Ecclesia patris, non obstante publicatione Tridentini.*

8 *Filius Presbyteri nequit beneficiari in Ecclesia, in qua pater tantum habuit possessionem beneficij sine legitimo titulo, & quare* n. 9. *nec vbi aliud pater possederit* n. 10.

11 *Ius in beneficio per titulum, & collationem acceptatam, censetur quis habere ante adeptam possessionem, &* n. 12. *fallit vt à* n. 13.

12 *Ius plenum in spiritualibus ex solo titulo acquiritur.*

13 *Filius non prohibetur beneficiari in Ecclesia, in qua eius pater habuit titulum sine possessione, &* n. 14. *fallit quando eius pater per Procuratorem possessionem adeptus sit, nec vnquam in Ecclesia resideat, vt* n. 15.

14 *Pater non dicitur habuisse beneficium, nisi habita possessione.*

15 *Beneficium, aut canonicatus dicitur obtinere, qui per Procuratorem illud possedit.*

16 *Filius nequit beneficiari in Ecclesia, quæ soror est alterius, in qua pater habet beneficium, saltim si resideat in paterna, vt* n. 17.

18 *Filius nequit beneficiari in Ecclesia, in qua pater habuit stallum in choro, etiam ratione Abbatiæ alibi habitæ à patre.*

19 *Filij illegitimi nequeunt ministrare, aut canere, ac officio sacristiæ fungi in Ecclesiis parentum, etiam si tantum pater inseruisset, vt cantor, vt* n. 20. *vel si de facto tantum habuisset beneficium, vt* n. 21.

22 *Filius Presbyteri non prohibetur inseruire, vt Capellanus amobilis in Ecclesia, in qua pater, vt talis, aut vicarius seruiuit.*

23 *Illegitimus non prohibetur habere canonicatum, qui erat portio tempore, quo Pater illum obtinuit.*

24 *Illegitimus non prohibetur obtinere Ecclesiam filialem, dummodo non teneatur ministrare in Matrice, vt* n. 24. *nec si pater in vtraque ministrauit, vt* n. 25. *intellige, vt* n. 27. *nam fallit vbi sunt separata beneficia.*

26 *Filius non prohibetur obtinere Ecclesiam vnitam, tamquam vicarius, etsi pater habuerit Ecclesiam, aut beneficium principale. Et hæc intelliguntur vt* n. 27. 28. & 29.

30 *Filius non prohibetur obtinere Episcopatum erectum ex parte Diœcesis, in qua cuius pater fuit Archiepiscopus.*

31 *Filius illegitimus non potest obtinere Ecclesiam Cathedralem, nec seruire per substitutum, etsi eius pater fuerit beneficiatus.*

32 *Filius, & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia, alter deuotione, alter causa legati.*

33 *Filius, & pater possunt processionaliter concurrere, vnus tamquàm beneficiatus, alter vt capellanus diuersarum Ecclesiarum, limitatur* n. 34. *&* 35.

36 *Filius illegitimus non prohibetur cum patre habitare, clerico, etsi aliqui Episcopi, & ordinarij prohibeant, vt* n. 37. & 38.

38 *Clerici filius in Episcopatu Pampilonensi, prohibetur habitare cum Patre.*

39 *Filius illegitimus prohibetur succedere in capellania, quæ fundari solet pro parentela.*

40 *Filius Episcopi non prohibetur, habere beneficium in Diœcesi patris nisi in cathedrali.*

AD primam difficultatis partem videtur respondendum de rigore Iuris, vt illegitimus non possit habere beneficium, in quo fuit beneficiatus eius pater, qui tempore Concilij iam erat mortuus, vel resignauerat; sic vt non posset ea retinere: ita Nauarr. *in cap. si quando de rescriptis in actuario. n.* 11. *&* 12. *ex folio* 59. qui interrogatus ponens sententiam affirmatiuam *dict. n.* 11. *in eodem n.* 12. negatiuam fundat, primo ex causa finali Concilij iam relatâ, *vt paternæ incontinentiæ memoria à locis consecratis longissime arceatur*; quæ memoria refricari videtur, quoties cernitur filius esse beneficiatus in illa Ecclesia, vbi pater habuit beneficium, etiam si iam ille mortem obiisset. † Item ex illis verbis Concilij, *nec in illis Ecclesiis*, scilicet in quibus Patres eorum fuerunt beneficiarij, *quoquomodo ministrare*; & ita quod vetat ministrare in habitis iam beneficiis: nam quod obtinere nequirent prius dixit; & ita quod illa verba essent superflua, inquit Nauar. nisi hoc significarent, quod non esse dicendum ait per *cap. si Papa de priuileg. lib. 6. l. si quando Cod. de inofficioso testam.* ponderans quod Trid. in illis verbis non disponit de re præterita, sed de vsu rei præteritæ, qui est futurus; ad quod etiam idem posuit plura, quæ possunt deseruire pro hoc fundamento, *in dicto cap. si quando de exceptione postrema pre parte E.* † Tertio quod illegitimus non potest post dictum Concilium obtinere beneficium in Ecclesia, in qua Pater habuit etiam post 20. & 30. annos à morte illius elapsos Quarto quod illius capituli contextus significare videtur, non 1 2 3

quæst.6.n.2. & 55.& 78.n.5.Molina *de Iustitia tom.1.tract.2.disp.2.vers.dixi superius*,& *disp.3. in fine*,Gonzalez *ad regulam.8.ca.cel glossa.15. & 33*.Aloisius Riccius *in collect. decis.* 1658.p 5.sic vt ex illo textu notant Tyraquellus *de iure primogen.q.17 nu. 11.& oppin.12.n. 2.* vterque Barbosa,Augustin.*in dicto cap si absenti n.4.& 5.*
12 Petr. *p.2.Rubricæ ff. soluto matrim.n.83.*† quod in spiritualibus ex solo titulo absque traditione plenum ius transferatur. Deinde quia etiam hic militat innocentiæ causa, quam posuit Trid.sicut quando pater possedisset.

13 Adhuc in præsenti dubio dicunt Doctores,vt non comprehendatur filius eius, qui habuit titulum sine possessione; quia vt non dicitur obtinuisse beneficium adhuc vt comprehendatur sub prædicto decreto ille. qui fuit prouisus & litteris non expeditis, ac possessione nondum habita, cessit alteri,vt docent decisum,ac declaratum Nicolaus Garcia.*dicto cap.3. p. 7. de benefic.sub n.56.* in verbis sequentibus:*illum verò,cuius pater sola Romani Pontificis signatura sibi obtinuit conferri canonicatum eiusdem Ecclesiæ, sed nec Ecclesiæ, sed nec litteras Apostolicas expediuit, nec vnquam habuit possessionem,non comprehendit*.& ibi *non dicitur habuisse adhuc,vt comprehendatur sub hoc capite ille qui fuit prouisus, & litteris non expeditis,& possessione non habita, cessit alteri*: ita etiam sequuntur Armendar *in dicta leg.1.ad leg. Nauarra hoc tit num. 22.* Campanil.*in diuersorio iuris canon.cap.13.n.67. vers.si vero*,Barbosa *in dicto cap.15. Trid.sess.25. de reform. num. 36.*
14 ita similiter iuxta subiectam materiam pater non dicatur habuisse beneficium, nisi habita possessione, per quam causatur vitium in persona filij; non enim ante illam inducitur successio,aut paternæ incontinentiæ memoria, vt sentiunt expositores concilij in eo capite, & Barbosa *ibi n.21.*

15 Tamen si pater per se, aut per procuratorem obtinuit possessionem, reuera filius includetur in Trid. cum militent adductæ causæ. Et est ratio, quia qui per procuratorem apprehendit beneficij possessionem, aut canonicatus, etiam si nunquam in Ecclesia ministrauerit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc vt filius in eadem Ecclesia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non possit, vt referunt decisum Barbosa *p. 3. de offic. Episcopi. dicta alleg. 45. n.7.* Armendar *supra n.20.& 44.*Campanil. *dicto cap 13.nu 67.*& Nicol. Garcia *dicta p. 7. cap. 3. de beneficiis sub dicto n.56.in 2.declarat* ibi:*nec etiam filius eius, qui tantum per procuratorem recepit possessionem, potest habere beneficium in eadem Ecclesia*, Iulius Labor *variar.lucubrat.tit 4.cap.16.num. 15.* & iterum Barbosa *dict.cap.15.Trid.num.15.*

16 Et subdit Armendar *ad leg. Nauarr. in dicta l.1.hoc tit.n.45.*& cum eo Barbosa *dicto num.15. Trid. in fine, & 16.* quod in Ecclesiis sororibus aliarum Ecclesiarum (sicut sunt aliquæ in Hispania) in quarum altera residendo, præsupponitur residere in principali, non posse pater residere in vna, & filius in altera,refert decisum Nicol. Garcia *dict.p.7.cap.3. de beneficiis num.75.* vbi & si *sub 4. declaratione* in vers. *fuit quandoque adhibitum temperamentum concurrentibus Episcopi, & capitulo supplicationibus, nec non iusta causa*, videretur permissum. Tamen alia declaratio *ibi* ab eo relata in sequentibus verbis: *in Ecclesiis sororibus aliarum Ecclesiarum, sicut sunt reliquæ in Hispania in quarum altera residendo, supponitur residere in principali,non potest pater residere in vna, & filius in altera*: ita ex Vgolino *de officio Episcop.cap.50. §.7.n.1. vers.tertio vel in Ecclesia.*

Sed quia perlegi ipsum Garciam *in dicto n.75.in fine*.vbi aliter videtur sentire in hoc puncto, illum leges, qui tantùm dicit, vt non possit filius obtinens beneficium,seu Præbendam in vna Ecclesia residere, in Ecclesia sorore, in quâ pater est, vel fuit beneficiatus iuxta quæ dixit *ibi à nu.* 16.& 68. 17

Hinc infertur vt excludatur filius illegitimus, ne possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis,quam in alia Ecclesia obtinebat, vt dicit decisum Nicolaus Garcia. *dict.cap.3.n.66.*vt ex ratione Tridentini censuit S. Congregatio in verbis sequentibus: *item fuit quæsitum an filius illegitimus per concil.hoc cap.excludatur,ne possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione Dignitatis quam in alia Ecclesia obtinebat, & congregatio respondit excludi, quod putat procedere etiam, si nunquam actu sedisset in tali sede*; Barbosa cum eo, & Armendar *in dicta l.1.de filiis Presbyt.numero 17.in Trid. nu.* 14.Riccius *in collect. 1367.ad dict cap.Trid.* vbi ex congreg.refert declaratum 4. februarij 1581. si pater scilicet stallum habuisset in choro ratione Abbatiæ,quam in alia Ecclesia habebat. 18

Et intantum procedit, vt nec quoquomodo possint filij illegitimi ministrare in Ecclesiis iuxta dispositionem dicti Trid. concil. *cap.15.* & sic nec epistolam canere, aut sacristæ officio fungi possint, nec vt simplices cantores musicæ in eadem Ecclesia canere pro vt decisum referunt Nauar.*consil.1.q.17.sub tit.de constitut.* Sayrus *decis. 1.sub eodem tit.* quem refert Aloisius Riccius *in collect.decis.1367.vers.tu amplia,p.4.* nec missam ibi celebrare, nec antifonam in ea canere ratione oneris beneficij alterius Ecclesiæ oneret, vt ipse Riccius late scripsit *decis. 3.* vt censuit congregatio concilij in vna Leodiens. 3. Septembris 1587.Stephan Gratian.*discept.forens.cap. 397 à nu.16* Castrus Paleo *supra puncto 2.nu.26.*Nicolaus Garcia *dicto cap. 3. p. 7.* probans ex concilij verbis ibi: *nec in dictis Ecclesiis quoquomodo ministrare*; † Sicut censuit sancta congregatio in tribus declarationibus ad litteram referens, vbi quod & si pater beneficium non haberet, nec pensionem, sed inseruiret, vt cantor eius filius ibi ministrare quoquomodo non possit, cum eadem sit ratio,siue ministret in officio,siue in beneficio, vbi vt nec possit canere, vt musicus in Ecclesia, in qua pater ob tinuit beneficium. Alia omnino videnda pro declaratione tradit ipse Garcia. *nu. 69.qui n.70.* limitat iuxta quæ dico *infra* in vers. *ad quartam* † & hæc etiam procedunt, etiam si pater de facto tantùm habuisset beneficium in illa Ecclesia Grat *discept cap.347.*& censuit S Congregatio, vt refert Riccius *supra* 4. Septembris 1586. videbis eundem Barbosam *in dict. cap. 15. Trid.num 16* cum Riccio,Belletio, Gratiano, & aliis. Ad alium casum de receptitiis leges *infra sub quæst.2.vers.ad secundam.* 19 20 21

Ad quartam quæstionis partem,an filius Presbyteri prohibeatur obtinere beneficium, vel inseruisse tanquam Capellanus amobilis in Ecclesia, 22

sia, in qua eius pater, tamquam capellanus amobilis, seu vicarius inseruiuit? Et in hoc dubio admittunt DD. per textum *in cap. constitutus hoc tit.* vbi glossa, vt non prohibeatur ministrare, habere beneficium, si pater non habens titulum, seruiuit tantum tamquam capellanus, seu tamquam vicarius temporalis; quia respectu patris, Concilium, requirit beneficium, vt censuit S. Congregatio Concilij in sequentibus verbis: *filius clerici ex hoc decreto, non prohibetur, quominus tamquam cappellanus amobilis deseruire possit, atque obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater numquam fuit intitulatus ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, licet pro capellano amobili inseruierit in eadem Ecclesia:* sic Garcia cum Vgolino refert, *dict. cap. 3. p. 7. de benefic. n. 72.* Videndus Barbosa *in pastorali dict. p. 3. alleg. 65. ex n. 11.* Armendar. *dict. l. 1. de filiis Presbyter. n. 32.* Stephan. Gratian. *dict. cap. 397. à n. 24.* Campanil. *in diuersorio Iuris canon. Rub. 11. dicto cap. 13. n. 67.* Iulius Laborius *tit. 4. cap. 16. n. 52* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 78. n. 6.* Riccius *in decis. curia Archiepisc. Neapolit. decis. 204. p. 4. & in praxi p. 4. res. 373.*

23 Vnde infertur ad aliquos casus, primo, vt non prohibeatur illegitimus habere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinuit, vt resoluunt Achiles de Grass. *decis. 1. hoc tit.* Gonzalez *in regul. 8. Cancel. glossa 5. proœm. sub n. 33.* Lotterius *de re beneficiaria lib. 3. q. 48. n. 210.* Barbosa *in Trid. dicto cap. 15. n. 25.* idem *de officio Episcopi n. 12. dicta alleg. 65. & in Bullario, ac in decision. Apostol.* verbo *filius*, Nicol. Garcia cum eodem Achiles *in decis. 47. hoc tit.* & cum Mandosio, Hojeda, & Puteo *decis. 225. lib. 3. in dicta p. 7. cap. 3. de benefic. n. 10.* Vbi idem ait procedere, quando beneficium erat portio, tempore, quo pater illud obtinebat, & postea fuit factum canonicatus; & sic erat aliud beneficium.

24 Item infertur, vt non prohibeatur obtinere Ecclesiam filialem; dummodo non teneatur ministrare in matrice, vt refert decisum Nicolaus Garcia, *dict. p. 7. cap. 3. n. 6. & 61.* in verbis sequentibus. *An illegitimus, cuius pater fuit Rector. Ecclesia matricis, possit Ecclesiam filialem dependentem obtinere, seu alias illi vnitam, in qua eadem matrix habet etiam certa Iura parrochialia?* Saluo hoc decreto Trid. Congregatio censuit posse modo vnio facta sit accessoriè, & per viam successionis Ecclesiæ matrici: & ibi in vers. *tertia* refert cum Vgolino declaratum anno 1588. quod illegitimi possint obtinere Ecclesias filiales, quando eorum patres obtinerent matrices, cum obtinentes filiales non tenerentur ministrare in matrice.

25 Vnitam verò æque principaliter; ita vt intitulatus in vna, censeatur in vtraque intitulatus, aut si in vtraque pater ministrauit, nõ posse: ita refert declaratũ *ibi* in dicto vers. *prima* in fine, & in vers.

26 *secunda* † Et ita quod quando, vnio facta est accessoriè, & pater habet, seu habuit Ecclesiam, seu beneficium principale, filius possit obtinere vnitã, tamquam vicarius perpetuus, vt in terminis, *cap. extirpandæ §. qui verò de præb.* seu tanquam vicarius temporalis, vel in ea obtinere aliud beneficiũ, quia non dicitur pater in ea intitulatus, docet Garcia *supra sub n. 65.* per illa, quæ latè dicit *p. 11. de benefic. cap. 5. n. 193.* & de vtroque casu loquuntur etiam Armendar. *in dicta l. 1. ad leg. Nauarra hoc tit. num. 24.* Campanilus *dict. Rub. 11. in diuers. Iuris canonici cap. 13. n. 67.* vers. *cum verò.*

Notandum vero est circa hæc duo dicta, vt prædictæ declarationes procedant quoad Ecclesias filiales, quæ sunt beneficia de per se, & distincta à matricibus, vt in terminis *cap. ad audientiam de Ecclesiis ædificand.* seu alias, quando vna Ecclesia est alteri in aliquo subiecta, seu ab illa dependet tamquam membrum; vtraque tamen est beneficium de per se, & separatum: nam tunc cum sint beneficia distincta, & in diuersis Ecclesiis, rectè possit filius illegitimus habere filialem; licet pater habuerit, seu habeat matricem, vel è contra, nisi habens vnam, habeat ministrare in alia: ita Garcia *vbi supra dict. cap. 3. n. 63.* iterum Barbosa *de offic. Episcopi dicta alleg. 65. n. 11.* cum Armendar. & Campanilo *supra*, & Castrus Palao *in opere morali tom. 2. tract. 13. disp. 4. puncto 2. n. 12.* 27

Quoad secundum de Ecclesiis vnitis difficultatem facit supra resolutum ex adductis declarationibus; quia si sunt vnita accessoriè, iam non sunt beneficia, sed veluti prædium principalis; & quod nec datur vacatio eorum, sic dicit late Garcia *de beneficiis p. fin. cap. 2. n. 12.* indeque, vt non possit dici, quod illa possint per filium, aut alium obtineri: ita obiicit Garzia *dict. cap. 3. n. 64.* qui respondet Iuxta distinctionem proximam adductam in vers. *vnitam*, & addit *ibi sub dicto n. 65.* † quod quando beneficia sunt æque vnita principaliter, non potest filius aliquod eorum obtinere, etiam tanquam vicarius temporalis, seu vnione disoluta, nec aliud in eadem Ecclesia ex quo in vtraque est intitulatus pater, vt late dicit Garcia *in dicta p. fin. cap. 2. num. 37.* qui Iuxta *ibi num. 38.* idem esse ait, quando est vnio ad vitam: & hoc modo esse accipiendas relatas declarationes concludit *dict. cap. 3. p. 2. num. 65. in fine.* 28 29

Tertio infertur non prohiberi illegitimum obtinere Episcopatum nuper erectum ex parte Diœcesis, in qua eius parte Diœcesis, in qua eius pater fuit Archiepiscopus; quia *dict. cap. 15.* Concilij est intelligendum strictè in casu odioso, cum loquatur in Ecclesia, in qua pater ministrauit, quod hic secus est, cum non sit eadem Ecclesia: sic docet cum Barbosa Castrus Palao vbi *supra disp. 4. puncto 2. n. 15.* idem Barbosa *de officio Episcopi dicta alleg. 65. n. 12. in fine, & in dict. Trid. n. 18.* Aldan. *in compendio Canon. resolut. lib. 5. tit. 18. n. 1.* vbi refert sic fuisse decisum sub Die. 12. Februarij 1598. 30

Infertur quarto quod quando beneficium, ratione cuius acceditur in certis diebus ad Cathedralem, seu aliam Ecclesiam, requirit seruitium, & residentiam personalem, non possit ab illegitimo obtineri; secus si posset seruiri per substitutum; licet eius pater esset beneficiatus in Ecclesia Cathedrali; vel alia Ecclesia, ad quam acceditur Garcia *dicto cap. 3. p. 7. de benefic. n. 71.* 31

Quinto infertur quod per dicti Concilij decretum non prohibetur, quin pater, & filius possint celebrare missam in eadem Ecclesia: dummodo ambo non obtineant beneficiũ in ea, sed id fiet ab altero deuotionis gratia, ab altero, verò causa legali quod relictum sit missam celebrantibus: sic docent Iulius Labor, *variar. lucubrat. cap. 16. n. 54* Sigismund. à Bononia *supra de elect. dict. 75. n. 7. in princ.* Campanil. *in diuers. Iuris canonici* 32

ei dicto cap. 15. n. 67. in fine, Barbosa *in dicto cap. 15. n. 28.* cum Armendaro *in dicta l. 1. leg. Nauar. hoc tit. n. 33.* idem *in pastorali dicta alleg. 65. n. 23.* Castrus Palao cum eo *dicto puncto 2. n. 17.* Nicolaus Garcia *dicto cap. 3. p. 7. de benefic. n. 73.* vbi probat decisum à Sancta Congreg. in duabus sequentibus declarationibus, Prima: *Concilium Tridentinum non prohibet quin pater, & filius possint celebrare missam in eadem Ecclesia; dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, sed id fiat ab altero, deuotionis gratia, ab altero causa legati, quod relictum sit missam celebrantibus.* Secunda ad Episcopum N. scribatur, vt desinat molestiam exhibere illegitimo Presbytero celebrandi missam ob quoddam legatum in eadem Ecclesia, in qua pater celebrat ob deuotionem, cum neuter habeat beneficium, & hic casus non sit prohibitus à Concilio.

33 Sexto infertur non prohiberi per dict. Trid. decretum, quin pater, & filius possint processionaliter incedere, vnus tamquam Capelanus diuersarum Ecclesiarum ita Nicol. Garcia *dict. p. 7. cap. 3. n. 68. in 3. declaratione*, vbi in sequentibus verbis interrogationi respondet, S. *Congregatio censuit posse*, Armendar. *in dicta l. 1. hoc tit. n. 30.* Barbosa *in concil. n. 10. de officio Episcop. n. 22. dicta alleg.*

34 65. † qui limitant quando accederent ad Ecclesiam processionaliter, in qua pater obtinet beneficium, vt tunc non possit filius aliquomodo ministrare.

35 Item quando sunt collegiatæ Ecclesiæ, quarum Decani, & canonici vigore statuti ad Cathedralem accedunt ad certas processiones in certis Diebus festis anni, & inibi canunt vnum versiculum, non poterit filius illegitimus canonici cathedralis ad canonicatum, vel Decanatum illarum collegiatarum eligi, quia quoquomodo inseruire dictæ Cathedrali videtur, vt referunt decisum Campanil. *supra cap. 23. n. 67.* vers. *& quia* Armendar. *n. 31. in dicta l. 1.* Barbosa *dict. alleg. 65. n. 22. in fine*, Garcia *dicto cap. 3. n. 69.* vbi dicit, hoc stante fuisse pluries dubitatum & quod Congreg. ter censuerit *filium prædictum illegitimum incapacem esse talis Decanatus; quia quoquomodo inseruire tali cathedrali videtur, & quia sanctissimus mandauit iterum partes audire, & tamen congregatio stetit in decisione 31. Augusti, & Septemb. 1587.*

36 Septimo infertur, vt non prohibeatur filius illegitimus cum patre simul habitare, vti alias respondit S. Congregatio Episcopo Calagurritano id sequentibus verbis, *filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare*, quam refert Garcia *de benefic. dicto cap. 5.*

37 *p. 7. n. 74.* † vbi addit quod nec est aliqua prohibitio de Iure, quamuis aliqui Episcopi, seu ordinarij id prohibeant sine causa Armendar. *in dicta l. 1. Nauarræ hoc tit. n. 35.* F. Sigismund. à Bononia *de elect. dicto dubio 75. n. 7.* vers. *septimo*, Iulius Labor. *dicto cap. 18. tit. 4. variar. lucubrat. n. 55.* Barbosa *in dicto cap. 15. Trid. n. 31.* idem *dicta alleg. 65. n. 24.*

38 Et quamuis in Episcopatu Pampilonensi *lib. 1. constit. synodalium hoc tit. fol. 17.* vt Armendar. refert *supra d. n. 35.* talis cohabitatio sit prohibitissimo & Bermond. *de publicis concubinis* verb. *apud patres suos*, scribat, vt Presbyterorum filij cum patribus suis habitare non possint addatque Benedict. Ægid. *in tract. de priuileg.* hoc non tam pœnæ causa, quàm fauore honestatis inductum fuisse: nam spuriorum cum Patre Presbytero cohabitatio generat scandalum in clero, & præbet malum exemplum in populo, cum spurius sit paternæ turpitudinis testis assiduus tamen non inde, & si hoc sit honestius, procedit prohibitio per dict. *n. præcedenti*, vt dicunt adducti, & Barbosa *dicto n. 24.* vbi hæc refert.

Octauo non prohibetur illegitimus pro dicti 39
Trid. decretum succedere in capellania, quæ fundari solet, maxime in Hispania absque aliqua Episcopi, vel alterius superioris authoritate, vt in illis succedant clerici de parentela, Gonzalez *in reg. 8. cancel. gloss. n. 53. cum sequentibus*, Castrus Palaus *dicta disp. 4. puncto 2. n. 15. in fine* cum Barbosa *in pastorali dicta alleg. 65. p. 5. n. 13.* iterum ipse Barbosa *in dict. cap. 15. Trid. n. 24.*

Nono non prohibentur filii Episcoporum, etiam 40
illegitimi, habere beneficia in Diœcesibus suis, sed solum in ipsa Cathedrali, resoluit Nicolaus Garcia cum Vgolino *dicto cap. 3. p. 7. de beneficiis dict. n. 74. in fine.*

QVÆST. II.

An filij Presbyterorum possint habere pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes sui obtinent, vel obtinuerunt? An pater possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua filius eius habuerit aliud etiam dissimile? Et quid si de præsenti habeat? An Patres possint renunciare beneficia, quæ obtinebant ad fauorem tertij, imposita pensione, soluenda propriis filiis illegitimis? Et quid de patre habente facultatem transferendi pensionem? Et quid quando facta est resignatio alicuius beneficij in fauorem filij clerici, reseruata pensione resignanti super beneficio de consensu Patris? vbi qualiter probetur? Et an qui ante Concilium obtinuit beneficium in Ecclesia in qua pater eius olim beneficiatus, possit post concilium ad aliud beneficium ascendere, seu transire per optionem, aut alias.

SVMMARIVM.

1 *Filius Presbyteri verius est, vt nequeat obtinere pensionem super beneficio paterno, at possit habere in Ecclesia, in qua pater beneficium habet*, vt n. 2. & 3.

2 *Trid.* in cap. 15. sess. 25. de reformatione, & à n. 5. 12. 13. 14. 15. 16 & 17.

4 *Pater non prohibetur, suo cedere immediate in beneficio filij, verius vt* n. 5. 6. 7. 8.

5 *Titulus de filiis Presbyterorum, & eius prohibitio non extenditur ad patres, & quare* n 6.

6 *Incontinentia paterna memoria potius manet in filio respectu patris, quàm in patre.*

7 *Pater nulla indiget dispensatione ad obtinendum immediatè beneficium filij legitimi, licet filius quamuis legitimus dispensatione*

dispensatione egeat,vt num.8.

9 *Pater,qui post obtentum beneficium ante Trid. à filio,post Trid.intrat in beneficio Ecclesiæ filij,tenetur ad renunciandum,& non filius. Et quare?* n.10.

11 *Patres nequeunt hodie (etsi de Iure antiquo aliter)renunciare beneficia obtenta,reseruata pensione,filiis.*

12 *Pater habens facultatem transferendi pensionem,etsi de Iure posset,ex Trid. non ita vt* n.13.*nisi filius esset legitimus,vt* num.14. *vel nisi haberet facultatem ad transferendum in filium illegitimam,vt* n.15.

14 *Filius illegitimus non prohibetur habere pensionem in beneficio paterno.*

15 *Resignatio beneficij facta de canonicato à legitimo,in fauorem alicuius, reseruata sibi pensione super Parrochiali patris ipsius videtur fraudulenta.*

16 *Resignatio in fauorem filij Clerici, reseruata pensione resignanti,de consensu Patris videtur contra Tridentinum.*

17 *Resignationes reciproca prohibentur à Tridentino. Et quæ sint* num.18.20.& 21. *fallit si dempta fraude fiant ; vt in casu* numer.24.

18 *Reciproca resignatio est* resigno in fauorem filij tui vt resignes in fauorem filij mei , & n.20.

19 *Simonia confidentialis arguitur ex duobus mandatis correspectiuis.*

21 *Reciproca resignatio probatur,si ambæ supplicationes fuerunt eodem tempore datæ,& consensus præstiti,& ex mandatis vni,& eidem procuratori.*n.22. *& quando fuerunt data modico tempore interiecto.*n.23.

25 *Filius,qui ante Concilium obtinuit,beneficium in Ecclesia,in qua pater , post illud nequit optare aliud.*

26 *Optio in beneficiis,qualis permittatur.*

1 AD primam quæstionis partem pro affirmatiua sententia videtur respondendum ex dictis *supra sub quæst.7.cap.1.à n.1.*quia quamuis ex eo textu illegitimus non possit habere beneficia sine dispensatione,sed non prohibetur habere pensionem reseruatam super fructibus beneficij,si alias clericus sit in prima tonsura saltem constitutus,& super Clericatu dispensatus,Rota corã R. P.D.Robusterio Legion;seu Zamorens.pensionis 10.Octob.1587.quæ est inter decisiones *diuers. 415.p.1.* Vbi quod illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem,nisi ratione,clericatus, cum non possit esse clericus. Quod si sit dispensatus super clericatu , quasi pensio sit quoddam Ius temporale,& per se distinctum ab ipso beneficio,Gratianus *discept.forens.cap. 397.ex n. 11. ad 18.*ex Sarnensi *de annali.q.21.in fine* , Rota coram Cardin.Blanqueto Burgens. pensionis 19. februarij 1596.& coram R.P.D.Gyptio,Cæsar, Augustina pensionis 1595. feb. 19. ex dict. decis.415.Rotæ *diuersor.in fine.p.1.*Cæsar de Grassus *decis.3.de præb.n.*8.& ex aliis iam dict.*q.7.*adductis.

2 Vtcumque ibi dictum accipiatur , tamen in proposito, de quo loquimur est clara dispositio Trid.Concilij,*in cap.15.sess.25.de reformat.* in verbis ibi *nec pensiones super fructibus beneficiorum,quæ parentes eorum obtinent,vel aliàs obtinuerunt,habere,*quam refert D.Gratiam *supra n.* 24.Campanil.*in Rub.11.diuers.Iuris canon. cap. 13.n. 70.* Riccius *in decis. curiæ Archiepiscop. Neapolit.166.n.3.p.4.*Castus Palao *in opere morali tom.2.tract.13.disp.4.puncto 2. n. 10.* Barbosa.*in dicto cap.15.Trid.n.32.*cum Rota *decis.549.n.4.p.2.recent.*vbi refert,sic fuisse dictum in Meliten pensionis.14.Mai 1614.coram bonæ memoriæ Burato inter eius impressas. *decis. 53. n.3.*vbi Ferentil *in annot.litt.B.*vbi intelligit de reseruatis post concilium , non ante Concilium Iuxta Rotam *decis.12.n.2.* apud Farin. *in Posthum.p.2.*idem Barbosa *in pastorali p.1. alleg.65. n.26.*vt post Nauarr.resoluit. Seraphin.*dec.*1442. *n.25.*Buratt.*decis.53.n.3.*†Cui non obstant dicta 3
hic à n.1.& ex dicendis *infra* , cum Concilium non prohibeat,vt filius illegitimus obtineat pensiones super beneficiis Ecclesiæ paternæ,sed tantum pensiones super beneficio paterno , vt vno verbo dixit Nicolaus Garcia *de benefic.p.7.cap.3. n.59.in fine.*

Ad secundam quæstionis partem,an pater pos- 4
sit obtinere beneficium in Ecclesia in qua filius eius habuerit aliud dissimile?Et videtur quod idem dicendum sit ac in filio respectu patris , suadetur ex adductis,tam *in cap.1.*quam in textu nostro , cum militet eadem ratio, ne Ecclesiastica beneficia hæreditario Iure possideantur ex regula Iuris *l.illud ff.ad leg.Aquil.l.illud cod. de sacrosanct. Eccles.*cum citatis per Farinac.*in fragm.crim.lit. E.à n.51.*Narbona *de appell.à vicario. ad Episcop.p.2.n.16* cum infinitis , quos citat Barbosa *in princip.& loci communibus litt. K. n. 6.* quibus fertur,vt vbi est eadem ratio,eadem debeat esse Iuris dispositio,Hostiensis, cuius opinionem dicit Gigas.*de pensionibus q.86.*posse forte sustineri,& Mandosius , quem sequitur Vgolinus *de officio Episcop.c.p.50.§.7.*

Sed reuera dicendum est patrem non prohibe- 5
ri succedere,etiam immediate in beneficio filij , siue sit legitimus,siue illegitimus ; quoniam titulus noster de filiis Presbyt.& constitutio adducta hic *sub quæst. 1. in princip.clem.& decretum Concilij in dicto cap. 15. sess. 25. de reformat.* tantum loquuntur de filiis;& cum simus in odiosis , pœnalibus,& exorbitantibus , quæ non sunt amplianda,vt dicit regula Iuris in pœnis, & reg. quæ à Iure *de reg. Iuris lib.6.* † Non enim est 6
eadem ratio , (vt supra adduxi sub *cap.1.*)in patre , ac est in filio , cum non vigeat sic memoria paternæ incontinentiæ , sicut è contra in filio respectu patris,vt tenent glossa *in cap. Apostolica. 8.q. 1.* & post antiquos Andreas , Cardinalis Butrius *in cap. quoniam hoc tit.* Ancharran. & Abbas *n. 7.in cap.extransmissa hoc tit.* Rebuffus *de dispens.super defect.natal.n.29.*Bernard. Diez, Quinta Dueñas , Emanuel Rodriguez , Vega , Saytus , Lessius , Azor,& alij,quos refert,& sequitur Nicolaus Garcia *dicta p. 7. de benefic. cap. 3.à n. 28.* quibus addo Campanil.*dict.cap. 13.n. 18.* Fr. Sigismund. à Bononia *de elect. dubio 75. n. 3.* Marcel. Vulpeium *in praxi Iudic. fori Ecclesiast. cap.47.n. 18.*Rota cum Seraphino *in decis. 1442.* Armendar. *in legib. Nauarræ hoc tit. l.1.n.1.*†Vbi etiam asserit tantum patrem 7
nulla dispensatione indigere ad obtinendum immediatè beneficium filij legitimi , Castrus Palao cum Barbosa *in pastorali dicta alleg. 65.n. 17.* docet *vbi supra in opere morali dict.tom. 2.tract. 13. dict. quæst. 4.puncto 2. n. 4.*& sacra Cong. Concilij in vna Macerat. 18. Nouemb. 1628. dum

dum censuit patrem non prohiberi obtinere immediate beneficium sui filij illegitimi, quam etiam refert, & sequitur Barbosa *in dicto cap.* 15. *Trid.n.*7. & tradit etiam ratione cum aliis, Thomas Sanchez *moral.lib.*2.*cap.*1. *dubio* 19. sed in selectis canonicis, *c.*92.*n.*5. qui refert decisum.

8 Et ante de patre legitimo etiam censuit sancta Cong.concilij. 22. Decemb. 1594. in sequent verbis: *Congregatio concilij censuit, re mature discussa, patrem legitimum nulla indigere: dispensatione ad obtinendum immediatè beneficium filij, licet filius, quamuis legitimus, dispensatione egeat ad obtinendum immediatè beneficium patris,* refert Nicolaus Garcia *dict.cap.*3. *lib.*7.*de benefic. nu.* 29. vbi addit quod & si in hac declaratione solùm agatur de patre legitimo non negatur idem de illegitimo, quod est iam decisum, vt *supra n.praced.* dictum est.

9 Ad alteram partem dubij, quid si de præsenti habeat filius beneficiũ, numquid post concilium possit Pater obtinere beneficium in Ecclesia, in qua filius de præsenti est beneficiatus. Et in hoc dubio iuxta concilij mentem docet idem Nicolaus Garcia *ad reg. textus in cap. quemadmodum de Iureiur.* (iuxta quæ *ibi* dixi latè) *d. lib.* 7.*de benef.c.*3. *nu.* 30. *&* 31. vt non possit tunc pater assequi, ac habere beneficium in Ecclesia filij: sic deducens ex verbis dicti Trid. in *vers. quod si*

10 *in præsenti.* † Nam cum concilium ibi præcipiat filium resignare beneficium, vbi tempore concilij, pater, & filius reperiebantur obtinere beneficia in eadem Ecclesia, satis velle dicit, ne vnquam pater, & filius habeant simul beneficia in eadem Ecclesia, & quod in casu proposito filius non sit cogendus resignare suum beneficium prius habitum, cum nulla culpa ei adscribi possit, & agat de retinendo beneficio quæsito, & sic de damno vitando, sed potius pater, qui de nouo intrat in Ecclesia, in qua filius habet beneficium, & sic cum agat de acquirendo beneficio, & lucro captando, sit impediendus ab ipsius acquisitione.

11 Ad tertiam quæstionis partem, an patres possint renunciare beneficia, quæ obtinebant ad fauorem tertij, imposita pensione soluendo proprijs filijs illegitimis? Et licet de iure antiquo talis renunciatio liceret per dicta de dispensatione *supra q.*7. *à nu.*1. *&* *hic ex nu.* 1. Tamen quia per Trid. decretum hoc immutatum apparet Iuxta resolutũ in hac quæstione ex *n.*2. *vers. vt cumque*, ideo vt sicut per dict. Trid. non licet filio habere pensionem super beneficio aliàs à patre obtẽto, vt refert, ac sequitur in terminis huius dubij Barbosa *de officio Episcopi dicta alleg.*65.*n.*25.& in hoc casu.

12 Ad quartam, quæstionis partem quid de Patre habente facultatem transferendi pensionem, & dicunt posse illam in filium illegitimũ transferre, Gigas *de pensionibus d.q.*86.*n.*5. Flamin. *de resignat.lib.*6. *q.*4.*n.*21. *&* 22. Gonzalez *in reg.*8. *Cancel.glosa* 5.§.5.*n.*22.*&* 23. Azor *inst.moral.p.* 2.*lib.*8.*c.*8.*q.*7. Gratianus *disc. ept. forensiũ discept.* 397.*n.*1.*&* 7. Riccius *p.*4.*collect.*1367.*in fine*, & Neapoli *dec.*386.*n.*1.*&* 7 *p.*4.& omnes referunt decisũ à Sancta Congreg. Zamorens. 9. Nouemb. 1619. & 15. Septembris 1629. nec enim illi obstat dixit Gratian. Trid. c. prout alias censuit Congreg. eiusdẽ Concilij, & Nicolaus Garcia agens de hoc dubio ex *n.*23.*d.c.*3.*p.*7. *de benefic.* dicit nec per dictam constitutionem Clem. id tolli, ex eo quod pensio non est beneficium, nec in ea militet eadem ratio prohibitionis cum Gigante, qui late probat, Flamin. & Gonzalez † qui tamen post concilium 13 aliter videtur sentire ex *n.*34. ex verbis illius in d. *vers. nec pensiones* contra Gigantem, & alios, vsque ad *n.*38. nam ex quo prohibet Concilium habere pensionem in beneficio, quod pater obtinet vel alias obtinuit, vt paternæ incontinentiæ memoria longissime arceatur; & sic à fortiori nec videri posse habere pensionem, quam pater habuit, & in eum transtulit, † Aliter inquam dicendum est de filio le- 14 gitimo Iuxta dicta *q.seq.* qui non prohibetur habere pensionem super beneficio paterno, vt refert Garcia sibi relatum, à Sacra Congreg. declaratum *ibi n.*55. imo addit Garcia *n.*56. adhuc non videri tutam sententiam Gigant, etsi huiusmodi pensio esset constituta super beneficio, quod pater nunquam obtinuit, in terminis dict. const. clem. & in terminis *d.c.*15. *Trid.* ex quo dicta pensio succedit loco beneficij ex verb. dict. Clem. constit. *& alia quæcumque beneficia*, sub quibus videtur comprehendi pensio Ecclesiastica ex doctrina Felin. Gazialupi, Mandos. *de signatura gratia tit. de translatione pensionis ad finem in nouis*: alia tradit videnda idem Garcia *n.*37. ex Gigante, Flam. Parisio, vbi concludit; secus hodie ex dict. Trid. in filiis illegitimis, ibi leges subobscure loquẽtem. Quare Barbosa *de offic. Episcopi. dicta alleg.*65.*n.*27. non sine difficultate admittendus videtur, absolutè affirmans posse in puncto nostri dubij, qui intelligitur vt in fine sequent. numeri.

Et confirmari videtur ex illo casu, quem ponit 15 idem Barbosa *sub dict.n.*27.*in fine*, dum adducens quod *potest euenire, vt Antonius scilicet* legitimus obtinens canonicatum, illum resignet in fauorem Nicolai, reseruata pensione super Parochiali, quam obtinet pater ipsius Nicolai, hæc reseruatio (dicit) comprehenditur decreto *dict. cap.* 15.& sic pater in fraudem consentit pensionem, vt refert decisum Garcia *dict.cap.*7.*n.*[illegible] Armendar. *in dicta l.*1.*hoc tit.* Nauar.*n.*41. hæc Barbosa etiam *in Trid.n.*14.& sic ego admitterem sententiam Gigantis, & Gratiani in patre habente facultatem illam transferendi in filium illegitimum; quia tunc iam ad id diceretur filius dispensatus, & habilitatus; secus si illa facultas sit tantùm generalis, cum obstat Trid. *in dicto cap.* 15. in *vers. nec pensionis*: & ideo clare sic loqui dict. Riccium *dict. collect.*1367 *ad dict.cap.* 15. *Trid. in fine* verbis sequentibus: *nota tamen quod habens facultatem transferendi pensionem, potest illam transferre in filium illegitimum dispensatum simpliciter ad beneficia, & pensiones, nec illi obstet Trid. pro vt alias censuit congregatio eiusdem Concilij*: & per eadem fere verba Gratianus *dicto cap.*397.*n.*1.& alij ex citatis à Barbosa *supra*.

Ad quintam quæstionis partem, quid quando 16 facta est resignatio in fauorem filij clerici reseruata pensione resignanti super beneficio de consensu patris, & quod intret decretum *dicti c.*15. Tridentini *d.sess.*25. resoluit expresse Nicolaus Garcia *d.p.*7.*c.*3.*de benefic.n.*87. referens ita declaratum à S. Congreg. in verbis sequentib. *Antonius Correa legitimus obtinens canonicatum Ecclesiæ Alganarensis illud resignauit in fauorem Nicolai Cassada, reseruata pensione super Parochiali, quam Mathens pater Nicolai obtinebat de consensu patris*, quæsitum est, an huic pensioni obstet decretum Concilij? *Congregatio censuit casum propositum comprehendi decreto Concilij sess.*25.*c.*15.*in fine, & patrem in fraudem consensisse pensioni.*

17 Et confirmatur ex Trid. decreto dict. vers. *ad hac*, per quod absolutè docent Nauar. *cons.* 2. *in Antiquis*, alias 10. *in nouis de renunciatione*, Sayrus *in floribus decis. sub hoc tit. decis.* 6. Fr. Emanuel. *in summo p.* 1. *c.* 56. *n.* 9. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 14. *q.* 9. Castro Palao *vbi supra dict. puncto* 2. *n.* 18. Barbosa *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 40. quatenus probant quod sub dicto decreto comprehenduntur etiam reciprocæ resignationes iterum Barbosa *in pastor. d. alleg.* 65. *n.* 28. vbi explicat.

18 Sed quia potest inquiri quæ istæ hæc dicantur reciprocæ, seu correspectiuæ, vt si fiant modo sequenti *resigno in fauorem filij tui, vt resignes in fauorem filij mei*; & quia fiunt in filiis vtriusque, & sic in fraudem *c.* 2. *hoc tit. lib.* 6. *& d. c.* 15. *Trid. d. sess.* 25. cum data causa probabili, sic simulandi de facili præsumeretur fraus talis, vt dixerunt Rota *in dec.* 1. *de don. in nouis, & diuers.* 234. *p.* 2. Riccius *collect.* 1705. super decis. Crescentij 1. *de simonia* in vers. *tertio*, vbi ex eo adducit quod † ex duobus mandatis correspectiuis arguitur simonia confidentialis, & sic factis resignationibus modo dicto,

19 sicut sunt aliæ omnes conuentiones, quæ prohibentur in beneficialibus, vt fuit resolutũ per Rotam in vna Austuricens. coram Gyptio 15. Ianuarij

20 1585. † imo Castrus Palao *d. opere morali to.* 2. *tr.* 3. *disp.* 4. *p.* 2. *n.* 18. dicens interdictam esse à Concilio Trid. omnem reciprocam renunciationem, si quæ à parentibus clerici in fauorem filiorum suorum fiat: addit quod illa dicitur talis, in qua pactũ, & conuentio de mutua resignatione facienda interuenit; & quod dicta prohibitio loquitur tantum circa reciprocas resignationes post ipsum concilium in fauorem filiorum faciendas, vt referunt resolutum Garcia, & Armendar, Barbosa *d. n.* 28. *in fine*, iterum, *in d. c. Trid. n. fin.*

21 Et si iterum inquiras qualiter amplius probentur, respondeo, vt si ambæ supplicationes fuerint eodem tempore datæ, & consensus præstiti, Peteus *in dec.* 490. *lib.* 1. Achilles ac Cassan. *dec.* 1. *de simonia*, Peregrin. *in dec.* 83. Rota *diuers. in dec.* 446. *p.* 1.

22 Item ex mandatis vni, & eidem procuratori, Peregrin. *d. dec.* 83. *lib.* 1. Rota diuers. *in dec.* 234. *pa.* & hoc quamuis mandata non fuerint data eodem Die, ex quo induceretur correspectiuitas proculdubio, Achiles de Grass. *in decis.* 4. *de renunciat.*

23 Mohedan. *in decis.* 214. Putteus *dec.* 515. *lib.* 2. † & quando fuerunt data modico tempore interiecto; & sic, ex interuallo Capiteq. *dec.* 297. *p.* 2. Rota diuers. *in decis.* 234. *p.* 1. vt fuit resolutum plurius per Rotam, sicut dicit Riccius *dicta collect.* 1705. in vers. *quinto*, & signanter in vna Placentina bonorum 11. Mai 1589. coram Seraphino, & iterum in vna Reatina pensionis 10. Iunij 1588. coram Pamphilio adducens in comprobationem Capiteq. *in decis.* 253. *p.* 2. qui *& in dec.* 299. refert decisum in vna Calagurit. 14. Decemb. 1595. coram Blanquero, etiam forma probari.

24 Verum si dempta fraude, Clericus habens filium renunciat proprium beneficium in fauorem filij alterius clerici, qui post aliquod tempus in remunerationem accepti beneficij, reciprocum renunciat beneficium in fauorem filij primi clerici renunciantis, nullam committi simoniam, nec decisioni dicti Concilij Tridentini contrauenire dicunt Fr. Eman. *in summa p.* 2. *d. c.* 56. *n.* 8. *&* 9. Gironda *de priuilegiis & exempt. n.* 1275. Barbosa *de officio Episcopi* 3. *p. d. alleg.* 65. *n.* 29. addens ex d. Gironda idem dicendum; licet præcedat aliqua mentalis intentio reciprocæ renunciationis, quia talis pactio defuit à principio.

Ad sextam, & vltimam quæstionis partem, an qui ante Concilium obtinuit beneficiũ in Ecclesia, in qua pater eius olim fuit beneficiatus, possit post concilium ad aliud beneficium ascendere, seu per optionem transire? Et applicatis hic pro enodatione adductis *hic supra q.* 1. *vers. ad primam*, & vers. *ad secundam*, & *ad tertiam*, in hoc puncto sine difficultate resoluit Nicolaus Garcia *d. p.* 7. *de benefic. cap.* 3. *n.* 52 *&* 53. non posse; quia tūc agit de acquirendo beneficio de nouo, subiacere que decreto dicti concilij, & refert declaratum à S. Congreg. ter in verbis sequentibus *habens canonicatum in Ecclesia in qua pater eius similiter obtinuit, non potest in eadem Ecclesia de canonicatibus ad Dignitatem ascendere* Et ibi *filius illegitimi Presbyteri dimidius beneficiatus in ona Ecclesia, in qua pater eius olim beneficium habuit, non potest ascendere ad integram portionem*, & in seq declarat. ibi *illegitimus beneficiatus in Ecclesia, in qua pater similis, vel dissimilis beneficij, mortuo patre ante Concilij publicationem, non potest ex vigore cuiuscumque eius dispensationis ante concilij publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimisso eo, quod obtinebat in eadem Ecclesia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi statuti illius Ecclesiæ aliud beneficium, quod sibi competeret veluti antiquiori, vel ex aliqua causa acquiritur enim de nouo, & dispensationibus per concilium sublatis, remanet indispensatus.* 25

Quod si velis scire ad saturitatem quid dicatur optio circa beneficia, Dignitates, canonicatus, & præbēdas, leges, & applicabis hic quę scripsi *supr. in c. cum M. 9. de const. q.* 3. *ex n.* 19. *vsque ad fin.* 26

QVÆST. III.

An tridentini decretum in dicto c. 15. sess. 25. de reformat *habeat locum in habentibus pensionem ante concilium super beneficio à patre obtento? An in habente ante concilium coaditoriam cum futura successione? An regula de triennali iuuet contra dictum decretum? An nepotes legitimi ex filio illegitimis, comprehendantur sub dicto Trid. decreto? Et num extendatur ad fratres? Et an contra ius commune aliquid innouatum fuerit circa Presbyterorum filios, qui fuerunt nati ex legitimo matrimonio per Trid.* in dicto cap. 15. *& const. clem.* 7.

SVMMARIVM

1 *Trid. Conc.* in c. 15. sess. 25. de reform. *non habet locum in habentibus pensionem ante illud in beneficio à patre obtento. Nec in pensione imposita post in fauorem illegitimi super beneficio, quod nec erat, nec fuit patris; licet postea perueniat ad illum, vt n.* 2. *& in habente Coaditoriam, vt n.* 3.

3 *Coaditoria cum futura successione in Ecclesia paterna à filio dimittenda, etsi obtenta ante Tridentinũ verius videtur, vt n* 4. *vbi quid de ea, quæ est in filio legitimo, & n.* 56.

4 Cap.

4 Cap.7.Trid sess.25.
5 *Sacræ Congregationis tres declarationes diuersæ pro coadiutoria filij in Ecclesia paterna* n.6.7.
8 *Coadiutor pater in Ecclesia filij, non fuit comprehensus in prohibitione Trident.*c.15.sess. 25.de reformatione *absolutè.*
9 *Regula de triennali non iuuat illegitimum possessorem in Ecclesia paterna, nec in beneficiis ante Trid.obtentis, nec post, nec suffragatur contra decreta Trid.*in cap.4.sess.7.& in cap.17.sess.24.n.10.& 11.
12 *Regula de triennali, procedit, quando nulla adest ab rogatio, seu derogatio.*
13 *Nepotes illegitimi in Ecclesia paterna, nequeunt obtinere beneficia, vt* à n.16. & 17. *essi contra hic, &* n.14.& 15.
14 *Filius clerici non potest patri succedere, nec ab eo quidquam capere & à consanguineis ex patre.*
15 *Nepos ex patre illegitimo clerici non potest obtinere pensionem super beneficio Aui, & quare* n.21.& 22. *cum obstent dicta.*n. 16. 17.18.19.20.
16 *Nepos non comprehenditur in repræsentatione Aui incontinentia, in qua filius.*
18 *Nepos non prohibetur succedere Auo ex testamento, & si sit illegitimus, & etiam si pater eius fuisset illegitimus, vt* n.19. & 21.
19 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum in materia pœnali, & odiosa.*
20 *Illegitimitas patris non obstat filiis, vt nō possint obtinere Aui canonicatum, aut beneficium.*
23 *Fratres non prohibentur ex Trid.* cap. 5.sess. 25.*succedere in beneficio alterius.*
24 *Filius legitimus sicut nec Iure prohibeatur habere beneficium in Ecclesia paterna, sic nec post Concil.Trid.vt* num. 28.*& expenditur* n.30.
25 Cap.ad extirpandas, & cap. ex transmissa hoc tit.& à n.27.
29 *Filius naturalis natus antequam eius pater fieret clericus, prohibetur ex Trid succedere in Ecclesia, in qua pater &* n.35.
27 *Filius legitime natus, etsi immediatè non possit habere beneficium, quod pater, bene tamen mediatè, &* n.37.
28 Cap.ad hæc hoc titulo.
29 *Filij Presbyterorum ex fornicatione nullo tempore possunt obtinere beneficia, quæ parentes habuerunt, etiam in commendam, &* n.31.
32 *Filius legitimus clerici non prohibetur obtinere diuersum beneficium in Ecclesia, in qua pater, sed non idem beneficium absque dispensatione Papæ.*
33 Cap.1.de præbendis.cap.Apostolicæ.8.q.1.
34 Cap.ad Abolendam.
35 *Canonicare præsumentes filios spurios in canonicis, suo beneficiis Ecclesiæ paternæ, suspenduntur, maxime si geniti fuissent à patre Presbytero.*
36 *Constitutio clem.7.quos filios prohibeat succedere in Ecclesia, qua pater.*
38 *Filius legitimus quoad habendum beneficia paterna, in quibus differat à filio illegitimo, spuriove,* n.39.& 40.

AD primam quæstionis partem, adductis hic pro exornatione, quæ dixi *supr. in c.1.hoc tit. q.7.ex n.1.& hic q.2.præced.ex n.1.*respondeo d. Trid.decretum non habere locum in habentibus pensionem ante concilium super beneficio à patre obtento: sic cum Spino sequitur dicente declaratū à Sacra Congregatione cardinalium, ac relatū *p.7.de benef.c.3.n.45.& 46.*respondente Archiepiscopo Cæsar Aug in verbis sequentibus *decretum 15.sess.25.nō obstat, quin filius Presbyteri, in cuius fauorem fecit imposita pensio ante concilium Trid. super Parochialem, quam tunc temporis pater eius resignauit, possit prædictam pensionem exigere.* Et Nuncio Apostolico etiam sic respōdit: *c.15.Trid. sess.25.quo prohibetur filium illegitimum posse habere pensionem super beneficio alias à patre obtento, non habet locum in eis, qui pensionem huiusmodi ante confirmationem ipsius concili Trid.legitime impetrarunt.* Et sic tenuisse Rotā in Cæsar Aug.pensionis 18.Iunij 1590.corā Domino Gypsio, & quod ita censuerit S.Congreg Concilij, vt in Aquilegiens. fructuum Castri S.Viti, 14 Iunij 1599.coram Litta, quam refert idem Garcia *de beneficiis p.1.c.5.n.117 & d p.7.n.46.in fine* vbi *n.47.*†vt ne prædictum *c.15.Trid* videatur habere locum in pensione post Concilium imposita in fauorem illegitimi super beneficio, quod nec erat, nec fuit patris; liceat postea perueniat ad patrem post constitutam pensionem; eo quod de ista pensione non loquitur Trid.*in d.c.15.*quam nec prohibet, vt à filio possit retineri. Alia conducibilia dico *quæst.sequenti.* 1 2

Ad secundam quæstionis partem, an prohibitio dict.Trid decreti procedat in habente coadiutoriam ante illud in Ecclesia paterna cum futura successione? Et quia ad diuersa de hoc puncto plures adducit declarationes idem Nicolaus Garcia omnino legendus *dicta p.7.de benefic.c.3.ex n.31.*ideo respondeo cum eo, & cum Nauarro *in c.si quando de rescript.except.21.* & *in actuario ex n.4.*vt filius non possit succedere, vbi latissime expendens effectum nouæ legis iuxta litterā Bullæ, & constitutionis Clem.VII.quam refert *ibi d. except.21.n.2.& in dicto actuario* adducens verba Trid.*in dicto cap.15.*omnino videndus. Et est ratio quia per illud decretum vetantur obtinere aliqua beneficia in illis Ecclesiis, in quibus patres eorum illa, vel alia obtinent, vel obtinuerunt, cumque late probat Nauarrus *in dictis locis, & in præludiis n.7.*vt qui habent accessus, regressus, vel Coadiutorias non habent beneficia nec ius vllum in eis, sed solùm ad ea, quod de facili perditur per inhabilitatem sequentem iuxta quæ ipse Nauarrus scribit *in d.c.si quando except.10.n. 10. vsque in fin.*sequitur vt cum ex vi Coadiutoriæ, solùm videatur data expectatiua; quid mirum, vt hæc sublata, censeatur per dict.Trid decretum, vt filij Presbyteri incontinentia omnino arceretur. 3

Hæc resolutio, & si nimis dura fuerit visa Nauarro, ab ipso sequitur, quæ tamen videtur non esse firma, cōsiderata alia Trid decisione, *in c.7.eiusdem sess 25.*quatenus prohibens etiam imaginem hæreditariæ successionis in beneficiis porrigit etiā ad accessus, & regressus etiam de consensu, & ad coadiutorias quoque cum futura successione, sed non ad obtentas ante Tridentinum vt videntur significare verba ibi: *nec hactenus obtenti suspendantur*; At non difficulter expenditur, habita differentia inter Coadiutorem filium legitimum, aut illegitimum: nam vt *in-* 4

17 Et confirmatur ex Trid. decreto dict. verſ. *ad hæc*, per quod abſolutè docent Nauar. *conſ. 2. in Antiquis*, aliàs 10. *in nouis de renunciatione*, Saytos *in floribus deciſ. ſub hoc tit. deciſ.* 6. Fr. Emanuel. *in ſummo p. 1. c. 56. n. 9.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 14. *q.* 9. Caſtro Palao *vbi ſupra dict. puncto* 2. *n.* 18. Barboſa *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 40. quatenus probant quod ſub dicto decreto comprehenduntur etiam reciprocæ reſignationes iterum Barboſa *in paſtor. d. alleg.* 65. *n.* 18. vbi explicat.

18 Sed quia poteſt inquiri quæ iſtæ hæc dicantur reciprocæ, ſeu correſpectiuæ, vt ſi fiant modo ſequenti *reſigno in fauorem filij tui, vt reſignes in fauorem filij mei*; & quia fiunt in filiis vtriuſque, & ſic in fraudem *c. 2. hoc tit. lib. 6. & d. c. 15. Trid. d. ſeſſ.* 25. cum data cauſa probabili, ſic ſimulandi de facili præſumeretur fraus talis, vt dixerunt Rota *in dec. 1. de don. in nouis, & diuerſ.* 234. *p.* 2. Riccius *collect.* 1705. ſuper deciſ. Creſcentij 1. *de ſimonia* in verſ. *tertio*, vbi ex eo adducit quod † ex duo-

19 bus mandatis correſpectiuis arguitur ſimonia cõfidentialis, & ſic factis reſignationibus modo dicto, ſicut ſunt aliæ omnes conuentiones, quæ prohibentur in beneficialibus, vt fuit reſolutũ per Rotam in vna Auſturicenſ. coram Gyptio 15. Ianuarij

20 1585. † imo Caſtrus Palao *d. opere morali to.* 2. *tr.* 3. *diſp.* 4. *p.* 2. *n.* 18. dicens interdictam eſſe à Concilio Trid. omnem reciprocam renunciationem, ſi quæ à parentibus clerici in fauorem filiorum ſuorum fiat: addit quod illa dicitur talis, in qua pactũ, & conuentio de mutua reſignatione facienda interuenit; & quod dicta prohibitio loquitur tantum circa reciprocas reſignationes poſt ipſum concilium in fauorem filiorum faciendas, vt referunt reſolutum Garcia, & Armendar, Barboſa *d. n.* 28. *in fine*, iterum, *in d. c. Trid. n. fin.*

21 Et ſi iterum inquiras qualiter amplius probentur, reſpondeo, vt ſi ambæ ſupplicationes fuerint eodem tempore datæ, & conſenſus præſtiti, Puteus *in dec.* 490. *lib.* 2. Achiles de Graſſ. *in dec.* 1. *de ſimonia*, Peregrin. *in dec.* 83. Rota *diuerſ. in dec.* 446. *p.* 1.

22 Item ex mandatis vni, & eidem procuratori, Peregrin. *d. dec.* 83. *lib.* 1. Rota diuerſ. *in dec.* 234. *p.* 1. & hoc quamuis mandata non fuerint data eodem Die, ex quo induceretur correſpectiuitas procul-dubio, Achiles de Graſſ. *in deciſ.* 4. *de renunciat.*

23 Mohedan. *in deciſ.* 214. Puteus *dec.* 515. *lib.* 2. † & quando fuerunt data modico tempore interiecto; & ſic, ex interuallo Capiteq. *dec.* 297. *p.* 2. Rota diuerſ. *in deciſ.* 234. *p.* 1. vt fuit reſolutum plurius per Rotam, ſicut dicit Riccius *dicta collect.* 1705. in verſ. *quarto*, & ſignanter in vna Placentina bonorum 11. Maij 1589. coram Seraphino, & iterum in vna Reatina penſionis 10. Iunij 1588. coram Pamphilio adducens in comprobationem Capiteq. *in deciſ.* 255. *p.* 2. qui *& in dec.* 299. refert deciſum in vna Calagurit. 14. Decemb. 1595. coram Blanquetto, etiam forma probari.

24 Verum ſi dempta fraude, Clericus habens filium renunciat proprium beneficium in fauorem filij alterius clerici, qui poſt aliquod tempus in remunerationem accepti beneficij, reciprocum renunciat beneficium in fauorem filij primi clerici renunciantis, nullam committi ſimoniam, nec decisioni dicti Concilij Tridentini contrauenire dicunt Fr. Eman. *in ſumma p.* 1. *d. c.* 56. *n.* 8. *&* 9. Gironda *de priuilegiis & exempt. n.* 1273. Barboſa *de officio Epiſcopi* 3. *p. d. alleg.* 65. *n.* 29. addens ex d. Gironda idem dicendum; licet præcedat aliqua mentalis intentio reciprocæ renunciationis, quia talis pactio defuit à principio.

Ad ſextam, & vltimam quæſtionis partem, an qui ante Concilium obtinuit beneficiũ in Eccleſia, in qua pater eius olim fuit beneficiatus, poſſit poſt concilium ad aliud beneficium aſcendere, ſeu per optionem tranſire? Et applicatis hic pro enodatione adductis *hic ſupra q.* 1. verſ. *ad primam*, & verſ. *ad ſecundam*, & *ad tertiam*, in hoc puncto ſine difficultate reſoluit Nicolaus Garcia *d. p.* 7. *de benefic. cap.* 3. *n.* 52 *&* 53. non poſſe; quia tũc agit de acquirendo beneficio de nouo, ſubiacere que decreto dicti concilij, & refert declaratum à S. Congreg. ter in verbis ſequentibus *habens canonicatum in Eccleſia in qua pater eius ſimiliter obtinuit, non poteſt in eadem Eccleſia de canonicatibus ad Dignitatem aſcendere* Et ibi: *filius illegitimi Presbyteri dimidius beneficiatus in vna Eccleſia, in qua pater eius olim beneficium habuit, non poteſt aſcendere ad integram portionem*, & in ſeq. declar. ibi: *illegitimus beneficiatus in Eccleſia, in qua pater ſimilis, vel diſſimilis beneficij, mortuo patre ante Concilij publicationem, non poteſt ex vigore cuiuſcumque eius diſpenſationis ante concilij publicationem obtenta, obtinere aliud beneficium, dimiſſo eo, quod obtinebat in eadem Eccleſia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi ſtatuti illius Eccleſiæ aliud beneficium, quod ſibi competeret veluti antiquiori, vel ex aliqua cauſa acquiritur enim de nouo, & diſpenſationibus per concilium ſublatis, remanet indiſpenſatus.* 25

Quod ſi velis ſcire ad ſaturitatem quid dicatur optio circa beneficia, Dignitates, canonicatus, & præbẽdas, leges, & applicabis hic quę ſcripſi *ſupr. in cxam M.* 9. *de conſt. q.* 3. *ex n.* 19. *vſque ad fin.* 26

QVÆST. III.

An tridentini decretum in dicto c. 15. ſeſſ. 25. de reformat *habeat locum in habentibus penſionem ante concilium ſuper beneficio à patre obtento? An in habente ante concilium coaditoriam cum futura ſucceſſione? An regula de triennali iuuet contra dictum decretum? An nepotes legitimi ex filio illegitimis, comprehendantur ſub dicto Trid. decreto? Et num extendatur ad fratres? Et an contra Ius commune aliquid innouatum fuerit circa Presbyterorum filios, qui fuerunt nati ex legitimo matrimonio per Trid.* in dicto cap. 15. *& conſt. clem.* 7.

SVMMARIVM

1 Trid. Conc. in c. 15. ſeſſ. 25. de reform. *non habet locum in habentibus penſionem ante illud in beneficio à patre obtento. Nec in penſione impoſita poſt in fauorem illegitimi ſuper beneficio, quod nec erat, nec fuit patris; licet poſtea perueniat ad illum, vt* n. 2. *& in habente Coaditoriam, vt* n. 3.

3 *Coaditoria cum futura ſucceſſione in Eccleſia paterna à filio dimittenda, etſi obtenta ante Tridentinũ verius videtur, vt* n 4. *vbi quid de ea, quæ eſt in filio legitimo, &* n. 56.

4 Cap.

4 Cap.7.Trid sess.25.

5 Sacra Congregationis tres declarationes diuersæ pro coadiutoria filij in Ecclesia paterna n.6.7.

8 Coadiutor pater in Ecclesia filij, non fuit comprehensus in prohibitione Trident.c.15.sess. 25.de reformatione absolutè.

9 Regula de triennali non iuuat illegitimum possessorem in Ecclesia paterna, nec in beneficiis ante Trid.obtentis, nec post, nec suffragatur contra decreta Trid.in cap.4.sess.7.& in cap.17.sess.24.n.10.& 11.

12 Regula de triennali, procedit, quando nulla adest abrogatio, seu derogatio.

13 Nepotes illegitimi in Ecclesia paterna, nequeunt obtinere beneficia, vt à n.16.& 17. etsi contra hic, & n.14.& 15.

14 Filius clerici non potest patri succedere, nec ab eo quidquam capere & à consanguineis ex patre.

15 Nepos ex patre illegitimo clerici non potest obtinere pensionem super beneficio Aui, & quare n.21.& 22. cum obstent dicta n.16. 17.18.19.20.

16 Nepos non comprehenditur in repræsentatione Aui incontinentia, in qua filius.

18 Nepos non prohibetur succedere Auo ex testamento, & si sit illegitimus, & etiam si pater eius fuisset illegitimus, vt n.19.& 21.

19 Nepotes non veniunt appellatione filiorum in materia pœnali, & odiosa.

20 Illegitimitas patris non obstat filiis, vt nõ possint obtinere Aui canonicatum, aut beneficium.

23 Fratres non prohibentur ex Trid. cap. 5.sess. 25.succedere in beneficio alterius.

24 Filius legitimus sicut nec Iure prohibeatur habere beneficium in Ecclesia paterna, sic nec post Concil.Trid.vt num.28.& expenditur n.40.

35 Cap.ad extirpandas, & cap. ex transmissa hoc tit.& à n.27.

29 Filius naturalis natus antequam eius pater fieret clericus, prohibetur ex Trid succedere in Ecclesia, in qua pater & n.35.

27 Filius legitime natus, etsi immediatè non possit habere beneficium, quod pater, bene tamen mediatè, & n.37.

28 Cap.ad hæc hoc titulo.

29 Filij Presbyterorum ex fornicatione nullo tempore possunt obtinere beneficia, quæ parentes habuerunt, etiam in commendam, & n.31.

32 Filius legitimus clerici non prohibetur obtinere diuersum beneficium in Ecclesia, in qua pater; sed non idem beneficium absque dispensatione Papæ.

33 Cap.1.de præbendis.cap. Apostolicæ.8.q.1.

34 Cap.ad Abolendam.

35 Canonicatæ præsumentes filios spurios in canonicis, siue beneficiis Ecclesiæ paternæ, suspenduntur; maxime si geniti fuissent à patre Presbytero.

36 Constitutio clem.7.quos filios prohibeat succedere in Ecclesia, qua pater.

38 Filius legitimus quoad habendum beneficia paterna, in quibus differat à filio illegitimo, spuriouè, n.39.& 40.

AD primam quæstionis partem, adductis hic 1
pro exornatione, quæ dixi supr. in c.1.hoc tit. q.7.ex n.1.& hic q.2.præced.ex n.1.respondeo d. Trid.decretum non habere locum in habentibus pensionem ante concilium super beneficio à patre obtento: sic cum Spino sequitur dicente declaratũ à Sacra Congregatione cardinalium, ac relatũ p.7.de benef.c.3.n.45.& 46.respondente Archiepiscopo Cæsar Aug in verbis sequentibus decretum 15.sess.25.nõ obstat, quin filius Presbyteri, in cuius fauorem fecit imposita pensio ante concilium Trid. super Parochialem, quam tunc temporis pater eius resignauit, possit prædictam pensionem exigere. Et Nuncio Apostolico etiam sic respõdit: c.15.Trid. sess.25.quo prohibetur filium illegitimum posse habere pensionem super beneficio alias à patre obtento, non habet locum in eis, qui pensionem huiusmodi ante confirmationem ipsius concilij Trid.legitime impetrarunt. Et sic tenuisse Rotã in Cæsar Aug.pensionis 18.Iunij 1590.corã Domino Gypsio, & quod ita censuerit S.Congreg Concilij, vt in Aquilegiensi. fructuum Castri S.Viti, 14 Iunij 1599.coram Litta, quam refert idem Garcia de beneficiis p.1.c.5.n.117 & d p.7.n.46.in fine vbi n.
47.† vt ne prædictum c.15.Trid videatur habere 2
locum in pensione post Concilium imposita in fauorem illegitimi super beneficio, quod nec erat, nec fuit patris; liceat postea perueniat ad patrem post constitutam pensionem; eo quod de ista pensione non loquitur Trid.in d.c.15.quam nec prohibet, vt à filio possit retineri. Alia conducibilia dico quæst.sequenti.

Ad secundam quæstionis partem, an prohibi- 3
tio dict.Trid decreti procedat in habente coadiutoriam ante illud in Ecclesia paterna cum futura successione? Et quia ad diuersa de hoc puncto plures adducit declarationes idem Nicolaus Garcia omnino legendus dicta p.7.de benefic.c.3.ex n.31.ideo respondeo cum eo, & cum Nauarro in c.si quando de rescript.except.21. & in actuario ex n.5.vt filius non possit succedere. vbi latissime expendens effectum nouæ legis Iuxta litterã Bullæ, & constitutionis Clem.VII.quam refert ibi d. except.21.n.2.& in dicto actuario adducens verba Trid.in dicto cap.15.omnino videndus. Et est ratio quia per illud decretum vetantur obtinere aliqua beneficia in illis Ecclesiis, in quibus patres eorum illa, vel alia obtinent, vel obtinuerunt, cumque late probat Nauarrus in dictis locis, & in præludiis n.7.vt qui habent accessus, regressus, vel Coadiutorias non habent beneficia nec ius vllum in eis, sed solùm ad ea, quod de facili perditur per inhabilitatem sequentem Iuxta quæ ipse Nauarrus scribit in d.c.si quando except.10.n.10. vsque in fin.sequitur vt cum ex vi Coadiutoriæ, solùm videatur data expectatiua; quid mirum, vt hæc sublata, censeatur per dict.Trid decretum, vt filij Presbyteri incontinentia omnino arceretur.

Hæc resolutio, & si nimis dura fuerit visa Na- 4
uarro, ab ipso sequitur, quæ tamen videtur non esse firma, cõsiderata alia Trid decisione, in c.7.eiusdem sess.25.quatenus prohibens etiam imaginem hæreditariæ successionis in beneficiis porrigit etiã ad accessus, & regressus etiam de consensu, & ad coadiutorias quoque cum futura successione, sed non ad obtentas ante Tridentinum vt videntur significare verba ibi: nec hactenus obtentis suspendantur; At non difficulter expenditur, habita differentia inter Coadiutorem filium legitimum, aut illegitimum: nam vt in-

in proxime adductis declarationibus, & decisionibus.

13 Ad quartam quæstionis partem, an nepotes legitimi ex filio, vel filia Presbyterorum illegitimis, includantur in tit. nostro, *in dict. const. clem.* 7 & *in dicto cap.* 15. *Trid. sess.* 25. respectu beneficij aui; & quod extendatur dicta prohibitio probant de Iure communi glossa, *in cap. ad extirpandas hoc tit.* & per glossam *in cap. Apostolicam* 8. q. 1. vbi Archidiacon. *n.* 1. Gulielmus Benedictus *in c. Raynucius de testam.* verb. *& vxorem n.* 693. Salced. ad Bernard. Diez *in practica cap.* 48. *littera A.* Rebuff. *de pacificis possess. à n.* 266. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 34 *n.* 91. quos, & refert Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 65. *p.* 3. *n.* 18 idem *in dicto c. ad extirpandas n.* 4. quibus addo Rojas *de success. ab intestato cap.* 20. *ex n.* 112. eundem Rebuffum *supra in n.* 225. Mieres *de Maioratibus p.* 2. *q.* 2. *n.* 25. extendentes absolutè dictam prohibitionem ad quoscumque nepotes, quos & refert Garcia *dicta p.* 7. *cap.* 3. *de benefic. n.* 23. vbi etiam refert Syluestr. cum Hostiense. verbo *beneficium q.* 6. & Lessium *de Iust. cap.* 34. *lib.* 2. *dict. n.* 9 . dicentes nepotem non posse obtinere beneficium Aui, patre mortuo.

14 Et confirmatur hæc pars, quia sicut filius clerici non potest patri succedere, nec ab eo quidquam capere; imo nec à consanguineis ex parte patris ex *lege Regia* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam*, hodie *lex* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopil.* de quo dixi aliquid *sub Rub. huius tituli*; sic & in proposito nec ne potest, vt videtur decisum ex Concilio à S. Congregatione in sequenti declaratione, quam adducit Garcia *dicto cap.* 3. *n.* 27. sequentibus verbis: *sacra congregatio censuit procedere non solum in filio respectu patris, sed in nepote respectu Aui propter verbum(* longissime *) quod excludit omnem personam mediatam in dicto cap. Trid.*

15 Iterum confirmatur ex alia declaratione Sacræ Congreg. quam, & adducit Nicolaus Garcia *d. cap.* 3. *n.* 24. qua dictum est nepotem legitimum ex filio, seu filia illegitimis, non posse, viuente Auo, obtinere pensionem super beneficio, quod Avus possidet vt auitæ incontinentiæ memoria arceatur in sequentibus verbis: *stante declaratione, quod concilium non comprehendat nepotem legitimum ex filio, seu filia illegitimis, respectu beneficij, quod Avus obtinuit,* (an procedat etiam viuente ipso Auo; adeo, vt nepos ex filia illegitima; siue illa viuat, siue non possit obtinere pensionem super beneficio Parochiali, quod Avus possidet?) *Congregatio censuit negatiuè, vt arceatur memoria auita incontinentiæ; licet omnes illustrissimi dixerint contrariam opinionem esse de Iure veriorem ex sententia Rotæ.*

16 Nihilominus dicendum est ex communi, nec Iure communi, nec ex *dict. const. clem.* 7. relata *supra q.* 1. nec dictum *cap.* 15. *Trid. dict. sess.* 25. *de reform.* prohibere quo minus dicti nepotes possint beneficiari in Ecclesiis suorum Auorum, & respectu beneficij, eo quod ratio prædictorum canonũ non porrigitur ad nepotes, cum solus filius repræsentet patris sui incontinentiam, nepos verò non ita; & quia filius præsumitur esse similis patri Iuxta relata *supra in Rub.* ex Tiraq longe scribente hanc similitudinem de Iure, & ex bonis litteris, non sic nepos Aui. Et sic in terminis, & ex aliis pluribus fundamentis probant posse nepotem legitimum Presbyteri ex filio illegitimo succedere in beneficio Aui, Nauarr. *cons.* 9. *hoc tit. in nouis*, Sayrus *dict. tit. in floribus decis.* 9. Vbi bona additio, Spino *in speculo testam. glossa* 5. *princip. à n.* 23. idem Sayrus, *de censuris lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 46. Azor, *inst. mor. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *q.* 17. Gironda *de priuil. n.* 1049. Vgolinus, *de offic. & potest. Episcopi. c.* 50. §. 7. *n.* 2. & §. 8. *n.* 2. Stephanus Gratian. *discept. forens. c.* 397. *n.* 6. & ex aliis Barbosa *in d. c. ad extirpandas n.* 4. & 5. Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. p.* 4. *dec.* 283. Gallet. *in Margarita casuum conscientiæ* verb. *beneficium* 1. cum Barbosa *in pastorali*, qui alios refert, & sequitur, *dicta alleg.* 65. *p.* 3. *n.* 18. Castrus Palao *in opere morali to.* 2. *tract.* 13. *disp.* 4. *puncto* 2. *n.* 3. Armendar. *in dicta l.* 1. *Recop.* Nauarræ *hoc tit. n.* 1. Campanilus *in diuers. Iuris canonici Rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 76. Honorius *ad decretales hoc tit.* & cum Roderico Acugna, Sel, & aliis, idem Barbosa *in dicto c.* 15. *Trid n.* 6. & alibi.

Et multis aliis probat Nicolaus Garcia *in dicto cap.* 3. *p.* 7. *de benefic. ex n.* 21. inter quos Zeballos *in pract. q.* 762. & item Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de disciplina clericorum* §. 3. *n.* 33. & prædicti attestantur censuisse Rotam Romanam, & sanctã Congreg. nouissime sub die 13. Augusti 1622. vt refert Barbosa *in d. alleg.* 65. *sub dicto n.* 18. pro quo facit tum ex dictis, quod non est tanta ratio in nepote, etiam illegitimo, vt *n. sequenti*, dicimus, ac in filio; deinde quia quamuis filius illegitimus prohibeatur succedere patri de Iure,† sed non sic procedit respectu nepotis, etiã non legitimi, qui quidem potest succedere, & capere ex testamento Aui clerici *per l. fin. Cod. de naturalibus liberis*, Rodericus Suarez *in l.* 9. *tit.* 11. *lib.* 1. *fori n.* 4. & *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 3. *fori* §. *hac de filiorum*, Anton. Gomez, *in l.* 9. *Tauri num.* 17. Didacus Perez *in dicta l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam.* Dueñas *regula* 366. *limit.* 2. Paleotus *de nothis, & spuriis cap.* 53. Couar. *in* 4. *p.* 2. §. 5. *n.* 11. Rojas *de success. ab intestato. cap.* 20. Iulius Clarus §. *testamentum q.* 32. Pinelus *in l.* 3. *Cod. de bonis maternis. à n.* 2. Parlador. *rerum quotidianarum lib.* 1. *cap.* 16. P. Molina *de Iustitia tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 167. *conclus.* 9. & alij, quos refert Baldus ad Rod. Suarez *dict. n.* 4. Zeballos *d. q.* 762. *à n.* 47. & *q.* 796. & alios Casanate *cons.* 8. *à n.* 17. & alij nouissimè post istos. 17 18

Et in tantum est vera dicta doctrina, vt procedat etiam in nepote illegitimo ex filio illegitimo; quia in materia odiosa, & pœnali, appellatione filiorum non veniunt nepotes, vt DD. docent communiter cum Bartulo *in l. liberorũ n.* 6 *ff. de verb. signific.* nec sit tanta ratio in nepote, ac in filio, vt tenuit glossa *in dicto cap. Apostolica*, cum magis communi Nauarr. *dict. cons.* 9. *à num.* 1. Vbi indistinctè loquitur Garcia. *de benef. dicto cap.* 3. *ex n.* 5. cum Quintana Dueñas, Spino, Man, Rodr. Vega, & Azor, qui alios referunt, Barbosa *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 6. *in fine*, cum Armendar. *in d. l.* 1. *n.* 3.† idem cum Pellet, & aliis *in d. c. ad extirpandas n.* 5. *in fine*, Vbi refert decisum per Rotam in vna Tyrasolem eleemosynariæ 14. Nouemb. 1607. quod patris illegimitas non obstat filiis, vt non possint obtinere aui canonicatum, & refert etiam decisum Garcia *dicto cap.* 3. *n.* 27. in verbis sequentibus circa finem numeri *Congregatio concilij censuit decretum dicti c.* 15. *sess.* 25. *minime prohibere, vt nepos illegitimus ex filio illegitimo, beneficium, quod Avus habuit obtinere non possit*, & huic declarationi standum esse, dicens hanc postea sic tulisse Dictam Congreg. Martij 1589. 19 20

ex quibus licet ipse Garcia referat pro contraria sententia adductas,& dicat etiam Barbosa *in dicta alleg.65.n.18.in fine*,quod hæc resolutio non caret dubio;quia *in dicto cap. 15. Trid.* adest verbum *longissime*,quod excludit omnem personam, etiam mediatam,propter quod idipsum fuisse decisum,refert Campanilus *dicto cap.13.Rub. 11.in diuers.Iuris can.n.76.*Sed concludit standum esse relatæ declarationi adductæ ex Garcia,& ita etiam idem Barbosa *in dicto c.15.Trid.n. 6. in fine*, & quidquid dicat Campanilus *in dicto cap. ad extirpandas dist.n.5.in fine.*

21 Et sic non videntur obstare adducta in princ. nostri vers.*ad quartam* cum verius sit in nepotibus non fuisse consideratam per Trid. Aui incontinentiam,nec de illis aliquid in Trid.dictum; & quia vt dictum est verius est,quod nepos illegitimus possit succedere ex testamento Aui,nec verbum *longissime* Trid.ad illos porrigi ex adducta doctrina, cum nihil de illis dicat; eo quod in odiosis,& pœnalibus appellatione filiorum non veniunt Nepotes,ex doctrina Couar. *lib. 2. variar.cap.8.n.2.*Anton.Gabriel.*de verb.sisinif.conclus.1.à n.54.*cum pluribus Surd.*de alimentis tit. 9.q.36.*Gratian.*Reg.205.* Petr de Lara *de anniuers.lib.1.cap 6.n.5.*Ceballos *dicta quæst.762. à n.59.*Casenate *cons.34.n.8.& cons.58.n.45.* Garcia *dicto c.3.n.25.*& alij post eos, † Nec *ibi* relatam declarationem in 2.confirm.quia,præterquam quod Domini de Iure contra ibi declaratum sentiebant,illa declaratio loquitur in pensione prohibita obtinere à nepote super beneficio Aui, dicto auo viuente,vt ex verbis *ibi* relatis liquet.

22

23 Ad quintam quæstionis partem, non extendatur ad fratres reuera ex proxime adductis absque disputatione firmandum est,vt non extendatur dicta Trid.prohibitio;quia vt resoluunt Panormitanus *in c.ex transmissa.hoc tit.*Sayrus,*de cens.dist. c.10.n.44.*Azor.*p.2.instit.moral.lib.5 c.44. q.3. vers.ratum esse videtur.*d.Rod. Acugna *in comm. ad c.13.dist.56.n.10.*Barbosa *in d.c.15.Trid.n.8.*

24 Ad sextam,& vltimam quæstionis partem, an contra Ius commune aliquid innouatum fuerit circa presbyterorum filios,qui fuerunt nati ex legitimo matrimonio per Trid.*in d.c.15.sess.25.& constit.clem.7.*Et videtur respondendum per textũ *in c.ad hæc*,vbi habetur,quod filius legitimè natus potest habere beneficium in Ecclesia,in qua pater obtinet,& *cap.ad abolendam,16.* vbi ex quo prohibet,maxime in filio Presbyteri permittit in filio legitimo eiusdem,vt habeat canonicatum; & sic nec negandum hoc ex dicto Trid Concilio, cum Iuxta hæc Iura admittent procedere hodie post dict.Trid.constitutione DD.inter quos Hostiens. *in summa hoc tit.n.5.*Calderinus *cons.unico eodem*, Felin.*in c.in noua sub n.13.§.tertium corolarium de rescript.*Rebuffus *tit.de dispens.ex defectu natal.*quatenus dicentes veriorem esse opinionem de Iure,vt filij legitimi clericorũ possint adipisci beneficia quæcumque in eadem Ecclesia,in qua genitores habuerunt,vel etiam habent,qui, etsi non vidissent dispositionem conciliarem,cum hęc fuerit suis scriptis posterior, sed illam Iuxta doctrinã Iuris communis adductã ab istis Doctoribus admittunt post Trid. Azor.*inst.moral.p.2.lib.6.c.14. q.16.*& cum Barbosa *in pastorali d.alleg.65.p.2. n.16.*dicit Castrus Palao *in opere morali tr.13.lib. 2.disp.4.puncto 2.n.2.*dum probant ex verbis dict. Trid.*c.15.*ibi:*qui non ex legitimo nati sunt matrimonio,*contineri expressam licentiam adipiscendi dicta beneficia,in ipsa Ecclesia, vbi parentes alias possident Barbosa idem *in dicto c.15.Trid.n.9.*

Huic tamen resolutioni obstant *textus in c. ad extirpandas 11.hoc tit.& textus in c.ex transmissa*,quibus habetur quod filij presbyterorum legitimi,non possunt succedere patri in beneficio,cũ ergo ex Trid.*in dict.c.15.*non comprehendantur legitimi Iuxta *d.c.ad hæc*; videtur inquam ex dictis Iuris laxiorem esse Conciliarem constitutionem,quam,vt *supra in princip. primæ quæstionis* dicebamus;& nunc etiam magis implicari, si aduertamus ex dictis capitibus immediatam successionem prohiberi in istis filiis legitimus in beneficiis suorum parentum;non inquam mediatam, quam,& negant per Trid. concedi, communiter DD.explicantes verb.illius ibi *Longissime arceatur*;idest quod nec mediatè,nec immediatè succedant in beneficio patris,sicut & ex dict. clem. 7. constitutione incipiens *ad canonum conditorem*, dicunt dispositum,& immutatum contra dictum Ius commune, Azor *inst.mor.p.2.lib.6.cap.4. q. 15.* cum ipsa constitutio præcipiat ne filius obtineat beneficium patris, siue in eo succedat proxime post mortem patris,siue postquam alter inter medius intercessit, quam explicat cum multis Garcia *de benef.dicta p. 7. c. 3.ex n.9.*cum Nauarro *in dicto c si quando de rescriptis excepi. 21. in princ.* & Gigante *de pensionib.q.86.*qui dictæ constitutionis litteram referunt. 25

Et redditur dicta Iurium inspectio difficilior, si attendemus, vt præhabita prohibitio Concilij locum habeat in filiis naturalibus procreatis tempore,quo parentes eorum, nondum erant effecti clerici,sicut decisum referunt Nicolaus Garcia *in dicto c.3. n.15.*Armendar.*in addition.ad recopil. leg. Nauarræ lib. 2.hoc tit. 19.in l.1.n.7.*Balbus, *decis.29.*Barbosa *dict. alleg. 65.in pastorali.n. 6.* contra Ludouicum Mirandam *in manuali Prælator.tom.2.q.1.art.10* Fr.Emanuel, Rodrig.*q.regular.tom.1.q.14.art.7.*etiam cum Sigismundo à Bononia *de elect.dub.73.n.2.* & Garcia,*vbi supra* idem obtinet procedere ex prædicta constit.clem. 7. de anno 1550. cuius meminit cum Scorria *in princ.huius text.q.1.* iterum Barbosa *in Trid.n. 5.* 26

Tamen si recte consideretur, casus distinguendo, dicemus nec Iura communia inter se contraria esse;imo nec respectu præsentis dubij Trid. ac dict. constitutionem Clem. 7.dissentire multum, nam si dubitetur, an filius legitime natus possit beneficium habere, quod pater eius habuit,dicendum est non posse immediatè, bene tamen alia persona mediante, Iuxta textum *in dicto c. ex transmissa,& d. c. ad extirpandas*,quod omnino prohibetur ex alia regula Iuris *in c.1.de præb.* vbi latè repetentes in scholis, ne se detur successio in in spiritualibus, vt datur in temporalibus† textum verò *in d. c. ad hæc*,procedere in alio diuerso casu in filio legitimo volente obtinere beneficium, nõ idem, quod pater eius habuit,sed aliud nempe diuersum, etsi in Ecclesia eadem, quod non prohibetur de Iure communi; imò nec ex dispositione conciliari *in d. c.15.Trid.sess.25.de reform.*†Nec *ex dicta const.clem. 7* in qua expresse statutum fuit ne de cætero filij Presbyterorum ex fornicatione nati,nullo vnquam tempore quoquomodo obtinere possint beneficia, quæ eorum parentes in titulum, vel commendam,aut administrationem,seu aliis perpetuò aliquando obtinuerunt;& sic nec immediatè,nec mediatè : sic adducti, & Garcia *dict.c.3.n.9.* 27 28 29

Cum

30 Cum ergo concordia adducta inter *dict. cap. ad extirpandas cum dicto cap. ad hac*, sit de mente glossæ huius textus, quam sequuntur *ibi* Ioannes Andreas, & communis Barbosa *sub n. 3. & 4.* Felinici *in cap. nostra de rescriptis, col. 3.* Selua *de benefic. p. 3. q. 12. n. 10.* Azor. *instit. moral. dict. p. 2. lib. 6. cap. 15. q. 16.* Galganetus *de Iure public. lib.*
31 *3. tit. 2. n. 30. in fine.* † idemque admittendum, censeo ex dict. Trid. *cap.* 15. cum loquatur de filiis ex fornicatione natis, & non ex legitimo matrimonio, quoad legitimos nihil immutatum ex dicto Concilio, nec ex *dict. const. clem.* imo remanere intactum Ius commune, docent firmissime Nauar. *in dicto cap. si quando dict. except. 21. n. 2.* Salced. ad Bernard. Diez *cap. 48. n. 3.* Puteus *decis. 225. l. 3.* Fr. Emanuel. *quæst. regul. tom. 1. q. 13. art. 7.* Gonzalez *ad regul. 8. cancel. glossa 5. n. 33.* Armendar *supr. n. 4.* Garcia *dict. cap. 3. n. 18.* vbi sic probat ex verb. dict. const. ibi *ex fornicatione*, & ex aliis eiusdem constitutionis, & ex iam adductis dict. Trid. ibi, *qui non ex legitimo nati sunt matrimonio*, qui & *n. 19.* ait vt etiam debeat sic intelligi dict. Trid. in vers. *quid si in præsenti*, dum loquens de patre, & filio obtinentibus simul beneficia in eadem Ecclesia, retentis terminis, de quibus in princip. scilicet quando filius non est natus ex legitimo matrimonio, & etiam docent illustriss. Acugna *in cap. 13. dict. 56. n. 5.* & Rota
32 coram Seraphino *decis. 1142. n. 6.* † vbi censuit filios legitimos non prohiberi obtinere diuersum beneficium in eadem Ecclesia, sed idem, quod pater obtinuit, idque immediate, Barbosa *in dicta alleg. 65. n. 16.* vbi concludit ex sacra Congreg. Concilij 23. Augusti 1631. censitum esse filium legitimum egere dispensatione ad obtinendum immediate beneficium paternum: idem Barbosa *in Trid. dict. cap. 15. n. 11.* cum Sel. vbi addit, nec cum eo posse dispensare Episcopum, vt resoluit San-
33 chez *lib. 2. mor. cap. 1. dub. 17. n. 3.* † Et sic procedere, cum alias obstet adducta dispositio *dicti cap. 1. de preb. & cap. Apostolica 8. q. 1.* quatenus ibi Apostolico decreta inhibetur, vt filij succedant in paternis beneficiis, ne successio in Ecclesia Dei sit hæreditaria.

34 Nec obest textus *in dicto cap. ad abolendam*, cum non loquatur de filio legitimo clerici, sed de illegitimo, dum prohibens, vt filij illegitimi, seu spurij fieri non possint canonici in eisdem Ecclesiis sæcularibus, in quibus instituti sunt patres eorum, etsi secus fiat, acta non valeant, & qui præsumuntur illos canonicare, suspendantur à beneficiis, quia vt vides, nihil de filio illegitimo Presbyteri loquitur, sed de illegitimo, prohibens, vt præficiatur canonicus in Ecclesia, in qua pater est canonicus, maxime si sit genitus à patre Presbytero, vt per Rebuffum *in praxi benefic. tit. de dispens. super deffectu natal. n. 37. & 38.* Barbosa *in dicto cap. ad abolendam*, vbi *n. fin.* cum Couar. *lib. 2. variar. cap. 7. n. 5.* Menoch. *de præsumptionib. lib. 6. præs. 50. n. 12.* Sanchez *de matrim. lib. disp. 14. n. 21.* quos idem Barbosa refert *de dict. & clausulis dict. 168. n. 4.* alias *in tract. de diction. vsufruct. dict. 197. n. 9.* notans dictam dictionem *maxime* in illo textu extare taxatiue.

35 Nec obest adductum *supra* in vers. *& redditur*, quia vt patet *ibi* dictum pertinet non ad filios legitimos, sed ad illegitimos, etsi naturales, & non spureos, vt fuerunt procreati extra matrimonium, tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici; & isti quidem, tam de Iure communi, quàm ex *dicta const. Clem. ac Trid.* prohibiti sunt succedere in beneficiis parentum iuxta distinctiones adductas: alia addit Barbosa *in dicto cap. 15. Trid. n. 10* de quo statim.

Et quamuis iuxta *dist. clem. 7.* constitutionem, 36
quæ solum loquitur de illegitimis, Rota dixerit limitari de beneficiis, quæ patres dimiserunt ante illam constitutionem propter verb. *de cætero*; & quia natura legis respicit futura, per quæ declararunt Domini de Rota in vna Caluanaten. coram Dom. Fabio de anno 1549. illa verba, quæ *aliquando obtinuerunt*: tamen hæc limitatio reiicitur ex dictis per Nauar. *in dicto cap. si quando except. 21.* vbi late expendens dict. constitutionem cum *dict. cap. ad extirpandas hoc tit.* & agens de natura legis, quatenus ad futura, præsentia, vel præterita, de quo Late dixi *in cap. 2. & fin. de constit.* illa comprehendit, vt sequitur Garcia *dict. cap. 3. sub n. 10. & 11.* vbi *n. 11.* ait dictam constitutionem habere locum in clerico non Presbytero per illa verba: *& præsertim sacerdotum*, *& illa alia*, *quæ Presbyteri, clerici, & Religiosi eorum patres &c.* & habere etiam locum in filio ante clericatum nato, quia rationes militant, de quibus per Turrecrem. *in dicto cap. Apostolica 8. q. 1.* & dicit fuisse resolutum per Rotam in vna Ariminens S. Pauli 27. Aprilis 1561. vt in decisionibus Oradini.

Imo & addunt idem Garcia *dict. cap. 3. n. 18.* 37
& in addit. n. 19 in fine C. Roderic. Acugna *in dicto cap. 13. n. 5.* Gonzalez *in reg. 8. cancel. glossa 5. n. 34.* Fr. Emanuel. Rod. *quæst. regular. tom. 1. q. 13. art. 7.* Sanctarel. *varial. resol. q. 79. n. 1. & q. 41. n. 15.* Seraphin. *decis. 1443. n. 6.* Barbosa *in dict. cap. 15. Trid. sess. 25. n. 10.* dictos filios clerici legitimos, paterna beneficia immediatè obtinere non posse, sed mediate, non solùm iuxta ius commune per textum *in dicto cap. ex transmissa, & dict. cap. ad extirpandas hoc tit.* verùm & attenta dicta noua dispositione Trid.

Iam ergo oportet signare differentias inter fi- 38
lium legitimum, & illegitimum quoad obtinenda beneficia paterna, & sunt quæ sequuntur. Prima quia vno, & eodem tempore possunt pater, & filius legitimus beneficia in eadem Ecclesia obtinere, vt probat textus *in dicto cap. ad hec 22. hoc tit.* Illegitimus autem non potest eodem tempore cum patre suo beneficia obtinere in eadem Ecclesia, *cap. litteras hoc tit. Trid. dict. cap. 15. sess. 25.* † Secunda quod licet filius legitimus 39
possit obtinere beneficium dissimile à paterno in Ecclesia, in qua pater fuerat institutus, illegitimus autem nullum potest obtinere etiam dissimile, vt definit. *dict. cap. 15. Trid.* † Tertia fi- 40
lium scilicet legitimum institui posse in beneficio paterno; dummodo non succedat immediatè; secus verò esse in filio illegitimo, qui nec immediatè, nec mediatè succedit in beneficio paterno, vt disponitur *in dict. ex extrauag. clem. 7.* quam referunt Nauarr. *supra*, Gigas *de pens. dict. quæst. 86. in princ.* Barbosa *in dict. cap. ad hac numero fin.* cum Mandosio etiam *de signatura gratia tit. de dispens. ad beneficia, in qua pater.*

menses sine alia admonitione sub pœna priuationis ipso iure, vt patet ex Trid. *quid si in præsenti*, vt probant glossatores dict. Trid. *ibi*, & Nicolaus Garcia plures declarationes adducens *de benefic. p.7.cap.3.ex nu.75.* aliquid Nauarrus *in cap. si quando de rescript. in actuario*, vbi de *dicto cap.Trid.* plura sub *except.21.* vbi de Bulla *dict.Clem.7.*

7 Et patet etiam ex sequentibus declarationibus S. Congregationis.Prima Visen.*filius omninoeegendus est resignare beneficium,quod obtinet in illa Ecclesia, in qua pater obtinuit;quia filius semper repræsentat incontinentiam paternam;hoc tamen moderatum quandoque de consensu et dinariorum, si pater resignasset sua sponte suum beneficium.* Et ex illa Compostillan: *filij intra trium mensium spatium resignare debent sua beneficia; quod adeo verum est, vt si post dictos tres mẽses resignauerint,nihil prodest eis hoc decretũ.*

8 Quod si dubites quare potius cogatur filius resignare, quàm pater, cum nullum delictum in filio sit,& totum in patre incontinenti,respondebis,tum ex dictis *supra in Rub.& tote cap.1.* tum in hac secunda parte, & tum ex sequenti, declarationibus S.Congreg. ad dict.*cap.15.Trid.* quas etiam adducit idem Nicolaus Garcia *in dicto cap.3.disp.7.sub dict.n.75.* in vers.*quarta*, vbi redditur ratio in sequentibus verbis: *Item in casu, que pater, & filius erant in eadem Ecclesia beneficiati, censuit cogendum esse filium omnino ad resignandum suum beneficium,& de Ecclesia paterna exeundem; quamuis pater ipse paratus esset suum resignare tum quia concilium pracisè disponit de filio;tum quia per personam filij magis repræsentatur incontinentia paterna, quàm per præsentiam patris.*

9 Item si dubites quare absque alia monitione, priuetur beneficio filius, trium mensium spatio transacto, cum de iure nullus priuetur, nisi per sententiam iuxta quæ dixi de clerico homicida, periuro, & falsario, *in cap.cum non ab homine de iudiciis q.28. 29.& 30.* & nec absque præmissa monitione, ac citatione, iuxta terminos,de quibus dixi resolutiue *in cap.fin. de libelli oblat. in §.23.post q.fin.* vbi agens de praxi omnium tribunalium *ibi* egi de illa, quæ obseruatur circa priuationem ob non residentiam in Episcopatu, aut beneficio. Tamen quia iuxta mentem Trid. *in d.c. 15.* aliter declaratum est à S. Congregatione; ideo sequenda est resolutio,vt illico vacet, tali transacto termino, non alia ratione,nisi quia lex præscripsit,vt patet ex sequentibus verbis dictæ declarationis relati vers. *tertia* ibi: *hinc dubitatur deberet ne moneri prius, & nisi monitus fuisset, haberet locum hec priuatio, si intra tres menses filius non resignasset. Congregatio censuit quod nisi infra hoc trium mensium spatium, & sine alia monitione resignet filius ipso iure vacare censeatur.; quia lex posuit tempus infra quod liberum erat filio resignare.*

10 Tertio dubitatur, an patre mortuo, teneretur filius suum beneficium resignare, si hoc contingeret intra spatium dictorum trium mensium,& negant Flamin.Paris.*de resignat.benefic.lib.3.qu. 18.n.38.*Barbosa *in dict.Trid.cap.15.n.37.* dicentes resolutum, mortuo patre, non teneri filium illud beneficium dimittere;& licet aduersùs hanc hanc resolutionẽ faciant, & multò amplius quæ *suprà* scripsi *in q.1.à n.1.* tamen corroboratur ex *ibi* dictis à vers. *nihilominus.* Applicabis hic aliqua, quæ dixi *ibi quæst. 2.* vers. *ad vltimam.*

Quarto dubitatur ex dictis num denegaretur filio volenti transitus ad aliam Ecclesiam quæ esset soror illius, in qua pater beneficiatus esset. Et pro negatiua sententia faciunt quæ dixi *dicta q.1.hic* sub vers.*ad tertiam* in fine vers. & subdit, vbi de prohibita residentia filij alibi beneficiato in Ecclesia sorore, vbi pater obtinet beneficium. Et ita sentio; quia & si pro contraria sententia facere videatur declaratio congreg.adducta à Nicolao Garcia *d.p.7.c.3.sub n.75.* sub vers. *quarta* verbis sequentibus:*fuit tamẽ quandoque adhibitũ temperamentum, vt concederetur filio facultas transeundi ad aliam Ecclesiam, quæ iuxta consuetudinem Hispaniarum diceretur soror,in quaquis residens haberetur pro residente in altera Ecclesia, & perinde fructus, & distributiones perciperet,ac si in illa staret cum decreto, quod filius amplius reuerti non posset ad Ecclesiam paternam, etiam mortuo patre,& concurrentibus supplicationibus Episcopi, & capituli,nec nõ iusta causa.* 11

† Tamẽ vt vides hæc verba declarationis loquuntur in alio casu diuerso, nos in quam in casu, quando v. g. residens pater in Ecclesia sorore, vt beneficiatus vellet filius beneficiatus, in alia, residere in Ecclesia paterna, in qua pater est,vel fuit beneficiatus; quia tunc filius, nec posset in illa residere, nec beneficium habere iuxta dicta sub *dicta qu.1.*& quæ resoluit Garcia *dict. n.75.in fine*; secus tamen, vt iam *ibi* dixi,si filius haberet beneficium, & residentiam in Ecclesia, quæ esset soror alterius, in qua pater esset residens,quia vt *dixi sub dicta q.3.vers.ad quartam,* Ecclesiæ sorores non sunt vna, & eadem Ecclesia,sed diuersæ.vt iam *supra* dixi. 12

Et dicta in hoc vers. *ad quartam* procedunt etiam,si filius nõ posset permutare,nisi ex gratia, cũ aliquo dispensaretur,quia tunc virtute dispensationis releuaretur à resignando:ita docet etiam Garcia *dict.p.7.cap.3.n.77.* dispensatum cũ quodam illegitimo Calaguritano in sequentibus verbis: *illegitimo habenti beneficium patrimoniale, quod permutari non potest in Ecclesia, in qua pater habet,sed non seruit iam diu,iacens in lecto paralyticus concessum est, vt retineat quia non potest permutare.* 13

Ad quintam quæstionis partem,an procedat,si super beneficio filij, haberet quis regressum &c. Et in hoc, dubio dicendum est,vt mens Trid *in dicto c.15.dict.sess.25.de reform.* extendatur etiã ad filium illegitimum,qui virtute dicti decreti resignare tenebatur; quamuis super eo alter haberet regressum. 14

† Et etiam si fuerit locus regressui,& quod regressum habens,nollet consentire, oblata prius resignatio cum honesta pensione, & non acceptata, admitti resignationem, & regressum suspendi vsque ad accessum,& decessum resignatarij, vt referunt decisum Barbosa *in dicto c.15. Trid.sub n.37.* Armendarez *in addit.ad leg.Nauarra lib.2.hoc tit.de filiis Presbyt.n.37.& 38.* Nicolaus Garcia *dicta p.7.de benefic.cap.3.n.78.* qui id etiam probat cum quatuor declarationib. S.Congreg. quarum prima, secunda,& tertia sic se habent. 15

Cum N.portionem habente in Ecclesia,in qua pater viuit cum regressu eius, qui resignauerat, permissum est, vt resignet,reseruata sibi pensione, modo beneficium maneat liberum ei, qui regressum habet. 16

† Secunda, *cogatur filius suum beneficium resignare, etiam si fuerit* 17

locus

locus regressui, & quod regressum habens, nollet consentire, oblata prius resignatione cum honesta pensione, & non acceptata admittitur resignatio, & regressus suspenditur, vsque ad cessum, vel decessum resignatarij. Tertia: *filius illegitimus, qui vigore huius decreti resignare tenebatur, non fuit excusatus à resignatione, etiam si super eo aliter haberet regressum.*

18 Et quia ex alia declaratione magis in casu difficiliori clarescit; ideo ex D. Nicolao etiam transcribi placuit in verbis sequentibus vers. *quarta* Cordubens *filius illegitimus cum haberet portionem sibi datam in titulum, & ille, qui resignauit ei reseruauit sibi pensionem, & regressum, & pro expeditione resignationis, & liberatione pensionis, dictus filius consumpserat totum patrimonium; in ea vero Ecclesia pater habebat aliam portionem, vnde filius nec retinere poterat, obstante concilio, nec resignare, repugnante alio concilij decreto, quod non haberent vnde viuerent, nec minus suspendi regressus; ideo in hac perplexitate adhibitum fuit moderamen, quod filius resignaret portionem suam habenti regressum, & reseruata sibi congrua pensione, vel portione fructuum; quod si habens regressum recusasset acceptare resignationem, tunc facta prius ei oblatione, & eo recusante, posset alteri resignare, reseruata sibi pensione, ac suspenso interim regressu; ita vt locum habere non possit, nisi per cessum, vel decessum ipsius:* sic refert D. Garcia.

19 Et quia pro extensione huius dubij possunt adiungi hic quæ refert Nauarrus *in actuario dict. cap. si quando de rescriptis*, vbi referens *dict. cap.* 15. *Trid. sess.* 25 verba, cuius occasione plures resoluendo difficultates, super quibus inquisitus fuit inter eas, explicans locum Trid. *sess.* 24. *cap.* 17. & *cap.* 7. *dict. sess.* 25. *de reform.* vbi loquitur Trid. de expectatiuis reseruationibus, de regressibus, accessibus, & coadiutoriis; ideo ad resolutiones ipsius, & Doctorum, quos congerunt Barbosa, Ferin. & Marcilla in dictis locis, te remitto, vbi expendunt quid hæc nomina sibi velint, de quibus

20 alibi. ✝ Et sic breuiter nota cum Oldrado *cons.* 275. *sub n.* 3. vers. *& istud*, *& sub n.* 7. & cum Garcia *dict. cap.* 3. *p.* 7. *de benefic. n.* 51. quod regressus non est acquisitio noui tituli, sed antiqui continuatio; sic Cassador. *in decis.* 4. *sub n.* 2. *de priuileg.* vbi quod regressus habet causam, & pendet è Iure de præterito, in quo fundatur, Achiles *decis.* 3. *de regressu*, dicit quod est reliquia Iuris

21 cessi; Put. *decis.* 3. *eod.* ✝ Sed accessus totaliter pendet à futuro euentu, nec aliquod Ius de præterito habet, Cassadorus decis. Vnica *n.* 1. & 9. *de pactis* Fabius *decis.* 3. alia cumulat Garcia ex declarationibus, & decisionibus, videnda.

Pro complemento huius dubij aduertes præ-

22 dictum trium mensium spatium assignatum à Trid. pro dicta resignatione, seu permutatione, ante regressu faciendis, postea fuisse prorogatum à Pio IV. per suam Bullam ad sex menses, vt refert Garcia ex declarat. Concilij *dict. cap.* 3. *p.* 7. *de benefic. n.* 76. in verbis sequentibus: *Pius IV. per suam Bullam assignauit terminum sex mensium omnibus filiis Presbyterorum, vt resignarent beneficia.* Hisce tamen temporibus quoad prædictam praxim, difficulter posset offerri casus, sed deseruient dicta ex prædictis declarationibus ad colligendam doctrinam pro aliis dubiis, quæ forte valeant offerri.

23 Ad sextam quæstionis partem, quid si tantum esset beneficium in persona patris, & filij cum alternatiua residentia. In quo dubio ex aliis iam supra adductis respondeo cum eodem Nicolaos Garcia *dicta p.* 7. *de benefic. n.* 79. Iuxta verba S. Congreg. quibus Episcopo Ciuitatens, *in eadem Ecclesia beneficia obtinere, idem esset si vnum tantum sed esset in persona patris, & filij cum alternatiua residentia, quo casu fuit decretum, quod pater in totum cederet filio totum Ius, quod haberet, reseruata sibi pensione, perpetuò abstineret à seruitio.* Quod si dubites num fuerit hæc responsio iuxta mentem Trid. ex iam longe adductis, percipies, & adiuuatur hoc dictum ex relatis *supra q.* 3. vers. *ad tertiam*, in vers. *dicta vbi proxime.*

QVÆST. V.

An Episcopus possit dispensare, vt filius clerici illegitimus queat habere beneficium in Ecclesia, vbi pater, vel eadem beneficia, quæ pater habuit, vel spectat ad solum Papam hæc dispensatio? An saltim possit Episcopus si quos inuenerit in Ecclesia intrusos, assignare eis terminum competentem ad docendum de dispensatione Apostolica, si forte ea sint suffulti. An qualibet dispensatio generalis Pontificia sufficiat, seu debeat esse expressa ad beneficia paterna? Vbi de pluribus casibus, in quibus exemplificatur cap. 2. hoc tit *Et an suffragetur tali illegitimo tolerantia Episcopi, siue possessio quieta annorum, scilicet* 30.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest dispensare, vt illegitimus, aut filius Presbyteri obtinere queat beneficium in Ecclesia, in qua pater, nec ex Trid. & iure communi, vt* numero 2. & 3. *nec tacitè, vt* numero 4. *fallit in filiis ex legitimo matrimonio natis, vt* numero 5.

4 *Papa solus dispensat, vt illegitimus valeat obtinere in Ecclesia, in qua pater.*

6 *Episcopus potest repellere intrusos illegitimos in Ecclesia, in qua pater, non obstante qualibet possessione, nisi edocto de legitima dispensatione, siue figura Iudicij, & libello, vt* num. 7. & n. 10. & 21.

7 *Possessio beneficij, etsi prosit possessori illegitimo aduersus tertium in Ecclesia patris, sed non quominus possit talem intrusum eiicere illico, & punire ex temeraria retentione* n. 8.

9 *Dispensatio, vt filius illegitimus obtineat beneficia in Ecclesia, in qua pater, debet esse specifica, nec sufficit solùm facta super defectu natalium, nec habilitas ad quæcumque* n. 10.

11 *Dispensatio restringenda est semper ad casum, de quo loquitur, nec vna sufficit, sed requiruntur.*

12 *Dispensationes generales, & clausulæ non sufficiunt, quando talia sunt impedimenta,* quæ

quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum.

13 *Filius sacerdotis, qui tacito hoc, in rescripto, obtinuit capellaniam in Ecclesia, in qua pater ministrauerit, amouendus est ab ea, non obstante quacumque possessione.*

15 Cap. 2. de filiis Presbyterorum.
Dispensatus quoad officium non censetur dispensatus pariter quoad beneficium.

15 *Dispensatus super ætate ad beneficium simplex, non potest alia similia obtinere sine noua dispensatione, durante minoritate.*

16 *Dispensatio ad obtinendum beneficium, vnicum tantum respicit.*

17 *Dispensatus super illegitimitate, non potest recipere Prebendam Ecclesiæ cathedralis.*

18 *Dispensatus, vt possit habere beneficium duo in cathedrali, si cum primo viuere nequit, non censetur dispensatus ad primum in cathedrali.*

19 *Dispensatio prohibens filio obtinere in Ecclesia patris, non comprehendit nepotem legitimum ex filio illegitimo.*

20 *Tollerantia Episcopi non suffragatur illegitimo possessori in Ecclesia, qua pater tempore vllo.*

21 *Triennalis possessio non suffragatur filio illegitimo in Ecclesia, in qua pater, nec alias maior. Quid si per triginta annos possederit, prius alius intermedius* num. 22. 23. & 24.

24 *Trigenaria possessio, non suffragatur filio illegitimo in Ecclesia, qua pater propter Iuris residentiam.*

25 *Dispensatio vlla nequit præsumi ex diuturna possessione.*

26 *Possessio diuturna non habilitat incapacem, cum ex diuturno tempore non nascatur titulus ad beneficium* n. 27.

28 *Papa dispensare valet cum filio Religiosi ad Dignitates, & Prælaturas in ea religione, in qua pater Prælationem obtinuit, & pro eodem conuentu* n. 29.

30 *Filius illegitimus prohibetur habere beneficium in Ecclesia patris, qui cum esset Clericus prima tonsura capellaniam cathedralis obtinuit, eaque post, & habitu dimisso filium suscepit, & post duxit vxorem, qua mortua, aliam duxit.*

31 *Filius notus ex legitimo matrimonio eget dispensatione ex gratia concedenda, vt possit immediatè obtinere beneficium de Iure patronatus, quod pater obtinuit, ad quod sunt vocati proximiores de genere.*

32 *Filius legitimus clerici conceptus ante clericatum, gaudet priuilegio fori, durante vita patris eius.*

1 AD primam quæstionis partem adiunctis hic quæ adduxi *in cap. 1. huius tituli q. 9.* de Episcopo dispensante cum illegitimo, & filio Presbyteri quoad ordines minores, & beneficia simplicia; quibus & in casu præsenti pro affirmatiua sententia posset disputari. Tamen quia iste casus differt ab illo; ideo solùm ex Trid. possemus dicere *in cap. 15. sess. 25. de reform.* vt quia quælibet dispensatio subreptitia censeatur super adductis inhabilitatibus, de quibus hic *à quæst. 1.* per verba ibi: *& spuriis quacumque dispensatio, subreceptitia censeatur*; ideo non est ambigendum, vt vllo modo possit Episcopus dispensare cum tali illegitimo ad obtinenda beneficia paterna, quæ in eadem Ecclesia pater eius habuit: sic docent Staphileus *de litteris gratia, tit. de qualitate, & statu benef.* vers. *secundo quod si illegit*, Gemin, *in cap. 1. hoc tit. lib. 6. n. 8.* vers. *in glossa* ibi glossa fin. *in cap. ad abolendam hoc tit.* Alcedus *de praced. Dignit. Episcopal.*

Et de Iure communi quod nec possit dispensare, vt talis illegitimus habere possit, aut consequatur paternum beneficium, glossa verb. *tale in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6* Sayrus *de censuris lib. 6. cap. 11. n. 11.* Sanctarel. *variar. resolut q. 41. n. 13. & q. 79. n. 2.* vbi cum Barbosa *allegat. 65. p. 2. de officio Episcop. n. 30.* † Nec vt dispensare possit, vt obtineat beneficium in Ecclesia patris sui viuentis clerici, resoluunt Fr Emanuel Rodriguez *in summa tom. 1. cap. 20. n. 4.* Syluester, Armilla, Vega, & alij citati à Sanctar. *dict. q. 41. n. 14.* Barbosa *in dicto cap. ex tua n. 3. hoc tit.* & glossa in verbo *patiaris cap. 3. hoc tit. glossa fin. in cap. conquerente eodem*, Mandosius *de signatura gratia sub tit. de dispens. ad beneficia in Ecclesia, in qua pater*, Campanil. *lib. 1. in diuers. Iuris Canonici, Rub. 11. cap. 13. n. 87.* Castrus Palao (etiam cum Barbosa *in pastorali*) *in opere morali tom. 2. tract. 13. puncto 2. n. 19.* dicentes non posse dispensare, neque ad habendum ea quæ in eadem existunt Ecclesia, in qua generaliter habuit, aut de præsenti retinet beneficium. 2 3

Quorum omnium ratio ea est, quia ad fauorem illegitimorum, etiam ante clericatum paternum natorum, solus Papa, non ipsi Episcopi, elargiri queunt huiusmodi facultatem, sicut, & dicunt etiam Galganetus *de Iure publico lib. 3. tit. 2. n. 30.* vers. *verùm si*, idem Barbosa *in dict. cap. 3. n. 60.* per glossam *patiaris*, ex verbis ibi: *nisi habeant illas per dispensationem Apostolicæ sedis*: idem Barbosa *in dicto cap. in tua 9. n. 3.* Gratianus *discept. forens cap. 597. n. 33.* & ante & enim contra concilium, nec expressè, nec tacitè potest Episcopus dispensare: idem Grat. *ibi* per glossam *in cap. cum dilectus de ætate, & qualitate ordin.* Abbas *in cap. dilectus hoc tit. n. 4.* 4

Hæc tamen limitantur iuxta quæ adduxi *supra in quæst. 3.* huius *p. 2.* vers. *ad sextam*, nempe in filiis ex legitimo matrimonio natis; eo quod, vt *ibi* latè dictum est, & refert, ac docet Barbosa *in dicto cap. ex tua 9. sub n. 3. in fine*, isti non comprehenduntur sub dispositione Constit. Clem. 7. nec sub dispositione Trid. *cap. 15. sess. 25. de reformat.* vt dixerunt etiam Nicolaus Garcia *p. 7. de benef. cap. 3. n. 48.* Sanctarelus *dict. q. 41. n. 15. variar. resolut.* 5

Ad secundam difficultatis partem per aliqua, quæ dixi *supra*, breuiter respondetur, vt debeat Episcopus, si quos huiusmodi intrusos repererit in Ecclesia, assignato eis competenti termino ad docendum de dispensatione Apostolica, si forte ea suffulti existant, & nihil docto, quacumque possessione non obstante amouere; quia nulla data dispensatione Apostolica, sunt ipso Iure priuati, ex quo concilium inhabiles tales facit ad beneficium obtinendum, notat bene Nauar. *cons. 1. hoc tit. n. 4.* Y *q. 18. de constit.* Gratian *dict. cap. 597. n. 32.* qui *ibi n. 31.* comprobat ex *clem. 1.* cum *ibi* notatis *de officio ordinar. & per argum. l. præses le. 2. l. congruit ff. de offic. Præsidis*: nam Episcopus 6

tenetur

tenetur Ecclesiam purgare pro suo pastorali officio, & faciunt pro hac resolutione adducta *quæst. 4. praced.* in toto vers. *ad quartam*, & in vers. *ad quintam*, & in terminis Barbosa *in pastorali dict.*
7 *alleg. 65. sub n. 9.* † vnde licet possessio prodesset respectu superioris Episcopi, qui vult videre titulum, non sic ex quo habet resistentiam Iuris, vt notant DD. *in cap. licet Heli* vbi Abbas *num. 14. de simonia*, cum aliis Gratian. *discept. forens. dict.*
8 *cap. 397. n. 42.* qui *à n. 45. & 47.* ait, † amouendos esse tales beneficij possessores, non docto de dispensatione, sine alio Iudiciario ordine, & processu ex textu *in cap quoniam hic*, nec vt requiratur libellus, nec alia citatio; quia tunc debet Iudex ex officio supplere propter notorietatem: alia tradit Barbosa *ibi n. 4. & 5.* vbi quod licet notorium releuet ab onere probandi; non tamen ab onere proponendi. Gratian. vbi addit quod puniri etiam poterunt temeraria retentione, quem leges.

9 Ad tertiam quæstionis partem, an quælibet dispensatio Pontificia, sufficiat, seu debeat esse expressa ad tollendum impedimentum, de quo *in cap. 2. hoc tit.* cum multis sequentibus *supra* in praxi signatis. Etenim quod Apostolica dispensatio non sufficiat, nisi in specie dispensetur ad obtinenda beneficia in Ecclesia, in qua pater; imo & requiri etiam in specie derogationem Const. Clem. 7. de qua dixi hic *q. 1. & q. 3.* & Trid. *in*
10 *dict. cap. 15.* † sic vt propterea non sufficiat dispensatio super defectu natalium, nec habilitas ad quæcumque beneficia obtinenda decisum referunt Casador *in decis. 9. de preb.* Rota *diuers. in decis. 235. p. 1.* Riccias *collect. 1367. in dicto cap. 15. Trid. paulo antè finem*, Rebuffus *in praxi tit. de dispens super defectu natal. n. 24. & 55.* & cum eo Barbosa *in pastorali dicta alleg. 65. n. 31.* Gratianus *dicto cap. 397. n. 55.* qui & *n. 36.* cum eodem Rebuffo *n. 24.* dicit requiri derogationem *dict. const. Clem. 7. & Trid.* saltim in genere.

11 Et tradunt dicti DD. rationem huius resolutionis, quia cum semper dispensatio restringenda sit ad casum, de quo loquitur *ex cap. 1. §. fin. hoc tit.* vt *supra* dixi *in dicto cap. 1. q. 9.* & vna dispensatio non tollat omnes defectus, sed tot debeant esse dispensationes, quot obstacula, Geminian. *cons. 33. n. 8.* Cassador *decis. 9. n. 8. de preb.* Rota *decis. 233. q. 22. p. 1. diuers.* Gratianus *supra n. 38.*
12 *& 39.* † Et neque generales dispensationes, & clausulæ operentur, quando talia sunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum, Bald. *in l. 1. n. 22.* vers. *vnum scias. Cod de furtis*, Felinus *in cap. nonnulli n. 21.* vers. *quarta conclusio* de rescriptis, Alex *cons. 195. n. 10. lib. 2.* Menoch *de arbitr. lib. 3. cens. 3. cons. 203. n. 12.* Gratianus *supra n. 40.* sequitur ergo, vt recto iure procedat dicta conclusio, quam in terminis etiam amplectuntur Barbosa *in pastorali dicta alleg. 65. n. 32. & 33.* Riccius *res. 369. in praxi aurea.* Et addo cum Sayro *decis. 1. de constit.* Barbosa *in dicta alleg. 65. de officio Episcopi p. 3.* vt collatio tali illegitimo facta, sit ipso iure nulla, & idonea, Barbosa *in dicto cap. quoniam hoc tit. sub n. 2.* cum Nauarr. *cons. 18. de constit.* Sanctarelus *variar. resolut. q. 41. n. 25. post med.* Garcia *de beneficiis p. 7. cap. 3. numero 16.*

13 Vnde recte *in dicto cap. 2. hoc tit.* dispositum est, vt filius sacerdotis, qui hoc tacito per rescriptum Apostolicum, impetrauit capellaniam in Ecclesia, in qua pater ministrauit, non obstante quacumque possessione, ab ea sit amouendus, vt tenent Ordinarij, *ibi* Abbas, antiq. Zabarella *collect.* Ancharran. Bellamera Ioan. Andreas, Hostiens Innocent. Panormit. Anania, Butrius, Viuianus *in rationali lib. 1. Iuris Pontificij pag. 318.* Alagonia *in compendio Iuris canonici pag. 111.* Anton. Augustin. *collect. 1. decret. lib. 1. tit. 9. cap. 2.* Barbosa *in dicto cap. 2.* cum Dan. Venator *in analysi methodica Iuris Pontificij lib. 1. n. 17. axiom. 1.* & eodem Stephano Gratiano *dict. cap. 397. ex n. 31.* † 14
Ex his etiam colligitur pro explicatione, & materie dicti *cap. 2.* quod dispensatus quoad officium, non censetur dispensatus pariter quoad beneficium, Maynard. *in decis. 21. lib. 5.* quam notat ad limitat. *cap. si. hoc tit. lib. 6.* Riccius *in collect. 704. super dict. cap. 2. hoc tit.* † Vbi infert etiam 15
quod dispensatus super ætate ad beneficium simplex, non potest alia similia beneficia obtinere sine noua dispensatione, durante minoritante ætatis, vt dixit Caualcan, *decis. 19. p. 1.* † Et quod dispen- 16
satio ad obtinendum beneficium, extenditur ad primum, & vnicum tantùm ex Rota *in decis. 1. hoc tit.* † Et quod dispensatus super legitimitate, 17
non potest recipere præbendam Ecclesiæ cathedralis ex eadem Rota *in decis. 2. hoc tit. quam not. ad limit. Reg. non debet de reg. Iuris*; imo addit Riccius *supra* ex Fabro *decis. 13. cod de sacro sanctis Eccles.* regulam cui conceditur maius, videtur concessum minus, non procedit in dispensationibus. † Et quod dispensatus, vt possit ha- 18
bere secundum beneficium cathedrali, si ex primo non possit viuere, non censeatur dispensatus, vt primum in cathedrali capere possit; quia dispensationes sunt odiosæ, & stricte interpretandæ, vt dixit Verallus *decis. 272. p. 1.* † Item quod dis- 19
positio prohibens filium obtinere beneficium in Ecclesia patris, cum sit exorbitans, & odiosa, non comprehendit nepotem legitimum ex filio illegitimo, Sayrus *in cap. 9. hoc tit.* & de aliis quam pluribus exemplis, idem Riccius legendus *vbi supra* vers. *infertur 6.* & à vers. *infertur 8.* vsque ad finem limitat in aliquibus dispensationibus, & absolutionibus fauore animæ, & fauore matrimonij, de quibus dixi plura *sub tit. de rescript.* aliqua etiam *sub cap. praced. q. 8. & 9.*

Ad quartam quæstionis partem, an suffragetur 20
tali illegitimo tollerantia Episcopi, siue possessio longissima annorum 30. & quoad primum negatur ex dictis *à n. 1. hic* eo quod, vt iam dixi contra concilium, nec expresse, nec tacitè valeat dispensare, Treuisan. *decis. 111.* & cum eo Riccius *dicta collect. 1367. ad dict. cap. 15. Trid.* Gratianus *vbi supra n. 33.* ex dicta glossa *cap. cum dilectus*, & Abbatis *in dicta cap. dilectus hoc tit. numero 4.*

Et quoad secundum, licet per dictum *in cap. 1. de regula de triennali. q. 8.* videatur minori tem- 21
pore succurri tali filio illegitimo possidendi; sed quia iam in hac secunda parte *q. 3.* vers. *ad tertiam*, dixerim prædictam triennalem possessionem, nec aliam maiorem non suffragari. † Ideo in 22
præsenti, licet Gonzalez *in regula 8. cancellaria glossa 5. n. 33.* & Barbosa *in dicto cap. 15. Trid. n. 3.* ad verba dict. Trid. *in cap. 15.* ibi *longissime arceatur* per triginta annos, alio succedente in beneficio paterno immediate, videri filium posse in eo succedere; & quod hæc longa possessio alterius intermedij filio illegitimo faueat eo quod incontinentiæ scandalum tanto tempore, præsumatur cessare.

Sed

23 Sed in casu nostro ex aduerso magnum resultatet, cum loquantur de longo tempore, quo filius illegitimus est in possessione Episcopi tollerantia; quia hæc quantumuis possessio longa non illum tuetur contra iuris dispositionem, & *dict. const. clem. 7. & Trid.* dispositionem *in dict. cap. 15.*

24 Nec enim ex tali longeua possessione possunt illegitimi suffragari in casu, de quo loquimur, cum habeant contra se iuris resistentiam, & concilij, contra quod non ita facile dispensat Sum-
25 mus Pontifex. † Ex diuturna enim possessione, etiam longissimi temporis, non potest induci aliqua præsumptio dispensationis; & vbi non solet dari dispensatio vera, cessat præsumpta, Puteus,
26 *decis. 139. num. 4. & decis. 257. lib. 3. n. 3.* † Nec potest habilitare incapacem, cum ex temporis diuturnitate, non possit nasci titulus, vt dicunt Rebuff. *in tr. de pacifica possess. in 4. limit. n. 172.* vel secundùm aliam impressionem *num. 206.* qui in specie ponit de illegitimo, qui est inhabilis ad obtinendum beneficium in Ecclesia, in qua pater, *ibidem n. 225.* vers. *vigesimo quarto*, Gratian,
27 *discept. forens. dict. cap. 397. ex n. 41.* † reddentes rationem; quia cum non possit habere titulum, non possit iuuari possessione, quæ non datur sine titulo, & quia sine titulo quis semper est in mala possessione, & consequenter nunquam præscribit, vt dixi late, *in cap. fin. de præscriptionib.* per textum ibi, *& regul. possessor. de reg. iuris lib. 6.*

28 Pro complemento notabis posse à Pontifice dispensari cum filio illegitimo alicuius religiosi, vt ad dignitates, & prælaturas promoueatur in ea religione, in qua eius pater prælationem obtinuit, siue obtinet; si tamen sit cum expressa Pontificis dispensatione, & non solùm pro tota
29 religione. † Sed & pro eodem conuentu: ita Barbosa, *in dicto cap. 3. hoc tit. n. fin.* Vbi componit hoc modo duas opiniones affirmantem vnam Fr. Eman. Rodriguez, *quæst. reg. tom. 1. q. 13. art. 7.* sic tenentem sola dispensatione generica, quam bene reprehendit Ludouicus Miranda, relatus à Barbosa, *q. 2. art. 10. in man. regul.* Et hæc facilius explanantur ex dictis, *sup. q. 4.* vers. *ad tertiam.*

30 Secundo notabis quod filius illegitimus prohibetur habere beneficium in eadem Ecclesia patris, qui cum esset Clericus primæ tonsuræ, Cappellaniam Cathedralis obtinuit, & deinde tam Cappellania, quàm tonsura dimissa, habituque sæculari assumpto, huiúsmodi filium suscepit, ac demum vxorem duxit, illaque defuncta, aliã accepit, in eoque statu semper perseuerauit: ita ex Sacra Congreg. Concilij 24. Ianu. 1602. & ex mente Trid. *dicta sess. 25. cap. 15.* refert Barbosa, *in Bullar.* verb. *filius illegitimus cuius*, & *in decis. Apostol. in eodem* verbo. *n 19. per dict. declarat.* apud Aldan. *in compendio canonicar. res. lib. 2. tit. 36. n. 18.*

31 Tertiò quod filius ex legitimo matrimonio natus eget dispensatione, aliàs ex gratia concedenda, vt possit immediatè obtinere beneficium de iure patronatus, quod obtinuit pater; ad quod beneficium in fundatione sunt vocati proximiores de genere: ita Barbosa, *in Bullario*, verb. *filius* penult. sequitur ex S. Cong. Concilij sub die 23.
32 Augusti 1631. † Vbi concludit quod filius legitimus clerici conceptus ante clericatum, gaudet priuilegio fori; durante vita eius patris: sic refert declaratum ex sacra Congreg. immunitatis in Cal-

liens 18. Martij 1631. an apud nos in praxi admissum colliges ex his, quæ late dixi *in cap. 2. de Iudic.* cum aliis, & *sub. cap. 2. de foro compet.* Et ad plures casus iam *supra* resolutos videbis eundem Barbosam cum declarationibus, & decisionibus in Bullario, & *in decis. Apostol.* dict. vers. *filius.*

AD TITVLVM ET RVbricam, de Seruis non ordinandis, & eorum manumissione.

SVMMARIVM.

1 *Conditio non liberi hominis præstat impedimentum ad ordines.*
2 *Seruilis vilitas non capit honorum clericalem, & irregularitatem inducit, vt nume*ro 10.
3 *Serui iuxta leges politicas repelluntur ab obtinendo Decurionatu, nec admittuntur ad officia, quæ per liberas personas exerceri, leges iubent, & n. 7.*
4 *Serui in iure semper pro nullis habentur.*
5 *Infames, & viles non admittuntur ad Dignitates.*
6 *Seruo nihil abiectius, qui nec participat de Iure.*
7 *Homines ingenuos ad gubernandum, Republica, conuenit habere nobiles, & qui honoris capaces sint, & qui honestè se gerunt.*
8 *Sacerdotij Dignitas, summa est Dignitas Dignitatum.*
9 *Libertas primum bonum consideratur quoad ordines, quatenus seruituti opponitur.*
11 *Ordinatio mancipiat quem Ecclesiasticis ministeriis.*
12 *Seruus nequit ordinari, quia non est suus, nec Dominus suorum operum.*
13 *Militia Diuina aggregandus debet esse ab aliis immunis.*
12 *Seruitus non inducit irregularitatem perpetuam, sed dum durat. Et de differentia aliorum infamium n. 15.*
15 *Seruus quicumque ratione à seruitute liberetur desinit esse irregularis absque alia dispensatione, si aliàs fidelis Christianus & bene instructus sit, non neophitus, & recenter conuersus, &* n. 16. & 17.

QVia in titulo præcedenti visum est de impeditis ordinari ratione originis, hoc est ex defectu natalium, & ordinandi ex variis causis impediantur ad ordines promoueri sine dispensatione Papæ, vt patet ex tit. sequent. iam nunc præstat agere de alio impedimento, quod vocatur conditionis, hoc est non liberi hominis, sed serui, † cum seruilis vilitas non capiat honorem clericalem, vt patet *54. dist. per tot.* 12. q. 2. & *in c. 1. in fin. supra de filiis Presbyter.* & ex aliis Iuribus huius tituli; item & ex *c. fin. de reb. Eccles. alien. vel non c. 3. & 4. de rerum permut. cap. mandata, & seq. de conditionibus appositis, cap. 2. de natis ex libero ventre* 1 2

cap. vnico, & *ex cap. per venerabilem* verſ. *præterea*, & *ſequenti qui filij ſint legitimi*, & *ex cap. vnico de infantib.* & *languid. cap. forus de verb. ſignific. cap. relatum de ſent. excommunic.* & poſſunt applicari quæ Doctores referunt iuxta titulum de coniugio leproſorum, & de coniugio ſeruorum.

3 Quod ſi ratio huius impedimenti ad ordines ex-
poſcatur, ex eo enim deſumenda venit. nam cum
iuxta leges politicas ſerui repellantur ab obtinen-
do Decurionatu, cum Dignitas ſit Reipublicæ, vt
in l. 2. cod. de decurion. lib. 10. & *in l. ad Decurio-
natum cod. de vacatione muner.* cum ad illa officia
quæ per liberas perſonas exerceri leges iubeant,
ſerui non admittantur ex *l. in his 175. ff. de reg. iur.*
4 † qui ſemper in Iure pro nullis habentur, *l. quod*
5 *attinet 32. eodem tit.* † indeque eueniat quod nec
viles, nec infames admittantur ad Dignitates, *l. 2.*
6 *cod. de dignit. lib. 10.* † Et ſeruus, qui nihil eſt, eo
nihil abiectius, ſit vt late probant D. Franc. de
Amaya *lib. 2. obſeruat, 1. cap. 13. n. 2.* & *4.* & *lib. 2.
cap. 6. n. 9.* nec participet de Iure, *l. qui teſtamento
20. §. ſeruus ff. de teſtam. l. 1. ff. de Iure de liber*, &
7 cum nec pudoris diſpendium ſuſtinere poſſit. †
Quid mirum, vt quemadmodum ab illa decurio-
natus Dignitate repellitur, ne ſeruili macula, Dig-
nitas curiæ violetur, vt aiunt DD. per textum *in l.
2. cod. ſi ſeruus*, & *libertus*, quia expedit Reipubli-
cæ, vt ad eam ordinandam admittantur homines
ingenui, & nobiles, & qui honoris capaces ſint, &
qui ſemper honeſtè ſe gererint, vt probant cum
multis Bobadilla *lib. 1. polit. cap. 8. ex n. 6.* & Ama-
8 ya *in dict. l. 2. cod ſi ſeruus*, & *ingen. n. 2.* & *3.* †
ſic vt à Dignitate ſacerdotali ſerui explodantur,
cum ſit ſumma Dignitatum Dignitas, vt deſumi-
tur ex *cap. bene quidem* cum aliis *tota diſt. 96.* &
ex cap. ſolitæ de maiorit. & *obed.* vbi paſſim Do-
ctores, & *in cap. nouit de Iudiciis.*

9 Cum ergo ex defectibus bonorum tempora-
lium poſſit aliqua irregularitas contrahi, & inter
eos numeretur fama, & primum bonum, quod ve-
nit quoad hoc conſiderandum ſit libertas, quate-
nus ſeruituti opponitur iuxta illud ad *Galatas 4.
iam non ſumus ancillæ filij ſed liberæ*, & *1. ad co-*
10 *rinth. 12. ſiue ſerui, ſiue liberi*, † Et defectus huius
boni ſeruitus appelletur, & irregularitatem indu-
cat, vt patet ex multis decretis *d. diſt. 54. à princ.*
& ex toto noſtro titulo, & vt habetur in *auth. ſi
ſeruus, cod de Epiſcopis*, & *clericis*, Theologi *in
4. diſt. 25.* vbi D. Thoma *q. 2. art. 2. p. 1.* Richard.
Paludan. & reliqui, Anton. *p. 3. tit. 28. cap. 6.* Silue-
ſter, & alij ſummiſtæ, verb. *ſeruus*, & verb. *irregu-
laritas*, Nauar, *in man. cap. 27. n. 204.* Maiol. *lib. 1.
cap. 35.* Salced. *in pract. cap. 19.* Diana *tract. 7. de
ſeruis*, & *mancipiis reſ. 53. p. 7.* Suarez *de cenſ.
diſp. 52. ſect. 3. ex n. 1.* Filiucius *tract. 19. cap. 7. q.*
11 *19.* Bonacina *de irregularit. q. 1. puncto 4.* & alij. †
Sequitur vt cum per ordinationem quis manci-
patur Eccleſiaſticis miniſteriis, & ſeruus non
poſſit hoc modo ſeipſum mancipare, quod nec
poſſit ordinari, quia nemo poteſt dare alteri, quod
12 ſuum non eſt † at ſeruus non eſt ſuus, nec Domi-
nus ſuorum operum; ergo, quandiu ſeruus in tali
ſtatu permanet, videtur vt nequeat ordinari, ſicut
omnes fatentur, & inſinuat Leo I. *epiſt. 1. in cap.*
13 *1. dicta diſt. 54.* in verbis ſequentibus. † *De-
bet immunis eſſe ab aliis qui Diuinæ militiæ
eſt aggregandus, vt à Caſtris Dominicis, quibus
nomen eius ſcibitur, nullis neceſſitatis vinculis ab-
ſtrahatur.*

Et vt intelligatur hæc ratio animaduertendum 14
eſt, vt licet ſacri canones loquantur in locis ad-
ductis de hac ſeruitutis irregularitate, non con-
ſideraſſe in ſeruo ignobilitatem illam, quæ eſſe
videtur in vili conditione ſerui, vt ratione illius
hanc irregularitatem imponerent; quamuis poſ-
ſent illam conſiderare; quia etſi in homine or-
dinando requiratur ex quadam decentia cla-
ritas quædam propter eminentiam illius ſtatus,
cui non minus videtur obſtare ſeruitus, quam
illegitima origo, de qua late dictum eſt in tit.
præced. vel infamia, & ſimilia, vt in titu-
lis ſequent. canones verò nullam rei rationem
videntur habuiſſe, ſed impedimenti, quo abla-
to, per manumiſſionem, ac adeptionem liber-
tatis, ceſſet quidem omnino, cum ſolum conſi-
derarint ex vna parte rationem Iuſtitiæ reſpectu
Domini, & ex alia religionis cauſam in miniſteriis
ſacris.

Et ſic colligi ſeruitutem non inducere irregu- 15
laritatem abſolute perpetuam, ſed quandiu du-
rat, & Dominus non conſentit: nam quacum-
que ratione ſeruus redimatur, & à ſeruitute libe-
retur, deſinit eſſe irregularis abſque alia diſpen-
ſatione; quia ablatum eſt fundamentum huius
irregularitatis, cum ex ſoſa præcedenti ſeruitute
non relinquatur macula, vel indecentia mora-
lis, quæ à lege conſiderata ſit, ad irregularita-
tem inducendam, † ſi aliàs ſeruus fidelis, ac 16
bene inſtructus, Chriſtianus, ac Catholicus
eſſet, non neophitus, & recenter conuerſus: ita
docent præter antiquos Suarez *vbi ſupra dicta
ſect. 3. n. 2.* & *3.* Cornejo *in 3. p. D. Thomæ, tract.
de irregul. diſp. 14. dubio 1.* & *4.* Leander *de irre-
gularit. tract. 1. diſp. 5. q. 1.* & *2.* Henriquez cum
multis *in ſumma lib. 11. cap. 10. n. 5.* & *lib. 14.
cap. 8. n. 7.* Bonacina *ſupra n. 2.* verſ. *primo*, Diana
dicta reſ. 53. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract.
24. dif. 36. n. 1.* & *2.* qui ſub verborum compen-
dio reddens adductam rationem, integram mate-
riam explicat, de quo ſunt etiam videndi Albert.
Trotius, Bernard Diez, Sotus, Lelius, Zanchis,
Paul, Lancelot, Vgolin, Auila, Valer. Reginald,
Campanillus, Bellet, & alij, quos citat *in hac Rub.*
& *in cap. hoc tit.* Barboſa, & idem *in princ. dict.
diſt. 54.*

Iam ergo antequam ad explicationem Iu- 17
rium huius tituli deueniamus, quia occaſio-
ne inſcriptionis huius Rubricæ, poſſunt mul-
ta moneri de ſeruis, de eorum differentia, de ma-
numiſione, & libertinitate forte in toto Iure
Canonico, non alibi Congruentius tractanda,
ideo pro praxi, & pro bonis litteris viſum eſt
annectere in præſenti Rubrica quæ ſubſequun-
tur.

QVÆST. I.

An ſeruitus ſit naturæ contraria? Quid ſit? Vnde origo etiam mancipiorum? Quibus modis contingat? An vna ſit ſpecies ſeruorum, ſeu plurima? Et quam poteſtatem Dominis præſtent, quominus ſeruus ordinari queat? Vbi de ſeruis adſcriptitiis, cenſitis, inquilinis, ordinariis, vicariis, & mediaſtinis, & de aliis, qui ſub prædictis nominibus includuntur.

SVMMA

SVMMARIVM

1 *Homines omnes, aut liberi sunt, aut serui.*
2 *Genitores debent natis imperare.*
3 *Generosi ignobilibus imperant.*
4 *Seniores imperant iunioribus.*
9 *Domini imperant seruis.*
6 *Potentiores imperant imbecilioribus, & numero* 9.
7 *Prudentes dominantur in ignorantes.*
8 *Serui sunt instrumenta quædam animata. Expende, vt* n. 14. & 15.
6 *Fœmina masculo subest.*
10 *Seruitus philosophica differt à seruitute, de qua leges, & canones loquuntur.*
11 *Libertatis proprium est viuere, sic vt velis &* n. 17.
12 *Seruitus est inimica naturæ, quæ fuit introducta necessitate impellente gentium. Et qualiter definiatur.* n. 13.
14 *Seruitus philosophica non est vera, E* numero 15.
15 *Instrumentum alterius generis est, quam id, cuius est instrumentum.*
16 *Seruitus constituta est Iure gentium, non quidem naturali. &* n. 22.
17 *Seruitutis nota est subiici alieno Dominio.*
18 *Seruus nemo intelligitur sine Dominio.*
19 L. 1. in princ. ff. de rerum diuis. l. vsufructum 23. de liberali causa, l. 3. ff. de peculio. l. quod seruus 36. in fine ff. de stipulat. seruor.
20 *Seruus hæreditarius ratione possessionis, dicitur esse in bonis nullius, sed non est sine Domino.*
21 *Seruus sine Domino quando dici possit.*
22 *Filiusfamilias, etsi alienæ potestati subiiciatur non tamen Dominio.*
23 *Seruitus etiam introducta ob pretium participandum, non est secundùm naturam, &* n. 59.
24 *Seruitus fuit inuenta ex bellis, quæ Iuris gentium sunt, & qualiter contingeret.*
25 *Seruus dicitur a seruando* n. 26. & 27.
26 *Captiui non cruciabantur, sed vt homines seruabantur apud lacedemonios.*
27 *Mancipia serui vocabantur, eo quod ab hostibus manu capiebantur; & idem de rebus manu captis.*
28 *Serui etiam sunt ex natiuitate, & quibus modis contingat* n. 29.
29 *Serui fiebant in metallum damnati.*
30 *Seruorum Conditio nullam recipit diuisionem, quorum aliqui dicuntur ordinarij, aut vicarij, adscriptij, vel medianisti* n. 36. & *ex* n. 50. *vbi quot eorum, diuersa sunt nomina,* n. 65.
31 *Seruus non alia infamia nota nequit ad ordines ascendere, nisi quod subiectus est Dominio alterius.*
32 *Dominicæ potestatis effectus in seruos duplex præcipuè fuit.*
33 *Serui qua de causa quadrupedibus comparentur.*
34 *Dominus, etsi posset olim seruum occidere, hodie non, nec supra modum sæuire, vt* n. 35.
35 *Homicidium semper fuit malum intrinsece.*
36 *Parentes olim habuerunt potestatem necis in filios.*
37 *Hominis liberi plures sunt species.*
38 *Serui triplici differentia sunt, vt adscriptitij, qui glebæ, seu prædio colendo sunt addicti perpetuò,* numero 41. 42. 43. & 44.
39 *Seruitus circa originarios, & adscriptios iam non est in vsu.*
40 *Adscriptitiorum seruorum origo ad quem effectum, qui aliàs dicebantur coloni, censiti, & inquilini, vt* n. 41 & 42.
42 *Adscriptitij (aliàs liberi homines) quibus modis fiebant serui, & quare sic nomen accipiunt* n. 43.
44 *Censiti, Coloni, & inquilini promiscuè appellantur adscriptitij serui, & quare.*
45 *Adscriptitij serui, censiti, Coloni, inquilini, dicebantur membra illius terræ, cui adscribebantur, seu census, aut tributi, qui sunt serui secundum quid vt* numero 50.
46 *Originarij serui sunt illi qui orti sunt ex adscriptitiis* n. 47. *cum aliis.*
47 *Iudæus quos seruos possit habere christianos, & quali superioritate* n. 48. *seu pœna* numero 49.
50 *Mancipium vere seruus dicitur, & qui alius, vel non.*
51 *Adscriptitius seruus dicitur portio fundi, & inter immobilia computatur.*
52 *Seruus ordinarius est qui aliis seruis præpositus est.*
53 *Seruus Vicarius est qui seruo subministrat ordinario.*
54 *Seruus mediastinus, est medius inter ordinarium, & vicarium.*
55 L. 4. §. in fine ff. de his, qui notantur infamia.
56 *Serui ordinarij habebant alios, quos dicebant actores, & silentiarios, & qui omnes fuissent.*
57 *Serui Vicarij quos seruos etiam haberent, scilicet Ostiarios ministratores, simphoniacos, Cubicularios, Histriones, & alios.*
58 *Serui Vulgares dicebantur vicarij, & quos alios haberent, scilicet Topiarios pastorales, Saltuarios, Dietarios, & alios.*
59 *Medianisti, qui nec ordinarij, aut vicarij serui, qui sint, & quos alios comprehendant.*
60 L. 1. §. 4. ff. nautæ Caupones.
61 *Seruus actor qui esset, & qualiter differat à seruo procuratore, & dispensatore* numero 62.
63 L. apud Labeonem §. Prætor ait ff. de in Iuriis.
64 *Serui Vispelliones dicebantur, qui manumitti non poterant, & quare* n. 65.
66 *Seruus Compeditus dicebatur quia malus seruus solebat de fuga suspectus coerceri neruo.*
67 *Seruorum, etsi vna conditio, nomina tamen sunt diuersa propter opera diuersa illis designata, vt* numero 68. & 69.
69 *Seruorum nomina diuersa oportuit distinguere ad effectum recipiendi ordines.*

70 *Homines passi ob pretium participandi in se venundari, pessimam seruitutem incurrebant, etiam ex antiquo.*

71 *Serui passi se venundari, & ad actum gerendum, & alij qualiter differant, vt Histriones, Gladiatores, & saltatores, qui postea cessarunt, vt n. 72.*

1 AD primam quæstionis partem videtur respondendum, quod cum omnes homines, aut liberi sint, aut serui, *princ. instit. de Iure person. l. summa 3. ff. de statu hom.* vbi scriptores, ac notant Caius *lib. 1. instit. tit. 1. in princip.* & lex Regia *p. 4. in proæm. tit. 23.* sic quemadmodum libertas prouenit à Iure naturæ, *l. 4. ff. de Iustitia, & Iure*, ita &
2 seruitus, tum ex dictis Iuribus; † tum quia Diuini ingenij vir Plato, *dialogo 3. de legibus*, scribit primam *Dignitatis rationem esse, vt genitores natis*
3 *imperent.* Secundam, *vt ignobilibus generosi.* † Ter-
4 tiam *vt iunioribus seniores.* † Quartam, *vt Domini*
5 *seruis.* † Quintam *vt potentioribus inbecilliores*
6 *seruiant.* † Sextam, *& quidem omnium maximam*
7 *esse, quæ secundum naturam ignorantes sequi iubentur prudentes autem ducere, ac dominari*; idem refert Ioan. Stobæus *sermon. 42. ante finem pag. 195.*
8 Et confirmatur similiter ex Aristol. *lib. 1. polit. cap. 3. & 4.* asseuerante seruitutem à natura oriri, seruosque instrumenta esse quædam animata, &
9 animum corpori imperare, hoc autem seruire. † Et in sexibus fœminam masculo subesse, minusque sapientes natura ipsa seruos esse, & sapientioribus subditos, vt ab his regantur; idem *lib. 7. polit. cap. 14.* affirmat esse natura ipsa seruitutem iuuenis ad senem, & amplius ex Marco Cicer. *in 5. Paradox.* indicante omnes prudentes liberos, insipientes verò, & improbos natura esse seruos: etenim Lypsius *lib. 3. manud. ad Stoic. Philosophos dissertatione 12.* recenset etiam esse hanc stoicorum opinionem.

10 Verùm quia alia est seruitus, de qua Iuris consulti, & Pontifices agunt, illi in relatis Iuribus, isti *in tit. nostro, & tota dist. 64.* ac in alijs titulis, & Iuribus assignatis *in princip. Rubrica*, alia inquam ea de qua Philosophi proxime relati, cum hæc ad Dominium, coactionem, vel necessitatem, non pertineat, sed ad honorem, obsequium, & reuerentiam senioribus, à iunioribus, generosis ab ignobilibus, parentibus à filiis, marito ab vxore debitam, vel ad vtilitatem ipsius seruientis, qualis illa, quæ imprudentis ad prudentem, minus sapientis ad sapientem dicitur. Illa verò, de qua Iure consulti, & Pontifices eum qui seruus est alterius Dominio, ac potestati ita subiicit, vt tanquam res quælibet à Dominio vendi, & alienari possit; & cum mistis deficiat illa *naturalis facultas eius quod cuique facere libet*, de qua *in l. libertas 4. ff. de statu hominl. 1. tit. 22. p. 4.* † & illa, de qua loquitur *de offic. lib.*
11 *1.* dum inquit libertatis proprium est sic viuere, vt velis, vt explicant citati à Brissonio *in notis ad §. libertas inst. de Iure naturali*, vbi Pichard. Mynsing. Anton. Faber, & cæteri Institutarij, ac Docto-
12 res *in dict. l. 4. Alex. lib. 4. cap. 10.* † quid mirum, vt hæc seruitus naturæ aduersetur, sitque instituta Iure gentium, non natura, sed necessitate impellente, vt agnoscunt DD. in adductis locis, & *in d. l. libertas, 4. §. seruitus ff. de statu hom. in §. seruitus 2. instit. de Iure personar. d. l. 1. tit. 21. p. 4. l. 1. tit. 19. p. 1. l. 4. tit. 5. p. 4.* Cicero *in paradoxis*, Quintilian. *lib. 2. cap. 3.* Aristotel. *lib. 1. polit. p. 3. & 4.* Seneca *declamat. 7.* Gellius *lib. 7. cap. 4.* Halycarnas *lib. 4.* Macrobius *lib. 3. saturnal. cap. 7.* Conanus *lib. 2. comment. c. 1. 2. & 3. & c. 10.* Anton. August. *in l. sed et si mulieres §. plane ignominiæ ff. de excusat. tutor.* Bart. & Corras. *ibi, & in l. 13. de seruit.* Simanchas *de cathol. instit. tit. 61.* Forcatolus *dialogo 26.* Couar. *in regula peccatū 2. p. §. dicentes* † 13
vt seruitus, quæ à persona seruili, libere personæ debetur, *sit constitutio Iuris gentium, qua quis Domino alterius contra naturam subiicitur.*

Patet ergo vt seruitus, de qua in titulo nostro 14
sit contra Ius naturæ, & libertatis, nec officere dicta Platonis, Aristotelis, & aliorum politicorum in principio adducta, quia vt iam diximus seruitus illa dicitur philosophica, quæ non est vera, alias quidem dici posset, vt illi qui comites, Principes, & Reges, Ducesve aut parentes, & superiores obseruant ipsis seruire, quod ridiculum esset iuxta *leg. non dubito 7. §. 1. ff. de captiuis, & postlim. reuersis, l. fin. cod. de patria potestate*, alioquin Aristotelis, & eius assecke hunc modum seruis refertissimum facerent, cum nemo, non Regibus, aut Principibus pareat, vt Reges, vel Principes Deo, *l. digna vox. cod. de legibus* † Præterea, nam allucina- 15
ri videtur Philisophus, dum ait seruum esse instrumentum hominis, cum homo sit pariter is, qui seruit, & conditione à Domino differat, non genere; atqui omne instrumentum sit alterius generis, necesse est, quam id cuius est instrumentum, dicunt Doctores, & Diana *part. 7. tract. 7. res. 1.* nam Scapha non est alterius nauis capacioris instrumentum *l. vltima ff. de instructo, vel instrum. legato*, & inde vt seruus opilio, vel calcuarius, aut villæ instrumentum, non vilici, ex *l. si ita testamenta 15. §. 2. ff. eodem*, vbi legistæ; ergo seruitus, de qua in tit. hoc, & in Iure ciuili, ac Regio non est à natura, sed à constitutione hominum distincta admodum ab illa, de qua Philosophi vt explicant etiam præteriam relatos Driedo *de libertate Christiana lib. 1. pag. 8.* Couartuu. *supra n. 5. §. 11.* Ioannes Marcer *lib. 1. opin. cap. 9.* Vaconius à Vacuna *lib. 1. declaratione 1.* quibus adde Besoldum *in synopsi politica doctrina lib. 1. p. 1. cap. 14. n. 2.*

Cumque seruitus sit quoddam Iure gentium 16
constitutum, & introductum, cum nec ex iure naturali; quia natura omnes homines liberi nascantur, *d. l. manumissiones 4. ff. de Iust. & Iure, princip. instit. de libertinis*, quo nec esset nota manumissio, cum seruitus esset incognita, vbi legistæ, nec ex Iure ciuili, cum tale Ius seruos non agnoscat, nisi hactenus vt illos pro nullis habeat *l. qui testamento 20. §. seruus ff. qui testamenta facere possunt, l. nullomodo 7. ff. ad leg. cornel. de falsis, l. quod attinet 32. ff. de reg. Iuris.* † Oportet inquam dicere, 17
vt quemadmodum nota libertatis est facere quod velis, item etiam hæc sit vera seruitus nota, scilicet subiici Dominio alieno. † Et sic fieri vt nemo 18
seruus intelligatur sine Domino, seruumque, & Dominum, vt correlatiua se se habere, cum quispiam sibi ipsi seruire non possit, imo nec cuiquam res sua, vt *in l. re communi 26. ff. de seruitutib. vrbanorum prædior.* nec prædium vllum sibi ipsi, *l. cum essent 33. §. 1. ff. de seruitut. rusticor. prædior.*

Et quamuis seruus hæreditarius dicatur esse 19
nullius, *l. 1. in princ. ff. de rerum diuis. l. 2. in princip. ff. de peculio*, & quod possit esse seruos sine Domino ex l. vsumfructum 13. *ff. de lib. causa, l. quod seruus 36. in fine ff. de stipulat. seruor.* & econtra videamus quod filiusfamilias alienæ quidem

quidem potestati subiiciatur, nihilominus hæc subuertunt veram seruitutis definitionem, & na-
20 turam, † quia licet ratione possessionis seruus hæreditarius in nullius bonis sit, *l. 1. §. Scæuola ait. ff. si quis testam.* Liber esse iussus erit: tamen ratione iuris, quod hæres habet in rebus hæreditariis, vel alius in aliis bonis, intelligitur esse in eius bonis; non enim negari potest, quod saltim sit interim, dum hæres subintrat sub ipso hæreditatis adiacentis dominio, quæ vicem dominii obtinet, iuxta *l. denique 13. §. quæsitum, vers. accedit ff. quod vi, aut clam l. cum hæreditas 9. Cod. depositi §. seruus etiam instit. de hære-*
21 *dibus.* † Minus secundum, nam quoties seruitus significat relationem, nunquam est sine Domino, vt ex iam adducta seruitutis definitione patet: tamen si denotet ius, & qualitatem, tunc poterit seruus dici sine Domino, qui tamen verè ser-
22 uus non dicetur. † Non inquam tertium de filiofamilias, qui, & si alienæ potestati subiiciatur, *l. potestatis 215. ff. de verb. signif.* sed non alieno Domino. Videbis Anton. Faber, *tom. 1. Iurisprudent.* Papin. *tit. 3. princip.* 3. & alios communiter.

23 Nec obstat dicere fieri seruos, non tantùm iure gentium, sed etiam iure ciuili, puta si quis liber homo maior viginti annorum passus sit se tanquam seruum venundari ad pretium participandum, vt *in l. & seruorum §. 1. ff. de statu hom. §. serui autem instit. de iure personar. l. 1. tit. 14. p. 4.* ibi *la tercera, & toto tit. ff. quibus ad libert. proclam. non licet, & l. 23. ff. de liberali causa,* patiebantur enim sese venundari, aut ad prætium participandum, aut ad actum gerendum, vt *in l. 6. §. 4. ff. de iniusto rupto, irrit. test.* quo spectat illud D. Ambrosij, *lib. de Ioseph* ibi: *quomodo non omnis seruus auarus, qui pro exiguo pecuniæ lucello seipsum actionatur, qui se vendunt ludo* (inquit) *acron. authorati vocantur, authoratio enim dicitur venditio gladiatorum*: ex quo loco intelligit Reuard *lib. 2. coniectan. cap. 8.* quanam fuerunt, qui seipsos actionabantur ad actum gerendum, addens se non dubitare quin fuerint illi, qui aut histrionico aut gladiatorio, aut saltatorio alicui ludo se vendebant, tum quod id fieri solere certo certius dicit, tum quod inter alia *per actum,* motum corporis veteres intellexerint, vt Histrionum, & saltatorum, qui etiam ex eo ipso *actuosi* dicebantur: alia videnda, & de loco, vbi prædicta venditio fiebat, & ad quos effectus, dico *infra hac quæst.* vbi de differentia *n. penult. & finali*; & aliis inquam modis; quia respondetur prædicta definitione, solùm agi de natura seruitutis, & primæua origine, quam ex Iure gentium esse constat. *dicto §. 2. vers. Ius autem gentium, de Iure pers. dict. l. 4. ff. de Iustitia,* cum aliis, ad quam omnes modos introductos ciuili lege seruitutis inducendæ reduci debere, cum seruitus ipsa non eo minùs sit Iuris gentium, vt notant Faber, & alij, *vbi supra,* & Diana *dict. tract. 7. p. 7. res. 2.* vbi concludit, ideo seruitutem esse contra naturam, vt numquam fieri possit, quod quis alieno Dominio subiiciatur, secundùm naturam, scilicet primæuam, cui bella erant incognita.

Hinc iam seruorum nomen inditum est ab
24 eo scilicet, quod inuenta seruitus sit ex bellis, quæ Iuris gentium sunt, *l. ex hoc Iure 5. ff. de Iust. dict. §. seruitus 2. de Iure personar.* & cum liberi homines capientium fierent, atque accide-

ret quod multi desæuirent in captiuos, eosque necarent, inde constitutum fuisse, vt potius venderentur, quam occiderentur *dict. §. serui. 1. instit. de Iure person.* ac propterea victores seruarent † ideo concludunt omnes seruum à 25
seruando dici ex iam adductis Iuribus, & *dict. leg. Regia* Pichard. *in dicto §. serui 2. instit. de Iure personarum n. 4.* & legistæ *in l. libertas 4. §. 1. ff. de statu homin. & l. pupillus 239. §. 1. ff. de verb. signific.* Vnde D. Augustin. *lib. 19. de ciuitate Dei* origo (inquit) vocabuli seruorum in lingua latina inde creditur ducta quod hi, qui Iure Belli possent occidi à victoribus conseruabantur; & huc pertinet Horat. *lib. 1. epistol. ad Quintium.*

Vendere cum possis captiuum occidere noli.
Seruiet vtiliter, sine, pascat durus, oretque
Nauiges, ac mediis Hiemet Mercator in vndis
Annonæ prosit portet frumenta penusque.

Imo fertur quod Agesilaus Lacædemonioru Dux 26
sæpius pro concione milites suos admonuisse, ne captiuos, vt facinorosos cruciarent, sed vt homines seruarent, videndus Mynsing. *instit. de ingenuis §. serui,* & cæteri sic dicentes: quare Plutarch. *in comparat. Agid. & Cleomen.* dixit, merito interpretes, plerosque censere seruos à seruando, non à seruiendo denominatos esse.

Sequenti etiam nomine designabantur *manci-* 27
pia vocati; eo quod ab hostibus manu capiebantur *dict. §. serui inst. de Iure personar.* ibi institutarij, & Pichard, *dict. n. 4. in fine,* sicut & etiam asseritur *in dicta l. libertas dict. §. 1.* indeque Varro, quem sequitur Diana *dict. p. 7. tract. 7. res. 3. in fine* (dixit) mancipium à manu, quod manu capitur, hoc est res omnes, quæ manu capiendo acquiruntur, mancipia dicta, referente Othomano *in dict. §. serui enunciat. 9.* & teste Balduino *ibi* apud latinos mancipium dicitur comparatio certi, perpetuumque Ius possidendi: vnde eleganter Lucr. dixerit.

Vitaque mancipio nulli datur omnibus vsu.

Iam ergo vides seruos, non solum ex Bello à cap- 28
tiuitate fieri, sed etiam ex natiuitate *§. serui 3. instit. de Iure personar.* nempe nascendo ex ancillis Dominorum, de Iure gentium, aut propter participandum pretium ex Iure ciuili, quando quis venundari patitur. † Et aliis etiam modis, maxi- 29
me in metallum damnati, qui serui pœnæ dicebantur, quia & ciuitatem, & libertatem amittebant, & ex *Senat. Claud. vt in tit. inst. de successionibus sublat. & in l. vnica cod. de Senat. Claud. toll.* Pichard. *supra de Iure personar. in fine,* dicens omnium seruitutum species originem habuisse à Iure gentium. † Et quod horum seruo- 30
rum conditio nullam recipit diuisionem; sic vt de quoquam eorum dicere valeas minus seruus, magis seruus Quia in specie seruitus sciendi non potest, vt *in §. fin. instit. de Iure personar.* ibi: *in seruorum conditione nulla est differentia, l. & seruorum 5. ff. de statu homin.* vbi Doctores.

Vnde rectè quia (vt *supra in Rubrica* di- 31
ctum est) ratio propter quam impedimentum, quominus seruus ad ordines ascendere nequit, non sit alia infamiæ nota, nisi quod subiectus dominio alterius, nequeat Ecclesiæ inseruire; ideo qualem

Domini potestatem in seruos haberent, designando, clarius patebit ratio maxima, ob quam ab Ecclesia tale impedimentum fuit constitutum; iam ergo ex bellis, & Iure gentium introductum fuisse primo seruitutem dictum est, quo Iure etiam omnes pene contractus introductos fuisse docet Iustinian. *in §. Ius autem gent. de Iure naturali,*
32 *gent. & ciuil.* † sic vt quemadmodum idem Ius seruitutem introduxit, ita & potestatem Dominicam, cuius effectus duplex præcipuè fuit, prius, quod Dominus in seruis vitæ necisque potestatem haberet; quia cum quisque sit rei suæ moderator, & arbiter, *l. in re mandata cum vulgatis cod. mandati,* & seruus sit in Domini potestate, ac Dominio, consequens esse dicunt DD. vt virtute talis potestatis non minus liceat Domino seruum suum pro arbitrio, quam pecudem oc-
33 cidere † siquidem, & hac de causa serui quadrupedibus compararentur, *l. 2. ff. ad leg. Aquil.* quam quidem postea valde diminutam ex constitutione Diui Pij, Antonini, & coarctatam legimus, ac ex-
34 perimur hodie † quia, etsi olim Dominus posset seruum suum impune occidere, verberare violare &c. sed iam sine causa legibus cognita, vt docet Iustinian. *in §. 1. instit. de his, qui sunt sui,* & hoc de Iure ciuili olim processisse, non quidem de Iu-
35 re naturæ. † Cum homicidium semper fuerit malum intrinsice; non enim hodie in seruos supra modum Domini sæuire valent. *dict. §. 1.* Caius *in lib. 1. instit. tit. 3. & in l. 1. ff. de his, qui sunt sui l. 1. cod. de emmend. seruor. l. 1. tit. 12. l. 9. cod. Theodos. l. 8. tit. 2. p. 5. l. 6. tit. 21. p. 4.* Macrob. *lib. 1. saturnal. cap. 2.* Bodinus *lib. 1. de Rebub. cap. 5.* Alex *lib. 1. dier. genial. cap. 20.* & ad eum Tyraquel. Menoch. *lib. 2. de arbitrariis casu 364. ex n. 1.* Conan. *lib. 2. comment. cap. 2. n. 3.* Diana *dict. p. 7. tract.*
36 *7. de seruis ref. 4.* † Et alij, qui, & explicant illam potestatem, quam olim haberent parentes in filios, necis scilicet, de qua *in l. in suis 11. in fine ff. de lib. & posthumis, l. vltima cod. de patria potest* diuerso iniquam modo propter Ius patriæ potestatis, quæ summa erat; in Dominis autem ex dict. seruitutis Dominio, vt explicant late adducti Institutarij, ac DD. legistæ.

37 Et sic inquam, vt in Rubrica dictum est, Ius Dominicæ potestatis, dum durat in seruos, impedimento illis esse, vt ad ordines ascendant ex illa inquam præstatiori ratione, de qua ibi. Vnde euenit, vt quia vbi proxime diximus ex *dicto §. instit. de Iure personarum,* seruorum conditionem vnam quidem esse, nec diuidi in species, & respectu hominis liberi plures species ponat Iustinianus dicendo quod sint ingenui, aut libertini, & in Iure passim dicatur seruos alios esse ordinarios, alios vicarios adscriptitios alios, alios Medianistas &c. qui omnes subse alias seruorum species continent quia multum pertinet ad materiam nostri tituli distinguere, an isti sint eiusdem conditionis, seu non aliqui eorum possint sine impedimento ordinari; ideo maxime necessarium duxi illos distinguere, vt sic clare possimus scire de quibus seruis titulus noster loquatur.

38 Præcipua, atque communis seruorum diuisio describitur præcipuè in triplici differentia; sic vt quidam sint eorum, qui vere serui sunt, cum ita Domini sint quod eos vendere possit ex iam dictis. Alij adscriptitij, nimirum, qui glebæ, seu prædio colendo sunt perpetuò adstricti, seu addicti, inde nunquam recessuri, Dominisque prædiorum annuos redditus omnes, præter sumptus, & victum redditur i, qui & liberi sunt, *cap. multorum,* vbi Abbas, & DD. de Iudæis, & serui simul, *l. diutius 20. cod. de Agricolis, & censitis lib. 11.* nam qui Glebis, & fundis ita sunt adscripti, vt recedere ab eis nullomodo valeant, seruilis conditionis habentur, vt *in l. 2. cod de libero homine exhibendo,* Conanus *lib. 2. comment. c. 1. & 10. n. 3.* de quorum, & aliorum origine *n. sequenti.* Alij verò originarij, qui sunt orti ex his adcriptitiis, vt notat Abbas *in d. c. 2.* qui imputatur simul cum adscriptitiis inter bona immobilia, & sunt partus fundi, vt habetur *in l. iubemus nulli 14. cod. de sacro sanct. Eccles.* Iuxta gloss. verb. *mancipia,* Conan. *vbi supra,* Menochius *de retinenda rem. 3. a n. 116.* Couarruu. *in c. quamuis pactum 2. p. §. 1. n. 2. de pactis lib. 6.* Velascus *de Iure emphyteut. q. 33. n. 15.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 2. cap. 32. q. 4.* † Suarez *de cens. disp. 91. sect. 3.* 39
n. 15. vbi subdit huiusmodi seruitutem, tam circa originarios, quàm adscriptitios seruos iam in vsu non esse, Barbosa *in cap. quis autem leges 11. dist. 54. n. 1. & in dict. cap. 2. de Iudæis,* vbi notat *n. 3.* ex glossa *ibi* sunt liberi, & *ibi* nota originarios, siue adscriptitios liberos esse cum Didaco Perez *in l. 6. in princip. tit. 3. lib. 8. ordinem* Valasco *de Iure emphyteuto q. 37. n. 3. & 4.*

Et vt altius repetatur visum est de origine horum 40
adscriptitiorum disserere. Igitur quia deuicta Italia, & prouinciis Romanis agri quam multi cessarint, & latifundia partim luxu, & otio crescente, & rerum abundantia, agricolationem deseruere, vt ait Collumell. *de re rustica lib. 1. de præfatione,* quæ tanto in honore priscis fuerat, *vt ipsorum tunc manibus Imperatorum (* Iuxta verba Plinij *lib. 18. cap. 3. & 6.) colerentur agri, gaudente terra, vomere laureato, & triumphali aratore, & eadem cura semina tractabant, quâ bellum, eademque diligentia arua disponebant, quâ castra;* & sic cum ita sit necessaria generi humano, vt late scribit D. Franc. de Amoya *in Rub. de agricolis, & censitis,* consueuerint prudentiores homines liberos ad culturam agrorum suorum accersere. † Et inter hoc 41
fuerint adscriptij, coloni, censiti, & inquilini, de quorum conditione post Azon, Accurs, Plateam, Lucam de Peña Pyrrh. & Cujacium, *in dict. Rub.* DD. *in cap. indicatum de immunitate Ecclesiar.* Amescua *de potest in se ipsa cap. 17. ex n. 23.* Baeza *de inope debitore cap. 2. ex n. 20.* Valascus *d. q. 37.* Couarruu. *in d. cap. quamuis pactum 2. p. §. 1. n. 2.* Petr. Greg. *lib. 14. syntagmat. c. 10. ex n. 6.* Cassaneus *in consuet. Burgundia Rub. 9. ex n. 1.* Duarenus *in tit. de seruit. cap. 1.* Forcatol. *in Rub. eodem n. fin.* Schifor *de geirus ad Anton. Faber lib. 3. tr. 16. q. 6.* Donellus *lib. 7. comment. cap. 9.* Conan. *dict. lib. 2. cap. 10.* Thomas Sanchez *de matrim.* cum Abbate & aliis *lib. 7. q. 19. n. 1.* ideo de illis progrediemus.

Etenim horum hominum illa fuit conditio, vt 42
qui initio liberi, ingenuique nati sunt conditionibus quibusdam, vel gratis, aut pretio patiebantur certæ alicui terræ se adscribere, & addicere promittentes Domino soli se nunquam ab eo discessuros, & prædiorum annuos redditus solututos, vt *in l. colonos 19. l. cum scimus 21. cod. de agricolis, & censit. l. quisquis 16. l. si quis 20. dict. l. iubemus 37. cod. de Episcop. & Cleric. l. fin. cod. de transf. l. possession. 11. cod. communia vtriusque Iudic.* † atque nomen inde dictum, si- 43
ue quia adscripti censibus, siue quia ita erant adscripti glebæ, vt minime eis recedere liceret *l. colonus 15 cod de agricolis,* sit temen vt refugientes,

ad

ad prædia reducerentur, vt in l.cum satis.23.§. cum autem dict.tit. l.vnica Cod.de colonis.

44 Qui,& tamen, censiti, coloni, inquilini, aliquando promiscuè appellantur censiti,non quod censum, seu tributum præstarent Dominis, sed quia in publicum censum referebantur cum fundis ipsis, & maius patrimonium efficiebant, l.4. Cod.de agricolis, & censitis, vt etiam tenet Ant. Faber,in Iurisprud.tit.5. p.2. illat. 7. quod si verum esset ait Amaya,in l.29.& 36.Cod. de decurion.n.6.multo magis deberent dici adscriptitij; quia censibus ad scribebantur, vt loquitur Arcad in l.2.Cod.de quibus causis Coloni ibi:coloni censibus dumtaxat adscripti iuncta dicta l.cum scimus.22.Cod.de agricol.& l.litibus.10.eodem, eorum inquam fiebat professio,quorum nomine tributum præstabatur Reipublicæ à Dominis, qui cogebantur patrimonia profiteri, vt respexit l. 4. §.si quis inquilinum ff.de censibus, & vt explicat Petr.Gregor.dict.lib.47.Syntagmat.cap.18.n.30. etenim vt ait Cuiacius in Rub.Cod.de agricolis,& Panzirola Thesaur.cap.151.Bulenger. de imperio Romano.lib.9.cap.12.census erant libri censuales, vel publici census scripturæ, in quibus continebantur proprio nomine, qui in suis locis erant conscripti; quia cum ipso fundo, cui adscripti erant in publicum censum referebantur,& maius patrimonium Domini efficiebant,ac maioris census,vt in l.penes 4.l.omnis,l.quemadmodum 7.Cod. de agricol.& censit lib.10.vbi DD.

45 Ob quam causam membra eius terræ reputari dixerunt DD.per textum in dict. l. cum satis 23. Cod. de colonis, adscriptitios cum hi pensionem ex fructibus soluendam consignarent, & sic incertam,censitus verò seruus certum censum, aut pensionem annuam,qui & tributarij dicuntur ob eam causam in l.seruos 12.Cod.de agricol.lib.10. indeque Accurs.per textum ibi in l.2.glossa 1.cod. in quibus causis coloni Scharder. verb. censiti dixerunt huiusmodi homines nomine tantum differri;& huc videntur pertinere nomina dicta coloni,& inquilinus, cum coloni liberis similes sint, dum sub certa mercede colunt.l. 4. l. colonos 15. cum aliis similibus,cod.de agricol.inquilinus,quia iis assimulatur,qui Domum,vel prædium eadem mercede conduxit l.fin.ff.de migrando l.4.§.prætor ff.de damno infecto,qui in legibus antiquioribus pro iis,qui prædiis adscribuntur,vsurpatur,vt in l.si quis inquilinos 112.ff.de leg.1. l. non tantum.17.in fine.ff.de excusat muner.l. possessionum 11.Cod.communia vtriusque Iudicij.l. 4.§.si quis ff.de censibus,l.omnes 6. cum aliis. Cod. de censibus,& hos omnes agricolas adscriptitiæ, conditionis promiscue aliquãdo vocari,hoc vel illo nomine adscriptitius,colonus, censitus, & inquilinus,docent adducti DD.& Amaya in dicta l. 29. & 36.Cod.de Dignit.vbi hæc præmisit,vt deueniret ad intellectum,l.eos 22.l.nullos 44. l. neque 61.& sequent.eo tit.dum tractans de conditione mulierum inquilinarum,concludit has dici, quæ ex patribus colonis, seu censitis procreabantur.

46 Originarij,vt iam diximus,sunt orti ex adscriptitiis,qui vere liberi sunt quamuis ad certas operas teneantur,vt bene docet glossa in dicto cap.2. verb.sint liberi,vbi Abbas n.vnico,vers.item nota, quod vt dicit Sanchez dicta q.19.n.1.in fine,clare patet ex illo textu,dum Pontifex interdicit Iudæis mancipia christiana possidere, quibus concedit
47 seruos adscriptitios, vel originarios; † Etenim Iudæum posse habere adscriptitium christianum in consequentiam ruris,quod possidet, dixerunt Beroius in cap.1.sub n.196.vers.nec etiam productis de const.Siluester, in summa verbo Iudæus, Angelus eodem verb. Marcardus in tract. de Iudæis p.2.cap.5.n.20 Azor,instit.moral.p.1.lib.8.q. 8.Thomas Sanchez in præcepta decalogi tom. 1. lib.1.cap.31.n.21.Anton.Ricciulus.in tr. ct.de iure personar.extra grem.Ecclesiæ lib.1.cap.28. n.
21. † qui aduertit n.23.verum esse, vt non pos- 48
sint istis adscriptitiis Iudæi imponere aliquod onus,vltra illa, quæ per agere debent coloni originarij:alia tradit cum infinitis,& ex antiquis Barbosa in dicto cap.2.n. 1. & 2. dum probatur ibi Iudæum posse habere colonos agrorum christianos,qui diutius ibi manserunt,qui peragant omnia Iura,quæ de colonis;vel originariis statuuntur
† Tamen si Iudæus alio illos transferat, vel in 49
alio obsequio detinet, vt amittat Ius coloniæ, & Ius Dominij,colligunt ex ordinariis Abb. antiq.Innocent,Collect.Zabarela,Bellamera, Ioan. Andreas,Alagona,Anton.Augustin.Barbosa cum multis ex antiquis, & modernis, dicentibus etiam Iudæum non posse habere Christianum mancipium.

Ex his videmus mancipium vere seruum dici, 50
vt patet ex adductis in vers.præcipua,& ante, adscriptitios,& originarios, censitos,colonos, & inquilinos secundùm quid cum reuera liberi dicantur.Verum si dubites,num qui se obligant perpetuò ad seruitia personalia, sint adscriptitij originarij?Respondetur non appellari adscriptitios; eo quod isti sola personali obligatione teneantur,illi inquam sint partes fundi,computenturque inter immobilia,vt habetur in dicta l.iubemus nulli 83.Cod.de sacrosanct. Eccles. glossa ibi verb. mancipia,Sanchez dicto lib.7.de matrim. q.19.n. 1.in fine,Valascus de iure emphyteut.q.37. à n. 9. Tiraquel.de retract.linag.§.1.glossa 7.n.119.Conan.dicto lib.2.comment.cap.10 n.3. Azor instit. moral.p.2.lib.2.cap.32.q.4.Barbosa in dict.l.23.n.
5.†dicentes seruum adscriptitium esse fundi por- 51
tionem, & inter immobilia computari; quia etsi naturaliter sit discretum corpus à fundo; est tamen pars instrumentalis ipsius fundi.

Hinc & quia à diuersis ministeriis, & serui- 52
libus officiis,diuersa olim nomine habebant serui; quia, aut erant ordinarij, aut erant vicarij, aut mediastini, ideo de istorum differentia, ac de speciebus, siue nominibus seruorum, quæ sub singulis comprehenduntur, vt ad propositum nostri tituli non parum necessaria laconice loquemur; etenim, & si non satis constat quinam isti fuerint, nihilominus Reuardus, lib.5.variar. tom.1.cap. 20. dicit, quod seruus ordinarius est,
qui aliis seruis præpositus est.† Seruus vicarius, 53
qui seruo subministrat ordinario.† Seruus Me- 54
diastinus qui medium gerit actum, nec inter ordinarios seruos, nec inter vicarios, sed medius inter hos, & illos connumerandus, vt actor est Vlpianus, in l.6.7. & 17.ff. de peculio. l.5. in princip.ff.de tribut.act quatenus dicit ordinarios seruos sub se habuisse Vicarios,iisque vel vt Dominos sic imperasse, & vicarij essent cum suis peculiis in peculio ordinariorum, indeque vicarios seruos peculiares nuncupatos esse passim traditur, vt referunt DD. per textum, in l 3 §. miles ff.de suis, & legitimis, & in l.21 ff.de peculio legato.

Vnde perspicuum est quo sensu apud eundem 55

Vlpianum, Pomponius scripserit *eum, qui in seruitute peculiaria mancipia prostituta habuit, infamia notari post libertatem in l.4. §. 2. in fine, ff. de his, qui notantur infamia*; dicit enim Reuard. dubium esse, quin de seruis ordinariis vicaria mancipia sua prostituentibus senserit in dicto loco Pomponius.

56 Hæc etiam tripartita seruorum nomina sub se alia non pauca retinent; siquidem ex ordinariis seruis alij actores dicebantur, alij silentiarij, alij atrienses, alij procuratores, alij dispensatores,
57 alij Tabularij, † inter vicarios annumerantur Ostiarij, Ministratores, symphoniaci, cubicularij, Histriones, focarij, coci, lecticarij, cursores,
58 Palestritæ, Balneatores, Capsarii. † De istis est locus, quem restituit Ciceronis idem Reuard. disertè explicans pro ordinariis, & pro vicariis, siue vulgaribus, qui sunt, idem probat ex alio loco Saluiani, *lib.4. de prouidentia*, & de Suetonio, *in Nerone*, in sequentibus verbis: *mox tribus vrbanas ad sacramentum citaui t, ac nullo ideo respondeate certum Dominis seruorum numerum induxit nec nisi ex tota cuiusque familia probatissimas, ne dispensatoribus quidẽ, aut à manuensibus exceptis recepit*, & vt inter vulgares, siue vicarios dictos, etiam Topiarii, Pastores, Saltuarii, Ostiarii, Dietarii numerantur, addit Reuard. *circa finem dicti capituli*, vt eorum meminit Vlpianus, *in l. 8. & 22. ff. de instruct. & instrum. legato*.

59 Ex Mediastinis, qui nec inter ordinarios, nec inter vicarios referebantur *§. pœna autem instit. de iniuriis*, & erant illi, qui non balneorum dumtaxat, sed ædium quoque ministri, & curatores, vt Anonius Marcellus eos definiuit rectius, quam Porphirion, & Heron sentiunt in hunc versum Horatii:

Cum Mediastinus tacito pede cura petebat.

Annumerantur qui curam habebant sartorum, tectorum, vt explicat Reuardus supra dicens, quod curatores, & ministri ædium, nec vicarii sit, nec ordinarii, sed tertiam quandam speciem constituant, & differentiam; sic vt Mediastini, quasi inter ordinarios, & vicarios nuncupentur, & hoc quidem verum esse, si nullos huiusmodi serui sub se vicarios habeant nam si haberent vicarios, non amplius Mediastini, sed ordinarij
60 dicerentur† idque sibi videtur Vlpianum voluisse, cum Atrienses inter Mediastinos referret *in l. 1. §. 4. ff. nauta caupones*, sententiam aut dubio de Atriensibus, qui nullos in peculio seruos habebant; & sic quidem concludit Reuard. omnes illos seruos inter Mediastinos referendos esse, qui nullos sub se vicarios habent.

61 Cumque inter ordinarios *actor* annumeretur seruus, nempe cui rerum omnium summa imminet, & eorum administratio commissa est, de quo sic Columella *lib. 1. de re rustica*, scribit in sequentibus verbis: *ita fit, & vt actor, & familia peccent*, & paulo post *idemque actori præcipiendum est ne conuictum cum domestico, multoque minus cum extero habeat*, de quo etiam scripsere Plutarch. *in Asinaria*, & Apuleius *de asino aureo lib. 8.* vt refert idem Reuard. qui vt Pichardus explicat *in dicto §. pœna de iniuriis sub num. 10.* idem est, *quod dispensator* omnium rerum suarum procurationem credidit, pecuniisque Domini credendis, & exigendis præest, vt exponit *ibi* Theophilus, indeque vulgò numeretur pro eo,
62 qui maxime pretij est, † quod non implicatur, vt Iudico cum sententia Reuardi distinguentis inter actorem, procuratorem, & dispensatorem; quatenus, vt auctor est Saluianus *lib. 3. de prouidentia Dei*, procuratori consueuerint credi supellectilem, & cællaria, de quo existimat Vlpianum loquutum *in l. 1. in princ. ff. de seruis fugitiuis* in verbis ibi: *Senatus censuit ne fugitiui admittantur in saltus, nec protegantur à villicis, vel procuratoribus possessorum*; & quod *dispensatoris* officium fuisse videri, seruis reliquis, vsitata quædam per canonem certum stipendia, certosque frumenti modios in mensem præstare, vt *in l. 88. §. 11. ff. de leg. 3. & in l. vltim. §. 3. ff. de verb. oblig.* addens etiam Reuard. sic satis intelligi posse ex eodem Saluiano, Terentio, & Donato; imo & ex Plauto obiter etiam referendo, verba istorum intelligens quid sit apud Vlpianum *Cibaria mandare*, vbi leges, dum verbis illis præstat hunc sensum: *dare Cibaria*, hoc est *canonem consuetum, siue demensum &c.*

Et cum Vlpian. idem scribat, *in l. apud Labeonem 15. §. Prætor ait 31. ff. de iniuriis*, multum interesse qualis seruus sit frugi, ordinarius, dispensator, an verò vulgaris, vel Mediastinus, an 63
qualis qualis dictas tres specie seruorum ponens, sic quidem, vt alios contenderit ordinarios esse, alios denique Mediastinos, vt explicatum sic refert idem Reuard. ideo vt Picard, ex Theophilo explicat *in dicto §. pœna de iniuriis*, & ex Vlpiano *in dicto §. Prætor ait*, Mediastinus dicitur *medij actus*, seruus, cui scilicet non credita est rerum omnium procuratio, sed quarundam rerum tantum actus commissa administratio; & sic *medij actus* seruum dici, qui neque magnæ procurationi, nec etiam infimo ministerio præfectus est, & bene, si explices iuxta distinctiones adductas Reuardi, ne confundantur, aliàs procuratores, & dispensatores serui, qui ad ordinarios pertinent cum Mediastinis, qui vt dixit sunt ædium curatores, & ministri sunt, seu qui curam habebant Sartorum tectorum.

Alij in quam erant serui appellati *vispelliones*, 64
si hac lege scilicet venierint, aut testamento hanc conditionem acceperint serui, ne vnquam manumittantur, qui tunc omnino ex constitutionibus manumitti prohibentur, vt *in l. 4. & 9. ff. de manumis. l. 3. §. 9. ff. de senatu consulto silan. 17. §. 17. ff. de aedilitio edicto*; ita vt si manumissi fuissent ad libertatem non peruenirent, vt *in l. 9. ff. qui & à quibus*, tales quidem, qui manumitti non poterant *vispelliones*, dicebantur, vt probant DD. per textum *ibi in l. 31. ff. de euict.* & Reuard. *lib. 2. coniectan. cap. 16* & ex ex eo euidentissime, quod sic de eo, cui vispellio solutus est Marcellus scripserit; *habet enim seruum, qui ei auferri non possit promissor serui, cum debet hominem soluere, quem si velit testator possit ad libertatem perducere*: sic *in l. 72. sub fin. ff. de solut.* & diuinandum relinquens aliis Reuard. vnde serui *vispelliones* fuerint appellati; interim non dubitans, quin à *Vespellionibus* longe diuersi fuerint *vispelliones*, ait de prædicta lege venditionis referendum esse Suetonium; dum *in Augusto* verba sequentia expressit: *nec aut crebrius aut perfidiosius rebellantes grauiori vnquam mulctatus est pœna, quam vt captiuos sub lege venundaret, ne in vicinia regione seruirent, nenè intra vicesimum annum liberarentur.* † & referens ex Æuo antiquissimo alia 65
verba Lucij Cuspidij ad propositum coniectat. Reuardus in pristinum, tam testamento, quàm aliqua

aliqua venditionis expressa lege hac conditione seruos improbos olim dedi,consueuisse, vt nunquam manumitti possent;eoque sensu,accipit ipse Terentij versum in Andria ibi *verberibus cesum te in pristinum Daue dedam vsque ad mortem*, eoque pertinere illud Augustini *de spiritu,& littera:qui enim* (dicit,v.g.) *volo vt ij omnes serui mei operentur in vinea,& post laborem requiescentes,epulentur;ita vt quisquis eorum hoc noluerit,in pristino semper molat,videtur quidem quicumque contempserit contra voluntatem Domini sui facere,sed tunc eam vincet, si & pristinum contemnens effugerit.*

66 Alius inquam dicebatur seruus *compeditus*,qui scilicet neruo,aut compedibus coërcitus;vinctusque continebatur; solebant enim veteres malos seruos,& de fuga suspectos neruo, ac compedibus coërcere,vinctosque continere,vt late probat Brisonius *lib. 2. antiquitatum cap. 9.* Doctores per textum *in l.eleganter §.item labeo ff.de dolo, l.1 §.penult.l.sed etsi seruo ff. de iniuriis, l. si vt certo §.custodiam ff. commodati.* & comprobari videtur ex eo etiam quod *Ostiarij*,serui,de quibus aliquid dictum est,& Saluianus dicit *de prouidentia Dei lib. 3.*& Seneca *lib.2.de tranquilit.vitæ*, quorum verba refert Reuard.*variar.dicto lib.5.c. 16.in fine*, viderentur ad ostium catena fuisse religatos, vt ex Ouidio.*lib.1. amorum.* patet in sequenti vers.

Ianitor indignè dura religate catena.
Difficilem moto cardine pande forem.

Et idem ex Affricano cognosci posse ait Reuardus,de quo Festus,& Nonius aiunt sic in Vopisco scripsisse *Ostiarij impedimenta titinnire audio, verbum titinnire idem esse quod sonare; indeque titinnabulum appellari contendentes.*

67 Iam ergo videbis hæc de seruis adiecisse, quorum,etsi vna sit conditio,vt diximus supra ex Iustiniano.*princip.instit.de iure personarum* in fine, ibi,*in seruorum conditione nulla est differentia*, sed nomina,vt ex dictis apparet ad opera,& ministeria diuersa,tam Domus, quàm ciuitatis fuisse, plura liquet ex longe à nobis repetitis ex iam signaro Ciceronis loco restituto à Reuardo *in dict. cap.16. ibi:atque vt in magna familia sunt aly lautiores,vt sibi videntur serui, sed tamen serui sic in ciuitate sunt atrienses,ac pari stultitia sunt, quos signa, quos tabula,quos calatum argentum, quos Chorinthia opera,quos ædificia magnifica nimio opere delectant*; & *sumus*(inquiunt,) *Principes ciuitatis;vos verò ne conseruorum quidem vestrorum Principes estis,sed,vt in familia,qui tergunt,qui vngunt,qui verrunt, qui aspergunt non honestissimum locum seruitutis tenent, sic in ciuitate,qui se istarum rerum cupiditatibus dediderunt ipsius ciuitatis pene infimum obtinent.* †
68 His enim verbis designantur diuersa seruorum opera, & in illis carpi Cicero seruos ordinarios admodum imperantes in conseruos alios inferiores,& non obscurè,hæc eadem colliguntur ex Saluiano,qui *dicto lib.4.de prouidentia*, loquens de seruis ordinariis, & vicariis miranda & notanda verba, posuit, notanda hic quæ retulit idem Reuard.*dict.lib 5.variar.dict.cap.16.*

69 Non ne oportuit tot nomina seruorum posuisse,vt sic in materia hac,de quo titulus noster loquitur,possit disputari num sub prohibitione ordinum omnes dicti serui comprehendantur, an verò aliqui eorum queant ordinari,nulla præhabita manumissione, aut concurrente tacita, siue expressa.Quid sit manumissio, an natalibus officiat,qui libertini dicantur,ac de aliis ad propositum *infra sub Rubro*,iuxta speciem cuiuslibet capituli apprehendetur.

Sed pro complemento,quia *supra* vers.*nec obstat*, dixi de ea seruitute qua liberi homines p se se venundari ad pretium participandum, aut ad actum gerendum incurrunt,visum est alia ab antiquitate decernere,vt videamus inter liberos homines esse quoddam pessimorum genus,qui huic legi ignominiæ libere exponebantur etenim vt talis venditio exerceretur,videtur, vt fuerit locus publicus Romæ, in quo consistere solebant homines liberi,qui se venales postulabant, quemadmodum indicat Vlpian. apud Labeonem,& Calsum quæsitum scribens *in l.17.§.11.ff.de adilitio edicto* ibi:*si quis asylum confugerit, aut eo se contulerit,quo solent venire,qui se venales postulant,an fugitiuus sit*, quem locum *Tuscum vicum*,non obscure demonstrasse Plautum,& Horatium ex illis firmat Reuard. *dicto lib.2.coniect. c. 8.in princip.* nam Plautus sic scribens *in Circulione*,ait. 70

Sub veteribus ibi sunt qui dant quique accipiunt fœnore.
Pone ædem Castoris ibi sunt, quibus credas male,
in Tusco vico ibi sunt homines,qui ipsi se venditant.

idque Horatium voluisse *serm.lib.2.sat. 3.* in sequentibus versibus.

Ac Tusci verba impia vici.
Cum scurris fertox,cum vellabro omne macellum.
Mane Domum veniant.

non dubitans quin per *turbam impiam Tusci vici* eos intellexerit, hoc in loco homines liberos Horatius,qui se venditabant,qua vix vlla esse maior impietas potest,& cum hæc animaduertissent interpretes pessime, ad fœneratores impiam hanc turbam retulerint,& addit quod fœneratores non in tusco vico sed sub veteribus frequentes erant, & assidui; quemadmodum ex Plauto probatum dicit.

Rogabis de differentia,quæ est inter illos, qui se ad pretium participandum venundantur,vel ad actum gerendum;& quia Quintilianus *instit.lib. 10.c.1.* scripserit tactum *histrionum* veris affectibus minorem esse,& ab Vlpiano dicantur gladiatores & saltatores *actum gerere* fortasse ea ratione,qua tragædos *agere gestum* scripsit Varro *de lingua latina lib.5.*& sane liberos homines interdum se ludo olim vendidisse præter Acronem, euidentissime demonstret Ambros.explicans *cap. 1.epistol.D.Pauli ad Galatas* in verbis sequentibus:*quantus ergo error est post gratiam reuerti sub lege,hoc est accepta libertate velle seruire,vt ereptus gladio immemor beneficio denuo se vendat lanistæ*:accusator enim dicit est emptoris, qui relicto eo rursum ad priorem Dominum redit.Ideo differentia erit quod se venundari ad pretium participandum veri in omnibus serui fiant, si ad actum gerendum,non sic quia hæc venditio nihil aliud dicit,quam se ludo vendere:tamen se vendere vt is, qui venditur rerũ emptoris actor,fiat, cum *actum ge ere*,& *actorem* esse diuersa sint,vt patet ex *l.79.in fine ff. de verb.signif.* non autem etiam vendere ad aliquod seruorum publicorum munus gerendum,vt quibusdam videtur,†& Reuardus dicens prædictos contractus Ambrosij temporibus 71 72

temporibus in vsu fuisse,cæterum iam postea sublatos per Imperatorem Leonem, *nouell. 60.* optima quidem ratione,vt patet, pro qua faciunt Lactantij verba *lib.6. institut. Diuinor. cap. 12.* ibi:*unde vestias emis,hinc captos redime;unde feras pascis,hinc pauperes ale,unde homines ad gladios cōparas,hinc innocentes mortuos sepeli.* &c.

AD TEXT. IN CAP. I. Cap. II. III. & VI. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Seruus ante plenam Domini manumissionem nequit ordinari.*

2 *Diuinare, & futura præcaueri, quando quis tenetur,* remissiuè.

1 EX his omnibus iuris vna generalis conclusio liquet, nempe seruum ante plenam manumissionem Domini voluntate factam ordinari non debere, vt patet etiam ex pluribus iuribus sub *dist. 54.* Et quia nonnulla specialia, quæ ad hanc conclusionem, non spectant ex littera cuiuslibet textus nostri tituli deduci valent. ideo *in dicto cap. 1.* ibi in fine, *& ideo quod infirmari, vel vituperari patet, debet præcaueri*, quæ declarantur per verba *dict. cap. 2.* in fine ibi: *& si quilibet seruus fugiens Dominum suum qualibet calliditate, aut fraude, ad gradus peruenerit Ecclesiasticos, decretum est, vt deponatur, & eius Dominus eum recipiat*, recta quidem ratione debet euentus præcaueri, cū sic ordinatus deducatur in seruitutem, *d. dist. 54. cap. freq. & cap. ex antiquis, & in cap. quicumque*, quod vituperium, vt ex Goffred. dicit Ægid. Bellam. hic tangit totum Collegium Clericale, qui & *num. 1. & 2.* latè agit de duobus dicteriis spectandum, num perpetuò sit, quod euenire potest: Vbi de casu futuro, & de casibus aduentitiis. inopinatis, vel
2 mala hominis fortuna, † & ibi Abbas agit quando diuinare, & futura præcauere, an, & quando quis teneatur; sed quia glossa *hic* verbo *præcaueri* iuribus multis exornat; ideo non insistendum iudicaui. Solum inquam adiunges quæ Doctores scribunt super reg. Iuris frustra spectatur euentus, quod de iure non sortitur effectus. Et in regulis vtile perinutile non debet vitiari, *non firmatur, non præstat,* & non firmatur cum aliis.

QVÆST. I.

Manumissio, quare requiratur, vt seruus ordinari valeat rite, & recte, cum sint plures serui, qui sine vlla manumissione possint, non solùm Domino contradicente, ordinari; imo & ducere vxores, aliosque actus gerere in iure validos? Vbi plura de manumissione, & eius effectibus ac de libertis, & libertinis?

SVMMARIVM.

1 *Actus sacerdotalis est dignitas, & liberat à patria potestate n. 6.*

2 *Filius sequitur semper familiam, agnationem, honores, & dignitates patris.*

3 *Mulier sua familia finem esse existimauit antiquitas.*

4 *Seruitutis non vera error non dirimit matrimonium.*

5 *Serui inuitis Dominis, licite copulantur matrimonio. Et quare nequeant ordinari, infra n. 12. imo & n. 16. Videtur quod nec matrimonio tradi, & n. 17. & 18.*

7 *Seruus nequit in religionem admitti, nisi de licentia sui Domini.*

8 *Serui adscriptitij, vel coloni, inuitis Dominis, ordinari non debent, & à n. 14.*

9 *Seruus quare ordinari non possit.*

10 *Origo, beneficia, & honores, non sunt curanda, si aliàs liquet de fide, scientia, & moribus subiecti.*

11 Cap. fin. de seruis non ordinat. & sub numero 1.

12 Cap. 1. & 2. de coniugio seruorum, & numero 13.

13 *Seruus valet matrimonium inire contra Domini voluntatem, non tamen ordinari.*

14 *Serui adscriptitij, & originarij quare ordinari nequeant, explica vt à n. 15. & 16. Vbi quare liberi dicantur, & nequeant ordinari.*

15 Cap. 2. & glossa in cap. 2. de Iudæis.

16 Glossa 19. quæst. 2.
Authentica ad hoc Cod. de Latina libertate, & auth. de nuptiis §. adscriptio.

17 *Liberti ordinari nequeunt, nisi fuerint manumissi directe, & sine obsequio.*

18 *Matrimonium cum liberta valet.*

19 *Manumissio est datio libertatis, & quare fuit necessaria n. 20. & quibus modis fieret, n. 21.*

20 *Liberti dicebantur qui ex seruitute manumittebantur.*

22 *Manumissio quando ingenuitati non officiat.*

23 *Manumissio officit illis, qui ex iuxta seruitute sunt manumissi.*

23 *Liber homo qui manumissus, & seruus post quinquennium reclamabat, non audiebatur ad ingenuitatem, hodie aliter.*

25 *Serui veri manumissi, non ingenuitatem, sed libertatem consequebantur, & ordinari Valent.* num. 16.

26 *Manumissio est vt quadam imago naturæ.*

27 *Serui manumissi nomen accipiebant à manumissore.*

28 *Manumissionis, & libertatis nonnulla ex antiquitate.*

29 *Libertinorum erat tertia significatio solita accommodari libertorum filiis*, & n. 31. 32. 33.

30 §. 1. instit. de libertinis.

31 *Libertinorum alia species erat respectu filij nati ex milite Romano, & muliere Hispana*

32 *Libertini alij erant natiuitate, alij manumissione, & alij manumissione socij, ac nominis latini peregrini filij.*

33 l. vltima ff de Iure deliberandi.

Faciunt

1 FAciunt difficultatem sequentia, primo quia non est curandum de origine promouendi, vt *in cap.venerabilis §.1.& 2.de preb. & in cap. ad decorem.de instit.* & sic *in cap.fin.hoc tit.* qui nascitur ex patre seruo,& matre libera potest ordinari Nec obstes dicendo ibi,ideo fieri,quia cum mater sit libera,& filius quoad statum, sequatur matris conditionem; ideo sic ibi contingat cum natus liber nascitur;quia Vrget pro argumento statum sacerdotalem esse Dignitatem, Iuxta quæ dixi *in princ.Rubrica*,qua de causa filium debere dici seruum,cum quoad Dignitates spectat filius, debeat sequi patris conditionem, non matris;debuit enim conceptus dominari à principaliori parte *argum.leg.quaritur ff de statu homin.*vtpote à quo recipit esse,tamquam à causa efficiente, ac
2 nobiliori principio suæ substantiæ, † Et ob eam causam fatentur DD. filium semper sequi familiam,agnationem,honores, & dignitates patris,vt *in l.1.Cod.de dignit.lib.10.cap. 2. de conuers. in fid.§.1.vers.quia qui ex ea.de legitim.agnat. tutela*;& quia vt dixit Euripides in masculis consertatur posteritas,& successio ibi:*columna Domus patris liberi sunt masculi* Hesiodus ibi:*Vnicus filius seruat paternam Domum*, quod voluit Iustinianus asserere *in §.1.instit. de legitima agnatorum tutela*, dum ait apud Romanos filios pa-
3 tris, non matris sequi familiam † quippe existimarunt mulieres suæ familiæ finem esse, vt *in l. pronunciatio 195.§.fin. ff. de verb. signif.*ergo argumento à contrario sumpto, filius ex patre seruo, etsi ex matre libera,non est cur possit ordinari.

4 Deinde quia quando seruitus non est vera, sed adscriptitia,vel originaria, eius error non dirimit matrimonium;quia serui adscriptitij,vel originarij sunt verè liberi;ergo sicut impedimentum seruitutis in matrimonio ad hanc seruitutem non extenditur,sic nec ad impediendum,vt serui originarij,& adscriptitij, ac alij huius generis,de quibus late dixi sub quæst.præced.Rubricæ; quominus possint ordinari,vel monachi fieri, vt de matrimonio docent Hostiensis *in summ.tit. de coniugio seruorum n.9.* Albericus *in suo dictionario. litt.I.* verb. *impedimentum 3. de coniugio seruorum ibi* Anton.*n.4.* Abbas *n.5.* Ioannes Andreas *ibi in cap 2.n.3.& ibi* Ancharran.*n. 2.* Cardin. *2.q.3* Præposit.*n.6.q.5.* Alex. de Neuo *n.7.* Henricus *n.3.*& alij ordinarij *ibi*,vbi Barbosa, *n. 3.* Thomas,Sanchez cum Siluestro,Tabiena, Cuchó,Gaëta,Brunello,Lanceloto, Durando, Palacios,Ioannes Mayor,& aliis *lib.3.de matrim. q. 19.n.9.in fine.*

5 Et confirmatur eo amplius quia,sicut serui,inuitis Dominis,licite matrimonio copulantur, vt *in cap.1.dict.tit. de coniugio seruorum.* cum *ibi* adductis à glossa,*l.1.tit.5.p.4.* Valascus *de Iure emphyt.q.37.n.4.& 5.*Henriquez, *in summa lib. 11.cap.10.n.4 in medio*, Azor,*instit. moral. p. 1. lib.1. cap.18.q.4.* Zened. *ad decretales collect. 88.n.1.*Flores ad Gamnam.*Iusit.decis.142.* Vbi etiam quod potest maritus accusare vxorem, seruant Sanchez *de matrim.* cum aliis *dict. lib. 7. q.21.*Gutierrez *eodem tract. cap. 92.* Bonacina *dict.tract.3.puncto 5. n. 7.* ergo sicut valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, vt *in cap.inter in corporalia de translatione Episcopi*;sic vt in illo seruitus non impedit celebrari matrimonium quod fuit à Iure naturali, & Diuino institutum,ita nec impedimento ipsa,vt ad sacerdotium serui ascendant; tum quia vt iam dixi Rub.& *ibi q 1.* seruitus contra naturam est introducta; eo quod libertas sit de Iure naturæ,
† Tum quia sacerdotium, vt Dignitas in Ecclesia 6
magna, (vt sentiunt DD.) etiam liberat à patria potestate,quæ de Iure naturæ parentibus inest, vt in principio *instit.de patria potestate.*

Nihilominus dicendum est, vt omnis seruitus 7
vndecumque trahat originem,vel nomen inducat irregularitatem ad ordines, vel monachatum, vt habetur definitum à Leone Papa *in epistola 1. c. 1.*Gelasio Papa *in epist.1.cap. 16.* & vt habetur *in cap.generalis,& cap. admittuntur dicta dist. 54.*Vbi expressa mentio fit de seruis originariis,& similibus, vt notat glossa *in cap. 2. de Iudæis*, quamuis in illo textu huiusmodi originarij, seu coloni serui liberi dicantur,vt explicatum est *supra dict.quæst.1.Rub* non enim quoad hoc datur differentia inter seruos, & originarios, vt dixerunt Oldobrand. *in §.seruitus.n. 29.instit. de iure personar.* Valascus *de iure emphyt q. 37. n. 6.*Barbosa *in dicto cap.generalis*,vbi glossa *originarios*, ibi *nec videtur esse differentia*, disponit *ibi* Gelasius,*dict.epist.1.cap.16.* scribens Episcopis per Lucaniam seruum cum non sit sui Iuris, nec possit de se disponere, in religionem admitti non posse,nisi de licentia Domini sui,vt per S.Anton *p.3.cap.3.tit.16.§.4* Syluester *in summa* verbo *religio 2 q.3.* Azor,*inst.moral.p.1.lib.12.cap. 1.q.3.* Fr.Bartholom.de Belchis.*in praxi seruanda in admittendis ad religionem disp.2. dubio 2. n.2.*& Less.*de Iust.lib.2.cap.16.sub n.70.* Campanil.*in diuers.Iuris canon.Rub.11.cap. 8.n. 12.* Ludouicus Miranda *in manuali Prælator.tom. 1. q.17.art.2.conclus.1.*Barbosa *in cap.2. hic n.7.*& omnes per glossam. *deponatur* ibi: *si vero quis Monachus.*

Et sic quidem imperat:Honor,& Theodos. *in* 8
l.quisquis sensibus vbi Accurs.ex aliis Iuribus decreuerunt seruos adscriptitios, vel colonos, inuitis Dominis,in clericorum ordinem transire, ac recipi non debere,vbi Barbosa *n.1.& 3.*idem cum aliis *de Iure Eccles.cap.33.lib.1. n. 13.* Suarez *de censuris disp.31.sect.3.n.13.*Videndus dicentes, quod adscriptitij, & coloni, qui terræ colendæ perpetuò sunt adscripti, non possunt ordinari, addentes etiam huiusmodi seruitutem, tam in ea originarios,quàm adscriptitios seruos,iam non esse in vsu:idem refert Barbosa *in cap.quis autem leges dict.dist.54.* vbi habetur qui isti serui dicantur.

Ratio horum est,vt iam *supra in principio Rubrica*,dictum est;quia non decet seruum, nec ob 9
vilem conditionem euehi,ac promoueri ad Dignitatem Ecclesiasticam sacerdotalem, ne dignitas sacerdotij parui pendatur; tum quia cum homo ordinetur,vt nauet operam rebus Diuinis, & seruus non possit illis rebus intendere;eo quod Domino suo inseruire cogatur, Iuxta quæ *in dicta Rub.*dixi, sequitur hanc irregularitatem optimo Iure inductam esse, Iuxta quæ tradunt Gamma *in tract.de sacram. præstandis vltimo supplicio damnatis q 5.n.9.* Bonacina *de cens. disp. 7. q. 2. punct.4.n.2.*Bellet.*disquisit.clerical.p.1.tit.de disciplina cleric.§.14.n. 1.*Bernard.Diez,& Salcedus *in pract.cap.19.* in nouissima edit. Campanil. *vbi supra dict.cap.8.n.1.*

Nec obstant à *n.1.*adducta, non primum, vt 10
non sit curandum de origine promouendi, quia vt dicit Bellamera *hic n.1.*hoc inquam intelligitur de

de libera scilicet origine vt *in dicto cap. ad decorem de institut.* quia vt *ibi* late dico, ac dixi *in c. 16. de iudiciis q. 4. & fin.* ad beneficia, & honores Ecclesiæ quilibet vndecumque originem trahat, si fidelis, ac bonis moribus, & scientia inburus sit, admittitur, sed non sic de seruuli, vt in textu nostro, & aliis huius *tit. & dict. dist.* 54. & quia licet de nobilitate sanguinis non curemus, curatur tamen in iure de conuersationis notificatione, & approbatione; idem Bellamera, per *dict. cap.* 16. *de iudic.* & faciunt quæ adduxi *supra in cap. penult. & fin. de etate, & qualitate ordinand. & in cap.* 3. 4. 5. *penult & fin. de præsumpt.*

11 Non secundum ex *cap. fin. hoc tit.* nam vt *ibi* late dico quoad ordines, si mater est libera filius natus ex matre libera, & si eius pater sit seruus liber est, ac perinde ad ordines ascendat: *ibi* videbis, vbi plura dico de libertinis.

12 Non tertium adductum ex *cap.* 1. & 2. *de coniugio seruorum*, ac de comparatione matrimonij carnalis ad spirituale; quia præterquam quod qualiter hæc comparatio admittatur *in dicto cap. inter corporalia, de translatione Episcopi*, ex-

13 plicatum manet. † Ad propositum verò respondetur diuerso modo censeri in contrahendo matrimonio inter seruos; eo quod non obstante tali matrimonio contracto seruus adhuc maneat seruus illud contrahens, inseruiens, & seruiturus in posterum Domino suo, secus verò de seruo ordinando; quia cum iste, ex quo Ecclesiæ ad iudicatus, seruiturus ei, iam indecens est, vt Domino suo temporali seruiat; ideo optimo iure Pontifices irregularitatem, de qua hic, introduxerunt. Sic vt Domino contradicente, vel eo inscio, nec manumittente, nullo modo seruus eius ordinetur, aut Monachus fiat, ne detur actus contra Iustitiam Domini habentis in eo seruo Dominium, vt probatum est Iuribus, & Doctoribus sub principio Rubricæ hic repetendis.

14 Vnde & si admittatur seruos adscriptitios, & originarios liberos esse, de quorum conditione repetes, quæ iam latissime adduxi *sub quæst. dict. Rubrica*: tamen propter illos aliquos seruitutis effectus, qui reperiuntur in illis recte dispositum est, vt talis seruitutis ratio habeatur, vt prolis inhabilis sit ad ordines, & monachatum, vt explicat Thomas Sanchez, *de matrim. dict. quæst.* 19. *num.* 9. dicentes quod non erit habilis ad ordines, vel monasticam vitam, quia est seruus globæ adstrictus, non sic respectu matrimonij: nam licet sit ea seruitus aliquantulum contra prolis bonum, hoc non inde dicetur esse impedimentum ipsi matrimonio, ad cuius valorem solùm spectatur, vt libere possit exigi, & reddi debitum, quod hi efficere poterunt similes serui.

15 Hæc ita se habant, sed egent explanatione, duæ difficultates huic vtrique resolutioni non parùm aduersæ. Prima, nã implicat, quod dicti serui adscriptitij, & originarij sint liberi, vt docet glossa per textum *ibi in dict. cap.* 2. *de Iudæis*, & quod prohibeantur ordinari, præcipuè si consideretur dispositio textus *in dicto cap. fin. hic*, & oppressus Suarez dixit dictam glossam *cap.* 2. intelligendam esse de his colonis, qui non trahunt obligationem culturæ ex seruuli origine, & pacto suorum prædecessorum cum Dominis, de quibus *in l. originarios, & l. colonos cum similibus. cod. de agricolis lib.* 11 vel intellige de libertate quoad alios actus: non verò quoad ordinationem, vt *ibi* glossa declarat; & addit quod etsi interdum dicta obligatio colonatus non sufficiat ad seruitutem inducendam, & consequenter nec ad irregularitatem de qua agimus, sufficiet tamen ad aliam prouenientem ex obligatione ad ratiocinia de quo ipse agit ex *num.* 14. & nos *tit. sequenti*; igigitur Doctores, quos citat Barbosa, *in l.* 1. *Cod. de Episcopis, & clericis, & in l. quisquis, & in l. iubemus dicto tit.* late probant conclusionem, & quod adscriptitij catenus clerici fiunt, quatenus subrogent alium agriculturam exercentem, qui Domino Canonem soluat: sic idem Barbosa; *in auth. adscriptic poss. dict. l. iubemus.*

Secunda difficultas est contra dictum respectu matrimonii: nam sunt qui existiment per glossam, 29. *q.* 2. *in summa* verb. *secunda*, quæ relata opinione Vgonis dicentis valere matrimonium liberæ cum adscriptitio ait leges contradicere eo quod ius ciuile non permitteret matrimonium liberæ cum adscriptitio alieno, vt *in auth. ad hoc Cod. de Latina libertate*, quæ desumpta est ex *auth. de nuptiis §. adscriptio*, vbi additur id non esse matrimonium, qui textus procedunt, etiam cognita ea seruitutis conditione; imo vt non valeat illud matrimonium, vbi est error adscriptitiæ vel originariæ conditionis, docuit Palud. *in* 4. *dist.* 36. *q.* 1. *art.* 2. *à n.* 13. probans ex eo; quia licet seruitus adscriptitia, & originaria, non sit tanta, ac ea, quæ Iure ciuili inducta est: non potest ei seruituri subiectus vendi; & quod est talis, vt sit contra matrimonij bona, vt contra bonum prolis educendæ, quæ non erit patrimonij paterni hæres, sed fiscus occupabit totum; aut partem, nec erit habilis ad ordines, vel monalicham vitam, & contra mutuam habitationem; quia is seruus est glebæ adscriptus: ita Paludan. Tamen vt iam *supra* dixi fere certa est contraria sententia, vt probatunt Sanchez, & DD. *in dict. cap.* 1. & 2. *de coniugio seruorum*, iam adducti: etenim vt hic retulimus nota est differentia inter veros seruos, & adscriptitios; non enim de his vltimis loquuntur Pontifices quando respectu erroris conditionis seruilis stabilierunt impedimentum dirimens ad matrimonium, sed de veris seruis; & respectu irregularitatis ad ordines diuersa fuit ratio Iuxta dicta, & sufficeret quidem quod sic sanxissent, ne Domini eorum præiudicium paterentur, vt reuera contingeret ex dictis *supra in principio Rubricæ*, & secundùm hanc quod adscriptitius non valeat ordinari resoluit Panormit. *in cap. fin. hoc tit. in fine*, per textum nostrum, & ex *c. quiscumque* 54. *dist. & ibi in cap. admittuntur*, dicens correctum esse textum *in cap. si seruus sciente dicta dist.* 54. 16

Et confirmatur assertio, nam sicut serui veri, item originarij, & adscriptitij ordinari non debent, sic nec liberti, nisi fuerint manumissi directè, & sine obsequio, vt docent Henriquez *in summa lib.* 14. *cap.* 8. §. 7. *in comment. littera K.* Martha *de Iurisdictione p.* 4. *casu* 90. *n.* 14. Barbosa *in cap. consuluit hoc tit. n.* 2. 17

Nec obstat dicere è contra valere matrimonium cum liberta, id est cum ea, quæ ancilla fuit, iam tamen libertate donata est, vt docent Astensis, Ioan. de Triburgo, Roseb. Siluester, *supplementum pisana*, Gaëta Palacios *supra* iam adducti sub verb. *der. de* Sotus *in* 4. *dist.* 35. *q. vnica*, *art.* 2. *col.* 4. vers. *ad hæc* Couar. *in* 4. *decret.* 2. *p. cap.* 3. §. 7. *n.* 1. vers. *primum* Henriquez, *lib.* 11. *de matrim. cap.* 10 *n.* 1. cum aliis Thomas Sanchez *eodem tract. dicto lib.* 7. *q.* 19. *n.* 10. & alij, quia responderut 18

respondetur ex adductis de matrimonio serui adscriptitij, siue originarij, quod securius procedit in liberto, non sic ad ordines, & religionem, cum adhuc dependeat à Domino suo. Quare iam, vt possimus gradum facere ad alias quæstiones, de materia oportet agere, de manumissionis necessitate, de qua textus noster, *cap. 3.4.& 5.* cum aliis, & quare ea debet internenire ad hoc vt qui erat seruus ordines recipiat, seu monachatum profiteri valeat.

19 Ad secundam quæstionis partem, vt respondeatur, aduerto seruos ad libertatem peruenire media manumissione Domini, & fieri ea liberos, §. *manumissio institut. de libertinis*; est enim datio libertatis, vt patet ex *l. manumissiones 4. ff. de Iustit. & Iure, l. 1. titul. 20. part. 4. & cap. 12.* Vacon. *lib. 6. declarat. cap. 86.* Marcet. *lib. 1. opin. cap. 10.* Reuard. *lib. 4. variar. cap. 9.* Tacitus, *lib. 13.* Angelus Politianus, *miscel. 84.* Corsus *lib. 1. indagat. cap. 15* Sigonius, *lib. 2. de antiquo Iure Ciuium Roman. cap. 14.* Alex.

20 *lib. 4. dier. genial. cap. 10.* † Fuit enim hæc necessaria, nam postquam seruitus ingenuitatem inuasit, qua vno communi nomine primitus vno nomine appallarentur; ideo vt seruitus iure gentium introducta tolleratur eodem iure prærequisita fuit manumissio, Doctores, *in dicta leg. manumissiones 4. & in l. libertini. 6. ff. de statu hom.* & isti serui sic manumissi liberti quidam dicebantur *in dicta l. manumissiones in fine*, qui autem ex istis libertis nascebantur, libertini vocabantur, dicti sic; non quia manumissi essent, sed quia ex aliis manumissis pro creati, id est liberi, & descendentes eorum, qui manumissi essent, vt apud Suetonium *in Claudio. cap. 34.* Plautum *in milite*, Ciceronem *4. Philipica. l. 1. §. libertinis. ff. de excusat. tutor. l. 2. §. 1. l. fin. ff. de ingen. dict. §. 1. instit. de libert. & in toto illo tit.* item & ex eo, ex quibus causis manumittere non licet, vbi institutarij, qui *ex paragrapho*,

21 *multis instit. de libert.* † docent fieri manumissionem ex sacris constitutionibus, multis modis *vindicta*, scilicet *censu*, *testamento*, *inter amicos*, *& per epistolam*, quinam isti modi fuerint, & qua solemnitate, explicant post antiquiores Pichardus, Mynsing. & Anton. Faber, vbi leges, & de manumissis vindicte quanta apud antiquitatem essent solemnia, optimè ex pluribus locis curiosis Reuard. *lib. 4. variar. cap. 9.* quem leges præter alios bonos authores, quos congerit dictus Pichardus; idem Reuardus *lib. 1. conitectam cap. 8.* vbi latè de libertinis, & eorum differentia, de quibus dico *hic infra* ex vers. *alia plura*.

22 Dubium tamen est, an per manumissionem, serui consequenter veram ingenuitatem, quam seruitute amiserunt, quod necessarium est scire ad perfectam nostri tituli intelligentiam. Et suppositis variis seruorum speciebus, de quibus latè *in quæst. 1. Rubrica*, nunc breuiter distinctione respondetur, vt quod *ibi* diximus ex Iustiniano. *in §. cum autem instit. de ingenuis*, manumissionem scilicet non officere manumisso, quando autem, si is, qui ingenuus natus est, sui status ignarus, seruierit; ac deinde fuerit manumissus: nam cum sæpissime sit constitutum, vt natalibus non officiat manumissio, id est primæ libertatis conditioni, optimo Iure in hoc casu leges *2. & fin. & per tot. Cod. de ingenuis, & manumissis*, decreuerunt talium seruorum ingenuitatem per manumissionem, non Lædi: sic Faber. *lib. 7. cap. 3.* Morcer. *dict. lib. 1. opinion. cap. 10.* Iulius Paul. *lib. 5. sentent. tit. 1.* & alij communiter.

Secus autem procedere dicunt communiter DD. de illis seruis, qui ex Iusta seruitute manumissi sunt, qui non ingenuam, sed libertinam conditionem nancißcuntur, vt *in dicto §. 1. instit. de libert. dict. l. libertini. 6. ff. de statu hom. l. liber. homo ff. de statu hom.* † Et in tantum procedebat olim, quod si liber homo manumissus dicat se ingenuum esse post quinquennium, quam manumissus fuit, tunc non audiatur, vt *in l. 2. § 1. ff. si ingenuus esse dicatur*, quæ negligentia officere manumissionem censebatur, nisi speciali gratia, & fauore indulgeretur ei proclamatio. Sed quia aliter hodie *in l. fin. Cod.* vbi causa status agi debeat, dicendum erit verè ingenuitati nullam temporis præscriptionem lædere. 23 24

Vnde ad propositum nostri tituli dicendum est seruos veros manumissos, non ingenuitatem consequi, sed libertatem, qua liberti remanent, & talem si fuerint manumissi directè, & sine obsequio, quod possint ad ordines promoueri, ac in religione profiteri. 25

Est enim manumissio, vt quædã imago naturæ, qua seruus de non esse seruitutis, producitur ad esse libertatis. † Qua propter serui manumissi nomen à manumissore accipiebant, & gentilia nomina patronorum vsurpabant, *l. cum pater. 77. §. cum inter 28. l. lucius 88. §. lucius 6. ff. de l. 2. l. is qui 94. ff. de leg. 3. l. libertis ff. de condit. & demonst.* Alciatus, Brisonius, & alij apud Osuald. *lib. 2.* Donelli *tit. 15. lit. F.* Conan. *lib. 2. comment. c. 7. n. 2.* Gothofr. *in dil. 108.* D. Franc. de Amaya. *in l. ciues. 7. C. de incolis. lib. 10. ex n. 54* vbi alia notat videnda. 26 27

Alia plura tradunt relati commentatores de manumissione, & libertate per manumissionem consequuta; & quia soliti erant dicere, non solùm seruos, sed etiam ingenuos manumitti solere; sic vt tam ingenui, quam serui manumissi dicerentur libertini, etenim Peregrini manumissione consequebantur libertatem Romanam, serui libertatem, vt est auctor *lib. 41.* socios, ac nominis Latini, eorumque liberos; primo quidem manumissione deinde migratione, at censu in ciuitatem Romanam transiuisse, & libertinos appellatos fuisse, & apertius idem Liuius cum scriberet ad legem, quam de sociis, ac nominis Latini, eorumque maioribus Claudius tulerat adiectum Sacr. Congreg. vt *dictator*, *Consul*, *interrex censor*, *Pretor*, qui esset apud forum, cum manumitteretur in libertatem vindicaretur, iusiurandum daret, qui socium manumitteret ciuitatis eum mutandæ causæ non manumittere, qui id non iuraret, manumittendum non esse. Quod si plura ab antiquitate de omnibus manumittendi modis, cupias scire, leges eundem Reuard. qui *lib. de authoritate prudentum, cap. 7.* de singulis agit. 28

Hæc & alia Reuardus, qui *dict. lib. 1. coniect. dicto cap. 8.* dicit vt sit tertia libertinorum significatio, quæ accommodari solebat specialiter libertorum filijs, † Et id circo quod ait Iustinianus, *in dicto §. 1. de libertinis*, nempe *ex libertinis duobus ingenuos nasci, non libertinos*, eam habere sententiam posse, vt libertorum filij, & sint, & appellentur merè ingenui, qui licet ingenui essent. 29 30

essent, ingenui tamen olim non dicerentur, sed libertini, ne videlicet filij melioris con-
31 ditionis viderentur quam parentes. † Et addit Reuard. ex eodem Liuio *lib.* 41. esse quidem aliam libertinorum significationem, eamque referri ad filios solere ex nuptiis iniustis procreatos, ex militibus Romanis, scilicet & ex Hispanis mulieribus, cum quibus connubium
32 non esset, quam late explicat *ibi* videndus. † Ac dicens quod libertini erunt quidam natiuitate, quidam manumissione, & alij manumissione socij, ac nominis Latini, Peregrini filij ex his, inter quos connubium non est procreati, & serui ex iusta seruitute manumissi natiuitate liberto-
33 rum filij.† Ex qua distinctione explicauit Labeonis locum, *in l. vltima ff. de iure deliberandi*, cum alio Iuboleni in verbis sequentibus: *si mihi filius nullus erit, qui in suam tutelam veniat, dama seruus liber esto*, alia dicens curiosa, sed non multum necessaria; nobis tamen sufficit scire has libertinorum differentias ad perspicuè tractandam materiam huius tituli.

QVÆST. II.

An manumissio oporteat esse omnino libera ad hoc, vt seruus manumissus valeat ordinari, seu profiteri? Debeatque esse absoluta, aut sufficiat sub aliqua conditione? An manumissio debeat antecedere ordinationem, vel sufficiat per ordinationem ipso facto fieri? Et an sufficiat etiam licentia tacita Domini?

SVMMARIVM

1 *Seruus ordinari non debet ante plenam manumissionem, qua irregularis desinit esse, vt n.2. Et quid si manumittatur sub conditione operarum ex* n.3.4.& 5.

2 *Seruitus sublata per manumissionem, non est macula ad ordines, nisi aliud impedimentum obstet.*

3 Cap nullus 4. de seruis non ordin. cap. 3. & cap.5. eodem, & à numer. 10. 11. 12. & à num.14.

5 *Serui Ecclesiæ distinguuntur à seruis priuatarum personarum*, vsque ad n.9

6 *Liberti ob ingratitudinem reuocantur in seruitutem.*

7 *Serui publicis operibus deputati, qui se priuatorum Ancillarum consortiis adiunxerunt, in seruitutem redigebantur cum vxoribus, & liberis.*

8 *Serui manumissi ita manumissoribus erant obnoxij, vt si quidpiam contra Patronum committerent, in eorum seruitutem redigerentur.*

9 *Seruus Ecclesiæ manumissus sine indecentia, potest adhuc esse obnoxius ad præstanda seruitia Ecclesiæ, & etiam ordinari.*

10 *Seruus ordinatus sine, aut contra voluntatem Domini, charactere insignitur sacerdotali, & tenetur inseruire suo Domino in obsequiis statui decentibus.*

11 Auth si seruus in l.iubemus.Cod.de Episcop. & clericis.

12 *Manumissio simplex, & absoluta facta ad ordines, nullam includit conditionem sub obligatione Iustitiæ.*

13 *Manumisso apposita conditio statui clericali non repugnans, qualis est de operibus spiritualibus &c. non officit quominus ordinari valeat.*

14 Cap.fin.de pactis.

15 *Seruus religionem ingressus absque Domini licentia, valet intra triennium reuocari cum omnibus, quæ ad Monasterium attulit, fide accepta de impunitate.*

15 *Serui Monachi facti sine licentia Domini, si deseruerint vitam monasticam redeunt in Dominorum potestatem; idem si fugit ex Monasterio seruus Monachus* numero 17.

18 Cap.nulli dist 54.

19 Cap.8.Apostolorum.

20 Cap.quicumque dist.54.

21 *Seruus ordinatus, sciente Domino, & non contradicente, liber manet, quia supponitur absolutè manumissus, vt* numer.22.

23 *Manumissio, vt seruus valeat ordinari oportet, vt antecedat, sed non est omnino necessarium.*

24 *Libertas lata videtur seruo, etiam Domini tacita voluntate, qua fuerint ordinatus.*

CVm Pontifices in titulo nostro, & Gratianus multis sanctorum Patrum authoritatibus repetitis vicibus *dist.*54. ostendant seruos ordinandos non esse, nisi à propriis Dominis, libertatem non legitimam consequantur, vt post antiquos in prædictis locis docent Campanilus *in diuers. Iuris canon. Rub.*11.*cap.*8. Bellet. *disquisit. clerical. p.*1.*tit. de disciplina cleric.* §.14. Paul. Lancelot. *lib.*1.*instit. Iuris canon.* Lælius Zenechis *de priuileg. Eccles. libert. priuileg.* 34. Zenedus *ad Decretal. collect.* 610. Roderic. à Cugna *in comment. ad cap.*1.*dict. dist.*54. Bartholomeus Becchis, *in praxi obseruanda in admittend. ad religion. statum nouitiis. disp.*2.*dub.*1. Barbosa *in Rub. hic*, & cum multis *hic in cap.*1. probans ex Abbat. antiq. Zabarel. *collect.* Bellam. Ioan. Andrea, Anania, Ancharran, Hostiens. Butr. Panorm. Henriq. Innocent. Viuian, Anton August. & aliis, seruum ordinari non debere ante plenam manumissionem, Albert Trot. *de vero, & perfecto cleric. lib.*2.*cap.*4.& 5. Sotus *in* 4.*dist.*25.*q.*1. *art.* 3. *vers. tertia conclusio*, Bernad. Diez, & ibi Salced. *in pract. cap.*19.*in notis, impres*; Maiol. *de irregularit. lib.*1.*cap.*35.*à n.*3. Felicianus *de censur. tit. de irregul. cap* 6. *vers. serui*, Vgolin. *dict. tract. cap.*57. Suarez *de censur. disp.* 51. *sect.* 4. Sayrus *eodem tract. lib.*6.*cap.*14. Auila *in simili p.*7.*disp.*3. *dub. fin.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *à n.* 1
63. † & hoc principalius per manumissionem contingat; ideo de adductis dubiis propositis in hac legitime disputatur, sicut & de aliis, nec ex hoc negatur, vt quocumque modo à seruitute plene liberetur seruus, quin irregularis desinat esse, & consequenter ordinari absque noua dispensatione, vt iam diximus sub Rub, si aliud non obstet impedimentum; eo quod ex sola præcedenti seruitute, nulla relinquatur ma- 2
cula,

cula,seu indecentia moralis, quæ à lege considerata sit ad irregularitatem inferendam, vt obseruant relati,& Suarez,*dicta disp*.51.*sect*.3.*num*.3. Cornejo *in tract.de irregularit.disp*.14.*dubio* 1. & 4.Bonacina *de irregularit.q*. 2. *puncto* 4. *n*. 2. *vers*.1.Leander,*de irregular.tract*.2.*disp*.2.*q*.1.& 2. commendans legendum Henriquez *lib*. 11. *summ.c*.10.*n*.5.& *lib*.14.*cap*. 8.*n*.7.& alios penes ipsum.

3 Ad primam ergo quæstionis partem, suppositis quæ iam dixi de manumisso. *q*. 1. hic video inter Doctores dessidium magnum, quia si attendamus ad textum *in cap. nullus* 4. *hoc tit*. videtur sub conditione à Domino posse donari libertatem seruo,& ex *cap*.3.& *in cap*.5.vbi quod manumissus ab Ecclesia,vt fiat clericus,ipsi Ecclesiæ acquirit,ac in perpetuum seruiet, sicut ex *dicto c.nullus* & *ibi* glossa patet, vt possit Dominus imponere spirituales operas seruo, quem ad ordines manumittit;imo vt refert Suarez *dicta disp*.51. *sect*. 3. *sub n*.6.multi addunt,ac colligunt ex illo textu,vt quamuis dicta conditio non exprimatur, subintelligi ex ipsa Iuris declaratione,& relinqui obligationem hanc,saltim ad operas spirituales, hac tamen conditione interueniente,quod quando deducitur in pactum,potest etiam illa pœnalis conditio adiungi,vt si obligationem non impleuerit post degradationem,in seruitutem redigatur;si autem non sit in pactum deductum, licet puniri possit propter ingratitudinem, non tamen in seruitutem reduci, vt sic fore tenuit Panormit. *ibi*.

4 E contra tamen ex dictis in princ. Rubricæ, item,& *hic n*.1.patet quód vt irregularitas ad ordines cesset,seruitutis,debet libera, & plena libertas condonari,sicut multi,propter verba textus *in cap.quicumque* 54.*dist*.obseruant putantes necessariam esse manumissionem ita absolutam,vt non possit Dominus sibi reseruare aliquod obsequium, vel spirituale,vel positiuum faciendi hoc, aut illud, vel negatiuum non faciendi. v. g. non accusandi, vel non damnificandi ipsum Dominum, vbi quidem Turrecremata plures opiniones refert.

5 Vt autem dissidia componant alij existimant distinguendum esse inter seruos scilicet Ecclesiæ, & priuatarum personarum; eo quod si serui Ecclesiæ manumittantur,& ordinentur,nihilominus eo ipso maneant obligati ipso Iure ad honesta Ecclesiæ seruitia,non solùm spiritualia,sed etiam circa alia negotia, quæ clericum non dedecent, quæ si facere renuerint, in seruitutem rediguntur Iuxta textum *in cap.Diaconi*.12. *q*.2. & *c. qui ex*

6 *familiis.dicta dist*.54.Vbi glossa aduertit.† Et hoc sic videtur optima ratione procedere;quia sicut liberti ob ingratitudinem reuocantur in seruitutem, vt dicit Tiraquel.*in l.si vnquam*,verb.*libertis n*.31.*Cod.de reuocandis donat*.Surdus, *de aliment.tit*.8.*priuileg*.65.*n*.54 *cum sequentibus*, Zenedus,*in pract.q*.16.*n*.19.Sanchez, *de matrim. lib*.7.*disp*.24.*n*.12.Azor,*instit.moral.p*.3. *lib*. 11. *de donat.cap*.8.*q*.2 *vers.item donatio*,Rebellus,*de oblig.& Iust.p*.8.*lib*.18.*q*.9. *nu*. 4. D. Rodericus Acugna, *in comment.ad c*.4.*n*.3.*dist*.54.Martha, *de Iurisd.p*.4.*cent*.1.*casu* 90.*à n*.11.Cardosus,*in praxi Iudicum* verb.*seruitus n*.54 &alij communiter.† Et facit textus,*in l.fin.Cod.de seruis fugiti-*

7 *uis*, Vbi deciditur seruos publicis operibus deputatos, qui se priuatarum Ancillarum consortiis adiunxerunt,redigi in seruitutem cum vxoribus,

& liberis eorum;ita & in casu *dicti cap*.3. & 5. huius tituli.

Respectu verò laicorum seu aliarum priuatarum personarum, qui serui, vt Domini libertatem manumissione condonarunt, vt non maneat tam grauis obligatio, nec sub tam graui conditione ex *dicto cap.quicumque*,& *ex cap.fin. dict. dist*. 54. cum hac ratione liberti prohiberentur ordinari, viuentibus,& inuitis Dominis;quia sempermanebant illis ita obnoxij, vt si quidpiam contra Patronum committerent,in eorum seruitutem redigerentur Iuxta ciuilia Iura. † Et negationem differentiæ inter vtrumque casum constituunt Maiol.*lib*.1.*cap*.35.& 36. Suarez cum eo *dicta sect*.3.*n*.7. quia respectu Ecclesiæ nulla indecentia est,quod clericus obnoxius maneat ad quælibet officia præstanda,quæ alias non sunt indecentia statui clericali:nam illa omnia obsequia Ecclesiæ præstita quodammodo spiritualia sunt, secus tamen esse dicunt, quando talis obligatio manet respectu priuatæ personæ: cum magis repugnet priuilegio clericali Iuxta *cap.dict.dist*.54. minusque deceat factum clericum, seruum fieri priuatæ personæ,quàm Ecclesiæ. 8 9

Sed quia huic distinctioni videtur repugnare textus *in dicto cap.nullus* 4.*hoc tit*.quatenus decidit quod potest Dominus in seruo, quem manumittit spirituales operas retinere,vt per DD. *ibi*; item quia etsi contra Domini prohibitionem, aut eo nesciente,seruus ordinatus charactere sacerdotali insignitus remaneat,docent Maiolus *de irregularit.dict.cap*.35.*n*. 3. vers. *prohibentur*, Bernard.Diez,*supra cap*.19.*n*.2.Gregorius de Valentia,*tomo* 4.*disp*.7.*q*.19.*puncto* 3.§.2.vers. *quintus*, Sayrus,*de censuris lib*.6.*cap*. 14.*n* 2.Barbosa, *hic n*.2.*in fine*,tamen debebit inseruire etiam sacerdos suo Domino priuatio in obseqiis statui decentibus, vt per Henriquez,*in summa p*.1.*lib*. 14. *c*. 8.§.*in princip*.idem Barbosa,*in dicto cap*. 4. *n*.2. vbi commendat videnda ab ipso dicta *in cap*.2.*n. fin.de success.ab intest*. † imò ex *auth.si seruus in l.iubemus Cod. de Episcop. & Cleric*. patet seruum, ignorante Domino, clericatum assumentem intra anni spatium, reuocari posse ad seruitutem; ideo aliter existimo Doctorum diuersas opiniones esse componendas. 10 11

Quare respondetur,quod si manumissio, quæ ad ordines fit,sit absoluta,& simplex, nullam includat conditionem, saltem sub obligatione Iustitiæ,vt probat Suarez, *vbi supra dicta sect*.3.*ex dict.cap.quicumque*,& *cap*.1.*cap*.2.*dicta dist*. 54. & hic in textu nostro,qui addit hoc idem extendi *in dicto cap.eo. libentius*. 5. ad seruos Ecclesiæ manumissos. 12

Sed addit hoc non repugnare,vt in ipsa manumissione possit apponi conditio statui clericali, non repugnans,qualis est de operibus spiritualibus,vel etiam de officiis priuatiuis, seu potius de non præstandis officiis Iustitiæ,aut gratitudini repugnantibus:sic Turrecremata cum aliis ex *dicto c.nullus* 4.*hoc tit*.& Suarez argum.& textus *in c*. 2.*de conditionibus appositis*,& ita sentio. 13

Nec huic resolutioni obstat textus *in c. fin. de pactis*,ex quo videtur colligi libertatē pro re spirituali non esse condonandum:eo quod includat pactū de re tēporali cum spirituali in iure improbatum;& sic nec subsistere posse decisiones text.*in d.c*.3.*c.nullus* 4.*d.c.eo libertius* 5.*hoc tit*. & sic quamuis *in d.c*.5 se.ui manumissio facta ab Ecclesia,ea conditione, vt manumissus ordinatus 14

inseruiat Ecclesiæ perpetuò; sic vt ad aliàs non transeat Ecclesias, valeat, sed non inde fit, quod sit, aut cadat talis conditio super libertate concessa, sed magis pro obligatione perpetuo *ibi* manendi, & permanendi se facultate eundi ad alium locum, non enim tunc libertas datur pro re spirituali: ita ex Ludouico Correa Preceptore Conibricens, intelligit Barbosa *in dicto c. eo libentius.* 5.*n.*2.*&* 3.vbi explicat textum, *in dicto c.*2.*de condit.appositis.*

15 Et faciunt etiam sequentia, quia, si seruus religionem ingrediatur absque sui Domini licentia, & ab eodem Domino repetatur intra triennium, ei tradendus est cum omnibus, quæ ad Monasterium attulit, fide tamen accepta de impunitate, Barbosa per textum *ibi in cap. si quis incognitus* 17.*q.*2.*n.*2, cum Bartholom. de Bechis *in praxi seru. in admitt. ad Religionis statum nouitiis*
16 *disp.*2.*n.*3.*dubio* 2.† idem Barbosa *in l.seruis.*35. *Cod.de Episcop.& cleric.n.* 3. per quam probatur etiam quod serui cum licentia Domini Monachi facti, si monasticam vitam deseruerint, redeunt in Dominorum potestatem, vt ex illo textu colligunt Siluester *in summa* verb.*religio* 2. *q.*3. Ludouic.Miranda *in man.Prælator.tom.*2.*q.* 17.*art.* 2.*conclus.*1.Azor, *instit.mor.p.*1.*lib.*12.*cap.*1.*q.* 3. Lessius *de Iust.lib.*2.*cap.*16.*sub n.*70. Campanil. *in diuers.Iuris can.Rub.*11.*c.*8.*n.*12.Bechis *supra n.*12.& sic colligunt DD.*in dicta l.iubemus.dict. auth.si seruus.*

17 Quod si seruus fugiat ex Monasterio, reddit in potestatem Domini, quæ & alia respectu deficientis in Monachatu, sunt faciliora, quàm de ordinatis in sacris; alia in dictis locis de seruo Monacho facto refert Barbosa in dictis, & Thomas Sanchez cum pluribus *in præcepta de calogi tom.*2.*lib.*5.*sub cap.*4.*n.*45.46.*& 49.&c.* Item faciunt *dict.c.sequenti*; & amplius leges Barbosam *in c.*2.*hic n.fin.* de quo aliquo dico *ibi.*

18 Ad secundam quæstionis partem, an manumissio debeat antecedere ordinationem, vel sufficiat per ordinationem ipso facto fieri? Et pro negatiua sententia faciunt verba textus *in c.nulli dist.* 54. ibi: *nisi prius à propriis Dominis legitimam libertatem consequantur, cuius libertatis charta in ambone publicè legatur,* vbi notat Barbosa *n.*1.dicens, quod libertas donata à Domino, debet ipsam præsentationem, & ordinationem antecedere,
19 † Et sic videtur colligi ex verb.*can.* 81. *Apostol.* ibi: *si quando autem Dignus seruus visus sit, qui ad gradum eligatur, qualis noster quoque Onesimus visus est, & Domini concesserint, ac liberauerint, & domibus emiserint, fiat,* quibus antecedunt alia, quibus prohibetur seruos in clerum prouehi absque voluntate Domini item ex loquutione
20 aliorum canonum sub tit.nostro.† Et addit textus *in dicto c.quicumque* 54. ex Concilio Toletano 4.*cap* 72.alias 73.necessarium esse, vt talis manumissio absoluta præcedat, id est non retento obsequio à Dominis: *nam qui adhuc Patroni seruitute tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad Ecclesiasticum ordinem promouendi,* per quæ verba explicat Suarez, *vbi supr.d.sect.*3.*n.*4.illa dicti canon. Apostolorum, *liberauerint, & domibus emiserint.*

21 Verùm quia per alia iura probatur, quod si seruus solùm de licentia Domini ordinetur, nulla præcedente expressa manumissione, ipsamet ordinatione maneat liber; & sic dicunt DD. non esse necessarium, quod manumissio præcedat, alioquin dicunt, vt sequeretur quod facta prius manumissione, vt quamuis postea seruus non ordinaretur, maneret liber, quod esset in fraudem Domini. Etenim conueniunt DD. quod si seruus, sciente Domino, & non contradicente, ordinetur in clericum, manet liber, & non irregularis; quia sic habetur expresse, *in cap. si seruus dicta dist.*54.ibi: *si seruus, sciente Domino, & non contradicente, in clero fuerit ordinatus, ex hoc ipso quod constitutus est, liber, & ingenuus erit,* Henriquez cum multis *dict.lib.*14.*c.*8. *n.*7.Filiuc.*tract.*19.*c.*7.*q.*5.*n.*194.Castrus Palao, *disp.*6.*de cens.puncto* 13.*n.*1.Philibertus, *de ord. tract.*1.*p.*10.*c.*3.*n.*4.Leander, *de irregul.tract.*2.
*disp.*5.*q.*3 dicens sic omnes sentire. † Et addunt 22
quod in tali casu minime teneatur seruus amplius suo Domino seruire ex iustitia, quia supponitur absolute manumissus, iuxta *dicta cap. nulli, & cap quicumque dist.*54.

At ne iura primæ sententiæ obstent, dico cum 23
Suarez vtramque sententiam veram esse semper que etiam supponendum, vt manumissio antecedat, ne actus corruat; quia ista Iura disponunt, & ad tollendas fraudes ita expediat, sed non oportere existimo cum Suarez, & ex aliis, vt illa manumissio sit absoluta; ita vt effectum habeat ante ordinationem, sed conditionata, sit vt in ipsa ordinatione suum incipiat habere effectum; & sic concludunt vtrumque verum esse, & manumissionem debere antecedere, & libertatem per ordinem ipso facto comparari: sic colligunt DD. ex *dicto c.*2. hic explicantes verba ibi: *nisi prius à Dominis libertatem fuerint consequuti, vel sciente Domino, & non contradicente, seruus ab Episcopo electus fuerit in clericũ,* vt dicunt Azor, *inst.moral.lib.* 1. *c.*4.§.*si passus* vers.*item si seruus,* Barbosa *ibi n.*3.

Ad tertiam quæstionis partem ex dictis infero, vt sufficiat ad libertatem consequendam qua- 24
liscumque licentia Domini, etiam tacita, virtute cuius ordinetur seruus: sic præcitati in *d.c.si seruus d.dist.*54.per verba iam sub vers. *verum* adducta.

AD TEXT. IN CAP. II. De Seruorum hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non præsumat ad sacros ordines deinceps promouere seruos sine Domini libertate donata.*

2 *Seruus si fugiens Dominum, qualibet calliditate ordinatus fuerit, deponitur, & Domino restituitur.*

DVo ex hoc textu præcipua colligũtur, pri- 1
mũ quod nullus Episcoporũ deinceps ad sacros ordines seruos promouere præsumat, nisi prius à Dominis libertatem fuerint consequuti.
† Secundum quod si quilibet seruus fugiens 2
Dominum suum qualibet calliditate, aut fraude, ad gradus peruenerit Ecclesiasticos, est deponendus, & Domino restituitur. quæ duo quatenus pertinent ad generalem assertionem de seruis non ordinandis absque Domini manumissione, aut licentia, saltim tacita, sufficienter manent explicata

explicata supra *in cap. 1. & in Rub.* quod vero ad specialialia, quæ ex hac littera adducuntur, ex sequentibus dubiis apparebit.

QVÆST. I.

An si Episcopus sciens ordinet seruum alienum sacris sine licentia Domini, seruus tunc fiat liber? Et an teneatur Episcopus, si scienter eum sacris ordinet, reddere Domino aliquam condignam satisfactionem? Et num idem procedat, si seruum tantùm in minoribus ordinaret? An si seruus ordinetur in minoribus, contradicente Domino, consequatur nihilominus libertatem, si Domino satisfactio reddatur nolenti? Et quid de seruo, in quo Ius pignoris habebam? Et quas pœnas incurrat seruus, ignorante Domino, ordinatus?

SVMMARIVM.

1 *Seruus ordinatus ab Episcopo sciente illum seruum esse, manet liber; Episcopus tamen peccat, & tenetur Domino duplam satisfactionem ei reddere, vel alium seruum, alias seruus non liberetur, vt* n. 2. & 3.

2 *Dominus non tenetur dimittere seruum ordinatum, illo insciente,*

3 *Serui ordinati dupla satisfactio verius est, vt Domino nõ debeatur, ante sententiã Iudicis.*

4 *Seruus in minoribus ordinatus adhuc manet suo Domino seruus, & de ratione* n. 6. 7. & 8.

5 *Res semel Deo dicata, & contra Domini voluntatem consecrata, non debet Domino restitui.* n. 7.

6 Cap. comperimus 14. q. 6. cap. semel de reg. Iuris lib. 6.

7 *Consecratio in re inanimata, est mere materialis.*

8 *Consecratio, quæ fit per ordinationem, non confirmatur perfecte vsque ad sacerdotium.*

9 *Clerici in minoribus constituti facile ad secularia negotia redeunt.*

10 *Seruus in minoribus ordinatus cogendus est Domino seruire, etiam in actibus temporalibus, respectu quorum caret priuilegio clericali, vt* n. 11.

12 *Dominus nolens recipere satisfactionem, dupli pro seruo ordinato non inde decogitur.*

13 *Seruus donatus Ecclesiæ, Domino patiente, & sciente, videtur liber fieri.*

14 *Tacens, nec repugnans, fauore religionis consentire videtur, &* n. 15.

15 *Seruus pignori datus, sciente creditore, & manumissus, non potest peti iterum Iure pignoris à dicto creditore.*

16 *Seruus ordinatus, inscio Domino, nonnullas patitur pœnas, & in suo ordinatore vt* n. 17. *si calliditate fiat, aliàs consequitur libertatem, vt* n. 18.

19 *Ordinatus seruus, & ordinans, insciente Domino, peccant.*

20 *Dominus percutiens ordinatum sacerdotio, seruum sibi restitutum, excommunicationem incurrit. Quid si percutiat ordinatum in minoribus* num. 21.

22 *Seruus sacerdos ordinatus bona fide, & probabili ignorantia; non reducitur in seruitutem, etiam si Domino integra satisfactio fieri nequeat. Solum cogitur amittere peculium suum, aut alias in proprio ministerio satisfaciet, vt* n. 23.

Ad primam, & secundam quæstionis partem respondent DD. quod tunc seruus ordinatus, manet liber; sed quod Episcopus peccat mortaliter, & tenetur satisfacere in duplum hoc est, duplicem seruum loco serui ordinati reddendo, vel duplicatum pretium illius, quod æstimatur: ita relati *in quæst. 1. cap. 1.* & Nauarr. *in man. c. 27. n. 103.* Henriquez, *lib. 14. summæ. 8. n. 7.* Auila, *p. 7. de cens. disp. 3. dubio fin. conclus. 3.* Philibertus, *tract. de ordine p. 10. cap. 3.* Filiucius, *tr. 19. c. 7. q. 5. n. 195.* Bonacina, *q. 1. de irregularit. puncto 4. n. 2. verf. si vero* Castrus Palao, *disp. 6. de censur. puncto 13. n. 3.* Cornejo, *de irregularit. disp. 14. dubio 1.* Hurtado, *eodem tract. dif. 17.* Layman, *lib. 1. tr. 5. p. 5. c. 8. n. 2.* sic probantes per textum, *in c. si seruus 54. dist. c. per venerabilem, qui filij sint legitimi,* Toletus, *in c. 59. summa n. 1.* Valerius Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 30. n. 63.* 1

Et notant proxime adducti, & Suarez, *de cens. disp. 51. sect. 3. ex n. 10 & 13.* quod in casu quo Episcopus non habeat pretium, quo ita seruum redimat, seruus tunc non liberetur à seruitute, nec Dominus teneatur illum dimittere, vt deciditur *in d. c. si seruus.* vbi glossa, Abbas, & alij Canonistæ Pelizatius, *tom. 2. tr. 7. c. 5. sect. 2. n. 46.* Leander, *de irregularit. tr. 2. q. 6. disp. 5.* † imo & idem Suarez, *supra d. sect. 3.* quem sequitur Barbosa, *in d. c. seruus,* resoluit dictam duplam recompensationem, statim deberi, non spectatã iudicis sententiã; sed Castrus Palaus, & Bonacina, *vbi supra* existimant non deberi, ante sententiam; & pro hac parte faciunt quæ dixi *in c. cum non ab homine de Iudiciis, q. 28. 29. & 30.* cum quibus respõsum præbuimus duabus primis diffi cultatibus. 2 3

Ad tertiam, an idem procederet, si tantum seruum in minoribus ordinaret? Et in hoc casu docent communiter DD. in textu nostro, vt nullo modo à seruitute seruus liberetur, nec simpliciter, nec sub conditione aliqua; & hoc quia sermo in textu nostro absolute est de ordinibus, seu gradibus Ecclesiasticis; & ita quoad sic ordinatos, vidẽtur omnes admittere indistinctè, & absolutè, atque sine vlla restrictione; quia quoad hanc partem nullo alio iure restringitur: ita Suarez *dict. sect. 3. n. 10.* & per textum, *in cap. secundum dict. dist. 54.* & hoc in omni casu, in quo contra Domini voluntatem ordinentur, sic vt nec ad eos restituendos in duplum teneatur Episcopus scienter ordinans, nec tenebuntur ad illud scienter præstantes ad ordinationem, vt per Henriquez *in summa dict. lib 14. de irregul. cap. 8. §. 7. & in comm. litt. D.* Toletus, *in summa lib. 1. c. 59. n. 4.* Sayrus, *de conf. lib. 3. cap. 14. num. 5.* Auila. *de cens. p. 2. disp. 3. dubio fin.* Barbosa, *in dicto cap. si seruus dist. 54. num. 1.* sic resoluens quidquid inuoluat Suarez, *dicta sect. 3. n. 12. & med.* 4

Huic tamen resolutioni obstat seruos in minoribus sic ordinatos, etiam contra voluntatem suorum dominorum, non esse illis reddendos, quia res semel Deo dicata, etiamsi iniuste, & contra Domini voluntatẽ consecrata sit, non debet Domino restitui, iuxta sententiam Gregor. *in c. comper. 14.* 5

q.6.& in cap.semel Deo de reg.Iur.lib.9. adeo vt qui rem alienam consecrat, non nisi ad illius æstimationem teneatur.

6 Sed respondetur dicta Iuxta loqui de rebus inanimatis, in quibus non est dolus, *cap.Episcopus. 7.q.1.* quæ alias possunt facile compensari. In homine verò, qui ordinatur est fraus, quæ non debet illi patrocinari quoad fieri potest † Item quia in re

7 inanimata, consecratio est mere materialis, & superficialis, vt aiunt Iuristæ. Consecratio vero, quæ fit per ordinationem magis fit in anima: ita fieri Siluester in verb. *seruit.n.6.in fin.* ex glossa *in d.c. comperimus, & in cap.frequens dist. 54.* Suarez *dicta sect.3.sub n.10.* vbi sic etiam respondet ex glossa fin. *dict.cap.* Gofred. *in summ.huius tit* Barbosa *hic n.5.* Campanil. *in diuersorio Iuris canon. Rub.11.cap.8.n.11.vers.postremo.*

8 Et confirmatur ex eo, quia consecratio, quæ fit per ordinationem, non confirmatur perfecte vsque ad sacerdotium, & in solis minoribus esse valde imperfectam; † adeo vt clerici in minoribus

9 constituti, facile ad sæcularia negotia transferantur; ob idque facile dictam redditionem Domino fieri, lex canonica permiserit propter iniustitiam: ita Suarez *dict.sect.3.sub n.11.* & sic recte in textu nostro decerni docent adducti DD. & per *d.c. frequens*, Vbi Gelasius Papa absolute decernit, quod seruus clericus factus, seruituti obnoxius manet, & ibi glossa legenda, Auila, Nauar. Henriquez *vbi supra*, Palao, & Suarez, Filiucius *n.195.* Leander, *dict.disp.3.q.4.*

10 Et sic ex Conc. Triburiensi per glossam *in cap.1.dict.dist.54.* docent de ordinato in minoribus, Siluester, Nauarr & Henriquez *supra*, Sayrus *lib.6.c.14.n.2.* Barbosa *in d.c.1.* dicentes, vt sit cogendus seruire Domino suo, etiam in actibus temporalibus, acsi nunquam ordinatus esset, nec ordines

11 suscepisset † Et addit *ibi* Barbosa *n.3.* in glossa *acciderit* ibi ad hoc dico, quod iste *in omnibus careret priuilegio clericali &c.* intelligendum esse quoad Dominum, non verò quoad cæteras personas, vt dixerunt ante illum Suarez *de cens.d.disp. 51.sect.3.n.13* Campanilus *d.Rub.11.c.8.n.6.*

12 Ad quartam quæstionis partem videtur dicendum ex iam dictis, quod seruus ordinatus in minoribus modo dicto, non consequitur libertatem, si Dominus renuat satisfactionem sibi oblatam; non enim in hoc casu, vt diximus, reddendo satisfactionem dupli, tenetur Dominus dimittere seruum.

13 Ad quintam quæstionis partem breuiter respondetur, quod si me sciente, & patiente, fuerit donatus Ecclesiæ videor consentire: ita Negusant. *de pignoribus in 3.membr. 6. partis princip. n.13.vers.secundo restringitur*, Mascard. *de prob. concl.1173.alias 1178.n.25.* Couarr. *pract.c.15.*

14 *num.5* vers. *huic vero conclusioni.* † vbi dicit per textum *in auth. si seruus, l.iubemus 34.Cod. de Episcop. & Cleric.* probari quod qui tacet, ac sciens non repugnat, fauore religionis consentire

15 videtur † addens propter fauorem libertatis induti, vt seruus pignori datus, sciente creditore, & manumissus, non possit postea per ipsum creditorem iure pignoris peti, cum censeatur ex scientia, & patientia ius pignoris remisisse, Barbosa *in dict.auth.n.4.& 5.* vbi ex Tiraquello, *de pia causa priuilegio 131.* per illum textum tenet, vt censeatur pignus remissum, si qui præsente, & tacente creditore, donaret fundum obligatum pio loco.

Ad sextam quæstionis partem quas pœnas incurrat seruus, ignorante Domino, seu illo contradicente, ordinatur, & respondetur cum Trocio *de vero, & perfecto Cleric.lib.2. cap.4.* Gama, *in tract.de sacram.præstandis vltimo supplicio damnatis, q.5.n.* Bartholom.de Bechis, *in praxi obseruanda in admittendis ad religionis statum nouit. disp.2.dub.2.n.5.* Barbosa, *hic n.2.* quod si seruus ad sacerdotium promotus, sit dolo, aut malitia, seu calliditate eius à sacerdotio deponitur, & Domino traditur † idem dicunt si id faciat, Episcopo Ordinatore inscio, iterum remissiuè tangit idem Barbosa, *in dict.auth.si seruus dict.l.iubemus cod de Episcop. & Clericis.* 16 17

18 Sed quia video Henriquez *dict.lib.14.cap. 8. n.7.* Nauar. *cap.27.in manuali n.103.* Suarez *disp. 51. de cens.dict.sect.3.n.10.* Castr. Palaum *de irregularit.dict.disp.6.puncto 13.n.3.* Bonacin. *q. 2. de irregul.puncto 4.n.2.vers.si vero*, Auilam *p. 7. disp.3.dubio vltimo conclus.3* Philibert. *tract. de ordine p.10.cap.3.n.2.* Leand. *de irregul.dict. disp. 5.q.5.tract.1.* dicentes sacerdotem seruum habere Ius, vt dato pretio, vel simili seruo, fiat liber; interim vero debeat seruire, etiam si factus sit sacerdos in his ministeriis, quæ talem statum non dedecent: sic tamen, vt dum manet seruus, non vaccet ministerio ordinis sacri, etiam cum licentia Domini, cum sit irregularis; & quod teneatur continentiam seruare, vt docent Sayrus *de cens.lib.6. cap. 14.post n.5.* Barbosa *hic dict.n.7.in fine*; ideo videtur dicendum primam conclusionem procedere quando calliditate, & malicia serui, ordinatio contingeret sacerdotij, vt iterum dicit Barbosa cum Trocio, Gama, Sayro *in cap.1.dist.49.n.2.in fine*, sin autem extra dolum, & maliciam, procedat cum distinctione, de qua hic.

19 In omni tamen euentu dicendum est, quod tam ordinatus seruus, quàm Episcopus, qui eum scienter ordinat, inscio Domino, aut contradicente, peccat † Quod si talem seruum ordinatum sibi restitutum, Dominus percutiat, dubium est, num excommunicationem incurrat *cap. si quis suadente 17.q.4.* & videtur quod respectu serui sacerdotis in sacris, non est dubitandum † De ordinatis in minoribus, de quibus iam diximus quod Dominis restituti ipsi manent in omnibus serui, vt etiam dicunt Henriquez, Leander, & alij *vbi supra*, est dubium; quia ex quo isti exuuntur à priuilegio clericali respectu Domini, etsi non quoad cæteras personas videtur vt etiam careant priuilegio dicti canon si quis suadente, quo imponitur excommunicatio contra clerici percussorem; sic vt melius sequuti sint Suarez *de cens.disp. 22. sect.1. num. 48.* Molina *de Iust.tract.3.disp. 56. à n.2.* Barbosa *in dicto cap.1.dist.54. n.3.in fine.* Alij verò, inter quos Campanilus *in diuers.Iuris can.Rub. 11. cap.8. num.6.in fine*, Sayrus *dicto lib.6. cap.14. num. 5. summa Angelica verbo seruitus num. 5.* excipiunt ab illa sententia priuilegium *dict. cap. si quis suadente*, dicentes excommunicationem illius capitis Dominum incurrere, si talem seruum percutiat, & prior videtur per textum *in cap. ex antiquis. dist. 54.* vbi glossa amplectenda, cum ex illo probat Suarez *dicta sect.3.n.12.in fine*, quod quando talis clericus in seruitutem redigitur, non solùm manet priuatus vsu ordinum, sed etiam exutus priuilegio clericali, & loquitur Suarez de Diaconis, & subdiaconis. 20 21

Et his omnibus addo cum D.Suarez *dict.disp. 51.sect.* 22

51.*sect.* 3.quod si seruus ordinatus fuerit sacerdos bona fide,& ignorantia probabili,tunc non reducatur in seruitutem,etiam si Domino integra satisfactio fieri non possit, sed solum cogitur amittere peculium suum, & Domino reddere, vt *in cap.ex antiquis dist.* 54.

23 † Quod si peculium non habuerit satisfaciet, si in proprio sacerdotali ministerio Domino suo ministret, aut Celebret, & quod ad hoc possit obligari, Iuxta *cap. frequens. dict.dist.* 54. quod factum esse Suarez concludit in reuerentiam sacerdotij; tum etiam quia illud ministerium est altius,& vtilius Dominio,& ideo in re ipsa non grauiter lædatur; quamuis propter excellentiam ministerij id non fiat per modum compensationis, quia res temporalis non potest per spiritualem redimi, vt iam sub *cap.* 1. diximus.

QVÆST. II.

Si Episcopus ignorans conditionem Seruitutis,seruum in sacris ordinet, an teneatur ad satisfactionem Domino faciendam, qui Episcopum induxerunt ad ordinationem,vel rogando,vel falsum testimonium inferendo? Et an si interloquutores culpa careant,& bona fide,aut cum ignorantia rogarunt,teneantur nihilominus satisfacere Domino, vel seruus ipse ordinatus? An si seruus fraudibus vsus profiteatur? Vbi per quod tempus, si Dominus taceat, nec petat sibi seruum ordinatum restitui, aut professum non audiatur? Et num Monasterium debeat aliquam Domino reddere satisfactionem?

SVMMARIVM

1 *Inducentes Episcopum,vt ordinet seruum, ipsi tenentur Domino serui satisfacere, nisi ignorent seruum esse vt n.2.*

2 *Seruus ordinatus Presbyter, tenetur Domino reddere vicarium pro satisfactione. Et quid si Diaconus,& subdiaconus factus sit.*

3 *Seruus qui falsis testibus, vt liber profitetur est Domino reddendus,remanens adhuc religioni obnoxius quantum sit in eo.*

4 *Dominus qui post annum sententia, serui pro ordinati non reuocat eum censetur professioni illius consentire.*

5 *Seruus manet irregularis ad vsum ordinis suscepti, Donec censeatur Dominus dissimulando consentire.*

6 *Anni tempus computatur à scientia Domini ad hoc, vt valeat seruum ordinatum repetere.*

7 *Dominus intra triennium repetit seruum, religionem ingressus, cum omnibus, quæ secum attulit ad Religionem, post triennium non sic, etsi professus non fuerit, vt n. 8. & 9.*

9 *Serui absque licentia Dominorum suorum non possunt ingredi religionem.*

10 *Seruus professus religione,stans ibi per triennium,iugum seruitutis euadit.*

11 *Triennium,vt Dominus possit repetere seruum professum, verius est, vt currat à scientia Domini, etsi alij dicant ab anno probationis.*

12 *Monasterium admittens ad professionem scienter seruum, tenetur Domino ad satisfactionem. Et idem si neglexerit inquirere aliter si bona fide, & sine dolo, vt n.13.*

14 *Annus quare Domino detur tantum ad reuocandum seruum in sacris ordinatum, & triennium ad reuocandum professum.*

AD primam quæstionis partem,supposita doctrina dubiorum,quæ *in quæst.* 1.posita sunt, breuiter respondeo, quod si ignorans Episcopus conditionem seruitutis, seruum ordinet,non ipse tenetur ad reddendam satisfactionem Domino, de qua dixi *sub cap.*1.sed illi, qui Episcopum induxerunt, vel rogaruut, aut falsum testimonium tulerunt, vt illum seruum ordinarent: sic *in cap. si seruus absente* 19.*dist.* 54. *in vltima illius parte*, collecta ex Concilio Aurelianensi 1. cap. 10. ibi *si vero Episcopus eum seruum nescierit,qui testimonium perhibent, aut eum supplicauerint ordinari simili redhibitioni teneantur obnexij*, vbi DD.quia Iure maxime detestantur hanc iniuriam, quæ Dominis fit abstrahendo seruo à debito opere persoluendo:sic Suarez *disp.*51.*de cens.sect.* 3. *n.*13.*in princip.*vbi ad confirmandum refert dispositionem Concilij Granatensis, qua feriuntur anathema, qui prætextu religionis hoc crimen committunt. 1

Ad secundam quæstionis partem, quid si testes,siue rogantes culpa careant; eo quod ignorantia probabili de seruitute ordinandi, aut bona fide rogarunt, quo in casu respondent DD. seruum ordinatum teneri ad eam satisfactionem præstandam, vel saltem ad reddendum per se vicarium:sic DD.per textum *in cap.ex antiquis* 9. *dicta dist.*54.ex Gelasio Papa scribente Martino, & Iusto Episcopis; quod si nec talem satisfactionem facere possit in hoc,videntur Iura distinguere inter Presbyterum, & inferiores;eo quod Diaconus, vel subdiaconus eo in casu rediguntur in seruitutem, vt *in cap.ex antiquis dicta dist.*54. & tacite confirmatur *ex cap.miramur hoc tit.* vbi dico:sic Panormit. & alij hic Antonius 3.*p. tit.* 18.*cap.*6.§.6.Nauar,Siluester, Maiolus,& alij citati *in cap.*1.*& hic q.*1. quo pacto intelligit Suarez *dicta sect.*3.*sub n.*13.textum nostrum, & *cap. seruorum dist.dist.*54.ex eo quia, vt *quæst.* 1. hic dixi, talis seruus supponitur per dolum, & fraudem iniuriam facere Domino, indeque etsi in fauorem ordinis, ei concedatur, vt satisfactione facta, redimi possit:tamen sine tali satisfactione hoc Iura non concesserint, & quia cum nondum ad sacra ipsa mysteria peragenda ordinatus sit,dicit Suarez non adeo esse necessariam ingenuitatem, & libertatem talis personæ, vt non obstante iniuria, & graui nocumento Domini concedenda fuerit; sed de hoc amplius dico *in d.cap. miramur.* 2

Ad tertiam quæstionis partem an si seruus fraudibus vsus profiteatur? In quo dubio si per falsos testes probet se esse liberum,tunc, non obstante professione,erit Domino suo restituendus, & restitutus erit nihilominus religioni obnoxius, quantum in ipso est:argum.eorum, quæ defraudulenter ordinato seruo dictum est *quæst.* 1. & in terminis docent Barbosa *hic n.*4. Ludouicus 3

Miranda *in manuali Prelator.tom.1.q.17.art. 2. conclus.3.*Siluester *in summa* vers.*religio 2.q.3.*& alij, & faciunt quæ dixi supra *in dict. cap.* 1. in vers. *& faciunt* ante vers.*ad secundam.*

4 Ad quartam quæstionis partem breuiter respondeo, oportere, vt Dominus intra annum postquam sciuerit ordinationem serui, illum repetat: sic habetur *in dict.cap.si seruus sciente dict. dist.* 54. vbi glossa, & Innocent. *hic n.* 6. Suarez *vbi supra dicto n.*13.*in fine sect.*2.*disp.*51.*de cens.* & alij referendi, quia si post scientiam per annum dissimulauerit censetur consentire, & seruum ma-
5 numittere. † Quo fit vt seruus sic ordinatus maneat irregularis ad vsum talium ordinum; donec vel Domino satisfactum sit, vel ipse Dominus consensum suum præbeat, aut expresse, aut per scientiam, aut tollerantiam vnius anni: ita ex eodem Concilio Aurelian. *in quadam constitutione noua*, relata *in cap.si seruus scente* 20.ibi: *sed si ignorante domino licet ei intra spatium vnius anni, & seruilem fortunam probare, & seruum suum ac-
6 cipere.* † Quod anni tempus debet computari à scientia Domini, non ab ordinatione serui, vt docet glossa *in dicto cap. si seruus* verb. *vnius* Sanchez cum multis *in pracepta decalogi tom.*2. *lib.*5.*cap.* 4.*n.* 46. Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit.lib.*30.*tract.*2. *n.* 63. Miranda *in manuali prælator tom.*1.*q.*17.*art.*2.*conclus.*4.*in fine*, S. Antonin. *in* 3.*p.tit.* 20. *cap.*6.Saytus *de cens. lib.*6.*cap.*54.*n.*5.Campanil.*in diuers. Iuris canon. Rub.*11.*cap.*8.*n.*12.Doctores *in dicto cap.*20. *&* Barbosa *in l.iubemus auth.si seruus cod.de Episcop.& clericis n.* 7. *in glossa* ibi:*intra anni vnius spatium.*

7 At quatenus spectat ad tempus, intra quod possit Dominus reuocare seruum suum religionem ingressum, aliud est spatium temporis assignatum, de quo iam dixi *sub cap.* 1. nempe triennij tempus, ante quod impletum sit, si seruus absque Domini licentia, aut eo inscio ingrederetur, qui si repetatur, debet restitui, vt ibi dixi cum omnibus, quæ attulerit, fide tamen accepta à Domino de serui sibi restituti impunitate, vt *in cap.si quis incognitus* 17.*q.*2.in verbis ibi: *si quis incognitus Monasterium ingredi voluerit, ante triennium Monachi habitus ei non præstetur; & si intea tres annos, aut seruus, aut libertus colonus quæratur à Domino suo, reddatur ei cum omnibus quæ attulit, fide tamen accepta de impunitate, si autem intra triennium non fuerit requisitus, postea quæri non possit. nisi sit tam longe quod inueniri non possit., sed tantum ea, quæ in Monasterium adduxit, Dominus serui accipiet*: ita Fr.Bartholom de Bachis, *in praxi seruand.in admittend.ad religionis statum nouitiis*
8 *disp.*2.*dub.*2.*n.*3.Barbosa, *ibi n.*2. *in fine*, † qui *n.*4. cum Sanchez *in pracepta decalogi tom.* 2. *lib.*5.*cap.*4. *n.* 44. infert Dominum repetere non posse seruum absque sua licentia ad religionem admissum, elapso præfato triennio, quamuis non-
9 dum sit professus.† Et hæc quidem ex ea ratione; quia serui absque licentia Dominorum suorum religionem ingredi non possunt, vt patet ex dictis hic, & *supra in dict.cap.* 1. *& ex dicto cap.si seruus, cap.generalis dicta dist.* 54. Lessius *de Iustit. lib.*2.*cap.*16.*sub n.* 70. Campanil. & Ludouicus Miranda *supra*, & cum illis Barbosa *hic n.* 7. in glossa *deponatur* ibi *si vero qui Monachus factus &c.*

10 Qui omnes, & alij dicunt, quod si serui per triennium durauerint in Monasterio, & professionem emiserint, vidente Domino, iugum seruitutis euadent, & in terminis Siluester verbo *religio* 2.*q.*3.Campanil.*dict. Rub.*11.*cap.*8.*n.* 12. Ludouicus Miranda *dicta quæst.*17.*art.*2. *conclus.* 4.*in fine*, Barbosa *hic sub dict.n.*7.idem Barbosa *in l. seruis si Dominorum* 39. *cod. de Episcop. & cleric.*

Et tamen pro complemento huius dubij notandum, est quod licet Azor *instit.moral.p.*1. *lib.* 12.*cap.*1.*q.*3.& Lessius *de Iust.lib.*2.*cap.*41. *dub.* 3.*n.*3. dicant prædictum triennium numerandum esse à die probationis inceptæ, sed verius est, vt sit numerandum à tempore, quo Dominus conscius fuit admissionis serui in religionem secundùm Campanil.*dict.Rub.*11.*cap.*8.*dicto n.*12.Ludouic.Mirand.*dict.quæst.*17.*art.*2.*conclus.*4.*in fine* Sanchez *in pracepta Decalogi dicto tom.* 2. *lib.*5.*cap.* 4.*n.* 46. Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*30.*tract.*2.*n.*63. Barbosa *in dicto cap.si quis* 17.*q.*2.*n.*3.idem *in dict.l.si quis n.*3.*in fine*, *& hic sub dicto n.*7.Vbi dicit, vt non curat à die susceptionis habitus, sed notitiæ, & scientiæ Domini, & colligitur etiam ex verbis textus *in dicto cap.si seruus sciente dist.*54.ibi: *verùm etiam, si legitimo, probato experimento, Monachus efficiatur, euadit iugum seruitutis, debent enim per triennium, antequam Monachi efficiantur in Monasterio permanere, postea vero si Monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur.* 11

Ad sextam quæstionis partem an Monasterium debeat aliquam satisfactionem reddere Domino, si seruus culpa eius professionem fecerit? Et respondetur affirmatiue, si Monasterium sciebat seruum esse vel neglexerit inquirere, cum esset incognitus: ita docent Campanilus *dict.Rub.* 11. *in diuers.Iuris.can.cap.*18.*n.*12.Ludouicus Miranda *dicta quæst.*17.*in.manuali prælat.art.*2.*conclus.*2. Barbosa *hic n.fin.in fine.* Dicentes, vt Monasterium satisfacere teneatur Domino damnum secundùm boni viri æstimationem, remanendo seruo in religione. Et confirmatur ex *doctrina glossæ dict.cap. si quis incognitus* 17.*q.*2.ibi:*intra triennium*, & ibi posset dici quod Ecclesia debet compensare damnum Domino, quam sequitur Azor *dicta quæst.* 3. & faciunt verba textus *in cap. si quis absente* 19.*dist.*54.*in* 1.*p.*& quæ de Episcopo ordinante, & ad satisfactionem obnoxio, dixi hic ex vers.*ad primam.* 12

Sed quia video quod Sanchez *dicto lib.*5.*tom.* 2.*in pracepta decalogi cap.*4. *n.* 45. Fr. Bartholom.de Bechis *in praxi in admit ad religion. nouitiis disp.*2.*dict.dubio* 2.*n.*4.& Barbosa *in dicto cap.si quis incognitus*, veriorem contrariam sententiam dicant per verba textus *ibi* in dicto vers. *si autem intra triennium*, existimo hanc secundam procedere in Monasterio, siue Ecclesia bona fide, & sine dolo, seruum ad religionem recipientibus, sicut, & de testibus, seu rogantibus Episcopo ordinatori, iam diximus *supra* hic in vers. *ad secundam.* Primam verò sententiam procedere, quando monasterium sciens seruum, aut negligens culpabiliter inquirere seruum ad religionem, ac professionem admisit. 13

Quod si quæras quare vt Domino restituatur seruus, detur annus tantùm, etsi Monachus fiat triennium, breuiter respondet hic Ægidius, Bellamera *n.*15. vt diuersitas sit, quia clericus publicè manet; & ob id suffic:at annus, vt à Domino repetatur, triennium ad repetendum seruum factum Monachum, 14

Monachum, quia iste fecrero sic manet, etsi aliter *ibi* adductos Ioan Andreas explicet per textum *in dicto cap. si quis incognitus*, sumendo illud tempus à distantia, & *per cap. de rebus §. caeterum dist.* 53. idem Bellarmera legendus, de aliis dubiis inquirit & resoluit.

QVÆST. III.

An si seruus professionem emittat intra triennium casu, quo à Domino reuocari potest, valide profiteatur? An sensus possit delinquere, & teneatur ex delicto? Et an Dominus possit illum defendere pro subinteresse? Et an aduersus Dominum detur actio propter damnum à Mancipio suo culpabiliter illatum absque Domini culpa? Et an hac obligatio liquet illico in foro conscientiæ, aut solum post Iudicis condemnationem? Et quibus probationibus procedatur in seruum?

SVMMARIVM.

1 *Professio serui facta intra triennium, in quo potest à Domino reuocari, est irrita, inter alterius coniugis facta absque licentia sui coniugis, nisi ratificata fuerit post triennium vt* n. 2.

3 *Seruus delinquere potest, sit vt ex eius delicto teneatur Dominus; ita vt procedatur in processu eo ordine, quo proceditur contra hominem liberum* n. 4.

5 *Seruus probato delicto, maiori pœna punitur, quàm liber.*

6 *Seruus non potest accusari lege Iulia de vi ad mulctam, sed ad pœnam.*

7 *Dominus potest in iudicio defendere seruum, aduersus quem ex delicto proceditur, & tunc constituere procuratorem, vt* n. 8.

8 *Processus cum seruo delinquente fit, non cum Domino, &* n. 9.

9 *Dominus citari præcise non requiritur, quando fit Iudicium cum seruo delinquente.*

10 *Dominus potest probare innocentiam serui, quamuis seruus confessus sit in Iudicio deliquisse.*

11 *Probatio contra seruum delinquentem testibus, aut confessione propria, vel alio genere, potest fieri sicut contra liberum.*

12 *Confessio serui debet coadiuuari cum semiplena probatione, vt probat, & condemnari valeat.*

13 *Pater, vel Dominus poterunt condemnari ex nerali ad pœnam ex confessione filij, vel serui, sed poterunt probare contrarium pro suo interesse &* n. 14.

14 *Dominus ex noxa, furto, aut damno à seruo dato, potest conueniri, vt noxam det, vel ad satisfaciendum damnum. Et quare?* n. 16. 17. 18.

15 *Habitator culpam præstat pro eo, quod deiectum est ex cœnaculo, vel Domo per famulum.*

17 *Noxalis actio non pertinet, quando seruus delinquens, pœnam corporalem meretur* n. 18.

19 *Seruus ex contractibus non obligatur.*

20 *Dominus in duobus casibus potest conueniri ex delicto serui, veluti si delinquat ex culpa eius.*

21 *Dominus obligatus ex damno datum ad noxam propter serui delictum, non tenetur vsque ad iudicis sententiam in foro animæ. Et quare?* n. 22. *contra Vasquez, & alios* n. 23.

24 *Pater, & Dominus, quatenus teneantur ex delicto fily, vel serui, quem officio proposuerunt* remissiuè.

AD primam quæstionis partem, vt respondeatur præmittenda sunt quæ dixi *supra sub quæst.* 1. *& sub q.* 2. huius textus in vers. *ad quartam*, & sic quia triennium datum est Dominis, vt reuocent seruos suos ingredientes religionem propter causam, de qua dixi cum Bellarmera *in vers. fin. dict.* 1. *quæstionis*, ideo iuxta iuris regulas, & verba *cap. si quis incognitus* 17. q. 2. relata *dict. q.* 2. & verba *cap. si seruus sciente dist.* 54. respondeo professionem à seruo factam intra dictum triennium, intra quod Dominus potest illum à religione reuocare, esse irritam instar professionis coniugis factæ absque alterius coniugis licentia, vt optime in terminis resoluunt Azor *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 3. Thomas Sanchez legendus cum aliis *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 49. Barbosa *in dicto cap. si quis incognitus n.* 5. Et hanc amplector, quamtumvis Archidiacon. Bellamera, & Turrecremata *in dict. cap.* Lessius de Iust *lib.* 2. *cap.* 41. *dubio* 3. *n.* 31. Fr. Ludouicus Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1. *q.* 17. art. 2. *conclus.* 3. Suarez *tom.* 3. *de religione lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 3. Bartholom. de Bechis *in praxi seruanda in admittendis ad religion. statum nouitiis disp.* 2. *dub.* 2. *n.* 6. decet eam professionem esse validam, † quam ego admitterem, si post iam 2
transactum triennium ratificaret illam seruus, cum iam tunc fuerit in culpa Dominus, seruum non reuocans à religione: argum. eorum, quæ dixi *in dicta quæst.* 2.

Ad secundam quæstionis partem, & cæteras 3
subsequentes, quæ non tam videntur de puncto nostri textus, ac rituli, de quibus tamen ego, cum viderim Doctores antiquos aliàs mouere, & prosequi quæstiones, non sic materiæ contingentes, vt istæ, quæ alio in loco decretalium opportunius non repetentur, respondeo breuiter dubio primo, quod seruus potest delinquere. † sic vt ex delicto 4
teneatur, & quod in processu, & causa seruetur illud, quod obseruatur, quando proceditur contra hominem liberum, vt patet ex verbis textus *in l. qui accusare §. si seruus ff. de accusat.* ibi *si seruus reus postulabitur, eadem obseruanda sunt, quæ si liber esset*, & de Iure Regio *in l.* 10. *tit.* 17. *p.* 7. *& in l. quemadmodum cod. de adulteriis*, Cujacius *lib.* 6. *obseruat* 30. Sebastian. Neuius *in systegma ad dict. §. si seruus*, Anton. Gomez *lib.* 3. *variar. cap.* 1. *n.* 76. Barbosa *in l. si mora ff. soluto matrimonio, post præludia in lectura* ibi *de Domino sciente, & non prohibente delictum serui*, & alii referendi † qui & dicunt, vt probato delicto, 5
maiori pœna puniatur seruus, quam liber, vt probat textus *in l. in seruorum in princ. ff. de pœnis, l. aut facta §. persona ff & in l. capitalium §.* 1. *vers. fin, eodem. & in l.* 8. *in princip. tit.* 31. *p.* 7. & amplius intelligunt sic procedere, quando ex delicto venit imponenda pœna corporalis, secus si pecuniaria,

niaria; quia illa non cedit in seruum, vt *in dicta l. hos accusare §. omnibus ff. de accusat.* per verba ibi: *omnibus legibus serui rei fiunt, excepta lege Iulia de vi priuata; quia ea lege damnati partis tertia bonorum publicatione puniuntur, quæ pœna in seruum non cadit, idemque dicendum est in ceteris legibus, quibus pecuniaria pœna irrogatur: quo casu alterabitur pœna, & imponetur sibi alia iudicis arbitrio*, & textus *ibi* in vers. *fin.* quem summè commendant Bartol, & DD. Clarus *in pract. §. fin. quæst.* 80. *num.*6. Molina *de Iust. tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 711. *num.* 1. *& per totam*, Bartol. *in l.* 1. *cod. de precibus imperat. offerend* Paris *in addit. ad Bartol. in dicto §. omnibus* Decian. *in praxi crimin. lib.*7. *cap.* 38. *n.* 41.

6 † dicentes seruum non posse accusari lege Iulia de vi ad mulctam, sed ad pœnam corpori infligendam.

7 Ad tertiam quæstionis partem, an possit Dominus defendere seruum suum aduersùs quem ob delictum in iudicio proceditur? Et in hoc dubio respondetur affirmatiuè; potest enim Dominus adesse causæ, & eum defendere allegando, & respondendo pro eo ratione proprij interesse iuxta verba textus *in l.* 1. *cod. de accusat.* ibi: *si cuiusdam criminis obnoxius seruus postulatur, Dominus eum defendere potest, & in iudicio assistere accusatoris intentionibus responsurus*, & ibi glossa ordinaria, vbi Bartol. Baldus, & Sebastian. Neuius, idem Bartol. *in l. si quis cod. de cond. institut. l. seruus ff. de publicis iudiciis*, Guido Pap. *quæst.* 338. *num.* 1. *lib.* 9. Anton. Gomez, *vbi supra sub num.* 76. in vers. *aduertendum* & probat, *lex Regia* 10. *tit.* 1. *p.* 7.

8 Et addunt quod poterit tunc Dominus constituere procuratorem, quia non videtur Dominus, vel procurator interuenire pro alio, sed pro seipso, & pro suo interesse, *l. seruus etiam ff. de public. iudic.* Vbi DD. quo casu totus processus, & iudicium agitabitur cum ipso seruo, tanquam principali persona, quam tangit negotium, & rei proponetur accusatio, & cum eo lis contestabitur per responsionem suam, & ei assignabitur terminus probationis, & defensionis, & contra eum debet ferri sententia diffinitiua, vt tenet glossa ordinaria, *in dict. l.* 1. *cod. de accusat.*

9 Ex quo inferunt etiam DD. non requiri, quod Dominus citatur, vt compareat, & assistat causæ agitandæ cum seruo, cum principaliter fundetur iudicium in persona serui, vt in terminis docent Bald. *in l. filiusfamilias ff. de his qui sunt sui, vel alieni Iuris in* 1. *lectura*: idem Baldus *in l. fin. §. necessitate cod. de bonis quæ liber. col.* 4. *n.* 12. Angelus de Perusio, *in l. cum filiusfamilias ff. de verb. oblig.* Anton. Gomez, *dicto n.* 73. *cap.* 1. *lib.* 3. *variar.* vers. *ex quo infertur*, putans esse singulare, & notabile, licet Salicetus teneat contrarium *in dict. l.* 1. *cod. de accusat.*

10 Et circa prædicta dicendum est, quod licet seruus accusatus, vel inquisitus confiteatur delictum, & ex illa confessione possit condemnari, concurrentibus his, de quibus *n. sequenti*: tamen posse à Domino probari contrarium, probat glossa vnica, & singularis *in l.* 1. *§.* 1. *ff. si ex noxali causa agatur*; in medio glossæ 1. quam summe commendantes ad propositum reputant singularem, & vnicam Paul. *ibi col.* 2. *n.* 8. Alex *col.* 2. Iason 1. *n.* 4. Anton Gomez *dicto n.* 73. *in fine*, & alij post illos.

Quod si dubites qualiter fiat probatio contra seruum delinquentem, dico, vt possit fieri per testes, vel per confessionem propriam, vel alio genere probationis, sicut contra quemlibet hominem liberum ex textu *in l. seruos in princip. cod. ad leg. Iuliam de vi* in verbis ibi: *seruos, qui fecisse violentiam confessionibus, testium, aut propriis docebuntur &c.* imo & quod magis est dicunt DD. solam serui confessionem spontaneam sufficere ad condemnationem, vt probat aperte textus *in dicta l. seruos*, & glossa ordinaria *in dicta l.* 1. *§.* 1. *ff. si ex noxali causa agatur*, vbi DD. 11

Notandum verò est, quod adhoc vt confessio serui probet, & ex ea possit condemnari, oportet vt cum ea concurrat semiplena probatio, vel aliqua indicia vrgentia, vel si negauerit quod sit facta confessio in tormentis præcedentibus indiciis, & vt alias non stetur soli eius confessioni spontaneæ, cum videretur tendere in præiudicium Domini, vt probat textus *in l. quæro §. fin. ff. de edilitio edicto* per quem glossa ordinaria *in l. cum probatio ff. de probat*, & *ibi* Salicetus, & communiter DD. per quem tenent etiam Paul *in dicta l.* 1. *§.* 1. *ff. si ex noxa, col.* 2. *n.* 4. Alex. 1. *col. in fine n.* 4. *glossa penult. in l. quicumque cod. de seruis fugitiuis in fine*, & *ibi* DD. Socinus *in dicta l. cum filiusfamil. ff. de verb. oblig. col.* 5. *n.* 11. vbi Iason *col.* 5. *n.* 15. & moderniores, quos in prædictis legibus citat Sebastian. Neuius *in syntagma Iuris Ciuilis*, & *infra*. 12

Secundo notatur ex glossa 1. *in medio dict. l.* 1. *§.* 1 *ff. si ex noxali causa agatur*, quod si ex forma legis, vel statuti pater, vel Dominus, vel quilibet alius teneatur ad pœnam pecuniariam ex delicto alterius, bene statur confessioni ipsius delinquentis, etiam in præiudicium tertij soluere debentis, qui tamen poterit probare contrarium pro suo interesse: sic expresse docent DD. adducti, Paul. Alex, Iason, & Bartol. *in dicta l. cum filiusfamil. ff. de verb. oblig. col. fin.* Bald. *in l. filiusfamilias ff. de his, qui sunt sui, vel alieni Iuris in lect.* 1. Gomet. *dicto lib.* 3. *var. cap.* 1. *n.* 73. *in fine*, & ante pro notabili 1. in vers. *vnum*, & pro his omnibus faciunt quæ adducunt Clarus, & Molina *supra*, Donel. *in Rub. cod. an seruus ex suo facto &c. & n.* 3. *& in l. licet, ibidem n.* 4. Cujacius *in recitationibus ad titulum de actionibus, & oblig. & in l. serui*, Gregor. Lopez *per textum ibi in l.* 9. *tit.* 2. *p.* 3. *& in l.* 10. *tit.* 1. *p.* 7. Villadiego *in politica cap.* 3. *n.* 168. Pichard. cum aliis *in §. omnis autem instit. de noxalibus action. ex n.* 3. Barbosa *in collect. ad leg.* 1. 2. 3. 4. *&* 5. *cod. de noxalibus action.* vbi ex multis bene declarat Petr. Greg. *in syntagm. lib.* 38. *cap.* 11. *n.* 4. 13

Ad quartam quæstionis partem, an aduersùs Dominum detur actio propter damnum à mancipio suo culpabiliter illatum absque Domini culpa? Et quia inquisitio spectat ad intellectum, *l.* 1. *& totius tituli ff. de noxalibus actionibus, & instit. eodem, & l.* 1. *in fine princip. l.* 5. *§. prætor. ff. de his, qui deiecerunt, vel effuderunt, & de iure Regio ad leg.* 15 *tit.* 15. *p.* 1. Vbi probatur quod si Dominus conuentus fuerit ex seruorum maleficiis, puta quia furtum fecerint, aut bona rapuerint, aut damnum dederint, seu iniuriam fecerint, condemnatus compellatur, aut noxæ seruum dare, aut litis æstimationem sufferre. † Et hoc quemadmodum habitator culpam præstat de eo, quod deiectum sit per famulum è domo sua 14

15

sua per illa, quæ DD. dicunt ex §. *item is, ex cuius cænaculo instit. de oblig. quæ ex quasi delicto nascuntur*, Iason *in* §. *ex maleficiis n. 92. & in* §. *præterea ex n. 6. instit. de action.* Vuesembek *in paratitlis ad dictum titul. de noxab.* Cujacius *lib. 21. obseruat. cap. fin. & lib. 22. cap. 36.* Donellus *lib. 15. comment. cap. 50.* Monoch. *lib. 1. de arbitrariis q. 5. à n. 13.*

16 † Et hoc quia cum in seruum agi in Iudicium non possit, qui personam standi in Iudicium non habet legitimam *l. vix certis 53. ff. de Iudiciis, l. seruus cad. eodem*, vt pote cum iure ciuili pro mortuo, hoc est pro nullo reputetur, nec caput habeat *l. quod attinet 32. ff. de reg. iuris*, & nihil proprij possideat, ex quo damnum resarciri valeat, *dict. l. hos accusare* §. *omnibus ff. de accusat.*

17 Ideo cum iniquum sit, ei qui in fortunium accepit, non consuli, æqum dicunt DD. visum fuisse Dominnm ex noxa, id est maleficio serui noxalibus actionibus obligari, vt cui emolumenta, & fructus acquirerentur, ad eundem detrimentum culpa serui contractum pertineret, quoad scilicet priuatas actiones, ac Iudicia, quibus damnum persequitur: nam ad publica iudicia, quibus & liberi, & serui fontes ad exemplum, & vindictam corporali supplicio afficiuntur, noxalis actio non pertinet, vt *in dicto* §. *omnibus l. penult. ff. si ex nox. causa agatur, dict. l. 2. cod. de accus.* explicat late videndus Pichard. *in* §. *1. cum sequent instit. de action. ex n. 2.* vbi præstat differentiæ rationem, 18 quæ ex dictis *supra hic* vers. *ad tertiam* patet. † Et hoc etiam, si culpa serui datum damnum fuerit, teneatur Dominus, vel soluere damnum, vel mancipium pro noxa dare damnum passo, non si absque culpa serui daretur: nam sicut tunc mancipium ad nihil tenetur, sic nec Dominus, nisi in quantum ex damno illo factus sit locupletior; sed si aduersus seruum criminaliter ageretur ad eum puniendum, quod non possit Dominus illum liberare soluendo damnum quia actio debet aduersus illum intentari modo iam dicto, vt dict. vers. *ad tertiam* & vers. *ad secundam*, docet Diana 19 *p. 7. tract. 7. de seruis, & mancipiis ref. 73.*

Seruus enim, vt ex ibi dictis accipitur ex contractibus non obligatur, & ex negotiis gestis in seruitute; sic vt nec post manumissionem, *l. 1. & 2. l. penult. cod. an seruus ex suo facto l. 1.* §. *si apud ff. depositi l. cum actum 18. ff. de negotiis gestis*, ex delictis tamen, & maleficiis recte poterit conueniri, *l. licet 4. l. serui 13. ff. de actionib. & obligat. l. serui 17.* §. *fin. ff. de furtis l. quod ab alio 15. ff. de conditione furtiua*, nequidem delicta maneant impunita, Donel. *in dicta Rub. cod. an seruum n. 3. & in dicta l. licet n. 4.* Cujacius *in recitation. ad titulum ff. de actionib. & obligat. in dict. l. serui*, Pichard. *in dicto* §. *1. instit. de nox. ex n. 4. 5. &* 20 *6.* plura cumulans. † Vbi *n. 10.* excipit duos casus, in quibus ex delicto serui; Dominus potest conueniri, veluti si culpa Domini seruus deliquisset, cum tunc Dominus dicatur delinquens per *l. 2. 3. & 4 ff. de noxal.* Iacobus Cujacius *in l. culpa caret ff. de reg. Iuris*, qui longe tractant, & alij penes Pichard, quos leges ad saturitatem.

21 Ad vltimam quæstionis partem, an prædicta obligatio, quam Dominus ex damno illato à mancipio contraxit, liget eum in foro conscientiæ, an post iudicis solùm condemnationem? In quo dubio plausibilior sententia Doctorũ est, vt Dominus non teneatur ante sententiam iudicis, quia prædictæ leges, quando in Domino culpa non fuit, non obligant ad vllam restitutionem ante Iudicis sententiam. † Nemo enim concedit, quod si tua 22 Domus per ruinam, vel aqua tuæ cisternæ per inundationem damnum dando, Dominus obligationem incurrat, & sic nec ex damno serui; & quia prædictæ leges positiuæ, non sunt præceptiuæ, sed solùm concedunt damnificato actionem, quoad forum externum, atque ideo pœnales esse videri, vt dicitur *princip. instit. si quadrupes paup. fecisse dicatur*, indeque ante condemnationem non obligare, exprimitur etiam *ff. & instit. in dict. tit. de noxal. action.* aliis inquam fundamentis docent hanc sententiam de Castillus *de Iust. lib. 2. tract. 2. disp. 3. dub. 1. à n. 6* Rebel. *lib. 2. de oblig. Iust. q. 10. sect. 4.* Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 9. dub. 17.* Molina *eodem tract. tom. 4. disp. 713.* Cardinal. Lugo *eodem tract. tom. 1. disp. 8. sect. 3. n. 41* Ægidius Trulench. *in opere morali tom. 2. lib. 7. cap. 6. dub. 3. n. 9.* Caspensis *in cursu theologico tom. 2. tract. 17. sect. 6. n. 62.* Villalobos *in summa tom. 2. tract. 11. disp. 4. n. 13.* Diana *dicta p. 7. ref. 73.* & cum aliis ex Iuristis Couar. *in 4. decretal. p. 2. cap. 6.* §. *8. n. 18.*

Nec his obstant Vazquez *in opusculo de rest. cap. 2.* §. *2. dubio 1.* Turrian. *de Iustit. disp. 11. dubio 1. n. 3.* Medina *in cod. de restit. q. 9.* Paludan. *in 4 dist. 5. q. 2. n. 15.* Gabriel *q. 14 art. 13. dubio 2. & q. 15. dub. 2.* & alij dicentes illico Dominum in tali obligatione in foro animæ ligari, quia postquam introducta est rerum diuisio, non est ablatum Ius naturale, quod quisquam habet ad recuperandum damnum illatum sibi ab alio, siue seruo, siue libero, siue bruto; indeque si passus est damnum à Bruto, ipsum animal maneat obnoxium secundùm sui valorem: idemque dicentes de seruo; & sic Dominum obligari, non ob suam quidem culpam, sed quia res ipsa, quam possidet est obligata, & obnoxia propter illud damnum; quia patet ex dictis pro contraria sententia prædictas leges esse tantùum pœnales, non obligantes ante Iudicis sententiam per plura, quæ dixi *supra in cap. penult. de constit. & in cap. cum non ab homine de iudiciis q. 27. 28. & 29.* vbi probatum est delinquentes in casibus, de quibus ibi, non priuari ipso Iure sua re, sed spectandam esse Iudicis sententiam. 23

Pro complemento quatenus autem teneatur pater de delicto filij, quæ officio præponit, vel Dominus de delicto famuli, aut serui, videbis longe agentes, præter adductos Farinac. cum infinitis, *de delict. q. 24. precipue ex n. 49.* Barbos. *in l. si mora. 10. n. 38. ff. soluto Matrim.* Caldas Pereyram, *de extinctione emphyteusis lib. 4. c. 19. num. 3.* post Menoch. *arbitr. casu 345.* tangit D. Franciscus de Amaya, *in l. 1. cod. de decurion. lib. 10. num. fin.* 24

AD TEXT. IN CAP. III. De Famulis hoc titulo.

PRÆMISSUM.

HVius textus materia abunde, quatenus ad generalem tractationem huius tituli spectat, tractata relinquitur in Rubrica, vbi de manumissione, & *supra sub c. 1.* vbi etiam de huius textus intellectu actum est. Sed quia hic agitur de seruo ab

ab Ecclesia manumisso; item & de ingratitudine serui respectu Ecclesiæ manumittentis, ac de acquirendis Ecclesiæ legato, seu debito seruo manumisso pertinenti; ideo etiam, quia Ecclesia manumittens potest reputari inter Dominos minoris ætatis, de ætate, quæ requiritur in manumittente; item et in manumisso, non erit abs re tractare, præcipue cum nullus sit alius locus in iure nostro canonico, vbi commodius,

---

QVÆST. I.

An ætas fuerit de iure antiquo, vt Dominus serui eum posset manumittere? Et qua authoritate, si esset ætatis minoris? Et in qua ætate serui possent, ac possint manumitti? Et an Dominus possit compelli, vt seruum suum manumittat aliqua de causa? Et an sit ætas constituta? vt in minori ætate possit seruum manumittere pupillus authoritate tutoris.

SVMMARIVM

1 *Minor 20. annis lege Ælia sentia manumittere non poterat seruum suum, nec aliis tradere, vt manumitteret* n. 2. 6. *& quare* n. 7. & 8.

3 L. si rogatus 20 in principio ff. de manumiss. vindicta n. 9. & n. 34.

4 §. Cum ergo instit. quibus ex causis manum. n. 10.

5 Auth. vt sponsalit. largitas §. & hoc quoque coll. 9. n. 11.

6 L. qua ætate 5. ff. de testam. l. 13. tit. 1. p. 6. n. 12. l. 7. *vers.* esiloquisiere tit. 12. p. 4. n. 12.

7 *Libertas alterius ab altero possessa est res inæstimabilis; idest magna æstimationis.*

8 *Maius nihil in bonis retinetur, quàm hominis libertas.*

9 *Manumissio inter viuos facta distinguitur ab ea, quæ fit in testamento. Illa fit ab habente viginti annos, in testamento à Decimo septimo anno* n. 10. *Et quid hodie.*

12 L. 1. tit. 2. p. 4. *vers.* aya de ve inteano artiba.

13 *Ætas annorum 20. in Domino manumittente sufficit à tiFta, vbi huius ætatis priuilegium.*

14 *Manumittere volenti sine consilio, & pretore non permittebatur, sedente pro tribunali ex Iustis causis* n. 15.

16 *Manumissio vindicta quibus verbis solemnibus fieret à Pretore, siue consule, &* à num. 17. *vbi de aliis ex antiquitate, &* numero 22.

18 *Vindicta manumittendi modus à vindice vitilliorum seruo dicta, vel à virga Pretoris, vt* n. 19 & 20.

20 *Virga Pretoris dicta vindictæ pulsabantur in capite manumittendi.*

21 *Manumissio vindicta per concilium, aut per consilium distincta erat, &* n. 28. *vbi de probatione causa.*

22 *Manumittendi quot modi, &* à n. 24. 25. 26. 27. *vbi de differentia inter illos.*

23 *Nomen manumissi per acta manumissione in actis referebatur.*

24 *Manumissio ex sacris constitutionibus, quæ solemnitate fieret, censu* n. 25. *inter amicos, vel per epistolam* n. 27.

27 *Ciceronis locus in Topicis citra manumissionem,* cum §. 1. instit. de libertinis.

28 *Manumittendi causa exigebatur, etiam inter maiores, precisè, quando* censu, vendicta, *aut* testamento *fieret.*

29 *Seruus in antiquitate non manumittebatur, nisi in ætate 30 aut 40 annorum, & secundùm alios, nisi iam esset natus* n. 30. *hodie etiam in vtero, vt* n. 31. & 32.

32 L. cum inter 14. ff. de fideicommiss. libert.

33 *Dominus, vt manumittat seruum aliqua de causa, potest compelli, vt si legatum accipiat ea conditione fallit, vt* n. 34. *& in qua ætate debeat esse* n. 35.

34 L. si minor. 33. ff. de minoribus.

36 *Manumitti potest seruus, etiam inuitus, & non damnatus.*

37 *Manumissio omnino pendet à manumissore, &* n. 38. *in fine.*

38 *Pupillus quando manumittere possit, non sic infans* n. 39. & 40.

39 *Infans manumittere nequit seruum. Et quare.*

40 L. Pupillus ff. de manumissis vindicta l. manumissiones ff. eodem,

AD primam quæstionis partem, si consulamus Iustinianum *in* §. *eadem* 4. *&* §§. 5. *&* 6. *instit. qui, & ex quibus causis manumittere non poss.* videbimus enim lege Ælia sentia cautum fuisse, ne minor annis viginti seruum suum manumittere liceret, ac posset, nisi Iusta causa apud consilium probata esset, vt *in l.* 1. *ff. de manum. l. Iusta* 9. *l. si minori* 11. *cum sequentibus ff. de manumissis vindicta, l.* 1. *cod. de vindict. l.* 7. vers. *esiloquiere tit.* 22. *p.* 4. itaque verius *dict. l. aliasentia*, vt Iura proclamant, non verò senatus consulto aliquo vigesimo anno minor absque Iusta causa à concilio, vel consule probata, proprios seruos manumittendi Ius non habebat † adeo vt si seruum tibi in hoc vendiderit, ait Marcellus *in l. minor* 4. *ff. de seruis exportandis*, & tradiderit, vt eum manumitteret, nullius momenti sit traditio, quamquam ea mente tradiderit, vt cum viginti annos ipse explesset, manumitteres; & sic Paulus affirmauit *in l. si minor* 66. *ff. de verb. oblig.* & tradidit Duarenus *titul. de stipulat. seruorum cap.* 3. *in fine*, vt etiam si à debitore suo stipuletur seruum debitum eum manumissurum, dandam non esse executionem stipulationis, & facit *l. si minor* 4. *cod. qui manumit. non poss.* vbi probatur doctrinam procedere, siue ipse minor manumittat, siue alio manumittendum seruum tradat. 1

Sed quod hæc ætas adhuc imperfecta videatur, & saltim requiratur ætas annorum 25. videtur probari ex *l. si rogatus* 20. *in princip. ff. de manumis. vindicta*, vbi dicitur minorem 25. annis manumittere non posse. † Quod magis dubium redditur, si attendas Iustinianum *in* §. *cum ergo* 6. *dict. tit. instit. qui & quibus ex caus. manum. non poss.* dixisse minorem posse manumittere, expleto anno decimo septimo † imo & *in auth. vt sponsalitia largitas* §. *& hoc quoque collatione* 9. decidatur post decimum quartum annum libertatis

seruis

seruis præstare concessum esse, vt *in l. qua etate* 5. *ff. de test.* & inde *leg. Reg.* 13. *tit.* 1. *p.* 6. *& in d. l.* 7. vers. *asilo quisiere*, quæ & difficiliores redduntur, si eodem Iure Regio attento *in l.* 9. *tit.* 21. *p.* 4. inspicias Dominum admanumittendum agere plus quam annis viginti in verbis ibi *aya de veinte años arriba.*

6 Nihilominus his, & aliis non obstantibus, quæ ab antiquitate decerpere possumus ex multis, quæ repetit Reuard. omnino legendus *tom.* 1. *lib. sing. pro tribunali c.* 12. 13. *&* 15. vbi de solemnibus pro manumissione à minore præstanda, item & *lib.* 4. *varior c.* 9. vbi quæ fuerit ratio manumittendi vindicta, Alciatus *lib.* 1. *parergon. c.* 41. Caldas *in l. si curatorem n.* 36. *&* 40. Ant. August. *lib.* 1. *emendation. cap.* 2. Ant. Fab. *in Iurisprud. tit.* 6. *princ.* 7. *illat.* 3. *&* 4. Didac. Cuellar, *libellulo de manumiss.* D. Didacus de Narbona *de annor. comput. à n.* 20. *q.* 5. & alij per eos, dicendum est de lege Ælia Sancia stabilitum annorum 20. ætatem attistam requiri, ad hoc vt Do-
7 minus posset ex causa seruum suum manumittere † non alia ratione quidquid dixerit Faber, & Cuellar *sup.* nisi quia libertas alterius ab aliquo possessa est res inæstimabilis, idest magnæ æstimationis, vt *in l. non est singulis* 136. *ff. de regul. Iuris.* & clare dixerit Iustinian. *in dict. tit. quibus ex causis manumit. non licet* ibi: *sed cum libertas inæstimabilis res sit, & propter hoc ante viginti ætatis annum, anti-*
8 *quitas libertatem seruo prohibebat.* † Cum nihil maius in bonis haberi possit, quàm hominis libertas, qua & ipsius vitæ, & necis Ius simul retinebatur, vt *supra in Rub.* diximus ex §. 1. *inst. de his, qui sunt sui, vel alieni Iuris*; quare recte tue dispositum, quod vbi ab aliquo possidetur non temere, & in consulto, sed præuia deliberatione, & Iusta causa alienari debeat, vt pote res magni momenti, alias nulla esset libertas, eadem lege ælia sentia obstante.
9 Vnde quidem, vt obiectiones diluantur præmittendum duxi esse constituendum discrimen inter manumissionem inter viuos factam, & in vltimis voluntatibus concessam; sic vt in priori casu, quando quis seruum vindicta, censu, in sacro sanctis Ecclesiis, inter amicos, coniurij causa, aut per epistolam manumittit (vt dictum est sub *q.* 1. *Rub.*) oporteat eum esse viginti annis, vel quod Iusta interueniat causa si minor sit ex *d. l. Ælia*, ne alias tam magnum negotium, quale est præstandæ libertatis committeretur iuuenibus, qui recti, prudentisue consilij participes non sunt, vt liquet ex *l.* 1. *ff. de minorib. & ex proæm. tit.* 9. *part.* 6. ibi: *porque no an entendimiento cumplido ne sus cosas.* † Quod si non inter
10 viuos, sed ex testamento, aliaue vltima voluntate saruus manumittatur, dictam *leg. Æliam Sentiam* hodie non admitti, sed sufficere Iuxta *d.* § *cum ergo* (in argum. adductum) Dominum excessisse 17.
11 annum. † Et itidem nouiori Iure *in d. auth. vt sponsalia largitas* §. *& hoc quoque*, Doctores adducti explicant, & Ant. Pichard. *in d.* §. *eadem n.* 6. *inst. qui & quibus ex caus. manumitt. non poss.* vbi concludit quod etiam hodie quatenus attinet ad manumissionem inter viuos, sicut olim ætas legitima, & Iustæ causæ desiderentur, & *leg. Æliam Sentiam* antiquatam non esse; sic cum Accursio *in dict.* §. *& hoc quoque*, verb. *lege*, & Teophilo, quem cæteri sequuntur ex verbis dictæ *leg. Regiæ* in vers. *e siloquisiere*, & *ad dict. leg. rogatus* in argum adductam,
12 respondetur hic in vers. *ad quartam* † Nec inquam obest *d. l.* 1. *tit.* 21. *p.* 4. in vers. *aya de veinte años arriba*, quæ non loquitur de Domino spontanee manumittente, sed illo, qui se venundari passus fuerit, vt dico hic in vers. *ad tertiam*: alia plura DD. congerunt pro ampliori explanatione, quæ hic non repeto, cum pro materia tituli nostri non sint admodum necessaria, nisi tantùm vt sciamus aliqua antiquitatis, & quæ hodie in legitimis manumissionibus debeant interuenire; & vt satius intelligas, leges eundem Narbonam *anno* 20. *q.* 7. *ex n.* 28. *ad finem*: plures leges componit Ant. Fab. *tit.* 6. *Iurisprud. Papinian.* qui & alij etiam loquuntur de vltima ætate assignata 14. annorum ad manumittendum in testamento.

Et licet prædicta formula esset, *iugo laxatus herili*, ex verbis Claudiani: tamen, vt testis idem Hermogenianus, Prætor conuersus ad lictorem, per quem expediri soleret manumissio, alia quoque verba solemnia videtur pronunciasse *secundum siccam causam, sicuti dixi ecce tibi vindicta*, & tunc à Prætore, accepta vindicta, caput serui visus est etiam lictor percussisse, faciem palma, tergumque festuca verberasse, vt satis constare videtur ex Iuuenali *Satyra*. 5. ibi 13

Pulsandum vertice raso
Probabis quandoque caput, nec dura timebis
flaxa pati.

Et hanc postremam Valerius Probus, *in libello de litteris antiquis*, recenset, & ei proximam Reuard. *d. c.* 9. ex manuscripto authoris cuiusdam incerti de verbis iuris antiquissimo libello, in quo ait in sequentibus verbis de vindicta inuenisse: *vindicta est modus manumittendi, dicta hoc nomine à vindice vitelleorum seruo, qui coniurationem Dominorum suorum contra Rempublicam detegit; & ideo apud consilium donatus est libertate; modus manumittendi dicitur vindicta.* Secundùm vero quosdam à vindicta virga Prætoris hoc nomen tractum est, quam imponebat capiti illius, qui manumittendus erat, hæc solemnia proferens verba, *aio te liberum more Quiritum*, aliaque ex bonis authoribus tradens Reuard. concludit *d. c.* 9. *lib.* 4. *variar.* † rectius à virga Prætoris, quam à vindice Vitelliorum seruo appellatam esse vindictam, probans ex verbis in milite glorioso ibi, *quid ea ingenua an festuca facta serua an libera est. P. A. Vah. ego ne, vt ate libertina esse auderem internum eius.* 14 15

Quibus etiam consentaneum dicit idem Reuard. *d. c.* 12. *lib. sing.* pro tribunali illud cornuti in Persium, vindicta est virga Prætoris, qua manumittendi à Prætore in capite pulsantur; ideo sic dicta; qui eos vindicat libertati, eoque pertinere quod scripsit Impetator Gordian. *in l.* 1. *cod. aduers. lib.* ibi, *etsi minor viginti annis, vt allegat, constituta seruum tuum ab eo circumscripta, in consilio manumisisti: tamen vindictæ impositio, qua libertas Iusta munitur, ne obtentu quidem ætatis rescindi potest*, & explicant, authore *Theophilo in verbis ibi, in prouinciis enim extremo concilij, siue conuentus Dies præbebat præses, aut Proconsul consilium:* † intelligit per consilium Imperator conuentum prouincialem; & sic quidem, ait Reuard. *in fine dict. c.* 12. deferre *in consilio*, & apud *consilium* manumittere, & quod sic à nemine sit adnimaduersum. 16 17

Et Pichardus *in* §. *manumissio* 1. *inst. de libertinis* explicans modo, quibus manumissio fiebat ex *sacris constitutionibus, vindicta, censu, testamento, inter amicos, & per epistolam.* De *vindicta* dicit quod erat modus, quo serui per Prætorem manumittebantur, cum lictor Prætoris, præmisit solemnibus verbis, (vt iam diximus) seruum tangebat virgula, & mox Dominus apprehensum, manu dextera vertebat, & hoc modo seruus in libertatem vindicabatur, & fiebat ciuis Romanus, & quod prædicta 18

virgula solebat appellari vindicta, vt ex Boetio explicat *ibi* Accursius, Alciatus *lib.3 disp.cap.14.* & alij, quos retuli *supra in q.1. Rubricæ*, sicut & patet ex integro titulo *ff. de manumissis vindicta.*

23 Indeque, vt retulimus, per acta manumissione, nomen manumissi in acta referri statim probat Reuardus etiam *d.lib.3.var.c.12.* adiecta manumissionis causa; certe quia sic in Adelphis scripsit Terentius

Ædepol hodie mea quidem sententia
Iudico Syrum fieri esse æquum liberum M. illum liberum quodnam ob factum.

Et addit Reuardus addicta verba *quodnam ob factum* scribit à Donato *Iure adscribi enim causas manumissionis in Iure formula est*; sicque nomen manumissi in acta referri olim consueuisse tradit ex Plauto, dum in Persa scribit.

Dic bona fide iam libera est
D.O.I.i.ad Prætorem exequire. siquidem credere non ius mihi libera est inqnam ecquid audis.

Hæc enim solemnia apud nos non sic in vsu esse

24 Et de solemnibus, quibus *ex sacris constitutionibus* in Ecclesiis manumittebantur serui, est *tit. cod. de his qui in Eccles. manumittebantur, & ibi in l. 1. & 2. de Iure Regio, in l.1. tit. 22. p. 4.* ibi enim Domini qualicumque scriptura seruis suis sub an-

25 tistite, plebis aspectu libertatem præstabant † *Censu* verò fiebat manumissio cum in lustrali censu Romæ serui iussu, aut voluntate Dominorum inter ciues Romanos censum profitebantur, vt dixerunt Vlpianus *in fragm. tit. 1.* Cicero *1. de oratore, & in Topicis §.3.* Vbi Vulteius Sigonius *lib.1. de antiquo*

26 *Iure ciuium Romanorum c. 6.* † *Testamento*, vt *in*

27 *tit. ff. & cod. de testamentaria manumissione.* † *Inter amicos*, vel *per epistolam*, & tunc quinque testes necessarios fuisse, patet ex *l.1. §. sed etsi quis, & §. sancimus cod. de latina libert. tol.* sic Pichard. *in d. §. 1. de libertinis* post Accursium, & post alios, vbi explicans Ciceronis locum *n.4 & 5. in Topicis* profitentis verba sequentia ibi sineque *censu*, nec *vindicta*, nec *testamento liber factus est, non est liber*, dicit ex Theophilo *ibi*, & ex Vlpiano sic non (*est liber*) legitimus scilicet, & ciuis Romanus; quia etsi per epistolam, & inter amicos, alioue modo, præter signatos à Cicerone; manumissus seruus libertatem consequatur; non tamen Romanam, sed latinus, Iunianus, aut Dediticius efficiebatur, vt Theophilus *ibi* admonet, & cum prædicta manumissio penderet ex libero arbitrio quocumque tempore, & loco absque aliqua figura Iudicij posse expediri concludit Pichard, & Iustiniano *in d. tit. de libert, & ex §. serui, leg. 2. ff. de officio proconsul. & leg. & ex l. 5.6. & 7. ff. de manumis. vindicta*, & ex aliis, aliqua de istis seruis latinis scribit ex Donello, Osualdo, Hotomano, Ant. Aug. Dione, Schifor de Geiro, & Vlpian. D. Franc. de Amaya Legendus *in l.4. cod. de iure fisci à n.29.* probans quod etsi liberti latini, & Iuniani ciues Romani non essent, potuerint tamen hæredes existere, vbi explicat aliqua loca Vlpiani.

28 Hinc ergo deducitur causa etiam inter maiores viginti annis manumissores requiri, sicut supra de minoribus dictum est in vers. *ad primam* hic licet, non tantam, quantam in illis, præcipue, quando censu, vindicta, & testamento fieret, sed ea quidem sufficiebat inquit Conanus *lib. 2. comment. c.5. circa medium*, si maiores dicerent seruos de se bene meritos esse, & dignos libertate: nam tunc fides eis adhiberi deberet; licet non sic in minoribus, quibus non satiserat per ætatem Iudicij, vt id æstimare valerent, vt *in d. l.4. ff. de seruis exportand.* ibi: *l. ex quippe cōsilio eius quasi parum firmo restitit:* qua re concludit Narbona *anno 20. d. q.7. sub n.5.* ex Conano necessum fuisse, vt causas manumissionis probarent apud consilium, & sic euenisse, vt vindicta tantum possent manumittere; donec ad ætatem peruenissent, qua de manumittendo consilium capere, & Iuste deliberare potuissent, illisque asserentibus, seruum libertate esse dignum, fidem adhiberi, videlicet ad initium vigesimi anni.

Ad tertiam quæstionis partem in qua scilicet ætate possēt, aut possint manumitti, & quod esset stabilita ætas annorum triginta, colligitur ex *l. ex p.39. §. serui ff familiæ excisc. l. fin. ff. de rebus dubiis, l. si quis 13. §. vlt. ff. de statu liber, l. aristo 46. de manumis. testam.* & ex nonnullis aliis, vel vt existimauit Vulteius *in §. libertinorum inst. de libertinis*, quadraginta annos desideratos esse olim in seruis manumittendis; ideoque in tam longum tempus differri, vt eâ scilicet ætate simul cum libertate ciuitatem Romanam nanciscerentur, quæ trigessimo anno tantundem maioribus concedebatur, vt Cujacius *in fragm. vlpiani tit. 1.* Coellar. *de manumis. p.2. n.54.* 29

Alij inquam, vt Fab. *in Iurisprud. tit.4. princ.1. illat. 3.* & post eum Osuald, *lib. 2. Donelli c.14. lit. C.* Alphonsus Caranca *disp. de vera humani partus naturalis, & ciuilis designatione c.2. n.19. ex* Caio *in l. Iuris 25. ff. de manumis.* videntur dicere, vt requiratur præcise ex antiqua legum dispositione primum natiuitatis momentum quia libertatis qualitas est hominis, qui talis vere non dicitur, nisi sit natus, vt *in l cum inter veteres cod. de fidei commis. libert;* & quia licet infans aliquādo dicatur, qui adhuc in vtero vehitur; propriè tamen, & ciuiliter loquendo, ille tantū sit; & sic appellari possit qui lucis vsura fruitur, vt patet ex adductis à Narbona *anno 7.* 30 31

Nihilominus tamen hodie ex noua Iustiniani constitutione non solùm vt infans, sed etiam in vtero existens, & libertatem, & ciuitatem consequi possit dicendum est, vt obseruat glossa, *in §. fin. inst. de libert. per text. ibi*, cui subscribunt omnes, & præsertim Cuellar. *vbi sup. num.58.* Narbon. *ann.1. q.14. ex n.7.* Alphons. Carran. *sup*, qui explicantes, *l. cum inter 14 ff. de fideicomm. libert.* dicunt subaudienda sit, non solùm de libertate fideicommissaria, quasi hanc tantūmodo statuerit Imperator eis dari, vel relinqui posse, qui in ventre portarentur, vt ex proposita quæstione, *initio dict. leg. voluit.* Ant. Fab. *in Iurisprud. tit.4. princip.1. dict. illat.3.* quem in hoc merito refellunt Carran. *num. 23.* & Narbon. *num.8. d. ann.1.* sed etiam de directa, veluti eiusdem legis verba manifestè insinuant ibi: *fideicommissariam, necnon directam libertatem suam firmitatem habere*; quia vtriusque vna, & par ratio erat quare ventri indulgeri non posset, scilicet quia nondum homo est, at cum libertatis fauore Iustinianus pro nato esse decreuerit, proculdubio iam remoto impedimento directæ, & fideicommissariæ libertatis capacem esse nondum natum adhuc in vtero existentem ad manumisionem consequendam dici debet: alia tradit ex multis Narbona *hic* applicanda dicto *anno 20. q.7. ex n.10.* ad finem. 32

Ad quartam quæstionis partem, an Cominus possit compelli, vt seruum suum manumittat aliqua de causa? Breuiter respondeo affirmando, vt si v.g Domino serui legetur, dum tamen seruo donet libertatem; quia si legatum accipit, manet in obligatione manumittendi seruum, intentum, vt nec sit exemptus, & si plus sit in pretio serui quam in legato ex *l. generaliter 24. §. si quis alienum, l. debitor 45. in princ. & in §. fideicommissaria; ff. de fideicommis. libert, l. si ea 13. cod. ad leg. falcid.* ex ea ratione, quia tanti seruum æstimasse videtur, 33

qui

qui simile legatum agnouit, quantùm est in legato non pluris, *l. Im, erator 70.§. si centum ff.de leg.2.l.sed si non seruus 36.ff.ad leg.falcid.* sic Iacobus Cujacius, & Anton. Faber. *in expositione textus in l.33. ff.de minoribus.*

34 Verùm si ille, qui accepit legatum, nondum expleuisset annum 25. Iuxta iam adductam *leg.si rogatus]* 20.*ff.de manumis.vindicta in princ.* beneficio restitutionis sucurretur, veluti si rogatus fuerit manumitteret seruum suum, qui pluris, quam in testamento ei legatur; sit, & legatum acceperit, non cogatur præstare libertatem, si legatum reddere paratus sit *d.l.si minor.33.ff.de minorib.* quod ita accipiendum esse admonet *ibi* Dyonis. Gothofred. & confirmant Ant.Fab.*in d.l.33.*& in Papinianea *tit.6.princ.1.illat.3.* Osuald.*lib. 21. Donelli cap. 12. litt. B.* si libertas seruo nondum sit à minore præstita, nam si iam præstitisset, nullus vtique locus esset restitutioni aduersus libertatem, vt *in l. verum 11.§.1.l.si ex causa 9.§.fin.& leges sequentes ff.eod.totus titulus cod.si aduersus libertatem.*

35 Vnde colligit D.Didacus de Narbona *anno 25. q.75.* vigesimum quintum annum excessiue debere eum, qui agnitio legato, ad prædictam manumissionem constringendus est quod etiam & in fœminis obseruandum dicit, quoties simili fideicommisso grauatæ existunt, siquidem hæc ætas maior quæ ad huiusmodi compulsionem desideratur in masculis, & in fœminis æqualis est: argum.eorum, quæ dixi *in Rub. de litis contest. q 15. in fine de rustico,& muliere restituendis.*

36 Pro complemento adiicio hic quod etiam quis inuitus manumitti potest, vt patet ex *l.fin.cod. de testam.manumis.l.qui potest inuitis ff.de reg.iuris* & ob hanc rationem, nondum natus, & in vtero

37 existens, antequam experiatur eius voluntas. † Cum manumissio sit actus omnino dependens à manumissore: ita Coellar *de manumissione p. 2.n. 58.* Narbona *dict.anno 1.q.14. n. fin.* & ambo ex Aldrobandino *in d.§.fin inst.de libertinis.n.24.*

38 Ad vltimam quæstionis partem pro complemento eorum, quæ diximus *supra* in vers.*ad primam* breuiter dicendum est pupillum, qui infans non est, vt ait Paul.*in l.pupillus 23. ff. de manumis.vindicta*, apud consilium rectè manumittere, scilicet tutore authore, planeque constare, non aliter pupillum etiam in concilio, & annuente tutore proprium seruum libertate donare posse, quàm si septimum annum, qui infantiæ terminus est, & vltima linea extitit, transcenderit, vt cum glossatoribus omnes tenent, & Ant.Fab.*in Iurisprud.Papin.tit.6.in prin.6.illat.9.* Mandosius *de atate minori c.4.n.25.* ex ea ratione, quia seruus cum pupilli sit, ab ipso pupillo, veluti Domino, non verò à tutore, manumitti debet; eo quod Ius manumittendi sit solum penes Dominum serui, *l.fideicommissariam 6.cod.qui manumit.non poss.* nec manumittendi potestas patrimonij administratione comprehendatur.

39 Et quare maior infantia debeat esse Dominus manumittens, videtur desumi ex formulis iactis *supra* in vers.*ad secundam*, quibus sine illis solemnibus, manumissio expediri nequibat, vt *in dict.l. manumissiones 23. ff. de manumissis vindicta*, junctis, quæ ex Boet. Lucio, & aliis, congerit Barnabas Brinosius *lib. 8.de formulis pag. 827.* & sic quod fieri ab eo oporteat, qui naturaliter proferre possit, non quidem ab infante, & septennio minore, cuius tanta penuria est, vt inde infans merito

40 cognominetur.† Et forte ideo *in d.l.pupillus cum* *authoritate tutoris, & in d.l.manumissione*, cum verbis, vt fiat manumissio, requiritur absque eo, quod obstet, quod *in d.l.manum.* dixit Heringius, nempe per lictores hodie manumissioné expediri solere, Domino tacéte, expediri solitum esse verba solemnia, vt diximus etiam de Prætore Romæ, & Proconsule in prouinciis in dicto vers. *ad secundam* late, quia respondetur cum Ant.Fab. *d. illat. 9.* D.Didaco de Narbona *anno 7.q.26.ex n.6.* non id illam rationem habere, quod hodie sublata sit illa verborum solemnitas, primis téporibus requisita; sed quia, vt in prædicta lege cauetur, verba solemnia, licet non dicantur, tamen vt dicta accipiantur ab eo, scilicet qui cum naturaliter ea eloqui potuisset libenter tacuit: sicque iam per *dict.l. manumissiones patet*, vt cónsuetudine, non sine aliquo libertatis fauore, & priuilegio, admissum sit, etiam tacente Domino, & nullis ab eo prolatis verbis, actum manumittendi consistere.

QVÆST. II.

An seruus qui Domino suo operas præstat manumissus, aliquo temporis spatio, ab hac præstatione liberetur? Et quare seruus ab Ecclesia manumissus possit ordinari? Et an per suum obitum, quod acquirit, sit Ecclesiæ manumittentis? Et quare, si Ecclesiam manumittentem accuset, vel contra eam testificetur, debeat libertate, & ordine priuari cum iam semel libertatem adeptus, & sibi acquirat, & possit in iudicio petere, ac testificari?

SVMMARIVM

1 *Ætas sexagenaria debet afferre quietem à laboribus, & præstationes operarum Domino suo à seruo manumisso* n.5.

2 L.libertas 35.ff.de operis libertorum n.3.

3 *Annus quinquagesimus quare liberet libertum à seruitio sui Domini* n.4.

4 *Senex dicitur, qua peruenit ad annum quinquagesimum.*

5 *Ætas sexagenaria ad senectutem viri correspondet ætati quinquagenariæ in fœminis.*

6 L.5.tit.11.lib.7.recopil.
Spicas colligere in messibus rastrojos *solis fœminis quinquagenariis permittebatur.*

7 *Æthyopũ gẽs certa erat, cuius multi post 180. annos ditioribus consueuerant operas dare.*

8 *Libertus manumissus ratione tanti beneficij, manet sub patrocinio Domini, cui tenetur officiosum animum monstrare, & obsequium* n.9.10.11.

9 *Manumissus habetur loco filij, & præstat operas, etiam Patrono mortuo* n.11.

10 *Ius patronatus serui manumissi, incumbit manumissori; quid hodie, quatenus ad successionem* n. 11. *& etiam respectu Ecclesiæ manumittentis* n.12.

13 *Manumissus accusans Dominum, aut filios vel in eos testificans, vt ingratus, reuocatur in seruitutem & quare?* n.22.

14 *Manumissus nequit accusare, nec testificari in hæredes extraneos sui Domini.*

15 *Libertus ob ingratitudinem, potest in seruitutem*

tem reuocari;& si minor,& pupillus n.16.17. *à Domino, & liberis, etiam si manumissor pecuniam accepisset* n. 18. *& etiamsi omne ius liberto remiserit* 19.

16 *Libertus ob munus inæstimabile, accepta libertatis, debet reuerentiã, & honorem Domino, filiis, & hæredibus eius præstare extraneis.*

17 *Vestigia seruitutis pristina, qua de causa maneant in manumisso.*

19 *Filius ingenuus, quatenus ob ingratitudinem dicatur reuocari in seruitutem.*

20 *Patronus potest corrigere leuiter manumissum.*

21 *Liberti ingrati, quibus legibus antiquis, ac causis in seruitutem reuocabatur, & quis primo introduxit* n.22.

22 *Gracus quidam introduxit reuocare in seruitutem ingratos libertos.*

23 *Domini non poterant per se reuocare ingratos libertos in seruitutem, sed cum Iudicio aliorum, causa cognita.*

24 *Patrono læso à manumisso, temporibus Claudij, & Neronis concedebatur, vt vicesimum vltra lapidem in oram campaniæ posset relegare illum ingratum.*

25 *Liberti, vasalli, & donatarij laborantes egestate, Dominos tenentur alere* n.26.

27 *Libertorum operas solebant Domini egestate laborantes aliis locare, &* n.28.

29 *Ingrati liberti in seruitutem rediguntur propter instantiam, contumaciam, culpam offensa.*

30 *Libertate priuatus per sententiam, sine Principe, non recuperat libertatem.*

31 *Liberti ad honores admittebantur, si Ius aureorum annulorum impetrarint.*

32 *Libertus pater, qui ob ingratitudinem reuocatur in seruitutem, nocet libertis suis.*

1 AD primam quæstionis partem, quia sexagenaria ætas debet afferre quietem à laboribus,
& functionibus corporis, vt in specie textus *in l. in metallum* 22. *ff de pœnis*, vbi obligatus seruire,
& operas præstare ratione commissi delicti, liberatus senectute; ideo euenit, vt libertus sexagenarius ad easdem operas, quas promisit, deditque iuuenili robusta ætate, compelli non debeat, putant
Franc. Canon. *lib. 2. comment. c.* 8 *paulo post. princ.* Baeca *de inope debitore cap.* 7. *n.* 4. *&* 7. Narbona *anno* 60. *q.* 9. vbi pluribus comprobat exemplis *à n.* 1. *& sequent. q.* qui intelligunt procedere in illis operis, quæ corporis viribus perficiuntur, & quæ senectuti non conueniunt, vt *in l. nec audiendus* 17. *ff. de operis libertor. d. l. in metallum ff. de pœnis.*
2 Sed videtur obstare Paul. *in l. liberta* 35. *ff. de operis libertor*, vbi liberta maior annis quinquaginta, non cogitur operas præstare Patrono, vt refert Valascus *de priuileg. miserab. pers. q.* 18. *n.* 17. quia vt scribit Ioannes Garcia *de nobilit gloss.* 118.
3 §. 1. *n.* 2. † Quinquagesimus est primus in ordine post quadragesimum nonum climatericum minorẽ vitæ humanæ acerrimum insidiatorem, quo incipit humanum corpus senectutis, & grauescentis ætatis incommodo plus solito fatigari, & propter hoc conuenientissimum fuisse hoc anno omnia munera personalia, omnem corporis exercitationem, quasi de factis viribus, & labefactato corpore, saltim in fœminis conticescere; & quia vt ex Rolando, & Riminaldo Iuniore tradit Stephanus Gratianus *discept. forens. c.* 120. *n.* 14. quinquagenaria non potest dici apta ad quærendum victum, & ser-
4 uiendum: argum. text. *in cap. consideranda d.* 86. †
Cum dicatur senex, quæ peruenit ad huiusmodi ætatem; & sic eam non esse excludendam à beneficio, *auth. præterea cod. vnde vir & vxor*; quid magis indiget seruiri, quam aliis seruire, cui consentit Anton. de Amatis *decis. Marchiæ* 72. *n.* 22. Aloys. Riccius *collect. decis.* 1862. *in fin.* dicens hæsitandum non esse quidquid voluerit Buratus *decis.* 129. *n.* 33. *&* faciunt aliqua, quæ dixi de ætate senili *supra sub tit. de ætate ordin.*

Verùm quia DD. communiter scribunt ætatem
quinquagenariam, quæ vocatur senilis in mulieri- 5
bus; in viris correspondere sexagenariam, eo quod robustiores sint indirecte dicendum est iuxta *d. l. in metallum*, libertum sexagenarium liberari ab operibus personalibus, quæ corpore exercentur modo *d. sub n.* 1. idemque procedere in quinquagenariis mulieribus liberti iuxta dicta de ætate senili
in fœminis. † Pro quibus facit *lex Reg.* 5. *tit.* 11. 6
lib. 7. *noua recopil.* vbi tantum fœminis quinquagenarus permittitur spicas colligere post messes factas vulgo *en los Restrojos*, quasi illa opera concedatur fœminis virium defessis, non sic aliis ætate ea minoribus, quæ valent in aliis laboriosis operam dare: ita Gratian. *vbi supra*, Narbona *d. anno*
60. *q.* 7. *n.* 4. † vbi dicit monstruosum esse quod 7
narrat Postellus *in cosmographia*, videlicet de certa Æthyopum gente, vbi multi post centum, & octoginta annos consueuerant ditioribus locare operas suas, quod à communi natura extraneum videmus.
Ad secundam quæstionis partem, de qua Ægid. 8
Bellam. *hic* optime discutit, & Abbas, ac cæteri antiqui rationem desumunt à vi Iurispatronatus, quod acquirit manumittens in libertum manumissum, & recta quidẽ ratione id videtur exposci: nam cum ex omnium infimo, & miserrimo statu ad omnium optimum manumissionis beneficio perueniat, sequitur, vt naturali, & ciuili ratione libertus gratum, ac officiosum animum circa tanti
muneris largitorem se habeat. † Cum sit manumis- 9
sus loco filij habeatur iuxta Iustinianum, *princip. inst. de legitima patron. tutela*; sic vt tanquam naturali parenti obsequium præstare debeat; *l.* 2. *& per tot. ff. de obseq. à lib. præst. & cod. eodem, l.* 1. *&*
seq. cod. de libert. & eorum lib l. 8. *tit.* 12. *p.* 4. † Iu- 10
reque optimo manumissori iuspatronatus maiores cõcesserunt, quo ipsi patrono, eiusque liberis in libertum, eiusque bona, & successionem prospectum dicunt, ac positum esse in obsequio operis, & in bonis ipsius liberti vt latissimè liquet ex pluribus titulis, *ff. & cod.* quos narrant Pichard. *prin. inst. de succes. lib.* Conan. *lib.* 2. *comment. à c.* 6. P. Greg. 2. *p. syntagm. lib.* 14. *à c.* 5. *& ex l.* 1. *& seq. tit.* 22. *p.* 4. *& ibi* §. 1. *n.* 5. Vbi quid lex Papia concesserit
Patronis, † quod ius quatenus ad successionem im- 11
mutauit Iustinian. *in* §. *sed nostra* 3. *d. tit. de succes. libert.* & quid amplius ibi Iustin. *in* §. *multis* 4. alia dicunt DD. ex tit. *inst. de assignat. libert.* & si non quatenus ad honorem, obsequia, reuerentiam, operas alimenta, & alia id genus plurima, vt *in l.* 1. *&* 2. *cod. de in ius vocando, l. officio cod. de negociis gest l. etiam libertis l. libertos cod. de obsequiis patr. præst. & ff. eod. fere per totum, l.* 1. *& per totum ff. de offic. præfecti vrb.* nec tantum viuis patronis, sed & mortuis, *l. apud celsum* §. *aduersus in duobus locis ff. de doli mali except.* & etiam si pactione data manumissus sit, *l. etiam qui cod. eodem*; & si faciat contra, *l. si quis à liberis* §. *si quis à liberti ff. de liberis agnoscend.*
Vnde & si respectu manumissionis factæ ser- 12
uo ad ordines consequendos, deberent prædictæ successiones

successiones cessare respectu Dominorum priuatorum manumittentium:tamen respectu Ecclesiæ manumittentis potuit optima ratione,quam referunt adducti Doctores,& Zabarell.Collect Ioannes Andr.Anchar.Anania, Hostiens Henriq. Innocent.Butrius,Viuianus in rationali Juris Pontificij,& Alagona, ac alij hic in textu nostro desumpto ex Concil.Toletano 4 c.73.vt refert, Anton.August.collect.1.decretal.lib.1.tit.10.cap. 4.

13 Ad tertiam quæstionis partem ex proxime dictis deducitur ratio,quare etsi libertus promisit in iudicio petere,accusare alios,ac testis esse, adhuc tamen si accuset protronum manumissorē,vel aduersùs illum,eiusque filios testificetur, reuocetur ad seruitutem,vt ingratus:sic DD.per textum nostrũ, & in l.vltima cod.quia accusare non poss.vbi quod
14 nec patronum † nec eius hæredes possit accusare,nec aduersus eos testificari,l. lege Iulia ff.de legibus, ac nequidem contra hæredes extraneos, glossa in l.libertorum cod.de testibus,Salicetus in d.l.lege Iulia, nec patronum poterit in adulterio vxoris depræhensum occidere,l.si adulterium cum incestu §.liberto ff. de adulteriis, nec patronum bannitũ ex statuto interimere:sic Tyraquelus cum Angelo,Dyno,& Alberico in l.si vnquam cod. de reuocand.donat.vers.libertis, Surdus de alimentis tit.8.priuileg.65.à n.54.Zenedus in practicis, q. 19.sub n.19.Thomas Sanchez de matrim. lib. 7. disp.24.n.13. Azor inst.moral.p.3.lib.11. de donat. c.8.q.2.vers.item donatio, Rebellus de oblig. Institia p.2.lib.18.q.9.n.4.Roderic à Cugna in c.4. n.2.dist.54 Martha de Iurisd.p.4.cent.1.casu 90. à n.11.Cardosus in praxi Iudicum, vers.seruitus n.54.Legistæ in d.leg.& Canonistæ in textu nostro
15 † Dicentes posse libertum ob ingratitudinem in seruitutem reuocari in l.alimenta §.1.ff.de liberis agnoscend.cum similibus,& etiam minor l.non solum iunct.gloss.vlt.& ibi Bald.in omnibus lectur. ff.de in integ.restit.imo & pupillus proximus tamen pubertati,glossa in verb.si arrogati,verb.redigatur ff.de tutelis,idque etiam propter Legem,l. 2.cod.de libert.& eorum lib.gloss.in §. illud vero in verb.restituimus in auth.vt liber de cater.quæ declarat,quoquomodo id intelligatur,& glossa in cap.octaua 12.q.2.Innocent.hic Ioan Baber in l. 1.cod.de ingratis libertis.

16 Quorum ratio est euidens:nam cum vt diximus, libertus à Domino acceperit summum beneficiũ, vt etiam scribit Tullius in 3.in Verrem actioni,hoc est libertatem,rem quidem inæstimabilem,l.libertas ff.de regul.Juris,cum similibus supra adductis vers.ad secundam,& ob id patrono,& ipsius vxori,liberis,& hæredibus,etiam extraneis honorem,
17 reuerentiam, & alia in vers. ad tertiam dicta † propter quæ etsi seruus ad libertatem euentus reperiatur,nihilominus manent in eo quædam vestigia prioris seruitutis,in l.vnius §.seruus ff.de q.l. seruus cod.eodem,quasi non præstet ob ingratitudinem, reuertitur ad priorem seruitutem; intantumque procedit,vt nec solum liberti reuocentur à patronis in seruitutem propter ingratitudinem, sed etiam ab eorum liberis,vt in l.liberti eo tit.& l. qui manumittantur cod.de operis libert,etiam si patronus damnatus fuerit,l.etiam liberis cod.de ob
18 seq.patr.præst.† Et etiam si patronus pro eo beneficio pecuniam acceperit,l.Titius puerum ff.de obsequiis à liber.præst. quem textum ad hoc expenduntPaulus Castrens,in l digna vox post medium cod.de legib. & Roman;qui eum dicit aureum & sing.459.Socin. cons.4 vers.postremo multùm cla-

re lib.3. Catelian,in memorab. incipit.exemptus, Tiraquellus in d.l.si vnquam n.31.in fine, vbi ex aduerso adducit,l.1.cod.de libert.& eorum liber; & apertius in l. sitius cod.de operib.libert.

Et intantum poterit libertus ob ingratitudinem 19
ad seruitutem reuocari vt procedat,etiam, si patronus omne Ius liberto remiserit l.2.& 3.& d. l. vltim.cod de bonis libert,& in dict.§.illud.vero,& ibi glossa verb.restituimus in dict.auth.vt liber de cætero,nec vt tantum libertus,verum, & eius filius adeo ingenuus ob ingratitudinem in seruitutem reducitur,d.l.vltima,cod.de libert, & eorum liber,& §.si vero derectum iuncta gloss.in verb filios in auth.de nupt.vbi & id notat Angel,† item 20
quod leuisc orrectio conceditur patrono in libertum,l.prætor edixit §.præterea ff.de iniuriis : alia adducit Tyraqnel.dicens vsque adeo libertos, & eorum liberos esse patronis obnoxios,vt etiam dicta procedant, siue qui manumiserit sponte,siue necessitate,l.intestato §.1.de suis,& legit.hæredib.

Quod si desideres rationem ex antiquissimo fonte eripere, leges illud Valerij Maximi lib. 2. 21
quem repetit idem Tyraquellus sub dicto n.31.& eo non citato Reuardus lib. 1. coniectan.cap.11. de ingratis libertis, loquentes de illo Attenarum memorabili instituto ibi:age quid illud institutum Attenarum,quam memorabile, quod coniunctus à patrono libertus ingratus iure libertatis exuitur, supersedeo te inquit habere ciuem tanti muneris impium æstimatorem,nec adduci possum, vt credam vrbi vtilem quem Domi scelestum cerno, abi,igitur & esto seruus,quoniam liber esse nescisti, & idem Valerius sic etiam de Massiliensibus paulo post scripsit : tres in eodem manumissiones rescindi permittunt, si ter ab eodem deceptum Dominum cognouerint quarto errori subueniendum non putant;quia sua iam culpa iniuriam accepit qui ei se toties abiecit;& quod primus apud Roman.Claud.Cæsar sæxerit,vt Suetonius tradit lib.3.aut Nero,aut Tacitus,referunt etiam Tyraquel & Reuard. quod ingratos, & libertos, de quibus patroni conquererentur,Diuus Claud. in seruitutem reuocauerit. † Et Baldus in l.1.cod. de 22
ingratis libertis scribit, quod quidam Græcus Philosophus, qui primitus introduxit reuocationem in seruitutem fuit loquutus. Sequentibus verbis:esto seruus; quia liber esse nescisti,vt ad verbum,nullo addito,refert Iason in l.ex hoc iure in 2. effectu obligationis antidorotalis ff.de Iust. & Iure; quem carpit Tiraquellus de pan.sciente humanitatis, quo tendit illud,quod de Iacob.cap.3. interpretatus est Beatus Ambrosius:ita libertatem accepisti, vt meminisse manumissoris tui debeas, vt patrono tuo noueris legitimum obsequium deferendum ne ab ingrato reuocetur libertas,vt sentit Reuard.supra dict.cap.11.in fine.

Nec potestas data fuit Dominis ipsi euocandi prædictos libertos per se absque alio Iudice 23
ad seruitutem propter ingratitudinem;sed ita potius, vt patronos de ingratis libertis conquerentes, Princeps audiret,auditaque causa,libertos in seruitutem, si ita res videretur postulare. Princeps reuocaret, non Patronus.† Et enim temporibus Diuorum Claudij, & Neronis, nihil aliud 24
læso patrono, concedebatur,quam vt vicesimum vltra lapidem in oram Campaniæ libertum posset relegare,authore Tacito annal.lib.13 & ideo imperante Nerone,cum actum esset in senatu de fraudibus libertorũ,efflagitatumque, vt aduersus male meritos reuocandæ libertatis ius patronis daretur,

cæsarem senatui scripsisse, addidit idem Tacitus, vt priuatim expenderent causas libertorum, quoties à patronis arguerentur, in commune nihil derogarent, & sic coniectari facile posse ait Reuard. *sub d.cap.11.lib.1.coniectan.* nec D.Claudium, nec Neronem ingratos libertos Iure patronatus, in seruitutem à patronis reuocari passos esse, sed omnem de ea re dispositionem Claudium quidem sibi reseruasse; Neronem verò senatui commisisse; & videtur sic procedere de Iure canonico ex doctrina text. *in c.nullus* 4. statim sequenti, vbi si seruus accusetur apud Episcopum, degradatur, vt Domino suo seruiat post ordinem sacrum.

25 Ex prædicto inquam Iure tandiu à populo Romano vsum, donec tandem Imperatoris commodi, constitutio talis prolata esset *in l. 6. de agnoscendis liberis*, per sequentia verba: *cum probatum sit contumeliis patronos à libertis esse violatos, vel illata manu atroci esse pulsatos, aut etiam paupertatis, vel corporis valitudine laborantes relictos primum eos in potestatem patronorum redigi, & ministerium Dominis praberi cogi; sin autem nec hoc modo admonentur, vel à præside emptori adducentur, & pretium patronis tribuetur.* † Sic *in* §. *id l.6.* vbi habetur, quod libertus vasallus, & donatarij in egestate non alentes suos patronos, commodis acceptis, priuantur, Bartol, & Corduba de Lara, ac Sebastian. Neuius, *ibi in syxtegma*, Colerus *de alimentis, lib.1.c.13.n.90.* & *lib.2.c.5.n.51.* Ripa *in l.generaliter q.35.* & *39. cod. de reuocand. donat.* Clement in *de patria potest c.6. effectu 17.n.2.3.* & *4.* & *de pœnis alimentorum denegantium in aliis casibus*, Pinel. *in l. 1. 57. cod de bonis maternis*, Marcus Mantua *lib.2. obseruat c.6.* idem Colerus *de alimentis dict. lib.1. cap. 5. n. 52.* & *lib.1. dict. lib.2. dict. cap.5.n.53. ad finem.*

26

27 Verum quod commodus Imperator de libertis scribit, qui patronos paupertate laborantes relinquunt id de his libertis, videri accipiendum ait Reuard. *d.c.11. prope finem* qui cum & ipsi re satis tenui sunt; operas tamen suas locari non patiuntur: nam moris erat, vt patroni paupertate laborantes operas libertorum suorum locarent, & ex operum mercede sustentarentur, vt patet ex *l. 25. ff de operis libertorum*, ea que de lege probatur quod patronus liberti operas locans, non videtur mercedem ab eo capere, & quod interdum locando quis, magis operas exigit, quem mercedem accipiat, *l.1.* vbi Castrensis, ac Salicetus *cod. de operis libertorum*, & vtrobique Neuius Panormit. *ad cap. inter dilectos n.11. de donat*, vbi idem Salicetus ait, quod opera libertorum si in locationis mercede consistunt, merces loco operum debetur Domino, vt probat etiam §. *item plerumque dict. l.25.*

28 Et quod prædicti moris Seneca meminisset *declamat. lib.5.* ibi: *bona bello perdidi ad restitutionem nudus veni nunc libertorum operas desidero*, probat *d. c. 11.* Riuard, vbi & quod Papinianus meminerit liberti, quis operas, vel ministerium patrono, luminibus capto exhibet, eumque propter patronum à ciuilibus muneribus non excusatur *per leg. 17. ff. ad municip.* nec mirum ait, cum ad huiusmodi ministerium, grauissima pœna sit adstrictus; quia si patronum huiusmodi valitudine laborantem relinqueret libertus D. Commodi dicta constitutione in seruitutem, tanquam ingratus reuocari poterat, & tradit ea quidem etiam vsus fuisse, posterioribus sæculis Romanos Valerian. & Gallien. Augusti satis indicasse *in l. 30. cod. de liberali causa* aientes *solo* obsequij non præstiti velamento, datam libertatem rescindi non posse.

Ad hæc omnia, & de causis quibus liberti ingrati iterum in seruitutem rediguntur, videbis Gothofred, Zynum, Baltol, Bald, Angelum, Castrens Salicetum, Cujac, *in d. tit. cod. de libertis & eorum liber*, & omnes per textum *in l. si manumissus 2. cum l. 3.* & *4. fin. eodem tit.* etenim vt dicunt *in d. l. 2.* Bartol, Bald, & Alex, & Cæpola *conf. 58.* Ludouicus Roman. *singul. 683.* libertus manumissus, in pristinam seruitutem reuocari potest ob iactantiam, contumaciam, leuisque offensæ culpam. † Et *in §. sane si y d. l. 2. patet*, quod per sententiam libertate priuatus, amissam libertatem non recuperat sine Principis restitutione, & quidnam huiusmodi restitutio conferat; atque tribuat, Zabarella *ad clem. quia de electiion.* Bartol. *ad leg. fin. cod. de sent. passis* aliqua alia adiungit videnda D. Francisc. de Amaya *in l. 1.* & *2. cod. si seruus, aut libertus lib. 10. à n. 40.* † Vbi quod liberti ad honores admittebantur, si ius aureorum annullorum impetrarint, de quo dico *infra in cap. fin.* & quatenus ingratus indignum se reddat, libertate accepta, aliisque beneficiis, scribunt Rosental. *de feud. cap. 19. conclus. 38. n. 83.* Peregrinus *in tr. de Iure fisci lib. 2. tit. 8. n. 1.* † Et in tantum quidem ingrati liberti, & eorum liberi propter ingratitudinem, in seruitutem reuocantur, vt probant Bartol, Bald, Salicetus *in l. fin. cod. de libertis, & eorum libertis*, quod delicta, ob quæ pater libertus in seruitutem reuocatur, noceant liberis post delictum natis, vt *in d. l. 2. §. filiis*, Rosenthal *in tr. de feud. c. 11. n. 2.* sed non ante natis, vt *ibi*. Quare optime potuit Pontifex in textu nostro vsque adeo ingratitudinem plectere, vt in finalibus verbis textus nostri proruperit in verbis sequentibus ibi: *non solùm libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate natura, sed necessitate temporis promouerunt.* 29 30 31 32

33 Et de praxi ad reducendum in seruitutem antiquam seruum ingratum manumissum, est textus *in cap. nullus 4. proxime sequenti.*

AD TEXT. IN CAP. IV. Nullus hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Ingratus seruus manumissus, qualiter reuocetur in seruitutem* n.2.

3 *Seruus promotus ad minores ordines, inuito, aut inscio Domino, reputatur mere laicus, & nec gaudet priuilegio fori, aut canonis.*

Textus iste, vt ex littera constat, etiam spectat ad ingratitudinem serui manumissi à Domino, & ordinati nolentis recitare horas canonicas Domino suo in superbiam elati. Et quatenus ad hanc partem sufficienter faciunt quæ proxime diximus *ex c. de famulis 3. q. 2. vers. ad secundam*, & vers. *ad tertiam*, vbi de ingratitudinis speciebus, ob quas libertus reuocatur in seruitutem male meritus. Et ad alia de intellectu huius textus dixi *supra sub cap. 1.* † Et ad praxim, qualiter seruus ingratus 1 2

ingratus manumissus redigatur in seruitutem, vt Domino suo seruiat, docet Pontifex hic quod accusatus apud Episcopum, qui ordinauit, degradatur: quare potest hic repeti materia degradationis; de qua plura dixi, *in cap. cum non ab homine de*
3 *iudiciis*, † Et quia glossa fin. hic, *& nullo priuilegio clericali gaudebit*, quod seruus promotus ad minores, inuito, aut inscio Domino, illi restitutus, reputatur promere laico, & carere debeat, tum fori priuilegio, tum canonis videbis dicta *supra sub cap. 2. in quæst. 1.* Et quare possit Dominus manumittens retinere operas spirituales, dixi *supra sub cap. 1. hoc tit.*

QVÆST. I.

An serui adipisci possint libertatem aliis modis præter manumissionem, & modos, de quibus dictum est sub* cap. 1. & in Rub. q 1 *An per adoptionem? An si Dominus consentiat in matrimonium, persona libera ignorante? Et eam acquirat seruus infidelis, seu hæreticus, si conuertatur ad fidem? An serui christianorum qui in tribunali sanctæ inquisitionis damnantur, tamquam hæretici, fiant ipso Iure liberi? Et an serui, qui à Domino ad turpia solicitantur, maneant ipso Iure liberi? Et an serui, qui plenam libertatem acquirunt, acquirant eam pro toto orbe?

SVMMARIVM.

1 *Seruus liberatur à Domini potestate præter manumissionem, vindictam &c. etiam si ægrotantem illum, eius Dominus de relinquat, nec alat.*

3 *Seruus de Iure liberatur, si Dominus illum hæredem instituat, vel tutorem filio suo nonninet, etiam nulla mentione libertatis facta* vt n. 4.

5 *Ancilla, quæ in vxorem à soluto accipi posset, & ab eo habita, vt concubina, libera fit, & filij in ea habiti, concurrentibus, quæ hic ponuntur.*

6 *Seruus proprius, nec alienus adoptari potest, nec libertus, sed si nominetur filius, libertatem nanciscitur* n. 7. *& quare.* n. 8.

9 *Manumissionis modus duplex per adoptionem serui in filium, vel si seruus nominetur filius à Domino* n. 10.

10 *Actus vt valeat in ambiguis, interpretatur, qualiter possit valere, & si non valeat, vt agitur* n. 11.

12 *Serua, vel ancilla accepta in vxorem à viro libero, sciente Domino, nec contradicente, libertatem nanciscitur, vel si Dominus illam viro tradat, aut dotet, vt* n. 13. *& quare?* n. 14. *contra Rebellum.*

17 *Serui christiani facti consequantur libertatem, si Dominus infidelis remaneat, non sic si eodem tempore conuerteretur, &* n. 18.

19 *Seruus hæretici reconciliati in sancto officio libertatem nanciscitur, si sit christianus de Iure* n. 20. 21. & 22.

20 *Serui christiani ab infidelibus comparati, ad libertatem perducuntur, &* n. 26.

21 *Filij propter hæresim paternam liberantur à patria potestate ipso Iure ante sententiam declaratoriam, vt* n. 23.

22 *Mancipia christiana ob Dominorum hæresim, libertatem consequuntur, &* n. 24. *& si Iusto bello capta sint, vt* n. 26.

25 *Seruus infidelis delatando Dominum in sancto officio super hæresi, consequitur libertatem.*

29 *Serui infideles eorum, qui infideles, Iudæi, aut hæretici fuerint, possunt ad Ecclesiam confugere baptizari, indeque liberi fient.*

30 *Ancilla solicitata coactè per Dominum ad turpia, libertatem consequitur: idem si Dominus illam prostituat, vt lucrum faciat.* n. 31.

31 *Serue solicitata à Domino turpiter, libertatem condonare valet Episcopus, & debet.*

32 *Seruus inhumaniter tractatus à Domino, vt hic liber fit, & etiam si ad peccandum per Dominum inducatur, vt* n. 33.

34 *Seruus, & famulus verius est, vt non possint litteras amatorias deferre, datas ei à suo Domino* n. 35.

35 *Seruus, aut famulus nequit esse internuncius ad colloquendum de turpibus cum Domini concubina.*

36 *Turpia scribere verba, num liceat aliquando.*

37 *Concubina num insequi possit à seruo, vel famulo, Domino, vel Hero mandante, vt sciatur vbi habitat.*

38 *Seruus non tenetur Domino obedire in his, quæ per se mala sunt Iure naturali, aut Dino. Quid si lege Ecclesiastica, vel ciuili? Et quid si vxorem Domini occidat de eius mandato suspectam de adulterio* n. 39.

40 *Serui non inuenientes Dominos, quibus seruiant, ne fame pereant, videntur liberi fieri per Bullas & stylo Romæ; sed si à Dominis inueniantur, videntur redigi in seruitutem, vt* n. 41.

41 *Serui à Domino manumissi libertatem consequuntur.*

Difficultates, de quibus in hac quæstione, & si non multùm pro expeditione litteræ textus nostris expediant, conuenit autem de illis agere, vt sciatur, num sint alij modi, quibus serui liberentur à seruitute, taliter vt valeant ordinari, etsi nulla præcesserit Domini expressa manumissio. 1

Ad primam ergo difficultatis partem dico, præter manumissionem antiquam vindicta, ex sacris constitutionibus, testamento, per nuncium, aut per epistolam, quas explicaui *sub q. 1. Rubrica, & in cap. 3. q. 1. in fine* alios esse modos nam si Dominus, vel alius, eo sciente nec contradicente, vel post factum approbante infantem seruum exponat, quod idem est, si ægrotum seruum derelinquat, eique alimenta non præbeat, seruus quidem liber fiat; sic vt nec incidat in Dominum illius, qui eius derelicti, vel suspecti, curam suscipit: sic probant DD. ex doctrina textus *in cap. vnico de infantibus expositis l. 2. & 3. Cod. eodem, l. vlt. ff. pro de relicto, l. vnica §. sed scimus Cod. de* 2

latina libertate tollenda,& faciunt aliqua, quæ
dixi *in cap.16.de Iudic. q. fin. & in cap. 1. supra
de filiis presbytor.sub quæst.1.& 2.*Vbi quod ex-
positi ad ordines,multi putant vt non sint irre-
gulares.
3 Alius quidem modus erit si aliquis seruum
suum hæredem instituat,vel tutorem filio suo re-
linquat;quia eo ipso concedere videtur ei liber-
tatem:sic DD.per textum *in l.penult. in princip.
Cod.de necessariis seruis hæred.instit.§.idem quo-
que Iuris,institut. quibus ex caussis manumittere
non liceat*,& ex *princip.instit.qui testamento tuto-
res dari possunt*, & vtrobique Anton. Faber *in
Papinianea* Mynsing.Pichardus, & alij instituta-
rij,& *in §.seruus autem à Domino,instit.de hære-
dib,instit.l.quidam.5.Cod.de necess.hæredib. instit.
l.3.ibi:seria porende heredero e libre maguer non
se obiesse a forrado. tit.3.p.6.l.quare 32.§.lucius*
4 *ff.de testam.tutela.l.7.tit.16.p.6.*†Et hoc siue fa-
cta sit mentio expressa libertatis,siue non; quod
idem procedit, quando tutor à Domino fit filiis
suis,quia consequitur,& tutelam, & directam li-
bertatem ipso iure,vt *in l.si filiusfamilias 7.ff.de
tutelis,l.filius 9.ff.de his,qui sunt sui, vel alieni
Iuris,l.lucius 21.ff de adimend.legatis,l.si quis in
tres 18.§.Imperator ff.de excusat tutor,l.4. 7. &
14.tit.16.p.6.*exornant Caldas *in l.si curatorem*
verbo *siue curatore* ex *n.105.Cod.de in integ.re-
stit.*Conanus *lib.2.cap.1.comment.* qui & alij ex-
plicant Iura,quæ videntur labe sactare hanc con-
clusionem.
5 Aliter etiam modus, si vir solutus, & nullo
alio impedimento ligatus,ancillam solutam,quam
posset in vxorem accipere, habuit vt concubinam
vsque ad mortem, tunc eum dicunt DD. per tex-
tum, *in l.vltima cod.de manumiss.* Et si nihil de
ancilla,& de filiis in ea habitis Dominus dixerit,
liberi manent,quod priuilegium dicunt procede-
re sic,si duo concurrant, nempe quod dimiserit
turpem vsum ante mortem,& quod filiis nati non
sint ex concubitu damnato, sed ex soluto, & so-
luta,vt docent Machardus, *tom.2.lib.6. p.7.tr.3.
docum.9.per totum*,Fagundez,*de Iust.lib.2.cap.6.*
Hurtad.*disp.1.dif.22.* Diana, *p.7.de seruis tr.7.
dif.16.*de prædictis modifita sentientes.
6 Ad secundam quæstionis partem, an per ad-
optionem seruus liberetur à seruitute? Et licet
definitum sit,vt nec seruus proprius, nec alienus,
item neque libertus adoptari possint *§.fin.inst.de
adoptionib. l. si pater in fine ff. de liberis, & post-
hum.l. 5.tit.16.p.4.*hoc ideo,quia diuersæ species
Dominicæ,& patriæ simul cohærere non possunt
7 † Tamen eo ipso,quod proprius, vel adoptetur,
vel apud acta nominetur filius,libertatem nancis-
citur,vt Iustinianus definit etiam *in dicto §. fin.
de adoption.dict.l.vnica §.similique modo de lati-
na libertate toll.*quod dicit Pichard.*in dicto §.fin.*
esse notabile ad textum *in §. multis inst. dicto §.
fin.instit.*Hotoman.*enunciat. 2.* Diana *dicta p. 7.*
8 *tract.7.res.15.*† Dicentes per adoptionem illam
libertatem protinus, sine præcedente aliqua ma-
numissione, seruo collatam intelligi; tum quia
alias adoptio isthæc nullum prorsus effectum ha-
beret;tum quia specie differentes potestates, pa-
tria scilicet,& Dominio mutuo consistere, & co-
hærere non possint,nempe vt aliquis filiifamilias,
& vere serui vice fungatur, vt notarunt *in dicto
§ fin.vulteius.*& Mynsing.*n. 2.*
9 Explicantur ergo ex *dicto § fin.de adopt.* à Iu-
stiniano duo manumissionis modi, prior, vt di-
ctum est per adoptionem serui in filium, per
quam libertas,sed non filiatio seruo tribuitur; eo
quod seruus à Domino adoptari propriè non pos-
sit,vt indicant textus *in l.vltima ff. de statu ho-
minum,& in l.vltim.Cod.de adoption.*† Alter ve- 10
rò modus si Dominus nominet seruum filium:
nam ex tali nominatione apud acta seruus conse-
quitur libertatem,ne alioqui plene inutiliter eam
factam quis existimet, cum ad ius filij siue (vti
loquuntur) filiationis ea minime prosit,*dict.l.vni-
ca dict.§.similique modo Cod. de latina libertate
toll.*Et sic in confirmationem adducunt DD. duo
axioma;primum quod in ambiguis ea est capien-
da interpretatio,quæ facit vt actus valeat, potius
quàm pareat Iuxta *l.quoties 12.l.vbi est 21.ff. de
rebus dubiis,l.cogi 16.in fine princip. ff. ad senat-
consult.Trebel.l.in obscura.ff.de reg.Iuris*, † se- 11
cundum si id quod ago non valeat tamen, vt va-
lere potest,vt post Accursium *in dicto §.fin.*& alij
DD.vbi docent etiam Alciatus *lib.1.Parad. cap.
6.*& Salomon.*in l.Gallus 29.§.quoniam recte ff.de
liberis,& posthum.*& faciunt quæ latè dixi *de ef-
fectu nominationis filij sub c.per tuas 10.de pro-
bat.*de aliis hic conducibilibus dico *infra sub c.
fin.hoc tit.*
Ad tertiam quæstionis partem Machadus 12
tom.2.lib.6.p.7.tract.13.docum.9.n. 6. Hurtadus
*de Iust.disp.1.dif.22.*Diana *dicta p.7.tract.7. res.
14.*Cardinalis Lugo *de Iustitia tomo 1.disp.6.sect:
4.n.33.*dicunt quod si persona libera matrimo-
nium contrahit cum serua ignorans seruitutem,
eo ipso serua persona fit libera † Et idem docent 13
ex communi sententia, si Dominus ancillam in
vxorem tradat homini libero,seruitutis non igna-
ro,si tamen Dominus instrumentum dotis Ancil-
læ conficiat,vt patet ex *l.vnica §.sed etsi quis ho-
mini, iuncta auth. ad hoc Cod. de latina libert.
toll.*& Iure Castellæ *in l.1.tit.5.& l.5.tit.22.p.4.*
videndi sunt cum multis Filiucius *tom.1.tr.10.p.
2.c.1.à n.45.& 46.* Hurtad.*disp. 14.de matrim.
dif.2.n.5.*Sanchez *lib.7.de matrim.disp.20.*Ægi-
dius Trulench.*de sacram.lib.7.dub.5. cap. 9. sub
n.1.*Basilius Pontius *lib.7.cap.44.*Cornejo *disp.7.
dubio 8.*Torreblanca *lib.11.pract.cap.15 sect. 7.*
& alij quos sequitur Leander,*de matrim.tract. 9.
disp.12. q. 10.* & iure optimo † Quia eo ipso 14
quod Dominus non reuelat in hoc casu seruitu-
tem sui mancipij, cooperatur iniuriæ coniugi li-
bero illatæ in cuius delicti pœnam merito puni-
ri dicunt è lege sui serui libertate,quam ipso Iu-
re consequi ante Iudicis sententiam firmant.
Vnde etsi Reuellus *de oblig.Iustitia q. 13. de* 15
*matrim.n.6.*dicat quod in foro interno Dominus
non tenetur ad dandam libertatem,quando per ig-
norantiam inuincibilem,& sine animo decipien-
di in prædictis casibus ita se gereret, vt non in-
tenderet vllo modo Ancillæ libertatem dare nec
mancipium consequi dicant Basilius, Cornejo
Sanchez,& alij adducti) si illum Dominus tra-
dat libero seruitutis conscio, sed ait Leander
cum Castro Palao *disp. 4.de matrim. tract. 10.
puncto 5.§. 3.n. 1.* & cum Trulench.certè nimis
in consequenter eos loqui. 16
Imo etsi Luisius,quem citat Leander,*supra q.
19.* dicat quod si Dominus collocet in matrimo-
nium Ancillam cum libero ignorante seruitutem,
Ancilla non consequatur statum ingenuitatis:ta-
men verius est vt fiat liber seruus; quia eo ipso
quod Dominus consentit in matrimonium serui,
consentire videtur in id quod ad eius valorem re-
quiritur,

quiritur, nempe in serui libertatem, vt habetur *in auth.de nupt.collat.* 4. & de iure Castellæ, *in dicto l.1.tit.5.& l.5.tit.22.p.4.* ac docent Basilius, Sanchez, Hurtado, Gornejo, Trulenq, Torreblanca, & alij citati.

17 Ad quartam quæstionis partem docent Sanchez, *in opuscul.tom.1.lib.1.cap.1.dub.5. num.4.* Ægidius Trulenq. *in opere.morali tom. 2. lib.7. cap.2.dub.8.n.9.* Diana, *p.6.tract.7.ref.41.* quod si infidelis, vel hæreticus habeat seruum infidelem, & hic conuertatur ad fidem, maneat ipso iure liber; licet postea etiam Dominus conuertatur ad fidem; verum si simul cum seruo conuerteretur, dicunt Dominum non perdere serui dominium: ita illi, & confirmari videntur ex
18 dictis in verſ. *ad quintam.* † Et addo Molinam, *de Iustit.tract.2.disp.39.* verſ. *quartus est*, & in verſ. *quintus* in fine, Rebellum, *de Iust p.1. lib.1. q.13.à.n.2.* Barb. *in l.Deo nobis 42.fin.§.hi itaque cod.de Episcop.& Clericis n.23. & 26.* vbi quod serui Iudæorum per accessum ad fidem catholicam libertatem nacti, postquam Iudæi Domini ad catholicam professionem accesserunt, non incidunt in pristinam seruitutem.

19 Ad quintam quæstionis partem, an serui Christianorum, qui in tribunali sanctæ inquisitionis damnantur tanquam hæretici, fiant ipso Iure liberi? Et pro negatiua sententia faciunt Dominicus, & Ioannes Andreas *in c.quicumque §.pro illorum de hæret.lib.6.* & alij per textum *in cap.vergentis eodem tit.extra*, vbi eo quod omnia hæreticorum bona ipso iure fisco addicuntur, & inter bona veniant serui per textum *in l.Paulus §.fin.ff.de pignor.* cum vulgatis, sequatur inde illorum dominorum seruos, qui de hæresi damnantur ad fiscum spectare, & libertatem non acquirere, vti de praxi in lusitania testatur Fagundez *de Iust.lib.2.c.6.n.13.* & ego vidi practicatum semel in inquisitione Vallisoletana.

20 Tamen in puncto iuris per textum *in l. fin. §. his autem C.de Episc.& clericis ex l.Manicheos C.de hæret.* ibi: in verſ. *seruos, insuper extra noxam.* per quæ notant DD. quod serui hæreticorum fiunt liberi, & non confiscantur si fuerint christiani, seu Catholici ex *l.vnica C.ne christiana mancip. ex c.1.& 2.& c.fin.de Iudæis c.mancipia 54. dist.& ibi c.fraternitatem*, vbi quod mancipia Christiana à Iudæis comparata perducuntur ad libertatem; item quod vindicentur serui in libertatem qui ab infidelitate ad fidem accedunt; & ita Simanchas, *de Cathol.instit.tit.61.à n.8* addit cum Pegna, quod si aliquis hæreticorum post denunciationem sententiæ iuxta tempus gratiæ conuertatur, eique à Rege omnia illius bona concedantur, nihilominus christiana illa mancipia libertate donantur, Sanctarellus, *de hæresi cap. 37. dubio 13.* Azorius *tom.1.lib.8.cap.12.q.7.* Vasquez *in p.2. disp.269.cap.2.dub.12.* Molina *supra tract.2.disp.40.* Pegna, *in directorio p.3.comment.168.* Suarez, *de fide disp.22.sect.5.n.6.* Sanchez, *in summa tom.1.lib.2.cap.24.à n.9.*

21 Et confirmatur ex *dicto §.illorum §.quicumque de hæret.lib.6.* quo notant Doctores propter hæresim paternam filios eximi à patria potestate, suique iuris fieri, vt docent Molina, *de Iust.tract.7. disp.9.verſ.ab hac regula, & disp.229.verſ.tertius modus* Sayrus, *in claui Regia lib.3.cap.9.nu. 30. & lib.9.cap.7.n.7.* Lessius, *de Iustitia lib.2.cap.3. dub.5.n.23.* Azor, *instit.moral.p.2.lib.2.cap. 22. q.6.* Rebell. *de oblig.Instit.p.1.lib.q.7.sect.2.n.23.* Sanchez, *in præcept.decalog.lib.2.cap. 16. n. 18. & cap.4.à n.5* Sanctarellus, *de hæresi cap.37.n.9.* Barbosa, *in cap.fin.de hæret.n.3.& 5.* † Vbi etiam 22
resoluit christiana mancipia ob dominorum hæresim libertatem consequi, & ita nostram sententiam docent etiam Castrus, *lib.2. de Iusta hæret. punit.c.7.* Rojas, *singul.76* Decius, *in tract. crim. lib.5.c.44.n.22.* idem Pegna, *in director. dicta p. 3.q.119.* Paulus Conitol. *respons.moral. lib. 3. q. 45.ad fin.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib. 17.n.7.verſ.secundum*, Farin. *de hæresi q.97.n.30.*

Et hoc taliter ex adductis iuribus consistere 23
existimo, vt quemadmodum filij, quorum parentes deteguntur hæretici, efficiuntur sui iuris, nec egeant aliqua emancipatione paterna, vt colligunt DD. in princ. textus, *dicti §.illorum*, & per glossam, *desierint ibi, etiam antequam per Ecclesiam fuerit declaratum*, dicant etiam quod filij fiant sui iuris ipso iure absque sententia declaratoria, inter quos Decius, *in tract.crim.lib.6.cap.44. n.28.verſ.& nota*, Azor, *instit.moral. p. 2. lib. 2. c.22.q.6.* Lessius, *de Iust.lib.2.c.3.dub.5.n. 23. in fine*, Molina, *de Iustit.tom.1.disp.9.verſ.ab hac regula*, & *disp.229.verſ.tertius modus* Farin. *de hæresi.dict.q.197.n.29.* Sanchez, *dicto lib.2. summa cap.24.n.9.* Sayrus, *in claui Regia lib.9. cap. 7.n.7.* † Ita similiter respectu serui, qui Baptismo 24
fidelis sit; imo & Antonius Ricciulus, *de iure person.extra grem. Eccl.exist.lib.2.c.28.* ait procedere, siue seruus fuerit olim Christianus, siue fuerit de recenti, aut nunc Baptizatus, & *ibi n.4.* per textum, *in c.fin.d.dist.54.* pariter extendit, vt procedat non solùm in Baptizato, sed etiam in eo qui solam voluntatem suam declarauerit se velle Baptizari loquens, & alij sub verſ. *ad quartam*, hic de seruo illius, qui infidelis est.

Et amplius confirmatur ex Doctrina Castri 25
Palai, *to.1.tr.4.disp.5.puncto 26.num.18.* quam sequitur Diana, *dict.p.7.tr.7.ref.17.in fine*, dicentium quod si seruus infidelis dominum apostantem à fide, bono celo Inquisitoribus denunciauerit, & si nullibi inueniatur concessa ei libertas, at certè danda sit ei; præcipuè si spes subsit facilius ad fidem conuertendum cum Pegna, & Sanchez, & hoc quidem propter factum egregium, vt eius Dominus puniatur: itaque idem Fagundez, quamuis de contraria praxi nostri dubij in Lusitanis testetur, non quidem recedit ab hac sententia *ibi n. 13.* dum maiorem pietatem in authoribus lusitanis exposuit, addens in dubiis opinionibus, & pro vtraque parte probabilius standum esse verbis legis, & in fauorem libertatis, & fidei inclinandum, & præter alios Barbosa *in dicto c. mancipia dist. 54.n.3.* in terminis concludit cum Castro, Sanchez, Pegna Simanchas, & Suarez relatis, & cum Molina *de Iust.dist.tract.2.disp. 40. per totam*, tam de iure ciuili, quàm canonico multis fundamentis affirmatiuam tuente. *idem n. 43. in dicta l. Manicheos*, & alibi in adductis locis.

Et faciunt etiam, quia vt patet ex *dicto c.manci-* 26
pia, Gregor. scribens Labettino Præfecto Siciliæ *lib.2.epistol.36.seu c.76.* ait mancipia christiana à Iudæis comparata ad libertatem perduci, & hoc licet iusto bello capiantur, ne ad aliquod malum contra legem christi excitentur, vt dicunt Couar. *in reg.peccatum p.2.§.11.n.5.* Salon. *in tract.de dominio q.3.art.2.post 2.concl* Sayrus *in claui Regia lib.9.cap.6.n.12* indifferenter loquuti siue Iudæi sint Principibus Christianis subiecti, siue non, contra Siluestrum in verb. *furtum, q. 6.* Sotum *de Iust.*

*Inst.lib.4.q.2.art.2.post 3.conclus.*Molinam, *de iustit.tract.2.disp.53.& disp.37.vers.ab hac conclusione* dicentes Christianos fieri captiuos Iudæorum,& infidelium,si capiantur bello iusto,& infideles non sint subditi imperio Christianorum, quod probabile iudicant Sayrus,*d.c.6.n.11.prope fin.*Lessius,*de iustit.lib.2.c.5.dub.4.n.12.*Sed quia regulariter Iudæi tenere non valeant seruos Christianos, vt dicant Foller. *in constit. Regni tit. de Iudæis n.8.*Surdus,*de alimentis,q.18.n.9* Ricciulus,*supra n.3.*Barbosa,*in d.c.mancipia n.1 in fine*; ideo sine distinctione videtur tenendum tales seruos liberari.

27 Verùm si tales serui fuerint desertores fidei, & apostatę,cum talibus non prosit priuilegium *dicti c.mancip* vt docentBañez,*in 2.2.tom.1.q.4.art.1. dub.12.& tom.2.tract.de Domin.q.2.* Sayrus *dict. c.6.n.10.ad fi.*Valentia,*disp.3.tom.3.q.16.pun.3.* Salon,*tract.de domin. q.3.a.1.post 4.conc.* dicendum est quod si emantur à Iudæis, seu capiantur

28 bello iusto,cadant in Dominio capientium.† Nec obstare quæ communiter DD. docent, & Diana, *dicta res.17.in fine*, quæsita nempe à seruis libertate semel, nunquam eos ad pristinam seruitutem redire,etiam si eorum Domini ad fidem reuertantur,& omnia bona illis restituantur iuxta, *dict. c. vergen. de haret.* cum libertas quocumque modo data,non reuocetur,*l.1.& 2.C.si aduers. libertat.* quia hæc doctrina non pertinet ad resolutionem huius dubij, quando nempe mancipium emitur, aut capitur à Iudæo.

29 Et quod serui infideles eorum, qui sunt Iudæi, aut hæretici possint ad Ecclesiam fugere,vt Christiani fiant,& facti Christiani fiant liberi probant per textum,*in d.l Deo nobis C.de Episc.& Cler.* Lessius,*in suo tomo de quat. Card.* Tertul. *lib.2. c.5.dub 5.*Egid.Trulenq.*supra dicto lib. 5. oper. mor.c.2.dub.6.n.2.in fine.*

30 Ad sextam quæstionis partem, an serui, qui à Domino ad turpia solicitantur, libertatem acquirant?& Fagundez *de Iust.lib.2.c.6.n.1.*Molina *de Iustitia tom.1.tract.2.disp.38.*Diana *p.7.tract. 7. res.13.*Cardinalis Lugo *de Iust.tom.1.disp.6.sect. 4.n.30.*Machado *de perfecto confessar.tom. 2.lib. 6.p.7.tract.13.docum.9.n.4.*dicunt quod si Dominus solicitat Ancillam suam ad turpia coactè, consequatur ipsa libertatem;etsi expressè cautum in Iure non reperiatur;sic vt tunc possit ea fugere, à Domino tractans se,vt libera,seu petere à iudice,vt Dominus eam vendat.

31 Et sic si Dominus prostituat publicè seruam in Lupanari, vel quouis alio publicco loco,vt turpiter abutendo suo corpore,publicè lucretur,maneat libera,docent Sanch.cum multis, *in conciliis moral.lib.1.p.1.c.1.dub.9.n.2.ex l.2.tit.62.p.7. ex l. 36.tit.6.& l.4.tit.22.p.4.*Ægid.Trulench. *in opere morali tom.2.lib.5.c.2.dubio 6.sub n.2.*& addit Machado *vbi supra* per glossam, vt debeat Episcopus constito de solicitatione Domini illum censuris compellere,aliovè rigore, vt seruæ libertatem præstet ob abusum cum ea,vel quod ipse Episcopus queat seruæ libertatem dare, quemadmodum per DD.intellecta est lex, & glossa adducta.

32 Et idem si in humaniter seruus à Domino tractetur,veluti si famæ,frigore,siti, verberibus sine causa seruum affligat Dominus:nam sic facit ei iniuriam,à qua se per fugam possit liberari dicunt DD.cum non suppetat alia ratio. † vel si à Domi-

33 no ad aliquod peccatum inducatur, qui rogatus nolit desistere; eo quod non teneatur seruus cum periculo animæ suæ, Domino seruire Iuxta illud Christi *si oculus tuus scandalizat te &c.*Trulenc. & Sanchez,*supra.*

Hinc infertur quod licet aliqui teneant,vt possit seruus, vel famulus deferre sui hæredi litteras amatorias ad concubinam Domini; quia hæc non videtur directa cooperatio ad peccatum,tamquam proximum instrumentum,sed magis remotè se habeat;sicque videri vt seruo,seu famulo liceat, saltim in aliquo casu,vt ad euadendum mortem sibi comminatam,vt docent Sa, verbo *peccatum n. 9.* Castrus Palaus citatus à Diana *p.7.tract.9.res.51. in fine*,† Tamen verius dicunt alij DD.vt non liceat seruo,aut famulo litteras amatorias concubinæ deferre, sicut nec esse internuncius ad colloquendum de turpibus cum Domini concubina,vt docent Sanchez *in summa tomo 1.lib.1.c.7.n.26.* Rebellus *de obligat.Iust.p.1.lib.1.q.14.sect. 7. n. 53.*Molfesius *in summa tomo 1.tr.8. c. 10. n.60.* Gaspar.Hurtado,*dis.9.*Diana *p,3.tract. 6. miscel. res.46.*Machadus *tom.2.lib.6.p.7.tract.11.n.6.* 34 35

Et licet Thomas Sanchez *lib.9.de matrim.disp. 46.n.34* asserat quod scribere verba turpia non sit intrinsecè malū,sicque vt possit dari casus, in quo licitum sit famulo hæri scribere litteras,verba turpia continentes,vt si alias immineret ei periculum mortis,vel alterius grauis nocumenti: at dicit Diana non esse recedendum à sententia contraria, qui limitat cum Molfesio & Sanchez, *vbi supra n.26.* Azorio,*tom.2.instit.moral.lib.12.cap.vlt. q.8.*Hurtado *dis.9* & aliis. † quando Herus in dictis literis petat solum à concubina, vt tali hora ad se veniat, vel ad talem locum, cum & possit etiam hoc famulus ore nunciare concubinæ;quia hæc actio continet rem indifferentem, cum non ad fornicandum, sed ad solum aduentum inducant; idemque dicit de famulo, cui præcipit Dominus, vt fœminam insequatur ad sciendum vbi habitat, vel id inquirat, ac postea Dominum certiorem faciat; & quod eo minor causa famulum excuset si fœmina, quam insequitur sit honesta:alia adducunt videnda Diana,vbi de aurigis,& de aliis operibus indifferentibus, quæ ex iusta causa possunt serui ex mandato Domini exercere, idem Diana, *p.7. tract.7. dict. res 51.remissiue*,vbi se citat, *p.5.*& late Vasquez, *opusculo de scandalo q.43 art.8.dubio 7.*Sanchez, *in summa tom.1.lib.1.cap.6.à n.12.* 36 37

Vnde etiam infertur certum esse non teneri seruum nec posse obedire in his,quæ per se mala sunt, vt quæ sunt contra ius naturale;vel ius gentiū,vel quæ sunt contraria diuinis præceptis, sed in his inquam,quæ Ecclesiæ,& legibus ciuilium Principum, dicunt DD. considerandum esse,an arctius obliget Ecclesiæ, vel Principi præceptum, quam Domini;& tunc ipsi potius Ecclesiæ, quā Domino parendum esse,quod si Ecclesiæ, vel Principis præceptum non ita arctè obliget,vt velit antepone præcepto Domini,tunc posse seruum tuta conscientia parere Domino;quia in tali casu non obligat Ecclesiæ præceptum, vel Principis: docent Azor,*tom.1.lib.1. cap.38. q.10.* Filiucius, *tom.2. tract.28.p.2.cap.3.n.46.*Trulench. *tom.1.in opere morali lib.4.cap.1.dubio 5.n.4.* † Diana,*p.7.tr.7. res.48.*vbi & ex Machado refert, *tom.2.lib.6.p 7. tract.13.docum.1.n.4.* ex Iasone, & aliis iuristis, vbi seruus,qui Domini mandato compulsus occidit Domni vxorem suspectam de adulterio, sit liber à peccato in foro interno, nec in externo mori mereatur;at Diana cum quo & ego multùm dubitet 38 39

dubitet, de hac doctrina, cui standum non esse dicunt Theologi.

40 Ad vltimam quæstionis partem respondeo cum Eminentissimo Cardinali Lugo *de Iustitia tom.1. disp.6.section.4.num.39.* Diana *dict. p.7.tract.7. resolut.18.* qui dicunt, vt libertas comparetur per leges aliquorum locorum provt teste rebello in gallia serui omnes liberi fiunt, ne pauperes indignæ famè præmantur non inuenientes Dominos, quibus inseruiant, si aliunde serui & ancillæ exteræ asportentur, & similiter dicunt extare Bullam Pij V. quæ incipit *dignum, & rationi congruum*, quæ est 17. inter eius Bullas *in tomo 2. Bullarij.* & alia Bulla Pauli III. quæ à Pio V. *ibi* citatur, in quibus conceditur, & renouatur facultas conseruatoribus verbis Romæ, vt quoscumque captiuos Christianos iam factos, & addictos conseruatores pro libertate confugientes, & libertatem proclamantes, liberare possint, eosque sic liberos factos, pro liberis hominibus, & ciuibus
41 Romanis vbique terrarum habendos esse decernunt.

Quod tamen priuilegium esse hodie in vrbis Romæ suspicantur, tamen extra territorium, & Dominium temporale Pontificis, non habeatur de facto tata illa libertas, sed vt Domini possint, vbi primum inueniant seruos suos extra illud territorium, sibi in pristinam seruitutem reuocare. Verùm si à Dominis plene manumittantur, iuxta quæ dixi *supra in Rub. sub q.1. & sub c.1. & in c. præced.* existimos seruos libertatem consequutos, pro toto orbe terrarum liberos fieri, & per ea, quæ dico *infra sub c. fin. hoc tit.*

AD TEXT. IN CAP. V. Consuluit. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

IN textu hoc de duobus decidit Pontifex, nempe vt spurij non sint ordinandi, de quo dixi latissime *supra in Rub. & tit. de filiis Presbyteror.* secundum vt serui ordinarij non debeant, nec valeant, de quo iam late *in Rub. & Iuribus huius tituli.*

AD TEXT. IN CAP. VI. Es libentius hoc titulo.

PRÆMISSVM.

TExtus iste manet declaratus *sub cap. 1. q.1. huius tituli*, cui adhærent dicta *supra in cap. de famulis 3.* & ibi *q.2. hoc tit.* quare amplius de eius materia non esse agendum iudico, & quæ dicta sunt *ibi* de ingratis libertis; item, & quæ dixi *sub cap. 1. de seruis adscriptitiis.*

AD TEXT. IN CAP. VII. Miramur. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

QVatenus ex textu hic posset esse dubium iuxta antiquiora tempora, num ordo subdiaconatus computaretur inter ordines sacros, ideo poteris hic adiungere nonnulla, quæ dixi *sub Rub. & tit. de temporib. ordin. & in tit. de ætate, & qualitate ordinandor;* item & *in cap. 1. cap. fin. de sacramentis non iterandis*, vbi & sicut ex hoc textu patet subdiaconatus hodie in Ecclesia ordo sacer est, itaque ad effectum textus nostri, nempe vt seruus subdiaconus ordinatus debeat, aut non in seruitutem reuocari, poteris hic adiungere quæ dixi *in cap. 2. sub q. 1.*

QVÆST. I.

An Episcopus, seruo scienter alieno conferat ordinem subdiaconatus teneatur Domino dare duplam satisfactionem, sicut si conferret illi ordinem Diaconatus, ac Presbyteratus? vel reddi debeat Domino seruus ipse, veluti, si tantum esset ordinatus in minoribus.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus olim non reddebat inhabilem ad matrimonium, Presbyteratus, & diaconatus ordo sic.*
2 *Episcopus ordinans Diaconum, & Presbyterum seruum duplici satisfactione tenetur, idem si ordinet illum subdiaconum, nesciente, vel absente Domino* n.3.
3 Cap. ex antiquis dist. 54.
4 *Subdiaconi debent seruare continentiam, sicut Diaconi.*
5 *Subdiaconi continentia à quo tempore seruetur.*

ET videtur quod seruus subdiaconus ordinatus 1
possit à Domino in seruitutem redigi, quia eodem modo censet lex de subdiacono, quod de minoribus ordinibus; quia subdiaconatus ordo sacer antiquitus non reputabatur, cum nec haberet votum continentiæ annexum, nec redderet hominem ad matrimonium inhabilem, sicut colligunt DD. ex verbis textus *in c. ex antiquis dist. 54.* ibi *reliqua vero officia* dicentes sub ea vniuersalitate subdiaconum comprehendi, tum etiam *ex c. si seruus absente 19.* de quo iam *supra* dixi *sub d. c. 1.*† 2
videtur vt tantùm *Diaconatus, & Presbyteratus*, ordo sacer sit ad quos, si sciens Episcopus ascēdat, absente, vel nesciente Domino, ipsi duplici satisfactione Episcopus remanet obnoxius, vt patet ex verbis ibi: *quod si seruus Diaconus, aut Presbyter fuerit ordinatus ipso in clericatus officio permanente, Episcopus cum Domino duplici compensatione compenset.*

Tamen quia vt dixi, *sub dicto cap. 2. q. 1.* subdiaconatus sit sacer ordo nunc, vt expresse dispo- 3
nit Pontifex Alex. III. *hic*; ideo quod dicunt DD. de ordinibus Diaconatus, ac Presbyteratus procedat, & in subdiaconatu respectu serui ordinati, nesciente, vel absente Domino; quatenus ad reddendam ei satisfactionem patet ex dictis *ibi* legendis: nā ex quo cœpit à const Greg. 1. relati *in c. ante triennium 31. dist.* & Vrbani 2. *in cap. erubescant dist. 32.*

*dist.*32.vt sit sacer ordo, in quibus cum decernatur vt nullus subdiaconatus ordinetur, nisi prius castitatem promittat, ille sic sacer ordo probetur; & ideo merito Pontifex hic putauit textum *in dicto c ex antiquis*, extendendam esse ad insignitū subdiaconatu, vt docent Campan. l. *in diuersorio Iuris can. Rub.* 13.*c.*8.*n.*3.*in fin.* Azor, *inst. moral. p.* 2.*lib.* 13.*c.*13.*q.* 2. Abbas antiq. Zabarela Collect. Bellam. Buttius, Ioan. Andreas, Innocent. Anania, Panormit. Hostiens. Ancharran. & Barbosa *hic* remissiuè, Ximanez *in concord Iur. p.* 1.*&* 2. Alagona *in compend. Iur. can. pag.* 117. & alij, quibus addo Suarez bene explicantem *de cens. disp.* 51.*sect.* 3.*sub n.* 12.

4 Quod autem subdiaconi oporteat, vt seruent continentiam, sicut Diaconi DD. docent per textum, *in dicto c. ante triennium, & in c. multorum, c. subdiaconus dist.* 32. & Victoria, *de sacram. matrimonij ex n.* 308. Neguzan, *in Sylua nupt. lib.* 1.*ex n.* 134. Rojas *de haret. p.* 1.*ex n.* 550. Mozz. *de contract. tit. de matrim.* §. *qui possint matrimonium contrahere*, vel non *n.* 19. Barbosa *in d. c. ante triennium*, alia congerens,

5 † Et à quo tempore fuerit præcepta continentia subdiaconis, dixit idem Collect. *ad c. si quis eorum dist.* 32.*num.* 1. vbi etsi per glossam ibi: *nec etiam tempore Apostolorum licitū fuit contrahere in subdiaconatus*: tamen merito DD. dicere multò tempore subdiaconis fuisse permissum matrimonium postquam fuerit prohibitum Diaconis, & Presbyteris, Abbas *in c. à multis de atate ordin. notab.* Turrecremata *in c. nullus.* 1.*dist.* 28.*& in princ. dist.* 31. Cardinalis Bellarm. *de Monach. lib.* 2.*c.* 34.*ad finem*, Henriquez *in summa lib.* 10.*c.* 2.§. 2.*littera l. & c.* 14.§. 7. Vasquez *de ordine disp.* 237.*c.* 2.*ex n.* 12.*& disp.* 238.*c.* 6. *à n.* 57. *& disp.* 240 *c.* 3. quorum aliqui tenent à tempore Siluestri in Concilio Romano fuisse præceptum continentiam subdiaconis, alij verò à tempore Gregorij I. per textum nostrum; dum Innocent. Papa ait à Gregorio subdiaconatus ordinem cœpisse dici sacrum; non enim in primitiua Ecclesia fuit ordo sacer, vt patet *in c. nullus dist.* 60.*& in d. c. à multis*, vbi & nos *de atate, & qualit. ordinand.*

AD TEXT. IN CAP. fin. De seruis non ordinandis hoc titulo.

PRÆMISSVM.

CVM textus iste decernat Iuxta iuris regulas, quod natus ex seruo, & libera matre, sit liber, & licitè promoueatur; ideo oportet hoc textu expendere, qui vere ad hunc, & alios effectus Iuris, aut Dignitates dicantur liberi.

QVÆST. I.

1 *An natus ex libera matre, & patre seruo, impediri possit ad ordines promoueri? Vbi quoad status, conditionem, vel honores, nobilta, & Dignitates? An natus ex vno parentum libero, alio verò seruo sit liber, aut seruu? Et ex quibus temporibus natiuitatis filij hoc metiatur?*

SVMMARIVM.

1 l. 2. Cod. de libertis, & eorum liberis n. 10.
2 l. 1. Cod. de seruis Reipublicæ.
3 Cap. cum multæ 15. quæst. fin. n. 23.
4 *Liber nascitur natus ex libera matre, patre vero seruo; sic valeat ordinari contradicente Domino sui patris, &* n. 9.
5 *Filij quoad seruitutem sequuntur conditionem matris.*
6 *Partus semper sequitur conditionem ventris, non patris, & quare ex* n. 11. ad 16.§. in his in fragm. *Vlpiani.*
8 *Conceptus ex matre serua, si aliquo tempore ante partum fuit libera, nascitur liber, &* n. 8. l. Arescusa 15. ff de statu hominum.
9 *Natus ex matre quæ à conceptione vsque ad partum fuit serua aliquo etsi paruo tempore libera, valet ordinari.*
10 *Proles, vt legitima sit, sufficit bona fides alterius parentis.*
11 *Res trahere debet Dominium à principaliori & ipsum sequi.*
12 *Partus in esse, conditionis, & status, potius cognominatur à matre, quam à patre.*
13 *Arbores non dicuntur fructus seminis terra mandata, sed ipsius terræ.*
14 *Proles recipit corpus a matre, tanquam administrante materiam ex qua.*
15 *Partus fauor potest prodesse triplici tempore, conceptionis, natiuitatis, & medio vt* n. 18. & 19. *expenditur.*
16 *Pater est causa potentior, & effectiua generationis, &* n. 37. & 38.
17 *Filius vnicus masculus conseruat paternam Domum.*
18 *Mater grauida filios educans, minus apta est obsequiis heri.*
20 *Filius natus ex libera, seruus solet nasci, aut redigi ex delicto sui patris, &* n. 21.
21 l. fin. Cod. de seruis fugitiuis.
24 Cap. liberi 32. q. 4. & n. 27.
25 l. cum legitimæ ff de statu hominum n. 28.
26 Cap. fin. 32. quæst. 4. & n. 28.
27 *Filij quoad libertatem, & seruitutem sequuntur deteriorem partem, idest debiliorem, qualis est fœmina.*
28 *Filij ex matrimonio habiti sequuntur, patrem quoad familiam, & honores quoad libertatem. & seruitutem matrem, etiam si nascantur extra matrimonium & ex* n. 30. *& firmiter ex* n. 36. *aliter statuto, & consuetudine fieri valeant* n. 42. & quæst. sequenti.
29 *Vulgò cōceptus dicitur qui est spurius, vt si pater Monachus, vel ex incestu cōcepta sit proles.*
30 *Clericalis ordo est Dignitas, qua nobilitat, sed non inde filius clerici potest ordinari, vt* n. 43.
31 l. nati 29. Cod. de decurion. lib. 10. n. 44.
32 l. hi qui Cod. de murilegulis n. 44.
34 l. ex ingenuo 4. C. de agricolis, & mancip. n. 44.
34 l. si qui adscriptitiæ 24. Cod. de agricolis, & censitis lib. 11. n. 44.
35 l. 3. tit. 15. part. 4. & n. 45.
36 *Filij nati ex obscuro patre, matre tamen nobili, nascuntur ignobiles.*
37 *Mater quoad Dignitatem, & honorem spectat cedit viro.*
38 *Nobilitas est Dignitas à parentibus deriuata, quæ denominatur à potentiori causa.*
39 *Agens omne nobilius est patiente.*

40 *Arma,*

40 *Arma,& insignia familiæ paternæ, non maternæ debet portare filius.*

41 *Ægyptij putabant patrem esse generis auctorem, matrem nutrimentum.*

1 ET videtur quod talis sic natus nequeat ordinari;quia vt patet ex textu *in l.2. cod.de libertis & eorum liberis*,verf.*filius* partus sequitur conditionem patris quoad seruitutē,nempè cum pater reuocatur in seruitutem propter ingratitudinem;nam & filij,hoc patre,nati post commissam ingratitudinem reducuntur in seruitutem, etiam si ex libera matre 2 orti fuerint, † item ex *l.2.cod.de seruis Reipublicæ*, vbi natus ex seruo Reipublicæ, & libera muliere, seruus nascitur.

3 Item & patet ex *cap.cum multæ 19.q fin.* vbi natus ex patre clerico,& libera,nequit ordinari; item ex *cap.liberi 32.q.4.* vbi quod filius natus ex legitimo matrimonio debet sequi conditionem patris, & ex aliis iuribus adductis *hic* in verf.*ad secundam.*

4 Tamen dicendum est Pontificem Gregor.IX. in textu nostro rectè iuxta iuris regulas decreuisse filiū natum ex libera matre,patre verò seruo,siue ex matrimonio,aut illegitimo coïtu, liberum nasci; itavt etsi Dominus sui patris contradicat, possit ordinari, nullo seruitutis apposito impedimento turbante.

5 † Quia quoad seruitutem est iuris regula plana, vt filij sequantur cōditionem matris; atque ita si mater ancilla sit; filij eius sint serui, etsi pater liber fuerit; sin verò mater libera sit,filij inquā liberi cuiuscumque conditionis sit pater, vt probant expressè DD. per textum nostrum,& per *l. partum. 7. cod. de rei vindic.*& ex Iustin.*in § penult.instit.de iure personar. & in §.sed etsi quis instit.de ingenuis*,& ex illo vulgi axioma adduci solito.

6 Partum semper ventris conditionē sequi ex *dict. l.7.de rei vindic.* quæ desumpta est ex *lib.3.tit.3.c.3. in cod. Gregor. l.& seruorum 5. §. ingenui ff.de statu hominū,l.idem Pomponius 5.§.idem scribis si equam ff.de rei vind. l. placuit 42. cod. de liber. causa, l. ne diutius cod. de agricolis, & censitis,* quam benè explicant Conan. *lib.2. comm. c.10. l. huiusmodi 86.§. legatum ff.de leg.1.* quam in id expendit Caldas Pereyra Lusitano *in responso pro Domino Ioanne de Taso*, incipit, *præmissa facti specie,n.1.* grauiter Gomezius *in l.79.Tauri n.9.* Anton.Pichard.*in disput. de murilegulis tract.de nobilit.communic.n.12.& 93. & in dict.§.1.inst.de ingenuis*,vbi cæteri institutarij.

7 Nec obstat Vlpianus *in fragm.tit.5.§.in his*, quatenus scribit quod si mulier libera conceperit,deinde ancilla facta peperit; partus quoque seruus fit. Quia respondetur quod etsi verum sit, iuris rigore inspecto,ex Ancilla natum,seruum esse: tamen si ea aliquo tempore, vel conceptionis, vel medio tempore,vel partus libera fuerit, libertatis fauore partus liber fit,vt ostendit Iustinian. *in dicto §.1. instit. de ingenuis*,verb.*placuit*,quod benignitatem significat, & gratiam: sic idem Pichard. *in dict. §.1.n.6.* cum Iulio Paulo,inducens textum *in l. Imperator.18.ff.de statu hom.l.si ante cod.de pœnis*,& vt Martianus probat *in dict.l.& seruorum §.ingenui ff.de statu homin.* à quo habuit Iustin. *in dict. §.1. instit. de ingenuis*: nam ex quolibet tempore,per quod mater ventrem tulit,libera fuerit, & partus quoque fit liber.

8 Itaque siue quæ serua concepit,& gestauit libera pariat) vt Arescusa illa, de qua Triphon.*in l. Arescusa 15.ff.statu hom.*) non dubium est quin liberum pariat,siue quæ serua concepit,prægnans manumissa ante partum iterum in seruitutem redacta, siue libera concepit, & serua semper postea fuit liberum hæc quoque pariet;quia non debet calamitas matris ei nocere,qui in ventre est,vt aiunt Martian.& Iustinian.*vbi supra*, & Iulius Paulus *lib.2.sent.tit.25.* qui tria tempora dicta cōplexus est,vt retulit etiam Iust. *in dict.§.1.*& Cujacius *in dict.tit.25.*Pauli,& *ex l.1. tit.21.p.4.*& addunt adducti,& Hotoman.quod etsi inter veteres prudentes dissidiū fuerit,id autem crebriori calculo receptum fuerit libertatis fauore.

Quare ad decisionem textus nostri dicendum est 9 sic natū posse ad ordines promoueri,vt colligūt Ordinarij,Abbas,Antiquus, Zabarel. Collect. Bellam. Ioan.Andreas,Hostiens.Anchart.Henric.Arania Innoc.Panorm. & Barbosa *hic*, & Viuianus *in ration. huius tit.pag.117.*Cardin.Tolet.*instruct.sacerd.lib.1. c.59.*D.Roderic.Acugnā *in com.c.1.n.2.in fine, dist. 54.*Paleot.*de nothis,& spuriis c.15.n.4.*Lælii de Zanchis *in tr.de priuileg.Ecclesi.priuil.34.n.24.* Campan. *in diuers.iuris canonici Rub.11.c.8. n.10.*vers. *vt tamen*,& alij, & dictum axioma probatur etiam *ex l. veteri c.21. exodi* ibi: *Si Dominus dederit Ancillam suam alicui in vxorē,& peperit filios,& filias,mulier, & liberi eius erunt Domini sui.* Quibus verbis indicatur filios sequi conditionēm matris.

Laborant quidem interpretes in reddenda ratione 10 cum considerent,vt ex quo pater sit liber fauore libertatis, etiam quoad conditionem debeat partus nasci debet sicut vt proles sit legitima sufficit bona fides alterius parentis, vt *in c. ex tenore qui filij sint legitimi.* † Deinde quia cùm res debeat trahere Do- 11 minium à principaliori,& ipsum sequi *l. quæritur ff. de statu homin.*& semen viri sit principalius in generatione,videatur contra text.nostrum,vt deberet attendi patris conditio, † sed quia ex aliis principiis 12 conclusionem iuris vtriusque adductā comprobant DD. ideo vt referūr antiqui hic,& præter alios rectè Ægidius Bellamera à matre potius, quàm à patre partus cognominatur inesse cōditionis,& status;quia partus potius dicitur fructus matris, quàm patris. † 13 sicut arbores non dicuntur fructus seminis terræ mandati, sed ipsius terræ.† Et sic D.Thom.& com- 14 munis cum eo *in 4.sent.dist.39.q.vnic. art.4. in corp.* dixerūt quod proles corpus recipiat à matre,tanquam administrante materiam, ex qua id formatur seruitutemque ad corpus pertinere.

Deinde quia vt Angelus *in dicto §.1.inst. de inge-* 15 *nuis*,& cæteri institutarij,quoad libertatem inspexerunt leges,quod certius est, vnde cum constare non possit de filio à quo patre sit genitus, cum tamen constet cuius matris fœtus sit,sequitur, vt si sequeretur patris incerti libertatem posset in hoc fieri Domino præiudicium & ex dicto Bald. *in l. fin. paulò post.princ.cod.de seruis fugitiuis*,& Saliceti *in dict. l. partum in fine*,quia fauor partus, cui potest libertas matris triplici tempore prodesse, nimirum conceptionis,partus,& medio,quod non posset pater, sed solùm conceptionis tempore,quo est causa efficiens sequitur rectè dicendum à matre in textu nostro libertatem nacti quoad ordines etiā desumi,† solum 16 enim,vt ait Pichard.*in dict.tr.de nobil.commun.*pater est causa potentior, & effectiua tempore generationis,Barbosa *in cap.3.de coniugio seruor.num. fin.* vbi ex Sanchez resoluit, & multis aliis D.Franc. de Amaya *in l.exemplo 36.cod.de Decurionib. num. 10.* quia in masculis conseruatur posteritas, & successio † Iuxta quod dixit Hesiodus, quod vnicus filius 17 seruat paternam Domum, & Iustinian. *in §. 1. de legitima agnat. tutela*, dum ait Romanos voluisse filios sequi patris; non matris familiam, quia existimarūt filias esse finem familiæ,vt iam alibi dixi latè *ex l.pronunciatio 195.§.fin.ff.de verb signif.*

Vltimo,quia mater grauida,& filios educans,mi- 18 nus apta est obsequiis heri,quod in patre seruo non

inuenitur; & quia maiorem operam impedit mater in enutriendis,& procreandis filiis;& quia cũ mater pariendo sit exposita mortis periculo,quod periculũ pater minime subit inde fiat, vt Dominus matris, quia hoc damnũ sentit,debeat, & commodũ fœtus adipisci; itaque præter alios alias rationes omittens cõsiderat Thom.Sanch.*de matr.lib.7.disp.*24.*per tot.* & *ibi n.*5.vbi *ex n.*6.latè cum infinitis,& per cõclusiones probat,quod habitus ab aliquo ex propria ancilla est seruus patris,& *n.*10.*&* 11.dicẽs vt sufficiat tempore conceptionis,aut natiuitatis,aut medio matrem liberam fuisse,vt partus libertate gaudeat,sicut benè expendunt glossa *c fin.*verb.*deteriorem partem* 32.*q.*4. cum aliis ad textum nostrum, Hostiensis *in sum.*2.*p.lib.*8.*tit.*15.*art.*4.*q.*1. Molina *tom.*1. *de iust. tr.*2.*disp.*33.qui addit id in fauorem libertatis constitutum esse,natura rei postulanti potius solius partus tempus spectandum Sotus *in* 4.*dist.*35.*q.vnic.art.*4.*col.*2.immediate ante *vers.addit verò*,quam conclusionem explicat Thom.Sanch.*dict.n.*11.quando ex vi natalium,& status matris est futura soboles libera aut seruituti subdita,quia tunc satis est libertas matris minimo temporis momento, quo fœtus fuit in vtero,vt liber sit;secus verò quãdo non iure sequelæ status materni futurum est,vt fœtus sit seruus,vt ex sequentibus in responsione ad argumenta patet.Videbis Barbos. *in c.fin.*34.*q.*4. & Tyraq. *de nob.c.*18.
19 *n.*61.*&* *l.*61.*conub.glossa* 1.*p.*1.*n.*57.† Et Anton. Pichard.*de nob.com.n.fin.*dũ dicit dicta de medio tempore intelligi oportere de seruitute,quæ tantùm introducta est,veluti si participandi pretij causa vendi passa sit, non si iure gentium serua sit, vtpote bello capta,de quo statim *infra.*

20 Non ergo iam obstant adducta *sup.sub n.* 1. non textus *in dict.l.*2.*cod.de libertis,& eorum liberis*,dict. *vers. filius*;quia dispositum in ea lege non consurgit ex vi status materni,sed in pœnam insignis delicti, paternæ ingratitudinis, vt benè expendit Horoscius *in dict.l.& seruorum* §.1.*n.*2.*ff.de statu homin.*Padilla *in l.naturalis n.*3.*ff.de præscript.verbis*,Th.Sanch. *d. disp.*24.*lib.*7.*de matr.n.*30. & patet ex his,quæ dixi *sup.sub c.*3. *de reuocando manumissum in seruitutem*
21 *propter eius ingratitudinem*,† qui sic vt iam explicaui ex Alber.intelligit *l.fin.cod.de seruis fugitiuis*,vbi deciditur seruos publicis operibus deputatos, qui se priuatarũ ancillarum consortiis adiunxerunt redigi in seruitutẽ cum vxoribus, & filiis eorum,sic vt filij ex libera nati sint serui, sequentes quoad hoc cõditionẽ patris;nam ideo procedere dicunt;quia huiusmodi filij ob delictum paternũ puniuntur, sequẽdo in hoc patris conditionem, non enim fiunt serui ex vi natalium, & status materni, sed ex delicto, & ingratitudine patris. Et sic fieri concludit Th.Sanch. *post n.*12. *&* 14. quod si mater prægnans iure belli capta est,fœtus quoque fiat mancipiũ,non obstante libertate matris tempore conceptionis,quia non ex vi natalium efficitur seruus,sed quod vna cum matre bello iusto captus sit,eoque beneficio affectus,ne vna cum matre interimeretur: ita etiam Anton.Pichard.*de nobil.comun.n.fin.* vbi tũc dicit satis cõstare natum in eo statu seruum existere;quemadmodum in Seruio Tullio vsu venit,cuius mater Octuia Regij sanguinis mulier à Tarquino Romanorum Rege capta in seruitute pepererit,vnde seruus denominatus est,quasi Dulios,vt ait Dionis.

22 Non obstat secundùm *ex dict. l.* 2. *cod. de seruis Reipublicæ*; quia expenditur sub distinctione tradita *num. præced.* etsi solum Ægid. Bellam. hic solutionem præstans ex Vincent. dicat vt fallat regula textus nostri in nato ex seruo Reipulicæ, & libera matre.

Nec textus *in c.cum multæ* 15.*q.fin.*quia loquitur 23
de filio Clerici,& libera matre. Iste enim vt latè diximus *sub tit. de filiis Presb.* ex alio impedimento, nẽpè spuritatis nequit ordinari iuxta *ibi* dicta *ex c.*1. cum aliis,& patet *ex c.consuluit* 4.*hoc tit.*Ægid.Bellam.*hic sub n.*1.*in fin.*etiam expendit.

Non textus *in dict.cap.liberi* 32.*q.*4.vbi quod fi- 24
lius natus ex legitimo matrimonio debet sequi conditionem patris;quia etsi ex illo textu, † & per ver- 25
ba legis cum legitimæ *ff.de statu homin.* ibi: *Cum legitimæ nuptiæ factæ sunt,patrẽ liberi sequuntur, vulgò quæsitus matrem*,† & *ex dict.c.fin.*32.*q.*4.quod est D. 26
Isidori *lib.*9.*ethymolog.c.*5.vbi loquens de filiis conceptis ex legitimo matrimonio sic dicit semper qui nascitur deteriorem partem sumit;& *ibi* hi vero qui non sunt de legitimo matrimonio matrem potius,quàm patrẽ sequuntur vt tenuerunt Guillielm. Naso,quẽ referunt,& sequuntur Anton.*in c.*1.*n.*9. *& in c.licèt n.*4.*de coniug.seruorũ*,Præposit.*ibi* super glossa in verb. *dissoluendi.* † Sed contraria sententia 27
est verissima,nimirum filios ex legitimo matrimonio procreatos sequi conditionem matris quoad libertatem,& seruitutẽ ex textu nostro,& aliis;& sic textus *in dict.c.liberi,& fin.*32.*q.*4. ibi: *Deteriorem partem* intelligatur iuxta glossam *ibi*, & communem DD.vt tales filij sequantur deteriorem partem,id est debiliorẽ,qualis est fœmina;& sic Th. Sanch. *d.disp.*24. *lib.*7.*de matr.sub n.*8.cum multis,*& glos.fin.hic*, vbi Hostiens.*n.*1.Anton.*n.*2.Abbas *n.vnico*,& glossa, *in c.*1.verb.*dissoluenda*,de coniugio seruorũ,& ibi Hostiens.*n.*7.Abbas *n.*5.Alex.de Neuo *n.* 8. Cardinalis *n.*4.Præpos.*n.*6.*vers.nota secundo*,Sotus *in* 4.*dist.*35. *q.vnica art.*4.*concl.*1. dicunt colligi dictam expositionem ex eo textu,quia prius in eo dicitur filios ex libero, & ancilla habitos esse conditionis seruilis,& vt statim adiungitur. *Semper enim qui nascitur deteriorem partem sumit*,explicat Barbosa *in dict.c.fin. n.*1.*&* 2.alia adducens ex aliis,*n.*2.& Saytus *de claui Regia*, *n.*9.*c.*6.*n.*26.

Nec tunc obstat textus *vbi supra*, qui sequi con- 28
trarium videtur eo quod textus ille *in dict.c.fin.*32. *q.* 4. concludit illegitimos filios sequi conditionem matris;quia vt Th.Sanch. intelligit ex glossa *ibi*, in fine sequi matrem, scilicet quoad originem; & sic textus *in dict.l.cum legitimæ*,& *aliis*, de quibus *infra* in *vers.ad secundam*,non obstent,quia veniunt intelligendi,id est filij ex matrimonio habiti sequantur patrem quoad familiam. Et sic concludo,vt siue filij sint ex legitimo matrimonio,siue illegitimi sint, sequantur quoad libertatem, & seruitutem conditionem matris, sicut patet *ex dict. l. & seruorum* 5. *vers. ingenui sunt ff. de statu hominum*, vbi dicitur *nihil referre, an ex iustis nuptiis, an vulgò conceptus sit filius*: sic Thomas Sanchez ex comm. *dicta disput.* 24. *numero* 7. † Vbi ait, quod vulgò 29
conceptus dicitur qui est Spurius vt expressè habetur *in l.vulgò* 23. *ff. de statu hom.* vbi glossa verb. *non licèt* explicat, vt si pater sit Monachus, vel ex incesta concepta sit proles, rectè concludit D. Franc. de Amaya *in l. exemplo* 36.*cod. de decurion. ex n.*18. *&* 21. contra Fabrum existimantem in rationali versum *dict. §. ingenui d.l* 5.*ff.de statu homin.* ibi: *Nec interest ex iustis nuptiis concepti, an vulgò*, ineptè interiectum, & per glossam textus nostri ibi: *Dico ergo quod iste erat natus de legitimo matrim. &c.* Sed contra Carranzam *de partu cap.* 3. §.3. *à num.*4.

Ad secundam quæstionis partem, an quoad ho- 30
nores,& dignitates filius sequatur conditionem matris,aut patris; & quod matris conditionem videtur probari primo ex doctrina textus nostri, vbi cum concedatur

concedatur ex libera matre,patre vero ſeruo,quod
poſſit ordinari , non obſtante Domino contradi-
cente,& pateat, quod Clericalis ordo ſit dignitas,
vt Abbas,& Ægidius Bellamer.*in c.eo libentius* 5.
*ſub n.*1.& cæteri dicunt,quia militia eſt,probantes
ſic *ex tit.*2.*&* 3.*infra*,vbi & quod nobilitet ſequi-
tur,vt ſiue quoad ſtatus conditionem, ſiue quoad
honores,filius ex reg.text. noſtri,ſequatur ſuæ ma-
tris conditionẽ iuxta dicta in toto verſ.*ad primam.*
31 Et confirmatur item quoad alios honores,*ex l.*
*nati 29.cod. decurion. lib.*10. quæ ex imperat re-
ſcripto in filio decurionis,& Dominicæ domus in-
quilinæ ſtatuit : *Natos ex inquilinarum noſtræ do-*
mus matrimonio, & Patre Decurione, non patrum
32 *conditionem, ſed matrum ſequantur.* † Et *ex l. hi,*
qui 12.cod.de murilegulis, in verbis ſequentib. *Hi*
qui ex filiabus murilegulorum,& aliena originis pa-
tribus ſunt,vel fuerint procreati,iura materna condi-
33 *tionis agnoſcunt.*† & *ex l.ex ingenuo 4.cod.de agri-*
*col.& mancip.*vbi ſic aiunt Imperatores:*Ex ingenuo*
& colonis,ancilliſque noſtris natos, nataſvè origini,
ex qua matres ſunt , facies deputari. † Et *ex l. qui*
34 *adſcriptia 24.ad medium cod. de agric. & cenſitis*
*lib.*11.ibi:*Illo procul dubio obſeruando,vt ſi ex libero*
merito,& ancilla vxore partus fuerit editus,is ma-
terna conditionis maſculam , & non paternam ſe-
quatur libertatem,& faciunt alia plura fundamen-
ta,quæ ex poëtis,& bonis authoribus congetit Pi-
chard.*cod.de murilegul.in q.de nobil.communic.ſub*
35 *n.*14.omnino legendus,† & de iure Regio *ex l.*3.
*tit.*15.*p.*4.quæ loquens de filio naturali,dicit vt ſe-
quatur conditionem matris.
36 Adhuc dicendum eſt iure optimo ſtabilitum
eſſe,vt quoad honores,& dignitates filius non ſe-
quatur matris conditionem,ſed patris,vt *in dict.l.*
cũ legitimæ 19.ff.de ſtatu homin.l.ſenatoris filium 5.
l.ſenatoris filios 6.l.liberos 10.*ff.de ſenatorib.lib.*3.
*tit.*21.*p* 2.*l.*4.*tit.*22. *p.*4.*l.*1. *tit.*11. *p.*7. & ſic apud
omnes receptum eſt in hac parte filios ſemper pa-
tris ſui conditionem ſequi,non matris;idque non
ſolùm in naturalibus,verum & in legitimis tantùm
& ita ſi ex nobili matre obſcuro autem patre infi-
mo,liberi nati ſint,ignobiles eſſe firmant DD. &
poſt alios Bald.*in dict.l.fin. cod. de ſeruis fugitiuis,*
*& in l.*2.*col.*2.*cod.de iure emphyt.& in dicta l. libe-*
ros ff.de ſenator. Tiraquel.*de nobil. c.*15. *per tot. &*
*c.*18. *n.*20. Palacios Rubios *in Rub. de donat. inter*
§.31. & §. 32. Otaloxa *de nobilit.*2.*p.ex n.*4. *dict.*
*l.*3.*tit.*21.*p.*2. in illis verbis : *Mas ſi naçieſe de hyo*
dalgo , y Villano , notiuçieron por bien , ni por de-
recho , que fueſſe contado por hijo dalgo , conducit
*l.*9. *tit.*11. *lib.*2. *recopilat.* iunctis *ibi* obſeruatis ab
Azeued.*n.*7.Padilla *in l.naturalis in princip.n.*7.*ff.*
*de præſcript.*P.Plaça *lib.*2.*de delict.c* 1.*n.*13. Ioan.
Garcia *de nob.gloſſa* 12.*n.*85. Seſſe *deciſ.*2. *n.*15. &
videndæ ſunt *leges* 1.*cod.de liber.cauſa l. D. Mar-*
co cod.de queſt. Anton.Gomez.& alij ſcribentes ſu-
37 per *dict. l.*79. *Tauri*, † ex illis quidem rationibus,
quia mater quoad dignitatẽ,& honorẽ ſpectat,ce-
dit viro,vt *in dict.l.mulieres cod. de incolis lib.*10.
38 *& cod.de dignit.lib.*11.† Et quia cum nobilitas ſit
dignitas à parentibus deriuata , quæ denominatur
à potentiori cauſa,vt notant idem Bald.*in dicta l.*
*fin.n.*4.*cod.de ſeruis fugitiuis*,& potentius ſit prin-
cipium effectiuum,quod in generatione omnium
conſenſu viri præbet , quam materia ex muliere
39 tradit. † Cum omne agens nobilius patiente ſit,
ſequitur in hoc puncto dicendum filium à patre,
40 non à matre , virtutem habere oportere. † Et ita
etiam Dominic.*in c.ſtatutum in* 2.*de heret. lib.*6.
*col.*2. notabat filium arma, & inſignia familiæ pa-
ternæ,non maternæ portare debere.
Equidem Ægyptij teſte Diodoro *lib.*2. ſolùm 41
putabant patrem eſſe generis authorem , matrem
nutrimentum , & locum tantum infanti præbere:
alia plura omnino videnda congerunt etiam ex
antiquitate Anton.Pichard.*dict.tr.de nob.commun.*
*ex n.*84.85.86. cum aliis vſque ad finẽ, D.Th.*in* 4.
*diſt.*36.*q.vnic.dict.art.*4.*in corp.* & Thom. Sanch.
*dict.lib.*7.*de matr.diſp.*24.*ex n.*1.cum Greg.Lopez,
Auendaño,Couar.Villapand.Perez,Tello,& aliis.
Et in tantum ſic proſequuntur multi , vt ſibi 42
perſuadeant,nec ſtatuto,nec conſuetudine induci
eſſe,vt filius quoad nobilitatem ſequatur conditio-
nem matris,inter quos Bart. *in l. exemplo n.*2. *cod.*
*de Decurion.lib.*10.*ibi* Angel.Guillielm.Benedict.*in*
*c.Raynucius in princ.n.*15.*de teſtam.* Ioan.Lupus *in*
Rub.de donat.inter virum,& vxor.§.32.*n.*4. & alij
multi,quos refert Tyraquel.*de nob.dict.c.*18. *n.*22.
ſed quia alij contra teneant, ideo de hoc puncto,
infra *ſub q.ſeq* dum ago de dubio,an conſuetudi-
ne legitimè præſcripta alicubi filius , non matris,
ſed patris ſequatur conditionem quoad ſtatum.
Nec obſtant in contrarium adducta non pri- 43
mum dictũ,quod ordo clericalis ſit dignitas, quia
illa argumentatio huic dicto non adaptatur : nam
aliud eſt dicere , vt talis ordo ſit dignitas aliud in-
quam dicere quod filius ſequatur patris conditio-
nem quoad dignitatem,cum vt diximus *ſup.in tit.*
de filiis Presbyt. iam tunc Sacerdotis filius ex alio
capite ordinari nequit , qui nec ad honores patris
admittitur ex *ibi* dictis.
Et minus implicant aliæ leges codicis adductæ 44
in princ.huius verſ.*ad ſecundam* , quia vt patet ex
illis,vno verbo reſpõdet Pichard. *ſup.n.fin.in fin* &
apparet ex his,quæ dixi *ſub cap.*1. *& Rub.huius tit.*
prædictæ enim loquuntur de filiis natis ex ſeruilis
conditionis mulieribus,vt & ipſe latè in ea *diſp.de*
*nob.*obſeruat. Videbis D.Franc.de Amaya *in d.tit.*
*l.exemplo cod.de Decurion.ex n.*11.& 12.vbi latiſſi-
mè expendit, & *ibi ſub n.*17. 8.& 19. & quæ ego
dico *infr.q.*2.verſ.*ad quartam*,in fine,& verſ.*ob id.*
Non *dict.lex.p.*4.*tit.*15. quæ non loquitur, nec 45
intelligitur , vt explicant *ibi* Gregor. Lopez,verb.
honrras Auend.*in dictionar.*ver.*hijo natural*,Didac.
Perez *in l.*2.*tit.*1.*lib.*4.*ordin.*Th.Sanch. *d.diſp.*24.
*n.*1.*in fin.lib.*7.*de matr.*de nobilitate cõmunicanda
filio naturali, quam conſequitur filius naturalis ex
patre nobili genitus , ſed quoad alios honores.

QVÆSTIO II.

An fœtus ſit liber, ſi tempore, quo mater ſe vendidit,vel à patre venũdata eſt prægnans eſſet ? An Domino promittente ſe manumiſſurum certo tempore ſeruam promiſſione ipſi Ancillæ facta,& non impleta tempore præfixo , fœtus poſt id tempus conceptus ſit liber ? Et quid de Ancilla ſtatu libera , quæ peperit antè conditionis aduentum ? Et an aliqua conſuetudo,ſeu ſtatutum potens ſit,quod filius natus quoad ſtatum,patris, & non matris conditionem ſequatur,aut è contra quoad Dignitates , & honores , vt non patris , ſed matris conditionem.

SVMMARIVM.

1 *Fœtus in vtero conſtitutus eſt matris portio,*

& vnum cum ea reputatur.

2 *Vitulus, vel agnus videtur venditus, vendita matre.*

3 *Mater nequit vendere fœtum.*

4 *Auus nequit nepotem vendere.*

5 *Partus in fauorabilibus reputatur iam natus.*

6 *Conceptus ex matre iam serua facta, nascitur seruus.*

7 *Mater ad pretium participandum vendi passa, facit vt fœtus nascatur seruus post inde conceptus.*

8 *Actio, & obligatio nulla inter Dominum, & seruum ciuilis, scilicet, vt* n.12.

9 *Dominus minimè tenetur fidem datam seruo præstare ciuiliter,*n.12.

10 *Seruus quidquam nec debere potest, nec ipsi deberi.*

11 *Pactum inter Dominum, & seruum de libertate danda in futurum non valet ciuiliter, secus naturaliter, nisi vt* n.22.

12 *Dominus etsi promissione seruo non obligetur ciuiliter, obligatur verò naturaliter.*

13 *Obligatio naturalis cadit in seruum actiuè, & passiuè.*

13 *Seruitus etsi tollit ea, quæ sunt iuris ciuilis relinquit intacta quæ sunt iuris naturalis,* num.15.

15 L.interpositas 13.in fine cod.de transact.

16 *Seruo potest quisquam naturaliter obligari.*

17 *Promissum à Domino in foro conscientiæ seruo debetur.*

18 *Dominus promittens seruo libertatem, si suis nummis redimat, tenetur.*

19 *Pactum inter Dominum, & de libertate, si sua pecunia se redimat, tenetur contra Dominum, vt manumittat illum.*

20 *Libertas Ancillæ à Domino promissa in foro conscientiæ tenet non illico, sed post manumissionem, vt* n. 21. *Et ad quid teneatur Dominus,*n.22.

21 *Filij nati ex ancilla, cui iam erat promissa libertas à Domino ante manumissionem adhuc serui nascuntur.*

13 *Dominus non repetit à seruo quod ei soluit post manumissionem.*

24 *Seruus quod soluit per se, aut per alium; non repetit post manumissionem.*

25 *Seruus promittens aliquid sine licentia Domini naturaliter obligatur.*

26 *Dominus nequit vsurpare à seruo acquisita in casibus, in quibus seruus acquirere potest.*

27 *Seruus num possit retinere, quæ ludo acquirit remissiuè, vel quæ sibi relicta sunt;* numero 28.

28 *Seruus num acquirat quæ parcè viuendo sibi subtraxit, seu si conficit aliquid præter opera præscripta.*

37 *Seruus obligans se, dando fideiussorem, obligat illum.*

31 *Fœtus statu liberæ in tempus, vel conditionem nascitur seruus.*

32 *Libertatis legatum factum ancillæ si tres pepererit quando verificetur.*

33 *Libertas sub conditione relicta, aut sub modo quando intelligatur, & de differentia vtriusque, vt* num.34.

34 *Expressio illius quod tacitè inest nihil operatur.*

35 *Filius vt non matris, sed patris sequatur conditionem statuto, aut consuetudine fiet, & de tione,*n.36.*& è contra vt quoad honores matrem sequatur,*n.37. *qua distinctione expenduntur plures leges,*sub n.38.39.& 40.

36 Cap. licet de coniugio seruorum.

38 L.exemplo 36.l.nati cod.de Decurionib.l.mulier 16. l.ne diutius l.colonos.l.cum scimus cod.de agricolis, & censitis; l.quicumque cod.de re militari,l.possessores cod.de feudis Patrimon.l.1.& 2.cod.in quibus causis coloni, & censiti Dominos, &c. l. cod. Theodosian. de collegiatis nouella Valentiniani de colonis,& vagis tit.9.

39 L.1. cod. de seruis, aut liberis, l.seruis 9.ff. de Decurionib.

AD primam quæstionis partẽ videtur dicendum quod fœtus sit seruus, cum nascatur tempore, quo mater iam est vendita; & quia fœtus in vtero constitutus, est matris portio, ac vnũ cum ea reputetur *ex l.1.§.1.de ventre inspiciendo*, indeque euenire, vt vendita ancilla prægnante, nulla fœtus mentione facta, censeatur venditus cum matre, quasi reputatus vnà, & eadem res, vt multis probat Anton.Gomez.*tom.2.var.c.2.n.*14. & disputat latè Amaya *lib.3.obseruat.c.1.§.2.* dum agit de ea controuersa quæstione, an partus sit pars matris, vbi & per discursum optimè explicat quid dicendum de ancilla deposita commodata pignori data an partus, vt pars matris comprehendatur, latè Carrança *de partu naturali c.2.ex n.*30. 1

Et confirmatur ex eo; quia vendita ancilla vacca, oua, &c. videatur etiam venditus vitulus, agnus vel filius qui est in vtero, vel à matre lactatur, vt resoluunt ex multis Gomez.*supr.*Mantica *de tacitis conuent.lib.4.tit.9.n.*17.Fauian.de Monte *in tr. de emption.& vendit.q.6.princ.n.27.* Valdesius ad Suarez *in l.quoniam in priorib. ampl.3.n.7.* Auilés *in c.1.Prætor.*verb. *mandando* n.10. Narbona latè inferens *ad l.9.tit.10.lib.6.recop.glossa 7.per totam,* D.Salgado *de protect. p.4.c.10. n.*103. Hermosill. *in l.30.tit.5 p.5.glossa 1.n.7.*Azeued.*in l.34.tit.18. lib.9.recop.*& ad propositum quod non iure status materni redigatur in seruitutem. 2

Tamen ex dictis *supr. q.1.* & vt docent glossa *in l.2.*verbo *vendiderit cod.de patrib. qui filios distraxerunt,* vbi Bald.*n.*3.Salicet.*n.*2.Pinellus multis exornans *in Rub.cod.de bonis matern.p.2. à n.* 20. Thomas Sanchez *de matr.lib.7.disp.24.n.* 16. dicendum est in neutro casu, fœtum esse seruum, sed liberum, quia tempore conceptionis mater fuit libera, nec potius fœtũ à matre vendi, cum filium non habeat in potestate.† Nec etiam Auus possit nepotem vendere, cum hoc priuilegium soli patri concessum sit vt docent Bald. *in dict.l.2.n.3.*Salicetus *n.3.*Montalu.*in l.7.ad finem tit.17.p.4.* † in fauorabilibus quidem reputatur partus iam natus, vt *in l.qui in vtero ff.de statu homin.l.intelligendus ff. de verb.sign.* Nec obstare ait Sanch. fœtum semel vendi cum matre; quia intelligitur quando mater erat ancilla, sicque partus eius conditionem sequens, potuerit cum illa venundari; & ita iuxta hanc sententiam decisum est in Hispania *in l. 6. tit.17.p.4.* 3 4 5

Vnde contraria sententia venit intelligenda, in casu, quo matre effecta serua à patre ob necessitatem vendita, vt permittitur *in dicta l. 2. cod. de patrib.qui filios distrax.& in dicta l.8.p.*filius tunc post seruitutem conceptus, seruus nascatur; quia ex matre verè ancilla ratione legitimæ venditionis effecta, conceptus sit, vt docet glossa *in dicta l.2.* verb.*vendiderit,* vbi Salicet.*num.6.*& docet Tho- 6

mas

mas Sanchez *dicta disp.24.num.* 15. qui eadem ratione ductus.
7 † Idem existimat, si mater se vendat ad participandum pretium, vt permittitur *in l.& seruorum 5.ff. de statu homin. seruatis conditionibus petitus ad eius venditionis Iustitiam*, quas refert *ibi* glossa verb. *venire* (de quibus dixi aliqua *sub cap.3.& in quæst.1. Rub.*) nam filius post venditionem illam in vtero conceptus erit seruus vtpote qui concipiatur ex matre verè ancilla, quæ nullo tempore à conceptione vsque ad partum extiterit libera, nec temporis momento.

8 Ad secundam quæstionis partem videtur dicendum quod cum inter Dominum, & seruum nulla oriatur actio, & obligatio, vt *in l. interpositas 13.in fine, cod.de transact.* ibi: *Nec enim dubij iuris est Dominos cum seruis suis paciscentes ex placitis teneri, atque obligari non posse.*
9 † Vbi Bald.*n.5.* colligit Dominum minimè teneri fidem datam seruo præstare cum inter illos cadat obligatio; deinde quia regula *leg. in personam ff.de reg. iuris*, firmat, vt in personam seruilem nulla cadat obligatio, & de iure Regio *in l.6.tit.11.p.5.* ibi: *Otrosi, deçimos que el señor a su sieruo, ni el a su señor no pueden haçer prometimiento el vno al otro, de manera que se puedan apremiar por aquella promesa, emaguer la fiçiesen, no valdria la obligaçion.*
10 † Non enim quidquam seruus debere potest, nec potest seruo deberi, vt ait textus *in l. nec seruus 42.ff. de peculio.*
11 † Imò glossa *in l.cum testamentum 8.verb.non potuerunt el.1. cod.de iuris, & facti ignorantia*, ait pactum inter Dominum, & seruum de libertate danda in futurum non valeret.

12 Verius tamen est huic dubio distinctione satisfieri: nam si loquamur iuxta iuris ciuilis regulas; rectè procedet doctrina proximè adducta *ex dict. l. in personam cum aliis, & ex l.quod attinet eodem tit. de regul.iuris*; & sic Abbas *in cap. plerique de immunit. Ecclesiar. num.* 11. expressè dixit Dominum promittentem aliquid seruo, non obligari ciuiliter; attento verò naturali iure, quo omnes homines æquales sunt Dominum seruo promittentem obligari patet; sic vt vicissim standum sit contractui, vt explicant DD. *in dicta l. quod attinet, & in l.seruus ff.de action. & obligat. & ex l. si id quod Dominus 64.ff.de cond. indebiti* ibi: *Si id, quod Dominus seruo debuit manumisso soluerit, quamuis existimans ei aliqua teneri actione, repetere non poterit, quia naturale debitum agnouit.*
13 † Vbi glossa in verbo *in conditione*, ait obligationem fuisse seruo in seruitute quæsitam; vbi Bart. summat legem illam, id est *Dominus obligatur seruo naturaliter*, & *num.2.* ait obligationem naturalem cadere in seruum actiuè, & passiuè.
14 † Quia vt ait Diana *p.7.tract.7.de seruis res.24.in fine*, vt etsi seruitus tollat ea, quæ sunt iuris ciuilis, relinqui tamen inuiolata ea, quæ sunt iuris naturalis iuxta *§.sed naturalia instit.de iure naturali, gent. & ciuil.* & sic rectè Baldus *in cap. cum contingat de iureiur.num.30. conclus.2.*
15 † Explicat textum *in l.interpositas*, quæ decidit obligationem non acquiri seruo de ciuili, secus de naturali, & patet textu *in l.non solùm 50.§.si ignorante ff.de peculio*; ibi: *An debitor, vel si seruus Domino, vel Domino seruus intelligatur, ex causa ciuili computandum est*, vbi textus supponit posse esse debitum Domini ad seruum, vbi glossa *ex causa ciuili*, explicat, id est quæ causa obligaret ciuiliter vnum liberum alteri libero, eadem seruum Domino, & è contra obligat: seruus enim naturaliter obligatur, *l.naturaliter ff.de cond.indebiti l.5.tit.22.p.5.* † Et 16
Anton. *in dicto cap. quia plerique de immunit. Ecclesiar. num.5.* ait seruo posse quempiam naturaliter obligari, cum consensum habeat, videndi Decius *in dict. Reg. in personam de reg. iuris* † Ioan. 17
de Molina *in different. iuris interni, & externi different.* 18. vbi ait promissum à Domino in foro conscientiæ deberi seruo, Molina *de Iust. & iure, tract.2 disp. 38. §. primus est*, Ludouicus Lopez *lib.2.de contract.c.40. paulo post §.an autem*, Diana *dicta res.24.in fine*, vbi dicit, vt in conscientiæ foro, tàm ipsi serui, quàm illi, qui cum illis contrahunt, siue sint Domini, siue extranei, ad obseruationem contractus teneantur.

Quare in proposito nostri dubij, dicendum est, vt Dominus promittens seruo libertatem, si nummis se redimat, teneatur, vt dixit textus *in l. is qui 4. ff. de manumis. testamento in princip.* vbi DD. vel si seruus promisit Domino pecuniam pro libertate, nam tunc conceditur actio aduersùs illum, *l.promissæ eod. an seruus pro suo proprio.* 18

Eodem etiam modo, si pactum fuit inter seruum, & Dominum, vt pro certa pecunia illum manumitteret, & seruus soluit pecuniam, habet enim seruus actionem contra Dominum, vt se manumittat, *l.1.§.serues ff. de officio Præf. Vrbium, l. vir ff. de iudiciis*, Diana *vbi supra in fine princip. dict. res.24.* Thomas Sanchez *dict. lib.7.de matrim. disp 24. in fine.* 19
† Vbi postquam plura de obligatione naturali inter Dominum, & seruum ex illis concludit in foro conscientiæ libertatem ancillæ à Domino promissam deberi. 20
† Sed quia tantùm est promissio antequam manumittat, non erit libera serua, ac proinde quod nec filij eo tempore nati; at teneri Dominum dicit ratione damni emergentis ex fidei violatione, donare libertatem illius filiis; quia in hoc damnum illatum est matri, & proli. 21
† Et sic *sub num. 21. in fine*, postquam retulit ex dicta glossa *leg. cum testame. tum cod.de iuris, & facti ignor.* pactum inter seruum, & Dominum de libertate danda in futurum non valere dixit, tamen procedere iuxta doctrinam Bart. *ibi n.5.* & Alex. *in dicta l. interpositas*, nisi libertas esset naturaliter debita seruo; ibi tamen promissionem non valere, cum nullo modo sit debita; & iterum Diana aliqua ex dictis repetens cum Sanchez, firmat, vt non sit libera serua; quia tantùm est promissio; & sic nec liberi nascantur filij eo tempore nati; licet teneatur Dominus ratione damni emergentis ex fidei violatione donare libertatem illis ancillæ filiis. 22

Itaque licet vt proximè dictum est ancilla illico libera non fiat, dum promissio non adimpletur negari non potest naturaliter Dominum manere obligatũ donec cum effectu libertatem ei præstet; quia etsi seruo Dominus aliquid debebat idque soluit postquam fuit manumissus non conceditur Domino repetitio: nam soluit id, ad quod naturaliter obligatus erat. 23
† Et eodem modo si quis nomine serui, vel ipse post manumissionem soluat non concedatur repetitio, nec tenetur fideiussor pro seruo soluere *ex dict. l. naturaliter ff. de cond. indebiti*, vt docent Filliucius *tom.2. tract.33. c.3. n.50. & 51.* 24
† Sanch. *in opusculo cum aliis tom.1. lib.1.c.1.dub.2.* vbi firmat quod seruus sine licentia Domini promittens aliquid, vel aliter contrahens, obligatur naturaliter, & in foro conscientiæ, Diana *vbi supra* hinc fieri dicit, quod in omnibus casibus, in quibus liber homo teneretur naturaliter, & ciuiliter, tenetur seruus naturaliter. 25

A a 3 Vnde

26 Vnde rectè infertur cum Molina *dicto tom. 2. de Iust.tract.2.disp.*38.*vers. primus est*, Ludouico Lopez *dict.lib.2.de contract.cap.*40.*post dist.* 5. *an autem*, Sanchez *vbi supra dict.disp.*24.*in fine lib.*7. *de matrim.* vt inter casus, in quibus seruo possidere proprium fas est hunc si Dominus cũ seruo pactum ineat, vt singulis diebus, aut hebdomadibus, mensibus, vel annis certam summam ei persoluat, reliqua sibi retineat, teneatur tunc Dominus stare contractui, nec valeat vsurpare quæ sibi seruus eo modo comparauit, & pro hoc faciunt plura, quæ idem Diana ex multis Doctoribus plenè tractat *dict.tract.*7.*p.*7.*de seruis res.*30.

27 † Vbi seruus an possit retinere quæ ludo acquirit de quo Cardinalis Lugo *de Iust. tom.* 1. *disput.* 3. *sect.*3.*num.*50. Fagundez *in Decalog. tom.*1. *lib.* 7. *cap.*12.*num.*6. Salas *tract.de ludo dubio* 20.*num.*3. Molina *dict.disp.*38. Machadus *tomo* 2. *lib.*6. *p.*7.

28 *tract.*13. *docum.*6. *num.*1. † Et an serui possint retinere ea, quæ ipsis relicta sunt in legato, vel testamento, de quo Azorius, & cum eo Megala *in p.*2.*lib.*2.*quæst.*2.*num.*17.*cap.*19. Diana *dicta p.*7. *tract.*7.*res.*31. Machadus *tom.*2.*lib.*6.*p.*8.*dict.tr.*13. *docum.*5.*num.*9. Fagundez *in precept.tom.*2. *lib.*7. *cap.*12. *num.*4. Cardinalis Lugo *de Iustit. tomo* 1. *disp.*3.*sect.*3. *num.* 55. & 59. Sanchez *in opusculo tom.* 1. *lib.* 1. *cap.*1. *dub.*2. *num.*7. Molina *dicta disp.*38. Trullench.*in Decalog.tom.*2.*dubio* 4. *n.* 3.

29 & alij. † Et de illis quæstionibus an seruus sibi acquirat quæ parcè viuendo sibi subtrahit, vel si præter opera præscripta aliquid faciat, de qua idem Lugo, Trullench. Machado, Fagundez, Molina, vbi *supra* Diana *supra res.* 32. & in aliis

30 sequentibus cum Fagundez, Lessio, & aliis. † Qui & *in dict.res.*24 resoluit quod si seruus (vt ad propositum redeamus) se obliget dando fideiussorem, tenetur fideiussor naturaliter, & ciuiliter; quia fideiussio potest accedere naturali obligationi. vbi circa quæstionem, de qua diximus in hoc vers. *ad secundam*, commendat legendum Megalam *in* 2. 2. *D. Thomæ libro* 2. *cap.* 5. *quæstione* 4. *à numero* 86.

31 Ad tertiam quæstionis partem quid dicendum de ancilla, quæ statutam, & destinatam habet libertatem in tempus, vel in conditionem, vt post annum, aut si hoc euenerit esto libera, quæ dicitur statu libera iuxta *l.* 1. *de statu liber.* & dicendum est quod si ante illius temporis, aut conditionis aduentum pariat, fœtus sit seruus; quia ipsa interim ancilla est, vt habetur *in l. statu liberum* 9. *ff. de statu liberis*, & *in l. statu libera* 16. *eodem l. cum libertatem ff. de fidei commis. libert.* & faciunt dicta in vers. *ad secundam* vers. *verius*: sic communiter DD. in dictis legibus, & Thomas Sanchez *de matrim. dicto lib.*7.*disp* 24. *num.*18. *in*

32 *princip.* † Qui *num.* 19. ex hoc deducit, & per textum *in l. Arescussa* 13.*ff.de statu homin.* & *leg. seq.* de quibus iam *supra*, quod si quis leget ancillæ libertatem sub ea conditione, si tres peperit filios, & tertio partu duos, aut tres ædat fœtus, quando tres, duo vltimo æditi, sint liberi, & quando duo, vltimus sit liber; eo quod vbi primum æditus est in lucem, impleta fuerit conditio, materque libera manserit, quæ eousque adeo ancilla fuisset concludens, vt fœtus æditus post tertium sit liber, tanquam ex libera ortus, nati verò ante sint serui, quod mater ancilla esset: sic Bartol. & Neuius *ibi*, & alij.

33 Et quia potest quis falli, nùm libertas sit relicta sub conditione, an sub modo quia conditio suspendit, & non impleta vitiat actum, quod secus in modo est; ideò dicetur conditionalis, vt si v.g. iubeo, vt ancilla sit libera, si seruierit decem annis, vel cum seruierit, vel si dederit, aut cum dederit decem aureos, modalis erit, vt si v.g. Dominus dicat lego libertatem ancillæ; dummodo ministet decem annis, vel soluat decem aureos. Etenim relicta sub modo libertas statim competit quia adiicitur actui perfecto sed relicta sub conditione non inquam ex dictis in vers. *ad tertiam*, hic; quia adiicitur actui imperfecto; sicque conditio sit suspendens libertatem: ita DD. per textum *in l. Thais.*41.*in princip.ff.de fidei commis. libert.* vbi dicitur legatam libertatem sub forma sequenti, *cum heredi meo seruieris annis* 10. post id tempus comparari, expressè Thomas Sanchez *sub dicto num.*18.*in fine*, qui cùm infinitis *lib.* 3. *de matrim. disp.*33. explicat differentiam inter modum, & conditionem, de qua & ego latissimè *in cap. verum de condit. appositis*, expressa enim quæ de iure requiruntur, non sunt conditio sed statim obligatio procedit. † Vt si v.g. collator 34 dixisset confero tibi beneficium si fueris idoneus, quia iure communi inerat, nihil enim prorsus operatur expressio eius quod tacitè inest *ex cap. significasti de elect.l.*3.*ff.de leg.*1. *l. conditiones quæ extrinsecus ff. de condit.* & *demonstrationib.* est enim forma illa conferendi beneficium modalis, & communis forma; at si dixisset Pontifex committo tibi, vt des beneficium Petro, si per solertem indaginem inueneris idoneum, esse conditionalem, probat Sanchez, alia exempla referens *dicto lib.*3.*de matrim. dict. disput.*33.*sub dict.num.*3. quia hæc est limitatus modus scientiæ; & sic noua forma præter de iure communi requitam.

Ad quartam quæstionis partem de consuetudine, siue statuto, respondetur, vt valeat consuetudo, aut statutum, quod alicubi filius, non matris, sed patris conditionem sequatur quoad status conditionem, vel quod vtriusque parentis seruitutem sequatur; itavt si, vel solus pater seruus sit, proles seruituti subdatur, vel ad id desiderari vtrumque parentem esse mancipium: sic docent Ioannes Andreas *in cap.*1. *numer.*7. *de coniug.seruor.* vbi Abbas *num.*2. Ancharran.2. Alex. de Neuo *num.*2. Cardinalis *in opposit.* 2. Syluester verb.*matrimonium num.*8.*quæst.*2.*dicto* 8. Lancellotus *in tit. Iuris Canonic.lib.*2.*tit.de nupt.*§.*si quis tamen*, verb.*leges*, Molina *de Iust. disp.*37. *tr.*2. *ad finem*, Burrius *in dicto cap. licet de coniug.seruorum num.*3. & *ibi* Barbosa *num.*2. Thomas Sanch. *de matrim. dict. disp.* 24. *lib.*7. *num.*9. dicens non esse audiendum Hostiensem qui *in dicto cap. licèt*, dixit eam consuetudinem, tanquam abusum esse reiiciendam atque ea non obstante, filios sequi conditionem matris. 35

Et ratio huius resolutionis patet, cum tota 36 dispositio nostri textus, aliorum de quibus iam dixi *sub quæst.*1. *hic à num.* 1. vt partus nempè sequatur conditionem matris, sit ex iure humano, contra quod potest præualere consuetudo per illa, dixi *supra in cap fin.de consuet* ac probatur *ex dict. cap. licet de coniug. seruorum*, vbi textus supponit secundum leges prouinciæ cuiusdam fœtum quoad seruitutem consequi conditionem patris, quam non improbat; & ita Bartolus *in l.*1. *n.* 82. vers. *tertio ex prædictis infertur cod. de Dignitatibus lib.* 10. Decius *in cap. nouit de Iudiciis col.* 3. *in noua editione num.*39. vers. & *ad prædicta*, Cassaneus

ſaneus *in Cathalogo gloriæ mundi p.8. conſiderat.* 8. Otalora multos referens *de nobilit.2.p.cap.2. n.7.* Burgos de Paz aliis relatis *in præm. leg. Tauri numer.* 116.
37 † idem in contrario caſu dixerunt, ſcilicet vt in honoribus, & Dignitatibus filius ſequatur matrem. & non patrem; quia nobilitas eſt de iure poſitiuo, quæ poteſt per ſtatutum, & conſuedinem induci: aliter etiam diſtinguit Thomas Sanchez *dict.diſp.24. ſub num.2.* referens ſententiam contrariam ex Bartulo, Guillelmo Benedicto, & Tyraquello, qui *num.22.cap. 18. de nobil.* retulit alios idem Sanchez legendus pro primo caſu *ſupra dict.num.9.in diſp.24.*

38 Et ob id potuit ſuſtineri Antonius Pichard. *in diſput.de nobil.ad l.3.cod.de murilegul.lib.*10.dum exiſtimauerit tutam non eſſe popularem eam diſtinctionem ſtatus, Dignitatis in filiis, cum conſtet aliquando patris, & aliquando matris conditionem ſequi in honoribus, vel in conditione motus authoritate textus *in l.exemplo 36.& ex l. nati 35.cod.de Decurion.* quas latiſſimè explicat *ibi* D. Franc.de Amaya, qui & *à num.*12. id non admittit, eo quod illæ leges, & aliæ loquantur in filio nato ex muliere inquilina, & adſcriptitiæ conditionis, cuius conditio magis eſt ſeruilis, quàm libera, vt *in l.mulier 16.cod.de agricolis, & cenſit l.ne diutius cod.illo tit. l. colonos, l. cum ſcimus eodem; l.quicumque cod.de re milit.eodem lib.l. poſſeſſores cod.de fend.patrim. l.1. & 2. cod. in quibus cauſis coloni cenſiti Dominos acc.poſſeſ. cum tit. ſequenti lege 1. codice Theodoſian. de collegiatis nouella*, Valentinianus *de colonis Vagis tit.* 9. & aliæ leges, quas retuli, *ſupra dicta quæſt.*1. in verſ. *ad ſecundam* in princ. quibus conferunt iſidonius *lib.5. epiſt.*19. cum Valaſco, Ameſcua, Anton. Fab. Ioanne Sauaro *in notis ad ſidon.dict. epiſtol.*19. Amaya inferens; ideo cum mater non ſit ingenua, certum eſſe ventrem debere eius
39 conditionem ſequi. † Etiam ſi pater eſſet Decurio, cuius honorem ſeruus aſſequi non poteſt, vt *in l.1.cod.ſi ſer.aut liber.lib.*10.*l.ſeruus 9.ff. de decurion.*vbi etſi pater eſſet ſeruus dum tamen mater ſit libera, rectè filius deciſio fieri poteſt; ſed hæc non implicant, cum certum ſit ex ſtatuto,& conſuetudine poſſe, vt diximus, effici, quod natus quoad honores ſequatur matris conditionem, & quoad conditionis ſtatum patris, ſi fortè alicubi ſic ſtatutum reperiatur; aut conſuetudine introductum.

40 Et comprobatur ex *dicta l.ne diutius*, & *dict. l.fin.cod de agricol.& cenſitis*,vbi indiſtinctè filius erat adſcriptitius, ſiue ex libera, ſiue ex adſcriptitia naſceretur, vt conſtat ex *nouella* 54. quæ eſt auth. conſtitutionem, quæ eſt adſcriptitio, & libera natos, &c.notauit etiam eleganter Cuiacius *lib.4. obſeruat. cap.* 28. vt ſic non attenderetur quoad adſcriptiorum naturam matris ſtatus, ſed quocumque parente, aut adſcriptitio, & libera, vel è contra natus,eam conditionem ſequatur, de quo videndus eſt Amaya *in dicta l.35.& 36. cod. de Decurion.ſub num.* 16. & 17.vbi dicit ſpeciali fauore agricolationis, id admiſſum, quaſi vt *num.* 18. reſoluit ex multis extra illum caſum regulare eſſe, vt partus ventrem ſequatur quoad ſtatum, & conditionem; & ſic introductum fauore libertatis, cuius gratia plura leguntur ſpecialia, quæ ipſe congerit, *lib.3.obſeruat.cap.7. ex num.*1. ſed vtcumque legas iam vides, quod ſtatuto, & legibus cautum eſt, vt aliquando quoad honores, natus ſequatur matris conditionem, & quoad ſtatum patris; & ſic mirum non eſſe ita procedere poſſe, cum illa omnia ſint de iure, poſitiuo, quæ vel ſtatuto, aut contraria conſuetudine poſſunt ſæpius, aut aliquando mutari.

QVÆSTIO III.

An natus ex Ancilla commmni, quæ ab aliquo Dominorum manumiſſa eſt, antequam alteri Domino pretium ſibi ſolutum ſit ſuæ partis habita in ipſa Ancilla, liber naſcatur, vel ſit adhuc ſeruituti ſubiectus? Et an libertas tradita Ancillæ ex tempore certo & præfinito; aut pro tali tempore v. g. ad duos annos; vel poſt duos annos, faciat, vt natus liber naſcatur, valeatque ordinari? Et quid de ignorantia ſtatus liberi, nempe eius, cui conceſſa eſt libertas poſt certum tempus comparanda? Et an liberti ad honores admitterentur, ſi ius aureorum annulorum impetrarent, & non antea; ſic vt nec ordinari poſſent, ſeu matrimonio coniungi? Et an ſerui poſſint ſe aliquibus modis redimere à Domino? Heri? vbi de aliis? Et quid dicendum; vbi dubia eſt voluntas teſtatoris ſeruo libertatem legantis?

SVMMARIVM.

1 *Manumiſſione vnius Domini fit illico liber ſeruus duorum, etſi manumittens minimam habeat partem reſpectu aliorum, quibus prius eſt ſatis faciendum intereſſe*, vt n.3. 4.& n.10.

2 *Induciæ conceſſæ à maiori parte creditorum, ſaltim in quantitate, præſtant moram, ſeu quitationem reſpectu aliorum debitori.*

3 *Libertatis fauore non ſtatur iudicio maioris partis.*

4 *Satisfactio præſtanda eſt Domino ſerui; qui illum non manumiſit antequam conſequatur libertatem virtute manumiſſionis vnius ex Dominis.*

5 *Seruitus eſt indiuidua; & ſic nequit aliquis eſſe pro parte ſeruus; & pro parte liber.*

6 *Manumiſſio ab vno ex Dominis eſt magna momẽti ad cogendos cæteros Condominos,vt accipiendo partem pretij, manumiſſus liberi fiat*, & n.40.41.& 42. *vbi de differentia inter Sabinianos, & Proculeianos.*

7 *Miles ſocius, aut paganus commuem ſeruum habens, & manumittens in vltima voluntate, aut inter viuos, adſtringit ſocium, vel vnum, vel plures ad venditionem cota iuxta Iudicis arbitrium*, & n.8.

8 *Socius liberans ſeruum ſocio inuito pretium ſoluit, aut ſolutionem accipere recuſante, deponit pecuniam apud publicas perſonas periculo ſocij.*

9 *Ancilla à quodam ex Condominis manumissa, si pariat antequam pretium Condomino soluatur non liberat prolem à seruitute: explica*, n.11.

10 L.1.ff.de manumissis vindicta.

11 *Libertas concessa v.g. ex certo tempore, vel ad certum tantum tempus distinguitur, vt* n.13. & 14.

13 *Seruus ex tempore manumissus quidquid agit interim est vt seruus.*

14 *Seruus manumissus pro tempore, vel ad certum tempus statim consequitur libertatem, & quidem perpetuam, vt* n. 15. *& declaratione*, n.16.

16 *Libertas semel data nequit remoueri.*

17 *Matrimonium liberi cum ancilla, cui pro certo tempore donata est libertas valet.*

18 *Status liberi ignorantia quid prosit remissiuè.*

19 *Liberti manumissi libertatem consequebantur, sed arcebantur ab honoribus, vt* n. 20. *nisi consequerentur ius aureorum annulorum, vt* n.21.22.25.26.

20 *Lex visselia arcet libertos ab honoribus, & Dignitatibus ac Decurionatibus contra facta plurium Imperatorum.*

21 *Aureorum annulorum ius referebat ingenuitatis imaginem, quod erat omnibus nobilibus Romanis, qui sic distinguebantur à plebe.*

22 *Equites qui referebantur à Principe, annulo aureo donabantur.*

23 *Ius annulorum aureorum manumisso dabatur simul cum consensu Patroni, & quare.*

24 *Seruus ex quo plenam, & semel libertatem consequitur, potest ad ordines ascendere, non sic ad Dignitates saeculares.*

25 *Adscriptitij ideo non ordinantur; quia nondum sunt verè liberi, sed gleba adstricti, nec liberti; quia adhuc suis Dominis praestant obsequia. Aliter si directa, & plenè sint manumissi, vt* n.26.

26 *Liberti ordinari non valent, & quare etiam* num.25.

27 *Serui etsi acquirant, non sibi, sed Dominis; nihilominus habent modos, quibus se valent redimere à seruitute, vt* n.28. 29. 30.31. & 32.

28 *Seruus potest habere sibi relictum alimentorum causa, vel quod Dominus ei permittat habere tanquam suum, aliisue modis*, n.29. 30.31.& 32.

33 *Libertas legata, non acquiritur ante aditam haereditatem, etsi secus contingat in legatis aliarum rerum.*

34 *Libertas data in fraudem creditorum à principio nulla est*, n.35.& 36.

35 *Res alienatae praeter libertatem in fraudem creditorum, reuocantur actione rescissoria Pauliana, Fabiana, siue Caluisiana.*

36 *Verba* nihil agit, *in legibus posita inducunt actum ipso iure nullum.*

37 *Dominus cogitur seruum manumittere; cui per fideicommissum libertas relicta est.*

38 *Seruus, cui libertas relicta erat, si haeres nollet eum manumittere, habebat authoritatem perducendi eum ad Praetorem, vt cogeret haeredem manumittere, vel adhibito Consilio, si qua dubietas oriretur, vt numero* 39.

39 L. si legato seruo 11. ff. de manumissis testamento.

40 *Libertatis fauor amplectendus, quoties oritur dubium super ea*, n.41.& 24.

42 *Libertas naturalis est longè melior seruitutis iugo, & fauorabilior.*

AD primam quaestionis partem videtur respondendum, vt ex manumissione vnius Domini, etsi plurimi alij sint Domini, illico maneat Ancilla omnino libera propter rationes adductas de libertatis fauore, *supra quaest.1. & ex* §.1.*inst.de ingenuis*, cum vulgatis. † Et patet argumentum ex causa minus priuilegiata nempè inquitatione, seu mora indulgenda ab aliquo ex creditoribus qui respectu aliorum maiorum quātitatem, ac summā habet pro suo credito contra debitorem: nam si iste inducias praestet facit supersederi in executione, & litigio aliorum iuxta quae breuiter dixi *infra in cap. fin. de foro comp. q. fin.sub* §. 4. *ex num.* 5. *ad finem.* † Et in terminis nostri dubij probatur *ex l.1.ad finem cod. de communi seruorum manumis.* vers. *etsi plures*, vbi fauore libertatis, non statur iudicio maioris partis contra, *leg.& suum, & l.minorem ff.de pactis, & notat glossa in l.1. in princip.* verb. *vnum*, & *ibi*, Salicetus, *num.*1.illius tituli; sic vt notant, etiam DD. procedere, etsi quantamcumque partem alij habeant & manumittens minimam, vt colligitur expressè *ex dicta l.1.in princ.*ibi, *quantamcumque*, vbi Bald. *n.* 2. inde colligens casum in quo minimum trahit ad se maximum. 1 2 3

At quantumuis dicta doctrina sit vera, ac maior pars Dominorum teneatur ad manumissionem integram ancillae, siue seruo praestandam, sed non antequam sibimet ipso satisfactum fuerat de ea parte pretij correspectiua quam quilibet in seruo, seu ancilla ab alio manumissis habuerit, vt colligitur ex adductis *quaest.1.praeced.* vbi dictum est libertatem conditionatam non competere nisi in conditione impleta item expressè *ex dict.l.1.cod. de communi seruo manumit.* vers. *his itaque*, vbi quod ancilla minimè consequitur libertatem donec id pretium soluatur alteri Domino partis, quam habebat: sic etiam glossa, *ibi* verbo *necessitatem*, Salicetus *num.*1. vers. *sed glossa hoc dubitet.* 4

Et confirmatur clarius *ex l.eiusdem tituli*, ibi: *Fiat itaque liber ex parte quidem testatoris*, vbi glossa, verbo *fiat*, dicit futurum tempus significari, atque ita comparendam libertatem praestito prius pretio, & magis apertè patet de iure Regio *in l.2. tit.22. p.4.* ibi: *Edende en adelante sera libre*, vbi Gregorius Lopez dicit antea non comparari libertatem, & communiter DD. ex ea ratione, quia, cum seruitus sit indiuidua, non potest quispiam pro parte liber esse, & pro parte seruus, vt probat glossa *in dicta l.2.* verb. *ex parte ex l. duobus ff.de liberali causa, l.cum filius ff. de leg.* 2. *& l.iudicare ff. de except. rei iudicatae*; & sic quia antea erat in totum serua, nec sola vnius manumissio sufficeret ad integram libertatem eo quod diuidua non sit recte euenire docet ex communi, Sanchez, vt nisi soluto pretio partis, quam alter Dominus non manumittens habens, nondum seruus, aut ancilla, consequatur libertatem in praeiudicium tertij, & cum eius iactura. 5

Quod si replices dicendo manumissionem ab vno ex Dominis factam nihilo deseruire v: amque esse nihilominus dicendum est, esse magni 6

momenti

momenti cum operetur, vt serua offerente, partem pretij; quam in ipsa possident alij Domini, cogatur ipsi recipere illud pretium, & hoc fauore libertatis contra leges, nec emere regulam. *cod. de iure deliberandi, l. inuitum cod. de contrahenda emptione*; sic vt maneat omnino libera, vt habetur expressum in *dicta l. 1. in princip. dict.* vers. *his itaque cod. de communi seruo manumiss. & dict. l. 2. tit. 22. p. 4.* optimè Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 24. num.* 17. vbi resoluit, & id verum haberi, quamvis serua, vel seruus sint plurimorum Dominorum, & vnus solus manumittat, eo quod cæteri debent cogi pretium recipere suarum partium, vt expressè habetur, *in dicta l. 2.* vers. *etsi plures*, dicens hoc esse fauore libertatis, vt non stetur iudicio maioris partis contra leges adductas sub *n. 1. ff. de pactis.*

7 Igitur vt probant DD. *in dicta l. 1. cod. de communi seruo manumiss.*, per textum *ibi*, socius miles, aut paganus communem seruum, aut in vltima voluntate, aut per actum inter viuos manumittens adstringit socium, vel vnum, vel plures ad venditionem quotæ; ita vt vbi de pretio non conueniunt, iudex arbitretur, vt dicunt, *ibi*, Salice-
8 tus, & Sebastianus Næuius. † Et Baldus addit quod socius liberans seruum, socio inuito, prætium soluit, aut eo solutionem accipere recusante, deponit pecuniam apud publicas personas periculo socij, qui *& ibi*, *in §. sed alia constitutio, iunctis §§. ad finem*, & Næuius, *ibi*, addunt mentionem pretij incerti, intelligi arbitrio iudicis; & quod fauore libertatis tam emere, quam vendere quis cogitur.

Et confirmatur, quia in tantum procedit, nam etsi non Dominus manumittens, aut ipsa ancilla manumissa, vel seruus manumissus offerant pretium partis Domino nō manumittenti, sed quidam alius tertius offerat pretium partis ei, aut aliis Dominis, cogentur ipsi recipere; quod quidem, & optimè intelligit Gregor. *per dict. l. 2. tit. 22. part. 4.* verbo *otro alguno*, quando ille tertius ad id emit illam partem, vt ancilla illa consequatur libertatem; quia hæc est mens ipsius legis Regiæ, &
9 *dict. l. 1. cod. communia de manum.* † Sequitur idem Sanchez *dict. num.* 17. in fine concludens, vt proles habita ex ancilla à quodam ex Dominis manumissa, antequam soluatur, aliis pretium suarum partium, nascatur seruilis conditionis, tanquam habita ex verè ancillà; quod si tamen ante partum, breui momento soluatur pretium, tunc quidem soboles libera fit; quia vt diximus latè, *hic sub q. 1.* iam illo momento mater erat libera ante natiuitatem.

10 Et amplius hæc Doctrina vera est, vt procedat etsi aliquis ex Dominis, cui pars pretij soluenda est, minor sit; quia quamvis textus *in l. 1. ff. de manumissis vindicta*, interdicat minori absque decreto manumittere, de quo dixi *sub n. 3.* quia cum textus *in dicta l. 1. cod. de communi seruo manumiss.* & alij adducti indistinctè loquantur, sequitur vt solùm soluta parte pretij non manumittenti, aut deposita, vt dictum est, competat manumissæ Ancillæ libertas, aut seruo, vt docent glossa, & DD. *in dicta l. 1.* verbo *imputent*, ibi Salicetus *in fine princip.* Albericus *num. 2.* vers. *item quærit*, glossa, vbi reddit rationem; quia venditio fit hîc authoritate legis, vbi non est opus decreto etiam in rebus minoris, vt *in l. 2. & 3. ff. de rebus eorum*, docent Bald. *ibi num. 2.* Gregor. Lopez *in dicta l. 2. partita*, verb. *venderi*, & alij.

Quod si dubites, nùm liberetur ancilla ab vno 11
Domino manumissa, si nec manumittens, aut alius tertius partem pretij non manumittenti soluat? Et pro affirmatiua resolues ex dictis *infra hic* vers. *ad vltimam*; quamvis prima facie videatur negandum; eo quod Ancilla, vel seruus pro eo tempore nihil proprium habeant ex cognita iurisprudentia, de qua iam diximus in hoc titulo.

Ad secundam quæstionis partem, iunctis hic, 12
quæ dixi *supra quæst. 2.* vers. *ad tertiam*, de libertate sub conditione, & de statu libera, per *ibi* dicta videtur negatiuè respondendum. Sed vt clarius rem hanc explicemus distinguendum est inter libertatem concessam v.g. ex certo tempore, veluti ab hic duobus annis, aut si concedatur vsque ad certum tantùm tempus, quo scilicet transacto, manumissus reincidat in pristinam seruitutem, † 13
& quoad primam partem dicendum est iuxta dicta in relato vers. *ad tertiam dictæ quæst. 2.* vt manere sic ex tempore manumissus dum aduenit tempus à manumissore assignatum, seruus taliter, vt quidquid interim agit, agat, vt seruus; indeque euenire vt non possit ad ordines promoueri, nec Domicilium mutare, & nec possit liberè tradere potestatem sui corporis: sic docent Suplem. Gabriel *in 4. dist. 36. quæst. 1. art. 3. dubio 2* Sotus *in 4. dist. 35. quæst. vnica à col. 4. vers. ad hæc*, Ledesma *p. 2. quæst. 54. art. 1. ad finem man. 1. tom. 2. in 2. edit. cap. 223. num. 3.* Vega *tom. 2. summæ cap. 34. casu 67. §. nota quæcumque*, Thomas Sanchez benè disputans etsi aliquantulum obscurè *lib. 7. de matrim. disp. 19. num. 3. & 4* qui id probat ex textu *in l. si. in liberum ff. de statu homin.* dum Consultus *ibi* docet quod medio tempore illo seruus est: etenim vt ait Consultus *in l. 12. de manumiss. testam.* conditionalis libertas à seruo ante implementum conditionis, frustra petitur, vt explicat Cujacius *lib. 3. obseruat. cap. 22.*

Aliud enim esse, dicendum est, quando pro 14
tempore determinato, vel ad certum tempus manumissus est seruus; itavt illo transacto, recedit in pristinam seruitutem, quia tunc ab ipso manumissionis initio, seruus consequitur libertatem talem nempe vt perpetuò duret; eo quod optimo iure illa temporis assignatio parui pendeat; non enim hoc modo libertas seruis relinqui permittitur. † Imò potius si à manumissore relinquatur, 15
debet nihilominus perpetuò durare, vt expressè habetur *in l. libertas 31. aliàs 32. iuncta l. ideò 34. ff. de manumissis testam.* ibi: *Libertas ad tempus dari non potest; ideoque si ita scriptum fuerit, stichus vsque ad annos decem liber esto, temporis adiectio superuacua est*, vbi glossæ verb. *libertas*, valere concessionem libertatis, adiecto tempore, & *in dicta l. ideò* verbo *superuacua est*, illam temporis adiectionem superuacuam esse dicunt, libertatem suum effectum sortientem, & probant etiam DD. per textum *in l. libertas ad tempus 34. & glossam 8.* *eiusdem tituli*, Sebastian. Næuius *ibi, & l. actus legitimi ff. de hæredib. instit.* vbi Maynard. *ff. de regul. iuris.*

Et omnium ratio est, vt iam etiam diximus; 16
quia libertas semel data reuocari non potest *l. etsi sine dolo §. quod Papinianus ff. de minorib.* vbi minor beneficium restitutionis impetrans hæreditatis à se repudiatæ, aduersùs seruum in ea substitutum auferet quidem hæreditatem, & manebit in perpetuum, quamvis libertatem non directè assequutus sit, sed accessoriè; eo quod hæres substitutus

tus

rus cuius nullam aliam dicit rationem Thomas Sanchez *dict.lib.7 de matrim. sub dicto num.3. circa finem*, nisi quia libertas semel concessa, reuocari
17 non possit. † Post alia concludens contra Sotum, & alios valere matrimonium liberi cum ancilla, cui pro certo tempore donata est libertas; quia ancilla illa est iam perpetuò libera, & ego ex dictis *hic* in vers. *ad secundam*, è contra per dicta proximè in vers. *aliud*, vt quod manumissus pro tempore, possit illico ordinari, cum iam sit in perpetuum liber. Alia videnda in confirmationem tradit idem Sanchez *sub dict. n.3.*

18 Ad tertiam quæstionis partem de ignorantia status liberi, nempè eius, cui concessa est libertas post certum tempus comparanda, nihilominus repeto, etsi idem Sanchez abundè expendat distinguens *dict. disp.19. num.4.* & alia ex Sylvestro, & Angelo repetat *sub dict. num.3.* cum satis ex proximè dictis in vers. *ad secundam*, declarentur iuxta iam propositam distinctionem.

19 Ad quartam quæstionis partem, an liberti ad honores admitterentur? Et quia non negando, quod liberti manumissi, ciuitatem Romanam consequerentur, vt *in §.1. inst. de libertin.* ciuiumque fruerentur priuilegiis, sed quia multa, quæ ingenuis, licebant, ipsi non consequebantur, vt aduertit Demster. ad Rosin. *lib.1. antiq. cap.20.* & plerumque Principes contrarium, vel permiserunt, vel introduxerunt, prout apud eos gratia valebat
20 vel libido persuaserat. † Idcoque lata fuerit lex visellia, cuius meminit *l. 1. cod. si seru. aut libert. lib.10.* quæ libertos ab honoribus, & dignitatibus arcet, vt *in l. vnica cod. ad visell. l. 1. cod. quando ciuilis actio, l. vnica cod. Theodos. victum ciuiliter agere*, Vlpian. *in fragment. tit.3. §. penult.* qua libertini prohibebantur honores consequi, Decurionatus, & quascumque Dignitates; quoniam etsi iam libertatem haberent, adhuc tamen dedecori erat Reipublicæ, vt qui ex fæce seruitutis deducti essent. & patronis tenebantur obedientiam præstare honores capesserent, & tali dedecore dignitatem Curiæ violarent, cum variis de causis in seruitutem redigi possent iuxta multa, quæ congerunt videnda Menochius *de arbit. casu 402.* Amaya *in dicta l. 1. cod. si seru. aut libert.* omninò legendus, vbi *ex num.40.* ab origine expendit rationē quare dicta lex visellia persequuta est libertinæ conditionis homines, ne honores, & dignitates auderent attentare contra plurium Imperatorum, quos enumerat ex bonis authoribus facta, qui libertos ad fastigia Reipublicæ subleuauerūt, & aliorum, vt Claudij, & Neronis, vt apud Sueton. in Claud. *cap.24.* & de Nerone *cap. 15.* qui in Senatum non admiserunt; nec enim ad militiam possent liberti vocari teste Appiano *lib. 1. de bell. ciuic.*

21 Ex his ad propositum nostri tituli, & textus item, & ex dictis *supra sub quæst. 1. Rubricæ, & sub cap.1.* potest etiam dici dictos libertos nec ordinari posse, cum hoc esset ad fastigium Dignitatis Sacerdotalis admittendo in dedecus tanti ordinis operari. Quare videtur dicendum, vt quemadmodum ad hoc vt Romanorum legibus requirebatur ad auferendam incapacitatem in dictis libertis, quod impetrarent ius aureorum annulorum quod ingenuitatis imaginem referebant, vt patet ex *l. 2. cod. de iure aureor. annul.* cuius vsus communis erat omnibus nobilibus Romanis, vt apparet ex Liuio *lib.9.* Senatoribus scilicet, & patritiis, & equitibus postea, vt sic distinguerentur à plebe Plin. *lib.35. cap.1.* Diodor. *lib.48.* † Ita vt 22
iam eius ordinis fuisset insigne, sic quæ in equites, qui à Principe referebantur, annulo aureo donabantur, Alexand. ab Alex. *lib.2. genial. cap.29.* plura congerens Amaya *in dict. l. 1. cod. si seru. vel libert. ex num. 46.* † Qui & *num. 50.* cum Conano, 23
Cujacio, Osualdo, Hotomen. Brisonio, Iusto Lypsio, & aliis probans ius istud annulorum aureorum à Principe manumissis concedi ait simul cum consensu Patroni, non alias, quod ea res multùm iuris patronatus detraheret *ex l. 3. ff. de iure aur. annul.* quo pacto ad honores, & plublica munera, tanquam si verè fuisset ingenuus, admitti libertum sine pœna dictæ legis Visselliæ, fruique splendore eius ordinis, & dignitate, etsi tale ius nihil operaretur quoad læsionem iuris patronatus, vel si à Principe natalibus manumissus, libertus restitueretur id est ad eam conditionem reduceretur, quo erat suo natali die, siue ad natales, quo erant homines, si seruitus non esset introducta, & hoc cum consensu Patroni, de qua ratione & eius effectibus cum aliis multis idem D. Franc. de Amaya *in dicta l. 1. ex num. 51. vsque ad finem*, vbi *ex num. 54.* agit de illo, qui non suæ pristinæ ingenuitati vult restitui, sed cum verè seruus fuerit iam manumissus, restitui velit ad eam ingenuitatem, quam omnes ingenui solent habere, vt *in l. 2. & 3. ff. de natal. rest.*

Quare omissis aliis ex vetusta loquutione anti- 24
quorum de hac re, quæ iuxta tractationem nostri tituli, & textus, non sic subdistinguntur dicendum existimamus, vt ex quo seruus plenam, & semel libertatem consequitur, possit ad omnes ordines ascendere, cum leges Ecclesiæ non sic eo rigore, ac leges, secus quoad dignitates sæculares quæ impedimento sunt manumissis, vt colligitur ex dictis hic & *in dicto cap.1.* † Quia etsi adscri- 25
ptij non ordinentur, de quibus dictum est non esse in vsu, id tamen euenit; quia nondum verè liberi sunt, sed glebæ adstricti, vt supra dixi *in dicto cap. 1.* sub vers. *ad primam*, in fine, & *alibi hoc tit.* & idem de libertis, qui adhuc obsequia Dominis suis præstant. † Tamen si directè manu- 26
missi fuerint, & plene, iam tunc ordinari permittuntur, & præcipue, quia vt dictuum est *in cap.1.* & aliis huius tituli seruorum adscriptionem originariorum nomen ablatum est, & hoc potius si consideretur dictum ex vers. *ad quartam*, de plenitudine libertatis, quam semel manumissus consequitur irreuocabilem.

Ad vltimam quæstionis partem breuiter sup- 27
positis modis, quibus libertas seruo competit scriptis *sub dicta quæst. 1.* Rubricæ, & *sub quæst. 2. c. 3.* & ex aliis. Nunc breuiter respondeo, quod etsi serui Dominis acquirant non sibi, *l. quemadmodum 46. ff. de iure dot. l. placet 78. ff. de acquirenda haeredit. l. qui liberis 7. §. hac verba ff. de vulgari, l. acquiritur 10. l. etiam inuitis 32. ff. de acquirendo rerum Domin. l. 2. §. Celsus cum aliis ibidem ff. de vsu cap. pro emptore, l. seruus vetante 62. ff. de verb. obligat. §. in potestate instit. de his, qui sunt sui §. si quis aliis de inutilibus stipulat. §. item vobis per quas personas l. 9. tit. 21. p. 4. l. 7. tit. 11. p. 5.* nihilominus competunt illis nonnulli modi, quibus se valent redimere à seruitute.

Et ratio est; quia sicut de iure competit illis 28
aliquid proprium habere causa alimentorum sibi relictum, *l. seruos 17. ff. de alimentis legatis, l. quidem 5. §. illo cod. de necessariis seruis*, limitando in hoc textum *in l. seruis 4. de legatis*, sic si Dominus

seruo

seruo concedit aliquid vt habeat tanquam suum. † Vel si ex aliena pecunia, vt puta si ro-
30 gatu ipsius, ipsum alius redimat. † Vel si ipse seruus pecuniam ab aliquo donatam accipiat ea conditione, vt redimat se, aut si alio inter viuos, aut testamento, sponte sua aliquid relinquat hæredi, vel legatario libero ea conditione, vt seruum titij stichum redimat: ita Diana *p.7.tract.7.res.43.* Azorius *tom.2.lib.2.instit.moral.cap.36.q.2.* & alij dicentes, vt cum hoc modo se redimit seruus, non datur ei pecunia, sed Domino, à quo seruus emitur, vt fiat liber.

31 Deinde & aliis modis se redimere potest, nummis scilicet ab alio acceptis, ea conditione, vt eos illi postea restituat manumissus, & liber effectus.

32 † Item siue ex peculio, quod ad venditorem pertinet, siue ex aduentitio lucro, siue etiam amici beneficio, vel liberalitate, vel rogante eo, vel repromittente, vel se delegante, vel in se recipiente redemptus sit ex *l. is qui ff. de manumis.* vbi D.D. sic relati, Diana, & Azor. addentes satis esse, quod is qui emptionis suum nomen accommodauerit, nihil de suo impendit; & quod tunc suis nummis dicatur redimi, quādo accipit mutuos nummos ab aliquo, vt se redimat, & manumissus eos restituit ei, qui dedit mutuos vt illis nummis alius eum redimat, vel vt ipsa seruus se ipsum redimat. Et sic concludunt, vt quia sunt modi, quibus aliquando serui sibi acquirunt, & consequenter dici debere, & seipsum posse redimere.

33 Pro complemento omnium notabis eam esse differentiam inter legatum libertatis à legato aliarum rerum, quod attento iure cummuni, dies libertatis non cedat, nisi ab addita hæreditate, id est seruus, cui libertas legatur, eam minimè consequatur; donec hæres adeat hæreditatem, *l. vnicā §. libertatibus cod. de caducis tollendis*, in legatis aliarum rerum, non sic vt habetur, *in dicta l. vnica § in nouissimo*, & est differentiæ ratio, vt diximus *supra* in vers. *ad secundam*, quod nemine adeunte hæreditatem, corruat attento iure communi omnia relicta in testamento ex *l. nemo 9. cod. de testam. tutela*; sed quia libertas semel relicta reuocari nequit, vt iam *ibi*, diximus (quod secus est in aliis legatis) ideo iure optimo ex communi sententia probat Sanchez, *dicto lib.7. de matrim. disp.19. sub num.3. in fine*, vt sola libertas legata non acquiratur ante additam hæreditatem.

34 Inde infero, vt alienatio aliarum rerum facta in creditorum fraudem, quamvis mero iure valeat, donec reuocetur, *l.1 ff. quæ in fraud. creditor.* ibi, *reuocendo ea*, sed libertas in fraudem creditorum sit nullius momenti, *instit. quibus ex caus.* ibi *nihil agit*, vbi additio marginalis ipso iure esse nullam,
35 alias esset irreuocabilis. † Nam etsi in cæteris rebus reuocandis in fraudem alienatis, rescisoria actione vtendum sit Pauliana, Fabiana, siue Caluisiana, vt per totum, *ff. quæ in fraudem credit.* & *§. item si quis in fraud. instit. quibus ex causis*, *l.17. cum sequenti tit.15. p.5.* sed non sic in libertate, lege Ælia sentia vetante, quæ vt explicant institutarij in *dicto §.1.* & in adductis legibus alij D.D. nulla est ipso iure Pichard. *ibi num.4.* alia ex *num.2.* adducens, Thomas Sanchez *vbi supra dicto n.3.* vbi dicit quod alias esset irrèuocabilis, Ioannes de Platea, & Aretin. quos refert, & sequitur Tyraquel. *in l. §. vnquam*, verbo, *reuertatur n.265. cod.*
36 *de reuocand. donat.* † Quia verba *nihil agit*, quibus vtitur Iustinianus, inducunt actum ipso iure nullum ex *l. is qui hæres 13. ff. de acquirenda hæred. l. si potest 18. eodem*, *l. obligari §. tutores ff. de authorit. tutor.*

Item notandum est secundo, quod si seruo per 37
fideicommissum libertas relicta est, Dominus cogitur seruum manumittere, DD. per textum *in l. l. si legato 11. ff. de manumissis*, vbi fideicommissaria libertas relicta seruo, quem prius testator legauerat, perducit eum ad libertatem, *cap. cum omnes*, vbi Flin. & Panormit. *supra de const.*

Reuardus *de regul. iuris in l. quoties 20.* vbi 38
quod si recusaret eum hæres manumittere, habebat seruum authoritatem perducendi hæredem ad prætorem, eoque perductus Prætoris imperio cogebatur hæres manumittere ex *l.43 ff de action. empti*, & faciunt dicta *supra in hac quæst.* vers. *ad primam*, ibi *igitur*, additque Reuardus id quidem solitum fieri cognitione, si nulla incideret libertatis fideicommissæ dubia interpretatio.

Tametsi quæ huiusmodi oriretur interpreta- 39
tionis difficultas tūc non prætoria cognitione, sed adhibito consilio de libertate per fideicommissum relicta cognosci dicit; quare ait referri ad dubiam libertatis interpretationem, illud, quod sic ad Sabinianum, *lib.7.* scripsit Pomponius: *si Stichus, & Pamphilus decem dederint, liberi sunto*, possit alter quinque dando liber esse, quamuis alter non dederit: sic ex *dicta l.11. de manumis testament.*; & amplius probatur ex *§. cum testamento*, ibi, vbi seruus testamentariam libertatem consequitur, si vnus ex pluribus hæredibus adeat hæreditatem, & probabt Castrensis, Saliceus, & alij per textum, *in l. nemo ff. de bonor. possess. contra tabul. l. vnica §. in nouissimo cod. de caduc. toll.*

Igitur offerens Reuard. quæstionem inter Sa- 40
binianos, & Proculianos in vno quinque offerente, & nihil dante; altero is qui obtulit quinque libertatem consequi possit, an verò necessum esset ambos simul decem offerre, & sic alterum sine altero liberum fieri non potuisse; & ita videretur amplectendum iuxta verborum energiam ex mente testatoris: tamen referendo dicta verba ad fauorem libertatis, vt ea quinque ab vno oblatis competerent, firmat ex Sabino sic definiente: nam quoties dubia interpretatio libertatis est, secundum libertatem respondendum sit per *dict. l. quoties 20.* cum concordantibus, *ff. de regul. iuris*, quæ est desumpta ex eodem illo ad Sabinian. *lib.7.* in quo hanc quæstionem tractatam à Pomponio dicit.

Et sanè ad comprobandum Reuardus addit Sa- 41
binum consueuisse in huiusmodi quæstionibus respicere vt indicat Vlpian. ad Sabinum in sequentibus verbis, *lib. 4. si decem hæredi dare iussus fuerit, hæres etiam per partes accipere fauore libertatis cogendus est*, vt *in l.4. §.6. ff. de statu liber.* vbi Næuius, & alij DD. cur autem prosequitur Reuard. secundùm libertatem, potius quam secundùm seruitutem in dubio pronuncietur? † eam posse 42
esse rationem ait, quod libertas naturalis sit, eoque nemine seruitutis iugo longè melior, & fauorabilior *quodque semper quidquid dubium est, humanitas inclinat in melius*; & sic Senecam scripsisse accipiatur, *lib.11. epistol.* in sequentibus verbis: *reus sententiis paribus absoluitur, & semper quidquid dubium est humanitas inclinat in melius.*

AD

AD TITVLVM ET CAP. VNICO.

De Obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Clerici negotiatores non sunt de foro Ecclesiæ.*

1 VÆQVE possunt ad Rubricam huius textus pertinere disertè sub Rubro litteræ textus continentur; & cum pertineant ad administrationes, quæ abstrahunt ordinandos à receptione ordinum, respectu quarum, dum relictæ non sunt, nec earum rationes dispunctæ, irregulares ordinandi vocentur; & hac de causa valeant hic applicari dicta per Doctores *in cap. fin. de vita, & honest. Cleric.* vbi quod Clerici negotiatores non fruuntur foro Ecclesiæ, vt *in toto titulo, ne Clerici, vel Monacchi sæcularibus negotiis se immisceant, & in tit. de postulando, aliisvè locis* dispersis in toto nostro Iure Canonico, & Conciliis; inde iam pro materia irregularitatis, de qua *in hoc tit.* habetur, leges quæstiones, quæ subsequuntur.

QVÆSTIO I.

Obligati ad ratiocinia, qui reputentur tales, vt ante ea præstita, prohibeantur ordinari? An omnis obligatio ad ratiocinia prohibeat ordines suscipi? Vbi quid si redditis ratiociniis, resultet solùm pecuniarium debitum absque alia lite, vel infamia.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad ratiocinia est irregularis. Et quare, vt exemplificatur ex* n.3.4.5. & 7.

2 *Ratiocinia præstare sunt obnoxij procuratores, executores, actores, curatores, tutores, negotiorum gestores, factores, creditor in pignore debitoris, vsufructuarius, hæres, actor, vniuersitatis sequester, & administrator quilibet, &c.* & n.5.& 6.

3 *Negotiis sæcularibus detentus, quando post ratiocinia reddita, valeat ordinari, &* n.7. 18.& 21.

5 *Thesaurarij, aut depositarij administrationis publicæ, aut æris, tenentur reddere rationem suæ administrationis, & qui gesserunt administrationem alicuius priuatæ personæ,* n.6.& 10.

7 *Ordinari nequit qui, administratione cessante, nondum rationem eius præstitit.*

8 *Irregulares ad ordines, sunt ministri nonnulli Iudiciarij, &* n.9.

10 *Administratores publici solent distingui ab administratoribus priuatis, quoad irregularitatem, vt* n.11. 12. 13. 14. & 15. *vbi qualiter declaretur.*

13 *Administratores, & œconomi Ecclesiarum, pauperum, viduarum, & miserabilium possunt ordinari, vt* num. 14. *& quare,* num.15.

16 *Tutor ordinari poterit, non obstante officio, si ex pietate susceptum ab Episcopo Iudicetur.*

17 *Tutor, curator, aut administrator in minoribus constitutus, si nondum cœpit ratiocinari, non prohibetur ordinari.*

18 *Administratores publici, aut priuati, quorum administratio sui natura prohibet ordines, non tantùm irregulares sunt, officio durante; imo eo expleto, si lites ortæ sint, aut oriri sperentur, alias de facto aliquis eorum promotus, erit dignus depositione, etsi in causa postea vinceret.*

19 *Debitores Reipublicæ, non sunt admittendi ad honores; donec soluant. Et quid ad ordines,* n.20.& 21.

20 *Ordines computantur inter honores publicos.*

21 *Debitores publici aut priuati, finito officio, ac redditis rationibus, possunt ordinari, nisi ex debito lites resultarent, nisi creditor sciens, & consentiens.*

22 L. rescripto ff. de muneribus, & honorib. cap. præcipimus dist. 93. l. iubemus §. seruus cod. de Episcopis, & Clericis.

CVm ergo sit certum ex textu nostro, & *dist.* 53. *cap.* 1. obligatum ad ratiocinia esse irregularem; quia in eo est quoddam vinculum temporale, inhabilem reddens hominem, & valde impeditum, ad Ecclesiastica ministeria; indeque à iure sit reputatum sufficiens impedimentum ad remouendum illum ab ordinatione; ideo rectè Theologi *in* 4. *distinct.* 25. & cum D. Thoma *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiunc.* 2. cum de seruis dixisset subdente in verbis sequentibus, *Et similis est ratio de omnibus, qui sunt aliis obligati, vt ratiociniis detenti, & huiusmodi personæ,* de quo præter ordinarios ex antiquis docent summistæ in verbo *ratiocinium*, Syluester, Angel. Tabiena, Gullielmus Durand. *in speculo iuris lib.* 4. *hoc tit.* Albertus *in suo dictionario,* verb. *obligatus ad ratiocinia,* Campanillus *in diuers. iuris canon. Rub.* 11. *cap.* 9. Salzedus Borgasius, Maiollus, Belletius, Reginald. à Cuña, & alij, quos refert *hic* Barbosa, *& in pastorali p.* 2. *alleg.* 10. *n.* 47. secundùm impress. Lugdunens. & super nostrum titulum, Hostiens. Cassan. Anastas. Germon. Petr. Alfons. de Vasconçelos *in harmonia,* Bartholomeus Carragena, Ioan. Honor. Cyronius, Andeas Valensis, & alij, item Suarez *de censuris disput.* 51. *section.* 3. & alij *infra referendi.* 1

Sed antequam ad speciales casus deueniamus oportet præmittere hominum species, qui propter aliquos casus, & obligationes obnoxij sint reddere. Quibus præmissis descendemus ad illos, qui sub obligatione nostri tituli comprehenduntur, nonnullos numerat Pontifex hic, nempè, *Procuratores, actores, executores, seu curatores pupillorum,* quibus addo tutores honorarios, negotiorum gestores, factores, qui de tutoris, vel curatoris mandato, negocia administrarunt, seruus qui Domini negotia gessit, socius administrans socio, hospitalarius, orphanotrophus, vel executor testamenti, capitulum gerens negotia Episcopatus, 2

sede

negotia gessit, socius administrans socio, hospitalarius, Orphanotrophus, vel executor testamenti, capitulum gerens negotia Episcopatus sede vacante, minor qui alicuius bona administrauit, creditor qui bona sui debitoris ex causa Iudicati possedit, vsufructuarius proprietario, hæres fideicommissariis, legatariis, & creditoribus defuncti actor vniuersitatis sequester, siue publicus, siue priuatus, mater, & auia tutrix filiorum, & Pater de castrensibus, vel quasi patruus de tutela, filius curator patris furiosi, administrator quilibet, siue voluntarius, siue à lege, iudice, vel patre fuerit constitutus, vel etiam si sine mandato administrauit, etiamsi sit summus Pontifex, & eorum hæredes, ac alij, quos congerit Muñoz de Escobar. *de ratiocinijs c.3.* & alij ad alios iuris effectus, quos recensere nunc non pertinet; sed numquid omnes isti irregulares censeantur, dum ratiocinia, ac debitum ex calculo resultans, non præstant per *infra* proximè dicta, & in aliis quæstionibus patebit.

3 Ad primam ergo difficultatis partem existimo rem hanc non esse limitandam ad materialia exempla, de quibus Concilium Carthagin. 1. dixit *cap.* 8. relatum in textu nostro, sed sub illis comprehendi omnes publicas administrationes forenses, & temporalium, ac sæcularium rerum, quæ eodem modo implicant hominem negotiis sæcularibus; quia fundamentum huius irregularitatis, est obligatio ad hæc secularia ministeria: quare Suarez, *supra dicta disp. 4. sect. 3. n. 15.* dicit ex *c. 2. & 3. dist. 51.* sub generali nomine *curialium cui causas agunt, vel quibuslibet publicis functionibus occupentur*, addens quod in his personis sint duæ obligationes distinguendæ, vna ad tales actiones seu, negotia peraganda ad quæ obligantur ratione talis muneris, & quod non durat, nisi durante eo munere.
4 † Alia obligatio ad reddendam rationem peracti muneris, quæ sæpè manet, etiam munere relicto, quia sicut durante munere interdum exigitur ab homine ratio eorum, quæ gessit in superiori tempore; ita etiam quamvis tempus officij absoluatur, vel ipsum officium voluntariè relinquatur, manere possit obligatio ad rationem reddendam, quam dicit Suarez reddi interdum de ipsis actionibus, an iustè fuerint, &c. interdum vero de pecuniis, aut aliis rebus æquiualentibus.

5 Quare poterit dicere Bonacina, *de censur. disp. 7. q. 2. puncto 5. n. 2. vers. quinto*, ad rationem reddendam administrationis publicæ teneri Thesaurarios, aut depositarios æris publici, aduocatos, Magistratus, iudices, &c.
6 † Ad reddendam verò rationem administrationis priuati obligari illos, qui gesserunt administrationem alicuius personæ sæcularis, vt sunt tutores, procuratores, & curatores, refert, & sequitur Barbosa *hic n. 2. in fine.*

7 Notandum verò est ex nostro textu ex duplici capite irregularitatem nasci in præsenti casu vel ex officio, aut administratione durante, vel ex obligatione, quæ iam tali finito officio oritur inde ad reddendam rationem officij, ac administrationis; quia si hæc vltima manet ex priori ministerio, adhuc permanet irregularitas, vt patet ex verbis hic *post deposita onera, & reddita ratiocinia*, vtrumque enim compleri debet, vt irregularitas cesset: ita ex ordinariis colligunt Abbas. Bellamera, Ioannes Andreas, Viuian. Collect. Zabarella, Innocent. Ancharran. & Barbosa cum aliis *hic n. 1.* Campanillus *in diuersorio iuris Canonici, Rub. 11. cap. 9. n. 2. & 3.* Bonacina *vbi supra n. 2. vers. quarto* Belletius *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 11. cap. 9. n. 2. & 3.* Valerius Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 30. à num. 65.* Henriquez *in summa lib. 14. cap. 5. § 5.* Nauarrus *cons. 1. alias 4. n. 7. de regular.* Salced. ad Bernard. Diez. *in pract. cap. 20. n. 1.* Suarez *de cens. disp. 51. sect. 3. à n. 15. & 18.* Hurtado *de irregularit. dif. 18.* Corneio *disp. 14. dubio 2.* Castrus Palao *disp. 6. puncto 13. à n. 6.* Leander. *disp. 5. q. 7.* & alij etiam per textum *in c. 1. 2. & 3. dist. 51.* & *cap. 1. dist. 53.* & hoc sic post depositionem officij, & redditam rationem, alias digni inueniantur; quia ratio, & fundamentum huius irregularitatis, in eis permanent, quandiu rationem sui muneris non dederunt; semper enim manent ratiocinio obligati, & consequenter implicati negotiis sæcularibus, & expositi, vt possint à iudicibus sæcularibus cogi, & infamari, si fortasse dolus, aut fraus in ratiociniis inueniantur; & addit Suarez *dicto num. 18. in fine*, vt dicta decisio locum habeat, siue ratiocinia sint pecuniarum, siue de iustitia, seruata in ipsis actionibus, pertinentibus ad tale munus.

Ex quo prouenit, vt etiam omnes in forensi 8
exercitatione versati, quales sunt agentes, aduocati, procuratores, sollicitatores, & promotores fiscales, item qui iudicant de causa qui processum faciunt, aut summam ad faciliorem Iudicis instructionem, qui in fauorem fisci dicit dubia contrarietatem, nullitatem, & similia in causa sanguinis; sequuta morte, vel mutilatione dicantur, ac sint irregulares, vt docent Abbas *in c. sententiam sanguinis*, vbi communiter DD. & Barbosa, *ne Clerici, vel Monachi*, Suarez, qui benè explicat textum *in dicto cap. 1. dist. 51. de cens. disp. 47. sect. 4. num. 1.* vbi illum textum mirabilem vocat, eius verba benè explicans, Sayrus *lib. 6. cap. 16. n. 10.* Auila *p. 7. sect. 2. disp. 5. dub. 1.* Henriquez *dicto lib. 14. de irregul. c. 12. §. 8. & 10.* Syluester *in summa*, verbo *homicidium 3. q. 2. vers. primum*, Nauar. *in man. c. 27. num. 212.* Villadiego *in tract. de irregul. c. 6.* Soto *de Iust. lib. 5. q. 1. art. 4.* Viuald. *in Candelabro aureo tit. de irregul. §. 3. n. 250.* Et licet ministri huius secundi casus videantur pertinere ad aliam speciem irregularitatis, scilicet perfectæ lenitatis de qua *sub dicto tit. ne Clerici, vel Monachi, & in dicto c. sententiam sanguinis*, video nihilominus ex verbis *d. c. 1. dist. 51.* & ex nostro textu, vt plura coniungant DD. de iudicatura Clericorum in curiis Principum; imò vt quod ex consuetudine admittantur in ciuilibus absque incursu irregularitatis, aliqua dixit Suarez *dicta disp. 51. sect. 3. de cens. sub*
n. 16. † Sed video etiam eundem *ex n. 13.* & se- 9
quentibus, Cornejo *dict. disp. 14. dubio 1.* Bonacin. *dict. quæst. 2. de irregul. punct. 4. n. 3.* Sayrum *lib. 6. cap. 14. n. 8.* Filliuc. *dict. tract. 19. q. 6. n. 198.* Leand. *dict. disp. 5. q. 8.* dicere, vt quamvis in textu nostro solùm fiat mentio de procuratoribus, actoribus, executoribus, & curatoribus pupillorum, & tutoribus, nihilominus obstringantur hac hac irregularitate Iudices, Aduocati, Tabelliones, Depositarij publici, & Thesaurarij, cum debeat eius decisio extendi ad omnes generaliter, qui obligati sunt ad reddendam rationem alicuius officij, vel administrationis publicæ forensis, & temporalium, ac sæcularium rerum, quæ eodem modo implicant hominem negotiis sæcularibus, vt fundamentum huius irregularitatis.

Ad secundam quæstionis partem, an obligatio 10
ex omni administratione, & obligatione ad ratiocinia sufficiat ad prædictam irregularitatem? in

quo dubio glossa *hic* verbo *ratiocinia*, quam *ibi*, sequuntur Abbas, & alij communiter distingunt inter administrationem publicam, id est bonorum Reipublicæ, vel priuatam, id est circa priuatam personam, vel bona eius; sic vt in priori casu procedat regula proximè dicta indistinctè. In secundo autem quod deposito munere, non prohibeatur ordinari, etiam si maneat quis obligatus ad ratiocinia, nisi dolus, aut fraus obiiciatur, & probant DD. ex *dicto cap.1.dist.*53. vbi solùm fit mentio eorum, qui ratiociniis publicis sunt obligati, & Tolet. *in summa lib.*1.*c.*60. *num.*1. in verbis sequentibus: *Si ratiocinia sunt ex administratione erga personam priuatam, deposita administratione, & onere, etiam ante redditam rationem, potest ordinari, nisi lis ei ante promotionem, vel in ipsa promotione moueatur super administratione, & nisi manifestum sit, ipsum de dolo teneri.*

11 Alij inquam absolutè docent, inter quos Sayrus *dicto cap.* 14. *num.* 8. Hurtad. *dict. disput.* 2. *dif.* 18. vers. *excipiunt*, Toletus *de irregular.* Cornejo *dicta disp.*14. *dubio* 2. Luysius *dubio vlt. de cens.* Bonacina *disp.*7. *quæst.*2. *puncto* 4. *num.*4. qui non clare, Palaus *de cens. disp.* 6. *puncto* 13. *num.*8. Layman. *tract.*15.*p.*5. *cap.*8. *n.*3. Leander *de irregul. dicta disp.*5. *q.*13. *in fine*, & Diana *p.*4. *tract.*2.*res.*98. vt non possint prædicti ordinari antequam administrationes deponant, & illarum rationes reddant; quia vtrumque requirit textus noster.

Et sic cum Suarez existimo dicendum *dict. sect.*5. *disp.* 51. *n.*20. quod quando administratio ipsa talis est, vt quandiu durat, impediat ordines, tunc etiam obligatio ad ratiocinia, siue publica, siue priuata inde suborta, & nondum data, impediat similiter ordines, vt si fuit œconomus temporalis Reipublicæ, vel tutor voluntarius alicuius personæ non indigentis.

12 Qnod videtur probari manifestè ex hoc textu nostro, vbi de omnibus officialibus, seu ministris, quos quando tales sunt iudicat ineptos ad ordines, dicit non posse admitti, nisi deposito onere, & reddita ratione; additque Suarez verba exponens in hoc textu comprehendi indifferenter omnes, vt patet de tutoribus pupillorum, concludens in omnibus requiri indifferenter illas duas conditiones: nam quandiu manet obligatio ad ratiocinia, nondum censetur omnino depositum onus talis ministerij; & inde si ministerium ipsum tale sit, vt quandiu durat, impediat susceptionem ordinum; etiam obligatio ad ratiocinia nondum extincta, idem impedimentum inducat.

13 At si administratio talis fuerit, vt illa retenta, non inducat irregularitatem, idem procedat de obligatione ad ratiocinia, quæ ex illa, siue retenta, siue peremp‸a resultet, siue ratiocinia sint publica, siue priuata, vt si fuit œconomus Ecclesiæ, vel si fuit tutor ex causa pietatis; eo quod accessorium sequitur naturam principalis, & inducit rationem illius, vt contingit in ratione reddenda, quæ est accessorium obligationis, seu administrationis, quæ ad rationem præstandam obligat; non enim cēsetur hæc magis temporalis, aut sæcularis, quàm illa, nec perseuerans, aut durans, potest magis irregularitatem inducere, quàm ipsamet administratio si duraret, & probat etiam Suarez *dicta disp.*51. *sub num.*19. *in fine*, quia textus noster solum agit de illis muneribus, quæ quandiu durant, impediunt ordines, & quod nec agat de aliis ratiociniis, quæ nascuntur ex talibus muneribus.

† Et declaratur exemplis sequentibus, primo in administrantibus bona Ecclesiarum temporalia, quorum administratio Reipublicæ esse videtur, & quæ nec censetur sæcularis, sed spiritualis quodammodo, &c. Ecclesiastica iuxta textum *in c.*1. *ne Clerici, vel Monachi*, aut saltem non aliena à statu Ecclesiastico, vt docent Panormit. & Innocent. *hic*, Syluester, Maiolus, & alij, quos sequitur Suarez *supra num.*17. quibus addo Cornej. *vbi supra dict. disp.* 14. *dubio* 2. vers. *infero secundo*, Layman. *dicto cap.*7.*n.*3. Castr. Pal. *disp.* 6. *puncto* 13. *in fine*, Leand. *disp.*5 *q.*9. Bonacina *dict. q.*2. *punct.*4.*n.*23. Hurtado *dif.*18. qui omnes *in tr. de irregul.* 14

Declaratur secundo in illis, qui administrationem gerunt personarum miserabilium, aut pauperum, viduarum, pupillorum, aut causarum piarum; non enim isti ligantur hac irregularitatis pœna; eò quod hæc administratio non est merè sæcularis nec aliena ab statu Clericali, quæ simul cum administratione Ecclesiarum coniungitur, vt *in dict. c.*1.21.*dist. q.*3. *& in cap. penult. dist.* 86. *& in cap.*1. *dist.*88. sic docent proximè adducti, & Abbas *hic quæst. ante penult.* Barbosa *num.*4. *&* 5. vbi loquitur de dictis duabus casibus Campanill. *in diuersorio iuris canon. Rub.*11.*c.*9. vers. *prædicta autem prohibitio*, Salzed. ad Bernard. Diez *dicta cap.*20. *in praxi num.*4. vers. *inter.*, & *num.* 5. vers. *item* Bellet. *disquisit. Clerical. p.*1. *tit. de disciplina Cleric. dicto* §.11. *num.*5. dicentes sic procedere in qualibet Ioarum administratione causæ piæ, vel priuatæ *ex cap. fin.*86. *dist. cap. indicatum* 89. *dist. ex l.*23. *tit.*6. *p.*1. & quod administratione pendente, tales personæ non prohibentur ordinari, & maximè verum dicit in administratione rei Ecclesiasticæ, Suarez *vbi supra sub dicto num.*17. si accedat Episcopi licentia, aut talis necessitas, quæ ex vi alicuius legis obligationem inducat iuribus significatur, & notarunt Syluester, & alij. 15

Tertio declarant idem Syluester, & alij authores, quos sequitur Suarez *dicta disp.*51. *num.*17. *in fine*, in administratione, seu officio tutoris: nam licet istud per se in textu nostro prohibitum sit Clericis, vt patet *ex tota quæst.*3. *causa* 21. & ob id expressè numeretur in textu nostro; nihilominus tamen ex causa pietatis illud à Clerico suscipi posse docent, nec impediri in vsum ordinum, & ex eadem ratione addit Suarez, vt non impediatur ordinum susceptio, si Episcopi iudicio pia administratio iudicetur. 16

Quarto explicant Barbosa *num.* 7. Campanill. *dicto cap.*9. *num.* 11. Ioannes Faber. *in l. quisquis num.* 8. *cod. de Episcop. & Cleric.* & in eo, qui in aliquo, licet minori constitutus ordine alicuius etiam si laicalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator; si tamen non dum cœptum sit de administratione ratiocinari: nam talis non prohibetur ascendere ad altiores ordines. 17

Ex his, & aliis personis administratoribus publicis, aut priuatis, iam iuxta conclusiones supra adductas colligitur, quod si administratio sui natura prohibeat ordinari; & insimul rationis reddendæ obligatio; sic vt promoueri nequeant, dum gerunt, & exercent officium tales personæ, & hoc etiam expleta administratione, & officio, si de dolo in administratione, vel redditione computorum perpetrato, lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset, vt moueretur tunc quidem 18

ante

ante litis exitum promoueri non posse illum ita obligatum; imo quod si de facto promoueatur, dignus sit depositione, etiamsi postea in causa vinceret, docent Campanil. *vbi sup. dict. cap.9.n.3.* Salcedus *dict.c.20. n.3.* Maiolus *de irregul. lib.2. c.11.n.7.vers.in priuatis*, qui & *c.5.* latè agit de cæteris obligatis ad hæc ministeria, & DD. communiter per gloss. verb. *obrepsit. in cap. tantis*, Daniel. & *ibi* idem Archidiaconus *dist.81.*

19 Ad tertiam quæstionis partem, an prohibeatur administrator ordinari, qui finita administratione, & redditis ratiociniis, debitor resultet alicuius quantitatis, & affirment nonnulli adhuc, nempè non posse ordinari, & alij distinguendo dixerunt sic tenendum, quando tale debitum resultat ex publico officio, non tamen si sit debitum priuatæ personæ; primo per textum *in l. rescripto. ff. de muneri. & honoribus*, vbi dicitur debitores Reipublicæ non esse admittendos ad honores; donec soluant, quando debitum ex administratione publica contractum est. † Nam constat ordines inter honores publicos computari, vt *in cap. præcipimus 93. dist. l. iubemus §. seruus cod. de Episcop. & Cleric.* & secundo ex eo quia debitum pecuniarium priuatæ personæ non impedit susceptionem ordinum per se loquendo, id est, nisi alias inducat paupertatem ordinationi repugnantem, de qua *infra*; vel nisi talia sint debita, vt ex eis inextricabiles lites oriantur; eo quod tunc censeatur implicari debitor negotiis sæcularibus: sic Maiolus *dict.c.11.n.13.* & refert ex Hostiensi Suarez *dict. disp.51. n.21.* qui dicunt aliter procedere ex debito priuato, à quo non resultant dicta inconuenientia.

20

21 Nihilominus per se loquendo respondendum est, vt post officium, ac redditam rationem nullo modo oriatur irregularitas ex debito pecuniario, quod ex ratiociniis iam redditis interdum resultat; quia nullo iure id cautum est, cum iuxta communem sensum, & modum loquendi, verè dicantur ratiocinia reddita, & finita, etiamsi resultans, debitum non sit solutum: sic DD. intelligentes, dummodo ex tali debito non resultent ad eius recuperationem lites; quia tunc adesset debitor irregularis defectu obligationis ad reddenda ratiocinia, vt docent Suarez *dict. disp.51. sect. fin. n.22. & 23.* Bonacina *vbi supra dicta q.2. punct.4. n.8. alias 5.* Leander *vbi supra q 14.* Castrus Palaus *vbi supra dicta disp.6. puncto 13. n.10.* Layman. *tract.5. p.5. c.8. n.3.* Cornejo *dicta disp.14. dub.2.* Diana *p.4. tract. 2. sub res. 98.* & ratio conclusionis est, quia iam tunc cessat ratio fundamentalis dictæ irregularitatis, quæ est implicatio, seu reuocatio ad negotia sæcularia; additque *vbi supra*, Suarez *dict. n.23.* maximè hoc procedere, quando sciente, & consentiente creditore, alius ordinari vult, quia si ille contradiceret, & impedimentum opponeret, res

22 esset magis dubia, & sub dicto *n.23.* † respondet ad textum *in dicta l. rescripto, & cap. præcipimus 93. dist. & dict. l. iubemus §. seruus cod. de Episcopis, & Clericis*, non esse impedimento; quia lex ciuilis, quæ de publicis debitis affertur, non potest inducere irregularitatem, nisi fortè sit canonicata, de qua in præsenti casu non constare ait, & dicunt adducti.

QVÆSTIO II.

An irregulares sint, qui obligati sunt ad reddendam rationem ex aliquo contractu, vt ex mutuo conducto, deposito, aut promissione seu quolibet alio, nullam administrationem continente? Et an illi, qui nimis sunt grauati ære alieno, ob quod depauperati Iudicentur? Et an sit irregularis, qui reseruata sibi congrua sustentatione bonorum, cessionem, fecit, obligatus ad ratiocinia reddenda? Et num sit irregularis ille qui fideiussorem præstat assumentem in se onus ratiocinij pro se.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus debito, vt mutuo, locatione, emptione, & aliis similibus sine administratione, potest ordinari*, n.2. *Et quid si debito satisfacere nequit*, n.3.

2 *Ordinari prohibentur regulariter tantum, qui occasione alicuius administrationis sunt obligati.*

4 *Debita grauia, quæ debitorem de pauperarunt nimis, prohibent illum ordinari; veluti si propter illa posset debitor in seruitutem redigi, aut in obsequium dari creditori, vt* n.5.

6 *Milites stipendiarij, Decuriones, & similes, censentur irregulares.*

7 *Feudatarij, nisi in obligatione feudali liberentur, censentur irregulares.*

8 *Pauper priuatiuè sic dictus, prohibetur ordinari, sicut qui caret titulo.*

9 *Cedens bonis, reseruata sibi congrua sustentatione, non est irregularis ad ordines.*

10 *Debitor, qui fideiussorem pro debito soluendo constituit, non prohibetur ordinari.*

AD primam quæstionis partem, & ad cæteras ex adductis *q. 1. præced.* iam facilis est responsio; igitus dicendum est, vt qui grauatus debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus aliis propositis quæstione contractis, non sit irregularis, nec impeditus ordinari: nam vt docent Abbas *quæst. ante penult.* Barbosa *n. 4.* Salced. *in praxi ad Bernad. Diez c.20. vers. inter*, talis obligatione, vel lite pendente, ab ordinibus minimè arcetur, & docent etiam Suarez *dict. disp.3. sect. fin. in fine*, Bonac. *de irregularit. q.2. puncto 4. n.3.* Hurtad. *dif.18.* Layman. *lib.1. tr.5. p.5. c.8. n.3.* Sayrus *lib.6. c.14.* Castr. Palao *disp.9. puncto 13* Leander *eodem tract. disp.5. q.10.* Filiucius *tract.19. c.7. q.6.* & alij communiter, † ex ea ratione, quia in iure inducitur irregularitas iis, qui solùm ad ratiocinia occasione alicuius administrationis obligati sunt; quare dicunt, vt hæc lex non debeat extendi ad alios casus, cum sit pœnalis. 1 2

Verùm limitant Campanil. *cap.9. in diuersorio Iuris Canon. Rub.11.* Barbosa *hic dict. n.4. in fin.* in eo, qui maximo onere, & ære alieno grauatus sit, non habens in bonis, vt debitis satisfaciat, de quo dico *in dubio seq.* vers. *ad secundam*. 3

Ad secundam quæstionis partem, an depauperati ære aliena nequeant ordinari? Et iuxta proximè dictum videtur absolutè respondendum, 4

vt sint irregulares. Verum vt clarius expendatur hæc difficultas sub distinctione dicendum est duplici capite hunc paupertatis defectum considerari posse, vel priuatiuè, vel contrariè, & hoc vltimo modo docet Suarez, *dicta disp.* 51. *de censuris num.* 25. pati defectum paupertatis illum, qui nimis grauatus est ære alieno, & quamvis de hac irregularitate nihil cautum dicat inueniri, tamen reducitur ad illum titulum, dè quo dixi *sub cap.* 11. *de temporibus ordinat.* qui requiritur ordinandis in sacris. Quare si vt diximus quæst. præcedenti talia, & tanta sunt debita, vt sanè litibus & contentionibus expediri non possint, tunc reuerà incidatur in obligationis defectum ad ratiocinia reddenda seu quod perinde est ad sæcularia negotia peragenda; & sic tali grauato onere, ordinari esse impeditum.

6 Quare ex Maiolo, *de irregularitate cap.* 11. resoluit Suarez *supra dicto n.* 25. *&* 26. quod si tale sit debitum, talisque persona, vt iuxta ciuilia iura possit propterea redigi in seruitutem, vel obsequium creditoribus, cum aliter non sit soluendo iuxta quæ latè dico, *infra de solut. cap. Oduard. & de iure Regio in l.* 4. *tit.* 6. *lib.* 5. *recopil.* & iuxta breuissimam praxi, de qua dixi, *in cap. fin. de libelli oblat.* §. 5. tunc posse illum defectum reputari moraliter seruitutem quandam ait, vt notauit glossa *in l. si fideicommissa* §. *si rem ff. de leg.* 3. vel certè dicit Suarez, vt reputatur veluti quædam obligatio ad ratiocinia reddenda, & ob id ordines impediat.

7 Vnde inferunt DD. cum Syluestro verbo *feudum*, & Mayolo *de irregularitate cap.* 5. *n.* 5. vt milites stipendiatij, Decuriones, & similes censeantur irregulares, donec de tali debito & obligatione liberentur per *l. quisquis cod. de Episcopis & clericis.* † Item & feudatarij, nisi ab obligatione feudali liberentur, saltem per ipsam ordinationem: & de omnibus debitoribus similibus idem firmat Suarez *dicto. n.* 25. *in fine*, vbi commendat videndum Tyraquel. *de primog. n.* 6. *c.* 4.

8 Quando tamen priuatiuè aliquis dicitur depauperatus, tunc reuera dicetur irregularis ex defectu tituli ad ordines de quo dixi *sub dicto c.* 11. *de temporib. ordinat.* per Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* vbi prohibet ordinari eos, qui patiuntur defectum paupertatis, carentes congrua sustentatione, qua durante, censeatur inducta irregularitas: etenim Suarez *sub dicta sect. fin. n.* 24. ex communi DD. ex concilio Lateranensi sub Alex. III. *cap.* 5. *p.* 1. ait, quod hunc patientes defectum comprehendantur sub defectu legitimi tituli; & sic sine illo ordinati irregulares sint, perindeque irritam ordinationem accipere per *cap. sanctorum* 93. *dist.* quod intelligas vt explicui sub *dicto cap.* 11. *de temporibus ordinat.*

9 Ad tertiam quæstionis partem, an sit irregularis, qui reseruata sibi congrua sustentatione, bonis cessit; & in hoc dubio firmat Maiolus *de irregularit. dicto cap.* 11. *n.* 5. vt quantumcumque aliquis sit debitis oneratus, si bonorum cessionem faciat, reseruata sibi congrua sustentatione iuxta textum *in dicto cap. Oduardus de solut. liber.* nihilominus maneat ab irregularitate, quia inde nulla contrahitur infamia, quæ in iure consideretur. Et quia per concessionem, *dict. cap. Oduardus*, cum congrua sustentatione ablatum est omne impedimentum paupertatis, & obligationis ad ratiocinia reddenda: sequuntur hanc resolutionem idem Suarez *dict. sect. fin. n. fin.* Bonacina & Sayrus, *vbi supra*, Leander *d. disp.* 5. *de irregulat.* Castrus Palaus *dicta disp.* 6 *punct.* 3. *n.* 10. & alij communiter.

Ad quartam quæstionis partem, an si debitor grauatus onere maximo fideiussorem constituat, 10
vt pro se soluat; ac ratiocinia reddat, prohibeatur ordinari, & similiter firmandum est, vt non impediatur; quia fideiussore tali constituto, verè cessat doli præsumptio, vt expresse docent Maiolus, *vbi supra n.* 14. cum Abbate & aliis, hic Cornejo, *de irregularitate dicta disp.* 14. *dub.* 2. Castrus Palaus *de censuris disp.* 6. *puncto* 13. *n.* 10. Diana *p.* 4. *tract.* 8. *res.* 98. Leander *dicta disp.* 5. *res. penult.* & Suarez *de cens. dict. disp.* 5. *sect.* 3. *n.* 23. *in fine*, cum eodem Abbate, & Maiolo in verbis sequentib. *illud tamen certum videtur, si talis persona sufficientem securitatem talis debiti reddat, vel datis pignoribus, vel fideiussoribus, omnino esse immunem ab hac irregularitate.*

QVÆSTIO III.

An obnoxij ratiociniis reddendis, possint ingredi religionem, ac in ea profiteri, si debita sint certa? Et quid si sint incerta? Et num si non habent spem soluendi, manendi in sæculo? An ingressus religionis, liberet debitorem ab onere restituendi? seu conuentus teneatur restituere pro eo? Et an vt soluat teneatur exire de religione, seu eius professio sit nulla? Et an possit expelli à religione ære alieno grauatus, & de aliis?

SVMMARIVM.

1 *Bulla Sixti V. quæ prohibet religionem ingredi, eos qui sunt ratiociniis obligati. Et an æque de publicis, aut priuatis ex* n. 3. 4. & 6. *&* n. 44. & 45. *vbi in quibus locum non habeat.*

2 Cap. legem vnico dist. 53.

5 *Debitores, qui relinquendo bona sua creditoribus, nullam spem habent acquirendi, ingredi possunt religionem; & alij, vt* n. 6. 7. 8. & n. 12. *vbi distinguitur.*

6 *Debitor, cuius patrimonium superat debita, potest ingredi religionem.*

7 *Debitores, qui absque culpa peruenerunt ad egestatem, non prohibentur ex Bulla Sixti V. profiteri.*

8 *Debitores ex sola promissione liberali, vel qui in certis debitis sunt grauati, possunt ingredi religionem*, & n. 27. & à n. 49. ad 53.

9 *Damnatus ad pecuniariam pœnam ratione alicuius delicti, potest ingredi religionem, & obligatus ad satisfactionem causa alicuius damni*, n. 10.

11 *Debitor data sufficienti cautione potest ingredi religionem.*

13 *Debitor Domini incerti satisfaciat operibus piis restituendo, & excusabitur, si impotens sit; ita vt non inde ingredi religionem impediatur*, n. 14. & 15.

15 *Debitor impotens soluere, nec per breue tempus spectans; posse satisfacere, impeditur ingredi religionem, si creditores sint incerti, intellige, vt* n. 16.

16 *Debitor iussus aliqua aliena incerta erogare, & ipse consumpsisset, est certi debitor restituere obligatus.*

17 *Debitor certorum, qui habet spem proximam, vt*

vt possit restituere; debet non ingredi religionem, donec soluat; quod si non de proximo speret; non sic vt n.20. *explicatur à* n.21. ad 27. & n.30.

18 *Debitor qui non de proximo spectat posse soluere creditoribus, nequit ingredi religionem, secundùm aliquos, secundùm alios sic, bonis cedendo, &c. vt* num.19. *sed distinguitur, vt* n.20.

21 *Debitor vt soluat per breue tempus; intelligitur, vt ad summum spectet per triennium, non intrando religionem, nisi iudicet cum notabili difficultate posse soluere, vt* n.23.

22 *Debitor spectare debet vt soluat partem debiti, quando nequit integrè satisfacere.*

23 *Debitoris persona, non sic stricta est debitis, vt ipsa debita sit, & quasi captiua instar seruorum.*

24 *Debitor difficilis ad soluendum, satisfaciet tradendo bona sua creditoribus.*

25 *Impotens existimatur, qui absque fama, & honoris iactura acquirere nequit, maximè cum valdè sit spes incerta.*

26 *Debitor qualiter iudicetur, vel non difficilis ad soluendum, vt possit; vel non ingredi religionem, &* n.27.

27 *Debitor ex mutuo contractu; aut delicto, tenetur spectare, vt soluat, non sic si ex liberalitate sit debitor; non enim promissiones liberales retardant in debitore religionis ingressum.*

28 *Ingressus religionis non liberat debitorem ab onere restituendi, si possit habere vnde, vt* n.29. & 30. *vt si ei aliquid legetur,* n.31.

29 *Solutio debitorum est iuris naturalis.*

31 *Monasterium tenetur soluere debita sui religiosi, cui legato; aut donatione aliquid relinquitur; imo si eius acceptationem fecit cum onere soluendi debita, vt* n.33. & 34.

32 *Religiosus non tenetur ad laborandum in Monasterio pro soluendis debitis.*

34 *Religiosus acquirit Monasterio, nisi ære alieno sit grauatus; quia tunc acquiret creditoribus; quidquid arte; labore, industria, vel donatione comparat.*

35 *Monasterium, si sciens ad religionem admittit debitorem; non inde est obligatus in amplius soluere quàm ipse Debitor. vt* n.36.

37 *Debitor religiosus factus verius est, vt non teneatur exire de religione, vt creditoribus suis soluat, etsi peccarit dolosè intrando,* n. 38. *vbi quod nec tenebitur manibus laborare, nisi de Prælati licentia, vt* n.40.

40 *Prælatus Religioso debitori, debet dare licentiam, salua regulæ obseruantia, vt manibus decenter laboret pro soluendo creditoribus.*

41 *Debita ciuilia non obligant cum tanto onere, vt quis teneatur cadere à statu.*

42 *Professio grauati ære alieno, est valida ipso iure, etiamsi interrogatus à Prælato occultaret debita; si aliàs non adsit statutum contrarium à Papa confirmatum,* num.43. & 44.

44 *Bulla Clem. VIII. anni* 1601. *cum Bulla Sixti V. contra debitores ingredientes religionem expediuntur iuxta ius commune.*

45 *Bulla Sixti V. non habet locum in Monialibus, nec in recipiendis ad ordines militares equites; quos vulgo* commendadores *appellamus, &c. nec in ære alieno grauatis, si eorum facultates sufficerent, vel si bona relinquant debitoribus.*

46 *Ingressus religionem ære alieno grauatus expelli nequit per Prælatum, si simpliciter admissus fuit ad professionem; secus si sub conditione, vt* n.47. & 48.

48 *Error qualitatis, etsi absolutè non dirimat matrimonium; dirimit tamen si ponatur consensus actualis in eo, & de præsenti.*

49 *Promittens etiam cum iuramento aliquid facturum in vtilitatem alterius, non eo minus valet ingredi religionem, aut ad ordines ascendere,* n. 50. *nec damnum resarcire, vt* n.51. *nisi adsit alia obligatio iustitiæ, vt* num.52.

53 *Debitor ex voto, vt si vouit dare calicem, aut certum alicui Ecclesiæ potest ingredi religionem.*

QVia Barbosa *hic num.8. & fin.* refert Bullam Sixti V. quæ incipit *cum de omnibus*, datam Romæ Kalendis Decemb. 1586. sui Pontificatus anno 3. qua constitutum est; nec ratiociniis obligati, & qui ita ipsis reddendis sunt obnoxij, vt eorum ingressu in religionem quælibet lis, iniurias siue molestia timeatur, possint religionem ingredi nec in ipsa profiteri, etsi incontrarium fiat, professio erit nulla per verba sequentia dictæ Bullæ: *Authoritate Apostolica perpetuò statuimus, & ordinamus, vt huiusmodi ære alieno supra vires suarum facultatum grauati; vel reddendis ratiociniis obnoxij, & obligati nullatenus recipiantur, & super hoc fiat informatio &c. & omne incontrarium factum irritamus; & annullamus; viribusque, & effectu carere decernimus*; ideò de omnibus dubiis adiectis in hac difficultate, & aliis incidentibus optima inquiritur ratione. 1

Nec est otiosa iuris inuestigatio; cum DD. tractent per textum *in cap. legem vnico dist.*53. & licet attenta decisione illius à religionis ingressu excluderetur ille, qui publicis ratiociniis reddendis, non autem qui priuatis erat obnoxius, vt tenent D. Antonin. *p.3. tit.16. cap.2.* §.3. Syluester *in summ.* verbo *religio* 2. *q.6.* Armilla *eodem verbo n.5.* Tabiena *n.* 11. † Nihilominus tamen vigore dictæ constitutionis, obligati, & publicis, & priuatis ratiociniis reddendis, ab ingressu religionis prohibentur, vt colligunt ex adductis verbis dictæ constit. Fr. Eman. Rodrig. *quæst. regul. tom.3. q.*10. *art.* 11. Fr. Ludouic. Miranda *in manuali prælat. tom.1. q.17. art.6.* Salced. ad Bernard. Diez *in pract. cap.20. in fin.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.1. lib.4. c.18. n.29.* Suarez *tom.3. religion. lib 5. cap.7. n.20.* Barbosa *hic, & in dicto cap. vnic. 58. dist.* ex eo quia cum dicta constitutio absolutè; & absque vlla distinctione inter publica, & priuata ratiocinia loquatur, de omnibus sit intelligenda: *argum. leg. de pretio. ff. de Publiciana in rem act.* 2 3

Sed Sanchez, Suarez, Bernard. Diez *dict. c.2.* Barbosa *in dict. cap. legem vnico 53. dist. num.3.* & Naldus verbo *Religiosus in summ. n.2.* limitant in eo, qui secundùm prudentis viri præsumptionem sine lite, aut magno grauamine, vel distractione, potest rationes reddere; quia huiusmodi ratiocinia religionis ingressum non impediunt, vt colligunt ex adductis verbis Bullæ in vers. *vel in reddendis ratiociniis ita obnoxios, vel ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit non feratur.* 4

5 Et explicantes alij multi Bullam prædictam dicunt vt possint debitores, si relinquant bona, quæ habent creditoribus suis, & nulla sit spes, vt in sæculo manendo, fiant potentes ad soluendum ingredi religionem: sic Sanchez *in summa tom.1.lib.4.cap.19.num.36.* Bartholom. de Bechis *in praxi nouitior.disp.2.dub.13. num.15.* Portel. *in dub.regul.*verb.*nouitius num.16.*Dauid. Amauden. *in decalog.precept.7. disp.18. num.17.* Miranda *in manuali Prelator.tom.1.quæst.17.art.7.*Rodriguez *in compend.quæst.regul. res.101. num.10.* Faustus *in Thesaur.Religios.lib.quæst.134.num.5.* Portel.*in dubiis regul.*verb.*nouitius n.16.*

6 Et iterum Salced.*supra dict. cap.2.* quem sequi videtur Barbosa *hic num.8. in fine*, aduertit quod si patrimonium illius, qui profiteri vult longa administratione superat, nec rationes ita inuolutæ sunt, nec molestia aliqua quouis quæsito colore inferri possit, non præstaret hoc impedimentum

7 ad religionem profitendam. † Et aliqui plus addunt Bullam Sixti V. non extendi ad eos, qui absque sua culpa peruenerunt ad impotentiam soluendi creditoribus, probantes sic ex ipsis verbis Bullæ ibi multi, *decoctores post delapidatam rem familiarem*,Bechius *vbi supra*,& Bonacina *de restit.disp.1.quæst.fin.puncto 2.§.1.num.8.*vbi errans in nomine Papæ posuit pro Sixto V. Pium V. Diana *part.4.tract. 4.res.81.*

8 Imo & DD. iam adducti, Sanchez, Bechius, & Diana proximè relati dicunt, *in dicta constitutione Sixti V.* non comprehendi debitores ex sola promissione liberali, vel qui in certis debitis

9 sint grauati. † Et idem Sanchez addit,vt nec subdicta Bulla comprehendatur damnatus ad pecu-

10 niariam pœnam ratione alicuius delicti. † Nec obligatus ad satisfactionem pecuniariam causa alicuius damni, vel iniuriæ illatæ, vt qui v.g. virginem deflorauit; & in hoc dissentit Miranda,

11 vbi *supra.* † Et idem Salced. *dicto cap.20. in fine*, quem refert, & sequitur Barbosa, *hic dicto n.8. in fine*, addit dict. constitutionem non obtinere, quando ante Religionis ingressum sufficiens cautio præstaretur, qua fideiussores se ad reddendas rationes obligarent, sicut debitores principales,vt *supra* dixi.

12 Itaque Suarez *tom.3. de religione lib.5. cap.7. num.2.* Ægidius Trulenq. *in opere morali lib.2. cap.2.dubio 22.num.2.*& alij dicunt,quod quando debitum est certum, & potest debitor illud soluere ante ingressum, non possit licitè ingredi, quin prius soluat. Quod si soluendo non sit; ita vt impotens sit simpliciter in re, & in spe; quia in præsenti non habet vnde restituat, nec sperat habere, nam & ignorat artem, qua id lucretur, etsi quid comparare sperat, toto illo indiget ad sui sustentationem, licitè ingrediatur religionem; quia perinde excusatus est à solutione debiti, ac si nihil haberet; non enim vllam iniuriam facit creditoribus ingrediendo cùm inanis sit actio creditoris, quàm inopia debitoris excludit Alia dico in vers. *ad tertiam si est spes.*

13 Ad secundam quæstionis partem quid respondeatur, quando debita sunt incerta: etenim Nauarr. *in comment.de regul.num.6.*vers.*quartum*, & *comm.2.num.2.num.42. & num.60.* Munozius de Scobar.*de ratiociniis quæst.3.à num.3.*Azor.*instit. moral.p.1.lib.12.cap.1.quæst.5.* Fr. Eman.Rodriguez *tom.2.quæst.regul.61.art.6.& tom.3.quæst.10. art.9.& 54.*Sayrus *in claui Regula lib.10 tract.5. cap.7.num.13.* cum multis sequentibus Ludouic. Miranda *in manuali Prel. tom.1. quæst.27. art.6. & 7.* latè Sanchez *in decalogo lib.4. cap.19. à num.19.*Barbosa *hic num.fin.*firmant Sixti V. Bullam non habere locum in debitis incertis, & indeterminatis, quorum Dominus sciri, & inueniri non potest; & vt satisfaciat talis homo bona habens si ea tribuat religioni, vel pauperibus, aut aliis operibus piis.† Quod si impotens sit ad resti- 14
tuendum excusabitur ab ea, ac consequenter poterit ingredi religionem; sic vt non teneatur prius quærere, aut lucrari vnde restituat: ita ex commun.cum Sanchez & Suarez *supra*, docet Trulenq.*dicto cap.2.dub.22.num.1.*ad plures casus videndus *in toto illo cap.& à num.9.* pro dicta Bulla Sixti.

Imo ait, vt nec per breue tempus spectare te- 15
neatur, etiam si certo speret intra illud habiturum vnde soluat; quia cum nullæ certæ personæ sit satisfaciendum non multùm intererit creditoribus, etiam si omittatur propter præsentem impotentiam nam si ex piis eleemosynis aliquod spirituale commodum posset in eo redundare, hoc posset facilè per orationes,& alia religionis opera supplere. † Quod tamen intelligunt Sanchez 16
dicto lib.4. operis mor. cap. 19. num. 4. & alij per eum, quando debet nomine proprio illa; quia si iussus est aliena aliqua incerta erogare, & ipso consumpsisset, non reputaretur, ac debitor incertorum, sed debiti certi; & ita de eo iudicandum, ac debitore certi debiti, vt iam dictum est.

Ad tertiam quæstionis partem de illo,qui spem 17
non habet soluendi, manendo in sæculo? in quo dubio potest distingui inter spem proximam, & remotam non habendi, nam si habet spem proximam habendi,tunc non posse ingredi religionem, communiter probant adducti DD. quia in tali casu moraliter non est impotens ad soluendum, inter quos Diana, *dicta res.82. in fine p.4. tract.4.* Vnde etsi debitor actu impotens sit,speret autem diurno labore, & industria, vel alia via paulatim soluere si breui tempore queat persoluere, non valebit ante solutionem integram religionem ingredi.

Tota ergo difficultas est, quando non posset 18
soluere, nisi per longum tempus, inqua duplex est sententia.Prima asserens,vt non possit ingredi; alias peccet contra iustitiam ex eo, quia propter opus pium, non est omittendum præcepti opus, cum ex præcepto iuris naturalis, & Diuini teneatur debitor soluere, & consequenter vti mediis, vt soluat, ad quæ se impossibilitat religionem ingredienda. † Alia, quæ docet hunc debitorem sa- 19
tisfacere bonis cedendo in creditorum fauorem, nec teneri expectare in sæculo, donec soluendo sit, sed posse statim ingredi religionem, si non potest sine longa mora creditoribus satisfacere, siue debitum sit pecuniæ,siue personalis obsequij, aut actionis, siue debitum sit contractum ex re accepta, vt in mutuo, siue ex promissione spontanea, etiam ex obligatione iustitiæ: hanc amplectuntur D.Thom.2.2.*quæst.vltima art.6.ad 3.* & *ibi*, Caietan. Angel. verbo *Religiosus num.6.* Syluester. *Religione 2.q.4.* Villalobos *in summa 2. p.tract.35.dif.7.num.5.* Primam verò Nauarr. *in manuali tom.1. de regular. num.7. & tom.2. n.42.* Medina, Corduba, Bonacina, *disp.1. de restit. q.vlt. puncto 2.§.1.num.1* & alij, quos citat Suarez, *dicto tom.3.de religione lib.5.cap.7.num.3.* & inquam se inclinat, *n.12.*

Ego verò vtramque vt veram admitto cum se- 20
quenti

quenti declaratione; quia si debitor manens in sæculo, non posset breui temporis spatio acquirere bona, quibus soluendo sit, quia si artem colat, vel munus obeat, vel ingenio,& industria valeat, quibus breui in sæculo comparate possit bona ad soluendum; tum quidem nequeat religionem ingredi iuxta primam adductam sententiam; at si diu esset in sæculo commorandum, vt hæc adquirere posset; tunc iuxta secundam sententiam integrum esset ei religionem ingredi; sic vt nec teneatur spectare ad tempus, vt tenuerunt etiam Nauar. *tom.1. de regularib. num.8.* specialiter *in ratione 5.& in solut.ad 4.* Azor. *lib.12.mor.cap.1.q.5.* Nauarro *lib.4.de restit.cap.4.dif.vlt.num.78.& 79.* Lessius *lib.2.cap.16.dub.8.num.72.& 73.* latè, & benè alias declarationes adducens Ægid. Trullench. *in opere morali dict. lib.2. cap.2. dub.22. ex num.3.*

11 Solent autem DD. dubitare pro maiori intelligentia huius dubij, quod tempus dicatur breue in prædicto casu, & Lessius *lib.2.de Iust.cap.41. dubio 3.num.12.* Azorius *p.1.inst.mor.lib.12. c.1.q.5.* docent tunc dici breue tempus, quando debitor paucis annis satisfacturus creditur. Et Maior *in 4.sent.dist 38.q.17.concl.2.* ponit tempus duorum vel trium annorum, & Sanchez *in summa tom. 1. lib.4.dict.cap.19.n.8.* duorum annorum, sed Suarez *de relig.dicto tom.3.lib.5. c.7.n.2.* vnius anni, quas opiniones refert Diana *dict.p.4.tr.4. res.82. in fin.* & prædicto biennio videtur sentire, Trullench. *supra sub num.4.* Nauarrus *vbi sup. a dicto num. 8. vers.quinto fecit*, ait expectatis vno, vel altero an-

12 no. † Et Sanchez, dum ait, vt sufficiat expectare biennium, addit hoc quidem esse expectandum non solùm quando adest spes integrè soluendi debita, sed etiam quando eo potest notabilis pars debiti solui (secus quando est modica) quia eadem est ratio totius debiti; & illius notabilis quantitatis.

13 Et ita Sanchez, & Trullench. *vbi supra* declarando rationem D.Thomæ *dict.art.6.* dicunt, quod si eo tempore expectato spes est fore vt absque notabili difficultate soluendo sit, tunc debeat expectare; quod si esset notabilis difficultas, non sit sed possit statim ingredi religionem: nam cum persona debitoris non sit ita pro debitis adstricta, vt ipsamet debita sit, & quasi captiuà instar seruo-

14 rum, † sed cum tantùm obligata sit ad illis satisfaciendum, sola eius bona erunt priori modo alligata, & quod satisfaciet vtrique quando moraliter est impotens, ad satisfaciendum, si bona, quæ habet creditoribus tradat; eo quod reputetur moraliter ad satisfaciendum impotens, quando, aut non proximè, aut absque magna difficultate est compara-

15 turus bona, quibus soluat, † Quia sicut reputatur impotens, qui absque famæ, vel honoris iactura acquirere nequit, sic qui non potest absque magna difficultate, vel absque maximo boni spiritualis detrimento, quale est diu expectare in sæculo, amittendo maximi status religiosi emolumentum, maximè cum valde sit spes incerta eo tempore acquirendi, eo quod morbo, & aliis de causis impediri valeat. Quare & benè Nauarrus *dicto lib.4.restit.cap.4.dif vltim.num.79.* in hoc casu non esse aliquod religionis priuilegium excusans, sed impotentiam moralem excusare: hæc Trullench. *dict.n.4.in fine*, qui & alia refert pro integro intellectu *toto n.5.*

16 Ex quibus infertur quod si omnibus spectatis circunstantiis proximè adductis, dubium esset rationibus hinc inde vrgentibus, an expectato eo tempore, & absque notabili difficultate posset debitor bona comparare quibus soluat in tali dubio non posse debitorem religionem ingredi; quia possessio stat pro creditoribus; sed si rationes sint vtrimque probabiles integrum esse debitori quamcumque partem etiam minus probabilem amplecti, probat Ægidius Trullench. *dicto cap. 2. lib.2.oper mor.dubio 20.num.6.* vt contingit in casu diuersarum opinionum, de quibus latè dixi *sub tit.de feriis infra*, & docent Bonacina *disput.1. de restit dict.quæst.fin.puncto 2.§.1.num.3.* † Sanch. 17
vbi supra num.9. qui & *num.10.* addit omnia supra dicta intelligenda esse, quando debita nascuntur ex mutuo contractu, aut delicto; nam si ex sola liberali promissione orirentur, existimat nunquam teneri in sæculo remanere, vt ea soluat; quia eæ liberales promissiones ita videntur intelligendæ, ne religionis ingressum retardent, vt latius probat idem Trullench. legendus *dict. dubio 22. ex num 7.*

Ad quartam quæstionis partem an ingressus religionis liberet debitorem ab onere restituendi? 18
Et applicabis hic, quæ adduxi *sub cap. 1. de filiis Presbyteror. An ingressus cum professione tollat illegitimitatem?* & *in cap.16, de iudiciis quæst.4 5 6. & 7.* in quo dubio ex dictis etiam respondetur sub *vers.ad tertiam*, si quidem ex diuersitate sententiarum idem concludere videntur DD. hic referendi; affirmantium verò sententia fundatur; quia liber homo non obligatur quoad personam suam sed tantùm quoad bona; & sic bonis cedendo liberam remanere personam; ita D.Thom. *2.2.q.fin. art.6.ad 3.ibi* Caiet. Palud. *in 4.dist.38.q.4.art.3. concl.3.* Angel.verb. *religio §.16.* Syluester verbo *religio 1.q.4.* D.Anton. *p.1.tit.11.c.2.§.1.* sentire videtur.† Sed quia solutio debitorum est iuris natu- 19
ralis; ideò negatiuam sententiã tuentur, & sequuntur Medina *cod.de rest.q.3.concl.8.* Nauar. *comm.1. de regul.num.8.* Valentia *tom.3.disp.5. q.6.punct.7.* Molina *de tom.3.poster.disp.757.de iustitia*, & alij ideo sub distinctione, vt *supra* resoluimus respondendum est. † Nempe vt si quis breui tem- 20
pore in sæculo manendo tantùm lucraturum se existimet, vt debita sua, vel integrè, vel secundùm magnam partem soluere possit ad hoc obligetur; secus autem si longo tempore, quia tunc non tenebitur sectare imo poterit illico religionem ingredi: ita Lopez *instruct.p.1.cap.29.* Azor. *tom.1. inst.mor.lib.12.cap.1.q.5.* Lessius *lib.12.cap.16. dubio 8.* Diana *p.3.tract.2. res.41.* Sanchez *in summa tom.1.lib.4 dict. cap.19. num.8.* qui ambo putant in tali casu spectandum esse biennium.

Notant verò idem Sanch. *num. 4.* Diana *dicta* 21
res.41.in fine, cum Paludano, Angelo, & Syluestro quidquid in contrarium asserant Azorius, & Molina, quod si post religionis ingressum hæreditate legato, vel donatione &c. religiosi aliquid acquiratur tenetur monasterium illius debita soluere.
† Et quod non tenetur Religiosus ad laborãdum 22
in monasterio pro soluendis debitis Nauar. *tom.2. de regular.num.42.* Ægidius Trullench. *dicto lib.2. cap.2.dub.22.num.25.* & Suarez *tom.3.de religione lib.6.cap.10.num.4.* late Sanchez *lib.7. operis mor. cap.31.num.3.* cum Abbate *in cap. in præsentia de probat.* † qui dicunt quod si religio acceptauit, 23
& se obligauit ad soluenda debita, teneatur etiam si Religiosus profitendo nulla secum bona deferat, aut postea relinquantur illi, sin autem non se obligauit monasterium, sed fuit hæres huiusmodi

professi tenebitur debitum illius soluere iuxta vires hæreditatis tantum, seu bonorum, quæ ex illo Religioso acquisiuit ex ea ratione, quia cum hac obligatione subeat ratione eorum bonorum non ampliori esse debet quantitate; & ob id dicunt vt teneatur monasterium soluere debita professi ex bonis, quæ postea forte legato, vel hæreditate testamentaria, vel sua opera, & industria, vel donatione Religiosus acquisiuit.

34 Nec obstat illa regula iuris, quidquid Religiosus acquirit, monasterio acquirit, cum debeat intelligi, nisi Religiosus ære alieno grauatus sit, & ad professionem admissus; tunc enim dicunt Doctores quod non religioni, sed creditoribus acquirit quidquid arte, labore, industria, vel donatione comparat; quia cum per professionem iuri creditorum derogatum non sit, sicut ante professionem tenebatur Religiosus hic ex dictis bonis soluere creditoribus ita similiter monasterium in ea bona succedens teneatur hoc pacto limitant DD. dictam regulam de qua latissimè dixi *in dict. cap. in præsentia de probat.* Qud si bona aliqua monasterium non acquisierit ex huiusmodi professo ad nullam solutionem teneri monasterium, resoluunt Suarez *supra*, Syluester verbo *religio* 8. *num.* 3. *ex cap. delictum de regul. iuris*, Trullench. *dicto num.* 25. *in fine*, cum religio nihil debeat, nec obligatio professi quæ personalis est, queat transire, ex vi ilius professionis in monasterium.

35 Dubitant verò multi, an si monasterium sciens, admisit ad professionem ære grauatum, teneatur pro eo soluere aliqui possunt affirmare cum videatur cooperari, & consentire iniuriæ, & iniustitiæ quæ infertur creditori per professionem, per quam

36 impossibilitatur restitutio. † Tamen verius est, vt non teneatur ad restitutionem, vt docent Bonacina *disp.* 1. *puncto* 2. §. 1. *num.* 7. Trullench. *supra dicto dubio* 22. *num.* 26. per multa, quæ dixi *ibi num.* 21. 22. *&* 23. dicentes satisfacere, si professo concedat facultatem ad procurandam restitutionem modo licito, de quo *infra hic* in dubiis sequentibus, quorum ea est ratio; quia non est plus obligandus conuentus quam ipse professus, sed iste satisfacit prædicta faciens, ita & conuentus.

37 Ad quintam quæstionis partem an professus, vt soluat debita in sæculo contracta, teneatur exire de religione? Et quia hæc difficultas dissolui valet ex proximè dictis, & de ea scribant latè adducti, & Suarez *dicto tom.* 3. *de religione lib.* 6. *cap.* 10. *ex num.* 2. Villalobos *in* 2. *p. summæ tr.* 35. Nauar. *tom.* 1. *de regular. num.* 7. *& comm.* 2. *n.* 42. *&* 44. Palacios, Medina, & Anglesf. citati à Suarez *supra num.* 5. Sanchez *lib.* 4 *oper. mor. cap.* 49. *n.* 14. *&* 15, *ad* 20. idem Nauar. *cons.* 72. *num.* 7. *& lib.* 3. *de relig. in* 2. *edit.* Manuel. *tom.* 2. *cap.* 6. & cum aliis Ægidius Trullench. *in opere mor. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 22. *ex num.* 18. ideò resolutiuè respondeo quod professus ære alieno grauatus, quando professio fuit licita, non tenetur exire de monasterio ad debita soluenda; quia si potuit ingredi, vt diximus quo

38 pacto poterit esse obligatus exire. † Nec tunc tenebitur propriis manibus laborare, vel alio modo procurare vt satisfaciat, teneri tamen si habeat superflua ex illis satisfacere, concludunt; & hoc reuera patet, cum, & monasterium teneatur ex relictis professo soluere iuxta dicta sub vers. *ad*

39 *quartam.* † Imò etsi professus illicitè ære alieno grauatus profitendo peccauerit, sed non inde tenebitur exire è monasterio, vt creditoribus satisfaciat, nec ibi aliquid agere contra decentiam habitus, prædicti resoluunt. † Tenebitur tamen 40
Prælatus dare professo licentiam, salua regulæ obseruantia, vt manibus decenter operetur ad restituendum vt pingat, vel scribat, & iis similia &c. ita tenendum. † Ita tenendum, vt adducti exem- 41
plificant etsi eorum aliqui dicant, vt teneatur exire quod non est admittendum, cum debita ciuilia non obligent cum tanto onere, vt teneatur quis à statu cadere.

Ad sextam quæstionis partem, an professio 42
grauati ære alieno, sit ipso iure nulla, aut veniat annullanda? Breuiter etiam respondeo validam esse, etiam si interrogatus à Prælato occultaret debita dummodo religio non habeat statutum à Papa confirmatum, quod irritam, & nullam faciat progressionem. Prima pars probatur; quia nullum impedimentum reddit personam simpliciter & absolutè incapacem ad profitendum de iure naturæ, nec irritat, nisi carentia vsus rationis, & ex aliis fundamentis quæ adducunt referendi. † 43
Secunda pars, quia quoties interrogatus tacet impedimentum quod non est substantiale iuxta illius religionis à sede Apostolica confirmata, quæ in casu irritam redderet professionem, valet professio, vt docent Sanchez *lib.* 5. *mor. cap.* 4. *num.* 75. Suarez *tom.* 3. *de relig. dicto lib.* 6. *cap.* 5. dicentes quod impedimentum æris alieni, vt patet ex adductis *à num.* 1. hic, ex se non est substantiale, nec facit irritam professionem, & ex aliis pluribus exemplis, vtpote de celante se laborare morbo Gallico aut aliis impedimentis, quæ statui Religioso sustantialia non sunt de quo latè scribunt adducti à Diana *p.* 4. *tract.* 4. ex Rota *decis.* 346. *num.* 2. apud Farin. Miranda, Hieronymo Rodriguez, & ex DD. per textum *in cap. sicut nobis, & cap. sicut tenor de regularibus*, vbi latè dico. † Et sic tenendum non solùm in casu 44
nostro de iure communi, verùm iam hodie contra dispositum in Bulla Sixti V. adducta *à num.* 1. quæ professionem annullauit cum alia Bulla, scilicet Clem. VIII. anno 1602. quæ incipit, *in suprema Ecclesia Catholica tomo* 3. *Bullaru pag.* 129. eam moderauerit, reducendo illam ad terminos iuris communis, etsi illam Sixti V. reliquerit obseruari, quatenus ad pœnas ibi impositas contra illicitè profitentes, & illicitè ad eam recipientes, & sic hodie valere professionem grauatorum ære alieno, docet cum Sanchez, Suarez, Bonacina, & aliis legendus omnino, Ægidius Trullench. *dict. lib.* 2. *oper. mor. cap.* 2. *dubio* 22. *ex num.* 10. † Vbi 45
num. 11. dicit dictam Bullam Sixti V. non habere locum in monialibus, nec in recipiendis ad ordines militares equites, quos vulgò *commendadores* appellamus, nisi recepti sint Clerici, nec ære alieno grauatos in ea comprehendi, quando eorum facultates sufficiunt, nec qui debita contraxerunt supra eorum facultates, si omnia bona creditoribus relinquant; item nec in aliis casibus iam adducti in principio cum Sanchez *ibi dicto cap.* 19. *n.* 23. 25. 26. 28. *&* 29. Diana *dicto p.* 4. *res.* 82. qui alios adduxere.

Ad vltimam quæstionis partem, an ære graua- 46
tus possit per superiorem expelli à religione? Et licet Sanchez *lib.* 3. *oper. mor. cap.* 21. *num.* 4. Suarez *lib.* 3. *de relig. cap.* 11. *num.* 16. dicant quod potest expellere Prælatus illum Religiosum à religione, etsi professionem emisisset: tamen idem Sanchez *lib.* 5. *summæ cap.* 4. *num.* 58. cum aliis

Fr.

Fr. Eman. Rodriguez *dict. tom. 3. reg. quæst. 17. art. 9.* cum aliis dicunt hanc non esse causam iustam expellendi illum, quia cum res sit grauissima grauissimam causam exigit, qui etsi loquantur de occultante morbum gallicum, idem videri dicendum probat Ægidius Trullench. *oper. moral. lib. 2. cap. 2. dubio 22. num. 15. & 16.* in occultante debita, aut aliam qualitatem non substantialem, nec iure requisitam; imò & Sanchez *num. 56. & 58.* loquitur generaliter de occultante quodcumque vitium non substantiale.

47 Quod ego sic teneo ex dictis *num. præced.* quia cum in omnibus eadem sit ratio, debeat perinde eadem esse iuris dispositio, vt concludit *dict. num. 16.* Trullench. sed Sanchez, & Suarez dum amplectuntur contrariam sententiam in principio numeri præcedentis loquuntur, non quando simpliciter fuit per superiorem receptus ad professionem ære alieno grauatus debitor, sed quando sub conditione; nempè expressè prolata à Prælato, *Si est ære alieno grauatus non te admitto*: nam licet professio fuerit valida manet tamen

48 eius effectus dependens à voluntate Prælati. † Sicut probant de matrimonio carnali Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 18. num. 21.* Ledesma *in summ. de matrim. cap. 11. conclus. 4.* & alij dum dicunt quod etsi qualitatis error absolutè non dirimit tamen quando ponitur consensus actualis, & de præsenti iniquitate, quæ etsi de per se non vitiet; vitiat supposita voluntate contraria expressa nolentis contrahere, nisi si appareat de tali qualitate, *vt contraho tecum*; *si sis Diues*, & illa sit pauper de quo alibi dico latè.

49 Pro complemento notandum est, quod si aliquis promittit; etiam cum iuramento homini aliquid in eius vtilitatem facturum possit eo non facto religionem ingredi nisi aliàs iniustitiam commiserit: ità docent Sanchez *in opere mor. dict. cap. 19. num. 31.* Villalobos *2. part. summæ tract. 35. dif. 7. num. 4.* Ægidius Trullench. *dict. c. 2. lib. 2. dubio 22. num. fin.* ex eo quia his obligationibus inest tacita conditio, hæc nisi transitus ad religionem placeat, imo iuxta speciem textus nostri idem putat Sanchez propter eandem rationem, si postea sic promittens ad ordines promoueri velit

50 vt iam dixi *sub quæst. 1. & 2.* † Imò addit idem *n. 34.* vt non teneatur hic per alium rem promissam perficere, nec resarcire damna sequuta, cum fides seruanda non sit eo quod ei contractui tacitè insit relata conditio, nisi ad religionem eligat transire promittens.

51 Fallunt hæc in casu, quo alia adest obligatio Iustitiæ contra ipsum promittentem, vt aliquid restituendi ratione iniuriæ, siue damni illati: nam tunc dicunt idem Villalobos, & Trullench. ac Sanchez *n. 32.* & Azor. *lib. 11. mor. c. 15. q. 4.* Bonacina *disp. 1. de rest. q. fin. puncto 2. §. 1. n. 45. & 46.* de tali promittente sic dicendum, & iudicandum sicut de adstricto aliis debitis, iuxta quæ *supra* diximus *hic*, & quæ dixi *quæstion. 1. & 2.* nostri textus.

52 Secundo ex eodem capite dico cum eodem Ægidio Trullench. *dict. dub. 22. cap. 2. lib. 2. operis moralis*, & Suarez *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7. n. 1.* quod si quis debitor sit tantùm ex voto vt si vouit dare calicem, aut centum alicui Ecclesiæ; possit ingredi religionem non soluto eo debito, sed in religionem commutando, & quod possit inquam relinquere parentibus sua bona.

QVÆSTIO IV.

An si ordinati, siue professi, qui ære alieno grauati erant, & ad ratiocinia obnoxij conueniantur à creditoribus suis, debeatur de eorum causa cognosci coram Ecclesiastico, aut coram Laico? An Episcopus possit compellere administratores piorum locorum ad rationem reddendam, seu semel redditam iterum ad illam compellere? Et an minor 25. annis, qui aliena administrauit negotia rationem reddere teneatur? Et an non obstante liberatione tutori, à minore possit ab eo iterum ratio peti? Vbi de computationibus, & calculationibus factis à Tabulariis? Et an qui tenetur reddere rationem, possit antea condemnari ad certam summam.

SVMMARIVM.

1 *Clericus effectus post delictum, num puniatur à Laico; remissiuè. Et quod nec incarcerari valeat ac puniri in persona à Laico etsi aliter in bonis; vt* numero 17. 18. 19. & 20.

2 *Clericus, aut professus an conueniantur coram Laico super ratione reddenda tutelæ vel administrationis, sibi commissæ per Laicum, &* n. 4. *vbi quid de Clerico qui habet priuilegium ne conueniatur coram illo. Sed de veritate*, à n. 8.

3 *Clerici officia publica exercentes, & acceptantes de manu laica, an debeant coram Laico conueniri sine strepitu iudiciali. Et de veritate*, ex n. 8.

5 *Clericus pro malè gestis administrationis sibi commissæ potest à Laico incarcerari secundùm Archidiaconum*, quod non est ferendum, *vt* n. 8. & 9. *cum aliis.*

6 L. 118. styli, l. 5. tit. 10. p. 6.

7 *Episcopus, qui bona Principis administrauit, si fugæ incarcerari valet, quousque rationem reddat; verius est vt coram Metropolitano, vt* n. 8. & 9.

8 *Iudices Laici sunt ad iudicandum de Clericis incapaces.*

10 *Clericus, qui aliquo pacto, vel modo se submittit sæculari iudici; grauiter est puniendus.*

11 *Index Laicus nequit de facto cognoscere contra Clericum rei spiritualis, si ius sit inseparabile ab ipso facto.*

12 *Clericus obligatus ratiociniis sæcularibus, si incarceraretur, debet esse per Iudicem Ecclesiasticum, nisi esset suspectus de fuga.*

13 *Clericus si miserationis causa administrationem admittat venit conueniendus coram Iudice suo Ecclesiastico. Quid si lucri causa,* num. 14.

14 Cap. Episcopus 38. dist.

15 *Clericus per pactum expressè nequit iurisdictionem Laici prorogare, &* n. 16.

16 Cleri

16 *Clericus falsum testimonium, coram Laico prestans, qualiter ab eo valeat puniri remissiuè.*

17 *Clericus acceptans de manu Laici administrationem qualiter cum interuentione Iudicis Ecclesiastici sit obligatus ad rationem reddendam.*

18 *Laicus Iudex num possit contra Clericum depositarium procedere per executionem bonorum etiam Ecclesiasticorum.*

20 *Clericus, aut Religiosus factus nunquam pro administratione priuata, seu contractu inter partes, valet coram Laico conueniri.*

21 *Ratio sumptuum fabricæ cuiuscumque Ecclesiæ reddenda est per Parochos, œconomos, siue administratores proprio Episcopo, aut Prælato. Et quid de fabrica Cathedralis, vt* n.22.& 23.

23 *Ecclesiarum administratatores, Hospitalium, ac piorum locorum tenentur rationem reddere sumptuum fabricæ Episcopo, nisi aliter institutione dispositum sit.*

24 *Episcopus nequit pluries in anno rationem administrationis petere. si ratio semel petita fuit finalis, aliter verò sic, nisi in prima calculatione esset erratum, vt* n.25.

25 *Calculatio iterum peti potest, dicto de errore, vel quando dolosè reddita fuit: sic intelligenda dicta,* numero 26.& à numer.41.52. & 53.

27 *Administrator omnis rerum alienarum tenetur ad redditionem rationis suæ administrationis, alias interpellatus non reddens, tenetur ad interesse, ad librum rationis conficiendum,* n.28.

28 *Librum rationem non conficiens administrator, obnoxius est, vt contra eum valeat in litem iurari.*

29 *Administrator ne dum tenetur reddere rationem, sed potest conueniri ad solutionem reliquarum, &* num. 32. & 33.

30 *Administratores, seu quilibet alij obligati ad rationes reddendas, ad quatuor sunt obnoxij.*

31 *Episcopus potest procedere executiuè in Laicos pro rationibus reddendis piorum obligando ad solutionem, &* n.fin.

33 *Administrans negotia, nullo prætextu excusatur à reddenda ratione, etiam si statuto caueretur, ne minor posset contrahere, nisi adhibita certa solemnitate,* n.34.

34 *Rationis reddendæ obligatio est iuris naturalis.*

35 *Rationum reddendarum obligatus ad reliquorum solutionem censetur, etiam obstrictus.*

36 *Ratio minori reddita facto maiori iterum ab eo, quando peti possit etiam si liberationem tradidisset eius administratori,* n.37.& 38.*& de ratione,* n.39.

39 *Rationis redditio actualis requiritur in ea, quam præstat curator minori sic vt nec sufficiat confessio, & fraudes vitentur, nisi liberatio minoris esset antiqua, vt* n.40.

40 *Obliuiones, & alia succedunt tempore annorum* 20. *& sic curator non compellitur denuo reddere rationes minori.*

41 *Diuisorum, & calculatorum materiam qui agant.*

42 *Computatio rationum à tabulariis facta non habet sententiæ vim, nisi Iudicis sententia confirmetur. Quæ retractari poterit intra certa tempora vide* n.43.

43 *Calculi retractio non habet locum, quando calculatio facta partibus, non solùm continet computationem, sed etiam pactum, aut transactionem generalem, aut specialem, nisi in ipsa error interuenisset expressus, vt* num.44.

45 *Calculus ob modicum errorem non retractatur.*

46 *Calculator qui solet vocari*, rationarius, partitor. seu computator, *potest esse pubes* 15. *annos excedens de iure in praxi ad iudicium maior annis* 18.*vt* num.47.& 48.*vbi declaratur.*

47 L. Iurisiurandi 7.§. dabitur ff.de operis libertorum.

48 L. 1. §. Ludi quoque ff. de Variis, & extraordin.cognitionibus l.4. cod.de profes. & medicis.

49 L. 1. §. præterea ff. de contraria actione tutelæ.

50 *Administrator vllus tenetur, nec obligatur ad restituendum aliquid ante rationem disiunctam, vt* n.51.& 52.

52 *Instrumentum societatis nequit executioni mandari, ante rationem redditam inter eos.*

53 *Calcula computorum legitimè disiuncta executione mandantur.*

54 *Administrator, tutor ac curator quilibet, finito officio, per executionem compelluntur ad rationem reddendam.*

55 *Episcopus non impeditur illico computa piorum locorum executioni mandare, quamvis administrator appellat, etsi admittatur eius appellatio.*

AD primam quæstionis artem, de qua DD. plures per textum, & glossam *hic* tractant occasione illius generalis quæstionis, an delicta commissa à Laico ante Clericatum, seu religionis ingressum, possint post puniri ab eodem Laico. Et quia tam de delictis, quam de contractibus latissimè dixi *sub cap.2. & aliis de iudiciis, & sub tit.de iudiciis, & sub tit.& cap.penult.de foro comp.* & ex dictis *quæst.23.in dicto cap.2.*vbi: *An notarius effectus Clericus sit puniendus pro falsitate commissa quando erat Laicus, à Iudice Laico.* Et de illa, *An Iudex Laicus possit punire aliquem qui post diffamationē homicidij ingressus est religionem?* Vt *in cap.10.de iudiciis quæst.16.*ac de aliis huiuscemodis dictis sub relatis titulis. † Ideò iam breuiter ad nostrum dubium dicendum esse videtur, vt si super debito, aut ratione reddenda conueniatur, si obligatiò dependeat à tutela, deposito, aliavè administratione collata per Laicum Clerico; tunc & ratio reddenda ex eodem capite possit & coram eo pati ex adductis *infra sub cap.qualiter, & quando 17.de indiciis sub quæst.7. num.8.* † Et facit ratio quia Clerici officia publica exercentes, & acceptantes de manu Laici, debent coram Laico conueniri; eo quod non debent priuilegio gaudere Clericali, Aufr. er. *de potest. secular i super Eccles. Reg. 1. num. 7.* & in terminis Bald. *in l.acceptum num.14.cod.de vsuris,* vbi dicit quod talis Clericus sine libello, strepitu, vel figura iudicij pro tali ratione reddēda, debet conuerti

ex

ex ea ratione; quia tunc non proceditur per modum iudicij, sed executiuè, & ex consequentia ratione officij suscepti: sequitur Iason. *in l. si fideiussor §. fin. ff. qui satis dare cogantur*, Maranta *de ordine iudic 4. p. dist. 11. num.* 37. Afflictis *decis. 24. num.* 3. Francisc. Marc. *decis. Delphin.* 1057. *num.* 1. Andreas Gailius *lib. 1. obseruat. cap.* 37. *n.* 6. vbi pro hac sententia refert Innocent. *in Rub. de foro comp.* Rebuffus *in l. sequester num.* 109. *ff. de verb. signific.* Tyraquel. *de retractu tit. 2. §. 4. gloss. 7. num.* 9. Mexia *in pragmat panis conclus. 5. num.* 33. Castillus de Bobadilla *in politica lib. 2. cap.* 18. *num.* 130.

4 Et quod Clericus, qui coram Iudice sæculari administrationem tutelæ, vel curæ acceptauit coram ipso Iudice sæculari pro reddenda ratione tutelæ possit conueniri, dixerunt etiam Guillielmus Benedict. *in cap. Raynucius*, verb. *& vxorem*, nomine Adalasiam *num.* 123. *fol.* 78. Masuerus *in sua praxi cap. de Iudicibus num.* 23. vbi restatur ita seruari in Curia Parlamenti, & in eo, qui habet priuilegium, ne pro suis delictis coram Iudice

5 sæculari possit conueniri. † Imò Archidiaconus *in cap. 1. de deposito*, in tantùm ausus fuit dicere, vt procedat, quod si Clericus malè reddat rationem sæcularis administrationis possit pro reliquis à Iudice Laico in carcerem detrahi, nec vt ob id incurrat pœnam, *Canon. si quis suadente 17. quæst.* 4. sic Abbas *ibi num.* 7. vbi declarat pœnam *dicti c. si quis suadente*, non habere locum nisi in casu, quo per violentiam, & temerariam manus iniectionem contra Clericum procedatur, nec eius decisionem extendendam esse ad casum, in quo Iudex Laicus aliqua iusta, & peculiari ratione contra Clericum procedit. veluti quando agitur pro reddenda ratione, & reliquorum solutione.

6 † Et videtur probari ex verbis, *leg. styli* 118. ibi, *Otro si, el qu'es Clerigo, si recaudo los pechos, e las rentas de el Rey e faze alguna falta en ellas, que le puedan los Alcades de el Rey mandar prender, e ser presso en la prision de el Rey.* Et ex verbis, *leg. 5. tit. 10. p. 6.* ibi, *Tenudo es el obispo de dar quenta por si, o por otro al Iuez ordinario*, vbi Gregor. Lopez verb. *al Iuez ordinario*, dicit hic habes casum, in quo Episcopus efficitur de foro Iudicis

7 sæcularis. † Et addit Bertachin. *in tract. de Episcop. lib. 4. p. 1. quæst. 14. num.* 21. quod quando Episcopus administrauit bona Principis Laici, & antequam rationem reddat, est in fuga, vel de illa timetur, possit per ipsum Principem incarcerari pro ratione reddenda, quod verum esse intelligit Muñoz. de Escobar. *de ratiociniis cap. 7. num.* 13. quando reperitur dolo administrasse.

8 Sed quia obstant mirum in modum omnia, quæ dixi sub dicto titulo *de iudiciis, & foro comp. vt in cap. 2. cap. 3. & 4. cap. 10. cap. nouit 13. cap. qualiter 17. & in cap. 1. & 2. cap. cum sit generale, cap. si diligenti, cap. significasti, cap. postulasti, cap. penult. & fin. dict. tit. de foro comp. cap. tuam de ordine cognit.* vbi & *in cap. Sancta Mariæ de constitutionib.* longissimè probaui Laicos Iudices respectu Ecclesiasticorum esse non solùm incompetentes, verùm & incapaces ad iudicandum de personis, & causis Clericorum, si ipsi sint rei & quod nulla consuetudine, quantumvis longa ipsis Laicis licere queat, vt dixi *sub cap. 8. & alibi* & in terminis de Clerico coram Iudice sæculari, se obligauit rationem tutelæ reddere refert Scobar. *supra ex num.* 14. & ex Bobad. *dict. cap. 18. polit. n.* 184.

Sahagun. *in cap. fin. de sequest. possess. & fruct. ex num.* 47. *ad* 52. vbi loquendo in Episcopo, qui bonorum alicuius Principis administrationem exercuit, expressè dixit, & Salicetus *in auth. licèt cod. de Sacrosanctis Eccles.* vt coram Metropolitano, & non coram sæculari rationem reddere debeat, Ioan. Gutierrez *de tutelis lib. 3. cap. 1. n.* 9. vbi dicit quod saltim persona Clerici per Iudicem competentem Ecclesiasticum capi poterit, vel excommunicari, ad requisitionem Iudicis sæcularis. 9

Et videtur probari vltra adductas regulas generales, quas in dictis titulis, & iuribus adduxi ex Conciliis Meliuilit. & Carthagin. relatis *in cap. inolita, & in cap placuit 11. quæst. 1.* vbi dicitur grauiter esse puniendum Clericum, qui aliquo pacto, vel modo se summiserit sæculari iurisdictioni: videndi idem Gutierrez *lib. 2. pract. quæst.* 24. Mexia *vbi supra num.* 33 Bernardus Diez *in reg.* 92. & alij ex doctrina Innocent. III. relata *in dict. cap. si diligenti de foro comp.* contra Baldum, Guillielm. & alios defendentes contrariam sententiam; quia etsi executiuè procedatur, nunquam tamen sine libello, & figura iudicij, latè, & benè respondet aliis fundamentis Scobar. *dicto cap. 7. de ratiociniis ex num.* 16. † Et ad id, quod alij dixerunt, nempè quod in specie hac, Laicus nihil de iure, sed de facto tantùm procedit contra Clericum; quia præter quam quod latissimè scripserim *infra in c. fin. de iudiciis tota quæst.* 2. qualiter hoc procedat in facto rei spiritualis, verùm quoties res vel persona, de qua agitur spiritualis est, & talis, in qua factum à iure inseparabile, vel compulsio personæ Ecclesiasticæ interuenerit, tunc Iudex sæcularis, etiam ad causam facti incapax erit per doctrinam textus *in cap. si Iudex Laicus de sent. excommunic.* prout aliud agens eleganter Ancharran. *in reg. ea, quæ num. 10. de reg. iuris lib.* 6. Alex. *in l. Titia num.* 6. *ff. soluto matrimonio*, Menoch. *de recup. possess. remedio 15. num.* 234. & ex doctrina Innocent. *in cap. licet de foro comp. & cap. 1 de officio Ordinarij*, † & ex Gregorio Lopez *in l. 23. tit. 6. p.* 1. vbi dicens quod Clericus, qui est obligatus ratiociniis sæcularibus potest capi, & incarcerari, intelligit dummodo capiatur, & incarceretur per Iudicem Ecclesiasticum, non verò Laicum, nisi Clericus esset suspectus de fuga: nam in tali casu posset iam per Laicum capi, vt ducatur ad suum Episcopum ex Innocent. *in cap. vt fama de sent. excommunic. num.* 3. Ioan. Andr. *in cap. 2. de pignoribus* Felin. *in cap. cum non ab homine de iudiciis col.* 1. iuxta quæ *ibi* dixi *q.* 9. & *alibi.* 10 11 12

Prædicta quidem quæstio super ratiociniis Senatui Vallisoletano ingens visa fuit in causa quorundam Abulens. de Clerico Laici Tutore ibi agitata, quæ fuit sub Iudice, etsi ad quartam vsque Aulam Iudices illi Regij Auditores illam remisissent: quare idem Scobar. testis talis controuersiæ *dict. cap. 7. de ratiociniis ex n.* 24. fœdere distinctionis cogitauit ad concordiam reducere, dicendo quod si Clericus tutelam alicuius, vel curam miserabilis personæ misericordia motus acceptauit; nullatenus priuilegium fori amittat, cum ex permissione iuris canonici tutelam legitimam, vel miserabilium personarum accipere possit licitè, vt *in cap. peruenit 87. dist. 1. & in cap. 1. & 8. dist.* 88. *& in l Orphanotrophos cod. de Episcopis, & Clericis*, quibus consonat textus *in l. 45. & 48. tit. 6. p.* 1. Et pro hac sententia faciunt quæ posui *supra sub quæst.* 1. vbi dixi, quod non prohibetur ordinari 13

ordinati, qui miserabilium personarum curam suscipiunt.

14 Quod si Clericus, causa aut gratia lucri faciendi se immisceat administrationi, quod vtique facere possit secundùm Innocent. in textu nostro *num. fin.* vt dicunt communiter DD. per textum *in cap. Episcopus* 88. *dist.* ibi: *Episcopus, aut Sacerdos, aut Diaconus nequaquam sæculares curas assumant; sin aliter deiiciantur*, & *in cap.* 2. *ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Quod si post modum facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraudem, indignum est ab Ecclesia subueniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari.* Etenim Clericus, vel etiam Episcopus sæcularem administrationem vltro recipiens, quodammodo ab Ecclesiæ gremio deiicitur, vt *in auth. de Sanctissimis Episcopis* §. *Deo amabilis collat.* 9. *& in*

15 *l.* 14. *tit.* 16. *p.* 6. † Et quia licet Clericus per pactum expressè iurisdictionem Laici Iudicis prorogare non possit aduersùs eius personam, vt *in dicto cap. si diligenti*, *& in dict. l.* 15. *tit.* 6. *p.* 1. ibi: *Mas no en sus personas*, sed delinquendo coram eo contra Canonum statuta, multis de causis Iudici sæculari iurisdictionem (saltim quoad bona) posset prorogare, vt per Paul. Castr. *in l. addictos*

16 *num.* 6. *cod. de Episcop. & Cleric.* † Et exemplificant de Clerico coram eo falsum testimonium dicente, quatenus possit à sæculari puniri, vel captis pignoribus, in bonis mulctari: sic Scobar. *vbi supra num.* 28. intelligens glossam in verbo *nullum cod. de testibus*, & ex dicto Abbatis *in c. cæterùm de iudiciis num.* 6. vbi dicit quod quando respectu certæ causæ per legem ciuilem alicui vniuersaliter attribuitur iurisdictio, sub illa dispositione comprehenduntur Clerici actiuè, & passiuè in quibus inuenitur illa qualitas, in qua fundatur iurisdictio, etiam in præiudicium ordinariæ iurisdictionis, vt *ibi* dixi de causa feudali (quæ aliam rationem habet) & Castillus de Bobadilla *in dict. cap.* 18. ex infinitis congessit 131. casus, in quibus Iudex sæcularis de causa Clerici cognoscere, & iudicare possit inter quos annectit casum nostrum *num.* 130. *&* 127. idem Scobar. ex Greg. Lopez, Bertachino, & Iasone, & per *leg.* 57. *&* 59. *tit.* 5. *p.* 1. qui *sub n.* 30. lectori à se dicta commendat obseruanda, vt à nemine sic congesta in hoc dubio, quem omnino leges *dict. cap.* 7. *de ratiociniis ex dict. num.* 8. *ad* 40. vbi, & alios includit casus.

17 At video post eum Zeuallos *in pract. q.* 987. *ex num.* 689. de hoc dubio agentem, vbi salua pace, tanti viri, Scobar. resoluit, vt verum tenendum, quod Clericus teneatur rationem reddere coram Iudice sæculari cuiusvis administrationis ab eo delatæ, sed quod executio fieri per litteras requisitorias coram Iudice Ecclesiastico, tam respectu bonorum, quàm personæ, vt tenet etiam Martha post illum *de iurisd. dict.* 2. *p. casu* 104. *&* 121. & docet communem Bossius *tit. de pœnis num.* 38. Ioan. de Deo *in lib. cauillationum*, per textum *in c.*

18 *personam* 12. *quæst.* 1. vt refert Martha. † Addens vt hoc procedat, etiam si depositum, vel delictum fuisset perpetratum ante Clericatum; quia persona semper remanet exempta, & non potest in carceribus detineri, nec puniri, & alia Zeuallos congerens ex dicto Bobadilla *dict. cap.* 18. *à n.* 41. resoluente per executionem bonorum esse procedendum contra Clericum depositarium per Iudicem sæcularem; & quod valeat obligatio Clerici quoad bona temporalia renunciantis in acceptatione talis officij forum: tamen ipse Zeuallos dicendo, vt valeat talis renunciatio, etiam respectu Ecclesiasticorum bonorum; quia acceptando officium tutelæ, vel curæ, aut depositi, seu alterius administrationis concessæ à Iudice sæculari, valebit summissio omnium bonorum. † 19
Adhuc respectu personæ dicit inutilem talem obligationem; indeque executionem esse faciendam à Iudice Ecclesiastico contra personam Clerici, vt dixit Martha 4. *p. de iurisdict. dict. cent.* 2. *casu* 124. *n. fin.* qui intellexit procedere ad requisitionem Iudicis sæcularis, in tantùm quod licet Clericus non declinet iurisdictionem Iudicis sæcularis, cognitio semper sit nulla respectu personæ, vt tradit idem Bobadilla *sup. dict. cap.* 18. *n.* 191. & confirmantur ex distinctione, quam feci *in dict. cap. qualiter de iudiciis sub dict. q.* 7. *num.* 8. Etenim vt cum 36. DD. Barbosa concludit *in dict. cap.* 2. *ne Clerici, vel Monachi num.* 4. de quo iam alibi, si Clericus, qui fuerit per Laicum Principem admissus in aliquo officio, & in eodem deliquerit non possit à Iudice sæculari puniri, inter quos Clarus, Couar. Decianus, Megala, Bonacina, Ambrosio Duard. Caluacana, Guazinus, Campanillus, Borrel. Zenedus, Suarez, Anguian. Layman. & alij. Et vide quæ dixi *in cap. penult. de foro comp. q.* 8. vbi egi de illa quæstione: *An si post capturam Laicus delinquens à Iudice Laico efficiatur Clericus, possit Iudex Laicus aduersùs illum procedere ad condemnationem criminalem.*

Vnde iam breuiter in qualibet administratione 20
priuata, seu obligatione, & contractu inter partes nunquam Clericus factus, aut religiosus poterit conueniri coram Laico Iudice, sed semper ex ratione textus *in cap.* 5. *& cap.* 8. *de foro comp.* cum vulgatis, *in illo tit. de iudiciis*, *& in dict. cap. penult.* sunt plures quæstiones, quæ huic resolutioni valent adiici *ex q.* 5. 6. 7. *ad* 21.

Ad secundam quæstionis partem, quia latè de 21
iure visitandi, quod Episcopis competit dico *infra sub tit. de officio ordinarij cap. inter cætera* 15. *& in cap. Sophitæ* 14. *de censibus*, & nonnulla *in c.* 12. *de præscript.* & de praxi obseruanda in visitatione infra breuiter *sub cap. fin. de foro comp.* §. 18. *& alibi* & quod Episcopus sit cui competit in sua prouincia; sic vt Episcopis ordinariis sit reddenda ratio sumptuum fabricæ cuiusvis Ecclesiæ, nisi in institutione eiusdem Ecclesiæ fabricæ, aliter statutum sit, vt referunt decisum Armendar. *in addition. ad recopil. leg. Nauarræ lib.* 1. *tit.* 17. *l.* 7. *de Episcop. n.* 78. §. *item & rationem.* † Imò est quod capitulum, 22
& Canonici teneantur ordinario reddere rationem administrationis fabricæ Ecclesiæ Cathedralis, nisi constet ex institutis, & ordinationibus eius, non posse ordinarium se intromittere, vt referunt decisum Armendar. *supra dict. num.* 78. *in fine*, Barbosa *in Trid. sess.* 22. *cap.* 9. *num.* 2. *&* 3. Garcia *de benef. c.* 2. *n.* 198. vbi quod solus Episcopus possit visitare fabricam.

Et insuper sit stabilita in iure diligenti, qua 23
ordinarij debeant esse soliti in petenda ratione ab administratoribus piorum locorum, & sub qua obligatione sint administratores, tam Ecclesiastici, quàm Laici fabricæ cuiusvis Ecclesiæ, etiam Cathedralis, Hospitalis confraternitatis eleemosinæ montis pietatis, & quorumcumque piorum locorum rationem reddere singulis annis suæ administrationis ordinario suo consuetudinibus, & priuilegiis quibuscumque in contrarium sublatis, nisi

nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ, expressè cautum esset iuxta Trid. mentem *in dicto cap.9. sess. 22. & ibi cap.8.* item & *sess.7. in cap. 15.* & per illa, quæ DD. cumulant *in cap. cum in tua de testamentis*; de quibus omnibus præter ordinarios in relatis locis, & aliis, Ioannes Gutierrez *lib.1. pract. c.35. à num. 19.* Flores *variar. lib.3. quæst.21. à n.180.* latè Stephan. Gratian. *discept. forens. toto c.395.* Riccius *in collect.714.* & in aliis referendis Rota Romana apud Farin. *decis.255.p.1. tom.1. recent.* Martha *de iurisdict. p.1.cap.18.num.6.& 9 & 10.* Gonzalez *ad regul.8. Cancel.num.45.& glossa 29. num.3.* Barbosa *in pastorali alleg.73.74.& 75.* vbi *num. 64. & 65. fin.* infinitos refert tractantes de visitatione; ideo in quantum spectat ad rationem exigendam, & ab administratoribus reddendam; non abs re; erit hic aliqua innectere resolutiuè de his, qui ad illam tenentur.

24 Itaque ad dubium num Episcopus possit pluries in anno exigere rationes administrationis? Et resolutiuè sub distinctione dicendum est, quod si rationum redditus fuit finalis, non possit, sin autem è contra possit, vt fuit decisum in Rota Marchiæ, vt testantur Gratianus *in decis.188.* & Rota Genuens. vt refert Bellon. videndus *in decisione 30.* Riccius *dicta collect. 714. super dict. cap.9. Trid. sess. 21.* vbi pariter refert declarasse Sanct.Congreg. † qui limitat si in prima calcula-

25 tione esset erratum, quia docto de errore potest iterum peti calculatio iuxta pulchram decisionem Rotæ Aragon. penes Ioseph. Sesse *decis.38.* vel quando ratio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum, vt resoluit idem Riccius *in prax. fori Eccles.res.134.in 2.edit.* qui & idem dicit, quando dolosa reddita fuit ratio, de quo ipsi constiterit Episcopo, Barbosa *in dicto cap.9.Trid. sess 22.num.16.& in pastorali dicta alleg.75. n.63.* idem Riccius *infra collect.1915.vers. infero tertio,* & infero quarto cum Gratiano *decis. 148. & ex alia Rota 610.*

26 Et iuxta has limitationes sunt intelligendæ regulæ de aliis administratoribus, qui tenentur ad rationem reddendam suæ administrationis; quia etsi Bartol.*in l.quamvis ff.de conditionib.& demonstrat.* & alij communiter, dicant quod ratio administrationis semel reddita, amplius reddi non debeat; & inde inferat Riccius *in collect. 1915. ad decision. Merlini Rota Lucens.61* vbi fuit dictum, quod tutor, qui semel reddidit rationem suæ administrationis non tenetur amplius, & ad aliam Rotæ à Farin. 111. vbi fuit dictum quod ratio computorum, cum semel reddita est, iterum reddi peti non possit maximè, si per instrumentum quis fuisset liberatus, & ad *decis. Bellon 130.* vbi similiter fuerit decisum, vt cogi non possit quis rationes semel redditas, amplius reddere.

27 Inde infero ex doctrina textus *in l.oleo cod. de vsuris*, & iuxta dictam doctrinam, vt teneatur ad redditionem rationis suæ administrationis omnis rerum alienarum administrator; itavt si interpellatus eam non reddiderit, teneatur ad interesse, vt dixit Rota Genuens. *in decis.163.* Riccius, *collect. 734.ad dict.l.oleo*, vbi cum Verallo *decis.157 p.2.* ait nedum ad rationes reddendas eum obligari.

28 † Sed etiam ad librum rationum conficiendum; sic vt aliàs contra eum iurari possit in litem, & Riccius idem specificans refert decis. *ibi* ex Magon.Genuens.Paponio, Bornin.& ex aliis procedere etiam in hæredibus eorum, qui administrarunt, & in procuratore ad negotia in executore alicuius testamenti, & in illis ad quos bona aliena peruenerunt, & in eo, qui suscipit tenendi rationem, de aliqua re curam, & in commissario hæreditatis; sic vt non liberetur per præsentationem calculi, qui gerit negotia aliena, cum in eo intelligatur electa personæ industria; & de aliis vt *supra* cum Scobar dixi in principio, qui latè loquitur iuxta iuris regulas *toto c.3. de ratiocin.* omnino videndus. De fide librorum rationis; aliorumve, dixi *in cap. antepenult. de probat.* & nonnulla *supra in cap. fin. de officio Archipresbyteri sub quæst. fin.*

Et quia nedum reddere rationem tenetur; verum & possit contra eos agi ad solutionem reliquatum, vt dixit Rota *in decis.202* & Riccius vbi proximè, vbi ex eadem Rota *decis.117. & 163.* addit vt eidem administratori incumbat onus probandi, quod in administratione gestum est; ac propterea, vt diximus, teneatur librum rationis conficere; ideo optimè iuxta Trid. *in dicto c.9. sess.22.* dubitatur quis compellet ad solutionem computi, quando laici sunt administratores bonorum Ecclesiæ, si in ratione reddita inueniantur debitores. 29

In quo dubio existimo respondendum ex sequentibus decisionibus. Vna Viuij, vbi fuit dictum *decis.153.* quod cui tenetur reddere rationes, debet facere quatuor; Primo Codices edere. Secundo calculum ponere. Tertio culpam purgare; & demum non aliqua restituere; & sic videndum quod coram eodem iudice fieri debet reliquorum restitutio. † Altera est decisio Gratiani 189. *in 2. dubit.* vbi fuit decisum, quod potest Episcopus compellere laicos ad executionem: nam alias pactum operaretur vitiatio; cum præsertim Episcopus sit executor visitationis piorum locorum, vt patet ex Trid. *dicta sess.22. cap.8.* & ex dicto Stephano Gratian. Riccius *vbi supra dicta decis.714. in fine*, Barbosa *in dicto cap.8.num.82.* & DD. per textum *in dicto cap. tua nobis; & cap. Ioannes penult. de testament.* Etiam contra laicos. Vltima decisio Afflictis 137. vbi asserit decisum Neapolitanò Consilio, quod ille qui obtinet facultatem compellendi rationes reddere, ac computum. † Condemnat etiam ad soluendum, & de modo componendi computum, pulchrè scripsit Anna *in obseruat.19.* & Munoz.de Scobar.*p.1.de ratiocinis cap.2 num.5. & ex num 6.* & Narbona *anno 25. q.82. n.5.* dicentes condemnatum ad reddendam restitutionem; ita ad reliqua cõdemnatum censeri; vt pro eis absque nouâ sententia executari possit. 30 31 32

Ad tertiam an minor 25 annis, qui administrauit negotia, teneatur reddere rationem? Et affirmandum est; sic vt nullo prætextu excusetur ab hoc onere, expressè docent Ruinus *cons.97. n.4. & 6. lib.5.* Menoch. *de arbitr. casu 209.num.9.* Scobar. *de ratiocinis 1.p.c.1. & cap.3. n.11.* Bertazolus *de clausul. clausula 10.glossa 16.n.3.* Antonius Sola *in constit. antiq. Sabaud. lib.3.cap.44 num.9* vbi addit verum esse etiam, si statuto caueretur, ne minor posset contrahere, vel quasi, nisi adhibita certa solemnitate ex sententia Ruini vbi *supra n.5.* vbi *n.4* † & cum eo Narbona *dicto anno 25. sub n.2.* notat nihil referre ad defectum, & necessitatẽ reddendi rationes, an minor administrans curatorem habeat, nec ne, cũ vtroque casu cogi possit eas exhibere; & est ratio; quia obligatio talis præstationis descẽdit à iure naturali, cum eo principaliter respiciat, quod suũ vnicuique tribuatur ex *dict. l. quãuis 31. in princip. ff. de condit. & demonstr.* vbi reddere rationes expendit Africanus esse reliqua soluere. 33 34

35 Vnde communiter scribentes deducunt obligatum, seu condemnatum ad reddendas rationes; adeo ad reliquorum solutionem censeri obstrictum, vt nisi soluerit, reddidisse rationes non videatur, vt dicunt Cujacius *tractatu 9. ad afrean. in dicta l. quamvis*, Ioan. Gutierrez 3. *p. de tutelis cap.1. num.75.* Scobar. *de ratiocin. cap.2.p.1.n.5.*qui *& cap.3.n.15.*idem Gutier.*dict. cap.3.num.15.*& Narbona *dicta quæst.82.n.3.* addunt etiam fœminas minores administrantes teneri ad prædictam rationem reddendam, cum fragilitas ætatis neminem releuet à ratione reddenda.

36 Ad quartam quæstionis partem, an non obstante liberatione à minori, possit ab eo iterum ratio peti? Breuiter respondeo, quod si minor effectus maior ex certa scientia, quæ constasset ex verbis liberationis, & ex aliis coniecturis dedisset liberationem, includeretur etiam dolus verus, qui potest remitti præteritus saltim, vt lato sermone dixit Zephalus *cons.192.n.45.& n.1.& 2. lib.2.* Flores de Mena Legendus *lib.1.var.cap.15. & ibi n.10. & 11.* cum Ploto *in tract.de in litem iur.§.5.num.36.*

37 † Sed limitat ex Socino, *ibi n.12.* si tutor, aut curator reddidit rationem per inuentarium, & librum rationis; quia tunc denuo tenetur reddere, si minor errores probat, maximè si errores consistant in eo, quod aliqua bona sua remanserunt apud curatorem, vel quod ipse occultauerit, vel dolum in perniciem minoris commiserit.

38 † Vel si non constet de rationibus redditis, vel in forma solemni, nec minus solemni, & simus omnino in dubio, sed solùm appareat liberatio generalis in fauorem curatoris, aut tutoris, cum relatione rationis datæ: nam si tunc tutor non probat verè, & integre rationem datam, integretantur eam reddere? sic colligens ex mente Socini, Iasonis, & aliorum, *n.13.*

39 Et horum est ratio; quia in præsenti materia rationum reddendarum à curatoribus, requiritur actualis redditio rationis, vt *in l.eum seruus ff. de condit.& demonstrationibus*, Flores de Mena *dict. q.15.n.13* vbi addit quod ad euitandas fraudes non sufficit confessio; quia est materia suspecta, & quod alias de facili leges defraudarentur, & bona pupillorum surriperentur, alia dicens cum Mascardo, & aliis *de probation.p.2.conclus.364.& 365.* cum aliis tribus præcedentibus ex doctrina, *leg. si si fortè ff. de castr. peculio*, & glossa communiter approbata, *in l.donatio eod.de probationib.& ex l. qui testamentum ff.de probat. & l. fin. & ibi glossa cod.mandati.*

40 † At limitat Flores *n.14.* cum Decio, Parisio, Alex,Corneo, Craueta, & aliis & Mascardo latè loquente, *p.3. conclus.1319.à num.16.* quando liberatio esset iam antiqua, puta ab hinc annis 20.quia alias nullus esset litium finis, & daretur occasio nonnulla fraudibus,eo quod à communiter accidentibus, & in tanto tempore succedunt,vel obliuiones, vel amissiones scripturarum; & mortes testium; ita quod difficillimum esset tutori denuo bonas rationes dare, posseque minor cum tutoris iactura locupletari, quod ferendum non esse aiunt; eo quod solutio præsumatur ex diuturnitate temporis, concurrente silentio creditoris: *argum. leg. si quis fortè §. primo ff. de pœnis.*

41 Ad quintam quæstionis partem de calculatoribus de quibus occasione nostri textus posset hic latè agi; quia Scobar. *de ratiociniis cap.31.* Gutierrez *lib.1.pract.q.37.n.3.*Parlador.*lib.2.per quotid.cap.fin.1.p.§.7.n.3.*Azeuedus *in l.22.tit.6.lib.3. recop.* Amator. Rodrig. *de execut.cap.1.art.3. ex n.20.*latè agunt de modo admittendi calculatores, & qualiter executionem mereatur calculatio;ideo nihil de hoc puncto adiicio, & tantum vt legas præcor quæ ex infinitis congerit DD. Franc. de Amaya *in l.2. eod. de iure fisci lib.10.*

42 † & *ibi à n.10.* vbi quod computatio à tabulariis facta sententiæ, vim non habet, nisi iudicis sententia confirmetur, vt statuitur,*in l.1.cod.de apochis publicis, & in l.vnica cod.de errore calculi*;vbi dicitur computationem non approbatam posse intra certa tempora retractari, quod non procederet, si sententia iudicis fuisset confirmata, cum res iudicata instaurare non sinat quæ iam finita sunt, *l.4. & sequent.ff. de re iudic. l.22.tit.6. lib.3. l.2.4.tit.21. lib.4.recopil.*vbi Azeued. Auiles *in cap.30. prætor. verb. fraga pagar. n.5.* Abendanus, *de exequend. mand.2.p.cap.10.num.37.* alios referens Parlador. *lib.2. rerum quotid. cap. fin.p.1.§.6.* Gutierrez & Scobar *supra*, idem Amaya, qui & *à num.31.* constituit differẽtiam inter computatores à partibus assignatos, vel à iudice.

43 † Vbi *n.50.*quod retractatio calculi non habebit locum, quando calculatio facta à partibus,non solùm continet computationem, sed etiam pactum, aut transactionem generalem,aut specialem;eo quod tunc firma maneat calculatio;sic vt non possit prætextu erroris reuocari, Bartol.*in dicta l.2.* Salicet & Iason. *in dicta l. vnica cod. de error. calculi.* Socin. *cons. 190.lib.2.num.5.* Valenz. *in dicta.l.2. n.13.*

44 † Nisi in ipsa transactione error interuenisset expressus, veluti si in ea dicatur quod tertia pars de centum petitis, erat quinquaginta; indeque pro quinquaginta fuerit facta transactio,& quod solutum prætextu talis transactionis possit repeti ait Amaya per *dictam l. vnicam*, ibi: *Sed etsi per errorem calculi, velut debitam quantitatem, cum esset indebita, promisisti conditio competit* Scobar.ad plura *de ratiocin.cap.31.* Gilquem *ibi*, & alij DD.

45 † ob modicum errorem calculum non retractare infiniti probant per *l.quamvis 32.ff.de condit. & demonst.* sed Valenzuela & Amaya *in dicta l.2. ex n.53.& 54.* aliter sentiunt, dicentes aliam esse sententiam, *dicta leg.quamvis*, *& ex n.59.*agit Amaya de tempore intra quod error calculi retractetur cum Cuiacio Valenz.Iason.Castillo,Scobar Floreatulo, & aliis, & *in Rub. cod. de discussoribus num.2.*ait Amaya *num.2.*quod isti rationes fiscales dispungebant, dictus rationalis, *in l.cum post 26. de appellat.l. à discursoribus 21. eod. Theodosiani*; eodem, Cuiacius, & Gothofred. *in dicta Rub.* Buleng.*lib.3.de imperio Rom.cap.29.*

46 Quod si dubites de ætate, in qua calculator possit aliquis nominari, & soleat dici ex doctrina *leg.vt iurisiurandi 7.§.dabitur ff.de operis libertor. in verbis*, ibi: *si fortè vel librarius, vel nomen curator vel calculator*, &c. calculatorem quem I.C. rationarium vocat, *in l spadonem 15.§. neque ff.de excusation.*quem vulgo partitorem, aut computatorem nuncupamus impuberem esse posse eum, scilicet, qui ætatis suæ 15. annum excessit, vt ex Iuliano *in l.fin.ff.de operis seruor.*vt fauere videtur Munoz de Scobar. *de ratiociniis cap. 8. num.1.* dicens, vt quilibet de mundo eligi possit, etiam si in minori ætate vigeat ad ministerium calculandi,& dispurgendi rationes.

47 † Tamẽ in proposito verius est, vt nullus ad iudicium calculationis peragendum nominetur, nisi maior sit 18 annorum, saltim de Iure Regio ex disposit.*l.2. tit.15. lib.2.*

lib. 2. ordin. & l. 3. tit. 9. lib. 3. recopilat. ita Ayora *de portionibus part. 1. cap. 4. num. 2.* Narbona *anno 18. quæst. 6.* vbi *num. 4.* dicit cum Gothofred. *in dicta l. spadonem §. 5. littera l, dict. l. vt iurisiurandi, §. dabitur,* non loqui de calculatoribus, seu partitoribus hæreditatum, aut aliarum rerum, in quibus præter numerandi scientiam, iudicium, etiam, & intellectus desideratur, sed de illis tantùm, qui numerandi, siue calculandi artem do-
48 cebant. † Et hoc modo intelligo etiam textum *in l. 1. §. ludi quoque 6. ff. de variis, & extra ordin. cognit. & in l. 4. cod. de professor. & medicis,* quorum ministerium non exopiat maiorem capacitatem, quam quæ adest in puberis quinquennis. Nec de calculatione hic non amplius addo; etsi difficulter in alio loco Canonici Iuris sic valeat agi.

49 Ad vltimam quæstionis partem, quæ magis titulo nostro congruit, num qui tenetur reddere rationem possit condemnari ad certam summam, antequam ratio reddita fuerit, & præter illa, quæ solent DD. dicere ad textum *in l. 1. §. præterea ff.*
50 *de contraria actione tutelæ.* † Video apud Riccium *in collect. 20. 27. ad dictam l. 1.* duas diuersas esse sententias, affirmantium vna, de qua decisum sæpius restantur Petrus de Veinten. *in decis. Rotæ Bononien. 90.* Rota Genuens. *in decis. 150.* Gaspar Thesaur. *in decis. 96. n. 12. lib. 2.* aliquid per Sesse *in decis. 88.* & eadem Rota Genuens. *in decis. 24. & 46. & 173.* aliquid per Magonium *in decis. 1.* Rotæ Lucens. & per eandem Rotam Genuens. *decis. 24. & 71. & 124.* & Decij 173. & sic per Rotam Mantuan. teste Surdo *in decis. 184.* refertur decisum posse tutorem conueniri ad restituendum bona inuentarij ante redditam vniuersalem rationem; & Riccius addit vt ad id faciat.

51 Negatiuæ sententiæ DD. sunt Milanens. *in decisione 1. lib. 2.* Cantarius *decis. 74.* Capyc. *decisione 17.* Ioseph. Ludouis *decis. Perus. 40.* Franc. *decis. 292.* Gaylius *decis. 68. lib. 1.* Ossascus *decisione 92. & 129.* Intrigliol. *decis. 15. & decis. 10.* Rota Auimon. *in decis. 39.* Mysinger. *decis. 68. cent. 3.* Magon. *in decis. Lucen. 65.* Boer. *decisione 68.* pro quibus faciunt etiam *decis. Bonon. 90.* vbi tutor, vel curator, & quilibet alius administrator cogi non potest reddere aliquid, antequam ratio reddita fuerit, vt refert iudicatum etiam in propriis terminis Giurba *in decis. Rotæ Siciliæ*
52 *15.* † Vbi societatis instrumentum mandari non posse executioni ante redditas rationes declaratum fuit, & huic magis assentior in praxi, cum ex iam *à quæst. 1.* dictis condemnatus ad reddendam rationem, censeatur virtualiter condemnatus ad reliquorum restitutionem, quod ante rationem dispunctam contingere non valet ex dictis per Muños de Scobar *de ratiociniis dict. c. 31. n. 12.*

53 Sed ne detur turbatio aduersus solutionem liquidatorum per appellationes, aliaque iuris remedia, quibus vti solent litigatores prouide prospectum est computorum calcula legitimè dispuncta executioni mandari; vt omnes de iudicio execu-
54 tiuo scribentes agnoscunt. † Et per illa, quæ dico *infra in cap. 1. de fide instrument. q. 7. n. 7.* quatenus *ibi* dixi, quod administrator, tutor, curator, finito officio per executionem compelluntur ad
55 rationem reddendam. † Vnde rectè Tamburinus *de Iure Abbat. decis. 53. n. 7.* dixit quod Episcopus non est impediendus executioni computa piorum mandare, nec vt ex eo quod administrator appellet, nec licet admittatur appellatio, sit suspendenda executio ratiocinij, vt decisum referunt Zerola *in praxi Episcop. p. 1.* verb. *Hospitale*, vers. 6. Barbosa *in cap. 1. Trid. dicta sess. 22. n. 33. in fine*, idem *in pastorali dicta alleg. 75. n. 62.* & Homobonus *de examine Eccles. tract. 10. cap. 4. quæst. 13. resol. 3.* vers. *aduerto*, alia ad hunc textum. Et pro hac materia colliges ex præcitatis DD. & ex aliis, quos ipsi referunt. Et cum his absoluitur materia huius capitis.

AD RVBRICAM ET TITVLVM

De Corpore Vitiatis ordinandis, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Corpore non integri, sicut ex Veteri Testamento arcebantur à ministerio, sic ex nouo ordinari prohibentur. Et gentilitate quid* n. 9. & 10.
2 *Corporis in compositio indicat in æqualitatem mentis.*
3 *Membra natura componit, prout moribus animæ conuenit.*
4 *Facies fœda malos significat mores.*
5 *Sanitati accedunt pulchritudo, ac boni habitus integritas.*
6 *Animi, & animæ defectus impedientes illos habentes ordinari sunt, vt irregularitas proueniens ex defectu Characteris Baptismalis, & ex defectu fidei; vt* n. 7. *carentia vsus rationis,* n. 8.
9 *Gentilitas corpore truncos ad sacerdotium non admittebat,* n. 10.
10 *Sacerdotes gentilitia præstantes virtute, & excellentes genere; solum ad sacerdotium adadmittebat, non vlla ex parte corpore trunco.*

Quia sub Rubro nostri tituli integrum quarti impedimenti ad ordines potest deprehendi, illud nempe, quod ex defectu corporis propter diuersos casus valet contingere; ideo de hoc impedimento diuersas sub se continentes species nobis agendum est. Cùm ergò apud Ethnicos integri esse deberent corporis; sic vt à ministerio Dei arceretur quisquis haberet maculam ex præcepto veteris legis Leuitic. *cap. 21.* inde Sacri Canones corpore vitiatos ab ordinibus repelli imperarunt; imò & promoto aliquando reiecerunt, vt *in cap. exposuisti 6. hoc titulo*; sicut & à benesicio iam adepto, vt *infra in tit. de Clerico ægrotante, vel debilitato*, † & eo quia incompositio 2 corporis inæqualitatem indicat mentis, vt *in cap. fin. dist. 41.* ideo propter hoc etiam hic erit agendum de defectibus animi, vt pulchrè explicat D. Gregor. *in cap. hinc etenim distinctione 59.* vbi plures casus ponit, ac explicat idem Sanctus *ibi* legendus, & *in pastorali c. 11.* de quibus *infra*, ad aliis, quos Sanctus non recensuit.

3 Cum ergo natura membra componat; prout moribus animæ conuenit; itavt cuius deformis facies est vix queat prædicus esse bonis moribus.
4 † Fædaque facies significat malos mores iuxta Rhasim Medicum, vt notat *hic* Andreas Valensis *num.*1.ex doctrina Abbatis *in cap.quia diuer-*
5 *sitatem notab.*1.*infra de concess.prabenda.* † Et secundùm Galenum *lib.* 1. *de fine medic. sanitati*, accedant pulchritudo, ac boni habitus integritas, testeque Seneca,*cap.*40.*minus est accepta scientia, vel virtus ex deformi corpore veniens*, vt dixit etiam Ennius *gratior est virtus veniens de corpore pulchro*. Ideo rectè sub hoc *titulo de defectibus animi, & corporis*, agendum est ad vnguem, vt sic satis hoc impedimentum intelligatur, de quo agunt præter antiquos hic Scriptores, & Summistæ in verbo *corpore vitiatus*, Couar.*in clement. si furiosus p.*1. *in princ.à num.*5. Albertus Trot. *de vero, & perfecto clerico lib.*2. *cap.*16. Villadiego *de irregularit. cap.*11. *hoc tit.* Salced. de Bernard Diez *in pract.canon. cap.*17. *in nouissima editione*, Nauar.*tom.*1.*consil.hoc tit.*vbi septem ponit Consilia, Rebuffus *de dispens.cum corpore vitiatis*, Iacobus Graff. *in decis. aureis lib.*4.*cap.*27. *ex n.*39. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici Rub.* 11. *cap.*17. latè D. Rodericus Acugna *in commentar. ad decretum dist.* 55. Belletius *disquisit. Cleric. p.*1.*tit.de disciplina Clericorum cap.*7.*cum infinitis*, Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 7. *cap.*12. *de corpore vitiatis*, & ex Theologis, ac Summistis Maiol. *de irregularit.lib.*1.*cap.*14.*vsque ad* 26. *& lib.*2. *cap.*16. *ex num.* 18. Felicianus *de censur. de irregularit. cap.* 16. Suarez *eodem tract. dist.* 51. Bonacina *disp.*7.*q.*2. *puncto* 2. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30. *à num.* 44. Layman. *in Theolog. Morali lib.*1. *tract.*5. *p.*5. *cap.*7. Ægidius Coninc. *tom.*2.*disp.*8.*dub.*14. Fr.Eman.Rodriguez *in summa tom.*2.*cap.*158.*& de regular. tom.*1 *q.*24. *art.*3. Villalobos *p.*1. *in summa tract.*21.*diffic.*35. Henriq.*in summ.lib.*14.*c.*8. Auila *de censuris p.*7. *disp.*3. Miranda *in manuali prælator. tom.* 2. *q.*8. *art.*3. Viuald. *in candelabro aureo tit.de irregular. ex vitio corporis*, Saytus *in floribus decis. sub hoc tit.* Valentia *tom.*4.*disp.*7.*q.*19.*puncto* 3.*de* 2. *specie*, Molina *de Iust. tract.* 3. *disp.* 70. Llamas *p.*1. Methodi *cap.*12.*ex* §.4. Aragon. *in* 2.2. *D.Thomæ q.*65. *art.*1. vbi Salon. *controuers.*4. Borgasius *in tract. de irregularit. de hoc tit.* Ioannes Honor. Banagel.Petr.Rauena, Goffred. Hostiens. Bartholom. Carthagena, Anastasius, Germon. & alij recent. *sub hoc tit.* quibus accedunt *infra* referendi recentiores Diana. Leander, Castrus Palao, Pellizarius, Filliucius, Guillielmus Baunij, & Barbosa cum aliis pluribus *dist.*49.*& dist.*55.
6 Sed quia sub Rubro de defectibus animi, & animæ nihil pateat, videamque Doctores occasione nostri tituli, etiam de relatis defectibus agere; ideo antequam ad defectus corporis accedamus libuit hic in Rubrica per nonnulla de prædictis defectibus animi,& animæ prælibare.Cumque ad alios defectus ponat pertinere Suarez *dict. disp.*51.*ex sect.*1. iuxta aliorum sententias, primò irregularitatem prouenientem ex defectu Characteris Baptismalis *ex cap.*1. *& cap. veniens de Presbytero non baptizato*, quam non dicit Suarez irregularitatem, sed omnimodam incapacitatem; ideo leges,quæ ad propositum dixi *supra sub Rub. de ætate, & qualitate, ordin.ind.*ibi ex *num.*44.vbi & *à n.*51.an ordinandus debeat prius recepisse Sacramentum Confirmationis.

Secundo, numerat irregularitatem prouenientem ex defectu fidei, qualis est in Apostata, & Hæretico baptizato; sed quia dicit hanc irregularitatem pertinere ad illam, quæ prouenit ex delicto, & hic agatur de defectu inculpabili, ideo potius adhunc tractatum non pertinere, dixit ibi Suarez, de quibus dixi *sub tit.de scrutinio in ordinibus faciendo*, aliquid *sub dicta Rub. de ætate ordin. n.*29. Et applicabis quæ dixi *sub cap. fin. de temporibus ordin.* 7

Tertio loco *ibi* Suarez exponit pertinere ad defectus animæ carentes vsu rationis, qui sæpè sine delicto, & semper proueniunt ex aliquo defectu corporis, qua de *sub hoc cap.& tit.* comprehendi posse ait; & quia hic defectus ex ipsa rei natura impediat ordinum susceptionem, cum reddat hominem ineptum ad vsum eorum; indeque ex *num.* 3. descendat ad furiosos amentes; item & ad ignorantes, vt *ibi* ex *num.* 8. ne iterum repetam remitto Lectorem ad *dictam Rub.de ætate, & qualit.ordin. ibi à n.*59.*& n.*62.& de irregularitate proueniente ex carentia scientiæ; *ibi n.*29. *&* 30. vbi quæ scientia in ordinandis requiratur, de quo latè sub *dict. tit. de scrutinio in ordin. faciendo* aliquid,*sub cap.*5.*quest.*2.*de temp.ordin.*nonnulla alia *sub cap.penult.& fin.de ætate, & qualit. ordin.*DD.*per cap.illiteratos dist.*36.*cap.cum in cunctis de electione, cap.fin de temp. ordin. lib.*6. Trid. *sess.*23.*cap.*4.*cap.*11.13.*&* 14.*& de scientia necessaria in Episcopo sess.*7.*cap.*1.de qua *in dicto cap.cum in cunctis de electione*, alia verò dubia, quæ ad defectum animæ spectant *hic* per quæstiones duxi repetenda. 8

Nec hic dicta, & quæ dico in quæstionibus sequentibus, & sub Rubro, carent fundamento ex antiqua gentilitate: nam vt ait Tacitus mutilato corpore, homines ad sacra non admittimus, nisi sacrorũ Summo Præside permittente, sicut & excellenter docuit Senec.*in controuersiarum libris, lib.*4.*c.*2.ibi: *Lex, Sacerdos integer sit Thema Metellus Pontifex cum arderet veste templum, dum Palladium rapit oculos perdit, Sacerdotium illi negatur*, & paulo post, *Sacerdos non integri corporis, quasi mala hominis res, vitanda est, hoc inuitum, notatur quando magis in Sacerdotibus post Sacerdotium magis obseruanda est debilitas; non enim sine ira Deorum debilitatus Sacerdos.* 9

Et Dionysius Alicarnas.*lib.*2.Sacerdotes à Romulo electos scribit genere excellentes simul, & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco; & hoc est quod voluit intelligere Plin. *lib.*7. dum tradit Marc.Serguin.*de rebus strenuè à se gestis*, orationem habuisse cum à sacris arceretur, vt debilis: hæc refert Anastas. Germon. *de Sacr.immunit.lib.*1. *cap.* 10. *in fine ex num.*15.vt nostrum titulum, de quo est *ibi* memor *n.*14.posset incipere. 10

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

An Arreptitij, qui à Dæmone vexantur, qualis dicitur Dæmoniacus, & Energumenus, sint omnino irregulares, etiam si semel, aut iterum sint obsessi, & vexati à Dæmone? Et an si post susceptos ordines eorum corpora fuerint obsessa, possint in susceptis ordinibus ministrare, si omnino à tali vexatione liberati fuerint? vbi quid de maleficiato, aut fingente se Dæmoniacum? Et quid de febrificante in amentiam, verso, seu ebrioso, aut stimulo amoris in furorem arrepto ad tempus breue? Quid de non Baptizato, non confirmato, furioso, & ignorante?

SVMMARIVM.

1 *Arreptitius est amouendus à sacris altaribus, quod verum est de perpetuò. Quid de temporali*, n.4 & 5. *vbi idem*; n.6. & 7.
2 *Energumenus suspectus est de malitia mentis.*
3 *Anandria cum Dæmone succubo, prohibetur ordinari.*
4 Canon.78. Apostolorum n.6.
7 Cap. Clerici dist.33. cum cap. maritum eadem dist.
8 *Arreptitius Dæmoniacus, Energumenus liberi multo tempore à tali defectu non prohibentur in susceptis ordinibus ministrare.*
9 *Ordinati in minoribus à Dæmonibus vexatis, numquam ad superiores Ordines ascendunt.*
10 *Maleficiatus tantum in partibus deseruientibus ad vsum, matrimonij non prohibentur Ordinari; secus in alijs membris*, num.11.
12 *Amens, & furiosus, accidentali casu cessante, non prohibetur Ordinari.*
13 *Ordinari non valent, non Baptizatus, hæreticus, ignarus, &c.*

1 AD primam difficultatis partem, & alias potest responderi per verba textus *in cap. maritum 2. & in cap. communiter. dist.33.* & ex concordantibus, *ibi*, à glossa adductis, *cap. communiter*, vbi glossa 1. *cap. Clerici, cap. vsque dict. dist.33.* quibus cauetur ex Pio, & Nicolao Pontificibus, item & ex Gelasio Papa arreptitios à sacris altaribus amouendos; & sic debemus dicere tales esse omnino irregulares ad ordines suscipiendos: nam vt dicit Henriquez *lib.14. sub cap.8. num.8.* & cum eo Leander. *de irregularit. disp.1. tract.1. quæst.13.* Energumenus suspectus est de
2 malitia animi. † Et de Anandria, & docet Dionysicum Dæmone succubo, docent etiam Nauar. *in cap.27. n.203.* Suarez *vbi supra de cens. dicta disp.51. num.7.* cum eo Syluestro, & Burgás *in hoc tit. num.18.* Viuald. *de irregularit. num.180. in antiq.* Tolet. *lib.1. summa cap.62.* Bonacina *q.2. de de irregularit. puncto 2. n.24.* Machadus *docum.11. num.8.* & alij apud Guilielmum *de irregularit. q.2. consect.9.* & apud Pellizarium *tom.2. tract.7. cap.5. sect.2. num 62.* Filliucius *tract.19. cap.6. q.9. verf. septimum de Dæmoniacis*, Flamin. Patisius *de resigcat. benefic. lib.3. quæst.6. num.94.* Campanil. *in diuersorio iuris Canon. Rub.11. cap.17. num.188.* Rugus *de missa q.17. num.1.* Sayrus *de censur. lib.6. cap.9. num.14.* Bartholom. Bechis *in praxi obseruanda in admittend. ad relig. stat. nouitiis disp.9. dub.11. sub num.4.* alij penes post Barbosam *de officio Episcopi p.2. alleg.42. ex num.51. & in dicto cap. communiter dist.33.*

Hæc Doctrina certa est de arreptitiis, seu Energumenis perpetuis; tota vero difficultas est de illo, qui semel hoc vexationis genus passus fuerit? Et pro affirmatiua sententia facit, *Canon.78. Apostolorum*, ibi: *si quis Dæmonem habet, non fiat Clericus, sed neque cum fidelibus precetur; purgatus autem recipiatur, etsi sit Dignus fiat*, ex quibus verbis probant Gibalinus, *cap.3. de irregularit. q.2. consectario 9. per totum*, Viuald. *eodem tract. in antiquis num.185.* Dæmoniacum mandatum recipiendum esse. 4

Nihilominus alij probabilius docent, vt si semel, aut iterum hoc genus vexationis aliquis passus fuerit, perpetuò etiam ab ordinum susceptione remoueatur, vt notant, ac sequuntur Sayrus *lib.6. de cens. dict. cap.9. n.14. verf. quod si dicas*, Barbosa cum aliis *dict. cap. communiter 33. dist. n.1. in fine*, Nauarrus, Filliucius Bonacina, Machadus, & Leander cum aliis *vbi supra q.16.* & communiter DD. per textum, *in dicto cap. maritum dist.33.* vbi expressè prohibetur ordinari ille, *qui in furiam aliquando versus, insanauit, vel afflictione Diaboli vexatus est*. 5

Nec obstat adductus Canon Apostolorum, cui respondet Suarez *dicta disp.51 sub n.7. in fine*, dicēdo, aut posterioribus tēporibus existente maiori numero fidelium, qui sine his incommodis possent ad hoc munus assumi, legem illam amplius restrictam esse, vel certè etiam tunc intelligendam fuisse, interueniente dispensatione, quæ facilè concedenda erat virtute illius Canonis interueniente personæ Dignitate, & per eadem verba Suarez respondet Leander. *supra dict. q.14. in fine.* 6

Et quamvis Bonacina *dict. q.2. puncto 2. n.24.* Sayrus, & Toletus *vbi supra*, Filliuc. *dict. tract.19. c.6. q.9. dict. verf. septimum*, Reginald. *lib.30. n.43.* contra Vgolin. Machadus, *lib.1. de perfect. confess. p.3. tract.17. docum.11. in fine*, limitant adductam doctrinam respectu ordinum minorum per glossam, & verba textus, *in dict. cap. clerici dist.33.* quatenus probando Pontifex Nicolaus ex verbis eius, quod sic abscessus non possit ascendere ad superiorem sacri regiminis gradum; quasi non prohibeatur ad minores. Nihilominus aliud dicendum est per textum *in dicto c. maritum*, vbi absoluta est prohibitio, etiam respectu illius, qui aliquando afflictione Diaboli vexatus est: ita tolerus *vbi supra*, contra glossam, *d.c.* & contra Archidiac. *ibi*, contra quos etiam sentiunt Gemin. Præposit. & Turrecremata, *ibi*: Nauarrus *supra dicto n.203.* Suarez *n.7.* plures apud Pellizarium *dicto tom.2. tract.7. sect.6. n.66.* Leander. *q.15.* dicentes hanc esse probabiliorem opinionem, & Canonibus conformiorem. 7

Ad secundam quæstionis partem, num prohibeatur in susceptis ordinibus ministrare? Et quamvis negent apud Viuald. S. Antonin. Albarus Pelagius, Villa Diego, & Nauarrus *vbi supra*; item & Bartholom ab Angelo *dialogo 5. §.180.* vbi testatur de communi; & hoc etiam si per longissimum tempus liberi à Dæmonum vexatione probatum fuerit 8

fuerit per doctrinam proximè adductam, vt refert Suarez *dict. disp.* 51. *n.* 7. *ex dicto c. maritum.* Tamen ipse Angel. Syluester. Armilla, Maiolus, & alij, quos sequitur. Viuald. *de irregularit. supra in antiquis n.* 184. probabilius docet, vt possit ex dispensatione Episcopi in iam antea susceptis ordinibus ministrare, modo constet à Dæmone per spatium vnius anni non fuisse vexatum, in quo scilicet abreptio aliqua non videatur: ita etiam Suarez *vbi supra n.* 5. *&* 7. *dict. disp.* 51. *sect.* 2. *vers. quoad vnum*, Saytus *d. lib.* 6. *c.* 9. *n.* 14. *vers. quod si dicas*, Barbosa *in dict. cap. communiter dist.* 33. *n.* 2. quibus addo Filliuc. *supra n.* 187. *ad fin.* Regiald. *n.* 43. Toletum *lib.* 1. *cap.* 64. *versu principium*, Sebastian. Medices *p.* 2. *de irregularit. c.* 32. Molinam *tom.* 4. *de Iust. tract.* 3. *disp.* 70. *num.* 12. Vgolinum *de irregularit. cap.* 53. *num.* 2. Bonacinam *dicta quæst.* 2. *puncto* 2. *num.* 24. Leand. *in eadem tract.* cum Ægidio Conink *disp.* 18. *dubio* 13. *num.* 107. Henriq. *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *dicto num.* 8. *littera A*, Nauar. *dicto cap.* 27. *n.* 203. & omnes per *dict. cap. communiter dict. dist.* 33.

9 Et sic Belletius *tit. de disciplina Clericali* §. 7. *num.* 40. & Barbosa cum aliis *in pastorali alleg.* 42. *num.* 51. *&* 52. ita docentes, tenuerunt in minoribus ordinibus constitutos à Dæmonibus vexatos nunquam ascendere debere ad maiores per glossam *dicti cap. Clerici dist.* 33. quod est verum ex resolutis *num. præced.* sub vers. *ad secundam*, & DD. adducti, ac alij dicunt illius anni liberationem agnoscendam, positam esse in arbitrio Episcopi, qui pensatis conditionibus morbi, & personæ, sciat quid sit faciendum.

10 Ad tertiam quæstionis partem de maleficiatis suppositis quæ solent adducere DD. de impedimento maleficij circa matrimonium scribentes, de quo *sub tit. de frigidis, & maleficiatis infra lib.* 4. breuiter respondeo ex D. Thoma, & Syluestro verbo *maleficium*, Mayolo *de irregular. cap.* 17. *num.* 6. Viualdo *vbi supra num.* 186. Leandro *de irregularit. dicta disp.* 1. *quæst.* 18. quod si maleficiatus sit tantùm quis in partibus, ad vsum matrimonij deseruientibus, tunc nec sit irregularis, nec prohibeatur ordinari. Quare optimè dixit Bonacina *dicta quæst.* 2. *de irregul. puncto* 2. *dicto num.* 24. talem maleficiatum perpetuò inhabilem ad contrahendum matrimonium, non esse ineptum ad ordines sacros suscipiendos, cum hac

11 ratione castior sit, vt benè etiam docet Henriq. *vbi supra.* † Tamen si in aliis membris fuerit maleficiatus tunc quidem, nec posse ordinari crediderim ex dicendis *infra sub tit. nostro*, vt docent proximè adducti.

12 Ad quartam quæstionis partem breuiter respondeo, suppositis quæ de amentibus, & furiosis dixi *sub dicta Rub. de ætate, & qualit. ordinand.* in casu nostro non effici illo accidentali furore ab ægritudine, siue ebreitate, aut nimio amore arrepti proueniente; quominus ita amens, ac furiosus valeat ordinari, cum hic defectus ortus sit, non ab ipsa natura deficiente, sed à quadam passione temporali, & qualitate transeunte, qua cessante, cesset amentia talis, docent ita Nauarr. *in man. cap.* 25. *num.* 72. *& cap.* 27. *dict. num.* 203. Maiol. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 4. Auila *p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 4. Viuald. *de irregul. num.* 182. *in antiquis*, Leander *dict. disp.* 1. *quæst.* 12. Gibalinus *cap.* 3. *quæst.* 3. *num.* 2. Castrus Palaus *disp.* 6. *puncto* 10. *num.* 4. & alij iam adducti, & omnes ex eo quod iste defectus non trahit secum indecentiam.

Ad vltimam partem quæstionis de non Baptizato, hæretico, furioso, & ignato abundè respondetur in locis assignatis; *in n.* 8. nostræ Rubricæ ad quos te remitto. 13

QVÆSTIO II.

An Prælati regulares possint iudicare de defectibus corporis circa suos subditos promouendos, seu hoc spectet ad Episcopum? Et an possit Prælatus regularis dispensare cum subdito, qui ambulat cum pede ligneo? Et quando dispensatio super corpore vitiatis ab Episcopo concedi soleat in Curia Romana? Et an claudus, qui sine Baculo incedere nequit adeo irregularis sit, quod egeat dispensatione Pontificia, tam ad Sacros Ordines, quam ad primam Tonsuram.

SVMMARIVM.

1 *Regulares Prælati, etsi iudicare valeant de suis subditis corpore vitiatis ordinandis, vel non, hoc tamen debet etiam ab arbitrio Episcopi pendere etsi dispensatio sit Pontificia*, n. 2. & 3. *fallit* n. 6.

5 *Dispensandi ius ad ordines cum corpore vitiatis, est solius Papæ, expenditur*, numero 6. & 7.

6 *Prælatus potest dispensare ad ordines cum subdito, qui ambulat cum pede ligneo, & quare* n. 7. & n. 23.

8 *Prælatus regularis quando dispensauit ad Sacros Ordines cum subdito carente digito non Pulgari, nec pollicè.*

9 *Episcopus, & Archiepiscopus dispensant ex indulto Pontificio ad ordines cum subdito corpore vitiato.*

10 Cap. significauit 4. de corpore vitiatis.

11 *Episcopus conferens Tonsuram corpore vitiato, tacitè videtur cum eo dispensare in leui deformitate, aut si tractaretur de ministrando in ordinibus susceptis, secus si agatur de alia deformitate.*

12 *Episcopus qui potest in aliquo casu dispensare cum corpore vitiato, tenetur facere cum cognitione causæ. Et quando id possit remissiuè*, n. 13. 15. & 16. *& quali commissione*, numero 14.

15 *Claudus, qui sine Baculo incedere potest, potest ordinari arbitrio Episcopi; secus si truncus sit, vt* n. 17. *Et quando dispensari possit cum eo*, n. 18.

16 *Vitium non apparens, aut non impediens altaris ministerium celebrare, non facit quem irregularem ad ordines, si sine culpa eius prouenit.*

19 *Læsus altero pede ex incisione Medicorum non prohibetur ordinari.*

20 Cap. nullus Episcopus de consecrat. dist. 1. cum glossa in cap. si quis infirmitate distinction. 55.

21 *Presbyter nullus ad Missæ sacrificium cum Baculo accedere potest.*

22 *Carens*

22 *Carens pede sic vt non possit sine pede ligneo deambulare, ordinari nequit.*

23 *Prælatus regularis potest dispensare, vt celebret Religiosus, qui ambulat cum pede ligneo.*

24 *Habens crura distorta, non prohibetur orasuari nisi magna esset deformitas, nam tunc egeret dispensatione Pontificia, vt numero 25.*

26 *Carens omnibus Digitis pedum potest ordinari etiam Pollicibus.*

1 AD primam quæstionis partem, quia *sub quæst.1.præced.* diximus in arbitrio Episcopi constitui de iure iudicare super defectu corporis impeditiuo ordinum, dubium non leue est, an semper hoc arbitrium ei competat, etiam circa Religiosos corpore vitiatos, & quod ad solum Episcopum videtur probari ex *ibi* dictis; tum etiam quia hoc tendit ad actum ordinis, in quo solus Episcopus ordinat Religiosos, vt iam latè diximus *sub tit. de temporibus ordinat.* Deinde quia etsi pro dispensatione irregularitatis prouenientis ex vitio corporis, solus Pontifex dispenset, vt dicunt Innocent. *in cap. significauit* 4. *hoc tit. n.*3. super verbo, *& tua*, Hostiensis ad finem super verbo *tua*, & alij *ibidem*: tamen semper Episcopi arbitrio remitti, vt iudicet, quæ sit notabilis deformitas, quæ ordinis exercitium impediat vel scandalum gignat, dixerunt Couarr. *in clem. si furiosus in princ. p.1. num.*5. Auila *de cens. p.7. disp.3. dub.*3. Bonacina *in eodem tractatu disp.7. punct.2. n.*36. Campanillus *in diuers. iuris canonici Rub.*11. *cap.*17. *num.*82. *cum sequentibus*, Franc. Tondutus *p.1. quæst. var. canon. cap.* 94. *ex num.* 17. † Et sic
2 hanc sententiam in puncto nostro non ad Prælatos regulares, sed ad Episcopum tale arbitrium spectare dixerunt Barbosa *de officio Episcopi p.* 2. *alleg.*42. *num. fin.* quatenus cum Machado *in tract. de perfecto confess. lib.1. p.3. tract.16. docum.7. num.2. & 3.* & ex pluribus dicit Episcopum qui daturus est ordines admittere, vel reiicere posse tale arbitrium factum à Prælato religionis, Hieronym. Rodrig. *in compend. quæst. regul. fol.*52. *n.*17. Campanilus *dicta Rub.*11. *c.*17. *n.*204.

3 Sed quia huius difficultatis punctum magis spectat ad iurisdictionem Episcopalem, quam ipsi Prælati habent, quam ad ordinis characterem, ideo nō improbabiliter affirmarunt Layman. *lib.*2. *tract.*5. *p.*5. *cap.* 7. *n.*6. Miranda *in man. Prælat. tom.*2. *quæst.*8. *art.*3. *concl.*3. Bartholom. de Bechis *in praxi nouit. disp.* 9. *dubio* 12. *num.*3. Suarez *de cens. disp.*51. *sect.*3. *num.* 16. quos refert Bonacina *vbi supra*, & sequitur vt probabilem, cum P. Cornejo *in* 3. *p. D. Thom. tract.*5. *de irregul. disp.*22. *q.*2. Diana *p.*4. *tract.*2. *res.*63. & cum Peyrin. *tom.*2. *de*
4 *relig. prælat. q.*11. *cap.*4. *num.*24. † Etsi cum Suarez, Bechio, Layman. & Miranda *vbi proximè*, aduertat liberum nihilominus manere Episcopum qui daturus est ordines, admittere, vel reiicere tale arbitrium factum à Prælato religionis circa defectum corporis sui subditi, vt non inducat irregularitatem; & sub hac conditione admitto hanc secundam sententiam; & ex doctrina textus *in cap.2. hoc tit.* & ex congestis etiam nouissimè per Leand. *de irregul. tract.*1. *disp.*1. *q.*81. etsi *ex dicto cap.*2. contraria colligatur quam defendit Bonacina *de irregularitate quæstione* 2. *num.*36. *in fine.*

5 Ad secundam quæstionis partem, an possit Prælatus regularis dispensare cum subdito, qui ambulat cum pede ligneo? In quo puncto pro negatiua sententia faciunt relata in principio huius dubij, quatenus diximus dispensandi ius cum corpore vitiatis esse in solo Papa; & sic tenit *vbi supra* Petr. Cornejo *tract. de irregul. disp.*12. *quæst. vltima*, & consentiunt Maiolus, & Rosella *verb. corpor. vitiati*, vt refert Auila *supra dubio* 3. *conclus.*16. † sed Maiolus *lib.* 1. *cap.*18. Rodriguez 6
*in compend. quæst. regul. res.*52. *num.*16. Villalobos *in summa tom.*1. *tract.*22. *dif.*9. *n.*21. affirmatiuam sententiam docent, quam probabilem vocat Diana *dicta p.* 4. *dicta res.* 73. *vers. sed difficultas*, & Leander *dicta disp.*1. *q.*85. dicens, vt possit dispensare, etiam si tale impedimentum acciderit Religioso; antequam ordines reciperet; quia ex tali impedimento non oritur scandalum, aut horror cum Religiosus deferat vestes longas, facilè illud cooperiat, iuxta dictà *infra* in versiculo *imò Auila.*

Nec aduersatur fundamentum contrariæ sententiæ; quia, etsi verum sit ad solum Papam, spectare iui dispensandi cum corpore vitiatis: tamen non negatur Prælatis Regularibus, authoritate quasi Episcopali gaudentibus, dispensare cum suis subditis in irregularitate ex vitio corporis proueniente; dummodo vitium non sit tam fœdum, aut turpe, vt ex eo scandalum oriri rationabiliter formidetur, vt docent Villalobos, & Bechius, *vbi supra*, Miranda, & Ioannes de la Cruz *de statu religios. lib.*1. *cap.*6. *dubio* 17. *concl.*2. & ex aliis Diana *dict. p.* 4. *tract.*2. *res.* 73. *in fine,* 7
vers. verum. † Vbi ait in facti cōtingentia à se consultum potuisse Prælatum dispensare ad Sacros Ordines suscipiendos cum subdito, qui digito carebat, non tamen pulgari, siue Pollice, de quo *sub cap.*1. *& fin. hoc tit.* & post illos Castrus Palao *disp.*6. *de irregul. puncto* 11. *in fine*, Leander *dict. disp.*2. *de irregul q.*86. contra Cornejum *dicta disput.*12. *dubio vnico q. fin.* quia licet id non habeant vi iuris communis, habent tamen vi priuilegiorum quibus authoritate Apostolica sibi specialiter id faciunt, & non aliter. 8

Quo enim pacto; etsi de iure ad solum Papam spectet dispensare cum Clericis sæcularibus in irregularitate ex vitio corporis proueniente; quia ad illum tanquam ad legislatorem spectat relaxare pœnam in sua lege inflictam, vt docent Nauar. *cap.*27. *num.*200. Auila *supra disp.*3. *dubio* 3. Suarez *dicta disp.*51. *de cens. num.*18. Bonacina *supra n.*36. Castrus Palaus *dicta disp.*6. *de cens. puncto* 12. *in fine* Couar. *in dict. clem. si furiosus p.*1. *initio num.*7. & alij iam citati *in Rub. & q.*1. & non ad Episcopum: tamen Episcopus, & Archiepiscopus dispensant, si à Papa sit eis indultum. † Vt patet ex 9
textu *in cap. significauit* 4. *hoc tit.* quatenus in verbis ibi: *Authoritate nostra*, in casu, de quo *ibi* dispensauit Episcopus: sic cum Riccio, & aliis explicat glossam *ibi* contrarium dicentem Franc. Tondutus *var. quæst. dicto cap.*95. *num.*19. & cum Couar. Campanil. Bonacina, Miranda, Molina, Salzedo, & multis aliis ex antiquis, Barbosa *in dicto cap.*4. *num fin.* explicans cum Salzedo, & Riccio dicta verba, *Authoritate nostra*, id est tibi commissa, & quamvis ibi dicatur *tua*, hoc est Episcopi, non implicare ait: nam ideo *tua* dicitur; eo quod non valeat commissarius alteri delegare: sic probans per verba textus *in cap. fin. de officio delegati*; iterum Barbosa expendit *in pastorali dicta alleg.*42. *n.*58. 10

Et quamvis dicatur, quod Episcopus conferens 11

Tonsuram tacitè videatur dispensare hoc quidem posset admitti, si ageretur de leui deformitate, aut si tractaretur de ministrando in ordinibus iam susceptis; secus si agatur de notabili, & magna deformitate, quæ scandalum generare posset, vel de ordinibus, siue Tonsura nondum adepta, & deformitas obuenerit antea: nam tunc sola Episcopi dispensatio non sufficeret, cum debeat Summus Pontifex suam authoritatem interponere ad suscipiendos ordines, vel ad Tonsuram, vt docent Seraphin. *decis.625. num.5.* Franc. Tondutus *dict.*
12 *cap.95. n.7.* † Qui dicunt *num. sequentibus*, quod in casibus, in quibus Episcopus dispensare potest tenetur id facere cum causæ cognitione, & iusta consistente causa, addentes in hoc differre à Papa qui gratiam inhabili faciens cum eo dispensare censetur absque aliqua causæ cognitione, & ex sententia Rotæ ab eodem Seraphino, docent Campanillus *dicta Rubrica 11. cap. 17. numero 204.* Barbosa *dicta allegatione 42. sub numero 59.*

13 Ad tertiam quæstionis partem, quando dispenpensatio super corpore vitiatis ab Episcopo concedi possit, patet ex dictis sub hoc vers. *ad secundam*; & sic amplius non insisto; cum etiam in in dictis *infra*, vers. *vnde* explicetur.

14 Qualiter vero soleat in Curia concedi, ponit formularium Franciscus Tondutus *dicta p. 1. q. canon. dict. cap.95. sub num.1.* vbi *num.1.* ponit clausulam apponi consuetam in similibus dispensationibus in verbis sequentibus: *Et committatur ordinario qui inspecto, & diligenter considerato per se ipsum dicto defectu, si talis non sit, nec ex eo proueniat tanta deformitas, quæ scandalum generet in populo, aut Diuinis præstet impedimentum super quo eius conscientiam oneramus cum eodem dispenset oratore, vt supra.*

15 Vnde ad vltimam quæstionis partem, an claudus, qui sine baculo incedere possit, egeat Pontificia dispensatione? Respondet D. Franciscus Tondutus *sub distinctione dict. cap 95. ex num.10.* quia admittendo multum posse arbitrium Episcopi in dispensandis claudicantibus, qui inspicere debet, vtrum claudicatio sit magna, & quæ notabilem corporis deformitatem afferat quidem præsertim, nec possit vllo modo dispensare, sed ad Papam remittere, ad quem dispensatio huius culpæ, vel magni defectus pertinet per textum *in cap.1. de Clericis pugn. in duello*; quia non tam vitium corporis in se, quàm deformitas, & impedimentum attendi debet, vt quis censendus sit irre-
16 gularis. † Ideò vt si vitium non sit apparens, aut non impediat altaris ministerium celebrere, dispensatione non egeat, vt dicit Corrad. *de dispensat. lib.3. cap.6. num.26. & 27.* quamquam generaliter claudum irregularem esse tradat Parisius *de resign. lib.5. q.6. num 46.* alia tradit Tondutus *supra ex num.13.* qui exemplis vtitur, itaque dicendum est iuxta iuris regulas Episcopum posse dispensare cum habentibus membrum occultum, siue manifestum, non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidij præsumptio, atque huiusmodi membrum non reddit illum impotentem ad celebrandum: sic cum Miranda resoluit Barbosa *in pastorali dicta alleg.42. num.59.* quod intelligit procedere in leuibus vitijs, & debilitationibus, vt dixit Sigismundus à Bononia *de electione dubio 88.*

17 Vnde ad quæstionem, an claudus possit primo promoueri, aut ad cæteros ordines ascendere, vel in susceptis ministrare? Respondeo quod si quis ita sit claudus, vt cruribus, vel pedibus careat, sit irregularis, tam ne primo promoueatur, quam ne post promotionem ad alios, vel ad altare ascendat: ita Suarez *de cens. disp.51. sect.2. num.11. & 13.* Sayrus *in simili tract. lib.6. cap.8. num.22.* Auila *eodem tract. p.7. disp.8. dub.1. vers. sed circa*, Henriquez *lib.14. cap.8. §.1.* Maiol. Toletus, & Nauar. quos sequitur Barbosa *in cap. si quis in infirmitate 55. dist.* † Vbi ex illis *num.1.* in fine addit vt possit 18
dispensari cum claudo iusta causa exigente, qui potest stare ad altare, si habeat claudicationem ante ordines, & nec Baculo, nec pede ligneo indigeat, nisi magna fuerit deformitas, si claudicatio extra culpam claudicantis contigit.

Ex quo prouenit quod si quis ex incisione Medicorum, vel Chirurgorum læsus, altero pede claudicat, non prohibetur promoueri; imo permittitur *in dicto cap. si quis in infirmitate*, nisi tamen cogatur Baculo vti ad sustinendum; quia tunc indigebit dispensatione, vt probant ex glossa *ibi* Abbas *in c.2. num.3. de Clerico ægrot.* Franc. Tondutus *dict. cap.95. ex num. 13.* cum aliis pluribus 19
Leander *dict. disp.2. de irregul. q.51.* † Vbi concordat textum *in cap nullus Episcopus de consecr. dist.1.* & glossam *ibi*, cum glossa *in dicto cap. si quis in infirmitate*, Filliucium *tract.19. cap.6. q.5. dicto 6. num.173.* Pellizarium *tomo 2. tract.7. cap.5. q.16. num.64.* cum Nauarro *dicto cap.27. num.199. vers. tertio dico*, Henriquez *supra num. 1. litt. F*, Llamas *1. p. Methodi cap.12. §.5.* Viualdo, Toleto, Auila, & aliis, ac Gibalino *in cap.3. q.2. consect.3. vers.4.* iterum Barbosa *in cap. hinc etenim 1. 49. dist. num.3.* cum Abbate, Flaminneo, Molina, Sayro Bonacina, Belletio, & Campanil. 20

Et horum ratio est, quia nullus Præsbyter, aut 21
Diaconus ad Missæ sacrificium accedere potest, ac debet cum baculo, vt *in dict. cap. nullus Episcopus de consecrat. dist. 1.* sed ne baculo incedere possit ex doctrina Rebuffi *in praxi tit. de dispens. cum corpore vitiatis num. 6.* † Ob idque fieri dicunt 22
Nublinus, verbo *irregularitas num.23.* Antonius de Butr. *in cap. fin. hoc tit.* & Leander *supr. q.52.* quod carens pede; itavt non possit sine pede ligneo deambulare, sit irregularis, vt docuerunt etiam Flamin. Paris. *de resign. lib.5. q.6. num. 46.* Molina *de Iustitia tract.3. disp.70. num.9.* Sayrus *dict. lib.6. cap.2 num.22.* Bonacina *de cens. disp.7. q.2. punct.2. n.15.* Campanil. *in diuers. iuris canon. dict. Rub.11. cap.17. num.127.* Belletius *disquisit. cleric. p.1. tit. de disciplina Clerici §.7. num.23.* Barbosa *in pastor. cum illis dist. alleg.42. num.40. & in dicto cap. si quis in infirmitate n.2.*

Imò Auila *dicta disp.3. dub.2. vers. vnde sit prima conclusio*, & Maiolus *de irregularitate cap. 18. num.3.* aduertunt, vt possit Episcopus dispensare cum religioso, vt celebret cum pede ligneo, & quod poterit etiam dispensare cum religioso sacerdote facto claudo, post sacerdotium; itavt celebrare possit cum pede ligneo refert Barbosa *dicto num.2. in fine*, (de quo iam diximus.) Nec ego dissentio à Toleto *lib.1. cap.63. num.5.* & Leandro *dicta quæst. 52. in fine*, quod eadem de causa (hoc est propter vestes longas) possit etiam Episcopus dispensare cum clerico Laico, quia etiam vestes longas habet, & defert. 23

Ex his infertur quid dicendum de illo, qui habet crura distorta, de quo loquuntur Tiot. *de vero, & perfecto Clerico lib.2. cap.16. num.9.* Rebuffus *in praxi beneficiali part. 3. tit. de dispensatione cum* 24

corpore

*corpore vitiat.num.6.*Molna *vbi supra num.*3.Sayro *num.*23.Auila *dicta disp.*3.*dubio* 1.verſ.*sequitur tertio citatis locis*; in quo puncto negant dicendo non esse irregularem, Filliucius *dict. tract.*19. *c.*6. *q.* 5.*in fine* 173. Bonacina *num.* 14. Gibalinus *sup.* verſ.*quinto*, Pellizarius *supra num.* 64. quia id vitium facilè tegere poteſt veſtis oblonga. Et Leander *dict.disp.*2.*de irregularit.q.*53. dicit quod per ſe, non eſſe irregularem, etſi poſſit talis eſſe per accidens ſi tale ſcilicet vitium magnam deformitatem afferat, cum hæc, vt diximus pariat irregularitatem; & confirmari videtur ex doctrina Franc. Tonduti *dict.lib.*1.*var.can.dict.cap.*9. *num.* 16. *in*
26 *fine*. † Qui loquutus de illo, qui niſi innixus Baculo ſtare, aut ambulare non poterit in tanta neceſſitate; ideò ei fuiſſe neceſſariam diſpenſationem Summi Pontificis, etiam ad primam Tonſuram comprobans ex regula textus *in cap.Presbyrum de Clerico ægrotante* ibi: *Quia nec seruire propter debilitatem, nec sine scandalo propter deformitatem membri, hoc fieri posse confidimus.*

26 Infertur etiam ſecundo ad caſum de illo, qui in infirmitate perdidit omnes Digitos pedum: nam cum ex huiuſmodi defectu, non oriatur deformitas, nec ſcandalum, aut debilitas, impediens Miſſæ celebrationem, non eſt cur talis irregularitas cenſeatur, etſi etiam careat pollicibus pedum: ita docent Toletus *dict.lib.*1.*num.*6.*&* 7. *dict. cap.*63. Nauarr. *conſ.* 65. *de excommunic.* & *conſ.*4.*hoc tit.* vbi excipit, ſi non careat pollicibus, Auila *dicta p.*7. *disp.*3. *dub.* 1. verſ. *sequitur tertio*, Leander *dicta disp.*2.*de irregul.q.*40.inſinuat Barboſa *in dicto cap.si quis in infirmitate* 10.55.*n.*2. *in fine*, cum Trot.Rebuffo, Molina, Sayro, & Auila *vbi supra*.

QVÆSTIO III.

An Gibosus sit irregularis? Vbi quid de Pigmeo, & Pumilione vulgò enano, *aut Gigante? Et an sint irregulares febricitantes continuè, aut laborantes morbo Gallico, lepra, scabie, peste, tussi, epylepsia, podagra, aut chiragra? Et quid de illo, qui vinum non potest bibere, quin euomat, qui abstemius vocatur? Et an Papa possit cum illo dispensare, vt ad Sacerdotium promoueatur, consecrando; sub vna tantùm specie?*

SVMMARIVM.

1 *Gibositas non facit quem irregularem ad ordines, nisi sit coniuncta cum nimia difficultate, aut debilitate, expenditur*, numero 2.
3 *Pigmeus per se non est irregularis ad ordines in sua natione, si aliàs est expers ratione; secus apud nos propter deformitatem*, vt num. 4.
5 *Pigmei dicuntur, qui sunt vnius cubiti.*
6 *Pumilio vulgò* enano, *quando ordinari poter it.*
7 *Pusilli corpore non prohibentur ordinari*, & num.8.
8 *B.Gregor.Turonensis fuit statura paruus.*
9 *Gigas cuius proceritas risum pariat ab ordinibus repellitur.*
10 *Corpore proportionatus, sed capite nimis grandi, aut paruo non est cum oculis magnis ordinandus.*
11 *Gallicus morbo laborans, aut febricitans continuo nequit ordinari etsi corpore non videatur vitiatus, vt* numero 12. *vide* numero 16.
12 *Febricitantes morbo insanabili non sunt ordinandi, nec poterunt in susceptis ministrari, nisi vt* n.14.
13 *Capitis dolorem continuum patientes articulorum pedum, vel manuum nequeunt ordinari.*
14 *Febris acuta, & quartana, siue tertiana, non prohibent hac patientem ordinari nisi pro tempore, quod erat talis infirmitas; secus si tale afferat impedimentum*, numero 15.
16 *Morbo gallico laboratus. vulgò* Bubas, *vocato, non est illico irregularis, nisi foris appareat in vulneribus, & generet horrorem, scandalum, aut infamiam, &* numero 17.
18 *Lepra, aut scabie laborantes ex deformitate ordinari non poterunt secus aliter*, num.19. & 20.
19 *Leprosus, si deformis sit, nec est promouendus, nec poterit in susceptis ordinibus ministrare.*
20 *Parochus, aut Episcopus leprosus factus debet habere coadiutorem, cum congrua portione.*
21 *Laborantes morbo gallico, scabie, seu lepra, sunt ad ordines assumendi, nec vt possint celebrare, nisi Papa dispensatione. Quid inter leprosos*, n.22.
22 Cap.2.de Eccleſiis ædificandis.
23 *Peste laborantes propter periculum infectionis aliorum, sunt irregulares, aut impediti, nisi cessei pestis.*
24 *Morbo comitiali laborans, nequit ordinari.*
25 *Irregulares ad ordines sunt non valentes in stomacho retinere cibum, aut potum.*
26 *Epylepsia laborantes erunt irregulares si vehementissimè tali morbo laborent, vt* n. 27. *quid si ex humectatione quadam putridi humoris*, n.28.& 29.
29 *Epylepsia laborantes à quanto tempore, cessante morbo possint admitti ad ordines, vel vt in susceptis ministrent.*
30 *Epylepsi morbo laborans prauidens periculum, quando absque alio sacerdote possit ministrare.*
31 *Epylepsi morbo laborantes sine dispensatione, nec in minoribus ordinibus sunt suscipiendi.*
32 *Episcopus arbitratur super morbo epylestico, nùm impediat; vel ne ad ordines.*
33 *Podagra, aut chiragra acuta nimis inducit irregularitatem ad ordines, aliàs non*, numero 34.35.
35 *Membro lacero laborans qui impedimentum affert nequit ordinari.*
36 *Abstemius, id est qui nequit bibere vinum sine*

sine periculo vomitus, est irregularis ad Præsbyteratum, non sic ad cæteros ordines, vt n.37.38.& 39.

39 *Diaconatus, & Subdiaconatus in primitiua Ecclesia recipiebantur sine respectu ad Præsbyteratum.*

40 *Ordinari non potest solitus vomere, & iam insignitus non prohibetur in susceptis ministrare, nisi à sacrificio Missæ.*

41 *Papa num possit dispensare cum abstemio vt sub specie tantùm panis sacrificet remissiuè n.42. & n 43.*

44 *Ordinari prohibetur ille, cui de consilio Medicorum prohibita est potio vini, nisi ipsi dicerent, quòd parua potio non esset ei nociua.*

45 *Vouens vinum non bibere, vel si à Sacerdote prohibeatur, non impeditur ad Sacerdotium ascendere, nec in susceptis ministrare.*

1 AD primam difficultatis partem de Giboso, seu Curuo, etsi absolutè dicant esse irregulares Maiolus *vbi supra cap.22.de irregul.num.2.* & Abbas apud Henriquez *lib. 14. summæ cap. 8. num.2.litt.O*, & vt corpore vitiatos ab ordinibus repellendus esse teneant Flaminius Parisius *de resignat.benef.lib. 5. quæst.6. num.55.* Sayrus *de cens. dicto lib.6.cap.8.num.4.*Bellet.*de disciplina Cleric. §. 7. num.25.* Tamen vt verius est, vt non sint irregulares, nec promoueri prohibeantur, nisi gibositas sit coniuncta cum nimia deformitate, aut
2 debilitate. † Vt accidit quando gibosus nequit se erigere, aut stare recto capite, ita docent Bonacina *de irregul.quæst.2.puncto 2.num.9.* Auila *eodem tract.p.7.disp.3.dubio 1.in fine,* Vgolinus *c.50. num.6.* Lublinus verbo *irregularitas num.23.* Leander *eodem tract.* cum Toleto, Syluestro, Archidiacono, Nauar.& Viualdo *disp.2.quæst.54.* Molina *tom.4.de Iust.tr.3. disp.70.* Ragusius *de Missa in Ecclesia quæst.11.*Campanil.*hoc tit.Rub.11.c.17. num.103.* Barbosa *in cap.1. dist. 49. num.5.* etiam cum Henriq.vbi concordans DD.contrarios sentit suam sententiam, præcipuè procedere, quando est nimia deformitas in gibosis, super qua arbitrabitur Episcopus: idem repetit cum illis, & cum Bonacina *in pastorali alleg.42.p.2.num.42.* loquutus etiam de Curuis.

3 Ad secundam quæstionis partem de Pigmeo, aut Gigante &c.breuiter respondet Barbosa *in pastorali dicta alleg.42.num.53.* loquutus de vtroque cum Viualdo, Henriquez, Vgolino, Sayro, & Campanillo. Sed ego de Pigmeo dico non esse per se irregularem in sua natione apud quam quidem poterit ordinari etiam Sacerdotio; si aliàs Pigmei sint homines rationales,& polleant scien-
4 tia sufficienti. † Secus tamen apud nos contingere, cum sic Pigmei facilè ad risum intuentibus prouocarent. Et iuxta hanc distinctionem possunt iungi discordantes sententiæ Maioli *lib. 1. de irregul.cap.13.num.9.*& Viualdi *eodem tract.num.133.* dicentium Pigmeos baptizare posse, & initiari etiam Sacerdotio, & alia, Henriquez *dict.lib.14.*
5 *cap.8.num.3.litt.L.* † Quia Pigmei dicuntur qui sunt vnius cubiti, nec sint homines rationales: sic distinguit Leander *de irregul. tract.2. quæst.65.* & videntur sentire Viuald. & Barbosa *dicto n.53.*
6 † Idemque dicit distinguens de Pumilione, vulgò *enano*, idem Leander *q.66.*contra eundem Henriquez *dicta litt.L.*

Vnde dubitari potest, num apud nos, homines corpore pusilli sint irregulares, & respondeo cum Gibalino *cap.3.de irregul.quæst.2. consectario 5.pag.56.*Legendo, & cum Leandro *sup. quæst.67.* vt non sint irregulares, cum multi apud nos statura sint parua; sic vt nec generent homines pusilli notam, nec risum; & quod D.Gregor.sic refert de quodam pusillo Sacerdote. † Et quod B. Gregorius Turonensis statura fuerit paruus; quod verùm credo, quoties hæc non sit deformitas notabilis ex dictis proximè iuxta Henriquez *vbi supra* admittentem hoc in natione, vbi multi sunt pusilli. 7 8

De Gigante numquid idem dicendum sit respondeo, quod si eius proceritas, risum, aut scandalum causet; itavt à cæteris deludatur ab ordinibus recipiendis erit repellendus sic Maiolus *de irregul.lib. 1.cap.13.num.9.*Vgolin.*dicto lib.3.c.48. num. 11.* Viuald. *in Candelabro aureo de irregul. num.133.* Henriquez *dicto lib.14.cap.8. §.3. propè finem*, Sayrus *dicto lib.3.de cens.cap.8.num.3.* Belletius, *vbi supra §.7.num.25.* Campanil. *in diuers. Iuris Canonici dicto cap.17.à num.143.* Gibalinus *dicto cap.3.quæst.2.consect.3. vers. tertio*, Leander *dicta disp.2.quæst.64.* vbi refert de Rege Saül, & D.Christophoro habentibus proportionata membra, qui negant si Gigas membrorum imparitatem haberet. 9

Vnde euenit quod si fortè ordinandus sit corpore proportionatus, habeat tamen caput Gigantis, aut contra valdè diminutum cum oculis magnis, nullo modo admitatur ad ordines, Henrique *dicto lib.14.cap.8.litt.I,* Viuald.*num.129.* Sotus *dist.25.quæst.1.art.2.*Maiol.*dicto cap.13.num.2.* Leander *quæst.63.dicta disp.2.tract.1.de irregul.*& Maiol.*cap.13.num.2.in eodem tract.* 10

Ad tertiam quæstionis partem de febricitantibus morbo gallico, aut alio laborantibus ex assignatis in quæstione, quia nullibi, vt ait Suarez *de cens.disp.51.num.17.in fine,* agens de irregularitate prouueniente ex morbo, cauetur propter ægritudinem absolutè ferri irregularitatem, sed solùm propter deformitatem, & impedimentum perpetuum: tamen quia verum esse dicit, vt actualis infirmitas, offerat quidem actuale impedimentum quandiu durat; & quod sit potius facti; quàm iuris, nisi actu inducat deformitatem, vel periculum in vsu ordinis; nihilominus voluit *ex dicto n.17.& 18.* de morbo corporis agere, qui quamvis non deformet illud, nec mutilet, quia tamen infert debilitatem virium, aut grauem deformitatem perpetuam, & moraliter incurabilem in vsu ordinum; inducere irregularitatem: sic cum Maiolo *lib.1.de irregul.cap.18.& 19.*Nauarro *c.27. in manuali num.199.& 200.*Couar.*in clem.si furiosus p.1.in princip.num.5.*& ex doctrina D.Thomæ *3.p.quæst.82.art.vlt.& ex cap.fin.dist.85.*& ex aliis iuribus tituli nostri, *& dist.55.* de hac irregularitate scribit, & alij post eum, DD. proximè referendi; quia fundamentum eius est deformitas, vel debilitas, addens, vt quia hoc proueniat ex defectu membri, vel ex defectu salutis, vel alia simili causa, non varietur irregularitatis ratio. 11

Et quia idem *sub dicto num. 17.* postulat ad hanc irregularitatem, quod morbus incurabilis, censeatur, cum non quælibet infirmitas statim faciat hominem irregularem, eo quod infirmitas, quæ curari potest simpliciter non vocatur in iure, vitium corporis, vt explicant DD. *in l. inter stu-* 12

prum

prum ff. de verb. signific. rectè ad omnes casus nostri dubij distinctione vnica respondebitur; & sic si febricitantes continuo morbo laborent, & incurabiles ab ea infirmitate, qua laborant, existant, tunc quidem irregulares censeantur, non solùm quoad ordines suscipiendos, sed & quoad vsum susceptorum: ita Filliucius *tract. 19. cap. 6. quæst. 9. num. 181.* ex Maiolo *lib. 1. cap. 21. & 22.* Sayro *supra cap. 9. num. 4.* Gibalin. *vbi supra cap. 3. quæst. 2. consect. 7.* Leander *de irregul. tract. 2. quæst. 69.* †

13 Et ampliant in illis, qui patiuntur dolorem capitis continuum, articulorum pedum, & manuum eo quod afferunt impedimentum actuale, qui si sunt insanabiles, etiam irregularitatem.

14 Quod si febricitantium infirmitas sit, veluti quartana, tertiana, aut alia acuta, quæ breui tempore solet transire, dicendum est, vt ea non inducat irregularitatem, etsi pro illo tempore, quo durat impedimentum pariat ad celebrationem debitam: sic Leander, & cæteri *vbi supra*, & Bonacina *de irregul. quæst. 2. puncto 2. num. 17.* cum aliis Suarez *vbi supra dicto num. 17. in fine*; vbi quod quando infirmitas affert actuale impedimentum: tunc dicatur canonicum, quandiu durat, &

15 *num. 18.* † Explicans, ait quod quando defectus antecedit ordinationem, omnino illam impediat, si totale afferat impedimentum, & non per interualla temporum, vt latius dixit Maiolus *supra lib. 2. cap. 22.* sed quando consequitur, tunc impediat vsum non omninò, sed quantum ad actum repugnantem tali morbo, intelligens verum esse, etiam si morbus propria culpa sit contractus, dicendo in hoc differre à mutilatione; quia de illa nihil est expressum in iure, sicut de mutilatione dicetur *in tit. nostro sub cap. 3. 4. & 5.* Videbis etiam Barbosam cum Sayro, Campanillo, Maiolo & Vgolino *in pastorali p. 2. allegatione 42. numero 47.*

16 Vnde iam ad species alias infirmitatis descendendo, dico ad primum de morbo gallico, qui vulgò *Bubas* vocatur, vt eo laborans non sit illico irregularis, nisi talis morbus foris appareat in vulneribus, generetque errorem, aut scandalum, siue infamiam; quod si tantùm adesset in sic ægrotante, interius dolor, aut cruciatus, nec vlla sit in eo apparens deformitas, existimo, vt talis non sit tunc iregularis: ita docent Auila *vbi sup. dicta p. 7. disp. 3. dub. 4.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. num. 8.* Vgolin. *cap. 55. §. 2.* Molina *sup. num. 16* & cum illis Leander *dicto tract. 2. disp. 470.* Gibalinus *dicto cap. 3. quæst. 2. consect. 7. vers. tertio* Villalobos *in summa tract. 21. dif. 33. num. 10.* Filliucius *dicto*

17 *tract. 19. cap. 6. quæst. 9. num. 181.* † Vbi addit in hoc morbo, & aliis, vt lepra attendendam esse infamiam, quæ contra corpore vitiatum oritur: & iuxta hæc sunt intelligendi Llamas *p. 1. method. cap. 12. §. 1.* Pellizarius *tom. 2. tract. 7. cap. 5. sect. 2. quæst. 17. num. 66.* Sayrus *dicto cap. 9. num. 5.* Campanill. *dicto cap. 17. Rub. 11. num. 167.* Molina, Filliuc. & Bonacina *sup. puncto 2. num. 18.* quos sequitur Barbosa *in pastorali; dicta allegatione 42. num. 47.*

18 De lepra, aut scabie laborantibus per adductam doctrinam morbi gallici, respondendum est nam si talis morbus contra patientem illam inducat deformitatem notabilem, aut scandalum, tunc ipse sit irregularis, vt docent Nauar. *in manuali cap. 27. num. 202. vers. 13.* Henriquez, & Bonacina *supra num. 20* & penes ipsum Maiol. Vgolin. Molin. Auila, & Villalobos *sup. num. 9.* Baunius *de cens. tract. 11. quæst. 51.* Gibalin. *dict. cap. 3. quæst. 2. sect. 7. vers. tertio*, Leander *dict. disp. 4. tract. 3. quæst. 71.* Filliucius, dicentes, & DD. alij per textum *in c. tua nos de Cleric. ægrot.* in verbis sequentibus: *De Sacerdote, qui Diuino iudicio lepra, morbo, repercussus in paraciali Ecclesiæ, prælationis officio fungitur dicimus, quod pro scandalo, & abominatione populi administrationis debet officio remoueri; ita quod iuxta facultates Ecclesiæ, sibi necessaria quoad vixerit ministrentur*, vbi cum infinitis præter antiquos Barbosa.

Quare DD. communiter de leproso loquentes 19 docent, vt non debeat promoueri, etsi iam sit promotus, vt propter scandalum ad celebrandum non permittatur præcipuè si esset magna deformitas, aut abominatio ex doctsina *dicti cap. tua, & cap. de rectoribus dicti tit. de Cleric. ægrot. & ex c. 3. nostri tituli*, inter quos Bellet. *de disciplina Cleric. §. 7. num. 32.* Campanil. *dicta Rub. 11. in diuers. iuris can. cap. 17. num. 170.* Ragus *de Missa quæst. 18. num. 1.* Henriquez *dicto lib. 14. cap. 8. §. 3. in princ.* vbi addit ex Barbosa *dicta alleg. 42. p. 2. pastorali num. 49. & 50.* † Quod Parochus, aut Episco- 20 pus si leprosus fiat, debet habere coadiutorem cum congrua portione, & iuxta hos esse intelligendos existimo Henriquez *sup.* Llamas *dicta p. 1. methodi, cap. 12. §. 5.* & Pellizarium *dicto tom. 2. tract. cap. 5. sect. 2. quæst. 17. num. 66.* absolutè dicentes leprosum, scabiorumve esse irregularem, tam respectu suscipiendorum ordinum, quos non habet, quàm respectu administrationis in susceptis per textum *in dict. c. tua nos.*

Vnde infero primo, vt laborantes morbo gal- 21 lico, lepra, & scabie non sunt assumendi ad ordines; nec vt possint celebrare inter leprosos sine Papæ dispensatione: ita Leander *dicta disp. 4. de irregul. tract. 2. quæst. 72.* Baunij *de cens. dict. 9. 57.* & Filliucius *dict. tract. 19. cap. 6. quæst. 9. vers. quarum de leprosis.* † Quod vltimum non sic certum 22 est, cum *ex cap. 2. de Ecclesiis ædificandis*, permittatur leprosis habere Ecclesiam separatam, ac cæmetarium, cum respectu aliorum leprosorum non sit scandalum, vel si secretè administrarent, vt ex Syluestro verbo *lepra quæst. 6.* Angelo verbo *leprosus in fine*, Bonacina, Villalobos *dicta dis. 33. num. 9.* refert, ac sequi videtur idem Leander *quæst. 73. sup.* dum ex D. Thoma *in 4. dist. 9. art. 4.* Tabiena *var. cap. vitiat.* Ragus. *n. 55.* quos citat, ac sequitur *supra* Baunij.

Eodemque modo respondendum est, vt peste 23 laborantes propter periculum infectionis aliorum, sint irregulares, dum tali morbo laborant. Quod si pestis aufertur, cesset tunc irregularitatis pœna, Bonacina *dicta quæst. 2. de irregul. puncto 2. num. 21.* Leander *dicta disp. 4. quæst. 75.* vbi dicit non obstare Gibalin. *dict. cap. 3. quæst. 2. consect. 7.* dum tenet absolutè non esse irregulares, sed addit esse impeditos ob periculum infectionis, ad euitam, aliis celebrandum, quod parum differt.

Et sic de illo inquam, qui laborat morbo com- 24 mitiali; vt ad ordines nequeat assumi, nec in suscepptis ministrare, etiam si diu conualuerit scribunt Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 8. num. 32.* Alban. Pelag. *de plantu Ecclesiæ lib. 1. cap. 48. litt. F*, Nauar. *in manuali dict. cap. 27. num. 203.* Ragus. *de Missa in Ecclesia quæst. 16.* Maiol. *dicto lib. 2. cap. 6. num. 4.* Filliucius *supra num. 181. vers. sextum* Barbosa *in pastorali dicta p. 2. cap. 42. num. 48.* & huius infirmitatis species

declarat

declarat Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. §. 8. de quo dico in verſ. *de epylepſia.*

25 De tuſſi laborantibus, aut de illis, qui in ſtomacho non poſſunt cibum, aut potum retinere, & ſimili modo dicendum eſt eſſe irregulares, dum talis defectus in illis permanet ob periculum illi coniunctum in retinenda in ſtomacho, eucharistia, aut in illa ſuſcipienda, vt docent Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 7. *in fine*, ex Nauarro, & Maiolo *ſupra* item & Bonacina *dict. quaſt.* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 21. Leander *ſupra quaſt.* 76. & confirmatur de illo, qui vinum non poteſt bibere *infra* in verſ. *ad quartam.*

26 De epylepſia laborantibus, Hiſpanè, *los que tienen mal de coraçon, gota coral, O des mayos*, quæ aliàs vocatur morbus caducus, vt notant DD. per textum *in cap. communiter* 3. *diſt.* 33. & quamvis per eum textum abſolutè dicant eſſe irregulares; ſic vt impediantur promoueri ad ordines & in promotis ſuſpendantur, vt dicunt Maiol. *dicto lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 4. Verall. *decis.* 236. *in princ. p.* 2. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 5. *quaſt.* 6. *num.* 106. Vgolinus *de irregul. cap.* 54. §. 1. Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſia lib.* 1. *cap.* 48. *lit. F.* Nuuar. *in man. dicto cap.* 27. *num.* 103. Franc. Leo *dicta p.* 2. *cap.* 8. *cum.* 32. Henriquez Ragul. Filliuc. & Barboſa *dicta alleg.* 41. *num.* 48 ipſe *in dicto cap. communiter num.* 2. *diſt.* 33. cum Bartholom. Bechis *in praxi obſeruand. in admit. ad relig. ſtatum nouitiis diſp.* 9. *dubio* 11. *num.* 4. *in princ.* & cum Rota Salmantina dimidiæ portionis 25. Ianuarij 1609. coram Cardinali Marchemontio impreſſa per Farin. *deciſione* 236. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* quibus addo Boanacin. *dict. quaſt.* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 22. Lublinum verbo *irregularitas num.* 33. Viuald. *de irregul. à num.* 177. Villalobos *tract.* 21. *diſ.* 53. *num.* 6. Baunij *tract.* 21. *quaſt.* 57. Sayrum *dicto lib.* 1. *cap.* 9. *numero* 11. Gibalin. *dict. cap.* 3. *quaſtione* 2. *conſect.* 8.

27 Tamen verius mihi videtur explicandum diſtinctione ſequenti, nempè vt ſi qui hoc morbo laborent vehementiſſimè corripiuntur, cadunt ſubito, ſtrident, fremunt, ſpumant, & colliduntur furioſiſſimè profectò hi tales ſint irregulares omnino, tam ad ſuſcipiēdos ordines, quàm ad adminiſtrandum in ſuſceptis, præcipuè ab adminiſtratione Miſſarum, vt expreſsè decernitur *in c. tuis litteris* 7. *q.* 2. ſic vt dum durat talis infirmitas non ſit diſpenſabilis irregularitas ab illa prouenienS, niſi à ſolo Summo Pontifice, *in dicto cap. in tuis litteris*, non auſus fuit concedere morbo caduco laboranti, vt offerret, vel Miſſam celebraret.

28 Quod ſi tales ſint epylepſi laborantes, ac morbo illo caduco ex humectatione quadam putridi humoris ad cor, & cerebrum, emoriuntur, & deficiunt, ſed non ſic furioſè, & inſuper habent quædam præuia ſigna aduentus illius accidentis paſſionis; & ſic caſum præuenire poſſint, tunc vt cum huiuſmodi epylepticis licitè poſſint Epiſcopi diſponere, & etiam Abbates, & alij religionum Prælati cum ſuis ſubditis, vt miniſtrent in ordinibus ſuſceptis, docent Llamas *in part.* 1. *methodi dicto cap.* 12. §. 6. per totum aduertens ibi in fine experientia morbum iſtum ante vigeſimum quintum ætatis annum conſumari ætatis progreſſu; ſed ſi illuc vltra perſeuerat, aut raro, aut nunquam, Leander qui ſupra relatam dicit, communem, *dicta diſp.* 4. *de irregularit. tract.* 2. *q.* 77. ita diſtinguit, dicens ſic expreſsè. colligi ex *dicto cap. in tuis litteris.* Et mihi placet diſtinctio ex verbis vltimis illius textus, vbi Alex. II. ſcribens Gebomando Viuarienſi Archiepiſcopo ſic loquitur: *Conſulimus itaque, vt ſi frequenter hoc morbo tangitur ab oblatione, & miſſarum celebratione modis omnibus prohibeatur; indecens enim eſt, & periculoſum, vt in conſecratione Euchariſtia morbo victus epyliptico cadat, ſi verò Dei miſericordia conualuerit (quando quidem non culpa, ſed infirmitas eſt in cauſa) eum ſacrificare iam non interdicimus.*

Quæ verba ego intelligo iuxta ſequentes caſus, 29 nempè vt qui omnino ſunt liberi à prædicto morbo caduco, qualecumque illud ſit licitè, & abſque vlla diſpenſatione celebrare queat in ſuſceptis ordinibus; quia verè, & realiter ceſſauit irregularitas. Quod ſi à tali morbo non ſit plenè liber, & frequenter illo ſoleat laborare, non poſſit miniſtrare. Si verò iam; id eſt per menſem, plus, minuſve, & tunc cadens in terram, iactet, ſpumam, emitatque vocem, non permittatur miniſtrare, cum præſumatur Dæmoniacus. Sed ſi blandè cadat abſque clamore, & ſpuma, permittatur: ita Villalobos *dicto tract.* 12. *diſ.* 33. *num.* 6. benè diſtinguens Leander alia addens, *dicta diſp.* 2. *diſ.* 80. Bauny *dicto tract.* 21. *quaſt.* 55. cum Sayro Molina, D. Anton. Vgolino Bartholomeo ab Angelo, & Reginaldo, *vbi ſupra*; & ſic intelligendi Filiucius, *ſupra num.* 181. verſ. *ſextum*, Lublin. *num.* 33. Auila *dicta diſp.* 7. *dub.* 4. Viualdus *n.* 187. Henriquez & alij *lib.* 15. *dicto cap.* 8. *n.* 8. Llamas, *dicta p.* 1. *methodi cap.* 12. §. 6. † Vbi addit quod ſi 30 per præuia ſigna epylepſi laborans, videat aduentum talis morbi, ſeu paſſionis tunc quidem, dum abeſt periculum indecentiæ, poſſit abſque alio Sacerdote celebrare adducens exemplum de quodam Religioſo Sacerdote, qui experientia die talis aduentus ſe abſtinebat à ſacroſaciendo Et hæc quidem, ac alia præcauere poteris ex verbis *dicti cap. in tuis litteris, & cap. nuper dicta cauſa* 7. *q.* 2. omninò videndus.

Pro complemento huius dubij notabis primò, 31 vt licet Maiol. *ſupra*, & alij ſentiant quod prædicti epyleptici poſſint ſaltim ad ordines minores promoueri abſque diſpenſatione. Sed probabilius ex iam *ſupra* adductis reſpondeo tales ad prædictos ordines minores egere diſpenſatione per textum *in dicto cap. communiter diſt.* 33. & ex D. Thoma 3. *p. q.* 82. Caſtrus Palaus *de irreg. diſp.* 6. *puncto* 11. *num.* 4. Leander *ſupra q.* 79. Baunij *dicta quaſt.* 57. *tract.* 21.

Secundo vt iuxta aliquos ex iam adductis Doctoribus, ad Epiſcopum pertinet iudicium, an 32 aliquis liberatus ſit eo morbo epyleptico, comitiali, aut caduco facta obſeruatione à tempore recuperatæ ſalutis per vnum annum; prout Epiſcopus iudicauerit, & addit Leander ex D. Anton. Auila, & Bonacina *dicta quaſt.* 80 *in fine*, huiuſmodi probationes relinquendas eſſe Epiſcopi arbitrio, ſeu alterius prudentis viri, penſatis morbi, & perſonæ conditionibus.

De laborante Podragra, aut Chiragra, breuiter reſpondeo, quod ſi ita ille ſit acuta, & acris, 33 quæ illos in altari conſiſtere non ſinat, vel vſum manus ad debitam tractationem Euchariſtiæ impediat; tunc ea verè impediti dicantur ad recipiendos ordines, & adminiſtrandos ſuſceptos, & pro tunc eſſe irregulares. † Secus ſi podagra, aut 34 Chiragra non ſit acris, aut acuta, aut tandem non incurabilis; ita docent Baunij *dicto tract.* 21. *q.* 57.

quæst.57.ex glossa in Canon. si quis dist.55. Panormit. *in cap.2. de Clerico ægrotante*, Gibalinus *c.3. quæst.2.consect.7.* Leander *dicta disp.2. tract.2. de irregul.quæst.84.* iuxta quam distinctionem sunt intelligendi Henriquez *dict.lib.14.quæst.8.*& alij per eum; & sic videntur tenuisse, & explicasse Vgolin.*de irregul.cap.53.§.1.num.*Campanil. *dicta Rub.11.cap.17.num.135.& 137.* Barbosa *in pastorali dicta alleg.42.num.43.*
35 † Vbi loquentes de morboso, cui aliquod membrum lacerum læsumque est, quominus homo aptus sit, dicunt vt non possit ordinari, exemplificantes in chiragra, & podraga, si esset continua, & incurabilis.

36 Ad quartam quæstionis partem, quid dicendum de illo, qui bibere vinum non potest, quin euomat, dictus aliàs abstemius? In quo dubio respectu ordinis Præsbyteratus existimo vt omnino talis dicatur irregularis; quia non potest à præfato peragi sacrificium Missæ propter periculum vomitus: sic intelligendi Nauarr. *in man. dicto cap.27.num.104.ex glossa singul.in cap.2.ipsi Apostoli 2.quæst.7.* Maiol.*de irreg.l.cap.25.* Regin.*sup. num.58.* Bonacina *de irregul.quæst.2.puncto 2.n.26.* Pellizarius *tom.2.tract.7.cap.5.sect.7. q. 17. n. 66.* Leander *dicto tract.2.disp.36.* Lublinus verb. *irregularitas num.23.* Toletus *in summa lib. 1.cap.63. num.4.*& sic videntur explicare ex Nauarro; Felician.Valent. & Ludouicus Lopez, quos refert Nicolaus Garcia *de benef.p.7.cap.12. ex num. 24.* Raguf.*de Missa in Ecclesia quæstio 5.num.2.* Gutierrez.*lib.2.canon.cap.4.num.81.* Bellet.*de disciplina cleric.§.7. num.35.* Filliucius *tract.19. num.181. vers.8.* Campanillus *dicta Rubrica 11. cap. 11. num.11.*

37 Tota ergo difficultas est nùm possint tales ordinari in minoribus, aut in Subdiaconatu, & Diaconatu, & videtur idem tenendum; eo quod cæteri ordines, quales sunt isti sint præambuli ad Præsbyteratum; & sic vt irregularis respectu huius, censeatur talis respectu aliorum ordinum, vt aliter exemplificantes propter fœditatem, non propter vsum, docere videntur Suarez *dicta disp.51.de censu.sub.num.11.& 15.& disp.40.sect.3. num.25.* Vgolin.*cap.52. §.1. num.4. & cap.64. in princ.num.4.* Tolet.*cap.57.1.& 4. Reg.* & hoc generaliter per regulam *cap.non confidat. dist.50.* vbi absolutè prohibet Gelasius Papa corpore vitiatis Diuinis applicare ministeriis.

38 Sed in proposito casu de abstemio; existimo, vt talis non prohibeatur assumere ordines minores; quia isti non solent sumi tam proximè respectu ordinis sacerdotalis: ita Emanuel. Rodrig. *in summa cap.158. num. 11. & 12.* dicens, vt qui vinum non potest bibere, possit sine dispensatione promoueri ad ordines minores; & Campanil. *dicta Rub. 11. cap. 11.* cum Nauarro *dicto cap. 27. num.104.vers.18.* idem asserit, quia non se ipsum communicat sub specie vini, vt ait etiam Henriquez *dicto lib.14.cap.8.§.7. propè finem*, Barbosa *in pastorali dicta p. 2. alleg. 42. num. 54.*
39 † Imò propter eandem rationem Nicolaus Garcia *dict. cap.2.p.7.de benef.num.17.* videtur dicere, vt abstemius possit recipere Subdiaconatum sine respectu ordinis sacerdotalis; quia inter eos non est necessaria actualis connexio, dicens sic patere in primitiua Ecclesia, in qua Diaconatus, & Subdiaconatus recipiebatur siue respectu ordinis Sacerdotalis ad permanendum, & administrandum in illis, & hodie contingere in Cardinalibus Diaconis; & sic Garcia postquam de corpore vitiatis plura congessit, etiam respectu horum ordinum, vbi *ex num.30.* adducens plures decisiones, & ante *ex num.22. num. fin.* de illo qui vinum bibendo euomit videtur sentire.

Ob idque dixerunt Maiolus *dict. lib.8. de irregul.* Henriquez *dicto lib.14.cap.8.§.7.in fine*, Barbosa *dicto num.54.in pastorali*, quod si aliquis ob stomachi langorem, debilitatem, aut fragilitatem soleret sæpissimè euomere, minimè deberet ordinibus insigniri; at si illis insignitus esset, à sola Missæ celebratione priuatus diceretur. 40

Vnde iam potest esse dubium, nùm possit Pontifex cum abstemio dispensare, vt ad Sacerdotium promoueatur? Et quamvis pro affirmatiua sententia sint Maior, Adrian.Claud.Gabiel, Albertus, Alanus, Tabiena, Henriquez, Fagundez, Azor.Sanchez, & alij, quos citat Leander *in 2. p.tract.de sacrif.Missæ disp.1.quæst.19.* idem *de irregul.dicta disp.4.tract 2.q.77.* quia potest dispensare; vt sub vna tantùm specie fiat consecratio in Missa. 41
† Nihilominus ide Leander ex doctrina D. Thomæ, Vasquez, Suarez, Soto, Ægidio, Hurtado, Montesino, Valentia, Nuño, Bonacina, Lugo, Cornejo, & aliis negat; quia probabilius est non posse Papam dispensare; vt sacrificium Missæ sub vnica specie peragatur. 42
† Sed quia de hoc dubio pro vtraque parte plures alios adduci Diana *p.8.tr.1.res.23.*& inter modernìores Amicum *in cursu Theolog. tom.7. disp. 16. sect.9. num.158.* Castr.Palaum *tom.1.tract.13.disp 6.puncto 3.num.6.* Fagundez *de præcept. Ecclesiæ præcepto 2.lib.3.cap.5.num.5.* eorum verba referens, & aliorum fundamenta probantia posse Papam in casu necessitatis ita præcipere, & ordinare; ideò ad illos te remitto. 43

At non tacebo pro completo hic addere cum Barbosa *supra sub dicto num. 54.* vt si alicui vini potio Medicorum consilio sit interdicta; prohibeatur quidem ordinari, nisi de eorum consilio non posset ei obesse parua quantitas: sic Maiolus *dicto lib 2.cap.25.per totum*, qui *num. 2.* resoluit, 44
† quod si aliquis vouit non bibere vinum, aut ille confessor inhibuit, non impediretur ad Sacerdotium ascendere, aut post promotionem ministrare, vt dixit etiam Vgolinus *de irregul. dicto cap.53.§.1.num.5.* & ego addo quod nec hoc primum dictum Maioli, nec alia illa assertio illius, & Henriquez *supra* hic in vers. *(ob id)* implicant iam adductæ resolutioni; eo quod isti casus debeant intelligi iuxta *ibi* resoluta. 45

QVÆSTIO IV.

An sexus muliebris, seu Hermaphrodita, siue qui caret ætate, ad ordines requisita, existimentur corpore vitiati, vt ex tali vitio dicantur irregulares, vel ex alio capite? Vbi quid de fœmina erumpente à natura in virum Et an quis ob nimiam, & decrepitam ætatem sit prohibitus ordinari? vbi de breui doctrina ad intelligentiam præcedentium, & subsequentium in singulis capitibus nostri tituli?

SVMMARIVM.

1 *Muliebris sexus, & Hermaphrodita qua de causa impediatur ordinari remissiuè.*

2 *Longa ætas non facit quem ad ordines irregularem.*

3 Glossa in cap.1.dist.85.

4 *Senectus declinans in morbum impedientes organa vocis, seu vires, inducit irregularitatem, seu incapacitatem indispensabilem, vt n.5.*

6 *Senes ordinatus permittitur cum adiutorio aliquo ministrare.*

7 *Corporis aliqua parte carens passiuè, differt ab illo, qui à natiuitate, aut hominum iniuria, seu casu inculpabili, & inter se ipsum voluntariè mutilant.*

8 *Mutilans se voluntariè, si aut ordinatus sit, aut postea ordinetur, manet irregularis, si tanta sit mutilatio inducat peccatum.*

9 *Mutilatus casu quando dicatur nihilominus irregularis.*

10 *Membri mutilatio, qualis censeatur, vt impediat ordinari.*

1 VIdeo Suarez agentem de irregularitate contracta ob corporis defectus, & inter illas, *lib. de censuris disp.51.sect.2. à num.1.* vbi agit de propositis in quæstione, etsi fateatur mulierem, siue Hermaphroditam potius prohiberi propter incapacitatem, quam ex defectu Corporis. At quia iam de muliere non ordinanda, & Hermaphrodito, & de aliis, ante legitimam ætatem non ordinandis, dixi latè, *sub Rub. & toto tit. supra de ætate, & qualit. ordin.* ideo nunc ne longè agam, ad *ibi*, dicta te remitto *in Rub. ex n.34. & num.36.* de Hermaphrodito, qui præualens in sexu fœmineo erumpit in masculinum.

2 Ad vltimam quæstionis partem, an quis propter nimiam ætatem possit impediri ne ordinetur? Et breuiter respondeo negatiuè, eo quod senilis ætas est per se aptior, ad sacros ordines, vt significat Anacletus Papa *epist.1.* & refertur, *in cap. fin.84 dist.* & Siriacus Papa, *in cap.quicumque 77. dist.* quia illa ætas maturior est, & magis apta ad prudentiam, castitatem, & religionem.

3 Nec obstat glossa *in cap.dist.85.* vbi dicitur senectutem impedire promouendum, non tamen

4 deiicere promotum. † Quia respondeo, quod si tanta sit senectus, vt declinet in morbum, seu illi æquiualeat, quoad impedienda organa, vel impediendas vires necessarias ad ministerium, in tali casu irregularitatem inducat, quam morbus perpetuus de quo *in quæst. præced.* ita Suarez *dicta disp.51.de cens.dicta sect.2.num.5.* vbi addit, vt hæc non irregularitas tantùm, sed incapacitas quædam censeri possit, non quidem, vt ordinatio talis personæ, si fiat inualida sit (cum semper in homine imprimat Characterem, quamtumuis sit impeditus) sed quia est illicita talis ordinatio, non tam ex prohibitione Ecclesiæ, quàm ex natura rei; eo quod per eam quispiam assumatur ad id ad quod est prorsus ineptus. † Indeque dicit 5 illud impedimentum non videri propriè canonicum, nec in eo posse Pontificem dispensare, si ineptitudo duret, vt iam perpetua censeatur; & secundùm has distinctiones loquuntur Pellizerius, *tom.2.tract.7.cap.5.sect.2. quæst.28. num.81.* cum Peyrino Leander. *de irregul. tract.2. disp.5. quæst.5.* Filliucius *tract.19.cap.6. quæstione 6. numero 176.*

Vnum tamen notabis, quod postquam aliquis 6 ordinatus est, licet præ nimia senectute, non possit commodè ministrare, permittatur ei, vt cum aliquo adiutorio, vel commoditate quasi dispensatoria possit ministrare: *argum. cap. illud, & cap.petisti cum aliis 7.quæst.1. & cap. litteras de renunciat.* Suarez *vbi supra dicta sect.5.disp.51. de cens.num.5.in fine*, per alia, quæ dixit in simili, *sect. 1.* & faciunt quæ dico, *infra de officio vicarij.*

Et quia adhuc sub obscuro potest doctrina 7 casuum præcedentium, & qui continentur in singulis iuribus nostri tituli, vbi de aliis pluribus considerari; ideo existimaui regulam quandam generalem conscribere, qua securo pede ad singulos obuenientes casus interrogatus quilibet expertus queat respondere, etsi de singulis curam non adhiberemus. Igitur dicendum est esse grauem differentiam inter passiuè carere aliqua parte corporis, vel à natiuitate, vel hominum iniuria, vel alio casu inculpabili contingente. † Et 8 inter voluntariè se ipsum mutilantem, vel aliquam sui corporis partem abscindentem, cum in hoc secundo casu, siue antecedat, siue sequatur ordinationem, siue abscisio sit alicuius membri principalis, siue partis eius, siue notabiliter impediat, aut deformet, siue non irregularitatem inducat; dummodo tanta sit mutilatio, quæ per se, & seclusa in aduertentia, sine peccato mortali fieri non possit, vt colligitur *ex cap.qui partem dist. 55.* dum ait illum esse irregularē, qui partē cuiuslibet digiti sibi abscindit cum tamen carentia illius partis, alias contingens, non inducat irregularitatem, vt ibidem dicitur. † Secus si casu aliquo 9 contigerit, dum aut operi rustico, curam impedit aut aliquod faciens, se non spontè percussit: *Hos Canones*, (dicit Innocent. *ibi* Felici Nuceriano scribens *epist. 4. cap.1.*) *præcipiunt, & Clericos fieri, etsi in claros fuerint reperti non obiici; in illis enim voluntas est indicata, qua sibi ausa fuit ferrum inicere; in istis verò casus veniam meruit*, latè explicat Suarez *dicta disp.51.sect.2. sub num.6. 7. & 8.* qui *à num. 9.* agit etiam latè de mutilato passiuè distinguens inter iam ordinatum, & nondum ordinatum, & inter grauem defectum membri, atque indecentem deformitatem afferentem vel impedientem vsum ordinis, de quo *in c.fin. d. dist.55.* sic vt iste inducat irregularitatē in laico, ne ordines suscipere possit, vel in clerico, ne ascendere possit ad ordinem non susceptum explicans *ibi*, vel ex sola deformitate, vt *in c.3. hoc tit.* aduerto vel ex impossi

impossibilitate orta ab ipso defectu, qualis est abscisio manus, vt *in cap. exposuisti 6. hoc tit.* vbi glossa, idem esse ait si deficiat Digitus ad fractionem Hostiæ, de quo an vtique verum sit dico *infra* latè *sub c. 1. hoc tit.* ac de aliis specie *in c. 2. & ex cap. 3. 4. & 5.*

10 Etsi dubites qualiter membrum accipiatur, dum agimus de irregularitate ex corpore vitiato, breuiter dico, quod sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id, quod in corpore nostro distinctam habet operationem secundùm Aristotelem *, tertio metheor.* Clar. *in praxi §. fin. q. 69. num. 16.* Caball. *res. criminal. casu 136. num. 16.* Farinac. *in praxi crimin. quæst. 19.* cùm infinitis, *à num 23.* Riccius *in praxi aurea res. 57.* Nauar. *in manuali cap. 27. num. 106. vers. secundo dico*, Henriquez *lib. 14. cap. 8. §. 1.* Couarru. *in clem. si furiosus p. 3. in init. num. 8.* Iacobus de Graff. *in decis. aur. lib. 2. cap. 26. num. 4.* Placa *de delictis, lib. 1. cap. 25. num. 4.* Barbosa *in pastorali p. 2. allegat. 42. num. 11. & 12.* vbi cum multis probat mutilationem partis alicuius membri, non producere irregularitatem, nisi pars illa celebrandi, adimeret potestatem, vel operaretur deformitatem scandalosam, vel quando culpabiliter se abscinderet, vt *in cap. 1. & cap. 3.* dicimus latè, vbi expenditur materia hæc.

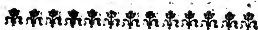

AD TEXT. IN CAP. I. & VI. Exposuisti & cap. fin. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Duelli materia insinuatur.*

1 HÆc tria capita ad vnam speciem corporis defectus seu mutilationis, respectu Digitorum manus reducuntur. Quare duxi hic coniugere casus, qui in eorum littera valent tractari. Et quia per prima verba, *dict. cap 1.* possemus agere de duello; eo quod Præsbyter, de quo ibi se sponte duello offerens, partem Digiti amiserit; & ob id de ingerentibus rei illicitæ, ideo possent hic adiungi quæ DD. congerunt, *infra* in pluribus Capitibus de homicidio, vbi de dantibus operam rei illicitæ; & *in tit. infra de pugnantibus in duello.* Sed quia ad propositum huius differentiæ mutilati, scilicet dando operam rei illicitæ, aut licitæ, satis ex dictis, *in cap. 3. 4. & 5.* vbi de sectis ago, & castratis sine culpa sua, aut cum culpa appatet; ideo ad *ibi*, dicta te remitto pro pleno intellectu.

QVÆSTIO I.

Quare Presbyter, qui in duello Digiti partem amisit, possit ex dispensatione sui Episcopi in suo ordine ministrare, cum de iure qui directè, non cooperatur ad occisionem non videatur incurrere irregularitatem? An irregularitas contrahatur ex mutilatione Digitorum, quibus à sacerdote Eucharistia contestatur? Et quid de illo, qui sibi partem Digiti volens absciderit? vel de eo, qui caret digitis dextræ, quibus in missa fit crucis signatio? seu de illo, qui in dextera, vel sinistra habet digitum medium, & indicem coniunctum sine diuisione?

SVMMARIVM.

1 Cap. qui partem dist. 55. n. 7. & 8.
2 *Mutilatio Digiti minus principalis, non inducit irregularitatem.*
3 *Digitus non est propriè membrum corporis nostri, si alias proprium officium non habeat per se ad ordines.*
4 *Digiti partem amittens, si possit sine scandalo ministrare, non censetur irregularis,* n. 67.
5 Cap. 1. de corpore vitiatis intelligitur, & n. 6. & 9.
6 *Irregularitas proueniens à vitio corporis, differt ab illa, quæ prouenit ex delicto.*
7 *Digiti partem amittens sine culpa non censetur irregularis, secus si culpa, vt* n 8.
9 Cap. fin. de corpore vitiatis.
10 *Digitorum mutilatio, quibus contrectatur à Sacerdote Eucharistia, probabilius est, vt inducat irregularitatem*, n. 11.
11 *Percutiēs aliquem sine mutilatione, & abscisione mēbri, quādo dicitur irregularis, si percussus deformis reddatur, ac inhabilis ad ordines.*
12 *Digiti necessarij amissio reddit quem irregularem, &* n. 13.
13 Cap. lator dist. 55. & n. 18.
14 *Membri defectus grauis impediens vsum ordinis parit irregularitatem.*
15 *Membri debilitatio, quæ impedit ministrare facit quem irregularem.*
16 *Digitis carens in dextera, quibus in missa fit crucis signatio est irregularis.*
17 *Digitum mediū, & indicem coniunctum habens, nō est irregularis, nisi ex notabili deformitate.*
18 *Digito medio carens non est irregularis contra Fillіucium, & alios* n. 19. *nisi ex nimia deformitate, vel impedimento, ad aptè celebrandum, vt* n. 20.
10 *Digito carens, sine quo potest Hostiam frangere, non est irregularis.*

1 FAciunt dubiū DD. ex doctrina textus nostri: nam ex quo Presbyter in duello pugnauit, & voluntariè partē Digiti amisit, quæ celebrationem non impediebat, non debuit censeri irregularis; quia tūc cessat ratio iuridica, *c. qui partem dist. 55.* eo quod sit longè atrocior culpa in se ipsum ferrum sumere, quam pugnare cum aliquo, cum hoc periculo: sic Nauar. *in man. c. 27. n. 197.* citans Cardinalē & refert Suar. *dist. 51. sect. 2. n. 7. in principio.*

2 Et confirmari videtur ex doctrina eiusdem Nauar. *dict. cap. 27. num. 106.* Couar. *in clem. si furiosus*

p.3.in initio n.8. Maiol.*de irregularit.lib.5.cap.50. n.2.* Iacob.de Graff.*in aureis decis.p.1.lib.2.cap.62. n.2.* Sayri *de censur.lib.6.cap.15. à n.13.* Auilæ *eodem tract.p.5.disp.5.sect.1.dub.1.* Barbosæ *in dicto cap. qui partem n.2.* dicentium, vt non incurrat irregularitatem,qui Digiti partem alteri abscindit, cum irregularitas non incurratur ex mutilatione, seu abscissione membri,quod licet ad corporis ornatum,& decorem,integritatem, & perfectionem spectet; non habet tamen propriam, & per se distinctam operationem ab aliis, sed coniunctam, & accessoriam cum aliqua participatione; prout est Digitus pedis, vel manus.

3 Et iterum confirmatur, quia cum Digitus non sit propriè nostri corporis membrum, vt dixerunt Bartol.*in l.2.n.12. ff. de public. iudiciis, & in l.non sunt liberi ff. de statu hominum, & cons.101.* vers. *quæritur an digitus p.1.* Felin. *in cap. Ego N. post n.1. de iureiurando, & in cap. cum illorum n.4. de sentent. excommunic.* Cassan.*in consuetudinib.Burg. Rubr.1. §.5.* vers. *per hac quidem*, Farin. *in praxi crim. q.19. n.29.* Henriquez *lib.14. cap.8. §.1. in medio*, Nauar.*cons.num.1.hoc tit.in nou.* Sayrus *in floribus decis.sub dicto tit. decis.2.* inde probant Toletus *lib.1.instruct.Sacerd cap.25.n.13.*Cardos. verb.*Sacramentum Ordinis,n.12.* Sayr.*dict.decis.2.* Nauar.*dicto cons.1.* Bellet. *disquisit. Cleric. tit. de disciplina Cleric.§.7.n.19.* Campanil.*Rub.11.c.17. in diuers.Iuris Canon.*vers. *quinimo*, & alij, quod si pars pollicis desit, & notabilem defectum non producat, nec Hostiam frangere impediat, minimè inducat irregularitatem.

Nihilominus existimo dicendum per verba textus nostri, vt in casu illius verè irregularitas fuerit contracta ab illo Presbytero, cui non simpliciter, sed ex dispensatione permissum fuit ministrare in suo ordine, vt manifestè patet ex verbis ibi; *poteris cum eo misericorditer agere, & permittere*, & hic intelligit Panormit. quod expendunt Hostiensis Collect. Ioan. Andr. Bellamera, Ancharran.Anan.Butrius Alagona,Viuian. & alij relati à Barbosa *hic num.1.* si quis partem Digiti amisit possit solemniter sine scandalo ministrare.

5 Nec est impedimento explicatio Suarez *dict. disp.51. de cens.sub num.7.sect.2.* & Nauar. *dict. num.198. cap.27.* existimantium dispensationem hic non fuisse necessariam propter vitium corporis, sed propter grauem culpam à Presbytero commissam spontè ingrediendo duellum: ita ex verbis nostri colligentium: *Licet eius excessus grauis admodum extitisset*, cum posset illa misericordia intelligi, vel per anticipationem, vel propriam dispensationem, vel fortè quia delictum fuisset publicum, & scandalosum, quod infamiam induxerit; ac proindè suspensionem,cuius dispensatio necessaria erat, quæ hic Episcopo committitur, cum dispensatio in irregularitate ex defectu membri non sit in iure commissa Episcopo. Vide *infra in cap.fin.q.3.* in vers. *ad primam*,vbi aliquid de hoc *c.1.*& de dispensatione Episcopali.

6 Quia respondeo Pontificem in titulo nostro non agere de irregularitate orta ex delicto, sed de illa, quæ prouenit à vitio, ac deformitate corporis, vt in singulis casibus cuiusque capituli apparet; & sic euenit, quod etsi Presbyter; de quo hic spontè duellum offerret, ac ob id operaretur illicitè, dans operam rei suo statui alienam, ob quam ratione delicti posset puniri suspensione, aliave pœna canonica; argum.eorum, quæ dixi *in cap.fin. de temporibus ordin.* & non inde prouenit quod hic à Pontifice dubitaretur; de alia namque irregularitate, quam incursa ex amissione partis digiti; iuxta quam respondisse patet,vt quia citra scandalum, non obstante tali amissione, posset Presbyter illo sine scandalo celebrare, & per consequens Episcopus valeret permittere ipsum in suo ordine ministrare; licet eius excessus offerendo se duello, grauis extitisset, cum de hac parte nihil decreuisset Papa, sed tantùm super defectu amissionis partis Digiti, quæ non erat scandalosa, quo minus Presbyter in suo ordine posset ministrare; alias enim nec Episcopus permitteret, vt Presbyter ministraret, nec sic contingeret, nisi Papa dispensante,vt diximus *sub Rub.& infra* latè.

Nec obstant adducta *n.1.2. & 3.* quia illa debent intelligi de illo, qui nulla culpa præcedente, eiusdem partem Digiti, etiam Pollicis amiserit, vt docent iam *supra ibi* adducti, & Salon *in 2.2. D.Thom.q.65.art.1.controuers.4.conclus.2.*Barbosa *dict. alleg.42. in pastorali p.2. n.20.* idem Barbosa *hic n.3.* cum Sayro,Belletio,& Campanillo,secus tamen procedet, aut iuxta speciem textus *in dicto cap.qui partem 6.dist.55.*in illo,qui sibi ipsi partem Digiti volens abscindit; quamvis talis abscissio deformitatem nimiam non inducat, nec celebrationem impediat,vt docent Suarez *disp.55.de cens. sect.2. n.10.* Auila *eodem tract. disp.5. sub dub.1.* Barbosa *in dicto cap.qui partem n.1.*vbi *n.2.* intelligit id procedere in præscindente,sibi ex indignatione partem Digiti, non autem in abscindente alteri. 7 8

Et quamvis idem Suarez *sub dicto n.10.* existimet decisionem nostri textus intelligendam esse, de mutilatione, quæ iniunctam culpam non habet, pacificans illum cum textu *in cap.fin eodem*, in cuius specie casus fuit omnino fortuitus, nec desideratus à patiente nullam causam dante: tamen reuera in textu nostro Presbyter ille,si spontè duello offerens fuit in culpa ad partem illam Digiti amissionem, ratione cuius eguit permissione Episcopi ad administrandum in suo ordine,etsi illa amissio partis Digiti,nec esset scandalosa nec auferet facultatem in illo Presbytero celebrandi, at *in dicto cap.fin.*nulla permissio, aut Pontificia, aut Episcopalis fuit necessaria, non tantùm, vt ministraret in susceptis ordinibus; imò nec recipiendi ordines;eo quod for thiro ordinãdus caruit pollicis vngula in puerilibus annis propter casum Barræ Ferreæ super illam, qua vngula auulsa fuit; nec ob id caruerit potentia ad frangendam Hostiam pollice ipsius Digiti: & iuxta hunc casum intelliguntur textus *in cap.si quis in infirmitate, cap.lator, cap.præcepta dict.dist.55.& dict.cap.qui partem* in vers.*cui vero casu*, non enim in textu nostro Presbyter caruit aliqua irregularitate, etsi & neget D.Suarez cum fuerit in culpa, & causa suæ spont anæoblationis mutilatus. 9

Ad secundam quæstionis partem an irregularitas contrahatur ex mutilatione Digitorum, quibus à Sacerdote Eucharistia contractatur? Et videtur negandum, cum nec sit irregularis percutiens, seu vulnerans aliquem, nisi membrum mutilet, aut abscindat, etiam quod ex ea percussione, seu vulnere percussus, seu vulneratus remaneat deformis, seu aliàs inhabilis ad ordines & quod sic nec ex abscisione prædictorum Digitorum irregularitas contrahatur: docent Sayrus *de censuris dict.lib.6. cap.15. num.16.* ex Nauarro *cap.27.n.207.disp.15.n.7.*vers.*alij tamen*, & *n.16.* 10

vers.

vers. *nec hoc mirum*, cum quo videtur transire Suarez *supr. dicto num.*10. *&* 12. & hanc probabilem vocat Barbosa *in dicto cap. qui partem dist.*55.*n.*5.

11 Sed verius, ac probabilius est, vt contrahat hanc irregularitatem, qui ex mutilatione Digitorum, quiâ Sacerdote Eucharistia contrectatur; provt est Pollex, aut Index, vel medius, quia irregularitas incurritur etiam ab eo, qui aliquem percutit, & vulnerat sine mutilatione, & abscisioné membri; dummodo percussus, & vulneratus ex vulnere, & percussione ita deformis remaneat, vt quia irregularis ad ordines promoueri nequeat, percutiendo enim si faciat aliquem inhabilem; perinde est, ac si membrum illi abscinderet: ita docent Syluester verb. *homicidium* 3,*quæst.*3.vers. *quartum*, Maiolus *de irregularit. lib.* 5. *cap.* 50. *num.*2. Toletus *in instruct. Sacerdot. lib.*1.*cap.*27. *notab.*3. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de irregularit. num.* 35. nec dissentit Auila *part.*7. *Rub. de irregul. ex defectu corporis disp.*3. *dubio* 1. vers. *ex dictis sequitur*, idem Maiol. *supra num.*4.*&* 9. *in fine, & lib* 1. *cap.*2. *num.* 10. vers. *decima nona* Bonifac. de Vitalin. *in clementina* 1. *de homicidio col.*6.

12 Itaque euidentius apparet, vt hæc irregularitas contrahatur ab ipso, qui ex abscisione prædictorum Digitorum, vel Digiti redditur inhabilis ad fractionem Hostiæ, veluti si desit ipsi Digitus necessarius: ita Suarez sumens à contrario sensu ex verbis *dicti cap. fin. hoc tit.* ibi: *Si ad frangendam Eucharistiam sit in Pollice ipso potens*; nam si esset impotens, infert quod esset irregularis. † Et ita licet *in dicto cap. lator dist.*55. carens

13 Digito manus sinistræ potens sit, promoueri; & tum etiam dexteræ, vt in *ibi* glossa dicit; dum tamen illius carentia in alterutra, nec magnam operetur deformitatem, nec aliquis ipsorum sit, qui pernecessarius est ad consecrationem, sicut Pollex, aut index, quorum altero siquis careat, erit irregularis, vt docent Borgas *de irregularit. hoc titulo*, Selua *de benef. parte* 3. *quæst.* 6. *post num.*44. vers. *attendendum*, Plaza *de delictis lib.*1. *cap.*25. *num.* 9. Salon. *vbi supra*, Sayrus *dict. cap.*15. *post num.*12. Bellet. *disquisit. Clerical. tit. de disciplina Cleric.* §. 7. *num.* 18. Torreblanca *lib.*2. *de iure spirit. cap.* 13. *num.* 48. Barbosa *hic num.*2. *& in pastorali dicta alleg.*44. *num.*18. quibus addo Pellizar. *tract.*7.*cap.* 5. *sect.*2. *quæst.*16. *num.* 64. Lublinum verbo *irregularitas num.* 23. Nauar. *consil.*1. *hoc tit.* Villalobos *in summa tr.*11. *dif.*35. *num.*1. Leandrum *dict. tract.*2. *disput.*2. *quæst.*43. Zerolam *in praxi Episcop. p.*1. verb. *irregularitas.*

14 Et confirmatur, quia quando defectus membri grauem, atque indecentem deformitatem affert, vel impedit vsum ordinis, inducit irregularitatem simpliciter in laico, ne ordines suscipere possit ad ordinem nondum susceptum: ita Suarez aliter exemplificans *dict. disp.* 51. *de censi num.*11.† qui *sub num.*12. ex dictis colligit, non

15 solùm mutilationem membri, sed etiam abscisionem partis eius, vel etiam solam debilitationem membri, si hoc impedimentum ministrandi afferat, eandem inducere irregularitatem; quia hæc non fundatur formaliter (vt ita dicat) in carentia membri, sed in prædicto membro debilitato: sic probans ex *cap. Presbyt. de Clerico debilit. & ægrot.* ibi: *Quia nec securè propter debilitatem, nec sine scandalo, propter deformitatem membri, hoc fieri posse confidemus*, declarans ibi prædictas illas duas rationes adductas, quia in eo casu concurrebant, non quia simul ambæ necessariæ sint, cum qualibet earum per se sufficiat.

Ad tertiam quæstionis partem quid dicendum de illo, qui sibi partem digiti volens absciderit, respondetur ex dictis in vers. *ad primam*, sub vers. *nec obstant*, & ex *ibi*, dictis, etiam respondetur ad casum de illo, qui caret digitis dexteræ, quibus in missa fit crucis signatio, cum hæc sit deformitas notabilis: sic docent in terminis Henriquez *lib.*14. *cap.*8. *num.*1. & *ibi littera I*, cum Nauarro, Couaruuias, Viuald. Syluestro, Cardinali Panormit. Maiolo, & aliis glossa; *in dicto cap. lator.* verb. *sinistra distinctione* 55. Leander. *de irregul. tractatu* 2. *disputatione* 2. *quæst.*45. Bonacina *eodem tract. quæst.*2. *puncto* 2. *num.*32. 16

Ad vltimam quæstionis partem de illo, qui habet digitum medium, & indicem coniunctum sine diuisione; & licet affirmet esse irregularem Maiolus *lib.*1. *cap.*14. *num.*14. quia qui Pollicem, & indicem habet simul coniunctum, est deformis, nihilominus, vt probabilius tenendum est, vt non sit irregularis; quia horum Digitorum coniunctio non impediret debitam celebrationem Missæ; sicut impediret coniunctio aliorum; ergo si alias hæc coniunctio non causet notabilem deformitatem, non efficiet irregularem, vt docent Henriquez *dicto lib.*14. *cap.*14. *littera I*, *num.*1. & penes illum *littera M*, Anton. Alberic, Rosella, & Tabiena, Leander *de irregularit. dicta disput.* 2. *tract.* 2. *quæstione* 64. etiam cum Syluestro *quæstione* 3. *numero* 4. *de corpore vitiatis.* 17

Quare dubium potest esse, num sit irregularis ille, qui caret digito illo, qui medius appellatur; & licet quod sit irregularis, resoluat Sayrus *de cens. dicto lib.*6.*cap.*15. *num.*16. verum contrarium existimant Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici Rub.*11. *dict. cap.*17. *num.*112. vers. *verum*, eo quia Digitus ille non deseruit Eucharistiæ; & sequitur Barbosa *in pastorali dicta alleg.*42. *p.*2. *n.*21. *& in cap.*6. *hic n.*3. † Et sic quamvis Filliucius *tract.* 19. *cap.*6.*q.*5. *dicto* 5. *n.*172. & Pellizar. *dicto tract.*7. *disp.*5.*q.*16.*n.*64. affirment esse irregularem illum, qui caret Digito alio, præter Digitos Pollicem, & indicem. Sed verius docent Bonacina *dicta quæstione* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 32. Toletus *lib.*1. *cap.*63 Lublinus dicto verbo *irregularitas n.*23. Gibalin. *in c.*3. *corsectario* 3. vers. *quarto*, Leander *dicta disp.*2. *q.*44. non esse irregularem; † nisi casu, quo defectus Digiti esset talis, quod vel induceret notabilem deformitatem, vel esset impedimentum ad aptè celebrandum: sic colligentes ex dicto *cap. lator dist.*55. & ex glossa *ibi* verbo *sinistra*, quia carens Digito, sine quo potest Hostiam frangere non est irregularis, sicut, vt ait Bonacina non est irregularis, qui digitum manus non necessarium ad Eucharistiam eleuandam, vel frangendam, vel faciendum signum Crucis in infirmitate amisit. 18 19 20

8 Ad quartam quæstionis partem de illo, qui habet manus aridas, siue articulatas, eodem modo, ac in casu præcedenti videntur firmare DD. vt talis sit irregularis: ita Flamin. *dicta quæst. 6. n. 49.* Henriquez *dicto lib. 14. cap. §. 4. in fine*, Campanil. *dicto cap. 17. num.* 107. Barbosa *in dicto cap. proposuisti sub dicto num. 2.* Et est horum, & aliorum ratio, quia non potest decenter celebrationem Missæ peragere, Llamas 1. *p. methodi cap. 12.*
9 *§. 5. pag.* 185. † Et Leander cum illo *dicta disp. 2. quæst.* 49. in verbis sequentibus: *Demum quicumque membri defectus impediens celebrationem, siue vsum alicuius Sacri ordinis, constituit irregularem quoad illum actum, quem facere non potest indecenter, & cum notabili turpitudine, vt si quis totaliter brachium vnum, nullatenus eleuare possit, sed cogatur vnico tantum Hostiam Sacram, & Calicem eleuare, vel alicuius manus totalem vsum amiserit, vt fractionem Hostiæ nequeat facere ambobus*, Barbosa *dict. alleg. 4. n. 17.*

10 Vnde Henriquez *vbi supra dicto cap 8. num. 4.* & Gibalin. *dict. cap. 3. quæst. 2. consect. 3.* dicunt quod sic debilitatus, per accidens dicitur irregularis ob manuum aridam, qui, si exquisito, aut miraculoso remedio viuicetur, desinat hic debilitatus esse irregularis.

11 Etiam ex his infertur, ad casum de illo qui tremulas habet manus; adeo vt periculum sit subuertendi calicem, vt docent Filliuc. *vbi suprà tract. 19. quæst. 45.* Lublinus verbo *irregularitas num.* 23. Pellizar. *tom. 2. tract. cap. 5. sect. 2. quæst. 16. num.* 64. Leander *dicta disp. 2. quæst.* 48. Barbosa *in dicto cap. proposuisti num. 2. in fine*, cum Maiol. & Toleto, idem *dicta alleg. 42. num. 17.* vbi loquitur etiam de articulatis, & arridis.

12 Ad quartam quæstionis partem de illo, cui deest vngula pollicis, iuxta decisionem Pontificis *in dict. cap. fin. hoc tit.* dicendum est, vt non sit irregularis, si est fortis in pollice, vt possit frangere Hostiam, de quo dicunt posse ordinari, Abbas Anriq. Collect. Zabatella, Innocent. Bellamera, Ioan. Andr. Butr. Ancharran. Hostiens. Panormit. Henriquez, Viuian. Alagona, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *ibi* Tabiena verbo *corpore vitiatus*, vers. *vtrum auulsio*, Campanil. *in diuersoris iuris can. Rub. 11. cap. 17. num.* 112. quibus addo Leandr. *de irregul. dict. tract. 2. disp. 2. quæst.* 47. & confirmatur ex adductis *quæst. præcedenti*, de illo, qui caret digito alio, præter digitos pollicem, & indicem.

13 Vnde quamvis Maiol. Rosella, & Tabiena apud Henriquez, *lib. 14. cap. 8. num. 1. litt. N*, & Armilla verbo *corpore vitiatus num. 5.* videantur docere, vt sit irregularis, tamen si prædicti authores attentè legantur, firmant nostram conclusionem, cum solùm, vt Armilla debeant intelligi, quando operam oando rei illicitæ, amisit quis vngulam pollicis; imò & ipse Henriquez, vt refert, & expendit etiam Leander acriter affirmat, vt non sit irregularis, etiam casu, quod non possit benè frangere hostiam; quia contrarium nullo iure probatur, sed non benè, vt illico.

14 Vnde à contrario sensu ex eodem Armilla, & Syluestro, verbo *corpore vitiatus*, inferunt Leander *vbi supra*, & Barbosa *in dicto cap. fin. num. 2. in fine*, quod amittens vngulam pollicis casualiter dando operam rei illicitæ, sine dispensatione celebrare non possit interpretentur veram esse, cum illius carentia non impedit fractionem hostiæ, quia si impediret, quamvis rei illicitæ nouando amisisset, nec celebrare, nec ordinare, posset.

Itaque pro vero intellectu horum omnium iurium, & aliorum tituli nostri, generaliter distinguendo, dico quod licet mutilatio in aliquo membro pincipali inducat irregularitatem, si ob culpam contingat, vt docent adducti, & referendi *in cap. 3. 4. & 5.* Nauar. *in manuali dicto cap. 27. num.* 196 Cardosus *in praxi iudic.* verbo *Sacramentum Ordinis num. 12.* Nihilominus distinguendum esse inter mutilationem membrorum ad executionem ordinum necessariorum, in quibus nihil refert vtrum casu, vel culpâ sit sequuta mutilatio. Quod si casu nempè, & sine culpâ venerit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operetur iuxta glossam *in dicto cap. fin. hoc tit.* dummodo rei licitæ operam daret, Borgasius *de irregul. hoc tit. num. 5.* vers. *autem p. 5.* † Sed si ex 15
propria culpa in mutilationem incideret etiam si culpa ipsa minima, irregularitatem incurrere dixit Barbosa *in pastor. dicta alleg. 41. num. 10. in fine*, addens in hac irregularitate fieri ab Episcopo dispensationem, vt ministret in susceptis per *cap. 1.* nostri tituli, ex quibus patet *dict. cap. 1.* loqui de suspensione, sed de irregularitate minima, & sic dispensabili ab Episcopo contra intellectum Suarez, quem impugnaui *sub quæstione 1. præcedenti.* 16

Ad vltimam quæstionis partem suppositis quæ *supra* dixi de facultate dispensandi cum corpore vitiatis sub hoc textu, & *cap. 2.* ac in aliis ad propositum *dicti cap. penult.* quoad primum punctum vt possit dispensare Pontifex, vt sacrificet Sacerdos, qui vna caret manu: ita Henriquez *dicto lib. 14. cap. 8. n. 4. litt. Q*, testatur se vidisse quendam irregularem, qui ob morbum impeditus erat manu dispensarum, vt celebraret, assistente sibi ministro. † In secundo verò puncto si vtramque manum truncatam habet, etsi neget Auila *p. 7. de cens. disp. 3. dubio 3. conclus. 1.* probabilius sentit, vt possit dispensare, Henriquez *dicta litt. Q*, si causa iusta existat, & rationabilis ibi: *Nec liceret dispensatio, si truncatus esset, vtraque manu, nisi vrgente causa, itavt per manum alterius Sacerdotis Hostiam eleuaret frangeret, & sumeret*: ita illa, quem videtur sequi Leander *p. 2. de irregularit. disp. 2. quæst. fin. & 89* adhuc pro Auila vrget, quatenus existimat nullam ob causam posse Papam dispensare licitè in tali irregularitate. 17

AD TEXT. IN CAP. II. Super eo. De Corpore Vitiatis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Filius Canonici, num valeat ordinari remissiuè.*
2 *Masculam habens in oculo, num valeat ordinari, n. 17. & 18. vbi de habente illam alibi remissiuè,*
3 *Pitagoras ex faciei inspectione admittebat, vel reprobabat discipulos.*

4 *Plato ex facie coniectatus fuit insignis ab Iscrates.*

5 *Eaciei inspectione de moribus Iulianus coniectatus est à Sanct. Gregorio Nazianzeno Athenis.*

6 *Faciei fœditas sic improbum quem designat, vt aliter res miranda videatur.*

7 *Signa corporis ad dispositiones animæ solent syllogisari.*

8 *Facies sæpè significat quale sit cor.*

9 *Virtus exterior secreta cordis patefacit*, nu-ro 11.

10 *Cordis intima clarescunt, ex operum specie.*

11 *Species corporis est simulacrum mentis figuraque probabilitatis.*

12 *Anima sæpe pulchra residet in corpore pulchro.*

13 *Physiognomia, & corporis pulchri integritas ad ordines exposcitur.*

14 *Sacerdotes apud Romanos eligebantur, qui erant genere excellentes, virtute præstantes, nec corpore trunco: idem apud Persas*, num. 15.

15 *Fœditas corporalis animi, morumque deformitatem indicat.*

16 *Deformitas omnino difficulter bonus est.*

17 Cap. hinc etenim dist. 49.

1 DE duobus obiectis contra ordinandum paret hic in textu nostro, primum de mascula in oculo, secundùm quod filius esset Canonici in verba ibi: *Tibi quod in oculo masculam habeas, & filius Canonici fueris obiectum.* Sed quia hoc secundùm spectat ad dispensationem requisitam, de qua *supra* dixi *in Rub. & toto tit. de filiis Presbyterorum ordinand. vel non*, vt patet ex illis verbis textus nostri ibi; *Vt pro eo quod filij Canonci illius diceris in promotione tua ex multa dispensatione procedat*, ideò ad *ibi* dicta te re-
2 mitto. Et solùm hic agemus de ordinando, vel non, qui habet masculam in oculis, & per consequens de habentibus fœditatem in facie, siue à natura, siue propter aliquam mutilationem, aut deformitatem, ad quæ tendunt verba textus nostri ibi: *De mascula verò &c.*

3 Vnde antequam ad species talis masculæ descendamus visum est præter aliqua adducta in Rubric. præmittere, quod Pitagoras ex faciei inspectione discipulos admisisset, aut reprobasset, vt testatur Aulus Gellius *noct. atticar. cap. 9.* † Et
4 quod Socrates coniectauerit Platonem ex vultu insignem virtute, & doctrina futurum, vt tradit Iulius Saren. *lib. 5. de fato cap. 39.* quem referunt Torreblanca *de iure spirituali lib. 8. cap. 7. num. 11.*
5 *& 12.* Barbosa *in pastorali p. 2. alleg. 42. num. 4.* † Et S. Gregor. Nazianzenus Athenis Iulianum conspicien antequam imperio potiretur ex eius physiognomia, de moribus tale iudicium retulit vt referunt idem Torreblanca *dicto cap. 7. num. 14.* & Nicæphorus *lib. 10. cap. 37.* *Deus bone quantum malum Romanum fouet imperium.*

6 Quo fit vt Martials *lib. 11.* epigram. in Zoilum ex corporis deformitate, atque faciei fœditate illum vocaret improbum, subiungens rem mirandam fore, si fortasse bonus esset in dicto sequenti.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus,
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es.

Cumque per signa corporis Logici Syllogizamus dispositiones animæ nobis ignotas, vt dicit Aristotel. *secundo priorum*, & apprimè sit physiognomia vtilis ad præsumptionem de aliquo capiendam Bald. *in l. 1. col. 2. cod. quorum appell. non recipiantur*, Hypolit. *in §. expedita num. 55.* Thomas Hacti *de ludo schachorum quæst. 5. princ. n. 66.* Gambara *de casibus reseruatis pag. 186. num. 14.* Caluacanus *de brachio Regio cap. 3. à num. 81.* † Iurisconsulti dicant faciem sæpè significare, quale sit cor, vt *in l. obseruandum ff. de officio Præsid. l. 3. ff. de testibus*; quod indicat Isaias *in cap. 3.* in verbis ibi: *Agnitio vultus eorum respondet eis.* † Hoc est virtus exterior secreta cordis patefaciat, vt docent ibi Lyranus, & Vatablus. 7 8 9

Et Propertius dicat quod, *ex operum specie clarescunt intima cordis*, quia exteriora indicant interiora, vt *in §. Pauonum inst. de rerum diuis.* item & Baldus *in lege obseruare codic. quorum appellat. non recip.* † Quod sicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad scelera, ita pulchra ad virtutes, speciesque corporis, sint simulacrum mentis, figuraque probitatis, Lucas de Pena *in l. 1. vers. secundo quæritur cod. qui atat. vel professe excusauer. lib. 10. & l. 1. cod. de profess. qui in vrbe Constantinopol. lib. 12.* Mathaus de Meno *in tract. de modo studendi cap. 30.* Menoch. *de arbitr. casu 226. num. 5.* post Tyraquel. Torreblanca *dicto lib. 7. cap. 7. num. 6.* Thomas Acti *dict. quæst. 5. num. 26* D. Ambros. *lib. 2. de virgin.* quem citat Zeuallos *in pract. quæst. 248. n. 13.* vbi *à n. 6.* multa de pulchritudine adducit. † Sæpeque in pulchro corpore pulchra resideat anima ex sententia Zini relata ab Alexand. *cons. 209.* incipit, *ponderatis numero 10. vers. dictus verò iuuenis.* 10 11 12

Ideò rectè in textu nostro, & in aliis nostri tituli physiognomia, & corporis pulcrhi integritas exposcitur; † quia si apud Romanos mos erat eos solos Sacerdotes eligendi qui & genere excellentes, & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuissent, vt refert Dionys. *lib. 2. Roman. antiquit.* † Et apud Persas vsu pariter receptum fuerit, sacrorum ministros corpore integros admittendi nullam masculam habentes, nec aliqua corporis fœditate nototos Alex. ab Alex. *lib. 6. dierum genial. cap. 14.* quia corporalis fœditas animi, morumque deformitatem indicat argum. textus *in cap. quia diuersitatem de concess. Prebendæ*, vbi Abbas *notab. 1.* Tyraquell. *lib. 2. connub. glossa 1. p. 2. num. 55.* Scobar. *de ratiocin. cap. 12. n. 1.* 13 14 15

Nec facilè esse dicat Bobadilla, *in sua politica lib. 1. cap. 8. num. 8.* cum aliis, vt qui omnino de formis est bonus sit, quid mirum vt in Ecclesia Catholica hæc exteriora etiam postulentur. 16

Præcipuè si consideremus ex sacra scriptura Leuit. *cap. 21.* vt refertur *in cap. hinc etenim 49. dist.* vbi Gregor. *in pastorali cap. 11.* mandans, vt ne qui vitiis est maculatus, sacrificium Deo offerat, latè, *ibi*, loquens, & omnino legendus in illo textu, in quo in principio sequentia verba referuntur à Domino loquente cum Moyse: ibi *loquere ad Aaron homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam non offerat panes Domino Deo suo, nec abcedat ad ministerium eius* (vbi & repente subiungitur) *si cæcus fuerit si claudus, vel paruo, vel grandi, vel torto, naso, vel fracto pede, si manu si gibbus, si lippus, si Albuginem habens in oculo, si Iugem, scabiem, si impetiginem, in corpore, vel* 17

pondere sus

ponderosus, *vel herniosus*: quæ omnia explicat *ibi* Gregor.& *in dicto cap.*21. *Leuit.*etiam additur, *Ut omnis*, *qui habuerit masculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre Hostias Domino, nec panes Deo suo.*

18 Ex quibus verbis rectè colligitur quæ competant ad materiam textus nostri, qui cum loquatur de habente masculam in oculo, rectè extendetur ad cæcum, ad lippum, ad habentem albuginem in oculo, ad nasutum, seu in eo mutilatum, ad illum, cuius aures sectæ sint, vbi de habente os difforme, aliavè faciei, & capitis difformia. De quibus singulis, *à quæstione* 1. hic.

QVÆSTIO I.

An mascula in vno solo oculo reddat ordinandum irregularem? Seu sint irregulares lippi, hoc est, qui lacrimantes oculos continuò habent, vel qui lucus est seu strabo, id est qui habet oculos distortos, aut dispares, vel sine palpebris, vel qui habet vnum oculum grandiorem altero, vel qui habet vnum tantùm oculum, seu qui caret virtute videndi oculo, qui vocatur Canonis? Et quid de caco, ante, vel post ordines? Et qua dispensatione cacus celebret? Et an Episcopus possit dispensare cum monoculo ad minores ordines?

SVMMARIVM.

1 Cap.fin.dist.55.n.2.3.4.5.& n.23. & 24. & à n. 25. & 28.

2 *Oculi defectus dextri aut sinistri ex deformitate inducit irregularitatem de iure*, numero 3.

3 *Oculi canonis defectus difficiliorem reddit dispensationem in ordinando*, *&* à num. 29. & 30.

4 *Corporis deformitas, aut membrorum etiam sine mutilatione eget dispensatione, vel consilio suffraganeorum.*

5 *Oculi macula, etsi secundùm aliquos inducat irregularitatem, verius solùm procedere quando parit deformitatem, non si parum perceptibilis sit, arbitrio Episcopi, vt* n. 6. *& explicatur*, ex n.7.

6 Cap.2.de corpore vitiatis intelligitur, n.7. 8. 9.10.11.12.

8 *Oculo maculatus, eget aliqua dispensatione, etsi arbitretur Episcopus, quod macula est leuis non sic in parua mutilatione vnguis pollicis casuali*, n.9.

10 *Episcopus determinat super macula, aut defectu corporis impediente ordinari, vel non, &* n.11. *qui debet esse proprius Prælatus, vt* n.14.

13 *Arbitrium, quo Episcopus determinat super magna, aut parua macula ordinandi est boni viri non liberè voluntatis.*

15 *Lippi dicuntur oculis obscurati humore defluente.*

16 *Lippi ad ordines irregulares non sunt, nisi ex horribili horrore apparente inspicientibus iuxta iudicium Episcopi, vt* n.17.

18 Cap.fin.dist.49.& à n.15.

19 *Luscus, seu strabo, qui habet oculos distortos ex magna deformitate reputatur irregularis non aliàs.*

20 *Oculos habens dispares, id est vnum altero maiorem ex magna deformitate erit irregularis*, n.22.

21 *Oculos habens sine palpebris ex magna deformitate, censetur irregularis, non aliàs.*

23 *Cocles, siue monoculus, id est qui vnum tantùm oculum habet, nec Clericus prima Tonsura valet fieri*, n.24.

25 *Oculi albugo, siue carentia pupilla, non inducens magnam deformitatem, non facit irregularem irdinandorum, vt* n.26.27.& 28. *& vide* n. 40. & 41.

27 *Oculo non carens, sed sola virtute videndi in solo oculo dextro, irregularis non est, si deformitas exterius non apparet.*

28 *Cacus omninò ex vno oculo, quia erutus, irregularis est.*

29 Glossa in cap.2.de verbor.signific.

30 *Oculi canonis defectus reddit quem deformem, sed fortè non irregularem, vt* numero 32. & 33.

31 *Oculus sinister vulgò vocatur canonis.*

33 *Oculi canonis carentia, si suppletur sine deformitate, oculo dextro, non incurretur irregularitas ordine iam suscepto.*

34 *Oculo debilis, si videt lineas libri non est irregularis: aliter de illo, qui conuertit totum caput ad legendum, vt* n.35.

36 *Caci omnino sunt irregulares ad ordines, etsi habeant oculos claros, si nihil vident*, numero 37.

37 *Sacerdos, cui superuenit cacitas fit irregularis saltim ad celebrandum, non ad alia ministeria, qua potest nihilominus peragere, vt pradicare, &c.*n.38.

39 *Cacus ex dispensatione Papa cum assistentia alterius Sacerdotis poterit celebrare.*

40 *Monoculus ad minores ordines num valeat ab Episcopo dispensari, &* n.41. *vbi de carenta oculo, vel pupilla.*

VT omnia, quæ circa materiam textus nostri de habente maculam, vel nubem in oculo rectè percipiantur, & per species designatas in titulo quæstionis clarescant, duxi dicere, ac præmittere generaliter ex textu *in cap. fin. dist.* 55. † Quod licet oculi defectus non impediat absolutè sacrum ministerium: tamen propter deformitatem à Canonibus statutum esse, vt talis defectus irregularitatem induceret; & sic dixit Suarez *de censuris disp.*51.*sect.*2.*num.*11. nec vt ad hoc oporteat distinguere de sinistro, aut dextro oculo. † Nam licet hoc possit conferre, vt si facilior, vel difficilior dispensatio, sed non inde referat quominus in vtroque casu inducatur irregularitas; quia Canones in hoc nihil distinxerunt, nec nobis relictam esse licentiam distinguendi, vt *dict. cap. fin.* insinuatur, & notauit *ibi* glossa addens iuxta hoc exemplum iudicandum esse de reliquis defectibus membrorum inducentium solam deformitatem. 1 2 3

Imò idem Suarez addens *dicta sect.*2. *num.* 14. quod prædicta irregularitas contrahitur ex qualibet 4

bet notabili deformitate corporis, aut membrorum eius, licet sit sine mutilatione membri, aut partis eius, vel sine vlla ægritudine, aut proprio morbo iuxta communem resolutionem DD. ex D.Thoma *in 4.dist.25.quæst.1. art.2. quæst.4.* quæ sumitur *ex cap.fin.hoc tit.* per argumentum à contrario, & directè ex textu nostro, vbi committitur Episcopo cum consilio suffraganeorum iudicium, vel dispensatio in irregularitate orta ex oculi macula, quod non poterat esse, nisi ratione deformitatis, quia agebatur de quadam electione ad Episcopatum, cuius administrationi non poterat macula impedimentum afferre, sed deformitatem.

5 Vnde ad primam difficultatis partem videbatur dicendum non benè ex Pontifice in textu nostro decisum, vt habens maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non excludatur à Clericatu, nec etiam ab Episcopatu contra DD.antiquos, & ordinarios, Abbatem Antiq. Zabarell. Collect. Hostiens. Anchartan. Bellamer. Ioan. Andr. Innocent Panormit. Anan. Butrium, Viuian. Alagonam, Gimenez, Anton. Augustin. & alios, quos sequitur Barbosa sic intelligentes, & vt desumunt ex hoc textu Seraphin. Rot. *decis. 625.* idem Barbosa *in pastorali p.2.alleg.42.num.30.* & addit Seraphin. *num.3.& 5.* in prædicto casu requiri Episcopi dispensationem; sicque prædictos implicitè loqui nec satis clarè, vt intelligatur; & sic Henriquez *lib.14.cap.8.num.2.* Filliucius *tract.19. cap. 6. q. 5. dicto 1.n.168.* Viuald. *de irregul. n.142.* affirmarunt esse irregularem, casu, quo macula, seu nubis foris appareat.

6 Verùm quia ipsi dicunt, quod si primò intuitu non appareat, nisi inspicienti subtiliter; ideò dicendum est rectè in casu textus nostri distingui debere: nam si macula leuem deformitatem causet; quantumvis primo intuitu appareat, non sit irregularis, vt docent etiam Nauar. *in c.27. n.199.* multi, quos refert *vbi supra*, Auila *p. 7. disp. 3. dub. 1. vers. sequitur secundo*; cum Syluestro, Soto, Couar. Menochio, & Leandro *de irregul. tract. 2. quæst.10.* Bonacina *eodem tract. quæst. 2. puncto 2. num. 3.* ideò secundùm hunc intellectum intelligendam esse inscriptionem nostri textus; secus autem quando macula, vel nubis, quam habet in oculo causet notabilem deformitatem; & hanc varietatem relinquit arbitrandam Pontif. Alex. III. Episcopo.

7 Sed offert se se illicò dubium; quare si leuis sit macula, adhuc arbitrio Archiepiscopi relinquatur, & quare dispenset cum Episcopo attingat, & quando ex Suario possit dici, quod iudicium, seu dispensatio committitur Episcopo in irregularitate orta ex oculi macula; quia si macula leuis est irregularitatem non inducit, vt dicunt proximi relati Doctores. Si autem grauem deformitatem inducat, dispensatio, nonnisi à Pontifice Summo impertiri poterit, vt dicunt adducti, & Leander *vbi supra*, & Suarez *dicto num. 4. in fine*, vbi explicans verba textus nostri ibi, *Ex maxima dispensatione*, ait per illa indicari talem maculam, si deformitatem causet, magnam, inducere irregularitatem, & non committi ex dispensatione Pontificis, idem colligens etiam ex decretis *dist.25.*

8 Fatendum verò est hanc doctrinam veram esse, sed non inde negandum, vt si Episcopus arbitratus sit, maculam esse leuem, egeat nihilominus aliqua dispensatione, sic læsus, hancque impertiendam ab Episcopo ipso arbitratore: argum. eorum, quæ dicta sunt *in cap.1. in fin. 2. quæstionis*; eo quod adhuc restet aliqua deformitas purganda. † Et in hoc differre paruam mutilationem in vngue pollicis casualem, de qua *in cap. fin. huius tituli*, à parua macula in oculo, quæ aperiri facilè nequit aspectui cæterorum. E contra verò defectu illius vngulæ; quod si hoc displicet, dic securius in textu nostro non agi de dispensatione commissa Episcopo, sed tantùm de arbitrio super magna, aut parua macula eius iudicio relicta. 9

Offert se secundo aliud dubium, quare in verbis sequentibus: *De macula verò Archiepiscopo prædicto mandauimus, vt cum consilio suffraganeorum suorum, quod exinde visum fuerit exequatur, in qua tibi ex maxima dispensatione curauimus prouidere*; cum reuera hoc Episcopo territorij soleat committi, & hoc sine aliorum consilio, vt patet *ex dicto cap.1. & ibi* iam adductis: nam cum dubitatur sit ne talis corporalis defectus, aut morbus, qui ordinis executionem impediat, aut scandalum gignat, spectet ad Episcopum determinare, vt docent Couar. *in clem. si furiosus p.1.num.5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 45.* Nauar. *cons.1.num.3. hoc tit.* Auila *de cens.p.7.disp.3. dub.3.* Bonacina *eodem tr. disp.7. quæst.2. puncto 2. num.36.* cum aliis Barbosa *hic, & alleg. 41. n.60.* Campanill. *in diuers. Iuris Canon. Rub.11.cap.17. à num.82.* † Ipsique remittatur quod sit modicum vitium, aut quæ notabilis deformitas, vt docent Menoch *cons.96.n.30.& 31. & de arbit. casu 226. num 7.* Seraphin. *dicta decis.225.num.4.* Henriquez *dict. lib.14.cap.8.§.1.* Salzed. ad Bernard. Diez *in pract. cap.17. num.16.* Bellet. *disquisit. Cleric. p.1. tit. de disciplin. Cleric. §.7 num.26.* Bartholom. de Bechis *in praxi nouit. disputat. 5. dub. 6. num. 2. in fine.* 10 11

Verùm dicendum est, ideò in textu nostro causam fuisse commissam Archiepiscopo Cantuariensi cum consilio suffraganeorum; quia ibi agebatur de electione ad Episcopatum, quæ ad Papam, vel ex commissione ad Archiepiscopum spectat: sic explicat Suarez *de cens. dict. disp. 51. sect.2. sub num. 16.* addens arbitrari super defectu semper pendere ab arbitrio Episcopi ex textu nostro, vbi notant Doctores, & *ibi dict. num.14.* & cum eodem aduertit Leander *dict. quæst.10. in fine*, non esse necessarium ad prædictum arbitrium consilium suffraganeorum, vbi commendat legendum Baunij *tractatu 11. quæstione 56. pagina 530.* 12

Et de prædicto arbitrio notant DD. *hic*, & iam adducti *sub cap. 1.* verba textus nostri ibi, *Quod exinde visum fuerit*, importare arbitrium boni viri; non autem liberam voluntatem, vt dixerunt Menochius *de arbit. lib.1. quæst.8. à num.1.* Barbosa *hic num.3.* Fr. Eman. Rodriguez *quæst. regul. tom.2. quæst.119. art.3. vers. ex quibus* Gonzalez *ad reg.8. Cancel. §.7. proœm. num.112.* † Additque Suarez *dict. num. 16.* in fine prædictum iudicium cum proportione pertinere ad Prælatum, qui vel ordines confert, vel saltem dimissorias litteras concedere potest ad ordines recipiendos cum Angelo verb. *corpore vitiatus*; & quod licet Syluester reiiciat ex congruentia philosophica sibi placere ait Suarez; quia talis Prælatus habet iurisdictionem quasi Episcopalem, ad quam magis hoc pertinet, quam ad characterem, ait tamen esse semper liberum Episcopo, qui daturus est ordines admittere 13 14

tere, vel reiicere tale arbitrium, de quo iam *sup.* dixi sub Rubrica huius tituli.

15 Ad secundam quæstionis partem, in qua de aliis deformitatibus in oculis ordinandi agendum est; & quia Gregor. *sub dict. cap. fin. dist.* 49. loquitur de lippo, cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat, sed tamen hoc carnalia opera obscurat, quod in lippis, quorum pupillæ in oculis sanæ sunt, sed humore defluente infirmantes palpebræ grossescunt, & quæ quia infusione crebra atteruntur etiam acies pupillæ vitiatur: alia addens Gregorius ad spiritualia *ibi* videndus in vers. *lippus*; ideò optimè potuerunt DD. de lippis agere num sint irregulares.

16 In quo dubio breuiter Henriquez *dict. lib.* 14. *summ. dict. cap.* 8. §. 2. *in princ.* Cardosus *in praxi* verb. *Sacramentum Ordinis num.* 15. Barbosa *in pastorali dict. p.* 2. *alleg.* 42. *num.* 30. dicunt lippum esse irregularem, modo tamen longa, & diuturna, atque continua sit lippitudo, & horrorem inspicientibus afferat, absque subtili inspectione, Campanil. *dict. cap.* 17. *Rub.* 17. *num.* 74. idem Barbosa *in dict. cap. fin. dist.* 49. *num.* 6. Leander *dicta dicta disp.* 2. *ref.* 11. qui postquam refert *ex leuit.* 22. *& dict. clem lib.* 2. *const. Apostolic.* hos vetari eligi ad Sacerdotes, ait nullomodo lippos esse irregulares, nisi ex horrore dicto: sic etiam docuerunt apud illum, & Henriquez, Maiolus, Astensis, Rosella, Syluester, Viuald. *de irregul. num* 143. *in antiquis*, & apud illum Nauar. *dict. cap.* 27. *n.* 195. glossa Episcop. Scalens. Filliuc. *dict. tract.* 19. *cap.* 6.

17 *num.* 168. † Qui etiam dicunt, vt faciendi iudicium facultas, quis horror notabilis, vel non relinquetur per textum nostrum arbitrio Episcopi.

18 Et prædicta confirmari videntur ex sequentibus verbis Gregorij *in dict. cap. fin. dist.* 49. ibi: *Et sunt nonnulla, quorum sensum carnalis vitæ operatio funciat, qui videre recta subtiliter per ingenium poterant, sed vsu prauorum actuum caligant. Lippus itaque est cuius sensum natura exacuit, sed conuersationis prauitas confundit* (cui benè per Angelum dicitur collyrio in vngue, vt videas) *Collyrio quippe oculos, vt videamus inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem, intellectus nostri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus*, & vide *actor.* 3.

19 Ad alium casum de illo, qui habet oculos distortos, qui dicitur luscus, seu strabo, respondetur ex doctrina proximè iacta, nempè vt sit irregularis, si magnam deformitatem talis defectus inducat; secus si aliàs; sic Henriquez *vbi supra dict. tract.* 19. *cap.* 6. *quæst.* 5. *num.* 168. Leander *dicta disp.* 2. *de irregul. tract.* 2. *quæst.* 16. dicentes prædictum iudicium, etiam spectare ad Episcopum, vt *supra* diximus.

20 Et simili modo de illo iudicant DD. qui habet oculos dispares, hoc est, qui habet oculum altero maiorem, & grossiorem intelligentes in casu, quo talis magnitudo, seu disparitas inducat notabilem deformitatem, aliàs non item, vt docent Abbas *hic num.* 3. *vers. quæris glossa*, Barbosa *n.* 6. in glossa *visum fuerit*, in verbis: *Item pone quod habent vnum oculum maiorem altero*, Syluester verb. *corpore vitiatus num.* 5. *vers. si verò*, Campanillus *in diuers. Iuris Canon. dicta Rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 75. cum Nauarro, Bonacina *de irregul. quæst.* 2. *puncto* 2. *num.* 4. Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 2. Leander *dict. disp.* 2. *quæst.* 13. ita intelligentes dictam glossam nostri textus, qua videtur negatiua sententia adstrui *per leg. qui clauum* §. 1. *ff. de edil. edicto.*

Et dicendum est de illo qui habet oculos sine palpebris, qui si aspicientibus modo dicto horror magnus non causet, non erit irregularis; secus si causet, vt docent Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 2. in verbis sequentib. *Oculos habens prominentes non est irregularis, nec si valdè lippus sit, aut sine palpebris, nisi horrorem inspicientibus afferat absque subtili inspectione*, Leander *d. disp.* 2. *q.* 12. *& sub q.* 11. 21

De illo, qui habet vnum oculum grandiorem altero, dictum est hic in versiculo, *& simili modo.* 22

Ad tertiam quæstionis partem, an sit irregularis, qui vnum tantùm oculum habet, qui vocatur monoculus; id est cocles; & docent DD. quod talis sit irregularis; sic vt nec fieri possit Clericus primæ Tonsuræ per textum *in cap. fin. dist.* 55. vbi habetur ex Gelasio scribente Rufino Episcopo non esse præstanda iura Sacerdotij, cui oculus erutus est. † Et inde nec istum fieri posse Clericum, etiam primæ Tonsuræ docuerunt Seraphinus *dicta decis.* 625. *num.* 1. 2. *&* 3. Nauarrus *in manuali dict. cap.* 27. *num.* 199. Campanil. *in diuers. Iuris Canonici Rub.* 11. *cap.* 17. *n.* 70. Barbosa *in dict. cap. fin. n.* 1. *& in pastorali dicta alleg.* 42. *sub n.* 30. Nauarrus *in praxi elect. var. fori sect.* 1. *quæst.* 8. *n.* 12. *in vltim. princ.* Torreblanca *de iure spirituali dict. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 49. Henriquez *dict. lib.* 14. *cap* 8. *num.* 2. Auila *p.* 7. *de cens. disp.* 3. *dubio* 1. ex Syluestro verbo *corpore vitiatus quæst.* 6. Leander *dicta disp.* 2. *q.* 7. cum aliis, & Viuald. *de irregul. n.* 139. cum Archidiacon. Rosel. Tabiena, Armil Maiolo, & Nauar. 23 24

Dubium tamen est de illo, qui caret pupilla oculi, & respondent Seraphinus *dict. decis.* 625. *p.* 2. *num.* 1. 2. *&* 3. dicens sic fuisse decisum, & de præcedenti casu Nauar. *dict. cap.* 27. *n.* 199. Campanil. *dict. c.* 17. *n.* 70. Barbosa *dicta alleg.* 42. *sub dicto num.* 19. esse irregularem, quod probari videtur ex verbis textus *in dict. cap. fin dist.* 49. ibi: *Albuginem habet in oculo, qui veritatem lucis videre non sinitur; quia arrogantia sapientiæ, seu Iustitiæ secatur. Pupilla namque oculi nigra videt Albuginem; tollerans, nihil videt; quia videlicet sensus humanæ cognitionis, si stultum se peccatoremque intelligit cognitionem intimæ claritatis apprehendit; si autem candorem sibi Iustitia, siue sapientia tribuit, à luce se superna cognitionis, & eo claritatem veri luminis, nequaquam penetrat, quo se apud se arrogantiam exaltat, &c.* Per quæ verba arguitur ad prædictam resolutionem, & sic Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. §. 1. *&* 2. dicens esse irregularem habentem oculos, sed alterum ipsorum inhabilem; quia visu ille caret, quamvis sanus, & integer aliis videatur: idem *ibi num.* 74. vt refert etiam Barbosa *dict. num.* 19. *in fine*, extendit ad habentem in oculo Albiginem; & videtur tenere Viualdus *de irregul. num.* 141. cum in hoc casu, etiam requirit dispensationem, & ante illum glossa *in c.* 1. *de verb. signif. lib.* 6. 25

Sed contra hoc videtur esse communis resolutio incontrarium in illo, qui habens vtrumque oculum integrum, caret scilicet visu oculi dextri; quia huiusmodi defectus non impedit decentem vsum ordinis, nec inducit notabilem horrorem aut deformitatem: idem Nauar. *dict. cap.* 17. *num.* 199. Henriquez *dict. lib.* 14. *num.* 2. Auila *dict. p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 1. vers. *hinc sequitur primo*, Filliuc. *dict.* 26

*dict.tract.*19.*cap.*6.*quaest.*5.*dict.*1. *num.*168. Bonacina *quaest.*2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 2. Molina, Vgolin. Tolet. & Reginald. apud Dianam *p.* 9. *tract.*6.*res.*22. Pellizarius *tom.*2.*tract.*7.*cap.*2. *q.*12. *num.* 58. Gibalinus *de irregul.cap.*3. *quaest.* 2. *consect.*1. vers. *tertio*, Castrus Palaus *de cens. disp.* 6. *puncto* 12.*num.*3. Villalobos *tract.*21. *dif.*35. *n.*14. & confirmari videntur haec ex dicendis in vers. *ad*
27 *quartam.* † Et docet Suarez *de cens.disp.*51.*sect.*2. *num.*15. dicens esse communem resolutionem, vt ille, qui caret virtute videndi in solo oculo dextro, si nec oculo caret, nec exterius pparet deformitas non sit irregularis.

28 Nec obstant dicta per contraria sententia, quia debent intelligi per dicta in vers. *ad tertiam*, hic de illo, qui caecus est omnino ex vno oculo; quia erutus per textum, & Archidiaconum *in dicto c.*
29 *si euangelica fin. dict. dist.* 55. † De quo loquitur glossa adducta *in dicto cap.*2.*de verb. signif. lib.* 6. sic tantùm intelligenda, etsi etiam videatur loqui de carente visu, additque Suarez vt possit quis esse caecus ex vno oculo, & non carere illo, nec tunc semper sit irregularis, sed cum dictione, tum ex deformitate, vel si non videat per oculum sinistrum, qui dicitur canonis, de quo casu hic *infra* proximè vers. *ad quartam.*

30 Ad quartaam quaestionis partem, an qui caret, virtute videndi, oculo sinistro, scilicet, qui vocatur canonis, sit irregularis? In quo dubio, & communis modus dicendi est, quod qui caret virtute videndi in sinistro oculo, sit irregularis; quia licet absolutè non reddat faciem deformem; facit tamen, vt ipse actus celebrandi, seu legendi Canonem, cum quadam fiat deformitate †
31 Propter quod oculum sinistrum vocari solere oculum canonis, dixerunt DD. inter quos Nauar. *in cap.*27.*num.*199. Burgos. *p.*5.*de irregul.de corpore vitiat.num.*4. Suarez *vbi supra sub dicto num.*15. & inter alia verba Nauarri videnda ponit sequentia Leander *de irregul. tract.*2. *disp.* 2. *quaest.*9. ibi, *Et ideò cap. si Euangelia disponens de carentia oculi qua grauem inducit deformitatem, non extendendum ad carentiam visus, quae irregularitatem non facit*, loquens nempè, vt in casu praecedenti de carente solo visu oculi dextri, & non sinistri, de quo ait teneri posse, vt sit irregularis, *Cum sit necesse videre eo, vt canonē Missae sine indecora, & nimia faciei ad populū conuersione legere posset: magis enim deformitas, quam defectus visus in hoc videexpensus*: ita ille, quem sequuntur Auila, Bonacina, & Diana *vbi supra* Baunij *tract.*11. *de censur. quaest.*56.*assert.*4 *in fine*, cum Layman. & Pellizarius cum aliis *tom.*2.*tract.*7.*cap.*5. *sect.*2. *quaest.*12. *num.*58.

Sed licet haec sit communis sententia, video
32 eam etiam communiter limitari per *supra* relatos, quādo etsi careat virtute visiua oculi sinistri canonis, alia dextro oculo: ita rectè videt, vt solo illo absque deformitate queat legere canonem Missae, cum illa deformitas vitari possit, vel peculiari canone extra missale coram se posito, vt dicunt Filliucius *tract.*19.*cap.*6. *quaest.*5. *dicto* 1. *num.*168. Leander *de irregul.dicta disp.*2.*quaest.*9.*in fine*, cum Auila, & Diana, vel missali ita aptato, vt dextro oculo absque oris conuersione legere facilè possit: quare optimè docuerunt Nauarr. *supra* Sayrus *de cens.lib* 6.*cap* 8.*num.*8. Bellet. *disquisit.Cleric.tit.de de disciplina Cleric.*§7.*num.*29. Bonacina *de irregul.dicta quaest.*2.*puncto* 2.*num.*2. Homo Bonus *de examine Eccles.tract.*12.*cap.*2. *quaest.*5. *in obseruat.* *examine Eccles. tract.*12. *cap.*2.*quaest.*5.*in obseruat.* vers. *maneat*, Molfes. Filliuc. & Diana, *vbi supra*, quos sequitur Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42. *p.*2.*num.*31. Bartholom. de Bechis *in praxi obseruat. in admittend. ad relig. stat. nouit. disp.* 9. *dubio* 21. *num.*6. videndus Gibalin. *de irregul.cap.*3 *q.*2.*consect.*1.

Quare, etsi Henriquez *dict. lib.*14. *cap.*8. *n.*2. 33
videatur absolutè negare in verbis sequentibus monoculus quamvis verè vterque oculus sit clarus si in sinistro, qui dicitur *canonis*, non videt, est irregularis; secus si eo videt, sed non dextro oculo: tamen debet intelligi iuxta dicta, & iuxta distinctionem Suarez *in dicta disp.*51. *sub dict. n.*15. *in fine*, vbi referens ex Nauarro *supra*, quod si quis carens virtute visiua in oculo sinistro, tanta polleat virtute in dextro, vt sine deformi faciei conuersione possit legere canonem, non sit irregularitatis: tamen id certissimum esse dicit, quando talis defectus subuenit post ordinationem, sed antecedit, dicit practicè probabilem sententiam esse contrariam; quamvis tunc maturiori iudicio, & prudentia, animaduertere oporteat, vt virtus alterius oculi, & firma sit, & sufficiens ad illam deformitatem tollendam, in lectione canonis.

Et sub hac distinctione valet amplecti Henriquez, *vbi supra littera X*, Toletus *lib.*1. *cap.*63. 34
num. 65. vers. *hi omnes*, Filliucius *vbi supra* dicentes, quod si oculo sit debilis, dummodo videat librum, & lineas, non sit irregularis, quamvis characteres non legat.

Et quod aliàs qui eget spicillis ad legendum 35
esset irregularis, docentque Toletus Suarez *n.*16. & Filliucius quod praedictus ex stylo Curiae indiget dispensatione; quia deforme esset, totum caput conuertere ad legendum; quod est securius.

Ad quintam quaestionis partem de omnino cae- 36
cis breuiter ex dictis videtur absolutè dicendum, vt sint irregulares; quia caecus fieri Clericus non potest, *dict.cap.fin.*49.*dict.cap.fin.dist.*55. vbi Barbosa cum pluribus, idem *in pastorali dict. p.* 2. *alleg.*42.*num.*27. Bellet. *dict.tit.de disciplina Cleric. dict.*§.7.*num* 22. Campanill. *dict. Rub.*11. *cap.*17. *num.*51. Henriquez *dict.lib.*14. *cap.*8. §.2.*litt. L.* Filliucius *dict.tract.*19.*num.*167. Ragusius *de Missa in Ecclesia quaest.*7. Diana *dicta p.*5 *tract.*6.*res.*22. & probant Nauar. Viuald. & alij, quos sequitur Leander *de irregul.tract.*2.*disp.*2.*quaest.*3. Pellizar. *dict.cap.*5.*tom.*2.*tract.sect.*2. *à num.* 50. Gibalinus *sup c.*3.*de irregul.quaest.*2.*consect.*2. Castrus Palaus *de cens.disp.*1.*puncto* 11.*num.*3. Et hoc licet habeat oculos integros, & claros si nihil videt, quia talis nequit celebrare absolutè, aut saltem sine periculo, & scandalo: ita colligens *ex dicto cap.fin. dist.*55.

Imò erit irregularis Sacerdos, cui iam sacer- 37
dotio initiato superuenit caecitas ad minus quoad celebrationem Missarum, quia sic conuincitur, ex textu, & fundamentis nuper adductis *à num.* 1. vt docent adducti, & Syluester, Maiol. Astens. Tabiena, & Nauar. quos sequitur Henriquez *sup.dicto lib.*14.8.*sect.*2. *num.* 2. D. Thomas 3. *p. quaest.*82.*art.*2.*ad* 3. Sotus *dist.* 13. *quaest.* 10 vide
Suarez *sup. sub num.* 13. † Sed dicunt praedicti, 38
& cum aliis Barbosa *dicta alleg.* 42. *sub num.* 27. adducens plura miranda de caecis ibi *à num.* 28. vt caecus in susceptis ordinibus possit ministrare, in quibus visui non est opus, vt praedicare, confessiones

nes

nes audire, & beneficia possidere illi dato coadiutore, si personale seruitium requirant, vt dicunt etiam Maiolus *de irregularit.c.20.vers.cæcum vero, n.11.* Flamin. *de resignat.lib.5.q.6.n.37.* idem Barbosa *disp.1.dist.49.n.2.* † At ex dispensatione Papæ cæcum posse celebrare Missam, si alius Sacerdos, aut vir expertus illi adsit cæco celebranti, docent Sotus *in 4.dist.13.q.1.in fine*, Henriquez *dict. c.8.n.2. litt. M*, se vidisse quosdam dispensatos à Papa, Leander videndus *de Eucharistia disp. 8. q.64* Gibalinus *supra vers.1.* Pellizar. *dict. q.12. n.57.* & alij penes eos idem Leander cum aliis *de irregul. dicta disp.2.q.8. contra Nugnum 3.p.4.*

39 (beside the line "bosa disp.1.dist.49.n.2. † At ex dispensatione Pa-")

40 Ad vltimam quæstionis partem, an Episcopus dispensare possit cum monoculo ad minores ordines, disputant per textum nostrum Balbus *decis.* 51. vbi affirmat dicens iura de hac prohibitione tractantia loqui tantùm respectu Presbyteratus, & aliorum sacrorum ordinum; non autem respectu promotionis ad beneficium.† Sed Rubin. *decis.23.* dixit quod nec ad Clericatum promoueri posset, & de eo, qui caret oculo, vel pupilla, vt sit irregularis, etiam quoad Clericatum tenuerunt Rota Romana in vna pensionis 3.Iunij 1583. coram Seraphino, & Hariam. *decis.91.* dicens monoculum simpliciter esse irregularem, non autem eum, qui caret visu oculi dextri; & pro hac ex dictis videtur tenendum: & ita sentire conspicitur Riccius; qui hæc refert ad textum nostrum *collect.1168.*

14 (beside the line "aliorum sacrorum ordinum; non autem respectu")

QVÆSTIO II.

An carens omnino, vel ex parte naso, aut habens illum nimis paruum, aut magnum nimis, vel distortum, vel qui caret odoratus sensu, sit irregularis? An habens os distortum, seu labia corrosa, vel abscissa, aut cui pars linguæ fuit abscissa, vel qui caret omnino dẽtibus, vel qui furore aliquo sibi dentes extraxit, seu pugno euulsit alterius dentes; seu prominentia dentium extra os? Quid de muto à natiuitate, vel casu factus, & de Balbis?

SVMMARIVM.

1 *Facies, quæ est pars anterior capitis humani constans ex fronte, oculis, naso malis ore, & mento, si notabiliter sit difformis, inducit irregularitatem, aut si maculata esset nimis,* n.2.

3 *Nasus, pressus, grandis, aut tortus, deformitatem causans notabilem, prohibet quem ordinari: de ratione,* n.4.& 5.

5 *Odoratus sensu carens non est irregularis, &* n.6.

7 *Nasi abscissio, etsi suppleri possit, inducit irregularitatem ad ordines suscipiendos. Et quid, vt ministret in susceptis, si suppleatur, alio naso refecto.*

8 *Os deforme habens, & imperfectum non est admittendus ad ordines, quando fœditatem, aut horrorem generat; non tamen ordinis vsum, vt* n.9.

10 *Labia corrosa, aut abscissa nimis, si deformitatem magnam causant, faciunt quem irregularem ad ordines.*

11 *Linguæ defectus risum causans in loquela prohibet quem ordinari*

12 *Dentibus omnino carens non est irregularis, nisi cum notoria culpa quis eos euulserit, non alias, vt* n.14.& 15.

13 *Dentes non numerantur membra: aliter censent Sotus, & Caietanus,* n.16. & 17.

16 *Dentem, aut dentes alteri iniuriose euellens, non dicitur mutilator.*

17 *Pœna iuris in materia irregularitatis numquam ampliantur.*

18 *Dentium prominentia extra os, parit irregularitatem.*

19 *Dentes prominentes potest quis licitè rescindere, qui tunc, cessante irregularitate, poterit ordinari, si periculum vitæ non adesset.*

20 *Mutus lingua carente, aut vsu eius, nequit ordinari; imo & perdit ordinis executionem, fallit vt* n.21.

21 *Mutus iam factus Presbyter poterit ministrare Eucharistiam præ consecratam ab alio; non vero baptizare, absoluere, consecrare, &c.*

22 *Demosthenes fuit balbus, qui calculis sub lingua positis R. litteram didicit.*

23 *Balbi & Blesi non sunt irregulares, nisi ex difficili locutione,* n.24 *Moyses fuit blesus.*

AD primam, & alias quæstionum partes huius corollarij, & aliorum, vt respondeamus breuiter generaliter præmittendũ est, quod facies, quæ est pars anterior capitis humani constans ex fronte, oculis, naso, malis, ore, & mento, si notabiliter deformis sit inducit irregularitatem, vt inquit Nauar. *c.25.n.72.* † aut si illa adeo maculata foret, vt propter scandalum, inhabilis esset ad ordines, Syluester verb. *homicidium 3.n.4.*vers. *limita secũdo*, vel si esset aliquibus coloribus, vel vulneribus deturpata ex his, quæ scribit Maiol. *de irregul. lib.1.c.21. n.1.* vers. *propterea*, refert, ac sequitur Barbosa *in pastorali p.1.alleg.42.n.25.* quâ generalitate posset fieri Iudicium iuxta doctrinã Suarez *de cens.disp.51.sect.2.n.16.* de cæteris deformitatibus faciei, membrorum, aut sensuum, cum in particulari hoc semper pendeat ex prudentis arbitrio; de quo iam dicta sunt aliqua *in q.1.* textus nostri. Sed quia melius ex formatione casuum, & specierum decisio dubiorum clarescit; ideo pœna casus adductos *hic, & in c.1. & in Rubr.* opportunè duxi inquirere de his spectantibus ad deformitatem faciei, corporis humani potior pars, vt patet ex præmissis ad nostrum textum. 1

2 (beside the line "quit Nauar.c.25.n.72.† aut si illa adeo maculata")

Igitur per textum *in cap. hinc, & hinc dist.49.* DD. docent, quod qui nasum pressum, aut grandem, vel tortum detinet, prohibetur ordinari; videlicet, si illius paruitas magnitudo, vel tortuositas deformitatem pariat, vt explicant Salua *de benefic. p.3.q.5.*vers. *item ille in principio post n.44.* Barbosa *in pastorali dict. alleg.42. n.38.* idem *in dicto cap. hinc n.4.* & vtrobique cum Campanillo *in diuers. Iuris Canon.Rub.11.c.15.à n.82.* & Viualdo *in candelabro aureo de irregul. n.491.* censet id dirimendum arbitrio Episcopi. 3

Et ratio est, quia talis caret membro quidem venustissimo, ex cuius carentia oritur in homine deformitas magna, & scandalum: sic Abbas *in c. fin. hoc tit.* Villadiego cum Nauarro *d.c.27.n.100.* vers. *sexto*, Hostiens. Raymon Goffred. & Innoc. quos sequitur *summ.confessor.lib.3.tit.18. in fin.* S. Thom. *in 4.dist.25.q.2.* Sotus *ibi q.1 art.3.* Maior. *lib.1.cap.22. in fine*, Viuald. *n.150* Molina *de iust. tom.2.tract.3.disp.7022.* Filliucius *tract.19 cap.6. quæst.5. dicto 4.* Bonacina *quæst.2. de irregularit.* 4

puncto 2. num.5. Henriquez *lib.14. cap.8. num.3.* Pellizer.*tom.2.tract.7.cap.5. sect.2. quæst.16. n.64.* Gibalinus *cap.3. quæst.2. de irregul. consect.2.* qui omnes, & Leander. *de irregularitate tract.2. disp. 2.quæst.33.& 34.* idem docent, cum magna consurgit deformitas, quando quis habet nasum nimis paruum, aut magnum, vel distortum cum Alberto, Speculatore, Hugo, Soto, quos sequuntur Viuald. *num.149.* & Henriquez *n.2.* ac cæteri proximè adducti.

5 Ad secundam quæstionis partem de illo, qui caret odoratus sensu idem videbatur dicendum sumendo argumentum ex verbis Gregorij, *in dicto cap.hinc dist.49.*ibi: *paruo autem naso est qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est* (naso quippe odores fœtoresque discernimus) *rectè ergo per nasum discretio exprimatur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus*; & referens alia verba, *Cantic.7.*concludit,*nasus enim grandis & tortus est discretionis, subtilitas immoderata, quæ dum plus quam decet excreuerit*

6 *actionis suæ rectitudinem ipsa confundit.*† At in hoc puncto verius est dicere, quod qui caret odoratus sensu non sit irregularis; quia ad ordines suscipiendos parum refert odoratus, dum nasum habeat quis integrum, Fillincius *tract.19.cap.6.q.5. num.171.*Leander.*dicta disp 2.q.35.*quare Gibalinus *supra dicto cap.3.q.2.consectar.3.*dixit vt qui caret sensu odoratus integro tamen naso, & non corroso, aut deformi, irregularis non sit; quia hic sensus vix necessarius est ad Sacra ministeria peragenda.

7 Pro complemento nostri dubij aduerto quod carentia nasi non difficulter potest suppleri alio naso refecto ex carne, vel alia materia carnis colore, vt tunc censeatur irregularitati occurri, quod intellligerem respectu illius, qui iam ordinatus est, sed non ante ordinationem; aliàs enim de facili fraudaretur iuris dispositio, *in dicto cap.hinc 49. dist.*faciliusque occurreretur illo modo carenti naso, quàm illud habenti paruum aut grande nimis: & hoc dictum videtur probari ex doctrina Suarez *dict.disp.51.de cens.sect.2.sub dict.num.13.* vers.idē est de defectu cæcitatis: nam antecedens omnino impedit Sacerdotium, vt patet *in dicto cap.1.49.dist.*& Clarius *in Canon.77. Apostolor.*& patet ex dictis à Barbosa *dicta alleg.42. num.33.* cum Henriquez Molina, Bonacina *vbi supra*, & cum Molsesio, *tract.2. cap.16. num.14.* Ragusio *de missa in Ecclesia, quæsito 8. num.25.* dicentibus nasi abscisionem irregularitatem inducere propter deformitatem.

8 Ad tertiam quæstionis partem, an, os distortum, seu labia corrosa, vel abrasa, &c.& in his casibus breuiter DD.respondent; inter quos Maiol.*de irregul.lib.1.c.21.*vers. *præterea*, Bonacina, *de irregul. disp.7.q.2.puncto 2.n.6.*Campanillo *dict.c.17.n.86. & 87.*Barbosa *dicta alleg 42.n.4.* vt habens os deforme, & imperfectum non sit admittendus ad ordines, videlicet quando fœditatem, aut horrorem generat, puta si corrosum, aut contortum esset, D. Thomas *dict.52.q.1.*& ex illo Bauny *tract.11.q.56. assert.3.in fine, & 5.*Henriq.*lib.14.c.8.n.2.* Filliuc. *tract.19.c.6.q.5.dict.4 n.171.* Gibalin.*dict.c.3.q.2. consect.2.*& alij, quia huiusmodi defectus, quando notabilis est, verè tollit faciei, ac vultus claritatem; sic vt pariat irregularitatem.

9 Nec obstat dicere oris defectum non impedire ordinis vsum suscepti, aut susceptionem non habiti; quia respondeo cum relatis, & cum Leandro sub *dicta disp.2.tract.2.de irregul.q.28.in fine*, quod licet dictus defectus non impediat ordinis vsum, tollit tamen, vt dictum est, claritatē faciei faciendo deformitatem, quod satis est ad inducendam irregularitatem.

Et simili modo respondeo ad defectum illius, qui habet labia corrosa nimis, vel abscissa, quia licet Viuald.*de irregularit.n.163.*dicat raro, aut nunquam contingere aliquem ob labiorum defectum esse ab ordinibus repellendum; cum sint tarissimi, vel nulli labiorum defectus. Tamen si contingat vt aliquis habeat labia corrosa penitus, vel abscissa, erit irregularis; quia magnum causat horrorē, aut scandalum ob deformitatem, qua laborat sic docēt Henriquez *vbi supra dict.cap.8. num.3.* Bonacina *dict.q.2.punct.2.n.6.* Filliuc. *dicto tract.19.c.6.q.5. n.171.*Bauny *dict.tract.11.q.56.assert.3.*vers.*patet tertio*, Leander.*q.27. dict.disp.2.* & Maiol.*de irregul. lib.1. c.23.* quatenus dicit illum esse irregularem, qui ob labia corrosa cibum ore vix continere potest. 10

Ad quartam questionis partem quid dicendum de illo, cui pars linguæ fuit abscissa; & licet Ioannes de Anania, *in cap.exposuisti hoc tit.* Ego verò existimo distinguendum cum Toleto *lib.1.cap.63. n.4.fine.* Leandro *de irregul.tract.2.disp.2.q.26.* vt non sit irregularis, si adhuc habet loquelam, nisi talis sit loquela quæ excitat notabilem deformitatem, risum, aut abominationem, quia tunc verè permaneret irregularis. Applicabis alia, quæ dico de muto, & Balbo *infra* in vers.*ad quintam.* 11

Et sic dicendum est, vt qui caret omnino dentibus, non sit irregularis, quia illorum priuatio nec aufert loquelam, nec impedit vsum Ordinum, nec inducit notabilem deformitatem, & sic nec irregularitatem, docent in terminis Maiolus *de irregul. c.24.* Archidiacon.*in c.maritum 33.dist.* Tabiena, & Rosella, quos citat, & sequitur Henriq.*d.lib.14. c.8.lect.5.n.2.*Sayrus *lib.6.de cens.c.8 n.16.*Vgolin. *de irregul.c.69.*Filiuc.*tract.19.c.6.q.5.n.171.* Gibalin.*c.3.q.2.consect.2.*Leander.*d.disp.2.q.29.* Bauny *tract.11.de irregul q.56.assert.5.pag.530.col.2.* Bonacina *de irregul.q.2.punct.2.n.6.*Viuald.*de irregul. q. 154.* † Non enim dentes inter membra numerantur, vt cum aliis sequitur Farinac.*in fragm. litt. C,n.374.*Barbosa *in pastorali dict.alleg.42.p.2.n.36.* 12 13

Quare si non voluntaria, sed ex iusta causa videlicet propter immensos dolores, atque continuos, dentium euulsio fiat, reuera nō prohibebitur sic læsus ordines suscipere, & in illis ministrare, vt asserūt Borgasius *in tract.de irregul hoc tit.p.5.n 4.* Barbosa *d.alleg.42.n.37.*Quod si quis per iracundiam, & indignationem sibi dentes extraxerit, etsi non esse irregularem dicat Narbona, *de ætate ad humanos actus requisita à n.11.c.13.n.16.*ex Bonacina, Viuald.& Barbosa. Ego dico id tantum procedere nisi cum notoria culpa id fecerit; secus si occultè etiam cum indignatione, etsi defectus sit notorius secundùm Abbatem, *in c.ex parte circa medium hoc tit.*quē refert, & sequitur Maiol.*lib.1. c.14.*Henriq.*dict.lib.14.c.8.n.2.& lit.*cum Speculatore, Archidiac. Tabiena, & Rosella, & Leander. sic tenet ex Viualdo *dict.disp.2.q.31.*addens nihil aliud voluisse Nauar.*c.27.n.198.*vers.*secundo.* 14

Nec obstant Abbas, *sub dicto cap. ex parte post n.5.*Sayrus *dict.l.b.6 c.8.n.16.* Bonacina *dicta q.2. punct.7.* Viuald *p.2.de irregularit.n.155.in fine*, dicentes, vt qui etiam ex indignatione, aut impatientia sibimet ipsi dentem, vel dentes euulsit, excusetur que ab ordinibus non repellatur; quia debent 15

intelligi

intelligi iuxta distinctionem adductam; fatentur verò Barbosa *in pastorali dicta alleg.41.§.b n.31.* Syluester. verbo *Corpore vitiatus*, Maiolus *lib.1. c.24.*vers.*quod ita*, vt si notorium sit hanc euulsionem ex indignatione processisse, non de facili esse Ordines concedendas.

16 De illo namque, qui pugno euulsit dentes alterius, & si Sotus, Cajetanus, & Suarez, quos refert Baunij *dict. tract.11. q.25.* existiment vt sit irregularis, quia in homine nomine membri, etiam veniunt dentes; eo quod in hac materia membri pars dicatur omnis, quæ specialem aliquam operationem habet cum membro principali, hancque probabilem vocet sententiam Leander *tract.1. de irregularit. disp.2. q.32.* Nihilominus ex proximè dictis, dico, vt non sit irregularis; quia talis ex-

17 trahens dentem, non dicitur mutilator. † Et quia pœnæ iuris in materia irregularitatis nunquam ampliantur iuxta textum *in cap.is qui 18. de sent. excommunicat. lib. 6.* vbi communiter Doctores, Couar.*in cap.alma mater, eodem tit.1.p.§.6.n.9. & p.2.§.1.à num.6.& in clem.si furiosus 1.p.à num.3. & §.1.* Riccius *collect. 904. cum infinitis*, Barbosa *in dicto cap.is qui*, & nouissimè cum infinitis idem Suarez *disp 40.de cens.sect.4.num.15.* Sayrus *lib.6. cap.2.n.4.* Scotus *dist.7. in 4 quæst.vltima.* Sayrus *lib.7.disp.57 dub 3.in fine*, Hurtad.*disp.1.de irregul. dif.3.* Cornejo *disp.1.dub.8.* Filliucius *tract.19 c.2. q.5 n.35.* Bonacina *disp.7.de censuris q.1.puncto 2. n.4.* Pellizarius *tomo 2.tract.7.cap.5 sect.1. num.5.* Gibalinus *cap.2.q.1.n.4.de irregular.* Castr.Palaus *tract.6.disp.6.puncto 2.n.1.* & sic docent in terminis nostri dubij Henriquez *lib.14.cap.8. num.2. in Margarit. litt. S*, Narbona cum aliis *vbi supra*, Gibalinus *dicto cap.3.q.2. consect.1.* Dentes enim, vt dicunt Viuald. *de irregul.n.154.* Henriquez *supra num.1. litt. A*, cum Innocent. & Bartol. Socino, Couarru.*in dict clem.n 7* Nouar. *cap.27.n.206.*& Baunij *dicta quæst.25.* non sunt membrum principale hominis, sed solùm seruiunt ori.

18 De dentium prominentia extra os, dico vt pariat irregularitatem; quia magnam profectò parit deformitatem in facie: sic docent Maiol. *lib.1. de irregularit.cap.24.* Vgolinus *eodem tract. c.50.n.3.* Bonacina *eodem q.2.puncto 2. num.6.* Baunij *dicto tract.11.q.56.assert.9.pag.530 col.2.* Gibalin. *dict.*

19 *cap.3. q 2. consect.2.* † addentes quemlibet licitè posse sibi dentes prominentes rescindere, si inde nullum periculum vitæ immineat, & tunc iam cessante irregularitate posse ordinari.

20 Ad quintam quæstionis partem de muto à natiuitate, vel casu facto, seu de Balbis; igitur de muto, & lingua carente, & de eo, qui vsum linguæ perdidit, aut non potente se explicare, respondeo, vt sit irregularis, ne promoueri possit; quia propter impossibilitatem perdit etiam ordinis executionem, docent ex D.Thoma *3.p.q.82.art.10. ad 3.* Sotus *in 4.dist.13.art.fin.ad 3.* Tabiena verbo *corpore vitiatus, n.2. §.1. in fine*, Maiolus *lib.1.de irregularit.cap.26.n.2.* Alphonsus Viuald. *tract.de irregularit.n.162.* Iacob.de Graff. *lib.4. c.27. n.50.* Henriquez *dicto lib.14.cap.8.§ 2.* Diana *p.5. tr.6. res.21.vers.dico secundo*, Filliucius *tract.19. cap.6. q.5.n.170.* Gibalinus *dicto cap.3.q.2.consect.3.* Pa-

21 blizar *tom.2 tract.7.cap.5.sect.2 q.14.n.61.*† addens ex Diana esse probabile, quod stante necessitate, & absentia Sacerdotis idonei, possit ministrare mutus Eucharistiam ab alio præconsecratam, & omnes DD. respondent dubio nostræ quæstionis, quod dissimile est ab hoc vltimo; quia Sacerdos mutus, siue quia caret lingua, siue quia vsum linguæ perdidit, minimè potest baptizare, absoluere, consecrare, &c.& ex Canone Apostol.76. Leander *dicta p.2.tract.2.de irregularit. q.24.* per quem, & alij.

De Balbis inquam, vt Demosthenes, qui calculis sub lingua positis R. litteram postea didicit. 22
† Et de illis, qui sunt linguæ impeditioris, aut 23
blesi, vt Moyses, dico vt non sint irregulares, nisi fortè notabilem difficultatem in loquendo haberent, vt docent Maiol. *dict.lib.1.c.25.n.3.* Iacob. de Graff.*lib.4.c.27. n.50.* Sayrus *de cens.dict.lib.6. c.8.n.17.& 21.* Hugolin. *de irregul. c.46.n.3.& 4.* Diana *dict.p.5.tract.6.res.22.sub dicto vers.in fine*, Tolet.*lib.1.dict.c.93. n.4.* Villalobos *tract 21. p 1. dif.35.n.10.* Leander *dicto tract.2.disp.2.q.25.* Pellizar *dicto c.5.sect.2.q.14.n.61.* Bonacina *de irregul. dict.puncto 2.n.6.* Barbosa *in pastor. dict. alleg.42. p.2.n.35.* cum Viualdo *p.2. de irregul. n.162.* † vbi 24
limitat conclusionem quando defectus ille esset tam grandis, vt illum detineret, perfectè loqui, aut verba explicare; quia tunc non esset ad ordines assumendus; & iuxta hoc debet interpretari Henriq.*dicto lib.14.c.8.n.2.fine*, vbi negauit absolutè; etsi cum aliquo temperamento.

QVÆSTIO III.

An Surdus omnino, aut surdaster, aut qui vna aure caret, sit irregularis? An qui caret auriculis sit irregularis, etiam si crinibus possit talem defectum detegere? Vel qui per seipsum auriculam totam, vel partem amputauit? Vel ille, à quo per insidias, seu vi inimicorum abscissa sunt auriculæ? Vel qui in pœnam culpæ fuit priuatus auricula? Vel qui alium auricula priuat?

SVMMARIVM.

1 *Auris secundùm quosdam est membrum corporis, alij negant*, n.2.
2 *Auris est tutela, & ornamentum.*
3 *Surdus omnino, verius est vt sit irregularis ad ordines*, n.4. & 6.
5 *Surdaster; id est qui difficulter audet, probabilius est, vt non sit irregularis ad ordines contra aliquos*, n.7.8.& 9.
8 *Surdastritas non est de genere vitiorum, quæ arcet à sacris ordinibus.*
9 *Auriculis carens omnino est irregularis propter deformitatem magnam, si nequit illam celare, aliàs secus*, n.12.& 13.
13 *Auricula etsi sit verè membrum, eius carentia non facit irregularem, nisi ex magna deformitate*, n.14.
14 *Aurium incisionem patiens propria culpa, fit irregularis, etiamsi in parte sit abscissus per dicta*, n.15.
16 *Aurium ascissio facta per insidias inimicorum, non facit quem irregularem.*
17 *Aurium carentia fortuito, aut infirmitate accidens, non reddit quem irregularem.*
18 *Auricularum abscissionem in pœnam facta propter infamiam, fit irregularis*, v. n.19.
20 *Auriculam alium priuans, verius est vt non fit*

sit irregularis, sicut nec est ille, qui alium dentibus priuat, n. 21.

1 AD primam difficultatis partem, & ad alias, non sine difficultate respondent DD. quia quidam existimant aurem esse membrum, per glossam *in c. singula vers. oculos dist. 89.* Sotus *de Iust. lib. 5. q. 2. art. 1.* Maiol. *lib. 1. de irregul. c. 25. n. 5.*
2 Farinac. *in fragm. crim. litt. C, n. 475.* † Alij inquam dicunt aurem non esse membrum cum necessaria non sit auditui, sed potius tutela, & ornamentum vt tenent Nauar. *in manuali c. 27. n. 223. vers. septimo infertur*, Couar. *in clem. si furiosus p. 3. in initio n. 8. vers. primam*, Henriquez *lib. 14. c. 8. §. 3. in princip* Riccius *in praxi aurea res. 67. n. 2.* & sic iuxta distinctionem prædictam respondendum affirmatiuè, siue negatiuè; sed ego de vnoquoque casu sentio resoluendum modo sequenti.

3 Igitur de surdo omninò, etsi Henriquez *lib. 14. c. 8. n. 3.* expressè, & absolutè dicat quod surdus non est irregularis, licet non sit eligendus in Pontificem, quamvis permanere debeat, si eligatur *ibi litt. Z*, cui fauent satis Baunij *tr. 11. de cens. q. 76. vers. primum dubium*, Nauar. *lib. 1. cons. 7. & 8. hoc tit.* quatenus docet, etsi cum difficultate posse iure
4 defendi. † Adhuc dici debet, vt sit irregularis; sic vt non posset ad Sacerdotiū promoueri, eo quod talis nequit celebrare absque occasione risus, & ludibrij, Viuald. *de irregul. n. 156.* in antiquis per verba sequentia, *Surdus omnino*, id est, *qui sensu caret auditus, minimè est ad Clericatum admittendus*, vt probatur *ex canon. 76. Apostol.* Filliuc. *tr. 19. c. 6. q. 5. n. 169.* ex Maiolo *lib. 1. dict. c. 25. n. 1.* Bonacina *de irregul. q. 2. puncto 2 n. 7.* Nauar. *vbi supra*, Sayrus *lib. 6. c. 8. n. 17.* Pellizar. *de irregul. tom. 2. tr. 7. sect. 2. q. 33. n. 59.* Leander *tr. 2. disp. 2. q. 15.* Gibalinus *c. 3. q. 7. consect. 3.* Castrus Palao *disp. 6. c. 11. n. 3* Layman. *in Theolog. Morali dict. tr. lib. 1. tr. 5. p. 5 c. 7. n. 1.* Diana *p. 5. tr. 8. res. 22. in princ.* vbi dicit quod surdus, & qui nullomodo audire potest iure canonico, irregularis est; & ideò nec promouendus est, & promotus deiiciendus.

5 Surdaster verò; id est qui difficulter audit, probabilius est, vt non sit irregularis; quia non inuenitur prohibitus ordinari in toto iure canonico; eo quod vitiū aurium hoc, nisi in omnino surdo, non est cur inducat irregularitatem. Potest enim surdaster absolutè celebrare vitando omnem occasionem ludibrij, & risus; si tamen possit audire mini-
6 strum sibi respondentem. † Ob quod adducti iam relati, Maiol. Bonacin. Viuald. Diana, Pellizar. Baunij, Gibalinus, & alij de omnino surdo, etiam dixerunt non posse celebrare sine ludibrio, & risu; quia nimirum dum recitaret ante celebrationem Missæ Psalm. *Iudica me Domine*, vel non spectaret responsionē ministri, vel tardè prosequeretur postquam minister respōdet, vel vocem eleuaret altiorem solito, quod in surdastro non sic inuenitur.

7 Quare non est audiendus Comitol. *lib. 6. q. 55.* quem referunt Baunij *dict. tract. 11. de cens. q. 76. vers. primum*, Leander *dicto tr. 2. disp. 2. de irregul. q. 16.* dum affirmauit ex regula generali nostri tituli, vt surdaster, quia vitiatus corpore non sit ordinandus, cum surdastitas sit vitium auditus, seu
8 aurium, quæ ad corporis integritatem pertinet. † Nam respondeo cum iam relatis surdastritatem non esse de genere eorum vitiorum, quæ à sacris ordinibus arcent, cum ad Diuina celebranda officia eum, quem afficit, non reddat absolutè inhabilem, neque indecorum ministrum, sed secundùm quid: ita illi. † Et sic Barbosa *in pastorali dicta* 9
alleg. 42 sub n. 39. in fine, dixit cum Nauarro *dicta cons. 6. & 7. hoc tit. n. 3. & 4.* in nouis, quod surdastri etsi Præsbyterio possint insigniri; cum nullibi prohiberi videantur, quod de omnino surdo vix posse defendi ait; indeque infert illis, qui Præsbyteralem susceperint ordinem vtilem esse dispensationem etsi non necessariam, qua permittatur à Papa, vt in occulto sine socio aliquando celebrent: & de surdastro sunt etiam ad idem videndi Reginald. *lib. 30. c. 6. n. 50.* Sayrus *de cens. lib. 6 c. 8. n. 17.* Bonacina *dict. q. 2. puncto 2. n. 7.* Riccius *dicta resol. 37. in praxi aurea*, Filliucius *dicto tr. 19. c. 6. q. 4. n. 169.* & cum Barbosa *supra* Homobonus *tr. 14. in fine pag. 466.*

Ad secundam quæstionis partem de illo, qui caret auriculis, ex dictis respondeo probabilius esse, 10
vt sit irregularis propter deformitatem, si talem deformitatem celare nequit; quia carentia auricularum, magnam profectò, & publicam adducit deformitatem; Nauar. *in manuali cap. 27. num. 223. vers. septimo infertur, & in hoc titulo, cons. 5. in 2.* addit Bonacina *supra puncto 2. n. 7.* Auila, Castrus Palaus, & Leander illico referendi, † qui dicunt contra Henriquez *lib. 14. c. 3.* 11
n. 3. dicentem non esse irregularem; quia auricula seu cartilago exterior, non est membrum, vt diximus *hic num. 1.* cum solùm deseruiat ad ornatum, quod verum fatemur iuxta sententiam tenentium non esse membrum, vt *ibi*; sed negari non posse ex alio capite ob deformitatem, quam carentia auricularum, accusat esse irregularem, & hoc verius si propria culpa contigisset, vt dico *infra.*

Quod si defectus ille auricularum tegi possit; 12
sic vt deformitas non appareat, existimo, vt probabilius tenendum, quod non sit irregularis defectum illarum patiens; quia iam verè deformitas cessat; & sic irregularitas, quam inducebat; & quia vt proximè diximus auricula non est membrum, vt docent Couar. *in clem. si furiosus 3. p. in princ. num. 8.* cum aliis, quos sequitur Henriquez *lib. 14. cap. 8. n. 3. littera E*, Auila *p 7. disp. 3. dubio 1. vers. sequitur secundo*, Ægidius *disp. 18. dubio 13. num. 108* Bonacina *de irregul. dicta q. 2. puncto 2. num. 8.* cum Filliucio *dicto tr. 19. cap. 6. q. 5. n. 169.* vbi nihil videtur dixisse Diana *supra dicta p. 4. tr. 2. res. 73. in fine*, Leander *dicto tr. 2. disp. 2. res. 18. & 19.* Bæsseus verb. *irregularitas 2. num. 5* Layman. *lib. 1. tr. 5. p. 5. c. 7. n. 1.* Castrus Palaus *disp. 6. puncto 11. num. 3.*

Nec obstant Nauar. *vbi supra*, Maiolus ex glossa 13
in c. singula dist. 89. Caietan. *2. 2. q. 65. art. 1.* Sotus *lib. 5. de Iust. q. 2. art. 1.* Viualdus *de irregul. n. 158.* in antiquis, dicentes quod omnes, qui affirmant auriculam esse verè membrum, & inter membra connumerari, debeant etiam affirmare, vt carens dictis auriculis, quia vitiatus corpore, sit irregularis: nam licet hæc sententia sit probabilissima, est tamen probabilior proximè adducta *à n. 10.*

De illo qui per se ipsum auriculam, seu partem 14
abstulit, in quo puncto dico quod etsi, talis non sit irregularis ex sola carentia; quia auris non est membrum, & minus quando carentia est modica per illa quæ dixi supra *in c. 1.* ex doctrina textus *in c. fin. hoc tit.* sed quia *ibi* ex doctrina *dict. c. 1.* resolutū est modicam digiti carentiam culpa Presbyteri, de quo *ibi*, indiguisse dispensatione, vt Presbyter ille posset ministrare, & per consequens in hoc casu quamtumvis tegi possit auricula abscissa, seu pars abscissa sit minima, seipsum abscindens, ma-

neat

neat irregularis; quia etiam modica deformitas ex culpa propria incursa generat irregularitatem, & patet ex dictis *ibi*, per textum *in cap. quia partem dist.* 55. docent omnino videndi Nauar. *in manuali dicto cap.* 2?. *num.* 198. Leander *dicto tract.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 21. Viuald. *supra num.* 158. Baunij *tract.* 11. *quæst.* 56. *assert.* 3. & 5. Castrus Palaus *dict. disp.* 6. *puncto* 12. *n.* 1.

15 Et comprobant Maiol. *lib.* 1. *de irregul. cap.* 25. *num.* 5. & 6. Henriquez *dicto cap.* 8. §. 3. Auila *dicta p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 1. Conink. *disp.* 18. *num.* 108. Bonacina *dicto puncto* 2. *num.* 2. Viuald. *p.* 2. *tit. de irregul. num.* 158. *vers. prima sit*, Campanillus *in diuersi iuris cano. cap.* 17. *num.* 41. Barbosa *dicta alleg.* 42. *sub num.* 49. *p.* 2. dicentes aurium carentiam propria culpa, aut notorij peccati causa accedentem, inducere irregularitatem; quia tunc infamia incurritur; quod intelligo verum tunc si est notorium, quod per indignationem, & impatientiam fecit sibimet abscisionem, aliàs non, iuxta Anton. & Cardin. *in dicto cap. fin. hoc tit.* & hoc licet Villadiego, quem refert Leander dubitet qui debet intelligi iuxta distinctionem adductam.

16 Ex his infertur ad dubium quando per vim, aut inimicorum insidias præcisæ sunt auriculæ alicui, quia cùm in hoc casu nulla culpa ex parte abscissi data sit, non erit irregularis, nec prohibebitur promoueri ad ordines iuxta quæ dixi *sub dicto cap.* 1. per textum *in dicto cap. quia partem dist.* 55. *in* 2. *eius parte, & cap. lator ibi, & in dicto cap. fin hoc in tit.* de quo *sub dicto cap.* 1. *in fine quæst.* 2. docent in terminis Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 3. Maiol. *supra cap.* 25. *num.* 5. Viualdus *supra num* 160. Leander *dicta disp.* 5. *quæst.* 55. &

17 alij, qui idem dicunt de illo, qui fortuito, infirmitate, aut alia causa sine peccato auribus est orbatus: & confirmatur ex dicendis *infra hoc tit. per textum in cap.* 3. *cap.* 5. *hoc tit.* de sexto incunabulis, aut ex iusta causa, & tenent etiam Auila *de cens. dicta p.* 7. *disp.* 3. *dubio* 3. Conink. *dicta quæst.* 17. *dubio* 13. *num.* 108. Diana *dicta p.* 4. *tr.* 5. *res.* 73. *in fine*, Nauarrus *dict. cap.* 27. *num.* 222. Barbosa *dicta alleg.* 42. *p.* 2. *sub dicto num.* 39. circa finem.

18 Ad tertiam quæstionis partem quid dicendum de illo, qui in pœnam culpæ fuit priuatus auricula? Et licet Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 3. *littera A*, & Maiolus *dict. cap.* 55. *num.* 5. videantur docere, vt non sit irregularis, quorum dictum suffragari potest; eo quod vt diximus iuxta probabiliorem sententiam, auris non sit mem-

19 brum. † Sed quia talis ex alio capite propter infamiam, scilicet manet irregularis; ideò contra illos dico, vt non possit ordinari sine dispensatione; quamtumvis capillis possiet tegere illud vitium; quia talis ex culpa propria, & admodum notoria, ac nota publica in iudicio fuit auricula mutilatus, vt sic infamis apud omnes maneret: ita docent Viuald. *de irregul. supra num.* 159. & Leander *dicto tract.* 5. *quæst.* 50. *disp.* 6. imò & ipse Nauar. *supra num.* 166. à quo discedere non videtur Henriquez *supra*, dum ait probabile esse ob infamiam esse illum irregularem.

20 Ad quartam quæstionis partem de illo, qui alium auricula priuat, videtur pro affirmatiua sententia, quod retulimus *supra quæst. præced.* de de illo qui pugno, euulsit dentes alterius in vers. *ad quartam*, ibi: *De illo namque*, vt in puncto etiam affirmant Nauar. *in man dict. cap* 67. *n.* 206. & 516. §. 3. Maiolus *de irregul. cap.* 90. *num.* 5. & alij esse irregularem, † Sed mihi probabilius videtur vt non sit irregularis; quia sicut in dicto vers. resoluimus dentes non esse membrum principale hominis, sic nec auriculas ex dictis hic *à num.* 1. & sic in terminis docent Henriquez, vt qui alterum priuat auricula non sit irregularis: ita Henriquez *dicto lib.* 15. *c.* 8. *n.* 3. & ipse Nauar. *cons.* 75. *de sent. excom.* ex eo eo quia qui alterum auriculâ priuat non est irregularis, Leander *dicto tr.* 2. *disp.* 2. *q.* 23. dicens hanc esse probabiliorem sententiam cum Couat. *dicta* 3. *p. in princ.* & *in eodem tract. de irregul. vberius disp.* 17. *q.* 7. A

QVÆSTIO IV.

An habens barbam carrosam, aliavè deformitate maculatam, sit irregularis? Et an qui capillis caret ob morbum gallicum, aut similem? Et an habens cicatrices in facie, seu faciem deformem? Et an color Æthiopis seu Mauri faciat ordinandum irregularem? Vel gibbum habet vulgò lobanillo *in facie?*

SVMMARIVM.

1 *Barbam carrosam habens, seu alia infirmitate maculatam non est ordinandus. Et quid de tingente barbam*, n. 2.

3 *Capillis carens ob morbum gallicum, seu alium, regulariter non est irregularis ad ordines, & per debit ab Episcopi arbitrio, aliis de causis, vt* n. 4.

5 *Cicatrices in facie, si deforment ordinandum, illum reddunt irregularem, iudicio, Episcopi arbitrandum*, n. 6.

7 *Persona claritas in interiori, atque exteriori exigitur, in celebraturo Eucharistiæ Sacramentum.*

8 *Color Æthiopis, aut Mauri non prohibet quem ordinari, quia talis non parit deformitatem, &* n. 9. *contra Vgolinum, qui intelligitur, si niger ordinatus inter candidos risum causaret, vt* n. 10.

11 *Gibbum habens in facie vulgò* lobanillo, *si deformis redditur, & scandalosus, est irregularis Episcopi iudicio.*

AD primam difficultatis partem suppositis quæ dixi *sub q.* 2. *de habentibus labia corrosa* sub vers. *ad tertiam*, ibi: *Nec obstare*, nunc videtur respondendum cum Campanil. *in diuers. iuris nac. Rub.* 11. *c.* 17. *n.* 98. & Barbosa *sub alleg.* 42. *p.* 2. *de officio Episcopi n.* 4. ordinandum non esse eum, qui barbam carrosam habet, aliavè deformitate maculatam, & hoc iuxta distinctionem appositam sub dict. vers. *ad tertiam q.* 2. quia si deformitas fuerit parua, non sit. 1

Quare optimè idem Campanil. *n.* 99. *dicto c.* 17. quē videtur sequi Barbosa *d. n.* 41. *in fine*, dixit non esse admittendam sententiam Maioli *lib.* 1. *de irregul. c.* 20. vers. *vltimo* asserentis barbam tingentes, nonnisi post pœnitentiam admittendos esse, & quandoque deponendos: & ad hoc possunt applicari, quæ docent DD. per textum *in c. si quis* 4. & *c. Clericus* 5. ibi, *Clericus neque comam nutriat, nec barbam. de vita, & honest. Cleric.* 2

3 Ad secundam quæstionis partem, an sit ad ordines irregularis, qui capillis caret ob morbum gallicum? Et pro negatiua sententia videtur respondendum, cum capilli inter corporis membra non debeant, annumerari, potiusque ad ornatum corporis spectent, sicut de auriculis multi dicunt; & quia vt testis est Vgolinus, nemo audeat affirmare, num sint membra, *in tract. de irregul. cap. 4. §. 5. sub num. 1.*
4 † Et quidquid hoc sit Campanillus *dict. cap. 17. num. 36. in fine*, quem refert, ac videtur sequi Barbosa *dicta alleg. 42. in pastorali num. 24.* talis defectus poterit operari irregularitatem Episcoporum arbitrio, non solùm ob fæditatem, sed etiam quia aspectus huiusmodi affectus memoriæ omnium, aut repetit, aut mandat illius causam, incontinentiam, aut aliam nequiorem, scandalum producentem.

5 Ad tertiam quæstionis partem, an habens cicatrices in facie sit irregularis, iam *supra* cum Barbosa, & ab illo relatis *dicta alleg. 41. num. 25.* dico quod si facies ita esset deformis, quod foret maculata, & scandalum videntibus pareret, sic nota-
6 tus sit irregularis. † Propter quod in puncto nostro dicendum est quod si cicatrices in facie pariant notabilem deformitatem (quod iudicio Episcopi relinquitur) sic cicatricatus sit irregularis, secus aliàs: ita etiam in terminis Filliucius *dicto tract. 19. cap. 6. quæst. 5. dicto 4. num. 171.* & antea
7 Viuald. *de irregul. n. 147.* † Inquiens quia ad excellentissimum Eucharistiæ mysterium celebrandum in quo Christi diuinitas, & humanitas continetur claritas personæ in interiori, atque exteriori homine requiritur: Sequitur Leander *in eodem tract. p. 2. disp. 2. q. 38.* Gibalinus *eodem tr. cap. 3. q. 2. consect. 3.*

8 Ad quartam quæstionis partem an color Æthiopis, aut Mauri faciat quem irregularem? Et videtur negandum; quia color in facie non est quid essentiale, sed accidentale; & sic Mauros, & Æthiopes faciem nigram habentes nõ esse irregulares dixerunt Maiolus *dicto lib. 1. cap. 21. n. 2.* Bonacina, *dicta quæst. 2. puncto 2. num. 11.* Barbosa *in pastorali dicta alleg. 41. p. 2. num. 26.* non enim aliquo iure prædicti sunt ordinari prohibiti, & docent Viualdus *num. 148.* Pellizarius *tom. 2. tr. 7. cap. 5. sect. 7. quæst. 10. num. 55.* ex Diana *p. 4. tr. 2.*
9 *resol. 84.* † quia inquiunt huiusmodi niger, aut fuscus color non parit deformitatem, aut terrorem.

10 Et licet Vgolinus *de irregul. dicto cap. 50. n. 4.* affirmet, vt talis color in facie, faciet quem irregularem; dico nullomodo sic procedere apud gentes nigras, dubium posset esse apud gentes candidas, & tunc si Sacerdos niger incurreret de facili risum, aut terrorem, inter tales gentes irregularitatem producere illum colorem, videntur sentire Filliucius *supra num. 171.* Clarius Baunij *de cens. tract. 11. cap 56. assert. 2.* in verbis sequentibus: *Quia cessante causa, cessat quoque effectus, cap. 70. de appellationib.* & sic Leander *de irregul. tract. 2. disp. 2. quæst. 39.* concludit quod vbi horrori non est, aut scandalo membri additio, aut fectus cessat irregularitas; indeque leprosum inter leprosos (vt iam *supra* dixi) Æthiopem inter Æthiopes ritè ordinatos celebrare posse sine culpa.

11 Ad vltimam quæstionis partem, de illo, qui gibbum vulgò *Lobanillo*, habet in facie, seu in collo, respondeo, vt sit irregularis si sit talis, quod ad risum, horrorem, vel scandalum moueat, vt docent Viuald. *de irregul. num. 148.* ex Abbate, Innocent. Andrea, & Maiolo, Leander *supra q. 40.* dicentes hoc relinqui iudicio Episcopi ex nostro textu, *&* c. 1. iam dictis, & comprobatur ex distinctionibus præhabitis.

AD TEXT. IN CAP. III. IV. & V. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Virilium abscisionem patientes sunt in triplici differentia ad effectum ordines recipiendi.*

2 *Mutilatus passiuè differt, à mutilato actiuè.*

3 *Abscissus in parte membri propria voluntate est irregularis, etiam si sit de membro occulto non deferente deformitatem, si culpa sit notoria, vt* num. 4.

HÆ tres decisiones Clem. III. *in cap. ex parte* 3. *&* *in cap. significauit* 4. alia 1
Innocent. *in cap. ex parte* 5. pertinent ad tres casus eiusdem speciei, quatenus loquuntur de illis, quorum virilia abscisa sunt, vel sine voluntate, vt in incunabulis existentibus, seu sine affectatione, vt si secti sint per insidias, aut à Barbaris, seu de illo qui sibi fecit abscindi, vt gratior Deo redderetur existimans sibi licere propter talem finem, vel de illo, qui ex iusta causa, vt infirmitate &c. vt in prædictis omnibus capitibus; & de illis, qui se affectarunt castrati, cum sani essent, vel se abscinderunt, aut ab aliis abscindi fecerunt. Et cui dispensatio competat iuxta quæstiones sequentes.

Et vt ad singulas descendamus oportebat hic 2
repetere nonnulla generalia pro doctrina de quibus *supra in Rub. & ibi in fine*, in vers. *&* *quia*, vbi cum Suarez posui distinctionem inter passiuè mutilatum, siue actiuè propria voluntate abscissum. † De hoc enim vltimo Doctores asserunt 3
abscindentem sibi partem membri fieri irregularem, quamvis non sit notoria eius culpa, inter quos Toletus *in summa lib. 1. cap. 63. in vltima regula*, Molina *de Iust. tract. 3. disp. 67. n. 8. & disp. 70. n. 16.* Suarez *de cens. disp. 51. sect. 2. n. 6. & 8.* vbi asserit quod quamvis non directè se ipsum mutilet; sed ab alio, si tamen sua culpa mutiletur, & abscisio sit alcuius membri principalis, semper irregularitas inducetur, etiam si membrum illud sit occultum, & non impediat vsum ordinis, nec afferat aliquam deformitatem, quæ, vel scandalum in vsu ordinis inducat, vt docuerunt Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 198.* & aliis cum Hostiensi, Ioanne Andrea, vt in casibus quæstionum sequentium apparet.

Imò & procedere dicunt etiam si totum 4
membrum abscissum non sit, sed tantùm pars, dum tamen adsit notoriè culpa iuxta sententiam aliorum, qui exposcunt in omni euentu culpam notoriam, inter quos idem Plaza *de delictis c. 24. num. 13.* Iacob. de Graff. *in decisionibus aureis lib. 4. cap. 27.*

cap.27.num.41. Vgolinus *de irregul. cap.51. num.7. & 52. num.5.* Henriquez *in summa lib.14. cap.8. §.4. lit. X, & cap.19.* quos sic explicat Barbosa *in pastorali dicta alleg. 42. sub dicto num.12.* vers. *in aliis*, vbi dicit quod in notoriam culpam incidit, qui voluntarie sibi mutilat.

QVÆSTIO I.

An qui non sua sponte sed incunabilis castrati sint fiant irregulares? Et an qui casu aliquo sine culpa aliqua? vel si à Barbaris abscissus sit? vel qui caret absque culpa testiculis?

SVMMARIVM.

1 *Castratus non sua sponte, sed incunabulis non est irregularis, vt n.3.*

2 *Abscissus in parte necessaria ad ordines, irregularis fit; vt n.4.*

3 *Facies castrati iam adulti non reddit illum irregularem propter defectum apparentem iam eo tempore, cum non reddat illum deformem.*

4 *Spadones, & Eunuchi communiter possunt ordines recipere, & beneficia obtinere.*

5 *Sectus vel castratus propter infirmitatem, aut languorem, vel ita natus, non est ordinari prohibitus, & in susceptis ministrare,* num.6.

7 *Castratus de consilio medicorum potest ad Sacros Ordines promoueri sine vlla dispensatione, aliter si sine tali Concilio, vt* numero 8.

9 *Abscissus à Barbaris, vel per insidias hominum, aut aliam persecutionem, non prohibetur ordinari, nec in susceptis ministrare.*

10 *Abscissus à Barbaris, aut per insidias potest eligi Episcopus, vel si in persecutione ei virilia abscissa sint*, n.11.

11 *Virilia secta alicui Dominorum potestate, non prohibent illum ordinari.*

12 *Testiculis absque culpa carens non est irregularis.*

1 AD primam quæstionis partem respondent DD. per textum *in dicto cap. ex parte 3. hoc tit.* cum aliis duobus sequentibus; & per textum *in cap. si quis à medicis, cap. eunuchus desumptus ex Can. Apostol.21. & cap. si quis pro ægritudine, cap. si quis in infirmitate, cap. lator, cap. præterea dist.55.* vt qui non sua sponte, sed incunabulis castratus sit, vel abscissus, licitè ad ordines promoueatur, vt colligunt Ordinarij Abbas, Antiq. Zabarella Bellamera, Ioan. Andr. Innocent. Hostiens. Butr. Collect. Anan. Ancharan. Panormit. Viuian. *pag.* 332. Alagona, Anton. Augustin. & alij; quos sequitur Barbosa *hic num.1.* Zenedus cum aliis, *collect.69.* Henriquez *in summa, lib.14. cap.8. §.1.* Nicolaus Garcia cum infinitis, *de benefic. p.7. c.12. num.7.* Sayr. *in claui Regia lib.7. cap.9. à num.34.* Belletius *disquisit. clerical. p.1 tit. de disciplina cleric. §.7. num.16.* Campanil. *in diuersorio iuris Canon. Rub.11. cap.17. sub num.124.* idem Barbosa *in dicto cap. si quis à medicis cum duobus sequentibus dicta dist.55. & in pastorali alleg.42. p.2. ex n.12. & 14.*

Sed contra hoc, & alia quæ in hac generali quæstione subsequuntur, videntur obstare: nam quoties sine culpa aliqua pars membri abscissa est, propter quam quis deformis redditur, fit irregularis, vt contingit, in illo, qui orbatus est Pollice digito, aut alio quouis digitorum requisito ad consecrationem per textum *in cap. 1.* & melius, *per cap. fin. & glossam ibi*, nostri tituli, & à relatis ex dictis, sub præmisso, Barbosa *in pastorali sub dicto num.12. in principio*: quare Sotus *lib.5. de Iust. & iure quæst.2. art.1.* Caietanus *2. 2. quæst.65. art.1.* affirmarunt, vt qui caret absque culpa testiculis sit irregularis. 2

Adhuc hac obiectione non obstante, dicendum est in casu nostri textus, & de quo inquirimus, vt sic sectus non sit irregularis; quia ex huiusmodi defectu nulla exterior deformitas, nullaque inhabilitas ad altaris ministerium; imò nec vllum scandalum oritur, ob quod ex iam adductis firmandum est, incunabulis sectus est, nullomodo fit irregularis; quia ille defectus est occultus, qui quamvis iam adultis, atque viris factis appareat in facie, sed non est talis, vt reddat ordinandum fœdum, atque formidosum, & scandalosum visui: ita docent etiam Nauar. *in manuali dict. cap.27. num.199. & lib.1. consil. hoc tit. in editione noua cons.2.* Viuald. *de irregul. num.169.* Toletus *lib.1. dict. cap.63. num.7.* ex Innocent. *in cap. significauit hoc tit.* Filliuc. *tract.19. cap.6. quæst.3. num.159.* Bonacina *de irregul.* Bonacin. *in eo tract. quæst.2. puncto 2. n.3.* Leander *tract.2. disp.2. q.55.* Lublinus verbo *irregularitas num.22.* Llamas *1. p. method. cap.12. §.5.* Gibalinus *cap. 3. quæst.2. consect.4.* 3

Contraria sententia intelligitur de illo, qui abscissus est in parte necessaria ad ordines, vt in exemplo digiti pollicis, cuius defectus est exterior, & scandalosus; vt patet ex his, quæ dixi latè *sub cap.1. penult. & fin. huius tituli*; propter quod in textu nostro in verbo *eunuchus*, communiter docent DD. quod eunuchi, & spadones possunt ordines assumere, & beneficia obtinere; vt docuerunt iuxta conclusionem adductam *hic num.1.* & in vers. *adhuc*, Barbosa *hic num. 4.* ex Rebuffo *in comment. l. spadonum 128. vers. qui spadones, ff. de verb. signif. pag. 128.* & alij iam relati, & referendi hic in vers. *ad vltimam.* 4

Ad secundam difficultatis partem de illo, qui casu aliquo, & nulla culpa sua abscissus est, respondent *supra* adducti DD. per fundamenta ex *num.1.* posita, dicentes adeo vera esse, vt si quis sectus fuerit, vel castratus; videlicet propter infirmitatem, aut langorem, vel si ita natus sit possit fieri Clericus, † etsi iam sit possit in susceptis ministrare ex *dict. cap. si quis à medicis 55. dist. dict. cap. eunuchus, cap. si quis pro ægritudine, dict. cap. si qui in infirmitate, cap. lator, cap. præterea dicta dist.* & ex nostro textu, *& cap. fin. hoc titulo*; Barbosa *supra dicta alleg.42.* cum Couarru. Belletio, Nicolao Garcia, & aliis adductis. † Et in tantum procedere dicunt Nauar. *dicto cons.2.* Sayrus *hoc tit. dist.3.* Barbosa *in dicto cap. si quis à medicis 55. dist.* vt si sit castratus aliquis de consilio medicorum possit sine vlla dispensatione ad sacros ordines promoueri ab Episcopo. 5 6 7

Et quamvis Toletus *dicto lib.1. cap.63. num.7. vers. ex hac regula*, Balsamon. *in canone 24. Apostolorum*, affirment irregularitatem esse qui ob ægritudinem, 8

tudinem, aut aliam necessitatem sibimet virilia abſciderit, hoc poteſt contingere, quando quis ex proprio Consilio, non autem medicorum, alteriusve periti abſciderit, vel ſi caſu non haberet alium hominem peritum, qui talem actionem exercere poſſet ſecus ſi haberet, vt ſentiunt Syluester verbo *Corpore Vitiat. 1 quaest 2. num. 3.* ex Raym. Maiol. *lib. 1. cap. 15* quos citant, & ſequuntur Viualdus *ſupra num. 170.* Leander *dict. diſp. 2. quaeſt. 60.* Gibalinus *ſupra conſecta 4. verſ. dico tertio.*

9 Ad tertiam quæstionis partem de illo, qui à
Barbaris abſciſſus eſt, vel per hominum inſidias,
aut aliam perſequutionem, vt poterit ordinari, &
in ſuſceptis miniſtrare, cum careat culpa: docent
10 communiter Doctores per textum noſtrum. † Et
in tantum dicunt procedere vt talis poſſit in Epiſcopum eligi, vt dicunt Campanillus *in diuerſ.*
iuris canonici Rub 11. cap. 17 num. 16. Barboſa *hic*
11 *num. 1. in princip.* † Vel ſi in perſequutione ei virilia abſciſa ſint, *dict. cap. eunuchus diſt. 55.* Nauar. Henriquez, Viualdus Toletus Filliucius, Bonacina, Lublinus Llamas, Gabalinus, Leander, & alij, *num. 1.* adducti, & *num. 3.* & idem DD. dicunt ſi Dominorum poteſtate alicui virilia ſecta fuiſſent, Barboſa cum Garcia, Sayro, Bellet, Campanillo, iam adductis, *in dicto cap. ſi quis à medicis, & dict. cap. eunuchus, & in paſtorali dicta alleg. 42. ſub dicto num. 14.*

12 Ad quartam qæſtionis partem de illo, qui caret abſque culpa teſticulis, ex dictis facilè reſpondetur, vt non ſit irregularis, vt docent omnes, *ſub n. 1. & 3.* adducti.

QVÆSTIO II.

An qui ſpontè, aut ſine iuſta cauſa ſibi virilia amputauit, aut fecit amputari, ſit irregularis? Et quid ſi ex indignatione, aut ſua culpa acciderit? Et an ſit irregularis ille, à quo dante operam rei illicitæ virilia amputata ſint, vt ſi v. g deprehendatur in adulterio? Vbi de aliis caſibus? Et an qui zelo caſtitatis ſibi per ſe, vel per alium amputauit virilia? Et quid ſi id fecerit ob conſeruandam vocem? Et an incurrat irregularitatem qui euirationem, iuſſam à tyranno, vel quamcumque aliam mutilationem, quæ non ſit partis neceſſariæ ad ordines, patiatur etiam ſi deformitatem inducat, vt maius malum euitet? Et an neceſſum ſit abſciſſo virilia in puluerem redacta, aut ſicca, ſecum portare, ſi fiat clericus, vt dicunt vulgares?

SVMMARIVM.

1 *Virilia ſibimet amputans, aut amputari faciens ſpontè, aut ſine iuſta cauſa, eſt irregularis. Et quare n. 2.*

3 *Virilia ſibi amputans ex indignatione, ſeu culpabiliter, eſt irregularis.*

4 *Virilum abſciſſio contingens culpa abſciſſi, reddit illum irregularem, & n. 6.*

5 *Virilia abſciſſa illi, qui dando operam rei illicitæ, vt ſi deprehendatur in adulterio, ſecundum aliquos, non faciunt illum irregularem, vt n. 6. 7. 8. & n. 13. alij contra ex n. 9. affirmant, & à n. 10. vide n. 22.*

6 Cap. ſiquis 1. 2. & 3. cap. is, qui diſt. 55 cap. maritum diſt. 33. Canon. 23. Apoſtol.

7 Cap. qui partem diſt. 55.

8 *Dans operam rei illicitæ fit irregularis, ſi aliquis inde ſit occiſus, ſeu membrum perdidit* n. 12. & 16.

10 *Adulter ſectus a marito adulteri fit irregularis ſecundùm alios; quia ſua culpa expoſuit ſe tali periculo, vt* n. 11. *& idem ſi ſe expoſuit rixæ, &c. vt* n. 12. *de veritate cum diſtinctione,* n 14. & 15.

11 *Abſciſſus ex delicto ſententia iudicis fit irregularis.*

12 *Irregularis eſt, qui fuit occaſio rixæ, ex qua alius membrum perdidit.*

13 *Manus violentas in ſcipſum iniiciens mutilando, fit irregularis.*

14 *Opera illicita quæ immediatè eſt cauſa homicidij, facit quem irregularem, ſi homicidium, aut mutilatio ſequatur; ſecus ſi non immediatè.*

16 *Dans operam rei illicitæ, vt ea, quæ eſt clericis periculoſa, & ſi diligentia ſit adhibitum, facit ſe irregularem morte caſu inde ſequuta.*

17 *Declarationes duæ Sacræ Congregationis intelliguntur in materia irregularitatis.*

18 *Opera illicita periculoſa in ſe, ſequuto homicidio, inducit irregularitatem, ſi diligentia non fuit adhibita non aliàs.*

20 *Membrum genitale amittens; ex eo quod ſcienter ſe commiſcuit habente morbum Gallicum fit irregularis, nón ſi ignoranter ſecundùm aliquos, ſed verius vt non in vtroque caſu, vt* n. 21.

23 *Virilia ſibi abſcindens caſtitatis Zelo, obſequium gratum Deo præſtando, nihilominus fit irregularis,* n. 24. & 25.

24 *Origenes ſibi Zelo caſtitatis amputauit virilia, & inde fuit peccati reus, vt* n. 30.

25 *Caſtrati, ſiue ſecti ſolent maioribus vexari ſtimulis carnis,* n. 28. & 29.

26 *Caſtrans ſe, vt euitet lubricum carnis non poteſt promoueri.*

27 *Plaſmati adeo non per abſciſſionem corporis debent exiſtimare poſſe à ſe concupiſcentias corporis amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinentiæ,* n. 29.

28 Matth. cap. 19. *de eunuchis, qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei, intelligitur.*

29 *Carni repugnare neſcit, qui non ad ieiunia, flagellationes, humi cubationes, frequentiam confeſſionis, & Euchariſtiæ, ſed ad amputanda virilia confugit.*

31 *Virilia ſibi amputari faciens, ad conſeruandam vocem, incurrit irregularitatem,* numero 32.

33 *Abſcindens ſe propter medelam, ſi peritus non ſit in arte medendi, incurrit irregularitatem.*

34 *Euirationem Iuſſam à Tyranno patiens, ſeu aliam mutilationem, quando incurrat irregulari*

gularitatem, n.35.

36 *Virilia secum portare abscissus non tenetur, vt possit ordinari, & ministrare in susceptis, contra vulgi errorem*, & n.37.

37 *Eunuchus virilia arefacta, aut in puluerem redacta secum gestare non debet ad obuiandam irregularitatem*, & n.36.

1 AD primam difficultatis partem DD. per textum nostrum, & sequentes resoluunt, quod qui sponte, aut sine iusta causa sibi virilia amputauit aut amputari fecit, sit irregularis; sic vt clerici fieri non possint: ita docent Rebuffus *in praxi beneficiali tit. de dispensat. cum Corpore Vitiat. num.* 15. & 16. Bellet *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali* §.7. *num.* 12. Barbosa cum ordinariis, *hic num.* 1. & 2. & *in pastorali part.* 2. *alleg.* 42. *sub num.* 13. *ex cap. si quis abscidit*; & *dict. cap. si quis pro egritudine* 55. *dist.* Cardosus *in praxi* verb. *Sacramentum Ordinis num.* 16. Garcia *de benefic. p.* 7. *cap.* 12. *à num* 7. Molfesius *in summa Theologia moralis tract.* 2. *cap.* 16. *n.* 16. Ragusius *de missa in Ecclesia quæst.* 12. *num.* 2. Machado *de perfecto confess. p.* 1. *tract.* 17. *docum.* 6. *num.* 4. Torreblanca *in pract. iuris spiritualis lib.* 12. *cap.* 13. *n.* 53.

2 †. Et reddit rationem Canon. Apostolor. 21. ibi; *Qui sibi virilia imputauit clericus non efficitur; sui enim ipsius homicidia est, & inimicus creatori Dei*, & *in canonibus Apostolorum* 22. & 23. dicitur, vt refertur, *in cap. si quis absciderit dist.* 55. per dicta verba, & sequentia: *si quis, cum clericus fuerit absciderit semetipsum, damnetur, quia, sui est homicida*: ita docent alij relati, *hic quæst.* 1. *num.* 1. & 3. & *in tota quæst.* & Leander. *de irregularitate tract.* 2. *disp.* 2. *q.* 56.

3 Vnde & similiter respondendum est quando quis se amputauit ex indignatione, seu culpabiliter, vt docent relati, & Bellet. *dict.* §.7. *num.* 9. Campanil. *in diuersorio iuris Canon. Rub.* 13. *c.* 17. *num* 31. & 33. Barbosa *hic num.* 6. & omnes per glossam, verb. *absciderint*, ibi ex indignatione.

4 Quod si sua culpa abscissio virilium contingat, fit etiam irregularis, docent præter ordinarios in textu nostro Couarruu. *in clem. si furiosus* 1. *p. in princip. num.* 6. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 15. Placa *de delictis cap.* 24. *num.* 10. & 14. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispensat. cum Corpore Vitiat. num.* 16. Viuald. *in Candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis à num.* 174. Cardosus verb. *Sacramentum Ordinis n.* 16. Henriquez *in summa p.* 1. *lib.* 14. *cap.* 8. §.1. *in fine*, Nicolaus Garcia *dicto cap.* 12. *p.* 7. *de benef. num.* 8. Torreblanca *dicto lib.* 2. *de iure spirit. cap.* 13. *num.* 55. cum pluribus Zenedus ad decretales *collect.* 69. *num.* 1. vbi *n.* 3. pulchrè quærit *cur carens testiculis non sit pilosus*? Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 42. *num.* 14. *in fine*, idem in *dict. cap. si quis à medicis dist.* 55. *num* 3. & exemplificatur ex dictis in vers. *ad secundam*, sequenti.

5 Ad secundam quæstionis partem an sit irregularis ille, à quo dante operam rei illicitæ, virilia amputata sint? In quo dubio, quod primo exemplificatur in adultero inuento cum propria vxore illius, qui virilia adulteri amputauit, seu fecit amputari, discordant DD. alij negantes; quia non est in iure expressum, quod in hoc casu irregularitas incurratur expressè, quæ non est extendenda ad casus non expressos per regulam textus *in cap. is qui de sent. excommunic. lib.* 6. & ex his, quæ dixi de legibus pœnalibus, *in cap. penult. supr. de const.*

6 † Et quia textus *in cap. si quis* 12. & 3. *cap. is qui dist.* 55. *cap. maritum dist.* 33. & *dict. Canon.* 22. & 23. *Apostol.* si in rigore inspiciantur, loquuntur de propria culpa seipsum mutilandi ex indignatione; aut aliquo zelo indiscreto iuxta verba textus nostri, *ibi effectauerit*: *nam hæc*, verba, vt ait Turrianus *de cens. lib.* 9. *disp.* 61. *dubio* 4. debent interpretari in hoc casu, sicut in materia de censuris secundùm suam proprietatem, Suarez *de cens.* vbi adducens etiam prædicta iura *de cens. disp.* 51. *sub num.* 8. *sect.* 7. ait hoc vitium plenè requirere propriam voluntatem, vt indicat textus noster, & quod nemo dicet eum qui cum adultera peccat affectare, vt à marito abscindatur.

Et confirmari videtur hæc sententia *ex cap. qui partem dicta dist.* 55. de quo *supra sub cap.* 1. quatenus per verba finalia ibi: *In illis voluntas est indicata, quæ sibi causa fuit*; per quæ indicatur specialis quædam audacia, & ferocitas in se ipsum quæ non reperitur in sola indirecta voluntate exponendi se periculo id patiendi ab alio, sicut in aliis iuribus ferentibus censuram contra eos, qui præsumunt, aut temere faciunt, &c. Quæ expendens Suarez vbi proximè, & ante *in suo tract. de cens.* colligit non sufficere indirectam voluntatem per ignorantiam &c. ad incurrendas illas censuras; & sic videri in præsenti; & ita, & ex aliis hanc docent sententiam Præpositus *in* 2. *p. q.* 5. *dubio* 114. *num.* 117. Hurtado *de irregul. disp.* 2. *diff.* 14. *num.* 52. Acuña *in decret. p.* 1. *dist.* 33. *cap.* 2. *n.* 6. quatenus dicit hanc irregularitatem incurri propter culpam actiuæ passionis Ægidius Coninck *disp.* 18. *dubio* 14. *num.* 108. putans affirmatiuam sententiam vniuersaliter non esse veram, sed tantùm quando defectus mutilationis, seu abscisionis ipsi mutilato in se, vel in causa fuit voluntarius iuxta illa, quæ tradit *numero* 64. 74. & 77. 7

Et confirmatur secundo, quia licet maneat irregularis, qui aliàs dans operam rei illicitæ membrum casu perdidit, vt tenent plures DD. per *supra dicta* quos refert Nicolaus Garcia *de benefic. dicta p.* 7. *cap.* 12. *ex num.* 3. & 4. cum aliis, ex quibus dans operam rei illicitæ, ex qua mors alicuius sequuta est, etiam præter eius intentionem est irregularis, † tamen videtur id intelligi quando debet operam rei illicitæ exponendo se tali periculo, seu ex suo genere periculosæ, & inductiuæ homicidij, velut periculosæ Clerico prohibitæ; & sic illum adulterum videri non manere irregularem, nisi forrè temerè accessisset ad vxorem alterius, & sine sufficienti cautela, moraliter exponens se tali periculo, vt tradunt Suarez *disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 7. & Vasquez *in* 1. 2. *disp.* 100. *num.* 41. vbi videtur docere etiam in vtroque casu non esse irregularem, & alij infiniti, quos refert Garcia *supra sub num.* 12. & 13. inter quos Sotum, Couar. Socin. Anchar. Cordub. Valentiam, P. Ioannem Vellam, Vgolin. Zerolam, Sairum, Vegam, Petr. Ledesm. Toletum, Auilam, Cumel. Molinam, & Salas; quibus etiam accedunt Filliucius, & Bonacina, quos refert Leander *de irregularit. tract.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 59. *in princip.* quibus accedit Henriquez *lib.* 14. *summa cap.* 8 *num.* 4. in illis verbis: *At si adulter prauidens periculum, captus à marito adultere fuit exsectus, non videtur irregularis.* 8 9

Alij verò in prædicto casu, & sine distinctione docent 10

docent esse irregularem adulterum sectum à marito adulteræ: sic docent Hostiens. *in cap. fin. hoc tit.* Nauar. cum communi *in man. cap. 27. num. 198.* Couar. *in clem. si furiosus de homicidio p. 1. in princ. n. 6.* Rebuff. *ad tit. de dispens. cum corp. vit. num. 16.* Viuald. *in Candelabro aureo de irregul. num. 174. hoc tit.* Villadiego *eodem tract. col. 2.* Vgolinus *cap. 51. num. 3.* Saytus *de cens. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13.* Molina *de Iust. tract. 3. disp. 70. num. 18.* Campanill. *in diuers. iuris can. Rub. 11. cap. 17. num. 11.* Barbosa *hic sub num. 3.* Syluester, Armilla candelabrum aureum, Graf. Ludouicus Lopez, Manuel. Rodrig. & alij, quos refert idem Garcia *dict. cap. 12. num. 8. & 9.* Reginald. *tom. 1. lib. 30. tract. 2. puncto 2. cap. 5. num. 47.* Villalobos *in summa tom. 1. tract 21. diffic. 35. num 6.* Ioannes de la Cruz *in direct. p. 1. de irregul. dubio 2. conclus. 2.* iterum Barbosa *in cap si quis à medicis dist 55. num 4. & in pastorali dicta alleg. 42. p. 2. num. 15.* cum Villal. *in tr. de irregul. de corp. vitiat. col. 2.* Machado *lib. 1. de perfect. confess. p. 3. tract. 17. docum. 6. num. 5.* Diana *p. 4. tract 2. res. 60.* qui etsi contrariam dicat probabilem tenet hanc, & inter antiquos Abbas, Innocent. Ioan. Andreas, Angelus, Sotus, Maiolus, & Episcopus Scalens. quos citat, & sequitur Viual. *supra*, & inter modernos Bonacina *de censuris disp 72. dubio 4.* Filliucius *tract. 19. cap. 6. q 2. num 77.* Lublinus verb. *irregularitas num. 28.* Leander etiam cum Bernardo Diez *dict. tract. 2. disp. 2. quæst. 59.*

11 Et omnes quidem ex ea ratione, quia probabilius est, vt irregularis sit ille, à quo ob suam culpam, aut delictum abscinditur membrum, aut pars membri, siue à Iudice, siue ab alio in vindictam delicti, quod commisit; eaque de causa eodem modo procedere in casu nostro, quando membrum virile, aut testiculi abscinduntur, vel à marito adulteræ, vel à Iudice in delicti vindictam, quod commisit, non quidem speciali ratione mutilandi se voluntariè, quod solùm conuincit fundamentum contrariæ sententiæ, sed ex ea ratione mutilandi; quia videlicet fuit causa suæ mutilationis, licet indirecta.

12 Et idem procedere dicunt adducti DD. vt refert etiam Diana, si contingeret in rixa, si ipse fuit occasio rixæ, in qua ei abscissum est membrum seu ex alia aliqua ratione dando operam rei illicitæ; & sic in hoc casu incurrere irregularitatem, qua abscissus eo ipso incurrit, hoc inhonestum, sicut etiam incurrit, qui dans operam rei illicitæ ex qua mors alicuius sequuta est etiam præter eius intentionem, vt dixit Syluester *de homicidio §. 2.* & refert Garcia *supra dicto cap. 12. num. 10.* etsi Suarez *de cens. 51. sect 2. sub dicto num. 8.* primam sententiam à nobis adductam fundet; adhuc pro hac secunda resoluit *ibi in princip. & in fine*, in vers. *nihilominus*; vbi quod ex ratione generali mutilandi, vel existendi causam mutilationis alicuius, non videtur posse excusari irregularitas: nam si esset simili modo causa talis mutilationis,

13 in alio esset irregularis; ergo & in se ipso. † Comprobans amplius: nam quando aliquis in se ipsum temerarias manus inicit, non solùm consideratur deformitas, aut impossibilitas ad administrandum, verum etiam nec perfecta membri mutilatio necessaria sit: sic ille, de quo dixi aliqua *supra quæst. 1.*

14 Adhuc ego existimo vtramque veram esse sententiam cum distinctione sequenti de qua etiam sub vers. *ad secundam*, in verbo *& confirmatur secundo*: nam si opera illicita immediatè est causa homicidij, nempè per quam occiditur homo, vt quando quis mittens sagittam, aut scindens arborem, aut proiiciens lapidem, aut quid simile faciens, occidit hominem aut est causa mediata: nimirum, quando aliquid facit, vnde mors hominis aliunde euenit, vt qui commisit adulterium propter quod adultera occisa est à marito, aut protulit verbum iniuriosum; propter quod affectus se occidit aut induxit alterum ad rixam, in qua occisus est ab aduersario. Et in primo casu sicut quomodolibet illicita, & prohibita opera facit hominem irregularem, etiam præmissa omni diligentia ex regula textus *in cap. dilectus, & cap. litteris 2. de homicidio*, ita in eo, qui commisit adulterium, aut stuprum, propter quod occisa est à marito, si periculum aliquod imminebat vt qui erant fœminæ nobiles, vel maritus, aut parentes tales, de quibus præsumi poterat eos scire posse & scientes occisuros.

In secundo verò casu, quando illud periculum 15 non adesset immediatè aliter sentiunt Tolet. *lib. 1. cap. 79. seu 82. in editionibus nouissimis*, dicens doctrinam Soti, Couar. & aliorum non esse absolutè tenendam, sed cum prædicta distinctione, vbi ait confirmari posse *ex cap. fin. de homicidio lib. 6.* & amplectitur, Nicolaus Garcia *de benefic. dict. cap. 12. p. 7. num. 13. 14 & 15.* aduertens hanc doctrinam videri bonam, & menti iurium conformem, † Addit tamen cum Couar. & aliis *sup.* 16 quod vbi opera illicita est, vti periculosa Clericis, prohibita tunc, si ex ea causa sequatur mors, sit indistinctè irregularis, quantacumque diligentia sit adhibita, vt in casu *cap. tua nos de homicidio*; licet id limitet Auila *supra disp. 6. sect. 1. dubio 1.* & contradicat Lorca *1. 2. disputat. 35. de peccatis*.

Iuxta quod ait Garcia accipiendam esse quan- 17 dam declarationem S. Congregationis, quam adducit *in dicto lib. 7. cap. 11. num. 52. & 53.* vbi censuit Congregatio incidisse in irregularitatem illum qui omni diligentia, vt præcaueret adhibita, dum operam rei illicitæ daret solo casu fortuitò homicidium commisit, & insimul ibi etiam contrarium decreuisset in verbis sequentibus ibi secunda: *Fuit dictum quod istud caput non inducebat nouam irregularitatem; & ideò ille qui dabat operam rei illicitæ, & omnem adhibuit diligentiam, ne sequeretur homicidium, deinde sequatur, non incurrit irregularitatem, ex dict. cap. ex litteris, & cap. fin. de homicid.* quas duas declarationes cum prædicta distinctione componit.

Et insuper videtur confirmari distinctio relata 18 ex doctrina Hostiensis, Panormitani, & Anan. vt refert Garcia *dict. cap. 12. p. 7. sub num. 13. in fine*, etiam ex eodem Toleto, vel aut opera erat periculosa in se, vel ex circunstantia aliqua, vel consuetudine, aut non in primo casu, si periculosa inducat irregularitatem, si non adhibita sit diligentia.

Sin autem periculosa non erat illam non indu- 19 cat; quæ distinctio, etsi de secundo casu tantùm loqui videatur, illum subdistinguens; non est tamen extra proportionem ad primum. Et sic concludo iuxta relatos modos veras esse tot Doctorum ambas sententias.

Ex his infero ad casum, quando v. g. aliquis 20 quia cognouit aliquam mulierem habentem morbum gallicum, amisit membrum genitale ex contagio illius: nam vt dicunt communiter DD. solent

solent homines illud admittere ex tali excessu; ob idque esse in culpa: sic amplecti videtur Barbosa *in pastorali dicta p.2. alleg.41. num.16.* cum Fr.Eman.Rodriguez *in summa tom.1.cap.158.n.7.* ambo limitantes nisi ignoranter eam cognouisset quam sanam putabat, & reperit cum eodem Rodrig. *in dicto cap.si quis à Medicis 55. dist. num.3. & in textu nostro dicto num. 3. in fine.* Et videtur sic docere summa Corona *in 3.p. c. de irregul.n.4.* vt refert Garcia *dict.p.7. cap.12. num.16* ibi: *Aut à Medicis propter infirmitatem causatam, non ex illicito actu, aut sua culpa.*

21 Sed quia hæc sententia nimis dura videtur, etsi prædicta membri amissio præcesserit ex dicta copula illicita, ac vt dicunt Couar. *in dicta clem.si furiosus 2.p.§.4.num.9. in fine*, Ludouicus Lopez *in instruct.conscientiæ 2.p.tom.2. cap.27.* & Nicolaus Garcia *dict. cap.12.p.7. de benefic. num.17.* ea est causa multum remota ipsius amissionis mébri; & sic non videri causatam irregularitaté cum copula sit causa contagij, & morbus contagio receptus causa cancerationis, seu putrefctionis membri canceratio autem, seu putrefactio causa amissionis, seu abscisionis illius, maximè cum iste non peccauerit nisi contra castitatem, & charitatem, exponendo se periculo talis morbi, quæ remota dicunt esse ad amissionem; & ob id in hoc casu placet admodum hæc sententia; eo quod hæc mutilatio sit interim, nec causet defotmitatem, aut scandalum in absciso.

22 Aliter verò dicendum est de illo, à quo abscinderetur membrum, seu pars illius, siue à Iudice, siue ab alio in vindictam delicti ex adductis sub dicto vers. *ad secundam*, iuxta *ibi* longè adducta, aut ex rixa causata ab ipso absciso, vt *ibi* dixi.

23 Ad tertiam quæstionis partem quid de illo, qui
castitatis zelo, alteriusvè honesti finis sibi per se
vel per alium amputauit virilia? Et communiter
resoluunt DD. esse irregularem, etiam si occultè
id fuerit, & ex ignorantia, putans per hoc se
24 obsequium gratum præstare Deo; † vt fecit ori-
gines, de quo refert Henriquez ex Nicephoro
lib.5.Historia cap.8. & colligunt Doctores *ex dict.*
cap.si quis se, & cap. hi qui dist.55. ex eo quia se
hoc modo secate est illicitum, etiam ob castita-
25 tem seruandam. † Præsertim quia huiusmodi
sectio non est medium ad castitatem huiusmodi
castrati, & secti à maioribus vexentur stimulis
carnis, vt fatentur communiter DD. ita docent
Toletus *dict.lib.1.cap.73.num.11. vers. vltima re-*
gula, Henriquez *lib. 14. cap.8. num. 4.* Filliucius
dict.tract.19.cap.6.quæst.2.num.160. Viuald. *n.166.*
vers.de illis autem, Bonacina *dicta quæst.2. de ir-*
regul.puncto 2.num.34. Leander *eod. dict. tract.2.*
quæst. 58. & omnes per textum *in dicto cap.4. hoc*
tit. Rebuffus *in comm. ad dict. leg. spadonum 128.*
vers. si tamen aliquis ff. de verb.signif.pag. 487. &
praxi benefic. tit. de dispens. cum corpore vitiatis
num.15.& 16. Bellet. *de disciplina Cleric.§.7. n.12.*
Cardosus verbo *Sacramentum Ordinis: num. 16.*
Nicolaus Garcia *dicta p.7.quæst.12.à num.7.* Mol-
fesius *in summa Theolog. Morali tract. 2. cap. 16.*
num.16. Ragus. *de Missa in Ecclesia quæst.21,n.2.*
Machado *de perfect. confess.p.3. tract.17. docum.6.*
num.4. Torreblanca *in pract.de iure spirituali lib.2.*
cap.13.num.53. Barbosa *in pastorali dicta alleg. 41.*
p.2.sub num.13. idem *in dicto cap.4. hic sub num. 2.*
26 † Dicens etiam cum Amescua de potestate in
se ipsum *lib.1. c.20. à num.16.* quod castrans se, vt
euitet lubricum carnis, non potest promoueri,
idem *in dicto cap.si quis pro ægritudine dist. 55.*
n.1.& 2.

Et confirmatur etiam ex potissima ratione, 27
quam in triplici parte refert, ac sequitur idem
Barbosa, ac tuentur proximè adducti, quia non
per abscisionem corporis adeo plasmati existima-
re debent posse à se carnales concupiscentias am-
putare, sed per disciplinam religionis, vel absti-
nentiæ. † Vnde docent DD. illud Math. 9. qua- 28
tenus Dominus noster dicit esse eunuchos, qui se
castrauerunt, propter Regnum Dei, esse intelli-
gendum de eunuchis spiritualiter; id est de his,
qui se abstinent perpetuò à concubitu fœminá-
rum; provt interpretantur D. Augustin. & alij,
quos congerunt Couar. *in dicta clem. si furiosus*
p.1.in initio num.6. vers. quinto Belletius *disquisit.*
Cleric.p.1.dict.tit.de disciplina Cleric.§.7. num.13.
Campanil. *in diuers. iuris canonici dicta Rub. 11.*
cap.17. num.12. vbi etiam secundùm Chrysosto-
mum, quem refert Sotus *de Iust. lib. 5. quæst. 2.*
art.1. in fine, dicit intelligi posse de illis, qui non
per membrorum abscisionem, sed per malarum
cogitationum interemptionem, se castraue-
runt.

Quapropter ait Barbosa *in dicto cap. si quis*, 29
carni repugnare nescit, qui non ad ieiunia flagel-
lationes, humicubationes, frequentiam confes-
sionis, & Augustissimæ Eucharistiæ, sed ad am-
putanda virilia confugit, cum certum sit eunu-
chos libidine magis incendi, vt benè probant
Sayrus *de cens.lib.1.cap.7.num.12.* Petrus Gregor.
Syntagm.iuris p.2.lib.7.cap.2. videndi sunt Salze-
dus ad Bernard.Diez *in pract. cap.17. num. 9. in*
nouis edit. Zenedus *ad decretal. collect. 69. num.4.*
vbi cum pluribus loquitur aduersùs dicentes ad
benè seruiendum Deo requiri, vt quis castratus,
& eunuchus sit. † Et ideò aduertunt Cardinalis 30
Baron. *annal. Ecclesia tom. 2. anno Domini 208.*
Lessius *de Iust.lib.2.cap.8.dubio 14.num.98. in fine,*
Sayrus *in Claui Regia lib.7.cap.9.num.24* ad me-
dium Origenes passim à Doctoribus peccati mor-
talis argui eo quod se eunuchum fecit, liberius
fœminis intra domum prædicaret sine periculo in-
continentiæ.

Ad aliam partem quæstionis de illo, qui se fé- 31
cit abscindi virilia ad conseruandam vocem, etsi
neget Castrus Palaus *disp. 6. de censuris puncto 2.*
num.4. ac videatur sequi Pellizar. *tom.2. tract. 7.*
cap.5.sect.2.quæst.16.num.64.vers.quod autem; quia
nullus est textus, qui hanc irregularitatem indu-
cat. † Tamen reuera ex proximè dictis tenen- 32
dum est, vt fiat irregularis; nam si propter finem
seruiendi Deo, castratus non effugit irregularita-
tem, minus quidem poterit effugere, si ob finem
seruandi vocem, se abscindit aut fecerit eius vi-
rilia abscindi: ita docent Viuald. *de irregularit.*
num.166. Llamas *p.1.methotod.cap.12.§ 4.pag.184.*
Bonacina *supra quæst.2.puncto 2. n.34.* cùm Nauar.
Molina, Auila, & Filliucio *vbi supra*, Lublinus
verbo *irregularitas n.28.* Leander *de irregul. dict.*
tr. 2. disp.2. q. 57. dicens longè probabilius esse;
tum quia sic habetur *in cap. Presbyterum, & c.*
continebatur de homicidio, tum etiam quia qui cul-
pabiliter sibi virilia amputauit, aut amputari per-
misit, manet irregularis. † Et addo id confirmari 33
ex doctrina Borgasij *de irregul. de corpore vitiatis*
num 4.vers.voluntatis: nam etsi quis pro medela,
se abscindat, modo peritus in arte medendi non
sit fiet irregularis, vt dixi iam *supra quæstione 1.*
&

& sequitur Barbosa *in dicto cap. 4. hoc tit. num. 2. in fine.*

34 Ad quartam quæstionis partem, an incurrat irregularitatem qui euitationem iussam à Tyranno vel quamcumque aliam mutilationem, quæ non sit partis necessariæ ad ordines patiatur etiam si deformitatem inducat, vt maius malum euitet? In quo dubio suppositis quæ dixi de admittendo minus malum propter vitandum maius *in Rubrica de const. sub q. 16. fin.* hic referendo breuiter duas contrarias dicam, quid sentiendum & Sotus *de Iust. lib. 5. q. 2. art. 1. conclus. 3.* Salon. & Aragon. *2. 2. q. 65. art. 1.* Sayrus *in Claui Regia lib. 7. c. 9. num. 73. ad finem*, affirmant, vt talis incurrat irregularitatem, peccatumque committat: & pro hac parte faciunt dicta hic in *vers. ad tertiam.*

35 Sed contrariam opinionem docent Petrus Nauar. *de rest. lib. 2. cap. 3. n. 98. & 99.* Sa *in aphorism verbo homicidium*, in fine Toletus *in summa lib. 5. cap. 9. n. 4.* latè Lessius *de Iust. lib. 2. c. 9. dub. 4. n. 101.* subdens etiam ex propria voluntate, absque tamen iussione Tyranni sine peccato fieri posse, quando prudenter crederetur illum hoc facto ad misericordiam commouendum, refert Barbosa *in dicto c. eunuchus 8. dist. 55.*

36 Ad vltimam quæstionis partem, an necessum sit abcisso virilia in puluerem redacta, aut sicca secum portare, si fiat Clericus, vt dicunt vulgares? Et in hoc puncto dico; vt sit error vulgi opinantis Præsbyterum, aut Episcopum celebraturum teneri virilia arefacta, & in puluerem redacta, secum deferre, non enim ad id constringuntur, vt docent Doctores per glossam *in dicto cap. eunuchus 55. dist.* Ancharran. *in nostro cap. 3.* Abbas *n. 6.* & Barbosa *n. 5. in fine*, Hostiensis *in dicto c. fin. hoc tit.* Albertus Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib. 2. c. 16. num. 8.* Syluester verbo *corpore vitiatus n. 3. vers. nec est necessarium*, Plaza *in epitome delict. lib. 1. c. 25.* Bellet. *dicto tit. de disciplina Cleric. §. 7. n. 17.* Campanil. *dicta Rub. 11. hoc tit. in diuers. iuris canon. n. 16.* Zenedus *ad decretal. dicta collect. 69. n. 2.* Salzedus ad Bernard. Diez *in pract. dicto cap. 17. num. 13.* Villadiego *de irregul. cap. 11. n. 3. pag. 159.* Felicianus *de cens. tit. de irregul. pag. 427. c. 6.* Rebuff. *in praxi tit. de dispens. cum corpore vitiat. n. 15.* Viuald. *in Candelabro aureo de irregul. corpore vitiat. n. 181.* Auila *de cens. p. 7. disp. 3. dubio 1. §. sequitur tertio*, idem Barbosa *in dicto cap. eunuchus*, per glossam *ibi* verbo *si in persecutione*, ibi: *Non est ergo necesse & c.* idem *dict. cap. si quis à Medicis dicta dist. 55. sub num. 1. in fine*, Toletus *in summa lib. 1. cap. 63. n. 4. ad finem.*

37 Et est ratio, quia id nullo iure probatur; & sic dicit Nauar. *in man. dicto c. 27. n. 200.* in verbis sequentibus *quinto dico*, esse errorem vulgi dicere oportere eam, cui abscissa sunt virilia ea arefacta, aut in puluerem redacta secum gestare ad celebrandum, vt ait glossa recepta *in dict. c. eunuchus 55. dist.* & Hostiens. *in dict. c. fin. hoc tit.* dicit melius etiam fore quod nonnulli nec virilia gestarent, cuius falsum dictum est verum, quando ob illud non essent irregulares; & sequitur Syluester supra & ex dicta glossa etiam Ancharran. & Ioan. Andr. Llamas, *1. p. methodi c. 12. §. 5.* Leander *de irregul. dict. tr. 1. disp. 2. q. 61.* cum aliis, & Bonacina *eodem tr. dict. q. 2. punct. 2. n. 31.* & alij.

QVÆSTIO III.

An eunuchus, qui occultè, sed spontè se fecit castrare, sit ab Episcopo dispensabilis, vt ad Sacros ordines promoueatur? Et an mulier, quæ erumpente ipsa natura, in masculum transiuit, possit initiari Sacris ordinibus inconsulto Papa? Et quid de ordinato sub præualente sexu virili, si postea fœmineus præualeat, num censeret, proferendo verba? Et an possit Episcopus dispensare cum religioso in irregularitate contracta ob defectum corporalem, seu prouinciales, & alij Prælati habentes quasi Episcopalem iurisdictionem, seu alij non sic habentes? Et cui incumbat vitium corporis declarare in Religioso vitiato?

SVMMARIVM.

1 Glossa in cap. significauit 4. hoc titulo, numero 2.

2 *Dispensatio irregularitatis ex vitio corporis contracta fit à Papa.*

3 *Dispensatio cum eunucho, qui spontè castrare se fecit, potest fieri ab Episcopo, & quare* num. 4.

5 *Euiratio facta occultè, etsi publicè appareat, est dispensabilis ab Episcopo*, numero 6. & 7.

6 *Abscissio voluntaria integri membri, si sit occulta est dispensabilis ab Episcopo, etiam si contingeret ex propria culpa*, n. 7.

8 *Mulier erumpens in virum, nequit ordinari propter indecentiam*, n. 10. *maximè si defectus sit publicus, & contigit sæpius, vt* n. 13. 14. 15. 16.

17 *Papa potest dispensare cum muliere erumpente in virum vt ordinetur, seu reddita vir, vt* num. 11.

11 *Fœmina absolutè reddita vir, nequit ordinari & vide*, n. 22.

12 *Mulier erumpens in virum, verè iam masculus est.*

13 *Fœmina aliquando erumpentes in virum referuntur, &* n. 14. 15. & 16. *& etiam de casu in Lusitania*, n. 15. *& num possit ordinari*, num. 22.

17 *Sacerdos si postea præualet in fæmineo sexu, verius est vt nequeat ministrare, vt* num. 19. & 20.

18 *Sexus virilis requiritur ad conferendum characterem Sacerdotalem.*

19 *Character Sacerdotalis imprimitur in anima; sic vt si mortuus resurgat, possit sacrificare*, num. 20.

21 *Uxoratus semel mortuus, si resurgat, potest alteram ducere in vxorem.*

23 *Episcopus, inspecto iure communi cum Religioso in irregularitate contracta ob defectum corporalem, leuem, & occultum potest dispensare*, n. 24.

25 *Corporis*

25 *Corporis vitiati macula, an sufficiens sit, spectat declarari ad Prælatum ordinaturi. Et quod si Prælatus Religionis declarauit, possit Episcopus.*

1 Per glossam *in cap. significauit 4. hoc tit.* in verſ. *nostra* de qua *supra* latè *sub c. 1.* quatenus ibi dictum eſt illam diſpenſationem, etſi ab Epiſcopo factam, dimanare tamen à Papæ facultate, vt ſentiunt Salcedo ad Bernard. Diez *in praxi c. 17.* Riccius *in praxi aurea resol. 16.* Sed quia alij dixerunt diſpenſationem, de qua ibi eſſe propriam Epiſcopi vt notat Barboſa *in dicto c. 4. n. 3. in princip.* cum Villadiego, & Syluestro; ideo nunc præter illa, quæ iam adduxi, oportet de ſequentibus difficultatibus inueſtigare in perſona Epiſcopi, & Prælatorum regularium, de quibus etiam ſub Rub. *hic* dixi *q. 2.*

2 Ad primam igitur difficultatis partem, quæ eſt propria noſtrorum iurium, poſſunt pro negatiua ſententia nonnulla adducta in relatis locis conſiderari. Et quia ex gloſſa, & verbis *d. c. significauit 4. hoc tit.* communiter, vt iam *in dict. q. 2. Rub.* dixi in verſ. *ad tertiam,* DD. tenent communiter Epiſcopum, vel alium ſuperiorem non poſſe diſpenſare ſuper irregularitate ex vitio corporis, ſed Summũ Pontificem tantùm, vt *ibi* dixi ſub verſ. *ad secundam,* ex multi hic non repetendis, quorum plures refert Barboſa *hic dict. n. 3.* inter quos Innocent. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anton. de Butr. Panormit. Anania, Couar. Nauar. Molina. Bonacina, Campanil. & Ludouic. Miranda. Secundo quia irregularitas, de qua in prædicto caſu, reducitur ad homicidium voluntarium; & etſi occulta ſit per Trid. Papæ eſt reſeruata.

3 Sed adhuc Pater Andreas Gerunda *de Episcopatu lib. 2. disp. 5. c. 3. n. 21.* cum Auila *p. 7. de censf. disp. 3.* verſ. *contraria sententia*, adducta *à canone 22. Apostol. dub. 4. concl. 1.* Diana *p. 10. tr. 13. miscel. res. 28.* docent poſſe Epiſcopum diſpenſare cum eunucho, qui ſponte caſtrare ſe fecit ex ea ratione;

4 † quia quamvis notorium eſſet eum euiratum; id tamen per delictum factum fuiſſe occultum, cum hæc irregularitas ex delicto ſit, & non ob vitium corporis, vt communiter ſentiunt alij apud Auilã; & licet aliquid DD. extendant reſeruationem irregularitatis ex homicidio voluntario occulto contractæ ad mutilationem voluntariam occultam; ſed Gerunda, & Diana quidquid Syluester, & Tabiena in contrarium iudicauerint, probabilius dicunt contrarium, tum innixi rationi, tum decreto congregationis Cardinalium, Trid. relato à Suarez *de cens. disp. 44. sect. 4. n. 32.* Emanuel. *in summa cap. 187. conclus. 1.* qui expreſſius fauent huic ſententiæ.

5 Et confirmatur ex doctrina Auilæ *de irregul. dict. disp. 3. dubio 3. concl. 2.* dicens ſto publicè conſtet de euiratione; dummodo delictum ſit occultum poſſe diſpenſari ab Epiſcopo cum eadem ſit ratio de hoc, ac de excommunicato occulto publicè celebrante; & mirantur Gerunda & Diana de Syluestro verbo *corpore vitiat. n. 9. & 10. ad finem* pro ſe citante textum *in dict. c. 1. hoc tit.* cum dicant nonmodo *ibi* loqui de Clerico publicè monomachiam obeunte, cuius delictum erat manifeſtum; ſed in illo etiam caſu gloſſam docere poſſe Epiſcopum diſpenſare.

6 Et vlterius confirmatur in terminis, quia etiam ſi facta ſit abſciſio voluntaria integri membri; ſi tamen ſit occulta poſſe Epiſcopum diſpenſare virtute dicti Concilij Trid. *sess. 24. c. 6 de reform.* notant Syluester *supra n. 1. q. 10* Henriquez *lib. 14. c. 8. litt. A,* Angelus verb. *corpore vitiatus n. 1.* Auila *dict. p. 7 disp. 3. dict. 3 dict. concl. 2.* † qui etiam dicit, idem procedere ſi abſciſio contingeret ex propria culpa, dummodo occulta ſit, tametſi abſciſio ſit notoria, & ſequitur Diana *dict. p. 10. tr. 13. miscel. 3. res. 11. in fine.* 7

Ad ſecũdam quæſtionis partem an mulier, quæ erumpente ipſa natura, in maſculũ tranſiuit, poſſit initiari ſacris ordinibus, in conſulto Summo Pontifice? Et ſuppoſitis quæ dixi de Hermaphrodito *supra sub Rub. de ætate ordinand.* iuxta quæ inſinuaui etiam in Rubrica noſtri tituli *q. 4. sub n. 1.* & quia iam *in dict. Rub. de ætate ordin. n. 36.* dixerim adhuc irregularem exiſtere propter vitandum ſcandalum. 8

Et quamvis ſint nonnulli dicẽtes poſſe ordinari, quia olim fœmina verè eſt vir, nunc; & quia ſecundùm Hurtadum *de irregul. disp. 2. dif. 14.* & aliis Hermaphroditus in quo prævalet ſexus virilis poteſt ordinari, vt tenent, & Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 5. q. 7.* † Adhuc verò in noſtro caſu tenendum eſt, vt reſolui *in dicto n. 36.* quia ſicut ex communi doctrina Hermaphroditus, qui prævalet in ſexu maſculino, etſi abſolutè capax ſit ordinum vt verè, cur nequit ordinari; quia indecens omnino eſt quod ad altaris myſterium aſſumatur tale mõſtrum, maximè ſi defectus publicus ſit, & non aliter ad ſacros ordines aſſumi, niſi ex Papæ diſpenſatione. † Similiter quidem de fœmina in virum conuerſa, quæ licet abſolutè iam reddita ſit vir, & ſic capax ordinum; non tamen admitti debebit ad illos ordines propter maximam indecentiam, quæ eſſet, quod in altari miniſtret is, qui aliquando fœmina fuit: ita in terminis docent Lezana *in summa tom. 4.* verb. *irregularitas num. 13. & 14* Diana *p. 10. tract. 13. miscel. 3. res. 36.* cum Cornejo, Bonacina, & Suarez, & cum Nauar. Bonacina Sayro, & aliis; idem Diana, quos etiam adduxi *sub dicta Rub. n. 34.* non enim negari poteſt eam monſtruoſitatem indecentiam continere & talem quod in eo defectu nullus alius à Pontifice diſpenſare poſſit, vt alios referens notant Megala *in 3. p. instit.* Peregrin. *lib. 7. cap. 1. q. 3. n. 13.* Caſtrus Palaus *tom. 6. disp. 6. puncto 11. n. 1.* Auila *de censf. dict. p. 7. disp. 3. dub. 5.* 9 10 11

Nec obſtant argumenta Leandri; quia licet mulier illa in virum erumpens, iam verè maſculus ſit; at quia indecens vir remaneat, & cum maxima deformitate ſcandaloſa; eo quod proximè viſa fuit mulier, non poterit liberè ordinari ſine tali diſpenſatione Pontificia: ſic idem Diana *dict. res. 36.* verſ. *ad argumentum,* del Caſtillo *de Sacramentis tom. 1. tract. 6. disp. 1. dubio 20. num. 292.* idem firmantes de Hermaphrodito prævalente in ſexu virili, vt docuerunt *num. præcedenti* relati. 12

Inquires verò, num caſus noſtri dubij queat exemplificari aliquibus caſibus, cum ſit quid rarum in natura; & præterquam quod ex doctrina Hypocrat. *lib. 6. epydemiarum cap. 8.* Galeni *lib. de vsu part. & lib. de anatom. adminisf. aguments,* Auicennæ, Raſis, & aliorum non contemnendæ lectionis; verum fatentium omnino, & Philoſophiæ conſentaneum, rationique conformare; eo quod non ſolum inualeſcendi vis immutetur viris, & fœminis, ſed naturæ quoque inſtrumenta ſint inuerſa; quia non modo nati infantes, ſed ætate etiam prouecti, in omnium oculis ex fœminis mares facti ſint; Ego ſic contingere poſſe; imò & de facto iam ſæpius 13

sæpius contigisse ex sequentibus verificari iudico, narratis à bonis, & fide dignis viris.

14 Igitur quod sic contingerit apud varias nationes testes occulati fatentur, tam antiqui, quàm recentiores; siquidem Titius Liuius ab vrbe condita, *lib.*41. Historiarum Principis, narrat apud Chassios accidisse Amasiæ vxori Gorgippi, & Spoletanæ mulieri, & aliis Et Iouian. Pontan. *in Historia Neapolit.* Cocceus Sabellicus *lib.9.exemplorum*, Anton. Torquemada *in hort. Dialog.1.* narrant de muliere Caietæ, quæ per 14. annos nupta Piscatori in virum migrauit; & de Emilia, quæ Antonio sponsæ nupta Ciui ebulano post annum nuptiarum 12. in virum mutata, quæ soluto matrimonio, vxorem duxit, & filios procreauit.

15 Et apud Lusitanos in oppido Ezgueyra *Maria Pachaco*, cum eius ætatis esse inciperet, qua fœminis menstrui fluores inchoantur loco liquidi humoris è locis, ei virile membrum eripuit; sicque ex puellæ subito adolescens ephebus apparuit, & cum sexu vestitum virilem, & nomen assumpsit vocatusque est *Emanuel Pachaco*, vt narrat Amatus Lusitan. *cent.2.curat.39.*

16 † Et apud alios testatur accidisse Plageton. *Mirab.lib.1.* in verbis sequentibus *Virgo quædam*, Smyrnæ nata Philotis nomine, cum matura viro tradita esset à parentibus, masculino enato membro in virum euasit. Quin & laudicæ, quæ est in Syria mulier Æteta, nomine etiam, nunc cum marito degens è fœmina vir extitit, cui nomen Æterus Præside Ahenis Merino Romæ Consul. *l. Lamia, & Æliano vetere*; & hæc omnia, recensens Torreblanca *in practica iuris spiritu.lib.5.c.9.n.20.* firmat hoc posse euenire, & sæpius euenisse; & post illum Diana *dicta res.36.p.10.tract.10.misc.3.*

17 Ad alium casum è contra, an si Ordinatus sub præualente virili, sexu, postea fœmineus præualens de facto proferat verba consecrationis panis, & vini supra debitam, valide consecraret? In quo dubio satis curioso video loquentes de Castillum, *dict.tom.1.tract.6.disp.1.dubio 10.num.293.* & Dianam *dict.p.10.tract.13. miscel.3. dict. res.36. in fin.* ad vtramque partem ratiocinare, & nihil resoluentes; & quod adhuc valide consecrat, & ritè suadent:

18 † Quia licet ad primo conferendam Sacerdotalem potestatem, & Characterem requiratur sexus virilis, saltim præualens: tamen ad retinendum Characterem semel in anima impressum non videatur requiri referunt, nec ad retinendam potestatem; imò à paritate non viatoris dicunt posse argumentum sumi: nam sicut non viator retinet suum characterem, & potestatem, quam acceperat in tempore quo erat accipiendi capax: ita similiter in Hermaphrodito philosophandum esse.

19 At pro parte negatiua dicunt vt facere videatur sequens consideratio ab institutione Sacramenti in verbis sequentibus: *si non institutio ipsa Sacramenti*, (quæ in fieri consistit, & quando Sacramentum fiebat, subiectum erat capax) *saltem institutio gradus Sacerdotalis, qua virum requirit, vt talem gradum habeat; nec enim Christus instituit Præsbyteras, sed Præsbyteros. Vnde fit actionem illam consecrandi non habere effectum; quia actio consecrandi debet fieri à Præsbytero, & illa cum sit simpliciter fœmina, non est Præsbyter*: ita illi. In quo dubio, etsi non definiant Theologi dicti; videtur potius pro hac secunda sententia negatiua respondendum, sumpto argumento à contrario sensu in vers. *ad secundam*, de muliere versa in virum.

† Quia etsi negari non possit characterem Sacerdotalem imprimi in anima, in tantum, vt si semel mortuus resurgat, adhuc Sacerdos maneat, valeatque sacrificare, si Præsbyter antea esset. 20

† Quod non sic contingit in vxorato, qui semel mortuus, solutus ita fuit ab vxore, vt ea possit nihilominus alio viro nubere licitè ex dictis *supra sub tit. de Sacram. non iterandis.* Tamen in casu de quo loquimur videtur, vt debeat hoc totum considerari respectu capacitatis subiecti, in quo ordines adsunt, quia sicut *supra* diximus *sub dicta Rub. de ætate ordin. ex n.31.* qualitas sexus virilis sit præcisè necessaria in suscepturis ordines; è contra sit exclusa alia sexus fœminei propter rationes *ibi* adductas etiam ex *n.32.* & sic considerari posse, vt ex quo per exempla posita, 21

† in vers. *igitur*, de illis mulieribus iam nuptis, quæ erumpentes in viros vxores contraxerunt, quasi à principio incapaces coëundi cum viris, & similiter in casu nostro à principio characterem impressum non fuisse erga Deum, cui abscondi non poterat illum tanquam virum ordinatum; quia sic gentibus apparebat reuera esse mulierem, vt postea comperio apparuit, præcipuè si in eo semper inualuit postea sexus. 22

Ad tertiam quæstionis partem an possit Episcopus dispensare cum Religioso in irregularitate contracta ob defectum corporalem? Et suppositis aliquibus quæ adduxi *sub q.2. Rub. & sub c.1. & 2. hoc tit.* quod in hoc dubio est duplex sententia. Prima affirmans, eò quod sicut potest dispensare cum sponte mutilato, quantum ad membrum occultum (de quo iam dixi *quæst. præced.*) (seu excepto castrato, vt dicit Syluester. verbo *Corpore Vitiatus n.1.* ex hostiense, Tabiena, Rosella, & Angelo, & sic cum Religioso dispensare possit, vt celebret cum ligneo pede, de quo casu dixi etiam *sub dicto cap.1. & sub Rub.* secunda tamen negat, vt docent Castrus Palaus *de cens. disp.6. puncto.12. in fine*, cum Nauarro Suarez, Sayro, & aliis, & Cornejo *in tract.5. de irregul. disp.12. dubio vnico, q. fin.* Leander *tract.2. de irregularit. disp.2. q.83.* 23

† Tamen ego vtramque veram existimo, primam inspecto iure communi, quando ob paruitatem vitij corporis, seu occultationem illius, competit Episcopis dispensare cum corpore vitiatis, vt dixi *quæst. præced. & in Rub. ac dict. cap.1.* contrariam negatiuam, si hæc dispensatio priuilegio Pontificio concessa sit Prælatis religionum, vt solet, & ibi explicaui, etiam de aliis Prælatis habentibus quasi Episcopalem Iurisdictionem. 24

Ad vltimam, cui incumbat super vitio corporis declarare? dubitare solent DD. & quia de hoc *supra in Rub.* dixi *dict. q.2.* & quod ad Episcopum etiam inter religiosos docent plures *ibi* relati, nisi expressè Prælatis regularibus id sit commissum: Alij verò quod ad solos Prælatos circa suos subditos, an defectus sit ita notabilis, vt inducat irregularitatem; sed eorum plures admittunt liberum esse Episcopo ordinaturo admittere, vel reiicere tale arbitrium futurum à Prælato religionis. 25

QVÆ

QVÆSTIO IV.

An qui vitio corporis censetur ad ordines recipiendos irregularis; sic etiam, vt nec ministret, in susceptis, etiam in parte, nec vt retinere posit beneficium semel iam ritè acceptum? Et quod dicatur medicum vitium, quæ notabilis deformitas, cui incumbat declarare?

SVMMARIVM.

1 *Corporis vitium etsi antecedens impediat quem ad ordines promoueri; non tamen impedit in susceptis ministrare in actibus non impeditis à tali vitio*; n.2.

3 *Beneficium potest conferri ei, qui sine sua culpa incidit in irregularitatem, si talis possit ministrare circa vsum requisitum in dicto beneficio, vt exemplificatur*, n.4.

4 *Beneficium simplex potest conferri ei, qui duos digitos, & dimidium palmæ amisit.*

5 *Laborans morbo caduco non est inhabilis ad obtinenda beneficia simplicia; non sic si requiratur in aliquo Ordo Sacer*. n.6.

6 *Beneficium simplex potest obtinere Laborans infirmitate occuli sinistri, aut capitis, etsi ad Sacros Ordines promoueri non possit.*

7 *Ægrotus morbo impediente vsum curati beneficij, non impeditur suscipere simplex.*

8 *Clericus incidens in cæcitatem non valet obtinere beneficium simplex, cum recitare Canonicas horas non valeat.*

9 *Vitium modicum quod dicatur ad ordines; Episcopus arbitratur.*

10 *Episcopus arbitratur super defectu, qui impedit aut non ordinis executionem.*

11 *Confessarius nequit arbitrari super defectus impediente ordinis vsum.*

1 QVia quæstio hæc claudit materiam irregularitatis ex corpore vitiato prouenientis, eaque ad partes *supra in Rubrica*, ac in iuribus clausa sit; ideo nunc breuiter respondeo quod vitium, seu defectus corporis absque culpa proueniens, impedimentum præstans executioni alicuius actus, seu officij ordinis propter impotentiam, seu debilitatem, vel insignem deformitatem; licet quoad ordines suscipiendos irregularitatem inducat ab-
2 solutè. † Tamen quantum ad susceptos non reddat quem ex toto irregularem, sed solùm quoad illum actum seu officium ordinis, ad quem est inhabilis, propter dictam impotentiam, vel debilitatem, aut deformitatem insignem *cap.2.de clerico ægrot.* Abbas, Villadiego, Couarruu, Salcedus, Nauar. Vgolinus, *Graf. summa Corona*, Henriquez, Ludouicus, Eman. Rodriguez, quos sequitur, & refert Nicolaus Garcia *de Benef. p.7. cap. 12. ex num.18.*

3 Quare dixit Nauarrus *in manuali cap.17.n.249. seu 241.* vt possit dari beneficium non requirens maiorem vsum ei, qui sine sua culpa incidit in irregularitatem, quæ nascitur ex defectu ad vsum
4 vnius ordinis, & non alius iam suscepti. † Et consequenter in casu *dicti cap.2.* ei qui duos Digitos, & dimidium palmæ amisit sine sua culpa possit conferri beneficium non requirens celebrationem, non sic si requirat illam, & sic posse illi conferri beneficium simplex, & docent Vgolin. *de irregul.c.65.§.1.n.4.* Cosm. Philiarc. *1.p. lib.4. cap.6.ad fin.* Henriq. *lib.13. summ. cap.14. §.1.in glossa lit.E,& c.56.§.1. gloss. lit.E, & lib.14.c.1. §.5.glossa E*, Tolet. *in summa cap.57.* Sayrus *lib.6. c.2.n.23.* Lessius *de Iustitia; & Iure lib.2. cap. 34. num.221.* Auila *disp. 2. dubio 6. & disputatione 3. dubio 2.*

Et confirmatur ex his, quæ refert, & sequitur 5
Nicolaus Garcia cum aliis *dicto c.12. n.20.& 21.* quatenus decisum refert in vna Tulen. Canonicatus, & Præbendæ de anno 1551. per Rotam, quod laborans morbo caduco, non sit inhabilis ad obtinenda beneficia simplicia; quia non est delictum, † licet secus in beneficiis requirentibus 6
ordinem scilicet sacrum, vt per Caputaq. *decis. 236.p.2.* & confirmat cum Azor. *lib.6.p.2.cap.4. q.14* dicente eum, qui postquam primam tonsuram legitimè suscepit, sinistri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad sacros ordines promoueri non possit; posse beneficium simplex obtinere; dummodo deformitatem non afferat talis morbus. † Et Suarez *de cens. disp. 51. sect.2.n.18.* vt refert etiam Garcia, ait quod ægro- 7
tus morbo impediente vsum ordinis, irregularis est ad beneficium curatum de nouo suscipiendum ad simplex; non ita si iam sit Clericus, vt inde sustentetur.

Quod si Clericus incidisset in cæcitatem, dicit 8
Lessius *de Iust.dicto lib.2.cap.34.n.130.* vt non videatur posse obtinere, seu ei conferri beneficium, etiam simplex: nam cæcus est incapax, cum preces canonicas recitare nequeat; & refert etiam Garcia *dict.c.12.n.21.*

Ad vltimam quæstionis partem, quia ex iam 9
adductis *in dict. Rub. & in cap.1.* item *in q. praeced.* circa finem facilis est resolutio, ea nempè vt spectet ad arbitrium Episcopi considerare, quod dicatur modicum vitium, vel quæ dicatur notabilis deformitas: sic Doctores *per cap.2.* & *ibi* glossam penult & vltim. hoc tit. vbi Abbas *n.1.* Menochius *conf.96.n.30.& 31.& de arbitr.casu 226.n.7.8.15. & 16.* Seraphin. *decis.625.n.4.* Henriquez *lib.14. summ.c.8.§.1.* Bellet. *tit.de disciplina Cleric. §.7. num.26.* Machado *lib.1. de perfecto confessor. p.3. docum.6. n.9.*

Et inde etiam quando dubitatur sit ne talis 10
corporis morbus, vel defectus, qui ordinis executionem impediat, vel scandalum gignat, Episcopi est determinare. † Ita quod non sufficit arbitrium 11
confessarij, vel alterius Prælati inferioris, vt probant Couarru. *in clem. si furiosus p.1. in initio n.5.* Auila *de cens.p.7 disp.3.dub.3.* Bonacina *de irregul. q.2.puncto 2.n.36.in fine*, Nauar. *cons.1.hoc tit.n.13.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.30.n.45.* Raguf. *de missa in Ecclesia q.8.n.3.in princ.* Barbosa *in pastorali alleg.42. p.2. n.60.* & cum eo Alcedus *de præst. Episcop.p.2.cap.6.n.61.* Diana *resol.moral.* & Ioan. Machado quos refert idem Barbosa.

QVÆSTIO V.

Medica curatio, quæ perficitur in aliquo viro sine testiculorum denudatione ab aliqua tunica, & sine aliqua læsione vasorum deseruientium solum soluendo partem processus peritorij, quæ deorsum tendit ad testiculum, & supra illum integrum testem deducendo ad inguiem, intra quod reclusum relinquitur parti inferiori tunica coarctata per ligaturam; per quod vulnus curatur communi modo, quo reliqua vulnera, an efficiat spadones, vel eunuchos iuxta Bullam Sixti V. sic vt non valeant inire matrimonium, & perinde ita curatum, aut curatos ordinari?

SVMMARIVM.

1 *Curationis testiculorum modus Hernicorum practicatus Vallisoleti, non auferens generationem, nec inhabilitatem ad contrahendum matrimonium recensetur.*
2 *Doctor Gaspar Brabus Regis Philippi IV. Medicus Cameræ, & noster amicus nos impellit ad colloquendum de hoc dubio.*
3 *Curatio hernica in testiculis, non prohibens matrimoniari, potius spectabat ad matrimonij impedimentum illud* si forte coire nequibis.
4 *Spadones largo modo dicuntur illi, qui secti in vno teste, alium reconditum habent ad inguiem intra reclusum.*
5 *Opinio probabilior est sequenda in materia spectante ad valorem Sacramentorum, sed in puncto contrariam dicitur, & quare?* n.16.& 17.
6 *Secti in vno teste retinentes alium intra inguiem, nec matrimonium contrahere prohibentur, & multo minus ordinari.*
7 *Spadonum genera trium referuntur, & ad nullum applicatur curatus per sectionem, aut compressionem vnius testiculi, & reconditionem alterius,* n.8.
9 *Coëundi, & verè seminandi facultas, etsi generatio non sequatur, facit homines habiles ad matrimonium.*
10 *Seminis prolifici generatio, non impeditur, dato, quod tota tunica testiculorum nudaretur, & à tunica erytroide,* vt n.11.
11 *Seminis generatio perficitur à carne testium.*
12 *Testes reconditos habentes, non habent qualitates generationi contrarias.*
13 *Genitalia hominum, & mulierum ex Galleno habent proportionem ad generationem, etsi in magnitudine differant.*
14 *Medici creduntur votum proferendo, quod curati in testibus, modo dicto, non sunt inhabiles ad matrimonium, & quare?*
15 *Matrimonium semel contractum, non est inualidatum, opposita curatione hernica, de qua in dubio.*
16 *Spadones secundùm quid, & improprij non priuantur à matrimonio, nec ab ordinibus.*
17 *Viri seminandi, & coeundi facultate pollentes, solent esse ornati barbis, & pulchros habere filios, vt exemplificatur ex Leandro & de alio ab auctore viso.*

QVia iste casus fuit nouus, & ex nostra Hispania ad felic. memor. Innocent. X., Pontificis maximi delatus, cui responsum illico non præbuit Sacra Congregatio, & existimans eius resolutionem pendere à iudicio, & relatione Medicorum, rescripsit, vt collegium Medicium celeberrimæ Academiæ Vallisoletanæ, in cuius ciuitate Medici magni consulti, sicut solent ibi curare. † Inter quos in tali vniuersitate primarius, magni quidem nominis, litterarum, & prudentiæ, sicut apud omnes, & nunc conseruat in hac curia Matritensi inter Prothomedicos à cubiculis nostri magnanimi Regis, Philipi IV. ab anno præterito 1657. Doctor Gaspar Brabo, noster amicissimus iam diu, qui hoc in anno 1661. mecum colloquendo super hoc puncto, iterum, atque iterum firmauerat super curatione referenda. Ideo ego, quia locus videtur aptus nostro titulo de Corpore Vitiatis ordin. vel non, præcipuè textus huic *cap.*3. & aliis huius tituli, vbi de spadonibus, incisis, atque castratis; ideo ne amitteretur in nostris scriptis hæc quæstio curiosa, & necessaria, placuit de illa disserere, atque cum tanto Magistro, me impellente, ac aliis hernicæ professionis resoluere; item ex doctrina Theologiæ moralis professorum. 1 2

Et quamvis hæc disquisitio potius videatur esse de impeditis matrimonium contrahere iuxta illud dirimens impedimentum, *si fortè coire nequibis*, de quo agemus sub tit. *de sponsalib. & matrimonio*; sed quia potest reponi non ineptè in nostro titulo, nec sit alius locus aptior ideo hic deliberaui ponere ad petitionem D. Gasparis amici nostri, vt sic facilius ad manus haberi valeat. † Igitur pro negatiua sententia facit, nam etsi detur hos homines non esse propriè Spadones; largo tamen modo possunt dici tanquam inepti admittendum verum semen, cum habeant testes, non extra, sed intra inguiem. Tum quia ex modo curationis videtur, vt huiusmodi homines non possint emittere verum semen, videlicet ob solutionem continuitatis in tunica externa testiculorum. † Sed iste casus spectat ad validè conficiendum, & perficiendum Sacramentum, in quo semper debet eligi opinio securior, nec sufficiat minus probabilis, & certa, iuxta quæ adduxi, *supra sub tit. de Sacram. itera. d. vel non*; imo vt quamtumvis opinio probabilis sit, non cessat periculum irritationis, vt sustinent Petrus Soto, *lib. de instruct. sacerd lect.*2. *de Eucharistia*, Suarez *tom.*4. *in* 3. *p. disp.*26. *sect.*6. *n.*5. *& tom.*3 *p.*3. *disp.*21. *sect.*4. *ad finem*, Pater Bardi. *de conscientia discept.*4. *cap.*31. *n.*7. Lanfranc. *opusculo* 1. *c.*3. *n.*6. Merolla *tom.*1. *disp.*3. *cap.*4. *dubio* 3. *n.*34. Bresserus, *lib.*5. *c.*10. *num.*105. *&* 111. ergo, vt nec matrimonium celebrare valeant, nec ordinari per dicta *sub hoc tit. & cap.*1. vbi latè de spadonibus, sectis, & Castratis. 3 4 5

Tamen si pro contraria sententia in materia matrimoniali, sit bene fundata opinio, quod isti possunt matrimoniare, & sine dubio poterunt ordinari; imo etsi matrimonio iungi prohiberentur, non quidem ad ordines ascendere per dicta sub nostro, *c.*3. Est ergo regula in Bulla Sixti V. quod eos tantum eunuchos inhabiles ad matrimonium declarauerit, qui vtroque teste carent, cuius de causa semen emittere non possit, vt dicunt Gaspar. Hurtado 6

tado *de matrim.disp.22.dif.5. n.17.* Martin. Perez
8 *de matrim. disp.37. sect.3. num.5.* & alij: † Et clarum sit spadonum esse genera tria, nempè Thlibiæ, qui ab infantia genitales partes amiserunt; eo quod à parentibus illis expressæ, & inutiles redditæ sint; item Spadones, qui à natiuitate testiculos non habent; tertio Castrati, qui ferro exsecti sunt; de quibus latè dico, *sub hoc cap.3.* † At sic est, quod homines, de qui-
7 bus in hoc dubio loquimur non comprehenduntur sub Bulla Sixti V. cum nec careant testibus, nec habeant illos concussos; vel attritos, vt testantur Hernici *infra* referendi; eo quod verum semen emittunt. Ergo cum amplius valeant in dubio propositi, nempè generare, vt probant Leander *de Sacram.tom.2.tract.9.disp.21.quæst.16.* Basilius Pontius *lib.7. de matrim. cap.68. num.3.* Verriceli *de Apostolicis missionibus tract.14.q.143. sect.7.num.70.* Diana *p.12.* legendus *fol.203.* agens de prædicta curatione, quando, etsi non generarent ad valorem matrimonij, sufficeret coëundi potestas, & verè seminandi, vt docent relati: Sequitur non esse istos arcendos à matrimonio, nec ab ordinibus suscipiendis.

Sed de prædicta generandi facultate in relatis
9 hominibus, item coëundi, atque seminandi Hernici testantur, dicentes per relatam curationem fieri leuem tunicæ scissionem, & quæ facilè à natura curatur, sine quod artus, & caro testiculi
10 patiantur; † item & dato quod tota tunica nudaretur, non impeditur seminis publici generatio; prout nec in testibus mulierum carentibus illa; tum quia vnilotione facta vulnus abstergitur, & curatur à natura; prout contingit in leui-
11 bus externis vulneribus. † Et quia seminis generatio perficitur à carne testium; prout est pars similaris, media facultate, & temperie illorum; quæ non patitur ex vi curationis; indeque resoluerunt relati Medici Pintiani *in voto suo §.8.* probantes *in §.6.* in casu adducto non nudari testiculos à tunica erytroyde nec impediri polifici seminis generationem, quod in tali casu non amittant testes, nisi situm, & locum, non autem qualitates, & substantiam, quam prius habebant.

12 Et idem ait Pontius supra adductus; quem ex Galleno *lib.2. de semine*, sequitur Diana adducta *miscell. num.224. in fine*, eo quod intra corpus testes recondantur, tales non habere qualitates conseruationi contrarias, sed similes, cum testis qualitates, sint caliditas, & humiditas, sed con-
13 seruatio à similibus procedit. † Ergo nihil interest ad generationem impediendam, quod testes sint reconditi intra inguinem, & non extra, cum & vt Gallenus *dicto lib.2. de semine*, referens proportionem inter genitalia masculi, & fœminæ in sequentibus verbis declaret, *est enim proportio maxima inter genitalia masculi, & fæminæ; omnia siquidem genitalia membra, tum masculi, tum fæmineo habere eadem videntur, positione tantum, & magnitudine differentia; quia & vasa testes nutrientia vtrique sexui ex eisdem venis, & arteriis procedunt.*

14 Quare dum aliter à Sacra Congregatione Concilij responsum non habeamus, vt spectabat Diana, *vbi supra fol.210.in fine*, ac in materia hac plurimum sit credendum in arte peritis, vt sunt tot Hernici *num.12.* illius magnæ vniuersitatis, dicendum est, non esse solùm probabilem, sed certam, & apertam Hernistarum illorum sententiam, ac perinde Basilij, Leandr. & Dianæ, ac Verricelli relatam sententiam de Valido matrimonio contrahendo à relatis viris tali curatione laborantes, † ac proinde Vicarios, ac Episcopos 15
solitos esse sine dubio & scrupulo, admittere relatos homines ad contrahenda matrimonia, & post matrimonium contractum, si aliquis ex illis, nullitatem in foro externo tentaret, debere Iudices Ecclesiasticos contra illos sententiam pronunciare, quia in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet valori matrimonij, vt post Hostiensem, Butr. & Abbat. *in cap. si vir. de cognatione spirituali*, Felin. *in cap.1. de sponsal.* docent Chuchus *lib.5.instit.moral.tit.11.num.157.* Berer. *cons.80. num. 21. & 22.* Gail. *obseruat. lib.2. obseruat. 94. num. 19.* Menoch. *de præsumptionibus lib.2. præsumptione 71. num. 3.* Franc. Molin. *de comparat.17.lib.1.num 15. in fine*, Thomas Sanchez *lib.1. de matrimonio disp.18 num.6.* cum multis, dicentes omnes, & Diana *supra* cum illis sub vers. *vnde*, hoc faciendum esse à Iudice, etiam contra communem, & præferri opinionem singularis alicuius Doctoris celebris, quæ in probabili ratione fundata, matrimonio faueat, illudque sustineat opinione plurium Doctorum impugnantium, nisi textu aperto innitatur.

Quare satisfaciens Diana cum Bossio *de contractu matrimonij cap.4. §. 11. num.2.* cum Vasquez, Salas, & aliis, & nouissimè Tamburin. *in decalog. lib.1. cap.3. §. 4. num. 20.* ad oppositum de probabiliori, atque tutiori opinione amplectenda in materia Sacramentorum, referens, ex Lorca, & Martinez, dicentibus, etiam sufficere opinionem minus tutam; dum sit probabilis in re, quæ non sit contra Ecclesiæ vsum, consuetudinemque, vel præceptum de tali modo in administratione Sacramentorum seruando, vel si non derogetur obligationi charitatis, & misericordiæ respicientis remedium proximi, cui neutri assentitur Diana legendus respondet in puncto nostri dubij, probabiliorem esse opinionem nimirum istos viros dictos Spadones, secundùm quid non priuari à matrimonio ineundo, † quod 17
est verum ex dictis; præcipuè, si consideres cum Basilio *supra*, similes viros vltra facultatem seminis emittendi, esse ornatos Barba, pilisque, non flaccidis, sed virentibus, & Leander, ac Diana referunt de quodam homine huius Diœcesis Toletanæ, qui cum a Chirurgo vnus læsus testis auulsus esset, alter vero non læsum recondereт intra corpus, habilis inuentus fuit, non solum ad coëundum; imo etiam ad generandum; quippè duos filios habuisse, seque Leander vidisse nimis pulchros, patremque illorum virentem, pilosum, & ornatum, & hoc videmus pluries, & audiui de quodam malo barbaro, vulgo dici vno teste carente, aliumque reconditum habente, qui ex vxore habuit plusquam decem filios, quorum viuere vidi sex quasi ad hæc tempora; & sic minus ab ordinibus prohiberi resoluendum est per dicta *hic, & sub hoc cap.3.*

AD RVBRICAM ET TITVLVM
De Bigamis non Ordinandis.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia impedit quem ordinari ob defectum perfectæ significationis Sacramenti Christi cum Ecclesia, & ob incontinentiam*, n.2. & 10.

3 *Castitatis, & viduitatis hortator, non potest esse qui frequentauit matrimonia.*

4 *Bigamiæ species triplex, vera, interpretatiua, & similitudinaria, vnaquaque exemplificatur, etsi alij referant, plures, alias, vel duas tantum, vt n.5.*

6 *Bigamus effectus quoquomodo prohibetur ordinari, etsi accidat Episcopi consensus, &* num 10.

7 *Bigamia nihil aliud est, quàm nuptiarum multiplicatio.*

8 *Bigamus appellatur ille, qui non solùm bis, sed etiam ter, aut quater nuptias contraxit.*

9 *Monogamus est quasi vnius vxoris vir.*

1 VIA inter impedimenta ad ordines suscipiendos non modica reputatur Bigamia, seu Digamia *ex cap. 1. & 2. hoc tit. & cap. 1. dist. 32. & canon. 16. Apostolor.* ideò Doctores, tam antiqui, quàm moderni, & tam Rubricarij, quàm iurium exploratores de hoc impedimento, latè scribentes, docent Bigamos, non quidem ob peccatum ab ordinibus arceri sacris, cum nuptiæ etiam secundæ, tertiæ, vel vlteriores non sint peccatum iuxta textum *in cap. Acatius*, & similibus *dist. 26.* sed ob alias duas rationes, vnam mysticam, aliam moralem, illam primariam & perfectam, ob defectum scilicet perfectæ significationis Sacramenti, quæ est coniuncti Christi cum Ecclesia ex Paulo *ad Ephes. 5.* vt est vnius viri cum vnica sponsa, quod sic alias incontrahente secundas nuptias non procedit *ex dicto cap. Acatius*, & *cap. debitum*, *hoc titulo*, vbi Doctores latissimè.

2 Secundùm verò moralem quia, cum Clericus debeat esse continentiæ, & viduitatis hortator, iuxta quæ latè dixi *in tit. de filiis Presbyt.* nec possit esse talis, qui coniugia frequentauit *ex cap. vna, c. qui sine crimine dist. 26.* quia de incontinentia eius

3 præsumitur, *cap. proposuisti dist. 82.* † Nec possit esse hortator viduitatis, castitatis, & continentiæ, qui coniugia frequentauerit *ex dicto cap. vna, cap. fin. dist. 26.* cum dicamus, quod habens filios non potest habere frontem, alios de incontinētia redarguendi, *cap. sicut*, versic. *vnde* Paulus 47. *dist.* Barbosa, *in pastor. p. 1. tit. 2. glossa 4. num. 2.* in vers. *vnius vxoris*; ideò ex his, & aliis infra referendis iure optimo hoc impedimentum canonicum, quod irregularitatem inducit decretum. Et de his amplius *infra in dicto cap. delictum hoc titulo.*

4 Solent etiam DD. triplicem speciem Bigamiæ proponere, propriam, id est veram cum quis v.g. successiuè plures vxores legitimas duxit, & cum eis copulam habuit. Secundam quando non intercessit verum duplex matrimonium, sed virtualiter, siue ex intentione, vti quando quis contraxit cum vna sola, sed vidua, vel repudiata, quæ tamen suum primum matrimonium cōsummauerat *cap. si quis viduam dist. 50.* similitudinariam tertiam, quam incurrit ordine sacro insignitus, vel voto castitatis solemni adstrictus cum aliqua contrahens, & consummans, *cap. quotquot 27. q. 1. c. à nobis 1. hoc tit.* licet illa sit virgo. Et quia de istis omnibus ad plures casus DD. se extendunt, quos refert de hac materia tractantes relati à Barbosa *hic*, inter antiquos & modernos enumerat 62. Barbosa; & cum in corpore quæstionum alios etiam recentiores ego referam intendens ad vnguem materiam hanc præcallere; ideò nec illos repeto, nec de nouo adduco. † Addoque com- 5
muniter sic triplicem diuidi Bigamiam; tamen aliquos DD. plures alias species addere; si quidem ex communi Theologorum Montaygnen. *de Bigamia quæst. 6.* ponit sex Bigamiæ species; imò & ipse fatetur quod sint septem species, sed & quod octo modis contrahatur, tenent Syluester *in summa* verbo *Bigamia*, Couar. *in clem. si furiosus 1. p. relect. §. 2 de homicidio*, Nauar. *in manuali cap. 27. num. 195.* Salzedo *in pract. ad Bernard. Diez c. 16. videnda l. 5. tit. 5. p. 1.* vbi Gregor. refert Zeuallos *in pract. quæst. 557. & q. 558.* qui in fine refert ex glossa *in cap. 2. hic*, vt solùm sit duplex Bigamia, vera scilicet, & interpretatiua, quam testatur communem Montaygne. *supra quæst. 4. num. 1. ad finem, & dicta quæst. 6. ad finem*, cuius contrarietatis effectum adducit Rebuffus *de pacificis possess. num. 193.*

Et tantùm pro cōplemento huius præmissi Ru- 6
bricæ, dicendum est, quod si quis Bigamus effectus sit ex aliqua prædictarum trium specierum, excluditur à Clericatu, vt *in cap. 1. & per totum 26. dist. cap. maritum 33. dist. cap. præcipimus, & c. cognoscamus dist. 34. cap. quicumque, & cap. non confidat. 50. dist. cap. 1. & 2. dist. 45. cap. à multis de ætate, & qualit. ordin. cap. 1. hoc tit.* & vt sicut prohibetur ordinari; ita pariter consequi beneficia Ecclesiastica, vt docent Rebuffus *in tract. de pacificis possess. num. 192.* Corrasius *de benefic. p. 3. c. 4. num. 2.* Sayrus *de cens. lib. 6. cap. 5. num. 9.* Auila *de cens. p. 7. disp. 8. dubio 1.* Nicolaus Garcia cum infinitis *p. 7. de benefic. cap. 6. num. 1. & 2.* proptereaque obseruant Nauar. *cons. 3. num. 1. hoc tit.* Flamin. *de resignat. 1. p. quæst. 3. num. 192.* etiam si accedet Episcopi consensus Azor. *inst. mor. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 11.* Barbosa *in pastorali p. 2. alleg. 49. n. 16.* & alij referendi communiter.

Vnde si dubites adhuc quid sit Bigamia, res- 7
pondeo, vt nihil aliud sit, quàm nuptiarum, seu matrimonij multiplicatio; & inde Bigamum dici qui binas contraxit nuptias, sicut Monogamus, qui vnas dumtaxat; & hoc ita esse colligunt clarè DD. ex ipsius nominis ethimologia, quod componitur à *bis*, & *gamo*, græcè, hoc est bis matrimonio iunctus, seu copulatus. † Indeque à for- 8
tiori appellari bigamum, qui non solùm bis, sed etiam ter, aut quater nuptias contraxit, vt omnes fatentur, & docent Canonistæ *in tit. nostro hic & lib. 6.* Nauarrus *in man. cap. 27. num. 195.* Maiolus *lib. 1. cap. 33.* Henriquez *lib. 12. summæ de matrimonio cap. 6. §. 9. & lib. 14. cap. 4* Suarez *de cens. disp. 49. sect. 9 & sequent.* Vgolinus *cap. 56.* Sayrus *lib. 6. cap. 3.* Auila *de censuris p. 7. disp. 8.* Couar. *in clem.*

olem. si furiosus 1. *p.* §. 2. Filliuc. *tract.* 19. *cap.* 4. Viuald. *de irregul.* vbi de prima specie, nempè de bigamia, Bonacina *quæst.* 2. *de irregul. puncto* 5. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 7. *à disp.* 83. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *c.* 6. Hurtadus *de irregularit. disp.* 13 Iosephi Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quæst.* 4. *num.* 1. Machado *de perfecto confess. tom.* 1. *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 3. Castrus Palaus *de censur. disp.* 6.
9 *puncto* 8. Andreas Valensis *sub n.* 1. † Vbi quod sicut monogamus est quasi vnius mulieris, seu vxoris vir; ita etiam bigamus quasi duarum mulierum vir nuncupetur; & Theologi scholastici cum D. Thoma *in* 4. *dist.* 17. *q.* 5. *art* 1. *&* 22. *q.* 66.

10 Et quod omnis bigamia inducat irregularitatem tamquam certum ex proximè adductis iuribus, & ex nostro tit. & *dist.* 26. *&* *dist.* 34 *à cap. si quis à Clericus, & dist.* 77. *cap. qui cumque, &* 28. *q. vltima*, docent omnes sic etiam probantes ex Trid. *sess.* 23. *c.* 17. *de reform.* dicentes introductam esse ob defectum adductum ex Sacramento, nempe quia, qui cum duabus contraxit, non potest apte significare dictam vnionem Christi cum Ecclesia vnica eius sponsa; de quo sunt legendi præter ordinarios, & proxime adductos Gibalinus *supra dicta q.* 4. *propos.* 1. *num.* 5. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 27. *cap.* 5. *sect.* 2. *à num.* 82.

QVÆSTIO I.

An irregularitas ex bigamia seu polygamia inducta sit iure Diuino, vel tantum Canonico? Et an ad illam contrahendam requiratur quod vtrumque matrimonium sit consummatum, seu sufficiant sponsalia? seu amplius requiratur seminis emissio, intra vas mulieris, & quod ipsa insimul semen emittat?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia dicitur propriè contrahi quando vir duas, vel plures vxores duxit successiuè, secundam post mortem primæ*, n.11.
2 *Polygamia dicitur quando quis simul habet, aut habuit plures vxores viduas* n.16.20. & 21.
3 *Bigamia irregularitas potius iure Canonico inducta, quàm diuino*, n.4.
4 *Omnis irregularitas inducta est à iure Canonico: vbi quæ sit eius definitio.*
5 *Paul* 1. ad Timoth. 3. & n.3. *potius intelligitur de polygamia, quàm de bigamia*, n.6.7.8. 9.10.11.12 & n.16.
8 *Apostolorum præcepta non omnia fuerunt Diuini iuris.*
9 *Mulier à Sacerdote eligenda in vxorem, non ab alio ducta debet esse.*
10 *Sacerdotes in Testamento veteri, non nisi cum vnica numquam vxorata contrahebant.*
11 *Apostoli verba*, vnius vxoris virum 1. ad Timoth. 3. *Et ad quos Ecclesiæ Ministros porrigantur*, n.12.
12 *Præpositura in rigore, videtur significare quodcumque Ecclesiasticum beneficium.*
13 *Bigamus à tempore Apostolorum prohibitus fuit ordinari Episcopus, vel Diaconus.*
14 *Episcopum, vel Sacerdotem quærit Ecclesia, vel de monogamia, aut de virginitate sanctum.*
15 *Nuptiæ secundæ apud Ethnicos aliquid habebant culpæ.*
16 *Polygamiam in lege Euangelica impiè hæretici aliqui dixerunt esse licitam, quod falsum est, vt definitur in Trid. Concilio*, n.17. 18. & 20.
18 *Polygamia omni lege fuit prohibita ex primæua institutione Dei.*
19 *Repudij libellus permissus à Moyse ad duritiam cordis eorum, vt Christus respondit.*
21 *Polygamia, & Bigamia qualiter differant; item & Digamia.*
22 *Bigamia non contrahitur per solum matrimonium ratum, aut sponsalia, nisi matrimonio consummato*, vt n.23 & n.25.
23 *Matrimonium copula non consummatum minimè sufficit ad significandum matrimonium Christi cum Ecclesia per Incarnationis mysterium.*
24 *Matrimonij non consummati Sacramentum solùm significat vnionem verbi cum Ecclesia per Charitatem, & gratiam, aliter per consummatum*, vt n.25.
25 *Sponsalia multiplicata sine copula, non induenunt Bigamiam, & cum copula si sint tantum de futuro.*
26 *Bigamus non fit qui ducit in vxorem ab alio ductam, & nondum cognitam, seu morte præuento*, vt n.28.
27 *Bigamia non contrahitur ex solo matrimonio cum vidua, nisi consummato.*
29 *Bigamia verius est, vt non contrahatur ex sola vasis penetratione non effuso semine, nec requiritur concursus mulieris*, vt n 30.

AD primam difficultatis partem an irregularitas ex Bigamia sit prohibita iure Diuino, aut tantùm Canonico, vt clarius respondeam, quàm alij DD. solent, hoc dubium excitantes, mihi visum est distinguere inter Bigamiam, & Polygamiam; illa quidem propria vocatur quando post primam vxorem mortuam, vir secundo, vel tertio, seu pluries successiuè alias nuptias facit absque eo, quod simul, & eodem tempore viuant plures vxores vnius viri. † Secunda verò spectat ad pluralitatem vxorum vnius viri viuentium in eodem tempore, vt explicant DD. *infra*, referendi, & de hac, omnes, *in cap. gaudemus, de diuortiis*, & in aliis illius tituli. 1 2

Igitur quamvis de prima specie, quæ dicitur propriè Bigamia, aliqui Canonistæ affirment, *in cap. nisi cum pridem* §. *personæ de renunciat.* Marianus Socinus *in cap. ad audientiam de homicidio*, vt referunt Henriquez, & Leander. *infra* Turrianus *in cap.* 1. *lib.* 1. *aduers. Man. de Burgens.* Petr. Soto *lect.* 18. *de matrim.* sic colligentes ex illo Pauli 1. *ad Timoth.* 3. *& ad Timoth.* 1. Volentis Episcopum, & Diaconum esse vnius vxoris virum; & sic hoc esse præceptum à Christo Domino mediis Apostolicis. 3

Tamen re vera hæc irregularitas, est tantùm inducta iure Canonico, sicut, & aliæ cæteræ irregularitates, de quibus DD. agunt per textum *in cap. is, qui de sent. excommunic. lib.* 6. vbi secundum omnes irregularitas definitur, quod *sit impedimentum Ecclesiasticum, Iure Canonico introductum* 4

ductum, ex se directè, ac primariò impediens perceptionem ordinum, & indirectè, & consequenter eorum vsum, vt docent Suarez *de censf. disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 2. Filiucius *tract.* 19. *cap.* 1. *q.* 1. *n.* 2. Auila *p.* 7. *disp.* 1. *dubio* 1. *conclus.* 1. Hurtado *dis.* 1. Bonacina *disp.* 7. *quest.* 1. *puncto* 1. *num.* 2. Nauar. Villalobos, & Leander. cum illis, *de irregul. tract.* 1. *quest.* 2. & abundè explicant etiam DD. antiqui *in cap. curandum dist.* 34. ibi, *non aspiret ad ordines*, & ibi, *in cap. si cuius vxorem dicta dist.* 34. ibi, *seu ad ministerium Ecclesiasticum admitti non potest*, leges quæ latè scribit omnino legendus idem Suarez *tota disp.* 40. cum aliis, *de censuris.*

5 Et in terminis probant D. Thomas *in* 4. *dist.* 29. *art.* 1. *& in addit. quest.* 66. *art.* 5. *ad* 2. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 11. *in textu*, *& in margine lit. N*, Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *q.* 4. *num.* 6. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 20. idem Suarez *disp.* 49 *sect.* 5. Bonacina, *de irregul. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *num.* 14. Filiucius *tract.* 19 *cap.* 4. *q.* 10. *n.* 129. Auila *p.* 7. *disp.* 8. *dubit.* 4. Leander. cum communi *tract.* 3. *de irregul. disp.* 6. *quest.* 4. qui sic tenentes respondent ad locum *vnius vxoris virum*, nullum alium esse in tota Sacra scriptura, quo probari valeat iure Diuino statutum esse hanc irregularitatem; & ex illis verbis solum probari excludi secundas nuptias: nam vt ait Suarez *dicta disp.* 49. *sect.* 5. *sub num.* 1. siue fuerit vidua, siue aliter corrupta, siue virgo, si illam tantùm habuerit, dicetur vnius vxoris vir inferens ibi in vigore non comprehendi bigamiam interpretatiuam, multoque minus similitudinatiam.

6 † Et esse probabile ibi comprehendi bigamiam, quæ contrahitur simul ducendo secundam vxorem, viuente prima; quia licet reuera vna illarum sit vxor, tamen simpliciter, & consueto modo loquendi ille non dicetur vnius vxoris vir; & sic dicit plures expositores intelligere Apostolum in dictis verbis potius exclusisse plures vxores simul, quàm successiuè.

7 Vel si existimes prædictum Canon. Apostoli, loqui de bigamia de qua in hoc tractatu agimus, respondetur cum communi DD. vt nullum inducat præceptum, sed tantum proponere admonitionem, vt patet ex verbis ibi, *oportet*, sub quo multa alia requirere, quæ non sunt absolutè & ex præcepto necessaria; imo addit Suarez, *dicta sect.* 2 *num.* 1. quod si, vt probauimus admittamus illud Apostoli fuisse præceptum; non inde sequi fuisse diuinum, sed Apostolicum, quod etiam Apostolorum Canones confirmant alia adiiciens referenda, *infra in cap. super eo hoc tit.*

8 Et sic concludimus, quatenus ad primum dictum de Bigamia, certum esse Apostolum in eo loco solùm tulisse legem positiuam humanam, vt testatur communis Theologorum & Canonistarum; nec esse verum, sed omnino falsum omnia, quæ præceperunt Apostoli esse iuris Diuini: nam cum ipsi constituti essent etiam à Spiritu sancto. Episcopi ad regendam Ecclesiam Dei plurimas leges authoritate sibi concessa, tum Episcopali ordinaria, tum Apostolica sanciuerunt, quæ Iuris Diuini non sunt, nec à Christo Domino positæ, cuiusmodi autem esse istam legem de bigamis à Sacris Ministeriis remouendis existimauit semper Ecclesia, vt adducunt iam *supra* adducti: nam vt in Rub. diximus, & amplius docet Barbosa explicans *in pastorali* D. Pauli locum. 1. *part. tit.* 2. *glossa* 4. *ex num.* 1. bis coniugatus, non possit significare vnionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa; quia non esset vnicus, ex quo diuisit carnem suam, *cap. acutius* 27. *dist. cap. debitum hoc tit.* vbi glossa, verbo *Sacramentum*, ob idque Apostolum dixisse, vt is Episcopus ordinetur quem vnius vxoris virum fuisse, aut esse constiterit. † Nam sacra semper 9
habita est ista præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur seruanda conditio, ne fortè illa priusquam in matrimonium eius veniret qui aliam non habuisset vxorem alterius viri, esset experta coniugium.

Et Iure ab Apostolo optimè constitutum patet 10
quia si in veteri Testamento *Leuit.* 2. hæc Sacerdotalium coniugiorum forma seruata, quanto magis sub reuelata iam gratia constituti Apostolicis debemus seruire præceptis, vt quamvis quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inueniatur ornatus nequaquam tamen, vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterij honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius, non vnius viri fuisse constiterit, vt ex Leone *epistola* 59. *ad Episcopos Africanos*, refert Anton. Augustin. *in epitome Iuris Pontificij veteris lib.* 4. *tit.* 6. *cap.* 7.

Quod si obstes dicendo Apostolum *in dicto loco* 1. *ad Thimot.* 3. *vnius vxoris virum*, tantùm loqui de Episcopo, & Diacono; nihil verò de Præsbytero, & de Subdiacono dixisse: tamen ego ex D. Ambrosio *epistola* 82. & cum Suarez *de censf. dicta disp.* 49. *sect.* 2. *sub num.* . intelligo non solùm de Episcopo, verùm, & de Presbytero, sic statuisse, vt est verosimile, cum statim transferat Paulus sermonem ad Diaconos, prætermissis Presbyteris; tum etiam quia in eisdem Diaconis eandem conditionem requirit, vnde à fortiori Paulum supponere dicunt eandem in Præsbyterio postulari. Et addit Ambrosius Patres Concilij Niceni addidisse, *Nec Clericum quemquam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit*: Vnde significare hanc bigamiam propriam & rigorosam, vt extenditur ad alios Clericos infra Diaconum, non esse Apostolicam. 11

Sed D. Augustin. *tract.* 41. *in Ioannem*, videtur 12
extendere sermonem Pauli ad omnes Clericos, quamvis non simpliciter sed de ordinandis ad præposituram Ecclesiæ loquatur, licet glossa *in cap.* 1. *dist.* 81. per præposituram intelligat quodcumque Ecclesiasticum officium: tamen in rigore plus significare ait Suarez *dict. numero* 1. & sine dubio ex vi illorum verborum Pauli hanc irregularitatem non extendi vltra Diaconos; indeque cum Lucius 3. *in dicto cap. super eo hoc tit.* solùm dixisset, *In Bigamis contra Apostolum dispensare non licet*, *vt debeat ad Sacros Ordines promoueri*, intelligi Apostolum solùm loquutum fuisse de Sacris Ordinibus, qui eo tempore tantùm ad Diaconum extendebantur, vt exposuit, glossa *ibi* verbo *dispensare*, sed idem Suarez *dicta sect.* 5. *disp.* 49. *dict. num.* 1. *in fine*, addit *in canone* 16. Apostolorum apertè extendi ad omnes Clericos.

Ex dictis inquam benè possumus dicere, non 13
Iure Diuino, sed potius positiuo Ecclesiastico, etsi à tempore Apostolorum bigamum non esse ordinandum Episcopum, & Diaconum, & insuper cum D. Isydoro *lib.* 2. *cap.* 6. *de Ecclesiast. officiis*. † Quod vt vnius virginalis matrimonij, sint qui eliguntur ad ordinem Pontificatus, Sacerdotem

cerdotem quærit Ecclesia, aut de monogamia ordinatum, aut de virginitate Sanctum; quia vt ait Hieronymus *nullo pacto*, ad Occeanum Digamos, vel Concubinarios carenis insertus decet subire Sacerdotij ministerium;& sicut *in Leuitico* 21. scriptum, ac præfinitum est, quales debeant eligi Sacerdotes: *Si ergo Clericus monogamus fuerit, & vxor eius Digama, noli eum ad ministerium applicare*: Hæc etiam præcepta Tito idem Apostolus de ordinandis Clericis dedit, & ob id Seruius in illud Virgil.

Huic vni forsan potui succumbere culpa.

15 Apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ testari videtur, exponens culpam dici propter antiquum ritum, quod repellebantur à Sacerdotio secundo nupti, & quod Romæ pudicitiæ simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea quæ semel nupsisset, vt refert Barbosa *dicta glossa* 4 *sub numero* 1. *in fine*.

16 Iam ergo si locum Pauli præcisè intelligatur iuxta litteram,vt Episcopus sit tantùm *vnius vxoris vir*, iusque Diuinum statuere, hoc debebis intelligere de secundo modo in principio nostri dubij adducto, nempè de Polygamo, quatenus restringitur ad illum, qui simul habet duas vxores viuentes, & non successiuè: nam licet in lege euangelica licitam esse polygamiam, impiè dixerint Anabatista, & Lutherus, prout illos referunt Cardinalis Bellarmin. *tom.2. controuers. de matrim. contr.3.cap.*10. Valentia *in 3.p. tom.4. disp.*10. *q.*1.

17 *puncto* 3. vers. *quod igitur attinet.* † Tamen catholica veritas definita in Concilio Trid. *sess.*24.*canone* 2. aliud docet in sequentibus verbis: *Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere vxores, & hoc nulla lege Diuina prohibitum esse, anathema sit.*

18 Nec id de nouo in Trid. cautum, sed etiam antea per verba textus *in dicto cap. gaudemus de diuortiis* ibi: *Nec vlli vnquam licuit insimul plures vxores, nisi cui fuit Diuina reuelatione concessum*, & ex Syriaco Papa *in epistola* 1. & ex Innocent.I. *in epistola* 9. & ex pluribus aliis iuribus contentis *in tit. de sponsa duorum*, & apud Gratianum 4.*q.*3.*cap. an non*, & ex primæua institutione Dei, de *Genes.* 2. *Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna*: ex quo loco notant omnes illa verba: *adhærebit vxori suæ*, & etiam illa, *Et erunt duo in carne vna*, quæ polygamiam excludunt: & *ex cap.*19. *Matth.* vbi interrogatus IESVS à discipulis, licita esset vxoris repudatio, respondet quod non, & adducit supra dictum locum Genesis.

19 Et cum Iudæi instarent Moysem permisisse libellum repudij, respondit Christus, *Ad duritiam cordis vestri permisit Moyses vobis dimittere vxores vestras, ab initio autem non fuit sic*, & ex illo Paul. *ad Corinth. epistola* 1. *cap.*7. ibi: *Vnusquisque habeat vxorem suam*, & ex aliis quàm plurimis locis, de quibus apud Bellarm. & Valent. *supra*.

20 Et quia de hoc puncto tractant infiniti, quos refert, & sequitur Thomas Sanchez *de matrim. lib.*7.*disp.*80.& *ibi* ex vers. *cæterum*, & posterum rum Ægidius Coninck. *de Sacram. tom.*1. *disp.*26. *dubio* 5. *num.*15. Menochius *de arbitrariis Iudic. casu* 420. *ex num.* 46. Ledesma *de matrim. q.* 65. *art.*1. *conclus.*3. Cæsar Carena *de offic. Inquisit. p.* 2. *tit.*5. *de polygamia* §.1. distinguentes inter ius naturale primæuum, & secundarium, quo prohibita fuit polygamia, de quo latissimè *in dicto c. gaudemus de diuortiis*, & aliqua dixerim *infra sub cap. litteras de restit. spol.* ideò nunc iuxta locum in principio adductum dices sententiam illorum, qui existimarunt bigamiam, inducere irregularitatem ad ordines iure Diuino, intelligi tantùm de hoc vltimo modo quando quis insimul duas habet vxores, non si successiuè, tunc enim solùm adest irregularitas iure positiuo Ecclesiastico stabilita propter causas in hoc dubio positas, & quas retuli *sub Rub. hic*, & docet Pontifex *in dicto cap. debitum hoc tit.*

Etenim etsi DD. soleant inuoluere bigamiam digamiam, & polygamiam; sic vt sub tractatu polygamiæ, & de bigamia agant, aut è contra. Tamen quia inter impedimenta matrimonij impedientia, & dirimentia annumeratur ligaminis impedimentum, quod vocatur polygamia; sic vt vocata, quando quis ducit duas, aut plures vxores, omnibus viuentibus. Bigamia tamen quando prima mortua successiuè, viduus alteram ducit, vt in toto tit. de secundis nuptiis, & in hoc nostro tit. ideò rectè manet explicatus prædictus locus Pauli iuxta impedimentum ligaminis & polygamiæ, & iuxta differentiam, quam communiter constituunt relati DD. inter polygamiam, & bigamiam, de qua etiam Ægidius Trullench. *de Sacram. lib.*7.*cap.*19. *dubio* 14. *in princ.* Basilius Pontius *de matrimonio lib.* 7. *cap.* 47. Leander *de Sacram. tract.*19.*disp.*18. *quæst.*1. Magister *sent. in* 4. *distinctione* 28. & cum eo omnes scholastici. 21

Ad secundam quæstionis partem, an ad contrahendam bigamiam requiratur quod vtrumque matrimonium sit consummatum, seu sufficiant sponsalia? Et licet nonnulli existimauerint per matrimonium ratum, contrahi bigamiam, vt existimauit Magister sententiarum *in* 4.*dist.*27. & Rosella verbo *Bigamia num.*2 Montagna *tract. de irregul. quæst.*4.*num* 1. & *quæst.*6. *num.*7. vbi aiunt professum ineuntem matrimonium, neque illum consummantem, effici irregularem, quia textus *in cap. quotquot* 27. *quæst.* 6. sola voti transgressio considerat quæ in matrimonio consummato etiam reperitur, vt supponit Anton. *in cap. qui Clerici numer.* 6. vbi dicit tunc posse Episcopum dispensare in ea bigamia similitudinaria, & ex aliis. 22

At dicendum est in quavis specie bigamiæ nullam irregularitatem contrahi quæcumque matrimonia ineantur, & cum fœmina cuiusvis status, nisi carnalis commixtio in illis matrimoniis intercedat, vt expresè definitur *in dict. cap. debitum hoc tit. de contrahente duo matrimonia, vel cum vidua*, vbi similiter decernitur contrahentem cum vidua à priori viro non cognita, minime esse irregularem, quamvis cum illa consummet, nec similiter si contrahat cum vidua à priori viro cognita, vel qualitercumque corrupta, si cum illa culpam non habeat ex ea quidē ratione, quod matrimoniū copula non consummatum minimè sufficiat ad significandum matrimonium Christi cum Ecclesia per incarnationis mysterium contractum, nec vir ille dicatur carnem suam in plures deiicisse; ac proinde eiusmodi matrimonium qualitercumque contractum sufficiens non esse, & aptum ad tollendam perfectam Sacramentalem matrimonij significationem, vt patet etiam *ex c. fin.*34.*dist.* quod est ex Gelasio Papa: & cum hac 23

genera

4 *Baptismo solutum apparet quidquid in veteri homine gestum est, sed non bigamia in infidelitate contracta*, n. 8. 9. *explicantur*, n. 13. 14. & 15.
5 *Iudeus effectus Christianus non punitur de delictis ante Baptismum commissis.*
6 *Bigamia impedimentum non induxit Ecclesia ad ordines suscipiendos, in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptismum vna cum delicto remittatur; sed quia id matrimonium non est aptum ad significandum Christi coniunctionem cum Ecclesia.*
7 *Corrupta ante Baptismum, non consecratur post illum, instar Virginum*, numero 8.
9 *Culpa lauacro tollitur, sed non lex.*
10 *Bigamus dicitur qui ante Baptismum habuit vnam vxorem, post Baptismum alteram.*
11 *Factum ex duplici matrimonio prouenit à lege natura.*
12 *Consanguinitas in secundo, & vlterioribus gradibus, est quid naturale in se; etsi in quantum obstat matrimonium, sit quid Ecclesiasticum.*
13 *Baptismus, etsi remittat infamiam, & irregularitatem, non tamen remittit inducta ex defectu Sacramenti*, & n. 24.
14 *Baptismi effectus quatuor, animæ ablutio gratiæ infusio &c.*
16 *Bigamiam non incurrit ex duobus matrimoniis inualidis; aut vno inualido ex defectu significationis, etsi incurratur irregularitas ex delicto, vt à n. 17.*
19 Cap. nuper hoc tit. ex num. 16. & num. 21. in fine.
20 Canon. 18. Apostolor. & n. 16.
21 Glossa in cap. 2. hoc tit.
22 *Bigamia non cedit super infidelem, pro illo tempore, quo est in infidelitate, nisi adueniente Baptismo*, n. 23.
24 *Baptismo peccata remittuntur non vxorum numerus aboletur.*
25 *Monogamia etiam apud Ethnicos fuit in magno honore, & multis probatur eorum exemplis.*
26 *Turtur abstinet se à coitu cum secundo.*
27 *Matrimonio vno contenti corona pudicitiæ fuerunt honorati.*

1 AD primam quæstionis partem, in qua non parum laborant interpretes ad sedandas sententias contrarias inter D. Augustinum, & S. Hieronym. eo quod iste putarit illa matrimonia ante Baptismum, seu vnum illorum, & aliud contractum post Baptismum, non facere bigamum, nec irregularem contrahentem illa per textum *in cap. 1. dist. 26.* vbi refertur eius epistola relata ad Oceanum, & in epistolam D. Pauli 1. *Timoth.* 3. quæ refertur *in cap. 1. 28. quæst. 3. & epist. 1. ad Titum*; sentit ergo D Hieronym. dicta matrimonia non imputari ad hanc irregularitatem contrahendam; quod ea iam baptizato non imputentur, quasi nouus homo per Baptismum effectus sit, sicut nec stupra, & adulteria ante Baptismum patrata, ei imputantur.

2 Et facit secundo canon. Apostolorum 17. relatum *in cap. 1. dist. 32.* ibi: *Si quis post acceptum baptisma, secundis nuptiis fuerit copulatus, non potest fieri Episcopus, non Præsbyter, non Diaconus*; secus ergo videtur à contrario sensu, quando ante Baptisma, cum ergo infidelis sit incapax ordinis; quid mirum, vt sit etiam incapax prædictæ irregularitatis quæ priuationem habilitatis ad ordines suscipiendos importat.

Et confirmatur deinde, quia cum bigamia non 3 sit impedimentum naturale, sed Ecclesiasticum ad ordines, vt dixi *q. 1. ex num. 1.* sequitur vt qui ante Baptisma contraxit plura matrimonia non sit irregularis, nec bigamus; quasi non inclusus in dicto impedimento canonico ad ordines. Ex his, & aliis hanc tenent sententiam nonnulli, ac sustinent glossa ordinaria, & Lira 1. *Timoth.* 3. Maior. *in 4. dist. 27. quæst. 6. dubio vltim.* Almain. *in 4. dist. 25. q. 1.* † Et amplius ex eo; quia quid- 4 quid in veteri homine gestum est in Baptismo, solutum apparet *in cap. deinde 26. dist.* & sentit Abbas *in cap. gaudemus de diuortiis*; non enim Baptismus solum confert gratiam; quia deletur peccatum originale, & actuale, verum etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, vt docent D. Thom. *quæst. 69. art. 2.* Penzan. Conink. & Nugnus *ibidem*, Bonacina *de Sacram. disp. 2. q. 2. puncto 7. n. 5.*

Vltimo facit; quia Iudæus effectus Christia- 5 nus minimè puniri potest delictis ante Baptismum commissis, Farinac. *in praxi crim. p. 3. q. 98. n. 145.* & citat Barbosa plures *in dicto cap. gaudemus de diuortiis num. 23.* quibus addes Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesæ existent. lib. 4. tit. 68. num. 17. & in tract. de neophitis cap. 9. num. 26.* & faciunt quæ dixi *supra sub cap. 1. de filiis Presbyt.* vbi quod professio in religione, tollit irregularitatem contractam ex illegitimitate, & quæ dixi *in c. 16. q. 4. de iudic.*

Nihilominus communior, & receptior est sen- 6 tentia, vt ex quo qui infidelitate plura matrimonia contraxit ex Baptismo eleuatus, iam est Christianus effectus, maneat obnoxius bigamiæ in capacitate ad ordines, & sic irregularis, ex eo præcipuo fundamento; quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad ordines suscipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptismum, vna cum delicto remittatur; sed quia id matrimonium, non est aptum ad significandum Christi coniunctionem cum Ecclesia; qui defectus æquè inuenitur in matrimonio ante Baptismum ac post illum initio. † Sicut ante Baptismum 7 corrupta non consecratur post illum instar virginum, & probant DD. cum S. Augustino *in epistola ad Titum*, & de bono coniugali *cap. 18.* relato *in cap. acutius dicta dist. 26. & in cap. fin. 28. q. 3.* & ex S. Ambrosio *lib. 1. de officiis cap. fin.* relato *in cap. vna dicta dist. 26.* dicentes sic iam definitum ab Innocentio I. *in epistola 2. cap. 5. & epistol. 22. cap. 2.* & refertur *in dicto cap. si quis viduam el 1. dist. 34.* referunt ac sequuntur D. Thomas *in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. & in supplement. ad 3. p. art. q. 66. art. 4.* Couar. *in dicta clem. si furiosus p. 1. §. 2. num. 5.* Bellet. *disquisit. Cleric. p. 1. tit. de disciplina Cleric. §. 5. num. 148. & §. 6. num. 17.* Fuscus *de visitation. cap. 3. num. 26.* Campanil. *in diuers. iuris canon. Rub. 11. cap. 6. num. 3.* Ricciulus *de iure personar. extra grem. Ecclesiæ exist. lib. 2. cap. 7. num. 21.* Cardinal. Bellarmin. *de Clericis cap 24.* vers. *contra verò.* † Grisald. *in decis. fidei*, verbo *bigamia decis. 5.* 8 vbi concludit assertionem tenentem contrarium, bigamiam scilicet auferri per Baptismum temerariam esse, quidquid distinguat Henriquez *in summa lib. 14. de irregular. cap. 17. §. 2.*

9 Et confirmant alij DD. quia culpa lauacro tollitur, sed non lex; at qui non iterare coniugium legis est præceptum quoad suscipiendos ordines; ergo Baptismus nequit coniugium, legemvè auferre, sed tantùm peccata diluere, & sequelas illorum: ita Barbosa *in pastorali alleg.* 49. *num.* 2. in fine, idem videndus *sub dicto cap.* 1. *dist.* 26. vbi & *num.* 4. *in fine*, confirmat ex Abbate, Syluestro, Couar. & Henriquez ex dicto exemplo corruptæ ante Baptismum, quæ non recipitur post illum
10 instar virginum. † Qui & colligit *in dicto cap. deinde dicta dist.* 26. cum Villadiego *de irregul. cap.* 16. *in princ.* vocante textum illum optimum, Bigamum etiam esse illum, qui ante Baptismum habuerit vnam vxorem, & post Baptismum alteram.

11 Et faciunt rationes sequentes, quia, si Ecclesia statuisset, solos eos posse ad ordines ascendere, qui nunquam fuerunt coniugati, nullus inquam diceret posse infidelem, qui eo tempore infidelitatis matrimonium iniit, post Baptisma susceptum, & mortuariam vxore ad ordines ascendere; quia verificatur hunc fuisse coniugatum optimè legendus Thomas Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 83. *num.* 8. & 9. vbi & alias refert; eo quod factum ex duplici matrimonio prouenit à
12 lege naturæ. † Itavt quemadmodum consanguinitas in secundo, & vlterioribus gradibus est quid naturale in se, licet in quantum obstat matrimonio, sit merè quid Ecclesiasticum, ita & in Bigamia reperiatur, quæ licet sit introducta, vt impedimentum ad ordines, sit ex iure Ecclesiastico; at in ratione fundamentali producit quoddam impedimentum naturale: iuxta dicta videbis quæ idem Sanchez adducit, *dicto lib.* 7. *disp.* 65. *num.* 1. & 2. qui & *dict. quæst.* 83. *num.* 10. satis probat, nec deleri Baptismo esto quod dicta irregularitas procederet ex delicto.

13 Nec obstant fundamenta contraria; quia licet ex communi axioma, infamia, & irregularitas omnis per Baptismum tollatur, vt docent Syluester *in summa*, verbo *Baptismus* 6. *q.* 2. Bellet. *disquisit. Cleric. dicta p.* 1. *tit. de disciplina Cleric.* §. 5. *num.* 147. & §. 10. *num.* 39. Sayrus *de cens. lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 27. & *cap.* 15. *n.* 10. & *lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 1. Maiolus *de irregul. lib.* 1. *cap.* 51. *ante num.* 11. vers. *propter dispensationis*, & plures, quos refert, & sequitur D. Ricciul. *de iur. personar. extra gremium Ecclesiæ existentium lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 12. *de effectibus Baptismi, & quas maculas auferat*, Suarez *tom.* 1. *de Sacram. quæst.* 69. *art.* 4. *disp.* 26. *sect.* 2. Ægidius Conink *de Sacram. & cens. q.* 69. *art.* 1 *cum sequen-*
14 *tibus.* † Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *p. disp.* 156. *cap.* 1. 2. & 3. Carthag. *lib.* 3. *tit.* 43. *obseruat.* vbi quatuor assignant præcipuos Baptismi effectus, animam abluere ab omni peccato, gratiæ infusionem, & virtutum Theologalium, fidei, spei, & charitatis, & liberare ab omni penè reatu peccatis debito, & etiam aperire ianuam Regni cœlorum, vt etiam refert Barbosa *in dict. cap. deinde dist.* 26.
15 *num.* 3. † Nihilominus non remittit inducta defectu significationis Sacramenti, vt diximus pro nostra sententia: sic respondet Sanchez *dicta disp.* 83. *lib.* 7. *num. fin.* & alia argumenta facilè diluuntur: nam esto ante Baptismum non contrahatur irregularitas; nec bigamia, quatenus est impedimentum Ecclesiasticum ad ordines, sed sic quatenus est quid naturale: ita ille, & patet ex dictis proximè in vers. *& faciunt*. Et legas Bonacinam *de irregul. q.* 2. *puncto* 5. *num.* 13. Reginald. *lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 90. & Leander *disp.* 6. *tract.* 2. *q.* 8. cum Filliucio, & Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *q.* 5. *num.* 90. & Ægid. Filliuc. apud ipsum; item & Auila *p.* 7. *disp.* 8. *dubio* 1. vbi exponit oppositum, censentes, quod prædictus non censeatur bigamus quantum ad dispensationem; quia facilè obtinebit eam.

Ad secundam quæstionis partem, an qui contrahit duo matrimonia, sed vtrumque inualidum, sit irregularis? Quia hæc quæstio est decidenda per dicta infra de bigamia interpretatiua, & similiter quando vnum eorum est inualidum *in c. nuper hoc tit.* ideò nunc breuiter respondeo, quod licet ex eo cap. videatur pro affirmatiua sententia respondendum, cum ibi non incurratur irregularitas ex bigamia propter defectum Sacramenti veri, sed propter affectum, si vtrumque sit consummatum, & teneant ita Pichardus, Palud. vterque Sotus, Martinus, Petrus, Bartholomæus de Ledesma, Sa, Bellarminus, Valentia, Vega, Llamas, Lopez, quos refert, & sequitur Sanchez *de matrimonio dicto lib.* 7. *disp.* 84. *num.* 3. vbi de vtroque casu loquitur cum aliis infinitis etiam ex iuris peritis *in dicto cap. nuper*, vt Innocent. Hostiensis, Gofredus, & cum pluribus Theologis, & Summistis; eo quod similis affectus cum opere subsequuto repetitur in dictis duobus bigamiæ modis; & ait ibi in principio, neutrum modum inueniri expressum in iure, & accedere videntur Suarez *de cens. disp.* 49. *sect.* 2. *num.* 11. Bonacina *disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *num.* 2. vers. *respondeo* Filliucius *tract.* 19. *cap.* 4. *num.* 194. Castrus Palaus *disp.* 6. *puncto* 6. *n.* 10. Cornejo *disp.* 10. *dubio* 2. *q.* 2. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 7. Nauarrus *in cap.* 27. *n.* 105. Maiol. *cap.* 33. *num.* 3. Campanil. *in diuers. Iuris Canon. Rub.* 11. *cap.* 6. *num.* 9. Ioannes Machado *de perfecto Confess. lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 3. *num.* 11. & noster Doctus Collega D. D. Didacus Fransmiera *de polygamia quæst.* 3. & 4. *num.* 13. Barbosa *in pastorali alleg.* 49. *p.* 2. *num.* 11. & alij plures ab istis relati. † Tamen adhuc in hoc casu contraria sententia est probabilior ex sequentibus fundamentis contra communem Doctorum. 17

Primo quia cum dispositum sit iure canonico, vt nulla detur irregularitas, nisi sit expressa in iure *ex cap. is cui de sent. excommunic. lib.* 6. cum aliis, & in casibus, de quibus loquimur, Thom. Sanchez, & alij ita fateantur; sequitur vt nulla sit irregularitas, nec interpretatiua, nec similitudinaria; non enim in relatis speciebus deficit Sacramento vera significatio, cum nullum ex illis matrimoniis sit Sacramentum, nec legitimus contractus quoad primum casum; quando vtrumque matrimonium fuit nullum: & ita docent Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 9. vbi cum Ioanne Andrea & aliis, Auila *de cens. p.* 7. *disp.* 8. *dubio* 1. & 2. Hurtado *de irregul. disp.* 2. *dif.* 13. *num.* 41. Ægidius *disput.* 18. *dubio* 11. *num.* 101. Diana *p.* 4. *res.* 38. *tract.* 2. Luysius *de censuris lib.* 9. *disp.* 70. *dubio* 1. Ioseph. Gibalinus *tract. de irregul. cap.* 3. *q.* 4. *num.* 16. Pellizarius, qui ita sequi videntur *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 2. *q.* 33. *num.* 87. Leander *tract.* 2. *de irregul. disp.* 6. *q.* 10. Ioannes Præposit. *in* 3. *p. q.* 5. *de irregul. dub.* 7. *n.* 135. 18

19 Nec obstat textus *in dicto cap. nuper*; quia cum ibi solùm agatur de bigamia similitudinaria Clerici; quæ est ex delicto, vt ibi dicemus, sequitur ibi non ex bigamia, sed ex delicto oriri irregularitatem, & hoc respectu Clerici; at hic agimus de Laico ita nulliter contrahente, ad quem

quem regula *dicti cap.* non debet extendi, etsi extendatur, erit tantùm propter irregularitatem ex delicto contractam, non propter bigamiam.

20 † Nec obstat Canon. 18. Apostolorum, vbi qui duas sorores, aut neptem suam acceperit, expressè reiicitur à Clero, quia ibi non reiicitur à statu Clericali propter defectum Sacramenti, qui in eo coniugio duarum sororum reperiantur, sed propter incestuosum coniugium in cuius criminis pœnam, fuit imposita irregularitas quæ non est in specie bigamiæ.

21 Vnde propter eandem rationem, etsi in secundo casu affirmet dari irregularitatem ex bigamia glossa *in cap. 1. hic*, verb. *in bigamis*, Speculator *tit. de dispens. §. iuxta num. 6. vers. & scias*, Goffredus *in summ. hoc tit. lib. 6.* Ioan. Andreas *num. 1.* Ancharran. *num. 5* Domin. 5. Anton. *in dict. cap. nuper num. 8.* Abbas *num. 4.* Cardin. *ad fin. Theologi cum D. Thoma in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. quæst. 1. in corp.* inter quos Durand. Palud. Maioris Ricardus Bellarmin. Valentia, Henriquez, & cum infinitis alijs Sanchez *dicto lib. 7. disp. 84. sub num. 3.* in vers. *posteriorem.* At verò relati DD. secundæ sententiæ, inter quos Ægidius, Hurtadus, Ioannes Præpositus, Gibalinus, & Leander *q. 11.* negatiuam sententiam docent; quia non est cur detur hic irregularitas bigamiæ in iure non expressa; etsi illa detur ex delicto propter affectū ad aliud matrimonium nullum. Etsi volueris hanc corroborare sententiam adiicies plura fundamenta, quæ congerit Suarez *dict. sect. 2. disp. 49. ex n. 5.* vbi latè loquitur respondens ad textum *in dicto cap. nuper, & ibi ex num. 1.* & de dicto secundo casu quando vnum fuit matrimonium validum, aliud verò inualidum; etsi consummatum. Et hæc sententia in vtroque prædicto casu videtur distare à ratione similitudinariæ bigamiæ, de qua *in dict. c. nuper* latè loquimur.

22 Ad tertiam quæstionis partem; an bigamia cadat super infidelem pro tempore infidelitatis? At quia hæc difficultas venit resoluenda ex dictis in hac quæstione vers. *ad primam*; ideò licet Suarez relatus à Barbosa *in pastorali dicta alleg. 49. num. 3.* dicat vt nonsit irregularis pro illo quidem tempore; quia infidelis non est subditus Ecclesiæ nec obligetur legibus ab ea impositis super bigamia incurrenda; & ita videatur fatendum pro tali tempore.

Tamen si contingat, vt ibi diximus, quod ille infidelis baptizetur, iam tunc illud duplex, aut vnum matrimonium contractum in infidelitate, erit ei impedimento, vt ibi diximus ad ordines recipiendos, eo quod id matrimonium non est aptum ad significandam coniunctionem Christi cū Ecclesia cum talis defectus æquè inueniatur in matrimonio ante Baptismū, ac post illum initum.

24 Et confirmantur vltra adducta *supra à dicto n. 1.* ex Innocent. *in epistola 22.* vbi pro inconuenienti infert quod plura matrimonia ante Baptismum contracta, postea non computentur, vt plura; qui & in altero loco concludit; *In Baptismo peccata dimittuntur, non vxorum numerus aboletur*, & infra: *Nullus ergo contra Apostolum tale aliquid sentiat, nec admittat, sed fideliter intelligat vnius vxoris virum, siue ante Baptisma esse nominatum, siue post Baptismum*, & clarissimè *in epist. 1. cap. 5.* ait: *Eum esse irregularem post Baptismum, qui ante Baptismum viduam duxit vxorem*, & *c. 6.* generaliter statuit, ne is, qui secundam vxorem duxit Clericus fiat, & *infra*, inquit: *Si ab ali-*

quibus existimatur ante Baptismum si fortè quis acceperit vxorem, & eam de sæculo recedente, alteram duxerit in Baptismo esse dimissū satis errat à regula: etenim D. Suarez benè agens *dict. disp. 49.* fundamentis contrariis satisfaciens *ex n. 12. 13. & 14.* concludit sic tenendum, cum potuerit Ecclesia in hunc modum comprehendere, vt impeditos ad ordines, etiam post Baptismum susceptum illos, qui ante in infidelitate constitutos duplicia matrimonia contraxerunt.

Ad vltimam dicendū est in tanto honore fuisse Monogamiam, vt dixerit Tertulianus, quod apud Ethnicos est maximo honore, vt & virginibus legitimè nubentibus vniuira pronuba adhibeatur, etsi auspicis initium est, item in quibusdam solemnibus, & auspiciis, vt prior sit vniuiræ locus: ita loquitur in exhortatione ad castitatem, vbi etiam dixit: *Certè flaminica nonnisi vniuira est: nam diuo ipsi Pontifici maximè iterare matrimonia non licet, quod Monogamia gloria est*, & ad vxorem, *Regem sæculi Pontificem maximum rursus nubere nefas est*, cuius rei rationem esse posse ait Anastas. Germon. *de sacror. immun lib. 2. c. 5. n. 8.* quia vxorum multiplicatio euidentissimum præbet incontinentiæ argumentum; alia scribens ex Cornelio Tacito, *lib. de mor. German.* vbi & ex Tertulliano refert exemplis quamam etiam, fœminæ sæculares ob vniuiratus obstinationem sint famam consequutæ, vt dico, & ex Demostenes, apud Athenienses eorum Regem sacrificulum non potuisse, nisi virginem ducere, ipsamque suæ virginitati magno, solemnique iureiurando coactam fuisse, testimoniū perhibere. † Nam & Turtur à copula sua fuerit casu intercedente diuisa perpetua se abstinentiæ lege constrinxit gratiamque, vt ait Cassiodor. *lib. 9 var. epist. 33.* coniunctionis non repetit quam reliquit, fidem seruat, dum laudem pudoris ignoret, & moribus studere deprehenditur, quod nulla viduitatis conuersatione gloriatur; & sic Valerius Maximus *lib. 2. c. 1.* scribit apud veteres, & quidem Ethnicos eas, † quæ vno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honoratas fuisse; imò ait Gellis *lib. 10 c. 13.* flaminis matrimonium, nisi morte dirimi non esse ius; si qui flamini; vt scribit Anastasius Germonius *supra n. 10. & 12.* & in parathlitis ad nostram Rubricam, sine vxore, nec eidem rursus cum secunda vxore Sacerdoti licebat esse; si hæc ita inter gentiles, quando plus inter fideles Christianos debent obseruari dicta *in Rubr. nostra, & infra in Rubro.*

25 (margin, beside "Ad vltimam dicendū est...")

26 (margin, beside "testimoniū perhibere. † Nam & Turtur...")

AD TEXT. IN CAP. I. II. & Penult hoc tit De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentes publici ordinari prohibentur. Quod si de facto ordinentur recipient characterem;* n. 2. & q. 1. ex n. 7. & 13.

3 *Episcopus poterit dispensare ad ordines minores cum pœnitentibus publicis.*

IN his duobus iuribus præcipuè loquemur de bigamia propria & vera; quatenus impedit ad ordines ascēdere ea ligatos; & quia *in princ.* 1

c.in verſ. *Pœnitentes*, Pontifex docet, quod publicè pœnitentes non ſunt ordinandi, etiam ſolemni, pœnitentia peracta; eo quod infamia laborent, vt etiam diximus de pœnitentiatis in officio Sanctæ inquiſitionis, *ſupra ſub Rub. de temporib. ordin. & de ætate ordinandor.* & *alibi*, & iſte caſus non pertineat ad impedimentum bigamiæ, de quo hic loquimur.

2 Ideo ad ibi dicta requires in locis proximè adductis, & de iſtis Barboſa, *hic ex n.3. & in paſtorali p.2. alleg.43.* qui cum Campanillo, Maxio Alterio, Salcedo, Maiolo, & aliis dicit quod, ſi de facto ordinentur recipient Characterem, & patet quidem ex rationibus, & fundamentis adductis, *ſupra ſub Rubr. de Sacramentis non iterandis.*

3 Item addunt relati, vt data neceſſitate, poſſit quidem Epiſcopus diſpenſare cum iſtis ad ordines minores, vel propter Eccleſiæ vtilitatem. Et *in dicto cap.2.* hic multa adiiciuntur de pœnis, quibus ordinantes bigamos, ſunt plectendi, & qua de cauſa ſit cum illis diſpenſandum; item & de diſpenſatione cum Bigamis, &c.

QVÆSTIO I.

Quare bigami exiſtimentur mariti repudiatarum vxorum, cum pateat nullum poſſe propriam legitimam vxorem repudiare? Et quare vero Bigamia dicatur illa; quæ ex duobus matrimoniis oritur ſucceſſiuè contractum ſecundùm, mortuâ primâ vxore, cum hic nullus detur ſubſtantialis defectus ex parte Sacramenti in ſecundo matrimonio; & è contra videamus pœnitentiam iure imponendam propter ſecundas nuptias? Et an ad Bigamiam veram contrahendam ſufficiat duplex matrimonium exterius contractum, & conſummatum, quando contingit alterum eorum inualidum eſſe?

SVMMARIVM.

1 *Repudiatarum vxorum, id eſt ob cauſam fornicationis ſeparatæ mulieres intelliguntur,* n.4. & n.14.

2 *Repudium lege antiqua permiſſum, reprobatum eſt.*

3 *Repudiata mulier poteſt intelligi, quæ iam cognita propter conſanguinitatem, vel aliam legitimam cauſam dimittitur.*

5 *Bigamus dicitur qui repudiatam ab alio vxorem, cognitam in vxorem de facto ducit,* n.6. & 7.

6 *Mulier eiecta dicitur quæ cum à viro viuente reiicitur.*

8 Cap. de his 31.q.1.n.11.12.13. & 14.

9 *Bigamus dicitur qui ſecundas nuptias contraxit poſt mortem prioris coniugis, & vtraſque conſummauit,* n.10.

10 *Nuptiarum ſecundarum defectus; etſi non ſit contra ſubſtantialem ſignificationem Sacramenti; eſt tamen contra, vel potius præter eius perfectionem.*

13 Cap.7. Concilij Neoceſaren.

14 *Nuptias ſecundas contrahentes, quando pœnitentia plecterentur.*

15 *Bigamia vera non contrahitur ex duplici matrimonio, altero eorum inualido, ſed tantùm interpretatiua.*

16 *Irregularitas interpretatiuæ Bigamiæ, & non veræ, contrahitur ex duplici matrimonio, altero nullo.*

Licet verba *cap.1.* hic ibi, *vel repudiatarum mariti* communiter exponant DD. antiqui, inter quos Abbas, & Ægidius, Bellamera *n.1.* id eſt ob cauſam fornicationis ſeparatarum, & diuiſarũ; 1
Iuxta textum *in cap. ſi quis viduam diſt.50.* † Et quia repudium lege antiqua permiſſum iam eſt reprobatum, *in cap. gaudemus de diuiortiis*, lege diuina, & humana, vt *ibi*, latiſſimè dicimus; interim videndus cum infinitis Thomas Sanchez *lib.10. de matrim. diſp.1.* † Et ſic quod repudiata in textu noſtro dici poſſet, qui iam cognita propter conſanguinitatem, vel aliam legitimam cauſam dimittitur ex ſententia Petr. quem refert Ægidius, & Panormit. quem refert etiam Suarez referendus; nihilominus cum poſita ſint, *in tit. de bigamis*, & Canones faciant mentionem, non ſolum de bigamis, ſed & de polygamis, de quibus *in q.1. noſtræ Rubricæ*, & verba dicta in rigore ſumpta, poſſint adaptari ad matrimonium contractum cum repudiata vxore alterius legitima: † Ideo potuit benè Pontifex loqui de bigamia in hoc caſu contracta, quæ licet vera non ſit, ſed potius polygamia, aut bigamia interpretatiua, de qua latè loquimur, *in c.3. hoc tit.* ſic vt quemadmodum illam incurrit, qui aliam quocumque modo corruptam ducit, vel qui viduam à proprio viro cognitam, etiam inualidè ducit; ita ſimiliter quiſquis repudiatam de facto duceret, etſi inualidè, quo in ſenſu exiſtimo prædicta noſtri textus verba non alienari à communi eorum ſenſu. 2 3 4

Vnde ad primam difficultatis partem reſpondendo dico, quod ſiue loquamur de lege antiqua iudæorum permittente repudium iuxta quatuor dicendi modos Thomæ Sanchez *d.q.1. ex n.4.* ſiue inter gentiles, & infideles, optimè deciſum à Pontifice *hic* bigamiam in prædicto caſu contrahi; quia ſicut *in q.2. à n.1. Rubricæ*, & *ibi* in verſ. *ad vltimam*, bigamia contrahitur ab infideli binas nuptias contrahente modo *ibi* dicto; ſic & in caſu repudiatæ vxoris alterius; quia ille ſecundus maritus quantũuis nulliter contrahat quantum in ſe fuit, illam ducit, quæ iam cum alio legitimè eſt vxorata, carnem quæ diuiſerit eſto repudiata fuerit, etſi de facto à marito exiſtimante ei licere, vel diuortiata tantùm ob fornicationis cauſam; qui modus exponendi non videtur alienus aſſenſu dictorum verborum. 5

Sed quia verba hic relata, *repudiatarum mariti*, explicat latè Suarez *de cenſur. diſp.48. ſect.2. n.6. & ſect.3. ex n.10.* dicens hic non contrahi veram bigamiam, ſed interpretatiuam, per *dict. cap. ſi quis viduam diſt.5. cap. maritum 33. diſt.* ibi, *qui viduam, aut repudiatam*, vbi conſtat loqui de dimiſſa ab alio viuente, *in cap. ſi quis viduam 34. diſt.* ibi, *ſi quis viduam, aut eiectam*, acceperit, & *in cap. vidua*, declaretur eiectam vocari, quæ à marito viuente reiicitur, ſupponendo huiuſmodi repudiatam cognitam eſſe à ſuo marito; & ſic quod hæc Bigamia duplici titulo poſſit contrahi; vel quia tale matrimonium contractum eſt cum corrupta ab alio; vel quia tale matrimonium 6

comparatur

comparatur matrimonio cum vidua; quia talis fœmina bis matrimonium contrahit.

7 Verum quia Nauarrus *conf.1. hoc tit. & in manuali cap.27. num.195.* ait per vnicum matrimonium cum corrupta non contrahi bigamiam interpretatiuam, de quo *infra q.2.* verſ. *ad ſecundam*, niſi matrimonium validum ſit? & quia matrimonium cum repudiata à vero marito primo, nullum ſemper fuerit in omni lege ex *dicto cap. gaudemus de diuortiis*; eo quod numquam arbitratum ſit aliquando fuiſſe toleratum. Tamen negari non poſſe, concludit Suarez latè *ibi num.12. & 13.* adducta decreta non ſtatuiſſe prædictam bigamiam, quia tale matrimonium in Eccleſia permitteretur; ſed quia non erant de futuri quidem facto repudiata ab aliis ducerent.

8 Ad ſecundam quæſtionis partem videtur dicendum, vt nulla bigamia incurratur ex eo quod vir, qui cum vna contraxit, ea mortua, ſecundo cum alia contrahat, cum ſecundæ nuptiæ de iure noſtro Canonico permiſſæ ſint in toto tit. *infra de ſecundis nuptiis*, vbi latiſſimè loquimur; indeque nullus incurratur ſubſtantialis defectus cur talis bigamia procedat contra Sacramenti ſignificationem; & tunc magis dubia redditur reſolutio, ſi in cidamus indeciſionem textus *in cap. de his 31. quæſt.1.* vbi pœnitentiam imponendam eſſe deprehenditur propter ſecundas nuptias, ac ſi illæ eſſent illicitæ.

9 Nihilominus ex dictis *in dicta Rub.* noſtra conſtat propriſſime iuxtas textus noſtros *in cap.1. & 2.* bigamum dici, qui ſecundas nuptias contraxit poſt mortem prioris, coniugis, & vtraſque conſummauit; quia hæc iterata ſuſceptio matrimon[illegible] vocatur defectus Sacramenti, non quia [illegible]ns Sacramenti ſecunda ſuſceptio peccami[illegible]a ſit, cum certum de fide ſit tale matrim[illegible]um per ſe honeſtum, ac licitum eſſe, [illegible] ſupponitur cum D. Thoma, & aliis Theologis *in 4. diſt.42.* & cum Canoniſtis, *in dicto tit. de ſecundis nuptiis, & in cap. aperiant. cum ſequentibus 31. quæſt.1.* & Concilio Cartagin.4. *c.1.* ſed quia tale matrimonium non eſt ita accommodatum ad perfectam illius Sacramenti ſignificationem, vt ſub dicta Rubrica expoſuimus.

10 Vnde fit vt non obſtent difficultates propoſitæ in noſtro verſ. *ad ſecundam.* Non prima, quia licet defectus ille non ſit contra ſubſtantialem Sacramenti ſignificationem negari non poteſt, quin ſit contra, vel potius præter eius perfectionem; quia quamuis matrimonium ſæpius contrahatur, nunquam ſignificatur coniunctio Chriſti cum pluribus Eccleſiis, ſeu ſponſis, cum illa duo matrimonia inter ſe non coniungantur ad illam ſignificationem reddendam, ſed vnum quodque per ſe ſignificet coniunctionem vnius cum vna, & vnicuique eorum per ſe conſiderato, accidentaria ſit alterius ſignificatio, nec propterea ibi vlla intercidat falſitas, nec irreuerentia Sacramenti, quæ ad culpam ſufficiat, vt DD. dicunt; ſolum ergo ex parte ſubiecti conſideratur à iure quidam defectus in ſignificatione; quia talis vir vere, & in teipſa non eſt vnus, vnius, vt dicitur, *infra in cap. debitum hoc tit.*

11 Non difficultas ex *dicto cap. de his 31. q.1.* quæ non minimum torquet interpretum ingenia; qua de cauſa gloſſa, *ibi*, caput illud putat intelligendum de ſecundis nuptiis contractis, viuente primo coniuge; & idem videtur habere gloſſa *in cap. ſi quis 32. q.6.* vbi in eodem ſenſu accipi videntur verba ibi: *ſi quis fuerit multis nuptiis Copulatus, pœnitentiam agat*; quam expoſitionem ſequitur Turrecremata cum aliis, ſed Suarez *de cenſuris diſp.48. ſect.1. ſub num.3.* ait in hoc ſenſu textum illum non facere ad rem præſentem; & quod ſit probabilis expoſitio; quia hoc videntur ſignificare verba ibi, *qui frequenter vxores ducunt*, vbi in originali, ſcilicet Concilij Neocesar. *cap.3.* alia tranſlatio habet ibi: *de his, qui in plurima matrimonia incidunt, tempus quidem conſtitutum eſt, ſed conuerſio, & pœnitentia eorum tempus contrahit*, vbi aperte ait videri eſſe ſermonem de pluribus matrimoniis peccaminosè contractis, & de hoc dicit Suarez *dicto num.3. in fine*, iuxta hanc expoſitionem dicendum eſſe etiam illum, qui ſecundas nuptias contrahit, viuente prima coniuge, appellatum eſſe bigamum: iterum idem Suarez *ibi ſect.1. ſub n.6.*

Verum prædictæ expoſitioni obſtat, quia vbi in ſecunda parte illius textus prohibetur adeſſe conuiuio ſecundarum nuptiarum, textus græcus eiuſdem concilij expreſsè facit mentionem bigamiæ; idem Suarez reſponderi poſſe, ait, caput illud compoſitum eſſe ex duobus Capitibus Neoceſarienſi, tertio ſcilicet, & ſeptimo; ideoque in illis duabus partibus poſſe ſermonem eſſe de ſecundis nuptiis in diuerſo ſenſu. 12

13 Sed quia huic expoſitioni non parum [illegible] *cap.7.* dicti Concilij Neoceſarienſ. [illegible] eſt pars 2. textus *dict. cap.* in decret[illegible] iuxta verba Græca aperte dicatur bi[illegible]m petere pœnitentiam; quod idem [illegible], ac eſſe pœnitentia dignum; ideoq[illegible] [illegible]æſbyterum non debere ſuum conſenſum talibus nuptiis præbere per præſentiam ſuam; imo & quia in ſecundo matrimonio videtur eſſe minor reuerentia, & quaſi quædam indecentia, ad quam ſignificandam conſueuerit Eccleſia negare his ſecundis nuptiis ſolemnitatem illam publicæ benedictionis, vt tradunt Theologi locis citatis, & ſummiſtæ verb. *nuptia*, aperteque colligatur, *ex c.1. & cap. vir. dict. tit. de ſecundis nuptiis.* 14 † Ob id poſſumus dicere etiam, ſi ſermo ſit de ſecundis nuptiis legitimè contractis, poſt mortem prioris coniugis; propter illas tamen pœnitentiam fuiſſe ſolitam imponi, non propter culpam, quæ neceſſario inſit, ſed propter aliqualem incontinentiam, quæ præſumitur, & propter aliorum exemplum, eo, vel maximè, vt expendit Suarez *dicto n.3. in fine*, quod concilium illud prouinciale eſt, & non conſtet morem illum imponendi pœnitentias propter ſecundas nuptias legitimas ab Eccleſia Romana vnquam fuiſſe acceptatum. Et has quidem expoſitiones eſſe iuxta omnia noſtri *cap.1.* verba, non ineptè poterit intelligi, vbi ſit ſermo de digamo, de marito repudiatæ, & de pœnitentibus; quia ſi vt communis intelligit, & ego etiam verba ibi, *vt digami* (pœnitentes) *vel repudiatarum mariti ad ſacerdotium non aſcendant* ſermo ſit de publicè pœnitentibus; aliis de cauſis; & infamia notatis, iuxta textus *in cap. ex pœnitentibus diſt.50. cap. quicumque, cap. ſi ille, cap. non confidat. cap. canones cap. confirmandum, cap. illud ibi, & c. fin. diſt.50. cap. nullus cap. pœnitentes 55 diſt.* vbi cum infinitis Barboſa *in dict. c. ex pœnitentibus n.1.2. & 3. & in textu hic n.3. & 4.* item *in paſtorali alleg.43. n.67. & 8.* ſed quia illa verba ſub *tit. de bigamis* inſerta ſunt non ſine cauſa dictos intellectus placere poſſe DD. qui ſic excogitant pronuntiabunt.

Ad tertiam quæſtionis partem an ad veram bigamiam contrahendam, ſufficiat duplex matrimonium exterius contractum, & conſummatum quando 15

quando contingit alterum eorum inualidum esse; quia solent aliqui DD. de hoc dubio disputare agentes de vera bigamia; ideò de illa nunc agendum duxi, etsi reuera proprius pertineat ad bigamiam interpretatiuam, de qua, & quibus modis contingat dico *infra in cap. nuper hoc tit.* & in puncto nostri dubij dicendum est hanc bigamiam non esse veram, cum ad hanc, vt dixi in Rubrica, omnes requirant duplex matrimonium, verum, & validum, vt *ibi* dixi, & colligitur ex *dicto cap. nuper*, ibi: *Licet in veritate bigami non existant*, quidem scilicet plures vxores habentes simul: ita Suarez *de censuris disp.49. sect.1.n.5.* idem à fortiori dici posse scribens de habentibus plures successiuè, alteram tamen non verè, quia tunc reuera non iteratur Sacramentum, nec fit defectus in significatione; & sic nec vera bigamia. Non enim ille reuera vnquam habuit duas vxores, nec simul, nec successiuè.

16 Vnde idem Suarez infert, vt si vlterius quæratur an in eo casu contrahatur irregularitas, respondet non contrahi irregularitatem veræ bigamiæ; posse tamen contrahi aliam bigamiæ interpretatiuæ, de qua dicimus *in dicto cap. nuper*; additque hanc differentiam non multùm inter se ad effectum irregularitatis; posse tamen aliquid referre, ponderata rescripti proprietate ad dispensationem obtinendam; vel ad interpretandam potestatem conce[illegible] ad dispensandum in irregularitate bigamiæ; iuxta [illegible] larè dico de dispensatione *in cap.2. hic.*

QVÆSTIO II.

An bigamia incurratur per multiplicem concubinatum; deficienti matrimonio Iure, vel de facto? An Bigamus sit, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta est? Et quid si non recepto semine? Vel quæ integra manens, semen virile receperit, aut extraordinariè, sodomiticivè cognita est? Et an Bigamus verus sit, qui prima legitima superstite, & nondum vxore cognita, ad alias transiuit nuptias, illasque consummauit, si postea coactus ab Ecclesia ad priorem vxorem redeat, ac illam cognoscat? Et quid si quispiam prioris matrimonij nullitate cognita, propter impedimentum dirimens, aut ex defectu consensus aliud ineat? Et quid si ignorauerit impedimentum subesse, quo postea cognito, matrimonium separetur Iudicio Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia non incurritur per multiplicem concubinatum*, num. 2. *etiam à Sacerdotibus, vt* n.3. & 4.

2 *Coniunctio concubinaria nihil habet cum coniunctione Christi cum Ecclesia.*

3 *Concubinatus prohibetur plus Sacerdotibus.*

4 *Clericus plures habens concubinas non est bigamus.*

5 *Bigamus nunquam creditur, qui cum pluribus fornicatus est, aut cum vna corrupta.*

6 *Bigamia contrahitur per duo coniuncta, matrimonium præcedens, & vsus venereus subsequens.*

7 *Bigamus est, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta est, alij è contra docent, ex* n.10. & 11.

8 Cap. qualis 30. quæst. 5. cap. vnico de cleric. coniug. lib.6.

9 *Christus Dominus vnicam, & Virginem sibi copulauit Ecclesiam.*

11 Cap. penultimo hoc tit.

12 *Bigamus non est qui contrahit cum corrupta alio instrumento, præter virile membrum, Sodomiticè, aut membro immisso, sine seminis immissione, secus si immisso, vt* n.13.

14 *Bigamus est, qui prima vxore superstite, & non cognita, aliam duxit, & postea Iudicio Ecclesiæ ad primam rediit, eamque cognouit.*

15 *Bigamus est nihilominus, qui prioris matrimonij nullitate cognita, aliud contraxit, & consummauit, si sciens fuit in culpa, vt* n.16. & 17.

16 *Nuptiæ secundæ contractæ post primum matrimonium, licet aliunde inualida sint, sufficiunt ad irregularitatem inducendam: idem si inualida antecedant, & valida subsequanter, vt* n.17.

18 *Irregularis iudicatur, qui priori legitimo matrimonio dissoluto, contrahit aliud de facto, si posterius iniuit conscius impedimenti irritantis.*

19 *Bigamus est, qui duo matrimonia ex parte sui affectus contrahit, [illegible] subsequuto.*

20 *Bigamus num sit qui ex [illegible] consensus, sciens nullitatem primi matrimonij, secundum contraxit, &* n.24. & 25.

21 *Rebaptizans non incurrit excommunicationem, si secundum præstitit Baptismum sine intentione, &* n.26.

22 *Hæreticus si tantùm exterius negat fidem, non tamen mente, non incurrit hæretici pœnas.*

23 Cap.1. de sponsalibus lib.6. n.27.

25 *Argumenta à simili solent esse efficacia.*

28 *Bigamia vera contrahitur sine delicto ex duplici matrimonio. Interpretatiua autem si in contrahente adsit culpa, & delictum, &* num. sequentibus.

32 *Vxores duas simul ducens, Iure Ciuili infamia notatur, & Iure Canonico punitur.*

33 Cap. nuper hoc tit. & à n.28. & num. seqq.

36 *Bigamia matrimonij contracti cum vidua vxore legitima alterius contrahitur ex defectu significationis Sacramenti cum ex delicto.*

37 *Bigamiam ex delicto incurrit, qui duo scienter matrimonia nulla contraxit, aut vnum, & si ignoret nullitatem contrahet illam propter indecentiam, vt* n.38. 39. & 40. *vt explicatur*, n.41.

39 Cap. Presbyterum dist.28.

41 *Impedimentum publicæ honestatis incurritur sine delicto ab impubere contrahente, non propter culpam, sed propter indecentiam.*

1 AD primam difficultatis partem suppositis quæ dixi *supra in Rubr. & in textu nostro* ad contrahēdam bigamiam, requiri quod matrimonia verè,

verè, siue interpretatiuè cõtracta sint propter rationes ibi adductas, & quæ apparent, *ex cap. debitum hoc tit.* ideo dicendum est nullomodo incurri bigamiam per multiplicem concubinatum, quia nunquam bigamia incurritur absque matrimonio de iure, vel de facto inito; id est valido, vel irrito; & sic non contrahi ob plurium cuiuscumque status concubinatum, vt expresè de Præsbytero plures concubinas habente decernitur, *in cap. penult. hoc tit.*
2 † ex ea ratione, quia cum desit matrimonium cum illis, coniunctio illa concubinaria nihil habet cum coniunctione Christi cum Ecclesia, nec instituta sit ad illam significandam, atque ideo ab eius significatione minimè deficiat, cum ille defectus (vt latè diximus) ratio sit irregularitatis bigamiæ, docent præter ordinarios Couar. *in clem. si furiosus de homicidio p.1. §.2. num 2.* Zenedus ad Decretal. *collect. 112. num. 2.* Fr. Eman. Rodriguez *in summa tom. 1. cap. 58. conclus. 1.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 85.* Bellet. *disquisit. clerica: p. 1. tit. de disciplina clericor. §. 6. num. 35.* Campanillus *in diuers. iuris Canon. Rub. 11. cap. 6. n. 10.* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 83. num. 3.* sic testatus ex communi DD.

3 Et confirmatur ex *dicto cap. quo circa penult. hoc tit.* qui licet loquatur de Sacerdote, cui plus prohibeatur concubinatus per titulum, *de vita, & honest. cleric.* & titul. *de cohabitatione clericorum, & mul.* adhuc si habeat plures concubinas, non contrahit Bigamiæ speciem vllam, nec similitudinariam, cum ad incurrendam bigamiam, vt dixi in locis citatis duo requirantur coniunctim, nempe copula, & matrimonium, vt docent *ibi*, Abbas, Antiq. Zabarella, Bellamera, Ioannes Andreas, Innocent. Hostiens. Butrius Collect. Henriq. Anania, Ancaran. Panormit. Viuianus, Alagona, & Barbosa cum aliis, & hoc de iure aut de facto initum, vt dicit etiam Nauar. *in manuali cap. 27. num. 146.* quia vt dixit Armilla *in summa* verbo *Bigamus num. 2.* nullus fit Bigamus, nisi contrahendo, & cognoscendo.
4 † Ob quod merito nec clericus plures habens concubinas Bigamus fit; quia tanquam vxores ductæ non sunt, vt requirit textus *in cap. nuper hoc tit.*

5 Et confirmatur secundo, quia qui pluribus fornicatus est, aut cum vna, & corrupta, nunquam creditur Bigamus, vt ex doctrina, *dict. cap. penult. hoc tit.* Barbosa *in pastorali p. 2. alleg. 49. n. 12.* dicit vbi addit, vt nec fit bigamus, qui ante, aut post matrimonium cum meretricè rem habuit ex *cap. fraternitatis dist. 34.*
6 † Duo namque air coniunctim pernecessaria esse, matrimonium scilicet præcedens, & vsus venereus subsequens, vt docet Thomas Sanchez *dicto lib. 7. disp. 83. de matrim. num. 3. & 6.* vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiæ ex copula, absque seminis virilis immissione intra vas fœmineum sed in solo foro externo ob præsumptionem perfectæ culpæ.

7 Ad secundam quæstionis partem de eo, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta est; in quo dubio etsi ex proximè dictis videatur dicendum, vt non sit bigamus, nihilominus video plures Doctores firmantes, vt incurrat bigamiæ irregularitatem per Canon. Apostol. 18. relatum *in cap. si quis viduam 50. dist.* vbi eodem tenore, & eadem ratione prohibetur clericis matrimonium cum vidua, atque
8 cum corrupta meretricè. † Item ex *cap. qualis 30. quæst. 5.* in verbis ibi: *qualis debeat vxor esse, quia habenda est secundum legem Virgo casta, & desponsata in Virginitate*, ex Leone Papa, & *ex cap. vnico de cleric. coniug. lib. 6.* ibi, *qui cum vnicis, & Virginibus contraxerunt*, vbi clare petitur virginitas vxoris, ne vir eius efficiatur irregularis. † Et 9
quia Christus Dominus vnicam, & Virginem sibi copulauit, vt per incarnationem perfecta significatio matrimonij Christi cum Ecclesia procederet, ita Gregor Magnus *lib. 2. Epistola 25. relatus in cap. præcipimus 32. dist.* Leo I. *epist. 1. c. 1.* Innocent. I. *Epist. 22. Concil. 4. Carthagin. can. 69. Valent... Canon. 1. Tolet. 1. can. 3. & Tolet. 4 canon. 18. & 43.* vbi habetur, qui viduam, aut corruptam ducit, à clero reiiciatur, & videtur docere Sanchez *supra disp. 84. num. 7.* Suarez Gibalinus, Bonacina, Auila, Pelizarius, & alij relati à Leandro, *de irregularit. tract. 2. disp. 6. q. 12. & 13.* vt refert, *q. 16.* vbi in fine resoluit certum esse contrahentem cum corrupta ab alio esse irregularem & probabilius talem irregularitatem; non solum ex infamia, si eius corruptio notoria sit oriri, sed etiam ex bigamia.

Sed Ioseph Gibalin. *tract. de irregularit. cap. 3. quæst. 4. num. 10. pag. 82.* Emanuël Sa, verbo, *irregularitas* ex bigamia *num. 2.* Bellarmin. *lib. de cleric. cap. 24. sub fine*, videtur pro negatiua stare, & videtur etiam Barbosa *in pastorali dicta alleg. 49. n. 12.* vt iam retuli in vers. *& confirmatur secundo*, hic dicentes nullam oriri irregularitatem bigamiæ, sed tantum infamiæ ex matrimonio cum corrupta, etiam ab alio; quia bigamiæ irregularitas & defectus Sacramenti contingit, ex eo quod vir diuidat carnem suam in plures, atque non sit vnus vnius, aut vxor non sit vnica vnici; eo quod cum alio coniuncta fuerit. At qui dicunt quod hæc carnis diuisio non reperitur cum corrupta extra coniugalem thorum, & pro hac sententia faciunt dicta hic in vers. *ad primam*, de habente plures concubinas, nec animo maritali, & quæ dicit Nauar. *in cons. de bigam. & in man. cap. 27. num. 195.* quem refert Suarez *de cens. disp. 48. sect. 3 n. 11.* dum negat contrahi irregularitatem ab eo, qui contraxit matrimonium cum corrupta, & soluta, si matrimonium fuit inualidum, vel si contingat vxorem separari à marito priori propter matrimonij nullitatem, & postea duci ab alio, etiam inualidè propter impedimentum irritans interueniens, contra quem idem Suarez firmat contrahi Bigamiæ irregularitatem; quia in vtroque contrahitur matrimonium cum corrupta, vel vidua, si non iure, saltim de facto, & cum opere subsequuto. 10

Et sic stando Suarez pro prima sententia, confirmat, *dicto n. 13 in fine*, ex illis iuribus, quæ de matrimonio cum repudiata loquuntur, de quibus iam retuli, *sub q. 1.* hic ex *n. 1.* nam illud matrimonium nullum est; & nihilominus quia est cum corruptà ab alio marito, inducit irregularitatem, addens nihil referre secundum Iura ad Bigamiam interpretatiuam, an fuerit cognita à marito viuente, vel mortuo, vel à vero marito de iure, vel tantùm de facto, aut etiam omnino ab alieno; sed quia ex *cap. penult. hoc tit.* dictum est hic in vers. *ad primam*, nullomodo ex pluribus concubinaribus contrahi bigamiæ irregularitatem, cum deficiat maritalis affectus, & dictum sit, *ibi*, & *quæst. 1.* item & sub Rub. veram bigamiam contrahi ex duplici matrimonio successiuè valido, copula subsequuta, & de matrimonio cum vidua procedat bigamiæ interpretatiuæ irregularitas, siue validum sit, aut non vt latè dicimus, *in c. nuper hoc tit.* & *ibi*, dicemus, vt 11

non sit bigamus vir corruptus ducens Virginem similiter, nec è contra debeat procedere, iuxta rationes secundæ sententiæ Gibalini, & aliorum quando contrahit cum corrupta ab alio simpliciter, nullo præhabito contractu matrimoniali de iure, aut de facto, cum in tali casu non deficiat Sacramenti significatio, sicut deficit in repudiata, vel eiecta à primo marito, vt diximus *in dicta quæst.*1. *à num.*1. vel in vidua, vt *ibi*, *& in dicto cap. nuper.*

12 Ad tertiam quæstionis partem, quid si non recepto semine, vel integra manens, semen virile receperit, aut extraordinariè, Sodomiticevè, cognita est, in quibus casibus de primo videtur respondendum, vt *supra in Rub. quæst.*1. verf. *ad tertiam*: quare si contingat, vt aliqua sit corrupta, non virili membro naturali, nec seminis effusione, sed aut instrumento aliquo, aut membro virili non intromisso semine, minimè aliquis contrahens, fiat bigamus, aut irregularis, quod verè carnem suam in plures non diuiserit; quia in priori illa copula fœmina ea non effecta fuit vna caro cum viro, deficienti seminis immissione, vt docent Bellam. *in cap.*2. *hoc tit. q.*4. *n.*9. & sic etiam de voluntariè polluta, absque viri congressu, cum sit materialiter virgo, illam ducens non erit irregularis, nec erit bigamus, si prior vxor, aut fœmina, quam ducit, sit sola copula extra vas cognita, aut Sodomiticè, vt benè docent Viuald. *in candelabro aureo* 2. *p. n.* 23. *&* 25. Sanchez *de matrim. p.*7. *disp.*83. *n.*7.

13 E contra verò, quamvis fœmina verè virgo sit quoad corpoream integritatem; si tamen virile semen ex concubitu, quacumque arte receperit, id sufficere ad bigamiam dicendum est; quia ea copula matrimonium consummatur, & efficitur vna caro cum eo, cum quo concubuit, Sanchez *vbi proximè*, & Viuald. & idem Sanchez *lib.*2. *disp.* 21. *n.*2. non enim ad bigamiam consideratur virginitas formalis, sed diuisio carnis in plures; quippè violenter rupta (vt dicemus) cum seminis immissione est formaliter virgo, & tamen illam ducentem reddit bigamum.

14 Ad quartam quæstionis partem, an bigamus verus sit, qui prima legitima superstite, & nondum vxore cognita, ad alias transiuit nuptias, illasque consummauit, si postea coactus ab Ecclesia ad priorem vxorem redeat, illamque cognoscat? in quo dubio etsi possint applicari nonnulla, quæ adduxi *in cap. litteras de restit. spoliat.* præcipuè per dicta *ibi q.*2. *&* 3. cum aliis; in proposito vero, & vt *infra* etiam dico ex sententia D. Thomæ *in* 4. *dist.*27. *q.*3. *art.*1. *quæstiunc.*2. *ad tertium*, Thomæ Sanchez *dict. lib.*7. *de matrim. disp.*84. *num.*4. & Astensis *in* 2. *p. summa lib.*6. *tom.*7. *art. vnic. quæstiunc.*2. dicendum est, vt sit bigamus, ac irregularis, quia si secundam cognouit, & postea Iudicio Ecclesiæ compulsus est redire ad primam, & eam cognoscat, iam tunc verificatur hunc duo iniisse, ac consummasse matrimonia, alterum de iure, & alterum de facto per dicta *supra*, & dictum de repudiata *q.*1. *n.*1. videbis *infra in cap. nuper q.*2. *verf. ad quartam.*

15 Ad quintam quæstionis partem quid dicendum est de eo, qui prioris matrimonij, nullitate cognita, aliud contrahit? In quo dubio, & pro negatiua sententia facit, quia quando prius matrimonium fuit, illo dissoluto, nulla fit indecentia in secundo matrimonio, nec culpa per se loquendo, vt arguit Suarez referendus, & videtur docere Henriq. *lib.*12. *de matrim. cap.*6 *n.*9. *in comment. litt. X*, quatenus dicens vt sit irregularis duplex matrimonium iniens; temperat, quando vbi semel matrimonium irritum contraxit, cognita nullitate eius, ad aliud transeat ex eo fundamento, quod iterans Baptismum, quando prior fuit irritus, non sit irregularis.

At nihilominus in casu hoc dicendum est, vt fiat bigamus irregularis; quia sic contrahendo, sciens fuit in culpa ex affectu maritali; & quia sicut secundæ nuptiæ contractæ post primum matrimonium validum: & mortua prima vxore, licet aliunde inualidæ sint, sufficiunt ad irregularitatem inducendam. † Sic & è contra etiam si inualidæ antecedant, & validæ sequantur, idem contrahetur impedimentum, cum ille diuersus ordo, nec ad decentiam, nec ad significationem, nec ad culpam, quidquam referat; & quia ius nihil distinguit inter plura matrimonia simul, vel successiuè, hoc vel illo ordine facta: ita Suarez *de censuris dicta q.* 49. *sect.* 2. *n.*9. *in fine*, & mihi videtur verum de illo, qui sciens impedimentum, nihilominus contraxit, etsi inualidè maritali affectu; cum hic etiam reperiatur delictum, & carnis diuisio. † Et ob id alij DD. vt refert Sanchez *vbi supra dicta quæst.*84. *n.*6. dicunt esse irregularem illum qui priori legitimo matrimonio dissoluto, contrahit aliud de facto, id est irritum; quando conscius impedimenti irritantis posterius innuit. Tota verò difficultas consistit quando contrahens ignorauit impedimentum, de qua dico *hic* in verf. *ad sextam.* 16 17 18

Nec obstat fundamentum contrariæ sententiæ, cum in casu hoc reuera quantum ex parte sui affectus duo matrimonia ineat, & bigamia incurratur, vt iam diximus, & latè *infra in dicto cap. nuper*, ob solum affectum duo matrimonia ineundi cum opere subsequuto, vt latissimè probatum relinquit idem Sanchez cum infinitis *dicta disp.* 84. *n.*3. qui *ibi n.*5. respondet ad dictum fundamentum, Henriquez de Baptismo, dicens in casu Baptismi, non esse in iure inflictam irregularitatem propter iterationem Baptismi irriti; imo ait esse præceptum illius iterandi. 19

Tota vero difficultas est in assequendo, an æquè procedat nostra sententia, quando sciens nullitatem primi matrimonij ita sentiat nullum esse ex defectu consensus: nam licet adducti DD. & alij, si talis nullitas proueniat ex impedimento dirimenti vt, v.g. consanguinitatis, aut affinitatis, ita doceant non tamen æquè si illa nullitas proueniat ex defectu consensus; quia hic deficit affectus intentionis contrahendi matrimonium; non enim iste habuit animum contrahendi tale matrimonium. † Et confirmatur, quia licet rebaptizans maneat irregularis; si tamen id faciat sine intentione conferendi secundum Baptismum, non incurrit irregularitatem. † Item quia licet hæreticus incurrat excommunicationem; si tamen quis exterius neget fidem, non autem mente, non incurrit hæretici pœnas, vt est commune. 20 21 22

Et confirmatur denique quia ob similem causam Pontifex *in cap.*1. *de sponsal. lib.* 6. statuens per sponsalia contrahi impedimentum publicæ honestatis, excipit in verbis sequentibus: *Nisi fuerint sponsalia nulla ex defectu consensus*: sic docent hanc partem Paulus Grisaldus *in decisionibus fidei*, verb. *bigamia*, Viuald. *de irregularit. n.* 8. Henriquez *lib.*12. *de impedimento matrim. cap.*6. *num.*9. qui requirunt intentionem perficiendi matrimonium, 23

trimonium, quæ deficit, deficiente consensu ad
contrahendum, etsi tantum de facto.

24 Sed Suarez *dicta disp.49.de cens. sect.2. num.10.*
legendus *num.* 4. acerrimè defendit contrarium;
quia ius nihil distinguit inter nullitatem ortam
ex impedimento consanguinitatis, aliovè impe-
dienti, aut ortam ex defectu consensus, & quia
cum dicitur hanc irregularitatem incurri propter
affectum intentionis cum opere subsequuto, non
intelligitur de intentione efficiendi verum coniu-
gium, sed intentione exterius contrahendi, quæ
nunquam deesse potest supponens exteriores nu-
ptias voluntariè, & liberè exterius contrahi; &
quod hic sit sensus probat, nam alias sequeretur
contrahere hanc irregularitatem Sacerdotem ex
ignorantia contrahentem tales nuptias secundas;
non vero qui scienter, & ex malitia illum contra-
ctum facit, & consummat; & quia ad illam in-
decentiam, quam hæc lex bigamiæ conside-
rat, sufficit affectus ad illum exteriorem contra-
ctum, cum opere subsequuto, sine causa; ergo
25 (concludit) alius consensus postulatur. † Ad-
dens quod in his rebus argumenta à simili effica-
26 cia sunt; quia standum est iuris dispositioni: †
Præterquam quod nunquam desit aliqua dissimili-
tudinis ratio, vt in exemplo illo, quod in contra-
rium relatum est de rebaptizante, dicens quod
ratio est diuersa; quia illa irregularitas fuit intro-
ducta in detestationem erroris asserentis baptis-
mum posse iterari; qui error non fouetur, nisi
ab his, qui intentione rebaptizandi id fa-
ciunt.

27 Nec obstare ait Suarez exemplum illud assum-
ptum à simili ex *dicto cap. vnico de sponsal. lib. 6.*
quod nihil probat, quia illud impedimentum ex
sponsalibus contractum, minimum est, ob idque
noluisse iura antiqua, vt oriretur, quando ex de-
fectu voluntatis sunt nulla, dicitque signum huius
esse, quod nouo iure id extensum est ad omnes
casus nullitatis: ita ille.

28 Ad vltimam quæstionis partem, de illo, qui
ignorauerit impedimentum subesse, quo postea
cognito, matrimonium separetur; & quod idem
respondendum sit, vt in vers. *ad quintam*, de illo
qui sciuerit matrimonium esse inualidum: nam
cum ad bigamiam delictum minimè desideretur,
sed affectus ineundi duplicis matrimonij, eo sub-
sequuto de facto, & opere subsequuto, ac con-
summato contrahetur: ita docent Ioannes An-
dreas *in cap. vnico num.1. super glossa 3. hoc tit. lib.6.*
vbi Ancharran. *num.*5. Dominic. *num* 5. vers. *in ea*
glossa ibi Francus *num.*4. idem Ioannes Andreas *in*
cap. nuper hoc tit. & Anton. *num.* 8. Cardinalis
ad finem Abbas *num.*4. Ancharran. *num.*1. *notab.*
3. Henric. *num.*23. Angelus verb. *bigamia num.*9.
& ibi Syluester *quæst.*7. Montagna *de bigamis q.6.*
*num.*8. quam communiorem esse scribit Thomas
Sanchez *de matrim. dict. lib.7. disp.84. num.6. in*
fine. Et hanc tenentes respondent ad textum *in*
cap. nuper 4. hoc tit. dicendo quod textus iste non
ponderat affectum delinquendi, sed affectum du-
plicis matrimonij ineundi, eo subsequuto de fa-
cto, & consummato, cum ad bigamiam deli-
ctum minimè desideretur; & quod licet *ibi* Pon-
tifex argumentis ex duplici delicto petitis vsus
fuerit ad monstrandam huius bigamiæ Iustitiam;
eam tamen non inducere, ad probandum illam
ex delicto contrahi, sed ad ostendendum non
esse nouum in iure affectum effectu carentem pu-
niri.

Alios nihilominus video docere, vt in hoc se- 29
cundo casu non sit bigamus, qui ignorans, &
bona fide contraxit; eo quod hic ad secundas nu-
ptias transiens, minimè deliquerit, & ex parte al-
tera fuerit irritum matrimonium posterius, ac
proinde, vt non debeat nocere, cum non præstet
effectum, quod de iure non sortitur effectum
iuxta *cap. non præstat de regul. iuris*, docent sic
Archidiaconus *in dicto cap. vnico de bigamis in 6.*
num.1. & in cap. cognoscamus num.1. dist.34. dicit
fortè ita esse, Bellamera *in dicto cap. nuper q. 2.*
n.5. hoc tit. & sustinet dicens fortè ita esse Astensis
2.p. summa lib.6. tit.7. art. vnico quæstiunc.2. & hanc
amplectitur idem Thomas Sanchez; quia for-
tioribus nititur fundamentis, *vbi supra dicto n. 6.*
in fine, qui ante medium addit iuxta hanc opinio-
nem idem dicendum esse de irregularitate contra-
hentis duo matrimonia irrita, nam si ignoret
vtrumque esse irritum, illam non incurret biga-
miam; quia defuit delictum, & ex altera parte
fuit vtrumque matrimonium nullum; indeque
nullo pacto præstare impedimentum ad ordines;
& videtur amplecti Suarez *dicta disp.49. de cens.*
sect.2. sub num.10. nam dicens impossibile esse, vt
qui secundam ducit, viuente prima vxore, habeat
verum consensum, & intentionem efficiendi ve-
rum matrimonium; nisi interueniente ignorantia
iuris aut facti. † Addit tunc alienum ab omni 30
ratione, & ab omnium opinione, vt irregularis
fiat, qui bona fide, vel per ignorantiam ducit se-
cundam vxorem; non verò qui scienter, & per
malitiam. † Et sic dicentibus pro prima senten- 31
tia bigamiæ irregularitatem non indigere culpa, vt
incurratur, respondent DD. secundæ sententiæ
id verum esse in aliis bigamiæ modis, qui ob Sa-
cramenti defectum instituti sunt, vt diximus in
Rub. & *hic à quæst.*1. secus procedere in bigamia
interpretatiua, qualis est hæc, de qua loquimur
in isto casu, & dicto vers. *ad quintam*, quæ non
ob significationis defectum, sed ob delictum in-
curritur, vt probant *ex dicto cap. nuper hoc tit.* vbi
delictum ponderari videtur ad hanc incurrendam
princ. textus, vers. *vnde illum*, & vers. *sicut in ca-*
none, vbi Innocent. III. duo argumenta de cri-
minosis affert, vt inde inducat iure optimo irregu-
laritate affici incuntem, de facto posterius matri-
monium. † Alterum iure ciuili notari infamia 32
duas simul vxores ducentem, *l. cum qui ff.*
de adulter. Alterum verò iure canonico, *cap.*
Presbyterum 28. distinct. Præsbyterum, qui
non legalibus nuptiis detinetur, puniri; & sic
concludunt verè textum intelligi, quando in
posteriori matrimonio adfuit culpa; & *ibi* Ho-
stiens. reddens rationem illius textus *num.* 5. verb.
in ipsis, punientis affectum; quia in maleficiis vo-
luntas spectatur, non exitus, vt *in l. Diuus ff. ad leg.*
Cornel. de sicariis.

Vnde tenentes hanc sententiam possunt eam 33
corroborare ex resolutis *supra in Rub. quæst.2.* vers.
ad secundam; item & *ex dicto cap. nuper*, quia
expressè dicitur in eo casu non incurri bigamiam,
& irregularitatem ob defectum Sacramenti quan-
do saltem alterum matrimonium est irritum;
nullam ibi deesse matrimonij significationem,
cum matrimonium irritum, non sit aptum
ad significandam coniunctionem Christi cum
Ecclesia, sicut nec concubinatus; & ideò ab
illa nequeat deficere, & quod validum, cum
sit vnicum, non deficiat; & cum dicatur ibi in-
curri hanc irregularitatem propter affectum du-

 plicis

plicis matrimonij ineundi, nec hic incurratur defectu significationis à fortiori dicendum esse firmant incurri ob solum delictum; si quidem non datur alius modus incurrendi, nisi ob delictum, vel ob significationis defectum, qui in nostro casu non inuenitur; & sic solùm oriri ex delicto.

34 Quare si contrahens duplex matrimonium norit alterum esse irritum, quamvis crederet alterum esse verum, & validum, vel vtrumque norit esse irritum incurret hanc irregularitatem; quia in vtroque casu inuenitur affectus ad duplex matrimonium cum opere subsequuto, nec desiderari dicunt DD. delictum in vtroque, vt constat, & sequitur Sanchez videndus *dicto lib. 7. de matrimon. quæstione 84. numero 2. & num. 6. post medium.*

35 † Vbi addit quod quando contrahitur alterum irritum scienter, & alterum validum, siue hoc, siue illud præcedat, incurratur hæc irregularitas, vt fatentur DD. contrariæ opinionis, & tamen in solo altero matrimonio delinquitur idem Sanchez *sub dict. num. 6.* & per dicta *ibi num. 3.* vbi iterum confirmat ex natura bigamiæ similitudinariæ, quæ oritur ex delicto tantùm, vt probauimus *ex dict. c. nuper 4. c. fin. & c. 3. hoc tit.*

36 Et in hac sistendo sententia ego breuiter distinguendo puto dicendum in genere suo duplicem esse bigamiam interpretatiuam, prima quæ oritur ex matrimonio celebrato à viro cum vidua, quæ fuit vxor legitima alterius mariti, de qua loquimur *in cap. de digamis 3. hoc tit.* & hanc quidem nullum in se continere delictum dicendum est per insinuata *supra sub quæst. 1.* huius tituli, & ex toto *tit. infra de secundis nuptiis*; quatenus ipsæ permissæ sunt absque delicto; & in hanc bigamiam incurri ex defectu tantùm significationis Sacramenti, in quo deficit vnitas Sacramenti patet *ex cap. debitum hoc tit.* in verbis ibi: *Cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum sit, ne digamus, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoueri quoniam nec illa est vnica vnici,*

37 *nec iste vnus vnius, &c.* † Alia quidem quæ oritur ex delicto, vtpotè quando duxit vxorem ab alio marito repudiatam, aut de facto contraxit scienter, nulliter duo matimonia, aut vnum, etsi alterum validum; quia, etsi hic bigamia interpretatiua non contrahatur aduersùs vnitatem Sacramenti, matrimonij, vt diximus, incurrit tamen in illam iuris interpretatione; propter delictum affectionis, ita attentati ad contrahendum duplex matrimonium de facto sciens, vel vtrumque, aut saltim nullum esse vnum: qua distinctione iam res est clara, & Doctores primæ sententiæ debent intelligi de matrimonio, cum vidua, etsi consanguinea; dum tamen ignoretur consanguinitas, cum in tali contractu nullum delictum adsit in iure, nec infamia; DD. quidem secundæ, vt diximus modo dicto.

38 Adhuc non manemus in tuto; si quidem idem Suarez *dict. disp. 49. sect. 2. num. 8.* contra Archidiaconum *in dicto cap. nuper cap. 1. hoc tit. lib. 6. & dict. cap. cognoscamus 34. dist.* ait hanc irregularitatem contrahi, etiam si per ignorantiam vtrumque matrimonium contractum sit, cum contrahatur, non propter culpam, sed propter publicam significationem incontinentiæ, & quandam effigiem, vel similitudinem defectus Sacramenti & hoc supposito firmat manifestum esse ignorantiam, aut bonam fidem nihil referre ad prædictam excusationem quia in vniuersum irregularitas, quæ sine peccato contrahi potest, non impeditur propter bonam fidem. † Nec obstare scribit textum *in cap. Presbyterum dist. 28.* vbi propter 39
similes nuptias ex ignorantia factas, non irregularitas, sed quædam suspensio imponitur, & significatur esse propter delictum; eo quod ignorantia fuerit iuris, & culpabilis; quia respondet primo textum illum esse ex Canonibus Trulanis, qui non habent firmam authoritatem, maximè quoad hæc moralia, in quibus multa continent iuxta vsum Orientalis Ecclesiæ, quæ in Latina non sunt in vsu, vel in secundo dicitur forte impedimentum istud ibi positum esse irregularitatem nam quod talis Presbyter permittatur habere beneficium, non est contra intrinsecam rationem irregularitatis; & quod potuerit hoc ei indulgeri propter ignorantiam, & ne Presbyter cogeretur mendicare. Et vltimo addit cum Turrecremata ibi nuptias non legales non vocari secundas nuptias, sed quascumque à Presbytero contractas; & quod omnes istæ nullæ sunt, vt ibi dicitur propter illas, etiam si essent primæ, imponeretur illa pœna.

Quare infert Suarez, & ex aliis *num. 6. & 7. dict. sect. 2.* irregularitatem hanc contrahi propter 40
culpam, sed propter indecentiam, vt sentit Ioannes Andreas, quem Abbas sequitur *in dicto cap. nuper*; & quamvis, *ibi* glossa, & Hostiensis loquantur de delicto tamen in eo textu dicit Suarez non esse aliquod verbum, quo significetur illam irregularitatem positam esse in pœnam delicti; quia verba illa: *Propter affectum intentionis cum opere subsequuto*, non necessariò includunt pœnam, vt per se constat, & sic vt glossa, & Hostiensis lato modo pœnam fortasse accipiant pro quocumque impedimento.

Et *ibi* Suarez *in dict. num. 7.* obiiciens quænam 41
sit hæc indecentia, seclusa culpa, cum in eodem textu dicatur hanc irregularitatem non esse propter Sacramenti defectum; respondet quidem non esse propter defectum verum, sed apparentem, & attentatum, in quo interuenit eadem species incontinentiæ, & ad probandum affert exemplum cum Panormit. *ex cap. vnico de dispensatione impuberum lib. 6. §. 1.* vbi dicitur per matrimonium inter impuberes; quod nullum fuit propter defectum ætatis, publicæ honestatis impedimentum contrahi, quod non contrahitur propter culpam, sed propter quandam indecentiam; & sic in præsenti casu procedere; quia in publica Ecclesiæ æstimatione iste bis contrahens exterius matrimonium effectum bigamiæ participat; licet vere bigamus non sit, quæ omnia dubium reddunt intellectum *dict. cap. nuper* Et pro hac sententia, quæ communior est, vt *supra* diximus, facit etiam pietas non ligandi irregularitatibus animas fidelium, nisi de illis expressè constet in iure. De aliis dico *in dicto cap. de digamis 3. & cap. nuper 3.*

AD

AD TEXT. IN CAP. II. Super eo, hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

TExtvs iste quatenus communem habet materiam cum *cap.1.hoc tit.* iam ex quæstionibus *ibi* iactis, & in Rubrica manet intellectus; sed quatenus punit ordinatores, qui bigamos ordinant; imò & ipsos bigamos ordinatos, cum quibus non est dispensandum; ideò rectè iam hic inquirimus de facultate dispensandi cum Bigamis bigamiæ veræ; item & interpretatiuæ, at de dispensatione cum Bigamis similitudinariis *infra* dicemus *in cap. fin. hoc titulo*, vbi latè de dicta bigamiæ specie.

QVÆSTIO I.

An Summus Pontifex possit in bigamia vera, & irregularitate ab ea orta dispensare? Et qua potestate? Et an Episcopus ad Sacros Ordines suscipiendos, seu ad minores, vel dispensare cum bigamis propriis, vt in susceptis ordinibus ministrent, vel saltem quoad minores ordines cum bigamis interpretatiuis? Et num Commissarius cruciatæ habeat facultatem dispensandi in bigamia?

SVMMARIVM.

1 Cap.nuper hoc titulo,&n.7.
2 *Paul.1. Thimoth.3.* Episcopus sit vnius vxoris vir, & à n.7.& 8.
3 *Dispensare Pontifex potest bigamis ad ordines etsi causa id faciat, non frequenter, &* n.7.*& quare cum dicatur ex defectu Sacramenti*, n.8.
4 *Bigamia irregularitas solo iure positiuo est inducta; non Diuino, vt aliqui existimarunt;* num.5.
5 *Euangelica lege preceptum nullum existit positiuum propter fidei, & Sacramentorum præcepta.*
6 *Papa Lucius dispensauit in Bigamia cum Archiepiscopo Panormitano.*
7 Cap. lector. 34. distinct. numero 24. & num.27.
9 *Apostoli, vt Episcopi condebant leges Ecclesiasticas; & consilia prabebant.*
10 *Concil.Grangen.dispensauit in statuto Apostolorum, qui statuere Presbyterum, ob crimen fornicationis deponendum esse.*
11 *Apostolica constitutiones non transcendunt ius humanum.*
12 *Pontifex non solùm potestate absoluta, hoc est validè; & licitè dispensat cum bigamis.*
13 *Episcopi dispensant cum criminosis; num tamen cum bigamis, sunt diuersi intellectus*, numeris sequentibus, & à num. 20. *vbi de vero.*
14 Cap.vnico hoc tit.lib.6.& n.21.
15 Trid.sess.23.de reform.in fine.
16 Cap.non confidat.dist.50.
17 *Episcopo non licet dispensare in lege Apostoli, nec in Concilio.*
21 *Episcopus nequit dispensare cum bigamis veris, nec quoad beneficia simplicia*, n.22. *fallit in necessitate*, *vt* n. 26. & 27. *Quid in bigamo interpretatiuo*, n.18.
23 Cap.2.hoc tit.
27 *Episcopus in bigamia orta ex delicto occulto, num dispensare valeat.*
29 *Commissarius cruciatæ nequit dispensare cum bigamo vero, nec in interpretatiuo ex defectu Sacramenti, vt* n.30.*secus si ex delicto, vt* n. 31. *& in bigamia similitudinaria, vt* num.32.

AD primam quæstionis partem videtur dicendum, vt Pontifex nequeat dispensare per verba textus nostri ibi: *Cùm bigamis contra Apostolum dispensare non licet, vt debeant ad Sacros Ordines promoueri*, & ex *cap.nuper* 4. *hoc tit.* in vers.*nos autem* ibi: *Tanquam cum Digamis non liceat dispensari*, glossa *ibi* cum aliis; eo quod vitium bigamiæ consurgit ex defectu Sacramenti quod tollere non subest potestati Pontificis. 1

Secundo quia hæc irregularitas habetur ex iure Diuino iuxta illud D.Pauli 1.Thimoth.3. vbi admonet; *Episcopum debere esse vnius vxoris virum*, idest non bigamum, vbi nomine Episcopi comprehendit omnes Sacerdotes. Deinde quia etsi possit dispensare in irregularitate propter crimen; quia quia quando fundatur in crimine, facta, pœnitentia, exhibita satisfactione, tollitur indignitas, & restituiur homo ad statum, in quo iam est capax dispensationis,& non sic,quando est defectus Sacramenti, in quo fundatur bigamia, nec per pœnitentiam reparari; nec auferri potest; & ita docent nounulli, vt inuant Suarez, Sanchez, Leander,& alij *infra* relati. 2

Nihilominus vera sententia est vt possit Pontifex dispensare in bigamia vera orta ex defectu Sacramenti: Primo quia omnis irregularitas bigamiæ est dispensabilis per Ecclesiam. Item quia impedimentum hoc non est ex Diuino, aut naturali iure. Item quia Apostolicæ constitutiones non transcendunt ius humanum; imò & licet Petrus Soto, *lectura* 18. *de matrim. pag.*13. vers. *ex quibus denique*, concedat irregularitatem esse ex Iure Diuino; admittit verò Pontificem posse dispensare: idem, & *pag.*5.vers. *restat* iam, & alij † Et ratio nostræ assertionis, est quia solò iure Pontificio hæc irregularitas est inducta. † Et quia in lege Euangelica nullum præceptum Diuinum positiuum existit præter fidei, & Sacramentorum præcepta, vt probat latè Thomas Sanchez *de matrim. lib.7. disp.* 52. *num.*2. Ergo cum hoc non pertineat ad materiam,& formam Sacramentorum, nec ad ipsa suscipienda sub præcepto, & non sit naturale,non erit Diuinum positiuum: ex his & aliis docent D. Thomas *in* 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.*3.*corp.*& *ibi* Richard. *art.*4. *q.*4. Paludan.*q.*4. *art.*5.*num.*33.Maioris *q.*6.*concl.*2.*sup.* Gabriel.*q.*9. *art.*3.*dub.*4.Sotus *quæst.*3.*art. concl.*1. Metina *cap. de ieiunio quæst. de dispensatione in quadragesima*, ve- 3 4 5

vers. *his tamen non obstantibus*, Thomas Sanchez *de matrim.dict.lib.7.disp.86.num.6.* Suarez *de cens. disp.49.sect.6.n.1.2.& 3.* Auila *de cens.p.7. disp.8. dub.4.* Bonacina *disp.7. quaest.2. punct. 5. num.14.* Sayrus *lib.5. cap.6. num.1.* Palaus *disp.6. punct.8. n.14.* Luysius *lib.9.disp.70.dub.4.* Cornejo *disp.10. dub.1.q.4.* Hurtad. *de ieregul.dif.20.* Baunius *tr.11. quaest.13.* Leander *tract.2.disp.6. quaest.28.* Ex iuris peritis glossa *in cap.lector*, verb. *fiat dist. 34.* vbi Archidiacon. *num.1.* & Turrecremata *art.1.num.2.* Speculator *tit.de dispensat. §. iuxta num. 3. & 4.* Gofred. *in sum.hoc tit.num.11.* & Hostiensis ad finem; idem *hic num.4.* Innocent. *num.2.* Ioan. Andreas *num.9.* Anton. *num.9.* Abbas *num.6.* Cardin. *quaest.2.* Ancharran. *num.2.* Bellamera *num.1.* Henric. *in cap.1.hoc tit.à num.22.* idem Ancharran. *in cap.vnico hoc tit.lib.6.* vbi Francisc. *num.4.* Anania *in cap.si vir num. 3. de adulteriis*, Staphileus *de litteris gratiae colum.fin.* Couar. *in clem. si furiosus de homicid.p.1.§.1. num.4.* & reliqui omnes summistae, & summarum authores, vt Angelus verb. *bigamia num. 8.* Syluester *ibi quaest. 6.* Tabiena *quaest. 7.* Armilla *num. 9.* Nauar. *cap. 27. summ.*
6 *num.197.* Rota *hoc tit. in nouis decis.1.* † & glossa *in dicto cap. lector.* refert Lucium Papam cum Archiepiscopo Panormitano dispensasse, Flaminius *de resignat.lib.5.quaest.3.num.197.* Azor. *inst. moral. p.2. lib.2. cap.4. q.7.* Salzedus ad Bernard. Diez *in pract.cap.16.litt.C*, verb. *dispensare*, Franc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.p.2.cap.8. num.34.* Ludouicus Miranda *in manuali Praelator. tom. 2. quaest.8.art.2. concl.1.* Barbosa *hic num. 4.* Henriquez *lib.12.cap.6.§.11.* Marcel. Vulpeius *in praxi cap.45.num.8.* idem Barbosa *in pastorali alleg. 49. num.21.* est lex Regia *5.tit.5.p.1.* vbi Gregor. Lopez verb. *dos mugeres*, & alij communiter.

7 Nec obstant fundamenta contrariae sententiae ex verbis Apostoli in textu nostro, nec *in dict. cap. nuper*, nec verbum ibi positum; *licet*, non importat necessitatem, & impossibilitatem, sed difficultatem; ita vt sensus sit non facilè, & absque graui causa, dispensari posse; ita omnes, nec enim ibi Pontifex vsus est verbo *non potest*, sed verbo *non licet*: ita explicant omnes relati, vel vt docet Thom. Sanchez *lib.7.sub dict.n.6.disp.86.* vt non liceat Episcopis inferioribus, qui Pontificem consuluerunt bigamos promouere, & sic Martin. Papa *in dict. cap. lector. 34. dist.* dispensauit cum bigamo, vt Subdiaconus fieret. Suarez *supra*, dicit quod Papa habet hanc potestatem cum omni plenitudine iurisdictionis, sicut habet alias: & ita Suarez *dict.sect.6.num.8.* dicit in verbis nostri cap. solùm ostendi respectu summi Pontificis difficultatem dispensationis, non impossibilitatem: & vtens verbo *licet* id non quidem dicat, quia id nunquam liceat, sed quia non pro solo arbitrio, nec pro leui causa, sed pro grauissima, atque rarò id liceat.

8 Nec obstat aliud fundamentum ex eo quod haec bigamia vera procedat ex defectu Sacramenti; quia si ob hoc redderetur impossibilis Papa ad dispensandum, sequeretur, quod non solum de dispensatione ad Sacros Ordines, sed ad quoscumque procederet; & sic eueniret vt non tantum de Sacris Ordinibus textus noster loqueretur, & glossa intelligit per ordines Sacros solum vsque ad Diaconatum inclusiuè; quia de his tantum loquutus est Paulus; & quia olim, vt diximus, *in cap.penult. de seruis non ordin.* Subdiaconatus non erat ordo Sacer. vt *in cap.vltimo dist.* 60. & *in cap.à multis de aetate, & qualitate ordinand.* aliquid *in cap.1.& cap.fin.de Sacram.non iterandis*; imo amplius, si illa ratio vera esset, probaret etiam nullam irregularitatem fundatam in defectu aetatis v.g. vel alio simili posse per dispensationem auferri, durante illo defectu, quod aperte falsum dicit Suarez *dicta sect.6.num.1.in fine*, addens quod licet defectus Sacramenti semper maneat, non necessario manet in ratione impedimento ad ordines; quia quod talis defectus sit impedimentum non habet natura sua, nec ex diuino iure, sed ex Ecclesiae prohibitione; quae potest per dispensationem auferri, interueniente causa legitima, & Thomas Sanchez *dicto num.6.* ait non, vbi tale proxime dictum vt Pontifex non possit auferre defectum significationis Sacramenti; quia ad dispensandum id minimè desideratur, sed solum, vt Pontifex tollat irregularitatem ex eo, defectu ortam: nam vt dicit Leander, hoc impedimentum, procedit ex solo iure humano. 9

Et sic nec obstare quod haec irregularitas sit inducta à D. Paulo, quia respondetur, vt *supra* hoc esse de iure humano; quia Apostoli erant etiam Episcopi; & vt Apostoli condebant Sacram Scripturam, & vt Episcopi vero leges Ecclesiasticas vt *actor 15.* & consilia praebebant, vt 1.Corinth.7. Et confirmatur ex illo Pauli 1. Thimoth.3. vbi petens Episcopum non percussorem, nihilominus non negat dispensationem Pontifici vt omnes sentiunt iuxta Sanchez *supra*, & alios † Vbi addit in Concilio Grangensi dispensatum 10
esse in statuto Apostolorum, qui statuere Presbyterum ob crimen fornicationis deponendum esse, de quo *in cap.fin.82.dist.* cuius oppositum *eo cap.fin.* decretum. † Et Suarez *dict.sect.6.num.1.* 11
in fine, explicat dicens, quod Apostolicae constitutiones non transcendunt ius humanum: & addit quod quantum ad actus iurisdictionis est in Ecclesia potestas aequalis potestati Petri, atque adeo sufficiens ad dispensandum in omni iure humano, etiam Apostolico.

Aliqui dubitarunt an haec dispensatio posset 12
fieri à Pontifice ex sola eius potestate ordinaria? Et licet negarint Henricus *in cap.1.hoc tit.* & Ioannes Staphileus *de litteris gratiae*, dicentes non posse Pontificem cum bigamis dispensare ex potestate ordinaria, benè tamen ex potestate absolutè; hoc est valide; quamvis non licite. Tamen verius est vt dicunt Couarru. *in dicta clementina si furiosus de homicid.1.p.§.2. num.4.* Sanchez *dict.lib.7.de matrim.disp.86.num.7.* Auila *dict.p.7. disp.8.dubio 4. conclus.1.* Luysius *de censuris lib.9. disp.70.dubio 4.fine*, Leander *supra quaest.29.* posse etiam ex potestate ordinaria; hoc est non solùm valide, sed etiam licitè, existente iusta causa; quia per legem illam naturalem, diuinam, & humanam; licet Principi legis labori summo per dispensationem humanis legibus derogare; & sic posse in irregularitate bigamiae, cum sit inducta iure humano, aut Pontificio, vt iam diximus; & sic bene Couarru. proximè adductus improbat Henric. & Staphileum contrariae sententiae defensores.

Ad secundam difficultatis partem, quae pro- 13
cedit circa facultatem Episcopi in dispensando cum bigamis veris, aut interpretatiuis, maior est admodum difficulta, tum per dictas, *supra*, circa dispensandum cum filiis Praesbyterorum ad ordines, tum cum seruis, de quibus sub proximis titulis, *de filiis Praesbyterorum*, & *de seruis non ordinandis*;

dinandis; & licet quidam existiment, saltim quoad ordines non sacros posse dispensare. Et alij etiam existiment vt possit etiam dispensare quoad maiores; eo quia Episcopi dispensant cum criminosis, vt *in cap. at si Clerici de iudicus*, qui instar bigamorum sunt, & pariter Apostolus 1. Timoth.3. interdicat eis promotionem ad ordines,
14 vt refert tacito Autore, glossa hic. † Et contra istos sit alia sententia dicentium non posse Episcopum dispensare cum huiusmodi bigamis, etiam ad ordines minores; eo quod textus *in cap. vnico hoc tit. lib.6.* interdicat bigamis in minoribus ordinibus deferre Tonsuram Clericalem, nec com-
15 mittat dispensationem Episcopo. † Et ex Trid. *sess.23. de reformat in fine*, dum statuit minorum ordinum munia obeuntes debere esse Cælibes, & non bigamos, vt tenuerunt Ioannes Andreas *in dicto cap. vnico hoc tit. num.1. vers. in glossa*, secunda ibi *lector*, & ibi Ancharranus *num.6.* Dominic. *num.5. vers. in fine glossa*, Franc. *num.4.* & alij infra referendi, & vt probabilius amplectitur Suarez *de cens. dicta disp.49. sect.6. num.4.* cum Abbate *hic num.5.* nam *in dicto cap. vnico bigami*, priuantur omni priuilegio Clericali, & *ex dicto cap. nuper, & cap. fin. hoc tit.* vbi hæc potestas simpliciter
16 eis negatur. † Deinde *ex cap. non confidat quisquam Pontificem, dist. 50.* nam Pontificem nomine *ibi* Episcopi intelliguntur iuxta omnium ex-
17 positionem, & manifestum contextum. † Vltimo, quia sicut Episcopo non licet dispensare in lege Apostoli; ita neque in generali Concilio, nec in iure Pontificio, nisi in casibus concessis; sed hoc ius excludens bigamos ab omnibus ordinibus etiam minoribus, vt minimum latum est à Concilio Niceno, teste Ambrosio *epistola 82. & in c. cognoscamus dist. 34.* imò & ostenderit esse Apostolicum in canonibus Apostolorum; nullibique inueniatur hunc casum esse concessum Episcopis ergo.
18 Alij inquam vt probabilius admittunt non posse dispensare in Sacris Ordinibus; benè tamen in minoribus, vt illos suscipiant, aut in illis ministrent, & hoc per textum *in dicto cap. lector 34. dist.* ex verbis ibi: *Lector si viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permaneat; aut si fortè necessitas sit, Subdiaconus fiat; nihil autem supra similiter, etsi bigamus fuerit*: ita ex iuris peritis docent glossa hic verbo *dispensare*, vbi Hostiensis paulo post princip. *& in summa eodem tit.* Albericus *in dictiona io litt. B*, Sanchez *dicto lib. 7. de matrim disp.86. num.11.* cum Astensi, Syluestro, Armilla, Monaldo, Tabiena, Burgasio, & ex Theologis cum D. Thoma *in 4. dist. 27. quæst.3. art.3. corp.* & *ibi* Albertus Magnus *art. vlt.* Durand. *quæst.4. in fine corp.* Paludan. Gabriel. P. Soto, & Dom. Soto, Palacios, Henriquez, Petr. Ledesma, Graff. Bartholom. de Ledesma, Llamas, & aliis, quibus addo Castrum Palaum *disp. 6. puncto 4.* & penes illum Nauar. *in manuali dicto c.27. n.197.* Azorium *2.p. lib.5. cap.10. quæst.6. & lib.6. cap.4. quæst.8. & 11.* Sayrum *lib.6. cap.7. num.11.* Auilam *dict. p.7. disp.7.* legendum *disp. 8. dubio 4.* Comitolum *lib.1. quæst.106. num.5. & 6.* Mirandam *in manuali tom.2. quæst.8. art.2. conclus.* Machad. *de perfecto Confess. lib.1. sum. p.3. tract. 17. docum.4. num.3.* Petr. Cornejo *disp.10. dubio 1. q.5. dicto 2.* per textum nostrum, vbi sermo est tantùm de Ordinibus Sacris; & eo, quia cum Sacris Ordinibus sit votum castitatis solemne annexum per illos deputatur quispiam simpliciter, & perfectè Diuino Cultui; itavt amplius resiliendi facultas non supersit, quod secus in ordinibus minoribus contingit. Refert alios hic Barbosa *ex num. 5.* idem *in pastorali alleg.49. p.2. num.24.* cum Ioanne de la Cruz, & aliis; item Zeuall. *in pract. q.558.* Alzedus *in praxi Episcoporum parte 2. cap. 6. num.52.*

Alij verò existimarunt non posse Episcopum dispensare cum bigamo vero, vel interpretatiuo, at posse admittunt, vt valeat dispensare in vsu ordinum minorum antea receptorum *per dict. c. lector*, & vt tradunt Nauar. *dict. cap.27. num.197.* Valentia *4.p. disp.7. quæst.19. puncto 3. in 1. specie irregul.* Manuel. *1. tom sum.2. edit. cap.158. concl.2. num.6.* Philiarc. *de officio Sacerd. tom.1. lib.3. cap.7. fine*, Sa *in summa*, verbo *irregularitas*, vbi de bigamia *in fine*, Vega *1. tom. sum. cap. 38. casu 1.* Viuald. *Candelab. Sacr. p.2.* vbi *de irregul. bigam. num.34.* & alij proximè relati; sed Chuchus *lib.4. instit. moral. tit.12. num.186. & 187.* docet procedere, vt in minoribus valeat dispensare, quando bigamia est interpretatiua; secus quando vera. 19

Et sic alij autem docent quod non possit Episcopus dispensare, vt promoueatur ad ordines minores, & simplicia beneficia, posse tamen concedere, vt inseruiat in ordinibus minoribus ante susceptis, & vt benficium simplex, quod antepossidebat retineat: sic Angelus verbo *bigamus num.8.* Abbas *in cap. super eo hic num.5.* & alij iam adducti, quos referunt *hic* Barbosa *num.7.* idem *in pastorali p.2. dicta allegat. 49. num.23.* Sanchez *supra numer. 10.* Leander *infra quæstione 32.* & alij. 20

Ego tamen ex his omnibus opinionibus simpliciter, & absolutè, ac extra casum necessitatis, eligo vt meliorem, ac securiorem hic adductam sub vers. *ad secundam* ibi, *& contra istos*, nempè vt non possit Episcopus dispensare cum bigamis veris, nec quoad minores ordines, nec quoad beneficia simplicia, nec quod in susceptis ministret, & ducuntur DD. ex textu nostro, & *ex dicto cap. vnico, hoc tit.* vbi interdicitur bigamis in minoribus ordinibus constitutis deferre Tonsuram Clericalem, nec committi dispensationem Episcopo, vt *ibi* cauetur in Concilio Lugdunen. non enim queit Episcopus dispensare in Concilij generalis decretis, nisi specialiter ei committatur vt iam adduxi ex doctrina *dicti cap. etsi Clerici de iudiciis.* † Et hanc sequuta est Congregatio Concilij in Ferentiana 13. Aprilis 1630. in qua fuit resolutum bigamum effectum bigamia interpretatiua, etiam si antea constitutus esset in ordine ostiariatus, non posse mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in ordine suscepto ministret: sic Barbosa *in dicto num.5. & dict. alleg.49. num.22. & 25.* & præter iam adductos docent Villalobos *in summa tom.1 tract.21. dif.31.* Turrianus *de cens. lib.9. disp.7. dubio 5.* Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. p.1. decis.331.* & Diana *p.4. tract.2. res.72* & secundùm hanc sententiam fuisse decisum in Sacra Cardinalium Congreg. testantur Armendariz. *in addit. ad leg. Nauarræ lib.2. tit.19. de foro comp. num.16.* Nicolaus Garcia *de benef. p.7. cap.6. num. 5.* Piasecius *in praxi noua Episcop. p.1. n.60.* Franc. Leo, & Bellerius relati à Barbosa cum Marcello Vulpeio, & aliis *dicto num. 22.* Machado *vbi supra lib.1. document.4. tract.17. ex num. 1.* Felicianus de Vega *in dicto cap. etsi Clerici de iudiciis, §. de adulteriis*, videndus à *n.141.* Tambur. 21 22

de

de Iure Abbatum tomo 2. disp. 7. quæst. 3. n. 2. Molfesius *in summa Theologiæ Moralis tract. 6. cap. 7. num. 28* Riccius *supra p. 4. decis. 331. num. 8. in fine.* Bartholom. de Bachis *in praxi nouitior. disp. 9. dubio 15. num. 2.* Leander *de irregul. tract. 2. disput. 6. quæst. 30. 31. & 32.* cum Bonacina, Baunij, & aliis: sic etiam colligentes *ex cap. sanè 1. de Clericis coniugatis, & ex dict. cap. 17.* Trid. *sess. 23. de reform.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. p. 5. cap. 6. num. 7.* Castrus Palaus *dict. disp. 6. punct. 8. num. 18.* Luys. *lib. 9. disp. 70. dub. 5.* Filliucius *tr. 19. c. 4. q. 12. n. 127.* & alij.

23 Et hac retenta opinone dicunt DD. huius sententiæ non obstare textum *hic in dict. cap. 2.* quia argumentum à contrario sensu non est sufficiens; eo quod Papa solùm respondet ad id, de quo fuerat interrogatus, negans illam ordinationem, vel dispensationem esse licitam; loquitur enim *ibi* non tantùm respectu Episcopi, sed simpliciter; quid verò in aliis ordinibus liceat, ibi non definit: ita Suarez *de cens. dict. disp. 49. sect. 6. num. 5.* vbi addit quod hæc ratio probat non tantùm de dispensatione ad susceptionem, sed ad vsum ordinum minorum; quia nullum est ius, quod hoc secundùm magis, quàm primum concedat.

24 Et minus obstat *dict. cap. lector* 34. quod Nauar. & alij iam adducti citant: nam textus ille minimum, aut nihil probat; tum quia ibi conceditur facultas dispensandi cum lectore bigamo, vt ad Subdiaconatum ascendat, si necessitas id postulet. Tum etiam quia de ipso lectore non per modum dispensationis, sed iure ordinario videtur statui, vt in suo munere permanere possit: nam simpliciter hoc ei conceditur. Quod si esset intelligendum cum dispensatione fere non differret ab ascensu ad subdiaconatum, nam omnis dispensatio requirit aliquam necessitatem; quapropter dicit Suarez *dicto num. 5. cap. illud*, non potuisse dare aliquam potestatem Episcopis; quia non est Martini Papæ, vt à Gratiano inscribitur, sed Martini Bracharensis, qui diuersos canones collegit, addens quod hic textus sumptus videtur ex Concilio Toletano 1. *can. 3.* vbi longè aliter legitur, scilicet: *Item constituit Sancta Synodus, vt lector fidelis, si viduam, alterius vxorem accepit, amplius nihil, sed semper lector habeatur, aut fortè Subdiaconus*, vbi etiam ad Subdiaconatum, specialem necessitatem, non requirit.

25 Imò addit iterum quod hoc Concilium prouinciale est, nec inueniatur à Papa confirmatum, nec Leo IV. illius mentionem fecerit *in cap. de libellis dist. 20.* vbi numerat canones Conciliorum, quibus in iudiciis vtendum; item etiam quod post illum Concilium sunt alia decreta Pontificia, quæ prohibent Clericum bigamum ministrare etiam in minoribus ordinibus; videbis etiam Leandrum *sup. q. 34. in fine.*

26 Ita Suarez; sed quia idem *dict. disp. 49. sect. 6. sub dict. num. 5. in fine*, scribit quod licet in rigore iuris sit hæc nostra probabilior, & verior dicatque vt alia contraria adducta in dicto vers. *alij inquam*, sit probabilis propter tantorum virorum authoritatem, & quod in praxi possit seruari, vbi fuerit vsu recepta, vt etiam admittit Leander *dict. q. 32. in fine*, cum pluribus, quos retulit *dict. q. 31.* ideò existimo non omnino aspernandam, nempè quoad hoc vt Episcopus valeat dispensare cum bigamis, vt ordines suscipiant, & vt in susceptis ministrent. Et sic communiorem sententiam, quam sequimur limitant multi quando v. g. necessitas vrgeat ob ministrorum penuriam, nec esset additus ad Pontificem ob loci distantiam; quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificia dispensare, vt dixit Barbosa *in pastorali p. 2. alleg. num. 26. & dict. alleg. 49. sub dicto num. 25.* Thomas Sanchez melius loquutus, & ab omni iniuria liberans explanando *dict. cap. lector 34. dist. dict. lib. 7. de matr. disp. 86. n. 14.* Henriquez *lib. 11. de matrim. cap. 6. §. 11.*

Item limito libenter iuxta supra dicta, quando bigamia interpretatiua consurgit ex delicto, de quo iam diximus *cap. 1. quæst. fin. & dico in cap. 3. & 4. hoc tit.* qualis est illa, quæ oritur ex duplici matrimonio neutro, existente valido, aut altero irrito; quia tunc poterit Episcopus si delictum sit occultum dispensare virtute Concilij Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* Henriquez *dict. c. 6. in fine*, & Thomas Sanchez *dict. disp. 86. num. 13. in fine.* Et licet alij hanc limitationem porrigant ad bigamiam occultam, quæ non sit de delicto, sed ex defectu Sacramenti, inter quos Paludan. *suplem.* Tabiena, Gabriel, Armilla, quos refert Sanchez, & Turrecremata *in dict. cap. lector 34. dist. art. 2. num. 11. concl. 5.* si scilicet consurgat ex facto, suapte natura sit occultum, secus si per accidens, vt si bigamia consurgat ex matrimonio clandestino. Tamen idem Sanchez ait hanc limitationem nullo iure probari, & ego cum eo. Quod si absolutè volueris amplecti dictam sententiam sine necessitate harum limitationum; respondet quidem ad fundamenta nostræ sententiæ *dict. q. 86. num. 15. ibi* legendus, & *sub num. 11.* vbi ponderat verba *dict. cap. lector*, qui & *sub dict. num. 14.* addit, quod etsi decisio *dict. cap. lector* quatenus loquitur de Subdiacono, qui tunc temporis, non esset inter ordinatos in sacris, non videatur expressè correctum reuera tacite; quoad hoc eius decisio cessarit tacitè, cum iam Subdiaconatus Ordo sit Sacer iuxta quæ dixi latè *sub cap. 1. & fin. de Sacram. non iterandis*, aliquid *in c. pen. de seruis non ordin.* 27

28 Quod si instes cum iam relato Cucho *inst. mor.* quod nostra sententia semper limitetur, quando bigamia est interpretatiua; etsi non sic quando est vera; nihilominus respondeo adductas sententias esse intelligendas de vtraque bigamia; quia quamvis iure non videantur distinguere, nec aliqui DD. tamen alij ita intelligunt inter quos glossa hic verbo *bigamos*, vbi Cardin. *in fine*, Ancharran. *num. 2.* Ludouicus Lopez *2. p. instruct.* vbi *de irregul. cap. 22. in 1. irregularitatis specie*, Anton. *hic num. 8.* Abbas *num. 5. fin.* Villadiego *de irregul. c. 16. num. 1. vers. Episcopus suppl.* Pisanæ verbo *bigamia num. penult. & ibi* Angel. *num. 8.* Gregor. Lopez *in dicta l. 5.* verbo *dos mugeres tit. 5. p. 1.* Flamin. *lib. 5. de resign. benefic. q. 3. num. 196.* Tolet. *lib. 1. summæ cap. 26. num. 8.* Humada *p. 1. tit. 5. lib. 5. glossa 44. num. 3.* Sanchez *dict. disp. 86. lib. 7. de matrimonio sub num. 9.* Leander contra alios *supra dict. tract. 2. disp. 6. q. 34.* & addit quidem Suarez *d. sect. 6. n. 6. in fine*, quod etsi Pontifex in textu nostro, præcipuè loquitur de veris bigamis, & propriis, de quibus loquutus est Apostolus; & ideò in eis maior sit difficultas; & rarior dispensatio, sed nihilominus cum proportione id locum habeat in bigamia interpretatiua; quam omnia adducta in suo gradu, & proportione æquè de illa probant.

Ad

29 Ad vltimam quæstionis partem, an commissarius cruciatæ habeat facultatem dispensandi in bigamia? in quo dubio existimo respondendum sub distinctione; quia si loquamur de vera bigamia, verius existimo, vt non possit dispensare ex dictis proximè de Episcopo; tum etiam quia in bulla excipiuntur aliæ irregularitates minores; & sic videtur excepta bigamia, quæ est difficilis dispensationis, & quæ est inuenta à tempore Apostolorum: sic Auila *de censuris p.7. disp.8. dub.4. conclus. 6.* Henriquez *lib.7. de indulgent. cap.13. num.5.* Bardus *in Bulla cruciata part. 3. tract.2. cap.1. sect.2. num. 13.* Castrus Palaus *vbi supra puncto 8. num.22.* † Et idem ex dictis iam existimo
30 respondendum, vt nequeat dispensare in bigamia interpretatiua, quæ oritur ex defectu Sacramenti, vt est illa, quæ procedit de vxorato cum
31 vidua, † secus tamen si oriatur ex delicto, vt est illa, quæ oritur ex polygamo, de qua iam diximus *in cap.1. quæst.1. ex num.1.* aut quando quis contrahit cum duabus, saltim cum vna inualidè, vt docent Rodriguez *in addit. ad Bullam §.13. num.6.* Villalobos *in summa tract.27. conclus.13. num.8.* Diana *1.p. tract.11. res.115.* Machado *de perfecto confess. tom.2. summa lib.4. p.5. tract.1. docum.2. in fine*, Leander *quæst.40. dicto tract.2.*
32 *de irregul. disp.6.* † Et etiam in bigamia similitudinaria, de qua latè dico *infra in cap. fin. hoc tit.* & aliqua Doctores *in cap.3. & 4. hoc tit.* qualis est illa, quam incurrit, qui habens ordines sacros, aut est in religione professus, matrimonium contrahit. Vnde etsi aliqui apud Bard. *supra num.8.* absolutè affirment, vt possit dispensare; quia Bulla id videtur concedere commissario; eo quod solùm excipiat quinque species irregularitatum, super quibus non potest dispensare commissarius; inter quas non inuenitur bigamiæ species: tamen res est clara sub prædicta distinctione.

QVÆSTIO II.

An si bigamus proprius, vel interpretatiuus transeat ad Religionem, possit Episcopus cum eo dispensare ad Sacros ordines suscipiendos? Et an possit dispensare, quando merus Laicus bigamiam contraxit, qui nondum statum, aut priuilegia Clericalia habuit? Vel in casu, quod adsit legitima, & euidens causa, vt nobilitatis, & scientiæ? Et an ad impetrandam dispensationem in bigamia, debeat explicari quod nuptiæ ter, aut quater, aut plures sint celebratæ, vt facere mentionem, quod est ligatus duplici bigamia? Et an proprius bigamus, aut interpretatiuus priuetur priuilegio fori, & Canonis; item & habitus Clericalis, ac beneficio Ecclesiastico, aliisve ministeriis Ecclesiæ? Et quid de bigamo similidinario?

SVMMARIVM.

1 Cap.2. qui Clerici, vel vouentes, n.3.
2 *Episcopus nequit dispensare ad Sacros ordines cum bigamo vero, aut interpretatiuo, nec cum bigamo verè Laico*, n.4. *nisi adessent causæ vrgentes, vt* n.5.
5 *Dispensandus in bigamia num debeat exprimere omnia, quæ contraxit matrimonia, resoluitur in praxi quod non*, n.8.
6 *Nuptias viginti celebrauit vir quidam Romæ & duas super viginti mulier quadam.*
7 *Vir laureo coronatus Romæ qui super vixit mulieri, quæ præmortua fuit viro post 22. matrimonia.*
8 *Bigamus dispensandus sufficit, vt narret se bigamum esse.*
9 *Iudex dispensandus in irregularitate sufficit quod dicat condemnasse ad mortem, non quoties id fecerit.*
10 *Bigamiæ species narranda, vt dispensetur benè bigamus.*
11 Cap.1. hoc tit. lib.6. & num.12. cum aliis, & fin.
12 *Bigamus verus & interpretatiuus priuatur priuilegio clericali canonis, & fori; sic vt pœna excommunicationis cogatur non deferre habitum, & tonsuram* n.13. & 14.
14 *Bigamus habitum deferendo, & tonsuram, verius est, vt peccet.*
15 *Bigamus verius est, vt nec sit capax alicuius beneficij Ecclesiastici absque dispensatione*, num.18.
16 *Collatio beneficij facta bigamo est nulla; & nec resignatio ei fit*, n.17.
18 *Bigamus semel effectus, nec tonsurari; aut beneficiari potest sine Papæ dispensatione; aut Episcopi.*
19 *Bigamus charactere ordinis suscepti non priuatur; eo imo, si accedat dispensatio bigamiæ poterit absque noua ordinatione beneficiari*, n.20.
21 *Bigamus nequit esse Ecclesiarum Sacrista; nec aedituum.*
22 *Bigamus similitudinarius non priuatur priuilegio Clericali.*
23 Cap. quisquis dist.84.

1 PEr dicta *supra in cap.1. de filiis Presbyterorum*, videtur firmandum, vt non egeat talis bigamus dispensatione vlla, cum talis transitus ad religionem, professione sequuta, auferat irregularitatem, aliasque inhabilitates per dicta etiam *in in cap.16. de iudiciis q.4.* & aliis. Ergo si quæstio adsit, num possit Episcopus dispensare, à fortiori respondendum esse, vt possit dispensare in bigamia propria, & interpretatiua, vt fauent aliqui DD. per doctrinam textus *in cap.2. qui Clerici, vel vouentes*, vbi Alex. III. commisit facultatem cuidam Episcopo, vt dispenset ad maiores ordines cum quodam bigamo casu, quo ad monasticam vitam transire velit: sic præter aliquos antiquos docent Albertus Magnus *in 4. dist.27. art fin.* Henric. *in dicto cap.2.* videbis *ibi* Barbosam, nec dissentiunt D. Thomas, Durandus, Alberic. Syluester, Tabiena, Armilla, & alij, quos referunt Sanchez *de matrim. p.7. disp.86. num.13.* Turrecremata *in cap. lector dist.34.* & expressè Henriquez *in summa lib.12. cap.6 num.21. & lib.14. cap.20. num.2.* Viualdus *in Candelabro 2. p. de irregularit. bigamia, num.34.*

Verius tamen est vt quamvis prærogatiua professionis in religione sit tanta, qualem in adductis locis,

locis demonstraui, adhuc absolutè sit dicendum, vt Episcopus nequeat dispensare cum bigamo proprio, aut interpretatiuo ad Sacros Ordines; quia nullibi in iure cauetur, docent expressè Paludanus *in 4. dist. 27. q. 4. art. 5. conclus. 4. vers. tertio*, Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 3.* Lopez Bartholomeus de Ledesma, Supplement. Gabriel, & alij, quos sequitur Sanchez *p. 7. disp. 86. num. 13.* dicentes nec vsu, aut more probant Couarru. Suarez *de censur. disp. 49. sect. 6. num. 8.* ita sentiens ex vi iuris communis Luysius *de censur. lib. 9. disp. 70. dubio 5. vers. alij limitant*, Castrus Palaus *de irregul. disp. 6. puncto 8. num. 15.* Leander *tract. 2. disp. 6. quæst. 34.* & faciunt adducta *supra quæstione præced. in fine*, & quæ adduxi *supra quæst. 2. Rubrica* in vers. *ad primam*, & vers. *ad vltimam*, vbi quod Baptismus non tollit bigamiam contractam tempore infidelitatis: de quo videbis præter *ibi* adductos Suarez *dicta sect. 6. n. 9.*

3 Nec obstat textus *in dicto cap. 2. ne Clerici, vel Monachi*, quia vt dicunt DD. nostræ sententiæ, ac patet ex verbis illius ibi tantum agit Pontifex de bigamia similitudinaria, in qua non est eadem ratio defectus Sacramenti, sicut in vera bigamia, & interpretatiua, solùm poterit esse dubium ex iam dictis de bigamia, quæ oritur ex mero delicto, cum Baptismus, & professio aboleant pœnas delictorum per dicta in locis antea adductis.

4 Ad secundam quæstionis partem, an possit dispensare cum bigamo mere laico, qui nulla priuilegia Clericalia habuit; quamuis Henriquez *in cap. 1. hoc tit. num. 26.* Couar. *in clem. si furiosus de homicidio 2. num. 4.* Salced. *in addit ad Bernard. Diez. cap. 16. vers. dispensare*, affirment, sed verius est vt non possit dispensare per dicta *supra quæst. 1.* præcedenti de Episcopo dispensante, & Sanchez dicit rem esse valdè dubiam, *dict. lib. 7. de matrim. disp. 86. num. 9. in fine*, & ego sic iudico per iam adducta.

5 Vnde etiam dico nec ex causa legitima, & euidenti, vt nobilitatis, & scientiæ, vt idem Sanchez dicit, nisi ac essent causæ necessitaris vrgentis iuxta quæ adduxi *in fine*, vers. *ad secundam*; & sic non est sustinendus Ludouicus Gomez *in tract. breuium num. 21.* qui Episcopum posse dispensare dixit in hoc casu.

6 Ad tertiam quæstionis partem an ad impetrandam dispensationem bigamia, debeat explicari, quod nuptiæ fuerint plures, quam duæ? Et adiectis hic quæ adduxi sub *tit. de rescriptis*, vbi quæ sint exprimenda ad dispensationes obtinendas, ac de narratiua facienda, & adductis nonnullis sub *dicto tit. de filiis Presbyterorum*, iam nunc breuiter. Et quia ex D. Hieronymo *Epistola 26. tract. 3. p. 3.* Tiraquellus *lib. de leg. Connub.* Boëtio *decis. 186. in fine*, vt refert Mayolus *lib. 1. de irregularit. cap. 33. num. 14. in fine*, narrat sub Damaso Papa fuisse Romæ hominem, qui vigesies vxorem duxit, & omnibus superstitem fuisse, & quod etiam ibi extiterit mulier eodem tempore, quæ duos supra viginti habuerat maritos prædefunctos: † Il-
7 losque ambos inter se matrimonium inisse; & quia Romæ magna esset expectatio vter prius eorum moreretur, & fuisset præmortua vxor, populusque coëgisset virum à lucubri funere abstinere, quinimo Lauro Coronatum, iussum fuisse palma in manus, tanquam victorem funus sequi; ideo cum tot possint multiplicari connubia, & ex tali casu tot commixti connubiis, non solum poligami putandi sint, sed quadam ratione infames, docet omnia matrimonia contracta narranda esse, cum reuera tot possint in numero esse, vt nulla à Pontifice concedatur bigamiæ dispensatio.

Sed in praxi, & in iure verius est, vt non teneatur volens in bigamia dispensari tot matrimonia narrare dicendo se esse trigamum, aut quadrigamum, seu plures alias nuptias celebrasse, cum nulla iuris dispositio hoc exposcat; indeque sufficere, vt tantum dicat se bigamum esse; & est ratio, quia adeo incapax est ordinis suscipiendi, ac repræsentandæ coniunctionis Christi cum Ecclesia trigamus, ac bigamus; deinde † quia iudex plures latrones suspendens, non opus est in dispensatione impetranda, quod mentionem faciat de illis, sed satis sit, vt dicat se morte damnasse hominem ita docent Nauar. *lib. 1. cons. hoc tit. in vtroque edit. toto cons. 2.* Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 6. n. 9.* Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 86. num. 24.* Villalobos *in summa tract. 21. de irregal. dif. 31. n. 15.* vbi etiam exemplificat in frangente pluries, quam semel ieiunium, dicens cum eadem facilitate vtrumque absolui, Diana *p. 8. tract. 3. res. 58.* Garcia *de benef. p. 8. cap. 3. num. 76.* Castrus Palaus *de censuris disp. 6. puncto 8. in fine*, & antea *tom. 1. tract. 3. disp. 6. puncto 16. §. 4. num. 17.* Leander. *dicto tract. 2. disp. 6. quæst. 41.* Auila *p. 7. de cens. disp. 8. in fine*, Bonacina *de irregularit. q. 2. puncto 5. num. 14.* cum Vgolino. 8 9

Quod si Maiolus loqueretur de facienda mentione speciei bigamiæ, an veræ, seu interpretatiuæ, tunc credo, vt debeat fieri earum mentio; quia difficilius in bigamia propria, quam in bigamia interpretatiua, & in hac quam similitudinaria dispensatur, siue earum vna narretur dispensanda, siue in dispensando omnes simul dictæ tres bigamiæ species concurrant; quia sunt diuersæ speciei: ita docent Sanchez, Castrus Palao *dicta disp. 6. puncto 8 in fine* Leander *supra quæst. 42. & 43.* cum Bonacin, vt si duo quispiam init matrimonia valida, & alterum cum corrupta, cum adsit bigamia vera ratione duplicis matrimonij, & interpretatiua; eo quod alterum cum corrupta fuerit; & sic in reliquis casibus plures species concurrerint. 10

Ad quartam quæstionis partem de effectibus bigamiæ quoad priuandum priuilegiis clericalibus, seu habitu, beneficiis, ac pensionibus bigamum? Et quia occasione textus *in cap. 1. hoc tit. lib. 6.* vbi habetur quod bigamus est nudatus omni priuilegio clericali & Augustinus Barbosa *in pastorali p. 2. alleg. 49. post. num. 51.* latè expendat duas Bullas Sixti V. quibus patet dispensasse cum quodam tonsurato ad obtinendas pensiones Ecclesiasticas; etsi nupserit; & DD. ab eo relati *in illo cap. 1.* item & *in dicta explicatione Bullarum n. 3. & 4.* dicant, vt possit stare simul quod quis remaneat Clericus; non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum ex Abbate *in cap. 1. num. 6. de vita, & honest. Clericor.* & sic vt licet bigamus nudatus sit omni priuilegio Clericali, sed non quod Clericus remaneat, vt etiam tenent Butrius *in cap. Ioannes num. 17.* Imola *num. 18. in fine de Clericis coniug.* idem *in cap. cum contingat*, & *ibi* Abbas, & glossa *de ætate ordinand.* Host. *col. 1.* Ioan. Andreas *col. 2.* Butrius *num. 6. Cardin. quæst. 2.* Bellamera *quæst. 7.* Ancharran. *in fine* Abbas *num. 1.* Geminian. *in cap. Cleros col. 1. in fine*, vbi Præpositus *num. 4. dist. 21.* Abbas *in cap. 1. num. 6. de vita, & honest. cleric.* Felinus *in cap. sicut pro certo num. 2. de simonia* Gabriel *cons. 181. lib. 2. num. 3.* Rota *diuers. decis. 731. num. 5. & 6. part. 1.* Syluester *in summa* in verbo 11

verbo *ordo*, Couar. *in cap. quia nos n.4. de testam.* Cardinalis *in clementina dudum in 8. notabili de sepult.* Gregor. XV. *decis.* 516. *num.8. & 9* Rota *decis.1. num.6. hoc tit. in nouis*; ideo iam breuiter ad partes huius vers. *ad quartam*, Sigillatim respondebimus.

12 Et sic si loquamur de bigamo vero, aut interpretatiuo in minoribus ordinibus tantum constituto, respondeo *ex dicto cap. vnico hoc tit. lib.6.* iam contra Vgonem relatum à glossa *ibi*, vt talis bigamus priuetur ipso facto priuilegio Clericali Canonis, & fori, vt definit Gregor.X. *ibi*, vt iam sentiunt omnes Theologi, & Canonistæ de bigamo vero, præter antiquos Suarez *de cens. disp.49. sect.5. num.4.* Sayrus *lib.6. cap.5. num.2.* Viuald. *in candelabro aureo tract. de irregul. n.28.* Palaus *de censuris disp.6. puncto 8. num.13.* Villalobos *supra dicta dif.31. tract.21 num.12.* Auila *de cens. p.7. disp.8. dubio 3.* Filiucius *tract. 19. cap.4. q.11. num.123.* Luysius *lib.9. de censuris disp 70. dubio fin.* Et licet aliqui potuissent existimare hæc non extendi ad bigamum interpretatiuum; quia *dict. cap. vnico*, dum agit absolutè de bigamis, solum de veris debeat intelligi; eo quod pœna non est extendenda, si clarè non comprehendatur: argum. *cap. is qui de sent. excommunic. lib.6.*

13 † Tamen DD. adducti Suarez *dict. sect 5. num.5.* Sayrus *dicto lib.6. cap.5. num.2. & 3.* Palaus *disp.6. puncto 8. num.13.* Villalobos *dicta dif.31. num 12.* Auila *dubio 3.* Filiuc. *supra num.124.* Luysius *lib.9. disp.70. dubio vltimo*, Leander *de irregul. dict. tr.2. disp.6. q.44. & 45.* resoluunt vtrumque bigamum in ea decisione Gregorij X. comprehendi, vbi decidítur bigamos esse nudatos omni priuilegio Clericali, & foro sæculari adstrictos, non obstante contraria consuetudine, & sub pœna excommunicationis præcipitur, ne deferant habitum, vel tonsuram, vt colligunt *ibi* ordinarij, Archidiacon. Geminian. Viuian. & alij, quos sequitur Barbosa, Azor. *instit. moral. p.6. lib.6. c.4. q.12.* Rota in Ferrar. pension. 21. Martij 1627. coram R. P. D. Virili, vbi fuit etiam dictum, quod licet bigamus denudatus remaneat omni priuilegio Clericali: tamen per characterem impressum, & indelebilem, semper habitu remaneat Clericus, Barbosa latè *in dicta alleg.49. post dict. n.52.* vbi de materia *dicti c.1. hoc tit. lib.6.*

14 Vnde infero ad aliam partem nostri dubij, quod etsi Quintana Dueñas *tom.7. singul. tract.16. singul.4. n.2.* dicat licitum esse bigamo deferre habitum Clericalem absque tonsura sine vlla dispensatione, & licentia; sed verius est vt peccet mortaliter; quia vt iam diximus *dict. cap. vnic. hoc titulo, lib. 6.* hoc bigamis prohibet sub pœna excommunicationis sententiæ in sequentibus verbis: *Ipsis bigamis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum Clericalem*; ita Sayrus *dicto lib.6. cap.5. n.4. & 5.* Paludan. & Gabr. apud ipsum, Leander *supr. q 47.* Auila cum Syluestro, & Angelo *dicta p.7. disp.8. dub.3. vers. secundo notandum est*, Castrus Palaus *dict. disp.6. puncto 8. n.13.* & alij.

15 Ad quartam quæstionis partem, an bigamus sit capax alicuius beneficij Ecclesiastici? Et licet Quintana Dueñas *tom.2. singular. tract.16. singulari 1.* latè defendat esse probabile, quod ille, qui in minoribus initiatus, vxorem viduam duxit, possit ab ea iam solutus sine dispensatione bigamiæ, beneficium obtinere: tamen ex dictis verius est, vt egeat dispensatione, vt dicemus *in c.3. hoc tit.* quia beneficium non Laico, sed Clerico confertur. Sed bigamus de iure est incapax alicuius ordinis, aut Clericatus; ergo, & beneficij, quod datur ordinatis, & hoc non solum durãte matrimonio, sed etiam postea; donec mereatur dispensationem: ita Sayrus *dicto lib.6. de censur. cap.5. n.9.* Viuald. *in candelabro aureo de irregul. n.28.* vbi ait hoc ita obseruatum esse à Sanctissimo, Leander *dicto tract.2. disp.6. quæst. fin.* nam sicut prohibetur ordinari, ita pariter consequi Ecclesiastica beneficia, vt cum infinitis doceret decisum Nicolaus Garcia *de benef. p.7. c.6. num.1. & 2.* Rebuffus *de pacificis possessor. n.193.* Corras *de benefic. p.3. cap.4. num.2.* Barbosa *in pastorali dicta p.2. alleg.49. n.17.* † Er 16 propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam esse, obseruant Nauar. *cons. 3. hoc tit.* Flamin. Parisius *de resignat. benefic. lib.4. q.3. n.192.* etiam si accedat Episcopi consensus, Azor. *instit. moral. p.2. lib 6. cap.9. 11.* † Quo fit vt dixerint idem 17 Flamin. Paris. *lib.4 q.4. n.17.* quem sequitur Barbosa *in dicto cap. vnico hoc tit. lib.6. num.4.* bigamo etiam tonsurato non posse resignari beneficium Ecclesiasticum.

Nec obstat dicere ex adulteris sub vers. *ad* 18 *tertiam*, hic quod etsi bigamus nudatus sit omni priuilegio Clericali, adhuc character tonsurationis maneat in illo; indeque si eius vxor moriatur iam habilis maneat ad obtinendum beneficium, & in ordinibus susceptis ministrare; quia ex iam dictis in hoc textu, *& in cap.1. & in Rubrica*, semel bigamus effectus, nec tonsurari, ordinatiuè, ac beneficiari queit sine dispensatione Papæ, aut Episcopi in his, quæ ipse potest dispensare iuxta *q.1. & 2. hic*, cum ob bigamiam contractam stiterit inhabilis ad prædicta; etsi aliqui apud Suarez *de cens. dicta disp.49. sect.5. n.3.* ex textu *in cap. lector*, iam *supra* relato *dist.34.* vbi habetur quod si lector cum vidua contraxerit, permittatur in suo gradu ministrare; quia ex dictis apparet non posse absque dispensatione cum *cap. satè 1. de Cleric. coniug.* & Trid. *sess.23. c.17. de reform.* omnino excludant bigamum ab omni ordine Clericali, & vsu minorum ordinum.

At quia adhuc in tonsurato bigamo, character 19 maneat, vt docent iam adducti, & idem Barbosa *in dicta alleg. 49. sub dicto n.17.* cum Abbate; & Imola, & cum Rota signanter in vna Veronen. pensionis 23. Februarij 1600. coram Cardinali Lanceloto, & Cæsar Augustana pensionis 18. Iunij 1610. coram eodem. Tamen etsi ibi dicatur, vt per bigamum Clericus priuetur exercitio, & priuilegio Clericali; sed in fundamento ratione characteris non destituatur clericatu; quoniam *dict. c.1. hoc tit. lib.6.* non dicit quod bigamus non sit Clericus, sed solum quod est nudatus omni priuilegio, † inde tenendum est quod si accedat 20 dispensatio bigamiæ, non egeat noua ordinatione ad obtinendum beneficia; & pensiones Ecclesiasticas, siue dispensatio antecedat ipsi bigamiæ, quæ dicitur præseruatiua iuxta Bullas Sixti V. qeas, vt diximus, explicat omninò videndus D. Barbosa *post dict. n.52. dict. alleg.49. in pastorali*, vbi latè loquitur de hac antecedenti, & præseruatiua dispensatione, & ego *infra q.3.*

Vnde infero cum Auila *parte 7. de censur. dis-* 21 *putatione 8. dubio 3.* vers. *huic sequitur*, Leandro *dicto tract. 2. de irregularit. disputatione 6. quæst. 48.* qui refert Suarez, & Palaum, non posse ipsum bigamum esse Ecclesiarum æditu̅um, seu Sacristam, & Sayrus *dict. cap. 5. numero 7.*

consequēter docet nec posse citra dispensationem ad aliquem ordinem ascendere; imo nec ad primam tonsuram, de quo iam *supra* dixi, & docet Viuald. *in Candelab. de irregul. n.*28. & DD. communiter.

22 Ad vltimam quæstionis partem, an dicta *supra* hic in vers. *ad tertiam*, & vers. *ad quartam*, procedant in bigamo similitudinario? Et suppositis quæ *infra in cap. fin.* de hac bigamiæ specie, & de illius dispensatione; nunc breuiter respondeo vt bigamus similitudinarius non priuetur dicto priuilegio clericali; quia *dict. cap. vnico hoc tit.*
23 *lib. 6. cap.* † *quisquis* 84. *dist.* & alij solum loquuntur de clericis in minoribus constitutis, qui possunt; imo, & tenentur viuere, vt laicus; non verò de clericis in Sacris constitutis, nec de religioso professo, qui non possunt ad vitam laicam redire, & sic docent Sayrus, Suarez, Auila, Luysius; Castrus, Palaus, Villalobos, Leander *supra q.* 46. istos ob bigamiam ab ipsis contractam per matrimonium nullum attentatum, non amittere priuilegium clericale; donec per sententiam iudicis, aut degradationem ab illo denudentur.

QVÆSTIO III.

An dispensatio prauentiua, & praseruatiua remouens de medio obstaculum canonis inductiui bigamiam, impediat bigamia incursum, & efficiat, vt permaneat praseruatus, non solùm clericatus habitu indelebilis, sed etiã exercitium ad effectum dispensatum? Et an dum Papa dispensat verè in defectibus iuris positiui remaneat quis propriè, & semper prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis? Et an talis dipensatio sit ab initio purè prauentiua, seu dependeat à casibus futuris expressis in ea? Et an dispensatus pro pensionibus retineat clericatum illasum ad effectum dispensatum. Vbi de Bullis Sixti V. loquentibus de prauentiua bigamia futura dispensatione? Et quas pœnas incurrat Episcopus ordinans bigamum, & ipse bigamus ordinatus?

S. V M M A R I V M.

1 *Pontifices solent praseruare ab incursu irregularitatis, vt cum Inquisitoribus fecerunt.*
2 *Clericus dispensatus ad Bellum, dicitur praseruatus ab irregularitate.*
3 *Dispensatio prauentiua, seu praseruatiua conseruat bigamum in executione ordinis, & retentione beneficiorum, ac si bigamia nunquam fuisset incursa.*
4 *Praseruatiua, & prauentiua dispensatio Papa sic quem habilem reddit ad ordines, & beneficia, ac qui habilis est de iure, &* n. 5. *explicantur contraria ex* n. 6. & 7.
6 *Obstacula natura ad quos effectus censeantur dispensata à Papa,* n. 9.
8 *Obstaculum omne remouetur, dum plenè dispensatur cum aliquo.*
10 *Dispensatio prauentiua in esse sui intelligitur ab initio pura licet vt quis eâ fruatur, sint casus spectandi.*
11 *Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illasum.*
12 *Clericus quis esse, & quod non gaudeat priuilegiis clericalibus, possunt simul stare.*
13 *Sixtus V. nonnullas fecit dispensationes, praseruatiuas, vt obtineret pensiones non ordinatus, & pluriès vxoratus, &* n. 14.
14 *Pensiones extinguuntur matrimonio, nisi praseruata sint dispensatione.*
15 *Dispensatio prauentiua praseruat, hoc est antecedens, & consequens tollit.*
16 *Sixtus V. prauentiua dispensatione aliud fecit, quàm Bonifacius VIII.* in dicto cap. 8. hoc tit. de bigamis lib. 6.
17 *Episcopus bigamum ordinans quibus incurrat pœnas insinuatur, &* n. 18. 19. & 20. *vbi quod spectatur sententia.*
18 Cap. eos, cap. fin. de temporibus ordin. lib. 6. cap. nullus pœnam dist. 55. n. 19.
21 *Bigamus ordinatus punitur, præcedente sententia,* & num. 22. & 23. cap. si quis viduam dist. 50.
22 Cap. quicumque dist. 50.
23 *Bigamus ordinatus in minoribus incurrit pœnam priuationis Tonsura, & habitus.*

QVia solent Pontifices præseruare ab incursu irregularitatum futurarum, vt contingit, quando v.g. præseruant iudices in vim priuilegij antecedentis ab incursu irregularitatis, Sayrus *de censuris lib. 6. cap.* 18. sicut inquisitoribus contra hæreticam prauitatem reos hæresis formalis, protervos, ac obstinatos damnantibus relaxationi, vt patet ex Bullis *infra*, relatis *in cap. nuper* 4. *à princ. quæst.* 4. 1

Et veluti quando dispensatur Clericus ad Bellum, qui tūc dicitur præseruatus ab irregularitate, Molina *de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 6. dubio 2. in conclus.* ideo nunc ad propositum propositorum dubiorum fiet illatio. 2

Ad primam igitur difficultatis partem respondeo cum Turrecremata, *in cap. quisquis ante n.* 1. *ibi*, Præposito, *n.* 1. Geminiano *ibi dist.* 84. Molina *de iust. & iure dicto tom 2. disp.* 108. vers. *quoniam eo ipso*, Suarez *de legibus lib. 6. cap.* 11. *num.* 4. & 5. Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 1. num.* 1. Azor. *instit. moral. lib. 3. cap.* 15. *in princip.* vt dispensatio præuentiua, & præseruatiua, quæ remouet, de medio obstaculum canonis inductiui bigamiam, impediat incursum bigamiæ, & efficiat, vt remaneat non solum præseruatus Clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum respectu pensionum, aut beneficiorum iuxta tenorem dispensationi præuentiuæ, ac si bigamia numquam esset incursa: & addit Ioan. Andreas *in reg. in generali num. 3. vers. quadragesimus septimus*, quod ita dispensatus remaneat idem, ac si non indiguisset dispensatione. 3

Est enim tanta vis Apostolicæ dispensationis præuentiuæ quoad effectus iuris positiui, quod quis dicatur esse in eadem habilitate: & quod idē sit esse habilem de iure positiuo communi, vel ex dispēsatione Papæ, vt tradūt Ancharan. *cons.* 404. *in primo dubio*, Decius *cons.* 541. *n.* 4. Rebuff. *super concordia Rubr. de collat. §. præfatique ordinarij*, in 4

verbo

verbo *idoneis*, & idem etiam esse, vt quis sit habilis de iure, quam ex priuilegio, tam in odiosis, quàm in fauorabilibus, Baldus *in l. cum ex oratione in princ. de excusat. tutor.* Rolandus *cons. 79. n. 7. lib. 1.* Barbosa *in pastorali post allegat. 49. ex num. 5. ad 9.* vbi addit ex decis. Cæsar. Augustana pensionis 18. Maij 1610. coram Cardinali Lancelloto *n. 13.* quod vbi adest dispensatio Papæ, præsumatur Clericatus ad effectum pensionis; nec per bigamiam amitti Clericatum, vt tradit etiam Capra *concl. 97. n. 82.*

5 Ad secundam quæstionis partem infertur responsio ex proximè dictis; nempè vt si Papa dispensat verè, & non fictè disponat, quia præueniendo efficit, vt etiam secundùm rei veritatem numquam sit incursa bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione canonis; itavt propterea verè, & propriè semper quis remaneat idem; provt ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis *cap. lector. dist. 34.* vbi Anchar. *num. 2.* Turrecremata *dict. cap. quisquis dist. 84. ante num.* vers. *nisi cum tali dispensetur*, Præposit. vers. *tamen si corrigantur*, Gemin. *super 1. gloss.* vers. *nihilominus*, Ioan. Andreas *in dicta regula in generali num. 3. de reg. Iuris lib. 6.* Sotus *diuers. decis. 505 num. 3. in fin. p. 1.* Barbosa *supra n. 20.* Decius *in cap. at si Clerici §. de adulteriis, de iudiciis num. 168.* Oldradus *cons. 215. n. 5.*

6 His tamen resolutionibus obstant sequentia. Primo quod præuentio. & præseruatio dispensationis operatur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad statum personæ. Secundo ex cæcorum, & mancorum, curuorum, ac spurij exemplis, qui si dispensentur ad succedendum remanet macula, Achiles *decis. 6. n. 2. qui filij sint legitimi*, Seraphinus *decis. 351. n. 14.*

7 Sed respondetur quod dicta exempla procedunt in casibus, in quibus macula est incursa; sed in præsenti non euenit bigamiæ incursus; eo quod iam adesat ante casum præueutiua dispensatio, sicque ob derogationem *cap. vnici hoc tit. lib. 6.* vbi bigamus denudatur omni priuilegio Clericali, vt dixi *quæst. præced. in fine*, sit obuiatum denudationi Clericatus, vel ad effectum pensionis, aut beneficij per tradita ab Oldrado *cons. 327. in princ.* Bartol. *cons. 17. num. 1. & 2. lib. 2.* Federic. de Senis *cons. 30.* vers. *sed dispensatio non est*, Bellamera *cons. 32. n. 5. & 17.* Abbas *in cap. fin. n. 4. de schismaticis.*

8 Et confirmatur quia hic in nostra specie loquimur de dispensatione præuentiua, quæ præseruat ab incursu bigamiæ, faciens vt de medio tollatur obstaculum, & conseruetur exercitium Clericatus ad effectus prædictos ex dispensatione præuentiua; quia vbi Papa plenariè dispensat, remouetur omne obstaculum, sicut cùm plenariè legitimat cum derogatione obstantium, remouetur omnis macula natiuitatis, vt docent glossa *in auth. quibus modis naturales efficiantur sui, § fin.* in verb. *participium*, Castro *cons. 41. n. 2. lib. 2.* Ancharran. *cons. 225. n. 2.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 23. n. 32.* vers. *secunda est*, & paulo post, vers. *cum derogatione obstantium*, Rota *dicta decis. 505. n. 6. p. 1. diuers.*

9 Et sic quidquid sit quoad defectus naturales, cæcitatis, spuritatis, curuitatis, aut mancitatis, quorum macula remanet non obstante dispensatione: tamen quoad effectus contrarios iuris positiui nulli dubium esse potest, quin dicta dispensatio præuentiua præseruet, alias impeditum ab incursu impedimenti, quod illum priuat ordinari, retinere pensiones, aut exercere in obtentis, vt latè expendit alia congerens Barbosa *vbi supra ex num. 17. ad 20.*

10 Ad tertiam quæstionis partem ex dictis breuiter respondendum est, quod dicta dispensatio in esse sui intelligatur ab initio pura, & præuentiua, cum tempus dispensationis attendi debeat; licet vt quis fruatur præuentionis executione, expectandi sunt casus futuri expressi in dispensatione, vt docet Gigas *de pensionibus cons. 23. num. 10.* vers. *puto tamen*, Barbosa *post dict. alleg. 49. n. 11.* vbi addit ita fuisse dictum in Cæsar Augustana pensionis 18. Iunij 1590. coram Gypsio.

11 Ad quartam quæstionis partem breuiter etiam respondeo, quod dispensatus pro pensionibus retinet Clericatum illæsum, vt docent Turrecremata *in dicto cap. quisquis in principio*, vers. *nisi cum tali dispensetur*, Præpositus ibi: *Tamen si corrigantur*, & Geminian. *dist. 84.* Barbosa *supra n. 15.*

12 Ex quibus patet quod cum stare possint simul, vt Clericus quis remaneat, & quod non gaudeat priuilegiis Clericorum, vt iam diximus *supra q. 2. in fine*, Abbas *in cap. 1. n. 6. de vita, & honest. Clericor.* Barbosa *supra n. 4.* † Et consequenter euenit, 13 vt cum Sixtus V. Cardinalis Montaluo ex sorore germana pronepoti duas facultates transferendi pensiones concesserit, vnam ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus translationes suffragari voluit perinde, ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & vrgentissimis causis de Cardinalium Consilio factæ fuissent. Alteram ad fauorem vnius, vel plurium personarum, etiam Hospitalium Regularium expressè professorum, aut alias similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc; provt ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti, omnino extitissent, sicut & alterâ eiusdem Sixti V. qua dispensauit D. Principem Peretum Pronepotem iam Clericali tonsura insignitum ad obtinendum, & percipiendum quascumque pensiones reseruatas, etiamsi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacumque etiam vidua, & successiuè cum diuersis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries; siquidem per dicta *hic q. 1. 2. & 3.* talis præuenta dispensatio remouet omne obstaculum, vt explicat legendus Barbosa cum multis apud *dict. alleg. 49. ex num. 1.* & sic etiam applicabis quæ *supra* adduxi *sub tit. de rescriptis, & ibi in cap. 20. de dispensatione ex nunc; provt ex tunc.*

14 Itaque licet per contractum matrimonij pensiones extinguantur, Gigas *de pension. q. 54. & cons. 23. n. 7. & 10.* sicut etiam patet in dicta Cæsar August. pensionis 18. Iunij coram Lanceloto 1610. ait, Pontifex reuiuiscendo pensiones, & præueniendo casum extinctionis, reliquit eas in primario statu; sicut vna pars dispensationis, suppleat aliam, ac illam declaret ex regula textus *in l. qui filiabus ff. de legat. 1.* ob idque Suarez *de legibus lib. 6. c. 11. n. 4.* Azor. *instit. moral. lib. 5. c. 15. in princip.* Moliua *dicta disp. 108. §. est vero.* † Barbosa *supra n. 12.* 15 *& 13.* distinguendo inter dispensationem antecedentem, & subsequentem, dicent quod antecedens præseruat, subsequens vero tollat, alia explicans refert Barbosa *n. 20.* vers. *Gratia*, & vers. *nec obstat*, vbi videtur quod Sixtus V. renouauit Constitutionem Bonifacij VIII. *in dicto cap. vnico hoc tit. lib. 6.* & quod prædictus Sixtus extinguat pensiones ob non delationem habitus, & tonsuræ; quod idem fecerit D. Bonifacius.

16 Sed respondent DD. & Barbosa vbi proximè cum illis, quod dictus Sixtus V. non reddit illum incapacem obtinendi pensiones, sicut aliter colligitur ex D. Bonifacio, vt iam *in fine quæst. præcedentis* dixi; item nec quod dicta constitutio Sixti innouet adductam Bonifacij, quia Bonifacius loquitur in clerico, qui cum vnica, & Virgine contraxit; qui si Tonsuram, & vestem clericalem deferat, retinet duo priuilegia clericalia Canonis, & fori, de quibus iam *in dicta quæst.* 2. sicque amplius concedi in dicta Sixti V. constitutione, vt ex eius tenore hic relato patet.

17 Ad vltimam quæstionis partem quas pœnas incurrat Episcopus ordinans bigamum, & ipse bigamus ordinatus? Et adiunctis hic quæ dixi *supra in cap. cum quidam* 8. *cap. non est compos de temporib. ordinat. & in cap. cum bona de ætate ordin.* vbi dixi de variis pœnis, & suspensionibus, quas incurrunt Ordinatores, & ordinati propter defectus ibi expressos; nunc breuiter iam ad primum de Episcopo ordinatore bigamum responderi videtur; quod si scienter bigamum ordinet, incurrat suspensionem annalem ipso iure à collatione ipsius ordinis, quem contulit bigamo, nec non à celebratione. ita Nauar. *consil.* 3. *& 4. hoc tit.* vbi etiam quod ordinans bigamum minoribus etiam ordinibus, & prima tonsura grauiter peccet mortaliter, nempe & etiam conferendo ei beneficium; sic vt nec valeat collatio.

18 Sed additio super dict. Consil. II. Nauarri refert. S. Congregationem censuisse Episcopum non potuisse dictas collationes facere, sed quod non incurrat ob hoc ipso iure in aliquam certam pœnam; & quidem docent Nicolaus Garcia *de benefic. part. 7. cap. 6. de bigamis ex num. 6.* & Barbosa *hic num. 2.* idem *in pastorali part. 2. alleg. 49. sub num. 19.* de dicta pœna suspensionis à collatione ordinis, quem contulit bigamo, dicunt nullum esse Canonem, nam textus *in cap. eos, cap. fin. de temporibus ordinat. lib. 6.* quibus nititur Doctrina Nauarri non loquuntur de ordinatione bigami; & sic illam pœnam non extendendam ad nostrum casum, cum pœnæ non sint extendendæ.

19 Et sic quamvis idem Nauarrus dicat etiam, vt prohibeatur vno anno amissando per textum, *in cap. nullus pœnitentem dist. 55.* vbi de agunt de suspensione per annum integrum à celebratione, vt Syluester in summa verbo, *suspensio num. 6.* Couarruu. *in clem. si furiosus part. 1. initio num. 10.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de suspensione à num. 57.* Henriquez *in summa lib. 13. de excommunicatione cap. 38. §. 3.* Sayrus *de censuris lib. 4. cap. 12. num. 20.* Suarez *dicta disp. 31. sect. 5. num. 6.* Sed videtur sentire hanc suspensionem non esse ipso iure ferendam; & ita etiam videtur sentire Barbosa *in dicta alleg. 49. sub num. 19.* sic colligentes ex verbis ibi: *ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari*, quæ videntur denotare eam pœnam esse imponendam cum delictum in iudicio probabitur, vt docet etiam Barbosa *vbi supra.*

20 Et admonent Garcia, & Barbosa proximè adducti, quod quamvis ex noua constitutione Sixti V. contra clericos malè promotos, de quo iam dixi sub *tit. de tempor. ordin. & de ætate ordin.* à collatione ordinum, & executione Pontificalium, sit eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existeret, illam esse iam redactam ad terminos iuris communis ex Trident. per aliam Clem. VIII. constitutionem, vt asseruit ipse Garcia *p. 2. de benefic. cap. 5. num. 70.* idem *supra sub num. 11. cap. 6. hoc tit.* & sic quamvis deponi possit insuper à potestate, & officio ordinandi iuxta textum nostrum, & glossam *hic*, sed non quidem ipso iure ante sententiam, nec aliud suadetur ex verbis textus nostri ibi: *respondemus quod ordinatores eorum potestate, & officio ordinandi, & ordinati si ad Sacros ordines fuerint promoti, eis ideo sunt priuandi.*

De ordinato bigamo pœna, insinuatur in proximè relatis verbis, quæ non quidem ipso iure, sed per sententiam imponitur: etenim vt iam præcedenti quæstione diximus in fine; etsi sic ordinatus characterem percipiat, sed non inde habeat ordinum executionem: sic intelligit Barbosa *dicta alleg. 49. pastoralis num. 18. textum in cap. si quis viduam 50. dist.* reiecta distinctione glossæ verbo *dispensare*, in fine huius nostri textus, vbi tantùm in suscipiente minores ordines characterem posse ait conferri. 21

Nec obstat textus *in cap. quicumque dist. 50.* quatenus videtur probare bigamum non carere ordinis executione; quia vt iam *supra* diximus, textus ille procedit habita dispensatione, vt insinuant verba eiusdem textus ibi, *hac sibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam.* † Et addunt Vgolinus *de censur. cap. 56. §. 5. num. 3.* Sayrus *dicto lib. 6. cap. 5. num. 2. & 4.* cum quibus, & cum Barbosa, ipse Barbosa, quod sic ordinatus incurrit pœnam priuationis tonsuræ Clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuscumque Ecclesiastici, nisi sit initiatus Ordine Sacro; quia iam non possit viuere, vt laicus; & idem refert Barbosa hic n. 3. 22

AD TEXT. IN CAP. III. De Digamis, hoc tit.

PRÆMISSVM.

HVivs textus species quatenus loquitur de Digamis Præsbyteris implebitur ex adductis, *infra in cap. fin. hoc tit.* vbi loquitur de bigamia similitudinaria, quæ in istis, & professis contingit. Quod si, vt *in cap. nuper 4. statim sequenti*, qui loquitur de illo, qui mortua eius vxore, promotus ad Sacros, & Præsbyter aliam ducit, dixeris non ibi agi de bigamia similitudinaria, sed interpretatiua tantùm; & hoc idem debeat dici in decisione textus nostri: tunc recurres ad dicta *in dicto cap. nuper*; & *ibi*, dicamus etiam viduarum maritos contrahere bigamiam interpretatiuam, de qua DD. ibi, & *in cap. debitum*, vers. *ne digamus, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoueri, &c.* hoc tit. & in textu nostro expressè de viduarum maritis definiat; ideo adiunges de prædicta bigamia interpretatiua, quæ dixi *supra sub Rub. & sub cap. 1. hoc tit.* & dico, *in dicto cap. nuper statim sequenti.* 2

AD

AD TEXT. IN CAP. IV. Nuper, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia interpretatiua, & similitudinaria materia insinuatur, & n.5.*
2 Cap.3.& 4.de bigamis hic, *in quo bigamia casu intelligantur*, n.3.4.5.
4 Cap.sanè 2. de Clericis coniug.
5 *Bigamia interpretatiua mensuratur à conatu ab effectu, & conatu binas contrahendi nuptias.*

1 QVATENVS iam diximus in textu *hic*, sicut *in cap.1.2. & 3. hoc tit.* agitur de bigamia interpretatiua, de qua *ibi* plura adduximus, & *in Rub.* ac nonnulla addamus per quæstiones *hic*, & soleant DD.agere etiam, sicut *in cap.fin. hic per nostrum cap.& in cap.3.* proximè relato etiam de bigamia similitudinaria, illa nempè, quæ contrahitur à Præsbytero, vel ordinato in sacris; eo quod in textu *hic* verba sequentia ponantur ibi: *Sicut in canone legitur de Presbytero, qui non legalibus nuptiis detinetur*, & ibi in vers. *nos autem*, vbi loquitur Pontifex de Clericis. Tamen ego vt liberem textum hunc, & *dict.cap.3.* à bigamia similitudinaria, tantùmque loquantur de interpretatiua; ideò visum fuit præstare verum intellectum ad textum nostrum,& *ad dict.c.3.* proximè signatum.

2 Quare dico vt Pontifex *hic, & in dicto cap. 3.* non loquatur de solis Præsbyteris: nam quod hic adducit de Præsbytero contrahente nuptias non legales, solùm est argumentando, & gratia exempli, vt ex littera patet; non quia de solo Præsbytero quæstio proposita esset: ita docet Suarez *de cens.disp.49.sect.2. num.6.post medium* in vers. *sed hæc*: sic colligens ex aliis verbis positis *in dict. cap.* sub dict. vers. *nos autem* ibi: *Cum huiusmodi Clericis, qui quantum in ipsis est secundas nuptias contraxerunt, &c.* vbi licet Abbas, & alij expositores intelligant sermonem esse de Clerico in Sacris constituto: nam propterea dicitur ibi matrimonium ab eo intentatum fuisse nullum. Tamen quia Hostiensis *num.* 4. hic dicit etiam comprehendi Clericos in minoribus constitutos, qui secundo contraxerunt cum affine, vel consanguinea, & Monachos, quorum matrimonium nullum est ratione voti; ideo prædictus Suarez non censet specialiter factum hic in pœnam talium Clericorum, sed simpliciter propter secundas nuptias animo attentatas cum opere subsequuto.

3 Et ob id ait Suarez vt locum habeat decisio textus nostri in quocumque contrahente similes nuptias, & ex quocumque capite sint nullæ; sicque intelligi ab omnibus Doctoribus, quibus consentiunt Theologi, nec haberi addit Suarez sufficiens fundamentum ad restringendam illam decisionem ad solos Clericos; quia nullum verbum est, quo significetur hoc fieri in specialem pœnam Clericorum; alioquin quoties Canones de irregularitatibus loquuntur in personis Clericorum, non haberent locum in Laicis habentibus similes defectus: ita ille.

Sed huic explicationi videtur idem implicare ex aliis, quæ scribit *dict.disp.49. sect.2. sub n. 21.* quatenus refert ex hoc textu, & *cap. sanè 2. de Clericis coniug.* ideò Sacerdotes esse irregulares, quia binas nuptias contraxerunt per verba hic: *Qui quantum in ipsis est secundas mulieres sibi matrimonialiter contraxerunt*, dicens verissimum hoc esse de Clerico, qui post susceptum Ordinem Sacrum duo matrimonia contraxit, nec hic Pontificem limitare responsum ad Clericos, qui susceptum Ordinem Sacrum vxorati fuerant, & vidui effecti ordinati sunt; sed loqui simpliciter de Clerico; & hoc amplius verificari *ex dict. cap. sanè 2.* vbi Sacerdos nuptias contrahens non dicitur irregularis; eo quod loquatur de Sacerdote contrahente primas nuptias. 4

At semper Suarez videtur residere in opinione nempè vt quantumvis hic loquatur de Clericis; non tamen aliquid de bigamia interpretatiua, quæ oritur, vel ex duplici matrimonio nullo, vt quando Sacerdos in Sacris duo successiuè matrimonia contraxisset nulla, vel si ante Sacerdotium post Sacerdotium aliud irritum; quia ad rationem interpretatiuæ bigamiæ nihil refert, an illa duo matrimonia sint inualida; an verò vnum tantùm & aliud validum, cum ea irregularitas mensuretur ab effectu, & conatu binas contrahendi nuptias; hæc etsi longius videtur recolligere Suarez *supra* ex Richardo *in 4.dist. 27. art. 4. quæst. 3. ad primam*, ex Nauarro *lib.1.cons. hoc tit.cons.1. & in summa cap.17.num.105.* Hostiensis, & Panormit. respondentibus *ad dict.c. sanè 2. de Clerico coniugato.* 5

Quod si amplius instes cum alia communi DD. quod textus noster, sicut *cap.fin.hoc tit.& cap. 3.* includit etiam bigamiam similitudinariam, vt longè refero *in dict.cap.fin.* accipies proximè dicta ex Suarez declarationis gratia, seu doctrinæ ad textum nostrum, cum non multum referat, nùm textus noster loquatur de sola bigamia interpretatiua, aut etiam solùm de similitudinaria, vel de vtraque. 6

In vers. ibi: *Quod opinioni sit veritas preferenda*, vltra quos refert hic Barbosa *num.* 49. ex Menochio, Mendoz. à Castro, Bruner. à Sole, & Pichardo *in §. si quis rem num.3.instit.de legatis*: applicabis quæ dico *infra in Rubrica de præsumpt. quæst.1.* vers. *ad quintam*, vbi de fictionibus legum, & quando admittantur. 7

***

QVÆSTIO I.

An ex vnico matrimonio, contrahatur interdum bigamia interpretatiua? Et an illam incurrat, quando cum vidua nulliter matrimonium contraxit? Et an qui contrahit verum matrimonium cum vidua à priori viro cognita, & consummat illud, verè contrahat bigamiam interpretatiuam, & irregularitatem defectu Sacramenti? Et an qui contrahit matrimonium cum corrupta ab alio dicatur bigamus interpretatiuus? Et quare talis non efficiatur, quando illam duxit à se corruptam?

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas aliquando contrahitur ratione infamiæ; & sic propter vnicum matrimonium, vt v.g. cum Ancilla, scurruli, seu mima, vel cenica.*

2 *Bigamia interpretatiua vna species est, quando quis contraxit nuptias cum vidua eas consummando.*

3 Cap. fin. hoc tit. n. 4. & 5.

5 *Bigamia similitudinaria metitur ab Ordine Sacro, & Monachatu, & matrimonio cum vidua, vel virgine.*

6 *Bigamiam interpretatiuam incurrit contrahens quomodo ab alio corruptam, vt meretricem, seu concubinam.*

7 Cap. meritum dist. 33. *quod non est magnæ authoritatis*, *vt* n. 14.

8 *Bigamus non efficitur qui matrimonium contraxit cum antea ab ipso corrupta*, num. 9. & 10.

9 *Filij nati ex priori concubinatu inter solutum, & solutam, fiunt legitimi per subsequens matrimonium.*

10 *Ducens vxorem à se corruptam, nec verè, nec interpretatiuè diuisit carnem suam in pluribus, & quare* sub n. 12. & 13.

11 *Vir censetur iuris interpretatione carnem suam diuidere in plures si contrahit cum ab alio corrupta.*

12 *Glossa* in dicto cap. maritum dist. 33. *verbo* concubinam, n. 13.

13 *Concubina potest intelligi alterius, quamvis ab vno solo cognita.*

14 *Meretrix dicitur quæ multorum libidini patet.*

1 PEr *cap. 3. hic*, & textum nostrum agunt DD. de bigamia interpretatiua, de qua dixi nonnulla *in cap. 1. hic*, *& in Rubr.* Vnde continuando à matrimonio vnico cum vidua contracto, incipimus à primo dubio, an ex vnico matrimonio contrahatur bigamia interpretatiua? Et quia Doctores communiter profitentur certum esse ex vnico matrimonio aliquando contrahi irregularitatem propter conditionem personæ cum qua contrahitur, & interdum hæc conditio non spectet ad bigamiam, sed ad infamiam, vt si si quis v.g. contrahat cum Ancilla, scurruli, seu mima, vel cenica, fiat irregularis, etiam si illa virgo sit propter vilem conditionem personæ, cui similis efficitur, qui cum illa contrahit; & ideò arceantur ab omnibus ex Nauarr. Syluestro, & omnibus ex canone 17. Apostolor. *cap. si quis viduam 34. dist.* vbi glossa plures rationes huius irregularitatis adducit, & dicat Suarez certum esse hoc non pertinere ad bigamiam, sed ad infamiam vt dicit Suarez *de cens. disp. 49. sect. 3. num. 1.* & aliquo modo, etsi ad alium casum polygamiæ, de quo *supra in cap. 1. quæst. 1. à num. 1. & hic quæst. 1.* videtur hæc assertio infamiæ consummari ex textu hic: *Unde illum comitatur infamia, qui duas simul vxores habet.*

Et quia aliquando conditio personæ pertinet ad defectum Sacramenti in quantum virtute includit duplex matrimonium, vel indicium incontinentiæ, & tunc censeantur insurgere aliæ species bigamiæ interpretatiuæ; quæ ad tres possunt reuocari. Nam primo insurgit ex matrimonio cum vidua, quæ cum primo marito consummatit, & postea cum secundo, vt Pelagius Papa declarat *in cap. fin. dist. 34.* etsi Magister sententiarum oppositum censeat, *in 4. dist. 27.* Barbosa *in dict. cap. fin.* ex Syluestro, & alij *in cap. debitum hoc tit.* ibi: *Ne digamus, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoueri*, nec debeant audiri alij ex Rota *hoc tit. decis. 1. in nouis*, existimantibus hanc non esse interpretatiuam, sed veram bigamiam, quod est alienum à proprietate verbi, cum ibi maritus verè non contraxerit binas nuptias; sed quia fit vna caro cum fœmina, participans conditionem eius, & defectum significationis, quod facit ex parte mariti interpretatiuam, non veram bigamiam; ideò de difficultatibus hic iactis existimamus agendum. 2

Ad secundam quæstionis partem, an bigamiam vir incurrat, quando matrimonium nullum cum vidua contraxit? In quo dubio non deficiunt Doctores firmantes contrahi bigamiam interpretatiuam, primo *ex cap. fin. hoc tit.* vbi Subdiaconus, qui viduam duxit irregularis declaretur, etiam si matrimonium cum ea contractum nullum sit propter affectum intentionis cum opere subsequuto: & ex textu nostro probat Richardus *in 4. dist. 27. art. 4. q. 3.* quod in diuersa specie loquitur, vt iam visum est hic in præmisso; sed eam tenent ex eodem fundamento, & ratione Couar. *in clem. si furiosus de homicid. 1. p. §. 2. num. 2. vers. 1. & 2.* dicens esse communem sententiam approbatam à Doctoribus Theologis *in 4. dist. 27.* & à Canonistis *per dict. cap.* Rota *hoc decis. 1. in nouis*, vt refert Suarez *dicta disp. 49. sect. 3. num. 7.* plures refert Sanchez *de matrimonio p. 7. disp. 84. num. 10.* cum Gofredo, Hostiensi, Alberico, Astensi, & Montagna, quibus addi possunt Cornejo *de irregul. disp. 10. dubio 2. q. 3. vers. sed quid tale*, Gordon. *lib. 7. q. 18. n. 33.* Bonacina *disp. 7. q. 2. punct. 5. n. 8.* Sayrus *lib. 6. c. 3. n. 7.* 3

Et fundatur amplius, quia *in dicto cap. fin.* non habetur ratio prioris matrimonij spiritualis, quantùm ad reddendam rationem illius irregularitatis; sed in eo solùm quod ille sit tractandus, tanquam maritus viduæ; deinde quia illa irregularitas, quæ contrahitur ex duplici matrimonio 4

vno

vno spirituali, & altero carnali subsequuto, & alterius rationis, quod contrahitur etiam per matrimonium cum virgine: quare hanc amplectitur sententiam Suarez *vbi supra dicta sect. 3. ex dict. n.3.& sub n.5.ibi.*

5 Nihilominus alij probabilius docent in prædicto casu non contrahi bigamiam interpretatiuam eo quod nullo iure id caueatur; & inde succedat regula non præstat *de regul. iuris lib.6.* ibi generaliter traditur quod minimè præstet impedimentum, quod de iure non sortitur effectum; item quia quamvis ratio reddita *ex dicto cap. fin. hic*, & ex textu nostro videatur hunc casum amplecti, quod *ibi* fit sermo de Clerico in Sacris constituto, qui vel ante ordines aliud matrimonium, vel post ordines ducit viduam; adduntque Doctores huius sententiæ, vt ratio adducta, quod habuerit scilicet affectum contrahendi, opere subsequuto, non sit integra ratio, sed in ea suppleri debeat, cum iam aliud matrimonium contraxisset, siue verum ante ordinem; siue similitudinarium per votum solemne Ordini Sacro annexum, & sic nihil referre ad eam irregularitatem, siue viduam, siue virginem duxerit: hanc docent Valentia *4.p.disp.7.q.19. puncto 3.* in 1. specie irregularitatis, Henriquez *lib. 12. de matr. cap.6.num.9.fin.& in comment. litteram T*, Farinac. *in praxi fori de inquis.q.8. num.8. in fine*, Thom. Sanchez *supra dicta disp. 84. n.11.* cum Mannuel. Philiarco, & Ludouico Lopez, quibus addo Pellizarium *tom.2. tract.7.sect.2. cap.5.q.33. n.87.* & Ægidio *num.101.* Leandrum *tract.2.de irregul. disp.6.q.13.* Reginal. *lib.30. tract.2. n.87.* Auilam *p.7.disp.8.*Gibalinum *dubio 2.*Medices *2.p. summa tit.9.q.28.*Gibalinum *de irregul. cap.3. q. 4. n.16. pag.90.* Castrum Palaum *tom. 2. disp.6. puncto 8. num.4.*Barbosam *in pastorali alleg.49.num.5.* Gregorium Lopez, *in l. 4.* verbo *que sea tit. 1.p.1.* Flaminium *de resignat.lib.5. q.3.n.191.* Nicolaum Garciam *de benef.p.7.cap.6.num.15.* Campanillum *in diuers.iuris can.Rub.11.cap.6.num.5.*Belletum *in disquisit.Cleric.p.1.tit. de disciplina Clericali §. 6. num.1.* Ioannem Machado *in tract.de perfecto Confessario lib.1 p.3.tract.17.docum.3.num.7.*Thomam Valascum *allegat.41.num.12.* noster Collega D.D.Didacus Garcia, & Transmiera *in suo perutili tractatu de polygamia q. 4. num. 14. num. 1.* Nauarrus, quem plenè refert Suarez *vbi supra dicta disp.49 sect.3. num.4. in manuali dicto c.27. num.195.& in hoc tit. lib.1. cons.1.* vbi duplex adducens fundamentum dicit Romæ in Sacra Pœnitentiaria ita fuisse conclusum.

6 Ad tertiam quæstionis partem, an dicatur bigamus interpretatiuus, qui ducit sibi vxorem ab alio corruptam? Respondebis ex dictis *supra in cap. 1. hoc tit. q. 2. vers. ad secundam.* Quibus suppositis ad propositum, dico quod incurritur bigamia interpretatiua, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem scilicet, aut concubinam ex *ibi* dictis; & per DD. *in cap.maritum 33.dist.cap.qui aliquo 31.dist.* Nauar.*in man.cap.27.num.195.vers.interpretatiua est*, Rebuffus *de pacif.possess.num.193.vers.quintus*, Flamin.*de resign.dict. lib.5. q.3. n. 192.* Campanillus *dicto cap.6.num.6.* cum infinitis Thomas Sanchez *dicta disp.84.lib.7. n. 7.* Barbosa *in pastorali dicta alleg.49.p.2.n.6.*

7 Et probant insuper DD. quos adduxi in dicto vers.*ad secundam*, & Suarez *de cens. disp.49. dicta sect.3.* vbi expendens verba *dicti cap.maritum*, ibi: *Qui vnam vxorem non matronam, sed concubinam habuit, non potest esse Clericus, nec etiam ille, qui meretricem in matrimonium assumpsit*, dicit quod etsi ex priori parte glossa *ibi* citans textum *in cap. curandum, & in cap.præcipimus 34.dist.* vbi absolutè dicitur eum qui fœminam, non virginem in vxorem duxit, ordinandum non esse; & sic qui accipit in vxorem priorem concubinam non ducat virginem, sicut sequuti sunt Hostiensis, Hugo & alij; nihilominus ex communi DD. docet hanc irregularitatem solùm contrahi, quando quis ducit corruptam ab alio, vt tenent glossa *in cap. sanè 1.de Clericis coniug. & in cap. debitum hoc tit.* verbo *cognita*, & verbo *diuitia*, quibus locis Abbas, & communiter DD. & alij proximè referendi, aliàs inquam obstaret magnoperè textus *in c. penult. hoc tit.* de quo dixi latè *in dicto cap.1. q. 2. vers.ad primam*, & declaratur ex dictis *hic in vers. ad quartam.*

Ad quartam quæstionis partem, quare bigamus non efficiatur ducens vxorem à se corruptam? Et respondeo id procedere; quia matrimonium contractum cum priori concubina, retrotrahitur, & in iure reputatur, quasi factum cum illa ante primam copulam. † Et confirmatur ex doctrina textus *in cap. tanta qui filij sint legitimi*, vbi filij nati ex priori concubinatu inter solutum, & solutam, efficiuntur legitimi per subsequens matrimonium; & ex doctrina *cap.vnic. de Cleric. coniugat lib. 6.* vbi Clericus coniugatus, tunc solùm priuilegio clericali, quando virginem duxit, & tamen si duxit illam, quam ante matrimonium virginem agnouit, eodem gaudet priuilegio iuxta glossam *ibi* receptam: ita Suarez *dicta sect.3.n.7.* † Vbi confirmat; quia ille duxit à se tantùm cognitam, nec verè, nec interpretatiuè diuisit carnem suam in pluribus, cum illa non fuerit à pluribus cognita docent Theologi cum D. Thoma *in 4.dist.27.q.3.art.1.q 3.ad 2.* Richard. Paludan.Maior.Supplem. Gabriel Sotus, Palacios, & Caleja, quos refert, & sequitur Thomas Sanchez *de matr.dicta disp.84.num.13.* cum Petro Ledesma Sa, Toleto, Valentia, Rodriguez, Vega, Viuald. Nauarro, & aliis, quibus addo Reginald. *lib. 30. in praxi spirit.tract.2.num.82.* Bonacina *de irregul. disp.7 q.2.puncto 5.num.2. vers. dixi cum vidua*, Auila *p. 7. disp. 8. dubio 1. vers. secundo contingit*, Comejo *eodem tract.disp.10.dubio 2.q.3. vers.sed quid si ducat*, Leander *dict.tr.2.disp.6.q.15.* Pellizar.*tom.2.tract.7.cap.5.sect.2.q.32.num.86.* Castrus Palaus *tom.6.disp.6.puncto 8.num.4.* Filliucius *tractat.19.cap.4.* Gibalinus *dict.tract.cap.3. q. 4. conclus.n.28.* 8 9 10

Et confirmatur vlterius, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiserit carnem suam in plures, censetur etiam virum diuisisse ex iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur, eo quod vxor non diuiserit carnem suam in plures cum ab vno solo cognita fuisset; & sic etiam docent vltra plures ordinarios Couar. *in clem.si furiosus p.1.§.2.n.2.in fino*, Campanillus *supra dicto cap.6.num.6.* Sayrus *de cens.lib.6. cap.4. num.17* Bellet.*disquisit.cleric. tit. de disciplina cleric. §.6. num.27.* noster Collega Transmiera *dicta q.4.de polygamia à num.3.* Barbosa *dict.alleg.49.in pastorali num. 7.* cum Machado, & aliis; & hanc sequuntur Thomas Sanchez, & alij 40. DD. quos refert *dicta disp. 84. num. 14.* vbi satisfacit fundamentis contrariæ sententiæ idem Barbosa *in c.debitum num. fin. hoc tit.* cum Couarruu. Sanchez, Nauarro, 11

Nauarro, Belletio, Campanillo, Viualdo, Henquez, & Emanuel.

12 Nec tunc obstant glossa *in dicto cap. maritum*, verbo *concubinam*, Hostiens. Ioan. Andreas Imola, Ancharranus, Archidiaconus, Astensis, quos pro contraria sententia refert Sanchez *vbi supra dicto num.* 13. & Leander *dict. quaest.* 15 eo quod ex illo matrimonio cum corrupta, vel cognita ab illo, qui cum ea postea matrimonium contraxit, non possunt significari nuptiæ inter Christum, & Ecclesiam, quam virginem ipse sibi copulauit; cum reuera adsit corruptio tempore consensus, & consummationis matrimonij.

13 Quia respondeo iura, quibus possit eorum opinio fundari dicentia fieri irregularem eum, qui ducit non virginem intelligenda esse aut verè, aut secundùm fictionem, seu æstimationem iuris & hoc modo, vt diximus, qui ducit illam, quam ipse solus cognouit, virginem ducere censetur, vt explicat Suarez *dicto num.* 7. *in fine*, addens *in dicto cap. maritum*, per *concubinam*, intelligi posse alterius concubinam, quamvis vno solo cognitam, quæ in rigore non comprehendebatur

14 sub nomine meretricis. † Nam meretrix dicitur *Quæ multorum libidini patet*, vt ex D. Hieronymo *epist.* 128. affertur *in cap.* 34. *dist.* imò addit iterum textum illum non esse magnæ authoritatis: nam licet à Gratiano referatur, ex Gregorio tamen reuera dicit esse Gennadij sub nomine Augustini *lib. de Eccles. Dogmat. c.* 72.

15 Nec quod colligunt aliqui Doctores *ex cap. fraternitatis, & cap. fin.* 34. de quorum intellectu loquitur idem Suarez *dicta disp.* 49. *de cens. sub n.* 6. *in fine*; & ego latè *infra in dict. c. debitum hoc titulo.*

QVÆSTIO II.

An censeatur bigamus interpretatiuus qui contrahit cum vidua, existimans illam esse virginem, cum tamen sit corrupta à priori marito? An qui postquam duxit virginem, quæ adulterata est, illam carnaliter cognouit, sciens, aut ignorans? Et etiam si ipsa vi oppressa, ab alio cognita fuit? Vel qui coactus ab Ecclesia per censuras, vt ad vxorem rediret, illam cognouit? Et an incurrat prædictam bigamiæ irregularitatem, qui cognouit vxorem, quæ ex falso rumore, & fama mortis primi sui mariti, secundas nuptias contraxerat.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus est qui contrahit cum vidua existimans virginem esse.*

2 Cap. si cuius 34. dist. n. 3.

3 *Bigamus est qui cognouit propriam eius vxorem post adulterium, etiam non publicè scitum.*

4 Glossa in cap. 2. hoc titulo.

5 *Bigamus dicitur etiam qui, vtcumque ignorans adulterium vxoris cognouit, aliter si procederet defectus ex infamia*, vt numero 6.

7 *Bigamiæ irregularitas verius est, vt contrahatur, si vir cognouit vxorem ab alio vi cognitam*, n. 8.

9 *Bigamus verius est, vt dicatur vir qui compulsus, vt redeat ad suam vxorem adulteram, eam cognouit*, vt num. 10. 11. & 12.

10 *Bigamia apta est oriri ex facto proprio licito, & meritorio*, vt n. 11.

11 *Iudex qui tenetur iuxta leges iudicare incurrit irregularitatem ex facto sibi licito.*

13 *Bigamus est maritus primus, qui existimatus mortuus cognouit vxorem propriam iam cum alio nuptam*, vt num. 14. *etsi compulsus sit à Iudice redeat ad dictam*, vt numero 15.

Ad primam difficultatis partem, etsi affirment Sa, verb. *irregularitas bigamia n.* 3. Petrus Ledesma *de matrim. quæst.* 66. *art.* 3. *col. penult.* excusari à bigamia ita contrahentem; quia hic nec est delictum, nec dolus, sed verius est, vt patebit ex hic propositis quæstionibus, & ex adductis *supra in Rub. & cap.* 1. talem viduam ducentem, quam existimabat virginem esse bigamum & irregularem, si matrimonium cum ea consummat; quia hæc irregularitas, vt patet *ex cap. debitum*, hic contrahitur ob defectum significationis Sacramenti, qui potest æquè inueniri, siue scientia, siue ignorantia adsit: ita in terminis Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quæst.* 4. *num.* 9. *in fine*, Castrus Palaus *disp.* 6. *punct.* 8. *num.* 6. cum aliis, & Leander *de irregul. tract.* 2. *disp.* 6. *quæst.* 14. dicentes quod nec ignorantia viri viduam ducentis excusabit ab irregularitate, vt si v.g. ipsa falsò iuraret se virginem esse, & à priori marito minimè cognitam fuisse. 1

Ad secundam quæstionis partem, an qui vxorem post adulterium cognouit, & de illo, qui sciens illam fuisse adulteram cognouerit? Et cum iste casus habeatur expressus *in cap. si cuius* 34. *dist.* quod est ex Concilio Neocesariensi *cap* 8. vbi communiter DD. & sint nonnulli DD. distinguentes inter publicè adulterantem, aut secretò; adhuc licet Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quæst.* 4. *num.* 12. & 32. ex Sa *supra num.* 2. & 3. Petr. Ledesma *cap.* 32. *de matrim. conclus.* 6 Innocent. Rebuff. doceat vt maritus, qui solus sciens eius vxorem adulteram esse, eam cognouerit, non contrahat bigamiæ irregularitatem; solùm tamen ex infamia, si adulterium fuerit publicum, non si occultum. 2

† Nihilominus ex proximè dictis respondeo illum contrahere bigamiæ irregularitatem, etiam si adulterium fuerit, quod nemo aliùs, quam adulter, & maritus sciens, & illa vxor: sic DD. communiter *in dict. cap. si cuius, & cap si Laici* 34. *dist.* quia vir cognoscendo vxorem suam ab alio corruptam, efficitur maritus corruptæ, iudicaturque, ac si cum corrupta ab alio contraxisset, vt diximus *quæst. præcedenti*, ita etiam Thomas Sanchez *dict. lib.* 7. *de matrim. disp.* 84. *num.* 15. cum vtroque Soto, Ledesma, Henriquez, Lopez, Toledo, vsque ad 50. tam ex Tuologis, quàm ex Iuristis, quibus adhærent Suarez *de cens. disp* 49. *sect.* 3. *num.* 6. & 7. Sayrus *cap.* 3. *num.* 19. Reginald. *cap.* 30. *in praxi num.* 82. Bonacina *disp.* 7. *quæst.* 2. *puncto* 5. *num.* 12. Auila *dicta p.* 7. *disp.* 8 *dubio* 1. Cornejo *disp.* 10. *de irregul. dubio* 2. *q.* 4. Pellizar. 3

dict.

dict. quaest. 32. *num.* 86. Castrus Palaus *tom.* 6. *disp.* 6. *q.* 18. Baunij *tract.* 11. *de irregul. q.* 12. §. *tertio contingit pag.* 60. Layman. *lib.* 1. *Theol. Moralis tract.* 5. *p.* 5. *c.* 6. *n.* 3. & alij communiter, adiunges quae dixi *in c.* 1. *hic q.* 2. vers. *ad quintam.*

4 Et quia horum omnium fundamentum est adductum *hic* sub vers. *ad primam*; ideò etsi in adultera ignorata à marito, dicant non procedere dictam bigamiae irregularitatem glossa *in cap.* 2. *hoc tit.* verb. *in bigamus*, Rebuff. *de pacific. possess. n.* 194. Gregorius Lopez *in l.* 35. *tit.* 5. *p.* 1. Antonius Cuchus *lib* 4. *inst. mor. tit.* 12. *num.* 175. Palacios *in* 4. *dist.* 27. *disp.* 4. Sa, Petrus Ledesma, & alij, quos adducit Sanchez *dict. lib.* 7. *de matr. disp.* 84. *sub dict. n.* 15. quia actus ob quem irregularitas contrahitur debet esse actus hominis, quatenus rationalis est, ac proinde liber, & voluntarius, & iuuant nonnulla, quae adduxi *supra in cap.* 1. vers. *ad vltimam.*

5 Nihilominus dicendum est etiam in praedicto casu ignorantiae, si vir postquam eius vxorem adulteram, cognitam sciuerit, eam in fide matrimoniali defuisse; non inquam si vxor moriatur, posse illum ad ordines ascendere sine dispensatione; quia haec irregularitas non imponitur in poenam alicuius delicti, aut culpae, sed ob defectum significationis Sacramenti, qui reipsa interuenit; quia sicut ipsa vxor carnem suam in plures diuisit sic vir illam cognoscens, censetur carnem suam in plures diuisisse, & consequenter contrahere hanc irregularitatem, vt cum pluribus docuit Sanchez *supra dicto num.* 15. Suarez, Nauar. & caeteri adducti addentes dictam ignorantiam conferre ad

6 dispensationem obtinendam. † Quod non sic eueniret, quando ex delicto procederet dictus defectus; quia tunc ex alio capite ignorantia liberaret ab irregularitate, quae potius est ex infamia iuxta quae dixi *in dicto cap.* 1. *q.* 2. vers. *ad vltimam*; & ita etiam docent Nicol. Garcia cum multis *de benefic. p.* 7. *cap.* 6. *num.* 16. Belletius *disquisit. Cleric. tit. de disciplina Clericorum* §. 6. *num.* 39. Paulus Comitolus *respons. moral. respons.* 1. *q.* 106. *num.* 3. Campanillus *in diuers. Iuris Canon. dicto cap.* 6. *n.* 7. Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 31. *n.* 6. Diana *p.* 4. *tract.* 2. *res.* 40. Barbosa *dicta alleg.* 49. *numero* 8. Trasmiera *de polygamia dicta quaestione* 4. *numero* 19. Thomas Valascus *allegat.* 41. *num* 14.

7 Ad tertiam quaestionis partem, de marito cognoscente vxorem adulteram, quae cum alio fornicata est, non sponte, sed vi praecisa; & quamvis in hoc casu existiment etiam aliqui non contrahi irregularitatem bigamiae; quia haec irregularitas non incurritur nisi ex delicto, aut infamia, quae non concurrunt in casu vxoris sic cognitae, nec rursus ex infamia mariti aliqua si vis, aut dolus, vxori facta non est, inter quos Praepositus *in* 3. *p. q.* 5. *de irregul.* & Gibalinus *eodem tract. cap.* 3. *q.* 4. *consect.* 5. *num.* 29. vbi addit quod si talis vis ignoretur, & solùm adulterium sciatur, indeque notetur turpitudine aliqua maritus tandiu irregularis sit, quandiu illa propudij nota manebit, & vxori famae non consuluerit.

8 Nihilominus dici debet, vt haec contrahatur irregularitas ex bigamia interpretatiua; quia dolus, & vis illa, licet excuset foeminam à culpâ; non tamen efficit matrimonium illud aptum iam ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesiâ, cum hic defectus aequè resultet, siue ex parte vxoris culpa intercesserit, aut infamia, siue non; quia solùm spectatur factum; non enim hic agitur de vitio promouendi ad ordines, sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans vt diximus, & etiam ex copulâ carnali habita ab adultero cum vxore, vi praecisa, & dolosè cognita, vt arguitur ex rationibus, quas cum infinitis refert Thomas Sanchez *de matrim. dicto lib.* 7. *disp.* 84. *sub num.* 15. *in fine*, cum glossa *in cap. nemo*, verb. *virgo dist.* 32. vbi Turrecremata *à num.* 1. Montagna *de bigamia q.* 6. *n.* 5. Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 6. *num.* 10. Mayolus *lib.* 1. *de irregul. cap.* 33. *num.* 6. Palacios *in* 4. *dist.* 27. *disp.* 4. *colum.* 4. Viualdus *in Candelabro Sacram.* 2. *p.* vbi *de irregularit. bigamia num.* 7. Campanillus *supra dicto c.* 6. *num.* 7. Diana *dicta p.* 4. *tract.* 2. *res.* 40. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 49. *p.* 2. *num.* 10. Suarez *dicta disp* 49. *sect.* 3. *n.* 16. Castrus Palaus *disp.* 6. *punct.* 8. *num.* 6. Leander *tract.* 2. *de irregul. disp.* 6. *q.* 20. Filliucius *tract.* 19. *cap.* 4 *q.* 6. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 7. *c.* 5. *sect.* 2. *q.* 32. *n.* 36.

Ad quartam quaestionis partem de marito coacto ab Ecclesias per censuras, vt coniugatur 9
cum propria vxore adultera? Et visis adductis *in cap.* 1. *q.* 2. vers. *ad quartam*, licet negent nonnulli, vt in hoc casu non sit bigamus irregularis; eo quod iniustè puniretur ob actum, ad quem tenebatur contra *cap. Nabucodonosor* 23. *q.* 4. & quia eodem actu mereretur vir, & damnaretur & dignus esset praemio, ac poena contra textum *in cap. sciendum* 8. *q.* 1. & eadem res contrarios haberet effectus contra *l. qui hominem* §. *vlt. ff. soluto matrimonio*; & quia vir tunc, non sibi praeiudicat, quin possit accusare vxorem de adulterio; eo quod potius dicatur cognosci, quàm cognoscere vxorem, & tandem faciant plura quae dixi *in cap. litteras de restitut. spoliat. quaestione* 2. 3. & 4.

Nihilominus probabilius tenendum est, vt talis maritus sit bigamus irregularis, siue lite pen- 10
dente, vel quia nequit adulterium probare, aut ex alio capite compulsus sit redire ad suam vxorem adulteram, quam postea cognouerit carnaliter: pro qua sententia faciunt omnes adductae rationes de viro ignorante eius vxorem adulteram vel cognitam vi praecisa, non inquam vt diximus requiritur peccatum ad illam contrahendam, sed defectus matrimonij Christi cum Ecclesia, qui oriri potest, vt hic ex facto proprio licito: ita docen Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. disp.* 84. *n.* 16. cum D. Thoma *in* 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 4. & *ibi* Palud Supplem. Durand. Gabriel, Abulens. *in c.* 19. *Mathei q.* 72. *ad* 4. Castr. *lib.* 2. *de lege poenali, cap.* 4. Sotus, Veza Cruz, D. Antonin. Petr Ledesma, Ludouic Lopez, Manuel. Viuald. quos refert & sequitur D. Thom. Sanchez, & ex iuris peritis glossa *in dicto cap. si enim in fine* 34. *dist.* Hostiens. *in cap. inquisit. statim in princ. de sent. excommun.* Cardinalis *ibi num. vnico* vers. *quid si reddit*, Henriquez *in cap.* 1. *num.* 18. *hoc tit. & in cap. significasti num* 20. *de diuortiis, & in cap. fin. num.* 5. *de adulter.* idem Hostiensis, *in summa hoc tit. q.* 9. Goffred. *ibi num.* 9. Albericus *in dictionario littera B*, verbo *Bigamia littera M*, verbo *matrimonium*, Dominicus Turrecrem. Montagna, Aufrerius, Bernard. Diez, & Salzedus cum eo, Albert. Trotius, Rosella, Supplem. Pisanae, Angel. Syluestr. Tabiena, Nauarrus, Iulius Clarus, Mayolus, & alij, quos refert idem Sanchez *supra num.* 17. Gaeta *in cap. ad limina* 30. *q.* 4. *num.* 256. Ioannes Gutierrez *canon. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 5. Flaminius Parisius *de resign.*

resign.benefic. lib.5. quæst.3. num. 188. Zenedus *in in collect.166.ad decretal.n.fin.* Couarruu.*in clem.si furiosus de homicidio* 1.*p.*§.2. *vers.*4. Borgasius *de de irregul.cap.5.hoc tit.num.*46.Antonius Cuchus *lib.4. instit. moral.tit.*12.*n.*165. quibus addo Suarez *dicta disp.49.sect.3. in fine*, Auilam *de censuris p.7.disp.8.dubio* 1. §. *tertio modo*, Sayrum *lib. 6. cap.3.num.*19.Cornejo *de irregul.dicta disp.10.dubio 2. q.* 4. vers. *sed quid si maritus*, Leander *dicto tract.2.disp.6.q.*21.Campanillus *dicto cap.6.num.*8. cum Bonacina,& aliis *dicta alleg.49.sub dicto n.*10. & alij communiter.

11 Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, per quæ illam sequuti sunt Ioannes Andreas,Antonius, & Ancharranus *in dicto cap. inquisitioni de sententia excommunicationis*, Gibalinus *de irregul.cap.3.q.4. consectario 6. num.*30. quam dicunt probabilem Sayrus *dicto lib.6. cap.4. num.*20. Palacios *in 4.dist.27.disp.4.col.*4.quia ex iam adductis respondeo hanc bigamiam non inducere rationem punitionis, & pœnæ; & sic mirum non esse si contrahatur absque delicto; imò obactum meritorium, & obligatorium, vt contingit in Iudice, qui cum teneatur pœnam mortis reo inferre iuxta leges nihilominus irregularitatem incurrit illam inferens; non quidem ex delicto, sed ex significationis defectu consurgentem: ita respondent relati pro nostra sententia.

12 Nec cætera obstant, quibus respondet Thomas Sanchez *dicta disp.84.lib.7. de matrimonio n. fine*: namad illud de illo actu non mereri, & demereri respectu eiusdem respondet, quia meretur augmentum gratiæ, & gloriæ, demeretur autem respectu irregularitatis dicens quod hoc non est propriè demereri, cum hæc irregularitas non sit pœna, ac proinde hi affectus non sint contrarij, & ad aliud dicit longè diuersam rationem; quia ius accusandi, amittitur per copulam post adulterium habitam; eo quod cum illa sit actus amicitiæ, præsumatur, ac censeatur condonatio iniuriæ, quod haberi nequit, vbi culpa non est spontanea, sed præcepto Iudicis coacta; at in casu nostro irregularitas procedit, eo quod deficiatur à significatione coniunctionis Christi cum Ecclesia, ad quod nihil referre copulam coactam esse, resoluit idem Sanchez, & alij communiter.

13 Ad vltimam quæstionis partem, de illo, qui cognouit vxorem, quæ secundas nuptias celebrauit, existimans maritum fuisse mortuum? Et licet Gibalinus *dicto tract.de irregularitate c.3. q.4.consectario 7 num.*31.teneat nullam contrahere bigamiam; eo quod illud secundum matrimonium fuerit inualidum, & illa fœmina non fuerit facta vna caro cum isto viro putatiuo, vnitate sufficienti,ad repræsentandam vnitatem connubij Christi, nullumque delictum, aut infamiam interfuisse primo marito, nec ipsi vxori.

14 At contraria sententia etiam in hoc casu est probabilior, & sequenda ex iam resolutis in adductis dubiis *hic*, *& q.*1.eo quod iste primus maritus, qui ab vxore existimabatur mortuus, rediens titulo matrimonij, atque maritali affectu, accedit ad suam vxorem ab alio cognitam, & materialiter adulteram, cum etiam in isto casu, sicut in adductis iam consurgat defectus significationis Sacramenti ex diuisione carnis fœminæ,quæ de facto pluribus communicata fuit: sic docent Nauarrus *in manuali dicto cap.27.num.*195.Toletus *in summa cap.*71. *num.*7. Filliucius *dicto tr.*19. *cap.4.q.6.* Bonacina *disp.7. q.2. puncto* 5. *num.*11. Leander *de irregularitate dicto tract.2.disp.6.q.*22. Sayrus *dicto cap.4. num.*19. Suarez *dicta disp.* 49. *de cens.sect.*3 *num.*16. qui benè loquitur, concludens ibi per ignorantiam, non materialem actum sed malitiam eius, reddi inuoluntariam, per vim autem vtrumque; & quod hoc discrimen nihil referat ad rationem irregularitatis, vbi commendat videndum Leon. Pap. *epist.* 85. *alias* 87. *ad Africa Episcopos.*

Quare idem Suarez *ibi* Campanillus *diuers.Iuris Canonici Rub.6.cap.*11. *num.*8. Barbosa *in pastorali alleg.49.sub num.*11.cum Bonacina, & Sayrus clarius exemplificando, dicunt bigamum fieri qui exteras prouincias peragrauit, longissimoque tempore à patria abfuit; itavt probabiliter ferè omnes suspicati sint ipsum mortem cum vita commutasse; indeque licuerit præcedente iudicio Ecclesiæ, mulieri nubere alteri: nam si consummato cum secundo viro matrimonio,redierit primus, qui absens erat, ac muliere instante ipse fuerit à Iudice compulsus iterum illi iungi,si illam cognoscat profecto fiat bigamus ex iam adductis. 15

QVÆSTIO III.

An si matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum iuxta Ecclesiæ præsumptionem, quamvis in foro exteriori, non sit tale, incurratur irregularitas bigamiæ interpretatiuæ? Et an si de facto cohabitet vir cum sua vxore adultera, si amplius non cognoscat, & de aliis remissiuè.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia inualida ex se ex præsumptione Ecclesiæ super valore eorum, inducunt publicæ honestatis impedimentum*, n.3.

2 *Bigamiæ irregularitas, nec interpretatiua incurritur, quando quis contrahit cum vidua, vel corrupta, matrimonium inualidum ex se, etsi validum præsumptione Ecclesiæ.* num.4.

3 *Matrimonium iniri cum consanguinea prioris sponsæ de futuro, aduersatur publicæ honestati.*

AD primam quæstionis partem,repetitis quæ dixi *hic*, *q.*3. & aliis *sub Rub.* iam breuiter dico,quod etsi affirment aliqui propter rationes adductas in præcedentibus quæstionibus, & per alias,quas congerit Thomas Sanchez *de matr.p.7. disp.83. sub num.6.* cum in casu sequenti, nempè ex sponsalibus, quibus deest internus consensus, tamen in solo foro externo, & quoad Ecclesiæ præsumptionem valida sunt; proinde oriatur impedimentum publicæ honestatis in vtroque foro eo quod illud sit inductum ob publicam indecentiam, quæ in eo casu reperitur, perinde, ac si sponsalia essent valida, cum iuxta hominum,quos cordis interna latent, sint valida, & faciant aliqua adducta *in Rub.q.*1.vers.*ad secundam*,& vers. *ad tertiam*,eamque sententiam in proposito casu docent Paludanus *in 4.dist.27. q.4. art.3. num.*20. 1

&

& art.4.n.29. Supplem. Gabriel *ibi q.3. art.3. dubio 2.* Tabiena verbo *bigamia q.5. in fine*; idque in vtroque foro affirmant Palud. & Supplem. Gabriel, *ibi* exemplificantes, vt si cõsensus fuit fictus, vel ante Concilium, ad fuit copula animo fornicario. Et faciunt rationes adductæ *hic q. 1. vers. ad secundam*, quæ faciunt multum probabilem hanc doctrinam.

2 At verius, & probabilius est non incurri bigamiam, cum non præstet impedimentum, quod de iure non sortitum effectum iuxta quæ dixi *supra q.1. hic*, vers. *ad secundam*, ex vers. *nihilominus*: quare docent DD. quod si vitium corruptionis fœminæ occultum esset, aut id matrimonium; ita vt sine scandalo posset ille ad ordines promoueri, non indigeret dispensatione, vt in simili docuit idem Sanchez *dicto n 6. & disp. 84. n.12.* vbi in terminis sic habet, & Henriquez *lib.12. de matrim. cap.6. n.9. in comment. littera T*, Viuald. *de*
3 *Sacram. 2. p. vbi de bigamia, n.8.* † Nec obstat ratio contraria, quia sponsalia id impedimentum pariunt; eo quod publicæ honestati aduersetur iniri matrimonium cum cõsanguinea prioris sponsæ de futuro, quæ inhonestas repetitur, quoties in exterioribus sunt vera sponsalia, & solùm ob de-
4 fectum consensus irrita sunt, † quod in bigamia non contingit, non enim ea oritur hic, cum tantùm irregularitatem inducat ob defectum significationis matrimonij Christi cum Ecclesia, qui non reperitur, vt sæpè diximus, quoties matrimonium non est omnino copula consummatum per dicta *in Rubrica dicta q. 1. vers. ad secundam*, & vers. *ad tertiam*.

5 Ad secundam quæstionis partem, quæ deseruit pro intellectu quæstionis 2. de merito commiscente se cum adultera, & aliorum non consummantium matrimonium; et si ad secundas nuptias conuolent, iuxta quæ aduertunt DD. *in cap. debitum statim sequenti*, & iuxta quæ repetita sunt *in Rubrica, & in cap.1. & hic*, breuiter respondeo ex communi DD. ex D. Thoma *in 4. dist.27. q.3. art.1. quæstiunc.3. ad 4.* & Suarez *de cens. disp.49. sect.3. num.14. in fine*, vt bigamiæ interpretatiuæ irregularitas cesset quando vir vxorem adulteram amplius non cognouit; quia tunc corruptio vxoris nullo modo cadit sub actu matrimoniali ipsius viri, & quod merito comparetur in hoc casu illi, qui matrimonium ratum contraxit cum corrupta ab alio, quod cum illa non consummauit, iuxta illa, quæ dixi *supra in Rub. q.1. vers. ad secundam* vbi probaui, quod ad contrahendam bigamiam requiritur, vt vtrumque matrimonium sit consummatum.

QVÆSTIO IV.

An Polygami delictum propter suspectam hæresim priuatiuè subiaceat Tribunali Inquisitorum, etsi Reus ex solo duplici, prævenus fuerit, vel ab Ecclesiastico, vel à Laico Iudice? Et an sine metu irregularitatis possint Curiæ sæculari tradere illum, alio delictum irretitum, siue Familiares delinquentes, qui nequeunt potiri foro inquisitionis?

SVMMARIVM.

1 *Polygamus præuentus in carcere à Iudice Laico vel Ecclesiastico remittitur Inquisitoribus, & numeris sequentibus, & à* num.24.25.26. & 27.

2 *Sentire malè videtur de Sacramento matrimonij, qui duas simul viuentes ducit sibi vxores, &* n.9.

3 *Inquisitores nonnisi probabita, & visa sufficienti informatione ex libro Parochiarum atque ex dictis testium, quibus constet de duplici matrimonio contracto cum duplici vxore viuente, nequeunt incarcerare nec procedere in Polygamum denunciatum*, n.4. & 5. *vbi quando sola informatio per testes sufficiat alia*, n. 6.

4 *Polygamum remittunt Iudices, vel Laicus, aut Ecclesiasticus præuenientes, & incarcerantes ad carceres Sancti Officij vna cum processu originali.*

6 *Polygamum se negans, quando non adest sufficiens informatio, quid faciendum ab Inquisitoribus.*

7 *Vxoris primæ superuiuentia probari debet à Fiscali Sanctæ Inquisitionis, etsi non dum vir secundo nubens probauerit eius primam vxorem morte præuentam fuisse, etsi iam ex tali facto dicatur vir ille inquisitionis reus; vt* n.8.

9 *Polygami cognitio, & punitio priuatiuè spectat ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis in Regnis Hispaniæ propter suspectam hæresim, etsi de iure communi pertineret ad Iudicem Laicum, vel ad Ecclesiasticum, vt* n. 10. & n.45. & n.60.61. & 62.

11 *Sentire malè de Sacramento aliquo ille dicitur qui aliter sentit, aut docet, aut vtitur quam quod S. Romana Ecclesia prædicat, & obseruat, qui excommunicatus est, vt hæreticus censetur, &* n. 13. & 14.

12 *Matrimonium est vnum ex septem Sacramentis Ecclesiæ, quod est coniunctio vnius maris cum vnica fœmina*, n.15.

13 *Factis plus solet demonstrari, quam verbis dici.*

14 *Christiana fidei inimicum est, quem simul multas vxores habere*, n. 16.

16 *Nuptias binas contrahere eodem tempore factum est hæreticale*, n.17.36. & 44.

17 L. fin. de ritu nuptiarum.

18 *Vxores plures cuiquam nunquam licuit habere, nisi aliquando ex dispensatione Diuina, explicatur*, n.19. & 20.

19 *Aliquid contra ius naturæ tripliciter dicitur.*

20 *Polygamia quali modo dicatur contra ius naturæ.*

21 *Solicitantis in confessione crimen, quod ante Bullas Pontificias puniebant Episcopi, sibique solebant reseruare, iam Bullis Pontificiis subiicitur Inquisitoribus, propter suspectam hæresim, vt* n.22.

23 *Polygamus non tam luxuria instigatus, quàm abutendi Sacramenti matrimonij secundam duxisse censetur.*

24 *Inquisitores priuatiuè ad Laicos etiam præuenientes incarcerando puniunt Polygamos.*

25 *Opera, per quæ aliquis dissidet à communi vita, & conuersatione fidelium, aut ab Ecclesia probatis ritibus; aut à receptis patrum doctrinis, & præceptis, aut hæresim inducunt, aut hæresis suspicionem.*

26 *Hæresis cognitio est omnino Ecclesiastica*, n.64.

27 *Episcopus, vel eius Vicarius, non per se, sed vna cum Inquisitoribus cognoscit de haresi, aut suspicione haresis, & qualiter concurrat, quando* n.28.& 29.

29 Clem.1.de hæret.*qualiter*, practicetur.

30 *Inquisitores, aut Episcopus prius citando hareticum, vter eorum praferatur de iure in cognoscedo. Quid in inquisitione Hispanica?*

31 *Edicto in hareticos, Episcopi non promulgant, sed Inquisitores.*

32 *Polygamia delictum pluribus rationibus suadetur esse mixti fori iudicis laici, aut Ecclesiastici, non vero Inquisitorum* n.33.34.& 35. *sed non sic, vt contra nonnullos, adductos,* num.40.

33 *Inquisitores non se intromittent in cognoscendo de diuinationibus, sortilegiis, & vsuris non sapientibus haresim.*

34 *Polygamia solet potius à Rusticis patrari libidine, aut causa lucrandi dotem, vt solent interrogati ab inquisitoribus respondere, & quod non sentiunt male de fide, & Sacramento expenditur*, à n.50.

35 Cap.accusatus §.sanè de hæret.lib.6. num.36. 37.38.& 39.

36 *Hereticus tantùm ille dicitur, qui circa ea qua sunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adharet errori.*

37 *Accusatus de haresi per testes, vel aliter conuictus negans se hareticalia dixisse, vel credidisse, etsi asserat se credere aut credidisse quod credit Ecclesia, condemnatur, vt hareticus.*

38 *Haresim manifestam pariunt baptizare imaginem, rebaptizare puerum.*

39 *Vxorum plurium contractus sapit haresim manifestam, & quare?* à n.46.

40 *Polygamum prauentum à Iudice Laico, remittendum esse Inquisitoribus, vt torqueant super intentione, & abiurare faciant; deinde restituendum Laico, qui praeuenit, vt puniat illum super Polygamia, dixerunt Genuens. & Franchis, sed non benè*, n.42.

41 *Polygamia crimen variis pœnis, legibus Imperatorum punitur, & Iure Castella sigillatur Polygamus in fronte, ferro igneo, explicatur*, à n.44.& 45.

43 *Sortilegia, & diuinationes haresim sapientes, spectant ad tribunal Sancta Inquisitionis priuatiuè, secus si non sapiunt, vt* n.45.

44 L.eum qui duas cod.de adulteriis.

43 *Leges ciuiles contra sortilegos, & diuinatores insurgunt acriter.*

46 *Damonum inuocatio ad tentandum pudicitiam mulieris non sapit haresim, nec est de iurisdictione Inquisitorum, sed ordinarij Iudicis.*

47 *Amoris causa facta in sortilegiis, & incantationibus ad captandas puellas non sunt prauitatis heretica.*

48 *Inuocatio Damonum, vt quis sciat futura sapit haresim.*

49 *Damones inuocare, & eos consulere, etiam sine adoratione; & exhibitione honoris, est hareticale sortilegium.*

50 Cap. firmiter de summa Trinitate, & fide Catholica, n.51.

51 *Rusticitas, & idiotissimum non excusant à facto hareticale nuptias binas eodem tempore contrahentem cum pluribus vxoribus.*

52 *Minores rationis compotes non excusantur ab obseruantia legis naturalis, & Diuina, vt in Sacramentis, & articulis fidei, etsi mitius puniantur, quam maioris atatis, vt* num.53.

54 *Vxorem secundam contrahens existimans primam mortuam ex longissima absentia mitius punitur, sed non excusatur à facto hareticale, vt* n.59.65.& 66.

55 *Binas nuptias contrahens palam, aut secretè, quoad excusandam Polygamiam non differt*, n.56.& 57.

56 L.fin.ff.de ritu nuptiarum.

58 *Polygamus traditus a iudice Laico, non ex eo, quod torqueatur ab Inquisitoribus supra intentione, purgat omnino delictum, manet enim post torturam factum hereticale purgandum abiuratione, & aliis pœnis.*

59 *Absentia longa Polygamum non excusat, cum semper secundā vxorem ducendo in dolo fiet.*

60 *Polygamus in inquisitione Romana, est vehementer suspectus de haresi, in Inquisitione Hispanica de leui tantùm, qualiter intelligatur*, à n.61.

63 *Polygamia processus, etsi captus ab Episcopo, qui aliàs de Iure habet cognoscere de omnibus causis, nequit ab illo prosequi sine Inquisitore, & quare* n.64.

64 *Causa Inquisitoribus delegata, semper intelliguntur delegata priuatiuè quoad Iudices Laicos, quoad Episcopos qualiter in praxi?*

65 *Poligamus se denuncians Inquisitoribus antequam sit testificatus, non includitur in carceribus secretis Sancti Officij, sed in particulari domo, dum causa agitur.*

66 *Polygamus Plebeius qualiter puniatur, si excusationem aliquam habeat?*

67 *Binas nuptias simul contrahens, est suspectus de fide, etsi neutram vxorem carnaliter cognoscat.*

68 *Sponsalia contrahens bina cum duabus simul, si eis copulet, num sit Sancta Inquisitionis reus, vt* n.69. 70. *fallit* n.71.72.73.74.75.

70 *Sponsalia secundò celebrans solutus à priori non fit bigamus.*

71 *Sponsalia secundò probans celebrasse cum pacto expresso non contrahendi, nisi post mortem alterius, non subditur inquisitioni, nec qui tantùm tractauit de ducenda alia, viuente prima in nostra Inquisitione Hispanica, vt* num.72.

73 *Sponsalia bina de futuro contrahentes sine copula, non sunt inquisitionis rei*, & n.74. *De praxi Romana, & Hispanica*, n.75.76.

75 *Polygamia vera in nostra Hispania tantum est, qua punitur ab Inquisitoribus abiuratione de leui, qua pœna cessat in Polygamia attentata, vt* n.76.

77 *Sacerdos in sacris, & Monachus professus, nuptias contrahentes, rei sunt S.Officij.*

78 *Consulens alicui, vt binas nuptias contrahat punitur, vt ipse Polygamus in S.Officio.*

79 *Mandans binas contrahi nuptias, & Procurator, qui nomine illius, quem scit vxoratum puniuntur in S.Officio, vt ipse Polygamus.*

80 *Testes falsi quorum depositione quis ad Polygamiam conuolauit, puniuntur in S.Officio, vbi quid, si neget testis se deposuisse coram Notario Ecclesiastico, facient Inquisitores.*

81 *Plygama mulier punitur in Sancto Officio aequè ac Polygamus.*

82 *Vir*

1 QVia haec disceptatio torsit admodum interpretum ingenia temporibus retro, etsi iam in praxi viderim absque scrupulo vallisoleti; item & hic matriti, vt cumque praeuentos in carceribus reos, etsi ob aliud delictum, quando contingit peti ex causa duplicis matrimonij, vel ab Inquisitoribus illius tribunalis, aut ab Inquisitore huius Curiae, tunc Iudices Regij vulgò *los Alcades de Corte* sine obice remisisse omninò, subtrahentes se à cognitione, & punitione illius delicti spectantes solùm post punitum reum in sancto tribunali illius restitutionem ad carceres laicos, in quibus praeuentus erat, vt si ex alio delicto processaretur, v.g. homicidio, latrocinio, &c. aliave causa ciuili, sic contra restitutum iudicium; ita tamen vt si fortè ex solo delicto duplicis matrimonij praeuentus in carceribus foret, omninò inhibitus nunquam semel punitus ab inquisitoribus posse incarcerari, vel ab Episcopo, vel à Iudice Laico quantumvis graui, vt iterum super eodem delicto puniretur.

Vnde cum occasione textus nostri in vers. *Comitatur infamia, qui duas simul habet vxores*, n.2. & 3. Barbosa *hic* dicat, vt videatur malè sentire de Sacramento matrimonij; indeque contra eum tanquam suspectum de haeresi procedere inquisitores sanctae inquisitionis: sic probans cum Perez *ad leg. ordinam. tit.1. lib.5. pag.44. in fine*, Menochio *de arbitr. casu* 240. n.114. *lib.5. de praesumpt. praesumptione* 6. n.27. Nauar. *sub tit. de haereticis consil. n.8.* Azeued. *in l.5. n.3. tit.1. lib.5. noua recop.* Gutierrez *in pract. lib.2. q.8. n.1.* Farin. *in praxi crim. p.5. q.140. n.24.* Emanuël. Doualle *de incantantione, & empsalm. sect.3. c.1. n.14. in princ. & c.3. n.5.* Ideò cù hic agamus in textu nostro non tantùm de bigamo, qui duas simul habet vxores viuas in proposito, & hic inquirendum de praedicto dubio. 2

Quod praehabita sufficienti informatione recepta à Dominis Inquisitoribus, debet constare antequam, vel apprehendant polygamum, seu praecipiant extrahi à carcere Episcopi, vel Laici Iudicis, & vt sufficienter fiat praxis quotidiana Sancti Officij docet, ad fundandá contra polygamos intentionem, primo loco probanda esse duo matrimonia contracta, testibus, & libris Parochiarum, vbi contracta fuere coram Parocho, & testibus, desumpta fide ex illis compulsando partitas vtriusque matrimonij, assumendo testes cuiusque matrimonij instrumentarios, qui praesentes fuerunt, & insimul cuiusque Parochi, qui contrahentes binas nuptias velarunt: nam de omnibus singulis curant ministri pro S. Officio informationem capientes, qua praesentata, visa, atque considerata, vt solet admodum contra caeteros delinquentes in fidem Catholicam: tum Domini Inquisitores petunt inquisitionis reũ ad se pertinentem, quem mittunt Episcopus, seu Iudices Laici, tradendo illũ ministris S. Officij, qui cum mandato tribunalis comparent. † Et tunc non solùm iudices illi, aut eorum quilibet, transmittunt reum, verùm processum originalem informatiuum quem fabricarint super duplicis matrimonij causa aut alia qualibet fidei, nulla de processu tali copia siue notula remanente apud Notarium Episcopi aut Tabellioné Laici: nam quoad illos omnes, tali cognitio sopita, atque sepulta fuit in perpetuum; itavt tantùm illis restet prosequi aliam causam extra fidem, super quá detento in carceribus reum incepissent cognoscere, quae tunc temporis, dum de causa fidei cognoscit, ac punit, inquisitionis Tribunal suspensá relinquitur sub silentio; quousque personae delinquentes, fiat restitutio illi Ecclesiastico Iudici, aut Laico, è cuius carcere, mandato S. Officij extractus fuit propter fidei causam; & quatenus ad proximè dictũ de Episcopi iurisdictione in polygamos, distinguens, vt infra in vers. *secunda* n.16. & 64. 3 4

Nec insimul praecisè requiritur, quod prae habita polygamiae informatio compleatur testibus ocularis, & partitis librorum Parochiarum; quia si fortè constito de identitate personae delinquentis vnum ex illis matrimoniis nequeat libro Parochiae probari, vel vtrumque; quia libri deperditi fuere, vel quia Parochi fidem in illis non fecerunt de tali matrimonio contracto; tunc quidem sufficiet informatio sola per testes integrae fidei: nam cum agatur de validitate vnius matrimonij, & inualiditate alterius declaranda, per quam esset (si non 5

per validissimos testes, ac omni exceptione maiores de tali duplici constaret ad incarcerandum reum Polygamiæ) procedere: de quo puncto, optimè collega noster litteris, & prudentia conspicuus, harumque materiarum inquisitionis antiquus professor D. D. Didacus Garcia & Trasmiera; electus nunc Episcopus Zamorens. *in tract. de polygamia, quæst.4. per totam*, ad vnguem, explicans Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapolitana, cap.21. num.24.* Cæsar Carena *de officio inquisit. p.2. §.9. tit.5. de Polygamis*, & alij penes eos, nouissimè Bordon. *de officio inquisit. cap.22.* vbi ex *num.75.* ponit qualiter polygamia probetur modo scilicet dicto; ad quod præter prædictos testes de contracto vnoquoque matrimonio solent ministri examinare vxorem singuli matrimonij, & vicinos loci, vbi inhabitauit reus cum vtraquaque vxore tractans matrimonialiter.

6 Et clara de prædicta praxi testatus Diana *p.4. tract.7. res.4. vers. nota primo*, in tantum procederè firmat quod licet reus seipsum detulerit, sit nihilominus probandum duplex illud matrimonium per legitimos testes, aut testimonium authenticum de libro Parochi; & quod satis est, vt dicant testes mulierem habitam fuisse pro vxore rei, illumque eam tractasse, vt communiter solent aliæ vxores tractari, scilicet vidisse eos euntes ad Ecclesiam, & inde venientes, & in vna domo simul viuere, vt coniuges: & addit Bordon. *de officio Inquisitorum, num.78.* quod si quando per libros Parochorum, vel per instrumenta dotalia non probatur duplex matrimonium, & vnicus sit tantum testis probans primum, & superuiuentiam vxoris tempore secundi matrimonij, reus neget dictum primum matrimonium, aut superuiuentiam vxoris, tortura subiiciendus sit, etsi adhuc perduret in negatiua matrimonij, sit dimittendus, si nihil aliud contra ipsum obstat; quia per torturam rigorosam euacuauit probationem illius vnici testis; sed si fateatur illud primum, neget tamen superuiuentiam, teneatur tunc probare eius mortem contigisse ante celebrationem secundi matrimonij; non enim ait, vnicus testis sufficit; sed duo necessarij sunt omni exceptione maiores ad elidendum dictum prioris testis fauore Fisci contra prætensum reum producti; & apud nos non sufficit primi matrimonij testis vnus, etsi non torqueatur ex dictis *infra* in fine.

7 Quod si probato secundo matrimonio legitimè celebrato, reus deprehensus esset nondum ab eo, probata morte primæ vxoris, iuxta terminos textus *cap. in præsentia de sponsalibus, & in cap. Dominus de secundis nuptiis*; nihilominus ex parte Fisci Sanctæ Inquisitionis necessario requiritur probatam esse superuiuentiam primæ vxoris tempore, quo cum secunda in facie Ecclesiæ, seu ritè matrimonium cum alia celebrauit reus, aperta est Sancti Officij psaxis, quæ ex dictis colligitur; quia præter quam quod crebriori calculo DD. si reus non præmissa praxi illorum iurium, teste saltim vno fide digno de visu mortis primi coniugis, ac famæ publicæ aliis examinatis, qui deponant de

8 morte illius. † Aliter contrahens secundò, non certus de morte sui primi coniugis, desinat certiorari de morte, sit iam Sancti Officij inquisitionis reus, vt docent Farinac. *de heresi q.178. n.71. vers. nec exempla per eum adducta* Massin *in praxi S. Officij p.9. assert.43. prima impressionis*; idem Cæsar. Carena *dict. p.2. §.4. tit.5. n.27. 28. & 29* contra Simanchas *de chathol. instit. tit.40. de matrimonio num.3. vers. quid si ob longam absentiam*, & Gutierrez *pract. quæst. lib.2. q.8. n.3. vers. hæc quamvis rectè procedere*, Matienz. *lib.5. recopilat. tit.1. l.5. glossa. 2. n.4.* nam ita contrahens secundum matrimonium exponit se morali periculo Polygamiam committendi, & Sacramẽto matrimonij abutendi, testatus sic practicatum Cremonæ ipse Carena in similibus casibus, & adhuc vt contra illũ Sanctum Tribunal procedere valeat, vt debet ex parte Fisci certo, & modo dicto probari superuiuentia primi coniugis, vt idem Carena testatur, *dicto §.9. n.54. concludens*, cum D. Matienz. *dict. tit.1. lib.5. l.5. glossa 3. n.8. recopil.* ad prædictum effectum, de quo agitur, non sufficere probari superuiuentiam alterius coniugis ex præsumptione, quod quilibet præsumitur viuere centum annis.

Quibus præmissis, & aliis, quæ hic possent 9
adiici pro apparatu ad hanc difficultatem firmandum est iure, & ratione, etiam seclusa praxi pro Sancto officio allegata, vt nec Episcopus quantumvis de iure communi iudex competens sit ad cognoscendum contra hæreticos, vel suspectos de hæresi, nec vllus alius ex iudicibus laicis possit, ac valeat cognoscere, vel contra virum, vel contra mulierem Polygamos in Regnis Hispaniæ, ac cæteris, vbi Bullis Pontificiis datum est à summis Pontificibus priuatiuè cum exclusione ad omnes alios iudices cognoscere, ac punire dictos hæreticos, aut de hæresi supectos; & sic nec Polygamos; eo quod Polygamus sit de hæresi suspectus, præsumitur namque malè sentit de Sacramento matrimonij, & tenere licitum esse plures vxores simul ducere, pro vt sentiebant Anabapt. Lutherus, & Spurcissimus Mahometus.

Hinc Sccacia, *de iudiciis causar. lib.1. cap.12.* 10
num.55. probat quoad iudices laicos hoc delictum cognosci, atque puniri priuatiuè ab Inquisitoribus, & Anton. Sousa *in aphorism. inquisit. lib.1. cap.35. num.18.* dixit, stando in iure communi culpa contrahentium binas nuptias ad vtrumque iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem spectabat; nunc autem ad solos Inquisitores, & quod extat declaratio summi Pontificis ad Inquisitorem Lusitaniæ.

Et comprobatur, nam cum ille dicatur malè 11
sentire de Sacramento aliquo Ecclesiæ, qui de eo aliter sentit, aut docet, quod sancta Ecclesia Romana prædicat, & obseruat, & iste sententiam excommunicationis incurrat, & vt hæreticus censeatur, *cap. ad abolendam in principio de hæret. & in cap. accusatus §. cum vero ibi: seu in Ecclesiæ Sacramento errauerit eodem tit. lib.6.* † Ergo cum 12
matrimonium sit Sacramentum verè, & propriè ex septem legis Euangelicæ Sacramentis, vt de fide definitum est in Concilio Trid. *sess.24. de reformat. matrim. Canon.1.* & vt latè, & cum multis probant hanc Catholicam veritatem, & sine hæsitatione, Tertulian. *de exhortatione ad castitatem c.1. vers. vno matrimonio*, Isidorus Hispalens. *de Officio Eccles. lib.2. c.19.* latè Iudoc. Coccin. *tom.2. Thesauri Catholici lib.9. art.2.* & alij citati à Barbosa *in dict. Trid. & in dicto cap. ad abolendam n.1. & 2.* Albertin. *de agnoscend. assert. Cathol. & hæret.* videndus de hac quæstione præter alios ex proposito agens per totam, & *ibi, à n 44 49. & 50.* cum aliis. † Vbi idem 13
putat dicendum de eo, qui aliter vtitur Sacramentis Ecclesiæ, quàm Ecclesia vtatur, cum plus sit factis demonstrare, quam verbis dicere ex *l. si tamen §. ei qui ff. de edilitio edicto. cap. dilecti de appellat. & ex l. Paulus ff. rem ratam haberi*, vbi non tantùm ratum aliquid habetur verbis, sed etiam

14 actu. † Et quia inimicum fidei Christianæ sit, quem multas vxores insimul habere, vt dicit textus *in cap. gaudemus de diuortiis*, sequitur, vt qui illas contrahit, faciat directè contra institutionem matrimonij in Paradiso terrestri instituti,
15 † quæ est coniunctio vnius maris cum vnica fœmina Math. *cap.* 19. non vnius cum pluribus fœminis, vt habetur Genes. 2. ibi *adhærebit vxori*, non vxoribus, & ibi *erunt duo in carne vna*, non in pluribus, & vna costa fuit in vna, non in plures mulieres conuersa; prout exponunt Pontifices *in dicto cap. gaudemus de diuort. & cap. debitum hoc tit. iuncto cap. 1. de voto lib.* 6.

16 Secundo probatur esse factum hæreticale contrahere binas nuptias simul, & eodem tempore; ex eo, quia cum hæresis sit dogma falsum Catholicæ veritati contrarium in eo, qui Christianam fidem est professus, vt latè Albertin. probat *de agnoscend. q. 1.* & plura contrahere matrimonia, seu plures habere vxores eodem tempore, sit inimicum fidei Christianæ *dict. cap. gaudemus*, cum eo ipso quod contrahit, putet sibi licere binas contrahere
17 nuptias, † per textum *in l. fin. ff. de ritu nuptiarum*, vbi dicitur quod si qui duxerit vxorem consanguineam, vel collateralem, & affinem in gradu vetito palam, vt errans punitur; non autem vt contumax; idest, vt dolosus, qui quia palam fecit, leuius punitur, quam si clam; nam si clam dolo videretur fecisse, indeque grauius punire-
18 tur † sequitur etiam dicendum, vt cum numquam vni viro licuerit in lege naturæ simul habere plures vxores, nec de consensu vxoris, nec propter sterilitatem, nisi ex dispensatione Diuina: *dicto cap. gaudemus*, vt dixi in principio nostri textus, ex pluribus idem Albertin. *dicto n.* 14. quod est sine dubio, nec eget vberiori comprobatione, quod saltim sic binas nuptias contrahens, fit de hæresi suspectus, quod malè sentiat de Sacramento matrimonij.

19 Tertio probatur; quia licet aliquid contra ius naturæ tripliciter dicatur. Primo si includat intrinsecè, & in se malitiam, vt odium Dei, peccatum contra naturam, & hæc similia, quæ ita in se sunt mala, vt nec Deus dispensare valeat, cum simpliciter repugnent Diuinæ omnipotentiæ, & eius infinitæ bonitati. Secundò, si malum dicatur ratione adiuncti, vt copula habita cum fœmina, ante matrimonium, post vero sit licita; quia vtitur re sua. Alio inquam modo dicatur malum ratione periculi peccandi contra naturam; & sic, Sacerdoti prohibitum sit iure naturæ cohabitare cum iuuenibus mulieribus extraneis.

20 Nec polygamia dicatur prohibita primo modo; cum copula simpliciter, & omnibus modis spectata, non sit de se, & intrinsecè mala, sed tantùm secundo modo ratione adiuncti. Nam homo, qui per primum matrimonium vsum sui Corporis tradidit vni fœminæ, non potest eiusdem sui corporis tradere dominium alteri, cum non amplius sit Dominus, & eueniat, vt pluralitas vxorum iure naturæ secundario tantum prohibita sit, in qua Deus, qui omnium Dominus est absolutas potest dispensare, vt fecit Genes. *cap.* 30. ac refertur, *in dicto cap. Gaudemus de diuortiis*, & in aliis iuribus, & casus hic sit illo iure prohibitus; sequitur, vt deficienti eâ speciali Dei dispensatione, numquam alicui binas contrahere nuptias liceat, vt argumentatur Pater Franc. Bordonus inter alia, *cap. 22. de abusu Sacram. in suo libro de officio Inquisitorum ex num.* 58. ad dubium, de quo *hic*.

Quarto quia etsi Inquisitores minimè ante bullas Pontificias, Pauli IV. anni 1561. Die 16. Aprilis editæ, & directæ Archiepisc. Hispalens. incipit *cum sicut nuper*, & Bullæ Pij VI. editæ anno 1564. Die 6. Aprilis; item vigore decreti facti à supremis generalibus Inquisitoribus, aprobati etiam à S. Clem. VIII. de quibus Ludouic. à Paramo *de origine S. Inquisitionis lib. 3. cap. 10. num.* 168. & ex decreto Pauli V. de mense. Aprilis 1612. quo fuit dictum monendos esse omnes Inquisitores, vt confessariis præciperent, quod abstineant ab omni, & quacumque solicitatione, & ex constit. Greg. XV. edita Die. Augusti 1622. incipit *Vniuersi Dominici*, quam ad longum referunt Naldus *in summa* verb. *confessarius num.* 41. Bariola *in in litteris pro Sancto Officio editis, post suos flores directorij*, quas, & refert, confirmat Vrbanus Papa VIII. in sua Bulla incipit, *in generali Congreg.* fer. 5. Die 14. Aprilis 1633. in vers. *Pij IV.* de quibus Diana *in fine part.* 4. & multis aliis, quas idem Papa confirmat circa alios Sanctæ Inquisitionis casus cognoscerent, & nec cognoscere possent solo iure communi contra Clericos solicitantes mulieres in confessione, fuisseque Episcopos illius criminis iudices competentes, Ludouicus à Paramo *dicto lib. 3. quæst. 10. num.* 92. sic vt Episcopi solerent olim sibimet seruare hunc casum; prout de variis Episcopis in regno Neapoli attestatur Grassis *de casibus reseruatis lib. 2. cap. 12. à n.* 8. † Attamen quia post 22
dictas Bullas declaratum adest hosce confessarios esse de hæresi suspectos in verbis sequentibus, *Nos in animum inducere nequeuntes quod qui de fide Catholica rectè senserint, Sacramentis ab Ecclesia Dei institutis abutantur*, & vt in terminis sentiunt Pegnà *in directorio inquisit. p. 2. num.* 81. vers. *ille quoque*, Salzedo ad Diez *in tract. crim. cap* 85. vers. *hodie verò*, Grassis *de casibus reseruat. lib. 2. cap. 12. num.* 23. latissimè alias allegans Augustin. Barbosa *de officio Episcopi tom. 2. alleg. 40. à num. 40. & 41.* Cæsar Carena *de officio inquisit. p. 2. de confessariis solicit. tit. 6. §. 1. num.* 8. Diana *p. 4. tract. 7. res.* 6. Bordonus *de officio inquisit. c.* 23. & alij communiter dicentes iam hoc delictum, non solùm in inquisitione Hispanica, sed & in toto orbe Christiano puniri ab Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem, sicut ad illos pertinet cognoscere in causis hæreticorum, & de hæresi suspectorum ex *dicto cap. accusatus de hæ. lib.* 6. Freytas. ad Roderic. *de confessariis solicit. q.* 2. Rodericus à Cugna *de confessar. solicit. dicta q. 2. num.* 45. vers. *decipitur secundo*, & alij communiter Sanctarellus de hæresi *cap. 40. dubio 1. num.* 5. cum aliis.

Ideò infertur si ita Pontificis nimis consultò 23
declararunt in prædicto solicitationis delicto, quod excusari admodum videbatur à fragili titubatione in confessariis audientibus peccata carnis sic vt de illis dici posset non abutendi Sacramento pœnitentiæ, sed luxuriæ stimulo ad turpia sollicitasse non habentibus vxores, quibus ab eo malo mederentur, euenit, vt rigidius delictum polygamiæ spectet ad cognitionem, & punitionem priuatiuè Inquisitorum cum apertius pateat, vt vir contrahens cum duabus, aut pluribus vxoribus, non tam à luxuria instigatus, quàm ex abusu Sacramenti Matrimonij faciat, malè de illius vnitate sentiens contra institutionem in lege omni naturæ, & gratiæ præceptam.

Quare his, & aliis fundamentis, quæ reperiri 24
possunt de cæteris abutentibus Sacramento Baptismi

ptismi, ac aliis Sacramentis & quæ proximè adducti referunt in præsenti quæstione, dicendum est, vt priuatiuè pertineat ad inquisitores solos cognoscere, atque punire binas contrahentes nuptias eodem tempore, etiam si iudex aliquis laicus præuenisset, incarcerando talem delinquentem, vt dictum est, & docent præter relatos Seraphin Freytas *in addit. ad Acunnam in dict. cap. 2. num. 3.* Homobonus *in examine Eccles. p. 2. tract. 11. cap. 5. quæst. 18.* Rojas *singul. 98. num. 4.* Henriquez *lib. 11. sum. cap. 2. num. 3.* cum aliis, Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 17. num. 152. in glossa littera A,* Ioannes Lupus *in cap. per vestras §. 18. num. 25. de donat. inter virum, & vxor.* Brunus *de hæret. lib. 1. cap. 2.* Pegna *in directorio p. 2. quæst. 56. comment. 81.* vers. *de eo, qui viuente prima vxore,* Iacob. Graff. *lib. 5.* Suarez *decisionum aurear. cap. 18. num. 16.* Ricciulus *de iure personarum extra gremium Eccles. existentium lib. 5. cap. 11. num. 19.* Fernandez de Otero *quæst. iuris part. 3. quæst. 9. num. 2.* Matienz *lib. 5. recopil. tit. 1. lib. 5. glossa 2. num. 3.* plures alios refert, & sequitur Farinac. *supra in princ. adductus de delictis Carnis in praxi quæst. 140. num. 24. & de hæresi quæst. 178. à num 68.* quibus fauent sequentes etiam assertiones.

25 Prima deducta ex textu *in cap. excommunicamus el. 1 §. adiicimus de hæret.* nempe, quod Omnia opera, per quæ aliquis dissidet à communi vita, & conuersatione fidelium, aut ab Ecclesiæ probatis ritibus, & consuetudinibus, aut à receptis Petrum doctrinis, & præceptis, quæ communes magis, quam priuatos mores respiciunt, aut hæresim inducunt, aut hæresis suspicionem: ita Pegna ex hac causa sentit. *in director. p. 3. comment. 24. in fine,* vers. *denique,* Cæsar. Catena *dicta p. 2. de Polygamis §. 2. num. 14.* vers. *probatur,* vbi in vers. *at ducere duas,* ait quod factum ducendi duas vxores, est opus, per quod Polygamus dissidet à communi vita fidelium, qui vnica vxore, vel viro sunt contenti ab Ecclesiæ probata consuetudine, quæ hanc Polygamiam prohibuit vt iam *hic, & in principio textus nostri, & quæst. 1. dictum est.*

26 Secunda ex his, quæ adduxi *in cap. fin. de iudiciis quæst. 2. per totam,* vbi disceptando latè, num laicus iudex possit cognoscere de nudo facto rei spiritualis, & sic de hæresi, expendens textum *in cap. vt inquisitionis § prohibemus de hæreticis lib. 6.* ibi: *cognoscant, vel iudicent. à num. 32* resolutum ex cognitionem illius criminis, in cognoscendo, puniendo vel absoluendo, esse omnino Ecclesiasticam. Et cum iam in nostra Hispania tot diplomatibus Pontificiis datum sit solis Inquisitoribus processare, cognoscere, ac punire hæreticos, aut de hæresi suspectos, sequitur vt in casu, de quo hic, ita procedat, in tantum vt laici iudices præuenientes incarceratione reos huius delicti, aut alterius criminis, sint obnoxij in quocumque statu, remittere Polygamum petitum ex causa fidei ab

27 Inquisitoribus, modo in principio relato. † Idemque procedere in Episcopo, aliove quouis Ecclesiastico iudice præueniente, cum ea tantum differentia, quod Episcopus, vel eius vicarius, qui per se solos cognoscere non valent de hæreticis, aut de hæresi suspectis in Regnis nostris, vel vbi adsunt Tribunalia Sanctæ Inquisitionis cum omnimoda, ac priuatiua iurisdictione, qualem apud

28 nos habent. † Tantum vocatur ab Inquisitoribus, quando processus rei est in statu sententiæ, tormenti, aut diffinitiuæ, qui vna cum inquisitoribus suffragium præstat punitionis, aut absolutionis, siue suspensionis de delictis hæresis, aut hæreticalibus reorum. † Et hoc modo practicari, *clem.* 29
multorum de hæret. §. 1. circa hoc solùm apud nos Inquisitores obseruatam, & aliorum iurium Pontificum, vt docent Sanctarellus *de hæreticis cap. 40. dubio 2. num. 15.* Acugna *de confess. solicit. quæst 2. num. 1.* Valerus *in different. vtriusque fori dif. 3. num. 1.* Sousa *in aphorismo inquisit. lib. 1. cap. 2. n. 11.* Pegna *in directorio p. 3. q. 52. comment. 101.* & alij penes ipsos Diana *part. 4. tract. 8. res. 2.* vbi commendat videndum Riccium *p. 3. decis. 279. num. 1.* Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 72.*
† idem Diana *ibi resol. 47.* qui disputans de quæ- 30
stione, an Inquisitores citando reum simul eodem tempore cum Episcopo, sint Episcopo præferendi, allegans Azorium Simanc. Paramum, Rojas, Molin. atque Zanardum, dicentes ad minus, vt sit preuentioni locus iuxta dictam *clem. 1.* resoluit tamen *ibi,* in vers. *verum* cum Molina *de iust. tom. 5. tract. 5. disp. 19. num. 17.* & Sousa *dicto lib. 1. cap. 15.* ait in nostra Hispania id locum non habere, in qua soli Inquisitores processum formant aduersùs reos in rebus fidei, ac proinde ipsi soli sunt, qui illos citant, non vero Episcopi. † Quia si Episcopis 31
edicta contra hæreticos in Hispaniis promulgare non permittitur, multo minus permittitur citare, vt coram ipsis compareant.

Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, 32
quibus conati fuere nonnulli ante praxim iam visitatam in maioribus tribunalibus laicorum remittendi prædictos reos ad sanctum inquisitionis Tribunal, non solum hic obseruatam Matriti, atque Vallisoleti, vt vidi, & in aliis Audientiis regiis, nempè Granatensi, Hispalensi, & Galleciæ, intra hæc Regna positis, verum, & extra diu, & sæpius inquisita, est certiorata, vt in Regna Sardaniæ, Maioricarum, Lusitaniæ, vt Sousa, & Acugna supra testantur, ac in Siciliæ Regno; quia etsi maximè vrgeant ex decisione textus *in dicto cap. accusatus §. sanè hoc tit. lib. 6.* & ex aliis, quæ ponit Albertinus omnino legendus, *agnoscend. ex num. 1. ad 14.* & insuper vsque ad finem plura excitans, quibus rigidè, non ad Inquisitores, sed ad laicos, iudices, aliosve Ecclesiasticos spectare valeat cognitio in binas contrahentes nuptias, imò & debeat. † Quia cum *in dicto §.* & aliis sequentibus, 33
qui loquuntur de sortilegiis, diuinationibus, & quæstionibus vsurarum, prohibeat Pontifex, ne Inquisitores si intromittant in cognoscendo de illis nisi hæresim manifestè saperent † Et hoc idem 34
venit dicendum de casu nostro, qui à communiter accidentibus solet patrari à Rusticis, & ab hominibus idiotis, & ferè vestialibus credentibus, hoc ipsis licitum esse, & Ecclesiam sic tenere nec videatur, vt contrahens binas nuptias malè sentiat de fide, cum potius captus libidine carnis, aut dotis lucrandi causa illas contrahere videatur quàm quod dissentiat à Sacramēto, & eo plus quod nunquam tales rei interrogati de intentione sentiant contra institutum Ecclesiæ Catholicæ de vna vxore tantùm ducenda, soleantque respondere fatendo matrimonij vnitatem, & secundo vel tertio matrimonium contraxisse: aliqua ex prædictis causis, & frequentius multo respondendo informatos fuisse primam coniugem decessisse, & sic contingere aliquoties testibus falsis aliquas informationes fecisse vt vidi in Tribunali Sanctæ Inquisitionis Vallisoletana, sed non inde nos titubant.

Non primum *ex dict. cap. accusatus §. sanè;* 35
quia

quia etsi ratio Pontificis ibi: *Cum negotium fidei (quod summè priuilegiatum existit) per occupationes alias non debeat impediri*; indeque Inquisitores de diuinationibus, aut sortilegiis, nisi hæresim saperet manifestè, intromittere se non debeat, nec punire talia exercentes, sed eos relinquere suis Iudicibus puniendos, quæ ad casum nostrum porrigi videtur ex proximè adductis, in quo hæresis, nec suspicio eius videtur inueniri. Tamen quia vt dictum est *supra* à vers. *quibus præmissis*, binas contrahentem nuptias ipse solo facto contra ritum Ecclesiæ Catholicæ operando, saltim suspectum de hæresi esse. Ideò licet inter nos Catholicos posset intelligi ex mente contrahentium illas non fuisse porrectum ad sentiendum malè de fide sed factum ipsum sic Ecclesiæ contrarium aliud probat; non enim Ecclesia de occultis iudicat, sed de actibus externis, vt vulgaris est regula; inde fiet, vt sicut non liberetur à punitione inquisitorum facta hæreticalia patrando, de quibus constat, negata intentione, vt praxi quotidiana obseruat.

36 † Etsi acerrimè pluribus fundamentis iudicis, Rojas *p. 1. de hæresi à num. 1. & à num. 35.* latè agens probat hæreticum non dici eum, qui verba hæretica, ac ritus, & cæremonias iudaicas dixerit, ac fecerit credulitatem, intentionem, atque errorem in intellectu prorsus negando, dicens inaduertenter, ac ignoranter id dixisse, vel fecisse, & se esse paratum ad correctionem Ecclesiæ, cum hæreticus tantùm ille dicatur, qui circa ea, quæ sunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adhæret errori per voluntatem approbans falsa pro veris, & vera pro falsis, certa pro incertis, aut incerta pro certis; sic vt nullum opus exterius quantumvis horrendum sit, hæresis absque errore intellectus, siue absolutè sit error in intellectu, siue in eo, vt moto à voluntate eligente, taliter quod in hæretico requiratur falsa credulitas ex parte concupiscibili, *cap. excommunicamus §. credentes de hæreticis*, vbi DD. & alij *in cap. quicumque eodem, in cap. firmiter de summa Trinita-*

37 *te, & fide Cath.* † At quia singulariter in decisione Rotæ 875. in antiquis, quæ incipit, *accusatus de hæresi*, in eodem tit. dicitur, *Quod si accusatus de hæresi, & per testes, vel aliter est conuictus & negat se talia hæreticalia dixisse, vel credidisse, quamvis asserat se credere, & credidisse, quod credit Ecclesia, nihilominus, vt hæreticus negatiuus, & impœnitens, est condemnandus, & brachio sæculari tradendus*, sicut eam sequuntur Hostiensis *in summa de hæret. col. 2.* Anania *in dicto c. excommunicamus §. adiicimus num 6.* Calderinus *cons. 2 dict. tit.* Afflictis, Boërius, Petr. Rebuffus, Albertin. *de agnoscend. assert. q. 7. num. 6. & q. 8. à num. 7.* idem *in Rub. de hæret lib. 6. q. 13. num. 50. in fine, & in cap prim & q. 22. num. 28. & q. 29. n. 4. & q. 34. num. 5. & q. 36. num. 1. in fine dicto lib. de agnoscend.* Simancas *de Cathol. instit. cap. 48. n. 25. & in enchirid. cap. 53. num. 10. & cap. 61. num. 2.* Iulius Clarus *in practica crim. §. hæresis, vers. & nota in hoc proposito*, & eam refert ad litteram Bernardus de Bisnieto inter decisiones, quas recolligit *in tit. de hæresi*, videtur etiam ex apertis fundamentis à nobis adductis pro nostra sententia, nullo modo respici posse, vt aliqua ex relatis causis de fundamentis contrariæ sententiæ maneat liber, & immunis, qualitercumque se excuset, binas contrahendo nuptias, saltim à suspicione hæresis, sicut Albertin. latè probat *de cognoscend. dicta q. 23. à num. 14. & à num. 49.* respondens ad textum *in dicto §. sanè*, legendus omnino; quia subtiliter theologicè, & iuridicè loquitur, satisfaciens etiam aliis relatis fundamentis *ex num. 65.* † Vbi latè 38
loquutus de intellectu *dicti cap. sanè*, & expendens aduerbium *manifestè* ex mente Doctorum, dicunt ea sapere hæresim manifestam, quæ ex natura sua præ seferunt aliquid, quod est hæresis manifesta, vel quando ex illis benè, & necessariò sequitur hæresis manifestè, puta *Baptizare imaginem*, præ se ferret, quod illa est capax illius Sacramenti, quod est hæreticum *rebaptizare puerum*, infert quod Baptismus potest bis conferri contra legem Diuinam, & humanam, *cod. ne Sanctum Baptisma iteretur.* † Ex præmissis, & aliis infe- 39
rendo *vsque ad num. 96. in fine*, in vers. *sic ergo*, concludit ex hoc contractu plurium vxorum hæresim manifestè sapiente, sequi malum, aut prauum sensum de Sacramentis Ecclesiæ, de quibus sic sentire esse hæresim manifestam *ex dict. cap. ad abolendam accusatus §. cum vero de hæret.* Et cum Sacra Scriptura decidat matrimonium esse coniunctionem vnius cum vna, & non plurium, sequitur vt contra hoc sentire sit hæresis manifesta; & sic quod stamus in terminis *dicti §. sanè*, quia sicut inquiritur ibi se intromittit de sortilegiis, & diuinationibus sapientibus hæresim manifestè, sic pari ratione de hoc crimine, in quo est error manifestus, lege naturali, Diuina, & humana damnatus.

Vnde licet nonnulli dixerint delictum contra- 40
hentis binas nuptias, esse mixti fori, inter quos Simancas *de Catholicis instit. tit. 40. de matrimon.* quem sequutus fuit Gutierrez *in praxi Archiepiscopali Neapol. cap. 84. in antiquis, & cap. 68. in nouis num. 12. vers. item si bigamus*, ex inueterata consuetudine illius Regni, dixerit polygamiam esse delictum mixti fori; ita tamen, vt si Polygamus sit præuentus à Curia sæculari, debeat remitti ad Iudices violatæ religionis, qui illum torqueant super intentione, & abiurare faciant; deinde teneantur illum remittere ad Curiam sæcularem, quæ illum punit Polygamia, & Franchis *decis. 36. num. 4.* dicens in suo Regno Neapoli punitionem huius delicti spectare ad Iudicem Laicum. † Pro quibus facit textus *in l. eum qui duas* 41
cod. ad leg. Iuliam de adulteriis, & integer tit. cod. de hæret. vbi variis pœnis, etiam ab Imperatoribus crimen hæresis olim punitum inuenitur, & in legibus Castellæ binas contrahentes nuptias vxorum simul viuentium, & è contra, cautum est signari in fronte ferro ignito cum signo, vt ab omnibus cognoscantur à Ioanne I. Rege Castellæ contra legem, quæ prohibet quem in facie bullari, de qua dixi latissimè *in cap. Ecclesia S. Mariæ de constit.* † Ad similitudinem diuinationum, 42
sortilegiorum, & aliorum, de quibus dixi latè *in cap. cum sit generale de foro comp. & ibi q. 8. & in cap. tuam de ordine cognit.* vbi DD. posse dici delictum horum contrahentium binas nuptias esse mixti fori, scilicet Ecclesiastici, & sæcularis, & consequenter esse locum præuentioni, vt arguit Albert. *à num. 74. dist. 23. de cognoscend.* aliis vtendo exemplis, inter quæ de crimine sodomitico, de quo dixi *in dicto cap. cum sit generale q. 5.*

Tamen eorum dictum intelligit ipse ibi proce- 43
dere in diuinationibus, & sortilegiis, non sapientibus hæresim; de quibus delictis, tunc dicitur dari præuentionem inter Episcopos, aliosvè Iudices Ecclesiasticos, & inter Iudicem Laicum, secus tamen, quando dicta delicta saperent hæ-

resim manifestam, quorum cognitio priuatiuè spectat ad Inquisitores ex dicto §. sanè, Eymericus in directorio Inquisitor. p. 2. cap. 42. vbi Pegna comment. 67. Simancas de Cathol. instit. cap. 62. Perez in l. 9. tit. 1. lib. 8. de ordinam. pagina 11. remissiuè Salzed. ad Bernard. Diez in pract. cap. 107. aliàs 110. lit. A, vers. & generaliter, Azeuedus in l. 5. tit. 1. lib. 8. recopil. à num. 14. Riccius collect. 1378. Martha de iurisdic. p. 2. cap. 12. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 9. cap. 26. q. 4. Suarez de relig. tom. 1. lib. 2. de superstit. cap. 19. num. 11. Martin. del Rius disquis. magicar. lib. 5. sect. 2. sub vers. septimo requiritur, Griland. de sortileg. lib. 2. q. 11. Sanchez in praecepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 38. num. 92. Emanuel. Doualle de incantationibus, & ex psalmis opusculo 1. sect. 3. cap. 1. num. 2. & 3. Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 20. à num. 70. & in tract. de haeresi q. 181. à num. 91.

44 Quae tamen in contrahentibus binas nuptias, vtraque vxore simul viuente, aut è contra non procedunt; quia isti delinquentes ipso quidem facto delinquendo contra vnitatem matrimonij, sunt, vel haeretici, vel de haeresi suspecti, cum illud factum sit haereticale, vt benè probat idem Albertin. dict. q. 23. de agnoscend. num. 65. & 66. cum Decio, Franco, Dominico, Abbate, & aliis, ac patet ex supra adductis. Nec obstare quod praedictum delictum sit etiam punibile legibus laicis ex dicta l. eum qui duas cod. de adulter. & lege Regia; quia vt respondet idem Albertin. dict. q. 23. de agnoscendis num. 74. forsan non esset inconueniens dicere hoc crimen esse mixti fori, si non esset annexa illi aliqua qualitas, quae faceret illud esse fori Ecclesiastici; puta, quia ille contractus saperet haeresim, vel contrahens videretur malè sentire de Sacramentis; quia talis qualitas faceret illud crimen esse merè Ecclesiasticum per ea, quae dixi de haeresi in dicto cap. cum sit generale de foro comp. & in dicto cap. fin. de iudiciis q. 2.
45 circa finem. † Secus si illa qualitas non esset, vt patet in dicto crimine sortilegij, & diuinationis; quod si non sapit manifestam haeresim, est crimen mixti fori; quia licet Ecclesia de hoc cognoscat, in cap. contra idolorum 21. q. 5. & in cap. Episcopi eadem causa, cap. ex tuarum de sortilegiis; nihilominus leges ciuiles contra tales insurgunt grauioribus poenis, vt tot. tit. cod. de malefic. & Mathemat. quare textus in dicto cap. accusatus dict. §. sanè lib. 6. de haeret. non dicit quod Inquisitores remittant sortilegos, & Diuinatores quando eorum delicta non saperent haeresim manifestam Episcopis seu Dioecesanis, sed suis Iudicibus puniendos satis innuens, quod praeter Episcopos, Iudices saeculares, sunt Iudices horum sortilegorum, & Diuinatorum; indeque fieri; quod si in delicto binas contrahentium nuptias non subesset notoriè aliqua qualitas, quae tribueret iurisdictionem Ecclesiae, puta suspicio haeresis Laici à saeculari, Clerici vero ab Ecclesiastico Iudice puniri possent: argum. textus in c. 2. de iureiur. lib. 6. cap. qui causam qui filij sint legitimi, Abbas, & alij in dicto cap. cum sit generale de foro compet. idem Albert. dict. q. 23. num. 76 in fine, vbi hoc ponit sub protestatione; imò potius amplectitur, sicut & nos, hoc crimen binarum nuptiarum esse saltim suspectum de haeresi per fundamenta à nobis tradita; & sic priuatiuè de illo cognoscere Inquisitores, sicut de caeteris criminibus haereticalibus.

46 Nec implicat dicere, vt quemadmodum inuocatio Daemonum, quae fit ad tentandum pudicitiam mulieris, vel huiusmodi, non sapit haeresim; quia inuocatur Diabolus ad id quod ei maximè conuenit, cum sit tentator animarum; & in eo casu iurisdictio non ad Inquisitores spectet, sed ad ordinarium, vt dicunt Antonius Faber in decis. 1. cod. de sortilegiis, Riccius in collect. 1378. super dict. cap. accusatus §. sanè de haereticis, † qui ibi, 47
& in Curia Archiep. Neapol. respondit non esse haereticae prauitatis, quae fiunt in sortilegiis, & in incantationibus ex causa amoris ad captandas puellas, sicut referunt etiam decisum signanter pluries ipse dict. collect. 1378. Clarus in §. haeresis in fine, Farinac. in collect. criminalium in decis. 90. & alij per consil. Oldradi 210. secluso abusu Sacramentorum, & sacramentalium, & verborum Sacrae Scripturae, & seclusa ipsius Daemonis inuocatione per verba deprecatiua, Eymeric. in directorio p. 2. q. 43. Pegna in commentario ibi sub lit. N, §. qui dedit pocula, Petr. Binsfel. in comment. leg. 4. cod. de maleficiis, & Mathemat. Scacia de iudiciis, tom. 1. cap. 12. num. 39. Farinac de delict. q. 20. n. 80. Carena cum aliis de officio Inquisitorum p. 2. tit. 12. §. 7. à num. 48. vbi explicat; & sic contingere in contrahente binas nuptias, si dicat se id fecisse captus amore, aut propter dotem lucrandam. † 48
Quia respondeo, vt patet ex dicto §. sanè, in sortilegiis, & diuinationibus à facto, & intentione patrantis ea delicta pendere, num haeresis adsit, necne. Sed si factum sit tale, quod sapiat haeresim manifestam, quale est inuocatio Daemonum, vt quis sciat futura; quia tribuitur Diabolo id, quod est proprium Dei, scilicet ventura praescire, sicut omnes docent. † Imò ex glossa in dicto §. sanè ver- 49
bo sapere ibi, Daemones consulere, notent del Rius de Magia dicto lib. 5. sect. 15. in fine, vers. duosexto, Farinac. de haeres. dict. q. 181. §. 2. à num. 72. latè disputans Azor. p. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 23. in principio, inuocare Daemones, & eos consulere, etiam sine adoratione, & exhibitione honoris, esse haereticale sortilegium. At in casu nostro semper factum haereticale inueniri, quod non desinit esse tale ex intentione ipsius contrahentis binas nuptias cum satis probatum sit ipsum factum per se facere patrantem de haeresi suspectum; quod vt probauimus facit tale delictum priuatiuè spectare ad Inquisitores, cum sit semper cum abusu Sacramenti.

Et sic non obstat aliud contrariae sententiae 50
fundamentum, nempè (vt plurimum) binas contrahentes nuptias, esse idiotas, & Rusticos, & excusari ab haeresi, iuxta illud Innocent. Pontific. in dicto cap. firmiter de summa Trinit. & fide Cathol. cum aliis. Quia respondetur dictum Innocent. ibi non sic simpliciter esse intelligendum, vt vulgus allegat, sed cum grano salis legendum, & allegandum; loquitur enim primo in his, quae sunt de apicibus fidei, scilicet de tribus personis in Trinitate (quae Deus est) attestante D. Augustino lib. 10. de Trinit. cap. 3. quod in his nihil periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quaeritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. † Et loquitur se- 51
cundo quando quis errat motus aliqua ratione naturali, puta, quod in Diuinis maior, vel prior sit filio, vel quod tres personae in Trinitate, sunt tres res à se inuicem distantes, quod non est in proposito casu: nam error iste, quodquis possit duas vxores superstites habere, est supinus notum est enim Christianum non posse habere plures vxores, sed vnam tantùm, tum quia hoc peccatum, siue hic error est in his, quae sunt de iure

iure naturali (vt iam diximus) indeque non cadere illud in ignorantia ; & sic hoc in casu non habere locum dictum Innocentij ; prout euidenter sentit Cardinalis Zabarella *in clem. 1. §. porro col. fin. de summa Trinit.* Albertinus *dicta q. 23. de agnoscend. num. 70.* legendus *ad num. 73.* Et secundùm hanc distinctionem leges plura, quæ dixi *in*
52 *Rub. de fide Cath. & in dict. cap. firmiter.* † Nec enim minores rationis compotes ex ignorantia excusantur ab obseruantiâ legis naturalis, quæ cum ipsa natura oritur, nec legis Diuinæ ex doctrinâ textus *in l. 2. cod. de in ius vocando. cap. qui in ea dist. 38.* taliter, vt minor ætas excusetur in Sacramentis, & articulis fidei, in quibus par vitium est decipere, & decipi posse, vt scribunt Ioan. de Anania *in cap. ex litterarum de Apostatis* : idem Albertin. *supra num. 71.* vbi cum Speculatore *in tit. de summa Trinitate*, dicit quod ignorantia iuris naturalis neminem excusat ; sic vt ignorans id ignorabitur etiam si sit Paganus, vel homo Syluester semper in Montanis nutritus ; ita quod nunquam ad eum prædicatio peruenerit, vt dixit etiam Cardinalis *in clem. 1. de consanguinitate, & affinit.* iuris quidem ignorantia neminem excusat, vt DD. docent per textum *in l. constitutiones Principum cod. de iuris, & facti ignorant.* Catena *de offic. Inquisit. p. 2. tit. 5. §. 4. num. 29. vers. nec etiam est.*
53 † Solùm enim quoad pœnæ inflictionem contra contrahentes binas nuptias erit disparatio inter maiorem, & minorem ætatem per titulum de delictis pueror. *& dict. cap. ex litterarum de Apostatis*, in vers. *minor ætas*, quem notant Tyraquel. cum multis *de pœnis temper. cap. 20. à num. 3.* Barbosa *ibi num. 3. Quod ob ætatem teneram, & floreſ-*
54 *centem mitius quis punitur.* † Et sic Diana 4. *p. tract. 7. dict. res. 4. vers. non desinam*, dixit quod si adsit aliqua præsumptio in fauorem rei, nempè, quia propter longam absentiam vnius coniugis, quæ dicebatur defuncta loco fustigationis, & triremium, damnandum binas sic contrahentem nuptias, ad exilium, & in pœnam pecuniariam.
55 Nec obstant nonnulli facientes differentiam inter contrahentes prædictas binas nuptias palam, vel secretè, de quibus vocibus plura in proposito cumulat idem legendus *dict. cap. 23. de agnoscend. à n. 77. & à num. 81.* vbi quod palam contrahens binas nuptias, censetur esse in errore, hoc est;
56 quia præsumit sibi licere. † Vt est textus *in l. fin. ff. de ritu nuptiar.* sic vt in his, quæ sunt de genere permissorum, si in specie sunt prohibita plus puniatur faciens delictum clam, quàm palam ; quia in eo est præsumptio maioris doli, vt facit textus *in l. existimo ff. de administ. tutor. l. pupillus §. sanè si quidem ff. de authorit. tutor. l. vxor cod. de repudiis*, cum aliis quia, contra hoc sentit author Repertorij inquisit in verbo *contrahens*, vers. 1. post medium, & in verbo *pertinax*, vers. *secundo*, quem videtur sequi Simanchas *de Cathol. instit. tit. 40. de matrim. n. 4. in princip.* dicentes ambo delictum quoad punitionem ab Inquisitoribus admittendam videri in eo casu tantùm; quo palam vxores
57 plures ductæ sunt, secus si secretè quas distinctiones non admittimus, quia siue secundùm matrimonium contractum sit palam, siue clam, semper polygamus est de hæresi suspectus, sicut in specie docuerunt ipse Albertin. *dicto cap. 23. n. 89. vers. ex quo infero*, Salzed. *vbi supra*, Farinac. *de delictis carnis dict. q 178. num. 7. vers. contrarium videtur*, Cæsar Catena *de offic. Inquisit. p. 2. de polygamis num. 16. & 17.* noster Collega Doctus Trasmiera *de polygamia lib. 2. q. 1. à num. 6.* & alij communiter; quia polygamus semper facit opus, quod diffidet à communi vita fidelium, ab Ecclesiæ approbatis ritibus, & à receptis Patrum doctrinis, semperque abutitur Sacramento matrimonij, ex quo abusu oritur hæresis suspicio ; & sic licet grauius peccet, aut palam, aut secretè contrahendo ; id tamen non impedire, quin ita delinquens sit de hæresi suspectus, maximè cum hæreses non solùm palam, sed etiam occultè committantur, vt post glossam *in dict. clem. 1. de hæreticis*, DD. adducti, & alij docent.

Nec oberit dicere, quod si postquam traditus 58
est reus ille à Curia sæculari præueniente Inquisitores polygamum illum torquendo super intentione omnis hæresis suspicio purgetur ; indeque delictum binarum nuptiarum vtraque vxore viuente maneat Ecclesiasticum, siue Laicum (hoc est mixtum) quia respondetur ex dictis, & cum nostro Trasmiera *lib. 3. de polygamia cap. 1. per totum, lib. 2. q. 2. à num. 10* & Carenà *p. 2. de. offic. Inquisit. tit. 5. §. 3. sub num. 20. vers. etsi, & num. 21. & 22.* qui ait cum Matienzo Girlenzio *cons. 137. à n. 9.* & Farinac. semper post torturam manere factum hæreticale contra vnitatem matrimonij, & sic hæresis suspicionem purgandam per abiurationem, & puniendam per pœnas à iure statutas ; & quia non videtur posse dari casus, in quo cesset hæresis suspicio inducente duas vxores, cum semper in tali adsit abusus Sacramenti matrimonij, in quo manet hæresis suspicio, & Azeuedus *in l. 5. tit. 1. lib. 5. recop. num. 3. in fine*, in glossa *no temiendo a Dios*, addit nunc in Hispania solos Inquisitores procedere contra polygamos, & ita, vel ob eiusdem delicti frequentiam, vel ob alias causas particulari iussu fuisse statutum.

Nec obstat quod aliquando sic binas nuptias 59
celebrans possit allegare bonam fidem, credendo v. g. probabiliter ob longam absentiam mortuum esse primum coniugem, sicut illam allegabant Simanchas, & Gutierrez *vbi supra*, quia respondetur imò potius præsumi in eo, quod de iure facere non poterat, nec debebat, Menochius *cons. 215. volum. 3. num. 7.* etenim talis videtur fuisse dispositus quantum in se fuit ad contrahendum secundum matrimonium, iam si prima vxor mortua, quàm si viua, vt dicit Carena *supra dict. p. 2. tit. 5. §. 4. n. 29.* alia referens. Et sic conclusionem defendunt *in dict. cap. accusatus §. sanè de hæreticis lib. 6.* Dominic. & Franc Bald. *in l. 3. cod. de summa Trinit. & fide Cathol.* & *ibi* Paulus de Castro, Franciscus Squilacen. *de fide Cathol. cap. 15.* Alphonsus à Castro *lib. 1. de iusta hæret. punitione cap. 1.* Rojas cum Palacios Rubios *singul. 98. num. 4.* qui idem repetit de hæreticis *p. 1. à num.* 540. cum Felino, Lapo, Conar. Ludouic. Carrer. Rosella, Brumb. & aliis, videndus Farinac. in additionibus suis ad omnia eius opera *ad dict. quæstion. 140. ad numer. 24.* & alij.

Et hæc omnia confirmatur quia cum Inquisi- 60
tores absolutè procedant, & indistinctè contra binas nuptias contrahentes, solùm difficultas restat, an tales delinquentes sint de vehementi, vel leuiter suspecti tantùm de fide, in quo diuersus est modus sentiendi inter Doctores, cum Piasecius *in praxi p. 2. cap. 4. art. 6. n. 9.* & Genuensis *in praxi Archiep. cap. 18. num. 6.* & alij tradant vehementer esse suspectos, & quod tantùm de leui Simanchas *dict. tit. 40. num. 6.* & alij. Et quia praxis Hispaniæ

paniæ hoc secundum admittit, vt testantur Suarez *de fide disp.* 24. *sect.* 2. *num.* 4. Moura *de incant. opusculo* 1. *sect.* 2. *num.* 4. Sousa *in aphorismo inquisitor. lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 20. qui non torquentur, vt idem obseruat, Sousa *de confess. solicit. tract.* 2. *cap.* 13. *con-*
61 *clus.* 3. *num.* 11. † Ex eo quod tales præsumuntur contrahere apud nos binas nuptias ex luxuriâ, vel cupiditate lucrandi dotes, secus tamen si rei essent infectæ hæresis Caluinianæ, & Lutheranæ, aliterque procedat stylus Romanæ inquisitionis, vbi torquentur dicti rei, & abiurant de vehementi, vt testantur Naldus *in summa*, verbo *vxor num.* 2. Riccius *in addit. ad instit. Canonic. lib.* 4. *tit.* 2. Farinac. *de hæresi dict. q.* 178. *num.* 68. Ricciulus *de iure personarum lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 19. *&* 30. Genuens. & Pegna, Diana cum illis, *p.* 4. *tract.* 7. *resol.* 4 Aloysius Bariola *in aphorism. litt. V*, vers. *vxor* §. secundo in verbis sequentibus: *Si quis aliquam ducat vxorem, priori viuente, hoc spectat ad Sanctum Officium, & ex decreto vrbis confessi vel conuicti, præmissa tortura in forma abiurant de vehementi coram Congregatione, & ad remum transmittuntur per quinquennium, vel septennium pœnitentiis salutaribus iniunctis Inquisitorum arbitrio*, videndus Carena *dicta p.* 2. *de polygamia tit.* 5. §. 19. *&* 11. *à num.* 55. *&* 57. vbi benè de tortura, & abiuratione
62 in præsenti casu dispungit. † Ex qua praxi vtcumque sumpta, visum est prædictum delictum non ad Episcopum, non ad Laicos Iudices pertinere, sed ad Inquisitores, quorum est eam abiurationem de vehementi, aut de leui imponere.

63 Vnde si processus contra polygamos sit cœptus ab Episcopo tanquam ordinario loci, qui vt talis potest cognoscere omnes causas iure ordinario, quas potest cognoscere Inquisitor iure delegato (licet ab eodem processus posset perfici) non tamen sine Inquisitore poterit Episcopus causam expedire, nec reum torquere, vt dixit Azeuedus *supra in dict. l.* 35. *tit.* 1. *lib.* 5. *recop.* quem sequitur Carena *dict. tit.* 5. §. 3. *n.* 22. *in fine*, dicens sic fuisse pluries practicatum in Episcopatu Cremonæ in causis Polygamiæ, Gonlenz. *dict. consil.* 137. *à n.* 9. sed ex nobiliori praxi, quia omnes causæ hæresis, & suspicionis ipsius, delegatæ sunt Inquisitoribus & Polygamiæ causa sit ex his, quæ hæresis suspectum reddunt polygamum, dicendum etiam in his polygamiæ causis incarcerationem, processationem, & cognitionem pertinere in Regnis Hispaniæ ad solos Inquisitores, adstante simili Episcopo, aut eius Vicario iuxta notata *supra hic*
64 in vers. *secunda ad clem.* 1. *de heret.* † Et quia causæ Inquisitoribus delegatæ semper intelliguntur delegatæ priuatiuè quoad Iudices Laicos, vt dixit egregiè Scacia *de iudic. ciuil. & criminal. & hæretical. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 53. quoad Episcopos, etsi cumulatiuè. At iuxta praxim in dicto vers. *ad missam* apud nos; & sic euenire, vt si polygamus præueniatur ab Episcopo, debeat remitti ad carceres inquisitionis, vt *ibi* eius causa sequatur, & finiatur, ferendo tantùm sententiam torturæ, siue diffinitiuam cum suffragio Episcopi, vel eius Vicarij habentis ab ipso mandatum, vt est stylus communis, & incôcussus in nostris inquisitionibus Hispanicis, ac fauet stylus Romanæ Inquisitionis adductus *supra num.* 60. vbi acriùs puniuntur polygami.

65 Et amplius fiat doctrina Castri Palai, *in summa tom.* 2. *tract.* 4. *disp.* 8. *num.* 19. §. 2. *num.* 1 putantis, vt si contingeret prædictos binas nuptias contrahentes ante testificationem se ipsos Inquisitoribus deferre, tunc quidem in carceribus secretis recludendos non esse, dum causa eorum agitetur, sed in aliqua particulari domo, vt vidisse dicit Compostellæ obseruatum. † Putantis etiam, vt si Ple- 66
beius sit polygamus, non debeat cædi flagellis, sed exilio aliquo, vel pœnâ pecuniaria condemnari: sic etiam sentientis de illo, qui aliqua ratione apparenti ductus de morte prioris coniugis, probat secundum matrimonium contraxisse, refert Diana *dict.* 4. *p. tract.* 7. *res.* 4. vers. *nota etiam*. Ex quo videtur quod licet pœna sit mitior, vt supra de minoribus dictum est, at cognitio semper sit Inquisitorum. Videbis *supra à num.* 50. Et his inquam diebus perlegi vidi quandam consultationem manu scriptam plenè, & cum iudicio elaboratam ab altero Collega nostro, & valdè amico DD. Gundisaluo Brauo, & Grajeta huius nostri Senatus Decano qui in omnibus vir prudens, peritus, ac litteris versatus, & in pertinentibus ad Sanctum Officium diligentissimus, hanc sequutus plura fundamenta.

Pro complemento breuiter aliqua notanda du- 67
ximus. Primo contrahentem binas nuptias scienter esse suspectum de fide, quamvis nullam vxorem carnaliter cognoscat, vt docent Albertin. *de agnoscend. dict. q.* 23. *num.* 49. *&* 55 & sequentibus 60. *&* 66. Farin. *de delictis dict. q* 140. *p.* 1. *num.* 24. Sousa *in aphorism. inquisit. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 5. Dianà *dict. p.* 4. *tract.* 7. *res.* 4. vers. *notandum est.* † 68
Limitantis si contraheret sponsalia cum duabus, quamvis eas carnaliter cognoscat; non enim tunc contrahit matrimonium; & sic non esse suspectum de fide dicit, & Riccius *in praxi aurea var. resol.* 373. *per totam*, negat crimen coniugati contrahentis sponsalia, spectare ad Inquisitores; quia non debet fieri extensio. † Sed in hoc casu contrarium 69
sequitur. Carena *dict. p.* 2. *de Offic. inquisit. tit.* 5. §. 6. cum Costa *de remediis subsidiariis*, alios cumulante *rem.* 15. *num.* 18. eo quod negari non possit, quin ex sponsalibus, tanquam à præparatoriis inferatur ad matrimonium, de quo dixi *sub Rub. de iudic.* & consequenter, quod iste voluerit verè duas vxores simul ducere, & sic abuti Sacramento matrimonij, nam vt dixit Menoch. *de arbit. iudic. casu* 360. *n.* 7. quamvis contrahens sponsalia non sit illo genere, & qualitate suspectus, quo suspectus est ducens duas vxores: attamen negari non posse ait, qui etiam sic sponsalia contraheret aliquo modo sit de hæresi suspectus: benè concludit Carena respondens contrario fundamēto cum nostro Trasmiera *de oblig. denunciandi q.* 4. *cap.* 5. *num.* 3. Albergin. *in manual qualificatorum c.* 27. *n.* 28. quibus addo Bordon. *de officio Inquisit. dict. cap.* 22. *num.* 7. *&* 14. dicentem quod etsi sponsalia, & matrimonia in multis differant; sunt tamen idem ratione effectus, quatenus in vtroque oritur suspicio hæresis.

At quia *supra in Rub. sub q.* 1. vers. *ad secundam*, 70
dictum est per bina sponsalia, aut vnicum matrimonium cum vna, & sponsalia cum alia vxore, non incurri bigamiæ irregularitatem, & similiter nec in casu nostro polygamiæ aliquam speciem, cum pœnæ extendendæ non sint vltra casus expressos, *cap. is qui de sent. excomm. lib.* 6. *cum vulgatis*. Quare, etsi in praxi Domini Inquisitores soleant cognoscere propter attentata sponsalia: *argum. plurium*, quæ dixi *infra in Rub. & cap.* 1. *&* 2. *de præsumpt.* tamen nunquam in hoc supremo Cōsilio, nec Vallisoleti vidi iussos incarcerati polygamos in secretis sine plena informatione duplicis

cis matrimonij cum duabus viuentibus eodem tempore solemniter celebrati; quia magnoperè prius inuestigatur modo in principio scripto de plena informatione, aliàs suspenditur polygamiæ causa.

71 Etsi adhuc Carenæ sequaris sententiam in praxi & aliorum, quos proximè retuli, nihilominus ego eam limitandam esse puto cum eodem Bordonio *dict. num 74. in fine*, quod si reus probet sponsalia se contraxisse cum facto expresso non contrahendi nisi post mortem alterius coniugis nunc non subdatur reus inquisitioni. † Et iuxta proximè dicta

72 est repellendus casus de vxorato, qui non contraxit matrimonium, nec sponsalia, cum alia viua coniuge, sed tantummodo tractauit de ducenda alia; quia etsi Carena *supra dicto* §. 6. *in fine*, de tali reo dicat, quod omissa omni abiuratione, debet pœnis arbitrariis puniri ab Inquisitoribus: legendus ipse *toto* §. 7. vbi latè defendit adductam sententiam, quam noster Trasmiera *de Polygamia lib. 2. q. 3. num. 16 vsque ad finem*, dicit in inquisitione Romana vniuersali practicari sententiam, quam sequuntur Carena, & alij, sed postea dicit non sic procedere de stylo nostræ Hispaniarum inquisitionis.

73 Quare, etsi de contrahentibus bina sponsalia de futuro, idem acerrimè defendat Carena *dicto* §. 7. *p. 2. à num.* 46. eo quod D. Didacus Cantera (quondam Collega Diui Æmiliani apud Salmantinos) *quæst. criminal. p. 4. cap. 4. de adulterio n. 29.* vers. *sed dubium consistit*, qui dum esset Murciæ Inquisitor, ita iudicauit contra quendam Ioannem Merinum (licet ipse diceret, de quo etiam constabat) quod nolebat contrahere matrimonium; quia non obstante illius protestatione, firmat dictum Merinum fuisse punitum pœnâ contrahentium binas nuptias; & quod ita fuit iudicatum in hoc supremo Consilio, & ambo, quia iuxta *cap. is qui de sponsalibus*, ex iuris & de iure præsumptione, sponsalia de futuro, sequuta copula, transeunt in verum matrimonium; nihilominus ex proximè dictis, dubia est eorum resolutio: nam quamtumvis fateamur ex doctrina *leg. 1. §. fin. ff. de his, qui notantur infamia*, bina matrimonia contrahentes, & bina sponsalia comparari quoad infamiem, quem sic etiam communiter intelligunt ex doctrinâ textus *in dict. l. eum qui cod. ad leg. Iul. de adulteriis*, in illis verbis: *In ea enim re, non iuris effectus, quo ciues nostri matrimonia contrahere plura prohibentur, sed animi destinatio*: de habente vnam vxorem, & aliam sponsam eodem tempore, Cauall. *res. crim. 98. num. 32. cent. 1.* Farinac. *de delictis carnis dict. q.* 140. .27. cum aliis, ac dicat D. D. Rodericus de Acugna *de confessariis solicitantibus q. 5. n. 8.* conatum in delictis S. Officij puniti ab Inquisitoribus. † Adhuc non præstant

74 euidens fundamentum: quia fatendo Riccius *dicta res.* 373. delictum Polygamiæ esse punibile cum deuentum fuit ad actum proximum, puta sponsalia, maximè ad præsentiam Parochi instrumenta dotalia, & publicationes secundùm omnes negat punitionem pertinere ad Inquisitores, sed tantùm ad alios Iudices ordinarios rei spectare dicit.

75 Et licet dict. Cæsar Carena *dicto* §. 7. *num.* 43. referat de prædicto puncto practicasse ad modum, ac sæpius Romæ, & quod habito longo colloquio in Congreg. S. Officij facta coram Card. compareo anno 1637. inquisitore Montareo, & consultoribus, resolutum fuerit per eos posse Inquisitores hæreticæ prauitatis de iure cognoscere causas istorum coniugatorum, qui prima coniuge viuente, sponsalia cum secunda contraxissent maximè si coram Parocho; quia scilicet Parochus sigillatim consensum sponsi, & sponsæ accepisset, quomagis apparet de voluntate contrahendi secundum matrimonium verè, & effectualiter. † 76
Nihilominus consideranda est praxis nostra non procedendi, nisi contra Polygamos veros, in quiquibus abusus Sacramenti consideratur, vt retulimus; non enim in casibus proximè adductis, in quibus dict. Collega noster Trasmiera *dict. lib. 2. de Polygamia q. 4. num. 15. & 16.* negat contrahentem bina sponsalia subdi iurisdictioni Inquisitorum; quia cum in huiusmodi contrahente, non adsit Sacramentum, nequit considerari abusus illius, iuuat Sousa *in aphorism. inquisit. lib. 1. dict. cap. 35. num. 6.* quem referunt ipse Carena, & Diana *dicta p. 4. tract. 7. res. 4* vers. *sed hic*, qui quamvis à Carena pro se adductus sit citatus, ipse tamen praxim Carenæ *ibi* in vers. *quodquidem*, videtur admittere in inquisitione Romana, dicēs ibi posse procedere; quia ibi Polygami abiurant de vehementi; & sic pro attentantibus tantùm polygamiam remanere abiurationem de leui; in nostra tamen inquisitione Hispanica non sic; quia, vt diximus Polygami, vt suspecti de hæresi abiurant tantùm de leui. Et sic concludit, quod si attentantes tantùm Polygamiam de leui abiurarent, puniretur delictum attentatum, vt consummatum, nesciens quid tunc ab inquisitoribus faciendum, optimumque fore consilium, si Siciliæ Inquisitores exposcerent determinationem à nostro supremo generali Inquisitore.

Pro complemento etiam possent hic adiici alij 77
plures casus videlicet de ordinato in sacris, aut Monacho professo nuptias cōtrahentibus, sed non propriè, cum ex aliis principiis super illis decernatur, de quibus legendi sunt omnes iam adducti, Diana, Carena, Bordonius, Simanchas *dict. c. 40. ex num. 5 de Cathol.* & alij penes eos: quare concludimus cum eodem Diana *dicta p. 4. tr. 7. res. 4.* vers. *notandum est*, cum Moura *de incant. opuscul. 1. sect. 1.* † Quod si aliquis consulat alicui, vt binas 78
nuptias contrahat incurrit easdem pœnas, quas idem Polygamus, iisdemque punitur; & sic refert idem Moura perpetuo mente tenendum vidisse in praxi damnatam eadem pœna matrem consulentem filiæ, vt secundo nuberet, ac ipsam filiam; quia non minor contra matrem ita concurrentem suspicio non benè sentiendi de matrimonio insurgebat, quam contra filiam: repetunt Cæsar Carena *dict. p. 1. tit. 5. §. 8. num. 51.* noster D. Trasmiera *de polygamia lib. 3. q. 5. per totam.* † Qui etiam *lib. 2.* 79
q. 13. & lib. 3. dict. q. 5. & de oblig. denunciandi q. 4. cap. 5. num. 4. & Carena *dict num. 51. in fine*, addunt idem omnino dicendum de mandante polygamiam, & contrahente per procuratorem secundum matrimonium, quinimo, & de procuratore ipso, si sciat eius, cuius nomine secundum matrimonium contrahit, habere vxorem.

Item quod testes falsi, qui deposuerunt coram 80
Episcopo de morte primæ vxoris: ita vt ea de causa præstita est licentia viro ad secundas nuptias, cum alia, possunt ab Inquisitoribus puniri, quando sibi constat illos falsum dixisse, quia fuerunt causa contractæ Polygamiæ, sine quibus vix non contraxisset secundum matrimonium, in tantum quod etsi testis neget deposuisse, & appareat de subscriptione sui dicti coram Notario facta, tunc ei non sit

sit credendum neganti, sed Notario, dumtamen facta sit depositio simul coram vicario, alias res maneat sub dubio; sic vt tantum possint inquisitores pergere ad inuestigandum quis auctor fuerit falsitatis, qua non comperta, non possint vlterius cognoscere: ita Bordonius, *de officio Inquisit. dict. cap.22.n.fin.* & ante illum omnino legendus; quia latè loquitur Cæsar. Carena *in eodem tract. p.2. tit.5. §.11. à n.67. ad 73.* ex doctrina Giurbæ, Bobadillæ, Guazini, sess. Natæ, Laurent. Rolandi à Valle, Farin & aliorum.

81 Vltimo quod hucusque dicta habent locum in muliere Polygama, sicut habent in viro Polygamo, quia etiam in illa interuenit abusus Sacramenti, vt defendunt Simanchas, *de Cathol. cap.40. de matrim. n.5.* Petrus Massinus *in sua praxi S.Offi-*
82 *cij p.9. asserit.* 36. † Et idem de viro soluto, qui sciente contrahit cum maritata, quidquid dicat Cantera, *p.4. quæst. crimin. cap.4. num.29.* eo quod talis contrahens præsumitur potius contrahe e cum maritata ad eam seducendam, & calore libidinis, quam animo abutendi Sacramento Ecclesiæ, cum hæc ratio militet etiam in ipsa Polygamia & in quocumque Polygamo, qui tamen indistinctè subduntur Inquisitorum foro: sic Carena, *dict. §.8. num.47. & 49.* Sousa *in aphorismo inquisit. lib.1. dict.*
83 *cap.35. num.9.* † qui non excusat hunc virum ab hæresis suspicione, nisi ignoranter contraxerit cum maritata. Et facit Abbatis Doctrina *in cap. 2. de sponsa duorum glossa in l. vtrum ff. ad leg.* Pompei,
84 *de parricidio l. si quis vxori ff. de furtis.* † Et hæc manifestè iam certa in praxi apparent, cum post longam competentiam inter consilium Aragoniæ, & hoc supremum Inquisitionis consilium, & post factas conferentias, & consultationes, fundamentis iuridicis ad Regem nostrum Philippum IV. visa consultatione nostri Concilij 23. Decemb. 1659. qua satisfactum fuit aliis dicti consilij Aragoniæ prætendentis ad eius iurisdictionem pertinere cognitionem causæ Michaëlis Fiori super delicto duplicis matrimonij. Et visis omnibus sua Maiestas in decreto sequenti remisit hanc & similes causas ad forum S. Inquisitionis, declarando esse illarum Inquisitores iudices priuatiuos in verbis sequentib. *el conocimiento de esta causa perteneçe à la inquisiçion, y an si è mandado que por el consejo de Aragon se ordene, que la Iustiçia ordinaria alçe la mano de ella y remita el preso, y los aucto a la Inquisition de Cerdeña.*

85 Ad secundam quæstionis partem suppositis *hic* dictis, *à n.1.* & quæ dixi *in cap. 2. hoc tit. q.3.* de dispensationibus Pontificiis, quæ vocantur præseruatiuæ, ac præsentiuæ, quales sunt ibi exemplificatæ, & illæ, quas imperiti sunt Paulus IV. die 29. Aprilis 1557. & Pius V. vt referunt, *director. inquisit. p.2. cap.1.* Sayrus *lib.6. cap.17. n.15.* Scorcia *in constit. Pontific. epithome 10. Theorema 34. in fine.*
86 † Statuentes inquisitores, consultores, & alios inquisitionis ministros esse immunes ab omni irregularitate quantumcumque, & quomodocumque ad hæreticorum condemnationem concurrant, tradendo illos curiæ sæculari; quia si credimus glossæ *cap. ad abolendam. de hæret.* verbo *Laicus*, reum tunc, non tam tradi, quàm relinqui vt indicauit Eymericus, *in director. p.3. in nouo modo terminandi processum fidei n.198.* qui videtur distinguere inter reum laicum, & clericum, quod non admittit benè loquens Suarez *de censuris disp.45. num.10.* vbi docet tuta conscientia vtrosque in hæresim incidêtes,
87 ac pertinaces rectè tradi. † Sed tutius, esse ait, vt fiat traditio cum ea tamen protestatione, † quæ 88
commendatur *in cap. nouimus de verb. signif.* ibi *efficaciter debet pro reo intercedere, vt citra mortis periculum circa eum sententia moderetur*: nam ex quo degradatus est Clericus suo priuilegio clericali, non aliter tradetur Clericus, quam laicus curiæ sæculari, cum iam, vt laicus reputetur ad verba eiusdem textus, ibi, *qui fuerit degradatus, tanquam exutus priuilegio clericali, sæculari foro per consequentiam applicetur*, & licet Rosinus *art.33* neget quando hæreticus est relapsus, pro illo esse intercessionem illam faciendam; at idem Suarez, ex verbis, sequent *dicti cap. nouimus*, ibi, *propter hoc vel aliud flagitium, non solum damnabile, sed damnosum.* reiicit Rosinum *supra sub num.13.* eo quod Ecclesiasticus iudex non sit petiturus flagitium, qui potius debet ostendere animum ad absoluendum, cui absolutioni iuuat *Regia lex 60. tit.6. p.1.* iqi, *pero su Prelado deue rogar porel quele aya alguna merced, siquisiere*, quæ verba referuntur ad ius canonicum antea sic præcipiens.

Et quamvis Couar. relatus à Suarez *supra dict.* 89
disp.45. sub n.11. & 12. dicat tutius esse, quod inquisitores non tradant sic damnatos iudici sæculari, sed eos condemnent coram iudice laico, atque ita damnatos, à propria iurisdictione dimittant, vt ipse postea suum munus exequatur. † Tamen 90
quia iura antiqua *in cap. etsi clerici de iudiciis, cap. degradatio de pœnis lib. 6. cap. si quis Sacerdotum 11. q.1.* & Concilium Trid. *sess.13. c.4. de reformat.* vtuntur verbo, *tradendi*, seu *in dicto cap. nouimus*, verbo, *applicatur*, ad quod Villalobos *in summa p.1. tract.21. dif 25. n.8. & 9.* legendus reducit verbum, *tradendi*, Trid. & antiquorum iurium: † Et 91
ex dictis concessionibus Pauli, & Pij *ad dict. cap. directorij*, ait talem intercessionem non esse necessariam; imo Simanchas, *de Cathol. instit. tit.34. num.47.* docet nullam protestationem necessariam esse in consignandis hæreticis brachio sæculari, & videntur admittere loquentes etiam de aliis iudicibus Ecclesiasticis iuxta intellectum, *dict. cap. nouimus*, Didacus Perez *in l.3. glossa 1. pag.90. col.2. in princip. & col.92.* vers. *sed est dubium tit.4 lib.8. ordinam.* Zerola *in praxi Episcopali p.1.* verbo, *hæretici §.12.* Barbosa *in dicto cap. nouimus n.3.* dicentes, vt debeat fieri relato curiæ sæculari, absque metu irregularitatis, quamvis per huiusmodi trationem sequatur mors, vel mutilatio, videndi Filliucius *tom.1. tract.19. cap.9. n.244* Layman. *lib.3. sect.4. tract.3. p.3. cap.7. num.3.* in terminis Maiolus *de irregul. cap.9. num.8. & cap.10. num.5. lib.2. & lib.5. cap.48. §.2. num.9.* Henriquez *lib. 4. cap. 12. n.5.* & *ibi Margarita lit. C,* Madin. *in sum. lib.1. c.11. §.10.* Leander *de irregul. tract.2. disp.7. resol. 39. & 40.* Diana *p.4. tract.7. resol.51.* Barbosa *in cap. excommunicamus 13. de hæret. n.5.* cum Simanchas, Feliciano, Viualdo, Pegna, Azeuedo, & Zerola, Sanctarellus *de hæresi cap.26. num.7.* qui etiam dicunt inquisitores nullam irregularitatem incurrere etiam sinon præmittant protestationem, & instent pro sententiæ executione, si Iudex sæcularis illam differat, & quod possint Inquisitores instare sub graui comminatione, vt comburatur, tenuerunt etiam Sayrus *de cens. lib.6. cap.18. num.15.* Auila *p.7 disp.5. sect.2. dub.2.* vers. *sequitur 2,* Diana *p.4. tract.8 dict. resol.51.* Suarez *de cens. disp.47. sect.1. num.10* Pelizarius *tom.3. tract.7. cap.5. sect.4. q.9. num.163.* & alij per eos contra Couarr. *in clem. si furiosus de homicidio p.2. §.5. num.6. in fine*, tenentem sententiam negatiuam sequentibus verbis,

Et

& sanè si argumentatio Speculatoris foret valida, sequeretur ex ea posse absque metu irregularitatis Inquisitores iudici sæculari consulere, vt hæreticus ei traditus morte afficeret. Quod verum non est, nec Iure Pontificio probari potest. Sed contra illum scribunt relati, & Cotnejo *disp.11. de irregularit. dub.1.q.2.* Gibalin. *eodem tract.n.62.c.4.difficult.14. q.3.consect.7.* Sconcia *in Bullis Pontificum epitome 10 theorema* 34. & praxi sic docet.

92 Et probant relati, ac referendi, quia Iudices Ecclesiastici, & inquisitores tradentes degradatos reos, vel hæreticos Curiæ sæculari, non coopetantur ad mortem, Gaspard. Hurtado *de irregularit. disp.1.dif.11.n.42.* Emanuël Sa, verbo *irregularitas §. ex deformatione licita n.4.* Mercerius *in 3.p. q.24. de irregularit. dub.6.* Bonacina *de censur. disp.7.q.4.puncto 1.n.27.* non enim sunt causa proxima, quæ necessaria est ad incurrendam irregularitatem ex defectu lenitatis, nempè dictum, vel factum ex natura sua tendens ad mortem, Homobonus *in examine Ecclesp.2.tract.12.c.1.q.2.* Vega *in resp. casu 37.p.1.* Turrian. *de cens.lib.9.disp.66. dub.3.* Megalius *in 3.p.instit.* Peregrin. *lib.7.cap.5. n.39.* Bizozerus *in summa c.5.de cens.num.1.§.dixi septimo.*

93 Vnde ad nostri dubij responsionem, quæ non est facilis negotij, de qua diebus proximè præteritis, fuit dubitatum in nostro Consilio supremo Inquisitionis coram Dom. meo D.Didac.de Arze, & Reynoso Inquisitore generali, nec resoluti in persona cuiusdam Domini *Baro* Regni Valentiæ Familiaris S. Officij in carceribus illius inquisitionis præsentati, atque detenti, in quē Marchio de Camarasa, Comes Riuadauiæ, & Castri *ibi* Prorex, & Regentes Curiæ sæcularis exposcentes sibi tradendum, nec gaudendum foro inquisitionis, vt comprehensus in concordatis inter illum Regnum, & inquisitionem anni 1568. & 1594. quibus cauetur præcipuè *in c.10.* ne admittantur

94 ad Familiares, Barones illius Regni. † Et eo quidem, quod ille Baro auxilium occultatione præstaret, ne quidem ex Bannistis apprehenderetur, & inuenerim in terminis disputantem Dianam *de irregularit.p.4.tract.2.res.101.* dum inquirens, *an Inquisitores possim remittere Familiares Iudici Laico, quando non gauderet priuilegio fori absque metu irregularitatis?* post longam concertationem visus amplecti, vt possint illos remittere tutè ac sine tali metu, nihilominus concludit, interrogatus de illo casu ab Inquisitoribus Regni Siciliæ in casu tanti momenti consulendum esse summum fidei quæsitorem, ac hoc Sanctæ Inquisitionis consilium; ideò in puncto iuris dicam quid sentiendum.

95 Igitur quod licet non adsint pro Inquisitoribus aliæ Bullæ præseruatiuæ, seu præuentiuæ, sicut relatæ Pauli IV.& Pij V. videtur vt in quocumque casu, etsi non præuenissent reum incarcerando Iudices Regij, & Laici, iam Familiares delinquentes, quàm cæteri non familiares possint remitti Laico sine metu irregularitatis. Primo ex fundamentis proximè iactis, nempè vt sic tradendo non sint Inquisitores, sicut nec Iudices Ecclesiastici causa immediata mutilationis, aut mortis delinquentis traditi Curiæ sæculari, non enim isti Iudices dictant sententiam sanguinis, nec ad eam inducunt, sed solùm permittunt, vt à sæculari brachio capiatur, & iudicetur; in quo, vt resoluit Suarez *supra dict. disp. 47. num.13.* in fine non concurrunt per se ad mortem.

Secundo suadetur ex Bulla Gregor. XIV. *de immunitate Ecclesiastica*, cuius verba referunt communiter DD. de immunitate Ecclesiarum scribentes, quam & refert Scorcia *in const. Pontific.epitome 152 Theorema 385* vbi loquutus super intellectu illorum verborum ibi: *Nec possint tradi curiæ sæculari, donec Episcopus, vel eius deputatus cognoscat, an reus commiserit illa crimina, & tunc de Episcopi mandato consignetur curiæ sæculari*: sic in fine §. 4. & 5. † Vbi Pontifex prohibet, ne ipsa curia sæcularis sibi arroget authoritatem extrahendi delinquentes, sed solùm cum licentiâ Episcopi, vel eius Officialis, seu Vicarij, non alterius inferioris, etiam si fuerit ordinarius nec non interuentu personæ Ecclesiasticæ habentis ab eo authoritatem in casibus in Bulla expressis, & *in cap. inter alia de immunit. Eccles.* in quibus immunitate loci Ecclesiastici non gaudent confugientes ad eam, nisi requisiti noluerint interuenire capturæ, vt cum Couarruu. Guido Papa, Claro, Saliceto, Ambrosio, & Farinac. explicat *ibi Theorema 386.* cum ergo debeat extractio fieri authoritate Episcopi, & non aliter sequitur vt liceat Iudicibus Ecclesiasticis tradere illos, præstando saltim assensum absque metu irregularitatis. 96 97

Tertio suadetur ex concordata *legis Regiæ 20. tit. 1. lib. 4. recop.* vbi Narbona *glossa fin. num. 1.* Diana *dicta res.101.* ex cuius verbis cauetur, quod Familiaris delinquens si præuentus est in carcere inquisitionis ibi sit detinendus; donec pendente inter Iudices Laicos terminetur iuxta praxim cautam in ipsa lege an Familiaris pateat delicti excepruati in ipsa concordia, remitti mandetur Iudici Laico. Et patet quod delicta inibi exceptuata sunt ex maioribus, ratione quorum Iudices sæculares solent frequenter pœnam sanguinis irrogare de facto, & absque scrupulo irregularitatis, Inquisitores tradunt curiæ sæculari similes Delinquentes, & ex sola concordata dictæ legis Regiæ, quam nec audiui, nec legi fuisse ab vllo ex Pontificibus confirmatam; ergo prouenit à solo assensu Domini Inquisitoris generalis, cum quo tunc temporis facta fuit, ac prosequitur cum successoribus, qui forte ad hanc admittendam praxim moti sunt prædictis, & aliis similibus fundamentis Iuridicis absque vlla dispensatione præseruatiua; quod idem credi; imò sequi potest in Polygamo præuento ab Inquisitoribus, si à curiâ sæculari ex alio graui delicto petatur. 98

Contra hæc videntur quod Iudices ferentes sententiam mortis sine effusione sanguinis, irregularitatem ex defectu lenitatis incurrant; quia certum est, quod voce *sententiam sanguinis*, Pontifex Innocent. III. *in dicto cap. sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, intelligit sententiam mortis, vel mutilationis, quocumque modo hæc fiat. Et sic euenire, vt si mors sine effusione sanguinis contingat, aut fiat, vel vt cum quis suspenditur, vel suffocatur, aut alimento priuatur aut inedia, aut carceris fœtore affligitur; itavt inde moraliter, ac celeriter sequitur mors, perinde sit, vt præter Canonistas, ibi Barbosa *in dicto c. cum multis*, vbi glossa, Suarez *dict.disp.47.sect.1. num.2.* Filliuc. *tract.19. cap.9. q.6.* Pelizar. *tom.2. manual.cap.5.sect.4.q.7.num.161.* Machado *lib.1. p.3.tract.18.docum.2.n.2.* Couar *in clem.si furiosus 2.p.§.5.n.7* Sayrus *lib.6.cap.15.n.4.* Gibal. *de irregularitate cap.4. consectario 7. diff. 3. pagina 261.* Leander *de irregul. tract.2. disp.7. quæst.7. & 16.* 99

100 † Deinde quia hoc idem de Inquisitoribus, qui hæreticos muro includendo, aliovè modo affligendo, ita ipsis, aut aliis reis victum diminuerent, vt famè perirent, aut eo carcere includerent, ex cuius fœtore breui extinguerentur, qui tunc dictam irregularitatem incurrerent de iure; sic vt non iuuarentur dicta dispensatione præseruatiua Pauli IV. & Pij V. cum tantùm loquantur de inquisitoribus tradentibus hæreticos Curiæ sæculari sic docent Vgolin. & cum eo Gibalinus *supra dis.3. in fine*, Leander *quæst.17.* qui tantum limitant in eo casu, quod inquisitores muro includendo victum non negarunt; quia ille carcer non est tam arctus, quin viuere diu possit, quamvis non sine molestia, & incommodis, etsi contingat, vt reus sic immuratus moriatur.

101 Secundo ex *cap. si Iudex Laicus de sent. excom. lib.6. & dict. cap. nouimus*, quibus patet ex vi præcepti Apostolici, ac dispensatione præseruatiua Iudices Ecclesiasticos tradendo reos Curiæ sæculari, non incurrere irregularitatem, sicut neque Inquisitores tradendo hæreticos per indultum dict. Pauli IV. & Pij V. & in re tam necessaria, qualis est expurgare Rempublicam Christianam à peruersione hæreticorum. Sed in casu de quo loquimur nullibi cautum est Iure Canonico, nec alia speciali dispensatione præuentiua Pontificum; ergo vtcumque Familiares Polygamos, aut alios delinquentes tradant Curiæ sæculari, incurrent Inquisitores irregularitatem; præcipuè, si consideremus præceptum tradendi Familiares, dimanare à concordia Regia, & Domini Inquisitoris generalis, qui nullam ad id potestatem habuerunt.

102 Tertio, quia vt colligitur *ex cap. tua nos*, de homicidio, vbi DD. & Adamus, Tannerus docet *in 3. p. D. Thomæ disp.6. quæst.10. dub.13. num.106.* quod detegens malefactorem, vt comprehendatur, incurrit irregularitatem. At in casu nostro, vt considerat Diana *dicta p.4. tract.2. res.101. vers. & tandem*, non solùm detegunt Inquisitores malefactorem Familiarem, sed Curiæ sæculari tradunt, ergo videtur resoluendum, vt sicut ad tollendos scrupulos, & pacandas conscientias, Pontifices solent dispensare, & concedere multa priuilegia, quæ in rigore necessaria non forent, arctiori quidem causa, & in casu nostro, debeat à Pontifice requiri, atque postulari alia specialis, & præuentiua dispensatio, vt omnis metus, siue suspicio irregularitatis fugiatur. Et perpensis his vltimis fundamentis placuit potius hæc sententia D. Inquisitori generali D. Didaco de Arce Doctissimo quidem, & D. D. Christophoro Moscoso nostri Consilij & de Consilio Castellæ admodum erudito, & cæteris de nostro Consilio prudentissimis atque literatissimis.

AD TEXT. IN CAP. V. Debitum, hoc titulo. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ irregularitas, vt contrahatur, requirit matrimonia ritè contracta, & corporum commixtionem.*

2 *Sacerdos minimè fieri prohibetur, qui ducit vxorem ab alio viro ductam, sed minimè cognitam.*

3 *Sacerdos fieri non prohibetur, qui duxit vxorem illam, quam prius cognouit.*

4 *Matrimonium ratum consensu perficitur, consummatum copula.*

DICET per hunc textum soleant DD. integrum de bigamis materiam tractare, at cum iam ex dictis *supra ad Rubr. & in cap.1. & 4.* integrè illa explicetur, & *in cap. fin.* & dictum sit *ibi* latè veram bigamiam contrahi ex duobus matrimoniis successiuè contractis ritè, & consummatis; ad quod conducunt verba textus hic, *& commixtio corporum*, aliàs si ea commixtio non reperiatur in vtroque: etsi in vno tantùm bigamiæ irregularitas non contrahetur, vt indicant verba sequentia: *Profecto coniugium illud, quod non est commixtione corporum consummatum, non pertinet ad illud coniugium designandum, quod inter Christum, & Ecclesiam, per Incarnationis Mysterium est contractum.* † Quare optimè concludit Pontifex *hic*, quod bigamus non sit, ac per consequens sacerdos fieri non prohibeatur ille, qui mulierem ab alio viro ductam, sed minimè cognitam duxit vxorem, nec ex solo matrimonio cum vidua, nisi cum ea copulet, & consummet iuxta quæ dixi *in Rub. quæst.1. vers. ad secundam*, & vers. *ad tertiam, & ibi quæst.2. & in cap.1. quæst 1. & ibi quæst.2.* & quæ dixi de matrimonio cum vidua *in cap. nuper 4. hoc tit.* & ad hæc tendunt verba ibi: *Cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum sit, ne digamus, aut maritus viduæ præsumat ad Sacros ordines promoueri; quoniam nec illa est vnica vnici, nec iste vnus vnius profecto, vbi deficit inter huiusmodi coniuges commixtio Corporum, non deest huiusmodi signaculum Sacramenti. Vnde is, qui mulierem ab alio viro ductam, sed minimè cognitam duxit vxorem, quia nec illa, nec ille carnem suam diuisit in plures, propter hoc impediri non debet, quin possit ad sacerdotium promoueri.* 1 2

Et sic ad hæc vltima verba possunt adiungi quæ retuli *in d. c.1. q.2. à n.1.* vbi dum agens de materia textus *in cap. penult.* hic egi de quæstione, *an bigamia incurratur per multiplicem concubinatum, deficiente matrimonio Iure, vel de facto?* Et quia ex verbo *diuisit*, Barbosa *hoc n.5.* dicit quod is, qui duxit vxorem à se primo corruptam, potest promoueri, cum Couarru. Sanchez, Beller. Henriquez, Viualdo, Emanuël; ideo de ratione adiunges *hic* quæ adduxi *in dicto cap. nuper q.1.* in vers. *ad quartam*. 3

In verbis ibi: *Quod cum duo sint in coniugio, videlicet consensus animorum, & commixtio corporum*, de quorum significatione ad propositum de bigamia explicat Pontifex Innocent. III. in verbis statim sequentibus. Tamen quia ex istis verbis significantur requisita ad matrimonium ratum contrahendum, scilicet consensus contrahentium; item, & matrimonium consummatum per copulam; ideo de vtriusque differentia, & de praxi post concilium *in tit. infra de sponsalib. & matrim.* dicemus vnde iam ad difficultatem, quam solent DD. tractare hic per glossam, Iudico solùm deueniendum. 4

QVÆSTIO

Qvæstio I.

An vir corruptus ducens virginem, & cum ea copulans, sit bigamus, & irregularis? Et quia negatiuè respondetur, tunc inquiritur de ratione, quare maior castitas in vxore, quàm in viro requiratur, cum fides eorum soleat ad paria iudicari?

Svmmarivm.

1 *Vir corruptus contrahens cum Virgine, non fit irregularis* num. 2. *& de ratione*, num. 3. 4. 5. & num. 14.

4 *Consensus matrimonij ineuntis, non cadit supra se ipsum, sed fertur in alterum coniugem, &* n. 5.

6 *Actus nullus sortitur speciem à termino* à quo, *sed a termino ad* quem, & n. 10.

7 *Fœmina si capax esset irregularitatis, efficeretur vtique irregularis propter viri corruptionem, sicut efficitur vir ducens corruptam.*

8 *Matrimonia duo legitima cum duplici vxore Virgine contrahens, est verè bigamus.*

9 Cap. si quis viduam el. 2. dist. 34. & numero 11.

10 *Irregularis efficitur consummans duplex matrimonium, non ob vitium matrimonij initi, sed ob ipsius multiplicitatem.*

12 *Castitas maior cur requiratur in fœmina, quàm in viro*, n. 15. & 16.

13 *Vir post mortem vxoris incontinens per vagum concubitum, non reddit Sacramenti significationem imperfectam, aut defectuosam.*

14 *Adulterium vxoris, & viri ad paria, quoad diuortium iudicantur. Quid in praxi*, numero 16.

15 *Delicta mutua, compensatione tolluntur.*

16 *Adulterium fœminæ maiorem irrogat iniuriam viro, quàm adulterium viri ipsi fœminæ.*

17 *Bigamus verus, & interpretatiuus ex vidua, nequit ordinari; quia nec illa est vnica vnici nec vir vnus vnius.*

1 ET quod bigamus, & irregularis fiat corruptus; vir contrahens cum virgine, suadetur ex dictis, *supra in cap. nuper de viro contrahente cum corrupta ibi quæst. 1. & 2.* latè, & videtur suaderi ex verbis hic: *quoniam nec illa est vnici, nec iste vnus vnius*; patet enim quod vir carnem suam diuisit in plures, nempe in vxorem, cum qua consummat, & in fœminam prius fornicariè cognitam. † At vero DD. communiter contrarium do-
2 cent per glossam in verbo *cognitam*, hic dicentes talem virum, nec esse bigamum, nec irregularem, quia non est id expressum in iure, sicut est in casu, quo vir contrahit cum corrupta, sicut docet Sanchez cum infinitis *de matrim. disp. 84. lib. 7. num. 9.* Castrus Palaus *disp. 6. puncto 8. num. 4.* Filiucius *tract. 19. cap. 4. q. 8. num. 116.* Leander *de irregularit. tract. 2. disp. 6. quæst. 17.* Bonacina *quæst. 7. puncto 5. num. 7.* & alij *infra* referendi à quibus rationem inquiremus.

Vnde laborant interpretes in perquirẽda ratione 3
differentiæ, cum in proposito videatur, vt maior vrgeat ratio contra virum corruptum ducentem Virginem, quam si Virgo duceret corruptam; siquidem in priori casu verè vir carnem suam diuiserit in plures, nimirum in vxorem, cum qua consummat, & in fœminam prius abeo fornicariè cognitam, quod non contingit in posteriori casu, vbi fictè, & interpretatiuè dicitur carnem suam in plures diuisisse, iuxta quæ dixi de contrahente cum vidua, aut ab alio corrupta, *in Rub. & in cap. nuper 4. hoc tit.* & ad minus in vtroque casu deficit significatio matrimonij Christi cum Ecclesia, in quo vterque intactus est, vt in dictis locis latè explicuimus, & patet ex textus nostri littera.

Sed adhuc communiter DD insistunt firmando 4
virum illum non esse bigamum, & irregularem propter rationes plures, quas adducit glossa *hic* in dicto vers. *cognitam*, vbi leges, quas refutans D. Thomas *in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. quæstione 3.* illam quidem veram rationem tradit ab omnibus ferè postea sequutam Theologis, & nonnullis iuris peritis; nempè quia consensus matrimonium ineuntis non cadit supra seipsum, sed fertur in alterum coniugem. Atque ita ipsemet contrahens 5
fit, quasi terminus à quo; is autem, cum quo contrahit, fit quasi terminus ad quem fertur alterius coniugis consensus. † Sed nullus actus sorti- 6
tur speciem à termino *à quo*, sed à termino, *ad quem*, ergo vitium corruptionis ipsius viri, qui est terminus à quo respectu sui matrimonij non debet ipsi nocere, vt irregularis efficiatur, sed vitium corruptionis in termino ad quem. † Atque 7
subinde expendunt DD. si ipsa fœmina irregularitatis capax esset: efficeretur vtique irregularis propter viri corruptionem, sicut vir talis efficitur ducens corruptam; & hanc tenent etiam Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. n. 3.* vers. *altera*, Couar. *in clem. si furiosus de homicid. p. 1. §. 2. num. 3.* Vgolinus *de irregul. cap. 56. §. 3.* Tiraquel. *in l. 1. connubial. num. 35.* Zenedus *ad Decretales collect. 166. num. 4* vers. *item*, Sayrus *de cens. lib. 6. cap. 4. num. 13.* Suarez *eodem tract. disp. 39. sect. 3. num. 9.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 86.* Ioannes Gutierrez *de matrim. cap. 107. num. 11.* vers. *ratio* Campanil. *in diuers. Iuris Canonicis Rub. 11. cap. 6. num. 11.* Barbosa hic *num. 4. & in pastorali part. 7. allegat. 49. num. 14.* cum eisdem.

At quia huic veræ rationis acriter impugnat 8
Bellarminus, quam referunt Barbosa, Campanil. & Thomas Sanchez *infra*, referendus *lib. 1. de cleric. cap. 24. ad finem*, ex eo quod duo matrimonia consummans legitima cum duplici vxore Virgine, est verè bigamus; & irregularis, cum tamen in termino ad quem non sit vitium, sed in ipsomet viro ad duplices nuptias transeunti: inde concludit hunc ducentem corruptam, non esse irregularem irregularitate bigamiæ, sed quod ita statuerit Ecclesia ob Dignitatem ordinum, cum nulla differentiæ ratio possit assignari. † Item quia 9
in cap. si quis viduam el. 2. dist. 34. de quo *sub Rub. & in dicto cap. nuper*, dixi) prohibetur Sacerdos fieri qui duxit fornicariam, similiter qui duxit Ancillam, aut Comœdiarum Actricem, vbi nullum locum habet bigamia. Sed sola infamia.

10 Nihilominus non obstat Bellarminus, cùm ratio D. Thomæ, & aliorum firma, sit petita ex termino à quo, & termino ad quem iuxta relata *hic* in verſ. *ſed adhuc*, petita quidem ex ſimilitudine actuum naturalium; qui ſpeciem à termino ad quem ſortiuntur; quia etſi non omnino conuincat, vt in cæteris moralibus rebus euenit, reſpondent DD. pro noſtra ſententia, & præcipuè Sanchez ad rationes Bellarmini *lib. 7. de matrim. diſp. 84. num. 9. in fine*, legendus ad primam, quod conſummans duplex matrimonium non efficitur irregularis propropter vitium matrimonij initi, ſed ob ipſius multiplicitatem, ac proinde non ſpectetur, an vitium ſit à termino à quo vel ad quem, ex quo actus ſpeciem ſumit, ſed quando eſt vnicum matrimonium cum corrupta, ait vt tunc conſurgat irregularitas ex ipſius matrimonij vitio, ac proinde iure optimo peti vt id vitium conſurgat ex termino

11 ad quem: † Nec obſtare ait eius ſecundam rationem ex textu *in dicto cap. ſi quis viduam*, cum non ſit impedimento, quod in illo textu plures irregularitates ſignentur ex diuerſis cauſis; ita Sanchez.

12 Verùm quia Suarez *de cenſ. dict. diſp. 49. ſect. 3. num. 8. & 9.* de hoc dubio agens ſub difficultatis quæſito cur maior caſtitas ex parte vxoris, quàm ex parte viri requiratur ad effectum bigamiæ; Et adducendo rationem prædictam D. Thomæ, qua inducit ſatis metaphoricam eſſe, & ſubtilem pro qualitate materiæ: aliam ponit dicendo, fortaſſe Eccleſiam conſideraſſe moralem etiam rationem; quia defectus virginitatis in ſponſa maior eſt indecentia, & vir poteſt facilè illam vitare; eſſeque quandam infamiæ notam ducere ab alio cognitam extra matrimonium; & hæc omnia ceſſare ait quando corruptio præceſſit ex parte viri, qui etiam irregulariter loquendo valdè eſt difficile Virginitatem ſeruare ante matrimonium; indeque Eccleſiam noluiſſe ad hoc obligare omnes ordinandos. Nec difficile reddere matrimonium cuiuſcumque hominis prius incontinentis, quod ſequeretur ſi per illud quis fieret irregularis.

13 Vnde fit vt non obſtent alia, quæ *in dicto cap. nuper* ſcripſi probans virum virginis, quæ adulterata eſt, eſſe bigamum, ſi ante adulterium illam cognouit, & poſt illud, & contra euenire, vt ſi vir qui Virginem duxit poſtea concubinam habeat vtrum dicatur bigamus irregularis; eo quod diuiſit carnem ſuam in plures. Quia reſpondetur, quod licet vir poſt mortem vxoris, quam ſolam, & Virginem prius duxerat, incontinens ſit per vagum concubitum; non ideo reddat Sacramenti ſignificationem imperfectam, aut defectuoſam; indeque in eo caſu non dari irregularitatem probat Suarez *dicto num. 9. in fine*; quatenus eſt ex defectu Sacramenti; non enim ait propter illud crimen eſſe aliquam irregularitatem à iure impoſitam, niſi redundet in publicam infamiam: ita ille, cui & ego ego adhæreo cum exiſtimari poſſit iura canonica non excogitaſſe à primis illam rationem Diui Thomæ, & aliorum, ſic methaphiſicam, etſi in ſe vera ſit ad propoſitum noſtri dubij.

14 Contra hæc omnia poſſumus inſurgere, dicendo quod ſicut vxoris adulterium eſt cauſa ſufficiens, vt vir ab ea diuertat, ſic & è contra adulterium viri, vt ab illo diuertat vxor; quia vir, & vxor ſunt pares in cauſa celebrandi diuortij ob adulterium, ac proinde, ſicut vir innocens poteſt ab adultera diuertere; ita & è contra vxor innocens à viro adultero *ex cap. fin. 32. q. 7. cap. idolatria 28. q. 1. cap. Apoſtolus 32. q. 7. cap. præcipue 32. q. 5. cap. vxor. q. 7. cap. ſi quis vxorem el. 1. in fine 32. q. 1.* & ex Paul *ad Corinth.* 7. cum infinitis Thomas Sanchez *de matrim. lib. 10. diſp. 3 num. 6.* de quo videbis plura, quæ ſcripſi *in cap. litteras, de reſtit. ſpoliator*, & alibi, & agam latè *infra de diuortiis*.

Tamen non hæc obſtant; quia etſi regula iuris ſit vt mutua delicta, mutua compenſatione tollantur; in ſic mutua adulteria viri, & vxoris, vt tractat DD. *in cap. ex litteris de diuortiis*, ex diſputatione DD. *ibi*, cuius ſperies alia videtur eſſe. At ad noſtrum caſum nihil facit prædicta obiectio, cum hic agamus de bigamia ob defectum ſignificationis Sacramenti matrimonij Chriſti cum Eccleſia, qui non ſic inuenitur æque in viro adulterante, ſicut in vxore adultera, quam poſtea cognouit vir iuxta rationem adductam D. Thomæ. † Imo 15 16
videmus vt vxor propter viri adulterium etſi innocens non diuertat, è contra verò viros diuertere ex adulterio vxoris, quod quidem patet contingere; quia maior eſt iniuria, quæ irrogatur viro ex adulterio vxoris, quàm vxori ex adulterio viri; etſi non inde vxor innocens reppellatur à diuertendo propter viri adulterium, vt communis fatetur, & hæc pars iuuatur ex dictis cum Suarez *hic* in verſ. *verum*, quare amplius non inſiſtimus in diſputanda hac quæſtione, cum iam ſatis liqueat.

Nec obſtant relata textus noſtri, *ſupra in princip.* ibi: *quoniam nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius*; quia vt videbis ex verbis paulo ante ibi: *cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum ſit, ne digamus, aut maritus vidua præſumat ad Sacros Ordines promoueri*, quibus traditur vera ratio, cur veri bigami, de quibus dixi *in cap. 1.* prohibeantur ordinari; item & bigami interpretatiui, quales ſunt contrahentes cum viduis; de quibus latè, *in dicto cap. nuper 4.* & reddit rationem Innocent. III. in citatis verbis: *quoniam nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius*, quæ diſtant à ſenſu, ad quem applicabantur in obiectione, vt patet ex iam longè dictis in præcitatis locis, & in Rub. imo, & in hac quæſtione. 17

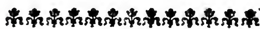

AD TEXT. IN CAP. VI. Quia circa, hoc titulo. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

2 *Preſbyter adulteri, inceſtuoſus, ſtuprator, ſeu plures habens concubinas, num dicatur irregularis, & n. 4.*

3 *Fornicationis ſimplicis peccatum, quale remiſſiuè.*

TEXTVS iſte quatenus decidit, vt non ſit bigamus, qui plures habuit concubinas, manet intellectus, *ſupra in cap. 1. q. 2. verſ. ad primam*. 1

Quatenus vero in verſ. ibi: *Tanquam ſimplici fornicatione notatis*, explicant Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 3. c. 17. quæſt. 7.* verſ. *in hac*, quod ideo hæc dicitur fornicatio ſimplex, non quia non ſit etiàm ſacri 2

sacrilegium, sed vt distinguatur ab aliis luxuriæ peccatis specialiori qualitate, & substantia affectis, in quæ incidit Presbyter v.g. ab adulterio, stupro, vel incestu; nam cum in Sacri Ordinis susceptione adsit votum solemne castitatis; ideo ratione illius committit clericus fornicans incestum; quamvis mulier ex sua parte committat tantùm simplicem fornicationem, Azor. *dict. cap.17.q.7.* Barbosa *hic n.3.4.& 5.* cum Emanuël Nauarro, Zenedo, Franchis, Sanchez, Menochio, Surdo, Stephano Gratiano. Nec mihi displicet explanatio Ægydij Bellametæ; ideo quidem de simplici fornicatione Papam egisse ad differentiam bigamiæ, irregularitatis ex ea contractæ, de qua principaliter dubitabatur, an scilicet eam incurrerit Presbyter plures habens concubinas? & quod merito negarit Pontifex; quia tanquam vxores ductæ non sunt, vt requiritur *in cap. nuper 4. hic*, vt *ibi* dixi, & *in c.1. ac in Rubrica.*

3 De peccato simplicis fornicationis adiunges quæ dixi *supra in cap.9. de ætate, & qualitate ordinand.* vers. *ad tertiam*, & adiunges quæ scribunt Doctores *in tit. de cohabitatione Clericorum, & in cap. vt Clericorum de vita, & honest. Cleric.* vbi de pœnis, & de dispensatione ad ordines.

4 Nec hic ex vers. *si Presbyter*, aliquid potest adiungi de bigamia similitudinaria, de qua latè dico *in cap. fin.* statim sequenti, cum Clericus plures habens concubinas, nullam tamen sub affectu matrimoniali, qui saltim requiritur ad contrahendam bigamiam hanc.

AD TEXT. IN CAP. FIN. Nullus, hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus ordo, num sufficiens sit ad contrahendam bigamiam similitudinariam, &* n.2.& q.1. n.10.

1 AD textum istum quatenus loquitur de Subdiacono contrahente matrimonium cum vidua, possunt applicari dicta *supra in cap.3. & in cap. nuper 4. hoc tit.* sed quia potest aliquis opponere, quod iuxta ius antiquum Subdiaconatus ordo computetur inter ordines minores per textum *in cap. ex antiquis dist.55.* & per illa, quæ notaui *in cap. miramur penult. de seruis non ordinandis, & supra in cap.1. cum cap. fin. de Sacram. non ordinandis*; ideo posses hic applicare intellectum, quem præstiti in præmisso *dicti cap. nuper*, ad textum illum per verba ibi: *Quod cum huiusmodi Clericis*, quæ de constitutis in minoribus ibi intellexit Suarez; & sic istum textum; sicut illum pertinere ad bigamiam interpretatiuam, de

2 qua dixi *ibi* latè. † Tamen quia multi illum etiam intelligunt de similitudinaria: nam Presbyter contraxit; & hic de Subdiacono cum vidua contrahente, sermo fiat, & Subdiaconatus ordo inter sacros iam reputetur, vt *in dicto cap. miramur, de seruis non ordinandis, & in Rubrica de temporib. ordinat. & de ætate ordinandor. & in dicto cap.1. & fin. de Sacram. non iterandis*, & bigamia similitudinaria, vt iam signaui in principio Rubricæ dicatur illa, quam incurrit ordinatus in sacris, sed professus in religione nuptias contrahens; ideo de illa, & eius effectibus, ac de illius dispensatione hic agendum iudicamus cum communi Doctorum.

QVÆSTIO I.

An ex vnico matrimonio nullo interdum contrahatur irregularitas propter bigamiam similitudinariam? An professus matrimonium iniens cum vidua sit irregularis? Et quid si Clericus in sacris constitutus? Et an si virginem ducat? Et an desideretur copula, & qualis?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia similitudinaria contrahitur ex vnico matrimonio nullo, cum Clerico in Sacris constituto, vel Religioso professo, contra aliquos, qui eam negant*, numero 2. 3. & 7.

3 *Bigamia similitudinaria datur iuris introductione*, n.4.5. & 6.

4 Cap. quotquot 27. q.1. & n.5.6. & 8. & n.16 & 17.

5 *Bigamia similitudinaria contrahitur ab illo, qui voto castitatis ligatus est; nam adstrictus voto solemni censetur, spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia*, n.6.

8 *Bigamus similitudinarius efficitur per quacumque vota substantialia religionis constituentia personam inhabilem ad contrahendum matrimonium.*

9 *Clericus in sacris contrahens cum vidua à primo marito cognita, fit irregularis*, numero 10.

10 *Subdiaconus vnico tantùm matrimonio inito, eoque irrito fit bigamus, non ob defectum significationis Sacramenti, sed defectum intentionis. Et de ratione*, n.11.

12 *Bigamiam similitudinariam multi dicunt non contrahi à Clerico in Sacris contrahente cum virgine, sed tantùm cum vidua, vel si contraxisset vnum matrimonium ante ordinem, aliud post cum virgine*, n.13. 14. 15. & 16. *Verius si cum virgine, vt à* n.17. & n.20.21.

14 Cap. sanè 3. de Clericis coniugatis numero 19.

15 Cap. Presbyter dist.28. cap. Presbyterum eadem distinctione.

16 *Bigamia similitudinaria est magis propria quando professus, vel professa contrahit matrimonium.*

17 *Bigamus est qui castitatem promissam violat.*

18 Cap.1. & 2. qui Clerici, vel Monachi.

20 *Bigamia non similitudinaria, sed propter ordinis irreuerentiam videtur illa, quæ oritur ex matrimonio contracto cum virgine à Clerico in sacris.*

21 *Professus, vel in sacris constitutus, ob duo fit irregularis, si contrahat.*

22 *Professus, seu clericus in Sacris, vt bigamus fiat contrahendo, num debeat interuenire copula remissiuè.*

1 AD primam quæstionis partem liquet responsio ex dictis in vers. *ad secundam*, & *quæst.2.hic* cum ergo *supra in Rubr. in cap.1.& cap. nuper*, loquuti simus de bigamia vera, quæ contrahitur ex duplici matrimonio successiuè valido, & de bigamia interpretatiua, quæ oritur ex matrimonio cum vidua, vel ex vnico matrimonio valido, & alio inualido eodem tempore ex quo vocatur polygamia, de qua *ibi, & in dicto cap.1. q.1. à n.1.* & ad similitudinem fit iure introducta alia bigamia, quæ vocatur similitudinaria, quæ oritur ex matrimonio nulliter contracto à clerico in sacris constituto, vel à religioso professo. Ideo rectè Doctores concludunt interdum ex vnico matrimonio nullo, contrahi irregularitatem propter bigamiam similitudinariam, vt constat appertè
2 ex *infra* dicendis: † quod est verum, etsi glossa *in cap.2.hoc tit.* dixerit duplicem esse tantùm bigamiam veram, scilicet & interpretatiuam verbo, *in bigamis*, quasi ex eo velint aliqui negare dari bigamiam similitudinariam, quam testatur esse communem Montagne, *de bigamis q.4.num.1.ad finem*, cuius contrarietatis effectum videndum esse apud Rebuffum, *de pacificis possessoribus n.193.* commendat Zeualos *in pract.quæst.157. in fine*, vt no-
3 taui sub Rubrica. † Et Suarez *de censuris* dixit *disp.49.sect.3.num.1.* similitudinariam dari ex iuris introductione, quia sine illo esse non potest, cum ex natura rei non sit, & colligitur ex communi summario textus nostri, ex quo omnes dicunt quod subdiaconus, qui viduam duxit, & cognouit, bigamiæ pœnam incurrit; licet bigamus non sit. Et rationem huius bigamiæ reddunt Campanillas *in diuers. iuris Canon. Rub.11. cap.6.num.12.* Barbosa cum eo *in dicto cap. nuper: 4. num. 5.* ex affectu scilicet intentionis cum opere subsequuto.

4 Ad secundam quæstionis partem nonnulli respondent, quod si professus contrahat matrimonium, illudque consummat, non incurrat bigamiæ irregularitatem, quia verba textus *in cap. quotquot.27.quæst.1.* ibi: *Quotquot Virginitatem pollicitam præuaricatæ, sunt professione contempta inter bigamos, id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt*, falsò extendatur à nonnullis ad professum: sic Henriquez *lib.12.de matrim.c.6. n.10.* Palacios *in 4.dist.27.disp.4. colum.7.* Gibalin. *de irregularitate cap.3. q 4.à num.19.dict.cap.quotquot*, solum loquitur de fœminis, quæ Virginitatem promissam præuaricatæ sunt, interdicens eas inter Virgines, aut Diaconissas consecrari.

5 Sed quia ex dicto textu de bigamia similitudinaria. Doctores profitentur, quæ contrahitur ab illo, qui voto castitatis ligatus est, quale promittitur à Religioso professo, vel in Sacris Ordinato: sic si post horum quilibet matrimonium contrahat, † quia adstrictus voto solemni censetur spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, cencetur celebrare duo matrimonia, quamvis autem secundum carnale, scilicet inualidum sit per impedimentum procedens à voto solemni, vel Sacro Ordine, Et quia tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, inde iudicetur bigamus similitudinariè propter similitudinem ad verè bigamum, docuerunt per illum textum Nauar. *in manuali cap. 27.num.19. vers. similitudinaria, & cons.1. hoc tit. num.7.vers.ex quibus*, Couarruu. *in clem.si furiosus p.1.§.2.num.2.vers. tertio*, Flamin. *de resignat.beneficior.lib.5.quæst.3.num.190.* Nicolaus Garcia *de beneficiis p.7.c.6.n.15.* Sanchez cum aliis *de matrim. lib.7.disp.85.num.8.* Bellet. *disquisit. Clerical. p.1. tit.de disciplina Clericali §.6.num.40.* Bonacina *de cens.disp.7.quæst.2.puncto 5. num.2. vers. bigamia* Filiucius *tract.19.cap.4.* Auila *de censuris p.7.disp.8. dub.1.vers.bigamia similitudinaria*, Luysius *de censuris lib 9.disp.70.dub.3.* Vasquez *in tract. manuscripto de matrimonio*, Palaus *tom.6. tract. de cens. disp.6.puncto 8.num.11.* Petr. Cornejo *de irregularit.disp.10.dub.2.quæst.5.* Bauny *tract.11.de irregularit.quæst.12.pag 459.* Hurtad. *disp.2.de irregular. dif.13.num.43.* Machado *lib.1.sum.q.3.tract.17. docum.3.num.12.* Barbosa *in dicto cap. quotquot. & in pastorali p.2.alleg.49.num.15.& hic* in textu nostro Vgolin. *de offic. Episcopi cap.56.§.3. num.4.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. Rub.11. cap.6.n.12.* Richard. Palud. Ledesma, Valentia, Sa, Toleto, Rodriguez, Ludouicus Lopez, & alij, quos citat Sanchez *supra*, Leander. *de irregul. tract.2. disp.6. quæst.23. in fine*; ideo à nobis dicendum est talem professum esse irregularem.

Et insuper probatur ex Concilio Aureliano, 7
cap.23. ibi: *Monachus in Monasterio conuersus, si pellici postea, vel vxori fuerit sociatus tantæ præuaricationis reus, numquam Ecclesiastici gradus officium sortiatur.* Et ex Concilio Toletano II. sub Bonifacio II. *in cap.1. de clericis, & Monachis*, & præter adductos docent ex Theologis, Maiorus, Sotus, Calera, Angles, Vega, Rosela, Armilla, Tabiena, Astensis, Clamas, Viualdus; ex iuristis Speculator, Monald, Alterius, Angelus, Borgasius, Montagna, Turrecremata, quos referunt Sanchez, Leander, & alij *supra* ex modernis.

Nec obstare docent DD. nostri verba textus *in* 8
dicto cap. quotquot; quia vt dicit Sanchez *dicta disp.85. lib.7.de matrim. num.8.* licet ibi sermo sit de fœminis id à fortiori in viris procedere firmat: ita ille, sed videtur melius respondendum cum Suarez, Bulsamon, Dionys. Filiucio, Gibalino, & cum Pellizario *quæst. 34. num. 88.* quos sequitur Leander *supra* quod in textu, *dicti cap. quotquot* sermo sit de vtrisque; quia licet à Gratiano in genere fœminino proferatur; in textu tamen Græco in masculino haberi modo sequenti *quotquot Virginitatem pollicitam præuaricati sunt*, vel vt alia versio habet) *quicumque Virginitatem profitentes &c.* & ita tenendo Suarez *sub dicta sect.4.n.2.* addit *ibi*, in fine applicari ad professionem religionis, etiam per quæcumque vota substantialia religionis, & constituentia personam inhabilem ad matrimonium, quia per illa fit vera Virginitatis, seu castitatis professio.

Ad tertiam quæstionis partem, an Clericus in 9
Sacris constitutus contrahens cum vidua, incurrat bigamiæ irregularitatem? Et licet ex adductis *supra* in vers. *ad secundam*, videatur dicendum, vt non incurrat, sicut existimarunt non incurrere professum, Henriquez, Palacios relati à Sanchez *supra dicta disp.85.n.7.* & Gibalinus *ibi* adductus, & Basilius *de matrim. lib.7. cap.15. n.7.* quia idem debet dici de Clerico in Sacris, ac de professo.
† Tamen sine dubio tenendum est ex textu no- 10
stro, quod Clericus in Sacris constitutus viduam cognitam à priori viro, vxorem ducens, ac cum illa consummans, efficitur irregularis, cum Pontifex

fex hic expressè proferat Subdiaconum non esse propriè bigamum ex inito vnico tantùm matrimonio; eoque irrito; nec quod defecerit à significatione Sacramenti matrimonij, sed ob affectum intentionis ineundi matrimonij cum opere carnali subsequuto, esse irregularem instar bigami: sic colligunt ex hoc textu Abbas antiquus, Zabarella, Collect. Anchar. Bellam. Ioan. Andreas, Hostiensis, Innocent. Panormit. Anania, Butrius, Barbosa, & alij Ordinarij hic; Viuianus *in rationali libri I. Iuris Pontificij pag.* 339. Alagona *in compend. iuris can. pag.* 121. Nauarrus *in dict. cap.* 27. *man. n.* 195. *post medium*, *& dict. cons.* 1. *hic num.* 3. Sanchez *dict. disp.* 85. *lib.* 7. *de matrim. num.* 1. Campanil. *in diuersf. iuris canon. Rub.* 11. *cap.* 6. *n.* 12. Rota apud
11 Farinac. *decis.* 557. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* † Et potest esse ratio, quia sicut *ex cap.* 3. *cap. nuper*, *cap. debitum*, alij viduarum mariti laici, fiunt interpretatiuè irregulares, vt *ibi in dict. cap. nuper*, diximus ita fiant bigami similitudinarij Clerici in Sacris constituti cum vidua contrahentes matrimonium, opere subsequuto, etsi per se nullum ex iam dictis. Et sic hanc bigamiam incurrere existentem in Sacris, qui cum vidua, vel secunda vxore contrahit, Dominic. *in cap vnico num.* 6. & Franc. *n.* 51 *hoc tit. lib.* 6. Petr. de Soto *lect.* 18. *de matrim. pag.* 4. *vers. hac igitur*, Anton. Cuchus *lib.* 4. *inst. mor. tit.* 12. *n.* 160. *&* 161. & alij.

12 Ad quartam difficultatis partem quid dicendum si Clericus, aut professus contraheret cum virgine, & existimant plures illam bigamiæ similitudinariæ non incurrere; quia quemadmodum Laicus cum virgine contrahens, illam non incurrit; etsi à se prius cognita, vt dixi *supra in dict. c. nuper* 4. *q.* 1. *vers. ad vltimam*, ita hic. Secundo quia textus inducentes bigamiam hanc, loquuntur de constituto in Sacris, qui duplex init matrimonium, alterum scilicet ante Ordinem Sacrum, & alterum postea, vt *in dict. cap. nuper*, vel quando post Ordinem Sacrum ducit vnicam viduam, ta-
13 men, vt in textu nostro. † Quare vt *supra* dictum est, sicut in Laico matrimonium contrahente cum vidua, vel ab alio corrupta verificatur bigamia interpretatiua nascente ex affectu duplicis matrimonij, & ex defectu vnionis Sacramenti matrimonij cum Ecclesia iuxta *d. ct. cap. debitum*, & quæ dixi *in dicto cap. nuper*, ita in Clerico, cum non videatur alia ratio militare, quam ex affectu, opere subsequuto, vt docent Anton. *in dict. cap. nuper*, *n.* 7. *& ibi* Abbas *n.* 3. Palacios *in* 4. *dist.* 27. *disp.* 4. *col.* 7. Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap.* 4. *statim in princ. in comment. & lib.* 12 *de matrim. cap.* 6. *n.* 10. *in comment litt. l*, Tolet. *lib.* 7. *sum. cap* 8. *fin.* dum ait nullo textu probari hanc irregularitatem Clerici ineuntis matrimonium; & ita esse incertam, quibus addo Gaspar. Hurtad. *disp.* 2. *de irregul. dif.* 13. *num.* 48.

14 Et hæc sententia fulcitur amplius ex textu *in cap. sanè* 2. *de Clericis coniug.* vbi dici videtur de Sacerdotibus matrimonium contrahentibus, non manere irregulares: sic Abbas *in dict. cap. nuper num.* 3. *per dict. cap. sanè*, dicens in eo casu Sacerdotem tantùm esse suspensum, & non suspensione propria, sed latè sumpta, quæ per solam pœnitentiam auferri potest, quando delictum est occultum, & sic videtur exponere Hostiens. *in dict. cap. nuper num.* 7. *& in dict. cap. sanè*, dum ait propter illud delictum Sacerdotem esse à suo officio suspensum, quando crimen est notorium; ita vt irregularis fiat celebrando; si autem sit occultum significat nullum contrahere impedimentum; imò & Archidiac. ac summa Pisana, quos citat Syluester, dixerunt hanc irregularitatem non incurri, nisi tale matrimonium contrahatur cum corrupta, qui supponere videtur *dict. c. sanè*, loqui de Sacerdote contrahente cum virgine.

Itaque Suarez *de cens. dicta disp.* 49. *sect.* 4. *sub num.* 4 ait videri hanc esse probabilem opinionem 15
quoad omnes Clericos in sacris; quia nullum est ius, quod expressè illos faciat irregulares propter vnicum matrimonium cum virgine, & quod alioqui sit alia pœna in iure, quæ pro illo casu imposita videtur *in dict. c. sanè*; & quod *in cap. Presbyter dist.* 28. solùm dicitur, vt Præsbyter in eo casu sit deponendus, & *in cap. Presbyterum eadem dist.* & quod si ex ignorantia culpabili in hoc crimen inciderit, non priuatur Cathedra, seu beneficio, sed solùm officio ordinis, vt patet ex glossa ibi, & ex Gratian. *in* §. *vltimo*, *dist.* 31.

Quod si obstes dicendo professos hanc irregularitatem incurrere etiam cum virgine contrahen- 16
tes ex dictis supra in vers. *ad secundam*, videtur respondendum cum eodem Suarez *dicta sect.* 4. *num.* 5. vt hoc argumentum non efficax ob regulam generalem, quod in irregularitatibus non valet argumentum à simili sine expresso iure (de quo *in cap. is qui de sent. excomm. lib.* 6.) Deinde quia in professione religionis videtur esse ratio specialis, cum ibi magis contrahatur speciale vinculum cum Christo ratione cuius matrimonium postea subsequens inducit bigamiam similitudinariam, referens hoc vinculum non inueniri in Clerico in sacris; quia nec ratione ipsius ordinis, vt per se constat, nec ratione voti, quod solùm per accidens ex statuto Ecclesiæ impedit, & dirimit matrimonium contrahendum; non vero dissoluit contractum; indeque Rota dixerit *in decis.* 1. *hoc tit.* Bigamiam similitudinariam solùm esse, quando Monachus, vel Monialis professa matrimonium contrahit de facto. Et sic patet textum *in dict. cap. quotquot* 27. *q.* 1. solùm loqui de religiosis.

Nihilominus probabilius docent alij DD. Cle- 17
ricum in sacris incurri hanc bigamiæ similitudinariæ contrahentem etiam cum virgine, & ex solo vnico matrimonio, iuxta glossam *in cap. super eo* 3. *hoc tit.* quatenus dicit esse bigamum, qui castitatem promissam violat, quæ citat textum *in dicto cap. quotquot*, quod ita videtur intelligendum, quia profiteri castitatem in proprietate latina, significat omnem solemnem modum assumendi aliquam obligationem: quare licet nominet Monachum, est quasi materialiter, & gratia exempli, non ad limitandam irregularitatem: sic Rota *in dicta decis.* 1. *de bigam.* Paludan. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 24. Suarez *d. sect.* 4. *disp* 49 *de cens. n.* 3. *&* 6. vbi quod hoc modo est satis expressa incitato iure hæc irregularitas.

Et confirmatur primo *ex cap.* 1. *qui Clerici*, *vel* 18
vouent. vbi dicitur posse Episcopum cum Diacono qui vxorem accepit post peractam pœnitentiam dispensare, vt Diaconi officium exequatur. Secundo *ex cap* 2. *eodem*, vbi deciditur de Subdiacono, qui vxorem accepit, vt si ad religionem transeat, concedat Episcopus ei ascensum ad ordines superiores; quod si transire nolit, minimè permittat eum in Subdiaconatu ministrare, nec ad alios ordines promoueri, sed solùm in minoribus ministrare; ex eo quia hic post matrimonium similitudinarium initum cum Christo per

votum solemne castitatis ordini annexum de facto ad alias nuptias transiuit, eas consummans copula. Tertio confirmatur ex doctrina *dicti cap. nuper hoc tit.* quia licet principalis casus eius, non sit de hac bigamia, vt ibi diximus tamen Pontifex videtur in argumentum à simili adducere, vt Suarez ait, addens sic etiam interpretari *dict. cap. Presbyterum dist.* 28.

19 Imò idem Suarez quod textus *in dict. cap. sanè 2. de Clericis coniug* rectè intellectus, non solùm non obstat, verum, & quod hoc confirmet: nam *ibi* dicitur Sacerdotem, qui nuptias contrahit post longam pœnitentiam, & vitam laudabilem, posse ad executionem ordinum restitui per dispensationem sui Episcopi; non ergo Pontificem negare manere irregularem, quin potius supponere committendo dispensationem Episcopo concurrentibus illis circunstantiis. Et sic docent hanc sententiam Angelus, verb. *bigamia num.* 7. Syluester *n.* 3. & *ibi* summa, Rosella, & Armilla *n.* 7. D. Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 3. Nauar. *in man. cap.* 27. *dict. n.* 195. Couar. *in clem. si furiosus* 2. *p.* §. 2. *num.* 1. Maiolus *lib.* 1. *de irregul. cap.* 33. *num.* 7. Flamin *de resign. benef. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 190. Humana *p.* 1. *tit.* 3. *l.* 5. *super gloss.* 34. *num.* 1. ex antiquis Iuristis Abbas *in dict. c.* 1. *qui Clericis, vel vouentes*, ibi Alex. de Neuo *n.* 4. Hostiensis *in sum. hoc tit. n.* 3. Aufrerius *decis. Tolosana* 235. *num.* 5. Rebuff. *de pacificis possess. n.* 194. idem Couar. *in* 4. *decret.* 2. *p. cap.* 6. §. 3. *num.* 1. Borgasius *de irregul. p.* 5. *hoc tit. n.* 47. Anton. Cuchus *lib.* 5. *instit. mor. tit.* 12. *n.* 114. Matienc. *lib.* 5. *recopil. tit.* 1. *Rubrica glossa* 1. *n.* 157. Zeuall. *in pract. q.* 558. *n. vnico*, ex Theologis Durand. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 4. *n.* 7. Supplem. Gabriel, Sotus, Zelara, Anglef. Petr. Ledesma, Bartol. Ledesma, Ludouic Lopez, Viuald. Vega, ac Llamas, quos sequitur Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *disp.* 85. *num.* 5. *in fine*, quibus addo Campanill. *in diuers. iuris can. dict. Rub.* 11. *cap.* 6. *num.* 12. Barbosam *hic num.* 3. *in fine, & in pastorali dicta alleg.* 49. *num.* 15. *in fine*, Auilam *p.* 7. *disp.* 8. *dubio* 1. *vers. bigamia*, Bonacin. *disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *n.* 2. *in fine*, Filliuc. & Cornejo, quos sequitur Leander *de irregul. tract.* 2. *disp.* 6. *q.* 24. *in fine*.

20 Quod si velis hanc bigamiam appellare non similitudinariam, sed propter ordinis irreuerentiam, & in pœnam incontinentiæ; & sic velis conciliare Doctorum sententias, vt conciliat Sylu. verb. *bigamia*, in princ. non est cur sit contradicendum, quia textus adducti probant hunc esse irregularem; at non probant hunc esse bigamum: ita cum multis ex adductis Sanch. *sub dict. n.* 5. in vers. *quod si nolis*, dicés non conferre ad rem moralem, siue vnum, siue aliud dicatur modo fateantur hunc esse irregularem; quia licet dicamus bigaesse bigamiæ similitudinariæ irregularitatem, tenebimur dicere non ob defectum significationis, sed ob delictum contrahi, vt *ibi* dixi etiam per textum *in dict. cap. nuper*, vt tenuerunt Anton. *hic num.* 9. Abbas *num.* 6. Henriquez *lib.* 6. *de matrim. num.* 11. Manuel. *tom.* 1. *summa in* 2. *edit. cap.* 158. *in penult.* Vega *tom.* 1. *summa cap.* 38. *casu* 1. *in fine*, Layman. *in Theologia Morali lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *c.* 6. *dict.* 2. Castrus Palaus *disp.* 6. *de cens. punct.* 8. *n.* 12. Pellizar. *de irregul. q.* 34. *cap.* 5. *sect.* 2. *num.* 102. ex Ægid. Gibalin. *eodem tract. cap.* 3. *q.* 4. *n.* 21. & 22. & omnes hi per textum *in dicto cap.* 1. *qui Clerici, vel vouentes, & dict. cap.* 2. *eodem*.

21 Quare videtur non extra rem fuisse loquutum Syluestrum, dum dixit professum, vel in sacris constitutum esse irregularem propter duo. Primo ob similitudinem ad verè bigamum, & hoc modo solùm esse talem, quando corruptam ducit, quia si ordo non adesset, adhuc esset bigamus. Secundo modo ratione præsumptionis de incontinentia, & ad maiorem Sacri Ordinis reuerentiam; & sic irregularem, quamvis ducat vnicam, & virginem, vel vt Hostiensis *in dicto cap. sanè Sacerdotes*, vel b. *ex indegentia de Clericis coniug.* Abbas *ibi num.* 2. & Imola *num.* 2. dicunt Clericum in sacris contrahendo matrimonium esse suspensum, non ea suspésione, quæ irregularitatem inducat celebrando, sed esse suspensum instar cuiuslibet notarij criminosi, ac proinde si matrimonium non sit notorium, sed occultum, minimè indigere dispensatione; sed probabilius dicendum est ex adductis in vers. *nihilominus*, hunc cum virgine contrahentem incurrere irregularitatem bigamiæ similitudinariæ ob rationem similitudinis dictam.

Ad quartam quæstionis partem, an vt hanc irregularitatem incurrant professus, siue in sacris constitutus contrahendo cum vidua, vel virgine, desideretur copula consummata, seu qualis? Respondebis per dicta *supra in Rub. q.* 1. vers. *ad secundam, & tertiam*, & *in cap.* 1. *q.* 2. ex vers. *ad secundum*, ex dictis *in dicto cap. nuper*, vbi affirmatiuè. 22

QVÆSTIO II.

An Iesuita post biennium iam ab eo votis simplicibus emissis, matrimonium contrahendo, incurrat bigamia similitudinaria irregularitatem? Et an illam incurrat, qui post emissum votum simplex castitatis matrimonium contrahit? Aut illam contrahat vir solutus ducens in vxorem Monialem iam professam? Et an bigamia similitudinaria priuet in Sacris constitutum, aut professum priuilegio fori, & canonis; item & beneficiis, aut Officiis Ecclesiasticis?

SVMMARIVM.

1 *Iesuitæ post biennium verè dicuntur Religiosi, & sic irregulares ex bigamia, si contrahant matrimonium*, n. 2.

3 *Bigamia irregularitatem verius est, vt non incurrat qui voto simplici castitatis adstrictus contrahit*, n. 4.

5 *Bigamus similitudinarius non censetur contrahens solutus, contrahens cum moniali professa.*

6 *Bigami similitudinarij non priuantur priuilegiis Clericalibus.*

AD primam quæstionis partem fortè nonnulli respondent negando in verè professis dictam bigamiam, cum textus *in cap. quotquot* 27. *q.* 1. solùm loquatur de fœminis, quæ virginitatem promissam prævaricatæ, sunt interdicens eas inter virgines, aut Diaconissas consecrari ex doctrina Henriquez, Gibalini, & Basilij Pontij, quos retuli *q.* 1. vers. *ad primam*; & sic multò facilius in Iesuitis negabant. 1

Tamen

2 Tamen quia ibi resolutum est Religiosos professos matrimonium contrahentes, incurrere irregularitatem bigamiæ similitudinariæ, & eodem modo hic in præsenti casu resoluendum putamus quia post constitutionem Gegotij XIII. de qua aliqua *sub tit. de temp. ordin.* Iesuitæ post biennium emittentes vota simplicia, verè dicuntur Religiosi & sic inhabiles ad matrimonium contrahendum. Quod si de facto contrahant, etiam cum virgine illos esse irregulares docent Pellizar. *de irregul. cap.5. sect.2.q.34.num.*88. Ioan. Præposit. *q.5.n.*136. Leander *tract.2.disp.6.q.*27. Filliucius *tract.*19. *q.*9. *n.*119. Luysius *de cens. lib.9. disp.70. dub.3. in fine*; quod si de contrahente cum virgine intendas dicere aliud, recurres ad longè adducta *q. praeced.* vers. *ad tertiam.*

3 Ad secundam quæstionis partem, an illam similitudinariam incurrat, qui post emissum votum castitatis, simplex contrahit matrimonium? Et licet firment Borgasius *de irregul. p.5. hoc tract. n.*29. Maiolus *de irregul. cap.33. lib.1. num.*7. & Ludouicus Lopez *de irregul. num.*22 *in* 1. specie irregularitatis, quos refert Thomas Sanchez *lib.7. de ma-*

4 *trim. disp.* 85. *num.* 11. † Tamen verius est, vt illam non incurrat; quia non repetitur in iure, sicut reperitur in eos, qui post emissum votum solemne castitatis matrimonium contrahunt ita docent idem Sanchez, & cum eo Leander *supra q.*25. Luysius *de censuris dicto lib.9 disp.70. dub.*3. non enim de isto simplex votum emittente est eadem ratio, ac de professo, vt patet, & dicimus latè *ad titul. de regularibus, & qui Clerici, vel vouentes.*

5 Ad tertiam quæstionis partem de soluto contrahente cum Moniali professa, idem resoluendum esse existimo; eo quod nullibi hæc irregularitas reperitur in iure, & faciunt pro hac sententia omnia, quæ adduxi *in cap. debitum hoc tit. ibi q.*1. quæ hic valent applicari pro maiori fundamento: sic docent Henriquez *de matrim. dict. lib.* 12. *cap.*6. *num.* 10. & cum eo Thomas Sanchez *dicto lib.* 7. *disp.*85. *num. fin.* vbi dicit, vt merito discedatur à contraria sententia, Leander *vbi supra q.* 26. Cornejo *de irregul. dubio* 2. *disp.* 10. vers. *sed quid de Laico, qui est intelligendus*, Sayrus *de cens. lib.* 6. *cap.4. sub fine*, Gibalinus *de irregul. cap.3. q.4. consect.*10. *n.*34.

6 Ad quartam quæstionis partem, adiectis hic, quæ adduxi *supra in cap.2. q.*2. vers. *ad vltimam*, vbi diximus verbum similitudinarium non priuari dictis priuilegiis; licet per ibi dicta vers. *ad quartam*, aliter videatur resoluendum; siquidem bigamus verus, & interpretatiuus priuantur; præstat differentiæ rationem Suarez *de cens. disp.* 49. *sect.5. num.*7. quia Clerici in sacris; donec degradentur, nunquam priuantur priuilegio Clericali, nec habitu, & Tonsurâ; item quia illi non possunt contrahere verum matrimonium; ob idque semper maneant in statu Clericali; addens quod cum dicta bigamia similitudinaria non contrahatur, nisi à Clerico in sacris, vel professo, vt dictum est *hic q.*1. inde eueniat, vt tales, licet irregulares sint, non tamen priuentur.

QVÆSTIO III.

An Papa solus dispenset, seu possit etiam Episcopo cum Clerico in Sacris constituto, qui contraxit matrimonium cum viua vel corrupta? Quid si contraxit cum virgine? Et num Abbates sæculares, seu Commissarius cruciatæ, aut Prælati Regulares queant cum illis dispensare? Et an Episcopus possit dispensare in bigamiâ similitudinariâ religiosi professi? Seu absolutè dispensare, quando talis bigamia oritur ex delicto occulto?

SVMMARIVM.

1 *Dispensare ad Papam spectat, quoties constat, vt nec Episcopi, nec alij possint dispensare.*
2 *Dispensare potest Episcopus ad ordines, vel vt ministret cum vnica, & virgine Clerico contrahente; secus si cum vidua, vel corrupta, vel si duplex matrimonium iniit, vt distinguitur*, n.3.
3 Cap. sanè, & cap. 1. qui Clerici, vel vouentes.
4 Cap. nuper. hoc tit.
5 Cap.2. ne Clerici, vel Monachi.
6 *Episcopus potest dispensare cum Clerico viduam ducente quoad beneficium.*
Cap. Presbyterum dist.28.
7 *Abbates sæculares si iurisdictionem Episcopalem non habeant, nequeunt dispensare cum bigamo similitudinario.*
8 *Prælati regulares iurisdictionem habentes, dispensant cum suis subditis in bigamia similitudinaria, &* n.9.
9 *Commissarius cruciatæ potest dispensare cum bigamo similitudinario.*
10 *Episcopus potest dispensare cum professo, qui contraxit cum vnica, & virgine, contra Astensem, vt* n.11.
12 *Episcopus potest dispensare cum bigamo similitudinario ex delicto occulto, &* n. 13. *vbi expenduntur diuersi modi dicendi Thomæ Sanchez, &* n. 14.

PRo vberiori explanatione harum difficultatum repetes hic quæ adduxi *supra in cap.* 2. *hoc tit.* vbi de Papâ dispensante in irregularitate bigamiæ veræ, & interpretatiuæ, ac quando Episcopus, seu alij possint in illis dispensare, *ibi sub q. fin.* aliquid *ibi num fin.* de dispensatione bigamiæ similitudinariæ; cumque circa necessitatem Pontificiæ dispensationis idem quod ibi dicendum sit quoties constet quod Episcopus nequeat dispensare, ad Papam recurrendum esse patebit. Quare nunc solùm agendum elegi de Episcopali dispensatione, aliorum inferiorum, de quibus etiam nonnulla *ibi* adduxi. 1

Ad primam ergo quæstionis partem de Episcopo diuersa comminiscuntur DD. vt respondeant: nam quidam ex doctrinâ *cap. nuper* 4. *hoc tit.* inter quos Maiolus *de irregul. cap.* 33. *num.*7. quem 2

quem referunt Thomas Sanchez, Suarez, Leander, & Barbosa *infra* refendi negant Episcopo facultatem dispensandi; quamvis Clericus vnicam, ac virginem ducat. Alij verò inter quos Ioannes Andreas *in cap.1.n.1.& in cap.2.in fine*, vbi Cardinal.qui Clerici, vel vouentes docent quo si Clericus maneat in sæculo, possit Episcopus dispensare; secus si religionem ingrediatur: sic reprobata distinctione glossæ, & aliorum ita concordantes *dict.cap.1.& 2.* Alij inquam censuerunt tunc posse Episcopum dispensare, quando contraxit cum virgine, vel viduâ,& eam non cognouit: sic Anton. *in dicto cap.1.qui Clerici, vel vouentes n.9.& c.2. fin.* Et alij volunt posse Episcopum dispensare; quamvis corruptam duxerit, vt supponere videtur Henriquez *lib.12.de matrim.cap.6.num.11.* vbi ait difficilius dispensare Episcopum, quando Clericus cum viduâ, alias corrupta contraxit; imò Palacios *in 4.dist.27.disp.4.conclus.15.* ait quando ante Ordinem Sacrum, nullo matrimonio copulatus est, sed postea corruptam duxit, posse Episcopum dispensare, non vt promoueatur hic ad vlteriores Sacros Ordines, sed vt in susceptis ministret: videbis Ioannem Machadum *de perfect.confess lib.1. p.3.tr.17.docum.4. à n.4.*

3 Vera tamen distinctio,& communiter ab interpretibus recepta est, quod si Clericus ille cum vnicâ, & virgine contraxerit, possit Episcopus dispensare; secus si cum vidua, vel corrupta, vel si duplex matrimonium iniit, & ad probandum primam assertionem, adducunt textum *cap. sanè Sacerdotes, de Clericis coniugat.* in verbis ibi: *Sanè Sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt post longam pœnitentiam, & vitam laudabilem continentes officio suo restitui poterunt, & ex indulgentiâ sui Episcopi habere executionem.* Et vlterius probant *ex dicto cap.1.qui Clerici, vel vouentes*, dicit posse Episcopum Diacono, qui vxorem accepit, post peractam pœnitentiam ei reddere dispensatiuè Diaconatus officium. Et addunt quod licet textus hi non explicent quando cum virgine, & vnicum est vnitum matrimonium, ita necessario sint intelligendi, ne aduersentur duplici textui neganti in his casibus dispensationem scilicet *in dict. cap. nuper* ibi: *Tanquam cum digamis non liceat dispensari,& cap.nostro*, sic docent glossa dict.verbo *dispensatiuè in dict.cap.1.*verb. *in Subdiaconatu,qui Clerici ,vel vouentes*, Abbas *in dict. cap.2.ibi* Alex.de Neuo *in fine*, Ancharran. *in dict. cap.1.notab.2.ibi* Præpositus *num.8.* Ioan.Andr. *in dict cap.sanè*, Thomas Sanchez *lib.7. de matrim. disp.85.num.20.*videndus *ex num.16.*cum Astensi, Monaldo, Turrecremata, Rosel. Tabiena, Armilla, Couar. Nauarro, Chuco, Paludano Toleto, Petr. Lesma, Valentia, Philiarco, & aliis, quibus addo Gimenez. *in tract. breuium num. 20.* Ludouicum Mirandam *tom.2.q.2. art.2. conclus.3.* Ægid. Coninch. *de Sacram.disp.18.dub 11. num.122.& dubio 14.num.112.* Vgolin. *de officio Episcopi p.2. c.57. §.4.num.3.* Barbos. *in eodem tract.p.2.alleg.49.n.26.* Zerolam *in praxi p. 1.* verb. *irregularitas num. 7.* Felician.de Vega *in cap.etsi Clerici § de adulteriis de iudiciis n.147.* vbi respondet ad textum *in dict. cap. nuper*, Alzedum *in praxi Episcopali p.4. c.6. num.49.* vbi *num.50.* etiam respondet *ad dict.cap. nuper*, Garciam *7.p.de benef.cap.7.n.15.* Castrum Palaum *de cens.disp.7.puncto 8.n.19.* Leand. *de irregul.tract.2. disp.6. q.39.* Luysium *disp.70. lib.9. dubio 5* Dianam *p.4.tract.2. res.62. fine*, Cornejo *disp.10.dubio 2.cap. fin.* Filliucium *tract.19. cap.4. q. 10. num.128.* Bonacinam *disp.7. q. 2. puncto 7. num.10.* Baunij *de cens.tract.11.q.13.quæsit.4. dicto 1.* Suarez *de cens.disp.49 sect.6 num.10.* dicentem esse iure communi concessam esse potestatem Episcopo dispensandi in irregularitate prouenjente ex bigamia similitudinaria.

Nec tunc obstant textus *in dicto cap. nuper*, & 4
hic textus noster: non loquuntur de contrahente duplex matrimonium, aut cum vidua; & in casu nostro ducens Clericus matrimonium cum virgine nec verus, nec bigamus interpretatiuus fit, nec fictus, quamvis appelletur bigamus, saltem secundùm aliquam significationem, ac similitudinem; eo quod indigeat dispensatione: sic respondent Couar. *in clem. si furiosus de homicidio 1. p. §. 2. vers.2.* Thomas Sanchez *sub dict.n.20.*

Quod si replices ex textu *in dicto cap.2.qui Clerici, vel vouentes*, Episcopis solùm concedi dispensandi facultatem, cum Clerici sunt pœnitentes verè, ac religionem ingrediuntur: tamen ipse Sanchez ex communi DD.intelligit illum textum tantùm ex consilio; eo quod Episcopus, vt dictum est, possit iure suo dispensare, vt dicitur *ibi in dict. cap. 1.* vt explicant glossæ, & DD. adducti, nec Abbas, & Alex. de Neuo iam adducti dicentes non debere Episcopum dispensare, quando Clericus ille pœnitentiæ signa minimè exhibet: aliud sentiunt, etsi Angelus, Syluester, Rosella, & Armilla *vbi supra*, videantur requirere illam pœnitentiam *per dict.cap.2.* 5

Et licet proximè dictum sit Episcopum non 6
posit dispensare cum Clerico in sacris constituto viduam ducente quoad officium, at secus dici non debet in beneficio per textum *in cap. Presbyterum dist.28.* de quo quæst.præced. quod est ex Synodo 6.in Trullo *cap.26.*ibi: *Presbyterum non legalibus nuptiis detentum Cathedram quidem habere, sed ab officio abstinere præcipimus*, vbi glossa verb.*habere*, ait beneficium hunc retinere, sed abstinere debere ab officio, vt docent Ioan.Andr.*hic in fine*, Anton.Card.*opposit.2.* Abbas,& Bellamera *in fine*, Thomas Sanchez *dicto lib. 7. de matrim. disp. 86. num. 21.* & cum illis etiam Barbosa *in dicto cap. Presbyterum num.1.* vbi addit cum Ægid.Coninx. *disp.18.dub.114.num.110.* Auila *de cens p.7.disp.8. dub. 4.* quod solus Papa dispensare potest cum Clerico bigamiam incurrente ex matrimonio contracto cum vidua, Leander *disp.6. tract. 2. q.37.* cum Suarez contra Henriquez,& Palacios, & ibi cum Suarez *de cens dicta disp.49.,sect.2.num.8.* intelligit verba ibi: *Non legalibus nuptiis*, de quibusbet scilicet nuptiis à Præsbyteris contractis; quia omnes sunt prohibitæ, & ex dicta glossa *habere*, cum eodem Suarez *disp. 26 sect. 3. à num. 4.* infert suspensum non priuari beneficio.

Ad secundam quæstionis partem, num Abba- 7
tes sæculares, Commissarius cruciatæ, aut Prælati regulares possint in dicta bigamia similitudinaria dispensare? Et adiunctis hic, quæ de his omnibus posui *in dicto cap fin.hoc tit.* circa hanc bigamiam similitudinariam. De Abbatibus dico, vt de Iure nequeat dispensare, si iurisdictionem Episcopalem non habent, sin autem habeant, aliter quidem quia tales dispensant in votis, & exponunt confessores, sicut Episcopi; quia de his iura clarè intelliguntur: ita iudicant Suarez *in dicta disp. 49. sect. 6. de cens. sub dicto num. 18.* † dum docet ob 8
eandem rationem posse Prælatos regulares, qui quasi Episcopalem Iurisdictionem exercent, vt Generales, Prouinciales, &c. in eodem impedimento

mento cum suis subditis dispensare, sicut dispensat Episcopus cum suis, & docent etiam Leander *de irregularit. disput.6.tract.2. quæst.38.* Diana *dicto tract.2. res.63. tractat.2.* Castrus Palaus *dicta disp.6.puncto 8.num.21.* Miranda *in manuali Prælator.tom.2. q.8. art.2.* quod est verum, etsi Henriquez neget *lib.12.summæ cap.6. num.11. lit. F*, cum Soto, Martinez, & alij recentiores; eo quod hæc irregularitas contrahatur in pœnam delicti.

9 De Commissario cruciatæ respondebis iuxta distinctionem, de qua dixi *sub dicto cap. 2. q. 1.* vers. *ad vltimam*, & de Prælatis religionum ex proximè dictis *hic* in dicto vers. *ad secundam*, cum Suarez, & aliis, & iuxta quæ dixi *sub dicto cap.2.* & cum multis videndum Barbosa *dicta alleg. 49. ex num. 28.* vsque ad finem, de quibus *sub dicto cap. 2. & ibi num. 31.* ac Suarez *de relig. tom. 4. tract.8.lib.2.cap.1.num.11.* Sigismundus à Bononia *de elect.dubio 7.n.2.* affirmant posse Prælatos regulares in bigamia hac dispensare cum Nouitiis, ac professis sibi subditis in illis casibus, quibus id Episcopis licet vt diximus in vers. *ad primam* hic, &Felicianus de Vega aduertit *supra*, vt bigamia quælibet possit dispensari per prouinciales Prædicatorum virtute concess Apostol.

10 Ad tertiam quæstionis partem, an Episcopus possit dispensare in bigamia similitudinaria Religiosi professi transeuntis ad matrimonium? In quo dubio ex dictis supra propter similitudinis rationem inter Clericum in sacris, & professum bigamos, vt dixi *hic sub q.1.ex n.1.* ita docent in terminis Supplem.Gabriel *in 4.dist.27.q.3. art.3. ad finem*, Palud. *ibi* Turrecremata *in c.lector. dist.34.* Rosella, & Ludouicus Lopez, quos sequitur Thomas Sanchez *dicto lib.7.de matrim. disp.86. n.22.* & quamvis Astensis *in summa 2.p. lib. 6. tit.5. n. vnico q.2.* oppositum sustineat.

11 † Hoc tamen vt in simili refert Sanchez ex Henriquez *ibi num. 13.* ait intelligendum, quando professus, si ex licentiâ sui superioris subiiciatur Episcopo.

12 Ad vltimam quæstionis partem, an queat Episcopus dispensare in hac bigamia similitudinaria, si ex hoc delicto occulto oriatur? Et adiectis quæ dixi *in cap.fin.de temporibus ordin. & in dicto cap. at si Clerici §. in adulteriis de iudiciis circa finem*, breuiter respondeo iuxta mentem Trid.*sess.24.de reform.cap.6.* vt valeat Episcopus dispensare; quia vt probant communiter DD. quos retuli *sub q. 1.* hic sentiunt hanc bigamiam ex delicto, & non ex significatione oriri, cum multis Th. Sanchez *disp.85.num.10.* idem in terminis *dict.disp.86.n.23.*

13 † Dicens verum id esse, quamvis Clericus ille in sacris constitutus, aut professus viduam duxerit post Sacrum Ordinem, vel professionem, cum antea nullo matrimonio iunctus esset; quia hic ex sola bigamia similitudinaria est irregularis; eo quod matrimonium irritum cum viduâ non inducit bigamiam interpretatiuam, vt probauit *disp.84. num.11.* & docent Fr.Eman. Rodriguez *1. tomo in 2. edit.cap.158.n.penult.* Vega *1.tomo summæ c. 38. casu fin.* Barbosa *supra dicta alleg.49.n.27.* & Riccius *in praxi aurea res. 220.*

14 Et idem Thomas Sanchez *sub dicto num. 23. disp.26.lib.7.de matrim.* idem ait procedere quando ante ordinem, vel professionem vnicum matrimonium validum cum virgine contraxit, & post ordinem, aut professionem aliud irritum cum quacumque, vel ante ordinem, & professionem duxit viduam, vel corruptam inualidè, postea aliud matrimonium iniit, ordine iam suscepto, aut professione emissa, vel post hæc contraxit plura matrimonia cum quacumque fœmina; quia in his euentibus, cum duo matrimonia non inueniantur valida, nec vnicum validum cum corrupta dicit solùm reperiri vltra bigamiam similitudinariam, aliam interpretatiuam, quæ cum ex solo delicto consurgat, vt probauit *disp. 84. dicto lib.7. num.6.* & illud sit occultum, posse Episcopum illa dispensare concludit; quod ego admitto, si reuera procedat ex delicto, aliter inquam, si ex defectu significationis Sacramenti iuxta distinctionem positam, *sub dicto cap.nuper 4. hoc tit.*

AD RVBRICAM ET TITVLVM.

De Clericis Peregrinis.

SVMMARIVM.

1 *Peregrini Clerici solent reputari suspecti ab Ecclesia, quia solent esse criminosi, fugitiui, infames, &c. qui ordinari prohibentur.*

2 *Incolatus Domicilij, originis, & beneficij qui sint propriè Episcoporum subditi remissiuè.*

3 *Ordinari nullus potest à non suo Episcopo, nisi litteris dimissoriis sui Episcopi.*

4 *Clerico extraneo in Concilio Calcedonensi sancitum erat, vt non liceret ministrare sine litteris commendatitiis proprij Episcopi.*

5 *Episcopo vllo ex Concilio Sardicensi sancitum fuit, vt non liceret ordinare subditum alterius ciuitatis sine consensu proprij Episcopi.*

6 *Clericus alienus prohibitus est suscipi, vt administret ex Concilio Carthaginensi sine litteris commendatitiis sui Episcopi, aut constet de promotione: idem ex Trident.* numero 7.

7 *Littera commendatitia ad Episcopos alienos debent dari Clerico peregrinaturo per proprium Episcopum.*

8 *Peregrini Clerici possunt etiam prohiberi ab Episcopo, ne celebrent in Ecclesiis regularium, nisi visis prius litteris commendatitiis proprij Episcopi, &* n. 9.

9 *Clerici exteri celebrantes in Ecclesiis regularium sine licentia Episcopi, incurrunt pœnas.*

10 *Episcopus queit interdicere in suis Ecclesiis, ne missas celebrent Clerici exteri; quod si admissi sunt, item & admitti possunt ad administranda Sacramenta, si verè sint idonei*, n.11.

11 *Peregrini Clerici quibus legibus subiiciantur remissiuè.*

VIA Clerici peregrini ab Ecclesiâ reputantur suspecti; eo quod soleant esse criminosi, infames, excommunicati, fugitiui, aut in exilium missi, vel aliis similibus obnoxij, affirmantes, mentientesque se ordinatos à suis Episcopis, *cap. à prof. & cap. sequenti dist.98. cap. 1. de temporib. ordin. lib.6.* 1

ideo

ideo ad præmissos titulos circa requisita ordinandorum, optimo iure positus est titulus iste à compilatore; quia inter eos, qui ordinari non debent, vel non facilè, vel ab executione ordinis repelli, sunt, & Clerici peregrini, id est qui non subsunt iurisdictioni ordinantis, vt tota *dist.* 71. vbi Doctores.

Quare possunt adiungi huic Rubricæ quæ con-
2 gessi, *supra in cap. quod translationem* 11. *de temporibus ordinat.* vbi latè dictum est, qui propriè subditi ratione incolatus, originis, Domicilij, beneficij, Patrimonij, alteriusvè tituli sint, vt recipiant ordines à proprio Episcopo, in illisque de eius licentia ministrent.

Cumque aliquis ordinari non possit à non suo
3 Episcopo, nisi litteras commendatitias, & dimissorias adferat à suo, quarum exemplar descriptum est, *dist.* 73. vt aduertit Andreas Valensis, *hic num.* 1. *&* 2. *ex communi*, ideo adiunges quæ dixi *in dicto cap.* 11. *quæst.* 9. 10. 11. *& fin.* cuius examen debet procedere iuxta requisita, quæ posita sunt supra in titulo de scrutinio in ordine faciendo, non ab alieno, sed à proprio prælato, & alibi.

4 Quod si obiiciatur nihil in nigro, nec in Rubrica cautum de admittendis ad ordines peregrinis, sed de non admittendis Clericis ad ordinum exercitium sine litteris testimonialibus propriorum Episcoporum fidem facientibus iuxta dispositionem, *cap.* 1. *&* 2. *hic* iam alio ex capite poteris adiungere dicta *sub dicta quæst.* 10. de Episcopo exercente Pontificalia in aliena Diœcesi, & alibi; ideo proprius scitu dignum est quod in Concilio Calcedonensi relato, *in cap. extraneo* 9. *dist.* 71. Sancitum erat, nec extraneo Clerico sine commendatitiis litteris proprij Episcopi vsquam
5 penitus liceret ministrare, † indeque rectè cautem in Concilio Sardicensi, *cap.* 18. *&* 19. relato à Gratiano *in cap. illud quoque* 1. *dist.* 71. prohibitum esse, vt nulli Episcopo liceat clericum alterius ciuitatis ordinare sine consensu Episcopi sui: alias, non sit rata eius ordinatio, idest quoad executionem.

6 Ac ex eadem causa in Concilio Carthaginensi 1. relata *in cap. primatus* 6. *cum aliis seqq. dicta dist.* 71. cautum reperitur ne extraneus Clericus sine commendatitiis litteris sui Episcopi suscipiatur, vel ministret; nulli enim licet Præsbytero alieno conedere facultatem celebrandi in sua Diœcesi, nisi de promotione constet, vel commendatiias litteras à proprio ordinario portet, vt patet *ex dict. cap. extraneo*, cum duobus sequentibus *dict. dist.* 71. Fr. Eman. Rodrig. *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 121. *art.* 1. Marcus Antonius Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 40. *n.* 1. Henriquez *in summa lib.* 10. *cap.* 34. §. 6. *in fine*, Suarez *de religione tract. de voto lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 9. Barbosa *in dicto cap. primatus num.* 2 idem *in pastorali p.* 2. *alleg.* 21. *sub num.* 1. per textum *in cap. tuæ fraternitatis hoc tit.* & ex Concilio Bracharensi vlt. *act.* 2. *cap.* 12.

7 Fereque omnia hæc confirmantur nouissimè ex Trid. *sess.* 23. *cap.* 16. *vers. nullus*, dum iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui ordinarij litteris ab vllo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda, esse admittendum, vt latè egit Campanillus *in diuers. iuris Canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *à princip.* cum multis idem Barbosa *in dicto decreto & sub dicto num.* 1. *pastoralis*, Addens cum Azor. *instit. mor. p.* 2. *lib* 3. *cap.* 49. *quæst.* 1. dari quidem Præsbytero peregrinationem suscipienti prædictas litteras, vt ei liceat in aliena Diœcesi Missarum sacrificia facere.

Et in tantum Episcopi valent prædictos Clericos peregrinos prohibere, ne celebrent in locis 8
sui Episcopatus, vt se extendant ad prohibendos ipsos, ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis regulariũ, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint, vt referunt decisum Galet. *in Margarita casuum conscient.* verb. *Missa*, Riccius *in praxi fori Ecclesiast. de cens.* 750. *in* 1. *edit. & resolut.* 635. *in* 2. *edit* Armendar. *in addit. ad recop. leg. Nauarræ lib.* 2. *tit.* 18. *lib. de relig.* Naldus verbo *Missa num.* 35. idem Riccius *in decis. curiæ Archiep. Neapolit. p.* 4. *decis.* 298. Homo de bonis, *de examine Ecclesiast. p.* 2. *tract.* 12. *cap.* 4. *quæstion.* 16. *resolut.* 3. *pagin.* 449. & alij.

Imò & ipsi Sacerdotes exteri sæculares absque 9
licentiâ Ordinarij celebrantes in Ecclesiis regularium incurrunt pœnas inflictas in Synodo Diœcesana, seu perfecti Ecclesiarum regularium adstringi possunt, ad non permittendam celebrationem prædictam, nisi exhibita licentia Ordinarij, Sel *in select. canon cap.* 13. *num.* 28. referens decis. in Neapol. 17. Augusti 1630. Barbosa *dict. sect.* 23. *num.* 16.

Debent ergo Episcopi in suis Diœcesibus interdicere, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti mis- 10
sas celebrare liceat iuxta doctrinam Trid. *sess.* 22. *in decreto de obseruandis, & vitandis in celebr. Missæ*, Azor. *inst. moral. p* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *q.* 9. Alzedus cum eodem Barbosa *in pastoral. p.* 1. *c.* 10. *num.* 30. Thomas Sanchez *in opusculis moralibus lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 47. *num.* 1. sed non negatur vt sicut potest Episcopus admittere exteros Sacerdotes habentes litteras testimoniales suorum ordinum ad missæ sacrificium. † Ita ad Sacramenta admi- 11
nistranda, dummodo illi verè idonei sint, prout refert, decisum idem Armendar. *lib.* 7. *de Episcop. lib.* 11. *tit.* 18. *num.* 83. Barbosa *in pastoral. dicta alleg.* 21. *num.* 70. Alzed. circa hæc notantur *in cap.* 1. 2. *&* 3.

At quia hic possunt adiici quibus legibus subii- 12
ciantur peregrini, aduenæ, & vagantes, adiiciesque latè scripsi *sub Rub. de const. q.* 14. & quæ differentia intercedat inter titulum nostrum, & titulum penult. *infra de Clericis peregrinantibus*, ideò etiam adiicies quæ in eo titulo scripsi.

AD TEXT. IN CAP. I. Tua nos, hoc tit. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Vltramarini, & valdè remoti qualiter probare debeant suam ordinationem.*
2 *Patrum statuta sub obseruandis remissiuè.*
4 *Diligentia matura quæ procedere debent in rite Ordinandis remissiue.*
5 *Ordines minores non præsumantur suscepti; eo quod maiores suscepti sint.*

6 Vltra

6 *Vltra marini termini Cautela insinuatur remissiuè.*

1 QVIA Conclusio huius textus est, quod vltra marini, & valdè remoti ordinationem suam probare debent per quinque Episcoporũ sigilla; ideo rectè applicātur *hic* quæ dixi, *infra in cap post cessionem 7.q.1.& 2.* vbi plura de ratione, quare litteris Episcopi, seu ordinarij credatur, eiusve sigillo; vbi de aliis, quæ conducunt, *ibi.& q.3.& fin.*

2 Et ex verbis ibi: *tutius esse, vt in his statuta Patrum veterum obseruentur, quam nouum aliquid statuatur*: de hoc duo infra hic *q.3.* & adiunges quæ dixi *in cap.* Capellanus de feriis *q.4.*

3 Et pro ampliori enodatione adiunges applicatiuè quæ dixi supra *in cap. translato 3. de constitutionibus*, & alibi.

4 Et ibi: *Tamen, vt in suspensione aliquanto tempore habeantur, in quo plenius de actibus instruantur ipsorum.* Huc aliquomodo spectant maturæ diligentiæ, quæ præcedunt in ritè ordinandis iuxta quæ dixi *sub tit. de scrutinio in ordine faciendo, & in cap. penult. & fin. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap. ex studiis 3. cap. mandata 6. cap. quosdam 7. cum c.8. & cap. ex præteritis, cap. cum in iuuentute 15.* & à contrario sensu *in cap. fin. de præsumptionibus.*

5 Et ibi: *& de inferioribus ordinibus inquiri oportet; quia possent contingere, vt aliquibus prætermissis, psaltum fecissent.* Huc spectant quæ dicuntur, *sub toto tit. 29 de clerico per psaltum promoto, infra lib. 5. de quo* nonnulla dicta sunt, *sub tit. de temporibus, ordinat. de ætate ordinand. de Sacramentis non iterandis*; non enim dicunt Rebuffus *in praxi benefi ciali de forma sui conf. n.28.* Craueta *cons. 134. n.45. volum. 1.* Menochius *de præsumptionibus lib.6. præsumpt 66. n.3.* & cum illis Barbosa *hic n.3.* & Bellet. *disquisit. cleric. p.1. tit. de fauore clericor. personali §.14. n.21.* præsumuntur ordines minores suscepti; eo quod maiores suscepti sint; quia potuit quis per psaltum promoueri.

6 Et quia ad rationem specialitatis nostri textus potest applicari cautela termini vltra marini à legibus signati, ideo adiunges, *hic* quæ dixi *in cap. 1. de dilation. q.2. ex n.1. ad 10.*

QVÆSTIO I.

Quare Clerici peregrini, vltramarini, & valdè remoti ordinationem suam probare debeant per quinque Episcoporum sigilla, vt admittantur ad celebrandum, & Sacramenta administranda hic v.g. in partibus; cum videamus multa esse Clericorum priuilegia peregrinantium; imò & aliorum peregrinorum? Et quod non requirantur plus, quàm tres subscriptiones Tabellionum signantium, vt detur fides, quamtumvis arduis actis in remotis, & admodum longinquis partibus? Vbi aliquid de aliis translatis, vocatis metecis. seu marecis?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini Clerici specialibus fauoribus iuuantur, n.2.*

2 *Peregrini sunt à nobis amandi.*

5 *Peregrini habent treugam, & saluum conductum.*

4 *Peregrinantes Romam non sunt conueniendi ratione repressaliorum, durante peregrinatione, siue causa visitandi Apost. Petrum, & Paulum, aliave iusta causa.*

5 *Peregrino sic fauores prosequuntur, vt sint de foro Ecclesiæ, quoad res, quas secum portant contractus, & iniurias eis illatas.*

6 *Peregrini Clerici ad alienam Diœcesim non sunt admittendi ab Episcopis, vt celebrent officia Diuina, vt promoueantur sine litteris dimissoriis suorum Episcoporum.*

7 *Vltra marini, & valdè remoti clerici peregrini, non sine magno examine sunt admittendi ad vsum ordinum.*

8 *Peregrini clerici, etsi fauoribus iuuentur, debent nihilominus vt admittantur ad ordines, & eorum administrationem probare se ritè ordinatos præcipuè si vltra marini, & ignoti sint & n.9.10.& 11.*

10 *Clericatus sufficienter probatur per litteras commendatitias ordinarij, aut per testes, per indicia, & argumenta, aut per famam, & n.14.*

11 *Vltra marini, & ignoti clerici, vt admittantur ad ordines, & ad administrationem Sacramentorum debet esse cum maxima informatione.*

12 *Hispani & contra montani, vt ordinentur ab Episcopis Italiæ quali cum probatione iuris, & Tridentini fiat, & sub qua pœna Iuris, & Trid. & n.13.*

14 *Clericatus probandi modos qui recenseant.*

15 *Peregrinis non sunt denegandæ litteræ commendatitiæ ad transmigrandum, & sic nec clericis non habentibus beneficium in titulum, & residentiam, & n.16.*

17 *Clericus qui tantum beneficium simplex habet non potest cogi residere, nec prohiberi, quin iter faciat, quo mallit. Quod si adstrictus sit seruitio Ecclesiæ, nequit abesse, inconsulto Episcopo, n.18.*

19 *Episcopus sine iusta causa nequit expellere ab eius Diœcesi, (aut prohibere, ne intret) Clericum peregrinum.*

20 *Clericus peregrinus, secluso scandalo, quando possit celebrare, & n.21.22.& 23.*

21 *Clericus notus, etsi peregrinus non indiget litteris commendatitiis, vt celebret, vel si paulo ante eum dimissoriis proprij Episcopi fuerit ordinatus, vt n.22.*

22 *Matritensis curia non multùm curat de exigendis litteris commendatitiis Canonicorum Cathedralium horum Regnorum, vt celebrare valeant.*

24 *Peregrini Clerici debent inseruire beneficio per Vicarium, & peregrinari de licentia Episcopi, etsi Clerici non sint.*

25 *Cathedras obtinentes qui volunt peregrinari ad D. Iacobũ pro lucrando grandi Iubilæo huius anni 1660. si vadant cum licentia gaudent fruitione salariorum iuxta constitutionem Salmantinæ Vniuersitatis practicatam in cæteris, si legant, per substitutum durante peregrinatione.*

26 *Peregrini euntes, & redeuntes exteri à Regno ad S. Iacobum, non sunt detinendi, sicut vagabundi; quin potius eleemosynis, & hospitio*

hospitio iuuandi, sed non omnibus fidem esse dandam.

28 *Transferebant se antiquitùs multi à propriâ Patriâ, aut iussu Principis, aut sponte, Principis rescripto, & quare*, n.29.& 30.

30 *Gentes olim plures mutationes fecerunt fœcunditate aliarum prouinciarum, & patria non prestante alimenta, aliisque de causis*, & num.31.

31 *Meretia dicebantur mutationes, quæ fiebant solemnes de vna prouincia ad aliam*, n. 32. & 33.

32 *Mateci dicebantur iussu ad Colonias colendas de vna ciuitate ad aliam.*

33 *Ciuitates Metroconiæ dicebantur ex quibus Coloniæ deducebantur.*

34 *Coloniarum deductio facta fuit olim ex multiplici causa.*

35 *Coloniarum infrequentia solita fuit subueniri adiectione nouarum familiarum.*

36 *Mateci, seu translati poterant tempore transmigrationis de bonis suis disponere; sic vt fisco vindicarentur non distracta; & quare*, num. 37.

38 *Translati iussu Principis possunt esse hæredes suis parentibus*, n.39.

39 *Coloni missi in Coloniam à quo dicantur.*

40 *Peregrini, siue Laici, siue Clerici possunt liberè de suis bonis testari sic vt etsi intestati decedant, nihil ad hospitem perueniat, sed bona per manus Episcopi sunt transferenda ad suos hæredes, aut impias causas absumenda*, & n.41.

41 *Hospitis pœna illius, qui bona Peregrini sibi applicat est tripli.*

1 FAcit primò difficultatem, quia vltra fauores peregrinantium infra referendos, fauentur peregrini in hoc quod in Ecclesia peregrinationis, si Episcopi sint, vel Presbyteri debent in suo gradu suscipi, & tam ad verbum faciendum, quàm ad consecrandam oblationem inuitari, vt *in cap. Episcopi, vel Presbyteri 7.q.1.* qui, & possunt Tabernas ingredi *cap. Clerici 44. dist.* quod videtur contra textum *in cap. à crapula*, & alia *de vita, & honestate Clericor.* imò & solitum habitum mutare *cap. Episcopi paulo post principium 21.q.4.* & licet eis accipere cibos ab excommunicatis, *cap. quoniam multos 11. q. 3.* & amplius solito comam relaxari *ex cap. si quis ex Clericis eodem tit. de vita, & honest. Clericorum*, quæ omnia sicut in cæteris Peregrinis laicis, quorum respectu sunt inducta innu-
2 merabilia priuilegia procedunt in Clericis. † Quia peregrini sunt à nobis amandi, & fauoribus prosequendi, vt *Deuteron. cap. 10.* ibi: *Facit Deus iudicium pupillo, & viduæ, amat peregrinos, & dat eis victum, atque vestitum; & vos ergo amate peregrinos; quia & ipsi fuistis aduenæ in terra Ægypti.*

3 Secundo facit, quia peregrini habent treugam & saluum conductum, vt aiunt Doctores *ex cap. si quis Rom. petas 24.q.3. & in cap. innouamus 2. de*
4 *treuga, & pace.* † Et sic videmus quòd peregrinantes saltem ad ciuitatem Romanam, durante peregrinatione, non sunt conueniendi ratione repressaliorũ, vt Bart. dixit *in auth. omnes*, & *ibi* Bald. *cod. communia de succes.* Alex. post Barthol. *in l. 2. §. legatis ff. de iudiciis cap. vnic. de Clericis peregrinant.* vbi latè dixi, intelligentes DD. & Didac. Perez *in l. 1. & 2. lib. ordinam. tit. 9. sub glossa* verb. *compar.* plura cumulans, nedum quando peregrinantur causa visitandi limina Apostolorum Petri, & Pauli; & sic causa deuotionis, vt loquitur *lex 1. dict. tit. 9. de peregrinis venientibus è longinquo causa visitandi D. Iacobum*, vbi ponuntur, & in tribus legibus sequentibus plures exemptiones talibus in hisce Regnis concessis, sed etiam quando peregrinantur ex alia probabili causa, & necessaria, peregrinatio enim ad Papam istius est effectus, vt interim nihil debeat nouari iuxta quæ latè dixi *in dicto cap. vnico, & in cap. dilecti de appellat.* Didacus Perez supra. Et applicabis hic quæ dixi *hic cap. fin. de foro comp. à quæst. 21.* vbi de legato non conueniendo tempore legationis.

Tertio in tantùm Peregrini fauoribus iuuantur, 5
quod etiam sint de foro Ecclesiæ, vt dixerunt Innocent. *in cap. significantibus de officio delegati*, Speculator *de competentis Iudicis additione §. 1. n. 27. vers. 28.* quod dicit verum *sup.* Didacus Perez *in dict. l. 1.* glossa *sean seguros* in fine, quoad res, quas secum portant, & quoad contractus, & quoad iniurias eis illatas, vt dixerunt Panormit. *in dict. cap. significantibus col. 2. num. 6.* Firmianus *in suo repertorio*, verbo *peregrini*, & faciunt quæ dixi de pupillis, viduis, ac aliis miserabilibus personis *in cap. ex tenore 11. cap. ex parte 15. de foro competenti.*

Nihilominus, quia vera resolutio est non esse 6
recedendum à iure propter exhibendum fauorem peregrinis, euenit vt in textu nostro, & toto hoc titulo, Clerici peregrini ad alienam Diœcesim venientes non sint ab Episcopis admittendi ad celebranda Diuina in susceptis ordinibus, vel vt promoueantur ad ordines superiores sine literis dimissoriis suorum Episcoporum ex textu nostro, & *ex cap. 2. dist. 71.* Didacus Perez *vbi supra sub dict. l. 2. glossa 1. vers. 1.* alia cumulans, & faciunt dicta *supra in Rubrica, & dicenda infra in cap. 2. & 3.*

Quare si circa alienos Clericos non è longinquò 7
venientes, prædicta cautela præstata adhiberi, vt dictum est *hic* in Rub. quanto diligentior sit adhibenda; circa vltramarinos, & alios ex ignotis regionibus accedentes, nemo est, qui ignoret iuxta doctrinam textus nostri, & *cap. transmarinos 98. dist.* Didacus Perez *supra* vers. *cum autem*; & ante eum Ordinarij Abbas, Antiq. Zabarel. Collect. Hostiens. Ancarran. Bellamera, Henriquez, Ioan. Andreas, Panormit. Anania, Butr. & alij, & post illum cæteri ordinarij recentiores hic, inter quos Viuianus *in rationali pag. 340.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag. 122.* Gimenez *in concord. p. 1. & 2.* Barbosa, Andreas Valensis, Ioan. Baptista Vanagel. & alij.

Et sic non obstant fauores adducti *ex num. 1.* 8
quibus amplius iuuantur peregrini, & exteri etiam Clerici, quàm Regnicolæ; quia illi non auferunt necessitatem, vt Clerici peregrini, & potius vltramarini, & ignoti probent prius authenticè antea ritè suscepisse ordines, in quibus testantur posse administrare; quo quidem constito, iam tunc esse iuuandos prædictis, & aliis fauoribus, nemo est qui dubitet. Et sic patet quod dicunt Nauar. *cons. 1. n. 1. sub tit. de celebr. Missar. in antiquis*; aliàs *cons. vnic. n. 1. in fine hoc tit. in nouis*, Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 150. p. 1.* peregrinum scilicet Clericum fidem facientem iustam de sua ordinatione posse admitti ad celebrandum; & quatenus spectat ad ignotos, & vltramarinos, adhibita quidem forma probationis textus nostri,

&

9 & non aliter. † Nam vt insinuat Mandosius *in regul.* 24. *Cancellaria*, *quæſt.* 5. Commendatitiæ litteræ sunt de forma, quod plus videtur desiderari in casu vltra marino, cum maius periculum fraudis, & mendacij, ac falsitatis versatur. Qua de causa non est mirum, vt in textu nostro exigatur comprobatio per quinque Episcoporum sigilla de ordinatione Clerici vltra marini, vel ignoti, quamvis in argumento dictum est, vt tanta solemnitas in aliis actibus è longinquo venientibus exigatur, cum in nullo; quantumvis graui tale periculum inspicitur, quale potest contingere in celebrante, ac Sacra faciente eo quippè qui reuera non esset Clericus.

10 Nec his oberit dicere ex communi, quod clericatus sufficienter probatur per litteras commendatitias solius illius Episcopi, aut ordinarij, qui est superior ipsius clerici peregrini, vt *infra dico in cap. tua fraternitatis*, vel quod possit probari de perditis scripturis per testes, Couar. *in pract. cap.* 33. *n.* 3. Mascard. *de probationib. conclus.* 303. *num.* 1. 2. & 3. Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum personali* §. 14. *num.* 15. seu quod possit clericatus probari per indicia, & argumenta, Mascard. *conclus.* 305. *num.* 5. Patian. *de probat. p.* 2. *cap.* 34. *num.* 70. Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 7. *c.* 1. *num* 140. *in fine*, Flaminius *de resignat. lib.* 10. *q.* 3. *num.* 31. Aut per famam, seu communem opinionem, & reputationem, Bellet. *supra dicto* §. 14. *num.* 14. Farin. *in praxi crim. quæſt.* 8. *num.* 44. Modernus *de iuris dict. p.* 2. *cap.* 52. *num.* 6. & 7. Rota *decis.* 350. *lib.* 3. *p.* 3. Flamin. *dicta quæſt.* 3. *num.* 70. sic vt faciendo fidem de sua ordinatione alio modo, etsi litteris careat, valeat admitti ad celebrandum, Nauar. *consil.* 1. *num.* 1. *in fine de celebrat.* Riccius *in decis. curia Archiepiscopali Neapol. p.* 1. *decis.* 150. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 21. *p.* 2. *num.* 2. idem in Trid. *dict. cap.* 16. *sess.* 23. *n.* 11. & alij communiter.

11 Nam respondetur etiam per ea, quæ latè dixi *in dicto cap. post cessionem* 7. *de probat. q.* 1. & 2. cum aliis, hæc inquam procedere cum casus contingit in clericis peregrinis, non è longinquo, vltra marinis, & ignotis omnino, sed de transeuntibus de vno Episcopatu ad alium intra confinia eiusdem Principis, in quibus sufficit sola fides proprij ordinarij, vt decisum referunt Armendar. *in additionib. ad recopil. leg.* Nauar. *lib.* 14. *tit.* 18. *tit.* 7. *de Episcop. num.* 56. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 21. *num.* 4. *in dicto cap.* 16. *Trident. num.* 8. idem *in dicto cap. tua hoc tit. num.* 2. colligens id ex illo textu, dum ait ex dicto loco Trid. Clericum peregrinum, qui abiit in aliam Diœcesim sine commendatitiis sui ordinarij literis, non esse admittendum ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, pluribus id probans iam supra adductis. In nostro autem casu propter maius fraudis periculum, maior cautela posita est, vt constat de clericatu.

12 Et confirmari videtur ex regula textus *in cap.* 1. *de temporibus ordin. lib.* 6 vbi dicit Pontifex, quod Episcopi Italiæ non ordinant vltra montanos, nisi de licentia Papæ, vel cum litteris dimissorialibus sui Ordinarij, in quibus exprimatur causa, quare nolint, vel nequeant eos ordinare; & insuper ex Vrbano VIII. in sua const. contra malè ordinantes incipit, *secretis*, dat. 11. Decemb. 1624. approbante pœnas dicti cap. & innouatis motu proprio, & ex certa scientia, prohibetur omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus, ne quouis prætextu, & ex quocumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, alios quoscumque vltra montanos, & ex quibusvis locis extra Italiam oriundis, non solùm ad sacros, sed neque ad minores ordines, vel clericalem characterem promouere audeant, nisi cum dimissoriis proprij ordinarij recognitis à Nunciis, seu collectoribus Apostolicis in illis partibus commorantibus, eorumque subscriptionibus examinatis insuper à Vicario Almæ vrbis sub pœna suspensionis.

Tamen hæc limitari ait Barbosa *in dicto cap.* 1. *num.* 4 *idem in pastor. alleg.* 8. *p.* 2. *num.* 6. Campanil. *in diuersorio iuris Canonicis*, *Rub.* 9. *cap.* 1. *num.* 9. ex Monacho, Franch. Ioanne Andr. Ancharrano, & aliis supra, vt suspensio illius textus locum non habeat, nec liget eos, qui non propriè vltra marini, aut citra montani appellantur, sed medij; eo quod non vltra, aut intra montes degunt, & prædictam constitutionem, etiam referunt idem Barbosa *de Iure Ecclesiaſt. lib.* 1. *cap.* 33. *n.* 58. Bonacina *de suspensione in particulari disp.* 2. *quæſt.* 2. *puncto* 10. *num.* 1. 13

Et quod sufficiant ad clericatus probationem litteræ Episcopi ordinantis, etiam non proprij modo constet de licentia, docent Seraphinus *decis.* 742. Bellet. *dicto* §. 14 *num.* 21. *in fine*, Barbosa *in dicto cap. tua sub num.* 3. vers. *sufficiunt*: quare vt latè de modis probandi clericatum certus sit, leges, quæ scribunt Bellet. *in dicto* §. 14. *à num.* 10. Garcia *de benefic. dicta p.* 7. *à n.* 138. Fr. Emanuel Rodriguez *tom.* 2. *q.* 121. *art.* 1. *in fine*, & *tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 17. Modernus *de iurisdict. p.* 3. *c.* 51. *à num.* 5. Mascard. *de probationib. conclus.* 302. cum tribus sequentibus, Flamin. *de resignat. lib.* 10. *q.* 3. *à num.* 30. Gonzalez *in reg.* 8. *cancellaria glossa* 61. *num.* 23. Mastrillus *sicilia decis.* 113. *num.* 2. Farinac. *in praxi p.* 1. *q.* 8. *ex n.* 41. & alij. 14

Et cum fauores peregrinantibus concessi sint omni iure noti; ideo communiter DD. dicunt litteras quidem commendatitias ad transmigrandum non esse denegandas ab Episcopo Sacerdotibus, & Clericis; qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia; prout etiam refert decisum Armendar. *supra num.* 63. † Et Sacra Congreg. Cardinal. negotiis Episcopor. & regul. præposita, decretum fuisse, illos non posse reuocare subditos alibi degentes, nec eos cogere sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari si ratione beneficij non adstringerentur in sua Diœcesi residere. Et ita in causa propria obtinuisse ait Campanill. *in diuers. Iuris Canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *n.* 4. in facti contingentia respondisse Riccius *in praxi fori Ecclesiaſt. decis.* 598. *in* 1. *edit.* & *resol.* Alia cum multis Barbosa *in cap. fraternitatè* 5. *de Clericis non resident.* 15 16

Quare optimè in Rota decisum fuit in vna nullius beneficij 28. Maij 1604. coram Ludouic. inter eius impressas *decis.* 175. Riccius *supra decisione* 524. Barbosa *in pastorali dicta alleg.* 21. *num.* 5. *in fine*, idem *in dicto cap.* 16. *Trid. num.* 7. vt si Clericus habeat tantùm beneficium simplex nullam residentiam exposcens, non possit cogi in Diœcesi vbi beneficium adest, residere; imò & possit ire quod velit. † Tamen si esset adscriptus seruitio alicuius Ecclesiæ illum non abesse posse, in consulto Episcopo, asserit Sel *in select. Canon. cap.* 13. *num.* 28. attestans sic fuisse resolutum in Tarracinen. 19. Februarij 1628. 17 18

Vnde si dubitetur, an Episcopus sine causa possit expellere alienum Clericum commorantem in eius Diœcesi, sine litteris sui Episcopi, qui nolit exercere 19

ciuitates, ex quibus coloniæ deducebantur, vt dicit idem Anania, etiam *in l.1. de Metropoli*
34 *Biryro.* † Seque deductionem coloniarum factam fuisse multiplici de causa, vt referunt Sygonius *lib.2. de antiquo iure Italiæ cap.2.* Lypsius *lib.1. de magnitudine Rom. cap 6.* Alex ab Alex. *lib.4 genial. cap.10.* Vbolfang. Laz. *lib.12. comm. Reip. Rom c.2.* P. Faber. *lib.2. semestr. cap.4.* vers. *ea coloniæ deductio*, Rosinus *lib.7. antiquit. cap.47. & lib.10.*
35 *cap.23.* † Quin & coloniarum in frequentiæ solitum sit nouarum familiarum adiectione subueniri, vt Liuius demonstrauit *lib.4.* & Tacitus *lib.1. Historiæ* idem Amaya *in dicta l.4.* latè loquens.
36 Cumque dicti Mæteci, seu translati tempore migrationis possent de rebus suis disponere, & prædia sua vendere ita; vt quæ ab eis distracta non essent fisco vindicarentur (nisi specialiter Princeps concesserit, vt ea sibi retineant; quamvis non
37 vendant) † ne alias amore Patris incensi, & facultatem repetandarum Colonias desererent, vt doctè aduertit Platea, *in dict. l.4. num.2. argum. l. milites 13. ff. de re militari, l. qui habebat 101. ff. de re milit. l. qui habebat ff. de leg.3. l. quicumque 5. cod. de cohort. lib. lib.10.*
38 Et quod qui iussu Principis de vna ciuitate in aliam translati sunt, possint esse hæredes suis pa-
39 rentibus, vt ex bonis authoribus scrutatur. † idem D. Franc. de Amaya *in dicta l.4.* legendus ad plura alia ex *n.12.* explicans *à num.14.* Colonos missos in Coloniam ita dici ab agnorum noua dedicatione, & *à num.27.* quare, etsi tales Coloni, seu Mæteci ex deductione illa amitterent ciuitatem; nihilominus suis parentibus existere potuerunt hæredes.
40 Ideò ad propositum, de peregrinis, aut laicis, siue Clericis potius dicendum est, vt possint libere de suis bonis testari, & disponere, *auth. omnes peregrini cod. communia de succession. l.2. & l.3. tit. 24. lib.4. fori*, sic vt licet intestati decedant, nihil ad hospitem perueniat, sed bona ipsorum per manus Episcopi loci tradantur, si fieri potest
41 hæredibus, vel in pias causas erogentur. † Ita vt si hospes aliquid de bonis talium habuerit, triplum Episcopo restituat, quibus ei visum fuerit assignandum, non obstante statuto aliquo, aut consuetudine, seu priuilegio, quæ hactenus contrarium inducebant, & interdicit *dict. auth. omnes, & lex.31. tit.1. p.6.* Contra aliter præsumentes ius de suis rebus testandi vt in eo puniantur, in quo delinquerunt, pro vt culpæ qualitas exegerit: ita DD. in *dicta auth.* & Didacus Perez *in dicta l.2. tit.9. lib.1. ordinam, glossa 1. in principio*, & hoc optimo iure; licet in adductis Mætecis, & translatis obseruetur, quia isti mutationem recipiunt, saltim iussu, aut rescripto Principis, vel in pœnam non rediturì amplius in Patriam aliqua de causa ex iam adductis, quas congerunt DD. relati Peregrini in quam omnino sponte transferantur, vt libere possint ad Patriam redire; indeque non mirum, si retinendo bona officia, beneficia, aliosque honores queant libere testari, & aliorum esse hæredes.

QVÆSTIO II.

An peregrini laici aut Clerici possint transuerso itinere vagari. Quid de regularibus ad Indos missis? Et quid de exteris Peregrinis venientibus ad inuisenda Limina Diui Iacobi. Et an Clerici peregrini possint petere Elemosynam?

SVMMARIVM.

1 *Religiosi peregrinantes ad Indos recta via debent ire iuxta constitutionem Pij V. vbi patet de requisitis* num.2.3.& 4.
3 *Deo cooperari in salutem animarum, est omnium Diuinorum Diuinissimum.*
4 *S. P. Iabierius duo decies centena millium ad Christianam fidem reuocauit, & de morte ad vitam viginti ac amplius mortuos.*
5 *Episcopatus & Parrochiæ qua de causa olim diuisæ fuerint.*
6 *Peregrinantes ad Sanctum Iacobum debent ire, & redire itinere recto, non flectendo, nec vagando per alios oppidos iuxta dispositionem legis Regiæ Caroli V. vt* n.7.
7 *Iudices, & offitiales Iustitiæ qua cura debeant vti, vt exteri peregrinantes registrentur.*
8 *Peregrinantes exteri solent sæpius commentitia obloqui, & immeritos honores sibi vindicare.*
9 *Mendicare Clericis hostiatim indecorum est, & vitandum: fallit si fiat causa humilitatis,* vt num.10.

POsitis quæ de regularibus missis ad indos, ac de exteris peregrinantibus ad Diuum Iacobum Cauta sunt satis respondebitur ad difficultatem. Igitur præmissis quæ nouissimè laro calamo scribit Angelus Berricellus, *in tract. de missionibus Apostolicis* cum infinitis nunc ad propositum loquitur Pontifex Paulus V. *in sua constit.56.* ædita anno.1600. incipiente, *accepimus*, cuius tenorem refert Pater Ioan. Baptista Scorcia *in selectis summorum Pontificum constit. epitome theorema.406.* §.1. in verbis sequentibus iubet, *vt regulares ad Indos missi ad propugnandam fidem rectè se transferant ad ea loca, & prouincias, ad quas à suis superioribus mittuntur, nec quo bis prætextu absque superiorum licentia (cessante tamen legitimo impedimento) in itinere morentur, nec ad alia loca eis non destinata declinent sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ.* † Vetitus ergo 2 Pontifex ne suscepta solicitudo operationum, euagatione, aut longiori mora, vel etiam fortè inter se dissensione res ad nihilum redigeretur; tres in dicta constitutione præcepit, vt non ex se sed ex missione, & licentiâ Superiorum iter arripiant. Secundo ne moras nectant, aut itinere subsistant. Tertio nec aliò diuertant, quam à eis destinata loca.

Et hæc quidem propter vitanda incommoda 3 sequentia, ne scilicet extra sua monasteria, & loca otiosè, periculosèque vagentur, & vt solicitè ambulantibus in tenebris, & vmbra mortis quàm citius lumē veritatis ostendant cū omnium Diuinorū diuinissimū sit cooperari Deo in salutem

animarum, vt docent Dionysius *de Ecclesiast. hierarch. cap.* 3. Ioan. Christot. *homilia* 3. *& 4. super Genes. & homilia 3. in 1. ad Corinth.* quare vnusquisque ad hoc munus vocatus sibi dictum putare debebit à Sponso Cœlesti: *Surge propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni*; ad animarum scilicet lucra *nescit* enim *Tarda molimina*
4 *Spiritus Sancti gratia.* † Et ne etiam alio diuerterent, quam ad eis destinata loca, tum vt vitaretur sociorum offensa, ac quærelæ, si posteriores introire, & irrumpere in labores, & messes priorum operariorum vellent: ita adducit Scortia, qui referens singularia de missione S.P. Franc. Iabier. Societatis IESV circa hæc omnia cum fructu duorum decies centana millium ad Christianam fidem adductorum, & quod ad vitam reuocarit vi-
5 ginti, & amplius mortuos. † Addit ea de causa distinctos fuisse antiquitus Archiepiscopatus, Episcopatus, Parochias, & cæteras Ecclesias, vt Prælati suis finibus contenti absque aliorum offensione curent, quæ Dei sunt *cap.* 3. 6. 7. 8. *& sequent.* 9. *q.* 2. tum vt facilius in omnem terram exaudiatur sonus Euangelij, ad quem finem ipsosmet Apostolos inter se orbis prouincias diuisisse scribens.

6 Vnde iam de exteris venientibus ad limina S. Iacobi, potuit cautum fieri ab Imperatore nostro Carolo V. ne diuerterent à rectâ viâ, vt citius fructus peregrinationis suæ dignos perciperent; etsi aliis de causis videatur cautum in eius pragmatica extraordinaria, cuius verba refert Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 1. *ordinam.* glossa fin. *item peregrinatione*, quâ mandat, quod peregrini exteri venientes ad hæc Regna ad S.Iacobum possint ad ad eius Ecclesiam venire, & reddere ad suas suas Patrias liberè quæstum eleemosynæ exigendo si velint itinere suo recto; non quidem vagando per alios oppidos, cum id nec naturalibus
7 permittatur. † Addens ad propositum intelligi iter rectum iterando per populos, qui à recta via flectunt transuerso, siue obliquo itinere per leucas quatuor, plus, minusvè, & ne velint ignorantes excusari, præcipit, quod Officiales Iustitiæ ordinariæ in primis locis nostri Regni, per quæ communiter intrant itinerando, aut nauigando, hospitibus mandent, vt sibimet narrent tales peregrinos venire; & quod si ipsis videatur, faciant tenorem dictæ pragmaticæ poni, ac scribi in quadam tabella hospitiorum, ac hospitalium; & quod idem exequatur in Ecclesiâ Sancti Iacobi.
8 † Et ea de causa cautum sic præstare; eo quod non omnibus peregrinis sit adhibenda fides, cum sæpè soleant commentitia alloqui, & immeritos honores sibi vindicare, vt habetur *in cap. afros dist.* 88.

9 Ad vltimum ex his infero quod etsi non liceat Clericis hostiatim mendicare, cum hoc sit magnum dedecus ordinis Clericalis; & ideò omnibus modis vitandum, vt docent Paulus Fuscus *de visitat. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 13. *fine*, Nauar. *comment.* 2. *de regularib. ad cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.* 37. vers. *tertio* Barbosa *in dicto cap. Diaconi sunt* 93. *dist. n.* 3. subdens cum Nauar. Calderin. *cons.* 1. *de vita, & honest. Clericor.* reprehensione dignos esse Clericos, qui peregrinantes mendicant; imò potius se consensisse multis illos reprehendentibus, tamen ex ipso Nauarro ait posse Clericos deuotionis causa aliquem pium locum visitantes, & exercentes humilitatem, & patientiam, sumpto paupertatis habitu mendicare.

QVÆSTIO III.

An opiniones nouæ vitandæ sint, aut quâ de causa ab antiquis dictis discedendum?

SVMMARIVM.

1 *Opiniones nouæ in ciuilibus, & humanis potius sequendæ fulcitur ratione, & sub distinctione*, ex n. 11.
2 *Opinionem, seu sententiam vltimam videtur amplecti qui plures refert*; numero 3. & 4.
5 *Opinionem primæ legis fundatæ ratione perpetua, vt inuariabili qualis etiam, vt exteris peregrinantes non admittantur, celebrare, sine litteris suorum Episcoporum; est sequenda.*
6 *Opiniones nouas adinueniri, quid sit expedit animabus multi dicunt si benigæ sint: Alij dicunt esse perniciosum*, vt n. 7. & 10. *quid* num. 11.
8 *Via Regia, & callis tutior, securior, quàm deuij tramites, & sinuosi anfractus.*
9 *Magistris, & Praeceptoribus nouis, qui insitata docuerint, se tradentes in varia discrimina possunt impingere.*
10 *Pater Prado refert in libris recentioribus esse multas opiniones improbabiles.*
11 *Opiniones nouas sine firmo fundamento excitare periculosum est præcipuè circa Sacramenta; & in humanis, quando adest ratio immunitatis*; vt n. 12. *aliter inquam opiniones nouæ admittentur*, vt n. 13.

PEr iam adducta verba textus nostri in præmisso, quæ sunt, vt sequuntur ibi: *Tutius esse vt in his statuta Patrum veterum obseruentur, quam nouum aliquid statuatur; &c.* igitur quod nouæ opiniones potius sint sequendæ in rebus ciuilibus, & humanis; quia ex pluribus causis humana variantur, regula est textus cum vulgatis *in cap. non debet de consanguinitate, & affinitate*; deinde, † quia vt latè dixi per *caput Capellanus de feriis q.* 4. posteriorem sententiam videtur amplecti, qui plures refert, vt ibi latè exemplificaui: † Deinde quia per sæpius Pontifices, Imperatores, Reges, Principes Supremi, ac alij Legislatores ferendo leges, noua decernunt abrogando leges priores iuxta quæ dixi *in cap. translato* 3. *de constitutionibus*. † Item quia per relata verba non videtur posita clausula irritans, ac prohibens in futurum alias leges ferri iuxta quæ adduxi *suprà in Rub. de constit. q.* 8. vbi de lege irritante, & *in* 5. *fin. de consuetudine*. 1 2 3 4

At quia quoties prima determinatio in se continet rationem firmam, perpetuam, ac inuariabilem, etiam in rebus humanis, vt exemplificaui *in cap. ex litteris* 11. *eodem titul. de constitutionibus*, non est deuiandum à lege primo lata; ideò rectè in textu nostro cauetur circa peregrinos exteros vltramarinos, vt non aliter si dicant se Clericos, eis credatur, quam si secum ferant litteras commendatitias sigillatas, authorizatas, demque facientes quinque Episcoporum cum præhabito examine, de quo loquitur Pontifex hic, eo quod iam antea, vt dixi *sub Rub. & in quæst.* 1. 5
hic

hic cautum esset mature statutis veterum Patrum super prædictis Clericis peregrinis.

6 Vnde iam ad dubia proposita, & quia nouissimè amicus noster P.Magistr.Fr.Ioan. Martinez de Prado Dominicanus *tom.1.Theologiæ moralis q.vltima de opinionibus nouis*, *& laxis in* §. 1. referens plures à Castro Palao *tract.1.disp.22.puncto 1.n.4. & cap.5.* ex Ioanne Sanchez *in selectis*, Gerson. Diana, Caramuël.Pat.Anton.de Scobar. & Mendoza *in praloquio Theologiæ moralis cap.3. num.25.* & ex Panormit.*in dicto cap.capellanus de feriis*, & Imola *in cap.per tuas 2.de simonia*, docentes expedire animabus adinuenire nouas benignas opiniones.

7 † Et *ibi* §. 2. referens motiua, propter quæ alij asserunt esse in perniciem animarum docere nouas opiniones laxantes conscientias, tum locis Sacræ Scripturæ et Patribus innumerare affert Grauina *tom.3.Cathol.præscript.p.1.fol.6.* & latius *q.1.art.11.* in quo inquirit, an magis sit deferendum posterioribus opinionibus, quam antiquis Patribus (inquisitio profecta iuxta relata verba textus nostri) & magis ad rem controuersia *1.q.1. art.9. reg.6.* pro examinatione doctrinam *fol.263.* rursusque aduersùs libertatem opinandi, & nouas opiniones in libro intitulato *Congeminata vxor turturis cap. 16. sub tit. doctrina societatis in editione Coloniensi anno 1638. fol.308.* inter quæ scilicet, quia concordia securitatem seruat.

8 † Et quia via Regia, & callis rutior, securior, quàm deuij

9 tramites, & sinuosi anfractus. † Et quia nouis se tradentes præceptoribus, qui inusitata docuerunt, in varia discrimina possunt impingere, alia congerens ex M.Fr.Franc.Lopez Texada *in Theologia Morali tom.1. lib.2. tract.3. controuersia 7. dub.2. num.35. fol.35.* & ex M. Ioanne Baptista Lezana *consulto 48.num.1.* cum Nauarro, Suarey, Martino Bresseru, & ex Michaël Ferro Manrique *p.2. mo-*

10 *ralib.quæstionibus quæst.41.n.9.* † Referatque idem M.Prado *in* §. 3. in libris recentiorum multas esse opiniones improbabiles sub illo asserto, vt periculosum sit asserere quamlibet opinionem in libro cuiuslibet iunioris esse probabilem. Et §. 4. sub illo asserto per se loquendo, periculosum esse, & moribus pestiferum nouas opiniones morales contra antiquas adinuenire sub specie benignitatis, curando auctores coaceruare, etiamsi rationibus, & iuribus contradicant, probans ex S. Gregorio, S. Damasceno, Ioanne Cassiano, ex rationibus, aliisque pluribus fateanturque *in* §.5. posse esse probabiles aliquas opiniones benignas, & singulares, & *in* §.*fin.* consultet amatores nouitarum, & laxantium conscientias relatos *sub dicto* §.1.

11 Ideò mihi visum iterum, atque iterum est hanc rem totam componere per illa quæ dixi *in dicto cap.Capellanus de feriis q.4.* pœnalis habendo quam graue sit inconueniens nouas excitare opiniones sine firmo pede, ac fundamento impugnabili, cum ex iam adductis verbis textus nostri supponatur à veteribus patribus nimis excogitatum fuisse periculum in re graui admittendi ad sacra peragenda Clericos peregrinos, præcipuè

12 vltramarinos. † Sicut etiam diximus *in tit. de Sacramentis non iterandis*, *ac alibi sæpè*, *& sub dict.q.4. dicto cap.Capellanus*, nullo vnquam modo circa substantialia Sacramentorum nouitates admittendas; imò, nec in ciuilibus, & humanis, quoties circa semel stabilita durarunt pro semper, ac durant ad semper rationes perpetuæ, quibus stabilita, ac fulcita perdurant immutabiliter iuxta exempla, quæ posui *supra in cap.cum consuetudinis 9.& in cap.ex parte 10.de consuetudine*, *& ibi in cap.cum inter 5. cap. cum venerabilis 7. & in c. ex litteris 11. de constitutionibus.* † Aliter verò 13 poterunt admitti, si nouarum opinionum fundamenta præualeant fundamentis antiquarum opinionum, vt contingit in derogatione legum, earumvè abrogatione, vt dixi *sub dict. cap. translata 3.de constit.* rescriptorum, siue priuilegiorum, vt *in cap. 3.* cum aliis de rescriptis. Et sic longius non tracto de hoc puncto; & hæc sic videntur distingui in verbis textus *dicti cap.Capellanus*, ibi: *Posterior sententia meliori*, *& subtiliori nititur fundamento.* Et iuxta quæ dixi *de conflictu opinionum in cap.2. de re iudicata q.1. & 2.*

AD TEXT. IN CAP. II. Inter Quatuor, hoc titulo, De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus non probatur proprio iuramento peregrinatis per inditia, & argumenta potest vt n.2.*

2 *Inditia argumenta, coniecturæ, & præsumptiones, qualem probationem faciant remissiuè.*

3 *Peregrinus debet non solùm probare se Clericum, sed etiam se bonis moribus imbutum, & laudabiliter conuersatum, vt valeat ministrare in ordinibus, & ad alios in alieno Episcopatui.*

PRINCIPALIS materia textus 1 nostri manet intellecta per adducta *supra in Rub. & in cap. 1. tota q. 1.* applicandò *hic* applicabilia *ibi* dicta sed quia in verbis ibi: *Offerentes iuramentum*, dubitaretur, nùm Clericatus probetur proprio peregrinantis iuramento, & regula sit, vt nemo in propria causa testis esse possit per illa, quæ dixi *in cap.12.de iudiciis q.11. & in cap.7 reposuisti 4. de probat. & in cap. insuper 6. cum aliis ibi notatis de testibus*; ideò & ad propositum optimè Pontifex respondet, vt non probetur proprio peregrini iuramento, nec quod iuramentum à Prælato, coram, quo tale intendit, sit deferendum: qua de causa possunt pro materia applicari longè dicta de delatione iuramenti *infra in c. fin. de iureiur.*

Et ibi: *Quod nisi de ipsorum ordinatione per-* 2 *idonea tibi constiterit argumenta*, iam *sub dict. q.1. & cap. 1.* dictum est, indicia, & argumenta esse vnum ex modis ibi positis, per quos Clericatus probetur. At si dubites qualem probationem faciant indicia, argumenta, coniecturæ, præsumptiones, & aliæ huiuscemodi, adiunges hic plura, quæ adduxi *sub Rub. & titul. infra de præsumptionibus.*

Et ibi eos, *Nec in illis suscipere, nec ad maio-* 3 *res debes ordines promouere præsertim antequam conuersatio eorum fuerit approbata.* Per hæc verba applicari possunt alia, quæ *sub dict.q.1.cap.1.* notaui; non enim sufficit, vt peregrinus probet se Clericum, vt in susceptis ordinibus ministret, sed

requiritur, vt Prælato coram quo se probat Clericum, constet de bona vita, moribus, ac conuersatione ordinandi ab alio, vt recipiatur in alieno Episcopatu ad administrandum. Et minus quidem ad superiores ordines suscipiendos antequam conuersatio eorum fuerit approbata per dicta *supra in cap. 1. & tit. de seruitio in ordine faciendo, & in cap. penult. & fin. de ætate, & qualitate ordinandorum in cap. 3. 6. 7. 8. 9. 15. & fin. de præsumptionibus.*

AD TEXT. IN CAP. III. Tuæ Fraternitati, hoc tit.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus an probetur per vnum testem remissiuè*, n. 2. & 3.

3 *Testi vnico quando integra fides præstetur remissiuè.*

1 INsvper materia propria huius textus, satis intelligitur ex adductis *supra in in Rub. & in cap. 1. q. 1. hoc tit.* hic etiam patet Clericos peregrinos, præcipuè ignotos, non esse ad celebrandum admittendos, nisi per litteras Ordinarij sui, siue per testes de ipsorum ordinatione constet, ob quod
2 abundè intelligitur ex ibi adductis. † Sed quia solent DD. dubitare, an Clericatus probetur sufficienter per testem vnum; ideò adiunges quæ latè scripsi *in cap. à nobis* 28. *de testibus q. 1. n.* 30. & 31. vbi de intellectu textus nostri, & solutionis quæ-
3 stionis propositæ. † Quod si ad maiorem tractationem interroges; num aliquando vnico testi integra adhibeatur fides, leges *ibi à num.* 1. dicta & in aliis quæstionibus, & quare Clericatus possit vnico teste probari *in dict. num.* 30. & 31. cum videatur esse contra formam textus nostri in numero plurali *per testes*, & præter ibi adductos applicabis hic quæ adducit Riccius *collect.* 378. *p.* 2. & *collect.* 729. Couarruu. *in practic. cap.* 33. *à num.* 3.

AD TEXT. IN CAP. FIN. Te Nobis, hoc tit. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Instituendi facultas est Episcoporum, & Archidiaconorum in certis beneficiis.*

2 *Indigenæ, seu naturales aliis præferri debent circa obtinenda beneficia, & quare?* n. 4. & 5. *remissiuè.*

3 *Forensis, aut alienigena impetrans beneficium, non faciens mentionem de loco suæ originis, seu de sua Diœcesi, facit gratiam subreptitiam, &* n. 6.

4 *Papa intendit cuique prouidere in patriâ suâ.*

6 *Impetrans debet facere mentionem de loco, & Diœcesi, remissiuè.*

LOqvitvr textus iste de institutione, 1
quam solent facere Prælati minores de Clericis peregrinis in suis Ecclesiis sine licentiâ sui Episcopi Diœcesani. Et quia hæc pars omninò spectat ad titulum *infra de institutionibus, & quis possit de iure instituere, ac destituere*; & quod hæc facultas propriè sit Episcoporum; ideò ad ibi dicta te remitto; imò & possunt applicari quæ dico *infra sub tit. de Officio Archidiaconi*, quatenus, etsi sint inferiores Episcopis Diœcesanis, habent nihilominus ius in pluribus Diœcesibus instituendi, ac conferendi certa beneficia.

At quia ex vers. *cum sit honestati contrarium*, 2
notat hic Barbosa *num. fin.* ex Nicolao Garcia *de beneficiis p. 7. cap. 9. à num.* 5. quod indigenæ, seu naturales aliis præferri debent in prouisione beneficiorum, saltim de honestate, cum sit honestum, & rationi conforme quemquam in patriâ suâ beneficiari; imò, & iuri. † Et insuper colli- 3
gat quod si forensis, vel alienigena impetret beneficium, non facta mentione de loco suæ originis, seu de sua Diœcesi, gratia sit subreptitia.
† Cum Papa intendat cuique prouidere in patriâ 4
suâ per dicta ad glossam *in cap. properante de rescriptis*, & in quibus Diœcesibus exteri ex Summi Pontificis indultu, beneficia habere non permittatur, dixerim *in cap. bona memoria super verb. qua de Regno Vngariæ*, supra *de postulatione Prælatorum*, & Couarruu. *in practic. cap.* 35. *à num.* 4. & 5. *vers. secundo.* † Ideo ego commendo legenda 5
à Lectore quæ dixi *in cap. cum deputati quæst.* 8. dum egi de illa quæstione: *An expositi, & quorum origo incerta est sint regulares, vel sint habiles ad officia publica*, de quo aliqua de expositis dixi *sub cap. 1. de filiis Presbyterorum*, & proprius ad propositum, *in dicto cap. cum deputati quæst.* 4. vbi dixi de materiâ, *an exteri possint beneficari?* & quod exteri in nostris Castellæ, & Legionis, nec beneficiantur, nec aliis fruuntur honoribus, nec in aliis Regnis ibi signatis; & quod nec exteri à Regno debeant prouideri ad officia sæcularia de quibus omnibus notaui *supra in dicto cap. bona de postulat. Prælator.* & dico vberrimè *in cap. cum decorem de institutionibus*; ideò quatenus spectat ad punctum te remitto ad *ibi dicta*. † Et 6
quatenus impetrans debeat facere mentionem de loco, ac Diœcesi, applicabis quæ dixi *in cap. significante* 34. & *in cap. Rodulphus* 35. *de rescriptis* & quæ de tali impetratione non faciente mentionem de requisitis ibi in aliis iuribus; ob id non amplius agimus.

AD

AD RVBRICAM ET TITVLVM De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Officia Dignitatum Ecclesiæ referuntur.*
2 *Archidiaconus seclusis consuetudinibus de iure est Vicarius Episcopi, habens iurisdictionem etiam fori contentiosi, habens etiam curam quoad Parochias, & Clerum impetrans etiam Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis, vt* numero 3.
4 *Archidiaconi dicti oculi Episcopi sunt, vbi fieri possit eligendi Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologiâ, vel iure canonico, si iurisdictionem contentiosam habeant vt* n.5.*& promoti in publico gymnasio vt n.6. Quid apud nos Hispanos,* n.13.14. & 15.
6 *Gradus Doctoratus licentiaturæ, aut Magisterij in publico gymnasio est adipiscendus ab Archidiacono, alias ei non suffragetur, &* n.7.*seu à Decano, & alio quouis optinente primam Dignitatem post Pontificalem,* dist. n.7.8.9.10.
7 *Archidiaconus sic ita debet esse gradu insignitus, vt in supplicatione ad Papam pro eius Dignitate debeat facere mentionem de illo.*
8 *Gradus iuris ciuilis, medicinæ, aut artium non sufficit pro supplica in Archidiaconum præficiendo.*
9 *Archidiaconus, ideò dicitur oculus Episcopi, quia primus post illum, quasi ab eo in specula, & statione positus.*
11 *Decanus habens primam Dignitatem post Pontificalem, nullibi cauetur, vt debeat præcisè esse constitutus in gradu Doctoratus, siue licentiæ.*
12 *Dignitates Cathedralium, ac saltem dimidia pars Canonicorum earum iuxta desiderium Tridentini bonum esset, quod essent graduati, vbi commodè fieri posset, non ex præcepto, etsi aliter videatur infra imperatum Concilio Compostellano, & Toletano.*
13 *Archidiaconorum prærogatiuæ apud nos Hispanos in plurimum cessarunt, cum nullus in nostris Cathedralibus videatur post Episcopum primam obtinere Dignitatem, &* n.14. *vbi adducuntur declarationes, &* numero 15.
15 *Archidiaconorum vllus inuenitur in tota nostra Hispania, qui talem potestatem obtinuit qualem per titulum nostrum eis conceditur.*
16 *Concilia Toletan. & Compostellan. super necessitate graduum in Dignitatibus, & dimidia parte Canonicorum, non sunt in vsu,* & n.17.
18 *Archidiaconi Ecclesiæ Asturicens. habent iurisdictionem circa prouisionem, & lites aliquorum beneficiorum, in suis territoriis.*
19 *Archidiaconus etsi sit dignior Archipresbytero, & Primicerio in voce, si tamen non sit primus in choro, nequit dici oculus Episcopi, nec eget gradu potiri,* n.20.
20 *Archidiaconi nomen dicitur à Græco vocabulo, quasi ministrorum Princeps appelletur.*
21 *Archidiaconorum materiam, qui tractent.*

HVCVSQVE à titulo de temporibus ordinationum actum est de ordinibus, de ordinandis, & præficiendis in Ecclesiis, & sic nunc à nostro titulo vsque ad titulum de Officio Vicarij agere conuenit de Dignitatum Ecclesiasticarum Officiis, vt quisque in Dignitate sua constitutus, officio, seu munere suo fungi debeat. Vnde quia plura de Episcopis, & Archiepiscopis, eorum vsu, & dignitate diximus in hoc tractatu de Officiis, & Sacres Ecclesiæ à titulo de Postulat. Prælatorum, & de Electione, vbi plura de Episcopis, & Archiepiscopis aliqua *in tit. de authoritate, & vsu Pallij,* & plura alia *infra sub Rub. de Officio Archipresbyteri* vbi etiam de Papa, de Patriarchis, & Cardinalibus. † Ideò quia iuxta iuris canonici dispositionem inter Dignitates alias Ecclesiasticas, primum locum obtineat dignitas Archidiaconatus *ex cap. ad hæc hoc tit.* etiam quoad iurisdictionem fori contentiosi, cum cessantibus consuetudinibus, Archidiaconus, Vicarius est Episcopi in omnibus, † ad quem etiam pertinet omnis cura in Clero, tam in vrbe, quàm extra per Parochias *cap. 1. hoc tit.* curamque habeat animarum *ex cap. cum in cunctis §. inferiora supra de elect.* imperetque Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis sibi subiectis, eiusdemque sit audire Iurgia singulorum, & cuncta, quæ correctione, & emendatione indigent corrigere, atque emendare, nisi ardua sint negotia, & excessus sit grauis; ita vt maioris sit necessaria præsentia, & maior authoritas *dict. cap. ad hæc*, & debent alia facere, quæ continentur in iuribus huius tituli *in Trid. sess. 24. cap. 2. & cap. perlectis dist. 25.* 1 2 3

Quare Archidiaconi, qui oculi dicuntur Episcopi in omnibus Ecclesiis, vbi fieri possit, eligendi sunt Magistri, seu Doctores, aut licentiati in Theologiâ, vel iure canonico, vt colligunt *ex dicto cap. 12. Trid. sess. 24.* Benius *de priuilegiis iuris consultorum p. 2. priuilegio 28. num. 2.* Nicolaus Garciá *de benefic. p. 7. cap. 7. n. 36.* Campanil. *in diuers. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n. 41.* Gonzalez *in reg. 8. Cancel. glossa 4. num. 68.* Galganetus *de iure publico lib. 3. tit. 21. num. 1.* Aloysius Riccius *in praxi aurea resol. 238. à num. 2. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 248. num. 4 & decis. 305. num. 11. p. 4.* Molfesius *in summa Theolog. Moral. tract. 6. cap. 8. n. 62.* Homobon. *de bonis de examine Ecclesiastico tr. 1. cap. 9. q. 55.* Nouar. *in sing. canon. conclus. 41.* Sebast. *in relectione de Ecclesiast. hierarch. disp. 12. §. 1. n. 9.* Squillante *de priuileg. Clericorum cap. 4. num. 109.* Barbosa *in dicto cap. 12. Trid. num. 4.* ipse *de Officio Episcopi p. 3. alleg. 60. num. 60. & in tract. de Canonicis cap. 5. num. 5.* repetit de Iure Ecclesiastico *cap. 24. num. 5. & in decision. Apostolicis*, verbo *Archidiaconus num. 5.* cum Massobrio *in praxi habendi concursum requisito 10. dubio 6.* † Ad- 4 5

dum

loqui de Archidiacono, qui est caput Capituli, primus post Pontificem, tales vocando *Decanos*, apud nos in sæcularibus Ecclesiis, in regularibus *Priores*, & in Galliâ vt plurimum *Præpositos*, de quibus *sub dicto cap.1.de ætate ordinand.q.1.* Ideò dicendum est iam in Archidiaconis cessasse prædictas prærogatiuas, vt patet etiam ex sequentibus declarationibus, quæ etiam generaliter loquuntur de quibusvis Archidiaconis, non habentibus primam sedem post Pontificalem, Barbosa *decis. Apostol.& in Bullario*, dicto verbo *Archidiaconus*, *num.* 7. ex S. Congregatione cum Piasecio.

14 Nam postquam à Trid. *in dicto cap.12. sess.24.* in vna Legionens. Congregatio censuerit dict. Trid. decretum in vers. *Archidiaconi*, intelligi de illis Archidiaconis, qui ea munera exercent, quæ de iure communi Archidiaconi debent exercere, aliàs enim Archidiaconus non sit ille Episcopi oculus, de quo Concilium statuit. Apparent aliæ tres declarationes, quibus liquet prædicta doctrina. Vna Episcop. Abulens. *vbi Congregatio censuit*, eos Archidiaconos, qui verè carent curâ animarum, & omni prorsus iurisdictione, & qui præter primum locum in choro, & statum in Capitulo, sunt sicut cæteri Canonici, & portionarij, qui non comprehenduntur *sub dict. c.12. Trid. decreto.* Alia in verbis sequentib. *Archidiaconi, qui non habent curã, & iurisdictionem non comprehenduntur hoc decreto, vt sunt Doctores vel licentiati.* Vltima ibi: *Hoc etiam debet intelligi de illis Archidiaconis, qui reuera, Archidiaconatus officiũ exercent; secus si tantùm nomine essent Archidiaconi*, referunt Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. dict. §. quibusvis num.*4. Flamin. Paris. *lib.4. de resignat. q.1. num.9.* Piasecius *in praxi Episcop. p.2. cap.5. n.20.* Nicolaus Garcia *dict. p.7. de benef. c.7. num.41.*

15 Quare cum iam hodie ipsorum Archidiaconorum in Curia, vel imperitia, seu Episcoporum potentia, omnis pœna, iurisdictio extincta sit, nec in tota Hispania vnus reperiatur Archidiaconus, qui totam adductam iuris communis retineat potestatem, qualis refertur *sub tit. nostro in cap.1. & cap. ad hæc*, cum aliis, vt testantur etiam Zerola *in praxi Episcopali*, verb. *Archidiaconus* Lælius Cæcus *de Republica Ecclesiast. tit. 24. à num.* 13. & merito notent apud nos Hispanos iam hodie dicendum, cessasse obligationem illam dicti Tridentini, quod sint Doctores, aut licentiati, etiam post Nauarrum, & Garciam *supra* Vasconcelus *in harmonia Rub. iur. canon. sub hoc tit.* Sebastian. Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p.2. disp. 12. §.1. num.10.* Anguian. *de legibus lib.2 controuers.4. num.10.* cum Barbosa *de canon. dict. cap.6. num.9.* Solorzanus *de iure indiarum p. 2. lib. 3. cap. 14. num.17.*

16 Ex his apparet responsum ad decretum 29. Concilij Prouincialis Toletani *Act.* 2. & Decreto 33. Concilij prouincialis Compostellani *Act.3.* vbi cauetur, quod dignitates, & dimidia pars canonicatuum sunt graduatorum in sacra pagina, vel Iure Canonico, & tantùm Doctoribus, aut Magistris, vel licentiatis in Theologiâ, vel iure canonico, necessariò conferantur, vt latius habetur in dictis decretis nõn habere vim, aut robur, nec id in dictis Conciliis statui potuisse, vt dicit Nicolaus Garcia *dict. p.7. cap.7. num.46.* vbi *num.47.* addit nec obstare confirmationem concordiæ initæ inter Metropolitanum, & Episcopos ac capitula Prouinciæ dictæ Compostellanæ facta à Pio V. anno 1569. quæ habetur impressa Salmanticæ anno 1595. post dict. Concilium 2. vice impressum de ordine D. Ioannis S. Clemente Archiepiscopi Compostellani, in qua *vltimo cap* habentur sequentia verba. † *Item 33. cap. eiusdem* 17
actionis, vbi cauetur, quod Dignitates, & dimidia pars Canonicorum sit graduatorum in Sacra pagina, vel Iure Canonico iuxta decretum ipsius Concilij Tridentini, cum declaretur intelligi citra præiudicium optionis, & optandi consuetudinis præscriptæ, vel à Sede Apostolica confirmatæ quod declarationi, & voluntati S.D. relinquatur. Et postea Pius V. in dicta confirmatione: *Concordiam, & declarationes prædictas, & omnia, & singula in eis contenta quacumque authoritate prædicta Apostolica, per præsentes confirmamus declarantes diffinitionem optionis, nobis remissam, tunc dictæ opinioni locum esse debere eo modo, & tempore, quo illi ante huiusmodi Concilium locus erat, & non aliàs. Quia respondetur quod in dicta confirmatione non confirmatur dictum decretum 33. sed declaratio, quod intelligatur citra præiudicium optionis, declarando ei locum esse debere eo modo, & forma, quo illi ante huiusmodi Concilium locus erat, & non aliàs*; imò ait Garcia *supra num.48.* nec dicta decreta Concilij Toletani, & Compostellani videri esse vsu recepta: nam semper dignitates, & Canonicatus prouidentur indistinctè, & iam non graduatis in ea Prouincia, Compostellana, & etiam in hac Toletana.

Vnde licet expertus fuerim ego in Ecclesiâ 18
Cathedrali Austuricens. (vbi fui Canonicus Doctoralis) esse plures Archidiaconos cum iurisdictione ad prouidenda, vel omnia, aut nonnulla beneficia suorum destrictorum, præcipuè quæ sunt iuris patronatus, modo ibi practicatur oppositores, & præsentatos à Patronis audiendo, in iustitia sententiando, & conferendo nihilominus, vt vidi nec vllus istorum ibi habet primam sedem post Pontificalem, nec in Capitulo, nec in choro, cum in ea Ecclesia sint duæ præcedentes dignitates, Decanatus scilicet, & cantoris; ideò etsi illi graduati in plurimum essent, tamen de necessitate, non id requisitum extitisse, & carent prædicti Archidiaconi in illa Ecclesia aliis insignibus prærogatiuis, quibus Archidiaconus iuxta titulum nostrum debet frui.

Vnde licet Archidiaconus dignior sit Archi- 19
presbytero, & Primicerio in voce, loco, & administratione, & in aliis, vt consuluit Barbatia *cons.5. lib.2.* quem refert Cardinal. Tuschus *tom.1. litt. A, concl.482. num.6.* & contingat, quod de consuetudine Ecclesiæ Archidiaconus non habeat iurisdictionem; quia tamen de iure communi habet nomen dignitatis, censeatur habere administrationem spiritualem, & in dignitate Ecclesiastica versari, vt dicit Vveyms ad const. 24. ex antiquo iure desumptas. Et per Concil. Trid. speciatim innouatas *const. 1. n.5.* † Nomenque eius à Græco 20
vocabulo, quasi Ministrorum Princeps appelletur *in cap. 1. dist.21.* eo quod Archos Principem, & *Diaconus* famulum, seu Ministrum Græcè significet, vt notant Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib.1. cap.10. in princ.* Anastasius Germon. *de sacr. immunit. lib.3. cap.3. in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.1. num.49.* Sebastian. Cæsar *vbi supra dict. cap.12. §.1.* Azor. *inst mor. p 2. lib.3. c.14. q.1.* Castald. *in praxi cæremon. lib.1. sect.8. c.7. n.2.* adhuc quoad necessitatem gradus recipiendi, si non

ciuitates, ex quibus coloniæ deducebantur, vt dicit idem Anania, etiam *in l. 1. de Metropoli*
34 *Biryto.* † Seque deductionem coloniarum factam fuisse multiplici de causa, vt referunt Sygonius *lib. 2. de antiquo iure Italiæ cap. 2.* Lypsius *lib. 1. de magnitudine Rom. cap. 6.* Alex ab Alex. *lib. 5 genial. cap. 10.* Vbolfang. Laz. *lib. 12. comm. Reip. Rom c. 2.* P. Faber. *lib. 2. semestr. cap. 4.* vers. *ea colonia deductio*, Rosinus *lib. 7. antiquit. cap. 47. & lib. 10.*
35 *cap. 23.* † Quin & coloniarum in frequentiæ solitum sit nouarum familiarum adiectione subueniri, vt Liuius demonstrauit *lib. 4.* & Tacitus *lib. 1. Historiæ* idem Amaya *in dicta l. 4.* latè loquens.

36 Cumque dicti Mæteci, seu translati tempore migrationis possent de rebus suis disponere, & prædia sua vendere ita; vt quæ ab eis distracta non essent fisco vindicarentur (nisi specialiter Princeps concesserit, vt ea sibi retineant; quamvis non
37 vendant) † ne alias amore Patris incensi, & facultatem repetandarum Colonias desererent, vt doctè aduertit Platea, *in dict. l. 4. num. 2. argum. l. milites 13. ff. de re militari, l. qui habebat 101. ff. de re milit. l. qui habebat ff. de leg. 3. l. quicumque 5. cod. de cohort. lib. lib. 10.*

38 Et quod qui iussu Principis de vna ciuitate in aliam translati sunt, possint esse hæredes suis pa-
39 rentibus, vt ex bonis authoribus scrutatur. † idem D. Franc. de Amaya *in dicta l. 4.* legendus ad plura alia ex *n. 12.* explicans *à num. 14.* Colonos missos in Coloniam ita dici ab agnorum noua dedicatione, & *à num. 27.* quare, etsi tales Coloni, seu Mæteci ex deductione illa amitterent ciuitatem; nihilominus suis parentibus existere potuerunt hæredes.

40 Ideò ad propositum, de peregrinis, aut laicis, siue Clericis potius dicendum est, vt possint libere de suis bonis testari, & disponere, *auth. omnes peregrini eod. communia de successión. l. 2. & l. 3. tit. 24. lib. 4. fori*, sic vt licet intestati decedant, nihil ad hospitem perueniat, sed bona ipsorum per manus Episcopi loci tradantur, si fieri potest
41 hæredibus, vel in pias causas erogentur. † Ita vt si hospes aliquid de bonis talium habuerit, triplum Episcopo restituat, quibus ei visum fuerit assignandum, non obstante statuto aliquo, aut consuetudine, seu priuilegio, quæ hactenus contrarium inducebant, & interdicit *dict. auth. omnes, & lex. 31. tit. 1. p. 6.* Contra aliter præsumentes ius de suis rebus testandi vt in eo puniantur, in quo delinquerunt, pro vt culpæ qualitas exegerit: ita DD. in *dicta auth.* & Didacus Perez *in dicta l. 2. tit. 9. lib. 1. ordinam, glossa 1. in principio*, & hoc optimo iure; licet in adductis Mætecis, & translatis obseruetur, quia isti mutationem recipiunt, saltim iussu, aut rescripto Principis, vel in pœnam non redituri amplius in Patriam aliqua de causa ex iam adductis, quas congerunt DD. relati Peregrini in quam omnino sponte transferantur, vt libere possint ad Patriam redire; indeque non mirum, si retinendo bona officia, beneficia, aliosque honores queant libere testari, & aliorum esse hæredes.

QVÆSTIO II.

An peregrini laici aut Clerici possint transuerso itinere vagari. Quid de regularibus ad Indos missis? Et quid de exteris Peregrinis venientibus ad inuisenda Limina Diui Iacobi. Et an Clerici peregrini possint petere Elemosynam?

SVMMARIVM.

1 *Religiosi peregrinantes ad Indos recta via debent ire iuxta constitutionem Pij V. vbi patet de requisitis* num. 2. 3. & 4.
3 *Deo cooperari in salutem animarum, est omnium Diuinorum Diuinissimum.*
4 *S. P. Iabicrius duo decies centena millium ad Christianam fidem reuocauit, & de morte ad vitam viginti ac amplius mortuos.*
5 *Episcopatus & Parrochiæ qua de causa olim diuisæ fuerint.*
6 *Peregrinantes ad Sanctum Iacobum debent ire, & redire itinere recto, non flectendo, nec vagando per alios oppidos iuxta dispositionem legis Regiæ Caroli V. vt* n. 7.
7 *Iudices, & officiales Iustitiæ qua cura debeant vti, vt exteri peregrinantes registrentur.*
8 *Peregrinantes exteri solent sæpius commentitia obloqui, & immeritos honores sibi vindicare.*
9 *Mendicare Clericis hostiatim indecorum est, & vitandum: fallit si fiat causa humilitatis, vt* num. 10.

POsitis quæ de regularibus missis ad indos, ac de exteris peregrinantibus ad Diuum Iacobum Cauta sunt satis respondebitur ad difficultatem. Igitur præmissis quæ nouissimè lato calamo scribit Angelus Berricellus, *in tract. de missionibus Apostolicis* cum infinitis nunc ad propositum loquitur Pontifex Paulus V *in sua constit. 56.* ædita anno. 1600. incipiente, *accepimus*, cuius tenorem refert Pater Ioan. Baptista Scortia *in selectis summorum Pontificum constit. epitome theorema. 406.* §. 1. in verbis sequentibus iubet, *vt regulares ad Indos missi ad propugnandam fidem rectè se transferant ad ea loca, & prouincias, ad quas à suis superioribus mittuntur, nec quo bis prætextu absque superiorum licentia (cessante tamen legitimo impedimento) in itinere morentur, nec ad alia loca eis non destinata declinent sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ.* † Vetitus ergo 2 Pontifex ne suscepta solicitudo operationum, euagatione, aut longiori mora, vel etiam fortè inter se dissensione res ad nihilum redigeretur; tres in dicta constitutione præcepit, vt non ex se sed ex missione, & licentiâ Superiorum iter arripiant. Secundo ne moras nectant, aut itinere subsistant. Tertio nec aliò diuertant, quam à eis destinata loca.

Et hæc quidem propter vitanda incommoda 3 sequentia, ne scilicet extra sua monasteria, & loca otiosè, periculosèque vagentur, & vt solicitè ambulantibus in tenebris, & vmbra mortis quãto citius lumẽ veritatis ostendant cũ omnium Diuinorũ diuinissimũ sit cooperari Deo in salutem

animarum, vt docent Dionysius *de Ecclesiast. hierarch. cap.* 3. Ioan. Christot. *homilia* 3. *& 4. super Genes. & homilia* 3. *in* 1. *ad Corinth.* quare vnusquisque ad hoc munus vocatus sibi dictum putare debebit à Sponso Cœlesti: *Surge propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni*; ad animarum scilicet lucra *nescit* enim *Tarda molimina*

4 *Spiritus Sancti gratia.* † Et ne etiam alio diuerterent, quam ad eis destinata loca, tum vt vitaretur sociorum offensa, ac quærelæ, si posteriores introire, & irrumpere in labores, & messes priorum operariorum vellent: ita adducit Scottia, qui referens singulatia de missione S.P. Franc. Iabier. Societatis IESV circa hæc omnia cum fructu duorum decies centana millium ad Christianam fidem adductorum, & quod ad vitam reuocarit viginti, & amplius mortuos.

5 † Addit ea de causa distinctos fuisse antiquitus Archiepiscopatus, Episcopatus, Parochias, & cæteras Ecclesias, vt Prælati suis finibus contenti absque aliorum offensione curent, quæ Dei sunt *cap.* 3. 6. 7. 8. *& sequent.* 9. *q.* 2. tum vt facilius in omnem terram exaudiatur sonus Euangelij, ad quem finem ipsosmet Apostolos inter se orbis prouincias diuisisse scribens.

6 Vnde iam de exteris venientibus ad limina S. Iacobi, potuit cautum fieri ab Imperatore nostro Carolo V. ne diuerterent à rectâ viâ, vt citius fructus peregrinationis suæ dignos perciperent; etsi aliis de causis videatur cautum in eius pragmatica extraordinaria, cuius verba refert Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 1. *ordinam.* glossa fin. *item peregrinatione*, quâ mandat, quod peregrini exteri venientes ad hæc Regna ad S. Iacobum possint ad ad eius Ecclesiam venire, & reddere ad suas suas Patrias liberè quæstum eleemosynæ exigendo si velint itinere suo recto; non quidem vagando per alios oppidos, cum id nec naturalibus

7 permittatur. † Addens ad propositum intelligi iter rectum iterando per populos, qui à recta via flectunt transuerso, siue obliquo itinere per leucas quatuor, plus, minusvè, & ne velint ignorantes excusari, præcipit, quod Officiales Iustitiæ ordinariæ in primis locis nostri Regni, per quæ communiter intrant itinerando, aut nauigando, hospitibus mandent, vt sibimet narrent tales peregrinos venire; & quod si ipsis videatur, faciant tenorem dictæ pragmaticæ poni, ac scribi in quadam tabella hospitiorum, ac hospitalium; & quod idem exequatur in Ecclesiâ Sancti Iacobi.

8 † Et ea de causa cautum sic præstare; eo quod non omnibus peregrinis sit adhibenda fides, cum sæpè soleant commentitia alloqui, & immeritos honores sibi vindicare, vt habetur *in cap. afros dist.* 88.

9 Ad vltimum ex his infero quod etsi non liceat Clericis hostiatim mendicare, cum hoc sit magnum dedecus ordinis Clericalis; & ideò omnibus modis vitandum, vt docent Paulus Fuscus *de visitat. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 13. *fine*, Nauar. *comment.* 2. *de regularib. ad cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.* 37. *vers. tertio* Barbosa *in dicto cap. Diaconi sunt* 93. *dist. n.* 3. subdens cum Nauar. Calderin. *conf.* 1. *de vita, & honest. Clericor.* reprehensione dignos esse Clericos, qui peregrinantes mendicant; imò potius se consensisse multis illos reprehendentibus, tamen ex ipso Nauarro ait posse Clericos deuotionis causa aliquem pium locum visitantes, & exercentes humilitatem, & patientiam, sumpto paupertatis habitu mendicare.

QVÆSTIO III.

An opiniones nouæ vitandæ sint, aut quâ de causa ab antiquis dictis discedendum?

SVMMARIVM.

1 *Opiniones nouæ in ciuilibus, & humanis potius sequendæ fulcitur ratione, & sub distinctione*, ex n. 11.

2 *Opinionem, seu sententiam vltimam videtur amplecti qui plures refert*; numero 3. & 4.

5 *Opinionem primæ legis fundatæ ratione perpetua, vt inuariabili qualis etiam; vt exteris peregrinantes non admittantur, celebrare, sine litteris suorum Episcoporum; est sequenda.*

6 *Opiniones nouas adinuenire; quia sic expedit animabus multi dicunt si beniga sint: Alij dicunt esse perniciosum*, vt n. 7. & 10. *quid* num. 11.

8 *Via Regia, & callis tutior, securior, quàm deuij tramites, & sinuosi anfractus.*

9 *Magistris, & Præceptoribus nouis, qui insitata docuerint, se tradentes in varia discrimina possunt impingere.*

10 *Pater Prado refert in libris recentioribus esse multas opiniones improbabiles.*

11 *Opiniones nouas sine firmo fundamento excitare periculosum est præcipuè circa Sacramenta; & in humanis, quando adest ratio immunitatis; vt n.* 12. *aliter inquam opiniones nouæ admittentur, vt n.* 13.

PEr iam adducta verba textus nostri in præmisso, quæ sunt, vt sequuntur ibi: *Tutius esse vt in his statuta Patrum veterum obseruentur, quam nouum aliquid statuatur; &c.* igitur quod nouæ opiniones potius sint sequendæ in rebus ciuilibus, & humanis; quia ex pluribus causis humana variantur, regula est textus cum vulgatis *in cap. non debet de consanguinitate, & affinitate*; 1

deinde, † quia vt latè dixi per *caput Capellanus de feriis q.* 4. posterioremsententiam videtur amplecti, qui plures refert, vt ibi latè exemplificaui. 2

† Deinde quia per sæpius Pontifices, Imperatores, Reges, Principes Supremi, ac alij Legislatores ferendo leges, noua decernunt abrogando leges priores iuxta quæ dixi *in cap. translato* 3. *de constitutionibus.* 3

† Item quia per relata verba non videtur posita clausula irritans, ac prohibens in futurum alias leges ferri iuxta quæ adduxi *suprà in Rub. de constit. q.* 8. vbi de lege irritante, & *in c. fin. de consuetudine.* 4

At quia quoties prima determinatio in se continet rationem firmam, perpetuam, ac inuariabilem, etiam in rebus humanis, vt exemplificaui *in cap. ex litteris* 11. *eodem titul. de constitutionibus*, non est deuiandum à lege primo lata; ideò rectè in textu nostro cauetur circa peregrinos exteros vltramarinos, vt non aliter si dicant se Clericos, eis credatur, quam si secum ferant litteras commendatitias sigillatas; authorizatas, demque facientes quinque Episcoporum cum præhabito examine, de quo loquitur Pontifex hic, eo quod iam antea, vt dixi *sub Rub. & in quæst.* 1. hic 5

hic cautum esset mature statutis veterum Patrum super prædictis Clericis peregrinis.

6 Vnde iam ad dubia proposita, & quia nouissimè amicus noster P. Magistr. Fr. Ioan. Martinez de Prado Dominicanus *tom. 1. Theologiæ moralis q. vltima de opinionibus nouis, & laxis in §. 1.* referens plures à Castro Palao *tract. 1. disp. 22. puncto 1. n. 4. & cap. 3.* ex Ioanne Sanchez *in selectis*, Gerson. Diana, Caramuël. Pat. Anton. de Scobar. & Mendoza *in proloquio Theologiæ moralis cap. 3. num. 25.* & ex Panormit. *in dicto cap. capellanus de feriis*, & Imola *in cap. per tuas 2. de simonia*, docentes expedire animabus adinuenire nouas benignas opinio-

7 nes. † Et *ibi* §. 2. referens motiua, propter quæ alij asserunt esse in perniciem animarum docere nouas opiniones laxantes conscientias, tum locis Sacræ Scripturæ et Patribus innumerare affert Grauina *tom. 3. Cathol. præscript. p. 1 fol. 6.* & latius *q. 1. art. 11.* in quo inquirit, an magis sit deferendum posterioribus opinionibus, quam antiquis Patribus (inquisitio profecta iuxta relata verba textus nostri) & magis ad rem controuersia *2. q. 1. art. 9. reg. 6.* pro examinatione doctrinam *fol. 263.* rursusque aduersùs libertatem opinandi, & nouas opiniones in libro intitulato *Congeminata vxor turturis cap. 16. sub tit. doctrina societatis in editione Coloniensi anno* 1638. *fol.* 308. inter quæ scili-

8 cet, quia concordia securitatem seruat. † Et quia via Regia, & callis tutior, securior, quàm deuij

9 tramites, & sinuosi anfractus. † Et quia nouis se tradentes præceptoribus, qui inusitata docuerunt, in varia discrimina possunt impingere, alia congerens ex M. Fr. Franc. Lopez Texada *in Theologia Morali tom. 1. lib. 2. tract. 3. controuersia 7. dub. 2. num. 35. fol. 35.* & ex M. Ioanne Baptista Lezana *consulto 48. num. 1.* cum Nauarro, Suarey, Martino Bresseru, & ex Michaël Ferro Manrrique *p. 2. mo-*

10 *ralib. quæstionibus quæst. 41. n. 9.* † Referatque idem M. Prado *in* §. 3. in libris recentiorum multas esse opiniones improbabiles sub illo asserto, vt periculosum sit asserere quamlibet opinionem in libro cuiuslibet iunioris esse probabilem. Et §. 4. sub illo asserto per se loquendo, periculosum esse, & moribus pestiferum nouas opiniones morales contra antiquas adinuenire sub specie benignitatis, curando auctores coaceruare, etiamsi rationibus, & iuribus contradicant, probans ex S. Gregorio, S. Damasceno, Ioanne Cassiano, ex rationibus, aliisque pluribus fateanturque *in* §. 5. posse esse probabiles aliquas opiniones benignas, & singulares, & *in* §. *fin.* consultet amatores nouitatum, & laxantium conscientias relatos *sub dicto* §. 1.

11 Ideò mihi visum iterum, atque iterum est hanc rem totam componere per illa quæ dixi *in dicto cap. Capellanus de feriis q. 4.* pœnalis habendo quam graue sit inconueniens nouas excitare opiniones sine firmo pede, ac fundamento impugnabili, cum ex iam adductis verbis textus nostri supponatur à veteribus patribus nimis excogitatum fuisse periculum in re graui admittendi ad sacra peragenda Clericos peregrinos, præcipuè

12 vltramarinos. † Sicut etiam diximus *in tit. de Sacramentis non iterandis*, ac alibi sæpè, & *sub dict. q. 4. dicto cap. Capellanus*, nullo vnquam modo circa substantialia Sacramentorum nouitates admittendas; imò, nec in ciuilibus, & humanis, quoties circa semel stabilita durarunt pro semper, ac durant ad semper rationes perpetuæ, quibus stabilita, ac fulcita perdurant immutabiliter iuxta exempla, quæ posui *supra in cap. cum consuetudinis 9. & in cap. ex parte 10. de consuetudine, & ibi in cap. cum inter 5. cap. cum venerabilis 7. & in c. ex litteris 11. de constitutionibus.* † Aliter verò 13 poterunt admitti, si nouarum opinionum fundamenta præualeant fundamentis antiquarum opinionum, vt contingit in derogatione legum, earumvè abrogatione, vt dixi *sub dict. cap. translato 3. de constit.* rescriptorum, siue priuilegiorum, vt *in cap. 3.* cum aliis de rescriptis. Et sic longius non tracto de hoc puncto; & hæc sic videntur distingui in verbis textus *dicti cap. Capellanus*, ibi; *Posterior sententia meliori, & subtiliori nititur fundamento.* Et iuxta quæ dixi *de conflictu opinionum in cap. 2. de re indicata q. 1. & 2.*

AD TEXT. IN CAP. II. Inter Quatuor, hoc titulo. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus non probatur proprio iuramento peregrinatis per inditia, & argumenta potest vt n. 2.*

2 *Inditia argumenta, coniecturæ, & præsumptiones, qualem probationem faciant remissiuè.*

3 *Peregrinus debet non solùm probare se Clericum, sed etiam se bonis moribus imbutum, & laudabiliter conuersatum, vt valeat ministrare in ordinibus, & ad alios in alieno Episcopatui.*

PRINCIPALIS materia textus 1 nostri manet intellecta per adducta *supra in Rub. & in cap. 1. tota q. 1.* applicando *hic* applicabilia *ibi* dicta sed quia in verbis ibi: *Offerentes iuramentum*, dubitatetur, nùm Clericatus probetur proprio peregrinantis iuramento, & regula sit, vt nemo in propria causa testis esse possit per illa, quæ dixi *in cap. 12. de iudiciis q. 11. & in cap. 3 proposuisti 4. de probat. & in cap. insuper 6. cum aliis ibi notatis de testibus*; ideò & ad propositum optimè Pontifex respondet, vt non probetur proprio peregrini iuramento, nec quod iuramentum à Prælato, coram, quo tale intendit, sit deferendum: qua de causa possunt pro materia applicari longè dicta de delatione iuramenti *infra in c. fin. de iureiur.*

Et ibi: *Quod nisi de ipsorum ordinatione per* 2 *idonea tibi constiterit argumenta*, iam *sub dict. q. 1. & cap. 1.* dictum est, indicia, & argumenta esse vnum ex modis ibi positis, per quos Clericatus probetur. At si dubites qualem probationem faciant indicia, argumenta, coniecturæ, præsumptiones, & aliæ huiuscemodi, adiunges hic plura, quæ adduxi *sub Rub. & titul. infra de præsumptionibus.*

Et ibi eos, *Nec in illis suscipere, nec ad maio-* 3 *res debes ordines promouere præsertim antequam conuersatio eorum fuerit approbata.* Per hæc verba applicari possunt alia, quæ *sub dict. q. 1. cap. 1.* notaui; non enim sufficit, vt peregrinus probet se Clericum, vt in susceptis ordinibus ministret, sed

non sit prima Dignitas post Pontificalem; sic vt dici queat oculus Episcopi nullomodo comprehendatur ad prædictum effectum ex iam longè dictis.

21 Ad alia de materia Archidiaconi, ac de eius prærogatiuis dico infra, & sub Rubro, interim ad saturitatem leges Lancellotum, Conrad. *in templo omn.iudic.lib.2.cap.*8. Gullielm.Durand. *in speculo iuris lib.4.sub hoc tit.*Sarmient.*lib.3. select. cap.5.* Grammaticum *decis.* 64. Zerolam *in praxi Episcop. p. 1. & 2.* verbo *Archidiaconus*; Lælius Cæchius *de Repub. Eccles. tit. 24. à num.*13. Petr. Gregor.*Syntagm.dict.lib.15.cap.*20. Anastas. Germon.*dicto lib.3 de sacror.immunit.cap.3.* Azor.*instit.moral.p 2. lib.1. cap.4.* Fr.Hieronym.Roman. *de Repub.Christiana lib.3. cap.*10. Aloysius Riccius *dicta p.5.collect.*1618. Tuschus *tom.1. litt. A, conclus.*482. Nicolaus Garcia *dicto cap. 7. p. 7. de benef.ex n.*36. Galganet.*de iure publ.lib.3. tit.*21. Machado *de perfecto Confess. p 4.lib.4. tract.7. docum.5.*Michaël Ferro *de praced. Eccles. tota q. 5.* Valer.Reginald. *dicto lib. 30. in praxi pœnit. fori tract.1.cap.3.num.*49. Anton. Fabric. *in praxi Eccles. benef. tit. de benef.cum Dignit. personatu, & officio num* 23. Flamin. Parisius *de resignat. benef. lib.2.q.1.à num.*84.& 85. Sebastian. Cæsar *de Ecclesiast.hierarch.dict.p.3.disp.12.§.1. de Archidiacono*, Sbroicum *de Officio Vicarij lib.1.q.3.à n.*16. *& lib.2.q.25.per totam*, Barbos. *in dicto cap. 12. Trid.sess.*24.vbi Farinac.& alij; item *in decisiorib. Apostol.& Bullario* verbo *Archidiaconus*, & *de Canonicis dict.cap.5 ac de Iure Ecclesiast. p.1.c.24. & in cap. 4. dist.23. & in pastorali 2. p. sub dicta alleg.*60. idem *in princ nostra Rub.* referens plures ex adductis, & ex ordinar.cum Petr. de Rauena, Martin.Mesnart.Dam. Venator. Lancellot. Casarel.Canis.Vasconcel.Alexand. Casan. Bartholom. Carthagen.Ioan. Honor. Menochio, & Acugna, quibus addo Cironium, & Andream Valens. hic ad titulum nostrum.

QVÆSTIO I.

Archidiaconus, quare sit maior in Dignitate Archipresbytero, cum ille tantùm præsit Diaconis, iste verò Presbyteris? Vbi de officio Diaconorum, & Subdiaconorum? Et quo tempore vtrique creati? Et de Diaconissis? Et nùm Apostoli fuissent vxorati?

SVMMARIVM.

1 *Archipresbyteri Dignitas instituta est, vt præsit cæteris Sacerdotibus in Cathedrali.*

2 *Archidiaconi Dignitas posita est de iure in primo gradu post Episcopum cum stallo primo in Choro, & Capitulo, item & cum iurisdictione.*

3 *Archipresbyteri Dignitas inferior de iure est Archidiaconali, quia hac habet iurisdictionem in contentiosis, illa tantùm iurgia amicabiliter componere, &* n. 4.

4 *Archidiaconus, vt in statione, & specula positus debet prospicere actus totius Ecclesiæ, & ad Episcopum referre.*

5 *Archidiaconus videtur præesse Diaconis, qui inseruiunt Presbyteris simplicibus.*

6 *Diaconus Græcè, idem est, quod Latinè Minister, quia Sacerdoti ministrat, & aliis Clericis ministeria dispensat, & res sacras populo. Alij verò potius dicuntur assistentes vt* n.7.& 11.

8 *Diaconorum officium est Sacerdotibus assistere, oblationes ad altare inferre, quibus etiam prisco tempore pertinebat ministrare Calicem, & assistere Episcopis cum prædicabant, ne ab insidiatoribus infestarentur.*

9 *Diaconi quare etiam dicebantur oculi Episcopi.*

10 *Diaconorum nomen, quorum officium versabatur circa administrationem eleemosynarum, & bonorum Ecclesiæ, poterat etiam personis non Ecclesiasticis accommodari.*

11 *Diaconus dictus sic à verbo Græco, quod significat* ministro, *seu* famulo.

12 *Diaconi viduis ministrabant in locum Apostolorum, quos non decuit derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis*, n.13.

13 *Fabianus Papa, & Martyr (vt legitur in suis lectionibus) diuisit septem Diaconis regionem, qui pauperum curam haberent, expenditur*, à n. 43.

14 *Archidiaconus in tit.de Officio Archidiaconi sumitur pro Sacro, sicut in veteri Testamento Leuita, in quorum locum Diaconi successerunt, ministrabant Sacerdoti.*

15 *Diacono, dum ordinatur solus Episcopus imponit ei manus super caput; quia non ad Sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.*

16 *Diaconi olim propter penuriam Sacerdotum poterant solemniter baptizare, quod olim ratione officij nequeunt facere, alias incurrent irregularitatem.*

17 *Diacono licet, in absentia Sacerdotis, & in necessitate ministrare Eucharistiam eo præsente.*

18 *Diaconi officium est, vt legat Euangelium populo in loco altiori vertendo faciem versus Aquilonem, vt ostendat verbum Dei contra Diabolum, dirigi ex effectu, de quo*, num.19.

20 *Diaconus alia officia exercet, vt cantare confessionem, turificare Chorum, & alios Prælatos, & Canonicos. Quid de mansionariis seu Magistratibus sæcularibus*, n. 41. 42. 43. & 44.

21 *Turificandi modus à Ministro in Ecclesia Asturicens. & Vallisolet.*

23 *Subdiaconatus vox est Græca dicta Hypodiaconus, id est subministrans Diacono*, numero 24.

24 *Subdiaconi officium est Calicem, & Patenam ad altare deferre, & Diaconis tradere eisque ministrare vrceolum aquæ, & mantile tenere Episcopo, Presbyteris, & Diaconis pro lauandis ante altare manibus, aquam præbere.*

25 *Subdiaconus eatenus dicitur Diuinis Sacramentis inseruire, quatenus vasa sacra lintea panem, & vinum admirabili Eucharistiæ Sacramento præparat.*

27 *Subdiaconus habet legere epistolam solemniter ex præcepto Ecclesiæ, non ex vi ordinationis*

non

non sic alius in minoribus constitutus, vt num. 28.

19 *Diaconus, & Subdiaconus ex monitu Concilij Tridentini, saltem singulis mensibus inseruient Sacrificio Missæ solemniter, & Eucharistiæ Sacramentum sument, aliàs non permittantur ad altiorem gradum ascendere, nisi aliud videatur Episcopo,* numero 30.

31 *Diaconi Apostolici debent esse in sacris sub pœna amissionis emolumentorum.*

32 *Subdiaconus, qui in vim dispensationis Apostolicæ cum vidua contraxit, si retinet pensiones Ecclesiasticas, de iure gaudet priuilegio fori contra aliquos,* numero 33.

33 *Subdiaconi olim potuerunt vti matrimonio ante ordines contracto.*

34 *Diaconi, & Subdiaconi Presbyteri, si ministrant in Missa solemni, & voluerint celebrare, vel iam celebrarint, debent accipere pacem immediatè ab Episcopo post duos Diaconos assistentes, aliàs Episcopo non celebrante, Subdiaconus accipit pacem à Canonico, qui eam dedit Episcopo, &c.* n. 35.

36 *Diaconus, & Subdiaconus inseruientes celebranti, debent esse eiusdem ordinis, & non inferioris cum celebrante.*

37 *Diaconorum, & Subdiaconorum Doctores, qui plura scribunt.*

38 *Diaconorum, & Subdiaconorum creatio à quo tempore fuerit.*

39 *Diaconatus, & Subdiaconatus ordo fuit à Christo institutus contra aliquos ex* n. 40. & 41.

42 Actor. cap. 6. de Diaconis: *explicatur* n. 53. & 54.

Diaconi septem, qui ad mensas, & pauperum curam adhibebantur, non ordinabantur ad ministerium altaris, & numero 51.

43 *S. Stephanus num Diaconus ad ministerium altaris electus, seu ad mensas, & curam pauperum.*

44 Cap. Dominus ad finem 93. dist.

45 *Anacletus* in epistola 3. cap. ad finem numero 59.

46 *Christus Dominus elegit duodecim Apostolos, in quorum locum Episcopi successerunt, & septuaginta discipulos, quibus Presbyteri.*

47 *Diaconi mensis præpositi, quanto tempore durarunt remissiue.*

48 *Subdiaconatus ordinis institutor fuit Christus Dominus, etsi in primitiua Ecclesia non fuerit sacer tempore Syriaci,* numero 62.

49 *Subdiaconis olim non permittebatur ingressus in sacrarium, nec contactus vasorum.*

50 *Subdiaconatus ordinis meminit Can. 40. Apostolorum.*

51 *Diaconi septem electi à S. Fabiano fuerunt, vt colligerent res gestas à sanctis Martyribus.*

52 *Subdiaconatus ordo à constitutione Gregorij Magni, probabilius videtur inter sacros reputatus, & Vrbani II. & à quo tempore præcepta sit continentia in eo, etiam in Hispania,* n. 53.

54 *Continentia in Presbyteris & Diaconis à tempore Apostolorum, perdurat in Ecclesia.*

55 *Diaconissæ apud nos viduæ continentes vocatæ habebant promouere cæteras instruere mulieres de rebus, de quibus cum Episcopis, aut Diaconis agere debebant, & alia* n. 57. & 58. *vbi de aliis ministerius harum, & à* n. 59.

59 *Diaconissæ constituebantur in ministerium mulierum propter reuerentiam, si opus fuerit balnei gratia, aut visitationis, aut corporum inspectionis.*

60 *Adrianum quemdam nomine qui habuit Diaconissam in vxorem illicito ausu, anathemate feritur in Concilio Romano sub Gregorio I.*

61 *Diaconissarum officia eligebantur mulieres virgines, aut viduæ ex vnico matrimonio, quæ contra peruersos quosdam dicentes eas potuisse ordinari, numquam ad ordines potuerunt ascendere, vt* numero 62. 64. & 65.

62 *Diaconissæ, & si consueuerint ordinari benedictione, & caremonia; non tamen ordine Sacramentali.*

63 *Diaconissarum ordinationis Concilio mentionem facientia, intelliguntur de officio, & ministerio, non de ordine Ecclesiæ Sacramentali, &* n. 64. 65. & 66.

66 Cap. Diaconissam 27. q. 1.

67 *Diaconissas censuit Baronius inter laicales, & seculares personas.*

68 *Diaconissæ cessarunt ex abusu, sicut Corepiscopi propter audaciam ad maiora Ecclesiæ officia, vt* n. 74. & 85.

69 *Diaconissæ dictæ fuerunt non ab ordine, vel officio, seu ministerio, sed à viris, quorum vxores erant, sicut & Presbyteratæ.*

70 *Diaconissæ, semper grauissæ, fuit immunitate Ecclesiastica, quia religiosæ personæ videntur,* n. 72.

71 *Diaconissæ ex Sanctis monialibus, & viduis, eligi cautum videtur ex Concilio Nicæno, vt suum munus impleant, dum baptizantur fœminæ.*

73 *Diaconissarum ætas, quæ erat constituta, & qua pœna plectantur si nuberent.*

74 *Fœmineo sexui innata est ambitio.*

75 *Diaconissarum munus, qui tractarint & in quibus locis iuris vtriusque.*

76 *Diaconissarum munus nullomodo necessarium ad Ecclesiæ gubernium.*

77 *Apostoli secundùm quosdam fuerunt vxorati, secundùm alios solus S. Petrus.*

78 *Apostoli, etsi vxorati fuerint postquam ad Apostolatum vocati fuerint, non fuerunt suis vxoribus vsi.*

79 Cap. fors 2. q. 6.

80 Cap. cum igitur 35. q. 1.

ET facit primo dubium, nam sicut Archidiaconus prouidet Clericis, & eorum necessitatibus, sic de iure communi Archipresbyter ciuitatis in Cathedrali Ecclesia, de iure communi est primò curare, vt cæteri Sacerdotes Diuina officia, & ritè celebrent, & eorum vitæ, & moribus, ac correctioni post Episcopum præest, 1

cap. perlectis vers. *Archipresbyter*. 25. *dist. cap.* 1. 2. & 3. *de officio Archipresbyteri*, Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *quæst.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 49. vers. *sexta*, Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tomo* 1. *disp.* 25. *q.* 4. *num.* 3. Michaël Ferrus *de præcedent. q.* 6. *num.* 1. Galganetus *de iure publico lib.* 3. *tit.* 22. *à num.* 3. Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiast. hierarch. p.* 3. *disp.* 12. §. 2. *num.* 5. Secundo, quia vt ait Leo Pontifex. *in dicto cap.* 2. *de officio Archipresbyteri*, præsit etiam Sacerdotibus, Cardinalibus, eorumque ministerium, vt vitam prouideat: Et pro hac parte faciunt alia dicenda titulo sequenti.

2 Nihilominus quantumvis Archipresbyteri Dignitas instituta sit in iure, vt præsit Sacerdotibus in Ecclesia Cathedrali; sed quia, vt iam *supra* diximus *in Rub. & infra hoc titulo*, dicimus de iure communi Canonico, Archidiaconi Dignitas posita est in primo gradu post Episcopum, simul cum stallo primo in Choro, & capitulo; item & cum Iurisdictione, vt diximus, & apparet ex iuribus tituli nostri, vt *in cap.* 1. & *cap. ad hæc* 7. cum aliis

3 † Ideo quamtumvis Dignitas Archipresbyteralis instituta sit, vt præ sit Sacerdotibus modo dicto Archidiaconalis Diaconis; sed in puncto Iurisdictionali, aliisvue hominibus, & præcedentiis, ita Archidiaconalis est superior ex dictis, *in Rub. & infra*, cum conster declaratum à dicto Trid. *sess.* 24. *cap.* 7. vt *infra tit. sequente*, dicemus, quod Archipresbyter non possit sibi inobedientes in eius officio coërcere, eisque pœnam iniungere, cum hæc exerceri non possint absque Iurisdictione, quàm Archipresbyter non habet, licet habeat facultatem eos admonendi, vt munera eis iungenda præstent, & facienda suo loco, & tempore faciant prout decet, solumque poterit componere iurgia orta inter Sacerdotes, & Clericos in sua Ecclesia amirabiliter, & prout decet bono religioso, non quidem per viam iuris; itaque euenit, vt cum secundùm Cardinalem *in Clem. II. de prebendis*, & Andream Valensem *hic num.* 1. *in fine*, plura ex Iurisdictione, seu foro contentioso competant Archidiacono, quàm Archipresbytero, cui cura exercitiumque fori pœnitentialis potissimum incumbit, vt patet ex *dicto cap.* 1. & 2. *dict. cap. perlectis* §. *Archipresbyter. dist.* 25. ideo maior Dignitas dicatur Archidiaconalis, quam Archipresbyteralis, & vt talis primo hic agatur de Archidiacono, & post tit. sequent. † de Archipresbytero Item quia Ar-

4 chidiaconus, velut in specula, & statione positus debet prospicere actus totius Ecclesiæ, & ad Episcopum referre, *cap. Diaconi Ecclesiæ*, & *ibi*, glossa *dist.* 93. indeque ratione Episcopi, cui inseruit, dignior sit Præsbytero, & Archipresbytero non fungente eo officio, *dict. c.* 1. *de officio Archipræsbyt.* Valensis *hic n.* 2. qui addit in fine, quod ei iure communi adhæret. Dignitas, quæ maior censetur in monasteriis, & eorum Præpositiuris.

5 Et quod Archidiaconus videatur præesse Diaconis, patet nam sicut inter Diaconos sunt qui inseruiunt Presbyteris simplicibus, vt dico *infra* in vers. *ad secundam*, hic ita quidam alij inseruiunt Episcopo, qui proinde Archidiaconi; quasi Principes, seu primi Diaconorum dicuntur, sicut Archiepiscopus dicitur Princeps, seu primus Episcoporum, *cap. Cleros dist.* 21. idem Andreas Valensis *hic sub num.* 2. & alij communiter, sed non inde procedet ex iam dictis, quod Archipresbyteri, vt præsides Sacerdotum, & Presbyterorum præcedant Archidiaconis, qui tantum dicuntur Præsides Diaconorum ex differentia ante adducta vtriusque Dignitatis num præcedenti.

Ad secundam partem quæstionis de officio Diaconorum, respondeo ex eodem Andrea Valense *hic num.* 1 vers. *vbi notandum*, & ex *dicto cap. cleros*, vers. Græcè *Diaconi* 21. *dist.* Durand. *in ration. Diuinor. Officiorum lib.* 2. *cap.* 9. Michaël de Medina *de continentia cap.* 13. & 25. Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib.* 15. *cap.* 20. *num.* 1. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 236. *cap.* 4. *in princip.* Galganet. *de iure publico lib.* 3. *tit.* 25. *num.* 1. Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiast. hierarch. p.* 1. *disp.* 9. *num.* 1. & aliis referendis, Diaconum Græcè idem esse, quod Latinè *Minister*, quia Sacerdoti ministrat, & aliis Clericis ministeria dispensat, & res sacras populo administrat. † Et ex officio quia etsi alij quoque 7 Clerici existant ministri, solus tamen Diaconus propriè sortitur hoc nomen; quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit *dict. cap. Diaconi* 93. *dist.* Alij vero potius assistentes dicantur, vt Syluester Papa docet *in cap. nullus Acolytorum* 24 *dist.* & quod Diaconus vocetur Leuita à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri lege traxerunt probant DD. per textum *in dicto cap. Cleros* 21. *dist.* & *dict. cap. Diaconi sunt*, Barbosa *de Iure Eccles.* 1. *part. c.* 35. *n.* 2. & 3. idem videndus *de officio Episcopi part.* 2. *alleg.* 14. *n.* 16.

Et licet nomen Diaconi videatur solùm competere Ecclesiasticis personis, cum eorum officium hodie sit assistere Sacerdotibus, & eis in omnibus, quæ in Sacramentis aguntur ministrare, oblationes ad altare inferre *dict. cap. perlecti dist.* 25. & *Clem. lib.* 2. *constit. Apostolic. cap.* 14. Euangelium populo legere, seu decantare. Lælius Cechius *de Sacram tract. de ordine, cap.* 1 *pag.* 280. *col. ante fin.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccles. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 5. imo & prisco tempore ad eos pertineret ministrare Calicem, quando eo tempore cum sanguine ministrabatur fidelibus, Henriquez *in summa lib.* 10. *cap.* 13. §. 2. Petr. de Bollo *in œconomia canon. classe* 2. *cap.* 2. §. 10. vers. *Diaconorum nomen pag.* 55. Torreblanca *de Iure spirituali lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 36. imo spectaret ad eos assistere Episcopis prædicantibus, & eos custodire, ne ab insidiatoribus infestentur. † Ob id- 9 que etiam oculi Episcopi appellantur *in dict. cap. Diaconi qui*, & *cap. Diaconi dist.* 93. Clem. *dict. lib.* 2. *constit. Apostolic. cap.* 43. Petr. Bollo *supra classe* 3. §. 1. *pag.* 443.

Tamen quia etiam in primitiua Ecclesia offi- 10 cium Diaconorum versaretur circa administrationem eleemosynarum, & bonorum communium Ecclesiæ, Cardinal. Baron. *tom.* 1. *annal. Eccles. anno Christi* 34. *pagina* 619. Vasquez *in* 3. *part. disputatione* 236. *cap.* 6. *num.* 39. Barbosa *de Iure Eccles.* 1. *part. dict. cap.* 35. *num.* 18. ideo optimè Andreas Valensis *hic dict. num.* 1. vers. *vbi notandum*, potuit dicere *Diaconi* nomen esse generale, posseque etiam personis non Ecclesiasticis accommodari ob generalem significationẽ verbi, à quo deducitur. † Dictus scilicet Diaconus à Græco verbo, quod *ministro*, seu *famulor*, signi- 11 ficat, quodque ad diuersa ministeria referri possit, & dicens inde vt Diaconi Latinè ministri dicantur *dict. cap. Cleros*, addit alios sæculares, alios sacros dici posse. † Et facit etiam quia Dia- 12 coni

coni viduis ministrabant in locum Apostolorum, quos non decuit derelinquere Verbum Dei, &
13 ministrare mensis, vt legitur *Actor. 6.* † Et in recitatione Officij Sanctorum Martyrum Fabiani,& Sebastiani legitur, quod S. Fabianus Papa, & Martyr, qui regebat Ecclesiam à Maximino vsque ad Decium per quindecim annos diuisit septem Diaconis religionem, qui pauperum curam haberent; ex quo facto videtur iam fuisse creatos Diaconos in Ecclesia, sed à quo tempore *infra* verf. *ad quartam.*

14 Verum quod in titulo nostro hoc nomen *Diaconus* sumatur specialiter pro sacro, iam patet, & docet Valensis *hic*, vt dicatur minister comparatione Presbyteri, cui ministrare, subseruire, & subiici debet, *cap. legimus dist. 93.* in his, quæ traduntur *in dicto cap. perlectis §. ad Diaconum dicta dist. 25.* sicut in Veteri Testamento Leuitæ, in quorum locum Diaconi successerunt, Sacerdoti legi antiquæ ministrabant ex dictis etiam *supra.*

15 † Deinde quia dum ordinatur Diaconus, vt inquit Gregor. solus Episcopus, qui cum benedicit, ponit manus super caput illius; quia non ad Sacerdotium, sed ad ministerium consecratur, *dict. cap. Diaconus dist. 23.* cui & sub certis verbis ei traditur stola, & Codex Euangelij, stola quidem, quia Euangelium, quod per Christi iugum figuratur lecturus est.

16 Itaque quamvis olim in Ecclesia primitiua propter penuriam ministrorum possent Diaconi solemniter baptizare, vt notant Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 5. art. 3.* Henriquez *in summa lib. 1. cap. 26. §. 4.* Marc. Anton. Genuens. *variar. resolut. lib. 3. resol. 16. num. 6.* vers. *tum demum.* Hodie verò ratione officij id facere non posse, nisi de licentia Episcopi, vel Presbyteri, ducent DD. per textum *in cap. Diaconis 93. dist. & in cap. constat. de consecrat. dist. 4.* Vasquez *in 3. p. q. 67. disp. 147. art. 5. sub num. 23.* Isydor. Moscon. *de Maiest. milit. Eccles. p. 2. lib. 1. cap. 1. pag. 385. littera A*; itavt irregularitatem incurrant; si absque licentia solemniter baptizarint, Henriquez *dict. lib. 10. c. 13. §. 2.* Vasquez *in 3. p. disp. 236. cap. 8. num. 90.* imo etiamsi faciant de licentia, & iussu Parochi, vt expressè tenent Nauar. *cons. 1. & 2. de Clerico excommunicato ministrante.* Henriq. *in summa lib. 2. cap. 29. §. 1.* dicens numquam licere Diacono baptizare solemniter etiam in casu necessitatis, vt referunt Marc. Anton. *var. resolut. lib. 3. resol. 16. num. 6.* Barbosa *dict. cap. 35. num. 29.* vbi addit cum eodem Soto, Nauarro, Henriquez, & cum Aldrete, Bonacina, Valentia, Victoria, & aliis, vt possit Diaconus non solemniter baptizare, Episcopo, & Presbytero absentibus, ac necessitate cogente, quod Clarius patet, si leges, quæ latè dico *infra sub titulo de Baptismo*, vbi qui possint esse illius ministri, aliquid *supra sub Rubr. de Sacram. non iterandis.*

17 Adduntque DD. *in dicto cap. firmiter*, vers. *si vero de summa Trinit. & fide Cathol.* Guillielm. Durand. *in rationabili officiorum lib. 2. cap. 9. n. 12.* Albertus Trotius *de vero, & perfecto Clerico lib. 1. cap. 22. num. 4.* Stephan. Durand. *de ritibus Ecclesiæ lib. 2. cap. 5. num. 3.* vt licet ministrare Eucharistiam solis tantùm Sacerdotibus competat: tamen in absentia Sacerdotis, vel in eius præsentia, data necessitate, Diacono id licere, vt alij DD. docent *per cap. Diaconos, & cap. præsente 93. dist.* & in terminis Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiast. hierarch. p. 2. disp. 9. §. 1. num. 11.* Ioan. Capistrano *de authorit. Eccles. fol. 51.* vers. *septimo Diaconus*, Fuscus *de visit. lib. 1. cap. 5. num. 10.* Galet. *in Margarita casuum conscient.* verbo *Diaconus vltimo*, Vivald. *in Candelabro aureo p. 1.* vbi *de Sacram. Eucharist. n. 89.* & alij.

Et quia iam diximus esse officium Diaconi 18
Euangelium populo legere, seu decantare; ideo dignum est scitu, vt tunc debeat ascendere ad altiorem locum, secundùm ea, quæ Isaias dixit, *cap. 40.* ibi: *super montem ascendere tu, qui Euangelizas Syon.* & iuxta illud Matth. *& Dominus in monte docebat turbas*, ac aliis de causis, de quibus Innocent. *de Sacro Altaris ministerio cap. 42.* Turrecremata *in cap. Apostolica num. 1. de consecrat. dist. 1.* Stephanus Durant. *dict. cap. 23. num. 11. & 12.* Isidor. Mascon. *de Maiest. milit. Eccles. p. 2. lib. 1. cap. 1. de ordine pag. 385. littera B*, imo addunt Altium, *de Diuinis Officiis cap. de celebrat. missar.* Simon. Vas. Barbosa, Frater Augustini Barbosæ *in tract. de significatis mysteriosis sacrific. Missæ cap. 40. num. 4 pag. 108.* idem Barbosa *dicto cap. 35. de iure Eccles.* cum Innocent. Stephan. durantio, Moscon. Scott. & alij, *num. 34.* † Qui & dicunt 19
quod Diaconus ad legem dum Euangelium vertat faciem versus Aquilonem, vt ostendat verbum Dei contra eum dirigi, qui spiritui Sancto semper contrarius fuit, idest contra Diabolum ex eo quidem, quia durus, & frigidus ventus qui venit ab Aquilone sit effectus, quos Diabolius in illis, quos possidet operatur, reddendo scilicet eos frigidos, & torpentes in amore Charitatis, & dilectionis, & quod per Aquilonem Diabolus designatur, dicunt apertè probari ex illo Isaias *c. 14.* ibi *Lucifer; qui dicebas in corde tuo, sedebo in lateribus Aquilonis &c.*

Ex his etiam probatur, quod Diaconus debet 20
alia ministrare. Primo quod Diaconus Euangelij post sermonem, debet confessionem cantare memoriter, & non ex libro, si fieri potest; sin minus minister inferior ei librum tenet, vt refert Barbosa ex Sacra Rit. in Alexandrina 15. Martij 1608. *in Bullario*, verbo *Diaconus num. 1.* Qui & debet turificare Chorum; sic vt nec ab eo munere excusetur præstare contrariæ consuetudinis Sacr. Congreg. in dict. Alex. 15. Martij *in respons. ad dub. 10.* cuius meminit Aldan. *in compend. Canon. resolut. lib. 1. tit. 9. num. 35.* idem Barbosa *num. 2. & in decision. Apostolic. n. 4.* cumque munus sit Diaconi incensandi in Missa Pontificali,& quamvis sit ex Dignitatibus, & Canonicis post incensatum Episcopum, vt debeat incensare Magistratus sæculares, si adsint, & etiam alios Prælatos, Dignitates, & Canonicos incensare, refert idem Barbosa *in dict. decis.* verb. *Diaconus num. 2.* ex Aldano *dicto lib. 1. tit. 9. num. 33.* referente Sacram. Congreg. Rit. in Lucen. 10. Iunij 1600. & ex *num. 34.* idem Barbosa *in decis. num. 3. & in Bullario num. 4.* † Addit quod Diaconus de- 21
bet incensare Canonicos, & alios, non tamen mansionarios, quæ non video in praxi admissum in Cathedralibus Hispaniæ; & quod viderim in Ecclesia Austuric. vbi fui Canonicus, est quod solus Subdiaconus vestitus descendit ab Altari ad Chorum, vt turificet Episcopum paramentis vestitus, post tamen veniant Capellani cum superpellicis, & turificent cæteros in Choro assistentes duplici ictu. In Vallisol. Ecclesia practicatur, vt Canonicus antiquior in Choro existẽs, accipiat Turibulum de manu Capellani,& turificet Episcopum prius trino ictu, illicoque Capellani turificant cum

cappis pluuialibus existentes,& illico cæteros Dignitates, & Canonicos duplici ictu mansionarios
22 autem, & alios vnico. † Sed quod Diaconus non debeat pacem dare Laicis, nec Domino loci, habetur declaratum in Sacra Congreg. Rit. 5. Iulij 1614. vt referunt Gauant. *in Rub. missal. p. 2. titul.* 10. *num.*8. verf. *ordo*, Barbosa *in dict. decis. num.* 6.

23 Ad tertiam de Subdiaconis, de quibus quia quatenus spectat ad ordinem vt Sacramentum, sub qua forma, & materia, de ætate ac aliis requisitis ad talis ordinis rectam susceptionem diximus *supra sub Rub.& tit. de temporibus ordin. & in Rub. & tit. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap.* 1.& 3. *de Sacramentis non iterandis*, & à quo tempore inter Sacros Ordines habitus *in cap. miramur de seruis ordin. & infra hic* sub verf. *ad quartam*, & de aliis pluribus requisitis; nunc iam ad Subdiaconi officium descendendo breuiter respondeo hanc vocem esse græcam dictam *Hypodiaconus*, id est quasi subministrans Diacono, vt DD. agnoscunt per textum *in dicto cap. Cleros*, verf. *Hypodiaconos dist.* 21. Barbosa cum multis *in pastorali p.*2.*dicta alleg* 14. *num.*3. idem *de Iur.Eccles.p.*1. *cap.*37. *num.* 1. Sebastian. Cæsar *de Eccles.hierarch.p.*2.*disp.*10.§.1.*num.*1.Gullielm. Durand.*in rationali Diuinor.lib.*2. *cap.*8. Sotus *in* 4.*dist.*24.*q.*5.*art.*4..verf.*post Diaconum*, Galganetus *de iure publico lib.* 3. *tit.* 26. *num.*1. & alij. †
24 Item quod eius officium Calicem, & Patenam ad Altare deferre, & Diaconis tradere, eisque ministrare, vrceolum quoque aquæ, & mantile tenere Episcopo, Presbyteris, & Diaconis pro lauandis ante altare manibus aquam præbere, *dict. cap.perlectis* 25.*dist.*Petr.Gregor. *Syntagm.lib.*16. *cap.*7.*num.*8. Vollo *in œconomia Canonica classe* 1. *cap.*2. §. 10. statim à principio, Castald. *in praxi caeremon.lib.*1.*sect.*7.*cap.*1.*num.*1.Carolus de Graffis *de effectibus in prælud. num.* 289. Torreblanca *de iure spirit.lib.*2.*c.*12.*n.*17.

25 Et ideò Subdiaconus accipit ab Episcopo Calicem, & Patenam, & ab Archiepiscopo vrceolum, vt docent Valentia *tom.*4.*disp.*9.*q* 1.*punct.*3. Vasquez *in* 3.*p.disp.*236.*cap.*3. *in princip.* Ochogauia *tract.vnico de Sacram.Ordinis q.* 2. *num.*15. Barbosa *de Iure Eccles.*1.*p.dict.cap.*37.*num.*29.qui *& num.* 30. cum Boëtio *de Republica Eccles. p.*2. *lib.*2.*cap.*10.verf.*ex his planè pag.*176. Ægid.Coninck.*de Sacram.disp.*20.*de ordine dubio* 3. & Valerio Reginaldo *in praxi fori pœnit.lib.*30.*tract.*1.
26 *num.* 13. † Dicit eatenus verò dici Subdiaconum Diuinis Sacramentis inseruire, quatenus sacra vasa, lintea, panem, & vinum ad Venerabile
27 Sacramentum Eucharistiæ præparat. † Qui & etiam legit epistolam solemniter ex præcepto Ecclesiæ, sed non ex vi ordinis, quia eam alicubi legit ex consuetudine Acolytus, vt dixerunt Durand. *in rationali Diuinorum Officiorum lib.*2. *c.*8. *num* 4.Henriquez *dicto lib.*10.*cap.*13. §.4 Barbosa *supra num.*31.*&* 32.& ante eos Hostiens.& Innocent.*in c.vt quisque Presbyter de vita, & honestate Clericorum.*

28 Et quamvis ex S.Congregatione Rit.in Gerunden. 21. Augusti 1601.vt sequitur *in Bullario*, verb. *Subdiaconus num.* 1. idem *in decisionibus Apostolicis eodem verbo*, ex eadem S. Congreg. quam refert Aldan.*in compend.canon.resolut.lib.*1.*tit.*26. *num.*42. dicatur vt non possit exerceri Subdiaconi officium à Clerico in minoribus constituto etiamsi sit penuria Subdiaconorum, & consuetudo non obstat, cum hoc intelligatur de solemni ministratione, cum paramentis ad altare, non si canatur epistola in choro, vt solet etiam per Laicum Sachristam cani.

Et sic rectè monuit Trid.*sess* 23.*de reform.c.*13. 29
vt Diaconi, & Subdiaconi, saltem singulis mensibus Missæ sacrificio solemniter inseruiant; & vt semel quolibet mense Eucharistiæ Sacramentum sumant † Vbique statuerit, ne promoti ad 30
Sacrum Subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sunt versati ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere permittantur: de quo puncto latè cum multis dixit Barbosa *in pastorali dicta p.*2.*alleg.*18. *à princ.* idem *dicto cap.*37.*de Iure Eccles.num.*33. idem *in Trid.dicto cap.*13.*n.*4. Valenzuela *tom.*2. *cons.*107. *num.*1.Homobon.*de Bonis de examine Eccles.tr.*2. *cap.*2.*q.*14.*&* 15. Molfes. *in summa Theologiæ moralis tract.*2.*cap.*1.*n.*55.Carol.de Graff. *de effectibus Cleric.in preludio à num.*326. Vgolin. *de Officio Episcopi cap.*26. §.17. & alij quod vtinam frequentaretur iuxta Concilij mentem, ne parui penderet exercitium talium ordinum.

Et quia Subdiaconatus ordo sit sacer, vt in locis 31
in principio adductis dixi; ideò rectè Sacra Congreg. Rituum in vrbis Subdiaconorum 4. Martij 1606. statuit, vt Diaconi Apostolici debeant esse in Sacris, quibus inde præcipitur sub pœnâ amissionis emolumentorum officij, vt *infra* duos menses ordinentur, refert Barbosa *in Bullario* in verbo *Subdiaconi Apostolici*, idem in decis. Apostolicis verbo *Subdiaconus num.* 3. ex Aldano *dicto tit.* 26. *num.* 52. † Qui & dicunt etiam, quod 32
Subdiaconus, qui in vim dispensationis Apostolicæ cum viduâ contraxit matrimonium, & pensiones Ecclesiasticas obtinet, de iure gaudet fori priuilegio: sic Aldan. *dict. cap.*26. *n.*43. Barbosa vtrobique *n.*2.

Itaque fit, vt si Subdiaconi olim potuerint vti 33
matrimonio ante ordines contracto, vt asserunt Henriquez, Vasquez, Valent.Petr.Gregorius, & Sebastian.Cæsar *dicta disp.*10. §.2. *n.*10. quamvis aliqui apud Valent.*vbi supra puncto* 5.verf. *duodecimo obiiciunt*, existiment ex tempore primitiuæ Ecclesiæ fuisse votum castitatis in matrimonio ante ordinem contracto. Tamen quia succedentibus temporibus cœpit Subdiaconatus ordo sacer reputari, ac proinde antiqua illa consuetudo vtendi matrimonio ante hunc ordinem contracto reuocata fuerit, vt constat ex *ex cap.à multis, cap. erubescant, cap.Subdiaconi, & c.placuit dist.*32. *& ex cap.ante triennium*, *& cap. Episcopus dist.* 31. Barbosa *supra à num.*18.*&* 22.*de Iure Eccles.dict. cap.*37.& ego sub locis adductis, ex quibus cætera, quæ hic desiderentur de Subdiacono possunt colligi.

Nunc ergo pro complemento libuit de Diacono, & Subdiacono iniungere, quod quando 34
sunt Presbyteri, & ministrant in Missa solemni, & voluerint celebrare, vel iam celebrarint, debent accipere pacem ab Episcopo immediatè post duos Diaconos assistentes. † At Episcopo non 35
celebrante, tunc Subdiaconus accipit pacem à Canonico, qui pacem dedit Episcopo, & illam distribuit cæteris Canonicis per ordinem, & reuertens ad altare, dat pacem Diacono, & absente Episcopo, Diaconus accipit pacem à celebrante, & dat pacem Sudiacono, qui illam distribuit iuxta regulas cæremoniales Sacr.Congreg. Rituum in iam adducta Alexandet *in responsis*

quam

quam citant Aldanus *in compend. Canon. dist. lib. 1. tit. 9. num. 36.* Barbosa *in decis. Apostol.* verbo *Diaconus n. 5.* idem *in Bullario n. 3.*

36 Deinde quod Diaconus, & Subdiaconus inseruientes celebranti debent esse eiusdem ordinis, & non inferioris cum celebrante, contraria consuetudine non obstante, quæ potius abusus, & corruptela est; ita refert idē Barbosa *in Bullario*, verb. *Diaconus n. 6.* ex Sacra Congreg. Rit. in Calagurit. 7. Septemb. 1593. & in Cenetani Februarij 1615. & in Tetulen. 8. Februarij 1631. & in Controuen. 1629. Martij 31.

37 † Quod si de vtrisque Diaconis, & Subdiaconis plura scire desideras, leges quæ congerunt Crespen. *in sum. Eccles. disciplina* verb. *Diaconus*, Cupars, *in repetitione cap. oportet. 79. dist. in Rub. Diaconatus*, Iacobus de Graff. Vasq. Henriquez, Perr. Gregor. Michal Medina Carolus de Graf. Molfes. Galganet, Sebastian. Cæsar. Machad. & Castald. qui de Diacono loquuntur in locis iam *supra*, adductis, & Barbosa cum illis, *de iure Ecclesiast. cap. 35. num. 36.* idem *cap. 37. v. fin.* vbi cum eisdem loquitur de Subdiaconis, & de vtrisque latè Machado, *de perfecto confess. tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 7. & tract. 8.* & alij communiter alia addentes de officio prædictorum.

38 Ad quartam difficultatis partem, quo tempore, tam Subdiaconi, quam Diaconi fuerunt creati, breuiter respondetur aliquibus suppositis, de quibus in locis signatis, *hic vers. ad tertium*, & quoad Diaconos videtur, vt à tempore Apostolorum, sit eorum creatio ex illo *Actor. cap. 6.* quo constat, vt Apostoli elegerint septem Diaconos, quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit videlicet Beatus Stephanus, & quot post aliquot tempora floruit eiusdem ordinis B. Laurentius: quare pro viribus contendunt Durand. *lib. 2. in ration. Diuinor. Officiorum cap. 3. a principio*, Alphonsus Salmeron. *in præd. locum Actor. 6.* Cardinalis Bellarm. *tom. 2. lib. de Sacramento Ordinis cap. 6.* Baron. *tom. 1. anno Christi 34. pagina 267.* ab Apostolis, fuisse institutum. Diaconatus Sacramentum, & videtur comprobare Boët. Epo *de Iurisd. Eccles. temporali quæst. 1. num. 11. in verbis sequentibus*, ibi: *Ita Diaconi quoque fuerunt Apostolorum iussu actor. 6. Constituti, qui Sacris ministrarent mensis, vt ipsimet Apostoli liberius vacarent Verbo Dei.*

39 Et sic etiam videtur verum quod Durand. *in 4. dist. 24. q. 2. num. 6.* Caietan. *tom. 1. opusculorum tract. 11. art. vnico*, & Salmeron. *in dicto cap. actor. 6.* dixerunt nempè Diaconatum, & Subdiaconatum non fuisse à Christo institutos, nec esse Sacramenta, præcipuè si consideretur doctrina textus *in cap. Dominus ad finem 93. dist.*

40 Nihilominus dicendum est à Christo Domino fuisse institutum Diaconatus ordinem, vt diximus *supra in Rub. de temporibus ordinat, & de ætate ordinandorum*; item & sub *tit. de Sacramentis non iterādis*, vt patet ex communi Theologorum sententia quæ asserit Diaconatus ordinem non ab Apostolis, sed à Christo institutum fuisse: sic Caiet. *in dict. hoc Actor. 6.* & in illum *1. ad Timoth. cap. 3.* Michaël. Medina *lib. de continentia cap. 26.* Vasquez *tom. 3. disp. 236. cap. 4. num. 49.* Ochogauia *de Sacram. Ordinis tract. vnico quæst. 3. num. 8.* Ægid. Coninch. *de Sacram. Ordinis disp. 20. dub. 3. num. 13.* Rodericus de Acugna *in comment. ad cap. Diaconus 23. dist.* Paul. Layman. *in Theologia morali lib. 5. tractatu 9. cap. 4.* Machad. *de perfecto Confessor. tom. 2. lib. 4. part. 1. tractatu 8. documt. 1. à num. 1.* & alij etiam antiquiores ex eo quia est citra controuersiam inter Catholicos hunc ordinem esse Sacramentum (vt probaui etiam in adductis locis) sed constat omnia Sacramenta à Christo ante ascentionem eius fuisse instituta, ergo: Deinde quia Christus (vt probaui abundè, *in dicta Rub. de Sacram.* non iterandis) per se ipsum omnia à Sacramenta instituit, & nullius institutionem Apostolis commiserit, vt etiam probaui, *sub tit. de Sacra Vnctione*, loquutus de institutore vnctionis, & Confirmationis Sacramenti.

Et insuper confirmatur ex Concilio Florentino, vbi postquam dixit ordinem esse Sacramentum, illiusque materiam & formam explicarit, continuo ponit exempla in ordine Sacerdotij, Diaconatus, & Subdiaconatus. Item ex Concil. Trident. *sessione 23. cap. 2.* quatenus enumerans singulorum ordinum nomina, *in cap 3.* ibi, absolutè definit ordinem esse Sacramentum, nulla facta exceptione. Imo & *ibi in Canone 6.* sic loquitur: *si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam Diuinam ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris, anathema sit.* Vbi sine dubio per ministros intelligi Diaconos, Doctores firmant, cum de nullis aliis æque certum sit, ac de Diaconis esse à Christo institutos. 41

Vnde non obstant fundamenta contrariæ sententiæ non illud *actor. cap. 6.* quia, vt merito aliqui ex præcitatis pro nostra communi sententia electione Diaconorum septem, de qua ibi narratur, non fuerunt ordinati septem illi viri ad ministerium Altaris, nec Sacramentum Ordinis susceperint; & sic illos non fuisse viros, de his, qui ministrabant ministeria, scilicet missæ, sed de his, qui ad ministerium mensarum, & pauperum curam haberent, adhibebantur, & amplius patet, quia cum omnia Sacramenta (vt dictum est) à Christo ante eius ascensionem fuerint instituta, sequitur vt cum dicta electio septem Diaconorum ad mensas facta fuerit post Christi ascensionem, vt constat, quod *dict. cap. actor. 6.* nec verba iam relata Boët. Epo non contradicant. 42

† Et minus, vt *in dicto cap. narretur*, quod statim post dictam electionem Stephanus faceret signa, & prodigia, ac populo ita sapienter prædicaret vt aduersarij non possent sapientiæ, & spiritui eius resistere; quia non proinde licet inferre ipsum fuisse ibi in Sacrum Diaconatus ordinem consecratum: nam etiam ad aliud munus electus, hæc præstare poterat, vt probant adducti, Barbosa *de iure Eccles. part. 1. cap. 35. num. 5. & 6.* & contra Durand. & Caietan. resoluunt merito Henriquez *in summa libro 10. cap. 3.* Valent. *tom. 4. disput. 9. quæstione 1. puncto 4.* Vasquez *in 3. part. cap. 27. quæstione 1.* Ochogauia *de ordine quæstione 4.* Paulus Comitol. *respons. moral. lib. 1. disp. 20. dub. 7. num. 46.* Scribon. *in theosi de ordine disp. 7. quæstione 3.* Layman. *in Theolog. mor. lib. 5. tract. 9. cap. 4.* Machado *supra*, Diaconatum, & Subdiaconatum fuisse à Christo institutos, & esse verè, & propriè Sacramenta; & sic Diaconos ex institutione Diuina electos asserunt Valent. *dicto tom. 4. disputatione 4. quæst. 1. puncto 2. vers. ad hæc*, Henriquez *dicto lib. 10. cap. 2. §. 1.* Ochogauia *dicto tract. vnic. de ordine quæst. 2. num. 7.* Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 2. cap. 23.* Coninch. *supra dubio 3. num. 2.* 43

44 Et sic nec obstat Cyprianus *in dict.c. Dominus ad finem* 93.*dist.*quia *ibi*, solùm dicens Christum nõ ordinasse Diaconos, sicut Præsbyteros, & Episcopos ordinauit, nõ sequitur illum non instituisse hunc ordinem; quia etsi nullum Christus confirmarit, non inde negari poterit quin Sacramentum Confirmationis instituerit, vt respondent Vasq. *dicta disp.*237.*cap.*3 Barbosa *dicto cap.*35.*num.*9. & patet ex his, quæ abundè dixi *sub dict. cap. vnico, de Sacra Vnctione* §. 1. vbi de Confirmationis Sacramento, & eius institutore Christo.

45 His tamen obstat Anacletus *Epist.*3.*cap. ad finem*, in verbis sequentibus: *Amplius quam isti duo ordines Sacerdotum, nec nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt*, quæ protulit postquam enumerauit ordinem Sacerdotum, & Episcoporum. † Sed respondetur Anacletum *ibi*, non loqui de omnibus ordinibus, quos ab Apostolis accepimus, sed de ordinibus solum Sacerdotij, & Episcoporum; quia Dominus elegit duodecim Apostolos, in quorum locum Episcopi successerunt, & septuaginta discipulos, quibus Sacerdotes respondent: sic Michaël Medina *lib.*1.*de continent cap.*43.Barbosa *de iure Ecclesi.dicto cap.*35.*p.*1.*sub num.*9. dicentes rectè quadrare hanc expositionem verbis relatis Anacleti, dum ibi amplius in verbis sequentibus alloquitur, *Sacerdotum fratres, ordo vi partitus est, & sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari.*

46 (margin, beside "coporum. † Sed respondetur")

47 Quod si dubites quanto tempore prædictum ministerium Diaconorum, qui mensis præficiebantur, in Ecclesia perseuerauerit, & quo pacto, latè disputant Cardinal. Baron. *dicto tomo* 1. *anno Christi* 34.*pag.*269. Vasquez *dict.tom.*3. *disp.*236. *cap.*4 cum quibus prosequeris dictam explicationem mensarum.

48 De institutore Subdiaconatus ordinis iam patet ex proximè dictis fuisse Christum; quam etsi ordo Subdiaconatus in primitiua Ecclesia nũ fuerit Sacer ex dictis *supra*, vt inquit Vrban.*in dicto cap. nullus dist.*60. sic vt legamus hunc ordinem non esse adhuc Sacrum tempore Syriaci antiquissimi Pontificis Cathedram Petri tenenti anno Domini 381.& probat ex *cap.quicumque*, vbi glossa vers. *ad Diaconos* 77.*dist.*& tempore Luzij, *in cap.ministri* 81. *dist.* † Et ex eo quod olim Subdiaconis nõ permitteretur ingressus in Sacrarium, nec contractus vasorum Dominicorum, vt patet ex Concilio Laudicen. *cap.* 21. nec olim annumeraretur Sacris ordinibus, quantumvis Canonibus Apostolicis notus, vt dicit Boët. *cap.in comment.ad dict. cap.clerus* 7.*num.*8.*de vita, & honest. Clericorum*, & multi alij, quos refert Barbosa *dicto cap.*35. *n.*12.13.*&* 15.vbi probat è contra etiam olim licuisse Subdiaconis Sacra Vasa tangere. Tamen non inde, nec ex aliis poterit negari Subdiaconatus ordinem esse institutum à Christo Domino; quia sicut iam supra de Diacono dictum est per eadem fundamenta de Subdiaconatus ordine, vt sit Sacramentum à Christo Domino institutum, probant specifice præter, *ibi*, adductos Vasquez *dicta* 3. *p.q.*238.*cap.*2.*à princip.* Ægid.*de Sacram. dicta disp.*10.*de ordine dubio* 3.Ochogauia *de Sacram. ordinis dict.tract. vnico q.*4. Cæsar.*in relect. de Ecclesiast.hierarch.p.*2.*disp.*10.§.1 *n.*2.Machado *de perfecto confess.tom.*2.*lib.*4 *p.*1. *tract.*7.*docum* 1. *num.*2.& ex eo etiam, quia de huiusmodi Subdiaconatus ordine, vtpotè de re antiqua, & vbique recepta, & à Christo Domino instituta loquantur auctores illius temporis, qui sanè floruerunt in ipso Beatorum Apostolorum sanio aut non diu post superstites fuerunt, vt est apud Cyprianum, *lib.*2. *Epistolarum epistola* 10.*& lib.*5. *epist.*12.& apud Eusebium, *lib.*6.*histor.cap.*33.

49 (margin, beside "nistri 81. dist. † Et ex eo")

Et confirmatur irrefragabiliter, ex eo quod *Canon.*40. *Apostolorum*, cui refragari, & contradicere impune, licet, meminerit huiusmodi Subdiaconatus ordinis, & faciunt quæ de hoc ordinè dixi, *in dicta Rub.de temporib. ordin. de ætate ordinandor.* item & *de Sacram.non iterandis.* Nec obstat quod iste ordo antiquitus non esset Sacer; quia non inde probatur vt non fuerit à Christo Domino institutus hic ordo. 50

Et sic patet nimis antiquam esse eius institutionem; siquidem post tempus, S.Fabian. Pontifex per quindecim annos, vt patet in eius officio 20. Ianuarij, creauerit septem Subdiaconos, qui res gestas Martyrum à septem notariis scriptas colligerent. 51

Quod si desideras scire à quo tempore iste ordo fuerit inter Sacros reputatus, repetes hic quæ dixi *supra in dicto cap.miramur de seruis non ord.* & licet clare noc constet; est quidem inter DD.probabilius inter Sacros annumeratum, ac proinde continentiam annexam habuisse, & habere à constitutione Greg. Magni *in cap. ante triennium* 31. *dist.atque Vrbani II. in cap.erubescant eadẽ dist.*& glossa *in dicto cap.miramur*, prædictas constitutiones refert, vt *ibi* dixi, & luculentius Marcus Anton.Capet.in suo *tract.de perpetua Castit. Sacerd. cap.*7.quem refert Campanil. *in diuers. iuris Canonici Rub.*2.*num.*11. *in fine, & Rub.*7. *cap.*3. *n.*12. Vasquez *disp.*248.*supra cap.*3. Barbosa *dicto c.*37. *de iure Ecclesi.n.*23. Subdentes etiam hanc continentiam antiquitus promouendi cogebantur polliceri † Et quod licet in Hispania variatum sit quo tempore incepisset castitatis votum annexum esse ordini Subdiaconatus: tamen vt habuisset principium in Consilio Illebiritano ex communi docent sententiam. 52

53 (margin, beside "liceri † Et quod licet in Hispania")

Et sic post aliam disputationem dicendum est antiquam consuetudinem vtendi subdiaconos matrimonio, reuocatam fuisse ab illo tempore, quo iste Subdiaconatus ordo inter Sacros fuit reputatus, vt constat ex *dicto cap.à multis, cap.erubescant, cap.subdiaconi, & cap. placuit. dist.*32. *& ex dicto cap.ante triennium, & cap. Episcopos* 31.*dist.*vt iam *hic* dixi in hac quæstione. Quoad Diaconatum, & Presbyteratum, quia semper Sacri Ordines reputarentur in Ecclesia Latina præceptum cõtinentiæ in matrimonio ante ordines contracto à tempore Apostolorum, vsque ad hodiernum diem sinè aliqua interruptione perdurasse in Presbyteris, & Diaconis, resoluunt optimè Sotus *de iustit.lib.*7. *q.*7.*art.*2. Vasquez *dicta disp.*248. *cap.*2. Medina *lib.*2.*de continentia, cap.*39.alia dico *hic* in vers.*ad vltimam.* 54

Ad quintam quæstionis partem de Diaconis, adiunctis hic, quæ adduxi, *supra* de Episcopo *in in Rub.de officio Archipresbyt. sub q.*2. & quæ dixi *supra in Rub. de electione*, vbi de electione Abbatissarum, & num viduæ moniales possint eligi in Abbatissas? Iam nunc breuiter respondeo, vt cum olim dicerentur Diaconissæ, quæ apud nos viduæ continentes dicuntur, & aliquod munus, & Dignitatem in Ecclesia habebant, quarum præcipua munera erant, primum quidam cæteras instruere mulieres, de rebus, de quibus cũ Diaconis, aut Episcopis agere debeant, vt constat *ex Clem.* 1. *lib.*2.*const.cap.*57.*alias* 61. † Et secundùm foribus 55

56 (margin, beside last line)

bus Ecclesiæ mulieribus tantùm patentibus præesse, sicut foribus, qua ingrederentur viri, & qui Hostiarij dicti sunt præfecti erant ex eodem Clem. dict. lib. 2. c. 15.

57 Et tertium, nam sicut munus Diaconi erat vngere Oleo Sancto frontem mulierum, quæ baptizabantur ita Diaconissarum abstergere ne à viris aspiceretur ex eodem *Clem. lib. 3. cap. 32.* & Concilium Nicænum 1. *cap.* 74. huiusmodi Diaconissas ad hoc solum paratas esse, vt fœminas in

58 Baptismo suscipiant. † Et Concil. Carthagin. 4. sub Anastasio *cap.* 22. admonet huiusmodi Diaconissas debere esse tam instructas ad officium, vt possint apto, & sano sermone imperitas, & rusticas mulieres tempore, quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, & qualiter accepto Baptismate, viuant. Quintum enim erat extra Ecclesiam, vt scilicet cum Episcopus ad Domus mulierum aliquem mittere vellet non mitteret Diaconum, ne quid mali infideles suspicarentur, sed mitteret Diaconissam ex eodem *Clem. dict. lib. 3. c. 15.*

59 Vnde S. Epiphanius *ad calcem librorum contra hæreses in compendiario de doctrina de fide Catholica*, ait Diaconissas constitui in ministerium mulierum propter reuerentiam, si opus fuerit Balnei gratia, aut visitationis, aut inspectionis corporum, & sic continentia perpetua istis præ-

60 scripta erat. † Quare in Concilio Romano sub Gregorio I. ipse Gregor. anathemate percutit quendam nomine Adrianum Ephiphalarati filium, qui Epiphaniam Diaconam illi cito ausu, in vxorem habebat, & illam similiter, & eos, qui ei consensum præbuerunt, vt in Concilio Aureliano 2. *cap.* 17. *cauetur*, vt refert Barbosa *de Iure Ecclesiast. l. 1. c. cap.* 36. *num.* 8. legendus *num.* 7. ibi: *Fœminæ quæ benedictionem Diaconatus, actenus contra interdicta Canonum aceperunt, si ad coniugium probantur, iterum deuolutæ à communione pellantur; quod si huiusmodi contubernium admonitæ ab Episcopo, cognito errore, dissoluerint incommunionis gratia, acta pœnitentia reuertantur huiusmodi, qui sumpserunt in coniugium, anathematizentur.*

61 Et quidem ad hoc munus eligebantur mulieres, aut virgines, aut viduæ, quæ tamen vnico contentæ fuerint thoro coniugali, vt docet *Clem. c. lib.* 6. *const. cap.* 17. in verbis sequentibus: *Diaconissa verò eligatur virgo pudica; si autem non fuerit virgo, sit saltim vidua, quæ vni nupserit, & fidelis, atque honorata sit*, & quamvis non defuerint peruersi homines, qui *ex cap. Diaconissam, & ex cap. Presbyter, & cap. mulieres* 32. *d. st* deprehenderint fœminas licuisse ordinari, cum Diaconissæ, & Presbyteræ mulieres Canones illi meminerint, & refert Barbosa *in dicto cap. Diaconissam* 27. *q.* 1. *num.* 2. Tamen quia iam *sub dicta Rub. de temp. ordin. & de etate ordinand.* dictum est, mulieres omnino esse ordinum incapaces: argum. textus *in cap. in noua de pœnit. & remiss.* ideò eorum dictum est omnino exulandum ex doctrina omnium Catholicorum Doctorum. Sunt enim fœminæ omnino incapaces eorum, quæ sunt ordinis, vt argum. *dict. cap. in noua de pœnit.* D. Thomas *in addit. ad* 3. *q.* 39. *art.* 1. Victoria *relect.* 1. *de potest. Eccles. q.* 2. *num.* 3. Sotus, Anglés. Maiolus, & Barbosa cum illis *sup. num.* 2. Iulius Labor. *var. lucub. cap.* 23. *num.* 34. Campanillus *in diuers. Iuris Canonici Rub.* 11. *cap.* 2. & alij.

Quare etsi Diaconissæ consueuerint ordinari benedictione, & cæremonia, vt testatur Tertullianus *lib. de exhortatione ad castitatem cap. vltimo num.* 72. & de hac Diaconissarum benedictione extet Apostolica constitutio apud Clem. *lib.* 8. *cap.* 26 extetque earum ordinatio in antiquo libro qui inscribitur *Ordo Romanus*, & referat dictæ benedictionis verba idem Barbosa *dicto cap.* 36. *num.* 4. ac constet ex officiis, & muneribus, ad quæ destinatæ fuerint ab antiquo, nullo ordine Ecclesiæ Sacramentali signari; ideò rectè contra audaces quidem Doctores, resoluitur nullo tempore fuisse ordine insignitas, etsi benedictas ad officium sibimet incumbens. 62

Nec obstat in Concilio Arausican 1. mentionē fieri de Diaconissarum ordinatione, prout legitur in Concilio Calcedonen. *act.* 15. *cap.* 15. imò etiam in Aurelianen. & Turonens. 2. constare in vsu fuisse Diaconissæ ordinationem, ex dicto libro qui dicitur *Ordo Romanus*, qui apparet scriptus post tempora S. Benedicti. † Nec quod ait Æneas Sylvius *de Historia Boëmica cap.* 16. de Mulida sorore Boleslai Bolmirum Regis, quæ eximia specie virgo Sacris imbuta litteris, & multa pollens erudirione, Romam orationis causa periuisset à Ioanne Pontifice Maximo, benignè excepta ipsius authoritate Monasterium S. Gregorij in arce Pragensi construxerit, ibique Sacerdos consecrata sit. † Quia respondetur ordinationem, de qua prædicta Concilia loquuntur, significare munus, & officium, ad quod Diaconissæ eliguntur; non quidem ordinis, sed ministerij, & gubernij, vt contingit in electis fœminis Monialibus ad Abbatissatus Dignitatem; & sic Barbosa explicans casum dictæ *Mulida dict. cap.* 36. *de Iure Eccles. n.* 6. *in fine*, intelligit illam in Abbatissam electam fuisse consecratam, & benedictam; nos verò aliquo ordine, vel charactere Sacramentali initiatam. † Et sic Henriquez *in summa lib.* 1. *cap.* 21. §. 1. *litt. P*, Campanill. *dict. cap.* 2. *num.* 3. *in princ.* respondent ad textum *in dicto cap. Diaconissam* 27. *q.* 1. Diaconissam non ita appellari, tanquam illo ordine initiatam, sed aliis ex causis, & rationibus, scilicet etiam propter officium legendi v. g. homilias, vel Euangelia in Choro, ad quod destinabantur certis quibusdam benedictionibus, & propter alias, quas repetit Barbosa *in illo cap.* 63 64 65 66

Obquod potuit Baronius *annal. Eccles. tomo* 1. *anno* 30. *num.* 228. censere prædictas Diaconissas inter laicales, & sæculares personas, probans sic ex Concilio Nicæno *cap.* 10. vulgato, & 17. ex his, qui ex Arabico translati sunt, *commemoramus* inquit: *Diaconissas, quæ in hoc ordine inuentæ sunt quæ nec manus impositionem aliquam habent; itavt omnino inter laicas habeantur, similiter Diaconissæ, quæ in Catholico Canone non habentur simili loco; id est laicæ, & tanquam non consecratæ deputentur.* † Et confirmatur: nam aliquæ, quæ post tempora successiua (in quibus Diaconissarum ordo aboleri cœpit eo modo, quo, & Corepiscoporum vsus ablatus est, qui cum aliqua minora officia in Ecclesia haberent, & maiora præsumerent, sublati fuerint, vt testatur Damasius Papa *in cap. Corepiscopi* 68. *dist.* de quibus dixi *sup.*) † Et sic dictæ fuerunt, non ab vllo ordine, quem suscepissent, nec ministerio, adessent destinatæ, seu consecratæ, sed à viris, quorum vxores erant; & ita *Presbyteratas* dici vxores Presbyteri *in cap. vltimo* 32. *dist.* docent *ibi* communiter DD. 67 68 69

Mm 4 &

& Vbaldens. *de Sacram.lib.2.tit.7.cap.58.num.70.* Michal.Medina *de continent.controuersia 6. cap.7.* Paulus Layman.*in Theolog.moral.lib.5.tract.9.c.11.* Didacus de Narbona *in annal.comput.anno 4. q.3. n. 1.* cum Barbosa, & aliis; Campanil. *in diuers. Iuris Canon.Rub.11.cap.2.num.5.*vbi refert se huius rei veritatem à nonnullis hominibus, & Græcis expertisse, qui omnes responderunt Sacerdotis vxorem apud eos Presbyteram appellari.

70 At licet hæc in se vera sint, nihilominus tales Diaconissas semper fuerunt immunitate Ecclesiastica gaudentes habitæ ad hunc effectum, vt per-

71 sonæ Ecclesiasticæ. † Et videtur colligi ex eodem Concilio Nicæno *Canon.* 74. probante Diaconissas, & illas ex Sanctimonialibus, aut viduis eligi constituat, vt suum munus impleant, dum baptizantur fœminæ. Et faciunt plura, quæ adduxi *sub cap.2.de foro comp.*vbi de multis personis quæ etsi aliis Laicæ videantur; quia cohærent

72 muneri pio, gaudent foro Ecclesiæ. † Ob idque Basilius Pontius *de impediment. matrim. cap.*10. vers. *sed cùm Diaconissæ*, vocat Diaconissas Religiosas personas; dum ait, quod Diaconissæ Religiosæ personæ benedictione, & cæremonia, vt *supra* ordinatæ afficerentur: alia repetit Barbosa *dicto cap.36.de Iure Eccles.num.6.* vbi explicat Baronij, & Concilij Nicæni locum legendus *ibi.*

73 Ætas inquam istarum Diaconissarum propter munus, ad quem eligebantur iuxta diuersa tempora, modum habuit; cum aliquando esset annorum quadraginta statuta in Concilio Calcedonens.*cap.*15.relato *in cap.Diaconissam 27. q.1.* vbi præcipitur, ne Diaconissæ ante annos quadraginta ordinentur; pro quo diligens fiat probatio; quod si ordinationem susceperit aliqua, & quantocumque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptiis tradiderit iniuriam faciens gratiæ Dei, anathema sit, cum eo, qui nuptiis ipsius conuenerit, vt refert Campanil. *dict.Rub.*11. *cap.2.n.3.* vers. *primum*, Barbosa *dicto cap. 36. num.3.* qui ex dicto Concilio Nicæno *cap.*74. ait nonnunquam illud tempus fuisse sexagenarium; sed vt explicarunt Iulius Laborius *var.lucub.tom.1.tit.4. cap.34.num.31.*vers. *atque hinc*, Pamel. *in scholio 72.in lib. Tertulliani de exhortat. castitatis*, Vasquez *3.p.tom.3.disp.245. cap.3. num.4* Sebastian. Cæsar *de Eccles.hierarch.p.2.2.disp.9.* §.3. *num.4. & 5.* D. Didacus de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requisita anno 40.q.3.*portet, tempus illud prius 40. annorum virginibus posterius viduis deligendis statutum erat, vtpotè quæ propter experientiam voluptatis maiori indigerent examine, & probatione; quæ ætas multum cum ætate requisita in Monialibus,in Abbatissis eligendis coalescit.

74 Vt diximus prædictarum Diaconissarum creatio ex multiplici munere eis concesso illis forsan insolescentibus, & maiora conantibus; provt innata est fœmineo sexui ambitio aboleri cœpit apparetque vt primò apud Græcos fuerit sublata, & abrogata in Concil.Laudicens.1. sub Syluestro *anno* 320.*Can.*11.& vt refertur *in dicto cap. mulieres dist.32.*& in latinâ Ecclesiâ in Concilio Arausican. 1. *cap.* 26. in sequentibus verb. *Diaconissæ omnimodo non ordinandæ, si quæ iam sunt benedictioni, quæ populo impeditur, capita submittant.* Et in Concilio Aurelian.2.sub Syluerio Papa *c.*18. ibi: *Placuit; vt nulli post modum fœminæ diaconalis benedictio pro conditione huius fragilitatis credatur.*

Quare etsi vt diximus longius Diaconissarum officia ordinem; & munus percurrant Vasquez *dicta 3.p.tom.3.disp.243. cap.3.* Iulius Labor. *var. lucub.tom.1.tit.4.dicto cap. 34. ex num.*28. Sebast. Cæsar.*in elect.de Ecclesiast.hierarch.p.2.disp.9.§.3.* & cum Barbosa *in dict.cap.36. de Diaconissis*, D. Didacus Narbona *dicto anno 40.q.3.*Galganet.*de iure publ.lib.3.tit.*51.Campanil. *dicta Rub.11. c.2. à num.3.* Basilius Pontius *de impediment. matrim. dict.cap.*10.at nos cessamus in tractatione de munere istarum; † Cum iam, vt proximè diximus non sint in vsu munera earum nec necessaria ad gubernium Ecclesiæ; & sic si quæ fortè desideres ab istis, & aliis, requires & à Barbosa cum aliis *in dict.cap. Diaconissam*, vbi DD. *& in auth. quo modo oporteat Episc.in* §. *Diaconissam, & in l. generaliter cod. de Sacrosanct. Ecclesiis*, vbi idem cum aliis multis. 75 76

Ad vltimam quæstionis partem, suppositis quæ dixi hic in vers.*ad quartam*, in fine de continentiâ Presbyterorum, & Diaconorum à principio nascentis Ecclesiæ, nunc etsi non minima contentio fuerit, & sit apud Catholicos, an Apostoli fuissent vxorati; eo quod multi existimarent omnes vxoratos fuisse, vt ex Ignatio, & aliis refert Cardinalis Bellarmin: *tom.1. lib.1. de Clericis cap.* 20. *ad 4. argumentum.* Alij verò negent firmantes nullum scilicet præter Petrum vxorem habuisse, vt refert videndus Cardinal. Baron. *annal. Eccles. anno Christi 57.& 66.* † At breuiter quidquid sit, firmandum est cum omnibus Ecclesiæ Doctoribus, eos quidem post vocationem Apostolorum ad Apostolatum, vsos non fuisse vxoribus; sed continentes profitentes verè Apostolicam vitam; vt ex Hieronymo refert Vasquez *in 3. p. D. Thomæ disp.*149.*cap.8.à princ.*Barbosa *de Iure Eccles.dicta 1.p.de Subdiaconis cap.37.num.*11.dicens apertè sic colligi *ex verbis Matth.cap.*19.ibi: *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te*; quia cùm hæc verba postea Christus Dominus explicaret ibi, *Et omnis, qui reliquerit patrem, aut matrem, aut vxorem, &c.* apertè voluit ipsos continentiam profiteri. 77 78

Vnde non potest impedimento esse textus *in cap.fors 26.q.2.*in illis verbis: *Copula Sacerdotalis, neque legali, nec Apostolica authoritate prohibetur Ecclesiastica, aut lege penitus interdicitur*, quibus videtur probari licita esse coniugia Sacerdotibus. Quia respondetur prædicta verba non esse ipsius canonis, sed Gratiani, qui nullum firmum fundamentum, aut testimonium habere potuit, vt negaret hanc legem esse Apostolicam; scilicet continentiæ; quare ei credendum non esse optimè respondent Soto *de Iust.lib.7.q.6.art.2.*in fine; Valentia *dicto tomo 4.disp.19.q.5.punct.5.* vers. *secundo obiiciunt.* † Qui eodem modo respondent ad textum *in cap.cum igitur 35.q.1.* etsi plures desideres de authoritate ipsius Gratiani aliqua dictantis, vt de suo in decreto, quod compilauit leges, quæ de ipso, & authoritate eius discipuli Paleæ congessi *supra in Rub.de constit.q.*12. vbi *an decretum Gratiani habeat vim legis*, vers. *ad quintam ex n.34.& ex n.38.* 79 80

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An Diaconi, vt munus sui ordinis adimpleant, teneantur prædicare? Et an sic continere, vt nunquam potuissent post ordinem Diaconatus susceptum contrahere matrimonium? Et an Papa dispensare valeat, vt in illo ordine constitutus possit ducere vxorem, sic vt liberetur ab obligatione ordinis, & beneficij? Et an Archidiaconi potestas porrigatur in Ecclesia ad alios Acolytos? Et an Archidiaconus fieri possit seu Canonicus, Portionarius, qui habet portionem aliqua pensione annua grauatam?

SVMMARIVM.

1 *Vincentius Martyr concionabatur quando tantum fuit Diaconus.*

2 *Diaconi officium non est vt prædicet præcisè, &* num.3. *nisi sit cum licentia Episcopi, &* num 4.

3 Actor. cap.8. *intelligitur de lectione tantum de cantanda, non de prædicatione.*

5 *Iesuita etiam in sacris non initiati prædicare valent Verbum Dei.*

6 *Continentia in his, qui sunt initiati in sacris, controuertitur, num sit de Iure Diuino, vel Ecclesiastico, & quod Ecclesiastici est crebrior sententia. Et quare, sed vide* num.20.

7 *Ordinibus Sacris constituti, ideo continere debent à nuptiis, & ab actu venereo; quia debent esse in omni mundicia, propter functionem, quam præstant rerum Ecclesiasticarum.*

8 *Ordinari non debet, qui direxit non posse in castitate permanere.*

9 *Fornicator constitutus in ordine Sacro, est reus sacrilegij, etiam, si sentiat non ex voto, sed ex præcepto Ecclesiæ castitatis obligationem esse ordini Sacro annexam, &* num.10.

11 *Castitatis seruandæ statutum Ecclesiæ Sacris ordinibus annexa, componitur de authoritate Pontificis, & voluntate subditorum, præcipuè Ecclesiæ Latinæ, vide* numero 20.

12 *Ordinatus in sacris etiamsi ignoret obligationem continentiæ tenetur eam seruare, & quare* num.13.& 14. *vbi idem de Diaconis, & Subdiaconis.*

13 *Ordinati in sacris ipso facto taliter sunt castitati obnoxij; ac si expressè votum emiserint, sicut obnoxij ei sunt, qui longo tempore gestauerunt habitum religiosum.*

14 *Cælibatus ordinatis in sacris præcipitur.*

15 *Diaconus non est ordinandus, nisi qui speret, Deo auctore continere; & nec Subdiaconus, vt* n.19.& 20.

16 *Diacono constat aliquando ordinatos, qui, protestati fuerant se velle habere vxores ex Concilio Ancirano, quod abrogatum fuit in hoc à Concilio Trullano, vt* n.17.

17 *Concilium Anciran. permittens Diaconis matrimonium, qualiter intelligatur.*

18 *Diaconi iam omnino à tempore antiquo continentiam promittunt.*

19 *Clerici antequam Subdiaconi sint, ordinandi, interrogantur de animo seruandæ castitatis; quod si adhuc nulla facta interrogatione, & protestatione ordinantur, tenentur ad castitatem, vt* n.20.

20 *Ecclesia etsi non possit præcipere ordinandis votum continentiæ; potest tamen condere leges illi statui conuenientes.*

21 *Clericus qui in Sacris constitutus vxorem ducit, aut concubinam habet, caret officio, & beneficio Ecclesiastico.*

22 *Dispensare potest Papa, vt Diaconi, & Subdiaconi possint vxores ducere ex causa vrgenti, vt* n.26.& 27.

23 *Sacer ordo dirimit matrimonium ratum postea initum.*

24 *Sacris Ordinibus initiatis numquam permissum legitur, nec in Latina, nec in Græca Ecclesia, vt ducendo postea vxores, remaneant in exercitio Ordinis Sacri, & contra Caietanum, vt* n.25.

27 *Papa nequit dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonium Iure naturali; secus in illis, quæ dirimunt illud solo Iure Ecclesiastico,* n.28.

28 *Papa potest, quia vniuersalis Pastor, in omni Iure Ecclesiastico dispensare; & sic in impedimento voti solemnis & Ordinis sacri, in illo cum maiori causa, vt* numero 29.

29 *Dispensatio, vt professus valeat contrahere matrimonium, debet esse magis publica, quàm quæ requiritur in dispensando in Ordine sacro.*

30 *Abbas Panormitanus reprehenditur, dum dixit, vt salubre esset statutum arbitrio Clericorum, relinquens velint nuptiis copulare necne.*

31 *Dispensatus constitutus in sacris, aut professus, vt contrahat matrimonium, liberatur ab oneribus ordinis, & beneficij, si de facto contraxit, non antea, vt* numero 32. & 33.

33 *Ordinatus, qui habitum mutauit post dispensationem liberatur ab oneribus ordinis, & professionis.*

34 *Archidiaconus non solùm habet sub se Diaconos, & Subdiaconos, sed cæteros Ecclesiæ Acolytos, vt* n.36.

35 *Archidiaconus instruit Acolyto, qualiter se gerere debeat in suo officio, & præstat ei ceroferarium, id est candelabrum; &* num.36.

36 *Acolytus mancipatur ad accendenda Ecclesiæ luminaria.*

37 *Archidiaconus est superior Archipresbytero, Primicerio, Sacrista, Custodi, &c.*

38 *Portionarius habens pensione grauatam portionem; non ob id prohibetur ascendere ad Archidiaconatum, & Canonicatum, si ex forma statuti portionario antiquiori permittatur optare.*

AD primam quæstionis partem affirmatiuè respondent Hugo de S. Victore *lib.* 3. *de* 1 *Officiis*

Officiis Eccles. part. 3. *cap.*11. Reban. *lib.*1. *instit. Sacerd.cap.*7; tum ex illo *actor.*8; qui constat, vt Stephanus; & Philippus ab Apostolis primo in Diaconos electi prædicauerint; & quia Augustin. *serm.* 2. *de S. Vincentio*, testatur quod ipse Vincentius Martyr concionabatur, quando tantùm fuit Diaconus; & confirmari videtur *ex cap. perlectis dist.*ibi, *prædicare*, & *ex cap.in Sancta* 92. *dist.*25. ibi, *Ad prædicationis officium*; quibus & aliis sic hanc opinionem tuentur.

2 Sed reuerà dicendum est non esse proprium Diaconalis muneris prædicare, nisi tantùm ea officia peragere, de quibus iam dixi *q.*1. sic docent D.Thomas *in* 3 *p.q.*67.*art.*1.*in principio*, Nauarr. *cons.*7.*per totum de officio delegati*, Lælius Zechius *de Sacram.tract.de ordine cap.*1.*pag.*668.*in principio*, Moscon. *de Maiest. militantis Ecclesiæ p.* 2. *lib.*1. *de ordine pag.* 384. *litt. A*, *& B*, Valentia *tom*,4.*disp.*9.*de Sacram.Ordin.q.*1. *puncto* 3. Vasquez *in* 3.*p.disp.*236.*cap.*8. *num.*89. Gabriel *in* 4. *dist.*24.*q.*1 *art.*3. Medina *lib.*1. *de contin. cap.* 30. & alij per textum *in cap. adiicimus* 16. *q.* 1. & alij.

3 Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, nec iura pro illa, quæ non sunt intelligenda de prædicatione, hoc est de explicatione Euangelij, sed tantùm de eius lectione, à Diacono tantùm decantanda, vt explicat glossa *in dict. cap. adiicimus*, & præter Nauar. *supra cons.* 7. *num.*3. Vasquez, & Valentia, Durandus *in rationali Diuinorum Officiorum lib.*2. *cap.*9. *num.*10. Barbosa *in cap. Diaconi* 93.*dist. num.*2. & per glossam *in dicto cap. perlectis*, verbo *prædicare*; id est *legere*. †

4 Et sic prædictæ contrariæ opiniones ad concordiam docent reduci, vt prima locum habeat, quando interuenit licentia Episcopi, Prælati, vel alterius habentis ad illud munus iurisdictionem. Nostram verò intelligi si attendamus ad vim ordinationis Diaconi ipsius, cui ratione officij prædicandi munus Diaconis non sit concessum, nec illis, vt proprium tribuatur.

5 Pro complemento notabis Religiosos Societatis IESV, etiam Sacris Ordinibus non initiatos posse prædicare Verbum Dei, vt statuit Greg. Papa XIII. in sua constit.incipit *vigore* 20. Nouemb.1584. quæ adest *in Bullario tomo* 2. *pagina*481. Barbosa *de Iure Eccles.* 1. *part. cap.* 35. *num.*28.

6 Ad secundam quæstionis partem, quia satis ex adductis quæst. præced. liquet responsum, & magna sit inter Doctores controuersia, an continentia constitutis in sacris, sit de Iure Diuino, an tantùm de Iure Ecclesiæ? De qua cum infinitis latè disputat Thomas Sanchez *de matrim. lib.*7. *disp.* 27. *ex num.* 1. & crebrior sententia, sit eam percipi tantùm de Iure Ecclesiastico; imò quod continentia Sacerdotibus, & Diaconis imperetur à principio nascentis Ecclesiæ; ideò dicendum est sic talem continentiam obligare, vt non tantùm obliget continere actu venereo, sed etiam à nuptiis perinde ac votum castitatis. †

7 Quia cum mancipentur in sacris constituti, functioni rerum sacrarum, omnis mundicies eos condecet; & sic patet ex iuribus loquentibus absolutè de castitate, inter quos *cap.*1. *dist.*28. ibi: *Nisi qui se castè victurum promiserit*, *cap. Diaconus eadem dist.* ibi: *Professi continentiam*, & *in cap.*1. *dist.* 31. ibi: *Continentes esse in omnibus*, *c. de his dist.* 28. quod est in Concilio Toletano 2. vbi de promotis ad Ordines Sacros dicitur, *Cauentes tamen est iis, nequando suæ sponsionis immemores, aut ad terrenas nuptias, aut ad furtiuos concubitus vltra concurrant; quod si fortè fecerint, vt si sacrilegij rei ab Ecclesiâ habeantur extranei.* † 8

Et *in cap.*1.*dist.*27. quod est Martini Pontificis ibi: *Si dixerit non posse in castitate permanere, hic non ordinetur*, & patet amplius ex Concilio Carthaginensi 2.*cap.*2. vt refertur *in cap. cum in præterito dist.*84. in sequentibus verbis: *Gradus isti tres conscriptione quadam castitati per consecrationes annexi sunt Episcopos* (inquam) *Presbyteros, & Diaconos ita placuit vt condecet Sacrosanctos Antistites, & Deo Sacerdotes, nec non, & leuitas, & qui Sacramentis diuinis inseruiunt continentes esse in omnibus.*

Et confirmatur quia qui solo Ordine Sacro 9 initiatus fornicatur est reus sacrilegij; quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ annexam delinquit in religionem violans castitatis votum, in tantùm quidem vt si sentiat quispiam obligationem castitatis annexam Ordini Sacro, non esse ex voto, sed ex mera Ecclesiæ constitutione, vt sentiunt plures Doctores, quas refert idem Sanchez *dicta disp* 27.*num.*9. adeo teneatur dicere sacrilegam eam fornicationem: nam cum Ecclesia castitatem præceperit Clericis ob reuerentiam ministeriorum sacrorum, quibus vacant, sequitur vt id præceptum pertineat ad religionem; ac subinde eius violatio sit sacrilega; & si quis vellet dicere id præceptum esse tantùm de abstinendo à matrimonio; patet quidem reprobatum esse in iuribus *hic num.*1. adductis, vt in Concilio Tolet. 2. quod refertur *in dict. cap.de his dict. dist.*28. vbi expressè Clericos fornicantes tanquam sacrilegij reos ab Ecclesiâ reiiciendos esse decernitur: sic docens Abulens.*in cap.*5.*Math.q.*204. *col.*2. *vers. de primo patet*, Clictoueus de vitâ, & moribus Sacerdotum *cap.* 1. paulo post princip. Nauar. *in in summa cap.*25.*num.*108. Zelaia 4. *dist.*37. *q.*3. Sotus *de Iustitiâ lib.*7.*q.*4.*art.*2.*col.*4. vers.*de tertia propositione*, Gutierrez *in Canonicis lib.* 2. *c.*7. *num.*3. Aragon.2. 2.*q.*88.*art.*11.*col.*2. §. *his constitutis*, Toledo *lib.*4.*summæ cap.*17.*num.*21. Azor. *lib.*13 *instit.mor.cap.*12. *q.*6. *ad finem*, cum multis aliis idem Thomas Sanchez *dicta disp.* 27. *n.* 19. 22. *&* 25. *& ante num.* 3. *in medio.* † Legendus 10 idem Barbosa *lib.* 3. *votor. & consult. voto* 77. *ex num.*30. *&* 34. *ad* 41. cum multis aliis docens talem obligationem continentiæ adhærere Sacris Ordinibus initiatis, Diaconis, & Subdiaconis, siue teneamus hoc procedere immediatè ex præcepto Ecclesiæ imponentis talem obligationem, aut mediante voto proprio ordinatorum, aut iuxta alios modos dicendi, quos ibi refert etiam *ex num.* 36. † *Ad* 41. vbi addit cum Turrecrematâ 11 *in c.Diaconus* 2.27.*dist.& in cap.nullum* 1.*dist.*28. quod statutum Ecclesiæ de seruanda castitate Sacris Ordinibus annexa, componitur de duobus, videlicet de authoritate Pontificis, & voluntate subditorum, præcipuè Ecclesiæ Latinæ, &c.

Quare notandum est, quod ordinatus Sacris 12 Ordinibus, etiam si ignorauerit votum ordini annexum, teneatur omnino continere, nec possit validè matrimonium inire eo quod potuerit iustissimam de cælibatu Clericorum legem inducere, atque ea ligare quoscumque in posterum promouendos, siue sciuerint, siue ignorauerint prædictam legem Ioannes Andreas *in cap. ioannum*17. *q.* 2. & *ibi* Anton. *num.* 13. Ancharranus *num.*8.

num. 8. q. 2. Cardin. num. 6. q. 1. Imola num. 15. de Clericis coniug. Sanchez dict. disp. 27. num. 11. alia referens Barbosa, & omnes per glossam in cap.
13 Presbyter dist. 28. in verbo ignorantia. † Quia sicut docuit Gregor. de Valentia 2. 2. disp. 9. generali q. 5. puncto 3. ipsa ordinis susceptio in Sacris Ordinibus fuit tacita, & expressa professio continentiæ, & suscipientes sic obligari, & ab Ecclesiâ compelli, ac si expressè votum emisissent castitatis, non secus, ac ij, qui longo tempore habitum religiosum gestauerunt: alia omnino videnda congerit idem Barbosa in dicto c. 1. dist. 28. vbi num. 2. dicit quod continentia in non coniugatis ad Sacros Ordines ascendere cupientibus cœpit iniungi; & ita Sacro Ordini esse annexa ex institutione Siricij Papæ anno 338. in cap. plurimos 82. dist. & asserunt glossa verbo qui Sacramentus in dicto cap. praeterito 84. dist. & Clitei lib. 6. de continentia cap. 4. eamque confirmasse Innocent. I. anno 408. vt videtur deduci ex cap. proposuisti dist. 82. & ad ministros deinde extendisse Gregorium, colligit idem ex cap. nullum dict. distinction. 28. & ex cap. ante trienum distinctione 31.

14 Et quod ad Diaconatus, & Presbyteratus Ordinem promouendi continentiam tenerentur polliceri, ad idque compellerentur, probat in dicto cap. 1. idem Barbosa num. 3. & 4. ex cap. nullum, c. praeterea dicta dist. 28. expressius ex dicto cap. proposuisti, & cap. plurimos dist. 82. & confirmans id Leo Papa, extendit etiam ad Subdiaconatum, vt patet ex cap. omnium Sacerdotum dist. 32. sed quia talis lex non obligauit illico; ideò Greg. Magnus cælibatum annexum Ordini Sacro, etiam Subdiaconatui mandauerit esse coniunctum, vt in cap. ante triennium dist. 32. & postmodum Vrban. II. in cap. erubescant eadem dist. ac postea ex Martini Papæ constitutione neminem ordinandorum teneri hanc continentiam expressis promittere verbis, sed tacitè, vt silentium ordinati pro consensu reputetur, cap. Diaconus dist. 27. & dict. cap. Diaconi dicta dist. 28. de quibus iam aliqua dixi sub q. 1. hic.

15 Ob id rectè ad propositum nostri dubij Diaconus non erit ordinandus, nisi qui speret, Deo Auctore se continere posse, vt in cap. quicumque dist. 77. indeque ab initio Ecclesiæ fuisse ipsis, ac Sacerdotibus prohibitum contrahere matrimonium ex dictis hic in vers. ad secundam, & vt patet ex Canone 25. Apostolorum, aliàs 27. ac aliis antiquorum Patrum locis adductis per Cardinal. Bellarmin lib. 1. de Clericis cap. 19. Azor. inst. mor. p. 1. lib. 13. cap. 12. Ægid Coninch. de Sacram. Ordin. disp 20. à num. 10. Suarez tom. 3. de relig. lib. 9. ex cap. 13. Squillante de obligat. Cleric. part. 1. à num. 37.

16 Huic tamen dicto videtur obstare, nam aliquando illo tempore, cum ad sacra ministeria idonei cælibes non adeo multi inuenirentur, & plerumque inter coniungatos essent nonnulli cæteris Digniores, hi ordinabantur Diaconi, ita tamen, vt si protestati essent velle vxores habere, nec posse se continere, licitè cum vxoribus permanerent, & ministerium Diaconatus retinerent. Si verò tacitè, vel expressè continentiam fuissent in ordinatione professi, & postea transissent ad nuptias à ministerio cessare deberent, vt in Concilio Ancyrano fuerat constitutum, de quo in dicto cap. Diaconi 28. dist. & sic posse colligi matrimonium validè tunc contrahi posse à Diaconis.

Sed respondetur in hoc Concilium illud esse 17
abrogatum in Concilio 6. generali can. 6. Trullano, vbi definitur Subdiaconis, & Diaconis nullomodo licere ad nuptias transire; quod si transierint esse ab vxoribus separandos, vt contendit Balsam in comment. super Concil. Ancyrano, quem sequitur Michaël de Medina lib. 2. de contin. cap. 14. sub fin. At melius Turrian. lib. 2. de dogmat. Character §. ad hac obiicient, Boër. de Republ. Eccles. p. 2. lib. 10. §. à Subdiaconatu pag. 337. Barbosa de Iure Eccles. cap. 35. p. 1. num. 11. & 12. melius posse dici existimant dict. Concil. non habuisse ratum coniugium à Diaconis contractum, nec liberam facultatem eis concessisse illud contrahendi, & in matrimonio sic contracto vxore vtendi, sed tantùm statuere, vt ordinatus, qui sic ex licentiâ Episcopi contraharet, de gradu suo, & ordine non amoueretur, sed post huiusmodi nuptias in eo permaneret; ita tamen, vt vxore sua minimè vteretur; quia ibi solùm dicitur Diaconos de gradu suo remouendos non esse.

Et subdit idem Barbosa dict. cap. 35. num. 13. 18
postea sancitum esse, vt Diaconi omnino continentiam promitterent, sic colligens ex c. 1. dist. 27. & ex cap. 1. dist. 31. & ex c. coniugatus de conuers. coniug. † Et quod antequam Clerici à pueriliz 19
bus annis educati ad Subdiaconatus Ordinem promoueantur, interrogentur de animo seruandæ castitatis, aut coniugij expetendi, quasi promissionem castimoniæ suæ absque coniugali necessitate sese spoponderint seruaturos Subdiaconi; & deinde Diaconi ministerium demandetur per dict. cap. de his dist. 28. & quod postquam Subdiaconatus inter Sacros Ordines est relatus, tunc præscrutatio, quæ olim in Diaconatu fiebat, cœpit in Subdiaconatu obseruari.

Quod si talis interrogatio facta non sit, & 20
suo tempore, si ad ordines promouerentur, nulla protestatione facta, dicendum est ex dictis Subdiaconos, & Diaconos esse continentiæ omnino obnoxios; quia cum reuera obligatio, qua tenentur Clerici Sacrorum Ordinum ad continentiam seruandam, non consurgat immediatè ex constitutione Ecclesiæ, sed ex voto castitatis, quod Ecclesia suo præcepto annexuit Ordinibus Sacris, sequitur, vt cogat eos, qui Ordinem Sacrum assumunt, vt votum castitatis emittant non expressè, sed facto ipso, & tacitè; quamvis enim non voce voueant, at facto, & opere profitentur castitatem per Sacrorum Ordinum susceptionem; quia quamvis Ecclesia neminem possit absolutè cogere ad continentiam, quod sit res meri Consilij, cap. integritas 32. q. 2. potest temen in Ordine Sacro, quem confert, apponere conditiones, & leges iustas illi statui conuenientes, qualis est, vt ad illum promotus castitatem voueat, sicut, & merito tenent post antiquos Anton. Cuchus lib. 5. inst. moral. tit. 22. n. 219. Gutierrez Canon. dict. lib. 2. cap. 7. num. 2. Spino in speculo testament. glossa 12. princip. num. 2. vers. votum autem solemne, Azor. inst. moral. p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 6. & cap. 14. q. 10. P. Barbosa in Rub. ff. soluto matrim. p. 2. num. 100. & 101. Augustin. Barbosa in dicto cap. 1. dist. 28. num. fin. cum infinitis legendus omnino Sanchez dicto lib. 7. de matrim. dict. disp. 27. per totam, & ibi num. 10. † Et sic 21
benè

benè DD. per textum *in c. decernimus dict. dist.* 28. decernunt vt si Clericus in sacris constitutus vxorem duxerit, aut concubinam habeat, careat officio, & beneficio Ecclesiastico: sic Abbas *in c. 2. qui Clerici, vel vouentes*, Bernard. Diez *in pract. cap.* 80. *num.* 2. Azor. *dict. lib.* 13. *cap.* 12. *q.* 3. & quod efficiatur irregularis; adeo vt nec in susceptis ordinibus ministrare, nec ad maiores ordines admitti, Couar. *in* 4. *p.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 1. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 195. Decian. *in tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 22. vers. *item Clericus*, Farinac. *in praxi crim. p.* 5. *q.* 138. *num.* 98. cum multis Barbosa *in dicto c. decernimus*, Zeuallos *in pract. q.* 558. *num.* 1. Sayrus *de cens. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *cap.* 120. Bonacina *de matr. q.* 3. *puncto* 9. *num.* 8. Bellet. *disquisit. Cleric. p.* 1. *tit. de disciplina Cleric.* §. 5. *num.* 72. Viuald. *in Candelabro aureo p.* 1. *tit. de matrim. num.* 230. Matienz. *in Rub. tit.* 1. *glossa* 1. *num.* 157. *lib.* 5. *noua recop.* cum aliis, & benè Thomas Sanchez legendus *dicto lib.* 7. *de matrimon. disputation.* 85. *numer.* 5. *in fine.*

22 Ad tertiam quæstionis partem, an Papa dispensare valeat, vt constitutus in Ordine Diaconali possit ducere vxorem; sic vt liberetur ab obligatione ordinis, & beneficij? Et cùm ex dictis iam in vers. *ad secundam*, videatur non difficulter respondendum; eo quod votum castitatis annexum Ordini Sacro sit ex constitutione Ecclesiæ

23 quæ potuit talem imponere legem. † Quia licet Ordo Sacer sit ex constitutione Ecclesiæ, quæ dirimat matrimonium postea irritum, vt *in cap.* 1. *& 2. qui Clerici, vel vouentes, cap. vnico de voto lib.* 6. *c. vt lex* 27. *q.* 1. quod ex Innocent. II. idemque diffinierunt Nicolaus Pontifex, & Alex. II. relati *in cap. nullus missam, & cap. præter hoc dist.* 32. *& 6 Synodus cap.* 6. & vt refertur *in cap. si quis eorum dist.* 32. *& ibi* in multis aliis capitibus, ac definierit Ioan. XXII. *in extrauag. antiqua de voto,*

24 & Trid. *in Canon.* 9. *sess.* 24. † Nec vnquam permissum fuerit in Sacris Ordinibus initiatis matrimonium inire, siue in Ecclesia Latina, siue in Græca, vt de Ecclesia Latina patet *in cap. sunt quidem; c. Presbyteris* 27. *q.* 1. *& dict. c. decernimus dist.* 28. *cap. lectores dist.* 32. & quia ab initio nascentis Ecclesiæ id prohibitum fuit, vt constat ex Can. 27. Apostolor. ibi: *Qui ad Clerum prouecti sunt, præcipimus, vt si voluerint vxores accipiant, sed lecto-*

25 *res, & cantores tantummodo.* † Et quod semper etiam apud Græcos fuerit irritum post ordines susceptos matrimonium contrahere, vt probant latè *instit. moral. lib.* 13. *cap.* 12. *q.* 3. *&* 5. Thomas Sanchez, & alij, *dicto lib.* 7. *de matrim. disp.* 28. *n.* 3. contra Caietanum dicentem, *in opusculo tom.* 1. *tract.* 27 *de dispensatione matrim in Eccles. accidentali quæst. vnica paulo post princip.* dicentem licuisse olim Græcis Diaconis matrimonium inire, vt probat, *cap. aliter dist.* 31. *& cap. Diaconi dist.* 28. & cõtra Sotum *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *col. penult.* vers. *Colligito*, & *lib.* 7. *de iustitia q.* 6. *art.* 2. *conclus.* 2. dicentem sic procedere, quando in ipsa promotione protestati essent continere nolle, cum ex proximè dictis verius sit dicere, vt in neutra Ecclesia in Sacris constitutus, etiam Diaconus tantum, aut Subdiaconus queat matrimonium inire ex dictis; & quia *in cap. si quis eorum dist.* 32. *& 6. Synodo generali* dicitur de Ecclesia Græca sic: *si quis eorum, qui ad clerum accedunt voluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinatio-nem Subdiaconatus faciat*, vt docent Suarez *in* 4. *dist.* 32. *q.* 1. *art.* 2. *conclus.* 4. vers. *pluribus*, Syluester *in summa*, verbo *matrimonium* 8. §. 12. *dub.* 2. Couar. *in p.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 1. *in princip.* Salced. ad Bernard. Diez. *cap.* 80. *littera A*, Azeuedus *in l.* 1. *à num.* 50. *tit.* 19. *lib.* 8. *noua Recopil.* Petr. Crespen. *in summa Catholicæ fidei* verb. *cælibatus pag.* 165. Vasquez *de ordine disp.* 249. *cap.* 4. *num.* 32. & alia adducit videnda Barbosa *in dicto cap. ante triennium dicta dist.* 32. eundem videbis cum aliis, *in dict. cap. aliter*, vbi etiam contra Decianum *in tract. cum lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 5. *& c.* 22. *n.* 2. vbi & *n.* 3. ait quod etsi ille textus tribuatur Stephano ait tamen non constare quis ille fuerit, cùm multi Pontifices Stephani nomine appellati essent, & apud nullius epistolam Canonem illum inueniri vt aduertunt Bellarmin. *in lib.* 1. *de Clericis cap.* 21. vers. *ad quintum*; & verius proximè adducti; & Sanchez *dictâ disp.* 28. *num.* 7. vers. *ad tertium*, Quintana Dueñas *lib.* 1. *rerum Ecclesiasticarum c.* 6. *n.* 9. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 14. §. 7. *litt. N*, Richard. *in* 4. *dist.* 37. *art.* 4. *q.* 1. *solution. ad* 2. & *ibidem* Scotus *q. vnica*, Sotus, & Couar. *vbi sup.* idem Bellarm. *dict. cap.* 21. §. *dico secundo*; & Azor. *supra cap.* 12. vers. *ad illud*, expendunt verba *dict. cap. aliter*, ibi: *Matrimonio copulentur*; non esse intelligenda, quasi in sacris constitutis, apud Græcos licet nubere, sed vt idem sit, ac matrimonio contracto licitè vti, & hac phrasi in ea significatione vti sexta Synodo, *cap.* 3. *& cap. gaudemus de diuort.* vbi Innocent. III. in sequentibus verbis; *Fideles homines matrimonialiter copulari liberè possunt*; id est matrimonio iam contracto vti, vt constat ex textu, & docet glossa *in dict. c. aliter*, verb. *copulentur*.

Tamen proximè dicta non obsunt, vt valeant, 26
ac possint Pontifices dispensare in casu vrgenti, & causa publica exigente dispensare licitè, vt in Clerici in sacris constituti, & sic Diaconi; vel Subdiaconi possint matrimonium postea inire, & vxore vti sine peccato, quia illa potestas dispensandi, est in solo iure humano, ratione cuius solius, vt diximus id matrimonium dirimitur vt docent Caietanus *in opusculo tom.* 1 *dict. tract.* 27. *de dispens. matrim. occident. Eccles. q. vnic.* vers. *quoad tertium*, Sotus *in* 4 *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *ad fin. corp.* vers. *quod si mihi*, Ledesma *in summa p.* 4. *q.* 55. *art.* 3. *paulo post princ.* Stunica *de voto q.* 6. *n.* 116. *&* 117. Ludouicus Lopez 2. *p. instruct.* vbi *de matrim cap.* 49. *col.* 3. paulo antè vers. *quæritur deinde*, Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 53. *art.* 3. *dub.* 3. *in corolar.* quod infert ex tertia conclusione Thom. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. omnino legendus disp.* 8. *& num.* 4. cum aliis, qui agunt de exigendo debito coniugali, aut illud soluendo ab ipso dispensato, alia plura adducens *ex num.* 6. an Pontifex possit dispensare in voto solemni castitatis professi, vt liberè possit matrimonium inire, de qua dico *infra in cap. cum ad monasterium*, de statu Monachorum, interim leges ipsum cum multis duplicem scribentem sententiam, de quo casu etiam Barbosa refert infinitos pro, & contra *in dicto cap. ex n.* 12. *ad finem*, quos nunc non refero, acturus ibi de tali dispensatione in voto solemni castitatis professi.

E in proposito nostri dubij docent etiam alij 27
recentiores, inter quos Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10. *num.* 303. Ægidius Trullench. *in decalogo lib.* 2. *cap.* 2. *dubio* 17. *num.* 4. clarè *de Sacram. lib.* 7. *cap.* 10. *dubio* 1.

dubio 1. vbi postquam cum aliis probat *num.6.* ex communi omnium sententia, quod Papa dispensare non potest in impedimentis Iure naturali, & Diuino matrimonium dirimentibus, Sanchez cum infinitis, *dicto lib.8.disp.6.* Bonacina *tom.1.*
28 *quæst.3. de matrim. puncto 15. num.1.* † At concedentes, vt possit dispensare, in omnibus impedimentis, quæ solum dirimunt matrimonium iure Ecclesiastico; quia Pontifex est Pastor supremus, & generalis totius orbis, qui potest in omni Iure Ecclesiastico dispensare, etiam in omni gradu consanguinitatis præter primum; addunt quidem Trulenq. & Sanchez *dicta disp.8.num.6.* cum infinitis, vt possit Papa dispensare in impedimento voti solemnis, in ordine Sacro, quia illud votum annexum est ordini Sacro tantum Iure Ecclesiastico, & in voto solemni religionis, ex ea ratione; quia potest dari casus, in quo bonum totius Regni id requirat; & sic credendum esse Christum Dominum eam potestatem reliquisse Christi Vicario, ne in necessariis videatur bono Ecclesiæ defecisse.

29 Cum ea tamen differentia, vt maior causa requiratur ad dispensandum cum professo, quam cum ordinato in sacris, de quo nonnulli, quas refert idem Sanchez *dicta disp.8. lib.8. sub num.1. & 2.* existimant, vt possit Pontifex dispensare licite propter maius bonum speciale talis clerici, vbi
30 dicto, *num.3.* † Reprehendit Abbatem dicentem, *in cap. cum olim num.5. de clericis coniugatis*, salubre fore statutum arbitrio clericorum relinquens velint nuptiis copulari necne, quod experientia doceat plerosque non continere, ac votum in spirituale ipsorum detrimentum redundare, addentem par esse, vt Ecclesia se haberet ergo illos instar periti medici vti medicinis cessantis, dum eas non prodesse experitur, cuius libertatem loquendi redarguit etiam Azor. *dicto lib.13. instit. moral. cap. 23. quæst. 5.* quia quod statuit Ecclesia circa Clericorum continentiam, habet certam, ac perpetuam decentiæ rationem ab ipsa Scriptura, ac sacris Patribus deductam, ex aliis fundamentis positis hic in hoc versiculo *ad tertiam.*

31 Quibus inquam suppositis, etsi posset contendi, vt nihilominus dispensatus, in sacris ordinibus constitutus teneretur, adhuc ad onera implenda ordinis sacri antea suscepti; quia vt iam diximus irregularis factus, etsi suspendatur à beneficio, & exercitio ordinum; nihilominus teneatur ad onera sibi incumbentia ratione ordinis, ad quæ degradatus manet etiam obnoxius ex his, quæ dixi supra.

32 Tamen reuera dici debet, vt talis per Pontificem dispensatus ad matrimonium, & etiam si professus in religione fuisset, omnino liberetur ab obligatione officij, & beneficij sic Mano & Rodriguez *tom.1.summæ in 2. edit.cap.1.num.14.* Thomas Sanchez *dicto lib. 8. de matrim. disp.8. num.11.* dicentes eum teneri ad horas antequam ad nuptias transeat, secus vbi iam transiit; eo quod ante eum transitum nec desierit esse Religiosus, aut Sacerdos; cum nondum statum incompatibilem assumpserit, per quem status religiosus destruatur, probantes vberius ex eo signo; quia si mutato proposito, nollet vti dispensatione, maneret vtique religiosus, aut Sacerdos in Sacris absque nouo alio actu, ne illi permitteretur in sæculo diu permanere coniugium contrahere deferendo, vel saltem, vt dicit Thomas Sanchez, ex quo habitum mutet monachatus, aut Sacerdotalem, assumendo habitum sæcularem, vt vtatur dispensatione.

Quare etsi Nauarr. *in cap. quando, lat. cap.7. num.20.* affirmat professum teneri ad officium Diuinum, si concederetur sibi facultas ducendi vxorem; idemque deberet dicere de Sacerdote ad matrimonium dispensato, & cum effectu matrimonio ligato, cum verius sit per dictam dispensationem, modo dicto, effectuatam, vt desinat dispensatus esse Religiosus, & Sacerdos transeundo ad nuptias, habitu mutato; antea vero sacerdotem, cum quo dispensatum est teneri ad Officium Diuinum, dum habitum non mutet, ad vtendum dispensatione, quod nondum à statu sacerdotali recesserit possitque interim celebrare, ac beneficij fructibus frui, ac cæteris clericorum priuilegiis; postea non item; sicque intelligendum esse Nauar. existimo nec obstare dictum hic in principio de irregulari, vel degradato; quia hoc non est simile, cum in istis adsit alia ratio pœnæ grauantis irregularem, seu degradatum ad pœnam, cum sua culpa priuilegia amittat, alias enim commodum reportaret ex malitia sua contra regulam iuris, de qua dixi *in cap. super litteris de rescriptis.* 33

Ad quartam difficultatis partem, an Archidiaconi potestas porrigatur in Ecclesia ad alios Ecclesiæ Acolytos? Et suppositis quæ dixi in Rub. *& quæst.1.* quod Archidiaconus sit Princeps, Diaconorum, & Subdiaconorum, & quod Archipresbyter sit Princeps, ac primus cæterorum clericorum, vt ibi dixi, & dico latè tit. sequenti; ideo in hoc dubio videtur dicendum, vt Archidiaconis nullis aliis ministris, quam Diaconis, & Subdiaconis præesse valeat. † Solùm ergo inuenio, quod ille qui inter ordinatos in minoribus Acolytatus ordinem suscipit, de cuius officio dico, *infra tit. sequenti*, debeat prius ab Archidiacono instrui, qualiter in officio suo se gerere debeat, & tunc ab eo recipere Ceroferarium, idest Candelabrum Cum cereo, vt sciat se ad accendenda lumina Ecclesiæ mancipari, dum Euangelium legitur: ita docent Trot. *de viro, & perfecto Clerico, lib. 1. cap.19. num.10.* D. Rodericus à Cugna *in cap. Acolytus dist. 23. num.5.* Barbosa *de Iure Ecclesiast. part.1. cap. 38. num.12.* & alij, de quo solum videtur loqui textus hic *in cap.2. vers. Acolytos.* 34 35

Sed quia ex *dicto cap. Acolytus 23. dist.* ex Concilio Carthagin.4. desumpto, *cap 6.* Acolytus cum ordinatur, ab Episcopo quidem docendus est, qualiter in officio suo agere debeat, accipiendo ab Archidiacono Ceroferarium cum cereo, vt sciat ad accedenda Ecclesiæ luminaria mancipari, & quod accipiat Vrceolum vacuum ad suggerendum vinum in Eucharistiam Sanguinis Christi, videtur solùm ad Episcopum pertinere, vt illum doceat; at non est cur discedamus à sententia prima: nam ex quo Acolytum docere in prædictis pertinet ad Episcopum, & consequenter etiam pertinere ad Archidiaconum eo quod, vt dixi *supra in Rubr.* dicitur oculus ipsius Episcopi, & primus de iure, quàm alij cæteri in Dignitate Ecclesiæ Cathedralis constituti iuxta quæ dixi *hoc tit. in princip. & quæst.1.* 36

Imo existimo dicendum, vt quamvis Archipresbyter intra Ecclesiam sit aliis Sacerdotibus, & 37

& Acolytis superior, vt toto tit. sequenti dico; at verò Archidiaconus non solum est superior ipsi Archipresbytero, vt dixi sub principio Rubricæ, verùm & cæteris ministris inferioribus, vt primicerio sacristæ, custodi, de quibus patet in sequentibus titulis, & etiam aliis ministris inferioribus, vt patet hic ex *dicto cap.2.* in finalibus verbis, vbi postquam loquitur de Acolytis in sequentibus verbis, *Acolytos quoque ipse ordinet, quis eorum Candelabra, quis Turibulum differre.* Addit alia, *quisve minorum in Ecclesia aliqua officia agere debeat*, quo pacto ex Antonio Augustino *in notis ad cap.1.hic*, & Barbosa *num.1. in fine*, aduertunt in libro Romani ordinis nuper edito esse verba sequentia ibi: *Obseruandum est septem esse Regiones vrbis Romæ, singulas Regiones, singulos Diaconos regionarios habere, & vniuscuiusque regionis Acolytos per manum Subdiaconi regionarij Diacono regionis suæ, officij causa subditos esse hos omnes Archidiacono, qui Vicarius est Pontificis obedire, seruato vnicuique per eum proprij gradus ministeriali ordine.*

38 Ad vltimam quæstionis partem; quia de ea agit Riccius *collect.1618.* super Speculatore, *in titulo de officio ordinarij §.1.* obiter tamen postquam posuit aliqua de Archidiaconi, & Diaconi Iurisdictione; ideo ego pro complemento Rubricæ illam adiicio; etsi non adaptabilem, & respondeo tum illo, & cum Cardinali Puteo *in decis.155. lib.1.* quod si portio portionarij reperitur aliqua pensione annua grauata non ob id Portionarium esse inhabilem ad obtinendum Archidiaconatum, seu Canonicatum delatum ex forma statuti antiquiori portionario; quia tale statutum tantùm respicit, vt quis sit anterior; & idem dicunt idem Riccius, ac Puteus *in decis.217.& 219.lib.3.* si portionarius ascenderit ad dignitatem.

AD TEXT. IN CAP. I. II. Cap.IV.& VI.& ad hæc VIII. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus, & Decanus habent Iurisdictionem, sed minorem ea, quam Episcopus habet, & in quibus*, n.2.3.& 4.

1 HÆc iura, & alia tituli nostri satis per adducta *supra in Rub.* expenduntur; quatenus sicut hic, & ibi posui generalia quædam, quæ ad officium, & Dignitatem Archidiaconi spectant. Itaque in his iuribus de aliquibus Iurisdictionalibus spectantibus ad Archidiaconum loquar; hadet enim, vt *ibi* diximus, ac patet in his iuribus, Archidiaconus non solùm exercere Archidiaconatus officium, verùm & Iurisdictionem in multis; licet inferiorem, vt patet ex *dict.cap.ad hæc.* Anton.Fabricius, *in praxi benefic.tit. de benefic.cum dignit. num.23.in fine*, Narbona *de appellatione à Vicario*
2 *ad Episcopum p.1. num.30.* † Nam ipse de iure quidem communi antiquiori, de quo, *in cap. perlectis dist.25. & in dict. cap. ad hæc*, Clericorum lites, & iurgia modica tamen audit Azor. *inst.moral.p.2.lib.3.c.14.q.2.vers.deinde*, Galganet. *de iure publico lib.2.tit.21.n.6.vers.iurgia*, Sebast. Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p.2. disp.12.§.1.n.5.*
† Qui, & authoritate Episcopi punit, & priuat 3
beneficiis, *cap. licet de pœnis*, *cap. referente de prabend.* Barbosa *de Iure Eccles. 1.part. cap.34.ex num.26.* idem *de Dignit. & Canonic. eodem n.26.*
† Idem *in dicto cap.ad hæc, num.2.& 4.* vbi quod 4
Archidiaconus non obtinet eandem iurisdictionem, quam Episcopus, sed inferiorem. Et iuxta hæc sunt intelligenda quæ docent Speculator *in tit. de officio ordinarij §.1.* Mohedan. *in decis.1. de foro comp.* Rot.diuers. *in decis.98.& in decis.90.de prabendis in nouis*, Riccius *collect.1618.* nempè quod Archidiaconus, & Decanus habent iurisdictionem de iure communi, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, & exercent suam iurisdictionem contra quoscumque etiam inuitos, vt Rot. *in decis.30.p.6.*

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus sic dicatur Vicarius Episcopi, vt habeat perpetuam Vicariam, & iurisdictionem ordinariam? An eodem iure visitare valeat? Seu an mittere in possessionem institutos ab Episcopo, seu valeat instituere? Et an sede vacante valeat exercere, eam iurisdictionem? Et an differant Archidiaconus, & Vicarius Episcopi in spectantibus ad iurisdictionem? Et quis eorum præcedat quoad stallum in Choro? Vbi de Vicario foraneo? & an possit causas criminales cognoscere sine capitulo?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus post Episcopum dicitur esse Vicarius, ad quem pertinet omnis cura in Clero*, n.2.& 5.

2 *Archidiaconatus Officium est Dignitati annexum, & separatum ab Episcopo; sic vt nec Episcopus possit illud exercere, nec Vicariatum ab eo auellere, vt* n.4.

3 *Archidiaconus habet perpetuam Vicariam, & Iurisdictionem ordinariam.*

5 *Archidiaconus de Iure si Episcopus non visitet Diæcesim, debeo tertio quoque anno eam visitare, & quo ordine, vt* n.6.

6 *Archidiacono visitaturo, vt visitationem expediat, potest Episcopus ei terminum, intra quem finiat assignare, & Comitatum, & equitatum præscribere, vt* n.7.

8 *Archidiaconus dum visitat Ecclesiam, iura, vel reditus, non amittit distributiones suæ Prabendæ; secus si Ecclesiam suæ Diæcesis,* vt n.9. & 10.

11 *Archidiaconus dum visitat nequit percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex dispensatione, nisi pro tribus mensibus vacationis ex causa à Concilio permissis.*

12 Archi

12 *Archidiaconus de iure nequit mittere in possessionem, institutos ab Episcopo, non sic de consuetudine, vt* n.14.

13 Cap. licet Episcopus de præbendis lib. 6. num.14.

14 *Possessionis immissio est quoddam ministerium pertinens ad executionem.*

16 *Archidiacono non conceditur institutio in beneficiis, nisi priuilegio, aut consuetudine, vt* n.16.

17 Cap.non satis 4 hoc tit.

18 *Archidiaconus qualem curam animarum non præstet, nisi nomine Episcopi.*

19 *Institutio auctorizabilis num concedatur Archidiacono.*

20 *Archidiaconus, nec sede vacante, nec infra octo dies præstitos capitulo, vt eligat vicarium potest exercere suam iurisdictionem; aliter de consuetudine, vt* n.21.

21 Trid.sess.24.de reformat.c.16.

22 *Archidiacono, etsi inferiori datur manutentio in administrando, sede vacante, etiam si de eius possessione non constet; si tamen constat de illa, quam habuit eius antecessor,* num. 23. & 24. *in praxi aliter, vt* num.25.

23 *Dignitas dicitur possidere.*

24 *Archidiaconus potest acquirere possessionem administrandi Episcopatum, tam in spiritualibus, quàm temporalibus, & in ea manu teneri, si de pluribus actibus constet.*

26 *Archidiaconus non eam habet iurisdictionem, qualem Vicarius Episcopi; habet tamen suam perpetuam; Vicarius verò dependentem ab ipso Episcopo; & sic amobilem, &* n.27.& 28.

28 *Archidiaconus dicitur Vicarius natus, & legitimus post Episcopum.*

29 *Archidiaconus de iure, imo & de consuetudine in pluribus Cathedralibus præcedit Vicario Episcopi quoad stallum in Choro. Quid absente Episcopo,* n.30.

30 *Vicarius Episcopi, absente eo, præcedit Archidiacono, & aliis Dignitatibus ex declarat Sacra Congregationis, vt* num. 31. *sedebit tamen in loco suæ receptionis, si sit Canonicus, vt* n.33.

31 *Vicarius foraneus, nec de iure, nec de consuetudine nullam habet præcedentiam in Choro Canonicis, & Dignitatibus, qui si sit de corpore, debet sedere in loco suæ receptionis, aliter in Congregationibus, vt* n.32.

33 *Dignitas, siue Canonicus electus Vicarius generalis Episcopi, debet sedere in loco suæ receptionis in Choro.*

34 *Vicarius generalis Episcopi debet sedere in sede solita Chori pro Vicariis assignata, & sine præiudicio Archidiaconi.*

35 *Archidiaconus sine capitulo nequit causas criminales audire.*

1 AD primam quæstionis partem liquet ex primis nostri *cap.*1.verbis ibi, *vt Archidiaconus post Episcopum sciat se esse Vicarium, & omnem curam in clero ad se pertinere, tam in vrbe positorum, quam per paræcias, &c.* & ita in terminis respondent post ordinarios Abbatem, Zabarel. Collect. Bellam. Ioan. Andreas, Innocent. Butrium, Ananiam, Panormit. Hostiens. Anchar. Viuian. Alagonam, Gimenez, Anton. August. Barbosam, & alios *hic*, Rebuf. *in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus, num.*199. Maranta *de ordine Iudicior. part.*4.*dist.*5.*princ.num.*7. Azot.*inst. moral.part.*2.*lib.*3.*c.*14. *q.*2. Moneta *de distribut. quotidiana part.*2.*quæst.*1.*n.*26.vers. *ratio,* Anton. de Prætis *in clypeo pastoralis officij cap.*6. *num.*39. Sbrocio *de officio Vicarij lib.*1.*q.*3. *n.*17. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum p.*1. *num.*22. Franc.Leo *in thesauro fori Eccles.p.*1.*c.*10.*n.*2.vers. *sexta*, cum ipsis Barbosa *hic n.*2. *& in pastorali p.*2.*alleg.*54.*n.*16.

Cumque Archidiaconatus officium sit Digni- 2
tati annexum, eiusque personæ de iure sit etiam Vicariatus annexus; sic vt Archidiaconus habeat officium separatum ab Episcopo, & itavt nec possit Episcopus eius officium exercere, vt docet Barbosa cum Sbrocio, & Narbona *de Canonicis cap.*35.*dict.num.*36. † Sequitur vt Archidiaconus 3
habeat perpetuam Vicariam, & Iurisdictionem ordinariam, vt notant DD.per glossam *dicti cap. ad hac,* vers. *in quadam,* vbi Barbosa *à num.*5. *& dict.cap.*5.*num.*36.idem *de Iure Eccles.*1.*part.dict. praxis Episcopalis parte* 1. verb. *Archidiaconus.* † Et quia talis Vicariatus minimè per Episcopum 4
auelli ab Archidiacono valet, vt docent Sbrocius *de officio Vicarij lib.*3. *tract.*32. *num.*14. Narbona *dicta p.*1.*num.*96. & Alphonsus de Narbona eius Germanus *in l.*59.*glossa* 1.*n.*16.*lib.*4. *recopilat.*

Ad secundam quæstionis partem, quæ depen- 5
det à generalitate dicta, dicendum est quod cum Archidiaconus de iure communi habeat præcipuè circa clerum omnem curam, cum reuera omnium Clericorum cura post Episcopum ei demandata sit, debeat quidem ipsa tertio quoque anno, si Episcopis non possit visitare, vt patet ex verbis, *hic in cap.*1. ibi: *siue de eorum conuersatione, siue honore, & restauratione Ecclesiarum, siue Doctrina Ecclesiasticorum, & cæterarum rerum studio, & delinquentium rationem coram Deo redditurus est,* & ibi, *vt de tertio in tertium annum, si Episcopus non possit paræciam vniuersam circumeat, & cuncta, quæ emendatione indigent, ad vicem sui Episcopi corrigat, & emendet,* & *in dicto cap.ad hac* 7. *hoc tit.*in vers.*secundum vero Romani ordinis, &c.* Quare quidem suppositis hic, quæ *infra*, longè *in cap. inter cætera* 15 *de officio ordinarij*, & alibi sæpius de visitatione ab Episcopo facienda, & nonnullis, quæ posui *in cap.fin.de libellis oblat.post.quæst.*3 §.18 *de praxi,* & *formulario visitandi*, iam nunc ad punctum Archidiacono visitatore modo sequenti inscribitur.

Igitur Archidiaconus, si quam visitationem 6
consueuerit legitimè exercere eam, assumpto notario, de consensu Episcopi, debet tantum per seipsum facere, vt statuit Concil. Trid.*sess.*24.*de reformat.cap.*3. vbi cum multis Barbosa idem, *de Iure Eccles.dict.cap.*34.*p.*1. *ex num.*11. *&* 13. *& pastorali p.*3.*allegat.*73. *num.*22. Flores de Mena *variar.lib.*3. *quæst.*24. *num.*22. Sbrocio *de officio Vicarij lib.*2.*quæst.*120. Fuscus *de visitatione lib.*1. *cap* 2. *num.*24. Felician. Commen. *in man. visit. lib.*1.*tit.*3.vers. *Archdiaconi.* † Imo & idem Bar- 7
bosa *dicta alleg.*73 *num.*39. *& de canonicis cap.*5. *num.*14. & Piasecius *in praxi Episcop. p.*2. *cap.*3. *num.*62.*pag.*213. addunt ex Sacra Congregatione declaratum, quod vt Archidiaconus visitationem expediat, possit Episcopus ei terminum præstituere, & præscribere Comitatum, & equitatum, ne oneri sit Ecclesiis, quas visitauerit, idem Barbosa *in decis. Apostol.* verb. *Archidiaconus*

num.17.& in Bullario, & in cap.mandamus 6.hoc tit.n.3.

8 Et pro Archidiaconis, dum visitant quoad percipiendum fructus in Cathedrali, in qua quilibet intitulatur, duxi sequentia notanda. Primum, quod dum Archidiaconus visitat Ecclesiam, iura, vel redditus suæ Præbendæ, non amittit distributiones quotidianas, cum visitando prædicta iura, & loca, seruiat, Ecclesiæ in re vtili: ita referunt decisum Nicolaus Garcia ex multis *de benef. p.3. cap.2. à num.333.* Zenedus *in pract. Canon. lib.1.quæst.1.num.36.* Moneta, *de distribut.quotid. p.2.q.11.à num.93.* Azorius *instit.moral.p.2.lib.7. cap.7.quæst.10.* Barbosa *dicta p.3.alleg.73.n.167.* idem *de Iure Eccles. dicto cap. 34.num. 15. & de Canonicis dicto cap.5. num.15.* Sanctarel. *var.*

9 *quæst.11. cap.9.* † Quod si propriam Ecclesiam non visitet, sed solùm Ecclesiam suæ Diœcesis, tunc non possit percipere distributiones, quamvis illam visitauerit ex officio, docent idem Garcia, *dicto cap.2. num.332.* idem Sanctarel. *dict. q.11. num.11.* Barbosa *supra dicta allegat.73. num.126.& de Canon.dict.cap.5.num.16.de iure Eccles.cap.34. num.16.* Zened.*supra num.26 & 74.* Moneta,*dict. quæst.11.n.63.* Armendar. *in addition.ad recopil. leg.* Nauarrez *lib.1.tit.6 de visitatione num.81. &*

10 *108.* † idem Barbosa *in decis. Apostol.* verbo *Archidiaconus num.15.* dicens, vt possit abesse vltra tres menses concessos à concilio, & quod lucretur fructus sui Archidiaconatus, qui lucrificunt per interessentiam; dummodo dari consueuerit ex legitima causa;non tamen distributiones quotidianas.

11 Vnde docent idem Garcia, *dicto cap.2. n.332. in 2.dubio*, Armendar. *dict.lib.6.de visit. num.82.* Barbosa *de Canonicis, & de iure Eccles. cap.5.& 34.citatis n.17.* vt vbique, quod eadem durante, visitatione, non possit ipse Archidiaconus percipere fructus illius Canonicatus, quæ obtinet ex dispensatione,vel ex illius Ecclesiæ consuetudine stante, quod fructus Canonicatus distincti sint à fructibus Præbendæ, nisi pro tribus mensibus vacationis ex causa à Concilio permissis, vt referunt decisum relati, animaduertentes hæc de lucrandis fructibus, locum habere, nisi extet Ecclesiæ consuetudo, vt Archidiaconus visitans, nihil fructuum percipiat; ipse Barbosa *in decis. Apostol.* verb. *Archidiaconus, num.14.& in Bullario*, de his omnibus eodem verbo ex vers. *Archidiaconus ratione*, cum tribus sequentibus adducens easdem Congreg. Concilij.

12 Ad tertiam quæstionis partem, an possit mittere in possessionem beneficij institutos ab Episcopo? breuiter respondeo ex doctrina textus *in dicto cap. adhac 7.* in vers. *quod institutio corporalis*, vt possit; quia ad eius officium pertinet mittere in corporalem possessionem institutos ab Episcopo; sic Couarru. *lib.3. variar. cap.16. num.7.* vers. *tertius*, Barbosa *in dicto cap. adhac num.6.* idem *de Canon. dicto cap.5. num.32.& de iure Eccles.dict.cap.34. num.32.* Petrus Gregorius *lib.15.Syntagmat.cap.20.num.6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.1. cap.3. num.49. vers.item mittere.*

13 Huic tamen resolutioni obstat textus, *in cap. licet Episcopis de præb.lib.6.* vbi responsum est ad Episcopum pertinere missionem in beneficiorum possessionem, quod & in praxi videmus quotidie

14 procedere. † Sed respondetur factum quidem immissionis in possessionem, quod est quoddam ministerium pertinens ad executionem de iure ex *dicto cap. adhac*, cum vulgatis pertineat ad officium Iurisdictionale ipsius Archidiaconi, & sic dicunt adducti, & Parisius Flamin.*de resignatione* textum *in dicto cap.licet*, intelligi non quidem de ipsa missione in Corporalem possessionem, sed de sententia, aut decreto, quo Episcopus pronunciat institutum mittendum fore in possessionem, seu de ipso corporalis possessionis traditore, vel vt procedat de consuetudine, secundùm quam hodie ad Episcopum, non verò ad Archidiaconum spectat corporalis possessionis traditio.

Ad quartam quæstionis partem, quæ procedit ex proximè adducta, videtur, vt nullo modo permittatur Archidiacono instituere in beneficiis, cum hoc esset concedere facultatem illi instituendi canonicè aliquem in beneficio ad animarum curam, vt prohibetur *in dicto cap. cum satis. 4. hoc tit.* vbi probant Abbas, Zabarella Collect. Anchart. Bellamera, Hostiens. Henriq. Ioan. Andreas, Innocent. Panormit. Anania, Buttius, Viuian. Alagona, Casal, Gimenez, Anton. Augustin. & alij ordinarij, Azorius *dict. cap.14. inst. mor. quæst. 2.* vers. *atque hæc quidem*, Galganetus *de iure publicó dict. tit.21. num.6.* dicentes, vt Archidiaconus sine mandato Episcopi, nequeat committere curam animarum; id est vt non habeat institutionem auctorizabilem, consuetudine in contrarium non obstante. 15

Sed quia communis est Doctorum sententia, vt possit priuilegio, vel consuetudine, talem institutionem facere, vt defendit Barbosa *in dicto cap. cum satis num. 3.* in vers. *mandamus*, idem *in pastorali part. 3. alleg. 72. num. 185.* cum aliis, & *de Canonicis dicto cap.5. num.30. de Iure Ecclesiast. dict. part.1.cap.34. num. 30.* ideo dicendum est quod si hoc habeat ex præscriptione nomine Episcopi legitimè præscripta, possit instituere in beneficiis, habentibus etiam curam animarum. 16

Quare docent adducti omnes textum *in dicto cap. cum satis*, solùm prohibere consuetudinem, seu magis præscriptionem, per quam Archidiaconus intendit instituere in beneficiis nomine proprio; indeque Archidiaconum non posse ratione sui muneris curam committere animarum. 17

† Et iuxta hanc distinctionem existimo intelligendos Ioan. Andr. Butrium, & alios *in dict.cap. non satis*, dum dicunt sine consensu Episcopi, ex priuilegio, vel consuetudine Archidiacono, vel alij Prælato inferiori id competere non posse; & sic benè potuit Ludouicus à Castro *in comment.ad cap. venerabilis col.7. de consuetud.* intelligere textum *in dicto cap. non satis*, de consuetudine particulari, quæ non est consuetudo, vel de consuetudine irrationabili, quæ non habet vim abrogandi legem: etenim si Archidiaconus præscribat id ius nomine Episcopi faciendo institutionem, tanquam vicarius ipsius, non est cur repelli debeat. 18

Quod si dubites quis possit instituere, & de Archidiacono ad hunc effectum, leges etiam quæ adducunt Balboa *in cap. cum Bertholdus de sententia, & re iudic. à num.13.* vbi de institutione authorizabili, de qua *in titulo de institut.* Martha *de iurisdict. 2.part. cap.4. à num.4.* Et an Ecclesiarum prouisio pertineat ad Episcopum per textum *in dict. cap. non satis*, Gratianus cum multis *regula 156.* de quo plenè *in tit. de prebend. & de concess.preb.& aliis infra lib.3.* 19

Ad

20 Ad quintam quæstionis partem; an Archidiaconus in sede vacante possit suam exercere iurisdictionem; quamvis reuera de iure communi si Episcopus absit, & eius officiales, tunc Archidiaconus munus exerceat Vicarij, vt docent Tuschus *tom.1. littera A, conclusione* 482. *numero* 10. Sbrocius *de officio Vicarij lib.2. quæst.2. numero* 15. *& quæstione 26. numero* 10. Tamen quia, vt iam diximus Archidiaconus non in omnibus habet ordinarum iurisdictionem; ideo euenit, vt nec sede vacante Episcopali, nec infra illos octo dies, quibus à Capitulo, sede vacante, Vicarij electio facienda est iuxta formam Trid.Concil. *sess.24.in cap.16. de reformat.* possit exercere iurisdictionem, quam antea, viuente Episcopo, poterat exercere: sic docent præter Ordinarios; quia textus *hic in cap.* 1. & alia disponentia de Archidiacono, loquuntur tantùm sede repleta; tum quia intra illos octo dies totum Capitulum potest, & debet administrare, vt dico latè *infra in cap. penult. de Officio Vicarij q. fin.* & in terminis Barbosa hic *in dicto cap.* 1. *num.* 3. *&* 4.idem *de Iure Ecclesf.dict.cap.34.ex num.35.*& *de Canon. dicto cap.5. ex dicto num.35.* per eadem verba, vt de aliis casibus facit idem *in pastorali p.2 alleg.44.num.163.*& hoc quidquid teneat post Foler. & Abbatem ipse Sbroicus *de Officio Vicarij lib.1.q.61.*& *in addit.ad quæst.3.eodem lib.1.* & docent etiam cum aliis Riccius *in praxi fori Ecclesf. post resolut.* 505. in notabilibus versicul. *primo.*

21 At verò quamvis sic de iure communi procedat, video tamen DD.asserentes, vt licet ex dicto iure administratio Episcopatus sede vacante, spectet ad Capitulum *ex cap.bona memoriæ*, vbi Decius, & alij de appellat.sed de consuetudine eadem sede vacante posse etiam ad Archidiaconum spectare; sic vt non obstet nouissima Trid.dispositio *in dicto cap.* 16. quatenus cum decreto irritante in fine illius posito, quo insicitur titulus, & possessio contraria disponit disputatio Vicarij, sede Episcopali vacante, spectet ad Capitulum; quia respondetur, tale decretum non tollere detentionem, & insistentiam facti, nec consuetudinem contrariam de iure communi permissam, vt refert idem Barbosa *dicto cap.5. de Canon. sub dicto num.35.& de Iure Ecclesf.dict.cap.34.sub dict. num.*30. ex decis. Ritali Archidiacono Vincentio in vnâ Vicentinâ administrationis Episcopatus 16. Decemb.1624.coram R.P.D.Remboldo impressa per Ludouicum Postium *post tractat.de manut. decis.194.n 2.&* 3.

22 Nec obstare dicunt quod Archidiacono resistat ius, eoque in casu denegari manutentionem (vt dixi latè *sub cap.licet de probation.*) inferiori absque titulo; quia respondetur vt licet ius assistat Capitulo; non tamen resistit Archidiacono, tunc quia datur manutentio etiam inferiori, quando ipsius possessio est diuturna, Rota *decis.595. n.6. & sequent. part.1. diuers.* Beltramin. *in annotat. ad Gregor. XV. decis.* 312. *num.* 4. vers. *item assistentia.*

23 Imò eadem Rota in Vicentin. administr. apud eundem Posthium addit non obstare, quod non constet de possessione Moderni Archidiaconi; quia in omnem euentum sufficit quod constet de possessione suorum antecessorum in Dignitate; quia cum ipsa Dignitas dicatur possidere adnotata per Felin.*in cap.constitutus num.14. de rescript.* Rota *decis.1. de rest. spoliat. in nouis, & decis.* 99. *num.11.p 1.diuers.*& coram Reu. Coccino Decano *decis.86.n.1.* euenit vt talis possessio Archidiaconi antecessoris iuuet successorem.

Et confirmatur; quia vt patet ex eadem decis. Vicent. relata ab eodem Posthio, & Barbosa *supra*, Archdiaconus potest acquirere quasi possessionem administrandi Episcopatum, tam in spiritualibus, quàm temporalibus, sede vacante; sic vt debeat ei dari mandatum de manutenendo, si de huiusmodi quasi possessione constiterit ex pluribus actis gestis per eum, tempore, quo sedes vocauit concernentibus dictam administrationem & iurisdictionem Episcopalem, & clarius patet ex Greg.XV.*in decis.*411. & Rota in Miten. iuris corrigendi 8. Februarij 1626. coram D. Coccino Decano, qua probatur, vt possit dicta administratio spectare ex consuetudine ad inferiorem, & iterum valent confirmari ex his, quæ generaliter dixi *in cap.cum Ecclesia Sutrina de causa possessionis, & propriet.* † Quæ tamen in praxi Ecclesiarum sede vacante, non facilè obseruabuntur; quia Capitula sede vacante acerrimè defendunt potestatem sibimet à iure concessam, & à Trid.vt sæpius expertus sum. 24

Ad sextam quæstionis partem, an differant Archidiaconus, & Vicarius Episcopi in spectantibus ad iurisdictionem? In quo videtur vt maior sit Vicarij facultas in iurisdictionalibus, vt *infra* dico *in tit. de Officio Vicarij Episcopi*; quia licet officium ministrando Episcopo in collatione ordinum, & Chrismatis confectione, & aliis similibus, Archidiaconus sit proprius minister; sic vt in casu quo, vt accidit in multis Cathedralibus Ecclesiæ vniuersalis, quod Archidiaconus consuetudine sit aliis Dignitatibus inferior, & retineat nihilominus officium ministrandi Episcopo in Sacramentis iuxta ritum dictæ Ecclesiæ vniuersalis. Adhuc in puncto, de quo loquimur per *supra* iam dicta *in princ. huius cap.* cum Sbroico *dict.lib.3.q.32.num.*14.D.Ioan.Narbona *de appel. à Vicario ad Episcopum*, & eius germano *in dicta l.59.recopil.* Barbosa *in dict.cap.5. de Canon.n.36. & 37.& de Iure Ecclesf.dicta p.1.c.34.* etiam *n.36. & 37.& alibi.* † Dicendum est Archidiaconum multùm deferre in Dignitate, & Officio à Vicario Episcopi; eo quod eius Dignitas duret etiam mortuo Episcopo; sed Officium Vicarij non sic; vel quia extinguitur mortuo Episcopo; vel quia ex causa ad libitum Episcopi potest ab officio amoueri per illa, quæ dixi *in cap. 4. de foro comp. q.* 12. habet enim, vt diximus Archidiaconus separatum officium; itavt Episcopus non possit eius officium exercere; Vicarius tamen simplex exequitur tantùm ea, quæ ad Episcopum ex officio pertinent; quibus tamen ob diuersas occupationes deseruire nequeunt. Quod si Episcopus vellet eas exercere, posset, cum idem tribunal sit, & sibi ex officio competens, Vicario tamen dependetur ab Episcopo, vt dicemus *in dicto tit. de Officio Vicarij cap.penult. à q.5.* † Etenim *ex dicto cap.1. hic* in vers. *vt Archidiaconus post Episcopum sciat esse Vicarium*, probant vt iam *supra* dixi, illum esse post Episcopum Vicarium in omnibus; eo quod sit Vicarius natus, seu legitimus sic dictus; cum à lege ipsa nullo facto, aut ministerio Episcopi constituatur, Sbroc.*dict.tract. de Officio Vicarij lib.1.q.26. num.*10. Anton. Cuchus *inst.moral lib.2.tit.9. de Officio Archiep. n.*17. Al-

25

26

27

28

phonsus Narbona *in dicta l. 59. glossa in cap. 6. tit. 4. dict. lib. 2. recop.* Barbosa *de Canon. dicto cap. 5. n. 34. & de Iure Eccles. dict. c. 34. p. 1. dict. n. 34. & alibi.*

29 Quo ad aliam difficultatis partem, quis enim eorum procedat quoad stallum in Choro, si de iure communi hoc inspiciatur, credo propter adductas rationes, vt Archidiaconus deberet vtique præcedere; imò non obstantibus proximè dicendis scio in nonnullis Cathedralibus obseruari, vt semper Archidiaconus præcedat; imò & aliæ Dignitates, & Ecclesiâ Vallisoletanâ obseruat vt Vicarius Episcopi, nec inter Canonicos sedeat, sed inter portionarios; ob quod nunquam vidi, nec in Choro, nec processionaliter Vicarius Episcopi incederet inter illos, nec vnà cum illis. Etsi viderim semper Vicarios sibi cōstitutos plures ex Collegio maiori S. Crucis, inter quos, D. Petr. Galuez, nunc ex consilio supremo Indiarum hic Matriti; deinde D. Franciscum de Zarate; postea electo ibi Canonico Doctorali, post Inquisitorem Cæsar-Augustanum deinde Rotæ Auditorem, nunc Præsidem Cancellariæ Vallisoletanæ, & Episcopum Segobiens. nominatum à Rege postea quidem D. Sanchium de Villegas nunc Auditorem Granatensem, & vltimo tempore D. Didac. Sarmiento, & Valladares mei successorem in illa Inquisitione, & nunc electo Sacræ Rotæ Auditore, omnes quidem Cathedra Superiores in illa vniuersitate obtinentes, atque regentes.

30 Nihilominus video in puncto difficultatis iam per Sacram Congregationem Cardinal. negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum in vna Theatina 6. Iulij 1618. declaratum, vt Vicarius Episcopi debeat illum præcedere, tam in Choro, quàm vbilibet, etsi Archidiacono solita sedes in Choro adimi non possit, ex ea ratione; quia Vicarius Episcopi generalis, absente Episcopo, debet habere primum locum super omnes Dignitates, & Canonicos, non obstante consuetudine, aliisque in contrarium; sicut & censuit Sacra Rituum Congregatio in Adrien. 7. Augusti 1610. & in alia Ferrarien. 20. Decemb. 1614. & in Militen. 13. Iulij 1619. vbi quod præcedit Capitulo, & Clero; & ita sentiunt Ioan. de Anuino *singul. 28.* Seraphin. *decis. 639. num. 10.* Zerola *in praxi Episcop. p. 1. verb. Vicarius §. 15.* Michaël Ferrus *de præcedent. Eccles. q. 5. num 8.* vbi *num. 9.* distinguit quidquid contrarium teneat Menoch. *cons. 51. & 257. à num. 1.* Barbosa *dicto cap. 5. de Canon. n. 55. & 56. & dict. c. 34. de Iure Eccles. etiam n. 55. & 56.*

31 Ad septimam de Vicario foraneo aliter quidem dicendum est; eo quod iste de iure, nec ex priuilegio nullam habeat præcedentiam in Choro, sessionibus, processionibus, & aliis actibus, & functionibus Ecclesiasticis supra Archidiaconū, seu Archipresbyterum, & alios Presbyteros ipso Vicario antiquiores, & digniores. Iste enim foraneus debet stare, sedere, & incedere in loco suæ receptionis, & Dignitatis, ac si non esset Vicarius tam cum Cotta, quàm sine illa, non obstante

32 quacumque ordinatione Episcopi in contrarium † Præter quam in Congregationibus, quæ singulis mensibus de mandato Episcopi fiunt, in quibus tanquam Episcopi delegatus præcedere debet omnibus, non tamen processionibus missis, & aliis, quæ fiunt ante Congregationem, vt sæpissimè Sacra Congreg. Rituum declarauit iuxta 21. declarationes, quas refert Barbosa *de Canon. dicto cap. 5. num. 57.* idem *de Iure Eccles. dicto cap. 34. p. 1. eodem num 57.* per eadem verba. † Quas ego 33
intelligo procedere, quoties contingit, vt aliquis v.g. Canonicus, seu Portionarius Ecclesiæ Cathedralis, etiam ab Episcopo creatur eius Vicarius generalis totius sui Episcopatus; quia talis, non obstante Vicariatu debet sedere in Choro, & Capitulo, atque in processionibus in loco suæ receptionis Canonicalis, aut portionariæ; sic vt nunquam præcedat cæteros Collegas antiquiores in gradu suæ receptionis, nec si Dignitas inferior eligatur, talis Vicarius valeat præcedere alias Dignitates superiores, quia ex quo sit Canonicus debet sedere in proprio stallo; & cum habitu Canonicali; sic vt alias non lucretur distributiones quotidianas, vt declarauit Sacra Congregatio Rituum in Ægitamen. 20. Decemb. 1601. & in Sutrina 20. Octob. 1616. & in Oritana 5. Aprilis 1620. & in Callipolen. 21. Decemb. 1613. de quibus Aldan. *in compend. Canon. resolut. lib. 1. tit. 43. num. 15.* Barbosa *de Canon. cap. 18. num. 32. & in decis. Apostol. collect. 514.* verbo *Vicarius generalis circa locum n. 12. & 13.* cum aliis, & *in Bullario eodem verbo n. 14.* & *alibi.*

Quod si dubites quomodo sedere debeant Dignitates in Choro, ne Archidiacono præiudicium inferatur, quando Vicarius generalis occupat primum locum Chori, & stallum Archidiaconi leges declarationem Sacræ Congreg. in Adrien. 7. Augusti 1610. quam referunt Aldan. *vbi supra dicto lib. 1. tit. 43. num. 19.* Barbosa *in dict. collect. decis. num. 4. & in Bullario dicto verbo* vers. *Vicario generali occupante*, teste enim Sellio *in selectis Canon. cap. 36. num. 29.* debet habere locum secundum consuetudinem Ecclesiæ, quæ non est mutanda ex Sacra Congreg. Rituum in Alexandrina 15. Martij 1608. *in respons. ad 3. dub.* sic vt nec possit arbitrio suo sedem parare; cum debeat sedere in sede solita pro Vicariis assignata, vt declarauit Sacra Congregatio Rit. in Naritonen. 4. Maij 1606. quam referunt Sellius *supra dicto c. 36. num. 40.* Barbosa *in dicta collect. 714. decis. num. 1. & 2. & in Bullario,* vers. *Vicarij locus.* 34

Ad vltimam quæstionis partem, an possit causas criminales audire sine Capitulo? Et suppositis quæ iam dixi in principio Rubricæ, & hic, quod potest, & debet singulorum iurgia, & causas audire, vt docent Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2.* vers. *Deinde*, Galganetus *de Iure publico lib. 3. tit. 21. num. 6.* vers. *Iurgia* per textum *in dicto cap. ad hæc.* Nunc breuiter respondeo quod de iure communi non potest audire causas criminales sine Capitulo, vt pulchrè refert decisum Caputaq. *in decis. 202. p. 2.* Riccius *collect. 1618. in fine*, quia istæ causæ sunt arduæ, & solùm potest leuia Iurgia diffinire, vt iam diximus. 35

AD

AD TEXT. IN CAP. II. & III. Officium, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

HVIVS textus materia impletur ex dictis *supra in principio Rubricæ*, & ex nonnullis *ibi* adductis *q.1. & mc.1. hic.* Sed quia *ibi* dicta potius spectant ad iurisdictionalia Archidiaconi sibi competentia de iure communi; hic tamen in his capitulis 2. & 3. agat tantùm de spectantibus ad eius officium intra Ecclesiam exercendum, tam per se, quàm imperando, vt ab aliis ministris inferioribus exequatur, ideò nunc de his interrogabimus,

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus teneatur cum Episcopus celebret solemniter, & ipse etiam indutus paramentis Diaconalibus canere Euangelium, seu possit aliis committere? Et quæ Archidiacono competant, dum Episcopus solemniter in Ecclesiâ incedit? Et quæ alia circa horarum cantum præcipere, ac de custodiâ Sacrorum Vasorum? Et an absente Episcopo, præferatur Archipresbytero in celebratione Missarum solemnium, ac in deferendo solemniter Sacram Eucharistiam?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus ministrante Episcopo, ex officio, & de iure tenetur canere Euangelium, seu alium, qui canat illud eligere*, vt numero 2.

3 *Archidiacono competit Episcopo solemniter celebranti ministrare.*

4 *Archidiaconus, dum Episcopus incedit in Ecclesia, plura exercet ministrando Episcopo*, & n.5.

5 *Archidiaconus sustinens baculum Episcopi celebrantis, est thurificandus immediatè post Diaconos assistentes.*

6 *Diaconi assistentes Episcopo, præcedunt tunc Archidiacono.*

7 *Archipresbyter si administret præcedit Archidiacono; item & in funeralibus*, vt num.8.

9 *Archidiaconus qui sedit à dextris Episcopi celebrantis in Cathedrali, sit in collegiata.*

10 *Archidiaconus Prothonatarius, si in Choro assistat cum habitu Prothonotariatus, & in processionibus, ac in Diuinis non lucratur fructus, & distributiones, cui tunc sedes assignatur inter Abbates.*

11 *Archidiaconus, qui est Prothonotarius potest vti habitu Prothonotariatus in actibus non competentibus sibi, tanquam Archidiacono,*

12 *Archidiaconus Prothonotarius non ex altari, sed ex Sacristia, vt faciunt cæteri Canonici, debet accipere paramenta promissa priuatè dicenda.*

13 *Archidiacono ex officio spectat in Choro matutinum, aliasque horas intimare, vt incipiantur; & dare signum ad exeundum de Choro*, vt n.14. & 15. *Quid hodie*, n.24.

15 *Archidiacono competit lectiones, & responsoria Diuini officij lectoribus assignare, & cantoribus, & Acolytos, qui Turibulum, & cereum deferant, & disponere alia, quæ spectant ad celebrationem Diuinorum officiorum; & vasa Diuini cultus custodire*, vt num.16.

16 Cap.ea, quæ contra 3. hoc tit

17 *Negligentia in Iudice, vel Prælato in his, quæ facere tenetur, est peccatum mortale*, & num.18.

18 *Iudex Ecclesiasticus negligens in administratione rerum Ecclesiæ, est deponendus ab officio, & Dignitate.*

19 *Archidiaconus debet inspicere, vt Primicerius, Custos, ac Sacrista exequantur munus sui officij.*

20 *Archidiacono Rhemens. datum est reconciliare Ecclesias pollutas; non verò iam consecratas, & indultum per annum benedicendi paramenta, aliis* vt n.21.

22 *Archidiaconus habens duos Archidiaconatus pares, potest residere in quocumque maluerit.*

23 *Archidiaconus potest assistere à dextris suo Episcopo celebranti, & ad vesperas assistenti.*

24 *Archidiaconus quando abest Decanus, seu alia prima Dignitas in Cathedrali, potest conuocare Capitulum, & resoluere ibi dicta, etsi non sit in sacris.*

25 *Archidiaconus constitutus in ordine Presbyteratus, præcedit Archipresbytero in Diuinis, absente Episcopo, nisi ad alium pertineat functiones facere*, num.26. & *de ratione*, n.28. & 30. *fallit*, n.29. & 37.

27 *Archidiaconus in Sacris constitutus præfertur Archipresbytero in delatione solemni Sacræ Eucharistiæ, & quare*, n.28. & 37.

28 *Archiddiaconus de iure est maior omnibus post Episcopum, cuius Iurisdictioni subiacet Archipresbyter, nisi aliud suadeat consuetudo*, vt n.29.

29 *Archipresbyter in ciuitate Paduæ præcedit Archidiaconum, qui & installat Abbatissas exemptas, & beneficiatos in ciuitate, Archidiaconus extra.*

30 *Archidiaconus dum est simplex Diaconus, est minor in Diuinis Archipresbytero*, n.31.

31 *Ordo Sacerdotalis inest solùm personæ, non Dignitati.*

32 *Archidiaconus non Sacerdos, vt præferat Archipresbyterum venit à Dignitate, & officio, quod ei inest.*

33 *Archidiaconus sic ministrat Episcopo, sicut Diaconus Archipresbytero.*

34 *Archipresbyter, Præpositus, &c. vt præcedant Archidiacono, debet esse saltim per consuetudinem quadragenariam.*

5 *Archidiaconus, impedito Decano, & absente Episcopo, debet celebrare Missas solemnes non tamen Primicerius.*

36 *Archidiaconi, etsi præcedant cæteros Ecclesiasticos, nec dominare eos valent, nec in eos tyrannidem exercere.*

37 *Archidiaconus Sacerdos, etsi præferatur in celebratione Missarum, & delatione solemni Sacræ Eucharistiæ die corporis Christi, & in peragendis aliis solemnibus, vt in benedictionibus candelarum, Cinerum, Palmarum, &c. sed non sibi præcisè incumbit ea ministrare.*

1 AD primam igitur quæstionis partem videtur respondendum, vt ad id teneatur ex dictis *supra in quæst.1. sub Rub.* quia etsi vt ibi diximus Diaconi officium non sit prædicare, sed Euangelium canere, & latè *in princip. Rubricæ, & dict. quæst.1.* probatum sit Archidiaconum esse oculum Episcopi, & Principem Diaconorum, sequitur, vt necessario, ministrante Episcopo solemniter, debeat canere ipse Euangelium, nec illud canendum alij committere possit, sicut *supra cap.1.* diximus *ex cap. cum satis 4. hoc tit.* nequeat ipse Archidiaconus sine licentia Episcopi vlli committere curam animarum, non obstante consuetudine in contrarium.

2 At nihilominus ex nostro *cap.2.* aliter dispositum videmus in verbis sequentibus, *officium verò Archidiaconi est Euangelium, quando voluerit legere, vel alicui de Diaconis præcipere, &c.* Nec aliud videtur colligi ex verbis sequentibus, *& quando Episcopus missam canit, ad iussionem illius induant se Leuitæ vestimentis Sacris*, quasi his vltimis verbis aliud suadeatur, cum Episcopus celebrat, quia respondetur, quod illius officium in Canendo Euangelium, non est præcisum per se, cum sufficiat, vt eligat alium ex Diaconis, qui canat illud. Et sic præter ordinarios Abbat. Zabarell. Collect. Archidiac. Bellarm. Ioan. Andr. Ancharran. Butr. Anan. Hostiensis, Innocent. Panormit. Viuian. Alagon. Himenez, Anton. Augustin. & alios, *hic*, docent Azor. *inst. moral. p.2. lib.3. cap.14. q.2.* vers. *Deinde*, Sebastian. Cæsar. *in relect. de Eccles. hierarch. p.3. q.12. §.1. num.7.* Gal-
3 ganet. *de iure publico lib.5. tit.21. num.5.* † Barbosa *hic num.2.* idem *de Canonic. cap.5. num.18. & de Iure Eccles. lib.1. cap.34. num.18.* vtrobique cum eisdem referens, vt censuit Sacra Congregatio Rituum in vna Pisaurien. 10. Iunij 1600. ad officium Archidiaconi pertinere Episcopo ministrare & solemniter celebraturo. Episcopo Sanctum Euangelium, cum voluerit legere, & eos ante probatos designare, qui Euangelium, & Epistolam cantent, DD. *in cap. perlectis dist.25.* Nec obstat dictum ex *dicto cap. cum satis*, qui loquitur in alio casu difficiliori ad curam animarum spectante, vt ibi expendimus.

4 Ad secundam quæstionis partem, quæ competant Archidiacono, dum Episcopus in Ecclesia incedit? Et dicendum est quod si Archidiaconus sit prima Dignitas in Ecclesia, debet exercere officium Præsbyteri assistentis cum Pluuiali Episcopo celebranti iuxta formam cæremonialis, illique candelam, & Palmam benedictam ministrare, si sit in Sacerdotali Ordine constitutus, vt patet ex Sacra Congreg. Rituum declaratum in vna Reatina 10. Ianuarij 1609. vbi etiam quod recusans Cogendus sit pœnis, & censuris, & in alia Brixien. 28. Maij 1616. ita Barbosa *de Canon. dict. cap.5. num.50. & de Iure Eccles. dicto cap.34. p.1. eodem num.50.* vtrumque addens, *n.51.* ex alia declaratione in Camarinen. 15. Martij 1608. quod dum Archidiaconus assistit apud Episcopum, censetur præsens in choro, tam in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia: idem *in Bullario*, verb. *Archidiaconus 2. & in collect. decis. Apostol. eodem verbo num.18. & 19.*

Item quod Archidiaconus, qui sustinet Baculum Episcopi; dum celebrat solemniter, est Thurificandus immediatè post Diaconos assistentes, vt censuit eadem Congregatio Rit. in vna Bracharen. 28. Aprilis 1167. quamvis sit primus Archidiaconus, & alias prærogatiuas habeat, quod ex eo procedit, † quia tunc Diaconi assistentes sunt altioribus indumentis induti, & immediatiores Episcopo celebranti, † sicut & de Archipresbytero dicitur, quod habet præcedere Archidiaconum, etsi sit Dignitas minor de iure communi, vt iam *sub Rub.* dixi; si tamen administret, cum in Diuinis, præcedat Archipresbyter Archidiacono iuxta glossam, *in cap.1. de officio Archipresbyt.* Boët. *de authoritate magni cons num 73.* Anton. de Prætis *in Clypeo pastorali Officij, cap.637.* Gam. *Lusitan. decis.1. num.47.* Menoch. *cons.51. num.56.* Gratian. *discept. forens. cap.292. num.35.* Hermosilla *ad Gregorium Lopez glos.2. prolog.1. p. art.5. n.72.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ tomo 2. p.4. tit. de præced. Prothonotar. num.11. pag.488.* Cantolor. *de præced. num.63.* Ferr. *de præced. tract.1. quæst.5. num.12.* Riccius *in praxi rerum fori Ecclesi. res.556. in 2. edit. & p.4.* eiusdem *praxis resol.394. num.1.* Lotherius, *de re beneficiaria lib.1. quæst.16. num.114.* & in terminis Barbosa *in collect. decis. Apostol. 40.* verb. *Archidiaconus num.8.* ex relatis declarationibus, *& in Bullario eodem verbo num.3.* vers. *Archidiaconus, qui sustinet.*

Tamen si Archidiaconus, qui est prima Dignitas cum Episcopo si concurreret in funeralibus cum Archipresbytero, qui est secunda, & cui incumbit curam animarum, & defert stolam, quique in Ecclesia, dum facit officium præcedit, tunc est præferendus ipse Archipresbyter in via, ratione stolæ Iuxta declarat. Sacræ Congreg. Rituum in nullius, seu Troiana 4. Maij 1613. quam citant Iulius Labor. *variar. lucubrat. tom.1. tit.2. cap.3. num.211.* Barbosa *in collect. decis.* dicto verbo *Archidiaconus num.23.*

At vero Archidiaconus, qui sedet à dextris Episcopi celebrantis in Cathedrali, debet vtique & à dextris sedere, dum celebrat in collegiatis, Sacr. Congreg. Rit. in Thelenesina 2. Martij 1602. Barbosa *in Bullario*, verbo, *Archidiaconus qui sedet n. 4. & in collect. decis. 40. eodem verbo, numero 9.* Sellius *in selectis canonicis cap. 17. num. 2.*

Notandū verò est quod si Archidiaconus sit ex priuilegio Prothonotarius, non lucretur fructus, & distributiones sui Archidiaconatus, si cum habitu Prothonotarij in Ecclesiâ, Choro, & processionibus, ac Diuinis Officiis assistat; quia si voluerit in sua Ecclesia vti habitu Prothonotarij, reputatur tanquā extraneus, sic vt tunc ei locus sit assignandus, non inter Canonicos, & Dignitates, sed inter Abbates; imò nec possit in publicis functionibus in assistentia Episcopis, ac aliis actibus, sibi tanquam Archidiacono competentibus, vti habitu Prothonotarij, sed suo habitu Canonicali, vt censuit Sacra Congreg. Rituum in Asculana in Apulia 6. Martij 1610. Barbosa *de canon. dicto cap.5. num.53. & 54.* idem *de Iure Eccles. dicta p.1. dict. cap.34. dicto num.53. & 54. & decis. Apostol. dict.*

*dict.collect.*40.*num.*25.26.*&* 27.vbi adducit aliam declarationem dictæ Sacræ Congreg.in dicta Asculan. in Apulia 19. Nouemb. 1611. & repetit in Bullario, vers. *Archidiaconus qui sit ex priuilegio.*

11 Sed idem Barbosa *in dicto Bullario circa finem*, ex Sacra Congreg. Rit. refert declaratum in vnâ nullius terræ Pisciæ 19. Ianuarij 1612. & in dicta Asculana 28. Ianuarij 1618. quod Archidiaconus, qui ex priuilegio est Prothonotarius, potest vti habitu Prothonotarij in actibus non competentibus sibi, tanquam Archidiacono, idem *in dicta collect.* 40. *decis. num.*29. ex Aldano *in compendio*
12 *Can.resol.dict.lib.*3.*tit.*3.*num.*21. † Qui, & *n.*19. & idem Barbosa *ibi num.*28. *& in dicto Bullario*, vers. *Archidiaconus Prothonotarius*, referunt declaratum in alia Asculan. 6. Martij 1610. quod Archidiaconus Prothonotarius, non ex altari, sed ex Sacristia, vt faciunt cæteræ Dignitates, & Canonici, debet sumere paramenta promissa priuata Dicenda.

13 Ad tertiam quæstionis partem, quæ alia circa horarum cantum præcipere possit, ac debeat Archidiaconus iuxta verba textus nostri ibi: *Omne Ecclesiasticum Officium, &c.* Respondeo primo, vt quia Archidiacono de iure, tanquam prima Dignitas post Pontificalem aliis superior, & maior habita, permanens in Choro ex officio spectet in principio matutini horarum Canonicarum, ac Vesperarum intimare *Pater noster*, quo dicto, spectet ad eum pariter, vt incipiatur *Domine labia mea aperies, &c.* vel *Deus in adiutorium meum intende*, & ad primam spectet dicere, *Dies, & actus nostros, &c.* & *Deus nos benedicat, &c.* ad completorium verò dicere, *Noctem quietam, &c.* & *Benedicat, & custodiat nos*, & in fine horarum, & matutini dicere, *Dominus det nobis suam pacem*: ita Barbosa *de Canon.dict. c.*5. *num.* 20. *& de Iure Eccles. p.*1. *dict. cap.* 34. *eodem num* 20.*& in dict.collect.decis. Apostol.*vers. *Archidiaconus num.*11. idem *in Bullario dict. verb.*vers. *Archidiacono in Choro*, Alderan. *in compendio Canon.dicto lib.* 3. *tit.*3. *n.*19. ambo referentes declarationes Sacræ Cong.Episcopor.& Regular. in
14 Theatina 18.Aprilis 1617. † Imò, & eidem Archidiacono spectat post hæc dare signum ad exeundum de Choro; sic vt nullus assistentium ante tale signum, etiam officio expleto, possit de illo exire, ac egredi: sic idem Barbosa *de Canonicis dicto cap.*5. *dict. num.*20. *in fine*, *& de Iure Eccles. dicto cap.* 34. *eodem num.* 20. *in fine*, *& in collect. decisione*, dicto verbo *Archidiaconus, num.*11.

15 Item ex dict.vers.textus nostri competit Archidiacono lectiones, & responsoria Diuini Officij, Lectoribus, & Cantoribus assignare, atque Acolytos, qui Cereum, & Thuribulum deferant, & qui minora gerant officia ordinare, & omnia denique, quæ ad Diuinorum Officiorum celebrationem pertinent disponere, glossa, & DD. iam supra adducti *in dicto cap.*2.*hic*, Sebastian. Cæsar *de Ecclesiast.hierarch.p.*2. *disp.*10. §.1. *num.*7. Barbosa *de Canon. dicto cap.*5. *num.*19. idem *de Iure Ecclesiast.dicto cap.*34.*p* 1.*eodem num.* 19. item & DD. antiqui per verba textus *hic dict. cap.* 2. ibi, *Lectiones, aut responsoria in matrice Ecclesia dare debet, & auscultare in tantum vt nullus Euangelium, aut epistolam, responsoria, vel quamlibet in Ecclesia lectionem legat, & cantet; donec auscultetur ab ipso, Acolytos quoque ipse ordinet, quis eorum Candelabra, quis Thuribulum deferre, quisvè minorum in Ecclesia aliqua officia agere debeat?*

Item etiam pro explicatione textus hic *in cap. ea, quæ contra* 3. pertinet quidem ad ipsum Ar- 16
chidiaconum vasa Diuinis Ecclesiæ vsibus dicata, sedulò custodire, vt docent DD. Ordinarij, & moderni iam *supra* adducti *in dicto cap.* 3. de quibus debet reddere rationem: ita docent Azor. *instit.moral.p.*2.*lib.*3.*cap.*14.*q.*2.§. *Deinde*, vers. *ad eundem pertinet*, Sebastian. Cæsar *in relect. Eccles. hierarch. p.*3. *q.*12.§.1. *num.*8. † Barbosa *in* 17
*dicto cap.*3.*num.*1.*&* 2.vbi *num.*3.*&* 4. cum multis addit ex glossa vers. *reatu*, & vers. *negligentia*, quod negligentia in Iudice, vel Prælato in his, quæ facere tenetur ratione officij, est peccatum mortale. † Et quod vbicumque Iudex Ecclesia- 18
sticus est negligens in administratione rerum Ecclesiæ, est deponendus ab officio, & Dignitate, vt per Abbatem *in cap. ea quæ in principio de statu Monachor.* Felin. *in cap. edoceri in fine de rescriptis*, *& in cap.*1.*num.*2. *de treuga, & pace*, Bellet. *disquisit.Cleric.p.*1.*tit. de exempt. Clericorum, & eorundem bonor.à muner.publ.*§.9. *num.*4. & ex aliis, ad quæ coducunt quæ adduxi *supra de obligatis ad ratiocinia, & alibi*: sæpius: & in terminis de custodia vasorum idem Barbosa *de Canon. dict. cap.*5.*n.*21. *& de Iure Eccles.dicto c.*34. *p.*1. *eodem num.*21.

Item debet Archidiaconus inspicere, vt Primi- 19
cerius, & Sacrista, vel custos iniuncti sibi muneris solicitudinem diligenter exequantur *ex cap. perlectis dicta dist.* 25. *& ex hoc cap.* 3. vbi DD. idem Barbosa *dicto c.*5.*de Canon. n.*24. *& de Iure Eccles.dict.c.*34. *eodem n.*

Et ob id hæc, quæ Archidiacono permissa 20
sunt de iure intra Ecclesiam potest dici rectè concessum esse Archidiacono Episcopi Rhemens. Vicario indultum reconciliandi Ecclesias pollutas, quæ prius non fuerant consecratæ; licet non sic de pollutis iam consecratis, vt refert declaratum Aldan *supra dicto tit.*3.*num.*25.in vna Sacr. Congreg.Rituum in Rhemens. 9. Maij 1609. qui, & *num.*26.ex alia Sacr.Congreg.Rit. in Ruthens. 9. Maij 1609. † Similiter ait concessum per in- 21
dultum per annum benedicendi paramenta, stante absentia Episcopi, qui etiam *d.tit.*3.*num.*30. refert ex Sacra Congreg. Caminich. 24. Aprilis 1610. concessam esse facultatem Archidiacono Caminich. Aquilens. Diœcesis, & illius loci Vicario ob longissimam absentiam ordinarij per annum benedicendi paramenta, quorum ratio potest esse, quia hæc in ministerio Ecclesiastico sunt necessaria, etsi non de difficilioribus refert etiam Barbosa *dict.collect.*40.*decis. Apostol. n.*31.32.*&* 33. idem *in Bullario*, verbo *Archidiaconus n. ante penultimo,& penult.*

Et pro complemento harum rerum, quæ po- 22
test Archidiaconus facere intra Ecclesiam, non sacrificando aut solemniter celebrando, adiicio cum Nicolao Garcia *de benef.p.*3. *cap.*2. *n.*185. & eodem Barbosa *in Bullario num.fin.*ex Sacra Congreg.Concilij declaratum, quod Archidiaconus, qui habet duos Archidiaconatus pares in Dignitate potest residere in quocumque placuerit; sed si aliter sit dignior, teneatur in eo residere.

Item Episcopo celebranti solemniter, vel 23
etiam Missam solemnem, & ad Vesperas assistenti, potest à dextris modo suo loco præscripto

assistere

assistere Castald. *in praxi caremon. lib. 1. sect. 8. c. 7. numer. 3.* Barbosa *de Canon. dict. cap. 5. numer. 23.* idem *de Iure Ecclesiast. dicto cap. 34. eodem num. 23.*

24 Vltimo vt licet iam hodie in Ecclesiis Cathedralibus Hispaniæ, & aliarum prouinciarum Decanus, siue Præpositus, aut alia Dignitas sit prior ipsi in sede, & honoribus, adhuc dicendum est, quod Archidiaconus, ad quem de consuetudine Ecclesiæ spectat, absente Diacono, conuocare Capitulum, & in eo proponere, ac resolutiones accipere, possit id exercere, etiam si non sit in Sacris, cum iste actus sit actus Iurisdictionis, qui competit Archidiacono, etiam in Sacris non constituto, cum ad Decanum non spectet ratione ordinis, sed antiquitatis, & superioritatis: sic cum aliis referunt declaratum in Sacra Congreg. Concilij Nicol. Garcia *de benef. 3 p. cap. 4. num. 26.* Barbosa *dicta collect. 40. decis. Apostol. n. 3.* idem *in Bullario* verbo *Archidiaconus ad quem.*

25 Ad quartam quæstionis partem, an Archidiaconus, absente Episcopo, præferatur Archipresbytero in celebratione Missarum solemnium, ac in deferendo solemniter Sacram Eucharistiam? Ad primum dubium respondeo, præmissis quæ dixi *in Rub.* & dico *tit. sequenti de Officio Archipresbyteri*, quod etsi Archipresbyter præcedat in Diuinis Archidiacono, at limitatur quando ipse Archidiaconus est constitutus in Ordine Presbyteratus quia tunc cum sit par etiam in ordine, & maior in administratione, debet præcedere Archipresbytero, absente Episcopo in celebratione Missarum in Diebus solemnibus, & in aliis rela-

26 tis in declarationibus infra referendis. † Nisi ad alium pertineat, absente Episcopo, prædictas functiones facere iuxta Ecclesiæ constitutiones, & antiquam, ac immemorabilem eiusdem Ecclesiæ consuetudinem, vt censuit Sacr. Congr. in Iuuienacens. 9. Maij 1609. ita docent Beroius *cons. 22. num. 31. lib. 1.* Cardinalis Tuschus *littera A, conclus. 482. num. 16.* Barbatia *cons. 5. per totum lib. 2.* Rota *decis. 244. à num. 2. p. 1. recentissimor.* Lotter. *de re benef. dicto lib. 1. q. 16. num. 115.* Marcell. Vulpeius *in praxi c. 34. n. 13.* & alij.

27 Et ad secundum deferendo Sacram Eucharistiam, absente Episcopo, si Archidiaconus existat Sacerdos in Diebus solemnibus, item & in benedictione Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & aliis huiusmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus Sacra Congregatio Rit. censuit, ac declarauit in vna Regiens. 9. Decemb. 1600. quam referunt Marcel. Vulpeius *in praxi iudicior. fori Eccles. cap. 34. num. 13. in fine*, Barbosa *dicta collect. 40. decis. Apostol.* verbo *Archidiaconus prima Dignitas*, ex dicta declaratione, & ex alia S. Agathiæ Gotthorum 23. Mart. 1602. & in alia Iuuenacer. 17. Nouemb. 1607. & in alia Berens. 19 Ianuarij 1608. & in alia Penens. 24. Ianuarij 1615. & ex Rota in Viterbien. celebrationis Missarum 11. Decemb. 1609. quos & retulit *dicta collect.* 40. *n. 20.* quæ etsi præter illam Regiem, loquantur de præcedentiâ Archidiaconi Sacerdotis Archipresbytero in aliis functionibus Episcopalibus.

28 Ratio conclusionis vtriusque prouenit ex eo, quod de iure communi Archidiaconus est maior omnibus post Episcopum, sic vt Archipresbyter subiaceat iurisdictioni ipsius iuxta dicta *supra in Rub. & supra per cap. 1. cap. ad hac hoc tit. & ex c. 1. de Officio Archipresb.* & sic colligatur ex ordine titulorum de officio vtriusque hic in Decretalibus Barbat. *cons. 5. num. 18. lib. 2.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 111. num. 80.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 15 q. 2. & 3.* Cardinal. Tuschus *dicta lit. A, conclus. 482. ex num. 11.* Petr. Greg. *lib. 15. Syntagm. cap. 22. n. 16.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 49. in princ.* Beltram. *in annot. ad Greg. XV. decis. 411. n. 5.* Rota *decis. 244. p. 1. recentissimor.* Marcel. Vulpeius *in praxi cap. 34. n. 12.* Barbosa *de Canon. dicto cap. 5. n. 38. & à num. 42. & de Iure Ecclesiast. in dicto cap. 34. dict. n. 38. & à num. 42.*

Limitatio huius duplicis conclusionis, nempè vt absente Episcopo, prædictæ functiones possint pertinere ad alias Dignitates, vel per constitutiones Ecclesiæ, seu consuetudinem; quia etiam præualet consuetudo Ecclesiarum, vt Archipresbyter, vel Præpositus, aut alia Dignitas Archidiacono, & aliis Dignitatibus præferatur; quia rationalis esse potest diuersa in huiusmodi rebus consuetudo propter diuersas causas, & officia singulis Dignitatibus attributa, Tuschus *dict. lit. A, concl. 582. num. 22.* Barbosa *dict. cap. 5. & cap. 34. num. 39.* qui & Alex. *cons. 142. lib. 6.* exemplificant in ciuitate Paduæ, vbi Archipresbyter præcedit Archidiaconum ex antiqua cõsuetudine; sic vt installet Abbatissas exemptas, & beneficiatos in ciuitate, Archidiaconos verò beneficiatos extra ciuitatem, & vtrque ex Geminiano *in cap. penult. num. 6. de officio delegati lib. 6.* dicunt eandem esse consuetudinem in Ecclesiâ Taurinens. 29

Sed cessante tali consuetudine, quantumuis DD. possint arguere *ex dicto cap. 1. de Officio Archipresbyteri*, quod in Diuinis, & intra Ecclesiam debeat præferri Archipresbyter Archidiacono, si ex aliis iuris regulis potest ad illum spectare, cum non sit nouum, in iure quod idem officium pluribus competat, ordinatiuè tamen; ita vt vnum alteri præferatur, vt in terminis celebrationis Missarum prosequitur Bero, *consuet. 22. à num. 23. lib. 1.* & qnamuis celebratio Missarum sit de his, quæ spectant ad ordines, in quibus Archipresbyter dicitur maior Archidiacono, glossa Hostiens. & alij *in dicto cap. 1.* tamen illud debet intelligi cum præsupposito, quando scilicet Archidiaconus sit talis, qualis necessitas illius Dignitatis illam expostulat, hoc est *simplex Diaconus*, qui non ex necessitate tenetur suscipere Sacerdotium, *cap. gesta, cap. vbi 74. dist. cum concordatis*; secus si fiat Sacerdos, qui tunc respectu ordinis non est amplius maior, sed par, vt benè seipsum declarat Hostiens. *n. 5. vers. eum sit par in ordine*, quem alij sequuntur. † Quia Ordo Sacerdotalis solum inest personæ non Dignitati; at quia respectu Dignitatis Archidiaconus præcedit; sequitur quod si factus sit Sacerdos, præcedat etiam in Diuinis Archipresbytero, cui aliàs de iure competit, quando Archidiaconus est tantùm constitutus in suo Ordine Diaconalis, qui solùm in eo requiritur de iure. 30 31

Quod si dubites quare Archidiaconus, non Sacerdos præcedat Archipresbytero de iure communi, cum alioquin Presbyter Diacono sit superior *ex cap. Diaconos cum sequentib. 39. dist. cap. statuimus de maiorit. & obedientiâ*, ac patet ex dictis *supra in Rub. & tit. de temporib. ordinat.* item & *in tit. de qualit. ordinandor.* respondeo procedere à Dignitate, & Officio, quod inest ipsi Archidiacono, 32

diacono, cum propter ministerium semper Episcopo adhæreat, ac propterea oculus dicatur Episcopi, nec Officium Archipresbyteri sit ministrare, cum Diaconus, non Presbyter sit Minister.

33 Quare sicut Diaconus Presbytero, sic Archidiaconatus ministret Episcopo, euenit, vt propterea sit Archidiaconus supra cæteros maior apud Episcopum, sicut Cardinales apud Romanum Pontificem maiores Episcopo sunt: ita ex communi docent DD. adducti *supra*, Barbosa *dict. cap. 5. de Canon. num. 41.* idem *de Iure Eccles. dict. cap. 34. eodem num. 41.* qui addit vtrobique quod in aliis Dignitatibus Diaconi constituti non debent Episcopis anteferri iuxta textum *in cap. peruenit el 1. distinct. 93.* nisi authoritatem gerant Prælati maiores, vt *in cap. fin. eadem dist.*

34 Et quia per dictas declarationes Sacræ Congreg. Rituum in Gien. & cæteras relatas, & aliam Rituum Congreg. in Metropolitanâ Ecclesiâ Bariensi, & in Rota Viterbien. quas ad litteram refert Barbosa *dict. cap. 5. de Canon. ex num. 42. 43. & 44. & in dict. num. dict. cap. 34. p. 1. de Iure Eccles.* quibus non obstante consuetudine, in fauorem Archipresbyteri, & aliarum Dignitatum pro Archidiacono responsum, & declaratum est; eo quod consuetudo, qua fundabantur, non esset sufficiens; & possis quidem dubitare, qualis ea consuetudo posset esse sufficiens. Respondeo de iure, vt præcedant Archipresbyter, Præpositus, seu Decanus Archidiacono, quod consuetudo debeat esse præscripta per quadraginta annos, aliàs non releuet, vt docent Barbat. *cons. 5. num. 6.* vers. *præmitto etiam lib. 6.* Cornel. *cons. 155. col. penult. lib. 4.* Barth. *cons. 136. lib. 1.* Crauetta *de antiquitat. tempor. §. 1. in 4. p. num. 9.* vbi *num. 12. & sequentib.* reprobat Aretin. *cons. 23.* vt referunt etiam Cardinalis Tuschus *dict. litt. A*, *dicta concl. 482. n. 24.* Barbosa *dicto cap. 5. de Canon. sub num. 40. & dicto num. in dict. cap. 3. p. 1. de Iure Eccles.* ac patet ex ex multis, quæ dixi *supra de consuet.* item *in cap. de quartâ infra de præscript.* nisi specialiter alia consuetudo immemorialis expostuletur, vt in iam dicta Sacra Congregatione Iuuenacens. Maij 1609.

35 Ex his iam patet rectè esse declaratum in Sacrâ Congreg. Rituum in Capuana 28. Aprilis 1607. vt sequitur Barbosa *in Bullario*, verb. *Archidiaconus, secunda*, quod quando est ipse Dignitas secunda, & Presbyter, absente Episcopo, & impedito Decano, prima Dignitate, debeat celebrare Missas solemnes, & non Primicerij; licet id fecerint, quando Archidiaconus non erat præsens, idem Barbosa *dict. collect. 40. decis. Apostol. n. 24.* Aldan. *in compend. Canon. res. dict. lib. 3. tit. 3. n. 17.* & alij.

36 Vnùm tamen notandum est, quod licet hæc, & alia superioritatis competant Archidiacono in cæteros Ministros Ecclesiæ, etiam Dignitates, & Canonicos, debent tamen & ipsi Archidiacono cauere iuxta præceptum *cap. fin. dist. 34.* vbi DD. ne dominari in Sacerdotibus vellent, nec in Clericos tyrannidem exercere, cum nec id permittatur ipsis Episcopis: sic Barbosa *de Canon. dict. cap. 5. num. 41. in fine, & de Iure Ecclesiast. dicta p. 1. c. 34. eodem n.*

37 Alterum inquam pro complemento huius vers. *ad quartam*, notandum est, & ex præhabitis declarationibus, quod licet modo ibi dicto Archidiaconus Sacerdos præferatur Archipresbytero, vt absente Episcopo, Missas solemnes celebret, ac deferat Sacram Eucharistiam in festo, & octaua Corporis Christi, & vt cætera solemnia peragat, benedictionis scilicet Candelabrum, Cinerum, Palmarum, &c. id inquam non sibi præcisè ex necessitate incumbere, sed tantùm relinquatur in eius voluntate, & deuotione ministrare absque alia obligatione ex dicta Sacra Congreg. Rugien. 9. Nouemb. 1600. quam referunt Vulpeius *in praxi iud. fori Ecclesiast. dicto cap. 34. num. 13. in fine*, Barbosa *in dictis locis collect. 40. decis. num. 20. & 22.* & Bullarij, & Marius Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapolit. cap. 52. in nouissima editione.*

QVÆSTIO II.

An Acolyti, hoc est, minores alij Ecclesiæ Ministri subsint etiam Archidiacono, vbi præter solemnia ordinum minorum, de quibus sub Rubricâ, & tit. de temporibus ordinat. ac de ætate ordinandor. & alibi supra scitur quale sit officium in Ecclesiâ scilicet Acolyti in specie Exorcistæ, Lectoris, Hostiarij, siue Sacristæ, Psalmistæ, Fossarij, & Psalmicantores? Et an omnes isti validè possint contrahere matrimonium officio Ecclesiæ remanendo? & nunc peccent ministerium adimplentes in peccato mortali?

SVMMARIVM.

1 *Acolyti subsunt Archidiacono, & institutione ordinis Acolytatus*, n. 4.

2 *Ministri diuersi sunt in Ecclesiâ, & quare, quorum primi sunt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolyti, &c.*

3 *Acolytorum fit mentio, tanquam res tradita ab Apostolis.*

5 *Acolytus sic dictus à Græco vocabulo, quod* sequens *significat, aliter* Ceroferarius *dictus, eo quod sit ipsius ferre Candelabrum cum Cereo, & n. 6.*

6 *Acolyti officia in Ecclesiâ sunt tria præcipuè, & n. 9.*

7 *Acolytus prius debet instrui ab Archidiacono qualiter in officio se habere debeat, & tunc accipere ab eo Ceroferarium.*

8 *Subdiaconus pro Eucharistia administratione præparat aliqua, & Acolytus.*

10 *Acolytorum officium in defendo cereos ante Diaconum, quando legitur Euangelium in Ecclesiâ, non ad effugendas tenebras, cum sol in die rutilet, sed ad demonstrandum quod de tenebris venimus ad lucem fidei.*

11 *Cerei qui Euangelium antecedunt, cuius gratia sunt in præcepto, & quid significent Ceroastra quid sibi velint*, n. 11.

12 *Incensus præcipitur deferri ante Euangelium in Thuribulo deferendo ab vno ex Acolytis ante Euangelium, & Cereos.*

13 Thuri

QVia iam *supra* de nonnullis Ministris Ecclesiæ actum est, & ex nostro textu pateat præter Diaconos & Subdiaconos dari etiam alios inferiores Ministros, vt sunt Acolyti, quorum cura est pœnes ipsum Archidiaconum, vt sciat, num propria mynisteria adimpleant, imo & eam porrigat ad alios ministros Ecclesiæ, vt percipi videtur ex vltimis verbis nostri, *cap.* 2. ibi: *Acolytos quoque ipse ordinet, quis eorum Candelabra, quis turibulum deferre, quisve minorum in Ecclesia aliqua* 1

2 aliqua officia agere debeat? † Et constat dari in Ecclesia ministrorum Varietatem ex Diuina institutione, vt in communi probatur ex Paulo ad Romano.12. ibi: *Habentes donationem secundùm gratiam deferentes, &c.* & 1. ad Corinth. 12 ibi: *Diuisiones ministrorum sunt*; & sic conuenientissimum fuisse, quia hoc modo Diuina sapientia clarius elucet in Ecclesiæ ministeriis, ac melius consulatur humanæ infirmitati per diuersos ministros, per plures cooperatores ipsius Dei, vt colligunt DD. ex D.Thoma *in 3.p.q.37.addit art.1.* & cum numerentur inter ministros in scripturis primo loco Episcopi, de quibus iam ad titulum de translatione, electione, & aliis, & Presbyteri, de quorum ordine supra *sub Rub. & tit. de temporib. ordinat. & de ætate, & qualit. ordin.* ac *de officio eorum tit. sequenti*; item Diaconi, & Subdiaconi, de quorum ordine in relatis titulis *sub tit. de Sacramentis non iterandis*, ac de eorum officio *hic in Rub. & tit. nostro*, ac vltra istos Acolyti, Exorcistæ, Lectores, & Ostiarij, de quorum ordine iam supra dixi *in dicto tit. de temporib. ordin. & de*
3 *ætate ordinandorum*; † ideo quamvis eorum non habeatur expressa mentio in scripturis, de istis occasione prædictorum verborum nostri textus opportunè hic agi potest, cum pateat authoritate Patrum connumerari proximè relatos ministros Ecclesiæ, tanquam res tradita ab Apostolis, vt referunt Eusebius *lib.6. Ecclesiast. histor. cap.35.* pluribus Bellarmin. *cap.8.* Valentia *tom.4. disp.9. q.1. punct. 2.§.6.* Filliucius *tomo 1. tract.9. cap.1. q.5.6. & 7.* Ægidius Trullenq. *de Sacram. lib. 6. cap. vnico, dubio 1. num.22.* ac confirmatur ex verbis Concilij Trid. *sess.23. can.2.* ibi, *Si quis dixerit præter sacerdotium, non esse in Ecclesia Catholica alios ordines, & maiores, & minores, per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tendatur, anathema sit.* De cuius Canonis intelligentia, præter relatos videndi sunt Torreblanca *de iure spirituali lib.2. cap.12. ex num.9. & 43.* Molfesius *in summa Theologia moralis tract.2. cap.1. num.17.* Thom. Valasc. *allegat. iuris tom.1 alleg.2. n.4.* Valerius Reginald.
4 *in praxi fori pœnit. lib.30. n.3.* † Et sic sunt intelligendæ contrariæ opiniones Marchini *tract.2. p.1. cap.5.* Machadi *tom.2. de perfecto confes. lib.4. p.1. tract.2. docum.4.* negantium quod ordo Acolytatus institutus sit à Christo, quando Ioan. VIII. prædicanco dixit: *Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris*, & Archangelij Fabij, Lublinij, & aliorum, quos citat Leander *in summa tract.6. de ordine disp.2. quæst.5. & q.15.* quatenus probabiliter affirmant.

5 Quo supposito iam, & quod isti Acolyti subsint Archidiacono iuxta modum, de quo hic patet; ideo nunc de singulorum officio in Ecclesia Dei agendum existimaui. Igitur quoad officium, *Acolyti*, in specie, qui post maiores ordines proximè enumeratur; & sic inquam dictus à Græco vocabulo, quod *sequens*, significat; eo quod Subdiaconum sequatur, aliterque, *Ceroferarius*, dicatur; eo etiam quod ipsius sit ferre Candelabrum cum Cereo, quem etiam ipse accendit, sicut patet ex textu nostro in adductis verbis finalibus, & clarius ex *cap. Cleros §. Acolyti dist.21.* Durant. *in rationali Diuinorum officior. lib.2. cap.5.* Galganetus *de iure publico lib.3. cap.27. num.1.* Vasquez *de ordine disp.236. num.27.* Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiast. hierach. p.2. disp.21. §.4. num.1.* Barbosa *de officio Episcopi p.2. allegat.12. n.12.* idem *de Iure Ecclesi. lib.1. c.38. n.1. & in dicto §. Acolyti dict. cap. Cleros n.14.* qui est, vocatur subsequens, & pedissequus, Trulenq. *supra dict. lib. dub.1. n.18.* † Respondeo 6
huius officium, & munus esse Candelabra, & luminaria ad altare deferre, quãdo legendum est Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitiæ demonstrandum, & Vrceolo ad aram deponere, & portare, ac necessaria pro Eucharistiæ ministerio præparare, Archidiaconus sic ex *c.1. dist.25. & c.1. §. deseruientes dist.33.* per quæ iura sic notat idem Barbosa *dicto c.38. de Iure Eccles. n.11.* vbi *n.12.* vt iam supra probaui dicit cum Acugna *in comment. ad cap. Acolytus 23. dist. n.3.* † Quod Aco- 7
lytus debet prius instrui ab Archidiacono, qualiter in officio suo se habere debeat; & tunc accipere ab eo Ceroferarium, id est Candelabrum, vt sciat se ad accendenda lumina Ecclesiæ; dum Euangelium legitur mancipari, vt notat etiam Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib.1. c.19. n.10. ad medium.*

Indeque prædicta pro Eucharistiæ ministerio, 8
etiam Subdiaconis præparare debet, sicut DD. docent ex D. Thoma *in 4. dist.24 q.2. art.3. verss. Acolytorum ad 6.* Cardinal. Bellarmin. *de Cleric. c.13. verss. quartus ordo* Stephan. Gratian. *de ritibus Ecclesiæ lib.2. c.23. n.8.* Iacobus de Graffis *in aureis decisionibus p.2. lib.1. c.9. n.6.* Anastasius Germon. *de sacror. immunit. lib.2. c.2. n.8. & lib.3. c.3. n.56.* Carolus de Graffis cum multis, *de effect. Cleric. in præludio n.287.* Barbosa *supra & in dict. c. Acolytus dist.23. in fine* Petr. Greg. *syntag. iuris p.2. lib. 16. c.6.* Andreas Piscara Castald. *in praxi ceremonialib. sect.4. c.1.* cum sequentibus, Rodulphus Cupers. *in repetitione cap. oportebat 79. dist. in tit. de Acolytis.* † Et licet tot videantur officia esse Aco- 9
lytatus relata *n. præced.* Tamen. Philibertus *tract.2. p.2. cap.4.* Machadus *dict. docum.4.* Leander. cum Hurtado *dicta q.15.* picunt tria esse munera Acolytorum. Primum ministrare vinum, & aquam in vrceolis ad Eucharistiam efficiendam. Secundum præparare lumina ad Sacrificium, & illa vbi legendum est Euangelium gestare. Tertium Subdiacono, & Diacono deseruire.

Et amplius addo pro maiori declaratione Aco- 10
lytorum officium esse cereos deferre ante Diaconum quando legitur Euangelium in Ecclesiâ, non ad effugandas tenebras, cum sol in Die rutilet, sed ad demonstrandum quod de tenebris infidelitatis, venimus ad lucem fidei, & vt signum sit lætitiæ, quatenus sub typo corporalis luminis, lux illa in memoriâ habeatur, de qua dicatur: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*: sic S.Isydor. *lib. 7. etymologiarum c.12.* Alcuinus *de Diuinis Offic. c. de Tonsurâ Cler.* Concil. Aquisgranen. *c.5.* & longè ante Isydor. docuit S.Hieron. aduersùs Violantiũ ibi: *Per totas Oriẽtis Ecclesias quando legendũ est Euangelium, accenduntur luminaria, iã sole rutilante non vtique ad fugandas tenebras, sed ad signũ lætitiæ demonstrandum.*

Imò & alibi Alcuinus *de celebr. Missæ*, prodidit 11
cereos, qui Euangelij antecedunt monere gratia Euangelij mundum, qui erat tenebris peccatorum illuminatum, qui & paulo antea *in c. quid significent vestimenta*, dixit per Ceroastra significari dona gratiarum, per quæ illuminatur Ecclesia, & Ordo Rom. *de offic. Missæ*, quod duæ Candelæ præcedũt Euangelium propter genuinam dilectionem Dei, videlicet, & proximi, vel propter duo testamenta, quibus illuminatur genus humanum, seu propter duos resurrectionis testes, idest Moysem, & Eliam, itemque Amab. *lib.3. c.18.* scripsit duos cereos, qui

ante Euangelium deferuntur designate legem, &
Prophetas præcisè Euangelicam doctrinam.
12 Et quia vt patet ex adductis verbis textus
nostri, spectet ad Archidiaconum ordinare Aco-
lytos, quis eorum etiam turibulum deferat cum
incensu; ideo dico, quod ordo Roman. præcepit
incensum semper deferri ante Euangelium, siue
ad altare, siue ad *Ambonem* deferatur, quod
quidem debet deferri ab vno Acolytorum ante
Euangelium, & cereos, vt etiam obseruant My-
crolog. *de Ecclesiast. obseruat. in fine* Berno *cap. de
officio Missæ*, Durantius, *de ritibus dicto lib.* 2.
13 *cap.* 23. *num.* 9. † Qui & Amalar. Fortun. *lib.* 3.
de Eccles. obseruat. cap. 18. idem Fortun. *eodem lib.
cap.* 5. obseruant Turibulum significare Corpus
Christi, in quo est ignis scilicet Spiritus Sanctus
ex quo bonus odor procedit, quem vniusquisque
14 electorum ad se vult rapere. † Et ambo in verbis
sequentibus, *praeuenit in Turibulo Timiama, quod
significet corpus Christi plenum odore bono.*
15 Item etiam Turibulum significat opinionem
bonorum virtutum procedentem de Christo: sic
Amalor. *lib.* 7. *cap.* 8. qui addit quod ipsum Turi-
bulum in Tribunal ascendit ante Euangelium, vt
ibi suauem odorem ministret; Christi enim bona
opera præcesserunt Euangelicam doctrinam, vt
Lucas testator, hæc Amalor, & Paulo aliter Ru-
pertus *de Diuinis Officiis lib.* 1. *cap.* 36. vt refert
Durantius *dicto num.* 9. dixit: *praecedunt Cerofera-
rij cum Turibulo, per quæ significatur gaudium, &
bona opinio; gaudium enim semper est in bono nun-
cio, bonæ quoque opinionis se esse nouerunt, qui bo-
num portant nuncium, qui & confidentem dicunt
Christi bonus odor sumus*: ita etiam Durantius,
16 qui & *n.* 10. multis comprobat, & ex Innocent.
lib. 1. *mysterior. missæ cap.* 42. dum etiam dicunt,
quod Diaconus præmittit Ceroferarios cum fa-
17 culis, & incensu. † Quia Prædicator debet ex se
odorem bonæ opinionis emittere secundum illud
Apostol. 2. *Corinth.* 2. *Christi bonus odor sumus Deo
18 in omni loco.* † Vel per hoc quod Sacerdos præ-
mittit duos Acolytos anto Diaconum, qui lectu-
rus & Euangelium portantes cereos, & incen-
sum, notatur quod Christus præmittebat binos
ante faciem suam in omnem ciuitatem, & locum,
quo ipse erat venturus præferentes coruscationes
miraculorum, & odorem virtutum.
19 Et rursus etiam idem Innocent. *dict. lib.* 2. *my-
ster. Missæ dicto cap.* 40. Durand. *dict. lib.* 1. *de ri-
tibus Eccles. cap.* 23. *num.* 10. *in fine*, addunt ideo
librum Euangelij præcedere Turibulum, & Can-
delabrum; quia Doctrinam Christi virtus, & fa-
ma præibat Euangelista testante Luc. IV. *exiuit
Iesus in virtute Spiritus in Galilæam, & fama exi-
uit in vniuersam regionem de illo, & ipse docebat
20 in Synagogis ipsorum.* † Hæc & alia, quæ possent
hic addi deseruiunt pro Doctrina textus nostri, &
poteris addere de Turificatione in Ecclesia, quæ
ex multis declarationibus refert Barbosa, & alij
per eum *in collect. decis. Apostol.* verbo, *turificatio
collect.* 705. idem *in Bullario eodem verbo*, & quæ
dico, *infra in cap. fin. q* 2. *de officio Custodis.*
21 Exorcistæ autem officium, & munus est exor-
cismos memoria retinere, ac manus super enor-
gumenos, & à malis Dæmonibus obsessos cum
inuocatione nomine Iesu imponere ex *cap. per-
lectis dicta dist.* 25. vbi quod pertinet etiam eos ad-
iuuare adiurando illos per Dominum, vt exeat
22 ab eis Satanas. † Et quod hoc mysterium sit plu-
ries operatus Dominus, vt legitur in Euangelio,

quod multos Dæmones, expulit & præcipuè à
persona Mariæ Magdalenæ, à qua fugauit septem
de quo sunt videndi Anastasius Germon. *de Sa-
crorum immunit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 38. Iacobus de
Grassis, *in aureis decisionib. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 6.
Rodulph. Cupers. *in dict. cap. oportet dist.* 79. *sub
tit. de exorcistis art.* 1. Carolus de Gras. *de effectibus
Clerical. in præludio n.* 286. cum Henriquez, Petro
Gregor. *vbi supra* Barbosa *in dicto cap.* 1. *dist.* 25.
num. 3. Vasquez de ordine *difficult.* 256. *num.* 23.
vers. *tertius* Cardinal. Baron. *annal. Eccles. tom.* 1.
anno Christi 56. *num.* 7. Torreblanca *de iure Spi-
rituali lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 29. Machado *dict. docu-
mento* 4. *tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 2. *num.* 5. Aleiatus
lib. 4. *Parerg. cap.* 23. Durand. *in rationali Diuinor.
officior. lib.* 2. *cap.* 6. idem Barbosa *de iure Eccles.
p.* 1. *cap.* 3. *num.* 15. vbi addit ex *cap. neque quem-
quam ad finem* vers. *hac autem de consecrat. dist.* 4.
† Specialiter quidem super Baptizandos in eo 23
videlicet actu, qui dicitur exorcismus Ægid.
Trulenq. *de Sacram. dicto lib.* 6. *cap. vnico dubio* 1.
num. 19. ex laudicens. Concilio *cap.* 24. *&* 26. vbi
quod inter officia horum, sit legere exorcismos
Ecclesiæ illis vexatis, præparando eos, vt Sacris
interesse possint; & addunt alia duo Torreblanca,
supra, Hurtadus *de ordine difficultate* 5. & Lean-
der. *de ordine tract.* 6. *disp.* 2. *q.* 26. nempe dicere po-
pulo, vt qui non communicant, dent locum aliis,
qui volunt communicare, & aquam in mynisterio
tio Baptismi fundere; dicunt tamen hæc duo mu-
nera iam non esse in vsu, sed reuera ad officium
horum spectat.
Et quia si dubites quare sic dictus exorcista, 24
respondeo à voce Græca, quæ Latinè est eadem,
ac adiurans siue increpans, vt docent DD. per
dict. cap. Cleros vers. *exorcistæ dist.* 21. Guillielm.
Durant. *in rational. Diuinor. officiorum lib.* 2. *dict.
c.* 6. Galganet. *de iure publico lib.* 3. *tit.* 27. Barbosa
in pastorali p. 2. *alleg.* 11. *n.* 11. idem *de Iure Eccles.
dict. cap.* 38. *p.* 1. *num.* 13. cum illis etiam ipse *in dict.
cap. Cleros dist.* 21. vers. *exorcista n.* 25. qui *in dicto
cap. exorcista dist.* 23. per glossam, ibi: *super ener-
gumenum*, ibi: *Energumeni*, Durant. *in rationali
Diuinor. officior. lib.* 2. *dict. c.* 6. vers. *qui autem*, Pe-
lagius *de planctu Ecclesiæ, lib.* 1. *c.* 48. §. *de irregula-
ritatibus homicidij colum.* 11. *pag.* 28. Petr. Gregor.
Syntagm. lib. 16. *p.* 2. *cap.* 6. *n.* 1. † Dicentes *energu-* 25
menos, dici à verbo Græco, quod significat deti-
neri, atque impediri, quasi energumeni sint à Dæ-
mone impediti aliquandoque lunaticos dici ener-
gumenos, velut in eos agat luna: sic intelligenda
dicta glossa ibi, *Energumeni dicuntur Lunatici,
& obsessi à Dæmone, &c.*
Et licet exorcizare Dæmones in Baptizandis 26
officium sit Sacerdotis, vt *in cap. Sacerdotes de
consecrat. dist.* 4. vt ex stylo Ecclesiæ apparet, ni-
hilominus non negatur, vt simplex exorcista id
valeat efficere, sicut in obsessis corporibus potest
ex *dict. cap.* 1. *dist.* 25. Barbosa *dict. cap.* 38. *p.* 1. *de
Iure Ecclesiast. n.* 17. vbi ex communi DD. ait,
quod qui non est in hoc ordine constitutus, nec
possit exorcizare in Ecclesiis, nec in Domibus ex
cap. fin. dist. 69. Alcuin. *de Diuinis officiis cap.* 35.
† Quamquam olim non tantùm ordinatos Cleri- 27
cos, sed etiam alios Christianos, & Corporibus ob-
sessorum Dæmones in Christi fide eiicere testetur
Tertullian. *lib. de idolatria cap.* 11. *& in apologia
contra gentes cap.* 23.
Igitur exorcizare energumenos permissum est 28
omni Die, & in eos in Ecclesia introducere, vt

in

in cap. omni Die de consecrat. dist. 5. sed non debent exorcistæ cum Dæmone iocari, & curiosa negotia, vel colloquia miscere, quia, vt aduertunt, Del Rius *disquisit. Magicar. lib.* 6. *cap.* 2. *sect.* 2. *de remediis spiritualibus, Diuinis, siu Ecclesiasticis, vers. quartus est exorcismus*, Barbosa
29 *in dicto cap. exorcismus dist.* 23. *num.* 4. † Imo debent cauere ne Dæmonem per modum obseruationis adiurent, vel aliquid ab eo discant, vel auxilium accipiant, cum hoc sit peccatum mortale secundùm D.Thom.& eius expositores 2. 2. *q.* 90. *art.* 3. & vt docent etiam Nauar. *in manuali cap.* 11. *num.* 28. Suarez *tom.* 2. *de religione tract.* 4. *lib.* 4. *de abiuratione cap.* 3. ex eo quidem quia cum Dæmone, hoste Christi, & humani generis, nullum colloquium, aut commercium societatis
30 cuiuscumque instituere, licitum est. † Sed tanquam vt hostem eum persequi per modum imperij, coactionis, & expulsionis, vt tradunt ex S. Augustin. & Tertulliano, Paul Layman. *in summa Theologiæ Moralis lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 14. *num.* 7. Barbosa *dict. cap.* 38. *de Iure Eccles. n.* 20.
31 *&* 21. † & ex eo quidem quia exorcismus, dicitur adiuratio contra Dæmones, quæ non solum circa corpora obsessa, verùm etiam circa obsessas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, vt *in cap. ante viginti de consecrat. dist.* 4. videndus etiam textus *in cap. sicut nobis eadem distinctione.*

32 Alia verò de Energumenis legenda dixi *supra in cap. vnico de Sacra Vnctione*, §. *per frontis sub q.* 13. & circa exorcizantes cum exorcismis nõ approbatis ab Ecclesia, adiunges hic nonnulla, quæ dico *infra in tit. de sortilegiis*, quatenus solent multi exorcistæ vti vanis superstitionibus, ac orationibus, miscendo Diuina humanis, & alia Diabolica quorum ratione solent tales ab Inquisitoribus Sancti Officij puniri, vt de hæresi sus-
33 pecti. † Vnùm tamen notabis pro complemento, quod licet communiter DD. negent quod ordo exorcitatus non fuerit à Christo institutus, quando Marci 6. & 16. exorcizans Energumenos, Dæmonia ab ipsis eiecit; sed probabiliter alij tenent, inter quos citati ab Leandro *de ordine dicto tr.* 6. *disp.* 2. *q.* 9. & in terminis *q.* 13. cum Machado *dicto tom.* 2. *lib.* 4. *part* 1. *tract.* 1. *docum.* 4 & Philiberto sibi contrario *dicto tract.* 2. *part.* 4. *cap.* 1. in verbis sequentibus: *Institutus hic ordo creditur quando Christus exorcistæ munere functus, Dæmones è corporibus expellebat, eandem Apostolis potestatem communicauit.*

34 Vltimo notabis quod exorcista est inferior Acolyto, quamvis maiorem videatur potestatem habere, quia Acolytus exercet officium circa ministerium altaris, ad quod exorcista nondum peruenit, cuius officium circa humiliora versatur: sic probat Barbosa *dicto cap.* 38. *de Iure Eccles.* per textum *in dicto cap* 1. *vers. deseruientes dist.* 23.
35 *num.* 22. per quem textum alij DD. † Lectoris verò officium est lectiones legere, ac veteris Testamenti, & Sacrarum historiarum libros rectè, & verè populo pronunciare, quod etiam exercuit Dominus noster Iesu Christus in medio seniorum librum Isaiæ aperiens, & legens iuxta quæ tradunt Anastasius Germon. *de sacror. immunit. dict. cap.* 3. *lib.* 3. *num.* 63. Rodulphus Coupers *in dicto cap. oportebat* 79. *dist. tit de ordine Lectoris art.* 1. Carolus de Grassis *de effectibus Clerical. in præludio num.* 285. Gregor. Lopez *in l.* 11. *in principio tit.* 6. *p.* 1. Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris dict. lib.* 36. *part.* 2. *cap.* 4. Vasquez *de ordine disp.* 236. *cap.* 2. *à num.* 16. Soto *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 5. Alcuin. *de Diuinis officiis cap. de tonsura Clericorum*, vers. *Lector*, Durand. *dicto lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. *&* 3. Sebastianus Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. p.* 2. *disp.* 11. §. 2. *num.* 1. Torreblanca *lib.* 1. *de Iure spirit. cap.* 12. *num.* 40. Machado *de perfecto confess. lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 2. *lib.* 4. *docum.* 3. *num.* 3. Barbosam *dicto cap. Lector dist.* 23. *num. fin. & de Iure Eccles. dicto cap.* 38. *num.* 24. † Dicens cum adductis, 36
quod debet Lectiones pronunciare clarè, & distinctè, & ea, quæ Prophetæ dixerunt populis annunciare ex *dicto cap. Cleros dist.* 21. vbi ipse *n* 23. idem *in pastorali dicta alleg.* 11. *num.* 10. cum Galganeto *de Iure publico lib.* 3. *tit.* 27. *num.* 1. & addit Ægidius Trullench. *de Sacram. dicto tract.* 6. *de ordine quæst. vnica, dubio* 1. *num.* 20. & Concilio Carthagin. 4. & Laodicens *dicto cap.* 24. *&* 26. vt pertineat ad eius officium Cathecumenos docere rudimenta fidei.

Ego tamen clarius aduerto, quod munera, & 37
officio Lectorum sunt tria, non solùm, vt dictum est Lectiones Prophetarum (vt voluit Petrus Soto *Lectione* 2.) sed etiam omnes Libros veteris, & noui Testamenti, & interdum extra Missam, & Euangelium alta voce recitare. † Secundum non 38
solum Cathecumenis baptizandis fidei rudimenta tradere, vt dictum est, sed etiam populo exponere quæ ex scriptura perlegerit, vt habetur in Cathechismo Romano *de ordine n.* 16. etenim *in dicto cap. perlectis dist.* 25. traditur officium Lectoris esse Vaticinia Prophetarum populo prædicare; hoc est legere, vt supra exponimus, sicut declarat Barbosa *ibi sub num.* 4. in glossa *prædicare*, quia nec Diaconus ex officio id valet efficere, vt dixi *in Rub. sub q.* 1. *hoc tract.* Nauar. *cons.* 2. *de temporib. ordinat. in antiquis*, & ob id potuit Turrecremata dicere *in dicto cap. perlectis*, forsassis pro prædicatione accipi ipsam recitationem Prophetarum alta, clara, & distincta voce prolatam. † Tertium 39
panes, & fructus nouos benedicere, vt refert Leander *supra dicta disp.* 2. *q.* 12. *in fine*, Philibertus *tr.* 2. *part.* 3. *cap.* 3. *per totum*, Hurtado *dicta dis.* 5. Torreblanca *dicta quæst.* 12. *num.* 40. Machado *dicto tom.* 2. *docum.* 2. *pag.* 4. Ludouicus *q.* 2. *de ordine art.* 14. *dubio* 2. *pag.* 812. & alij, qui addunt, vt hoc munus vltimum abrogatum fuerit contraria consuetudine.

Sed qui *Lectores* à legendo dicti sunt, vt *in* 40
dicto cap. Cleros dist. 21. vers. *Lectores*, sicut docent Durand. *in rationali Diuinor. officior. dicto lib.* 2. *cap.* 5 Galganet. *de Iure publico dicto lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 1. Vasquez *de ordine dicta disp.* 236. *num.* 27. Barbosa *ibi dicto n.* 23. *& in pastorali dicta alleg.* 11. *num.* 12. & proximè à nobis dictum est alta voce, & clara, atque distincta prolata; ideo visum est cum S. Isydoro *lib.* 2. *de officiis Ecclesiæ.* in sequentibus verbis loquente ea repetere ibi: *Porro Lectoris vox simplex, & clara ad omne pronunciationis genus accommodata plena succo virili agrestem, & sub Rusticum effugiens sonum, non humilis, non adeo sublimis, non fracta, nec tenera, nihilque fœmineum sonans, nec cum motu corporis, sed tantum cum grauitatis specie.*

Cumque hoc officium in pulpito exercere pro- 41
hibeantur, qui non fuerint ordinati Lectores, vt colligit Barbosa ex *cap.* 1. *dist.* 69. *& cap. non liceat dist.* 92. *de Iure Eccles. dicta p.* 1. *cap.* 55. *n.* 25. † Ideo potest dubitari, num Lectoratus ordo, sit à Christo Domino institutus, Luc. 2. quando in medio

seniorum, (vt dictum est) aperuit librum Isaiæ, & in eo legit *Spiritus Domini super me*, & licet communiter respondeant DD. quos citat Leander *in tract. 6. de ordine quæst. 9. disp. 2.* institutum esse simul cum reliquis ordinibus, tam minoribus, quam maioribus in nocte cænæ, sed ipse cum aliis, quos citat *eadem q. 10. & q. 11.* & Philibertus referens, *tract. de ordine p. 2. cap. 1. num. 2. pag. 190.* dicunt probabiliter à Christo Domino institutum fuisse in dictis verbis Luc. 2. quibus satis fauere Augustin. *lib. 1. de Baptismo paruulorum cap. 37. tomo 7.* sic loquentem: *attende illud est eiusdem Prophetæ, quod de se completum, lectoris etiam officio functus in Synagoga* ipse recitat (*Spiritus super me.*)

43 Ostiarij officium idem, ac Ianitor dictus, qui templi ianuis præficitur, vt *in dicto cap. Cleros. §. Ostiarij 21. dist.* Guillielm. Durand. *in rational. Diuinor. officior. lib. 2. cap. 4.* Marcel. Vulpesus *in praxi fori Ecclesiast. cap. 7. num. 10. vers. Ostiarius*, Barbosa *de Officio Episcopi dist. 2. p. allegat. 11. num. 9.* idem *de iure Eccles. p. 1. dict. cap. 38. num. 26. & in dicto cap. Cleros num. 26.* Galganet. *de iure publico dicto lib. 3. num. 35.* est Sacras ædes tueri, aperire, & recludere, & omnia, quæ sunt intus, & extra custodire, fideles recipere, & infideles, ac excommunicatos expellere, vt docent Alcuin. *dict. lib. de Diuinis Officiis cap. 35. in 3. tomo Bibliothecæ Sacræ*, Henriquez *lib. 10. summæ cap 9. § 2. littera l.* Anastasius Germon. *dicto lib. 3. de Sacror. immunit. cap. 3. num. 64.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 7. lib. 1. cap. 6. num. 6.* Rodulph. Cupers. *in dicto cap. oportebat. dist. 79. in tit. de ordine Ostiarij* Vasquez *supra dicta disp. 236. cap. 2. n. 17. & 18.* Carolus de Gras. *de effectibus Clerical. in præludio à num. 283.* Sebastian. Cæsar. *de Eccles. Hierarch. dicta p. 2. disp. 11. §. 1. num. 1.* Torreblanca *de iure spirit. lib. 1. dict. cap. 12. num. 41.* Machado *supra docum. 3. num. 5.* Barbosa *dicto cap. 38. de iure Eccles.*

44 *num. 28. & in cap. Ostiarius dist. 23.* † Addentes quod Christus Dominus noster in propria persona functus fuit hoc officio, quando eiecit ementes, & vendentes de templo; item quando dixit *attollite portas Principes vestras, & eleuamini portæ æternales*, & alij ex D. Thoma *in 3. part. q. 37. addit. art. 2. & ex* Concilio Carthaginens. *4. Canon. 9. Pontificale de hoc ordine, & Catbec. Roman. de Sacram. ordinis, n. 15.*

45 Sed quia Philibertus, *in tract. 2. p. 2. cap. 3. per totum*, Ludouicus, *vbi supra dicta quæst. 2. de ordine art. 14. dubio 2. pag. 812.* Hurtadus *dicta dis. 5.* Filliucius *tract. 9. à num. 19.* Torreblanca *lib. 2. pract. dict. quæst. 12. num. 40. fol. 54.* Machado *tom. 2. de perfecto confess. lib. 4. p. 1. tract. 2. docum. 2. pag. 4.* Leander *de Sacram. dict. tract. 6. de ordine disp. 2. quæst. 10.* & multi alij pro ministerio Ostiarij, addunt; ideo ergo cum illis dico nempe, vt ad Ostiarium spectat aperire librum ei qui prædicaturus est, vt habetur in Pontificali Romano; quod per non vsum abrogatum esse dicunt. Item Sacras vestes, & totam Ecclesiasticam supellectilem custodire, vt probant DD. ex *dicto cap. perlectis dist. 25.* & sic indicari per ipsammet formam ostiariatus ibi: *Sic age quasi* Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his clauibus includuntur. Tertium curare, ne quis fidelis proprius, quam par est ad aram accedat, & attente videre, vt debita reuerentia Ecclesiæ adhibeatur.

46 Et denique campanas, seu cimbalum pulsare, præcipuè tempore sacrificij; & ob hanc causam dicunt dari ei cimbalum in eius ordinatione. † Et 47 Philibertus ex Concilio Coloniensi, & Durando, notat quod prædicta campanarum pulsatio habebatur olim in tanta veneratione, vt campanas pulsaturi super pelliceis per prius induerentur, de quo tractatu campanarum dico *infra in cap. 1. & 2. de officio custodis q. 1.* latè.

Sed quia ostiarius etiam vocetur Sacrista ex 48 his, & ex dicendis *infra de officio Sacristæ custodis, & thesaurarij*; ideo nunc iam solùm dubitabis, num iste ordo fuerit institutus à Christo, quando flagello ementes, & vendentes eiecit de templo Matth. 21. & Ioan. 2. & licet negent Valentia *disp. 9. q. 1. puncto 4.* Granadus *controuers. 9. tract. 1. disp. 1. num. 6.* Ludouicus de San Ioan *de ordine quæst. 1. art. 1. dubio 3.* Philibertus *tract. 2. part. 7. cap. 1. num. 3.* Machad. *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 2. docum. 5. num. 3.* Reginald. *lib. 30. num. 6.* Bonacina *disp. 8. part. 1. num. 7.* Henriquez *lib. 16. cap. 3. num. 1.* dicentes institutum esse in vltima cæna. † Sed alij, inter quos Archanæ Rubeus 49 *dist. 24. & 25. pag. 291.* ex Magistro Fabius incarnatus *in suo scrutinio Sacerdotali 1. p. tract. de ordine pag. 97.* quem sequitur Samuël Lubtinus *1. p. summæ*, verbo *ordo pag. 611.* Victoria *n. 225.* quatenus ait posse affirmari omnes ordines institutos esse à Christo, in particulari Cardinali Ossius, *in confess. Catholica cap. 51. de ordine*, Raynerius *tom. 2.* verbo *ordo cap. 22. pag. 415.* Esthius *in 4. dist. 24. §. 9. 10. & 12.* Nunus *quæst. 37. art. 5. pag. 876.* Leander *dict. disp. 11. tract. 6. de ordine dicta quæst. 9.* † Et alij probabiliter respon- 50 dentes, nempè institutum fuisse immediatè à Christo Domino nostro, & in particulari, saltim initiatiuè, quando præcipuum eius ordinis munus exercuit, ementes, & vendentes à templo eiiciendo, & quando appellauit se ostium dicens: *Ego sum ostium, si quis per me introierit saluabitur*, vt Ioann. cap. 10.

Psalmistæ officium, qui idem est, ac ordina- 51 tus tantum prima tonsura, de cuius ordine, forma, & materia dixi iam *supra sub dicto tit. de temporib. ordinat. & de ætate ordinand.* ac de priuilegio Canonis, & fori Clerici tantum tonsurati, *sub tit. de Iudic. in cap. 2.* ac *supra in cap. Ecclesia S. Mariæ 10. de constitutionib.* Respondeo esse canere in Choro, atque benedictiones dicere; non quia hoc ministerium pertineat per se ad ordinem aliquem, cum hoc munus cantandi Diuinum officium, licet ad totam plebem fidelium non pertineat, non sit tamen ita proprium Clericorum, vt illi soli ad illud assumantur, vt docent Cardinalis Baron. *annal. Eccles. tom. 1. anno Christi 44. num. 80.* Vasquez *de ordine disp. 236. cap. 1. num. 5.* Suarez *de religione tom. 2. lib. 4. de horis Canonic. cap. 9. à num. 14.* DD. per textum *ibi in cap. Psalmista 20. dist. 23.* vbi Barbosa, idem *in pastor. dict. alleg. 11. num. 8. & de Iure Eccles. dict. c. 38. ex num. 31.* Galganetus *de Iure Eccles. lib. 3. tit. 30. num. 1.* † Qui docet vt Psalmista, seu 52 Cantor, is dicatur, qui Psalmos, & cæteras laudes in Ecclesiâ cantat, & omnes per textum *in dict. cap. Cleros dist. 21.* ibi, *Psalmista à Psalmis canendis vocati*, vbi in vers. *Cantor* habetur officium horum esse tripartitum, nam est qui vocem præmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat, quorum primus dicitur *præcentor*, secundus *succentor*, tertius *concentor*, videndus est etiam textus *in dict. c. 1. dist. 21.* vbi etiam patet proprium officium psalmistæ, canere benedictiones, laudes,

atque

atque antiphonas. Sed quia de istis Ministris Præcentore, succentore, & concentore dico infra *in tit. de officio primicerij*; ideo hic adiunges *ibi* dicta.

53 Quibus suppositis, etsi Torreblanca dicat munus; & officium Tonsurati tantùm esse Pelliceo superindutum assistere Ministris Ecclesiæ, vt digne, ac reuerenter munera sua exequantur; probabilius quidem esse dico, vt officium Clerici tonsurati sit in Choro, vel in Ecclesia canere; indeque euenire, vt in iure sæpè Psalmista vocetur, cui & Episcopus mandat recitationem septem Psalmorum, vt dicunt Leander *de Sacram. tract. 6. de ordine disp. 2. q. 6.* Philibertus *tract. 2. p. 1. cap. 8.* & alij proximè adducti.

54 Pro complemento dico, quod etsi, hæretici negent, vt vsus primæ tonsuræ sit licitus, & honestus, & Caluinus etiam neget tonsuræ Ecclesiasticæ vsum ab Apostolo Petro exortum fuisse: tamen vtrumque è contra probatur, primum ex vsu Ecclesiæ Catholicæ, benè ex scripturis, Patribus, Conciliis, & exemplis Sanctorum, Philibertus omnino legendus *dict. tract. 2. de ordine*

55 *cap. 1. pag. 174.* † Secundùm, vt ortum habuerit ab Apostolo Petro probant Beda *lib. 5. Victoria cap. 22.* D. Dionysius *part. 2. Ecclesiast. hierarch. cap. 3 & 6.* alij Patres, quos citat, & sequitur idem Philibertus *supra cap. 2.* Hurtad. *tract. de ordine. d. f. 17.* Bellarmin. *lib. 1. tom. 2. de Monach. cap 40.* Sotus *in 4. distinct. 24. quæst. 2. art. 1. post conclus. 1.* omnino legendi, Torreblanca *lib. 15. pract. cap. 5. num. 3. fol 426.* & alij dicentes talem vsum ortum habuisse à D. Petro: nam cum Apostolus semel magno ardore Christum Crucifixum Antiochiæ prædicaret, nonnulli in Christiani nominis, ignominiam caput illi abraserunt; sed ille ob Christi amorem illusionem in gloriam, & infamiam, in honorem conuertens, præcepit omnibus Ecclesiæ Ministris tonsuram gestare.

56 Non desunt tamen ex Catholicis, qui existiment tonsuræ vsum à Nazaræis incœpisse, & illorum exemplis postea ab Apostolis introductum, inter quos S. Isydorus *lib. 3. de officiis cap. 5.* Baronius *tom. 1. annal. sub anno 58. Christi n. 122.* Marquino teste, Alcuinus *de Diuinis officiis c. 33.* at quia de Clericis tonsuratis plura dico *infra sub tit. de vita, & honest. Cleric. ex cap. 1.* ideo de his non amplius.

57 Et licet hodie in Ecclesia Catholica non videantur alij ministri, qui ratione ordinis in ea munus, & officia faciant: tamen negari nequit, vt olim inuenirentur alij vocati, scilicet *fossarij, & Psalmicantores*, *fossarij* quidem aliàs vocati laboratores erant illi, qui ad ministerium mortuorum sepeliendorum, nulla Ecclesiastica cæremonia ab Episcopo instituebantur, & ordinabantur; licet officium habuissent Ecclesiasticum, de quibus Cardinal. Baron. *annal. Eccles. dicto tom. 1. anno Christi 34. vers. quinam fuerint in Ecclesia*, Henriquez *in summa dicto lib. 10. cap. 9.*

58 *§. 2. in comment. litt. N.* † Vbi subdit huiusmodi laborantes Hostiario Coadiutores dari solere ex temporali deputatione Sacerdotis, Sebastian. Cæsar *in relect. Ecclesiast. hierarch. part. 2. disp. 11. §. 4. num. 9.*

59 Et quia manifeste insinuat Trid. Concil. *sess. 23. de reform. cap. 5.* dum ait *ab ipso Ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina, atque vniuscuiusque eorum propria ministeria Subdiaconi, scilicet Acolyti, Exorcistæ Lectores, & Hostiarij in vsu fuisse cognoscuntur.* Quo probant DD. omnes ordines minores, qui nunc sunt in Ecclesia ab initio nascentis Ecclesiæ semper, & sine vlla varietate in illa extitisse. Barbosa *de Iure Ecclesiast. 1. parte, cap. 38. sub num. 51. in medio.* † Iam 60
euidenter apparet quod prædicti *fossarij*, & *Psalmicantores*, numquam fuerunt ministri in Ecclesia de eo genere prædictorum ordinum Ecclesiasticorum, quos modo habemus, & qui sunt Sacramenta Ecclesiæ, & gratiam conferunt, sed esse, aut fuisse alios ritus Ecclesiæ, quibus homines ad peculiaria munera destinabantur, qui modo non sunt in vsu.

Ad secundam quæstionis partem, an omnes 61
adducti in minoribus constituti, si ducant vxores, adhuc remaneant in officio Ecclesiastico suorum ordinum minorum? Et suppositis quæ dixi *infra in dicto cap. 2. de foro competenti*, vbi sigillatim de Clericis in minoribus, matrimonio etiam copulatis, possint nihil gaudere priuilegio fori, & etiam Canonis, vt *ibi*, *& in dicto cap. cum non ab homine 10. de Iudic. & alibi sæpè*; Respondeo posse adhuc in officio Ecclesiæ sustineri, si incedant in habitu, & cum aliis requisitis, de quibus ibi Ecclesiæ inseruiant.

At quia potest esse dubium, num omnes con- 62
stituti in minoribus ordinibus queant liberè contrahere matrimonium; eo quod in Canone Apostolorum 25. disponitur, ne Clericus vltra Lectorem, & Cantorem contrahat nuptias, quos etiam tantùm excepit. *nouell. Iustin. 22. de nupt. coll. 4.*
† *Et in cap. Lectores dist. 32.* habeatur teneri 63
Lectores, aut vxorem ducere, aut continentiam profiteri, *& cap. Presbyteri 34. dist.* tamen respondetur semper in vsu fuisse, ac durare, quod Acolyti, Exorcistæ, Hostiarij, & Psalmistæ, hoc est cantores, & tonsurati liberè queant matrimonium inire, vt ex dictis locis patet, & probant in terminis DD. per textum *in cap. si qui vero dist. 32. & per cap. 1. de Clericis coniug.* Couarru. *de sponsalib. part. 2. cap. 6. §. 3. num. 3. in fine*, Henriquez *in summa*, Armand. *lib. 10. de Sacram. ordin. cap. 2. §. 2. littera L, & lib. 2. de matrim. cap. 4. §. 39.* Azor. *instit. moral. parte 1. lib. 13. cap. vlt. quæst. 14.* Filliucius *quæst. moral. tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 129.* sic vt sic transeuntes ad matrimonium nullam culpam incurrant, cum iure suo vtuntur, nec faciant contra votum, aut aliquod iuris præceptum, vt dicunt idem Couarruu. *dicto §. 3. num. 4.* Bann. *in 2. 2. quæst. 12. art. 1.* Valentia *ibi disp. 1. q. 12. puncto 1.* Azor. *instit. moral. dicta quæst. 14. in fine*, Ægid. Coninch. *de Sacram. disp. 23. dubio 3. num. 57.* Rebellus *de Iust. part. 2. lib. 4. quæst. 8. n. 27.*

Quare non obstant iura proximè adducta, non 64
Canon 25. Apostol. nec *dicta nouella 22. Iustiniani*; quia respondetur in vtroque loco Clericos vltra Lectorem, dici Subdiaconum, & Diaconum, vt locum Gratiani declarat, additio Gregoriana *in cap. sanè, §. cum autem 15. quæst. 3.* sic explicant Azor. *supra part. 1. instit moral. lib. 13. quæst. 4. vers. si quæras*, Henriquez *lib. 2. de matrim. cap. 5. §. 9. litt. O.* † Non textus *in dicto cap. Lectores dist. 32.* 65
quia textus ille solùm constituit, vt lectores non contraherent sine licentia Episcopi, & esse iam abrogatum illum textum dixit Henriq. *dict. lib. 10. de ordine, c. 2. §. 2. litt. L*, & Turrecremata aliter, & melius *ibi* Barbosa *de Iure Ecclesiast. dicto c. 38. num. 57.* Vasquez *de ordine disp. 246. cap. 4. n. 30.*

Seuer. Bini *in nouiss. Collect. Concil. tom.1. part.1. pag.575.* Laurentius Surius *tom.1. pag.505.* dicunt verbo *sequitur*, in eo textu intelligi, hoc est *moneantur*; & sic facilius, solui, si attendamus ad vetustos Codices in verbis sequentibus, quæ habentur in Collect. Concil. per D. Laurent. Surium ibi, *Vt lectores vsque ad annos pubertatis legant; deinceps autem, nisi vxores Custodia pudicitiæ duxerint, aut continentiam professi fuerint,*
66 *legere non sinantur.* † Non inquam textus *in dicto cap. Presbyteri dist. 34.* quia vt explicant D. Rodericus Acugna *in comment. illius*, Barbosa *in dicto cap.38. de Iure Ecclesiast. num.fin.* verb. *deinceps*, de quo *ibi* non refertur ad ordines inferiores ab expressis, sed refertur ad superiores, vt sit sensus, quod *Presbyteri, Diaconi*, vel *Subdiaconi*, vel deinceps, id est Archiepiscopi, & Episcopi, non habebant, licentiam ducendi vxores: sic etiam docet, & explicat *ibi* Præpositus, *num.1.* vers. *oppono*.

67 Ad tertiam quæstionis partem, an peccent adducti Acolyti, cæterique ministri implentes ministerium suum in peccato mortali? Et suppositis quæ dixi *supra in cap. à nobis 2. de Sacramentis non iterandis q.3.* vers. *ad tertiam*, vbi egi de illa quæstione, *An exercentes precisè sine Sacramentorum confectione, functiones, & actiones ordinum existentes in peccato mortali, peccent mortaliter.* † Nunc breuiter respondeo cum Vasquez *in 3. part. tom.3. disp.136. cap.2.* Suarez *de Sacram. disp. 16. sect. 8.* Barbosa *in dicto cap. 38.* & aliis, prædictos in minoribus ordinibus constitutos, non peccare mortaliter, actus illorum ordinum in peccato mortali exercendo; quia illa materia, circa quam ministrant, est leuis; licet enim actus sint suo modo Sacri: tamen sunt valdè remoti à principio, ac perfecto actu sacrificandi, vel ministrandi Sacramenta, ad quem finem ordinantur, & aliis fundamentis, quibus adducti DD. & alij hoc probant, *& in dict. q.3.* Et sic non amplius ago.

68 Pro complemento totius huius quæstionis de Acolytis dico cum Henriquez *dicto lib. 10. cap.2. §. 2. in fine*, Ochogauia *de Sacram. Ordinis q. 3. num.7.* & Barbosa *dicto num. 51. in fine*, quod licet aliqui Patres non meminissent Acolytorum, sed non inde probari, non fecisse institutos, cum argumentum ab authoritate negatiua vim non habeat. Nec obstare quod Clem. Roman. Pontifex, & alij Patres indicent inferiores aliquos ordines minores antiquiùs non fuisse in Ecclesiâ, sed postea fuisse institutos. Quia respondetur, vt solùm denotent de cursu temporis fuisse per Ecclesiam distributos hos ordines in diuersas personas, cum antea per paupertatem ministrorum plura officia horum ordinum ab vna eademque persona exercerentur: ita adducti. Cum quibus manet probabilius prædictorum institutionem à Christo Domino demanasse ex iam adductis.

AD TEXT. IN CAP. III. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

De materiâ huius textus dixi *supra in c. 2. hic* in vers. *ad tertiam*, verbo *item etiam pro complemento*.

AD TEXT. IN CAP. IV. Cum Satis, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

De materiâ huius cap. dixi *supra in c.1.* vers. *ad tertiam*, & vers. *ad quartam*; & adiunges quæ dico *infra in cap. ad hac 7.* in vers. & ibi *Pareciarum*, vbi an cura animarum incumbat, *Archidiacono*?

AD TEXT. IN CAP. V. Archidiaconus. Cap. VIII. Significasti. Cap. IX. vt Nostrum, hoc tit.

PRÆMISSVM.

Horvm trium iurium materia valet ad plenum explanari per dicta *supra sub Rub. in principio, & q.1. ex num.1.* item & per dicta *in cap.1.* ex doctrinâ etiam *cap. ad hac 7. & aliis hoc tit.* quare *sub sequent. q.* omnes tres decisiones Pontificias declarabo.

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus possit exercere suam iurisdictionem excommunicando, suspendendo, & interdicendo? An queat dare dimissorias litteras ad ordines; sic vt per eas ordinatus nullam incurrat pœnam? Et an Archidiaconus ordinandos valeat examinare, & Episcopo præsentare? Et an Archidiaconi officium sit ponere Prælatos in sede? Vel an possit habere familiam armatam ad executionem sententiarum, vel capiendos delinquentes, vt habet Episcopus?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus secundùm Ecclesiæ ordinationem nequit excommunicare sine licentia Episcopi, etsi videatur habere iurisdictionem;*

nem, & n.2.3. & 4. *aliter de iure antiquo, vt à n.5. & 9.*

2 *Excommunicatione vtendum non est, nisi pro re graui, & n.13.*

4 *Archidiacono potestas ferendi censuras, quare de iure colata non fit, non fit, nisi ei competeret ex concessione Episcopi secundum aliquas, verius contra à n. 5.*

5 Cap. cum ab Ecclesiarum de Officio Ordinarij.

6 Cap. veniens el 1. de eo, qui ordines furtiuè suscepit.

7 *Iudices habentes fori contentiosi iurisdictionem; etsi inferiores Episcopi, non est inconueniens, vt habeant ius ferendi censuras.*

8 *Guardiani, Abbates, Generales, & alij Prælati iure communi absque aliquo priuilegio habent ius ferendi censuras.*

10 *Archidiaconi iam de consuetudine, non habent ius ferendi censuras, nisi alia consuetudine introducatur*, n. 11.

11 *Consuetudo est potens dare Archidiacono ius ferendi censuras.*

13 Cap. Romana de sent. excommunic. cap.1. de eo qui furtiuè ordinem suscepit, cap. dudum de electione.

14 *Archidiaconus nequit dimissorias ad ordines dare, quia hæc est res grauis*, num. 15. & 16.

15 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali commissione nequit dare dimissorias ad ordines; & sic multò minus Archidiaconus*, n. 16. & 17.

16 *Vicarius generalis Episcopi, præsente Episcopo secundum aliquos nequit dimissorias ad ordines dare. Contrarium verius, si specialiter ei sit commissum expressè, aut tacitè, vt n.17.*

18 *Dimissorias litteras ad ordines inferiores Episcopo, etsi exempti non præstant nisi priuilegio Papæ, vt n. 19.*

20 *Capitulum, sede vacante, poterat à morte Episcopi dare litteras dimissorias ad ordines suis subditis, hodie ex Tridentino nonnisi anno transacto, vt n.21.*

21 *Vicarius Capituli, nequit dimissorias ad ordines dare, sicut Capitulum ante annum transactum, nisi beneficium sit correctum.*

22 *Cardinalium collegium illico, vt Papa moritur, queit concedere dimissorias ad ordines.*

23 *Capitum dans litteras dimissorias ante annum subiacet interdicto, & ordinatus in minoribus non gaudet priuilegio, præsertim in criminalibus, in maioribus priuatur ab ordinis executione.*

24 *Archidiaconus potest examinare, & præsentare ordinandos Episcopo.*

25 *Archidiaconus de ordinandis facit examen, offerendo illos Ecclesiæ.*

26 *Archidiaconus interrogatus super idoneitate, & examine ordinandorum, & respondeat dignos esse, non peccat sciens illos esse idoneos, dum contra conscientiam non faciat.*

27 *Archidiaconus, & sine queat institutionem authorizabilem facere de beneficio; potest tamen institutum ponere in possessione.*

28 *Facti res solent à minoribus Iudicibus exerceri.*

29 *Archidiaconus pro executione rerum fori potest habere familiam armatam sicut Episcopus.*

AD primam quæstionis partem videtur respondendum vt Archidiaconus valeat excommunicare, ac censuris innodare sibi inferiores subditos. Primo quia, vt *supra* dictum est *in dicta Rub. & in dicto cap.*1. per illum, & per textum *in dicto cap. ad hæc* 7. Archidiaconus habet iurisdictionem fori contentiosi; sic vt valeat Iurgia audire, & lites definire. Vnde videtur vt possit ferre censuras Ecclesiasticas, vt notant DD. per textum *ibi in cap. Romana in princip. de sent. excommunic. lib. 6.* & Iacobus de Graffis *in decision. aureis p.1. lib.4. cap.4. num.*8. Duaren. *de Sacris Ecclesiæ Ministeriis lib.1. cap.12. in fine*, Petr. Greg. *lib.15. Syntagm. Iuris cap.20. num.6.* & videtur confirmari *ex cap. 1. de eo, qui furtiuè*, in verbis ibi: *Quod si non fuit ante, vel ab aliquo Archidiaconorum, vel Prælatorum tuorum sub anathematis in terminatione prohibitus, &c.* & ex eo: nam si Archidiaconus, qui aliàs dicitur Iudex, & Vicarius Episcopi de iure communi non posset per censuras mandata exequi deficerent in eo arma, & remedia Ecclesiæ, quibus vtuntur Iudices Ecclesiastici, vt executioni mandentur eorum præcepta, & sententia, & iuuat regula generalis *leg.2. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. præterea de officio deleg.* 1

Nihilominus quia iam diximus *in dicta Rub. & dicto cap. 1. per textum in dicto cap. ad hæc*, vers. *item* satis apertè constet, & *in cap.2. hic*, iurisdictionem Archidiaconi esse multò inferiorem illi, quàm habet Episcopus; item vt solùm in eo resideat quoad leuia negotia, non vt ardua definiat, & excomunicatio sit maior pœna, quàm sit in Ecclesiâ, vt *in cap. cum non ab homine* 10. *de iud.* patet, & per plura, quæ *ibi* dixi, ac ea; & reliquæ censuræ nonnisi pro contumacia ferri possint vt *in dicto cap.* 10. dixi, & clarius *in cap.1. eodem tit.* imò & ex Trid. pateat *in cap.3. sess.25. de reform.* nonnisi admodum maturo iudicio, & pro re graui excommunicatione à Iudice Ecclesiæ vti, sequitur optimè Pontificem Alex. III. *hic in dicto c.5.* respondisse Archidiaconum secundùm Ecclesiasticam institutionem non posse excommunicare sine licentiâ Episcopi, vt colligunt ex hoc textu Abbas, Zabarella Collect. Bellamera, Ioan. Andreas, Butr. Panormit. Viuian. Alagona, Gimenez, Anania, Hostiens. Henric. Innocent. & cum aliis Barbosa *hic num.1.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.3. cap.14. q.2.* vers. *atque hæc quidem*, Galganet. *de iure publ. lib.3. tit.21. num.6.* vers. *nec fine.* † Et hoc facilius iam hodie procedere, cum secundùm hodiernam consuetudinem, qua attenta, Archidiaconi in totâ Hispaniâ non habeant potestatem illam, quæ iure communi eis concedebatur, vt firmat idem Barbosa *hic n. 5. in fine.* 2 3

Quare Baunij *de censt. tract. 1. q.8. pag.11.* Masconius *de Maiest. Eccles. lib.1. p.1. cap.12. litt. A*, dixerunt Archidiaconos habere quidem ius infligendæ censuræ, non solemniter, sed priuatim, & hoc non vti, eo quod consuetudine contraria ista se potestate priuari, sunt passi, & sic iuxta textum nostrum potuerunt DD. resoluere Archiconos, Archipresbyteros, Decanos, & similes censuras de iure communi non potuisse ferre, nisi hoc Episcopus concesserit, vt planè significat textus *hic* vers. *ex Ecclesiastica institutione*, quo 4

patet ipso iure in institutione, ac creatione talis Dignitatis nullam præstitam fuisse Archidiacono potestatem excommunicandi, ac ferendi censuras, nisi hoc ei competeret ex concessione Episcopi, vt patet ex proxime sequentibus verbis
4 textus ipsius: *Nisi auctoritas Episcoporum accesserit in aliquos sententiam promulgare*, quasi sint duo termini inter se oppositi, vnus ex institutione propria Archidiaconorum, aliter ex speciali Episcopi concessione, vt in priori, scilicet non possit Archidiaconus censuras ferre; in posteriori verò sic: ita explicat Barbosa *hic num.* 4. dicens iuxta hunc casum, data scilicet Episcoporum concessione, intelligi verba adducta textus *in dicto cap.1.de eo, qui ordinem furtiuè suscepit*; explicant etiam Anton. de Butr. & glossa in verbo *promulgare*, hic Leander *de censur. disp.2.q.16.*& alij.

5 Verùm quia video Doctores dicentes olim Archidiaconos habuisse iurisdictionem ordinariam ad ferendas censuras à Canone per textum *in cap. cum ab Ecclesiarum de Officio Ordinarij*, vbi glossa
6 verbo *Ecclesiastica sententia*. † Et *in cap. veniens el 1. de eo qui furtiuè ordines suscepit*, vbi glossa verbo *Archidiaconorum*: sic Innocent. *in dicto c. cum ab Ecclesiarum num.* 5. *& hic*, & in nostro textu, & *in cap. cum satis*, Sotus *in 4.dist.22.q.2.* vers. *non est*, Couar. *in cap. Alma Mater de sent. excommun.p.2.§.11.num.1.* vers. *primum*, Vgolinus *de censf.tab.1.cap.2.§.20.* Lælius Zechius *cap.1. num.6.vers.6. & vers.16.* colligentes *ex dicto cap. cum ab Ecclesiarum*, Prælatos omnes Episcopo inferiores, qui iurisdictionem habent fori conten-
7 tiosi, habere potestatem ferendi censuras. † Ideò videri vt quemadmodum de iure soli Episcopi plenam, & simpliciter in tota sua Diœcesi ordinariam habent potestatem, & iurisdictionem ex glossa verbo *Integia in cap. perlectis dist.25.* sic non esse inconueniens, quod alij inferiores Prælati quod nonnullos actus, & certa aliqua negotia, vel certas personas, attento eodem iure communi, ordinariam habeant iurisdictionem fori exterioris, vt benè aduertit Beroius *in Rub. de Officio deleg. num.* 15. Barbosa alia adducens *in dicto cap. cum ab Ecclesiarum*, vbi ait in vers. *vnde* probat.
8 † Guardianos, Abbates, Generales, & alios Prælatos regularium iure communi absque aliquo priuilegio excommunicare aliasque censuras ferre posse, cum omnes illi ferre illas possint, qui habent iurisdictionem fori contentiosi, sicut habent prædicti, vt alibi latius dico, & de Archidiacono, probat etiam Leander *vbi supra*; item & de Archipresbytero, quatenus *in dicta q.15.vers. sed ego* dicit olim Archidiaconum habere iurisdictionem à Canone ferendi censuras; etsi modo illam non habeant, nisi solùm illi, qui, vel in ipsa institutione, vel ex consuetudine legitimè præscripta, & approbata, hoc ius sunt consequuti.

9 Quare etsi Duarenus *vbi supra*, & Suarez *de censf.disp.2. sect. 2. num.9.* existimarint ex primæua institutione talem iurisdictionem Archidiaconos non habere; quia eorum officium ad fori exterioris iurisdictionem se non extendebat, sed ad aliqua ministeria, quæ commemorat Duaren. *dicto cap.12.lib.1.de Sacr.Eccles.minist.*& de quibus *in Rub. hic, & dict. cap.* 1. & aliis; at postea concedant per textum *in dicto cap.1.de eo, qui ordines suscepis furtiuè*, & ex aliis *hic num.1.* adductis. Tamen ego existimo non esse negandum de iure antiquo prædictos Archidiaconos habuisse talem iurisdictionem ferendi censuras ex fundamentis *in dicto num.1.* hic relatis, cum negari non possit istos aliquam iurisdictionem habuisse, vt dictum est *in dict.Rub.& dict.cap.1.*

Verùm quia currente tempore potuerunt censuris abuti; ideò possumus quidem sequi, non omnino negari in textu nostro, in primis verbis ibi: *Archidiaconis non videtur de Ecclesiastica institutione licere* (nisi authoritas Episcoporum accesserit) in aliquos sententiam promulgare; denegatam illis fuisse illam potestatem; solùm enim dicit textus per verbum *non videtur*, de Ecclesiastica institutione licere, nec negat olim habuisse talem potestatem, quam & postea quidem, & nunc possunt à Canone, & à iure recipere, sicut habet textus *in cap. Romana de sent. excommun. in dicto cap. 1. de eo, qui furtiuè, dict. cap. cum ab Ecclesiarum de Off. Ordinarij*, & aliis, vbi patet talem eis datam ferendi censuras potestatem quoad certos casus; non quidem plenam, & absolutam, vt habent Episcopi. 10

Vnde quia consuetudo est potens dare Archidiacono talem iurisdictionem ferendi censuras ex regulâ textus *in cap. dudum 54.* vers. *tandem de elect.* vbi de consuetudine tantùm permittitur Archidiacono suspendere excommunicare, & interdicere; ideò non implicat quidem, vt ex primæua quidem institutione eandem potestatē haberet; quia si, vt sonant dicta prima verba textus nostri, eis non licuit, eueniret, vt ipsis prohiberetur vt quoddam illicitum, quod consuetudine non sanaretur de facili. Et sic ego existimo, vt sicut consuetudine legitimè præscripta; (quia sola consuetudo hoc ius conedere potest, ac tribuere,) vt docent Nauar. *in summa cap.27.n. 7.* Angelus verbo *excommunicatio* 1. §. 6. Alterius *lib.3.disp.7.cap.1.* Hurtad. *dis.4.* vers. *tandem reperitur*, Suarez *supra*, Filliucius *tract.* 11. *cap.* 2. *num.37.* ita & ex ipsa institutione; non quia omnibus Archidiaconus in propria institutione in genere concessa sit in Ecclesiâ vniuersali, sed aliquibus quidem, vel iuxta cuiusque Ecclesiæ in singulari institutione Archidiaconatus, aut iuxta stabilitam consuetudinem; & ita est intelligendus Henriquez *in summa lib.* 13. *cap.* 24. *num.* 2. quem declarant Villalobos 1. *p. summa tract.* 16. *dif.* 5. *num.* 5. in verbis ibi: *An si mismo ay en la Iglesia algunos Abades, Arçedianos, Arçiprestes, que tiene nesta Iurisdiçion, mas como no latienen todos hase de mirar mucho en esto la costumbre*, repetit Leander *supra dicta quæstione* 15. *de censuris disputat.* 2. & omnia verba Henriquez legenda. 11

Ex his patet intellectus ad textum nostrum, & & ad iura in principio adducta; & per dicta existimo non esse admittendam distinctionem, quam attulit Lælius Zechius *de Republ. Eccles. cap.* 24. *num.* 13. distinguens inter Archidiaconos electos à Capitulo, in quibus agnoscit dictam potestatem ferendi censuras, & electos ab Episcopo, in quibus contrarium tenet cum apertè conuincatur ex proximè relatis. † At si adhuc instes dicendo verba textus nostri in dicto vers. *de Ecclesiastica institutione*, signari iuxta communem intellectum à principio creationis Archidiaconatus Dignitatis non inhærere ei eam iurisdictionem excommunicandi simpliciter, & generaliter, etsi aliquando in iure talis facultas, aut consuetudine, siue statuto inhæreat, vel de licentiâ Episcopi, tunc à fortiori 12 13

fortiori dici debebit textum *in dict. cap. Romana, & dict.cap.dudum de elect.ac dict. cap.1. de eo qui furtiuè*, intelligendos eſſe procedere iuxta dicta *ſupra in principio, hic* à verſ. *nihilominus*, de licentiâ ſcilicet Prælati; quia etſi reuera fateamur, (vt *ſupra in Rub.*dictum eſt) Archidiaconum, & ſimiles habere iuriſdictionem contentioſam, vt Iurgia audire, hoc eſt lites definire valeat ex textu *in dicto cap.1.& dicto cap.ad hac 7.hoc tit.*tamen reſpondent DD.prædictos habere iuriſdictionem illam non iure proprio, ſed tanquam Vicarios ex commiſſione, & nomine Epiſcoporum *ex dict. cap.1.*ibi: *Vicesſu Epiſcopi*, vt *ibi* adduxi, & *dict. cap.perlectis diſt.25.* ibi: *Succeſſione Epiſcopi*, vbi explicat Turrecremata *num. 5.* in verſ. *hi ſunt*, & Barboſa *hic num* 4. verſ. *non obſtat*, dictam commiſſionem, ſeu iuſſionem ad effectum decidendi eſſe ſpecialem, nec ſufficere generalem, quam habent à iure communi, & ex inſtitutione ſua.

14 Ad ſecundam quæſtionis partem an Archidiaconus queat dare litteras dimiſſorias ad ordines; ſic vt per eas ordinatus nullam incurrat pœnam? Et ſuppoſitis quæ generaliter adduxi de his litteris conceſſis à proprio Epiſcopo, ſiue Prælato, vt eius ſubditus ordinetur ab alieno Epiſcopo *in cap.quod tranſlationem 11.de temporib.ordin.à q.9.* breuiter etiam reſpondeo, quod cum has dimiſſorias concedere ſoleant illi tantùm, qui & ordinare valent, vt dixerunt Seraphin.*deciſ.985.n.3.* Campanil.*in diuerſ.Iuris Canon.Rub 6.cap.3.n.13. propè finem*, nec inferiores Prælati eas de iure concedere poſſit, niſi ab Apoſtolica Sede fuerit eis indulta poteſtas ſpecialis, & inſuper hic actus ſpectet ad ſupremam ordinis poteſtatem, vt patet, quæ res grauis eſt, argum. noſtri *cap.* 5. ideò rectè, & propter eandem cauſam Archidiaconi *in cap.ſignificaſti 8.hic,*rectoiure denegari eam facultatem.

15 Et confirmatur, quia, vt *infra* dicemus *in tit.de Officio Vicarij*, Epiſcopi Vicarius generalis habet ordinariam ac eandem poteſtatem cum Epiſcopo eius vocem gerens in iuriſdictionalibus omnimodam, vt ibi probatur, & nihilominus ius diſponit *in cap.cum nullus de temporibus ordinat.lib.6.*Vicarium generalem Epiſcopi non poſſe litteras dimiſſorias concedere, cum ad id Vicariatus Officium non extendatur, niſi Epiſcopo in remotis agente, vt docent Sbrocius *de Officio Vicarij lib* 2. *q.*41. Gutierrez *Canon. lib.2. cap.17. num.20.* Zerola *in praxi Epiſcop. p.2.* verb. *Vicarius* §.4.Petrus Gregor.*Syntagm. iuris lib.16. c 9. num.5.* Azor. *inſtit.moral.p 2.lib. cap. 41. q.7.* Fr. Eman.Rodriguez *in ſumma cap. 61. aliàs cap. 61. num.4.*Piaſecius *in praxi Epiſcopor.p.1 cap.1.n.13.* verſ. *concedit*, Alzedus *in ſimili praxi p. 2. cap. 5. de ordination. num.97.* Thomas Valaſcus *tomo 1. allegat. 5. à num* 7. Thomas Sanchez *in opuſcul. mor.tom.2.lib.7.cap.1.dubio 20. num.40.* Stephan. Gratian.*in deciſ.Marchia 98. à num.14.* Narbona *de appellat à Vicario ad Epiſcopum p. 1. num.* 197. Venero *in examine Epiſcopor.lib 1.cap.16.num.12.* Campanil.*in diuerſ.Iuris Canon.Rub.9.cap.8.n.3.* Barboſa *de Officio Epiſcopi p. 2. allegat. 7. num.9.* Homobonus *de Bonis de examine Eccleſiaſt. p. 1. tractatu 2. cap. 1. quæſtione 6. in fine*, Molfeſius *in ſumma Theologia moral. tractatu 2. cap. 2. num.22.*

16 Et in tantùm videtur verum, quod multi dixerint, vt præſente Epiſcopo, nunquam poſſit talis Vicarius prædictas dimiſſorias ad ordines concedere; quatenus adducti Doctores dicunt, & Aſtenſis *tit.3.art.8.* Mandoſ.*in reg. Cancel. tom.2. regula 24.q 2. & 6.*& alij, quos citat, & ſequitur Henriquez *in ſumma lib. 10. cap. 22. §. 3. in gloſſa litt.P*, Menochius *de arbit.lib.2. caſu 222. num.9.* eo quod ſolùm id poſſit Vicarius, Epiſcopo abſente, in remotis locis, hoc eſt extra prouinciam, aut ad minus vltra duas, aut vnam diætam.

At probabilius exiſtimo, vt etiam præſente Epiſcopo poſſit Vicarius generalis dimiſſorias concedere, ſi ad hoc ſpeciale mandatum habeat ſui Epiſcopi, ſiue expreſſum, ſiue tacitum conſenſum ipſius, vt docet Ioan.Andreas *in dict. cap. cum nullus*, Quaranta verbo *Ordo*, Molfeſius, & alij *ſupra*, ſic intelligendi, vt explicant Philibertus *tract.1.p.6.cap.3. à num.8.* Leander *de Sacram. tract.6.de ordine diſp.10.q.3.*& corroboratur ex doctrinâ noſtri *cap.* 1. & ex dictis in verſ. *ad primam*, quatenus ibi probatum eſt Archidiaconum, qui dicitur de iure Vicarius Epiſcopi, poteſt de eius licentia excommunicare. 17

Et pro alia confirmatione iam hodie facit diſpoſitio Trid.Concilij *ſeſſ.23.de reform.c.10.*vbi habetur neque ipſos Abbates, nec alios etiam exemptos, neque Collegia, aut Capitula quæcumque etiam Eccleſiarum Cathedralium litteras dimiſſorias Clericis ſæcularibus poſſe concedere, vt ab aliis ordinentur Barboſa hic *in dicto cap.ſignificaſti num.3.*& Henriquez *in ſumma dict. lib.10. cap.22. §.3.*firmantes perſonas quaſlibet extra Præſulem, etiam habentes iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, contentioſam, & voluntariam, nequire dictam elargire licentiam, & alij DD. per textum *in dict. cap. nullus*, vbi Barboſa *num.14.* & Flores de Mena *var.reſol.lib.1.q.24* notant vt nec Abbas Epiſcopalem iuriſdictionem habens poſſit concedere litteras dimiſſorias ſuis ſubditis. † Quod debet intelligi ſecluſo priuilegio Papæ, vt conceſſum eſt Superioribus religionum erga ſuos ſubditos, de quibus iam diximus *ſupra in dicto cap. 11. de temporibus ordinat. à dicta quæſtione 9.* 18 19

Quod ſi vrgeas dicendo Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, ſede vacante poſſe abſolutè dare litteras dimiſſorias de iure antiquo ad ordines ab Epiſcopo alieno ſuſcipiẽdos; quod ordinare nequit cum poteſtatẽ ordinis non habeat, & ſolam iuriſdictionẽ, de quo iam *ſupra* dixi, ac docet in terminis DD. per textũ *in dict.cap.nullus de temp.ordin. lib.6.*verſ.*vel ſede vacante Capitulum*, Rebuffus *in praxi beneficiali tit.de deuolut.n.67.*Nauar.*conſ.31. ſub dicto tit.in antiquis aliàs conſ.7.de filiis Presbyt. in nouis*, Quarta *in ſumma Bullarij*, verbo *Capitulum ſede vacante*, verſ. *decimo quarto*, Iacobus de Graff. *in aureis deciſ.p.1. lib. 3. cap.12. num.3.* Sayrus *in floribus deciſ. ſub dict. tit. deciſ.* 33. & alij: Tamen reſpondetur ideò prædictam facultatem datam fuiſſe Capitulo in euentu; quia mortuo Epiſcopo, ſuccedit in omnimoda iuriſdictione Epiſcopatu; & ſic non mirum, vt à iure ſibi concederetur facultas eas concedendi in tali euentu, etſi ordinare ſubditos non poſſet & hoc, ne ſubditi Diœceſis defraudarentur, ordinum ſuſcipiendorum beneficio. † Quam tamen facultatem iam hodie reſtrictam eſſe per Tridentinum, patet *ſeſſ. 7. cap. 10.* quatenus ibi cauetur, vt non liceat Capitulis Eccleſiarum ſede vacante, infra annum à die vacationis numerandum, 20 21

dum ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias dare, seu *Reuerendas*, vt aliqui vocant, nisi fortè ordinandus ratione beneficij sit coarctatus, vt docent infiniti, quos refert, & sequitur *in dicto cap.* 10. Barbosa, & ante eos Marcilla, & Farin. *ibi*, idem Barbosa *in dicto cap. nullus de temp. ordinat. lib.6. num.*18. *&* 19. *& in pastorali dicta alleg.7.à num.*10.*& alibi*, ipse *in collect.decis.Bullario*, *& de Iure Eccles.* cum multis, quibus fauent Homobon.*de exam.Eccles.p.*1.*tract.*2. *c.*1. *q.6. ad finem*, idem Barbosa *de Canon. cap.* 42. *num.* 125. Moneta *de commut. vltimarum volunt. cap.*10. *à num.*164. Riccius *in praxi aurea res.*100. *& decis.Curia Archiep.Neapolit.decis.*185.*p.*4.Ragus.*de voce Canon.q.*39. *num.*2. Ludouicus *q.*2. *de ordine art.*2.*dub.*3.Machado *de perfecto Confess. tomo* 2.*lib.*4.*p.*4. *tract.*1. *docum.* 7. *num.*2. Maiolus *lib.*4.*cap.*5. *num.*5. *de irregul.* Philibertus *tract.*1. *p.6.cap.*3.*num.*12. *&* 22. Leander *dict. tract.* 6. *de ordine disp.*10.*q.*4. dicentes idem negari etiam Vicario Capituli, sede vacante. † Solùmque ex-
22 cipi collegium Cardinalium, quod, sede vacante, possit statim dimissorias procedere.

23 Ex quibus, & aliis patet quàm benè Pontifex hic *in dicto cap.significasti* 8.deneget Archidiacono facultatem dandi alicui litteras dimissoriales ad ordines; itavt & qui sic ordinetur, interdicatur vsus ordinum ab Episcopo, vt colligunt antiqui *ex dicto cap.*vbi Abbas, Zabarel.Collect. Ancharran.Bellamera, Ioan.Andreas, Hostiens. Innocent.Panormit.Anania, Butr.Viuian.Alagona, Gimenez, & Barbosa *hic*, ac Sbrocius *de Officio Vicarij lib.*2.*q.*41.*num.*13. Azor.*instit. moral.p.*2. *lib.*3.*cap.*14. *q.*2. vers. *deinde*, Galganetus *de iure publ. lib.*3. *tit.* 21. *num.*8. sic ex dicto textu desumentes,& *ex dicto cap.*10. *Trid.sess.*23.vbi loquens de Capitulo concedente, subiacet illum Ecclesiastico interdicto; & sic ordinatus si in minoribus ordinibus constitutus fuerit, nullo priuilegio Clericali gaudeat, præsertim in criminalibus, in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sit ipso iure suspensus, eandemque renouauit pœnam Trid. *in dict. cap.* 10. *dict.sess.*23.

24 Ad tertiam quæstionis partem, an Archidiaconus valeat ordinandos examinare, & Episcopo præsente? quia pro extensione, & longa tractatione faciunt quæ dixi *supra de scrutinio in ordine faciendo*, & insuper *in cap. penult. & fin. de ætate ordinand.*ac *alibi* sæpius, vbi de scientiâ, moribus, & prudentiâ, requisitis in ordinandis, iam nunc in proposito dubio respondeo, quod cum isti actus sint de minoribus; ideò per textum *in dict.cap. vt nostrum* 9. & alios à glossa adductos, rectè decisũ esse, quod Archidiaconus possit examinare, & præsentare ordinandos Epicopos: sic *in dicto cap. Ordinarij antiqui*; vt Abbas, Zabarella, Collect. Bellam. Ioan. Andr. Ancharran. Butr.Anania, Hostiens.Innocent.Panorm.Viuian. Alagona, Gimenez, & Barbosa *ibi*, idem cum aliis *de potest.Episcopi p.*2.*alleg.*10. *num.*21. *num.*7. interest enim Archidiaconi eos examinare, qui promouebantur ad ordines, quivè præficiebantur in Ecclesiis, eosque Episcopo offerre, vt docet Barbosa *in cap.ad hæc* 7.*hoc tit.* vers. *examinatio etiam Cleric.num.*7.cum Quaranta Sebastiano Cæsar, Azorio, & Campanillo, statim referendis.

25 Quare *ex dicto cap. vt nostrum hic*, *& ex cap. vnico de scrutinio in ordine faciendo*, dixerunt Petr.Gregor.*lib.*15.*Syntagmat.cap.*20.*num.*6.vers. *hic examinat*, Quaranta *in summ. Bullarij*, verbo *Ordo* vers.*subsequenter*, Azor.*supra dict. cap.*14. *q.*2.vers.*deinde*, Campanil.*in diuers.Iuris Canon. Rub.*14.*à num.*15.Castaldus *in praxi caremon.lib.*1. *sect.*8. *cap.*7. Sebastian. Cæsar *de Eccles. hierarch. p.*2.*disp.*12.§.1.*num.*8.vers.*eius*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.*1. *num.*49. vers. *Archidiaconos*, Mar. Vulpeius *in praxi iud. fori Eccles.cap.*34.*n.*20. & alij, vt prædictum examen & presentationem ordinandorum Episcopo facere, offerendo illos nomine Sanctæ Ecclesiæ.

Quod si Archidiaconus interrogetur ab Episcopo, an sciat ordinandos dignos esse, & ipse respondeat affirmando per verba, *Scio*, *& testificor illos dignos esse*, DD. profitentur *per dict. c. vnico de scrutinio in ordine faciendo* (& vt ibi de aliis examinatoribus diximus) Archidiaconum non peccare; sic respondendo; licet ipse non examinauerit; dummodo contra conscientiam non testificetur; quia quem indignum non nouit dignum existimare debet, vt nouissimè docent etiam Vulpeius *in praxi fori iud. Eccles. cap.* 8. *num.*35.Barbosa *de Canon. cap.*5. *num.*22. Et pro ampliatione adiunges quæ dixi *in cap. penult. & fin.*cum aliis antecedentibus de præsumpt. 26

Ad quartam quæstionis partem ex verbis *dict. cap.vt nostrum* 9. ibi: *Ponere Abbates*, *& Abbatissas in sede*, communiter DD. resoluunt etiam, vt virtute huius textus spectet ad Officium Archidiaconi, tanquam prima Dignitas de iure in Cathedralibus iuxta supra dicta, in sede suarum Dignitatum ponere; quia etsi, vt iam dixi *in c.*1. *hoc tit. q.* 1. vers. *ad tertiam*, & *quartam*, non possit Archidiaconus instituere authorizabiliter, vt ibi sed non prohibetur mittere institutos ab Episcopo in corporalem possessionem, quod est quid facti, & executionis, vt videtur in præsenti casu: ita docent Ordinarij iam proximè adducti; quare non amplius pergimus. † Ea namque, quæ sunt facti solent à minoribus Iudicibus exerceri, applicando hic quæ longè dixi *in cap. fin. de iudiciis q.*2. 27 28

Ad vltimam, an possit habere familiam armatam, vt habet Episcopus? supposito quod Archidiaconus dicitur oculus, & Vicarius Episcopi, & quod eius iurisdictio de iure est certa, vt dictum est *hic in Rub. & cap.*1. *cum cap.* 7. & aliis videtur inquam, vt eodem iure communi possit ad executionem Iustitiæ ad inquirendum in reos, & eos capiendos, & incarcerandos, habere familiam armatam, hoc est Notarios, Alguacelos, Birruarios, & alios ministros necessarios iuxta illa, quæ dixi de Episcopo *in cap. cum non ab homine de iud. q.* 14. & in terminis videtur præter alia iura, quæ *ibi* adduco textus *in cap.cum Apostolus de censibus*, vbi ponens numerum euectionum, quo incedit in visitando Episcopus; item & consignat numerum quinque in Archidiacono, loquens etiam de aliis, qui illud ius habeant. 29

AD

AD TEXT. IN CAP. VII. Mandamus, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconi quale ius habeant visitandi remissiuè.*

1 HVIVS textus materia plenè *sub cap.1. hoc tit.* est tractata vers. *ad secundam*, insuper pro praxi adiicies quæ dixi *infra in cap. fin. de libelli oblatione post quæst. 3. in §. 18.* vbi de processu fulminando per Visitatorem Ecclesiasticum; & quia de hoc iure latissimè *infra ago in cap. inter cætera 15. de Officio Iudicis ordin. & sub tit. de casibus*, quatenus ibi agitur in genere de visitatione facienda ab Episcopo; in specie autem de ea, quæ de iure potest fieri ab Archidiacono (etsi iam non sit in vsu apud plures Ecclesias propter dicta *in dicto cap.1. & in Rub.* & aliis iuribus *hic*) dixi in dicto vers. *ad secundam*, & DD. agunt per Trid. *in cap. 3. sess. 24. de reformat.* vbi quale ius habeant visitandi Archidiaconi, Archipresbyteri, Decani, & alij in verbis sequentibus: *Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores in his Ecclesiis, vbi hactenus visitationem exercere legitimè consueuerunt, debeant quidem assumpto Notario, de consensu Episcopi deinceps per se ipsos tantùm visitare iuxta quæ dixi in dicto vers. hic repetenda; & sic non amplius.*

AD TEXT. IN CAP. VIII. Ad hæc, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

3 *Archidiaconus de iure communi dicitur habere curam animarum, & in foro contentioso, n. 4.*

4 *Archidiaconus volens probare apud se aliquam curam animarum, sufficiet vt probet eum administrasse Sacramenta incolis eiusdem Parochiæ, n. 5. & 6.*

5 *Cura animarum exercitiua per se, aut ab Archidiacono commissa.*

6 *Curâ animarum probanda ab aliquo tertio in simplici Sacerdote alicuius Parochiæ qualiter contingat.*

7 *Archidiaconus circa Sacramenta quid possit remissiuè.*

10 *Archidiaconus qualem maioriam habeat post Episcopum remissiuè.*

11 *Archidiaconus omnem curam, & solicitudinem in Clericis, & in Ecclesiis qualem habeat remissiuè.*

1 TEXTVS hic claudit quasi integram materiam de Officio Archidiaconi, & eius iurisdictione; sed quia *supra in Rub. & in cap. 1. ac aliis*, tota eius series explanatur; ideò repetendo hic versiculos, & assignando remissiones inuenies satis eius litteram, & decisionem perscrutari; in vers. ibi, *Consuluit tua fraternitatis deuotio, quid ad Officium Archidiaconi debeat pertinere*, plenè *supra in Rubrica, & in dicto cap. 1.*

Et vers. ibi, *Imperat Subdiaconis, & Leuitis*, 2 clarè expenditur per dicta *in Rub q. 1.* statim post principium ex vers. *& quod Archidiaconus*, ibi probatur, quod præest Diaconis, & qui isti dicantur; item & Subdiaconis, & vtrorumque ministerio in versicul. *ad tertiam*, *in dicta quæstione 1.*

Et ibi, *Paræciarum solicitudo, & earum ordinatio debet ad ipsum pertinere*, faciunt notata 3 *supra in cap. cum satis 4. hoc tit.* de cuius intellectu dixi *in dicto cap. 1. dicta q. 1.* vers. *ad tertiam, & vers. ad quartam*; & sic in terminis nostri vers. dico cum Rota *in decis. 21. de præb. in antiquis*, & Rota *diuers. decis. 52. p. 2.* Riccio *collect. 1618. in medio super Speculatore in tit. de Off. Ordinarij §. 1.* quod Archidiaconus iure communi dicitur habere curam animarum; item quod eam curam habet etiam in foro contentioso. † Et sic addo quod si 4 Archidiaconus voluisset probare esse apud se aliquam curam animarum alicuius Parochiæ, videretur, vt sufficeret probare eum administrasse Sacramenta incolis eiusdem Parochiæ; eo quod iuxta commune ius Archidiacono incumbit animarum cura *ex dicto cap. cum satis*, & proximè adductis. Quod si verba huius vers. intelligas de visitatione, leges dictum vers. *ad secundam, dict. cap. 1. q. 1.*

Nec obstat dicere, vt Archidiaconus ratione 5 sui muneris non possit curam committere animarum, vt dicunt Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2.* vers. *atque hæc quidem*, Galganetus *de iure publ. lib. 3. tit. 21. num. 6.* Barbosa *de Canon. cap. 5. num. 31.* idem *de Iure Eccles. p. 1. cap. 34. dicto n. 31.* quia respondetur nos loqui de curâ animarum excitatâ per se, non quidem ab eo commissa, nec etiam, vt dixi *in dict. cap. q. 1.* vers. *ad secundam*, potest visitationem committere, sed per se visitare tenetur.

Nec iterum obstat dicere vt volenti probare 6 esse apud aliquem curam animarum alicuius Parochiæ, nisi probet eum ad id esse adstrictum, vt posset compelli, vt docent Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. glossa 6. num. 36.* Rota *decis. 42. num. 10. p. 2. diuers.* Zabarella per glossam in verbo *impendant, Clem. dudum. de sepulturis q. 9.* Imola *num. 32.* & Panormit. *num. 4. ibi* Mantica *decis. 48. num. 5.* & alij; quia respondeo hoc procedere in tertio volente probare aliquem Sacerdotem habere curam animarum alicuius Parochiæ, quod de iure non præsumitur in simplici Sacerdote, nisi aliter constet, cum sint plures Sacerdotes simplices, nec curam animarum habentes; secus in Archidiacono, qui de iure curam potest habere. † Quod 7 si dubites circa Sacramenta quid Archidiaconus possit, leges Verallum *in decis. 357. p. 2.* quem etiam refert Riccius *supra.*

Et ibi, *Audire Iurgia singulorum*; qualiter id 8 possit practicari dixi *supra in Rub. sub eius principio & in cap. 1. quæstione 1.* versicul. *ad vltimam*, & ante.

Et ibi, *Archipresbyteri*, qui aliàs *Decani nuncupantur*, de officio Archipresbyteri latè dico 9 *infra*

infra tit. sequenti, aliqua dixi *supra sub Rub. & q.* 1. *ibi* vbi de Decano, & Præposito, & officio illorum, *in cap.* 1. *de ætate, & qualit. ordinand. quæst.* 1.

10 Et ibi: *Maior post Episcopum, & ipsius Episcopi Vicarius*, reperitur de prædicta maioria in Ecclesiâ respectu aliarum Dignitatum, de iure communi dixi *supra in dicta Rub.* & quod Archidiaconus dicatur Vicarius Episcopi, dixi *ibi & in dicto cap.* 1. *à num.* 1. Et qualiter differat à Vicario generali, seu foraneo Episcopi? ibi in vers. *ad sextam*, & *ad septimam*.

11 Et ibi, *Omnem solicitudinem, & curam tam in Clericis, quàm in Ecclesiis.* Per hæc verba vltra adducta de visitatioue *hic* in principio per dicta *in dicto cap.* 1. vers. *ad secundam*, hæc verba applicantur potius ad internam curam Ecclesiæ in Ministris, & Sacramentis, qua de causa applicabis *hic* quæ dixi latè *in cap.* 2. vbi de Ministris, Acolytis, ac Clericis in minoribus, quorum curam habet Archidiaconus; item de vasis, & ornamentis, &c.

12 Et ibi, *Cum super his sit redditurus rationem in destricti examinis iudicio*: si hæc verba applices ad vltionem per Deum exigendam in destricto iudicio, applicabis verba *legis* 2. *cod. de Iureiurando*, quam explicaui *in cap. breui, de Iureiurando q.* 2. *à num.* 25. sin autem ad rationem Episcopo reddendam, applicabis, quæ etiam dixi *supra de obligatis ad ratiocinia, ordinandis vel non*.

13 Ibi, *Oculus Episcopi, Episcopus appellatur*, quid hoc sibi velit, expendi *supra in dicta Rubr. & in dicto cap.* 1.

14 Ibi, *Quæ corrigenda viderit, corrigat, & emendat; nisi adeo fuerint ardua negotia, quæ absque maioris sui præsentia, nequeant terminari*, per hæc confirmantur dicta *de visitatione in dicto c.* 1. *q.* 1. vers. *ad secundam*; item explicantur *hic* posita in vers. *Iurgia*.

15 Ibi, *Institutio corporalis*: hæc verba explanantur; *supra in dicto cap.* 1. *quæst.* 1. vers. *ad tertiam, & quartam*.

16 Ibi, *Examinatio etiam Clericorum*, dixi *supra in cap.* 5. *q.* 1. vers. *ad tertiam*, per textum *in cap. vt nostrum* 9. *hic*, quem *ibi* explanaui.

17 Ibi, *Decani ruralis*, qui isti sint, & qualiter ab Archidiacono instituantur, ac destituantur, & à quibus aliis, dixi *supra sub cap.* 1. *quæst.* 1. *de ætate ordinandor. infra in Rubr. de officio Archipresbyteri circa finem*, vers. *Archipresbyter in Iure*, & *in cap. fin. hoc tit.* vers. *ad tertiam*.

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus de Iure communi habeat curam animarum, & etiam in foro contentioso? Debeatque esse graduatus, & quo gradu?

1 QVæstio liquet satis ex adductis *supra in c.* 5. & *ibi* notatis; item hîc in textu nostro
2 in vers. & ibi *paraciarum*. † Et secunda ex adductis *hic in Rubr. in principio*, ex vers. *quare*.

AD TEXT. IN CAP. IX. Significasti, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

QVod Archidiaconus non det litteras commendatitias ad ordines, probat textus *hic*, sed quare sic contingat, dixi per textum hunc *in cap.* 5. *hoc tit.* vers. *ad secundam*, & per alia ibi adnotata.

AD TEXT. IN CAP. X. Vt Nostrum, hoc tit.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Probatio plena, & sufficiens, & solùm semiplena, quæ sit remissiuè*, n. 2.

3 *Possessionem Dignitatis, vel vt Officij probare volens, non sufficit, vt probat exercitium actuum, qui de iure ad talia non spectet.*

QVod examen ordinandorum, & præsentatio eorum Episcopo pertineat ad Archidiaconum, iam plane per textum hunc tractaui supra *in dict. c.* 5. *hoc tit.* vers. *ad tertiam*, ob quod non amplius. 1

Ibi in vers. *nec fuit sufficienter probatum*: applicabis dicta *supra in cap. ad hæc* 7. *hoc tit. in vers.* & ibi, *paraciarum solicitudo*; & quia etiam potest dubitari quæ sit sufficiens, & plena, aut insufficiens, ac solùm semiplena probatio; ideo recurres ad ea, quæ latè dico *in titulis de confessis* 7. *de probation. testibus, & fide instrument.* † Et similiter Mascard. *de probat. conclus.* 1214. *n.* 2. Barbosa *hic num.* 2. notant quod volenti probare quasi possessionem alicuius Dignitatis, vel Officij, non sufficit probare exercitium actuum, qui de iure communi non spectant ad Dignitatem, vel Officium, sed etiam debet probare illos actus ad Dignitatem spectare; ideò pro disputatione applicabis quæ latè dixi *in cap. cum Ecclesia Sutrina* 3. *de causa possess. & propriet. à q.* 1. 2. & 3. & *ibi q.* 4. & *q.* 6. vbi de quasi possessione eligentium. 2

AD TEXT. IN CAP. FIN. hoc titulo, De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Familia Episcopi gaudet priuilegio fori.*

2 *Familia Episcopi, officiales, & familiares, qui*

qui dicuntur in iudicio defensati, in foro, & in tributis.

3 *Familia Nunciorum Papæ, & Sanctæ Inquisitionis quæ quoad forum contentiosum, & tributa? remissiuè.*

4 *Reges num facere valeant, statuta, ne familiares Laici Episcoporum, Nunciorum, Inquisitorum, & Cardinalium gaudeant immunitate fori, & gabellarum remissiuè* num. 5.

6 *Monasteria Religiosorum in quam pluribus casibus exempta sunt à Iurisdictione Episcopi remissiuè; & sic fortius à Iurisdictione Archidiaconi, seu alterius Prælati inferioris*, n. 7.

7 *Archidiaconus in Religiosos nullam habet Iurisdictionem, nisi aliter consuetudine sit introductum.*

8 *Consuetudo aliorum locorum est spectanda, quando non adest proprio loco.*

9 *Consuetudo vnius ciuitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi subiecta, quæ non habent consuetudinem propriam.*

10 *Rescriptum vnis concessum extenditur ad alios remissiuè.*

11 *Testes antiquiores præferendi sunt remissiuè.*

12 *Testes Domestici probant, vbi adest difficultas probationis remissiuè.*

13 *Seruitia terminata suis terminis sunt contenta.*

14 *Archidiaconus inter cætera habebat curam in Ecclesia pecunia distribuendæ.*

15 *Archidiaconus dicebatur vnus ex septem Diaconis qui custodia rerum sacrarum præ erat & de homicidiis ac alij inquirebat.*

16 *B. Laurentius vocatus fuit Archidiaconus à Prudentio quia votas opes dispensabat.*

17 *Archidiacono quæ licita sint quæ non & de Archidiacono pranestino remissiuè.*

1 QVIA textus hic capitalis admodum est, qui quotidie allegatur pro adiuuandis familiaribus Episcoporum, Prælatorum, aliorumvè exemptorum, siue à Iurisdictione Regia, siue ab alia quolibet ordinaria in verbis quidem sequentibus in vers. *petiit insuper*, circa medium in verbis sequentib. *Specialibus ipsius Archiepiscopi, & hominum, ac familia suæ causis dumtaxat exceptis, &c.* per quæ notant communiter DD. quod familia Episcopi gaudet priuilegio fori, vt docet Barbosa hic cum Capicio, Antonio de Nigris, Calcano, Natta, Burgos. Sbrocio, Alderan. Mascard. Iacob. de Graff. Thesauro, Capella Tholosana, Bursato, Marsilio, Claro, Maranta, Bossio, Belluga, Deciano, Farinacio, Ioanne Aloys. Leone, Graffis, Zerola, Francisco Leone, Villalobos, Stephano Gratiano, Mario Antonio, Belletio, Squillante, Acugna, Tretacinquio, Marta, Campanillo, Giurba, Aurelio, Augustino Taurel. & ipse etiam Barbosa *de Officio Episcopi p. 3. alleg. 107. num. 9.* vers.
2 *familia Episcopi.* † Et hic addat quod de familiâ Episcopi dicuntur fiscales, Nuncij, siue Cursores, Carcerum Custodes, Versellus, Birruarij, & his similes, ac Notarij Episcopi, referens duas amplas declarationes S. Congreg. primam 25. Aprilis 1614. in fauorem cuiusdam Capitanei, vel Varifelli Episcopi Soram Carceribus mancipati per Ducem Ciuitatis Soræ. Aliam anni 1614. in mense Decembris, quæ censuit officiales prædictos, vti familiares Episcopi, fori priuilegio, gaudere, & ad personalia ciuitatis munera minimè teneri, ac aliam etiam S. Congreg. 6. Augusti 1602. quæ mandauit Episcopo Ortunen. ne suspenderet censuras latas, & publicatas contra Gubernatorem Laiciani, nisi prius relaxato è carceribus eius Notorio, Regiis Hostatoriis, ac aliis quibuscumque non obstantibus.

Ideò vt exactè hanc conclusionem porrigas 3
etiam ad familiam Nunciorum Papæ, ac Sanctæ Inquisitionis, & quinam familiares dicantur, tam ad forum contentiosum, quàm ad tributa, & gabellas exempti; leges quas iam scripsi quæstiones, vt subsequuntur, videlicet, *An Episcopus possit cognoscere contra Laicum commensalem suum? in cap. cum contingat 13. de foro comp.* vbi *num.* 2. de intellectu textus nostri, vbi *num.* 5. *Quod fiscales, Carcerarij, Commissarij, Magistri, Lictores, & Notarij Episcoporum gaudent immunitate*, & *num.* 10. vbi de aliis officialibus, & *ibi quæst.* 11. vbi de quæstione: *An Inquisitores possint iudicare inter suos commensales, & familiares, etiam Laicos?* & de familiæ exemptione, tam Episcopi, quàm Inquisitorum, ne iudicentur ab aliis, quàm à suis propriis Iudicibus, ego latissimè in allegatione, quam feci pro Tribunali Sanctæ Inquisitionis Vallisolet. anno præterito 1648. contra Prætorem illius ciuitatis posita post indicem generalem *dicti tituli de Iudiciis, & foro competenti*, & insuper *in dicto cap. 13. de foro*, quæstionem sequentem, *an Cardinales possint cognoscere de suis familiaribus?* & ibi quæst. 12. *qui propriè familiares dicantur ad effectum gaudendi immunitate, & qualiter probetur?* Et alibi alia plura. Et ibi in alia allegatione quoad tributa, & gabellas notaui plura.

Et an Principes, & Reges queant facere leges, 4
aut statuta, vt familiares Laici Episcopi, Clerici, siue alterius Dignitatis, seu personæ Ecclesiasticæ, non gaudeant priuilegio fori Ecclesiastici; & vt nec gaudeant famuli Laici Legati Nuncij Pontificis. Et quid ne gaudeant famuli Cardinalium inquisitioni Episcoporum, siue Clericorum, ego idem latè *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. de constitutionib.* vbi infinita an familiares prædictorum gaudeant immunitate quoad tributa Regia?

Et de intellectu nostri textus in præcitatis locis; item & *in dicto cap. 13. de foro comp. quæst. 2. num. 6.* & videbis plura *in cap. ex parte 15. eodem tit. & ibiq. 14.* de foro scholarium *q. 15. & 19.* de foro militum, *& q. 17.* an publicè pœnitentes, & ad fidem nuper conuersi gaudeant priuilegio miserabilitatis? Et applicabis quæstionem, *An Episcopus possit habere familiam armatam ad capturam, & ad executionem sententiæ?* infra dixi *in cap. cum non ab homine 10. de Iudiciis quæstione 14.*

Et quatenus in prima parte textus nostri deci- 6
ditur quod Archidiaconus in Monasteriis iurisdictionem non habet, nisi quantum ei tribuit Generalis; vel specialis consuetudo, vt colligit Barbosa *hic num.* 1. ex Abbate, Zabarella, Collect. Bellamera, Ioanne Andrea, Anania, Butrio, Henric. Anchartano, Panormitano, Viuiano,

infra tit. sequenti, aliqua dixi *supra sub Rub. & q. 1. ibi* vbi de Decano, & Præposito, & officio illorum, *in cap. 1. de ætate, & qualit. ordinand. quæst. 1.*

10 Et ibi: *Maior post Episcopum, & ipsius Episcopi Vicarius*, reperitur de prædicta maioria in Ecclesiâ respectu aliarum Dignitatum, de iure communi dixi *supra in dicta Rub.* & quod Archidiaconus dicatur Vicarius Episcopi, dixi *ibi & in dicto cap. 1. à num. 1.* Et qualiter differat à Vicario generali, seu foraneo Episcopi? ibi in vers. *ad sextam*, & *ad septimam*.

11 Et ibi, *Omnem solicitudinem, & curam tam in Clericis, quàm in Ecclesiis.* Per hæc verba vltra adducta de visitatioue *hic* in principio per dicta *in dicto cap. 1.* vers. *ad secundam*, hæc verba applicantur potius ad internam curam Ecclesiæ in Ministris, & Sacramentis, qua de causa applicabis *hic* quæ dixi latè *in cap. 2.* vbi de Ministris, Acolytis, ac Clericis in minoribus, quorum curam habet Archidiaconus; item de vasis, & ornamentis, &c.

12 Et ibi, *Cum super his sit redditurus rationem in destricti examinis iudicio*: si hæc verba applices ad vltionem per Deum exigendam in destricto iudicio, applicabis verba *legis 2. cod. de Iureiurando*, quam explicaui *in cap. breui, de Iureiurando q. 2. à num. 25.* sin autem ad rationem Episcopo reddendam, applicabis, quæ etiam dixi *supra de obligatis ad ratiocinia, ordinandis vel non.*

13 Ibi, *Oculus Episcopi, Episcopus appellatur*, quid hoc sibi velit, expendi *supra in dicta Rubr. & in dicto cap. 1.*

14 Ibi, *Quæ corrigenda viderit, corrigat, & emendat; nisi adeo fuerint ardua negotia, quæ absque maioris sui præsentia, nequeant terminari*, per hæc confirmantur dicta *de visitatione in dicto c. 1. q. 1.* vers. *ad secundam*; item explicantur *hic* posita in vers. *Iurgia.*

15 Ibi, *Institutio corporalis*: hæc verba explanantur; *supra in dicto cap. 1. quæst. 1.* vers. *ad tertiam, & quartam.*

16 Ibi, *Examinatio etiam Clericorum*, dixi *supra in cap. 5. q. 1.* vers. *ad tertiam*, per textum *in cap. vt nostrum 9. hic*, quem *ibi* explanaui.

17 Ibi, *Decani ruralis*, qui isti sint, & qualiter ab Archidiacono instituantur, ac destituantur, & à quibus aliis, dixi *supra sub cap. 1. quæst. 1. de ætate ordinandor. infra in Rubr. de officio Archipresbyteri circa finem*, vers. *Archipresbyter in Iure*, & *in cap. fin. hoc tit.* vers. *ad tertiam.*

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus de Iure communi habeat curam animarum, & etiam in foro contentioso? Debeatque esse graduatus, & quo gradu?

1 QVæstio liquet satis ex adductis *supra in c. 5.* & *ibi* notatis; item hìc in textu nostro
2 in vers. & ibi *paraciarum*. †Et secunda ex adductis *hic in Rubr. in principio*, ex vers. *quare.*

AD TEXT. IN CAP. IX. Significasti, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

QVod Archidiaconus non det litteras commendatitias ad ordines, probat textus *hic*, sed quare sic contingat, dixi per textum hunc *in cap. 5. hoc tit.* vers. *ad secundam*, & per alia ibi adnotata.

AD TEXT. IN CAP. X. Vt Nostrum, hoc tit.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Probatio plena, & sufficiens, & solùm semiplena, quæ sit remissiuè*, n. 2.

3 *Possessionem Dignitatis, vel vt Officij probare volens, non sufficit, vt probat exercitium actuum, qui de iure ad talia non spectet.*

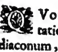

QVod examen ordinandorum, & præsentatio eorum Episcopo pertineat ad Archidiaconum, iam plane per textum hunc tractaui supra *in dict. c. 5. hoc tit.* vers. *ad tertiam*, ob quod non amplius. 1

Ibi in vers. *nec fuit sufficienter probatum*: applicabis dicta *supra in cap. ad hæc 7. hoc tit. in vers.* & ibi, *paraciarum solicitudo*, & quia etiam potest dubitari quæ sit sufficiens, & plena, aut insufficiens, ac solum semiplena probatio; ideo recurres ad ea, quæ latè dico *in titulis de confessis 7. de probation. testibus; & fide instrument.* †Et similiter Mascard. *de probat. conclus. 1214. n. 2.* Barbosa *hic num. 2.* notant quod volenti probare quasi possessionem alicuius Dignitatis, vel Officij, non sufficit probare exercitium actuum, qui de iure communi non spectant ad Dignitatem, vel Officium, sed etiam debet probare illos actus ad Dignitatem spectare; ideò pro disputatione applicabis quæ latè dixi *in cap. cum Ecclesia Sutrina 3. de causa possess. & propriet. à q. 1. 2. & 3. & ibi q. 4. & q. 6.* vbi de quasi possessione eligentium. 2

AD TEXT. IN CAP. FIN. hoc titulo. De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Familia Episcopi gaudet priuilegio fori.*

2 *Familia Episcopi, officiales, & familiares, qui*

qui dicuntur in iudicio defensati, in foro, & in tributis.

3 *Familia Nunciorum Papæ, & Sanctæ Inquisitionis quæ quoad forum contentiosum, & tributa? remissiuè.*

4 *Reges num facere valeant, statuta, ne familiares Laici Episcoporum, Nunciorum, Inquisitorum, & Cardinalium gaudeant immunitate fori, & gabellarum remissiuè* num. 5.

6 *Monasteria Religiosorum inquam pluribus casibus exempta sunt à Iurisdictione Episcopi remissiuè; & sic fortius à Iurisdictione Archidiaconi, seu alterius Prælati inferioris*, n. 7.

7 *Archidiaconus in Religiosos nullam habet Iurisdictionem, nisi aliter consuetudine sit introductum.*

8 *Consuetudo aliorum locorum est spectanda, quando non adest proprio loco.*

9 *Consuetudo vnius ciuitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi subiecta, quæ non habent consuetudinem propriam.*

10 *Rescriptum vnis concessum extenditur ad alios remissiuè.*

11 *Testes antiquiores præferendi sunt remissiuè.*

12 *Testes Domestici probant, vbi adest difficultas probationis remissiuè.*

13 *Seruitia terminata suis terminis sunt contenta.*

14 *Archidiaconus inter cætera habebat curam in Ecclesia pecuniæ distribuendæ.*

15 *Archidiaconus dicebatur vnus ex septem Diaconis qui custodia rerum sacrarum præerat & de homicidiis ac aliis inquirebat.*

16 *B. Laurentius vocatus fuit Archidiaconus à Prudentio quia votas opes dispensabat.*

17 *Archidiacono quæ licita sint quæ non & de Archidiacono prænestino remissiuè.*

1 QVia textus hic capitalis admodum est, qui quotidie allegatur pro adiuuandis familiaribus Episcoporum, Prælatorum, aliorumvè exemptorum, siue à Iurisdictione Regia, siue ab alia qualibet ordinaria in verbis quidem sequentibus in vers. *petiit insuper*, circa medium in verbis sequentib. *Specialibus ipsius Archiepiscopi, & hominum, ac familiæ suæ causis dumtaxat exceptis, &c.* per quæ notant communiter DD. quod familia Episcopi gaudet priuilegio fori, vt docet Barbosa hic cum Capicio, Antonio de Nigris, Calcano, Natta, Burgos. Sbrocio, Alderan. Mascard. Iacob. de Graff. Thesauro, Capella Tholosana, Bursato, Marsilio, Claro, Maranta, Bossio, Belluga, Deciano, Farinacio, Ioanne Aloys. Leone, Graffis, Zerola, Francisco Leone, Villalobos, Stephano Gratiano, Mario Antonio, Belletio, Squillante, Acugna, Tretacinquio, Matta, Campanillo, Giurba, Aurelio, Augustino Taurel. & ipse etiam Barbosa *de Officio Episcopi p. 3. alleg. 107. num. 9.* vers.
2 *familia Episcopi.* † Et hic addat quod de familiâ Episcopi dicuntur fiscales, Nuncij, siue Cursores, Carcerum Custodes, Versellus, Birruarij, & his similes, ac Notarij Episcopi, referens duas amplas declarationes S. Congreg. primam 25. Aprilis 1614. in fauorem cuiusdam Capitanei, vel Varisellí Episcopi Soram Carceribus mancipari per Ducem Ciuitatis Soræ. Aliam anni 1614. in mense Decembris, quæ censuit officiales prædictos, vti familiares Episcopi, fori priuilegio, gaudere, & ad personalia ciuitatis munera minimè teneri, ac aliam etiam S. Congreg. 6. Augusti 1602. quæ mandauit Episcopo Ortunen. ne suspenderet censuras latas, & publicatas contra Gubernatorem Laiciani, nisi prius relaxato è carceribus eius Notorio, Regiis Hostatoriis, ac aliis quibuscumque non obstantibus.

Ideò vt exactè hanc conclusionem porrigas 3
etiam ad familiam Nunciorum Papæ, ac Sanctæ Inquisitionis, & quinam familiares dicantur, tam ad forum contentiosum, quàm ad tributa, & gabellas exempti, leges quas iam scripsi quæstiones, vt subsequuntur, videlicet, *An Episcopus possit cognoscere contra Laicum commensalem suum? in cap. cum contingat 13. de foro comp.* vbi *num.* 2. de intellectu textus nostri, vbi *num.* 5. *Quod fiscales, Carcerarij, Commissarij, Magistri, Lictores, & Notarij Episcoporum gaudent immunitate*, & *num.* 10. vbi de aliis officialibus, & *ibi quæst.* 11. vbi de quæstione: *An Inquisitores possint iudicare inter suos commensales, & familiares, etiam Laicos?* & de familiæ exemptione, tam Episcopi, quàm Inquisitorum, ne iudicentur ab aliis, quàm à suis propriis Iudicibus, ego latissimè in allegatione, quam feci pro Tribunali Sanctæ Inquisitionis Vallisolet. anno præterito 1648. contra Prætorem illius ciuitatis posita post indicem generalem *dicti tituli de Iudiciis, & foro competenti*, & insuper *in dicto cap. 13. de foro*, quæstionem sequentem, *an Cardinales possint cognoscere de suis familiaribus?* & ibi quæst. 12. *qui propriè familiares dicantur ad effectum gaudendi immunitate, & qualiter probetur?* Et alibi alia plura. Et ibi in alia allegatione quoad tributa, & gabellas notaui plura.

Et an Principes, & Reges queant facere leges, 4
aut statuta, vt familiares Laici Episcopi, Clerici, siue alterius Dignitatis, seu personæ Ecclesiasticæ, non gaudeant priuilegio fori Ecclesiastici; & vt nec gaudeant famuli Laici Legati Nuncij Pontificis. Et quid ne gaudeant famuli Cardinalium inquisitioni Episcoporum, siue Clericorum, ego idem latè *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. de constitutionib.* vbi infinita an familiares prædictorum gaudeant immunitate quoad tributa Regia?

Et de intellectu nostri textus in præcitatis lo- 5
cis; item & *in dicto cap. 13. de foro comp. quæst. 2. num. 6.* & videbis plura *in cap. ex parte 15. eodem tit. & ibi q. 14.* de foro scholarum *q. 15. & 19.* de foro militum, *& q. 17.* an publicè pœnitentes, & ad fidem nuper conuersi gaudeant priuilegio miserabilitatis? Et applicabis quæstionem, *An Episcopus possit habere familiam armatam ad capturam, & ad executionem sententiæ?* infra dixi *in cap. cum non ab homine 10. de Iudiciis quæstione 14.*

Et quatenus in prima parte textus nostri deci- 6
ditur quod Archidiaconus in Monasteriis iurisdictionem non habet, nisi quantum ei tribuit Generalis; vel specialis consuetudo, vt colligit Barbosa *hic num.* 1. ex Abbate, Zabarella, Collect. Bellamera, Ioanne Andrea, Anania, Butrio, Henric. Anchartano, Panormitano, Viuiano, Alagona,

Alagona, & Gimenez hic. possunt coniungi quam plura specialia priuilegia concessa Monasteriis, & Religiosis; quorum causa non solùm sint exempti à iurisdictione Episcopi inquam plurimis casibus, de quibus alibi.

7 Verum, & maiori ratione à Iurisdictione Archidiaconi, seu alterius Prælati, aut Dignitatis inferioris Episcopo, nisi consuetudine fuerit introductum, quia iam tunc in vim consuetudinis, quæ est potens ad dandam Iurisdictionem iudici competenti per illa, quæ dixi latè *supra tit. de consuetudine in cap. 2. de iudiciis quæst. 2. & 3. in cap. 8. eodem cap. 9. de foro competenti, & in cap. si Clericus Laicum eodem titulo, quæstion. 2.* & ibi *in cap. ex suscepto quæst. 2.* vbi, *An consuetudo, seu præscriptio facere possit, vt Ecclesiasticus acquirat Iurisdictionem in Laicos, etiam inscio Principe*, & alibi sæpius.

8 Et quia in glossa vers. *Abbatis*, aduertit Barbosa *num. 4. & 5.* cum aliis, vt consuetudo aliorum locorum sit spectanda; quando particularis

9 deficeret. † Inferens *num. 5.* quod consuetudo vnius ciuitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi subiecta, quæ non habent consuetudinem propriam, nisi consuetudo esset alicuius Ecclesiæ particularis, quæ tum non extenditur ad alias Ecclesias; ideò adiunges quæ dixi *supra de consuetudine in Rubrica sub quæstione 3. ibi*, in vers. *ad secundam*, & vers. *ad tertiam.*

10 Et per argumentum *in cap. significauit, & cap. Rodulphus de rescriptis*, applicando *ibi* dicta, quatenus loquuntur de extensione, aut restrinctione rescripti concessi vnis ad alios.

11 Item etiam quia in glossa ibi *maiores*, & ibi *ab antiquioribus*, resoluit Barbosa cum Tyraquello, Mascardo, Menochio, Farinacio, & Cardoso *ibi num. 6.* quod testes antiquiores maximè sunt præferendi; ideò adiunges, quæ dixi *sub tit. de testibus*, vbi quanta sit fides testibus antiquioribus adhibenda potius quàm modernis *in cap. 32. quæstion. 1.* ibi vers. *quare à num. 4. & ibi à num. 11.*

12 Et in dicta glossa ibi, *Quæ Domi geruntur facilius probantur per Domesticos, quàm per alios*; quia licet testes Domestici non probent, tamen vbi adest difficultas probationis ratione temporis, vel loci, vel in his, quæ occultè fiunt, plenè probent; ideò quoad vtrumque casum adiunges quæ latè dixi de testibus Domesticis, tam ad probandum matrimonium, quàm ad alia facta, *in cap. quoties 5. de testibus*, vbi an consanguinei possint esse testes *ibi quæst. 1.* vers. *ad secundam, & ibi à num. 1.* de testibus familiaribus, & amicis, & de testibus Domesticis *à num. 24. & numero 32. & à numero 42.* vbi quid si testes de Domo.

13 Et quia in vers. *ad indicantes*, quatenus idem Barbosa *hic num. 3.* notat cum Tyraquello *de nobilitate cap. 37. num. 137.* quod seruitia terminata suis terminis sunt contenta, ideò pro exornatione, & disputatione adiunges quæ adduxi *in cap. de quarta de præscript.* vbi de extensione seruitutis præscriptæ; at quia verba textus nostri ibi: *Si verò de præmissis constiterit per eosdem eandem iurisdictionem dumtaxat adiudicantes eidem in Monasterio prædicto, quam ipsum, vel prædecessores suos in Monasterio, vel in eisdem Abbatiis habuisse constiterit super aliis ei perpetuum silentium imponentis*, videantur tēdere ad decisionem dubij propositi in textu nostro, quibus illi respondet Honorius III. sub distinctione in puncto iurisdictionis acquisitæ ab Archidiacono in Abbatem, & Monasterium; & quod amplius non porrigatur; ideo possunt hic adiici quæ dixi de præscriptione iurisdictionis *in cap. cum non liceat 12. de præscriptionib. quæst. 2. à num. 1.* vbi qualiter iurisdictionis præscriptio contingat contra Regem, & alios inferiores Dominos. Et de aliis *sub dict. cap. de quarta.*

Pro complemento totius materiæ quod Archidiaconus pecuniæ distribuendæ curam inter cætera habet in Ecclesia, vt dicit Cujacius *in nouella 123.* & idcirco iussum sit apud Maiorianum Imperatorem in nouella 2. de Episcop. Iudic. quod Archidiaconus mulctam inferat ei, quem fecerit Clericum Episcopus inuitum, & amplius etiam quod Archidiaconus gerebat negotia sæcularia, & ad Episcopum referebat, vt S. Ferrandus Archidiaconus Carthaginensis in procemio Paræneticí, ad Rheginum dissipatum affirmauit, quod vt sequitur, ac refert Anastasius Germonius *de Sacr. immunit. lib. 2. cap. 2. num. 5. & 6.* colligit ex consuetudine Ecclesiæ Græcæ. † Et ex Niceno Concilio *Can. 62.* vbi vnus ex septem Diaconis, Archidiaconus dicebatur, qui custodiæ legum sacrarum præerat, & de homicidiis, & aliis eiusdem generis criminibus inquirebat. † Imò & refert idem Anastasius, vt prudentius Beatum Laurentium, quem è septem viris primum vocet videlicet *Archidiaconum*, dicens votas opes dispensare quem industrium exoptant Hieronymus, & Sidonicus ille in epistola ad Euagrium, & in epistola ad Domnulum; & idem Gratianus de hac re copiosè in Parathlita huius tituli. 14 15 16

Et licet Ægidius Bellamera *in hoc cap. 1. num. penultimo*, recenseat laconicè prius ab eo dicta, nempe quæ sint Archidiacono licita, & ex officio incumbentia; quænam ei prohibeantur. Tamen quia plenè nos sub Rubrica, & sub Rubro, *hic* latè scribimus; ideo ex ibi dictis huic tractationi vltimam manum imponimus, dicendo quod etsi Archidiaconus Prænestinus non teneatur ad onus Cameratus ex Sacra Congreg. Rituum in Præstina 13. Iulij 1619. & contrarium resolutum fuisse in eadem Sacra Congregat. Rituum in Rhemens. 9. Maij 1609. refert Barbosa *in Bullario* verb. *Archidiaconus Prænestinus*, idem *in collect. decis. 40. eodem verbo num. 30.* de quo etiam testatur Aldan. *in compendio Canon. resol. lib. 3. tit. 3. num. 22.* & de hac materia Archidiaconorum, potestate, ac authoritate; item & præcedentia cum multis Laurentius Vrselius *de foro linio litt. A*, verb. *Archidiaconus*, qui nonnullos congerit casus. 17

AD

AD RVBRICAM ET TITVLVM.

De Officio Archipresbyteri.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 Archipresbyter sic dictus quasi primus, seu Princeps Presbyterorum, & Sacerdotum, & dictus etiam à Presbyteri nomine, vt num.3.

2 Archipresbyter à plerisque vocatur Decanus Presbyterorum, & n.4.

3 Presbyteri nomen est Græcum, Latinè dictus Senior.

6 Archipresbyter dicitur quasi Parochialis Sacerdos omnium post Episcopum in administratione Sacramentorum.

7 Presbyteri nomen, non solum est ætatis sed & Dignitatis.

8 Sacerdotum, alij sunt Episcopi, alij Archiepiscopi seu Metropolitani, alij Primates alij Summi Pontifices ordinati in Ecclesia ad imitationem Flaminum, Archiflaminum, & Protoflaminum gentilium, vt aliqui existimant. Quid verius, n.9.

9 Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad cœlestis Hierarchiæ similitudinem fuerunt instituti.

10 D.Petrus ad abolendam Idolorum memoriam ordinauit, vt in locis, vbi impiè Gentilium Flamines sacra faciebant, ibi nostri Sacerdotes diuerso tamen ritu, & q.1.à n.39. latè cap. de illis dist.80. & q.1. vers. ad secundam, & ibi in vers. ad quartam, à n.39. & q.2. vers. ad vltimam.

11 Roma deiecto summa idolatriæ Pontificatu subrogatum fuit totius terrestris Sanctitatis Christianæ caput, Pontifex scilicet dictus maximus omnium Sacerdos, & Antistes.

12 Archipresbyter iure antiquo post Archidiaconum primus dicitur.

13 Archipresbyteri officium in Cathedrali, est primo curare, vt cæteri Sacerdotes Diuina Officia, & Missas ritè celebrent, ac rectè viuant.

14 Archipresbyter distribuit inter Canonicos, & dignitates Missas solemniores celebrandas, seruata omnium prærogatiua, & honore.

15 Archipresbyter, qui nolit, aut non possit celebrare, nequit pro suo arbitrio alteri Missas delegare.

16 Archipresbyteri substitutus non debet cantare Missas quæ ad Archipresbyterum pertinent in locum, & honorem incensi, & pacis ipsius percipere.

17 Archipresbyter est manutenendus in sua possessione celebrandi Missas, absente Episcopo, non obstante contradictione Vicarij.

18 Archipresbyter tenetur ex officio, assistere Episcopo solemniter celebranti, & Sacerdotibus tunc præcipere, vt sacris vestibus se induant, & quomodo ad Missam procedere debeant.

19 Archipresbyter in absentia Episcopi, vel ipso infirmo, habet fontes benedicere, pœnitentiam, aliaque Sacramenta ministrare.

20 Archipresbyter in Feria 4. Cinerum, habet cineres imponere, & in feria 5. Cœna repræsentare Episcopo reconciliandos in Ecclesia ingressu.

21 Archipresbytero incumbit specialiter cura in communione Corporis, & Sanguinis Domini.

22 Archipresbyter adiuuat Episcopo in his, quæ ad munus Sacerdotis spectant.

23 Archipresbyter in iure dicitur duplex. Vnus Vrbanus, qui præest in Cathedrali, aut Collegiata. Aut ruralis, qui ruri Ecclesiæ præest qui propriè videtur dici Decanus, & quare, n.24.

24 Decanus facta translatione à perfectione denarij numeri, solet ita appellari omnis ille, qui alicuius ordinis primus est.

25 Presbyteri olim erant qui hodie Episcopi; sic vt essent hæc nomina synonima, quod communi administratione regerent Ecclesiæ.

QVIA supra in Rubrica quæst.1. & tit. de officio Archidiaconi, dixi nonnulla de differentia, quæ adest inter Archipresbyterum, & circa quæ, & qualiter ad inuicem soleant inter se præcellere respectu aliquorum officiorum, ac rituum, vbi de intellectu, cap.1. hic, vbi habetur quod quamvis Archipresbyter maior sit ordine, quando is tantum est Diaconus, tamen eo minor dicitur in Iurisdictione, & Dignitate spectato iure communi, nisi aliter consuetudine, aut priuilegio sit in stylo, vt ibi dixi, etiam nunc sese offerat agere de officio Archipresbyteri, qui vt ibi dixi; talis inquam denominetur, quasi primus, seu Princeps Presbyterorum, vel Sacerdotum. † Et à plerisque Decanus appelletur, vt agnoscunt DD. in cap. ad hæc 7. dist. tit. de officio Archid. ideo non solùm scribentes agunt simpliciter in hac Rubrica de Archipresbytero, sed etiam de aliis Sacerdotibus, quibus præsunt, Petrus Greg. 1.p. Syntagmat. Iuris lib.14. cap.21. n.1. 1 2

Vbi ait quod à Presbyteri nomine, Archipresbyter dicitur, qui Sacerdotibus, siue Presbyteris, certis quibusdam de causis præponitur, Marta in vet. decis. nouis voto 77. num. fin. Reginal. in praxi lib.30. tract. n.49. vers.6. † Qui & vocatur inde Decanus Presbyterorum à Rota decis. 533. num.2. part.2. recent. Andreas Valens. hic, Ioannes Honor. & alij recentiores, † Dicentes etiam nomen Presbyteri, quod est Græcum, Latinè dici seniorem, vt docent etiam de vero, & perfecto Clerico lib.1. cap.11. Vasquez de ordine disp.236. cap.9. à num.36. Petrus Gregor. part.2. Syntagmat. lib.16. cap. 8. Galganetus de Iure publico lib. 3. tit.23. n.1. Barbosa de officio Episcopi p.1. alleg.14. num.7. idem, & omnes per textum in cap. Cleros dist. 21. in vers. Presbyter. † Quare optimè in cap. dist. 50. cap. officium hoc titulo, vbi glossa verbo aforis dicitur quasi Parochialis Sacerdos omnium post Episcopum in administratione scilicet iuramentorum, Barbosa de Canonic. & c.6. n.18. & de Iure Ecclesi.1. p.6.35. eodem n.18. 3 4 5 6

19 Tertio in absentia Episcopi, vel ipso infirmo, fontes benedicere, & pœnitentiam, aliaque Sacramenta pro ipso Episcopo ministrare habet, *dict. cap. 2. hoc tit.*

20 Quarto Feria 4. Cinerum, cum pœnitentes ab Ecclesia expelluntur eorum capitibus cineres imponere; & Feria 5. in Cœna Domini, cum reconciliantur in ingressu Ecclesiæ, eos Episcopo repræsentare, vt habetur in Pontificali Romano, *p. 2. tit. de expulsion. publicor. pœnit. feria 4. Cinerum. pag.* 543. Castaldus *in praxi ceremon. lib. 1. sect. 8. cap. 7. n. 5.*

21 † Cui etiam incumbit Specialiter cura in communione Corporis, & Sanguinis Domini, vt *in dicto cap. officium hic iuncta glossa ibi*, Azor. *supra dict. cap. 15. quæstione 3.*

22 Quinto dicendum est, vt quemadmodum Archidiaconus Episcopo in his, quæ ad ministri officium pertinent ex officio, adiuuat, ita & Archipresbyter in his quæ ad munus Sacerdotis spectant, eidem inseruiat, vt *hic in cap. 1. 2. & 3.*

23 Archipresbyter in iure dicitur duplex, vnus quidem vrbanus, de cuius officio iam proximè est dictum, qui præest in Cathedrali aut collegiata modo dicto, & aliis inquam modis infra in Rubro referendis. Alius autem ruralis; siue foraneus, qui ruri Ecclesiæ præest Parochiali, seu Plebaniæ, vt *in cap. si in plebibus 63. dist.* qui & propriè videtur dici *Decanus*, vt iam insinuaui, *in cap. ad*

24 *hæc 7. in fine de officio Archidiacons.* † Non quod necessario decem præesse debeat; sed quia facta translatione à perfectione denarij numeri, Decanus soleat appellari omnis ille, qui alicuius ordinis primus, & præcipuus est: sic Petr. Gregor. *dicto lib. 15. Syntagm. cap. 21. num. 13.* Sebastian. Cæsar. *de hierarch. dict. cap. 3. disp. 12. §. 2.* Valer. Reginald, *supra*, & Barbosa *de iure Eccles. dict. 1. p. cap. 25. num. 6. & 7.* idem *de Canonic. dict. cap. 6. eodem num. 6. & 7.* Michaël Ferrus *cap. 6. de præcedent. Archipresbyt. num. 5. & 6. & infra in cap. fin. hoc tit.* disputatur de istis, an habeant Dignitatem, ac de aliis, quæ hic deficiunt inueniuntur sub Rubro nostri tituli. Nunc vero iam ad alia de Presbyteris, & Sacerdotibus, quibus præest Archipresbyter, & prius de Sacerdotibus legis antiquæ, ac Gentilium.

25 Et quia olim Presbyteri idem erant, quod hodie Episcopi, DD. per textum *in cap. olim dist. 91.* & quod antiquitus Episcopus, & Præsbyter essent Synonima, & communi administratione regerent Ecclesias, glossa magna in fine *cap. legimus dist. 93.* Patianus *de probat. lib. 2. cap. 28. num. 113. & 116* & alij Doctores in dictis iuribus; ideo rectè sub *hoc titulo*, de Papa, & aliis Dignitatibus Sacerdotalibus, ac Episcopalibus, ac Canonicalibus infra agitur.

QVÆSTIO I.

An Presbyteri, & Sacerdotes subsint Archipresbytero? Et quale sit eorum officium in Ecclesia Catholica Romana? Et qua de causa potuerit dicere Clemens Pontifex Presbyteros, & Sacerdotes legis Euangelicæ ad imitationem Gentilium creatos fuisse à D. Petro? Vbi de Sacerdotibus gentilibus, & antiquæ legis, & quo in honore fuerint? Item de Pontificibus illius temporis, ac nostro Romano Pontifice, qui dicitur summus Sacerdos? Vbi qui dicantur in Ecclesia Copiatæ, siue Decani, aut Parabolani, & quale officium istorum, & de Decania, siue Diaconia.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter propriè dicitur qui habet curam animarum post Episcopum*, vt n. 2.

3 *Presbyteri nomen conuenit etiam Simplici Clerico.*

4 *Gentiles, qui multas Deorum naturas excogitarunt, sic & viuas templorum formas Diis prepararunt aptiores eorum natura*, numero 5.

5 *Templa à gentilibus ædificabantur, & dedicabantur, vt Deorum Domicilia fierent, in hisque Sacerdotes effunderent praces Sacra offerent, Sacrificia procurarent, vota susciperent, religiones interpretarentur, ac omnem cultum Diis exhiberent.*

6 *Sacra antiqua à Sacerdotibus solum peragi permittebant*, & n. 7.

7 *Sacerdotes gentilitatis fiebant, qui erant viri probi, nobiles, ac prudentes.*

8 *Sacerdotibus pluribus opus esse gentiles, quasi eorum religione diligentius vrbs, quam ipsis manibus Cingeretur.*

9 *S. Petrus ad imitationem gentilitatis posuit in ciuitatibus, & prouinciis, vbi gentiles posuerunt flamines, qui primi legis Doctores erant, & alios Patriarchas, Archiepiscopos*, & num. 10. in fine, *vbi quare ita posuit.*

10 *Respublica existimata felix, in qua erant Sacerdotes gentiles, felicior existimatur Christiana, in qua sunt Sacerdotes Euangelici.*

11 *Flamines, Archiflamines, &c. qui fuerint.*

12 *Sacerdotes apud Romanos tempore gentilitatis in rebus politicis digniorem obtinebant locum; sic vt interessent apud Græcos publicis Consiliis*, vt n. 13.

13 *Sacerdotibus præsentibus omnia publica proponebantur Consilia à gentilibus.*

14 *Sacerdotibus ciuitates honorem dederunt; quia ij bona à Diis, non sibi tantum, suisque amicis, sed in communi omnibus ciuibus præcabantur.*

15 *Reges apud Ægyptios è Sacerdotibus, aut è*

rei bellica peritis diligebantur.

16 *Pharao noluit in tempore Carestiæ, vt Sacerdotes distraherent rem frumentariam, sed ea in perpetuum retinerent, ac cibaria statuta ex publicis horreis haberent.*

17 *Hominum genera duo erant apud Gallos, alterum Druidum, idest sacerdotum, qui interrerant rebus diuinis.*

18 *Sacerdotibus exceptis capta amplissima ciuitate, Alex. vendit quasi triginta hominum millia.*

19 *Alexander qualem reuerentiam præstiterit, capta Hierosolyma, Pontifici in ornatu, ei obuiam facienti, respondens suis in admirationo tantis.* Se non illum, sed Deum ipsum, cuius Pontificatum gereret adorasse.

20 *Sacerdotes apud omnes gentes summam obtinuerunt authoritatem etiam in publicis rebus vbi de nonnullis specialibus, penes Athenienses, Lacedæmonios, Ægyptios, Romanos, & Gallos.*

21 *Sacerdotes Euangelici apud Principes Christianos magno in honore sunt,* n.22.& 23.

22 *Sacerdotum Euangelica legis officium in terra cælestibus negotiis, continetur institutum, non ab homine, aut ab Angelo, sed à Spiritu Sancto.*

23 *Sacerdotes Euangelici meruerunt dispensare cœlestia, & potestatem acceperunt, quam nec Angelicis dedit Deus.*

24 *Sacerdotes maiores, & minores erant & inter primas obtinebant Pontifices.*

25 *Pontifices Ethnicorum in publicis, & priuatis fungebantur, qui creabantur ex primoribus ciuitatis, qui & debebant esse Iurisperiti, ad Sacra, & ad Ciuiles quæstiones, vt* num.26. 27. & 28.

26 *Pontifex maximus, Iudex, ac Vindex erat contumaciæ priuatorum Magistratuum, habens etiam Iurisdictionem in alios Sacerdotes, & in flaminem dialem.* n.27

27 *Si tamen Diale erat prima dignitas post Pontificem.*

28 *Pontifex maximus erat omnium Sacerdotum Iudex, atque arbiter rerum Diuinarum, & humanarum, qui nec vllam rationem præstabat senatui de gestis à se.*

29 *Senatus Pontificum Placita non rescindebat.*

30 *Pontifex dictus est à posse, & facere.*

31 *Pontificium accipitur pro iure, facultate, & potestate.*

32 *Romanus Pontifex plenissimam in terris habet potestatem excellentiorem illa, quam habebant Pontifices Ethnici,* n.33.& 34.

33 *Arriani Episcopi fatentur inter alias primas obtinere Romanam Ecclesiam; & sic eius Pontificem Episcoporum omnium esse maximum.*

34 *Pontifex Romanus est caput œcumenicum summum, & stupor mundi, admirabilis, Christi Vicarius, in administratione Sanctissimaior, vocatur Sanctissimus, & aliis nominibus nuncupatur, vt n.36.& 37.*

35 *Papa debet esse vir Apostolicæ Sanctitatis, quē propterea adoramus, & osculamur in pede.*

36 *Pontifex, vt magis, ac magis veneretur variis nominibus, solitus est appellari, vt* Beatissimus, Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, totius orbis Ordinarius, Ordinariorum Diœcesanus omnium exemptorum, Vicarius Christi, Dominus Dominantium, Regnum orbis, & vrbis, summa velicatio status Ecclesiastici.

37 *Pontifex etiam appellatur,* Pater pauperum, Christianorum Pontifex, Summus Sacerdos, Princeps Sacerdotum, Caput Corporis Ecclesiæ, Pastor Ouilis Domini, Pater & Dominus omnium fidelium, Custos Vineæ Dei, Sponsus Ecclesiæ, Præsul Apostolicæ Sedis, Christianorum Dux, Vltor scelerum, malleum Tyrannorum, Pater Regum, Moderator legum, Dispensator Canonum, sal terræ, Lumen plebis, Sacerdos altissimi, Christus Domini, Deus Pharaonis.

38 *Episcopatuum ordo nullus maior reperitur.*

39 *Christus Dominus constituit sibi Vicarium D. Petrum vniuersis orbis constituentem, iubente Domino; sedem Romæ, ad quem transtulit ex Antiochia.*

40 *Roma, quæ mater fuerat erroris, decuit, vt esset testis Euangelicæ veritatis.*

41 *Romanus Pontifex excommunicat, & exercet excellentiori potestate, quam facerent Pontifices Ethnici.*

42 *Ethnici etiam soluebant suis Sacerdotibus primitias, ac decimas.*

43 *Immunitate gaudebant fugientes ad ædes dictas sacras Ethnicorum.*

44 *Pontifices in Romana Ecclesia instituerunt Prælatos, ordinarunt Sacerdotes, Episcopatus, & Parochias, cum facultate excommunicandi, & faciendi alia remissiuè.*

45 *Copiatæ, seu Decani qui antiquitùs dicebantur, idest soliciti.*

46 *Decani antiquitùs dicebantur, qui lectuli defunctorum, ministerium habebant, dum ad sepultura deferrentur.*

47 *Parabolani antiquo iure dicebantur, qui deputabantur ad curanda debilium agra corpora, vel qui toto vitæ tempore Hospitalium seruitio addicti essent, qui non diuites, aut curiales, erant eligendi, vt* sub n.48.

48 *Parabolanorum extitit amplissimum Collegium, quod interdum Alexandrinæ legationi terror esset, & ob id prohibitum à Principibus collegialiter ad publica spectacula accedere nec ad curia iudicium.*

49 *Decania dicitur sacrarium, & secretarium,* & n.50.

50 *Copiatæ, & Parabolani, quia Ecclesiastica Officia non exercebant, ergo tantùm vocabulo Clerici dicebantur, ac nonnullis priuilegiis gaudebant, & n. 57.*

51 *Acolyti, omnes dicuntur Clerici* in l.10.cod.de Episcopis, & Cleric. *& qui sic appellentur ab Imperatoribus Valentiniano, Valente, & Gratiano,* n.52.

53 *Acolyti, & Iustinianus ait, solebant cereos, & funalia deferre, quos fortè laborantes Ignatius appellat qui differebant ab Acolytis nostra Romana Ecclesia, vt n. 57.*

54 *Acolyti omnes erant ministri earum, quā in templo peragebantur functionem per Prælatos singulis assignandi.*

55 *Copiatæ, & Decani ex constitutione Honorij non plures, quàm nonaginta.*

Parabolani,

16 *Parabolani, qui non genti esse deberent à Theodosio, & Honorio, ad sexentos fuerunt numerati pro arbitrio Antistitis Alexandrinæ vrbis, qui & subrogabat alium in locum illius, qui Sacerdos fiebat.*

1 AD primam quæstionis partem abundè patet resolutio ex dictis *in Rub. & infra sub Rubro*; sed quale officium sit Præsbyteri in Ecclesiâ Romanâ patet *ex cap. Cleros dist.* 21. de quo iam dixi *supa in Rub. de etate ordinandor. & alibi.*

2 Et Presbyter inquam propriè dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, vt infra dico *in tit. de Officio Vicarij*, qui & plebanus, siue Rector Ecclesiæ Parochialis solet esse, vt ibi dicimus, vel qui saltem habet Ordinem Sacerdotalem. † Et quod Presbyteri nomen latè

3 sumpto vocabulo, possit etiam conuenire simplici Clerico, Barbosa *de Iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 34 *de Presbytero num.* 4. 5. & 6. idem *de appellat.* verb. *vtriusque iuris signif. appellat.* 227. *num.* 1. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. gloss.* 5. *num.* 86. Rota in Recaneten. beneficij 14. Martij 1608. coram Cardinali Lancelloto impressa per Farinac. *decis.* 216. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* latè Rota *p.* 2. *recent. decis.* 14. *à princip. & decis.* 59. *à num.* 23. *tom.* 1. *diuers.* vbi *num.* 25. subdit quod Sacerdotij appellatione, quilibet Ordo Ecclesiasticus intelligitur, sic etiam colligunt DD. *per cap. vestra*, iuncto principio cum fine *de cohabitat. Cleric. & mulierum*, iunctis traditis per Barbatiam *cons.* 33. *num.* 2. *dub.* 1. *lib.* 2. Rochus *de iure patron.* verbo *honorificum q.* 4. *n.* 16. Lambertin. *eodem tract. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 7. *art.* 27. *num.* 8. Parisius *cons.* 50. *à num.* 12. *lib.* 4 & sic videtur obseruare vulgaris consuetudo loquendi, vt obseruat etiam Mantica *decis.* 129. *num.* 2. & 3. propriè tamen appellatione Presbyteri venire qui habent Ordinem Sacerdotalem dixerunt Barbatia *dicto cons.* 33. *lib.* 2. *num.* 9. Decius *cons.* 22. *num.* 5. Moneta *de commut. vltim. volunt. cap.* 10. *num.* 55. Nicolaus Garcia *de benef. p.* 7. *cap.* 1. *num.* 58. Rota *decis.* 216. *num.* 2. *p.* 2. *recent. & dicta decis.* 14. *num.* 7. apud Paulum de Rubeis *tom.* 3. *diuers. p.* 7. *recent.*

4 Ad secundam quæstionis partem qua de causa potuerit dicere Clem. Papa Sacerdotes Euangelicos à D. Petro fuisse creatos ad imitationem Sacerdotum gentilium; licet iam *supra sub Rubrica*, eius dictum sit explanatum ex vers. *& cum etiam*, & vers. *indeque*, vbi de intellectu *in cap. in illis, dist.* 80. tamen facit gradum, vt aliqua de prædictis rationibus antiquis loquamur de eorum dignitate, & officio, & præter nonnulla iam alibi dicta de vario Sacerdotum genere; & quia post antiquiores Græci, etiam Romani, aliæque gentes præter illud vnum prudentissimæ mentis numen, quo omnia teguntur multas alias naturas Deorum excogitassent ex magnis eorum beneficiis, quæ non sine Diuina virtute erga homines fieri arbitrarentur, constituerint, atque appellarent, sic varias etiam templorum formas, Diis præparandas eorum naturæ aptiores de quibus Vitriuius *lib.* 1. *cap.* 2. quem refert, & explicat legendus Anastasius Germonius *lib* 1. *de Sacr. immunit. c.* 1. vbi, & *cap.* 2. *de dedicatione, & consecratione antiqua templorum illorum*, de quibus aptius *in tit. de Ecclesiis ædificandis, & de consecratione Eccle-*

5 *siæ.* † Et templa quidem ideò tunc constituerentur, atque dedicarentur, vt Deorum domicilia fierent, in hisque Sacerdotes pro populo præces effunderent; sacra offerre, publica, atque priuata sacrificia procurarent, vota susciperent, religiones interpretarentur, atque omnem Diis cultum exhiberent.

Inde cum hæc quidem non cuiquam peragere 6
liceret, sed vt ait Plato *in dialogo de Regno*, Sacerdotem esse opotteret, & talem, vt intelligeret, doceretque quo pacto cenaria Diis, & Sacra essent offerenda, item qua ratione vouendum esset, quidvè boni esset à Diis petendum (cum non omnia à Diis petenda forent.) † Et factum etiam 7
fuerit, vt non omnes ad Dignitatem Sacerdotalem diligerentur, sed viri tantùm probi, nobiles, ac prudentes, vti apud Græcos, Ægyptios, Romanos, aliasque gentes censeretur, Sacerdotes extitisse, hosque diuersi generis, & inter alios non minus, ac vesper, aut Lucifer inter minora sydera dignitatis fulgore, potestatisque, & imperij magnitudine excelsisse.

Quare quidem non est mirum (quod si Ro- 8
mani intelligerunt Rempublicam eorum qui religioni petierunt imperiis, valdè esse amplificatam; ob idque vt Romana ipsa Respublica maximis agitaretur imperiis enixi fuerint fieri superioribus omnibus gentibus, vt fatetur Cicero *lib.* 1. *de natura Deorum*, ibi: *Si conferre volumus nostra cum exteris, cæteris rebus, aut pares, aut etiam inferiores reperimur; religione, id est cultu Deorum multo superiores*, ac ea de causa putarint veteres pluribus opus esse Sacerdotibus, quasi eorum religione diligentius vrbs, quàm ipsis mœnibus cingeretur.) † Vt ad imitationem S. Petrus sta- 9
biliret, excellentiori autem modo, & soli Deo vni, & trino, quod in illis ciuitatibus, in quibus apud Ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Episcoporum primates poni, vel Patriarchas, qui reliquorum Episcoporum causas, & maiora, quoties necessum foret negotia in fide agitarent; in illis verò ciuitatibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos tamen minores tenebant, quàm memoratos primates Archiepiscopus; in singulis verò ciuitatibus singulos, & non binos, vel ternos, aut plures Episcopos constitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum nomine; quia matres ciuitatum non tenent, sed Episcoporum tantùm vocabulo potirentur; quoniam nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit, sed vnus omnibus præfuit.

Ex qua Clementis contextura facilis disquisi- 10
tio procedit, nam si in illa antiquitate tot inuoluta fallaciis, tot nationes gentiles Diis per Sacerdotes illos falsos offerrent, vt feliciorem propriam Rempublicam facerent, quanto inquam felicius per Euangelicos, & veros Sacerdotes offerentes vero Deo, omnia contingerent, non est ambigendum; imò considerandum D. Petrum voluisse (vt iam in Rubricâ diximus) penes easdem ciuitates, quæ excæcatæ erant gaudentes illis Sacerdotibus, veros assignare, vt quæ matres erant gentilitatis, extitissent postea edoctæ in fide, matres Catholicæ Religionis.

Quod si exactius velis scire qui fuerint flamines, 12
& Archiflamines, quorum meminit Clemens Rom. Pontif. ad Iacobum *epist.* 1. relatus *in dicto cap. in illis dist.* 80. à quibus, & ad quid instituti, leges Alex. ab Alexandro *dierum genialium lib.* 6.

ceperunt, quam nec Angelis, nec Archãgelis dedit Deus; multaque alia de excellentiâ eorũ congerit præter alios idẽ Anastas. Germon. *lib. 2. de immunit. Sacr. cap. 9.* quibus patet potuisse Clem. Papam dicere ad imitationem Ethnicorum, D. Petrum constituisse in Ecclesiâ Dei Ministros superiori tamen potestate in spiritualibus: nam etsi habeant mundi Principes potestatem aliquam vincendi, sed quia in solis corporibus licet, & Sacerdotibus commissam ipsam contingere animas, transireque Cœlos, vt ea, quæ operata fuerint Sacerdotes, deorsum confirmet in Cœlis Deus, sententiamque seruorum Dominus ipse corroboret, iuxta illud Matth. cap. 15. *Quacumque ligaueritis super terram, erunt ligata, & in Cœlo, & quacumque solueritis, erunt soluta*, iuxta ea, quæ supra adduxi de potestate Ordinis Sacerdotalis, quæ conceditur cum quis ab Episcopo Presbyter ordinatur *in tit. & Rub. de temp. ordin. & de ætate ordin.*

24 Ad quartam quæstionis partem de Pontificibus Ethnicorum, & antiquæ legis, qua gauderent potestate, & honore, quãtoque D. Petrus primus Põtifex Christianus, & alij in sede illius sequentes excellant illis, in hoc vers. breuiter agitur; & repetito quod dictum est *hic* in vers. *amplius*, sub vers. *ad tertiam*, constat ergo, vt Lactantius Firmianus ait *lib. 3. cap. 20* quod Sacerdotes maiores, & minores appellabantur, & quod inter Sacerdotes primas obtinebant Pontifices: nam vt Plutarch. in Numa scribit inter vtrosque vnus erat maximus re, & nomine, de quo idem in verbis sequentibus loquens: *Pontifex autem Maximus interpretis Deum vatis à Deoque sacrorum enarratoris, Doctorisque loco est, non modo publicorum sacrificiorum curam gerens, sed priuata etiam inspiciens, ac ne quid præter legitima fiat prohibens, docensque quibuscumque rebus ad honorandos, exorandosuè Deos opus sit.*

25 Vnde quia lex Ciceronis fuit, *Diuis aliis, alij Sacerdotes omnibus Pontifices, singulis flamines sumpto*, & ex his, quæ Liuius dicit *lib. 1.* ac repetit ex aliis bonis authoribus Anastasius Germon. *lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 4.* planè intelligatur, vt Pontifex Maximus sacra omnia exscripta haberet, & obsignata, hostias, dies, ad quæ templa sacra facienda, atque vnde in eos sumptus pecunia erogaretur, & cætera quoque omnia, cum publica, tum priuata ipsius Pontificis scitis subiaceret Numa, &c. Item & quod non omnes ad summum illud culmen aspirare potuerint; indeque fieri, vt in plurimum crearentur Pontif. Max. ex primoribus ciuitatis, vt patet ex Tacito *lib. 3. annal.* & loquente de Pontificibus ibi: *Etenim pars magna, & propinquus ipsius* (id est Cæsaris)

26 *aut primores ciuitatis erant, &c.* † Qui & debebant esse iuris periti, non solùm circa ea quæ ad sacra pertinebant, sed etiam de aliis iuris ciuilis quæstionibus, & contractibus; quia si Plutarcho credendum sit Numam, Pontifex Max. Iudex, ac Vindex erat contumaciæ priuatorum Magistratuum, atque in alios quoque Sacerdotes habebat iurisdictionem, etiam *in flaminem Dia-*

27 *lem.* † Qui erat prima Dignitas post Pontificem: alia ex bonis litteris congerit videndus Anastasius Germon. *dict. lib. 1. de Sacr. immunit. dict. cap. 4.* vbi expendens Ciceronis locum *lib. 2. de legibus*, ibi: *Reuertar ad ius publicum vindicandum, quod ipsi Pontifices semper, non solùm ad suas cæremonias, sed etiam ad populi iussum accommodarunt*, ait ius quidem accipi, nonmodo de sacris, de votis, de feriis, & de sepulchris, sed & de aliis quoque iuris quæstionibus, contractibus, vltimisque voluntatibus, ex quibus publica tranquillitas hominumque discordia pendet, manatque.

Imò & Pontifex Maximus erat omnium Sacerdotum Iudex, atque arbiter rerum Diuinarum & humanarum, vt multis authoritatibus Ethnicorum repetit legendus *dict. lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 8.* nullamque rationem Senatui redderet suarum rationum, iudiciorumque, vt dicunt Plin. *de Viris Illustribus*, & Dionys. Alicarnas. 28
lib. 2. † Sic vt Pontificum placita minimè Senatus rescindere valeret, cum ipsi Pontifices non essent vlli potestati obnoxij, vt comprobat pluribus aliis antiquitatis locis ipse Anastasius *dict. cap. 8. num. 9. & 10* qui & *cap. 9.* ex multis etiam probat Pontifices antiquos Ethnicorum habuisse iurisdictionem, summamque potestatem in his, quæ ad religionem non pertinebant, vt agunt DD. *in l. 1. §. 1. ff. de Iust. & Iure*; ipse Anastasius *in parathild. cod. de Summa Trinit. & fide Cathol.* qui, & refert plura notatu digna *in dict. cap. 9. lib. 1. de Sacr. immunit.* ex Acursio, Alciato, & aliis. 29

Cumque Pontifex dictus sit *à posse*, & *facere*, vt putarunt Scæuola, & post eum ferè omnes. 30
† Et *Pontificium*, pro iure, facultate, ac potestate passim accipiatur, vt patet ex Synodo, Theodosij tempore vrbi Præfecto *lib. 8. epist. 17.* *Habeo expostulandi tecum probabiles causas, quando quidem Pontificio iterati honoris, auctus nullum mihi iudicium communis gaudij præstitisti*, & ex alio *lib. 7. epist. 27. & lib. 10. epist. 44.* vt etiam repetitur *in titulo de bonis maternis, de Episcopali audientia, de hæreticis, de Apostatis, de fide Cath. & in cap. penult. de vsu pallij*, eoque Ecclesia vtatur in illa oratione, *Deus, qui Beato Petro Apostolo tuo, collatis Clauibus Regni Cœlestis animas ligandi, atque soluendi Pontificium tradidisti, &c.* idemque Anastasius refert *dict. cap. 4. in fine*, quinquies repeti *in cod. Theodos.* 31

Ideò, scita potestate illorum antiquitatis Pontificum Dignitate, & scientiâ, & quod in Pontificibus Romanis ab antiquo pateat hæc omnia concurrere, vt demonstrat Sozomenus *lib. 3. c. 7.* dum refert, qualiter Iulius Papa primus aduersùs Episcopos orientes propter Catholicos inuehitur Prælatos, maximè in verbis sequentibus, *Cum propter sedis dignitatem, cura omnium ad ipsum spectaret, singulis suam Ecclesiam restituit, scripsitque ad Episcopos Orientis, eosque incusauit, quod in consulto ipso, de ipsis viris iudicassent, Ecclesiasque perturbassent, cum decretis Concilij Niceni stare nollent, deditque mandatum, vt quidam illorum omnium nomine ad diem constitutum accederent perspicuè declaraturi sententiam, quam Diis detulerant æquam, iustamque esse; quin etiam minatus est se de reliquo non passurum, eos inultos esse, nisi nouis rebus studere non desisterent.* † Etenim hoc in loco Ariani Episcopi fatentur inter alias primas, obtinere Romanam Ecclesiam, & sic Pontificem Romanum omnium Episcoporum esse maximum profitetur ex multis locis idem Anastasius Germon. legendus *de Sacr. immunit. lib. 2. cap. 4.* vbi latè agens de primatu Romani Pontificis *num. 33.* scribit ex omnium Cronographorum 32
33

phorum sententia de Romanis Pontificibus. †

34 Quod Romanus Pontifex est caput cumenicum, & vniuersale, ac Pontifex Summus totius Ecclesiæ, vt docent Paulus Diaconus in Chronic.martyrij, Antonius *de gestis Francorum lib.4.c.4.* Platina, Volaterranus in Bonifacium, Sabellius *lib.6. enneade* 8. à quibus nullus ex iuris etiam ciuilis interpretibus dissentit; dummodo benè sentiat de fide, de cuius potestate cum infinitis Augustinus Barbosa *de Iure Ecclesiast.lib.1.cap.2.* vbi ex glossa *in proœm.Clement.* allegante dictum Poëtæ Angli, dicit quod *Papa est stupor mundi*, & admirabilis, quia vices Dei in terris gerit, ex eo quod Vicarius sit Christi, cuius est terra, & plenitudo eius, & quia omnibus est maior *cap.solitæ de maioritate, & obed.* & in administratione, & auctoritate, etiam Sanctis, excepto Petro, *ex cap.1.dist.20.*& Sanctissimus, vt *in cap.1.dist.40.* ibi: *Quis enim Sanctum dubitat, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo si desinit bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci prædecessore præstantur.*

35 Et quod inde, vt Papa debeat esse vir Apostolicæ Sanctitatis, dixit Baldus *in proœm. decretal.* in verbo *Gregorius num.3.* quem propterea adoramus, & osculamur in pede, vt patet ex glossa verbo *oscula in extrauag.1. de verb.signif.* Ioan.22. & verb.*osculandi in l.1.cod.de Domest. & protect.* vbi Ioannes de Platea, Castald. *de imperio q.64. num.3.* Nauar.*in cap.humanæ aures 22.q.5.p.1. n.7.* Ioan. Stephanus *in speciali tractatu de adoratione pedum tom.13. tractatuum Doctorum p.2.fol.50.* Marcus Anton. Mazarin. *de tribus coronis Pontificis, & de osculo pedis*, D. Ioan. de Solorzano *in memoriali, seu discursu informatiuo, iuridico, historico, & politico num.320. fol.152.* Boët.Epo *in glossam ad cap.Constantinus num.44. pag.296.* vbi quod plurimi Summi Pontifices Christiani, partim Imperatores, vt Iustinianus II. & Carolus Magnus, partim Reges alij præ summa, nimirum iustissimaque Christi Vicariorum, Diuique Petri successorum Pontificum, nempè Romanorum veneratione eorum pedes humiliter deosculati sunt.

36 Quapropter vt eius dignitas magis, atque magis inspiciatur, ac ruminetur aliis variis nominibus solitus est nominari, nam *Beatissimus* appellatur à Ludouico Gomez.*in cap.1.num.22. de constit.Episcopus*, aliquando simpliciter, vt *in cap. dilectissimus 12.q.1.* glossa verbo *Episcopus* in proœmio sexti *Episcopus Romæ, in c. statuimus dist.4.* & *Episcopus vniuersalis Ecclesiæ*, à D. Thoma *in opusculo 19. de erroribus Græcorum Episcopus totius orbis*, vt in glossa verb. *priuata, cap. felicis § fin.de pœnis*; & ob id dicant Felinus *in cap.gratiæ num.22.post medium, vers. hoc alias posset dici*, Ludouic.Gomez.*in cap.1.num.34. de constit. lib.6.* Gonzalez *ad regul.8. Cancel. §.1. proœm. num.8.* item *Episcopus Episcoporum in cap.Nouatianus 7. q.1.cap. loquitur 24.q.1.* & *Ordinarius Ordinariorum in cap. cuncta per modum, cap. per principalem 9. q.3.* & *Diœcesanus omnium exemptorum*, Geminianus *cons.83. num.8.* Cardinalis Tuschus *litt.P, conclus.48. num.8.* *Vicarius Christi, in cap. inter corporalia, cap. quanto, cap. licet de translatione Episcopi*, & *Princeps Principum*, ac *Dominus Dominantium*, vt appellant Papam Baldus *cons.388.* quia primus est super omnes mortales, Zabarella *cons.137.n.7.* Tuschus *supra concl.40. num.12.* item appellatur, *Regnum orbis, & vrbis*, vt habet Bellamera *cons.48. num.37. in fine, & num.38.*& Zabarella *cons.136. num.8. in fine, & num.9. & cons.142. num.3.* appellat Papam *summam vellicationem Dignitatis Apostolicæ, & status Ecclesiastici.*

Et aliisque præcellentibus nominibus nominatur, *Scilicet Pater Patrum, Christianorum Pontifex, summus Sacerdos, Princeps Sacerdotum, caput corporis Ecclesiæ, Pastor ouilis Domini, Pater, & Dominus omnium fidelium, Custos Vineæ Dei, Sponsus Ecclesiæ, Præsul Apostolicæ Sedis*, vt etiam referunt P. Rodericus à Cugna *in comment.ad cap. statuimus num.2. dist.4.* Probus ad Monach. *super proœmio Sixti num.54.* Geminian. *cons.93. num.21. & 22.* Cardinalis Tuschus *dicta concl.40.* Cardinal.Bellarmin.*tom.1.lib.2.de Romano Pontifice num.31.* Seraphinus de Freytas *de iusto imperio Lusitan.cap. 6. num.102.* Solorzan. *de iure Indiarum tom.1. lib.2. cap.23. num.80.* ex Sancto Bernardo *lib.3.de considerat. ad Eugenium in verbis sequentibus* illius Sancti patet ibi: *Age indagamus adhuc quis sis? quis est Sacerdos magnus? Princeps Episcoporum, tu heres Apostolorum, tu primatu, à bello gubernatu Noë, Patriarchatu, Abraham ordine Melchisedech, dignitate Aaron, authoritate Moyses, Iudicatu Samuel, potestate Petrus, Unctione Christus*, & vt referunt idem Solorzanus *dicto lib.2. cap.23. dicto num.80.* Barbosa *dicto cap.2.de Iure Eccles. ex n.1. ad 20.* ex eodem S.Bernardo *in fine lib.* aliis etiam nominatur dignitatibus in verbis sequentibus ipsius Sancti, *Christianorum Ducem, pastorem plebium, vltorem scelerum, malorum metum, Malleum Tyrannorum, Regum patrem, legum moderatorem, Canonum dispensatorem, sol terræ, orbis lumen, Sacerdotem altissimi Vicarium Christi Domini, Deum Pharaonis.* † Quare rectè dicetur, quod Summi Pontifices appellentur Episcopi, cum Papa se vocet Episcopum; eo quod nullus ordo Episcopatu maior reperiatur, vt notauit scientissimè glossa *in cap. quia periculosum de sent. excommun. lib.6.* Patian. *de probat. lib.1. cap.28.num.7.* & per gloss. *in cap.de his verò de consecrat.dist.5.* 37 38

Si tot inquam nominibus Pastor Pontificatus cognominatur, quibus eius omnimoda potestas præcellit super omnibus mundi potestatibus, iuxta quæ etiam adduxi *in cap.nouit de iudiciis à q.2.* cum aliis quatuor hic adiiciendis pro plena Romani Pontificis potestate, & excellentia, fortè mirum erit dicere Christum Dominum constituisse sibi Vicarium vniuersi orbis, ac fidei D. Petrum, eiusque successores, & iubente ipso Domino, sedem constituentem Romam, ad quam transtulit Petrus ex Antiochia, vt *in cap. rogemus 24.q.1.cap. sacrosancta 22. dist.* cum aliis relatis à Barbosa *de Officio Episcopi p.1. tit.3. c.2. num.7.* vt ibidem potius proficere posset; vt inquit Antonius Papa *in cap. mutationes 7. q.1. & in cap. per venerabilem qui filij sint legitimi*; dum dicit *Locum, quem elegit Dominus Apostolica Sedes esse cognoscitur*, Pelagius Papa *in cap.quamvis dist.21.* ibi: *Sancta Romana Ecclesia, Catholica, & Apostolica nullis Synodicis constitutionibus prælata est, sed Euangelica voce Domini*, legendus Bellam.*tom.1.de Romano Pontifice lib.2. à princip.* cum multis idem Barbosa *de Iure Eccles. cap.2. n.51.& 52.* 39

Dcciij

40 Decuit enim, vt Roma, quæ mater fuerat erroris, esset veritatis Euangelicæ, *in dicto cap. in illis distinct.* 80. rectè ad imitationem, (sed vt iam diximus modo excellentiori,) D. Petrus posuerit Archiepiscopos, Episcopos, Patriarchas, &c. in locis, vbi erant apud Ethnicos Archiflamines, Flamines, & Primates, vt retulit Clem. Papa *ibi*; vt sic quidem illæ ciuitates, & gentes earum, quæ antea regerentur, per illos postea in melius mutatæ gubernarentur, per istos testesque essent tam magnæ mutationis in melius, vt patet ex dictis *infra q.2. vers. ad vltimam* videndis.

41 Et ob id quidem ad imitationem Sacerdotum Ethnicorum, qui potestatem habuerunt excommunicandi, interdicendi, vt Athenienses, & Argiui, qui habebant templum execrationis figuram nostræ excommunicationis repræsentantis, vt patet ex Hysichio in Leuitico, & Romani, qui execrationibus vsi sunt, & quod Ethnici excommunicatione vsi fuerint constat ex Platone *lib. 9. de legibus propè finem*, ex versione Tyraquelli, vt refert inter alia videndus Anastasius Germon. *dict. lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 22. num.* 4. in verbis sequentibus: *Si quis de vi parentibus illata, damnatus fuerit, primum quidem ex vrbe egrediatur, in exiliumque perpetuum proficiscatur, ac sacris omnibus arceatur; cum autem qui non non se arcuerit Agranomi verberibus cadant, & omninò, vt hi quidem voluerint; reuersus verò ex exilio morte mulctetur. Si quis verò ex liberis hominibus cum tali viro, vel comederit, vel biberit, vel realia quacumque cum eo communicauerit, atque adeo, si ei obuiam factum, eum sua sponte tetigerit, nec in templum ingrediatur, nec in forum, nec omnino in vrbem prius quam purgatur; patet enim se cum*

42 *homine scelesto communicasse.* † Alia plura adducens idem Anastasius *ibi cap.* 13. *de immunitate,* qua gaudebant Sacerdotes illius temporis, quibus etiam veteres Ethnici, primitias, ac decimas persoluebant, vt idem latè adducit *dicto lib.* 1.

43 *cap.* 14. explicans *leg.* 2. *ff. de pollicitationibus.* † Vbi & *cap.* 15. refert immunitatem, qua gaudebant apud omnes gentes fugientes ad ædes dictas sacras, & *cap.* 16. refert sacrificia, & prærogatiuas Sacerdotum, & *cap.* 18. agit de voto, vtique solutione, & de authoritate Sacerdotum in voto, & *in cap.* 18. de applicationibus, quæ apud gentes mandantibus Sacerdotibus, pluribus de causis fiebant, & *in cap.* 19. *de festis, & in cap.* 20. *de Iu-*

44 *reiur.* † Pontifices Sancti Romani in Ecclesiâ Catholicâ instituerunt Prælatos, ordinarunt Sacerdotes potestate sibi à Christo tradita, Episcopatus, & Parochias assignando cum facultate excommunicandi, supplicandi, & faciendi, ac imperandi plura, de quibus in toto iure nostro Canonico patet.

45 Ad vltimam quæstionis partem, suppositis quæ de Acolytis dixi *in cap. 2. de Officio Archidiaconi.* Ad primum qui dicantur Copiatæ, seu Decani in Ecclesiâ de quibus fit mentio bis *in cod. l. 1. cod. de l. 1. cod. lustrali collatione*, ibi: *Negotiatores omnes protinus conuenit aurum, argentumque prabere, Clericos excipi tantùm, qui Copiatæ appellantur,* & *in l.* 15. *cod. de Episcopis, & Cleric.* ibi: *Clerici, vel hi, quos copiatas recens vsus instituit nuncupari, ita à sordibus muneribus debent immunes, atque à collatione præstari, si exiguis admodum mercimoniis tenuem sibi victum, vestitumque conquirant*, & quod *Copiata*, etiam appellarentur *Decani*, & sic solitos vocari probat Anastasius Germon. *de Sacror. immunit. lib. 2. c. 2. numer.* 12. *&* 13. ex coniectura *dicta leg.* 15. quod Constantinus Imperator dicit *quos copiatas recens vsus instituit* nuncupari.

Et Decanos Antonius Augustinus in notis in Iuliani epitomen fuisse arbitratur, qui lectuli defunctorum ministrorum habebant, dum ad sepulturam deferrentur sic Anastasius supra. 46

Parabolani autem ex sententia Imperatorum *in l.* 18. *cod. de Episcopis, & Cleric.* vbi Honor. & Theodos. erant qui ad curanda debilium ægra corpora deputabantur: sic Anastasius Germon. *supradicto cap. 2. lib. 2. num.* 11. vbi non placet de Andrea Alciato dicente *lib. 4. dispunct.* vt *Parabolani* dicerentur, quod glebæ adscripti, aut toto vitæ tempore Hospitalium, Xenonumque seruitio fuissent addicti, sed potius ex Iacobo Cujac. *ad nouel. 3. cod. de Episcop.* Visum est quasi intrepidi, ac temerarij in periculis sæpè non paruis versarentur, frequenti ægrotorũ contactu. † Imo constat ex *cod. Theodosiano*, huiusmodi Parabolanorum extitisse collegium, adeoque amplum, vt interdum Alexandrinæ legationi terror esset: quare ait Germon. voluisse Principes *in l. 42. cod. de Episcop. & Clericis*, ne iis ad quodlibet publicum spectaculum nec ad Curiæ locum, nec ad iudicium accedendi daretur licentia, nisi fortè singuli ob causas proprias, & necessitates, Iudices adiissent, vel in communi totius corporis syndico constituto, nec Diuites, neque honorati, aut curiales, sed pauperes tantùm in id Collegium cooptarentur, vt *in l. 43. dict. tit.* 47 48

Decania, siue *Deaconia Decanica*, siue *Deaconica*, videtur dicendum, vt nuncupentur à *Copiatis* dicti *Decani*, vt supra, à quibus quoque *Decanus* Ecclesiæ carcerem nuncupari *Decania*, siue *Deaconica*, vt *in l. 3. cod. de hæreticis*, vel *vt in codice Theodosiano nouell.* 79. *Decaconica* ab eorum fortè ministerio, vt idem Anton. Augustinus suspicatur, & si Iacobus Cujacius existimet *in dicta nouella* 79. *Decanicam*, siue *Diaconicam* non esse carceres, licet in ea rei quandoque conijciantur custodiæ causa, cum & haberi in eis conuentus soleant, & recondi res pretiosæ qui locus in Calcedonensi Concilio Actor. 1. *Sacrariũ appellatur, dum dicit per homines eius, & Comites non sum permissus egredi de Sacrario, vsque quo subscripsi sententia Dioscuri Thalasius dixit in secretario fueram positus*, dixit Photius *tit. 9. c.* 1. 49

Et sic referens prædicta Anastasius Germon. *dict. lib. 2. cap. 2. num. 13. & 14.* ait quod Decania Sacrarium, & secretarium dicitur, & quod Acolyti paraboliani, & Copiatæ; quia Ecclesiastica Officia non exercebant, ac oblique Ecclesiastico muneri erant adscripti, vere ac propriè clerici non dicebantur, sed quia ministerio Ecclesiæ deputati videbantur largo vocabulo, clerici vocabantur, & clericorum nonnullis priuilegiis gaudebant. † sed omnes Clerici dicũtur Acolyti *in l.* 10. *Cod. de Episcopis* in verbis ibi, *vt Ecclesiarum cætus concursu populorum gentium frequentaretur Clericis, ac Iuuenibus prebeatur immunitas, repellaturque exactio munerum sordidorum negotiatorum, dispendiis minime obligantur.* 50 51

Iuuenes quidem hi ab Imperatoribus Valentiniano 52

niano, Valente, & Gratiano, Acolyti appellantur in *l.6.cod.eodem* ibi: *Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, atque exorcistas, & Lectores, Ostiarios, & Acolytos, etiam personalium munerum expertes esse præcipimus*, & si vir doctissimus Cujacius *in dicta nouella* 3. vt refert. Anastasius *dict. capite* 2. *ex numer.*7. verbum *Acolytos* corruptè esse adiectum, quod veteres codices illo in loco nihil habeant; è quidem vt Iustinianus *in sua nouella* 59. indicat, dum vocat Acolytos cerarium ab hæ-
53 redibus defunctorum exposcere. † Idem Anastasius *supra numer.* dicit, quod solebant Acolyti cereos, & funalia deferre, hosque forte esse, quos ignatius Principis Apostolorum auditor *in epist.* 9. *ad Anthioch. laborantes appellat, ibi salutato Subdiaconos Lectores, Cantores, Ostiarios, laborantes exorcistas, atque Confessores.*

54 Et quod omnes essent ministri earum, quæ in templo peragebantur functionum, & quod omnes per Episcopum, Archiepiscopum, vel Patriarcham in singuli Ecclesiis, certo quidem
55 numero ordinabantur. † Quemadmodum *Copiatæ*, siue *Decani* qui ex constitutione Honorij, & Theodosij *in l.* 4. *cod. de Sacrosanct. Ecclesiis* non plures, quàm nongenti quinquaginta in Sacrosancta Constantinopolitana Ecclesia, hoc est
56 Sanctæ Sophiæ constituti poterant. † Itemque *Parabolani*, qui cum antea in Alexandrina, non genti dumtaxat esse deberent; vt ex *cod. Theodosiano in l.*42. *de Episcopis, & cleric. numer.*16. eorum numerus, quasi non sufficeret ab eisdem Principalibus Theodosio, & Honorio ad sexcent. auctus fuit; ita vt pro arbitrio viri Reuerendissimi, vt ipsi aiunt Antistitis Alexandrinæ vrbis de his, qui ante fuerant, & qui pro consuetudine curandi egerunt experientiam sexcenti Parabolani ad huiusmodi solicitudinem eligerentur; ita vt si quis naturali sorte absumeretur alter in eius locum pro voluntate eiusdem Sacerdotis subrogaretur, vt patet ex *l.*42. *eodem titulo*, & tradit Anastasius Germon. *dicto lib.*2. *de Sacror. immunitate cap.*2. *num.*8.

57 Ex quibus constat quod Acolyti sumpti pro Parabolanis, & copiatis, aut Decanis, de quibus hic non essent clerici, & si reputarentur ad immunitatem, vt personæ Ecclesiasticæ. Et sic differri Acolytos, de quibus dixi *in dicto cap.* 2. *de Officio Archidiaconi*; & sic in Officio aliquatenus idem videantur, cum isti, vt dictum est, solerent cereos, vt funalia deferre, de quo officio idem videtur constare in eo textu vbi dixi de clericis Acolytis, & aliis clericis in minoribus, & de eorum Officio. Et cum his visum est nobis nihil amplius addere de aliis Ecclesiæ ministris, cum de Episcopis, Corepiscopis, Archiepiscopis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, iam *supra sub hoc tract.* dictum sit latè.

QVÆSTIO II.

An Cardinales, Patriarchæ, siue Primates, Archiepiscopi, Episcopi differant in potestate, & Dignitate? Quale sit omnium officium speciale, & onus? Et an ista Dignitates posita sint in Ecclesiâ à D. Petro imitando Archiflamines, & Flamines primos, & Diales, quibus vtebantur Pontifices Ethnici; vbi aliquid de ornatu eorum, ac nostrorum Principum Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Nominatio Episcoporum, Archiepiscoporum, & Cardinalium remissiuè.*
2 *Archiepiscopi, Episcopi, & Cardinales qualiter differant in dignitate remissiuè.*
3 *Cardinalium Officium est assistere Romano Pontifici, & illi consulere; & adiuuare in Sacerdotali Officio*
4 *Cardinalium Officiū præcipuum est Reipublicæ Christianæ consulere, & Pontificis assistere consulendo, & adimplendo quæ eis à Pontifice iniunguntur pro Ecclesiæ vtilitate.*
5 *Papa debet consilium Cardinalium petere in decidendis causis fidei, aliisque arduis, non præcisè, vt n.*19.
6 *Cardinales tenentur residere in curia, vbi Papa residet, nec ab ea possunt recedere sine eius licentia, & n.*21.
7 *Cardinales dicuntur fratres Papæ facientes vnum corpus cum eo, sicut Canonici cum Episcopo.*
8 *Cardinales habent quandam communicationem cum Papa tanquam membra cum capite.*
9 *Papa etsi dicatur caput omnium, dicitur caput Cardinalium.*
10 *Cardinales missi legati dicuntur de latere Papæ.*
11 *Cardinales collegium, atque Senatum constituunt, qui ad instar Senatorum dicuntur pars corporis Papæ.*
12 *Cardinales dicuntur habere Dignitatem Patriciatus, & Senatoriam.*
13 *Cardinales variis nominibus excellentiæ repræsentando Ecclesiam, nominantur, vt* Diui Lumina Ecclesiæ, Lucernæ ardentes, Patres Spirituales maximi, Columnæ Ecclesiæ, Ecclesiæ Romanæ speciales.
14 *Cardinales æquiparantur Regibus.*
15 *Reges locum cedunt Cardinalium Collegio.*
16 *Cardinales dicuntur Papæ familiares.*
17 *Cardinales ægritudine laborantes, non possunt pati sanguinis emissionem, sine licentia Papæ, vbi commodè haberi potest.*
18 *Cardinalibus indigentibus communicandi, sunt redditius fisci Apostolici.*
19 *Papa à Cardinalibus non exigit fidelitatem, sicut ab Episcopis exigit.*

20 Cardina

20 *Cardinalium Collegium non potest corrigere, immutare, vel modificare constitutiones Pontificum, nec eas reddere, & detrahere, præcipuè circa ea, quæ de electione Papæ disponuntur.*

21 *Cardinales, sede vacante, nequeunt quidquam exercere Iurisdictionis pertinentis ad Papam, dum viuit, nisi necessitate vrgente, de terra Ecclesiæ defendenda, aut periculo imminenti exercere.*

23 *Cardinales olim subscribebant in gradu post Episcopos, quia inferiores dicebantur.*

24 *Patriarcha Græca lingua appellatur summus Princeps Patrum, qui post Papam primus, & maior dicitur in ordine, Episcoporum.*

25 *Patriarchis priuilegia multa ob eximiam eorum Dignitatem concessa sunt, vt incedere, & sedere immediatè post Papam, quod hodie Cardinalibus competit*, numero 37.

26 *Patriarchæ antecellunt omnibus Episcopis in generali concilio, si non concurrunt Cardinales.*

27 *Patriarchæ possunt Archiepiscopis degentibus, sub eius prouinciis concedere Pallium, præstito sibi fidelitatis Iuramento ex permissione Papæ; quod non est iam in vsu.*

28 *Patriarchæ vbique ante se crucis vexillum deferre facere valent extra vrbem Romæ, aut vbicumque Papa fuerit, vel eius legatus, vtens insignibus Apostolicæ Dignitatis.*

29 *Archiepiscopus nequit vltra suam prouinciam crucem deferre, nisi indultis Papæ.*

30 *Crux vexilli Patriarchalis constat transuersorio gemino ligno, Archiepiscopalis nonnisi vno.*

31 *Patriarchæ in iurisdictione præcellunt Archiepiscopos, & Episcopos visitando, & eorum negligentiam supplendo, quos olim ex causa deponebant.*

32 *Patriarcha queit dispensare cum Episcopo, vel alio collatore sibi subiecto qui ob malam beneficorum collationem fuerat à Concilio suspensus, & excommunicatos à Suffraganeis absoluere*, n. 33.

34 *Appellatio interponi valet de sententiis Episcoporum, & Archiepiscoporum ad Patriarcham.*

35 *Patriarchæ Regibus æquiparamtur, & aliis superiorem non habentibus.*

36 *Patriarchis fas est vti insignijs Romani Pontificis, & incedere veste rosea, & equo albo Phalerato simul, atque freno & calcaribus deaureatis.*

37 *Patriarchæ dicuntur primi post Papam exceptis Cardinalibus.*

38 *Patriarcha subest Archiepiscopo degenti in proprio territorio.*

39 *Diœcesanus Episcopus in concursu plurium Episcoporum eis præfertur.*

40 *Patriarcha habens aliquas Ecclesias in territorio alieno, nequit dare licentiam exercendi Pontificalia, sine licentiâ Episcopi Diœcesis.*

41 *Primates, & Patriarchæ idem videntur dici, vt n. 43. vbi latè, non strictè, & n. 4.* & n. 56.

42 *Primates vocantur plures Archiepiscopi, vt Tolet. Bracharen. Pisanus, Armacan. Cantuariens. & alij, &c.*

43 *Patriarcha, & Primas latè sumpto vocabulo idem sunt.*

44 *Patriarcharum hodie sunt genera duo.*

45 *Patriarchæ propriè fuerunt quatuor in Ecclesia, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, qui per anthonomasiam, tales sic dicuntur*, vt n. 46.

46 *Patriarchæ minores, seu Primates dicti sunt Armenorum tres, Copthorum duo, Maionitarum vnus, Æthyopicus, Aquilensis, & vbi iste residerit, & sedeat, Grandensis dictus.*

47 *Patriarcha Indiarum à Paulo III. creatus, & Æthyophiæ à quo.*

48 *Patriarcharum propriè dictorum quis primus dicatur post Papam*, n. 49. 50. 51. 52. & 53.

50 Cap. Cleros dist. 21. *vers.* sicut Romanus, n. 51. & 52.

51 *Hierosolymitana Ecclesia cur inter Patriarchales vltimo loco ponatur, cum primus Episcopus fuerit in ea B. Iacobus*, numero 52.

53 *Roma quare primo sedes Patriarchalis dicta fuerit.*

54 *Primatum nomine, non comprehenduntur Patriarchæ quatuor dicti maiores, &* num. 55.

55 *Toletanus Archiepiscopus quare possit dici Patriarcha?*

56 *Patriarcharum mentio in dubio intelligitur de maioribus, etsi vicissim Patriarchæ Primates appellentur.*

57 *Patriarchis quænam prouinciæ assignatæ fuerint remissiuè.*

58 *Archiepiscopus dictus est Princeps Episcoporum suæ prouinciæ, habet iurisdictionem in subditos Suffraganeorum circa concernentia totam prouinciam*, n. 59.

60 *Archiepiscopus potestatem habet in subditos Suffraganeorum, si non obseruent in Diuinis ritum Metropolitanæ Ecclesiæ, & in Canonicorum excessus contra suum Episcopum*, n. 61.

62 *Archiepiscopus in mittendis quæstoribus eleemosynarum per totam prouinciam, qualem facultatem habeat in indulgentiis, in interdicendo aliquibus prædicationis officio*, n. 63. & 64.

64 *Archiepiscopus habet potestatem in faciendis exulibus à tota prouincia, & in visitando, exigendo procurationem, & tunc audire confessiones Suffraganeorum, etiam à casibus reseruatis Episcopo, & à censuris, hæc de iure, hodie ex Trid. non sic, nisi causa cognita, & probata*, n. 65.

67 *Archiepiscopus visitans Diœceses Suffraganeorum, nec poterit subditos alienos ordinare, nec eis dimissorias concedere, nec exercere iurisdictionem fori contentiosi, nisi in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iurisdictionem.*

68 *Archiepiscopus qualem de iure habebat Episcopi*

118 *Episcopus debet tueri Ecclesiasticas immunitates quoad loca Ecclesiastica, & circa Ecclesias construendas, & reparandas, ac de altaribus.*

119 *Episcopus tenetur subditis monita salutis tradere, ac monere*, n.120.

120 *Episcopus debet oues sibi commissas operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, ac Sacrificia Deo offerre, & vt eas agnoscat personaliter visitare*, n.121.

123 *Episcopi Officium præcipuum est prouidere bonos, & idoneos Rectores curæ animarum qui subditis diligenter Sacramenta ministrent, & vt curent, ne sine absolutione vltimo supplicio deputati, & reconciliatione moriantur.*

124 *Episcopus per se in pluribus casibus tenetur exercere animarum curam.*

125 *Diœcesis tota dicitur Parochialis Episcopi.*

126 *Cathedralis Ecclesia dicitur Parochia totius Ciuitatis, & Diœcesis, in qua quilibet quit Sacramenta de Episcopatu recipere.*

127 *Episcopus debet intendere, ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus substantias suas consummant.*

128 *Episcopus debet ordinare, & moderare ea, quæ correctione, & emendatione indigent abusus tollere, bonas consuetudines, & Canonum obseruationes introducere & præ foribus affigere Ecclesiæ excommunicatos.*

129 *Episcopi officium est etiam victum pauperibus elargiri, & gerere curam paternam viduarum pupillorum, & miserabilium, vt incarceratorum, & expositorum, compescendo Iudices Oppressores horum.*

130 *Episcopi Officium inter opera charitatis magis est ad pacem, quàm ad iudicium desidentes fratres redigere; sic vt si negligat, peccet.*

131 *Episcopus tenetur pacem inter subditos conciliare, & punire etiam treugam rumpentes. Sed fallit, vt* n. 132.

133 *Episcopus curare debet super obseruatione constitutionum Pontificum, & super residendo quilibet in sua Parochia, exceptis legitimis causis.*

134 *Coadiutores Episcopo plures solent dari, vt per illos impleantur plura, quæ ab eo multis inuoluto negotiis nequeunt fieri.*

136 *Episcopus ex officio debet Chrisma conficere, & fontes Baptizatores Chrismate signare, basilicas consecrare, & altaria erigere, & consecrare in eis, easque violatas reconciliare.*

137 *Episcopus debet moniales virgines post professionem, & completo anno 25. solemniter consecrare, tradito velo, & reconciliare publicè pœnitentes in Missa, vt* n.138.

138 *Sacerdos simplex ex licentia Episcopi potest publicè pœnitentes reconciliare in Missa, & pœnitentias publicas iniungere.*

139 *Campanæ benedici, & Chrismate vngi à quo possint.*

140 *Episcopus consecrare, seu benedicere potest Calices, Patenas, corporalia, pallas altaris, & vestimenta Sacerdotalia, aliaque vtensilia Ecclesiæ, & quando non Episcopus, remissiuè.*

141 *Delegatio exequẽda potest ab Episcopo limitari quoad personas, & tempus ratione residẽtiæ.*

142 *Episcopo pertinet habere Iurisdictionem ordinariam in sua Diœcesi in corrigendo, monendo, puniendo visitando, iudicando, & dispensando.*

143 *Episcopalia officia communicantur Cardinalibus, Patriarchis, & Archiepiscopis, &* n.114.

144 *Episcopi in potestate ordinis sunt æquales Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Metropolitanis, etsi non sic in potestate Iurisdictionis.*

145 *Episcopus habere solet citra iurisdictionem ordinariam delegatam, aliam, vt in Prædicatores, Abbates exemptos in prouidendo de Vicariis, cum assignatione congrua, & in visitando, & corrigendis Capitulis Canonicorum*, num.146. 147. *& Clericis exemptis à sua Iurisdictione*, n.150.& 157.

148 *Episcopus habet cognoscere de gratiæ subreptione, & obreptione, quæ super absolutione publici criminis, aut remissione pœnæ falsis precibus fuerit impetrata, & de dispensationibus.*

149 *Episcopus habet cognoscere de constitutionibus, vel consuetudinibus à sede Apostolica approbatis, & de faciendis compositionibus pro collatione, vel missione in possessionem de Canonicatu, vel similiũ, & in diuidendis distributionibus quotidianis in deputandis Coadiutoribus, aut Vicariis, illiteratis Rectoribus*, n.150.& 151.

152 *Episcopus habet facultatem in visitandis Monasteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget irregularis obseruantia.*

153 *Episcopus habet facultatem in ordinandis, & prohibendis; quæ in Missarum celebratione visitanda sunt, vel seruanda. Et in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & in obseruandis omnibus, quæ ad visitationem, & morum correctionem spectant in restituenda, & obseruanda clausula monialium, etiam in exemptis; in illisque regendis, quæ immediatè sunt Apostolicæ sedi subiectæ*, n.154.& 155.

156 *Episcopus habet cognoscere de Patronatibus quorumcunque beneficiorum minus legitimè constitutis, & tamquam Apostolicæ sedis delegatus, complet in pluribus negligentiam exemptorum*, n.157.

158 *Episcopus nequit exemptos corrigere de iurisdictione ordinaria, nec iudicare; debet enim seruare priuilegia subditorum*, n.159.

160 *Episcopus nequit liberare Ecclesiam alteri subiectam sine causa à iurisdictione proprij Prælati, & tenetur cessare à pluribus grauaminibus religiosorum*, n.161.

162 *Episcopi nequeunt interdicere subditis, ne denuncient superioribus statum suarum Ecclesiarum.*

163 *Episcopi nequeunt quemquam excommunicare pro iniuria propria aliter si sit in Ecclesiam, vel pro tuendis iuribus contra potestatem temporalem*, n.164.

165 *Episcopi nequeunt exactiones, & tallea, aut similia Cleris, aut Monachis imponere.*

166 *Episcopi non possunt sine Papæ licẽtia Episcopatibus propriis renunciare, nec religionẽ intrare,*

QVare sub hac Rubrica aptè agitur de Officio Archipresbyterorum, & omnes in quæstione assignati pertineant ad maioriam Presbyterorum, aliorumque Ecclesiasticorum, etiam sub titulo de electione, & authoritate, & vsu Pallij sint dicta aliqua de nominatione, electione, confirmatione, & consecratione Episcoporum, Archiepiscoporum, & Cardinalium; item & de eorum potestate, & in quos nunc oportet aliqua de singulorum officio scribere. 1

Et ad primum, an omnes dicti differant in potestate; quia in assignatis locis abundè sit dictum, & ex officio cuiuslibet harum Dignitatum de facili inspiciatur qualiter hoc contingat; ideò non repeto; & sic ad officia eorum descendimus. 2

Cardinalium verò officium est assistere Romano Pontifici, & illi consulere, & adiuuare in Sacerdotali Officio, vt docent Barbatia *in tract. de præstantiâ Cardinalium quæst. 1. primæ partis num. 5.* Præpositus *in cap. quamquam 2. quæst. 7. num. 12.* Flaminius Parisius *de resignat. beneficiorum lib. 2. num. 35. & lib. 7. quæstion. 12. num. 14.* 3

Quare quidem cum præcipuum eorum officium sit Reipublicæ Christianæ consulere, & Romano Pontifici assistere, & ei in arduis negotiis consilium præbere, & cuncta, quæ eis ab eodem Summo Pontifice pro vtilitate Ecclesiæ iniunguntur, fideliter adimplere, vt *in cap. per venerabilem §. sunt autem, qui filij sint legitimi, cap. fundamenta §. decet de electione lib. 6.* † Vbi probatur Papam debere consilium Cardinalium petere in decidendis causis fidei, aliisque arduis, vt vsus obseruat. † Ideò vt teneantur Cardinales residere in curia, vbi Papa residet, dixerunt Flamin. *dicto lib. 2. quæst. 1. num. 35. & lib. 1. quæst. 10. à num. 9.* Ojeda *de incompatibilit. beneficiorum 1. part. cap. 2. num. 2.* Gonzalez *in regula 8. Cancellariæ glossa 24. num. 123.* Cardinal. Tuschus *litt. C, conclusione 101. num. 8.* sic vt nec possint ab ea recedere sine Papæ licentiâ, vt idem Flamin. *dicto lib. 1. quæst. 10. num. 24.* Lotterius *de re beneficiaria lib. 1. quæstion. 8. numer. 49.* cum aliis Barbosa *de Officio Episcopi part. 3. allegatione 53. numero 12.* 4 5 6

Et hoc satius probatur; eo quod dicantur fratres Papæ, Hostiensis *in cap. ad liberandam num. 3. de re iudicata,* Ioan. Henriquez *de Officio Prælati p. 1. titul. de Papa num. 13.* qui dicuntur facere vnum corpus cum Papâ, sicut Canonici cum Episcopo, Roman. *cons. 498. num. 10. & 11.* Martin. Laudens. *in tract. de Cardinal. part. 2. quæstion. 5.* Rodulphus Cupers. *in cap. oportebat distinctione 79. §. explicatur de Cardinalibus art. 1. num. 30.* Carol. de Grass. *de effectibus* 7

Clericorum

8 *Clericorum præludio num* 307. † Qui & habent quandam communicationem cum Papâ, tanquam membra cum capite, Viuald. *de Cardinali Legato num.*11. Sarnen. *in proœm. Reg. quæst.*5. *colum.* 1. *in fine*, Tuſchus *ſupra concluſione* 100. *numero* 22. & hoc quia, etſi Papa ſit Caput omnium, & omnes ſint tanquam membra
9 Papæ. † Tamen Papa eſt ſpeciale caput Cardinalium, Roman. *in ſerm. ſuo, qui eſt poſt concilia num.*16. Catdin. Tuſch. *dicta littera C, con-*
10 *cluſ.*90. *ex num.*13. † Siquidem cum mittuntur legati ipſi Cardinales dicuntur de latere Papæ, vt dicunt Roman. *conſ.* 498. *numer.* 7. Menfredus *de Cardinali part.* 1. *cap.* 18. Barbatia *in tractatu de Cardinali legato in præludio num.*3.

11 Et confirmatur, quia ſicut Patritios Imperator ſic, eos ſibi Papa aſſociat, & ipſi Collegium, atque Senatum conſtituunt, qui & ad inſtar Senatorum dicuntur pars corporis Papæ, Ioan. Monachus *in cap.* 1. *num.* 2. *de Schiſmaticis lib.*6. *& ibi* Probus *num.* 3. Iacobat. *de Conciliis, lib.* 7. *art.* 55. Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio quæſt.*66. *num.*5. Anchatran. *conſ.*295. *num.*6. *&* 7. Gigas *de penſion. quæſt.* 59. *num.* 12. Moneta *de decimis cap.*9. *quæſt.* 3. *num.*114. Tuſchus *dicta*
12 *litt.* C, *concluſ.* 100. *num.* 20. † Qui dicuntur habere Dignitatem Patritiatus, & Senatoriam, vt patet *ex cap. Conſtantinus*, verſ. *viris etiam diſt.*96. Marſil. *de Eccleſiaſticis redditibus cap.*15. *num.*17. D. Ioan. de Solorzano *in ſuo memoriali, ſeu diſcurſu informatiuo, iuridico, & politico n.*347. & alij multi.

13 Et hoc amplius; quia Cardinales repræſentando Eccleſiam, variis nominibus excellentiæ plenis nominantur, veluti *Diui*, & dicunt Manfred. *de Cardinalibus deciſ.* 7. Barboſa *de Iure Eccleſ. p.* 1. *cap.* 4. *num.*7. item *lumina Eccleſiæ*, idem Manfredus *deciſ.*54. *lucernæ ardentes*, *deciſ.*69. *Patres Spirituales*, ibidem *deciſ.*43. *Maximi*, ibidem *deciſ.*55. *columnæ Eccleſiæ*, Mant. *de Concil. num.*69. Sanctarel. *var. reſol. q.*2. *n.*17. Quibus, & aliis patet in quanta ſint Dignitate, & præcellentia officij, cum dicantur Eccleſiæ Romanæ *ſpeciales in cap. ſi quis Epiſcopis* 9 *diſt.* eo quod in eis reſideat tota maieſtas Chriſtianæ Reipublicæ, Clarus *in* §. *fin. quæſt.*98. *num.*5. *in fine*, Duarenus *de Sacr. Eccleſ. miniſter lib.* 1. *cap.*13. Decian. *conſ.*8. *num.*63. *volum* 1. Iacobat. *de Conciliis lib.*1. *art.*1. *num.*1. Brunor. à Sole *in locis communibus*, verb. *Cardinalis* 4. Surdus *conſ.*453. *num.*13. Flamin. Pariſ. *lib* 7. *cap.*12. *num* 18. Camillus Borrellus, Tuſchus, Sanctarel. quos ſequitur Barboſa *dict. cap.* 4. vbi poſtquam dixit
14 *num.*9. † quod æquiparantur Regibus, ait *n.*10. cum Lotterio *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 8. *num.*75. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.*111. *num.*6. *&* 7. quem refert Hermoſilla *in additionibus ad p.* 7.
15 *in prologo gloſſa* 2. *num.*41. † Quod Reges lo-
16 cum cedunt Collegio Cardinalium. † Idem Barboſa explicans, *à num.*1. quare dicantur Cardinales, de quo dixi *ſub dict. tit. de elect. n.* 13. vocat illos Papæ *familiares*, quia debent participare de priuilegiis familiæ, & *num.* 12. cum Anchatrano *conſ.* 295. *num.*8. Tuſcho *dict. concluſ.*100. *num.*19. addit inter Papam, & Cardinales contrahi tale vinculum indiſſolubile, ſicut inter virum, & vxorem.

17 Et vlterius facit illud ſpeciale, & quaſi inauditum, nempè Cardinales ægritudine laborantes, non poſſe pati ſanguinis emiſſionem ſine ſpeciali licentiâ Papæ, vbi poſſet commodè haberi, vt ex Hoſtienſi, Perez *in Pentateucho fidei tract.*2. *dubio* 3. *cap.*8. *num.*81. Villadiego *de Cardinal. quæſt.*5. *num.*13. Garcia *de nobilit. Hiſpan. gloſſa* 48. §. 3. *num.*47. Moſconius *de Maieſt. milit. Eccleſiæ*, *lib.* 1. *p.* 1. *cap.*5. Iacobat. *ſupr.*1034. *col.* 1. *littera A*, Manfred. *de Cardinal. deciſ.* 180. Diana *p.*5. *tract. de Cardin. reſ.*33. *in fine.* Debet enim Pontifex Summus Cardinalibus egentibus ſubuenire: nam cum Cardinales dicantur pars corporis Papæ, & vna perſona cum illo, vt habetur *in dict. cap. felicis de pœnis lib.*6. ſequitur vt ſi non ſubueniat illis egentibus, carnem ſuam odio habeat contra dictum D. Pauli *ad Epheſ.* 5. relatum *in cap. non æſtimemus* 15. *quæſt.*2. ita Azorius *tom.*2. *inſtit. moral. lib.*4. *cap.*3. *quæſt.*20. Alban. *de Cardin. quæſt.*42. Manfred. *ſup. deciſ.*146. Lorichio *in Theſauro*, verbo *Cardinalis* §. 7. Bagno *de Eccleſiæ tract.*11. *fol.*183. Lancellot. *in templo Iudicum lib.*2. *cap.*3. §. 2. *num.*21. Martin. Lauden. *de Cardinal. quæſt.*6. † Imò non defuerunt alij dicentes, quod Cardinalibus in digentibus, fiſci Apoſtolici redditus communicandi ſunt, vt Dominicus *in cap. periculum de elect. lib.*6. Laudenſ. *de Cardin. quæſt.*27. † Nec Papa à Cardinalibus exigit fidelitatem, ſicut ab Epiſcopis exigit, Hoſtienſis, & Butrius *in cap. antiqua de priuileg. Roman. conſ.*498. *num.*10. Tuſchus *dicta concluſ.* 100. *num.*5. quamvis poſtea idem in Baſilienſi Concilio aliàs reprobato de Cardinalib. quoque fuerit conſtitutum. 18 19

De pluribus aliis circa Iuriſdictionalia Cardinalium in ſuis titulis, tam ad iudicia, viſitationes, cenſuras, ordines, beneficiorum collationes, & quatenus ad plura priuilegia, quibus fruuntur, latè omnes citati ſcribentes de Cardinalibus, quorum aliqui referunt, & ſequuntur plures caſus quos adducunt Barboſa *dicto cap.*4. *de iure Eccleſ. ex numer.*33. Diana *dicto tract.*2. *p.*5. *per totum*, Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium*, Monfred. Iacobat. Alban. Villadiego, & alij *in eodem tract.* quæ non repeto, ne longius fiam, ſed noto, vt quamuis ſit conſentaneum, quod Pontifex Cardinalium Conſilium in arduis exigat at non id neceſſarium; niſi ex honeſtate, & decentia, vt omnes fatentur per textum *in dicto cap. fundamenta* §. *decet de elect.* dicentes illud verbum, *decet* non eſſe neceſſitatis; & ſic collegium Cardinalium non poſſe corrigere, immutare, vel modificare conſtitutiones ſummarum Pontificum, nec eis quidquam addere, & detrahere; præcipuè circa illa, quæ declaratione futuri Pontificis diſponuntur, de quo dixi *ſupra ſub tit. de electione in fine Rubrica*, & probant DD. *in Clem. ne Romani in princip. eo tit.* † Nec quidquam ſede Vacante exercere iuriſdictionis pertinentis ad Papam, dum viuit, niſi incidenti tali vigenti neceſſitate, quod eos oporteret, de terra ipſius Eccleſiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere, vel niſi aliquod tam graue, vel tam euidens immineret periculum, quod omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus, videretur illi celeriter occurrendum, vt *in dicta Clem. & in conſtit. Pij IV.* incipit *in eligend.* ſub data Romæ Idibus Octob. 1562. *tom.*2. *Bullar. nou. pag.*91. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. Rub.*7. *p.*1. *lib.*4. *cap.*3. 20 21

cap. 3. quæst. 1 Iulius Labor. variar. lucubrat. tom. 1. tit. 3. cap. 3. nec alia facere, vt dicunt cum aliis Barbosa dicto cap. 4. ex num. 91. Diana sub dicto tract. idem Labor. Campanil. & alij de materia loquentes.

22 Ex his iam vides qualiter Cardinalium institutio ita coniuncta Corporis Dignitatis Romani Pontificis videatur introducta ad similitudinem illorum Pontificum gentilitatis, atque Ethnicorum, qui Flamines Diales crearunt taliter eis adhærentes, vt sui præsentiam tenerentur facere Romæ, nec absentiam procurare sine licentiâ Pontificis illius ætatis, vt declarat Anastasius Germon. lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 4. de quo dico infra in hac quæstione, versiculo ad vltimam.

23 Et licet hodie Cardinales S. R. E. sint Episcopis maiores respectu administrationis, etsi non ordinis, ex dictis tamen quod antiquitùs præcederent in omnibus Episcopi Cardinalibus, etiam Presbyteris, probant DD. per glossam in cap. quamquam 2. q. 7. quod tunc Episcopi indifferenter præcedebant Cardinalibus; sic quidem vt existimarent Episcopi se minui gradu, ac deprimi Dignitate, si ex Episcopis ad Cardinalatus Dignitatem fuissent euecti, vt retulit Gomezius in proœmio Regul. Cancel. num. 17. quia immediatè post Papam subscribebant; deinde Presbyteri, postea Diaconi Cardinales; sicque constare ex quibusdam litteris Vrban. I I. & durasse vsque ad Bonifac. V I I I. vt etiam testatur Parianus lib. 2. de probat. cap. 28. numero 27. & 28.

24 Ad secundam de Patriarchis, siue Primatibus breuiter dicendum est, suppositis quæ Doctores scribunt per textum in cap. Cleros dist. 1. & in cap. antiqua 23. de priuilegiis, vbi latè dicitur, quod Patriarcha (Græca lingua est) & appellatur Summus Princeps Patrum, vt patet ex dicto cap. vers. Patriarcha, qui tamen post Romanum Pontificem, cui subsunt primi sunt, & maiores in ordine Episcoporum, vt in cap. 1. in princ. dist. 22. & in cap. graue nimis de prab.

25 † Quibus plura, & maxima ob eximiam dignitatem, qua fruuntur priuilegia ad instar Papæ concessa sunt, vt sedere, & incedere immediatè post Papam, Abbas in dicto cap. antiqua de priuileg. num. 6. Præpositus in cap. definimus 22. dist. & videtur secundùm aliquos colligi ex cap. constitutus 2. in inscriptione de appell. vt refert Barbosa de Iure Eccles. cap. 6. lib. 1. num. 25. vbi addit hoc priuilegium iam ab aula recessisse, cum hodie Cardinales, tum de consuetudine, tum de iuris ratione, iuxta quæ proximè dixi de Cardinalibus hic in toto vers. ad primum, sint præstantiores Patriarchis ratione officij, eisque præsint; eo quod sunt vnum corpus cum Papa prosequitur cum multis idem Barbosa ex n. 26. vbi ponit vsque ad octo priuilegia concessa Patriarchis, quibus antecellunt Archiepiscopis, &

26 Episcopis. † Tamen si in generali Concilio Cardinales non incumberent cum Papa, non est recedendum à sententia Turrecrematæ lib. 3. summa cap. 23. Iacob. lib. 1. de Concil. art. 12. Scortiæ in constit. Pontif. epitome 33. Theorema 94. in fine, vt Patriarchæ debeant ante cæteros omnes Ecclesiasticos Antistites primum sedere, sententiam dicere, suffragium ferre, & subscribere, seruato inter se ordine prædicto, iuxta praxim obseruatam in Concilio Florentino, cum primum Ferraram conuenit.

Quorum idem præcipua sunt ex Concilio 27
Lateranensi sub Innocent. I I I. cap. 5. ex dicto cap. antiqua. Primum, vt postquam ipsi à Romano Pontifice, Pallium, quod est plenitudinis Officij Patriarchalis insigne acceperunt, ipsi iure possint suis Metropolitanis, etiam Pallium concedere, præstito sibi fidelitatis iuramento, & obedientiæ, quod intelligitur de Archiepiscopis degentibus sub prouinciis Patriarchæ; quod sic contingit ex permissione Romani Pontificis, quæ iam videtur non esse in vsu; siquidem praxis ordinaria inualuerit, vt Archiepiscopi accipiant Pallium de manu Papæ, modo relato supra de authoritate, & vsu Pallij in cap.
nisi. † Vt crucis vexillum ante se vbique deferri faciant, extra tamen Romanam vrbem, & 28
vbicumque fuerit Romanus Pontifex, vel eius legatus, vtens insignibus Apostolicæ Dignitatis ex dict. cap. antiqua. † Cum ea tamen
differentia inter Patriarcham, & Archiepiscopum, quod iste tantùm possit crucem deferre 29
intra suam prouinciam, vt apparet ex Clem. Archiepiscopo de priuileg. ille verò vbique, vt concessum est de iure communi cum modificatione proximè adducta, quæ apparet ex dicto cap. antiqua, in vers. nisi in vrbe Romana; non enim Archiepiscopus valet extra prouinciam crucem deferre, nisi ei datum sit à Pontifice Romano vt apparet ex cap. 1. vt lite pendente.
† Et cum ea differentia, quod Patriarchæ crucem, ligno transuersario gemino constantem 30
præ se ferunt, cuius lignum superius transuersum breuius est, inferius longius, Archiepiscopus tantùm præferre valet crucem vnius ligni transuersi.

Imò & in iurisdictione præcellunt Patriarchæ Episcopos, & Archiepiscopos; sic vt tanquam Ordinarij super Metropolitanos, & eorum suffraganeos, in prouinciis suis omnes eorum Ecclesias, ac Diœceses visitare valeant, ac supplere negligentiam ipsorum Metropolitanorum ex cap. cum ex officij de præscript. qui & olim deponebant ex causa ipsos, vt in cap. mos antiquus cum glossa 65. dist. cap. quod suspecti 3. q. 5. glossa 1. in cap. renouantes 22. dist. quod iam desuetudinem abiit; eo quod per Trid. sess. 13. de reformat. cap. 8. & in sess. 24. de reform. cap. 5. solùm sit reseruatum Papæ. Vide quæ tradit Barbosa in pastorali p. 3. alleg. 112. legendus cum infinitis. 31

Item etiam valet Patriarcha dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi 32
subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus: sic DD. per textum in dicto cap. graue nimis de Prabend. †
Et excommunicatos à suffraganeis suis absoluere 33
licet eis, suffraganei absolutionem impendere recusent, vt DD. communiter docent per textum in cap. ad reprimendam de Officio Ordinarij.
† Et ob id si subditi Episcoporum, & Archiepiscoporum, existentium in territorio Patriar- 34
chæ, possint remedio appellationis conquerentes de sententiis eorum recurrere ad Patriarcham, vt in dicto cap. antiqua de priuileg. sed an omisso medio, vel gradatim, clarius intelliges ex his, quæ dixi latissimè in cap. si duobus 7. de appel. & in specie.

Tantaque

35 Tantaque est Patriarcharum Dignitas, vt illi Regibus, aliisque superiorem non habentibus æquiparentur cum eorum instar redacti sunt quod multarum prouinciarum regimina subeant vt dicunt Cassan. *in cathalogo gloria mundi. cons.9.* vers. *isti*, Iacobat. *in tract. de Concil. lib.1. num.* 137. Gambara, Lælius Zechius, Sebastian. Medicis, Gaspar. Valasc. & Barbosa cum illis *dicto cap.6. de Iure Eccles. num.29.* vbi *num.* 28. cum illis, & cum Abbate, Panormit. Hostiens.
36 & aliis *in dicto cap. antiqua.* † Datum esse Patriarchis, aliud priuilegium nempè quod fas sit eis vti insigniis Romani Pontificis; & sic incedere induti veste Rufea, equo albo Phaleratro, simul, atque freno, & calcaribus deaureatis liberè vti.

37 Iam ergo ex dictis constat Patriarchas esse primos post Papam (ex receptis Cardinalibus S. R. E.) & superiores iurisdictione Archiepiscopis, vt hi Episcopi; quia Episcopi vni ciuitati præsunt; Archiepiscopi vni prouinciæ complectenti multas ciuitates, Patriarchæ multis prouinciis, vt *in dicto cap. Cleros dist.* 22. quod sumptum est ex Isydoro *lib.7. etymolog. cap.12.* Petr. Gregor. *lib.* 15. *Syntagmat. cap.5.* Scortia *supra* idem *Theorema* 188. Iacobat. Barbosa, & aliis *supra* adducti, & referendi *infra.*

38 Hæc tamen videntur limitari in duobus casibus. Primo quod Patriarcha respectu Episcoporum, & Archiepiscoporum debet subesse ei, qui est in suo territorio, vt docent Fontanella *de pactis nuptialib. clausula 9. glossa 10. p.2. num.* 70. Zerola *in praxi Episcop.* verbo *Episcopus*, Ioan. Garcia *de nobilit. glossa* 48. §.3. *n.*54. vers. *si verò*, Hermosilla *in addit. ad part.5.* Gre-
39 gor. Lopez *in prologo glossa 2. à num.*59. † Qui ex Fontanella tenet *supra num.* 71. & Barbosa *dicto cap.6. de Iure Eccles. num.* 25. *in fine*, præferri Diœcesanum (etsi minus antiquior) in concursu plurium Episcoporum ad consecratio-
40 nem alterius Episcopi. † Secundo, quod Patriarcha, qui habet aliquas Ecclesias sibi immediatè subiectas in aliena Diœcesi, sine licentiâ Episcopi Diœcesis: ita dicit Barbosa declaratum ex Sacra Congreg. Concilij *in Bullario* verb. *Patriarcha.*

41 *Primates*, qui & alias nuncupantur Patriarchæ, nùm differant in aliquo ab illis? Et videtur quod non, quia licet differant nomine, non tamen in potestate, Dignitate, & Officio, vt colligunt DD. per textum *in cap.1. & 2. dist.99. & in cap. duo simul de Officio Ordinarij*, itavt glossa *in cap. coram de in integr. restit. authorit. dicto cap.1.* notet inter Primates, & Patriarchas non dari differentiam, nisi tantùm vocalem, vt tradunt Cassaneus *in cathalogo Gloria mundi p.4. dicto cons.9. in princ.* Lancel. *instit. canon. lib.* 1. *tit.* 5. *in princ.* D. Roderic. Acugña *in tract. de Primatu Bracharen. Ecclesia cap.3. & in histor. Episcop. Portugalens.* 1. *p. cap.* 6. *pag.* 72. *in fine*, Scortia *vbi supra dicto Theorema* 94. *in princip. ex dicto cap. Cleros dist.* 21. *cap. vrbes dist.* 80. *cap. nulli, & cap. prouincia 99. dist.* dicens vnum esse Græcum, quod significat Summum Patrum ex Isydoro *dicto lib.7. etymolog.* Alterum latinum, cum multis Barbosa *dict. cap.6. n.* 10. & 11.

42 Quod si replices dicendo Primatum nomine venire Archiepiscopos, nonnullos inter quos nostrum Toletanum, imò & Archiepiscopus Bracharens. in Lusitania, Pisanum, de quo additio Magin. ad glossam *in cap. definimus dist.* 22. vbi D. Hiberniæ Archiepiscop. Armacanum, Angliæ Cantuatiensem, Africæ Carthaginensem, Vngariæ Strigoniensem, Poloniæ Ginensem, Scotiæ Archiepisc. S. Andreæ, Germaniæ, olim Madeburgens. nunc Salsburgens. sicut in Galliæ Prouinciis se appellant Primates, Archiepiscopi Viturienfis, Remensis, Lugdunensis, Aralatensis, & Vienensis, vt referunt Sebastian. Cæsar *in relect. Eccles. Hierarch. p.1. disp.4. §.3. in fine*, D. Rodericus Acugña *cap. 6. supra*, Barbosa *dict. cap.6. de Iure Eccles.* legendus *ex n.* 46. qui reuera Patriarchæ non sunt.

At breuiter dicendum est, quod lato sumpto vocabulo, idem sit Primas; quod Patriarcha, vt asserunt Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.2. q.1. num.46.* Dionysius Paulus *de vera quatuor Patriarch. sedium. erectione cap. 7. num.9.* sed strictè vt non omnes Primates verè sint Patriarchæ, nec idem habeant officium, eandemvè authoritatem, vt patet ex proximè relatis Archiepiscopis, qui dicti sint Primates, & tamen non sunt Patriarchæ. 43

Quare iam scire dignum est, qui verè dicantur Patriarchæ, quivè Primates; igitur est dicendum, hodie esse genera duo Patriarcharum cum quidam propriè dicantur tales, alij verò latè sumpto vocabulo, qui strictè Primates appellantur; & ego addo quod etiam eorum, qui dicuntur Primates, quidam tales sint strictè, alij verò latè. † De primo dubio patet, vt sint ac fuerint ab antiquo in totâ Ecclesiâ tantùm Patriarchæ quatuor, *Constantinopolitanus*, scilicet *Alexandrinus*, *Antiochenus*, & *Hierosolimitanus*; *dict. c. renouantes cap. definimus dist.22. dict. cap. graue nimis de prabend. dict. cap. antiqua de priuileg. extrauag. Sancta Romana de elect. inter communes.* 44 45

Et quod cæteri, qui etiam cognominantur Patriarchæ, & Armenorum tres, Coptharum duo, Maronitarum vnus, Æthyopicus vnus, Aquilensis Venetiarum, qui erat grandensis, sunt minores Patriarchæ, vel Primates; sic vt Patriarcharum appellatione, cum res est dubia veniant tantùm per anthonomasiam prædicti quatuor, vt docent Gemin. *in dicto cap. Cleros dist.* 21. de quorum singulis Signotius *lib.* 1. *de Regno Italia*, Scortia *supra dict. Theorema* 94. vers. *cæteri*, de nonnullis glossa *in dicto cap. Cleros*, verbo *Archiepiscopus*, Speculator *tit. de dispens. § sunt quoque num.* 2. Vgin. *de præstantia Patriarch. lib.* 3. *cap.*7. Gonzalez *ad gloss.* 41. *à num.* 14. & Aquilens. Grandens. Æthyopiæ, & Indiarum refert Barbosa *in dicto cap. 6. de Iure Eccles. ex num.* 40. vbi *num.* 41. ex Baronio, & Castaldo *in praxi ceremon. lib.1. sect.10. cap.11. num.2.* ante aduentum Longobardorum in Italiam, qui accidit ante annum 566. Aquilecensem Archiepiscopum more Græcorũ, & Orientalium Patriarcham nominari, vel vt alij dicunt occasione cuiusdam schismatis circa animum Domini 570. irruentibus Longobardis primo aduentu Alboinum eorum Regem, Aquila iam cœpisse; ob idque Patriarcham illum sedem hunc inde mutasse, & tandem vrbe venetiarum permansisse, vt hodie, retento Patriarchæ nomine residet; & quod ad illum scripserit 46

Stephanus Papa, habetur, *in cap. nunc vero 9. quæst.* 3. & de Grandensi fit mentio, *in cap. erubescant distinct.* 3. *& cap. ex litteris de officio legati*, cuius sedem propter aëris intemperiem Nicolaus V. de anno 1451. Transtulit in inclitam Venetiarum Ciuitatem, cuius Episcopus dicebatur. Castellanus; eo quod eius Episcopalis sedes erat in insula Castellana, quæ Oliuolus appellabatur. † Patriarcham Indiarum, aut noui mundi constat à Paulo III. Creatum, de quo etiam Gonzalez *dicta glossa* 41. *num.* 14. post deinde ferè nostris temporibus creatus fuit Æthyopiæ Patriarcha Ioannes Nonuus Barretus Lusitanus, vt refert Sebastian. Cæsar *dicta p.* 1. *disp.* 4. §. 3. *num.* 2. de quibus iam supra relatis, sigillatim agit etiam Petrus Greg. *lib.* 15. *Syntagm. à cap.* 5.

47

48 Cumque ex Bulla, ac constitutione D. Eugenij IV. anni 1539. incipiente, *Lætentur* §. 8. *&* §. 9. quem refert D. Scortia, appareat declaratarum post Pontificem Romanum ordine Dignitatis esse Patriarcham Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum in verbis sequentibus, *Pontificem Romanum esse Christi Vicarium, Ecclesiæ caput, successorem Petri; post quem ordinem Dignitatis, est Patriarcha Constantinopolitanus, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus, quintus Hierosolymitanus*, mirandum est, cur Constantinopolitanus primus post Papam; siquidem, *in cap. Sacrosancta dist.* 22. *Alexandrinus*, primò, *Antiochenus*, secundò, idem de *Hierosolymitanis*, & postremo additus sit *Constantinopolitanus*, vt *in cap. Constantinopolitana cap. renouantes, cap. definimus. dicta dist.* 22. etsi diu non receptus à Romana sede, vt patet ex *Epistola* 51. *alias* 53. D. Leonis Gregor. *lib.* 6. *epist.* 31. & ex aliis Epistolis Leonis I. quas refert idem Scortia; sic vt Gelasius Papa *in cap.* qua traditione, *dicta dist.* 22. dixerit per Canones Constantinopolitanam Ecclesiam inter sedes *Patriarchales*, nullum nomen accepisse.

49 Vnde Latini negant Canonem 5. Concilij 1. Constantinopolitani, in quo tribuitur Patriarchatus honor illi sedi esse legitimum, sed à Græcis additum, vel ab Orientalibus Episcopis iterum absque legatis Romani Pontificis, vt conquesti sunt legati Leon. I. in Concilio Calcedonensi act. 16. conuocatis conditum, alias Gelasius, qui post illum Concilium vixit, id non ignoraret.

50 Et tunc redditur difficilior hæc difficultas, si consideretur ex *dicto cap. cleros dist.* 21. in vers. *sicut Romanus Antiochenus, & Alexandrinus*, Romanam, Antiochenam, & Alexandrinam tantummodo Ecclesias Patriarchales appellatas, & habitas fuisse Apostoli Petri sedes, vt desumitur etiam ex *Epist.* 3. *Anacleti in dicto cap. Sacrosancta dist.* 22. eo quod hic nihil de Hierosolimitano, nec de Constantinopolitano Patriarchatu aliquid dicatur; imo & vrgeat amplius: nam cum inter Patriarchas quatuor relatos olim esset ordo, vt post Romanum Pontificem, Dignitate præstaret Alexandrinus; eo quod D. Petr. per S. Marcum eam gentem docuisset; deinde Antiochenus; eo quod in suo discessu Romam S. Petrus Euodium ei Ecclesiæ præfecisset, cui successit Ignatius, vt constat. *ex epist.* 3. *cap.* 3. Anacleti, & Leonis I. Gregorij, & Leonis IX. aut vt alij id vrbium amplitudini tribuant; deinde Hierosolimitanus, & vltimo Constatinopolitanus, quibus habetur, nec Constantinopolitanum fuisse primum, nec post Romanum, Alexandrinum, sed Antiochenum.

Et tunc etiam valdè mirandum est, cur Hierosolimitana Ecclesia inter Patriarchales vltimo loco ponatur, cum mater omnium Ecclesiarum habita esset, eo quod primus Episcopus in ea fuerit S. Iacobus Frater Domini, & post eum Simon frater quoque ipsius Domini per annos ferè quingentos, vt refert, & explicat Barbosa *dicto cap.* 6. *num.* 21. & breuiter rem dissoluit relatus Scortia *dict. Theorema* 94. sub vers. *inter*, dicendo ideo *tertio*, Hierosolimitanum positum: nam cum diu post Concilium Nicænum Episcopus Hierosolimitanus, qui parebat Episcopo Cæsariensi Palestinæ esset subiectus ex dicto Concilio fuit enectus; eo quod Christi Domini præsentia, doctrina, & miraculis, ea ciuitas fuerit illustrata, melius expendit idem Barbosa supra ex Epistola Synodali Concilij Constantiensis œcumenici ad Damnasium, quæ extat apud Theodoret. *lib.* 5. *cap.* 9. *& cap. fin. distinct.* 22. *& dict. cap. antiqua.* 51

Itaque etsi *ex dicto cap. Cleros*, vbi Isydorus, & ex Nicolao I. ad consultam Burgarorum *resp.* 92. præcipuas tres tantùm Patriarchales Ecclesias nominent Romanam Alexandrinam & Anthiochenam. tamen docent DD. Nicolaum loquutum fuisse secundùm priora tempora, in quibus Ecclesia Sacrosancta, & Romani Pontifices adhuc verè non assenserant electioni, & constitutioni Ecclesiarum Constantinopolitanæ & Hierosolimitanæ in veras sedes Patriarchales & ad authoritatem Isydori *in dicto cap. Cleros* dicit *ibi* Barbosa *num.* 12. vt cessarit illa dispositio Isydori per nouam Pontificiam ei superiorem, vt patet *ex dicto cap. antiqua*, & aliis; & idem Barbosa omnino legendus *in dicto cap. Constantinopolitana n.* 8. præstat rationem, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam. Et quare hodie Constantinopolitana præcedat alias tres Patriarchales; *ibi ex num.* 19. *& fin.* vbi adducit curiosa quædam, concludens pro bono pacis, ita factum esse Orientis Imperatorum tempore, præsertim Phocæ ex Beda, & Paulo Diacono, sicut & fit mentio, *in nouella* 131. *cap.* 2. in verbis sequentibus, *ideoque sancimus secundum earum* (scilicet Ecclesiasticarum regularum) *definitiones Sanctissimæ senioris Romæ Papam, primum esse omnium Sacerdotum, Beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos, nouæ Romæ secundum habere locum post Sanctam Apostolicam Senioris Romæ sedem, aliis autem omnibus sedibus præponatur*; & sic Alexandrina facta fuerit tertia, quæ erat aliàs post Romanam, tertia Antiochena, Hierosolymitana quarta, sicut & patet ex sexta Synodo *cap.* 36. *& ex dicto cap. renouantes dist.* 22 & ex Synodo 8. *can.* 21. relata *in dict. cap. definimus*, & clarè *in dict. cap. antiqua de priuileg.* ex Concil. Lateran. sub D. Innocentio III. *cap.* 5. & Concil. Florent. *sess.* 25. & in litteris relatæ vnionis à D. Eugenio IV. & *extrauag.* 4. *de electione*, vbi etiam dicitur quod Patriarchalibus sedibus vacantibus, si fiat inconsultò Romano Pontifice prouisio, non valeat. 52

Et

53 Et Quare Roma Patriarchalis primo dicta fuerit, respondetur breuiter; ideo quia ad eam, iuuante Domino, ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, vt refert *in dict. cap. per venerabilem qui filij sint legitimi*, vers. *sanè*; & quia Petri, & Pauli glorioso martyrio, coronata est, vt *in dict. cap. fundamenta de elect. lib. 6.* & idem Barbosa, vt retuli, reddit *dict. n. 8.* rationem, quare Alexandrina præcedat Antiochenæ, cum hæc primo fundata sit; & iterum *in dict. cap. Constantinopolitana*, vbi latè, ac alibi, & Baron. *in martyrolog. Die 20. Octob. in B. Archenio*, vbi exornat diligenter *l. 1. ff. de Officio Praefecti Augustalis.*

54 Iam ergo ad *Primates*, redeundo breuiter dico, quod, etsi nomine Patriarcharum nominentur, non propriè comprehendi quatuor proximè relatos, sed alios inferiores relatos in

55 vers. *recensisti.* † Et sic videmus quod etsi apud nos Hispanos, Archiepiscopus Toletanus posset dici Patriarcha, fruique valeat priuilegiis veris, quatuor Patriarchis concessis ex speciali priuilegio Martini V. incipient *Martinus*, sub data Kalend. Aprilis 1422. de quo Garcia de Loaysa *in collectan Concil. Hispan. in decreto Gundemari Regis pag. 296.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcop. p. 2. fundam. 1. num. 33.* vbi refert de verbo *ad verbum*, ac meminit Barbosa *dict. cap. 6. de Iure Ecclesi. num. 47. & n. 48.* de Primatu Bracharens. ac aliis adductis *ex dict. num. 41.* tamen tantum eos Primates dicit, non

56 quidem Patriarchas. † Concludens *num. 50.* quod vbicumque Patriarcharum fit mentio definitiuè loquendo, veniunt solummodo quatuor supra dicti veri, & præcipui Patriarchæ, non verò alij minores, tradunt etiam alij DD. quos refert *de appellat. verbor. vtriusque iuris 189. num. 1.* & cum 30. DD. firmat illos quatuor post Romanam Ecclesiam esse præcipuas, & veras Patriarchales sedes *in dict. cap. Cleros dist. 21. num. 10. & 11.* per textum *in dict. cap. antiqua*, & per alia iura adducta. Et sic Anastasius Germon. *de Sacr. immunit. lib. 2. cap. 5. num. 17.* vbi dicit quod si vicissim Patriarchæ, & Primates appellarentur, vt *dist. 99.* sed prædictos quatuor per antonomasiam dictos Patriarchas, quibus, & Primates parent ex Iustiniani *nouel. 123. & 131. & ex dicto cap. antiqua*, qui passim à Iustiniano Archiepiscopi nominantur *in nouella 11. & 123.* de quibus *infra*, sed aliter in praxi, vt *infra* vers. *ad tertiam.*

57 Quænam tamen Prouinciæ singulis Patriarchis subiicerentur, docet prouincialis liber omnium Ecclesiarum, & Azor. *tom. 1. instit. moral. cap. 35. q. 4.* & signat Scottia *dict. Theorema 94. in fine*, dict. vers. *inter* de Patriarchis eorum potestate, & iurisdicitione, plura alia cumulant sciptores, inter quos Vgolinus de Patriarchali præstantia *tom. 13.* Dionysius *de vera quatuor Patriarch. sedium elect.* Gambara *de officio, & potestate legati lib. 2. in Rub. de variis ordinar. nomin. ex num. 11.* Didacus de Alaua *de Conciliis p. 1. cap 6.* D. Rodericus de Acugña *in historia Ecclesi. Episcopor. Portugal. p. 1. cap. 6.* Sebast. Cæsar. *de Ecclesi. hierarch. 1. p. disp. 4.* Scipio Rubeis *in aphorism. Episcop.* verb. *Patriarcha*, Machado *de perfecto confess. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 2.* Couarru. *in reg. possess. 2. p. §. 10. num. 5. & 6. & lib. 4. variar. cap. 14. num. 13.* vers. *secunda autem sedes*, Albarus Pelagius *de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 17.* Rebuffus *in concordatis tit. de collat. §. si quis verò* verb. *Patriarcha*, Lancellotus Conrad. *de templ. omn. iudic. lib. 2. cap. 3.* Altamiran. *de visitatione circa textum Trid. sess. 24. cap. 5.* in verbo *Patriarcha*, & *Primates*, Narbona, *de appellat. Vicar. ad Episcop. cap. 35. & 36.* Petr. Gregor. *lib. 15. syntagm. cap. 11.* Anastasius Germon. Azor. Gonzalez, Rodulphus, Cupers, Cuchus, Sebastianus Medicis, Hypolitus, Marsil. & alij, quos refert Barbosa, *dict. cap. 6. num. fin.* Gonzalez per textum *in l. 9.* verb. *primado tit. 5. p. 1.*

Ad tertiam quæstionis partem de officio Archiepiscoporum, & Metropolitanorum, suppositis, quæ dixi, *supra de vsu Pallij, & sub tit. de elect.* nonnullis etiam, *in cap. 2. de foro compet.* & præmisso etiam, quod Archiepiscopus dictus sit, quasi Princeps Episcoporum, quia omnibus Episcopis suæ prouinciæ præest secundum Isidorum *lib. 7. etymolog. cap. 12.* relatum *in dicto cap. Cleros dist. 21.* vers. *Archiepiscopi*, cum pluribus *ibi* Barbosa *num. 14. de Iure Ecclesi. num. 1. & cap. 7 de Officio, & potest. Episcop. p. 1 tit. 1. cap. 6. num. 10. & tit. 4. num. 1.* iuxta Lugdunens. impressionem, vbi cum Homob. Galganeto, Azorio, Sebastian. Cæsar, Layman. & Ouiedo; item & *in decis. Apostol. & in Bullario*, verb. *Archiepiscopus*, sicut diximus de Archidiacono tit. præced. & hic de Archipresbytero respectu suorum inferiorum. 58

Et supposito etiam quod Archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos Suffraganeorum circa concernentia totam prouinciam, vt in tollendo prauam consuetudinem, *cap. ad extirpandas, cap. fin. de filiis Presbyteror. cap. ex frequentibus de instit.* exercendo plera, quæ iurisdictionalia inter subditos Suffraganeos, vt etiam insinuatum est *supra sub titulo de supplenda neglig. Prælator.* vt in admittendis appellationibus à sententiis Ordinariorum, de quo *in cap. pastoralis de officio Ordinarij, cap. duo simul eodem tit. cap. 1. eodem tit. lib. 6. cap. conquestus 9. quæst. 3. cap. 1. de foro comp. lib. 6.* ideò iam breuiter de spectantibus ad officium eorum sequentia accipies. 59

Primò quod licitum est Archiepiscopo exercere ordinariam potestatem in subditos suffraganeorum, quando in Diuinis officiis Metropolitanæ Ecclesiæ ritum non sequũtur *ex cap. de iis 12. dist. cap. quicumque 26. quæst. 5.* Quaranta verb. *Archiepiscopi authoritas, vers. 22.* vbi obseruat hac de re obseruandas esse constitutiones Pij V. super recitatione Breuiarij, & Missalis, Barbosa *in dicto cap. pastoralis de Officio Ordinarij*, cum aliis *num. 6.* † Et contra Canonicorum excessus iniustè contra suum Episcopum à Diuinis cessantium, *cap. irrefragabilis §. ceterum de officio ordin.* vbi dico vindicando, & metu pœnæ coërcendo, & in puniendis criminibus notoriis subditorum Suffraganei *cap. 1. §. sanè*, vers. *notoria de censibus lib. 6.* † Et in mittendis quæstoribus eleemosinarum per totam prouinciam pro fabricâ Ecclesiæ Metropolitanæ, cum ea tamen limitatione, vt si resistitur à subditis Suffraganeorum, non possit eos citare, vel si non paretur, vt *in cap. 1. de pœnit. lib. 6.* Et in mittendis 60 61 62

tendis edictis per totam prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus Gemin.& Franc.*in cap.2.per textum*,ibi,*de supplenda neglig.*
63 *Prælator. lib.6.* † Et in indulgentiis concedendis per totam suam prouinciam, etiam si non sit in actu visitationis; dummodo non excedat statutum Concilij generalis, *cap.nostro de pœnit.& remiss.*
64 Et interdicendo aliquibus prædicationis officio per totam suam prouinciam *cap.tuarum*, *de priuileg. in faciendis exulibus*, à tota prouincia delinquentes in sua Diœcesi, *cap. 2. de arbitris*, *cap.tuarum. de priuileg.* Et in visitando prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum exigendo *cap. cum Apostolus*, vbi glossa verbo *Archiepiscopi*, *cap.Sophitæ*, *cap. super eo de censibus*, *cap.cum ex officij de præscript.cap.1.*
65 *& fin. de censib. lib.6.* † Vbi dicitur quod Archiepiscopus, dum visitat prouinciam potest audire confessiones subditorum Suffraganeorum, & absoluere à casibus Episcopo reseruatis, & à censuris per se, vel per alios; quia tempore, quo visitat, censetur illa Diœcesis tanquam sua, & habet in ea iurisdictionem quasi Episcopalem Episcopo superiorem quoad forum pœnitentiæ, non sic quoad dispensationem, vt in irregularitate, vt dixit Suarez *tom. 4. disp. 30. sect.2.num.8.& de cens. disp.14. sect. 2. num. 12. & tom. 2. de relig. de. voto lib. 6. cap. 10. numero 9.* Saytus, Sanchez, etsi contra alij teneant.
66 Tamen hodie iam attenta dispositione Trid. *sess.24.cap.3.* Archiepiscopus non potest visitare Diœceses Suffraganeorum, nisi causa cognita, & probata in Concilio prouinciali, sic cum Machado, & Sebast.Cæsar, Barbosa *ibi, & de Iure Eccles.dict. cap.7. ex num.* 88. dicens quod tunc visitando habebit easdem facultates, quas de
67 iure, ante Concil.habebat. † Sed quod non poterit, dum visitat ordinare, nec concedere dimissorias; quia non reperitur à iure ei permissum, nec vt possit exercere iurisdictionem fori contentiosi in subditos Suffraganei, nisi in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iurisdictionem; ita & alios casus ipse Barbosa *dict. cap.7. ex num.52. num. 73.76. & à numero 84. ad 87.* qui & *à numero 95.* cum infinitis agit de potestate Archiepiscopi circa Synodum.
68 Item habet Archiepiscopus (etsi apud nos Hispanos parum in praxi) sede vacante Episcopi sui suffraganei, vel si excommunicatus fuerit, aut in captiuitatem redactus, in duobus præcipuè casibus, non obstante iure competenti ipsi Capitulo in sede vacante incumbere administrationi Ecclesiæ, vel quando probatur quod Ecclesia non tenet idoneos ministros *ex cap. non liceat alicui 12.quæst.1.* vt si v.g. non habeat Capitulum actu, sed habitu, vel quando nullus Canonicus est in Sacris, Pauinus *de officio,& potest. capit. sede vacante p.1. quæst. 10. sub num. 5.* Prosper.de Augustino *in addition.ad Quar.*verb.
69 *Archiepiscopi authoritas*, post vers. 40. † Aut quando qui existunt fuerint negligentes; tunc enim poterit Archiepiscopus visitatorem, seu administratorem, aut œconomum instituere, prout opportunum videbitur, nisi à Romano Pontifice extra prædictos casus valeat deputari, *cap.penult.& fin.de suppl. neglig. Prælator. lib.6.* alia notat idem Barbosa *in adductis locis*, & *in 3.p.de Officio Episcop. allegat.133. à princ. secund.Lugd. impress.* qui etiam *de Iure Eccles. ex num. 99.* † *Et 102.* addit quod poterit Archiepiscopus etiam deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia Suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi, Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit ex facult. Trid. *sess.24. de reform. cap. 17.* Quaranta dicto verb. *Archiepiscopi authoritas*, vers. 36. Marc. Anton.Genuens.*in praxi cap.70.num.6.* Raguc. *de voce Canon. in Capitulo cap.37. quæst.36. num. 1.* 70

Qui cum Gemin. *in dict.cap.fin. de supplenda neglig. Prælat.num.8.* obseruat, quod si moreretur Vicarius à Metropolitano creatus, vel ab alio Superiore ob negligentiam Capituli; iamtunc posse Capitulum ipsum infra alios octo dies, creare alium, vt prius, quia tantum amiserat ius pro prima vice. 71

Metropolitanus, qui sic dicitur à mensura ciuitatum, vel à matrice ciuitate secundùm alios, iuxta communem vsum loquendi, idem est ac Archiepiscopus, cum præstantia Archiepiscopi aliquando appelletur authoritas Metropolitana, *cap solicitudinem de appellat. dict. c.de his dist.12. cap.fin. dist.50.* & nonnumquam Ius Metropolicum *in cap. cùm à nobis arbit. & in auth.de Eccles.tit. in princ.* & etiam Dignitas Archiepiscopalis, vt *in cap.fin. de purg. Canon.* vbi communiter Doctores. 72

Et licet Cujacius *in nouella 11.* dixerit apparere maiorem Dignitatem Archiepiscopi, quàm Metropolitani: nam Archiepiscopus, & Patriarcha idem sunt; sed verius est, quod idem sunt; quia etsi diuersorum sint nominum, eiusdem tamen, vt ait Gratianus *in summa dist.99.* sunt officij, & sequitur Anastas. Germon. *lib.2. immunit.c.5.n.21.* contra Cujacium, quem refert *ibi num. 18.* 73

Et hoc à vi vocabuli etiam probatur; siquidem Metropolis nuncupabatur ciuitas quæ caput gentis, & populi erat, si hoc nomen, & ius à Principe consequebatur, vt ostendit Theodosius Imperator *in l.1. cod.de Metropoli, Beryto lib. 11.* ibi: *Berytus Metropolitanam habebat Dignitatem Tyro nihil de iure suo derogatur, sit illa mater prouinciæ nostrorum maiorum beneficio, hac nostro, & vtraque Dignitate simili perfruatur.* 74

Quod fecerunt Valentinian. & Valens. qui Nicænam ciuitatem Iure Metropolico donarunt, vt ex Concilio Calcedon. *action. 13.* constat; etsi postea idem Concilium constituerit, vt hoc beneficium ad ciuilia tantùm munera, & priuilegia pertineret; & vt ipse Nicænus Episcopus *Can.12.* eiusdem prouinciæ Episcopos præcederet honore, non potestate: alia curiosa videnda congerit Anastasius Germon.*dicto lib.1. de Sacr.immunit. ex num.9.* † Vbi de Iustiniano ait, quod fuerint quatuor, aut quinque ciuitates Iustinianæ dictæ, ac omnes Archiepiscopo donatæ, quarum prima est *in Canonia*, secunda, quæ hodie appellatur *Bulgarca*, *dict. nouell.11.* vbi natus est Iustinianus, alia in Africa Iustiniana Carthaginis, vbi *in nouella 131. §. 4.* inde Iustiniani nomen adepta, quod 75 76

is

is eam Romano Imperio vindicarit, & restituerit. Alia Iustiniana in Cypro insula Patria Theodotæ eius vxoris. Alia Iustiniana noua, de qua idem Imperator, *in nouella* 8. §. *notitia*, ipsum ad alia videndus ex *num*. 10. qui & *num*. 2.
77 *ad* 6. † ex bonis litteris probat quod Citerior Hispania in *conuentus*, septem est diuisa à Pli-
78 nio, *lib*. 3. *cap*. 3. † Et quod *conuentus*, est primaria ciuitas, quo aliæ Ciuitates, & populi conueniunt ad accipiendum Iudicium; & quod sicut prouincia in plures conuentus distribuebatur, sic & conuentus in plures populos, & vnusquisque populus, & gens in plura oppida,
79 & ciuitates ignobiliores. † Et quod Ephesus fuit prima Asiæ Metropolis, ait Vlpianus, *in*
80 *l*. 4. *ff. de offic. Præfect. Prætor. Africæ*. † Et quod ciuitates aliæ dicebantur minores, aliæ maiores, aliæ maximæ, vt demonstrat Modestin. *in l*. 6. *ff. de excusation. tutor, & curator*.

81 Et sic quid Metropoles illæ dicerentur, ex quibus Coloniæ deducebantur; & quod erant coloniæ, quasi propagines, & Soboles, & Metropoles quasi matres, vt ad Iacobum fratrem Domini, ait S. Clem. *in cap*. 2. *dist*. 80. de quo supra *in Rub. & quæst*. 1. vt sequitur ipse
82 Germonius, *supra num*. 6. †. Et *ibi num*. 12. dicat quod *Metrocomia*, sit mater vicorum tamen distinguit, & Cuiacius *in l*. 8. *de exaction. tributor. lib*. 10. *Codic*. in verbis, sequentibus, *decet autem maximo quidem numero, vti Metropoles gentium, secundò autem, quæ habent forum causarum, tertio autem reliquas*, significans ex Solino, Floro, & Marcellino.

83 Vt *Metropolis*, sit caput, materque prouinciæ, *vel mater vrbium*, *Metrocamia, vt dictum est, mater vicorum*, vt explicat etiam exactius D. Francisc. de Amaya, *in l*. 1. *cod. à prædiis*
84 *Decurion. lib*. 10. *ex num*. 20. *ad* 24 † Vbi explicans, *l. vnicam. cod. non licere habitatoribus Metrocomiæ*, vbi Metrocomiæ habitatores prohibentur possessiones, terrasque, quas habent in alios transferre, præterquam in vicinos, & habitatores Metrocomiæ; sic vt è contra annullentur contractus, ait Metrocomiam græcè Matricem Villarum dici, quæ quæ est vidua, nempè maior, quæ sub se plures continet, plura castra, Burgas, pagos, & vicos, vt *in l. fin. cod. Theodos. de Patr. vicorum*, quemadmodum Metropolis dicitur caput prouinciæ quia Metra, & polus mater, seu matrix vrbis dicitur agnoscit Forcatol. *in Neciomant, dialogo* 61. *num*. 4. quæ se habet ad reliquas ciuitates, vt mater ad filios, *l. si duas* 6. §. 1. *ff. de excusat. tutor, l*. 4. §. *ingressum*, *l. si aliam ff. de officio Proconsul*. Osuuald. ad Donellum *lib*. 17. *cap*. 13. *littera B*: alia dicit Amaya: Quibus patet quam aptè Archiepiscopus idem sit quod Metropoli-
85 tanus. † Imò & aduerti debet fieri posse nonnunquam, vt aliquis Archiepiscopus non sit Metropolitanus, veluti, si nullum habuerit suffraganeum, sicut non habent Rosanen. & Lazianen. Archiepiscopi; sic contingat, vt latius pateat nomen *Metropolitani*, quam *Archiepiscopi* contra Cujacium supra aliter sentientem.

86 Vnde pro complemento dico, quod cum prouincia tota sit ad iurisdictionem Metropolitanæ Ecclesiæ, vt dicitur *in cap. super eo de censibus*, & Archiepiscopus maiorem solicitudinem habeat, quàm Episcopus respectu executionis, & exercitij, Cardinalis Zabarella *in Clement. Archiepiscopo num*. 7. *de priuilegiis*; ideò mirum quidem non esse, quod præcellat cæteros Episcopos honore, Geminian. *in cap. per singulas* 2. 9. *quæst*. 3. sic vt sit persona magis priuilegiata, *cap. seruatis*, *& cap. igitur* 25. *quæst*. 1. † Ac etiam vt præstetur Archiepis- 87
copo manutentio in quasi possessione iuris Metropolici aduersùs omnes Episcopos, & prouinciæ suæ Ecclesias, contra quos habet intentionem fundatam in iure communi, Rota apud Tamburin. *in fine tom*. 3. *de Iure Abbat. decis*. 56. *num*. 1. vbi *num*. 2. & Barbosa cum eo *dict. cap*. 7. *num*. 13. dicunt quod quasi possessio Iuris Metropolici acquiritur ex cognitione causarum appellationum introductarum in curia Metropolitani.

Ad quartam quæstionis partem de Officio 88
Episcoporum, suppositis quæ dixi de eorum electione *sub tit. eodem*, *& in cap. cum Ecclesia Surrina de causa possess. & propriet. & sub titul. de Iudiciis, & foro competenti*, vbi de iurisdictionalibus Episcopo, & eius Vicario competentibus, & quæ dico *infra in cap. inter cætera*, & aliis *de Officio Ordinarij*, *& sub titulo de censibus*, quatenus pertinet ad ius visitandi suas Diœceses, & *in cap*. 1. *de Officio Ordinarij*, quoad ius inquirendi, & corrigendi in subditos, & alibi sæpè, & quæ *infra* dico de Officio Vicarij, & quæ congerunt Scriptores *in tractatu de Officio Episcopi*, & circa ius dispensandi *in cap. fin. de temporibus ordinat. & in cap. etsi Clerici* §. 1. *de iudiciis ad collationem ordinum*, vt supra *ex titulo de temporibus ordinat.* item & prouisionem beneficiorum suæ Diœcesis, vt *in titulo de Prabend. de institutionibus*, de concessione Præbendæ, & de Iure Patronatus cum aliis, de quo videndus Barbosa *in suo per illustri tract. de Officio Episcopi*, vbi omnia cumulat ad Officium Episcopi spectantia, & quibus nominibus appelletur, *ibi p*. 1. *tit*. 1. *cap*. 2. *per totum*, qui & plura circa omnem potestatem ordinis, & iurisdictionis Episcoporum sub compendio scribit *ante p*. 2. *pastoralis*, & *ante alleg*. 1.

Ideò iam breui quodam calculo percurram 89
per illa, quæ ad officium, & potestatem Episcopi pertinent, dicendo quod Officium, & munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, videlicet in cultu Diuino, & Christiana religione augenda, & conseruanda. Secundo in pascendis, & regendis Ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis. † Et 90
quod circa primum quatripartitur officium. Primo ad eam, quæ fidem, & venerationem Dei concernunt. Secundo ad Diuinorum Officiorum celebrationem. Tertio ad Sacramentorum administrationem. Quarto ad ea, quæ ad harum rerum ministros, res, & loca Ecclesiastica spectant. † Item quod circa secun- 91
dam curam; & officium eius, sit prædicare Verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, & delinquentes corrigere, ac manere, iuxtà textum *in dicto cap. inter cætera de Officio Ordinarij*, *cap. audire distinctione* 25. *Trident. session*. 5. *de reformatione cap*. 2. *& sessione* 24. *etiam de reformatione cap*. 4.

Itaque

91 Itaque circa membra primi Capituli rerum concernentium curæ Episcopi, & eius officio, cultus scilicet, & religionis; dico, vt circa fidem, & venerationem Dei, sit primo curare, vt omnes suæ Diœcesis animæ fidem Christi suscipiant, si sit in terris fidelium, alioquin curare, vt omnes fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, & illis explicentur, *cap. antè Baptismum de consecrat. dist.* 4. Concil. Trid. *dict. sess.* 24. *cap.* 4. *constitutio Pij V.* incipit *ex debito*
93 *pastoralis officij.* Die 6. Octob. 1572. † Item vt fidei disputationes inanes, ac periculosus tollant, & ne Laici publicè, vel secretè disputent de fide Catholica, *cap. quicumque* §. 1. *de haret. lib.* 6. vbi dico, & dixi *supra sub Rub. & tit. de Summa Trinit. & fide Cath.* & DD. *in cap. quoties*
94 24. *q.* 1. † Item & vt verbum Dei populis prædiceretur, & lectio Sacræ Scripturæ, ac Theologiæ habeatur, & ne verba Sacræ Scripturæ ad superstitiones, incantationes, aut diuinationes, vel sortes, & alia prophana, & scurrilia adhibeantur, & conuertantur, vt habetur in Trid. *sess.* 4. *in fine*, Const. Pij IV. incipit *iniunctum nobis.*

95 Et ne Prædicatores in suis concionibus, & fabulas, & falsas reuelationes prædicent in tantùm, vt rigorosè, ac seuerè possit Episcopus eos punire, *dict. sess.* 4. *in fine*, & vt nullus possit imprimere, seu imprimi facere sine nomine authoris libros, nec illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primo ab ipsomet Episcopo examinati, probatique fuerint sub pœnâ anathematis, & pecuniæ, Concil. Lateranens. *sess.* 10. *de impressione librorum.* †
96 Item Diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & super quæstionibus, aliisque similibus operam dantes ex suis Diœcesibus penitùs eradicare, *cap. contra*, *& cap. Episcopi* 26. *q.* 5. & Canonicis pœnis, & aliis arbitrio eius punire profitentes Astrologiam iudiciariam, præter quam circa artem medicam, nauigationem, agriculturamque, & aliqua de futuris contingentibus, vaticinare præsumentes, vt *in const.* 17. Sixti V. incipit *Cœli & terræ creator in Bullar. nouo tom.* 2. *pag.* 510. *& in const. S. D. N. Urbani VIII. anni* 1631. †
97 Item quod hæreses, & hæretici omnes extirpentur, & circa Iudæos, & Paganos curam adhibere vt in his seruendis, quæ, & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent Sacri Canones, vt *infra in tit. de Iudæis, & Sarrac. & de hæret. & in cap. Iudæi* 28. *q.* 1.
98 † Et miracula publicare, recognoscere, & approbare, vt *in cap. fin. de reliquiis, & vener. Sanctor.* Trid. *sess.* 25. in decreto de reliquiis, & vener. Sanctor. etiamsi sint miracula hominis defuncti, non canonicati, nec Baptizati, vt per dict. decisionem antiquata decis. *dict. cap. fin.*
99 † Et reliquias Sancti ab Ecclesiâ Canonicati, in sua Diœcesi approbare, & illo approbante, tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinentes posse absolutè venerati, cui non licebit nouas reliquias approbare, ac eas publicè venerandas exponere, nisi denuo inuenirentur alicuius Sancti, iampridem in Sanctorum numero re-
100 lati. † Item curare, vt vouentes sua vota reddant, & cum impotentibus dispenset, aut vt cōmutet, in quantum facultas Episcopalis extenditur, idem in iuramentis iuxta quæ dixi *infra de Iureiur.* & dicetur *sub tit. de voto, & voti redemptione*, & *ibi cap.* 7. & 10. curando etiam, ne falsa, aut inania iuramenta fiant iuxta quæ dixi *in cap. etsi Christus, cap.* 12. *cap. quinta vallis, & aliis dict. tit. de Iureiur.* & vt iurata licitè seruentur, absoluendo eos qui possunt absolui, & peierantes canonicè coërcendo, iuxta quæ *ibi ex cap.* 1. vsque ad finem illius tituli plenè scripsi videnda. † Vltimo vt festa in Dei, & 101
Sanctorum cultum, & venerationem ritè, ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles Diuinis intersint, ac seruilibus operibus, & aliis illicitis se abstineant, de quo plenissimè dixi *in tit. infra de feriis, & ibi in cap. fin.* sic vt possit Episcopus arbitrio suo Laicos, festa non obseruantes ex const. Pij V. de qua *in Bullario nouo pag.* 180. *tom.* 2. † Et ad hæc existimo spe- 102
ctare obligationem faciendi professionem fidei à Prælatis, Dignitatibus, Canonicis, Portionariis, Parochis, Magistris, & Doctoribus, ac aliis, de quibus sigillatim scripsi latè *in cap.* 4. *de Iureiur. q. fin.* aliqua *dict. tit. supra de Summa Trinit. & fide Cath.*

Circa secundam partem de celebratione Mis- 103
sarum, & Diuinorum Officiorum, debet quidem Episcopis incumbere, ne Sacerdotes, aliis inquam debitis horis celebrent per Trid. *sess.* 22. *in decreto de obseru. & euitandis in celebratione Missæ*, de quo latissimè dico *infra sub tit. de celebrat. Missarum.* † Item ne extra Ecclesiam, 104
& locum Sacrum ad id deputatum specialiter Sacrificium Missæ fiat, *vbi supra* in vers. *atque omnino extra Ecclesiam*, vt etiam dico *sub dicto tit. de celebrat. Missarum.* † Et quod ne cui 105
vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare permittat iuxta quæ latè dixi *in Rubr. & tit. supra de Clericis peregrinis*, *& ibi* ex Trid. *sess.* 23. *c.* 16. vers. *nullus.* † Item curare quod habentes cu- 106
ram animarum, saltem diebus Dominicis, & festiuis, tam frequenter celebrent, vt suo muneri satisfaciant iuxta dispositionem Trident. *dict. sess.* 23. *cap.* 14. & vt populus in propriâ Parochiâ Missam audiat, sed non ad id cogere mulctis, & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, cum liberum sit populo in diebus Festis interesse Sacrificio Missæ, etiam in Ecclesiis regularibus, vt praxis quotidiana obseruat, & censuit S. Congregatio in negot. Episcop. & regular. Die 1. Iulij 1600. † Item curare, vt ab 107
Ecclesiis arceantur musicæ illæ, vbi siue organo, siue cantu lasciuum, aut impurum aliquid miscetur, Concil. Trid. *in Decreto de obseruand. & euitand. in celebr. Missæ.*

Et vt regulares in Offertorio Missarum 108
conuentualibus, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa Hebdomada occurrant, ne ignorantia horum festorum, & ieiuniorum præcepta Ecclesiastica à fidelibus transgrediantur, quod parum ipsi Religiosi curam obseruare, nisi Parochiam habentes, vt hic Matriti faciunt regulares S. Benedicti propter Parochiam S. Martini, Coadiutores illius in Ecclesiis S. Eldiphonsi, & S. Marci, quibus inseruiunt curam animarum exercentes Monachi illius ordinis, Parochi quidem (de quorum officio infra ago) hanc partem exactè adimplent in singulis Parochiis totius nostræ Hispaniæ, quibus inuigilant Episcopi, & Synodales

Episcopa

109 Episcopatuum. † Item debet Episcopus curare, vt reliqua Diuina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè suis horis, & secundùm Canonum dispositionem, celebrentur, ac recitentur, vt dico latè *in cap.* 1. & aliis *de celebratione Missar.* profligando abusus omnes circa huiusmodi, vt etiam *in Clem.* 1.
110 *de celebrat. Missar.* cauetur. † Vltimo Episcopus debet curare, vt populis diuersarum linguarum, & rituum, qui nonnumquam in eadem simul Diœcesi morantur, Missæ, & Officia, & Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, & ministrentur instruendo eos verbo pariter, & exemplo, *cap. quoniam in plerisque de Officio Ordin.* vbi dico.

111 Circa tertiam partem dicti Capituli primi, quæ consistit in administratione Sacramentorum, iam diximus latissimè *supra ex tit. de tempori. ordin. & sub tit. de Sacra Vnctione, cap. vnico* §. 1. quam obligationem habeat Episcopus, vt proprius ex officio Minister, ordines conferre suis subditis, quo scrutinio, in qua ætate, qua sufficientia, & quos repellere debeat; item cum quibus valeat dispensare ad minores ordines, *in tit. de filiis Presbyter.* & alibi. Item curare super administratione per se Sacramentum Confirmationis, cuius ipse est proprius ex officio, & ordine, ac consecratione Minister, vt dixi latissimè *in dict.* § 1.
112 *cap.* 1. *de Sacra Vnctione.* † Et curare, ne pro administrandis Sacramentis, aliquid indebitè exigatur, *cap. placuit el* 2. 1. *quæst.* 1. de quo *infra dico sub tit. de simonia.* Item attendere, vt decretum Concilij Trident. *de matrim. celebrand.* sæpius publicetur, sicut in eo dicitur, *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. aliquid dixi *in cap. fin. de foro competent. quæst. penult.* sed dictam publicationem non video repeti apud nos, cum plenè omnia Trident. decreta recepta sint, & custodiantur ab omnibus. Item curare, vt exponatur à Parochis virtus omnium Sacramentorum, vt sic populi fideles sarius edocti sint iuxta Trident. *sessione* 24. *de reformatione, cap.* 7.

113 Circa vltimam partem dicti primi Capituli, quod loquitur de Ecclesiasticis personis, ac rebus, vel locis. Primo attendere debet ad ea, quæ de ordinandis Clericis, & beneficiis conferendis sunt, vt *ex tit. de vitâ, & honest. Cleric. & ex tit. de prabend. & de concess. praben-*
114 *da.* † Item vt curet corrigere Clericos, & regulares delinquentes iuxta Sacrorum Canonum dispositionem, vt *in cap. irrefragabili de Offic. Ordinarij*, vbi dico, & *in Clem.* 1. *eodem*
115 *tit.* † Et curare debet, vt ea omnia seruent, illaque deuitent quæ infra dico *à dict. tit. de vitâ, & honest. Clericorum, & de cohabitat. mulierum, & Clericorum, & ex tit. de regularibus, & statu regular.* de quo videnda est distinctio 81. per totam, & *ibi cap. ad reatum.*
116 † Item vt dixi *sub dict. tit. de Clericis peregrin. & ibi in cap.* 1. ne sine formatis, aut testimonialibus litteris peregrinos suscipiant. Et quod regulares personæ, quæ fortè executores testamentorum, electæ fuerint à testatoribus, reddant de huiusmodi cura rationem, vt *in Clement. vnica de testament.* de quo dico latè *in cap.* 3. *cap. cum Ioannes, & alibi tit. de testam.*

Imò & ad Officium Episcoporum spectat 117 attendere, quod Sanctimoniales iuxta proprias constitutiones admoneantur, saltim in singulis mensibus confessionem peccatorum facere, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipere, vt in Trident. *de regular. sess.* 25. *cap.* 16. de quo dico *sub tit. de pœnit. in cap. omnis vtriusque de celebr. Missar.*

Debet etiam Episcopus tueri Ecclesiasticas 118 immunitates, quoad loca Ecclesiastica, vt infra dico latè *in tit. de immunit Eccles.* & faciunt dicta *sub tit. de iudiciis, à cap.* 2. *& titul. de foro comp. & in cap. Ecclesia Sancta Mariæ* 10. *de constitut.* vbi quam plura dixi conducibilia. Item quantum debeat curare circa Ecclesias construendas, reparandas, consecrandas, reconciliandas, ac de altaribus, vt *infra in tit. de Ecclesiis ædificandis*, de Religiosis Domibus, & consecrat Ecclesiæ cum aliis, & ne alienentur res Ecclesiasticæ, vt *in tit. de rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.*

Pro secundo capite adducto in principio 119 vers. *ad quartam*, verb. *ideò* de cura, & Officio Episcopi in pascendis Ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis; insinuantur casus sequentes latius in propriis locis, de illis acturus, inter quos, primus est; vt teneatur Episcopus, præcipuè Verbum Dei prædicare, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, & delinquentes corrigere, ac monere, iuxta habita *in dict. cap. inter cætera de Officio Ordinarij*, vbi dico *in cap. audire* 21. *dist.* in Trident. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 2. *& sess.* 24. *cap.* 4. de quo optimè loquitur Euaristus Papa *in cap. sicut* 9. 7. *casus* 16. ibi: *Episcopum oportet opportunè, & importunè ac sine intermissione Ecclesiam docere, eamque prudenter regere, & amare, vt à vitiis se abstineant, & salutem consequi possit æternam*, & illa cum tanta reuerentia eius Doctrinam suscipere decet, eumque amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis.

Quare debet Episcopus Oues sibi commissas bonorum operorum exemplo pascere, & 120 pro eis frequenter orare, ac Sacrificia Deo offerre, asque continuis monitis, & exhortationibus in viam salutis dirigere, vt præcipitur in Trid. *sess.* 23. *c.* 1.

Et vt adimpleant exactè, Ouesque cognoscat totius suæ Diœcesis, curare debet visitare 121 illam sæpius personaliter, vt præcipitur *in cap. legitur, in cap. relata, cap. decernimus* 10. *quæst.* 1. Trident. Concil. *dict. sess.* 24. *de reformat. cap.* 3. iuxta dicenda *in dict. cap. inter cætera.* † Ex quo infertur, vt teneatur arguere 122 vitia subditorum, errantes corrigere, & omnino curare, arguendo, obsecrando, & instando, vt ad salutis viam reuertantur, vt habetur, *in dicto cap.* 1. *Tridentin. sessione* 23.

Secundò Episcopi Officium præcipuum 123 etiam est prouidere bonos, & idoneos Rectores curæ animarum instituendo curatos, qui curam suam non negligant, *cap. nullus omnino quæst.* 7. curando, vt cunctis Sacramenta ministrentur

nistrentur diligenter, promptè ac liberaliter,
& præcipuè morientibus, etsi qui sint in Diœ-
cesi impœnitentes, aut excommunicati, vel
vltimo supplicio deputati, curare, ne sine re-
conciliatione, aut absolutione, & viatico pe-
reant, *Clem. 1. de pœnit. & remiss. cap. de his*
124 *26. quæst. 6.* † Nec propter hoc excusatur Epis-
copus à cura exercenda per ipsum in pluribus
casibus, si necesse sit, cum sit Parochus totius
suæ Diœcesis, cui præcipuè Oues fuerunt
commendatæ, vt Pastori: argum. *cap. illud*
125 *95. dist.* † Et ob id dicatur tota Diœcesis Pa-
rochia Episcopi, vt benè docet Barbosa *in pa-*
126 *storali p. 3. alleg. 80. num. 12.* † Et sic Ca-
thedralis sua dicatur Parochia totius ciuita-
tis, & Diœcesis, Cardinalis *in Clem. dudum
§. verum de sepulturis*, Bellet. *disquisit. Cleri-
cal. p. 1. tit. de bonis Cleric. §. 3. num. 43.*
vnde optima ratione glossa in verbo *à foris ve-
niunt in cap. 3. hoc tit.* dixit, quod quilibet de
Episcopatu potest Sacramenta recipere in maio-
ri Ecclesiâ.

127 Tertio debet Episcopus prouidere, ne sub-
diti sui, vanis, & superfluis sumptibus, inten-
dentes, substantias suas consumant, & ne quis
vltra quam gradus personæ, & facultates pa-
tiuntur, expendat, vt *in Clem. 2. de Magistr.
argum. textus in cap. vt Clericorum 13. cap.*
128 *à crapula de vitâ, & honest. Clericor.* † Et
sic debet etiam ordinare, ac moderari ea,
quæ correctione, emendatione, ac reparatio-
ne indigent, abusus tollere, & bonas con-
suetudines, ac Canonum obseruationes intro-
ducere. Et inde quidem suæ curæ stat publi-
care, & præ fotibus Ecclesiæ affigere eos, qui
excommunicationis vinculo detinentur, vt,
quisque communionem eorum valeat deuitare,
vt *in cap. curæ 11. quæst. 3. Clem. vnica de con-
sanguinit. & affinit.* iuxta latè dicenda *infra in
tit. de sentent. excomm.* & quæ dixi *in cap. 1.
cap. intelleximus 7. cap. cum non ab homine de
iudiciis, cap. ad probandam 24. de sentent. &
re iudic. cap. pastoralis §. verum de appel-
lation.*

129 Quartò præcipuum Officium Episcopi est,
victum pauperibus largiri, viduarum, & pu-
pillorum, orphanorum, ac miserabilium per-
sonarum, curam paternam gerere Concil.
Trident. *dicta sess. 23. cap. 1.* Et quanta sit
obligatio in Episcopo erogandi, & in qua
quota? Dico latè *infra in cap. filius no-
ster 5. cap. cum in officiis 7. de testamentis*;
ob idque *in l. Iudices cod. de Episcopali aud.*
monetur vt Episcopi etiam incarceratorum
curam gerant, prouidentes, vt humaniter
tractentur quoad locum carceris, & quo-
ad victum non habentibus ministrandum,
& his similia infantium quoque expositorum
curam agere, & curare, ne serui fiant colligen-
tium, *l. nemini licere cod. eodem*; ob quod, vt
refert Barbosa *de Iure Eccles. cap. 11. sub n. 86.*
Concilium Aurelianens. vt Episcopi Sacerdotali
admonitione redarguant Iudices, ac potentes,
quos conspexerint, oppressores huiusmodi mi-
130 serabilium personarum. † Quare mirum non
est quod inter opera charitatis, exercenda ab
Episcopo eius curæ sit obligatio redigendi ad
pacem magis, quàm ad iudicium, desidentes
fratres, vt *in cap. studendum, cap. præcipimus,
dist. 90.* ita vt si negligens fuerit in reuocando
discordes ad concordiam, peccet mortaliter;
licet in aliis peccatum sit veniale, Marcus An-
ton. Genuens. *in manuali Pastor. cap. 43. nume-
ro 1.* Belletius *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de
disciplina Cleric. §. 15. num. 96.* Barbosa *de
Officio Episcopi p. 3. alleg. 79. num. 1.* † Et 131
consequenter tenebitur pacem inter subditos
semper conciliare, & pacem, vel treugam rum-
pentes punire, *cap. 1. de treuga, & pace*; ad
quæ leges quæ dixi *in cap. nouit. de iudic.*
vbi egi de illa quæstione, *Ad quem spectet iudi-
cium de pace fracta? An Iudex reconuentionis
possit partes litigantes ad concordiam reducere?*
† Sed Sacra Congregatio negot. Episcopor. 132
præposita Die 15. Nouembr. 1588. vt refert
idem Barbosa *dict. cap. 11. de Iure Eccles.
num. 85.* limitat dicendo, vt non possit Epis-
copus cogere aliquem ad se cum inimico con-
ciliandum; quia suæ conscientiæ satisfacit qui
iniuriam in corde remittit; sicque fuisse res-
ponsum Episcopo Caietano; quare pos-
sunt adiungi quæ dico *infra in tit. de iniu-
riis.*

Cumque ex Trid. *sess. 25. cap. fin.* cautum 133
sit circa obligationem, quam habent Episcopi
curandi, vt Canones omnes, Conciliorum de-
creta, nouæque constitutiones à Pontificibus
in Dies emanentes seruentur iuxta quæ etiam
dixi *sub Rub. de constit. & sub eo tit. vt etiam
in cap. Ecclesia S. Mariæ*, latissimè aduertere,
ac curare nimis debent super residendo quili-
bet in propria Diœcesi, apud proprias Eccle-
sias, quandiu poterint, vt habetur *in cap. si
quis in Clero, & in cap. placuit, el 1. 7. quæ-
stion. 1. cap. sugestum ibi.* exceptis tamen legi-
timis causis, de quibus dictum est per textum
ibi in cap. nisi cum pridem de renunciat. † Et sic 134
quia plura sunt, quæ curæ eorum incumbunt,
quibus de facili per se occurrere nequeunt, *cap.
illud dist. 5.* præcipitur eis *in dict. cap. inter cæ-
tera, de Officio Ordin. cap. sicut olim de accusat.*
† Vt per personas plura exequantur, & Vica- 135
rios, ac Coadiutores in tanto munere obeun-
do, secum habeant, vt praxis demonstrat,
ac *infra* insinuatur *in titulo de Officio Vi-
carij.*

Quintò debet etiam Episcopus ex officio 136
Chrisma conficere, vt dixi latè *in dicto cap. 1.
de Sacra Vnctione §. 1. in tract. de confirm.* &
Baptizatores fontes Chrismate signare, *cap.
perlectis, vers. ad Episcopum 25. distinct. cap.
quamvis 68. dist. cap. litteris de consecratione
dist. 3. cap. si quis de alio de consecrat. dist. 4.*
Basilicas consecrare, & altaria in Ecclesiâ con-
secrata erigere, & consecrare, & hæc eadem
consecrata reconciliare, si violata fuerint, *dict.
cap. perlectis, dict. cap. quamvis, cap. 1.* cum
aliis *ibidem de consecrat. dist. 1. cap. aqua de
consecration. Ecclesiæ*, vbi dico, & dixi aliqua
in cap. 2. de Sacram. non iterand. † Et Mo- 137
niales Virgines post professionem, & com-
pleto 25. ætatis anno, solemniter consecrare
tradito velo, *dict. cap. perlectis §. ad Episco-
pum 25. dist. cap. 1. de temporibus ordination.*
quod & poterit delegare Presbyteris, vt *in
cap. 2. 26. quæst. 6.* Barbosa *dict. cap. 11. de*

Iure

Iure Eccles. num. 102. contra Sbrotium *de*
138 *Officio Vicarij lib.* 2. *q.* 8. *num.* 4. † Et re-
conciliare publicè pœnitentes in Missa, *dict.*
cap. quamvis dist. 68. *cap.* 1. *cap. ministrare*
26. *quæst.* 6. quod & Sacerdos simplex ex licen-
tiâ Episcopi potest facere, *cap.* 1. *cap. Aure-*
lius 26. *quæst.* 1. Sbrotius *dicta quæst.* 18. *num.* 4.
& pœnitentias publicas iniungere, *cap. acce-*
dentibus, vbi DD. *de excess. Prælator.* quod
& poterit exequi Sacerdos de mandato Epis-
139 copi, Sbrotius *sup. quæst.* 17. *num.* 3. *&* 4. †
& campanas benedicere, & Chrismate vngere,
Castald. *in praxi Cæremon. lib.* 2. *sect.* 12. *cap.* 5.
Angel. Rocha *in suo speciali tract. de campanis*
c. 5. *ob campanar. consecratione*, Cæsar Baron.
annal. Eccles. tom. 10. *pag.* 810. Vgolin. *de Officio*
Episcopi cap. 31. §. 1. *num.* 2. & cum Durando
de ritibus Eccles. lib. 1. *cap.* 22. *& in rationali*
Diuinor. Officiorum lib. 1. *cap.* 4. Barbosa *dicto*
cap. 11. *num.* 105. vbi ait quod etsi Episcopus
soleat eas per se benedicere, possit tamen de-
140 legare eam simplicem benedictionem. † Item
etiam, & consecrare, seu benedicere Calices,
Patenas, Corporalia, Pallas altaris, & vesti-
menta Sacerdotalia, & alia vtensilia Ecclesiæ,
Sbrotius *lib.* 2. *quæst.* 10. *num.* 8. Barbosa *de Offi-*
cio Episcop. p. 2 *alleg.* 27. *à num.* 35. cum Azor.
& Henriquez, Layman. *in Theolog. Morali*
141 *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 16. † Et quando
non Episcopus, Sbrotius *cap.* 32. *num.* 6. Pos-
seuin *de Officio Curati p.* 2. *num.* 37. Layman.
dict. cap. 6. *num.* 11. *&* 12. Gauant. *in comment.*
Rubr. Missal. & Breuiar. tomo 1. *p.* 4. *tit.* 19. *de*
Rub. benedic. num. 23. Tamburinus *de Iure*
Abbat tom. 1. *disp.* 22. *quæst.* 2. *num* 4. adducen-
tes declarationes Rituum Sacr. Congregat. 14.
Nouembr. 1615. & 14 Maij 1616. vbi ob iu-
stas causas in Ecclesiis propriis non residenti-
bus pro facultate delegandi eam concedentem,
aliquando limitando personas in dignitate
constitutas, aliquando tempus ad sex menses,
& sæpius sine limitatione, vt in alia 2. Maij
1619. & deinceps.

142 Sexto quia officio, ac potestati Episcopo-
rum spectat habere Iurisdictionem ordinariam
in tota sua Diœcesi contra personas sibi subie-
ctas in corrigendo, puniendo, monendo, vi-
sitando, iudicando, dispensando, &c. ideò
adiunges hic quæ latè dico *sub dicto tit. de Of-*
ficio Ordinarij, & in præassignatis locis supra
in nostro vers. *ad quartam*, & alibi in toto Iure
143 Canonico. † Et quia quæ dicta sunt de Epis-
copis proportionabiliter incumbunt curæ Car-
dinalium in suis Ecclesiis, Primatibus, ac Pa-
triarchis; item & Archiepiscopis in suis etiam
Diœcesibus, & Prouinciis iuxta differentias
positas *à num.* 1. nostræ quæstionis, ideò quæ
in vers. *ad primam, ad secundam, & ad tertiam*,
omissa sunt incumbentia officio illorum, qua-
tenus Episcopi sunt Prælati Ecclesiæ in suis
territoriis, ex his notatis desumes.

144 Quare breuiter scies, quod licet in potesta-
te Iurisdictionis, ac multis specialibus sint
maiores Cardinales Patriarchæ, Primates,
Archiepicopi, & Metropolitani, vt colligitur
ex adductis in hac nostra quæstione, non qui-
dem in potestate ordinis, id est respectu cha-
racteris, vt patet ex adductis *in tit. de tempori-*
bus ordinat. & de ætate ordinand. imò & Papa
appelletur Episcopus orbis iuxta *dict. quæstion.*
præcedent. ideò dicta de Episcopis independen-
tibus ab hac ordinis potestate incumbere iuxta
subditos, & prouincias, Patriarchis, Primati-
bus, Archiepiscopis, & Metropolitanis, vt
ex adductis patet. Sunt enim Archiepiscopi,
veluti quilibet alij Episcopi, Barbosa *de Iure*
Ecclesiast. cap. 7. *num.* 25. vbi ponit differentias
inter eos, quarum nonnullas retuli hic in vers.
ad tertiam.

Pro complemento notandum duxi quod 145
præter ordinariam iurisdictionem, quam te-
nent adducti omnes Prælati, solent etiam ha-
bere aliam delegatam, vt Episcopi in multis
casibus, tam de iure, quàm ex Trident. vt
dico *in cap. irrefragabili de Officio Ordinarij*
§. cæterum, in cap. ad abolendam per textum
ibi de hæret. vt in supplendo negligentia Ab-
batum exemptorum in multis, *cap. quanto de*
Officio Ordinarij, *Clementina vnica de sup-*
plenda negligentia Prælatorum, de quo *supra*
eodem titulo, dixi in procedendo contra Præ-
dicatorem exemptum, qui hæreses prædicaue-
rit Trident. *sessione* 5. *cap.* 2. contra quos praxis
inquisitionis Hispaniæ est, vt in ea proceda-
tur.

Tertio in prouidendo de Vicariis cum as- 146
signatione congruæ portionis fructuum in Ec-
clesiis, quæ residentiam requirunt, vbi bene-
ficiatus est legitimè dispensatus non residere
ex Trident. *sess.* 6. *cap.* 2. † In visitando, 147
& corrigendis Capitulis, & Canonicis exem-
ptis Ecclesiarum toties, quoties opus fuerit,
Trident. *sess.* 6. *cap.* 4. † Item in cognos- 148
cendo de gratiæ subreptione, & obreptione,
quæ super absolutione publici criminis, aut
remissione pœnæ, falsis precibus fuerit impe-
trata, *cap. ex parte de Officio Ordin. cap. si*
quando de rescriptis Trident. sess. 13. *de refor-*
mat. cap. 5. & applicabis quæ dixi *in cap. super*
litteris de rescriptis, & de dispensationibus ob-
tentis ex eodem Concilio *sess.* 22. *cap.* 5. *&* 6.
† Et de constitutionibus, vel consuetudini- 149
bus à Sede Apostolica approbatis, & de facien-
dis compositionibus pro collatione, vel mis-
sione in possessionem de Canonicatu, vel si-
milium dict. Trident. *sess* 24. *de reformation.*
cap. 14. † Et in corrigendis Clericis exem- 150
ptis à sua iurisdictione, etiam extra visitatio-
nem Trident. *sess.* 14. *cap.* 4. *de reformat.* in
diuidendis distributionibus quotidianis ex ter-
tiæ partis fructuum deductione constituendis,
vbi non sunt, vel tenues habentur, *sess.* 21.
& 22. *cap.* 3. † In deputandis Coadiutori- 151
bus, aut Vicariis cum parte fructuum, illite-
ratis, & imperitis Rectoribus Parochialium, si
aliàs honestæ sint vitæ *sess.* 21. *de reformat.*
cap. 6. quod ante fuerat constitutum de
Coadiutore, Episcopo eadem authoritate de-
putando, *in cap. vnico de Clerico ægrot. lib.* 6.
aliqua dixi *in titulo de renunciat.* † Item in 152
visitandis Monasteriis, & beneficiis commen-
datis, etiam exemptis, in quibus non viget re-
gularis obseruantia, *sessione* 21. *de reformatione*
in principio cap. 8. *& in fine.* Et in visitandis

beneficiis exemptis nullius Diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio prouinciali ad hoc deputatus dict. Concil. Trident. *ses-*
153 *sione 24. de reformat. cap. 9.* † Et in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel vitanda sunt, vel seruanda *sessione 22. in decreto de obseruand. & euitand. in celebratione Missarum.* Item in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, etsi idonei non sint ab officio co-
154 hibendis *dicta sessione 22. cap. 10.* † Et in his omnibus obseruandis, ordinandis, moderandis, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant ex eodem Trident. *dicta sessione 24. de re-*
155 *formatione cap. 10.* † In restituenda, & obseruanda clausura Monialium, in Monasteriis etiam in exemptis, *cap. vnico in fine de statu Regular. lib. 6. Trident. sessione 25. de regularib. cap. 5.* Et in regendis Monasteriis Monialium Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, *Clement. attendentes, de statu Monachorum Trident. dicta sessione 25. de regular. cap. 9.* in concernentibus spiritualia, vt benè intelligit Armendar. *in addition. ad Recopilat. Leg. Nauarræ, lib. 7.*
156 *titulo 18. de religione numero 94.* † Et in cognoscendo de Patronatibus quorumcumque beneficiorum, & Dignitatum minus legitimè constitutis, & acquisitis ex eodem Tridentino *sessione 25. de reformatione, cap. 9.*

157 Item generaliter Episcopi, tamquam Sedis Apostolicæ delegati, supplent in multis negligentiam exemptorum, vt *in cap. 1. de Iure Patronat. Clementina, quia contingit de religiosis Domibus*, sed supplent quidem authoritate ordinaria, non delegata delegati Papæ negligentiam, *cap. significauit de officio ordinary*, vbi de aliis dico, interim etiam videndus textus *cap. licet in corrigendis, & cap. graue gerimus de officio ordin.*

158 Econtra tamen etsi hucusque viderimus quantam habeant Episcopi potestatem ac iurisdictionem ex officio; nihilominus videbimus in pluribus limitati. Nam primo non possunt exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria; imo nec debent DD. per textum, *ibi in cap. penult. de officio ordin. cap.*
159 *sanè de excessibus. Prælat.* † Debent enim seruare priuilegia subditorum, *cap. dilecti de priuilegiis*; sic vt alias possit ab eisdem subditis priuilegiatis, vel exemptis obedientia denegari impunè, præter quam in aliquibus casibus relatis, *in dicto cap. sanè, & in cap. quorun-*
160 *dam. de excessib. prælator.* † Item Ecclesiam alteri subiectam non possunt liberare sine causa à iurisdictione proprij Prælati, *cap. 2. de excess. Prælator.* per glossam notabilem. verb. *plano iure in cap. 1. 16. quæstione 1.* glossa videnda, *in cap. ad audientiam* verb. *obuentione de Eccles. ædificand.* nisi faciant quando accessit ex certa scientia Apostolica Confirmatio: ita DD. per glossam *in cap. constitutus*
161 vers. *nec obstat. de Religios. Domibus.* † Imo & tenentur Episcopi cessare à pluribus grauaminibus Religiosorum, vt exprimuntur, *in cap. nimis el. 1. & 2. distinctione tit. de excessib. Prælat. Clem. I. eodem.* † Nec possunt 162
subditis suis interdicere, ne denuncient superioribus statutum suarum Ecclesiarum, *cap. quia plerumque de officio ordin. lib. 6.* faciunt nonnulla, quæ adduxi de auocatione à superiore, *in cap. 1. de foro comp & in cap. vt nostrum de appellat.* † Nec possunt Episcopi 163
quemquam excommunicare pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam, quam seipsos lædere videretur: videndi sunt textus *in cap. inter querelas, & cap. Guilisarius 23. quæst. 4.* & quæ dixi *infra de iudic. in cap. cum venisset 12. quæstione 10. an possit Prælatus iniuriam sibi factam punire?*

Vel nisi pro tuendis iuribus propriis contra 164
potestatem temporalem, vbi alias temporalis defensio non sufficit, *cap. dilecto de sent. excommunic. lib. 6.* Latè Ricciulus, *de iure personar. extra gremium Eccles. exist. lib. 4. cap. 61.* argum. eorum, quæ dico, *in cap. Ecclesia S. Mariæ 10. de constit.* † Nec possunt 165
exactiones, & talleas, vel alia similia Clericis, aut Monachis imponere, *cap. nulli Episcoporum cum sequent. 16. quæstione 1. cap. Diaconi sunt*, vers. *nunc autem distinctione 93. cap. 1. de excessibus Prælat. cap. cum Apostolus § prohibemus de censibus*, ne videantur in Ecclesia Dei exactores potius, quàm Pontifices, vt inquiunt Patres in Toletano Concilio relato *in cap. quia cognouimus 10. quæstione 3.* videndus Barbosa latè loquens *in pastorali part. 3. allegatione 85.* cum infinitis, & applicabis quæ dixi *in dicto cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. à quæstione 1.* præcipuè *à quæst. 9. & 10.* & aliis, vbi quod talis impositio spectat ad solum Papam, & cum causis, de quibus *ibi.*

Nec possunt sine Papæ licentia Episcopa- 166
tibus propriis renunciare, vt dixi per textum *ibi in cap. nisi cum pridem de renunciat. cap. 2. de translatione Episcopi*; nec religionem intrare: argument. textus *in cap. per tuas 10. de voto*, nec longam peregrinationem arripere, *cap. magnæ, de voto*, & *ibi* cum infinitis idem Barbosa etiam videndus *in pastor. tertia part. allegatione 53. numero 23.* † Nec possunt Epis- 167
copi sibi successores eligere *cap. 1. cum sequentibus 8. quæstione 1.* vt probat idem Barbosa latè *parte 1. de officio Episcopi tit. 1. cap. 3. à numero 40. & de Iure Ecclesiast. 1. parte, cap. 11. numero 237.* vtrobique satisfaciens exemplis de Beato Valerio, Diuo Augustino, & aliis; & melius confirmatur ex his quæ adduxi *supra in Rubrica de elect. quæstione 8.* in vers. *ad tertiam*, vbi egi de ea quæst. *an Pontifices, & Episcopi possint absolutè, & independenter eligere sibi successores, seu disponere, vt iure sanguinis, siue hereditario, deferantur Pontificia, & Episcopalis Dignitas.*
† Nec possunt Episcopi Episcopolia, siue 168
Pontificalia in aliena Diœcesi sine licentia proprij Episcopi exercere, *cap. Episcopus el. 1. 7. quæst. 1.* cum aliis Trid. *sess. 6. de reform. cap. fin.* etiam, si vocati ab inferioribus fuerint pro exercendis Pontificalibus in locis exemptis, quia

quia

quia adhuc requiritur licentia illius Episcopi, intra cuius fines, loca exempta, sunt constituta, Galetius *in Margarita casuum conscientiæ*, verbo *Episcopus*, latè Barbosa *in pastorali parte secunda, allegatione 6. numero 1.*
169 *& 2.* † Nec alienos Clericos absque expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi ordinare; ad quæ duo vltima videbis quæ latè dixi *in cap. 11. de temporibus ordinat. questione 9. 10. & 11.* vbi de pœnâ contrafacientium. Nec alia huiuscemodi facere, vt dispersim habentur in iure, & Conciliis.

170 Nec potest tantùm electus Episcopus ante confirmationem administrationi Ecclesiæ se immiscere; vt latissimè dixi *in cap. transmissam 15. de electione.* Nec ante consecrationem Episcopalia exercere; eo quod ante Episcopus non nominetur; applicando quæ dixi *in toto titulo de temporibus ordinat. de ætate ordin. de Sacra Vnctione, de Sacramentis, non iterandis, &c.* qualiter consecratio fiat dixi *in cap. 6. & 7. dicto titulo de temporibus ordinat.* aliqua *sub Rubrica de Sacramentis non iterandis*, nec enim antea Episcopus nominatur; quia si nomen non habet, nec officium habere dicetur, vt inquit Damasius Papa *in cap. Corepiscopi in*
171 *fine 68. distinctione.* † Qui enim consecratus non est, nec potest ordines conferre, nec Basilicas consecrare, & altaria aliavè similia, quæ solus consecratus Episcopus facere potest, nec alius, quamvis ei plena administratio Episcopatus concederetur, *cap. Pontifices 7. quæstione 1. cap. 1. & 26. quæstione 6.*

172 Sic vt nec ea, aut quodlibet eorum possit ipse Episcopus alteri, qui Episcopus valeat ea exercere, vt *in cap. quanto de consuetudine, cap. aqua de consecratione Eccles.* glossa, & DD. *in dicto cap. transmissa 15. de electione*, Barbosa etiam *de Iure Eccles. cap. 11. num 100.* etsi possit alia demandare qui sit iurisdictionis tantùm confirmatus, vt sub hoc vers. *ad quartam*, dixi, & alibi dictum est.

173 Quod si inquiras quare Episcopus adducta in versiculo *è contra hic*, & in versic. *nec potest*, non possit exequi, cum videatur in suo territorio habere eandem potestatem, ac Pontifex in vniuersali Ecclesiâ; respondetur nihilominus potestatem Episcoporum respectu illius, quam habet Papa esse semiplenam, & quod in tantùm solicitudinis; Episcopi dicuntur vocati, in plenitudinem potestatis *cap. decreto, cap. qui se scit 1. quæstione 6. cap. ad honorem de authoritate, & vsu Pallij*, vbi aliqua notaui.

174 Et inquam Episcoporum authoritas limitata, & depressa, *cap. vnico in fine*, iuncta glossa de Sacra Vnctione; & sic videmus multa Pontificia sibi reseruasse, aut Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis Metropolitanis, quæ Episcopi exercere non valent, etsi ipsimet omnes possint exequi omnia, quæ Episcopi exercent, cum etiam dicantur Episcopi, iuxta latè, & sigillatim dicta in tota nostra quæstione, & de Papâ *quæstione præcedenti, & sub titulo de rescriptis, de filiis Presbyterorum, de bigamiâ, & alibi.* † Imò & sunt alia, quæ 175
Episcopi facere nequeunt sine consensu sui Capituli, vt dicemus *in titulo de rebus Eccles. alien. vel non in titulo de his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.*

Ex prædictis omnibus, iam potest con- 176
siderari quam graue sit, & periculosum Episcopale onus, & quanta res sit in tot curarum generibus, quibus tenentur eas strictè rectè incedere, nec differre, quibus nisi insistent, & diligentiam, curamque adhibeant culpæ subditorum, imputentur iniuriæ Deo illatæ, & Diuini Cultus Vilipendia Episcopis adscribantur, *capit. 1. & cap. facientes 36. distinctione*, non inquam facile est, vt scribit S. Ambros. *in cap. non est facile 49. distinctione*, stare in loco Petri, & Pauli, scilicet tenere Cathedram regnantium cum Christo; quia (inquit) non Sanctorum filij sunt, qui tenent loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum; & sic considerari debent verba textus *in cap. præcipue 11. quæstione 3. cap. nulli fas 25. quæstione 1.* & cum D. Augustino dicente *in cap. ante omnia distinctione 40.* Nihil in hac vita & maxime in hoc tempore esse difficilius laboriosius, ac periculosius Episcopi Officio, & nihil apud Deum miserabilius, tristius, & admirabilius; sed si perfunctorie (inquit) res agatur, nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore facilius, & leuius, & hominibus acceptabilius Episcopi Officium apud Deum, cum nihil beatius si eo modo militetur, quo noster præcipit imperator.

Cumque in Trident. *sessione 6. de refor-* 177
matione cap. 1. dictus sit Episcopatus onus Angelicis humeris formidandum; proindeque, & Beat. Ioan. Chrisostom. formidabilem quandam sententiam protulerit homilia 3. in act. dicens, *Arbitror paucos Episcopos saluos fieri; imò multos perire, non tam propter sua, quàm propter aliorum peccata*, & S. Bernard. ad Episcopum Senon. scribens ibi: *Si tentatio est vita hominis super terram, quantis putatis periculis patet vita Pontificis, qui necesse habet ferre omnium tentationes.*

Quid mirum si homines Sancti semper 178
tale onus vitare studuerint, & fugere, sicut Moyses, cum ad populum de Ægypto educendum mitteretur, & alij Prophetæ imbecillitatem suam agnoscentes instanter recusarint *exod. 3. & 4.* & Hieronim.

At qui Diuina voluntate Episcopalem 179
Dignitatem nanciscitur, debet Salomonem Regem imitari, qui cum primum in Regem assumptus esset, petiit à Deo, dicens *3. Reg. cap. 3. Ego sum puer paruulus in medio populi, quem elegisti, qui præ multitudine numerari non potest; dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum, & malum.*

180 Nec vbi potest prodesse potest refugere, quia propriam quietem communi vtilitati præferens, non potest dicere, *Mihi viuere Christus, & mori lucrum*, & cum Apostolo *ad Philip. I. quia sibi nemo viuit nemo sibi moritur*, & cum eodem *ad Rom.* 14. *& non quærit quod sibi vtile est, sed quod multis*, vt salui fiant 1. *ad Corinth.* 10. & alia, quæ *ex Clement. epist.* 1. *ad Iacob. in principio*, refert ad litteram Barbosa *de Iure Ecclesiast. dicto cap.* 1. *part.* 1. *num.* 94. *&* 93. videnda ibi, & alibi.

181 Nec quasi insufficiens oneri tanto labores Episcopatus debet subterfugere, si tamen pssint intelligere sua Doctrina, alendos esse imbecilliores, & paruulos; quare, si legat, ac perlegat verba Isydori *libro* 3. *de summo bono, capit.*33. Sic alloquentis *vir Ecclesiasticus, & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis, debet & dispensationem Ecclesiastici ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, sed humilis gubernandam suscipiat, multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui sensus, & vitæ vtilitate præstantes præesse, & prodesse aliis nolunt; & dum eis regimen animarum imponitur, renuunt consultiuis arbitrantes otiosam vitam degere, quàm lucris animarum insistere; quod tamen decepti agunt per Diaboli argumentum, fallentis eos per speciem boni, vt dum illos à pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant eos, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant. Hæres es, & Vicarius Petri, o, Episcope fac opus Euangelistæ, & Pastoris non erubescas Euangelium, si erubescendum non credis Pastoris Officium, insta opportunè, importunè ministerium tuum imple, ministerium tuum plus oneris habet quàm honoris, si affectas honorem mercenarius es, si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus accedant profectus. Manebat forte in monte, leuatis manibus, orans cum Moyse, Iussit Dominus, vt descendas in campum cum Iosuë pugnaturus cum Amalecitis, non deponas animum; quia nec in monte absque timore videndum est, nec in medio Amalecitarum desidendum: nam Lot inter sodomitas fuit fuit sanctus, & in monte solus agens fuit incestuosus*, animaduertat non desideraturus euehi ad fastigium Episcopatus, quod vocatus, non recusaturus laborem, si sufficiens ad illum Iudicatus fuerit, ne forte incidat in sententiam Isydori proxime adductam, quam repetit. Clem. *in dicta epist.*1. *ad Iacob. in princip.* Ponens sententiam suam in sequentibus verbis. *Si periculum peccati timens suscipere, refugis Ecclesiæ gubernacula certus es, quia amplius peccas, quam si populum Dei, veluti in fluctibus positum, & periclitantem cum iuuare possis subterfugis tui tantummodo habens considerationem, & non quod in communi omnibus expedit prouidens.*

182 Vbique enim periculosa sunt delinquendi, & lapsus hinc inde imminent grauiores, & sic studiosè cauebunt Episcopi ne declinent ad dextram, vel ad sinistram, cum necesse sit, vt in offendicula cadant. Quare qeidem si diligenter inuigilent, & suæ simul, & subditorum saluti prouidebunt. Quod si Dominus vigilantes inuenerit, & Pastoralis Officij operibus incessanter instare, retribuet vberius, ac plus cæteris. Sin autem quanto plus cæteris vigilare debuerunt, vt subditis via, & lumen ad æternam salutem esse possent, tanto plus cæteris, illos puniet, vt ait. Nicolaus Papa ad Lotherium Regem *in epist. relata in dicto cap. præcipuè* 3. *&* 11. *quæstione* 2. ibi *deterius quippe in populis Prælati delinquunt, ac per hoc ipsi crudelibus, quam cæteri puniuntur*, vbi referuntur alia verba Gregor. *in pastor. parte* 3. *capite* 5. *& in dicto cap. nulli fas* 25. *quæstione* 1. Debet inquam quisque cauere, ne propter negl gentiam suam iratus Pater cœlestis dicere de se debeat, quod de proprio filio pro alienis culpis dixerat *Isai.*53. *propter scelus populi mei percussi eum*; Debent ergo vigilare, & in omnibus laborare, ac ministerium suum implere iuxta præceptum Apostoli 2. *ad Timoth.* 4. Ne sanguis deperditarum ouium requiratur de eorum manibus à supremo iudice, cui ratio est reddenda.

Et hic applicabis quæ cum multis tradit Barbosa *in dicto capite* 11. *de Iure Ecclesiast. sub numero* 92. *&* 94. *& in pastorali cum infinitis parte* 1. *titulo* 2. ex glossa 1. cum aliis vbi de desiderante Episcopatum quod bonum opus desiderat, glossa 2. & glossa 3. de virtutibus, quibus debet pollere iuxta verba Apostoli 1. ad Timoth. 3. *Fidelis sermo, siquis Episcopatum desiderat*, vbi plenissimè explicat præter cæteros DD. quos refert per 13. glossas legendas, vt benè intelligas. 183

Ad vltimam quæstionis partem, an prædictæ Dignitates consignatæ sint à D. Petro imitando Archiflamines, & Flamines, &c. Quia iam responsum prebuimus *supra in Rubrica nostri tituli*, in versiculo, *& cum etiam, & quia*, & versiculo *inde*, vbi de intellectu *cap. in illis, distinctione* 80. *& supra quæstione* 1. ex versiculo *ad quartam*, vbi iterum de doctrina, & intellectu *dicti cap.* iam nunc solùm addendum censui, quod firmat Anastasius Germon. *de Sacror. immunit. libro* 2. *capit.* 5. Qui agens de Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis, de quibus latissimè actum est in hac *quæst. à numero* 1. & de ciuitatibus Metropolitanis, Metrocomiis, vt sub versiculo *ad tertiam*, referens *ibi numero* 13. vt in ciuitatibus, quæ frequentissimè apud Ethnicos erant maximæ, primæque in prouinciis, in his gentilitate, omnique vana superstitione sublata, nouæ Reipublicæ, nouæque Christiano populo præponerentur Episcopi, qui non modo Metropolitani appellabantur, sed etiam Primates; in aliis inquam maioribus, non tamen maximis, quamvis caput gentis alicuius essent, atque Metropoles, siue à deducta colonia, siue Principium benignitate, & gratia Episcopi qui præficiebantur Archiepis. vel Metropolitani 184

politani vocarentur, aliis verò minoribus ciuitatibus Episcopi tantùm, qui suberant Metropolitanis, vt Metropolitanis Primates præerant, dicit *num.*14. hanc diuisionem iam ab initio nascentis Ecclesiæ S. Petrum Ordinis Apostolici Principem fecisse, vt auctor est Clem. *in epist.*1. *ad Iacobum fratrem Domini*, cuius epistolæ meminit Paul. *ad Philippens. cap.*4. ac Gratianum illius partem referre ait *in cap. in illis* 2. *dist.* 80. & sic non ex Iure Diuino quoad iurisdictionalia, sed Iure Ecclesiastico institutas esse prædictas potestates in Ecclesia: pluribus probat idem Barbosa *in pastorali p.* 1. *tit.* 1. *cap.*1. *ex num.* 24. vbi contraria dissoluit.

185 Imo & Anacletus Papa, Clem.Successor. *in Epist.*2.*ad Episcopos Italiæ*, vel vt vult Contius ex vita Gregor.Papæ, quam etiam retulit Gratianus, *in cap.*1. *dist.*99. idem videtur sequi in verbis sequentibus. *Prouinciæ multo ante Christi aduentum tempore, diuisæ sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolis & B. Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata, & in cap. prouinciarum, vbi dudum Primates erant legis sæculi, ac prima Iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur (quando eis necesse erat, qui ad Aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat.) confugiebant pro oppressionibus, vel iniustitiis suis, ipsosque appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat ipsis quoque in Ciuitatibus, vel locis, nostros Patriarchas, vel Primates, qui vnam formam tenent licet diuersa sint nomina leges Diuina, & Ecclesiastica poni, & esse iusserunt, ad quos Episcopi, si necesse fuerit confugerent eosque appellarent, & ipsi nomine Primatum fruerentur, & non alij; reliquæ verò Metropolitanæ Ciuitates, quæ minores iudices habebant (licet maiores comitibus essent) haberent Metropolitanos suos, qui prædictis Iustè obedirent Primatibus, sicut in legibus sæculi olim ordinatum erat, qui non primatum se docuit, Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine ferentur*, quæ verba simul cum relatis, *supra sub dicta quæst.*1. vers. *ad quartam*, ex dicto *cap. in his distinctione* 80. indicant admodum D. Petrum creasse Ecclesiæ Prælatos, & Præsides, Patriarchas, scilicet Primates, Archiepiscopos Metropolitanos, & Episcopos ad imitationem Archiflaminum, & Flaminum, qui primi dicebantur in prouinciis, & Ciuitatibus tempore Ethnicorum, nisi eligatur dicendum potius administrationem hierarchiæ cælestis, vt relatum est, *in dicta Rub. & sub dicta quæst.*1. in vers.ad *quartam*, verb. *docuit.*

186 Et quia non leui fundamento visum est referre verba Clem. relata *in dicto cap. in illis dist.* 80. quæ sic se habent, *In illis verò ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines, eorum, atque primi legis Doctores erant Episcoporum Primates poni, vel Patriarchas Beatus Petrus præcepit, qui reliquorum Episcoporum causas, & maiora, quoties necesse foret, negotia in fide agitarent* (& paulò post ait) *in illis autem ciuitatibus, in quibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos tamen minores tenebant quam memoratos Primates, Archiepiscopos institui præcepit.* (& infra) *in singulis verò reliquis ciuitatibus singulos, & non binos, ternos, aut plures Episcopos constitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum nomine, quia matres ciuitatum non tenent, sed Episcoporum tanquam vocabulo potirentur; quoniam, nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit, sed vnus omnibus præfuit.*

Possunt enim clariora verba desiderari; qui- 187
bus significetur loco primorum flaminum Ethnicorum, statuisse S. Petrum Ecclesiæ Principem Patriarchas, & Primates de quibus dixi in hac nostra quæstione, vers.*ad secundam*, & loco Archiflaminum statuisse Archiepiscopos, & Metropolitanos, & loco Flaminum simpliciter Episcopos, de quibus latè in vers. *ad tertiam*, & vers.*ad quartam*.

Quare non immeritò, præter illa, quæ ex- 188
pendunt de primis flaminibus, & Archiflaminibus, aliisve Alex. ab Alex. *dierum genial. lib.*6. *cap.*12. Sebastian. Cæsar. *in relectione de Ecclesiastica hierarchia disp* 5. §.1. *& quæst.*2. *proæmiali* §.2. *num.*4. Polydorus Virgil. *de inuentor.* rerum, explicantes qui fuerint Flamines, & Archiflamines, à quibus, & ad quid instituti, cogitaui scribendum, *hic*, cum Anastasio Germon. *de sacrorum immunit. dicto lib.*1.*c.*4.*n.*8.*&* 9. dicendo si Plutarcho credatur in Numam, quod Pontifex maximus (Ethnicorum scilicet) Iudex erat, ac Vindex priuatorum Magistratuum, atque in alios omnes Sacerdotes (illius sæculi scilicet) habebat Iurisdictionem etiam in Flaminem Dialem, qui licet post Pontificem, maior propè modum cæteris authoritate, ac Dignitate haberetur: tamen etiam si aduersa valitudo eum incessisset, vt Cornelius Tacitus, *lib.*3. *in annalibus*, tradit nisi Pontificis maximi arbitrio abesse non poterat (vt de Cardinalibus, qui hodie præcedunt Patriarchis, diximus sub vers. *ad primam.*) Vnde ne in prouincias iret sæpè à Pontificibus prohibitum fuisse ex eodem Tacito, *lib.*1.*cap.*refertur, etsi dicto Valerij Maximi standum sit refert Anastasius, quod Metallus Pontifex Maximus Posthumio consuli, eidem Flamini, ad bellum gerendum Affricam petenti, ne Sacris discederet mulctam dixerit, Vrbemque egredi passus non sit, quinimo, & vt Valerius, *lib.*6. *cap.*9. & Liuius *lib.*27. tradiderunt flaminem à Pontifice maximo capi solitum alia iam *supra*, breuiter adducta sunt de creatione, statu, & prærogatiuis dictorum Flaminum Dialium: idem Anastasius Germon. Legendus, *dicta part.*1. *de Sacror. immunit. cap.*1. *ex num.*11. qui & alia adducit, *sub tit. de indultis Cardinali.* † Vbi quod flamen Dialis Iuris Pon- 189
tificij ignarus, vt iam dixi, *supra*, à Pontificatu Iustè deiici poterat, & *num.*14. quod Flamen Dialis faba vesci Vetitus erat, quod hebetare sensus proprium sit ei legumini; & *numero* 16. quod Flamen Dialis vitium propagines deuitabat, cum esset nefas Sacerdotem innebriari; & *numero* 17. quod flamini Diali, Religio erat æquum tangere, aut se eo vectari permittere, quia

QVÆST. III.

An Canonici, Assisij, ac Portionarij, siue Mansionarij habeant in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis peculiaria aliqua officia? Et quale debeant exercere à propria institutione canonici Doctorales, & Magistrales? vbi de Bulla Vrban. VIII. & authoris conseruatione in Ecclesia Vallisolet simul cum inquisitione?

SVMMARIVM.

1 *Canonicorum potestas circa electiones, & alia* remissiuè.

2 *Canonici dicuntur à canone, quatenus significat, siue portionem statutam pro sustentationis stipendio.*

3 *Canonici sub certa regula antiquitus cum suo Episcopo mensaque communi vixerunt.*

4 *Canonicorum olim genera duo, vnum profitentium paupertatem vouerunt in communi vita, aliud eorum, qui in communi, & singuli bona habuerunt.*

5 *Canonicorum officium proprium est in Cathedralibus, & Collegiatis intrandi in Choro, assistendo cantui horarum Diuinarum, & celebrationi missarum.*

6 *Canonici stantes in Choro de iure tenentur canere, de consuetudine immutatum videtur aut statuto* vt n. 7. 8. & 9.

9 *Canonici quando in Ecclesia non ad sunt capellani, ac Assisij, tenentur canere horas,* & n. 10.

10 *Consuetudo quadragenaria valet ad releuandos canonicos ab obligatione canendi in choro, si adsint capellani, qui canant.*

11 *Canonici non attendentes cantui, confabulantes, aut mente detracti, saltim peccant,* & n. 12.

13 *Canonici, etsi teneantur canere in Choro, non tenentur ad armoniacam modulationem cantus figurati.*

14 *Canentes in choro debent per se ad inuicem spectari, & articulata intelligi; sic vt antequam finiat suam partem, aut versus, vna pars chori, non incipiat alia, & sic econtra,* & num. 15.

15 *Recitatio priuata Diuini officij inter duos ad partes debet exaudiri; sic vt vnus non incipiat, antequam alter non finiat.*

16 *Canonici non percipientes fructus primi anni, vt solet in pluribus Ecclesiis, verius est, vt teneantur canere, sicut cæteri canonici, qui ad id tenentur.*

17 *Canonici vt lucrentur distributiones, tenentur per se, aut per capellanos interesse, ac canere in missis conuentualibus, etiam tempore aduentus, & Quadragesima.*

18 *Missa conuentualis in cathedralibus, etiam nec pro missa votiua, aut defunctorum est omittenda.*

19 *Missa conuentualis in aliquibus cathedralibus, solet tantum recitari, si in eodem altari alia Duæ cum cantu celebrentur, vt solet Vallisoleti, & Austuricen.*

20 *Canonici assistentes in choro, dato signo campana, debent horas canendo in cohare, cæteris non spectatis, nec Prælato.*

21 *Canendum est officium Diuinum semper in choro, non extra, aliquando ob frigus alter est declaratum.*

22 *Canonici graduati non excusantur in choro, sicut nec graduati.*

23 *Canonicus Pœnitentiarius, dum audit confessiones, & Magistralis prædicaturus absens per octo dies, & alij ex officio absentes, lucrantur, vt præsentes.*

24 *Canonici, vbi adest consuetudo, tenentur etiam ad recitandum in choro officium Beatæ Mariæ, defunctorum, psalmos pœnitentiales, & graduales.*

25 *Canonici ad munia canendi, & recitandi in choro interessentes debent canere, luminaribus superpositis in altari maiori.*

26 *Canonici qualiter ad congressum in capitulo sint obligati, ac se gerere debeant* remissiuè.

27 *Assisij in cathedralibus sunt Beneficiati, qui sunt canonici, qui non vocantur cum illis ad tractatus, dicti quasi* Assidui n. 18. & *29. vbi dicuntur mansionarij, siue Portionarij.*

28 *Mansionarij dicuntur alias Assisij, siue portionarij* n. 29.

29 *Portionarij vulgo* Racioneros, *id est Assisij, sunt Beneficiati, continuo residere tenentes in choro cum differentia, de qua* num. 30. & 31.

30 *Portionarij, etsi dicti Beneficiati, solent differre in eo, quòd illi solent vti etiam vestitu canonicali, & in capitulo suffragium ferre, & tunc turificantur duplici ictu; sin autem vno tantum,* vt n. 31.

31 *Portionarij solent quoad aliqua æquiparari canonicis in nonnullis cathedralibus Hispaniæ.*

32 *Portionarij, qui vocem habent in capitulo, dicuntur capitulares, alias contra eos valebit Episcopus procedere sine adiunctis.*

33 *Diaconi, & subdiaconi inseruientes celebranti, debent esse eiusdem ordinis cum celebrante.*

34 *Portionario, aut dimidio Portionario vesperas cantanti, vt Hebdomadario, solent cum pluuialibus ad latus assistere canonici.*

35 *Portionarij habentes in cathedrali animarum curam, debent in processionibus incedere post canonicos, præcedendo aliis Rectoribus, & vicariis, vt in Ecclesia Terulen.* n. 36.

37 *Portionarij amobiles præceduntur à portionariis perpetuis cathedralium in processionibus in quibus dantur distributiones ex reditibus capituli.*

38 *Portionarij Ecclesiæ Segobiens non debent se in vesti alba æquiparari canonicis illius.*

39 *Toletana Ecclesia prohibuit portionariis, & aliis beneficiatis vti habitu concesso canonicis, & quod antiquum habitum retineant.*

40 *Mansionarius nouiter prouisus sedere debet in vltimo loco.*

41 *Portionarij repræsentant beneficiatos, vel mansionarios, qui tenentur ad omnia, sicut alij Beneficiati.*

QVia canonici in officio possunt subesse Archipræsbyteris Ecclesiarum Cathedralium iuxta proposita, & dicta supra *in Rubr. & infra hic sub Rubro*; ideo nunc de istis agendum duxi in attingentibus ad hanc partem de canonicorum officio, adiunctis hic, quæ dixi *sub Rub. & tit. de electione vbi in Rub. & cap. quia propter* 42. egi de congressu per canonicos faciendo ad eligendos canonicos de officio, & de illo, qui olim fiebat per illos ad eligendum Episcopos, & quem hodie solent facere ad alias electiones prouisiones, ac decreta capitularia, & qualiter ante diem vocandi sint; item & de obligatione residendi, de qua latissime infra agitur in titulo de clericis non residentibus, *& sub tit. de capitulo sede vacante*, vbi dico de authoritate capituli Canonicorum Cathedralium, quoties vacat sedes Episcopalis. 1

Et supposita etiam quod canonici à canone dicuntur, quatenus significat annonam, siue portionem statutam, veluti pro sustentationis stipendio, Marsilius, *de reditibus Eccles. p. 2. c. 14. n. 11.* Petr. Greg. *syntagm. iuris. lib. 3. c. 33.* Azor. & Forgent. *in tr. de pars. Ecclesiæ c. 24. n. 6.* & Quintana Dueñas, quos refert Barbosa *de canonic. c. 1. n. 1.* & Antonius Fabricius *tacitè in praxi benef. tit. de simplicibus, & duplicibus beneficiis. n.* 28. vel vt alij melius docent dici canonicum à canone, idest regula, vel statuto, vt patet *ex c. 1. dist. 3.* vbi DD 2
† Et quod antiquitus omnes canonici sub certa regula cum suo Episcopo, mensaque communi vixerint, *cap. dilectissimus 12. q. 1. cap. in omnibus de consecrat. dist. 1.* Vbi DD. † Et quod duo genera extiterint canonicorum, alterum eorum, qui communi vitæ, paupertatis quoque votum adiunxerunt, & canonicorum regularium nomen 3

nomen acceperant, quorum aliquod vestigium apud nos Hispanos videtur adesse, in canonicis regularibus legionensis ciuitatis, qui communiter appellantur Canonici S. Isidori. Alterum quidem eorum, qui præter communia bona ipsi etiam singuli proprium aliquid obtinebant, qui nec certæ regulæ erant addicti; & his potius assimilantur canonici nostri temporis in tota Hispania, & si apud alias nationes durent adhuc regulares, vt refert, ac multis probat sigillatim Barbosa, *sub dicto cap.* 1. videndus, & in Bullario, *ac in collect. decis.* verbo *canonicis*; item & *de Iure Ecclesiast. part.* 1 *cap.* 31. plura *sub Trident. & in pastorali, ac in collect. Iuris Canonici*, cum infinitis.

5 Adeo iam ad propositum dubium de officio canonicorum dicendum est breuiter quod officium præcipuum Canonicorum in Cathredalibus, & Collegiatis, est intendi in Choro assistendo, dum canuntur horæ diuinæ & missæ cele-
6 brantur. † Et licet dubium non leue esset, an canere teneantur alta voce, vt faciunt capellani vocati de choro, existimantes DD. multi ad id præcise teneri, cum obligatione restituendi distributiones, horis assignatis, si non canant cum aliis; sic vt non satisfaciant, si solum assistant, & intersint horis, & per capellanos, & alios Beneficiatos, psallant ipsi vero, vel ibi, vel Domi priuatim recitant horas; quia institutio canonicatuum est, non vt adsint tantum in choro, sed vt canendo assistant; & ob id eis dentur distributiones, vt per Tridentini verba apparere videtur *sess.* 24. *de reform. cap.* 12. ibi *omnes vero Diuina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto Hymnis, & canticis Dei nomen deuote laudare*: quare ex eodem *Trid. sess.* 22. *de reformat. cap.* 4. *vers. ij vero* ibi *quocumque iis priuilegio* dixit Vgolinus *de potest. Episcopi* canonicos, qui aut generis nobilitate, aut abundantia rerum dedignantur cum aliis Diuinas preces recitare aduertere debere, qua ratione suo muneri satisfaciant: *non enim nobilitas* (ait) *non rerum abundantia, & alia excusant canonicos à suo munere adimplendo*; & sic optimo Iure resolutum, ac declaratum apparet in Sacra Congregat. Concilij, vbi aduersus nonnullos allegantes in choro sui præsentiam facere, meditando, vel submissa voce canendo quæ ab aliis cantantur, vel pias preces alias tunc recitando Die 20. Aprilis 1602. teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere; alta enim voce debent canonici canere in choro, & Episcopus potest eos ad hoc hortari, sed non cogere; quod idem resoluit Sacra Congreg. Rituum in Egitamen. 23. Nouemb. 1602.

7 Tamen multi alij Doctores contrariam, vt communem defendunt, existimantes non psallentes distributiones suas facere licet non canant, sed priuatim, vel voce submissa recitant, & hoc ex regula textus *in cap. licet de preb.* ibi, *qui intersunt horis canonicis exhibentur cap. vnico de clericis non resid. lib.* 6. ibi *qui eisdem officiis in ipsis Ecclesiis adfuerint, & d. Trid. decret. c.* 12. *vers. distributiones* ibi: *qui statis horis interfuerint recipiant.*

8 Ego vero existimo in puncto Iuris, & ex vi institutionis canonicorum, ac vocis, primam opinionem veriorem esse, quam tuentur præter ordinarios Caietan Syluester verbo *hora canonica*. Sandouel. *de officio Diuino p.* 6. *cap.* 16. Graff. Lælius, Zechius. Fr. Emanuel. Suarez 7. *de religion. to.* 2. *tr.* 4. *lib.* 4. *c.* 32. *à n.* 8. Bonatt. *de obligatione horarum can. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 9. Trulench. *in exponit. decalogi lic.* 1. *c.* 7. *dub.* 31. *n.* 3. *& c.* 8. *dubio* 7. *n.* 1. latissimè Sebastian. Cæsar, *in releck. de Ecclesiast. hierarch. disp.* 12. §. 1. *à n.* 7. Castrus Palaus Bera, Azor, Marcel. Vulpeius, Comitolus, Nauarr. Lopez, Fernandez, Schilante, Layman. Bartholom. à S. Fausto, & alij, quos sequitur Barbosa de *Canonicis c.* 34. *ex n.* 9. vbi *n.* 15. ampliat, vt etiam amittant distributiones confabulantes in Choro, vel ibi dormientes. At quia expertus fui, vt Canonicus Doctoralis Austuricens. & Pœnitentiarius in Vallisoletana Cathedrali per plures annos, nec non canentes: imo submissa voce recitantes, interessendo tantum in choro; imo aliquoties confabulantes, & fortè aliquoties mente distractos; nihilominus ex sola ea interessentia, distributiones horis assignatas lucratos esse, nec metu peccati restituisse vnquam; in praxi existimo tutam contrariam sententiam, non propter iura pro ea adducta, cum potius debeant verba eorum relata procedere inter essentiam simul cum cantu iuxta primam sententiam, sed ex vi statuti, aut consuetudinis, quæ in plerisque Ecclesiis iam vigent; eo quod tanto illi muneri satisfaciant per capellanos ad canendum, stipendiarios, & per cantores.

Et sic plures relati pro prima sententia limitant, 9
amplectendo secundam; inter quod Petr. Nauar. Azor, Suarez, Schilante, Oliuer. Bonat. Paulus Layman Sebastian, Cæsar, *dicto* §. 1. *n.* 71. Bartol. à S. Fausto, & alij, quos refert Nicolaus Garcia *de benef. p.* 3. *c.* 2. *n.* 154. *&* 522. Anton. Diana *resol. p.* 1. *tract.* 11. *de horis canonicis res.* 6. *& p.* 4. *tr.* 4. *res.* 217. *in fine*, Machado *de perfecto confess. lib.* 4. *tract.* 3. *docum.* 5. Thomas Sanchez *in opusculo tom.* 1. *lib.* 2. *moral. consil. cap.* 2. *dubio* 100. *& dubio* 99. *& dubio* 103. & Bartholom. à S. Fausto *de horis canonicis. lib.* 3. *q.* 14. *vbi num.* 15. subdit valere hanc consuetudinem legitime præscriptam, (Iuxta quæ adduxi supra *de consuet. & infra de præscriptionibus*) etiam post *Trid. & Pij V. constit.* † Et quod erit sufficiens 10
quadragenaria dicunt Sanchez *in consil. moral. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 99. *n.* 2. Trullench. *dicto dubio* 7. *n.* 1. intelligentes eam procedere, si non adsit statutum aut ordinatio Ecclesiæ, obligans canonicos ad canendum; ita vt aliter non possint lucrari distributiones, quod credo verissimum, si capellani non essent supplentes cantum per se, aut cantores, alias inquam posset prodesse consuetudo legitima Iuxta quæ latè dixi *in cap. fin. de consuet. q.* 4. *&* 5. de lege, statutoue prohibente consuetudinem, aut irritantem, vel reprobantem etiam futuram.

Non tamen vacabunt à culpa, qui mente di- 11
stracti, dormientes, confabulantes; litteras legentes, irridentes in eos, qui quid erroris committunt, aut quandoque per chorum ambulantes, seu prætereuntes, aut abeuntes, & forte cum obligatione restituendi distributiones: ita interessendo intra chorum lucratas, vt docent Vega *in summa p.* 1. *c.* 118. Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *q.* 83. *de horis canonicis controu.* 10 *disp.* 9. *n.* 5. Suarez *de relig. to.* 2. *lib.* 4. *c.* 14. *n.* 9. Castr. Palao *to.* 2. *disp.* 2. *p.* 4. *n.* 2. Schilante, *de oblig. clericorum p.* 1. *n.* 61. Diana supra *de horis canonicis res.* 2. Barthol. à S. Fausto *de horis canon. lib.* 3. *q.* 17. Vbi etiam loquitur de illo, qui sponte, animo distracto, Diuinum officium persoluit, vel ad socios recitantes non attendit.

32 Portionarij quia obligatione interesse teneantur, ad implendo per se munus in choro, in altari in capitulo.

43 Portionarius, qui habet in simul Dignitatem, quando debeat suparatum officium Portionarij adimplere.

44 Canonici dicti ex officio, vt Doctorales, Magistrales, scripturarij, & Pœnitentiarj, tenentur munia obiere in Ecclesiis, vt cæteri, & quomodo eligantur. remissiuè n. 45.

46 Canonicus Magistralis speciali assignatione Trid. & Commissarij S. Cruciatæ, habet quotannis prædicere Bullarum indulgentias 1.

47 Canonici Doctorales præcipue curam exercent in capitularibus actibus, vbi confertur super litibus, & negotiis.

48 Canonicus scripturarius, habet legere, & interpretari sacram scripturam, aut theologiam scholasticam, qui dum legit, lucratur distributiones, & alia emolumenta; vt n. 49. & 50. *excepto matutino,* vt n. 51.

52 Canonicus sacræ scripturæ debet legere in hora, & tempore assignatis ab Episcopo, qui potest illum cogere ad legendum per se non per substitutum sine legitima causa, vt n. 53. & 54.

54 Canonicus lectoralis infirmitate impeditus, non cogitur per substitutum legere.

55 Canonia lectorali vacante, est eligenda persona idonea, quæ interim legat, donec de titulari prouideatur.

56 Canonicus Pœnitentiarius à Trid. creatus in qualibet cathedrali, habet ex officio confessiones audire, & absoluendi à peccatis absque nouo examine, vt n. 57. & 58.

58 Pœnitens quilibet, qui fatetur sacramentaliter sua peccata canonico Pœnitentiario, satisfacit præcepto cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. *sicut si confiteretur proprio Parrocho.*

59 Pœnitentiarius canonicus debet existere paratus ad audiendas confessiones, alias valet ab Episcopo priuari.

60 Pœnitentiarius in vrbe Romana, dum audit confessiones, solet habere in manu virgam, seu Bachetam, non sic est in vsu in aliis cathedralibus.

61 Pœnitentiarius in Ecclesia Toletana, nequit esse Iudex ordinarius, vel Delegatus. Vbi quid in aliis Ecclesiis.

62 Pœnitentiarius canonicus non tenetur ad maiorem, residentiam, quam alij canonici, dum absit temporibus Quadragesimæ, aduentus, ac aliis nonnullis Diebus festis.

63 Pœnitentiarius canonicus, dum audit confessiones, censetur præsens, non alias aliis Diuina cantantibus, & dum celebrat n. 64. & 65.

65 Pœnitentiarius existens in confessionario, audiens confessiones, lucratur distributiones, processionum mortuariorum, & alias eleemosinas, si in Ecclesia cathedrali illas audiat, non extra, vt n. 66.

67 Pœnitentiarius audire tenetur integras confessiones, nec solos casus reseruatos.

98 Pœnitentiarius verius est, vt ex sola eius institione, non habeat facultatem ad absoluendos casus reseruatos Episcopi, nisi ei specialiter committantur. n. 69.

70 Pœnitentiarius debet per se operari, nec que it delegare facultatem absoluendi, quam habet n. 71.

71 Pœnitentiarij electio iam fit cum rigido coopposisorum examine.

72 Pœnitentiarius canonicus nequit aliam Prabendam optare, & n. 73.

73 Optari non potest titulus, & ordo Prabendæ pœnitentiariæ, & n. 74.

74 Pœnitentiaria etsi possit rennunciari, sicut aliæ Prabenda in idoneum, in Ecclesiis Hispaniæ non procedit.

75 Pœnitentiarij electio, est facienda de graduato Doctore, Magistro, aut licentiato in sacra theologia, aut iure canonico in aliqua ex vniuersitatibus approbatis, vbi de praxi Hispanica n. 76. 77. & 78.

79 Canonicorum Magistralium, & Doctoralis, ita officium prærequiritur, vt nequeant alia officia incompatibilia obtinere, etiam inquisitionis intra eandem ciuitatem, & n. 80.

80 Bulla Vrbani VIII. anni 1640. vt canonici Magistrales, & Doctorales nequeant in Regnis nostris Castellæ, & legionis ascendere ad alia officia incompatibilia, etiam inquisitionis, retinendo Prabendas suas.

81 Auctor fuit conseruatus in sua Prabenda canoniæ Pœnitentiariæ simul cum inquisitione Vallisoletana per Decanum, & Capitulum in sacris illius Ecclesiæ per annos nouem, quousque ipse eam dimisit, translatus ad supremum inquisitionis consilium anno 1657. n. 82. & 83.

QVia canonici in officio possunt subesse Archipræsbyteris Ecclesiarum Cathedralium iuxta proposita, & dicta supra *in Rubr. & infra hic sub Rubro*; ideo nunc de istis agendum duxi in attingentibus ad hanc partem de canonicorum officio, adiunctis hic, quæ dixi *sub Rub. & tit. de electione vbi in Rub. & cap. quia propter* 42. egi de congressu per canonicos faciendo ad eligendos canonicos de officio, & de illo, qui olim fiebat per illos ad eligendum Episcopos, & quem hodie solent facere ad alias electiones prouisiones, ac decreta capitularia, & qualiter ante diem vocandi sint; item & de obligatione residendi, de qua latissime infra agitur in titulo de clericis non residentibus, & *sub tit. de capitulo sede vacante*, vbi dico de authoritate capituli Canonicorum Cathedralium, quoties vacat sedes Episcopalis. 1

Et supposita etiam quod canonici à canone dicuntur, quatenus significat annonam, siue portionem statutam, veluti pro sustentationis stipendio, Marsilius, *de reditibus Eccles. p. 2. c. 14. n. 11.* Petr. Greg. *syntagm. iuris. lib. 3. c. 33.* Azor. & Forgent. *in tr. de pars. Ecclesiæ c. 24. n. 6.* & Quintana Dueñas, quos refert Barbosa *de canonic. c. 1. n. 1.* & Antonius Fabricius *tacitè in praxi benef. tit. de simplicibus, & duplicibus beneficiis. n. 28.* vel vt alij melius docent dici canonicum à canone, idest regula, vel statuto, vt patet *ex c. 1. dist. 3.* vbi DD 2

† Et quod antiquitus omnes canonici sub certa regula cum suo Episcopo, mensaque communi vixerint, *cap. dilectissimus 12. q. 1. cap. in omnibus de consecrat. dist. 1.* Vbi DD. † Et quod duo genera extiterint canonicorum, alterum eorum, qui communi vitæ, paupertatis quoque votum adiunxerunt, & canonicorum regularium nomen 3

nomen acceperunt, quorum aliquod vestigium apud nos Hispanos videtur adesse, in canonicis regularibus legionensis ciuitatis, qui communiter appellantur Canonici S. Isidori. Alterum quidem eorum, qui præter communia bona ipsi etiam singuli proprium aliquid obtinebant, qui nec certæ regulæ erant addicti; & his potius assimilantur canonici nostri temporis in tota Hispania, & si apud alias nationes durent adhuc regulares, vt refert, ac multis probat sigillatim Barbosa, *sub dicto cap.* 1. videndus, & in Bullario, *ac in collect. decis.* verbo *canonicis*, item & *de Iure Ecclesiast. part.* 1 *cap.* 31. plura *sub Trident. & in pastorali, ac in collect. Iuris Canonici*, cum infinitis.

5 Adeo iam ad propositum dubium de officio canonicorum dicendum est breuiter quod officium præcipuum Canonicorum in Cathredalibus, & Collegiatis, est intrandi in Choro assistendo, dum canuntur horæ diuinæ & missæ celebrantur.

6 † Et licet dubium non leue esset, an canere teneantur alta voce, vt faciunt capellani vocati de choro, existimantes DD. multi ad id præcise teneri, cum obligatione restituendi distributiones, horis assignatis, si non canant cum aliis; sic vt non satisfaciant, si solum assistant, & intersint horis, & per capellanos, & alios Beneficiatos, psallant ipsi vero, vel ibi, vel Domi priuatim recitant horas; quia institutio canonicatuum est, non vt adsint tantum in choro, sed vt canendo assistant; & ob id eis dentur distributiones, vt per Tridentini verba apparere videtur *sess.* 24. *de reform. cap.* 12. ibi *omnes vero Diuina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto Hymnis, & canticis Dei nomen deuote laudare*: quare ex eodem *Trid. sess.* 22. *de reformat. cap.* 4. vers. *ij vero* ibi *quocumque iis priuilegio* dixit Vgolinus *de potest. Episcopi* canonicos, qui aut generis nobilitate, aut abundantia rerum dedignantur cum aliis Diuinas preces recitare aduertere debere, qua ratione suo muneri satisfaciant: *non enim nobilitas* (ait) *non rerum abundantia, & alia excusant canonicos à suo munere adimplendo*; & sic optimo Iure resolutum, ac declaratum apparet in Sacra Congregat. Concilij, vbi aduersus nonnullos allegantes in choro sui præsentiam facere, meditando, vel submissa voce canendo quæ ab aliis cantantur, vel pias preces alias tunc recitando Die 20. Aprilis 1602. teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere; alta enim voce debent canonici canere in choro, & Episcopus potest eos ad hoc hortari, sed non cogere; quod idem resoluit Sacra Congreg. Rituum in Egitamen. 23. Nouemb. 1602.

7 Tamen multi alij Doctores contrariam, vt communem defendunt, existimantes non psallentes distributiones suas facere licet non canant, sed priuatim, vel voce submissa recitant, & hoc ex regula textus *in cap. licet de preb.* ibi, *qui intersunt horis canonicis exhibentur cap. vnico de clericis non resid. lib.* 6. ibi *qui eisdem officiis in ipsis Ecclesiis adfuerint, & d. Trid. decret. c.* 12. *vers. distributiones* ibi: *qui statis horis interfuerint recipiant.*

8 Ego vero existimo in puncto Iuris, & ex vi institutionis canonicorum, ac vocis, primam opinionem veriorem esse, quam tuentur præter ordinarios Caietan Syluester verbo *hora canonica*. Sandouel. *de officio Diuino p.* 6. *cap.* 16. Graff. Lælius, Zechius. Fr. Emanuel. Suarez 7. *de religion. to.* 2. *tr.* 4. *lib.* 4. *c.* 12. *à n.* 8. Bonart. *de obligatione horarum can. lib.* 1. *c.* 23. *n.* 9. Trulench. *in exponit. decalogi lic.* 1. *c.* 7. *dub.* 31. *n.* 3. *& c.* 8. *dubio* 7. *n.* 1. latissimè Sebastian. Cæsar, *in relect. de Ecclesiast. hier. arch. disp.* 12. §. 1. *à n.* 7. Castrus Palaus Bera, Azor, Marcel. Vulpeius, Comitolus, Nauarr. Lopez, Fernandez, Schilante, Layman. Bartholom. à S. Fausto, & alij, quos sequitur Barbosa de *Canonicis c.* 34. *ex n.* 9. vbi *n.* 15. ampliat, vt etiam amittant distributiones confabulantes in Choro, vel ibi dormientes. At quia expertus fui, vt Canonicus Doctoralis Austuricens. & Pœnitentiarius in Vallisoletana Cathedrali per plures annos, nec non canentes: imo submissa voce recitantes, interessendo tantum in choro; imo aliquoties confabulantes, & fortè aliquoties mente distractos; nihilominus ex sola ea interessentia, distributiones horis assignatas lucratos esse, nec metu peccati restituisse vnquam; in praxi existimo tutam contrariam sententiam, non propter iura pro ea adducta, cum potius debeant verba eorum relata procedere inter essentiam simul cum cantu iuxta primam sententiam, sed ex vi statuti, aut consuetudinis, quæ in plerisque Ecclesiis iam vigent; eo quod tanto illi muneri satisfaciant per capellanos ad canendum stipendiarios, & per cantores.

Et sic plures relati pro prima sententia limitant, 9
amplectendo secundam; inter quod Petr. Nauar. Azor, Suarez, Schilante, Oliuet. Bonat. Paulus Layman Sebastian, Cæsar, *dicto* §. 1. *n.* 71. Bartol. à S. Fausto, & alij, quos refert Nicolaus Garcia *de benef. p.* 3. *c.* 2. *n.* 154. *&* 522. Anton. Diana *resol. p.* 1. *tract.* 11. *de horis canonicis res.* 6. *& p.* 4. *tr.* 4. *res.* 217. *in fine*, Machado *de perfecto confess. lib.* 4. *tract.* 3. *docum.* 5. Thomas Sanchez *in opusculo tom.* 1. *lib.* 2. *moral. consil. cap.* 2. *dubio* 100. *& dubio* 99. *& dubio* 103. & Bartholom. à S. Fausto *de horis canonicis. lib.* 3. *q.* 14. *vbi num.* 15. subdit valere hanc consuetudinem legitime præscriptam, (Iuxta quæ adduxi supra *de consuet. & infra de præscriptionibus*) etiam post *Trid. & Pij V. constit.* † Et quod erit sufficiens 10
quadragenaria dicunt Sanchez *in consil. moral. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 99. *n.* 2. Trullench. *dicto dubio* 7. *n.* 2. intelligentes eam procedere, si non adsit statutum aut ordinatio Ecclesiæ, obligans canonicos ad canendum; ita vt aliter non possint lucrari distributiones, quod credo verissimum, si capellani non essent supplentes cantum per se, aut cantores, alias inquam posset prodesse consuetudo legitima Iuxta quæ latè dixi *in cap. fin. de consuet. q.* 4 *&* 5. de lege, statutoue prohibente consuetudinem, aut irritantem, vel reprobantem etiam futuram.

Non tamen vacabunt à culpa, qui mente di- 11
stracti, dormientes, confabulantes; litteras legentes, irridentes in eos, qui quid erroris committunt, aut quandoque per chorum ambulantes, seu prætereuntes, aut abeuntes, & forte cum obligatione restituendi distributiones: ita interessendo intra chorum lucratas, vt docent Vega *in summa p.* 1. *c.* 118. Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *q.* 83. *de horis canonicis controu.* 10 *disp.* 9. *n.* 5. Suarez *de relig. to.* 2. *lib.* 4. *c.* 14. *n.* 9. Castr. Palao *to.* 2. *disp.* 1. *p.* 4. *n.* 2. Schilante, *de oblig. clericorum p.* 1. *n.* 61. Diana supra *de horis canonicis res.* 2. Barthol. à S. Fausto *de horis canon. lib.* 3. *q.* 17. Vbi etiam loquitur de illo, qui sponte, animo distracto, Diuinum officium persoluit, vel ad socios recitantes non attendit.

21 Et licet aliquando ex causa, veluti ob frigus possit arbitrio Episcopi in Diebus ferialibus cani officium, seu recitari extra chorum, & si non in Diebus solemnibus, siue festiuis, vt declarauit Sacra congreg. Rituum in lunen. Sarzan. 3. Martij 1633. quam refert Barbosa *dict. c. 34. de canon. n.* 8. sed non vidi inter nos Hispanos vnquam extra chorum, nec in ferialibus recitari; & sic videtur, vt quemadmodum eadem Congreg. improbarit consuetudinem in contrarium circa Dies festos, videatur intelligi in Diebus feriatis.

22 Pro complemento notandum est, vt nullo modo excusentur à relata obligatione interessendi aliqui canonici propter gradus Doctoratus, cū & canonici graduati teneantur ad munia canonicealia, etiam per se ipsos, ac cæteri, qui graduati non sunt, vt censuit Sacra Congreg. Rituum in Litien.

23 21. Iunij 1631. † Canonicus autem Pœnitentiarius, dum audit confessiones, solet lucrari, Magistralis prædicaturus per octo dies antecedentes, Doctoralis propter aliquas aliquando lites, non semper, & scripturarius in hora, qua dictat discipulis, de quibus *in capit. quia propter de elect.* & infra hic aliqua.

24 Solent etiam Canonici in choro recitare in aliquibus Diebus officium Beatæ Mariæ in ferialibus post officium Diei; item & officia defunctorum, psalmos pœnitentiales, & graduales, hos præcipuè in diebus quadragesimalibus, sic implendo; eo quod acceptarunt breuiarium à Pio V. reformatum, in cuius Rubricis prædictæ recitationes assignatæ sunt per additionem canonicis in choro canentibus, siue interessentibus, & habetur in sac. congreg. Rituum in vna pacen. de mense Ianuarij 1606. sed non inquam sub tali obligatione, vt omittentes recitare peccent, vt declaratum fuit in Berzinen. 10. Ianuarij 1609. ac docet Barbosa supra *dicto c. 34. de canon. n.* 4. *&* 5. vbi seruandam esse consuetudinem; qua recitatur officium Beatæ Mariæ virginis in semi duplicibus, & Dominicis, non obstante Rubrica Breuiarij, vt declarauit Sacra Congreg. supra Die 1. Nouemb. 1607. quæ etiam declarauit sub Die 28. Martij 1626. vt quando recitatur in choro officium paruum Beatæ Mariæ Virginis, tempore paschali, dicatur sine addito *Alleluia*.

25 Ad hæc præcipue munia tenentur ex officio canonici in choro interessentes, & tunc debent canere cum luminaribus accensis, super altari maiori, versus quem canunt, ac genu flectunt, vt videtur declaratum in dicta Sacra Congreg. lunen Sarazan 3. Martij 1633. in sequentibus verbis: *lumina duo ad minus in altari accensa esse debere, dum recitatur Diuinum officium, & canonicos interessentes Diuinis officiis sine habitu canonicali, & super pelliceo debere punctari.* † Cætera inquam circa congressum in

26 capitulo ad colloquendum, & conferendum super rebus mensæ capitularis, & fabricæ procendunt in modo votandi publica, siue secreta plus, minusvè, vt supra scripsi *in dicto cap.* quia propter 42. *de electione*, vbi de obligatione, quam habent non se subtrahendi à tali congressu.

27 Ad secundam quæstionis partem de officio Assisij, Portionarij, siue Mansionarij in cathedralibus, cognito, qui isti dicantur, & num differant in officio; licet in nomine: sic respondeo breuiter ex glossa *in cap. cum sint 16. de Clericis non resident*, in vers. *Assisios*, vt Pontifex in eo textu vocet *assisios* Beneficiatos, qui non sunt canonici, qui seruire debent Ecclesiæ; & quod non vocantur ad communes tractatus cum canonicis, & glossa ibi addit quod dicuntur Assisij, quasi assidui. † Et quod in pluribus Ecclesiis sunt plures 28 tales, qui Mansionarij dicuntur; imo Azor vltra dictam glossam asserit, *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. *q.* 1. *Assisios*, quidem esse illos Beneficiatos, qui in Hispania dicuntur Portionarij vulgo *Racioneros*, qui præter canonicos, portiones habent in Ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis; & Vincent. Filiuc. *tom.* 3. *tract.* 41. *cap.* 1. *n.* 17. dicit Assisios dici; eo quod semper debeant per textum illum esse assidui in Ecclesia vt referunt Masobr. *in praxi habendi concurs. preludio* 21. *n.* 6. secundum Romanam impressionem, Barbosa *ibi n.* 5. præter ordinarios, ac docent etiam videndi Sebastian Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p.* 3. *disp.* 12. *§. vltimo n.* 12. Selua *de beneficiis p.* 1. *q.* 2. *num.* 47. Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib.* 15. *c.* 23. *ex n.* 11. Anton. Fabric. *in praxi, & theorica benefic. tit. de reliquis stipendiis Ecclesiast. ex n.* 12. & alij.

Et quod tales Beneficiati dictis nominibus 29 nuncupentur, ac sint vere Portionarij appellati communiter in nostris cathedralibus, & collegiatis, videtur aperte colligi ex verbis Gregorii. IX. *in dicto cap.* 16. *de clericis non resident*, ibi *absentes canonicos, & Assisios reuoces ad residendum in Ecclesia supra dicta & si non venerint, tu de ipsorum beneficiis, dum absentes fuerint, ipsi Ecclesia facias congrue deseruire in vtilitatem ipsius &c.* non vero sunt alii beneficiati cum tali obligatione residendi in cathedralibus nostris, ac collegiatis, qualem prædicti Portionarii habent vt in praxi videmus.

Et à fortiori probatur ex declaratione Sacræ 30 Congregat. Rituum in ferrarien. 25. Iunii 1607. teste Selio in selectis canonicis *cap.* 72. *num.* 16. quatenus declarauit quod mansionarii debent præcedere capellanis, & habitum distinctum ab eis deferre, tum æstate, quam Hyeme, vt sequitur etiam Barbosa *in collect. decision.* verbo *Mansionarij numer.* 1. idem in Bullario eodem verbo, & quod à Capellanis de choro distinguantur, patet; eo quod isti soleant honorari eodem habitu, ac canonici, & sedere consequenter post canonicos in choro, & capitulo in Ecclesiis, vbi habent has præeminentias consuetudine, aut indulto.

Et ita sacra Congregatio in Cæsar Augu- 31 stana Daroca 21. Martii. 1613. quod si Portionarii, siue Beneficiati, vel alio nomine nuncupati in reliquis omnibus, & per omnia æquiparentur canonicis, & æqualiter incedant in processionibus, & sedeant in æqualibus scannis, tunc duplici ictu sint turificandi, non obstante cæremoniali libro, qui intelligitur, quando non ad sunt Presbyteri, qui sint omnino æquales canonici; & sic practicari in Eccles. Salmantic. Cordub. Vallisolet, & aliis, patet, vbi Portionarii habent sedere modo dicto in choro, & capitulo, & incedere cum habitu æquali in processionibus, & ad tractatus capitulares vocari, spectantes ad gubernium, pręter electionē canonicam. quæ solis canonicis in sacris incumbit iuxta dicta supra *in d. c. quia propter* 42. *de elect.*

quod nec sint de capitulo,nec sedeant, aut incedant parifomiter,vt practicatur in Eccles. Chonchen,Toletan,Segobiens, & aliis, non esse nisi vno ictu turificandos,patet ex alia declaratione sacræ Congreg.in Patiuana plebis saui.9.Mai 1606. & in Comen. Valuenæ. 10. Ianuarij 1616. refert, & sequitur Barbosa, *dicto cap. 34. de canon. n.* 28.& 3.vbi ait ex illis declarationibus quod Dignitatibus,& canonicis cathedralium, & collegiatarum in suis Ecclesiis duplici;cęteris vero de choro vnico ductu turificatio debetur.

32 Quando vero dicti Portionarij, & dimidij Portionarij vocem in capitulo habent, dicuntur capitulares, qui tunc inter capitulares censendi erunt,cum ex Apostolico priuilegio, vel ex consuetudine,aut Ecclesiæ statuto inter capitulares connumerantur. Verum si ipsi talibus facultatibus non patiantur,Episcopum posse contra eos absque adiunctis procedere, docent Nicolaus Garcia *in addit.ad tract.de benefic.p.11.cap.* 2. *n.* 210. & Rota *decis.296.n.1.p.1.diuers.& decis.708.p.* 2. *recent.*Barbosa *in collect.decis.*584. *n.* 3. idem *in Bullario n.*4.idem *de canon.dict.cap.*34.*sub n.* 3. vbi *ex diuers.declar.sacr.Congreg.* † offert quod

33 Diaconus,& subdiaconus inseruientes celebranti debebit esse eiusdem ordinis, & non inferioris cum celebrante,hoc est celebrans canonicus,non inseruiat Cappellanus, vt Diaconus, siue alius inferior Beneficiatus, non obstante immemoriali contraria consuetudine allegata, vt in vna callegauerit 7. Septemb. 1593. & in alia Canceten. 14 Februarij 1615. & in alia Patulen. 8. Februarij 1631.& in colonem 31. Martij 1619. & in Sarnen.5.Martij 1633.& in alia Sipontina 8. Martij 1631.in verbis sequentibus: *Dignitate, vel canonico solemniter celebrãte,canonicos pariter pro Diacono,& subdiacono & non alios inferiores inseruire debere* (additque) *Dignitate, vel canonico officium ad vesperas faciente Presbyteros;non tamen canonicos cum Pluuialibus assistere debere iuxta dispositionem libri Ceremonialis Episcoporum, lib.*2.*cap.*3. ibi *Presbyteros de gremio Ecclesia, non autem canonicos.*

34 † In Ecclesia autem Vallisoletana non sic practicatur: nam solent portionario, aut dimidio vesperas officianti, solemniter in choro cum Pluuialibus canonici vtrimque ad latius assistere.

35 Item etiam Portionarij habentes in Ecclesia Cathedrali animarum curam, debent in processionibus incedere post canonicos, qui tamquam membra non debent à corpore separari per interpositionem Rectorum aliarum Ecclesiarum, vt sacra Rit.Congreg.censuit in Turriana 10.Iunij 1601.& 27.Iulij eiusdem anni, & in Terulen. 20. Decemb. eodem anno, quarum meminerunt Sellius *in selectis canonicis cap.*35.*num.*48.Barbosa *in dicta collect.*584. *n.*6. verb. *Portionarius n.*1.

36 Imò debent Portionarij Ecclesiæ Cathedralis Terulen. vti de corpore illius Ecclesiæ in simul cum canonicis, & aliis ministris incedere, & præcedere Portionarios, & vicarios aliorum Ecclesiarum Parrochialium illius ciuitatis, sacra Congreg. Rituum in Terulen. 15. Martij 1601.Septemb.1606.& 12.Mai 1612.refert Barbosa supra in Bullario.*n.fin.* idem *in dict.collect. num.*11.

37 Quod si Portionarij sint amobiles in Cathedralibus, tunc Portionarij perpetui Ecclesiarum Cathedralium debent procedere illos in processionibus, in quibus dantur distributiones ex redditibus capituli generalis, Sacr.Congreg.Rit. num. 17. Decemb. 1605. Barbosa in Bullario *num.*2.

Pro complemento notandum est quod Portionarij non debent quidquam alterare, & æquiparare se canonicis in vestibus,Sacr.Congreg.Rituum Segob.7.Iulij 1612.de qua Sellius *in selectis dicto cap.*35.*n.*5.idem Barbosa *dicta collect.* 584.*n.*8.*& in Bullario*,verbo *Portionarij non debent*;in ea enim Ecclesia canonici incedunt cum pectore albo *arminorum*,Portionarij cum pectore nigro serico. 38

Qua de causa in Ecclesia Toletana optime ab antiquo prohibetur Portionariis, & beneficiatis illius vti habitis concesso canonicis;& quod antiquum habitum retineant, vt declarauit Sacra Congreg.Rituum Toletan. 17. Decemb. 1605. Barbosa *in Bullario* verbo *Portionarij*; idem *in dict.collect.decis.*584.*n.*10.Sellus *dict.cap.*35.*select.n.*52. 39

Secundo notandum est, quod mansionarius nouiter prouisus per resignationem, non debet habere locum resignantis, sed vltimum locum: ita Sacra Congregatio Rit. in ferrarien 10. Ianuarij 1609. Barbosa *in collect. decis.* 462. idem in *Bullario* verbo *Mansionarius. num.* 2. Sellius *in selectis cap.* 72. *num.*17. 40

Vltimo notabis ex dictis quod Portionarij representant beneficiatos, vel mansionarios, qui tenentur ad omnia, sicut Beneficiati, Sacr. Congreg. Rituum in Hispalen. Die 5. Iullij 1603. Sellius *in selectis canon. dicto cap.*75.*num.*48. Barbosa *dicta collect.* 584.*num.* 4. idem *in Bullario* sub dicto verbo *Portionarius.* 41

Ex quibus iam patet ad officium præstandum per ipsos Assisios, Mansionarios, Portionarios, siue beneficiatos esse in choro persoluere cantus cum maiori obligatione,qua ipsimet canonici,& saltim eadem ministrando,etiam altari, & interessendi in actis capituli,ad quos fuerint habiles iuxta priuilegia,& consuetudines singularium Ecclesiarum. 42

Verum si portiones, quas habent aliqui sint vnitæ Dignitatibus; ita vt portionem titulo suppresso,effectum sit vnum dumtaxat beneficium, tum si eam obtinentes Dignitates non teneri ad aliud seruitium, quam suarum Dignitatum, at si absque suppressione tituli,portiones vnitæ sint Dignitatibus ad vitam obtinentis; ita vt alias, vti duo beneficia obtineantur, vtriusque beneficij seruitia præstanda esse ab ipsomet obtinente, referunt declaratum ex Sacra Congreg.Concil. Barbosa *in dicta collect.*584.*n.*1.& Nicolaus Garcia ante illum *de benefic.p.*3.*cap.*2. *n.*509. 43

Ad tertiam quæstionis partem de officiis,quæ specialiter debent impendere canonici affecti in cathedralibus,& Collegiatis,vocati alias ex officio, nempe Magistrales, Doctorales, scripturarij, & Pœnitentiarij, & præmittendo quod debent per suas Præbendas residere, canere, & psallere,sicut cæteri alij canonici, & ad actus capitulares concurrere; quia canonici sunt, & quia suæ eis consignatæ Præbendæ ad alia numero specialia officia à prima erant in eadem Ecclesia canonicatus numerarij inter cæteros canonicatos, 44

Canonicatos, vt de Magistratibus, & Doctoralibus patet ex Bullis Sixti V. & Leonis X. quas retuli supra *in dicto cap. quia propter 42. de elect.* & alibi, *& ad litteram* Nicolaus Garcia *de benefic. p. 5. cap. 4.* vbi de Bullis Sixti, & Leonis n. 169. & Barbosa *in Bullario, & in collect. decis.* verbo *canonicus*, & plus late, & sigillatim *in tract. de canonicis cap. 36.* vbi de Pœnitentiario, & *cap. 3.* de Magistrali, Doctorali, & scripturario, & de creatione facta per S. Concilium Trid. de Canonicatu Magistrali sacræ scripturæ, & Pœniten-
45 tiariæ. † Et iam dictum sit de concursu, qui solet fieri, vocatis oppositoribus graduatis in sacra Theologia, vel in seruis canonibus, in vniuersitatibus approbatus gradu licentiæ, seu Doctoratus condecoratis, cum termino sexaginta Dierum.

46 Nunc breuiter percurrendo Iuxta specialia officia, quorum ratione dictæ Præbendæ fuerunt institutæ, dico de Canonia Magistrali, quod ea fuerit ex dict. Sixti, & Leonis Bullis creata & instituta ad prædicandum euangelium Christi certis Diebus decretis in qualibet Cathedrali Ecclesia; etsi viderim capitulum alios Prædicatores nominare, omissis Magistralibus; solum tamen ex assignatione à Concilio, & Præside sanctæ Cruciatæ facta, spectet Canonico Magistrali, cuiuslibet Cathedralis Ecclesiæ publicationem S. Bullæ
47 facere, eius tenorem explanando quotannis. † Officium vero Canonicatus Doctoralis, est concurrere, præcipue ad actus capitulares, vt lites Iustas dirigat, instruat, patrocinetur, ac prosequatur, impediendo ingressus litis iniustæ curando etiam summa prudentia, & in tempore opportuno suffragium, seu votum in medium proferre, quale componat dissensiones, deformitates, & defectus aliorum votantium.

48 Canonicus theologalis, siue scripturarius, erectus ex Tridentini dispositione in singulis Cathedralibus *sess. 5. cap. 1.* & in collegiatis, habet præcipuum officium legendi sacram scripturam, eamque interpretari: sic Machado *de perfecto confessore lib. 4. p. 4. tract. 5. docum. 6.* Barbosa *dicto cap. 37. n. 1.* in fine, qui, & satisfaciat si legat, ac doceat Theologiam scholasticam, vt referunt decisum Nicol. Garcia *p. 5. de benefic. cap. 4. n. 156.* Barbosa *in Trid. dicto cap. 1.* cum Aldano, *& ibi n. 4.* cum Galetio *in Margarita casuum conscientia* verbo *legant*, idem Barbosa *in Bullario in collect.* & Decan, *sub dicto cap. 37. & in pastor p. 3.*
49 *allegat. 56. n. 6.* cum aliis. † Et quod ei Canonico Die, qua legit sint distribuendæ distributiones quotidianæ omnium horarum; licet choro non interfuerint: sequitur Barbosa in dictis locis, & *in Trid. dist. cap. 1. n. 36.* vbi refert ita resolutum in fanen. III. Augusti 1624. & insuper dicendum est, Quod, etsi de iure canonico ei non debeantur ad notata per glossam *in cap. nonnulli de Magistris*; sed vt huic muneri præstantissimo, eam obtinens vacare queat S. Memoriæ Greg. XIII. ex gratia eas deberi illi voluit, non modo pro illis, vt si mane legat pro horis matutinis, & missa solemni, sed etiam pro tota Die, vt referunt etiam decisum Nicolaus Garcia *p. 3. cap. 2. n. 118.* Armendar *in addit. ad recopil. leg. Nauarræ lib. 1. tit. 23. l. 2. §. 2. de resid. n. 28.* Moneta *de distribut. p. 2. q. 10. n. 27.* Riccius *in praxi rerum fori Eccles. decis. 495. & 498. in 1. edit*, alias *res 286. n. 6. & res. 389. in 2. edit*, Solorzanus. *de iure Indiar. tom. 2. lib. 8. cap. 14. n. 33. &* censuit etiam sacra Congregatio Concilij in alia Oriolen. 5. Augusti 1616.

Et non solum dicunt Doctores distribuendos 50
esse ei dictas omnium horarum distributiones, sed etiam emolumenta quæcumque personaliter interessentibus dari solita, etiam si choro non inseruiant ex identitate rationis, vt fuit resolutum in vna Oriolen. XII. Augusti 1628. sic Machado *de perfecto confess. tract. 5. docum. 7. n. 2.* cum Barbosa, idem Barbosa *dicto cap. 37. de canonic. n. 35.* idem *in Trid. dicto cap. 1. n. 33. & 34.* qui Vtrobique *n. 34. & 35. & in dict. collect. decis. & in Bullario ac in pastorali.* † Limita vt non censeatur 51
præsens in matutino, quod dicitur prima nocte pro die sequenti, in vesperi præcedente secundum consuetudinem aliquarum Ecclesiarum, vt ex sententia sacræ congreg. resoluunt, Nicolaus Garcia *dict. 2. p. n. 118.* Armendar *supra n. 70.* Galetius *in Margarita casuum conscientia* verbo *canonicus pag. 29.* idem Barbosa *in pastorali allegat 56. n. 6.* & alij.

Tempus autem, hora, & materia sacræ scriptu- 52
ræ, siue sacræ Theologiæ, super qua legendum sit, sunt assignanda ab Episcopo, qui & poterit Theologum nolentem legere, aduertere imo, & cogere ad legendum, comminationibus pœnarum, sequestrationibus fructuum, assignatione portionis de eiusdem fructibus alteri, qui ipsius loco legat, & crescente contumacia, ad alias pœnas, etiam priuationis deuenire, factaque priuatione ad corroborandum Concilij decretum, Episcopum declarare debere talem Præbendam, & Canonicatum affectum fuisse, & esse pro sacræ scripturæ lectore, ac tunc deligere personam idoneam, quæ id munus per seipsum exequi valeat, & illi per ordinarium collatorem huiusmodi Præbenda conferatur, vt ex sacra Congreg. Concilij in vna Maioricen referunt decisum Machado *de perfecto confess. lib. 4. p. 4. tract. 5. docum. 6. n. 1.* Barbosa *de Dignit. d. cap. 27. n. 30.* Aldanus, quem sequitur idem Barbosa *in dicto cap. 1. Trid. sess. 5. n. 5.* & Rota *decis. 147. n. 1.* apud Farinacium *p. 1. in posthum.* † 53
Attestatur sacra Congreg. Concilij censuisse Canonicum Theologalem posse compelli, vt per se, & non per substitutum muneri suo satisfaciat, nisi adesset legitima absentiæ caussa, imo & n. 2. resoluit capitulum non posse ei concedere licentiam, vt Canonicus habens Præbendam Theologalem, possit abesse, sed id spectare ad Episcopum.

Quod si ordinarius inferior, fuerit negligens, 54
puta Prior, Abbas, Præpositus, & cæteri similes alicuius Ecclesiæ collegiatæ, poterit Episcopus, in cuius Diæcesi sunt supplere, idest cogere ex eadem Congregatione, vt refert Aldan, & cum illo idem Barbosa *de canon. dicto cap. 27. n. 31. & in Concil. n. 6. dict. cap. 1.* etsi ex capite infirmitatis, sanabilis impediatur, quominus possit legere per se ipsum; tunc non posse compelli ad ponendum substitutum, docent idem Barbosa *dicto cap. 27. n. 32.* & Nicolaus Garcia *de benefic. p. 5. cap. 4. n. 159.* & in casu, quo aliquis esset substituendus, spectet electio ad Episcopum docent relati. Quare dum Præbenda Theologalis vacat, poterit Episcopus fructus applicare alicui personæ, quæ suppleat munus legendi: ita Sellius *in select. canonicis cap. 2. n. 15.* vbi refert ita decisum in camerinen 8. Februarij 1594. † Et quod debeat dari 55
in commendam vni canonico idoneo eiusdem capituli, si adsit; donec titularis prouideatur,

& sepeliendis cadaueribus defunctorum, vel pro supplicationibus, & processionibus, quæ per vrbem aguntur ita contra Monetam *de distribut. quotidianis dicta p.2.q.11.n.65.* Machado *supra dict.docum.5.n.2.* Barbosa *de canonicis dict. cap. 26.n.21.*

66 Hæc inquam procedunt, si Pœnitentiarius confessiones in Ecclesia recipiat, nam si extra illam confessiones, etiam infirmorum audiat, non censebitur præsens in choro, vt referunt decisum, idem Nicolaus Garcia *in addit. ad dist. p.5. cap. 4. n. 125. ad finem*, Barbosa *dicta allegat 55. in pastorali num.32.* idem in Trid. *dicto cap. 8. num. 31. & dicta decis. 585. num. 11. & 12. & in Bullario.*

67 Et quod Pœnitentiarius teneatur integras confessiones audire, non autem solos casus reseruatos: ita sacra congreg. Trid. decisum, refert Nicolaus

68 Garcia *dicta p.5.cap.4.n.117.* Barbosa *dicta collect.585.n.18.& alibi supra.* † Quare solent multi firmare, quod Pœnitentiarius ex sola eius electione, & institutione potest audire casus Episcopo reseruatos, vt existimant Campanil. *de casibus reseruatis cap.3.q.1.dif.2.* Piasectius *in praxi p.2. cap.1.n.16.* Homobon. *de casibus reseruatis p.1.* vbi de pœnit. facult. Bos *in descript. moral. discept. 1.n.51.* & alij dicentes passim vsu, & consuetudine receptum esse, vt quasi ex munere, & officio in foro interiori, seu conscientiæ Pœnitentiarius iuxta formam concilij, institutus huiusmodi facultatem habeat, possitque pro eodem conscientiæ foro absoluere à casibus Episcopo reseruatis.

69 At crebior, & praxi recepta opinio est in contrarium; non enim valet Pœnitentiarius à dictis casibus absoluere, nisi ipsemet Episcopus hanc sibi speciatim dederit facultatem, & authoritatem; & sic tenendum credo, nec ego, vt canonicus Pœnitentiarius Vallisolet. vnquam ausus fui audire pœnitentes de talibus casibus sine licentia Episcopi. Et ratio est, quia aliàs esset in lege superioris dispensare: nam quemadmodum nullus ex aliis Parochis Diæcesis à talibus casibus nequit absoluere, sic nec Pœnitentiarius, nisi cum dicta licentia Episcopi vocali, aut in scriptis, docent Nauarrus *de pœnit. dict. conf. 20.* in nouis Sayrus *in floribus decis. sub eodem tit. decis. 44.* Henriqnez, & Hugolinus, quos sequitur cum aliis. Barbosa *de canonic. dict cap. 26. in Trid. dicto cap. 8.n.25. in dicta collect. 585.n.24.* Sellius, qui refert declaratum *in selectis canon. cap.16.n.8.* Nicol. Garcia *dict. p.5.cap.4.n.115.* Gauant. *in man.* verbo *Pœnitentiarius n.22.* Machadus *supra dict. lib.4.p.4.tract.5.docum.4.n.2.* Rota in Neapolit. Pœnitentiariæ 5. Iunij 1637, coram R.P.D. Merlino, Barbosa *in pastorali dicta alleg. 55. n. 23.* Aloysius Riccius *in praxi aurea resol.179. in fine*, qui & decisum refert in praxi fori Ecclesiastici *decis.571. in 1.edit. alias res.492.n.2. in 2.edit. & alij.*

70 Et ita per se debet operari Pœnitentiarius in suo officio, quod non possit delegare suam authoritatem circa casus reseruatos sibi ab Episcopo delegatam; quia delegatus maxime ad nudum ministerium subdelegare non potest, nisi specialiter ei demandetur *cap. fin. §. cæterum de officio dele-*

71 *gati*, vbi DD. † Item quia cum canonici Pœnitentiarij electio sit facta rigido examine, & media oppositione aliorum prætendentium; ita vt eorum industria admodum attendatur, quid mirum, vt alij vices suas nequeant delegare, nec etiam in casu particulari, Bossi. *in discept. moral. discept. 1. n.57.* Barbosa *de canonic. dicto cap. 26. n. 17. & 18.* Legendus, & in iam relatis locis, & in Trid. *dicto cap. 8.n.26. & 27. & in dicta alleg.55. Pastoral.n.12. & alibi*, vbi ex Garcia, & aliis, videtur extendere, vt nec suam datam authoritatem ex Trid. possit delegare propter adductam rationem industriæ.

Et hoc vltimum mihi videtur certum, ex eo 72 etiam, quia canonicus Pœnitentiarius, non potest aliam Præbendam optare, quia in ea electa videtur industria personæ; & quia dum beneficium requirit certas qualitates aut examen, si cui indulgetur, vt possit consequi aliam Dignitatem, aut beneficium, illud non venit quod examen, aut qualitates illas requirat, vt est optimus textus *in cap. fin. de translatione Episcopi*: ita & ex aliis Nauar. *conf. 22. de præbendis*, Nicolaus Garcia *dicta p. 5. cap. 4.n.132.* vbi refert decisum 134. Pœnitentiarium, nec retento, nec dimisso officio posse optare aliquam præbendam, cuius officio fuit perpetuo vnitus vnus canonicatus, & certa præbenda, vt fuit decisum Die 12. Februar. 1601. ibi: *Pœnitentiarij præbendam, etiam postquam est effectum sortita, non subiacere optioni.* † vbi & fuit decisum quod 73 nec possit etiam optari titulus, & ordo illius Pœnitentiariæ præbendæ: sic Garcia *dicto n.132.* cum aliis Barbosa *de canonic. dicto cap.26. n. 23.* † vbi 74 addit cum Zeballos *in pract. q. 897. ex n. 485.* posse Pœnitentiariam resignari, sicut alia præbenda, etiam in fauorem alterius; dummodo habeat qualitates requisitas, & posse etiam super eam imponi pensionem, quod inter nos, attenta prouisione, quæ solet fieri per edicta, sicut ad alias præbendas, non videtur in vsu receptum, nisi contingat prouideri in mense Papæ, in quo stylus solet esse, vt Romæ prouiso imponatur aliqua pensio.

Et confirmatur iterum, quia electio ad Pœni- 75 tentiariæ canonicatum debet fieri de graduato Magistro scilicet, aut Doctore, seu licentiato in sacra Theologia, vel iure canonico, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt ex Trid. *dict. cap.8.* colligunt, ac resoluunt Riccius *in praxi fori Eccles. res. 497.* Squilante *de priuilegiis cleric. cap.4.n.69. & 108.* Nicolaus Garcia *de benefic p.7.cap.4.n.32. & cap.7.n. 49.* Machado *de perfecto conf. lib.4.p.4.c.5.docum.4.cap.4.* † Et in- 76 ter nos Hispanos per vnam ex approbatis vniuersitatibus Castellæ, & legion, seu quod sit collega Hispanus collegij Bononiensis, aut in eius vniuersitate graduatus; sic vt non sufficiat gradus aliarum vniuersitatum lusitaniæ, Aragoniæ, & Italiæ, vt docent Castrus Palao *in opere morali tom. 2.tract.13.disp.3. puncto 3.n. 2.* Machado *dicto lib.4.p.4 tract.5.docum. 8.n. 4.* Barbosa *de canonic. dicto cap.26. sub n.9.* vers. *cum ergo, in dicto cap.8.* Trid. vers. *qui Magister sit vel Doctor. &c. n.16.* & alibi alia addens; quia in Bullis Pii IV. & Leonis X. id pro forma requiritur; ex quibus patet, quantum exposcitur industria personæ.

Et amplius si consideres quod, etsi per Trid. *in* 77. *dict. cap.8.* vers. *ab Episcopo instituatur* nominatio, & electio canonici Pœnitentiarij ad cathedralem, spectet ad solum Episcopum sine capitulo, quando præbenda non vacat in mense Apostolico, vel adest alia reseruatio, seu affectio; quia tunc pertinet eius prouisio ad Papam ratione reseruationis, vt resoluunt Gonzalez *ad regul.8. cancel.*

glossa

glossa 9.§.2. à n.84 Zeuallos *in pract.q.897. ad 488.*Barbosa *de potest.Episcopi p.3. alleg. 55.n. 13.& & de canonic. dicto cap. 26. n. 4.in Trid. d. cap.8.n. 11.& 12.*qui *n.13.& 14.*cum Garcia *in addit ad d.p.5.cap.4.n.143.ex n.150.*addit capitulum non posse se intromittere in electione Pœnitentiarij;licet ad ipsum collatio spectet, & quamuis Episcopus sit absens, sed vt ipse Episcopus absens, vbi fuerit debeat eligere Pœnitentiarium; & quod nec sede Episcopali vacante, electio,nec collatio ad capitulum spectet,nec ad futurum Episcopum, sed ad sedem Apostolicam. †

78 Tamen quia iam hodie indultum sit Ecclesiis cathedralibus, vt Pœnitentiariæ prouisio fiat ad instar Magistralis, Doctoralis, iuxta relatas Bullas Sixti IV. & Leonis X,per Bullam Gregorij XV. in sua const.incipit *suprema dispositionis* subdata 9 Nouemb. 1622. quam ad litteram refert idem Barbosa *de canonicis dicto cap. 26.n.fin.& in pastorali p.3.allegat.53. & in fine ipsius pastoralis.* vbi congeris plures Bullas ponit illam fol. 106. & 107.vbi leges.

79 Alia de canonicis Pœnitentiariis circa ætatem, & eorum electionem, item & de aliis canonicis Magistralibus, Theologis,ac Doctoralibus, dixi *supra in cap.3.de ætate ordinandor.sub quæst.2.& sub dicto cap.quia propter 42.de electione*, vbi leges. Sed nunc pro complemento, & in confirmationem quantum oporteat in ipsis cathedralibus assistentia horum canonicorum propter eorum officia,& consilia maturius præcæteris præstanda, etiam in rebus capitularibus,libuit hic ad litteram ponere aliā Bullam Vrbani VIII. expeditam ann. præterito 1640. ad petitionem Ecclesiarum Cathedralium horum Regnorum castellæ,& legion, qua cauetur,vt canonici Pœnitentiarij,lectorales, Magistrales,& Doctorales Metropolitanarum,& Ecclesiarum cathedralium,quauis de causa,occasione,vel prætextu, etiam seruitij sanctæ inquisitionis à suarum Ecclesiarum seruitiis se quoquomodo eximere, ac super hoc quodcumque indultum etiam à sede Apostolica, nisi eorundem capitulorum,ad id expresso accedente consensu, impetraré minime possint, cuius litera est vt sequitur.

80 *Super vniuersas orbis Ecclesias ab eo,qui cunctis imperat,nullo licet meritorum nostrorum suffragio constituti,in his,per quæ ipsarum Ecclesiarum,præsertim Metropolitanarum, & cathedralium honori, & commodis opportune consulitur, Pastoralis officij nostri partes, cum à nobis petitur,libenter interponimus, pro vt conspicimus in Domino salubriter expedire. Nuper siquidem nomine dilectorum filiorum, Metropolitanorum, & aliarum Ecclesiarum Cathedralium Regnorum Castellæ,& legionis, Nobis exponi fecit dilectus filius Augustinus Gonzalez Dauila Iuris vtriusque Doctor, eorundem capitulorum Procurator generalis, quod in qualibet Ecclesiarum huiusmodi dudum, iuxta sacri Concilij Tridentini decreta,Pœnitentiarius,cum vnione vnius ex Prebendis, pro vno Magistro, vel Doctore, aut licentiato in Sacra Theologia, vel iure Canonico institutus; nec non vna lectoralis pro vno theologo lectore Sacræ Scripturæ, & præterea iuxta ordinationem fœlicis recordationis Sixti IV. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, alias, & ex particulari Sedis Apostolicæ indulto in quibusdam, ex dictis Ecclesiis, duæ Doctorales pro vno, seu duobus respectiuè Doctoribus, seu licentiatis in vtroque, vel altero iurium, ac alias Preben. Magistralis respectiuè nuncupata pro vno Magistro, seu licentiato in Sacra Theologia constituta fuerant. Cum autem, sicut eadem expositio subiungebat, iuxta eiusdem Tridentini decreta Pœnitentiario onus audiendi confessiones publicè in Ecclesia, Theologo autem canonicis prædictis legendi, & interpretandi Sacram Scripturam incumbat; Magistrales verò, & Doctorales Canonici huiusmodi in prædictis Ecclesiis in vim dictæ ordinationis Sixti IV. & Leonis X. prædecessorum nostrorum huiusmodi, & respectiuè indulti prædicti eo fine instituti sint, vt ij suæ Ecclesiæ in defendendis illius iuribus, & in dandis capitulo suo,aliisque Ecclesiæ suæ ministris salubribus consiliis pro fœlici negotiorum eorundem directione assistant,ille autem, vt Verbum Dei populo prædicet, & in his, quæ ad conscientiam pertinent, recta consilia capitulo., & Ministris suæ Ecclesiæ præbeat, & proinde ipsos apud suas Ecclesias assiduè residere opporteat; contingit tamen interdum, vt nonnulli ex canonicis huiusmodi, variis prætextibus, & inter alios, quod officio sanctæ Inquisitionis aduersus hæreticam prauitatem inseruiant, ac etiam vigore indultorum sibi ab Apostolica sede concessorum, ab Ecclesiis suis absint, & nihilominus suorum canonicatuum, & prabendarum fructus, redditus, & prouentus ac etiam distributiones quotidianas, integre, tamquam si residerent,percipere prætendant, in graue ipsarum Ecclesiarum detrimentum. Quare dictus Augustinus eorundem capitulorum nomine Nobis humiliter,supplicari fecit,vt capitulorum, & Ecclesiarum huiusmodi indemnitati in præmissis opportunè consulere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur attendentes petitionem huiusmodi rationi esse consentaneam, ac capitula, & Augustinum præfatos specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, eorumque singulares personas à quibusvis excommunicationis, & suspensionis,& interdicti,aliisque Ecclesiasticis sententiis,censuris, & pœnis à iure,vel ab homine, quauis occasione,vel causa latis,si quibus quomodolibet innodatæ existunt,ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes,& absolutas fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eisdem capitulis Metropolitanarum, & aliarum cathedralium Ecclesiarum, Regnorum Castellæ, & legionis prædictorum, vt nullo vnquam tempore canonicis Pœnitentiariis, lectoribus Magistralibus, & Doctoralibus suarum Ecclesiarum pro tempore existentibus ex quauis causa,etiam prætextu, quod officio sanctæ inquisitionis inseruiant, absentibus, etsi aliquod ab Apostolica sede indultum desuper sine speciali capitulorum prædictorum consensu, obtinuerint fructus,redditus, & prouentus, ac distributiones quotidianas suorum canonicatuum, & prabendarum,præstare minime teneantur, nec ad id inuiti cogi,aut compelli, seu vigore litterarum Apostolicarum,nisi in illis deprasenti indulta de verbo ad verbum specialis mentio fiat,interdici,suspendi,vel excommunicari possint, authoritate Apostolica, tenore præsentium, de speciali gratia indulgemus,ac prædictos canonicos Pœnitentiarios, lectores, Magistrales,& Doctores,quauis de causa,occasione, vel prætextu, etiam seruitij dictæ sanctæ inquisitionis huiusmodi, à dictarum suarum Ecclesiarum seruitiis, illis incumbentibus se quoquomodo*

quoquomodo eximere, ac super hoc, quodcumque indultum, etiam à sede Apostolica, nisi eorundem capitulorum ad id, expresso accedente consensu impetrare, aut sibi quouis modo, etiam motu proprio concesso, vti vel frui, nullatenus posse, aut debere, nec illis in aliquo contra præsentium tenorem suffragari; quinimo quandocumque contigerit pro tempore existentes canonicos Pœnitentiarios, lectores, Magistrales, & Doctorales huiusmodi in aliis, quàm dictarum suarum Ecclesiarum seruitiis, etiam officij sanctæ inquisitionis, etiam intra ciuitates, in quibus Ecclesiæ præfatæ existunt, occupari, canonicatus, & præbendas per eos obtentos in Ecclesiis huiusmodi, eo ipso vacare, ac aliis personis qualificatis per eos ad quos eorum collatio pertinebit, libere conferri posse, sicque ab omnibus censeri, & ita, & non aliter, per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere legatos, nostrosque, & sedis Apostolicæ Nuncios, ac quoscumque alios quauis authoritate fungentes, sublata eis, & eorum quilibet, quauis aliter iudicandi, seu interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & definiri debere, irritumque, & inane, si secus super his à quoquam, quamuis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit, attentari decernimus. Quo circa venerabilibus fratribus, Achiepiscopis, & Episcopus Metropolitanarum, & cathedralium Ecclesiarum prædictarum respectiuè, nec non nostro, & Apostolicæ sedis pro tempore existente in Regnis Hispaniarum Nuncio, per præsentes committimus, & mandamus, Quatenus Archiepiscopi & Episcopi præfati quilibet in suis ciuitate, & Diœcesi; Nuncius verò præfatus in quibusvis suæ iurisdictionis locis in eisdem Regnis per se vel alium, seu alios præsentes literas, & in eis contenta, vbi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte dictorum capitulorum fuerint requisiti solemniter publicantes, illisque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant authoritate nostra eadem capitula præmissorum huiusmodi effectu pacificè frui, & gaudere, non permittentes illa desuper à quoquam quauis authoritate quomodolibet indebite molestari, contradictores quoscumque per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliasque opportuna Iuris, & facti remedia, appellatione postposita compescendo, inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio Brachij sæcularis. Non obstantibus fælicis recordationis Bonifacij Papæ octaui prædecessoris nostri de vna, & concilij generalis de duabus dictis, dummodo vltra tres dictas, aliquis authoritate præsentium, in iudicium nõ trahatur, aliisque constitutionibbs, & ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum præfatarum, etiam Iuramento, confirmatione, Apostolica, vel alia quauis firmitate, roboratis statutis, & consuetudinibus, stabilimentis, vsibus, & natiuis, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam præfato sanctæ inquisitionis officio, & quibusuis aliis incontrarium præmissorum, nunc, & pro tempore sub quibuscumque tenoribus, & formis, quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & singulis eorum tenores præsentibus, pro expressis habentes, ad præmissorum effectum specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, vt præsentium, transumptis etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo persone in Dignitate Ecclesiastica constituta munitis, eadem prorsus adhibeatur fides, quæ adhiberetur, si fuerint exhibita, vel ostensa. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annullo Piscatoris, Die decima Ianuarij. millesimo sexcentesimo quadragesimo, Pontificatus nostri anno Decimo Septimo. Locus annuli Piscatoris M. A. Maraldus.

81 Hæc sunt verba P.M. Vrbani VIII. circa quæ in facti contingentia, cum ego anno præterito 1648. creatus fuerim à D M.D. Didaco de Arze Reynoso Episcopo Placentino, ac Inquisitore Hispaniarum generali promotor fiscalis inquisitionis Vallis Oletanæ, in cuius Ecclesia cathedrali tunc temporis eram canonicus Magistr. Pœnitentiarius, illico accepta possessione fiscaliæ, fuit in vnum per Decanum cõuocatum canonicorum in sacris capitulum, ad conferendum super vacatura meæ Præbendæ, qui cum me oratorem audiuissent, ac perlegissent (iam me absente) memoriale quoddam à me præsentatum cum nonnullis fundamentis, & insuper viginti duo exemplaria cathedralium Cordub, Salmanticæ, Seguntin. Oxomens. Austuricens, Burgen; Compestelan, Chonchens, &c. quorum canonici absentes à residentia, vel propter officia inquisitionis, cancellariarum, aliisve de causis, lucrarunt; etsi tantum ex istis duo accidissent post datam dictæ Bullæ. Quibus attentis, Decanus, & canonici, decreto capitulari sine præfinitione temporis suspensionem fecerunt 10. Aprilis dicti anni 1648. Deinde secundo se congregauerunt Die 26. Ianuarij anni 1649. & me tolerauerunt iuxta sequens decretum, *que no se le vaque al senor canonigo Hermosino su canonicato penitentiario, hasta el san Ioan, omes de Iunio de 1650. y que sea materia de gracia si alguna cosa pidiere en contrario.*

82 Et quia post hæc quasi tempeste, data vocatione ad horas 24. in die 2. Iouis ad diem veneris sequent. Mensis Iunij dicti anni 1650. iterum tertio congregati fuerunt capitulariter. Ego qui considerabam eos votantes magis in scrupulo, quam in voluntate exequendi vacaturam, in illo breuissimo tempore scripsi, ac Typis mandaui aliud memoriale expendens clausulas scrupulosas prædictæ Bullæ eiusque verba dubia; quod cum primo Magistri, 24. Theologi religionum illius ciuitatis, inter quos nonnulli cathedras obtinentes, alij eorum iam Iubilati, & DD. 6. Iuris canonici, & ciuilis, ac Regij professores in illis scholis, & Regali cancellaria, omnes magni nominis, tuta conscientia firmauere nullo modo Decanum, & capitulum incurrere culpam, si me adhuc conseruarent canonicum, attenta constitutione litteræ ipsius Bullæ oratoria cathedralium castellæ, & legion. ad Præbendas affectatas vacandas, ac mente Pontificia: nam considerauerunt omnes, & sic tale capitulum onus meæ Præbendæ esse tantum confessiones audiendi, quod persoluebam ex acte, qualiter alij mei antecessores in Diebus quadragesimalibus, aduentus, quatuor temporum, Resurrectionis, Natiuitatis, Spiritus sancti, ac in festis Diebus Ascensionis, corporis Christi, S. Mariæ Augusti, & omnium sanctorum, inquibus, ac in aliis Diebus adimplebam residentiam præcisam sufficientem ad lucrandam grossam, amittendo quidem cæteras distributiones, anniuersaria, ac emolumenta, quæ residentia personali lucrifiebant, quæ refundebantur in mensa capitulari ad lucrum cæterorum, & insuper concurrebant ad plures

plures actus capitulares electionum, aliorumue negotiorum tractandorum.

33 Quapropter his, & aliis visis, consideratisque clausulis eiusdem Bullæ ibi in vers. *nos igitur*, & in vers. *vt nullo vnquam, vsque se quoquomodo eximere*, & in vers. *cum autem*, & *contingit tamen interdum*, & *desuper sine speciali canonicorum consensu*, & ibi *nec ad id inuiti cogi, aut compelli*, & ibi *nisi eorundem capitulorum ad id expresso consensu*, & quod Bulla loquitur contra canonicos omnino se eximentes à residentia volentes integros fructus, distributiones, ac emolumenta lucrari, nulliter residendo, illico ipsi Decanus, & canonici in sacris absque præfinitione per annos deinde septem me tolerauerunt, nihil contra, nec collegialiter, nec singuli præmeditantes, aut susurrantes, etiam anno 1654. quo fui creatus Inquisitor, ac Iudex bonorum confiscatorum illius Inquisitionis, ac demum translatus ad fiscaliam huius consilij supremi inquisitionis anno 1657. qui nec de vacatura aliquid colloquuti collegialiter fecere, quam ego iam ad hanc Matritensem curiam translatus dimisi, monendo per epistolam capitulum tantum illud, quod adeptus essem possessionem huius fiscaliæ consilij supremi, quam, & nunc, dum hæc scribo Die 24. Augusti 1660. simul cum Dignitate consiliarij eiusdem consilij, ad quam fui nominatus ab inuictissimo Rege nostro Philippo IV. an. præterito 1659. ac publicatus talis consiliarius per DD. M. D. Didacum Arze, Reynoso, Inquisitione generali, Die 27. septembr. eiusdem anni.

QVÆST. IV.

An canonici, Dignitates, & Assisij teneantur associare, & reducere Episcopum venientem ad Ecclesiam celebraturum, vel Diuina officia auditurum? Et quid respectu Dominorum temporalium venientium ad cathedralem propria ciuitatis. Et an Episcopo celebranti, & alia Pontificalia exercenti, assistere, ac inseruire teneantur? Et quale officium debeant, ac possint intra, aut extra Ecclesiam præstare canonici coadiutores, & in quo loco sedere, & cum proprietariis coadiutis concurrere? Et an canonici, qui vocantur adiuncti habeant officium, seu iurisdictionem, exercere simul cum Episcopo? Et ad quos effectus, & respectu quorum de Ecclesia beneficiatorum? Et quis sedeat prius, aut stet? Et an officium canonicorum debeat per se adimpleri, aut valeat per substitutos? Vbi an cogi possint ad cantendam epistolam, & euangelium, si alius canonicus, aut Portionarius celebret? Et quale sit officium Punctoris in choro.

SVMMARIVM.

1 *Canonici, & Dignitates tenentur accedere ad Domum Episcopi, & illum associare venientem ad Ecclesiam celebraturum, vel Diuina officia auditurum cum cappa, & illum reassociare ad Domum redeuntem, si Domus non multum distet ab Ecclesia, & de praxi distantia in Vallisolet, & Austuricens. Ecclesiis* n. 2.3.4.5.6.14. 15. *&* 20.

3 *Canonici, si Palatium Episcopi distat plus* 160. *passuum ab Ecclesia, ex alio designato loco, illum associabunt, & cum qua ceremonia aspersionis, &* n 4.

4 *Aspersorum ministratur Episcopo venienti ad Ecclesiam à prima Dignitate, vel canonico Digniori.*

5 *Canonici solùm in solemnioribus festiuitatibus, quibus cum cappa venit Episcopus, debent ei associare, & aspergere, non si sine cappa veniat, & in aliis Diebus.*

6 *Canonici tantum quatuor exeunt de choro post inchoatas horas, vt associent Episcopum venientem cum cappa ad Ecclesiam, vbi improbatur praxis Ecclesiæ Vallisoletana* n. 7. & 12.

8 *Episcopus venturus ad Ecclesiam cum cappa in Diebus festiuis, debet curare, vt assignetur certa hora, ne alias turbentur Diuina officia, &* n. 9.

9 *Signo dato cum campana ad inchoandum in choro, non est spectandus Episcopus vltra signum vltimum datum.*

10 *Canonici tenentur Episcopum associare, quando cappa non vtitur, si alias loci consuetudo id exposcit, cui standum est, etiam circa locum, à quo sit facienda associatio.*

11 *Canonici non tenentur associare Episcopum altari, in quo missam planam celebrauit ad sedem Episcopalem, si voluerit missæ conuentuali assistere.*

13 *Canonici debent incedere, capite detecto, dum Episcopus pergit per Ecclesiam dando benedictionem.*

14 *Episcopus exiens de Ecclesia ad Domum, est associandus saltem vsque ad portam Ecclesiæ vel vsque ad primum atrium, seu portam Domus suæ.*

15 *Canonici non debent exire de choro, vt associent Episcopum volentem ire ad Domum illico finita concione, aliter missa iam dicta, etsi initietur in choro hora sexta.*

16 *Canonici Diaconi non debent assistere Episcopo, nisi quando paratus est cum Pluuiali, & Mytra.*

17 *Canonici celebrantes nequeunt sedere coram Episcopo in sede, cum postergali, sed in aliquo scanno oblongo tappete, vel panno cooperto in latere Episcopi.*

18 *Canonici non tenentur associare Episcopum alienum nomine propry nientem ad Celebrandum, sufficit, vt aliqui ei obuiam procedant, vsque ad portam Ecclesiæ.*

19 *Associandus Episcopus à canonicis, intelligitur etiam respectu Dignitatum, & Portionariorum suæ cathedralis.*

20 *Festi Dies in quibus, cum Episcopus venit ad Ecclesiam associandus à canonicis est, continentur in libro ceremoniali, vt Paschatum, cænæ, Ascensionis, S. Petri, & S. Pauli, Assumptionis Beatæ Mariæ, omnium sanctorum &c.*

21 *Canonici non tenentur associare proprium Episcopum celebraturum extra propriam Ecclesiam*

Ecclesiam cathedralem, solumque associari solet à duobus, quos ipse elegit, qui sedebunt cum eo, & cum Birreto &c. videtur aliter n. 30. 31. & 32.

22 *Canonici, qui electione Episcopi illum associant ad aliam Ecclesiam non lucrantur distributiones.*

23 *Canonici quot sint obligati associare Dominum aliquem temporalem villæ aut ciuitatis, vbi est cathedralis, siue collegialis Ecclesia, &* n. 24.

24 *Dux Cardona, & segorue, ius habet contra canonicos collegiatæ Segon, vt tertia eorum pars illum associet venientem ad Ecclesiam.*

25 *Assistentiam, quam suo Episcopo celebranti debent Dignitates, Canonici, & Portionarij facere metiri ex caremoniali, patet declaratum sicut circa alia* numero 26. & 27.

26 *Caremonialis liber Episcoporum, est obseruandus à cathedralibus, & ab aliis Ecclesiis suæ Diœcesis, ad quod idem Episcopi valent compellere.*

27 *Assistentia Episcopo celebranti facienda debetur à prima, & aliis Dignitatibus, ac canonicis dignioribus. Et quid in collegiatis, & Porochialibus? Et quid si intersit missæ, aut vesperis solemnibus* n. 28.

29 *Assistentia Episcopo celebranti, seu missæ, aut vesperis interessenti in Ecclesia exempta intra sua Diœcesis territorium, debetur à canonicis, &* n 30.

30 *Canonici tenentur assistere suo Episcopo extra cathedralem, Pontificalia exercenti, dummodo remaneant alij, qui inseruiant in cathedrali* n. 31. & 32.

32 *Canonici possunt cogi ab Episcopo, vt sibi ministrandi in aliis ciuitatis Ecclesiis, ad quas ob publicas, vel solemnes Episcopales functiones exercendas petiit.*

33 *Canonici, Dignitates, & Portionarij cathedralis, in tantùm proprio Episcopo solemniter celebranti, & Pontificalia exercenti, tenentur inseruire, vt id debeant facere per se in uestibus sacris; sic vt loco impediti, substituatur alius eiusdem gradus, & ordinis, vt* n. 34.

35 *Canonici tenentur assistere suffraganeo Episcopo, quando nomine proprij functiones Episcopales exerceat, sed non eo apparatu, cum quo assistunt proprio Episcopo, vt* n. 36. *& sine paramentis, nisi vt* n. 37.

38 *Canonici duo primi Diaconi assistere debent Episcopo celebranti solemniter, qui hic inde eleuant fimbrias pluuiales Episcopi progredientis, & thurificantis altare, vt* n. 39. & 40.

40 *Episcopo celebranti, seu missæ interuenienti, a quibus præstetur assistentia, si prebenda sunt distinctæ, Diaconales, ac Presbyterales.*

41 *Canonici Diaconales non debent hinc inde assistere Episcopo, nisi cum accedit paratus cum Mytra, & Pluiali.*

42 *Canonici assistentes Episcopo cum cappa, non tenentur ei ponere, & deponere Birretum, sicut tenentur ad Mytram, &* numero 43.

43 *Episcopus non debet admittere clericos in minoribus, stante penuria sacerdotum, pro assistendo alicui ex Dignitatibus cantanti vesperas in cathedrali.*

44 *Canonici cathedralis præferuntur pro assistendo Episcopo celebraturo solemniter in collegiata, canonicis ipsius collegiatæ, &* n. 45.

45 *Canonici cathedralis, non obstante qualibet consuetudine, præferuntur in functionibus canonicis collegiatæ, etiam in associandis funeribus, & propria collegiata.*

46 *Caremonia consuetudine immemoriali vsitata in cathedrali contra præceptum in caremoniali obseruanda est.*

47 *Consuetudo, vt canonici, siue Dignitates ministrent Episcopo Mytram, gremiale, & turibulum, est obseruanda.*

48 *Consuetudo, quod Dignitates, canonici inducerentur Pluuialibus aque in processionibus non subsistit hodie, cum sit iam præscripta differentia.*

49 *Canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Episcopi genu flectere, quando Episcopus benedicit, aut illum turificant, sed tantùm caput inclinare.*

50 *Canonici, & Dignitates assistentes Episcopo celebranti, debent facere circulum ad* Hymnum Angelicum, credo, & Sanctus.

51 *Diaconi, & subdiaconi assistentes Episcopo solemniter celebranti, omnibus aliis præferuntur.*

52 *Assistentes Episcopo debent incensari post illum, & præferri Archidiacono, etiam pace* n. 53.

53 *Pax prius præstanda est assistentibus Episcopo, etsi minus dignioribus.*

54 *Coadiutoria in cathedralibus, Dignitatum, canonicatuum, & portionum permittuntur, & collegiatis à tempore Sixti V. à solo Papa propter infirmitatem, aut senectutem* n. 55.

56 *Coadiutor canonici cum futura successione, vocatur canonicus fictus, & quare contra aliquos, &* n. 57.

57 *Coadiutores canonici prima possessione, seruit ad id, vt si secundam post mortem coadiuti non capiat ex solo annali, siue triennali censeatur, vt verus canonicus.*

58 *Coadiutor canonicus, absente coadiuto, exercet omnes actus, functiones, & Iurisdictionem, quæ competunt coadiuto, qui debet eas facere in nouissimo loco post omnes canonicos, &* n. 59.

59 *Coadiutor canonicus non debet gradatim ascendere, sed post omnes proprietarios sedere, non obstante statuto in contrarium disponente* n. 60.

60 *Ancianitatis effectus consequitur non à prouisione, sed à die capta possessionis.*

91 *Coadiutores Dignitatum præferuntur in sessionibus chori, & capituli aliis canonicis proprietariis, & antiquioribus; habent enim idem stallum, ac coadiuti sui.*

62 *Coadiutor canonicatus, aut Dignitatis nequit ordinari ad titulum coadiutoriæ, quam habet, viuente proprietario, nisi haberet aliquam pensionem super coadiutum, vt* n. 63.

64 *Coadiutores nequeunt exercere officia ad quæ eorum coadiuti electi sunt.*

65 *Coadiutor intra Ecclesiam, etsi titulum non habeat, habet tamen exercitium, & administra*

administrationem, cui inseruire tenetur, absente coadiuto, ob quod debat habere qualitates ætatis, & alias requisitas ad illam Prebendam, & n. 65.

65 Coadiutor debet ordinari intra annum iuxta requisitum Prebendæ.

66 Coadiutor dum narrat ad obtinendam coadiutoriam, tenetur facere mentionem de obtentis beneficiis quæ habet, aliàs nulla est gratia n. 68.

67 Coadiutor nondum in sacris constitutus potest exercere quæ sine paramentis sacris cum cappa, & cotta posset facere coadiutus, si præsens esset.

69 Coadiutor in multis gaudet effectibus veri beneficiati, & de annali, & triennali possessione n. 70.

70 Coadiutor gaudet mensibus datis causa recreationis, si computentur vna cum illis, quos potest assumere eius coadiutus.

71 Coadiutor, qui actu absente coadiuto inseruiebat Ecclesiæ, si ægrotet, lucratur distributiones quotidianas, non alias.

72 Coadiutor num possit residere in Ecclesia, excommunicato existente eius coadiuto, vel debeat exire de capitulo, in quo agitur de negotio sui coadiuti, remissiue infra à numero 84.

73 Coadiutor datus canonico non ordinato ad formam statuti requirentis certum ordinem si ipse ordinatus est, non adquirit partem fructuum, quam ipse coadiutus non ordinatus amitteret in pœnam ordinis non habiti, nec distributiones.

74 Coadiutor verius est, vt possit esse cum habitu in Ecclesia, sedens in choro in suo stallo post omnes canonicos, etsi intersit eius coadiutus, praxis solet esse contraria fundamento graui. Et quid viderit author in Ecclesia Vallisoletana, numero 75.

76 Coadiutor canonicus, etsi per plures annos resideat, non gaudet statuto iubilationis, quod competit proprietariis residentibus tempore longo.

77 Coadiutor non sibi optat, sed suo coadiuto.

78 Coadiutor canonicus non potest esse Iudex Apostolicus delegatus, nec designari index synodalis.

79 Commissio facta Dignitati, non transit ad eius coadiutorem contra nonnullos.

80 Coadiutor non gaudet priuilegiis, & indultis de percipiendis fructibus in absentia, vt ratione studij, aut lectura in aliqua vniuersitate, quibus coadiutus gaudere possit.

81 Coadiutor non adquirit distributiones quotidianas, quando coadiutus est præsens, nec pro coadiuto incarcerato culpabiliter numero 82.

83 Carcerati Prebendati in Ecclesia chartaginens. Carcerati propria culpa non percipiunt fructus, ac distributiones, interim, etsi inseruiant per coadiutores.

84 Coadiutor inseruiens eius coadiuto excommunicato, nec sibi fructus, aut distributiones acquirit, nisi forte ipsi coadiutori inseruienti reseruata sit aliqua pars fructuum aut distributionum pro congrua, vt solet n. 85.

86 Coadiutor, etsi iam adipiscitur gratiam, non sit constitutus in ordine requisito, sufficit verò: vt sit in ætate competenti.

87 Coadiutor non tenetur ad pœnas iudiciales in mulctam ob pœnam coadiuti.

88 Coadiutor canonicus non tenetur ad onera aliorum canonicorum Iuniorum, & numero 89.

89 Canonicus Iunior tenetur ad onera supplenda vice Hebdomadarij absentis, vel impediti.

90 Coadiutores si ex forma litterarum releuantur à seruitio ex causis iuridicis, lucrabuntur distributiones, sicut alij.

91 Coadiutor canonici in absentia coadiuti, debet precedere, curatis plebanis, & Prioribus Parochialium.

92 Coadiutor canonicus, simul sit Parochus, potest incedere cum canonicis in processionibus sub eorum cruce; sic vt mulctetur à Parochis.

93 Coadiutor Prebenda Diaconalis, sedet prius, quam subdiaconalis.

94 Coadiutor tenetur residere, etsi eius coadiutus, qui actu residebat, infirmitate impeditus sit facere residentiam sub pœna mulcta, & puncti, secus si coadiutor tunc non inseruiret n. 95.

96 Coadiutor canonicus extra Ecclesiam in absentia coadiuti, & censendus tanquam verus canonicus quoad præminentias.

97 Coadiutorum materiam qui tractant.

98 Episcopus olim absque præsentia clericorum suorum, nullius causam audiebat, alias sententia irrita erat; & n. 99. & quare n. 132. & 133.

99 Capituli Iudicium erat necessarium in grauibus, in quibus procederetur ad sententiam suspensionis.

100 Episcopus etsi in pluribus casibus, aut eius vicarius solum procedant contra subditos, tamen limitatur in subditos cathedralium suarum, si ab antiquo exempti fuissent, vt non puniantur criminaliter, nisi in casibus congestis à n. 137.

101 Decanus, & capitulum cathedralis, debent in principio cuiuslibet anni eligere duos ex canonicis, & Dignitatibus, qui simul cum Episcopo determinent in causis criminalibus Prebendatorum, aliàs si omittatur pro illo anno, poterit solus Episcopus procedere, vel eius vicarius, vt numero 101. 104. & 106.

102 Adiuncti canonici per se, Episcopo nolente, aut non valente, procedere non valent soli contra Prebendatos suos Delinquentes.

103 Episcopus nondum consecratus potest procedere cum adiunctis contra capitulares delinquentes.

105 Vicarius nominatus in sede vacante, potest simul cum adiunctis capituli procedere in Prebendatos capitulares delinquentes.

106 Adiuncti canonici, si perturbent Iurisdictionem, possunt puniri ab Episcopo, & aliis duobus nominatis adiunctis.

107 Episcopus procedens sine adiunctis in capitulares, facit vt processus sint nulli.

108 Adiunctus vnus si solus cum Episcopo pronunciet

nunciet sententiam, alio adiuncto omisso, nihil facit.

109 *Adiuncti si discordent ab Episcopo, tertius eligitur ex forma Tridentini; quod si vnus sentiat cum Episcopo, alter non, exequitur sententia. Et quid si in electione tersij discordetur, &* n. 111. *vbi iam de praxi.*

111 *Adiunctus tertius qui eligitur, discordantibus aliis, iam hodie declaratum est Hispali, & conchens. cum DD. Henrico Pimentel eius Episcopo, assumitur de eodem capitulo, &* n. 112.

112 *Adiuncti duo, qui à capitulo nominantur, debent esse, vnus ex gremio canonicorum, alter ex gremio Dignitatum, non ex Portionariis, aut capellanis* n. 113. & 114.

113 *Portionarij quando, vel non potiantur delinquentes adiunctorum priuilegio, &* n. 115.

114 *Portionarij, qui in aliquibus Ecclesiis habent vocem in capitulo, illam non habent in electionibus.*

115 *Coadiutores canonici possunt sine adiunctis puniri ab Episcopo, nisi aliter ex forma Bullæ coadiutoriæ videatur expressum. vt* n. 116.

116 *Clausula coadiutoriæ*, vt coadiutor habeat omnes prærogatiuas, præeminentias, & honores coadiuti, *non extenditur ad hoc, vt coadiutor potiatur de iure adiunctorum.*

117 *Adiunctorum iudicium simul cum Episcopo, aut eius vicario potest actuari coram Notario Episcopi, & interuenientibus, aliis Ministris suæ Curiæ, &* n. 118. & 123.

118 *Episcopus, vt puniat capitulares delinquentes simul cum adiunctis, non tenetur assumere fiscalem capellanum de clero, vt* n. 124. & 125.

119 *Episcopus, seu vicarius habent optionem eligendi locum, vt procedant cum adiunctis contra delinquentes capitulares.*

120 *Visitare capitulares, in quo loco debeat Episcopus* n. 148. & 150.

121 *Adiuncti, & Episcopus in quo loco & qua praxi possint procedere contra canonicum alterius Ecclesiæ cathedralis suæ Diœcesis, si in loco vnius resideat, in alia non, vt in Eccles. callagurrit. & Calciatens, & aliis,* n. 122. & 123.

123 *Adiunctorum materia. num sit in aliquo moderata per Tridentinum, etiam contra consuetudines, & concordias, &* n. 124.

124 *Adiuncti non tantùm dicuntur conciliarij, sed etiam coniudices cum Episcopo, sic vt adiunctorum sit vnum votum* n. 125.

126 *Notarius Episcopi certificat acta, quæ cum adiunctis fiunt.*

127 *Visitans tenetur dare trasumptum, si reperiris aliquod delictum correctione dignum.*

128 *Adiunctorum iurisdictio, si Episcopus nolit cognoscere cum illis, deuoluitur ad superiorem & ipsi renuant procedere.*

129 *Adiuncti possunt recusari à parte, & solo iuramento.*

130 *Appellatio in causis dependentibus coram vicario foraneo contra capitulares cum adiunctis, non ad Episcopum, sed ad superiorem deuoluitur causa. Quid resolutum in Ecclesia Burgensi* n. 131. & 154.

132 *Adiunctorum Iurisdictio fuit introducta ante Tridentinum, & ab illo confirmata ad temperandam emulationem Prælatorum, quam habent cum capitulis.*

133 Cap. 1. 15. p. 7. cap. si quis cum clero 22. q. 2. cap. demum de capellis Monachor.

134 *Iurisdictio Episcopi qualiter dicatur extendi, exercetur cum adiunctis, &* n. 135.

135 *Adiunctorum dispositio ex Trid. procedit etiam in collegiatis, & in habentibus concordias.*

136 *Adiuncti electi à capitulo à principio causæ concurrere debent cum Episcopo, dum extra visitationem procedunt.*

136 *Adiuncti, qui tempore Diuinorum officiorum concurrunt cum Episcopo ad cognoscendum de capitularibus in absentia, percipiunt distributiones.*

138 *Episcopus sine adiuncti potest procedere ad copiendam summariam informationem in criminibus incontinentiæ, & in atrocioribus, vbi de fuga timetur, & ad capturam vt* n. 140.

139 *Fugæ timor ad capturam arbitratur ab Episcopo, vel eius vicario.*

140 *Episcopus queit procedere sine adiunctis quando totum capitulum deliquit modo delictum non sit in personam eius, vel vbi ipse habet interesse, tunc facultas fit ad proximum superiorem; sin autem vnus capitularis non delinquit, simul cum Episcopo cognoscet, vt* n. 142.

141 *Capitulum quando dicatur delinquere.*

143 *Episcopus, etsi possit conuocare capitulum, nequit tamen quando habet in causa interesse* n. 144.

144 *Episcopus habens controuersiam cum capitulo nequit illud congregare Domui suæ, sed in aula capitulari.*

145 *Episcopus valet procedere sine adiunctis visitando peccata, & excessus capitularium, & qualiter puniat &* n. 147.

146 *Episcopus sine adiunctis, valet rationes exigere ab officialibus ex gremio capituli, nisi velit criminaliter procedere,* n. 148.

147 *Episcopus sine adiunctis potest visitare corpus Ecclesiæ, capitulum, reliquias, vestes capellas donationes &c.*

149 *Episcopus sine adiunctis valet procedere ad priuationem canonicorum, qui non susceperunt ordines annexos suis Prabendis.*

150 *Episcopus potest procedere ad mulctam in fructibus contra canonicos se capitulariter congregantes eo tempore quo celebrantur Diuina officia, nisi necessitas vrgeat.*

151 *Episcopus sine præsentia adiunctorum valet procedere aduersus capitulares non residentes, si tantum procedas ad pœnas, non ad priuationem.*

152 *Canonicus obtinens extra Ecclesiam beneficium, potest ratione illius puniri ab Episcopo sine adiunctis.*

153 *Capitularis, qui per accidens ex Episcopo omnino subiectus, potest ab eo puniri sine adiunctis.*

155 *Episcopus sine consensu adiunctorum, potest Iudici laico permittere, vt perquirat delinquentem in* Domo *capitularis, si ex vrbanitate perquirat auxilium Episcopi.*

156 *Episcopus præcedit omnibus in sua Diœcesi, cum eius Dignitas sit excelsior aliis, qui in loco, & modo standi, seu sedendi præcedit, quando Iudicat cū adiunctis, vt* n. 157. & 160.

158 *Episcopus aliquando, si non concurrit, vt talis, sed vt consiliarius, non praecedit cateros Magistratus antiquiores, idem si stat tamquam collegialis, vt num.* 159. & 160.

160 *Episcopus inter suos canonicos semper illos praecedit, etsi stet vt canonicus intra vel extra Ecclesiam, nisi aliter se haberet, vt in priuilegio, conuentione, vt* n. 161. & 162.

161 *Asturicens. Episcopus est etiam canonicus illius Ecclesia.*

162 *Episcopus etsi antiquior in ordine, & consecratione, sedebit post Cardinales, Patriarchas, & Archiepiscopos.*

163 *Canonici debent per se seruire in cathedralibus, & collegiatis, non per substitutum, non obstante statuto, siue consuetudine, nec alternatim vnus pro alio* n. 165. *limita vt* n. 166. *vbi de portionariis, etiam vide* n. 167. & 168.

164 *Canonici debent per se Episcopo celebranti assistere, non per substitutos. Et quid si impediti sunt, aut infirmi* n. 165.

166 *Canonicus, qui simul habet Dignitatem, aut portionem, qualiter praestet onus cuiuslibet Prabenda. Et quid si impeditus sit per se adimplere, vt* n. 167. & 168.

169 *Canonicus cogi non debet ad canendum epistolam, aut euangelium, cum alter canonicus missam celebrat, nisi Prabenda sint distincta, vt* numero 170. *& de ratione* n. 172.

171 *Portionarij non tenentur ministrare officio Diaconi, vel subdiaconi, si alij Portionarij celebrent, aut Presbyteri inferiores.*

173 *Canonici non supplent vices aliorum canonicorum, aut inferiorum, bene tamen Dignitatum.*

174 *Portionarij sunt clerici vltimi gradus.*

175 *Canonicus Administrator fabrica, tenetur Ecclesia inseruire, sicut omnes alij.*

176 *Punctores de choro sub qua obligatione sint ad punctandum.*

177 *Libri Punctorum de choro fidem planam faciunt ad multam, non interessentium.*

1 AD primam quaestionis partem, adiunctis hic quae de officio canonicorum intra Ecclesiam scripsi *supra q.3.ex n.3* breuiter circa praesentes quaestiones percurrendum censui; igitur incumbit ex officio, & propter moram Dignitatis Episcopalis, canonicus cathedralis cum habitu canonicali accedere ad Domum Episcopi, illumque associare ad Ecclesiam celebraturum, vel Diuina officia auditurum cum cappa accedentem, & finito officio illum in reddita associare iterum, vt statuitur *in caremoniale Episcopor. cap.* 15. & hoc etiam, si Domus non sit contigua Ecclesiae, dummodo non multùm distet.

2 Et sic vtrumque expertus fui in Ecclesiis Asturicens. & Vallisolot. In illa enim quamuis Domus Episcopalis distat à caemeterio ad plus sexaginta passuum; nihilominus Praebendati exeunt cum suo vestitu canonicali recepturi, & associaturi Praelatum vsque ad portam cubiculariam habitationis eiusdem Praelati, schalas ascendendo Domus, quod procedit iuxta declarationes sequentes, vt in Colibriens. 6. Iullij 1601. & in alia Oscens. 16. Mai 1601. etiam si distet per spatium 60. passuum, qui habentur pro modico spatio, vt in Theatina 14. Decemb. 1602. & Thisermatens. 5. Iulij 1603. imo etsi distaret per spatium 120 passuum, vt fuit à sacra congreg. declaratum in alia Eluens 10. Ianuarij 1604. Et in tantum extenditur, vt etiam si distaret per spatium 160. passuum, vt in Tarracinens. 20. Augusti 1622. & ita in Zamor. Ecclesia procedit etiam, vt vidi, cuius Domus non parum distat à cathedrali.

Quod si Palatium Episcopi longe amplius distet, tunc debebit associari ex aliquo loco ad hoc deputato prope Ecclesiam, vel in Ecclesia ipsius atrio, aut schalis, vt in dict. Oscens. 16. Mai 1601. vt accidit Vallisoleti, vbi quia Episcopi solent habitare parum longe ab Ecclesia, & transuerso calle; ideo solùm audientes Episcopum venire, & si sint canentes in choro exeunt ab eo, praeter Decanum, & officiantem, & recipiunt illum iuxta portam, quae vocatur *de Leon* non exeuntes ad atrium ibi positum, vbi Dignitas, aut canonicus antiquior porrigit Episcopi Hysopum in manu cum aqua benedicta, & tunc ipse Praelatus aspergens primo se ipsum, etiam deinde aspergit associaturos eum vsque ad chorum. Et hac de causa in dict. Oscens. 16 Mai 1601. credo fuisse declaratum, quia, vt in eo loco vidi, Domus Episcopalis distat plus centum passuum à cathedrali, Barbosa *in tract. de canonicis cap. 32. ex n. 1. & in collect. decis. 99. ex n. 1. & in Bullario verbo canonici associantes*, vbi quod ad associandum tenentur, non ex vrbanitate, sed ex debito, vt refert ex dictis declarationibus Sellius *in selectis canon. cap. 3. n. 122.* 3

Et quod aspersorium cum aqua benedicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam debeat ministrari à prima Dignitate, vel dignori canonico, censuit, ac declarauit sacra congregatio in Salmant. 16. Iullij 1605. & Sarzanen. 12. Martij 1612. & sic accedenti Episcopo ad Ecclesiam collegiatam porrigendum esse à prima Dignitate, vel primo canonico cathedralis, quatenus ibi adsit, vt in camarins. 15. Martij 1618. *in respons. ad secund. dub.* 4

Caeterum non pro semper ad haec tenebuntur canonici, nisi tantum in solemnioribus festiuitatibus, quibus cum cappa ad celebrandum solemniter, seu vt Diuinis assistat accedere voluerit, vt sacra congreg. declarauit in vna Perusina 20. Nouemb. 1601. & in alia Placentina prouinciae compostellanae 4. Iulij 1615. in 1. dubio, non sic in caeteris diebus, quibus Episcopus priuate sine cappa, vel ex alia causa ad Ecclesiam accedere voluerit, nisi si ex vrbanitate id velint canonici exequi, satisque erit si aliqui ex Dignitatibus, & canonici ad ostium Ecclesiae occurrant, quorum Dignior aspersorium cum aqua benedicta ministrare debebit modo dicto, comitando illum similiter abeuntem vsque ad ostium vt in dict. congreg. sacra Perusina 20. Decemb. 1601. & in alia Brundusina 2. Martij 1602. & alia Asculana 16. Decemb. 1606. & in alia Ripana 24. Octob. 1604. & 30. Ianuarij 1610. & in alia Sarzanen. 12. Martij 1618. ac in alia Taruisana 19. Ianuarij 1619. & in alia Liman. Indiis 26. Mai 1621. & in alia Lunen Sarzanen. 3. Mai 1633. vbi expresse etiam dicitur, quod omnes in Ecclesia, & choro praesentes tenentur obuiam ire, & excipere Episcopum venientem ad Ecclesiam, dum non recitantur horae. 5

Quare

6 Quare si post inchoatum officium Episcopus ad Ecclesiam descendat, tunc satis erit, si quatuor, vel quinque canonici, vel de capitulo, ei obuiam eant & maior pars canonicorum choro remaneat, patet declaratum in dict. Placent. *in 1. dubio* & in dict. Lunens. Sarzenan. 1633. vbi sacra congregatio Rit. censuit, *quod Episcopo venienti ad Ecclesiam, dum in choro à canonicis recitantur horæ canonicæ, saltem duo ex canonicis tenentur à choro discedere, & obuiam ire porrigentes asper-*
7 *sorium.* † & hac de causa semper mihi visum fuit non recte procedere canonicos Vallisoletanos, vt modo dixi exeuntes à choro canentes horas, vt obuiam eant Episcopo: nam & satisfacerent, si idem facerent cum illo, ac faciunt cum Præside, & Auditoribus illius cancellariæ, quibus obuiam eunt ad relatam Portam quinque canonici, & vna ex dignitatibus, quæ illos aspergit, ac omnes illi comitantur, vsque ad capellam maiorem, vbi sedent Præses, & Auditores.

8 Itaque recte cantum debet esse, ne Diuina officia turbentur, vt Episcopus assignet certam horam sui aduentus tempore congruo, vt dicitur declaratum in dict. Elboracens. & Oscens. 16. Mai 1601. & in dict. Placent compostel. 4. Iullij 1615. in primo dubio, vbi additur, qualiter sit practicandum, nempe, vt si fuerit intimata certa hora officij, ac dato signo, nec veniente Episcopo, possit officium inchoari.

9 Et in tantum procedere quod si sonus campanæ sit qui intimet certam inchoandi horam, quæ sit prius consultanda, & stabilienda cum Episcopo, tunc dato signo, non esse diutius immorandum, vltra signum vltimum datum, imo posse canonicos post signum datum, etiam non spectato Episcopo, officium inchoare, vt habetur *ibidem in 5. dubio*, & in dict, salmant. 16. Iunii 1605.

10 Notandum verò est, quod tenentur canonici Episcopum associare, & reducere, etiam si cappa non vtatur, quando pro loci, aut prouinciæ consuetudine, aut alias cappa vti non solet, aut eius loco alium habitum ferre soleat, sacra congregat. Rituum in Elboracens. 8. Mai 1660. & sic si ex consuetudine soleant etiam associare Episcopum à cubiculo, seu à camera deputata, quoties cum cappa accedit ad Ecclesiam, vt celebret, & Diuinis officiis assistat, etiam in Dominicis Diebus, & aliis festiuitatibus per annum talem consuetudinem obseruandum fore, habetur declaratum à sacra congregatione Rit. in Ripana 30. Ianuarij 1610. vt refert Sellius *in selectis canonicis dicto cap. 4. n. 124.*

11 Sed quod non tenentur associare Episcopum ab eo altari, in quo missam planam celebrauit ad sedem Episcopalem, si voluerit missæ conuentuali assistere, patet declaratum ex sacra congreg. Rituum in Tifernaten V. Iullij 1603. qui nec tenebuntur illum associare venientem ad cameram capitularem, vt ex ea dicta sacra congregat. in Salmantina 16. Iullij 1605. patet, Barbosa *de canonicis cap. 32. n. 20. vers. canonici omnes in collect. decis. 99. num. 11. & 13.* & *in Bullario, dict. verbo*, Sellius *in selectis canonic. dict. cap. 3. n. 128.*

12 Quod si Episcopus veniat ad Ecclesiam cum cappa ad celebrandum, vel assistendum Diuinis officiis; eo tempore, quod post decantatum euangelium concio inchoatur, tunc procedunt canonici, sicut dictum est *hic* in vers. *quare*, quia sic sic fuit declaratum in dict. Placent. *ibi* relata *in 2. dubio*, Barbosa *de canon, dict. cap. 32. n. 18. & in d. collect. decis. 99. sub n. 10. & in dict. Bullario vbi supra.*

Notandum est secundo, quod dicti canonici associantes Episcopum incedentem per Ecclesiam, dando benedictionem, debent incedere, capite detecto, vt censuit sacra congregatio in Lunen Serzanen. 3. Martij 1633. vbi etiam fuit decisum canonicos incedentes in processionibus Palmarum, & candelarum, qui his Prælatus cum Mytra interuenit, debere in Ecclesia incedere, capite detecto, sed extra Ecclesiam cum Birreto, Barbosa *de canonicis dict. cap. 32. d. n. 20. in fine, & in collect. decis. 92. canonici in Ecclesia n. fin.* 13

Episcopum tamen rediturum de Ecclesia ad propriam Domum reassociare tenentur illum, saltem vsque ad portam Ecclesiæ, circa quod seruandum esse cæremoniale censeo, vel extra *in lib. 2. cap. 1. in fine*, vt declarauit sacra Rituum congreg. in Cremens. sub die 28. septemb. 1600. vel vsque ad primum atrium, seu portam Domus Episcopi, quando Domus contingua est Ecclesiæ, vt declaratum est in dictis Salmantin. & Placatin. *in respons. ad 6. dub.* Barbosa *dicto cap. 32. n. 19. & in d. collect. 99. sub n. 3.* 14

Verùm si finita concione velit Episcopus Domum redire, tunc non debebunt canonici deserere missam, sed tantum tres, vel quatuor Episcopum vsque ad portam comitabuntur, qui statim redeant, vt *in 3. dubio dict. Placent.* declarat. At si post finitam missam velit discedere, nec spectare quod hora sexta recitatur quæ de consuetudine Ecclesiæ immediatè finita missa cantari solet, tunc quidem canonici omnes saltem vsque ad portam Ecclesiæ comitabuntur Episcopum, vt fuit decisum *in 4. dubio dicta sacr. congreg. Placent. declarat.* idem Barbosa *dicto cap. 32. de canonic. n. 18. in fine*, quæ proxime dicta intelligit *sub fine dict. num* 19. quando Episcopus cappa venit ad Ecclesiam, vt celebret solemniter, vel vt Diuinis officiis assistat. Verùm si priuatè, vel ex alia causa sine cappa Episcopus accedat ad Ecclesiam, aut venire velit, siue exire, tunc canonicos non teneri, nisi ex vrbanitate hæc obsequia præstare, vt fuit resolutum in dict. Placent. in fin. 15

Hæc etiam canonici Diaconi debent hinc inde assistere Episcopo, dum accedit ad Ecclesiam, nisi quando est paratus cum Pluuiali, & Mytra, vt declarauit sacra congreg. Rit. in Esina 30. Augusti 1601. † Imo nec canonici celebrantes possunt sedere coram Episcopo in sede, cum postergali, sed in aliquo scanno oblongo tapete, vel panno cooperto in latere Episcopi iuxta cæremoniale, vbi illud receptum est sacra congregat. Rit. in Turritanens 19. Mai 1614. de qua *Aldan. in compendio canon. resol. lib. 3. tit. 21. n. 9.* Barbosa *in dict. collect. decis. 92. n. 14.* 16 17

Sed si dubitetur, an Episcopo suffraganeo venienti ad celebrandum solemniter nomine proprij Episcopi teneantur canonici ad associandum occurrere modo *supra* dicto vsitando cum proprio Episcopo? Respondetur, vt non teneantur obuiam ire vsque ad cubiculum, sicut tenentur ire obuiam proprio Episcopo: nam sufficiet, vt suffraganeo aliqui canonici obuiam procedant, vsque ad portam Ecclesiæ, vt refert decisum Barbosa *de canonicis dicto cap. 32. n. 13.* ex sacra congreg Rituum in Bracheteens. 1 Septemb. 1607. & *in d. collect. decis. 99. n. 11.* 18

19 Notandum est tertio, vt dicta huc vsque de obligatione, quam præstant canonici in associando proprium Episcopum, eo modo intelligatur vna cum Dignitatibus, & Portionariis ipsius cathedralis, quia omnes eodem modo tenentur, & si libet cæremon. tantùm canonicos exprimat: ita patet decisum ex sacra congreg. in Perusina 21. Augusti 1601. & expressius ex sacra congreg. concil. in vna Abulens quæ censuit *Dignitates, & Portionarios, æque, ac canonicos debere Episcopum associare*, vt collectione callemart. in concilium Trid. *sess. 24. cap. 12. de reformat. n. 44.* vers. *illustrissimi* refert Barbosa *de canonic. dicto cap. 32. sub n. 6.* Videndus *ibi n. 12. in fine*.

20 Et si iterum dubites quæ dicantur festa solemnia quibus Episcopus potest incedere ad Ecclesiam cum cappa, seu Pluuiali, refert cæremoniale *d. lib. 2. cap. 1. & 34.* ad quod recurrendum esse in hac parte censuit sacra congregatio Rit. in vna Iamacens 17. Martij 1607. festosque dies solemnes ad effectum, de quo hic agitur esse omnes illos qui referuntur *in cap. 1. & 25. eiusdem cæremon.* ex quibus statuitur Episcopum posse ad libitum, vel celebrare, vel Diuinis officiis assistere, vt dicit sacra congregatio in vna Tarracinens. 18. Martij 1623. ita refert idem Barbosa *dict. cap. 32. de canon. n. 10. & 11. & dict. collect. decis. 99. n. 5. & 6. & in Bullario* adducens *ibi* ad litteram Rituum nouissimas declarat sub die 20. Decemb. 1632. in hærendo alteri 17. Nouemb. 1607. in sequentibus verbis *festiuitates solemnes per annum esse festum Resurrectionis D. N. Iesu Christi feriam 5. in cœna Domini, festum Acensionis D. N. festum Pentecostes, festum sanctorum Apostolorum Patri, & Pauli, festum Assumptionis B. Mariæ, festum Omnium sanctorum, festum natiuitatis, & festum Epiphaniæ*, & addit idem Barbosa *dict. cap. 32. n. 11. in fine*, quod in prædictis festiuitatibus, tenentur canonici Episcopum associare, & reducere, etiam si cappa non vtatur, quando pro loci, & prouinciæ consuetudine, aut alias cappa vti non solet, aut eius loco alium habitum ferre consueuerit, vt in dict. Eluatens. 8. Martij 1600. de quia iam *supra* cum eodem Barbosa *in d. collect. decis. 99. n. 7. & 8.* & quid de associatione in aliis Dominicis, ac festiuis Diebus &c.

21 Dicta procedunt quando Episcopus venit ad propriam Ecclesiam Cathedralem tamen si ad aliam ciuitatis Ecclesiam velit ire, non illa procedunt; quia tunc solum duo canonici, quos Episcopus eligit, ac nominat pergunt cum eo, & sine habitu canonicali, quo alias incedunt intra propriam Ecclesiam, sed in alio tantum clericali, quo solent incedere per ciuitatem, & loco Galeri, sedendo cum Berreto intra Ecclesiam, in qua assistere elegit Episcopus: idem Barbos. *dict. collect. decis. 99. in fin.* Vbi refert declaratum ex Sacra Congreg. Rit. in Patauina 4. Iulij 1626. vt non collegialiter Dignitates, & canonici illum associantes debeant anteire, non autem sequi; idem

22 etiam repetit, † *tract. de canonic. c. 35. sub num. 7.* Et ibi & *in dict. decis. n. 14.* refert declaratum ex Sacra Congr. Concilij testibus Piasetio, *in praxi Episcop. p. 2. c. 3. n. 8. pag. 124.* Armend. *ad Recop. leg. Nauarræ lib. 2. tit. 23. de resid. canonic. n. 61.* quis etiam refert *de potestate Episcopi p. 3. alleg.* [illegible] vt tales Præbendati sic associantes non fiant participes distributionum quotidianarum, vt etiam docent Aloysius Riccius *in praxi rerum fori Eccles. res. 385. n. 3.* Gonzalez *in reg. 8. Cancelariæ, §. 7. proœm. n. 18.* Moneta *de distribut. p. 2. q. 8. n. 14. prope finem*.

Pro complemento huius primi dubij de canonicis associaturis dubitari potest, num sicut tenentur associare proprium Prælatum venientem ad Ecclesiam, sic & Dominum ciuitatis, vbi adest Ecclesia cathedralis, vt potest contingere inter nos Hispanos cum Marchione *de Astorga*, Duce *de Alba*, vt Domino, ac Marchione *de Coria*, & forte aliis, & in collegiatis Lermæ, Ampudiæ, respectu Ducis Lermæ; & Ossunæ respectu illius Ducis, Meptinæ cœli respectu sui Ducis, comitis stabilis, & aliorum similium? Quo in dubio existimo attendendam esse consuetudinem Ecclesiarum, & possessionem quam habent Domini acquisitam, quæ tamen non debeat extendi ad omnes canonicos, & Dignitates, ac Portionarios associaturos illum, vt contingit cum proprio Episcopo. † Sed tantum iuxta declaratum in sacra Rituum congreg. 16. Februarii 1630. inter capitulum Ecclesiæ cathedralis Segorbicen, & Ducem illius ciuitatis, & *cardonæ* post magnam litem, vt decretum fuit, referente Eminentissimo Cardinali Sabelo, & Barbosa *de canonicis d. c. 32. in fin. quod prædicto Duci addictam Ecclesiam accedenti obuiam ire vsque ad Balbas dictæ cathedralis cum habitu canonicali tertia pars canonicorum, tum existentium in dicto Ecclesiæ choro sacristia, ac toto ambitu dictæ cathedralis; dummodo non sint pauciores duobus canonicis, inter quos sit, & esse debeat semper vna ex Dignitatibus, eumdemque Ducem associare ad sedem pro eo præparatam atque in discessu re associare ad dictas valuas Ecclesiæ. Et insuper quod idem Dux prius quam canonici, & Dignitates turificetur tribus ictibus per Diaconum in missa; in vesperis vero per primum Presbyterum assistentem, seu alius per eundem à quo turificatur Episcopus & hoc tam præsente, quam absente Episcopo, eidemque Duci osculum pacis eodem modo ante canonicos, & Dignitates per subdiaconum trasmittatur &c.* Alia tradit videnda, ac declarata idem Barbosa *d. c. 32. de canonicis n. 21. 22. & 25.* cum Episcop. Portugalen, quæ declaratio cum Duce cardonæ, exemplo non debet esse ad relatos, & alios Dominos castellæ, & legion, nisi inter illos, & Ecclesias canonicales, etiam esset declaratum, vsitatumve. 23
24

Ad secundam quæstionis partem, an canonici, Dignitates, & Assisti Episcopo celebranti, & alia Episcopalia exercenti assistere, ac inseruire teneantur? Et præsupposito, quod sit obseruandum cæremoniale Romanum circa assistentiam faciendam Episcopo à Dignitatibus, & canonicis, vt monuit sacra congreg. Rituum in vna visen. 31. Iunii 1605. pro vt circa alia seruari debere censuit etiam in vna Alexand. XV. Martij 1608. & in Mexic. 4. Aprilis 1620. † prout etiam dispositionem cæremonialis Episcoporum tenetur Episcopus omnino obseruari facere in Cathedralibus, & in aliis Ecclesiis suæ Diœcesis, vt declaratum fuit in alia Sacr. Congreg. Rit. in Angren. 25. Decembr. 1632. & supposito etiam quod illo celebranti, aut alia Episcopalia exercenti, debent assistere & inseruire canonici, vt statuit, *Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 12.* vers. *& Episcopo celebranti*, vbi Doctores. 25
26

Ideo dicendum est, quod dum Episcopus celebrat (solemniter scilicet) tenentur ei assistere Decanus, seu prima dignitas, & duæ aliæ dignitates, vel canonici præter Diaconum, & subdiaconum 27

conum Ministros, qui cantant euangelium, &
epistolam, vt censuit Sacra Congreg. Rituum
in vna Iacen. de anno 1609. quia assistere Epi-
scopo debent Digniores, & honoratiores, vt
decisum fuit in alia calagurit. 1. Iunij 1601. &
sic à prima Dignitate, vel à primo canonico
in ordine presbyterali constitutio assistentiam
cum Pluuiali Episcopo celebranti faciendam esse
per illos patet ex alia in Vercellen. VII. Augusti
1610. & in alia. Reatina. 10. Ianuarij 1609. & res-
pectu Dignitatis primæ, sic etiam procedere, vt
intelligatur præsens in choro, tam in Ecclesia ca-
thedrali, quam in alia Ecclesia, vt declaratum ex-
tat in alia Sacra congreg. Rit. Camerinan. 15.
Martij 1608.

28 Et sic etiam incumbere Dignitatibus, & cano-
nicis cathedralis, si ad sunt, vt assistant Episcopo
Pontificaliter celebranti, etiam in Ecclesia colle-
giata, vel Parrochiali, non autem ad canonicos
collegiatæ, vel Præsbyteros Parrochialis, etiam si
alioquin sufficiens sit numerus Præsbyterorum,
patet decis. à Sacra Rit. Congreg. *in dict. calagua-
ritana 1. Iullij* 1601. & in Bononien. 20. Aprilis
1602. & in Brundissin. 15. Iullij 1617.

Et absque dubio etiam procedere dicendum
29 est, quando Episcopus celebrat, aut missæ, seu ves-
peris solemnibus quacumque ex causa interest in
Ecclesiis exemptis, & sedi Apostolicæ subiectis
immediate intra finem suæ Diœcesis existentibus;
quia potest ibi sibi assumere suos canonicos, &
ibi habere cum eis circulum ad gloriam, ad ipsum-
que pertinere confessionem facere cum sacerdo-
te, in censum imponere, & benedicere, ac bene-
dictionem post vesperas, & post missam dare:
Ita alia addens Barbosa *de Canonicis cap. 33.
n. 11.*

30 Et in super tenentur canonici assistere, quan-
do ordinationem celebrat extra propriam Eccle-
siam, dummodo numerus canonicorum, & mini-
strorum sufficiens in Ecclesia remaneat, Sacra
Congreg. Rit. in vna Elboren. Iunij 1612. quia
Episcopo exercenti Pontificalia; seu Pontificali-
ter concionanti, etiam extra Cathedralem Ec-
clesiam in ciuitate scilicet, tenentur assistere, &
in seruire, qui solent assistere, & inseruire exer-
centi Pontificalia in Cathedrali, vt referunt deci-
sum Galet in Marguarita casuum conscientiæ, in
verbo *canonicus*. penult. Scipio de Rubeis *in apho-
rism. Episcop.* verbo *assistentia n.* 2. Machado cum
Barbosa *in suo perfecto confes. lib. 4. p. 4. cap. 2. do-*
31 *cum. 3. n. 4.* † late Stephan. Gralian. *discept. forens.
tom. 4. cap. 467. à n.* 53. intelligens quando Episco-
pus faciat actum necessarium exequendo offi-
cium suum Pontificale, vocatus nempe ab exem-
ptis, & facit vna Sacra Rit Congreg. declaratio
sub die 2. Augusti 1631. responsum præbentis ca-
pitulo cathedral. Isernien. contra Episcopum so-
litum solos Presbyteros simplices neglectis ca-
nonicis adducere, ad se Pontificalia exercentem
extra cathedralem in verbis sequentibus: *non
conuenire, sed canonicos cathedralis in casu pro-
posito inseruire debere etiam extra cathedralem,
& non alios inferiores*, quod celebret Pontifi-
calia extra ciuitatem, non procedere docent
relati, & Barbosa *dicto c. 34. n. 8. 9. &* 10.

32 Quare dicendum est, vt non solum canonici
teneantur; imo & cogi possint ab Episcopo, vt si-
bi ministrent, & inseruiant, non modo in cathe-
drali, verum etiam in quibuscumque ciuitatis Ec-
clesiis, ad quas ad publicas, vel solemnes Episco-
pales functiones exercendas Episcopum ire con-
tigerit, vt declarauit Sacra Congreg. Rituum in
Salmant. 10. Ianuarij 1604. & in Typharnaten. 5.
Iullij 1603. in dict. Elboren. 7. Iullij 1612. & in
alia Granaten. 9. Mai 1606. quarum meminere
Machado, *dicto lib. 4. cap. 4. tract. 2. docum.* 3. Bar-
bosa *in collect. decis.* 100. *n.* 2. *& in Bullario* vers.
canonici assistentes 5. *n.* 2. dicentes procedere,
dummodo in cathedrali numerus sufficiens, &
ministrorum remaneat, & officium, ac seruitium
chori non deseratur, adducentes etiam aliam de-
clarationem Sacræ Congreg. Rituum in Lama-
cen. 17. Martij 1607. & in dict. Elboracen.

Et in tantum tenentur dignitates, Portionarij, 33
& canonici assistere Episcopo solemniter cele-
branti, vel ordinationem facienti, & cætera Pon-
tificalia exercenti, vt teneantur per seipsos inser-
uire dicto Episcopo in vestibus sacris, vt habetur
decisum in Sacra Congreg. Rituum Abulen. 20.
Decemb. 1601. & 18. Martij 1602. quas referunt
Sellius, *in selectis canonic. dict. c. 3. n.* 126. Barbosa
dict. collect. decis. 100. *n.* 1. *& in Bullar. n.* 2. dicto
verbo † addentes quod si aliquis sit impeditus, 34
sit tunc deputandus respectiue alius eiusdem or-
dinis, & gradus; non tamen inferioris.

Imo idem Barbosa *dicta decis.* 100. *ex n.* 10.
& in Bullario dicto verb. *eodem num.* 10. Sellius 35
dict. cap. 3. n. 134. *&* 135 Machado *dicto lib. 4. p.
4. tract. 2. docum.* 3. *n.* 4. addant, vt canonici te-
neantur assistere suffraganeo Episcopo, quando
nomine proprij Episcopi functiones Episcopales
exercet ex Sacra Congreg. Rit. in Bracharen. 21.
Februarij 1604. & quod eadem obsequia præ-
standa sint Episcopo delegato, quæ præstari debent
deleganti, referentes decisum ex Sacra Congreg.
Rit. in dict. Bracharen. 20. Martij 1604. repetit
idem Barbosa, *de canon. dicto cap. 34. n.* 18. *vbi n.
19. in dicto Bullar. & collect.* 10. *n.* 12. † addit, vt 36
non debeat habere assistentiam duorum canonico-
rum, vltra Diaconum, & subdiaconum, qui sunt
cantaturi euangelium, & epistolam, sicut haberet
proprius Episcopus, vt in eadem Bracharen. 1.
Septemb. 1607. respondens aliæ declarationi Ter-
raconen. 7. Iulij 1612. habenti canonicos duos,
non autem Dignitates præter Diaconum, & sub-
diaconum, assistere debere Episcopo suffraganeo
solemniter celebranti, quia de hoc erat, vbi anti-
qua consuetudo.

At quando Episcopus suffraganeus solemniter 37
celebrat, tunc canonici, & dignitates, non debent
assistere parati, sed in habitu ordinario sicut, &
quando facit ordinationes, consecrationes, & alias
similes functiones pro ordinario; solum enim de-
bebunt accipere paramenta illi, qui fuerint neces-
sarij in ministerio, Sellius, *in dict. c. 3. num.* 136.
Barbosa, *in dict. collect.* 100. *decis. num.* 13. *in Bul-
lario in dicto* verbo vers. *canonici & dignitates
omnes.*

Canonici duo Diaconi, cum Præbendæ sunt 38
distinctæ debent assistere hinc inde Episcopo,
quando solemniter celebrat, vt cauetur, *dict. lib. 1.
Ceremon. cap. 8. ex Sacra Congreg.* penes Sellium,
dicto cap. 3. n. 129. Placent. Ait. 19. Maij 1607 in
respons. ad secundum dubium Barbos. *dict. collect.
num.* 5. *& in Bullario* supra verbo *canonici duo
primi.* † Addentes quod canonici duo Diaconi as- 39
sistentes, & non Presbyter debent eleuare fim-
brias pluuiales hinc inde, dum Episcopus progre-
ditur, & thurificat altare ex dict. Placent. in 7.
dubio. Et quod debent dicti duo canonici assisten-

tes eligi ex numero Diaconorum, quando Præbendæ sunt distinctæ, refert declaratum idem Barbosa, *de Canonicis dicto cap.* 34. *num.* 7. ex Sacra Congreg Rituum in Nolona 13. Maij 1603. & insuper, vt conueniat dictorum canonicorum assistentia Episcopo semper, siue celebret, siue Diuinis officiis assistet, refert idem *dicto cap.* 34. *n.* 6. ex declarat. Grannaten. 10. Mai 1608. maxime quando est paratus, vt in Leonen. 28. Augusti 1602. intelligens hoc tantummodo de Episcopo ordinario, vt in alia Cæsar Augustina 9. Mai 1606.

40 Vnde si dubitaretur, an Episcopo interueniente missæ, & vesperis, assistere debeant pro Presbytero assistente vna ex Dignitatibus; an vero canonicus primus post Dignitates? Respondebitur ex verb. Sacr. Rituum Congreg. ad petitionem Monopolitanæ Ecclesiæ 15. Decemb. 1632. in verbis sequentibus, ***aut Prabenda sunt distincta in Presbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo solemniter celebranti assistere debere pro Presbytero assistente Digniorem de capitulo quocumque nomine nuncupetur; dummodo sit in sacerdotio constitutus, Episcopo vero non celebranti***, sed Diuinis tantum præsenti pro Præsbytero assistente inseruire debere digniorem canonicum post Dignitates, aut Præbendæ non sunt distinctæ in Præsbyterales, & Diaconales, & tunc Episcopo, siue solemniter celebret, siue Diuinis tantum præsens sit pro Præsbytero assistente inseruire debere Digniorem de capitulo iuxta dispositionem cæremonialis *lib.* 1. *cap.* 7. *&* 8. refert Barbosa *dicto*

41 *cap.* 34. *sub n.* 5. † Notandum vero est, quod canonici Diaconi non debent hinc inde assistere Episcopo, dum is accedit, nisi quando est paratus cum Mytra, & pluuiali, vt iam dixi, & patet ex Sacra Congreg. Rituum in Æsina 3. Augusti 1602. de qua Sellius *dicto cap.* 3. *n.* 133. Barbosa *in dicta decis.* 100. *n.* 9. *in Bullario* supr. verb. *canonici Diaconi.* dicentes quod dicti canonici debent assistere Episcopo, quando facit ordinationem, tam si facit cum missa solemni, quam si faciat cum missa priuata ex Sacra Congreg. Rituum *in dict. Placent.* 19. Mai 1607. in 2. dubio.

42 Secundo quod canonici qui assistunt Episcopo cum cappa non tenentur ei ponere, & deponere Birretum, sicut tenentur ei ponere, & deponere Mytram: ita Sacra Rit. Congregatio in Baonen. 21. Augusti 1604. idem Barbosa *in dicto Bullario* verbo *canonici, qui assistunt Episcopo, & in dict. collect.* 100. *n.* 8. *& in dict. tract. de canonicis cap.* 33. *n.* 27. *& in dicta decis.* 100. *n.* 17. *& in dicto Bullario in penult.* addit ex sacra congregat. Rituum in Isernien. 21. Augusti 1632. quod canonici, & Dignitates assistente Episcopo non tenentur illi caput tegere, & detegere, quando assistit Diuinis cum cappa & Birreto.

43 Ex his, & aliis, quæ hic innecti valent congesta à Barbosa *in dicto cap.* 33. *de canon. in dicta decis.* 100. *& in collect.* 47. verbo *assistere, & in dict. Bullario in dicto* verb. & in verbo *canonici assistentes Episcopo*, patet, vt non conueniat, quod Episcopus in vesperis decantandis per aliquam ex dignitatibus cathedralis, stante penuria sacerdotum, admittat pro assistentibus cum pluuialibus clericos in minoribus constitutos, etiam in solemnioribus festiuitatibus, vt habetur decisum in sacra Congreg. Rituum in casertan. 18. Septemb. 1632. Barbosa *de canonicis dict. cap.* 33. *sub dicto n.* 7.

Et confirmatur, quia si Episcopus solemniter celebrat in collegiata, tunc canonici cathedralis, debent ei assistere; sic vt præferantur in eo munere canonicis ipsius collegiatæ, vt patet ex sacra Congreg. Bononien. 20. Aprilis 1602. & 10. Mai. 1608. & in Brundusina 15. Iullij 1617. vt referunt Sellius *in selectis canon. dicto cap.* 3. *n.* 128. Barbosa *in dicta collect.* 100. *n.* 4. *in Bullario supra* † 44

Nam canonici cathedralis in omnibus functionibus præferend sunt canonicis collegiatæ, non obstante consuetudine in contrarium, sacra Congreg. Rit. in Tuscan. 19. Augusti 1619. & in processionibus, & funeralibus sacra congreg. Rituum in Ripana 30. Iullij 1616. qui & præcedent canonicis collegiatæ etiam in associandis funeribus defunctorum propriæ ipsius collegiatæ Parrochiæ, sacra Rit. congreg. in Prænestinas cauetum 1618. & in omnibus actibus, & functionibus, etiam in propria collegiata exercendis, sacrà congreg. Rit. in fundan. 10. Octob. 1597. Barbosa *in Bullario*, verb. *canonici cathedralis* ex *n.* 1. *ad* 4. *& in collect. decis.* 90. *&* 91. & alibi. 45

Iam ergo aliis omissis, quæ ex dictis possunt inferri, dico quod etsi cæremoniale Romanum sit obseruandum circa assistentiam per canonicos, Dignitates, & Portionarios Episcopo faciendum, vt dictum est: tamen si adsit aliqua laudabilis consuetudo immutans aliquod si immemorialis est, debebit obseruari, vt contingit in Salmant. 16. Iullij 1605. quia cæremoniale non tollit immemoriales consuetudines, sed abusus, vt in salmantina 10. Ianuairj 1604. Mantuana 19. Iunij, eiusdem anni, Brundusina 7. Semptemb. 1611. Tornacen. 28. Ianuarij 1612. foribilien 4. Aprilis 1915. Hidumtrina 30. Ianuarij 1616. sic Barbosa *dicto cap.* 33. *de canonicis, & Dignit. n.* 24. asserens hoc procedere in omnibus Regnis, & locis totius christianitatis, vt fuit dictum in alia Elborens. 9. Iunij 1606. 46

Et sic econtra erit seruanda consuetudo, vt Dignitates, & canonici, Mytram gremiale, & Thuribulum, ac similia ministrent Episcopo ex sacra congreg. Rituum in Lamacem. 5. Iullij 1603. vbi etiam fuit resolutum seruari debere consuetudinem, vt Dignitas, seu canonicus gestet Baculum Pastorale ante Episcopum in quibusdam Diebus festiuis. 47

Et quia abusus soleret esse, quod Episcopo solemniter celebranti, ac in processionibus, tam omnes quidem Dignitates, quam canonici, Presbyteri, Diaconi, & subdiaconi induerentur pluuialibus: tamen vt esset cum differentia, sicut hodierna praxis cathedralium demonstrat recte sacr. Congreg: Rituum in Napolit. 25. Martij 1602. & in Placentina 19. Mai 1607. declaratum fuit, vt Dignitates pluuialibus, canonici, Presbyteri planetis, Diaconi, & subdiaconi Dalmaticis, & Tunicellis vti deberent refert Barbosa *de canon. dict. cap.* 33. *num.* 28. 48

Sed pro complemento notandum est etiam, quod canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Episcopi genu flectere, sed tantum caput inclinare, nec debeant genesflectere, quando Episcopum celebrantem turificant, sacr. Congreg. in Oscen. 4. Mai 1613. nec assistentes, vel aliquo modo Episcopo celebranti inseruientes, tenebuntur genesflectere: sacr. Congreg. Rituum in Monopolit. 15. Decemb. 1632. Barbosa *de canonicis dicto c.* 33. *n.* 29. *&* 30. *in Bullario d.* verb. *canonicis assistentes n. fin.* 49

Item

50 Item etiã notandum est ex declarat. Rit. Congreg. in vna Maceraten. 28. Septemb. 1630. quod in missa solemni ante Episcopum ad *Hymnum Angelicum credo, sanctus &c.* Dignitates, & canonici tantum, & non alij, etiam vicarius generalis, debent facere circulum, & ex alia Sacra Congreg. Rituum in cassanen. 5. Martij 1633. quas refert Barbosa *de canonic. dicto cap. 33. n. 15.* quod canonici ad chorum obligati semper interessenti cum cappa missis decantandis, tenetur facere circulum iuxta dispositionem cæremonialis Episcoporum.

51 Et quod Episcopo assistentes Diaconi, & subdiaconi, omnibus aliis præferuntur Sellius *in selectis canon. cap. 28. n. 3.* adducens Sacr. Congreg.
52 Rit. in Caputaquen. 18. Mai 1602. qui *n. 2.* † ex alia Patauina 12. Martij 1602. dicit, quod assistentes Episcopo debent incensari post Episcopum ante Magistratum, etiam si sit de maioribus; & quod assistens, siue Dignitas, siue Presbyter; licet non sit prima Dignitas, turificandus sit ante Archidiaconum Tunicella paratum loco Diaconi assistentis; licet Archidiaconus sit prima Dignitas, dicit Alden. *in compend. canonic. resol. lib. 2. tit. 22. n. 2.* citans aliam sacræ Congreg. Rituum decisio-
53 nem. † Quare bene idem Sellius *dicto cap. 28. n. 6.* ex sacra Congreg. Rit. in crem. 28. Septemb. 1602. & in Holana 23. Mai 1603. & in Brachazen. 19. Iunij dixit assistentes minus dignos ratione assistentiæ Thurificari, & accipare pacem ante Dignitates: alia plura congerunt idem Sellius, & Aldan supra, atque Barbosa *in dict. collect. decis. 45.* verb. *assistentes, & in Bullario* eodem verbo, & in iam relatis locis eiusdem.

54 Ad tertiam quæstionis partem, quale officium debeant intra Ecclesiam, vel extra illam præstare canonici coadiutores? Et supposito, quod Coadiutoriæ in Dignitatibus, ac Portionibus Ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum permittuntur à tempore Sixti V. à solo scilicet Papa, propter infirmitatem, vel propter senectutem, vt docent Parisius, *de resignat. lib. 6. q. 5. n. 15. & lib. 7. q. 20. n. 14.* Gonzalez *in reg. 8. cancellariæ glossa 2. §. 9. n. 91.* Campanil. *in diuers. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n. 105. in fine*, Moneta *de distribut. quotid. p. 2. q. 1. n. 33.* & ante illos Nicolaus Garcia cum multis *de benefic. p. 4. cap. 5. & n. 19.* Verallus *decis. 130. n. 1. & 2.* Riccius *collect. decis. p. 6. collect.*
55 *2218 in princip. collect. 2425 in principio.* † Explicantes quid, & quando sit verificanda causa infirmitatis, senectutis, aut ingrauescentis ætatis, Barbosa in Trid. sess. 25. de reform. *cap. 8.* vers. *in coadiutoriis*, quo, etsi statueretur, ne coadiutoriæ admitterentur perpetuæ, & irreuocabiles cum futura successione: tamen iam in praxi aliter obseruari quotidie visum est, idem Barbosa *de canonic. late c. 29. in collect. decis. 174.* verbo *Coadiutor Dignitatis, vel canonici, & in Bullario*, super eodem verbo.

56 Et supposito etiam, quod coadiutor canonici cum futura successione, vocatur canonicus fictus, vt tradunt Gonzalez *dicta glossa 5. §. 9. n. 170.* Moneta *de optione canonic. q. 8. n. 143.* Ludouicus à Serauia *de iurisdict. adiunctorum q. 29. n. 33.* Rota *decis. 410. n. 6. in princip. p. 2. recent. alias in posthum. vbi n. 7.* respondet ad verba litterarum coadiutoriæ, per quæ videtur apparere, quod coadiutor statim ab ipsa concessione efficitur vere, & non ficte canonicus Lotterius *de re beneficiaria lib. 2. q. 2. n. 11.* nam si proprie canonicus diceretur, eueniret, quod possessio prima illi data, viuente proprietario coadiuto; sufficeret, nec esset necessaria alia secunda post mortem coadiuti, quod non obseruatur; siquidem post mortem sui coadiuti, aget alia noua possessione, vt declarauit sacra Congreg. Rit. in Patauin. 30. Ianuarij 1619. & 30. Iunij 1616. Rota *decis. 637. n. 4. p. 1. recent.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 25. n. 32.* quia cum vere careret titulo, non potuit sibi possidere; non enim vere capit possessionem, nisi post cessationem coadiutoriæ. Rota *decis. 456. n. 6. p. 1. recent.* Ludouicus à Sarauia *q. 29. n. 51.* & patet expresse ex illa declarat. Ferulen. 21. Martij 1609. relata à Rota *in decis. 410. n. 5. in fine p. 2. recent.* alias *in posthum.* Farin. sequentibus verbis, *quod coadiutor debet habere locum captæ possessionis post mortem coadiuti, & non locum captæ possessionis iubente coadiuto*, & in alia Bergonen. 7. Augusti 1627. Vbi censuit possessionem ab obitu coadiuti numerandam esse, quamuis prior possessio accederet ad annos 20. Aldanus, *in compendio canonic. resol. lib. 3. tit. 17. n. 9.* Barbosa, *in Bullario, & in dicta collect. decis. 175. n. 4. 6. & 7.* idem *de iure Eccles. lib. 3. cap. 10. num. 64. ex Sacra Congreg.* in Bergonen. 7. Augusti 1627. & n. 61. nam superueniente vero titulo canonicatus post obitum coadiuti, censetur sibi mutasse causam possessionis, vt dicit Sacra congregatio colinbricen. Septemb. 1606. in primo dubio.

Illa vero prima possessio deseruit ad hoc, vt si 57
contingat, quod ipse coadiutor non accipiat secundam titularem possessionem, sustineatur, vt verus canonicus, si per annum, triennium, aut decennium possederit continuo, sacra Rit. congreg. colinbricen. 16. Decemb. 1606. in 3. dubio, Barbosa *dicta col. dec. 135. n. 10.* idem *in Bullario dicto*, verbo. *& de canonicis cap. 29. n. 43.* cum Garcia, & Gonzalez, qui addit *in dicta decis. n. 7. in fine*, & Aldan *dicto tit. 18. n. 12. ex sacra congreg.* Vercell. 12. Mai 1612. quod si coadiutor suscepit possessionem canonicatus, viuente coadiuto, ex tunc pro tempore, quando veniret casus cessationis coadiutoriæ, non indigeret noua possessione.

Sed licet sic recepti coadiutores, non videantur 58
proprie canonici dicendum, tamen est, quod coadiutor absente coadiuto, exercet omnes actus, functiones, & iurisdictiones quos quocumque iure, siue ordinario, siue deuoluto faciat coadiutus, si præsens esset, sacra Congreg. Rit in Paduana 15. Februarij 1615. & in Naritonen. 22. Octob. 1619. Aldan. *dicto tit. 18. n. 7.* qui debebit eas facere in nouissimo loco post omnes canonicos, veluti cantare lectiones præintonare antiphonas, vt censuit sacra congregat. dict. colimbricen. 16. Septemb. 1606. in 4. dubio, & in Patauina. 3. Decemb. 1616. Brudisen. 18. Martij 1617. Vincentin. 18. Augusti 1618. Cassalen. 15. Iulij 1617. & 10. Decemb. 1619. Barbos. *dict. c. 29. de canonic. n. 24. & lib. 3. de iure Eccles. d. c. 10. à n. 66. dict. decis. 175. collect. n. 5. & in Bullario supra*, vbi etiam adducit aliam Eluen. 2. Mai 1620.

Vbi addit, & Aldan. quod non debet coadiutor 59
gradatim ascendere, sed post omnes canonicos proprietarios sedere, statuto contrarium disponente, non obstante, Aldan *dicto tit. 18. n. 10.* vbi adducit decisum ex sacra congreg. Rituum in cassalen. 28. Decemb. 1619. *& in Eluen.* 7. Augusti 1622. ex ea ratione; quia Coadiutor, viuente coadiuto,

60 coadiuto, vt diximus, non dicitur possidere † Et quia ad consequendæ antianitatis effectum, non tempus prouisionis, sed captæ possessionis attenditur, l. 1. vbi Ioan. de Plata *Cod. de consulibus lib.* 12. Boër. *de authorit. mag. concilij n.* 81. Mohedan. *decis.* 12. *ante finem de prabend.* Rebuf. *in tract. nomin. q.* 21. *n.* 4. Gonzalez *ad regul.* 8. *cancel.* §. 3. *proœm. à n.* 15. Nicolaus Garcia *dicta p.* 4. *c.* 5. *n.* 77. Barbosa *de canonicis n.* 25. *&* 26. *& sup.* alia fundamenta repetens.

61 Quod fallit in coadiutoribus Dignitatum: nam isti, aut quilibet absente suo coadiuto, siue impeto, præcedit omnibus canonicis, cum debeat habere idem stallum, quod coadiutus, si præsens esset, obtineret, sacra Congreg. Brundun. 29. Mai, 1621. & Rit. in Neritonen. 22. Octob. 1619. in verbis sequentibus *Coadiutori* (scilicet Archidiaconi Nitoren) *Iuxta formam litterarum coadiutoria supra dicto competere locum, seu stallum, in quo sederet Archidiaconus coadiutus, si præsens esset, nec non ad eundem coadiutorem spectare functiones, quas obiret idem Archidiaconus si adesset*, idem Barbosa *in cap.* 9. Trid. *sess.* 25. *de reform. n.* 20.

62 Cum ergo isti coadiutores cum futura successione, viuentibus suis coadiutis, possessionem beneficiorum non habeant ex propria persona, quia illam habent sui coadiuti, nec duo insolidum possidere non possint eandem rem eodem respectu *ex l.* 3. §. *ex contraria ff. de acquirenda possess.* & per me latissime *in cap. licet 9. de probat.* cum multis Garcia *de benefic. dicta p.* 4. *cap.* 5. *n.* 76. *&* 90. Rota *dict. decis.* 420. *n.* 3. *&* 4. *p.* 2. recentissime & sic nec habeant Ius, nec titulum in beneficio; inde fiet, vt nec possit ordinari ad titulum coadiutoriæ per illa, quæ dixi latissime *sub cap.* 11. *de temporib. ordinat.* Salcedus ad Bernard. Diez, *in practica, cap.* 18. *n.* 7. Gonzalez, *dicta glossa* 5. §. 9. *n.* 8. Moneta, *de opt. canonic. cap.* 4. *q.* 7. *n.* 169.
63 *& alij.* † nisi forte ratione illius haberet coadiutor congruam, non tanquam ad titulum beneficij, sed tanquam ad titulum pensionis, Nicolaus Garcia, *dict.* 2. *p. cap.* 5. *à n.* 132. refert Barbosa de
64 canon. *dicto cap.* 29. *n.* 39. † qui, *& num.* 40. & Garcia, *in addit. ad dict. cap.* 5. *sub n.* 88. addunt, vt non possit exercere officia, ad quæ coadiutus electus est, quia in his quæ speciali nominatione competunt coadiuto, non venit coadiutor, nec eum repræsentat.

65 Vnde aliis omissis, ad propositum nostri dubij de officio, & munere, quod debet, ac potest impendere coadiutor intra Ecclesiam, vel extra, dico, vt & si coadiutor, non habeat titulum viuente coadiuto, vt dictum est, habet tamen exercitium, & administrationem; & ideo tenetur ad onera sui coadiuti; quia licet sedeat post omnes canonicos, suo tamen coadiuto absente, ipse pro illo seruit; & sic tenetur habere qualitates requisitas ad obtinendam Præbendam, exemplo resignotarij, & constitutus in illa ætate, quæ requiritur
66 ad obtinendum beneficium, † item & promoueri infra annum, ex quo residet, & inseruit ad ordi-
67 nem suæ Præbendæ annexum. † Et tenetur facere mentionem, de obtentis beneficiis, quæ habet, saltem ratione futuræ successionis, quæ ipsi conceditur, cum sit gratia beneficialis, seu de beneficio, qui & residere tenetur in ea Ecclesia, in qua datus est pro coadiutore; ita vt non resi-
68 dendo, beneficio priuetur † Et quamuis non sit in sacris constitutus possit omnia, & singula facere, & exercere, quæ sine paramentis sacris cum cappa, & cotta facere posset Coadiutus si præsens esset ex sacra Congreg. Rit. in Bononien. 19. Decemb. 1615. sic vt teneantur ei inseruire, & ministrare canonicis; pro vt tenerentur in seruire canonico coadiuto in omnibus functionibus canonicalibus ex eadem sacra Congreg. in Casalen. 10. Ianuarij 1609. videndi Nicolaus Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 4. *in fine, & dict. cap.* 5. *in addit.* sub *n.* 130. *dubio* 23. vers. *modo, & dubio* 38. † Vbi addit Gratiam vitiari totam, & esse nullam, si non fiat mentio de obtentis coadiutoris; quia licet illa de se sit diuidua, & separabilis, tamen ex intentione Papæ, & ipsius coadiutoris est indiuidua: videndi etiam Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 4. *q.* 9. *n.* 19. Gonzalez *dicta glossa* 5. §. 9. *n.* 6. *&* 90. Moneta *dicto cap.* 4. *n.* 151. *&* 155. Ludouic. à Sarauia, *de adiunctis q.* 29. *n.* 7. Campanil. *in diuersorio iuris canonici Rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 103. Squillante *de priuileg. cleric. cap.* 4. *n.* 97. Machado *de perfecto confess. dicto cap.* 4. *tract.* 7. *docum.* 2. Rota *decis.* 592. *p.* 1. *in posthum. alias p.* 3. *recent.* Barbosa *de canonicis dicto cap.* 29. *ex n.* 47. *ad* 53. 69

Gaudet enim in multis coadiutor veri beneficiati effectibus, vt est ille, quod tenetur habitum, & tonneram clericalem deferre, & fori priuilegio, Barbosa *de potest. Episcop. cum multis p.* 2. *allegat.* 12. *n.* 4. *&* 9. Nicolaus Garcia *dicto cap.* 5. *legendus à n.* 97. Armendar, *ad reccopil. leg. Nauarra lib.* 2. *tit.* 19. *de foro comp. n.* 26. Squillante *de priuileg. clerical. p.* 7. *n.* 21. Sebastian. Cæsar *de Ecclesiast. hierarchia cap.* 14. §. 9. *n.* 8. † Item gaudet *de annali, & triennali possessione*, vt dictum est; imò & possit gaudere mensibus datis causa recreationis, & illos consumere, sicut principalis; ita tamen quod Dies per vnum ipsorum consumpti, non possint per alterum assumi, sed quoad ambos remaneant consumpti, Gonzalez *in reg.* 8. *cancel. glossa* 5. §. 9. *à n.* 13. Nicolaus Garcia *dicto cap.* 5. *n.* 79. *cum aliis.* Rota in Salmantina coadiutoriæ coram Pennia, impressa per Marchesanum *de commiss. p.* 1. §. 2. *pag.* 469. *in fine.* † Et ægrotans, vel alias legitime impeditus debeat haberi pro præsenti, & lucrari distributiones quotidianas, sicut lucraretur principalis, quando ipse coadiuto erat actu seruiens tempore superuenientis infirmitatis, seu impedimenti, alias inquam posset dari locus fraudibus in detrimentum seruitij Ecclesiæ explicant Nicolaus Garcia *dicto cap.* 5. *n.* 80. *&* 81. Rota in Tarraconen. Coadiutoriæ coram Pennia impressa per Marchesanum *de commiss. p.* 1. §. 2. *pag.* 466. Barbosa cum illis plura adducens *de canonic. dicto cap.* 29. *ex n.* 42. *ad* 46. † Vbi agit de dubio, an Possit residere, & inseruire in Ecclesia excommunicato existente principali, de qua, Marchesan. *supra pag.* 467. *n.* 4. Garcia *dicto cap.* 5. *n.* 83. *&* 85. Gonzalez, *dicto* §. *n.* 128. *&* 123. *ex n.* 54. *de alio dubio*, an coadiutor seruiens pro coadiuto debeat exire de capitulo, in quo agitur de negotio ipsius coadiuti: de quo etiam Nicolaus Garcia *dict. p.* 4. *c.* 5. *ex n.* 103. Sebastian. Cæsar. *dicto* §. 9. *n.* 12. *de* 1. dico infra, hic & in tit. *de officio vicarij de* 2. 70 71 72 73

74 Notandum vero est quod coadiutor datus canonico non ordinato ad formam statuti requirentis certum ordinem in canonicis, sub pœna amissionis cuiusdam partis fructuum, non lucratur huiusmodi fructus pro coadiuto; quamuis ipse Coadiutor esset ordinatus ad formam dicti statuti,

statuti, sacra Congreg. Rit. Barbatien. 1. Decemb. 1629. de qua Aldan *in compendio canonic. resol. tit. 18. n. 25.* Barbosa *in decis. collect. 175. n. fin. & in Bullario* dicto verbo *coadiutor*, quia habilitas acquiritur in coadiuto, *& in dicto cap. 29. de canonic. n. 38.* per verb dict. cong. ibi: censuit *canonicum supra dictum coadiutum non lucrari fructus, nec distributiones, mediante seruitio coadiutoris.*

75 Quod si dubites, an possint coadiutor, & coadiutus, cum habitu simul incedere canonicali intra Ecclesiam. In quo dubio Nicolaus Garcia probat negando, non posse vtrumque simul stare in processionibus, & missarum solemniis; eo quod vnum tantum canonicatum repræsentant. Verum Sebastianus Cæsar *dict. §. 9. n. 13. &* vt refert Barbosa *dicto cap. 29. n. fin. de canonic. in fine.* existimat non esse inconueniens, quod simul possint in dicto habitu interesse in dictis processionibus, & missarum solemniis, principalis quidem in loco sibi debito iuxta antiquitatem suam, coadiutor vero post omnes canonicos, vbi respondet Garciæ fundamento, dicens illud solum concludere, ne duplicem vocem habeant, vel duplices lucrentur distributiones, non quoad interessentium, quæ diuersis respectibus vtrique conuenit, vni tamquam vero canonico, alteri tamquam coadiutori, sicut nihil inconuenit, quod in eadem Ecclesia Rector Principalis, vt talis, & vicarius, vt vicarius interesse valeant, sicut vsu receptum videtur in Episcopo, & eius vicario. † Quæ resolutio

76 multum prodest pro coadiutoribus canonicis Ecclesiæ Vallisoletanæ, qui annis præteritis 1658. & 1659 contendebant cum Portionariis super hoc puncto, illis negantibus, ne fieret illis præiudicium in sessionibus propinquioribus, quibus gaudere debebant iuxta canonicos propeietarios, in choro processionibus, & in sessione actus publici sacramentalium actuum, qui quotannis in theatro publico coram cathedrali fiunt, concurrentibus Auditoribus, Decurionibus, & Episcopo, Præside, & Prætore, in quibus ego, tamquam illius Ecclesiæ canonicus Pœnitentiarius persæpe vidi coadiutores, & proprietarios interesse, & procedere postea in solemnissima corporis Christi processione; non inquam in aliis processionibus, in missis solemnibus, nec in capitulo, aut in aliis actibus Ecclesiasticis intra, aut extra Ecclesiam; imò potius contrarium, sic vt si proprietarius assumeret habitum canonicalem, coadiutor, quem habet dimiteret; sed non nego aliquoties vidisse aliquos coadiutores inseruisse pro Diaconis, & subdiaconis altari, & eorum proprietarios in habitu canonicali, tunc præsentes fuisse aliquando, vel è contra in choro, & processionibus claustralibus.

77 Sunt tamen aliqua, quibus non gaudet intra Ecclesiam ipse coadiutor: nam primo non intelligitur comprehensus in statuto, quod ex aliqua causa iubilare facit canonicos, sacra Congreg Rituum in Elbaracen. 15. Aprilis 1606. *in 3. dubio* & faciunt quæ dixi *in cap. quia V. de iudiciis. q. 25. fin.* vbi egi de illa, *an canonicus adimplens residentiam canonicalem per coadiutorem, fruatur Iubilationis indulto?* sic etiam Barbosa *in Trid. dicto cap. 7. n. 21.* contra Nicolaum Garciam

78 *dicto cap. 4. n. 89* † Secundo quod nec sibi optat, sed suo coadiuto, Ludouic. à Saraiua *in tractatu de iurisdictione adiunctorum q. 19. n. 31.* Barbosa *in d. Trid. n. 22. ex sacra Rituum Congreg.* in colimbrien. 16. Septemb. 1606. *in 5. dubio,* idem *dicto cap. 29. de canonic. num. 29.* vbi addit quod gratia coadiutoriæ cum futura successione non est impedimento, quo minus coadiutus, vbi viget Ius optandi, possit indistinctè optare Præbendas, vt resoluunt, Garcia *dicta p. 4. cap. 5. ex num. 120.* Lotterius *de re benefic. lib. 2. q. 25. n. 41. & 58.* contra Gonzalez *ad regul. 8. cancel glossa 38. ex n. 13.* de quo iure optandi dixi latissime *sub cap. 8. de constit. sub quæst. 2.* Tertiò nec est in ingressu obligatus soluere fabricæ, quod est consuetum solui per canonicos de nouo ingressos: idem Barbosa *dicto c. 29. n. 50. & in Trid. n. 23* Garcia *dict. p. 4. c. 5. n. 78.*

Et quod nec possit esse Iudex Apostolicus, seu delegatus, vel designati Iudex Synodalis, quia, vt iam dictum est, coadiutor non est vere dignitas, nec canonicus, quamuis sit in seruitio Ecclesiæ, & sic non habet qualitates, *cap. statutum de rescriptis lib. 6.* Nicolaus Garcia, *dicta p. 4 de benefic. cap. 5. in addition. post num. 130. dubio 18.* 79

† Vbi subdit propterea commissionem factam dignitati, non transire in eius coadiutorem, non solum quando fuit expressum nomen proprium, sed etiam quando non fuit expressum ita etiam docet Barbosa, *in Trid. dicto cap. 7. n. 24. in dicto cap. 26. de canonic. n. 31.* vt contra Acostam de Andrada, *ad Bullam cruciata q. 75.* de primo casu resoluit idem Garcia, & est verum quidquid de vtroque casu contra tenent Machado, *dicto tract. 7. docum. 1. num. 7.* Castrus Palao, *in opere morali tom. 2. tract. 17. disp. 1 punct. 10. num. 39.* dicentes non solum prædictam commissionem transire ad dignitatem, coadiutorem imo, & coadiutores posse in iudices Apostolicos, & Papæ delegatos eligi, quod nunquam in praxi vidi in aliqua ex Cathedralibus, & si nonnullas horum Regnorum percurrerim. 80

Quintò nec gaudet priuilegiis, & indultis de percipiendis fructibus in absentia, puta ratione studij, aut lectura in aliqua vniuersitate, quibus coadiutus gaudere potest: sic multi, quos adducit Nicolaus Garcia, *dicto cap. 5. in dict. addit. dubio 3.* Barbosa, *in dict cap. 29. de canon. n. 32. & in cap. 7. Trid. n. 15.* † Nec poterit lucrari distributiones quotidianas, quando coadiutus est præsens Sacra Congregat apud Aldan. *dist. tit. 18. n. 23.* in vna Elboracen. 15. Aprilis 1606. in 3. dubio. Et nec lucrari distributiones quotidianas, quæ dantur Canonicis, & Præbendatis propriæ Ecclesiæ, quando aliquas missas celebrant, nisi quando celebrant pro ipsis coadiuctis, Aldanus, *dicto tit. 18. n. 22.* ex sacra Cong. Rit. in Patauina 3. Decemb. 1616. † Et quod nec possit inseruiens lucrari fructus Præbendæ pro Præbendato coadiuto pro illo tempore, quo eius coadiutus culpabilis repertus, manserit incarceratus: idem Aldan. ex Sacra Congreg. Concil 15. Decemb. 1618. *dict. tit. 18. n. 24.* Barbosa *decis. collect. 175. decis. Apostolic. n. 22. 23. & 24. & sub Bullario dicto* verbo *Coadiutores.* 81 82 83

Et sic optime constitutione Ecclesiæ chartaginensis cauetur, vt quotiescumque occurrerit quod aliquis capitularis eiusdem Ecclesiæ carceretur, si repertus fuerit culpabilis, non lucretur fructus suæ Præbendæ; pro tempore, quo manserit carceratus: Et quia datur casus, vt quandoque capitulares prædicti habeant coadiutores, qui inseruiendo Diuinis intersunt, durante carceratione dictorum capitularium; ideo fuit dubitatum in sacra 84

Congreg.

Congreg. Consilij, an tales coadiutores inseruientes, possint lucrari fructus Præbendæ pro Præbendatis coadiutis pro tempore, quo dicti eorum coadiuti culpabiles reperti manserunt carcerati, & eadem sacr. Congreg. Die 25. Decemb. 1618. censuit coadiutum non posse percipere fructus prædictos, vt refert, & sequitur Barbosa *dicto cap. 29. de canonicis n. 17.* idem *in dicto c. 7. Trid. sess. 25. de reform. sub n. 15. & alibi.*

85 Indeque dubitatur, an lucrari valeat distributiones, excommunicato coadiuto, seu an possit residere in Ecclesia, vel inseruire excommunicato coadiuto? Et quoad primum dubium docent Gonzalez *in reg. 8. cancel. dicta glossa 5. §. 9.* 123. Ludouicus à Sarauia *de iurisdict. adiunct. dicto cap. 29. n. 38.* Nicolaus Garcia *dicta p. 4. cap. 5. n. 86.* Barbosa *dicto cap. 7. Trid. n. 15. in princip. & de canonic. dict. cap. 29. n. 16.* Trulench. *in decalog. lib. 1. cap. 8. n. 3.* Machado *de perfecto confes. dict. lib. 4. p. 4. tract. 7. docum. 3. n. 5.* vt nec possit lucrari distributiones quotidianas, nisi forte de fructibus, vel distributionibus coadiutori, aliquid assignatum sit pro congrua, seu seruitio, vt aliquando fit; quia tunc iam inseruit, ac residet pro emolumento proprio, quod subtrahi ab eo non debet

86 propter culpam sui coadiuti. † Et idem de secundo casu resoluendum est cum dict. Garcia *supra n. 85.* Barbosa *in dicto cap. 7. Trid. n. 37. & in dict. cap. 29. de canonic. n. 46.* aliter vero, si ad commodum coadiuti lucrari valet, vt dixit Gonzalez *supra n. 123. per doctrinam textus in cap. pastoralis §. verum de appellat.* decisio, Rotæ Terraconen. coadiutoriæ coram Pennia, quam referunt ad longum impressam idem Barbosa *dicto n. 46. sub vers. verum in dicto cap. 29.* post Marchesan. *dict. p. 1. de commis. pag. 467. n. 4.* & patet ex primis illius verbis ibi, *ad quartam difficultatem negatiua fuit responsum Antonio scilicet coadiuto excommunicato, non lucrari coadiutorem pro eo &c.* & ex aliis sequentibus verbis.

87 Deinde nec tenetur tempore coadiutoriæ concessionis habere ordinem Presbyteralem, vbi statuto Ecclesiæ cautum fuerit, quod canonicus actu sit sacerdos tempore promotionis, cum sufficiat habere clericatum, & legitimam ætatem ad ordinem requisitum, vt docent Caputaq. *decis. 128. n. 1. & 2.* Gonzalez, *dicta glossa 5. §. 9.* Nicolaus Garcia *dicta p. 4. cap. 5. in addit. sub dubio 23.* Barbosa *d. canonic. dict. cap. 29. num. 36. & in dicto cap. 7. Trid. num. 28.* † Nec ad pœnas

88 iudiciales, & quæ non haberent rationem mulctæ ordinariæ impositas ob culpam coadiuti, non obstante statuto contrario, quia esset iniustum, & contra ius, nisi forte fuisset à Papa in specie confirmatum, Nicolaus Garcia *in addit. dict. cap. 5. dub. 34 in fine, & in fine, & in dicto cap. 7. Trid. n. 27.*

89 Nec inquam tenetur ad onera aliorum canonicorum iuniorum, cum sedeat in choro ratione alterius personæ, scilicet sui coadiuti; & sic censuit

90 sacra Congreg. Eluoracen. 15. Decemb. 1606. † quod canonicus Iunior iuxta consuetudinem Ecclesiæ, debet supplere vices Hebdomadarij absentis, vel impediti, & non coadiutor, licet sedeat post vltimum canonicum, Barbosa *in dicto cap. 7. Trid. n. 26.* Garcia *in addit. ad dict. cap. 5. dict. dubio 33.* idem Barbosa *dicto cap. 29. de canonic. num. 33. & in dict. collect. decis. 175. num. 20. & in Bullario.*

91 Notandum est tamen pro complemento, & in fauorem coadiutorum. Primo quod si ex forma literarum Apostolicarum nunquam tenentur horis canonicis inseruire, quandiu aliqua ex tribus causis, expressis *in cap. vnico de clericis non residentibus lib. 6.* vere fuerunt impediti, lucrentur distributiones quotidianas perinde, ac si diuinis interessent, vt decidit Sacra Congreg. concilij in Barbastr. 9. Nouemb 1630. cuius meminit Barbosa *de iure Eccles. lib. 3. c. 10. n. 86. & dict. collect. dec. 175. n. 25.*

Secundo quod coadiutor in absentia coadiuti, 92 præcedere debet curatis plebanis, & Prioribus Ecclesiarum Parochialium, sicut præcedunt veri canonici ex forma coadiutoriæ sacra Congreg. Rit. in Pistorien. 15. Martij 1618. Alden. *in compendio canonic. resolut. dicto lib. 3. dicto tit. 18. n. 11.* † Tertio quod coadiutor canonici, si simul 93 sit Rector Parrochialis, possit in processionibus incedere cum canonicis sub eorum cruce, & nec ex eo, quod non incedat sub cruce Rectorum, possit tamquam absens puniri in certa portione frumenti, sed duplicis personæ muneri satisfacit sacra Congreg. Rit. in Veron. 27. Iullij 1601. teste Aldan. *dicto tit. 18. n. 12.* Barbosa *in dicto collect. decis. 175. n. 9. & 11. & in Bullario sub dicto* verbo *Coadiutor canonici.* † Quarto quod coad- 94 iutor canonici Præbendæ Diaconalis sedere debeat ante canonicos subdiaconales, Barbosa *dicto c. 29. de canonic. n. 27. vers. an coadiutor,* Diana *p. 4 tract. 4. res. 80. vers. sed difficultas,* Franciscus Leo *in thesauro fori Eccles. p. 2. c. 4. n. 57. & 58.* Gabahtus *in enchiridion. Episcop.* verb. *coadiutor Episcopi n. 24. & alij.*

At coadiutor tenebitur residere etiam in casu, 95 quo coadiutus propter infirmitatem, vel legitime impeditus non teneretur alioquin residere, alias non lucratur distributiones quotidianas, quæ punctantur coadiuto, in damnum tamen coadiutoris ipsius, Sacra Congreg Rit. in Elboracen. 15. Aprilis 1606. & in Caneten. 4. April. 1620. & in Patauina 8. Mai 1617. quos refert Aldan. *dicto tit. 18. n. 15.* & Barbosa *dict. collect. decis. 175. n. 15. & sub dicto Bullario.* † Verum si ipse coadiutus 96 per se deseruiat, absente coadiutore, vel non seruiente, tunc quidem non condemnetur coadiutor, cum censuerit sacra Congreg. concilij in causa Vrbetana Die 9. Septemb. 1618. distributiones quotidianas deberi canonico coadiuto infirmo, absente, vel non seruiente coadiutore: idem Barbosa *in dicto cap. 7. Trid. sess. 25. num. 31.*

Extra Ecclesiam vero coadiutor quales præ- 97 eminentias queat habere canonicales ex dictis apparet, sic breuiter respondeo, quod extra Ecclesiam in absentia coadiuti; est censendus tanquam verus, & proprius canonicus, quoad præeminentias veris canonicis conuenientes, vt declarauit Sacra congreg. in Pistorien 15. Martij 1608. Barbosa *in dicta collect. 175. num. 2. & in Bullario.* dicto verbo *coadiutor Dignitatis, vel canonici, & dict. cap. 29. de canonic.*

De materia tamen coadiutorum ad saturitatem agunt Campegius *in tract. de coadiutore Episcopor.* Gambara Curta *de officio legati de latere lib. 5. cap. de coadiutoribus* Gonzalez *ad regul. 8 cancel glossa 5. §. 9.* cum sequentib. Camill. Borell. *in summa omnium decision. tit. 9. de clerico agrot, n. 10.* & ibi DD. Quintana Dueñas *Ecclesiast. lib. 2. à num. 30.* Mandos. *in tract. de signatura,* 98

signatura gratiæ verb. *coadiutoris, & reg.* 11. *q.* 5. *& reg.* 32. *q.* 1. Monera, *de option. canon. cap.* 4. *q.* 8. Melchior Phebus, *Lusitan. decis.* 2. *num.* 5. *tom.* 1. Nicolaus Garcia, *de benefic. p.* 4. *cap.* 5. Mendez de Vasconçelos, *diuers. iuris argum. lib.* 4. *cap.* 1. Lotterius *de re Beneficiar. lib.* 2. *q.* 2. Sebastian. Cæsar. *de Ecclesiastica hierarchia p.* 3. *disp.* 14. §. 9. Ludouicus Sarauia, *de Iurisdict. adiunctor. quæst.* 29. Nouarius, *in singularibus canonic. conclus.* 58. Campanil. *in diuers. iuris canonic. Rub.* 7. *cap.* 6. *à n.* 102. Valenzuela, *cons.* 98. *& alij.*

99 Ad quartam quæstionis partem, an canonici, qui vocantur adiuncti, habeant officium, seu iurisdictionem simul cum Episcopo, &c. Et quia hodie DD. per dispositionem, *Trid. in cap.* 6. *de reform. sess.* 25. disputant latissime, & hæc adiunctorum materia ante Trid. videretur in vsu fuisse olim; quia in Concilio Cartaginensi. 4. *q.* 23. dispositum fuerat, vt Episcopus nullius causam audiret absque præsentia clericorum suorum, alioquin irrita esset sententia, nisi præsentia clericorum confirmaretur iuxta verba illius relata *in cap. Episcopus penult.* 15. *q.* 7. ibi *Episcopus nullius causam audiat absque præsentia suorum clericorum, alioquin irrita erit sententia Episcopi nisi clericorum præsentia confirmetur.* †

100 indeque procedat, vt in grauibus, in quibus, procederetur ad sententiam suspensionis, foret necessarium capituli iudicium, DD. per textum, *ibi in cap.* 1 *de excessibus Prælator*, id est consensus, vt explicat Felinus *in cap. irrefragabili sub n.* 3. vers. *sed dic quod imo, de officio ordinarij*; quamuis in leuibus, sufficiat consilium, Fr. Eman. Rodrig. *quæstion. regular. tom.* 2. *quæst.* 22. *art.* 7. Lotterius, *de re Beneficiaria, lib.* 1. *q.* 25. *à num.* 60. Barbosa, *de Canonic. cap.* 28. *sub n.* 1. vers. *quod* Mantica *decis.* 201. *n.* 9. & alij, & infra hic vers. *quod si quæras*, rationem præstamus.

101 Ideo optimo iure quamtumuis per Trid. diuersis in locis, & de iure communi Episcoporum iurisdictio in subditos sit absoluta, & independens, iuxta quæ latè adduxi *sub q.* 2. vers. *ad quartam*, factum est, vt respectu Ecclesiarum Cathedralium exemptarum duret, vt nequeat Episcopus, aut eius vicarius procedere criminaliter ad cognoscendum, processandum, incarcerandum, & puniendum vllum ex Dignitatibus, aut canonicis suæ Ecclesiæ cathedralis; & sic docent Aloysius Riccius *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 751. *in principio.* Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verbo *capitulum* 58. Seraphinus, *decis.* 493. *num.* 1. Armendar. *in additi: ad recopil. leg.* Nauarræ, *lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Episcopis n.* 93. Masobr. *in praxi habendi concursu prælud.* 21. *n.* 14. Hieronim. Venero *in examine Episcopor. lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 5. Ludouicus à Sarauia *de iurisdict. adiunctorum q.* 21. *n.* 17. Lotterius *de re beneficiaria. lib.* 1. *n.* 61. Barbosa *supra num.* 2. *& in Trid. dicto cap.* 6. *n.* 3. *& in pastor. allegat.* 73. *n.* 5. *in fine*, dicentes dict. Trid. decretum loqui solum de capitulis exemptis, & quod non exempta minime comprehendantur sub illo, etiam si multa habeat priuilegia; & addunt Armendar. *dicto lib.* 7. *num.* 88. Barbosa *de offic. & potest. dicta p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 5. *in fine*, idem Sarauia *q.* 11. *num.* 18. prædictum decretum non pertinere ad Ecclesiam, tamquam cathedralem, sed tamquam exemptam, ac proinde Ecclesiam collegiatam exactam in Cathedrali, sub illo non comprehendi, vt censuit sacra Congregatio, teste Armendar. *in compil. leg. Nauarræ lib.* 1. *tit.* 17. *lib.* 7. *de Episcopis num.* 88.

Itaque praxis, tam in nominatione, & creatione istorum adiunctorum, ne longe agamus, cum plene materiam hanc tractent referendi infra in fine huius vers. dico primo, quod in principio cuiuslibet anni debent Decanus, & capitulum in simul congregati in proprio capitulo, eligere duos ex canonicis, siue ex Dignitatibus eiusdem, vt in eo anno vna cum Episcopo, eiusve vicario forment processum in capitulares criminosos, sententiando, & puniendo; sic quidem, vt regulariter alij nequeant eligi, quam prædicti, cum soli canonici, & Dignitates faciant capitulum cum Prælato suo: ita proxime adducti, dicentes omnes, quod duo illi adiuncti iurisdictionem habent in procedendo, vt docent Machado *de perfecto confes. lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *num.* 3. Ludouic. à Sarauia *supra q.* 5. *ex n.* 5. *vbi num.* 15. post Camill. Borell. *in summa decis. tit.* 60. *fin.* subdit adiunctos iuramentum subire debere, sicut & alios iudices, de bene, & fideliter se habendo. 102

Quod si capitulum noluerit, aut omiserit pro aliquo anno eligere prædictos duos, tunc Episcopum per se solum procedere; dummodo illud prius moneat, testantur resolutum Piasetius *in prax. Episcop. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 9. Sarauia *supra in q.* 13 per totam Machado, *supra dicta p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *n.* 2. Barbosa *in pastorali dicta allegat.* 75. *in Trid. dicto cap.* 6. *n.* 5. *de canonic. dict. cap.* 28. *n.* 4. Vbi addit non sic econtra procedere in Episcopo nolente; vel non valente contra capitulares delinquentes procedere; non enim tunc deuoluitur iurisdictio ad solos canonicos adiunctos, late Ludouic. Sarauia *dict. tract. de iurisdict. adiunctor. q.* 5. per totam idem Barbosa *in pastor. dicta alleg.* 73. *num.* 9. † 103

qui & q. 17. *num.* 35. vers. *ex omnibus* dicit dictum Trid. decretum *in dict. cap.* 6. procedere in Episcopo, etiam non consecrato, pro quo faciunt quæ late dixi *in c.* 15. *de elect. & supra dict. q.* 2. vers. *ad quartam*, quia Episcopus electus, & confirmatus à Papa, habet potestatem iurisdictionis. 104

Et quod non solum Episcopus simul cum dictis duobus adiunctis possit, ac debeat procedere, sed etiam eius vicarius generalis, adhibitis duobus de capituli iuxta formam concilij *in dicto cap.* 6. docent Menochius, *cons.* 52. *n.* 180. Sbrocius *de officio vicarij lib.* 2. *q.* 145. Rota *decis.* 743. *n.* 5. *p.* 1. *diuers. & decis.* 321. *p.* 2. *diuers.* late idem Sarauia *dict. tract. quæst.* 14. *per totam.* 105

Quod si Episcopus moriatur, possit in sede vacante vicarius nominatus à capitulo simul cum adiunctis ipsius capituli procedere in alios delinquentes canonicos, docent idem Sbrocius *in addit. ad dict. q.* 145. idem Sarauia *q.* 17. *n.* 35. *in dicto* vers. *in omnibus*, quatenus referunt decisum dicentes, vt non valeat procedere sine adiunctis, si Episcopus, dum viuebat, non habebat authoritatem procedendi sine illis. Et est ratio, quia capitulum, sede vacante, succedit in huiusmodi iurisdictione procedendi contra capitularem delinquentem, Sarauia *dicto num.* 35. vbi refert decisum, Barbosa *d. c.* 28. *de canonic. n.* 6. *&* 12. *& in Trid. n.* 12. *&* 14. 106

At si adiuncti perturbant iurisdictionem, posse 107

 in

dicta q.23.de adiunctis ex n.4. subdens quod licet Portionarij, & dimidij Portionarij in Ecclesiis Corduben. Chartagin. Hispalen. Calagurritan. & Calciaten. habeant vocem in capitulo, tamen in electionibus, prouisionibus, & ad effectum coniudicium, pro capitularibus non habentur ex his, quæ Gonzalez *in regula 8. Cancel. glossa 43. n. 45.* Rota *in dicta decis. 708. n.2. & 3. p.2. recent.* Barbosa *in dicto cap.6. Trid. n.30. in fine, in pastorali dict. p.3. alleg.72. n.10. de canon. dicto cap. 28. n.27. in collect. decis. 11. n.4. & 5.* dicendo secundam opinionem intelligi in portionariis capitularibus; quia ex Sacra Congreg. Concilij eius meminere Sarauia *dicto cap.23.* Solorzan. *de iure indiarum tom.2. lib.3. cap. 14. n. 14.* Portionarij integri, & dimidij, non ex eo, quod habeant vocem in capitulo, illi sunt capitulares, sed tunc inter capitulares censendos, cum ex Apostolico priuilegio, vel consuetudine, aut Ecclesiastico statuto inter capitulares connumerentur; addentes, quod si ipsi talibus facultatibus non potiantur, possit Episcopus contra eos, non cum adiunctis procedere.

116 Ex his prouenit habenda illa distinctio, vt non teneatur Episcopus procedere cum adiunctis contra coadiutores (de quibus in vers. *ad tertiam*, latè loquuti sumus) nisi ex forma coadiutoriæ colligatur, vt ipsi coadiutori concessa fuerint omnia priuilegia, quæ habent canonici, Sacra Congreg. Concil. Barbastren 9. Nouemb. 1630. quæ censuit in verbis sequentibus *Episcopum non posse procedere contra huiusmodi coadiutores absque adiunctis; quatenus ex forma coadiutoria ipsis concessa fuerint omnia priuilegia, quæ habent canonici,* Barbosa *de canonic. dicto cap.28. n. 26. dict. collect. decis. 11. n. 7. in Trid. dict. cap. 6. sess.25. n.29.* & aliis in locis, Nicolaus Garcia

117 *in addit. ad cap.5. n.96. p.4. de benefic.* † Vbi & obseruat ad praxim ex clausula coadiutoriæ, quod *coadiutor habeat omnes & singulas præeminentias, prærrogatiuas, & honores coadiuti*, non colligi concedi coadiutori huiusmodi priuilegium de adiunctis; eo quod illa clausula intelligatur de prærogatiuis, præeminentiis &c. circa seruitium Ecclesiæ, vt ex tenore ipsius coadiutoriæ apparet, & vt referunt etiam decisum, & declaratum Ludouic. à Sarauia *de adiunctor. Iurisdict. q.19.* Sellius *in selectis. cap. 31. n. 3.* vbi refert etiam adductam declarationem Barbastr.

118 Iam ergo de ministris, carcere, & loco exercerendi iurisdictionem adiunctorum venit in dubium, in quibus breuiter dico, vt iudicium possit actuari coram notario ab Episcopo in visitatione cathedralis Ecclesiæ, quæ illi capitulo suspectus non sit, vt ait resolutum Armendar. *in addit. ad leg. Nauar. compil. lib. 1. tit. 6. de visitat. num.38.* vbi subdit processum in causis visitationis coram ipso esse fabricandum, Barbosa, *in Trid. dicto cap. 6. num. 32. de canonic. dicto cap.28. n.13. & in pastor. sub dicta allegatione 73.*

119 Et quod Episcopus possit assumere suum fiscalē, qui interuenire solet in criminalibus canonicorum reorum, vel alium, quem magis voluerit deputare, nec teneri ad sumendum capellanum de choro, attestatur etiam decisum idem Armend. *lib.1. addit. leg. Nau... 18. l. 7. de Episcopis n.91 in fine, & n.92.* Barbosa, *dict. alleg. 73. n. 8* idem *in Trid. dicto cap. 6. n. 13. de canonic. dict. cap.28. n. 14.* & hoc sine capituli consensu, vt ibi interueniat; quia capitulum nullum ius habet in electione fiscalis, & quod illius electio sit solius Episcopi, referunt etiam ex Sacra Congreg decisum Armendar. *dicto lib.1. tit.18. l.7. de Episcopis n.91. & 92. in Recopil. leg. Nauar.* & Barbosa *in pastorali allegat.73. n.8.*

Et quod optio sit danda Episcopo, vel vicario, 120
quo magis in loco velint procedere contra capitulares, & Episcopum posse sedere pro tribunali quocumque Diœcesis loco, vbi maluerit refert decisum *dict. leg.7. de Episcop. n.93.* Barbosa *in d.c. 6. Trid. n.34.* imo ipse Barbosa *n.85.* Armendar. *tit. 6 de visitat. supra responso 8. n.93.* † addunt non 121
posse Episcopum visitare in eius domibus Episcopalibus, sed cum visitare voluerit capitulum, accedere debere ad locum suum, quo solitum est capitulares congregari, & eorum actus expediri consueuerunt, si tamen id congrue potest fieri, sin minus ad locum congruum, & communem, & etiam refert decisum Armendar. *dicto tit.6. de visit. n.39. responso 8.* Barbosa *n.35. in dicto c.6. Trid.* teneri accedere ad locum capitularem, quoties prosequi vellet visitationem alicuius particularis.

Ob id inquam si dubitaretur an Trid. *in dicto* 122
c.6. sess. 25. sustulerit immemoriabilem consuetudinem circa locum tractandi causas cum adiunctis, & retinendi carcerem, quando sunt duæ cathedrales vnitæ, & Episcopus prætendit habere canonicum alterius ciuitatis in ea, in qua carceratur, & ibidem tractare causam cum adiunctis ciuitatis, de qua est carceratus canonicus, respondeo Sacr. Congreg. Concil. ad instantiam Rotæ, in qua dubitatum fuit *censuisse* Die 7. Septembr. 1630. in causa Calceaten. *sublatam esse immemorabilem per Concilium in casu, & ad effectum, de quo agitur*; quia dispositio concilij procedit etiam, vbi contraria consuetudo immemoriabilis viget, vt expressit ibi *in dicto cap.6. nec non consuetudinibus etiam immemorialibus*, &c. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.3. cap.492. num.6.* Ludouicus à Sarauia, *supra hoc tract. quæst. 24. per totam*, & sic si Episcopus duarum Ecclesiarum vnitarum, v.g. Valuen. & Salmonen. quando aliquem ex capitularibus Valuen. in carcerem coniici mandat, tunc ille ad ciuitatem Salmonen. duci debeat, vbi Episcopus non moratur, Aldan. *dicto tit.18. ad leges Nauar. tit. de Episcopis 18. n.21.* Barbosa, *in dicto cap.6. Trid. sess.25. n.27.* referentes decisum in Valuen. & Salmonen. 17. Ianuarij 1604.

Et addit Cæsar de Grassis, *decis.2. n.2. & 3. de* 123
Iureiurand. vt concilium sustulerit etiam concordias desuper in contrarium initas inter Episcopos, & capitula ibi, *concordiis, quæ tantum suos obligent authores*, &c. Et quod hæc verba afficiunt futuras etiam concordias, sed declarant Achiles, *decis. 3. num.2. de pactis*, Seraphinus, *decis. 475. nu.3.* Mantica, *decis. 202. num.10.* Marchesan. *de commiss. p.1. § 1. de appellat. ab interlocutoria. decis. 4.* Gonzalez, *ad regul. 8. cancel. glossa 25. num. 14.* Sarauia, *in hoc tract. quæst. 25. num.6.* Loterius, *de re Benefic. dict. lib.1. quæst. 25. n 86.* Rota, *decis.715. p.4. dicens*, hoc esse accipiendum, vt non intelligatur de concordiis circa modum procedendi, factis, & specifice confirmatis per Sedem Apostolicam, & vt magis explicet Lotterius, *supra num.88. quem* refert Barbosa, *de canonic. dicto cap.28. sub n.11.* ait vt dicta specifice

& ex certa scientia confirmata intelligantur, si totus tenor sit relatus in ipsa confirmatione, vel saltem tota substantia narrata, repetit idem Barbosa cum adductis Doctoribus *in dicto cap. 6. Trid. num.* 57. aliquid dico infra hic vers. *& ampliabis.*

124 Et idem Ludouicus à Sarauia *dicta q.* 15. *n.* 29. *in fine huius tractatus*, Barbosa *in dicto cap. 6. Trid.n.* 58. *verba dicti cap.* 6. ibi *quæ tantum suos obligent authores*, non esse referenda ad concordias, sed ad iuramenta: sic decisum referentes, & quod concordiæ confirmatæ à Papa in forma communi, cum qua concurrat consuetudo immemoriabilis, fuerit per concilium *in dict. c. derogatum, n.* 59 quod concilium ibi: *saluis tamen omnibus priuilegiis, quæ vniuersitatibus &c.* excepерit priuilegia, quæ vniuersitatibus studiorum generalium, seu eorum personis sunt concessa, vt dixerunt Anguian. *de legibus lib. 3. contr.* 33. *n.* 73. Mantica *decis.* 180. *n.* 5. vers. *neque*, & *n. fin.* quod Trid. in illo capite 6. non detrahit authoritati, & iurisdictioni Episcopis acquisitæ, vt referunt decisum Ludouicus à Sarauia *dict. tract. q.* 11. *n.* 15. *ex decis. Rota* 743. *p.* 3 *diuers. &* 305. *&* 321. *p.* 2. *etiam diuers.* & apud Seraphin. *decis.* 493. & idem Sarauia *dicto tract. q.* 25. *ex n.* 4. Hieronim. Venero *de examin. in concurs. faciend. lib* 4. *c.* 27. *n.* 3. dicunt concordias non tollere visitationem omnimodam, & independentem ab adiunctorum ministerio, & amplius dico infra hic in vers. *quod si perquiras.*

125 Et quia per Trid. verba *in dict. cap. 6. dicta sess.* 25. ibi, *de quorum consilio, & assensu*, dubitetur, num sint coniudices cum Episcopo ipsi adiuncti, iurisdictionem habentes, an tantum obligati ad præstandum consilium, præcipue si consideretur vt proxime diximus nihil per Trid. decretum detrahi Iurisdictioni, & authoritati Episcopi; sed quia iam dictum est illos adiunctos iurisdictionem habere; ideo existimo dicendum, quod licet Episcopus non teneatur sequi illorum consilium: tamen teneatur aut eius vicarius audire illos, tam in formando processum, quam in cæteris actibus vsque ad finem causæ inclusiuè coram Notario ipsius Episcopi, & in eius Domo, aut consueto tri-
126 bunali. † sic vt illorum adiunctorum sit vnum votum, & quod Episcopus totum altari possit accedere; & sic resoluit Ludouicus à Sarauia. *dict. tract. q.* 8. *per totam*, vt tacitus adiunctorum consensus non sufficiat, sed requiratur expressus: aliquid refert Barbosa *in Trid. dict. c.* 6. *n* 9. & colligitur ex adductis ab eodem Barbosa *dicta allegat.* 73. *n.* 7.
127 † Vbi quod coram eisdem adiunctis ab Episcopi Notario processus est fulminandus, etiam in iudi-
128 cialibus, & extraiudicialibus; correctionibus, † Et quod tenetur visitans dare trassumptum, si reperit aliquod delictum, carceratione, vel castigatione dignum, vt censuit sacra Congreg. teste Armendar. *in Recopil. leg. Nauarra dict. lib.* 1 *tit.* 6. *de visitatione n.* 61. *&* 62.

129 Quod si Episcopus noluerit, aut impeditus fuerit contra canonicos delinquentes procedere, tunc non ad adiuctos deuolui iurisdictionem, nec ad ipsum Episcopum, sed ad superiorem, si coniudices, seu adiuncti renuant procedere contra capitularem, docent decisum Armendar. *ad leg. Nauar. d. lib.* 7. *de Episcop. n.* 89. Barbosa *in Trid. dicto cap.* 6. *sub n.* 16. idem *dict. collect.* 11. *decis. n.* 3. Ludouicus à Sarauia *dicta quæst.* 11. *de hoc tractatu n.* 5. idem Barbosa *de canonicis dict. c.* 28. *n.* 5. & in *pastorali dicta allegat.* 75. *num.* 9. *in fine*, *& sub num.* 5.

Et quod adiuncti possint recusari à parte, & 130
solo iuramento, resoluunt Stephanus Gratian. *discept. forens. cap.* 100. *n.* 49. Ludouic. Sarauia *de hoc. tract. q.* 9. *per totam* Barbosa *in dicto cap. 6. Trid n.* 7. idem *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 9. Machado *de perfecto confess. p.* 4. *tract.* 1. *lib.* 4. *docum.* 4. *n.* 3. & procedit ex regula eorum; quæ latissimè dixi *sub cap. 4. de foro comp. per plures quæstiones.*

Item quod appellatio in causis pendentibus 131
contra capitulares exemptos corā vicario foraneo cum adiunctis à capitulo deputatis non detur ad Episcopum, sed causa deuoluatur ad sedem Apostolicam, testatur resolutum Aldan. *dicto tit.* 18. *n.* 23. in Burgens. 18. Septemb. 1627. Barbosa *in dicto cap. 6. Trid. n.* 28. † Et idem Aldanus *dicto tit.* 132
18. *n.* 20. Barbosa in *dicto cap. 6. n.* 26. testantur etiam resolutum in dict. Burgens. causas pendentes contra dictos capitulares exemptos coram foraneo cum adiunctis à capitulo deputatis, non posse ab Episcopo auocari, vt solus cognoscat, sed bene cum adiunctis.

Quod si perquiras quare adiunctorum iurisdi- 133
ctio fuerit introducta ante Tridentinum & in illo confirmata, respondeo ex illa nempe fuisse motos Pontifices, ac Patres concilij Trid. ad temperandam emulationem Prælatorum, & oppositionem, quam habent cum capitulis, & canonicis iuxta considerata per Abbatem *in cap. fin. n. 6. de consuet. declaratione* 3. Federic. de Senis 247. Seraphin. *decis.* 465. *n.* 1. Verral. *decis. n.* 4. *p.* 2. Cassad. *decis.* 6. *de priuileg.* & ex eo quidem, nam attento Iure communi, vt *supra* in princ. huius vers. *ad quartam*, notaui, Iurisdictio ordinaria in simul cum capitulo ad Episcopum spectabat, ex *dicto cap. Episcopus* ibi adducto *in cap. si quid, in cap. felix, & in cap. fin autem* 15. *q.* 7. ibi: *solus autem ad exclusionem aliorum Episcoporum non suorum clericorum, quorum præsentia erit irrita.* † 134
Et ita est intelligendus textus *in cap. 1. eadem causa, & quæst.* ibi *libere*, & *in cap. si quis cum clero* 22. *q.* 2. ibi *nullam communem cum aliis iudicibus, & in cap. demum de cappellis Monachorum* ibi *solius Episcopi*, non enim hæc iura excludunt proprij capituli assensum, sed tantùm aliorum Episcoporum, & exterorum adiunctorum, vt in proposito sentiunt Anton. de Butrio *in cap. irrefragabili de officio ordinarij n.* 20. ibi: *si attenditur ius commune de iure principaliter spectat ad Episcopum potestas de consensu capituli* ibi Abbas *in princ. num.* 2. *& in cap. 7. de excessibus Prælator. num.* 2. ibi *Episcopus de iure communi etiam causam alicuius, non debet sine consensu capituli audire* glossa *in cap. 1. de excessib. prælator. & in dicto cap. irrefragabili*, vbi bene Felinus *n.* 3. Oldradus, *cons.* Mohedan. *decis.* 7. *de praescript. aliàs* 154. ibi: *quia de iure communi iurisdictio spectat ad Episcopum, & capitulum*, Sarauia *de adiunctis q.* 1. *per totam*, Gonzalez, *in regul.* 8. *Cancel. glossa* 47 *num.* 13.

Et ob id potuit Rota *in decis.* 321. *n.* 2. *p.* 2. di- 135
uersorum dicere, ac firmare per dispositionem nouissimam Trid. *in dicto cap. 6. sess. 25. de reformat.* de adiunctorum materia loquentis, potius extendi, quàm minui Episcoporum iurisdictionem in cathedralium capitula, & potius his ablatam, quàm de nouo concessam, vt repetit

repetit etiam Barbosa *in pastorali dicta allegat. 73. sub n. 5. post medium*, vers. ad quod & præcipuè haberi videtur, *in decis. 243. n. 5. p. 1. diuers. & decis. 321. n. 2. p. 2. etiam diuers.* & cardinalis Mantica *decis.* 180. & idem Sarauia *supra q. 2.* resoluunt nullam de nouo per concilium capitulis iurisdictionem tribui, quæ ego, vt dixi procedere intelligo in Ecclesiis exemptis, vt iam dixi *in princip. dicti vers.* imo, & dicti Tridentini.

136 Et ampliabis dict. Trid. decretum *in dicto cap.* 6. procedere etiam in collegiatis, non solum exemptis, sed etiam habentibus concordias, vt tenuit Rota apud Farin. *decis.* 709. *n.* 3. *& decis.* 715. *n.* 2. *n.* 1. *collectan.* Barbosa *in dicta allegat.* 73. *dict. num.* 5. *in fine*; vbi ait, teste Armendar. *supra in tit.* 6. *de visitat. num.* 67. non comprehendere Trid. *in dicto cap.* 6. vt censuit sacra Congreg.

137 Item addo, quod duo illi canonici à capitulo eligendi, quorum consilium, & assensum, tam in formando libello, quàm in cæteris actibus, vsque in finem causæ inclusiuè, sunt adhibendi ab Episcopo, vel eius vicario dum extra visitationem, contra aliquam personam cathedralium, vel collegiatarum Ecclesiam procedere voluerit: ita idem Barbosa *in pastor. dicta allegat.* 73. *n.* 6. qui debent concurrere ad formandum processum à prima citatione: nam vt Sarauia *de hoc tract. q.* 28. *n.* 1. *& q.* 16. *n.* 7. Barbosa *in dicto cap.* 6. *Trid. n.* 31. in vers. *tam in formando processum*, dicunt appellatione processus intelligi primam citationem, referentes sic decisum.

138 Tantumque esse dictorum capitularium adiunctorum priuilegium, vt si causa exercendi iurisdictionem simul cum Episcopo, vel eius vicario, sine fraude tempore diuinorum officiorum absint, non sint priuandi quotidianis distributionibus, tamquam absentes, propter Ecclesiæ vtilitatem ex officio sibi attributo, vt resoluunt Moneta *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 8. *n.* 19. & cum eo Barbosa *dicta allegat.* 73. *dicto n.* 6. *in fine* idem *in Trid. dicto cap.* 6. *n.* 8. idem etiam *in dicto cap.* 28. *de canonic. n.* 10. Machado *dicta p.* 4. *cap.* 4. *docum.* 4. *n.* 4. *de perfect. confess.* Riccius *in praxi p.* 4. *resolut.* 591.

139 Iam ergo potest dubium esse, num Episcopus sine adiunctis possit procedere in aliquibus casibus, etiam crimen continentibus? Et Respondeo primo, quod potest initio admissi criminis, procedere in criminibus ex incontinentia prouenientibus ad summariam informationem eorum sine adiunctis, de qua in decreto de concubinariis dict. concilij Trid. & in atrocioribus delictis depositionem aut degradationem requirentibus, vbi de fuga timetur, ne iudicium eludatur, vt habetur expresse *in dicto cap.* 6. *Trid.* in vers. *vbi de fuga timetur.* † & ad capturam capitularium, vt tradunt

140 Mantua *decis.* 180. *n.* 6. Ludouic. à Sarauia *de adiunctis q.* 10. *per totam*, Rota in calciatens. Iurisdict. 6. Iunij 1622. corã Bonæ memoriæ Remboldo, vbi subditur, non procedere in delictis simplicis incontinentiæ absque qualitate concubinatus, Barbosa *in dicto cap. numero* 39. *& in dict. cap.* 28. *de canonic.* vbi dicit eo procedere sub *num.* 21. quod raptus, & violatio virginis, ste delictum requirens depositionem, & vtrobique *dict. n.* 21. *&* 40 addit quoad fugã sufficere, quod de illa ordinarius illum respectũ habuerit, & standum arbitrio Iudicis, an adesset timor fugæ, & quando quis dicatur suspectus de fuga tractant

Salustrius Tiberius *in praxi iudicum lib.* 2. *c.* 23. Ioseph Sesse *de inhibition. cap.* 9. §. 2. *n.* 44. *&* 46. Melchior. Phebus *lusitan. decis.* 51. *p.* 1. est que videnda Rota in chonchen. iurisdictionis 3. Martij 1617. coram bonæ memoriæ Cardinali sacrato, & in calciaten. Iurisdict. 21. Iullij 1621. & in iam allegata, Siluester *in praxi Iudic. lib.* 2. *c.* 23. Cancerius *variar. resolut. cap.* 10. *n.* 13. & declarat Barbosa *in Trid. n.* 41. vers. *possit initio solus Episcopus*, vt hæc possint etiam fieri per vicarium ipsius Episcopi, quia etsi Trid. dicat per solum Episcopum se refert ad immediate dicta, vbi poscebat reperiri adiunctos simul cum Episcopo, vel eius vicario ad formandum processum, & procedere ad capturam sine adiunctis, propter vitanda inconuenientia, si requireretur illorum assistentia; & sic praxi obseruari.

Et procedere secundo potest Episcopus sine adiunctis; quãdo totum capitulum deliquit, modo delictum non sit in personam Episcopi, vel in contemptum eius, vel vbi Episcopus habet interesse; quia tunc facultas deuoluitur ad primum superiorem, ne partes extra suas prouincias tot sumptibus, & incommodis litigare, & degere cogantur, Aloysius Riccius *in praxi aurea resolut.* 126. Nouarius *in praxi noui iuris Pontific. conclus.* 54. *n.* 3. Stephanus Gratian. *discept. forens. to.* 5. *c.* 837. *n.* 15. & principalem conclusionem probant Seraphin. *decis.* 1050. *à n.* 1 Riccius *supr. in praxi p.* 4. *resolut.* 594. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *q.* 25. *n.* 62. Sarauia *hoc tr. q.* 5. *n.* 4. *& q.* 6. *per totam*, Valenzuela *cons.* 184. *n.* 74. 141

Quod si dubites quando dicatur totum capitulum delinquere, & num relata procedat doctrina, si vnus ex capitularibus nõ deliquerit. Breuiter ad primum respondeo id colligi ex notatis per curiam Pisanam *lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 1. *ad* 6. Magon. Luceni *deci.* 72. Cardinal. Tuschus *litt. V. conclus.* 349. 142

† Ad secundum quod si reperiretur vnus de capitulo, qui non deliquerit, ipse procedeeet simul cum Episcopo, Sarauia *dicto cap.* 6. *n.* 8. Barbosa *dicta cap.* 28. *de canonic. sub n.* 13. idem *collect. decis.* 294. referens decisum ex Sacra Congreg. consilij, quam referunt Sarauia *supra dicta q.* 6. *num.* 5. *&* 6. Armendar. *in recopil. leg. Nauarre lib.* 1. *tit.* 18. §. 7. *de Episcopis num.* 90. idem etiam Barbosa *in dicto c.* 6. *Trid. n.* 21. 22. *&* 23. 143

Et sic euenit, vt licet Episcopus possit conuocare capitulum ad libitum, sed id fallit dummodo proponat de re ad commodum suum, vel suorum spectante; & sic Aldan. *in compendio canoni resol. lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 10. refert sub die 2. Martij 1619. resolutum fuisse, quod Episcopus, vel eius vicarius canonicus potest interuenire in actibus capitularibus; dummodo non agatur de interesse suo, non obstante quacumque consuetudine in contrarium: videndi Armendar. *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib.* 1. *tit.* 18. *de Episcop. n.* 95. Barbosa *d. alleg.* 73. *n.* 16 & de canon. *c.* 35. *n.* 7. *in Trid. d. c.* 6. *n.* 32. vbi *sub n.* 44. cum Armendar. *d. lib.* 1. *n.* 95. *in fine*, ait posse illud conuocare, si iudex esse potest de re spectante ad Episcopalem Dignitatem, & sic resolutũ fuisse, sed videtur contra Venetum *in examine Episcopor. lib.* 4. *cap.* 19. dum ait Episcopum non posse conuocare capitulum in illis casibus, in quibus Iudex esse potest. 144

Item vt nec Episcopus habens controuersiam cum capitulo, possit Domi suæ illud congregare, sed debere ad Aulam capitularẽ conuocare, in qua solitum est capitulum conueniri, vt referunt 145

decisum idem Venero. *dicto lib.4. cap. 29. n.41.* Armendar. *dicto lib.7. de Episcop. n. 96.* Barbosa *de canonic. dicto cap.35.n.10. in Trid. dicto c.6.n.45* Riccius *in decis. curia Archiepiscop. Neapol. 286.p.4.*

146 Deinde procedere valet Episcopus sine adiunctis, visitando peccata, & excessus capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, corrigere, punire, & emendare, non tamen pœna ordinaria, sed ea, quæ ad morum magis emendationem, quàm punitionem respiciant, Armendar. *in dict. recopil. leg. Nauar. tit. de visitat. n. 39.* Vbi *responso 2. & n. 77. & 79.* cum Nicolao Garcia *de benefic. p.3. cap.2. n. 198. declarat. 10.* subdit huiusmodi facultatem extendi ad visitandas, etiam res, & bona capituli, & ad eius administratores, Barbosa, *in Trid. d. c.6. n.8. & in collect. decis. 11. n. 8.* & sacra Congregat. Concilij in Oriolen. 27. Martij 1632. *in responso ad 5.* refert Sellius *in selectis canonicis cap.31. n.6.*

147 Ob idque poterit sine adiunctis Episcopus rationes exigere ab officialibus ex gremio capituli constitutis, sede vacante, nisi velit criminaliter ad eorum punitionem, & correctionem procedere, vt censuit sacra Congregat. Concil. teste Nicolao Garcia *p.5. de benefic. cap.7. n.23.* Barbosa *de canonic. dicto cap.28. n.24.* & hoc vtique in capitulo exempto: idem *in dicto cap.6. Trid. n.24.* † Vbi

148 *n.26.* quod potest Episcopus visitare capitulum solus absque adiunctis capitularibus, vt etiam retulit resolutum Sellius *in compendio canonic. resolut. lib.3. tit.16.* Et sic quidem, vt possit sine adiunctis visitare corpus Ecclesiæ cathedralis, & sacramentum, reliquias, vestes, ornamenta, cæteraque ad cultum Diuinum destinata, cappellas, cappellanias, dotationes, anniuersaria, institutiones, memorias defunctorum, pia opera, vel res, aut bona fabricæ seu Ecclesiæ docent Armendar. *dicto tit. 6. de visitat. allegat. 73. n. 15. in dicto c. 6. Trid. n. 13.* Barbosa *de canonic. dicto c.28. n.18. & in collect. decis. 194. n.3. & 4.*

149 † Et quod sic poterit exigere sine adiunctis rationem administrationis operum piorum ad curam capituli pertinentium, dummodo non procedat ad priuationem, vel aliàs criminaliter in forma iudicij, refert decisum Aldan. *in Compendio Canonic. resolut. lib.3. tit.5. num.8.* Barbosa, *collect. decis. 294. num.9. & dict. collect. decis. 11. n.9.* ex Sellio, *supra dicto cap.31. n.5.* ex dict. Orialen. *in respons. ad 7.*

150 Item etiam poterit Episcopus sine adiunctis procedere ad priuationem canonicorum ex causa quod ordines suis Præbendis annexos non susceperint, vt resolutum attestantur Nicolaus Garcia, *de benefic. p.3. cap.2. n. 22.* Ludouic. à Sarauia, *de adiunctis q.18. per tot.* Barbosa, *alleg. 73. n.12. dict. c.28. de canon. n.20. in Trid dict. cap. 6.*

151 *n.20.* † Et ad subtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impositas contra canonicos habentes capitulum eo tempore, quo Diuina officia celebrari debent, nisi causa aliqua vrgens in aliud tempus deferri non patiatur, sacra Congreg in dict. Oriolen. *in respons. ad 11.* Sellius *dicto cap. 31. n.8.* Barbosa *dict. decis. col. 11. n.10. in Trid. d. c.6. n.46. de canon. dict. c. 18. n.19. & dict. c.35. à n. 14* ex Aldano attestante *dict. tit.8. n.12.* sic fuisse decisum in dict. Oriolen. 6. Martij 1632. Nicolaus Garcia *de benefic. p.3 cap.2. n. 159.* Armendar. *in addit. ad leg. Nauarra lib.2. tit.23. l.2. §.2. de residentia canonic n.94.*

152 Et sic euenit dicendum, quod possit Episcopus absque præsentia canonicorum adiunctorum procedere contra canonicum ob non residentiam, dum non procedat ad priuationem, sed ad pœnas à sancto Concilio præscriptas Sacra Congreg. in dict. Oriolen. *in respons. ad 13.* de qua meminit. Barbosa *de canonic. dicto c.28. n. 30. & dict. collect. 11. n. 11.*

Verùm si canonici cathedralis extra Ecclesiam capitularem obtinent beneficia curam animorum habentia, & in exercitio curæ deliquerint, dicendum est, vt sine adiunctis possit Episcopus illos punire, cum præualeat qualitas illa officij propter quam canonicus efficitur subditus solius Episcopi; ita vt tunc non vti canonicus, sed vti curam habens animarum, vel eius administrationem, debeat Iudicari, Seraphin. *dicta decis. 1058. per totam,* † vel si procederetur contra aliquem capitularem, qui per accidens esset subiectus liberæ, & absolutæ potestati Episcopi. Seraphin. *dicta decis. 1085. n.2.* Lotterius *de re benefic. dicto lib.1. q.25. n.61.* Barbosa *de canonic. dicto cap.28. n.24. vers. valet* idem *dicto cap. 6. Trid. n.20.* 153 154

Alia dicit *n. 25.* nempe, vt causas pendentes contra capitulares exemptos coram vicario foraneo procedente cum adiunctis à Capitulo deputatis, non possit Episcopus ad se aduocare, sed bene cum adiunctis; & quod nec possit dari appellatio à vicario ad Archiepiscopum, sed causam deuolui ad Papam, referens decisum in causa Archiep. Burgen. à Sacra Congregat. 18. Septemb. 1627. & n. 28. ex adduct. Oriolen. Die 5. Aprilis 1631. inter alia. † vt si iudex sæcularis volens perquirere, & extrahere delinquentem ex priuata Domo canonici, ex vrbanitate imploret auxilium Episcopi, non teneatur tunc Episcopus perquirere coniudicum consensum. 155 156

Pro complemento poteris quidem dubitare quem præcedendo locum debeat habere Episcopus inter adiunctos siue capitulares? Et præmissis quæ late dico *in cap. ante penult. de maiorit. & obed.* & de hoc legitime hic inquiratur per verba *dicti cap.6. Trid. sess.25. de reformat.* ibi: *Episcopus præterea vbique is honor tribuatur,* respondeo quod cum dignitas Episcopalis sit ex sublimioribus per dicta *supra q. 1. & 2. & ibi* in *vers. ad quartam,* & Episcopus sit primus in Diœcesi, qui in altiori loco sedere debet, & stare *cap. Episcopus 17. dist.* Cassaneus, *in cathalogo gloriæ mundi, p.1. considerat. 4. & sequent.* Paul. Tuscus, *de vnitat. lib. 1 cap. 1. cap. 10. n. 13.* Valenzuela, *cons. 184. n.18. & 19. tom. 2.* & licet ex dictis *toto cap.* solum percipiatur præcedentia inter Episcopos procedere iuxta tempus suæ ordinationis, nec id à territorio, siue gradu prouinciæ, nec Diœcesis; ita vt antiquior in consecratione; licet Diœcesi recentior sit, prius concilio subscribat, & sedeat. Cassaneus, *in cathalogo gloriæ mundi p. 3. considerat. 23.* Tiraquel. *de nobilit. cap. 20. n. 52.* Boërius, *de authoritate consilij à n. 62.* Nauarr. Iacobat. Zerola, Quaranta, Selua, quos sequitur Barbosa, *in dicto cap. Episcopus num. 1.* & Franc. Leo, *in thesauro fori Eccles. cap. 9. num. 4.* Iacob. Valdesius, *de Dignit. Regum Regnorumque Hispaniæ, cap. 2. num. 5. in fine,* Cardinalis Baron. *tomo 6. anno Christi 451. & 465.* sed quia intra Cathedralem Ecclesiam ei debetur honor correspondens tantæ dignitati ipsius, indeque in choro, capitulo, processionibus, atque aliis actibus publicis 157

publicis debet habere primum locum ad ipsius Episcopi arbitrium Paulus Tuscus *de visitat dict. lib. 1. cap. 15. n. 24.* Barbosa *in dicto cap. 6. Trid. n.*
158 *46.* dict. vers. *Episcopi propterea.* † & sic à fortiori in casu nostro, & vti constat ex littera Trid. *in dicto cap. 6.* & ex adductis in toto hoc vers. *ad quartam* Episcopus, dum cum adiunctis procedit debet esse primus ante eos in sedendo, & in aliis pertinentibus ad iudicium, peragunt, vt etiam praxis docet.

159 Nec obstat dicere prædicta intelligi, si Episcopus stat in sua Diœcesi, tamquam Episcopus, non si vt alia persona particularis, qualem hic videtur exercere, vt contingit in Episcopo Melitensi, qui sedet in concilio post Priorem, vel Magnum Magistrum, Caputaq. *decis. 307. p. 1.* Puteus *dec. 104. lib. 3.* quia respondeo id inquam procedere quia Episcopus in dicto concilio, non adest tamquam Episcopus sed vt deferens magnam crucem: sic D. Felix Cantelot *in libello de precedentia debita Religioni Prædicatorum, eiusque Magistro Ge-*
160 *nerali q. 1. n. 20.* † Et sic si Episcopus esset in collegio tamquam collegiatus, non deberet præcedere antiquiores, sed sedere in loco ad eum spectanti, tamquam collegiato iuxta plura quæ cumulat Barbosa *de canonic. cap. 36. & in pastorali allegat. 1. n. 5.* & DD. per glossam verb. *Prælatus in cap. accollatione de appellat. lib. 6.* D. Felix *sup. n. 23.* Capicius Neapolit. *decis. 27. n. 27.* Aponte *cons. 14. n. 50. & 65. tom. 1.* Mastrill. *sicil. decis. 130. n. 2. 3. & 4.* Seraphinus *decis. 716. n. 15. & 16.* Ioan Baptista Toro *in compend. decis. Regni Neapol. tom. 2.* verbo *præcedere*, Stephanus Gratian. *disceptat. forens. tom. 2. cap. 198. n. 38.* Gregor. *Lopez in l. 15. glossa 1. tit. 5. p. 1.* quod sic à fortiori contingit in canonico cathedralis Episcopo nominato alterius Episcopatus, qui nec in choro, capitulo, aut processionibus semper sedet, ac incedit in suo antiquiori loco canonicatus, vt praxis omnium Ecclesiarum habet.

161 Tamen in casu nostro aliter dici debet; eo quod Episcopus tamquam talis, & proprius eiusdem Episcopatus cum suis canonicis adiunctis ad Iudicandum de suis Præbendatis delinquentibus congregatur, & patet, quia si Episcopus stat, vt talis in sua Diœcesi, semper præcedit canonicis; imo etsi stet intra Ecclesiam, vt Episcopus, & vt canonicus in simul, qui tunc, etsi solum tamquam canonicus assisteret, debet sedere in primo loco.

162 Vt contingit in Episcopo Austuricens. qui est etiam canonicus illius Ecclesiæ, quem vidi aliquando sedere in capitulo, & in loco sublimiori. Quod verùm est, nisi aliter se haberet priuilegio, vel conuentione, vt de dicto Episcopo Meliten. dictum est modo dicto.

163 Quod si secundo ordinatus, & consecratus in Episcopum sit potioris Dignitatis, vt est Cardinalis Episcopus, Patriarcha, vel Primas respectu Archiepiscopi; & Archiepiscopus inter Episcopos iuxta harum Dignitatum distinctionem quas sigillatim posui *in d. q. 2. hic per totam:* tunc quidē Episcopus, etsi antiquior in ordine, stabit, atque sedebit post illas Dignitates; quia eius præcedentia solum procedit inter cæteros eiusdem, vel inferioris ordinis, vt dictum est: etenim vt ait glossa vnica *in dicto cap. Episcopus 17. dist.* ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, & stipendia longiora fecerunt anteire: videndus Felin. *in Rub. de maiorit. n. 2.* Seraphin. *decis. 1223.* Mastrill. *dicta decis. 130. n. 13.* Marta *voto 101. n. 8.* & alij.

Ad quartam quæstionis partem, an officium canonicorum debeat per ipsos adimpleri, aut queat per substitutum? Quia iam late *in quæst. hac ex n. 1.* dictum est, & in quo præcipuè constet canonicorum officium, nempe in assistendo Episcopo celebranti, eoque associando & in psallendo in choro iuxta *ibi* dicta, & hæc per ipsos exercenda esse pateat. Ideo breuiter ad dubium præsens respondeo vt canonicus debeat seruire per se, & non per substitutum, ita vt etsi factum sit aliquod statutum, aut extet consuetudo, etiam immemorialis, quod canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, eius ratio habenda non sit ita Nicolaus Garcia *de benefic. p. 3. cap. 2. n. 498. & 503. Rota decis. 659. p. 4. diuers.* Zerola *in praxi Episcop. p. 2.* verbo *canonicus §. 5.* Seraphin, *decis. 1256. n. 4.* Ciarlin. *controuers. for. lib. 1. cap. 38. n. 30* 164

Et ita nuncupatim cauetur expresse in Trid. *sess. 24. de reform. cap. 12.* vers. *omnes*, ibi *omnes verò Diuina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere, & inseruire, atque in choro ad psallendum Hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distinctè, deuoteque laudare,* & quod canonici Ecclesiarum collegiatarum per se, & non per substitutos inseruire debeant, & Diuina obire munia post dict. Trid. vers. *omnes*, docent D Seraphin, Ciarlin. *n. 29. & dict. Rota diuers. supra p. 4. n. 3.* Barbosa Latè *in dicto Trid. decreto, & de canonic. cap. 31. ex n. 1.* & declarat sacr. congreg. in vna Egitamen. 23. Nouemb. 1602. quatenus censuit *canonicos teneri per seipsos, & non per substitutos suo muneri satisfacere, nisi legitime sint impediti:* & in alia Neritonen. 15. Aprilis 1606. 165

Quare si Dignitates, canonici, vel Portionarij, præsertim cathedralibus, si per se ipsos munera eis incumbentia adimplere non possint; quia legitimo impedimento detenti sunt, tunc debebunt alios eiusdem gradus, & ordinis deputare; quia etsi cogendi sint canonici, ac dicti Præbendati ad personaliter canendum missam in illis Diebus, quibus ex institutis, & legitima consuetudine illius Ecclesiæ, debent iuxta declarat. Trid. quam refert Nicolaus Garcia *de benefic. dicta 3. p. cap. 2. n. 145.* Barbosa *dicto cap. 31. n. 5.* videndus etiam *ibi n. 4.* vers. *circa.* Tamen stante vsu immemoriabili, vt quis deseruiat in missis cantandis per alium sui simile, non esse improbabile dicit, vt canonicus non teneatur per se celebrare, sed possit per substitutum satisfacere per illa, quæ late traddit Stephanus Gratianus *discept. forens cap. 800. à n. 1. tom. 4.* quod necessario erit intelligendum, existente iusta causa absentiæ, vel impedimenti, de quo late videndi sunt præter relatos Lambert. *de Iure patronat. lib. 2. cap. 1. q. 7. princ. art. 28. n. 2. 3. & 4. & art. 30. n. 25. §. sit igitur conclusio,* vers. *amplia secundo,* Gutierrez *cons. 1. n. 11.* vers. *& prædicta* Garcia *supra n. 496. 498. & 504.* cum aliis, & Azor., Ciarlin. *supr. dict. lib. 1. contr. cap. 38. n 28* & Latius *cap. 34. à n. 9.* Barbosa *dicto cap. 31.* explicans in hunc modum adductam declarationem concil. Rituum, quam refert ex Garcia *dicto n. 5.* & aliam Rit. congreg. ad supplicationem Ecclesiæ Abulen sub die 18. mai 1602. *ibi n. 6.* ad litteram referens, & Garcia *dicto num. 496.* vbi testatur se vidisse authenticam, vidi 166

quidem pluries sic practicari in Ecclesia Vallisoletana, vt quando aliquis Hebdomadarius, siue Dignitas, aut canonicus antiquior, quibus aliquas missas per annum incumbit cantare, & in choro capitulare aliquando aliis canonicis commendarent dicendas sine contradictione vlla capituli, præcipuè in Diebus ferialibus; in solemnibus quidem quisque curabat, nisi impeditus, aut infirmus per se officiare.

167 Hic solent adiicere DD. occasione dict. vers. Trid. *supra cap.* 12. quale seruitium debeant præstare, qui Dignitatem cum canonicatu, aut portione obtinent simul, & quando vtriusque Præbendæ onera teneantur seruire, de quo idem Garcia *dicto cap.* 2. *n.* 503. *&* 504. Barbosa *dict. cap.* 31. *n.* 7. 8. *&* 9. referentes ad longum duas Rit. declarationes sacr. congreg. primam 17. Iulij 1587. aliam in vna calagurrit. 19. Iulij 1593. & aliam sacr. congregat. concil. quam refert ad litteram Garcia *supra dicto cap.* 2. *à n.* 506. & aliam *n.* 508. 509. & 510. in vna Burgens. seruitij Decan. 13. Iunij 1594. coram Litta, idem Barbosa ad literam etiam *cap.* 31. *n.* 9. resoluens *dict. n.* 7. 8. *&* 9. quod sic obtinentes teneantur vtriusque beneficij onera inseruire per se ipsos, nisi seruitia eodem tempore concurrant, vel nisi portio vnita sit Dignitati perpetuò, & accessorie, & per viam incorporationis; quia tunc non tenetur seruire tamquam portionarius.

168 Sed quia non valde spectent ad dubium, de quo inquirimus, puto illud concludendum cum sequenti: nam si v.g. contingat, vt canonicus ex instituto Præbendæ obligatus sit celebrare per se, vel per alium: tunc quidem, & si Iusto detineatur impedimento, quominus valeat per se celebrare, teneatur nihilominus per alium adimplere: ita Barbosa *de potestate Episcopi allegat.* 14. *p.* 2. *n.* 28. Nauar. *in man. cap.* 25. *n.* 154. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 7. *vers. respondeo.* †

169 Ob idque vt nullo casu omittat canonicus adimplere onus sibi iniunctum missarum decentandarum, licet infirmus sit, vel ex Iusta causa absens, solet statuto caueri, vt per se, vel per alium sui similem huic oneri satisfaciat; & hoc in casu, vt adducti, Ciarlin. *dicto cap.* 38. *&* 34. Azor, Garcia, Gutierrez, Lamb. & Barbosa *de canonicis dicto cap.* 31. *n.* 4. *in fine*, docent non præstatur libera electio illi canonico (vt fieri solet, ac practicatur) sed analogicè, vt ita demum canonicus possit per alium satisfacere oneri missarum, siue solemnium, si Iusto aliquo impedimento fuerit detentus, vel infirmitatis, vel absentiæ, ne ipse valeat physicè per se adimplere, cum Iustum sit, vt per se ipsum seruiat, si impeditus non sit, vtinam sic practicetur?

170 Ad vltimam quæstionis partem an canonicus cogi possit ad cantandum euangelium, seu epistolam, si alius canonicus, aut Portionarius celebret? Et repetitis hic quæ adduxi in hac quæstione de differentia Canonicorum, & Portionariorum, & quando isti dicantur, etiam de capitulo, breuiter respondeo, quod licet possint cogi Canonici, Diaconi, & subdiaconi epistolam, & euangelium canere in quibusdam celebritatibus solemnibus, etiam celebrante Episcopo, non obstante quocumque prætextu, vel consuetudine in contrarium, vt patet decisum à sacra congreg. Rituum in Ianuen 29. Decemb. 1602. quam adducit

171 Sellius *in selectis canonic. cap.* 3. *n.* 60. † Tamen in proposito nostri dubij resoluendum est, vt canonici non sint cogendi ad cantandum epistolam, vel euangelium, quando alius canonicus, seu dignitas celebrat, nisi quando Præbendæ sunt distinctæ: ita sacra cong. Rit. in Tarentina Cryptaliarum 3. septemb. 1605. quam refert Aldan. *in compendio canonic. resol. tit.* 21. *n.* 11. † Nec item 172 tenebuntur, aut poterũt cogi ministrare in officio Diaconi, vel subdiaconi mansionariis, & Portionariis, ac aliis inferioribus Presbyteris celebrantibus, non obstante consuetudine, iuxta tres declarat sacr. congreg. Rit. quas refert Sellius *supra dicto cap.* 3. *n.* 5. vnam Hispalen. 1. Iunij 1601. aliam Gadicen. 23. Nouemb. 1602. & tertiam Materanen. 5. Iulij 1614. † Et ratio, quidem est, quia 173 canonici, & Dignitates, qui habent annexam Præbendam, etiam cum onere cantandi epistolam, siue euangelium, non tenentur ministrare inferiores, vt refert declaratum idem Sellius *d. cap.* 3. *n.* 61. à sacra congreg. Rit. in Salamantia 10. Ianuarii 1604. † Non enim canonici supplent vi- 174 ces Dignitatum, vt idem Sellius refert declaratum *dict. cap.* 3. *n.* 28. à sacra congreg. Rit. in Malacitana 3. Iunij 1617. Barbosa *in collect. decis.* 92. *ex n.* 15. *ad* 19. idem *in Bullario*, verbo *canonici in Ecclesia* 12. vers. *canonici Diaconi* cum duobus sequentibus.

Sunt inquam Portionarij, vt iam *supra* dixi 175 clerici vltimi gradus collegiatarum, & cathedralium, nisi constituantur ad cantus, & musicas seorsim, qui vltimi erunt, & Portionarij penultimi: sic Michael Ferrus *de praecedent. cap.* 36. *n.* 1. qui alia de istis dicit.

Pro complemento addes, quod canonicus ad- 176 ministrator, fabricæ deputatus, tenetur Ecclesiæ inseruire, sicut omnes alij canonici; sic vt aliàs veniat mulctandus in distributionum amissione, sacra cong. Rit. in Egitanen. 23. Nouemb. 1602. Barbosa *in Bullario supra* verbo *canonicus administrationis*, & *in dicta collect.* 92. *n.* 24. Aldan ex dict. declarat. congreg. *dicto tit.* 21. *n.* 17. *lib.* 3. *canon. resol.*

Vltimo addo dicendum, quod, solent Punctores 177 chori quotannis nominari à capitulo canonicorũ, quorum officium est præstito à quolibet fidelitatis Iuramento, de fideliter suo munere ad implendo pœna proposita, si in officio fideles nõ erunt, sic vt possit episcopus cogere canonicos ad præstandum Iuramentum de fideliter punctando in choro, sicut censuit sacra congregat. concilij 17. Martij 1619. Tuscus *de visitat. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 19. † 178 debetque quilibet ex punctoribus ostendere librum puncti Episcopo, quoties ei videbitur, vt dicunt Vgolinus *de officio Episcopi cap.* 19. *§.* 1. *n.* 7. Barbosa *de canonic. & Dignitatibus cap.* 34. *à n.* 18. *ad* 22. qui ex Felino *in cap. ad audientiam* 16. *de praescript.* Anchatran. *consil.* 54. *n.* 5. Rota *decis.* 619. *circa medium p.* 2. *recentior* & in Elnen. distribut, 25. Iunij 1629. coram R. P. D. Durand. ait libris capituli circa canonicorum interessentiam standum esse, & quod huiusmodi libri eo fortius pro ipso capitulo, fidem facient, si fuerint tenti, & rogati per secretarium capituli, qui fuerit Notarius ex Rota Burgen. expensarum 31. Ianuarii 1615. coram Reuerend. P. dom. Merlino *in Bullario* verbo *canonicus*, & verbo *Episcopus*, & *in collect. decis.* sub eisdem verbis, tangit alia Barbosa conducibilia.

AD

AD TEXT. IN CAP. I. DE officio Archipresbyteri hoc titulo.

PRÆMISSVM.

1 QVIA textus iste satis intelligitur per dicta *supra in Rub. hoc tit. & in Rub. & in c. 1. de officio Archidiaconi,* Vbi in quibus antecellat Archipresbyter Archidiacono & quare de Iure Archidiaconus ei superior sit pro intellectu verborum hic: *Archipresbyter sciat se subdi, & subesse Archidia-*
2 *cono &c.* & quatenus ad vers. ibi: † *& quod specialiter ad eius pertinet ministerium super omnes Presbyteros in ordine Presbyterali positos curam agere animarum &c.* applicabis plura, quæ dixi *hic* ex *quæst.* 1. 2. 3. & 4. vbi expendi de sacerdotibus, qui subsunt Archipresbytero in cathedrali-
3 bus. † Et de aliis ad officium Archiprebyteri
4 spectantibus per verba in textu nostro ibi, † & *assidue in Ecclesia stare, & in Episcopi sui absentia ad inuicem eius missarum solemnia celebret, & collectam dicat, aut cui ipse in iunxerit*: applicabis quæ dicta sunt in Rub. & quæ dicuntur *in cap. 2. & 3. hoc tit.*

AD TEXT. IN CAP. II. & III. Ministerium hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM

1 *Sacerdotes cardinales sunt qui cum Episcopo ministrant in cathedrali, idest canonici*, n. 2. 1. & 4.

3 *Cardinales sacerdotes dicuntur tamquam principales idest canonici Diaconi, qui sunt simia aliorum cardinalium Romanæ Ecclesiæ*, n. 4.

4 Cap. pastoralis 42. 7. q. 1.

5 *Parochorum tractatio suadetur ex verbis huius textus.*

1 TExtus hic etiam per dicta *supra in principio Rubrica*, expenditur vbi nonnulla dicta sunt de officio Archipresbyteri. Sed quia textus, nec glossa apertè declarat qui sint sacerdotes Cardinales, quibus præest Archipresbyter, de quibus loquitur Pontifex Leo ibi *vt diligenti cura prouideat ministerium sacerdotum cardinalium, qui solemne debent agere officium &c.* & ibi *prouideat etiam Archipresbyter vitam sacerdotum cardinalium &c.* ideo etsi glossa referat prædicta verba ad sacerdotes principales seu cardinales,
2 non explicando quinam isti sint. † Et reiectis quæ late scribit Quintana Dueñas Ecclesi. *lib. 4. ex n. 42.* videtur cum Duareno *de sacr. Ecclesiæ ministeriis lib. 1. cap. 8. & cap. 13. &* Barbosa *de canonic. & Dignit. cap. 6. n. 14. & de Iure Ecclesiast. cap. 25. p. 1. n. 14.* per eadem verba, interpretantibus loqui ibi Pontificem de canonicis Ecclesiæ cathedralis, qui cum Episcopo rem Diuinam faciunt, atque vnum corpus constituunt.

Et eo magis procedere dicunt, quia in hunc 3
sensum dicuntur cardinales sacerdotes tamquam principales, quia textus hic agit de illis, qui per singulas horas solemne agere debent officium per totum anni cursum, quod canonicis cathedralium incumbit, ac de his magis videri textum hic loqui relatum à Quintana Dueñas *in c. fraternitatem 71. dist.* ibi *Ecclesiæ tuæ Deo propitio constituere cardinalem* & declarans Barbosa *vbi proxime d. n. 14. in fine*, dicit vt Gregorius *ibi* quatenus Fortunato Episcopo Neapolitano scribens *lib. 5. epistola 11. seu cap. 111.* vt Apostolica permissione vnius Ecclesiæ clerus valeat ordinari, non quidem referri ad Parochos, sed verba ibi, *vt Gratianum Ecclesiæ Benefranæ Diaconum concederemus tuæ Ecclesiæ Cardinandum,* & ibi *habituro licentiam Diaconum illum, nostra interueniente authoritate, Ecclesiæ tuæ Deo propitio constituere cardinalem*, ad Parochos non adæquare, sed ad canonicos. Quare de officio canonicorum intra ecclesiam, in canendo, & ministrando, etiam proprio Episcopo, hic possemus opportunè agere, at quia plene sub nostra Rubr. dictū est *q. 3. & 4. ex n. 1.* inde est, vt non amplius de hoc puncto agamus, † Et licet videatur obstare textus *in cap. Pastoralis 42. 7. q. 1.* vbi substituitur cardinalis sacer- 4
dos tempore hostilitatis, loco Episcopi, qui curam animarum regat; & sic magis ad Parochos textum nostrum applicari, sed Abbas *hic sub n. 1. vers. glossa querit qui sint Cardinales* Bellarmera in vers. *primo quero*, potius videntur amplecti, vt textus noster intelligatur de canonicis, qui saltem debent esse Diaconi, sicut & in vniuersali Ecclesia cardinales; & quod illa, & Hostiensis notat quod sunt simiæ more in potestate Domino, & honore, nitentes etiam in minoribus Ecclesiis summos cardinales.

Item etiam quia Archipresbyter debet curare, 5
vt prædicti sacerdotes cardinales obtemperent præceptis sui Episcopi, & ne aliquanto cedant, aut scurrilitate torpeant; ideo applicabis quæ dico *infra de officio Iudicis ordinarij*, aliqua dicta *supra q. 2. in Rub. vers. ad quartam*, & quæ dico *infra de vita, & honest. clericorum in cap. cum non ab homine 10. cap. cum decorem 12. cap. vt clericorum 14. cap. à crapula 15. cap. clerici officia 15. & cap. fin.*

Et quia per vers. *si Episcopus defuerit* (exceptis his, quæ prohibita sunt) *Archipresbyter prouideat cuncta, quæ in sacerdotum ministerium perfici debeant, fontes benedicere, infirmum oleo perungere, pœnitentem infirmum (consulto Episcopo) reconciliare, pœnitentiam cunctis aliis sacerdotibus iniungere*; ideo per hoc verba de officio curati, siue Parochi, quod Archipresbytero, aliisve Presbyteris Parochis pertinet, agi valet, de quo ex *q. 1. hic.* 6

Etsi ibi in vers. *in præcipuis festiuitatibus, aut ipse celebrationem missæ solemniter impleat, aut ad sui Iussionem, cui committitur peragat &c.* ideo repetes quæ iam sub Rub. dixi circa obligationem celebrandi per se, ac potestatem nominandi eos, qui celebrent, eo impedito. 7

QVÆST.

QVÆST. I.

An Archipresbyter sit Parochorum primus sic vt quemadmodum quilibet Parochus in propria Parochia ita ille in chathedrali, & in cæteris totius Diœcesis? Et quæ incumbant ministrari ab Archipresbytero, siue quolibet Parocho ex officio curæ.

SVMMARIVM.

1 *Archipresbyter Dignitate præest post Archidiaconum in cathedralibus, & collegiatis, habens insimul curam animarum* n. 2.3.4.9.

2 *Cathedralis Ecclesia dicitur Parochia totius ciuitatis, & Diœcesis.*

3 *Archipresbyteri officium, est ministrare omnibus de Diœcesi sacramenta confessiones omnium de Diœcesi audire, pœnitentias iniungere, præterquam in casibus Episcopo reseruatis. Quid hodie* n. 6.

3 *Archipresbyter habet curam, & solicitudinem de omnibus sacerdotibus, qui sunt cardines Ecclesiæ, vt diligenter faciant sacrum, qui absente Episcopo, supplet, fontes benedicit, infirmos iungit &c.*

5 *Archipresbyteri, & alij curam animarum habentes, saltim Dominicis Diebus, & festis solemnibus, debent pascere salutaribus verbis, plebes sibi commissas, docendo quæ sibimet sunt necessaria ad salutem.*

6 *Archipresbyteri officium ex Trid. summe coarctatum est circa ea, quæ sunt fori pœnitentialis, cuius loco Pœnitentiarius in qualibet cathedrali creatus est.*

7 *Cura cathedralis fere redacta est, vt exerceatur per aliquem Presbyterum nominatum à Decano, & capitulo, approbato ab Episcopo.*

8 *Parochi hodierni dicti; sicut apud Ethincos Parochi dicebantur, qui legatis publicè Romam missis, salem, & ligna praparabant.*

9 *Curati appellantur à cura, quam de regendis ouibus susceperunt, &* n. 10.

10 *Cura vniuersæ Ecclesiæ commissa est Papæ.*

11 *Curatorum ordo fuit institutus à Domino in ipsis septuaginta discipulis ad regendas singulares Parochias.*

11 *Parochi solent appellari Rectores, quia populum cum cura regunt.*

13 *Rector vnus sacerdos, & sponsus, debet esse in vna Ecclesia* n. 15.16.& 17.

14 *Parochus vnus debet assumi ad regimen Parochialis Ecclesiæ, qui suo nomine, & non cum aliis præficiatur, si plures essent Parochi, propriè non dicerentur, &* numero 18.

15 *Sacerdos proprius vocatur cuiuslibet Parochiæ Rector* n. 16.

16 *Rectoris nomine apprehenduntur etiam habentes Dignitatem, personatum, siue Prioratum.*

17 *Parochus, Curatus, & Rector, sunt nomina Synomima.*

19 *Cura animarum, quam exercent Hebdomadarij canonici, residet penes collegium.*

20 *Cura animarum, quam exercent Beneficiati in Archiepiscop. Burg. Episcop. Palent. Calagurrit, & Vallisoletan. residet penes Episcopos, & Archiepiscopum.*

21 *Cura animarum est potestas administrandi sacramenta.*

22 *Parochus debet per se exercere curam animarum* n. 23.& 24.

28 *Parochiales functiones non alij, quam Parochi valent exercere limitatur, vt* n. 24. & 26. *& quæ sint* n. 27. 31. 32. 33. 34. 35. & 36.

25 *Parochus tenetur in Diebus festis, & Dominicis missam celebrare in Parochiis propriis per se, nisi & in aliis feriis iuxta consuetudinem regionis, & ad benedictiones, & sepeliendum, vt* n. 26. & 27.

28 *Parochus quando populus numerosus est, tenetur introducere alios sacerdotes promissis dicendis, & qui sufficiant in sacramentis administrandis.*

29 *Missa* de requiem, *quæ dici possunt in Die Dominio S. Gregorij, Rosarij* remissiuè.

30 *Parochiani satisfacient præcepto audiendi missam in propria Parochia, si illam audiant in Ecclesiis Regularium.*

31 *Functiones Parochiales, sunt sanctissimi delationes, & celebrationes missarum in feria quinta Domini, sabbati sancti.*

32 *Benedictio fontis Baptismalis connumeratur inter benedictiones Parochiales; item & candelarum purificationis* n. 33.

33 *Candelas benedictas nequit Parochus transmittere ad ædes sæcularium distribuendas tantum in Ecclesia.*

34 *Candela benedicta in cathedrali debet primo ministrari Episcopo à prima Dignitate, cui deinde Episcopus aliam præstat.*

35 *Candelæ annuatim dantur laicis in aliquibus Ecclesiis in Die purificationis: vbi de vsu Ecclesiæ Vallisoletanæ, & Toletanæ.*

36 *Palmarum benedictio, quæ fieri solet quotannis vniuersaliter in singulis Ecclesiis connumeratur inter functiones Parochiales.*

37 *Parochi debent in propriis Parochialibus benedicere candelas, Palmas, cineres &c.*

38 *Cinerum benedictio, quæ solent fieri in primo Die Quadragesimæ, connumeratur inter functiones Parochiales, qui cineres debent esse aridi.*

39 *Dignitas illa, vel canonicus, à quo celebrans recipit Palmam, cinerem, aut candelam, præfertur omnibus aliis vt à celebrante primo eadem accipiat.*

40 *Vicarius Generalis in acceptione Palmæ, cineris, aut candelæ, præfertur aliis non ministrantibus.*

41 *Distribuentes candelas, Palmas, & cineres, debent exequi, detecto capite.*

32 *Canonici incedentes in processionibus Palmarum, & candelarum, quibus Prælatus cum Mytra interuenit, debent in Ecclesiis incedere, detecto capite.*

43 *Palma benedicta est ministranda Episcopo à prima Dignitate.*

44 *Parochus debet benedicere corpus defuncti, in*

in cuius Parochia obiit, non regularibus, etiamsi sepeliendus sit in Ecclesia regulari, & n.43.

45 Parochus debet facere officium circa corpus defuncti, & non alij sacerdotes, etiam Ecclesiæ cathedralis & etiam præsentibus Archipresbytero, & canonicis, vt n.46. & n.48.

47 Curatus ratione stolæ debet præcedere aliis Presbyteris, etiam canonicis collegiatæ.

49 Parochus facit omnia officia circa corpus defuncti Domi, & per vias, quousque collocet illud sepeliendum intra Ecclesiam regularium.

50 Parochus manu tenendus est in quasi possessione faciendi officium supra defunctos suæ Parochiæ, etiam quando sepeliuntur extra Parochiam, in quacumque Ecclesia ciuitatis, siue regularium, aut sæcularium.

51 Parochi defunctorum possunt associare corpora eorum vsque ad Ecclesias, in quibus sunt sepeliendi, ibique manere; dum tamen ipsi non officient, sed sacerdotes, aut regulares.

52 Parochi sic ad tumulandum tenentur, vt nec canonici, aut alij sacerdotes suarum Ecclesiarum, valeant illud officium vsurpare sine Parochorum licentia.

53 Parochi nequeunt impedire, vt ueniant ad associandum corpus defuncti assignati per testatorem.

54 Parochi nequeunt cogere hæredes, aut testamentarios, vt in propriis Parochiis fiant nouennalia, & anniuersaria, quæ celebrantur in Ecclesiis regularium, vbi defuncti sunt sepulti.

55 Defuncti corpus à Parocho nequit impediri, vt sepeliatur in alia Ecclesia, si requisitus Parochus recuset.

56 Defunctus Parochianus, queit in propria Parochia sepeliri, etiam inconsulto, aut recusante Parocho.

57 Curati officium etiam est prædicare, & alia efficere ad docendos Parochianos.

58 Parochus quilibet est minister sacræ vnctionis.

59 Archipresbyter debet curare qualiter sacramenta ministrentur à cæteris curatis.

60 Parochus illico, quod prouisus est de beneficio curato, habet Iurisdictionem, vt ministret sacramentum pœnitentiæ omnibus de Parochia absque alia approbatione.

61 Parochus queit audire suorum Parochianorum confessiones in aliena Diœcesi, dum retinet beneficium cum cura.

62 Habitantes Parocho, vbi degunt subiiciuntur, quoad sacramenta, excepto ordinis, & confirmationis.

63 Matrimonij sacramenti sunt sibimet ministri idem contrahentes, cui contrahendo, debent Parochi assistere, & testes præsentia morali, & intellectuali, vt n.64.

65 Matrimonium, vt celebretur per Procuratorem, requirit præsentiam Parochi, & testium n.66.

66 Parochus validè assistens matrimonio, non eget pronunciare verba ego vos coniugo in matrimonio, & n.67.

67 Verba ego vos in matrimonio coniugo, non sunt posita ad essentiam matrimonij, sed tantum sub præcepto.

68 Parochus tenetur interrogare contrahentes matrimonium de mutuo consensu, alias peccat.

69 Parochus debet dare benedictionem, non alius, nisi de ordinarij licentia nubentibus. Et quis quando contrahentes sunt diuersæ Parochiæ n. 70. Et num tempore aduentus, & Quadragesimæ n.76.

71 Denunciationes matrimoniales inter missarum solemnia ad matrimonium facit Parochus, vel alius de eius licentia. Quæ non spectant ad essentiam, sed ad præceptum. Et de aliis remissiue n.72 & 75.

73 Parochus non potest celebrare nuptias in Ecclesia ab euentu ad epiphaniam, nec à die cinerum, vsque ad octauam Paschæ, aliàs graui pœna est puniendus arbitraria.

74 Aduentus tempus incipit à primis vesperis sabbati præcedentis.

75 Sponsalia non prohibentur fieri tempore aduentus, nec denunciationes præmittendæ matrimonio.

77 Parochus tenetur eucharistiam ministrare suis Parochianis pro implendo præcepto annuali in septimana sancta, & post, & ante iuxta consuetudinem Diœcesum, vt n.78. & 79.

79 Eucharistia est ministranda à Parocho quoties à Parochis petatur rationabiliter, quæ est seruanda diligenter in Ecclesiis, vt n.82.

80 Eucharistia in Die parasceues non est ministranda aliis quam infirmis.

81 Parochus ex officio debet deferre sacram Eucharistiam ad infirmos honorificè, & habitu decenti n.83.

83 Eucharistia cum qua decentia, & apparatu debeat deferri ad infirmos, & de die vt n.84.

84 Parochus debet deferre eucharistiam interdiu ad infirmos, quam potest dare non ieiunis, si periculum adsit in mora, & numero 85.

85 Parochus non ieiunus, num valeat consecrare pro communicando infirmo? remissiuè.

86 Parochus intantum tenetur infirmis communicare, etiam peste laborantibus propria manu, aut porrectione instrumenti id debeat facere, vel ponendo eucharistiam in tali loco, vbi infirmus proprio ore illam capiat n.87.

87 Parochus, qui longinquo laboranti infirmo defert eucharistiam, debet illam portare pedester, nisi vt n.88. & ad collum alligatam in peride intra bursam ibi dicto n.88. nec à laico, dicto n.88.

88 Eucharistia nequit deferri à laico, etiam si Parochus fatigatus ex itinere, eam non posset deferre.

89 Parochus si de gutture infirmus non poscit eucharistiam sub specie panis, nequit illam dare sub specie vini.

90 Parochus cum timet infirmum prope moriturum, non debet ad illam eucharistiam deferre, aliter in Baptismo, & pœnitentia n.91.

91 Eucharistia, vt solum adoretur ab infirmo, non est deferenda, quando infirmus ob tussim aut

aut aliàs sumere nequeat.

92 *Parocho, licet in casu magnæ necessitatis frangere particulam hostiæ magnæ pro communicando infirmo iam morituro, si alia non sit.*

93 *Eucharistia debet sumi in propria parochia, vt impleatur præceptum de quotannis communicando. Quid de Parocho* n.94.

94 *Parocho, licet in aliena Parochia communicare eius proprios Parochos pro implendo præcepto communionis annualis, &* n.95.

95 *Sacerdotes, si nec celebrent in propria, vel aliena Parochia, tenentur tunc in propria communicare Parochianos pro implendo præcepto annuæ communionis in Paschate.*

96 *Ecclesia cathedralis etsi dicatur Parochialis totius Diœcesis, non inde sequitur, vt valeant Parochiani sumere ibi eucharistiam pro implendo præcepto communionis annuæ sine licentia proprij Parochi contra nonnullos, &* n.97.

97 *Parocho cathedralis Ecclesiæ, non licet in aliena sacramenta, vel curam ministrare, nec [in] aliena Parochia subditis communicare pro implendo præcepto annuæ communionis.*

98 *Archipresbyter potest præcipere custodi cathedralis, vt in sacrario non desit, propter infirmos Christi eucharistia, & curare, vt Parochi Diœcesis sic faciant, vt* n.99.

99 *Parochus debet habere curam inter alia sibi incumbentia seruandi pro infirmis sub fideli custodia, & loco decenti eucharistiam, &* n.100.

100 *Pirides duæ tenendæ sunt in sacrario, in quarum vna conseruetur sanctissimum sacramentum, & in altera deferatur ad infirmos, quæ debent collocari super altari viatico, vel super corporali.*

101 *Olea sancta non possunt seruari in sacrario, sed in alio loco decenti.*

102 *Eucharistia sacra seruatur in sacrario ex antiquo more, & magna cum reuerentia declaratum est* n.103.

104 *Clauis custodiæ, sanctissimi asseruati in monumento, debet esse interim in custodia sacerdotum, aliter praxi videmus in Hispania, & hic Matriti. Quid in cathedralibus* n.105.

106 *Lampas, vt ardeat Diu, noctuque ante sanctissimum sacramentum curandum est à Parocho, vt ingredientes Ecclesiam sciant, vbi primum sit adorandum, & ne in lampadibus ipsis quid curiosum misceatur, & à quo fiant sumptus olei* numero 107.

107 *Oleum pro lampadibus cathedralium, & Parochiarum cuius sumptibus ematur.*

108 *Sacerdotes soli ex officio sunt proprij ministri Baptismi solemniter celebrandi vt* n. 109 *vt Episcopus, & Parochus.*

110 *Parochus nolens Baptizare infirmum sibi commendatum, deponitur si sine Baptismo moriatur, nisi vt* numero 111. & 113.

111 *Baptizare potest quilibet sacerdos, si Parochus haberi nequit, aut absens fuerit. Et quid Diaconus?* remissiuè numero 112.

113 *Parochus propria cuiusque Parochiæ, debet ex officio filios Parochianorum Baptizare, & peccat si se intromittat in Baptizando alienæ Parochiæ, puerum, sed non fit irregularis, vt* n.114.

115 *Baptismi ministri in casu necessitatis possunt esse alij præter sacerdotes. Et quæ debeant esse parata in Ecclesia pro solemni Baptismo* numero 117. 118. & 119.

116 *Parochus debet inquirere si rite priuatim, sacramentum Baptismi collatum est, quo inuento non repetet solùm quidem in Ecclesia solemnes cæremonias implebit.*

117 *Parochus, seu alius sacerdos de eius licentia Baptizaturus debet spectare in Parochia indultus, & inter esse vocatus pro implendo hoc ministerio: vbi quid debet iniquirere de Baptizando.*

118 *Parochus quæ debeat habere parata ad rite celebrandum solemniter Baptismum, & numeris sequentibus.*

119 *Fons Baptismalis ex qua materia debeat esse in loco Ecclesiæ constitutus.*

120 *Vasa duo saltem ex stanno debent esse in Ecclesia pro custodia Chrismatis, & olei cathecumenorum.*

121 *Parochus quam vnctionem Baptizatis faciat.*

122 *Chrisma infunditur in aqua, quæ benedicitur in sabbato sancto, & Pentecostes.*

123 *Aqua Baptismi singulis annis renouatur benedictionibus solemnibus adhibitis, nec non oleo & chrismate mixtis.*

124 *Parochus debet cauere, secluso periculo mortis, ne Baptismus fiat extra Ecclesiam, &* n.125.

125 Clementina vnica de baptismo.

126 *Baptismus queit ministrari in Ecclesia interdicta infantibus, & adultis, & cum Patrinis.*

127 *Parochus debet habere in Ecclesia librum pro scribendis Baptizatis cum nominibus Parentum, die, mense & anno, &* numero 128.

128 *Baptizandus, qui notos non habet parentes, qualiter scribatur in libro Baptizatorum.*

129 *Pœnitentia secreta non prohibet pœnitentiarum ordinari, secus pœnitentia publica.*

130 *Vicarius, vt possit dare vicarium, habet locum in voluntaria iurisdictione, non in contentiosa, vel delegata, nisi datus esset à Principe.*

131 *Archipresbyter quam iurisdictionem habeat* remissiuè.

132 *Iurisdictio voluntaria competens alicui ex commissione legis, potest delegari, si non sit momenti,* n.133.

133 *Parochus vices suas quare aliis sacerdotibus committere valeat exercendas?*

IN hac quidem quæstione comprehendentur præcipua omnia, quæ incumbunt ad officium Archipresbyteri, siue cuiuslibet Parochi in propriis Ecclesiis. Et cognitis quæ ad Archipresbyterum spectant, inde descendemus ad Parochos speciales totius Diœcesis in singulis locorum Parochiis. Igitur de officio Archipresbyteri, dico quod

quod Archipresbyter Dignitate præest post Archidiaconum in Cathedralibus, & collegiatis, vt patet *in cap. 1. hic*, & ex dictis *in Rub.* tam
2 *hic*, quàm *de officio Archidiaconi*, † qui & simul habet curam animarum Cathedrali, quæ Parochia totius Ciuitatis, & Diœcesis dicitur, vt docent Gutierrez *Canonic. lib. 1. cap. 27. à n. 24.* Iullius Laborius *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. n. 64.* Piasecius *in praxi Episcop. p. 2. cap. 3. n. 24. vers. circa festum*, Belletius *disquisit clerical. p. 1. tit. de bonis cleric. §. 3. n.* post Cardinalem *in clem. dudum §. verum de sepultur*, Vlbadens *1 p. cap. 1. n. 5.*
3 Vnde in textu nostro, & *cap. officium 3* hic patet, & ex glossa verb. *subdito in cap. 2. de pœnit. lib. 6.* vt ipse ministret omnibus de Diœcesi sacramenta, ac proinde confessiones omnium de Diœcesi audiat, & absoluat, ac pœnitentias iniungat, præter quam in casibus Episcopo reseruatis, sine ipsius authoritate: ita docent de primo casu, Chuchus, *lib. 5. instit. moral. tit. 4. n. 168.* Galerius *in Margarita casuum conscientiæ.* verb. *sacramentum 2.* Thomas Sanchez cum aliis *de matrim. lib. 3. disp. 17. n. 1.* De secundo per textum *in dict. cap. officium 3 hoc tit.* Azor *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 15. q. 8. vers. quare* Sbrotius *de officio vicarij lib. 2. cap. 14. n. 2.* Oldradus *cons. 230. n. 2. in fine.* Et præterquam in casibus Episcopo reseruatis, Hostiens, & Ioan. Andreas *in cap. si Episcopus de pœnit. & remissionibus in 6.* Syluester *in summa* verbo *Archipresbyter q. 2.* Azor *supra*, Barbosa *hic in textu nostro cum multis, & in dicto cap. 3. n. fin. & de canonic. cap. 6. ex n. 19. item de iure Eccles. cap. 25. ex dicto n. 19* per eadem verba, & DD. vbi quod nec pœnitentes, eo inconsulto, absoluit, vel reconciliat, vt docent *dict. cap. 3.* & nostri textus.
4 Et ob id quidem ex textu nostro dicendum est, quod Archipresbyter habet curam, & solicitudinem de omnibus sacerdotibus, qui sunt cardines Ecclesiæ, vt diligenter faciant sacrum, & horas, qui & absente Episcopo, supplet officia sacerdotum, vt fontes benedicere, infirmos vngere, & alia, quæ in textu nostro, & *in d. cap. 3.* repetuntur, vbi ordinarij, Abbas, Zabarella Collect. Bellamera, Ioan Andr. Innocent. Butrius, Anania, Hostiens, Anchatran, Panormit, Viuian, & alij.
5 Quare *in cap. 2. Trid. sess. 5.* Salubriter additur, vt Archipresbyteri, & alij curam animarum habentes, Diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium, est ad salutem annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate sermonis vitia, à quibus declinare debent & virtutes, quas sectari tenentur: ita Barbosa *hic n. 2.* qui & *n. 1. in dict. cap. 2. Trid.* vers. *Archipresbyteri* ex ex Aldano, refert decisum, vt sint cogendi curati ad subeunda munera per se ipsos, & non per substitutos, ad quæ tenentur, nisi in casibus nonnullis, in quibus id eis toleratur.
6 Verùm quia iam hodie Archipresbyteri officium sit nimis coarctatum in Cathedralibus; imo & in iurisdictione, qua potiebatur de iure, vt dico *infra in cap. 3. & fin. hic* ideo quatenus ad iurisdictionalia fori interni, dicendum est, vt cum iam hodie in Cathedralibus per *cap. 8.* vers. *Pœnitentiarius*, Trid. *sess. 24 de reformat.* proprius Pœnitentiatius in Cathedralibus singulis instirui mandatum esset, & de facto iam sint in id munus eleuati canonicatus ad confessiones audiendas, de quo iam dixi nonnulla de canonic Pœnitentiatij officio *supra in Rub. sub quæst. 2. in fine* & cum multis Barbosa *in pastorali p. 3. alegat. 55.* Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 5. cap. 4 ex n. 140.* Salazar de Mendoza *in libello de instit. canonic. pœnit.* vt multùm cessaret eius officium circa audiendas confessiones omnium de Diœcesi. † Cum cura Cathedralis fere redacta sit, 7
vt exerceatur à quodam Presbytero in Parochum nominato per Decanum, & capitulum, & approbato ab Episcopo ad curam animarum, qui eam tam exercet, & non latius, quàm singuli Parochi cæterarum Parochialium illius Diœcesis: sic videtur amplecti Barbosa per *d. cap. 8. Trid. ibi, & de canonic. d. cap. 6 n. 23. & de Iure Eccles. d. cap. 25. eodem n. 13.*
Ad secundam partem de officio Parochi, curati, & Rectoris, aliarum Ecclesiarum Diœcesis per 8
verba textus nostri, *cap. 3. item cap. 3.* per verba ibi, *qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant &c.* Et supposito ex dictis *supra in Rub.* quod sicut ibi ad imitationem Primi Flaminum, Archiflaminum, & flaminum ex *c. 1. dist. 80.* Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in Religione Christiana sunt instituti: sic videri, vt Parochi ad regendam curam animarum itidem sint instituti, cum apud Ethnicos Parochi dicerentur, qui legatis publicè Romam missis, salem, & ligna præparabant, hoc est qui omnium rerum copiam legatis Regum, Principium, ac populorum hospitio receptis suppeditabant, vt adnotauit Acron *in illud Horatij lib. 1. sermonum satyra 5.* ibi *& Parochi, quæ debent ligna, salemque*, Petr. Gregor. *syntagmat. lib. 36. cap. 30.* & sic refert Barbosa *de officio Parochi p. 1. cap. 1.* secundum aliquos, ad instar horum, dictos esse Parochos in Ecclesia; eo quod sint sacerdotes, authoritate Episcoporum Ecclesiis præfecti, vt plebibus, siue populis sacrum Diuini verbi, & sacramentorum pabulum ad pascendum animos subministrent.
Et supposito etiam, quod curati appellantur à 9
cura, quam de regendis ouibus susceperunt, non sine grandi mysterio; sic vt is demum curatus dicatur (in proposito de quo loquimur) qui accipit curam animarum ex natura officij. † Quia 10
sunt Papæ commissa est cura vniuersæ Ecclesiæ dicente Domino, *pasces oues meas* & ipse Papa vocans Episcopos in partem solicitudinis, seu curæ ex ordinatione Diuina, cōmittendo eis particulares Ecclesias, seu Diœceses pascendas, & curandas. † Ita demum, (Domino instituente) or- 11
dinem Presbyterorum, seu curatorum in ipsis septuaginta discipulis (vt est Patrum Doctrina) ipsi Episcopi, eisdem Presbyteris curam singularum Parochiarum committant à quibus solis, vt dicitur *in Trid. cap. 1. n. 11. Trid. cap. 13. sess.* Sacramenta suscipiant: sic alia dicens Barbosa *dict. cap. 1. n. 11.* applicans illud Ezechielis 33. *sanguinem eius de manu speculatoris requiram*, & ex Theophilo Parochorum, seu de quadruplici debito in propria Parochia persoluendo *p. 3. de confessione paschali art. 11.*
Et supposito, quod Parochi solent etiam Re- 12
ctores appellari, quia plebem, & populum sibi commissum cum cura regunt Iuxta *cap. 1. de capellaniis Monachor. c. 3. de vita, & honest. clericor.* eo quod Rector dicatur quasi populū regens

Roman. *cons.* 556. Ioan. Andreas, *in cap. licet canon. n. 1. de elect. lib. 6.* Rota *decis.* 489. *p. 1. recen-*
13 *tissim. n. 3.* † Et quod in vna Ecclesia, vnus debet esse sacerdos sponsus, & Rector, qui curam habeat, *cap. mapibus 7. quæst. 1. cap. sicut vna 21. q. 2.* Rota *decis. 52. à n. 17. p. 2. diuers.* Gonzalez *in*
14 *glossa* 8. *Cancel. glossa 6. à n. 45.* † Dicens *n. 41.* inde inferri, vt debeat assumi ad Reginen Parochialis Ecclesiæ vnus Parochus, qui suo nomine, & non cum aliis præficiatur, quia si illi duo, vel plures præficiantur, qui confessiones audiant, & Baptizent, & alia ad curam animarum spectantia faciant, non dicentur proprie Parochi, siue curati; & sic Oldradus *cons. 67. n. 1. & 2.* Rota *dec. 684. n. 1. p. 1. recentissim.* tenent magis verissimile esse, quod cura animarum sit apud vnum quàm apud duos.

15 Et supposito etiam quod sacerdos proprius vocatur cuiuslibet Parochiæ Rector in *cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remissionib.* Nauar. *in cap. placuit de pœnit. dist. 6. n. 123.* ibi *& sacerdos ille dicitur proprius,* qui est Præfectus Parochiæ Latè Seraphin, *d. c. 3. art. 5.* Michael Locmairus *in*
16 *suo parochiali c. 4.* † Vbi explicat proprium sacerdotem dici curatum; quamuis sub Rectoris nomine comprehendantur, etiam habentes Dignitatem, personatum, siue Prioratum, vt ex Dominico, & aliis ostendit D. Rodericus à Cunna *in comment. ad c. sunt namque 14. dist. 45.* Et quod Parochia dicatur quasi partitio curæ, quia Rector Ecclesiæ curam habet animarum totius populi intra illos limites Congreg. *c. 1. de cappell. Monachor. cap cum singula ac præb. lib. 6.* Petr. Greg. *d. lib. 15. cap. 24. n. 6. & 7.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellariæ glossa 6. n. 19* Gatierrez *alleg. 8. n. 6.* Rebuffus *in concordatis tit. de collat. § statuimus el 2.* in verbo *Parochiales*, Barbosa disertè cum multis distinguens Legendus *sub d. cap. 1.*

17 Et supposito quod prædicta nomina Parochus, curatus, & Rector sunt Synonima; item & Plebanus, de quo dico *infra* in vers. *ad tertiam*; sic vt aliquoties varientur, vnumque pro alio soleat apponi, & quod nomen *Rectoriæ*, sonat in beneficium curatum ex textu *in c. de Rectoribus de cleri-*
18 *co ægrotante.* † Et quod Rector, & Parochus is dicitur, qui suo nomine singulariter, non autem cum aliis ad reginien Ecclesiæ Parochialis assumitur, ita vt si duo, vel plures præficiantur, qui confessiones audiant, baptizent, & alia ad curam spectantia faciant, non dicantur curati, quia in vna Ecclesia vnus debet esse sacerdos, sponsus, & Rector, Rota in Mesanen. Iurisdictionis 1. Martij 1610. coram Reuerendis Lugdun. impressa apud Farin. *decis. 258. à n. 4. p. 1. recentissim. & in decis. 52. n. 57 p. 2. diuers.* Barbosa *d. cap. 1. sub n. 44.*

19 Ideo antequam ad officium, quod prædicti debent exercere descendamus, aduertendum duxi primo, vt quando aliqui Canonici habdomadatim habent curam animarum, talis cura non remaneat penes ipsos, vel singulos canonicos, sed penes col-
20 legium. † Secundo quod si nullus adest Rector in quacumque Ecclesia Parochiali, sed adsunt plures Beneficiati in qualibet Ecclesia, vt contingit in Episcopatibus Palent, Vallisolet, Calaguirit, & aliis in Archiepiscop. Burgens apud nos Hispanos, in quibus Episcopus solet alicui ex illis. seu duobus, aut tribus committere curæ animarum exercitium, non inde dicentur curati, cum solus Episcopus sit Rector omnium Parochialium totius Diœcesis, sic vt apud eum tantùm maneat animarum cura iuxta textum *in cap. nullus de Paroch.* Garcia *de benefic. p. 9. c. 2. n. 175.* Gonzalez *in d. reg. 8. cancel. glossa 6. à n. 65.* Stephan Gratian, *discept. forens cap. 865. n. 32.* Barbosa Videndus *supra d. n. 44. 45. & 46.* cum aliis, vbi ex *n. 47.* cum Hojeda, Mascardo, Gratiano, & aliis, & ex *dict. cap. 1. de parochis*, vbi latius dico Parochus vnde dictus, quid sit Parochia, & quare
sic dicta † Dicit quod cura animarum, nihil aliud 21
est, quàm potestas sacramenta administrandi, de qua etiam sub *dicto cap. 1. & alibi.* Inde iam ad officium Parochi sequentia in medium proferentia censui Laconicè, vt sic integra materia percipiatur, quæ aliàs solet longe à Doctoribus repeti.

Igitur cum proxime dictum sit Parochum per 22
se nomine proprio exercere debere curam anima-
rum, † inde dicendum est quod functiones Paro- 23
chiales erunt illæ, quæ ab ipso tantùm fient; sic vt Rectores alij cappellarum, seu quorumlibet beneficiorum simplicium sacristæ, & cappellani nequeant in illis se intromittere, vt docent Aloysius Riccius *in praxi rerum fori Eccles. p. 4. res.* 304.
Barbosa *de potest. Paroch. cap. 12. n. 1.* † Et quod 24
curati cogendi sint ad subeunda per se ipsos ea munera, ad quæ tenentur, docet idem Barbosa *in collect. 236. decis. n. 2.* verbo *curatus*, in Bullario in eodem verbo, limitans cum Sellio *in selectis canonicis cap. 71. n. 12.* ex Sacra Congreg. Concil. in nullius 3. Iunij 1591. quatenus tollerantur, vt per substitutum suppleant in illis tantùm casibus, quibus expressis verbis canonum, Decretorumve Concilij permissum est eis, de quibus dico *infra de officio vicarij.*

Et occasione vers. in nostro *cap. 2. qui solemne* 25
debent agere officium in communicatione corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi à sacro sancto die Dominico incipiendo &c. Et ibi *in præcipuis festiuitatibus, aut ipse celebrationem missæ solemniter impleat &c.* Et primo dicendum est, quod tenetur Parochus in Diebus festis, & Dominicis missam celebrare suis subditis; imo & aliis etiam diebus sic in propriis Parochis celebrare, quod muneri suo satisfaciant, vt dicit Trid decretum *in cap. 14. sess. 23. de reformat.* in commoditatem plebium suarum, ac subditorum ædificationem, vt docent Nauar. *in manuali cap. 25. n. 131.* Fr. Eman. *in summa tom. 1. cap. 252. n. 1.* Spino *de testam. glossa 3. princip. n. 63.* Iacob. de Graff. *in aureis decision. p. 1. lib. 2. cap. 39. n. 7.* Azor *instit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 24. q. 2. & 3.* Bonacina *de sacram. disp. 4. q. vltima puncto 7. n. 5.* Molfes. *in summa theolog. moral. tract. 5. cap. 14. n. 16.* Barbosa *de potest. Episcopi p. 2. allegat. 24. n. 22.* Posseuin. *de officio curati cap. 2. à princ.* Homobonus *de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. quæst.* 137. comprobat Gutierrez *can. lib. 1. cap. 30. ex num. 1.* & sic in propria Ecclesia, & non in alia, Barbosa *de officio Parochi part. 1. cap. 2. ex num. 3.* Vbi refert declaratum à Sacra Congregat Concil. in Lucanæ 15. septemb. 1629. & in eadem Sacra Congregat. die 17. Nouemb. eiusdem anni, concludens, vt sit tollendus vsus eundi Parochum ad aliam Ecclesiam.

Et teneri Parochum per se celebrare, saltem 26
in diebus Dominicis, & festis, quibus populus obligatur audire missam, aut per alios ex iusta causa, dummodo passim id non faciat, & ad longum tempus, Posseuinus *supra cap. 2. n. 5.* Ciarlin. *controuers. forens cap. 38. numero 32.*

Machado

Machado, *de perfect. confes. lib. 4. p. 2. tract. 3. docum. 1.* Diana, *resolut. mor. p. 2. tract. de celebrat. missar. res. 26.* Siluius, *in 3. p. q. 83. art. 1. quæst. 17.* Piasecius, *in praxi Episcop. p. 2. c. 3. n. 2.* Barbosa, *dict. cap. 11.* cum Villalobos, & Ioan. de la Cruz, *num. 6.* vel ad alios dies feriatos iuxta consuetudi-
27 nem regionis. † Et ob id teneri ad celebrandum diebus non festiuis, ad benedictiones nuptiales impartiendas, & pro sepeliendo mortuo, vbi cum missa sepelitur, docent Ludouicus à S. Ioan. *de administr. art. 1. tit. de residentia n. 13.* Fernand. *in examine Theologiæ moral. p. 4. cap. 15. §. 5. n. 2.* aliter inquam deficiente consuetudine, vt explicat cum aliis idem Barbosa, *sub dict. n. 6. in fine*, verbis
28 Trid. *sess. 21. cap. 4. de reformat.* † resoluit, vt si populus numerosus sit; adeo vt vna missa non possit satisfieri, possint Parochi cogi ab Episcopis ad adiungendum sibimet tot sacerdotes, qui sufficiant Ecclesiis in sacramentis administrandis vt refert decisum Armend. *in addition. ad Recop. leg. Nauarr. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis n. 43.* & vt censuit Rota, *decis. 484. p. 1. recent. n. 5.* & Doctores *in dict. cap. Trid.*

29 Ad alia inquam de missis, *de requiem*, quæ dici possint in die Dominico, ac de decore obseruando à Parocho in celebratione, ac de missis S. Gregorij, qualiter dicendis, & de missa Rosarij concessa ordini Prædicatorum † Et quod Parochiam
30 satisfaciant præceptum audiendi missa in propria Parochia, aut in Ecclesiis Regularium, idem Barbosa, cum infinitis sub *dicto capit. 11. & alibi.*

31 Et quoad verba nostri *cap. 2.* addendum est, quod sanctissimi sacramenti delationes, & celebrationes missarum feriæ 5. in feria Domini, & Sabbati Sancti connumerantur inter functiones Parochiales, propterea que tale munus non spectare ad Capellanos, siue sacristas Ecclesiarum, sed ad proprium Parochum, vel Rectorem, animarum curam habentem in Ecclesia, vt institutum referunt Quintana Dueñas verbo, *Missa* Aloysius Riccius, *in praxi fori Eccles. dicta 4. p. res. 309* & declaratum à Sacra Congreg Rit. sub die 18. Maij 1602.

32 Secundo ex verbis textus nostri ibi, *fontes benedicere*, & *in dicto cap. 3.* ibi *benedictiones Presbyterales in Ecclesia dare*, & ita ex eodem Quaranta in Summa Bullarij verbo, *Missa in fine pag. 403.* Aloysio Riccio, *dicta 4. p. res. 308.* Hieronymo Carat. *in opusculo de Iuribus Parochialibus tit. 1. cap. 6.* benedictio fontis baptismalis connumeratur inter benedictiones Parochiales; sic vt spectet ad solum proprium Parochiæ Rectorem.
33 † Proindeque etiam Candelarum benedictio in die Purificationis B. Mariæ Virginis, & earum dispensatio: sic Quaranta, Carat. & Aloysius Riccius, *dicta 4. p. res. 301.* & censuit Sacra Congreg. Rit. in Alatrina 5. Martij 1633. cuius meminit Barbosa, *in Collect. Bullar.* ver. *Palma 3.* idem *de officio Parochi dicto cap. 12. p. 1. n. 5.* vbi *num. 6. & 7.* ex declarat. Sacræ Congreg. negot. Episcopor. & regul. præpos. Foglinen. de anno 1585. refert prohibitum Parocho candelas benedictas in die Purificationis transmittere ad ædes
34 sæcularium distribuendas tantùm in Ecclesia. † Et quod candela benedicta in Ecclesia Cathedrali debet primo ministrari Episcopo à prima dignitate ex Sacra Congreg. Rituum in vna Brigien. 28. Maij 1616. & quod candelam accipere debet ab Episcopo, etiam ante Vicarium ille, qui candelam Episcopo ministrauit ex eadem Sacra Congreg. in Lucerina 14. Iunij 1608. † Et quod 35
candelæ annuatim dantur laicis in die Purificationis in aliquibus Ecclesiis: de Ecclesia Vallisoletana sic testati possum, cum ibi dentur Præsidi, & Auditoribus Regiis concurrentibus officio Diuino quotannis in illo festo; item subministrari vidi Agricolis Parochianis incedentibus in processione, andiuique anterius dari Dominis Inquisitoribus, & ministris secreti, etiam non interessentibus, ad proprias Domos mittendo, Decurionibus Ciuitatis, ac Tabellionibus de Camera illius Cancellariæ, in quo Ecclesia illa absumebat multùm, quod Iustis de causis oblatum fuit, cum admodum Ecclesiæ præiudicaretur ex doctrina Gutier. *lib. 2. can. cap. 21. n. 159.* Paretij de Lara, *de cappellan. cap. 21. à n. 26.* qui testatur prædictam consuetudinem seruari modo in alma Eccles. Toletana eo die Purificationis, & in festo corporis Christi, & negari non potest multum conferre ad deuotionem, vt dixerunt Federicus de Senis *cons. 155.* Gregor Lopez *l. 15. glossa* verbo *de tuo officio in fine tit. 17. p. 1.* tolerabiliusque fieri, vt dicit Gutierrez *d. n. 159.* si Ecclesia abundet redditibus.

Vnde quod Palmarum benedictio, quæ in toto orbe Christiano in die Dominico proximo 36
Paschati fieri solet, inter functiones Parochiales connumeratur: docent Aloysius Riccius *dicta 4. p. res. 307.* quia, etsi in Cathedrali, præsente Episcopo, ab ipso Palmæ benedicantur, & idem si vna cum capitulo, & clero personaliter ad Monasterium Regularium accedere teneatur, debeat ipse priuatiuè quoad Abbatem benedicere Palmas: Sacra Congreg. Concilij, teste Ioanne *in lucerna regular.* verb. *Episcopus* quoad regulares *n. 1.* quem refert Lezana *in summa quæst. regul. tomo 7. sub eodem verbo n. 22.* † Sed Parochialibus Palmarum, cinerum, candelarum, & similium benedictiones à curatis in eorum Ecclesiis Parochialibus peragi debebuntur: Sacra Congreg. Rit. in Alatrina 5. Martij 1633. quam citat Bonfadin. *in thesauro canonicar. decis. res. 26. n. 8.* & Barbosa *dicto cap. 12. n. 9. & 10.* idem *in collect. decis. 659. n. 1. & 4.* verbo *Palma*, & *in Bullario eodem verbo.* 37

Item cinerum benedictio, quæ solet fieri primo 38
die Quadragesimæ, connumeratur etiam inter functiones Parochiales, & sic hanc à Parocho faciendam censuit Sacra Congreg. Rit. in dict. Alatrina 5. Martij 1633. Quaranta, Carat, & Nouar. *supra adducti*; Aloysius Riccius *d. p. 4. res. 306.* Barbosa *d. c. 12. n. 8. & in collect. decis. 148.* verbo *cineres n. 4.* vbi *n. 1.* ex Gauanto *in Rub. miscel. in indice decretor n. 3.* Sellius *in selectis canon. c. 5. n. 155.* idem Barbosa *in Bullario* ex Sacra Rit. Congreg. in Egitanien. 23. Mai 1603. dicentes quod cineres, qui super capita fidelium imponuntur dicta prima die Quadragesimæ, debent esse aridi, & nō madefacti.

Et ita circa prædicta dicendum est ex dictis 39
quod in distributione Palmarum, cinerum, & candelarum est præferenda supra omnes alios, etiam supra Vicarium Generalem illa Dignitas, vel canonicus; à quo celebrans recipit Palmam, cinerem, candelam, & similia † Post quem im- 40
mediate Vicarius Generalis in præmissis omnibus anteponendus sit ex Sacra Congreg. Rit. in Vulteranor. terræ Gualdi. 5. Martii 1633 refert Bonfadin. *in thesauro canon. res. 26. n. 9.* Barbosa *de omnibus* in dicto verbo *Palma collect. 549.*

qui & n.7. item & Bonfadin n.10. ex sacra Congreg. Rituum in S. Marci V. Martij 1633. dicunt vt distribuente Episcopo Palmas, candelas, & cineres, præferendus sit ille, à quo Episcopus prædicta recepit, postquam Dignitates, & canonici sacris vestibus induti, & ante omnes vicarius Generalis.

41 Insuper addendum est quod celebrantes candelas, palmas, & cineres distribuendo, debent, detecto capite distribuere, vt censuit sacra Congregatio Rit. sub die 18. Iullij 1626. Barbosa *dict. cap. 12. n. 10. & in dicta decis. 549. n. 6. & in Bullario dict. verbo.*

42 Qui & addit n. 8. cum Bosendin. *d. res. 16. n. 11* sacra Congreg. Rit. in Iuner. Sarcanen. 5. Martij 1633. quod canonici incendentes in processionibus Palmarum, & Candelarum, quibus Prælatus cum Mytra interuenit, debent in Ecclesiis incedere, capite detecto; alia refert videnda ipse Barbosa *in Bullario, & in collat. decis.* verbo *cineres, Palma, candelarum benedictio*, & verbo *benedi-*
43 *ctiones, &c.* † Et quod Palma benedicta debet Episcopo ministrari à prima Dignitate, refert declaratum Sellius à sacra Congreg. Rit. in Brigien. 28. Mai 1626. in selectis canon. *cap. 40. n. 15.*

44 Deinde etiam ad officium curati spectat benedicere corpus defuncti, in cuius Parochia defunctus obiit, & non ad regulares, ad quorum Ecclesiam defunctus portatur sepeliendus: ita ex sacra Congreg. Rit. in Schilocen. 18. Nouemb. 1606. docent Sellius, *in select. canon. cap. 71. n. 14.* Barbosa, *in collect. decis.* 326. verbo *curatus*
45 *num. 4.* idem *in Bullario eodem verbo.* † Et sic quod curatus debeat in sua Ecclesia officium facere circa corpus defuncti, & non alij Pesbyteri, etiam Ecclesiæ Cathedralis, dicunt idem Sellius *dicto cap. 71. n. 18.* Barbosa *num. 9.* ex sacra Congreg. Rit. in Pisaurien. 20. Decemb. 1603. &
46 in Meliten. 18. Nouemb. 1606. † addentes sic etiam procedere, præsente Archipresbytero, & canonicis Ecclesiæ Collegiatæ, vt censuit declarat. Rit. sacra Congreg. in Hostiens, ceræ 28.
47 Aprilis 1607. † Et quod sic curatus ratione stolæ debeat præcedere aliis Presbyteris etiam Canonicis Ecclesiæ collegiatæ dixit Aldan. *in com-*
48 *pend. canon. res lib. 1. tit. 13. n. 6.* † Sed quod non debeat præcedere in funere sui Parochiani defuncti, quando defertur ad Cathedralem, ipsis Canonicis, meminit Sellius *dict. cap. 7. n. 17.* ex Sacra Congreg. Rit. decisum in Sutrina 30. Augusti 1602. at si adsint Canonici in propria Ecclesia curati, in qua sepelitur defunctus, tunc officium supra corpus defuncti faciendum esse ab ipso Parocho, non à Canonicis, refert Sellius decisum *in selectis canon. cap. 69. n. 45.* à Sacra Congreg. Rit. in viterbien. 25. Iunij 1611. & in prænestina, cauenim 18. Augusti 1618. & Ostien. ceren. 28. Aprilis 1607.

49 Ex his infertur quod Parochus debet facere omnia officia circa corpus defuncti, qui sepeliendus est in Ecclesia Regularium domi, & per vias. Barbosa *in collect. decis. 558. n. 2.* vers. *Parochus quoad funeralia*, Vbi addit, quod postquam cadauer collatum est intus Ecclesiam, debet Parochus recedere, & officium facere debebunt ipsi regulares, vel Parochus ipsius Ecclesiæ, qui tunc omnibus præcedet, vt refert etiam decisum Sellius *in selectis canon. dicto cap. 69. n. 46.* à Sacra Congreg. Rituum in Eugubina 12. Mai 1612. & 5. Iullij 1614. & in Placentina, & Licien. 23. Mai 1619. & in Catanien. ciuitatis Placen. 11. Octob. eiusdem anni. † Vnde euenit, vt veniat manu te- 50
nendus Parochus in quasi possessione faciendi officium supra defunctos suæ Parochiæ, etiam quando sepeliuntur extra Parochiam, in quacumque Ecclesia ciuitatis, siue regularium, siue sæcularium, vel Abbatialium, vt referunt decisum Sellius *d. cap. 69. n. 47.* Barbosa *in d. collect. 558. n. 3.* à Sacra Congreg. Rit. in Rauenaten. 28. & 31. Augusti 1615. qui ambo ille *n. 50.* & iste *n. 6.* declaratum referunt à Sacra Congreg. Rit. in Barnabitarum 20. Martij 1604. vt Parochus defuncti debeat facere, illud in Ecclesiis clericorum Regularium, vrbis præsertim Barnabitarum.

Itaque à fortiori dicendum est, vt possint Parochi defunctorum in Ecclesiis regularium humandorum associare eorum corpora, vsque ad easdem Ecclesias, atque etiam in illis permanere, absque tamen eo quod in officio decantando vllatenus se intromittat, nisi adsit consuetudo contraria iuxta Sacra Congreg. Episcop. & Regul. in Nioreren. 6. Iullij 1615. Barbosa *d. decis. 548. n. 7.* & *de officio Parochi cap. 26. n. 80.* quia officium in tumulandis cadaueribus, non per Parochos, seu alios Presbyteros sæculares, sed per eosdem regulares fieri debet, vt censuit Sacra Congreg. Rit. in Eugubina 12. Martij 1612. & 5. Iullij 1614. & in Placentina, & licien. 23. Martij 1619. & in catanien. ciuitatis Placent. 11. Octob. eiusdem anni, & in Salmantinen. 8. August. 1629. & in Adrien. 12. Februarij, & 2. Martij eiusdem anni videndus Barbosa ad plura alia supra toto *cap. 26. p. 3. de officio Parochi* cum infinitis, & Gratian. in hac puncto *discept. forens tom. 3. c. 492.* plura alia adducit videnda ipse Barbosa *in d. collect.* & Bullario, verbo *curatus*, & vers. *Parochus circa funeralia.* 51

Et sic concludendum est, intantum Parocho incumbere officium facere in tumulando, vt sicut nec canonici in eius Ecclesia stantes, non possunt hoc vsurpare sine eius licentia, sic nec alij sacerdotes eiusdem Ecclesiæ Parochialis, vt responsum fuit à Sacra Congreg. Rit. in causa defunctorum, qui sepeliuntur in Ecclesia S. Celsi Mediolanens. sub die 29. Nouemb. 1632. vt refert idem Barbosa *d. 3. p. de officio Parochi c. 26. sub dict. n. 80.* vers. 52
officium. † Sed non posse impedire Parochos, saluis eorum Iuribus Parochialibus contra voluntatem hæredum defunctorum, ne regulares vocati ad funus associent vna cum Parochis, & clericis processionaliter corpora defunctorum ad quasuis Ecclesias deferenda, vt refert Laurent. de Peyrinis *de priuileg. Regular. n. 3. in addit. cap. 12. pag. 513.* 53
† Vbi & dixit quod nec possint cogere hæredes, seu executores testamentorum, vt pro Defunctis, qui tumulantur in Ecclesiis regularium fiant etiam officia, nouennalia, & anniuersaria in Parochialibus; pro vt celebantur in Ecclesiis regularium, vbi cadauera sepeliuntur, referens hæc duo sic decisa à Sacra Congreg. Rituum sub die 23. Aprilis 1633. 54

Quod si contingat, vt curatus recuset, quod vt mortuus sepeliatur in alia Ecclesia, nec velit interesse requisitus, vel petitam licentiam deneget tunc vt possit sepeliri corpus in alia Ecclesia sine ipsius interuentu, & licentia, dixit Barbosa *de iure vniuers. Eccles. lib. 2. cap.* 10. cum aliis *n. 23.* idem *in dicta decis. col. 246. n. 16.* dicto verb. *curatus*, & *in Bullario* declaratum à sacra Congreg. Rit. 22. Decemb. 1629. 55

Imo & quod, dicto Parocho in consulto, si intersse 56

tereſſe recuſet ad ſepelliendum, etiam poſſit in eius Parochia ſepeliori defunctus Parochianus: tradit declaratum Sellius *in ſelectis canon. d. c. 69. n. 56.* & repetit Barboſa *in d. collect. deciſ.* 558. *n.* 3. qui in dict. verbis *curatus*, & *Parochus*, item in verb. *cadauera*, ac in verb. *defunctus in collect. 76. &* 245. *at in Bullario ſub dictis verbis*: plures alios caſus repetit circa materiam hanc, & abundantius *p. 2. de officio Parochi d. cap. 26.* vbi agit latè de funeribus ducendis, ac de ſepulturis, qui in dict. verb. *curatus n. 7.* & Aldan, *in compendio canonic. reſol. lib. 1. tit.* 13. *n.* 5. referunt declaratum à ſacra congreg. concilij ſub die 27. Mai 1617. quod curati non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quàm ciuium. Alia repetam in tit. de ſepulturis.

57 Ad officium curati ſpectat etiam prædicare, ſi velit per ſe, ſic vt non debeat impediri tale munus exercere, vt cenſuit ſacra Congreg. Concil. quam refert Aldanus *d. tit.* 13. *n.* 4. Barboſa in dicto verb. *curatus n. 6.* de quo munere, ac aliis, quæ incumbunt Parochis circa docendos, ac inſtruendos in Doctrina chriſtiana fideles Parochianos tempore offertorij in miſſa, explicando myſteria miſſæ, & declarando Euangelium aliaue neceſſaria, opera pia ad animarum ſalutem: adiunges quæ, *ſupra* dixi *in cap. cum ſit ars penult. de ætate ordinand. quæſt.* 1. & 2. quæ non repeto *ibi* ante egenda.

58 Et in verſ. *infirmum oleo perungere*, per quæ verba poſſet hic abunde repeti, quod late dictum eſt *ſupra* de ſacra vnctione, vbi de miniſtro proprio ſacramenti vnctionis, qui eſt Archipresbyter, vt patet hic; eo quod poteſt omnibus in Diœceſi ſacramenta adminiſtrare, vt iam diximus in principio noſtræ quæſtionis; imo & quilibet Parochus cuiuſque Parochiæ; & ſic hoc ſacramentum vnctionis extremæ, vt ibi abunde dixi.

Et ibi in verſ. *pœnitentem infirmum* (conſulto
59 Epiſcopo) *reconciliare*, & *in dicto cap.* 3. ibi *debet infirmis prouidere, & prouidendo præcipere ſacerdotibus, ne forte ſine confeſſione, vel communione corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti moriantur. Confeſſiones peccatorum eorum, qui à foris veniunt recipere cum omnibus ſacerdotibus &c.* Per hæc verba, & ex generalitate proxime adducta, quod Archipresbyter poſſit adminiſtrare ſacramenta omnibus in Diœceſi, fluit etiam quod debet curare qualiter à cæteris Parochis miniſtrentur, cum cuilibet in propria Parochia hoc munus incumbat de iure.

60 Et de ſacramento pœnitentiæ præter illa, quæ longe docent DD. agentes de hoc ſacramento, & & DD. canonici *in cap. omnis vtriuſque ſexus infra de pœnit. & remiſſionibus*, vbi & latè expendo Tu, ad propoſitum de officio miniſtrandi hoc ſacramentum ſanis, ac infirmis: notabis ſequentia, nempe quod prouiſus de Parochiali beneficio; & ſic Parochus ſacerdos habeat illico Iuriſdictionem ordinariam in pœnitentiæ foro circa omnes de Parochia fideles; ſic vt cenſeatur quoad hoc lege approbatus abſque alia deſuper ſibi facienda per ordinarium licentia, vt colligunt Doctores ex Trid. *ſeſſ.* 23 *de reform. cap. 5.* ibi *niſi aut Paro-*
61 *chiale beneficium.*† Et ſic quidem, vt ſuorum. Parochianorum confeſſiones audire poſſit, etiam in aliena Diœceſi, & vbique locorum, dum retinet beneficium cum cura, vt docent poſt ordinarios *in dict. cap. omnis, & in Trid.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *cap.* 16. *q.* 3. *n.* 93. & 94. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonic. Rub.* 12. *cap.* 13. *ſub n.* 71. Homobon. *de Bonis in examine Eccleſ. p.* 1. *tr.* 5. *cap.* 3. *q.* 16. Molfeſius *in ſumma Theolog. moral. tr.* 7. *c.* 15. *n.* 89. Couarruu. *pract. c.* 11. *n.* 4. Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 255. Henriq. *in ſumma lib.* 6. *c.* 7. §. 1. Viſtoria *de confeſ. n.* 151. Syluest. verbo *confeſſor.* 1. *q.* 13. Iacob de Graff. *in pract. caſuum reſeruat. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 57. Chamerota *de ſacram. tract.* 7. *de confeſſ. dub.* 14. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 19. *n.* 2. & *diſp.* 34. *n.* 3. & 4. Barboſa *ſupra in Trid.* item & *in paſtorali p.* 2. *alleg.* 25. *n.* 18. idem *de officio Parochi cap.* 19. *p.* 2. *n.* 5. cum Toleto, Capiccio, Ioanne Valerio, Azor, Fr. Emanuel Rodrig Zerola, Piaſecio, & aliis.

Vnde prouenit quod ſubiiciuntur Iuriſdictioni Parochi, non ſolum conſtituentes in Parochia Domicilium, ſiue habitationem perpetuam, ſed etiam quaſi Domicilium, ſiue habitationem ad tempus non admodum breue negotij alicuius cauſa, vt habent gloſſa *in clem.* 1. *de priuilegiis*, Syluest, *in ſumma* verb. *Domicium*, & verbo *Parochia*, Sanchez *de matrim. dict. lib.* 3. *diſp.* 27. *n.* 12. & *in præcepta decalogi tomo* 1. *lib.* 4. *cap.* 37. *n.* 24. cum infinitis, monentes eandem rationem eſſe de aliorum ſacramentorum adminiſtratione (excepto ordinis, & confirmationis (quorum adminiſtrationem ex officio de iure ſolùm incumbere Epiſcopo, dixi latè *de ſacram. ordinis ſub tit. de temporibus ordinat.* cum aliis ſequentibus, & de ſacramento confirmationis *ſupra in cap. vnico de ſacra vnctione ſub* §. 1. 62

Et licet reſpectu ſacramenti matrimonii contrahentes Chriſtiani ſibimet ſint ad inuicem miniſtri, vt *infra* dico latiſſime *lib.* 4. *de ſponſalibus, & matrim. ac* patet ex Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 1. tamen de Iure habent Parochi aſſiſtere matrimonio, dum à contrahentibus fit, cum debeant illud celebrare coram proprio Parocho, & teſtibus ex eodem Tridentino corpoream non ſolùm præſentiam neceſſario præſtantibus, ſed etiam moralem cum intelligentia, & aduertentia actus: *argum. leg.* 209. *ff. de verb. ſignificat* ibi: *coram Titio aliquid facere iuſſus non videtur, præſente feciſſe eo, niſi is intelligat: itaque ſi furioſus, aut infans ſit, vel dormiens, non videtur coram eo feciſſe*, cum infinitis Henriquez *in ſumma lib.* 11. *cap.* 3. §. 1. Zenedus *in pract. can. quæſt. lib.* 1. *q.* 30. *ex n.* 33. Ioan Gutierrez *de matrim. cap.* 69. Baſilius Pontius *de ſacram. matrimonij lib.* 5. *cap.* 21. Barboſa cum ConinK *in paſtorali p.* 2. *allegat.* 32. *num.* 78. & Franc Molinus *de for.* 11. *n.* 113. 63

Vbi ſubdit *n.* 120. vt nedum intelligere oporteat, cum quid agitur, ſed vt videat; imo, & docent Thomas Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 39. *n.* 3. Paul Layman *in Theologia morali lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 4. *n.* 6. *in princip.* idem dicendum de illo Parocho, qui præſens corpore eſt, ſed animo, nihil omnino aduertens, niſi affectatus eſſet non intelligere: idem Sanchez *n.* 6. Barboſa *de officio Parochi cap.* 21. *n.* 49. ac refert deciſum Armendar. *in addit. ad Recopil. leg. Nauarra lib.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de matrim. n.* 24. 64

Et licet expreſſio, vel ratificatio conſenſus, non ſit neceſſario facienda coram Parocho, & teſtibus, vt matrimonium infidelium fiat ſacramentum, vt docent Gutierrez *de matrim. cap.* 42. *n.* 6. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 9. *n.* 1. Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ lib.* 2. *q.* 7. *n.* 5. & alij, quos refert, & ſequitur Barboſa *de officio Epiſcopi part.* 2. *allegat.* 32. *num.* 158. 65

at præsentia Parochi, & testium requiritur, vt matrimonium celebratum per Procuratorem de quo latè DD. per textum ibi *in cap. fin. de procurator.lib.6.* sit validum, Henriquez, *in summa lib.11.cap.2.§.6.* Sanchez, *dict. lib.2.disp.11.n.3. & lib.4.disp.8.n.14.* Gutierez, *supra n.45.* idem Barbosa, *dicta alleg.32.n.159. & de officio Parochi p.2.cap.21.num.85.& 86.* cum Bonacina, Nauarro, Andrea, Victorelo, Coninch, & alij.

66 Imo & si ad matrimonij validitatem minime requiratur, vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens vtatur in eius celebratione his verbis, *ego vos in matrimonium coniugo*: de quibus *in dicto cap.1. Trid. sess.24.* vbi Barbosa, Farin. Marcilla, & DD. pluribus Sanchez, *dicto lib.3. disp.38.n.4.* Franc. Leo, *in thesauro fori Eccles. p.2. cap.9. n.36.* Henriquez, *dicto lib.11. cap.2.§.7.* Basilius Pontius, *de matrim.lib.5. cap.6.* Valerius Reginaldus, Campanibus, Ledesma, Zenedus, Segura, Franc Molin. Sayrus, Bonacina, & alij quos refert Barbosa, *dict.c.21. de officio Parochi n.88.* & nouissimè Leander, *de sacram.tract.9.de matrim.disp.7.q.31.* ex Basilio, *cap.21.n.2.* Sanchez, *dict.lib.3.disp 38.n.3.* contra Canum Estium, Siluium, & Zephalum existimantes præfata verba esse formam sacramenti matrimonij, quæ non sic accipiuntur, cum nec sint forma, nec de essentia secramenti matrimonij, vt sæpius declaratum per Cardinales & vt refert Basilius ex Florentino, & ex illa ab eo relata, *dict.cap.21.n.2.ibi, & Parochus nihil dicat, constat tamen matrimonium,*

67 † Nec posita esse à Tridentino, vt forma, vel de essentia, sed tantùm sub præcepto, quod secundùm communiorem sententiam non obligat sub mortali, sed tantùm sub veniali, vt docent Sanch. Basilius, Gutierez, & alij *supra* Diana, *3.p.tract. 4.resol.256.* Villalobos, *in summa tract.15. disp.6. n.3.* Baunius, *q.6.de matrim. clandestino dub. 10.* Ægidius Trulench, *da sacram.lib.7.cap.6.dub.5. fin.* Castrus Palaus, & Bonacina cum aliis, quos sequitur Leander, *supra q.32.* contra plures relatos à Sanchez, Salced. Vegam, Zanard. Rebellum, & Loysium, Barbosa, *vbi supra dicta alleg. 32.n.169. & dict.c.11.num. 88.in fin.* Zeuallos, *in pract.q.604 n.4.* & alij qui & Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.31.n.175.* Ægid. Coninch *de sacram.disp.27.dub.5.n.74.* Bonacina, *de matrim. quæst. 1. puncto 8. num. 40.* Filiucius, Gutierez, Basilius Pontius *supra cap. 26. §. 2. vers. ex quibus* conditione 6. Barbosa *dict.cap. 21.de officio Parochi num. 87.*

68 † Resoluunt vt teneatur Parochus interrogare contrahentes de mutuo consensu, vtrum, fœmina scilicet velit ducere virum, & vir fœminam, sic vt si omittat, peccet grauiter, nisi certus esset de mutuo illorum consensu, tunc enim dicunt solùm peccare venialiter, Leander *dicta disp. 7. q. 31.* sic etiam docet contra Sanchez negantem in secundo casu non peccare: videndi Diana cum aliis *3.p.tract.4.res.294.* Ægidius Trulenk *d.lib.7.cap. 6.dub.5.* & alij.

69 Et quia insuper Trid. Concilium *in dicto cap. 1. sess. 24. de reformat.* statuit benedictionem à proprio Parocho faciendam esse, nec à quoquam alio sacerdote, nisi ab ipso, vel nisi ab ordinario concessa fuerit licentia, vt alius sacerdos illas faciat (quacumque consuetudine in contrarium, etiam immemorabili non obstante, quæ potius corruptela est) ideo quod hoc etiam spectet ad proprium officium curati, patet ita quidem, vt ipse Parochus accepturus sit, & non alius eleemosynam consuetam dati occasione benedictionis, vt declarauit sacra congreg. Rit. in Archerontina 25. Ianuarij 1602. cum pluribus Barbosa *in dicto cap. 1. Trid. & de officio Parochi dicto cap.21. part.2. num. 98. & 99. & allegat. 32. in pastor. ex num. 185.* † Et ante 70
cum infinitis qui explicant à quo Parocho, quando contrahentes sunt diuersæ Parochiæ, & num debeat benedicere secundo nubentes, de quo late *sub tit.de secundis nupt.*

In denunciationibus quæ fiunt inter missarum 71
solemnia, vt scientes parochiani contrahendum matrimonium inter aliquos, possint declarare, vt testes, an aliquod impedimentum sit inter eos, ne contrahant. Et supposito, vt probabilius non esse necessarium ad valorem matrimonij præmitti denunciationes has, vt contra Menochium, Zephalum, & Bontium, docent Thomas Sanchez *lib. 3. de matrim.disp.5.n.2.* Diana *3.p.tr.4.res.241.* cum pluribus ille cum quindecim Doctoribus Iuristis, & nouem Theologis, & iste cum Riccio, & Villalobos, quibus addo Trulench. *de sacram. lib. 7. cap.6.dub.8.n. 2.* Baunium *in tr.de denunciationibus q.1.d.2.* Basilium *lib.5.de matrim.c.30.n.2.* Ochogauiam *tract.3.de sacram.q.3.* Conink *dict. disp.27.n.49.* Reginald. *d.lib.33.n.222.* Rebell. *de obligat.Iustitia 2.p.lib.2.q.7.sect.2.n.8.* Moure *3. summa cap.17.§.2.n.5.* Leander *d.disp.7.tract. 9. de matrim.ex q.45.* & omnes ad plures casus; dicendum quidem est, vt prædictæ denunciationes debeant fieri à proprio Parocho, vel ab alio de eius licentia, vt docent cum infinitis Sanchez *d. lib.3.de matrim.disp.6.n.5.* Basilius Pontius *supra cap.30* Leander *sup.q.54.* cum Ægidio ConinK, Villalobos, Gutierrez, Baunio, Reginaldo, Riccio, Castro Palao, Villalobos, Diana, Machado, & aliis tenet, ac expendit omnino legendus Barbosa *d. cap.11.p.2.de offic. Parochi ex n.16. & 17.* † vbi 72
& relati declarant quibus diebus, qua hora, num intra Ecclesiam, vel aliquando extra &c. debeat Parochus eas facere, & num iuxta Trid. tres denunciationes in Diuersis Diebus festis vel aliquando cum duabus, aut vnica denunciatione valeat velare contrahentes?

Pro complemento ad propositum, de quo in- 73
quirimus, dico quod Parochus debet maxim opere aduertere, ne ab auentu Domini Iesu Christi vsque ad Diem Ephifaniæ & à feria 4. cinerum, vsque in octauam Paschæ inclusiue nuptiarum solemnitates celebret, aut benedictiones faciat quia sic statuit Trid. *sess. 24. de reform. matrim. in cap. 10.* sciatque vt si aduersus hoc præceptum, illo vetito tempore faciat, veniet graui pœna puniendus, arbitraria tamen cum nulla in iure præscripta sit, Stepan. Gaeta *in cap. ad limina 30. q.1.§.4.n.150* Frat. Emanuel. Rodrig. *in summa tom. 1. cap. 241. n. 4.* Sanchez *de matrim.lib.7. disp.7.n.4.* vbi *n.2.* † ait tempus aduentus in hac 74
prohibitione incipere à primis vesperis sabbati præcedentis, in feria autem 4. à media nocte illius feriæ. † Sed idem *num. 7. & 8.* Aloysius 75
Riccius *in praxi p.4.res.558. cum sequentibus*, Barbosa *dicto cap.21.n.14.* & ex *n.11.* dicunt non prohiberi illo tempore sponsalia de futuro, imo, & posse denunciationes præmittendas matrimonio tunc fieri, vt declarauit sacra congreg. negotiis Episcoporum proposita sub die 18. Decemb. 1598. Et videbis quæ ex multis repetit Leander,

dicto

*dicto tract.9.de matrim.disp.7.q.76.77.& 78.*cum
76 aliis.† Vbi an dictæ benedictiones nuptiales possint celebrari in Die Sabbati ante aduentum: vel sit mortale prædicto tempore recipere benedictiones nuptiales, vulgo *velaciones*, de quibus cum infinitis Sanchez *dicto lib.7.de matrim.disp. 7.n.2. & à n.3.* Basilius Pontius *lib.6.c.8.n.10.* Diana *p. 4. tract.4.res.201.* & penes ipsos alij plures alia dubia plenè resoluentes.

77 Ad aliam partem, quæ pertinet ad Parochum circa sacramentum Eucharistiæ ministrandum Parochianis suis etiam infirmis per verba adducta: *vel confirmatione corporis, sanguinis Domini nostri Iesu Christi moriantur,* & quia ex regula textus *in dicto cap.omnis vtriusque sexus,* Parochus tenetur suis ouibus Euchatistiam ministrare, quando subditi debeant communicare, hoc est in Paschate, cui satisfaciunt præcepto in septimana sancta, & in octaua eiusdem Paschæ, sicut docent communiter DD.& Quaranta *in summa Bullarij* verbo *communio,* vbi refert de hac re declarationem Eugenij. IV. Azor, *instit,moral.p.1.lib.7.c.41.q.2.* Zerola *in praxi Episcop.p.1.* verbo *Eucharistia §.7.* Fagundez *in præcepta Ecclesiæ præcept. 2. lib. 1.cap.3.per tot.de præcept.3.lib.1.cap.5. Theophil. Parroch.p.4.art.3.* Henriquez *in summa lib. 8.c.*
78 *5.§.1.*† Vbi refert, quod in pluribus Diecœsibus, consuetudo extenditur à principio Quadragesimæ, vsque ad decimumquattum Diem post Pascha, Barbosa *de officio Parochi 2.p.cap.10.n.13.& 14* vbi refert sacra Congreg.concilij censuisse sub Die 19. Nouemb. 1616. posse etiam extendi in longius tempus ex Episcopi, aut Parochi dispensa-
79 tione rationabili, alia addens, & *ibi n. 15.*† quod Parochus tenetur Eucharistiam ministrare, quoties pij subditi eam rationabiliter petunt, quatenus postulat pœnitentium conditio, & sacramenti reuerentia, Bonacina *de sacram.disp.4.q.1.puncto 1.n. 14.* Taulench.*de sacram.lib.3.cap.7.dubio 1.n. 15.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit.lib. 19. n. 96.* Nauar.*in cap. placuit. de pœnit.dist.6.n. 152.* Fagundez *dicto præcepto 3. lib. 3.cap. 3.* & alij
80 communiter. † Et in Die Parasceues, non sit distribuenda Eucharistia, aliis, quàm infirmis, vt censuit sacra Rit.Congreg.sub Die 19.Februar. 1622. vt tenent Francolin. *de horis canon. cap. 30. num. 12.* Barbosa *supra n. 56.* quidquid post Layman. Tanner.& Hurtad.teneat Diana *resol.moral. p. 4. tract.4.res.237.* & Ioan.Sanctius *in selectis disp. 22.n.20.*

81 Ideo iam ad propositum accedendo, dicendum est de pertinentibus ad officium curæ animarum esse deferre sacram Eucharistiam ad infirmos, honorificè, vt censuit Rota in Racanaten.Parochialis coram Cantucio inter impressas *decis.52.n.10.21. & 22.p.2.diuers.*& apud Farin.*decis.340 n.1.p.2.*
82 *recent.*† Et in hunc vsum sacram Eucharistiam diligenter in Ecclesiis conseruari maxima pietate; simulque sanctitate institutum apparere videtur ex Trid. *sess. 13. cap. 6. de sanctissima Eucharistia sacramento,* vbi *cap. 7.* anathematizantur dicentes non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur.

83 Itaque Parochus ipse deferre illam debet, habitu decenti supposito mundo velamine.& cum supercilleo, lumine præcedenti cum omni reuerentia & honore, vultu dimisso, ante pectus similiter cum vase argenteo, vel saltim in calice, vel sericò cooperto, non tamen in vase vitreo; imo & deferre duas particulas, vt in ingressu adoretur ab omnibus cum Pallio honesto, præcedente tintinnabulo, vt cuncti genuflectant psalmos, seu orationes interendo, sicut piè admodum aduertunt Zenedus *ad Decretal.collect.51.à n.2.*& Barbosa cum Paulo Fusco, Bertilucen, & Piasecio *de officio Parochi dicto cap. 20.n.31.& 32.* referens fuisse sic responsum per Sacr Rit.Congreg.Episcopo Anconitano.22.Februarij 1593. vbi ex eodem Piasetio. *n. 33. & de officio Episcopi p.2.alleg.22.n.3.* refert etiam non esse deferendam à Parocho eucharistiam per Plateam, in qua habitant Iudæi.

Insuper debet curare Parochus deferre Eucharistiam ad infirmos interdiu, nisi necessitas suadeat etiam de nocte deferre, quia scilicet est periculum in mora, vt docent Suarez *tom. 3.disp. 66.sect.5.paulo post princip.* Zambran. *de casibus reseruatis in articulo mortis cap.3.dubio 2. n. 5.* Paulus Layman.*in theolog.mor.lib.5.tract.4.c.5.n. 6.*& ob id licere Parocho propter instans mortis periculum eucharistiam dare infirmo non ieiuno, vel si peruentura sit diuturna phrenesis ei, vt notant idem Zambran.*dicto cap.3.dubio 5.n. 1.* Barbosa *dicto cap.20.de officio Parochi. n. 34. & 37.* qui ex *n.35.*& aliis ex *n.38.*† alia notanda cumulat de dispositione Parochi, & num ad communicandum infirmum, possit non ieiunus, aut in vespere iterum celebrare pro consecranda Hostia, qui, & *n.41.* ex doctrina textus *in cap.liquido, & in cap.sacramenta de consecrat.dist.2.* firmet, vt possit Parochus ratione necessitatis eucharistiam administrare per modum viatici infirmo non ieiuno existenti in mortis articulo, quando commode non potest spectari tempus, quo Eucharistia illi ieiuno administraretur; addens id, non solum in casu mortis naturalis, sed etiam in euentum mortis violentæ, si communio commodo nequeat anticipari, vel deferri. 84 85

Et notant etiam DD. tantam esse obligationem Parochi in administranda eucharistia infirmis, vt teneatur etiam tempore pestis, si illam deferat moribundo propria manu, & non aliquo instrumento communicare; quia sic potius postulat reuerentia tanti sacramenti: idem Barbosa *de officio Parochi dicto cap.20.n.46.* Vbi alia mouens sic tenet cum Suarez *de pœnit.disp.44.sect.3.n.17.* sed quia Posseuin.*de officio curati,cap.4.n.34.* non improbabiliter existimat excusari posse à peccato Parochum, præciso scandalo, & periculo, lapsus eucharistiæ in terram, si instrumento ritè confecto, & apto administret; ideo poterit eius sententia iuuari per illa, quæ dixi *supra de sacra vnctione q. 12.* Et in terminis docent Venerus *in examine Episcop lib.4.cap.46.n.47.* Gauantus *in enchirid. Episcoporum* verbo *pestis*, & videtur docere Diana, *dicta 4.p.tract.4.res.104.vers. nota etiam pro praxi quod, si ægrotus non possit res suas transmittere, possit communio ei dari, imposita parua parte Hostia cum vino in cocleari,* sic cum Præposito *in 3. p.D.Thoma disp.71.sect. 3. sub finem,* & Suarez *in 3.p.tom.3.disp.67. sect. 6. vers. secundus casus* post medium, licet post *in res.114.* contrarium amplectatur Leander, *de sacramento eucharistia tract. 7.disp.4.q.20.* vbi & *q.21.* ait cũ Caietano, Portio Mancino, & Marchino, vt tempore pestis, vel alterius infirmitatis contagiosæ liceat sacerdoti ponere eucharistiam in loco decenti, vt inde proprio ore aut manu infirmi sumatur. 86

Quod si contingat deferri sacram Eucharistiam ægrotis extra ciuitatem in loca longinqua, tum quidem si per vias difficiles, & periculosas, est 87

omittenda vmbella, portandaque pixis, continens vnam tantùm Hostiam, reponendaque in Pursa Serica condecenter ornata, collocando ad collum sacerdotis, ad euitandam irreuerentiam, aut scandalum, quod oriretur, si contingeret, quod sacerdos in via cederet, pro vt ordinatum fuit in Act. Ecclesiæ Mediolan. *p.4 fol* 684. per S. Carolum Borromæum illius Ecclesiæ tunc Archiepiscopum, ac referunt Stephanus Gratianus *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 493. *n.* 2. Barbosa *de officio Parochi dict. cap.* 20. *sub n.* 33. vers. *quando* & Posseuinus *de officio*
88 *curati dicto cap.* 8. *n.* 41. *&* 42. † Dicit quod Parochus ruralis deferens communionem infirmo longe distanti, non potest ire equo, nisi consuetudo loci id permitteret, & equus esset mansuetus, subdens, quod, si Parochus esset multum fatigatus, dum longe fert communionem, non potest facere eam ferri per laicum, & tunc remedium adhibendum, nempe, vt brachia curati hinc inde à duobus sustententur, & quod vix fatigabitur, si sacramentum tulerit in Bursa collo appensa.

89 Debent etiam Parochi animaduertere, ne hoc sacramentum ministrent infirmis sub specie vini, si infirmi non possint deglutire sub specie panis, vt tradunt Suarez *tom.* 3. *de pœnit. disp.* 71. *sect.* 7.
90 Schilante *de obligat. cleric. p.* 2. *n.* 76. † Imo nec deferre eucharistiam ad infirmum prope moriturum, si timeat fore, vt eam non posset illi administrare, nisi valde festinanter currat; quia cursus nimis festinus, videtur repugnare reuerentiæ tanto sacramento debitæ, & decentiæ, ac honestati clericali, secus tamen dicendum esse de Baptismo, & de pœnitentia, cuius differentiæ rationem sumendam à necessitate præcisa horum sacramentorum, tradunt DD. ex D. Thoma 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Barbosa *dicto cap.* 20. *n.* 45. qui *n.* 44 ait ex communi cum Zerola, Zypeo, Machado, Ludouic. à S. Ioan-
91 ne † Eucharistiam ad ægrotum adorandam deferre non debere Parochum, si infirmus illam ob tussim, aut alias sumere nequeat pro viatico: sicque
92 respondisse Sacram Congreg. † Sed licere Parocho *ibi sub dicto n.* 45. vers. *vrgente*, cum Granados, 3. *p. controu.* 6. *tract.* 13. *disp.* 3. *num.* 3. Diana *resol. moral. p.* 5. *tract. resol.* 54. ait in casu vrgentis necessitatis communicandi infirmum iam moriturum particulam frangere ex Hostia maggna in Sacrario custodita, si alia non sit, vt communicet infirmum tali periculo laborantem.

93 Et addo, quod, vt præceptum communionis eucharistiæ impleatur quotannis, debet sumi, ac ministrari in propria Parochia licet possit ad impleri in aliena, aut alibi de licentia Parochi, vt docent communiter omnes, *in dict. cap. omnis vtriusque sexus de pœnit.* Nauarr. *in man. cap.* 21. *n.* 52. Henriquez, *lib* 8. *summæ cap.* 55. *n.* 1. *litt. B.* Suarez, *disp.* 72. *sect.* 2. Azor, *lib.* 7. *instit. moral. tom.* 1. *cap.* 30. *q.* 6. Reginald. *in praxi fori pœnit.* Bonacina, Fagundez, quos sequitur Leander, *supra disp.* 3. *q.* 14. Granados, *tract.* 12. *disp.* 2. *n.* 4.
94 & alij. † Et respectu Parochi ministrantis subditis respondent idem Leander, *ibi q.* 27. & Fagundez, *precepto.* 3. *Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 18. cum communi, vt possit Parochus libere in aliena Ecclesia Eucharistiam Paschate suis Parochianis ministrare; ita vt præcepto communionis satisfaciant, quia *in dicto cap. omnis* solùm præcipitur, vt in Pascha quis à Parocho proprio Corpus Domini accipiat.

95 Vnde si dubites, an Sacerdotes debeant in Paschate celebrare in propria Parochia adimplendum præceptum annuæ communionis, respondent Henriquez, *lib. c. p.* 55. *n.* 1. *& lib.* 6. *cap.* 23. *n.* 2. Sa verbo, *Eucharistia n.* 11. Bonacina, *disp.* 4. *q.* 7. *puncto* 2. *n.* 7. Granad. *dict. tract.* 12. *disp.* 2. *n.* 5. Decastillo, *tr.* 4. *disp.* 10. *dubit.* 3. *n.* 99. quod sacerdotes optimè satisfacient, si tempore Paschæ alibi celebrent; quia *dict. cap, omnis vtriusque*, solùm sequitur de his, qui suscipiunt communionem de manu aliena: tamen si sacerdotes non celebrent, tenebuntur tunc in propria Parochia, si nec ibi, nec alibi in Paschate celebrare velint, vt cum adductis docet etiam Leander, *dicta disp.* 3. *q.* 16.

Et quid si dubites, an adimpleatur præceptum, 96
si quis communicet in Parochia Cathedrali, & licet nonnulli admittant, eo quod Cathedralis est communis Ecclesia Diœcesis, in qua residet proprius Pastor, qui appellari potest proprius sacerdos omnium fidelium illius Diœcesis, inter quos Posseuinus, Piasecius, Barbosa, Sa, Gasualdus, apud Dianam, *p* 9 *tract.* 9. *resol.* 64. Genuensis, *in praxi cap.* 76. *n.* 22. sed probabilius idem Diana, Trulench, *lib.* 3. *in decalog. c.* 5. *dubio.* 2. Sanchez, *lib.* 3. *de matrim. disp.* 27. *n.* 2. Basseus, *in communi n.* 13. Delcastillo, *sup. disp.* 10. *dubio.* 7. *num.* 170. Leander, *dicta disp.* 3. *q.* 15. cum Bonacina putant eum, qui communicat in Cathedrali sine licentia Parochi proprij, vel Episcopi, non satisfacere præcepto Eucharistiæ sumendæ in Paschate à proprio sacerdote; quia vsu receptum videtur, vt hoc præceptum adimpleatur in propria Parochia, nec vllo iure dicunt probari posse Ecclesiam Cathedralem esse communem Parochialem ad prædictum effectum, & licet contrarium amplectatur idem Barbosa, *de officio Parochi dict. cap.* 20. *num.* 12. alios referens, concludit tamen non improbabiliter tenere proxime relatos contrarium.

Et confirmatur, quia & si in Cathedrali Eccle- 97
sia possit quilibet ex Diœcesi Sacramentum Pœnitentiæ sumere, vt per Piasecium in praxi Episcopali, *p.* 2. *cap.* 3. *n.* 24. vers. *circa festum per illa*, quæ iam supra hàc quæstione dixi de Archipresbytero, qui dicitur habere curam animarum in Cathedrali, quæ Parochi totius ciuitatis, & Diœcesis dicitur, cum & ipse sacramenta omnibus de Diœcesi ministret, ac proinde confessiones omnium de Diœcesi audiat, & absoluat, ac pœnitentiam iniungat ex *dicto cap. officium hoc tit.* Et glossa fin. & alij adductis: tamen non licere Parocho Cathedralis Sacramenta administrare, vel curam exercere in aliena Parochia, vt dixit Barbosa, *de officio Parochi* 2. *p. dict. cap.* 19. *n.* 14. declaratum à sacra Congreg. Concilij in Cugubina. 20. Septemb. 1628. & sic non alienæ Parochiæ subditis communicare ex speciali quidem ratione ad effectum implendi præceptum annuæ eucharistiæ sumptionem, idem Barbosa *in decis. Apostol. collect.* 554. *n.* 2. *& in Bullario* verbo *Parochus quoad sacramenta*, Sellius *in selectis canon. cap.* 59. *num.* 30. vbi refert dictam declarationem; non enim Parochus cathedralis habet eam extensionem, ac Presbyter Cathedralis de iure habebat.

Et in vers. *dict. cap.* 3. hic *debet enim præcipere* 98
custodi Ecclesiæ, vt in Sacrario Eucharistia Christi propter infirmos non desit; & adiunctis quæ spectant ad officium custodis, de quo *infra in eius titulo*, dico respondendum esse ex proxime dictis in vers. *ad aliam partem, quæ pertinet ad Sacramentum Eucharistiæ*, & quæ late

dico,

dico, *infra de custodia Eucharistiæ, lib. 3.* vbi DD. igitur quemadmodum Archipresbyter ex *dicto cap. officium* 3. nostri tituli, potest præcipere custodi Cathedralis, vt in Sacrario Eucharistiæ Christi propter infirmos, non desit, & sint Archipresbyteri quidem rurales extra Cathedralem in Diœcesibus, qui vulgò dicuntur *Archiprestes de los Archiprestazgos*, de quibus dico *hic in c. fin.* & de potestate, quam habent super Parochos,
99 & curatos sui territorij. † Ideo iam optimè possumus dicere, quod cum debeant habere sollicitudinem, qualiter curati adimpleant proprium officium, ac de isto referre ad Episcopum; & sic dicendum inter officia incumbentia Parocho cuiuslibet Parochialis esse communionem infirmorum sub fideli custodia, & in loco decēti pro cōmunicandis infirmis conseruare, vt latè dicemus, *in cap. sane. 10. de celebrat. missar.* vbi plenè DD. ac tradunt Pelagius, *de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 27. vers. 32.* Petr. Boll. *in œcomunia Ecclesiast. visitat. lib. 2. tract. 257.* Michaël. Thimor. *de Ecclesiast. visit. lib. 2. tract. 22. & 23.* Menoch. *de arbitr. casu* 410. Berti, Lucens. *in praxi crimin. regul. tit. 4 cap. 34. prope finem*, vers. *vide primo.*
100 † Adduntque Piasecius, *in praxi Episcop. p. 2. c. 3. n. 24.* vers. *vnde primo*, & Barbosa, *de officio Parochi dicta 2. p. cap. 20. n. 28.* quod tenendæ sunt ibi duæ pixides, in quarum vna conseruetur sanctissimum sacramentum, in altera deferatur ad infirmos, & quod Pixides istæ non nisi super altari viatico, vel super corporali collocen-
101 tur. † Itemque cauendum, ne ibidem olea sancta teneantur, sed in alio separato decenti loco.

102 Et præter adductos docent eleganter Lælius de Zanch. *de priuileg. Ecclesiast. classe 2. cap. 4. §. 6. pag. 257.* Barbosa cum aliis *in dicto cap. Sane n. 1. & 2.* qui *n. 3.* dicit sanctissime ex antiqua consuetudine ipsam eucharistiam in sacrato asseruari; sanctam Ecclesiam morem retinuisse iuxta constit. Innoc. III. in Concilio generali lateranensi, de qua *in dicto cap. 1. de custodia eucharistiæ*, de quo sunt videndi, quos citat etiam idem Barbosa, *ibi, & de offic. Episcop. p. 2. alleg. 22* inter quos Paulus Tuscus *de visit. lib. 1. cap. 5. n. 3.* cuius verba repetit *in dicto cap. sane n. 2. & in dicto cap. 20. de officio*
103 *Parochi n. 27.* † quibus plane habetur quanta cum reuerentia debeat asseruari ibi: *vnde primo est, videndum, quod ipsa sacra eucharistia honorificè custodiatur, quod locus sit decens, & eminentior Ecclesiæ bene recondita, tabernaculum sit bene firmum, & clausum ex omni sua parte, vt nec foramen, etiam minimum pateat, claui custodiatur, & qui clauem destinet, sit Presbyter, alioquim sufficiens, & Dei timoratus, nec permittatur stare in loco humido, Tabernaculum sit honorificum iuxta facultates Ecclesiæ, cum veste serica interiori, & exteriori, cum vase argenteo, & corporali benedicto, ad retinendum ipsum sacramentum cum simili operculo, mutatur saltim quolibet octauo Die, & antiqua sumatur, ne aliqua corruptio in ipsis speciebus generetur; etsi præpositus in Sacramento incaute eucharistiam dimiserit, puniatur, iuxta sacros canones, suspensione trium mensium ab officio,* vt *in dicto cap. 1. de custodia eucharistiæ.*

104 Ex his non est omittendum dicere circa asseruationem clauis custodiæ, vbi asseruatur sanctissimum eucharistiæ sacramentum, dum stat in monumento quotannis per 24 horarum spatium in singulis cathedralibus collegiatis, Parochialibus, aliisue Ecclesiis Regularium in Die Iouis Sancti, & Parasceues, Sacram Congreg. Rit. in vna Caurien. 15. Decembris 1632. censuisse clauem custodiæ sanctissimi sacramenti esse retinendam per sacerdotem feria V. in cæna Domini in crastinum celebraturum, & vt nullo modo apud personas laicas, & sæculares cuiuscumque status, gradus, & conditionis existant, non obstante consuetudine in contrarium, & hoc in omnibus Ecclesiis, tam sæcularibus, quam regularibus, quouis modo à iurisdictione ordinariorum exemptis, de qua meminit Barbosa *in collect. Bullarij*, verb *Clauis* 1. & *in collect. decis.* 151. n. 3 & *de officio Parochi p. 2. cap. 20. n. fin.* Vbi quidem refert nouissime in calaguritana 13. Septemb. 1642. decreuisse eandem Sacram Rit. Congreg. inhærendo antiquis decretis clauem Tabernaculi, in quo sanctissimum sacramētum feria V. in cœna Domini asseruatur, nequaquam laicis, etiam illustribus tradendam esse, sed potius dignitati, vel canonico in crastinum cele-
braturo † Et vt Barbosa refert hic in curia nostri 105
Regis catholici clauem huiusmodi consignari seruandam dict. feria V in cœna Domini nobiliori, personæ laicæ, vel Ecclesiasticæ illius Parochiæ, & ego post illum vidi practicari per tres annos præteritos, & in præsenti septimana practicabitur, dum hæc scribo (anni 1660.) quod licet videatur contra dictas declarationes, tamen vsus honestat; at in cathedrali Vallisoler. vidi per 14. annos ab Episcopo, seu Decano celebrante ea Die, ac die sequenti Parasceues officium peracturo asseruari, sicut, & in cæteris cathedralibus in vsu esse audio.

Hinc prouenit dicendum pro complemento 106
huius corollarij, quod Parochus tenetur curare, vt lampas ante sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, noctu, diuque semper ardeat, tum propter eius reuerentiam, tum etiam vt ingredientes Ecclesiam, sciant vbi primum adorare debeant præsentiam saluatoris nostri, cum aduertentia tamen, vt diligens inquisitio adhibeatur, ne in lampadibus ipsis quid curiosum misceatur: ita Poseuin. *de officio curati. c. 11. n. 68.* Fuscus *dict. cap. 3. n. 6.* Barbosa *de officio Parochi dicto cap. 20. n. 29* cum Nauarro *de oratione cap. 18. n. 97.* dicente in Episcopatu conibricensi institutionem esse, quæ præcepit habere lumen accensum Diu, noctuque ante sanctissimum sacramentum, quæ video diligentissimè practicari in cathedralibus, cæterisque Parochiis, ac Ecclesiis regularium cuiusque Episcopatus.

Quod si dubites ad quem spectet facere sum- 107
ptus olei pro Lampadibus Ecclesiarum; respondeo in cathedralibus, & collegiatis ab œconomis fabricæ curari, & in Parochialibus itidem ab œconomis cuiuslibet Ecclesiæ ex redditibus cuiuslibet fabricæ; quod si bona pro fabrica non sint, deducitur ex massa grossæ, vel si consuetudo est in populis Parochialium, quod populus faciat hos sumptus, ita obseruabitur; sin autem Parochiani, Parochi verò tenebuntur ad manutenendum oleum Lampadis: ita concludunt Ripa *cons. 2. n. 4. & 5. de consuetud.* Beller. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore §. 13. n. 8. & §. 14. n. 5.* Barbosa *dicto cap. 20. de officio Parochi n. 30.*

Et ibi *in dicto vers. dict. cap. officium 3. hic* ibi: 108
& exinde per prouisionem Pontificis magnam debet illis adhibere curam ad christianos quoque faciendos, & Baptizandos infantes, & ad succurrendum. Per hæc quidem verba incidimus in proprium ministrum Baptismi ex officio, qualiter, & quando illud implere teneatur. Et quia plene

plenè de hoc sacramento agimus *infra sub tit. de Baptismo, lib. 3. & de clerico non baptizato ministranti*; ideo nunc solum de officio curati in hoc sacramento peragendo solemniter, & cum qua cura, & solicitudine loquendum est.

109 Et supposito quod proprij ministri ex officio Baptismi solemniter celebranti, sint soli sacerdotes, inter quos primo numeretur Episcopus, secundus Parochus, tertius simplex sacerdos, vt habetur in Concilio Florentino sub Eugenio. IV, in suo decreto *ibi*, sic ait de Baptismo *minister huius sacramenti est sacerdos, cui ex officio conuenit baptizare*, & *in cap. constat. de consecrat. dist.* 4. quia sacerdos, qui institutus est ad administrandum euchariſtiam, par est, vt possit illa administrare, per quæ potest eucharistiam participare: sic docent Theologi cum D. Thoma *q. 67. art. 1. & 2.* & cum eo Nugnus, & Ægidius, *ibidem Suarez disp. 31. sect. 2.* Henriquez *lib. 1. cap. 28. n. 1.* Valentia *tom. 4. disp. 4. q. 2. puncto 1.* Filiucius *tract. 2. cap. 4. q. 2.* Bonacina *disp. 2. q. 2. puncto 5. n. 2.* Delcastillo, *disp. 2. dubio 1. n. 4.* Paulus Layman. *in theolog. morali lib. 5. tract. 2. cap. 7. n. 2.* Machado *de perfecto confes. y cura de almas lib. 3. p. 1. tract. 2. docum. 5. n. 1.* Latius *lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 9.* Leander, *de sacramento Baptismi disp. 4. q 17.* Barbosa *de officia Parochi p. 2. cap. 18. n. 1.* vbi addit, quod officium baptizandi (sicut, & prædicandi, & à peccatis absoluendi, aliisque sacramentis pascendi) per se primo conuenit Episcopis, seu primis sacerdotibus, Romano quidem respectu totius orbis aliis verò respectu suæ Diœcesis iuxta longe notata de his summis sacerdotibus *supra hic in Rub. sub quæst. 1.* vbi de Pontifice, & *sub quæst. 2.* vbi de Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis; sed inferioribus aliis sacerdotibus, seu Presbyteris per communicationem Episcoporum, & non omnibus, sed illi, qui Parochi fuerint in suis Parochiis.

110 Vnde prouenit quod si Parochus noluerit baptizare infirmum sibi commendatum, sit deponendus *ex cap. quicumque de consecrat. dist. 4.* Si sine Baptismo moriatur infirmus, non obstante excusatione aliqua, vt docent Salcedus ad Bernard. Diez, *in pract. crimin. cap. 55. vers. hinc procedit*, Vgolinus, *de officio Episcopi cap. 15. §. 12. num. 14.* excusabitur verò, si de licentia eiusdem Parochi expressa, aut rationabiliter præsumpta, alienus solemniter baptizaret ex *cap. interdicimus 16. q. 1.* Ludouic. Miranda *in manuali Prelator. tom. 1. q. 43. art. 1. in princip.* vbi addit quod in casu necessitatis, vel de licentia ordinarij, non est prohibitum religiosis baptizare, Vgolin. *de officio Episcopi c. 15. §. 6. n. 7.* Layman *in theolog. morali lib. 5. tr. 2. c. 7. n. 1. in fine.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. disp. 4. q. 1. n. 2.* Barbosa *de officio Parochi dict. cap. 18. n. 8. & 9.*

111 Et ita si sacerdos baptizet in necessitate, quando Parochus abest, nec facile haberi potest non peccabit, quia quilibet sacerdos per se ex dictis est institutus minister ad hoc sacramentum, & habet potestatem illud administrandi, Sa *in aphorism. inquisit.* verbo *Baptismus. n. 7.* Valentia *tom. 4. disp. 4. q. 2. puncto 1. prope finem*, Bonacina *de sacram. disp. 2. q. 2. puncto 5. n. 10.* Miranda *dicto art. 1.* Barbosa *supra n. 12.* ad alia plura, videndus Leander cum multis *de Baptismo dict. disp. 4. ex dict. q.*

112 17. † vbi an Diaconus, religiosus, clericus, non sacerdos possint ex officio baptizare extra casum necessitatis.

Incumbit ergo ex officio Parocho cuiuscumque Parochiæ baptizare proprios Parochianorum filios; quare euenit, quod si Parochus, aut alius sacerdos intromitteret se, vt baptizaret puerum alterius Parochiæ extra necessitatem sine licentia Episcopi aut Parochi, peccet mortaliter, & si non fiat irregularis, aut excommunicatus ex eo, nempe, quia vsurparet sibi actum iurisdictionis alterius (per illa, quæ dixi contra vsurpantes iuridictionem sub *Rub. de foro comp.*) cum pascere animas, (quod maxime fit verbo, & sacramento) pertineat ad Pastores, qualis est Episcopus in sua Diœcesi, & Parochus in sua Parochia † Quod si 114 exigas, quare non fiat irregularis, nec excommunicatus respondeo id contingere, quia nullibi reperitur talis pœna expressa, vt docuerunt Machad. cum Barbosa *dicto lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 9. n. 4.* idem Barbosa cum eo *in dicto cap. 18. de officio Parochi n. 11.* & ex eo potius fundamēto, quia cum in tali casu non vsurpet actum ordinis, sed tantùm iurisdictionis; ideo vacat dicta pœna, vt docent Nauarr. *in man. c. 22. n. 7.* Leander, *dicta disp. 4. q. 23.* Henriquez *lib. 2 summa c. 19. n. 22.* Siluester, *de irregul. §. 11.* & alij communiter cum Soto, Paludano, & aliis.

Aduertere debet Parochus, vt quia ministri hu- 115 ius sacramenti in casu necessitatis possunt esse, non solùm sacerdotes, etiam in minoribus, verùm & censuris innodati, laici, ac hæretici, si baptizent cum debita intentione faciendi, quod facit Ecclesia, de quibus omnibus plenè *in dicto tit. de Baptismo*, ac docent DD. per textum *in cap. melior. c. in necessitate de consecr. dist. 4.* ac theologi cum D. Thoma *q. 67. art. 1. 2. 3. & 4.* Vasquez *disp. 2. dif. 2. & 3* Suarez *disp. 31.* Archangelus *dist. 5.* Becanus *de hoc sacram. cap. 9.* Paludan. *in 4. dist. 5. q. 2. art. 1.* & Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 27.* Leander *dicta disp. 4. q. 1. 2. 3. 4. & 5.* cum aliis. † Ob 116 idque contingat ab aliquo prædictorum infantem fuisse baptizatum in periculo mortis; tunc quidem, quærendo prius à quo fuerit baptizatus, quâ materiâ, quâ formâ, & an omnia peracta sint, quæ in hoc sacramento in casu particulari, & in baptismo non solemni requiruntur, si inueniat rite Baptismum collatum, nequaquam iterum baptizet infantem, alioquin enim incurret irregularitatem iuxta quæ dixi *in cap. fin. de sacram. non iterandis*, tantùm verò in Ecclesia Parochus, aut sacerdos alius de eius licentia procederit ad exemplum alias solemnitates, exorcismos, ac cæremonias fieri consuetas: ita Barbosa *de officio Parochi n. 37.* & alij communiter ex *manuali Parochor. dict. 2. p. cap. 18.*

Igitur Parochus vocatus sacerdos, vel alius de 117 eius licentia, vt dictum est ad hoc sacramentum administrandum statim, ac sine alia cunctatione ad Ecclesiam se se conferre debebunt, vbi foris baptismalis decenter pro facultate loci debet esse ornatus, & desuper cautè occlusus, habens intus aquam mundam, & sufficientem, vt aduertunt Piasecius, *in praxi Episcopor. p. 2. cap. 3. n. 25. vers. fontis* Barbosa, *dict. cap. 18. p. 2. de offic. Parochi n. 130.* vbi commendat legendum Castaldum, *in praxi cærem. lib. 2. sect. 14. cap. 3.* dicens quod debet esse indutus superpelliceo, & stola violacea consistens ante Ecclesiæ ianuam, vbi ante omnia ab illis, qui infantem ad Baptismum deferunt, quærat de nomine infanti. imponendo quia sint Patrini, & infans domi ob causam aliquam fuerit baptizatus.

Deinde

118 Deinde etiam ad rite hoc sacramentum obeundum, debet Parochus nonnulla parata tenere, & sedulo efficere, ne vnquam in eis habendis defe-
119 ctus aliquis valeat notari.† Primò quidem, habere fontem, vt dictum est, in quo aqua ad Baptismum conferendum in vaso aliquo nitido contineatur, non ex linco, cum imbiberetur aqua ab ipso, non ex aurichalco, ne erugine tegatur; sed ex lapide marmoreo, vbi facilius aqua conseruatur, & quod hic fons constituatur in loco Ecclesiæ commodo, & occulto, clauibus, ne homines aquam sumant ad superstitiones faciendas.
120 Tertiò alia duo vasa, saltem ex stanno, in quorum altero chrisma, in altero oleum cathecumenorum contineatur, quæ munda, ac expurganda semper erunt: in Barbosa, *in dicto cap. 18. de of-*
121 *ficio Parochi num. 38.* † Deinde Parochus adhibet cathecumenorum oleum, dum Baptismum administrat, inungitur ab eo Baptizandus in pectore, & inter scapula, iuxta quod dicitur *in dicto cap. 1. de sacra vnct.* vers. *quia vero Christus*, Vbi aliqua tetigi, ibi dicitur quamobrem fiat, & *in cap.*
122 *deinde de consecrat. dist. 4.* † Et dum consecratur aqua Baptismi in Sabbato Sancto Paschæ, & Pentecostes, infunditur in aquam, pro vt habetur in Missali Romano; oleum autem infirmorum, de quo videndi sunt Vgolin. *de offic. Episcop. cap. 16. §. 5. n. 1.* Berti Luccen. *in praxi crim. Regular. tract.*
123 *4. cap. 34. in fine.* vers. *fontis baptismalis.* † Dicentes singulis annis aquam baptismi renouari, benedictionibus solemnibus adhibitis, necnon oleo, ac chrismate mixtis fierique in die Sabbati Sancti, & Pentecostes, sed de hac praxi certius in dicto Missali Romano, ac in cæremoniali.
124 Ex his debet admodum cauere, vt secluso periculo mortis infantis, ne Baptismus fiat extra Ecclesiam, Domi vbi nascitur, aut alibi, nec in aulis, vel canonicis, aut aliis priuatis locis, sed dumtaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc prædicti fontes Baptismales specialiter deputati, nisi Regum, vel Principum, quibus valet in hoc casu deferri.
125 Et nisi talis necessitas emerserit, ob quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi vt probat *clem. vnica de Baptismo*, vbi Vitalin. *n. 43.* intelligit illum textum loqui de magnis Dominis, Vgolin. *de offic. Episcop. dict. cap. 15. §. 6. n. 2.* & infert idem Vitalin. & Barbosa cum eo *dicto cap. 18. n. 40. de officio Parochi*, non comprehendere Ducem Venetiarum, & Genuensem, sed Duces Regales, & Principes Regni Neapolitani, vt etiam dixit Aloysius Riccius *in praxi aurea fol. 427. in princip.* alia adducit Barbosa de materia, & forma huius sacramenti, & *ibi à n. 41.*
126 † quod Baptismus queit administrari in Ecclesia interdicta, & tempore interdicti, per textum *in cap. quoniam. de sent. excommunic. lib. 6. & in cap. non est vobis de sponsalib. cap. responso de sent. excommunic.* non solum infantibus; sed etiam adultis, vt cauetur *in dicto cap. quoniam cum solemnitate vnctionis*, & consequenter catechismi, & exorcismi, Vgolinus *de censuris tab. 5. cap. 7. §. 4. n. 1. & 2.* Suarez *supra sect. 1. n. 3.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 3. n. 23.* Sayrus *de censuris lib. 5. cap. 7. n. 3.* Barbosa *supra dicto n. 42.* cum Bonacina, qui resoluunt fere omnes fontes benedici, & susceptores, seu Patrinos posse adhiberi, iuxta quæ latius dicuntur *infra sub dicto tit. de Baptismo*, Vbi de aliis multis, quæ incumbunt officio Parochi circa hoc Sacramentum ministrandum, quorum potiora sunt proxime dicta.

Quare pro complemento huius corollarij, dico, quod tenetur Parochus habere in Ecclesia librum, vulgò qui vocatur *de baptizados*, vbi describet omnes, qui in Ecclesia sua baptizantur cum nominibus parentum, si de legitimo matrimonio nati sint, & Patrinorum, qui eos de Baptismo, ac die, mense, & anno, vt cauetur in Trid. *sess. 24. cap. 2.* Paulus Fuscus, *de visitat. lib. 2. cap. 3. n. 24.* Possetun. *de officio curati cap. 8. n. 48.* vbi ponit formam sequentem, *Die, mense, anno, Paulus filius Petri, & Berta de N eius vxoris baptizatus est à me N. compatre, & commatre, N. & N.* vel vt ait Barbosa *de officio Parochi p. 1. cap. 7. n. 2. & 3.* prædicta formula concipi poterit, *Die mense anno ego N. Archipresbyter, siue Rector, aut curatus Ecclesia S. N. Baptizaui N. filium* (ponendo illico nomina, & cognomina, vbi habitant) *secundum Ritum, & prescriptum S. R. E. Patrinus, & Matrina fuerunt N. & N.* ponendo nomina, & cognomina Patrini, & Matrinæ. 127

Verùm si infans spurius, & illegitimus fuerit, & parentes cognosci nolint, tunc scribendum modo sequenti: *Baptizaui N. filium parentum ignotorum secundum ritum, &c.* & vt *supra*. Quod si inquam Domi baptizatus ad exorcismum fuerit allatus, dicit ad notanda esse nomina Patrinorum, qui in exorcismo tenuerunt in hanc formam *fuit Baptizatus, & susceptus N filius, & N. secundum ritum &c.* vt supra quem *ego N. exorcizaui, & fuerunt Patrini N. & N.* ponendo eorum nomina, & cognomina, vt supra, qui ad exorcismum tantum eum tenuerunt *datum &c.* 128

De probatione, quam facit liber iste dixi latè *supra c. penult. de probat.* vbi leges, item & aliorum; & sic hic tantum notari oportet quod prædictus liber debet concipi, & inscribi *liber Baptizatorum in Ecclesia Parochiali S. N. pro anno.* Alia de libris dico *q. sequenti.*

Et in vers. nostri *cap. 2.* ibi *pœnitentias cunctis aliis sacerdotibus iniungere:* hæc verba si accipiantur in sensu, nempe quam authoritatem habeant Archipresbyter ad puniendum sacerdotes sibi subditos, intelliges ex dictis *supra in Rub.* & ex dicendis *in cap. fin. hoc tit.* Si tamen de pœnitentia publica, siue secreta, quæ infamat, vel non, dices cum Abbate, Ægidio, Bullamera, & aliis ex antiquis, pœnitentiam, de qua hic non tendere ad prohibendum, quo minus quis valeat ordinari, & ad ordines nondum susceptos ascendere, cum hæc secrete imponatur, & occulte, nec de se infamatoria sit: argum, eorum, quæ dixi *in c. fin. de temporibus ordinat.* secus verò de pœnitentiis publicis, quæ non tam ad correptionem, quàm punitionem, tendunt, & vt *ibi dixi*, & *in Rub. illius tituli. ac sub tit. de atate ordin & alibi.* 129

Et ibi *aut ad sui iussionem, cui committitur peragat*, & *in dicto cap. officium 3.* ibi, *omnia à sacerdotibus per iussionem ipsius faciant*, ex qua Ægidius, Bellam Abbas, ac alij ex antiquis notãt vicariũ, posse dare vicarium, quod in voluntaria iurisdictione locũ habet, non in contentiosa, vel delegata, nisi esset à Principe deputatus, iuxta textũ, & DD. *in c. super quæstionẽ de officio deleg.* idem Bellamera, *in cap. fin. hic n. 8.*† Dum disputat, an Archipresbyter habeat iurisdictionem fori contentiosi, & in quibus; ideo applicabis quæ *ibi* dico, & de officio vicarij, itemque docent DD. de iurisdictione voluntaria per *cap. fin. §. fin. de officio delegati, & cap. fin. de officio iudicis ordin.* vbi late dico aliqua, 130 131

Couar.

Couar.*lib.3.var cap.*20. vbi agit de dubio, an iurisdictio voluntaria delegetur, cumque Barbosa *hic in cap.2.n.3.* notat per verba, *vel cui de sacerdotibus suserit.*
132 † quod iurisdictio voluntaria competens alicui ex commissione legis delegari potest, quando non sit tanti momenti, quin per alium ex-
133 pediri valeat † Et sic visum est sub hac quæstione probari in Parocho vices suas alij Parocho, aut sacerdoti simplici committenti, etiam in officio Ecclesiæ, ac administrationis sacramentorum, de quibus huc vsque: quare iam gradum facimus ad alia, quæ incumbunt ex officio curæ Parochiali.

QVÆST. II.

Parochus, an debeat curare, vt sana Doctrina, & boni mores in Plebibus suis conseruentur, vitia auertantur, discordias componere, infirmos suæ Parochiæ visitare, & opportunis remediis iuuare? Et an Parochus debeat habere alios libros, præter librum baptizandorum ad inscribendum matrimonia contrahentes in sua Parochia, vel Ecclesia, & ad inscribendum mortuos, ac sepeliẽdos, sepultosúe in ea? Et an debeat etiam habere matriculam omnium, qui sunt sub sua Parochia, in qua forma, qua custodia, & quæ fides eis præstetur? An debeat facere, processiones per Parochiam, seu possit alius eo nolente? Et in Die Sabbati Sancti post factam fontis benedictionem, aut in ipsa Die resurrectionis, spectet priuatiuè ad Parochos aspersiones Domorum facere, ac de aliis remissiuè, quæ pertinent ad Parochi officium.

SVMMARIVM.

1 *Visitatores ex Trid. instituti pro salute animarum debent inuigilare.*

2 *Parochus debet curare, vt sana, & orthodoxa doctrina, ac boni mores in plebibus suis conseruentur, & profligantur.*

3 *Parochus debet discordias inter filios spirituales velociter componere instans, & arguens, & n.5.*

4 *Parochus debet euitare nimiam cum Parochianis familiaritatem.*

5 *Parochus debet reducere ad pacem quos inuenerit lingua, & diuturna obstinatione in odio proximi existere, arcendo à fidelium cetu, si noluerint obedire.*

6 *Infirmitas corporis nonnumquam procedit ex animi infirmitate.*

7 *Parochus tenetur accedere, vbi necesse fuerint ad inuicendos infirmos, eosque opportunis remediis iuuare congruentibus argumentis in promptu habitis ex psalmis, & locis sacræ scripturæ, & sanctorum exemplis.*

8 *Parochus debet commonescere infirmum dicendo ei quandoque infirmitates prouenire, Deo disponente, vt homo ad cor redeat, vitámque suam commendet, & in periculo mortis maiori cum fauore confortare, vt* n. 9.& 10.

10 *Freneticos infirmos non potest deserere Parochus, cum sæpius contingat illos prope mortem sensum integrum recuperare,* & n.11.

11 *Parochus tenetur moribundum adiuuare, eius animam recommandans exorcismis, & orationibus Ecclesiæ.*

12 *Matricula illorum, qui contrahunt in Parochiæ matrimonium, debet à Parocho fieri, vt semper constet de illo contracto, si dubietas contingat offerri, & quali forma scribatur* n.13. 15.& 17.

15 *Liber nuptiarum, quam formam debeat continere, si contrahentes cum dispensatione Papæ contraxerunt eas, & qualiter probet* n.16.

16 *Matrimonium contractum probatur per librum, etiam Parocho, & testibus mortuis.*

17 *Parochus debet sub pœna peccati scribere in libro contrahentes nuptias.*

18 *Libri defunctorum partitæ probant de morte sepultorum, sicut matricula Baptizatorum probatur quis baptizatus fraude cessante, vt* n.19.20.21.

20 *Parocho adnotanti mortem creditur, quia ei ex officio talis annotatio spectat pro mortuis suæ Parochiæ.*

21 *Matricula de mortuis, quæ forma soleat à Parocho inscribi.*

22 *Libro societatis credendum est circa mortem alicuius, illius, aut confraternitatis.*

23 *Scribis deputatis pro societate, & confraternitate, creditur. & Hospitalis* n.42.

24 *Liber Parochiæ probat reseruationem.*

25 *Liber administratoris, & patris administrantis, aut matris vsufructuariæ, Patrui fratris probat* n.26.27.28 29.& 39.

30 *Libro negotiorum gestorum, procuratoris ad litem; actoris vniuersitatis, & executoris testamentarij creditur.* n.31.32.33.& 39.

34 *Libro curatoris ad lites hæredis grauati, serui administrantis, filij sociorum, & amici administrantis.* n.35.36.37.& 38. *sed qualiter* n.39.

39 *Liber quoad expensas modicas probat pro scribente administratore, non sic quoad magnas,*

40 *Probatio in magnis debet fieri per scripturas, & testes, per apochas, & coniecturas, iudicis arbitrio approbandas.*

41 *Expensæ minutæ probantur solo administratoris iuramento.*

42 *Hospitalerij libro datur fides.*

43 *Libris visitationum Episcoporum adhibetur plena fides circa officium visitationis.*

44 *Libri canonicorum, Monasterij, collegij, & aliorum similium administratorum faciunt fidem, & ciuitatum, ac Episcoporum.*

45 *Libri fiscalium Catastri, Æstimi, Syndici, Casarij, Aromatarij, capitulorum, vniuersitatis creduntur* n. 46.

46 *Statutorum libri diu habiti pro solemnibus fidem faciunt.*

47 *Confirmatorum ab Episcopo libris cuiusque Parochiæ creditur.*

48 *Parochus debet facere annotationes de nonnullis necessariis Parochianis suis, velutí annotare*

AD primam quæstionis partem, suppositis quæ late iam dixi *in cap. penult. de ætate, & qualit. ordin* vbi de prædicatione Parochi, ac de doctrina Christiana per Parochos docenda, breuiter respondendum est, vt quemadmodum S. Trid. Synodus *sess. 24. de reform. et. cap. 3.* præcipit visitatoribus, qui præcipuè in Republica christiana instituti sunt pro salute animarum, vigilare, de quorum officio late dico *in cap. inter cætera de officio ordinarij, & sub tit. de censibus,* & aliquid ad praxim *dixi in c. fin. de libelli oblat. q. 5.* † Non minus quidem debeat curare Parochus, vt sana, & orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus suis conseruentur; item & quod mali mores, potissimumque falsa dogmata, & hæreses ab eis omni conatu auertantur, & profligantur. † Nec vllo modo permittere discordias inter filios spirituales, curando illas, velociter, componere, instans, & arguens, vt docent Petrus Soto *in instit. sacerdot. tr. de officio pastoris §. secundum vero requisitum ad officium pastoris,* Ioannes Sancius *in selectis disp. 47. n. 23.* † qui *n. 21.* ait Parochum debere nimiam cum Parochianis familiaritatem euitare, & hæc docet Barbosa *de officio Parochi p. 1. cap. 7. n. 24 & 25.* & pro secunda resolutione in componendis discordiis faciunt quæ dixi *in cap. nouit de iudiciis. q. 7. & 10. & in cap. 1. de mutuis petitionib. q. 5. fin.* Vbi admodum pax commendatur, vt euitentur lites, discordiæ, & Iurgia. † Debet inquam in primis quilibet Parochus reducere ad pacem eos, quod longa, & diuturna obstinatione in odio proximi existere, reperti fuerint, quos poterit arcere à fidelium cætu si noluerint obedire: sic Abbas *in cap. fin. n. 2. de maiorit. & obedientia,* Felin. *in Rubr. de treug. & pace n.* 4. Barbosa *de officio Parochi dict. cap. 7. p. 1. sub numer. 23.*

1

2

3

4

5

Ad secundam quæstionis partem, cum nonnumquam corporis infirmitas procedat ex infirmitate animi iuxta Innocent. III. relatum *in c. cum infirmitas de pœnit. & remission.* & S. Chrisosthom. *Homilia 38. cap. 8. Matth* ibi *ægrotationes plurimæ ab anima peccatis originem trahunt.* † Ideo bene DD. dicunt quod Parochus tenetur accedere, vbi necesse fuerit ad visendos infirmos, eosque opportunis remediis iuuare, & vt id competenter exerceat, debet habere semper in promptu argumenta ad animum consolandum, & erga res diuinas, ac æternas exercendum opportuna conquisitis psalmorum versiculis, & aliis scripturæ locis, sanctorum exemplis, infirmum exortando vt peccatorum suorum, dolore concepto, spem in diuina misericordia concipiat, atque infirmitatis suæ molestiam, ipsamque mortem Deo in satisfactionem pro peccatis suis offerat.

6

7

8 Debet etiam commonescere infirmum dicendo ei, quandoque infirmitates prouenire à Deo, ita disponente, vt homo ad cor redeat, vitamque suam emendet, cuius proinde firmum propositum concipiat, si corporis sanitatem recepturus sit.

9 Quod si infirmus incipiat agonizari, tunc debebit aduertere maiorem ei incumbere adiuuandi obligationem, ac magnum, & necessarium ministerium esse moribundis opem ferre, in eo statu, à quo, vel in bono, vel in malo dependet æternitas, vt dicunt cum aliis Homobonus *in tract. de arte adiuuandi infirmos in spiritu*, *p*. 1. *cap*. 1. *&* *in responso quæst. moral. p*. 1. *responso* 49. *in fine*, Dionysius Carthusianus *de quatuor nouissimis art*. 37.

10 Quare si viderit Parochus quod infirmus, aut impœnitens, aut non plene dispositus, vel quia nondum voluit confiteri, aut derelinquere occasionem peccandi, in qua irretitus erat, debebit diligentissima cura per tempus præcisè assistere, quod prudenter sufficiat, vt illum reducat ad veram

11 pœnitentiam. † sic vt nec eum derelinquat freneticum, desistere queat licitè in adiuuando, cum experientia docuerit sæpius freneticos morti propinquos, solitos esse sensum recuperare, vt docent Posseuin. *de officio curati cap*. 13. *n*. 14 Basse verbo *Parochus n*. 2. Barbosa *de officio Parochi, dict. cap*. 7. *n*. 30. Machado *de perfecto confess. lib*. 4. *p*. 2. *docum*. 23. *n*. 1. *&* 2. econtra firmantes, quod si infirmus sacramenta omnia rite recepisset, non teneatur ei Parochus assistere sub præcepto peccati lethalis, & si ex charitate ad id sit obligatus, quod video in praxi à Parochis timoratis exerceri, ne forte incidant in sententiam Toleti. *lib*. 5. *summæ cap*. 5. defendentis grauiter, vt Parochus ratione officij teneatur nihilominus infirmo assistere, adiuuando illum moribundum, eius animam recommendans, orationes, & exercismos Ecclesiæ proferendo, & iuxta illum legendo quam pie poterit.

12 Ad tertiam quæstionis partem, an Parochus debeat habere libros pro nuptiis celebratis, ac Defunctis: Et supposita doctrina quæstionis præcedentis prope finem, quod debeat habere librum pro baptizatis, modo *ibi* dicto, & quæ dixi *infra in cap. penult. de prob.* vbi de probatione, quam faciunt similes libri, & quod ex Trid. *sess*. 24. *de reform. cap*. 1. vers. *habeat Parochus*, debeat à Parocho fieri matricula illorum scilicet, qui contrahunt matrimonium in Parochia sua, vt si dubietas aliqua contingat, possit fidem matrimonio contracto

13 facere. † Ideo dico, quod forma consueta à Parochis obseruanda in describendis matrimoniis in libris ad id deputatis, erit, vt sequitur ibi, *Die, mense, anni, Petrus, & Berta factis intra missarum solemnia trinis denunciationibus, tribus festiuis continuis, videlicet Die, mense, dicti anni, & nullo impedimento allato, seruatisque aliis seruandis, coniuncti sunt matrimonio à me N. in Parochia N. talis loci, & inter missarum solemnia, ibidem matrimonialem benedictionem receperunt quando est danda præsentibus N. & N. testibus.*

14 Et addit Barbosa *dicta p*. 1. *de officio Parochi n*. 8. forsan melius dictam formam concipi posse modo sequenti *ego Rector Parochialis Ecclesiæ sancti N. fidem facio me tribus diebus festiuis continuis, videlicet primo die, mense, anno, secundo die mense anni, tertio die, mense, anno, in Ecclesia sancti N. inter missarum solemnia publicè, denunciasse matrimonium inter A. & B. nulloque legitimo apposito impedimento, ac viro, & muliere à me interrogatis, eorumque mutuo consensu intellecto, matrimonium inter dictos A. & B. in facie Ecclesiæ iuxta formam Trid. Concilij Die, mense, & anno in dicta Ecclesia sancti N. fuisse legitime celebratum, præsentibus N. & N. testibus &c. Et ego N. rector Parochialis Ecclesiæ sancti N. manu propria &c.*

At si fuerit dispensatio obtenta à sanctissimo Domino super aliquo gradu post verbum, aut loco verbi, *nullo impedimento allato*, vel post illa, *nulloque legitimo impedimento*, addet Parochus, *& obtenta dispensatione à sanctissimo super gradu, & admissa, per Dominum Vicarium*: Ex quibus patet, quod debet describere Parochus nomina testium, & locum contractus, vt ex Trid. *supra* aduertunt Fuscus *de visitat. lib*. 2. *cap*. 3. *n*. 18. Homobon. *de bonis. de humana vitæ statibus p*. 1. *cap*. 14. *in fine*, Henriquez *in summæ lib*. 11. *c*. 7. §. 4. Reuellus, Thomas Valascus, Ægidius Conink, & alij, quos refert supra Barbosa, *n*. 6. cum Nauarro, & Azeuedo; item & Basilius Pontius *de impedim. matr. c*. 26. §. 2. vers. *ex quibus condit*. 9. Stephanus Gratianus *discept. forens. c*. 653. *à n*. 63. Posseuin. *de officio curati c*. 6. *n*. 44. *&* *c*. 12. *n*. 42. & alij. 15

Et ex eo libro, ac partita prædicta, non solùm viuentibus Parocho, & testibus, probari matrimonium scribunt Lancel Gallia *cons*. 15. *n*. 3. Franciscus Viuius *decis*. 489. *n*. 9. Camil. Borellus *in sum. decis. p*. 2. *tit*. 22. *n*. 27. Nicolaus Genoa. *de scriptura priuata lib*. 5. *q*. 6. verum etiam, ipsis mortuis, absque aliis probationibus, plene, vt resoluunt Canacalnus *decis*. 12. *sub n*. 22. vers. *& liber Parochi p*. 1. Mascardus *de probat. conclus*. 672. *à n*. 18. Menochius *cons*. 199. *n*. 3. Thomas Sanchez *de matrim. lib*. 3. *disp*. 15. *n*. 22. Marius Anton. *variar. resolut. lib*. 1. *resol. fin. casu* 33. vers. *nihilominus*, Gall. *cons*. 15. *n*. 3. 16. *&* 17. Giurba *ad consuetudines Messanenses cap*. 1. *glossa* 1. *p*. 1. *n*. 30. Rota *decis*. 750. *n*. 1. *p*. 1. *diuers. & decis*. 340. *p*. 2. *etiam diuers.* Barbosa *in pastorali allegat*. 32. *n*. 175. & est ratio, quia Parocho deponenti de pertinentiis ad suum officium creditur, Menoch. *de arbitrar. casu* 99. *n*. 3 Surdus *decis*. 70. *n*. 13. Stephanus Gratianus *in terminis discept. forens. tom*. 4. *cap*. 653. *n*. 60. 16

Cumque hæc omnia pertineant ad solemnitatem sacramenti propter finem necessarium vitandi lites, obligare sub mortali à Parocho fieri, addunt Thomas Sanchez *de matrimonio lib*. 3. *disp*. 15. *n*. 22. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib*. 31. *n*. 242 Stephanus Gratian. *dicto* 4. *tom. disp*. 653. *n*. 64. Basilius Pontius, *vbi supra*, Barbosa *de officio Parochi dicto cap*. 7. *n*. 8. *& de officio Episcopor. dicta allegat*. 32. *n*. 174. Posseuinus *de officio curati dict. c*. 12. *n*. 44. Naldus *in summa* verb. *Parochus n*. 20. 17

De libro inquam pro defunctis sepeliendis qui dicitur matricula mortuorum illorum, qui in Parochia Parochi fuerunt sepulti, dicendum est, quod sicut ex partita libri Baptismi per Parochum extracta probatur quis Baptizatus, & illius ætas origo, & impedimentum cognationis spiritualis iuxta dicta *sub quæst*. 1 *in fine*, ac docent Caputaq. *in decis*. 714. *n*. 1. *p*. 1. Mandos. *ad regul*. 18. *cancel. q*. 10. *à n*. 1. Veral. *decis*. 314. *n*. 1. *lib*. 1. Menochius *de præsumpt. lib*. 1. *præsumpt*. 51. Anton. Menoch Florent. *decis*. 17. *n*. 2. Bonon. *decis*. 19. *n*. 13. Mascard. *conclus*. 673. *à n*. 1. Farin. *in fragm. crim. p*. 1. verb. *ætas. num*. 141. Franc. Molinus 18

de

de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 9. n. 41. Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de cleric. p. 1. tit. de clerico teste* §. 1. n. 10. Genua, *de scriptura priuata lib. 5. tit. de libris plebanorum q. 1. n. 3. & 4.* Rota *decis. 592. n. 2. p. 1. recent. & decis. 15. n. 2. p. 2.* etiam recentior, & in Romana nullitatis obligationis 16. Ianuarij 1626. coram R.P.D. Durand. ac de origine probando, Rebuffus *de pacificis possessor. 217.* Genoa *dicto lib. 5. q. 3.* Piassecius *in praxi Episcop. p. 1. cap. 1. n. 9* Mascardus *de probat. conclus. 1147. n. 21.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. glossa 9. §. 1. à n. 112.* vbi *n. 113.* † hoc intelligit, fraude
19 cessante, & de probando dicto impedimento, Marius, Anton. *variar. lib. 1. res. fin. casu 33.* Barbosa *d. c. 7. de officio Parochi p. 1. n. 4. & 5.* cum Aloysio Riccio, *in praxi rerum fori Eccles. res. 249. in 1. edit. alias res. 218. n. 1. in 2. edit.* Seraphin *dec. 1138. n. 2.* Ioseph Ludouic. *dec. 55. n. 7.* Caualer. *dec. 444.* Maurit. *n. 4* Camil. Borrel. *in summa dec. p. 1. tit. 22. n. 25. de restit. in integ. c. 321.* Gratianus *discept. fo-*
20 *rens. cap. 491. n. 18. & cap. 767. n. 43.* † Ita etiam ex partita Libri mortuorum probari mortem, & sepulturam; eo quod Parocho annotanti mortem credatur, cum ad illum, & opus sepeliendi defunctos suæ Parochiæ huiusmodi ex officio, annotatio spectet, vt docent Craueta *de antiquit. tempor. p. 1. §. videmus,* & abunde *n. 1.* Ioseph. Ludouicus. *conclus. 19. amplias. 24* Mascardus *de probat. conclus. 673. n. 13. & conclus. 1077. n. 4.* Genua *de scriptura priuata dicto lib. 5. tit. de libr. pleban. q. 2. n. 1.* Buratus *decis. 886 à n. 1.* Rota in Eluen. eremitorij 7. Februarij 1631. coram R.P.D. Merlino, Peerus. *decis. 12.* dicentes de fide Parocho præstita in hac parte. Et Menochius *lib. 1. præs. 51. à n. 53.* Paulus Tuscus *de visitat. lib. 2. cap. 3. n. 28.* Caldas Pereyra *in l. si curatorem* verbo *minoribus à n. 33. Cod. de in integ. restit. min.* Ioseph. Ludouic. *ita decis. 55. n. 7.* Franc. Molin. *dict. compar. 9. n. 39.* Genua *dicto lib. 5. q. 2* Cauel. *decis. 575. n. 3.* Barbosa
21 *dicto cap. 7. de officio Parochi n. 11. 12. & 13.* † Ponentes matriculam, quæ solet in forma sequenti à Parocho inscribi *Die, mense, anno N. De N. omnibus sacramentis susceptis cum anima commendatione, obiit in sua domo Platea nuncupata N. & sepultus fuit in hac Parochiali Ecclesia sancti N. &c.* Et in terminis Rota *decis. 621. n. 4 p. 1. recenti, & decis. 605. n. 4 p. 2. etiam recent.* & in Alexandrin. beneficij 18. Aprilis 1625. coram R.P.D. Merlino.

22 Imo quod circa mortem alicuius, credendum sit libro societatis, seu confraternitatis, quæ habet pro instituto officium generale sepeliendi mor-
23 tuos † Et quod credatur scribis deputatis ab istis confraternitatibus, Lata *de capell. & anniuers. lib. 2. cap. 4. num. 92. & 93.* bene D. Ioannes De Scobar. *de puritate Sanguin. p. 1. q. 6. §. 1. n. 30.* ac de Regno lusitaniæ consuluit Valascus *consult. 10. n. 1. p. 1.* & de libro Hospitalis, Surdus *cons. 350. num. 36.* Barbosa *dicto cap. 7. num. 24.*

24 Et quod liber Parochiæ probet ad effectum probandi reseruationem, dixerunt Buratus *decis. 11. n. 2.* & *ibi* Ferentil. vbi concordantes adducit, conclusionem amplians, & *decis. 407. n. 3.* Rota *decis. 700. n. 4. p. 1. recent.* & in Therulin. beneficij 7. Iunij 1610. coram Bonæ memoriæ Patriarcha Manzanedo, & in Leodiens. capellani, coram Bonæ memoriæ Vvaldosen, prout refert idem Barbosa *numer. 12. in fine* 8. Nouemb. 1619.

Ex his etiam patet, vt quemadmodum liber ad- 25
ministratoris probet, vt docent Scacia *de iudiciis caus. ciuil. q. 11. n. 247.* Scobar. *de ratiociniis cap. 10.* Gaito, *de credito 1. p. cap. 2. tit. 4. n. 796.* † Et 26
sic libro patris administrantis, bona filiorum, quorum bonorum, pater non erat legitimus administrator, ad textum *in l. ius §. Pater*, vbi Bart. *ff. de negotiis gestis*, Socinus *cons. 34. lib. 1.* Pinel. *in l. 1. p. 2. n. 29. Cod. de bonis maternis*, alij per Gutierrez *de tutelis p. 3. cap. 3. num. 24.* † Et libro 27
confecto à matre vsufructuaria, Corn. Pigian. & alij relati per Gutierrez *dicto loco n. 55.* † Et li- 28
bro Patrui confecto de bonis nepotis per eum administratis, Corn. *cons. 196. lib. 3.* Alciatus *in l. 1. in fine Cod. de edendo.* † Et libro fratris de bonis 29
per eum administratis aliorum fratrum, consanguinitatis, aut tutorio nomine, Gutierrez *sup. num. 19. & 66.* † libro negotiorum gestorum ad 30
textum, vbi Bart. & alij *in l. 2. ff. de negotiis gestis* † libro procuratoris ad litem, seu ad 31
negotia, ad textum *in l. si remunerandi, & l. procurator §. 1. ff. mandati.* † libro actoris, 32
& vniuersitatis, aut alterius Domini ad textum *in l. 1. & l. item eorum §. si Decuriones ff. quod cuiusque vniuers. nomine.* † libro exe- 33
cutoris testamentarij ad textum *in l. nulli Cod. de Episcopis, & clericis, & cap. tua nobis, & cap. Ioannes, de testam.* Marlian. *decis. 13.* libro executoris sententiarum ad textum *in l. executorem C. de execut. rei iudicatæ cons. 85. sub n. 23. vol. 1.* † libro 34
curatoris ad lites, §. *fin. instit. de authorit. tutor,* † 35
libro hæredis grauati, Bart. *in l. cum tale ff. de condit. & demonstrat.* Socin. *cons. 24. n. 37.* † libro ser- 36
ui administrantis, Socin. *supra*, libro sociorum, vt latissime Hactor. Felic. *de societ. cap. 38.* † libro fi- 37
lii administratoris, viuente patre, Gutierrez *supra num. 20.* † libro amici administrantis, *dict. cap.* 38
n. 56.

Quorum omnium liberis pro ipsis scribentibus 39
aliquam fidem facere docent DD. si restringantur ad expensas modicas, † quia probatio in magnis 40
debet fieri per scripturas, & testes, & sic per apochas de recepto, aut per rei, & operis euidentiam, aut per alias coniecturas iudicis arbitrio approbandas, Corneus post Bald. *in l. fin. §. in computatione columna 1. Cod. de iure deliberandi*, Scobar. *de ratiocin. cap. 10. n. 58.* latè Ioannes Gutierrez *de tutelis p. 3. cap. 1. num. 147.* Ioan. Garcia *de expensis cap. 20. num. 23.* iuxta subiectam materiam, de qua inquiritur, Gayto *de credito supr. p. 1. cap. 4. tit. 4. ex n. 797.* cum Caluacano Stracha, Farinacio, Mascardo, Surdo, Genua *dicta lib. 4. de scriptura priuata tit. de libr. tutor.* & de libro mercatoris, probauit idem Gayto *dicto cap. 2. ex n. 123. & 127.* qui *n. 827.* † videndus ex *n. 825.* fir- 41
mat, quod expensæ minutæ probantur solo administratoris iuramento, Scaccia *de iudiciis caus. ciuil. dicto cap. 11. n. 284.* & multo Vberius libros de quibus loquimur hic probare dicendum est, vt factos à persona publica, qualis est Parochus, cui debet admodum credi ex iam *supra* adductis, & ex proxime dicendis.

Iuuatur prænotata assertio, etiam ex eo, quia li- 42
bro Hospitalarij datur fides, *vt in auth. de Eccles. tit. §. penult. & in l. orphanotrofos 1. Cod. de Episcopis, & clericis, clem. 2. §. vt autem de religiosis domibus*, vbi DD. & tex eo magis, quia libris visitatio- 43
num Episcoporum adhibetur fides plena circa officium visitationis, Caputaq. *dec. 158. aut 160. seu 4. p. 2.* Verallus, *decis. 229. p. 1.* Genua *de scriptura*

priuata dicto lib.5.de libr.visitator. Marcereten, *variar.resol.lib.1.ref.110.*

44 Item vt dixi *in dicto cap. cum causam ante penult.de probat.* libris canonicorum, congregationis Ecclesiæ Monasterij, Collegij, & aliorum similium administratorum datur fides, Craueta de antiquit. tempor, *verf.quid in libro officialis alicuius Monasterij*, & libris ciuitatum, & Episcoporum, Caputaquen *decis.156.seu 158.* Franc. Marcus *decis.298.*

45 Et de prædictis libris, ac de fiscalium æstimi, cataftri, & aliorum quam plurimorum, idem Nicolaus Genua *dicto lib.5.de scriptura priuata*, ad faturitatem videndum, & refert plures Gayto *supra de credito dicto cap.2.p.1.tit.4.* qui ex *n.1003.* idem cum multis probat de libris Syndici, & casarij, item de libro aromatarij, quos plenam dicit facere fidem, certis concurrentibus, & fine dubio

46 de libris capitulorum, vniuersitatis † seu statutorum alicuius ciuitatis, si diu sint habiti pro solemnibus, vt responderunt Craueta *conf.415.n.44.* & *conf.701.num.1.* Genua *dicto lib.4. tit. de libr. ciuit.fol.261.in magnis*: de nonnullis libris videndus Viscontus in suis conclusionibus *fol.165.* & *166.*

47 Et sic fidem adhibendam esse plenam, aliis, etiam Parochorum libris, patet, veluti illorum, qui per Episcopum confirmantur in sua Parochia non habentem præcipue Notarium qui confirmatos scribat in matricula, Posseuin. *de officio curati cap.12.n.43.* Barbosa *de officio Parochi dicta p.1. cap.7.n.16.* vbi ponit formam seruandam in scribendis eis, mutatis mutandis, iuxta *supra* adductas

48 in hac quæst. addens *sub n.22. verf. prater* † de aliis annotationibus, quas ex officio debet facere Parochus & penes se habere nonnullas, quæ Ecclesiæ, & Parochianis necessaria videntur, veluti, cum scribunt aliquem fuisse excommunicatum, vel notant Dominium alicuius rei ad Dominum suarum Ecclesiarum spectare, Mascard. *de probationib.conclus.653.n.7.8.* & *12.* Genoa *de scriptura priuata dicto lib.5. tit. de plebanorum libris q.4.in fine*, & *q.5.* Ioseph. Ludouic.*conclus.19. col.2. in fine*, dicentes istis quidem libris, & annotationibus plenam præstari fidem.

49 Alias quidem matriculas ad pleniorem notitiam solent conficere Parochi, & si non ex necessitate, veluti omnium omnino, qui sunt sub parochia sua, vt scilicet notet eos, qui continuo nascuntur, vel Domicilium statuunt sub Parochia sua, & eos, qui inde discedunt, vt sciat etiam pro quibus sit orandum, & eleemosyna facienda argum. *cap.à nobis el 2. de sent. excommunic.*

50 † Item matriculam de bonis Ecclesiæ, quibus subuenit, vt sic possit Ecclesia in damnis seruari; cum teneatur singulis annis rationem reddere Episcopo de redditibus, & boni sui possessionibus ex *cap.iniunctum de rerum permut.* in illis verbis, *& ideo Ecclesiarum Rectores summopere caueant, ne eleemosyna vnius, alterius peccatum fiat.*

51 Quibus, & aliis libris confectis, deberet etiam Parochus ex debito officio habere diligentem custodiam eorum, ne dum solent ad aliorum manus facili negotio peruenire, falsentur, vel rumpantur,

52 † Et vt sic fidem certiorem faciat in Iudicio formaliter transcribendo partitas, sicut iacent de verbo ad verbum, præmittendo verba sequentia *ego N. infra scriptus Parochus Ecclesiæ sancti N. de N. fidem facio, qualiter in libro defunctorum, aut Baptizatorum, nubentium, confirmatorum & dict. Ecclesiæ fol. adest sequens partita, videlicet die &c. in quorum fidem &c. datum &c. ego N. de N. Parochus supra dictus manu propria &c.* docent Alex Ludouic. *decis.359.n.5.* vbi Beltram, *n.9* Barbosa *dicto cap.7.de officio Parochi n.19.* & *21.* vbi refert decisum fuisse in Tolet. Cappellæ 18. Mai. 1615. coram R.P.D. Pirouano, & in Æsina bonorum 17. Mai 1617. coram Bonæ Memoriæ Andra, Fetentil. in annotat. *ad dec.11.* Burati *n.5.*† additque Barbosa, vt nec pro- 53
bat *n.22.* si aliqua ex dictis transcriptionibus fiat, lite pendente in Rota fine citatione, & recognitione, nisi tempore productionis non fuerit de hoc oppositum, vt censuit Rota in Romana nullitatis obligationis 6. Ianuarij 1626. coram R.P.D. Durando *verf.non obstat*, primo, quod est de iure in aliis transumptis præsentandis, iuxta quæ dico *sub tit.de fide instrum.* & argum. eorum quæ dixi *in c.1.de causa possess.* & *propriet.* & *in cap.4. de testibus*, quare dixerunt eadem Rota *decis.487.p.1.recent.* Puteus *decis.405.* Socinus *in auth. si quis in aliquo n.18.* vbi Decius *n.27.verf.si vero iudex C. de edendo*, quod iudex, parte non opponente, potest adhibere fidem scripturis, etiam in formibus, cum possent quandocumque recognosci.

Pro complemento addo in tantum prædictos 54
libros debere esse sub custodia Parochi cuiusque Ecclesiæ curatæ, vt nec Episcopus possit extrahere illos de potestate Parochorum, cum sint penes Parochos omnino conseruandi: nam cum teneatur prædictum fidem de eorum partitis facere necessario, iustum immo, & conueniens est, vt semper sint sub Parochorum custodia, vt declarauit sacra Congreg.negot. & Episcopor. & regular. præposita Episcopo cauen. sub die 3. Iunij 1604. Barbosa *supra dict.c.7.n.19.* & *20.*† Vbi addit, vt si motis sit, pos- 55
sit Parochus, quando fidem de aliqua partita facit, siue de aliquibus, aliquid pro mercede accipere; verum si gratis solitum sit dari, quod gratis Parochus faciet ex dict. Congreg. quæ dicto Episcopo rescripsit, nihil pro huiusmodi fide recipi posse.

Quod si dubites quare libris Parochorum fides 56
integra præstetur, ac adhibeatur, tam pro ipsis, quàm pro aliis habentibus interesse, & non sic aliis ex libris, fine matriculis iam relatis ex *verf.ex his*, & videtur eam rationem, esse quia sicut ad Parochi officium ex sacra dispositione *Trid.cap.1.sess.24.de reformat.matrim.prope finem*, sancitum fuit, vt Parochi debeant habere libros, in quibus coniugum, & testium nomina, diesque, & locum contracti matrimonij describantur; inde est, vt libris Parochorum credatur plene, cum ad id habeantur Parochi, tamquam personæ publicæ, quæ instrumentis conficiendis creatæ sunt, iuxta quæ dixi *sub Rub.de fide instrum.* & in terminis videntur concludere Monaldus *conf.78.vol.2.n.6.* & *7.* Borgin. *decis.12.n.13.p.2.* Mascard. *de probat. conclus.672.præcipuè n.18.* Robusterius *decis.340.n.1.inter decis.nouissimas diuers.volum.2.* Viuius *decis.489.n.9.tomo 3.* Lancelotus Gallia *conf.15.n.3.* qui vanum disputare de hoc, nunc dicit, Genua *de scriptura priuata libro 5.tit.de libr.plebanorum q.fin.* Farinac. *decis.357.in volum.prius impresso n.1.* Gayto *de credito p.1.cap.3.tit.1.* † qui dum ex *n.* 57
6. agit de dubio, num possit liquidari instrumentum capitulorum matrimonialium cum fide Parochi, ex qua conster matrimonium fuisse contractum vsque ad *n.935.* sic cõcludit ex *n.918.* & *925.ad 929.*

&

& si cum modificatione, de qua *ibi à n.* 930 nempe vt procedat si in fide Parochi describantur testes, aut melius, dummodo fides illa recognoscatur esse eam scriptam, aut subscriptam manu Parochi, & quod alias fidem illam, aut probationem non faceret: sic cum Farinacio *supra*, & Gratiano *discept. forens. cap.* 677. *à n.* 10.

58 Quod non sic procedit in libris aliis, etiam arrendatorum, & conductorum circa tributa fiscalia, & datia, aliasque publicas exactiones, quæ ab ipsis exiguntur; non enim istorum libris pro ipsis, & pro tertio, aut contra tertium creditur duplici ratione. Prima, quia ad sui proprij commodum non creditur vulgatis terminis. Et secunda, quia de publico ad scribendum, nequaquam sunt deputati, vt patet ex *l. fin. Cod. de conuen. fisci debitoribus lib.* 10. iuncta *l. exemplo Cod. de probat.* quibus, & aliis sic scribunt Regens de Ponte *de potest. Proreg. tit. de Regal. imponit.* §. 8. *à num.* 23. Gayto, *de credito dicta p.* 1. *cap.* 2. *tit.* 1. *à n.* 66. quia nec viro egregio creditur, ipse *cap.* 3. *tit.* 1. *n.* 927. & ante, & per illa, quæ dixi *infra in cap.* 28. *de testibus*.

59 Et quamuis videatur obstare, nempe, quod creditur administratori scribenti expensas magnas quas fecerit persona egregia valde, vt puta si fuerit Dux belli, qui scripserit expendisse tot quam plurimorũ millia ducatorum pro expugnandis hostibus ciuitatis, aut Regni videlicet ingeniis igneis, exploratoribus, & in aliis bellicis, & militaribus expensis pro expugnatione iam dicta, & pro penetrandis arcanis, & consiliis inimicorum, vt docet ex Baldo Gutierrez, & aliis, inter quos Barbatia *consil.* 48. *col.* 8. *vers. curso nunc*, Scobar, *de ratiocin.* 1. *cap.* 10. *n.* 65. vers. *& idem dicendum erit*, qui loquitur de casu Capitanei Magni Gundisalui E. Fernandez de Cordoua, & idem Barbatia, de casibus Gregorij, & Francisci de Consagha, & de vtrisque Gayto, *dicto cap.* 2. *tit.* 4. *n.* 558. Tamen respondetur prædictas personas non tantùm fuisse egregias, imo publicas admodum in id destinatas; sic vt quemadmodum generalibus Thesaurariis, & his, qui onus scribendi libros habent, creditur, cum ad librum Thesaurarij recurratur, tamquam ad speculum veritatis, Viuius *decis.* 184. *num.* 7. Gayto *dicto cap.* 1. *tit.* 1. *n.* 65. ita & illis Ducibus propter magnum secretum, quo procedunt in rebus tam magni momenti, contraria procedunt in simplici fide, & attestatione egregiæ personæ; idem *c.* 3. *tit.* 1. *n.* 927.

60 Ad quartam quæstionis partem, an debeat facere processiones per Parochiam, aut in die sabbati sancti, siue resurrectionis, benedicere, & aspergere Domus Parochianorum? Respondeo ad primum quidem, vt spectet ad officium cuiusque Parochi illas dirigere, nec vllus alius etiam regularis, nisi de eius consensu valeat, vt videtur clare dispositum à Sacra Congreg. Rit. in Siuian. 15. Decemb. 1632. quæ censuit non licere regularibus confraternitatibus laicorum, habentibus claustra processiones facere extra claustra Monasterij; carentibus vero claustra, non nisi intra ambitum, hoc est prope muros Ecclesiarum siue exeundo à ianua Ecclesiæ & intrando per aliam, siue per

61 eandem & semper prope muros Ecclesiæ † Extra verò ambitum Ecclesiarum, non nisi de licentia, consensu, aut cum cruce Parochialis, vt inter Abbatem maiorem, & vniuersitatem Parochorum Ciuitatis Hispalens. citatis Procuratoribus ordinum, definitum fuit anno 1628. à Sacra Congreg. 26 Februarij, quam ad litteram refert Barbosa *de officio Parochi cap.* 12. *n.* 13. Lezana *in summa quæst. regul.* vbi idem refert fuisse rescriptum Cardinali Ludouisio Archiepiscopo Bononien. à Sacra Congreg. Concilii sub die 2. Iullii 1620. cap. 11. n 4. vers. *ad octauum* vbi in vers. *tertio*, subdit nec posse regulares per Parochiam extra Ecclesiam, aut Claustrum portare pluuiale, aut stolam.

Sed quia adducta declaratio Hispal anni 1628. 62 excipit religiones habentes speciale priuilegium in verbis sequentibus, *exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale priuilegium faciendi processiones per alia loca*, quibus per hoc decretum non intendit præiudicare Sacr. Congreg. ideo libuit ponere ad litteram aliam Sacr. Rituum Congreg. declarationem, in causa Pesaurien. sub die 14. Nouemb. 1613 in verbis sequentib. *Sacra Congregatio Rit. audita relatione ill. Illustrissimi, & Reuerend. D. Cardinalis, de Monte, coram quo de mandato eiusdem sacra Congreg. Rit. deducta fuerunt voce, & scripto iura, & rationes fratrum Prædicatorum ciuitatis Pesauriensis prætendentiũ posse virtute litterarum Clem. VIII. ampliare viam ab illis alias electam pro processione sanctissimi sacramenti facienda Dominica infra octauam Corporis Christi* † *Eadem sacra Congreg. audita relatione*, 63 *vt supra iuxta formam litterarum felicis recordationis Papa Clem VIII. in quibus expressa dicitur, quod fratres Dominicani possint dictam processionem sanctissimi sacramenti facere per vicos, plateas, & loca ab eis electa, & semel tantùm eligenda. Declarauit dictos fratres Dominicanos in dicta eorum processione, quam in ciuitate Pisauri facere solent Dominica infra octauam festiuitatis sanctissimi corporis Christi, debere incedere per eandem viam, per quam processionaliter prima vice incesserunt, quande dictam processionem facere inceperunt.*

Et confirmatur aliis duabus declarationibus Sacræ Congreg. eiusdem in Materanens, sub die 20. 64 Iullij 1629. vbi respondit non licere Fratribus Dominicanis Ciuitatis Materæ in processione sãctissimi sacramenti, quam faciunt in Dominica infra octauam corporis Christi, mutare, aut variare vias, & loca semel ab eis electa, sed incedere debere per easdemmet vias, per quas processionaliter prima vice incesserunt, quando dictam processionem facere inceperunt. Et addit alia Materan. 15. Mai 1632. ex eo quidem, Parochum non posse, nec debere impedire à Fratribus Dominicanis in sua solita processione, ne Dominica infra Octauam corporis Christi illam faciat, quia dictum breue Clem. VIII. non afficit Parochus: sic eas refert Barbosa *supra de officio Parochi dict. cap.* 12. *part.* 1. *numero* 14. *&* 15. iterum refert, non sic longè *in collect. decis. Apostolicorum* 372. verbo *fratres Prædicatores, & in Bullario eodem verbo numero* 12. *&* 13. Sellius *in selectis canon. cap.* 25. *num.* 5. *& in decis. collect.* verbo *processio sanctissimi sacramenti*, idem Barbosa *collect.* 606. *num.* 7. † Alias 65 enim regularibus aliis, qui non habent tale priuilegium, non licebit extra ambitum relatum processionem hanc, nec alias facere; & sic Sacra Congreg. Rit. in Gaballicen, insulæ 27. August. 1615. & 18. Februarij 1617. dictum fuit non licere regularibus facere processiones cum sanctissimo sacramento; maxime per limites Parochiæ, & Ecclesiæ Collegiatæ.

66 Nec enim processiones in corporis christi festo facere licet aliis Ecclesiis, sed solo Episcopo in cathedralibus scilicet) quæ debent inchoari à cathedrali, & in ea terminari quæ facienda sunt iuxta formam cæremonialis libri ex Sacra Congreg. Rituum in Pisana 22. Mai 1615. & Tuscanen 19. Augusti 1619. & Sulmonen. 15. Ianuarij 1633. cuius meminit Bonfadin. *in thesauro canonic. decision. res.8. n.17.* & Sellius *in selectis canon. cap. 52. n. 12. & 13.* Vbi de alia Isolam de ferio 19. Iunij 1604. Barbosa *dicta collect. 606. num. 12. & 13.* & idem *in Bullario* dicto verbo *processio sanctissimi.*

67 Nec alias quidem processiones possunt facere regulares extra clausuram propriorum Monasteriorum, & extra Ecclesias, & ambitum illarum ex Sacra Congreg. Concil. apud Laurent. de Peyrinis *de priuileg. regul. tom. 2. const. 7. Pij 5. n. 13. vers. ad octauum pag. 193.* vt refert etiam Barbosa *in pastorali p. 3. allegat. 78. n. 7.* & ex alia Rit. in Areti-
68 na. Montis Sancti Saccini. 19. Mai 1614. † Et idem de confraternitatibus laicorum dictum est, repetunt per adductos Hispalens. & Liman. declarationes Sacræ Congreg. vt referunt Ioan. Anton. Nouar. *in summ. Bullarum tit. de processionibus n. 2.* Gabanto *in manuali Episcoporum*, verbo *processiones à n. 46* Lezana *in summa quæstion. regul. tom. 2. c. 1. n. 51.* Vbi id intelligit, seclusis particularibus priuilegiis, qualia Dominicanis processionibus sanctissimi sacramenti, & Rosarij, quæ in quibusdam locis dicũtur concessa, quas Vallisoleti faciunt intra claustrum, hic Matriti video ambiendo a cœnobio Dominicanorum, qui dicitur *del Rosario* fieri per calles collationis eius, & per
69 plateam, quæ dicitur *de sancto Domingo* † sed de his Rosarij lego declaratum vt possint fieri per totam ciuitatem, si ita habet consuetudo à decem retro annis seruata, & in quatuor festiuitatibus B. Mariæ, nimirum Natiuitatis, Anunciationis, Purificationis, & Assumptionis ex sacra Congreg. Concilij, teste Laurentio de Peyrinis *in const. sui ordinis min. tom. 2. const. 7. Pij V. n. 13. vers. ad 8.* vt refert Barbosa *de officio Episcopi allegat. 78. num. 7.* idem *collect. decis. sup. n. 12.*

70 Et quamuis processiones fieri possint à canonicis cathedralis, etiam per limites Parochiarum sine licentia curati, vt censuit sacra Congreg. Rit. in Thelesina 18. Augusti 1615. & 15. Iunij 1619. quarum meminit Aldanus *in compendio canonic. resolut. lib. 2. tit. 40. n. 15.* qui *ex n. 5.* dicit declaratum sæpius in aliis sacris Congreg. quas refert, ius dirigendi processiones à quocumque loco discesserint, & iuerint, easque indicendi, & decernendi ad Episcopum pertinere, cum consensu capituli, non obstante qualibet consuetudine, etiam immemoriali, vel ad eius vicarium, Episcopo absente, cum capituli Consilio, quibus tangit horam indicere, vt meminere etiam Barbosa *in collect. decis. 605. & in Bullario*, verbo *processio*, ex *n. 1. & de canon. & Dignit. cap. 6. n. 7. & de officio Episcopi p. 3. allegat. 78.* Armendar. *ad leg. Nauarra lib. 1. tit. 14. n. 18. §. 1. de processionibus.* non obstante, quod capitulum, & alij sint per longum tempus in quasi possessione indicendi publicas processiones, vel præscribendi, quomodo, & quo sint dirigendæ Sacr. Congregat. Concil. 28. Martij 1618. & 16. Februarij 1619.

71 Tamen extra facultatem Episcopi, & canonicorũ ad curatos spectat per proprias Parochias processionem facere; sic vt nec Regularibus liceat illas dirigere sine curati licentia, vt patet ex dict. Hispalens. 28 Februar. 1628. Sacra Congreg. Rit. cuius etiam meminere Ioan. Maria Nouarius *in lucerna regular.* verb. *processiones n. 24. & 15.* Ioan. Anton Nouar. eius Frater. *in summa Bullar. tit. de processionibus regular.* Barbosa *dicta decis. 605. n. 16.* qui & *n. 29.* refert declaratum à Sacra Congreg Rit. in Taurin. 5. Mai 1633. quem refert etiam Bonfadin. *supra dict. res. 8. n. 24.* † Quod proces- 72
siones duæ eodem Die, & in eodem loco non permittuntur; sic vt qui vltimam facere intendunt, debent illam protrahere in alium Diem. † Et quod 73
debent manuteneri illi, qui in processione facienda antiquiores sunt; ita vt non liceat aliis eodem Die facere similem processionem, vt sacra Cong. declarauit in eadem causa 9. Aprilis 1633. idem Barbosa *n. 21. & in Bullario* sub dicto verbo *processio*, videndus ad plura alia ibi, & *in Bullario* verb. *Regulares quoad processiones*, & verb. *clericos* quoad processiones Bonfadin. *dict. res. 8. & ibi n. 25.* Laurent. Franch. *de controuersis inter Episcopos, & Regul. circa Bullam. Gregor. 13. de praced. & procession. & ibi in responso ad 7. pag. 28.* & alij plures de hac materia agentes.

Quoad dubium secundum de benedicendo per 74
Parochum Domus Parochianorum, illas aspergendo, dico cum Riccio *in praxi rerum fori Ecclesiastici p. 4. res. 310.* quod vbi est consuetudo, sicut & testatur vigere in lusitania Barbosa *de officio Parochi p. 1. cap. 12. num. 11. & 12.* vt debeant fieri tales aspersiones Domorum post factam fontis benedictionem, vt etiam in Italia fieri solet, vel in ipsa Die Sabbathi sancti, aut in prima, vel secunda Die post resurrectionis diem ex ea quidem ratione, quia & istæ aspersiones connumerantur inter functiones Parochiales, de quibus hic & *in quæst. 1. praced.* quæ priuatiuè ad Parochos solum spectant.

Et in tantum est vere, quod nec Regulares va- 75
leant prædictas benedictiones aspergendo facere in Domibus Parochianorum (nisi & ipsi sint Parochi loci) cum non possint hoc munus extra conuentum fauere: argu. eorum quæ de processionibus dicta sunt hic, sicut & in terminis censuit Sacra Congreg. Concilij sub Die 23. Nouemb. 1616. & in alia Bononiens. sub die 4. Iulij, vt refert etiam Lezana *in summa quæst. regul. tom. 1. cap. 12. n. 41. vers. ad quartum decimum*, † qui addit ab eadem 76
sacra Congreg: decisum, Regulares non prohiberi in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere *ibi* in *vers. ad nonum*, & sic video practicari hic Matriti.

Ad vltimam quæstionis partem de aliis, quæ per- 77
tinent ad Parochi officium, omitto hic tractare, ne longos faciam commentarios, & quia pluribus in locis nostri instituti conuenienter, & proprie tractantur; ideo quia Parochorum functiones sunt diuersæ solitæ ad nouem modos reduci, vt in decimis, oblationibus, quarta Parochiali, primitiis, & in personis à quibus hæc persoluuntur, & quibus, & coram quo iudice, videbis late infra sub *t. t. de decimis, & in tit. de sepulturis*: aliqua dixi, *sua cap. de quarta de prascript. & in c. suã 3. de ordine cognit.* Circa sacramenta iã supra *sub q. 1. hic* principaliora posita sunt de vita, & honestate Parochorum, *inf. in tit. de vita, & honest. ac tit. seq.* de Residentia infra, *in tit. de Clericis non residentibus.* De præcedentia Parochorum, *infra in cap. ante penult. de maiorit. & ob id.* De missis Parochialibus ex obligatione celebrandis aliqua, *hic sub d. q. 1. & in cap.*

vt

vt Dominicis de Parochis,& infra *sub tit. de celebration. missar.* vbi etiam de officio Diuino per Parochos recitando, dico, & per alios Sacerdotes, & Clericos. Et de Parochorum cura circa propriæ Ecclesiæ, & habitationis reparationem, & debitam reuerentiam ipsi Ecclesiæ habendam, eiusque bona, & res conseruandas *infra in titulis de Eccles. ædificandis, de reliquiis, & veneratione sanctorum, de rebus Ecclesiæ non alien.* cætera verò in his duabus quæstionibus insinuantur, præcipua quidem nostæ tractationi.

78 Quæ si ad longum velis repetere, videbis præter Barbosam *de officio Parochi*, & per plures decisiones *in collect. decis. in Bullario, in pastorali, & in Trid. ac in tract. de officio Parochi*, & præster Posseuinum *de officio curati*, qui de hac materia dilucidè, nouissime, & plene egerunt, Machado *de perfecto confes. cura de almas lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 5. Bull. de aconomia canonica p. 2. cap. 1. §. 1. à pag.* 163. vers. *Parochia ius consistit.* Gutier. *allegat.* 8. *n.* 7. *& in canonici lib.* 1. *cap.* 30. Roman. *conf.* 356. Aldanum, Riuium, Lezanam, & alios iam *supra* relatos.

79 Quare vt finem imponamus monendos censui Parochos esse, vt in quacumque re agenda ex prædictis, & aliis, quæ suæ propriæ curæ incumbunt, non omittant considerate nominare, an liceat, an expediat, ac doceat id agere, & quod studeant sapienter, prudenter, humiliterque præesse, & quod lente festinent, ac manum occultam gerant, & quod nec temere quæcumque credant: ita Barbosa *de officio Parochi dicta p.* 1. *cap.* 7. *sub n.* 23. vbi etiam monet eos, vt memores præteritorum præsentia intueantur, considerent, futuraque præcogitent, pertinaciam, & inconstantiam fugiant, quia illa superbiam, & hæc leuitatem agnoscit, quibus præ oculis habitis, semper sperent rectè, & ritè se gubernaturos, subditosque recturos, ac in pace conseruaturos.

AD TEXT. IN CAP. III. officium hoc titulo.

De hoc textu plene *hic sub cap.* 2.

AD TEXT. IN CAP FIN. vt singula de officio Archipresbyteri hoc titulo.

PRÆMISSVM.

MATERIA huius textus ampliatur ex dictis *supra ad Rubricam*, & quia ibi *& in Rub. & titulo de officio Archidiaconi* dictum est de sub ordinatione, quæ interuenit inter vtrosque, & qualiter deferant in maioria, ac de illo dictum sit etiam, quod sit vicarius Episcopi modo *ibi* dicto, ac textus hic probet Archipresbyterum esse legitimum Episcopi vicarium, & quod Archipresbyter ruralis gerit curam, non solùm plebis, sed aliorum Presbyterorum; ideo visum est agere de his, ac aliis, quibus materiam integram nostri tituli complectamur.

QVÆST. I.

An Archipresbyter habeat ordinariam iurisdictionem de iure instar Archidiaconi, respectu Episcopi, & in quo differat? An Archipresbyteri rurales eandem potestatem habeant, ac Archipresbyter Cathedralis, & in qua opera instituti? Et an Decani rurales differant ab illis, & qui tales dicantur? Et an sint Dignitas in Ecclesia? Et quare plebs qualibet debeat habere suum Archipresbyterum, vbi plebanus, & plebania quid sint? Et an Dignitatem plebanus retineat? Et de aliis nominibus infra in cap. 2. de offic. custodis q 2.

SVMMARIVM.

1 *Archipresbyter quoad spiritualia, dicitur vicarius natus Episcopi.*

2 *Archiprebyter etsi de iure habuerit ordinariam Iurisdictionem, iam vere aliter procedere de consuetudine, vt* numero 3. 4. & 5.

4 *Archipresbyteri iurisdictio spectat nunc ad vicarium Episcopi, & applica* à numero 31.

5 *Archipresbyter tantum potest extraiudicialiter sumere informationes super matrimonij à forensibus contrahendis sine receptione testium in forma, vt num.* 6. *& decernere minima absque figura Iudicij, vt* numero 8.

7 *Archipresbyter potest iurgia amicabiliter componere, pro vt decet beno religioso, non per viam iuris, & admonere excitantes clamorem, vel discordias seminantes in choro, vel in sacrario.*

9 *Archipresbyter nequit procedere contra aliquem in figura Iudicij, cum non habeat iurisdictionem fori contentiosi in suos Parochianos, sed tantum fori pœnitentialis.*

10 *Archipresbyter est manutenendus in his, quæ ei competunt, tam ex dispositione iuris communis, quam ex Concilio Tridentino.*

11 *Archipresbyter, vt castri Regalis, sanctæ Mariæ maioris de vrbe, & S. Petri in vaticano, manutenendus est, vbi priuilegium adest, aut obseruantia,* n. 12. & 13.

13 *Archipresbyter S. Petri in vaticano absoluit beneficiatos, & clericos à quolibet iuramenti vinculo ad effectum agendi, & cognoscit de aliis, vt* n. 14.

15 *Archipresbyteri, Archidiaconi Iurisdictio, & Episcopi differt.*

16 *Archipresbyteri rurales sic dicti, quia curant de Presbyteris locorum distributis per Parochias, &* n. 17.

17 *Archipresbyter quilibet ruralis, præter Parochiale officium, eam habet authoritatem quam ei Episcopus dare voluerit,* numero 18.

18 Archipresbyteri saltim in Dominicis diebus, & festiuis tenentur pascere plebes sibi commissas, salutaribus verbis docendo, vt declinent vitia, virtutes sequantur.

19 Plebanus non omnis habet Archipresbyteri officium, sed is tantùm, quem Episcopus statuerit.

20 Archipresbyteri rurales solent vocari visitatores, aut vicarij foranei, quorum opera in tota vtitur Episcopus Diœcesi.

21 Archipresbyteri præferendi sunt vicariis Parochialium; quia eorum nomen sonat in Dignitatem.

22 Archipresbyter ruralis non debet associari à Presbyteris, & clericis, nec vt eorum Dignior in porta Ecclesiæ porriget aspersorium, nec alia obsequia.

23 Archipresbyter ruralis non tenetur præstare ientaculum processionaliter accedentibus ad eius Ecclesiam.

24 Archipresbyteri per Diœcesim distributi, accedentes ad Cathedralem ad obedientiam præstandam Episcopo, & vt intersint synodo, non possunt, nec debent sedere in choro cum canonicis.

25 Archipresbytero præfertur clerus sui Archipresbyteratus fallit ratione stolæ, vt n.26.

27 Vicarius non dicitur possidere Iure proprio.

28 Archipresbytero, & non Archidiacono, ratione stolæ, debetur præcedentia in funeralibus.

29 Archipresbyter subparatus procedit canonicis cathedralis.

30 Decani rurales, num differant ab Archipresbyteris ruralibus, & à n.31.

31 Archipresbyterorum, alius vrbanus, qui in ciuitate Episcopali aliis præest Presbyteris, alius est foraneus, siue ruralis, alias dicitur Decanus ruralis, qui ruri curam plebis habet.

32 Archipresbyter olim habebat cœtum canonicorum sub se, & hodie conseruat Dignitatem n.33.

33 Archipresbyter vrbanus Dignitatem habet in Cathedrali. Ruralis vero est in aliqua Dignitate. Et quare numero 34. 35. 36. & 37.

35 Officiales, & Ministri habens Dignitatem, qui & iurisdictionem.

37 Archipresbyter ruralis, qualem iurisdictionem dicatur habere in plebanos.

38 Archipresbyteri tamquam Prælati, præcedunt omnes in Ecclesiis plebis suæ, etiam Rectores Parochorum.

39 Plebanus est ille, qui exercet curam animarum, dictus à plebe, vel à populo, qui sub eius cura geritur, & in quo differat à cæteris curatis, & n.43.

40 Plebanus constituitur visitator, qui vicos, & castella in Episcopi locum circumeit, & vocatur Præfectus Ecclesiæ, seu plebis habens in sua Iurisdictione capellas, seu minores Ecclesias, quibus vicarij in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur.

41 Plebania dicitur Ecclesia matrix, quasi mater cæterarum plebis, sicut Rectoria dicitur à regenda Ecclesia, & populo, & plebe sibi commisso.

42 Ecclesia Archiepiscopi dicitur Metropolis, id est Mater ciuitatum eiusdem prouinciæ.

43 Plebani generali vocabulo, Rectores, seu Parochi, aut curati, vel Presbyteri, Parochiales dicuntur, & qui isti sic dicantur.

44 Plebanus videtur habere iurisdictionem, quia potest de iure excommunicare suos subditos & sic Dignitatem, numeris sequentib. aliter à n.50.

45 Prælatorum nomine habentur omnes à summo Pontifice vsque ad infimos, curatos, saltim latè, & n.46 & 47.

46 Rectores animarum in generali nomine vocantur Pastores.

47 Apostoli elegerunt discipulos, quorum typum nunc gerunt Presbyteri animarum Rectores.

48 Messis est animarum collectio.

50 Plebani nullam iurisdictionem habent fori contentiosi ex instituto suorum officiorum, & cura; eam verò tantùm habent in foro pœnitentiali, ex commissione verò potest, vt n.52.

51 Cap cum ab Ecclesiarum de officio ordinarij relatum n.44.

53 Archipresbyter habet præminentiam authoricabilem, etiam extra forum pœnitentialem in personas Ecclesiasticas.

54 Inferior num aduersus superiorem aliquid valeat ordinare, & de aliis remissiuè numero 55.

AD primam quæstionis partem, quia Archipresbyter in Cathedrali, quoad spiritualia, est, ac dicitur vicarius natus Episcopi iuxta glossam *in cap. 12. de pœnit. & remissionib. lib. 12.* Bald. *conf. 161. casus super quo n.11. lib. 2.* Beroius *in Rub. de officio deleg. n.9. & conf. 22. n.2. vol. 1.* Decianus *responso 16. n.20. volum. 2.* Franciscus Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p.1. cap.10. n.2. vers. sexta.* Sbrocius *de officio vicarij lib.11. q 3. n.18. & lib.2. q.14. n. 2.* Narbona *de appellat à vicario ad Episcopum p.1. n.22.* Moneta *de distribut. quotid. p. 2. q. 1. n.26. vers. ratio,* Azor *instit. moral. p.1. lib.3. cap.15. q.4. vers. alter vero,* Cardinalis Tuschus *tom.1. littera A conclus. 485. n. 2.* Barbosa *hic n.2.* & alibi infra referendus; ideo legitime hic inquiritur, an habeat ordinariam Iurisdictionem. 1

Et quod habeat Archipresbyter ordinariam iurisdictionem, videntur multi DD. probare per glossam hic in verb. *referant,* ibi *cum habeant ordinariam iurisdictionem* Azor *d. cap. 15. instit. moral. quæst. 6.* Narbona *de appellat à vicario ad Episcopum d p.1. n.30.* Moneta *d. q.1. n.26. in fine,* Barbosa *hic n. fin. & de Canonic. & Dignit. cap. 5. n.24. in fine, de iure Ecclesiast. p.1. cap.25. eodem n. in fine,* & faciunt quæ de iurisdictione Archidiaconi dicta sunt *supra in dicta Rub. & sub Rubro illius tituli.* 2

Nihilominus iam hodie, sicut iurisdictio Archidiaconi, tum per consuetudine, tum per Trid. est immutata, dicendum est, vt quamuis Archipresbyteri Cathedralium videantur à iure communi retinere, quod Episcopis celebrantibus assistant, fontes consecrent, & similia sacramentalia exequantur, vt patet ex adductis in Rubrica hic & ex Pontificali Romano, ac docent Barbosa *de canon. dicto cap.6, n.26. in fine, de iure Eccles. dict. cap.* 3

cap. 25. eodem n. Castaldus in praxi caremon. lib. 1. sect. 7. cap. 7. n. 5. ac confirmari videatur ex dict. glossa hic, verbo referre, vbi cauetur quod Archipresbyter minora, seu minima per se ipsum determinare possit absque, eo quod referat Episcopo, quam sequitur Abbas vers. oblin. † Adhuc in
4 omnibus sub Rub. adductis esse immutatam iurisdictionem, quam de iure aliàs habebant prædicti Archipresbyteri, cum iam sicut de Archidiaconi iurisdictione dictum est in suo tit. & ibi in cap. fin. ita similiter hic, quia sicut illius iurisdictio, ita & Archipresbyteri spectet nunc ad Vicarium Episcopi, ex eo quidem, quod per contrariam consuetudinem, quæ in hac materia exaudiri debet, sit multum derogatum iurisdictioni Archipresbyteri, & Archidiaconi, vt docent Hostiens. in summa hoc tit. ac alij ordinarij, Nicolaus Garcia de beneficiis p. 1. cap. 4. n. 26. & p. 5. cap. 1. à n. 256. Moneta de distributton. quotidian. dicta p. 2. q. 1. n. 28.

5 Et in tantum procedit, quod et si temporibus ferme istis post Concil. Trid. dubitatum esset, an posset Archipresbyter sumere informationes super matrimoniis à forensibus contrahendis, & illas transmittere ordinario pro gratia obtinenda iuxta dispositionē dicti Concil. sess. 24. de reform. cap. 7 ac sibi inobedientes in eius officio coercere eisque pœnam iniungere, & an posset iurgia inter sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere, & excitantem clamorem in choro, vel sacrario punire, responsum fuit à Rota in Materanens. officij Archipresbyteratus 11. Decem. 1597. coram Litta impressa per Farin. post. lib 2. consil. decis. 229. cuius etiam litteram refert idem Barbosa dicto cap. 5. de canonicis ex n. 32. & de iure Ecclesi. dict. cap. 25. ex eodem n. 32. iuxta resolutionem sequentem.

6 [Ad primum dubium, vt quamuis possit Archipresbyter in executionem dicti Concilij Trid. sumere informationes super matrimoniis in distinctè à forensibus iuxta declarationem Illustrissim. interpret dicti Concilij, de qua in summa Archiepiscopali n. 5. Vlterius intelligit Rota id procedere in informatione assumenda extraiudicialiter, & non in figura Iudicij, nec cum receptione testium formaliter, cum iste fieri non possint absque Iuridictione, quam Archipresbyter ipse non habet, cum eius effectus sit omnia referre ad Episcopum, nec aliquid contra eius decreta ordinare, vt dicit textus noster.]

7 [Ad secundum dubium Dominos de Rota respondisse posse amicabiliter dicta iurgia componere, provt docet bono Religioso, sed non per viam iuris, & solum admonere excitantes clamorem, vel discordias seminantes in choro, vel in sacrario, vt à prædictis desistant, nec eos punire posse, cum ius coercendi, & puniendi præsupponat iurisdictionem fori contentiosi, quam non habet Archipresbyter.]

8 [Ad tertium, & simili modo, quia debet intelligi de his minoribus, seu minimis, quæ determinare possit Archipresbyter absque figura iudicij, vel in figura Iudicij, secundum tamen ordinem ipsius Episcopi, vt declarant addentes ad glossam fin. hic, & per verba finalia hic ibi cuncta tamen referant ad Episcopum, ne aliquid contra eius decreta ordinare præsumant.]

9 Quæ omnia sic procedunt, quia vt dictum est, Archipresbyter nequit procedere contra aliquem in figura Iudicij, cum non habeat Iurisdictionem fori contentiosi in suos Parochianos, sed tantum fori pœnitentialis, vt patet ex adductis supra in Rub. & sub q. 1. sic Cardinalis in clem. q. 2. & 7. de probat. vbi etiam Imola n. 7. notat Petr. de Perusia in tract. de Vnion. Eccles. cap. 7. n. 3. Barbosa supra ex n. 33. & 34. Tam de Canon. quàm de iure Eccles. † Et eadem Rota patet inquam, quod 10
stante resolutione facta sub die 11. Iunij anni 1597. ipse Archipresbyter sit manutenendus, in his tamen, quæ ei competunt, tam ex dispositione Iuris communis, quam ex dicto Concilio Trid., & refert idem Barbosa sub d. n. 32.

Quare vbi priuilegium adest, aut obseruantia, 11
dicendum quidem est manutendos esse nonnullos Archipresbyteros, vt de Archipresbytero Castri Regalis Diœcesis declarauit Sacra Congregatio apud Sellium in Selectis Canon. cap. 8. in Maianen 8. Iunij 1619. quæ censuit manutenendum esse in possessione habendi vicarium foraneum in suo territorio, in quo ex antiquissima consuetudine habet iurisdictionem in causis ciuilibus indifferenter, & in criminalibus, vsque ad sententiam inclusiue. † Quod & idem procedere 12
censeo in Archipresbytero Sanctæ Mariæ maioris de vrbe, qui habet amplissimas facultates incognoscendis causis spectantibus ad Capitulum, beneficiatos, ac ministros in dicta Ecclesia, & tangentibus tam personas, quàm res capituli actiue, & passiue, summarie, & de plano, qui & de cameralibus obligationibus potest etiam cognoscere, cuiusque authoritas etiam extenditur ad Religiosos, & priuilegiatos, vt patet ex constitutione Pauli III quæ extat apud Laert. Cherubin. tom. 2. pag. 642. sui Bullarij. † qui etiam refert pag. 671. 13
aliam Bullam 35. incip. cum dilectis Kalend. Nouemb. I. eiusdem, Papæ Paul. III qua constat habere etiā eandem iurisdictionem Archipresbyterum S. Petri in vaticano qui & insuper absoluit beneficiatos, & Clericos à quolibet iuramenti vinculo ad effectum agendi. † Item & amplam iurisdi- 14
ctionem cognoscendi causas inter capitulum, qui, & Clericos, & commissiones causarum sui fori manu Papæ non signatas, non admittit, imo & facultatem ordinariam in canonicos, & cæteros, & authoritatem cognoscendi causas per suum vicarium, qui & præsidet collegio fabricæ S. Petri, vt patet ex alia Const. 102. Sixti V incip. cum ex debito 4. Nonis Martij 1590. apud D. Cherubin dicto tom. 3. pag. 678. & sequitur, ac refert Barbosa in collect. decis. 42. & in Bullario verbo Archipresbyter n. 2. 3. & 6.

Ex his, & ex adductis in Rubr. & cap. 1. hic, & 15
sub Rub. & tit. de officio Archidiaconi, patet quænam differentia intersit inter potestatem, & iurisdictionem Archipresbyteri, Archidiaconi, Episcopi, alteriusue Iudicis ordinarij, & sic non amplius de hoc dubio.

Ad secundam quæstionis partem, an Archipres- 16
byteri rurales, eandem potestatem habeant, ac Archipresbyter Cathedralis, & in quæ opera instituti? Et quia plene de necessitate institutionis eorum loquitur Leo Papa in textu nostro in verbis sequentibus vt singulæ Plebes Archipresbyterum habeant, propter assiduam erga populi Dei curam, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugi circunspectione custodiunt, & qua vnusquisque industria Diuinum opus exerceat, Episcopo suo renunciet. Nec contendat Episcopus non agere plebem Archipresbytero,

chipresbytero, quasi ipse eam gubernare valeat; quia & si valde idoneus sit, decet tamen, vt sua onera partiatur, & sicut ipse Matrici Ecclesiæ praeest, ita Archipresbyteri præsint plebibus, vt in nullo titubet Ecclesiastica solicitudo, cuncta tamen referant ad Episcopum, nec aliquid contra eius decretum ordinare præsumant. Et constito, vt per omnes Diœceses sint distributi plures Archipresbyteri vulgò *Arcipreſtes*, quorum territoria sibimet per Episcopos ab antiquo assignata, sunt vt curent de modo quo quilibet Parochus in propria Ecclesia officium adimplet, qualiterque cæteri Ecclesiastici, ac laici viuant, vt proprio Episcopo, aut Prælato renuncient, ideo breuiter de istorum officio, potestate, & iurisdictione accipies sequentia.

17 Et dicendum est istos quidem Archipresbyteros rurales eam habere authoritatem præter Parochiale officium, quod quilibet possidet, quam ei Episcopus dare voluerit, qui quidem præter ministeria, & officia, quæ quilibet Parochus in propria Parochia cum Parochianis ministrare, ac exercere tenentur circa sacramenta, sacramentalia, & alia, quæ retuli Latè *hic sub cap. 2. & 3. tota q. 1. & 2.* sic & *in cap. cum ab Ecclesiarum de offic. ordina-*
18 *rij.* † Et in Concil. Trid, *sess. 4. de reformat. cap. 2.* salubriter disponitur, vt dicti Archipresbyteri, sicut, & alij curam animarum habentes, Diebus saltem Dominicis, & Diebus festiuis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant, salutaribus verbis docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate sermonis, vitia quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, iuxta ea, quæ dixi sub *cap. penult. de ætate, & qualit. ordinandor.*

19 Ob idque dicunt DD. quod non omnis plebanus habet huiusmodi Archipresbyteri officium,
20 sed is tantum, quem Episcopus statuerit. † Et quod ij vocari solent visitatores, aut vicarij foranei, quorum Opera Episcopus in tota vtitur Diœcesi, vt patet in textu nostro, de cuius intellectu, præter ordinarios, Abbas, Zabarella Collect. Bellam, Ioan. Andr. Ancharran, Barbos, Anan, Hostiens, Innocent, Butr, Panormit, Viuian, Alagonam. Anton. Augustin, Ximenez, & alios, sunt videndi valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 49.* vers. *sexta* Sebastianus Cæsar *in relectione de Ecclesiast. Hierarch. p. 5. disp. 12. §. 2. n. 2.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. dicto cap. 15. q. 4.* vers. *alter* Duarenus *de sacris Ecclesia minister lib. 1. cap. 8.* Petr. Gregor. *syntagmat. lib. 15. cap. 21. numero 14.*

21 Et licet Archipresbyteri sint præferendi vicariis Parochialium, vt censuit Rota *decis. 316. p. 2. diuers.* in processionibus Vicariis Parochialium ex eo, quia nomen Archipresbyteratus de iure sonat in Dignitatem, Rota *decis. 9. de præbend. in nouis, & decis. 1. hoc tit. in antiquis*, Barbosa alia referens *de Canonic. ex n. 18. & ex n. 27. & de*
22 *iure Eccles. in eisdem num. dicta p. 1. cap. 25.* † Tamen Archipresbyter Ruralis, non debet associari à Presbyteris, & Clericis, néc conuenit, quod eorum Dignior in Porta Ecclesiæ ei porrigat aspersorium, & alia obsequia, quæ soli Episcopo à Canonicis debentur, non obstante consuetudine (vt dixi in Rub. hic) & in terminis declarauit Sacra Congreg. Rit. in Baren. 4. Iunij 1615. de qua.
23 Sellius *in Selectu Canon. dicto cap. 18. n. 31.* † qui *n. 39.* refert aliam in latteren. 21. Iullij 1618. qua cauetur in fauorem *Archipresbyterorum*, vt Archipresbyter ruralis non teneatur præstare ientaculum processionaliter accedentibus ad eius Ecclesiam,

Nec enim Archipresbyteri per Diœcesim distributi (qui sunt isti rurales) quando accedunt ad Cathedralem ad obedientiam Episcopo præstandam, vel vt synodo intersint, non possunt nec debent sedere in choro simul cum Canonicis Cathedralis, vt censuit Sacra Congreg. Rit. in Latteren. 14. Ianuarij 1612. vt referunt Sellius *dicto cap. 18 n. 41.* & de omnibus Barbosa *in Bullario* verbo *Archipresbyter*, idem *in dicta collect. 42. eodem verbo n. 19. 20. & 21.* 24

Et insuper addendum censui, quod sicut Archipresbyter debet præferre vicario Parochialis; ita etiam illi sit præferendus Clerus sui Archipresbyteratus, vt ex Sact. Rotæ Rom. decisionibus, dixit Theodosius de Rubeis *in sing. selectis dicta, circa decisionē Lanzeloti pag. 343.* vbi *pag. 348* refert sic decisum in Pampilonens. antelatio. *num. 10.* Mai 1577. coram Cardin. Lanzel. Sen. † 25
Sed ei inquam deberi præcedentiam prædicto clero, & aliis ratione stolæ, videtur declaratum à Sacra Rit Congregat. 12. Mai *in nullius 1612.* Barbosa *de Canon. dict. cap. 5. n. 30. & 31.* idem *de iure Eccles. dicta p. 1. dict. cap. 25. in eisdem num.* 26
† Vbi addit quod vicarius non dicitur possidere nomine proprio, & quod potentius est ius, quod quis habet iure proprio, quam alieno, ex doctrina Iasonis *in l. more 4. ff. de Iurisdict. omnium Iud.* † Cui etiam ratione stolæ deberi præcedentiam in funeralibus, & non Archidiacono primæ Dignitati, declarauit etiam Sacra Congreg. in nullius 12. Mai 1612. & 4. Mai 1613. vt refert Iulius Labor *variar. Lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 3. n. 121.* 27 28

Item quod Archipresbyter (vt iam dictum est) subparatus præcedit Canonicis Cathedralis, vt censuit etiam Sacra Congreg. Rituum in fundan. 10. Decemb. 1601. & 25. Ianuarij 1602. quas refert Aldan. *in compendio Canonic. resol. cap. 6. tit. 5. n. 24.* idem Barbosa *sub dict. Bullario* verb. *Archipresbyter*, & *dict. collect. decis. 42. n. 16. & 17.* 29

Ad secundam quæstionis partem, an Decani rurales differant ab istis, & qui tales dicantur, breuiter responsum præbendum est, repetitis hic, quæ iam dixi de istis Decanis ruralibus *supra sub quæst. 1. cap. 1. de ætate, & qualit. ordin. & in Rub. hic* vers. *Archipresbyter in iure* circa finem, vbi cum dictum sit, ac patet ex aliis in textu nostro, ac *in cap. 1. 2. & 3. hic* † quod Archipresbyterorum, sit alius vrbanus, qui in ciuitate Episcopali omnibus Presbyteris præest, habens Episcopi vicem, vt declaratum est supra. Et alius quidem foraneus, siue ruralis, quem alias communis appellat Decanum ruralem, quasi qui ruri id est extra ciuitatem Episcopalem plebis, ac Presbyterorum, reliquorumque Clericorum sibi subiectorum, curam habet, vt ex nostro textu, præter adductos in Rub. docet Andreas Valensis ad nostrum titul. *n. fin.* vocans illum Decanum Christianitatis, ex quibus iam videtur non differri Archipresbyterum ruralem à decano rurali, † De quibus, & nouissime leges quæ ex multis Congerit. Cæsar *de nobilibus disp. 75. & 76.* vbi & plura de Archipresbytero, & plebano, de quo ait, vt antiquitus habuerit cætum canonicorum sub se, & sic hodie conseruare Dignitatem, bene probet idem Legendus 30 31 32

dus *in addit. ad disp. 44. à n. 68. ad 73.* sic ab annorum computo, probans ex constitutionibus Guertij Senensis Episcop. Lucens. ab anno 1253. & Paganelo ab anno 1275. & à Fratre eius successore ab anno 1323 quando abunioni obijt.

33 Sed an isti Dignitatem habeant in Ecclesiis, quibus præsunt; & quia de Archipresbytero vrbano Dignitatem in Cathedralibus habere dictum est: nam vt iam proxime dixi sub vers. *ad secundam*, non Archipresbyteratus de iure sonat in Dignitatem, Rota *in dicta decis. 9. de preb. in nouis, & decis. 1. hoc tit.* Barbosa *de canon. dicto cap.*

34 *5. n. 29.* † Et quia respectu Archipresbyterorum ruralium, diuersi sint DD. existimo nihilominus, quod prædicti sunt in aliqua Dignitate, saltim large, etiam si conuentum, aut Collegium non habeant, sed solum plebem suam, & Clericos ipsius quibus præsint, quia tales Archipresbyteri habent aliqualem iurisdictionem, vt dictum est *hic à n. 1.* non solùm in solicitudine, & cura Diuinorum, & plebaniæ verùm in renunciando Episcopo, & ad illum referendo cuncta, quæ in plebibus acciderint ex textu, & glossa *ibi & in dicto cap. cum ab Ecclesiarum de offic. ordin. & in cap. ex litteris de consang.* Innocent. *hic* in verbis sequentibus *quod possunt minora negotia definire secundum ordinationes Episcoporum, cum sint ordinarij dicti Archiepiscopi* Panormit. *n. 1.* dic *minima decidit, grauiora refert*, Michael Ferro *de preced. cap. 3. & 6.* qui infert istos positos esse in aliqua Dignitate, vt expresse docet cum Innocent.

35 *in cap. de multa de prebendis.* † qui loquendo de officialibus, & Ministris, ait illos habere Dignitatem, qui & iurisdictionem per textum *in l. 1. ff. de procurator.* Cæsar, Panormit. *in dicto cap. de multa n. 21.* Archidiac. *in cap. 1. n. 1. de consuet. lib. 6.* vbi per textum *in l. vltim.* affirmat quod Iudex habet dignitatem, Gutierrez cum pluribus *lib. 3. pract. q. 17. n. 264.* Lucas de Penna *in l. Iudices n. 13. cod. de Dignit. lib. 12.* & faciunt textus *in cap. vt debitus honor. de appellat*, & textus *in l. omnem, cod. quando prouocare non est necesse.*

36 Quod si opponatur dictum *supra* ex adducta decis. Rotæ in Materanens. anni 1598. dicendo nullam habere iurisdictiondm, etiam circa minora, & minima, in quibus tantum procedere possunt absque figura Iudicij, non in illius figura, nisi secundum ordinationem ipsius Episcopi; & ob id tantum sustineri posse quod dixerunt Paul. de Castro *cons. 66. n. 4. n. 1.* quando hi Archipresbyteri in plebibus, & Ecclesiis, quibus præsunt, habent subditos Canonicos, seu collegium, vel si habeant cappellas sub se, iuxta textum *in cap. 1. ne Clerici vel Monachi*, vbi Ioan Monach. & additio glossæ Cardinal Tuscus in verb. *Archipresbyter n. 12. & 13.* econtra non sic, vt dixerunt Decius *in cap. ex parte 2. de rescriptis num. 8.* Rebuf. *in praxi benef. cancel. Apostol. §. circa qualitatem*, Sebastien Cæsar. *de Eccles. Hierarchia q. 2. proam. §. 2. n. 17.* Moneta *in tract. de conseruat. Iudic. cap. 5. n. 90.*

37 Tamen adhuc, etsi iurisdictionem in minoribus, ac minimis non habeant, quia nec sibi ab Episcopis data, nec commissa est; adhuc debemus amplecti. istos quidem rurales aliqualem habere Dignitatem inter alios Parochos, & sacerdotes suæ plebaniæ, cui præsunt quia etsi, nec vllam administrationem habeant, etiam sine iurisdictione, sufficiet solum nomen prælationis, & maioriæ, quod inter omnes illos retinet, cum ex eo, quod in sua Ecclesia habet prærogatiuam, dicitur habere Dignitatem, vt concludunt Archidiacon *in dict. cap. 1. de consuet. lib. 6. n. 2. & 3.* Lucas de Penna *dict. tit. de Dignit. lib. 12. in Rub.* vers. *item quando habet*, Grammaticus *decis. 64. n. 3* Gonzalez *in reg. 8 Cancel. glossa 5. n. 62.* & alij † præcipue si consideremus dictos Archipresbyteros, tamquam Prælatos præcedere omnes in Ecclesiis plebis suæ, etiam Rectores Parochialium Boer. *in tract. de authoritate magni Concilij n. 84.* Michael Ferro *dicto cap. 6. n. 7.* Et declaratur amplius ex dictis num sequentibus de plebanis, & in vers. *ad vltimam.* 38

Ad tertiam quæstionis partem, quare plebs quælibet debeat habere suum Archipresbyterum, patet ex littera textus nostri in principio adducta. Vnde iam oportet pro complemento interrogare quid sibi velint nomina *plebanus*, & *plebania*. De primo dicendum est, quod plebanus est ille, qui exercet curam animarum, dictus à plebe, vel populo, qui sub eius cura geritur cum ea tamen differentia à cæteris eiusdem plebis curatis: nam plebanus se habet cum illis, sicut Archiepiscopus cum suffraganeis suæ prouinciæ. 39

Nam & plebanus constituitur visitator, qui vicos, & Castella in Episcopi locum circumeat, vt DD. agnoscunt per textum *in cap. cum debere*, cum glossa, 80. *dist. cap. sicut olim de accusat*; & sic Plebanus dicitur, seu vocatur, qui præfectus est Ecclesiæ, suæ plebis habens in sua iurisdictione, & potestate cappellas, seu minores Ecclesias, quibus vicarij in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur, de cuius potestate, & officio agunt Azor *instit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 31.* Fuscus *de visitat. lib. 2. cap. 6.* Sebastian. Cæsar *de Eccles. Hierarchia q. 2. proam. n. 17.* Parian. *de probat lib. 2. cap. 27. ex n. 59.* Petr. Gregor. *in syntagm. lib. 15. cap. 24. n. 13.* Lælius Zechius *de Republica Eccles. cap. 27.* à principio Filiucius, *tom. 3. tract. 41. cap. 1. n. 21.* & alij. 40

Et sic sicut *supra* diximus *in cap. 2. hoc tit. q. 1. & 2.* Rector Ecclesiæ; solet appellari à regenda Ecclesia, & animabus eisdem subiectis; quia plebem, & populum sibi commissum cum cura gerit, *dicto cap. 1. de cappellis Monach. cap. 3. de vita, & honest. Cleric.*, & ob id eius beneficium dicatur *Rectoria*, vt *in cap. vltim. de preb.* Petr. Gregor. *syntagm. dicto lib. 15. cap. 24. n. 10. & 11.* & alij. Ita quidem plebania dicatur illa Ecclesia Matrix, quasi mater Ecclesiarum, quæ sub se continet ex doctrina textus *in cap. ad audientiam 1. de Eccles. ædificand. cap. 1. de præscript. Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 7.* Azor. *inst. moral. dicta p. 2. lib. 3. cap. 12. q. 3. & lib. 9. cap. 3. q. 14.* vers. *Matrix*, Rota *decis. 272. à n. 2. p. 1. recent.* † Sicut Archiepiscopi Ecclesia dicitur Metropolis, idest ciuitatum eiusdem prouinciæ mater, vt *supra* diximus *in Rub. sub quæst. 2.* vbi de Archiepiscopis, Barbosa *de Iure Eccles. 1. p. cap. 18. de Plebanis, & Rectoribus animarum ex n. 4.* † Dicens *n. 5.* quod plebani sunt, qui videlicet exercent curam animarum, & Plebania habente sub se plures Ecclesias, vel cappellas ex doctrina textus. vbi DD. & glossa *in cap. 1. ne. Clerici, vel Monachi lib. 6.* sic Et in summa ipsi plebani generali Vocabulo Rectores, seu Parochi, aut curati, vel Presbyteri Parochiales dicantur, vt *in clem. dudum §. cæterum de sepultur, & in clem. 1. de priuileg.* dicti à regendo Rectores, vt dictum est, Parochi à Parochia, quæ est locus eis commissus, certis finibus limitatus, 41 42 43

limitatus, sicut late ipse Barbosa alloquitur *de iure Eccles. cap. 20.* vbi de Diœcesibus, & Parochiis, & curati à cura, quam de regendis ouibus susceperunt, & itidem Plebani exercentes curam in plebania habente sub se plures cappellas, siue Ecclesias, quæ ex natura rei aliis Parochiis in suo territorio existentibus superior est, vt patet.

44 Ad vltimam quæstionis partem videtur respondendum, vt plebanus Dignitatem habeat; eo quod habet iurisdictionem: nam Pontifex *in dict. cap. cum ab Ecclesiarum de officio ordinary*, videtur sic decidere, dum probat plebanos excommunicare posse suos subditos in verbis sequentib. ibi: *quapropter mandamus quatenus, si quando Plebanus sancti Petri in Clericos, vel laicos parrochianos suos interdicti, vel excommunicationis sententiam rationabiliter tulerit, ipsam facias inuiolabiliter obseruari, & eam sine congrua satisfactione, & absque eiusdem plebani conscientia non relaxes.* Et sic docent de plebano; licet in Ecclesia collegiata non sit additio ad glossam verbo *cappellas, in dicto cap. 1. ne Clerici, vel Monachi lib. 6.* Lambertin *de iure patronat. lib. 1. p. 1. q. 11. art. 4* Petr. Gregor. *dict. lib. 15. syntagm. cap. 24. n. 13.* Lælius Zechius *de Republica Eccles. dict. cap. 27.*

45 Et videtur confirmari ex eo, quod omnes personæ Ecclesiasticæ curam animarum habentes à summo Pontifice, vsque ad infimos animarum curatos continentur Prælatorum nomine, saltim late, & ample, vt colligitur ex *cap. tua de Cleric. ægrot.* vbi Abbas *n. 2. & in dicto cap. cum ab Ecclesiarum*, quæ ponderauit ad hoc cum multis idem Barb. *tractatus varij de appellatina.* verb. *signis vtriusque iuris app. 215. n. 7.*

46 Cum vocentur omnes animarum Rectores, generali nomine Pastores *in cap. Pastor. 1. q. 2.* vbi DD. qui & si sint Episcopo, immediatè subiecti ex regula textus nostri, & ob id minores appellentur Prælati. Tamen negari non potest, quod sicut Apostolorum locum tenent Episcopi, vt *supra* dixi *in rub. hoc tit. q. 2. vers. ad quartam.* Vbi late de Episcopis, & isti quidem locum teneant discipulorum 72. nam videntes Apostoli messem esse multam, & operarios paucos, sicut Dominus in Euangelio dixit Lucæ *cap. 10.* ibi *Rogauerunt Dominum messis, vt mitteret operarios in messem suam*, vt refertur *in cap. cum ex iniuncto*

47 *de heret.* †. Et ita & ipsi Apostoli elegerunt 72. discipulos, quorum typum nunc gerunt, cum sint Presbyteri animarum Rectores, operarij messis, & coadiutores Episcoporum, de quibus loqui videbatur Apost. *ad Philippenses 4.* in illis verbis *cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis* refert idem Barbosa *de iure Eccles. dict. p. 1, cap. 18. ex n. 1. ad 4.*

48 Dicens quod messis est animarum collectio, de qua dicebat idem Dominus Ioan. 4. Apostolis suis (intelligens multitudinem gentium, quæ fidem suscepturæ erant) *aspicite regiones, quia albæ sunt iam ad messem.*

49 Et sic clarius videtur probari ex primis verbis *dicti cap.* ibi: *cum ab Ecclesiarum Prælatis Ecclesiastica sententia in malè factores aliquos promulgatur, rata debet, & firma consistere, & vsque ad dignam satisfactionem inuiolabiliter obseruari.* Quare si Episcopi, & alij iurisdictionem habentes dicantur Ecclesiarum suarum Prælati, vt dictum est, maiores, vel minores, & statim Alex III. in verbis dicti vers. *quapropter*, dixerit sententiam Plebani S. Petri in Clericos, & Laicos paræcianos suos interdicti, vel excommunicationis inuiolabiliter obseruandam: qua de causa poterit negari istos plebanos esse in Dignitate, cum iam de Archipresbyteris ruralibus dictum appareat esse constitutos in Dignitate, cum sint Præsides, Prælati, & Ordinarij, sicut de officialibus, & Ministris Ecclesiæ dixit Innocent. *in dicto cap. de multa de præbend. in fine*, & Panormit. *ibi*, quia iurisdictionem habent, & sic Dignitatem.

Nihilominus, sicut & praxis quotidiana docet, 50
dicendum est prædictos Plebanos nullam iurisdictionem habere fori contentiosi ex institutione suorum officiorum, & curæ, eo, quod isti solum habeant iurisdictionem quoad forum Pœnitentiæ, vt Parochis aliis concessa est, iuxta quæ late dixi *in dicto cap. 2. & 3. hoc tit. tota q. 1. & 2.* sic vt non obstet dicere Plebanum præsidere aliis Parochiis; quia hæc differentia, de qua *hic* in vers. *ad quartam*, quod Parochus vni præsit Ecclesiæ, Plebanus pluribus, nullam in substantia constituit, vt docet Piasec. *in tract. de Parochia cap. 8. pag. 59.* Anton. Faber *in theorica de re beneficiaria tit. de benefic. in Cathed. n. 33.* Barbosa *de iure Eccles. dicto cap. 18. n. 9. & 10.* & sic in terminis resoluunt ipsi, & dictus Barbosa *in dicto cap. cum ab Ecclesiarum n. 3.* Azor. *dicto lib. 7. mor. cap. 22. q. 1. & 4.* Patianus *de probation. dicto lib. 2. cap. 27. à n. 59.* & cum aliis plura congerit videnda Daniel *de nobilibus disp. 73. n. fin. & disp. 75. & 76.* vbi de præcedentia, quam habent Plebani in alios: aliquid Michael Ferro *de præcedentia sub quæst. 6.*

Et ita dicunt non obstare textum, *in dicto cap. cum ab Ecclesiarum*, quia *ibi* ex littera non constat quænam fuerit Ecclesia illa Sancti Petri, de qua *ibi* nec textum decidere Plebanum illum iure communi, excommunicationem proferre potuisse, sed tantum supponere ab eo prolatum, ac subinde terminos habiles supponere nos debere, cum Pontifex id principaliter non decidat, sed quod dixit in primis adductis verbis. Et sic concludunt, ideo potuisse illum Plebanum sententiam proferre dictam, vel quia Ecclesia, cui præerat collegiata, quæ sub se cappellas habebat, vt explicant idem Patianus *dicto cap. 27. n. 52.* Barbosa *dicto n. 9. in fine*, vel quia ipsi Plebano speciali priuilegio erat iurisdictio concessa ipse Barbosa *dict. n. 10. in fine, dict. cap. 18. de iure Eccles. & in dicto cap. cum ab Ecclesiarum n. 3.* Paul. Comitol *respons. moral. lib. q. 51. n. 2.* 51

Nec ex eo, quod de primis verbis textus *dict. cap. cum Ecclesiarum*, inferat Pontifex ad decisionem de Plebano S. Petri in dicto vers. *quapropter* quia sicut diximus *hic* sub vers. *ad secundam*, & vers. *ad tertiam*, quod Decanus, siue Archipresbyter ruralis, nullam habet iurisdictionem contentiosam, nisi sibi demandatam ab Episcopo, vel nisi habeat Collegium, & capellas, vt *ibi* dictum est; & sic hæc procedere in Plebanis dici debet, cum nihil amplius habeant, quam curam animarum ex officio, cætera si quæ aliquando aliqua ex commissione, aut priuilegio. † Etsi vt dicit hic Ægidius Bellarmera *n. 8.* negari non possit Archipresbyterum habere præeminentiam authorizabilem, etiam extra forum Pœnitentialem in personas Ecclesiasticas: sic cum Innocentio *in dicto cap. de multa de prabend. in fine* cum Archidiac. *dicto cap.* 52 53

cap.1.de conſuet.lib. 6. & ſic de plebano intelligo cum adducta diſtinctione in noſtro verſ. ad vltimam.

54 Ad alias quæſtiones inter ordinarios hic, & in dicto cap. 3. hoc tit. leges Ægidium Bellameram, vbi n. 7. 8. & 9. inquirit de ſequentibus. Num inferior aduerſus ſuperioris ordinationem aliquid ordinare poſſit, & negat, & qualiter legatus poſſit ſtatuere, & qualiter, quas explanabis, per ea, quæ dixi ſupra de conſtit. in Rub. & ibi in tit. vbi qui poſſint conſtitutiones, & ordinationes facere, & in quos? Et num Archipresbyter habeat iuriſdictionem fori contentioſi, item & Dignitatem, de quibus iam dixi hic ex n. 1. item & ſub verſ. ad ſecundam, & tertiam; & de præcedentia inter Plebanos, docet Michael Ferrus Videndus d. cap. 6. n. 7. & fin. cum multis, & reſolues ex dicendis infra ſub cap. ante penult. de maiorit. & obed.

55 De aliis vero nominibus Miniſtrorum ad officia Eccleſiæ pertinentium qui poterant hic adiici, eo quod aliis videntur præſidere, dico infra titul. ſequentibus, & in cap. 1. de officio cuſtodis q. 2. vbi de Archimandrita, de Archigerontibus Archipſalmiſta, & Archiparaphoniſta.

AD TIT. ET CAP. VNIC. de Officio Primicerij.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Primicerius in Cathedrali eſt ſub Archidiacono.*

1 QVia ex verbis textus hic ſufficienter expenditur quale ſit officium Primicerij in Eccleſia in verbis ſequentibus, *vt Primicerius ſciat ſe eſſe ſub Archidiacono, ſicut, & Archipresbyter, & ad eius curam ſpecialiter pertinere, vt præſit in docendo Diaconis vel reliquis gradibus Eccleſiaſticis, in ordine poſitis, vt ipſe diſciplina, & cuſtodia inſiſtat, ſicut pro animabus eorum, coram Deo rationem eſt redditurus, & vt ipſe Diaconis donat lectiones, quæ ad nocturna officia Clericorum pertinent, & de ſingulis ſtudium habeat, vt in quacumque re capacem ſenſum habuerit abſque vlla vacet negligentia, aut à quo ipſe iuſſerit inſtruantur.* Ideo ad explicanandum Primicerij officium, & ad alios, qui ſub illo poſſunt explicari, deſcendam.

QVÆST. I.

An Primicerius ſit idem quoad officia Eccleſiæ, quod Præcentor, & cantor, ſeu Magiſter ſcholarum, ac Chabiſcolus? Qui propriè quilibet dicatur? Et ad ciuilia munia quis diceretur Primicerius? An Dignitatem habeant in Eccleſia? Et ſuccentor, ac concentor, quis dicatur? Et ad quale officium? Et nunc Primicerius, Præcentor, Concentor? Et Magiſtri ſcholæ præferantur Acolytis, exorciſtis, pſalmiſtis, atque lectoribus, ac de aliis? Et an Primicerius vocetur etiam Præpoſitus?

SVMMARIVM

1 *Primicerij munus eſt in ordinando officio diuino, qui aliàs pro diuerſitate Eccleſiarum ſolet appellari Præcentor, cantor, ſeu Magiſter ſcholarum* n. 2.

3 *Primicerius dicitur primus in choro cantantium, ſeu primus cantor, ſiue primus ratione cantus, docens cæteros quid ſit canendum in choro, &* numero 14. 18. 19. 20. 21.

4 *Cantorum ſchola olim fuit Eccleſia Cathedralis.*

5 *Primiceriatus officium, eſt primus in choro, abſente Archipresbytero, &* numero 6.

6 *Primicerij nomen dicitur à* cereo, *vbi quid hoc ſibi velit* n. 7.

7 *Secundi cerius dicebatur ille, qui erat poſt Primicerium, qui & aliàs dicebatur ſecundus notarius Principis, vt* n. 9.

8 *Primicerius dicebatur de iure ciuili, quod primus notarius Principis, vel Magiſter qui litteris eius cereum ſignum imponebat, & ſub* n. 11.

9 *Notarij ſecundi Principis dicebantur ſecundi, cerei, vel tertij cerei.*

10 *Primicerius eſt dictus, quaſi primus in ordine cerea, ſeu ſcriptura, & in omnibus, dignior, & in eo officij genere anteſignanus,* n. 11.

11 *S. Stephanus vocatus fuit à S. Auguſtino Primicerius Martyrum.*

12 *Primicerius non eſt amouendus à choro, nec à ſuo officio, vt aſſiſtat Epiſcopo, cum curet ibi de multis.*

13 *Primicerius quæ munera ex officio debeat exercere, multi DD. docent, &* numero 14.

14 *Primicerij officium accipitur pro cantore, ac ſupplet Archidiaconi officium, cum abſens ſit in multis.*

15 *Cantor idem eſt, quod Primicerius. Præcentor, cantor, & Primicerius, idem ſignificant, &* n. 16. 19. & 20.

16 *Præcentor præficitur choro cantantium, vt choro in duas partes ad canendum alternatim Diuina officia Diuiſo, ipſe cantum incipiat, antiphonaſque inchoet, &* n. 18.

17 *Cantor habet officium cum adminiſtratione, eo quod prius intonat, dans ordinem gerendorum in choro.*

18 *Cantoria, & Præcentoria idem ſunt.*

19 *Præcentor præfertur Decano quoad ea, quæ ordinantur in choro.*

21 *Canturiam habens in choro, habet ius regendi in eo, diſtribuendo lectiones, antiphonas, prophetias, ordinando tabellas, & functiones Eccleſiaſticas per turnum.*

22 *Magiſter ſcholæ poterat etiam dici Præcentor in Cathedrali, qui, olim erat docens Clericos inferiores cantum latino ſermone, & alias artes, vt ſcirent latine legere, ſcribere, loqui, & cantare* numero 23.

SOlent DD. ordinarij, & Neoterici sub hoc tit. inquirere de omnibus prædictis nominibus, quæ etsi diuersa sint, videntur omnia idem importare, ac Primiceriatus officium, cuius munus est in ordinando officio Diuino, esse primus in cantu, Michael Ferrus *de præced. 1. p. cap. 5. n. 15.* & omnes etiam per textum *in cap. perlectis 25. dist.* & vocat Primicerium Hispano sermone, idem ferre dicendo esse *Chantre, O Maestrescuela*, qui & repetit *ibi q. 30.* † Vbi quod pro diuersitate consuetudinis Ecclesiarum, solet Primicerius appellati, vno ex prædictis nominibus cum Hostiensi *hic* & Barbosa *de iure Eccles.* postquam cum multis ex hoc textu *infra* referendis, ait *p. 1. cap. 28.* † quod Primicerius est primus in choro cantantium, ac secundùm alios primus cantor, seu primus ratione cantus, quia cæteros docet quid sit canendum in choro, refert ex Azor. *in summa inst. moral. p. 2. lib. 3. cap. 16 q. 1.* initium institutionis huiusmodi Dignitatis ex ea nempe processisse, † quia olim in Ecclesia Cathedrali fuit cantorum schola instituta, quorum munus erat officia Diuina, horas præces, in choro pie cantare, vt diuinæ laudes religiosè celebrentur, & quod huic scholæ vnus præficiebatur, cuius cura, studio, & opera, Clerici ad cantum, & choro destinati dicebantur, vt in sacrorum librorum lectionibus, & Diuiniis officiis, & precationibus Ecclesiasticis probe exercitati essent; & quod inde hic *Præfectus* appellari cœperit *Primicerius*. 1 2 3 4

Et sic DD. postquam agunt de officio Archidiaconi, ac de officio Archipresbyteri, ponunt tertio loco Primiceriatus officium, vt primum in cantu, vel choro, absente Archipresbytero: sic Panormit. & Andreas Valensis, ac cæteri *in Rub. hoc tit.* & sic Pontifex probat *hic* quod sit sub Archidiacono, eique inferior, Boherius *de authoritate magni Concil. n. 75.* cum aliis Bot. *in tract. de synodo 3. p. n. 26.* Michael Ferrus *de præcedentia dict. cap. 5. sub n. 15.* Vbi dicit quod præfertur Præcentori, & consequenter sit præferendus succentori, qui est sub illo, tamquam locum tenens. 5

Quare vt de singulis ab oxordio breuiter, repetamus, visum est, vt ad officium eorum descendamus, & qua de causa in idem conueniant. de etymologia cuiuslibet breuiter agere: de Primicerio vero existimat Valens. *hic num. 1. & 2.* potius dicendum hoc nomen deduci à cereo: nam cum ante Chartæ, & membranæ inuentionem in pugillaribus ceratis arborum libris, & foliis, aliaue materia scriberetur, factum fuit, vt quæ in huiusmodi ceratis libellis, & per translationem, etiam in aliis scriberentur in cereis scripta dicerentur; eo quod in primo loco scriptum erat in prima cera, quod in 6

in secundo in secunda, quod in tertio, in tertia, & quod in postremo in ima ceta scriptum diceretur.
7 † Et vt qui Primicerium in quocumque ordine sequebatur secundi cerius; & sic deinceps diceretur. Indeque factum esse, vt qui in Ecclesiis præficitur Canonicis, & aliis Clericis, ac cantoribus instruendis, atque docendis ad cantum in choro destinatis, Primicerius dici cæperit; veluti primus in choro, & primus ratione cantus.
8 Et in hoc conducunt Alciatus *in Rub. cod. de primi, dict. lib. 12.* Conanus *comment. iuris ciuilis lib. 4. cap. 14. n. 16.* Azor. *dict. p. 2. instit. moral. lib. 3. cap. 16. q. 3.* Zelius Rocd. *lib. 12. lection. antiquarum, cap. 6. ad finem*, vbi explicantes, Primicerium in illa Rubrica scribunt dici primum Notarium Principis, vel Magistratum illum, qui Principis litteris cereum signum imponebat, quos sequitur Gerard. *in Anchora titulorum* verb. *Primicerius*; & sic Guido Pazirola *in thesauro variar. lection. lib. 1. cap. 7.* notat,
9 † inferiores notarios dici secundos cerios, & tertios cerios; & addit Valensis *in Rub. hic sub dicto n. 1* vt quemadmodum is, qui primus erat, seu dignior primus in albo scriberetur *l. 1. ff. de albo scribendo.*
10 Ita quidem Primicerius sit dictus, quasi primus in ordine ceræ, seu scripturæ, & in omnibus Dignior; & sic sæpius legi, vt nouella 8. *notarium Primicerium*, idest primum, seu in matricula Notariorum primum scriptum, & *in cod. lib. 12. Primycerium mensorum*, id est inter mensores primum; item *Primicerium ex corpore Decanorum*, vt videtur argui ex verbis textus nostri, ibi, *vt præsit in docendo Diaconis, & Primicerium fabrica, Protectorum, Domesticorum equitum.*
11 Vnde D. Augustinus legitime vocauit S. Stephanum *Primicerium Martyrum*, vt refert idem valens, & ad propositum, de quo hic, vt dicatur Primicerius, quasi primus in eo officij genere, & ante signanus in qualibet arte notauit Barbosa ex Alciato, Conano, & aliis proxime adductis *de iure Eccles. dict. cap. 28. p. 1. n. 4.* alia adducens *ibi n. 3.* ex Antonio Fabricio *in praxi, & theorica de re beneficiaria*, tit. *de beneficiis cum Dignitate ex n. 54.* relatum ex Valense dictum, ante chartæ, vel membranorum inuentionem in cera, seu in ceratis tabulis scribendi; quia scilicet isti, veluti in albo primi scribebantur, vel quia primi erant, qui in cera præsentiam, & absentiam cæterorum adnotabant.
12 Et intantum Primicerius ad regendum chorum destinatus dicitur, vt non sit ab eo amouendus, & à suo officio, vt assistat Episcopo, vt declarauit Sacra Rituum Congreg. in vna Melopolitana 6. septemb. 1603. quam sequitur Barb. *supr. d. c. 28. n. 7.* repetit idem *in Bullario* verb. *Primicerius n. 2. & in collect. decis. 99. eodem verbo*, teste Sellio *in select. canon. cap. 23. n. 13* Et est ratio, quia cum curet de modo, & ordine canendi in choro, & delectionibus, & responsoriis ibi recitandis, & signo dando pro hora officij, & luminaribus deportandis, & similiter quidem de corrigendis eis, quos viderit delinquere, aut si non possit de deferendo eos ad agnationem Episcopi simul cum aliis contentis in textu nostro, & *in dict. cap. perlectis dist. 25. §. d Primicerium pertinent*, quid mirum, vt nec debeat à choro amoueri propter associandum Episcopum.
13 Et vlterius quæ spectant ad Primicerij officium, docent præter antiquos *hic* Panormit. Ant. Butr. Bellarmeram, Ioan Andream, Hostiens. Ancharran Zabarel Collect. & alios hic Barbosa *n. 1.* & alij de quo est etiam textus de iure Regio *in l. 5. tit. 6. p. 1. ibi*, Gregor Lopez, Casaneus *in cathalogo gloria mundi p. 4. consideras 41 fol 97.* Grammaticus *decis. 64. à n. 6.* Raynald Sandobal *in 1 act. de officio Ecclesia p. 1. c. 5.* Roderic. Zamoren *in speculo humanæ vita lib. 2. cap. 15.* Azor *sup d. cap. 16.* Lelius Zechius *de Rep. b Ecclesiast. tit. 24. à n. 16.* Petr. Greg. *syntagm. iuris lib. 15. c. 22.* Cardinalis Tuschus *practic. conclus. litt. P. conclus. 650.* Galganetus *de iure publico lib. 3. tit. 21.* Sebastian. Cæsar *in relect de Ecclesiast. Hierarch. p. 3. disp. 12. §. 3.* Oldrad *cons. 146 in princ.* Nauar. *in prælectione, cap. si quando de rescriptis*, vbi loquitur de excellentia cantoriæ Connimbricensis, quorum aliquos etiam refert Barb. *hic n. 2.* Michael Ferr. *de precedent. d. c. 30. sub n. 1.* D. Rodericus à Cunna *in cap. 1. dist. 25. n. 14.* Anton. Fabric. *supra n. 54.* Filliucius *tom. 3. tract. 41. cap. 1. n. 25.* qui omnes plura de officio Primicerij scribunt.
Et Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3.* 14
cap. 3. à n. 50. dicens quod eius officium accipitur pro *cantore*, & quod supplet Archidiaconi officium, cum ipse absens sit, ac dictus Primicerius, quasi primus cantor, seu primus ratione cantus, quia cæteros docet quid sit canendum in choro, ac docent proxime relati, & Machado *de perfecto confes. tom. 2. lib. 4. p. 4. tract. 6. docum. 4* eius institutionis rationem esse, vt ipsius cura, & opera, Clerici ad cantum destinati lectione sacrorum librorum, & optimis moribus instituerentur, & alia circa Diuina officia exercere, dicto Archidiacono absente, minor tamen cum iurisdictione, nisi in aliqua Ecclesia Primicerius accipiatur, aut idem sit, qui & Archidiaconus de iure communi ex hoc nostro textu; nam & ipse quod necessarium fuerit pro reparatione Basilicarum sacerdoti denunciat epistolas Episcopi pro diebus ieiuniorum Parochiani, per Hostiarios dirigit, eique absenti detur substitutus, aliaque his similia illi competant, vt docent DD. relati per textum etiam in dicto cap. per lectis vers. *ad Primicerium*; ideo iam de cantore, concentore, Præcentore, & succentore, seu Magistro scholæ, ac Cabiscolo loquemur.
Cantor igitur, & Præcentor (præmissis quæ 15
adduxi *supra in cap. cum olim 6. de consuet. ex n. 6.*) idem sunt, quod Primicerius; eo quod hæc tria nomina idem fore significant, cum pro diuersitate locorum sit tantùm nominis, non quidem muneris, aut officij mutatio: nam vt docent Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. d. lib. 30. tract. 3. n. 50. vers. octauo*, & cum eo Barbosa *d. cap. 28. p. 1. de iure Eccles.* sicut Primicerius scholæ cantorum. † Sic Præcentor choro eorundem canentium 16
in Ecclesia præficitur, vt choro in duas partes ad canendum, alternatim Diuina officia, diuiso, ipse cantum incipiat, antiphonasque inchoet. † Et Pu- 17
teus *p. 3. decis. 89.* dicit cantorem habere officium, non tamen simplex, sed cum administratione; eo quod prius intonat, & dat ordinem gerendorum in choro, vel vt ait Petr. Gregor. *dict. cap. 22. n. 2.* & repetit Azor. *dict. lib. 3. cap. 22. q. 5.* quod voces in choro moduletur.
Vnde quia Michael Ferrus *de precedentia d.* 18
quæst. 30. n. 1. in fine, Valenzuela *p. 1 cons 33. n. 89.* dicunt quod idem sit cantoria, & Præcentoria, vt alij DD. *in dicto cap. cum olim. 6. de consuet. & in cap. Cleros dist. 21* & quod cantor, siue

Primicerius singularis honoris prærogatiua in
Ecclesia fungitur, cuius ministerium ad cælestes
laudes, & ad cultus Diuini augmentum ordina-
tur, ipsique incumbat omnium diuinorum officio-
19 rum, tam intra, quàm extra chorum.† Quoad quæ
etiã Decano ipsius Ecclesiæ præsit, ipsosque Aco-
lytos, & cæteros Ecclesiæ inferioris gradus mini-
stros ad Diuina dirigat officia canendi, & legendi
Hymnos, & psalmodiam præuideat, atque instruat
& quod Diuinæ laudis in communi choro decan-
tatur, per eum præordinetur & solicitè psalendi
ordinem, ac orandi modum committat, silentium-
que indicet, risus cohibeat, & colloquia, ac curet
quidem, ne quis in psalendo nimium festinet, vel
tardet, nec versus alter ante alterius finem incipia-
tur, & patiatur ipse cappas, & sceptra, atque alia
id genus multa faciat, vt repetunt Brisonius *de
verb. signif. lib.* 14. verb. *Primicerius*, Isydorus *in
epistola ad Ludofridum*, cuius meminere Iuo *lib.* 5.
cap. 41. Gratianus *in dict. cap. perlectis dist.* 25.
Bernardin de Bandobal *sup. p.* 5. *cap.* 3. Cassaneus
d. p. 4. *considerat* 37. Nuntius Pellica *in consuetud.
auersanas in præludio à n.* 176. Marcus Anton.
Chucus *lib.* 1. *inst. Juris Canonici c.* 18. Barbosa *de
Canonicis, & Dignit. c.* 9. *n.* 12. *& de iure Ecclesi.
d. cap.* 28. *d. n.* 12. per eadem verba, idem *in collect.
decis.* 118. verbo *cantor Dignitas*, & *in Bullario*
20 *eodem verbo.* † Ideo prædicta nomina idem sibi
velle resoluendum est, vt etiam agnoscit Valen-
zuela *d. cons.* 33. *n.* 156. Vbi quod maxime Primi-
cerius incumbit oneri cantoris, vt Diuina officia
grauiter, & ordinatè altissimo persoluantur, vt
iuxta Apostolum omnia secundùm ordinem fiant
in Ecclesia: quare Oldradus *cons.* 166. incipit *fa-
ctum est tale*, dixit vt apud Deum cantoris Digni-
tas acceptior digniorque sit, quanto principalius
cælestibus laudibus occupatur.

21 Iam ergo ex dictis patet quæ ad officium can-
toris spectant, & quod ei soli spectat cantum re-
gere, sic vt in choro, nec Archipresbyter, nec alius
quilibet debeat, ac possit se intromittere, vt deci-
sum fuit à Sacra Congreg. Rit. in Hidruntina 6.
Decemb. 1613. vbi etiam quod cantor, seu is, cui
annexa est centuria habet munus distribuendi le-
ctiones, antiphonas, & prophetias, chorum regere,
gubernare, ordinare tabellas, & functiones Eccle-
siasticas per turnum ordine successiuo, vt refert
Barbosa *in dict. collect. decis.* 118. *n.* 3. 4. *&* 6. idem
de iure Ecclesi. dict. cap. 28. *& de canon dict. cap.*
9. *sub n.* 13. *& in Bullario sub dicto verbo*, vbi &
refert etiam declaratum in alia Tarentina crypta-
liarum 3. septemb. 1605. & post ab eadem Sacra
Congreg. consueta de cantoris huiusmodi mune-
re in Cassanen 5. Martij 1633.

22 Magister tamen scholæ, etiam Præcentor dici
poterat, quia olim talis dicebatur, qui in Cathedra-
libus Ecclesiis constitutus clericos omnes inferio-
res cantum latino sermone, & alias artes, ac disci-
plinas docebat, vt scirent latinè legere, scribere,
loqui, & cantare, & ea, quæ de officiis Diuinis
recitabant, probe intelligerent, vt docent vberius
Durand. *de benefic. lib.* 10. *c.* 15. Petr. Greg. *de bene-
fic. lib.* 5. *cap.* 19. Filiucius Parianus *de probation. d.
lib.* 2. *cap.* 27. *n.* 107. Sebastian. Cesar *de Ecclesiast.
Hierarchia q.* 2. *proœm. & n.* 12. *p.* 3. *disp.* 12. §. 4.
Azor *inst. mor. p.* 2. *d. lib.* 3. *c.* 13. Sandobal *de offic.
can. p.* 5. *c.* 3. Hieronim Roman. *de Republica chri-
stiana lib.* 3. *c.* 10 *in medio* vers. *Maestrescuela*, &
hac de causa Michael Ferrus ex doctrina Hostien-
sis *hic n.* 3. potuit dicere *in tract. de præcedentia*
dict. q. 5. *sub n.* 17. *& dict. q.* 30. *n.* 1. † Magistros 23
Scholarum in Ecclesiis Cathedralibus habere di-
uersa nomina, cum & vocentur cantores, Præcen-
tores, succentores, Primicerij.† Et Chabiscoli pro 24
diuersitate consuetudinis Ecclesiarum, qui & His-
pano nomine *Maestrescuelas, o chantres*, in Ec-
clesia tamen Toletana dicitur Chabiscol, ille qui
cantor est vulgò *chantre*.

Inter quos ex dictis nonnulla adest differentia, 25
vt patet; & sic restat videre numquid hi omnes sint
Dignitas in Ecclesia, & de Primicerio, qui vt est
cantor vulgo *chantre* videtur non esse dubium,
quia faciens Barbosa dicas collectaneas de canto-
re 118. *&* 119. ponens primum de cantore, vt Dig-
nitas, posuit secundam de cantore musico, & de
primo ait *ibi n.* 1. quod cantor cum Archipresby-
tero debet eligere qui epistolam, & euangelium
cantent in missis solemnibus, quæ celebrantur à
Dignitatibus, & canonicis, vt dixit etiam Sellius
in selectis canonic. à Sacra Congreg. Rit. declara-
tum in vna Tarentina cryptaliar III. septemb.
1605.† Et insuper *n.* 2. addit, quod cantor qui est 26
Dignitas in Cathedrali, debet suum munus obire,
vel per se ipsum, vel per vice cantorem à se assu-
mendum, & ab Episcopo approbandum, qui non
sit de his, qui alioqui choro sunt obligati, vt patet
ex Sacr. Congreg. Rit in Luzerna 19. Martij 1611.
cuius etiam meminit idem Barb. *in Bullario verb.
cantor*, & *de canonic. d. c.* 9. *sub d. n.* 12. *& de iure
Ecclesi. d. c.* 28. *p.* 1. *sub eodem n.* 12. Et probatur
hæc doctrina ex textu *in cap. cum accessissent de
constit.* ibi *ne primiceratus Dignitas* in *cap. ad
aures de rescr pt. dict. cap. cum olim de consuetu-
dine*, & sic Hostiens. *in summa hoc tit.* vocat *Pri-
miceriatum Dignitatem* † qui & *lib.* 5. *tit. de pœ-
nit. & remiss. n.* 28. *&* 29. ponit etiam inter Dig- 27
nitates Magistrum scholarum, & cantorem, Bo-
herius *de authoritate magni consil. n.* 75. cum
Barbosa *cons.* 39. *vol.* 1. *& cons.* 5. *lib.* 2. Bottus
tract. de synodo 3. *p. n.* 26. Menochius *cons.* 190.
n. 5. *volum.* 2. Moneta *de conseru. iudic. cap.* 5. *n.* 93.
referens Rheduan. *tract. de simonia cap.* 19. *n.* 7.
& alios.

Et confirmatur, quia cantor, Decano absente, 28
solet capitulo præesse (vt expertus fui in Cathe-
dralibus Austuric. & Vallisolet. in quibus fui ca-
nonicus, in prima Doctoralis, in secunda Cano-
nicus Pœnitentiarius, vbi est secunda Dignitas
ordine successiuo, & de aliis audiui) & sic nego-
tiis ibi tractandis, quæ adeo multa, & magna so-
lent esse, vt eis proponendis, & aliorum sententiis
colligendis, & resoluendis magnus labor, nec mi-
nor prudentia sit necessaria, vt constat ex Puteo
lib. 3. *decis.* 89. *n.* 2. Casaneo *dicta p.* 4. *consid.* 37.
† Valenzuela Velasque *dict. cons.* 33. *sub d. n.* 156. 29
circa finem idem *dict. cons.* qui loquendo de can-
tore in Ecclesia Chonchen. *num.* 89. ait quod
possidebat dictam Dignitatem cantoratus tunc
nominatam *Præcentoriam*. † Et videtur sentire, 30
Sebastian Cæsar *de Ecclesi. Hierarch. dict. quæst.*
2. §. *n.* 10. & Innocent. *in Rub. hic*, & Panormit.
*in hoc cap. Archidiaconus in dicto cap. perlectis
n.* 20. dum dicunt Primicerium habere ordinariam
iurisdictionem in his, quæ illi commissa sunt iux-
ta quæ dixi *in cap. fin. de officio Archipresby-
teri*, etiam de Archipresbytero, & Decano rurali.
Quæ sententia certa videtur ex communi vsu, &
stylo Cathedralium Ecclesiarum nostræ Hispaniæ.
Et de Magistro scholæ sumpto, vt in quæst. se-
quenti sine dubio videtur, Barbosa expresse *de*
iure

iure Eccleſiaſt. 1.*p* *d.c.*2.*n.*12 *in princ.* & de canon *d.cap.*9.*eodem n.* † Vbi ait quod cantor, qui 31 eſt Dignitas in Cathedrali, dicitur cuius & Primicerij, qui & *n.*13. in fine cum Valenzuela *dicto conſ.*93.*n.* 90. & Machado *de perfecto confeſſore lib.*4.*p.*4.*tr.*6.*docum.*4. *n.* 4. concludit ſaltem de conſuetudine, vel vt aliis placet, cantoriam eſſe de principalibus Dignitatibus in tota Hiſpania.

32 Quare etſi Alex *conſ.*77.*n.* 5. *volum.* 2. dixerit quod Primiceriarus non ſit Dignitas de Iure communi, ſed officium, & argui poſſit ita à vi noſtræ Rubricæ, & tit. qui ſcribitur de officio tantùm Primicerij. Tamen etſi ita ſit, nihilominus de Archidiacono, & Archiptesbytero in Cathedrali in præcedentibus titulis, & ſimili modo inſcripti ſunt tituli, & dictum à nobis eſt illos eſſe Dignitates in Eccleſia, & amplius addidi *in cap.fin.de offic Archipresbyteri*, etiam Decanos, & Archipresbyteros rurales quodammodo dici Dignitates in ſuis titulis, & Parochiis reſpectu aliorum ſibimet minorum ſacerdotum.

33 Et ſic quamuis nonnulli admittant prædictos largo modo, & impropriè Dignitates in Cathedralibus dici, niſi habuerint iuriſdictionem, & adminiſtrationem Eccleſiæ rerum iuxta quæ docent Canoniſtæ *in d.cap.de multa de prabend.& in d. cap.*1.*de conſuet.lib.*6. Moneta plures congerens *de conſeruat.iudic.d.c.*5.*n.*84 Boerius *dec.* 286.*n.* 13. vel ſi ita conſuetudine introductum ſit, quæ potens eſt ad inducendam Dignitatem Michael Ferrus per dicta ab illo *de praced.d.cap.* 5.*ex n.*4. idem *d.cap.*30 *n.*3. *verſ poſſunt*, idem Moneta *d.n.* 84. & idem Boer. *dict.dec.*286.*n.*7. doctè Alex *d. conſ.*77.*n.*5. Grammaticus *deciſ.*64.*n.*7. Caſſan. *de Catalog.*& 4 *p.conſider.*42. Moneta *ſupra cap.* 5. *n.*100 & 101.& 497.*in fine*, Oldrad. *conſ.*146. *in princ.*& *n.*2. Valenzuela *d.n.*89 alia adducit Ferrus *dict.cap.*30.*n.*3. *verſ.ſed hodie* videnda. † Vbi 34 accipiendo relatos inter Dignitates, ait virtute conſuetudinis, dari illis, vt Canonicos præcedant, prout procedere videmus, licet cantor, ſiue Magiſter Scholæ ſecundùm ordinem numerandi Dignitates Cathedralium à Boteo *d. tract. de ſynodo n.*26. & ab Hoſtienſi in ſumma *de pœnit.& remiſ. à n.*18. det cantori inter alias primo ſedentes *ſextum locum*, vt de Magiſtro Scholæ clarius practicari video in dictis Cathedralibus.

35 Tamen quia eadem conſuetudo eſt etiam potens dare cantori, præcentori, ſiue dicto Magiſtro ſcholæ locum ſequentem ab ipſo Decano præcedendo Archidiaconum, vt contra Decanum in perſona Archidiaconi probat Michael Ferrus cum multis *de praced.d.c.*5.*ex n.* 1. *à* 6. & proinde potuerit conſuetudo prædictos in Dignitate conſtituere, etſi à principio tantùm haberent officia exercenda per ſe ipſos.

36 Et confirmatur præterea, quia vbicumque fuerit Primicerius, ſiue in choro, ſiue in comitiis, & in omni conſenſu canonicorum graduum, & beneficiatorum habet locum, quem ſubdit iuxta locorũ conſuetudinem, diuerſimode ſtatuit, ac propterea conſuetudini ſtare oportere: ita Caſtaldus *in praxi caremon.lib.*1.*ſect* 8.*c.*7.*n*... *verſ.inter cæteros*, Barboſa *d.c.*18.*de iure Eccleſ.p.*1.*n.*8.*& de Canonic. d.c.*9 *eodem n.* qui *n.* 9. vtrobique addit, vt Sacr. Congreg. Rituum in vna Capuana 28. Aprilis 1607. cenſuerit Primicerium (licet dubitetur, an ſit Dignitas) debere tamen in proceſſionibus capere pluuiale, ſicut Dignitas, & non planetam, ſicut canonicus.

Ad tertium de Præcentore, ſuccentore, & concentore dico quod dixi ſub *d.cap. cum olim* 6.*de conſuet.à n.*6. nempe vt *Præcentor* ſic dicatur qui 37 voce præit, id eſt qui ante omnes incipit, † concentor, qui ſimul concinit, vt docent Petr. Greg. *vbi* 38 *ſupr.d.c.*22. Michael Ferrus *d.q.*30.*in fine*, Barb. *d.c.*18.*p.*1.*de iure Eccleſ.* idem *de canon.d.c.*9.*ſub n.*11 *in fine*. Quare etſi aliquando contingat, vt Præcentor, ſiue concentor ſit minor, quàm cantor, eique aliquomodo ſubſint, ſed quia à communi pro eodem computentur, vt diximus hic. † Inde 39 dicendum eſt, vt quemadmodum cantor, ita & Præcentor poſſint ſibi ſubſtitutum, id eſt ſuccentorem nominare & aſſumere etiam ab Epiſcopo approbandum, vt iam dictum eſt ex vna Luzerina 19 Martij 1609. hoc eſt vice cantorem, qui vulgò vocatur *ſochantre* † qui eiſdem cantori, Præcentori, ac Magiſtro ſcholæ eſt inferior, ſicut ex vi 40 ipſius nominis optime adnotarunt Moneta *de conſeru.Iudic.d.c.*5 *n.*100. vbi tenet eum non habere Dignitatem, Michael Ferrus *d.c.*30.*n.fin* cuius quidem officium eſt abſente cantore, incipere cantum in choro, antiphonas, & pſalmum inchoare, Barboſa *d.cap.*18.*de iure Eccleſ.n.*11. *& de canonicis dicto cap* 9.*eodem n.*

Quod ſi iterum inſtes dicendo quod Præcentor 41 & ſuccentor, ſiue concentor, ſolent eſſe ſub Primicerio, ſiue cantore, tunc quidem iam erit dicendum quod etſi iſti non potiantur ea ſuperioritate, ac idem Primicerius, & cantor, nihilominus habere videntur in Eccleſia perſonarum, ex quo nihil iuris in alios, ſed certam dumtaxat in choro proceſſionibus, & cantu, præeminentiam obtineant ex *d. c. cleros* §. *Precentor*, 21.*d.* Barb. vbi proxime *d.n.*11.

Vnde etſi nonnulli de Precentore exiſtiment habere Dignitatem in Eccleſia, ſicut cantor, & Pri- 42 micerius, hoc eſt intelligendum iuxta dicta *hic* ex verſ. *Magiſter* quando Præcentor eandem perſonam omnino gerit, ac Primicerius, & cantor; ſecus tamen ſi ſit ſub Primicerio, & cantore, ſicut ſuccentor; quia hoc in caſu, vel nullam Dignitatem habet Eccleſiaſticam, etſi teneat prærogatiuam in choro, vt ſentit Moneta *d.tract.de conſeru.indic. cap.*5.*n.*100. † Reſpondens ad textum *in cap. in-* 43 *ter dilectos de exceſſib.Prelator.* & *ibi* gloſſa verbo *Dignitas* intelligendo ſuccentorem, de quo *ibi* habere Dignitatem, vel in proprie, vel ex conſuetudine illius Eccleſiæ: idem Moneta *n.*94. & ſequitur Michael Ferrus *dict.q.*30 *n.fin.* dicit coadiuuari ex eo, quod nomen Dignitatis aliquando largè, aliquando verò ſtrictè ſumatur.

At ego pace eorum dico in littera illius textus, 44 attente conſideratã, nullam fieri mentionẽ de *ſuccentoria*, quatenus Dignitas eſſe poſſit, & ſi gloſſa ibi *Dignitatis* per argumentum, deducat, quia licet P. ille, de quo ibi tamquam indignus, eo quod aleator, ſiue crimino ſus prohibitus fuerit aſcendere, ad illam ſuccentoriam, ad quam nominauerat cantor, duos nempe D. P. & B. quia ei donatio pertinebat, vt patet in verbis ibi *inter dilectos filios B.& P. canonicos Pictauens.ſuper ſuccentoria Pictauens.Eccleſiæ, quæſtione ſuborta, vtroque aſſerente, ſuccentoriam ipſam per Pictauen. cantorem, ad quem eius donatio pertinebat, canonice aſſequutã &c* Tamen non inde, quod in aliis verbis ſequentibus exprimatur ratio, propter quam ille P ſuccentoriam obtinere non valuit in verſ. *quod circa eundem P. de ſuccentoria factum eſſe dignoſcitur propter indignitatem, & vtilitatem ipſius, duximus irritantem cum perſonis vilibus.* &

& indignis porta dignitatis patere non debeant iuxta legitimas sanctiones &c. Dicendum est succentoriam ibi fuisse Dignitatem, quia verba dicta *cum personis vilibus, & indignis porta Dignitatis patere non debeant*, non probant quod illa succẽtoria esset Dignitas in Ecclesia, sed quod beneficiari in illa, non posset P. ille quia indignus, & criminosus adducens Pontifex regulam illam generalem, qua prohibentur Clerici fieri, & in Ecclesia beneficia obtinere criminosi, aliive infames, ex his, quæ Late dixi *in c. fin. de temporibus ordin.* & ad summum videmus practicari, quod succentores vulgò *sochantres*, solùm seruiant, tamquam Portionatij, siue beneficiati in Ecclesia, qui aliàs solent admitti certo quodam salario absque beneficio.

45 Nec obstat dicere dictos B. & P. esse iam Canonicos dict. Eccles. Pictauens. indeque non esse credibile ad succentoriam ascendere voluisse, si illa Dignitas non esset in tali Ecclesia; quia etsi, vt dictum est, in Ecclesia illa forte, vt Dignitas Ecclesiastica prouideretur, sed non inde ex vacatura rei, ac officij, quod exercet succentor Dignitatis Ecclesiasticæ aliquid habet, vt cantor, Primicerius, Decanus, Archidiaconus, & aliæ Dignitates concurrentes in Cathedralibus, cum nomine cantoris essent præstaturi in succentoria seruitium, & officium, & potuerunt illi Canonici prætendere, vt commodius viuere possent aggregando Canonicatui salarium, siue emolumenta succentoriæ, & sic videtur probari ex doctrina Barbosæ *in d. cap. n. 2.* cum Azor *ibi* iam *supra* relato, nempe succentorem aliquando beneficiarium esse.

46 Nec etiam contra iam dicta obstat dicere *in d. cap. inter dilectos*, ad solum cantorem spectasse sibi donare succentoriam illius Ecclesiæ Pictau. & sic nullam desiderari Episcopi approbationem; imo quod non debuerunt nominari Canonici, qui alias debebant illi Ecclesiæ inseruire, siquidem vt Sacra Congreg. Rit. in adducta declaratione 19. Mai 1611. in Lucerna, quæ dum ait, quod cantor debet per seipsum, vel per vice cantorem à se assumendum, hoc est *succentorem*, & ab Episcopo approbandum, addit, qui non sit de his, qui alioqui choro sunt obligati: nam respondetur factum illius decretalis esse multò antiquius dictæ declarationi; Deinde quia succentoriæ assistentia potuit non esse incompatibilis cum Præbenda Canonicali, vt natura cantus apparet; & sic non incurri in illa incompatibilitate, de qua Doctores Latè, & nos agemus *in d. cap. de multa de Prabendis.* Videbis *supra n. 39.*

47 Imo potius hoc argumento possumus existimare dictam succentoriam Ecclesiæ Pictau. nec esse beneficium, sed tantùm quoddam officium simpliciter stipendiarium, ad quod solus cantor nominabit prædictos B & P. qui ambo non admissi sunt, ac cuiuslibet donatio irrita declarata fuit. Primum illa quæ fuit facta P. secundùm facta B. propter defectus vtriusque late ibi relatos ab Innocent. III. imo & ipse cantor, quia de indignis fecit donationem, & nominationem vnam post aliam pro illa vice, optimo iure fuit prohibitus iterum nominare, cum indignos nominasset, vt patet ex vers. *quia vero cantor* circa finem in verbis ibi, *vt concedendi succentoriam ipsam hac vice nullam facultatem habeat*, glossa fin, *ibi ex cap. quia propter cap. cum vitonen. de elect.* de quo *supra in illo tit.* dixi, & aliqua sub *cap. illa quotidiana 39. eodem.*

48 Nec audieris si replices quod dicta succentoria Pictau. erat beneficium collatiuum arguendo sic à summario illius textus ibi *collatio beneficij occulta facta indigno, cassari debet, & conferens secundo ante cassationem primæ collationis, priuari debet ea vice potestate conferendi*, quia inspecta littera Innocentij *in eo cap. nihil* de collatione canonica succentoriæ habetur, cum verba sint de cantore, ad quem donatio illius pertinebat. Et in fine ibi *prima donatione non reprobata*, secundam facere attentauit. Et ibi *& concedendi succentoriam ipsam hac vice &c.* in cuius coniectura magis apparet de donatione, nominatione, seu simplici concessione, quàm de canonica collatione, quæ propriè cadit super beneficio vero, & perpetuo collatiuo, de quo *in tit. de conces.* item *de institut.* Quod si adhuc appareret succentoriam in dicta Ecclesia Pictau. fuisse beneficium, sed non quidem incompatibile propter adductam rationem canendi, quam habent Canonici, cantor, atque eius succentor ex propria institutione iuxta quæ dixi de officio canonicorum supra *in Rub. de officio Archipresbyteri*, etsi sub diuersa, ac distincta obligatione.

Ad vltimam quæstionis partem, num Præcentor, Primicerius, cantor, & consentor præferantur 49
Acolytis, item, & Magistter scolæ? & de cantore Primicerio, ac Magistro Scholæ affirmatiuè respondendum est absolutè, vt præferantur Acolytis exorcistis, psalmistis, atque lectoribus, de quibus late dixi *in Rub. de offic. Archid. q. 2.* & patet ex *d. cap. perlectis dist. 21. d. cap. Cleros dist. 21.* † Imo 50
& Diaconis, vt patet ex nostro textu ibi, *vt præsit in docendo Diaconis, vel reliquis gradibus Ecclesiasticis in ordine positis*, vbi glossa verbo *Diaconus* exponit secundùm varias Ecclesiarum consuetudines, vel de mandato, & ordine Archidiaconi † 51
ne repugnet textus *in cap. officium de officio Archidiaconi*, vbi illi cura Diaconorum tribuitur, vt longissimè *ibi dicta Rub.* adduxi, & ex textu nostro colligunt etiam DD. nam ex eo quod *hic* dicitur vt Primicerius sit sub Archidiacono, colligitur esse de illius ordine, si postea Diaconis præsitt ita expendit Michael Ferrus ex communi de præcedentia *d. q. 30. n. 2.* addens vt aliàs non bene diceretur, quod esset Primicerius sub Archidiacono, si sine mandato illius præesset, quibus ille præest, ita approbens secundum intellectum glossæ cum Panotmitano *hic n. 1.*

Quod si vrgeas dicendo ex *dicto cap. 1. de officio Archid.* quod Primicerius non præsit Acolytis, siquidem ex eo textu patet illos sub se habere quemadmodum, & Diaconos, ibi *Acolytosque ordinet &c.* de quibus longissime, & de singulorum officio egi *ibi sub dicta Rub.* & sic tantum de mandato Archidiaconi Primicerium in illos habere Prælationem. Tamen quia propter diuersos respectus Archidiaconus, & Primicerius prædictis præsunt de iure, possumus quidem firmare, vt colligitur ex littera hic, Primicerium præesse Diaconis cæterisque gradibus inferioribus suæ Cathedralis circa ministerium instruendi illos in cantu, ac in aliis, quæ incumbunt ex officio cantori, Præcencerio, & Magistro scholæ, etsi isti omnes alia de causa in officiis ministrandis, ac in iurisdictionalibus subsint Archidiacono, vt ibi late dixi, imo & possint subesse alio respectu Archipresbytero, vt Colliges ex dictis *in Rub. & iuribus, tit. proximo de officio Archipresbyteri.* 52

Pro complemento notandum duxi cæteros cantores hoc nomine vulgò nuncupatos, qui aliàs 53
musici

musici dicuntur, non cum beneficiatis, sed immediatè post crucem incedere debere, non obstante consuetudine, vt Sellius *in selectis canon. cap.* 25. *n.* 12. & Barbosa *dict. collect. decis.* 119. vers. *cantor musicus*, & in Bullario eodem verbo, adducunt decisum à sacra Congreg. in Vrbetana. 28. No-
54 uemb. 1610. & 15. Ianuarij 1611.† Et istos intelligò non esse præferendos Diaconis, seu cæteris Acolytorum gradibus, cum ministerium eorum sit inferioris gradus in choro, & extra, chorum personæ subiectæ sunt Magistro capellæ ad cantum musicum accordem, & solemnem electum in choro, & extra corum canendum, & succentori hoc vice cantori vulgo *Sochantre*, si tales cantores musici, tamquam capellani intrent ad assistendum in choro, vt Ministri, ac canonici ad canendum cantum Gregorianum, vulgò *el canoellano*, quem, vt discant canonici, potest Episcopus iubere, & retinentes mulctare, etiam pœna nō participationis, distributionum quotidianorum, & substractionis fructuum, sicut declarauit sacra Congreg. Concilij in Tropien. 9. Mai 1610. quam refert in Bullario, ac *in dicta collect. decis.* 119. *n.* 5. Barbosa, idem *de canonicis cap.* 13. *n.* 6. vbi dicit *n.* 5. in fine ex Concilio Mediolan. Prouin. *sub tit. de distribution.* vers. *vt diuinis officiis* Moneta *de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 19. *num.* 35. quod tenetur in canonicum promouendus cantum requisitum scire.

55 Item notandum est quod Plebanus Ecclesiæ, in qua Episcopus capitulo residet, debet sedere immediatè post canonicos, supra Portionarios, vt fuit declaratum à sacra Congreg. Rituum in concordien. 16. Mai 1601. quam referunt Barbosa *in decision. Apostol.* 576. verbo *plebanus*, & Sellius *in selectis canonic. c.* 29. *n.* 30. quod admittendum censeo de Præcentore non constituto in Dignitate, vt cantor, siue Primicerius; nec in eo, qui propriè succentor est sine beneficio, ac succentoria ex paulo ante dictis *hic*.

QVÆST. II.

An Magister scholæ, seu scholasticus in cathedralibus, & collegiatis, distinguatur hodie iam à Primicerio in officio, ac Dignitate? Et quale officium speciale per Concil. Trid. exercere debeat distinctum ab illo, quod Primicerius, cantor, siue Præcentor, exercent, etiam in dicendo? Et an Dignitas Magistri scholæ debeat dari Doctoratus, siue licentiæ gradibus insignitis in sacra theologia, aut sacris canonibus, & per quam vniuersitatem? vbi de Magistris ad docendum pueros seminarij erectis in cathedralibus iuxta Trident. sess. 23 cap. 18. de reformat. ***Et de Magistro capellæ, Magistro chori, & Magistro cæremoniarum &c. Et de Magistris aliis scholæ puerorum?***

SVMMARIVM.

1 *Magistri scholæ Dignitas iã hodie in cathedralibus est de maioribus dignitatibus earũ.*
2 *Magister scholæ quale officium post Tridentinum, & secundùm eum debeat exercere in cathedrali.*
3 *Magistri scholæ Dignitas solet dari graduatis, & in qua ex vniuersitatibus sufficiat* num. 4.
5 *Magister seminarj ad docendos ibi existentes pueros, seminaristas qualis debeat eligi.*
6 *Magister capellæ, siue cantus quis dicatur, qui alias vocatur Archipsaltes.*
7 *Magister capellæ in processionibus, non cum beneficiatis, sed cum suis cantoribus debet incedere.*
8 *Archipsaltes dicitur, id est Princeps cantuum, seu cantorum.*
9 *Magister chori potest cogi ab Episcopo, vt eat ad circulos, qui & habet ius indicendi silentium in choro* n. 10. 11. 12. 13. 14.
11 *Circulus, ad quem debet ire Magister chori, est ille, qui fit ab assistentibus Episcopo celebranti solenniter* ad Hymnum, Angelicum, Credo Sanctus, &c. *non tamen Episcopo coadiutori.* n. 13.
12 *Circuli denotant membrorum vnionem.*
14 *Circulum tenentur facere canonici ad chorum obligati iuxta dispositionem cæremonialis Episcoporum, Episcopo interessenti.*
15 *Magister cæremoniarum creatur in qualibet cathedrali, & collegiata, vt cæteri Ecclesiastici residentes, attente se gerant, qui solet eligi à capitulo, seu à vicario* n. 16.
17 *Magister cæremoniarum potest etiam eligi alius, qui non sit de capitulo, & vbi sedere debeat in choro.*
18 *Magister cæremoniarum debet de certo salario ab Episcopo, & capitulo promediate prouideri, donec ei certum stipendium fuerit assignatum.*
19 *Magistris cæremoniarum debentur oblationes, quæ offeruntur cruci feria 6. in Parasceve, vbi viget consuetudo in Ecclesia vallisoletana sacrista.*
20 *Magister cæremoniarum in processionibus sedet apud celebrantem, & eius assistentes, qui & vbique discurrit quando opus est pro ordinanda processione.*
21 *Magister cæremoniarum non habet facultatem mutandi, siue alterandi consuetudinem circa praintonantiam antiphonarum ad vesperas.*
22 *Magister cæremoniarum, qui est beneficiatus poterit vti superliceo in exercitio sui officij absque incursu censurarum contra non defendentes suum habitum.*
23 *Magister cæremoniarum debet vocare vicarium, vt hora solita, si voluerit ad Ecclesiam accedat, qualiter fiat in vallisoletana Ecclesia.*
24 *Magistri scholæ, siue ludilitterarij, debent instruere pueros, non solùm in grammatica, & Rhetorica, sed etiam in his, quæ ad religionem pertinent, non in aliis, quæ sunt contra mores.*
25 *Magistri ludilitterarij possunt examinari ab Episcopo ipso, in his, quæ spectant ad Doctrinam christianam, & bonos mores.*
26 *Magistri ludilitterarij tenentur facere professionem fidei.*

1 AD primam quæstionis partem, quia iam *sub quæst.* 1. *hic* in verſ. *Magiſter tamen ſcholæ*, dictum eſt ad quæ olim in cathedralibus eſſet inſtitutus, & præter *ibi* adductos, Gregorius Lopez *in l.* 7. *tit.* 6. *p.* 1. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 3. *n.* 50. verſ. *decima* Machado *de perfecto confeſ. tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 6. *docum.* 3. Barboſa *de iure Eccleſiaſt.* 1. *p. cap.* 19. *&* *de canonicis, & Dignit. cap.* 10. *n.* 1. per eadem verba repeteniam *ibi* dicta, addit cum adductis, quod is Magiſter ſcholæ dicebatur, qui modo in nonnullis Eccleſiis dicitur *Scholaſticus*, aliis *Scholareus*, hoc eſt ſcholæ Præpoſitus, ſiue Præfectus, de quo, licet in iure titulus ſpecialis non extet, nec ab eo cognitus fuerit eo modo, & forma, qua in vſu modo eſt, in omnibus fore Hiſpaniarum Eccleſiis (forte, quia illius officium includebatur ſub officio Primicerij, atque cantoris, vt diximus, ſub *dicta quæſt.* 1.) tamen iam hodie in eis ex particularibus Eccleſiarum ſtatutis, & illorum beneficiorum erectione, de principalioribus eſt Dignitatibus cathedralium, vt comprobatur amplius, & Vbertius ex dicto verſ. *Magiſter tamen*, & apparet ex Trident. *cap.* 18. refero *n. ſequenti*, in verſ. *de cætero vero officia, vel Dignitates illa*.

2 Ad ſecundam quæſtionis partem quale officium poſt Tridentinum debeat exercere Magiſter ſcholæ, ſeu ſcholaſticus? Reſpondit idem Concil. *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. *de reformat.* poſtquam latè agit de erigendis ſeminariis puerorum in ſingulis Eccleſiis cathedralibus de eis dotandis, & aliis ad erudiendos pueros in illis receptos in verbis ſequentibus: *Deinde, & cum minori impenſa huiuſmodi ſcholis inſtituendis prouideatur: ſtatuit ſancta ſynodus, vt Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & alij locorum ordinarij ſcholaſtrias obtinente, & alios, quibus eſt lectionis, vel doctrina munus annexum ad docendum in illis ſcholis inſtituendos per ſe ipſos, ſi idonei fuerint; alioquin per idoneos ſubſtitutos ab eiſdem ſcholaſticis eligendos, & ab ordinariis approbandos, etiam per ſubtractionem fructuum cogant, & compellant. Quod ſi iudicio Epiſcopi, Digni non fuerint, alium, qui Dignus ſit nominant, omni appellatione remota. Quod ſi neglexerint, Epiſcopus ipſe deputet, docebant autem predicti, quæ videbuntur Epiſcopo expedire &c.* Ex quibus quidem patet, ad quod miniſterium fuerũt iſtæ Dignitates creatæ, ſed proh dolor! expertus ſum ab hinc pluribus annis, nullibi Eccleſiarum Hiſpaniarum iſtos per ſe docere, nec agnoui quale officium habeant intra Eccleſiam, niſi reſidere, & ſedere ſuo loco, ſicut & aliæ Dignitates, quæ etiam propria munia, ad quæ fuerunt creata per ſubſtitutos ſeruiunt, vt proxime *q.* 1. hic de ſuccentore reſpectu Principalis cantoris in Eccleſia dictum eſt. Et patet etiam Magiſtrum ſcholæ, ſiue ſcholaſticum, qui eſt Dignitas in Eccleſia iam hodie deferri à Primicerio, ſiue cantore, vulgò *Chantre*.

3 Ad tertiam quæſtionis partem, an Dignitas ſcholaſtriæ, hoc eſt Magiſtri ſcholæ, ſit neceſſario conferenda poſt Trid. Doctori, vel Magiſtro, ſiue licentiato in theologia, vel iure canonico; & quia *in dicto cap.* 18. *Trid.* expreſsè id cauetur in dicto verſ. *Deinde* circa finem *ibi*: *De cætero verò officia, vel Dignitates illa, quæ ſcholaſtria dicuntur, non niſi Doctoribus, vel Magiſtris, aut licentiatis in ſacra pagina, aut in iure canonico, aut alias perſonis idoneis, & qui per ſe ipſos id munus explere poſſint id prohibetur & aliter facta prouiſio nulla ſit, & inualida, non obſtantibus quibuſuis priuilegiis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus*: quæ verba clarè ſignificant gradum prærequiſitum. † Sed quia non declarant in quali vniuerſitate, ſiue loco debeant ſcholaſtici illi gradibus prædictis inſigniri; reſpondetur cum Nicolao Garcia *de benefic. p.* 7. *n.* 35. *cap.* 7. Machado *de perfecto confeſſore dict. docum* 3. *n.* 2. Barboſa *in dict. Trid. n.* 53. *de iure Eccleſ. dicto cap.* 19. *n.* 3. *de canon. dict. cap.* 10. *eodem n.* 3. *de offic. Epiſcopi p.* 3. *allegat.* 60. *n.* 61. *in collect. deciſ.* verb. *Scholaſtria deciſ.* 664. idem *in Bullario* eodem verbo *declarando*, vt ſufficiat, quod ſit graduatus in aliqua vniuerſitate, quamuis non ſit ex illis, qui exiſterent in illa regione, in qua eſſet ſcholaſtria: ſic refert deciſum idem Garcia legendus à ſacra Congreg. Et ſic videmus, quod hic in partibus non prohibentur adipiſci ſcholaſtrias cathedralium Romæ ad illas prouiſi, & in ibi, aut in alia ex vniuerſitatibus Italiæ gradu aliquo ex prædictis inſigniti, videndi ſunt etiam Caſtrus Palao *in opere morali tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 4. *puncto* 6. *n.* 14. D. Ioan. de Solorzano *de iure indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 18. qui, & ſubdit dict. Trid. decretum non comprehendere ſcholaſtrias exiſtentes in loco, in quo erectum non eſt ſeminarium, vel vbi in eius inſtitutione alij Præceptores ſunt deſignati, nec ſcholaſtrias exiſtentes in loco, in quo minime erigendum eſt ſeminarium, ſicut teſtatur deciſum Nicolaus Garcia *dicta* 7. *p. c.* 7. *in addit. ad n.* 35. Barboſa *ſub dict. cap.* 18. *Trid. ſeſſ.* 23. *n.* 53. *in fine, & n.* 54. *fin.* 4

Ad quartam partem de Magiſtro eligendo ad docendum pueros ſeminarij, iam liquet ex dictis Trid. verbis, quiſnam debeat eligi, & cuius expenſis; at etiam expertus ſum in cathedralibus, non ex fructibus ſcholaſtriæ id deduci, ſed ex alia maſſa, aut fabricæ, menſæ capitularis; item ſubſidij, & ſcuſati, aut partim ex omnibus iuxta diſpoſitionem cuiuſque Epiſcopi, ac Eccleſiæ in creatione ſeminarij. 5

Ad quintam quæſtionis partem de Magiſtro ſcilicet capellæ, qui ſolet pro dirigendis cantoribus in cathedralibus, & collegiatis eligi, & etiam in nonnullis Parochialibus, breuiter reſpondetur, ſuppoſitis quæ iam adduxi *ſupra de cantore, ac de ſuccentore, & muſicis.* † Quod Magiſter capellæ in proceſſionibus, non cum beneficiatis, ſed cum ſuis cantoribus debet incedere, vt fuit declaratum à ſacra Congreg. Rit. in Vrbe Vetana 20. Nouemb 1610. non obſtante poſtea allegata conſuetudine contraria, vt etiam fuit declaratum ab eadem ſacra Congreg. in dicta cauſa ſub die 15. Ianuarij 1611. quarum meminere Aldanus *in compendio canonic. reſol. lib.* 1. *tit.* 24. *num.* 67. Barboſa *in collect. deciſ* 458. verbo *Magiſter n.* 1. *& in Bullario eodem verbo.* † qui & vocatur Archipſaltes, id eſt princeps canentium, ſeu cantorum Ro. *pſalm.* 44. 6 7 8

Ad ſextam quæſtionis partem de Magiſtro chori dicendum eſt, etiam breuiter, quod cogi poteſt ab Epiſcopo, vt eat ad circulos, vt patet ex ſacra Congreg. Rit. in Saonen. 15. Martij 1614. quam citant Aldan. *ſupra dicto tit.* 24. *n.* 69. Barboſa *dicta collect. deciſ.* 459. *n.* 2. *& in Bullario* verbo *Magiſter choro*, qui *n.* 2. *ibi, & dict. collect. n.* 3. Aldan. *dict. tit.* 24. *n.* 70. † addunt quod Magiſter chori habet ius indicendi ſilentium in choro dicentes ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congreg in Hidruntina 6. Decemb 1613. 9 10

Quod

11 Quod si dubites de circulo, ad quem debet
ire Magister chori, quia iam aliquid sub Rub. de
Archipresbytero dixi, dum egi de canonicis assi-
stentibus suo Episcopo solemniter celebranti, di-
co breuiter ad illum, nempe quem solent, & de-
bent facere in missa solemni ante Episcopum ce-
lebrantem, *ad Hymnum Angelicum, Credo, San-
ctus, &c.* Dignitates, & canonici, & non alij, etiam
vicarius Generalis, vt dictum fuit à sacra Con-
12 greg Rit. in Mauraten. 28. Septemb. 1630. † Et
ideo fieri, quia circuli denotant membrorum
13 vnionem. † Indeque prouenire, vt canonici non
debeant ad illos ascendere cum Episcopo coadiu-
tore, quia ille non est caput, sacr. Congreg. Rit.
nomine Cardin. Paleoti, & Veromen. sub die 31.
Ianuarij 1561. in responsione ad quintum, & sunt
testes. Prospero de Augustino, *addit. ad Quaran-
tam in summa Bullarij* verbo *Archiepiscopi au-
thoritas*, auctor 13. *n.* 10. *in fine*, Campanillus, *in
diuers. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n.* 107. Piasecius
in praxi Episcop p. 1. cap. 1. n. 20. Barbosa *in Bul-
lario* verbo *circulus n. 1. &* 2. & *in collect. decis.*
149. *eodem verbo n. 1. 2. & 3. & de canonicis cap.*
14 33. *n.* 25. vbi *n.* 4. † addit à sacra Congreg. Rit. in
Cassanen. 5. Martij 1633. de quo etiam meminit
dict. cap. 33. de canonicis n. 25. in fine, quod tenen-
tur facere circulum canonici ad chorum obligati
iuxta dispositionem cæremonialis Episcoporum,
Episcopo interessenti cum cappa missis decantan-
dis, vtrobique repetens.

15 Ad septimam quæstionis partem de Magistro
cæremoniarum, dico, quia praxis est ordinaria Ec-
clesiarum cathedralium; imo & collegiatarum, vt
creentur in singulis Magister vnus dictus cære-
moniarum, vt cæteri de capitulo, & de Ecclesia
Beneficiati, tam in choro, & infra Ecclesiam,
quàm extra in processionibus, & actis Ecclesiasti-
cis capitulariter factis attente procedant, stando
Magistro ipsi in exequendis cæremoniis, qui iuxta
declarationem sacræ Congreg. Rit. in Tarentina
Cryptaliarum 3. Septemb. 1605. quam adducunt
Sellius *in selectis canonicis cap. 72. n.* 14. Barbosa
collect. decis. 459. *n.* 3. verb. *Magister cæremonia-*
16 *rum*, & *in Bullario eodem verbo n.* 1. † est eli-
gendus à vicario cum consensu capituli, & si vi-
deam in aliquibus Ecclesiis quottannis nominari
ad annum sequentem aliquem ex Dignitatibus,
canonicis, siue Portionariis. De isto enim dicen-
dum est, quod habet munus indicendi, etiam Si-
lentium in choro, absente Magistro chori: sic Al-
danus *in compendio canonicar. resol. lib. 1. tit. 24. n.*
70. Barbosa *dicta decis. n.* 2.

17 Et quod potest alius etiam eligi, qui non sit de
capitulo patet, quia Magister cæremoniarum, et-
iam capellanus, quando officium exercet, & vesti-
bus illius officij vestitus est, sedere debet apud ce-
lebrantem, vel eius assistentes pluuialibus indutos;
sed si non sit in ministerio, tunc debeat sedere in
choro inter Præbendatos, vel Presbyteros, vel cle-
ricos sui ordinis, seruato ordine suæ receptionis, vt
declarauit Sacra Congreg. Rit. in Patiuana 28.
Nou. 1609 & 8. Mai 1617. quas refert Aldan. *in
compendio canonic. dict. tit. 24. n.* 72. & notat Bar-
bosa *dict. collect. n. 7. & in Bullario dicto verb. n.
penult.* quo loco suadetur, vt possit eligi Magister
cæremoniarum clericus nondum receptus ad gre-
mium ipsius capituli.

18 Et confirmatur; quia etiam decisum est in alia
sacra Congreg. Rit. Tropien. quod Magistro cære-
moniarum debet de certo salario ab Episcopo, &
capitulo promediate prouideri, donec ei certum
stipendium assignatum fuerit sic in illa 13. Martij
1602. quam refert Sellius *dicto cap. 72. n.* 15. Bar-
bosa *in dict. collect. decis. 459. n. 4. in Bullario n.*
3. † Et item, quia Magistris cæremoniarum de- 19
bentur oblationes, quæ offeruntur cruci feria 6.
in Parasceue, vbi viget talis consuetudo ex sacra
Congreg. Rituum in Beneuentana 29. Nouemb.
1603. Aldanus *dict. tit. 24. n.* 71. Barbosa *dicta de-
cis. collect. 459. n. 5. in Bullario dicto verbo n.* 2. in
Ecclesia tamen vallisoletana sacristæ tantum, sicut
aliæ oblationes per annum Natiuitatis, Epipha-
niæ, Paschæ Resurrectionis, & Spiritus Sancti
&c. vbi quia canonici solent esse Magistri cære-
moniarum nominati ab ipso capitulo quotannis,
nec emolumenta alia assignantur præter stipen-
dium quoddam tenue.

Item Magister ipse cæremoniarum in proces- 20
sionibus incedit apud celebrantem, & eius assi-
stentes, qui & vbique discurrit, quando opus est
pro ordinanda processione, vt referunt etiam de-
claratum Aldanus *dicto tit. 24. n.* 33. Barbosa *dict.
collect. decis. 459. n. fin. & in Bullario dicto verbo,
& n.* ex sacra Congregat. Patiuana 30. Augusti
1602. & 8. Mai 1617. iam adductis hic.

Nec enim talis Magister cæremoniarum habet 21
facultatem alterandi, seu mutandi consuetudinem
circa præintonantiam antiphonarum ad vesperas,
vt fuit declaratum à sacra Congreg. Rit. in alia
Suessan. 28. Aprilis 1607. vt testantur Sellius *supra
in selectis canon. dicto cap* 72. *n.* 13. Barbosa *dict.
collect. decis. n. 1. & in Bullario in eodem verbo n.*
4. † Et qui est beneficiatus poterit dimittere habi- 22
tum beneficiatorum, & vti superliceo in exercitio
sui officij absque incursu censurarum imposita-
rum contra non deferentes dictum habitum;
idem Sellius *dicto cap. 72. num.* 16. Barbosa *in
dict. collect.* 459. verbo *Magister cæremoniarum n.
6. & in Bullario dicto verbo n.* 6. referentes ita de-
claratum à sacra Congreg. in Ianuen. 9. De-
cemb. 1617.

Et quod Magister cæremoniarum (& non sa- 23
crista de cuius officio dico *tit. sequentib.*) debeat
vocare vicarium, vt hora debita, si voluerit ad Ec-
clesiam accedat, referunt etiam declaratum Sellius
dicto cap. 72. n. 17. Barbosa *dict. collect. n.* 8. *in Bul-
lario n.* 4. At in Ecclesia Vallisoletana non est sty-
lus vocandi vicarium, sed Dominum Episco-
pum dando ei horam per capellanum quendam
chori.

Ad vltimam quæstionis partem de Magistris 24
scholæ, siue ludilitterarij; respondeo quod isti non
solum in Grammatica, & Rhetorica instruere de-
bent, sed etiam in his, quæ ad religionem perti-
nent; & sic adolescentes ad missas, ad Diuina offi-
cia, & prædicationes audiendas, non solùm horta-
ri, sed etiam compellere possint, qui & prohiben-
tur omnino legere, vel docere ea, quæ sunt contra
mores, vel quæ possunt ad impietatem inducere:
ita ex Leon. 10. *const. 6.* incipit *meretur* 2. Ianuarij
1514. quæ stat apud Laert. Cherub. *in Bullario to.
1. pag.* 474 Barbosa *collect. decis. 459. n. 4 in Bul-
lario*, verbo *Magister scholæ, siue ludelitterarij.*
num. 1.

Imo & tales Magistri, vt rectius exequi va- 25
leant prædicta constat, vt possint ab Episcopo
examinari in iis dumtaxat quæ spectant ad fidem,
Doctrinam christianam, & bonos mores, vt refe-
runt decisum, & declaratum Aldanus *in compen-
dio canonic. resol. lib. 3. tit. 4. num.* 10. Barbosa *in
Bullario,*

Bullario, vbi proxime n. 2. idem *in dict. collect.*
26 *459.n.2.*† Addentes quidem iuxta Bullam.Pij IV. Sacr.Congreg.Concil.vt teneantur facere professionem fidei, ex Doctrina eorum, quæ late scripsi de hac obligatione *in cap.4.de iure iur.q.4.* & *ibi* de Magistro etiam grammaticæ sub *n.3.* quæ sunt notanda pro his, quæ iuxta Tridenr. de Magistro scholæ, siue seminarij adduxi *hic* ex *n.1.*

AD TIT. ET RVBRIC. De Officio Sacristæ, & Custodis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Sacrista, custos, & Thesaurarius, sunt nomina Ecclesiæ, quasi idem significantia, &* n.2. *& à quo nominentur sub* n. 3. & 7. *vbi quod in origine habent diuersa officia vt* n. 8.
3 *Thesaurario maiori in cathedralibus, subsunt sacrista, custos, & thesaurarius minor; isti enim non habent Dignitatem, sed officia* num.5. & 6. *& subsunt etiam Archidiacono* num.4.
4 *Custodia sacrorum Vassorum, & vestimenmentorum pertinet sacristæ.custodi, & Thesaurario.*
6 *Sacrista, Custos, & Thesaurarius minor de iure nullam habent iurisdictionem, & administrationem.*

1 DOctores solent sub vna tractatione agere, tam de officio sacristæ, quam custodis; eo quod iste secundum glossam, & Panormitanum ad Rub.de officio Custodis, Custodem reputent quasi Ministrum Sacristæ; item & Sacristam dicant esse idem, quod Thesaurarius; eo quod sicut ad Sacristæ officium pertinet custodire Sacra Vasa Ecclesiæ, & alia, vt patet ex verbis sequentibus *cap.vnic.hoc tit.de officio Sacristæ* ibi, *vt sciat se sacrista subiectum Archidiacono, & ad eius custodiam pertinere sacrorum vasorum, vestimentorum Ecclesiasticorum, seu totius Thesauri Ecclesiastici, nec non quæ ad luminaria pertinent. siue in cera siue in oleo.* Ex quibus verbis ibi *custodiam*, & ibi *Thesauri*, rectè de tribus prædictis, *Sacrista Thesaurario*, & *Custode* agunt sub vno contextu, præcipue si adiungas, quæ etiam *sub tit.de officio custodis*, ad huius officium specialiter spectant dependentia quidem ab iis, quæ sub cura *sacristæ* in textu nostro mandatur.

2 Quare cum per textum *in cap.2.de offic.custodis*, his in verbis sequentibus *in his tribus Ecclesiæ columnis* (vt sancta sanxit Synodus) *consistere debet alma mater Ecclesia, vt ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores, & sanctiores esse viderint, vt nulla negligentia in sancta dei Ecclesia videatur*, inferant nonnulli, vt sentit Barbosa *de iure Eccles.p.1.cap.27.n. fin.* hodie, etiam ex consuetudine omnia contenta, tam *in dicto cap. vnico de officio sacristæ*, quàm *in cap.1.& dict.cap.2. de offic.custodis*, in Ecclesiis quidem inferioribus ipsa omnia propria esse Sacristæ, seu Thesaurarij
3 in cathedralibus Thesaurarij minoris. † Proindeque attenta consuetudine (ad quam forsan respexit Pontifex *in dicto cap.2.* in dict. vers. *hitres*) dum custodis appellatione, sacristam comprehendere videtur, ait prædictos tres nullam habere Dignitatem, seu beneficium Ecclesiasticum, solùmque subesse Thesaurario maiori, ponique ad eius nutum, & de competenti Salario ab illo prouideri, vt omnium fere Ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum vsus obseruat, vt etiam repetit eisdem verbis, idem Barbosa *de canon. & Dignit.cap.8. n. fin.* & idem Barbosa *in dict.cap.2.hic n. fin.* de his tribus nominibus loquens, dixit idem esse videri; quia cum eorum eædem sint partes, & munera pro varietate Ecclesiarum, & locorum, videri etiam nunc, vt idem dicatur Sacrista, num Thesaurarius, num custos cum Azor, *inst.moral.p.2. lib. 3.cap.16.q.8.*

De quibus etiam loquutus Michaël Ferrus *de pracedentia q.48.sub n.1.* idem sentiens de dictis 4
tribus nominibus, ait, quod omnes illi subsunt Archidiacono ad eorumque curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, & vestimentorum Ecclesiasticorum. Et sic possumus quidem firmare prædictos tres de iure nullam habuisse Dignitatem,† sed tantùm officia Ecclesiastica, vt probant 5
DD.ex inscriptione dictorum titulorum; imo nec vllum beneficium habuisse propter talem custodiam, vt tradunt Rebuf.*in praxi tit. sæculare benefic.quotuplex n.9.* Petr.Gregor.*syntag.iuris cap. 39.lib.15.* Antonius Fabricius *de re beneficiaria tit.de beneficiis cum Dignitate n.59* Michaël Ferrus *dict.quæst.48.sub n.1.* Moneta *de conseruat.c. 5.à n.105.* Machad.*in suo perfecto confessario lib. 4.p.4.tract.6.docum.2.* Sebastian.Cæsar, *de Ecclesiast.Hierarch.q.2.præcm.§.2.n.11.& q.5.n.5.* Barbosa *hic in textu nostro n.2.* idem de canon. *dicto cap.8.n.4.de iure Eccles dict.cap.27.eodem n.4.*

Et patet ex eo fundamento, tum quia ipsi de 6
iure, iurisdictionem, & administrationem non habent ad notata per Archidiaconum *in cap. 1. de consuet. lib.6.* per innocent. *in cap. de multa de prabend.* Michaël Ferrus *dict.quæst.48. sub dicto n.2.* per dicta etiam ab ipso *cap.6.n.16.& q.20.n. n.2.& q.30.n.3.* in specie Moneta *dicto cap. 5. à num.103.*

Sed quia licet in plerisque ministeriis idem vi- 7
deantur custos, atque Thesaurarius, & sacrista, vt insinuat *dict.cap.2.* in relato vers.*in tribus de officio custodis*, Azor, *dict.cap. 16. q. fin.* Machado *dict.docum.2.n.3.* Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit.lib.30.tract.1.cap.3.n. 5.* vers. *nona.* † 8
Verùm quia in origine diuersa sunt officia, vt constat ex diuersitate titulorum hic, & verisimile non esse Greg.9. *in compilatione Decretalium*, duos diuersosque titulos eiusdem officij vnum post alterum inutiliter addidisse. Inde videtur quidem etiam de iure diuersa inter se officia penes istos exerceri, quibus distinguntur quamtumuis aliqua communiter exerceant; indeque inferri, vt quamuis de iure communi nullus eorum esset Dignitas in Ecclesia cathedrali: tamen inter se differentiam conseruasse, qualem possumus considerare fuisse etiam illo iure inter Primicerium, siue cantorem, cum succentore, iuxta quæ latè dixi *in tit.praced quæst.1.circa finem.* Et sic explanando singula vtriusque tituli capita, clare inspicietur adhuc de iure antiquo, non leuem inter eos fuisse maioriam.

AD

AD CAP. VNICVM DE Officio Sacristæ.

PRÆMISSVM.

QVIA ex annotatis *supra* in Rubrica nostri tituli,& de officio custodis; satis insinuatur nostri textus decisio,& de officio sacristæ aliqua annotari in *supra in cap.2.de officio Archidiaconi sub quæst.2.* sub vers.*sed quia Ostiarius*,& in vers. antecedenti,vers.*Ostiarij officium* , & vers. illico sequenti, quod ad *Ostiarium* spectat campanas pulsare , & quod Christus Dominus officium ostiarij exercuerit ; ideo illis suppositis iam nunc per quæstiones distinguentur difficilia,quæ ad nostrum titulum , & sequentem sese offerre valent.

QVÆST. I.

An Sacrista in aliquo differat à Thesaurario,& quale officium vtriusque in specie, hodie iam iuxta vsum Ecclesiarum cathedralium? An sicut Thesaurarius dicitur hodie Dignitas in cathedralibus,& similiter de sacrista verificetur? Et an sicut tam nominatur Thesaurarius , quidam maior , exinde inferatur ad alium Thesaurarium minorem,qui propriè , & in suo origine sit Sachrista,sicut de nostro titulo solet cantari?vel an hodie sacrista,de quo titulus de officio sacristæ , propriè sacrista maior in ordine ad custodem esset,& custos in ordine ad illum, sacrista minor ad inferiora Ecclesiæ officia destinatus? Et an Sacrista habeat commune cum Archidiacono seruare,& custodire vasa sacra Ecclesiæ , seu sit inter illos aliqua differentia,quoad prædictam custodiam,sic vt nec vnus pro alio vsurpetur?

SVMMARIVM.

1 *Sacrista maior dicitur thesaurarius in cathedralibus,præcedens canonicis,* & à num. 7. & 10.

2 *Thesaurarius in cathedralibus habet Dignitatem,vel personatum in choro,& in suffragiis ferendis.*

3 *Thesauraria est Dignitas in Ecclesia* , & num 5.

4 *Thesaurario maiori subsunt alij Thesaurarij minores,quales sunt sacrista,& custos , qui nominantur ad nutum ipsius.*

5 *Thesaurarius cœpit consuetudine , aut statuto cathedralium dici Dignitas, tertia in cathedralibus.*

6 *Thesaurarius debet vt Dignitas residere in cathedrali , aut collegiata , non obstante consuetudine contraria.*

7 *Sacrista Thesaurarius maior sedet inter Dignitates ante canonicos , sed in quo loco,&* n 8.

8 *Thesaurarius,Sacrista, vt Dignitas potest deputari ex Trid. iudex delegatus , & etiam conseruator.*

9 *Dignitas potest induci ex consuetudine in cathedralibus &* n. 12.

10 *Thesaurarius maior,qui vocatur Sacrista, sic vocatur ad differentiam Sacristæ , & Thesaurarij minoris , qui solent in quibuslibet cathedralibus , & collegiatis inseruire ,* num.11.

11 *Mota Taurina Ecclesia S.Martini , annexa antiquiori S. Mariæ de castellanos , erecta fuit loco fratrum Theutonicorum,antea ordinis de pruncia cum septem capellanis , & aliis duobus,vocatus vnus Sacrista maior , alter Sacrista minor,qui prouidentur in concursu,vt* n.12.

13 *Sacrista Dignitas dici potest , & si potius nuncupetur appellatione Thesaurarij.*

14 *Sacrista,& Thesaurarius à vi nominis ad eundem effectum sunt constituti in Ecclesiis* n.16.

15 *Sacrista in cathedralibus videtur introductus,quasi coadiutor Ostiarij.*

16 *Sacristæ proprium munus quale sit officium,& munus circa custodiam Thesauri , & vestimentorum.*

18 *Thesaurarius maior,non ex eo quod Dignitas sit eleuata,desinit habere curam earum Ecclesiæ rerum,sed cum nonnulla differentia, ac Sacrista,vt* n.19.

19 *Sacrista , & custos solent nominari à Thesaurario,Dignitate eius expensis, aut à capitulo.*

20 *Sacrista num hodie in ordine ad custodem dicatur propriè maior , & quæ differentia inter custodiam vtrorumque* à n.21.

21 *Custodis munus circa vtensilia minora Ecclesiæ est,& quæ.*

Sacrista circa alia maiora,& n.22.

23 *Sacrista tenetur reddere rationem Thesaurario maiori de rebus suæ custodiæ* n. 24. & 25.

24 Cap. 3.de officio Archidiaconi,& num. 25. & 26.

25 *Cimelia dicuntur ornamentorum Ecclesiæ custodia.*

26 *Archidiaconus ad custodiam ornamentorum Ecclesiæ qualiter sit obligatus præter Sacristam , & custodem , & quæ differentia* n.27.

27 *Sacrista. Thesaurarius , & custos sunt ministri inferiores Archidiacono , etiam quoad custodienda vasa , & ornamenta Ecclesiæ , & minores in Dignitate , vt* num.28.

AD primam quæstionis partem,quia ex communi vsu loquendi,solet dici,quod vnus sit 1
in cathedralibus Sacrista vocatus maior , qui dicitur Thesaurarius;eo quod iam per consuetudinem sibi nomen Thesaurarij absolutè appropriauit præcedens canonicis suæ cathedralis, & inter Dignitates eiusdem connumeratus, qui & etiam *Sacrista* in nonnullis cathedralibus forte contingat nominari , quod non video in cathedralibus Hispaniæ

Hispaniæ receptum;eo quod talis Dignitas Thesauraria nuncupetur vulgò *el Thesorero*,talis cathedralis,† Ideo supposita hac distinctione,aduertendum duxi Thesaurarium Dignitatem, vel personatum habere,quia in choro,consessu,comitijs, & suffragijs ferendis gradum,& locum honorificum habet,iuxta quæ latè de illo scribit Sebastian. Cæsar,*de Ecclesiastica Hierarchia q.2.proœmial. a n.*4 imo Abbas *in cap.de multa de prabend. n.* 25.vers.*secus* ibi Quinta Dueñas *n.*89.*circa medium*,Rota Pamphilonen.Thesaurariæ.23.Ianuarij 1617.coram R.D.Coccino Decano , Buratus,
2
3 *decis.*473.*à n.*5. † probantes late Thesaurariam
4 esse Dignitatem.† Referunt Thesaurarium inter Dignitates,cui,vt iam in Rub.dixi subsunt hodie Thesaurarij dicti minores in cathedralibus,quales sunt Sacrista,& custos nullam habentes Dignitatem,seu beneficium Ecclesiasticum,cum ad nutum Thesaurarij maioris ponantur,quibus prouidet de salario competenti iuxta vsum ibi adductum vniuersalem Ecclesiarum cathedralium , & collegiatarum.

5 Vnde fit,vt ex consuetudine, aut fere omnium Ecclesiarum cathedralium statutis cœperit Thesaurarius inter Dignitates cathedralium referri , Barbos.*hic n.fin*.idem *de Dignit.d.c.*8.*n.*5.*de iure eccles.d.c.*27.*p.*1.*eod.n.*5.& præter relatos Mach. *d.lib.*4.*p.*4.*in suo perfecto confess.tract.*6.*docum.*2. *n.* 2.latè Rota in Taurinens.Thesaurariæ 15.Mai 1620.coram bonæ memoriæ Burato , inter eiusdem impressas *dict.decis.*473.*ex dict.n.*5.Vbi aliqua ponderata fuerunt,ex quibus probari visum fuerit Thesaurariam esse Dignitatem. *Primo* ex collationibus,tam Apostolica quàm ordinaria authoritate factis,de illa, tamquam tertia Dignitas , *Secundo* ex declaratione capituli visione Bullæ electionis Thesaurariæ,& aliis iuribus in prothocolis capituli existentibus , ex quibus constat Thesaurarium esse tertiam Dignitatem post Pontificalem.Deinde ex pluribus actibus,& functionibus capitularibus factis videlicet conuocatione capituli in absentia obtinentium maiores Dignitates,& ex aliis quidem reputationibus penderatis à Rota *decis.*518.*n.*3.*p.*1.diuers & *n.* 2. vt refert Barbosa *de iure Eccles.dicto c.*27.*n.*6.*& de Dignit.dict.c.*8.*eodem* ,*n.* & magis in specie eadem Rota *decis.*29 *p.*2 *recent.*

6 Vnde Thesaurarius cathedralis dicendum est , quod licet nullos fructus habeat tenetur ex Concilio *sess.*24.*cap.*12.*de reformat.* ad residentiam , quia illa consuetudo non residendi , quæ valet de iure communi,cum nulli sunt fructus, sublata est à concilio in Dignitatibus,canonicatibus, & curatis,vt referunt decisum à sacra Congreg.concilij Nicolaus Garcia *de benef.p.*3.*cap.* 2. *n.* 198. Barbosa *in collect.decis.*703.*n.fin*.idem *in Bullario* verbo *Thesaurarius*, etiam *n.fin*.& facit idem Trid.in vers.*aut consuetudinis*, ex quidem Garcia *supra n.*197.Sanctarel.*variar.resolut.q.*4. *n.* 33. cum Barbosa *in pastorali* 3. *p. alleg.* 53. *n.* 115. idem Barbosa *in dict.cap.*12.*Trid.n.*60.*&* 61.Armendarez *in addit.ad leges Nauarræ lib.* 2. *tit.* 23.*de residentia in Rubrica,an canonici , vel alij habentes Dignitatem teneantur residere in suis Ecclesiis n.*10 dicentes,vt nec immemorialis excuset à residentia in cathedralibus,& collegiatis insignibus.

7 Et quia Hostiensis *in summa hoc tit.& de pœnit.& remission.lib.*5.*n.* 27. Enumerant Sacristam,& Thesaurarium inter Dignitates ante canonicos,& Boteus *de synodo* 3.*p.n.*16.posuit Sacristam in loco septimo post Primicerium , & ante canonicos , † Et sic Michaël Fertus *dict.* 8
*quæst.*48.*sub n.*2.*in fine*& Moneta *de consecrat. iudic.cap* 5 *n.*94.*& à n.*100. dixerunt, consuetudine attenta prædictos *Sacrista*, & *Thesaurarius* deputari iudices delegatos posse iuxta textum , *in cap Statutum de rescriptis lib.*6.& etiam conseruatores,si dignitas sita fuerit in cathedralibus , & collegiatis,*ex cap fin.de officio deleg. lib.6.* non enim aliis personis,quàm ipsis Dignitatibus , siue canonicis prædictæ iudicaturæ assignantur , † 9
Etenim vt iam *in cap.*1.*& in Rub.de Primicerio*, dictum est,patet quidem,vt consuetudo sit potens ad inducendam Dignitatem in cathedralibus, Michaël Fertus *de praced.q.*5.*n.*4.Moneta *de conseruat.Iudicum dict.cap.* 5.*n.*84.Boërius *decis.* 286. *n.*7.idem Moneta *n.*101.*in fine*,Casan. *in cathalogo* 4.*p.consider.* 42.cum Oldrado *cons.*64. *num.* 7. Grammaticus *decis.* 64. *num.* 7. Alex. *dolle cons.*77.*num.*5.sicut hodie de Primicerio,& cantore multis etiam probat Michaël Fertus *de praced q.*30.*sub n.*3.vt late dixi *in cap.vnico supra de Primicerio.*

Et sic possumus dicere in cathedralibus,& col- 10
legiatis Thesauriarium bene vocari *Sacristam* , & è contra Sacristam *Thesauriarum* , nempe maiorem ad differentiam Sacristæ , & Thesaurarij minoris,qui solent in quibuslibet cathedralibus , & collegiatis in seruire, † Et sic in quadam spe- 11
ciali Bulla,Pauli IV.expedita in fauorem D.Constantini del Castillo Chonchens. quondam commendatorem mei loci *Mota*, scilicet Parochialis S. Mariæ de Castellanos 27. Nouemb. anno 1556. quæ solebat esse commenda ab antiquo antea ordinis *de Pruncia* Theothonicorum religiosorum Alemaniæ,quibus extinctis in eo loci Diœcesis Zamorens.prope ciuitatem Taurinam, ipse tunc Constantinus commendator ex bonis & fundis applicans ipsi commendæ, & ex alia annexione per Pontificem de vno beneficio ex tribus alterius Parochialis matricis nominatæ *S.Saluatoris* quæ spectat ad Episcopum Palentinum,eo quod illa villa sit mixtura duorum illorum Episcopatuum cum facultate , vt quilibet ex Parochianis possit de vna Parochia ad aliam quotannis transitum facere , in die scilicet Octauæ Paschæ Resurrectionis cum integra sua familia , sub quodam signo pulsandi duplici ictu campanam Ecclesiæ,à qua desinit esse Parræcianus manifestando se Parocho , dum vespere illius diei cantantur,& non ante construxit Ecclesiam intra illum oppidum,sumptuosam quidem,quæ fuisset annexa iam dictæ S.Mariæ,vbi in loco Theotonicorum Religiosorum inseruirent septem capellani,ex quibus quotannis vnus eligeretur sorte de illis,qui vocatur pro illo anno *Capellanus maior*;item & duos alios nuncupatos,vnus *Sacrista maior* , qui quodammodo respectu alterius , est vt Dignitas,quæ tangit antiquiori capellano perpetuo,dum viuit.Alter quidem *Sacrista minor*,† 12
Et ambo cum examine,collatione, & nominatione cæterorum capellanorum, qui per affixos edictos, dum vacat aliqua ex dictis capellaniis , primo vacant Parochianos, aut filios Parochianorum in ætate 24.annorum , qui prius à tribus annis expletis fuerunt Parochiani , & actu sint tales,& Deinde alios ex aliquibus locis illius territorij vulgò loci *de Tordesillas* , aut vallis *de Torre* , in quomodo disponendi notandum duxi Pontificem

Pontificem in dicta Bulla expedita anno 1560. & D.Constantinum oratorem vsos fuisse voce nempe illa, *Sacrista maior*, & *Sacrista minor*, quasi iam tunc in Ecclesia vniuersali vox hæc; item, & illa *Thesaurary*, diuideretur in maiorem, & minorem.

13 Vnde inferendo ad secundam partem difficultatis, an sicut hodie Thesaurarius dicitur Dignitas in cathedralibus, & similiter de Sacrista dici debeat, ex dictis patet dici; etsi gentes potius vtantur nomine Thesaurarij, & sic scripserunt non solùm de officio, verum, & de Dignitate Sacristæ Sebastian. Cæsar *in relect. de Eccles. Hierarchia dict. quæst. 2. proœm. §. 5. ex n. 2.* Galganetus *de iure publico lib. 3. tit. 33.* Cardinal. Tuscus, *litt. D. conclus. 419. n. 14.* Azor, *instit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 16. q. 4. & 5.* Fr. Hieronym. Roman. de Republica Christiana *lib. 3. cap. 9.* notat *hic* Barbosa *n. 1.* & dixit Gregor. Lopez *in l. 6. tit. 6. p. 1.*

14 Et comprobatur quia idem quod consuetudines Ecclesiarum, siue statuta quoad Thesaurarios introducere potuerunt, & quidem etiam quoad sacristas cathedralium, eo quod à vi nominis in substantia hæ duæ voces non distant: nam quemadmodum Thesaurarius à Thesauro Ecclesiæ custodiendo appellatur per D. Isydorum *in cap. perlectis in fine dist. 25.* ibi: *ad Thesaurarium vasiliarum, & ostiarij ordinatio incensi præparatio, cura chrismatis conficiendi, cura Baptisterij ordinandi, præparatio luminariorum in sacrario, &*

15 *in sacrificiis.*† Viderique in Ecclesia introductus, tamquam coadiutor ostiarij, qui ordinem Ecclesiasticum habet & munus eius est claudere, & aperire ianuas, ac fores Ecclesiæ (vt iam *supra* dixi de munere ordinis ostiarij in loco, mota sub præ-

16 misso nostri textus) † ita etiam, & Sacrista cuius muneris est ex littera textus nostri relata *supra* in principio nostræ Rubricæ, custodiam sacrorum vasorum habere, vestimentorum Ecclesiasticorum, seu totius Thesauri Ecclesiastici (qui magis in vasis sacris, & instrumentis Ecclesiasticis, quàm in pecunia numerata consistit) nec non luminariorum, vt ex communi DD. præter ordinarios, expendit Andreas Valens. *in Rub. hic n. 3.* vbi firmans ex nostro textu, & ex *dicto c. perlectis*, Sacristam, nudum habere officium absque vlla iurisdictione, aut præeminentia ex Rota *tit. de præb.*

17 *decis. 9.* alias 153. in nouis, † addit vt possit eidem per consuetudinem, vel priuilegium attributa iurisdictione, accedere Dignitas ex dicta dec. Rotæ, idque ostendi in delegationibus Pontificiis Thesaurariorum Turonen. *in cap. ex tenore 11. infra de foro compend.* Linconensis *in cap significasti 18. de conuersione coniugatorum*, & Niuernensis *in c. cum olim de officio, & potest. iudicis delegati.* & patebit ex aliis referendis circa denominationem Sacristæ, & Thesaurarij *q. 2.*

18 Ad tertiam quæstionis partem, an sicut iam nominantur Thesaurarius quidem maior ex inde inferatur ad alium Thesaurarium minorem, qui propriè, & in suo origine sit Sacrista, sicut de nostro titulo solet cantari? In quo dubio ex dictis *in Rub. hic & in textu*, nostro colligendum est, quod etsi consuetudine, priuilegione in cathedralibus Thesaurarij officium, atque sacristæ eleuatum sit ad Dignitatem, ex aliis canonicis superiorem (vt diximus) non inde fieri, quod talis dignitas desinat habere curam earum rerum, quæ sub littera textus nostri, & *dict. cap. perlectis conti-*

nentur.† sed cum eo tamen temperamento, vt ne 19 deficiant in cathedralibus custodes rerum sacrarum, vestium, atque vasorum, maioris Thesaurarij expensis nominantur, aut per eum, aut per capitulum, expensis mensæ capitularis, aut fabricæ, sub cautione legitima, alij duo, vnus dictus propriè sacrista iuxta proprietatem tituli nostri, alius ei inferior, qui, & custos aliorum supellectilium, & vtensilium de quibus sacristæ præstant rationem, & ambo illi, aut Thesaurario, aut ipsi capitulo iuxta morem cuiusque cathedralis, cum in Ecclesia Austuricensi (Dignitas in ea Ecclesia) cuius curæ incumbit ex redditibus suæ Dignitatis luminaria in cera, atque oleo impendere; & sic in aliis cathedralibus, in Vallisoletant cathedrali nihil horũ curæ Thesaurarij maioris vidi, sed à capitulo nominari sacristã, cui sub cautione tradit omnia argentea, & ornamenta Ecclesiæ per inuentarium cum obligatione reddendi rationem iuxta eiusdem inuentarij tenorem, qui & eligit sibi alium sacristam minorem, hoc est custodem, per quam ministrantur alia inferiora iuxta munia, quæ custodis officio competunt in tit. sequenti, de quorum differentia repeto *hic in vers. sequenti.*

Ad quartam quæstionis partem, an hodie Sacrista, de quo titulus de officio sacristæ propriè sacrista maior in ordine ad custodem esset, & custos in ordine ad illum, sacrista minor ad inferiora Ecclesiæ officia destinatur. Igitur quia constat ex tit. sequenti, & in Rub. *ibidem*, vbi Panormit. Andreas Valensis, & alij DD. vt custos sit quasi Minister sacristæ, & eidem addictus, vt *ibi* docet Anton. de Butrio ex dicta glossa, quam, & sequuntur Petr. Gregor. *dict. lib. 15. syntagm. cap. 39 n. 7. & partitionum iuris canon. lib. 1. tit. 9. cap. 5. n. 10.* Barbosa *de canonic. dicto cap. 8. n. 9. & de iure Eccles. p. 1. dict. cap. 27. eodem num.* ideo dicendum est; quod etsi Sacristæ principaliter (item & custodi, vt illius Ministro) incumbant seruare, ac custodire vtensilia Ecclesiæ. ex *cap. vnico hic, & ex cap. 1. de officio custodis* † 21 Tamen ad munus custodis spectant alia quidem minora præparanda per ipsum, ad quæ non adstringitur Sacrista; etsi eius curæ sit mandare custodi, qualem diligentiam debeat adhibere in omnibus illis præstandis, inter quæ sunt vt signa dare ad horas canonicas recitandas per Tintinnabuli pulsationem, & luminaria Ecclesiæ accendere, & ignem vigilanter custodire, ne extinguantur, vt habetur *in dicto cap. 1. ibi.*

Item vinum, hostias, incensum, & alia ad altaris sacrificium necessaria præparata habere, ac denique, & alia Iussu Archidiaconi inter pauperes distribuere, vt habetur *ibi in dicto cap. 2.* quæ omnia sacristæ, seu Thesaurarij officio de iure antiquo non competere: prosequuntur Azor *instit moral. p. 2. dict. lib. 3. cap. 16. q. 7.* Cardinalis Tuschus *littera D. conclus. 419. n. 24.* Galganetus *de iure publico lib. 3. tit. 33.* Barbosa *de Dignit. dicto c. 8. n. 10.* idem *de iure Eccles. dicto c. 27. n. 10.* 22

Ad vltimam quæstionis partem, an Sacrista habeat commune cum Archidiacono cathedralis seruare, & custodire vasa sacra Ecclesiæ, seu sit inter illos aliqua differentia; sic vt nec vnus pro alio vsurpetur. † facit dubium textus *in cap. ea quæ de officio Archid.* per quem dictum est *ibi sub cap. 1.* vt vasorum Ecclesiæ, aliaue similia sint arctius sub illius custodia; & cum ex textu 23 24

nostro appareat eandem custodiam spectare ad sacristam, dubium quidem est, qualiter vterque teneatur. Et maius dubium, si consideretur, quod praxis cathedralium obseruat, vt hic, dictum sacristam teneri rationem de tali custodia reddere Thesaurario, & sacristæ maiori, vel Decano, & capitulo, & ex nostro textu in primis verbis ibi, *vt sciat se sacrista subiectum esse Archidiacono &c.*

25 Sed respondet glossa *ibi* in verb. *cimelia*, quod custodia vasorum potius pertinet ad custodem, siue Thesaurarium, & vbi non sit Thesaurarius, hoc
26 forte pertineat ad Archidiaconum.† Tamen quia verba illius textus declarant expressè prædictam vasorum curam arctius spectare ad Archidiaconum, qui præest Diaconis, aliisque Acolytis, & curat etiam de aliis pluribus, gaudetque in illos plurima authoritate, vt *ibi* dictum est & ex nostro textu illi etiam subiiceant, in officio eiusdem Custodiæ Sacrista, & Thesaurarius; ideo dicendum est Archidiaconum quidem præsidere Sacristæ; etiam in eodem officio de iure, item Thesaurario, & Custodi, quibus iuxta illud incumbit prædicta cura vasorum Ecclesiæ, vt iam hic dictum est. Et sic attento, eodem iure communi, & si custos sit Sacristæ, velut Minister; ambo tamen curant de custodia vasorum Ecclesiæ, tamquam Archidiacono subiecti, cuius est arctior cura in eis custodiendis in tantum vt reatu adstringatur, si quid deperiit, vel negligentia, vel cuiusquam fraude, vt declarat *ibi* Pontifex.

27 † Quare optime Abbas, Barbosa *ibi*, Sebastianus Cæsar *de hierarchia Ecclesiastica q. 3. proœm. §. 5. n. 3.* Michaël Ferr. *de præcedentia q. 48. sub n. 1.* dixerunt Archidiacono talem curam incumbere, & etiam Sacristæ, sed sub illo, tanquam vice gerenti, quia suberat Archidiacono, cumque, & lampadum cura, etiam ad custodem pertineat pro vt ad Sacristam, secundum locorum consuetudines. Et hæc nomina, item & Thesaurij promissiuè soleant accipi, eueniet quidem Archidiaconum principaliorem esse de iure in vasorum Ecclesiæ custodia, cæteri sacrista Thesaurarius, & custos, vt ministri inferiores ei, qui nullā Dignitatem, præter
28 nudum, & simplex de iure habeant officium.† Imò & debemus dicere; quod licet iam sacrista, & Thesaurarius maior in cathedralibus sit Dignitas: tamen semper inferior Archidiacono, vt patet ex dictis in toto illo titulo, etsi contingat, vt iam isti cōsuetudine, priuilegiis, aut statutis specialibus non sint obnoxij reddere rationem prædicto Archidiacono de custodia vasorum Ecclesiæ, quia tunc alia de causa deficit iuris communis dispositio, & si non ratio.

QVÆST. II.

An Sacrista, Thesaurarius, & custos ex vi nominis cuiusque denominentur ab eadem causa ad eundem finem? Et an cimiliarcha, cimiliarchium, ciminile, seu ciminilia, vel cimelia habeant aliquam similitudinem cum prædictis nominibus. Et quid sibi velit ciminarcha, & Sacellarius quoad Ecclesiastica? Et quæ differentia in vsu practico sit inter Thesaurarium, & sacristam? Et an custos Ecclesiasticarum rerum possit habere Dignitatem in cathedralibus?

SVMMARIVM.

1 *Sacrista dicitur à rerum sacrarum custodia, & nomine, quasi sacris stans.* n. 2.
2 *Sacrarium dicitur, in quo res sacra asseruantur, ac reponuntur.*
3 *Cantor non cogitur seruire sacristæ officium.*
4 *Sacrista nihil exigere debet pro benedictione sponsi, & sponsæ.*
5 *Sacrista, & Præfectus Ecclesiarum cogi possunt ad non permittendam celebrationem in Ecclesia, nisi exhibita ordinarij licentia.*
5 *Sacristæ maiori Ecclesiæ sanctissimæ Annunciatæ, licet benedicere cineres, candelas, Palmas, & distribuere etiam, si non sit celebraturus.*
7 *Sacristæ Palatij Apostolici consueuit officium committi.*
8 *Sacristanatum in Parochiali erectum est vna cum vnione simplicis beneficij vt deseruiatur in Ecclesia*
9 *Thesaurarius appellatur à Thesauro Ecclesiæ custodiendo, qui in Ecclesia introductus videtur, tamquam Hostiarij coadiutor,* numer. 10.
10 *Hostiarius vocatur etiam Sacrista, & quæ istis incumbant custodienda, & ministranda intra Ecclesiam.*
11 *Thesaurarius res pretiosas custodit Ecclesiæ.*
12 *Sacrista, & Thesaurarius in aliquibus partibus ex vsu idem sunt, in aliis diuerso modo.*
13 *Custos est coadiutor Sacristæ, & Thesaurarij constitutus, vt pulset tintinnabula, aliaque inferiora exerceat Ecclesiæ officia, &* n. 22.
14 *Thesaurarius Papæ dicitur circa res Cameræ.*
15 *Cimeliarcha dicitur à Iustiniano rerum pretiosarum asseruator, seu custos, & alio nomine Thesaurarius, aut Sacrista, seu œconomus.*
16 *Cimeliarchum, ciminile, seu ciminalia vocantur locus, in quo asseruantur res, quas debent custodire Thesaurarius, & custos.*
17 *Cimelia intelliguntur omnia vasa Ecclesiæ.*
18 *Sacellarius fuit Ostiarij coadiutor, cui successit in cathedrali Thesaurarius,* num. 19.
19 *Sacellarius vocabatur à paruo nimirum sacco, quem ferebat secum, vel habebat ad pecunias Ecclesiæ in eo reponendas, Græco nomine Thesaurarius.*
20 *Ciminiarcha Metropolis Neapolis, dum assistit sine canonicis processionibus, & celebrationibus, potest baculum ornatum in manibus, in signum superioritatis deferre.*
21 *Custos in Ecclesia cathedrali, non est Dignitas, sed tantum officium, nisi consuetudine vsurpetur pro Thesaurario, & sacrista maiori, vt n. 22.*

13 *Custodes cathedralium, num precedant aliis, recurritur ad consuetudinem.*

1 PRo doctrina harum duarum Rubricarum, & titulorum, suppositis quæ dixi in Rub. hoc tit. item & q. 1. oportet à vi nominis innectere similitudinem, quam inter se promissiuè admittunt omnia prædicta, quæ pro diuersitate vsus Ecclesiarum habet se explicare; igitur quod Sacrista dicitur à rerum sacrarum custodia, quasi sa-
2 cris stans, † & idem sit qui sacrarius, nam vt locus, in quo res sacræ reponuntur, & asseruantur dicitur sacrarium, *l. sacra § sacrarium*, vbi DD. *ff. de rerum diuis.* sic & qui rebus sacris præficitur, vocetur sacrista, docent communiter Doctores, per textum nostrum, & Andreas Valensis *in Rub. hic n.* 1. & sic Antonius Fabricius *in praxi benefic. tit. de beneficiis cum Dignit. n.* 59. Barbosa *de canon. cap.* 8. *n.* 10. idem *de iure Eccles. eodem n. c.* 27. firmant, vt sacrista dictus sit à rerum sacrarum nomine.

3 De quo dicendum est iuxta titulum nostrum, quod Sacristæ munus per simplices sacerdotes Ecclesiæ solitum exerceri non cogitur suscipere cantor, qui sit vna ex Dignitaribus Ecclesiæ, vt ex sacra Congreg. Rit. in Adrion. 2. Martij 1602. declaratum est, vt referunt Sellius *in select. can. c.* 57. *n.* 8. Barbosa *collect. decis.* 660. verbo *sacrista n.* 3.
4 *& in Bullario eodem verbo n.* 2. † De quo Sellius *n.* 9. idem Barbosa *n.* 4. *collect. & Bull. n.* 1. firmant à Sacra Congreg. Rit. declaratum in vna Nitorenen. 25. Februarij 1606. vt nihil exigere debeat
5 pro benedictione sponsi, & sponsæ. † Et quod sacristæ, seu Præfecti Ecclesiarum regularium adstringi possunt ad non permittendam celebrationem in eis nisi exhibita ordinarij licentia, dicit declaratum à Sacra Congreg. Concilij in Neapolitana 17. Augusti 1630. Bonfadin. in Thesauro Eccles. *decis. resol.* 32. *n.* 2. idem Barbosa *in dict. collect. n.* 2. vbi & *in dicto Bullario* alia congerit,
6 vbi *n.* 5. *&* 3. Sellius *in dicto cap.* 37. *n.* 10. † addunt quod licet Sacristæ maiori, Ecclesiæ sanctissimæ Anunciatæ ciuitatis Caietæ, iuxta antiquam consuetudinem benedicere cineres, candelas, Palmas, illasque distribuere, etiam si missam non sit ipse celebraturus, vt declarauit Sacra Congreg. Rituum in Caietana 23. Februarij 1619. Quæ addes ad ea, quæ dixi *de officio Parochi sub tit. de officio Archipresbyteri.*

7 Et præterquam quod Sacristæ Palatij Apostolici consueuit officium ab immemoriali tempore citra alicui ex fratribus Eremitarum S. Augustini, deinceps committi Alex VI. in sua constit. V. incipit *ad sacram* de anno 1497. apud Laertium Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 394. irritans com-
8 missiones aliter fundatas. † Dico à Sacra Congreg. Concilij in Spoletana 21. Iunij 1629. cuius meminere Bofadin. *in Thesauro Eccles. decis. dict. res.* 32. *n.* 5. Barbosa *dict. collect.* 660. *n. fin. in Bullario* verb. *sacrista n. fin.* vt sacristanatum in Parochiali erectum vna cum vnione simplicis beneficij pro vno clerico, qui in Diuinis officiis, & cura exercenda ac aliis officiis adiuuare teneretur, possit deseruire per substitutum, fructusque eidem deberi.

9 Thesaurarius namque cum à Thesauro Ecclesiæ custodiendo appelletur, vt per Isydoru m iam dixi ex verb. textus *in cap. perlectis sub q.* 1. *dist.* 25. *vers. ad Thesaurarium*, qui in Ecclesia introductus videtur tamquam coadiutor ostiarij, qui ordinam quidem Ecclesiasticum habet, cuius munus sit claudere, & aperire ianuas, ac fores Ecclesiæ Iuxta quæ dixi *in cap.* 1. *de offic. Archid. q.* 2. vers. *Ostiarij*, & vers. *sed quia Ostiarij*, Et quod officium Ostiarij exerceat sacrista Ecclesiæ; eo quod isti, sicut ille incumbat etiam præter dicta omnia, quæ sunt intus, & extra custodire, fideles recipere, & infideles, ac excommunicatos expellere, vt ibi multis probaui. † Ideo quidem ostia- 10
rius vocetur etiam Sacrista, cui cura committatur ex textu nostro sacrorum vasorum, & Thesauri Ecclesiæ; indeque etiam ad eius officium spectet Basilicarum ordinatio, vel ordinatio, & incensi præparatio, cura chrismatis conficiendi, ac Baptisterij ordinandi, præparatio luminorum, id est ceræ, & olei, & pro ipsis luminaribus, & huiusmodi, vt dixi *quæst.* 1. præcedenti, & loquens de Thesaurario, & custode, ac ostiario à Sacrista, admittit Barbosa iterum *de offic. Eccles. lib.* 1. *cap.* 38. *de Acolytis. n.* 29. *&* 30.

Quod quidem de iure per nostrum textum, & 11
ex communi DD. verum est, vt dixi *dict. q.* 1. & si debeamus admittere forsam diuersimode accipi sacristas, & Thesaurarios, qui non exerceant ea, quæ ad ipsos spectare docuit D. Isydorus *in dicto cap. perlectis*, sed potius sacristæ, quorum illa sunt propria, vt constat ex cæremon. Episcopor. *lib.* 1. *cap.* 6. vbi latius sacristarum officium describitur, & quod Thesaurarij thesauros Ecclesiæ res pretiosas magni valoris, & fortassis pecunias, & oblationes eius obseruent, vt dixit Archidiaconus *in dicto cap. perlectis num.* 2. ibi *Thesauros enim Ecclesiæ, non est eorum custodire, sed Thesaurarij.* † Michaël Ferrus *de præ-* 12
ced. q. 48. *sub n.* 1. *in fine*, vbi concludit attendendum, quod vsus disponit: nam in quibusdam partibus vniformiter, & coniunctim Sacristæ, & Thesaurarij, in aliis autem diuersimode, & separati fortassi, assumantur.

Custos, vere, supposita distinctione, quam ad- 13
duximus in Rub: & *in quæst.* 1. textus nostri, quia Coadiutor est sacristæ propter eandem rationem, & coadiutor Thesaurarij sit dicendus etiam Archidiacono subiectus destinatus ad custodiam vasorum, aliorumve, sicut sacrista, & Thesaurarius, & in super, vt *dict. q.* 1. dictum est, cura in pulsandis Trintinnabulis & in Palliis, & linteaminibus Ecclesiæ, & lampadibus accendendis, omnia iubente Archidiacono, cui subditi esse debent, & cum aliis relatis, quæ refert Pontifex *in c.* 1. *&* 2. *eod. tit. de officio custod.* ac tractant Doctores *ibi*, qui cuncta, & vtensilia Ecclesiæ indesinenter debet custodire. Quare cum dicta nomina promissiuè vsu gentium sumantur, dixit bene Andreas Valensis *in Rub. de officio custodis* in fine vers. *cæterum* non esse magnam vim faciendum in hoc, vel nominibus ante dictis *Sacristæ*, scilicet, & *Thesaurarij*, de iure statutis, sed omnia referri debere ad consuetudines Ecclesiarum pro quarum diuersitate nomina ista variantur, & pariter eorum officia. Conducit ex aliis Michaël Ferrus, *dict. q.* 48. *de preced. sub dicto n.* 1. *in medio*, dum dicit, quod quamuis Lampadum cura pertineat etiam ad custodem, prout ad Sacristam, hoc tamen fit secundùm locorum consuetudines, ipsum videbis cum Barbosa, Hostiensi, & Sebastian. Cæsar, *q.* 20. *n.* 1.

Alia de Thesaurario Papæ congerunt, ac de eius 14
officio circa res cameræ Apost. ex Bullis Pii IV. const. 83.

const.83.Calixti III. Const.I.Sixti V.Const. 10. quas adducit Cherub.*tom.1.Bull.pag.309. tom. 2.pag.113.& pag.640.*Barbosa *in Bullario* verb. *Thesaurarius*, idem *collect. decis. 763. eodem verbo.*

15 Ad secundam quæstionis partem de *cimeliarcha*,&c.breuiter dico,quod nomen *cimeliarcha*, à Iustiniano dicitur,*in l.vlt.§.§.Cod.de authorit.iudicis possid.* idest rerum pratiosarum asseruator, seu custos,quemadmodum præter ordinarios *ibi* docent Petrus Gregor.*syntagm.iuris lib.15. cap. 39 n.3.*Barbosa *de canonic. cap. 39. n. 3.* Barbosa *de canonic.cap.8.n.3.*idem *de iure Eccl. cap. 27. eodem n.3.*& Michaël Ferrus *dict. quæst. 48.* loquens de Custodibus,& Sacristis,dicit *sub dict.n.1.*quod vocantur alio nomine Thesaurarij *cimiliarchæ*.Nam vt dicit Andreas Valensis, *in Rub. de officio sacristæ n.2.*Sacristam, quam in Ecclesiis quibusdam *Thesaurarium* vocant,aliter *Cimeliarcham*,dici,& vtriusque videri idem munus, atque officium,& Ægidius Bellamera *in cap.3.de offic. Archid.*circa finem in glossa *ibi verbo Apostolicos* exponit nomen *Similiarcha*,id est sacristam,vel Thesaurarium custodientem,quæ in Ecclesia deponantur,ex *dict.l.fin.Cod. de bonis authorit.iud.possid.* vbi *viros idoneos*, *œconomos*.vel *cimiliarchas*, glossa Margin.*in dict.c. 3. de officio Archipresb.*exponit,ex *dict.l.fin.*

16 Item quod locus,in quo asseruantur res,quas custodire debent Sacrista,Thesaurarius,& custos, vocatur *cimiliarchium.in dict.l.vlt.§.vlt.*& *ciminile*,seu *ciminilia* à nostris summis Pôtificibus, *vt in cap.cum inter de verb.signific.in dict.cap.ea quæ 3.dict.tit.de offic.Archid.& in dicto cap.perlectis 1.in fine dist.25.*Petr.Gregor.*dict.lib.15.c.39 syntagm.n.3.*Barbosa *dict.c.8.de canon.dict.n.3.in fine*;idem *de offic.Eccles.dict.c.27.dict.n.3.*†

17 Et *cimelia*,de quibus loquitur expressè Pontifex *in d. c.3.de offic.Archid.*in vers *vel ea quæ de diuersis Ecclesiis (cimelia) sunt collecta*, vt DD.*ibi* per glossam verbo.*cimelia* intelligantur quidem omnia vasa Ecclesiæ;& sic indicant verba textus,quibus vtitur S.Gregor.*lib. 10.epist.42.*ex octaua Synodo *in cap.Apostolos.ibi:vel vtcumque alienare cimelia,& vasa sacra,excepta causa &c.*

18 Et quod *Sacellarius* fuisse Ostiarij coadiutor ex temporali deputatione sacerdotis & sacellario in Ecclesia cathedrali successisse Thesaurarium, referunt Henriquez *in summa lib.10.cap. 9. §. 2.* Barbosa *de canon.dicto cap.8.n.1.& 2.*dicentes in Ecclesia cathedrali Sacellario successisse Thesaurarium.†

19 Et Azor,*instit.moral.p.2.lib.3.cap.16.q.5* idem Barbosa *de iure Eccles.dict.cap.27.p.1. n. 2.* notant quod *Sacellarius* vocabatur à paruo nimirum sacro, quem ferebat secum, vel habebat ad pecunias Ecclesiæ in eo reponendas, & asseruandas, Græco nomine *Thesaurarius*: quæ omnia nomina,vt simillima ad hanc Thesaurarij, Sacristæ,& custodis tractationem pertinere, admodum pro vera intelligentia tituli de officio sacristæ,ac tituli de officio custodis,nemo erit,qui negare possit.

20 Ad tertiam quæstionis partem quid sibi velit *ciminiarchia*, & sacellarius,iam ex proximedictis patet.Sed quia hic *ciminiarchia* videtur aliis literis inscribi;ideo placet hic referre, quod de nomine isto scribunt declaratum à sacra Congreg. Rit.in Neapolitan.19.Ianuarij 1619.Bonfadin.*in thesauro Eccles.res.3.n.19.*Barbosa *in collect.dec. 147.*& *in Bullario eodem verbo*, nempe vt cimiliarchia Metropoli Metropolitanæ, dum celebrationibus officiorum;processionibus &c.absque canonicis, interuenit, potest Baculum, ornatum in manibus in signũ superioritatis,& regiminis deferre.Ex qua declaratione iam videbis,quod licet iste non sit sacrista,nec Thesaurarius,habet ad minus officium cuiusdam superioritatis si canonici non incedant.

Ad quartam quæstionis partem, quæ differentia in vsu practico sit inter sacristam,& Thesaurarium,quia iam late patet ex dictis in Rub.& *q.1.* ac in hac nostra *q.2.* ideo nihil amplius de hoc dubio. 21

Ad vltimam quæstionis partem, an custos Ecclesiasticarum rerum in cathedralibus possit habere Dignitatem? Et quia de iure probatum est late sub *quæst.1.*quod nec Sacrista; nec Thesaurarius sint Dignitas in Ecclesia,sed tantùm officium,& ex dictis in Rub.& hic pateat,custodem esse,quasi ministrum sacristæ;& sic ei inferiorem;sequitur, vt multo minus possit dici,quod custos sit Dignitas in cathedralibus. † Vnde ad presens dubium respondendum est,quod si consuetudine vsurpatum sit nomen *custos* pro Thesaurario, siue Sacrista maiori, tunc quidem possit habere locum, quod appellatus *custos* in cathedralibus possit habere Dignitatem Ecclesiasticam iuxta distinctionem positam *dict.quæst.1.*hic de Thesaurario, & custode:ita resoluit Michaël Ferro in terminis de custode *in tr.de præced.q.1.n.2.*vbi dicit,quod cõsuetudo inducit Dignitatem, vt iam ex *dicto n. 1.* dictum est,quare potuerunt de officio,& Dignitate custodis agere,Azor,*inst.p.2.lib.3.c.16.q.7.& 8.*Galgonatus *de iure publico lib.1.tit.34.*apud nos Hispanos *tit.6.l.6.p.1.* Seclusa tamen consuetudine,statuto,aut priuilegio,non sic cum obstat ius commune;Innocent.& cæteri *in dicto c.de multa de prob.*Moneta *de consecrat.iudic.c.5.n.103.* 22 23

Indeque pro complemento existimo dicendum recurrendum esse ad eandem consuetudinem circa dubiũ, num custodes præcedant aliis,meminerunt Boërius,seu Ioan.Montan.*in tr.de authorit.magni consilij n.75.*interpretando custodem,idest ministrum Sacristæ,Barbosa *in c.2.n.5.de officis*,vbi annotauit,idem esse custodem, sacristam,& Thesaurarium,Michaël Ferrus *dicto n. 2.* vbi in fine ait eandem consuetudinem attendendam esse ad videndum quibus præferantur,alias enim custodem, & sacristæ ministrum,cæteris eiusdem sacristæ ministris coadiutoribus,aut in fine tractantibus tantùm præferri. 24

AD TITVLVM DE officio Custodis in Cap. 1.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Custodis Ecclesiæ cathedralis officium,in quibus consistat* remissiuè n.2.3.4.

5 *Custos minus idoneus debet ab officio repelli.*

PRo Rubrica huius tituli,quis dicatur custos, quale officium habeat in Ecclesia cathedrali collegiata, siue inferiori; quid commune cum 1

cum Sacrista, Thesaurario, ac aliis Ecclesiasticis Ministris gerat, plene dictum est in Rub. & *in cap.1.q.1.& 2.de offic.sacristæ*;& sic iam de officio,ac Dignitate ipsius, non est aliquid amplius repetendum At quia sub hoc *cap.1.& 2.* Pontifex sigillatim loquitur de rebus,circa quas custodiam præstat;item & de aliis ab eo exercendis, & exequendis,vt impleat ministerium, ad quod ex officio tenetur;ideo iuxta verba litteræ erunt nonnulla prælibanda,quibus hæc integra materia explanetur &c.

2 In verbis,*vt sui Archidiaconi iussioni in cunctis obediat*,qualiter hoc compati possit cum obedientia,etiam,quam tenetur custos præstare,Sacristæ, siue Thesaurario,intelliges per dicta *supra in c.1. de officio sacristæ,q.1.versf.ad vltimam.*

3 Ibi *in canonicis horis signa Tintinabulorum ipso Archidiacono iubente,ab ipso pulsetur* præmissis proxime adductis ex dicto versf. *ad vltimam*, aliqua *hic sub quæst.1.*de campanis notabimus.

4 Et ibi *sed omnia cum discretione*,& paulo ante, *aut supra modum* præter adducta hic à glossa,applicabis quæ dixi *supra in c.ne innitaris de constit.*

5 Et ibi *minus idoneus*,quod custos,si minus idoneus sit debeat ab officio repelli probat Pontifex hic;& sic conducunt,quæ dixi contra Parochum ineptum,& minus idoneum,*supra in c penult. & fin.de ætate,& qualit.ordinand.& in c.fin.de præsumptionibus.*

QVÆST. I.

Campanarum vsus in Ecclesiis quare introductus? quando, ad quos effectus? Et quid sibi velit campanas baptizare? Et qui eas habere possint,quæ primo pulsentur. Corporale quid sit,vnde dictum? Quid repræsentet? Cur palla nominetur? Quotuplex sit palla ac de aliis circa materiam, & vsum? Et lampades,ac lucernæ,cur in Ecclesia introductæ? Et quare dicta hora lucernalis?

SVMMARIVM.

1 *Campanæ idem sunt,quod tintinnabula, quasi honora strepera,atque vocalia, & signa pro horis canonicis* n.2.
3 *Campana in vocabulo Germano,vocantur* cloches *Et nola à Nola campania ciuitate* n.4.
5 *Campanæ cum ligna pulsarentur introducta sunt in Ecclesia,nola, aut campania, vocarentur persona ad rem sacram.*
9 *Campanarum vsus rite receptus,quæ pulsantur ad missam publicam,& in exequiis,& iustis defunctorum,& quare* n.7.
7 *Campanæ tempore interdicti non sunt pulsandæ,& quare* n.8.& n. 17 *vbi quod ne pulsantur in septimana sancta,dum corpus christi est in monumento,& quare?*
9 *Campanarum sonitu aer,& tempestates, diluuntur nequissima.*
10 *Deus tubarum clamore se excitabat ad misericordiam* n.11.
11 *Tubarum vsus mandatus à Deo fuit, ad vocandum cœtum ac dum castra mouebantur.*
12 *Tubæ forma erat in extremitate campanella cum differentia,& quare*:sub n.13.
13 *Campanæ,quibus Ecclesia vtitur fiunt ex metallo,& ex quibus metallis conflentur, quæ durant,quam tuba veteris testamenti,& altius resonant.*
14 *Vas metalli æris significat concionatorum oras, ferrum interius linguam.*
15 *Funis, quo campanæ pulsantur intelligitur mensura vitæ nostræ.*
16 *Campanas pulsaturus congruit, vt supercilleo eas pulset.*
18 *Campanæ cum infunduntur, vulgò auditur vt Baptizantur;sed quo Baptismo,expenditur, id est benedictione, & quomodo* n. 22. 23. & 24.
19 *Campanæ sunt tubæ, quibus vocatur populus ad conueniendum in templum, & audiendum verbum Dei, & vt Dæmones terreantur, cum vocantur christiani.*
20 *Campanis Hugonotæ hæretici huius temporis bellum indixerunt,quas frangunt,& comminuunt sarracenos imitantes.*
21 *Turcæ campanarum vsum non admiserunt.*
22 *Baptismus campanarum, quibus cæremoniis, &* n 29.
23 *Campanas benedicere, vngere, & nomen eis imponere non est nouum.*
24 *Baptizare templum quo in sensu dicatur à à Joanne serm.de sacram.*
25 *Campanæ si non sunt benedictæ possunt,ne pulsentur,prohiberi ab Episcopo.*
26 *Campanæ consecratæ etiam in Turri prophana existentes, non debent deseruire vsui prophano.*
27 *Campanas habere non licet omnibus communitatibus,sicut licet Ecclesiis;non enim sunt habendæ in oratoriis priuatis. Vbi quid de religiosis.*
28 *Campanæ non possunt in aliqua Ecclesia pulsari Sabbato sancto ante pulsationem in cathedrali,vel Matrice, etiam si collegiata sit,aut exempta,vt* n.29.
30 *Campanæ indifferentes possunt in qualibet Ecclesia ad salutationem Angelicam,ante, vel post pulsetionem in cathedrali,nisi forte adesset consuetudo,vt vallisoleti,& salmanticæ conchens,& Austuricen.*
31 *Gallus supra pinnaculum Turris solet effingi ad excitandam vigilantiam in Prælatis.*
33 *Corporale vocatur Palla,eo quod palliat, vel abscondat sacrum ministerium,&* n 36.
34 *Palla altaris,dicitur quasi eius vestimentum* n.37.
35 *Corporale significat sindonem,in qua inuolutum erat corpus christi, in monumento positum, quo monentur sacerdotes ministrare cum nitore* n.37.
36 *Corporalis apud varias nationes vsus fuit varius.*
37 *Palla duplex est,vna, quam Diaconus supra altare totam extendit,altera, quam supra calicem plicatam imponit, & de punitione Diuina male vtentium, vt* numero 40.
38 *Fœminæ sacratæ prohibentur tangere calicem, Patenam,Sacras Pallas, & nec lauare Pallam Monacha potest* numero 39.

40 *Donatistæ puniti fuerunt Diuinitus; eo quod Pallas Ecclesiæ eripuerant, & quasi pollulatas lauarant. vbi de punitione proculi sibi facientem camisas, & femoralia.*

41 *Palla, siue coporale ex linteo purissimo fit, & à quo primo sit institutum.*

42 *Lucernæ, lampades, & luminaria introducta sunt à principio nascentis Ecclesiæ vespere, & mane* n. 43. 44. & 45.

43 *Linchi, & cerei accenduntur in Ecclesiis.* num. 44.

44 *Candelabrum fieri in Ecclesia ductile de auro mundissimo mandauit Deus.*

45 *Lucernæ erant lampades aureæ, & quæ figura.*

46 *Olea tantùm ad lucernas Ecclesia vtebatur à tempore Apostolorum, &* n. 47.

47 *Luminariorum dotationem facere debet quilibet dotans, & ædificans Ecclesiam, vbi de exemplis pro luminaribus semper habendis, &* n. 48. 49. & n. 58.

48 *Res Ecclesiæ in quatuor partes diuisa, vna pro luminaribus.*

49 *Gentiles oleum, & lumina in æde sacra ponebant.*

50 *Lumina christiani vetiti fuerunt deferre ad ædes sacras Gentilium, vel ad synagogam.*

51 *Lucernis tribunus quidam militum accensis in templo in Christi honorem complacuit.*

52 *Lucernas in Ecclesias accendere maximè commendatur, ac puniuntur grauiter prohibentes, vt exemplificatur.* n. 53.

54 *Luminaria sic necessaria in Ecclesiis probatur, vt illis deficientibus miraculosè, accensa sint lumina* n. 55. & n. 56.

55 *Aqua iussa in lampadibus pro oleo infundi, conuersa fuit in oleum.*

57 *Candelabrum aureum solidum, quandoque legem, quandoque Ecclesiam significat, quandoque euangelicam conuersionem.*

58 *Luminarium donationes ingentes factæ ab Agathone Papa, & ab vxore Theodosij, & ab aliis.*

59 *Lumina duo ad minus in altari accensa esse debent, dum recitatur officium Diuinum.*

60 *Lampadarum accensarum vsus ad sepulchra quorundam virorum cum opinione sanctitatis, aut martyrij, qualis debeat esse probatus. &* n. 61. & 69.

61 *Cereorum, & lampadum vsus in Baptismo in missa celebratione* remissiuè.

62 *Cereus Paschalis, & lucernalis* remissiuè.

63 *Hora lucernalis ideo dicta; quia tunc lucernæ accendi solebant, quando hora canebantur.*

64 *Lucernarum vsus visus fuit aliquando prohibitus à Lactantio, qui expenditur,* n. 65. & *Concil. Elibert, & D. Hieronymus.* num. 66. & 67.

65 *Lactantij* cap. 1. lib. 6.

66 Cap. 17. Concilij Eliberitani.

67 *S. Hieronymus circa lucernas, qualiter loquens intelligatur.*

68 *Tymiama suauaolentia, & luminaria, sunt ante imagines accendenda.*

69 *Lampades, & luminaria pro sanctis tantùm canonicatis, & Beatificatis cum licentia ordinarij adhibito Consilio Theologorum.*

QVod ad officium Ostiarij, hoc est Sacristæ, 1 spectat pulsare campanas iam aliquid dictum est *supra in cap. 1. de officio Archid. sub q. 2. de Acolytis, in vers. sed quia ostiarius* vt notaui *in præmisso Rubrica de officio sacristæ.* Ideo quia ex verbis *signa tintinabulorum pulsanda*, aperitur locus ad dicendum aliquid de campanis, accipies sequentia breuiter. Et quia iuxta verba textus nostri campanæ idem sunt, quod Tintinnabula, quo nomine appellat græcè Apuleius *de asino aureo*, vbi proprio epitheto tintinnabula perarguta appellat, quasi honora obstrepera, atque vocalia, & Cælius Rhodiginus *lib. 19. lectionum antiquarum cap. 11.* plura de tintinnabulis scribens, eadem docet de Campanis. † Quæ etiam iuxta 2 relatum verbum textus nostri *signa* bene in Concilio Cabilonen. relato *in cap. solent de consecrat. dist. 1 & in cap. 2. hoc tit.* etiam campanæ, & tintinnabula signa pro horis canonicis appellantur; & in praxi sæpissimè tali verbo Ministri vtuntur dicendo *dar señal*, † Quæ etiam in vocabulo 3 Germano appellantur *cloches* vt in capitulari Caroli Magni apparet, vbi dicitur Gallicè, *vt cloches non Baptizant cloches*, & campanarum fiat mentio *in cap. in causis de electione cap. Ioannes de homicidio. cap. petentibus de priuileg. cap. fin. de sent. excommunicat. lib. 6. cap. nimis iniqua de excessibus Prælator*, vbi DD. † Et quod campanæ vocentur & *nola*, à No- 4 la campaniæ ciuitate, vbi primum vasa illa fabricata fuere scripsit Vualfred. Strabo *de rebus Ecclesiast. cap. 5.* & sic eo pertinere nonnulli putent illud Quintiliani 8. *institut. orat. in cap. nola*, de quibus videndi Alciatus *de Diuinis officiis, cap. quid significent vestimenta* Amalar. Fortunat. *lib. 3. de Ecclesiast. offic. cap. 1.* Gullielm. Durand *lib. 1. ration. Diuinor. officior.* Durantus *de ritibus Ecclesiæ catholicæ lib. 1. cap. 22. ex n. 1.* Selua *in tract. de benefic. p. 1. q. 5. vasa, quibus populus conuocatur.*

Et quia legitur, *in 7. synodo. act. 4.* ex libro mi- 5 raculorum S. Anastasij Martyris, quod cæsareæ ciuitatis reliquiæ S. Anastasij appropinquarent, ciues omnes lætitiæ magnâ, perfusi surgentes, subito, lignaque sacra pulsantes, obuiam facti sint in veneranda Dei paræ Virginis æde: *ecce ligna sacra pulsabantur in processionibus*, vulgò fertur Paulinum Episcopum Nolanum, Nolarum vsum in Ecclesiam inuexisse, planeque *campanæ*, siue nolæ institutæ fuerint ad conuocandam ad sacra plebem vice tubarum testamenti veteris. Et cum populus ad sacram rem peragendam, & audiendam sacram concionem non sine aliquo tinnito, aut bombo admoneri possit, nec vllum instrumentum commodius reperiri poterit ipsis campansis, ad quas pulsandas magna arte opus non est, seu industria, earumque bombus longe, lateque diffundatur, ideo habetur Sabinianum Pontificem constituisse pulsari campanas ad horas canonicas.

Vnde rite vsum earum receptum esse te- 6 stantur, Martinus Palonus *in Sabiano lib. ord. Rom.* & Durant. *de ritibus Ecclesiæ dicto lib. 1. cap. 22 n. 3. in fine ex hoc nostro cap. 1.* qui ex Concil. Tolet. *in cap. 2. eodem. & ex cap. studeant. in prima compilatione*, quod prætermissum est in Gregoriano,

Gregoriano,& ex *can.Presbyter dist.* 11. ibi, & *signis designantibus*, sic apparere probat, & fascilius tempor. Anselm. Ryd. *in Cathalogo*, *an glossa in cap.* 1. *de celebr.missarum*, & quod pulsantur ad missam publicam, Alcuinus *de Diuinis*, *cap.de sabbato sancto Pasche*,& Albertus,Pighius
7 *ad finem lib.* 5. † ait quod pulsantur etiam Campaniæ in exequiis, & iustis defunctorum vt excitentur,& præmoneantur,nedum necessarij;sed & cæteri ciues ad præstanda officia defunctis eorum opem implorantibus,ac si dicerent *miseremini mei,saltem vos amici mei*, & sic Beda *lib.* 4. *cap.*13. prodidit populum conuocari solitum funerum deductionem tintinabulis,vel campanis;& sic Barbosa *in cap.alma mater de sent.excommunic.lib.6.sub n.*11. postquam dixit tempore interdicti campanas pulsandas non esse;quia oppottet ab Ecclesia eo tempore populum,& laicos excludere à Diuinis officiis cum Sayro *dicens lib.* 5. *cap.*9.Suarez *de cens dist.*34.*sect.*1.*à n.*15.Costa
8 Couar. Nauarro & Vgolino † addit ideo tunc non expulsari; quia ratio pulsandi ea est, vt fiat signum, vt conueniat populus ad Diuina audienda, qui eo interdicti tempore excluditur.

9 Quando vero introductus fuerit, & ad quos effectus,patet ex proxime dictis,& addo amplius Campanarum sonitu, & aerem caliginosum, deflui,tempestatesque arceri, & nequissimas potestates aereas expelli,atque exturbari,vt Catholicorum Christiana pietas exercet quotannis, præcipue in vere,& patet ex Concilio Colonien. *cap.*14. ac tradit Durantius *supra dicto cap.* 22.
10 vbi addit, † quod si qui hæc irrideant, & ipsum Deum,qui numer.*cap.*10.disertè ait,se excitari ad misericordiam, turbarum clangore ibi, *Clangetis vlulantibus tubis,& erit recordatio vestri coram Domino;ideo vestro,& eruamini de manibus inimicorum vestrorum*; quo argumento,etiam dicit conuinci etiam errorem eorum, qui vocales orationes repudiant: nam si tubalibus vocibus excitari à nobis vult,cur enim non magis vocalibus præcibus?

11 Et non sine inexpugnabili fundamento; quia cum Deus fieri iussisset num.10. tubas ibi *duas tubas argenteas ductiles*, & vsus earum fuisset ad
12 vocandum cætum, ac dum castra mouebantur.† Et Iosephus *lib.*3. *antiquitatum cap.* 11. de scribendo tubæ formam, dicit eam desinere in extremitatem Campanellæ similem,quid mirum,vt nostri Campanarum vsum referant ad prædictas tubas?sed vt docent Durantius,*dict.cap.*22.*de vitibus Eccles.n.*5.Amalar.Fortun.*lib.* 3. *de Ecclesiast.officiis*,Durandus *in rationali cap.*1.Rupertus Tuitiensis *lib.* 1.*de Diuinis officiis*, & alij
13 late loquentes cum ea tamen differentia † quod campanæ,quibus Ecclesia vsa est, & nunc vtitur fiunt ex metallo æris,quod est durabile & sonorum, quæque habent interius plectum ferreum, quo tundnntur, vt audiantur, & significant ora Prædicatorum noui testamenti, quæ plus durant, quàm tubæ veteris testamenti;& altius resonant; eo quod Iudæorum tempore natus esset tantùm
14 in Iudæa Deus;at nunc in omni terra.† Et quod vas metalli æris significat concionatorum ora,
15 ferrum interius linguam eorum.† Et per funem, quo Campana pulsatur, intelligi mensuram vitæ nostræ:videndus est etiam Greg.*lib.de edificatio-*
16 *ne templi*,quem refert Durantius *supra* † qui *dict. cap.* 21. *n.* 7. *lib.* 1. addit congruum esse, vt qui Campanas pulsant, induantur superpelliceis, vt habetur in Concilio Colon. *p.* 3. *cap.* 31. & sic prædicandum multùm conueniret;tum quia prædicta pulsatio spectat ad Clericum hostiarum,sacristam,siue Custodem;item propter reuerentiaam ipsis Campanis debitam ex earum Baptismo, seu benedictione, de quibus *hic* in vers. *nec enim* sequenti.

Dictum quidem est tempore interdicti non 17
pulsari Campanas,nec licere magnas, siue paruas pullari,etiam cum eleuatur hostia,vel etiam vt signum fiat Clericis venientibus ad horas,quibus interesse tenentur, sed instrumento, Tabulæ aut similì vtendum esse ad Clericos conuocandos, vt bene probant Suarez *de cens.dicta dist.*34. *n.*16. Barbosa *in dicto cap.alma mater n.* 12. & 13. ex quibus quidem bene ab Ecclesia praticari, vt in septimana sancta quotannis celebrata, dum corpus Domini nostri Iesu Christi à Ioue ad diem Parasceue in monumento repositum manet, campanarum sonitus, non audiatur recordatione illius temporis, quo passus fuit Iesus Christus Dominus noster,contenta Ecclesia,& populo sola conuocatione tabulæ,alione instrumento, vt conuocentur ad Diuina officia illius temporis peragenda per sacerdotes.

Nec ambigi potest vulgò sæpius audiri cam- 18
panas, cum infunduntur baptizari; sed ne dura propositio videatur,dico non baptizari baptismo, quo remissio peccatorum confertur, sed quia cultui Diuino dicentur benedici eas, ex sententia
Patr.Concilij Colonien.*cap.*14. † explicant DD. 19
vt sint scilicet tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur populus ad conueniendum in templum, & audiendum verbum Dei;item, vt Dæmones tinnitu campanarum Christianos ad præces concitantium terreantur;& sic visum esse Patribus ad abigendos, & propulsandos malignos spiritus, campanas leuare,benedicere,& vngere, & vt vestimenta Ecclesiastica,& quàm plura alia,de quibus *alibi*;imo & Paul.Gryllandus *in tract.de sortilegiis*,prodidit Dæmones mulieres quasdam ducentes, audito campanæ sonoante diluculum eas deseruisse, fugamque arripuisse: sic Durantius *dicto cap.*22.*sub n.*4.vbi ex Ouidio aliud refert in
confirmationem † qui & *n.*7.refert,quod Hugo- 20
noti,& cæteri huius sæculi hæretici campanis bellum indixerunt,& quod eas frangunt,& comminuunt sarracenos imitantes,qui, vt Platina in Vrbano III. scripsit capta Hierosolyma,campanas in
primis à sacris turribus deiecerunt.† Et quod tur- 21
cæ authore Cuspiano de religione Turcarum, vsum campanarum nequaquam admittunt.

Quod si scire desideras formam, siue modum 22
Baptizandi campanas,quæ admodum antiqua est, legitur quidem exarata *in lib.ord. Rom.* cuius etsi ignoretur author;tamen hunc librum antiquissimum esse, profitentur DD. de quo mentionem Alcuinus faciens *lib.de Diuin.offic.dicto cap. de sabbato sancto*,& Durantius *dicto lib.* 1. *cap.* 22.
*de ritibus Eccles.sub n.*6.† Dicunt,vt nec nouum 23
debeat videri campanas benedicere, & vngere, eisque nomen imponere:nam & Genes 28.Iacob. memor visus scalæ ad cælum vsque pertingentis tulit lapidem, quem capiti suo supposuit,& erexit in titulum fundendo oleum desuper, appellauitque nomen *vrbis Betel.* quæ prius *Luza* dicebatur; & quod in capitulari Caroli Magni cloches baptizari vetatur, Vitus Amerbachius interpretatur prohiberi superstitionem,non verò legitimam, & Ecclesiasticam benedictionem, nec consecratio-

24 nem † eoque in sensu dici templum baptizari ab Iuone, serm. *de sacrament.* dedicat ipsum templum primo suo modo, & suo ordine baptizamus.

25 Quare iam recte possumus descendendo ad tempora nostra, dicere, quod Episcopus potest prohibere, nec pulsentur campanæ, si non sunt benedictæ, vt refert Barbosa declaratum *de offic. Episcopi p. 2. allegat. 27. n. 48.* idem *in collect. decis.* 82. verbo *campana in Bullario eodem verbo n. 3.* à Sacra Congreg. Rit. in Aprutina 5: Iullij 1614 & sic *in dicta alleg. 27. n. 48. in dict. collect. n. 2. & in Bullario n. fin.* etiam refert decisum à Sacra Congreg. Concil. Episcop. & regul. in Papien. de anno 1581. †

26 Quod campanæ consecratæ etiam in Turri prophana existentes, nullatenus vsui prophano inseruire debent, etiam si in hunc vsum à sæcularibus prætenderentur.

27 Campanas verò habere non quidem licet omnibus communitatibus, etiam Ecclesiasticis, sicut licet in Ecclesiis. Constat ergo habendas non esse in oratoriis priuatis: DD. per textum *in dicto cap. petentibus de priuileg.* vbi probant, nec eas habere possint Religiosi ordinis Prædicatorum, præsertim qui plures tenere nequeunt., vt tractant adducti à Barbosa *ibi n. 1.* prohibet inquam Celestinus Papa, vt nec religiosi Templarij, & Hospitalarij, aliiue, queant habere campanas, nec publice pulsare in suis oratoriis. De dominicanis plenè tractant, & luculenter Oldradus *cons. 128.* Albericus *in dictionario* in voce *campana*, Durantius *de ritibus Ecclesiæ dicto cap. 22. lib. 1. n. 9.* vbi firmum constitutionibus eorundem fratrum videri, vt non liceat eis habere præter vnam campanam ad omnes horas; sed addit generali consuetudine huic constitutioni derogatum fuisse, vt docet Vincent. de Castro nouo quondam generalis illius ordinis in declaratione *ad cap. 1. dictarum constit.* Et in aliis religionis visum est nobis quotidie practicari.

28 Et quia de hac materia, ac de campanis scribunt post *supra* relatos *in princ.* Gauantus *in Rub. missal. p. 1. tit. 20. vers. parua Campanula*, Petrus Crepet. *in summa Catholica fidei eodem verbo* Iodoc Cocc. *in thesauro Catholic. tom. 2. lib. 5. cap. 7.* Iodoc. Lorich. *in thesauro nouo theolog.* verb. *campana*; ideo pro complemento dicendum est primo, quod non possunt Campanæ in aliqua Ecclesia, sabbato sancto pulsari ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice, vt definit Leo Papa 10. *tom. 1. Bullar. pag. 150* apud Lezanam *in summa quæstion. regular. tom. 1. cap. 11. n. 45.* ac declarauit Sacra Congreg Rit. in Oriolen. 11. Aprilis 1601. & in Marsicen. 21. Martij 1609. & in venusina 30. Decemb. 1614. Nouemb. 1614. & 14. Nouemb. 1615. & in Syracusana 13. Iunij 1617. & in alia Syracusana Modicæ 13. Februarij 1619. penes Ioan Mariam Nouar. *in Lucerna regular* verbo *campana*, Barbosa *de iure Eccles. lib. 3. cap. 3. n. 69.* idem *in Bullario dict. verb. n. 1. in dict. collect. decis. 82. n. 3.* Et sic Vallisolet Austuricens. & alibi vidi practicari.

29 Quod extenditur ad Ecclesias sæculares, & regulares, etiam Ioannis Hierosolymitani, etiam prope, & extra muros exististentes, & etiam ad Ecclesias confratrum, vt declarauit eadem Sacr. Congreg. Rit. in Placentina 21. Augusti 1604. & in Meliten. 6. Decemb. 1611. etiam si adsit Ecclesia collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, vt declarauit eadem Congreg. Rit. in dict. Syracusana Modicæ 13. Februarij 1619. penes Lezanam *in summa quæst. regul. tom. 2. cap. 1. n. 44.* idem Barbosa *in dict. collect. decis. 82. n. 4. & 5.* idem *in Bullario* dict. verb. *campana sub dicto n. 1. & de iure Ecclesiast. dict. lib. cap. 3. n. 69.*

Secundo quod campanæ in aliis Diebus, præter sabbatum sanctum pulsari possunt ad salutationem Angelicam, & indifferenter ante, vel post pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice: Sacr. Congreg Rit. in Oriolen. 11. Aprilis 1601. & in hac causa, & aliis decisum attestantur Gauant *in manuali Episcopor.* verb. *Regularium iura sub Episcopis n. 50.* Lezana *in dict. cap. 11. n. 45.* Ioan. Maria. Nauar. dicto verb *campana n. 3.* idem Barbosa *in Bullario dicto verb. n. 2. in dict. collect. n. 6. & in dict. cap. 3. iur. Eccles. lib. 3. cap. 3. num. fin.* 30

Quod limitant ex eadem Sacr. Congreg. in Oriolen. 21. Augusti 1601. nisi forte adesset consuetudo, vt non pulsentur in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Matrice; quæ tunc obseruanda erit; & sic Valisolet. Austuricen. Salmantina, & Conchen. Ecclesiis videri obseruatum. 31

Vltimo notatur in plurimum, vt supra pinnaculum Turris, vbi campanæ fixæ sunt, soleat Gallus effingi ad Prælatorum, & curatorum alliciendam, atque excitandam vigilantiam, vt adducit Durant *de ritibus Eccles. dicto cap. 22. lib. 1. n. 9.* & quod inde significarit sic Alciatus emblemate sequenti. 32

----- *Instantis quod signa canens det Gallus Eoi.*
Et reuocet famulas ad noua pensa manus,
----- *Turribus in sacris effingitur Aerea mentem*
Ad superos peluis quod reuocet vigilem.

Ad secundam quæstionis partem, de palliis, & corporalibus, quod corporale vocatur palla; eo quod palliat, vel abscondat sacrum ministerium, Durantius *lib. 4. in rationali Diuinorum officior. cap. 29.* & idem *dict. lib. 1. de ritib. Eccles. n. 2.* putat corporale pallam dici quasi corporis Christi in altari indumentum. † Et quod sic palla altaris passim dicatur apud S. Clem. *epist. 2. ad Iacob. fratrem Domini in cap. altaris, & in cap. nemo de consecrat. dist. 1.* quasi altaris vestimentum; item quod Palla, auctore Varrone dicitur quod foris, ac palam fit. † Et quod corporale significat sindonem, in qua inuolutum erat corpus Christi in monumento positum. Et quod corporali, siue sindone monentur sacerdotes ministrare populis, vt sicut illud linteum castigatum est ab omni naturali viriditate, & humore, ita sit mens offerentium ab omni carnali cupiditate, & sicut illud nitet suo splendore; ita intentio offerentium simplicitate niteat coram Deo: plura tradunt videnda Amalar Fortun. *lib. 3. de Eccles. officiis cap. 19.* † Alcuinus *de Diuinis officiis cap. de celebrat. miss.* qui dicit corporale dici linteum illud, cui superponitur in sacro missæ corpus Domini, alia plura addens, quæ & explicat omnino legendus Durantius *de rit. Ecclesiast. lib. 1. cap. 12.* qui & *n. 6.* ex D. Thom. *opusculo 58. de sacram altaris*, ex S. Hieronimo, & aliis corporalis, & sindonis significationes varias mysticas affert & quod corporalium apud diuersas nationes vsus fuerit varius, obseruans *n. 8.* ex Rodulpho Tungren. *de canon. obseruant* 33 34 35 36

obseruant, proposit. vltima, quia Romani, Itali, & Germani, siue Alemani duobus corporalibus vtuntur, quorum vtrumque pure lineum esse debet; & sic nos Hispani vtimur; Galli verò vno tantùm.

37 De Palla, quod est vestimenti genus, plura adducit Batsius *de re vestiaria cap. 23.* & patet ex sententia Innocent. III. *lib. 2. mysterior, missæ cap. 36.* duplicem esse Pallam, quæ dicitur corporale. Vnam quam Diaconis super altare totam extendit. Alteram, quam super calicem plicatam imponit, & Durantius *de ritibus Eccles. dict. cap. 2. lib. 1. n. 7.* ait quod pars extensa significat fidem, pars plicata significat intellectum: alia dicit, & Durand. *dict. lib. 4. in ration. cap. 29.* qui & dicunt corporale repræsentare etiam sindonem, qua corpus Christi in sepulchro, & quod appellatur Pal-

38 la sacra, vt *in cap. sacratas dist. 24.* † quo loci sacratæ fœminæ vetantur calicem, vel Patenam, vel sacras Ballas, hoc est corporalia tangere.

39 Et sic Bonifacius *in lib. Pontific. cap. 42.* Sigiber, & Martinus Polonus in Bonifac. Rodulph. Tungeren. *supr. proposit. fin.* constituunt, ne Monacha Pallam sacratam contingeret, & lauaret.

40 Et idem Durantius *de ritib. Eccles. dict. cap. 12. sub n. 2.* dicens punitos esse Diuinitus Donatistas; eo quod Pallas Ecclesiæ eripuerant, & quasi pollutas, & lauerant, & Proculum de palliis, camisas sibi, & femoralia facientem, sibi linguam comedentem, sibi frustratim breui turpissima consumptum morte, vt testatur Victor Vticensis

41 *lib. 1. de persecutione Vuandalorum.* † Et Robanus Maurus *lib. 1. de instit. clericor. cap. 3.* putat ex institutione Syluestri corporale ex lino puro texum esse debere, sed ab Eusebio Papa nonnullis annis ante Syluestrum institutum fuisse putat Durant. *dict. cap. 12.* Videndus *n. 3. & 4.* Vbi impugnat, & explicat aliorum dictum, & liquet ex vsu Ecclesiæ, & ex Gratian. *in cap. consulto de consecrat. dist. 2.* vbi habetur, ne quis sacrificium altaris in serico panno, aut tincto celebraret, sed in lineo ab Episcopo consecrato, sic vt super quod sacra oblatio immolatur, corporale quidem sit ex purissimo, & mundissimo linteo, nec in eo alterius generis materia pretiosior, aut vilior misceatur, Beda *in cap. 44. in Marcum &c.* Ex quibus iam vides custodiam Pallæ corporalis, & aliorum linteaminum altaris; imo & cunctorum aliorum vtensilium Ecclesiæ ex textu nostro, vers. *pallia*, vel *linte amina* pertinere ad custodem Ministrum sacristæ.

42 Ad tertiam quæstionis partem, quare lucernæ, & lampades in Ecclesia introductæ sint; quia ab initio nascentis Ecclesiæ, nedum vesperi, sed &

43 lucente sole consuetum est lucernas, † item & Lynchos, ac cereos accendi in Ecclesiis, sicut præ-

44 claris testimoniis probatur † quia si Deus in veteri testamento disertè iusserat fieri in templo candelabrum ductile de auro mundissimo, vel vt alij volunt graue, & solidum, non intus vacuum *exodi 26. leuit. 24. numer. 8.* & Zacar 4. & Phillo Iudæus *lib quis Diuinarum rerum vsus sit*, quibus etiam locis lucernæ septem fieri iubentur; appareatque lucernas distinctas fuisse à candelabro.

45 † Et quod lucernæ essent lampades aureæ, quæ super extremitates brachiorum, & hastilis candelabri ponebantur, sicut refert Durant. *de ritibus Ecclesiæ Catholicæ lib. 1. cap. 8.*

46 Ideo & in Ecclesia Catholica superiori de causa vsum earum probatissimum reperiri, ipsa antiquissima praxis manifestat à tempore quidem Apostolorum; siquidem erat vetitum ab eisdem Apostolis *can. 3.* aliquid offerri ad altare quam oleum in lampadem, seu ad luminare, & tymiama tempore sanctæ oblationis, vbi Balsamum notat oleum offerri ad templi illuminationem, & veræ luci, & Deo gratiarum exhibendam actionem.

Quam Apostolorum constitutionem Melchiades Papa laudat, & renouat apud Buchard. *lib. 5. cap. 7.* & Iuonen. *p. 2. cap. 17.* rursus in Concilio Aureliano *cap. 3.* apud Buchard. *cap. 3.* & Iuonen. *lib. 2. de constit. Eccles. cap. 6.* & Gratian. *cap. nemo de consecrat. dist. 1.* vbi fuit præceptum, quod is, qui vult ædificare Ecclesiam, ante præfiniat, quæ ad luminaria, & ad custodiam, & ad stipendia custodum sufficiunt; imo, & legimus idem à Iustiniano constitutum *nouella 67. §. deinde*, & longe ante Constantinus decreto donationis factæ Syluestro commemorat se sancto Petro, & Paulo Apostolis ædificasse Ecclesias, quibus Adiecit possessiones, & agros, vt haberent lumina semper accensa, & Eugubin in Vallan. *n. 42.* ait legimus Moritium Imperatorem anno Imperij sui 20. ad omnes Patriarchales sedes, & ad Monasteria, quæ sunt in Eremo, & in Hierosolymis, & ad lauras pecunias, & cereos, & incensa misisse, vt pro ipso orarent, & Paulus Diacon. *lib. 17. rerum Romanarum*, in Concilio Bracharen 1. *can. 25.* † refert 47 48

res Ecclesiæ in quatuor partes diuidi iussas, quarum tertia in reparatione, vel luminari Ecclesiæ reseruaretur, quod & repetitum apparet in Concilio Bracharen 2. *can. 2.* de quo fit mentio, *in cap. placuit 10. q. 3.* Et ita si vlterius cupiat scire de dote, quam ædificans Ecclesiam, tenetur assignare, & ad luminaria, & ad custodiam, leges Abbat. *cons. 89. n. 6. & 7. p. 2.* Bellet. *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de Clerico debitore §. 15. n. 4.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 7.* vt & eos refert Barbosa *in pastorali part. 3. alleg. 64. in tract. de iure Eccles. lib. 2. cap. 2. vers. debet*, cum sequentibus.

Si ergo Gentiles oleum, ac lumina in æde sacra ponebant, vt apparet ex *l. si sponsus §. proinde ff. de donat. inter virum, & vxor*, vbi DD. nonne, vt dictum est fortiori ratione cautum reperiri de prædictis lampadibus, ac luminibus in Ecclesia Catholica, quantum excellentior est causa?† Et sic Apostoli diligenter vetarunt in sequentibus verbis *can. 7. vt si quis Christianus oleum tulerit ad sacra gentilium, vel signagogam Iudeorum, festis ipsorum Diebus, aut lucernas accenderit, de societate pellatur.* vsum vero lucernarum probat S. Chrisostomus *homil. 60. ad Popul. Anthiochen.* & S. Hieronim. *apud vigilant.* non improbant eorum deuotionem, qui interdiu cereos accendunt in Ecclesiis, quin ait ille, *quicumque accedunt cereos secundum fidem suam habent mercedem*, & S. Augustinus *serm. 215. de tempore*, nedum eorum vsum probat, sed & cereos offerre hortatur in sequentibus verbis: *qui possunt, aut cereolos, quod cum debilis mitatur exhibeant*, hortatum, & S. Chrisostomus *oratione de occursu Domini, & Simeonis ad finem*, vt *tamque lucis filij Christo vero illi lumines cereos offeramus.* 49 50

Imo & extat apud Surium *tom. 4.* oratio Gregorij cæsareæ capadociæ, de sanctis trecentis decem, & octo Patribus Nicenæ Synodi, in qua mentio 51

mentio fit cuiusdam tribuni militum, qui, & templum, vel potius templi habitatorem Christum honorauerat, & lucernis in templo accensis placauerat. † Et sic Germanus Patriarcha Constantinopolit. *lib.7.cap.14.epist.2.* alloquutus fuit optime, dum dixit, *non offendat quemquam, quod ante sanctorum imagines luminaria, & suaueolentia tymiama accendantur; symbolicus enim ista fieri, non lignis, aut lapidibus ipsis, sed in honorem sanctorum, quorum honor ad Christum recurrit.*

52

53 Et Concilium Aquisgranens sub Ripino lib. 1.cap.19. graui pœna afficiendos statuit eos, qui luminaria in Basilicis Deo dicatis, quæ ex fidelium oblationibus concinnari debent, auferre præsumunt: nam si filij Aaron, Nadab, & Abiud eo quod eorum negligentia ignis, qui iubetur in altari esse perpetuus, extinctus est, & propter ignem alienum coram Domino offerre præsumpserunt, ob id igne egresso à Domino deuorati sunt merito, quod non sine magno animi merore debet prosequi, quid mirum, vt horribili morte deuorandi sint ij, qui ignem Domini in basilicis sibi dicatis, & consecratis audacter extinguunt? vt refert Durantius *dicto cap.8. de rit. Eccles. Cathol. sub n.3. post medium*, qui ex *can.71. Apostol.* refert quod est segregandus ab Ecclesia qui surripuerit oleum, vel ceream *ibi sub dicto n. 3. paulo post princip.*

54 Tamque necessaria in Ecclesia sunt luminaria, quod sit sæpius comprobatum, vt illis deficienti-
55 bus, miraculosè lumina accederentur. † Quia vt narrant Euseb. *lib.6.cap.7.historia Eccles.* & Nicephor *lib.5.cap.9.* deficiente in Die solemni vigilarum Paschæ, & in Ecclesia Hierosolymitana oleo, luminatibus, quod Narcisus Hierosolymit. Episcopus aquam deferre iusserit, eamque benedixerit, præceperitque in fundi lampadibus tunc repente miro, & sæculis inaudito genere virtutis natura aquæ in olei pinguedinem versa, splendorem luminum, etiam solito reddiderit Cleriorem.

56 † Simileque miraculum à S. Gregorio *lib.1.dialogo cap.5.* legitur commemoratum, & idem Gregor. *lib.3.cap.* 30. refert lampades immisso Diuinitus lumine, accensas fuisse, & alibi cereos cœlesti lampade accensos, testatur Gregor. Turonens. *cap. 57. de gloria Martyrum, de Amarantho Martyre.* Paulinus, item cereorum, & lucernarum meminit naturali III. Felicis Martyris: alia plura ex aliis videndis refert idem Durantius *sub dicto*
57 *cap.8.n.2.* † Vbi quod candelabrum aureum solidum, quandoque legem, quandoque Ecclesiam significat, quandoque euangelicam conuersionem, in qua Christus lucernæ, modo virtutis splendore præcipit. qui ex S. Hieronymo, & aliis Patribus alia refert, qui & *n.5.* refert non defuisse, qui candelarum in Ecclesia...... & improbant, vbi illos explicat, atque declarat.

58 Quod si aliter posset accipi, non quidem legeremus facile, quod legitur in libro Pontificali, nempe Agathonem Pontificem ad luminaria S. Mariæ ad præsepe, & Apostolorum bis mille centum sexaginta donasse & Theodosij vxorem in lucernarum rationem decies mille sextarios olei retulisse, vt refert Nicephor. *lib.14.cap.50.* Phara, Damasus, & Blibiothecarius *in Romanor. Pontific. & præcipuè S. Syluestr. vita*, nec non Canthara Cerosta coronas, delphinos, & Lychnos, & Lynchinicos pro diuersi generis lampadibus, & lucernis in Ecclesiis ardentibus acceperunt.

Cumque Trid. Synodus *sess. 16. cap. 7.* probet 59
candelarum vsum, sed damnet earum duntaxat numerum superstitiosum, vt refert idem Durantius *de rit. Eccles. Cath. sub n.4. in fine.* Iam ergo ad hodiernum Stylum dicendum est à Sacr. Congreg. Rit. in Lunen, Sarzanen. 3. Martij. 1633. quam refert Bonfadin. *in Thesauro Eccles. decis. res.31.n.10* Barbosa *in collect. decis.457. in Bullario* verb. *lumina*, declaratum lumina duo adminus in altari accensa esse debere, dum recitatur Diuinum officium matutinum horæ, & Vesperum. † Vbi idem Barbosa refert qualis vsus debeat esse probatus accendendi lumina, lampadesve ad sepulcha quorundam cum sanctitatis, aut martyris fama, vel opinione defunctorum, qui nec canonizationis, neque beatificationis honore ab Apostolica sede insigniri fuerunt sint recognitione, atque approbatione ordinarij, de quo adducit Sacr. Congreg. S. Rom. & gener. inquisit. habita in Palatio Apostolico in Baticano coram D. Vrban. VIII. Die 13. Martij 1625. *in Bullar. à n.4. cons.57. eiusdem Pont. §.3. & 4.* vbi leges. Et ego dico *infra hic in vers. & confirmatur.* † Et de cereis, & lampadibus in Baptismo, in missæ celebratione, in exequiis funeris. † Et de cereo Paschali, & lucernali hora signat, vbi tractat idem Durantius legendus *dicto cap.8. sub n.4. in fine*, & refert, quod scripsit Onuphrius in interpretatione quarundam vocum Ecclesiasticarum: plura de Pharis, & cantaris. 60 61 62

Ad vltimam quæstionis partem de hora lucernali, breuiter respondeo, horam lucernalem dici, quod tunc lucernæ accendi solebant, quando horæ canebantur; indeque S. Hieronymus 2. *expositione ad psalmum* 118. Vespertinum officium lucernarium appellarit, dum ait *hora tertia oramus, hora sexta oramus, nona lucernarum facimus, media nocte consurgimus*, vbi videtur lucernarium pro vesperis vsurpasse iuxta mentem Durantij *de ritibus Ecclesiæ Cathol. lib.3.cap.11.n.5.& 6.* vbi & refert quod horæ lucernariæ meminerint D. Augustin. 1. *ad fratres in eremo, operentur* (inquiens) *ergo in nomine Domini sacrum ordinem non habentes, vsque ad horam lucernariam*, & Cassius *lib.3. de instit. Monachat. cap.3. ad finem*, Rodulph. Tungruens *de canon. obseruant. propos.* 12. & lucernalium sermonum, & orationum mentionem facit Epiphan. *contra heres. lib. 3. in compendiana* vera doctrina circa finem, & legimus preces lucernarij semel, atque iterum apud Philoteum in libro, qui *ordo instituendi Diaconum*, inscribitur, & S. Hieronymus *epist.* sic loquitur *discat lucerna accensa reddere sacrificium vespertinum*, & Rodulph. Tungrens. *de canon. obseruant. dict. propos.12. ad princip.* testatur sanctos Patres antiquitus hora lucernali ad vesperas conueniri solitos; & sic addunt, vt refert Durantius *supra dict. n.6.* Cassiodor *lib.9. tripar. cap. 38.* Socrates *lib.5. histor Ecclesiast. cap.21.* & Nicephor. *lib. 1. cap.14 in Hellade*, Hierosolimis, & in thessalia preces ad tempus vespertinum fieri consueuisse, dum accenduntur lucernæ. 63

Pro complemento notandum est, quod etsi lucernarum vsus, videatur aliquo modo improbatus. Primum ex Lactantio *lib.6.cap.* 1. deinde ex Concilio Elibertan. *cap.* 17. denique ex D. Hieronymo, qui aduersus Vigilantiam confitetur pro honore martyrum cereos accendere pertinere ad imperitiam, & simplicitatem sæcularium hominum, & religiosarum fœminarum, quæ quidem 64
Zelum

Zelum habent, sed non secundùm scientiam: tamen ex longe iam *hic* adductis patet contrarium.

65 Nec obstant proxime adducta, non Lactantij locus, cum ipse tantum ibi arguat eos, qui Deo candelarum, ac cereorum lumen offerrent pro munere, quasi Deus dator luminis egeat lumine; quemadmodum Dij terreni egent lumine, & prophani eis lumina offerunt, quod Christiani non sic

66 ea mente, eoque fine lumina offerunt, vt patet. † Nec adductum ex *dict. concil. Elibert.* quod prouinciale est, vt meminit Durantius *in cap. de imaginibus lib. 1. de rit. Ecclef. Cathol. cap. 5. & dict. cap. 8. sub n. fin.* vbi dicit quod *in dicto cap. 37.* agitur de Neophitis, qui more gentilium lucernas publicè accendebant, quibus communio denegatur, non vero de iis, qui ad cultum Dei lucernas in Ecclesiis accendunt.

67 Qui & eodem modo intelligit loquutum Hieronimum de his scilicet qui cereos accendunt, credentes inde Martyres illustrari, & quod Vigilantius dicebat ironicè quosdam præbere honorem Martyribus, quos putabant de cereolis vilissimis illustrari; & sic concludit, vt alioquin S. Hieronym. probet pium, atque mercede dignum cereus accendere in honorem Martyrum, tum aduersùs Vigilantium, tum etiam *epistola ad Riperium.*

68 Et confirmatur responsio ex Germano Patriarcha Constantinopolitano *dicto lib. 7. cap. 14. epist. 2.* in iam relatis verbis sequentibus ibi: *non offendat quemquam, quod ante sanctorum imagines luminaria, & suaueolentia tymiamata accendantur; symblicus enim ista fieri, non lignis, aut lapidibus ipsis, sed in honorem sanctorum, quorum honor ad Christum recurrit.* Nec hæc quidem verba turbantur, etiam ex adducta declaratione Sacr. Congreg. S. R & generalis inquisit. Die 13. Martij 1625. quia prohibitio, de qua ibi accendendi lucernas, lampadesue ad sepulchra quorundam cum sanctitatis, aut martyrij fama, vt iam adduxi, nititur quidem alia ratione fundamentali, de qua *infra* diximus de reliquiis, & veneratione sanctorum. † Nempe quod, vt prædicta permittantur,

69 debet præcedere canonizatio, aut beatificatio, cum approbatione ordinarij, adhibito Theologorum, aliorumque piorum, & peritorum virorum Consilio, spectato demum responso Apostolicæ sedis, imo & luminaria ac lampades permittit ipsa Sacr. Congreg vt expendit Barbosa *in dicto* verbo *lumina in Bullario, & in dict. collect. decis. 457. sub n. 1.* vt refertur *in Bullario, tom. 4. constit. 37. Pontificis Vrbani VIII. §. 3. & 4.* si tales fama martirij, aut sanctitatis per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac sedis Apostolicæ tollerantia, vel ordinarij colantur, in Christi quidem honorem.

***

AD TEXT. IN CAP. FIN. De officio Custodis hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

4 *Eucharistia custodia, quanta debet esse* remissiuè.

6 *Custos debet decimas, & eleemosynas donatas diuidere.*

7 *Custos, Archidiaconus, & Archipresbyter debent sic gerere, vt nulla sit inter eos inuidia.*

8 *Sanctiores, & meliores ministri debent ordinari ad Ecclesia ministerium.*

QVia satis, & abunde explanata esse videtur decisio hæc ex proxime adductis *in cap. 1. hic, & in Rub. ac cap. 1. de officio sacrista,* & quatenus de cura, quam debet habere Custos circa luminaria, de quibus late sub *quæst. præced.* vers. *ad tertiam*, & vers. *ad vltimam*; ideo duxi remissionaliter agere de aliis huius textus verbis. 1

Ibi *custos solicitus debet esse de omni ornamento Ecclesia, & luminaribus*, iam ex *dict. q. 1. ad dict. cap. 1. hic, & supra de officio sacrista* latè dictum est. 2

Ibi *siue incenso*, de thurificatione iam dixi nonnulla *supra de officio Archipresbyteri*, sed cur incensi oblatione, & thurificatione Ecclesia vtatur, infra hic *sub q. 1.* dico. 3

Et ibi *nec panem, & vinum omni tempore præparatum, admissam habere debet*, cum ergo sacrum facere non nisi cum pane, & vino in Ecclesia Dei adimpleri possit iuxta quæ longissime diximus *infra in tit. de celebrat. missarum*, vbi agimus de sacramento Eucharistiæ; ideo quanta debeat esse cura per custodem circa hæc, patet sine dubio. 4

Et ibi, *& per singulas horas canonicas signum ex consensu Archidiaconi sonare*; quia iam plene dixi *in cap. 1. hic in princip. quæst. 1.* ideo *ibi* leges *à num. 1.* vbi de campanarum vsu, & signo. 5

Et ibi *& omnes oblationes, seu eleemosynas, seu decimas cum eiusdem tantum consensu, absente Episcopo, inter fratres diuidat*; quia de his late dico *infra in tit. de decimis, de sepulturis, & de Parochianis*; ideo *hic sub quæst. 1.* aliqua breuiter dicenda erunt, applicando nonnulla dicta de officio Parochi *supra in tit. de offic. Archipresbyteri, & Premicerij*, solùm tamen poterat hic disputari qui sint, inter quos custos debet diuidere oblationes, decimas, siue eleemosynas donatas, cum hæ, vt DD. docent, communiter Parocho debeantur, vt ex communi probat Barbosa hic *num. 2. 3. & 4* de quo *in dicto tit. de decimis* latissime scribo. 6

Et ibi *in his tribus, & ibi hi tres, Archidiaconus, Archipresbyter, Custos simul iuncti vno animo prouide peragant, & perfecte, & non sit inuidia, neque zelus inter illos.* His quidem verbis patet, quod circa peragenda Ecclesiæ ministeria in diuinis officiis, sunt maxime necessarij, Archidiaconus, 7

conus, Archipresbyter, & Custos, quorum officia respectiuè ad implent munus sacrificandi in Ecclesiis, & aliarum rerum pernecessariarum, vt abundè patet ex titulis *supra* adductis. Quare precepit Pontifex, vt inter istos bonus zelus seruetur, nec in odium prorumpant, nec ex desidia inter illos Ecclesiæ Catholicæ sacra ministeria deficiant in præiudicium rei spirituaris, atque fidelium, vt *glossa penult. & fin.* demonstrat *hic.*

4 Et ibi *& ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores, & sanctiores esse videntur* Per quæ verba ex glossa hic verbo *sanctiores*, possunt applicari plura, quæ dixi sub *Rub. & tit. de electione, & de eligendo digniori ad benefica, & officia etiam sacularia,*

QVÆST. I.

Incensi oblatio in Ecclesia à quo tempore introducta? Vbi de Thuribulo, & Thymiamaterio? Quid significet Thuribulum? Incensi vsus, quare introductus in Ecclesia Catholica? Et Thus apud gentiles, quando in vsu: & quod ab hæreticis incensi vsus inepte reiicitur. Vbi qui mittentes libella, turificuli, & sacrificati dicerentur?

SVMMARIVM.

1 *Incensi vsus ab initio nascentis Ecclesia.*
2 *Thurificatio non tam quasi caremoniali pracepto, quàm Ecclesia statuto, &* n.6.
3 *Ture Magi professi sunt Christum Deum.*
4 *Thymiamaterium erat vas, in quo Thymiama in sacris incendebatur, vulgo* incensario.
6 *Thymiama pro incensu accipitur, & quid amplius significet* n.7.
7 *Thuribulum aureum Christi corpus sanctum interpretatur, qui obtulit seipsum in odorem suauitatis.*
8 *Incensi vsus, & turificatio introductus est in loci reuerentiam, & Diuini officij ad repræsentandum gratia effectum.*
9 *Thurificatio admonet assistentes sacris, vt cogitent de cœlestibus, reiectis importunis cogitationibus.*
10 *Carbones in Thuribulo incensi, quid repræsentent.*
11 *Thurificatio significat deuotionem celebrantis & assistentium.*
12 *Orationes in incenso significantur.*
13 *Thurificatio sufficiens est ad fugandos Dæmones.*
14 *Thuribula sunt Thymiamateria aurea, narrantur in plerisque Ecclesiis fuisse.*
15 *Thuribulum aureum à Constantino donatum sancto Nicolao refertur.*
16 *Thurificationum irrident heretici, qui impugnantur, & explicantur loca Neomia, & Arnobij* n.17. & 18.
19 *Thuris suffitus ex quo apud Gentiles vsus erat sacrificij certum iudicium.*
20 *Incensare Christiani qualiter intelligantur.*
21 *Incensum mittentes, quibus modis appellabantur.*

AD primam quæstionis partem ex dicto vers. *sine incenso* apparet congrue, & melius, quàm alibi hic deferendum; est ergo primo dicendum; quod incensi oblatio fuit instituta ab ipsis Ecclesiæ primordiis, & in hunc vsque diem vsu recepta. † Indeque thurificatione non vti quasi cæremoniali præcepto legis, sed sicut Ecclesiæ statuto, authore S. Thoma *in 3. p. q. 83. art. 5.* & Theologi cum eo; & sic licet Apostoli vetent. *can. 3.* aliquid offerri ad altare, sed non quidem oleum ad luminare, & incensum tempore oblationis, & S. Dionysius *cap. 3.* Pontificem, vbi orationem sanctam super altare peregit ex ipso incensum adolore, omnemque fani ambitum circuire. 1 2

Ture enim Magi Christum Deum, & sacerdotem professi sunt, vt docent Ireneus *lib. 3. cap. 10.* Cyprianus *sermone de stella, & Magis*, Hylarius *can. 1. in Matthæum*, Ambrosius *lib. 2. ad c. 2. Luca*, Leo Papa *sermone 1. de epiphania*, Christhom. Iuuencus, Hieronym. Theophilac. Fulgentius, & alij Patres, patet enim ex Mathec. *cap. 2.* quod ipsi Christo in noua lege fuit facta à Magis thuris oblatio, & alij communiter. 3

Ad secundam partem de Thymiamaterio, Thymiama, & Turibulo, & breuiter dico, quod Thymiamaterium, erat vas, in quo Thymiama in sacris incendebatur. † Etenim Thymiama pro incenso, vt fit mentio *in dict. can. 3. Apostolor.* de Tymiamaterio, cuius etiam meminit S. Ambrosius *lib. 4. de sacerdotio cap. 1.* quod vulgo vocatur *incensario, obraserillo pera quemar olores, y perfumes*, vt patet *2. Paralipomenon. 4. & exod. cap. 25.* ac dicit Isidorus, Pelusiora, dicitur vt sit illud, in quo confectio Thymiamatis exaratur, *exodi cap. 30.* quam tropologue enarrant Helias Creten. & Gregor. Nazianzen. *oratione* quæ *Apologetica* inscribitur, & Anastesius Synaita *lib. 6. in Hexameron*, & alij etiam. 4 5

Et quidem quia Cyprianus *in epistola*, S. Iacobus in princip. & in ingressu liturgiæ orationem edidit, dum incenditur Thus, & in liturgiis quoque Basilij, & Chrisosthomi forma benedicendi incensam exaretur, ibique plura de vsu incensi legamus, & in libro Pontificiali benedictione turis verbis sequentibus: *Dominus Deus omnipotens, cui adstat exercitus Angelorum cum tremore &c.* nec non Turibuli his verbis. *Domine Deus, qui dum filios Israel in disertum numerantes ob rebellem suam audaciam, durum vastaret incendium Aaron sacerdotem, tunc orantem, arrepto de igne altaris Thuribulo, ibi incensum ponentem exaudire, eosque de incendio liberare dignatus est, benedic quæsumus hoc Thuribulam & præsta, vt quoties thus igneo adolebitur, votum populi tui boni odoris efficias, sitque fuga Dæmonum, repulsio, phantasmatam, & immundarum abscessio cogitationum per Dominum &c.* de quibus benedictionibus plura etiam in ordinario Romano de Diuinis officiis ideo nunc, quibus facienda sit thurificatio tractari oportebat; sed quia quibus Ministris illa fiat, iam *supra* dictum est *sub tit. de officio Archipresb.* nunc ad significationem thuribuli descendendum duxi, ex quo cui debeat ea primo fieri facilis erit collectio. 6

Thuribulum ergo, vt sanctus Augustinus *in homil. 6. in Apocalyps.* (dicens quod thuribulum aureum corpus Christi sanctum interpretatur) apertè fatetur vt corpus Christi significet addens quod ipse Dominus factus est thuribulum 7

ex

ex quo Deus odorem suauitatis accepit, & propitius factus est mundo; quia obtulit se ipsum in odorem suauitatis, id confirmans *serm. 98. de tempore*, qui est *feria 2. post Domin. 4.* ibi *vide quomodo verus Pontifex, Iesus Christus, assumpto Turibulo, carnis humanæ, & superposita igne altaris, adiecto etiam incenso, qui est spiritus immaculatus*, & amplius, nam vt ait Amalar. Fortunat. *lib. 3. cap. 5. præuenit in Thuribulo Tymiama, quod significat corpus Christi plenum odore bono*, & cap. 18. ibi, *Thuribulum corpus Christi significat, in quo est ignis, scilicet spiritus sanctus, ex quo bonus odor procedit, quem vnusquisque electorum ad se vult rapere.* Imo Innonent. III. *lib. 2. mysteriorum missæ cap. 16.* & Durandus *lib. 4. ration. cap. 10.* quos sequitur Duranr. *de ritibus Ecclesiæ Cath. lib. 1. cap. 9. sub num. 9.* dicunt per Thuribulum verbum accipi incarnatum.

8 Ad quartam quæstionis partem vsus incensi scilicet, quare introductus, breuiter etiam respondeo ex dictis primo introductum, & thurificationem fieri ad reuerentiam loci, & Diuini officij, vt si fuerit in loco odoris fœditas thure incenso depellatur, & qui adsunt odoribus lætis mulceantur. Secundo ad repræsentandum gratiæ effectum, quia sicut bono odore Christus fuit, iuxta illud *Genes 34. ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni*, & à Christo deriuatur ad fideles officio ministrorum 2. *Corinht. 2.* ibi *odorem notitiæ suæ spargit per nos in omni loco.* Indeque ait D.Thomas qui hæc adducit *in 3. p. q. 83. art. 3.* quod vndique thurificato altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem.

9 Deinde etiam ea de causa, quia per thurificationem monentur, qui sacris adsunt, authore Philone Episcopo *in cantica* in illud *ex aromatibus myrrhæ, & thuris, ad cælestia omni desiderio ascendere* depulsis à cordis cubiculo importunis cogitationibus, reiectisque curis omnibus, & studio rerum caducarum, cor suum ignitum, veluti thuribulum coram Deo odoratissimum faciens. † In
10 quo quidem corde, cum per amorem virtutes, colligit, quasi carbones in thuribulum congerit, quibus seipsam, mens in conspectu Dei igne charitatis accendat, dum feruentes, & mundas orationes ad Deum emittit, quasi fumum aromatum ex thuribulo exalat, vt coram sponso suaue redoleat, & proximos quosque ad eius amorem per bona exempla concitare non desinat.

11 Et addit Durantius *de ritibus Eccles. Cath. dict. lib. 1. cap. 1. sub n. 8.* quod thurificatio significat deuotionem celebrantis, & eorum, qui assident ad Deum directam, iuxta illud *psalmi 140. dirigatur*
12 *oratio mea, sicut incensum.* † Imo vt Hilarius ait, in incenso significantur orationes ex Apocalyps 8. ibi *data sunt ei incensa multa*; & sic Innocent. III. *lib. 2. de ministerio missæ cap. 17.* Gullielmus Durandus *lib. 1. rational. cap. 10. argum. eius*, quod scriptum est Tobiæ *cap.*
13 *6.* † Dicunt quod suffitus, seu thurificatio efficax ad fugandos Dæmones (vt dictum est) cum præsertim & thus, & thuribulum benedicantur; indeque ex S. Augustino *homil. 6. in Apocalyps.* Turibulum aureum interpretatur corpus
14 Christi. † Et ita constat ex Pontificali Damasi Papæ Constantinum largitum fuisse plerisque Ecclesiis thuribula, seu thymia materia aurea.

Et Simon Metaphrast. *in vita sancti Nicolai* 15
prodidit Constantinum S. Nicolao thuribulum aureum, quod inter sacrificandum vteretur donasse, & ipse Durand. *lib. 4. ra, ionai. cap. 10.* explicat cur turibula tribus catenulis vtantur. Nonnulla de his dixi *in cap. 2. de offic. Archid. q. 2. à n. 14.*

Ad quintam quæstionis partem respondendum 16
est, quod cum tot de causis incensi oblatio, & thurificatio in Ecclesia Catholica sit admissa inepte, imo & peruerse hæretici irrideant thurificationes in sacris contendentes res ponendas esse ex illo Isaiæ *cap. 1. incensum est abominatio mihi.* Et ex Arnobio *lib. 7. aduersus gentes*, vbi pluribus thuris vsum in sacris, & nouum, & vanum docet, quia prædicta fundamenta sunt leuia nimis; non enim apud Isaiam *in dict. cap. 1.* pure Deus thuris incensum aspernatur, ac respuit, quemadmodum, nec sabbata. † Et Neomenias, sed tum de- 17
mum, cum ab impiis indignè incensum offertur, vt enarrat, & explicat Gregor. Nazianzen. *orat. 3. aduersus Iulianum Imperatorem.* † Nec aliud 18
Arnobij dictum nocet, quia ibi tantum, ipse improbat suffitum, & thuris incensum in honorem Deorum. Non autem in honorem Dei viui, cui, & thus, & cætera, quæ pura mente à piis, & religiosis offeruntur gratia, & accepta sunt, maxime thus quod (vt *supra* dictum est) ex Crineo, Hilario, Ambrosio, & aliis, Deo offerri solet, & Diuinitatem, notat ita Durantius *de ritib. Eccles. Cathol. num. 10.* vbi in simili S. Augustini censura *epistola 99.* ad *Deo gratias*, loquutus fuit in verbis sequentib. *quapropter qui Christianas litteras vtriusque testamenti sciunt, non hoc culpant in sacris legis ritibus paganorum, quod instituant templa, & sacerdotia, & faciant sacrificia; sed quod hæc Idolis, & Dæmoniis exhibeant.*

Itaque etsi apud Gentiles (qui sacerdotes, 19
Pontifices, Flamines, & Archiflamines habebant, vt iam late expendi *sub Rubrica de officio Archypresb.*) initio in vsu, non fuerit thus in sacris incendere, vt pluribus probat Diuus Ambrosius *dict. lib. 7.* Tamen vbi primum thure sacrificare ceperunt; suffitus thuris erat sacrificij certum iudicium. † Adeo vt 20
Christianos verè sacrificare crederent, vbi summis Digitis, paululum thuris iniecissent in acernam, vel thuribulum: sic refert Durantius *de ritib. Eccles. Cath. dict. capit. 9. num. 3.* vbi refert *num. 3. 4. 5. & 6.* inter alia, quibus solebant prophani Christianos ad idolatriam adigere, vt iniicerent thus in aureolum, vel thuribulum, qui explicat ex S. Cypriano, & alij qui essent libellati mittentes thurificuli, & sacrificati.

Et ne quidem prædictorum nominum proprie- 21
tas sub silentio relinquatur, breuiter dico, quod qui iniiciebant thus in Arcolum *mittentes* appellabantur; eo quod eam actionem mittere dicebant, vt in Synodo Romana, in qua Marcellinus Papa causam dixit, item vt quia solerent prophani Christianos ad idolatriam adigere aliis tribus gradibus. Primo vt nomen suum darent, quod scribebatur in libello, seu Chatalogo, inde tales à Christianis contumeliose appellabantur libellati: sic S. Cyprianus *lib. 1. epist. 3. & lib. 2. & lib. 3. & lib 4. epist. 2.* & Durantius ex eo *dict. num. 4.* ait vt quod vulgo legitur *libellaticos*, legendum est *libellatos*, vbi S. explicat quis proprie

sit *libellatus*. Et apud eundem. Cyprianum ait *n.* 6 legi, quod qui manu capiebant Turibulum, vt adolerent, vocabantur *Turificuli*. Et quod qui pollutis mentibus, manus, & ora sacrificantes polluerunt, *sacrificati* vel *sacrificiati* appellarentur.

QVÆST. II.

An Archimandrita, Archigerontes, siue Diœceta, Archipsaltes, & Archiparaphonista, sint Ministri deputati ad exercenda aliqua officia intra Ecclesiam? Et quæ illa fuerint, aut sint?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus, Archipresbyter, & custos, sunt præcipuè Ministri Ecclesiæ.*

2 *Archimandrita nomen græcum, est Princeps ouium, & Monachorum dicti loco Abbatum* num. 3. *id est Duces, & Principes Monachorum sint Archimandritæ.*

3 *Mandra significat sermone Hyspano* Magiada deganado, rebaño, o manada, *item & spelunca.*

4 *Archimandritæ etiam dicuntur illi, qui sunt Episcopi, Abbates, & alij Pastores Ecclesiæ, siue qui sunt Prælati Monachorum &c. qui degebant in speluncis, &* numero 7.

5 *Monachi olim eremos colebant in speluncis, & cauis montium habitabant.*

6 *Ascetria significat monialem, aut studium, siue exercitium.*

7 *Archigerontes, siue Diœceta quid significent? Et ad quos effectus assignati in Ecclesia, &* num. 8. *& extra Ecclesiam, vt* n. 10.

9 *Diœceta linguæ latina parum culteres, dicique administrateres purpura, & lana.*

10 *Archipsaltes dicitur Princeps canentium; idest Magister cappellæ.*

11 *Archipharaphonista dicitur, quartus scholæ, qui Pontifici de cantoribus, cum quid opus erat, nunciabat* n. 12.

12 *Cantores olim more leuitarum quærebant ad fontem aquam, eamque mundam offerre consueuerant, & per manum Archipharaphonistæ &c.*

1 PRo complemento circa enodandam tractationem eorum ministrorum, qui exercent officia intra Ecclesiam ministerio spirituali deseruientium, quasi aliorum Principes, & superiores, visum nobis est sub hoc *titulo de officio custodis* adiicere; præcipue quia textus noster in vers. *in his tribus*, & in vers. *Ubi tres, Archidiaconus, Archipresbyter, custos &c.* signanter demonstrat, ac velle videtur, vt prædicti tres sint qui præsertim perficiunt Ecclesiæ ministeria; & cum Archidiaconus, Archipresbyter, ac sacrista maior, atque Primicerius in Ecclesia officia exerceant, imperentque Ministris, vt ea rite, & recte peragant; ideo nunc de nominibus Ministrorum Ecclesiæ ad spiritualia, quæ in iure reperiuntur dispersa, opportet *hic* differere, antequam *ad titulum de offic. vicarij* descendamus.

Archimandrita verò est Græcum nomen, qui latine dicuntur Principes ouium, vel Monachorum, vt tradit ex Alciato, & Cassaneo referendis, Barbosa *in l. inter claras §. nos reddentes, n. 9. de summa Trinit. & fide Cath.* & quia Dignitates regulares dicuntur habere Abbates, Abbatissæ, item aliquando (Priores de quibus nonnulla dixi *sub cap. 1.* & aliis *de ætate ordinand.* & de Abbatissis *sub Rub. de elect.*) † Et Archimandritæ, qui loco Abbatum sunt dicti ab *Arcos*, idest Princeps, & *mandra*, quod significat sermone Hispano, *Maiada de ganado, rebaño, o manada*, item & spelunca, quasi prædictæ dictiones, Principem speluncæ significent, idest quasi quod Principes sint, vel duces Monachorum, qui ab initio eremos, & speluncas habitabant; ita etiam Patianus *de probat. lib. 2. cap. 31. num. 3. & 4.* vbi ait, quod glossa vocet Archimandritas Principes ouium; quia cum *mandra* apud vulgares sit locus ouium, pro ouibus intelligit Monachos, qui mansuetudiue, ac humilitate oues imitantur, probans ex *dict. §. nos reddentes, & ex cap. dispensationes* vers. *Archimandritam 1. quæst. 7.* 2 3

Sed quia de significatione *Archimandrita* Frater Didacus Ximenez Arias, Alcantarensis Theologus ordinis Prædicatorum *in suo vocabulario Ecclesiastico*, verb. *Archimandrita* dicens fieri mentionem de Archimandrita, non solùm in iure ciuili, verum, & *in Concilio 2. Constantinop. in dict. epiphania*, & quod *Archimandritæ* vocantur illi, qui sunt Episcopi, Abbates, aut alij Pastores Ecclesiæ, siue illi, qui sunt Prælati Monachorum, & Religiosorum; eo, quod sint spirituales Pastores, vel quia *Mandra*, quod est spelunca, Prælati Monacharum, qui degebant in speluncis, forte ex ea ratione vocentur *Archimandritæ*. 4

Ideo Alciatus *lib. 1. pretermissorum adminutium fol. mihi 227. sub litt. B.* agens de quibusdam vocibus, & inter eas de Archimandrita, improbans ibi acceptionem, quam Sidonius Apollin. *lib. 1. epist.* 8. dum Palestinos Archimandritas nominat, apud quem Paraphrastes suus dictos putat, quasi Principes sint mandræ, & agmines, Alciatus *ibi* non probat illius partem in verbis sequentibus *quid enim conuentus brutorum cum sacrosanctis vitis commune habet?* & Accursium sic sentientem *cui (ait) error faciliter est remittendus, quando quidem extra suum forum litigabat*; & sic videtur magis accipere eam significationem, vt Archimandrita id significet, quod dicimus Abbatem: nam prisci illi Monachi eremos colentes in speluncis, & cauis montium habitabant, vt non vno in loco apud Hieronymum legere est, iam ergo ex his patet, quale officium Archimandritæ habent in Ecclesia, & quare sic vocati, de quibus elegantius loquentem leges Marsilium *in cap. 15. de Ecclesiast. redditibus*. 5

Hinc enim non abs re erit scire, quid sibi velit. *Ascetria*, sic legendum, & non *assisteria in authent. & etiam Cod. Iustinian.* quod significat *monialem*, ita legit Alciatus, vbi proxime *sub dicta littera B.* dicens vt in hunc sensum alicubi meminerit Gregor. Nazianzenus, præsertim *in Panegyrico magni Basilij*, vbi deducit à verbo Græco, quod laborare, & exercere significat; & idem Pater Didacus Ximenez Arias *in suo Vocabulario Ecclesiastico* verb. *ascesis*, dicens, vt significat studium, siue exercitationem, vt repetit ex Hieronymo in Cathalogo, scribens 6

vel scribens Basilius sermone de *ascessi*, hoc est de cultu, & exercitatione monastica.

7 *Archigerontes*, siue *Diæceta*, de quibus fit mentio *in l. Archigerontes 6. de Episcopali audient.* & Accursius inter primos eos sacerdotes appellauit, quibus delicta sua in metallum damnati confitentur *qui Christiani esse iubentur vt ea lege existimat eo quidem argumento* quod scriptum sit *Diæceta ergasiotanorum*, dicens verba hæc significare Episcopos, seu Diœcesanos damnatorum in metallum, & id esse *ergasiotanos*, qua quidem significatione, quidam alij scribentes, vt refert Barbosa *in d. l. Archigerontes n. 2.* interpretantur illos Archipresbyteros, aut Episcopos, vel minores sacerdotes, quidam natorum in metalla confitentium peccata audiebant; qua de causa non præter institutum est tractare de prædictis, cum allegari soleat ille, ad hoc, quod iudex post sententiam difinitiuam latam contra reum, debet ei mittere sacerdotem, vel religiosum, vt confiteatur peccata sua, & dare sibi aliquod tempus, vel spatium, vt possit prouidere ea, quæ ad conscientiam, & animam suam faciunt, vt per illam leg: communiter adnotarunt Bald. Paul. de Castro, & communiter Doctores, Clarius *in §. fin. sua praxis q. 97. n. 4.* Anton. Gomez *tom. 3. variar. cap. fin. n. 6.* & alij post eos, vt dicit Barbosa *in dicta l. n. 4.* Haillon. *in addit. ad dict. Gomez dict. cap. fin. n. 7.*

8 At quia prædictam expositionem communiter improbant alii Doctores referendi, inter quos idem Alciatus *in dicta l. Archigerontes* in vers. *qua expositio*, dicentes eam esse ineptam, & quod nemo alicuius Iudicii, qui Græce sciat, non cognoscet, & addens vt fidelis lectio ea esse videatur, nempe vt vetent imperatores piis aliquos præfici, qui procurent negotia aulæ principalis, seu qui annonam, & penum, & quæ ad victum Principis, palatinorumque pertinent, emant, nisi iidem Christiani sint, vocemque illam ad vocem ex Græco traductam ad verbum, significare Principes seniorum, seu summos senes, eaque ratione Matth. in euangelio summi sacerdotes dicantur. Ideo Guid Pancirola *in thesauro variar. lib. 2. cap. 173.* verisimilius tenet intelligi senes qui Gyneciis præerant, vbi vestes Principis, & lintea texebant, de quibus *in tit. de murilegulis, & Gynetiariis lib. 11.* quibus enim obseruandam mulierum pudicitiam præficiebantur, senes Archigerontes vocati, vt amplectitur Barbosa *in dicta l. num. 2.* de quo legendi sunt etiam Cuiacius *lib. 23. obseruat.* & Caluin. *in l. ex iuridico*, verb. *Archigerontes*, vbi ait, leuissima mutatione adhibita, locum sic corrigendum. *Archigerontes, & Diæceta ergasticorum, non nisi Christiani.*

9 Vnde idem Alciatus *in dicta l. Archigerontes* inuehens admodum in Accursium, & alios loquentes de Diœcætis, quasi illos linguæ latinæ parum cultores; vel quia tempore eorum assiduis bellis, non solùm litteræ græcæ, sed & latinæ perierant; & sic errorem, non hominis fuisse, dici quidem, ac habent Guid. Pancirola, vbi proxime, & Barbosa *sub dicto n. 4. Diœcetas*, idest administratores, scilicet purpuræ, & lanæ, & huiusmodi rerum, quas in cubiculis fœminæ operabantur, quarum etiam erant Præfecti illi, qui Archigerontes nominabantur, qnod dicta lex præcipit, vt Christiani essent; & idem de Diœcetis, qui prædictas res tractabant, non quidem Procuratores, siue dispensatores ad quæstum, & lucrum, quod si verum sit ad aliam significationem repertam *in cod. lib. 11. de prædiis Timiacis*, vt refert idem Alciatus, dicendo, vt significet quæstorem, & œconomum tamen *in constit. dicta leg. Archigerontes* sibi placet intelligere de Principis cella. 10

Archipsaltes, qui aliàs vulgari sermone dicitur Princeps canentium, seu cantorum, alias dictus Magister cappellæ musicorum, qui iste sit, & ad quid teneatur dixi *supra in cap. vnico de officio Primicerij. vers. ad quintam.* sic explicat illam vocem cum Iob *psalm. 44.* Frater Didacus Ximenez *in suo Vocabulario Eccles.* verb. *Archipsaltes.*

Archiparaphonista, quale officium habeat; 11 & quis dicatur? Igitur vt explicant Durantius *de ritibus Eccles. Cathol. lib. 2. cap. 26. de offertorio n. fin.* & Onuphrius *in libello ordinis Romani in interpretatione vocum obscur. Ecclesiast.* Archiparaphonista dicitur quartus scholæ, qui Pontifici de cantoribus, cum quid opus erat, nunciabat. † Cumque cantores olimmore Leuitarum quærerent ad fontem, aquam, eamque mundam offerre consueuissent, vt docet Alcuin. *de Diuinis officiis cap. quid significent vestimenta*; idque institutum esse dixerit Amalar Fortun. *lib. 3. de Eccles. officiis cap. 19.* ne cantores penitus extorres essent à sacrificio; inde aduertunt adducti, & Durant, probantes ex oxordine Romano, quod Cantores offerebant aquam per manum Archiparaphonistæ, & quod deinde descendit subdiaconus sequens in schola, qui & accipiebant fontē de manu Archiparahonistæ, & deferebat ad Archidiaconum. Ex quibus patet de officio Archiparaphonistæ, iam non multum in vsu, imo & penitus abrogatum videri, praxis demonstrat, nisi alicubi practicetur, vt antiquitas in oblationibus istis obseruabat. 12

AD TITVLVM ET RVbricam de Officio Vicarij.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutores Prælatorum solent dari, de quibus tractetur sub* tit. de officio vicarii.

2 *Vicarij præcipuum munus dicitur de illo, qui loco Rectoris ad seruitium alicuius beneficij nominatur per Prælatum.*

3 *Vicariorum quatuor species sunt, quorum duæ ad titulum de officio vicarij spectant, nempe, vna sit vicarij perpetui, alia ad tempus, vt* n. 4. & 5.

4 *Vicarius perpetuus quando dicatur, &* numero 5.

5 *Vicarius temporalis Rectoris, ac Parochi, qualis dicatur, & exemplificatur, &* n. 6.

7 *Vicarij sunt alij, qui à Romano Pontifice in prouincia aliqua, vel Diœcesi constituuntur in spiritualibus.*

8 *Vicarij, alij sunt quoad omnia Iurisdictionis, vt sunt vicarij Episcoporum, quorum duplex differentia; nam alij sunt generales, alij foranei.*

9 *Vicarij de iure sunt in triplici differentia, qui dicuntur, aut nati, seu legitimi, foranei, siue Datini,* n. 10. & 11.

12 *Vicarius, siue officialis Episcopi promiscuè sumuntur. Et in quibus prouinciis vtatur nomine vicarij* n. 13.

13 *Officialis nomine in nonnullis prouinciis vtitur.*

14 *Vicarij Coepiscopi coadiutores ad idem tendunt.*

15 *Coadiutores dabantur Episcopis, qui Coepiscopi dicebantur.*

16 *Coepiscoporum officia, & nomina iam in desuetudinem sunt.*

17 *Vicarius Episcopi missus appellare solet.*

18 *Locum tenens dicitur quem vicarius sibi nominat.*

19 *Vicarius est, qui vices alterius gerit in iurisdictione, & iudicio.*

20 *Vicegerentes, seu vicarij appellantur illi, qui in locum alterius Magistratus absentis seu mortui, vel impediti substituuntur.*

21 *Vicarij, siue vicegerentes sunt inferioris gradus, ac illi, in cuius locum suffecti sunt.*

22 *Suffecti appellantur etiam vicarij, seu vicegerentes, quanta eorum authoritas* numero 23.

23 *Vicarius non solum personam illius, in cuius vicem subrogatur, sed magis officium, & locum tenetur.*

1 QVia occasione huius Rubricæ, & tituli solent DD agere, non solùm de vicariis temporalibus, seu perpetuis positis in beneficiis, siue Parochiis; imo & de aliis vicariis, siue coadiutoribus Prælatorum, tam ad spiritualia ordinis, quàm iurisdictionis. Et sic de officio vicarij generalis, siue foranei Episcopi, alteriusue Prælati Ecclesiastici iurisdictionem habentis, & licet sub Rubro nostri tituli nihil de istis vicariis caueatur: tamen quia ex aliquo facit textus *in cap. sua nobis 5. hoc tit.* Vbi nonnulla Pontifex agit de vicario Papæ in vrbe iurisdictionem habente; ideo, *ibi* de dictis vicariis, eorum officio, ac iurisdictione agemus, etsi non latè, cum præcipua tractatio nostri instituti ex *supra* dictis titulis solùm sit de officiis Ecclesiasticis, quæ exercent in functionibus Ecclesiasticis, & spiritualibus pleræque personæ Ecclesiasticæ designatæ ad similia munera, & officia Ecclesiastica. † Et sic in præsenti titulo præcipuum munus vicarij, erit de illo, qui loco Rectoris ad seruitium alicuius beneficij nominatur per Episcopum, siue Prælatum, qui propriè coadiutor vocari videtur iuxta distinctionem proxime sequentem. 2

3 Quare libuit breuiter assignare vicariorum quatuor species, quarum duæ proprie spectant ad titulum nostrum, de quibus potissime fit mentio in nostro iure canonico vnius quidem perpetui, vt *in cap. extirpanda hoc tit. cap. extirpanda 10. §. qui vero de prabend. & Dignit. cap.*

4 *G perpetuus de fide instrum.* † Ergo vicarij perpetui Parochialium dicuntur, quos propter curam animarum constituit Episcopus, vt *in cap. 1. cap. fin. hoc tit.* & sunt, ac dicuntur illi qui in Ecclesiis quibusdam Parochialibus, in quibus directi Rectores perpetuò animarum curam exercere, non possunt, vicarij Constituuntur; veluti in Ecclesiis Monachorum, *cap. vnico de capellis Monachor. lib. 6.* aut aliis, quæ Prælaturis, vel militiis perpetuò sunt vnitæ, quarum curam exercere commendarius non tenetur, aut nequit: de quo an habeat beneficium, & qualiter distinguatur ab eo, cuius est vicarius, dico *infra in cap. 2. hoc tit.*

Vicarius alius curæ, beneficij, siue Parochiæ, aut Rectoriæ, alius est temporalis, de quo DD. agunt etiam per caput peruenit de appellat, qui dicitur veluti coadiuuans in cura ad voluntatem & liberum arbitrium ipsius Rectoris, vt per *cap. illud cum sequenti 7. q. 1.* notant DD. qui tamen non proprie vicarius, sed aut cappellanus, aut curatus appellari consueuit, & dicitur temporalis, qui in locum alterius ad tempus substituitur, iusta subsistente causa; puta quia pluribus Ecclesiis, quas obtinet simul deseruire nequeat *cap. ex temporis 16. q. 1.* aut pluribus negotiis ratione sui muneris, & officij detineatur, vel quia ob peregrinationem, ægritudinem, aut iustam absentiam ab Episcopo cognitam, & approbatam, vel ob aliam aliquam causam, veluti necessitatem, aut vtilitatem Ecclesiæ, deseruire suæ Ecclesiæ non possit, Andr. Valens *hic n. 1. vers. duplicis* & *n. 3.* sic etiam alii DD. *in tit. nostro*, Barbosa *de iure Eccles. p. 1. c. 15. de vicario, & coadiutore Episcopi n. 8. & 9.* 5

Et amplius etiam exemplificiatur, vt quando nominatus est vicarius illius, qui duas habet Ecclesias Parochiales æque principaliter vnitas, tunc enim, qui curatus est Rector, & Parochus vtriusque, non tenetur constituere vicarium perpetuum in altera, sed ad tempus, videlicet, vt est dictum, quando ipse nolit ei inseruire ex *dict. cap. ex temporis 16. q. 1. cap. 1. ne sede vacante*, vel quando beneficium est vnitum mensæ Episcopi, seu capituli, quia tunc potest constitui vicarius temporalis, vt inquit glossa verb. *ad mensam in clem. 1. de excessib. Prælator*, glossa & DD. *in clem. 1. de rescript.* quod hodie limitatum per const. Pij V. quæ incipit *ad exequendam* Kalend. Nouemb. 1567. Barbosa *hic n. 17.* vbi addit, quod quando vnitur beneficium simplex, solet tunc constitui vicarius temporalis. 6

Quidam alij sunt vicarij, qui à Romano Pontifice in prouincia aliqua, vel Diœcesi vicarij in spiritualibus Papæ constituuntur, qui & visitatores dicuntur, de quibus agunt DD. *in cap. fin. dist. 61. in c. Charitatem in fine 12. q. 2. & in cap. is cui de elect. lib. 6.* de quibus amplius dico, & aliis *in cap. sua nobis 5. hoc tit.* & simili modo videmus iuxta textum *in cap. adiicimus 16. q. 1.* quod Monachi certis in locis vicarios sibi statuerunt. 7

Alii denique sunt vicarii, qui ad omnia, quæ sunt Iurisdictionis à Prælatis constituuntur, & tales dicuntur; qui sunt, nempe vicarii Episcoporum, quorum duplex est differentia: nam quidam sunt qui generaliter nominati sunt ad omnes causas ciuiles, & criminales, item & iuridictionis voluntariæ, & tales proprie dicuntur vicarii generales, & aliquando officiales Episcoporum, vt in cap. ex frequentibus *de constit. cap. 2. de consuet. lib. 6. cap. 2. eodem lib. 6.* Alii eorum, qui solent constitui, vel ad ciuiles tantum causas, vel ad criminales totius Diœcesis, non proprii vicarii, sed officiales, vel auditores vocantur *in cap. 1. & 2. hoc tit. lib. 6.* 8

Hinc

9 Hinc prouenit vt incidamus in aliam distinctionem, scilicet quod in triplici differentia accipiuntur de iure vicarij: nam vel dicuntur nati, seu legitimi, & isti sunt qui dicuntur à lege ipsa constituti, vt Archidiaconus, & Archipresbyter, de quibus iam dixi *sub tit. de officio Archidiaconi, & de officio Archipresb.*& probant iura *ibi in*
10 *cap.1. & in cap. vt singula.* † Alij dicuntur foranei, & sic appellantur, qui extra ciuitatem, in qua est Episcopi sedes, iurisdictionem exercent, vtpote quos Episcopus in certa Diœcesis, parte, vel in oppidis Constituit, sicut docent Doctores per glossam verb. *Foraneus in Clem. etsi principalis de rescriptis, & in cap.1. eodem ver-*
11 *bo de officio ordinarij lib.6.*† Datiui alij dicuntur, qui, vt iam diximus in vers. *alij denique*, appellantur vicarij, seu Constituti generales, hi nempe, quos Episcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consueuit: sic Barbosa *hic n.9.*vbi loquens de vicariis Patriarcharum, Episcoporum, & Archiepiscoporum inter illos prædictam constituit differentiam, & plura de omnibus illis dicit *in pastorali 3.p.allegat.54.ex n.19.& ante.*

12 Promiscuè namque verbum *vicarius*, vel officialis Episcopi, iam in iure sumuntur, & certius in praxi, vbi sic accipiuntur, quod bene procedit, cum reuera in effectum nulla intereos, nisi in nomine versatur differentia, vt dixerunt Hypolitus Riminald.*in Rub.de officio n.113.*Couarruu.*lib.3.variar.cap.20.n.46.* Mandosius *in tract.de commission, in commiss.per breue* 28. verb. *vicario*, & *in Reg.14.Cancel.q.6.n.16.* Menochius *cons.* 51. *n.* 38.Gonzalez *ad regul.8.Cancel glossa 5.§.3.n.* 8. & alij.

13 Et quidem Romanæ curiæ stylus obseruat, vt in expeditionibus, seu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Egyptum, & Cretam, & partes orientales, Siciliam, & Corsicam concernentibus, Cancellaria vero vicario semper vtatur, sed vltra montes Alpinos, vt in Hispania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramatinis, vt in Africa, officiales nuncupentur, sicut testantur Sbrotius *de officio vicarij lib. 1. q. 2. n.* 10. ante Barbosam *de iure Eccles.dict.1.p.cap.15.n.12. in fine*, Hieronymus Paulus *in practica Cancel. fol. 7. & 8.* Mandos, *in dicto tract. de commiss. dict. breue* 28.verb.*vicario.*

14 Quod si dubites quare tales proxime adducti vicarij appellentur, & non coepiscopi, Coadiutores, vicesgerentes, seu locum tenentes, respondeo prædicta nomina ad idem tendere iuxta species suas, quas nomen vicarios claudit omnino; quia etsi quondam, vt iam *supra* dixi *in*
15 *sub Rub.de officio Archipresbyt.q.fin.*† Coadiutores darentur Episcopis, qui Coepiscopi dicebantur, & erant quasi suffraganei, & vicarij simul Episcoporum, quibus scilicet plurima cum Episcopis ministeriorum communis erat dispensatio, qui non erant Episcopi, sed sacerdotes honorabiliores: vt dicit Nicenum Concilium; sic vt inter eos, ac Presbyteros quædam esset differentia, cum ipsi tenerent medium quoddam inter Episcopos, & Presbyteros, etsi præsumptuose in Episcopos consecrarentur, lectores etiam & Exorcistas atque abdiaconos ordinarent, nec infra Episcopo maiores ordines minime contulissent, nec alia Pontificalia exercerent, *capite quamuis 68. dist.*

16 Tamen quia iam nomen istorum quod officium in desuetudinem abiit, & ab Ecclesia reiectum fuerit *cap.Coepiscopi 68.dist.* eo quod insolenter sibi officia Episcoporum vsurparent; ideo recte, & eorum institutio fuerit omnino interdicta. Hodie tamen qui in ordine Episcopali constitutus ad Episcopalia exercenda, assumitur, suffraganeus nominatur, Barbosa *d.cap.15.de iure Eccles.n.7.*

Et quamuis vicarius Episcopi soleat in sacris canonibus *missus Dominus*, aut *missus* simpliciter 17
appellari, *cap.de parentela, cap.ab isto 35.q. 6. & cap.2.*iuncta glossa *de regularibus cap.1.de frigidis, & maleficiatis*, vbi Doctores, vel etiam officialis, (vt diximus) Episcopi, sed non proprie; imo nec si vocetur coadiutor Episcopi; nam proprie talis dicitur qui Episcopo, aut Rectori infirmo, vel senio confecto, aut iniquo administratori adiungitur, vt in officio, & in administratione coadiuuet, vt patet ex *cap.1. de Clerico egrotante. & eodem tit.lib.6.& supra in cap.grandi de supplenda negligentia Prælat.*

Et quia locum tenens proprie dicitur ille, quem 18
ipse vicarius sibi ipsi sufficit, & vicarius ille proprie, qui ab ipso Episcopo nominatur tantundem etiam sine consensu sui capituli *cap.ea noscitur*, vbi Hostiensis, & DD.de his, quæ fiunt à Prælato sine consensu capituli.

Et vicarius proprie dicatur ille, qui vices alterius 19
gerit in iurisdictione, & iudicio *c.1.& 2.hoc t.*ideo propriè dictum nomen idem significare videatur, ac vices gerens, nec bene locum tenens poterit dici, cum vicarius non dicatur constituere sibi vicarium, vt patet *in cap.Clericos hoc tit.*glossa verbo *aliorum in clem.1.de regularibus.*

In iure enim vicarij, seu vicegerentes appellan- 20
tur illi, qui in locum alterius Magistratus absentis, scilicet mortui, vel impediti, substituuntur ab eis, qui à lege ad id potestatem habent, vt deducunt Doctores, ex *l.1.*ibi, *siue proconsulatum ff. de tutelis, & curator.datis ab his* Cujacius *lib.1.quæst. Papiniani super leg.5.ff. de officio Proconsul. in princip.* Morla *in emporio iuris tit. 2.in præludio*
n.84.† Quare fiet, vt tales sint inferioris gradus, 21
ac illi, in cuius locum suffecti sunt; quia sicut Præfectura, vt dignius officium vicem gerenti, vel vicario præfertur, vt notat Barbosa *in l.in ciuilibus cod.de officio vicarij n.2.* ita similiter dici debet de quocumque vicario, seu vicem gerente, aut locum tenente in materia, de qua loquimur. † Et 22
sic etiam patet, quod tales vicarij, seu vicegerentes, appellantur etiam suffecti, vt *in l.2.§. post hanc in fine.*ibi *quo suffectus fieret &c.ff.de origine iuris, in cap. quadam* ibi *suffecti consules 2. dist.*vbi habetur, quod suffecti iudices dicebantur illi, qui pro aliis substituebantur, vt ex Isidoro, Suet., & Lamprid.tradit Brison.*de verb. significatione lib. 17.* verb. *suffectus* Alciatus *lib. 3. dispunct.cap.3.*& Isidorus relatus *in dicto cap.quadam l. 5. etymologyarum cap.* 14. ait quod sub Octaniano Cæsare suffecti consules, Papius, & Poppeius legem tulerunt, quæ à nominibus eorum appellatur Papea Poppea, continens Patrũ premia pro suscipiendis liberis super quo ex Dione *lib.56.* aduertit Couarruu.*de spons.p.2.cap.8. in initio n.* 4. referens huius legis capita plura, & Doctores *in l.fin.cod.de infirm.pœn.calib.*

Ex quo videtur quanta fuerit iudicis suffecti 23
authoritas, & Caluin. *in lexicon Iurid.* verbo *vicarius*, Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel.* 9. §. 3. *gloss.1.n.4.* demonstrant agentes de vicariis Magistratum, & militum, de quibus agunt Imper.

in dicto tit. de officio vicarij, vt *ibi* adduxit Barbosa *in præmisso*, & *patet ex titulo cod. de officio eius, qui vicem alicuius Iudicis obtinent*, qui etsi vicarius, seu vicesgerens, ac alterius vice fungatur: tamen su b ratione officij, & tituli vicariatus habet iurisdictionem, & non quidem ex sola commissione; & sic bene Bellon. *lib. 1. cap. 12. n. 2. ad finem*, Barbosa *in Rub. hic n. 6.* post alia ab eo dicta *n. 3. 4.* & 5. concludunt vicarium, non solùm personam illius, in cuius vicem subrogatur, sed magis locum, & officium tueri, iuxta verba textus *leg. 2. cod. de officio eius* ibi *tueri locum Rectorem prouinciarum noscuntur*, vbi declarat glossa, verb. *Rectorem* in verb. sequent. ibi. *est enim vicarius ordinarius à lege non delegatus*, cum infinitis Barbosa *in pastorali p. 3. dict. allegat. 54. à n. 45.* de quo *infra*. Et hæc nunc sufficient pro explicatione nostræ Rubricæ.

QVÆST. I.

Vicarij perpetui Parochialium, an dicantur Beneficiati, sicut, & ipsi Parochi? Et an Vicarij earum alij, qui perpetui non sunt, dicantur amobiles, nec vllo modo Beneficiati? Et qua differentia, nominentur ad seruiendum in Parochialibus? Et an, Rectore mortuo, duret nihilominus sibi Vicarius perpetuò suffectus? Et an idem sit de Vicario, temporali? Et an mortuo Præside, siue Episcopo, possit eius Vicarius exercere iurisdictionem? Et qui de materia Vicarij perpetui in beneficiis, aut temporalis, item & Episcopi agant?

SVMMARIVM.

1 *Vicarius perpetuus non est propriè Rector Ecclesiæ, sed Rector curæ animarum perpetuus.*

2 *Vicarius perpetuus Parochialis sic debet institui, vt institui debent in suis Parochiis, Rectores, & Parochi.*

3 *Vicaria, seu vicariatus perpetuus, qui debet institui in Ecclesia Parochiali vnita alicui Dignitati, vel monasteriis, est beneficium curatum.*

4 *Curati beneficij dispositiones procedant etiam in vicaria perpetua.*

5 *Vicaria perpetua eandem ætatem requirit in eam obtinente, quam requirit beneficium curatum.*

6 *Vicarius perpetuus tenetur subire omnia onera incumbentia ipsi Parochiali, in qua erecta erat vicaria perpetua.*

7 *Vicarius perpetuus habet penes se omnem beneficij curam, & exercitium.*

8 *Vicarius perpetuus Abbatiæ debet subire omnia onera respicientia curam animarum, & administrationem sacramentorum.*

9 *Vicarius temporalis, qui dicitur amobilis, non est beneficiatus, cum non habeat se instar beneficiarij* n. 10.

10 *Vicariæ temporales non veniunt sunt nomine beneficij.*

11 *Rector principalis, cui datus est vicarius temporalis, habet principalem curam, vicarius autem solùm functionem, & administrationem, secus in vicario perpetuo vt* n. 12.

12 *Vicarius perpetuus debet residere in beneficio, non tamen Rector.*

13 *Vicariorum sæcularium ad tempus nominatio in beneficiis curatis spectat ad Episcopum. Perpetuorum vero ad nominationem eorum, in quorum Ecclesiis ponentur cum examine tamen, & approbatione Episcopi, &* n. 14.

15 *Vicarij constitutio tempore vacationis, spectat ad eum, qui potest instituere concursum, & in casibus repentinis limitatur* numero 16.

17 *Vicario perpetuo deputato seruitio alicuius Parochiæ debet assignari certa congrua, & portio annua ex prouentibus ipsius Ecclesiæ* n. 18.

18 *Congrua portio arbitrio taxatur Episcopi; sic vt non sit maior centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum computatis, etiam incertis, & obentionibus percipi solitis. Et quid debeat prius Episcopus perscrutari* n. 19.

20 *Congrua non sic assignatur vicario temporali, ac perpetuo, &* n. 21. & 22.

21 *Vicarius temporalis, non perpetuus assignatur Rectori, qui senio, morboque perpetuò, & incurabili factus est inutilis, non perpetuus, nec cum futura successione, cum assignatione certi stipendij.*

22 *Portio assignanda vicario temporali tanta debet esse, vt valeat commode sustentari, & maior, si administrationem in temporalibus habet, vel si ei commendetur Ecclesia interim, dum Beneficiatus puer adolescit.*

23 *Alimenta potius debentur Rectori, quam eius Vicario de fructibus beneficij &* n. 24.

24 *Vicarij assumpti temporales sine magna necessitate, inseruient cum salario conuento cum Rectoribus.*

26 *Vicaria temporalis, nec est beneficium, nec titulus beneficialis, sed tantum simplex salarium.*

27 *Vicario nominato infirmo, Rectori, aut puero ad seruitium beneficij vniti authoritate Episcopi assignatur congrua, siue portio, iuxta distinctionem supra à* n. 7.

28 *Vicarius perpetuus nequit remoueri, mortuo Rectore, nec à successore beneficiarij, qui consensit institutioni* n. 29.

29 *Vicarius perpetuus non habet se ad instar simplicis mandati, quod reuocari valet, sed ad instar beneficij perpetui.*

30 *Vicarius perpetuus ipso iure censetur beneficiarius.*

31 *Vicarius temporalis potest ad nutum amoueri per eum, qui illum constituit, si non subsit aliqua causa malitia, & sine causa, sed non ante annum, vt* n. 32. & 33.

33 *Vicarius temporalis non potest se iuuari regula de annali, nec comprehenditur in reseruationibus, nec virtute ipsius queit defendi quominus amoueatur.*

34 *Locum*

34 *Locum tenentes nominati à Principe remoueri non valent ad libitum pratoris, nec eius morte cessant in officio.*

35 *Vicarius Episcopi cessat morte Episcopi; quia illico iurisdictio transfertur in capitulum* n.36.

36 *Vicarius Episcopi remouetur sola voluntate eius.*

37 *Vicarius Episcopi, dum non scit mortem, Episcopi, potest etiam beneficia prouidere.*

38 *Vicarij iurisdictio, cessat Episcopo excommunicato, aut interdicto, suspensione.*

39 *Vicarij perpetui, & temporalis, materiam qui Doctores tractent.*

40 *Vicarij generalis Episcopi; item, & foranei, materiam qui tractant, vbi assignentur aliqua de eorum potestate, & de capitulo, sede vacante.*

1 AD primam quæstionis partem, quia vicarius perpetuus, sic dicitur ad vitam scilicet ipsius, Vitalin, *in clem. vnica hoc tit. n.* 11. & *ibi* Doctores, Barbosa, *hic n.* 12. & 13. talisque vocetur respectu Rectorum Ecclesiarum Parochialium; quia hi sunt Principales personæ in Ecclesia, ex qua primo, & principaliter cura incumbit, sed vicarij tamquam minus principales, & coadiutores vicariam præstent operam, vt notat glossa fin. *hic in cap. ad hac hoc tit. & in cap. fin.* verb. *annexa de prabend. lib.* 9. recepta communiter per Doctores *ibidem*, vt per Cardinal. *n.* 10. & Innocent. 7. *in dicta clem.* 1. Aufrerius *ad Cappellam. Tholes. decis.* 109. Petr. Greg. *rei benef. cap.* 10. *n.* 26. & sic Abbas *in cap. ex parte hic notab.* 3. Vitalin. *in dicta clem. n.* 24. & proxime adducti, notant Rubricam de cappellis Monachorum sic concipi, non autem de cappellis vicariorum; inde iste vicarius perpetuus, non sit propriè Rector Ecclesię, sed Rector curæ animarum perpetuus: tamen qui dicitur habere beneficium curatum iuxta glos fin. *in dicta clem.* vbi Bonis *n.* 43. Gonzalez *ad Regul.* 8. *cancel. glossa* 5. §. 3. Nicolaus Garcia *p.* 9. *c.* 2. *n.* 286.

2 Vnde euenit quod sicut, quæ dicuntur de beneficio curato, locum habent in vicaria perpetua Rebuffus *in tract. nomin. q.* 9. *n.* 7. & *quast.* 16. *n.* 13. Gonzalez *supr. dict. glos.* 5. §. 3. *n.* 21. Nicolaus Garcia *dict. n.* 286. Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 3. *q.* 1. *à n.* 115. Campanil. *in diuers. iuris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 114. ita & similimodo, quia de curato beneficio aperta est communis iuridica resolutio, quod Parochi, seu Rectores Ecclesiarum, debent in suis beneficiis institui titulo perpetuo ad inseruiendum in illis, sic contingat in vicariis perpetuis, vt DD. fatentur per glos. *in dict. clem.* 1. *hoc tit.* quia verius est, vt isti vicarij perpetui habeant, verum titulum, vt contra glossam *dict. cap. ad hac* 3. *hoc tit.* verb. *remouere*, docent Gonzalez *dict.* §. 3. *num.* 20. Gambara *de officio leg. de latere lib.* 6. *tit. de dispensat. n.* 19. Barbosa *in dicto c.* 3. *n.* 5. & *in hac Rub. n.* 14. & *de iure Eccles. lib.* 3. *c.* 6. *ex n.* 20.

3 Vnde bene potuit Nauar. firmare *cons.* 11. *n.* 3. *de statu Monachor, in nouis*, vt vicaria, seu vicariatus perpetuus, qui debet institui in Ecclesia Parochiali vnita alicui Dignitati, vel Monasteriis, sit beneficium curatum, & habeant in locum iura statuentia, de Ecclesiis Parochialibus, Barbosa *in dict. cap. fin. sub n.* 3. vbi cum Riccio *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 909. *in princip.* ait inde etiam euenire, vt vicarius perpetuus dicatur Rector animarum.

Quare etiam venit firmandum, vt dispositiones omnes, quæ de beneficio curato faciunt mentionem circa vacationem per assequutionem, & non promotionem, & de eorum ætate in eorum vicariis procederet, vt notant variis in locis scribentes, ac probat textus optimus *in cap. postulasti* 27. *de rescript.* ibi *non enim carere beneficio dici debet, cui competenter de perpetua vicaria prouentibus est prouisum*, cap. Michaël, *de filiis, Presbyter*, sicut vtrobique notaui, ac docent Rebuffus *in praxi tit. de vicariis perpetuis n.* 14. Gomez *in reg. de idiom. q.* 11. Flamin. Paris. *de resig. benef. lib.* 3. *q.* 1. *à n.* 315. cum pluribus Barbosa *de appellatiua*, verb. *vtriusque iuris signif. appell.* 31. *ex n.* 8. Gonzalez *in dicta glossa* 5. §. 3. *n.* 21. & alij: idem Barbosa *in dict. clem.* 1. *hoc tit. n.* 1. 2. & 3. cum infinitis ex antiquis, vbi cum eodem Paris. *dict. q.* 1. *lib.* 2. *n.* 112. Gonzalez *dict.* §. 3. *à n.* 19. Azor, *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *q.* 5. resoluit, quod vicariæ perpetuæ sunt beneficia Ecclesiastica, vt dixit etiam Rota. *decis.* 2. *n.* 1. *de excessibus Pral.* Lessius *de iust. lib.* 2. *cap.* 44. *n.* 3. Sebastianus Cæsar *in relect. Ecclesiast. hierarchia. p.* 3. *disp.* 14. §. 8. *ex n.* 1. Hoieda *de incompatibilit. benefic. cap.* 15. *n.* 11. qui *in p.* 2. *c.* 10. *n.* 10. Barbosa *in c.* 1. *hic n.* 3. concludunt disposita de beneficiis, habere locum in vicariis perpetuis. 4

Et confirmatur ex eadem ratione, sicut ad obtinendum beneficium curatum ætas annorum 25. requiritur, iuxta quæ adduxi *sub Rub. & tit. supra de etate & qualit. ordinand.* sic etiam, & ad obtinendam vicariam perpetuam in Parochiali: quare Bonifacius *in dicta clem.* 1. *hoc tit.* opportere ait curatæ Ecclesiæ vicarium annum 25. attigisse, & addit Azorius *dict. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 8. *q.* 5. vt debeat intra annum sacerdos fieri, vt ibi sequitur Barbosa *n.* 3. *in fine, & in cap. fin. hoc tit. sub dicto n.* 3. Andreas Valensis *hic n.* 2. *in fine ex dict. clem.* Nec enim docent declaratum à sacra Congreg. Concilij, Nicol. Garcia, *de benef. p.* 11. *cap.* 2. *n.* 15. Barbosa *in collect. decis.* 719. verb. *vicarius perpetuus n.* 7. & sub eodem verb. in Bullario vicarios perpetuos posse instituti absque erectione tituli vicariæ. 5

Et confirmatur secundo, quia vicarius perpetuus solus tenetur subire omnia onera incumbentia ipsi Parochiali, in qua erat erecta vicaria perpetua; quia Bulla Pij V. de vicariis perpetuis vult vicarium perpetuum expedire Bullas, & soluere annatam; & sic à Sacra Congreg. Concilij Die 27. Februarij 1580. teste Aldano *in compendio canonic. resol. tit.* 43. *n.* 66. Barbosa *in dict. collect. n.* 10. & *sub eodem verbo in Bullario referunt*, declaratum, nulla ex parte Ecclesiam, siue Monasterium, aut locum pium, cuius erat vnita ipsa Parochialis spectare: nam ex quo constitutum est beneficium in personam ipsius vicarij, inde ad illum spectare omnia onera beneficij. 6

Vnde euenit ita Dominum dici ipsius beneficij, cui inseruiat, quod penes ipsum tantum dicatur animarum cura, & exercitium, vt tenuerunt Cardinal. *in dicta clem. vnica hoc tit. q.* 9. vers. *indistincte dicitur* cura apud vicarium quoad omnem effectum, & *in clem.* 1. *de iure Patron. num.* 8. vers. & *magis propriè in effectu ipsi instituti sunt Pralati*, Anchar. cons. 404. n. 11. vers. *nam vicarius non recipit titulum à Rectore, sed ab ipso, & penes ipsum dicitur esse cura animarum*, 7

marum, *& exercitium*, Barbosa ad alia videndus, *in dict.cap.fin.hic n.4.*

8 Et iterum confirmatur, quia vicarius perpetuus Abbatiæ debet subire omnia onera respicientia curam animarum, & administrationem sacramentorum; cætera verò ad Abbatem seu commendatarium eiusdem spectare, vt ex sacra Congreg. in Eugubin. 11. Mai 1594. referunt decisum Aldan. *supra dicto tit.43.n.64.* Barbosa *dict.collect.decis. 719.n.8.& sub Bullario in dicto verb. vicarius perpetuus*, alia inferius dicentur.

9 Ad secundam quæstionis partem, an vicarij temporales dicantur amobiles, nec vllomodo Beneficiati, & qua differentia nominentur ad inseruiendum in Parochialibus? In quo dubio facilis videtur responsio præberi ex adductis *in Rub.* igitur de temporali vicario in Parochialibus dicendum est, vt non habeat se ad instar Beneficiati glossa *in extrauag. Ioan. 22. execrabi lis de præbend.* in verb. *temporales vicarios.* † qua notant

10 DD. quod vicariæ temporales non veniunt sub nomine beneficij, vt censuit Rota in Iacen. vicariæ 25. Mai 1615. coram Bonæ Memoriæ Buratto, Barb. *in d.extrauag.n.35.* Andr. Valens *in Rub. hic n.fin.* non enim vicariæ temporales dantur in titulū, nec in perpetuum, ac proinde non esse Ecclesiastica beneficia, nec vti talia reputari, nec cōprehēdi sub reseruationibus docet Barbosa *in Rub. hic n fin.* in fine Gonzalez singula comprobans *in dict.reg.8.cancel.dict.glos.5.§.3.ex n.35.*

11 Quare dicendum est curam omnimodam beneficij, siue Parochiæ manere penes Rectorem principalem, & penes vicarium; solummodo esse functionem, & administrationem, quam exercet nomine alterius, Andreas Valensis *hic dict.n. fin.* nam vt dicunt Nicolaus Garcia *de benef.p.3.cap. 2.n.179. in declarat.* Armendar. *in addit. ad Recopil.leg. Nauarra lib.2.tit.23.l.2.§.2.sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis curatis n. 141.* Barbosa *de offic.Parochi cap.1.n. 65. in collect.decis.720.n.fin.* verb. *vicarius amobilis Parochialis*, & *in Bullario sub eodem verbo*, Sacr. Congreg Concil. declarauit, vt vicarius amobilis deputatus in exercitio curæ animarum arguat curam esse penes deputantem; & quod ipse Rector

12 teneatur ad residentiam. † è contra verò in vicario perpetuo; quia si tota cura legitime translata fuerit in solum vicarium perpetuum, tunc ipse teneatur, ac possit compelli ad residentiam personalem, vt declarauit sacra Congreg. Concilij, quam citant Armendar. *in addit. ad recopil. leg. Nauarra lib.2.tit.23.l.7.§.2. sub tit. an Parochi debeant residere n.126.* Barbosa *dict.collect.decis. 719.n.11.* verb. *vicarius perpetuus*, & *in Bullario sub eodem verbo.*

13 Vnde ad dubium qua differentia nominentur ad seruiendum in Parochialibus, breuiter respondeo vicariorum sæcularium ad tempus in beneficiis curatis vnitis, nominationem spectare ad Episcopum; perpetuorum vero in vim constitutionis Pij V. incipit *ad exequendum*, spectare ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis vnitis ponentur, & cum præuio examine, & approbatione ab Episcopo esse deputandos, vt ex sacra Congreg. Concilij, testatur Nicolaus Garcia *de benefic.p.9.cap.2.n.295.* Barbosa *dict.collect.decis.*

14 *720.n.10.& in Bullario, sub eodem verbo* † debent enim vicarij, seu Parochi in Ecclesia exempta animarum curam exercere, intendentes prius examinari, & approbari à suo Episcopo iuxta dispositionem *cap.per exemptionem de priuileg. lib. 6.* Vbi DD. communiter, & referunt sic declaratum à Sacra Congreg. Concilij in Caputaquen. 23. Iunij 1619 Bonfadin. *in thesauro Eccles.decis.res 53.n.1.* Barbosa *dict.collect.decis.720. n. 3. & in Bullario sub dicto verbo*, de quo late *infra* dico *in cap.3.q.1.*

Vicarium enim constituere tempore vacationis ad custodiam Parochialis vacantis, spectat ad eum, qui potest instituere concussum, vt declarauit Sacr. Congreg. Concil. penes Nicol. Garciam *de benefic p.4.cap.5.n.8.* Barbosa *in dict.collect.720.n.4.* qui & *n.5.*& Nicol. Garcia *de benef.dict p.9.cap.2.n.11.* † dicunt quod licet hæc disputatio, sic ad Episcopum spectet, limitatur in casibus repentinis, si vicaria est ad præsentationem alicuius collegij, quod illum poterit constituere, quàm primum; donec Episcopus certior sit factus, & prouiderit, dicentes sic declaratum à sacra Congreg. 15 16

Et quod vicario perpetuo, quando alicui Parochiali deputatur, vt seruiat, debeat assignari certa, & congrua portio annua, tamquam laboris, & operis mercede ex prouentibus ipsius Ecclesiæ: nam sic à sacris canonibus permittitur habenti Parochialem Ecclesiam suæ, vel Dignitati, vel præbendæ annexam; substituere sibi vicarium idoneum, & perpetuum authoritate Episcopi, *extirpandæ 30.§. qui vero de præbend.* Andreas Valens. *hic* vers. *perpetuus*, † quam tamen taxant DD. ex constit Pij 47. incip. *ad exequendum* Kalend. Nouemb. 1567. apud Laertium Cherub. *in Bullario tom.2 pag.243.* Gutierrez *consil.8. à n. 3.* Valenzuela *cum* multis *consil.54.tom.1.* Barbosa *de iure Eccles.lib.3.cap.6.à n.40.* in Trid. *& in dict. collect.719.n.1. & in Bullario sub dicto verbo*, dicentes vicariis perpetuis congruam portionem arbitrio Episcopi esse definiendam; sic vt non sit maior centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa, computatis omnibus etiam incertis, & aliis obuentionibus communiter percipi solitis, de quibus late dico *infra*, vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferentur, & *infra hic in cap.3.& in cap.de Rectoribus de clerico agrot. minist.* † sed vt cautus agat Episcopus in prædicta assignatione debet intra ipse perscrutari qualitates, & circunstantias loci, beneficij, personarum, morum, regionis & alia quamplura recensita à Rebuffo in tract. *congruæ portionis q. 8.* Valenzuela *dicto consil.54.à n.42.lib.1.* Campanilus *in diuers.iuris canon.Rub.7.cap.6.n.117.* Stephan. Gratian. *discept forens.cap.366. à n. 67. & cap.399.* Surdo *de alimenti tit.4.q.23.n.44.* idem Barbosa *dicto cap.6.n.42.* vbi cum Paulo de Rubeis, *decis.220.n.11 tom.3. diuers. alias p. 7. recent.* Videndus *etiam n.43.& 44.* 17 18 19

Et quamuis non sic expresse caueatur in assignanda portione vicariis temporalibus, quia vt docent Gonzalez *dicta glos.5.§.3. n. 40.* Barbosa *de iure Eccles.lib.3.cap.6.n. 61.* & alij, vicarij temporales, non gaudent prærogatiuis, & emolumentis, quibus gaudent vicarij perpetui: tamen ipsi iuxta doctrinam Abbatis *in cap. de Rectoribus n.5.de clerico agrot. vel debilitato*, vbi & ex Trid. *sess.25. de reformat.cap.7.* colligunt Suarez *de censur.disp.51.sect.2.ad finem*, Gonzalez *in dicta reg.8.§.9.n.31.* Scobar *de ratiociniis cap. 28. à n.26.* Barbosa *in dicto cap. de Rectoribus. n. 3. & 4.* † colligunt quod Rectori beneficij, qui senio, morbo perpetuo, & immutabili, factus est 20 21

in

inutilis, & impeditus miniſtrare, ſuumque officium exercere, adhibetur coadiutor temporalis, non perpetuus, nec cum futura ſucceſſione, qui pro eo miniſtret, & officium exerceat; ſic vt talis clericus Rector non veniat ſuo beneficio priuandus, ſed quod tantùm ei detur coadiutor, cui aſſignetur ſtipendium, & congrua portio pro victu de fructibus beneficij, quæ detrahatur authoritate Epiſcopi ex ipſis Eccleſiæ facultatibus, vt docent etiam Azor, *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 2. q.* 9. Aloyſius Riccius, *in praxi rerum Eccleſiaſtici fori deciſ.* 564, *in* 1. *edit.* alias *reſolut.* 494. *n.* 11. *in* 2. *edit.* & alij per gloſſam verb. portionem, *in dict. c. de Rectoribus.*

22 Quod ſi dubitetur quanta portio ſit aſſignanda; reſpondeo tanta, vt poſſit commodè ſuſtentari, & maior, quando talis coadiutor temporalis ab Epiſcopo deſignatur; ita vt adminiſtrationem etiam in temporalibus habeat cum conſenſu Epiſcopi; eo quod Rector morbo deſeruire nequit, vel ſi ei commendetur Eccleſia interim, dum beneficiatus puer, qui per ſe orare non poteſt, adoleſcat: ſic idem Gonzalez *dict. gloſ.* 5. §. 3. *num.* 40. Barboſa *dicto cap.* 6. *de iure Eccleſ. lib.* 3. *ſub n.* 62. dicentes ex dicto Abbate, *in dict. c. de Rectoribus n.* 2. tunc Parocho infirmo, aut puero aliquam ſolùm portionem congruam relinquendam eſſe.

23 Quare dicere potuit Azor, *dict. n.* 11. quod quando redditus Eccleſiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario, non ſufficiunt alimenta, potius danda ſint coadiutori, quàm beneficiario infirmo; ſed æquius videtur, ac melius ex doctrina Aloyſij Ricij *dict. quæſt.* 9. Barboſæ *in dicto cap. de Rectoribus n. fin. & in paſtorali p.* 3. *allegat.* 63. *n fin.* Parocho infirmo in primis eſſe prouidendum; deinde in ſubſidium teneri Parochianos ad alimenta coadiutoris; non enim Rector infirmans ſine ſua culpa, aut puer, congruit alimentis priuari ex fructibus ſuæ Parochiæ omnino propter alendum coadiutorem.

24 Et corroboratur; quia etſi vicarius perpetuus de iure communi fundatam habeat intentionem in decimis beneficij pro ſua tantùm congrua portione aſſignata, Rota *deciſ.* 5 *hoc tit*, Caputaquen. *deciſ.* 329. *n.* 2. Campanil. *Rub.* 7. *cap.* 6. 118. imo quoad omnes decimas, vbi nullus apparet Rector, Rota *dicta deciſ.* 5. *in antiq.* Vitalin. *in clem.* 1. *n.* 71. *de iure patronat.* Rebuffus, *in dicto tract. de coniug. n.* 110. *verſ. tertius eſt*, Gonzalez *in dicto* §. 3. *n.* 28. Nicolaus Garcia *de benefic. dicta p.* 9. *cap.* 2. *n.* 299 vbi citat Rot. in Papilonen. decimarum 14. Iunij 1559. coram, Bubalo, ſed prius ſemper quoad hoc debet præferri primus Rector, cum eodem iure habeat decimas aſſignatas pro congrua, vt videntur fateri Cardinal. *in clem.* 1. *de decimis*, Caputaq *ſupra deci.* 353. *n.* 3. *p.* 2. *&* 339. *n.* 3. *&* 4. *p.* 3. Barboſa, etſi non clarè *dict. c.* 6. *lib.* 3. *de iure Eccleſ. n.* 38. *&* 39. vbi idem de eo, cui beneficium vnitum eſt affirmant.

25 In aliis verò coadiutoribus temporalibus, qui nec adminiſtrant in temporalibus, nec erant, & alia onera Rectoriæ patiuntur, præter adiutorium, quod præſtant proprio Rectori per ſe etiam inſeruienti, & adminiſtranti, de quibus loquuntur DD. per textum *in cap. vt quiſque* 2. *de vita, & honeſtate cleric. & in cap. illud* 7. *q.* 1. qui dicuntur, vt mercenarii & ab Eccleſiarum Prælatis, plebanis, Rectoribus, capellanis, perpetuis vicariis cæteriſque quibuſlibet Eccleſiarum Dominis ad augmentum Diuini cultus, officiique ſupplementum aſſumuntur, vt commemorat Barboſa *dict. c.* 6: *de iure Eccleſ. lib.* 3. *n.* 57. aliter ſentiendum videri, quia ſi tales aſſumantur, ſine magna neceſſitate, inſeruiunt cum ſalario conuento cum proprio Rectore.

Et confirmatur, quia vicaria temporalis, ſeu ad nutum amobilis (vt *ſupra* diximus) nec eſt beneficium, nec titulus beneficialis, ſed tantùm ſimplex ſalarium, ſeu ſtipendium, vt aduertunt Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 93. Gonzalez *dicta gloſ.* 5. §. 3. Barboſa *dict. cap.* 6. *n.* 58 cum Rebuffo, & Calderino, & Rota coram Cardinali Blanqueto in ſalmantina vicariæ 15. Mai 1596. 26

Et iuxta præfatam diſtinctionem veniunt intelligendi, idem Suarez *de relig. tomo* 1. *lib.* 4 *de horis canonicis cap.* 22. *n.* 15. Paulus Layman. *in theolog. morali lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 5. *n.* 8 verſ. *temporales autem vicarij*, Barboſa cum illis, *dicto c.* 6. *de iure Eccleſ. n.* 61. *in fine.* de congrua coadiutori, Rectoris infirmi, aut pueri aſſignanda, ſi beneficium, quod Monaſterio vnitum eſt authoritate Epiſcopi committatur alicui vicario, quamuis ad nutum remobili. Alia dico *in cap.* 3. *hic q.* 1. verſ. *ad quartam.* 27

Ad tertiam quæſtionis partem, an Rectore mortuo, duret nihilominus ſibi vicarius perpetuò ſuffectus, idemque ſit de vicario temporali? in quo dubio, ſuppoſita tituli perpetuitate, de qua *in Rub. & à n.* 1. hic dicendum eſt, vt cum vicarius perpetuus non poſſit remoueri, etiam ſi Rector principalis moriatur, vt docent DD. per textum *in cap. ad hæc hoc tit.* ibi. *non poteſt eundem ab Eccleſia remouere*, & Azor, *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *q.* 7. Rebuff. *de vicariis perpetuis n.* 15. Hoieda, *de incompatibilit. beneficior. p.* 1. *cap.* 15. *n.* 12. Gonzalez *dict. gloſſa* 5. *ad regul.* 8. *Cancel.* §. 3. *n.* 2. Caldas Pereira *de empt. & ven, dit. c.* 26. *n.* 14. † Vbi ſubdit quod nec poteſt remoueri à ſucceſſore beneficiarij, qui conſenſit inſtitutioni, Andreas Valenſis *hic n.* 2. & alij communiter; ſequi vt licet alias mandatum reuocari poſſit arbitrio mandantis, non quidem vicarius perpetuus reuocatus dicatur morte Rectoris; quia vicarius perpetuus non habet ſe ad inſtar ſimplicis mandati, ſed ad inſtar beneficii perpetui † Et quia (vt iam eſt dictum) vicarius perpetuus ipſo iure cenſetur beneficiarius, *cap.* 5. *perpetuus in fine de fide inſtrum. gloſſa in cap.* 1. *hoc tit. & in cap. Michaël de filiis praſbyteror.* cuius officium refertur inter beneficia, vt *in dicto cap. poſtulaſti de reſcript.* & ſic breuiter in terminis iterum reſoluit Barboſa *in dicto cap. ad hæc n.* 3. verſ. *non poteſt*, cum dict. Rebuffo, Hoieda, Gonzalez, & Pereira. 28 29 30

Sed hæc in vicario temporali num procedant poteſt eſſe dubium ex dicendis *infra* in verſ. *ad quartam*, Vbi multi tenent, quod vicarii Epiſcopi, nec locum tenentes correctorum poſſunt ad libitum Epiſcoporum, ſiue correctorum remoueri; & ſic nec morte eorum deſinant eſſe vicarii. Tamen contraria ſententia quoad præſens dubium in puncto iuris; imo & in praxi tenenda eſt, quia, vt docent Abbas *in cap. eo doceri n.* 10. *de reſcriptis* Vitalin. *in dicta clem.* 1 *hoc tit.* Gonzalez, *in dicta gloſſa* 5. §. 3. *n.* 39. vicarius temporalis poteſt ad nutum amoueri per eum, qui illum conſtituit, & ex eo, nam vt etiam docent ex Rota deciſum Cauelarius *deciſ.* 71. *n.* 4. *in fine.* Theodos de Rubæis *in ſingularib. Rota p.* 2. verbo *beneficium* §. 5. *pag.* 25. 31

pag.25. in beneficiis manualibus amotio fieri potest, etiam absque causa.

32 Quæ tamen opinio procedit, si non subsit aliqua causa malitiæ, & præsumptio odij, Cardinal. *in dicta clem.1.§.præmissa, vers. ego puto, ibi* Imola *n.44.* Rota *decis.778.p.1.diuers.* Caualer. *dict. decis.72.n.5.* quod si malitia cesset etiam sine causa posse vicarium temporalem amoueri à Rectore, dixerunt Selua *de beneficiis p.3. q. 68. in fine*, Nauar. *commento 2. de regularibus. num. 95*, Fr. Eman.Rodrig. *quæst.regul.tom.1.q.34.art.9.* Nicolaus Garcia *dicta p.1.de benefic.p. 2. n. 68.* sed non ante annum seruitij tenent Barbosa *de iure Eccles. p.3.dict.cap.6.n.66.* Rebuf. *in praxi benef.p.2.tit.de dispens.de non resident.n.18.* & *tomo 3.ad leg.Gallia tit.de mater possess.in benef.art.5.* Flores de Mena *variar.quæst.10.n.34.*

33 Et patet amplius, quia cum vicarius temporalis non possit se iuuari *regula de annali*, Mandos. *in reg.de annali q.13.n.1.* & 2. Gonzalez *dict.§. 3.n.43.* nec subiiciatur nominationibus, Rebuf. *in tract.nomin.q.15.n.48.* Gonzalez *dict.§. 3. n. 44.* nec comprehendatur in reseruationibus, glossa verb. *esset causa mandati in cap. si pauper 30. de preb.lib.6.* Hoieda, *de incompatibilit. beneficior. p.1.cap.15.n.16.* Petr.Gregor. *rei benefic.cap. 11. n.16.* & 17. Gonzalez *dict.§.3.n. 45.* nec itidem virtute ipsius defendi; quo minus possit amoueri, vt docent Mandos, *reg.34.q. 11.* Nicol. Garcia *dict.p.1.cap.2.n.89.* Barbosa *dicto n.66.* & 59. & Rota *dec.739.n.7.p.1.diuers.* sunt tales vicarij improprie, alias vocari capellanos, & curatos consuetos, veluti coadiuuantes in cura ad voluntatem, & libitum ipsius Rectoris, vt *in c.illud cum seq. 7.q.1.* vbi Doctores.

34 Ad quartam quæstionis partem, an mortuo Præside, seu Episcopo, possit eius vicarius exercere iurisdictionem? quia ad saturitatem dubium hoc potest tractari, & resolui per illa, quæ dixi *in cap.4.de foro comp.q.13.* vbi occasione illius quæstionis, an recusato Episcopo, vel mortuo Prætore, siue etiam recusato, cessent locum tenens, & vicarius in officio iam de Præside, aut Prætore mortuo dico breuiter, quod si locum tenentes prætoris, nominati sint, & creati, à Principe, vel Republica; tunc mortuo Prætore, non cesset eorum iurisdictio, & exercitium per *ibi* dicta *à n. 34.* & 36. Quod si omnino dependent in nominatione à Prætoribus, tunc morte Prætorum officium locum tenentium de iure cessare, regulis iuris patet, sed in praxi, de qua etiam suo tempore, late agit Couarruu. *in pract. cap. 4. à num.4.*

35 De vicario tamen Episcopi, dicendum est, vt eius officium cesset, non solùm morte Episcopi, nam illico transfunditur iurisdictio in capitulum cathedralis (vt late agemus *in tit.ne sede vacante aliquid innouetur*,) verum & voluntaria reuocatione ipsius Episcopi: nam quam admodum sola nominatione Episcopi, vicarius eius habet ordinariam iurisdictionem à lege, vt pluribus probat Barbosa *hic n.4.* & 5.

36 † Et similiter sola voluntate Episcopi remoueri valeat ex reg.iuris per quascumque causas, *in cap.omnis res de regul.iuris lib 6.* vt in terminis docent Sbrocius *lib.3. hoc tit.q.6.n.7.* & *q.14.n. 5. vers. secundo adducitur* Azor, *lib.3.mor.cap.45. q. 14.* Vgolin. *de offic. Episcop.cap.4.§.6.n.4.* Barbosa *in pastorali allegat.54.n.14* & *n.145.* idem *de iure Eccles.1. p.c. 15.n.44.* & in terminis quod morte Episcopi cesset vicarij iurisdictio. *dict.allegat.54. n. 151.* & *de iure Eccles.dict.n.44.in fine*, † Vtrobique addens cum aliis, & *n.52.* & 53. *in dicta allegat.* 37
Valere gesta à vicario ignorante mortem Episcopi longe distantis; & quod ante scientiam dictę mortis, possit beneficia conferre, si talem potestatem haberet, & patet ex dictis *supra sub tit. de sacramentis non iterandis.* ex regula textus *in l.Barbarius Philippus ff. de officio Prætoris*, ac docent Garcia *de benefic.p.5.cap.8.à n.174.* cum multis Valensis *hic §.6.n. 3.* vbi ex *dicta l. Barbarius*, vt valeant gesta per ipsum, etiam conscium reuocationis, si adsit communis error reuocationis, in qua ait non attendi ignorantiam priuatam, vt gesta valeant, sed communem.

Et sic eius iurisdictionem cessare, morte Episcopi; aut eo reuocante vicarium; item excommunicato ipso Episcopo, aut ipso Ecclesiam suam resignante, vel si ad aliam transferatur, vel sua priuetur, vel ab ea remoueatur, vel religionem ingrediatur, aut Episcopo interdicto, & suspenso, quando scilicet ipse est denunciatus, vt omnes scribentes de hac materia fatentur, & Andreas Valensis *in Rub.hic §.6.per totum.* omnino legendus. 38

Ad vltimam quæstionis partem, qui ex proposito agant de vicario curati Parochi, & Rectoris alicuius beneficij, siue Parochiæ, tam perpetuo, iuxta titulum hunc, & item de vicario temporali, & amobili, præter antiquos hic Zabarellam, Bellam, Ioan. Andream, Anchar. Butrium, Ananiam, Panormit. Hofred Hostiens. Alex, Cassan, Doctores moderni *in cap.extirpanda §. 1. de prabend.* vbi Rebuf. *in repetitione*, & *in cap.super eo eodem tit.* & *in clem.1.de offic.vicarij*, & *de iure Patron.* & *in praxi beneficial.tit.de congrua portione*, Hoieda, *de incompatibilit.benefic.p. 1.cap.15.* Azor, *instit.moral.p.2.lib.3.cap.6.* & *lib.6.cap.29.* Nicolaus Garcia *de benefic.dicta p.9.cap.2.ex n. 285.* & *p.11.cap.2.* Campanil. *in diuers. iuris. canon.Rub.7.cap.0.ex n.11.* Gutierrez *cons.8.* Flores de Mena *variar.q.10.* Gonzalez *ad dict.regul. 8. Cancel.glossa 5.§.3.* Valenzuela, *1.p.cons.54.* Canisius *in summa iuris canon.lib.1.tit.22.* Ioannes Honorius Banagel. Andreas Valens, Bartholom. Carthagena, Zironius, & Anastasius Germon. ac alij super hanc Rubric. Lancelotus *instit. canon.* Cafurel. *in erotem.iuris canon.* Barbosa cum aliis *hic*, & *de iure Eccles.aliquid 1. p. sub cap. 15. in princip.* & *in collect.decis.719.* & 720. verbo *vicarius perpetuus, seu amobilis Parochialis*, & *collect.decis.174.* verb. *coadiutor Rectoris Parochialis*, & *in Bullario super eisdem verbis* Gullielm. Durand *in breuiario aureo iuris canon. fol. 29.* verbo *Pet.de Rauena*, & alter Gullielm. Durand. *in speculo iuris lib.4.hoc tit.* Martin Mesnart. *in epitome decret.fol.28.* Dan. Venator. *in analysi methodica iuris canonici pag. 87.* nouissimè de istis vicariis temporalibus, & perpetuis, ac de eorum officio cum multis agit Daniel *de nobilibus disp.19.* & 20. & post in additionibus ad eas. 39

De vicario namque generali, aut foraneo Episcopi, ac alterius cuiuslibet Prælati Ecclesiastici, agunt Sbrocius *de officio vicarij*, Zerola, *in praxi Episcopi*, verb. *vicarius*, Paulus Piasetius *in simili praxi p.2.cap.4.à n.4.* Rebuffus *in praxi tit. de vicariis Episcoporum*, Lancelotus *instit. canonic. lib.1.tit.de officio vicarij.* Lælius Zechius, *de Repub.Ecclesiastica cap.23.de vicario Episcopi*, 40

Bertachinus,

Bertachinus *in tract. de Episcopo lib.4.p.7.tit. de vicario Episcopi* Chuchus *instit.moral.lib.2. tit.* 8.Ioannes Gutierrez *canonic.lib.2.cap.*17. Nicolaus Garcia *de benef.p.5.cap.*8.Azor, *instit. moral.p.2.lib.3.à cap.*43. Narbona *de appellatione vicarij ad Episcopum*, latè Barbosa cum multis aliis *p.3.in pastorali,allegat.*54. *& de iure Ecclesiast.p.1.cap.*15.*in collect.decision.*715.716.717. *&* 718.à verbo *vicarius Generalis*, & *in Bullario eodem verbo*, vbi de dictis vicariis; item & foraneis,ac de potest.vicarij capituli, sede vacante, de quibus, & *in cap.* 1. *de officio vicarij hoc tit. lib.6.*& in Trid.Riccius,*collect.* 1599. 1600.*&* 1601.Vbi quod vicarij iurisdictio non est delegata,sed ordinaria.Et an delegatio facta vicario transeat ad successorem?Diana *p.*10. *tract.* 15. *q.* 23.*&* 24. Vbi an vicarius Episcopi sine speciali mandato possit facere concursum ad beneficium, seu ad libitum reuocari?& præter alios ordinarios hic de materia Andreas Valensis,§.2.3.4.*&* 5.de quorum vicariorum materia,quia aptus est textus *in cap.quoniam* 14.*de officio ordinarij*;ideo de illa *ibi* ago,cum in integro illo,*tit.de iudicibus ordinariis*,agatur,quales sunt vicarij Episcopi ; eo quod cum eo vnum, & idem tribunal constituunt,quem solet sibi quilibet Episcopus constituere; quia nequit pluribus implicatis negotiis, præcipue spiritualibus aliis iurisdictionibus deseruire,alia DD.tangunt *in clem. de rescriptis*, vbi quod vicarius Episcopi, item & capituli sedis vacantis possunt esse delegati Papæ, non inquam foraneus,vt docent Sbrocius.*lib.2.q.*22. *n.* 13. Flores de Mena *variar.q.4.à n.*6. Barbosa *in dicta clem.n.*5.*& dict.allegat.* 54.*à n.*139.Masobrius *de synodo Diœcesana.cap.* 4. *dubio* 13. *art.* 18.qui omnes alia difficilia tractant, & quæ possint tales vicarij exercere ex solo mandato generali,& in quibus sit necessarium mandatum speciale?Et an præcise teneatur Episcopus ad nominandum sibi vicarium?Et an possit duos in simul cum æquali iurisdictione ordinaria ? De quibus, etiam infra dixi expressius nonnulla *sub cap. penult. à quæst.* 4. cum aliis hoc tit. *ibi* videnda.

AD CAP. I. ET II. DE Officio Vicarij hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum incompatibilitas insinuatur* remissiuè,*&* n.2.3 & 4.

2 *Vicarius perpetuus alicuius beneficij, nequit vicariam perpetuam, & incompatibilem simul obtinere, propter vitandam auaritiam,sicut contigit in Romano Imperio, &* n.3.

3 *Vacant Ecclesiæ curata per receptionem aliarum similium.*

4 *Vicaria perpetua vacat per adeptionem beneficij habentis curam animarum.*

5 *Incompatibilitas temporalium officiorum insinuatur.*

6 *Coadiutores perpetui residere tenentur;sicut, & veri curati.*

7 *Vicarij temporales non subiacent incompatibilitati.*

QVia ex his duobus Iuribus habetur tractatio de incompatibilitate beneficiorum, de qua plena manu agunt DD.& ego agam *in cap. de multa* 28.*de prab.*de quo notaui aliqua *in cap. eam te de ætate,& qualit.ordinandor. & in cap.* 1.*hic pateat*, in verbis ibi;*quia igitur non est canonicum,vt qui curam animarum in diuersis habet Ecclesiis vicarius in alienis existat*, & in dicto cap.2.ibi. *prouideas attentius, ne in Episcopatu tuo,patiaris aliquem plures vicarias habere; quia cum vicarij teneantur personis deseruire, alienum est ab ordine iuris,vt vicariam quis habeat,præter vnam*,vicarios,de quibus in toto hoc titulo agunt præcisè DD.esse perpetuos,beneficiaque habere,vt *supra in Rub.& in quæst.*1. *ibi* dictum est,totamque curam,& seruitium eis incumbere,vt ibi dictum est, † ideo optimo iure Alex. III.in hoc duplici capite disponit, vt vicarius perpetuus alicuius beneficij curati,possit obtinere aliam vicariam similem : nam cum duæ vicariæ perpetuæ sint in compatibiles, vt agnoscunt Rebuf.*in praxi beneficiali tit.de dispens.ratione ætatis §.vel earum perpetua vicaria*,Benedictus Capra *reg.*90.*n.*25.Flamin.Paris.*de resignat.lib.*3.*q.* 1.*n.*116.Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30.*tract.*3.*n.*293.& quidem propter vitandam auaritiam in obtinendis pluribus incomparibilibus beneficiis:nam ex quo in Ecclesiis (vt scripsit D.Hieronymus)sicut in *Romano Imperio creuit auaritia,periit lex de sacerdote, & visio de Propheta*,vt sunt præcisa hæc verba relata *in cap. Diaconi,quod cap.* 23. *dist.*93.Staphileus,*de litteris gratia,& iust.tit.de qualit.& statu beneficior.*vers.*ex quibus appos.*Daniel.*de nobilibus disp.* 19.*n.*43.

3 Et desumitur ratio ex *clem.vnica hoc tit.* vbi DD.desumunt iura loquentia de Ecclesiis curatis per receptionem aliarum similium amittendis,ac de ipsorum Rectoribus promouendis ad sacerdotium,nec non de eorum ætate iuxta quæ dixi sub *Rub.& tit.de ætate ordinand.* habere quidem locum in perpetuis Ecclesiarum Parochialium vicariis,vt colligunt ex antiquis *per dict.clem.* Lapus,Abbas,Ancharran,Imola, Zabarella, Panormit.Paulus de Eleazar,Bonifacius Vitalin. & alij antiquiores,ac post Barbosa *ibi,& in dict. cap.* 2. *hic n.*2.*in fine*,Rebuff.*in tract.nomin.q.*9. *n.*7. *& q.*16.*n.*13.Flamin.Paris.*de resig.Benef.lib.*3.*q.*1.*à n.*315,Gonzalez *ad regul.*8. *Cancelar. glossa* 5.§. 3.*n.*11.& alij.

4 Quæ confirmatur ex dispositione nostri, quo decisum est,vt qui vicariam perpetuam in beneficio curato obtinet,si consequatur secundum,vel aliud beneficium habens curam animarum, ipso iure vacare faciat primam per adeptionem secundæ ex *reg.textus in cap.litteras de concess.prabenda,cap.si quis iam translatus* 21.*q.*1.*cap.super inordinata,cap. de multa de prabend.* vbi decisum est, quod vtrumque beneficium perdere debet, sic vtrumque retinere contendit, & ex *c.fin.hic, dict.cap.eam te de ætate ordin.cap. constitutis de filiis Presbyter.*in terminis Abbas, antiq. Zabarell.Collect.Bellam.Ioan.Andreas,Innocen.Anania,Panormit. Hostiens, Ancharranus, Henriq. Viuianus *in rationabili lib.* 11 *iuris Pontificij pag.* 128.Barbosa *hic* cum Ximenez, Antonio August.

vicario; & quando expediret pro bono pacis nihil innouari n. 6.

7 *Vicaria perpetua singulariter vnita, non instituitur in ea ab Episcopo.*

8 *Vicariorum institutio in perpetuum, qualiter ab arbitrio Episcopi dependeat?*

9 *Vicarius perpetuus in beneficio vnito Monasterio Monachorum, aut Mendicantium, non instituitur ab Episcopo, sed tantum ab eo fiet nominatio vicarij temporalis.* n. 10.

11 *Vicarij perpetui, vel temporales non possunt poni ab ordinario in Monasteriis quibus imminet animarum cura.*

12 *Regula VIII. Cancellaria non derogat constitutioni Pij V. super instituendis, aut nominandis vicariis, nec constitutioni Gregoriana.*

13 *Vicarij amobiles in Ecclesiis, poni possunt Monasteriorum, sed ab Abbatibus regularium cum approbatione ordinarij in curatis,* vt n. 14.

14 *Vicarius amobilis nominatus in Monasteriis, remoueri valet tantum ab Abbate, non ab Episcopo.*

15 *Vicarij regulares deputandi in Parochialibus vnitis Monasteriis Pramonstratens. solum ab Abbatibus constituuntur, saculares poterunt ab ordinario.*

16 *Arbitrium Episcopi in nominatione ad vicarias, debet esse boni viri, à quo valet appellari, si iustum non sit, vt* n. 17. & 26.

18 *Vicarij soliti nominari à capitulo ad vicarias vnitas mensa, amoueri valent tantùm ab eo, etsi approbatio in examine sit Episcopi, qua non est facienda in concursu, vt* n. 23.

19 *Vicarij perpetui prima nominatio ad Parochias annexas semper spectat ad eos, cuius est nominare; licet examen sit Episcopi.*

20 *Vicarius debet esse ex gremio regularium, quoties tractatur de nominando vicario beneficio Parochiali ei vnito, &* n. 21. *quod procedit in perpetuò, ac temporali vicario nominando* n. 22.

24 *Vicaria Ecclesiarum vnitarum, & dependentium à religione Hierosolymitana, possunt ab Episcopo approbari simpliciter non ad tempus, etiam si sint temporales* n. 25.

25 *Examen nouum non fit pro libito vicarij, etiam temporalis, semel iam approbati ad Ecclesias vnitas Monasteriis, seu capitulo.*

26 *Sententia Episcopi arbitrantis male in institutione, ac prauio examine vicarij nominandi, & constituendi, non suspenditur appellatione, sed deuoluitur, vt* n. 41.

27 *Vicarius perpetuus, siue temporalis in multis differunt à proprio Rectore, habet inquam perpetuus aliquam maiorem potestatem, quam Rector, vt* num. 28. 29. 30. & 31.

28 *Rector nullomodo potest se ingerere in cura animarum, ad quam datus est vicarius perpetuus, nec in residentia cum ea competat vicario,* vt n. 30. & 31.

29 *Vicarius perpetuus est honorandus, sicut Rector principalis. Quid de temporali* n. 31.

31 *Vicarius temporalis dicitur minusprincipalis respectu Rectoris.*

32 *Portionis congrua assignatio facta Monachis, & canonicis, rei vindicatio caeterorum fructuum competit vicario; non sic vbi certa portio assignatur vicario. Et quali computo* n. 34. & 35.

33 *Vicarij etiam perpetui in materia pœnali, non comprehenduntur in dispositionibus facientibus mentionem de Rectore.*

34 *Eleemosyna altarium funeralium non assignantur pro congrua portione assignanda arbitrio Episcopi.*

36 *Congrua semel assignata, debet vicarius esse contentus.*

37 *Congrua late qui Doctores agent.*

38 *Vicarij merces est detrahenda ex fructibus Parochia. Et quid de bonis Archipresbyteri* n. 39.

40 *Congrua assignatio est facienda, partibus citatis.*

AD primam difficultatis partem respondetur 1 ex dictis *supra in Rub. q. 1. vers. ad secundam*, verbo *vnde ad dubium*, vbi ad quem institutio, nominatio, examen, & approbatio spectet. Et nunc vberius agendo, quod vicarij perpetui dicuntur illi, quos ordinarij duxerint constituendos in quibuscumque beneficiis curatis, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel Monasteriis, beneficiis, & collegiis, seu piis locis, quibuscumque perpetuò vnita, & annexa reperiuntur iuxta Trid. *in c. 7. sess. 7. de reformat.* vt docent Nicolaus Garcia *de benefic. p. 11. c. 2. n. 9.* Flores de Mena *variar. q. lib. 1. q. 10. à n. 36.* Barbosa *de offic. Episcopi p. 3. alleg. 72. n. 190.* dicentes procedere etiam si in litteris vnionis expressa sit clausula, *vt possit deseruire per vicarios amobiles*, si litteræ ante Concilium Trid. emanarint, non autem si post illud sub eadem clausula fuerint concessæ, vt referunt decisum proxime relati, & etiam Barbosa *in d. c. 7. Trid. ex n. 15.* legendus ad plura de vicarij constitutione in Ecclesiis vnitis, & de fallentiis.

Sed quia sunt casus plures, in quibus prædicta 2 institutio, siue constitutio non spectat ad Episcopum, sed ad alios; ideo signati sigillatim pro exceptione adductæ regulæ clarius patebit. Primo ergo iuxta *dict. cap. 7. Trid.* si à tempore immemoriali vnio facta est, & ex tunc constet vicarios amobiles fuisse, scientibus, & consentientibus ordinariis, & nunquam vicarium perpetuum fuisse, constitutum, vt docent Flores de Mena *d. quæst. 10. variar. num. 44.* Thomas Sanchez *in pracepta Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 29. n. 191.* vers. *tertio fallit.*

Secundo quando vnio facta est per viam pacti, & concordiæ à sede Apostolica approbatæ cũ 3 clausula deseruiendo beneficium per vicarium ad nutum amobilem, Flores de Mena *dicta q. 10. n. 41.* Sanchez *d. n. 19. vers. secundo fallit*, dum dicunt, vt nequeat Episcopus virtute *dict. c. 7. Trid.* deputare vicarium perpetuum; quia Trid. in clausula derogatoria contenta in eo decreto non meminit pacti, & concordiæ à summo Pontifice approbatorum; erat enim opus, vt his derogaretur expressa mentio.

Tertio quando ex priuilegio remunerationis 4 causa concesso, beneficium esset vnitum cum clausula *ponendi vicarium ad nutum amobilem*; quia in generali priuilegiorum derogatione, quam ponit Trid. *in dicto cap. 7.* non comprehenduntur priuilegia remunerationis gratia concessa, vt ex multis probant idem Flores de Mena *dict. q. 10. n. 46.* Sanchez *dicto n. 19. vers. quarto fallit.* † 5 Et inde quarto idem procedere dicendum est, si

si ex priuilegio Pontificio post Trid. decretum *in dicto cap.7.* vnitum esset beneficium Parochiale cum dicta clausula *instituendi vicarium ad nutum*; non enim tunc poterit Episcopus vicarium perpetuum constituere; eo quod nequiuerit Trid. restringere potestatem Pontificiam; quia cum derogauit priuilegiis, intelligitur de priuilegiis ante id decretum concessis sic Nicolaus Garcia *dicta p.11.cap.2.num.5.* Flores de Mena *dict.quæst.10.num.49.* vbi *n.50.* exigit vt id priuilegium ex certa scientia, aut proprio motu, aut cum expressa Trid. derogatione concessum sit, addens quod intelligitur etiam derogatum illi Trid. decreto, si ex verbis priuilegij constiterit eam fuisse mentem Pontificis, ac in dubio dicit eam esse præsumendam; eo quod illud Trid. decretum, satis sit notorium, reperit etiam Barbosa *in dicto cap. 7. Trid. n.40. fin.* idem *de iure Eccles. cap.6. de vicariis lib.3.p.2.n.10.& 12.* Legendus *à n. 6. & à n.3.*

6 Quinto quando pro bono pacis, & creatione litium, rectaque beneficij gubernatione expeditet nihil innouari, sed institui vicarium ad nutum amobilem (vt iam sub Rub. dictum est) non enim tunc poterit Episcopus perpetuum vicarium constituere; quia Trid. id non liberæ Episcopi voluntati reliquit, sed vsum est verbis arbitrio boni viri denotantibus ibi *nisi ipsis ordinariis pro bono regiminis, aliter expedire videbitur*, vt docent Flores de Mena *d.q.10.n.47.* Sanchez *d. n. 191. vers. quinto fallit*, Barbosa *d.c.9. de iure Eccles.n.11. & in d.c.7. Trid.n.32.* in vers *pro bono Ecclesiarum*, qui *in d.c.6. sub d.n.4. vers. sexto*, Flores *dict.q.10.*

7 *n.48.* Sanchez *d.n.191. vers. Sexto fallit.* † addunt sexto non posse Episcopum instituere vicarium perpetuum, quando particulariter, & per se fuit vnita vicaria perpetua; non enim Trid. concedit ei facultatem tollendi vnionem. De aliis ad Monasteriorum beneficia in vers. *ad secundam.*

8 Itaque in aliis casibus, non exceptis, aliqua de causa, ex præcedentibus, & aliis similibus, constituere, siue instituere, spectet ad Episcopum vicarium perpetuum, vt refert Barbosa *in dict. Trid.c. 7. sess.7.n.18.* dum ait posse Episcopum constituere vicarios perpetuos in beneficiis curatis vnitis cathedralibus iuxta Bullam Pij V. & ipsum Trid. dummodo portio vicarij non excedat fructus Ecclesiæ: sic cum Aldano *in compendio canonicarum resol. lib. 3.c.2.n.15.* item *n. 13.* quod relinquitur facultas arbitrio Episcopi secundùm facultatem ponendi vicarium perpetuum in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis dignitatibus, vel canonicatibus, explicans cum Nicolao Garcia *constit. Pij V.* eo quod & de vnitis ante Concilium intelligatur; & sic absolutè videtur docere Daniel *de nobilibus disp.20.* vbi plura dicit de vicariis perpetuis *n.1.* vbi & *n.5.* quod vicarius perpetuus dicitur quasi procurator in rem suam ex Cardinali, & aliis, *in clem.1. hoc tit.* qui & alia tradit videnda de vicariis temporalibus, *ibi tota disp.19. & in additionibus ad eam.*

9 Ad secundam quæstionis partem, an in Monasteriis possit Episcopus ponere vicarium perpetuum? In quo dubio, quia DD. communiter agnoscunt quod deputatio talis vicarij, siue nominatio Parochiali vnitæ spectat, non ad ordinarium, sed ad eum cuius est beneficium, in quo exigitur vicaria, etiam quod vicariæ vacent in mense reseruato, succedant sub alia reseruatione, vt clare statuit Pius V. in verbis sequentibus *volumus insuper, & ita mandamus, quod dicti vicarij perpetui, non ad liberam ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis vnitis ponentur, cum ipsorum ordinariorum, seu eorum vicariorum prauio examine, approbatione deputentur*, sicut non semel declarauit Sacra Congreg. teste Nicol. Garcia *de benefic.p. 9. cap. 2. à n.194.* Barbosa *de iure Eccles. lib.3. cap. 6. n. 45. & in collect. decis.719. num.9. & in Bullario* verbo *vicarius perpetuus Parochialis*, & iterum *in dicto c.7. Trid. de reformat. sess.7. n. 28.* adducens expeditionem dict. Papæ constitut. *ad exequendum* sub datæ 1567. dicentes omnes illam habere locum, etiam quando vicariæ vacant in mense reseruato, seu quando cadunt sub alia reseruatione.

Ideo nunc ad præsens dubium respondetur, vt quando apparet beneficium vnitum Monasterio monachorum, aut mendicantium, tunc Episcopus non possit deputare pro eius seruitio vicarium perpetuum, sed ad nutum amobilem, cuius nominatio spectat ad Monachos; ad Episcopum vero examen, & approbatio, vt docent Flores de Mena. *d.q.10. variar.n.40.* Nicolaus Garcia *de beneficiis dict.11.p.c.2.n.13.* Thomas Sanchez *in præcepta Decalogi to.2. lib.7.c.167.d.n.191. vers. fallit primo*; & ita intellexit, seu restrinxit Pius V. *in dict. const. d Trid. decretum*, vt refert Steph. Quaranta *in summa Bullarij* verbo *vicarius perpetuus.* 10

Vnde euenit quod vicarij perpetui, vel temporales non possunt ab ordinario poni in Monasteriis, quibus cura imminet animarum, vel à principio, vel ratione annexionis, sed tantùm à superioribus eorum, præuio tamen examine ipsius ordinarij, iuxta præscriptum decretum Trid. Concil. *sess.25. cap.11. de regularibus*, sacra Congreg. penes Piasecium *in praxi Episcopali p. 2. cap. 3. num.46.* 11

Nec prædictæ Pij V. constitutioni obstat, nec derogat regula 8. reseruatoria mensium, vt multis probat Gonzalez *glossa 5. §. 4. à n.59.* quia vt ait Barbosa *de iure Eccles. dict. 3. p. cap.6. lib.2. sub n. 9.* nec etiam fuit ei derogatum per aliam constitutionem Gregorii XIII. incipit *in tāta rerum, & negotiorum, mole.* quam refert Quaranta verb. *priuilegia regul.* nam vltra quod dicta constitutio Gregoriana procedit dumtaxat quoad vicarios Parochiarum vnitarum Monasteriis, postea idem Gregorius XIII. ore tenus reualidauit d. Pij V. constit. dummodo cum fratre seu religioso vicario ad nutum amobili pro Monasterio, pro subeunda animarum cura, assignando vnus dumtaxat, alius Religiosus extra claustrum maneat, & non plures, pro vt Sact. Concil. Trid. Congreg. declarauit; adeo quod memorata Pii V. Constitutio sit hodie seruanda, vt attestantur Gonzalez *dicta glossa 5. §. 4. numer. 79.* Campanil. *in diuers. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. nu. mer. 121.* 12

Nec etiam proxime dicta pugnant cum decreto dict. Trid. *sess. 7. de reformat. cap. 7.* quia cum proxime adductum aliud Trid. decretum *in dict. sess.25. de reg. cap.11.* supponit in Ecclesiis Monasteriorum vicarios temobiles poni posse, eo quod illud *in dict.c.7.* & id, quod post *in d. cap.11.* est statutum, sed relinquit arbitrio ordinariorum; vt si viderint expedire, perpetuos ponant vicarios, & vbi ordinarius voluerit 13

in

in executionem dicti decreti Concilij; vicarios temporales in perpetuos mutare, debeat tunc prius erigi vicaria perpetua, cum iam *supra in Rubrica* dictum sit vicarios perpetuos institui non posse absque erectione tituli vicariæ, vt respondit Sacr. Congreg. teste Nicolao Garcia *de benef. p.* 11. *cap.* 2. *n.* 15. vbi *n.* 10. post Flores, *dicta quæst.* 10. *n.* 80. *&* *n.* 10. subdit non posse Episcopum procedere ad executionem dicti decreti, & positionem vicarij perpetui, nisi citatis, & auditis partibus, & addit nec videri id posse, nisi in visitatione, quando beneficia sunt vnita Monasteriis, & locis regularibus, & exemptis.

14 Quod si replices dicendo ex proxime dictis videri etiam inter regulares posse vicarium poni ab ordinario, & sic non pertinere nominationem ad Abbatem, siue Prælatos regulares; breuiter respondetur primeuam adductam nominationem, siue electionem spectare ad Abbatem, siue Rectorem vtique primiriuum, approbationem verè ad Episcopum, de cuius consensu vicarius amobilis, est deputandus ad nutum, qui & potest amoueri ab Abbatibus, & Rectoribus; non autem ab Episcopo, nisi ex causa legitima, & approbata; propter quam etiam si perpetuus esset, priuari posset, vt censuit sacra Congreg. Concilii, referente Stephano de Aluin. *de Episcopor, Abbatum, & Abbatis potest. cap.* 14. *n.* 2. & iuxta hanc facultatem credo contingere adductam mutationem vicarii temporalis in perpetuum, stante scilicet legitima causa.

15 Et confirmari potest ex sequentibus, quia etsi vicarii Regulares deputandi in Parochialibus vnitis Monasteriis ordinis Præmonstratens, debeant esse àmobiles ad nutum superiorum iuxta adductam Constit Pij V at sæculares poterunt ab ordinario constitui perpetui iuxta decretum Concil. & Sacr. Congreg. quam referunt Sellius *in selectis canon. cap.* 24. *n.* 15. Barbosa *in Bullario*, verb. *vicarius amobilis Parochialis*, idem *in collect. dec.* 720. *n.* 1. *in fine in Trid. dict. cap.* 7. *sess.* 7. *de reformat. n.* 17. referens ita decisum ex Aldano *in dicto compendio canonic. resol. lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 10.

16 Et in tantum in ordinario causam ad prædictam mutationem desiderari docent post Nauarr. *cons.* 11. *n.* 7. *de statu Monachor.* Flores de Mena *dict. quæst.* 10. *variar. quæst. n.* 47. Barbosa *de iure Eccles. dicto lib.* 3. *cap.* 6. vt nec possit ordinarius libere, & sine causa id facere quia ex quo eius arbitrio, & iudicio videtur relictum, vt colligitur ex *dict. Trid. cap.* 7. ibi *solicitè prouidere procurent*, & ibi *nisi aliter expedire videbitur*, denotetur, vt dictum est arbitrium boni viri, vt expendunt Nicolaus Garcia *dicta p.* 2. *cap.* 2. *n.* 8. Barbosa *de offic. Episcop p.* 3. *allegat.* 72. *n.* 190. *in medio*, item *in dict. cap.* 7. Trid *sess.* 7 in vers. *nisi ipsis ordinariis n.* 31. vbi explanando per illa iustum arbitrium ordinariorum origi; & deinde quod id fiat in visitatione, & sic iustam desid. rari causam. vt erigantur vicariæ perpetuæ in Ecclesiis, in quibus iuxta prædi-
17 cta, poni poterant vicarij amobiles. † addunt enim *ibi* Barbosa & Flores *dicta q.* 10 *n.* 47. idem Barbosa *de iure Eccles. dict. cap.* 6. *sub n.* 1. cum Nauarro *supra* instè posse appellari ab ordinario, si male arbitretur, quia ratione Regularium in prædicta mutatione, debet inspici expedientia, & vtilitas Ecclesiarum. Videbis *infra quæst.* 4. *in fine*.

Et confirmatur, quia si capitulum habeat vnitas nonnullas Parochiales, quibus ab immemoriali tempore deseruire fecit per vicarios ad eius nutum amobiles iuxta facultatem sibi à sede Apostolica concessam præuio examine, & approbatione Episcopi, poterunt huiusmodi vicarij amoueri ad nutum capituli, ab ordinario verè non, nisi ex iusta causa legitima, atque probata, propter quam etiam si perpetui essent, amoueri possent, vt dicit decisum fuisse Nicolaus Garcia *in addit. ad p.* 10. *art.* 10. *de benefic. c.* 2. *n.* 94. Barbosa *in dicto c.* 7. *Trid. sess.* 7. *n.* 24. 18

Et licet vt Sacr. Congreg. Concil in Caputaq sub die 23. Iunij 1629 censuerit vicarios, seu Parochos in Ecclesia exempta, animarum curam exercere intendentes prius approbandos, & examinandos esse ab Episcopo iuxta dispositionem *c. per exempt. de priuileg. lib.* 6. Barbosa *de iure Eccles. dicto c.* 6. *n.* 47. idem *in Trid. d. ct. c.* 7. *n.* 25. sic etiam referens ex Aldano *dict. tit.* 2. *n.* 16. tamen ex dictis dicendum est semper primam dictam nominationem spectare ad illos primæuos Prælatos, siue Rectores. 19

Et iterum facit, quia quoties tractatur de beneficio vnito Monasterio Regularium, debet esse ex eorum gremio vicarius ab eisdem proponendus, & amobilis, vt ex constitutionibus, & declarationibus Pij V. & Greg. XIII. & sacræ Congreg. tradunt post alias Gonzalez *d. glossa* 5. §. 3. *n.* 48. 49. *&* 54 Garcia *de benef. p.* 11. *d. c.* 2. *n.* 13. Barbosa *in pastorali d. alleg.* 72. *n.* 190. Fuscus *de visitat. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 8. *&* 9 Nauar. *cons.* 11. *n.* 3. *de statu Monachor. lib.* 3. Riccius, *in praxi aurea rerum fori Eccles. res.* 293. *sub n.* 4. *in* 6 *conclus.* Daniel, *de nobilibus d. disp.* 19. vbi plura tradit de vicariis istis temporalibus *n.* 21. † vbi *n.* 22. confirmat regulam *supra* dictam, nempe quod talis vicarius, siue sit perpetuus, siue temporalis, constituitur ad nominationem Rectoris, & approbatur ab Episcopo præuio examine, cum à Rectore præsentetur *ex c.* 1. *de capell. Monachor. lib.* 6. *cap. de Monachis de prabend.* ex Rota diuers. *decis.* 798. *n.* 5. *p.* 1. 20 21

Et de perpetuo vicario tradunt Rebuff. *in praxi tit de vicario perpetuo n.* 13. Garcia *de beneficiis d. p.* 9. *c.* 2. *n.* 189. *&* 191. & quoad temporales (licet non sit necessaria institutio, seu collatio) Seraphin. *dec.* 1304. *n.* 3 Gonzalez *dicto* §. 3. *n.* 47. 53. *&* 54. Garcia *vbi supra dicta p.* 1. *c.* 2. *n.* 92. *& dict. p.* 9. *c.* 2. *n.* 182. vbi refert declarationes Congreg, *dict. p.* 11. *c.* 2. *n.* 13. Piasec. *in praxi p.* 2. *c.* 3. *de visit. regular. sub n.* 46. Nauar. *cons.* 8. *n.* 2. 3. *&* 4. *& sub n.* 9. *de priuileg.* sed absque examinatoribus, & absque concursu, Garcia *dict. p.* 9. *n.* 184. *&* 193. Riccius *in dicta res.* 293. *sub* 6. *conclus.* Daniel, *de nobilibus dicto n.* 22 vers. *sed absque*. 22

Et sic docent decisum Nicol. Garcia, *in additionib. ad tract. de benefic. dict. p.* 9 *cap.* 2. *n.* 294. Barbosa *in collect. decis* verbo *vicarius perpetuus Parochialis n. fin. & dict. verb. in Bullario*, referunt declaratum à Sacra Congreg Concil. die 28. Aprilis 1594. quod vicarij perpetui in Parochialibus capitulo vnitis, non sunt præuio consensu instituendi. 23

Et ex his infertur ad resolutionem declarationis Sacræ Congreg. Rituum in Agustana iurisdictionis 14. Decemb. 1630. vbi habetur vicarios Ecclesiarum vnitarum, & dependentium à religione Hieronymitana, posse ab Episcopo examinari, & approbari, simpliciter scilicet; non autem ad 24

ad tempus, etiam si sint temporales. † Nec prohibito posse subiici nouo examini, quemadmodum scribit Barbosa, loquens, tam de vicariis temporalibus, quàm perpetuis. *dict. collect. decis.* 719. *n.* 6. *&* 720. etiam *n.* 6. verb. *vicarius perpetuus*, vel temporalis Paroch. & *in Bullario eodem verbo*, *de iure Eccles. dicto cap.* 6. *lib.* 3. *n.* 48. vbi si Episcopus illos reperit idoneos, addens in dictis locis, & *hic n.* 49. *& in dicto cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *num.* 27. vbi hæc ad litteram repetit; quod si superuenerit noua causa, & suspicio ignorantiæ, possit tunc Episcopus eosdem iterum examinare ad effectum *cap.* 6. *sess.* 21. *de reformat.* ex Aldano *in compendio canonic. resol. lib.* 3. *dict. tit.* 2. *n.* 16. dicente sic resolutum in Placentina. 26. Augusti 1628. pro quo fauent quæ dixi *supra in cap. fin. de ætate, & qualit. ordin. tota quæst.* 2. Vbi de reexaminandis Parochis ab ordinario Episcopo.

26 Pro complemento huius dubij notandum est, quod si Episcopus male arbitretur, & grauatus vicarius appellet; non ob hoc eius sententiam suspendi; quo minus executioni mandetur, cum solùm appellatio habeat deferre iurisdictionem ad superiorem, qui causa cognita, poterit eius sententiam reuocare: sic Barbosa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de iure Eccles. n.* 5. *in fine.*

27 Ad tertiam quæstionis partem de differentia inter Rectorem proprium, & eius vicarium perpetuum, siue temporalem; & quia iam sub Rub. & *ibi q.* 1. plura dixerim de simili potestate, quam habent vicarij Perpetui, & eorum Rectores, vt quod vicarij perpetui etiam habent verum titulum, & quod disposita in vicaria perpetua, habent locum in vicaria perpetua, & quod officium Diuinum tenetur recitare vicarius perpetuus, possitque ordinari ad titulum suæ vicariæ; sic vt vicarius perpetuus Rector curæ animarum aliquando dicatur; licet propriè non sit rector; & quod pœna *cap. multa de prebend. & cap. licet canon. de elect. lib.* 6. habet locum in vicario perpetuo, vt dixi *in cap.* 1. *&* 2.

28 *hic* † Imo & quod aliquid amplius habeat vicarius perpetuus, nempe vt ille dicatur habere curam animarum, non autem Rector principalis, in tantum, vt si Rector principalis, existente vicario perpetuo, vellet se ingerere in cura animarum, nullo modo posset, quia cura habitualis est in eo, qui præest beneficio principali, cura tamen actualis quæ ab eodem sublata fuerit in vicarium perpetuum, translata cum Papa erigendo vicariam perpetuam, & in vicarium transferendo curam, nihil aliud fecerit, quam constituere illum actu Rectorem curæ animarum, licet propriè non sit Rector, vt cum Vitalin. Riccio, Layman, Azor, Ludouico, Gomez, Mandosio, Salcedo, Campanillo, Sebastian, Cæsar, Seraphim, Caputaq. Nauarro, Franchis, Conarrum. Hoieda, & pluribus aliis ex antiquis, melius quam alibi prosequitur idem Barbosa *de iure Eccles. lib.* 3. *dict. cap.* 6 *ex n.* 18. aliqua *sub dict. cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *de reformat.* multis aliis comprobans Daniel, *de nobilibus dicta disp.* 19. per totam cum Valenzuela Velazquez, Lotter, Gonzalez, Garcia, Filliucio, Romano, Bonacina,

29 & pluribus aliis ex antiquis, † sic vt talis vicarius perpetuus, vti Rector principalis, honoretur, *cap præcipimus dist.* 88. & vt iura loquentia de reseruationibus, de residentia, de beneficiorum multiplicitate, vel aliter de Rectoribus Parochialium in vicariis quoque perpetuis procedant,

30 † Et in tantum etiam, quod in humanis, vicario perpetuo agente, Principalis Rector non teneatur residere, quia principalis actu curam non habet; indeque & vicarius ei præferatur in his, quæ specialiter ad vicarium spectant; sic vt non possit ipse Rector curam exercere, inuito vicario, *cap. extirpandæ* §. *qui vero*, cum eodem Barbosa *alleg.* 57. *n.* 166. Garcia *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 177. Bonacina *in tract. de onere, & oblig. beneficiat. disp.* 2. *puncto* 2. *n.* 5. Anchartano, Rebuffo, Azorio, & Reginaldo *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *cap.* 8. *n.* 52. idem Daniel *de nobilibus dicta disp.* 20. *ex n.* 12. *ante.*

31 Tamen, etsi in prædictis, & aliis conueniant, vt etiam refert idem Barbosa *de iure Eccles. dict. cap.* 6. *lib.* 3. *ex n.* 21. adhuc Rectores Ecclesiarum Parochialium, & Vicarij perpetui inter se differunt (vt iam in dicta Rubrica dixi) Rectores enim sunt principales personæ in Ecclesia ex qua primo, & principaliter cura incumbit vicariis inquam, tamquam minus principales, & coadiutores eorum vicariæ præstant operam; & clarius verificari, quando vicarius non habet integram curam, sed tantum portio certa assignatur vicario, vt patet in exemplo quotidiano, quando vnio fit accessoriè iuxta glossam in verbo *necessitas in cap. exposuisti de prebendis*, recepta communiter ab Abbate *in cap. postulasti notab.* 1. *de rescript.* notat etiam glossa in textu nostro *& in cap. fin. hic.* verb *annexa de preb. lib.* 6. recepta communiter per DD. *ibidem*, & Cardin. *n.* 10. Aufrer. ad Capell. Tholos. *decis.* 109. Petr. Gregor. *rei beneficiariæ cap.* 12. *n.* 26. notantes merito Rubricam de capellis Monachorum sic concipi; non vero de capellis vicariorum.

32 Et inde fit, quod vbi certa portio Monachis, & canonicis assignatur, & reliqui fructus vicario relinquuntur, tunc ipse vicarius principalis, censeri debet, & bonorum Ecclesiasticorum habere rei vindicationem, non ita, vbi certa portio assignatur vicario, vt probant Doctores ex dicto quotidiano exemplo, quando vnio fit accessoriè † Et sic colligi regulam, quod in dispositionibus, quæ de Rectoribus Ecclesiarum faciunt mentionem vicarij etiam perpetui non comprehenduntur ex sermonis proprietate præcipue in materia pœnali, & odiosa, vel exorbitanti, *ex reg odia, & regula, quæ à iure exorbitant de reg. iur. lib.* 6. Barbosa *vbi supra dict. cap.* 6. *n.* 17. qui non obstat dum *ibi sub n.* 21. ait in dispositionibus quantumcumque pœnalibus, appellatione beneficij vicarios comprehendi, cum in materia quantumcunque pœnali, & odiosa, ea omnia comprehendantur, quæ sub verbi proprietate continentur ex *l. cum lege ff. de testament.* & alij plene congestis à Tiraquello *in l. si vnquam Cod. de reuocandis donat. in præfat. num.* 119. Couarruu. *lib.* 1. *variar. cap.* 20. *num.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 8. *ad finem*, & vt constat *in dicto cap. de multa de prebend. & in extrauag. execrabilis de prebend.* & aliis; quia hoc procedit; eo quod nomen, vicarius perpetuus dicitur Beneficiarius; sicut ipse Rector; at in primo casu loquimur, quando agitur de differentia Rectoris, & vicarij qui nondum habet omnem animarum curam. 33

34 Ad vltimam quæstionis partem, suppositis quæ supra

supra dixi, *in Rub. sub quæst.* 1. vers. *ad secundam* à verbo, *& quod vicario perpetuo*, de assignanda portione, & quanta, seu quale stipendium; solùm enim addimus hic quod licet ad effectum assignandæ portionis, aut congruæ fructus omnes beneficij sint computandi, imo & distributiones quotidianæ, aliaque in certa, vt aduertunt Gonzalez *in regula* 8. *Cancel.* § 8. *proœm. n.* 185. Gutierrez *cons.* 8. tamen non numerari ad prædictum effectum eleemosynas altarium, funeralium & aliorum similium iurium Parochialium, eo quod isthac percipit vicarius ex suo officio, & labore, vt dicunt Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici p.* 1. *cap.* 31. *sub n.* 6. Barbosa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de iure Eccles. sub n.* 44. vbi explicans Constit. Pij V. de qua memini in dicto vers. *& quod vicario*, quæ recipit dicendo eam assignationem fieri arbitrio Episcopi, dum non sit maior centum, nec minor quinquaginta scutorum annorum summa in verbis sequentibus *computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & aliis obuentionibus communiter percipi solitis, eis omnino assignetur.*

35 † ait verba hic intelligi de obuentionibus, & emolumentis, quæ sunt in certæ respectu summæ, quæ in specie ignoratur, sed venit certificanda ex eo quod in præteritum communiter, atque vt in plurimum consueuit percipi, quales sunt distributiones quotidianæ, aliæ que oblationes solitæ præstari; propter quod dixit Rota apud Paul. de Rubæis *decis.* 230. *n.* 2. *tom.* 2. *diuers.* alias *p.* 6. *diuers. n.* 3. debere computari in certa emolumenta, quæ habent quandam certitudinem; & sic Barbosa *in dict. cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *n.* 33. & Aldan. *in compendio canonic. resolut. lib.* 3. *tit.* 2. referunt decisum in Turulen Die 2. Aprilis 1583. oblationes esse computandas in portione assignanda vicariis ex illo decreto, & dict. Bulla Pij V.

36 Pro complemento notandum est, quod quando à principio congrua semel est assignata, debet vicarius illa esse contentus, qui sibi imputare debet, si accidat quod congruè sit nimis tenuis, nisi sit ita tenuis quod vicarius sustentare possit: ita refert Barbosa *in dicto c.* 6. *p.* 3. *de iure Eccles. n.* 43. *in fine*, ex dict. Rota apud Paul. de Rubeis *n.* 7. *&* 8.

37 Quod si abundè cupis scire Trid. loca, in quibus fit mentio de congrua portione assignanda, tam Rectoribus, quàm eorum vicariis, leges *cap.* 2. *sess.* 6. *de reformat. & in cap.* 5. *sess.* 7. *& ibi in c.* 7. *& in cap.* 4. *sess.* 21. *de reformat. & in cap.* 6. *eadem, in cap.* 18. *sess.* 24. *& in cap.* 16. *sess.* 25. quorum decretorum verba referendo meminere Valenzuela, *p.* 1. *cons.* 54. *n.* 14. Legendus omnino per per totum ad integram congruæ materiam, Barbosa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de iure Eccles. n.* 40. Legendus in dictis Trid. decretis, DD *in cap. extirpandæ* § *qui vero de prabend.* vbi Abbas *n.* 3. *in fine*, Azor, *institut. moral. p.* 1. *lib.* 6. *cap.* 29. *quæst.* 2. Paulus de Rubeis, *dict. decis.* 230. *num.* 1. *tomo* 2. & alij communiter ex textu nostro, & in aliis locis.

38 Iterum est notandum, quod vicarij merces est detrahenda ex fructibus Parochiæ vnitæ Monasterio. non autem ex fructibus Monasterij, vt referunt decisum dict. Aldanus *sup. tit.* 2. *n.* 21. Barbosa *in dict. cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *n.* 36.

39 † qui *n.* 37. ex eodem Aldano *n.* 22. dicit resolutum, quod si cura vnita collegiatæ immineat Archipresbytero, & capitulo, sit assignanda portio ex bonis Archipresbyteri, & capituli.

40 † Item etiam quod adductæ portionis congruæ assignatio, sit facienda, partibus citatis, idem Aldan. *dict. n.* 18. & Barbosa *dict. n.* 33. & addunt Nicolaus Garcia *p.* 11. *de benefic. cap.* 2. *n.* 11. Aloysius Riccius. *in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis.* 136. *p.* 2. Barbosa *in dict. Trid. cap.* 7. *n.* 38. vers. *appellationibus*,

41 † agentes de appellatione ab assignatione congruæ portionis, quod hæc appellatio deuoluit, sed non suspendit; & ita resolutum fuisse aliquid dico *infra quæst.* 4. *in fine, & q.* 5. sub vers. *ad quintam vsque ad finem.*

QVÆST. II.

An habens dignitatem, vel canonicatum in cathedrali, vel collegiata Ecclesia, cui accessorie & in perpetuum est annexa Parochialis per vicarium temporalem à se deputatum ab immemoriali deseruiri solitam possit in illius curæ exercitio se intromittere? Et quid de Rectore cui est vnitum aliud beneficium simili obligatione, & vnione? Et an si in ea se ingerant, faciant actum validum? Et an in Ecclesia, vbi est Rector vnus principalis, possit & alius æque principalis, siue vicarius perpetuus deportari; sic vt eodem tempore ambo deseruire valeant eidem cum plena iurisdictione Parochiali? Et an in vicario temporali habeant locum Regulæ de annali, triennali, denominationibus, aut reseruationibus.

SVMMARIVM.

1 *Vnio potest fieri alteri beneficio accessoriè, & in perpetuum, dependenter, vel independenter, & qualiter sic contingat.* numero 2. & 3.

3 *Beneficij annexi accessoriè qualitas non debet redundare in principale.*

4 *Rector respectu vicarij remanet in cura habituali, vicarius in actuali; à qua nequit remoueri per Rectorem.*

5 *Residere in canonicatu, vel Dignitate, cui est annexa Parochialis, tenetur illam habens, & quare* n. 7. 9. & 10.

6 *Nullus potest in animarum curam se ingerere, nisi qui habet titulum ad illam.*

7 *Parochialis semel vnita canonicatui, aut Dignitati, nunquam vacare censetur.*

8 *Beneficium simplex, cui vnitur Parochialis, non inde fit beneficium curatum.*

9 *Prouisus de beneficio simplici, cui est annexa Parochialis, non tenetur habere qualitates, & alias, quæ ad Parochialem desiderantur.*

10 *Rector tenetur residere in maiori, cui alias minor est vnita.*

AD primam difficultatis partem, vt distinctione desidia opinionum claritate componentur, aduertere oppottet, quod vnio potest fieri alteri beneficio accessoriè, & in perpetuum, dependenter, vel independenter. † Dependenter, quando vna Ecclesia Parochialis propter locorum distantiam diuiditur in duas, & creata de nouo accessoriè antiquæ vnita dicitur fiscalis, & natiua, vel quando aliter dependet à beneficio principali. † Independenter vero, quando beneficium curatum annexum, non processit à principali: quo in casu ipsum principale non dici curatum, respectu beneficij annexi; quia qualitas annexi accessoriè, non debet redundare, & influere in principale, vt dicunt DD. per textum *in cap. super eo de præbend.* Rebuffus *in repetit. ad textum in cap. extirpandæ §. quia vero n. 146. de præbendis*, quos terminos cura, ac diligentia explicat Barbosa legendus omnino; quia plenè *in cap. fin. à n.* 10. vt propositam difficultatem dissoluit.

1
2
3

Vnde existimo dicendum ex nonnullis adductis *sup. in Rub. & ibi sub q. 1. & hic sub quæst.* 1. quibus probatum est Rectorem non posse ad libitum remouere vicarium perpetuum semel intitulatum; quia in eo tantùm permanet cura habitualis; in vicario autem actualis, & omnimoda cum exercitio curæ, quod habens Dignitatem, vel canonicatum in cathedrali, vel collegiata Ecclesia, cui in perpetuum, & accessoriè est annexa Parochialis per vicarium temporalē ab immemoriali deseruiri solitam, nō possit in illius curæ exercitio se intromittere. † Quia nemo negare poterit habentem canonicatui, vel alij simplici beneficio annexam Parochialem independenter, absolutum esse ab omni cura, & residentia ipsius Parochialis, cum in ea residere non teneatur, sed in canonicatu, vt declarauit Sacr. Congreg. apud Garciam *de benefic. 3. p. cap. 2. n. 179. declaratione* 12. 4 5

Et confirmatur primo, quia nullus potest in animarum cura se ingerere, nisi habeat immediatum titulum, vt docent Felinus *in cap. postulasti de rescript. n. 1. vers. & hoc videtur certum, quando titulus prælaturæ est immediatus ad curam*, Barbosa *in dicto cap. fin. hoc tit. n. 6.* † Sed habens accessoriè, & in perpetuum annexam Parochialē Dignitati, vel canonicatui, non solùm non habet titulum immediatum ad curam animarum ipsius Parochialis, sed neque vllum Ecclesiasticum, cuius prætextu se in ipsius cura possit intromittere, cum post vnionem eius nomen, & titulus ita extinctus sit, & suppressus, vt in eo nullus amplius possit institui, aut ea alicui conferri; eo quod nunquam 6 7

quam vacare censeatur, sicut docent Nicolaus Garcia *p.11.de benefic.cap.5.n°193.& p.12.cap.12.n.5.& p.5.cap.1.n.270.* vt refert à Rota decisum, *decis.114.n.5.p.2. diuers.* Gomez *in regula de triennali q.8.sub n.2.* Gonzalez *in reg.8.Cancel,glossa 5.§.7.n.7.* idem Barbosa *n.6.& 7.in dict. cap. fin.* ex doctrina DD. *in cap. cum accessissent de constit,& per gloss.* in verbo *Ecclesias* 8 per *clem. per litteras* de præb. vbi etiam antiqui.

Confirmatur secundo ex doctrina Nauarri *cons.19.de maiorit.& obed.in nouis*, dicentis per annexionem Parochialis, beneficium principale, si sit simplex, non crescere, nec fieri curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, imo potius Parochialem ipsam recipere simplicitatem beneficij, cui annectitur; eo quod vnitur, & annectitur beneficio simplici.

9 Et sic fieri, vt talis non teneatur habere qualitates requisitas in prouisis de Parochialibus, curam animarum habentibus; quia vltra quam quod titulo careat, à quo sibi spiritualis concedatur iurisdictio, patitur ætatis defectum iuxta differentias, quas adduxi de ætate ad Parochiales, vel ad canonicatus, & quam debeat habere canonicus, cui annexa est Parochialis, *sub Rub.& tit.de ætate,& qualit ordin.* Ætas enim ad Canonicatum, vel Dignitatem obtinendam sine cura, est annorum 22. vt ibi late assignaui, & *in cap.1.ibi n.42.* si vnita sit Parochia minus principaliter, ætas hæc requiratur. Ad curatum vero 25 annorum, vt ibi etiam, & insuper. Quod si vnio facta sit Dignitati, siue canonicatui, adhuc non teneatur esse in maiori ætate canonicus, si talis annexio Parochiæ facta sit minus principaliter, siquidem tunc canonicus, nec tenetur inseruire per se in Parochia, nec talem scientiam habere, & idoneitatem, qualem debent habere curati nulla habita consideration ad Parochiam vnitam, vt censuit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Barbosa ex communi *in dicto cap.fin.hoc tit.n.11.vers.nec tenetur* vbi alia tradit videnda.

10 Et tertio facit, nam quoties duæ Ecclesiæ non sunt principaliter vnitæ, sicut Rector tenetur residere in maiori, *cap.extirpanda §.qui viro de præb. lib.6.* vbi DD glossa *in cap.non potest de prabend. lib. 6.* Gonzalez *in reg. 7. Cancel.glossa 5.§.3.n.12.& 13.& glossa 6.n.268.* Bonacina *in tract. de oneris.& obligation.benefic.puncto 1.n.3.* Daniel. *de nobilibus disp.19.n.14.* sic & Dignitas, atque canonicus, cui Parochialis, vnita sit teneatur inseruire in suo canonicatu, & vicarius temporalis in Parochia. Applicabis alia, quæ adduxi *in cap.3. de ætate ordin.sub quæst.2.à n.13.* aliqua *in cap.4. sub quæst.1.* vbi de ætate ad curatum; & licet sint plures pro contraria sententia, tamen ex proxime dicendis in vers. *ad secundam* intelliguntur in alio quidem casu loqui.

11 Ad secundam quæstionis partem, quid quando vnio facta facta fuit alteri Parochiæ, vbi adest Rector in quo dubio respondeo constituendo ex decisione *extrauagantis execrabilis in fine vers. quantum* de præbend. quod possit Rector principalis Parochiæ, cui accessorie, & de pendenter sit alterius vnio se intromittere: nam cum ex dicta *extrauag.constet.* illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipse est, non per vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales vicarios exercenda, cum explicat ibi glossa, vt Rector principalis per temporalem vicarium deseruiendo, per seipsum deseruire censetur; indeque non videatur à se curam animarum remouere, ac eâ non remotâ, possit eâ vti.

Et confirmatur, quia cum huiusmodi vicarij 12 temporales, non assumuntur in totum, Butrius *cons.2.sub n.3.* non abdicant curam à principali Rectore, cui sui natura incumbit Oldradus *cons. 217. n. 8. in fine*, Daniel *de nobilibus dicta disp. 19.n.38.& 39.* vbi *n.4.* quod ipse principalis tenetur residere, & deseruire, vt dixit Bocc. in textu nostro *sub n.3.* Lapas *allegat.5.n.7.& 8.& in fine*, Garcia *de benefic.3.p.cap.2.n.53.n.178.* Seraphin *decis.639.n.3.* & quod aliàs suum munus non impleat, & reus sit.

Quæ omnia differunt à casu præcedentis vers. 13 *ad primam*: hic *dict. extrauag. execrabilis* dare loquitur de Rectore habente curam animarum in Parochiali, in qua primo, & principaliter, est intitulatus, qui eam aliquando propter iustam absentiam, aliamue similem causam ad certum tempus exercere potest per vicarium temporalem. † Et 14 sic intelligendum assumptum proxime dictum, quod Rector per temporalem vicarium deseruiendo per se ipsum, deseruiri censetur; sed in casu de Parochia annexa Dignitati, aut canonicatui solita ab immemoriali deseruiri per vicarium temporalem; aliter vt *ibi* respondetur, cum sit dissimilis; quia vt *ibi* dixi, principalis canonicus, seu beneficiatas, qui habet annexam Parochialem suo canonicatui, vel beneficio, cui est annexa accessoriè, & in perpetuum, non deputat vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vsque ad quod vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso, possit Parochus curam per se exercere, pro vt in terminis *dicti cap. cum ex eo 34.de elect.lib.6.* † Sed deputat vica- 15 rium quamuis temporalem, necessario tamen ponendum, qui licet ex tempore immemoriali, seu priuilegio, possit esse ad nutum amobilis, vicaria tamen est perpetuo erecta, ita resoluit Barbosa *in cap.fin.n.17.& 18.* Vbi addit, quod nihil inconuenit, & nec contrarietatem implicat, vt vicarij dicantur, & vicaria perpetua sit. † Quia eodem 16 modo vicarius Episcopi, temporalis est, & tamen vicariatus Dignitas perpetua iudicatur, vt refert, ac tenet Sbrotius *de offic.vicarij lib.1.q.4.in fine* cum Gabriel *cons. 32. n. 19. volum. 2.* videndi Nicolaus Garcia *p. 11. de benefic. cap. 6. n.193.* Franchis *in cap. 1. n. 7.* verb. *de filiis Presbyt. lib.6.*

Ego inquam hanc dissimilitudinem duplicis 17 casus admitto: tamen si contingat quod Parochialis fuerit vnita alteri accessoriè, sed solita ab immemoriali deseruiri per vicarium temporalem, existimo respondendum, vt quemadmodum iuxta primum casum de vnione facta Dignitati, aut canonicatui, ita etiam respondendum de simili vnione facta alteri Parochiæ, quia tunc qui inuenitur Rector huius, cuius sit alterius Parochiæ vnio solitæ ab immemoriali deseruiri per vicarium temporalem, non transfert facultatem, vt Rector illius, cui vnio fit, valeat se intromittere in seruitio vnitæ, cum iam ea ab immemoriali tempore habeat legem consuetudinariam, vt inseruiatur per vicarium temporalem. & sic necessitate cogi Rectorem ponendi in accessoria Parochia talem vicarium.

His tamen obstat quod in omnibus vicariis 18

temporalibus, siue tractetur de vicaria cuiuslibet Ecclesiæ seu de vnita mensæ capituli, aut Prælati nulla datur tituli perpetuitas, siue iusiſic vt vicarij temporales sint tantùm simplices ministri ad nutum Rectoris amobilis, cui titulus curæ animarum inhæret; ita vt onus in persona Prælati, vel capituli, cuius Ecclesia est mensalis, residet, per *regul. in cap. accessorium de regul. iuris lib. 6.* latè Ancharran. *in clem. vnica de excessib. Prælat. notab.* 12. omnino videndus, Imola ibi: *n. 16. in fine*, Cardinalis *in §. præsentator in 4. quæst. textus in clem.* 1. vbi Imola *n. 16. de rescript.* idem Imola *in clem. 1. n. 29. & 32. de supplenda neglig. Prælat.* vbi quod illa beneficia dicuntur de mensa, quæ non habent spiritualem administratorem alium à superiore Prælato, Daniel *de nobilib. dict. disp. 19. à n.* 43.

19 Sed adhuc respondetur ad propositum nostri dubij, quod licet prædicti vicarij temporales sint ad nutum amobiles per proprium Rectorem, qui & vocantur capellani ab Imola (prout etiam vulgo) in Clem. 1. hoc tit. item & Mercenarij, & officiatores ab officio, Baldus *cons.* 18. *lib.* 1. Decius *in cap. ex parte* 112. *de rescript. n.* 1. Daniel *dict. disp. 19. n.* 17. tamen non inde sequi, vt vicaria, cui tales vicarij ab antiquo solent inseruire, desinat esse perpetua; sic vt quamtumuis vnita fuerit, nunquam Dignitatis, siue canonicatus, aut Rectoris possessor, cui fuisset vnita altera Parochialis solita inseruiri per vicarium temporalem, desinat permanere in ea met obligatione, vt inseruiatur per vicarium amobilem, sicut antea tempore, quo proprium Rectorem habebat. Et faciunt alia dicenda *infra in cap. fin.*

20 Vnde fit vt talis Dignitas, canonicus, siue Rector, cui fuerit vnita talis Parochia, solita ab antiquo inseruiri per vicarium temporalem, non possit se intromittere in seruitio illius vicariæ; vt docent adducti DD. *hic à n.* 1. & per alia, quæ congerit Barbosa *in dicto cap. fin.* Legendus omnino ex *n. 5. vsque ad finem*, vbi ita difficilem hanc quæstionem vocauit, quod dixerit eam magnam, nouam, & dignam, vt eam Sacr. Congreg. S. Concil. Trid. declarandis proposita determinet.

21 † Et faciunt iam *supra dicta in quæst. præcedenti*, nempe vt non possit Episcopus deputare vicarium perpetuum in Parochiali vnita, quando vnio est per viam pacti deseruiendo beneficium per vicarium ad nutum amobilem: ita Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 29. n.* 191. *vers. secundo fallit.*

22 Qui & vers. *tertio fallit*, ait nec posse Episcopum deputare vicarium perpetuum, quando à tempore vnio facta est, & ex tunc constat, vicarios fuisse ad nutum amobiles, scientibus, & consentientibus ordinariis, & nunquam vicarium perpetuum fuisse constitutum: sequitur Barbosa *in Trid. dict. cap. 7. sess. 7. de reformat. n.* 16. & prius dixit ex aliis Flores de Mena *variar. quæst.* 10. *n.* 41. & faciunt alij casus positi *in dicta q.* 1. *hic vers. ad primam.*

23 Nec insuper obstat dicere à tali perpetuitate oriri, quod quando Parochialis accessoriè, & in perpetuum quoad temporalia alteri beneficio vnitur debeat tunc ipsa inseruiri per vicarium perpetuum ex *dicto cap. extirpanda §. quia vero de præb. cap.* 1. *de cappellis Monachor. lib. 6.* & ex

24 hoc textu nostro, † quia satis fit à simili: nam si v. g. contingeret, vt in tali vicario nominaretur vicarius temporalis, non perpetuus, non inde fieri quod alteretur natura perpetuitatis talis vicariatus; quia nominatio, siue vnio de vicaria temporali in inperpetuam, facta non debet alterare naturam vicariæ temporalis ab antiquo iam institutæ, quia sicut, si de facto, aut negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio, vicarij temporales deputentur in casu, vbi perpetui constitui deberent, non sufficit vt colligatur inde talem vicariam perpetuam translatam esse in temporalem, sic nec econtra ad casum nostrum, si contingeret, vt Episcopus deputaret vicarium perpetuum pro vicario temporali solito ab antiquo poni, sicut ei permittitur, si sibi videbitur deputare, non obstante Trid. *in cap. 6. sess. 7.* vt existimant Barbosa *in dicto cap. fin. sub n.* 13. & Flores de Mena *variar. dict. quæst. 10. n.* 39. † Tamen ipse, & Caualer. *decis.* 595. *num.* 2. *in fine*, docent quod erectio de vicaria ad nutum in perpetuam per Episcopum facta ex facultate sibi concessa, non alterat vnionem iam factam quoad exercitium curæ; & sic nec quod ea Parochia solita inseruiri, per vicarium temporalem inseruiatur; deinde perpetuum, & multo minus, quod Dignitas, canonicus, siue Rector, quibus ea Parochia vnita sit, valeant se intromittere in tali seruitio; quibus & alia dubia possunt in amicitiam redigi. 25

Ad tertiam quæstionis partem, an in Ecclesia, vbi est Rector vnus Principalis, possit, & alius æquè principalis, siue vicarius perpetuus deputari? in quo dubio respondendum est, vt non possit alius deputari æquè principalis, quia vnum ex requisitis præcipuum curatus est, quod exerceat curam nomine suo, & non alieno, & sic instituatur, vt per DD. *in clem vnica hoc tit. & in dicto cap. extirpanda §. quia vero de præb.* Staphileus *de litteris gratiæ, & inst. 2. p. tit. de qualit. & statu benef.* vers. *requiritur etiam aliud*, Rebuffus Gomez. *de reg. 8. Cancel. regula de idoneitate q.* 11. *vers.* & adeo *n.* 6. Barbosa *de officio Episcopi allegat.* 57. *p.* 3. *n.* 159. Rota *in decis.* 52. *n.* 16. Gonzalez *in reg. 4. Cancel. glossa* 60. *n.* 40. Parisius *de resignat. benefic. lib. 2. q. 2. n.* 107. vbi de communi, & est de mente Oldradi *cons.* 65. *n.* 2. vers. *non est dubium*, ita similiter, & aliud requisitum sit, quod vt quis dicatur curatus singulariter nomine suo, & non cum aliis ad regimen Parochialis assumatur. 26

Et est ratio, nam cum adsit Rector Ecclesiæ, & sic curatus non possunt esse alij vti principales; quia essent plura capita: nam sicut vna sponsa non potest esse plurium *cap.* 1. *de sponsa duorum*, vbi DD. † nec vnum corpus habere duo capita, *cap. quia plerisque de offic. ordinarij*, sicut nec vna Ecclesia possit esse plurium curatorum, vt fatentur DD. per textum *in cap. cum non ignores de præb. in cap. sicut in vna* 21. *q.* 2. vbi Archidiacon. Felinus *in cap. in nostra in* 10. *Corollario.* vers. *scias etiam quod si plures de rescript.* Oldradus *seu tres iuris periti. cons.* 67. Ancharran. *cons.* 59. *n.* 3. Staphileus *supra* vers. *requiritur etiam tertium*, Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum. n.* 63. Rota *dicta decis.* 52. *n.* 17. 18. *&* 19. Gonzalez *dicta glossa 6. à n.* 41. *& n.* 115. Barbosa *vbi supra*, Nicolaus Garcia *de benefic. p. 9. cap.* 2. *n.* 175. (vbi quod secus quoad concursus pro vt etiam *n.* 176. & Rota *decis.* 48. *n. 5. p. 1. diuersor.*) Lotterius *de re beneficiaria lib. 1. q. 20. à n.* 110. Daniel *de nobilibus dict. disp. 19. n. 9.* 10. 11. *& à n.* 47. 27 28

Nec

29 Nec implicat dicere solitos esse poni Presbyteros plures in vna Ecclesia exercentes curam animarum,& sacramenta administrantes;quia respondetur vnum tantum Rectorem in proprietate constitui, siue Prælatum,cæteros verò Presbyteros constitui tantùm vti Ministros,& subditos, qui etsi habentes , & exercentes curam animarum,tamen non sunt Rectores, nec Prælati , sed vnus erit tantùm eorum superior , aut deficiente , Episcopus,aut Collegium, vel capitulum , vt docent Innocent. *in dicto cap. cum non ignores de prabendis*.vbi Ioan.Andr, Butr, & Imola *col.* 2. vers.*extra* glossa,Abbas *n*.6.*&* 7.Archid.*in dicto cap.sicut* 21.*q*. 2. Rebuffus *in praxi dicto tit. de non promouend. intra annum à n*. 64. *&* 69. Ancharranus *cons*. 39. Lotterius *de re benef. dict. lib*. 1.*quæst*. 10. *num*. 141. vbi cum aliis bene declarat Rota *in nouissim. p*. 1. *decis*. 48.*num*.5. *&* 6.

30 Et sic contingere quando vnus est Rector in proprietate,cui datus est,perpetuus vicarius in totum;quia vt *supra* diximus *in Rub. & ibi q*.1. atque hic , tunc ipse vicarius est totus in exercitio curæ,& administratione sacramentorum in actu , Reginald.*in praxi fori pænit.lib*.30 *cap*.8. *n*.52. in Rectore solum maneat cura in habitu, & sine exercitio,vt *ibi* diximus, ac docent Garcia *de benefic*. 3.*p.cap*.2.*n*.177.Barbosa *allegat*. 57. *in pastorali n*.166.Bonacina *in tract.de onere, & obligat.beneficiat.disp*.5.*n*. 5. *puncto* 2.Daniel *de no-*

31 *bilib.disp*.20.*n*. 78. *&* 15.† Quia illa cura , etsi non habitu,tamen in actu fuit separata à proprio Rectore,Cardinal *in dicta clem. vnica hoc tit. q*. 9.*& sub.quæst*.10. vbi Ancharran. *in* 4.*notabili* , vers.*iste enim*,& vers.*quarit* vltim,& vers.*in contrarium*,Rebuff.*in praxi tit.de dispensat.rat. ætatis* vers. *vel earum perpetua vicaria* Seraphinus *decis*.1304.*sub n*.4. Caputaquen *decis*. 339. *n*. 2. *&* 3.*p*.3 . Gonzalez *in dicta reg*. 8. *Cancel glossa* 5.§.3.*n*.23.*&* 24.*& glossa* 6.*à n*.97.vbi affert declarationem Congreg.Barbosa *de efficio Episcopi dicta alleg*.57.*p*.3.*n*.166.Riccius *in praxi resolut. quotid*.388.*n*.3.*&* 5.*p*.3. Lotterius *de re beneficiariaria dict.lib*.2. *cap*.20. *à n*. 123. *& n*.127.

32 qui *& n*. 138.† dicit quod titulus est apud ipsum vicarium perpetuum, vt iam latè dictum est ; sic vt vicarius possit promoueri virtute talis tituli ad sacros ordines, vt iam etiam dictum est in Rub. & docent Cardinal. *in dicta clementina* 1. *hoc tit.q*.8. Qui tenetur , sicut Rector infra annum, Valenzuela Velazquez 1.*p. cons*. 54. *n*.29. cum & residere sit obligatus , Rebuff. *in praxi dict.tit.de non promotis infra annum n*. 4. *&* 67. textus non glossa *in cap.fin.hoc tit*.vers.*perpetuos vicarios*,vbi Abbas *n*.3.dicit perpetuum vicarium esse curatum, & intitulatum , vbi Ioan Andreas,

33 & alij,& pulchre Geminian *cons*.86.*n*. 2.† Vbi quod vicarius curatus , non dicitur,nisi ille , cui conceditur perpetua vicaria Ecclesiæ , in tantum quidem,vt talis vicarius in humanis agens, principalis Rector non teneatur residere , vt post declarationem Sacræ Congreg. referunt Gonzalez *in dicta regula* 8.*glossa* 5 *n*.99 Barbosa cum aliis *dicta alleg*. 57. *n*. 78. Daniel *de nobilibus dicta disp*.20.*n*.12.13.*&* 14.quia principalis actu non habet curam , vt docent idem Barbosa , Garcia , & Bonacina proxime adducti,dicentes etiam , &

34 Imola *in dicta clem vnica hoc tit. n*. 8.† Vicarium perpetuum præferri Rectori ipsi in his, quæ specialiter ad vicarium spectant, cum & nec possit Rector exercere curam inuito vicario, vt iam *in principio sub quæst*. 1. dictum est cum multis.

Vnde etiam dicendum est, quod si duo,vel plures indeterminatè deputentur vicarij perpetui in quadam Parochiali, siue Rectores , neuter eorum dicetur,nec sit curatus , nec in eis locum habere possint dispositiones textus *in cap. licet canon*. vbi cauetur de ordinibus suscipiendis à Rectore , siue intitulato vicario intra annum *de elect.lib*.6.nec textus *in cap.de multa de præb*.vbi cauetur de prohibita incompatibilitate beneficiorum;siquidem tales nullo modo dicuntur intitulati : sic proxime adducti , & Daniel *de nobilibus dicta disp*.19.*n*.10. 35

Quare venit intellectu dignum , quod quoties cura Ecclesiæ ad capitulum, vel totum collegium spectat , tunc repræsentent vnicam Rectoris personam omnes capitulares ei inseruientes , vt tradunt Gonzalez *ad dict.reg*.8. *Cancel. glossa* 6. *n*. 71.*&* 74. Barbosa *de efficio Episcopi dicta allegar*.57.*n*.164.*& allegat*.60.*n*.30.*& allegat*.70.*n*. 81.Lotterius *de re beneficiaria dict.lib*.1. *q*. 10. *à num*.117.Daniel *de nobilib.dicta disp*. 19. *n*. 49. *&* 50. 36

Vbi cum Gonzalez dicit quod tales vicarij improprie Rectores nominantur , cum non sint curati, pro vt nec nominantur signanter in Ecclesia S.Michaelis , sed curatores , vt in tabella eiusdem Ecclesiæ , qui nec tales proprie dici posse,ait *ibi* in vers.*ex quibus*, & quod contrarium possit tantum admitti iuxta loquutionem , quam faciunt personæ vulgares. 37

Et confirmatur,quia etiam loquendo de vicariis,patet, quod in Parochialibus Ecclesiis annexis capitulo,etiam independenter cura,tam actualis,quàm habitualis,est penes ipsum capitulum eis solum vicariis habentibus curæ exercitium ; quia eo ipso quod in totum vnio facta, fiat Parochialis , quoad spiritualia , & temporalia totalis cura fuit in capitulum translata , quam vicarij vti simplices ministri capituli exercent ex ea quidem ratione;quia Cathedralis (vt iam *supra sub tit. de primiterio* dixi) dicitur Parochialis totius Diœcesis , & licet vicarij Parochianis sacramenta administrent , tamen cæteri canonici in principali Ecclesia,collegiata, vel Monasterio cætera omnia exequuntur , celebrando scilicet , horas Diuinas cantando,& prædicando,vt docet Barbosa *in dicto cap.fin.n*.14. 38

Et hæc omnia pro praxi videntur declarari à Sacra Congreg. Trid.*in cap*.7.*sess*.7.*de reformat*, in sequentibus verbis, quæ refert Garcia *de benefic.p*.11.*cap*.2.*sub n*. 9. ibi *alia de Parochialibus vnitis capitulis Cathedralium, seu collegiatarum Ecclesiarum sic censendum est,si cura animarum incumbit certa personæ,per illam exercenda est, si imminet toti capit.vt per singulos,per vices exerceatur,ipsi cogendi sunt ad illam exercendam*, vt per notata *in cap.statutum de elect.lib*.6.*si spectat ad illorum mensam;ita vt institutio illarum personarum,quæ illam curam exercent, à nullo superiore facienda esset,canonici non possunt compelli, vt nec per se ipsos , nec per vicarios perpetuos illam exerceant*,glossa *in clem*.1. *de excessib. prælator*,verb.*mensam*,& ibi Cardinal, Imola , Ancharran *in cap. extirpanda* §. *quarto de prabend. idem dicendum si per sedem Apostolicam eis esset indultum,vt per temperarios cura exerceatur*, & ad id declarans, *quod in istis casibus ex cong. cogi possunt* 39

possunt ad constituendum vicarios perpetuos, iuxta tamen decretum dictæ Congregat. non præcisè, vt h betur in declarationibus dicti Concilij adiunges alia, quæ dico *quæst. sequentib.* vers. *ad primum*, repetit Barbosa *in dicto cap. 9. Trid. numero 29.*

40 Ad vltimam quæstionis partem, an in vicario temporali habeant locum regulæ de annali, & triennali, de nominationibus, & reseruationibus; quia iam sub Rub. & *ibi quæst. 1. & sub quæst. 1. huius textus*, dictum est non habere locum, breuiter nunc iterum respondeo, vt quia temporales vicarij nullum titulum, aut collationem habeant in vicariis præter temporale seruitium ad nutum amobile. † Ideo prædictæ regulæ in illis non habeant locum, quæ ad beneficialia cum perpetuitate respiciunt: sic docent Staphileus *de litteris gratia, & iust.* vers. *subsequenter*, & vers. *similiter, fol. 26.* ex pluribus probat Ludouicus Gomez *ad regul. 8. Cancel. glossa 5. §. 3. à num. 43.* Barbosa *dicta allegat. 57. num. 146. de officio Episcopi p. 3.* cum aliis Nicolaus Garçia *de benefic. 1. p. cap. 2. n. 89. & 90.* Daniel *de nobilibus dicta disp. 19. n. 42.*

41

42 Et sic vt verum deducitur, quia tales regulæ è contra habent locum, & practicantur in iuribus loquentibus de reseruationibus, de residentia, de beneficiorum multiplicitate, vel aliter de Rectoribus Parochialium, item & vicariis quoque perpetuis, quia vt abunde *in hac quæst. & in dicta Rub. & quæst. 1.* apertè probatum est has quidem vicarias perpetuas, esse beneficia collatiua intitulata, sicut & Rectoriæ, ac principales Parochiæ, vt docent Imola *in dicto cap. de multa de prabendis*, & *ibi* Ioan, Andreas, Abbas *in cap. 1. & 2. hoc tit. & in dicto cap. fin. in vltimo notabili*, Ancharran, *in dicta clem. vnica hoc tit. in 4. notab.* Bocc. *in dicto cap. 1. in fine*, Cardinalis, & alij *in clementina 1. de excessibus Prælatorum*, vbi Imola *n. 10 & 14.* Roman. *consf. 346. n. 5. in fine*, Rebuffus *in praxi tit. de vicar. perpet. n. 14.* Gomez *regula de idoneitate q. 11.* Daniel *de nobilibus disp. 20. n. 11.* Filliucins *quæst. moralium tract. 41. cap. 7. sub n. 26.* Garcia *de beneficiis p 9. cap. 2. n. 313. & 319. & p. 11. n. 286.* Gonzalez *in dicta. regul. 8. Cancel. glossa 5. §. 3. n. 19. 21. 31. 32.* & alij videbis *infra q. 4.* vers. *ad secundam.*

QVÆST. III.

An vicarij debeant institui ad præsentationem Canonici vel beneficiati, cuius Canonicatui, vel beneficio Parochialis accessoriè est vnita? Et quando dicatur vnio facta plene quoad temporalia, & spiritualia, & in quo differat vtraque si quoad vnum, & non aliud facta sit? Et an Rector Ecclesiæ Patronatæ, possit apponere vicarium temporalem sine consensu Patroni? Et an Rector, siue Episcopus possint semel assignatam portionem, sine congruam vicario perpetuo, aut temporali reuocare, vel diminuere? Et an Appellatio à nominatione vicarij, vel assignatione congruæ, operetur vtrumque effectum?

SVMMARIVM.

1 *Vicarium perpetuum poni in Parochiali vnita Archidiaconatui, aliis Dignitatibus, aut Canonicatui, pendet ab arbitrio ordinarij, vt declaratum est*, numero 2. & 3.

4 *Vnio quoad temporalia, & spiritualia dicitur plene facta, si ita dictum sit &* numero 6.

5 *Vicarius perpetuus ponitur quando vnio facta est plene quoad temporalia & spiritualia, si quoad temporalia, temporalis.*

6 *Vnio perpetua, dicitur quando vna Ecclesia dependenter alteri vnitur.*

7 *Cura animarum, cui incumbat, quando vnio facta est alteri.*

8 *Rector potest ponere vicarium temporalem in Ecclesia Patronata sine consensu Patroni.*

9 *Congrua semel assignata vicario, nequit a Rectore auferri.*

10 *Congrua portio est assignanda cappellanis perpetuis.*

11 *Alimenta, & cibaria naturali ratione debentur ei, qui seruit.*

12 *Salaria præstantur pro labore.*

13 *Participes erant apud Iudæos illi, qui sacrorum vice fungebantur de his, quæ altari offerebantur.*

14 *Stipendia sanctis laboribus debita sunt danda qui altari deseruiunt*, n. 15.

AD primam difficultatis partem, repetitis *hic*, quæ adduxi post Rubricam, & *ibi q. 1. hic sub q. 1. ex n. 1.* dicendum est, quod licet vicarij debeant institui ad præsentationem Canonici, vel beneficio Parochialis accessoriè vnita est, sed quia non inde per huiusmodi deputationem vicario iurisdictio vlla data fuerit à Canonico, quia in cura vicarius ab illo dependentiam non habet ex iam adductis, ideo dicendum est ex Sacra Congreg. iam declaratum fuisse, vt prosequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 11. cap. 2. n. 9.* ac refert Barbosa *in cap. fin. hic n. 16.* relinqui arbitrio Episcopi, an oporteat ponere perpetuum vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis Dignitatibus, vel Canonicatui; deputare enim vicarios perpetuos, vel temporales in annexis Parochialibus solùm pendere ab ordinariorum arbitrio fatentur DD. per verba Trid. *sess. 7. cap. 7. de reformat.* ibi *etiam perpetuos nisi ipsis &c.* quæ iam *supra* latè expendo. † Et quia idem Garcia *à n. 3. vsque ad 17.* ex Rota, Hojeda, Felino, Flores de Mena sigillatim explicat; ideo duxi hic inserere verba prædictæ declarationis ibi: *Sacra Congreg. censuit relinqui arbitrio Episcopi ponendi perpetuum vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis Dignitatibus, seu Canonicatibus, secundum facultatem, & prouti colligitur ex dict. Trid. decreto; nec Constitutio Pij V. obstat, quod & de vnitis ante Concilium intelligatur.* Et hæc postquàm alia retulit verba S Congreg. *n. 7.* ibi *per hoc decretum tollitur consuetudo immemorialis, vt in illis beneficiis vnitis deseruiatur per cappellanos amobiles, si aliter Episcopo videbitur*, & iuuat Garcia ex dictis ab eo *3. p. cap. 2. n. 197.* quamuis contrarium teneat

Flores

Flores *dicta quæst.* 10. *n.* 44. † quod *in dicta p.* 11. *cap.* 2. *n.* 8. declarat ex eodem Nauarro iuxta iam adducta *q.* 1. *&* 2. *hic*, nempe vt non possit ordinarius libere sine causa id facere iuxta arbitrium regulatum rationi, considerata expedientia, & vtilitate Ecclesiæ, vt *in dicta quæst.* 1. explicatum est.

4 Ad secundam quæstionis partem, quando dicatur vnio facta plene quoad temporalia, & spiritualia, & per quos vicarios seruitium præstetur, 5 breuiter respondetur. † Quod quando pleno iure vnitum est beneficium mensæ quoad spiritualia, scilicet & temporalia, tunc vicarius temporalis constituitur à Priore, aut Episcopo; sin autem quoad temporalia tantum vnitum sit, perpetuus non temporalis, venit eligendus vicarius iuxta glossam in vers. *ad mensam in clem.* 1. *de excessibus Prælator*, vbi Cardinalis §. *præsentes* vers. *oppono ad hoc*, Anchartan. *in* 12. *notab.* Imola 16. textus *in clem.* 1. vbi DD. de rescriptis, Abbas *in cap. vt supra n.* 9. *de rebus Eccles. alien. vel non* Rota *decis.* 160. *in antiquis*, Rebuffus *in praxi tit. de vicario perpetuo n.* 6. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. glossa* 5. §. 3. *num.* 14. Garcia *de beneficiis dict. part.* 11. *cap.* 2. *num.* 3. cum aliis Barbosa *de officio Episcopi alleg.* 72. *n.* 189. Daniel. *de nobilibus disp.* 19. *n.* 18. *&* 19. Ricciuslate *in praxi rerum fori Eccles. resolut.* 293. *n.* 3. *&* 4.

6 Sed vt clarius intelligatur, dicendum est tunc fieri vnionem quoad spiritualia, & temporalia, si ita in vnione dictum sit, & quod talis præsumitur, quando vna Ecclesia dependenter, alteri beneficio quoad temporalia præsumatur facta; ita vt principalis habet solummodo facultatem percipiendorum fructuum, dispositioque quoad spiritualia, erit quidem penes vicarium, sic vt cura habitualis sit in illo, qui præest beneficio principali † sed cura habitualis transiet ad vicarium, quia 7 cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdictio spiritualis, idest administratio sacramentorum, Vitalin *in clem.* 1. *de excessibus Prælator*, Mascardus *de probationib. conclus.* 648 Barbosa *in dicto cap. fin. hoc tit. n.* 12. omnino legendus.

8 Ad tertiam quæstionis partem resolutiuè ex iam dictis respondendum est per glossam in textu nostro verbo *Episcopi* ibi: *non credo quod consensus Patroni sit requirendus*, nempe vt Rector Ecclesiæ Patronatæ possit apponere vicarium temporalem in illa sine consensu Patroni, vt docent Lambertinus *de iure Patronatus lib.* 3. *q.* 5. *art.* 10. *n.* 1. Gonzalez *in regula* 8. *Cancel.* §. 3. *n.* 38. refert, & sequitur Barbosa *hic n.* 4. quorum mihi videtur ratio, quia cum talis nominatio non præstet ad intitulandum eum in beneficio, sed tantum ad seruiendum pro aliquo tempore semperque manet in Rectore vicarium temporalem nominante cura, titulus, & beneficium, inde procedere vt talis nominatio valeat à Rectore fieri independenter à Patrono.

9 Ad vltimam quæstionis partem existimo respondendum, vt quemadmodum ex textu nostro vicarius perpetuus per Episcopum institutus remoueri nequit à Rectore, nec à successore in beneficio, sic nec possit semel assignatam portionem pro victu, siue congrua sustentatione auferre, aut diminuere, quia cum iam supra dictum sit æquo iure vicario Ecclesiam, ac populum regenti propter onus curæ partem congruam, & idoneam ex redditibus erogandam esse, *cap. de Monachis cap. extirpanda de præbend. cap.* 1. *eodem lib.* 6. ibi: *nisi tantum ei de prouentibus ipsius Ecclesiæ, coram eis fuerit assignatum, vnde* Iura Episcopalia possint soluere & congruam sustentationem habere, Duarenus *lib.* 6. *de sacris Eccles. ministeriis cap.* 4. *in dicto cap. extirpandæ* §. *quia vero n.* 6. Crescent. *decis. Rotæ* 1. *hoc tit. n.* 2. *& de decimis n.* 3. Rota Romana *decis.* 758. *n.* 5. *p.* 5. *p.* 1. *& decis.* 83. *n.* 12. *p.* 2. *diuers. sacr. Palat* Rebuffus *tract. de pacificis possess. n.* 98 inde fit, vt nequeat, nec debeat aliqua nouitas induci in præfatæ legitimæ assignationis congruæ, præcipue si iam tempore fuisset assignata, vt amplectitur Velasquez *cons.* 54. *n.* 35. videndo ex *n.* 34. & per tot. Concil. argum. textus *in l. minime* 25. *ff. de legibus*, & ex Aristotel. *lib.* 2. *politic. cap.* 6. Roland. à Valle. *cons.* 9. *n.* 20. *volum.* 4.

Et confirmatur ex decis. Rot. 16. *in* 3 *p.* 1. dum 10 ait, quod facultas ponendi capellanos perpetuos non releuat, quominus debeat eis congrua portio assignari, vt patet ex doctrina textus *in cap. ex eo de elect. lib.* 6. vbi statuitur, quod curato Parochiali dispensatiuè per septennium, absente causa studij, deputandus est loco eius vicarius bonus, & idoneus, cui de ipsius Ecclesiæ prouentibus necessaria ministrentur œconomia Canonica, & ex textu *in c. peruenit de appellat*, ita idem Valenz. *n.* 31 cum Vrenio *cons.* 42. *n.* 15. † Naturali enim ratione cibaria, & alimenta debentur ei, qui seruit, 11 *l. in rebus* §. *possunt ff. commodati, l. item si serui ff. de edilitio edicto, l. diuortio* §. *fin. ff. soluto matrim. l. cum duobus* §. *si quis pro socio*, Guillelm. Durand. *super* 6. *in cap.* 1. *n.* 68. *de postulando.* † 12 Et quia salaria præstantur pro labore, *l. idem, l. in fundo* §. *idem labeo ff. mandati*, aut pro scientia, & probitate, Stephan, Gratian. *decis.* 101. *n.* 20. *& in decis.* 201. *n.* 5. & pluribus aliis dicteriis, & cum multis idem Valenzuela *dicto cons.* 54. *ex n.* 1. vbi adducit illa, quæ repetunt Doctores *in cap. cum secundum Apostolum de præb.* nempe quod Altari seruiens, de illo viuere debet, & quod Mercenarius dignus est mercede sua, & quod stipendium iustum est consequi eos, qui præstiterunt obsequium, & quod labor non debet esse sine iusta mercede, & quod nec operæ debent esse sine emolumento.

Et amplius facit illud 4. *Regum cap.* 12. Eze- 13 chiel *cap.* 44. quibus probatur apud Iudæos fuisse participes de his, quæ altari offerebantur illi qui sacrorum vice fungebantur, & altari præsto erant eorundem donorum, Ioan. Ekius *cap.* 22. *locorum commun. contra Lutter. aconom. canon.* 2. *classi cap.* 3. §. 1. † Et faciunt textus *in cap Charitatem cap.* 14 *Ecclesiasticis* 12. *q.* 2. Concil. Agathens *cap.* 36. vbi Clerici omnes, qui Ecclesiæ fideliter, vigilanterque deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita secundùm seruitij sui meritum per ordinationem Cànonum à sacerdotibus consequentur, cum naturali Iure, ad quem onus spectat, debeat & honor pertinere ex *l. fin.* §. *sed cum cod. de furtis, & seruo corrupto, dict. cap. Ecclesiasticis* 12. *q.* 2. *cap. delapsis vbi glossa* 16. *q.* 6. nam vt ait *auth. de Iudicib.* §. *ne autem col.* 6. *ingratus est labor, quem debita præmia fallunt*, alias inquam fieret contra ipsum naturæ ius, vt proferebat ille Alexander Seuerus Imperator: *nihil esse iniquius, quam vt è Republica annonas cogerent ii, qui nihil in eam labore suo conferret*, vt retulit Lampridius, & Appius Claudius apud Liuium *lib.* 1. ibi, *nusquam*

nusquam operam esse sine emolumento, nec emolu-
15 *mentum sine impensa operam esse.* † Quæ omnia præstant etiam respectu vicarij temporalis; quia licet possit ad nutum Rectoris amoueri, tamen dum seruit ei, & similiter portio debetur iuxta quæ dixi *in hoc textu q.1 verſ. ad vltimam.*

QVÆST. IV.

An Rectoris prohibitio se ingerendi in curam animarum, spreto vicario, absolutè intelligatur, seu tantùm procedat in vicariis Parochialium vnitarum alteri beneficio independenter? Et an vicarij iuxta Trid. in cap. 7. de reformat. sess. 7 *& constit. Pij V. perpetui pro tempore deputati teneantur expedire nouam prouisionem, & soluere annatam? Et an si dubium est num vicaria sit perpetua, vel temporalis, debeat attendi vltimus status? Et an appellatio à nominatione vicarij facta ab Episcopo, seu ab assignatione, congruæ pro victu vicarij suspendat vtrumque effectum, vel tantùm deuoluat, non enim executionem impediat?*

SVMMARIVM.

1 *Rectoris prohibitio contra vicarium perpetuum circa curam animarum non habet locum in Ecclesiis vnitis, &* n. 2.

3 *Vicarius temporalis, quandoque habet totam curam in beneficio habitualem, & actualem, & illius exercitium, si sic pendeat ab erectione, vt* n. 4. 5. 6. & 7.

5 *Rector qui habet tantùm titulum prophanum, non se intromittit in cura, quam vicarius temporalis administrat &* n. 6.

6 *Rector, qui cum titulo temporali se intromittit in cura, furtum, & rapinam quodammodo committit in sua salutis, & multarum animarum dispendium.*

7 *Vnionis litteræ non præstant titulum de beneficio Rectori, sed temporalitatem.*

8 *Vicariæ temporales sunt conferendæ in concursu, quando contingit, vt vicarius actualis habeat nedum actualem curam, verum & ipsam habitualem extra hunc casum non sic, vt* n. 9.

10 *Vicarij perpetui, si vicariæ vacant in mense reseruato, tunc tenentur Bullas expedire, & si nominatio fiat ab alio non Episcopo, & soluere annatam, vt* n. 11.

12 *Vicariæ perpetuæ ante Concilium Tridentinum comprehenduntur sub reseruationibus beneficiorum. Et quæ sint ista.*

13 *Pij V. constitutio cum Trid. circa prouisionem vicariæ cum expeditione Bullarum, & solutione annatæ.*

14 *Status vltimus in beneficiis attenditur, quando, & quomodo* n. 15. & 16.

15 *Vicaria perpetua à quo sic dicatur, si non constat de eius erectione.*

16 *Status vltimus non est attendendus, quando constat de anteriori statu distinguendo inter illum quasi possessionem conferendi, seu præsentandi, &* n. 17.

18 *Appellatio ab assignatione congruæ & nominatione vicarij non suspendit quo ad vtrumque effectum.*

19 *Vicarij prouisio nequit fieri nisi citatis & auditis partibus nec appellatione remota nisi fiat in visitatione.*

AD primam quæstionis partem præhabitis quæ dixi *hic q. 2. à n. 1.* pro complemento illius nunc de hac fit inquisitio, cuius intellectu, & alia, quæ de simili vnione *ibi* insinuata sunt clarescant, cumque Abbas *in cap. extirpandæ §. quia vero de præb. n. 15.* in verſ. *ex quo sequitur quod Rector principalis non posset ibi exercere curam fori pœnitentialis*, & refert Azor *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 6. q. 2. ad finem* in verſ. *& ideo Rector sacramenta conferre non debet nec potest*, Ancharranus *in cap. exposuisti de præb. lib. 6. in fine.* verſ. *vicarij à canonicis in curam dependentibus non habent illo modo, sed authoritate iuris habent curæ exercitium de per se, quam principalis canonicus impedire non potest, nec in ipsa se intromittere, sicut nec Episcopus, inuito Rectore, Ecclesiæ Parochialis, posset assumere curam animarum*, Seraphinus *in decis. 1009. n. 5.* verſ. *non enim potest per se ipsum exercere* Rota in Barchinonens. Vicariæ 17. Mai 1614. coram R. P. D. Merlino, Barbosa *de iure Eccles. lib. 3. cap. 6. n. 31. & 32.* † Intelligit prædictam conclusionem procedere in vicariis Parochialium vnitarum alteri beneficio independenter iuxta terminos declaratos per illum *in cap. fin. hoc tit.* (de quo in relata *q. 2. & 3. præced.*) quia tunc, licet habitualis cura sit in illo, qui præest beneficio principali, cura tamen actualis sublata Rectori principali, translata fuit in vicarium, sicut docent etiam Vitalin. *in clem. 1. à n. 1. de excessibus Prælat*, Nauar. *conſ. 21. n. 7. & 8. de Clericis non residentibus*, Campanil. *in diuerſ. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n. 114.* Gonzalez *in reg. 8. Cancel. §. 3. à n. 23.* quia vt sæpe diximus, vicarius perpetuus dicitur habere curam animarum, non autem Rector principalis, Cardinal. *in dict. clem. 1. n. 10. q. 9. hoc tit.* verſ. *indistinctè cura dicitur apud vicarium quoad omnem effectum*, & *in clem. 1. de iure Patronat. n. 8.* verſ. *& magis proprie in effectu ipsi instituti sunt Prælati*, Ancharran. *conſ. 404. n. 11.* verſ. *nam vicarius non recipit titulum à Rectore, sed ab ipso, & penes ipsum dicitur esse cura animarum, & exercitium.* 1

Quare probando DD. per textum *in cap. super eo, & per glossam ibi de præb. lib. 6.* Rota *decis. 2. hoc tit. in antiquis*, Seraphin *decis. 109. n. 5.* Buratus *decis. quæst. 36. n. 1.* Rota in Romana vicariæ 8. Nouemb. 1621. coram R. D. Coccino Decano, Barbosa ex multis aliis *dict. cap. 6. n. 28. 29. & 30.* curam animarum residere penes Prælatum, seu Rectorem beneficij vniti (in habitu scilicet) curæ verò exercitium penes vicarium in dicto beneficio vnito deputatum. Tamen quia aliquando in erectione vicario reseruatur tantum curæ exercitium, & quandoque cura actualis, & habitualis, atque illius exercitium; & sic tota confertur in vicarium temporalem iuxta terminos decis. Cauaſer. 595. *n. 2. in fine*, idem Barbosa *n. 33. & 34.* † Ideo ipse, & alij dicunt totum hoc pendere ab erectione iuxta quæ dixi *sub dicta quæst. 2. à n. 1.* de vicario temporali deputato ab immemoriali pro

pro ſeruitio Parochialis vnitæ acceſſoriè Dignitati, vel canonicatui.

5 Ex quo nihil refert, an in prædicto caſu ſit vicarius temporalis, vt præſumi poſſit maiorem curam eſſe penes principalem; quia cum Parochialis tranſierit in temporalitatem, & penes Rectorem, ſit tantùm titulus prophanus, cuius virtute non poſſit, niſi temporalia gubernare, & percipere fructus, qui remanent, ſoluto vicario, & aliis oneribus, non tamen adminiſtrare ſacramenta Parochianis, nec vti aliis iuribus ſpiritualibus, intantum quod cura habitualis, quam ſolummodo retinet ex defectu tituli, ſit irreducibilis ad actum, idem Barboſa *dict. cap. 6. numero 33.* ibi *& ſic reſpectu Rectoris cura habitualis non eſt quandoque reducibilis ad actum,*

6 † ſequitur vt cum titulus ad curam debeat eſſe immediatus ad illam, vt dixit Felinus *in cap. poſtulaſti de reſcrit. numero 1.* verſ. *& hoc* videtur (& aliis *ſupra*) quod ſi cum titulo temporali in ea exercenda, principalis Rector ſe intromittat, furtum quodammodo committit, vel rapinam in ſuæ quoque ſalutis, & multarum animarum diſpendium, vt probat idem Barboſa *in dicto capite fin. hoc tit. ſub numero 12.* & verſ *& nihil* Videndus *ex cap. dudum. 54. paulo poſt princip. de elect* qui loquitur de exercente curam animarum in Parochiali, cuius titulum per priuationem amiſerat.

7 Quod ſi replices dicendo poſſe ſufficere pro titulo in ipſo Rectore litteras vnionis, reſpondetur illas non poſſe dici litteras de beneficio, ſed de proprietate, & re prophana, vt dixit Rota *decis. 2. n. 5 de rebus Eccleſ. alien.* Nicolaus Garcia cum aliis *p. 12. cap. 2. num. 33.* Barboſa *in dicto cap. fin. hoc tit. num.* 8. cum Mantica, Caſadoro, Gonzalez, & aliis; quia Parochialis prædicta poſt vnionem ita tranſiuit in temporalitatem, Rota *decis. 2. de exceſſib. Prælat.* in nouis Caſſador. *decis. 3. num. 1. de Iudic.* vt cauſa vnionis non dicatur amplius beneficialis, & lis introducta ſuper beneficio, vt vnito non ſit lis ſuper beneficio.

8 Ex quibus infert Barboſa, tam *in dict. cap. 6. de iure Eccleſ. dicto lib. 3. n. 34. & 35.* idem *dict. cap. fin. ſub dicto n. 12. in fine,* vt quando contingit in vicarium temporalem, nedum actualem curam, ſeu exercitium illius, verum, & ipſam habitualem; & ſic totam conferri; tunc quidem in eo caſu tales vicarias temporales in concurſu conferendas eſſe, vt cenſuit Rota in Vlixbonens. concurſus 1615. coram Bonæ memoriæ Remboldo apud Farin. *decis. 710. p. 2. recent.* quæ clare præſupponit poſſe vicarios temporales habere curam actualem, & eadem Rota ex alia Vlixbonens. Iuris conferendi 2. Decemb. 1605. coram Dom. Litta, quibus D. Barboſa *in dicto cap. fin. hoc tit. dicto n. 12. in fine,* probat ſuper faciendo concurſu in vicariis, non attendendi an ſint perpetui, vel ad nutum amobiles vicarij, ſed tantùm, an totalis cura ſit tranſlata in vicarios: alia dico *infra q. 5.* videnda, quibus hæc reſolutio de examine per concurſum limitantur.

9 Alias tamen extra hunc vltimum caſum perpetuas vicarias Parochiarum vnitarum concurſu non conferri, ſed ſolùm ad nominationem eorum, quorum Dignitati, vel Eccleſiæ Parochialis eſt vnita, & annexa, deputandos, & inſtituendos eſſe vicarios refert idem Barboſa *de iure Eccleſ. dicto cap. 6. lib. 3.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an vicarij perpetui teneantur expedire nouam prouiſionem, & ſoluere annatam, coniunctis his, quæ dixi *q. 2. preced.* in verſ. *ad vltimam,* vbi dixi, an habeant locum regulæ de annali, & triennali, de nominationibus, & reſeruationibus, ſic vt *ibi* dicendum eſt in caſu propoſito, quod quando vicariæ vacant in menſe reſeruato, ſeu cadunt ſub alia reſeruatione, tunc poſſe fieri præſentationem, ſeu denonationem, & deputationem ab eo Trid. *in cap. 7. de reformat. ſeſſ. 7.* & ex conſtit. Piana anni 1567. incipit *ad exequendum,* cuius verba refert Barboſa *in dict. cap. 6. n. 28.* ac *ſupra* retuli ſæpius, & doctrinam, cuius eſt beneficium, in quo erigitur vicaria, non ab ordinario, non obſtante reſeruatione. 10

Ita tamen, quod vicarij deputati teneantur expedire nouam prouiſionem, nec aliàs ad poſſeſſionem admitti poſſint ex dicta Conſt. Pij V. quatenus ſtatuit vicarij perpetui pro tempore deputandi teneantur expedire nouam prouiſionem, & ſoluere annatam proportione fructuum ſibi aſſignata, pro qua debet fieri detractio in ſolutione quinquennij: ſic docent ex Sacra Congreg. Nicolaus Garcia *de beneficiis dicto cap. 2. p. 9. à numero 194.* Barboſa *dict. capie. 6. de iure Eccleſ. lib. 3. ſub numero 45.* referens dictum fuiſſe in Taraſonenſ. Vicariæ 13. Octob. 1595. quam refert idem Garcia *dicto cap. 2. numero 309.* Legendus ad alia, dicentes ita velle præd. conſtit. non obſtare reſeruationes; nam ſi obſtarent, & vti reſeruatæ à Papa eſſent vicariæ eiuſmodi prouidendæ non opus eſſet ſtatuere, quod expediretur noua prouiſio, & ſolueretur annata, ne Cancellaria defraudaretur. † Alia tradit Videnda Gonzalez *in dicta reg. 8. Cancellaria dicta gloſſ. 5. §. 3. numero 57. 59. & 63.* Garcia *de beneficiis dict. cap. 2. numero 311. & 312.* vbi *numero 313.* reſoluit vicarias perpetuas ante Concilium Trid. comprehendi ſub reſeruationibus beneficiorum, addens in Hiſpania non ſeruari, & *numero 319.* certum eſſe alia beneficia, quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen ſunt beneficia de per ſe, & non vicariæ Parochiarum vnitarum, & vicarias erectas in Eccleſiis vnitis, ab dicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarios, comprehendi in reſeruationibus, vt magis late repetit idem Barboſa *dict. num. 44. & 46.* & latiſſimè omnium, cum infinitis idem Garcia *dicta part. 9. cap. 2. ex numero 294. vſque ad 320.* qui *num. 208.* expreſsè loquitur, plures deciſiones ad litteram referendo vſque ad *numero 311.* † Vbi & numeris ſequentib dicit, Trid. & conſt. Pianam loqui de vicariis illarum Parochialium vnitarum, quæ ante Concilium non habebant vicarios perpetuos, ſed amobiles, nec habere locum, in quibus ante Concilium vicariæ iam erectæ erant perpetuæ, vt ſancta Congreg. cenſuit ibi *in Eccleſiis, in quibus ante Concilium Tridentinum, vicaria perpetua iam erecta erant, nec decretum Concilij, nec conſtit. Pij V. de vicariis perpertuis habet locum.* 11 12 13

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſi dubium eſt, num vicaria ſit perpetua, vel temporalis debeat attendi vltimus ſtatus? Et ſuppoſitis quæ late dixi *cap. licet 9. de probationib. & ſub titul. de cauſa poſſeſſ.* Vbi quid operetur vltimus poſſeſſionis ſtatus, tam in iudicio momentaneo, vulgo *de el interin,* quam in aliis iam nunc breuiter. † Reſpondeo quod ſi non 14 15

 conſtat

constat de erectione, quæ est quid facti, & quæ non præsumitur, non sit attendendus vltimus status, nempe quod sit collata, vt vicaria perpetua, nisi probetur spatio 40. annorum, vt in decis. Salmant. Vicariæ 15. Mai 1596. quam ad litteram refert Garcia *de beneficiis 1.p.cap.2.n.94.* omnino Videnda, qui *p.9.cap. 2. num. 16.* vbi addit, vt stante Bulla vnionis cum facultate ponendi vicarium amobilem, & decreto irritanti, videtur requiri immemorialis, vt idem dixit *in part.7.cap.10.n. 36.* verum Gonzalez ab ipso relatus *in Regula* 8. Cancel. *glossa* 5. §.3.*num.* 18. dicens resolutum esse in vna Pampilonen. decimarum 1. Aprilis 1591. absolutè dixit, alias inspiciendum esse vltimum statum, & ex vtrisque repetit Barbosa *de iure Ecclesiast. lib. 3. dict. cap. 6. numero 67.* & faciunt plura alia, quæ dico *infra*, in materia praecedenti cum, *in cap. ante penult. de maiorit. & obed.* & per alia, quæ dixi *in cap. cum Ecclesia Sutrina de causa possess. & propriet.* & per alia *hic* applicanda, quæ dixi *in cap. cappellanus de feriis q. 4. à n.3.*

16 Et magis ad propositum loquuntur Marescotus *variar. resolut. lib.1.cap.55.* Rota *in decis.* 615. *p. 2. in recent. & decis.* 435. *eadem p. 2. & decis.* 154. *sub n.3.p. 1. recent.* Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. glossa* 45. 6.2. *à n.4.ad* 14. Garcia *de benefic.p.5.cap.5.ex n.2.* Seraphin *decis.* 555. *n* 8. eadem Rota, *decis.* 188. *sub. n.1.p. 1. in recent.* & cum aliis, atque cum DD. *in cap. consultationibus de iure Patronat.* Alex Ludouisius *decis.* 77. *n.* 9. & *ibi* Beltraminus *n.* 12. longe, vbi dicens quod vltimus status non sit attendendus, quando constat de anteriori statu antecedenti, nisi status vltimus sit legitime præscriptus: tamen aduertit esse distinguendum inter statuam beneficij, & inter quasi possessionem conferendi, seu præsentandi, sic vt quando agitur de statu, puta quod beneficium sit sæculare, vel regulare, curatum, vel simplex, & de similibus qualitatibus, quæ proprie est materia, *cap. cum de beneficio de prab lib.6.*

17 tunc † verum sit quod non attendatur, vltimus status, si constat de statu anteriori contrario, nec etiam ad effectum sustinendi collationem. Verùm si agatur de possessione conferendi, præsentandi, seu eligendi, quæ est materia *dict. cap. consultationibus de iure Patronat. cap. querelam de elect. & cap. cum olim de causa possess. & propriet.* tunc sola quasi possessio sufficiat ad sustinendam prouisionem, nec sit attendendus præcedens status contrarius; quia isti actus, vel fructus spectant ad possessorem sicut bene distinxit inter statum beneficij, & possessionem conferendi, Rota *in decis.* 229. *sub n.2.& 3.p.1.recent.* vbi dicitur hanc esse veram, & legitimam intelligentiam *dicti cap. consultationibus de iure Patronat.* sequitur idem Oliuerius Beltramin *in addit. ad dict. decis.* 77. Alex in vers. *prædictis*, & ita præcisè intelligendas esse plures decisiones, præsertim vnam in nouar. Iuris Patron. 28. Iunij 1628. coram R.P.D. Vbaldo, & coram eodem, alia in Rom. curia 9. Decemb. 1619 Garcia, & Gonz. sup. qui dicunt, quod sit ante collationem constaret, nihil prodesse status vltiones.

18 Ad vltimam quæstionis partem, an appellatio à nominatione vicarij facta ab Episcopo, seu ab assignatione congruæ suspendat quoad vtrumque effectum; quam vt dissoluas, *leges quæ, supra dixi q. 1. vers. ad secundam* in vers. *& intantum*, vbi de appellatione à nominatione vicarij, quando fit in visitatione. Et de appellatione ab assignatione Congruæ *in dicta quæst.* 1. vers. *ad vltimam* in fine vers. *item etiam.*

Sed parum amplius agendo, adiunctis hic pro doctrina generali his, quæ adduxi *sub cap.* 11. *de appellat.* nunc addo cum Nicolao Garcia *de beneficiis p.* 11. *dict. cap.* 2. *n.* 10. 11. 12. Flores *de Mena variar. cap.* 10. *n.* 75. quod Episcopus non potest procedere ad executionem decreti Trid. *dict. sess.* 7. *cap.* 7. & positionem vicarij perpetui, nisi citatis, & auditis partibus, Flores de Mena *n.* 80. vt iam etiam dixi in textu nostro, nec possit procedere appellatione remota, fatendo, vt videatur esse locus appellationi, etiam suspensiuè ex Nauarro, nisi id faciat in visitatione: nam quatenus decretum tollit appellationem, loquitur de ordinario visitante, & quod nunc tollitur quoad effectum suspensiuum tantùm, vt in sequenti declaratione Sacræ Congreg. super dicto decreto *hac appellatio deuoluit, sed non suspendit*; & quod circa alia decreta Concilij, vbi tollitur appellatio, censuit alias eadem Congreg. de quo plane *in part.* 4. *cap.* 5. *num.* 10. idem Garcia. 19

QVÆST. V.

An in vicariis perpetuis Parochialium vnitarum, debeat fieri concursus, sicut in Parochialibus, saltim iuris Patronatus, Ecclesiastici, vbi quid, si vicaria sit de per se, & si etiam vnita? Et an procedat etiam quando vicaria vacat in mensibus reseruatis? & an vicarij nominatio interim, dum vacat Parochialis spectet ad Episcopum cum aliquo examine, an ad libitum remoueri possit? Et intra quod tempus, tam iste vicarius, quàm aliquis alius perpetuus, siue temporalis? Et alia de congrua tali vicario assignanda?

SVMMARIVM.

1 *Concursus debet fieri in perpetuis vicariis Parochialium, sicut in Parochilibus, saltim Iurispatronatus debet examen præcedere, qualiter in praxi.* num. 5. 9. & n.10.

2 *Vicaria perpetua sunt beneficia, non simplicia, sed curata, in quibus locum habent cætera requisita, quæ in Parochialibus.*

3 *Beneficio Ecclesiastico non dicitur carere ille, cui de vicaria perpetua prouentibus est prouisum.*

4 *Vicaria perpetua est præsentandus, & instituendus, qui dignus existimetur ab examinatoribus* n.10.

5 *Concursus non admittitur in vicariis vnitis, quæ prouidentur ad nominationem, seu præsentationem illorum, quorum Dignitati, vel Ecclesiæ Parochialis est vnita. Et qui sint videndi* n.6.

7 *Examen, quod sufficit pro vicario constituendo in Ecclesia vnita, & nominata* n.8.

8 *Vicariorum*

7 *Vicariorum ad nutum amobilium nominatio pertinet ad Priorem, ſeu Prelatum Monaſterij, cui beneficium vnitum eſt, examen ad Epiſcopum.*

9 Trid.cap.18,ſeſſ.24.de reformat, & n. 18. & conſtit.Pij V.

10 Concil.Tolet decret.24.cap.9 actione 1. anni 1556.

11 *Concurſus in vicaria perpetua, quæ non ſit vnita debet fieri,* & n.13.

12 *Vicarij perpetui habent fundatam intentionem ſuper decimis, quando non adſunt alij Rectores.*

14 *Vicarij deputatio cum congrua eſt de forma concurſus.*

18 *Concurſus debet fieri in vicaria, quæ vacat in menſibus reſeruatis, ſicut in aliis Parochialibus liberis,* & n.16.

17 *Vicarius ſine concurſu, & ſolo examine nominatur ab Epiſcopo, interim dum vacat Parochialis.*

18 *Vicarius deputandus cum congrua, non eſt neceſſario examinandus.*

18 *Vicarius cum congrua ſemel aſſignatus, non reuocatur ſine cauſa; quia Epiſcopus non retractat, quod ſemel fuit exequutus pro Concilio.*

20 *Vicarius prouidendus cum rigoroſo examine ad curam, debet ſe retrahere ab adminiſtratione, & exercitio curæ, ne incurrat in pœnam* cap.auaritiæ de electione.

21 *Vicarius conſtituendus ab Epiſcopo, non differatur vltra tres dies ab habita notitia vacationis, qui debet conſtitui cum congrua in qualibet Parochia, qualiter cumque vacet.*

22 *Vicarium nominaturus ab illo, cuius Parochia vnita eſt vicaria, debet illum nominare inter decem Dies aſſignatos ab Epiſcopo, alias faciet Epiſcopus, vt* n.23.

23 *Vicarius à capitulo ſede vacante, eſt nominandus ex Trid. intra octo dies.*

24 *Vicarius temporalis datus Parochiæ ad nutum, varius eſt, vt poſſit amoueri à ſeruitio ſine remedio manutenebili.*

25 *Congrua, quæ aſſignatur vicario amobili, poteſt dari per ſingulos menſes duorum aureorum, quando ſufficitur pro Rectore mortuo, vel vt* n.26.

26 *Congrua pro ſeruitoribus Parochialium, eſt aſſignanda iuxta conſuetudinem regionis, ſeu prouinciæ, & iuxta Eccleſiæ facultates, vt* n.27.

28 *Congrua talis debet aſſignari, quæ ſufficiat plebano, & ſuæ familiæ.*

29 *Portionis aſſignatio pro vicario talis debet eſſe, quæ ſufficiat etiam pro Clerico adiutore ipſius vicarij.*

30 *Congrua talis debet vicario aſſignari, quæ ſuppetat pro receptione hoſpitum, & nunciorum ſedis Apoſtolicæ, ſed qualiter* n. 32.

31 *Clerici præcipuè tenentur ad hoſpilitatem, &* n 32.

33 *Ratio decentis ſtatus Clericorum debet haberi in aſſignatione congruæ.*

34 *Congrua ſumma maior centum Ducatorum aſſignatur in Epiſcopatu Chonchens. pro vicario, &* n.31.

35 *Dos pro modo Dignitatum, & facultatum eſt aſſignanda.*

Fermoſin.de Offic.& ſacris Eccleſ. *Tom.II.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis, 1
quæ iam *ſub Rub. & ibi q. 1. & ſub textu*
noſtro q. 1. & in aliis dictum eſt, ad quem ſcili-
cet ſpectet nominatio, & præſentatio ad vica-
rias perpetuas, ſiue temporales, ac examen, &
approbatio, etiam ſi nominati ſint ad Eccleſias
vnitas capitulo, menſæ, ſeu ad exemptas; iam vi-
detur dicendum, vt in perpetuis vicariis Paro-
chialium debeat fieri concurſus, ſicut in Paro-
chialibus, ſaltim iuris Patronatus Eccleſiaſtici,
debeat idem examen præcedere. † Quia vt ſæpe
dictum eſt in præcitatis locis, vicariæ perpetuæ 2
ſunt beneficia, non ſimplicia, ſed curata, vt do-
cent DD. argum.textus *in clem.1.hoc tit.& hic in*
cap,fin. inter quos Rebuffus, Gimon, Gambarus,
Mandoſius, Hojeda, Quintinus, Leſſius, Azor, Bo-
nifacius, Nauar, quos refert Garcia *de beneficiis*
p.9.cap.2.ex n.185. ſic vt quæ dicuntur de benefi-
ciis, etiam curatis, habeant locum in vicaria per-
petua in qua habent locum iura ſtatuentia de Ec-
cleſiis Parochialibus, & omnes per textum op-
timum *in cap. poſtulati de reſcript.* † Non enim 3
carere dicunt beneficio Eccleſiaſtico, cui
competenter de vicariæ perpetuæ prouenti-
bus eſt prouiſum, *capite Michael de filiis*
Presbyter. & ſunt etiam videndi in Theorica
Rebuffus *de re benefic. tit. de officio & admi-*
niſt. ex numero 39. Sebaſtian. Cæſar *in relect.*
de Eccleſiaſt. Hierarch. p. 3. diſp. 14. §. à prin-
cipio, Gonzalez *in reg.8.Cancel.gloſſa 5.§. 3. à n.*
19. Flamin. Paris *de reſignat.lib.3.q. 1. à n.115.*
Campanil. *in diuerſorio iuris canonici Rub.1.cap*
6.n.114, Barboſa diuerſis in partibus, vt iam addu-
xi, item *de appellat.* verbo *vtriuſque iuris ſignif.*
appell.32.ex n.4.

Et ſic bene potuit ſtatui in Concilio prouin- 4
ciali Toletano de anno 1566. *actione 1. decreto*
24. in fine, quod in Parochialibus Eccleſiis qui-
buſcumque, quæ Dignitatibus præbendis capi-
tulis, Monaſteriis, Collegiis, aliiſue locis piis vni-
tæ ſunt quocumque modo vicarii perpetui, ſerua-
ta forma, quæ in eligendis, atque ſtatuendis Pres-
byteris Parochialibus à Trid. Synodo, & illo de-
creto preſcripta extat deputentur de quo *in cap.*
18.ſeſſ. 24. de reformat; ita vt is, ad quem Paro-
chialis Eccleſia iure vnionis pertinet, quem Dig-
niorem inter probatos ab examinatoribus iudica-
uerit, præſentare ordinario tenetur, vt ab eo perpe-
tuus eiuſdem Eccleſiæ vicarius inſtituatur; imo
ſic vidiſſe in Epiſcopatu Abulenſi ſeruatum in
vicaria *de Cabreros*, & *de Marra*, & *del Her-*
radon, teſtatur Garcia *dicta 9. p. cap. 2. nume-*
ro 187.

Adhuc tamen Doctorum aſſertio, quam & 5
ego ſequor, eſt, vt huiuſmodi vicariis non de-
beat fieri concurſus, ſed ſolùm ad nominatio-
nem, ſeu præſentationem illorum, quorum Dig-
nitati, vel Eccleſiæ Parochialis eſt vnita, &
annexa, deputandos, & inſtituendos eſſe ex reg.
textus *in cap. extirpandæ §. qui vero, cap. de*
Monachis de præb. cap. vnico de Cappellis mo-
nachor. lib. 6. Clem. 1. de iure Patronat, Ab-
bas *in dicto §. qui vero numero 9.* Petrus de Pe-
ruſio *de vnionibus cap. 11. quæſt.6.* Ripa *lib. 2.*
reſponſo 18.numero 4. Nauarrus *conſ.11. de ſta-*
tu Monachor. num. 3. & 7. Ioannes Gutierez
conſ.44. Nicolaus Garcia *dict.9. part. cap. 2. ex*
n. 289. qui ex *num. 290.* refert pluries deciſum,
ac declaratum in Rota, ac Sacra Congreg. in vna
Tiraſonen. iuris præſentendi 18. Iunii 1584. &

in alia 27. Mai 1588. & super Trid. *in cap. 7. sess. 7.* declaratum refert *ibi. n. 294.* & inter alia dubia fuisse responsum Episcopo Abulen. *ibi numero 295.*

6 De huiusmodi vicariis perpetuis Parochialium vnitarum videndi sunt etiam Doctores *in cap. super eo de prabend. lib. 6. in cap. vnico de appellat.* Monachor, *in clem. 1. hoc tit. de iure Patronatus* Rebuffus *in praxi tit. de vicariis perpetuus, & in repet. dicti cap. extirpnadæ §. quia vero, & in tract. de congrua portione*, Hojeda *de incompatibilitate benefic. cap. 15.* Gutierrez, *conf.* 8. Flores de Mena *variar. quæst.* 10. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 6. & lib. 6. cap. 19.* & de Concilio Rotæ in causa Salmantina vicariæ, de anno 1596. quam etiam abducit Garcia *de beneficiis 1. p. cap. 1. num. 94. & dicta p. 9. sub cap. 2. num. 320.* Legendus *parte 11. cap. 2.* & aliis ex modierrioribus, quos supra retuli, & hic *sub. quæst. 1. & 2.*

7 Et confirmatur ex verbis constit. Pij V. incip. *ad examen*, quam retuli in adductis locis, quæ loquens super declaratione portionum assignandarum vicariis perpetuis Parochialium vnitarum ibi *volumus* (ait Pontifex) *insuper, & ita mandamus, quod dicti vicarij perpetui non ad liberam ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis vnitis ponentur, cum ipsorum ordinariorum prauio examine, approbatione deputentur*: sequuntur idem Gonzalez *dict. glossa 5. §. 3. n. 38. & glossa 6. n. 161.* Garcia *de benefic. dict. cap. 2. p. 9. num. 191. vbi n. 193.* ait, in huiusmodi vicariis non solum non requiri concursum, sed nec examen nominati cum examinatoribus Synodalibus, sed quod sufficiat examen, & approbatio ordinarij iuxta dict. const. Pij V. & decretum Trid. *in cap. 13. sess. 7. de reformat.* de cuius materia iam dixi alibi, & addit idem Garcia *dicto numero 295. in fine*, vers. *predicta resolutio*, quod hæc sententia, & declarationess, quas ipse ad longum ponit, approbantur, & confirmantur per breue Sixti V. positum Manuel Rodrig. *in collectione priuilegiorum regularium, Bulla. 2. Sixti V. pag. 1173.* & nouissime sic tenent, ac referunt decisum Galerius *in Margarita casuum conscientiæ*, verbo *Vicarius* 3. Filiucius *tom. 3. tract. 41. num. 147.* Vgolinus *de offic. Episcopi cap. 50. §. 8. vers. tertio*, Aloysius Riccius *in praxi fori Eccles. res. 358. n. 1. vers. secundo.*

8 Et iterum confirmatur; quia simili modo in vicariis ad nutum amobilibus contingit, nam in illis nominatio pertinet ad Priorem, seu Prælatum Monasterij, cui beneficium vnitum est (vt iam *supra* dixi) & Episcopus solùm debet approbare, & admittere, ac licentiam administrandi sacramenta dare, si vicarius idoneus inuentus fuerit, quem potest examinare, in quo nulla alia requiritur collatio, aut institutio: sic docent Flores de Mena *variar. quæst. 10. num. 26.* Nicolaus Garcia cum aliis *de benefic. 1. p. cap. 2. num. 93. in medio*, Barbosa *de iure Ecclesiast. dicto cap. 6. lib. 3. num. 63. & 64.* vbi addit fuisse dictum in Iuuen. Parochialis S. Andreæ 19. Aprilis 1627. coram R.P.D. Duran, inter eius impress. *decis.* 74. & impressa per Viuium post suam praxim iuris patron. *decis. 86. num. 2.* in Ecclesia regulari facultatem nominandi vicarium spectare ad Regulares.

Nec tunc obstant fundamenta contrariæ sententiæ. Non primum de vicariis perpetuis vnitis aliis Parochialibus, aut Cathedralibus; quia præterquam quod in litteris vnionis soleat disponi, & caueri, vt examen non fit in concursu, nec per examinatores Synodales, sed modo hic signato, respondetur Trid. *in dict. cap. 18. sess. 24. de reformat. & dict. const. Pij V.* loqui tantum de examine præmittendo ad ipsasmet Parochiales, non vero de vicariis ipsarum Parochialium vnitarum, in quibus vicarios nominari per eos, in quorum Ecclesiis vnitis ponuntur, iuri, & rationi consonum est, cum suarum Parochialium vnitarum vicarii sint & vices suas sustineant, nec *dict. conf. 46. Pij V.* esse in hoc correctoriam, seu limitatoriam Trid. dicunt Garcia *dict. part. 9. cap. 2. n. 292.* vbi sub *dicto n. 294. in fine* refert à Sacr. Congreg declaratum 28. April. 1594. vicarios perpetuos in Parochialibus capitulo vnitis, non esse prauio concursu instituendos; & alij iam adducti pro nostra sententia, quidquid dixerit Gonzalez *in dicta glossa 5. §. 3. n. 53. & dict. gloss. 6. n. 161.* 9

10 Non secundum fundamentum ex dicto Concilio Toletano *decret. 24. action. 2.* cuius decisionem, vti contra ius improbat idem Nicolaus Garcia *dicto cap. 2. part. 9. de benefic.* videndus *à num. 296.* vbi dicens egere confirmatione Apostolica, & aliàs non valere, addit *num. 297.* vt nec videatur suffragari possessio contraria, etiam in iudicio possessorio, & manutentionis, quia ius commune illis assistit, quorum Ecclesiæ, seu beneficio Parochiales vnitæ sunt, qui de iure fundatam habent intentionem in libera nominatione vicarii perpetui, & ordinariis resistit quoad concuàsum, præsertim stantibus dict. constit. 46. Pii V. & declarationibus S. Congreg *ex cap. ad decimas de restit. spoliat. cap. cum persona de priuileg. lib. 6.* sic refert decisum, & declaratum idem Garcia Videndus etiam *p. 5. cap. 5. n. 102.* per Rotam in vna Choncheos. exercitii notariatus 14. Martii 1594. coram Dom. Blanchero, & in causa Veronen. Iurisdictionis 28. Martii 1596. coram D. Pamphilio, & in aliis causis, quas idem Garcia ponit *dict. cap. 2. lib. 9. numero 260.* & in aliis declarationibus, quas ponit *in dicto tract. de beneficiis part. 3. cap. 2. numero 194.* maxime stante decreto irritante, & clausula sublata dict. constit. ad Crescent. *decis. 4. de priuileg. ad finem*, & patet ex aliis congestis à Barbosa *in Trid. cap. 7. sess. 7. & ibi cap. 13. & sub dicto cap. 18. sess. 24.*

Quod si adhuc instes pro prima sententia, respondendum iudico eam tantùm admitti posse respectu vicariæ beneficii curati, quæ tamen non sit vicaria de Parochiali vnita alicui beneficio, vel loco, sed de per se; tunc enim in talibus vicariis fieri concursum deberi, sicut in aliis Parochialibus firmandum est, iuxta formam *dicti cap. 18. Trident. sess. 24.* quia tunc ille qui sic nominatur vicarius dicitur verus Rector, vt in vna Cæsar. August. fructuum io. Nouemb. 1595. coram Dom. Iusto, fuisse dictum, refert Nicolaus Garcia *dict. 9. part. cap. 2. ex n. 298. & ibi à n. 300.* vbi quod cum non extendantur isti duo tituli Rectoris. & vicarii separati, sed videmus ipsum vicarium, sine Rectore, vt vicarius reputetur verus Rector, talisque dici possit, vt Bonifac. probat *in clem. dudum 6. cæterum n. 4. de sepulturis*, idemque esse in vicariis erectis in 11

Ecclesiis

Ecclesiis alicui Beneficio, vel loco abdicando, & separando curam animarum ab ipsis Ecclesiis, & transferendo eam in vicarios; vt in vicaria per Greg. XIII. de anno 1585. erecta in Ecclesia loci *de la ventosa* Abulensis Diœcesis, vnita per eum Monasterio *B. Mariæ de la Mejorada* ordinis Diui Hienonymi.

12 Ac de prædictis vicariis loqui decisio. Pampilonens. decimarum 14. Ianuarij 1591. coram Dom. Bubalo, in qua fuit resolutum vicarios perpetuos habere fundatam intentionem super decimis, quando non adsunt alij Rectores: sic Garcia *dict. cap. 9. num. 299.* cum Rota *decis. 5. hoc tit. in antiquis* Rebuff. *de congrua n. 110. licet alias non habeant* glossa *in cap. 5. perpetuus de fide instrum.* Cardinalis *in clem. 1. de decimis num. 10. post glossam in cap. 1. de rebus Eccles. lib. 6.* verbo *defensore*, & id probat idem Barbosa referens verba declarationis S. Congreg. super dict. Trid. *in cap. 18.* dum probat in vicario seruandum esse dictum decretum, vt vicaria scilicet detur per concursum, & sufficere quod approbatus ab Episcopo ab ipso detur iuxta *cap.*
13 *6. sess. 21.* † Concluditque Garcia, quod huiusmodi vicariæ appellantur, & sunt vere beneficia curata de per se, sic vt in eis debeat fieri concursus, sicut in aliis beneficiis curatis, & comprobatur, quia de tali vicario dicitur quod sit verus Rector, & intitulatus, vt iam dixi, & notanter Lælius Mancinius *de sacr. iurium controuers. tom. 1. disert. 5. capit. 7. numero 16.* Daniel. *de nobilib. in addit. disp. 10. numero 1.* videndus ad plures alias annotationes cum Barbosa, & Bellarmino, qui *in ea disp.* principalia congerit *à numero 3. & 13.* certum esse, vt alia beneficia, quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen sunt beneficia de per se, & non vicariæ Parochialium vnitarum, & vicarias erectas in Ecclesiis vnitis abdicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarias, comprehendi sub reseruationibus per proxime dicta, & quæ ipse dixit *ibi à n. 298.*

14 Et videtur confirmari ex doctrina Masobrij in praxi habendi concursum ad Parochiales, requisito *1. dubio 1.* post Garciam, & cum eis Barbosa *in dicto cap. 17. Trid. n. 30.* idem *de offic. Episcopi part. 3. sub allegat. 57.* dicentis deputationem vicarij cum congrua esse de forma concursus, & ordinarium posse in huiusmodi vicarios deputare alios vicinores Parochos, vel alios etiam Hebdomadarios, vel diurnos, nec vt cessatio congruæ faciat cessare deputationem vicarij.

15 Ad secundam quæstionis partem, an procedat dictum sub vers. *ad primam*, quando vicaria vacat in mensibus reseruatis? In quo dubio, quia ex proposito scribit Nicolaus Garcia *dicta part. 9. cap. 2. ex numero 304. ad 320.* adducens quam plures decisiones, & declarationes legendas apud ipsum, quas adducit pro explicatione dict. const. Pianæ, & Trid. *in dicto cap. 7. sess. 7.* Ego in quam existimo pariformiter respondendum, & cum distinctione, de qua hic in toto vers. *ad primam*, & in vers. *quod si adhuc* & per dicta *in quæst. 4. præced.* vers. *ad secundam*, & præter adducta ab ipso Garcia, confirmatur ex Trid. verbis *in dicto cap. 18. sess. 24.* Vbi loquens de forma examinis obseruanda cum numero certo examinatorum synodalium, ponit eundem concursum desiderari ac in aliis Parochialibus liberis, in illis nempe, quæ sunt reseruatæ, & affectæ ibi, *etiam si ipse Parochialis Ecclesia reseruata, vel affecta*, vt resoluunt Lælius Zechius *de Republica Eccles. c. 28. de Parocho numero 6.* Zerola *in praxi Episcop. parte 1. verbo Parochus §. 2. dubio 4. & 10.* Marescot. *variar. resolut. lib. 1. cap. 52. numero 2.* Riccius *in praxi fori Eccles. res. 351. vers. amplia 3. in 2. eddit.* Filiucius *tom. 3. tract. 41. numero 141.* Barbosa *in dicto cap. 18. Trid. numero 27. 28. & 29. ibi* cum Salgado *de Regia protect. tom. 1. parte 3. cap. 9. numero 98.* Gonzalez *dicta glossa 6. numero 12.* Garcia *de benefic. dict. parte 9. cap. 2. numero 154.* ait in beneficiis curatis reseruatis sedi Apostolicæ, & quibusuis aliis, etiam ex antiqua consuetudine ordinarios proponere edicta, concursus, & à sede Apostolica prouisionem fieri approbato ab examinatoribus in synodo Diœcesana deputatis, vt dixerunt etiam Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. §. quibusuis num. 17.* Flamin Parisius *de resignat. beneficior. lib. 10. quæst. 7. n. 12.*

Et sic idem Nicolaus etiam *dicta part. 9. dict. cap. 2. n. 319.* Loquutus ad *n. 304.* de prædictis 16 vicariis reseruatis distinxit etiam postquam dicit late iam *supra* dictum de vicariis perpetuis Parochialium vnitarum, vt à se dictum ex *num. 285.* procedat etiam, quando vicaria vacat in mensibus reseruatis, quod est idem ac à nobis resolutum est *hic ex num. 1.* postea *dict. n. 319.* in sequentibus verbis conformando se cum distinctione adducti in dicto vers. *quod si adhuc vrgeas*, ait certum vero esse alia beneficia quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen sunt beneficia de per se, & non vicariæ Parochialium vnitarum, & vicarias erectus in Ecclesiis vnitis, abdicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarias, comprehendi sub reseruationibus, quod & repetit Barbosa *de iure Eccles. lib. 3. cap. 6. n. 45. & 46.* Legendus cum eodem Garcia, & Gonzalez *in reg. 8. Cancel. glossa 5. §. 3. n. 57.* & explanandus vt hic *ex num. 1.* quoad concursum faciendum, vel non in nominationibus, & prouisionibus dictarum vicariarum.

Ad tertiam quæstionis partem, an vicarij nominatio, interim dum vacat Parochialis spectet ad 17 ordinarium? In quo breuiter iuxta Trid verba *in dicto cap. 18. sess. 24. de reformat*, ibi *statim adhibita notitia vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit idoneum vicarium ea cum congrua eius arbitrio fructuum assignatione constituere, qui onera Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur*, per quæ & alia verba licet examen prærequiratur ad tegendam Ecclesiam, coram deputandis examinatoribus vt insuper demonstrant alia sequentia Trid. verba ibi, *& porro Episcopus, & qui ius Patronatus habet intra decem dies, vel aliud tempus ab Episcopo praescribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam Ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet &c.* Tamen præterquam quod hæc vltima loquuntur de Ecclesia Patronata, ego respondeo non requiri examen concursus, sicut ad prouisionem de Rectore, aut vicario perpetuo in Parochialibus, instituendo per prouisionem canonicam, & titulum perpetuum, sed tantum aliud de idoneitate, & habilitate illius, qui nominatur talis vicarius, interim dum Parochialis prouidetur de Rectore, siue vicario perpetuo, quando vicaria est de per se, vt diximus sub dicto vers.

ad primam in dicto verbo, *quod si adhuc instes*, & hoc faciendum examen non coram examinatoribus synodalibus, qui iam sunt è synodo Diœcesano deputati, sed coram aliis tunc ab Episcopo deputandis.

18 Ob quod rectè per ipsum Tridentinum in vers. *si opus fuerit idoneum in ea vicarium*, dicit Masobrius *in praxi habendi concursum ad Parochiales requisito* 1. *dubio* 12. & Barbosa cum eo *in dicto cap.* 18. *Trid. n.* 40. vicarium deputandum cum congrua, non esse necessario examinandum, dummodo aliàs sit idoneus; qui & *n.* 39. cum Nicolao Garcia *dicta p.* 9. *cap.* 2. *n.* 13. dicit ordinarium obnoxium esse aduertere cum omni diligentia, vt aliquem inueniat, qui velit, & possit hoc munus obire, qui si recipere nequiuerit, saltim illud curet, vt aliqui mercenarij diurni, vel Hebdomadarij, aut vicini Parochi curam animarum interea exerceant, indeque ipsi ambo explanado verba dicti Trid. ibi *si opus fuerit* dicunt eo tendere; quia in eadem Ecclesia possunt ad esse alij Ministri sacramentorum, qui interea curam quoque illam, quæ ad defunctorum spectabat exercerent, vel aliqui vicini Parochi libenter, idem præstarent, aut alij similes casus euenirent, quibus appareret non esse opus constituere alium vicarium: sic referentes decisum.

19 Ad quartam partem, an talis vicarius valeat ad libitum remoueri, applicatis *hic*, quæ iam adduxi *in Rub. sub quæst.* 1. vers. *ad secundam*, & *ad tertiam*, vt notaui in præmisso textus nostri, respondendum existimo in præsenti casu, nec vicarium istum semel cum congrua constitutum posse remoueri sine causa, quia Episcopus non retractat quod semel exequutus est pro exequutione Concilij Trid. sic tenent Barbosa *in dicto cap.* 18. *Trid. sess.* 24. vers. *donec ei de Rectore prouideatur num.* 44. ante eum Masobrius *de examine per concurs. faciendo ad*

20 *Parochial. dicto requisito* 1. *dubio* 26. & 27. † Qui ambo addunt quod si vicarius constitutus cum congrua subeat examen, & eligatur, tamquam magis idoneus, debeat se rettahere à prosequutione exercitij curæ, & administratione bonorum, alioquin quidem eum incurrere pœnam *cap. auaritia de elect. lib.* 6. quod ego intelligerem iuxta terminos eorum, quæ late resolui *in cap.* 15. *de elect.* applicando quæ applicabilia *ibi* scripta sunt.

21 Ad vltimam partem breuiter respondeo per verba *dicti cap.* 19. *Trid. sess.* 14. in dicto vers. *statim* & in vers. *habita notitia vacationi*, vt non vltra tres Dies à tali notitia debeat Episcopus differre constitutionem talis vicarij, vt explicant *ibi* Marcilla, & Farinacius, item & Barbosa *n.* 37. & 38. Masobrius *dicto requisito* 1. & 2. *dubio* 13. dicentes etiam talem vicarium esse constituendum cum congrua in qualibet Parochiali vacante, siue de iure, & de facto tantùm, & siue per obitum, siue per simplicem resignationem, vel priuationem vacent.

22 Cumque *supra in Rub. & hic à q.* 1. latè dictum sit, quod vicarij perpetui Parochialis vnitæ nominatio, spectat non ad ordinarium, sed ad eum cuius est beneficium, in quo erigitur vicaria, & posset contingere quod ipse multo tempore non nominaret; ideo argumento eius, quod proxime diximus, dico, à Die etiam notitiæ esse assignandum ex Sacra Congreg. terminum decem Dierum ab Episcopo ad nominandum, vt dixit Bellarmarin *in dicto cap.* 7. *Trid. sess.* 7. *fol.* 80. *col.* 2. vers. *item ordinarius* Daniel *de nobilibus in addit. ad suam disp.* 20. *n.* 5. vers. *statuitur.* † 23

Sic vt si non nominet, tunc nominatio, ac deputatio spectet ad ipsummet Episcopum ordinarium; pro qua resolutione facit etiam alia communis Trid. *decisio sess.* 14. *cap.* 16. *de reformat.* qua cauetur, vt capitulum sede vacante, teneatur creare vicarium idoneum infra octo dies, vt *ibi*; sic vt non facta electione deuoluatur nominatio ad Metropolitanum iuxta quæ docent. Rubeus *in decis.* 91. Riccius *collect.* 1602. vbi sic dicit, licet possit capitulum moram purgare, & ex dicto Concil. Colligunt Quaranta, Marcus Anton, & Barbosa *ibi n.* 32. *de canonicis cap.* 42. *n.* 55. *de offic. Episcopi p.* 1. *tit.* 4. *n.* 60. vel ad Episcopum propinquiorem, vacante Ecclesia Metropolitana, Sbrotius *lib.* 2. *q.* 58. Chuch. *lib.* 2. *tit.* 8 *hic tit. n.* 59.

Quod si dubites an vicarius ad nutum amobilis possit ante finitum annum seruitij amoueri Respondebis cum Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de dispensatione de non residendo n.* 13. & *tom.* 3. *ad leges Gallicas tit. de mater. possess. in benef. art.* 9. *glossa vnica in præfat.* Flores de Mena *variar. dict. quæst.* 10. *n.* 34. vt licet non posset, sicut nec remoueri debet sine causa locum tenens alicuius correctoris, vel vicarius alicuius Episcopi, vel alius vicem alicuius gerens ab eo, qui eum nominauit, ita vt si amoueatur, detur illi officium iudicis de manutendo, vt docent Guilhelm. Benedict. *in cap. Raynucius verb. duas habens a num.* 37. Abiles *in capitib. Prætor.* verb. *fielmente num.* 4. Azeued. *in l.* 11. *tit.* 5. *lib.* 3. *recopil.* Vicent. Franc. *decis.* 409. *part.* 2. adhuc ante annum posse remoueri ad libitum, sic vt nec detur ei officium aliquod, seu remedium ad defendendum suam possessionem, aliàs inquam posset facere illum vicarium perpetuum, quod non est credendum praxi admittendum. 24

Et si iterum inquiras de congrua, suppositis, quæ iam *supra* dixi *hic sub quæst.* 1. vers. *ad vltimam*, & quod notaui ibi in præmisso de ea, quæ assignatur vicario perpetuo, seu vicario temporali, iuxta materiam tituli, ac textus nostri. Nunc circa congruam assignandam vicario, qui sufficitur, Rectore mortuo, interim dum prouidetur Parochialis de nouo Rectore iuxta verba *dicti capit.* 18. *Trid.* ad propositum dixerunt Gallet. *in Margarita casuum conscient.* verbo *vicarius* 8. Campanil. *in diuersorio iuris canon. Rubric.* 7. *cap.* 6. *numero* 116. *in fine*, posse eam congruam esse singulis mensibus duorum aureorum. 25

Sed mihi videtur verum si posita qualitate personæ, beneficij, & loci, ille sufficiat pro vt iam in dictis locis dixi, ac docent Masobrius *de praxi habendi concurs. ad Parochial. requisito* 1. *dubio* 26. Garcia *de beneficiis dict. p.* 9. *cap* 2. *n.* 15. cum aliis, Barbosa *in Trid. dict. cap.* 17. *n.* 42. & 43. Et ego distinctius explanado existimo prædictum arbitrium in congrua generaliter assignanda pro seruitoribus beneficij cuiuslibet, esse quidem taxandam iuxta consuetudinem regionis. seu prouinciæ *per cap. erit. dist.* 4. *cap. sciendum* 29. *dist.* cum Vranio, & aliis multis Valenzuela Velasquez *cons.* 54. *per totum*, & *numero* 46. allegant ex Vranio pro simili textum *in l. quod si nolit* §. *qui assidua ff. de edilit. edicto*, 26

cto, vbi Cepola, *à num.* 22. Rebuffus *de congrua num.* 76. *ex l. si seruus plurium* §. *fin. ff. de leg.* 1.

27 Et quia præter adductas conditiones, & hanc scilicet Regionis consuetudinem addunt Doctores, illam nempe, & iuxta Ecclesiæ facultates per glossam *in cap.* 1. 21. *q.* 1. *& in cap. cum adeo de rescriptis*, vbi Panormit. *glossa in dicto cap. extirpanda de prebend.* Hostiensis *in summa eiusdem tit.* §. 3. *vers. sed quod tu*, Cardinalis *in clem.* 1. *de iure Patronat.* §. *sane notabili* 4. ideo existimo ar-
28 bitrium ita posse extendi, † vt tanta congrua assignetur, quæ sufficiat pro eodem vicario, & suis cum appellatione congruæ, intelligatur sustentatio sufficiens pro plebano, seu vicario, & suis, *cap. studeat in fine & ibi glossa* 50. *dist.* vt voluit etiam glossa *in cap.* 1. 21. *q.* 1. *dist. cap. cum adeo de rescript. & in dicto cap. extirpanda*, Decius *cons.* 173. *num.* 8. Martin. Vranius *cons.* 41. *num.* 2. qui id intelligit de suis indigentibus, & de his, quos debet habere secum necessario ex Abbate *in dicto cap. cum adeo*, & cum Hostiense, Ioan. Andreas, & Dominicus *in cap.* 1. *de Preb. lib.* 6.

29 Et amplius etiam Rebuffus *in tract. de congrua n.* 65. *&* 67. Rota Romana *decis.* 56. *p.* 2. *n.* 10. *in nouis*, Valenzuela Velasquez, *dicto cons.* 54. Videndus *à n.* 39. & per totum, *& n.* 49. dicunt quod in decernentia portione vicariis, debet etiam Episcopus considerare, vt assignet vicario tantùm, ex quo possit habere clericum, qui sibi deseruiat in Diuinis, vt opus fuerit, *c. proposuit in fine de filiis Presbyter. c. vt quisque de vita, & honest. clericor. glossa in c. sedulo* 38. *dist. ex c. non liceat dist.* 92.

30 Imo & addunt taliter eam esse assignandam; vt suppetat pro receptione hospitum, & Nunciorum Apostolicæ sedis; quia hæc sunt onera vicariæ perpetua incumbentia, vt DD. agnoscunt *in dicto*
31 *cap.* 1. *de preb. lib.* 6. vbi glossa verbo *onera*, † ex eo quod clerici præcipue tenentur ad hospitalitatem, vt in summa, & per totum, 42. *dict. cap. Archidiaconum* Florentinum 85. *dist. cap.* 2. *de supplenda neglig. Prelator. cap. de Monachis*, vbi glossa *de prebendis* Paul. 1. *ad Timoth. cap.* 8. *dict. cap.* 1. iuncta glossa, verbo *soluere de prebend. lib.* 6. Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 8. *in principio*, ibi *admonet* (Sancta Synodus,) *vt hospitalitatis officium quantum per eorum prouentus licebit, promptè, benigneque exercere assuescant cap. offerebat.* 32. *q.* 7. *cap. vltimo* 16. *q.* 1. vbi S. Hieronymus, ibi, *quoniam quidquid habent clerici pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes susceptioni peregrinorum, & hospitum, inuigilare debent.*

32 Quod intelligunt Martinus Vranius *dicto cons.* 41. *n.* 3. *&* 4. Valenzuela Velasquez *dicto cons.* 54. *ex n.* 41. vbi adducit Concil. Mediolanen. *p.* 2. *colum.* 146. & ex Neuizano *lib.* 4. *Sylua nuptial. n.* 61. Campanil. *in diuers. iuris canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *n.* 117. de hospitalitate, quæ spectat ad officium pietatis suo modo, & congruenter facienda: sic etiam Innocent. *in dicto cap. de Monachis*: nam talis magnopere laudatur per D. Augustin. contra hæreses D. Crysosthom. super Matth. *homil.* 43. 44. *&* 51. *super Genes.* Paul. *ad Hebr. cap.* 13. Petr. 1. *epist. can. cap.* 4. D. Ambros. *in libro de Patriarchis*, Gerard. Maynard. *decis. Tholosan.* 2. *&* 3. *lib.* 2. etenim, vt DD. ex D. Thoma habent 22. *q.* 32. *art.* 6. & tradit Marcus Anton. columna Ecclesiast. reddit origine *p.* 3. *c.* 27. *n.* 33. † Debet haberi 33
ratio decentis clericorum status; & iuxta has, & alias considerationes refert idem Valenzuela *dicto cons.* 54. † Et sub *n.* 46. quod in Episcopatu 34
Chonchens. pro congrua vicarij perpetui maior, quam 100. scutorum assignatur summa eo quod Parochiales sunt abundaniores in plurimum; indeque assignandam ad similitudinem constitutionis Dotis per *leg. si filia ff. de legatis* 3. *l. quaero*, *l. cum post* §. *nuptiis ff. de iure dot.* † vbi dos pro modo 35
facultatum, & Dignitate natalium constituitur, vt fatentur etiam DD. *in auth. res quæ ff. communia delegatis*, *l. si curator ff. de administrat. tutor.* Martin. Vranius. *dicto cons.* 42. *n.* 10. Borell. *summa decis. tom.* 1 *tit.* 4. *n.* 133. iuxta quæ proportionabiliter, & si non in tanta quantitate, crederem ego, posse arbitrium Episcopi extendi in assignanda congrua pro vicariis temporalibus; item pro vicario, qui interea, dum Parochia prouidetur de vicario, nominatur ab ordinario modo dicto.

AD TEXT. IN CAP. IV. Clericos hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

PER hunc textum Doctores communiter 1
probant, vt vicarius ad Parochialem nominatus, siue institutus non possit substituere vicarium. Quare pro exacta tractatione possunt hic adiungi quæ *supra* dixi *in Rubr. de officio Archipresbyteri q.* 4. quatenus *ibi* in *vers. ad quintam* egi de dubio illo, *an officium canonicorum debeat per se ipsos adimpleri, aut queat per substitutum?*

QVÆST. I.

An vicarius Parochiæ perpetuus, siue ad nutum amobilis, possit ponere alium vicarium, sibique in officio impendendo curati aliquando sine Episcopo substituere? Et an vicarius Episcopi ea facere queat ex sola commissione generali absque sui Episcopi specialis licentia? Et quid de vicario siue delegato Papæ? Et de vicario capituli sede vacante.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius temporalis, siue perpetuus nequit, sibi alium vicarium substituere, &* n. 5. fallit vt n. 6.
2 *Procurator constitutus cum facultate substituendi, nequit substituere alium cum pari facultate.*
3 *Accessio accessionis non datur, nec officium officij, nec superioritas superioritatis.*
4 *Vsus fructuarius nequit facere alium eiusdem rei vsufructuarium.*
6 *Vicarius si consuetudo est poterit alium sibi substituere,*

sionem, etiam si talis vicarius fuerit constitutus ab Episcopo cum facultate substituendi, vt testantur Domini de Rota *in decis.4.hoc tit. in nouis*, Balb. *in decis.99.* Cardinal. Puteus, qui vltra quod refert decisum, dicit pariter hanc communem, & receptam sententiam, vt *in decis.166. lib. 1.* etiam refert idem Riccius nouissimis temporibus tantum à Rota contra præfatam ampliationem, quod scilicet valeat vicarius substituere casu, quo esset præfata facultas substituendi ei tributa, vt *n. præced.* dictum est, quod ego cum eo intelligo, si tria concurrant. Primo, quod substitutio fiat ad modicum tempus, Secundo ex iusta causa. Tertio de consensu Episcopi, vt fuit in Rota resolutum in vna Oriolonens. 21. Mai 1593. coram illustrissimo Seraphino.

11 Verum ex iam adductis *hic à n. 1.* de vicario Parochialis substituente alium ad modicum tempus ex causis relatis in vers. *sed prædicta*, existimo quod concurrentibus illis causis, aut aliqua ex eis possit etiam dictus vicarius Episcopi sibi alium substituere vicarium, si necessitas vrgeat, nec adsit Episcopus, sed forte alio in loco sui Episcopatus aderit etiam, si vicario ea facultas substituendi data non esset. Et sic intelligo limitationem, quam ad hanc conclusionem præstant Pauinus *de potest. capituli p.2.q.10.n.19.* Zerola, dict. verbo *vicarius* vers. *quartum dubium*, Sbrocius *dict. lib.1. de vicario Episcopi q.66.n.11.& 17.* Barbosa *in dicto cap.1. hoc tit. lib 6. dicto n. 8. in fine.* dicentes quod bene potest ex causa ad modicum tempus.

12 Ex quibus notandum est quod si Episcopus suo vicario generalis vices commisisset cum facultate substituendi, tunc talis vicarius substitutus posset etiam beneficia conferre, si substituens præfatam facultatem à suo Episcopo obtinebat, vt dixit Rota *in decis.4. hoc tit. in nouis*, Cardinal. Puteus *in decis.487. lib. 2.* idem Riccius *dicta collect.1599.* circa medium, vbi limitat, si in præfata substitutione non concederetur facultas substituendi, quoniam tunc minime conferre posset, vt

13 dixit Rota *in decis. 18. de procurat. in nouis.* † Sed hanc limitationem sublimitant Cardinal. Puteus *decis.168. lib.1.* eadem Rota, *dicta decis. 4. hoc tit. in nouis*, Chissan. *in decis. 139. in manuscript.* dicentes substitutum posse etiam beneficia conferre, quando substitutio fieret ex causa ad modicum tempus, quia valeret collatio, quamuis non data esset substituendi facultas idem Barbosa *hic, & dict. allegat. 54. de offic. Episcopi n. 100. & 101.* resoluit posse illum vicarium delegare vnam, vel plures causas, aut substituere ad modicum tempus, vel ex causa.

14 Est tamen animaduertendum quod si aliquis substituatur ad prædicta, & alia à vicario generali habente facultatem substituendi, tunc ipse substitutus intelligatur vicarius virtute facultatis substituendæ tributæ ab ipso Episcopo, vt dixerunt Rota *dicta decis.4. hoc tit.* Cardinalis Puteus *in decis.487. lib.2.* Rota *diuers. in decis.11. & 31. p.1. & in decis.159. p.2. & in decis.122. p.3.* idem

15 Riccius *dicta collect.1599.* vbi inter alia † ampliat vt procedat, si Episcopus daret facultatem substituendi suo nomine; quia tunc censetur etiam ab ipso Episcopo positus, cum eius nomine substituatur, Balbus *in decis. 349.* & addit Franc. Marc. *in decis.317. p.1. n.1.* quem sequitur idem Riccius *dict. collect. in fine*, intelligendo, nunc tunc procedere, quando fuissent inserta verba illa, videlicet: *damus potestatem substituendi alium, quem nos vicarium cum eadem potestate substituimus*, tunc enim dicunt procedere quod substitutus videtur ab ipso Episcopo positus.

Ad tertiam quæstionis partem, quia late de vicario Papæ ad beneficialia, & spiritualia, loquimur *in proximo cap. sequenti*, breuiter ex genc. ali doctrina *hic à n.1.* adducta respondeo idem, ac responsum est in duobus relatis casibus *hic* per eadem fundamenta, & vt in terminis docent Zabarella *in clem.2. de rescript. dict. n.4.* Barbosa *hic d.n.1.* Maranta *de ordine iudicior p.4. dist.5. principali n.22.* Narbona *de appellat. à vicario dict.1 p. dicto n.119. in fine.* 16

Quod si pugnes aduersùs hanc assertionem, dicendo talem vicarium Papæ, vt à Principe supremo Ecclesiæ posse subdelegare ex doctrina textus *in cap. si pro debilitate 3.* cum vulgatis *ibi de officio iudicis deleg.* Respondeo, non id fieri posse sine iusta causa, nec quando causæ sunt graues. Vnde cum in casu textus nostri ratio denegatæ substitutionis sit, ne abstrahatur ab exercitio curæ ille, cuius personæ industria electa est: sequitur videndum ratione vberiori, vt nec vicarius Papæ possit sibi alium substituere, nisi data causa aliqua ex adductis. 17

Ad quartam quæstionis partem, an vicarius capituli, sede vacante, possit alium sibi substituere? in quo dubio, negatur, vt possit substituere sibi alium, nisi in tribus casibus, videlicet infirmitatis, ad modicum tempus, & in delegatis, & tunc multò magis teneri ad substituendum prædictum qualitatibus, quas exigit Trid. decret. *in cap. 16. sess.24. de reform.* in ipso vicario capituli, de quibus aliqua *in cap. sequenti*, sic refert decisum Sellius *in selectis canon. c.19. n.45. Die 17. Mai 1660.* Barbosa *in dicto decreto n.20.* qui *n.21.* cum Garcia *de benefic. p.5. c.7. n.23. declaratione 6.* refert decisum vicario capituli propter eius absentiam spectare substitutionem facere. 18

QVÆST. II.

An inquisitores sancti officij & Regij Auditores, Regij Fiscales, iudicesque ordinarij deseruire possint, per substitutum? An Decuriones? Et an cui datur facultas excommunicandi detur facultas vices suas committendi? Et an substitutus gaudeat honoribus, & priuilegiis illum substituentis? Et num substituens mulctari valeat ex defectu substituti?

SVMMARIVM.

1 *Inquisitores nequeunt sibimet alios in officiis substituere.*
2 *Inquisitores, in quibus valeant subdelegare.*
3 *Auditores, & iudices criminum vulgò* Alcades de corte, *nequeunt in officiis alios sibi substituere sine Principe.*
4 *Fiscales Regij sibi alios non substituunt, vt seruiant in officiis. Et de praxi in cancellariis* n.6.
5 *Fiscalis sancta inquisitionis absens, & mortuus, qualiter*

iustissimè nominatus Auditor Rotalis,euoluit ad hanc supremi Consilij sanctæ inquisitionis Fiscaliam,cuius possessionem intrauit in mense Octob. anni proximi præteriti 1660 & ob id non est cur audiatur Alfaro *de officio fiscali glossa* 28. *n.* 2. dum dicit in casu absentiæ,& in praxi obtinuisse, cum tali munere fungeretur.

6 Quod si dubitetur de praxi in nominando aliquem.qui peragat officium fiscale,quando, vel se absentarunt ambo cancellariarum Fiscales, seu mortui,aut prouisi fuerunt,accipies quod de Granatensi senatu in praxi testatur D.Franc.Amaya, *in dicta leg.nullus Cod.de decurionibus sub n.* 5. dum ait nec *dictam leg.Regiam* 2.*recopil.*correctam esse ex diplomate Regio,quod exaratum est in ordinationibus illius cancellariæ post indicem, ante constitutiones visitationis Episcopi Zamorensis;vbi statuitur, quod si Fiscales ambo obierint,vel ad alium locum assumantur, non possint alij nominari à curia Auditorum,sed statim Regi denuncietur,vt de eis Audientiæ prouideat; quoniam non excluditur,vt dum Princeps prouidet, nominetur aliquis,qui res fiscales pertractet:sicque practicari refert,vt si absens sit Fiscalis, vel mortuus alter & munera ciuilia,& criminalia peragat,si vero ambo Fiscales absentes, aut mortui sint. interim dum Rex prouidet, vel absens est, Fiscalem solitum,esse prouideri,ac designari vnum ex Aduocatis grauioribus illius curię,qui nomine officij Fiscalis,comparens in iudicio,lites fiscales pertractet.

7 Ex iuxta hanc praxim vidi in Senatu Pintiano practicari; sic vt si vnus ex Fiscalibus ab sit,prouisus,aut mortuus fuerit,qui remanet Fiscalis vocatus de *lo ciuil* vel *de lo criminal*, inseruit vtramque Fiscaliam cum aliquo ampliori stipendio.Sin vero ambo absentes sint,aut mortui,tunc solitum vidi aliquem ex collegis collegij maioris sanctæ crucis illo officio fungi,interim, ac prouideretur proprietarius à Rege; imo & tale collegium habere tale priuilegium,vt absente, siue deficiente, mortuoue iudice maiori vocato sic *de vizcaya* subintret pro interim vsque ad Regiam nominationem aliquis de dictis collegis de quibus etiam solet eligi pro inseruiendo in Aula vulgò *de los hijosdalgo*,cum deficiunt iudices;& sic in duplici tempore vidi obseruatum; imo aliquando accidit, vt quando non supersunt Auditores ad pronũciandam sententiam; eo quod fuerint pares in suffragio,aut quia recusati,nominetur tertius de dictis collegis.

8 In iudicibus inquam aliis ordinariis repetitur prohibitum substitutum constituere *in l.6. tit.* 5. *lib.* 3. *recopil.* quia interest Regi officia personalia,& quæ maximam in se continent qualitatem, & confidentiam exerceri per personas electas ab eo.Et in quibus eligendis cura Principis animaduertitur iuxta *leg.*10.*tit.*5.*lib.*3.*recop.* sic docent idem Amaya *supra in dicta l.nullus n.*6. Giurba *conf.*36.*n.*3.*in fine*;at idem de Tabellionibus notant Abendaños,*in capitib.Pretor,*1.*p.c.* 3.*n.*5. idem Amaya *dicto n.*6.*in fine*, quorum omnium ratio præstantior est,vt *infra* patebit

9 De decurionibus ciuitatum,idem de iure prouisum est,etsi non sic in praxi receptum. Etenim constitutione imperatores Theodos. & Valentinianus *in dicta l. nullus Cod de decurionibus*, prouiderunt ita Decuriones personaliter adsistere debere,vt nec per substitutum potuissent deseruire per verba ibi:*nullus,qui nexu generis curiæ teneatur obnoxius per substitutam quamque personam curiales impleat functiones, sed ipse per se debitum patriæ munus exoluat;& si expectabili dignitate decoratus sit, nisi hoc speciali beneficio sit concessum.Hi verò,qui honorario titulo illustrem dignitatem consequuti sunt,per substitutos periculo suarum facultatem curiæ muneribus satisfacere non vetentur.*

Cum ergo Decurionum officium, de quo aliquid adduxi *sub Rub.de elect.* personalem occupationem haberet talem quidem,vt neque rus habitare eis licet,*toto tit.Cod.si curialis relict.ciuit.* nec quomodolibet curiam derelinquere, cui erant,veluti mancipati,& adscripti(iuxta nonnullam adscriptitiorum seruorum similitudinem, de quibus dixi *sub Rub. & tit. de seruis ordinand. vel non*) & si cum magna differentia inter illos, cum Decurionum officium sit honoris,adscriptitiorum,seruitutis,& ignominiæ, vt *in eo tit. dictum est*; & taliter quidem mancipati erant,quod si aliquam adepti essent Dignitatem, post eam depositam, ad curiam redire tenebantur ex *l. neminem* 64. *Cod. de Decurionibus*, cum adductis à Petro Gregorio *lib.*18. *syntagmat.cap.*14. *num.*7. 10

Et cum in aliis officialibus,& Ministris, idem statutum legamus,vt *in nouella* 134. quæ est *in auth.vt nulli iudicum in princip.nouella* 128.quæ est *auth.de collatoribus* §. *ad hæc prohibemus,nouell.*17.*seu auth.de mandatis Princip.* §. *eos autem nouella*.8.*seu auth. vt iudices* sine quoquo suffragio. §.*nulli quoque*, & iure nostro caueatur,*in l.* 1.*&* 4.*tit.*9.*lib.*3.*recopil.l.6.tit.* 2.*lib.* 7. vbi explicat,Azeued.& Abendañ.*supr.dict.cap.*3. *n.*5. Bobadilla *lib.*2.*politica cap.* 20. *n.* 34 Menoch. *de præsumpt.lib.*2.*præsumpt.* 21. Mastrill. *de Magistratib.lib.*1.*toto cap.* 29. Giurba *decis.* 36.*ex n.*1. & Fuluius Constant. post Plateam *in dicta l.nullus*,ex ea quidem ratione, quia in officiis,quæ habent administrationem annexam, vel quando certum ministerium alicui committitur, tunc censeatur electa industria personæ, ex vulgata,*l.inter artifices*, 31. *ff. de solutionib.* & per DD.quos plena manu congerit Barbosa videndus per textum *ibi in cap.fin.* §. *is autem cum seq. de officio,& potest.iud. delegati*,quæ non potest suppleri per substitutum,*l vnica* §. *ne autem* 9. *vers. sin vero talis Cod.de caducis tollend.cap.is*, *cui* 12.vbi etiam cum aliis Barbosa,*de offic. deleg.lib.* 6.indeque in officiis,& Dignitatibus prohibitum esse dicant Bartol.per textum *ibi in l.* 1. *Cod. de præposit.agent.in rebus*,vbi eius additio,*littera C.* Bald.*in l.quisquis.Cod.de Episcopis, & clericis*, Paris de Puteo *de syndicatu*,verbo *substitutus n.* 3.& Constantius *in dicta l.nullus n.*15.vbi Amaya,*n.*2.*in fine*. 11

Sequitur vberiori ratione Decuriones ministerium suum per alium expedire non posse, vt docent Doctores *in dicta l.nullus*, Alex,*in l.morem* 45.*ff.de iurisdict.*Petr. Gregor. *dict.lib.* 18. *cap.* 14.*n.*3.*syntagm.* Bobadilla *dict.lib.*2.*polit. cap.*8. *n.* 129. & expresse *in l.*18.*tit.*5 *lib.* 7. *recopil.*in tantùm quidem vt si citaretur Decurio, dum impeditus,vel absens est, non possit loco sui alium substituere; licet posset alicui ex condecurionibus committere, vocem,vt notauit Azebed. *in l.* 1. *n.* 16.*& in l.*4.*n.*5.*tit.* 9.*lib.* 3. *recopil.* & sequitur Maya *in dicta l.nullus,n.* 1. contra Didac. Perez *in l.*1.*tit.*5.*lib.*3 *ordinam.* † præcipuè si consideretur,vt quemadmodum senatores illustres & clarissimi 12 13

clarissimi erant, pro vt quique honoribus erant functi, ita quoque inter Decuriones summates, & Principes ex *l.quinque 57.dict.tit.Cod. de Decurion.l.cum nauar.corum 6. Cod.de nauicularijs, qui & archigerentes dicuntur, in l.5.Cod.de Episcopali.aud.* de quibus aliquid dico *infra sub tit. de officio custod.& Primates, in tit.Cod. de Alexandria Primatibus, in l. in Alexandrinis 56. dict.tit.de Decurionibus,* qui & dicebantur etiam Principales curiales, *in l.militaribus 41. dict. tit.* idest seniores, seu antiquiores curiæ, seu Decurionum primi, aut Decani, qui cæteris antistant, & præsunt, vt voluerunt Cuiacius *in l.omnes 33.dict. tit.*& D.Franc.de Amaya alia adducens, *in Rub. ibi à n.6.& in toto eo tit.* legendus, quibus deprehenditur necessariam fore Decurionum assistentiam personalem, nec alios sibi substituere, cum dicti dicantur principales; idest defensores Vrbium singularum *in l.Diui 27.ff.de pœnis, l. qui 40.Cod.Theodos.de hæret.* ibi: *Defensores quoque, & Principales Vrbium singularum, l.omnis. Cod. Theodos.de his qui administrant, vel officiunt gerens,* ibi: *in super Principales, à quibus distributionum omnium forma procedit,*& ex aliis locis, quorum ipse Amaya meminit cum Pancirol, Buleng.Iutero, & aliis.

14 Et quia adhuc esse dubium conspicitur, numquid hæc denegata substitutio proueniat ab industria præcisè requisita in talibus personis electis ad præfata ministeria publica, seu à forma verborum, sub qua à Principe eliguntur, tam isti, quàm

15 Auditores, Fiscales, ac inquisitores &c.† Existimo potius esse attendenda verba, quibus præsumatur electam fuisse propriam industriam personæ, veluti si dicatur, *vt de te confidimus, de te speramus,* qua clausula electam industriam personæ docent Abend.*de exequendis mand.1.p.cap.3. n. 5.vers.correct or,* Azebed.*in dicta l.6. tit. 5.lib.3. recopil.n.3.& 4.* Amaya *in dicta l.nullus.Cod. de decurion.n.7.* vbi addit idem intelligi per clausulas sequentes, *pro te, manu tua, videas personaliter, tuæ discretioni committimus, tua conscientia, l.2.Cod.de cond. in public. Horreis,* vbi idem Amaya dixit etiam, *l.si irruptione. 8.in fine ff. de finib.regund.l.fideicommissum, 11. §.fin.ff. de legat.3.l.si communis.37.ff. de stipulat.seruor.* cum traditis à DD.& Greg.Lopez *in l.47.tit.18.p. 3.* Abiles *in capp.prætor.cap.4.* verbo *iustitia,*& *cap. 6,* verbo *Salario,*& verb. *visite.* Bobadilla *lib. 2. politic.cap.20 à n.34.& n.43.& lib.5.cap.10. n. 14.* Menoch.*lib.2.præsumpt.21.n.6.7.& 13.* Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis.617.* Fulvius Constant.*in dicta l. nullus de decurion. n. 24.* Amaya *n.7.* Latissimè declarant idem Barbosa cum infinitis *in dicto cap.fin.de offic.deleg.à n. 3.* idem breuiter, *in dicto cap.is cui 12.eodem tit.lib. 4.n.4.* vbi per verba ibi: *quia circa eligendam per-*

16 *sonam eius industriam.* † Notat quod quando eligitur industria personæ ad aliquod munus obeundem, id delegari nequit, de quo latè explicantem cum aliis, infinitis legendus est Thomas Sanchez *lib.3 de matrim.disp.7.& ibi n. 8.* quod & aliis formulis contingit, veluti si in rescripto haberetur: *super quibus negotiis expediendus, conscientiam tuam oneramus,* vel si diceretur à delegante, *freti.vel confisi tuâ prouidentiâ.& dexteritate mandamus,* vel quando eligitur, aut datur persona à Papa per signaturam suam, vel de eius mandato factam super exequendis aliquibus: quare statuitur *in reg.47.alias 48.Cancell.* quod litteræ expediantur cum expressione, quod idem iudex executionem faciat per se ipsum, vel si dicatur *per te ipsum expediri,* vel *per vos expediri mandamus*; aut si in commissione adesset geminatio verborum, veluti *tu, tu, cognoscas,* & sic generaliter intelligatur industriam personæ electam, quando commissa esset grauis causa, & explicata ardua; veluti si committeretur per illa verba: *fidei, & diligentiæ tuæ tanti momenti committimus negotium:* hæc omnia recolligit ex multis Barbosa *in dicto cap.fin.à n.5 ad 13.*& in hoc vltimo contra Petrum Barbosam *in l.cum Prætor.§.1.n.462.* negantem videri electam industriam personæ nisi aliunde de hoc constet.

Et exemplificat Amaya *supra* legendus *à n.8.* 17
in visitatione terminorum, & villarum personaliter à correctoribus faciendam; sic vt per substitutum facere nequeant per verba *leg. 6.tit.6.lib.3. recopil.* in illis *ea si mismo visite las villas, que estunieren a su cargo en persona vna vez al año, y se informe como son regidos,* quod postea immutatum videri, dicit per verba adducta *dict. leg.* ibi: *por si, o por sus Tenientes, y no por Alguaciles:* nam Prætorum locum tenentes gaudent eadem iurisdictione, vt *sub Rub.huius tituli,* notaui; & ad propositum idem Amaya *in dicta l. nullus late à n.9.* Bobadilla *dicto lib. 5. politic. cap. 10.à n.14.& lib.1.cap.16.n.11.& 44.* Abiles dicto verbo *Salario,*& verbo *visite,*& verb. *en persona,*† videnda est *l.18.tit.7.lib. 3.recopilat.& l.16.tit.5.lib.3.* vbi liminum seu terminorum assignatione constringuntur pari cura correctores, & iudices; id est iudicum locum tenentes per verba ibi: *los corregidores, y iueces de las ziudades, y villas,* habent enim isti etiam ordinariam iurisdictionem, vt probarunt latè idem Amaya *in l. 2. Cod.de condit.in public.Horr.* Azebed. *in dicta l. 16.tit.5.n.3.& ego sub Rub.de offic.vicary & sub q.13.ipsi de foro compet.* 19

Nec dimouere debet ab hoc intellectu textus *in dicta l.18.tit.7.lib.3.recopil.* quatenus in ea statuitur, quod in syndicatu animaduertetur, an correctot visitauerit confinia, & limites suæ iurisdictionis per verba ibi: *y sepan si se han visitado los terminos por el corregidor, segun, que lo fue mandado:* quæ pro se ponderat Bobadilla *supra n. 15. & 16.* quia vt respondet Amaya, *sub n.14.in dicta l.nullus,*& nos cum eo, non obest verb. *por el corregidor,* quasi solus Prætor sit qui debeat visitare terminos, & villas, nec possit tale exequi eius locum tenens, cum illud verbum ex ante dictis, non excludat locum Prætoris tenentem, ex dictis inferens econtra, vt si locum tenens terminos, & villas iam visitauerit, non sit syndicandus eius Prætor ob id, quod non reuiderit, cum liber iam sit à visitando Prætor, facta visitatione per eius locum tenentem, & qualiter practicetur, & de processu instituendò, dixi in proposito ad praxim, & stylum *sub cap.fin.de libelli oblat.q.fin.§.19.* vbi egi *de processu instituendo à Magistratibus innehentibus delicta, terminos, vel officia locorum,* & ibi *n.12.* vbi de hoc puncto, vbi leges. 20

Ad secundam quæstionis partem, an cui commissa est excommunicandi, vel absoluendi facultas possit alium substituere, committendo ad id vices suas: Et quia iste est etiam casus *dicti cap.fin. de offic.deleg.* vbi decidit Pontifex, quod ille, cui commissa est talis potestas, nequit alij suas vices committere ex ea ratione, quia *non sibi iurisdictio, sed certum ministerium committitur;* id est, vt ego 21

ego interpretor ex communi intellectu Doctorum, ille, cui commissum est tale nudum ministerium, nullam habet iurisdictionem, nisi tantum
22 exequi sibi commissum. † Non enim iurisdictionis executio præstat iurisdictionem, hoc est cognitionem, cum talis commissarius sit tantùm merus executor *per leg. executorum. Cod. de except. rei iudic. cap. pastoralis 28. §. quia vero de officio delegati.* latissimè DD. Franc. Salgado *4. p. de Regia protect. cap. 3. n. 2. & 11. & cap. 6 à n. 16* non enim ille habet amplius quàm, vt proferre, ac declarare, siue intimare sententiam iam latam excommunicationis à vero iudice, coram quo fuit decisum de re in aliquem, vel vt absoluat, quod est merum factum, sicut eleganter docuerunt, idem Bobadilla *dict. lib. 2. politic. cap. 20. n. 45.* Salgado *supra*, & cum Frechilla *in suo tract. de sentent. excommunic. 2. part. 1. n. 3.* illud *cap. fin.* sic explanantem Amaya *vbi supra in dicta l. nullus Cod. de Decurionib. lib. 10. n. 15. & 16.* vbi cum Salgado *dicto cap. 3. n. 13.* & cum Azebed. *in Rub. tit. 9. lib. 3. recopilat. ex n. 4.* Morla *in empor. tit.*
23 *2. tota quæst. 10.* † concludit talem commissionarium habentem illud nudum ministerium, cum sit delegatus, & vicem gerat mandantis, non posse alij illud ministerium exequendam demandare, iuxta *dict. cap. fin. §. fin. & per leg fin. ff. de officio eius, l. more ff. de iurisdict.* de qua latè ego *in dicto cap. fin* & sic non immoror; solum enim commendo legendum quæ scripsi *sub cap. 4. de sent. & re iudic.* vbi explanaui quando dicantur executores meri; idest ministeriales tantùm, quando verò mixti habentes aliqualem iurisdictionem.

24 Ad tertiam quæstionis partem, an substitutus gaudeat priuilegiis, & exemptionibus, quibus & substituens applicatis *hic* quæ dixi de subrogante, & subrogato in locum alterius sub *cap. quia v. de iudicis q. 22. & q. 24.* breuiter videtur respondendum, vt gaudeat, quando talis substitutus diceretur officialis ordinarius; sic vt tunc teneat eundem locum in ordine, & concessu, quem ipse substituens occupabat; & ob id dixerunt Abiles *in d. c. 4. Pretorum*, verbo *iustitia à n. 8.* cum aliis Masttill. *de Magistratib lib. 1. n. 33. p. 29.* vbi per totum loquutus de hac substitutione legendus Fuluius Constant. *in dicta l. nullus Cod. de Decurionib. lib. 10. à n. 5* : substitutum gaudere eisdem honoribus, immunitatibus, & priuilegiis, ac substituens, sed non in omnibus æque, vt de vicario Episcopi, quoad ipsum Episcopum, percipitur satis ex adductis *in cap. 3. hic à quæst. 5.* & ob id non immoramur.

25 Ad quartam partem quæstionis, etiam breuiter iudicaui respondendum, & affirmatiuam sententiam manifestant verba vltima *dicta l. nullus. C. de Decurionibus*, iam *supra* adducta sub vers. *de iudicibus*, ibi *hi vero, qui honorario titulo illustrem Dignitatem consequuti sunt, per substitutos periculo suarum facultatem, curis, mu-*
26 *neribus satisfacere non verentur.* † Ex ea quidem ratione, quia male agit qui alium substituit pro seruitio, ad quod propria industria fuerat electa: sic Giurba *consi. 31. & consi. 26. n. 4.* seu melius, quia, cum ex eius mala electione, damnum proueniat, debeat in eius damnum cecere *ex regula damnum de reg. iur.* quia ipse fuerit in culpa, male eligendo, iuxta *l. videamus 11. in princip. ff locati l. seruum 7. §. Proculus. ff. ad leg. Aquil. toto tit. Cod. de peric. nomin.* Cum debuerit eligere, de quo quilibet speraret quod omnia bene gereret, vt significant verba *l. 5. tit. 18. p. 2.* ibi : *deue catar que imbie tal ome en su lugar, que sepa, è pueda facer todas a quellas cosas, que el era tenudo de facer*, notat *ibi* Gregor. Lopez verb. *castal.* Giurba *dicto cons. 36. n. 14. & 16.* Cancer. *2. p. var. cap. 2. n. 87.* Platea *in dicta l. nullus Cod. de decurionib. n. 3.* Fulu. *n. 57.* latissimè legendus Amaya *à n. 43.* vbi cum Cuiacio, *lib. 2. quæst. Papiniani*, addens proprietarium substituentem videri, quasi fideiubere pro substituto, & iudicatum solui pro eo spondisse, vt eleganter docuit Papinian. *in l. Imperator. 11. §. 1. ff. ad municip.* vbi dict. Cuiac. firmat. † 27
practicatum vidisse, (vt Auditor tunc temporis) in Cancellaria Pintiana Episcopum Chauriens. mulctatum pœna quingentorum ducatorum de bonis temporalibus, quod vicarium quemdam constituisset, qui in casu, quo declaratum fuit vim facere, iussionibus Regiis parere noluit; & cum se absentasset, vel è Regno abstractus esset, nullis relectis temporalibus bonis, Episcopum, qui eum elegit in subsidium fuisse mulctatus tum quia constaret varios officiales mutasse, vt effugeret, seu eluderet Regias inssiones. Tum quia ipse tenebatur tamquam nominator, vel fideiussor; tum quia delictum, culpa, dolus, aut defectus à vicario commissi in officio, debent Episcopo imputari? indeque teneri pro eo, qui in officio deliquit, vt in specie docent Farinac. *de delictis cum multis q. 24. n. 53.* Giurba *dicto cons. 36. n. 28.* & in propriis terminis Gabriel Pereira *de manu Regia 1. p. c. 12. n. 14.* latius Sesse *de inhibition. c. 10. §. 1. ex n. 13. ad 21.* idem Amaya, qui testatur etiam de alio fere simili casu in cancellaria Granatensi, & per doctrinã Salgadi *de Regia protect. 1. p. c. 2. n. 149.* iunctis, quæ de mulctis à sæculari iudice in bonis temporalibus clericorum faciendis, tradunt Greg. Lopez *in l. 37. tit. 6 p. 1. gloss. 2.* Ioan. Garcia *de nobilit. glossa 9. à n. 32.* Bobadilla *lib. 2. politic. c. 18. ex n. 89. sese de inhibit. c. 8. §. 3. n. 198.* Pereira *supra c 7. n. 42.* Giurba *cons. 38. n. 15* Zeballios *in pract. q. 879. n. 633.* Zened. *ad Decret. collect. 37. n. 10. & in q. pract. 49. n. 42.* sed quia talis facultas mulctandi clericos in bonis temporalibus periculosa est; ideo applicando quæ adduxi *in c. 2. de iudic. q. 19. 20. & 21. & sub c. 17.* cum aliis reperies quanto cum temperamento debeant Auditores, & Consiliarij Regij hanc materiam tractare contra Episcopos, & Iudices Ecclesiasticos.

Aliquando substituentem non esse mulctandum ex defectu sui substituti, patet, quando substitutio fit ex necessitate, non ex voluntate, veluti si talis substitutio, aut electio fiat superioris iussu, vel ex consuetudine, quia illud officium semper per nominatum, aut substitutum administrabatur, vel si à superiore datum sit sic per verba *legis vnum ex familia 67. §. de falcidia ff. de legat. 2.* sic plures relati à Giurba *dict. cap. 36. n. 20.* Cancer, *dicta 2. p. n. 87.* Fulu. *in dicta l. nullus Cod. de Decurion. n. 59.* Amaya *n. 47. & 48.* cum Barbosa, Tiraquello, Zeballos, & aliis, qui & *n. 49.* cum Alberic, & cum Greg. Lopez *in dicta l. 7 part.* cum eodem Fulu *n. 63. & 64.* Vincent de Anna *allegat. 57 n. 24.* Giurba *supr. n. 17.* Nouar. *in dict. l. nullus ad finem*, post Oldradum *cons. 52.* qui & etiam loquuntur, & post eos latè *in dicta l. nullus à num. 50.* late idem Amaya in 28

25 *Camerario Papæ subsunt omnes officiales vrbis, cui etiam incumbit, Papa viuente, sollicitatio, extractio frumentorum, & circa gratias delictorum facultas*, n. 26.
27 *Commissarius cameræ Apostolicæ officium, esse habere annexam generalem administrationem Archiuij eiusdem cameræ, qui gaudet priuilegiis clericis de camera concessis, quo non citato, non expediuntur commissiones causarum, nec inhibitiones, vt* n. 28.
29 *Clerici de camera habent cognoscere quascumque causas concernentes eiusdem cameræ interesse summariè, & qui eis subsunt*, numer. 30.
31 *Clerici cameræ Apostolicæ sunt redacti ad septennarium numerum, & sunt exempti à contributione seminarij ratione beneficiorum, quæ obtinent, & sunt commensales Papæ* vt n. 32.
32 *Clerici cameræ sunt sic commensalitati adstricti, vt abesse non possint.*
33 *Magister viarum, siue camerarius potest cogere vicinos ad vendendum domus, quas non inhabitant, & quæ eorum iurisdictio in exercendo iure congrui*. n. 34.
35 *Pœnitentiarij summi iurisdictio quæ? & in quo? qui debet esse Presbyter Magister in theologia, siue Rector in decretorum iure* n. 36.
37 *Camerarij & pœnitentiarij officia durant post mortem Papæ &* n. 38.
38 *Camerarius & clerici de camera non possunt concedere commissionem, si in euidentem super alienationem rerum ecclesiæ.*
40 *Pœnitentiarij officium durat quoad forum conscientiæ mortuo Papa extra forum conquiescit.*
41 *Pœnitentiarius mortuo Papa debet se abstinere à commutatione vltimarum voluntatum ab vnionibus, absolutionibus & aliis pluribus.*
42 *Pœnitentiarius summus dum manet inclusus in conclaue nec in foro conscientiæ quidquam expedire valet.*
43 *Cardinalium cœtus sede Apostolicâ vacante poterit subrogare camerarium & Pœnitentiarium loco demortui &* n. 44.
44 *Cœtus Cardinalium etsi sede vacante iurisdictionem non exerceat Papalem limitatur in aliquibus casibus.*
45 *Bibliothecarijs Papæ officium* remissiue, & n. 47. *cuius officium non vacat morte Papæ.*
46 *Præpositi Cardinales & alij officia exercentes num morte Papæ cessent in officiis &* n. 47.
47 *Officia quæ non suspenduntur mortuo Papa &* n. 48.
48 *Legati transmissi Papæ non possunt reuocari per Cardinales.*

1 AD primam quæstionis partem, præmittendo quod Papæ vicarius est, velut ordinarius in Diœcesi summi Pontificis, qui habet iurisdictionem in clericos, vt docent Sbrocius *de vicario Episcopi lib. 1. q. 1. n. 19.* Barbosa *hic sub n. 2.* dicens facere quæ Maranta scribit de ordine iudiciorum *p. 4. dist. 5. n. 9.* † quem vnum ex Cardinalibus Romanus Pontifex, tamquam Vrbis Episcopus populo, & suæ Diœcesi vicarium dat, vt docent DD per textum nostrum, Vestrius in pra-
2

xi Romanæ curiæ *lib. 2. cap. 6.* Hoieda *de incompatibilitate beneficior. p. 1. cap. 15. n. 1.* Azor. *instit. moral p. 2 lib. 5. cap. 39.* vbi late de eius officio Galganarus *de iure publico lib. 3. tit. 39. n. 7.* Barbosa *de iure Eccles. lib. 1. c. 4. n. 99.* ideo de casibus in quibus iurisdictionem habet breuiter scribendum est.

3 Igitur dicendum est quod vicarius Papæ habet cognoscere causas, tam ciuiles, quàm criminales clericorum Vrbis, & eius districtus, & matrimonialium actiuè, & passiuè, & priuatiuè quoad alios vrbis iudices, † qui & cognoscit causas alienationum bonorum Ecclesiasticorum, vt patet ex Constit. Pauli III incipit *licet* 3. Nouemb. 1542. apud Laert. Cerub. *in Bullario tomo 1. pag. 671.* † imo & iudicat de causis vsurariis Iudæorum, & clericorum in Vrbe degentium, Religiosorumque vtriusque sexus, & confraternitatum laicorum, atque Hospitalium, qui & habet iurisdictionem in Hebræos, si causæ inter eos agantur actiuè; secus si inter alios, nempe christianos; quia tunc habet locum præuentio, vt patet ex Constit. 2. Iulij III. apud Laert. Cerub. *tom. 1. pag. 691.* incipit *cum sicut* de anno 1550. qui etiam cognoscit de causis Apostatatum, & male translatorum in curia, vt cauit Pius IV. in Constit. III. apud dict. Laert. Cerub. *tom. 1. pag. 3.* incipit *sedis* 3. nonis Aprilis 1560.
4
5

6 Imo & habet talis Papæ vicarius iurisdictionem visitandi Monasteria etiam exempta in Vrbe, qui & cognoscit summariè causas miserabilium personarum non excedentium summam sexaginta scutorum; & iuuatur per illa, quæ dixi *in c. dilecti. 6. de iudiciis q. pen. & fin.* qui & visitat carceres, Vrbes vna cum aliis visitatoribus, & votum dat.

7 Qui & potest synodum congregare in Romano clero pro correctione morum, & consecrat etiam Vrbis Ecclesias, & cæmeteria per se, vel alios: ita sequitur, & congerit Barbosa *collect. dec. 712. verbo vicarius Papæ n. 1. ad 11. & in Bullario eodem verbo n. 1. 2. & 3.*

8 Ad secundam partem, quia pro disputando poteris hic repetere quæ dixi *sub q. 1.* Rubricæ, an mortuo Præside, vel Episcopo, expiret iurisdictio vicarij? Tamen illis omissis, respondeo, quod mortuo Papa, non expirat iurisdictio eius vicarij, cum non prohibeatur etiam statim post sedem vacantem ad ordines dimissorias impertiri, eo quod Concilium Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 10.* minime restringit iurisdictionem sedis Apostolicæ, quamuis vacantis: sic docent Maiolus *de irregularit. lib. 4. cap. 6.* Henriquez *in summa lib. 10. cap. 22. §. 3.* Campanil. *in diuersorio iuris canonici Rub. 9. cap. 7. num. 6.* Barbosa *hic num. 3.* idem ac referens *de officio Episcopi p. 2. allegat. 7. num. 13.* & iterum *de iure Eccles. dicto cap. 4. num. 99.* Gambara *de officio legati à latere lib. 9. num. 78.* Machado *in tract. de perfecto confess. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 3. documento 3. num. 3.* Iulius Laborius *variar. lucubrat. cap. 3. tom. 1. tit. 3. num. 45.* aliam præstantes rationem, nempe quia cum eius deputatio fieri soleat ad vitam ipsius vicarij per mortem Pontificis, non expirat eius officium, & iuxta eam non erunt impedimento *dicta sub dicta Rubric. quæst. 1.* sed Gambacurta de officio

Const.65.Clem.VIII. incipit *in conferendis* 15. Kalend.Ianuarij 1599.apud dict. Laert. Cherub.
24 *tom. 3.pag.90.alias 66.in nouissim. impress.*† Camerarius committit causas criminales iudicibus ordinariis criminalibus, auocat ad se causas ab omnibus tribunalibus,& iudicibus, etiam Cardinalibus, habetque iurisdictionem circa venditionem pignorum Hebræorum, & eorum furta, emolumenta ex collectoria Hispaniarum,& aliorum locorum accipit, sed non potest dare licentiam communitatibus vendendi stabilia, creandi census,aut faciendi nundinas,vt habetur in dict. Clem. VII.const.

25 Quapropter optime alia Constit.41.Paul.III. incipit *Romani* 7.Kalend. Decemb. 1544. apud Laert.Cherub.*tom. 1.pag.* 680.*alias* 558. *in nouiss.impress.*dictum est,vt omnes officiales vrbis, ac Dictionis Ecclesiasticæ teneantur parere dicto camerario,& ea de causa sicut ex aliis iam adductis potuerunt se mouere Pontifices Leo X. in dict. Const.24.& Iulius III.*constit.3.* in c. *licet.* 8.Kalend.Martij 1550 apud dict. Laert. Cherub. *tom.1.pag.*692.ad confirmandum priuilegia concessa;item& facultates à prędecessoribus suis,Cameriano,& clericus de camera.Hæc omnia,& alia congerit Barbosa *in collect.decis.*181.verbo *came-*
26 *rarius* S.R.E.idem *in Bullario eodem verbo*, † Habet enim Papæ camerarius, Papa viuente, incumbere solidationibus,extractionibus frumentorum,gratiis delictorũ,aliisque similibus,& omnia præmissa exercere,etiam per Auditorem, vt dicit Iulius Labor,*variar.lucubr.tit.3.c.3.n.37.in fine,* per glossam *in d.clem.ne Romani §.eo de elect.* in verbo *camerarium*,quæ magnificat illius officium, & iurisdictionem.

27 Iam ergo de commissarij cameræ officio,dicendum est,quod habet annexam administrationem Archiuij eiusdem cameræ,qui nihil soluit pro expeditione litterarum sui officij, quique gaudet priuilegiis clericorum cameræ,& aliis gratiis, & procedit contra detinentes, & non reuelantes scripturas cameræ in toto statu Ecclesiastico via executiua,& manu Regia,& contra Prælatos, & alios prouisos ingerentes se in beneficiis à sede Apostolica obtentis ante litterarum expeditionem(iuxta doctrinam,quam longe scripsi *supra in c.15.de elect.*)& quod illo instante proceditur in causis cambiorum illicitorum,vt Sixti V. cauit in sua Const.44 incipit *ad excelsum* 5.Id.Octob. 1586.apud Laert.Cherub.*in Bullar.to.2.pag.*550.
28 *alias pag.*418.*in nouis*;† imo & Pius IV.in const. 51.incipit *attendentes* de anno 1568.apud d.Laert. *tom.2.pag.*246.*alias* 186 *in nouiss.impress.* addit quod dicto cameræ commissario non citato, non expediuntur commissiones causarum, nec inhibitiones in causis spoliorum:hæc dicit,ac refert Barbosa *in collect.decis.*190.verb. *commissarius cameræ*,idem *in Bullario dicto verbo*, vbi dicitur quod sit Papæ commensalis,& familiaris.

29 Vnde iam differendo de officio, & iurisdictione clericorum cameræ,dico quod dicti habent cognoscere quascumque causas concernentes eiusdem cameræ interesse summarie, & sine strepitu iudicij, sola facti veritate inspecta, vt cauetur ab Innoc.VIII.in Const.4. incipit *cum sicut* 15. Kalend.Septembris 1485.apud dict. Laert. Che-
30 rub.*tom.1.pag.*376. alias 313 in nouis.† Et ad id eorum iurisdictioni subsunt Dohannerij,cura dohannæ,Ripæ mercium,grasciæ,salis, aluminum, patrimonium,Zecchæ,carceres, stratæ,tam vrbis,

quam cæterorum locorum status Ecclesiastici consistentes,vt habetur ex Leone X.*in sua dicta constitut.*24.incipit *licet* 17. Iunij 1517. apud d. Laert.*dicto tomo* 1.*pag.*514. *alias* 436. *in nouiss. impress.*

Sunt etiam clerici cameræ Apostolicæ redacti 31
ad numerum septem,vt patet ex Constit. 13.Eugenij IV.incipit *inter cætera* 8. Id. Iulij 1444. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 279.*alias pag.*265.*in nouis,impress.* qui exempti sunt à contributione Seminarij ratione beneficiorum, quæ obtinent,teste Aldano *in compendio,canonic. resolut.lib.* 3. *tit.* 18. *num.* 1. dicente sic declaratum à Sacra Congreg. Episcopor. & regul. in Marceratan. 12. Mai, & in Perusina 17. eiusdem 1604. † qui sunt com- 32
mensales Papæ, quique debent describi in libris Cancellariæ ad effectum, vt præferantur in gratiis, vt decreuit Sixt. I V. in Constit. incipit *dispositione,* 16. Kalend. Februarij 1472. apud Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 332. *alias* 302. *in nouiss. impress.* sed sunt ita commessalitati adstricti, vt abesse non possint absque licentia camerarij, vel Decani, vt decreuit Pius IV. Constit. 87. incipit *cum inter* Kalend. Nouemb, 1564. apud eundem Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 122. *alias* 91. Et hæc recolligit Barbosa *in collect. decis.* 160. verbo *clerici cameræ Apostolicæ*, idem *in Bullario eodem verbo.*

De camerario, & Magistro viarum dicen- 33
dum est, vt possint cogere vicinos non habitantes Domus, illas vendere aliis, qui illas reficiant,vt decreuit Sextus IV. Constit. 20. incipit *etsi* pridie Kalend. Iulij 1480. apud Laert. Cherub.*tom.1.pag.* 360.*alias* 435.*in nouis. impress.* † Et qualis sit eorum iurisdictio in exer- 34
cendo iure congrui, cauit Gregor.XIII.*constit.* 22.incipit *quæ publicæ*, Kalend. Octob. 1574. apud Laert Cherub.*tom.2.pag.*387.vt refert Barbosa *in dict. collect.decis.*81.verbo *camerarius* S. R.E.*n.6.& 16.* qui repetit sub eodem verbo *in Bullario.*

De Pœnitentiario summo,cuius officium ver- 35
satur circa officium curæ pœnitentialis, id est in casibus conscientiæ, & disputationibus, aut absolutionibus circa hæc à sede Apostolica obtinere, qui vtitur opera aliorum pœnitentiariorum minorum, quorum est pœnitentium confessiones audire, & eos à censuris Ecclesiasticis, & pœnis, ac delictis absoluere iuxta delegatam sibi à summo Pœnitentiario authoritatem, Azor *instit. moral.dicto lib.* 5. *cap.* 38. Machado *de perfecto confes. dict. tract.* 3. *docum.* 3. Barbosa cum aliis *dicto lib.* 1. *de iure Eccles. cap.* 4. *n.* 97. *&* 98. item *collect. decis.*580. verbo *Pœnitentiarius maior*, & *in Bullario eodem verbo*, de quo etiam Cassaneus *in catalogo gloriæ mundi. p.* 4. *consideratione* 17. Iulius Laborius *variar. lucubrat. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 3.*num.* 39. *&* 40.† qui & debet esse 36
Presbyter, Magister in Theologia, siue Decretorum Doctor; quod si absit, tenetur subrogare pro Pœnitentiario, vt habetur in constit.85 Pij V,incipit *in omnibus* 15. Kalend. Iunij 1569. apud eundem Laert. Cherubin. *in Bullario tomo* 2. *pag.* 113.*in impress. nouissim.*

Ad quintam quæstionis partem,an camerarij, 37
commissarij cameræ,atque clericorum de camera,

& Pœnitentiarij officia durent post mortem Papæ? Et circa quæ, præhabitis quæ dixi *in Rub. hic sub dicta q. 1. & in hac quæst.* in verſ. *ad ſecundam* breuiter respondeo, vt camerarius, & clerici de camera, ſede Apostolica vacante, poſſint ad hæc incumbere exactionibus pecuniarum, & prouiſioni rerum pro ſtatu præſenti, dumtaxat, cuius rei rationem tradit Iulius Labor. *variar. lucubration. dicto tit. 3. cap. 3. n. 36. & 37.* ne minimum intentus ſuæ ampliſſimæ iuriſdictioni, negligat temporales redditus Eccleſiæ, ſine quibus ſpiritualia rite gubernari non poſſunt, *cap. ſi quis obiecerit 1. q. 3. cap. ex officij de præſcript. & retardetur etiam*
38 *pauperum ſuſtentatio cap. paſce 86. diſt.* † cum ad eundem camerarium ſpectet temporalia pauperibus erogare gloſſa *in dicta clem. 2. de elect. §. eo verbo camerarium*, vt à reliquis ſe abſtinere debeant; ſicut ſtatutum eſt in Conſtit. 63. Pij IV. incipit *in eligendis* 7. Id. Octob. 1562. apud Laert. Cherub. *tom. 2. pag. 91.* & ex alia Conſtit. 69. Pij V. incipit *volentes* 17. Auguſti 1568. apud dict. Laert. Cherub. *tomo 2. pag. 266. alias 100. in*
39 *nouiſſ. impreſſ.* † Cauetur quod camerarius, & clerici cameræ non poſſint concedere commiſſionem in forma, ſi ineuidentem ſuper alienarionem rerum Eccleſiæ, & præhabitam concluſionem confirmant, Iulius Labor. *variar. lucubrat. tom. 1. tit. de conclaui, & conclauiſtis cap. 3. à n. 36.* latè aliquid Azor, *inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 37. à principio.* Barboſa *de iure Eccleſ. p. 1. dict. cap. 1. num. 96. in fine.* idem *in dict. collect. deciſ. 81. ex num. 14. & in Bullario*, ſub verſ. *camerarius* S.R.E. Doctores per textum *in clem. ne Romani de electione §. eo tamen*, vbi idem Barboſa *num. 11.* qui *in dicta collect. num. 17. & in Bullario* refert cautum à Paulo V. *conſtit. 72.* incipit *cum nos* de anno 1612. apud Laertium Cherub. *in Bullario tom. 3. pag. 186.* quid comerario ſoluendum pro Sigillo, & idem Cherub. *dicto tom. 3. pag. 164. alias 194.* adducit reformationem eius, quam edixit idem Paulus *conſtit. 71.* incipit *vniuerſis* de anno 1611. quæ repetit Barboſa *in Bullario ſub dicto verbo.*

40 An vero officium Pœnitentiarij ſummi, vacante ſede, duret, & in quibus? abſolute videntur tenere aliqui ex adductis; ſed alij ſubdiſtinctione, & melius: nam Iulius Labor *vbi ſupra numer. 39.* admittit officium Pœnitentiarij durare quoad forum conſcientiæ ad vitandum periculum animarum ſubdens *ibi numer. 40.* extra forum conſcientiæ eorum officium conquieſcere veluti in diſpenſationibus matrimonialibus, abſolutionibus, nec non aliis quibuſcumque expeditionibus forum, vt aiunt fori mixtum, vel ſeparatum, quomodolibet concernentibus, vt iſta; idemque procedere quoad forum conſcientiæ in pœnitentiariis minoribus, qui & retinent officium, vt maior: ita Laborius, quem ſequitur idem Barboſa *de iure Eccleſiaſt. dict. cap. 4. num. 98.*

41 Vnde dicendum eſt, quod debet ſe abſtinere à commutatione, vel derogatione vltimarum voluntatum, & ab vnionibus, ſuppreſſionibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, & ab abſolutionibus Simoniacorum, nec concedit abſolutiones, vel mandata abſoluendi ab homicidiis, & aliis grauibus delictis nec commiſſiones alienationis bonorum Eccleſiaſticorum *ſi in euidentem*, nec homicidæ voluntario, etiam canonicè abſoluto altaris miniſterium, nec aſcenſum ad ſuperiores ordines, & reſtitutionem, aut retentionem beneficiorum, quibus priuatus fuit, nec concedit Apoſtatis licentias obtinendi beneficia Eccleſiaſtica, ac in illis deſeruiendi: ſic de omnibus ſtatuit Pius IV. *conſtit. 52.* incipit *in ſublimi* 4. Nouemb. Mai 1562. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom. 2. pag. 71. alias 53.* in nouiſſim. impreſſ. refert, & ſequitur idem Barboſa *collect. deciſ. 580. n. 1. 2. & 3.* verbo *Pœnitentiarius maior*, idem *in Bullario eodem verbo*, qui cum Iulio Laborio refert Conſtit. Pij IV. *in dicta clem. ne Romani de elect. ſub n. 12.* incipit *in eligendis §. 10.* verſ. *Pœnitentiarius vero*, quæ eſt *in Bullario nouo in ordine 63.*

Et idem Iulius Laborius, quem refert, ac ſequi videtur idem Barboſa *in dicta clem. ſub dicto num. 12.* addit quod, nec in foro conſcientiæ ſummus Pœnitentiarius poſſet aliquid expedire, dum manet incluſus in conclaui; quia licet retineat iuriſdictionem, non tamen retinet exercitium, cum ſit impeditus extra negotiari, quo impedimento ceſſante, veluti ſi vellet manere extra conclaue (pro vt fecit Cardinalis Tuſculanus) dicit, vt bene poſſet concernentia conſcientiam expedire pro vt etiam poſſet intra conclaue quoad illos, qui in eodem conclaui exiſtunt. 42

Notandum vero eſt, quod ſi ſede vacante Apoſtolica, contingat mori, aut deficere camerarius S.R.E. aut ſummus Pœnitentiarius, tunc poſſe cœtum cardinalium pro tempore vacationis alios ſubrogare; quemadmodum DD. colligunt ex *dicta clem. ne Romani de elect. dict. §. tamen.* vt ex antiq. Abbas, Ancharran, Imola Zabarel. Panormit. Paulus de Eleazar, Bonifacius de Vitalinis, & alij ex ordinariis, late Iulius Labor, *variar. lucubrat. tom. 1. tit. de conclaui, & conclauiſtis. cap. 3. à n. 26.* Azor aliquid *inſtit. moral. dict. p. 2. lib. 4. cap. 3.* & alij, qui quamuis ex *dicta clem.* doceant quod cætus cardinalium ſede vacante, iuriſdictionem Papalem non exercet, ſed limitant, in quantum permittit concilium Lugdunenſ. & in caſibus, quibus cauetur *eadem clem.* de quibus Machado *en ſu perfecto confeſ. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 3.* Iulius Labor, *dicto cap. 3. tit. 3.* Azor, *dicto cap. 3. quæſt. 1.* Campanil. *in diuerſ. iuris canonici Rub. 7. cap. 6. ex num. 76.* ac ſtatuit etiam D. Pius IV. *in dicta conſtit. in eligendis*, ſub data Rom. Idibus Octob. 1562. vt *in Bullario nouo tom. 2. pag. 91.* vt retuli *in Rubr. de officio Archipresbyter. quæſt. 2.* dum egi *ibi* de cardinalibus. 43

De Blibiothecario S. R. E. fit mentio *in cap. Adrianus diſt. 13.* qui ſemper eſt vnus ex Cardinalibus, vt docent Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris p. 2. lib. 18. cap. 42. num. 15.* Barboſa *de iure Eccleſ. dicto cap. 4. p. 1. num. 99. in fine.* 44

Item & præpoſiti officio ſacræ generalis, & alij aliis officiis Præpoſiti, quæ ſolent exerceri per Cardinales ad libitum Romani Pontificis, & quorum ratione ipſi Cardinales non ſortiuntur aliquam prærogatiuam in his, quæ ſpectant ad officium Cardinalium in eorum collegio, vt dicit deciſum Seraphin. *in deciſ. 716. num. 6.* Barboſa *de iure Eccleſ. dicta p. 1. cap. 4.* 45

cap.4.n.64. Dubium potest esse, an eorum officia morte Pontificis, sedeque Apostolica vacante, vacent; & videtur, vt vacent, quia vt colligunt DD. iam *supra* adducti *in dicta Clem. ne Romani de elect.* ex vers. *quorum officium dicto §. eo tamen*, in vrbe Romana omnia alia officia præter expressa *in dicta Clem.* suspenduntur vsque ad electionem noui Pontificis: sic refert. Barbosa *in dict. Clem. n.13.*

46 Sed & si respectu Bibliothecharij ita contingat, aliorumue, officiorum sine iurisdictione: tamen de Prepositis Cardinalibus S. generalis in-
47 quisitionis † aliter videtur dicendum ad similitudinem aliorum Inquisitorum existentium ad causas fidei in vrbe Christiano, quorum officia durant, & mortuo Pontifice, & mortuo in his Regnis Hispaniæ quolibet Generali Inquisitore, qui habet ex Bullis Pontificiis inquisitores nominandi, & ex legitima causa reuocandi.

48 Quod inquam confirmari videtur, nam legati transmissi à Pontifice defuncto non possunt per Cardinales reuocari, nisi necessitas vrgeat, vt dicit Iulius Labor *variar. Lucub. dicto cap.3.n.14.* Barb. *d.c.4. de iure Eccles. n.92. in fine*, ex quo videtur quod nō cessat legatorum iurisdictio, & quod sic sint alia plura officia, quæ non suspenduntur Pontificis morte, circa quæ standum est stylo Romanæ curiæ, dictum tamen delegato à latere, si res est integra, veluti si nondum ab vrbe discessit, videtur limitari, quia eius officium, & Iurisdictio expirat tunc, *cap. nos de causa de officio legati*, Gambacurta *de officio legati lib. 4. n. 9.* secus si post dicessum, & re non integra, *cap. 2. de officio leg. lib.6.* Vbi Ioan. Andreas, & alii, Iulius Laborius *dicto tit.3. cap.3. n.42.*

QVÆST. II.

An vicarius Papæ ratione sui officij, sine Episcopi proprij licentia, ordinare forensem possit? An Auditor cameræ habeat iurisdictionem ordinariam, & circa quæ? Et qualem Auditor Rotæ & confidentiarum? Et num morte Papæ expirent eorum officia? Qualiterque vendantur Auditoriatus, & Clericatus cameræ? Qui dicantur cubicularij Papæ, & ad effectum regulæ reseruatoriæ? Datarius Papæ quale officium exerceat? Et quæ velit Dataria, vt exprimantur? Et an officiales Pœnitentiariæ debeant esse constituti in aliquo ordine.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Papæ verius est vt non possit ordinare forensem sine licentia proprij Episcopi contra Rotam in vna firminiana, nisi cum expressa Papæ facultate, vide* numero 5. 7. & 8.

2 *Facultas concessa à Papa eius vicario, vt ordinet, creditur sic per attestationem vicarij tempore ordinis* n.3.

3 *Cardinali attestanti de facultatibus sibi competentibus plene credendum est ratione sui officij.*

4 *Cardinali se esse iudicem, vel delegatum, non creditur in his, quæ sunt magni præiudicij, vt* n.5. & 6.

5 *Vicario Papæ creditur in his, quæ attestatur non magni præiudicij.*

6 *Asserenti se esse iudicem non est credendum quamtumcumque sit persona authoricabilis, nisi prius constet plene de mandato.*

7 *Ordinatus à vicario Papæ, eo ipso quod sit Clericus, est capax pensionis, non obstante, quod illegitimus esset, sic vt nec egeat alia peculiari dispensatione, vt* n.8.

9 *Auditor cameræ Apostolicæ, dicitur iudex ordinarius, &* n.10.

10 *Auditor cameræ est iudex competens quorumcumque Prælatorum, officialium curiæ, oratorium Curialium, notariorum cameræ, & familiarium eorundem, & campsorum, Mercatorum, & pensionum, etsi solutio alibi esset facienda, & executor litterarum Apostolicarum. Et quare?* n.14.

11 *Auditor cameræ decernit monitoria ad partes, censuras promulgat, & solus cognoscit de causis, & litibus.*

12 *Auditor cameræ olim tantum cognoscebat inter curiales Romanæ curiæ, hodie est iam executor gratiarum Apostolicarum.*

13 *Auditor cameræ potest citare hic in partibus in prima instantia, non obstante Trid.* in cap. 20. sess. 24. de reformatione, *& auocare causam ad curiam.*

15 *Appellari non potest ab Auditore cameræ procedente vigore cameralis obligationis.*

16 *Auditoris cameræ præcipua iurisdictio est ad audiendas, procedendas, atque finiendas causas delatis per appellationem; & auocationem ex iudicibus inferioribus.*

17 *Auditores cameræ vulgo dicuntur Rotales iudices.*

18 *Auditores cameræ quibus priuilegiis gaudeant, & eorum locum tenentes.* & n. 19. & 20.

21 *Auditoris cameræ Decanatus spectat ad Auditorem etiam Absentem ex causa publica.*

22 *Auditores Rotæ nequeunt cognoscere de suis familiaribus, aut consanguineis, & affinibus vsque ad secundum gradum, nec alius collega.*

23 *Auditor confidentiarum causarum, est qui cognoscit de causis simoniæ, eisque connexis, & est competens, etiam respectu quorumcumque Prælatorum, & Cardinalium circa dictas causas, siue vrbis, siue orbis, in quibus procedit summarie.*

24 *Auditor confidentiarum habet cognoscere ex mero officio ad procuratoris fiscalis denunciationem, & partium accusationibus contra simoniacos.*

25 *Auditores cameræ, & confidentiarum morte Papæ non cessant in officiis, in iurisdictione est difficilius, &* num.26. 27. & numero 28.

26 *Auditores cameræ, & Marescalium, videntur iudices ordinarij in procedendo, etsi sint delegati in sententiando.*

28 *Auditorum cameralium iurisdictio in causis iam cœptis, morte Papæ non expirat* n. 29. & 30.

29 *Officia Romanæ curiæ morte Papæ dicuntur dormire, non expirare.*

30 *Auditori cameræ quæ expediant, mort uo Papa.*

31 *Auditorum Rotalium officium vacat per promotionem ad Ecclesias Cathedrali.*

32 *Auditor Episcopi Canonicus debet sedere in loco suæ receptionis.*

33 *Auditoriatus, & Clericatus cameræ officia, qualiter vendantur.*

34 *Datarius Papæ quale officium exerceat & quæ velit Dataria, vt exprimantur ad expeditionem gratiarum. Et num expiret morte Papæ; quave etiam expedire eo tempore possit & n.35.& 36.*

36 *Gratia de stylo num sit subreptitia, si non exprimatur ordo.*

37 *Pœnitentiaria officiales debent esse in aliquo ex sacris ordinibus.*

1 APplicatis *hic* ad primam quæstionis partem dictis *supra in cap. cum contingat.* 11. *de ætate, & qualitate ordinandor.* pro ampla disceptatione huius dubij, vbi de Abbate Presbytero, & benedicto conferente ordinem clericalem, iam nunc potest esse dubium, an vicarius Papæ ratione sui officij possit ordinare forensem sine proprij Episcopi licentia; Dequo ego dubito, nisi habita ad id Papæ facultate, quia etsi Rota in vna firmana pensionis 15. Decemb. 1617. coram R.P.D. Durand. firmauerit vicarium Papæ posse ratione sui officij prima tonsura ordinare forensem sine Episcopi proprij licentia; sed Barbosa, qui in præsenti *n.* 4. eam refert; alia de pensione adducens iuxta quæ tetigit *in cap. proposuit.* 5. *de filiis* 2 *Presbyterorum n.* 4. † Dicit tamen facultatem habitam à vicario, probari ipsius vicarij attestatione in Clericatus litteris commemorata; quatenus ibi attestabatur illum ordinasse in vim facultatum Apostolicarum, cuius attestationi standum esse, vtpote facta tempore ordinis suscepti, quo non agebatur de alicuius præiudicio, docet idem Barbosa cum Puteo *decis.449.lib.1.& decis.* 140. & 347.*lib.2.in Correct.* Mohedan.*deciss.21.n.2.de renunciat.* Achiles *decis. 2.n.5.de filiis Presbyter,* Rota *decis.321.p.1.recent.* pro quo faciunt, quæ *supra* dixi de fide, quam faciunt libri Parochialis Ecclesiæ *in cap. 2. de officio Archipresbyteri sub q 2* & quæ dixi *in cap.7.de probationibus,* de credendo litteris Episcopi.

3 Et faciunt sequentia, nempe, quia attestatio fit ab illustrissimo Cardinali Papæ vicario in curia degente, cui propter præsentiam Papæ, creditur de commissione sibi data, vt dixerunt Gabriel. *commun.opinion.tit.de probat.conclus.3.n.10.* Caputaquen *decis.91.p.1.* Seraphinus 1192.*num.* 2. item quia cum attestatur de facultatibus sibi competentibus ratione sui officij plene credendum est, vt dicunt idem Gabriel *dict. conclus. 3. n. 10.* Monachius *de arbitr.q.66.n.10* Rota in Ianuen. Parochialis 19. Aprilis 1610. coram D.Durando, Barbosa *hic dicto n.4.in fine,* addentes etiam credendum sine speciali mandato.

4 Sed hæc labefactari videntur, quia, vt ait Archidiaconus *in cap. nihilominus n.* 4. Patianus *de probationib.lib.2.cap 43.n.* 42. nec personæ nobilissimæ, vt puta Cardinali dicenti se esse iudicem, vel delegatum, credendum est ei dicenti, nisi probaretur: quare Præpositus *in cap. quod super his n.3.colum.fin.de fide instrument.* latissime Felinus *n.1.* vers. *secunda conclusio col.* 3. vbi Geminian. *n.2.* Ioannes de Imola optime *n.3.colum.fin.* idem Felinus *in cap. cum in iure n.7.* vers. *vltimo vbi quæritur de officio eleg.* plene idem Patianus *dicto lib.2.cap.* 33. vers. *legatis autem incumbit,* dicunt quod quamuis legatus sit recipiendus, & ei credatur, si est notus; non tamen sine litteris debeat aliquid, vt legatus iudicare.

Tamen esto, quod vicarius Papæ non possit 5
ipso officio tonsurare aliquem sine speciali mandato, dicendum est iuxta relatam decis. Rotæ, ac doctrinam Menochij, Gabriel, & Barbosæ, credendum esse dicto vicario cum facultate ordinasse absque alia comprobatione, quia in casu, de quo hic loquimur non agitur de magno tertij præiudicio, in quo procedit Doctrina de Cardinali, non credendo attestanti, se esse iudicem, vt etiam dixit Abbas *in cap. præterea col.2.* vers. *ego concordando,* quem sequitur idem Patianus *dicto cap. 42. sub. n.* 41. vers. *& hanc.* † Dum dicunt 6
quod quando agitur de grauissimo præiudicio, non est credendum asserenti se esse delegatum, quantumcumque persona sit authorizabilis, nisi prius constet plene de mandato, non item quando agitur de leui præiudicio, qui satis exemplificant, & non male commendat Felinus *in dicto cap. quod super his dicto n.10.* vers. *secunda conclusio* cum sequentibus Anania *in dicto cap. cum in iure num.7.* & videndi sunt Angelus, Alex, & alij *in l. 2. ff. si quis in ius vocatus non ierit.*

Et amplius comprobat Barbosa *hic sub dicto* 7
n. 4. ex facto eiusdem Rotæ in vna firmiana 15. Decemb. 1617. dum censuit translationem pensionis factam ad fauorem illius ordinati à prædicto Papæ vicario, fuisse validam, non obstante quod illegitimus esset, quia eo ipso, quod est clericus, fit capax pensionis, etiam super Cathedralibus absque alia expressa dispensatione, vt dixi *in dicto cap. proposuit. 6. de filiis Presbyteror.* vbi probaui, ac probarunt Satnen. *in regula annali q.21.in fine,* Gambara *de authorit. legati lib. 6. n.* 28. Nicolaus Garcia pluries decisum, & Barbosa *in dict. cap. n.4.* coram Seraphino, Orielano, Litta, Blanqueto, coram Robusterio, Gyptio, & Butato *de beneficiis p.1.cap.5.n.117.* in addit, & coram aliis, nempe Coccino Decano, D. Merlin. & Durand. *in dicta decis.* † dicentes quod perpetuo 8
Rota seruauit, nempe, vt si illegitimus præuia dispensatione sit ordinatus, eo ipso efficiatur, ac censeatur capax pensionis, absque alia peculiari dispensatione, pro vt reiecta Gigantis, & Rebuffi opinione, perpetuo Rota tenuit, & sic legitime ordinatum censeri illum, de quo attestatur ipse vicarius Papæ in litteris suis, vel quia eo ipso quod creatus fuerit, eam facultatem cum ipso officio habet, vel quia speciali licentia Papæ expressa, aut tacita fecit quæ satis probetur ex facto sequenti datæ pensionis ad fauorem illius ordinati, vt patet ex dicta decis. firmiana pensionis.

Ad secundam quæstionis partem, an Auditor 9
cameræ Apostolicæ habeat iurisdictionem, & qualem in quo dubio dico, quod talis est iudex ordinarius, in terminis docent Petrus Barbosa cum Iasone, Purpurato, & aliis *in l.cum Prætor.* 51.*n.75 ff. de iudiciis,* Flores de Mena *lib. 2. q.* 12.*n.6.* Iulius Laborius *variar, lucubration. tom.* 1.*tit.de Conclauistis, & Conclaui cap.3.n.* 51. Legendus, & alij DD. per glossam *in clem. ne Romani de electione sub §.eo* verbo *expirare* ibi &

Auditor

Auditor cameræ habet ordinariam, & comprobatur ex *infra* dicendis de vicario generali Episcopi q.4. hic.

10 Quare dici debet quod talis Auditor, est iudex competens causarum quorumque Prælatorum, officialium curiæ oratorum, Curialium, Notariorum cameræ, & familiarium eorundem, & campsorum, Mercatorum, & pensionum, quamuis solutio alibi facienda esset, & executor omnium litterarum Apostolicarum, solus, ac priuatiue, (vbi alij vero deputati cumulatiue) qui & remissorias, & compulsoriales dat, de quibus dixi *in cap. fin. de foro comp. q. fin. §.6. & §.7.* vbi de formula

11 exequendi dixi. † Item decernit monasteria, ad partes, censuras promulgat, & alia facit, ac solius cognoscere est de causis, & litibus ortis vigore obligationis cameralis, vt patet ex Constit. 33. Pij IV. incipit *ad eximiæ* Kalend. Mai 1561. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom. 2. pag.* 47. & ex alia Constit. 29. Pauli V. incip. *eximiæ* 17 Kalend. Octobr. 1606. apud eundem Cherub. *in Bullario*

12 *tom. 3. pagina* 212. *alias* 156. † Quod si plura desideras scire de lata iurisdictione Auditoris cameræ, leges ex pluribus per plures conclusiones & illationes, Flores de Mena *variar. tota quæst.* 12. vbi *n.* 1. dicit, quod antiquitus solùm habebat cognoscere in prima instantia inter curiales Romanæ curiæ residentes, sed hodie, vt sit executor gratiarum Apostolicarum, litterarum pensionis, sententiarum Rotæ, & quod cognoscit in turbantes possessores beneficiorum.

13 Imo quod possit hic in partibus citare in prima instantia, non obstante *Trid. cap.* 20. *sess.* 24. *de reformat.* referunt declaratum Sellius *in selectis Canonicis cap.* 72. *n.* 20. & late agens Videndus Barbosa *in praxi exigendi pensiones.* idem *in collect. decis. Bullar.* 50. *n.* 6. & 7. verbo *Auditor*, idem *in Bullario*, verbo *Auditor cameræ*, & possunt hic adiungi aliqua, quæ dixi *in Rub. de foro compet*, dum scribens de casibus, in quibus limitatur dicta. Trid. dispositio, posui casum auocationis causæ ad Romanam curiam, & in terminis adducunt Sellius, & Barbosa, Sacr. Congreg. Episcopor. declarationem in Pistotiens. 18. Aprilis 1595. & procedit etiam contra debentes salaria officialibus curiæ Romanæ, Flores de Mena *dicta q.* 12. *n.* 50.

14 Tantaque est eius iurisdictio, vt ab Auditore cameræ Apostolicæ, procedente vigore cameralis obligationis, appellari non possit, vt tradunt Scacia *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 27 *limit.* 9. *con.* 7. Galganet *ad statuta vrbis cap.* 179. *lib.* 1. *sub n.* 40 vers. *seu mandati*, Rota *decis.* 626. *n.* 2. *p.* 1. *diuers.* Zachi *de obligatione camerali post quæst.* 37. Gelasij *ex n.* 2. Barbosa *de iure Ecclesiast.* 1.

15 *p. cap.* 39. §. 3. *n.* 39. † Qui loquens de causa accessus, dicit specialiter commissam, omni, & quacumque appellatione remota, & *n.* 50. qui & *n.* 87. ait quod Auditor cameræ, tamquam expresse delegatus ad certarum causarum generalitatem, est iudex competens, ex quo fit à papa delegatus: sic cum Massa. Vestrio, & Chochier.

16 Auditoris inquam Rotæ iurisdictio, præcipue quidem est ad audiendas, prosequendas, atque finiendas causas, quæ media appellatione deuoluuntur, aliove remedio inhibitionis, aut auocationis ex iudicibus aliis inferioribus suo ordine iuxta gradus, de quibus dixi *in cap.* 7. *de appellat.* coram quibus actuatæ fuerunt, & sententiatæ.

Et dicuntur vulgo Rotales iudices, quod per Rotam, seu circulum causas disceptare, & cognoscere soleant nuncupari, alias Auditores Sacri Palatij, qui his soluendis quæstionibus plurimum operis & temporis insumunt, vt Anastasius Germonius docet de indultis Cardinalium *n.* 11. *in proœmio.* 17

Qui etiam gaudent omnibus priuilegiis, & gratiis referendariorum, potiunturque exemptione à Gabella vini ex Constit. 12. Pauli III. incip. *Romani* 13. Augusti 1537. apud Laert. Cherub. *tomo* 1. *pag.* 634. *aliàs* 525. qui & eorum locum tenentes habent facultatem recitandi horas canonicas etiam postpositis horis missam ante Diem celebrandi, stationes vrbis propriam visitando cappellam, vtendi Carnibus etiam Diebus prohibitis de Concilio vtriusque Medici vescendi, litterarum Apostolicarum expeditionem gratis habendi. † Qui etiam obtinent exemptionem allegatorum ordinariorum, & aliorum superioritate, à Decimis, pedagiis, & gabellis, & aliis oneribus, & quod his priuilegiis, non censeatur derogatum per litteras Apostolicas habentes, clausulam, *quod tenores, & formæ illarum habentur pro expressis.* 18 19

† Et quod non comprehendantur Auditores, aut locum tenentes, nisi eorum nomina, & cognomina in eis expressa fuerint, vt habetur decretum in Constit. 13. Clem. 7. incipit *conuenit æquitati* nonas Augusti 1525. apud Laert. Cherub. *in Bullario tomo* 1. *pag.* 577. *alias* 485. *in nouis impress.* † Et quod Auditorum Rotæ Romanæ Decanatus cum omnimoda præcedentia spectat *ad Auditorem* tempore vacationis in curia præsentem, aut absentem, ex causa publica, patet ex Constit. 81. Pij IV. incipit *dudum* 6. Kalend. Augusti 15[?]1. apud Cherubin *tom.* 2. *Bullar. pag.* 89. *alias* 67. *in nouis.* 20 21

Et quamuis eorum iurisdictio sit ampla, tamen ex Constit. 44. Pij V. incipit. *in trono* 6. Kalend. Ianuarij 1561. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 2. *pag.* 58. *alias* 44. *in nouis*, in qua habetur, vt Auditores Rotæ Romanæ, nequeant cognoscere de causis suorum familiarium, nec non consanguineorum, & affinium, vsque ad secundum gradum; imo nec vt tractentur coram aliis Collegiis, Domino familiaris absente, seu se abstinente à cognitione, quæ sunt iuxta iuris regulas; refert Barbosa *in collect. decis.* 50. *ex n.* 1, dict. verb. *Auditor* vsque ad *n.* 5. & in Bullario, verbo *Auditor Rotæ* Quod si alia desideras scire de his Auditoribus Rotæ, leges ex proposito agentes, etiam de eorum institutione, Octauian. *de stylo Curiæ lib.* 2. *cap.* 17. Azor *instit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 41. Lotterium *de re beneficiaria in apparatu*, Lælium Zechium *de Repub. Ecclesiast. cap.* 11. 22

Auditor alius vocatur confidentialium causarum simoniæ, & cum eis Connexitatem habentium (de quibus *in suo tit. de simonia, & in cap. fin. de pactis*, & aliis de rerum permutatione agemus) qui dicitur, ac est iudex competens, etiam respectu quorumcumque Prælatorum, & Cardinalium, & causarum inducentium aliquam pactionem simoniacam, tam mouendarum in vrbe, quam deuoluendarum ex toto orbe, in quibus procedit summariè & omissis terminis substantialibus, qui seruantur de stylo Palatij: argum. eorum quæ *hic* dixi *q.* 1. & *supra sub cap. dilecti* 6. *de iudiciis*, & *ibi q. penult.* & *fin.* † Habetque procedere ex mero officio ad Procuratoris fiscalis denunciationem, & partium accusationem 23 24

contra

contra Simoniacos, vt decernitur à Sixto V. in const. 47. incipit. *Diuina* Kalend. Nouemb. 1586. apud Laert. Cherub. *in Bullario dicto tomo* 2. *pag.* 550. de quo firmat declaratum à Sacra Congreg. Rituum, Aldan *in compendio canonicar. resolut. lib. 3. tit. 4. n.* 15. quem sequitur Barbosa *in dict. collect. decis.* 50. *n.* 8. *& in Bullario* verbo *Auditor confidentiarum*, vt procedat vtriusque Signaturæ Referendariis.

25 Ad tertiam quæstionis partem, an morte Papæ eorum iurisdictio, ac officium expiret? solent quidem non æque respondere Doctores de istis Auditoribus; quia, etsi Iulius Laborius *variar. Lucubrat.* vt testis oculatus rerum curiæ Romanæ; item & antiquitatum vigilantissimus præscrutator vt videre est in toto illo labore variar Lucubrat, dicens *in tit. 3. cap. 3. de conclaui, & conclauistis ex n.* 48. quod Auditor cameræ, & Auditores Rotæ, sede vacante, retinent eorum officia sine dubio, & circa iurisdictionis exercitium non modicam esse controuersiam proponit. †

26 Quia quoad Auditorem cameræ, & Marescialium refert per dictam glossam clem. 2. in verb *expirare* de elect. habere iurisdictionem ordinariam, eamque minime expirare, mortuo Papa, *ex cap.* 12. *de officio legati*. Qui etsi non ita sit firmus, videtur idem amplecti de Auditoribus Rotalibus, quoad procedendum; quia in procedendo videntur ordinarij; quamuis sint delegati in sententiando, *clem. Auditor de rescriptis*, Speculator *in tit. de officio ordinarij*, Gambara *de officio legati lib. 9. n. 64. vers. vndecimo quæro.* Sed quia istos Rotæ Auditores esse delegatos notant Speculator *in tit. de iudice deleg. §. nunc dicendum n. 9.* Cardinal, q. 2. Imola n. 15. Siculus collect. 3 & Barbosa in clem. *Auditor* III. per glossam ibi *Auditor*, & ibi *de aliis Auditoribus causarum non* &c Alciatus *in Rub. de offic. ordinarij n.* 20. Anton. Natta *cons.* 51. *n.* 14. *lib.* 1. quidquid dicant Iason, Purpuratus, & alij, de quibus Petr. Barbosa *in l. cum Prætor §.* 1.

27 *n. 75. ff. de iudiciis.* † Ideo sub dubio potest esse, num Auditorum Rotalium iurisdictio expiret morte Papæ? quod & idem potest dici de Auditore cameræ: nam glossa *in Rub. de officio de legati*, & Anton de Prætis *in tract. de iurisdic. Episcopor. cap. 6. n.* 48. Staphileus *de litteris gratiæ n.* 740. *volum.* 15. *tract. nouorum*, Cardinalis *in dict. clem. Auditor*, Franscicus Marcus *decis.* 285. *p.* 1. affirmant cum delegatorum iurisdictio expiret re integra, *cap. gratum, cap. licet de potest. iudicis delegati*, & sic videri vt in vtriusque debeat esse dispositio. Et confirmatur ex dicto Archidiaconi *in cap. experientia* 10. *q.* 1. tenentis quod in Romana curia nemo habet iurisdictionem ordinariam, nisi Papa, & quod propterea, eo mortuo, cessent omnia officia, præterea, quæ sunt expressa *in dicta clem. ne Romani* 2. *de elect.* vt etiam videtur sequi Rota in nouissim, *decis.* 306.

28 Sed in praxi, quamtumuis admittatur, quod horum Auditorum iurisdictio sit delegata, & quod in causis cœptis non expiret per mortem delegantis, quando iam erat radicata per actus iudiciales iuxta *dict. cap. gratum, & cap. liceat*, item & relatum de officio iudicis deleg. & propterea in causis cœptis non esse supersedendum, cum textus *in dicta clem.* 2. determinans durare officia camerarij, non excludat alia officia in istis terminis, vt late demonstrat glossator, quem refert Iulius Labor *dicto cap. 3. lib. 3. n. 32. de potestate vicecancell. post regul. 69. fol. 99.* Tamen ego cum eo *n.* 53. & cum Gambara *de officio legati dicto lib. 9. n. 64. vers. vndecimo quæro* ad concordiam hæc omnia existimo redigi. † Dicendo generaliter officia Romanæ curiæ eo tempore, non expirare, sed dormire: nam, & etiam Auditor cameræ qui facilius, vt dictum est, potest iudicari ordinarius, imo & sic expresse teneant, & quod non sit delegatus, Hostiensis, *in summa de officio ordin. in princip.* Mandosius *in nona forma mandati §. volentes* glossa *camerarius in fine, & glossa in dicta clem. ne Romani §. eo tamen* dicto verbo *expirare*, idem Mandosius *in tract. de monitoriis q. 44. n. 3. & q. 60. n. 14.* Vantius *in tract. de nullit. tit. de nullitate ex defectu iurisdictionis delegatæ à n.* 12. Flores de Mena dicta q. 12. variar omnino Legendus, *& ibi n. 6.* † dicens illius iurisdictio- 30
nem esse officio in perpetuum, & inuariabiliter annexam, quod sufficit ad esse ordinarium, dormit, ac silet omnino mortuo Papa, donec Cardinales ingrediuntur conclaue, qui, & post ingressum aliquid interloquitur, tamquam dormiens; quia solum expedit ea, quæ moram non patiuntur; præsertim quod tunc omnes carcerati pro debitis ciuilibus liberatur, & difficile est nouas executiones obtinere: sic vidisse, & obseruasse testatur Iulius Laboribus cui iudico credendum, vt testi oculato, & nimis practico tempore obitus felicis recordat. Gregorij XV.

De istis Auditoribus Rotæ addendum est, 31
quod eorum officium vacat per promotionem ad Ecclesias Cathedrales, vt est decretum in constit. 6. Innocent. VIII. incipit *circunspecta* 10. Kalend. septemb. 1485. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom. 1. pag.* 368. *alias* 335. Barbosa *in dicta collect. decis.* 50. *n.* 1 idem *in Bullario* verbo *Auditor Rotæ*, qui vtrobique *in dicta decis.* 50. *n. fin.* refert declaratum à Sacra Congreg. Rituum in venetentana 29 Ianuarij 1605. de qua testatur Aldranus *lib. 3. canonic. resolut. tit. 4. n.* 18. † quod 32
Auditor Episcopi canonicus debet sedere in loco suæ receptionis, & non super alios canonicos præsentes in Congregationibus, quæ fiunt coram Episcopo, quod idem dicemus *infra* de vicario generali Episcopi canonico eiusdem Cathedralis, de istis omnibus Auditoribus cameralibus, de præcedentia inter se, & quibus aliis officialibus Papæ præcedant, bene cum multis Michael Ferro *de præced. q.* 8.

Ad quartam quæstionis partem qualiter ven- 33
dantur Auditoratus, & clericatus cameræ officia? Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 1. *cap.* 2. *n.* 20. *&* 21. qui postquam cum Vgolino *in tract. de Simonia*, qui *tabula* 1. *de Simonia gener. cap.* 2. §. 2. dicit quod etsi tituli beneficiorum, respectu habito ad ius administrandi ordines, iurisdictionemque Ecclesiasticam exercendi, à Romano vendi non possint, sed solum habito respectu ad bona temporalia, concludit tamen quod Auditoratus, & clericatus cameræ, & alia officia, seu Dignitates huiusmodi (de quibus q. sequenti) vendi non possunt à Papa, habito respectu ad potestatem, & iurisdictionem Ecclesiasticam, quam habent sine Simonia, bene tamen vendi posse habito respectu ad emolumenta, & fructus, quæ ex ipsis consequuntur, & sic alienationes dictorum officiorum in hanc partem fieri, sicut apparet ex litteris Auditoratus Gregor. XIV. ad fauorem D. Camilli Burgosij, qui fuit postea D. N. Pauli V. quas ponit ex Tiberio Salustr. *in pract. Auditoris cameræ lib. 4. ad finem*, ibi, *& quia D. Horatius*

tius eiusdem Sixti prædecessoris, & dictæ sedis subuentionem pro pretio emolumentorum dicti officij auditoratus sexaginta millia scuta monetæ, soluere promiserat, ac realiter, & cum effectu soluere inceperat; & licet hæc resolutio videatur difficilis ex his, quæ docent DD. per *cap. saluator 1. q. 3.* quem abundè explicat *ibi* Barbosa: tamen operæ dictorum officiorum sunt temporales, quę vendi possunt, vt explicat Suarez *lib. 3. de religione tract. 3. cap. 19. lib. 3.* ideo sine labe simoniæ poterit ea vendere; quia sic etiam vendi possunt officia æconomi, vice Domini Aduocati, Sacristæ, Castaldi, vt ex glossa *in cap. si quis Episc. 1. q. 1.* explicant DD. & Villalobos *in summa p. 2. tract. 37. difficultat. 12.* abunde Barbosa cum multis plures intellectus congerens *in dicto cap Saluator.* vbi quod ibi agebatur de simonia, quia prohibita, quam potest Papa de facili tollere illa vendendo officia ex causa relati finis.

34 Ad quintam quæstionis partem Dataria Papæ quale officium exerceat, & quæ velit Dataria, vt exprimantur: Et supposito, quod Dataria, & Cancellaria incipit annum ab incarnatione Christi, non à natiuitate, vt obseruant alij ob reuerentiam natiuitatis Christi, Iulius Laborius *variar. lucubrat. tit. 1. cap. 4. sub n. 6.* vers. *quidam alij*, officiumque Datarij deseruiat ad expeditiones supplicationum, & simili modo, ac dictum est de aliis officiis curiæ Romanæ, quod Datarij officium, & potestas, sede Apostolica vacante, expiret; sic vt ille datas ante mortem Pontificis adnotatas extendere non possit, & supplicationes gratiarum, & Iustitiæ, etiamsi datæ fuerint collegio Cardinalium sub sigillo clausas præsentare tenetur, vt decreuit Pius IV. in constit. 63. incipit *in eligendis* 7. Idus, octobr. 1562. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom. 2. pag. 91. alias 69. in nouis impress.* Barbosa *in collect. decis. 239.* verbo *Datarius*, & *in Bullario eodem verbo, & ex eadem constit. §. 11.* docet Iulius Labor. *variar. lucubrat. tit. 3. cap. 3. n. 46.* vbi addit reseruandas esse futuro Pontifici; ita vt si aliter fecerit etiam ad alicuius Cardinalis instantiam, omnia irrita sint, & nihilominus falsi crimen incurrat, & in morte Pauli V. refert idem Laborius *cap. 9. tit. 1. n. 26.* quod Datarius restituit supplicationes signatas manu Papæ, quas reconditas in orla sigillata non habebat.

35 Circa secundum Dataria quæ velit? vt exprimantur, dico quod, præterquam quod sit melius, vt fiat expressio clara, & sic in supplicationibus de canonicatibus, ac portionibus Ecclesiarum Cathedralium velit Dataria exprimi ordinem sacrum annexum, & sic in supplicatione ponitur Clausula, *etiam si sacerdotalis*, quæ antea solebat concedi, vt refert cassatum in decis. Abulens. Garcia *de benefic. p. 7. cap. 1. n. 52.* qui *n. 54.* nihilominus post alia dicta *dist. n. 52. & 53.* ait, quod etsi in supplicatione non sit expressus ordo sacer annexus canonicatui, vel portioni, etsi sit Presbyteratus, vel Diaconatus, gratia non sit subreptitia, quia ex eo, vt Dataria soleat petere, quod in supplicatione exprimatur ordo, non sequitur esse, stylum, quod debeat exprimi, & si non petatur, maxime, quia aliquando signantur supplicationes, etsi non sit expressus ordo, quia forte impetrans ignorat ordinem annexum, addens, quod nec in resignationibus, & coadiutoriis soleat peti, aut exprimi ista expressio ordinis.

36 Et licet contraria sententia, vt gratia de stylo sit subreptitia, si non exprimatur ordo Presbyteratus & Diaconatus, vt aliqui existimant, & faciunt plura, quæ dixi *sub tit. de rescriptis, & ibi cap. super litteris 20.* tamen si non fieret expressio ordinis subdiaconatus annexi canonicatui, vel portioni, tunc gratiam nullam non esse; idem Garcia probat ex Doctrina Felini *in cap. in nostra de rescriptis, & cons. 4.* Seluæ *de benefic. 3. p. q. 116. qualitate ni 12.* dicentes, vt non opporteat exprimere qualitates, quæ insunt beneficio de iure, sed illas tantùm, quæ sunt de facto ratione consuetudinis, vel alio modo; Papa enim potest intelligere, dum fit supplicatio canonicatum, vel portionem adminus habere talem ordinem annexum, iuxta Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 12.* vers. *nominibus vero.*

Ad vltimam partem quæstionis, suppositis 37
quæ dixi de summo Pœnitentiario quæst. præcedenti, resolutiue dico, quod officiales Pœnitentiariæ debent esse constituti in aliquo ex sacris ordinibus, & per se ipsos officia exercere, vt stabilitur in Const. 83. Pij V. apud Laert. Cherub. *to. 2 pag. 18.* incipit *in omnibus* 15. Kalendas Iunij 1569. Barbosa *in collect. decis. 531.* verbo *officialis n. 3. & in Bullario eodem verbo.*

QVÆST. III.

An Referendarij officium sit signare supplicationes ordinarias, & extraordinarias existens cum aliqua Dignitate Ecclesiastica? Quot eligi, aut quarum qualitatum? An Prælati retineant signaturæ gratiæ officia, sede vacante? Et ad quem effectum summi Pontifices signaturam gratiæ, & Iustitiæ instituerint? Abbreuiatorum quæ sint officia? Quibus potiantur, quantum durent. Et an eadem dicenda sint de scriptoribus. Et de secretario breuium Pontificis. Vbi de Gubernatoribus, & qui olim fuerint vice Dominus, Castaldus, & alij Papæ. Et collectoris, atque subcollectoris officium quale, & cum qua Iurisdictione. Et an Cancellaria suppleat Concilij derogationem?

SVMMARIVM.

1 *Referendariorum officium, est signare supplicationes ordinarias iustitiæ, & extraordinarias, & quæ sint?*

2 *Prælatus semper proponit supplicationem coram sanctissimo.*

3 *Referendarij solent committi causæ, quæ non excedunt quingentos aureos, & quæ non sunt Rotales.*

4 *Referendarij dicuntur habere Dignitatem simul cum officio, & præcedunt extra Ecclesiam Dignitatibus, & canonicis, vt* n. 5. & n. 7.

6 *Referendarij quare non possunt conseruatores deputari, aliter videtur* n. 7.

8 *Referendarij præcedunt cæteris officialibus, & Ministri inferioribus curiæ Romanæ, quia sunt Prælati, & etiam præcedunt Prothonotariis, vt* n. 9.

10 *Referendarij*

57 Sub

57 *Subcollectores, & commissarij spoliorum non comprehenduntur sub dispositione ordinariorum, sed Nuncij Apostolici, qui nec possunt visitari, nec corrigi* n. 58.

59 *Collectorum, & subcollectorum facultas, est, vt capiant bona quorumcumque Ecclesiasticorum sine licentia testandi, relicta, aut legata, qui non poterunt accipere in spolium supellectilia Clericorum, vt numero* 10.

61 *Collectores, & subcollectores cameræ Apostolicæ non excusantur à residentia.*

62 *Collectorum, & subcollectorum beneficia sunt sedi Apostolicæ reseruata, etiam obtenta ante officium* n. 63.

64 *Collectoris facultas est probanda per litteras, aut per testes, cum distinctione, vt* n. 65.

66 *Subcollector Portugalliæ potest concedere licentiam introducendi mulieres in Monasterio pro earum seruitio.*

67 *Subcollector absque ordinarij licentia alloquens cum Monialibus, potest excommunicari.*

68 *Ordinarius contra collectores, & subcollectores, potest capere in formationem delictorum, saltim notoriorum ad effectum transmittendi illos ad suos superiores.*

69 *Collector Apostolicus est sepeliendus de salario ei deputato.*

70 *Cancellaria non supplet in litteris Apostolicis derogationem Concilij, sed requiritur, quod ipsa derogatio sit in supplicatione. Et quando obstet,* n. 71.

72 *Tridentino non derogatur propter verba apposita in eius fine, quæ ipsum remittit omnia a se determinata dispositioni Papæ.*

1 AD primam quæstionis partem respondeo, quod Referundariorum officium est signare supplicationes ordinarias Iustitiæ; pro vt sunt appellationes à diffinitiua, & etiam extraordinarias, pro vt suspiciones Iudicum, & aliorum grauaminum; & siquidem pars citanda venit, tunc citatur, & quatenus concordet bene, quatenus non proponitur supplicatio in plena signatura coram eminentissimo Cardinali Præfecto signaturæ informantibus partibus, & de voto signaturæ expeditur, sic & coram sanctis-
2 simo, si petitur gratia. † Et quod Prælatus semper proponit supplicationem coram sanctissimo.

3 Et vt plurimum causæ, quæ non excedunt quingentos aureos, & non sunt Rotales, soleant committi Referendariis Prælatis: sic Cardinalis Tuschus *in pract. conclus. tom. 6. litte. R. conclus.* 19. Barbosa *de iure Eccles.* 1. *part. capite* 22. *numero* 11.

4 Et quamuis Referendarij dicantur habere Dignitatem simul cum officio, Vestrius *in pract. libro* 1. *capite* 3. *numero* 2. & *ibi* Grauat. *numero* 10. Cassaneus *in Cathalogo gloriæ mundi parte* 7. *consideratione* 11. Gomez *in compendio vtriusque signaturæ*, quod loco 16. quæst. posuit *ad reg. de non indicand.* Iuxta formam supplicationis prope medium, Iacobatius de Con-
5 ciliis *libro* 1. *articulo* 5. *numero* 6. † Sic vt extra Ecclesiam huiusmodi Referandarij, non solùm Canonicis, sed etiam Dignitatibus præcedant, vt declarauit Sacr. Rot. Congreg. in veron, quam ad litteram refert idem Barbosa *dicto cap.* 22. *num.* 12. & 16. † Tamen cum illi Digni- 6
tatem vere non dicantur habere in aliqua Ecclesia Cathedrali, vel collegiata, deputari non poterunt conseruatores, vt resoluit Moneta *de conseruat. cap.* 5. *num.* 111. sed Barbosa *supra numero* 12. dicit, hoc non carere aliqua difficultate per alia, quæ adducit *ibi cap.* 21. verf. *quoad Dignitatem.*

Sed quia sententia Monetæ nititur *in capite fin. de officio de leg.* & ex Bulla Sixti V. 41. 7
quæ est *in* 2. *tomo Bullario fol.* 543. Vbi dispositionem textus *in capite statutum de rescript. lib.* 6. ad eosdem Referendarios extendit, & illos in Dignitate constituit: nam vt refert, ac sequitur Ferro *de præcedant quæstio.* 44. *numero* 2. in Tribunali existenti hic Matriti Illustrissimi, & Reuerend. Nuncij Hispaniæ committuntur illis omnes causæ, etiam matrimoniales, & criminales, quæ in secunda, & tertia instantia in eodem tractantur (etsi referat non vidisse commissas) indeque negare propter relatas Bullas Sixti V. 41. & Pauli III. 25. vt *in* 1. *tomo Bullario*, ideo poterit defendi, Barbosa, at Ferro sequitur contrariam; quia nec causæ prædictæ commituntur Prothonotariis.

Et quod nedum præcedant Canonicis, & Dig- 8
nitatibus extra Ecclesiam, sed etiam illos præferri cæteris officialibus, & Ministris inferioribus curiæ Romanæ ex eo quod sunt Prælati, docent Vestrius *in pract. capite* 3. *lib.* 1. *n.* 2. Ferrus *dicto cap.* 44. *n.* 3. sic colligens ex Casaneo *in Cathalogo* 7. *part. consf.* 11. & 4. *part. considerat.* 29. & 30. ex Moneta *dicto cap.* 5. *de conseruat. iudic. n.* 111. *puncto* 2. *n.* 113. & ex dictis constitut. Pauli III. & Sixti V. vbi plura illis priuilegia honorifica, & exemptiones conceduntur. † Et 9
quod nedum prædictos officialibus præcedant, verum etiam Protonotariis, idem Ferr. *dict. cap.* 44. *n. fin.* ex eodem Cassaneo *considerat.* 29. §. *fin.* Vestrio *dicto cap.* 2. *lib.* 1. *practic. in annotat. n.* 10. cum Gomezio *in compendio vtriusque sig.* Moneta alios plures referens, *dicto cap.* 5. *num.* 112. iterum videtur Barbosa probare *dict. cap.* 22. *de iure Eccles.* dum dicit, quod gaudent Dignitate, de qua *in dicto cap. statutum de rescriptis lib.* 6.

Sed quod cedant præcedentiam Auditori con- 10
fidentiarum, de quod dixi quæst. præcedenti videtur declaratum à Sacra Cong. VI. Decemb. 1621. quam refert Barbosa *dict. cap.* 22. *p.* 1. *de iure Eccles. num.* 14. idem *in collect. decis.* 631. verbo *Referendarius*, & *in Bullario eodem verbo.* † At non 11
inde sequi, vt desinant decorari multis Pontificum priuilegiis: nam qui dicuntur Referendarij vtriusque signaturæ Papæ, condecorantur priuilegio veræ nobilitatis, Comites Palatini creantur, insigniis Romani Pontificis etsi Abbates fuerint, in eorum Monasteriis, Pontificalibus vti possunt, beneficia vbique existentia obtinere, & retinere valent, absentes iussu Pontificis, aut studij occasione, fructus suorum beneficiorum percipiunt, horas canonicas, postpositis horis, recitare possunt. † Et 12
illi, ac eorum familiares duo nihil soluunt pro expeditione litterarum Apostolicarum,

testari possunt de bonis acquisitis ex beneficiis Ecclesiasticis, ipsi, & eorum familiares à iurisdictione ordinariorum exempti sunt, vt recolligit Paul. III. in sua constit. 23. incipit *debita* apud Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 647. alias 534. de anno 1540. ex relata Sixti V. constit. 41. incip. *quemadmodum* Kalend. Octobr. 1586. apud eundem Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 543. vt refert Barbosa *in dicta collect. referendarius à num.* 1. *in Bullario eodem verbo*, & magis late *in dicto cap.* 22. *lib.* 1. *de iure Eccles.* vbi *ex num.* 2. *ad* 9. eas Bullas per extensum ponit, vbi *num.* 8.
13 9. & 10. † Conceditur eis facultas eligendi confessarium ab ordinario approbatum, facultatem celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram,
14 & in locis Ecclesiastica interdicto positis. † Et addit Narbona *in tract. de aetate ad omnes humanos actus requisita annor.* 25. *quaest.* 74. *numero* 6. aetatem horum referendariorum esse 25. annorum dict. constit. Sixti 62. & idem Barbosa contra Zerolam *in praxi*, Staphil. & Riccium *numero* 15. ex tenore dict. const. Sixti: sequitur vt dicti Referendarij sint exempti, in praedictis, etiam extra numerum, quod ipsi tantum illis, qui essent de numero concesserunt.

15 Numerus namque qualis signetur exprimit Sixtus V. §. 2. in sequentibus verbis statuit, ibi *nullus deinceps in referendarium alterius signaturae praedictae etiam cedentibus, vel decedentibus, aut alias deficientibus, qui nunc sunt Referendariis omnino admittatur; donec, & quousque omnium Referendariorum huiusmodi numerus imminutus, & ad centum duntaxat redactus fuerit; illo autem sic redacto, & imminuto, praescriptus centenarius numerus Referendariorum huiusmodi, nullo vnquam tempore augeatur; sed nec inter hos omnes vltra septuaginta signaturae gratiae Referendarij esse possint*: quibus videtur inter Referendariorum Iustitiae, gratiae numerum, esse aliquam differentiam.

16 De qualitate eorum, patet ex §. 2. eiusdem constit. Sixti V. ibi *statuit ne vllus numero, & consortio Referendariorum Iustitiae, de caetero adscribantur, nisi sit ex legitimo matrimonio, honestisque parentibus procreatus* (ad tradita *supra* de filiis Presbyteror.) *& Clericali Charactere insignitus, ac vtriusque, vel alterius iuris Doctor & in aliqua studij generalis vniuersitate promotus, & in Romana curia habitu, & tonsura Clericalibus incedendo per biennium versatus, vitaeque integritate, ac morum probitate commendatus, & saltim in 25. annis aetatis suae constitutus, habeatque in bonis temporalibus, vel beneficiis Ecclesiasticis, vnde in ipsa curia Dignitatis suae gradum valeat*
17 *decenter sustineri.* † Et ex §. 4. 8. & 9. ad litteram referens Barbosa *dicto cap.* 22. *ex numero* 5. insuper statuit vt Referendarij gratiae, non arceantur, nisi saltim in triennio in signatura Iustitiae, laudabiliter fuerint versati, exceptis camerae Apostolicae Auditore, & cleri-
18 cis. † Et quod Referendarij vtriusque, vel alterius signaturae familiares, & Continui Commensales Papae sint, nobiles declarantur, & ab omni Iurisdictione ordinariorum exempti, vt iam dixi etiam ad alia, vide Laertium Cherub. *supra*, quem refert Barbosa *in dicta collect. decisione numero* 10. *& in Bullario*.

Ad aliud, an Praelati retineant signaturae gra- 19
tiae officia, sede vacante? in quo dubio breuiter respondetur, quod signaturae gratiae, & Iustitiae, Cardinales, & Praelati supplicationes, & commissiones aliquas, etiam si supplicantes paruas datas antea obtinuerint signare non valent sub Poenis arbitrio Romani Pontificis; imo quod eorum officia omnino cessare intelliguntur ex constit. Pij V. relata *quaestio.* 1. *&* 2. §. 12. probat Iulius Labor. *Variar. Lucubrat. tit.* 3. *capite* 5. *numero* 47. & confirmatur ex his, quae dixi de Datario, *supra quaestione* 2. *in fine.*

Quod si adhuc dubites, ad quem effectum 20
Pontifices summi instituerint signaturam gratiae, & Iustitiae; Respondetur id factum fuisse,
vt litigantium indemnitati consuleretur. † Et sic 21
ad horum ministeria, non nisi cognitae; & spectatae virtutis assumendos esse consueuerit eos, qui Referendarij dicuntur, quibus, vt dictum est, amplissima concessit indulta D. Paul. III. de quorum officio agit Large Pius IV. in sua constit. 59. incipit *cum nuper* sub data Kalendis Iulij 1562. *in Bullario nouo tom.* 2. *pagina* 84. & postmodum latissime Sixti V. in sua iam praecitata Bulla, vt testatur Barbosa *de Iure Ecclesiastic. dicto capite* 22. *parte* 1. *numero* 1. *&* 2.

Et amplius dico cum Vestrio *in dicta practi-* 22
ca libro 1. *capite* 3. *numero* 1. *& ibi annot. numero* 11. Gomez *de compendio vtriusque signaturae*, quod Referendarij supplicum postulata vident. etsi concedenda sunt Pontifici, seu Cardinali signatori rem esse concedendam significant, & refert cum aliis relatis per Vestr, dicto loco, Michael Ferro *de praecedent. dicto cap.* 44. *num.* 1. vbi infert ex constit Pauli V. 71. tom. 3. Bullarij fol. 205. † quod Referendarij à referendo appellentur, & quod expediunt etiam commissiones appellationum in gratiae, et iustitiae signatura.

Item patet ex alia Pauli V. constit. II. in- 23
cipit *Romani Pontificis* Kalend. Iulij 1505. apud Cherubin. *tom.* 2. *pagina* 173. alias 129. quod eo ipso, vt Pontifex summus creat Referendarios vtriusque signaturae, creet & illos abbreuiatores litterarum Apostolicarum de Parco maiori, eos nempe, qui in concessionibus gratiarum, delucidandis, interpretandisque egregiam operam praestant, Barbosa *collect. decis.* 6. vers. *sexto abbreuiatores num.* 7. de quibus *à num. sequenti.*

Abbreuiatorum officium curia in Romana; 24
est concipere breui compendio impetrata à Papa in supplicationibus, quae postmodum latius in litteris extenduntur, & ideo sic appellati, vt dicunt Pariscus *cons.* 117. *numero* 9. *libro* 4. Barbosa *in collect. decis.* 6. *numero* 2. quod est compatibile cum aliis curiae officiis, & admittuntur per gradus à minori ad maiorem Parcum, qui fruuntur multis indultis, quorum aliqua confert Vice cancellarius, reliqua summus Pontifex iuxta constit. XVI. Sixti IV. incipit *Diuina* 3. id. Ianuarij 1478 apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 156. *alias* 120.
in nouiss. impress. † Vbi etiam cauetur quod 25
eorum officia sint resignabilia: ita Barbosa

in

in dict. collect. decis. 6 num. 3. in Bullario verbo *abbreuiatores num. 4* imo & abbreuiatoribus Parci maioris, qui simul creantur Referendarij, vt dictum est n. præced. priuilegia Referendariorum communicat: sic Paul. V. in dict. constit. iam ibi citata; quæ constitutio vni, ex eis in dicta signatura gratiæ, & iustitiæ locum assignat, & illis concedit singulis portiones panis, & vini, ex Palatio Apostolico, quibus etiam dispensantur Bullæ Pij IV. de registrandis gratiis, vt refert Barbosa *sub dicto numero* 7. item in Bullario dicto verbo *Abbreuiatores numero* 3.

26 De istis namque Abbreuiatoribus Parci maioris, & minoris scribunt Vestrius in practica Romanæ curiæ *lib.* 1. *capite* 4. Petrus Gregor. Tholosan. *ad decretal. tit. de rescriptis lib.* 1. *n.* 5. *& 6. & in syntagm. iuris lib.* 15. *cap. fin. n.* 3. qui nobiles comites Palatini, & Papæ familiares sunt, vt patet ex Bulla Leon. X. *const.* 14. incipit *summi* 17. *Kalend. Augusti* 1515. apud Laert. Cherub *tom.* 1. *pag.* 486. *alias* 415. *in nouis impression.* Barbosa *dicta collect.* 6. *num.* 6. *in Bullario dicto verbo num.* 2. *vbi num.* 1. *& in dicta collect. decis.*

27 *num.* 5. † ex *alia constit.* 3. *Martini V.* incipit *in Apostolica* apud Laertium Cherubin *tom.* 1. *pag.* 250. *alias* 239. *in nouissim. impress.* dicitur, quod abbreuiatores nihil vltra taxam recipere possunt.

28 Et quod dicti abbreuiatores maiores, & minores vnumque collegium faciunt, nec differant, nisi in solutione portionis; quia maius, & minus non faciunt quid deferre specie per textum *in l. fin. ff. de fide instrum*, maiorique semper insit minus, *l. inter stipulantem* §. 2. *l. diligenter in fine ff. de verbor. oblig. cap. ex parte tua de decimis*, dicit Anastasius Germonius *de indultis Cardinal.* §. *etiam ex eo numero* 50. *&*

29 51. † Qui etiam *ex numero* 46. Loquens de abbreuiatoribus, præsertim pro his, qui indultum extraordinarium habent, ratione cuius non possunt conferre beneficia ad ordinarij collationem, & prouisionem spectantia, dicit quod appellatione beneficiorum abbreuiatorum de Parco maiori, veniunt etiam beneficia abbreuiatorum de Parco minori, vt quemadmodum inquam beneficia abbreuiatorum de Parco maiori; ita & beneficia abbreuiatorum de Parco minori sint reseruata, sicut Romæ ob tantum fuisse scribit Puteus *lib.* 1. *decis.* 240. de quorum materia scribit *decis.* 104. *& decis.* 263. *in antiquis, alias decis.* 234. *&* 257. *in correctis*, vbi quod beneficia abbreuiatorum de minori, sunt reseruata per textum *in Extrauag. ad regimen de prabendis*, Barbosa ibi *numero* 9. vers. *ac abbreuiatorum.*

30 Et licet idem Anastasius Germon. *de indultis dicto* §. *etiam ex eo ex numero* 51. dicat, quod isti, vel illi non continentur *in illa Extrauag. ad regimen*: tamen quia alij Pontifices fecerunt similes reseruationes, quo tempore creuerat abbreuiatorum numerus, regulam primam adductam ait amplecti omnes abbreuiatores, cum legis natura sit, vt extendatur ad futura, vt late ipse disseruit *in capite* 3. *lib.* 3. *animaduersionum*, tam iuris ciuilis, quam Pontificij; pro quo facit regula generalis, quod lex respicit ad futura, & quando ad præterita, *supra in cap.* 2. *& cap. fin. de constit.*

Quod si dubitetur, an maiores abbreuiatores antiquiores, sint abbreuiatoribus de minori; 31
respondeo cum eodem Anastasio Germonio quæstionis esse, propterea, quod dicta extrauagans *ad regimen* inter communes Benedicti 12. *de prabend.* nec de maiori specialiter Loquitur, nec de minori, sed generaliter: quare Mandosius *ad reg.* 1. *Cancell. quæst. vltima* videtur dicere antiquiores esse, qui de minori dicuntur, Rota vero contra dict. *decis.* 240. de qua Puteus supra, & Anastasius Germon *in dicto* §. *etiam ex eo*, concludit (vt quidquid sit) beneficia vtrorumque esse reseruata; quia cum lex generaliter loquatur, generaliter intelligi debet per *textum in l. in generalibus ff. de reg. iuris l. si quis earum* §. *interemptum*, *l. item legato ff. de leg.* 3. *cap. de liberatione* §. *prohibemus* cum glossa in verbo *specie*, & ibi Geminian. *in* 1. *notabili de officio deleg. lib.* 6. Craueta *cons.* 118. *n.* 13. *lib.* 1.

Pro complemento notandum est, quoddum 32
Caputaquen *in decis.* 72. *num.* 3 *part.* 1, dicit abbreuiatorum relationi, seu dicto standum esse, dico cum eodem Anastasio Germon. *de indultis dict.* §. *cum ex eo n.* 53. intelligi de abbreuiatoribus de maiori, non æque de minori, quia isti, vt plurimum sunt iuris ignari, illi periti, & in stylo curiæ per quam exercitati, quia, & litteras Apostolicas conficiunt, reuident, mutant, mutanda, addunt addenda, & vt stylus curiæ expostulat, omnia perficiunt.

Sed si etiam dubites, num Pontificis morte, 33
abbreuiatorum officia expirent? recurres ad dicta supra *sub quæst.* 1. vers. *ad secundam*, *& q.* 2. vbi dum dixi de hac quæstione in persona vice Cancellarij, & Papæ vicario, ac de aliis officialibus curiæ, item & Datariis dixi, etiam, vt quidquid sit de iure, & de ipsa iurisdictione in vice Cancellario, certe tam iurisdictionem ipsius, quam abbreuiatorum, scriptorum, & aliorum officialium Cancellariæ, sede vacante, suspendi cum Iulio Labore, rationem præstante, *variar. lucubration. tit.* 3. *cap.* 3. *n.* 43. *ex doctrina leg. fin. ff. de constit. Princip. & cap. quod docet de regul. iuris* propter quandam scilicet reuerentiam.

De scriptoribus litterarum Apostolicarum, 34
latius sub distinctione Loquemur *quæst. sequenti* vbi de Prothonotariis, & Notariis Romanæ curiæ. Et quia de istis late loquuntur Rota *decis.* 70. *per totam* 1. *part. diuers.* Lotterius *de re beneficiaria lib.* 2 *quæst.* 27. *numero* 86. Barbosa remissiue per textum *in dicta Extrauag. ad regimen*, *de Prebend. num.* 8 & alij DD. per verba ibi, *& scriptorum litterarum Apostolicarum*, ac de istis maius dubium sit, quam de abbreuiatoribus. Sed quia Leo V. & alij Romani Pontifices subsequentes scriptoribus Apostolicis plura concesserunt priuilegia, † & in specie, vt omnes, & singuli 35
scriptores, tam præsentes, quam futuri, sint sui, & Apostolicæ sedis Notarij, ac in alio vers. Bullæ, ac constit. dict. Papæ, constet Pontificem ipsum scriptores omnes pro tempore existentes. suos, & Apostolicæ sedis fecisse Notarios, vt refert Anastasius Germon. *de indultis Cardinal. dicto* §. *cum eo num.* 54. † Ideo existimo dicendum istos, & 36
abbreuiatores æquis gauder priuilegiis; quia & eisdem priuilegiis gaudent scriptores Archiui Romanæ curiæ, vt cauetur in constit. 14. Iulij 2. incipit *cum sicut*, Kalend. Decemb. 1507. apud

Laert. Cherub. *tom. 1. pag. 427. alias 373. in nouiss. impress.* Barbosa *in dict. collect. decis. 6.* verb. *Ab-*
37 *breuiare n. 4* † idem *in Bullario dicto verb. n. fin.* quorum exercitium suspendi morte Papæ dixit Iulius Laborius *sub dicto n. 44. tit. 3. cap. 3. Var. Lucub.*

38 Et hinc est quod secretarius breuium Pontificis breuia obsignata post mortem illius, Cardinalium collegio refert, vt in specie testatur Iulius Labor. *Variar. Lucub. tit. 1. cap. 9. nu-*
39 *mero 27.* † qui post *ex numero 24.* dixit, mortuo Pontifice, omnes Ecclesiasticos Magistratus cessare, & à suis muneribus vacare per *Bullam Pij IV. vers. Datariis, & §. prohibentes* præter officia camerarij, & Pœnitentiarij maioris, iuxta quæ dixi etiam cum eo, & aliis ex *clem.*
40 *ne Romani de elect. num. 27.* † in specie refert practicatum in morte Pauli V quod Cardinalis sanctæ Susanæ breuium à secretis, quæ in arca obsignata breuia tenebat, retulit collegio Cardinalium.

41 De Gubernatoribus vero Papæ, dico quod licet Gubernator non comprehendatur sub nomine Magistratus ciuitatis, vt habetur ex Sacra Congreg. Rituum in Alexand. XV Martii 1608. in 4. dubio, teste Sellio *in selectis canonic. cap. 27. numero 18.* Barbosa *in collect. decis. 401.* verbo *Gubernator numero 1.* qui *numero 13.* ait quod Gubernatores ciuitatis sedis Apostolicæ, quando sunt Referendarii, & Prælati, & vtuntur Rochero post Episcopum, & assistentes ante canonicos iuxta conuetudinem thurificandi sint ex Sacra Congreg. Rituum in casan. 7. Decemb. 1601. quam refert Aldanus *in compendio canonic. resolut. lib. 1. tit. 16. numero 65.* idem Barbosa *in Bullario dicto verb. vtrobique* plura alia referens de Gubernatore sæculari, aut Ecclesiastico thurificandis, sed magis ad propositum nostrum Iulius Laborius *Variar. resolut. dicta 1. parte tit. 1. cap. 9. numero 25. & 28.* dicit quod in morte Pauli V. Gubernator vrbis ter genuflexus coram Cardinalibus in principio ingressus, in medio, & in fine Aulæ Conclauis, assignando baculum Decano collegii, à quo ad vicecamerarium per cæremoniarum Magistrum delatus fuit, muneri renunciauit, & quod denuo fuit introductus Gubernator vrbis, qui ab eodem Sacro collegio ex mera eius liberalitate, & beneuolentia suo muneri donatus est, ex quo inter alia idem Laborius recte dixerit *dict. tit. 3. cap. variar. Lucubrat. sub dicto n. 43. in fine,* vt sicut cætera officia morte Papæ cessant, sic & Gubernatoris Papæ officium.

42 Vice Dominus Papæ qui olim fuerit, probatur ex Pauino *lib. 3.* quem sequitur Iulius Laborius *Variar. Lucubrat. tit. 4. cap. 4. de elect. numero 12. & 13.* nempe vt postquam Adrianus III. decreuit, vt libere Clerus, & populus absque Imperatoribus electionem faceret Episcoporum, iuxta vnum ex temporibus quæ retuli supra *sub Rubrica de elect. infra sub quæst. 2. & 3. cap. Ecclesia sutrina de causa possess. & propriet.* quod à Nicolao fuerat potius tentatum, quam cœptum, vt Platina in eius vita, & Euseb. *lib. 6. capite 36.* & Gratianus *in capite cum longe 33. dist.* tunc vt fieret huiusmodi electio per clerum tres quidem ex primis ordinibus, aut Presbyterorum, aut Diaconorum, Cardinalium caparentur, & curæ Ecclesiæ præponerentur, qui Ecclesiam ipsam Gubernarent interregni tempore, qui aut fuere vice Dominus Papæ defuncti † qui hodie 43
camerarius dicitur, aut aliquis ex septem officialibus Romanæ curiæ, videlicet Primiccrio, Secundiccrio, Arcano, Sacellario, Primicerio defensorum, nomendatore, & Protho scriniario, aut vnus ex Apostolicæ sedis Consiliariis, aut Archipresbyter, siue aliquis ex Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, qui interregni tempore locum seruent sedi Apostolicæ, qui post tertium ab obitu Pontificis Diem comitia habebant de eligendo nouo Pontifice iuxta decretum Bonifacii III. de quo Gratianus *in cap. nullus Pontificem 79. dist.* quo electo, nihil administrare poterat absque spectata confirmatione Imperatoris. Hæc, & alia Laborius Videndus, etiam *in cap. 3. dict. tit. 4. numero 51.*

Vnde qui præest rebus Episcopi, dicitur vice Dominus *in cap. volumus 79. dist.* & Gastaldus, siue Castalio, qui curam habet externarum rerum glossa verbo *Gastaldum in cap. saluator 1. quæst. 3.* idest cui externæ res à Clericis gubernandæ mandantur, qui & Maiordomus solet appellari, quamuis proprie videatur hic esse œconomus, *vt in dicto cap. volumus,* de quo late infra hic, dum egerimus *de officio vicarij Episcopi, & in tit. de Procuratoribus.* † Sub quo ap- 44
pellatione defensoris, comprehenditur Syndicus, qui & Aduocatus, item Castaldus, & actor, cæteri sub Procuratoris nomine, quorum nomina sæpe confunduntur, vt ait Barbosa *de iure Eccles. p. 1. cap 46. n. 4.* 45

Itaque Maiordomus, Præpositus, œconomus, & vice Dominus idem sunt, per quos intelligitur quilibet Ecclesiasticarum rerum administrator, *cap. saluator 4. quæst. 3. cap. consulere de Simonia,* Suarez *tomo 1. de religione lib. 4. de Simonia cap. 29. numero 8.* † Et sic vice Domi- 46
ni officium esse, curam Domus Prælati gerere, & Hospitibus superuenientibus, vel causis, quæ veniunt, paratum existere, *cap. volumus 89. dist.* Vbi glossa explicat vice Dominum idem esse, ac œconomum rerum Episcopalium, qui Episcopalibus, & Hospitibus superuenientibus prouideat cum tali obligatione in officio bene gerendo, quod in negotiis gerendis sui Domini debet spectare maxima commoda; quia dum officium suscipit, censetur se adstringere ex tacita quadam promissione ad curandam summam vtilitatem Domini quantum commoda, seu communi diligentia poterit, vt dixit post Lessium *de iustit. lib. 2. cap. 18. dubio 2. numero 57.* Barbosa *dicto cap. 46. numero 15. & 16.* de quo non amplius, cum plus spectet *ad titul. de procurator, & Syndic.* 47

Ad aliud de officio collectorum, & subcollectorum, de quibus est omnino Videndus Mandosius *ad regul. 4. Cancell. quæstio. 6. 7. 8. 10.* & vltima, & cum aliis Nicolaus Garcia *de beneficiis parte 5. capite 1. ex numero 359.* adducens plures decisiones, dum agit de reseruatione beneficiorum collectorum, & subcollectorum, & de quibus intelligatur qui dicit etiam ibi *num. 335.* † Quod subcollector est subdelegatus Apostolicus habens iurisdictionem, ob idque debeat esse persona qualificata iuxta formam 48
cap.

cap. statutum de rescriptis lib. 6. nam isti duo collector. & subcollector habent Dignitatem cum iurisdictione, vt per Gonzalez in reg. 8. Cancellariæ glossa 51. num. 79 Masobr. de synode Diœcesana cap. 4. dubio 13. n. 32. vbi num. 33. colligit cum D. Gonzalez, & Barbosa cum illis in dicto cap. statutum numero 10. huiusmodi subcollectores debere habere qualitates re-
50 quisitas eiusdem textus. † Et specificans Garcia vbi proxime, sibi videtur, vt sufficiat, quod sit persona qualificata, nempe canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alias in Dignitate Ecclesiastica constitutus tempore deputationis, quamuis postea desinat esse ex glossa in dicto capite statutum verbo canonicus ad finem, quam communiter sequuntur DD. ibi, & in capite quoniam, Abbas de officio delegati, Flamin Parisius, de resign. beneficior. libro 1. quæst. 11. de qua ipse 4. parte capite 5.

51 Et confirmatur, quia qualitas canonicatus, vel Dignitatis in Cathedrali, quæ in delegato summi Pontificis requiritur, debet à principio adesse tempore commissionis Masobrius de synodo dicta dubit. 13. numero 47. de pensionibus quæst. 22. numero 19 Cardinalis Tuschus littera D. conclus. 145. numero 15. Flamin de resignat. lib. 4. quæst. 1. numero 17. Barbosa in dicto cap. statutum numero 18. & per illa, quæ dicit cum multis numero 10. † Nempe quod si cano-
52 nicus, cui causa commissa est per sedem Apostolicam post acceptionem litterarum desinat esse canonicus, possit nihilominus esse iudex in causa, sic cum Azeuedo in l. 7. tit. 18. lib. 4. recopil. numero 60. & ad Curiam Pisanam lib. 4. cap. 6. Garcia Gironda, Masobrio, Aloysio Riccio, Zabellos, Galetio, Gratiano, & aliis, quos repetit etiam de canonicis cap. 19. part. 1. num. 6. & 8.

53 Vnde omissis aliis, cum tales collectores & subcollectores cameræ Apostolicæ, sint iudices signati à Papa pro spoliis Episcoporum, cameræ Apostolicæ spectantibus; ideo dicendum est, quod durante officio, tam collectores, subcollectores cameræ Apostolicæ, quam Aduocati, procuratores, fiscales, & Notarij in causis spoliorum, & iurium præfatæ cameræ, exempti sunt à iurisdictione ordinariorum ex litteris Pauli III. Pij IV. Gregorij XIII. & Sixti V. quarum meminere Ioannes Anton. Nauar. in summa Bullar. tit. de subcollectoribus, Barbosa in collect. decis. 685. verbo subcollector
54 Apostolicus, & in Bullario eodem verbo. † qui addit numero 2. quod in Regno Neapolit, causæ delictorum, & excessuum à subcollectoribus commissorum cognoscuntur à nuncio ibi etiam post dimissum officium: sic ex Gregorij XIII. constit 25. incipit cupientes de anno 1575. apud Laert. Cherubin. in Bullario tom. 2.
55 pag. 491. † quam extendit Vrban. VIII. in constit. 35. alias 145. incipit alias recolendæ Memor. II. Iulii 1636. apud Angel Mariam Cherubin. tom. 4. Bullarij in appendice pag. 88. ad excessus, & crimina patrata in aliis Regnis, & prouinciis, etiam expletis eorum officiis: Videndi Maranta tom. 1. resp. 42. Sellius in
56 selectis canonicis, capite 73. numero 8. † Nec enim tales subcollectores tamquam prorsus exempti comprehenduntur sub decreto Concilii Trident. sess. 6. capite 4. & sess. 7. capite 1. & sess. 25. capite 6. de reformat, vt Sacra Congreg. Concilii penes Gonzalez ad Reg. 8. Cancel. glossa 51. numero 81. & 82. declarauit.

57 Et inde euenit, quod ipsi, vel commissarii spoliorum non comprehenduntur sub dispositione ordinariorum, sed Nuncii Apostolici iuxta eorum priuilegia: sic Sacra etiam Congreg. Concilii, quam refert ad litteram Nicolaus Garcia de beneficiis part. 11. cap. 10. num. 186. declarat. 13. † & Armendar in additionibus ad reco- 58
pil. leg. Nauarræ lib. 4. tit. 5. de stupro l. vnica num. 12. qui nec possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo, vt patet ex Sacra Congreg. etiam apud Garciam dict. p. 3. cap. 2. num. 168. in fine, Armendar ad recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit. 6. de visitatione n. 80. quos refert Barbosa de officio Episcopi p. 3. allegat. 74. n. 28. & sic idem Armendar n. 30. vers. item subcollectores, Gonzalez in Regul. 8. Cancel. dicta glossa 51. numero 82. ex Sacra Congreg. Concilii, & Barbosa in collect. decis. 180. num. 3. dixerunt collectores cameræ Apostolicæ ad nudum ministerium exigendi certis casibus in partibus deputatos, siue canonicos, vel alias beneficiatos ab Episcopo visitari, & corrigi non posse.

Facultas enim horum collectorum, & sub- 59
collectorum spoliorum cameræ Apostolicæ, est vt capiant bona quorumcumque Ecclesiasticorum sine licentia testandi, relicta, aut legata, iuxta constit. VIII. Pii IV. incipit graue 26. Mai 1560. apud Laertium Cherubin. in Bullario tomo 2. pag. 8. alias pag. 7. in nouis adit. † Sed non 60
poterunt accipere in spolium suppellectilia Clericorum, sicut declarauit Pius V. constit. 42. incipit Romani 3. Kalend. septembris 1567. apud Laertium Cherub. in Bullario tom. 2. pag. 238. alias 179. in nouis impress. Barbosa in dict. collect. decis. 180. n. 1. 2. & 3. idem in Bullario verbo collectores, & subcollectores.

Sed non inde; quamuis tot priuilegiis potiantur, excusantur à residentia Parochialis, vt censuit Sacra Congreg. Concilii, testibus Nicolao Garcia de beneficiis dict. 3. cap. 2. num. 41. in 3. declaratione, Gonzalez in dicta reg. 8. Cancel. glossa 6. n. 166. Armendar in additionib. ad leg. Nauarræ lib. 1. tit. 13. l. 2. §. 2. sub Rub. an Parochi debeant residere in suis curatis? Barbosa de officio, & potest Parochi cap. 8. num. 25. in collect. decis. 685. n. 3. idem in Bullario verbo subcollector. 61

Et sic quod eorum beneficia sint sedi Apostolicæ 92
reseruata per regul. 4. Cancellariæ in sequentibus verbis: item reseruauit generaliter omnia beneficia Ecclesiastica quorumcumque collectorum, & vnicorum in quacumque ciuitate, vel Diœcesi, qui suo tempore officia exercuerint subcollectorum, fructuum, & prouentuum cameræ Apostolicæ debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seu ad quæ tunc ius competebat; & quia, vt iam in principio dixi hanc regulam vltra glossatores explicat Mandosius supra, & Rebuff per 11. quæst. item Bellon, de charitatiuo subsidio à quæst. 106. Simoneta q. 32. 33. & 34. & ibi Paulin. Granut, & Mascard. de probat conclus. 317. & post eos Nicolaus Garcia de benefic. dict. part. 5. cap. ex numero 344. † Ideo breuiter inter alia no- 63
tabilia cum ipsis pro explicatione, dico beneficia talium subcollectorum esse reseruata, etiam

obtenta ante officium contra Mandosium, idem in Bellen. q. 120. Simoneta *q.* 32. Grannutius *ad eum q.* 35. *n.* 18. Æneas Alconius *q.* 4 *principali*, 42. Garcia *supra* contrariis respondens *ex num.* 352. dicens ita decisum in Rota *decis.* 10. *de prebend. in nouis* ad alia plura Videndus circa subcollectores vnius ciuitatis, aut dispersos per prouinciam dicti collectorum subcollectores.

64 Secundo quod licet collectoris facultas sit probanda per litteras *l. vnica cod. de mandatis Princip. cap. cum in iure peritus* cum ibi notatis *de officio deleg.* subcollectoria tamen probatur per testes, Rota *decis.* 10. *de officio deleg.* alias 226. *in nouis*, & ibi à DD. Paz, Bellon. *quæst.* 3. 110. 111. & Miles *in repert* verbo *probatio quod quis sit collector*, & verbo *probatio quod quis sit subcollector* Simon *dict. quæst.* 34. *vbi*, Gramut, Gomezius *in dicto capite statutum de rescript. lib.* 6. *numero* 60. Caputaquen *in decis.* 139. *numero* 3. *parte* 1. Mandosius *in ea reg. quæst.* 2. Marcard. *dicta conclus.* 317. *à numero* 1. *&* 15. idem Garcia *dicta parte* 5. *quæst.* 1. *numero* 176. cum Alex. Simoneta, referens sic decisum in Vrgelen. Canonicatus verbo *adducta numero* 346. & in alia Placentina. † Quam notat circa modum probandi

65 subcollectoriam per testes, qui & *numero* 377. 378. *&* 379. ait cum dictis probari subcollectoriam per testes ad effectum probandi reseruationem, secus quando agitur de probanda facultate ad effectum, vt soluere debentes, caute soluant; nam tunc requiritur scriptura, additque non probari subcollectoriam per solos testes de reputatione, & publica fama, & voce ad effectum probandi reseruationem: sic contra Puteum *decis.* 10. *lib.* 3. Cassador *decis.* 2. *ante numero* 3. *de constit.* Bellen. *quæst.* 111. *&* 112. Mascardus *dict. numero* 17. idem Garcia referens ita decisum, ac resolutum in vna Ferent. Parochialis 9. *Mai* 1558. coram D. Rubeis, nempe *non probari aliquem fuisse subcollectorem per testes, qui deponunt de publica voce, fama, & exercitio ipsius, nisi deponant fuisse præsentes commissioni, & deputationi, aut alias per scripturam probetur deputatio ad effectum probandi beneficium esse reseruatum* Rota *dict. decis.* 10. *Bull.* 112. idem Garcia *dicto numero* 379. eam referens, ait dictum fuisse resolutum coram Berrallo 1554. in Gerunden. beneficior; & pro hac dicit facere à se tradita *d.* 5. *p. cap.* 2. *dub.* 11. Videnda ad propositum *ex n.* 215.

66 Notandum vero est pro complemento, quod etsi collectori Portugalliæ licet concedere licentiam Monialibus introducendi mulieres in Monasterio pro eorum seruitio ex Sacra Congreg. Concilij in Vlixbonen. 31 Ianuarij 1615. penes Sellium *in selectis canon. cap.* 18. *numero* 25. quem refert Barbosa *in tract. de iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 44. *num.* 48. *& in dict. collect. de-*

67 *cis.* 180. *num. fin. ac in Bullario.* † Sed si subcollector absque ordinarij licentia alloquatur cum Monialibus, eum posse excommunicari videtur à Sacra Congreg. Concilij in Hipporregien. 13. Mai 1628. quem citat Sellius *vbi supra dicto cap.* 37. *num.* 9. idem Barbosa *in collect. decis. dicto verbo subcollector Apostolicus decis.* 685. *n.* 7.

68 Secundo notandum est, quod licet dicti collectores sint exempti à iurisdictione ordinarij, item & alij officiales, vt dictum est, adhuc non sit negandum ordinario, vt possit capere, aut capi facere informationem subcollectoris delictorum, saltem Notariorum ad effectum transmittendi ad suos superiores, vt tradiderunt idem Sellius *in selectis canonicis dicto cap.* 37. *num.* 10. Barbosa *dicta collect.* 685. *num.* 8. Videndus etiam *in Bullario dicto verbo subcollector Apostolicus.* † Et Iulius Labot *varian. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 17. *n.* 37. *ex cap.* 1. *de sepulturis* dicit quod 69
collector Apostolicus est sepeliendus de salario ei deputato.

Ad vltimum, an Cancellaria suppleat Concilij 70
derogationem? Respondeo cum Anastasio Germonio *de indultis Cardinal. §. per quæ sublatis n.* 74. quod Cancellaria, non supplet in litteris Apostolicis derogationem Concilij, sed requiri quod ipsa derogatio sit in supplicatione.

Et supplet eam tantum quando pars Conci- 71
lij, quæ obstat gratiæ est registrata in corpore iuris, & sic vt suppleatur in dispensatione super defectu natalium, derogatio Concilij Pitauiens, quod est *in cap.* 1. *de filiis Presbyteror.* etsi non sit generale, ac in dispensatione beneficiorum incompatibilium derogatio Concilij generalis, quod est Lateranense sub Innocentio III. celebratum, de quo *in cap. de multa de prab.* † Dicitque idem 72
Anastasius Concilio Tridentino non derogari, propter verba apposita in eius fine; per quæ ipsum Concilium remittit omnia à se determinata dispositioni Papæ, qui videtur potius vti facultate sibi tributæ, quam aliquid facere contra Concilium: ita ille.

QVÆST. IV.

An Prothonotariorum participantium, aut titularium, seu extraordinariorum officium sit Dignitatis, & iurisdictionis, & ita Papa commensales, vt eorum beneficia sint reseruata? Et an qui habuit scriptoriam Apostolicam, & dimisit ob istam dimissionem, desinat esse Protonotarius, sicut desinit esse scriptor; ita vt beneficium? quod obtinebat intelligatur esse reseruatum, vel non? Et an finito officio omnibus priuilegiis veriis Protonotariis, concessis priuetur? Et de aliis Notariis inferioribus curiæ? cursores Papæ qui dicatur? Aduocati consistoriales qui; Et qui ex officialibus curiæ dicantur familiares, ac Papæ commensales?

SVMMARIVM.

1 *Prothonotariorum septem collegium ampliatum fuit ad duodecim tempore Sixti V. qui plura priuilegia illis concessit.*

2 *Prothonotariorum, seu Notariorum à Clemente Papa officium institutum fuit ad perquirenda, atque conscribenda Sanctorum gesta.*

3 *Prothonotari, habitum gerentes in ciuilibus, & criminalibus, exempti sunt à iurisdictione ordinariorum.*

4 *Prothonota*

4 *Prothonotariorum participantium collegium institutum à Clem.I fuit illustrissimorum virorum ex serenissimis Principum familiis, & S R.E.cardinalibus, quorum nonnulli fuerunt Pontifices.*

5 *Prothonotariis Papa Paul.V.concessit deferre pileum nigrum cordulis violaticis circum ornatum, etiam serico violaceo suffultum cum flocis, & ornamentis eiusdem coloris.*

6 *Prothonotarij sunt familiares, & Prælati Domestici Papæ, panem quotidie, & vestes in morte, & coronatione Pontificis, & locum in caualcatis habentes, spurios legitimare, ac notarios creare valentes, suique familiares potentes arma portare.*

7 *Prothonotarij ideo dicti sunt, quia sunt primi Notarij sedis Apostolicæ* a protos *Græce.*

8 Prothonotarij, *nomen in Bullis numquam ponitur, sed* Notarij: *Et si in Regulis cancellariæ ponatur illud nomen ad maiorem excellentiam.*

9 *Prothonotarius Papæ nemo creari potest ante annos 20.*

10 *Prothonitarij de numero participantes, dicti ordinarij habent Dignitatem, & præcedunt canonicis Parochialium Ecclesiarum, & etiam Lateranen.de Vrbe.*

11 *Prothonotarij de numero præcedunt in capella Papæ sacristæ, & Abbatibus vsum Mitræ habentibus.*

12 *Prothonotarij numerarij, turificantur ante Nuntium Apostolicum transeuntem, non autem intra suam Prouinciam existentes, & etiam ante canonicos, & Dignitate, ac Abbates benedictos, & vicarium Episcopi, & Generales ordinum, & post eos Prothonotarij supra numerarij, nisi essent consanguinei alicuius magni Principis. Quandoque præcedunt nunciis Apostolicis, si incedant in habitu, vt* n.13.

14 *Prothonitarij titulares dicti extraordinarij, & si habeant Dignitatem, sed non quasi cæteri Prothonotarij, non enim habent in Ecclesia præcedere supra canonicos, nec inter eos, si non sunt canonici.*

15 *Prothonotarij titulares, poterunt vbi non est canonicorum collegium, sedere in presbyterio cum habitu prælatitio, & in processione incedere post sacramentum, & post celebrantem.*

Quibus concessit Papa in consistorio sedi. sui esse proximiores, quando authentica documenta conficiunt, vt n.16.

17 *Prothonotarij titulares possunt esse iudices delegati; sed an iudices conseruatores non est certum vt* n 18. *vbi DD. affirmant, & de necessitate eorum hic.*

18 *Prothonotarij titulares, etsi Dignitatem non habeant in Ecclesia cathedrali, vel collegiata, eam tamen habent in Ecclesia Romana.*

19 *Prothonotarij titulares incedentes in habitu clericali, gaudent fori in priuilegio ciuilibus, & criminalibus, & si Ecclesiæ, non seruiant, & sunt exempti ab ordinariis in causis excedentibus summam 25. Ducatorum.*

20 *Prothonotariorum priuilegiis Concilium non derogauit, nisi in causis criminalibus.*

21 *Prothonotariorum beneficia, sunt reseruata, etiam de illis, qui sunt creati allegatis.*

22 *Reseruatio beneficiorum Papæ Prothonotariorum, potest dici clausa in corpore iuris.*

23 *Prothonotarius Papæ nequit sua beneficia coram ordinario permutare, nec ordinarius ea conferre; sic vt ius abdicetur à permutante, vt* n.24.

25 *Prothonotariatus probatio; ad hoc vt gaudeat priuilegiis Papæ, debet esse concludens, & quod constet de acceptatione, vt* num.26.

27 *Scripturam Apostolicam dimitens, num finiat Prothonotariatus officium, & beneficium desinat esse reseruatum, &* n.28.29.30 ad 35. & ex n.36. *respondetur argumentis contra affirmatiuam.*

28 *Scriptura est causa inductiua, & conseruatiua Dignitatis.*

29 *Scriptori æqualitas adiungitur Prothonotoriatus officio.*

30 Rotæ decisio 70.n.8.

31 *Gratia Principis, & concessio debent interpretari, sic vt non oriatur absurdum.*

32 *Verba dubia debent trahi ad eum sensum, quem accipit subiecta materia, vt deseruiant menti, etiam in materia, in qua stricta sit interpretatio.*

33 *Dignitas per numerositatem vilescit.*

34 *Prothonatarius simul cum scriptoria videtur esse causa consecutiua, & realis eiusdem scriptoriæ.*

35 *Priuilegium concessum ratione alterius, sublato vno, tollitur aliud.*

36 l.eos Cod.de excusat muner.lib. 10. l. eam legem Cod. eodem. l. 1. Cod. de aduocatis diuers. iudicum, & num sequentibus.

37 *Dignius debet trahehere ad se minus dignum, sed qualiter* n.41.

38 *Dignitatis vestigia solent retineri in memoriam antiquæ Dignitatis, sed qualiter* n. 44.& 45.

39 *Aduocatis pleraque priuilegia conseruantur, etiam post cessationem in officio.*

40 *Officij honorarium cessat, vbi illud datum est pretio, si dimittatur scriptoria.*

41 *Scriptoribus Apostolicis à curia absentibus, non datur priuilegium, nisi de licentia Papæ, vt* n.45.

42 *Prærogatiua data in regula* 1.*prærogatiuarum est ratione laboris.*

43 *Dignitatem adipiscens virtute propria, plus meretur, quam qui pretio.*

46 *Gratia cessante causa, quando dicatur cessare.*

47 *Prothonotariatus est dignior Dignitas scriptoria, quando stat de per se; non sic inscriptoria, quæ stat accessoriè.*

48 *Priuilegia Principum, quanto sunt concessa propter certam causam, non sunt late interpretanda.*

49 *Beneficia omnium officialium Papæ sunt reseruata, etsi officium deposuerint.*

90 *Scriptores sunt officiales Papæ; & sic eorum beneficia reseruata.*

51 *Prothonotarij quidam vacantes, etiam retinent honores, & beneficia, qui isti, honorarij.*

52 *Reseruationes beneficiorum sunt legales.*

Eee 4 53 *Beneficia*

53 *Beneficia camerarij Papæ, Auditorum Rotæ, atque abbreuiatorum sunt reseruata, vt cumque vacent, siue morte, siue officio dimisso.* n. 55.

54 *Beneficia Referendarij, Acolyti, scutiferi; secretarij litterarum Apostolicarum, ad effectum reseruationis continentur. Item & scriptorum militum sancti Petri, aliorumque officialium Papæ, & si non comedant in Tinelo.*

55 *Notarij extra vrbem creandi debent se prius submittere examini sub pœna nullitatis, & falsi. Et de forma examinis* remissiuè. numer. 56.

57 *Cursorum curiæ Romanæ officium, est potestas citandi, & intimandi, in nonnullis causis Papæ mandata.*

58 *Cursores Papæ in processionibus, ac funeribus claues argenteas deferre debent, & non mandatarij.*

59 *Pertigarij officium in cathedralibus correspondet cursori ad intimas faciendas.*

60 *Aduocati consistoriales sunt qui plenam habent administrationem redituum studij, quorum collegium creatum apparet; & sic dicitur Papam constituisse ordinem Aduocatorum, qui sint legis periti, vt habeant regimen vrbis.*

61 *Consistoriales vrbis præcedunt quibuscumque aliis. Aduocatis, atque Doctoribus antiquioribus.*

62 *Salmantinæ vniuersitatis, Vallisoletanæ, & complutens. priuilegia* remissiuè.

63 *Aduocatorum officium, etiam extra vrbem est nobile, & laudabile; sic vt nec ad senatoriam Dignitatem non eligantur, nisi viri experientia aduocationis illustres.*

64 *Infames sunt repellendi à munere aduocationis.*

65 *Liberti possunt esse Aduocati; non enim infames erant.*

66 *Aduocatus dicitur quoad officia Ecclesiæ ille qui præsidet rebus Ecclesiæ agendis.*

67 *Familiares, ac Papæ commessales solum sunt, qui rationem personæ, & non officij pro tempore obtenti in Palatio Apostolico panes habere quotidie possunt, & in posterum habere possint.*

68 *Familiares Papæ, siue comessales sunt Auditores Papæ, Referendarij, & alij officiales ex Palatio Apostolico panem habentes.*

69 *Commessales Papæ vere sunt Clerici de camera.*

70 *Comissarius cameræ, est familiaris.*

71 *Cantores capellæ Pontificis sunt familiares*

72 *Familiares Papæ qui dicantur, quoad beneficia reseruata* remissiuè.

73 *Exemptiones familiarum Papæ non sunt reuocata.*

74 *Familiares Auditorum Rotæ, confidentialium, Cardinalium, Episcoporum* remissiuè.

1 ET. si longe hæc omnia possent hic repeti, ego inquam breuiter distinguendo absoluam & sic præmitto ex Constit. Sixti V. incipit *Romanus Pontifex*, sub data 16. Kalend. Decemb. 1585. ampliatum fuisse collegium septem Notariorum sedis Apostolicæ antiquitus institutorum ad numerum duodecimum, cum gratiarum, & priuilegiorum extensione pro ipsis septem Notariis, in qua per 22. §§. patet de summa priuilegiorum ipsis concessa, vt referunt Barbosa *de iure Eccles. c. 23. de Prothonotariis n. 4. 5. & 6.* referens verba *dictæ* Constit. Anton. Nouarius *in summa Bullar. tit. de Prothonotariis.* † Quorum officium, seu Notariorum sedis Apostolicæ in ipsis primitiuæ Ecclesiæ initiis à felicis recordationis Clem. Papa I. ad sanctorum gesta perquirenda, atque conscribenda noscitur institutum, ad quod assumpti, † habitum, & Rochetum deferentes, actuque exercentes, tam in ciuilibus, quam in criminalibus ab omni ordinariorum iurisdictione exempti reperiantur, vt statuit Leo X. in Constit. incipit *Romani*, sub data Romæ 4. Mai 1515. 2 3

4 Quorum Prothonotariorum collegium de numero participantium à S. Clem. institutum, in quo semper illustrissimi viri, & ex serenissimis Principum familiis adscripti fuerunt, ex quo numero quam plurimi ad Sacr. Romanæ Ecclesiæ Cardinalatus Dignitatem promoti nonnullique summum Pontificatum adepti fuerint, & ante annos quidem 160. Episcopis præferebantur. † ita grauissime commendatum à Paulo V. vt in peculiare signum, & prærogatiuam quoad omnes alios eius Collegij Prothonatorios concessum fuerit priuatiue, vt pileum nigrum cordulis violaceis circumornatum, & etiam Serico violaceo suffultum cum flocis, & ornamentis eiusdem coloris deferre possint, & valeant, vt S. D. Papa, audita Congreg. sententia, annuit, atque concessit, vt in decreto eiusdem sacræ Congregat. sub Die 17. Februar. 1617. idem Barbosa *dicto cap. 23. de iure Eccles. n. 7.* quos idem *in collect. decis. 616.* verbo *Prothonotarij de numero participantium n. 5. & in Bullario sub eodem verbo.* † Dicit dictos esse familiares, & Prælatos Domesticos Papæ, panem quotidie, & vestes in morte, & coronatione Pontificis, & locum in caualcatis habentes spurios legitimare, ac notarios creare valentes, ac eorum familiares arma gestare potentes ex dict. Constit. 12. Sixti V. apud Laert Cherub. *in Bullario tom. 2. pag. 382. in nouissim. impress.* de quorum materia agunt idem Ioannes Anton. Nouarius Sup. Theodosius de Rubeis *in singularibus Rotæ tom. 2. p. 4. tit. de præced. Prothonot.* Barbosa latè *in dicto cap. 23. de iure Ecclesiast. in dict. collect. 616. & 617.* ac *in Bullario eodem verbo*, & verbo *Prothonotarius titularis*, Michaël Ferro *infra cap. 42. à n. 1.* aliquid *cap. 27. num. 12.* 5 6

7 Quod si dubites quare dicti sint Prothonotarij, respondetur ideo, quia sunt primi Notarij sedis Apostolicæ *a protos* græce, quod est primus, late Michaël Ferro *de præced. cap. 42. n. 1.* Mandosius *de signatura gratiæ tit. Prothonotarij in princip.* Ludouicus Gomez *super reg. Cancel. q. 1.* Erasmus Chochier. *de iurisdict. ordinum in exemptos p. 1. q. 18. n. 1.* Cassaneus *in cathalogo gloriæ mundi p. 4 considerat. 9.* vt & Barbosa *n. 12. & 14. dict. c. 23.* † aduertunt quod istud nomen *Prothonotarius* numquam ponitur in Bulla, nec in aliis dispositionibus Apostolicis, sed tantum *notarius*, licet in regulis, cancellariæ ponatur illud nomen ad maiorem excellentiam, vt refert etiam Narbona de ætate ad actus humanos anno 20. *q. 10 n. 2.* † vbi *num. 5.* post Moneram de conseruat *cap. 1. num. 161.* & alios subdit speciali Constitut. Pauli II. statutum esse neminem ante 8 9

ante 20. annum creari Prothonotarium debere.

10 Et quod dicti Prothonotarij de numero participantes, & dicti ordinarij, qui ratione sui officij, fructus ex Romana curia percipiunt, & Bullas Ecclesiarum, & Monasteriorum expediunt, Cassaneus *dict. considerat. 19.* Leo in Thesauro fori *Ecclesiast. p. 1. cap. 2. n. 34.* & auth. conficiunt instrumenta rogati ex Bulla Pij II. quam refert Ferrus *dict. quæst. 42. n. 1. de præcedent. & q. 27. n. 12. quæ est 1. tom. Bullar. fol. 316. ordine 4.* incipit *cum seruare*, non minimam habent Dignitatem; siquidem præcedunt canonis Ecclesiarum Patriarchalium, & etiam Lateranensis de Vrbe, vt Sacra Congreg. Rit. declarauit Die 4. Martij 1613. testibus Ioan. Nouar. *dict. tit. de Prothonotor. n. 5.* Theodos. de Rubeis *in singular. Rotæ tom. 2. pag. 4. tit. de præcedent. Prothonotar. à pag. 87. & 88. in fine eiusdem tit. pag. 493.* Barbosa *de canonicis*

11 *cap. 18. n. 34.* † Qui & in capella sanctissimi, debet præcedere Sacristæ, & Abbatibus vsum mitræ habentibus vt à Sacra Congreg. Rit. in Romana 13. Iulij 1601. declaratum fuisse referunt Sellius *in selectis canonicis cap. 27. n. 25.* Barbosa *in dicta collect. 616. n. 6. & fin. & in Bullario supra*, & Cantelorius *de præcedentia n. 47. 52. & 53.* ex cæremoniali Romano *lib. 1. tit. de ordine sedendi in capella Papæ*, quam sequitur Michaël Ferro *dict. quæst. 42. n. 3* negantes, quod Prothonotarij supernumerarij non præcedant Prælatos antiquiores de stylo Romanæ curiæ, nec Prothonotarij habeant sedem in capela Pontificia, fatentur solum de Prothonotariis participantibus, de qui-

12 bus, † docent Leo dist. *cap. 2. n. 34.* Casan. *dict. consid. 29.* Michaël Ferro *dict. q. 42. sub n. 3.* quod Prothonotarij numerarij turificantur ante Nuntium Apostolicum transeuntem, non autem intra suam Prouinciam existentem, & etiam ante Canonicos, & dignitates, ac Abbates benedictos, & Vicarium Episcopi, & Generales ordinum, & post eos Prothonotarij supranumerarij, nisi essent

13 consanguinei alicuius magni Principis. † Et tunc pro arbitrio Episcopi, & Leo *vbi supra*, & Ferro cum eo dicunt præcedere Nunciis Apostolicis, si incedant in prædicto habitu Prælaturæ, intelligentes procedere sic in Nunciis, non Episcopis, aut Archiepiscopis, & idem Michaël Ferro *dicto n. 3. in fine, vers. sed cum Prothonotarij*, cum in his partibus hæc non obseruari cum Prothonotariis; eo quod consuetudine habitum non deferunt.

14 Prothonotarij titulares, aliàs dicti extraordinarij; quorum Dignitas vilescit propter numerum eorum excessiuam, vt dixit Casaneus. *dict. considerat. 29. in fine*, licet habeant Dignitatem, sed non qualem proxime relati Prothonotarij participantes, quia in Ecclesia non habent præcedere supra canonicos, nec inter eos, si non sunt canonici, vt censuit Sacra Congreg. Spoletana terræ Casciæ. 23. Mai 1619. & in alia castellæ, & legion. 30.

15 Aprilis 1604. † Possunt tamen, vbi non est canonicorum collegium sedere in presbyterio cum habitu prælatitio, & in processione incedere post sacramentum, & post celebrantem ex eadem Sacra Congreg. 12. Iulij 1628. qui & præcedunt canonicis non collegialiter intercedentibus Sacr. Con-

16 greg. in dict. Legionen. & Castellæ. † Quibus etiam in consistoriis Papæ Pius II. supra concessit sedi suæ esse proximiores, quando authentica documenta conficiunt; & sic venire, vt sint præferendi omnibus officialibus Romanæ curiæ inferioribus post Episcopos, Casaneus. *dict. consideratione 29. & 30.* Cantelorius *de præcedentia dicto n. 47. & 52.* Michaël Ferrus *dict. quæst. 42. sub n. 1.* quod intelligo de Prothonotariis numerariis ex dictis in vers. antecedenti, alia congerunt videnda Sellius *in selectis canonic. c. p. 36.* Anton. Nouar. *n. 9. 23. 24.* & aliis Barbosa *de iure Ecclesiast. videndus a num. 15. vsque ad finem in collect. decis. 617. à n. 1.* verbo *Prothonotarius titularis*, idem *in Bullario eodem verbo*, plura ex multis Bullis Pontificum, & declarationibus congerentibus, vbi leges.

Dubium tamen est, an dicti Prothonotarij supra numerum possint nominari, atque fieri, deputarique iudices conseruatores? in quo est Doctorũ diuersitas: nam quidã docent, quod licet isti Prothonotarij titulares dicantur habere Dignitatem, vt dixerunt Cassan. *dict. considerat. 29.* Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 2. n. 34.* Moneta *de conseruat. iudic cap. 5. n. 12.* Michaël Ferro, *de præcedent. dict. q. 42. n. 2.* sed non inde possint conseruatores nominari, ac deputari, cum Dignitas eorum non sit in cathedrali, vel collegiata, iuxta textum *in cap. fin. de officio deleg. lib. 6.* etsi possint esse iudices delegari, iuxta *cap. statutum de rescript. lib. 9.* dicit Ferro, *dict. n. 2.* firmius de praxi in hoc tribunali Nuncii Hispaniæ, quia in se multoties vidit, vt Prothonotarius nunciaturæ, cui tamquam Dignitatem habenti, & aliis Prothonotariis eiusdem nunciaturæ, causæ ciuiles, & beneficiales commissæ fuerunt, & hodie committuntur, non tamen criminales, & matrimoniales, quæ tantùm ordinariis possunt committi iuxta Concilium Trid. *sess. 24. cap. 20.* & idem Ferro *dicto n. 3. in fine*, satis de conuenientia plorat, vt magnopere congrueret, quod in his partibus essent tres, aut quatuor Prothonotarij deputati à sede Apostolica cum habitu, qui literis, & moribus ornari, causas cum grauitate, & fine ipsarum solicitudine definirent, & eis tantum, & non aliis committerentur, cuius dicto obest praxis Trid. *in cap. 10. sess. 25. de reformat.* dum ordinariis, & iudicibus synodalibus causas præcipit committi. 17

Nihilominus, vt iudices conseruatores deputari possint, alii docent ex Sacra Congreg. Concilii de anno 1630. ex eo quia licet Prothonotarii Dignitatem non habeant in Ecclesia cathedrali, vel collegiata, eam tamen habent in Ecclesia Romana, quæ omnium aliarum mater est, & Magistra, *cap. 2. de summa Trinit. cap. antiqua. 23. de priuileg.* refert Barbosa *de iure Eccles. p. 1. cap. 33. n. 27. 28. & 29* alia congerens, quod hic in partibus non video in praxi admissum; sed idem Barbosa, videtur *ibi* hanc vltimam tenere ex dict. Sacr. declarat. Concilii, vt refert etiam dict. collect. 617. n. 18. verbo *Prothonotarius titularis*, & *in Bullario sub dicto verbo* nam dicit *n. 34. dict. c. 23.* quod collegium Prothonotariorum participantium solet Prothonotariis titularibus litteras suarum facultatem expressiuas concedere inter alia verba, sequentia referens; *& propterea eidem D. N. vti Prothonotario Apostolico, ac in Dignitate Ecclesiastica constituto, causas, seu lites beneficiales Ecclesiasticas, & mixtas per Apostolicas litteras, seu quouis alio modo committi, seu delegari posse, sicut ab immemoriali tempore circa obseruatum fuit, & de præsenti obseruatur &c.* quæ tantum de delegatione loquuntur, sicut 18

prima

prima sententia concedit negans in conseruatoria.

19 Hi inquam Prothonotarij in habitu clericari, incedentes, fori priuilegio gaudent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus causis, quamuis non sint adscripti seruitio alicuius Ecclesiæ, vt ex Sacra Congreg in Toletana 22. Martij 1652. docent Anton. Nouar. *dict. tit. de Prothonotar. n.* 23. *&* 24. Barbosa *dicto cap.* 23. *de iure Eccles. n.* 36. idem *in dict. collect. decis.* 617. *n.* 4. & *in dicto Bullario*, & Sellius *in select. canonic.* refert in Sacra Congreg. Concilii Die 9. Iulii 1626. quod ipsi gaudent etiam priuilegio, & clericali, etiam si Ecclesiæ non inseruiant, qui quidem ex priuilegio in ciuilibus sunt exempti à iurisdictione ordinarii quoad causas excedentes summam 25. Ducaro-

20 rum ex Bulla VIII. Leonis † quia Concilium non derogauit priuilegiis Prothonotariorum, nisi in causis criminalibus iuxta sacram Congreg. Concilii in Papien. 14. Decemb. 1630. cuius meminere Ioan. Anton. Nouar. dict. tit. de Prothonot. *tit.* 23. *n.* 36. Barbosa *dicta decis.* 617. *n.* 3. aliquid tradit idem Barbosa ex Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 11. *n.* 3. ex Sellio *cap.* 71. *n.* 4. qui etiam de canonicis *cap.* 5. *n.* 54 *& cap.* 18. *n.* 34. nonnulla refert de his Prothonotariis titularibus, & alia circa sessiones, & processiones intra Ecclesiam, quàm extra; item & præcedentias inter canonicos & Dignitates, & ad alios plures casus *in dicta collectanea* 617. & *in Bullario* dicto verbo *Prothonotarius titularis*, & *sub dicto cap.* 23. *lib.* 1. *de iure Ecclesiast.* Nouarius, Sellius adducentes plures declarationes Sacræ Congreg. ibi videndas idem Barbosa *de potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 74. *à num.* 30. late Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 28. *&* 29.

21 Dubitant ergo DD. an prædicti Prothonotarii, ita Pontificis sint commensales, quod eorum beneficia sint reseruata ex reg. Cancel. sicut de beneficiis subcollectorum dixi in fine quæstionis præced. Quibus suppositis breuiter hic respondendum est Prothonotariorum beneficia, etiam si illi non sint de numero participantium, sed ad instar, vel à legatis creati esse reseruata per *extranag. ad regimen de prab. & reg.* 1. *cancellariæ*, vt docent Puteus *decis.* 329. *lib.* 2. *in correct.* Caputaq. *decis.* 407. *p.* 2. *& decis.* 27. *p.* 3. Rota *decis.* 407. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* & in Burgen. Abbatiæ de Salas 14. Mai 1612. coram Vbaldo, & 20. Nouemb. 1615. coram eodem. vbi abunde fuit firmatum, & in commen. capellæ 7. Februarii 1620. coram Remboldo, & in Casalen. Beneficior. 10. Decemb. 1627. coram R.P.D. Merlino, & in Romana capellaniæ 20. Nouemb. 1628. & 29. Aprilis 1630. coram R.P.D. Prouano, Barbosa *dicto cap.* 23. *de iure Eccles. n.* 37. de quo sunt videndi etiam Mandosius *in dicta regula prima, Cancel. quæst.* 5. *sub numer.* 7. Bellamera *in decis.* 655. incipit *Notarij pœnitentiariæ*, Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. glossa* 51. *n.* 12. Lotterius *de re beneficiaria q.* 27. *n.* 97. *in fine*, Vbi per Rotam in Ferrariens. Cano-

22 nic. 26. Aprilis 1624. coram D. Pirouano † subdit hanc reseruationem Prothonotariorum posse dici clausam in corpore iuris.

23 Et in tantum vt Prothonotarius non possit coram ordinario beneficia sua permutare cum alio, quia non posset ordinarius conferre, cum Papa esset adeundus, vt conferret, sicut docent Felin. *in cap. in nostra* 12. *de rescript.* Federicus de Senis *conf.* 112. *in princip.* Puteus *decis.* 255. *lib.* 2. *in correct.* Flamin. Paris. *de resignat. beneficior. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 4. vbi Rotæ decisiones refert Chochier. *de permutat. beneficior. p.* 2. *cap.* 2 Rota in Casalens. beneficior. 10. Decemb. 1627. coram R.P.D. Merlino, Barbosa *dicto cap.* 23. *de iure Eccles. n.* 38. † qui *n.* 39 40. *&* 41. resoluens illam 24
dubiam quæstionem, an ex permutatione tali, abdicatum ius dicatur à permutante; ita vt tunc inducatur vacatio, ex *n.* 46. vsque ad finem, respondit fundamentis existimantium dictam *extrauag. ad regimen.* non comprehendere quoad reseruationem Prothonotarios titulares, sed tantùm participantes: nam omnes sub generali ea reseruatione comprehenduntur.

Quod si dubites qualis debeat esse Prothonotariatus probatio ad effectum reseruationis, præhabitis hic, quæ dixi de simili probatione collectorum, & subcollectorum *dict. q. præcedenti in fine*, ad casum præsentem, dico, vt debeat esse concludens, Puteus *decis.* 166. *n.* 2. *lib.* 3. Rota *decis.* 46. *n.* 3. *&* 4. *p.* 1. *diuers.* Greg. 15. quos refert eadem Casalen. beneficiorum 10. Decemb. 1627. coram R.P.D. Merlino; & quamuis possit probari per litteras patentes, *l. nemini licere §. non aliter ff. de aduocatis diuers. iudicum*, Barbosa *de iure Eccles. dict. cap.* 23. *p.* 1. *ex n.* 41. † Vbi vlterius requiri quod constet de earum acceptatione, vt firmauit Rota in dicta Burgen. Abbatiæ de Salas in vers. *pro cuius resolutionis fundamento*, quam tamen acceptationem determinari per litterarum expeditionem, non aliter; eo quod hæc sit acceptatio tacita, quæ sufficit, secundum Mohedan. *dec.* 18. *de prabend.* Puteus *dec.* 27. *n.* 9. *lib.* 1. Crescent. *dec.* 9. *de præsumptionib.* & Rota in Carthagin. beneficii 26. Februarii 1603. coram Cardinali Lanceloto, in qua ponitur prædicta distinctio. 25 26

Ad secundam quæstionis partem, an qui habuit scriptoriam Apostolicam, & dimisit, ob istam dimissionem desinat esse Protonotarius, sicut desinit esse scriptor, ita vt beneficium, quod obtinebat intelligatur reseruatum, vel non. Et visis, quæ de scriptoribus Bullarum Apostolicarum scribunt Rota *decis.* 70. *per totam p.* 1. *diuers.* Loterius *de re beneficiaria lib.* 2. *q.* 27. *n.* 86. & alii. Respondeo in hac difficultate sedanda longos esse scriptores, quia si sit reseruatum, dicemus Cardinalem vigore indulti extraordinarii conferre eum posse; sin secus, tunc prouisio spectet ad ordinarium collatorem, vt tenuit Rota in vna Hispalens. beneficii Die Lunæ 14. Ianuarii 1572. coram R.P.D. Domino Robusterio Oriolensi Episcopo impressa *in* 1. *part. diuers. decis.* 7. dicens propter dimissionem scripturæ Apostolicæ finiri, & Protonotariatum, & beneficium non esse reseruatum Apostolicæ prouisioni, si vacauerit scilicet in mense ordinarij iuxta intellectum, quam dictæ decisioni præstat, Anastasius Germon. *de indultis* 8. *etiam ex eo num.* 54. *&* 55. cum sequentibus. 27

Pro hac vltima sententia plura sunt fundamenta. Primum quia scriptoria est causa inductiua, & conseruatiua Dignitatis ipsius Protonotariatus in personis scriptorum cum sic inducatur ex coniecturata mente disponentis, à quo totum hoc pendet ex *l.* 2. §. *in vito & §. si quis à Principe ff. ne quid in loco publico* vt declarant Bald. *ad leg. humanitatis n.* 28. *ff. de impuber. & substit.* & alii, qui citantur in dicta decis. quia in priuilegio scriptorum sedis Apostolicæ, aut obscure constat qualitatem 28

tatem scriptoriæ qualificare protonotariatum,
cum sint in eadem oratione,& ab eodem verbo re-
gantur, Oldradus cons.8.Socinus cons.27.n.13.&
18.Decius cons.92.colum fin. vers. quinto in pro-
29 posito,Parisius,cons.72.à n.53.lib.4. † At qualitas
propter quam in Prothonotariatu huiusmodi fuit
apposita qualitas scriptoriæ,non intuitu persona-
rum,de quibus Papa,ibi nullam habet notitiam,
cum referat se ad præsentes, & futuras, l.qui fi-
liabus,& ibi notat ff. de leg.1. cum aliis per So-
cinũ, cons.73.n.20.in fine lib.4.ergo cum volue-
rit Papa, quod ea Dignitas Protonotariatus sta-
ret simul cum officio scriptoris, hoc est non de
per se principaliter,sed consecutiuè, & accessoriè
ad officium scriptoriæ,& illi esse annexum ex no-
tatis per Innocent.ad cap.de multa col. fin. ante
finem de præb.Ioan. de Platea ad leg. cum legem
post princip Cod. de dignit. lib. 12. Socin. & alij
ad Rub.de leg.1.Petr.de Perusio,in tract.de vnio-
ne cap.1. sequitur vt dimisso scriptoriæ officio,
extinguatur, & finiatur illa Dignitas in persona
dimittentis,qui remanet,vt priuatus, & Dignitas
transit ad alium cum officio,quod & ratio natu-
ralis,& ciuilis suadet, nec duo eodem tempore
eandem rem possideant: argum. textus in l. si vt
certo §. si duobus vehiculum ff. commodati, de
qua regula canonistæ, in cap. licet 9. in fine de
probationib vt in præmisso illius notaui.

30 Secundum ex verbis eiusdem Rotæ.dict. decis.
70.n.8.ibi facit Prothonotarios illos,qui in futu-
rum erunt scriptores,quibus probatur non suffi-
cere,quod aliquomodo scriptor existat, sed debet
permanere toto tempore importato per partici-
pium in futurum erunt,seu extiterint scriptores,
Bartol.in l.ex facto n.2.in fine, & ibi etiam Cu-
man.n.13. de vulgari, & pupil. idem Bartol.in l.
præcipimus §. sane ff de appellat. Imola in clem.
& si principalis n.14.de rescript. prædicta enim
verba resoluuntur in relatiua, & eiusdem tempus
iuxta Doctrinam glos.in clem.1.in verbo Digni-
tas.de præbend.Bartol.ad leg.centurio n. 28. in fi-
ne vbi & multi alij ff.de vulgari, & pupillari,
quæ faciunt conditionem,& inducunt qualitatem
rei dispositæ, iuxta doctrinam eiusdem Barto-
li, & aliorum in l. 1. ff. de condit. & demon-
strat.causa enim est,quæ regulat conditiones ad-
ductas.

31 Tertium,quia cum iuris regulæ sint,quod Prin-
cipis gratia,seu concessio interpretetur;ita vt inde
non oriatur absurdum, aut aliquid quod à sa-
pientibus reprehendi posset ex dicta l. ex facto,
vbi Cuman,& alij ff.vulgari,Craueta cum aliis,
32 cons. 3. fere per totum lib.1. † Et quod quando
verba sunt dubia,debeant trahi ad eum sensum,
quem accipit subiecta materia,vt deseruiant men-
ti,etiam in materia, in qua stricta fit interpreta-
tio,in l.insulam ff.de præscript. verbis cum aliis
per Curt.Senens.cons.40.n.14.Alex.cons. 120. n.
4.& ibi add.lib.2.Cassan.cons.11.à n. 57. sequi-
tur vt si dimisso officio adiuncto cum Protono-
tariatus Dignitate,ipsa etiam Dignitas non vaca-
ret, contingeret, quod simul eodem tempore
possent oriri plures Protonotarii,qui valerent vti
tantis prærogatiuis,ibi concessis,vt esset valde ab-
surdum,& contra verisimilem mentem conceden-
tis,maxime,quia infinitas debet euitare.l.qui bona
§.fin.cum ibi notatis ff.de damno infecto,l.voues,
§. hoc sermone ff. de verb. signif. cum aliis per
Alex.cons.16.n.9.lib.4. Abbat.in cap.1 num. 1.de
33 priuileg. † vbi ait per numerositatem vilescere
Dignitatem, quæ per se alioquin est excellens, &
qualitas scriptoriæ sit successiua; eo quod offi-
cium scriptorum existimatur perpetuum, & non
momentaneum,cum detur ad vitam, & benepla-
citum eorum, qui illud emunt glossa, ad leg. 1.
ff. pro socio, Ioannes de Platea ad leg. eam le-
gem Cod.de excusat.muner. lib. 10. Decius cons.
204.per totum & in simili de iurisdictione,vt sit
quid perpetuum,& non momentaneum,vt con-
siderat Bald. in l.generaliter circa medium Cod.de
Episcopis,& clericis, & in canonicatu locum si-
bi vindicet,dict.decis.70.n.9.in medio,& Dignitas
illa Protonotariatus sit qualitas successiua,cuenit,
vt in dubio præsumatur,quod fuerit à disponente
assumpta pro causa essendi,& permanendi,vt ea-
tenus sit Protonotarius, quatenus in eo durat
qualitas scriptoriæ, Imola in dicta clem. etsi
principalis num. 14. vers. si vero non appareat
&c. & vers. quandoque est dubium de rescrip-
tis.

Vnde licet prædicta causa non sit expressa, & 34
causa scriptoriæ influat in ipsam rem principali-
ter,& non in personas, videtur vt Dignitas Pro-
tonotariatus sit causa consecutiua,atque realis,&
vt sequitur suam causam inductiuam,& ipsum of-
ficium sicut notant omnes ad textum in l.sordido-
rum Cod de excusat. muneri lib. 10. à quo non
potest separari præter intentionem concedentis
iuxta Baldi doctrinam in l. si prædium n. 4. ante
finem ff.de ædilitio edicto, & aliorum, quos citat
Craueta, cons.170.n.6.lib. 1. & inde fieri quod
dimisso scriptoriæ officio,extinguatur dicta Dig-
nitas in persona dimittentis, vt dictum est, & in
terminis late Anastasius Germon. de indultis,di-
cto §.etiam ex eo videndus à n.60.vsque ad finem,
vbi n.61.& 66.confirmat ex doctrina Bartoli ad
leg. Gallus §. & quid si tantum, col. 3. in prin-
cip. vers. præterea posito ff. de liber. & posthu-
mis, Socinus cons.150.col.7.num.17. vers. sexto
confirmatur,in fine,† Dicentis quod quando pri- 35
uilegium competit ratione alterius, si tollitur
vnum tollitur, & aliud; item ex regula tex-
tus in l. cum Prætor ff. de iudiciis, l. mari-
tus Cod. de Procurator. l. vnica §. sin autem
Cod. de caducis tollendis cap. ad audientiam
de decimis, cum aliis similibus, ex quibus
deducunt DD.quod vbi concedens vult quod pri-
uilegia durent dimisso officio, id exprimit, sicut
patet in facultate testandi per dicta iura,quam so-
let dicere velle durare, etiam dimisso officio; in
aliis verò casibus iure communi,& ordinario non
comprehensis,ac de quibus expressam non faciat
mentionem denegare.

Nec obstat aliquod ex fundamentis contrariæ 36
sententiæ, nempe vt Dignitas perpetua, dimisso
officio,duret ex l.eos.Cod.de excusat. muner. lib.
10.l.eam legem in fine Cod.de excusat. muner. l.
1.Cod. de aduocatis diuers. indic. vbi Bart. Sali-
cet,& alij,qua probatur, quod deposito officio,
habens Dignitatem illi annexam,remanet in Dig-
nitate,& quia cessante causa, non debeat cessare
gratia creationis Protonotariatus, quæ semel ha-
buit suam perfectionem, & transtulit plenum ius
in acquirentem ex l. fin. in princip. ff. vnde li-
beri. cum aliis per Bartol. ad leg. 2. §. fin.cir-
ca finem. ff. de donat. † Et illud, quod dig- 37
nius, quale est Dignitas Protonotariatus, de-
bet ad se trahere minus dignum, quale vide-
tur scriptoria ad Protonotariatus Dignitatem
per regulam iuris, accessorium, de regular.
iuris

iuris lib. 6. l. in argento in princip. ff. de argento, & auro legato, Canonistæ per textum, *in c. quanto 3. de iudiciis, c. per tuas de arbitris cum vulgatis*, & ex aliis principiis.

38 Nam præterquam quod prædictæ obiectiones adiuuentur etiam ex eo quod nonnunquam; imo, & plerumque in memoriam antiquæ Dignitatis, retineantur reliquiæ, & vestigia quædam, dictæ antiquæ Dignitatis, hoc est nomen, seu honor, & prælatio honoris cum priuilegio immunitatis tertio non nociuis fine aliquo exercitio præcedentis Dignitatis, Ioan. de Platea *ad leg. 1. & 2. Cod. de praefect. Prator, & ad leg. 1.* vbi Iacobus Rebuffus *Cod. de proposit. sacr. cubic. lib. 12.* & late Tyraquellus *in tract. cessante causa causa, limitatione 15. & 16. per totum*, † Et sic contingere in aduocatis ex *dicta l. 1. Cod. de aduocat. diuers. iudic.* quibus pleraque constitutionibus illius tituli priuilegia concessa sunt, reuerentia studiorum, & vt ait Iacob. Cuiac. *in paratith. eiusdem tituli*, reuerentia litterarum, comtemplatione litteratæ

39

40 militiæ. † Tamen honorarium illud cesset, vbi quis pretio, aut suffragio adipiscitur officium cum Dignitate, pro vt ipse scriptores Apostolici, quibus dantur priuilegia, non ob merita, aut labores, sed ob pretium, vt eleganter scripsit Pu-

41 teus *decis. 104. lib. 3.* † qui dicens non dari priuilegia scriptoribus Apostolicis à curia absentibus ratione laboris, sed ratione pretii, quod in officiorum exemptione exponunt; & sic resolutum in vna Leodiens. Canon. & præbendæ S. Bernardi 1548. Die 14. Februarij, vt prædicti scriptores in-

42 citentur ad emendum ea, † ait vt prærogatiuæ quæ dantur in regula prima prærogatiuarum, dentur ratione laborum; indeque ipsa regula posuerit *actu sua officia exercentium*, & sic in casu nostro, si dimittatur officium à fortiori cesset ipsa Dignitas, & omnes reliquiæ, ita quid non remaneant vestigia aliqua ex *l. vniuersi*, & *ibi* Bartol. Ioan. de Platea, & Iacob. Rubeus, *Cod. delegation. lib. 10.* in qua sane lege pereleganter reddit rationem Imperator dicens ne commoda publica *cum vmbratili suffragiorum pactione lacerentur*, vbi Cuiacius rectissimè interpretatur, ne sub specie, & vmbra harum Dignitatum, pretio, non meritis coemptarum commodis publicis officiatur, sicut, & respondent Rolandus à Valle *cons. 66. n. 47. lib. 1.* Anastasius Germon. *dicto §. etiam ex*

43 *eo à n. 78.* † cum plus mereatur qui acquirit Dignitatem virtute propria, quam pretio, vel suffragio aliquo illam adipiscitur ex *l. 1. & 2. ff. de officio Proconsul.* Bartol. *ad leg. quod Principi ff. delegat. 2.* Natta *cons. 163. num. 14. & cons. 129. num. 8.*

44 Vnde licet dignitas Protonotariatus dicatur perpetua; sic vt dimisso, etiam officio, non cesset ex *dicta l. eam legem Cod. de excusationib. muner*, non tamen procedat in Dignitate reali annexa ipsi officio, quæ sequitur suam causam, vt diximus; nam regula, quæ docet, vt cessante causa, non cesset effectus; & sic nec cesset dispositio, remaneantque vestigia, & reliquiæ intelligitur in casibus à iure expressis, de quibus non est iste, de quo agitur, vt expendit Tyraquel. *in dicto tract. limitat. 16. n. 9. in fine*, & Anastasius Germon. *de indultis in dicto §. etiam ex eo num.*

45 86. † Vbi addit illud etiam habere locum, vbi dispositio est inducta cum causa momentanea, aut requisita certo, & determinato tempore; & sic ego amplector ex *dict. decis. 104. Putei lib. 3.* quæ adhuc visa est contra nos, si non expendatur; loquitur enim ibi de scriptore absente, non inquam de illo, qui dimisit officium; & nihilominus Puteus concludit, quod scriptores, auditores, & Referendarij à curia absentes non deberent gaudere, nisi absint de licentia Papæ, qui tunc pro præsentibus habentur; non enim isti absentes in totum renunciarunt officio empto, & nihilominus non fruuntur prærogatiuis absentes, nisi de Papæ licentia absententur, quæ absentia dicitur potius temporanea, quàm perpetua, quod magis procedit in scriptore officium dimittente, cum in ea sit causa successiua, & permanens; qua ratione à cessante causa inductiua, & conseruatiua dispositionis, cesset ipsa dispositio, & si supersint reliquiæ aliquæ, illæ nempe honorariæ, de quibus ipse Anastasius Germon. *vbi proxime sub num. 75. 76. & 77.* & DD. *per dict. l. 2. Cod. vt Dignitat. ordo seruetur.*

Et sic non esse impedimento aliud fundamentum, quod cessante causa, non debeat cessare effectus, seu gratia creationis Protonotariatus, quæ semel fuit perfecta; quia id verum est tantùm, vbi fuit gratia, & ius illi simpliciter quæsitum, non æque vbi gratia, & ius fuit qualificatum ex aliqua conditione, vel causa, vt in scriptore (iuxta adducta supra in proxima sententia,) tunc enim res transit cum sua, & non recipit perfectionem, nec adquirit ius, nisi cum sua qualitate, & causa, vt dixerunt Bartol. & alij, quos sequitur Iason. *in l. qui Roma §. Flacius col. 1. & 2. ff. de verb. obligat.* Castr. *ad l. priuilegia Cod. de sacro sanctis Eccles.* Decius *ad cap. Ecclesia sancta Maria num. 53. de constit. & ad cap. nouit. num. 13. in fine*, versi. *sed contra de iudiciis*, Anastasius Germon. *dict. § etiam ex eo de indult. numer. 87.* qui & *num. 88. & 89.* † ad aliud obiectum, quod magis dignum, quale est Protonotariatus trahit ad se scriptoriam, vt minus dignum; respondet Protonotariatum esse Digniorem, quando stat de perse, sed in scriptoria non sic contingere, cum tantùm stat, tamquam accessorium ipsi scriptoriæ, quæ etsi minus principalis, & digna sit, considerato vtroque de per se. At cum dignitas Protonotariatus in casu nostro dicat ordinem ad exercitium, sic vt tunc iam ipsa scriptoria sit res principalis, & officij dignitas tantum ei adhærens; ita vt ea dimissa, dimissa omnino intelligatur eadem Protonotariatus Dignitas, iuxta ea, quæ scripsit ipse Anastasius *lib. 3. de sacror. immunit. à num. 206.* quod accessorium, non trahit ad se principale, sed à principali trahitur, vt dixit Clem. V. *in cap. 3. de donat. inter virum, & vxor.* quia vt instat Paul. *in l. ordinarij Cod. de iudiciis*, accessorium tamquam minus dignum, non debet trahere ad se principale ex *l. in argento in princip. ff. de auro, & argento legato.* sic DD. per textum *in dicta l. cum principali ff. de reg. iuris.* 46

47

Quod si adhuc instes ex alio fundamento relato, quod Principum priuilegia sunt late interpretanda: tamen respondetur id non procedere, quando sunt concessa propter certam causam; 48

nunc

tunc enim restringuntur propter illam causam, cum non possit fieri interpretatio, quæ verbis non concipitur, vt late post alios tradit Claudius de Seisel olim Episcopus Taurinensis ad textum *in l. fin. num. fin. de constit.* Anastasius Germon. *de indultis dict. n.* 88. §. *etiam ex eo.*

49 Hæc in puncto iuris, verum si adhuc pro sententia vltima corroboreris, nihilominus in casu reseruationis, de quo nunc, præterquam quod quæstio tradita, videtur superflua ex eo quod in regula 18. Sixti Papæ V. sunt reseruata beneficia omnium officialium, etsi officium deposuerint, vt tradit idem Anastasius *in dicto §. etiam ex eo n. 89. in fine*, ac pateat ex eo, nempe, quod non solum Camerarij Auditorum Rotæ, & Abbreuiatorum, beneficia sint reseruata Papæ, verum ex constit. 78. & 79. Pauli 3. & constit. 44. Iulij 3. quibus patet, quoad prædictum effectum viri familiares, & continui Papæ commensales sunt omnes referendarij, & alij officiales ex Palatio panem ha-

50 bentes, † scriptores dicti, ac Protonotarij quorum beneficiorum reseruationem dictum est, iam clausam dici in corpore iuris ex adducta decis. Rot. Ferrar. 26. April. 1624. & vt latius de officialibus Papæ dico *infra hac quæst.* dicendum est ex adducta *decis.* 70. *Rota n.* 11. vestigia Protonotariatus relata non sufficere, cum *extrauagans. ad regimen. de præb. & reg.* 1. reseruatoria exorbitarint à iure communi, quæ cum reseruent beneficia officialium, videlicet Protonotariorum; etsi supponant qualitates officij, & Dignitatis, sunt intelligendæ plene, & cum effectu, vt explicat ex aliis multis Anastasius *de indultis d. §. etiam ex n.* 80. *ad* 84. Et sic non amplius insistimus in repetendis aliis fundamentis vtriusque sententiæ, cum ita amplectitur: videndus Barbosa expendens *dictam extrauag.* & Paul. III. *& IV. constit. ex d. reg.* 1. *Cancellariæ, à n.* 51. 52. 53. *&* 54. *de iure Eccles. dict. c.* 23 *p.* 1.

51 Vnde etsi dictus Barbosa omnino legendus in dictis locis resoluat *dict. n.* 51. 52. *&* 53. quod Protonotarij creati ratione officii, remanent Protonotarii, etiam finito officio, & quod gaudeant omnibus beneficiis veris Protonotatiis concessis, vt expressa probat ex *dictis Paul. III. & IV. constit.* cum ex iure, etiam vacantes plura haberent beneficia; quam honorarii ex *dict. l.* 2. *Cod. vt Dignit. ordo seruetur*; item & vt Lampridius in Alex. scribit, vacantibus dabantur annonæ, quas nullas honorarios constat habuisse; indeque non immerito vacantes præferrentur, honorarij licet non omnibus ex *dicta l.* 2. quia proculdubio præferuntur his, qui simili ornati sunt Dignitate, veluti Præfectorius vacans, Præfectorio honorario, Quæstorius vacans Quæstorio honorario, non inquam illis, qui ampliori Dignitate præditi sunt, veluti Quæstorius vacans, non præfertur Præfectorio honorario; sicut nec comes vacans Quæstorio, vel ex Magistro honorario; & sic vacantes omnibus honorariis non præferri, quia retinent, deposito officio, reliquias, & vestigia Dignitatis illi annexa, sicut præsertim de aduocatis dictum est ex *dicta l.* 1. *ff. de aduocatis diuers.* tamen præterquam quod hæc intelligentur de officiis, & Dignitatibus consideratis per se, non vt accessoria vna alii officio, vt

52 iam diximus, † quoad reseruatonies non sit illatio, eo quod, vt diximus, reseruationes ex *dicta regul.* 1. *& ex extrauag. ad regimen sunt legales*, quia expressis verbis disponūt, quoad beneficia, quæ sedis Apostolicæ officiales, qui ratione officiorum eiusmodi Notarii erant, etiam dimissis officiis, & quandocumque assequuti fuerint sub reseruationibus ex *dicta extrauag. ad regimen*, comprehendantur; sic in stantibus hodie dictis constit. & declarationibus, nullus amplius supersit in hac re scrupulus.

Quare quidem sine controuersia erit, non solum beneficia camerarii, vt dictum est camerarii Auditorum Rotæ, atque abbreuiatorum esse reseruata, vtcumque vacantia, siue morte aut officio dimisso, Mandos. *in dicta reg.* 1. *q.* 4. Cassadorus *decis.* 4. *de constit.* Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 27. *n.* 68. Puteus *decis.* 204. *&* 266. *in antiquis, alias* 254. *&* 257. *lib.* 1. verum, & dictorum Notariorum, Protonotariorum, & scriptorum, vt ex Gonzalez, Bellamera, Lotterio, & aliis probat Barbosa *in dicta extrauag. ad regimen de præb. ex n.* 5. 53

Vbi *n.* 11. *&* 12. ad prædictum effectum reseruationis, non solùm prædictos comprehendi, verum vt comprehendantur etiam referendarii, Acolyti, scutiferi, secretarii, litterarum Apostolicarum scriptores, Cubicularii, ac milites sancti Petri, & reliqui officiales Romano Pontifici protempore existenti in Palatio deseruientes, aut custodiam facientes; licet in eodem non habitauerint, nec habitent, nec forsan habitabunt, nec in Tynello comederint, nec comedant, nec in futurum forsan comedent vt referunt Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. glossa* 51. *n.* 17. Ioannes à Chochier. *in reg.* 3. *Cancel. n.* 34. imo & aliorum capellanorum reseruata censeri dicunt idem Gonzalez *dict. glossa* 51. *n.* 8. Mandosius *in dict. reg.* 1. *q.* 5. *&* 6. Æneas de Falconibus *de reseruat. q.* 3. *princip. n.* 15. *in fine, & n.* 16. Simon *in simili tractatu q.* 37. *&* 38. 54

Ad tertiam quæstionis partem de aliis Notariis inferioribus, cursoribus, aduocatis &c. breuiter respondeo, ad primum de notariis, & fide, quæ eis præstatur; quia multa dixi generalia *sub tit. de fide instrument.* & ex iam adductis Protonotariis, & scriptoribus constat, nec iste locus aptus sit, vt de Notariis extra Romanam curiam existentibus, ac eorum fide agatur. ideo tantum hic dico quod Notarii extra Vrbem creandi, antequā exercere Notariatus officium incipiant, debent se submittere examini sub pœna nullitatis, & falsi, vt decreuit Vrbanus VIII. in constit. 10. alias 110. incipit *ratio pastoralis* 12. Kalend. Ianuarii 1631. apud Ang. Mariam Cherub. *in Bullario in appendice tom.* 4. *pag.* 19. † Vbi ponitur forma examinis, Barbosa alia referens de Notariis S. Inquisitionis, ac Episcoporum *in collect. dec.* 523. *à n.* 1. *&* 4. verbo *Notarius*, & *in Bullar. eodem* verbo, de quibus etiam aliquid *in Trid. sess.* 21. *de reformat. cap.* 21. idem *ibi, & in dicto Bullario, & collect. decis.* 83. verb. *cancellaria cancellarius* Episcopi. 55 56

Cursorum tamen officium est, & potestas citandi, & intimandi in nonnullis causis Papæ mandata, iuxta quæ cauentur in constit. 14. Iulii 2. incipit *cum sicut* 15. Kalendas Septembris 1507. apud Laertiu Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 427. & ex alia constit. 34. Clem. 8. incipit *etsi* Iulij 1532. apud dictum Cherub. *eodem tomo pag.* 602. *alias* 579. *in nouiss. impress.* qui & debent diem futuræ cameræ Apostolicæ postridie intimare, vt cauetur in alia Pij IV. constit. 57

stit.87. incipit *cum inter* Kalend. Nouemb. 1564. apud Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 122. Barbosa *in collect.* 237. *decis.* verbo *cursatores Papæ*, & *in Bullario eodem verbo*, & quæ nam fides eis adhibeatur super intima facta, desumi potest, etiam ex his, quæ dixi *in c.* 1. *de causa possess. & propriet. sub quæst.* 7. vbi de fide præstita Nuncio, seu apparitori citanti; item & executori.

58 Et quod isti cursores, & non mandatarij vicarij vrbis in publicis processionibus, ac funeribus claues argenteas deferre debent, tradit Sellius *in selectis canon. cap.* 20. *n.* 12. & refert Barbosa *in d. collect. & Bullario n. fin.* ex sacra Congreg. Rit. in Vrbis 17. Martij 1613. quam idem Sellius ad longum ponit. † Et huic officio correspondet circa

59 intimas, & citationes ad conuocationes faciendas in capitulis cathedralium officium Pertigarij, de quo aliquid dixi *supra*.

60 Aduocati vero consistoriales, qui plenam habent administrationem redditum studij, quorum collegium creatum apparet; quia cum in electionibus, quæ in consistorio Papæ olim fiebant, plerumque apparerent oppositores; ideo Pontifices constituerunt ordinem prædictum Aduocatorum, qui egregij essent iuris periti, & nonnisi solemni eorum periculo in hunc ordinem admissi huiusmodi munus in consistorio obirent, vt aduertunt Vestrius *in pract. Romana curia lib* 2. *c.* 18. Petr. Gregor. *lib.* 49. *syntagmat. iuris cap.* 6. *n.* 10. vbi subiungit hac tempestate in hoc otiosos esse, cum in publicis tantùm consistoriis oreur, studiique vrbis regimen habeant iuxta Bullam. 52. Sixti V. incipit *Sacri* 10. Kalend. Septemb. 1587. apud Laert Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 587. *alias* 247. *in nouissim. impress.* in qua eius filius *in scholio* 1. vt refert Barbosa *in collect. dec.* 14. verbo *Ad-*

61 *uocati consistoriales, & in Bullario eodem verbo*, † addit proxime dictum, dicentes quod Generales vrbis, hoc est consistoriales, qui Romæ præcedunt quibuscumque aliis aduocatis, atque Doctoribus, habeantque facultates Doctorandi, ex dicta constit. Sixti.

62 Qua occasione hic possent adiici de collegio Aduocatorum vniuersitatum, salmanticæ vniuersitatis, de cuius priuilegiis plura congerunt videnda; & de Cancellario iudice illius vniuersitatis D. Alphonsus de Scoba. Chonchensis collega *de scholastica & Regia iurisd.* & Pater Mendo è societate de iure academico, & de aliis Aduocatis vniuersitatis Vallisoletanæ, ac compluti apud nos celebratissimis; & sic possunt hic adiungi pleraque Aduocatorum priuilegia, quæ congerunt DD. *in l.* 1. *& toto tit. Cod. de aduocat. diuers. iudic.*

63 Quorum quidem officium etiam vbicumque extra vrbem esse nobile, & laudabile, docent DD. per textum *in l.* 4. *Cod. de Aduocat. diuers. iudic.* cum & textus *in l. prouidendum* 7. *Cod. de postulando* agnoscat aduocatos esse in Dignitate, & *nouella vnica eodem tit.* vocauerit aduocationem seminarium Dignitatum; sic vt nec ad Dignitatem senatoriam eligerentur, nisi viri experientia aduocationis illustres Perez de Lara *in compendio vitæ humanæ cap.* 30. *n.* 14 Masttillus *de Magistratib. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 4. Quare dixerunt Riccius *p.* 1. *decis.* 216. *n.* 12. Burgos. de Paz *in proœm. leg. Tauri n.* 379. Fontanell. *de pactis nuptial. tom.* 1. *clausula* 4 *glossa* 10 *p.* 1. *n.* 127. *& clausula* 3. *num.* 16. Guzman. *de euiction. q.* 48. *num.* 5. Cauallus *crimin. casu* 287. Gratian. *discept. forens. cap.* 186. *num.* 6. Ioan. Baptista Toro *in compendio decis. litt. A.* verbo *Aduocatus* Donellus *lib.* 18. *comment. cap.* 3. vbi Osualdus ex *littera E.* Aduocatos nobiles augere suam Dignitatem; ita vt à muneribus excusentur.

Ex quo fluit merito repellendos esse à munere aduocationis infames, vt docent Accursius *in l.* 2 *Cod. de dignit. lib.* 10. Bartol. *in l.* 1. *§. fin. ff. de extraordin. cognit.* cum aliis Tyraquel. *de nobilitate cap.* 29. *ex n.* 11. Antonius Faber, *in l.* 1. *§ ait Prætor* 8. *ff. de postulando, absque eo, quod obstet decisio textus in l.* 2. *Cod. de postul.* † Vbi liberti possunt esse Aduocati: nam præterquam quod Tyraquellus oppressus *dict. cap.* 29. *n.* 16. dixerit nihil aliud posse responderi, nisi fatendo patrocinari causas, non esse Dignitatem, sed non ideo aduersari Dignitati, quod est contra *dict. l.* 4. *& l. cum aduocatio* 8. *dict. tit. Cod. de aduocat. diuers. iudic.* dicendum est libertos non fuisse infames vt *in l.* 2. *ff. de officio assessorum*, nam, etsi prohibiti fuerint officia ingenuorum exercere, non quia infames, sed quia prohibiti, ex *l. visellia*, iuxta quæ dixi *in Rub. & tit. item & cap. fin. de seruis ordinand. vel non*) ideo *in dicta l.* 2 *Cod. de postul.* potuerunt liberti esse Aduocati, vt respondet D. Franc. de Amaya *in l.* 1. *Cod. de infamibus lib.* 10. *n.* 87. *&* 88. cum Osualdo *dicto lib.* 18. *comment. Donelli cap.* 3. *litt.* 1. Simacho *lib.* 5. *epist.* 41. Turellus, & Guttierez *de officiis Domus Augustæ lib.* 3. *cap.* 2. Bulleng. *lib.* 6. *de imper. Rom. cap.* 6. Dorleans *ad Tacitum lib.* 11. *annon. pag.* 572. Mastrillo *de Magistratibus lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 6 dicentibus Aduocatos dici clarissimos, eosque nomine indigitet epithectum causidicum, & si multi contra Aduocatos scripserint, videre ex dict. Mastrillo *dict. cap.* 12. *à numer.* 9. Dorleans *supra*. 64 65

De his non amplius, cum fusius agam *infra in tit. de postulando*. vnum tamen notabis ex dictis *in fine quæstionis præcedentis*, quatenus dixi de vice Domino Æconomo, atque Castaldo, *Aduocatum* dici illum, qui præsidet rebus Ecclesiæ agendis, atque tractandis; vt DD. docent per glossam textus *in c. si quis Episcopus* 1. *q.* 1. Villalobos *in summa p.* 2. *tract.* 37. *de simonia dif.* 22. *sub n.* 1. Barbosa *de iure Eccles.* 1. *p. cap.* 46. *sub n.* 4. dum dicit defensoris appellatione generaliter comprehendi syndicum, qui & Aduocatus dicitur. Et de præcedentia Aduocatorum, & assessorum Ecclesiasticorum, cum multis Michaël Ferro *de praced. cap.* 3. *&* 7. videndus. 66

Officiales vero curiæ, familiares, ac Papæ commessales, qui dicantur? iã facilè est percipere ex dictis sub hoc textu; & sic breuiter, dico, quod familiares Papæ, & Prælati Domestici, & continui commensales, sunt, qui solùm ratione personæ, & non alicuius officij pro tempore obtenti, ex Palatio Apostolico panes quotidie habere possunt, & in posterum habere poterunt, licet in Palatio non habitent, vel alia victui necessaria non habeant, vt iam sub hac quæst. dixi, dum agens de reseruatione beneficiorum, quæ habent Protonotarij, siue alij officiales curiæ, de omnibus lacouicè scripsi, quoad illum effectum. 67

Et sic familiares Papæ, siue commessales sunt Auditores Rotæ, Referendarij, & alij officiales 68

ciales ex Palatio Apostolico, panem habentes, vt patet ex Constit. 3. & 11. Pauli III. incipient. *sanctissimus* de unno 1553. & 1554. apud Cherub. *in Bullario tom. 1. pag. 615. 714. & 512. in nouissim.* & sic Auditor confidentiarum Sixtus V. constit. 47. incipit *Diuina* Kalend. Nouemb. 1586. apud eundem Cherub. *tom. 2. pag. 556. alias 423.* Barbosa *in collect. decis.* 353. verbo *familiares*, idem *in Bullario eodem verbo*, qui vtrobique verbo *commensales Papæ n. 3.* sic tenet
69 † vbi etiam addit, quod commensales Papæ vere sunt clerici de camera, ex Bulla Sixti IV. incipit *dispositione*. Kalend. Februar. 1472. apud Cherub. *tomo 1. Bullarij pag. 331. alias 301. in nouissim. impress.* item scriptores Archiuij Romanę curiæ, Iulius II. constit. 2. in epist. *quia nihil* 8. Nouemb. 1504. apud
70 Cherub. *tom. 1. pag. 403.* † commissarius cameræ Apostolicæ, Sixtus V. constit. 44 incipit *ad excelsum*, 4. Octob. 1586. apud Cherub. *tom. 2. pag. 550.*
71 † Cantores capellæ Pontificiæ Sixti V. *const.* 58. incipit *gloriosa*, 5. id. Iunij 1587. apud eundem Laert. de quibus idem Barbosa *collect. decis.* 189. *n. 6.* quam repetit *in dict. collect. decis.* 353. *n. 3.*
72 † Et quoad beneficia reseruata qui dicuntur tales familiares, siue commensales, idem repetit cum multis per textum vbi DD. *in dicta extrauag. ad regimen. de præb. & Dignit. & in hac quæst.* sub vers. *ad secundam*, ex vers. *quare*.
73 Vnum tamen notabis quod non sunt reuocatæ exemptiones solitæ, & immunitates commensalium continuorum Papæ, Cardinalium, officialium, cubiculariorum, & secretariorum, vt patet ex const. 28. Vrbani VIII. incipit *superni* 12. Kalend. Nouemb. 1624. apud Laert. Cherub. *tom. 4. pag* 46. *in nouiss. impress.* refert Barbosa verb. *commensales*
74 *Papæ collect. decis.* 189. *n. fin. & in Bullario*, † De familiaribus Auditorum Rotæ, confidentialium, Cardinalium, & Episcoporum, hic iungi plura valebant, sed consulto omitto; & sic nec gradum facere necessum esset ad materiam de officio vicarij, Episcopi, & eius potestate, quæ est practicabilior iam dictis; sed quia de illa soleant Doctores hic inquirere, atque tractare, non ex vi tituli nostri; quia hic tantùm egerunt Pontifices de officio vicarij Parochi, seu Pontificis, vt in textu nostro, ex vi tamen nominis *de officio vicarij* de quo non minus apta peragi valet *infra sub tit. de officio ordinarij*; cum vicarius Episcopi iudex ordinarius appelletur, vt *ibi* probabitur; ideo ad cognitionem totius materiæ; item & de potestate vicarij capituli, sede vacante, adiungendo Doctores, quos retuli *supra hic in Rubr. n. fin. post quæst.* 1. & quia ex textu *in cap. 1. 2. & 3. hoc tit. lib. 6.* aptus sesse offert locus inde est vt hic, & sub hoc textu agamus de vicario Episcopi, ac capituli sede Episcopali vacante, vt apparet *à quæst. 5. proxime sequenti.* Et insuper adiunges quæ dico, ac notant Doctores *in tit. ne sede vacante aliquid innouetur.*

QVÆST. V.

An vicarius necessario constituendus sit ab Archiepiscopo, & Episcopo pro rebus iustitiæ, & gratiæ? Quis debeat eligi, & nominari? An ex quo creatus est, dicatur iudex delegatus, aut ordinarius, habens eandem iurisdictionem, ac Episcopus ipse, vel limitatam ad casus tantùm suæ commissionis? Et quænam exercere valeat ex solo mandato generali?

SVMMARIVM.

1 *Vicarius legitimus, seu natus est ille qui à lege ipsa constitutus est, vt Archidiaconus, Archipresbyter.*

2 *Archidiaconus de iure, Episcopo absente, & eius officiali vicarij munus exercet, qui & potest dare litteras dimissorias ad ordines suscipiendos.*

3 *Archidiaconus, & Archipresbyter, etsi iurisdictionem habeant à lege ordinariam ratione officij, & Dignitatis, sed minorem, quam habet Episcopus, &* n. 10. 11. & 12. & n. 55.

4 *Vicarius Episcopi appellatur Datiuus quia ab Episcopo datus dicitur, eius vices gerens.*

5 *Magistratus, & Prætores solent, imo iubentur habere locum tenentes.*

6 *Vicarius Episcopi, & locum tenens Prætoris, à Principe constituti censentur.*

7 *Appellatio non datur à vicario generali ad eius Episcopum, secus de Archidiacono, & Archipresbytero, vt* n. 10. 11. & 12.

8 *Generalis decisio generalem intellectum præstat.*

9 *Ius non distinguens fecit vt nec nos distinguere debeamus.*

10 *Vicariatus Archidiaconi, & Archipresbyteri, differt à vicario Episcopi generali, quia iste omnino cohæret Episcopo vnum cum eo tribunal faciens.*

11 *Vicarius natus non facit idem tribunal cum Episcopo.*

13 *Vicarius generalis Episcopi non habet ex sola commissione iudicare de omnibus casibus, de quibus Episcopus, cum limitetur in plus 50. casibus, &* n. 36.

14 *Clausula* dantes, & concedentes plenam, & liberam potestatem, *quam latitudinem concedant vicario Episcopi.*

15 *Clausula* constituo te vicarium meum vniuersalem cum facultate, & potestate, vt omnia mei loco efficere possis quę ego possum &c. *qualiter extendatur in vicario Episcopi, seu limitetur in multis casibus explicatur &* n. 19.

16 *Appellari non potest ab ipso vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum de causis semel ab eo sententiatis, & definitis, nec à sententiis interlocutoriis ipsius, etsi in multis casibus Episcopo competentibus ipse vicarius iudex esse non possit, & quare* n. 17. & 38.

17 *Tribunal Episcopi, & sui vicarij habentis limitatam iurisdictionem, & nihilominus idem auditorium.*

18 *Magistratus dicuntur etiam ordinarij,quamtumuis à Principe habeant limitatam iurisdictionem.*

19 *Clausula generalis* ad omnia alia,*quos speciales casus comprehendat in commissione data ab Episcopo eius vicario generali.*

20 *Episcopus secundùm aliquos tenetur sibi assumere vicarium,& visitatores &c.verius tamen est,vt ad id pracisè non teneatur,nisi quando per se non sufficeret,vt* n.21.

21 *Visitatoris officium qualiter in comparatione ad vicarium sit in Episcopo pracipuum.*

22 *Vicarius,siue officialis Episc. ab ipso eligitur sine consensu capituli,qui debet eligi qualificatus,circumspectus,bona, & approbata vita,timens Deum, & cum aliis attributis.*

23 *Vicarius Episcopi debet eligi,qui Doctor,saltim in iure canonico,vel licentiatus existat, aut alias in quantum fieri potest idoneus sacerdos,& hodie in sacris ex Bulla Vrbani VIII.vt* n.27.*debet esse clericus sacularis , non regularis,nec coniugatus.*

24 *Vicarius Episcopi nequit esse,seu capituli, sede vacante,Parochus habens curam animarum,nec canonici Doctorales, & Magistrales Cathedralium,vt* n.25.& 26.

28 *Vicarius Episcopi constitui non potest laicus , qui tamen potest esse eius assessor , & consultor fallit vt* n.29.& 30.

29 *Laicus potest esse vicarius Episcopi in temporalibus.*

31 *Alienigena,qui prohibitus est beneficiari in regno Aragonia,potest esse vicarius Episcopi.*

32 *Vicarius ex quo creatus est potius dicitur ordinarius;quam delegatus,vt à* n.37.

33 *Iurisdictio ordinaria ea dicitur,qua à lege defertur.*

34 *Delegatus dicitur ille , qui vicem alterius gerit.*

35 *Iurisdictio ordinaria perpetua est.*

37 *Vicarius generalis est sic ordinarius iudex,vt Episcopus in causis, de quibus cognoscit.*

38 Cap. 2.de consuetudine lib.6.

39 *Vicarius Episcopi iudicem dare potest.*

40 *Legatus accipit à Proconsule iurisdictionem à Magistratu ex consensu,& permisso legis, dependenter tamen à Proconsule,cuius morte cessat,vt* n.46.

41 *Ordinarius iudex quis dicatur ?*

42 *Vicarius capituli sede vacante,dicitur iudex ordinarius.*

43 *Vicarius Episcopi,& legatus eius vicem ipsius gerunt diuerso modo &* n.44.

44 *Delegatus fungitur iurisdictione Episcopi sine vllo eius titulo,aliter vicarius.*

45 *Vicarius, etsi habeat iurisdictionem ordinariam,quam Episcopus,non habet,illam principaliter,sed dependenter ab Episcopo.*

47 *Vicarij iurisdictio morte Episcopi cessat , non quia delegata,sed quia ordinaria.*

48 *Vicarius in iurisdictione est Episcopo associatus.*

49 *Vicarij iurisdictio non inconuenit,vt sit ordinaria,quod in quinquaginta casibus ea limitetur ab Episcopo,seu à iure.*

50 *Dominium,& possessio,& si apud duos insolidum esse non possit,non implicet quod Episcopus,& eius vicarius idem tribunal constituant,eandemque ordinariam iurisdictionem habeant,vt* n.51.& quare n.52.

53 *Episcopus ratione Dignitatis , consequitur principaliter Dominium iurisdictionis.*

54 *Vicarius non tam iurisdictionem ab Episcopo eum constituente,quam à iure,& ideo ordinariam dici vt de Archidiacono, & Archipresbyter arguitur.*n.55.

56 *Vicarius in sede vacante,in omnibus sustinet capituli vicem.*

57 *Vicarius ex generali commissione Episcopi , potest exercere iurisdictionem in omnibus casibus , prater 50. in quibus desideratur alia specialis commissio,qui de iure intelliguntur reseruati Episcopo. Et Episcopus potest sibi aliquos reseruare,etiam ex genelibus* n.58

SVpra *in Rub.& sub tit.*relatum est de differen- 1
tia vicarij legitimi,seu nati,qualis est ille, qui
à lege ipsa constitutus est , vt Archidiaconus , &
Archipresbyter,de quibus quod dicuntur vicarij
Episcopi,& cum qua iurisdictione in suis etiam ti-
tulis dictum est supra *de officio Archidiaconi, de*
officio Archipresbyteri, † De Archidiacono ca- 2
uetur quod ipso iure absque aliquo facto,Episco-
po absente , & eius officiali,vicarij munus exer-
cet,vt ex Butrio,Hostiensi,Mandosio,Franc.Mar-
co,& aliis tradunt,Sbrocius *de vicario Episcopi*
*lib.1.q.2.n.15.& q.36.n.10.*Barbosa *de offic.Epis-*
copi p.3.allegat.54 n. 17. & alibi,de quo fatetur
quod dare potest litteras dimissorias ad ordines
suscipiendos,vt dixit Chuchus *instit.moral.lib.2.*
tit.9.de officio Archid.n.7.& monitoria conce-
dere ex Petr.Lazar,*de monitor.section.1.q.6.n.11.*

Et licet Archidiaconus,& Archipresbyter , vt 3
tales vicarij habeant iurisdictionem à lege ordi-
nariam ratione officij,& Dignitatis , quibus po-
tiuntur,vt diximus in suis titulis , ac docent glos.
verbo *referant in c.fin. de officio Archipresb.* per
textum *in c.3.de officio iudicis ordinarij,*Chuchus
*lib.2.tit.10.de offic.Archid.à n.18.*Azor,*inst.mo-*
*ral.p.2.lib.3.c.15.q.6.*sed quia non eandem,quam
Episcopus,sed inferiorē,vt colligitur *ex c.Roma-*
*na §.ab Archidiaconis de appellat.*ibi *aliisque in-*
ferioribus Chuchus *d.tit.8.de vicario à n.23.*ideo
ab illis recte ad Episcopum ferri, DD. ibi agnos-
cunt,*in d.vers.ab Archidiaconis,*Sigismund.Scac-
cia *de appellat.q.8.n.52.*Barbosa *d.allegat. 54. n.*
20.& in d.c.n.3.& alibi.

Non sic à vicario generali Episcopi , qui alias 4
Datiuus appellatur,seu constitutus,quia ab Episco-
po datus dicitur , vt eius vices gereret in eodem
tribunali,& in loco,in quo ipse ius dicere consue-
uit,vt tradunt Maranta,Franc.Marc.Couaruu. &
alij,quos referunt Sbrocius *de officio vicarij lib.*
*1.q.2.n.4.*nam talis vicarius,sicut & vices gerens
alicuius alterius † Magistratus seu ordinarij,qua- 5
les sunt correctorum in Hispania,quibus permit-
titur;imo iubetur,vt secum habeant locum tenen-
tes,vel vicarios iurisperitos,*ex l.10.tit.5.lib.3.Re-*
*copil.*qui vulgo appellantur *Thenientes, o Alcal-*
*des mayores,vt in Rub.*dictum est,à quo non ap-
pellatur ad eius correctorem,vt quotidiana pra-
xis insinuat,de qua dixi infra *de appellationib.*

Sic & in vicario generali Episcopi.Nam isti in- 6
teruenientē nominatione correctorum,seu Episco-
porum,vel aliorum Magistratuum,ab ipso tamen
Principe seu lege authoritatē ad id tribuente,con-
stituti cēsentur *ex reg.text.in l.2.*vers *omnia enim*
ff.de veter.iure enucleando in c.2.de officio vicarij
*lib.6.*ibi *per commissionem officij,cap. cum nullis*

in

in princip. de temporib. ordinat. ibi *cum ad hoc se*
7 *ipsius officium non extendat.* vbi ordinarij.† Non enim de vicario Episcopi generali ad eius Episcopum datur appellatio, vt probant textus *in cap. 1. de consuet.* per quem latissime præter ordinarios defendit D. Ioannes Narbona *tract. de appellat. vicary*, ad Episcopum cum infinitis, *& dict. cap. Romana*, eorum verba, referens *à n. 1.* Sbrocius, Sanchez, Scaccia, Riccius Tuschus, Azor, Vgolin. Nicolaus Garcia, Cardosus, Gregor. Lopez, Petr. Gregor. Chuchus Mohedan. Maranta, Puteus, Anastasius Germon. Segura, Paz, Iacobus, Laur. & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *dict. allegatione* 54. *n.* 48. & alibi sæpe.

8 Quod si insurgas dicendo hoc idem procedere in Archidiacono, & Archipresbytero ex eadem ratione, quia omnes sunt Episcoporum vicarij, & sicut per quandam consequentiam deducitur prohibitio appellationis de vicario Episcopi ad Episcopum, similiter & ab Archidiacono, & Archipresbytero, qui sunt iudices ordinarij à iure; imo & vicarij eiusdem Episcopi; generalis enim decisio, generalem intellectum præstat. *l. 1. §. generaliter ff. de legat. præst. l finan fine*, vbi Angel. *Cod. de dotis promis.* Iason. *in l. qui Romæ §. duo fratres num.* 110. *ff. de verb. obligat.* idemque Tribunal Archidiaconus, & Archipresbyter constituere dicentur, sicut vicarius generalis cum suo
9 Episcopo, † Cum hic intrare videatur, & alia iuris regula, nempe, vt vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus qua DD. per textum *in l. de precio ff. de public. in rem actione, cap. quia circa* 22. *de priuileg. cap. Romanorum distinct.* 9. cum pluribus aliis, quæ tradunt ibi, & Bartol. *in l. 3. ff. de officio Præsid.* Iason. *in l. quamuis ff. de in ius vocando*, & alibi sæpè.

10 Adhuc respondetur differre officium vicariatus, Archidiaconi, & Archipresbiteri à vicario Episcopi generali: nam cum officium istius sic cohæret Episcopi officio, vt ipse, & Episcopus inseparabiliter vnum, ac idem constituant tribunal, ac auditorium euenit vt de vno ad alium appellatio prohibeatur; quia substantia appellationis exigit, vt de inferiori ad superiorem deferatur appellatio, non ad æqualem, vel ad eundem *cap. anteriorum 2. q. 6. l. 1. §. ab eo ff. quis, & à quo appellat. l. præcipimus ff. de appellat.* de quo latissime dixi infra, *in Rub. & tit. de appellat. & ibi cap.*
11 7. † quod in Archidiacono, & Archipresbytero non militat; quia etsi, vt dictum est, isti sint iudices nati, & ordinarij, sunt tamen Episcopo inferiores, habentes inferiorem iurisdictionem, ac separatam ab Episcopi iurisdictione, ita vt nec vtriusque idem tribunal sit, vt colligunt DD. ex verbis *dicti cap. Romana de appellation.* ibi. *ab Archidiaconis vero, aliisque inferioribus Prælatis suffraganeis subiectis eiusdem, & eorum officialibus, ad suffraganeos ipsos debet, & non ad eadem curiam, omissis dictis suffraganeis appellari*, & *ex cap. ad hæc de officio Archid.* cum aliis Anton. Chuchus, *dict. tit. 8. de vicariis à n.* 23.
12 Narbona legendus *à n. 26. ad 30.* † vbi cum in vicario nato cesset ratio eiusdem tribunalis cum Episcopo, inde ab eius sententia, vt ab inferiore iudice prolata, recte ad Episcopum appellari dicunt; quamuis prohibitio generalis, omnes Episcopi vicarios regulariter comprehendere videretur: & Iuuant quæ dixi *in d. c. 7. de appellat.* vbi de minori ad maiorem iudicem appellationem interponi, probatum est late inter iudices ordinarios.

Quod si iterum insurgas dicendo de vicario 13
generali Episcopi ad eius Episcopum esse appellandum; eo quod, vt infra dicemus vicarius ex sola generali Episcopi commissione non habet ad omnes casus iurisdictionem, qualem ipse Episcopus habet, cum de iure sit cautum, vt quamuis in commissione Episcopi clausula, † *dantes, &* 14
concedentes ei plenam, & liberam potestatem, solum concedantur ea, quæ in generali mandato: argum. textus *in l. procurator cui ff. de procurat.* de quo late infra *sub tit. de procuratorib.*) & sic non concedi cætera, quæ verisimiliter requirunt specialem commissionem, *cap. qui generaliter. de procurat. lib. 6.* † in tantum qui- 15
dem, vt si Episcopus nominaret sibi vicarium generalem cum clausula sequenti *Constituo te vicarium meum vniuersalem cum facultate, & potestate, vt omnia loco mei efficere possis, quæ ego possum etiam si talia sint, quæ speciale requirant mandatum.* nihilominus non consequatur idem vicarius ex tali clausula quidquam ad efficiendum, quæ speciale requirunt mandatum, quale est beneficia conferre, resignationes admittere, instituere præsentatum à Patrono, beneficia vnire, nec nouas erigere Parrochias, nec imponere pensionem, vbi Episcopus, seu Archiepiscopus posset, Nec constituere œconomum Ecclesiæ, nec à beneficiis, vel officiis aliquos amouere, nec authoritatem interponere creationi Dignitatis à canonicis factam, aut nouum beneficium in Ecclesia creare, nec præsentare ad beneficium iuris Patronatus ad Episcopi præsentationem pertinens, nec exercere ea, quæ sunt ordines Episcopalis vt Ecclesias, capellas, vel cæmeteria, aut oratoria reconciliare, ordines conferre, Chrisma conficere, oleum infirmorum sacrare, sacramentum confirmationis ministrare, & alia similia, nec de hæresis crimine sine particulari commissione Episcopi, nec publicas pœnitentias imponere, nec matrimoniales causas cognoscere, nec relaxare interdicta, nec dimissorias, seu commendatitias litteras ad ordines concedere, nec licentias ad confessiones audiendas, nec indulgentias, nec Diœcesim visitare, nec Diœcesanam synodum congregare nec pias defunctorum voluntates exequi, nec alienationibus, & transactionibus rerum Ecclesiasticarum decretum interponere, nec absoluere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto, nec poterit disceptare de causa restitutionis in integrum, nec indicere purgationis canonicæ Iuramentum, nec consentire, vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio omisso appellationis articulo, nec cognoscere de causis feudalibus, nec facere vt exemplum ex originali sumptum, eandem vim, & authoritatem cum originali habeat, nec repressalias cócedere, nec ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere litteras monitoriales, nec absoluere à casibus reseruatis ab ipso Episcopo, nec criminales causas cognoscere, expedire, corrigere, inquirere, atque punire subditorum excessus, nec condemnatum inquisitum absoluere, nec clericorum bona confiscare, nec pœnas corporales in pecuniarias conuertere, nec dispensare ex generali vicariatus mandato, nec imponere, & exigere charitatiuum subsidium, nec quartam decimarum, aut mortuorum, &

& sinodaticum, nec poterit explorare, an coacta, an seducta, & an sciat quid agat puella habitum regularem, & professionem suscepturа, & remissura, nec ædificationi Monasterij per testatorem relicti assensum, & authoritatem interponere, ac denique nec cognoscere poterit specialiter commissa, siue delegata suo Episcopo, nisi fuissent in rescripto addita verba illa, *siue eius generali vicario*, de quibus omnibus cum infinitis Molina *de instit. tract.* 5. *disp.* 10. Barbosa *de offic. Episcopi p.* 3. *dicta allegat.* 54. *à n.* 59. *ad* 123. ante illum Narbona *in dict. tract.* 1. *p. ex n.* 18. cum aliis; iterum idem Barbosa non sic late *de iure Ecclesf. cap.* 15. *ex num.* 20. vbi congerunt prædictos, & alios casus, in quibus vicarius nequit cognoscere; ergo non videtur idem Tribunal cum suo Episcopo constituere; & sic ab eo ad ipsum Episcopum esse appellandum, sicut appellatur ab Archidiacono, & Archipresbytero &c.

16 Tamen his non obstantibus, dicendum est, vt diximus hic non posse appellari ab ipso vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum de causis semel ab eo sententiatis, & definitis, nec à sententiis interlocutoriis ipsius; quia ad prædictum effectum non inconuenit, quod ad eum iurisdictio in totum non transeat, nec vt nonnulli cuius reperiantur in iure sibimet prohibiti, de quibus DD. *per textum in cap.* 1. *& fin. hoc tit. lib.* 6. *& in auth. de collatoribus §. ad hæc* vers. *antequam*

17 ibi *citra tamen* & *collect.* 9.† Nam sufficit quod generaliter per commissionem officij vicario factam, transeat iurisdictio ad hoc, vt in his, de quibus virtute commissionis ei ab Episcopo præstitæ, dicatur constitui inter vicarium, & ip-

18 summet Episcopum idem tribunal,† quemadmodum alias ex eadem ratione cæteri Magistratus ordinarij dicuntur, & si in multis casibus, exceptis Principi, seu aliis maioribus Magistratibus reseruatis, iurisdictionem non habeant: ita Barbosa *dicta alleg.* 54. *p.* 3. *de officio Episcopi à num.* 44. & alij relati nam vt infra dico vers. *verum* in fine, est in facultate Episcopi concedere vicario amplam, seu limitatam facultatem.

19 Verum etsi in commissione concedenda vicario de prædictis, & aliis casibus oporteat fieri mentio specialis eos nominatim exprimendo, cum non sufficiat clausula adducta *constituo te vicarium*, in vers. *quod si iterum insurgas*, adhuc existimo dicendum cum Couarru. *lib.* 1. *variar. cap.* 6 *num.* 2. vers. *quarto, & lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. Sbrocio *de vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 65. *num.* 5. *& q.* 67. *n.* 1. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *n.* 8. Moneta *de communit. vltimar. volunt. cap.* 5. *n.* 479. Barbosa *dicta alleg.* 54. *n.* 124. & aliis, vt sufficiat aliquos exprimi casus speciales ibi relatos cum clausula generali, *& ad omnia alia*, adhoc vt etsi quilibet eligat mandatum speciale, omnes intelligantur inclusi in commissione, & mandato, quia vt Moneta, & DD. fatentur per Clem. non potest de procurator. commissionem extendi ad similia, vel minora, etsi non ad maiora, in quibus & habebit vicarius ordinariam iurisdictionem, vt per Hostiens. Archidiaconi, Geminiam, refert & sequitur, & cum aliis Sbrocius supra, & cæteri proxime relati, quod temperandum esse censeo cum Barb. Felino, & Butr. *in cap. sedes de rescript. per textum*, ibi Suarez de Paz *in practica tom.* 1. *annotat.* 4. *à n.* 19. Azor *supra p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 44. *q.* 11. Nicolao Garcia *de benefic. p.* 12. *cap.* 11. *n.* 69. Barbosa *in dicto cap.* 2. *hoc tit. n.* 8. vt vicario non videatur concessa potestas, in cæteris causis speciale mandatum requirentibus, sed in his tantum, quæ æquales sunt, aut inferiores; secus si grauiora negotia sunt; quia sub prædicta clausula non includuntur maiora expressis.

His præmissis ad primam difficultatis partem; quia DD. *in cap. inter cætera* 15. *de officio ordinarij*, per textum ibi *vnde cum sæpe contingat quod Episcopi propter occupationes multiplices, vel inualitudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones, alias per se ipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei populo maxime per amplas, & effusas &c.* vsque ad finem, in quibus cauetur, vt Episcopi, qui per se non possunt, teneantur assumere idoneos, qui suppleant suo loco quoad prædicationes, visitationes, confessionum auditiones, *& per Trident. sess.* 5. *de reformat. cap.* 2. *& sess.* 24. *cap.* 4. Barbosa cum aliis ibi, *& in dicto cap. inter cætera n.* 1. *&* 2. idem *in pastorali p.* 3. *allegat.* 76. *n.* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 424. *n.* 1. Sbrocius *de officio vicarij lib.* 2. *q.* 21. *n.* 7. & alij præter ordinarios. Vnde cum hæc considerentur in litibus, & aliis gratiæ negociis videtur dicendum, vt Episcopus necessario teneatur ad illa expedienda, constituere sibi vicarium propter ingentes occupationes, in quibus Episcopale regimen, & animarum cura versatur; non enim per se ipsos, & si diligentissimos ob amplas, & diffusas Diœceses valeant omnia ministrare: ita docent Sbrocius *supra lib.* 1. *q.* 46. Hieronimus Gabriel *cons.* 32. *n.* 22. *lib.* 2. Bohetius *decis.* 348. *n.* 6. Azor, *inst. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *q.* 3. vers. *quo loco*, quos iuuat cum multis stylus, & praxis omnium Episcoporum nominantium sibi vicarios generales, per quos omnia, quæ sunt iustitiæ dissoluantur, imo & plura gratiæ ex iam hic adductis. 20

Verum nec in casibus *dict. cap. inter cætera*, atque Concilij, præcisa est necessitudo nominandi ab Episcopis viros illos idoneos, nisi quando per se quidem non sufficerent prædicationi, verbo Dei, confessionibus, atque visitationibus; atqui videmus quod nonnulli Episcopi absque visitatore visitationis munus exercent circumeundo per integram Diœcesim vniuscuiusque, quod est difficilius, quam processus formare inter partes, cognoscere, ac iudicare; eo quod istud officium exercetur in propria ciuitate, quæ est caput totius Diœcesis, vbi curiæ omnes officiales, & ministri iustitiæ degunt, ac tribunal, & forus residet, ad quam litigantes recurrunt pro consequenda iustitia, quod sic de facili in cæteris Episcopalibus officiis adimpleri nequit, cum hæc exerceantur peragendo per territorium; ergo non est præcisè necessarium, vt debeant Episcopi sibi constituere vicarios, quin sibi velint per se iudicare, talis exercitij ministerium nequeant assumere, non constituendo vicarios, vt aliquando accidit ad tempus, cum vicarius semel assumptus, vel mortuus, vel reuocatus, vel derelinquens officium, interim dum alius idoneus quæritur, & constituitur; & sic quamuis Barbosa *de iure Ecclesiast. p.* 1. *cap.* 15. *de officio vicarij n.* 16. hanc dubiam quæstionem vocet, loquens in persona Vicarij, puto sine difficultate hanc partem sequendam, vt amplexa est Rota Romana apud Puteum 21

decis.

decis. 43. *lib.* 1. Mohedan *decis.* 5. *de officio vicarij* Riccius *in collect p.* 5. *collect.* 1602. & fuit dictum in Calaguritana fructuum 18. Martii 1583. coram Bubalo, & in Viterbien, & Tuscanen Vicarij 3. Martij 1617. coram Bonæ memoriæ Cardinali Caualerio, Valenzuela *p.* 2. *cons.* 191. *n.* 6. Mohedan *decis. Rota* 4. *hoc tit.* vbi additio Rota *decis.* 297. *p.* 2. diuersor Sacri Palatii, Solorzanus *de iure indiar lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 48. Stephanus Gratianus *decision. Marchia* 113. *n.* 1. *&* 7. dicentes, quod Episcopus non cogitur habere vicarios, (etsi loquantur de vicariis foraneis) & quod si velit est in facultate illius tribuere amplam, vel coarctatam facultatem.

22 Ad secundam partem quæstionis, quis debeat eligi, & nominari vicarius generalis Episcopi? Et supposito quod vicarius, vel officialis Episcopi eligitur ab ipso Episcopo sine consensu capituli, *cap. ea noscitur*, vbi Hostiens de his, quæ fiunt à Prælatis cum ampla scilicer, vel limitata facultate, vt colligitur ex dictis hic, ac docent Valenzuela *p.* 2. *cons.* 120. *n.* 37. Barbosa, vbi supra *de iure Eccles. dicto cap.* 15. *n.* 13. qui & *de officio Episcopi dict. p.* 3. *allegat.* 54. *num.* 1. cum Sbrocio *de vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 33. & cum Petro Blesensi elegantem eius sententiam, ac verba referens, dicit, quod in assumendo vicario non oscitanter se gerere debet Episcopus, sed quod tenetur eligere personam qualificatam, circunspectam, bonæ, & approbatæ vitæ, timentem Deum veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam, mansuetam, doctam, & quæ non declinet ad dexteram, nec ad sinistram; sunt enim, ait innumera mala, quæ ex malo officiali procedunt, de quibus omnibus debet Episcopus reddere Deo rationem: argum. eorum, quæ dicta sunt *supra de obligat. ad ratiocin ordinand. vel non* quæ vt effugiat debebit talem eligere, quem nulla tangant malorum scelera, nec contra illum possit aliquid opponi, quod conscientiam lædere, aut sibi imputari possit, aliaque præscrutetur ad huiusmodi officium rite, & recte obeundum necessaria.

23 Et debet eligi talis, qui Doctor, saltim in iure canonico, vel licentiatus existat aut alias quantum fieri potest idoneus sacerdos quoque vel clericus saltem primæ tonsuræ non autem Laicus *cap. in noua* 16. *q.* 7. *cap. decernimus de iudic.* (per multa, quæ ibi dixi) vbi Abbas *n.* 12. Felin 6. Decius 15. Ripa *n.* 56. Valenzuela *cons.* 101. *n.* 63. Solorzanus *de gubernio indiarum lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 38. Laicis enim prohibitum est tractare negotia Ecclesiastica, *cap. duo sunt, cap. si Imperator.* 96. *dist.* Paris *cons.* 40. *volum.* 4. Couarruu. *in cap. alma mater* 1. *p. relection.* §. 11. *n.* 3 Segura *in directorio iudicum Ecclesiasticorum p.* 1. *cap.* 11. *n.* 1. dummodo non eligat clericum coniungatum, aut bigamum etiam effectum clericum, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ: sic Barbosa cum multis alia dicens, & congerens *dict. allegat.* 54. *ex n.* 4. vbi quod debet habitum clericale vicarius Episcopi deferre; idem Barbosa *collect. decis.* 713. *vers. vicarius generalis Episcopi* idem in Bullario eodem verbo, vbi dicens ex Sacra Congregat. Episcopor, & regular in Montalana 8. Mai 1615. teste Aldano *in compendio canonicar. resolut. lib.* 1. *tit* 83. *n.* 12. quod vicarius Episcopi debet esse clericus sæcularis idoneus, & quod Episcopus non debet facere exerceri id munus per Regularem: addit *n.* 2. in nostris Regnis Hispaniæ ex Vrbano VIII. *in sua constit.* incipit *decet Romanum* 16. *Decemb.* 1623. cuius, & ipse meminit *in tract. do canonic, & Dignitat. cap.* 42. *n.* 54. iam hodie debere vicarium Episcopi generalem esse in ordine Sacro Constitutum; sic vt alius non possit esse talis vicarius: item etiam idem Barbosa concludit *dicta alleg.* 54. *sub n.* 10. *ex clem* 8. *in sua constit. Ecclesiastici ordinis sub die* 1. *Februarij* 1601. quam approbauit Vrbanus VIII. *in dicta constit. decet.*

Nec vt possit esse vicarius Episcopi, vel capituli, sede vacante Parochus habens curam animarum, referunt à Sacra Congreg. declaratum Bonfadin. *in thesauro Ecclesiast. decis. resol.* 41. *n.* 1. Barbosa *in dicta collect. decis.* 713. *n.* 13. *dict.* verb. *vicarius generalis*, idem *in Bullario eodem verbo*, idem *dict. alleg.* 54. † qui *sub n.* 10. referens id cautum ex dictis Bullis & constit. Clem, & Vrbani, extendentium ad canonicos obtinentes in Cathedrali Præbendam Doctoralem, aut Magistralem, siue illam, cui munus est legendi sacram scripturam, vel Præbendam Pœnitentiariam, aut Parochiales; quia etsi hæc prohibitio sonaret penes nos Hispanos ex constit. Paul. V. incipit *Ecclesia vniuersa* sub Die 17. Augusti 1615. pro sola prouincia Toletana edixerit. 24 25

Tamen Gregorius XV. in sua constit. incipit *alias Felicis* 9. Mai 1622. extendit ad Ecclesias omnes Metropolitanas, Cathedrales, collegiatas, & Parochiales totius Regni Castellæ, & Legion, qui & in alia constit. incipit *alias felicis* sub die 6. Aprilis 1623. extendit ad omnes primas Dignitates post Pontificalem Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum. 2

Et refert Zenedus *in canonicis q.* 18. *num.* 15. quod in Cæsaraugustana synodo *in tit. de offic. ordinarij constit fin.* & stabilitum, vicarios generales, aut principales officiales Diœcesanorum, vel ordinariorum Ecclesiasticorum esse debere in sacris ordinis constitutos. Et difinit omnes actus vicarii, aut principalis officialis non constituti in sacris ordinibus nullius esse valoris, aut coloris, in praxi tamen vici, ac video aliquoties eligi in tales vicarios ab Episcopis solum in minoribus ordinatos. Quod si Cathedralium capitula, aut clerici reclament, tunc video Episcopos iuxta prædictas constitutiones eligere sibi vicarios in sacris constitutos. 27

Notandum vero est, quod licet non possit Laicus constitui Episcopi vicarius, possit tamen constitui eius assessor, & consultor, vt sæpius etiam vidi, etiam in causis criminalibus contra clericos: sic Abbas *in dicto cap. decernimus de Iudiciis n.* 28. vbi Felinus, & alii Chuchus *instit. moral. in tit. de vicario Episcop n.* 49. Ioannes Segura Daualos *in direct. iudic Ecclesiasticorum p.* 2. *cap.* 11. *n.* 2. Decian. *tract. criminal. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 73. Sbrotius *de officio vicarij cap.* 31. *n.* 10. *&* 12. 28

† De quo vt possit deputari vicarius Episcopi in temporalibus, si ipse haberet solum iurisdictionem temporalem in aliquibus, Aufrerius Bellet, Pauinus, Sbrotius *dict. cap.* 31. *n.* 11. *vbi n.* 13 resoluit laicum posse esse vicarium Episcopi, accedente dispensatione, de quibus omnibus adiunges hic quæ dixi *in dict. cap.* 2. *de iudiciis q.* 12. † Vbi & quod Laicus possit esse œconomus Episcopi, Barbosa *dicta allegat.* 54. *ex n.* 7. *&* 8. vbi quod sæcularis potest, vti minister iudicis Ecclesiastici, & cum assistentia alicuius clerici cognoscere de causis Clericorum cum Aufrerio *de potest iudicis* 29 30

iudicis Laici super personas Ecclesiasticas reg. 2.n.13. Marsilio *in tract. de Bannitis verb. iudice n.198.* Iacob. de Graffis *in decis. aureis p. 1. lib. 4. cap. 18. à n. 51. vers. quintus quando*, Carolus de Graffis *de effectib. Clerical. effectu 1. n. 868.* Belletio *disquisit. Clerical. tit. de fauore reali Clerical. §. 3. n. 18.*
31 † Et Zenedus *dict. quæst. 18. per totam* disputans, an alienigena, cui prohibitum est lege Regia Aragoniæ obtinere Dignitatem, beneficium, vel officium Ecclesiasticum, admittit vt possit esse vicarius Episcopi.

32 Ad tertiam quæstionis partem, an ex quo creatus est vicarius Episcopi, dicatur Iudex ordinarius, siue delegatus? in quo dubio, & si primis late aliqui loquantur, alii vero laconice, ego cupiens, nec longus, nec breuissimus duxi fundamenta vtriusque sententiæ repetere, & meam eligere sententiam. Et præmissis omnibus, quæ repetuntur infra *in tit. de officio Iudicis, deleg.* pro eo nempe, vt sit delegatus, ratiocinantur DD. ex sequentibus.
33 † Nam si iurisdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & descendit *l. & quia 6. cum similibus de iurisdict. omn. iudic.* quam habet Episcopus iuxta *cap. Episcoporum 7. de offic. ordinarij lib. 6. cap. conquerente, cap. dilectus infra eodem tit. cap. cum venerabilis de exception.*
34 † Sequitur dicendum, vt cum Delegatus iudex dicatur ille, qui vicem alterius exercet infra *toto tit. de officio deleg.* qui nihil proprium habet sed delegata iurisdictione vti credatur, vt dixit Papinianus *in l. 1. §. qui mandatam ff. de officio eius, l. et si prator. 3. eodem, l. solet 16. ff. de iurisdict. omn. iudic.* quod sic vicarius delegatam habeat iurisdictionem, à suo delegante Episcopo; non enim iurisdictio ordinaria ab Episcopo concedi valet glossa in verbo *statuuntur in cap. 2.* ne prælati vices suas & clarius *in cap. à iudicibus 2. q. 6.* ibi *ordinarij vero sunt, qui ab Apostolico, vt Ecclesiastici, vel ab imperatore, vt pote sæculares legitimam potestatem accipiunt.*

35 Et confirmari videtur ex eo, quod sicut iurisdictio ordinaria perpetua est; & sic ea, quæ in Episcopo residet, vt talis, ita econtra iurisdictio delegati non est perpetua, sed temporalis, & quæ valet reuocari, vt DD. profitentur in *dicta l. & quia*, tum quia illa perpetuo durat, etiam mortuo concedente, *cap. legatos 2. de officio leg. lib. 6. l. more maiorum 5. de iurisdic. omn. iudic.* sed iurisdictio vicarij expirat morte ipsius Episcopi, *clem. fin.* vbi glossa verbo *contestata de procuratorib.* item si Episcopus eum reuocet, igitur iurisdictio vicarij magis cohæret iurisdictioni delegatæ, quam ordinariæ.

36 Et vlterius facit consideratio, de qua hic *in princip.* quia Vicarius Episcopi in quinquaginta casibus non habet exercere sibi datam iurisdictionem ex sola generali nominatione Episcopi sine eius mandato speciali. Ergo prouenit ab eo scilicet, vt tantum ei sit iudex delegatus ad certas causas de iure, & non ad omnes. Et sic hanc tenent sententiam Alex. *in Rub. de officio eius n. 17.* Gofredus *in summa de officio vicarij n. 2.* relatus à glossa verbo *generaliter in dicto cap. Romana*, Alciatus *in Rub. de officio ordinarij n. 24.* Sotus *in 4. dist. 18. q. 4. art. 3.* vers. *circa concessiones* Ioseph Gonzalez *variar. quæst. cap. 27.* per totum post glossam verb. *absque rationabili in cap. vt debitus honor 50 de appellat. in cap. 2.* secundum intellectum vnum, ne prælati vices suas, & in cap. perlectis verbo *iurgia* in fine *dist. 25.* adducentes non leuia, aut in subtilia argumenta, Anton Gomez *in Bulla cruciata cap. 4.* circa quartam quæstionem, Anastasius Germon. *lib. 1. animaduers. cap. 6. per totum, & de indultis Cardin. §. tibi quoad vix eris num. 43. & 85.* alios refert Narbona *de appellat. à vicario Episcopi 1. p. n. 62.* vbi etiam ponit alia fundamenta.

In praxi, imo & in iure communis est Doctorum sententia fore ab omnibus amplexa, vt vicarius Episcopi generalis, sit iudex etiam ordinarius, sicut idem Episcopus in causis ex generali commissione de iure communi vicarij iurisdictioni subiacentibus, quia præterquam quod patet Episcopum, & eius vicarium generalem idem tribunal constituere; quia cum ab Episcopo talis constitutus eius vices gerat in eodem loco, vbi ipse Episcopus iudicare consueuerit, inde fit vt eandem iurisdictionem accipiat, ac idem consistorium cum Episcopo habeat; & sic eam ordinariam tanquam pro Episcopo subrogatam per textum *in cap. 2. hoc tit. lib. 6. l. 2. cod. de officio eius*, vt docuerunt Zabarel. *cons. 32. à n. 41. vers. secundo probatur*, Camil. Campegius *de potest Papa in ref. art. 1. n. 48.* cum infinitis Sanchez *de matrim. n. 27.* Tuschus *pract. litt. A. conclus. 352. n. 9. & litt. V. conclus. 186. n. 4.* & alij infra referendi. 37
† Apertius probatur: nam cum *in dict. cap. 2. de consuet. lib. 6.* prohibeatur appellatio de vicario generali ad Episcopum, inde fieri; quia iurisdictio attributa tali vicario est ordinaria, non delegata; eo quod à contra delegato ad delegantem optimo iure appellatio procedat, vt DD. communi calculo sequuntur per *textum in c. super quæstionum §. porro de offic. deleg.* ergo ex quo appellatio prohibita est de vicario ad Episcopum, ea de causa, ne appelletur ab eodem ad se ipsum, & Episcopus iurisdictionem ordinariam habeat, vt adducti pro contraria sententia fatentur *ex dicto cap. cum Episcopus 7. de officio ordin.* necessario sequetur, vt vicarius ordinariam itidem habeat iurisdictionem; non enim res vna, & eadem debet iure diuerso censeri, *l. qui ades ff. de vsucap. & ibi ordinarij.* 38

Et confirmatur quia Episcopi vicarius iudicem dare potest sicut Pontifex Roman. *in cap. 1. hoc tit. lib. 6. & in cap. clericos*, & vtrobique DD. sed potestatem dandi iurisdictionem habent iudices illi solum, qui iurisdictione potiuntur, *dict. l. more, vbi communiter DD. ff. de iurisd. omn. iudicum*, non vero qui delegata, *l. a iudice 15. cod. de iudiciis.* Ergo cum vicarius Episcopi ex propria commissionis natura iurisdictionem, & causarum cognitionem habeat, vt docet Bonifacius VIII. *in cap. licet hoc tit. lib. 6.* ibi *per commissionem officij, iurisdictio illi transferatur*, sequitur, vt ipse vicarius ordinariam habeat iurisdictionem, sicut Episcopus ipse, non ab homine dimanantem, sed à lege cum iurisdictionem habeat ratione tituli, & officij, quod obtinet, vt obseruant Abbas *cons. 21. n. 3. lib. 1.* Couarruu. *pract. cap. 4. à n. 4.* Nam siue dicamus eam accipere ab Episcopo, & permissu legis, sicut accipit legatus Papæ gerens eius vicem. *cap. 1. de offic. leg. argum. in l. legati ff. de officio proconsul. l. cum prator.* vers. *is quoque ff. de iudiciis.* 39
† Vbi legatus accipit à Proconsule iurisdictionem, à Magistratu ex consensu, & permissu legis, vt cumque sit, illam habendo ex titulo, & officio vicariatus, ordinariam habere dicetur. 40

Cum ordinarius iudex dicatur qui iure sui officij, 41

officij, Dignitaris, vel Magistratus iurisdictioni, seu iuri Morla *in emporio iuris p.2.tit.2.in præludio n.*88.Molina *de iustit.tom.6.disp.8.n.2. & 3.* explicat optime P.Barbosa *in dicta l.cum prætor §.1. à n.15. de iudiciis.* Videndus longe loquens D. Ioannes de Narbona *de appellat. vicarij, ad*
42 *Episcop.* 1. *p. à n.* 61. *ad n.* 100. † Et deinde vbi etiam probat itidem procedere in vicario capituli, sede vacante, de quo infra; alter Barbosa *de officio Episcopi dict.alleg.* 54. *in pastorali ex num.* 26. *ex dicto cap.2.hoc tit.cap. Romana de appellat. eodem lib.* sic probans vltra ordinarios in prædictis iuribus, & *in cap. perlectis dist.* 25. ex Couarruu, Syluestro, Purpurato, Meranta, Bantio, Corrasio, Bettachino, Mandos, Gambara, Federic, Scot, Pauino, Zechio, Abbarrez Guerrero, Salcerdo, Mascardo, Vgolino, Paz Gutierrez, Sayro, Iacob.de Laurent, Azor, Sahagun, Ludouico Miranda, Cardoso, Sanchez, & aliis, inter quos etiam Aloysius Riccius *collect.*1600.*& in praxi aurea res.*99.Molina *de primog.lib.1.cap.15.n.* 13. Vbi cum multis aliis eius additionatores, Moneta *de communit. vltimarum volunt. cap.* 5. *à n.* 472. Moscon. *de Maiest.milit. Eccles. lib.* 1.*p.*1.*cap.* 10.*pag.*269.*&* 273.Franci*sc*.Leo *in thesauro fori Eccles.p.1.cap.10.de vicar.n.11.& cap.16.n.61.* Amator Roderic. *in pract.de modo examin. process. cap.1.n.3.*Fr.Basil.Ponc.*de impedim.matrim. cap.16.§.6.*vers.*idem etiam dicendum*,Franc Molin.*de ritu nuptiar. lib.2.differ.11.n.64.* & inter Regnicolas Gregor.Lopez *in l.2.glossa 1.tit.14. p.3.*idem Morla *in emporio iuris q.27.n.36.*Azeuedus *in l.1.tit.9.lib.3.recopil.n.* 7. quibus addo eundem Barbosam *de iure Eccles.p.1.tit.15.n.17. & in dicto cap.2.hoc tit.n.6.*

43 Quibus non obstant fundamenta contrariæ sententiæ, quibus late respondent, & sigillatim proxime adducti: nam etsi reuera vicarius vicem Episcopi gerat, sicut, & delegatus vicem sui delegantis, id tamen procedit iure diuerso inter vtrumque tamen, & per consequens inter titulum *de officio delegati, & tit.ff.de officio eius, & inter tit.*
44 *cod.eodem* magna datur differentia. † Quia delegatus fungitur in iurisdictione, sine vllo tamen officio, cui talis iurisdictio adhæreat, sola tantum commissione. Vicarius vero, seu vices gerens, de quo loquitur *dict.tit.cod.de officio* eius, etsi alterius vice fungatur, tamen sub ratione, & titulo vicariatus fungitur, ratione cuius, & non sola commissione eidem iurisdictio defertur, vt debent intelligi adducta verba *dicti cap.2.hoc tit.*ibi *per commissionem officij*;& sic Bellon.*lib.1.cap.12.n.* 2. ad finem, dixit delegatum personam quidem delegantis cum iurisdictione, non vero locum, aut officium eius repræsentare; vicarium vero non tantum personam illius, in cuius vicem subrogatur, sed magis locum, seu officium tueri Barbosa *dicta alleg.52.sub n.43.ex textu optimo in l.cod.de officio eius*, ibi *tueri locum Rectorum prouinciarum noscuntur*,& Sanchez vbi supra *de matrim. lib.3.dict.disp.19.n.13.*vt distingueret, dixit vicem alterius gerentem in diuerso tribunali, delegatum esse; quod potest corroborari ex dicendis *de vicario foraneo Episcopi quæst.sequenti*, quod si ita alterius iurisdictionem gerat, vt constituat idem tribunal cum Episcopo vt *in dicto cap.2.de consuet. lib.6.& in dict. cap. Romana*, tunc ordinarius sit, cum & Episcopi iurisdictio ordinaria sit, sicut & probant etiam Sbroc. *de offic. vicarij lib.2.q.55.*Bobadilla *in sua polit.lib.1.c.12.n.37.*

Non secundum, quia etsi iurisdictio ordinaria in iudicibus ordinariis perpetua sit, etiam concedente eam mortuo, non sic in vicario, quæ vel morte Episcopi expirat, vel si ipse eam remouet, quia respondetur, quod vicarius, qui habet eandem iurisdictionem ordinariam quàm Episcopus non habet illam principaliter, sed dependenter ab Episcopo. † Sicut accidit in legato Proconsulis, qui moriente Pronsule, cessat, & amittit, non solùm iurisdictionem, quæ à Proconsule mandatur, de qua *in l.legati 13. ff. de officio Proconsul.* sed etiam datio tutoris, quæ tamen non ex mandato Proconsulis, sed proprio iure ex legis datione ei competit, iuxta *l.1.vers. legatus quoque ff. de tutorib. & curator.l. legati 15.iuncta glossa de officio Proconsul.* sic docent Quintana Dueñas *lib. 2.de iurisdict.n.* 14. qui exemplo Proconsulis legati confirmauit Barbosa *dicta alleg.54.sub n.43. vers.ad quintum*, Videndus Narbona bene expendens *dict.p.1.de appellat.vicar.ad Episcop.n.97.* † Vbi dicens quod iurisdictio vicarij est tanquam accessoria alterius Episcopi, scilicet iuxta *dict. cap. 2. de consuet.* infert morte Episcopi iurisdictionem vicarij expirare, non quia delegata sed quia ordinaria est, quæ se habet ad iurisdictionem Episcopi per modum accessorij. † Cum vicarius iurisdictione sit Episcopo associatus, vt ex Abbate, Anchartano, & Menoch, docet Sbrocius *dict.cap.55.n.* 27. ex regula iuris *in cap. accessorium de regul.iuris lib. 6. & l.cum principalis 158.ff.eodem tit.*& argum. textus *in cap.cum cessante de appellat*, de qua *ibi* latè, & in terminis assentire videntur huic interpretationi Petr. Barbosa *in l.& quia tale n.91. ff. de iurisdict. omn. iudicum*, Thomas Sanchez *dicto lib.3.de matrim. dict.disp.19. n.* 13. cum aliis Franc. Marc. *decis.* 778.*n.4 p.1.*Socinus *in dicta l.more n.56.* vbi Iason.*n.8.ff.de iurisdiction.omnium iudic.* Orosceius *dicta l.& quia n.6.eodem* facit, pro qua etiam alia regula, omnis res per quascumque causas nascitur per easdem dissoluitur, ex *cap.omnis res de regul.iuris, cap.omnes 27.q.* 2. vbi DD. & sic non esse mirum, vt possit Episcopus reuocare vicarium, quem ipse sibi nominauit: idem Barbosa *dicta alleg.54.n.* 41.latius explicat Narbona *dict.part. 1.numero 95.* vers. *parum* ex glossa, vbi DD. *in clem.* 2. *de rescript.* de quo amplius *quæst. sequenti.* 45 46 47 48

Nec obest tertium ex eo nempe, quod cum vicarius Episcopi ex sola commissione generali nequit exercere sui Episcopi iurisdictionem in quinquaginta casibus, nisi speciali eiusdem mandato; & sic non posse dici ordinariam, qualem Episcopus habet, quia satisfit ex adductis pro nostra sententia: nam licet Episcopus sibi casus reseruet, aut ius eius vicario ex generali commissione, eos illi non concedat, non inconuenit (vt *ibi* dixi, nam vt vicarij iurisdictio ordinaria dicatur, sufficit quod verificetur in illis casibus ab illo cognoscendis ex dicta commissione generali, cuius ratione, non ex sola commissione, sed ex titulo, ac officij ratione vicariatus dicitur iudex ordinarius non quidem delegatus ad vniuersitatem per distinctionem hic traditam in responsione ad primum. Et in hunc sensum amplectitur Narbona *dict.p.1.n.* 99. dum dicens, quod ipsa iurisdictio limitatur ratione causarum, & litigatorum, & temporum, vt docet Vantius *de nullitatibus tit.de nullit.ex defectu iurisdict.à n.32* sic quidem contingere in vicario, cui circumscribitur cognitio 49

in

in dictis casibus ex *dicto cap. 2. & fin. de officio vicarij lib. 6. cap. statutum de praebend. lib. 6.* vbi DD.

50 Nec obstat dicere nulla lege canonica cautum esse expresse, quod iurisdictio vicarij sit ordinaria penes duos, scilicet Episcopum, & vicarium sicut nec Dominium, & possessio, de quo late *in cap. licet 9. de probat.* dixi, quia licet fateamur de primo id nulla lege cautum; tamen cum iure nostro canonico permittatur Episcopo vicarios constituere, *dict. cap. cum Episcopus de officio ordinarij, cap vt officium 11. cum sequent. & cap. fin. de haeret. lib. 6. cap. licet. hoc tit. lib. 6.* & à summis Pontificibus permissum sit Episcopis, vt absque necessitate, aut legitimo impedimento, possint officiales, vel vicarios generales eorum vice ponere, & constituere, videntur electi ab ipsis Pontificibus: argum. textus *in l. 1. vers. omnia enim cod. de veteri iure enucleando*, vt eleganter obseruarunt Paz *in praxi tom. 2. pralud. 3. n. 3.* Morla *supra n. 87.* Narbona, *dicta 1. p. n. 94.* Barbosa *dicta allegat. 54. & 40.*

51 † Et quamuis etiam fateamur de secundo, regulam, quod possessio, & Dominium eodem tempore apud diuersos non extet plene, sed non rectè hoc argumento inuadi resolutionem nostrae conclusionis propter diuersitatem rationis inter vnum, & aliud ex Bartolo *in l. Pomponius, l. si vni ex pluribus n. 7. ff. de re iudic.* Sbrocius *lib. 2. de vicario Episcop. dict. quaest. 53. n. 28.*

52 † Cum in casu nostro Episcopus principaliter sit Dominus iurisdictionis ordinariae, vicarius autem, (vt diximus) accessoriè, & dependenter ab Episcopo; & sic venire, vt quamuis fateamur procedere argumentum, hoc verum esse tantum, quando duo insolidum eodem modo, eodemque respectu aequè principaliter, vt declarauit Pontifex *in dicto cap. licet de probat.* & ego *ibi* latissimè, non diuerso modo, & diuersis respectibus, sicut, & accidit in casu nostro in quo, etsi Episcopus, & eius vicarius generalis idem constituant tribunal, & auditorium, vt eandem habeant iurisdictionem ordinariam, sed diuersis respectibus, vt iam est dictum, ac explicant Sbroc. *dict. n. 28.* Rota Romana apud Farinac. *decis. 696. in nouissim.* aliàs *p. 4. diuers.* Barbosa *dicta alleg. 54. de officio Episcopi n. 37. & 39.* Narbona *dict. p. 1. de appellat. vicar. ad Episcopum n. 92. & 93.*

53 † Vbi ait quod Episcopus ratione Dignitatis consequitur principaliter Dominium iurisdictionis, iuxta quae notant DD. *in cap. 1. de iudic.* vicarius verò eius solùm habeat iurisdictionem contentiosam, & exercitium illius Dominij consistentis in persona Episcopi vt disputando resoluit idem Thomas Sanchez *d. l. 3. de matrim. disp. 19. in fine.*

54 Itaque resoluendum est ex dictis, quod licet vicarius dependeat ab Episcopo, à quo accepit iurisdictionem, illamque exerceat ex constitutione, atque nominatione illius; tamen protinus quod ab Episcopo constituitur, lex illi iurisdictionem tribuit, & inde non rectè, tam dicendum ab ipso Episcopo iurisdictionem accepisse, quam à iure, potius ministerio facto, & nominatione Episcopi interueniente, vt subcribunt Sbrocius *de officio vicarij dict. lib. 2. cap. 55. n. 26.* Thomas Sanchez *dicto lib. 3. disp. 29. n. 13.* Narbona *dicta p. 1. n. 98.* & alij adducti.

55 Et insuper confirmat argumentatio, quae licet de Archidiacono ad vicarium Episcopi, vt facit Ioan Andreas *in cap. ad hac, vers. ardua de offic. Archidiacon.* Socinus *in cap. sicut vnire n. 45. de excessibus pralator.* sed Archidiaconus vicarius est Episcopi, *dict. cap. ad hac*, de quo dixi plene *ibi in Rub. & cap. fin. eodem*, item & *in cap. 1. & fin. de officio Archipresbyter.* at iste hapet ordinariam iurisdictionem, vt *ibi* dictum est, quia natus aut legitimus dicitur à lege ipsa constitutus *cap. 1. dict. tit. de offic. Archidiac.* ibi, *vt Archidiaconus post Episcopum sciat vicarium esse in omnibus*, & in Calce ibi *ad vicem sui Episcopi vicarius reperiatur cap. vt singula de officio Archipresb.* qui exercet ipso iure absque aliquo facto, Episcopis absentibus, & eorum officialibus vicariorum munus, vt ex Butrio, Hostiensi, Mandosio, Franc. Marco, & aliis, tradunt Sbrocius *lib. 1. de vicario Episcopi q. 2. n. 15. & q. 36. n. 10.*

† Et sede vacante, dum capitulum vicarium eligit, eius vicem in omnibus sustinet, Follerius *in comment ad constit. Regni tit. de sacro sanct. Eccles. in cap. ad audientiam n. 75.* post Abbatem *in cap. dilecto num. 3. de officio Archidiac.* vbi id etiam probaui de iure, & si iam limitatum sit de consuetudine, & Stylo, vt *ibi* dixi, ac docent Narbona *dict. p. 1. à n. 22.* & alij adducti etiam in princ nostrae quaestionis. Ergo sicut iste est iudex ordinarius, sic & vicarius generalis ab eodem Episcopo nominatus: ita idem Narbona *dicta 1. p. n. 84. & 85.* 56

Ad quartam quaestionis partem quaenam exercere valeat vicarius Episcopi ex sola commissione generali sibimet ab Episcopo concessa? videtur non difficulter respondendum; quia, etsi, vt supra diximus quinquaginta casus sint qui excipiuntur, in quibus talis vicarius nequit officium suum exercere, nisi specialiter aliqui, aut omnes ei committantur, videtur vt in caeteris possit cognoscere, ac dicernere iurisdictionaliter, sicut & posset Episcopus. 57

† Nisi aliquam, aut aliquos casus idem Episcopus contingat excipere, vt potest facere, cum in eo principaliter, vt diximus resideat, principaliter iurisdictio ordinaria in toto territorio sui Episcopatus, vt patet ex dictis *supra.* 58

QVAEST. VI.

An vicarius foraneus Episcopi habeat iurisdictionem ordinariam? Et quare ab eo appelletur ad Episcopum, non sic à vicario generali? Et an vicarius, qui aliàs dicitur generalis in casibus exceptis à iure, in quibus desideratur specialis Episcopi commissio, sit habendus in illis, non vt ornarius, sed tantùm vt delegatus, & in illis appellatio admittatur ab eo ad Episcopum, sicut admittitur à vicario foraneo? An à vicario Episcopi, vel ab Episcopo ad Episcopum ipsum valeat supplicari? Et an vicarius Episcopi à Papa confirmatus possit recusari ob iustam Episcopi suspicionem? Et an à Delegato Episcopi prouocetur ad eius vicarium? seu possit prouocari à Metropolitano residente in ciuitate Salmantina ad Archiepiscopum Compestellanum.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Vicarius foraneus Episcopi etsi videatur iudex ordinarius* n.1.*verius est vt non sit talis,sed vt habeat tantum iurisdictionem delegatum,vt* à n.3.

3 *Appellatio à vicario foraneo fit ad Episcopum,&* à n.8. *contra Anastasium Germon, vt* n.11.

4 Clem.2.de rescriptis.cap.fin.de consuet lib. 6. & à n.16.*vbi de intellectu.*

5 *Officialis Episcopi dicitur etiam vicarius foraneus,&* n.6.

6 *Vicarius, & officialis idem in effectu significant,cum in aliquibus prouinciis officiali, in aliis vicario commissiones Pontificiæ dirigantur.*

7 *Vicarius foraneus est ille,qui extra ciuitatem, in qua Episcopi sedes est, iurisdictionem exercet,aut in ea,vt* n.8.*Et in quibus deferat à vicario generali?*

8 *Vicarius constitutus ad vniuersitatem causarum,potest dici tantum delegatus.*

9 *Appellatio à vicario foraneo ad Episcopum admittitur, & non sic à vicario generali. Et quæ sit differentia*, n. 10. 14. & 15.

11 L.1.§.ab eo.ff.quis,& à quo appelletur n.14. & 15.

13 L.vnica in fine cod.qui pro sua iurisdictione, n.14 & 15.

14 *Iudicis dati, & delegati quæ differentia?*

15 *Iurisdictio omnis à Principe delegata vberiores effectus producit, quam in partem.*

17 *Princeps se abdicando, imperium non amittit.*

18 *Vicarius generalis, qui separatim à commissione generali habet cognoscere de aliquibus casibus Episcopo reseruatis, potius est, vt dicatur delegatus, non si id competeret ex ipsamet clausula generali, vt* numero 19. & 10.

21 *Appellatio ab Episcopo ad eius vicarium, locum non habet, non solum iudicialis vt supplicatio,*n.22 & 23.

23 *Supplicatio à vicario generali ad Episcopum negatur,& quare* n.24.& 25.

24 *Probibitum vna via alicui,non est alia concedendum.*

25 *Supplicatio non ad quemlibet inferiorem, sed ad Principem fit. Et quare introducta.*

27 *Supplicatio non videtur sublata ex quo appellatio tollitur.*

28 Cap.Romana de appellationibus lib.6.

29 *Vicarius Episcopi recusari potest ob suspitionem Episcopi, & num eius delegatus* n. 30 & 31.

31 *Appellatur à de legato ad Episcopum, & eo absente ad eius vicarium generalem, vt.*

32 Cap.cum M.de constitut.

33 Cap.si contra vnum §. cum autem de officio deleg.lib.6.

34 Cap studuisti.

35 *Vicarius potest absoluere excommunicatum ab Episcopo.*

36 *Appellari, & prouocari potest à Metropolitano Salmantino ad Archiepiscopum, compostellanum, quia sic decisum, vt* numero 37.

37 *Metropolitanus Archiepiscopi Salmanticæ constitutus dicitur potius vicarius foraneus* n.38.

AD primam quæstionis partem an vicarius foraneus Episcopi habeat iurisdictionem ordinariam; & quod dicatur eam habere suadetur ex eo, quod vicarius foraneus Episcopi simpliciter dicitur officialis eius *in cap. fin. hoc tit. lib.6.* per verba ibi *officialis, aut generalis vicarius*,& ex *clem.2.de rescript*, ibi *principalis officialis Episcopi*, & *in cap. Romana* §.*ab Archidiaconis de appellat.* de quibus in præcedenti quæstione, vbi probauimus Archidiaconum, & Archipresbyterum esse Episcopi vicarium, quos ius ipsum vocat natos vicarios ordinariam iurisdictionem habentes,licet inferiorem; quod idem videtur procedere respectu vicarij foranei, qui etsi inferiorem habeat iurisdictionem, quam eius Episcopus videtur,vt eam habeat ordinariam; etsi vt *infra* dicemus in vers. *ad secundam* ab eo appelletur ad Episcopum suum,quia hoc idem contingit in dictis Archidiacono,& Archipresbytero, à quibus nihilominus procedit appellatio ad ipsum Episcopum vt diximus *in quæst. præced. in principio* per textum *in dicto* §. *ab Archidiaconis*. 1

Deinde quia non inde, quod vicarius generalis Episcopi idem faciat tribunal, & auditorium cum suo Episcopo inferior; siquidem in multis casibus nullam habet facultatem cognoscendi,vt *ibi* latè diximus,ac patet sic declaratum à Sacra Congreg.Rituum Die 7. septemb. 1618. & in Neritonen.4.Mai 1606.de quibus Aldanus *in compendio canonicar.resolut.tit.43.n.* 15. Barbosa *in collect.decis.*713.verbo *vicarius generalis Episcopi*,idem *in Bullario dict.verb.*vbi quod vicarius generalis debet se abstinere ab aliis,quæ soli Episcopo conueniunt,ergo. 2

Nihilominus dicendum est vicarium Episcopi foraneum solam habere iurisdictionem delegatam,diuersam quidem ab ordinaria, quam habet Episcopus *in cap.cum Episcopus 7. de officio ordin.* & in aliis textibus adductis *dict. quæst.præced.* ex eo quod foraneus vicarius non ex titulo officij,sed ex sola cummissione delegata ab Episcopo iurisdictione fruitur glossa *in dicta clem.2.* verbo *foraneo*,& ibi Cardinalis,& fatentur omnes dicentes dari appellationem de vicario foraneo ad Episcopum, cum sic procedat delegato ad delegatum *in cap.super quæstionem* §.*porro de officio delegati,cap.dilecti de appellat.l.1. & fin.ff. qui,& a quo appelletur, l. vnica* vers. *hac teneant cod.de appellat*, Riccius *in collect. ad textum in cap.sua hoc tit.lib.6.*Bartol. *in l.1.in fine n.2. ff. quis,& a quo appell.* Alex, & alij *in Rub.ff. de officio eius.*idem *cons. 12. n. 3. vol.6.* Felinus *in Rub.de officio deleg.n.41.*Purpuratus *in l.more 5. n.94.ff.de iurisdict. omnium iudic.& in dict.Rub. de officio eius n.10.in fine*,Nauarr,*cons.36.n.1.*Benedict Capra *in repetit.dict.clem. etsi principalis n.52.*Maranta,Bartazol,& Couar.cum aliis,quos refert, & sequitur Sbrocius *de vicario Episcopi lib.1.q.13.n.8.& q.10.n.4.& q.21.n. 22.per tot. & q.22.n.6 & lib.2.q.61.n.27.*Syluester.*in summa* verbo *vicarius* in princip. vers. *tertio*; quia Auila *de censur. part. 2.cap. 6. disp. 6. dubio 4.* 3

Vgolinus

Vgolinus *de officio, & potestate Episcopi cap.4. §.9.n.2.* Iacob.Laurent.*de iudice suspecto cap. 4.n. 14.ante finem*, Narbona *de appellat. vicarij ad Episcop.p.1.n.35.*

4 Nec oberit quod *in dicta clem. 2.de rescript. & in dicto cap.fin.hoc tit. lib.6.* videantur Pontifices vti verbo *officialis* aut vicarij Episcopi, quasi *officialis* pertineat ad vicarium foraneum, vicarius simpliciter prolatus ad vicarium generalem.

5 † Non enim Pontifices ibi, & in aliis iuribus vicarium foraneum simplici *officialis* verbo nominarunt, quasi illo verbo non alius quàm vicarius foraneus regulariter comprehendatur, & ex diuerso generalem vicarium nomine vicarii appellent, quasi quod verbo *officialis* ipse non intelligatur, cum reuera *officialis* simpliciter prolatus, tam de vicario generali, quàm de foraneo intelligatur, nisi in eisdemmet iuribus, vbi ita profertur, appareat Pontifices ad foraneos tantum respexisse; quia si v.g. adderetur verbum *generalis*, vel *principalis*, tunc quidem fieret ad exclusionem generalis, vt vtrumque *in dicta clem. 2.* comprehensum videtur, & expressius *in dicta clem. 2. de rescript.* in glossa verbo *principalis*, & in glossa verb. *officialis*, vbi alibi *vicarius*, qua notant Menochius *conf.51.n.38.* Sanchez *de matrim.lib.8. disp.27.n.29.* cum multis Barbosa *de appellatiua verb.174.n.1.& in dicta clem.n.14.& 16.* & ibi *in officiali tamen foraneo*, de quo *ibi n. 5.* qui etiam *in pastorali p.3.allegat.54.n.25.in fine*, explicando dicit, quod postquam summus Pontifex vsus fuit verbis *officialis principalis*, ad denominandum vicarium generalem paulo post de vicario foraneo, non loquens tantùm officiali simpliciter dixit, sed foraneo, addit sequentibus relatis verbi *in officiali tamen foraneo*, quasi significet *officialis* verbo vtramque comprehendi, & sic ad constituendam differentiam inter ipsos necessarium fuisse nominari alterum principalem officialem, alterum foraneum.

6 Et enim vt iam sub quæst.præced. dixi, vicarius, & officialis idem significant, & in effectu nulla inter eos, nisi in nomine versatur differentia, Hypolitus Riminald. *in Rub.de offic.eius n.113.* Couarruu. *lib. 3. variar. cap. 20. n. 46.* Mandos. *in tract.de commissionib.in commissione per breue 28. vicario, & in Regula 14.Cancel.q.6.n.16.* Menochius *conf.51.n.38.* Gonzalez *ad regul.8. Cancel. glossa 5.§.3.n.8.* Barbosa *dicta alleg.54.n. 53.* & per eadem verba *de iure Eccles.p.1.cap.15.n.12.* vtrobique notans quod Romanæ curiæ stylus obseruat, vt in expeditionibus, seu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, & Cretam, & partes orientales Siciliam, & Cursicam concernentibus Cancellaria verbo *vicarij* semper vtatur, sed intra montes Alpinos, vt in Hispania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramarinis, vt in Africa *officiales* nuncupantur, sicut testati sunt Sbrocius *de officio vicarij lib.1.q.2. n. 10.* Mandos. *in dicto breue 28.* verbo *vicario Bononiensi dict.q.6.n.8.* Hieronim Paul. *in pract. Cancell.fol.7.& 8.*

7 Ex quibus si scire desideras vltra repetita dicta quæst.præced. qui vicarij foranei appellantur, & quæ intersit differentia cum vicario generali? Respondeo quod foraneus appellatur ille, qui extra ciuitatem, in qua Episcopi sedes est, iurisdictionem exercet; constituit enim illum Episcopus in certa sedis parte, vel in oppidis, vt declarant glossa *in dict.clem.2.& in cap.1.de officio ordin. lib. 6.eodem verbo*, & vtrobique DD. D. Hieronym. Benero, & Leyua *in examine Episcopum lib. 4. cap.13.n.5.* Valenzuela *tom.2.conf.192.n.11.* Sbrocius *de vicario Episcopi lib.1.q.3.n.28. & q. 13. n.1, & q.10.n.3.& 8.& q. 29.n. 10* & ob id dicunt Syluester *in summa* verbo *vicarius q. 4. in principio*, Rebuff. *in praxi beneficior, tit.de forma, & declarat.noue promision.* verb. *officialis Episcop. n.1.* Franc.Marc.Alphin. *decis.317.n.17.p.1.* Chuchus, *lib.2.instit.moral.cap.8.de vicar.n. 3.* Anastasius Germon. *lib.1.animaduersion. iuris cap. 7. in princip.* Sanchez *de matrim.lib.3.disp.19.n.10.* Nicolaus Garcia *de benefic.p.4.cap.7.n. 29.* Barbosa *dicta allegat.54.n. 18* Riccius *vers.limita*, vbi vicarium foraneum dicunt, quia foris, id est extra locum, in quo Episcopalis sedes est, Episcopi vice fungitur, vel quia forum teneat, aut quia de foris veniat per glossam verb. *foraneus in dicto cap.1.de officio ordin.lib.6.* vel quia etiam constitutus ad certos actus; seu causas ob quas dicitur delegatus, qui nec facit vnum consistorium, seu tribunal cum Episcopo.

Et in tantùm est verum, quia licet vicarius ipse constituatur in ciuitate, in qua residet Episcopus foraneus nihilominus dicetur: ita Mohedan *sub tit.de appellat. decis.5.n.3.* Sbrocius *lib. 1. q.23. n.4.& q.23. n. 29.* Valenzuela *dicto conf.192.n. 12.* Sanchez *d.ct.lib.3.disp.19.n.11.* Ioannes Baptista Costa *conf.14.n.2.* Barbosa *dicta alleg.54. n. 18.in fine*, idem *n.24.* cum eodem Sbrocio *lib. 3. q.2.n.5.* Nicolaus Garcia *p.5.cap.8.n.33.* vbi dicit procedere in vicario generali in ciuitate tantum constituto; quia iste vere generalis non est; imo foraneus propriè dici possit, nisi generaliter ad totius Diœcesis causas deputetur, & addunt idem Thomas Sanchez *dict.lib.3.de matrim.disp. 19.n. 16.* Valenzuela Velasquez *dicto conf.192.n. 14.* quod etiam quando est constitutus ad vniuersitatem causarum, adhuc non est ordinarius, sed delegatus; quia non habet iurisdictionem à iure, sed ab Episcopo per iura, & authoritates, quæ allegat ipse Sanchez, cui consonant dicta per Sbrocium *dicto lib.2.q.62.à n.27.* & prius ab eo tradita *lib. 1.dicta q.22.à n.3.* 8

Ad secundam quæstionis partem, quare à tali vicario foraneo admittatur appellatio ad Episcopum, non sic à vicario generali, facilis est resolutio ex dictis quæst. præced. & hic ex *n. 1.* quia ille, nec dicitur à iure constitutus, nec habere idem tribunal, ac consistorium cum suo Episcopo, sicut habet generalis; iste inquam includitur, ex quo creatur sub nomine Episcopi, vt dixerunt Philippus Probus ad Ioan. Monachum *in cap. 2. de constit.* Riccius *decis.79.p.4.n. 5.* vt comprobant tradita per Farinac *decis. Rota 474.n. 3. tom. 3.p. 2.* Valenzuela *dicto conf.192.n. 8. 9. & 10.* cum aliis † addens vt eo ipso quod constituitur vicarius generalis in spiritualibus, & temporalibus, constitutus censetur, qui potest omnia, quæ sunt iurisdictionis Episcopi, demptis casibus expressè reseruatis, de quibus retuli *dicta quæst.præced*, & docet Philip. Corneus *conf.189.vol.2. num. 181.* quem vt *ibi* dixi ex dict. Valenz *n.6.* Mohed, Stephano Gratiano, & Solorzano, potest Episcopus constituere cum facultate ampla, aut coarctata, cum infinitis D. Ioannes de Narbona *de appellat. vicarij ad Episcop.1.p.ex n. 31. ad 35.* vbi cum Archidiac, Ancharrano, Geminiano, Philipo Franco *in dict.cap.2.de consuet, & in dicta clem. 2. de rescript*, Bart, Alex, Felino, Guidin, Purpurato, Benedicto, 9 10

Benedicto, Capra, Franc Marco, Mandosio, Maranta, Couarruu. Zerola, Sbrocio, Azor, Garcia, Marchesano, Thomas Sanchez, Iacob. Laurent. Tuscho, Vgolino, quia à delegato, qualis censetur vicarius foraneus respectu sui Episcopi, datur appellatio ad delegantem ex reg. *dicti cap. super quaestionum §. porro ff. de offic. & potest. iudicis deleg. cap. dilecti de appellat.* vbi DD. Matthaeus à Pizella *in tract. de suspic. official. n.* 58. Mastrill. Siciliæ *decis.* 235. Valenzuela *dict. tom.* 2. *cons.* 191. *n.* 15. Rodericus *in praxi de modo videndi processum cap.* · *n.* 31. Molina *de iustitia tom.* 6. *disp.* 13. *n.* 4. dict. Barbosa *in l. cum Prætor.* §. 1. *n.* 223. *ff. de iudiciis*, Riccius *in decis. curia Archiep. Neapolit. decis.* 8. *p.* 1. Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *q.* 23. *n.* 46. cum altero Barbosa *dict. allegat.* 55. *n.* 22. & 23. idem Barbosa *de iure Eccles. p.* 1. *sub dict. cap.* 15.

11 Vnde auditi non debent telati ab Anastasio Germonio *lib.* 1. *animaduersion. cap.* 7. & *de indultis Cardin.* §. *tibi quoad vixeris numero* 88. dum acerrime pugnat de vicario foraneo ad Episcopum appellationem non admiti, sicut nec à vicario generali; eo quod vicarius foraneus simpliciter dicatur officialis Episcopi per *dict. cap. fin. hoc tit. lib.* 6. *ex dicta clem.* 2. *de rescript.* & *ex dict. cap. Romana* §. *ab Archidiaconis de appellationib. dict. lib.* 6. quæ iuxta, & alia sigilatim refert, & expendit idem Narbona *dicta parte* 1. *ex num.* 37. qui in vers. *maior* contemplatur virum alioqui Doctum insipide errasse, & tam leuibus fundamentis, quibus eundem Germonium reprehendendo noluerunt satisfacere, Thomas Sanchez *dicto lib.* 3. *de matrim. disp.* 29. *quaest.* 1. *num.* 2. Nicolaus Garcia *de beneficiis parte* 5. *tom.* 1. *cap.* 8. *n.* 32. Sigillatim verò respondet Narbona Legendus ex *n.* 58. à vers. *primum*, vt ego iam respondi *hic* sub vers. *ad primam*, dum expendi qualiter verb. *officialis* & *vicarius* Episcopi distinguantur, vbi explicaui dicta iura cum Barbosa *dicta allegat.* 54. *num.* 21. & 25.

12 Sed quia aduersus nostram communem vrget admodum Vlpiani responsum *in l.* 1. §. *ab eo quis & à quo appellatur* ibi *ab eo, cui quis mandauit iurisdictionem, non ipse prouocabitur: nam generaliter is erit prouocandus ab eo, cui mandata est iurisdictio, qui prouocaretur ab eo, qui mandauit iurisdictionem*; ex quibus patet delegato non appellari ad delegantem, sed ad superiorem ipsius delegantis, & sic à vicario foraneo, qui delegatus dicitur, non ad Episcopum delegantem, sed ad superiorem ipsius (Archiepiscopum scilicet) aut alium appellabitur.

13 Quæ difficultas redditur grauior ex *l. vnica in fine cod. qui pro sua iurisdictione* ibi *hac tenenant, nisi indices à nobis specialiter delegantibus dati aliis, causas delegauerint indicandas: nam hic delegantibus, nullo personarum, causarumue habito tractatu appellationem ad eos iure iudicia remeabunt*; siquidem ex his diuerse disponitur, ac *in dicto* §. *ab eo.*

14 At omissis variis dicendi modis pro explicatione horum iurium de quibus proprius *in dicto capite super quaestionum de officio delegati*, quos refert Legendus idem Narbona *de appellat. à vicario ad Episcopum ex numero* 48. *ex* Baconio *libro* 6. *declaration. numero* 8. Ioan. Longauallo, aliam Bartoli distinguentis *in dicta l.* 1. §. *ab eo numero* 1. aliam Cujacij *in recitationibus ad titul. ff. de iuridic. omnium iudicum, in l.* & *quia* 6. & *ad Papinianum libro* 1. *quaestionum in l. aliquando ff. de officio. Proconsulis* Durand. *de iurisdict. cap.* 8. Morlæ *in emporio parte* 1. *tit. de iurisdict. omnium iudic. præludio* 17. *numero* 89. Faquinei *controuers. libro* 1. *capite* 78. distinguentium inter iudicem datum, & iudicem delegatum, cui mandatur iurisdictio. † Videtur potius explananda ea iura constituendo differentiam inter 15
omnem à Principe delegatam iurisdictionem, aut partem, seu vnam ex causis; sicut in primo casu à subdelegati sententia non ad subdelegantem, sed ad eius superiorem appellandum ex *l.* 1. *dict.* §. *ab eo* ibi *mandauit iurisdictionem*; idest transtulit totam; tunc enim delegans nihil sibi iurisdictionis reseruat abdicando à se omnem iurisdictionem, at si delegatus aliquid sibi reseruet ad ipsummet, non ad Principem appellandum: sic ex multis idem Narbona *dicta* 1. *p. n.* 55. qui de hoc secundo casu interpretatur textum *in dicta l. vnica* per illa verba *causas commiserit*, quasi non omnes, sed aliquas delegauerit, & ibi *iudicandas.*

Cui non obstat aliud Papiniani responsum *in l. legatus ff. de officio Præsidis.* ibi *legatus cateris, idest præses, vel corrector prouincia abdicando se, non amittit imperium:* nam vt expendit idem Narbona *dicta parte* 1. *numero* 56. Iurisconsultus loquitur *ibi* de legato, seu Præside gubernationis causa in prouinciam destinato, qui olim ad tempus pro voluntate Principis, vel senatus constituebatur, vt ex Ælio Spertiano, & Iulio Capitolino constat, qui quidem Præses, seu legatus, sicut non poterat tempus sibi constitutum prorogare, ita nec inconsulto Principe absque læsæ Maiestatis reatu minuere, siue anticipare ex *l.* 3. *ff. ad leg. Iul. Maiest. l. manumissione* 10. *ff. de officio Proconsul.* 16

Indeque euenire vt Papinianus dixerit Præsidem se abdicando, imperium non amittere; 17
quia absque voluntate Principis se abdicauit; idest Magistratus insignia reiecit, protestatione de ea re facta, vt interpretantur Forcatulus *in necromantia iuris dialogo* 60. *numero* 4. Velleus à Guebara *in dicta l. Legatus ad finem*, qui rectè satisfaciunt, *l.* 2. § & *cum placuisset ff. de origine iuris*, quæ quodammodo cum ea pugnare Videbatur, Narbona *supra*, qui *num.* 57. & 58. intelligit nos loqui in delegato, videlicet ad particulares causas simpliciter constituto, qualis videtur vicarius foraneus ex latè ante adductis *hic à n.* 1.

Ad tertiam quæstionis partem, an vicarius, qui 18
aliàs dicitur generalis in casibus exceptis, & qui ex generali commissione non veniunt, nisi ei committantur speciali Episcopi facultate, sit ordinarius aut delegatus taliter, vt ab eo appellari possit ad ipsum Episcopum. In quo dubio video DD. firmare in prædictis casibus (quos posui *sub quaest. praced.*) talem vicarium non constituere idem tribunal, ac auditorium cum suo Episcopo; sic vt fiat iudex ordinarius, sicut ipse Episcopus, sed tantum maneat iudex delegatus ipsius Episcopi; ita vt à tali vicario appelletur ad ipsummet Episcopum delegantem: ita gloss. verb. *officialem in c.* 2 *hoc.*

hoc tit.lib. 6. vbi Ancharran. *numero* 2. Dominicus *numero* 9. Franchus *num* 4. *in fine*, Sbrocius *lib.* 2. *q* 55. *n.* 15. *de officio vicarij* Sanchez *de matrim.lib.* 3. *dicta disp.* 29. *n.* 6. Nicol. Garcia *dict. cap.* 8. *n.* 40. Iacob. Laurent. *dicto cap.* 4. *num.* 12. Azor *dict.lib.* 3. *instit.moral. cap.* 43. *q.* 5. Barbosa *dicta alleg.* 94. *n.* 52. quibus addo cum aliis Narbonam *de appellat.vicarij ad Episcop.n.* 251. *p* 1. intelligentes si prædictæ causæ vicario ab Episcopo separatim delegantur.

19 Limitant vero prædictam regulam exceptiuam alterius regulæ, de qua *supra à n.* 1. *& quæst. praeced.* relati DD. & Ioannes Andr. *in additionibus ad Speculatorem hoc tit. in princip.* vers. *dubitari videtur si Episcopus* Beroiūs *cons.* 22. *n.* 12. *&* 14. *vol.* 1. idem Sanchez *n.* 6. Garcia *n.* 41. quando simul cum generali commissione (vt sæpe id fieri solet) tribuantur; quia tunc in omnibus ordinariam iurisdictionem consequitur; ita vt via appellationis ad Episcopum intercluduntur. Et similiter etiam continget etsi separatim dicto vicario præfati casus committantur si tamen in commissione Episcopus dixerit *hac vicarie nostro committimus amplianres, & extendentes priorem potestatem per nos commissam*: ita Thomas Sanchez *dicta disp.* 29. *numero* 8. Barbosa *dicto numero* 52. *in fine* vers. *sicut*, idem Narbona *de appellat. vicarij dict. parte* 1. *numero* 255. cum Ioanne Andrea *in additionibus ad Speculatorem dicto hoc tit.* vers. *dubitari videtur.*

20 Nec probanda videtur opinio Ioann. Andreæ, & Sanchez, vbi proximè existimantium sufficere in commissione expressam mentionem fieri vicariatus, siue in salutatione, siue in progressu, veluti *officiali nostro, aut vicario committimus*, quin, vt docent idem Nicolaus Garcia *de benefic. dict. parte* 5. *capite* 8. *numero* 44. Narbona *dicto numero* 255. vers. *nec probo* sola huiusmodi vicarij mentio, non operatur extensionem, prorogationem, seu amplationem potestatis prius vicario commissæ, cum id potius fiat causa demonstrandi personam, cui dictarum causarum commissio fit.

21 Ad quartam quæstionis partem, an à vicario Episcopi, vel ab Episcopo ad ipsum valeat supplicari? Et præmisso in tantùm à vicario generali Episcopi ad ipsum denegari appellationem, vt procedat vtique si partes inter se consentientes id admitterent, cum non inde desinat processus esse nullus, & inefficax, si de facto appellari contingat, vt tenent Ioan. Andreas *in cap.* 2. *de consuet. lib.* 6. *num.* 10. Speculator. *tit. de appellat.* §. *nunc tractamus num.* 4. Sbrocio *de vicario Episcopi lib.* 3. *quæst.* 2. *num.* 11. *&* 12. Castallin' *cons.* 34. *à num.* 6. Tuschus *practicar. conclus.* 32. *littera A conclus.* 349. *num.* 5. Narbona *dicta p.* 1. *de*

22 *appell. vicarij num.* 165. *&* 166. † Et non solùm quoties iudicialiter appellatur, verùm etiam si Episcopus extraiudicialiter prouocetur, Rota *decis.* 7. *numero* 2. *hoc tit. aliàs* 371. *in nouiss.* Nicelus *in concerdia glossarum à num.* 85. Sbrocius *supra lib.* 3. *q.* 2. Narbona *vti supra n.* 167. qui contrariis satisfacit *ibi & dict. n.* 166. Barbosa *dicta*

23 *allegat.* 54. *n.* 48. † ideo existimo, & similimodo denegandam esse supplicationem à vicario generali ad Episcopum: ita apertè docent Innocent, Hostiensis, & Archidiaconus *in dicto cap. Romana de appellat.lib.* 6. Geminianus *ibi n.* 2. Cappella Tholos. *decis.* 379. *& ibi* Stephanus Aufrerius, vbi testatur hanc esse communem sententiam, Sbrocius alios cumulans *lib.* 3. *de officio vicarij q.* 12. per totam, Narbona *supra n.* 168. Barbosa *dicta allegat.* 54. *num.* 49. cum Maranta, Bertachino, Zerola, Chucho, Sfortia, Iacob. Laurent. & aliis.

Quorum ea nempe est ratio, quia si à sententia vicarij supplicari posset ad Episcopum, maxima fraus prohibitæ appellationi fieret; siquidem appellationis loco, omnes ad Episcopum supplicarent, quod plene absurdum foret, & contra expressam iuris regulam, qua docemur, vt quod vna via prohibetur alicui, ad id alia via non sit admittendus, *cap. tua extra de procuratorib. cap. cum quid de reg. iur. l. vltima, cod. si mancipia ita venier.* † Secundo, quia cum supplicatio, non ad quemlibet inferiorem, sed ad Principem peculialiter fiat, vt *infra sub Rub. de appellat.* dixi, & notant Contard. *in l. vnica cod. si de moment. possess. q.* 8. *n.* 5. Franc. Marc. *quæst. delphin.* 322. *num.* 8. *p.* 1. *n.* 5. à quo cum prouocari suprema legum authoritas non patiatur, *l.* 1. *ff. à quibus appell. non liceat*, ne alioquin prouocans inferiorem iudicem adeat, ac proinde descendere potius appellatio contra eius naturam, quam ad alium prospicere videretur; ideo parti grauatæ æquum visum fuit mederi remedio supplicationis, ne omni remedio destituta ius suum amitteret, quod in casu nostro deficit; siquidem non inde quod appellatio prohibetur de vicario ad Episcopum dicitur interclusus appellandi actus ad Metropolitanum Nuncium, ad Patriarcham, & vltimo ad summum Ecclesiæ Præsulem per dicta *infra in c.* 7. *de appellat.* 24 25

Nec his obstat dicere cum quodam scriptore recensito per Narbonam *dict. part.* 1. *de appellation. à vicario ad Episcopum sub numero* 167. textum *in dict. cap.* 2. *de consuet. lib.* 6. intelligi de prohibita appellatione iudiciali, non verò extraiudiciali, propter verbum *consistorium* ibi quod non videtur proferri posse, nisi iudice pro tribunali sedente, vt *in dicto cap. cum Episcopus* 7. *de offic. ordin. cap. fin. cum simul de re iudicata.* † Item quod supplicatio non videtur sublata, ex quo aufertur appellatio, vt constanter tenent Ripa *in l. nemo potest numero* 92. *ff. de leg.* 1. Menoch. *de adipiscenda possess. remedio* 4. *numero* 92. Franc. Marc. *decis. delphin.* 55. *lib.* 2. *à num.* 1. Imola *cons.* 145. vers. *nec obstat*, Roland. à Valle *cons.* 94. *num.* 3. *volum.* 1 Ruin. *cons.* 157. *num.* 16. *volum.* 5. & alij plures, quos latè recensent Contard. *in comment. ad leg. vnic. cod. si de moment. possess. dict. quæst.* 8. *à n.* 2. Cabalin. Melilog. 750. inde contra assertam *supra* sub vers. *ad quartam*, & vers. sequenti in terminis defendant Laudens. & Steph. relati à Cardin. *in dict. clem.* 2. *n.* 8 *de rescriptis* Pauin. *de offic. & potestate capit. sede vacante* 2. *p. princip. q.* 10. *n.* 14. Franc. Marc. *dicta quæst.* 322. *num.* 8. *part.* 1. 26 27

28 Quia respondeo ad primum dict. cap. Romana *de appellat. lib.* 6. *& dict. cap.* 2. *de consuet. lib.* 6. generaliter loqui de negando appellationem, & ob id prohibere quamcumque appellationem, etiam extraiudicialem iuxta reg. *capite Romanorum* 19. *dist. capite solita de maiorit. & obed. capite* 1. *de appellat. dicto lib.* 6. non enim negari potest, quin vicarius habeat saltim habitu ordinariam iurisdictionem, etiamsi numquam pro tribunali sederet, & ita Rota

Rota *dicta decis.* 7. aliàs 371. hoc tit. & Narbona *de appellat. vicar. ad Episc. dicta p. 1. num.* 167. post medium superiorem allucinationem refutant, & conuincunt, sicut, & manet refutata proxime secundo adducta de permissa supplicatione ad Episcop. ex duplici fundamento num. præced. relato.

29 Ad quintam quæstionis partem an vicarius Episcopi à Papa firmatus possit recusari ob Iustam Episcopi suspicionem? Et quia de hoc dixi *in cap. 4. de foro compet. sub quæst.* 13. *ex numero* 16. *ad* 21. *ad sextam quæstionis partem* à adelegato Episcopi prouocetur, ad eius vicarium possit appellari, vel necessario ad ipsum Episcopum delegantem? in quo dubio videtur vt non nisi ad ipsum Episcopum appellandum sit; quia ex quo Episcopus causam alicui delegat quoad illam causam vicarij iurisdictioni derogasse censetur: argum. textus *in cap. cum M.* & quæ *ibi* notantur *de constitut. & in cap. studuisti de officio deleg. & cap. petitorum de accusat.* † fulci-

30 tur primo, quia delegato Episcopi recusato, solus Episcopus de causa recusationis cognoscit *cap. si contra vnum* 4. §. *cum autem de officio deleg. lib. 6.* secundo quia delegatus in causa sibi commissa, & delegata ab Episcopo, maior est vicario, vt colligitur ex *dicto cap. studuisti*, vel legatus generalis (qui ordinariam iurisdictionem habet, *cap. 2. de officio delegati lib. 6.*) non prouocatur à sententia delegati ad speciale negotium constituti, quod signum est delegatum in causa sibi commissa, maiorem esse ordinario; inde consequenter deduci de delegato Episcopi ad eius vicarium prouocari non posse; propter quæ ita hanc tenent sententiam Roman. *singul.* 464. Paulus de Leazar' *in cap. dilecti* 3. *de appellat, & in dicto cap.* 4. *de foro compet.* Alex *in epistola ad Bartol.* verbo *& idem auditorium in dicta l. 1. §. ab eo ff. quis, & à quo appell.*

31 Ego tamen quidquid distinguat Abbas *in dicto cap. 4. de foro comp. in 1. lectura numero* 25. *& in 2. lect. numero* 30. quem amplecti Videtur Sbrocius *lib. 2. de officio vicarij Episcopi q.* 174. *numero* 18. *& quæst.* 175. *à numero* 14. dum docet quod si Episcopus præsensit, videlicet in Diœcesi, aut in loco propinquo à sententia delegati ad eum appellari debent, *in cap. si contra vnum, de officio deleg.* sin autem absens fuerit, tunc deferendam esse vicario appellationem, quia adest legitima causa. Nihilominus absolutè dicendum existimo, vt possit, ac valeat appellari ad vicarium generalem eiusdem Episcopi delegantis, quia vnitas, & iurisdictio efficit vt vicarius ipse delegasse videatur, vt tenuerunt *in dict. cap. 2. de consuet. lib. 6.* Archidian. *numero 6. in fine*, Ioan. Andr. Philipus Franc. *numero* 8. Geminian. *numero* 7. Ancharran. *numero 1. ad medium*, Cardinalis *in dicta clem. 2. de resciptis* Decius *in dict' cap. dilecti el 3. numero 2.* vbi Franc. *in 2. quæst. de appell.* Felinus *in dicto cap. si quis contra 4. de foro comp. numero* 5. vers. *delegato* Rota *decis. 3. de officio vicarij, aliàs* 350. *& dict. decis. 7. aliàs* 371. *in nouis*, Iacob. Laurent. *de iudice suspecto cap. 4. n.* 14. Narbona *de vicario Episcopi dicta p. 1. n.* 142. *&* 148.

32 Nec obstant fundamenta contrariæ sententiæ, non primum ex *dicto cap. cum M.* quia etsi ex eo videatur sublata potestas vicarios in causa alicui, veluti canonico commissa, & specialiter delegata venit intelligendum respectu instantiæ principalis, non verò appellationis, quia Episcopus non transtulit huiusmodi potestatem in aliam, nec specifice, sibi retinuit, vt eleganter considerauit Abbas *in dicto cap. 4. de foro comp. n.* 25. *&* 30. sequitur Narbona *supra dicta p. 1. n.* 154.

Nòn secundum quia negatur recusationem 33 delegato obiectam coram Episcopo necessario probandam esse, cum verius sit coram eius vicario generali posse recusationis causas proponi, atque probari; nec enim ex proposita recusationis causa coram Episcopo *in dicto cap. si contra vnum §. cum autem de offic. deleg. lib. 6.* persona vicarij excluditur; imo potius in eo textu vicarium includi DD. existimant: nam quoties simpliciter de Episcopo mentio fit etiam vicarij persona subintelligatur, vt ex Archidiac. & aliis docet Felinus *in dicto capite 4. de foro compet.* Sbrocius *libro 2. de vicario Episcopi, 49. quæst. numero* 29. Pater Franc. Suarez eleganter *de censuris disp. 7. sect. 3. numero* 10. non enim *in dicto capite* 4. exclusus intelligitur vicarius à cognitione recusationis delegati ab Episcopo, nam vt ipse videretur exclusus, nominatim id fieri debuit, vt Sacr. Concil. Trident. *sess. 24. capite 6. de reformatione*, ad excludendum vicarium expresse inquit; quod Episcopis tantùm, non eorum vicariis sit permissum.

Non tertium ex *dicto capite studuisti* & aliis 34 *supra* adductis sub dicto vers. *ad quintam*; quia etsi verum sit delegatum Pontificis in causa sibi delegata, habere maiorem potestatem quam ordinarius: tamen non inde sequi idem dicendum de delegato Episcopi; quia etsi (vt dictum est) in prima instantia procedat, eo quod Episcopus ipse delegato commisit specialiter, sed si à delegato appelletur æquè, sicut ad Episcopum, & ad eius vicarium appellationem posse introduci ex responsione ad primum fundamentum: ita docent Abbas *supra dict. numero 30. ad finem*, Sbrocius *dicta quæst.* 175. *numero* 13. Narbona *dicta parte 1. de appellat vicarij ad Episcopum numero* 159. *&* 153. Legendus *à num.* 149. *& à num.* 155. cum aliis, vbi alia ex multis congerit pro exacta veritate nostræ resolutionis.

Et confirmatur vlterius nostra sententia per 35 illa quæ dixi *in dict. cap. si quis contra clericum 4. de foro comp. q.* 41. vbi probaui æquiparationem constitui inter appellationem, & recusationem modo *ibi dicto ex num.* 3. item quia quemadmodum Episcopus potest absoluere illum, quem excommunicauit, siue excommunicatum ab eius delegato, ita & suus vicarius generalis poterit absoluere excommunicatum vel à dicto Episcopo, aut delegato, quidquid distinguat Sbrocius *supra dict. q.* 174. *cum sequent.* expendit Legendus cum infinitis idem Narbona *dicta p. 1. ex dict. n.* 155.

Ad sextam quæstionis partem, an possit prouo- 36 cari à Metropolitano residente in ciuitate Salmantina ad Archiepiscopum Compostellanum, cuius est iudex Metropolitanus? Et licet prima facie videretur negandum; eo quod ille Metropolitanus ibi Videretur Constituere ad omnes causas appellationis de causis appellatis à suffraganeis Episcopi Zamorens. Ciuitatens. Austuricens. Cauriens. Placentin. & ab Episcopo Salmant.

Salmant. & aliorum suffraganeorum idem auditorium, & tribunal. Et quia visitata praxis est, vt à sententiis dicti Metropolitani latis in appellationis instantia, non ab eo ad Archiepiscopum secundo appelletur, sed ad Nuncium Papæ hic Matriti existentem, vel ad auditores Rotæ Romanæ.

37 Ideo in terminis de prædicto dubio video per Rotam resolutum vna Abulens. matrimonij de anno. 1541. nempe à Iudice Metropolitano ab Archiepiscopo Compostellano deputato, & qui residet in dicta Ciuitate Salmantina, vt cognoscat de causis appellationum certorum Episcopatuum suffraganeorum, & vt possit à tali Metropolitano, tamquam vicario foraneo appellari ad ipsum Archiepiscopum: vt refert, ac sequitur Riccius *dicta collect.* 1600. *ad cap. in sua*, vbi Innocent. *hoc titul. in fine*, †

38 qui cum Mohedan. *in decis.* 1131. *parte* 3. Thanis *in decis.* 8. respondet ad obiectum; quod licet talis Metropolitanus appelletur generalis vicarius, sed reuera solùm vicarius foraneus; & idem Mohedan. *decis.* 5 *de appellat. numero* 2. quem sequitur Valenzuela Velasquez *dicta p.* 2. *Consilio* 191. *numero* 19. resoluit quod vicarius Archiepiscopi Compostellani deputatus in Ciuitate Salmantina ad cognoscendum de appellationibus quinque, aut sex Episcoporum Suffraganeorum, non est vicarius generalis, sed foraneus.

QVÆST. VII.

An vicarius generalis Episcopi possit in integrum restituere aduersus sententiam sui Episcopi, vel è contra? An appellari valeat à sententia interlocutoria, vicarij generalis ad ipsum Episcopum? An possit Episcopus pro sua Diæcesi binos generales creare? Et qui tales sint in Archiepiscopatu Toletano? Vbi an Consilium illius Archiepiscopi Primatis constituat idem tribunal cum eodem Archiepiscopo? An à vicario Ciuitatis appelletur ad ipsum Episcopum? Et an possit Episcopus ad libitum reuocare quemlibet vicarium generalem, aut foraneum à se nominatum?

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Episcopi generalis, verius est vt possit restitutionem in integrum concedere aduersus sententiam sui Episcopi, vt* n. 2. 3. 4. & 5.

4 *Restitutionis in integrum remedium, differe à remedio appellationis, quod denegatur de vicario Episcopi ad ipsum, &* numero 5.

5 *Vicarius Episcopi habet iurisdictionem ordinariam, quæ non extinguitur per solam sententiæ prolationem.*

6 *Restitutio in integrum concedi potest ab Episcopo aduersus sententiam sui vicarj generalis* n. 7.

7 *Retractare nequit Episcopus sententiam latam à suo vicario.*

8 *Restitutio in integrum media supplicatione conceditur à sententia vicarij ad Episcopum, sed non prouocatio, & quare* numero 9.

9 *Restitutio in integrum tantum continet erroris proprij veniæ petitionem.*

10 *Nullitatis sententiæ tractatio non fit ab Episcopo de pronunciata sententia à suo vicario.*

11 *Appellatio conceditur de sententia foranei vicarij ad Episcopum; quia hæc interponitur per viam recursus* n. 13. 14. 15.

12 *Iudex post latam sententiam, nequit eam in aliquo corrigere, cum hoc Principi spectet, fallit in decreto interloquendo, vt* n. 13. 14. 15.

14 *Sententia interlocutoria vicarij foranei, nedum emmendari, aut declarari, sed etiam reuocari valet per Episcopum.*

15 *Sententia ad Episcopum per appellationem delata coram eius vicario generali, prosequi potest.*

16 *Vicarij duo possunt ab Episcopo in sua Diæcesi pro faciliori expeditione causarum creari.*

17 *Compluti vicarius generalis dicitur sicut Toletanus, vt* n. 18.

18 *Toletani Archiepiscopi Consilium ad quos effectus creatum* remissiuè.

19 *Appellatio valet interponi à vicario Ciuitatis ad Episcopum, vel eius generalem vicarium, eo quod sit foraneus.*

27 *Recusatio vicarij, & Episcopi* remissiuè.

21 *Reuocatio vicarij potest fieri ab Episcopo, & quare, etiamsi iuret illum non reuocare, vt* num. 22. *Quid si à Papa sit confirmatus* n. 23.

AD primam quæstionis partem, suppositis quæ dico *infra tit. de in integrum restit.* & quæ adduxi *in cap. suborta de sententia; & re iudicata*, breuiter respondeo, etsi Sbrocius *lib.* 2. *de officio vicarij q.* 35. *n.* 4. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 40. *n.* 12. *in fine* & Barbosa *in pastorali allegat.* 54. *p.* 3. *n.* 108. firment, vt vicarius generalis Episcopi nequeat disceptare de causa restitutionis in integrum ex sola generali commissione absque speciali sui Episcopi facultate, vt resumptiuè insinuaui *supra sub q.* 5. imo & Abbas *in cap. ex litteris de integ. restit. n.* 3. dicat in terminis dubij nostri, vt non possit vicarius restituere aduersus sententiam sui Episcopi in integrum condemnato. † Tamen verius est, vt illam 2 restitutionem valeat in integrum concedere, vt in terminis docent idem Sbrocius *de vicario Episcopi lib.* 3. *q.* 1. *n.* 5. Bertachinus *de Episcopis* 5. *p. lib.* 4. *n.* 31. Sfortia Oddus *de in integr. restit. p.* 1. *art.* 22. *n.* 156. Narbona *de appellat. vicarij ad Episcop. p.* 1. *num.* 173. & ante illos Marant. *in in* 6. *p. praxis* §. *& quandoque appellatur num.* 382. post Innocent. *in cap. dilecti de priuileg.* Ioan Firman. *de Episcopo lib.* 4. *part.* 7. *n.* 37. Lancelotus Landen. *in templ. Iudic. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 10. §. 2. † Et omnes ex eo, quia si Episcopus idem 3 potest contra sententiam sui vicarij, vt *infra* resoluitur *hic*, quia vtriusque idem est tribunal proprij Episcopi idem dicendum esse censent adducti Doctores.

Quod

4 Quod si Vrgeas ex dictis *hic numero* 1. item etiam ex dictis *quæst. præcedentibus*, quatenus non admittitur appellatio, nec supplicatio de vicario generali ad Episcopum, nec econtra, item nec debeat admitti in integrum restitutio. Respondetur remedium restitutionis in integrum differre à prædictis, quod non implicat de iure impertiri ab eodem iudice, qui tulit sententiam perdicta *in dicto capite suborta*, *& in tit. de in integ. restit.* Et sic in terminis de vicario Episcopi, quod possit contra sententiam propriam in integrum restituere: Beroius *in dicto cap. ex litteris de in integ. restit. in initio per cap. causam eodem tit. & l. fin. cod. vbi & apud quem iuncto capite* 1. *& ibi glossa hoc tit. libro* 6. Abbas *in dicto cap. ex litteris numero* 15. Sfortia Oddus *dict. art.* 22. *numero*
5 157. alia resoluens *numero* 158. 159. *&* 160. † Ex eo quia vicarius habet iurisdictionem ordinariam, quæ non extinguitur per solam sententiæ prolationem, quod verum putamus, quidquid dicant, Archid. & Hostiens *in cap. Romana de appellat. in* 6. & ita etiam tenent Bertachin *supra*, Sbrocius *de officio vicarij libro* 3. *dicta quæst.* 12. *numero* 11. *& quæstio.* 13. *numero* 6. Chuchus *instit. moral. libro* 2. *tit.* 6. *de Episcopis numero* 308. *& tit.* 8. *de vicario Episcopi num.* 127. Rebufus *in praxi beneficiali tit. de forma vicarij Archiepiscop. num.* 155. & de specialiori ratione inferius sub vers. *ad secundum dubium*.

6 Ad secundum difficultatis punctum, an èconttra Episcopus valeat restitutio nemini integrum concedere aduersus sententiam sui vicarij generalis? Et ita dicendum, ac firmandum est; quia & si gestis per vicarium contrauenire nequit Episcopus, vt ex Paulo de Castro, Decio, Rebuffo, & aliis docent Sbrocius *de officio vicarij Episcopi q.* 29. *à n.* 1. Narbona *de appellat. vicarij ad Episcop. part.* 1. *num.* 163. & hoc per regulam generalem, de qua hic, & in duabus quæstionibus
7 præcedentibus. † Tamen fallit in causis restitutionis in integrum, quia etsi aliàs Episcopus, siue vicarius, aut alius ordinarius iudex non possit retractare sententiam à se latam ex *l.* 1. *cod. sententiam rescindi non posse*, sed non prohibentur condemnatum aduersus eam restituere; quia in integrum restitutio rescindit sententiam prætextu erroris, vel Iuuenilis Lapsus ex parte ipsius facti; & sic venire, vt quia vicarius Episcopi potest restituere in integrum aduersus propriam suam sententiam, vt proxime diximus, non minus valeat idem Episcopus, cum eorum vnum sit tribunal, & iurisdictio, docent in terminis Abbas *in dicto cap. ex litteris n.* 11. *in fine*, *& in cap. tum ex litteris numero* 3. *de in integ. restit. infra*, Ioan. Andr. *in dicto cap. Romana*, Cardinal. *in clem. etsi principalis de rescript. num.* 8 S. Fortia Oddus *de in integr. restit. dict. quæst.* 32. *art.* 27. *numero* 146. Chuchus, & Bertachin, & idem Maranta, atque Sbrocius, quibus addimus Cappell. Tholosan. *decis.* 479. Caballin. Melilloquio 747. vbi in calce inquit inde assuefactum esse constituere clausulam illam in sententiis eorum *Salua Domini voluntate condemnamus*, Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. verb. *vicarius* §. 5. Iacob. Laurent. *tract. de iudice suspecto cap.* 4. *numero* 12.

8 Et sic dicendum est, quod si supplicatio consideretur in strictiori modo, sed large prout commodum restitutionis respicit, tunc rectè possit Episcopus restituere in integrum contra sententiam sui vicarij, vt proximè adducti docent, qui & respondent ad dubium relatum, nempe quod à sententia vicarij. Episcopus prouocari nequit, nec supplicari, tamquam eadem persona cum vicario constituentes eam differentiam inter appellationem, & supplicationem strictè sumptam, & inter restitutionem in integrum.

Quod appellans, seu supplicans de iniquitate iudicis, ac iniustitia illius, qui sententiam 9
tulit, conqueritur, indeque non mirum esse si ipsemet vicarius, qui sententiam protulit, vel Episcopus, cuius personam repræsentat, de ea per appellationem cognoscere prohibeatur; quod non procedit in restitutione in integrum; quia hæc tantum continet erroris proprij veniæ petitionem, vel aduersarij circumuentionis allegationem ex *l. in causa* 16. §. *fin.* vbi glossa, Bartol, Albericus, & Bald. *in l. Præfecti* 17. *& l. Præses* 47. *ff. de minoribus*, Videnda lex 3. *tit.* 26. *parte* 3. & ideo dicunt DD. adducti, & Ioannes de Narbona *de appellat. vicar. ad Episcop dict. p.* 1. Videndus *à n.* 171. *& sub n.* 172. in fine, non esse inconueniens, vt ipsemet Episcopus contra sententiam sui vicarij, quæ eadem est, ac propria in integrum restituere possit; quia non super proprio errore, sed super alieno, victi scilicet litigantis adhibetur.

Nec his oberit dicere quod iudex inferior 10
à Principe, vbi sibi post sententiam condemnationis constaret de innocentia condemnati, non possit illum restituere, vt dicit Osaschus *in decis.* 101. & propterea in curia Archiepiscop. Neapol. iudicauerit Aloysius Riccius *ibi decis.* 7. *& in collectan.* 1474. *circa princ.* non potuisse iudicem nullitatis, pronunciare, nullitates, obstare, & tempus in sententia declarare; quia hæc intelliguntur quando post declaratam sententiam tempus non modicum intercessit, vt comprobatur ex dictis sub dicto vers. *ad secundam* hic.

Ad tertiam quæstionis partem, an appellari valeat à sententia interlocutoria vicarij generalis 11
ad ipsum Episcopum? Respondeo affirmando ex proximè dictis, & multo efficacius, quia hæc appellatio interponitur per viam recursus à solo grauamine, nondum lite finita, glossa verbo *officiali in dicto cap.* 2. *hoc tit. lib.* 6. vbi Geminian. *numero* 3. & Franc. *num.* 4. Puteus *lib.* 2. *decis.* 501. Iacob. Laurent. *dict. tract. de iudice suspecto cap.* 4. *num.* 2. Barbosa *in pastorali dicta allegat.* 54. *numero* 50. *&* 51. Cum Azeuedo, Cardoso, Riccio, Caldas Pereira, & aliis. † 12
Quia licet regula iuris sit ex *l. postquam*, *vbi DD. ff. de re iudicata* quod iudex post latam sententiam, etiam declarando, non possit illam in aliquo corrigere; quia hoc soli Principi competit secundum Balb. *in decis.* 51. aliquid per Afflict. *decis.* 398. *numero* 4. † Attamen si- 13
cut Iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare, siue emendare recte potest, vt docent proxime adducti, & alij per textum *in l. quod iussit* 14. *ff. de re iudicata*, *l. qualem* 19. §. *dicerem*, *aliàs leg. dicere* §. *vnde V. dendum ff. de arbitr. capite cum cessante de appellat. ordin. Regia Lusitan. lib.* 3. *tit.* 65. *in princip. & apud nos l.* 2. *tit.* 18. *& l.* 2. *tit.* 22. *parte* 3. & non solùm semel, sed

sed etiam millies, vt dixit Gratian. *discept. forens. cap. 147. & n. 11. & in cap. 155. à n. 16.* dummodo executioni non sit mandata, Caldas Pareyra *quæst. forens. lib. 1. q. 9. n. 8.* nec finem imponat iudicio, aut processui *ibidem n. 9.* aut transeant decem Dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis: idem Stephan Gratian, *dicto cap. 155. n. 35.*

14 † ita similiter de sententia interlocutoria dicendum esse putamus quæ nedum interpretari, ac declarari potest per iudicem verum etiam reuocari, vt refert fuisse in senatu siciliæ decisum Ioan. Franc. de el Castillo *in decis. 58.* quem sequitur Riccius *collect. 474. vers. tertio*, vbi etiam probans cum multis, quod potest iudex suam sententiam diffinitiuam declarare incontinenti, imo cum ipse iudex in sententiæ prolatione nihil dicit de prolatione interesse, possit parte actrice petente, illud postea declarare, & adiudicare, vbi alias tres adducit declarationes; addit ibi interlocutoriam dici sententiam illam, quæ super incidentibus, & emergentibus fertur, vt late Guido Papa *in sua decis. 12.* & nos diximus *sub tit. infra de sentent. & re iudicata & tit. de appellat.* & docent etiam cum Lapo, Geminian, & aliis, Rota *decis. 505. lib. 1.* Marchesan. *de commiss. p. 1. cap. 4. n. 67.*

15 Et confirmatur ex eo, nam sicut causa per appellationem ad Episcopum delata coram vicario prosequi potest, vt deducitur ex textu *in cap. dilectis el 3. de appellat.* & ex Abbate *ibidem n. 1. & 3.* Decio *num. 1.* Franco *in cap. 2. de consuet. lib. 6. num. 4.* Follerio *in praxi crimin. canon. p. 1. moral. n. 123.* Bertachin *in dict. tract. de Episcop. cap. 7. p. 4. tit. de vicario Episcopi num. 125.* Iacobus Laurent. *in tract. de Iudice suspecto dict. cap. 4. num. 123.* Narbona *de appellat. vicar. ad Episcopum dicta p. 1. num. 164.* Azor. *instit. moral. lib. 3. capit. 45. vers. vndecimo quæro*, quia adhuc lis pendet in eodem tribunali, ita similiter, & in casu nostro dicendum, vt resoluit ex adductis *num. præced.* Barbosa *dicta allegat. 54. num. 51. in fine*: nam cum Episcopus habeat eandem iurisdictionem, & auditorium cum vicario, inde erit vt sententiam, quam interloquendo vicarius ipse pronunciauit, tamquam à se ipso prolatam corrigere, & emendare possit ex dictis.

16 Ad quartam quæstionis partem, an possint Episcopus, & Archiepiscopus pro suis Diœcesibus binos vicarios generales creare, ac constituere, æqualem cum eo iurisdictionem habentes? & firmandum est, vt facilius expeditioni causarum consuleretur ex *cap. quoniam in plerisque de officio ordin. & clem. si principalis, iuncta glossa*, & *ibi* Cardinalis à *num. 3. de rescript.* Felin. *in cap. causam matrim. num. 8. de officio deleg. praxis Episcopalis part. 1.* verbo *vicarius* in principio, Vgolinus *de officio & potest. Episcop. cap. 3. §. 6. num. 4.* Sbrocius *lib. 1. de officio vicarij q. 90. num. 4.* dummodo tamen eos constituat in loco, vbi sedem habet, & Flores de Mena *variar. quæst. lib. 1. q. 4. n. 8.* & Nicolaus Garcia

17 *de benefic. p. 5. cap. 8.* † Qui dixerunt ideo Complutensem vicarium non esse generalem, quia non resider Toleti, vbi & Archiepiscopus. Et sic videmus Archiepiscopum Burgens. duos insimul habere ordinarios, ac generales vicarios intra eandem suam ciuitatem.

18 Sed quia praxis Archiepiscopatus Toletani est, vt tam ille vicarius, qui Compluti residet, sit etiam vicarius generalis, sicut & ille, qui Toleti, de quibus, & consilio Archiepiscopi Toletani sunt videndi nouissime D. Ioannes de Narbona *tota 2. p. de appellat. vicar. ad Episcopum* D. Ioannes de la Vega pro iurisdictione Archiepiscopi Toletani in suo consilio gubernationis Toletanæ Diœcesis, qui per duos articulos suæ allegationis tractauit, quam ad literam etiam refert Barbosa *in dicto cap. 1. de consuet. libro 6. post. numero 15.* Vbi latissime, & specialiter tractant aliquid per eundem Barbosam *dicta allegat. 54. in pastorali parte 3. sub n. 228.*

Ad quintam quæstionis partem, an à vicario ciuitatis appelletur ad ipsum Episcopum, siue ad vicarium eius generalem? Et affirmandum est per dicta *supra à numero 1. quæst. præced.* quia talis sic vocatus, etsi intra eandem ciuitatem, nihilominus dicitur vicarius foraneus, & in terminis præter alios docent Cardinalis Tuschus *littera A. conclus. 352. numero 91. & littera V. conclus. 186. numero 4.* Nicol. Garcia *dicta parte 5. cap. 8. de benefic. numero 27. & 33.* quod est verum, vt etiam docet Barbosa *in dicto cap. 2. de consuet. lib. 6.* quamuis Caldetin. *cons. 2. de appellat.* & Sbrocius *dict. lib. 3. de offic. vicarij q. 2. n. 5.* prohibitam dicant esse appellationem 19

Ad sextam quæstionis partem respondebis per *dicta supra sub quæst. præcedenti de vicarij recusatione, Episcopo eius recusato*, de quibus dixi *in capit. si quis contra clericum de foro competenti sub quæst. 13.* † Et ratio est, quia cum nominatio vicarij generalis fiat ab Episcopo, & res per quascumque causas nascitur, per easdem soluitur *ex reg. omnis de regul. iuris lib. 6.* inde dici debet, vt vicarij iurisdictio ab Episcopo valeat reuocari: sic Calderin *cons. 2. hoc tit.* Barbatia, Abbas, Philip. Franc, Purpurat, Bertachin, Ripa, Archidiac, quos refert, ac sequitur cum aliis Augustinus Barbosa *in pastorali: dicta allegat. 54. parte 3. numero 145.* & cum Scot. Rebuff. Iacob. Laurent. *vbi supra* alter Barbosa *in l. quia tale 14. numero 87. ff. soluto matrim.* Azor. *instit. moral. lib. 3. cap. 45. quæst. 14.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 4. §. 6. numero 9.* vbi *numero 10.* post Sbrocium *dict. lib. 3. de offic. vicarij, dict. quæst. 32. num. 5.* Antonium Gabriel. *lib. 1. tit. de iure iur. num. 14.* & alios, † resoluit hoc procedere, etiamsi Episcopus non reuocare vicarium iurasset, videndus Valenzuela, Velasque *part. 2. cons. 101.* vbi postquam dixit *num. 69.* quod vicarius Episcopi, est Dignitas cum administratione sic cum infinitis, & quod sunt spectabiles vicarij, vt docet in simili Cujacius *in l. 4. cod. de annonis, & tributis, lib. 10.* Menochius *de arbitr. iudic. casu 86. num. 49.* inde fieri, vt si causa non adsit, Episcopus nequeat vicarium reuocare, vt etiam dixerunt Sbrocius *dicto lib. 3. q. 32. n. 9.* Ioan. Gutier. *lib. 3. pract. q. 11. n. 4.* 20 21 22

Sed an reuocari possit si à Papa sit confirmatus; quia iam resolutum est per me *in dict. cap. 4. de foro compet. sub dicta q. 13.* ideo nunc leges cum infinitis quæ scribit D. Ioannes Narbona *de appellat. vicarij ad Episcopum dict. p. 1. ex n. 132. 134. 135. & à n. 137.* 23

QVÆST.

QVÆST. VIII.

*An vicarij generalis facultas, requirat pro titulo vicariatus formularium aliquod, quo demonstretur data sibi generalis commissio, sicut requiritur ad casus speciales, qui alias ipsimet Episcopo reseruati sunt? An hoc idem procedat in vicario generali capituli, sede vacante? Et quam iste potestatem habeat, vbi de illius nominatione, intra quod tempus, aut cui incumbat capitulo non nominante? An plures vicarios valeat constituere, sicut & Episcopus? An vterque vicarius obnoxius sit syndicatui? vel an valeat vltra sportulas ex officio prouenientes, ab Episcopo, vel à capitulo exigere amplius salarium? Et quibus de causis vtriusque iurisdictio finiatur? vbi de aliis re*missiuè.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis clausula, qua sic intelligitur, &* n. 2. & 3.

2 *Vicariatus formularium Hispano sermone à quibus ponitur, & aliorum officiorum Diœcesanæ curiæ* remissiue.

3 *Vicariatus clausula, vt in spiritualibus, & temporalibus vicarius ministret.*

4 *Vicarius generalis queit constitui tantum in spiritualibus.*

5 *Vicario secundo constituto, primus censetur reuocatus.*

6 *Clausula* dantes, & concedentes ei plenam, & liberam potestatem, *solum concedit ea, quæ in generali mandato continentur, non quidem alia specialia.*

7 *Vicarius capituli sede vacante, quam potestatem habet, &* n. 10.

8 *Capitulũ, sede vacante, queit à sede Episcopali vacante constituere sibi vicarium generalem, & qualem* n. 24.

9 *Vicariatus titulus vicarij capituli* remissiuè.

11 *Capitulum sede vacante Ecclesia Cathedralis subintrat in ius vniuersum Episcopale, nisi quid speciali prohibeatur, succeditque generaliter in iurisdictione sui Prælati, & administratione temporalium, & spiritualium* n. 12. & 13.

12 *Capitulum, sede vacante, potest indices dare, ac constituere, & omnia, quæ ad iurisdictionem spectant expedire.*

14 *Capitulum sede vacante, potest sibi constituere vicarium generalem, cui competunt ea, quæ capitulo in spiritualibus, & temporalibus.*

15 *Capitulum sede vacante, à morte Episcopi, dum sibi vicarium generalem non constituit, habent omnem iurisdictionem, nec competit primæ Dignitati, aut Archidiacono contra Sbrocium* n. 16.

17 *Capitulum sede vacante, tenetur infra octo dies ad constituendum sibi vicarium generalem à Die scientiæ mortis Episcopi, seu translationis, aut dimissionis.*

18 *Episcopus à Die, quo scit se translatum, aut admissam esse dimissionis sui Episcopus, tenetur se abstinere ab administratione; quia illico subintrat capitulum.*

19 *Vicario non nominato intra octo dies vacaturæ à capitulo, Archiepiscopus valet vicarium nominare Ecclesiæ suffraganei. Et quid si moriatur Archiepiscopus* n. 20.

21 *Vicarius à Metropolitano deputatus, sede vacante, potest ad nutum amoueri, quando capitulum illum non nominauit intra octo dies.*

22 *Metropolitanus cumulatiuè habet nominare vicarium, sede Episcopale vacante.*

23 *Capitulum poterit si moriatur vicarius à Metropolitano nominatus ob eius negligentiam creare iterum alium vicarium intra alios octo dies.*

24 *Vicarius, siue vicarij generales nominandi à Capitulo, quales debeant esse? Et quo gradu insigniti vniuersitatis approbata* n. 25.

25 *Vicarij solent eligi sine gradu vniuersitatis, aliquando etiam Theologus &* n. 26.

26 *Vicarij duo capitulares cathedralis, sede vacante, solent à capitulo eligi pro Diœcesi gubernanda ex inueterata consuetudine, etsi contra nonnulli, vt* n. 29. & n. 32.

27 *Capitulum sede vacante potest substituere binos vicarios generales, vt alternis mensibus gubernent, & hoc de gremio capituli, etsi extra illud aliquando valeat, vt* n. 28.

30 *Capitulum, sede vacante, potest etiam constituere vicarios pedaneos.*

31 *Canonicus potest creari vicarius generalis à capitulo sede vacante.*

33 *Capitulum sine causa nequit iteratis vicibus deuenire ad electionem vicarij generalis.*

34 *Vicary plures in discordia capituli sede vacante, nominatis, eligitur magis idoneus,*

35 *Vicarius capitularis queit creari constitutus in ætate 25. annorum, & in quo ordine* n. 36.

37 *Capitulum queit constituere plures vicarios æque principaliter, vel vnum generalem, & alterum foraneum, maxime, si est ampla Diœcesis, & stante immemoriali, vt sub alternis mensibus duo generales gubernent, vt* n. 38.

39 *Capitulum potest præcipere tempus admodum procedendi, dum constituit vicarium, sed non postea; sic vt tempore elapso expiret iurisdictio, vt* n. 40. *melius tamen, vt libera eligatur vicarius, vt* n. 42.

41 *Vicarius generalis capituli, & cæteri officiales, officio cessante, sunt syndicatui obnoxij, &* n. 43. & 44. *qui tenentur statere syndico suo* n. 45. 46. & 47.

43 *Syndicare est actus iurisdictionis.*

44 *Capitulum succedens Episcopo in iurisdictione, potest de delictis in genere, & in specie inquirere, & exercere syndicandi munus.*

46 *Vicarius capituli potest ab Episcopo compelli,*

vt reddat rationem administrationis officij, & compertus in aliquo delicto puniri: idem de cæteris officialibus n.47.

48 *Syndicari non debent vicarius generalis Episcopi, nec eius officiales, vt Gregor. XIII.constit. cauetur contra Azeuedam* n.49.

50 *Vicarius Episcopi potest iusta causa à Metropolitano coerceri, & excommunicari.*

51 *Vicarius Episcopi delinquens praiudicando partibus, & iustitia, potest puniri ab eodem Episcopo, nisi propter grauitatem criminis facta sit deuolutio.*

52 *Salarium amplius potest peti à vicario capituli vltra texatas sportulas, quod in praxi non procedit apud nos.*

53 *Vicarius capituli ex gremio canonicorum, non percipit distributiones quotidianas absens à residendo in propria Ecclesia.*

54 *Vicarius capituli canonicus, dum residet in Ecclesia, sedet sicut antea inter alios canonicos, si electus sit extraneus, prefertur Archidiacono in processionibus, vt* n.55.

56 *Salarium amplius vltra sportulas, queit vicarius Episcopi petere, etsi conuentum non sit, nisi sportula vicariatus magna essent, vt* n. 57.& 58.

59 *Salarium nequit petere amplius vicarius Episcopi ab Episcopo successore.*

60 *Iurisdictio vicarij Episcopi, & capituli cessat finito officio, remotione, & aliis modis, si causa bene visa id postulet vt* n.61.62. & 63.

61 *Vicarius capitularis valet continuare, donec nouus Prælatus, expeditis litteris, præsentatis capitulo, adipiscatur possessionem.*

63 *Vicarij capitularis remotio ex constitutione noui vicarij quando intelligatur.*

64 *Vicarius capituli, capitulo suspenso, nequit exercere iurisdictionem contra Vgolinum* n.65.

66 *Capituli sedis vacantis potestas ad plura extenditur* remissiuè.

1 AD primam quæstionis partem, suppositis quæ dixi *hic à quæst.5.* quia ad litteram tituli, & nominationis, quam solent præstare Episcopi, & Archiepiscopi pro suis vicariis generalibus, ponunt Sbrocius *lib. 1. de officio vicarij*, quem transcripsit Barbosa *in pastorali p.3.allegat.54.n.5.* vbi plures exprimunt casus, ad quos eorum iurisdictio extenditur quibus addit Ortiz de Salcedo in tit. qui tali vicario solet ab Archiepiscopis, & Episcopis, concedi dicto vicario generali *in sua praxi Ecclesiast. fol. 13.B. Hispano sermone compositus*, sequentem clausulam, *y ansi mesmo os damos poder para que pos Nos, y en nuestro nombre, como Inquisidor ordinario, podeis entrer, y entreys en la Inquisicion de esta Ciudad, y assistais a los autos, actos, y sentencias que por derecho, vso, y costumbre, an assistido, y deuido asistir vuestros antecesores, y segun lo hicieron.* Item addit. *otro si os damos poder, y facultad para que per vuestra ausencia, enfermedad, o ocupacion podais nombrar vn Theniente, en el dicho vuestro officio, para el vso, y exercitio de el, que sa persona bene merita, el qual pueda hacer y haga lo mismo, que vos hariades, si personalmente assistiesedes, &c.* de quo *infra in fine huius vers.* ponitur latina clausula. Videndus etiam *ibi fol.15.& 16.* † Vbi etiam ponit formularium 2
Hispanicè tituli vicarij foranei, alicuius territorij, Diœcesis, & tituli vicarij pedanei; item & alios nempe visitatoris, Notarij visitationis, ratiocinatoris maioris redditiuum Archiepiscopatus, siue iudicis ipsorum redditiuum; item & Notarij audientiæ Episcopalis; item & Fiscalis generalis, & alterius fiscalis vocatus virgæ Notarij, seu scribæ redditiuum; item & Æconomi alicuius territorij, Episcopatus, Rectoris, aut Thesaurarij alicuius Episcopatus, iudicis antiquioris, hoc est Præsulis Audientiæ Archiepiscopi Toletani, aut alicuius ex consiliariis eiusdem Audientiæ, consiliiue, atque secretarij eiusdem consilij, item tituli vocati *merced de el Sello de el Prelado*, Relatoris eiusdem consilii Archiep. Tolet. siue ostiarii eiusdem Consilii, item Procuratoris Audientiæ Episcopalis, aut Receptoris etiam Audientiæ Ecclesiasticæ, & ratiocinatoris maioris rationum alicuius Prælati; item & custodis carceris Ecclesiasticæ, & Algoacelli Ecclesiasticæ; item operarii maioris, & scribæ fabricæ Cathedralis, & titulorum, quos præstant etiam Episcopi, & Archiepiscopi suis iudicibus sæcularibus aliisve ministris eorum, *ibi ex folio 17.B.* quando scilicet à Rege habent Episcopi in sua Diœcesi aliqua oppida donata, vt contingit in Archiepiscopatu Compostellano, & in aliis illius Regni Episcopatibus, & alibi &c.

Et licet in titulo cum sola potestate generali 3
dato vicario prærequirant nonnulli, vt ad effectum, quod vicarius generalis talis remaneat sit necessaria ea clausula, scilicet *ipsum nostrum vicarium generalem in Ecclesia, ciuitate, & Diœcesi nostra, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus tenore præsentium facimus, constituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum vicariorum nostrorum per nos alias institutorum, dantes, & concedentes eidem plenam, & liberam potestatem, & mandatum speciale &c.* sic vt non sufficiat, si in temporalibus, tantùm, vel in spiritualibus createtur, sicut docuerunt Pauin. Rebuffus, & Azor, quia Ecclesia solet temporalia, & spiritualia habere; *cap si quis 1. q. 3.* † Tamen verius 4
est, vt possit constitui vicarius generalis in spiritualibus tantum, vt aperte videtur desumi ex Concilio Trid. *sess.13. de reformat. cap.2.* ibi, *seu illius etiam vicario in spiritualibus generali*, sicut post Marchesan, Sbrocium, & Sanchez sequuntur Nicolaus Garcia *de benefic. p. 5. cap. 8. num. 122.& 123.* vbi asserit in Bullis, & litteris Apostolicis aliquando vicarium in spiritualibus generalem appellari, & Barbosa *in pastorali dict.a allegat.54.n.57.*

Adduntque ipsi, & Sbrocius *de vicario Episcopi lib.3.q.33.* Riccius *in praxi fori Ecclesiastici decis.478.in prima edit.& resolut.502.in 2.edit.* Azor, *instit.moral. p.2. lib.3. cap.45.q.5.* vers. *citra* in dicto titulo; ideo poni solitam esse clausulam proxime adductam *citra tamen reuocationem aliorum vicariorum*; quia sicut procuratore secundo constituto, primus reuocatus censetur, nisi fuerit hæc clausula adiecta *l.si quis §. 1. ff. de procuratorib* de quo late dico *infra in tit.de procurator.* si quidem vicario secundo constituto, primus censeatur reuocatus, qui & etiam alii docent vt dixi *sub dicta quæst.5.* † per clausulam dictam *Dantes, & concedentes, ei plenam, & liberam potestatem*, ea tantùm concedi, quæ in 6
generali

generali mandato continentur, non quidem alia, quæ requirunt à dante specialem commissionem; tunc enim debet de omnibus fieri specialis mentio, aut saltim de aliquibus, vt sub *dicta quæst.* 5. explicaui iuxta clausulam tenoris sequentis, quæ continetur in dicto titulo ibi. *vnum, vel plures vicarios loco eius cum eadem, & simili, vel minori authoritate faciendi, creandi, & substituendi, & cætera omnia, quæ sunt Episcopalis, & Archiepiscopalis iurisdictionis exercendi, & terminandi, & omnia, & alia, & singula faciendi, & committendi etiam si talia essent, quæ mandatum exegerint speciale, & maiora, & grauiora expressis; pro vt ad vicariatus officium noscitur quomodolibet pertinere.* Non enim per hæc verba, vt expendit Barbosa *dicta allegat.* 54. *n.* 59. cum Molina, de quo dixi *dicta quæst.* 5. vicarius generalis consequitur specialium casuum reseruatorum Episcopo, quorum *ibi* numeraui 50. sine speciali commissione, vbi qualis ea debet esse, dixi.

7 Ad secundam quæstionis partem, an hoc idem, & dicta *supra à dict. q.* 5. procedant in vicario generali capituli, sede vacante? & quam iste potestatem habeat, & de illius nominatione &c. suppositis quæ dixi *à dicta quæst.* 5. nunc laconicè de tali vicario generali capituli sequentia duxi explanare; siquidem Abbas *in cap. irrefragabili n.* 2. *de officio ordinarij*, Felinus, *in cap. cum olim. n.* 9. *de maiorit. & obedient.* Sbrocius *de potest.*

8 *& officio vicarij dicto lib.* 1. *q.* 16. *n.* 8. † Dixerint posse capitulum sede vacante ad quem deuoluitur iurisdictio, *cap. vnico, & ibi glossa de maiorit. & obed. lib.* 6. Vbi DD. & in Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 56. instar Episcopi vicarium, sibi constituere vicarium etiam generalem, à tempore, quo sedes ipsa Episcopalis vacat, cuius tituli tenorem post Quarantam *in Bullario* verbo *capitulum sede vacante.* vers. *decimo quæro* Barbosa

9 *dicta alleg.* 54. *n.* 159. † ponit ad litteram formularium, quod incipit, *Nos canonici, & capitulum cathedralis Ecclesiæ N. sede vacante, per obitum Bonæ Memoriæ N. Episcopi &c.* Vbi continentur casus, de quibus cognoscere valet, ac reseruantur capitulo alij, cui solet denegari facultas substituendi sibi vicarium alium per clausulam illam *in casu vero infirmitatis, vel absentiæ substituere non possit, vel causas delegare, sed in his ca-*

10 *sibus prouisio ad Nos spectare debeat &c.* † Sed quia facultas prædicto vicario à capitulo concessa potest addi, vel minui pro voluntate eiusdem capituli, vt dixerunt idem Barbosa *n.* 158. & Quaranta *dicto n.* 1. ideo nihil amplius de prædicto formulario, cum recurrendum sit in hoc puncto ad formularium custoditum in archiuio cuiuslibet Cathedralis, tam circa nominationem dicti vicarij, quam aliorum Ministrorum constituendorum pro ministerio iurisdictionali ipsius sedis vacantis.

11 Igitur, vt est dictum, quia capitulum sede vacante Ecclesiæ Cathedralis subintrat in ius vniuersum Episcopale; ita vt possit facere ea omnia, quæ sunt ordinariæ iurisdictionis, nisi expresè prohibita reperiantur, vt docent glossa, & DD. *in cap. his, quæ, & in dicto cap. cum olim de maiorit. & obedientia, & in cap. illa, ne sede vacante, cap. ad abolendam de heret* glossa *sede vacante*, & eodem verbo, *in clem.* 1. §. 1. *tit.* 1. glossa in verbo *obseruari in cap. quia sæpe de elect. lib.* 6. vbi DD. antiqui, Paulinus *de offic. & potest. cap. sede vacante, p.* 1. *q.* 1. *à n.* 3. *& q.* 5 *n.* 2. vers. *item regulariter*, Gutierrez *canonic. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 10. † vbi 12
quod succedit generaliter in iurisdictione sui Prælati, & etiam in administratione spiritualium, & temporalium, possitque iudices dare, ac constituere, & omnia, quæ ad iurisdictionem pertinent expedire, vt post Federic. de Sen. Cardos, & Nauar. Rebuf. Suarez, Flamin. Parif. Azor, Sbrocium *de officio vicarij lib.* 1. *q.* 15. *&* 16. Quaranta verbo *capitulum sede vacante*, à princip. Quintana Dueñas *Eccles. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 6. Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 5. *cap.* 7. *à n.* 4. & Molina *de iustit tract.* 5. *disp.* 1. *n.* 3. *& n.* 10. qui ampliat ad iurisdictionem, quæ ex consuetudine competeret, Filiucius *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 41. *cap.* 2. *n.* 4. Isidorus Moscon. *de Maiest. milit. Eccles. lib.* 1. *p.* 1. *cap.* 15. *à pag.* 244. Bobadilla *in politica lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 23. Barbosa *de officio Episcopali alleg.* 56. *n.* 9. & de canonicis plura repetens. *tom.* 1. *cap.* 42. *& ibi n.* 61. Cardinalis Tuschus *pract. conclus. tom.* 1. *litt. c. conclus.* 56. *n.* 2. Solorzanus *de iure indiarum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 1. *&* 3. Machado *de perfecto confes. lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 1 *docum.* 6. *n.* 2. Felicianus de Vega *in cap.* 4. §. *de adulteriis n.* 49. *de iudiciis*, vbi aliquid ego dixi Marcellus Vulpeis *in praxi iudicum cap.* 44. *n.* 1. Valenzuela Velazquez *p.* 1. *consil.* 107. vbi *n.* 14. † ait capitulum sede vacante succedere in 13
omni iurisdictione Episcopali proueniente à iure communi generali, vel speciali; & sic in omnibus, quæ sunt Iurisdictionis non prohibitis expresse ibi *n.* 13. cum Farinacio, Graff. Ioan. Leone, Ioanne Hieronimo, Campanillo, Abbate *in dicto* §. *de adulteriis n.* 17. & Decio *n.* 150. & praxi Archiep. Neap. *cap.* 83. *n.* 1. *& cap.* 85. *n.* 2. addens *ibi n.* 15. Valenzuela, vt dictum de capitulo, sede vacante, intelligatur de vicario, quem debet deputare infra octo dies, vt statim dicemus.

Ideo cum constet ex *dicto cap.* 16. *Trid. sess.* 24. 14
de reformat. quod possit capitulum vicarium sibi constituere generalem, cui competunt, ea quæ capitulo ex Felino, *cap. eam te de rescript. n.* 17. vers. *& intellige*, glossa *in clem. etsi principalis*, verb. *Episcopi* eodem titulo, quam sequuntur Zabarella *ibi n.* 15. Imola *n.* 21. Sbrocius *de vicario Episcopi lib.* 1. *dicta quæst.* 16. *n.* 3. inde est quod inter alia, quæ potest capitulum facere, sede Episcopali vacante, possit quidem constituere vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus, vt docent Bonacos *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 9. *n.* 13. *pagina* 185. Gutierrez *supra d. c.* 11. *canon. n.* 10. Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verb. *capitulum* §. 3. idem Barbosa *de canonic. dict. cap.* 41. *n.* 79. cum Azor, sed qualem, dico *num. sequent.*

Quod vt distinguatur, supposito quod in eo, in- 15
terim quo capitulum, postquam succedit in sede vacante, non sibi nominat vicarium generalem, tota iurisdictio Episcopalis in his, quæ sunt iurisdictionis, sed non ordinis, resideat penes ipsum totum capitulum, Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. verb. *capitulum* §. 3. Quaranta §. *duodecimo quæro.* vers. 1. *in summa Bullarij*, vers. *capitulum sede vacante*, Aloysius Riccius, *in praxi rerum fori Eccles. post resolut.* 505. *in notabili de materia vicarij à capitulo sede vacante* vers. *primo*, in decis. Curiæ Neapolit. 101. *n.* 3. *p.* 4. Ragucius *de voce canon. in capit. q.* 37. *n.* 1. Barbosa *de offic. Episcopi dicta* 3. *p. alleg.* 54. *n.* 163 Sacra Congreg.

Congreg. Concil. sub Die 19. Septemb. 1620. vbi expresse *quod donec durant dies, electionis dicti vicarij, iurisdictio est penes capitulum, non vero penes primam Dignitatem*: idem Barbosa *in dict. cap. Trid. n.9* cum Ragucio *de voce canon. in capitulo q.37.n.1.* & Sellio *in selectis canonic. cap.19.n.41.* & testante decisum dict. Die 19. Septemb. 1610. dicentes administrationem ipsi capitulo pertinere, & incumbere; idem etiam Barbosa *dicta alleg. 54.n.163.*

16 † Quamuis Sbrocius *de officio vicarij lib.1.q.61.* Petr. Follerius *in constit. Regni*, quæ incipit *peruenit ad audientiam nostram n. 75.* & Marcellus Vulpeius *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 34. n. 19.* existimauerint, quod extante præfixione termini octo dierum per Concilium facta, interim Archidiaconus sustinet vicarij vices, quod non sustinetur in praxi etsi per illa, quæ adduxi *in Rubrica, & tit. de officio vicarij, & de officio Archipresb.* posset de iure sustineri.

17 Iam ad specialitatem deueniendo, primo statuitur ex *dicto cap.16. sess.24. de reformat. capitulum sede vacante*, infra dictos octo dies teneri ad constituendum, nominandum, & assignandum vicarium generalem pro administratione iurisdictionali Diœcesis, qui terminus currit capitulo à Die scientiæ translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam; quando tamen à summo Pontifice fuerit Episcopus absolutus à vinculo prioris Ecclesiæ, sic vt statim post translationem absque alio consensu Episcopus translatus perdat iura primæ Ecclesiæ, vel si eam dimittat ab eo quidem tempore, quo dictus Episcopus ab ipsius vinculo absoluitur in consistorio sanctitatis suæ, etiam ante expeditionem litterarum Apostolicarum, vel adeptam possessionem secundæ Ecclesiæ, & postea quam huiusmodi absolutionis notitiam habuerit, etiam ex testimonio, seu documento secre-

18 tarij sacri Collegij, † Tenebitur idem Episcopus illico abstinere se ab exercitio ordinariæ iurisdictionis; quia illico, etiam insciente capitulo, transit iurisdictio in ipsum capitulum, tamquam, sede vacante, in tantum quidem, vt possit, ac debeat capitulum ea iurisdictione vti, & vicarium iuxta dict. decret. Trid. præscriptum constituere, sedemque vacantem publicare, vt docent Barbosa *n.11.* & cæteri scribentes super eo *cap.16. Trid.* ac resolutum dicit Masobrius *in praxi habendi concursum requisito 1. dubio 9.* secundùm Romanam impressionem. Rota *in decis. 475. p. 1. recent.* idem Barbosa *in c.1. de translat. Episcop.* idem Barbosa *dicta alleg. 54.n.64.*

19 Verùm si idem capitulum, sede vacante post dictos casus, à quo scit vacaturam, seu mortem sui Episcopi, non prouiderit de vicario, vel non idoneum elegerit, poterit Archiepiscopus deputare vicarium, seu officialem in Ecclesia suffraganei, vt statuit idem Trid. in vers. *si secus factum fue-*

20 *rit.* † & simili modo si contingat vacare sedes Archiepiscopalis, aut alia Ecclesia exempta, iurisdictionem habens, accedat vt capitulum negligens fuerit in tali vicarij electione facienda, quod tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Episcopus in exempta vicarium idoneum constituere possint, deciditur in dicto Trid. decreto vers. *etsi Ecclesia ipsa Metropolitana*: videndi sunt Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.1. cap. 10.n.7.* Sbrocius *de vicario Episcopi lib.1.q.48.* Chuchus *instit. iuris canonici lib.2. tit. 8. de officio vicar. n.39.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapolitan. cap.70.n.6.* Quaranta *in summa Bullarij.* verbo *Archiepiscopi authoritas n. 36.* Barbosa *de canonic. dicto cap.42. n.55. & 56.* idem *in dicto cap. 16. Trid. n. 32. & 33.* qui addit *in dicto tract. n. 48. in col ect. decis. 716.* verb. *vicarius capitularis sede vacante n. fin.* idem *in Bullario sub eodem verbo*, ex Sacra Congreg. Concilij in Liman. 29. Septemb. 1623. cuius meminit Solorzanus *tom. 2. de iure indiarum lib. 3. cap. 13. n. 65.*

Quod vicarius à Metropolitano deputatus in vim *dict. cap. 16. sess. 24.* quando in sede vacante capitulum, ad quod spectabat intra tempus à Concilio præscriptum, illum non deputauit, potest amoueri ad nutum ipsius Metropolitani. 21

Et sic non ita deuolui Metropolitano facultatem nominandi vicarium, transactis illis octo diebus, vt amplius non possit capitulum moram purgare, & vicarium designare; quia ad Metropolitanum non deuoluitur ius nominandi priuatiuè, sed cumulatiuè; tum quia hæc deuolutio non est alicuius beneficij Ecclesiastici, sed officij; ac proinde non esse necessum, vt natura deuolutionis sequatur, præcipuè cum sit constitutio pœnalis, sicut resoluit Garcia *de beneficiis dict. p.5. n. 7. cap. 7.* Castrus Palao, Quaranta, & Suarez, quos sequitur Barbosa *dicta alleg. 54. dict. n. 164. in fine*, † indeque fier, vt si moreretur vicarius à Metropolitano nominatus, & creatus, vel ab alio superiori ob negligentiam capituli, possit tunc in tali casu idem capitulum infra alios octo dies creare, vt prius; quia pro prima vice tantum amisit ius: sic idem Barbosa *in dicto cap. 16. Trid. num. 32. in fine*; idem *de officio. & potestat. Episcop. p. 1. tit. 4. de Archiepisc. præstantia num. 60.* vbi ex Geminiano, & Ragucio sic obseruat. 22 23

Quod si dubites de idoneitate siue gremio, ex quo debeat talis vicarius à capitulo nominari, de ætate, ordine, aliisque requisitis; item ân vnum tantum, vel plures in simul eligare. Ad primum dico quod debet eligere ita virum, siue viros idoneos, vt sit Doctor, saltim in iure canonico, aut licentiatus, seu aliàs quanto fieri possit idoneus, vt tenent Nauarr. *conf. 2.* alias vnico hoc tit in nouis, Sayrus *in floribus, decis. sub tit. nostro decis. 2.* Petr. Henriquez, *conf. 90.* Sbrocius *de officio vicarij lib.1. q.36. n. 22.* Galetius *in Margarita casuum conscientiæ* verbo *vicarius* 4. Molina *de iustitia tract. 5. disp. 112.* Riccius *in praxi rerum fori Eccles. dicta resol. 497. n. 2.* Marcelus Vulpeius *in praxi fori Eccles. cap. 44. n. 15.* Machado *in suo perfecto confess. lib. 4. p. 3. tract. 2. docum. 3.* Moscon. *de Maiest. milit. Eccles. lib. 1. p. 1. cap. 15. n. 191.* Anton. Naldus verbo, *vicarius pag. 919.* Solorzanus *de iure indiar. lib. 3. cap. 13. n. 37.* Et licet Sbrocius *dict. quæst. 36. n. 22. in addit.* Galetius *supra n. 4.* Molina *tract. 5. disp. 11.* Riccius *dicta resol. 497. n. 2. & in collect. decis. p. 3. n. 1602.* referant decisum, † quod sit Doctor, aut licentiatus in aliqua vniuersitate; non inquam à persona priuata gradu insignitus sit, Barbosa *de canonic. dicto c. 42. n. 51.* & in Trid. *dicto c. 16. n. 17.* referunt *n. dicto 51.* ex Sacra Congreg. Concilij sub Die 19. Septemb. anni 1610. *quod debet Doctorari in aliqua vniuersitate*, & quod alias electio sit nulla. Tamen existimo in praxi cautum regulariter in Cathedralibus, id ait exacta non obseruari, cum sæpius contingat, vt 24 25

vt eligantur ex gremio vnus, aut duo sine gradu vllo Doctoratus, aut licentiaturæ, aliquando theologus, & aliquando vtroque carentes. Quare si ita eligatur aliquis, aut duo, vt solet, poterit capitulum in actu deputationis eligere consultorem Doctorem sibi bene visum, partibus non suspectum in casibus, in quibus eo opus fuerit, vt docent Sbrocius *dicta quæst. 36. num. 13.* Quaranta dicto verbo *capitulum sede vacante num. 3. in fine*, Garcia *dicta p. 5. cap. 7. n. 12.* Videndus Aldan. *in compend. canonic. resolut. lib. 1. tit. 43. num. 41.*

26 Itaque etsi per verba Trid. *in dicto cap. 16.* ibi *item officialem, seu vicarium*, vnum tantum eligere valeat capitulum in vicarium, pro vocatura sedis Episcopalicæ tamen quia video communiter in nostris Ecclesiis Hispanicæ duos de gremio eligi, qui saltem vnus solet esse Doctoralis, aliusve gradu Doctoratus, siue licentiæ insignitus; ideo dicendum existimo hoc procedere ab inueterata, siue immemoriali consuetudine, quæ sic approbata procedit, ita Quaranta *dict. verb.* vers. *nono dubitatur*, Barbosa *dicta alleg. 54. in pastorali n. 165. in princip. & in dicto cap. 42. de canonic. n. 33. in Trid. dicto c. 16. n. 2. in collect. decis. 216. supra n. 1.* vbi *n. 4.* refert decisum, & declaratum à Sacra Congregat. & *in Bullario* dicto verbo *Vicarius capitularis* Die 28. Augusti 1621. quod vicarius capituli non potest esse Doctor Theologus, vt ipse meminit etiam *dict. cap. 42. n. 53.* sed video praxim in contrarium, quam tuetur Riccius *in decis. curia Archiepiscop. Neapolit. p. 4. decis. 305. n. 5.* dicens quod Doctor sacrorum canonum præfertur Magistro sacræ theologiæ quoad hoc officium; subdit *ibi n. 16.* electionem in vicarium factam de Theologo, omisso canonista, valere, refert idem Barbosa *de canonic. dicto c. 42. n. 52. in fine.*

27 Indeque inferunt DD. vt capitulum sede vacante, possit substituere duos vicarios vt alterius mensibus vicariatus munere fungantur, si legitima probetur immemorialis consuetudo, & illis qualitatibus, sint prædit, quas requirit Concil. Trid. *in dicto cap. 17.* vt asserit resolutum Nicolaus Garcia *in additionibus ad suum tract. de benefic. dict. p. 5. cap. 7. num. 37.* & Barbosa *in dicto cap. 16. n. 3.* idem *in dicta alleg. 54. n. 165.* qui & Pauin. *dict. q. 10. n. 6.* Sbrocius *lib. 1. q. 50. n. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 37. q. 18.* Molina, *de institia dicto tract. 5. disp. 11.* Castro Palao *in opere morali tom. 2. tract. 13. disp. 2. n. 29. lib. 2.* dicunt quod sicut Episcopus plures vicarios sibi potest constituere, ita etiam capitulum sede vacante.

28 De secundo autem dubio dicendum est, quod etsi capitulum, sede vacante, non debeat præcisè eligere dictum vicarium, aut vicarios de gremio suo capitulari: tamen si adesset ibi persona idonea vt tunc cæteris paribus, sit præferendus ille qui est de gremio, referunt decisum Quaranta dicto vers. *capitulum sede vacante*, vers. *sexto dubitetur*, Riccius *in decis. curia Archiep. Neapol. decis. 180. p. 4.* Barbosa *dicta allegatione 54. sub dicto n. 183. idem in Trid. n. 5. de canon. dict. cap. 41. n. 37.* idem *in dicta collect. decis. 716. n. 5.* referens à Sacra Congreg. Rit. declaratum, & *in Bullario supra* Nicolaus Garcia *dict. cap. 7. n. 13.* vbi ad litteram declarationem adducit, qui dum *n. 12.* ibi dixerit, quod eo casu, quo si sunt in capitulo Doctores, vel licentiati, sint eligendi, alias inquam sufficiet vt vnus eligatur, qui quantum fieri potest idoneus: tamen *n. 14.* vt referunt etiam Solorzano *de iure indiarum d. lib. 3. cap. 13. n. 41* Machado *dicto lib. 4. p. 3. tract. 2. docum. 8. n. 2.* asserit, quod ex hoc non excluditur arbitrium, ne possit capitulum vt sibi videbitur eligere ex iustis causis vicarium generalem personam extraneam; licet aliquis adsit capitularis licentiatus, vel Doctor, vt dixit etiam Aloysius Riccius *in praxi post. dist. resol. 505. in notalibus de materia vicarij num. 4.* vers. *capitulum.*

29 Et quamuis lego à sacra Congreg. Concil. declaratum apud Nicol. Garciam *dict. p. 5. cap. 7. n. 10. & 11. n. 1. dubio* Barbosam, *in dict. collect. decis. 716. n. 6.* & *in Bullario supra*, quod non valet deputatio, siue electio vicarij capitularis, etiam si ex consuetudine fieret de ipsius gremio, & vt bini, vel singuli per singulos menses administrent obseruando ordinem, si non essent omnes Doctores, vbi alij Doctores possent constitui: tamen ex dictis *n. præced.* aliter in praxi obseruari sæpius videmus & idem Barbosa *in Trid. dict. c. 16. sess. 24. sub n. 2.* addit ex Pauino *d. p. 2. q. 10.* Molina *de iust. tract. 5. disp. 11. n. 11.* vers. *Pauinus*, † posse etiam capitulum, sede vacante, vicarios pedaneos constituere, sicut Episcopus posset; idem Barbosa *de canonic. d. c. 42. n. 30. & dicta alegat. 54. n. 163. in fine.* 30

31 Insuper poterit à capitulo creari vicarius generalis canonicus eiusdem Ecclesiæ, qui in eadem Ecclesia, & ciuitate curam gerit animarum: ita decisum reperitur à Sacra Congreg. Cardinal. in verbis sequentibus *petitum fuit à sacra Congreg. Cardin. negotiis Episcoporum, & reg. præpositorũ an Episcopali sede vacante canonici eligere valeant in vicarium generalem, canonicum eiusdem Ecclesia, qui in eadem ciuitate, & Ecclesia, curam quoque gerit animarum, sacra eadem congregatio affirmatiue respondit in vna Orton. 19. Martij 1619. & 19. Iulij eiusdem anni, vbi etiam fuit dictum, quod contraria decisiones intelliguntur de Parocho rurali, refert, ac sequitur Barbosa dict. cap. 34. n. 38. de canonic. idem in Trid. dict. cap. 16. n. 7.*

32 Alia plura congerunt DD. in præcitatis locis, & ex pluribus declarationibus idem Barbosa *in dict. cap. 16. Trid. & in toto dicto cap. 42. de canonicis à n. 39* idem *dicta alleg. 54. in fine sub dict. collect. decis. 716. & collect. decis. 717.* verbo *vicarius capitularis quam habeant authoritatem*, & *in Bullario dicto verb.* circa præeminentias intra Ecclesiam suam cathedralem, & extra, item & quæ possit iure ordinario ex vi talis nominationis decernere, atque exerceri, de quibus infra latius ago *sub tit. ne sede vacante aliquid innouetur*, vbi latissimè *de potestate capituli, sede vacante & in tit. de his, quæ fiunt à Prelato sine consensu capituli.*

33 Quare pro complemento huius dubij notandum duxi, quod etsi capitulum sede vacante ad vicarij capitularis electionem, iteratis vicibus deueniri possit, absque causa vero non valeat, vt declarauit Sacra Congreg. Cardinal. negot. Episcopor. & regular. præposit. in Messanen. 6. Mai 1618. † Secundo quod si discordia fuisset inter canonicos in electione vicarij, & plures ad hoc officium assumerentur, debeat remanere magis idoneus, & habens qualitates, cæteris remotis, vt docent Quaranta, *supra*, vers. *secundo dubitetur*, Aloysius, 34

Aloysius Riccius *post dict.resol.*505 *cap.7.n.23.* vbi refert sic censuisse sacram Congregationem Barbosa *de canonic.dict.cap.* 42. *num.* 36. Nicolaus Garcia *dict.cap.7.p.5.de benefic.n.* 23. idem Barbosa *in dict.collect.decis.*716.*n.9.& in Bullario eodem verbo* item *in dicto cap.* 16. *Trident. num.*4.

35 De alio requisito ætatis,scilicet & ordine, breuiter respondeo,suppositis quæ dixi *de ætate, & qualitate ordinandor. & sub tit.de officio Archidiaconi,Archipresbyteri,Primicerij,& aliorum*, vbi quà ætate debeant esse ordini, ac Dignitati Ecclesiasticæ præficiendi, iam resolutiuè dico quoad nempe vt possit creari in vicarium capitularem ille,qui constitutus fuerit in ætate 25. annorum,si aliàs est idoneus,quod non expedit sicut Congreg.Concilij declarauit Die 11. Augusti 1614.Barbosa *dicta collect.decis.*716.*n.*8.idem *in Bullario* sub dicto verbo *vicarius capitularis sede vacante*; idem *de canonic.dicto cap.*42.*num.* 54.*& in Trid. dict. cap.*16.*n.*16.Sellius *in selectis cap.*19.vbi refert decisum sub dicto Die 11. Augusti.

36 De ordine autem requisito respondendum est iuxta illa,quæ dixi *supra in dict.quæst.*5.*de vicario Episcopi*,qui licet de iure communi sufficiebat,vt esset clericus in minoribus constitutus:tamen iam hodiè debeat esse in sacris insignitus : ita similiter procedat in vicario generali constituendo à capitulo sede vacante per extensionem constitutionis Clem. VIII. incipit *Ecclesiastici ordinis*, 1.Februarij 1601.quam approbauit,& confirmauit Vrbanus VIII.in alia sua Constit. incipit *docet Romanum Pontificem* sub Die 16. Decemb. 1623.cum ex dictis eadem ratio,quæ militat in vicario Episcopi,eadem procedat in vicario capituli,vt præter dicta *sub dicta quæst.*5.firmate videtur idem Barbosa *de canonicis dict.cap.*42.*sub n.*54 vers.*vicarius generalis.*

37 De vltimo dubio,an vnum,vel plures vicarios possit capitulum eligere,sede vacante, ex dictis sub hac quæstione dictum est enim vers. *dicti cap.*16.Trid.*item officialem,seu vicarium*, vnum tantùm eligendum,aut plures,si alias consuetudine sit introductum,& addo quod dicit Ragucius *de voce canonic.q.* 40.*n.*8. nempe vt possit plures vicarios constituere æque principales, vel vnum generalem,& alterum foraneum,maxime , si est ampla Diœcesis,& stante immemoriali consuetudine, vt admittunt Riccius *in decis. curia Archiep.Neapol.decis.*293.*p.*4.Barbosa *de canonic. dict.cap.*42.*n.*33.& in præcitatis locis , & Sacr. Congreg. Concilij in Salernitana.26.Iulij 1589.

38 & in Panormitana 31.Mai 1591.† quæ censuit capitulum sede vacante:duos vicarios substituere posse,vt alternis mensibus vicariatus munere fungantur,si legitima probetur immemorialis consuetudo,& illis qualitatibus sint præditi,quas requirit Concil.Trid.*sess.*24.*dict.c.*16.*de reformat.* & testatur sic Nicolaus Garcia *dicto c.*7.*p.* 5. *de beneficiis n.* 37.

39 Vnde infero quod Capitulum , sede vacante potest præfigere tempus & modum procedendi , sed non postea,nam cum iurisdictio vicarij capitularis dependeat ab ipso capitulo , poterit quidem capitulum ipsum illam ampliare,& limitare, ex quo ipsa iurisdictio residet principaliter penes capitulum.Pauin.*de capitulo sede vacante* 2.*p.q.*10.*n.*6.Marcel.Vulpeus *in praxi iudic.fori Eccles.cap.*44.*n.*28.Ragucius *dict.quæst.*40.*n.*14.& Sacra Congreg.Concilij, † quæ censuit capitulum sede vacante posse certum tempus in vicarij deputatione præfinire,quo elapso , & iurisdictio expiret,vt testatur Nicol.Garcia *dict.p.*5.*cap.*7.*n.* 37.Quare inferunt alij vt possit etiam illum eligere cum clausula,*quod non duret,nisi per annum*, vt refert etiam idem Barbosa *in dict.collect.decis.* 716.*n.*7.*& sub Bullario*,verbo *Vicarius capitularis.*† Credit tamen idem Barbosa in Trid.dicto *cap.*16.*n.*12.*& de canonic.dict.cap.*42.*n.*45. melius fieri si vicarius capitularis,sede vacante, eligatur liberè absque vlla conditione mutationis , & assignatione assessoris,pro vt censuit sacta Congreg.Cardinal.negot.Episcopor.& regul. Præpositorum Episcopo Caietano rescribens sub Die 28.Octob.1587. 40 41

42 Ad tertiam quæstionis partem,an vterque vicarius capituli,& Episcopi sit obnoxius syndicatui? Et de vicario capituli affirmant communiter DD.quia per Trid.*in dicto cap.*16.*sess.* 24.*de reform.*in vers.*rationem exigat*, docent posse capitulum sede vacante , facta remotione vicarij , vel aliorum officialium illos eligere ad reddendam rationem administrationis, eosque pro culpa punire,vt refert Barbosa *ibi n.*54.& quod finito officio,talis vicarius teneatur stare syndicatui, docent etiam Aloysius Riccius *in praxi rerum Eccles.dec.*481.*in* 1.*edit.& resol.*504.*in* 2.*editione*,Quaranta verbo *capitulum sede vacante*, vers. *dubitatur denique n.*14.Barbosa,*in pastorali dicta alleg.*54.*à n.*181.

43 Et comprobatur, quia cum syndicare sit actus iurisdictionis,Paris.de Puteo.*tract.de syndicatu*, §.*iudices ad syndicatum n.* 9. & in illo procedatur,tam ex officio,quam ad instantiam partis , vt per eundem in Rubr. *proceditur autem*, † eo ipso quod capitulum succedit Episcopo in iurisdictionalibus,& possit de delictis in genere , & in specie inquirere ; argum. eorum , quæ diximus *dict.quæst.*5.*de vicario Episcopi* , & latissimè *infra*,DD.*in cap.*1.*per textum ibi de officio ordinarij* , sequitur , vt possit capitulum exercere hoc munus Syndicandi in suos Ministros : ita idem Barbosa *de canonicis dicto cap.*42.*num.*103.vers. *trigesimo secundo* , & Resoluit Rota *decis.*166. *num.* 3. *p.*2.quæ *n.* 3.respondet argumentis contrariis. 44

45 Quare optime resoluunt Marc. Anton. Genuens.*in pract.Archiepis.Neapol.*58.*in fin.*Prosperus de Augustino *in addit.ad Quarant. dict. n.* 14.Aloysius Riccius *in dict.praxi rerum Eccles. decis.*181.*& dict.res.*504.Ragucius *de voce canonicor.in cap.*1.*q.*40.*n.* 13. Marcel. Vulpeius , *in praxi iudic. fori Eccles. cap.*44.*n.*19. *in princip.* vicarium capituli sede vacante teneri, finito officio,stare syndicatui;imo addunt Armendar,*in addit.ad leg.Nauarræ lib.*1.*tit.*18.*l.*7. *de Episcop.n* 99.Vgolinus *de offic.Episcopi cap.*2.§.2. Riccius *in decis.curia Archiep.Neapol.*29.*p.* 4. Barbosa *dicta alleg.*54.*n.*182 idem *in Trid.dict.cap.*16.*n. fin.*† posse Episcopum exigere per se rationem administrationis officij gesti à vicario capituli,sede vacante constituto , atque in aliquo delicto compertum punire , vt decisum referunt ; & ob id refert decisum, † Nicolaus Garcia *dict. p.* 5. *de benefic. cap.* 7. *num.* 23. & Barbosa *in Trid. dict.num.*34. *in fine*,non impediri futurum Episcopum,quando ex dicto decreto Trid. *cap.* 16. ab officialibus,sedis vacantis,quo minus ab eisdem exigat rationem actionum , quas sede vacante fecerint, 46 47

fecerint,& eos punire,etiam si à capitulo fuerint absoluti.

48 Sed quod vicarius generalis,aut foraneus Episcopi tali syndicatui non teneatur, siue mortuo Episcopo,aut ab eo remotus, aut quia ipse renunciauit, videtur in praxi tantum iuxta responsum Gregor.XIII.in quadam Bulla anni 1578. directa Clero,& communicati Tarentin.in verbis sequentibus: *statuimus,& mandamus,quod vicarij, & officiales, siue generales,siue particulares etiam foranei nuncupati per eumdem Archiepiscopum, siue eius pro tempore successores in dicta Ecclesia Tarentina, siue eius Diœcesi deputati,vel deputandi ad aliquem syndicatum nullo modo teneantur,aut etiam sub quo bis prætextu sint obnoxij*: sic referunt Marcus Anton. Genuens.*in praxi Archiep.Neapolit. cap.* 58. *in nouiss.edit.* Homo Bon,*de Bonis de humana vita statibus cap. 7. in fine*, Barbosa *dicta alleg.* 54.*numer.* 183.Vbi extendit ad vicarios generales aliorum Episcopatuum, siue etiam ad particulares; & sic in praxi video apud omnes Episcopatus in nostra Hispania admissum, vbi numquam vidi, nec audiui prædictos, aut aliquem eorum fuisse coactos ad syndicatum, †

49 Et quamuis Azebedus per constitutionem Hispanicam *l.4.tit.7.lib. 3. recopil.* aliter firmet, tamen reuera nihil in hoc operari debuit contra expressam constit. D. Greg. qui tale præbuit responsum clero, & communitati Tarentin, prætendentibus vicarios Episcopi esse obnoxios syndicatui. Videndus idem Barbosa *de iure Eccles.1 p.cap.15. n. 45.in principio.*

50 Non tamen effugiet vicarius, qui deliquerit in officio,vt offendat iurisdictionem, Metropolitanam iuxta intellectum Doctorum *in cap.1.hoc tit.lib. 6. & textus in cap. Romana de appellat.* eodem libro,coërcitionem Archiepiscopi, veluti si nolit deferre appellationi ad eum legitime omissæ, vel si illius inhibitionem spernat; quia tunc poterit ab Archiepiscopo censura Ecclesiastica coërceri: nam Archiepiscopus iusta causa subsistente & rationabili, potest excommunicare vicarium,vel officialem Episcopi suffraganei, vt docent Sbrocius *de officio vicarij lib. 2. quæst.59. num. 6.* Stephanus Quaranta *in summa Bullarij*, verb. *Archiepiscopi authoritas. num.* 11. Lotterius *de re beneficiaria lib. 1. quæst. 22. num.* 100. & refert Barbosa *de Archiepiscopi præstantia in pastorali p. 1. tit.4. à num.17.& p.3.allegat.54.num.* 181. secundum impress. Lugdunens. verius *n.*184. idem *in dicto cap. 1. num. 2. & num.7.* per glossam *rationabili causa* ibi, *& potuit esse rationabilis causa.*

51 Quod si vicarius Episcopi simpliciter deliquit præiudicando partibus, & iustitiæ, tunc quidem cognitio, & punitio pertinebit ad proprium Episcopum, qui habet facultatem à iure, pro vt quiuis alicuius Magistratus coërcendi officialem suum, appellatione remota ex *l. nulli officialium Cod quorum appellat. non recip.* registrata per Gratian. *in cap. ei qui appellat. §.nulli quoque 2. q. 6.* docent in terminis Lotterius *in tract. de re beneficiaria dicto lib.1.q.22.à n.* 100. vbi intelligit, nisi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta sit deuolutio; iuxta quam distinctionem ait intelligendum Geminianum *in dicto cap. 1. §. fin.* *sub n.4.*idem Barbosa *in pastorali dicta alleg. 54. num. fin. de iure Eccles.dict. cap.15.sub dicto n.45.*

Ad quartam quæstionis partem,an valeat vterque vicarius vltra sportulas ex officio prouenientes ab Episcopo, aut capitulo exigere amplius salarium? de vicario inquam capituli videtur affirmatiuè respondendum;quia vicarius capituli;sede vacante,debet habere salarium, sicut quilibet extraneus vicarius,& deducere expensas, quas Domi facturus esset tamquã deputatus,præsens.& residens propter Ecclesiæ seruitium;licet vbi fuerit canonicus, fructus percipiat,cum censeatur inseruire Episcopatui, *cap.ad audientiam de clericis non resid.* vbi DD.Rota *decis.* 212. *n.* 6. *p.* 2. *diuers.* Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *n.* 254. Moneta *de distribution. quotid. p. 2. q. 11. num.* 89. Nicolaus Garcia *de benefic. p.3.cap.2.num.*353.Pauinus *de capit.sede vacante q. 10.n.5* Sbrocius *de vicario Episcopi lib. 1.q.55.n.7.* Quaranta verbo *capitulum sede vacante* vers. *septimo dubitatur*, quod in praxi non video obseruatum in nostris cathedralibus Hispaniæ, vbi sportulæ solent esse sufficientes pro victu. Nec vidi, aut audiui eas peti à grossa Episcopatus, nec à futuro Episcopo,nisi forte alicubi practicetur propter tenuitatem sportularum; tunc enim iudico respondendum iuxta proxime relatam sententiam. 52

Tamen vicarius creatus à capitulo ex gremio canonicorum ipsius Ecclesiæ,non percipiat distributiones quotidianas, dum tempore Diuinorum officiorum suo muneri, & officio incumbit: sic docent Moneta *de distribut.quotid. p.2.q.11.n.* 83.Barbosa *de canon. dict.cap.41.n 39.in Trid. d. c.16.sess.24. de reformat.n.* 8. idem *in pastorali dicta alleg.* 54.*n.*178.sic etiam docet Prosperus de Augusto ad Quarantam *supra n. 8. in fine*, quod dicunt fallere,quando adest consuetudo in contrarium;idem Barbosa *d.alleg.54.sub n.*165.† 53

De quo tamen dicunt etiam,quod si in choro interueniat inter alios canonicos ad horas cum habitu,& apparatu canonicali,lucrabitur distributiones illas,sedendo in loco,& stallo proprio sui canonicatus,antiquioribus non præcedendo: ita Sayrus *in floribus dec.sub hoc tit.dec.3.*Quarant. *supra vers.octauo dubitatur*,Riccius *in praxi rerum fori Eccles.dec.475 in 1.editione, alias* 499. *in 2.edit.* Sbrocius *lib.1.de offic.vicarij. q. 25. n.* 17. vbi *n.* 20.aduertit quod etiam quando non eligitur vicarius ex canonicis,illi in processionibus præferendus est Archidiaconus,seu alia Dignitas maior,& prima post Pontificalem:ita idem Barbosa *in d.c.16.Trid.n.8. in fine,in pastorali d. alleg.54.n.166 & 167.*cum Farin.Grilizen, Homo Bono,& aliis.& de canonicis *d.c.42.n.40.*vbi *n.42.*addit ex Sacra Congreg. Rit. in Nucerina 10.Aprilis 1601.quod nec debet occupare huiusmodi vicarius sedem Archidiaconi, sed debet sedere in alia sede portatili. 55

De vicario vero Episcopi,num præter sportulas queat amplius salarium sibi vindicare? videtur affirmandum vt possit, tenent Sbrocius *de vicario Episcopi lib.1.cap.34 n.* 3. Garcia *de benefic.d.ct.cap.2. num.* 357. Moneta *dict. quæst. 11. num* 78. quia tenetur Episcopus illi congruum Salarium subministrare per textum *in cap si Episcopus*, vbi glossa hoc tit.ita Barbosa *dicta allegat.54. sub num.*178. quem textum 56

ibi non inueni:tenent tamen Sbrocius *dicto lib.* 1.*q.*55.*à n.*1. Segura *in director.iudic.*§.1.*cap.*14. *à n.*1.& ita videtur responsum fuisse ad dubium illud,an salarium etiam non conuentum deberetur vicario Episcopi?Et resolutum fuerit,deberi, vt censuit Rota in Turentina mercedis 20. Mai 1569. coram illustrissimo Seraphino inter eius decisiones impressas *decis.*74.& apud Marchesan.
57 *p.*1.*pag.*1192. Barbosa *sub dicto n.*178.† Vbi licet contrarium videatur sequi ab Alex.*cons.* 109. *lib.*3.Decio *cons.*132.*in fine*; eo quod ad exigendum salarium non conuentum,erant probanda sequentia extrema; nempe quod Episcopus solitus esset conducere, & vicarius conducere operas suas:tamen respondet hæc requisita procedere in famulis,& aliis vilibus personis, quæ sæpè numero inseruiunt pro expensis, etiam sine salario.

58 Ego tamen etsi in puncto dicti dubij viderim aliquos vicarios remotos ab officio,in suos Episcopos inpetiisse conueniendo illos pro salario competendi sibimet vltra sportulas perceptas, id tamen non admitto, quando sportulæ vicariatus magnæ sunt,aut saltem competentes in Episcopatibus,vbi inseruiunt;secus si non sufficient, vel si asseruerint Episcopi antecessores proprio vicario Generali assignare vltra illas aliquod salarium,de quo pateat in libris rationum,siue dando ei quotidianum victum in propria mensa pro commodiori proprij vicarij sustentatione, vt aliqui Episcopi adsolent, vel nisi inter Episcopum;& ipsum vicarium conuentum sit expressè de salario aliquo persoluendo vltra dictas sportulas.

59 Et ad perficiendum hoc dubium notandum duxi,quod Episcopi vicarius non potest petere salarium non conuentum à successore pro seruitio præstito eius prædecessori.Nam cum constitutio vicarij sit voluntaria,potuit Episcopus carere opera vicarij; & sic vt non teneatur ad eius salarium,cum successor non teneatur ad debita voluntaria, sed ad necessaria tantùm, vt declarat. Rota coram Seraphino *dicta decis.* 74. *n.* 6. in terminis resolutum fuit in Rota, teste Puteo *decis.*43.*lib.*2.referunt,& sequuntur etiam Flamin. *de resignat.lib.*1.*q.*16.*n.*53.Galetius,& Alcedus, quos etiam sequuntur Barbosa *dicta alleg.* 54. *n.* 179.Videbis etiam quæ tradunt Valenzuela *cons.* 179 *p.*2.*n.*62. Mohedan.*dec.*4.*hoc tit.*Marta *voto* 99.*n.*2.Magon.*de rect.patroc.ratione cap.*8.*n.*3. Barbosa *de iure Eccles.p.*1.*c.*15.*n.* 46. cum Rota *dec.*599.*n.*1.*&* *decis.*679.*n.*10.*p.*1.*diuers.* intelligendos modo iam dicto.

60 Ad quintam quibus de causis vtriusque iurisdictio finiatur?De vicario Episcopi iam dixi *supra sub q.*6.De vicario capituli videtur liquere ex dictis *hic à n.*1.quia si simpliciter creatur,perpetuus censetur,donec Episcopus de nouo aduenerit,vt iam dixi,non si ad tempus, & conditionaliter:quare posses dubitare,quando intelligatur vt nouus Episcopus faciat cessare sedem vacantem sui prædecessoris,remouendo capitulum, & eius vicarium ab administratione. In quo dubio Laconicè respondendo dico, vt ex quo pro nouo Episcopo litteræ sint Romæ expeditæ, & capitulo præsentatæ, tunc quidem cessent capitulum, & ipsius vicarius in dicta administratione, cum iam nouus Episcopus subintrasse intelligatur iuxta quæ latissimè dixi *in cap.* 15. *de elect.* vbi expendi illum textum, *&* *cap.*6. *&* 9. illius tituli;item, & *cap. auaritiæ* *eodem lib.* 6. & extrauagans iniunctæ eodem; & ita cum multis docet in proposito Barbosa *dicta alleg.*54.*n.* 160. *&* 161.† Vbi tamen ait 61
quod potest vicarius capitularis continuare; donec nouus Prælatus adeptus fuerit possessionem, vt dixit Pauin. *supra dict. quæst.* 10. *num.* 9. & sic Gonzalez *ad regul.* 8. *cancellariæ. glossa* 15.§.2.*n.*88. refert fuisse conclusum, validam esse quandam collationem canonicatus in mense ordinario vacantis factam à Capitulo Burgen. spreto Episcopo iam promoto; & habente expeditas litteras suæ prouisionis, qui tamen nondum illas ostenderat, nec præsentauerat; quamuis alias D. Episcopus simultaneam haberet collationem cum capitulo; quia cum adhuc duraret vacatio dictæ Ecclesiæ, potuit collatio fieri à solo capitulo sine vlla citatione, requisitione,aut interuentione Episcopi promoti iuxta *cap.* 1. *ne sede vacante lib.*6.Et sic nouissime practicatum intelligo in Ecclesia Salmantina, in qua nonnullæ Præbendæ vacauere his proxime Diebus iter faciente à Romana curia noster collega D.D.Franciscus Cabrera illius electus, confirmatus, & conseruatus Episcopus, qui nondum per se, nec per mandatarium acceperat, possessionem, nec præsentauerat litteras in Dataria expeditas illi capitulo: idem Barbosa *de canonic. dict. cap.* 41. *num.* 136. *in fine* vers *dicetur*,vbi prærequirit adeptionem possessionis; sic vt non liceat mittere vicarium.

Ex his pro complemento in foro, capitulum, 62
sede vacante,non posse facta electione vicarij illum ad libitum reuocare,& nouum constituere, nisi ex causa bene visa sacræ Congregationi negotiis Episcoporum,& Regularium præpositæ, vt ipsamet declarauit anno præterito 1631. super quo antea rescripsit capitulo Neapol. 1.Septemb. 1603.& Nuncio Neapolis.22.eiusdem mensis,& anni,& capitulo Tarraconen.Die 24.Nouemb.& capitulo Aretino Die 16.Octob.1603.nec & nouum constitueret,vt dixerunt Riccius *in collect. dec.*1601.*in fine,& in dec.curiæ Archiep.Neapol.* 178.*p.*4.Ragucius *de voce canonicorum q.*37.*n.*4. Nicolaus Garcia,*de benefic.c.*7.*n.*21.Marcus Anton.Genuens.*in practica Archiep. Neapol. c.* 48. *alias* 86.*n.*4.Barbosa *d.alleg.* 54. *in pastorali n.* 171.cum Castrd Palao,idem *de canonicis.d.c.*41. *n.*47.contra Quarantam,Zerolam,Solorzanum, Machad D.Ioan de la Rea *in dec.*2.*Gran.n.* 4. & Marcel.Vulp.*in pract.iud.fori Eccles.c.*44.*n.*24. & quidquid dicant etiam Pauinus,*de potestate c. sede vacante d.q* 10 *n.*7.Galetius verb.*vicarius n.* 3.qui & Sbrocius,Azor,& Molina relati à Barbosa *dicta alleg.* 54. *n.*171. dixerunt non solum posse per capitulum reuocari ad libitum; imo etiam dato iuramento de illo non reuocando.

Et licet constituens capitulum pro sede vacante nouum vicarium, intelligatur reuocare primum, vt censuit Rota Romana in vna oriolonen. beneficiorum. 11. Mai 1593. coram illustrissimo Seraphino, & patet ex eius *dec.*1026. 63
& 1033.*p.*2 & Riccius *in praxi decis.* 478.*in* 1. *edit.& resolut.*501. *in* 2. *editione.* Tamen hoc procedere existimamus ex proxime dictis, solum quando prima nominatio, seu constitutio vicarij esset specialis.& secunda generalis,vt docet idem Riccius *dicta resol.*502.*num.* 5. cum Puteo *decis.*168. *lib.*1. Barbosa *dicta alleg.* 54. *num.* 172. & sic idem Barbosa in Trid. *dict.*

*dict.cap.17.sess.24.de reform.n.15.16.& 17.*cum Riccio & Ragusio, resoluit capitulum sede vacante, vicarij facta electione, non posse illũ reuocare, & nouum constituere; & hoc etiam si in deputatione adesset clausula ex causis sibi bene visis, vt refert decisum in Sacra Congreg. Episcoporum, & Regular. in Ecclesian. 1. April. 1618. Sellius *in selectis canonic.cap.19. n.43.* nisi ex causa bene visa Sacr. Congreg. negot. Episcopor. & regul. præposit. vt dictum est contra dictos Quarantam. verbo *capitulum sede vacante n. 3. vers. tertio*, dubitatur, Zerolam in praxi Episcop. *p. 1.* verb. *vicarius*, Marcel. Vulp. & D. Ioan. Larrea, vbi proxime, dicentes, & existimantes ex iusta causa, & rationabili posse capitulum vicarium à se electum, & confirmatum reuocare.

64 Ex quibus infero, quod si capitulum, sede vacante, suspensionis censura sit irretitum, & iurisdictionis vsu priuetur, tunc, & eius vicarius generalis, seu foraneus iurisdictionem exercere non poterit; quia vis officij, & iurisdictionis vicarij ab ipso capitulo dependet; sic vt suspenso capitulo, & eius vicarius intelligatur suspensus, vt docent Suarez *de censur.disp.7.sect.3.n.13.* Barbosa *dict. alleg.54.n.180.* Quaranta *supra vers. idem erit.*

65 Nec obstant Vgolinus *tract.de cens.tabula 1. cap.4.§.2.* nec quod capitulum nequeat ad libitum reuocare dictum vicarium; quia aliud est illum non posse reuocare cum non inde desinat dependere vicarius in sua iurisdictione à potestate capituli Nec refert, an quidem nominatus fuerit talis vicarius ob negligentiam capituli non nominantis intra iam relatos octo dies ex Trid. *dict.cap.16.* quia licet ad talem nominandi actum iurisdictio deuoluitur ad Archiepiscopum; tamen non inde desinit dependere ille vicarius ab ipsa iurisdictione collata propter sedem vacantem in ipsummet capitulum. Non inquam voluit Trid. *in dicto cap.16.* iurisdictionem capituli ob eius negligentiam in Metropolitanum deuolui, sed solum capitulum obstringere, & obligare necessitate vicarium nominandi: sic resoluit Barbosa *dicta alleg.54.n.180.in fine*, ante illum optime Suarez *dict.sect.3.n.14.*

66 Multa quidem alia poterant hic cumulari de potestate vicarij, sede vacante. Sed quia longè Doctores adducti referunt, inde concludendum huic tractationi decreui, referendo DD. qui adducunt, ad litteram formularium tituli vicariatus, qui solet præstari per capitulum eius seu suis duobus vicariis nominatis ad sedem vacantem, ex cuius tenore percipies, laconicè ad quos casus soleat illis iurisdictio præstari, quos explanando DD. in longum solent porrigere, inter quos cum infinitis Barbosa *de canonicis à n.62.* vbi congerit 34. & eius partes, plenè explicat vberius, quam *in dicto cap.16.Trid.& dict.alleg. 54. in fine, & collect.decis.* verbo *vicarius capituli 716.& 717. & in Bullario eodem verbo* post Pauin. Quarantam, Riccium, Azorium, & alios plene adductos: & tenorem quidem tituli, refert idem *dicta alleg.54.ex dicto n.159.dict.cap.41. de canon. n. 137.fin.* ibi legendus.

QVÆST. IX.

An coadiutores perpetui cum futura successiones possint dari causa senectutis, infirmitatis, alteriusue impedimenti Episcopis à Papa? Et esto possit, num sic conueniat, vel vt tantam nominentur eis coadiutores temporales, tamquam vicarij ad nutum, etiam si sit ad partes remotas indorum, vbi ex mora successoris, potest aliquod nocumentum parari integra administrationi Episcopatus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopo cuidam indorum curatur dari coadiutor cum futura successione.*
2 Trid. sess. 25. cap. 7. & numeris sequentib. & n.33.
3 Cap. ex parte 5. de clerico ægrotante, vel debilitato, & n.14.
4 *S. Augustin. nominatus ad Ecclesiam Hypponensem, &* n.21.
5 *Valerius Cæsar Augustan. Episcopus, elegit sibi B. Vicentium coadiutorem.*
6 *Coadiutoria cum causa ad Episcopatus Pontifices admiserunt.*
7 *Narcisus Episcopus Hierosolimitanus vixit 166. annis, cui datus fuit coadiutor in administratione Alexander Capadociæ Episcopus.*
8 *Coadiutores cum futura successione Episcopis non dantur, ne casus contingant voti cap tandæ mortis.*
9 *Successio iure hæreditario non datur &* n. 10.
10 *Episcopale munus non putatur ius hæreditarium, quod sola Dei nostri benignitate confertur.*
11 *Infirmus clericus percipit fructus sui beneficij.*
12 *Coadiuti canonici, & Dignitates percipiunt fructus suorum canonicatuum, sed non eorum coadiutores. Quid si isti nullam congruam haberent* n.13.
14 *Episcopus quamtumuis infirmus incurabiliter non est priuandus suo Episcopatu, nec compellendus, vt cedat, siue resignet, nisi cum ipsius adsensu, vt* n.16.& 19.
15 *Cessiones, & resignationes proprij Episcopatus difficulter admittunt Pontifices, nisi voluntate cedentium infirmorum.*
16 Cap. quamuis el 2.7.q.2.& n.34.
17 *Episcopo dementato nequit alius coadiutor, assignari, nisi premissa eius petitione.*
18 *Episcopi Segobiens. Vallisoletan. & Canariens. dimiserunt Episcopatus suos.*
19 *Episcopus viuens numquã remouetur ab Episcopatu, quãtũuis graui infirmitate detētus sit aliter in leproso, seu delinquēte, vt* n.20.& 27.
20 *Coadiutores raro dantur Episcopis epilepticis, & hoc magna dispensatione.*
21 Cap. 1. in autem 7.q.1.
22 *Episcopus vnius tantùm admittitur, vt vicarius alterius in casu necessitatis.*
23 *Possumus quedam, quæ non debemus, quedam non possumus, nec debemus, quedam possumus, & debemus; multa enim potest Papa.*

 24 Cap.

24 Cap. scripsit q. 1. causa 7.
25 *Episcopi duo concessione Pontificia, possunt simul in vna ciuitate pares in potestate institui.*
26 *Coadiutor Episcopo numquam in nostris Regnis nominatus, atque electus à Papa, visus est cum aequali potestate, quem coadiutus haberet.*
27 *Episcopi plures dimiserunt, & renunciarunt causa infirmitatis, & senectutis suos Episcopatus in manibus Papae, sed non legitur his de causis priuatos.*
28 *Episcopus dictus* de anillo *solet dari coadiutor Episcopo proprietario infirmo, aut seni ad certas functiones certis de causis, vbi exemplificatur.*
29 *Coadiutoris Episcopi facultas pendet ab Episcopo coadiuto: quo modo non adest votum captandae mortis, &* n. 32.
30 *Cor-Episcopi, qui olim solebant in partem solicitudinis, iubere Episcopos, in desuetudinem abierunt propter ambitionem, & votum captanda mortis.*
31 *Cor-Episcopi dicebantur qui in aliena Diaecesi ministrabant, sicut hodie Episcopi titulares.*
32 *Episcopi coadiutores non habent eam integram potestatem in Dioecesi, quam sui Episcopi proprietarij, sed tantum, vt suppleant insufficientiam Episcoporum infirmorum, & senium.*
33 *Coadiutor Episcopo, vt detur à Pontifice Episcopo proprietario, multa praecedere debent, & examinari.*
34 *D. Gregorius relatus* in dicto cap. quamuis 7. q. 1. *in vltimis verbis intelligitur de Episcopo coadiutore, qui non intrauit, vt verus Episcopus, nisi post mortem coadiuti.*
35 *Coadiutores dati quotidie cum futura successione canonicis, & Dignitatibus cathedralium, non faciunt, vt idem practicetur cum Episcopis, vbi de ratione differentiae.*
36 *Parochis non dantur coadiutores cum futura, nisi dum ipsi dimittunt, aut libere resignant vel cum aliqua pensione, sed tantum illis dantur vicarij ad nutum vulgo* Thenienres de cura, *vt* num. 38. *nisi quando aliquis Parochus ob delictum priuaretur, vt* num. 37.
38 *Vicarij temporales solent dari associati Parochis, aut infirmis, aut senibus, vel quando non valent prae multitudine omnibus Parochianis subuenire, sacramenta administrando.*
39 *Episcopi* de anillo *sunt veluti vicarij temporales Episcoporum.*

1 QVia his diebus consultus fui in praesenti dubio, eo quod quidam Episcopus Indorum, infirmitate habituali senectutis, sed non dementiae sic impeditus est, quominus queat peruagari loca sui Episcopatus, respondi penes regulam, nempe, vt Papa possit cuilibet Episcopo infirmo, aut seni dare coadiutorem Episcopum, qui proprietario succedat.

2 Quia sic per Tridentinum videtur concessum per verba Concilij Trid. *sess. 25. de reformat. c. 7.* ibi, *quod si quando Ecclesiae Cathedralis, aut Monasterij vrgens necessitas, aut euidens vtilitas postulet Praelato dari coadiutorem, is, non aliàs cum futura successione detur, quam haec causa prius diligenter à sanctissimo Romano Pontifice cognita sit, & qualitates omnes in illo concurrere certum sit.*

Et confirmatur primo ex Innocent. III. *in cap. ex parte 5. de clerico aegrotante, vel debilitato*, vbi Episcopo ... uriensi, qui propter infirmitatem incurabilem, in qua fere per quadriennium laborabat, pastorale officium non posset vllatenus exercere. † Secundo ex successione sancti Augustini ad Ecclesiam Hypponensem, de qua erat Episcopus B. Valerius, vt etiam de Euaristo Papa *epistola 2.* scripta omnibus Episcopis relata *in cap. sicut, & cap. non licet §. ecce his*, & S. Paulini *vnica ad Roman. in cap. non autem 7. q. 1.* † Et de Valerio Caesaraugustano Episcopo, qui elegit sibi D. Vincentium coadiutorem, in enunciando Dei verba propter linguae impedimentum, quo Valerius eo munere, & officio fungi non poterat, vt refert Valenzuela, Velazquez *1. p. cons. 98. n. 39.* † Vbi addit Pontifices iustis rationibus, & concilio superiores, & propter magnas conuenientias admisisse coadiutorias cum futura successione in his Regnis Hispaniae in canonicatibus, Dignitatibus, & portionibus Ecclesiarum cathedralium, iuxta quae de his coadiutoriis dixi supra *in Rub. de offi. ord. quaest. 694.* 3 4 5 6

Et faciunt plura alia, quae dixi in Rubrica nostri tituli, & in nigro de vicariis perpetuis, qui dantur à Papa Parochis, & Rectoribus infirmis, senibus, debilitatis, aut impeditis, qui tales dicuntur in actu quoad curam, & administrationem, & proprietarij tantum in habitu cum sola assignatione Congruae: & in terminis facit quod refert Eusebius *in historia Eccles. lib. 6. cap. 11.* de Harciso Episcopo Hierosolimitano, qui vixit centum sexaginta sex annis, cui datus fuit coadiutor in administratione Alexander Episcopus Capadociae. 7

Sed quia praxis obseruat non dari coadiutores dictis Episcopis, & Praelatis cum futura successione, nec in nostris Regnis Hispaniae, nec in aliis orbis, & forte ne casus contingant voti captandae mortis, contra regulas iuris *in c. ex transmissa, cap. ad extirpandas de filiis Presbyteror. c. grandi de supplenda negligentia Praelatorum. lib. 6. c. 2. de concessione Prabendae cum Vulgatis, & verbis dicti c. 7. Trid. in dicta sess. 25.* vbi prohibitae fuerunt ea de causa omnes coadiutoriae in beneficiis Ecclesiae; & quia in Ecclesiis non debent permitti successiones haereditario, aut sanguinis iure iuxta quae longe scribunt Doctores *in c. 1. de praeb. per textum ibi*; vbi referunt plures concordantes, & *in c. Apostolica 8. q. 1.* 8

Indeque prouenire, vt non succedatur in Episcopatibus iure haereditario, illis quidem de causis assignatis in Concilio Antiocheno *cap. 23.* & quas praestant Concil. Martini Papae *c. 8.* S. Hylarius in Synodo Romana *c. 5. in c. 3. 4. & 5. relatis causa 8. q. 1.* † Non enim Episcopale munus putatur ius haereditarium, quod sola Dei nostri benignitate confertur ex D. Hieronimo *ad tit. cap. 1. D. Isydor. de Eccles. officiis lib. 2. cap. 6.* qui redarguunt Episcopos canentes posteris praesulatus Dignitatem relinquere; ad quod referunt DD. Moysis factum exod. *cap. 3. relatum in c. Moyses causa 8. q. 1.* & causam relatam Trid. & *dict. cap. 1. de conces. prab. & cap. ne captandae eodem lib. 6* quae in similibus coadiutoriis imminet votum captandae mortis, vt ibi firmant DD. plures 9 10

plures relati à Barbosa, Mohedan *decis.* 10. *tit. de priuileg. & indultis n.* 7. *additio ad Afflictis decis.* 192. *numero* 4. Valenzuela *supra num.* 37. *&* 38.

11 Quibus principiis suppositis, & illo nempe quod Clericus infirmus percipit fructus sui beneficij, *cap.* 1. *de clerico ægrot. minist.* & quod sic practicetur hodie etiam in Cathedralibus, & collegiatis in quibus canonicis, & Dignitatibus solent quibusdam illorum infirmis cum futura, successione, Pontificia dispensatione, postulato prius adsensu Episcopi, Decani, & capituli eiusdem

12 Ecclesiæ. † ita vt proprietarij coadiuti omnes percipiant fructus, Coadjutores nihil ex fructibus, si aliter conuentum non sit, & expressum in narratiua, quæ fit Romano Pontifici ad gratiam obtinendam; eo quod isti tantùm vocentur canonici ficti, quibus nulla perceptio fructuum permittitur; quousque proprietarij coadjuti moriantur iuxta communem DD. quos refert, & sequiquitur Barbosa *in dicto cap.* 7. *Trid. sess.* 25. *de re-*

13 *format. n.* 7. 8. 9. 10. *&* 11. † Vbi limitat quando nullam congruam haberet coadjutor; imo videmus solitam esse apponi in Bullis pro coadiutoribus expeditis clausula sequens: *quia partes ita conueniunt, quod coadiutor non possit petere congruam, nec quidquam exigere quouis titulo ratione coadiutoriæ*, sicut refert Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 4. *cap.* 5. *in addition. sub n.* 130. *dubio* 36. quam etiam extendit Barbosa, etsi in narratiua non dicatur quod ille, qui sit futurus coadiutor habet beneficium, siue pro victu congruam.

14 Cumque proxime dicta vera sint, & certum etiam in iure Episcopum quamtumuis infirmum, etiam infirmitate incurabili, & insanabili, non esse priuandum Episcopatu, nec compellendum vt relinquat, succedat illum iuxta dispositionem Innocent. III. *in cap. ex parte de clerico ægrot*, vbi referent infirmitatem, quam patiebatur Episcopus, de quo ibi fuisse annorum quatuor in verbis sequentibus ibi: *verum cum ipsum ad cessionem compellere non possis, nec debeas vllo modo, nec afflicto afflictio sit danda, imo potius ipsius miseria miserendum, eo quod idem vir bonus extiterit, & Ecclesiam salubriter sibi commissam gubernauerit*, solumque commendauerit Pontifex Innocent. Archiepiscopo Arelatensi, vt illi Episcopo infirmo daret associatum in verbis sequentibus *mandamus quatenus illi coadjutorem adsocies virum prouidum, & honestum, per quem tam Episcopo, quàm populo succurratur.* Reuera dici debet socium coadjutorem illum non fuisse cum futura successione, cum hoc procederet contra regulas iuris proxime adductas, sed tantum vicarium, qui pro Episcopo suppleret in pastorali officio ea, quæ idem Episcopus per se non posset adimplere, & exequi.

15 Vnde considerato etiam, quam difficile sit, vt Pontifices Romani admittant cessiones, & resignationes proprij Episcopatus quas intendunt facere nonnulli Episcopi ex considerationibus relatis *in cap. nisi cum pridem de renunciat*, vbi latè expendunt DD. & nos nonnulla notauimus, & & exprimit Papa Euaristus *in cap. sicut* 7. *q.* 1. ibi *sicut vir non debet adulterare vxorem suam, ita nec Episcopus Ecclesiam suam; id est vt illam dimittat ad quam sacratus est*, & quod tunc quando casus contingit, fit ad petitionem eiusdem volentis relinquere Episcopatum iustis de causis, de quibus, & non aliter, vt apparet ex verbis *dicti cap. sicut* sub vers. *esse* ibi, *cæterum quando aliquis, vel senectute, vel infirmitate grauatus, susceptum officium administrare non valet, si alium sibi substitui petierit, rationabiliter fieri potest*, & ibi, *si vero idem Ioannes, & fortasse pro molestia, sua petierit, vt ab Episcopi honore debeat vacare eo petitionem scripto dante concedendum, aliter autem facere pro omnipotentis Dei timore, omnimodo non audemus.* Ex quibus, & ex glossa *ibi* verbo *petierit* probatur nulli infirmo dandum esse coadjutorem nisi ad petitionem suam, vt *in cap. quamuis dicta causa* 7. *q.* 1. ibi: *data sibi supplicatione nos petiit.*

Ex quibus resultat quod, vt Episcopus infirmus priuetur Episcopatu, aut quod ei detur coadjutor, debet præcedere eiusdem adsensus, & petitio, & non aliter, & hoc apertius probatur ex considerationibus S. Gregorij *in* 7. *lib. Registr. in dist.* 2. *epist.* 49. ad Marianum Episcopum Rauenæ, & quæ referuntur *in dicto cap. quamuis el* 2. *dicta causa* 7. *q.* 1. de quodam Episcopo laborante admodum in capite; sic quod mente alienata agere soleret scribentis ad Eutherium Episcopum, vt apparet ex registro *lib.* 11. *epist.* 7. in sequentem sententiam ibi *ne ergo Languente Pastore, grex, quod absit insidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel Ecclesiæ ipsius vtilitates depereant, cauta nos necesse est prouisione tractare; & ideo quia viuentem Episcopum ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen abducit alium loco eius, nisi recusante eo, nulla sinit ratio ordinari; sed si interualla ægritudinis habere est solitus ipse data petitione, non se vlterius ad hoc ministerium habere intellectum, nec ad alia officia subuertente infirmitate posse fateatur assurgere, & alium suo loco spectat ordinandum*, & ibi: *enim vero, si nullo tempore ad sana reddit mentis officium.* 16

Nihil clarius ad propositum posse adduci patet; siquidem ex prædictis verbis probatur aperte nec Episcopo dementato inhabili ad gubernandum posse alium Episcopum dari, nisi præmissa eius petitione, & tunc fiet expensis sui Episcopatus, vt apparet ex illis verbis ibi, *& quousque eundem Episcopum in hoc sæculo vita tenuerit sumptus ei debiti, de eadem Ecclesia ministrentur*, quod sic factum fuit; quia ille Episcopus resignauerat, & relinquerat eius Episcopatum ex libera voluntate; & quia eius dimissio fuit acceptata, & admissa ad similitudinem aliarum dimissionum Episcopatuum, quæ temporibus hisce practicatæ fuerunt † in Episcopo D. Fr. Francisco Arauxo 18 Dominicano hic nunc Matriti degente, qui dimisit in manus Papæ Episcopatum Segouiens, ac visum est ab hinc annis sexdecim in Episcopo meæ Ecclesiæ Vallisoletanæ in D. Fr. Gregorio Pedrosa S. Hieronymi Religioso, & in D. Ioanne Sanchez Episcopo Canariensi, sibimet reseruatis pensionibus pro congrua; & demum in Domino meo D. Didaco de Arce & Reynoso Episcopo Placentino, qui etsi post creatum inquisitorem generalem in his Regnis Hispaniæ retinuerit Episcopatum animo ad illum reuertendi; per septem, aut octo annos demum à Rege compulsus, ne dimitteret officium inquisitoris generalis, dimisit in manibus summi Pontificis illum Episcopatum, reseruata sibi pensione super illo. 17

Ita dicendum est, vt numquam à proprio Episcopatu remoueatur Episcopus viuens, quamtumuis graui infirmitate detentus sit, vt alius super 19

ponatur, & super ordinetur eo viuente, vt definitum fuit in Concilio Auetmanian, ibi *vt nullus viuente Episcopo, alius superponatur, aut superordinetur Episcopus, nisi forsitan in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit* relato in principio dictæ causæ 7. *dist.q.*1. vbi glossa, verbo *quod autem viuente*, dicit hoc nunquam accidere, nisi in Episcopo deposito, & in eo, qui renunciauit Episcopatui de licentia Papæ, aut in eo, qui se transfert ad aliam Ecclesiam per ambitionem.

Et quamuis dandum esse alium Episcopum
20 substitutum Episcopo grauato infirmitate incurabili, vel si Episcopus est nimis senex, tamen glossator illud tantum admittit in leproso, qui à Dignitate remouetur propter Scandalum ex *cap. tua de Clerico ægrotante*, & addit quod epiliptici, & alij diuturno laborantes, non deiiciuntur ex *cap.* 2. *dist. q.* 1. 7. quibus tantum dantur coadiutores
21 raro, & hoc dispensatione magna † vti ex casu adducto S. Augustini apparet relato *in cap. non autem dicta causa* 7.*q.*1. qui electus fuit, vt suppleret prædicationis officium pro illo Episcopo infirmo & non, vt ei succederet, nisi tamquã associatus, vt apparet ex verbis ibi, *vt verba cœlestia Augustini ore perciperent, qui ad maiorem muneris gratiam nouo more prouectus*, vbi glossa ponderat, quod iste fuit casus singularissimus, &
22 ibi *ita consecratus est, vt non succederet in Cathedra Episcopo, sed accederet*, ex quo intelligitur cum glossa ibi verbo *accedere* quod S. Augustinus fuit minor in administratione. † Et quod tantum in casu necessitatis admittitur vnus Episcopus, vel vicarius alterius, ne sit ibi monstrum habent duo capita, vt adnotant DD. per textum *ibi in cap. quoniam in plerisque de officio ordin. lib. 6. imo* & idem S. Augustin. admiratus fuit in sua nominatione, sicut aliis verbis dixit *in epist.* 148. Scribens ad Valerium, relatis *in cap. ante omnia in fine dist.* 40. ibi *nam quid aliud*
23 *existimem, nescio, vt secundus locus gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere non nouerat.*

Itaque si casus, qui se se obtulisset, tantum esset de dando alio Episcopo coadjutore (quia in proprietate non potest) ratione infirmitatis, siue senectutis, qua foret impeditus percurrere suum Episcopatum visitando oues, ac recognoscendo subditos, si tamen talis infirmus, siue senex Episcopus integri Iudicij esset; sic vt eius mandato, & ordine, suus vicarius generalis, visitator, aliique ministri supplerent illius defectum in parte iurisdictionali, tunc alius sibi daretur coadjutor Episcopus in partem solicitudinis ad potestatem ordinis exercendam. Quo in casu dubitari potest, numquid Episcopus coadjutor nominandus possit esse cum futura successione; & pro responsione notatu Digna est doctrina Abbatis, Panormitani, qui loquens Pontificum nomine, & de eorum facultate in dispensando occasione nostri casus *in dicto cap. ex parte de cleric. debilit.* ibi: ad verba *nec possis* profert sequentem sententiam, *quædam possumus, quæ non debemus, quædam vero non possumus, nec debemus, quædam possumus, & debe-*
24 *mus: nam multa potest Papa, quæ facere non debet cum iudicari ab alio regulariter non possit.* Probans sic *ex cap. aliorum, cap. nemo* 9.*q.*3.

Et hinc prouenit, vt quamuis communis DD. fateamur ex Diuo Gregorio relato *in cap. scripsit. dict. quæst.*1.*causa* 7. per illa verba, *qui possit eius curam omnem agere, & locum illius in regimine*
quod coadjutor habet plenam, & liberam admi- 25
nistrationem, addatque Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel.*§.9.*glossa* 5.*n.*3. *&* 4. id procedere non solùm in temporalibus, sed etiam in spiritualibus. † Et notent etiam Panormit. *in cap. quoniam de officio ordin.* Azor *instit. moral. p.*2.*lib.*3.*cap.*29.*quæst.*13. concessione, & dispensatione Pontificia, duos Episcopos posse in vna ciuitate pares authoritate, & potestate iusta de causa institui (quod in duobus summis Pontificibus non admittitur, vt affirmat Gerson. Couarruu. Pelagius, Simanchas,
Corduba, Azor, & cum aliis Barbosa *in dicto cap.* 26
non autem dicta causa 7.*q.* 1.*n.*6.*in fine*) nihilominus in practica non videmus admissum.

Videmus vero nunquam in nostris Reg. Hisp.
nec in aliis Pontifices nominasse, elegisse, siue 27
confirmasse Episcopum aliquem coadiutorẽ cum æquali, siue maiori iurisdict. & potestate, quam proprietatis haberet causa infirmitatis, aut senectutis. † Et quod solum aliquando viderimus, est nempe plures Episcopos, ex relatis causis renunciasse, & dimisisse proprios Episcopatus in mani-
bus Papæ, vt prouideret; nec vnquam vidimus 28
Episcopos proprietarios propter infirmitatem, aut senectutem priuatos fuisse, nec datos fuisse coadjutores cum libera administratione illis desentientibus. † Et quod tantum praxis admiserit, est nempe, vt Episcopo infirmo, aut seni detur coadjutor ad propriam impediti petitionem, qui dicitur vulgo Episcopus *de anillo* consecratus, vt ad beneplacitum proprietarij impediti valeat exercere ordinis functiones, quas Episcopus proprietarius, si validus esset foret adimpleturus, & quas nequit peragere, vel quia infirmus, aut senex, vel quia Diœcesis nimis longa est, & abundans sub dictis vti accidit continuo in hoc Archiepiscopatu Toletano, in quo licet eius Archiepiscopi fruantur salute integra, & sint in ætate robusta, adhuc habent, in Socios curæ Archiepiscopalis duos, vel tres Episcopos sic dictos *de anillo* propriis Archiepiscoporum expensis, hoc est massæ Archiepiscopalis, & quemadmodum habuit Archiepiscopus Manso Burgis Consobrinum eius vocatum D. Petrum Mansum Episcopum coadiutorem, D. Henriques Pimentel Episcopus Conchen. hodie D.D. Petr. Carrillo, & Acugna Archiepiscopus Compostellan. qui exercent iurisdictionis potestatem per Prouisores, & visitatores; aliam in-
quam ordinis per dictos Episcopos sibi socios vul- 29
go *de anillo*, quibus etiam solet facultas præstari visitandi per Episcopatum, & iudicandi causas in tribunali si sit aliquis iuris canonici professor.

Coadiutorum modus prædictus est, qui minores difficultates præstat, quia cum tota eorum facultas, exercitium, spirituale, siue iurisdictionale, aut illud integrum pendeat ab ipso Episcopo proprietario, à quo dimanat, vel à Pontifice, qui coadiutorem nominauit officio suo, eo quod fuerit de necessitate Diœcesis, informatus; non enim in prædicto modo agnoscitur votum captandæ mortis, cuius de causa iura & concilia caute prouiderunt, auferendo regressus, accessus, & coadiutores cum futura successione, *in dicto cap.* 7. *sess.* 25. *de reformat.* & hoc etiam si consentirent ipsi Epis-
copi proprietarij, & quia per illum etiam reprimi- 30
tur ambitio, quam aliter haberent Episcopi coadjutores appetendo maius exercitium, quam eis incumberet in præiudicium; imo & in odium proprietarij eum parui pendendo. † Sicut temporibus antiquis Ecclesiæ accidit cum Coepiscopis,

pis, de quibus aliquid dixi supra *in Rubrica à n. 15.* & alibi qui dati ad certa ministeria Episcopis incumbentia in adiuuamem tanta ambitione fuerunt notati, & deprehensi, gerendose pro Episcopis, in ordinando, & exercendo officium Pastorale, quod merito eorum ordo ab Ecclesia damnatus fuerit, vt patet *ex cap. Corepiscopi dist. 68.* Vbi hæc, & aliæ, causæ huius absolutionis relatæ sunt, sicut, & explicant Henriquez, Ricciulus, Carranza, & alij, quos ibi refert Barbosa *n. 6. in fine, & in pastorali p. 1. tit. 1. cap. 6. n. 22.* & Videndi sunt textus *in cap. quamuis, cap. in Ecclesiis 68. dist.* vbi dicitur qualia officia poterant exercere ex vi suæ creationis, sicut etiam referunt Belarmin. *in controuers. Catholicis tomo 1. controuers. 5. lib. 5. de cleris, cap. 17.* Barbosa Legendus cum Henriquez, Petro Gregorio, Filliucio Moneta, Ricciulo, & D. Roderico Acugna *de iure Eccles. lib. 1. toto cap. 16.*

31 Ex quibus patet vt quemadmodum dicti Coepiscopi dicebantur, qui in aliena Diœcesi ministrabant, vt faciunt hodie Episcopi titulares suffraganei Episcoporum, de quibus visus est loqui Damasius *in epist. 3. & concilio Anthiocen. can. 8.* dum illis concedit dare litteras dimissorias, aut commendatitias generales, seu formatas, & *can. 10.* ibi *Corepiscopi, qui manus impositionem ab Episcopis acceperunt, & veluti Episcopi sunt ordinati,* vt cum aliis refert idem Barbosa *dicto cap.*
32 *16. sub n. 4. de iure Eccles.* † Ita etiam contingere in Episcopis Coadiutoribus, siue vicariis eorum, qui sunt Episcopi in proprietate Diœcesium, quia illi coadjutores non habent, nec habere possunt illam integram, & onimodam potestatem, qualem habent ipsi proprii Episcopi, sed tantum quoad supplendam insufficientiam Episcoporum infirmorum, & senium, in his ministeriis videmus inquam plures Episcopos nostris adhuc temporibus infirmasse habitualiter, & alios admodum senes, qui ex lectu, & à Domo gubernant integros Episcopatus, & subditos per alios ministros, & visitatores, & iurisdictionalia per vicarios, & Prouisores, cætera ordinis per se exercendo absque necessitate habendi Episcopos coadiutores.

33 Vnde iam apparet quanta reuera sint necessaria, vt occurrant ad hoc quod Pontifex Summus, qui est super ius, & concilia decernat super nominando, & creando aliquem coadiutorem Episcopum cum futura successione, ac substitutione Episcopi, alias infirmi, senis, aut quouis alio modo regere suam Diœcesim impedito, & cum qua cunctatione, atque pleno examine cuncta rimari, vt non descedat à mente *Concilij Trid. dict. cap. 7. sess. 25.* vbi prohibendo futuras successiones in beneficiis, & Episcopatibus, in his tantum permittit in vers. *quod si quando, si causa prius diligenter, & à sanctissimo Romano Pontifice sit recognita* & qualis, seu quales debeant esse, examinat Flamin. Paris *de resignat. lib. 7. q. 20. à n. 14.* quarum nulla potest esse respectu Episcopi infirmi, aut senis, cui intenditur dari alius Episcopus coadiutor, cum tunc defectus suppleatur alio coadiutore partiali, & temporali ad nutum amobili & sine futura successione, dato tantùm in socium ad adiutorium gubernii, sicut praxis obseruat in Episcopis dictis *de anillo.*

34 Et confirmatur ex doctrina S. Gregorii *dict. lib. 11. epist. 7* in registro, qui loquendo de coadiutore dato Episcopo dementato, qui nullo tempore ad sanæ redit mentis officium, & quod ipsi datur persona fidelis in verbis sequentibus relatis *in dicto cap. quamuis 14. dicta causa 7. q. 1.* ibi, *ac vita probabilis, qua ad regimen Ecclesiæ idonea possit existere, atque de animarum vtilitate cogitare, inquietos sub disciplina vinculo restringere, Ecclesiasticarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem se in omnibus exhibere*; non enim dixit, vt talis coadiutor esset illico Episcopus, aut cum futura successione, sed tantum vt mortuo Episcopo proprietario & infirmo, consecretur coadiutor, si superstes extiterit loco eius in verbis sequentibus ibi, *qui etiam si Episcopo, qui nunc ægrotat superstes extiterit loco eius, debeat consecrari*: quæ sane verba veniunt intelligenda, quando talis coadiutor datus laudabiliter se gessisset in gubernio Diœcesis, non aliter, sicut, & in aliquo casu posset practicari hodie in aliquo Episcopo vocato *de anillo* ob cuius benemerita nominaretur ad eandem Diœcesim, quam viuente proprietario infirmo, vt coadiutor, & vicarius gubernauerat, quod nec in hoc casu, qui videtur permissus numquam audiui practicatum, & forte quidē, ne etiam detur fumus futuræ successionis.

Nec prædictis omnibus obest quotidiana praxis de concedendo Papa coadiutores Dignitatibus, Canonicis, ac Portionariis Ecclesiarum Cathedralium, & collegiatarum, quia præter differentiam, quæ in istis coadiutoriis, ac in coadiutore dato Episcopo cum futura successione versatur, est considerandum in illis coadiutoriis non posse metueri periculum, quod in hac, de qua loquimur, vti considerauit Concil. Trid. siquidem in Ecclesiis Cathedralibus semper inseruiunt alii æque Dignitates, Canonici, & Portionarii, quorum seruitium est ministerium nudum sine potestate iudiciali, & ordinis, illa verò Episcoporum est sola, & vna, quæ tantùm inest in eo cum cura animarum in habitu ad omnem suam Diœcesim, quam in actu exercet in singulis Parochiis locorum per singulos alios Parochos, reliquam vero potestatem iurisdictionis, aut ordinis exercens per se, aut per ministros, quos ipse nominat, & assignat, vt visitatores, ac vicarii generales, & per aliquem Episcopum dicto *de anillo*, quando ipse infirmus senex, sine aliàs impeditus nequit per se exercere iurisdictionalia, aut ordinis potestatem. 35

Iterum confirmatur ex relatione de Parochis singularum Parochiarum quorumcumque locorum Diœcesis, quibus licet infirmis, & senibus, aut aliter impeditis, numquam Episcopus, siue Pontifex dat, ac substituit vicarios, siue Parochos, alios perpetuos, † nisi quando contigerit, quod ipsimet propria beneficia curata dimittant libere, aut in fauorem alterius, reseruata pensione congrua pro suo victu, vel si per aliquod enorme delictum iudicialiter aliquis Parochus fuerit priuatus, tunc enim poterit alius Parochus cum omni cura creari, vt quotidie accidit in multis Parochis dimittentibus propria sua beneficia curata in manibus Papæ, & in fauorem alterius Bullis expeditis, cum portione congrua pro victu, & sustentatione dimittentes, qui ab acceptata dimissione, & resignatione, desinit esse Rector, & Parochus, & nouus electus est, qui consequitur vere Parochiam, & futuro manibus fruitur omnibus fructibus illius beneficij dimissi, detracta tantùm pro dimitiente congrua portione. 36 37

Quod enim solum inuenimus practicari quando Parochi sunt senes, aut infirmi, seu impediti, est nempe, vt ei dentur ab Episcopis associati clerici 38

clerici vulgò *Tenientes de cura*, idest vicarij temporales, de quibus iam late huc vsque loquuti sumus in Rubrica hic, & *in cap. sub q. 2.* quando scilicet, vel Parochi non possunt præ multitudine Parochianorum administrare illis sacramenta, aut quia infirmi, siue senes.
39 † Quod est ad instar praxis obseruatæ, etiam cum Episcopis infirmis, & senibus, quibus adsociant. & coadiuuant alii Episcopi vulgò *de anillo*, qui dantur, vt pote locum tenentes temporales ad curam Episcopalem, & ad solùm quod ab Episcopo proprietario non valet exequi, nec ad plus sine eius licentia, iuxta quæ dixi *supra in cap. ad hec 3. hoc tit. q. 1. à n. 26.* hic repetenda. Quibus finitur tractatio huius textus.

AD TEXT. IN CAP. FIN. De Offic. Vicarij hoc tit.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

HVIVS textus materia, quæ potest esse clauis totius tituli abunde manet explanata per dicta *supra in Rub.* vbi & *in cap. 2. & in cap. 3.* ex proposito dictum est de vicariis perpetuis ad Parochiales, & Rectorias, vbi & dictum est qui dicantur perpetui, quinam temporales, item & simili modo quæ vicariæ temporales, quæ vero perpetuæ cum obligatione etiam residendi, & assumendi ordinem Presbyteratus, per subtractionem prouentuum, vel ipsarum vicariarum; cum quibus explanata manebunt verba hic *mandamus quatenus perpetuos vicarios, vt in Ecclesiis, in quibus vicarius obtinent, resideant, et si in Presbyteros (vt eorum cura exigit) faciat promoueri per subtractionem prouentuum, vel ipsarum vicariarum appell. rem compellas*, præcipue, si adiungas quæ de residentia necessaria dicemus *infra sub tit. de clericis non residentibus*, aggregando ad praxim, quod breuiter scripsi *infra in cap. fin. de foro comp. q. fin. §. 15.* vbi *de processu fulminando contra non residentem in Episcopatu, seu beneficio*, per substractionem fructuum vsque ad priuationem. Et ad aliam partem de obligatione suscipiendi ordinem in vicario requisitum, quia eadem erit, quam habet Parochus, siue Rector ad Parochialem electus, vt liquet ex iam dictis *in Rub. & tit.* hic cum loco eiusdem Parochi subrogetur vicarius. Ideo adiunges hic quæ late dixi *supra in cap. eam te 4. de ætate, & qual. ordin. sub q. 1. & 2.* vbi de ætate, in qua debet esse? & in quo ordine, siue intra quod tempus debeat Parochus ad curam animarum electus ordine presbyteratus insigniri, vt per se administret.

Et præterquam quod hæ obligationes apparent ex latè adductis *in Rub. & in d. cap. ad hec 3. hic* vbi dictum est ad quos spectet nominatio, & examen talium vicariorum, stabilitur doctrina; quia, si vt *ibi* dixi, atque firmari perpetuus vicarius absoluit Rectorem ab officio curæ; ita vt ipse Rector eam exercere non debeat, nec possit, Felin. *in cap. extirpandæ 30. de preb. n. 15.* vers. *ex quo sequitur*, Azor *instit. mor. p. 1. lib. 3. c. 9. q. 2. ad finem*, Barbosa *in d. cap. Legendus n. 7. & 8.* pro intellectu *cap. 7. sess. 7. Trid. de reformat.* de quo latissimè dixi *in dicto cap. ad hec*, vbi de beneficiis vnitis, dum dicit, vt eodem fere modo absoluere debeat Rectorem vicarius temporalis, quia respectu principalis idem habet ministerium, & exercitium, cum in iure communi in casu de quo *ibi* dicit, diximus *in dict. cap. ad hec*, deberet esse perpetuus, vt habet etiam textus *in d. cl. cap. extirpandæ*, & textus *in cap. 1. de cappellis Monachor*, iuxta distinctiones, quas *ibi* proposui, ac refert latius idem Barbosa sub nostro textu; ideo ex necessitate infertur ad obligationem, quam habent vicarii perpetui imo, & temporales dum durant in officio residendi in Parochia, & ad obligationem, quam ipsi vicarii perpetui ordinem Presbyteratus recipiendi, tam ex vi institutionis, quâ beneficiati, & intitulati perpetuò dicuntur, quàm ex vi curæ quam tenentur in Parochiis, quibus assignati, deputati, atque nominati sunt pro fidelibus Christianis præstare, atque ministrare. Quibus absoluitur hæc materia, & tractatus vniuersalis *de Officiis, & Sacris Ecclesiæ.*

INDEX

INDEX
RERVM ET MATERIARVM
Quæ continentur in Tomo I. & II. De Officiis & Sacris Ecclesiæ.

A

Abbas.

Index Rerum,

Abbatissarum

& Materiarum.

Index Rerum,

Index Rerum,

Arbitrii

Archiepiscopus

Auditoriatus

B

Baculus.

Benedictionis

C

Cabiscol.

Calix

Capellania.

Cardinalis.

Clericus

Coadiutor

Collatio

Concubinatus.

Index Rerum,

Consiliarius.

Consensus.

Consilium.

Conceptus.

Consistoriales.

Constitutio.

Constitutoi

Diaconissa.

Diœcesis.

Dies.

Dictio.

Diæta.

Diffamatus.

Digitus.

Dignitas.

Dimissio.

Dimissoria

Dispensatio.

Dispositio.

Index Rerum,

Ecclesi

Epistola

Episcopus

Coadiutores

Episcopus

F

Facies.

Familiares

Fiscalis.

Flagella.

Flamen.

Fœditas.

Fœmina.

Generalis

Illegitimi

Iur

Metropolis

Monachus

Nullitas

Officium

Epylepsia

Pontifex

Patrimonium

Index Rerum,

Proconsules

Prothono

Religiosus

nis

Sexus.

Signa.

Signatura.

Simile.

Simonia.

Simoniacus.

Simulatio.

Socius.

Sodomita.

Solemnitas.

Solicitans.

Serr

Index Rerum,

V

Vicecancellarij

Vnctio

Vngula.

Vnio.

Voluntas.

Votum.

Vsusfructuarius.

Vxor.

Z

Zelus.

F I N I S.